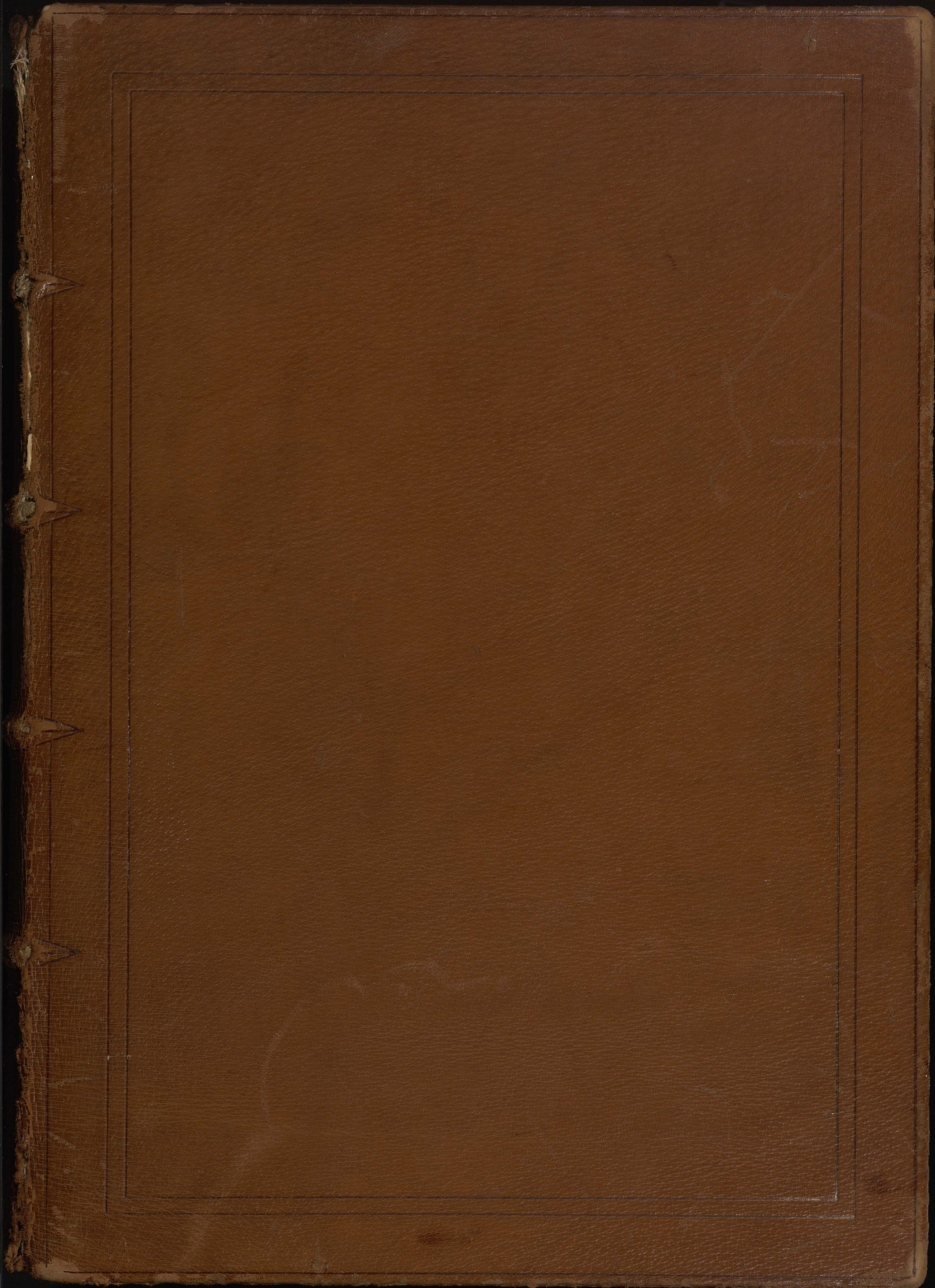
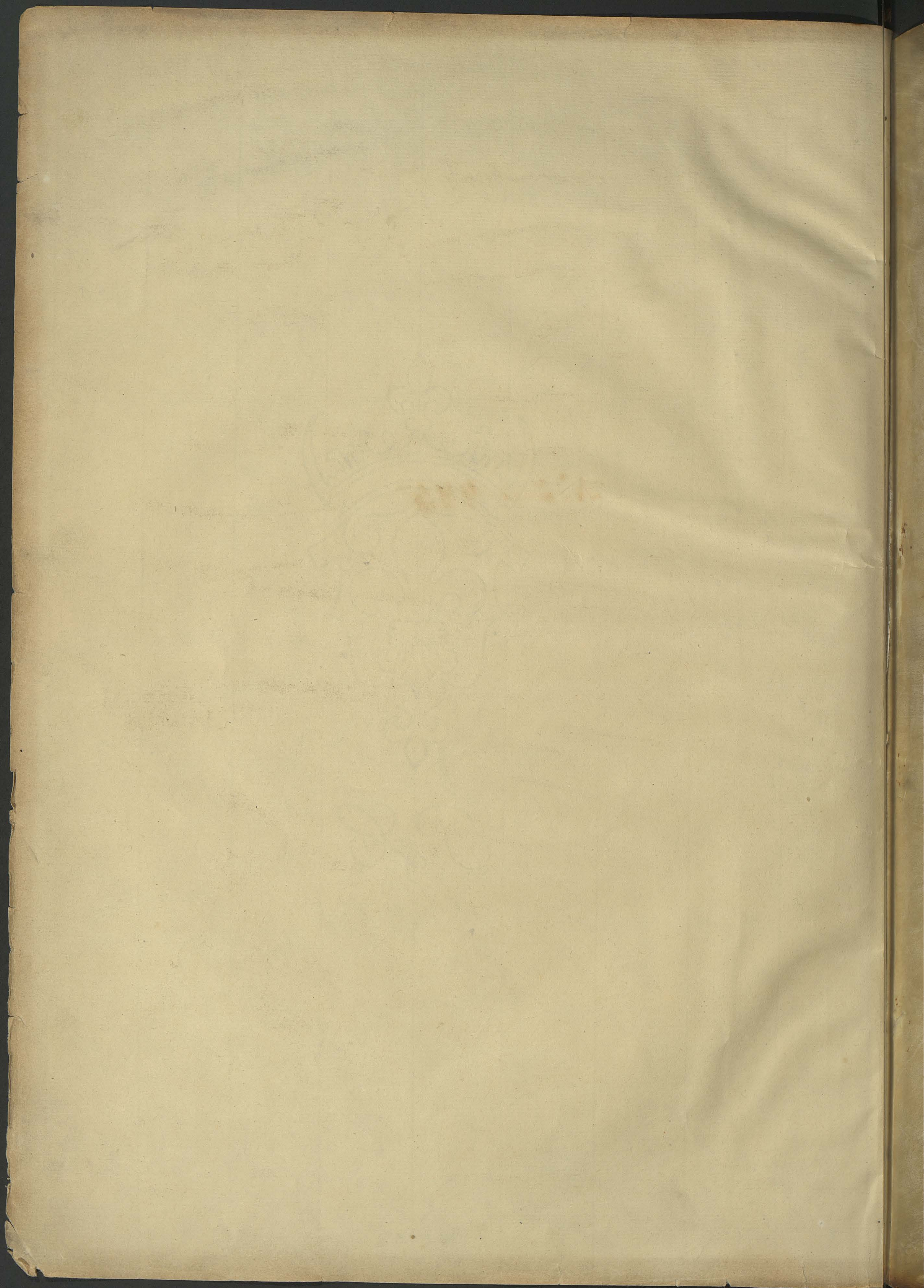

Rękopis na nowo oprawiony w r. 1932. Z dawnej oprawy już Muczkowski i Wisłocki zastali tylko po pół deski okładkowej przedniej i tylnej, nie obciągnięte skórą; na przedniej widniał fragment napisu gotykiem: „Puteo(lanus)". Grzbietu wogóle (w r. 1932) nie było — rękopis trzymał się jedynie na (czterech) paskach skórzanych. A. B.

Puteolanus

Liber venerabilis domini Johannis senioris dlugosch Canonici Cracoviensis legatus testamentaliter pro Collegio et domo artistarum Vniversitatis Cracoviensis. decima die Mensis Augusti. Anno domini Millesimoquadringentesimoseptuagesimosecundo.

Interroga de diebus antiquis
qui fuerunt ante te ex die q.
creauit deus hominem super terram / si facta est
huiusmodi res deus quando / quia omnis scientialis
habitus aut habetur per modum inuentionis et sic est
a rebus / unde lex interrogati Alexandro a quo se di
cente scienter profiteretur / respondit / rebus ipsis
que mentiri nesciunt / aut per reuelationem
et sic est a deo qualiter creatione mundi moyses
es precipuus ystoriographus habuit et euange
lium quod predicabat sanctus apostolus ad gal 2°
neque enim ab homine accepi illud sed per reuela
tionem ihesu christi et scriptor ystoriarum comunis / cogni
tionem ystoriarum / et rerum gestarum habere
per inuentionem non valeat / quia nec res
ipse in se extant ut presentari intellectui vale
ant / nec reuelatione expectare debeat / ubi sufficit
communi auxilio humanus labor sufficiat / relinquitur
quod iuxta tercium modum qui est per eruditionem
scribendorum acquirat notitiam / Ideo primo sata
genti gestarum rerum ystorias ordinare bene dicit
moyses / Interroga / Unde enim de quinque clauibus sapientie
est frequens interrogatio Unde et in laudem Regis
Assueri dicitur hester primo Interrogauit sapientes
qui ex more regio semper ei aderant et eorum fa
ciebat cuncta consilio ¶ Sed sicut in ueteri prouer
bio dicitur / scire rerum eo qui interrogat / qui interroget
interroget in abella / Interpretatur enim abella commit
tens ei uel commissio eius / priores enim gesta scribendo
sibi contemporanea quasi ea committendo sequentibus fi
deliter commiserunt / et ideo postquam primo dixit Inter
roga / secundo addit qui fuerunt ante te / per hunc
modum historia est / ut dicit tulius libro de senec
tute temporum testis lux ueritatis / uita memorie
nuncia uetustatis / deut 32 / Interroga patrem tuum
et annunciabit tibi maiores tuos et dicent tibi
et ps° 23° patres nostri narrauerunt nobis quod ope
ratus es in diebus eorum / et Job 8° Interroga
generationem pristinam / et diligenter inuestiga
patrum memoriam Extremi enim sumus et ig
noramus ¶ et quia remotissima hic inserimus
et que fuerunt a mundi principio congrue textus
apponit de diebus antiquis / ex die quo creauit
deus hominem super terram / et deut 32 dice
bat / memento dierum antiquorum cogita ge
nerationes singulas / ex quo scilicet creauit deus
hominem super terram / Sic sapiens eccl. 44°
laudemus inquit uiros gloriosos in generatione
sua / et a prioribus incipiens ait enoch / placu
it deo et translatus est / Noe inuentus est per
fectus et in tempore iracundie factus est re
conciliatio et per Abraham transiens et patri
archas Judices Reges et prophetas eorum narrat
magnalia / sic conformiter in hoc libro singule
generationes ab Adam usque usque ad tempora
iudicum per ordinem scribuntur / ut distincte pa
teat / qua generatione / quo ue tempore queque
gesta fuerint / et per hoc magis redduntur
autentica / quia sicut ait Hugo floriacus in sua
ecclesiastica ystoria / Ille res geste que nulla
regum uel temporum certitudine comendantur non
pro ystoriis recipiuntur / sed inter aniles fabulas
computantur / unde et eadem causa post dictas
predictas generationes distinguntur conformiter tem
pora Judicum Regum et Imperatorum usque ad finem
libri / ps° quoque 142 ait David / memor fui dierum
antiquorum et meditatus sum in omnibus operibus
tuis ¶ Postremo quia magna est cautio adhiben
da / cum ystoria sit lux ueritatis / ut que in ystoriis
ponuntur / sint ueritati innixa / hinc est subinfert
si facta est res / et quia cuncte res sunt difficiles
nec potest eas homo explicare sermone eccl. 1°
propter quod ultimo capitulo dicitur / faciendi plures
libros nullus est finis / Ideo qui breuitati inten
dimus non omnes res amplectimur / sed que nobili
ores ex omnibus / propterea signanter quanto adiecit
res huiusmodi / verum 2° Considerate uehemen
ter et uidete si factum est huiuscemodi / quod uidelicet
sit ad informationem morum ut actus uirtutum
maxime in gestis sanctorum ad illuminationem in
tellectum / maxime in ystoria euangelii et ueteris
testamenti et flosculis doctorum ad cautelam peri
culorum maxime in ystoriis passagiorum et Roma
norum bellorum / et aliorum regnorum / ideo ex innume
ris quasi uoluminibus electissima tantum collegimus
exemplo illius sublimis theorici qui euidentiora de
deo scribens in fine euangelii sui ait / multa a
lia fecit ihesus / que non sunt scripta in libro hoc
que si scribantur per singula nec ipsum arbitror
mundum capere eos qui scribendi sunt libros / et 2°
machab 2° capitulo dicitur a Jasone quinque libris compre
hensa temptauimus uno uolumine breuiare conside
rantes enim multitudinem librorum et difficultatem
uolentibus aggredi narrationem ystoriarum propter
multitudinem rerum ut facile possint memorie co
mendari hoc opus breuiandi causa suscepimus

Incipit primum capitulum de deo quantum ad productiones intrinsecas

In principio secundum dyonisium de diuinis nominibus laudare nos conuenit eum
qui est infinitorum nominum sicut sanctum sanctorum
et regem regnantium et regnatorem seculorum
quia est infinitorum nominum sequitur quod et in
finitarum perfectionum / cum nomen imponatur a
perfectione et forma ex 8° metha^ce^ Infinite
autem perfectiones fundari non possunt nisi in substa
ntia infinita / hoc puto principale fundamentum
quare diuina essentia cum sit una et simplicissi
ma / potest se tribus communicare personis personis
Videmus enim quia anima rationalis ita est in
uno corpore quod non potest esse in alio / quia illi
collimitata / sed quia non collimitatur alicui parti
corporis ita est tota in una parte corporis quod est
tota in alia / essentia autem diuina in nullo est
limitata / propterea sicut anima non obstante quod
sit tota in una parte potest esse in alia sic di
uina essentia non obstante quod sit tota in una per
sona potest esse in aliis de cuius infinitate ait
Gregorius nazanzienus deus est cuius esse
totum est insuperabile sine fine substantie
pelagus nullis terminis limitibusque circumdatum /

de trinitate autem personarum cum unitate substantie sic ait Dionysius de Cusagio ymo quoque Iohannes archiepiscopus Dutam / divinitas trine explicatur individue in tribus cognita ypostasibus et tres ypostases in una substantia et copulantur et uniuntur unde et divinitas trine sanctificatur Sanctus S. S. et tres ypostases unite sanctificantur dominus deus sabaoth qui est gloria unus deus et non tres dii / pater et filius et spiritus sanctus / ne plura deitas existimetur monarchia et dicatur unus atque indivisibilis deus / ¶ Sic enim ymaginari debemus quod deus sit in una natura existens / sitque in intellectu suo et in voluntate sua sicut res intellecta et amata / Aliter autem hoc accidit in deo et aliter in homine / quia enim homo in sua natura substantie est / intelligere autem et amare non sunt eius substantia / homo quidem secundum quod in sua natura consideratur / quedam res subsistens est secundum autem quod est in suo intellectu sive voluntate / non est res subsistens sed intentio quedam rei subsistentis / ideo homo in sua natura et homo in suo intellectu / et homo in sua voluntate non sunt tres homines subsistentes / quia vero in deo idem sunt intelligere et amare / ideo deus ita est res subsistens in suo intellectu et voluntate sicut in sua natura existens / et quia res subsistentes personales / greci ypostases latini personas vocant / ideo tres personas in divinis confitemur patrem et filium et spiritum sanctum

Secundum capitulum de productione extrinseca et ma-

Non solum autem [illegible] mundo / in deo ponitur productio intrinseca quantum ad personas / sed etiam extrinseca quantum ad creaturas / ad quam etiam virtus requiritur infinita / cum enim nichil in infinitum distet ab esse quia infinitam distantiam pertransire non potest / nisi virtus infinita / De nichilo non potest aliquid fieri / nisi per potentiam infinitam / Ubi nota quod duplex modus nobilis reperitur aliquid producendi ex 2° physicorum scilicet per intellectum et naturam / possunt autem isti modi quadrupliciter combinari / ut primus modus sit pure naturalis qui non cadit in deo / quia imperfectionem importat / cum natura secundum quod huiusmodi agat cum impetu quasi ab alio mota / Secundus modus est per modum voluntatis tantum / qui non potest esse in deo respectu productionis intrinsece quia per hunc modum non tenetur natura producentis / Tertius modus est per modum nature principaliter voluntate concomitante et sic producitur persona filii / Quartus modus est econverso et sic producitur persona spiritus sancti / cum igitur primus modus non sit in deo propter tertium et quartum convenientur natura divina quod non convenit in productione creaturarum relinquitur quod creatura producta est a deo iuxta secundum productionis modum de quo ait Moyses Genesis primo / In principio creavit deus celum empyreum / et in eo angelicam naturam et terram idest confusam materiam / de qua fierent in equalia / ut essent omnia / et ne putaretur terra fertilissimum elementum sequitur terra erat inanis et vacua / idest inutilis et infructuosa / et tenebre prohibentes claritatem cognitionis propter defectum formarum producendarum / erat super faciem abyssi /

idest illius confuse materie / unde et greci chaos eam appellant / quod confusum a summo opifice erat per formas distinguendum et dilucidandum / unde bene sequitur / et spiritus domini ferebatur super aquas / idest super ductilem illam materiam sicut consideratio artificis super materiam artificii quod intendit / ¶ Et prima autem die dixit fiat lux et facta est lux / idest nubes lucida illuminans et tenuit dictam terram que circa illam girata instar solis causabat diem et noctem / ¶ Secunda die firmamentum / ¶ Tertia die terram et virgulta et cetera elementa / ¶ Quarta die luminaria celi / ¶ Quinta die pisces et aves / ¶ Sexta die bestias terre secundum species suas et hominem ut preesset piscibus maris volatilibus celi et bestiis terre / Tertium capitulum de minori mundo sive de homine / cuius prima pars de eius formatione

Omisso de aliis creaturis / de homine dicamus / quia formavit deus Ade corpus sexta die mundi ac per hoc in sexta feria / ac primus fuerit dies dominicus / iuxta illud primo dierum omnium quo mundus extat conditus vel quo resurgens conditor et cetera / formatum autem illum de limo terre in campo damasceno / ubi postea hedificata est hebron / animam vero creavit de nichilo ¶ Inde in paradisum translatus unde quatuor flumina oriuntur / duo suscepit precepta / unum nature conservande de omni ligno paradisi comedes ¶ Aliud discipline de ligno scientie boni et mali ne comedas / nulla melior disciplina quam dei facere voluntatem que huius sola fuit causa precepti / ¶ Due quoque illi privilegia conferuntur / primum quia ad dei ymaginem factus est secundum ut preesset piscibus maris avibus celi et bestiis terre / de cuius honorabili statu ait beatus Augustinus [illegible] habitabat in paradiso in loco voluptatis / et nil molestie sentiebat odoriferis stipatus malis gloria et honore coronatus / et constitutus super omnia opera manuum plasmatoris magis autem obumbratus dei similitudine precellebat / erat enim homo paradisi accola / terre dominus celi civis domesticus domini sabaoth et celestium coheres virtutum ¶ Immisit autem dominus soporem in Adam et formavit mulierem de costa eius nomenque sibi imposito sicut et ceteris rebus [illegible] et [illegible] prophetasset et mandatum de pomo prohibito non servasset pro distinencia meditatus factus plasmatus a domino ex paradiso eiectus est / collocatis ibidem cherubin et flammeo gladio [illegible] prohibentibus malis / et pre bonis attendis / et exulavit homo de terra maledicta in sudore vultus sui panem acquisivit / ¶ Dissimulit autem demon ad decipiendam Evam que facilius sedurri poterat quam Adam / genus serpentis secundum Bedam / virgineum habens vultum / quia similia similibus applaudunt et causam querit ligni prohibiti ut sic excitans ad loquendum occasionem temptandi inveniat / cumque illa sub dubio respondisset / ne forte moriamur / advertens ille dubium composuit mendacium / nequaquam moriemini / et inflammavit eius desiderium ad divine sapientie furtum dicens / quacumque die comederitis eritis sicut dii scientes bonum et malum / [illegible] ¶ Fuit autem eiectus de paradiso illa die sue creationis sicut ait Hugo Flor. idest secunda die mundi in sexta feria hora nona unde novus homo Christus eadem hora et die post multas annorum revolutiones in sexta feria octavo

Marginalia: ·Tx·p·2·; p·2·; ·1·; 150·; 152·p·2·; p·2·; ·C·2·p·3·; in [illegible]; precepta Ade; privilegia Ade; ·1·2·; ·x·p·2·; ·1·; ·2·; ·3·; ·4·; modi producendi; p·2·; 10·p·1·; Similitudo falsa versutia dyaboli

karedas aplus hora septa crucifixus Ade debita soluit sicut hora septa peccauerat/ et circa nonā expirans latroni aditum paradisi reserauit proiecti igitur in exilium ad magnū solatium uirgines erant de padiso exierunt secundū Jero. ad Eustochium et exeūtes carnaliter coierunt unde et nuptie ait replent mundum virginitas paradisum hac aut eiectione representat ecclesia in capite ieiunij cum eiciunt ex se penitentes/ et cilicium dat in signū tunicarū pellicearū/ 2ª ps de filijs eius

Legitur autem Adam triginta habuisse filios et triginta filias post Chaym et Abel In 30 enim anno Adam genuit Chaym et sororem eius Calmana/ et post alios quiderim Abel et sororem eius delbora/ post multos autem annos offerentibus utrisque dno/ acceptauit dns munera Abel per ignem diuinitus missum ad consumandū sacrificiū/ munera ista fuerunt primitie que iure deo debetur/ a quo fructus omnes percipimus Chaym uero munera nō accepit/ propter quod inuidia et odio commotus occidit fratrem in damasco/ aut campo/ et in marcio ut creditur secundum crisostomum et sic in historijs legitur in ualle lacrimarum que est iuxta ebron/ Adam et Eua centum annis luxerunt Abel/ 3ª ps qualiter in duobus filijs Ade due ciuitates figurantur

In hijs duobus fratribus secundū Augustinum/ 15. 2. 14. de Ciuitate dei ortū habent due ciuitates/ una sanctorū que peregrinatur in terris et habitationem expectat in celis hec est iherusalem/ altera ex/ que est Babilon/ In Abel autem dicitur incepisse ecclia qua si in Adam inchoasset continua tota nō fuisset et quia in chaym scimus cepit in scos reproborum malicia In abel uero proficere uita sanctorum et patientia martirum Unde gregorius Abel esse renuit quem Chaym malicia non exerceret ciuem celestis iherusalem facit amor dei usque ad contemptum sui/ Babilonis uero econuerso amor sui usque ad contemptum dei/ Denique studia filiorum caym manifeste indicat ad quam duarum ciuitatum pertineat/ lamech enim septimus a chaym primus induxit bigamiam cuius primus filius Jabel inuenit tentoria portatila pastorum/ Secundus Jubal pariam sonorem musicorum et scripsit in duabus columpnis una latericia et altera marmorea contra utrumque diluuium/ unde et altera diluuium euadens fertur in Syria permanere Tercius Thubalchaym fabrilis artis inuentor et sculpture in metallis ad delectationem oculorum et ad sonitum malleorum frater eius proportiones musicas inuenit / Quarta filia Noema inuenit artem uarie texture ¶ Chaym primus ciuitatem hedificauit in Judia timens quos latrocinijs ledebat/ uocauitque eam nomine filij sui enoch et nectustantis territorij uocatus est rex uel princeps/ secundū Augustinum 15 2 ca 4 et potuerunt ei succedere in regno/ Enoch Irad et ceteri/ et simplicitatem hominum fermentauit adinuentione mensurarum et ponderum/ 4ª ps de morte Ade et eius

Deinque mortuus est Adam/ sepultura cum esset annorum 930 et sepultus ubi formatus in Ebron/ arabice uocata cariatarbe idest Ciuitas quarta/ quia ibi quatuor patres sepulti sunt/ Adam Abraham ysaach et Jacob/ cum quatuor uxoribus eorum Eua Sarra Rebecca/ Lya/ ibi etiam est ager Belebam habens rubram que quasi medicinalis ab incolis editur/ et per extraptū quasi

species uenditur/ predictus uero ager quantū profunde et late funditur dispositione diuina completo anno repletus reperitur/ 4ª ca de hijs que ante diluuium contigerunt cuius pª pars de Seth et ca diluuium

Hic planctū Ade recedentes propter mortem Abel sciendū/ quia sicut ait Scolasticus post mortem Abel/ Adam uouit non ultra se cognoscitururum uxorem suā unde et ab eua lectulo suus separatus consueuit orredi/ sed deo iubente per angelum absolutus a uoto genuit Seth de quo natus est xpus/ quod et Ade reuelatum fuit/ propterea mandauit ei ne commisceret semen suum/ cum semine chaym/ quod longo tempore sic separatū remansit/ Demum uidentes filij dei idest filij Seth/ filias hominū idest eorū qui descederunt de chaym quod esset pulcre concupiscentia eas uxores duxerunt/ et nati sunt uiri gigantes post diluuium autem in campo inuenti fuit/ a qua titanes dicti sunt de quorum stirpe fuit Enachim de quo descederunt qui habitauerunt in Ebron/ Jos 14 De quibus nati sunt Golias ⁊ Re. 12º et multi alij ¶ Dicit autem Josephus quod filij Seth usque ad septimam generationem boni permanserunt/ postquam autem coniuncti sunt malis in carnali concupiscentia multiplicata sunt peccata carnalia/ ut ait methodius per uarios feditatis gradus/ per quam causa deus induxit diluuium super omnem altitudinem motium ut ablueret sordes aeris usque quo ascederat carnalia hominum ascederetque iudicium ignis usque ad locum eundem productum est autem diluuium/ 1656. a creatione mundi/ quieuit uero archa super montes Ararath secundum Josephum/ Secunda pars de enoch et helya

Hiud notabile non reperitur ante diluuium nisi quod Enoch cepit inuocare nomen dni gen 3º forte adinueniens uerba depcatoria ad inuocandū deum/ quidā ebreorum arbitrati sunt eum ymagines adinuenisse pro cultura dei ut errando/ ut forte memoria excitando ¶ Enoch quoque translatus est in paradisum gen 4 ubi uiuit cum Elya eccº Regum 2º ut in fine temporum ueniat et conuertat corda patrū ad filios/ antequam ueniat dies dni magnus/ malachie et ma^th 17 et apo 11º Dabo duobus testibus meis/ et prophetabunt diebus 1260 amicti sacchis/ Quintum cam qualiter homo cepit preesse homini cuius prima pars/ de presidentia corporali

Bienio post diluuiū Sem filius Noe genuit Arphaxat cuius tempore Nebroth/ primus dominium super homines sibi procurauit dominium/ cuius rationem assignat methodius dicens quia noe filium habuit Jonitum nomine qui adeo accepit scientie donum et inuenit astronomiam/ ad quā ueniens Nembroth gigans decem cubitorum a cuius filijs Rauena hedificata fuisse narratur eruditus de quibusdam futuris euentibus specialiter de ortu et occasu quatuor regnorum/ et quod primum regnaret de Cham/ Secundi de sem idest persis et medis et tercium grecis/ quartum uero de Japheth idest romanis/ amore dominandi accensus est/ et procurauit sibi dominium super filios cham/ hoc autem exemplo cepit regnare Jecta super filios sem/ et Suphoe super filios Japheth/ et sub istis tribus ducibus uicta sunt hominum 2e milia adhuc uiuente Noe exceptis paruulis et mulieribus ut ait philo in questionibus super gen ¶ Uerum tamen dicendum quod ait ysidorus et libro ethimologiarum quod post catarclisimum pressimum pris Noe distinguit humana superbia renuit Unde demones hominibus morbos uarios intulerunt propter quod Noe ad altare quod primus construxerat obtulit

et orauit et misertus dns misit Angelum Raphaele id est
medicina dei / qui ostendit Noe omne in arboribus et
herbis uirtute et de uarijs pigmentis medicina dedit /
quod Noe libro scripsit / et Sem filio tradidit / postea con
gregati sapientes transtulerunt de libro hoc secundum linguas
suas et multiplicata est scia medicine cum plus ceteris in
tenderunt Indi / Syri / Egiptij / macedones / primi in un
guentis et pigmentis / Secundi in herbis et seminibus / Tercij
augurari ceperunt in astris et uarijs incantationibus / et
ipsi inuenerunt librum caldeum quem transtulit Conarius filius
Ur filij zebde qui fuit autor auruspicij et incantationum
¶ Crevit autem horum scientia in libris medicinalibus donec
surgeret Asclepius et quadraginta uiri cum eo auruspici /
et iuerunt ad locum primum paradisi ut inquirerent lignum
uite sed flammis pierunt et extunc latuit medicina annis pe
ne 750 usque ad tempora Artaxerxis / tunc eam renouauit y
pocras asclepio natus insula Chios / 2ª ps de presidentia

DE Sem quoque sciendum quia dicunt hebrei / spualiter
ipsum fuisse melchisedech qui panem et vinum
obtulit in uictoria Abrae gen 14 et omnes pri
mogenitos usque ad Aaron fuisse sacerdotes / qui ipso bene
dixerunt / sine dubio post mortem Abrae uixit Sem annis 35
sicut de eorum morte patet ex gen / Ex dictis patet sacerdotium
non a Judeis / sed a gentilibus sumpsisse initium et prius sacrifi
catum in pane et vino quam in sanguine pecorum aut uitulorum
¶ Secundus filius Noe fuit Cham qui intuitus patris nuditatem
eum irrisit et in filio Chanaan a patre maledictus fuit et fra
trum seruituti subiectus que maledictio impleta est cum de
terra promissionis filios chanaan expulerunt filij Sem / ut in
seruitutem redegerunt tempore Josue / deinde filij Japheth preter
patres commissi magorum et aptos et nouella ecclesiam utrique per
Romanos in seruitute redacti sunt sic predixit Noe gen 9
Dilatet deus Japheth et habitet in tabernaculo Sem ¶ Dici
tur autem Cham filius minor inde forte quia statura minor ut
indignitate / ut quia tercius filius Japheth licet etate minor / illo
tamen fuit prudentior / 6.us ca.us de diuisione hominum ab inuice
/ cuius prima ps de ca diuisionis et turri z babel

PRediciti uero tres duces tempore faleth conuenerunt
in campo Senaar consilio Nembroth cupientes sup
eos regnare et suadentes turrim hedificare que pertingeret us
que ad celos / ne amplius periret diluuio / et fuit turris ea lata
secundum Josephum ut ea de prope aspicientibus longitudo uideretur
minima / fuit autem longitudo quatuor aulum passum / secundum
Jero. sup ys. / quanto uero turris eleuabatur tanto stringebatur ne
in partem aliquam declinaret / Secunda pars de diuisione

Linguarum et nationum in tres partes mundi
Ei dns confundit linguas eorum et sicut de tribus
filijs Noe 72 generationes exierunt ita deus
tota multitudine in 72 linguas diuisit totidemque discipulos
ad predicandum mittere uoluit Nebroth autem linguam habuit
caldaycam / facta autem linguarum confusione sic ab inuicem illa
multitudo diuisa est quod filij Sem obtinuerunt Asiam / filij Cham
Affricam / filij Japheth Europam / et malus primum affectus
ubi non succedit effectus secundum Augustinum 16 de ci.
dei / Tercia pars de diuersitate litterarum

Ex 72 autem linguis solum 18 litteras habuisse di
cuntur / quarum tres principales fuerunt hebrayca
propter cultum dei / Greca propter sapientiam mundi / La
tina propter potentiam Romani imperij / Nebroth autem tamquam
principatum ibi regnauit et in Areth que est edissa et in Achad
postea Nisibis et in calanne que a seleucho Seleucia dicta
est / nunc tesiphon / erat autem ciuitas dere cubitorum / ab eo

pulsus est Assur qui Asirie nomen dedit / ubi hedificauit ci
uitatem de qua capitulo 6 p. 1. ibi principia et inquieta pri
mo inuenit Assur / Nebroth autem sues docuit ignem colere
per hoc arguens esse deum quia res nocte inuisibiles sua ui
rtute faceret uisibiles astrologiam et geometriam scripsis
se dicitur / Septimum ca.m / de regno Scitharum / cuius

REgnum uel Regnum / pa pars de eius ortu ac morib.
tempore quo Scitarum regnum exortum est qui gotti
et massagete dicti sunt / cum esset 20 anorum
genuit Sarueh Sitha ante ut ait Justinus libro 2º / non
minus illustria initia quam imperium habuerunt / nec imperio mag
is quam feminarum uirtutibus clarue / his enim inter se nulli fines
neque enim agrum exercent / nec domus illis ulla aut tec
tum aut sedes ulla est / armenta semper pascentibus et per incultas
solitudines errare solitis / Uxores liberosque secum in plau
stris uehunt / quibus corijs ymbrium pruinisque contectis pro
domibus utuntur. Justicia gentis ingenijs culta non legibus
nullum scelus apud eos furto grauius / quippe sine tecto mu
nimentoque armenta habentibus aurum et argentum aspernatur /
prorsus admirabile hoc uidetur eis naturam dare quod greci
longa sapientum doctrina preceptisque philosophorum consequi nequiu
erunt plus illis proficit uiciorum ignoratio quam in his cognitio
uirtutis / 2ª pars de eorum uirtute contra multos

IMperium sibi perpetuo ab alieno imperio aut
intacti aut inuicti mansere Darium regem per Sce
turpi a Scithia submouerunt fuga / Cyrum cum
omni exercitu trucidarunt Alexandri magni ducem / zephy
riona cum copijs uniuersis deleuerunt Romanorum audie
runt non senserunt arma / mox parthicum et bactrianum ipsi
condiderunt imperium nichil uictores preter gloriam concupis
cunt / 3ª ps quando egiptios fugauerunt et asyam subiugauerunt

PRimum Scithis bellum intulit Nesores uel
uesosis rex egipti missis prius legatis qui
hostibus parendi legem dicant Scithe autem cum
dei ca opulenti populo duce solidum aduersus inopes occu
passe bellum / cumque Scithas cum tanta celeritate regem uenire
didicisset / in fuga uertitur. Scithas ab egipto paludes pro
hibuere / inde reuersi regem suum Tanausum post mortem
inter deos retulerunt / et Asyam perdomita uectigale fecerunt
modico tributo magis in titulum imperij quam in uictorie premium
imposito / quidecim annis pacanda asye morati uxorum flagi
tatione reuocantur denunciatum per legatos / ni redeant sobo
lem se ex finitimis quesituras / habuerunt etiam gotti re
gem thelefum qui habuit bellum cum danais in qua pugna
thesandrum ducem grecie interemit / et dum acriter infestius in
uadit / ulixemque persequitur ictu eius cadente ipse corruit / A
chillesque iaculo in femore sauciatus repulsis grecis sinus
est finibus medicinali remedio diu adhibito sanari non po
tuit / ¶ Eo defuncto successit filius eius Eurypilus ex pri
ami regis germana progenitus / quia amore Cassandre ad bel
lum troianum pergens mox extinctus est / ¶ Phillippus quoque ut ma
cedonum regnum sibi firmaret / gudile regis gothorum filiam
medupam accepit uxorem / inopia tum premente Odisitanam
ciuitatem que propter uicinia athamaris regine gothidi sub
iecta erat uastare curauit / sed sacerdotes gothorum qui
pij uocabantur patefactis portis cum citharis et uestibus al
bis more supplici modulates obuiam egressi dijs patrijs
supplicabant ut macedones repulsarent / macedones autem
eorum cernentes fiduciam solita acie inito federe ad propria re
diere / ¶ Post hec tum cum Sitalchus gothorum dictor et ductor
congregauit duo milia qui per totam greciam discurrentes
uniuersam macedoniam uastauerunt tempore Pdice quem

gren
ii ꝑ 5
ii ꝑ 5
1757
ꝑ 3
vide in lineis
7 ꝑ 2
in lineis
8 ꝑ 1
1787
ꝑ 3 . 28 ꝑ 9
ꝑ 5
5 ꝑ 2
28 ꝑ 9
ꝑ 5
5 ꝑ 2

ponit Alexander c 48· p 32· / 3a ps. de regno
Medio autem tempore duo regii / amazonum
Juuenes plinos vel helyon et scolopitez
p factione optiatum domo pulsi igente su
iuentutem secum traxere / et in capadocia hora iux Amnez
Emodontaz vel Emodoncie consedere / ubi occupans termi
tis rapiis p multos annos spoliates finitimos conspiratos
ploz p insidias trucidati / quorum uxores uiros q domi
remanserant interfecerunt tunc indicata suorum nece / tempore
ayopsi et pace armis consita / finitiorum connubijs iecerunt / ma
res q nascuntur interfecerunt virgines reseruat quas non lanificio
sed armis et equis et uenationibus assuefaciunt uistiori fau
tiu dexteriori mamma ne sagittarum iactibus impediretur
vnde dicte sunt amazones / duces eius fuerunt marpesia
et lapeta / nimsiz terminos defendentes / sed in successibus
decet auitas se marte genitas predicabat / maiore igitur
pte Europe subacta asyeque quoque nonnullas ciuitates oc
cupauerunt / ibi Effeso multisque alijs ciuitatibus conditis et
in effeso templo dyane mire pulcritudinis ob studium sagi
tandi et uenandi effusis opibus condito / parte exercitus cum inge
ti preda domum mittunt / reliqua q ad tuendum Asie imperium re
manserunt cocursu assiriorum cum marpessa regina interficiuntur
cui successit filia eius Oritbia / cui preter singularem belli
industriam eximia seruate uirginitatis in omne eum admira
tio fuit / durauerunt uero usque ad Alexandri tempora / regnante
aute Oritbia ac foris bella gerente contra sororem et regina
Antiope uenit hercules de dijs p 14· ¶ Post oritbiam re
nauit Pantasilea c· 26· p· 3· bello troi· ¶ Postea thama
ris que occidit Cyrum ca· 68· p 9· Eusebius dicit eam regina
massagetarum sed erant massagete uiri amazonibus uicini
ac subiecti / dicti massagete quasi fortes gete q inter scitas
et albanos septentrionalibus ingis inhitant de quibus Jero contra
Jouinianum massagetes et derbites miserimos reputat / qui
egrotatione moriunt et et propinquos si ad senectam uenerit
iugulat et deuorat / sile in mapa mundi ubi in dyam ¶ p 6·
Post Tamarim regnauit calextris tempore Alexandri /
4ta pars de Scitharum conditione multiplici
Maiorem partem scithe seruos habent / nulli ma
numittendi potestate concessa / sic ultra numerum
multiplicatur / paruicura liberos ac seruos equitare et
sagittare solicite docet / locupletissimus quisque ut possibi
litas adest regi equites subministrat / denique Antonio
bellum parthis inferenti cum 400 occurrerunt / inter quos
tantum quatuor liberi fuere / obsessas urbes expugnare
nesciunt / pugnant aut procurrentibus equis / aut terga da
tis / fugam quoque frequenter simulat / quia nec pugnare
diu possunt ceterum intollerandi forent si quantus ita p seue
rans esset impetus / unde plerumque in ipso feruore certaminis
plia deserunt / paulo post pugna repetunt / ut cum maxime
uicisse putes tamen subeas / hec uero inter
liberos seruosque differentia / ut serui pedites / liberi non
nisi equites incedant / ¶ Ingenia gentis tumida /
seditiosa / fraudulenta / procacia / quippe molestia viris
mansuetudinem mulieribus assignat / ¶ Sex in suos
aut exteros motus ingenti ¶ Taciti ad faciendum mag
is ad dicendum prompti / prospera et aduersa silentio te
gunt / principibus metu non pudore obediunt ¶ primis
sicut nil seruat nisi quantum illis expedit / hec dicit de
his Justinus libro ei· sed exules fuere Scitarum
in mapa mundi p° p 30 / 6ta ps. de tria expeditione sci
tharum in asya / et rebellione seruorum /
Scithe cum in 3a expeditione Asiana septe
annis morati fuisset uxores iam non bello teneri sed delec
tos extimates seruis ad custodiam pecorum relictis nubunt / qui
reuertentes de uictoria dominos uelut hostes armati a finibus
prohibet / quibus cum uaria uictoria affuisset amonetur scithe mu
tare genus pugne / memores non cum hostibus / sed cum seruis p
ugnandum / obmissisque ferro uirgas et flagella ferenda in acie
probato consilio in expmatibus uerbera inuectat / adeoque illos p
turbat ut quos ferro non poterat uerberum metu uincerent /
quicumque aut capi potuerunt supplicia crucibus luerunt / mu
lieres uero male sibi conscie partim ferro / partim suspendio pie
rut / post hec pax scithis fuit usque ad tempora darij regis
persarum // 8m ca^m de ortu regni Egipti /
Sarach tempore ortum regnum egipti quod durauit us
que ad tempora cabisis / et sicut ait Eusebius / in
cronicis aiit abrae regnauerunt egiptijs tebei
et hec fuit 16 dinastia / annis 190 / deinde pastores ipsi sunt
phonees annis 103 / deinde post 19 diapolitanorum dinastia qua
egipti summam potestatem uocat / regnauerunt multi successiue quorum
primus fuit Amosis et ceteri usque ad tempora cabisis quidam
ante hos in egipto heroas siue deos regnasse dicunt est autem
dinastia apud gentem aliqua potestas eligendi monarcham / sic eli
gendi imperatorem fuit potestas aliquando in ytalia / aliquando in francia ali
quando in alamania ¶ Eo tempore caldei ut ceterum ignem colebat
ydola comburebat / sed sacerdotes canapi ubi finis est egypti
et principium libie magno ydolo belli aurea coronam demum et
fictile posuit aqua repletam obturatis foraminibus cera / liquefacta
uero cera aqua ignem extinxit sic ydolum saluatum est / 9m ca^m
de ortu regni assiriorum et regni siciomorum
Nachor tempore orta sunt duo regna / scilicet assiriorum et
Sithiorum / In Asia rex primus fuit belus quem quidam
Saturnum extimat / sed verius quod de Nebroth natus successit ei
in regno babilonie in qua turris babel capito totum est secundum Jo sup
ys / hic itrauit assyria sed pax obtinuit in ea / quo mortuo regna
uit p eo filius eius Ninus / hic primus bella finitimis intulit et domitis
proximis auctus uiribus ad alios transibat sic tota obtinuit asyam
hinc est quod quedam ystorie dicunt regnum assiriorum incoasse sub bello
queda sub nino / durauit aute usque ad tempora orbe translatum in
medos post annos ferme 1204· Aug 18· de ci· ca· 22 ¶ in sici
oma siue archadia primo regno in Europa primus regnauit aga
leles durauit aut regnum usque ad xxiiij annos elij / ¶ post
hos constituti sunt sacerdotes carani qui ea offerre pfuerunt
p annos 33· nec pretermittendum quod sicionia prius dicta est agialea
a primo rege suo deinde Apia ab eius rege iiij deinde sicionia
ab eius rege 19· deinde peloponensis vel pelonope / postea
eladia quasi ps eladis secundum ysy· / a regibus aut sicioniorum ad
Athenienses regnum peruenit a quibus ad latinos inde ad romanos
18· de ci· dei· ca· 2· et ca· 19· dicitur quod durauit p annos 1044
ut traditur / 10m ca^m de zoroastre cuius prima ps de eius arte
Hoc anno zoroastes magicam arte // magica
inuenit sicut est ex libro clementis pape cham filius
Noe apud homines uideri uoles de multum et fre
quenter astris intentus uelut scintillas quasdam ex astris producebat
ut rudes in stupore mirarti haberetur / tamde ab ipso demone
que importunius frequentabat succensus est / cum extruxerunt sepul
tamque amici dei uehiculo fulminis ad celum sublenato / unde et
post morte hoc nomen sortitus est zoroastes quasi uiues astrum
huic uincit Ninus rex assiriorum cum esset ille rex bactrianorum
eiusque libros combussit // 2a ps. de septem liberalibus artibus
Iste ceteram aute scripsit / et insignia huius uite
Septe liberales artes quas inuenit in 14 columnis
septe eneis et vij lateritijs contra utrumque dilu
uium scilicet aque et ignis / de eo ait Solinus quod mox ut natus est

26 p 2· 9·
70 p 2· 9·
p 3·
·1819· ·19·
quod est dinastia
·11· p· 2·
·1829· ·29·
·11· p· 3·
·1 p 6·
·1878· ·70·
·11· p· 1·

risit lectione aut sensus in 40 die differt. Aug. 21. de ci. dei dicit quis non exhorreat et mori eligat si proponatur aut mors perpeda aut rursus infantia, qui non a risu sed a fletu orditur hanc lucem quod malorum ingressa sit nesciens, Christus hanc solum quando natus est ferunt risisse zoroastrem, nec bonum aliquid monstrosus ille risus portendit, nam licet magicarum artium inventor, a nino rege assiriorum cum esset ille bactrianorum bello superatus est /3ª

ps de nativitate habrae et exitu de tharra

Nare cum 70 annorum esset genuit Abraam Nachor et aram, sed aram primogenitum et Nachor secundogenitum antequam haberet 70 annos genuerat, quorum annos quia non faciunt ad cronica biblie moyses siluit et quod necnon fuit de tempore nativitatis abrahe posuit, et nota verba Augustini 16. de ci. dei. ca. 14. qui ait Stephanus act. 7. postquam mortuus est pater eius, scilicet abrahe collocavit illum deus in terra hac, non ait postquam mortuus est pater eius exivit de tharra, sed inde eum hic collocavit postquam mortuus est pater eius, et in collocatorum dicit in terra non profectione de tharra et supra immediate dicit Augustinus loquutus est deus ad abraam post saltem profectum de Caldea cum adhuc esset in mesopotamia, priusquam habitaret in tharra, et cum pervenisset in tharra cum patre tarde apud se recepto et inde exisse 75 anno suo, patris autem 145. et eodem anno tractat sunt omnia antequam habitaret in tharra, et in tharra habitatio et inde profectio. haec Augustinus 16. per hunc modum plane servatur totius cronice libri geneseos et patet concordantia ca. gen. quod act. apostolorum. Dicentes autem Aran genitum 70 anno thares et habraam anno 130 ut ostendat abraam exisse de tharra post mortem patris conveniunt credere quod moyses pretermisit totum tempus medium quod esset magnum inconveniens. Et ca. 13. dicit silet de Nachor et uxore eius melcha et ita forte quia a vera et sana pietate destiterat, et superstitioni adheserat caldeorum et postea inde sive penitudine sive persequtione passus emigravit, et in mesopotamia habitavit, ca. 12. p. 1. quando rebecca ducta est ad ysaac mortua Sarra cum esset 127 annorum gen. 23. et maior erat abraam annis decem annis 17, quibus si addas 70 annos thare ante genitum patrem Abraam, thare mortuum esse biennio ante Sarram cum inciperet annis tantum 205 gen. 11. Unde Aug. ubi supra ca. 14. mortuus erat pater eius idest thare, qui emit terram de qua gen. 23. cuius iam sive ceperit esse possessor, et 3º anno post mortem Sarre ysaach duxit rebeccam 1 xo anno eius gen. 24. / 11 ca. de abraam et sibi contemporaneis

4ª ps de conditione Ninive et ortu ydolatrie

Abrae anno septimo Ninus hedificavit Ninive in anno regni sui 49. quia Assur filius Sem ipso aucerat quam etiam a suo nomine denominavit, ab isto quoque ydola orta sunt in Syria sicut a Prophane in egipto qui filii fecit ymaginem quam etiam Ninus bello subiecit mortuo enim patre eius bello in solatium doloris patris fecit ymaginem cui homines ceperunt divinos exhibere honores quia rex quibuslibet prebat reis ad eam fugientibus, huius exemplo plurimi suis caris decedentibus fecerunt ymagines, et sicut ab ydolo belli cetera ceperunt originem, ita et denominationem, sicut enim Assirii vocaverunt belum sic alie lingue secundum sua ydiomata formaverunt nomina, dicentes bel ut beel ut baal ut baalim et huiusmodi, quod demon considerans posuit se in huiusmodi ydolis et cepit dare responsa, ut homines induceret in errorem, ymaginati sunt quod homines qui quasi unum fieret ex ydolo et celesti virtute, sicut fit unum ex anima et corpore, et quod illa virtus influxa de celo esset et quedam virtus divinitatis in ydolo, et ideo homines sic decepti demoni tanquam deo statuerunt sacra et sacrificia, sapiens 14 atque in hoc modo totus orbis errorem deductus est / 2ª ps qualiter abraam ab ydolatria liber fuit

Cetens itaque omnibus erratibus Abraam cum arte esset astrologus ex loco et ordine stellarum potuit cognoscere conditorem eiusque providentia intellexit cuncta moderari, unde et angelus per iussu ei apparens plenius eum de hiis que fecit recepit edocuit, vel aliter secundum hebreos caldei in igne per que tinebat filios suos pierunt abraam et aram quia nolebat igne adorare, Aram autem suffocato Abraam dei auxilio liberatus est, propter luctum quem amiserat thare cum familia peregrinatus est in aram mesopotamie 70 posuerunt tharra quia cum a haberet aspirationem in greco vertere non potuerunt et h pro aspiratione posuerunt latini, et completis 205 annis mortuus est gen. 11º / 3ª ps de semiramide et exercitu

Mortuus est autem Ninus cum regnasset supra babilonis annis 52. et cum violenter rebellantem babilonem cepisset de turri babel sagitta percussus relicto filio annorum 7, Ninia et Semiramide uxore, hec nec immaturo puero ausa tradere regnum nec ipsa imperium palam tractare tot ac tantis gentibus vix patientibus uni viro nedum femine pariter simulat se pro uxore Nini filium pro femina puerum nam et statura mediocris et vox pariter gracilis et lineamentorum equalitas matris ac filio similis, quia brachia et crura velamentis caput tyara tegit, brachasque ipsa invenit, et ne novo aliquo habitu celare videatur eodem ornatu et populum vestiri iubet, quem morem vestis exinde gens universa tenet, magnas res deinde gessit, ut enim ait Valerius maximus Semiramis cum ei circa cultum capitis occupate nunciatum esset babiloniam defecisse, altera parte crinium adhuc soluta, ad eam expugnandam properavit nec prius decorem capillorum quam tantam urbem in potestatem redegit, statua eius in illo habitu ibi posita est, et secundum Iustinum post Indiam superatam quod sic fatetur, nec hoc illi dignitatem regni ademit, sed admirationem auxit, quod mulier non modo feminas virtute sed et viros ante iret. Hec babiloniam circumdedit cocto latere, cuius ambitus circumveniebatur enim 86 stadiis erat enim in campi planicie sita murorum latitudo, 50. cubitorum habitum in altitudine quater tantum, per medium autem eius Eufrates transcurrebat, Centum autem portas habebat eneas circa muros fosse late iure amnis circumfluebat, et ut esset caput regni assiriorum instituit, propter inundationes aquarum ageres construxit et multas babilonie urbes restauravit, civitas in quadro posita erat, domos quatergemine habitationis huius nimia preciositate mirabiles. De meritis autem Semiramidis ait Orosius li. 1. Semiramis libidine ardens sanguine sitiens cum omnes quos concubitu oblectasset occideret, tandem filio incestu cognito privata ignominiam publico scelere detexit, precepit enim ut inter parentes et filios nulla delata reverentia nature de coniugiis appetendis, cuique liberum esset liberum foret, dicit tamen Iustinus ad postremum cum concubitum filii petisset ab eo interfecta est, et quod nullus preter eam et magnum Alexandrum pro violentia Ethiopiam adivit, regnavit autem 42 annis. 1ª ps de peregrinatione abrae et doctrina in mathematica et visione aloth ac querci virtuosa

Abraam igitur cum circiter 75 esset annorum, adoptato Loth in filium, Sarramque accepta uxore, ad preceptum domini exivit de aram et peregrinatus est in chanaam gen. 12. habitavit autem in damasco sic vocata a damasco filio dispensatoris eius, et ostendit usque inter circulos ubi habitavit, inde precessit in Sichem, et usque ad vallem illustrem et ait illi deus tibi dabo terram hanc, hedificavitque altare domino, inde procedens tetendit tabernaculum inter bethel et hay et ibi secundum hedificavit altare, inde progressus est ad meridiem et inde ingravescente fame descendit in egiptum timens mortem propter egiptiorum libidinem et uxoris pulcritudinem suam dixit sororem tacuitque uxorem gen. 12. eius pudicitiam deo committens, unde et illa in domum pharaonis sublata, dominus impedivit eius desiderium

16. p. 2
-1928- ·100· p. 2.
Gen
de dño p. 1.
·15. p. 3.
·103. p. 4.
p. 2
21. p. 2
28. p. 3.
Situs babilonis
Gen
p. 4
18. p. 1.
p. 6.

egritudie et tumltu raz causaqz p sacerdotes regta/
abo p dei pudetia euasere piculu ¶ Cur dicit Abraaz
docuisse egiptios geometria et astrologia indeqz trasiert
ad grecos/ ¶ Abraa aut egressus e dives in ere familis et
iumtis ad locu ubi secudu altare fabricauerat/ diuisaqz ter
ra cu loth qz pastores fuerat zipati p pascuis du hitaret
in conualle mabre/ circa quercu ut terebinthu cuius radices
adhuc apparet/ arbor eiz scdm Jo. remasit usqz ad tepora
theodosii et q mir e ex illa fuisse plubet. q licet arida tam
medinalis ee dicit qz portata no sunt iumeti infundi/
mambre qz p geminis erat ualli nom dedit cu fres esto et
auel abrae gfederati fuit audiuit uicto ria iiii regu de so
domitis et irruit sup eos dormietes in expedit uernarut
suis ccc. x. c. tab fribus predictis// 5ta ps. de oblatione

Ir de ocisione iiii regu/ melchisedech z de decis
rediens gen 14. a melchisedech decias recipiente
honoratus e occurrit et rex ei sodomor ad locu
qui dicit uallis regia/ in via solime ciuitat et scdz Jose.
ministrauit exercitui copia rex oportunare et pane z uinuz
obtulit in fi. sacrmeti altaris et habrae bndixit/ primusqz
decias recepit/ ex quibz gcludit apls ebr 7 qz sacerdotiuz
xpi qd fuit scdz ordiez melchisedech mais fuit sacerdotio
abrae/ ut leuitico/ h et fm Jose. potetissims cananeor pmus
deo sacerdotiu exhibuit et fanu hedificauit/ et Jebz salez
noiauit honoris liberti hedificauit lem et uocata e sale
et pus a gebuseo gebet et dd ad he 7. melch. Rex a
Jebuseo incolete gebet et dd ex utroqz noie uocauit Jebusa
lem/ sed postea mutata b. in r. uocauit iherusalem pter
munitione/ Jero eiz ebrayce munitio e/ Salomo aut auro
et gemis ornas ierosolima/ adrianus uero ea repas et
loca crucifixionis et sepulcrum capies elya/ lingua aut
patria melchisedech rex iustus appellatus e/ ¶ Tradut et
p hac captiuor remissioe iubileu sucsisse cuius ut qz
loth lxx anor eet/ ut quia lxx. annis erat ex quo loth
t e abrae deus ut abraa astrologus uidit semp i lxx anis
redire tepore aeris/ et qd uidit in astris uoluit imitari
in terris 6a ps de ciuisioe loth libera. abrae et pegnatioe

Ost hoc sigm accepit instationez sacrificij in pecu
dibz et auibz hitu re plis susceptoqz filio de ancil
la postea huit certa pmissioez seminis de libera/
deinde madatu circucisionis gen 17. ubi nota sicut ait hu
go flor/ q cu eet ismael anor 13 circucisus e/ Unde arabes
et alie getes q ex ismaele exierut illo tpre circucidutur.
¶ Deinde abraa tres agelos uidit et unu adorauit/ Ubi
trinu deu in unitate adoradu instruxit/ ut solu filiu in
carnadu instructus et de filio nascituro/ et de petapoli
subuertenda/ loth quoqz eius pcibus liberat. qui duos an
gelos hospitio suscepit/ et circuetibz ciuibz ac eos pestuta
tibz potius exhibe pmisit duas filias uirgines in hoc er
ras qz p uitado maiori pcto mgi mortale comittedu est/
Illi aut no acgestetibus pcussi sut aorisia. i. quada sucie
cecitatis q no facit oia no uidere/ sed q uitaria no sut/
Pepercerut aut ageli segor pcibz loth et sicut dicit Jo
Loth times gsuetu eius teremotu egressus inde masit in
mote et sic segor crio teremotu absorta e gformiter
aliis iiii. ¶ Uxor aut loth uersa e in statua salis quaz
Josephus dicit se uidisse/ uersa e et ista regio que erat
quasi paradisus dni/ in lacu amaru et sterile ubi oe ui
uu supnatat/ et oe mortiu submergit/ ideo nec nauis
ibi natat/ et uespasianus quosda puneedos uinctis post ter
ga manibus iussit illuc pici/ qui no potuerut submergi
lucerna etia luces no potest submergi sed extincta sta

tim submergit/ glebas bitumis uomit/ unde lacus asfal
tidis dicit/ ¶ Poma in circuitu nascitur pulcerrima/ si
matura apias iul intus pter fauillas reperies ¶ Nota etia
q scdm ieronimu filie loth de incestu excusari possunt/
quia putauerut totu mundu perisse sicut quoda p diluui
um/ In loth aute peccatu ebrietatis fuit causa peccati se
quentis/ ¶ Sepultura loth dicit ee scdo miliar ab ebron
¶ Abraa postea pegnatus e in geraris et de piculo simili egip
tiaco conformit liberatus e/ uocauit aute sara filia pris
sui pter reuerentia qz ara fuerat maior eo et no matris/
idest no sororis/ aliqui dicut q mortuus arre abraa et ipo
ara/ thare duxit eius uxore de qua nata e sara/ Unde t
dicit filia thare/ sup filia araz scdm seniis susitatione
et secdm Jo ysaach natus e in geraris ubi et bersabe opi
du usqz hodie// 12m ca. de ysaach et sibi gtepora neis

|iiii p. ps. de ysmaele/ et ysaach imolatoe

Saach tepore nichil in mudanis ystoriis legi
mus/ ablactato ysaach uidit sara ismaelem
inque ludete cu ysaach idest ledete pueru et intellexit
in ludo psecutione qz siliz pre mortuo uellet maior
mori dnari/ ebr aut dicut qz cogebat eu adorare ydo
la luthea q fecerat/ z gpulit abraa ad expelleda matre
cu filio que dus p meritis abrae custodiens in xii duces
multiplicauit/ ex quibz descederut oreb z zeb zebee et
psal/ ¶ Et nota q ysmael e nomie p primiciatu gen
16. / scdo ysaach gen 17. tercio agag ex. Reze. qrto
Sapson Judicu 13. / v. Josias 3 regu 13. Sexto cyrus
ys 45/ 7. Jo. luce p. / Octavo Ihs ibide ¶ ysmael au
te factus e iuuenis hitauitqz in deserto phara gen 21. ubi
sunt campestria in solitudie gen 25 Jo. de distatia locor
aut phara e nur opidu trasarabia iuxtu saracenos q
in solitudie uagi errat/ e aut gtra australe plaga/ et
distat ab eula gtra orietez itinere dieru triu/ inde tra
siecur filii israel cu de monte syna castra mouerut/ ubi
habitauit ysmael/ cuius manus dicit gtra oes et omi
gtra eu coe suor successor qui hitauerut ab euilach
q. est india usqz sur gen 25. Sur aut solitudo inter
cades et barad marartreds extedes desertu usqz ad mare
rubru/ et egipti gfinia/ specialiter aut qui ex cedar filio
eius nati uagi incertis sedibus getes quibus desertu ex late
re iugit impugnat z ab omibus impugnat. ¶ Deinde aut
abrae obediaz pbas deus deus ad exeptu alior ait illi/
tolle filiu tuu unigenitu que diligis ysaach qui iaz
erat 25 anor scdm Jose. Nota q dulcibz applatioi
bz sepius repetitis pris imitat affectus/ ut ad imolandu
filiu pria dextera retardet. nec siletur ysaach in quo
pmissu fuerat sibi seme/ ut pmissionis desperatio subeat
Uade in terra uisionis et ibi offer eu cc/ intuemini per
singla quo fuit teptationis augumta/ ut du iter agit
p tota uia cogitationibus disturbat/ tribus qz diebz certa
mis stacium accipiat/ affectus et fides amor dei et amor
carnis/ amor pntuz et expertatio futuror ut oni hor
spacio ituere. filiu pater/ cibu cu eo sumeret/ tot noc
tibz puer in amplexibus pris sederet/ in gremio cubitaret
die aut tercia uidit monte pcul et ait ad pueros Ex
pectat hic cu azino Ego aut et puer illuc usqz gperates
postq adorauerimus reuertemur ad uos/ Uer dicis an fal
sus abraa/ si uerum filiu no facies olocaustu si falsum
tatu patriarcha no decuit/ Uerum inquid dico olocaustuz
puer offero et cu ipo ad uos redeo Credo eiz q a mortu
is potes e deus suscitare eu/ Refert eiz Joseph uerba pa
tris ad filiu dicis/ qz sicut ex uoluntate dei ingressus fuerat

12. p. 2.
13. p. 8.
Gen
19. p. 6.
18. p. 1.
9m uz
92. p. 4.
p. 6.
Gen
78. p. 2.
p. 7.
118. p. 10.
figa imitar. carna.
Gen
qd e aorisia
miractz
p. de sepulcre uxoris
Gen
20. ?8.
60.
nota primiciat
16. p. 18.
16. p. 21.
16. p. 3.

mundu mirabilit ita ex dei nobilitate nate erat ei mundum
egredi mirabilit quieqde dns iudicasset digmi no bello no
aliqua passioe huana uita finire sed in orõib9 et sacrificiis
et ipius aīaz ad se uocare et qz suscitaret eu ob implēdas p
missiones ebr. xi. Arbitras quia eu z a mortuis suscitare
tare potes e de9. sic libes ysaac accessit ad ara et morte
tradiut aut ebrei ibide postea edificatu altare sacrifi
cioz ¶ mortua aut sarra misit fium suu eliezer in me
sopotamia et adduxit rebecca uxore ysaach / 2a p6.
// de 2o matrimonio abrae et pregnatoe ysaac

Postea abraā aliā duxit uxore cetura quam
aliqui dicut fuisse agar, pter nomis mutatio
tione, sui pp̄ tam eiz coplata dedit aut abraā ysaac cūc
ta que possidebat, filiis aut concubinaz largit e munera
Ex hec elicit qz cetura no fuit agar. Afer aut filius ce
ture plias adu'sus libia obtinuit uictoriā et ab eo affri
ca appellata e s3 sedm ystoricos ebr. ¶ Et du orat ysaac
p uxore sterili, illa gemnos cocepit qz mutua colisione
in utero mr multaz afflictione suscepit, osultoq3 dno id
p melchisedech ut forte in mōte moria ubi abraā alta
re fecerat imolans hostias in somis credet, duos ibi ad'e
ptos, et qz ppls pplm supabit maiorq3 seruiet minori
qd no de Esau et Jacob sed eoz successoribz intelligēdu
e, et completu qn ydumei filii Esau dd fu sut tributarii
2o regu 8o. ¶ Orta aut fame du uellet ysaac ire i egip
tu prepto dei māsit in gerar et ob amicitiā abrae ab
Abimelech receptus e, et exeplo pris coiuge sua dixit so
rore, sed dei puidētia sicut et sara suata e. ¶ Semina
uit aut ysaac i terra illa et collegit i ceteptu, inuide
rut ei palestini et humo repleuerut puteos predictos, et
pro duobus otetione suborta, quos foderat abraā, abime
lech quoq3 dixit ei Recede a nob quia potetior nob effec
tus es recedes aut ysaach eruderauit puteos pditos, et
pro duobus otetione suborta, terciu absq3 otradictione
possedit, et inde descedit in bersabe, ubi nocte pmisit ei
de9 q pmiserat patri, et mādauit pueris suis ut foderet
puteu, eo tepore uenit ad eu abimelech et ficol dux
militu, et fedus inter se iuramēto firmauit, enūciātibus
pueris qz aqua inuenisset appellauit puteu bersabee idest
saciētatis et habūdātie, quod nomē etiā urbi impositu est
senuit aut ysaach et filiis bndixit. / 13m ca.m de Jacob et
sibi otēporaneis, cuius pa p6 de regno argiuoz et primogenitura esau

Jacob ano primo exortu e regnu argiuorum
sub ynaco rege p. cui9 filia io phibet uxor
osiris q ut magna dea in egipto hita e, eo
qz iuste ibi regnauit, et hoies ibide informauit litteris.
Durauit aut regnu argiuoz p reges xiiii. post quos perseus
a crisio no spōte interfecto, reliquit argos et regnu trāstu
lit in micenas post que regnauerut reges noue usq3 in
ānu 2o manasse regis ¶ Esau fame laboras pmogenitura
uendidit cibo lenticule fri suo Jacob, et qz lenticula fulua
e fuluu aut hebraice dicit Edo exinde Esau dicti e edom
a q regio dicta e ydumea, nec tamē iacob symonia co
misit, tum qz illa no emit sed redemit, tum qz pmogenita
secundu aliquos no e res spualis sed ei anexu erat
ius spuale, scilicz ius bndicēdi in solēnitatibz et oiuiis
sicut ius patronatus anexu e fundo trāsit cu eo ¶ Deinde
osilio matris cooperāte ysaach, Jacob fu bndictione usur
pauit nec mētitus e dices se Esau ee, Esau eiz erat
no psona sed pmogenitura, sic Johēs g' Elyas, bndictio
e aut no sedm intētione pris sed sedm uerboz uirtutez
sicut Epus ordinat alienu credes ee suu, et uere ordinat9

est unde z post loquetez esau exparauit ysaach ita ut in ex
tasi fieret, in qua ad no factu cognouit, ideoq3 no cassaues
sed ofirmas ait, uenit germanus tuus fraudulēter z accepit
bndictione tua / 2a p6 de fuga Jacob et uxoribus et strophanie cca peroa ar

Esau igitur p dicta bndictione emulātē Jacob, de editu 29
matris osilio Jacob fugit ad laban et itinere dor
miens uidit scala et dnm innixu scale sibi ter
ra et sobole pmittetē et euigilas de tribz pphauit, de
lege, de teplo, de xpi passioe, pro pmo ait terribil e locus
iste, pro 2o Non est hic aliud nisi domus dei, et p tercio
et porta celi, litasq3 oleu dno pmisit oblatione et de
cimas se daturu, seruiuit aut ānis xiiii, pro rachele et
lya, nec repredit de multis uxoribus sic lamech, ille quoq3
ex libidie, iste aut ca prolis religiose ex dispēsatione
diuina aliis ydolatris existēbz Augustinus aut ot fausti
arguit sibi licuisse dicēs quia alia fuit pcta qn natura
alia otra mores alia otra prepta, Si natura osulas non
lasciuiendi sed gignēdi ca Jacob illis e usus, Si mores illo
in tepore atq3 in illis terris hoc factitabat, ex de diuorc
gaudemus ¶ Post seruitiu xiiii anoz et ante nati beia
min p futuro seruicio postulauit quicquid ex omni coloribz
gregibz quos pascebat nasceretur uarii coloris, ponēsq3
in canalibz uirgas diuersoz coloz cu greges adaquari
deberet, arte natura quasi supasse uidetur, greges eiz ad
aspectu uariaz uirgaz uarios et maculosos genuerunt
qto eiz teneriora et formabiliora sut semini primordia tato
facilius sequitur fantasia cōcipientis, unde et quintilianus ma
trona que ethyopē cocepit pter simile ospecta ymagine
yporcas quaq3 alia deffedit q pulcerrimu ediderat partu
parentibz et omi petele dissimile, pter aspectu similis ymagis
in cubiculo exortus. sic g' Jacob no modicu ditato ac laba
cotra eu puocato redire se disposuit Jacob, et redire in
terra priz suoru magis madate hoc sibi dno Rachel aut
furata e ydola pris sui, osequtus est aut Jacob in montez
galaad a socero, eideq3 ofederatus recessit gen 31, obuiasq3
hūit āgelos ofortātes cotra fris ira, munera etiā ad placa
du frez misit, cu angelo quoq3 luctatus e usq3 mane, i signu
qz inuictus staret cotra frez eius quaq3 filia a sychone op'is
sa e et post sicimitas in dolo occisos iussu dei in bethel
altar edificauit et domu purgauit in eufrate ab ydolis
ubi et rachel exspirauit et sepulta e uia q ducit beth
leē et no multu post eius aduētu mortuus est ysaach
et a filiis sepultus est in Ebron / 3a p6 de euētibus illius

Phoroneus ynachi filius et niobes pri9, tepore
grecie leges dedit in athenis et sub iudice cas
agi istituit, locuq3 iudicis foru a suo noie ap
pellauit ¶ Soror et ei9 p de agricultura egiptios instru
xit, et pterea cu pus uocaret yo, post ab eo dicta e ysis
quod ligua eoz sonat terra, phegus quoq3 frat ei9 iunior
ait augustinus 18 de ci. dei ca. 3o ad pterz regmit credo ubi
loca bobus distribuerat, a fre admisse, ad ei9 sepulcrū
teplu est istitutu, eiq3 boues imolabatur, iste sacra co
stituit, ad colēdos deos et docuit obseruari tepora p menses
et ānos ¶ Apis etiā filius phoronei cu regnasset in
argiuis fratre suu egiale pficit, ipeq3 cu pplo in egiptu naui
gauit, Virq3 fuisse ysidis fertur, utruq3 aut egiptii dei
ficauerut ¶ Tunc etiā apud lacu tritonide uirgo appa
ruit, quā greci mineruā dixerut, hec plures artes ad
inuenit, maxie lanificiu, hec dicta e palas a palene
insula tracie ubi nutrita e, ul a palāte gigāte, que inter
fecit ¶ Tunc messenis ab apri hedificata e, Sptha quoq3 que
Lacedemonie caput fuit edificata e apud argiues a sparto

Gen 19 Gen 10. f. 3. 11. f. 8. Gen 2018 100 f. 3. 16. f. 32. f. 20. f. 2. f. 2. 19. f. 1. 16. f. 8. 17. f. 3. 16. f. 32. 16. f. 2. 9. 16. 32.

phoronei filio messana in sicilia. ¶ Promotheus etiam frater athlantis astrologi magni propter quod a poetis dicitur portare celum primus dicitur et fecisse homines tum quia de rudibus doctos fecit tum quia ymagines hominum ex luto formavit vel etiam secundum aliquos ambulare fecit. Invenit etiam primum anulum sed ferreum et inclusit gemma et in gulam vocavit quia sicut unguis carne sic gemma metallo circumdatur. tradidit autem in quarto digito esse ponendum. hinc medicus alijs dignorem quia ab eo usque ad cor vena quedam pertingit. ¶ Athlantis quoque nepos fuit mercurius qui citharam sonarum inventor deificatus est. ¶ Et tritolomus in navi in qua pictus erat draco in grecia venisse dicitur et ampliasse agricultura. ¶ Ceres etiam preter instrumenta arandi et messuras granorum adinvenit cum prius per arenos fatim inarcetur et a grecis dimitra dicta est. ¶ Tunc etiam telchines victi exules rodum condiderunt. ¶ Thesalus greci filius regnavit in thesalia. ¶ Diluvium particulare in acaya sub ogige rege fuit. qui urbe que vocabatur acta renovans eleusim vocavit tempore phoronei secundum eusebium et Ieronimum. aut augustinus 18. de ci. dei ca. 8. alij posuerunt per 300 annos prius ibidem. // Quartumdecimum capitulum de Joseph et sibi contemporaneis. Primus particula de sublimatione Joseph

Ioseph anno natus patris sui 91. odium fratrum incurrit propter singulare patris dilectionem propter sompniorum revelationem et propter criminum pessimi accusationem unde eum ad se missum exuerunt talari tunica et polimita vel secundum simacum manicata qua alij colobijs utebantur ad expeditius operandum nudatumque in cisterna vetere deposuerunt. deinde extractum ysmaelitis vendiderunt ante mortem rachel secundum Iosephum. Preterea antiquitatum que emit in egipto putiphar magister milicie pharaonis ut eo abuteretur ut aiunt ebrei sed deus eum adeo infrigidavit ut exterius cohire non potuerit propter quod sacerdos eliopoleos factus honoratior fuit quam ante. In conspectu autem eius magnificatur Joseph et tandem propter amorem castitatis et fidelia domina sua accusatus incarceratur. Ibique interpretatur sompnia pincerne et pistoris quo cognito pharaonis iussu de carcere educitur sibique ad interpretandum eius somnium presentatur quo expleto dominus egipti efficitur et ad providendum 7 annis famis imminentis constituitur et aiunt ebrei quod in ornatu regio per civitatem ducebatur et clamabatur abareth idest pater tenerrimus vel delicatus quasi diceret et si etate tener est sapientia tamen pater. metrice autem sic ponitur ystoria Ioseph

¶ Cum natura Iacob prole duodena beasset
Alter in hijs meruit lucifer esse Ioseph
¶ Sicut solaris obscurat sidera fulgor
Sic omnes roseo prevenit ore puer
¶ Commendat puerum decus / os roseum / gena flores
Scintillans oculus / mens pia / pura caro /
¶ Os / lumen / dentes imitatur / reddit / adequant
Pura nitens minium lilia sydus ebur
¶ Imbuerat vestem roseo tinctura colore
Ebrea murice sanguine vestis erat
¶ Alludens pedibus fimbria lambit humum
Cum pater in fratres alios se stringat amore
¶ Glutino firmus huic patris inhesit amor
In fratres parit invidiam res ista ministrat
¶ Huic alimenta malo sompnia visa Ioseph
In mortem pueri livor fraternus anhelat
¶ In puerum fratres defigunt lumen / et istis
Utentes verbis / mutua verba serunt
¶ Ecce Ioseph / cuius fortuna laborat honori
Cui dare promittunt sompnia quicquid habent /

¶ Ebibat innocui cuspis fraterna cruorem
Ne fructus habeant somnia visa suos
¶ Ut scelus excludat prodit in ista Ruben
Excusat puerum nescia vita mali /
¶ En cisterna vetus / quam longi temporis usus
Compulit in senium protegat illa Ioseph
¶ Verbum pondus habet / puerum cisterna recepit
Gaudet abitque ruben / reliqui ieiunia solvunt
¶ Presens accessit / institor ecce novus
Iudas protulit hec en nostra prospera voto
¶ Pacatur puero vendatur / servat exul
Res latet ista ruben discesserat inde revertens
¶ De puero puteum consulit ille tacet
Fletibus ora rigat / exarat ungue capillos
¶ Heu quid agam periit puer / ille puer puer ille
In quo pendebat totus amore pater
¶ Missa patri tunica est . que sanguine tingitur edi
Tristis ait puerum fera pessima membra comedit
¶ Qui michi perpetua tempora flenda dedit
Ve michi / ve tibi / ve michi patri / ve tibi fili
¶ Melle suavior / igne micantior / aptior umbra
Pure quasi vitrum / scintillans ut iovis astrum
¶ Candide sicut ebur / ve tibi parve Ioseph
Hunc sperate senes / hunc florida confluat etas
¶ De puero pueri / cum sene flete senes
Heu puer / ille color meus est dolor / illa figura
¶ Nostra est iactura / ve tibi pulcre puer
Effigies grata mea fata / gene michi pene /
¶ Tam nova sors mea mors / ve tibi parve puer
Illa decens facies / mea nunc rabies / caro pura
¶ Mors michi domina / mors michi redde Ioseph
Dulcia viscera sunt mea vulnera / membra tenella
¶ Nostra procella / meum mors michi redde Ioseph
Ad puerum me vecto Ioseph / si vis instito illum
¶ Vendit in egipto putifar emit eum
Venditio fit bina Ioseph una fit eius
¶ Qui se pro nobis in cruce sponte dedit
Accusat matrona Ioseph christum sinagoga
¶ Ludibrio vinctus ille vel ille datur
Sic operante deo iuvenis descendit ad yma
¶ Carceris / crucis ad alta provectus
Ille duos habuit socios in carcere fixos
¶ In cruce latrones separat iste duos
¶ Disponente Ioseph proprium pincerna recepit
Officium positus in crucem pistor obit
¶ Latro bonus veniam christo miserante meretur
Penam promeruit in cruce latro malus

2a particula de cura Joseph circa frumenta et de arrogantia asener

In primo igitur anno ubertatis pro frumentis congregandis venit in fines eleopoleos que postea dicta est dannata. Putifari vero sacerdoti erat filia nomine Aseneth pulcra nimis per omnia similis filiabus ebreorum elata et despiciens omnem virum quam nullus hominum viderat manens in turri coniuncta domui Aseneth ibique erant dij egiptiorum quos Aseneth cum omni diligentia colebat socias quoque habebat septem virgines sibique famulantes dixit itaque putifar filie quia veniret ad eum Ioseph fortis dei et quod vellet eam illi dare uxorem que indignata respondit se nolle dari viro captivo sed filio regis. Illisque loquentibus affuit qui nunciaret venire Ioseph et fugit Aseneth in cenaculum suum. Veniebat autem Ioseph in curru pharaonis aureo quem trahebant quatuor equi albi frenis deauratis re

de diis p. 18.
16 p. 12.
18 p. 3.
2m diluvium
2199
110 p. 10m 2
16 p. 4.
Gen
p. x.
p. 6.
p. x.
figura de christo
Gen
p. x. et 16 p. 1.

rat Joseph indutus tunica candida et resplendenti et palio purpureo et auro contexto, et corona sup caput eius et in circuitu corone erant duodecim lapides electi super quos erant duodecim astra aurea, et virga regia in manu eius et ramus olive fructu pinguissimo. Videns autem Aseneth per fenestram ait, ecce sol venit ad nos de celo in curru suo, et quis umquam mulier tantum potuit portare lumen. Cum autem intrasset Joseph quesivit quenam mulier illa esset que erat in cenaculo ad fenestram. Respondit Putifar domine filia mea est virgo, que omnem virum odit sicut et tu omnem mulierem, ascendensque mater adduxit Aseneth ut salutaret Joseph cumque precepto patris osculo vellet recipere Joseph, extendit ille manum ad pectus eius dicens. Non decet virum colentem deum vivum, osculari mulierem deos colentem ydola surda et muta. // Capitulum [illegible] de penitentia Aseneth et qualiter ab angelo visitata est et desponsata Joseph

Audiens hec Aseneth contristata flevit, et instructa a Joseph penitentiam egit a diis quos colebat, proiecitque omnia ydola que colebat in aquam currentem circumfluentem, et ponens cinerem super caput suum flevit septem diebus, et octavo die dum galli cantaret prospiciens Aseneth per fenestram ad orientem aperto celo lux magna refulsit, ita ut in terram caderet Aseneth et ecce vir de celo descendens vocavit eam secundo Aseneth Aseneth, que ait ecce ego domine, quis es nuncia michi, qui ait Ego sum princeps exercitus domini, viditque Aseneth virum per omnia similem Joseph, qui confortans angelus ait, depone saccum de lumbis tuis, et excute cinerem de capite, et faciem tuam lava, et orna te vestimentis tuis, quoniam nomen tuum scriptum est in libro vite tuum et non delebitur in eternum. Ecce dedi te hodie sponsam Joseph et extensa manu sua super caput ait, beata es tu, quia dimisisti ydola, et credidisti in deum vivum, et beati advenientes domino deo in penitentia, benedictisque aliis septem virginibus, discessit angelus, et statim affuit Putifar adveniente Joseph dixitque ei Aseneth verba angeli, rogaveruntque Joseph pharaonem, qui dedit illi uxorem Aseneth filiam Putifaris sacerdotis eliopoleos Gen 41. nati sunt ei duo filii ante tempus famis. Excusant Hebrei Joseph de coniugio alienigene, dicentes quia Jacob Dinam accepit uxorem ex qua nata est filia que mater fuit Aseneth, hoc michi videtur quod stare non potest, quia si bene pensetur nativitas Dine non potuit esse ante nativitatem Joseph nisi forte per annos quinque, quia Dina est ex Lya, postquam peperit sex filios et aliquando cessavit parere, Gen 29. Joseph autem natus videtur 14° anno quo Jacob fuit in Mesopotamia Gen 30. et triginta annos habuit quando stetit coram pharaone Gen 41. et quando accepit Aseneth agebat xxxi. Unde Dina ultra xxxvii annos habere non poterat quare neptem nubilem ex filia habere nequibat. Capitulum [illegible] de introitu Jacob in egiptum et morte pharaonis et filii eius

Completis igitur septem annis ubertatis collectis frumentis, cum fames ingrueret Joseph aperuit orrea vendiditque egiptiis qui primo dederunt pecuniam, 2° pecora, 3°. ipsi servituti subiciuntur in figura quia primo debemus renuntiare possessionibus, secundo carnalibus affectibus, tertio apti erimus divine servituti, et notandum quia nullum coegit Joseph quia deus coactum non acceptat servitium, nec fecit hoc Joseph cupiditate sed fidelitate quam habebat ad dominum suum, unde neminem compulit nullius personam accepit, omnibus equaliter frumenta exposuit et ipsi autem meruerant tali servituti subici, obligavit autem eos ut de messione quintam partem regi darent quod usque nunc etiam servari dicitur. Misit autem Jacob pro victualibus in egiptum, cum autem vidisset Joseph fratres suos exploratores eos vocavit. Illi in sua excusatione dicunt se minimum fratrem habere et cum seniore patre mansisse timens vero Joseph ne in puerum deliquissent querit eum videre propter quod Symeonem retinet in carcere redeuntibus ceteris donec portet sibi Beniamin. Ducit ergo Beniamin cum muneribus et parat Joseph convivium, fecitque sedere fratres secundum ordinem etatis sue sicut in domo paterna sedere consueverat, receptisque partibus mirabantur quod pars Beniamin quinque partibus excederet, cumque recedere debuisset, ciphus ponitur in sacco Beniamin igitur redire coacti de furto arguuntur, et detinetur Beniamin dolent fratres, sed super omnes Judas qui patri dixerat si non eum reduxero ero peccati reus omni tempore. Tunc manifestavit se eis cum fletu eisque deosculatis dedit binas stolas Beniamin vero quinque et 300 argenteos, totidemque misit patri cum plaustris egiptiis ut cum familia ad se rediret, cuique venienti occurrit in terra Jesem 2° anno famis, duxitque ad regem qui concessit ei ut habitaret in Ramasse civitate Jesem que postea dicta est Thebays de qua fuit legio Thebeorum. Et quia reges fuerunt ex ea urbs eronum dicta est, Pompeius Mela de situ orbis ait ab omero dictum esse quod centum portas vel ut alii dicunt centum aulas habuit olim totidem principum domos solitasque singulas ubi negocium exegerat dena armatorum milia effundere. Jeronimus de distantia locorum Ramasse est civitas quam edificaverunt filii Israel in egipto olim autem universa provincia sic vocabatur in qua habitavit Jacob cum filiis suis. Jeronimus de ebraycis questionibus Jacob veniens in egiptum misit Judam ante se ad Joseph ut occurreret ei in urbe Eroum in terra Ramasse, secundum lxx in ebraico autem haberetur tantummodo in Yessem. Nonnulli autem Hebreorum asserunt Jessem Thebaydem nunc vocari. Josephus dicit quod concessit eis in eliopolitana urbe conversari. Vidit autem Aseneth Jacob et admirata est quia senectus eius erat speciosa sicut iuventus oculi eius fulgurantes nervi firmi brachia, tibie et crura et pedes quasi gigantis. Cum autem reverteretur post prandium Joseph et Aseneth in domo et Levi cum eis et Symeon vidit filius pharaonis Aseneth per domum pharaonis ambulantem et exarsit in pulcritudinem eius loquutusque est ad Symeon et Levi, ut interficeret Joseph et daret eis argentum et aurum ipseque haberet Aseneth qua sibi debebatur, at illi renuerunt, postea accusavit Joseph apud Dan et Gad dicens se audivisse Joseph dicentem pharaoni quod post mortem patris sui destrueret eos ne essent heredes cum fratribus suis, persuasitque eis ut interficeret Joseph et ipse interficeret pharaonem, cumque vellet ille nocte interficere patrem, prohibuerunt custodes dicentes pater tuus doluit caput et modo dormit et precepit ne ut primogenitum eius intrare permitteremus ad eum, tunc autem precepit cum ho viris ad locum insidiarum ubi erat Dan et Gad et trucidaverunt 600 viros qui sociabant Aseneth preter unum qui hoc nuntiavit Symeoni et Levi. Aseneth autem fugit et Beniamin in curru, Symeon autem et Levi, assumentes omnes qui secum erant armati, persecuti sunt eos et plurimos occiderunt Dan et Gad absconsi sunt in densitate calami. Invenerunt etiam filium pharaonis lapide percussum in tempore a Beniamin et lavaverunt plagam eius et ad pharaonem duxerunt hec ipsa narrantes quibus gratias egit quod non interfecisset eum, 3° autem die mortuus est filius pharaonis quo post cito mortuus est pharao propter filii mortem 99 annorum. Joseph autem regnavit pro filio eius qui erat ad ubera 48 annis et Joseph municipatus est pro eius in terra egipti. Rex Argivorum Apis in egipto moritur // Capitulum [illegible] de benedictione Effraym

Post hec audiuit Jacob quod Joseph / et manasse infirmaretur / adduxitque duos filios suos statuens manasse ad dexteram manum Jacob quia maior erat / Effraym ad sinistram et benediceret eis qui eos adoptauit in filios / et cruciatis manibus posuit dexteram super Effraym que benedictio completa fuit super yeroboam 3º Re. 12º tribuum decitque Joseph preter sortem hereditatis fratrum / Sexta pars de benedictionibus ruben symeon / et leui / et testis eorum

Conuocauit autem Jacob filios suos gen. 49 et ad Rubē ait tu fortitudo mea / idest quem genui in etate robusta / principium doloris mei .i. solicitudinis circa filios prior in donis maior in imperio sicut esse debueras / effusus es sicut aqua idest uiliter non crescas / quia ascendisti cubiculum patris tui / dormiuitque cum balla gen. 35 extat autem testamenta patriarcharum que magister Robertus grossum caput lincolniensis episcopus / translulit de greco in latinum ¶ Ruben autem in testamento suo ait / quis nosset legem dominum et diuidet in iudicium et sacrificia pro omni israel usque ad consumationem temporum principis sacerdotum quem dominus dixit scilicet / quem in eo elegit dominus regnare super omnes populos / quem pro nobis morietur et erit in nobis rex seculorum / et mortuus est ruben / ¶ Symeon et leui fratres / uasa iniquitatis bellantia propter sacrificias in consilium eorum non ueniat anima mea / de symeon fuerunt scribe et instructores secte phariseorum / de leui sacerdotes quorum consilio xp̄s occisus est Jo. xi. diuidam eos in Jacob quia leui sortem non habuit / sed tantum uiculos ad alenda pecora in diuersis tribubus Symeon etiam qui modicus erat sortem non habuit sed receptus est in sortem iude ¶ Symeon in testamento dominus deus israel apparebit in terra / ut homo et saluabitur in ipso Adam / tunc dabuntur omnes spiritus erroris in conculcationem et homines regnabunt super perniciosos spiritus / tunc resurgam in leticia et benedicam altissimum in mirabilibus ipsius / quia deus corpus assumens / et comedens cum hominibus saluabit homines / et nunc filioli obedite leui et in iuda letabimini / et non efferamini super duas tribus has / quia ex ipsis orietur nobis salutare suscitabit enim deus ex leui ut principem sacerdotum et ex iuda ut regem deum et hominem / ita saluabit omnes gentes et genus israel / et dormit Symeon cum patribus suis / ¶ Leui in testamento / cognoscite quia faciet dominus iudicium super filios hominum quia saxis et sole extincto in omni creatura turbata / et inuisibilibus spiritibus liquefactis inferno spoliato in passione altissimi homines non credentes permanebunt in iniusticiis / propter hoc in punitione iudicabuntur / Sequitur et nunc cognoui filii a scriptura enoch quia in fine impie agetis in dominum manum imponentes in omni malicia et confundentur in uobis fratres uestri et in omnibus gentibus fiet illusio / eterum pater uester israel mundus erit / ab impietate principum sacerdotum qui imponent manus suas in saluatorem mundi / Sequitur ueraces sermones abhominabimini / et uirum renouantem legem in uirtute altissimi erroneum appellabitis / et in fine occidetis / nescientes ipsius resurrectionem innocentem sanguinem in malicia super capita recepturi / propter quod erunt sancta uestra deserta / et in gentibus eritis in maledictionem donec ipse rursus uisitabit et miseratus recipiet uos in fide / Sequitur celi aperientur et ex templo glorie ueniet super eum sanctificatio cum uoce paterna / ipse aperiet portas paradisi et stare faciet minantem gladium aduersus Adam / tunc exultabunt abraam ysaach et Jacob / et ego gaudebo et omnes sancti induentur leticia / Septima pars de benedictionibus iude et zabulon / et ysachar / et testis eorum

Juda te laudabunt fratres tui / quia sequutus es moysem in mari hesitantibus aliis in circuitu manu tua et adorabunt te filii patris tui / hic sibi principatur regnum catuli leonis juda hic de capite regni quia dauid minimus fratrum unctus est in regem ad predam ascendisti fili mi / quia primo minutos plurimos habuit requiescens accubuisti ut leo et quasi leena qua in pace regnauit postea et maxime timebatur / quis suscitabit eum ad prophetandum quia spiritus sanctus directus est in dauid ut de successione Salomonis potest intelligi / unde sequitur non auferetur sceptrum O fili mi Juda ille scilicet xp̄s erit ligans ad uineam pullum suum et ad uite azinam suam / idest gentilem et iudeum associabit sibi quod est uitis uera lauabit in uino stolam suam / carnem suam cruentabit sanguine passionis / pulcriores sunt oculi eius uino idest apostoli et dentes eius idest mordaces predicatores lacte candidiores ¶ Judas in testamento / exurget homo de semine meo ut sol iusticie ambulans cum filiis hominum in mansuetudine et iusticia et omne peccatum non inuenietur in eo / et aperientur super ipsum celi ad effundendam benedictionem patris hoc est germen dei altissimi ¶ Zabulon in littore maris habitabit / et in statione nauium pertingens usque ad sidonem / situs tribus ad litteram describit / ¶ Zabulon in testamento primus feci scapham in mari / quia dominus dedit michi intellectum in ipsa et lintheamen extendi in recto ligno in medio eius et fabulans littora piscabar pisces omni domui patris mei usque quo uenimus in egiptum / in autumno piscabar / et in hyeme pascebam gregem cum fratribus meis / ¶ Sequitur nonum in scriptura patrum meorum / quia in ultimis diebus recedetis a domino et diuisi eritis in israel / et duos reges sequemini et omnem abhominationem facietis / Sequitur uidebitis deum in forma hominis / et in malicia sermonum uestrorum ad iracundiam prouocabitis eum / et abiecti eritis usque ad diem consumationis ¶ Ysachar azinus fortis ad laborandum accubans in terminis scilicet secus mare et montem / uidit requiem quod esset bona et terram quod optima supposuit humerum suum ad uehendum merces ad mare factus est tributis seruiens idest nauibus ferentibus tributa ¶ Ysachar in testamento / omnem agrestam feram subiectis habentes uobiscum deum celi ambulantes cum hominibus in simplicitate cordis et extendit pedes suos et mortuus est / 8ª pars de benedictionibus dan / gad / et aser / et testis eorum

Dan iudicabit populum suum sicut et alia tribus israel / quod in sampsone completum est / fiat dan coluber in uia cerastes in semita mordens ungulas equi hoc totum refertur ad rigorem et solicitudinem iudicis / qui hostes terret / nec permittit eos uagari per iudeam et quamuis talis sit tamen non est xp̄s / unde subdit salutare tuum expectabo domine / quidam exponunt de antixp̄o nascituro ex dan / qui contra sanctos in morsu pestifere predicationis et cornu peccatis armabitur / multos etiam qui ascenderant ad culmen uirtutum retroducet postea xp̄s ad iudicium ueniet ¶ Dan in testamento dominus erit in medio israel regnans in humilitate et paupertate / qui credit in eum regnabit in ueritate in celis / hic est mediator dei et hominum ¶ Gad accinctus preliabitur contra eum et ipse accingetur retrorsum / gad cum ruben cum dimidia tribu manasse relictis filiis et uxoribus ultra in finibus suis armatus precedebat israel in terram promissionis / sed post 14 annos primis reuertentes prelium uicinarum gentium aduersus filios quos relinquerat inuenit / et fortiter diuinas hostes superauit / ¶ Gad in testamento dicite filiis uestris hoc ut honorent iuda et leui quia ex ipsis orietur faciet dominus saluatorem israel ¶ Aser pinguis panis eius prebebit delicias regibus eius enim situs fuit fertilis et deliciosus ¶ Aser in testamento / deus in uirum absconditus saluabit israel et omnes gentes / dicite ergo uestris ut non discredat ei / 9ª pars de benedictionibus neptalim joseph / et beniamin / et eorum testis

Neptalim ceruus emissus propter uelocitatem terre uberioris dans eloquia pulcritudinis propter montem thabor quem prophete colluerunt uel quia ibi xp̄s cum apostolis magnalia docuit / ¶ Neptalim in testamento uos mandate filiis uestris ut uniantur leui et iude / per Judam enim orietur salus israel et congregabit iustos ex gentibus ¶ Joseph filius accrescens dignitate uel propter duas

tribus filie discurrerunt sup murum ad uidendum eius pulcritudinem
exasperauerunt eum et iurgati sunt inuideruntque illi habentes iacula
contra ad fratres eius uel etiam contra ad egiptios sedit in forti arcus
eius idest in deo et ideo dissoluta sunt uincula mea et brachia eius per
manet per ma· inde egressus est pastor israel uel propter yeroboam
qui fortiter rexit ·10· tribus uel quia ipse pauit populum tempore famis
deus patris tui erit adiutor tuus omnipotens benedicat tibi ben
dictionibus te desuper et ben aby· ma· de ben· uberum et uul· idest
lactis et fecunditatis benedictiones pa· tui· confor· sunt benedictio
nibus patrum eius donec ueniret ·ro· et in ebreo habetur do
nec compleantur colles celo quasi dicat semper fiat in capite Jo
seph· i· uiri· na· i· sanctificati· inter fratres suos ¶ Joseph in testamento
iudi qui ex iuda nata est uirgo habens stolam bissinam et ex ipsa
prodiit agnus immaculatus uos autem filii mei custodite mandata
domini et honorate Judam et leui quia ex ipsis uber orietur
agnus dei gratia saluans omnes gentes et israel ¶ Beniamin lupus
rapax mane co· pre· ues· diui· escas hoc propter altaris et
ignis uoracitatem et sic escas ad iram diuidebat uel de paulo
ita sentit aug^{us}. ¶ Beniamin in testamento resurgemus unusquisque
in sepulcrum nostrum adorantes regem celorum qui in terra apparuit
in forma hominis et quotquot ei crediderunt congaudebunt ei

/10^a pars· de morte Jacob et Joseph

Post benedictiones Jacob obiit et Joseph secundum
patris preceptum post planctum 70 dierum· scilicet iuxta
morem gentilium 30 iuxta morem Judeorum cum senioribus domus
pharaonis ascendit in Ebron et in spelunca duplici posuit eum
soliciti enim fuerunt patres in illis partibus sepeliri propter spem resurrec
tionis in domino ¶ Mortuus est etiam Joseph cum esset annorum 110·
postquam regnauit annis lxxx· sepultus est in egiptum usque ad
exitum israel licet alii fratres ut dicit Josephus deferrentur in E
bron et postea translati sunt in Sichem ubi Jeronimus testatur se in
disse sepulcra eorum credibile tamen est quod postea quilibet tribus
suum patriarcham retulerit ad se ¶ Tempore Joseph in egipto
ad honorem Serapis fit magnum ydolum ·18· de ci· dei ca· et
et destruitur· 170 per ro· /15us titulus de seruitute ebreorum

/cuius prima pars de prima ebreorum afflictione

Post mortem Joseph cepit seruitus ebreorum et
durauit annis 144 ut impleretur numerus 430 annorum
a prima promissione facta abrae usque ad dationem legis de quo nu
mero gal iii et ac· 7· ¶ Surgens ergo pharao qui ignorabat Joseph
affligebat inde ebreos propter ingenii uirtutem laboris industriam
opum affluentiam et sobolis nobilitatem et grauibus premebat angus
tias modis ut coquentes lateres in finibus egipti ciuitates ta
bernaculorum regi hedificaret lutum platearum et sordes ciuitatum
cloacis exportaret flumen per multas deriuationes diuiderent
urbes fossis circumdaret ne eas fluuius inundare ualeret

/Secunda pars de 2^a et tertia hebreorum afflictione

Quia uero quantomagis affligebantur tantomagis auc
tore deo multiplicabantur ideo cogitauit pharao
quod obstetrices nascentes pueros occideret sed quia timuerunt
deum dixerunt hebreas habere artem obstetricandi et mentite sunt
locupletauit autem easdem deus de hoc mendacio sentit Augustinus quod fuit
ueniale peccatum gregorius tamen dicit quod merces benignitatis earum
potuit in eterna uita retribui sed pro culpa mendacii in tempo
rale conuersa est retributionem ¶ cogitauit itaque aliter et iussit
omnes pueros in flumine mergi feminas uero pro sua libi
dine reseruari ¶ Assignatur autem triplex ratio tante iniqui
tatis prima quia timebat egipti robur eorum 2^a quia prophetatum
erat tunc nasciturum quemdam ex ebreis qui regnum uastaret e
gipti 3^a ponitur super principium a· quia dyabolus presagiens
christum nasciturum ex eis propter hoc extinguere nitebatur ¶ Nunc re
cius a quo sicra dicitur fuisse perhibetur /3^a pars de Apis

Multi autem eo tempore // et serapis deus egipti here
submersi perierunt pro quo peccato credit egiptios
in hunc errorem cecidisse ut Apim pro deo colerent
Apis autem post mortem dictus est serapis littera o mutata
in e quia prius uocabatur sorapis eo quod soros grece sarcopha
gum uocat ubi ergo sepulcrum uenerabatur serapis uocabatur
alibi uero apis tantum· bouem uero oblatum serapis solum de
quo ait plinius qui se eum uidisse testatur quod erat taurus
qui ex improuiso egrediebatur de flumine habens in hu
mero dextro signum candidum ad modum lune corniculate
ad quem cum statim flueret egiptus omni genere musicorum
psallentes leuabatur in aere et super eos tamquam psallentes
ferebatur et ad motum uel statione eius mouebantur uel sta
bant et eadem die euanescebat Solinus autem dicit quod eadem
die necari dabatur et quasi prouocati diuinitus esse putabant
sed ut ait Aug^{us} 18· de ci· d· non erat magnum demonibus
ad eos decipiendos fantasia talis tauri ingerere uacce con
cipienti hec solemnitas per septem dies durabat quibus croco
dili cum sacerdotibus inducias quasdam habebant octauo
autem die ceremoniis iam peractis uelut reddita seuiendi
licentia solita resumebant atrocitatem //16us titulus de moyse

Moyses natus et sibi contemporanei// cuius prima pars de natiuitate moysi
est post mortem Joseph anno 64· ex patre leuita nomine
Amram et matre Jocabeth cum nollet amram filios pro
creare in mortem nocte sibi astitit dominus dicens ne timeret uxorem
cognoscere quia puer quem timebat egiptus nasciturus erat
ex ea natus igitur moyses post tres menses a matre exponitur
uidit autem termuth filia pharaonis aspiciensque inuenit e
giptiarum ubera spernentem ac per matrem propriam nutrire fecit
et sibi in filium adoptauit exo· 2° quadam autem die puerum
hunc uenustissimum ostendit pharaoni qui imposuit ei dyade
ma quod in se habebat ymaginem amonis insculptam quam
proiciens puer fregit· sacerdos autem eleopoleos a latere regis
surgens exclamauit hic est puer quem nobis deus occidendum
ostendit ut de cetero timore careamus sed auxilio regis libe
ratus est et persuasione cuiusdam sapientis qui id factum a
puero per ignorantiam asseruit in cuius argumento puer oblata
prunam ori applicuit propter quod iudei impeditioris eum
lingue fuisse autumant ¶ Tante autem fuisse pulcritudinis
asserit eum Josephus ut nullus adeo seuerus esset qui eius aspectu
non hereret uel utque dum cernerent eum in platea fori occu
pationes in quibus studebant desererent //2^a pars de uxore

Cum autem adultus esset ethyopes // uel ethiopissa
uastauerunt egiptum usque in ephym et usque ad mare
consulti ergo egiptii diuinationes responsum acceperunt
ut auxiliatore uterentur ebreo et uix obtinuerunt a thermuth
ut exercitui moysen preficeret moyses autem utpote bellicosis
simus et peritissimus fluminis iter pretermittens per terram breui
ori uia duxit exercitum ut improuisos ethyopes preueniret
et per desertum iter agens ibides idest ciconias egiptias na
turaliter infestas que rostro per posteriora immisso aluum purgat
unde et custodire muneri est ut de nocte serpens transiret pre
mittebat tandem perentos ethyopes expugnans inclusit in
ciuitate que regia Sabar quam inexpugnabilem cum diutius ob
sedisset incidit in eum oculos tharbis filia regis ethyopum
seruumque conduxit ut eam uxorem duceret si ei traderet ciuitatem
quod et factum est cum autem redire uellet non acquieuit
uxor proinde tamquam uir astrorum peritus uirgines insculpsit in ge
mis huius efficacie ut una memoria altera obliuionem confer
ret cumque fecerit eas insinuisse obliuionis uxori dedit cepit ergo
amoris eius obliuisci et tandem libere in egiptum egressus est
¶ Hercules cognomento desanans in femine claret /3^a pars de

16.f.5·
16.f.3·
16.f.5·
f.10·
17.f.3·
15.f.3·
2300 / 1ge.
Exodi Leuitici Numeri et Deuteronomii
opiniones de mendacio
16.f.12
1ge.f.31
3853 / 80
16.f.2
f.32
Anulus memorie obliuionis

Post hec egressus ad fugam cum in madian cum uxore fratres suos in terra yessen uidit afflictionem eorum et egiptium preferentem operis ꝯprimentem ebreum et se cretto percussum egiptium abscondit sub sabulo super quo accusatus apud pharaonem fugit in terram madian sic dicta a quodam filio abrae circa mare rubrum ibique sephoram filiam sacerdotis madian accepit uxorem tunc primas sacerdos dicebatur uocabatur autem raguel agnominatus ietro cognominatus cineus adaquauerat enim greges suum adhuc peregrinus et defenderat a pastoribus septem filias eius / Ca 16 de regno cretensi et initio regni

Nostris temporibus in creta regnauit Atheniensis abderas qui et urbem condidit et suo nomine nuncupauit de qua fuit democritus abderides quando hoc regnum incepit non inueni / de eo autem ait Justinus 69 / quia cretenium rex uetustissimus gorgoris colligendi mellis usum primus inuenit / cuius filia cum incestu filium procreasset pater pudore flagitii eum iussit exponi et post dies aliquot inuentus e uario ferarum lacte nutritus postea repotatus in talem angustum proiectus est per quem armenta congregare consueuerat / nec etiam ibi ab armentis non tangeretur sed aleretur / canibus proicitur multo ieiunio ad eius esum excitatis postea similiter et suibus a quibus magis est alitus / demum in mare piectus ad litus iacitur ubi a cerua nutritur / unde eximia uelocitas puero fuit / et inter ceruorum greges diu pagrauit / ad ultimum laqueo captus regi donatus est / quem rex cognoscens et inditias regni successore instituit · nomen illi impositum est Andis qui rex factus leges populo suo adinuenit · boues primo aratro domari et frumenta sulco querere docuit / quo mortuo regnum diu a successoribus possessum est / Anno etiam 3h moysi idest ante exitum ex egipto cecrops primus regnauit in athica sic dicta ab athi filia cranai indigena qui fuit rex argiuorum ¶ Cur enim in arce oliua nata est et ex nomine uerue nomine que grece dicitur athena / athene minuate sunt / et est ciuitas sita in confinio tracie prescrutes lacedomie terminos / media inter achayam et macedoniam frequentibus collibus montuosa / cuius pireus portus multiplici numero quodam comitus describitur / Jonii maris faucibus inclusa egeo pellagus a leua contingit et est in athica elada prima unde apello poetas aristoteles et ceteri propagatores totius peritie / sunt expertes hec prima rectarum urbium leges inuenit ¶ ps ea sunt quinque regiones / prima egeopellagum respiciens berenor pagos ex saturni nomine qui in ipso monte cum papo colitur nominatur ¶ 2a que respicit taciam iuno slegas ex siluam et faunum nomine qui ibi ueneratur a pastoribus nominatur ¶ 3a inter des portum de nospegos uocatur / quia neptunus et dyana ibi propitie renascere luna solebat ¶ 4a in cole tritonii motis in medio urbis ubi martem et herculem adorabant / ariopagus est athenarum uia / que interpretatur uilla martis eo quod ipse quondam a 12 diis iudicatus sit secundum bedam / ubi exercebantur iudicia et docebantur fora in genijsque omnis solercia / ¶ 5a uersa ad porthum sitheam armastagos ex mercurio qui ibi colebatur nomine dicebatur / hec inumeris siniis menibus mari florido / fluminibus et riuulis nemoribus uinetis / oliuetis pasuis pecoribus / auri argenti omniumque metallorum copiis habundantissima nauium ac uectigalium commeatibus ac uoluptatum cunctarum affluentissima ¶ Quomodo autem Athene dicta sit Vide de diis p 8. Cicrops autem bouem immolans primus in sacrificio Iouem adorare precepit ¶ Ceterum Iouem hedificasse Athenas et arcem cicropem ibi regnasse ¶ Ro Jupiter mixtus est qui cum boue ut dicitur uersa boffori appellata est ¶ Cranopis filio templum apolinis delii hedificatum est ¶ liberi pater india sanguine madefecit ¶ Alius fuit cres qui primo uitem inuenit apud Athenas a quo descendit dyonisius ariopagita / ca at mi

Ca 16 de missione cum rediret de egipto et agno pascali /

Apparuit autem dominus in rubo in oreb dum pasceret oues ietro / et misit eum ad pharaonem ut dimitteret populum eius quo nolente dedit moysi dominus potentiam ad faciendum signa / super pharaonem et regnum eius / percussit igitur egiptum x plagis que hijs uersibus continentur / ¶ prima rubens unda / ranarum plaga secunda / inde culex tercius / post musca nocentior istis / Quinta pecus strauit / uesicas sexta creauit / Post subiit grando / post bruchus dente nephando / Nona tegit solem / primam necat ultima prolem / Tra siuit enim angelus domini nocte per omnes domos egiptiorum interfines ob laborem et afflictionum expoliauerunt egiptios / ante hanc plagam instituit dominus solempnitatem phase prefiguratem passionem christi qua a dyabolo liberati sumus ¶ Exierunt autem 4a generatione prout dixit dominus abrae / gen 15 / qui leui genuit chaat / et iste amram et iste Aaron / et iste eleazar / qui cum Aaron egressus est secundum aliam tamen 4a generatione egressus est quod est uerum secundum tribum regalem / Judas genuit phares et iste Esron / et iste Aminadab / et iste Naason qui egressus est princeps in tribu Jude Nu. p.o ¶ Quia autem propter more Nilus tunc inundauerat et locum repleuerat ubi erat sepultum Joseph / scripsit tunc moyses in lamina aurea nomen dei tetragramaton que supposita aque natauit usque ad locum sepulcri / et tunc dicitur eius ossa prophetasse forte de difficultate itineris / dicitur etiam quod in illo egressu per terremotum multa ydola corruerunt ¶ Dixit autem dominus ad moysen / mensis iste idest Aprilis / cuius lunatio semper in martio inchoat erit nobis primus in mensibus anni / Voluit dominus Judeos a ceteris differre gentibus sicut circumcisione et religione ita et temporum / Romani ex nume traditione primum mensem ponunt Januarium / quia tunc incipit sol ascendere post solstitium yemale / Arabes annum inchoant post solstitium estiuale / congruentius autem in martio quo mundus extat conditus inchoant ¶ Decima die mensis tollat unusquisque agnum per familias suas / exo. 12 / per 10 · lunam / innuitur quod agnus qui tollebatur significat aliquid eternum et ante mundi constitutionem quia 4a die mundi creata 10a quasi fuerit prima die mundi ys.a et ante mundi creationem decima / et debebat esse agnus sine macula non uelens sed de fis corporalis / cuius oblatio figurabat oblationem christi Vnde uersus Agnus erat christus gemmo de gemme ductus / hunc assat populus dum crucifigit eum / Ipse caret maculis qui mundi crimina tollit / Sanguine nos redimit qui se moriendo resoluit / frontibus induit sanguine signo crucis / Os agni non comminuit uideo dei ingt In cruce crura dei legimus non fracta relinqui / Egiptus fuit in fernus quo carcere tentus / Extrahitur populus / sicque uita patrum ¶ Significat etiam sacramentum altaris institutum in memoria eiusdem passionis Vnde sequitur edent carnes nocte illa / quia in sacramento christum uidemus in enigmate fidei et non per speciem / sed nox ista sicut dies illuminabitur / cum euacuabitur quod ex parte est / et uidebimus eum sicuti est / et azimos panes supra expositum est / probet ergo seipsum homo / et sic de pane illo edat pa corinthiorum 9o / et vo expurgate uetus fermentum ut sitis noua conspersio sicut estis azimi / cum lactucis agrestibus ut sicut sapidum cibum tingebat in amaro succo / in memoria non solum liberationis sed et dire tirannidis quam pertulerat ad amaritudinem / Ita hic panis pinguis qui prebet delitias regibus idest se recte regentibus · sed debet cum succo amaro / idest memoria dominice passionis pa corinthiorum 2o / quotiescumque manducabitis panem hunc et calicem bibetis / mortem domini annuntiabitis donec ueniat suple / ad iudicium / non comedetis ex eo crudum quod comedero et sibi incorporare est credere aqua crede et manducasti crudum remanet iste cibus ubi si fidei cognitioni accedat ignis amoris sic dapnati sunt filii ely / tollentes de sacrificiis carnes crudas / nec

Exo lem nud deuter

p. 19

18 p. 1

17 p. 5

melis primus inuentor

expositio pueri sile

primus aratri inuentor

p. 32

dedis p. 8

p. 5

p. 5

p. 7

p. 7 · 17 p. 5

p. 5 / 22 p. 1

p. 9

Exo lem nud deuter

Versus

Amram genuit aaron et moysen

78 p. 1

Moyses scripsit in lamina aurea nomen dei tetragramaton ibi ossa Joseph prophetauit

Aprilis est primus in mensibus anni

Ianuarius

Versus

121 p. 2

109 p. 2

cortuz aqua aegritudine sive qua aqua designat et aqua sapientie salutaris est / sed assum tantum igni caritatis sicut et passio christi sola caritate suscepta est / super diuinitatem per cornu capite capiut christi deus cum pedibus humilitatis / ps. laqueum parauerunt pedibus meis / et intestinis idest in carnalibus / non comedetis idest crudis sumetis / renes uestros accingetis per continentiam carnis / et calciamenta que fiunt de pellibus animalium mortuorum, idest exempla precedentium patrum in pedibus idest in affectibus uestris / tenentes baculos in manibus idest curam in operationibus / nec sitis alienigene ritibus nec incircumcisi sensibus / nec mercenarii cupiditatibus nec immundi in operationibus / et quia in nocte hoc magis suadium subditur / est enim phase idest transitus domini. ¶ Egiptus inique uerberibus cessit donec affuit sanguis . . . agni / tulit ergo populus farinam conspersam super humeros / ligata erant enim circa u.[m] absque paruulis et uulgo et mulieribus promiscuum innumerabile ascendit cum eis ad famulandum / habebantque diuersi generis animantia multa. ¶ Profecti sunt itaque de Ramasseth in Socoth. exo. xii. / coxeruntque farinam quam tulerat de egipto et fecerunt subcinericios panes / hiisque usi sunt 30 diebus nec tamen ad satietatem sumebant / nec duxit eos dominus per palestinam confinem egipto exo. 13. ne forte uidentes contra se palestinorum bella consurgere propter antiquum odium patrum reuerterentur in egiptum / sed circumduxit per uiam deserti que est iuxta mare rubrum / profecti deinde de Socoth uenerunt in Etham / ciuitas tunc erat deserta in capite solitudinis / ubi secundum Iosephum cum uastaret egiptum Cambises / noua babilonia hedificata est / precedebat autem eos dominus per diem columnam ignis / nubis in die contra solis feruorem, et columnam ignis in nocte contra tenebras / et ut sibi a serpentibus prouideret / et castra metati sunt super mare rubrum / 6.a pars de submersione pharaonis.

Cumque coartati essent ex una parte a montibus inmeabilibus / ex altera a mari et persequeretur eos pharao / diuiso mari in 12 diuisiones, et terminatibus transitum inciperent Ruben, Symeon et Leui maioribus / Iudas primus intrauit / ubi sceptrum regni promeruit / quos dum egiptii persequuntur in mediis fluctibus submerguntur. ¶ Dicit autem apolonius in 6.a parte / quod egiptii qui cum pharaone non fuerunt unusquisque illud in quo occupabantur deum reputauit / dicens hic fuit hodie mihi deus ut non sequerer pharaonem et in mari mergerer. ¶ Filii autem israel secundum Iosephum uenerunt ad contrapositam terram. Hebrei uero eos redisse ad eandem partem asserunt / cecinit autem moyses canticum et moratus est israel circa littus maris uii. diebus cum instrumentis musicis / singulisque diebus ad littus ueniebat canticum cantico moyses seorsum uiri et seorsum mulieres exodi 15. / in cuius rei memoria septem diebus pascalibus cantando redimus ad fontes / 7.a pars de dulcoratione aquarum in marath / et de fontibus et palmis in helim.

Deinde ambulauerunt tribus diebus per solitudinem Sin / nec inuenerunt aquam donec de deserto illo uenerunt in marath / ubi propter aquam amaram amaritati sunt quam per immissionem ligni amari secundum hebreos moyses dulcorauit. ¶ Postea uenerunt in helim / ubi erant duodecim fontes, et 70 palme, et secundum Iosephum modicum de aqua erat in fontibus / uel id modicum quod manu accipiebat erat lutulosum unde palme non multum eminebant a terra. 8.a pars de coturnicibus et manna.

Post hec in die mensis secundi / idest 2.o ab exitu de egipto quo secundum pasca celebrabatur defecerunt eis cibaria que tulerant de egipto et dixerunt / utinam mortui essemus in egipto quando sedebamus / misit autem eis dominus coturnices uespere ad orationem moysi / mane autem descendit ros / et erat granum minutum quasi semen coriandri album in modum pruine et quasi pilosum / quod uidentes filii israel dixerunt manhu / quasi quid est hoc et manna exinde dictum est / ponderatum ante et gluttinatum fortium panes de quo sapie. 16. angelorum esca nutristi populum tuum et paratum de celo panem prestitisti illis sine labore omne delectamentum in se habentem et omnis saporis suauitatem et deseruiens uniuscuiusque uoluntati ad quod quisque uolebat conuertebatur / sumebatur autem manna de mane quia oriente sole liquefiebat quod tamen ad ignem indurabatur / unde sequitur in sap. quod ab igne exterminari non poterat / exiguo solis radio calefactum tabescebat. ¶ Forma quoque colligendi datur exo 16. collegerunt autem alii plus alii minus et omnes inuenti sunt ad mensuram gomor / nec qui plus collegerat habuit plus / nec qui minus parauerat minus. Impleuit autem moyses iubente domino gomor ex manna et posuit illud aaron in urna aurea / ad perpetuam rei memoriam adhuc est in ecclesia sancti petri uersus / de templo domini tytus cum uastatione manna tulit dominus petrus Summari lateranum / 9.a pars de aqua in raphydim et pugna amelech / et consilio Ietro.

Cumque uenissent autem in raphidim / ibi omnino defuit aqua clamantem percussa petra per moysem / uerbo domini egressa est aqua exo 17. hec est dicta petra oreb quia in ea omnis est oreb / pars enim montis Syna dicitur oreb. ¶ Egressus est autem amalechites ad pugnam contra israel et moyse orante manibus extensis ad celum superauit israel. ¶ Ietro etiam moysi obuiam uenit ducens secum Sephora et duos filios eius cuius consilio disposuit moyses super populum decanos / et huius sic consilio ecclesia assumit uiros in partem sollicitudinis / 10.a pars de datione legis uerbalis.

Mense tercio egressionis de egipto in kalendis Iunii 47 die a phase / fixerunt tentoria a regione montis Synay / ubi moysi ascendenti ordinat dominus ut die [illegible] ut duobus diebus sanctificaretur populus / idest careret ab amplexibus et in die tercia sint parati / tunc secundum Iosephum conuiuiis et uestimentis splendebant. ¶ Tercia autem die ultra septem fuit circa montem Ebrei dicunt quia mons tremuit / unde extitit legentes in sinagogis tremunt corpore et capite / moyses autem narrauit populo que audiuit / exo. 20. ¶ Deinde ascendit moyses et aaron et locutus est ei dominus audiente populo qui remansit infra terminum sibi constitutum et sic hoc die data est lex / in figura quia hoc die datus erat spiritus sanctus / qui doceret omnem ueritatem / dedit autem deus quedam precepta moralia ad mores / et quedam iudicialia ad lites dirimendas, et quedam cerimonialia siue legalia / prefectus in signum / durus in flagellum / et ut lex in pedagogum / hinc describit ciuitates refugii / iubet dari decimas et huiusmodi / que precepit populus obseruare uersus inferius in textu. ¶ Nube densatur nube moyses uidit et audit

¶ Vocem, sed latet hunc uisio sola dei

Sic christi carnem uidit uidea loquentem

¶ Audit ignorans carne latere deum

Lex datur in Synay dum mensis tercius instat

¶ Cum fumo tonitruo fulgure nube tuba

Hoc in mense datum descendit pneuma beatum

¶ Cum flammis, linguis, luce, calore, sono,

Claret in hiis rebus iocundi gloria festi

¶ Et pentecostes luce preciosa micat

Montem fumare, mugire tonitrua, spargi

¶ Fulgura flare tubas, legis origo facit

Ecce Syon montem designat, mons Syna fumat

¶ Lex ibi se facit, flatibus igne datur

Ore apostolicum sacra uerba / tonitrua signat

¶ Fulgura / que rutilant splendida signa notant

Doctorum uoces alias clangore tubarum

¶ Accipe qui populos ad sacra missa uocant / 10.a pars

In singularia ex minimis salubis / de preceptis in generali

prouenire oportet p° p(ro)phetaz dece precepta p(ri)mo i(n) duab(us) tabulis scripta fuerunt/ que in cenaz sig(ni)ficat q(ui)b(us) fracti(s) scripta sunt in dual(us) alijs q(uo)d p(ri)mam figurat/ s(ecundu)m Ie(ronimum) et ait Io sephus se uidisse duas tabulas lapideas ex utraq(ue) parte descriptas/ et quodlibet latus duo p(re)cepta cu(m) dimidio c(on)tinebat qui no(n) tria p(re)cepta que ordinat ad deum in p(ri)ma tabula po nu(n)t ut orig(enes) et aug(ustinus) et alij/ et septem que ordinat ad p(ro)xi mu(m) in s(ecun)da in struct(ur)e mag(is) q(uam) ystorice loqui uidetur ¶ Scripta sunt quoq(ue) in hu(m)ano corde/ dicente Ie(ronimo) ad algasia(m) que 8a/ Naturalis lex scripta in cordib(us) n(ost)ris/ o(mn)es c(on)tinet nationes et nullus ho(mi)nu(m) est qui hac legem nesciat/ Iustitiam eni(m) Iudi ciu(m) dei sciuerunt in corde hu(m)ani generis quod tibi no(n) uis fieri alteri ne fereris/ per hanc naturale(m) lege(m) chaym cog(n)o uit p(e)cc(atu)m suu(m) Adam et Eua/ p(ro)pterea absconditi sunt pharao quoq(ue) stimulatus lege na(tur)e/ dicit/ D(omi)n(u)s iustus est/ Ego aut(em) et p(o)p(u)l(u)s meus impij ¶ Potest aute(m) ea homo simplicit(er) et ab solute seruare/ q(uan)tu(m) ad op(er)a iniuncta/ etia(m) si op(er)a no(n) sint cari tate elicita/ no(n) eni(m) mandat deus ho(m)i i(m)possibilia/ et sic s(er) uans licet uitat penaz dapni/ no(n) tu(m) pena(m) q(uam) debet(ur) tras gressori/ pro(p)t(er) uero obseruatio ma(n)datoru(m) est meritoria ui te eterne/ s(ecundu)m illud m(a)t(thei) 19 si uis ad uita(m) ingredi s(er)ua ma(n) data/ nisi e(st) ex caritate illa implere/ que est finis p(re)cepti p(ri)ma thim(otheum) 1 · sine qua nich(il) est meritoriu(m) uite eterne/ 12a p(ar)s

Quia p(ri)mi preceptum fu(n)damentu(m)/ de p(ri)mo p(re)cepto tu(m) est o(mn)iu(m) sequentiu(m) ad eius obseruantia(m) in duxit de(us) et co(m)memoratione beneficij dicens Ego sum d(omin)us d(eu)s tuus qui eduxi te de terra egipti/ de domo s(er) uitutis et co(m)minatione pene/ Ego sum d(eu)s zelotes uisitans iniquitates pat(ru)m usq(ue) in tercia(m) et q(ua)rta(m) p(ro)geniem/ no(n) q(ui)a iniquitatem patris portet filius ezech 18 · s(ed) sicut ait Ie(ronimus) ad sabinianu(m) si nec p(ri)ma(m) uult agere/ cogor dicere/ super tribus et q(ua)ttuor impietatib(us) none aduersabor eis dic d(omin)us aduersione extrema de penaz/ cu(m) peccator sue relinquit(ur) uoluntati/ unde est q(uod) pecca(ta) pat(ru)m puni(u)nt in tercia et quarta generatione/ du(m) no(n) uult statim punire peccates/ sed ig noscens p(ri)mis posteros c(on)dempnat/ alioq(ui)n si p(ri)m(us) sceleru(m) ul tor existeret paulu(m) ap(osto)l(u)m et multos alios eccl(es)ia no(n) haberet/ ¶ p(ri)mum mandatu(m)/ tenetur uni(us) ueri dei p(re)cipit cultu(m) et o(mn)e(m) p(ro)hibet ydolatria(m)/ et ideo i(n) uba multiplicat(ur)/ Non habebis deos alienos cora(m) me/ In deut(eronomio) dicit(ur) in co(n)spectu meo no(n) facies tibi sculptile neq(ue) o(mn)em similitudine(m) q(ue) e(st) in celo desup(er)/ et que in terra deorsu(m) nec eo(rum) q(ue) sunt in aquis s(ub) terra no(n) adorabis neq(ue) coles/ ¶ Possum(us) aut(em) contra hoc madatu(m) errare dupliciter/ P(ri)mo deo uero exhibendo cultu(m) sed non qualem debem(us) et hoc dupliciter/ Uno modo/ si in cultu inueniat(ur) falsitas sig(ni)ficationis ideo faceret contra preceptu(m) qui deu(m) coleret p(er) sacrificia ueteris legis/ que x(rist)i passione(m) ia(m) facta(m) sig(ni)ficabat/ ut figurabat futura/ ad hoc potest reduci si quis cultu(m) ex p(ar)te eccl(es)ie deo exhibeat(ur) c(on)tra mo du(m) diuina aucte ab eccl(es)ia institutu(m)/ et in eccl(es)ia c(on)suetu(m) sicut falsus putaret(ur) qui ex p(ar)te eccl(es)ie p(r)incipis no(n) co(m)missa diceret ut scriberet/ ¶ Alio modo/ cu(m) in cultu sup(er)fluitas i(n)debita repitur/ puta si ad regulam no(n) p(er)tineat creatoris/ ut ca(r) nis concupiscentia(m) no(n) refrenat/ ut mente(m) subiciendo deo no(n) c(on)seruat/ ¶ 2o co(n)tra hoc ma(n)datu(m) errare possum(us) diuinu(m) cultu(m) exhibendo cui no(n) debem(us)/ p(ri)mo aut(em) creature in tellectuali/ quo c(on)tra/ no(n) habebis deos alienos cora(m) me/ (Que) aute(m) duplex na(tur)a intellectualis/ Una angelica/ de hac p(ri)mo expediam(us) ¶ ad demone(m) colendu(m) maxime inclinat(us) est homo/ ut p(er) eu(m) ualeat prognostic(ar)e futuros euent(us)/ o(mn)iu(m) aut(em) p(ri)m(us) zoroastres/ demone(m) inuocauit/ s(upr)a 10 · p(ar)s 1a/ ¶ Quod aut(em) presciendi futura/ ut cog(no)scendi occulta

consilio ut auxilio demonis/ quadruplex est/ ¶ P(ri)m(us) e(st) p(er) ma(n)ifesta(m) demonu(m) inuocationem/ et tu(n)c c(on)sueuerunt predicta manifestari aliquando p(re)stigiosis apparitionib(us)/ hoc ueneficiu(m) p(ri)mo inuenit ¶ Aliquando so(m)nijs et uocat(ur) diuinatio p(er) so(m)nia ¶ Aliq(ua)n(do) p(er) mortuoru(m) aspectu(m) uel locutionem/ et dicit(ur) p(ro)prie nigromantia ¶ Aliq(ua)n(do) per a(c) ceptionem/ et uocatur diuinatio p(er) phitones/ quia phyton hui(us) diuina tionis auctor fuit/ est aut(em) phyton nomen stelle s(ecundu)m papiam qua(m) pagani Ioue(m) appellant/ ut forte melius de hoc de dijs gentiu(m) p(ar)s 12 · ¶ Aliq(ua)n(do) per aliquas figuras ut signa que in reb(us) inanimatis apparent ¶ et si fit in ungue/ ferro/ ut lapide polito uocat(ur) geomantia ¶ si in aqua ydromantia ¶ Si in igne pyro mantia ¶ Si in uisceribus a(n)i(m)aliu(m) ymolatoru(m)/ aruspiciu(m) ¶ Se cund(us) p(er) sola(m) c(on)sideratione(m) dispositionis/ ut mot(us) alteri(us) rei/ et p(er)tinet ad augures/ et iste mod(us) cu(m) duob(us) seque(n)tib(us) fit absq(ue) ma(n)ifesta demonu(m) inuocatione et fit multipl(icit)er ¶ Aliq(ua)n(do) ex dis positione corpu(m) celestiu(m)/ et hij genatici dicunt(ur) p(ro)pter natalium c(on)sideratione(m) dierum/ hij natiuitates ho(m)i(nu)m p(er) duodeci(m) sig(n)a celi describunt/ syderu(m)q(ue) cursus nascentiu(m) mores et euent(us) predicere conantur/ hij uulgo mathematici uocantur/ sic aut(em) aug(ustinus) li(bro) de natura demonu(m) hij fato o(mn)ia euenire dicunt ¶ Aliq(ua)n(do) ex dispositione mo t(us)/ ¶ Aut uocu(m) a(n)i(m)aliu(m) ¶ ut quoru(m)cu(m)q(ue) a(n)i(m)aliu(m) ¶ ut sternuta tiones ¶ ut locutiones ho(m)i(nu)m et huiusmodi que auditu p(er)cipiu(n) tur ad auguriu(m) p(er)tinet/ quod a garritu a(n)i(m)aliu(m) p(er)cip(itur) dicit(ur) ¶ que aut(em) uisu p(er)cipiuntur p(er)tinet ad auspiciu(m)/ ¶ Si aut(em) uerba ho(m)i(nu)m alia intentione dicta ad prognosticandu(m) futura retorquentur/ hoc p(ro)prie ad o(mi)na p(er)tinet de hoc intelligendu(m) s(ecundu)m diuina(m) dispositione(m) aliter ordinetur/ ut de gedeone Iud(icum) 7o/ et de uerbis rebecce gen(esis) 24/ et de Ionata p(ri)mo R(egum) 14 ¶ Aliq(ua)n(do) ex dispositione figu raru(m) in aliquib(us) corporib(us) uisui occurrentib(us) ¶ et si fiat ex li neamentis consideratis in manu uocatur ciromantia/ chiro est manus/ mantia uero diuinatio dicitur/ ¶ Et si in spatulis alicui(us) a(n)i(m)alis dicitur/ spatulomantia ¶ Tercius du(m) facim(us) ali quid ut aliud occultu(m) manifestet(ur) q(uo)d p(er)tinet ad sortes et fit multipliciter ¶ Aliq(ua)n(do) p(er) punctoru(m) protractiones quod p(er)ti net ad artem geomantie ¶ Aliq(ua)n(do) p(er) c(on)sideratione(m) figuraru(m) que p(ro)ueniu(n)t ex plu(m)bo liquefacto in aqua proiecto ¶ aliquando ex quibusdam cedulis in occulto repositis ¶ ut festucis inequa libus/ du(m) c(on)sideratur quis quid accipiat ¶ Aliq(ua)n(do) ex taxillorum proiectione quis plura puncta proiciat ¶ Aliq(ua)n(do) etia(m) du(m) co(n) sideratur quid aperienti libru(m) occurrat ¶ pacti(tu)r aut(em) sors q(ue) a(m) alia dicitur diuisoria/ cu(m) ad diuidendu(m) aliqua int(er) aliquos ponitur ¶ Alia c(on)sultoria cu(m) quid agere oporteat c(on) sulitur/ ¶ alia diuinatoria cu(m) queritur quid sit futuru(m)/ cu(m) eni(m) ea q(ue) p(er) sortes queruntur fato no(n) subdatur uelle talia exp(er)i ri demonu(m) suggestione non caret/ quo defectu sublato sortes inuenit(ur) in signu(m)/ s(ed) a d(omi)no temperatur/ p(ro)uerbiorum 16 · no(n) ta(m)en poni debet sine necessitate/ et p(er)mittatur oro sicut in eloqui(o) anathe art(iculo) 1o/ ¶ Quartus du(m) aliquid facim(us) putates ex mode faciendi/ magis q(uam) ex modo facto ipso aliqua nobis ma infestari et hoc appellatur obseruantia ¶ fit aut(em) ut ad c(on)seque(n)dam scientiam/ ut fit in arte notoria ¶ ut ad inducenda(m) sanitate(m) ¶ ut ad cognoscendu(m) fortuita ¶ ut ad pracauendu(m) infortunia/ in q(ui)b(us) o(mn)ib(us) cu(m) modi agendi ad tales effectus p(ro)ducendos nil oper(atur) c(on)sequens est ad quedam pacta cu(m) demonib(us) inita p(er)tinere/ ¶ Secunda creatura intellectualis e(st) homo/ qualiter hec ydolatria sit inuenta uide ca(pitulo) 21 · p(ar)s · 1a/ et qualiter detestada ca(pitulo) 178 · p(ar)s 1 · et seque(n) tib(us) ¶ Secundo errare possum(us) exhibendo cultu(m) diuinu(m)/ cre ature ymaginabili no(n) rei existentis/ secundu(m) q(uo)d dicitur co(n)sa ra titudine/ s(ed) solu(m) secundu(m) q(uo)d dicitur a creatore creatis/ et c(on)tra hoc dicitur no(n) facies tibi sculptile/ in quo etia(m) o(mn)es p(ro)hibentur errores/ qui nich(il) aliud sunt q(uam) queda(m) sculptilia mentis decepte ¶ Contingit aut(em) erroris sculptile fieri/ ut ex improbo ausu/

inuestigationis plure quam ab pont mundi eternitate, aue rois intellectu unitate, qui ex peruerso intellectu scripture sacre sit heretici faciunt, et ut ex inordinato affectu sensualitatis propriae, sicut epicuri qui delectatione plus ymaginarie quam reali sibi uendicat. Tercio errare possumus ex parte dei dimiz cultum rei pure corporali, ideo subditur: nec omnem similitudinem que est in celo desuper, et que in terra deorsum, nec eorum que sunt in aquis sub terra, quicquid tandem in omnibus predictis homo preamitis eligit et deo propoint, hoc illi deus est, et facit contra preceptum non habebis deos alienos coram me. // 13ª pars. de secundo et tercio mandato

Non assumes nomen dei tui in uanum, idest non iurabis per nomen dei falso, uel dolose, uel superflue, idest sine aliqua necessitate, uide ca. 96 p. 9. Consequenter ad tercium mandatum dicitur: memento ut diem sabbati sanctifices, ubi est aliquid morale uacare deo, hoc tolli non potest, et aliquid cerimoniale tempore diei septimi que figurabat quietem dei in sepulcro, hoc autem mutatum est in diem dominicam propter reuerentiam dominice resurrectionis, et significat quietem resurgentium in ultima etate, ubi uacabimus et uidebimus et amabimus et laudabimus, et hoc erit in fine sine fine. Augustinus 22 de ci. dei. Hec tria madata respiciunt beatissimam trinitatem est enim appropriate loquendo in patre maiestas singulariter reuerenda, quod implemus per primum madatum. In filio ueritas singulariter ueneranda, quod implemus per secundum. In spiritu sancto bonitas singulariter amplectenda et contemplanda, quod implemus per tercium et dicitur prima tabule. // 14ª p6. de 4to 5to 6to 7o et 8o preceptis

Honora patrem tuum et matrem tuam ut sis longeuus super terram, equa mercedes ut sustentas patrem qui tue productionis dei gerit ymaginem, adeo substetetur et merito diu uiuet, qui bene fouet principium sue uite, recipit autem filius a patre esse et nutrire esse, propterea debet eis honorem et reuerentiam eccl. 7o honora patrem tuum et gemitus matris tue ne obliuiscaris, memento quia nisi per illos non fuisses et nutrimentum, ideo debet eis honorem beneficentie, cum enim filius sit quedam possessio patris, nisi fructum ei redderet deterior esset possessione insensibili fructuosa, et disciplinam ideo debet eis honorem obedientie ad Coloss. 3o filii obedite parentibus per omnia, prouerbiorum 3o audi fili mi disciplinam patris tui et ne dimittas legem matris tue. Non occides, uide ca. 96. p. 2a. Non mecaberis, uide ca. 96 p. 3o. Non furtum facies, in quo prohibetur omnis contractatio rei aliene, inuito dno sine occulta sine publica sit. Non loquaris contra proximum falsum testimonium, aut hoc prohibetur omne mendacium, quid enim mendacium nisi falsum testimonium, ps. de summo bono. falsus testis tribus est personis obnoxius, primo deo cuius presentiam contemnit, consequenter iudici quem mentiendo fallit, postremo innocenti quem falso testimonio ledit. // 15ª p6. de 9o et 10o.

Non concupisces rem proximi tui, de nullo preceptis alio uetito in preceptis prohibetur concupiscentia seorsum ab actu, ubique intelligi debeat ca. 96. p. 7o, nisi in rapina et mechia, ratio est quia post Adae peccatum pronus sunt sensus hominis in malum rapine maxime et mechie ut possit delectabilius uiuere. Pro nono madato subditur: non concupisces uxorem proximi tui. Pro decimo: non demum non agrum, quantum ad stabilia, non agrum non bouem non sumum etc., quantum ad mobilia. Et aut concupiscentia caminis fluida sicut aqua, et concupiscentia oculorum sicut terra, nil preterea desideras que nascuntur de terra, sicut aut ex hiis duobus elementis fit lutum fetorem habens et odium pariens, sic ex ista duplici concupiscentia cenosi fetor et odibilitas in conspectu dei gignitur. // 16ª p6. de primo ascensu moysi in montem

Hoc facto ascendit moyses et Aaron, Nadab et Abiu et 70 de senioribus usque ad terminos montis, exo. 24. Josue autem usque ad planiciem montis ascendit. moyses autem ingressus medium nebule et uocauit eum dominus die 7o et fuit cum domino 40 diebus et 40 noctibus non manducans neque bibens, et docuit eum dominus de tabernaculo construendo, et de archa et de duplici altari, et de uasis et utensilibus templi, de uestibus quoque sacerdotum, uocauitque dominus huiusmodi operis summos artifices beseel filium ur de tribu Jude et ooliab de tribu dan, acceptisque moyses duas tabulas digito dei descriptas elegitque deus aaron in sacerdotem exo. 28 et iussit consecrari. / 17ª p6. de uitulo aureo et prece moysi ac duabus tabulis

Uidensque autem populus quod mora faceret moyses, petiit ab Aaron deos qui eos precederet et resistentes sputis suffocauerunt. Aaron autem petiit inaures filiorum et uxorum ut uel sic eos prede retraheret, ex quibus formatus est uitulus forte quod et ipsi bene seraphis adorauerat, tunc ait dominus moysi: descende, peccauit populus. moyses hoc comperto fregit tabulas et comminuto uitulo, et puluere sparso in aqua, dedit ex ea potui filiis israel et eo remanente super barbas auctorum scelerum, hoc signo cogniti interfecti sunt uiro 3000, uel secundum alia translatione 23. Ascendit uero moyses deprecari ut hec noxa populo dimittatur, et populus luges deposuit ornamenta exo. 33. et moyses amouit tabernaculum quod fuerat ad radicem montis et posuit illud ex opposito extra castra egrediebaturque moyses ad illum, et plebs stabat in foribus tabernaculorum suorum, descendente columna nubis et remanente ibi tunc loquebatur deus moysi facie ad faciem idest manifeste, orauitque iterum et impetrauit ut ipse dominus esset dux itineris, et et uidet posteriora domini i. cognitionem habet sitem cognitioni que fit a tergo. Tunc moyses precidit duas tabulas et nocte ascendit montem et scripsit decalogum auctor deo, fuitque cum domino 40 diebus ieiunus, rediens autem posuit uelamen super faciem suam propter radios stratem ex consortio dei exo. 34, unde adhuc eidem populo uelata manet eius scriptura. denunciauit autem inter alia moyses ueniam datam deo, solemnizauerunt in crastino pro dicta uenia, et erat decimus dies septimi mensis et dicta est dies illa festum propiciationis. // 18ª p6. de constructione tabernaculi, maria et pharaa se.

Tunc moyses precepit offerre pro constructione tabernaculo exo. 35, anno autem primo secundi anni, prima die mensis, erexit moyses tabernaculum exo. 40. Secundo autem mense elevata est nubes num. 10, ad motum mouebatur populus 20 die mensis nec quieuit per 3 dies, et uenerunt in solitudine pharan, est autem solitudo magna quam saraceni inhabitant et fuerunt ibi per annum uel circa, ortum est autem murmur populi contra dominum propter laborem et accensus est ignis in ira domini qui deuorauit extrema castrorum, cessauitque ad precem moysi. Murmurauit postea populus memor olei carnium et repatu et prouisus, uocatusque est locus sepulcra concupiscentie num. 11. / decimanona p6. de lepra maria, et duodecim exploratoribus

Inde egressi uenerunt in aseroth, ibique murmurati sunt maria et aaron contra moysen propter uxorem eius ethyopissam quia eam uxorem duxerat, uel ducta dimiserat, uel forte sephora rixata fuerat cum maria, madianite enim quondam uocati sunt ethyopes, quia confines sunt ethyopibus. pat. 21. maria ergo quia se moysi parificauit percussa est lepra Num. 12. Inde etiam egressi fixerunt tentoria in deserto pharan, misit 12 exploratores num. 12, territi uero ab exploratoribus plorat populus, et minatur illis terre habitationem preter Josue et caleph et facit eos redire in desertum in penam eorum.

20ª pars de lapidatione colligentis ligna in sabato, et seditione chore, et datan et Abiron, ...

Quidaz ligna colegit in sabato qui consulto dño lapidatus est nu͞m 15. preceptumqz dixit ut per angulos palliorum fimbrias poneret iacintinas ob memoriaz continuaz preceptorum dei/ etiaz minorum quibus pharisei addiderunt spinas ℭ Chore quoqz inuidens moysi et aaron cu͞m complices secu͞m habuit 250. de leuitis/ quos dignos sacerdotio iudicabat/ Datanqz quoqz et Abiron peccatores rubenitarum quibus primatu͞m ipsi debere dicebat/ leuitis aut͞ nisi moysi thuribula tenentibus/ sicut cum aaron egressus est ignis de thuribulis uoraunitqz eos aaron illeso manente/ Datan uero et abiron absorti sunt nu͞m 16. de quo turbatum ipsis sed igne celesti comburuntur donec aaron posuit se inter mortuos et uiuentes/ Tulit aut͞ Eleazar thuribula propter dño et produxit in lamminas/ et formas tornulas affixit altari eneo ad commonendum filios israel ne quis accederet ad offerendum incensum nisi de semine Aaron// 21ª pars de uirga Aaron et morte

Adhuc tumultuantibus sup͞ sacerdotio Aaron// Marie ne forte elegerit dñs de tribu alia sacerdotez/ uel etiaz de quatuor unuz/ Precepit moysi singulas tribus afferre singulas uirgas/ uniqz afferre pro omnibus et posuit eas in tabernaculo/ subscribens cuius cuius foret/ In crastino aute͞ inuenit germinasse solaz uirgaz Aaron/ iussitqz eaz duci in archa scruari nu͞m 17º. fueruntqz filij israel longo tempore in solitudine et multo tempore steterunt in cades barne/ et diu circuierunt montez seyr et redierunt fere ad mare rubru͞m/ et prostrata sunt cadauera eorum in desertum/ tandem post multos labores et annos 38. redierunt in cades unde miserat exploratores/ q est in deserto syn/ nec est illo desertum quod ponitur in viij.ª mansione primi anni secundum te/ quia et alijs licteris scribitur et est pars pharan ut quidaz uolunt/ In fine igitur 39 anni a finibus synay uenerunt in cades/ Fecerunt ergo filij israel 40º anno mense uno in deserto syn/ et mansiones in cades et in tribus annis fecerunt 22 mansiones ℭ Anno 40 ab exitu de egypto mortua e maria soror moysi et sepulta in terraz syn/ transactisqz 30 diebus fletu moyses purgauit ipsos cum cineribus uitule ruffe et prosequitur hic Josephus ordinez cineris quez dñs decima die septimi mensis fieri precepit nec mirum quia pascha non celebrasse leguntur// 22ª pars de aqua contradictionis/ et circuitu ydumee/ et morte Aaron/

Deinde deficiente aqua factaqz seditione contra moysez et aaron percussa petra egresse sunt aque et qz diffidebant moyses et Aaron ait dñs/ qz non credidistis ipsi non introducetis in terra eorum per textuz non habetur qz diffiderunt nisi forte in sensu negatiuo dixerint/ numquid de petra hac poterimus uobis aquaz eicere hec est aqua contradictionis nu͞m 20 ℭ Misit autez Moyses nuntios ad rege͞ Edom dicens/ frater tuus Jacob obsecrat ut transeat per terram tuam ille obuiauit in manu forti unde israel circuiuit ydumeaz incedens per desertuz arabie/ et pertransiens archam metropolim arabum que nunc petra dicitur. Venit ad montez Or ubi loquutus e dñs moysi ut peregat aaron ad populum suum ℭ Ascendit igitur moyses et aaron in montem or/ ex precepto dñi/ ibi coram oībus populo/ nudauit aaron stola pontificali/ et induit eleazarum/ et mortuus e aaron in monte or/ ibiqz pugnauit cananeus qui habitabat in meridie contra israel/ et preualuit deinde facto uoto preualuit israel Nu͞m 21/ 23ª ps de ignitis serpentibus et uictoria contra reges Seon et Og/

Inde profecti uenerunt in Salmona nu͞m 33. et propter circuitu͞z terre Edom/ qui noluit euz transire per fines suos tede erat via breuior murmurauerunt contra moysen propter quod missi sunt in eos serpentes igniti sic dicti ab affectu et per serpentez suspensum liberatione nu͞m 21. ℭ Inde israel misit nuncios suos ad Seon rege Amorreorum pro transitu/ quem concedere noluit/ sed processit cum exercitu contra euz qui percussus e in ore gladij Seon aut͞ occisus e et tulit israel omnes ciuitates eius ab arnon usqz Jacob/ inter quas caput regni erat esebon/

Et habitauit in eis/ et est terra inter tria flumina sita/ arnon fluit a meridie Jacob a septentrione qui in Jordane descendit Jordanis ab occidente ℭ Cu͞m aut͞ transiret israel fluuium Jacob et ascendit per uiaz basan occurrit ei Og rex basan et percussit eu͞m cum populo/ profecti filij israel castra metati sunt in campestribus moab/ 24ª ps qualiter balaac rex moab conduxit balaam ariolum contra israel/ et initiatio e belphegor

Uidens aut͞ balach rex moab q contigerat/ asciuit seniores madian q tempore regno eius erat/ consuluit/ eorum consilio accersiuit balaam ariolum ut eius exercitationibus posset contra eos comminari/ audierat enim quod magis oracionibus quam armis uinceret/ et prius balaam consulto dño suo i. demone audiuit se non posse maledicere/ cui dñs benedixit ca. 22. deinde in itinere forte mutauit propositum quia postquam azina locuta est sibi/ quod monstrum non expauit/ monstris assuetus/ ab angelo territus e/ postremo constitutus sup͞ excelsa montis fasga unde extrema pars populi uidebatur distabat ab exercitu stadijs 60. edificatis prius septem aris/ et vij uitulis et totidez arietibus oblatis/ de israel dixit quomodo maledicaz populo cui dñs benedixit/ habitabit solus inter gentes et non reputabitur idest singularis erit pre omnibus et inimabilis/ Constitutus balach duxit euz ad excelsum montis fasga/ unde partez altam populi uidere posset/ et 2º ait non e prodictio in Jacob/ dñs deus eius cum eo surget ut leo/ et non accubabit donec deuoret predaz/ idest terraz cananeorum/ postea ductus e sup͞ montez phegor/ a quo uocant deum suum beelfegor/ et tertio dixit/ hec dicit homo cuius obturatus e oculus auditor sermonum dei/ qui sciuit in somnis hac reuelationem habuit/ quam pulcra tabernacula tua Jacob tolletur propter agag rex eius idest saul/ et iterum ait orietur stella ex Jacob ca. 23. et consurget uirga idest maria ex israel et percutiet duces moab et uastabit omnes filios Seth idest totum genus humanum Seth enim fuit pater noe/ cum aut͞ balaam male faceret balach iniquum dedit consilium ut faceret decoras uirgines uenalia portare israel/ et alectos concupiscentia ad ydolatriam prouocaret/ sicut initiatum idest consequuti e israel beelphegor ydola madianitarum nu͞m 25. Iratus aut͞ dñs fecit suspendi principes synagoge quia forte non correxerat uel principes uocat auctores sceleris/ dixitqz moyses ad iudices israel ut occidat unusquisqz proximos suos qui initiati sunt beelphegor/ tunc Phinees ebraeum transfodit cum filia unius potentis madianite et cessauit plaga in qua mortui sunt 24 milia/ mandauitqz dñs ut percuteret madianitas/ post hoc fecit dñs secundaz numeracionem populi/ et iussit ut in terre diuisione pluribus maiorez pars daretur nu͞m 26º. quod de diuisione idest tribus intelligendum e/ Naz tribubus terra secundum sortes data e Jos 18º. / 25ª ps de libamentis

Libamen ut libamentum sine// et iugi sacrificio quo non offerebatur hostia erat simila oleo conspersa et uinum ℭ Iuge aut͞ sacrificium fiebat de sumptu publico mane offerebatur agnus agniculus ut tota die cremaretur/ similiter fiebat in uesperis ca. 28. et dicebatur melius et pinguius quam priuatorum sunt offerebatur ut forte qz figurabat morte dñi uespertinaz

Sabbatum/ 26ª ps de sabbato et Neomenia

Duo habebat priuilegia quia nec cibu͞m parare licebat/ nec ultra mille passus ire/ ea die preter iuge sacrificium offerebantur duo agni immaculati ℭ Neomenia dicitur innouatio lune/ tunc offerebantur uitulos duos arietem unum agnos agniculos septem/ yrcum quoqz pro delectione peccati in holocaustum dicitur aut͞ proprie holocaustum quod totum incenditur/ 27ª ps de phase et penthecosten/

Quartadecima aute 14· primi mensis ad uesperaz comedebant agnum paschalez et nouella dicebatur phase idest transitus dñi/ siue quia angelus transiuit domos egiptiorum interficiendo primogenita/ siue quia transiit domos ebreorum uel eis nocens/ siue quia transiuit ab egipto ad terram promissionis/ eadez dies dicebatur pascha idest phase idest immolatio/ sequenti die inchoabant festum azimorum et protendebantur per vij dies/ quorum primus et ultimus solennis erat et feriati ab omni ope seruili

Ezo· Leui· Nu͞m· deut·
·69· p· 8·
p· 21·
p· 31·
Sacerdos in eladem dominum ipsis 18 p· 1·
28· p· 2·
29· p· 1·
·28· p· 2·
28· p· 2·
Mira
Mioz
Ezo· Leui· Nu͞m· deut·
1xh· p· 3·
Ezo· Leui· Nu͞m· deut·
unde i linens u thare
p· 29·
·29· p· 2·
Sacerdotis zelus
Ezo· Leui· Nu͞m· deut·
·17· p· 2·
·127· p· 1·

Addit autem exo. ut 16° die torreret igni spicas recentes et grana manibus affricata in modum farris fracti et offerret assarium unum cum pugillum uel dragmam adolebat sacerdos super ex altare reliquum eius erat. ¶ Pentecoster erat quinquagesimus dies a prima die azimorum qui celebrabatur in memoria legis date dicebatur etiam festum ebdomadarum quia supputatis septem ebdomadis a die azimorum celebrabatur. et nota quod quinquagesimus sic inuenitur phase cum Penthecoste et inter medijs 8° iubilenga anus et quinquagesimus sic inchoemus numerare a preterito iubileo sed tamen cum septem ebdomadas annorum inueniamus sic dicitur leu. 25. non debemus incipere a precedente iubileo sed ab anno sequente ut sit 7 septie ebdomade alias 49 esset festiuus quia septimus et quinquagesimus quia iubileus dicebatur etiam festum primitiuorum quia tunc offerebatur duo panes duorum assariorum de nouis frugibus erat autem et hoc festum septem dierum quibus offerebantur eedem hostie que et in neomenia. 28. pa. de fest. tubarum

Festum clangoris siue tubarum erat in propiciationis neomenia septembris in memoria liberationis ysaac qua die preter iuge sacrificium et hostias neomenie offerebatur in holocaustum uitulus unus agni agniculi septem yrchus unus pro peccato ¶ Festum propiciationis fiebat decima die septembris ca. 29. eadem die ieiunabat etiam puer sextus usque ad uesperam in memoria mortuorum unde et dies afflictionis dicebatur. dicebatur etiam dies expiationis quia ea die expiabatur totum tabernaculum et altaria. ea enim die leu. 16° tollebat sacerdos de precio uitulam rufam sumebatque in uniuersa multitudine duos yrchos pro peccato et arietem in holocaustum cumque lauerat se et indutus erat lineis tantum secundum cultum minorum sacerdotum oblatis uno ariete et 7 agnis agniculis facta oratione pro se et domo sua statuebat duos yrchos in hostio tabernaculi mittebatque sortem super utrumque qua sciretur quis esset domini et quis populi. Cuius sors exibat domino offerebat illum pro peccato populi et forte hic dicebatur pro peccato proprie. cuius uero sors exibat populo reseruabat uiuentem ymmolabatque uitulam pro peccato suo et domus sue tollebatque de sanguine yrci et uitule et thuribulum plenum prunis sinumque implens thymiamatis intrabat intra uelum idest sancta sanctorum tantumque imponebat thymiamatis ut nebula operiret oraculum ne forte uisa maiestate domini moreretur aspergebatque septies digito de sanguine coram propiciatorio ad orientem totiens etiam aspergebat pauimentum in sanctis fundebatque de sanguine super cornua altaris aurea et aspergebat septies digito. sicque erat cum eo in tabernaculo cum populum expiabat. non quod dicitur sacerdos egredi de oraculo ad altare et sic erat ex. et in hoc concordat Iosephus. Io. et beda et omnes de hoc loquentes preter aug.^{us} qui ponit illud intra post hanc expiationem exibat sacerdos ad yrcum uiuentem ponensque utramque manum super caput eius confitebatur generaliter omnes iniquitates filiorum israel et mittens ea in caput eius mittebat eum ad desertum per hominem ad hoc paratum qui quia mittebatur non rediturus dicebatur emissarius. cum autem eduxisset pontifex hominem preco extra castra redibat ad tabernaculum testimonii depositisque uestibus lineis lauabat carnem suam in loco sancto et induebatur pontificalibus et offerebat arietem in holocaustum et adipes uitule et yrci pro peccato renesque cum renunculis. uitulum autem et yrcum de quorum sanguine facta erat expiatio ferebat extra castra et comburebantur igni tam carnes quam pelles. proiciebatque sacerdos in ignem quem mutatis prius uestibus propriisque resumptis accipiebat quoque lignum cedrinum ysopum et coccum bis tinctum et tunc rediens lotis uestibus et corpore intrabat castra et inmundus erat usque ad uesperam. et hijs circumcisus fiebat aqua aspersionis qua per totum annum purificabantur inmundi et sciendum aliquos potare suam per multos annos. 29.^{a} pa. de xenofegia et qualiter talia sacrificia

Xenofegia idest fictio tabernaculorum instituit deus celebrabatur xv. die eiusdem mensis in memoriam quod habitauerunt in tabernaculis in deserto 40 annis. protellabatur autem 7 diebus solemnitas. primo die offerebatur in holocaustum uituli 12 arietes duo agni agniculi 14 et yrcus pro peccato eadem oblatio arietum agnorum et yrci fiebat singulis diebus sequentibus de uitulis autem subtrahebatur omni die unus. In secunda enim offerebatur xij. In tertia xj etc. sic erant uituli 70 cum sequenti. forte in memoria quod israel intrauit in egiptum in animabus 70 ¶ Octaua etiam dies erat solemnis in qua faciebat collectam forte in usus pauperum uel alios communes usus et offerebatur uitulus unus aries unus agni agniculi septem ¶ tradunt etiam quatuor diebus medijs inter decima die et 15^{tam} ebreos obseruasse ieiunia. ¶ Nota etiam quod hee quinque solemnitates solum dicebantur legales quia a lege institute. alias autem solemnitates propter uarios euentus instituerunt ebrei ut Enzenia et purim idest festum ester. ¶ preterea sciendum quod sabbata occurrentes in tres solemnitates dicebantur magna uel sabbatum sabbatorum. ¶ postremo aduertendum quod secundum crisostomum super ad hebreos huiusmodi sacrificia et baptismata de ritu gentium originem traxerunt sed in seruitores deus ob deceptorum salutem per ea ipse coli passus est per que demones coluerunt aliquantum illa in melius flectens donec a consuetudine sua cuius anima ligati erat eos paulatim reuocaret ad altiorem phylosophiam ¶ Item quia per hoc promissorum ueritas figurabatur aduemente ueritate cognitione cessauerunt sicut tenebre aduemente luce. C. 30.^{a} pars de sacrificio in generali

Hostium enim sacrificium fiebat de animalibus uolatilibus que contemplatiuos significat et sunt in triplici differentia quia uel est turtur designans solitarios uel columba designans conuentuales uel passer designans seculares ¶ aut fiebat de animalibus terrestribus actiuos figurantibus et sunt similiter in triplici differentia quia uel est agnus in conseruando innocentiam uel edus per primam corrigendo lacrimas ut impleatur illud exo. 12. secundum quem utrumque tollentis et edum. et yrcus passus est in silitudinem carnis peccati uel bos meritorum exercitij laboris ¶ Aut de terre nascentibus que interiores motus figurat et sunt similiter in triplici differentia quia uel est oleum misericordie compassionum ad egenos uel uinum leticie quia ylarem datorem diligit deus. uel frumentum caritatis ad inimicos et istud offertur tripliciter uel in spicis caritatis fraterne. nam caritas congregat ad modum spice uel in simila caritatis diuine que melior est frumenta sicut simila spica. uel in pasta conglutinata proprie caritatis et hec copias tripliciter uel instar uirginum in clibano clauso uel instar confessorum in sartagine feruentis desiderij uel instar laurentij et martirum in craticula super prunas ¶ Vel aliter sacrificium fiebat aut de animalibus et hoc proprie et stricte sacrificium uocabatur nec offerri poterat ante octauum natiuitatis diem nec eadem die cum matre ¶ aut de sicca materia ut simila et thure et proprie appellabatur oblatio ¶ aut de liquidis ut uino et oleo et proprie dicebatur libatio uel libamen scriptura tamen nimium frequenter sumit pro alio. et in nullo sacrificio deerat sal ¶ uel autem et fermentum numquam offerebatur domino primitie tantum eorum offerebatur suo tempore sacerdoti ¶ Vel aliter sacrificiorum aliud dicitur holocaustum quia totum incendebatur et fiebat uel de pecudibus et tunc primo offerebatur ad hostium tabernaculi propter quod hostia appellabatur gentiles tamen sic uocabant a uincendis hostibus et uictima a uictis. sed iudei a uincendo quia uincta hostia ducebatur et ponat sacerdos lotas manus super caput hostie et ducebat eam ad altare sacrificiorum et stans ab aquilone ymmolabat illam uersus sancta fundebatque sanguinem circa crepidinem altaris et detracta pelle artus concidebat in frusta quibus lotis cum pedibus et intestinis adolebat omnia

f. 28. — Exo. Leui. Deutero. Num. — f. 17. — f. 30. — Exo. Leui. Num. Deutero. — 19. f. 28. — 20. f. 5 — de leuitico — Exo. Leui. Num. Deutero. — 17. f. 3. Deutero — 2. — 3. — qd sacrificium — qd oblatio — qd libamen — qd holocaustum — qd hostia uictima — uictima unde dicitur — 28. f. 1.

Super altare in holocaustum. ¶ Quod fiebat de avibus hoc
sacerdos frangebat collum avis et retorto capite sub
acela longue [illegible] collum ubi fractum erat impebat et
fuso sanguine circa crepidinem altaris vesiculam gutturis
et plumam reiciebat ad orientem ubi cineres condebantur
consumatumque avis in ignem adolebat super altare. ¶ Holo-
causta autem non voluntarie sed necessitate oblata, etiam cum
pelle et fimo incendebatur. / Alia autem sacrificia dice-
batur pacifica. Versus super utrumque sacrificium. Versus
Cum mundum fugiunt bona sola sequantur in arce cordis,
se mactat sunt holocausta dei si hostia sunt pars quos
non amor extorquet metus adimplemus sed ovat parentum
cavenda cavet. ¶ Hec autem secunda sacrificia alia distinguunt
ut quedam dicantur salutaria, quia pro salute obtenta aut
conservanda offeruntur, quedam pacifica quia oblata pro
pace ad deum vel ad homines vel quia ad modum pacis fie-
bant, cum sua pars deo sua sacerdoti sua offerenti serva-
batur. ¶ Erat et hostia pro peccato vel sacerdotis et offere-
bat vitulum vel sinagoge et similiter offerebat
vitulum, vel principis vel chiliarchi vel tribuni et offerebat
capram, / peccatum autem dicebatur cum faciebant non facienda / Igno-
rantia cum facienda non faciebant / ¶ Panes autem pro salute vel
pace offerebat similam fundens super eam oleum et cum thus
quod totum cum pugillo sumpte adolebat super altare. / 31a

P recepit et inde dominus ut / ps. de morte moysi
vindictam faceret de madianitis, cum quibus et post-
ea preda divisa, et occupata quoque terra dedit
ruben et gad et dimidie tribui manasse [illegible]
sumptis moyses manum super Josue coram eleazaro et cuncto
populo et deuteronomium in archa levitis ut custodirent
tur [illegible] quoque singulis tribubus data
[illegible] ascendit per montem abarim super
iusto [illegible] falsga
et ostendit ei deus terram promissionis / ¶ Mortuusque est moy-
ses itaque deuteronomii ultimo ergo non raptus sed mortuus est ergo non
dampnatus eternaliter propter aquas contradictionis, / in etate an-
norum 120 / et non cognovit homo sepulcrum eius, ne mortuum
iudei pro deo colerent. Videtur autem Je. aliquid tangere de
raptu eius, super amos / edificat inquit in celo ascensionem
ascendit enim elya ascendit enim enoch ascendit enim moyses
tamen sepulture locus inveniri non potuit quia transtulit
illum deus. / 32a ps. de emergentibus illius temporis

Q Uum decimus in rubro appareret moyses / perseus de gre-
cia in asiam navibus evectus barbaras gentes
domuit / et a suo nomine provinciam illam persiam
nominavit ¶ Cum vero plaga decima in egipto ageretur, da-
naus habens 50 filias dedit eas in uxores 50 filiis egipti
fratris sui, precipiens singulis filiabus ut eos post ebrietatem vini
sopitos occiderent, timebat enim per nepotes de regno expelli,
sic omnes filios fratris sui egipti una nocte peremit / et confugit
ad argos a rege autem stenelo susceptus est sed pressis temporibus
infideliter benefactorem regno expulit et regnavit,
danaisque nomen dedit cuius perfidia sic notata ut inde
exiret proverbium, timeo danaos et dona ferentes / tali-
bi accipe nunc insidias danaum et crimine ab uno disce omnes
ait virgilius ¶ quosdam etiam egiptiorum timentes futuram
egiptum inde exisse aiunt ut cecropem in grecia et ibi [illegible]
distrasse vel renovasse athenas que postea athene dicta
est, cathalogus tamen regum atheniensium in fallat oste-
dit eum inchoasse tempore statutum / et Aug. 18 de civitate dei
ca. 8. dicit quod eo regnante moyses eduxit populum, Cecrops
dictus est autem difies quod sonat duplex homo duplex ut pro-

pter longitudinem ut propter magnitudinem corporis vel quia
¶ et dyonisius bachum qui argos condidit et usum vinee
grecis dedit ¶ In thesalia sub deucalione fuit diluvium
parnasium enim mons thesalie iuxta boetia inter athe-
nienses et thebanos vertice in celum erectus in duo finditur
iuga que a duobus fabulis citeron et eliton denominati sunt
et a poetis dicuntur vatum musarum ¶ Tempore moysi et amphi-
trionis aquarum diluvies maiorem partem thesalie absorbuit
paucis per diffugia montium liberatis maxime in monte par-
naso in cuius circuitu deucalion regnabat / qui ratibus ad
se fugientes premia parnasi iuga aluit / Ideo fabule
ab eo reparatum hominum genus ex lapidibus ferunt et incen-
dium sub phetonte ¶ Lacedemon filius semel lacedemoniam
condidit. Ianitus(?) totam lesbum epidaurus condidit ¶ Serapheus(?)
ysidis ex elena filius quidam autem eam in egipto regina
te incerti condidit ubi cartaze ... primo inventus est
¶ Cathmus thebas condidit unde thebei et thebani dicuntur
sed sathin aliam non edificavit idem in boetia. Dicta est autem
boetia, quia dum chadmus precepto patris agenoris europam
sororem a iove raptam quereret nec inveniret,
patris iram formidans elegit exilium et sedem elegit con-
secte bovis se quitum vestigia ¶ Alea lusoria ab aleo
inventa est in belgi civitate, a qua belgica galia denominata est
Ablativus casus a latinis inventus est / ¶ Iupiter invito
cecropit(?) athenas ubi primum uxor eius volens regnavit vel
versus / Ipsa per leges scripsit quas iupiter edit ¶
propterea sicut apud danaos et caules apud siculos
sic aptatur humano, cetera vide super p. 8. / 17m

ca. m de Josue et sibi contemporaneis / cuius pa. ps. de transitu Jordanis

I Osue et vesu nave pater eius dictus est nave
loquente sibi domino primo emisit duos explo-
ratores in petrino de sechym qui se simulatores
statuitans considerantes urbem et civitatem describere aut
dicitaverunt in domum raab quinte erat muro contigue
civitatis ubi dum quererentur absconsi fuerunt et sub certa
promissione incolumes dimissi sunt 2a ca° / post septem
autem dies Jordanis plus solito tumescentem sicut pedibus
cum deo populo transivit / 12 lapides de alveo in siccum tulit
alios duodecim de sicco in alveum reportans ca. 3. ad tante
rei memoriam / 2a ps & eius variis victoriis /

P Ost circumcisionem in galgal renovatam 5 ca°
que omissa fuerat in deserto ne circumcisi in
fantes incedentes ad motum nubis perirent / ut ho-
rum fuit bis circumcisus mansit ibi populus donec sanarentur
fecerunt autem fase 14 die ad vesperam quod facti bis fu-
erat factum, p° in finibus egipti circa ramesse / 2° ad
radices montis syna, secundo anno egressionis de egypto / et
comederunt de frugibus terre illius die altera, cessavitque de-
fere manna / eadem nocte Josue cum esset in agro ierico
ad explorandum, vidit virum stantem evaginato gladio
et ait illi noster es, an adversariorum, qui ait princeps sum
exercitus domini, et docuit eum modum capiendi urbem
Circuierunt enim urbem sub silentio, primo die armatorum
clangentibus septem sacerdotibus ante archam eamque precedente
armato exercitu et reliquum vulgus sequebatur eam sic
Ierico clangentibus sacerdotibus tubis 7 diebus et vii° sep-
ties, cuntibus muris destrueretur et imprecatus est Josue
maledictus vir qui edificaverit Ierico quod completum est
in° 3 Reg. 1. ¶ Achor qui de anathemate regulam auream
tulerat et clamidem coccineam propter quod deus in Ay 36.
viros occiderat lapidavit 7° ca° ¶ Civitatem Ay per insi-
dias invadit 8° ca ¶ Gabaonitas in suos lignarios et

Marginalia: pacifica salutaria · q. hostia pro peccato · pro ignorantia · 17 p. 5 · Deutero · 17 p. 5 · 7. 7. · p. 20. · 19. 7. · 17 p. 5 · In a° 11 thesalia · diluvium 3m · 23 p. 1 · 29 p. 29 · 17 p. 5 · 17 p. 5 · 17 p. 5 · 28 p. · 2 Reg. 26 · p. 2. · 6 p. 1 · P. Josue · 18 p. 1 · Josue · 16 p. 8 · belladi modi docet

agnatiōs recepit 9º ca. ¶ V. reges qui obsederant gabaon p̄ducto spacio diei sole et luna stantibus pereunt 10º ca. ¶ Vincuntur aut ceteri reges 11 et 12º ca. ¶ Post annos 14 traiecerat et transtulit Josue locum de Jericho in Sylo cum tabernaculo / inde precepit in sychem cum omni populo / et fecit in monte Hebal altare dno et obtulit olocausta / posuitque medietatem populi cum sacerdotibus et leuitis in monte Hebal / et aliam medietate conformiter in monte garizim et clamauerunt sibi benedictiones et maledictiones sicut mandauerat moyses / et redierunt postea in sylo quod in octauo ca. p anticipationem dictum est / 3ª p̄s. de diuisione terre cit. Jordanem / et puisione facta leuitis

Hebron datur caleph 14º ca. quia confidit in dno cor eius / quando sui socij exploratores dissoluerunt timore corpora populi / et diuisa terra 13º ca. ¶ Describitur terra iuda 14 ca. / ibique deleuit caleph tres filios enach in ebron / pmisitque axam filiam suam percucienti cariath sepher / cepitque eam ottoniel frater eius iunior accitumque axe a parente terra suspirans irriguum superius et irriguum inferius gregorius in registro / Irriguum superius accipit anima cum se lacrimis regni celestis desiderio affligit / Irriguum uero inferius cum inferni supplicia flendo pertimescit ¶ Describitur post terra effraym 16 ca. ¶ Deinde terra manasses 17º ca. et 18º / congregatique filij israel in sylo et mittuntur qui residuam terram diuidant septem residuis tribubus / prima aut sors fuit beniamin et describitur eius terra / 2ª symeon et describitur eius terra 3ª zabulon / 4ª ysachar / 5ª aser 6ª neptalim 7ª dan 19º ca. ¶ Ibique accepit Josue possessionem in monte effraym in tribu sua quod habuit montana ad aquilonem / Jude autem montana ad meridiem inter quos positus est manasses ¶ Deinde tribus leuitica petit sibi puideri secundum mandatum dni et de quatuor tribubus assignantur aliquae ciuitates 21 ca. fuerunt aut ciuitates 48 cum uiculis suis diuise per familias leuitarum / 4ª p̄s de reditu duarum tribuum et morte Josue

Josue autem pacem habens in circuitu remittit ad propria rubenitas / gaditas et dimidiam tribum manasse / Cumque illi altare edificassent mire magnitudinis / mittuntur legati qui eos prevaricatores redarguant / Dixerunt illi / factum id esse ad testimonium pro filijs suis et non ad sacrificandum 22º ca. / ¶ Ultimo ca. dat Josue populo optionem an uelit sequi dnm / quo annuente / auferte ergo ait deos alienos de medio uestrum / percussitque fedus inter deum et populum / et dimisit singulos in domos suas / mortuusque est Josue cum esset 110 annorum / 40 annorum erat cum accessit ad moysen et 40 annis fuerunt sibi / unde colligitur quod 26 annis rexit israel / 5ta p̄s. de incidentibus illius temporis

Nunc erictonius quadriga primus iunxit in troya dictante versu / Primus erictonius currus et quatuor ausus iungere equos rapidisque rotis insistere uictor / ¶ Tunc fuit filius hermetis trimegisti fuisse dignoscitur / phenix et cathmus de thebis egiptiorum in syriam pfecti apud tyrum et sydonem regnauerunt / sed cathmus eunte in greciam terram a phenice phenicea dicta est / phenices quoque filie europe / iupiter mixtus est / quam postea asterius rex creten uxorem accepit et ex ea natus est minos qui postea regnauit in creta / cuius fratres fuerunt radamantus et sarpedon et boreas trax ¶ Apollo de latona nascitur non ille cuius consueuerunt oracula consuli / sed qui cum ercule seruiuit ameto ¶ Busiris neptuni filius ex pre libia filia phasi / sue diis suos hospites ymolabant ¶ Liber pater india bellatrices ferias in exercitu habuit /

que bache dicte sunt magis a furore quam uirtute / 18m ca. de Otoniel et sibi contemporaneis / 1ª p̄s de ductu uel ducatu otoniel

Post mortem Josue consulunt populus dnm per finees quis erit dux belli / dixit dominus iudas et symeon pro tribu / et ait judas symeoni / ascende mecum in sortem meam contra cananeum et ego pergam tecum in sortem tuam / non tamen symeon postea sortem propriam habuisse / sed adhesit Jude propter maledictionem Jacob in symeone et leui diuidam eos in Jacob etc. gen ultimo / ascenderunt in bezeth et percusserunt decem milia uirorum / comprehensoque adonibezeth / idest dno bezeth / adonai enim dominum sonat / preciderunt summitates manuum et pedum eius qui ait se merito hoc pati / quia 70 regibus hoc fecerat / qui colligebant reliquias ciborum sub mensa sua et ascendentes per eum percusserunt eam tradentes incendio / nec tamen potuerunt expellere Jebuseum / cepitque Judas gazam et ascalon et acharon cum finibus suis / nec potuit delere habitatores uallis / quia falcatos curribus habundabant ¶ Filijque cynei cognati moysi idest Jobab fratris sephor / qui relicto patre et patria sequitur est moysen ascenderunt de ciuitate palmarum / idest Engadi hoc loco cum filijs iude in deserto sortis eius quod ad meridiem ¶ Beniamin aut post iudam in ierusalem hic putat aliquis eam fuisse eorum nec potuit eicere yebuseum sed passus est secum manere sub tributo ¶ Ephraym quoque ascendit in bethel quae prius luza dicebatur / uidentesque quoque egredientem hominem de obsessa ciuitate dixit / ostende nobis introitum ciuitatis et faciemus tecum misericordiam / quo ostendente percusserunt ciuitatem et dimiserunt hominem / qui tradens se in terra ethym / edificauit ciuitatem et uocauit eam luzam / nec deleuit effraym Jebuseum / sed passus est habitare secum sub tributo similiter et tribus alie ob commoditatem fecerunt et transgresse sunt preceptum dni ¶ Apparuit aut angelus dni in galgala et cum conuenisset ad eum de finibus suis transtulit se ad alium locum et fecit sic eum / tunc increpauit eos angelus quod post accepta beneficia uiolassent pactum dni et quod dij quorum aras non succiderant erunt sibi in ruinam / fleuitque populus uocatumque est nomen loci illius locus flentium / 2ª p̄s.

Surrexerunt exinde alij qui / de gestis otoniel / non nouerunt dnm idest narata mirabilia non uiderant et seruierunt ydolis et traxerunt coniugia cum alienigenis et tradidit eos dns in manu cusan rasathaym regis mesopothamie et syrie / seruieruntque ei octo annis et clamauerunt ad dnm qui dedit eis othonielem liberatorem et quieuit terra 40 annis / —

Tercia p̄s. de incidentibus illius temporis

Tunc secundum Josephum facta est occisio beniamin pro uxore leuite licet ponatur Jud 19 et ante otoniel de ydolo mice quem de quo Jud 18º / tunc etiam cathmus thebe regnauit et grecas literas inuenit / ex cuius filia semele dyonisius / idest liber pater natus est / sub quo et linus thebeus musicus fuit ¶ Bithinia condita est a phenice qui feminibus quas secum quasdam tradidit literas et ad scribendum uermiculum instituit / unde et color iste pheniceus dictus est / qui postea tamen imitata punicea dicitur ¶ Ephira que nunc corinthus dicitur a sisipho condita est ¶ Minos regnat in creta ¶ Ea quoque quae de dinetra dicitur quam perseus [illegible] et dane ex quo qua perseus nascitur uocati theologi de falsis dijs carmina composuerunt ut orpheus musicus linus / 19m ca. de Aoth

Aoth liberauit // et initio regum latinorum israel de manu eglon regis moab qui congregauerat sibi filios Amon et Amalech / et

posuerat ydola sua in galgala, feceratque sibi domum in civitate palmarum idest in ierico et servierat ei israel 18 annis. Cum eum portasset illi munera, ac dixisset se habere secreta ad loquendum omnibus exclusis, cum esset abi dext. cum sinistra manu extraxit sicam et semel percussum interfecit, clausisque diligenter cenaculi hostiis recessit, duxit israel ad vada iordanis, et occidit x. milia moabitarum transire volentium. Saugar quoque vicit ibi israel terram, philisteis occidit ex eis 600 vomere uno. ¶ Tunc erictheus regnavit athenis, cuius filiam orithiam boreas atrax asterii filius rapuit, quem ventum fuisse fabula fingit. ¶ Triptolemus longua navi eleusium veniens frumenta ibi distribuit. ¶ Proserpinam rapuit rex molosorum orchus, cuius ingens canis cerberus piritou devoravit qui cum theseo ad raptum proserpine venerat, sed et theseum devorasset, nisi hercules superveniens eum liberasset, ob id ad inferos receptus dicitur. ¶ Perseus adversus persas dimicat gorgonem meretricem occidit, que ob nimiam pulcritudinem spectantes se impotentes victos reddebat. Dyonisius in india victor nisam condidit super indum fluvium, et a suo nomine eam appellavit. ¶ Cyrene quoque in libia edificata est. ¶ Latinorum regnum oritur sub iano primo rege 27° anno aoth. ¶ In dardania regnabat tros, a quo troia conditam ferunt. ¶ Tunc misteria et fabule inventa sunt, voluerunt enim veritatem rerum gestarum adumbrare tegumentis verborum, ut patet de diis gentium et fabulis poetarum, sic balbuties visa est prima phylosophya in primo aeeth. / 20. m. de delbora et sibi

Delbora liberavit israel de manu / contemporaneis. Jabin regis asor qui habuit ducem exercitus sisaram, et oppressit filios israel annis 20. erat autem delbora prophetissa uxor lapidoth, que posuerat tentorium suum in monte effraym sub arbore palme et iudicabat populum, que misit pro barach qui putatur fuisse lapidoth, eadem enim est utriusque interpretatio scilicet corruscatio, et ait illi precepit tibi deus dux 10 m. de neptalim et zabulon in monte thabor, et tradam sisaram in manu tua. cui ille nisi veneris mecum non pergam. ait illa veniam sed victoria reputabitur mulieri. Sisara ergo fugiens pervenit, aut congregavit exercitum ccc milium armatorum secundum iosephum, et x.m equitum, et viiii.c currus falcatos et alios 2100, descenditque barach delbora remanente in cedene, et perterruit dominus sisaram et exercitum eius mittendo ventum cum gradine et pluvia in facies eorum. Sisara ergo fugiens pervenit ad tabernaculum iabel uxoris aranei cynei, qui recesserat a fratribus suis, et tetenderat tabernacula sua iuxta cedes, federatusque erat cum rege asor. ¶ Porro iabel suscepit fugientem, et petenti potum lac dedit ut fortius dormiret, et dormienti clavum infixit per tympora, occiditque eum sisarach, ulterius exercitum duceret contra aser. Interfecit occurretem sibi iabin regem asor. Gratias retulitque barach et delbora. 4. m. ¶ Tunc regnum argivorum transfertur in micenas ubi primus regnavit perseus. ¶ Obiit liber pater, cuius sepulcrum est apud delphos iuxta apolinem aureum, pingitur cum muliebri corpore quia mulieres militantes cum viris habuit in exercitu. ¶ Ilium ab illo conditum est. ¶ Danaa regnavit in frigia. ¶ Tunc avit rege in galia ex genere gigantum lemovicum civitatem lemovicam suo nomine condidit. ¶ Apolo medicinam et cytharam invenit. ¶ Fabula de fabro dedalo et eius filio ycaro tunc facta est. ¶ Regnum laurentum ortum habuit, et civitas vocata est laure postea sabine. / 21. m. de gedeone et sibi

Gedeon liberavit israel de manu / contemporaneis madian et amalech et ceterorum orientalium populorum, que singulis annis devastabant blada eorum et iumenta trahebant in predam fugientibus israel ad antra montium, sicque oppressus est israel vii annis. ¶ Cum autem timeret irruentes hostes gedeon, apparuit ei angelus, et promisit victoriam ei. signumque dedit quia carnes et panes azimos sibi oblatos fecit poni supra petram, et ius carnium super infundi et cum tetigisset virgam qua gestabat in manu ignis egrediens illa consumpsit. ¶ Eadem quoque nocte mandavit dominus ut destrueret aram baal, quam erexit pater eius et nemus circa eam, et ut acciperet vitulum patris saginatum pro ydolo, et alium a septimo similiter offerendum et super dictam petram offerret illos, quesierunt ergo cives eum ut occideret, quibus cum sic fuit, si deus est baal vindicet, exinde dictus est ierobaal, quasi fortis contra baal. ¶ Spiritus ergo domini induit gedeonem, et misit nuncios ad manassem et aser et zabulon et neptalim, et occurrerunt ei xxxii m., et accepit signum victorie per noctem, quia vellus madefactum fuit rore area sicca manente, secunda nocte econtrario. Venitque cum suis ad fontem arad, et proclamari fecit dominus ut formidolosi redirent et remanserunt tantum x. m. ¶ Deinde qui lambuerat aquam manu et lingua fecit separari et fuerunt 300, divisit igitur eos gedeon in tres partes, datis tubis in dexteris, lagenisque vacuis et lampadibus in medio lagenarum in sinistris, cumque omnes exemplo gedeonis fregissent ydrias tenuerunt lampades in sinistris, et in dextris tubas clamaverunt gladius domini et gedeonis, et secundum iosephum pharetras vacuas portaverunt quibus complosis terribilis audiebatur sonus, hostes igitur subito excitati et conturbati aut se mutuo percusserunt aut fugerunt usque bethsecha. Israel vero qui redierat persecutus est madian, et occupato iordane occidit duos reges madian madia oreb et zeb 7. m. ¶ Ultra iordanem vero gedeon cepit duos reges zebee et salmana, seniorque dixit ac interfecit. ¶ Dixit itaque omnis israel ad gedeon, dominare nostri tu et filius tuus et filius filii, at ille renuens petiit inaures aureas de preda et fecit inde ephod, et etiam tabernaculum et altare preter illud quod erat in sylo factusque sacerdos immolavit domino, quam ob rem dominus fecerat domum eius delevit. habuit enim 70 liberos de uxoribus qui omnes preter unum interfecti sunt ab abimelech quem habuit ex concubina. ¶ Tunc mercurius frigas invenit, trahens hoc nomen a frigia, uxore chadini armonia, que propter celum armonie a viro suo recessit, invenit etiam liram hoc modo reperit enim conchaz testudinis arefacte cuius nervuli neto attacti sibillum reddebant. dubium autem est an fuerit hic mercurius hermes vel termegistus phylosophus an mercurius minor. ¶ Hic ponunt aliqui quod dedalus aves fecit metallicas quas artificio se volare fecit spiritu incluso. dicitur etiam fecisse simulacra se moventia. dicitur etiam cum filio avolasse, propter velocitatem fuge in navi, et mensam ad usum comedendum invenit. ¶ Orpheus trax clarus habitus est, cuius discipulus fuit musseus. ¶ Linus magister herculis claruit. ¶ Tyrus etiam condita est eodem anno ante templum ierosolimorum. / 22. m. de abimelech et sibi

Abimelech post fratres occisos in / contemporaneis sichimis dominatur, quibus ad diem festum convenientibus dixit ioathan filius gedeon de monte garizim, ierunt ligna silvarum ut ungerent sibi regem vocata oliva renuit, nolens relinquere suam pinguedinem. similiter et ficus nolens relinquere suam dulcedinem. similiter nec vitis vinum quod letificat deum et homines, tunc recepit ramnum genus rubi. deinde exposuit paradigma ramnum vocans abimelech a sichimitis qui eum elegerant repulsus est, et tandem dum expugnaret oppidum thebes a quo thesbite dicitur, a muliere fragmine mole proiciente excerebratus est 9. m. ¶ Tunc chorus in grecia inventus est habens pellem mediam inter duas fistulas per unam quarum inspirat per alteram reddit sonum / 23. m. de thola et sibi contempo

C. 23

2722. Iud. 22. 26. p. 1.

Traneis, cap. 1. de quibusdam contemporaneis

Thola de ysachar iudicavit israel, cuius temporibus her-
cules antheum in palestra vicit. Illium vastavit. tan-
talus eciam rex micenarum ut frigiorum contra laomedontem regem troia-
num bellum movit, eiusque filium ganimedem occidit, et hoc fuit
scintilla odii primum inter grecos et troianos. ¶ Priamus laomedon-
tis regnavit in troia. ¶ Androgeus atheniensis dolo interficitur. ¶ 26. p. 1.
Theseus in agone minotaurum interfecit, propter quod athenien-
ses pueri tributarii a pena liberati sunt. fuit autem minotaurus
vir quidam nequam, et vates in palestra magister minois, unde
et sic dictus est quasi minois taurus, idest minois carnifex. ¶ vel
sic in creta phasiphe regina pulcerrima insiebat amore 22.
regi et tauro servo. hinc natus est crudelissimus filius minotaurus
vocatus, ut vacca lignea inclusa arte dedali de tauro eum concepit.
hunc autem dedalum ingeniosissima construxisse domum certum for-
tassis et laberintus vocatur, quia quisque ingressus reditum
ignoraret, et cum minos atheniensis bello oppressisset annuatim pro
tributo mittebat monstro septem pueros totidemque puellas.
hoc autem tempore cecidit sors super theseum regis filium, et cum
ceteris mittitur. hunc cernens Andriana regis filia dilexit
et consilio dedali dedit ei pomum viscosum et globum fili, filo
cognovit reditum, pomo os monstri aglutinans mactavit et fi-
nem tributi fecit. ¶ Irato autem rege dedalus cum filio aptatis alis
volavit. cumas et sardiniam necato filio volatu fuit velox
fuga ale remi. ¶ Theseus elenam rapit. bellum fuit inter la- 26.
pitas et centauros, de quibus in fabulis poetarum. ¶ Agamenon 26. p. 2.
siciliam occupat. cuius filius menelaus dominabatur in lacedemonia
quod regnum cepit tempore saulis. ¶ Tunc primo thus diis obtulit
tusia, ideo a thure thuscia dicta est. Secunda pars de thebanorum destructione

Thebis regnabat laius, qui ex iocasta
regina famosissimum genuit filium de cuius fortuna
petiit divinos, qui crediderunt quod patrem perimeret. et
propterea eum perire iussit. executores mandati arbori pedibus
suspenderunt puerum, ne bestiis vorarentur. hunc autem venatores
regis archadie qui polibus vocabatur invenerunt ei detulerunt.
vocatusque est edipus. polibus vero eum decrevit nutrire quasi
filium, sibique succedere. ¶ adultus autem edipus sociis invidiosus
ab uno eorum audit quod non esset polibi regis filius, sed inventus in
silva. et veritate comperta, accepta licentia pergit ad castrum
urbi propinquum, ubi certus ludus ordinatus erat, ad quem
visendum currebat undique multitudo. suborta turbatione, e-
dipus cum multis ad portam redeuntibus superveniente casu regem peremit
et in turba latuit. ¶ Post hec edipus versus tebas pergit non
certo itinere sed per rupes mare declinans. tandem pervenit ad montem
quem terribile occupabat monstrum leoninum corpus habens, sed a
scapulis supra collum et faciem dominicale crudelis vocatum spin-
ga. quod omnibus transeuntibus proponebat enigma hac condicione ut
nescientem dissolvere occideret. data vero solutione ipse periret.
quo eventu regio inhabitabilis facta erat. cum autem transeuntem
vidisset edypum, occurrens solito more problema proposuit quod nam
esset animal tam debile natum ut non nisi a matre portatum pergere
posset, et postea IIII incederet pedibus, postea tribus, postea duo-
bus, postea tribus, postea X. edipus credit hoc animal homo est,
qui postquam cepit IIII quasi pedibus, postea baculo sustentans quasi
tribus incedit pedibus, fortis autem duobus tantum, et cum senescit
resumit baculum. Ultimo pedibus manibusque repit. et iuxta con-
dictum spinga occidit. ¶ hoc cognito tractat barones ut eum
heredem aptum ad regni protectionem regina iocasta accipiat. de
qua habuit duos filios theocles et polinicem. et mortuo pre-
misso frater suborta questione, mediantibus precibus in hoc con-
venerunt, ut theocles uno anno regnet, redatque fratri ex regnum
sequenti anno regnet polinices minor, et theocles similiter redat.

¶ Agitur polinices versus argos nocte errans in nemore toni- 26. p. 1.
trua et ymbres gravissimos passus. tandem nocte quasi media
arges intravit et sub arcu regalis curie ut potuit cum
equo se quieti dedit. ¶ Superveniens autem tideus filius regis
calidonie propter fratris mortem similiter exulans, locum sibi ve-
dicare contendit, qua occasione in curia regis adrasti cum
se ipsi pugnant, stupefactus rex et cognita causa, illos ad
palatium evocat, apponit cibaria, et consilio mane diis eis
tradidit filias heredes regni. polinici argiam maiorem
et thideo deifilem. theocles vero graviter hoc tulit, videns
imminere sibi periculum, quia disposuerat coronam nequaquam
fratri reddere iuxta pactum. ¶ Expleto igitur anno poli-
nices iuxta consilium regis adrasti mittit fratri ut habeat primus
sit, fiunt tideus fidelis nuncius. infecto vero negotio cum re-
diret tideus, theocles post eum quinquaginta misit armatos,
qui eum occideret, quos ille in monte gravi bello, militis ex-
ceptis vulneribus, peremit, uno dumtaxat excepto, qui theocli
eventum retulit. thideus non rediens, regi adrasto quod acci-
derat nunciavit, qui magno grecorum collecto exercitu contra
thebas pressit. ¶ In bello primo divinus quidam grecorum a terra
sorbetur cum suo curru. in secundo cadit tydeus primo percutiens et
[illegible]. In alio bello polinices theocle percussit ad mortem
et una mortis morientem fratrem amplexus ab eo proditorie gladio
in ventre percutitur et ambo pariter pereunt. ¶ Rex adrastus
opidanos insequens urbem insistit intrare, ibi utrique pluri-
mo tandem bellum dirimunt. ¶ Opidani non clausis ianuis se-
pulto rege, creonem ante virum sibi dominum prefecerunt. Rex vero
ad suos misit nuncium diu talis. cuius filie eiulatus plus cete-
ris ediderunt, et capto consilio, multe nobilium dominarum versus
thebas pergunt ut viros suos sepeliant, et cum applicuisset
facto planctu, rex adrastus transeuntem theseum athenarum 22. p. 1.
ducem adiit, reque gesta exposuit. ille vero thebanis minas
dirigit ut mortuos suos grecos sepelire liceat, et cum crudelis-
set crudeliter, coiter fecerunt insultum in opidum, occisoque cre-
one civitate consumunt incendio. ¶ Reliquie vero civium facientes
convenientes, et urbem renovantes mutato nomine sterne vocave-
runt. propter reverentiam destructionis predicte quod usque nunc talis
vocitatur. 28. cap. de Iair et sibi contemporaneis

Iair galaatides de manasse iudicavit israel hunc- 2786.
XXX filios quos fecit principes XXX civitatum. Theseus
athenas profugus dereliquit. rapuit eciam helenam 26.
sed castor et polux sororem suam elenam receperunt capta matre 26. 1.
thesei. ¶ Agmos cretensibus iura et leges instituit. ¶ hercules 26. p. 2. 21.
agonem olimpiacum ordinavit, quod quinto anno tunc celebrabatur
in die bissexti sub olimpo monte apud elidem civitatem, a
quo usque ad primam olimpiadem supputatur anni CCCC non est
verum. ¶ Carmentis latinis litteras dedit, que inde tunc a grecis
habent ortum, sicut ille ab ebreis, sicut eciam ab aleph tractum
est alpha, ita ab alpha A. Auctor vero causa fuisse viri latini
regis ytalie, qui inventas litteras auctoricavit. Sic latina lin-
gua cepit in ytalia, cum prius greca tantum loquerentur.

Ebrea
Greca
Latina
lingua latina

26. cap. de Iepte et sibi contemporaneis

Iepte galaatides filius meretricis expulsus de 2767.
hereditate paterna, mira diu bellis vocatur, afflic-
tus erat eciam philistiim et amon israel 18 annis. Voti autem Iepte
deo in holocaustum primum occurrentem sibi de domo sua si re-
diret de domo sua cum victoria, optulitque filiam ut quidam
volunt. in novendio stultus et in solvendo impius, quibusdam videtur
quod familiarem revelatione spiritus qui irruit in eum. Iud. cap.
unde et apostolus ponit eum in cathalogo bonorum ebreorum.
Tunc indignati effraite qui non fuerant ad bellum vocati
presserunt contra eum. galaadite autem occupaverunt vada

Jordanis et cum aliquis effraita transiret interrogabat eum
nunquid effratei es tu / quo indente non dicebat dic ergo sce-
boleth quod interpretatur spica / qui dicebat theboleth / eadem
tamen spica exprimere non ualens statimque iugulabat eum et ceciderunt
xlij. ¶ Hercules deuicto gerione uenit ytaliam ab euandro
tunc rege susceptus / cum se filium Iouis dixisset / et uirtutem
sua morte cachi probasset pro numine habitus est / et aram meruit
que maxima dicta est / quia sibi apolo delphus predixit a-
no quo mortui sunt Iepte et hercules / ¶ tunc hercules in
morbum pestilentem incidit et ob remedium doloris in flammas
se iecit cum haec ageret annum 50 anno 3° ante destructionem troie
bartho. li. 9° rerum dinaz putat herculem ideo uictorem
dici / quia omnia genera animalium uicerit / ab alijs autem inuic-
tus / omphale pro amore subiacuit quam illum nere fecit et mulie-
bria exercere officia / ¶ Alexander helenam rapuit et bellum
decenale surrexit / ¶ Abesan postea iudicauit qui habuit
30. filios et xxx filias fuit autem bethleemita / ¶ Ahialon
postea iudicauit / hic cum 10 annis quo iudicauit in lxx. non
inuenitur / pro quo dampno suppleto eusebius Iosue hec inuenit et
samueli et sauli quorum annos scriptura non exprimit / plures
annos quam in Iosepho legerat aut notauit ut ab egressu de
egipto usque ad edificationem templi inueniretur prefixe numerus
480 annorum quem scriptura predicat si igitur iste cum decem
annis suis ponatur huius temporis Alexander helenam rapuit /
C. 26. ca. de abdo et sibi quoque poaneis / cum 1a p. de ca belli troiani
Abdo terrentes iudicauit isti hic ponitur aliquid
cladem factam in iecta per usorem leuite / huius anno
tercio qui fuit agamenonis xv° secundum eusebium
rapta est troia / unde greci ob gloriam uictorie sue ceperunt
annotare sua tempora reperunt a captiuitate troie incepta at
olimpiade ceperunt annotauerunt iuxta numerum olimpiadum /
¶ Preterea florentes romani annotauerunt tempora sua sic / ano
ab urbe condita etc. ¶ Licet autem primi odij sciarum fuerit ta-
talus / supra ca. 26° p. 1a / causa tamen proxima suscepti belli
ut scribit eusebius fuit / quia cum inuicem de pulcritu-
dine certatum / premium fuit aureum pomum / dona earum helena
pastorali iudici policente de qua re talis fabula ficta est ¶
Iupiter cum tetidem amaret prohibitus est a prothomeo ne quem
generaret qui se a regno expelleret / persuasus dedit eam
uxorem peleo qui fuit rex in pelloponesso uel in thesalia
uel innimidonia uel macedonia frater esonis patris Iaso-
nis filij esonis eson cum senectute grauatus / fratri potius
quam filio forte minus iuueni regnum dedit et illorum nuptijs
interfuit cum omnibus dijs et deabus excepta discordia quia
prohibita est adesse / que irata in medio trium dearum aureum
malum iecit sic inscriptum pulcriori et meliori detur / pro
certamine domini / Ille de forme pulcritudine contendentes
Iouem iudice elegerunt qui eas ad paridem transmisit / que
uenerem alijs preferat / palas eum ei promisit sapiam recon-
uictaria quia ipsa esset dea sapientie / Iuno diuitiarum magi-
stre ac milicie pretaria et ipsa diuinam dea prohibere
Venus autem asseruit eum predictis duobus sufficienter
dotatum / sed summe affectare deberet / quod ei promittit pul-
cerrimam mulierum / ¶ ut sic theorice dicta autem minua
de Iouis uirtute nata quia ingenium in capite sit positum
pariterque armatam quia sapia inuincta sit et gorgonam
habentem in pectore quasi terroris pro imagine quia sapiens quasi
aduersarios terrorem portat in pectore et cristatam galeam
quia cerebrum sapientis armatum sit et decorum / et cum tri-
plici ueste quia sit multiplex et occulta in cuius tutela est
et athenarum conditrix autem que et anthone dicitur quasi
atronate parthene idest inmortalis uirgo / quia sapia nec

moni potest nec corumpi ¶ Actiue autem uite Iunone dea ponunt
quasi eam ab adiuuando dicta est / ideo reginis preesse dicitur /
uide de dijs p. 14a / ¶ Voluptuose autem uite dea uenerem faciunt
quia epycurei laudant / stoyci dampnant / cum de uirilibus saturni
nata dicatur uide de dijs p. 2a et nuda pingitur quia suos
sectatores nudos relinquit uel quia a nudis magis exercetur
In eius tutella ponitur rosa rubens propter uerecundiam et pungens
propter remorsum conscientie uel quia sicut subito placet / ita
celeriter marcet et displicet / et columba similiter aiat in cop-
tu gestiens huic etiam duas tres addunt caritates / duas ad nos con-
uersas et una a nobis auersam eo quod omnis gratia simplex eat / et
duplex redeat / que nude pinguntur / quia gratia nescit subtilem
ornatum / et concha marina portare pingitur que toto corpo-
re corde prohibetur / ¶ exponitur autem fabula de dijs p. 14. ¶ Pele-
itaque Iasone uirtutibus prestantissimum et a cunctis dilectum time-
re cepit / eique suasit pellem arietis aurea a colchis auferre / quod
sue uirtuti congrueret / ex hoc ille se clariorem futurum existimans
pulcerrima et notabilissima naue ascendit / qua fecit Argus
architectus et argonautarum nauigatio uocata est / et dardania
applicans iniuriose pellitur / pulsus colchida perfectus est ubi simul
pro sy. est ciuitas dyoscora quia aplinto et cercius aurige casto-
ris et polucis fabricauerunt / ex eorum nomine cognominantes
castor enim et polux dyascori nominantur. ¶ Cum autem Iason in
colchidam peruenisset didicit arietem aureum uellerum a duobus
tauris bobus flammas uomentibus quos primo oportebat uincere
et de illis terram sulcare / ¶ postea restat pugna in occido
dracone / eique flammas uomente et ei dentes euellere et sere-
re de quibus nascerentur protinus milites armati quibus omnibus superatis
tolli posset aureum uellus quod nil aliud quam regios thesauros
aut incantationum custoditos significat quibus plures electi per-
ire uolentes fortune dubia expiri ¶ Igitur adeuntes greci oeti
regis presentiam petit Iason que satagentes adipisci aurei uel-
leris gloria maneret picta / rex uero grecos copiose pato
conuiuio respondit se Iasonis uota impleturum / et medee filie
presentia exornat conuiuium / que a puerilibus annis imbuta libe-
ralibus disciplinis in magicis illusionibus nulli indigenarum
putabatur secunda locata autem inter patrem et Iasonem / puella
nubilis in forma egregia uiro exarsit ¶ Igitur una dierum pris-
tino iussu iuxta Iasonem confabulationis gratia sedes nacta oportu-
nitate cordis secretum aperuit / et cuncta pericula promittit auxi-
lia / si coniuge accipit Ille promittit / ¶ dat ergo ei medea ar-
genteam statuam / et cuncta incantationes efficacem / deinde unguen-
tum quo se inungeret contra flammas / postea anulum contra uenenum
cuius scilicet gema achates in manu clausa inuisibilem reddebat
hunc / quarto dedit scriptam orationem / qua saltem tercio ante congres-
sum placaret numina / ultimo dedit fialam liquoris mirabilis
ut bouum ministraret ora / his Iason uellus obtinuit ¶ Tunc
rex inente turbatur / minatur populi / sed rapta medea Iason the-
saliam redit / ibique regnauit secunda filijs pellem postea pulsis
medea uero de egeo pre thesei rege athenarum huic medium
sed propter adultam etatem pinguini solicita erat de filio / ad fa-
mam uero uirtutis Iasonis ingens multitudo ad eum confluebat
cum qua et medea uxore qua repudiauerat miseratione ex
illis reuocata / ac pinguino mede colchos repetijt / socerumque oeta
regno pulsum restituit / et ea cum plaga prodomuit / totusque
ferme oriens ei diuinos honores templaque construxit / post
mortem autem Iasonis medus orientis plaga prodomuit medea
urbe in honore matris condidit a quibus media nominatam ferunt
sicut armenia ab armeno uno ex ducibus Iasonis / ad
historiam reuertentes quod Iason post obtentum uellus redijt
et illam turrie alaumedonte congrediatur quod hercules arcitenet
tulit / construxitque castor / quod polux et thelamo et peleus et

nestor et ceteri/ p̄fectusq̄ cū 15 · nauib⁹ illiū obsidet et adueniētē illo laumedōtē interfiāt cū x · filijs eius filiā esyona raptā thelamoni tradidit · quia p̄r ceteros p̄ri⁹ intrauit/ Illiū aūt uastauerūt et igne ūcta uastauit/ p̄ams aūte erat in frigia qui cū post hec atheno re regnaret legatū misit ut esyona ei reddatur/ et cetera ipe remittet sed negata/ cunfusione accepta quid agendū sit ↄsuluit filios et anthise enea anthenore deucalione et ceteros ad iniuriā hector ortat' verū ↄtestatur ne cepta p̄ficiāt quia Europa bellicosos habz viros/ alexander suadet parz naues p̄ans uenerē sue adesse auxilio que sibi pulcerimā mulierū pollicita e/ concordat huic deiphebus ↄpandū aiens esyonā reddi parj Thelemis grauos cuetus uaticinari cepit et illiū subuertendū/ troilus forti aīo suasit bellū/ hec audiens Cassandra p̄ami filia enarrauit q̄ uentura erat sup̄ troiā si rex paridē in greciā trasmitteret/ ¶ panthusq̄ regis ↄpinquus in ↄsilio dixerat se audiuisse a patre q̄ si paris haberet mulierē de grecia troia ↄcitio ide fleret/ sed ūcti assēnati sūt dom ei⁹ ¶ paratis igitur 12 nauib⁹ ↄfecti sūt in mādatis habens ut cūcti paridi obtemperēt/ ¶ Cū igit' argis iunonis dies festus esset alexander citherea insulā nauigauit ubi erat fanū ueneris/ uisū fuit helene cū abesset menelaus ut fa nū iuxta mare uisitaret/ accessit illo alexander et in mutua forma capti cecit temp⁹ ↄstituūt ut iniucem referat/ et tandē de fano nō inuita rapta est/

Secunda pars de apparatu belli troiani/

Qum rex menelaus raptū audisset coniugis atqz regine/ apud nestore ingemuit/ misitqz agamenonē fr̄i ut cū sua potētia argos ueniat/ ille ueniēs fr̄ē cōfortat/ suadetqz ut amicas referat/ ¶ Igit' ad eū ↄueniūt achilles patroclus eurialus/ tepellemus et dyomedes p̄mittētes se hac iudicaturos iniuriā/ iubetqz oē exercitū apud athenas conuenire ¶ tūc ad sibillā eritheā greci mittūt/ quatenus grauos fugiosqz euētus in scriptis referat/ quib⁹ inter cetera videtur q̄ greci obtēta uictoria usqz ad rome glorificationē/ cui paulatim orbis subicietur/ cui⁹ manū p̄timescet danay donec p̄dictus terribilis sceptra conciat timebūt igitur eā uniuersi terrigene donec leo punicus rugiat idest ambal/ leonē uero subuertat homoco idest scipio/ exinde ↄsurget eneade sup̄ba/ achiuaqz gloria puluerizabit/ asyaqz leo politissimus idest pompeius conteret/ hic nomīat quasi oneros orbis p̄uīcias subnectas/ exinde duo leones fortissimi idest Julius et pompeius apud campos emathios concertabūt unus superbe rugiet altero deuorato/ Inde taurus pacificus idest octauianus leni mugitu mundi climata sub tributo concludet/ cui⁹ dieb⁹ agn⁹ celestis ueniet ¶ In ultima cū etate humiliabitur deus humanabit' plex diuina iungetur humanitati diuinitas/ Jacebit in feno agnus/ et puellarū officio educabit' deus et homo/ signa p̄cedent apud apellas idest Judeos/ vetustissima mulier p̄sciū concipiet beete/ orbis mirabit' duratū ↄstabit ad ortū/ hic habes pedes zz/ et vj polices/ eliget sibi ex piscatorib⁹ numerū duodenariū/ vnuqz diabolū/ nō in gladio bellone eneadē urbē reges ue subiciet/ sed in hamo piscantis et in derisione et paupertie supabit/ diuitias sup̄biāqz calcabit et cū mactabitur uiuet et regnabit/ hinc iiij aīalia eius ablata consurget in testimoniū noui agni tuba gemet feret iustiaā legēqz irreprehensibilē/ cui ↄtradicet bestia · i · acrimecth et abhominatio idest antixp̄s/ cuiusqz dra

conis idest heretici/ cuiusqz pedes beste 666 · donec ueniat ¶ Et leo monarchus idest Constātinus conuertetur ad agnū/ gallus oībus ↄcubans modijs idest papa silnester/ leonis spolio uestietur/ hinc eneade gloria in bisantiū deducetur/ cūctiqz danay in robore delicato usqz ad leonē 60 pedū idest humilē/ donec catulos eius uersus deuoret/ idest andronicus eorū tutor/ hic eni Andronicus huius ↄpinquus cum inter principes seditiones p̄lurimas excitasset et carcerib⁹ fuisset astrictus/ tandē ne pax turbetur ad regēdā ponti regionē trasmittitur/ mortuo uero huius successit alexius filius puer anorū 13/ cuius tutor alter Alexius ↄpinquus humilis dum imp̄iū sup̄be gubernat ab eiusdē humilis uocatur Andronicus qui occidens alexiū q̄si pueri tutor sibi usurpauit imp̄iū/ pueriqz in mare mergi iussit/ suasitqz grecis ut latinos et fracos de grecia eiceret quia huius eos dilexerat/ et honorabiliores palacij fecerat/ et oēs suas expeditiones per eos faciebat/ filiāquoqz regis frācie lodouici filio suo acceperat/ ↄsuasi aūt greci in latinos et fracos irruētes eos in tantū ut de patria eliminat/ huic aquilla desperta idest ysaach aquilla uero prius idest alexius frater eius obtenebret ysaach ut ysachius de genere erat humilis/ et cū eū occidere uellet andronicus/ ille in ciuitate facta comotione assumit purpurā et coronā/ et locū capit qui dicit' ↄs leonis ubi erant regij thesauri/ deinde andronicū in valchereno obsidet/ et uictū ignominiose mori fecit et gratiose imparuit/ et coniuge accepit sororē regis ungarie ex q̄ habuit alexiū puerū ¶ tepore aūt istius adronici a regibus sicilie et ungarie imp̄iū multipliciter lacerat/ syculorū tamē exercitus proditione vanne duchis Vlachie uictus atqz fugatus e/ dirute euthea latera ↄstan ycaria caliditate ambigetur/ ¶ Cū aūt ysachius obtēto imp̄io/ in quadā abacia se recrearet phylipp⁹ Alexius fr̄ eius cū cum paucis agreditur et captū excecat/ pullū uoret aquile idest alexiū pulluz filiū carceret/ de quo 229 · p · 8 · sanguis effusus phisis effendiculuz in costru cemodi inimicis clamitabit/ fietqz potatiuz in aquis adriaticis congregatio idest galorū ceco p̄duce idest henrico dandulo/ duce vene p̄ditū ambiget/ bisanciū ↄphanabit edificia denigrabit spolia dispergetur/ p̄dictus nomīs balabit usqz dū 68 pedes et 9 polices et semis p̄mensurati disciuerit/ ¶ porro leo fortissim⁹ ab occidente rugiet/ idest carolus magn⁹ colorus celestis mactatus auro/ cui⁹ capita quiqz/ pedes 60 · intellige q̄ntū ad eius posteritatē et cōpleti sūt 600 pedes siue anni 1318 in morte henrici septimi/ quia lodouicus filius caroli magni/ cepit impare 818/ Irruet in bestiā et conteret uires eius/ cauda uorabit beste idest yspania pedes et caput omnino nō ledet ¶ Sacrū uidiqz ↄphanabitur/ cūctiqz doctrina sub silētio aues et aīalia extra more aget/ nā bos mutato mugitu equi dabit hinnitū/ equus rugitū dabit/ hec aūt oīa abhominationis sūt iudicia/ cui⁹ ordo nō erit/ et cū in uenerit sitiat terrigene qui ↄt̄e c Jn eneadē mulier cotenaria apolineo subsidio idest arte salomonis qui fuit appella geminos pariet/ flumē igneū manabit ab ethna/ nicolasqz uorabit/ hinc i motib⁹ inniceris duo colles coruiet/ aperietur terra ibi in uoragine/ et uapor niue⁹ usqz ad celos ascēdet/ post

hic sibille

capud primi
1. Carolus magnus
2. ludouicus
3. lotarius
4. ludouicus
5 Carolus ultimus

hec fiet mitarum gentium bestialiter iunctium congregato
orbe in dicte septra diviso quosdam morte afficiet alios
subiugabit / et cum viderit terrigene sanctorum excidium
stradatumque perfectorum vestes hiulcas dat testimonium
clamabit et dicet Ve ve divitina divisio nonne hec
est que presumpsi mirauerunt et dicet lasa eius ubi
sunt qui agnum exaltauerunt in leonem nonne hic filius
altissimi afficiet os abominatio in contumelia agni /
per 3 pedes et semis et apparebit veritas et converte-
tur ad agnum / aquila profitebitur apelle / erit grex unus
itaque ovile / ¶ porro in proximo erit examen / signaque
precedent / sol sepissime patietur eclipsim / et immensum
extuans incolas egipti periet / eufrates siccabitur / usque
ad torrentem novissimum / ethna in tres partes patebit / noc-
teque dabit avernus / et tres partes habitantium tartaria pi-
rietur / sequitur descendet ignis terribilis qui universa
creata cremabit / non erit solis ut lune iubar / non mon-
tes aut colles nec hominum habitatio erit in terris / sed vox
tube orribilis e celo advocans universos / ut veniant ad
examen / fiet autem ineffabilis corporis et anime reintegra-
tio / et utraque simul retributione glorie suscipiet sive
penas / tunc extendet manus ad fratres nec erit agnus fle-
xibilis sed orribilis ad iudicium a dextris eius benedictio
maledictio precedet a leva / ¶ Castor autem et polux au-
dientes sororem captam in terra / nave ascendentes se-
cuti sunt eam / et cum in lesbio littore navim solventes pro-
ficiscerentur maxima tempestate exorta nusquam comparu-
erunt quos lesbii usque troiam querentes et non invenientes
crediderunt immortales effectos / ¶ Convenerunt autem
apud Athenas Agamenon ex micenis cum Centum
navibus / menelaus ex creta et boetia cum 60. Archelaus
et prothenor fratres cum 50 / thelamon cum 50. thenceus
theleus dorus et polixenus cum 20. Nestor 20 / vncinus
he thos podelirhius macharon 32. aiax et oleus 30 /
diomedes et menen / 27. ulixes 60. prothesilaus
talio prthalius 20. podelirhius macharon 30 / Achiles
patroclus 50. theseus de rode 7. polipedes leoteus
20. eurippus 20. xantipus amphimacus 9 / duralius
stelenus 20. pholorates 7. guineus rex cipri 21 / pro-
thelius de archadia 20 / et ceteri fuerunt duces grecorum
27 et cum navibus 1202 / ¶ Priamo autem venerunt in
auxilium duces 33 ex quibus apo . adrastus . antima-
cus . sarpedon . nisteus glaucus remus . archamus de
tracia / petremestus et theromeus de frigia / epistro-
phius et boetus de boetia / plimenus de plafagonia
rex menon / legius filsius et alii de tharso / et ceteri
omnes fuerunt ut reges ut magni principes ¶ Erat
autem troia quasi triangularis huius duo latera supra ma-
re et tertium in arida / et quasi 100 miliaria habebat
per singula latera / et in ea tenebat reges et duces
fortilicia / eratque universa bene disposita / cunctis quod
hector preponitur quo nullus putatur posse in uni-
verso melior reperiri ¶ Convenientibus vero grecis apud A-
thenas / agamenon principes vocans consulendum propo-
nit apolinem de eventu / et mittit apud delphos
achilem atque patroclum ¶ Priamus similiter pro eadem
causa misit calcas / utrique parti videtur quod vincent da-
nai / et illum sibi victetur fuerunt autem simul in hospitio
Achiles et calcas et se mutuo dilexerunt transitque Cal-
cas ad grecos et eis audacia auxit / Tercia
Athenis dispositis universis // pars de 3. belli
et parans aditu suasit calcas sacrificia

primo offerenda dyane quam colebat / id quod omnium consensu
agamenon impleuit / et Iasone constituto ductore quam
iam noverat / erectis velis / naves iubet sulcare ma-
ria / tandem ad castrum unum regis priami pervenerunt / ca-
piuntque inhabitatores interimunt / exinde ad aliud pro-
cesserunt fecerunt similiter ¶ post hoc iussum est agameno-
ne ulixem mittere atque diomedem ut priamus reddat e-
lenam / et remittatur bellum / interim Achilem et thelephum
herculis filium mittunt pro victualibus acquirendis / quibus
occurrit teucus cum exercitu suo / Achiles vero corpus
regis petit et vulneratum deicit / et dum necem dare co-
natur / affuit thelefus presidio quam in iuventute hono-
rem ab eo susceperat / rex tamen morte non evades ex vul-
nere thelefo regnum dimisit / ¶ Redeuntes vero a pria-
mo missi aiunt videre regem primus equo ordine redde-
dam esionam / et illa emendam dampna / Igitur greci de
capiendo portu deliberant / Interea applicuit palamides
cum 30 navibus infirmitate allegans quare cum ceteris
non venisset athenas / In punctibus quoque an die expe-
diat an nocte portum petere in die id agendum et ordinatum
ceterique persuasi sunt / tunc agamenon cunctos monet bene
agere / et dans signum ad troiam naves dirigere ¶ Consi-
derantes autem greci magnitudinem stoli / prothesilaum pre-
mittunt cum protalio / qui 20 naves adduxerat / qui castel-
lis super edificatis portum agressi sunt ¶ ceteris ordinate
dispositi occurrunt troiani duce hectore qui prothesilaum
strage troianorum agentem aggressus interemit et grecorum
multos prostravit / ubi cum hector fuit prevaluere greci tunc
ad terram descendit achiles / et acies ordinans hinc inde
duros molimine insilunt Achiles tam multos stravit ut
cunctis fieret stupor / tandem hectoris virtute repulsi greci
et in arto positi noctis beneficio liberati sunt ¶ tunc cum ce-
teris applicuit agamenon et se utrique redduxit troiani
in edibus fuere securi ¶ primo mane hector producit ba-
ebris post salubria monita exiit / crota pressit agame-
non cum ceteris depulsis maxime molestia / et nocturna vigi-
lia et quiete affectantibus primis denegata est nam hector
adiutis eorum castra violenter irrupit / et primo insultu pa-
troclum occidit / et exorto clamore audaces pugnat mi-
lites / seseque prosternunt / intentis quoque patrocli corpus redime-
re et potioribus fortiora attemptantibus hector iam prupit ab ame-
nasco cum atemese vulneratur in coxa / nec tamen a duorum
nullum cede cessavit / cunctosque terga vertere compulisset clas-
semque cremasset / ubi post occisum mnone / aiace eque pu-
turum de suo sanguine cognovisset / quod esiona natus erat
in mutua eorum noticia nota est ostensa letitia hectorque na-
ves incendi prohibuit ac suos retrocedere iussit ¶ Date sunt
autem inducie in biennium grecis petentibus ¶ Statim autem ad
cremandum ac sepeliendum quisque suum querit amicum / sup-
ones autem Achiles super patroclum induendum insalvae sem-
per ullus ca fuerat sibi gratus ¶ post hec palamides
qui ultimus venerat querelam movet quod prepositus menelaus cum
sit ipse altior atque ditior / et toto treugarum tempore diversos
solicitans nil proficit ¶ De tercio bello ¶ Completis treu-
gis non absque multorum occisione acies convenerunt ubi hector 4
duces peremit / boetum Archilocum prothenore / tandem bellum
nox diremit ¶ Tunc agamenone vocatis principibus ait si hec-
tor perierit nullus principum remanebit / concordant ceteri quod
nullus ei resistere possit / Rogavit autem multum agamenon
Achilem ut cor apponeret / ille promisit / ¶ De iiii bello
¶ Convenientibus postea aciebus expiale bellum oritur fortiori-
bus innuite debacantibus Alexander femur menelai traicit

erat ex uulnera pbus et sagittaria arte pfertus ¶ helenus
aut et aiax alexandru obseruat ut pmat quod no
latuit hectore et eneaz / sed bellu nocte dirimitur ¶
de quinto bello ¶ Tanta in eo militu cedes facta est ut
campus cadaueribus repleretur. Occidit hector inter cete
ros septez ut reges ut poteres duces Eneas & Achilles
& dyomedes iij / tunc initi ex ducib' pcere ssternes aga
menon catoz pncipu cedem suos commoras et confortas
opidanos ait quotidie decrescere, ipse uero auxiliarios ex
pectabat ¶ De sexto bello et secundis treugis ¶ Iterafacta
nocte acies uenerunt ad campu audacter magna militu
occisio facta est, et pugna continue diebus no paucioribus
plta / et fetore cadaueru uexabatur exercitus Menelaus sedas
petit inducias annorum triu, ut mortuos sepeliat, uulnerati
sanentur, requie capiant oppressi laborib' / mittitqz ulixe atqz
dyomedez / ¶ priamo petere consilium hector causatur plxi
tatez tepois / ceteri petitione anniut ut suis ciuitatibus consu
lant, ut menia reparet et cucta disponat ¶ de 7o bello
et tercijs treugis ¶ pcrastitis dilationib' acies ad campu
psiliunt et facta est cedes militu hector pma acie tres
duces pmit Achilles ij pugnat' qtinue dieb' 30 ¶ rex
uero priamus mortalitate suoz inducias petit sex mesiu
¶ De octauo bello et quartis treugis ¶ Adueniente tpre ii
triqz bellatur et multis cuetibus greci inducias petut 30
dieru ¶ de nono bello et morte hectoris ¶ Expirante
treuga hectoris uxor Andromaca uidit per sopnu illu
si prodiret rumpere pctz / contempnente uiro sompnium
mulier se confert ad priamuz, qui iubet ut hector cum
sua cohorte maneat ceteri predat ¶ greci absente hectore
troianos dire egressi plures interimut / quo audito hector
ira exarsit / arma rapit grecos retroducere copulit et duos
fortissimos duces occidit, cu uero unu polibiu sibi galea
gemmata toto uiribus accipere niteretur, ab achille magis
phibetur, cu hector uulu' in coxa dedit, cedit ille recep
to uulnere et diutior opportunitatis cautus explorator,
dum pcluuz hectore ad optinendum optatam galeaz dis
coopertu recinit lancea traffigit ac pmit et ceteros in fu
ga uertit, sed obsistit menon rex ethiopie ¶ at cu hector
mortuus defertur in troiaz, omnis sexus et etas hecu no
referat sed maxime aula regia deplorat uniuersitas, quia
perijt deffesor patrie, illacrimatur exercitus quia emarcuit
flos pbitatis et decus milicie ¶ de x. bello et de 5ta ac 6ta
treugis ¶ In crastino cu agenon et ceteri principes se pa
ret, greci pro sepeliendis mortuis quitas duoru mesiu pe
tut inducias ¶ Interim palamides impaties agamenonis
diuj exercitu quasi p commotione pfitit' quod achili ne
quaqj placuit ¶ adueniente aute tepore palamides suos
ortatur bn agere / deiphebus aut acies ordinat troianos
tunc grecos primo aggreditur rex sarpedon contra quem
uenit neptolemus et facta cede sarpedon uulneratus est
atqz deiectus sed psidio affuit rex perses audax et fortis
lesitqz grecos ipa die sed tandem occidit' ¶ nouem dieb'
pugnatur continue et maior fuit troianoru cedes, utriqz
pendiu hectorem defuisse ¶ priamus sextas petit indu
tias in annu / possitqz greci ad troia accedere ¶ Interim pa
lamides agamenonez pro uictualib' mittit, pmpte ille ius
sa pficit, et troiam urbis munitiones reformat ¶ Die
aut anniuersaria mortis hectoris domus regia et uniuersus
popul' ad custionem sepulcruz, tunc achiles polixene
forma captus e, suitqz grauiter cepit qz eo e mito palami
des sublatuz ab agamenone diuiz teneret, tande no fe
rens amoris tirandez, per fidelez seruu ecube regine tra

C. 26.

mittit qz si polixene nuptijs potiretur grecoruz
reditum procuraret / illa uidet qz explorabit pria
mi uolutatez / cu rex ait qz si discessu grecoru pro
curare no posset, magnu tame reputaret si cu
sua gete ipse recederet, sed quomodo iniquit inimi
co danda est filia, tande si quod promittit obtinet
quod cupisit possideat igitur recedentibus hec re
gina denunciat ¶ Tunc achiles coram baronib'
casum querelatur cactoruz principuz, asseres extrema
dementiaz pro una muliere tot milia pire militu, ip
sos etiam continue subire pericula et eoruz regna pa
tere discrimini, equu etia pcestat' cato constituto tepore
consiptisqz pfonis i patriaz reditu facere reformata
pace, huic sermoni no dines consessere, sed in uota con
traria diuiduntur, tunc achiles pace remnetibus iratus
ptulit, si uobis talia dulcescunt picula, si delectat iste
delitie ad pugnaz pgite, michi aut placet amplius is
ta infamia et sine pugna manebo ¶ De 11o bello
¶ Expirante treuga pallamides acies ordinat, et greci
suas uires exercere nituntur quia nisi pugnaret A
chilles, contra deifebus, paris, troylus, eneas, sarpedo
et polidamas aciati prodeut, uiriles efferati sunt pala
mides et deifebus, ceciditqz filius regis, sarpedon iratus
suos ad uindicta puocat, contra palamides grecos auda
cie monet et strage etia edita etiaz sarpedonez occid'
et psperam gaudet fortunam, interea, uerte amoruz paris
pras et pbissimi sarpedonis, palamide electa sagitta
pcutit eiqz colli neruos pcidit atqz interimit, hac
uero pene grecoru spes perijt, tunc uero troiani fortiter
instat et grecos retrocedere cogut, rates flamant,
castra diruut cucta pferisset nisi succurisset aiax
et Thelamon ¶ Audiens hec Achilles in papilione
quiescens ad se hec nil ptinere ostendit ¶ De 12o
bello et 7is treugis ¶ Post hec nestor commoratis
pncipib' suasit dum in alijs properet eligendiz di
cens eos de agamenone experientiaz habere, igitur edic
tis cunctoz notis, iteru agamenon pficitur ¶ Sequen
ti die p annoz inducta Troylus paris Eneas meno
polidamas et philime' acies prodiut, contra ueniunt
Agamenon, menelaus, Nestor, dyomedes, thelamo
et aiax. Achiles aut uenire renuit, multi hinc inde
ruerunt plures ex grecis, tunc troylus uire operatus est
multis necez intulit, et grecos usqz in castra compulit
In crastino magna fuere bella multos grecoru duces
ille interimit, pugnat' 7. diebus continuus et du iu
ues mortui bellare phibent, greci pro sepeliendis mor
tuis duoru mensiu petut inducias ¶ Tunc Agame
non p Nestorez Vlixem et dyomede rogat Achile
ut secum pgat ad belluz, ille uidet insaniaz ee
p una muliere tot homines pire, componere aut
securius fore atqz honestius, tunc Agamenio pcitu
exponit principib' quia multu uidebat remediu nisi
uiriliter agere et audacter pugnare, et tu si Achiles
pugnare nolebat, et hectorez troiani amiserat, cri
dentur aut dyomedes et ulixes superesse troianis troy
lu fortitudine et audatior no erat hectore inferior,
et in troya nobilis adhuc extabat militia, iamqz de
clinat ut opido pax reddat', tandez calcas aut quia
licet nuc melius sit troianis, minime tuc cognouerat
finaliter troia subuertendaz, tunc ad bella animos
ex integro reuocauere danay ¶ De 13o bello et 8
treugis ¶ Post hec conueniunt acies, et troil' menelau

uulneratos ad terram strauit non tamen perierunt fit utrimque
cedes militum iuxta castra tamen troylus hostes repulit
et nox bello finem dedit / troylus multos prosternens
dyomedem et agamenonem sauciat / et ex potioribus
plurimos perimit / Tunc agamenon grecis petit inducias
septem mensium et asserente troylo quia strenuius esset con-
tinuare uictorias ceteri annuunt ¶ Deinde propinquante ter-
mino Agamenon ad Achillem uadit et precibus instat
ut suo more ad prelia uadat / ille negat / tandem agame-
nonis precibus gentem suam bellare concedit ¶ De 16°
bello ¶ Conuenientibus deinde aciebus troylus usque ad
milites Achillis pressit et cedem egit / multus sanguis et
multa cadit milicia / tandem troylus repulit hostes / sed ne
exterminaretur thelamon et Ajax affuere presidio
¶ De 17° bello et 9 treugis / ¶ In crastino agamenon
omnes grecos exire noluit / troylus de Achillis milicia
multos strauit / utrimque gradis fuit mortalitas ita ut
bellare non nisi super cadauera posset / utraque autem
pars fetore grauata / greci nonas triginta dierum petunt
inducias ¶ Adueniente termino troylus ex urbe prodi-
it acies / contra Agamenon cum suis ordinate prodi-
tur astanti multa infligere uulnera / fit timidus in-
gens pauor / audaces cogitationibus herent / audax autem
troylus quocumque libet libere pergit / et timet quisque in-
tuitum mucronis illius / ¶ Cum autem suorum stragem audisset
Achilles quos cum agamenone miserat / et quod nullus gre-
corum eius faciem sustineret ad bellum se disposuit / ¶
De 17° bello / ¶ Tunc conueniunt Achilles et troylus et se
mutuis telis corrumpunt uulneratusque Achilles timuit et
bello exiit / illa die aciter non sex diebus continuatum
est bellum ¶ De 18° bello et morte troyli / ¶ Interea
uero Achilles conualuit / et 7 die suos monuit ut
troylum obseruet tandem duo hii duces cum suis aciebus
conueniunt / magnus fuit conatus et fortes insultus / periit
militum copia / multus sanguis effunditur / ibi troylus
equo lapsus ab Achille occiditur / troianorum lamentum
sermo attenuat / magis quam exprimat / Achilles troyli cor-
pus ad castra in obprobrium trahere intitur ibi uires
pristinas exercuntur / tunc rex menon Achille grauiter
uulnerato corpus redemit ¶ De 19 bello et 2 treugis /
¶ Post hec partes iterum ad bellum conueniunt et diu acri-
ter pugnatur / Achilles tamdiu regem menonem insequitur
donec interimit / petiit que priamus inducias 30 dierum /

achiles ¶ Interim ad reginam mittit ut prius illa orbitate hectoris
et troyli admonita paridem uocat et ad fratrum uindictam
prouocat ac subornat ut cum armatis iuxta templum lateat
uenientemque pro polixena in herme Achillem interimat /
¶ Igitur credens regina per nuntium mittit Achilli / ut
ante fores urbis ueniat ad templum Apolinis ut de mo-
re ferant nuptiarum / diluculo Achilles solo comitatus
antiogono soloque ense contentus deambulatorem ascen-
dit / ¶ De 20 bello et morte Achillis ac 11 treugis
¶ Sane ad templum achilles perueniens / cito proditionem
aduertit / et cum antiogono contra hostes uiriliter uiriliter
cedit / nec prius nisi paridis sagitta uulneratus in
fronte cadere coactus est ¶ greci 11 petunt inducias
¶ Post Achillis honorificam sepulturam Agamenon
principibus ait consiliendum fore nimium / et consilium accepit
quia per uirum de parentela Achillis consumandum erat
bellum / tunc Ajax requirendum ait pirrum Achillis filium
et pro eo mittitur menelaus ¶ De 21° bello et morte
paridis ¶ Expirante treuga conueniunt acies agamenon
et dyomedes grecos / eneas paris et helenus admonitis
troianos perducunt ad bellum / Thelamon et ajax semi
armati in prima fuere acie superflue seuiri / multi ceci-
dere inferioris ordinis / ajax autem totis uiribus troianos exturbare
nititur / quem paris sagitta traiecit / multosque ipsa die
peremit / iratus ajax ab insectatione paridis non cessa-
uit donec ense peremit / ipse uero extracta sagitta mox
obiit / ¶ Postea agamenon et dyomedes in troianos
seuientes infra menia compulerunt / rex et regina et ce-
teri paridem plorauerunt / sed helena super omnes / propter-
quod a priamo in filiam adoptata est / ¶ Sequenti
die Agamenon produxit acies / priamus autem certifi-
catus de aduentu pantasilee regine amazonum infra
menia continuit milites ¶ De 22° bello ¶ Audierat
pantasilea de probitate hectoris · de grecorum superbia
memor etiam iniurie amazonum illate ab hercule unde
in cota / uenit cum 2000 puellarum / duplicatis autem
quelibet uenit dextreriis / nulla ulli militi tergum dedis-
set / ¶ Ad ipsarum introitum magna troianis fuit leticia
sed hectoris memoria amaricauit misera / ¶ Ipsa uero
cum applicuit grecis hostia aperiri fecit et summo mane
obuiam illis exiit / cum sua nobili comitiua ac troiana
milicia / primo igitur regina de equo strauit dyomedem
sed bonitate defensius armorum non periit / ibi pondus
belli incubuit amazones mire operabantur in bello
troiam omnium laborum inmemores reuiuiscunt et nisi fortis
excursus fuisset dyomedis greci penitus defecissent / nox
tandem bello finem imposuit ¶ rediens uero regina a
priamo et uniuersis festiue suscepta est ¶ De 23° bel-
lo et morte pantasilee / ¶ Tunc rediens menelaus pirrum
grecis ostendit et facta est cunctis leticia / delata sunt pirro
arma patris et expositum genus mortis qui eiulatu dolo-
rem cordis expressit ¶ Interea pantasilea monuit a-
mazones bene agere / troianos suorum uindicare iniurias
et ad campum prorupit / ex aduerso uenit greca pirrus
cum gente sua · apparatus obstupuit / hunc pantasilea in-
greditur / sed gladiis mutuo ledere se conatur / pyrrus
sine equo lapsus siue prostratus a suis cito erigitur / mul-
tus ibi bellantium sanguis effunditur / et pirrus a panta-
silea uulneratus est / protelatum est bellum pluribus di-
ebus / tantus erat bellandi ardor ut necessarias inducias
negligerent / ¶ Igitur dum bella geruntur die quadam
pyrrus pantasileam obseruat / et in forti congressu amazo-
num cum grecis nacta oportunitate eam de equo iecit
et licet sua probitate et amazonum uirtute restituta pir-
rus tamen nimia potentia uallatus illam occidit et cir-
ca omnis spes troianorum periit / Amazones enim ut
reginam amiserunt / in sua confinia transferuntur priamo
uale facto / multi etiam alii principes uidentes
quia grecis non possent resistere ad propria redierunt /

Quarta pars de captione Troie

Hec considerantes Anthenor Anchises / Eneas
polidamas et ceteri nullum amplius expecta-
tes auxilium priamo dicunt / ut salubri utatur consilio
ille connocatis baronibus consulit quid agendum Antenor
ait quia iam obsessi essent in urbe defensores
hector et alii bello consumpti erant / greci uero adhuc
multam habebant potentiam menelaum Agamenonem
et pyrrum qui minor uiribus Achille patre non est / regem
Nestorem et Vlixem potentes diuitiis ac prudentia / propterea
equum ac rationabile esse uidetur ut reddatur
helena et si taliter componitur nemo poterit sugillare

ibidem

ibidem

Ad Troyam pugnatum est annis x mensibus octo diebus 12

C. 26.

Huic allocutioni plures sed non omnes concordant.
¶ Tunc Anfimacus priami filius ait tamen eligendum
omnes mori quam Anthenori consilio inherendum. ¶ Post hec
eneas temperantia usus ait illud non esse conveniens con-
sed magis de via pacis et concordie ingrediendum. ¶ Ultimo
Priamus sic prominavit, gesta preterita Anthenoris
et enee consilio acticata sunt, propterea equo iure manda-
mus tamquam subditis ut cuncti pro defensione patrie dato
signo bellorum ad regis obedientiam preparati, monuitque omnes
bene agere, et singuli ad propria redierunt. ¶ Post hec pri-
amus secreto ortatur Anfimachum ut eos necet qui talia
reddere consilia, quia vehementer suspicabatur, quod ful-
ti plurimum amicitia proderent urbem. ¶ Interim Anthe-
nor, polidamas, Ucalion, Anfidamas et dolon coferunt
et mittitur ad grecos polidamas, greci vero contractis
indempnitates promittunt, igitur exconditio ante troia-
nas valles iuxta grandem fusilem equum Anthenor et
Anchises expectant grecorum principes eisque portas
urbis aperiunt. ¶ Tunc intraverunt agamenon et pir-
rus et ceteri. Anthenor vero pyrrum ducit versus illum
concurrentes autem fortuito opidani interimuntur a
grecis. Pyrrus autem priamum ante altare Iovis repe-
riens capitis obtruncatione peremit. hecuba et polixe-
na ad templum minerve confugiunt, repertusque eneas
rogatur ut polixenam conservet, qui eam Anchisi pa-
tri tradidit conservandam. Andromaca autem cum filia
Cassandra, quam unam ex sibillis aiunt in tuerem miner-
ue tutate sunt. ¶ Facto mane Agamenon obtulit in
templo minerve, postea predam cunctis equaliter di-
visit. ¶ Post Anthenor inter grecos coronatus pro
gracias egit de libertate sua, suisque concessa, exinde
ostendit quod elenus et cassandra semper patri dissuase-
rant bellum, et quod elenus corpus Achilis iussit reddi
grecis et concessa est illis libertas, consequenter et sorori
inter hecube et andromache. ¶ Ultimo troia igne cre-
mata est. ¶ Pugnatum est ad troiam annis decem mensibus
octo diebus duodecim, recesserunt ex argivis 866
ex troianis usque ad opidum proditum 676, expost proditionem
2008. Duravit autem troia annis 184. // Quinta p. de reditu grecorum

Destructa troia greci ut repatriet
ad portum veniunt et tempestate suborta
dum mora contrahitur, pyrrus polixene me-
mor efficitur et querit Anthenorem et Agamenonem cur
non sit exhibita polixena, ille vero enee ait ut grecis
tradatur, traditam autem pirrus super loculum iugulavit
paternum, que paterne necis causa fuerat. ¶ Reddita
vero tranquillitate greci ratibus maria sulcant, Mene-
laus et helena ad regem egipti diverterunt et inde in gre-
cias pergunt, ex ceteris plurimi naufragio periere,
de quibus dyomedes et socios in volucres versos aiunt.
¶ Greci vero secundum Augustinum 18. de civitate, licet
diversis horrendis cladibus dilacerati, tamen deorum suorum
numerum auxerunt, et dyomedem fecerunt deum, quem
cum suis in volucres fuisse conversos non fabuloso poe-
ticoque mendatio sed ystorica attestatione confirmant,
quibus ut ferunt, nec deus factus reuocare humanam
naturam potuit. ¶ Templum eius aiunt in insula dyo-
media non longe a monte gargano in apulia, hoc
templum circumvolare et incolere has aliqui dicunt dyome-
des vocatas, grece erodios et secundum glo. deu. 14o
vulgariter zierfalchus aquilam rapit, et si greci illo
venerint non solum quietas verum etiam adulari. Si

C. 26.

autem alienigenas viderint subvolare ad capita
tam gravibus ictibus ut etiam perimant vulnera-
re nam duribus et grandibus rostris adhuc perhi-
bentur armare, non est autem difficile demoni-
bus persuadere volentibus dyomedem deum factum
has aves blandas grecis ostendere aliisque severas
et rostris ad templum portare aquas. 6a p. qualiter Eneas ad ytaliam pervenit

Nec quia polixenam
absconderat imperat Agamenon ut in-
de abscedat. Ille conquisitis 22 navibus
cum patre Anchise et filio ascanio et 3300 viribus
absque mulieribus siciliam applicuit ubi anchises obi-
it. ¶ Inde in ytaliam navigare satagens, in affrica
pulsus ad locum tandem pervenit ubi condita est cartago
ubi vero contracta mora monetur per sompnium placitum
fore diis, ut mox ad ytaliam transeat, erat hic viro
matus uxorem creusam diis ymolaverat, cum vero appli-
cuisset ad portum, ubi mare tiberis influit in sompnis
habuit a diis sibi terram illam concessam, et euandri qui
regnat in septem montibus utatur consilio, et hec illius
signum cum procedet suem albam cum triginta filiis albis
inveniet, ex quo eventu civitas postea ibi edificata
albanum vocatur. ¶ Cumque e navibus cum suis descen-
disset Eneas panes quibus pro incisoriis usi fuerant
comederunt quod cum primus ascanius iniciasset, ille suos
letificatur, aiens se nocturno oraculo cognovisse ibi
regnare debere, ubi incisoria comederet. ¶ Igitur in
monte penestrino se collocant, et productis fossis et
erectis munitionibus assecurati sunt et consistunt. 7a p.
qualiter Eneas latinorum regnum obtinuit

Regnabat inibi latinus et in laurente erat
sedes regni eius, hic unicam habebat filiam
Laviniam forme egregie, que a multis quesita turno
demumque rutilorum seu tuscorum regi promissa est. ¶ Eneas
autem regi latino 100 viros transmisit, qui eius condi-
tiones referant, et qualiter deorum voluntate illuc
advenerat, et inter cetera mittit clamidem regiam
et cum sceptro auream coronam quibus priamus freque-
ter usus fuerat, rex grata dona suscepit, et de illorum
adventu leticiam ostendit terram asserens optimam et
latam, et dardanum ex ipso prodisse loco primum
troianorum meminit fundatorem, addiditque licet pro-
curante regina amata Lavinia promissa sit turno
dii tamen terre id prohibent, et advene copulari mo-
nent, nullus autem enea regalior. Iubetque Centum
equos minus exhiberi et pro bello currum mirificum
transmittit enee. ¶ Hiis auditis turnus ira exarsit,
ad latinum se contulit minas intulit et urbi excidi-
um, si troianis detur Lavinia. Latinus respondit
voluntatem esse deorum. ¶ Turnus autem undique amicos
congregat et hostiliter troianos aggreditur fultus
presidio mezentii regis in tuscia et lausi filii eius
et habitantium in valle spoletana et ceterarum in
circuitu nationum. Eneas vero ad Euandrum petendum
auxilium pergit qui filius regis archadie fuerat, hic
cum sua gente concessit enee pallantem filium de quo
223. p. 6. ¶ Erat autem inter pallantem et turnum
implacabile odium. ¶ Interim duo servi ex troianis
cernentes securi et absque custodia hostes iacere, clam
ingressi multos trucidant, clamque recedunt. ¶ Accipit
autem 300 milites de laureto ad turni castrum auxilium
et eos invectos occiderunt, quorum capita turnus sup-

lanceas poni iussit et fortilicium troianorum invaditur ligneum castrum circa fortilicium troianorum crematum est. ¶ Post hec cum auxiliariis eneas rediit, pallas contra hostes gigantee virtutis mira gerebat, ipsa die eneas hostem superabat, nisi turnus pallantem prostrasset cui et abstulit preciosum anulum et auream zonam. ¶ Consequenter rex mezencius cum lauso filio enee insidiatur ad mortem, mezentius eneam in coxa percussit et ab eo graviter vulneratur, sed militum presidio liberatur. ¶ Tunc pro patris vindicta lausus milites congregat ut eneam invadat, a quo tamen post multorum seviorum stragem occiditur. mezentius quoque in mortem filii exardescens vindictam, ab enea peremptus est. ¶ Hiis gestis versus laurentum procedit turni exercitus, troiani ad suum fortilicium rediere. Venerunt autem nuncii ad eneam cum ramis olivarum orantes ut datis induciis tradant mortuos sepulture. Eneas prompte annuit asserens se propter bella gerenda venisse nequaquam, sed contra turnum bellare, equum autem foret ut cum illo singulare haberet certamen, ne ceteri inculpabiles morerentur. revertentes nuncii regi universa referunt et maledicitur in populo turnus. ¶ Post hec laurentum turnus venit, rex vero congregato consilio ait eneam affectare pacem. tunc invicem musitant consules. Dractus autem turni emulus liberius loquitur ut contra eneam singulariter pugnet. ¶ Dum talia agitantur completis induciis subito audiunt advenire aciem troianorum, tunc subita necessitate compulsi arma rapiunt, plura fuere bella et magne cedes. tandem latinus turno ait: nunc adest tempus ut enee virtutem experiar. Iam iuramenta accipiantur et pacta. ¶ Post hec turnus plorante regina amata ad locum vadit certaminis et spectante atque expectante utraque acie ex latinis in troianos incerta emissa sagitta certum vulnus inflixit. exinde fit tumultuosius egressus et plurimi cadunt. eneas autem ad turnum proclamans periuria inproperat hostem repellit et urbem invadit. fit dissensio inter menia, plures eneam recipere conantur, plures, plurimi reluctat. Inter hec regina amata, turnum absentem nec opidum deffendentem mortuum extimat et laqueo intulit sibi mortem, quo audito tristicia cunctos afficit. ¶ Turnus vero nullum cernens adesse remedium, descendit contra eneam ad singulare certamen, uterque vires experitur, neuter tamen sibi vitam servare quam adversario mortem inferre conatur, truncantur clipei insignia lacerantur. tandem post durum ac crudele duellum turnus occubuit, veniamque precatur, verum cum inspexisset eneas pallantis anulum atque zonam occisi amici memoria iracundior factus turno mortem intulit. ¶ Tunc universi ad propria rediere, latinus autem enee laviniam tradit simulque regnum, hoc observato ut in vita sua regnat, qui tamen post hec celeriter obiit. ¶ In hiis autem laborasse eneam a deserta troia annis septem aiunt et tribus regnasse.

¶ D. ps. de gestis aliorum principum troianorum

Alia multitudo troianorum sub priamo iuvene nepote regis priami ex filia, ut secundum alios ex sorore, et fratre anthenoris conquisitis navibus, in ultimo sinu adriatici maris perveniens insulas planas inter lacunas prospexit, quasi medio loco inter stagna litoraque marina habitacionum aptas et securitati tutissimas; agitato igitur consilio deliberat, tam iuvenes quam viri indignum cuique subesse, et pro tuenda libertate urbi hedificia construunt. hii veneti dicti sunt, et ab eis venetiarum provincia nomen accepit, cuius termini olim ab ungaria usque ada fluvium in lombardia, in qua erant opida egregia, Aquilegia, concordia, Altinum, tarvisium, padua, Vincencia, Verona etc. In istoria autem legitur quod dum prefati troiani hedificationi operam darent, supervenit Anthenor cum 2lxo mulieribus et pluribus comitatis, qui postquam cognitus est honorifice susceptus, edificantium propositum stupuit, et ultra progressus altinum paduamque fundavit. Anthenore autem mortuo et padue tumulato, priamus cum comitibus germaniam occupavit et ab ipso germano anthenore germania dicta est, que nunc a theutor qui est mercurius theutonizatur, a latinis vero alamania a lemano fluvio, continet lothoringiam seu brabantiam, Westfaliam, frisiam, turingiam, saxoniam, iutinam, bavariam, franconiam, carinthiam. ¶ Tercia troianorum pars duce anthenore in finitimas panonie partes transiit, et civitatem hedificans vocavit sicambriam, duosque duces sibi elegerunt, franchonem filium hectoris a quo franchos denominatos dicunt, et turgotum; ibi in gente magnum convaluerunt, et romanum solum invadentes usque in galia ferocitatis sue signa dederunt, usque ad tempora constantis cesaris. ¶ Interea vero tempore david regis quidam eorum in germaniam versus danubium profecti terram sibi magnam occupaverunt, ubi multiplicati numero et virtute inde recedentes usque ad 23 milia eorum locum commodiorem invenerunt in galia sequanam, et ibi civitatem edificaverunt et lutetiam vocaverunt propter loci lutositatem, se autem parisios ex nomine paridis et manserunt parisii in prefata urbe. ¶ Fuit autem hoc tempore Amasie regis iuda, et Iacoba regis israel. ibi autem manserunt longo tempore sine rege vel duce, sed annuos sibi creabant consules secundum consuetudinem romanorum, quibus sicut alie gentes annua persolvebant tributa. ¶ Consequenter multiplicati ipsi parisii et per territorium lutetie vicinum dispersi, plures pagos ad incolendum fecerunt quos villam in parisio ex suo nomine vocaverunt. ¶ Contingit autem tempore theodosii magni et valentiniani secundi, franchos de quibus 17 h. prius, a germanie partibus duce marcomiro per galiam venire usque lutetiam parisiorum urbem, et cognita affinitate absque bello pacifice recepti sunt et marcomiro subiecti, similiter demum permanserunt cum illo, et transacto tempore communiter parisii et franchi lutetiam pro troianorum memoria parisius precipue paridis parisius vocaverunt. ¶ Quarta troianorum pars turcum troyli filium sequta est, et illi usque in hec tempora turci vocati sunt, qui postea ex coniunctione cum romanis vel mutua habitatione turchimani dicti sunt, precipue illi qui ceteris profecti ad persie dominium obtinendum 228. p. 6. in sua ruditate absque ullo mansere principe. ¶ 27 ca.

De turchis turchomannis

¶ De sampsone et sibi contemporaneis

Sampson iudicavit israel filius manue, cuius nativitas fuit per angelum nunciata et nazareus vocatur Iud. 13. qui uxore ducta in thenapnata le. paralot 30. sodalibus de comedente exivit cibus de

forti egressa est dulcedo et fraude mulieris soluto quid dul
cius melle quid fortius leone ille respondit, si non arasetis
uitula mea non inuenissetis propositionem meam, quasi dicat
quid dolosius muliere. ¶ Cum etiam segetes hostium facolis
iunctis incendisset uulpium caudis, et cum ille maxilla mandibula
aquam prebentis occidisset ibi. ¶ portas quoque gase in mon
tem tulisset tandem dolo dalide prensis crinibus ab hostibus
excecatur et deridetur, sed uirtute cum capillis nascenti
bus redeunte prostrauit plures mortuos quam fecit in uita 16.
¶ Nota autem quia uirtute non habuit a natura, sed a deo di
cente scriptura Irruebat cum eo spiritus domini. Augustinus quam
primo de ciuitate dei ait quia non aliter sapson excusatur
quod seipsum cum hostibus ruina domus oppressit, quam quia hoc
spiritus latenter iusserat qui per illum mirabilia faciebat.
¶ Eneas mortuus quia non comparuit latini sibi deum fecerunt
secundum Augustinum 18. de ci. dei 19. ca°. Lauinia autem re
mansit grauida, timensque ne ascanius partum deleret, in sil
uis latens peperit filium uocatum siluium a silua, quo genito
ascanius reuocat cum filio matrem et iubet prope regiam mitam
ducere in laureto ¶ Sampson et hercules pares fuerunt
fortitudine et etate, et ambo fraude femine periere ¶ Sap
son a dalida opio potatus et rasus etc. ¶ hercules per uxo
rem, deyanyram tunica toxicata indutus missa per litam
hunc pro eo quod amasset iolam puellam uetustissimam, que
cera ad ignem liquefactus est, alibi dicitur quod ob comedium
doloris in flammas se iecit, tunc ascanius albanum condidit
unde reges latini albani postea dicti sunt. ¶ Pyrrus ab
oreste occiditur proditione sacerdotis machazei in templo
apollinis in delphis Valerius libro 5°. ¶ initis annis pyrri
regis qui cum audisset quosdam in conuiuio tarentino uim
honoratum parum de se sermonem habitum accersitos qui ibi
fuerant percunctabatur an de se talia dixissent. cui unus
respondit, nisi uinum nobis defecisset hec que tibi relata sunt
pre hijs que de te loquuti eramus ludus fuisset ac iocus, tam ur
bana crapule excusatio, tamque simplex ueritatis confessio ira
regis conuertit in risum quaquidem clementia et moderatione
assecutus est, ut etiam sobrij tarentini sibi gratias agerent

28. ca.m de Eli et sibi contemporaneis, cuius prima pars de

Eli iudicauit israel et forte / Boos et Ruth /
Iudex factus sacerdotium ad se transtulit a filijs
Eleazar cum esset ipse de ythamar et a dig
niori officio denominatus est, scilicet sacerdotio ¶ Eius tem
pore facta est fames de qua Ruth 1°. propter quod peregri
natus est elimelech cum uxore et filijs et tandem cum Ruth
nuru sua conuersa est, que erat moabitis quam boos de
tribu Iuda iure propinquitatis accepit ad suscitandum se
men proximo suo ut patet in Lineis. Secunda pars de ori

Hoc etiam tempore elchana / tate Samuelis
de ramathaym que in euuangelio dicitur ari
mathia uir leuita 19. aleui descendens per
carath, psura et thore primo para. 6°. et dicitur effrateus
quia ratione matris de tribu Iuda bethlee et nota quod beth
lee dicta est effrata ab uxore caleb caleph qua dicunt fuisse
mariam sororem moysi que post percussionem dicta est
effrata, idest furorem uidit hoc est experimento cognouit
uel speculum quia posita fuit alijs in exemplum. Item eff
rateus dum sumitur ab effrata scribitur per ph, ab effraym
per ff. ab effrate per eu, ¶ Ascendebat autem elchana
statutis diebus ad adorandum in sylo ducens secum duas
uxores Annam sterilem et phenenam fecundam Anna
ergo tristis egressa est ad fores tabernaculi et orauit pro
filio masculo, et flens uouit filium domino. Heli autem sedebat

ante fores ut querentes consilium paratum inuenirent et Anne
filium promisit, peperit ergo filium quem uocauit Samuel
1° Reg. p° et ablactatum obtulit in templo et 2° c° cecinit
exultauit cor meum in domino etc. et mittebat filio omni an
no tunicam paruulam qui ministrabat hely porro filij
hely erant filij belial nescientes dominum, nec officium sacerdo
tum ad populum nec corripuit eos hely seueritatem debi
ta 2° c°. uocatus autem Samuel a domino tertio in signum
triplicis dignitatis secundum Iosephum fuit enim propheta
Iudex et sacerdos, obtulit enim pro ycaboth filio fineas
nato vij mensium moriente matre pro archa domini capta
et morte uiri et cognati sui, officium prophetauit secundum
eundem anno 12°. pleno, unde et primus ponitur inter
nominatos prophetas 3° ca°. Indicauitque futura hely
qui audiens postea captam archam domini et mortem filiorum
cadens retrorsum fractis ceruicibus expirauit 4° ca°.

Tercia pars de ortu regum britanie.

Tunc siluius a quo reges albani decetero sil
uij dicebantur quem ascanius heredem reli
quit relicto paruulo suo Iulo a quo Iuliorum familia
originem traxit et nomen, filium habuit nomine bru
tum, hic matrem nascendo, patrem uenando interfecit
casu, propter quod tam exosus suis factus est, ut de yta
lia pelleretur et in loegreciam insulam grecie ad
dyanam se contulit, sicque orauit, Diua potens nemo
rum terror siluestribus apris, dic michi quas terras
nos habitare uelis, illa respondit, Brute sub oc
casu solis transgallica regna, est in occeano insula
clausa mari, hanc pete namque tibi sedes erit ista per
hennis, hec fiet natis altera troia tuis. In grecia
itaque tanta cepit probitate polere ut confluentibus ad
eum troianis captiuis, eorum dux fieret, eorumque et
fretus multitudine et armatus consilio petijt a pan
droso rege libertatem recedendi, rex autem ira permotus
uoluit eos bello conterere, sed in pugna succubuit
captusque pro sua redemptione Bruto filiam suam
dedit et auri et argenti immensa pondera, naues quoque
ultra 300 in uictualibus et necessarijs bene paratas
cum quibus brutus uariarum suis transiuit in affricam
et mauritaniam regionem peruenitque ad litora tyre
ni maris, ubi quatuor propagines ex troianis exules inue
nerunt cum duce eorum corineo quibus secum assump
tis direxerunt iter ad fines aquitanie, ubi cum gal
lis grauissimum eis ortum est bellum, presidebant
autem tunc gallis decem reges, tunc apparuit mi
randa fortitudo corinei ducis, qui tam ualidum per
cussit consulem, ut totum corpus in duas partes separaret.
Turnus uero nepos bruti et ipse fortissimus solo gla
dio 60 perimens hostium gladijs occubuit, ciuitati quoque
ubi sepultus est nomen suum reliquit ¶ Post hec au
tem bellum interceptum peragentes ad insulam albion
peruenerunt, inter galliam et yberniam sitam 800 milia
continentem in longum, in latum uero 200 que a solis
gigantibus inhabitabatur, cum quibus sepe congres
si sunt tandem obtenta insula brutus eam a suo
nomine uocauit britaniam, et hedificatam ciuita
tem uocauit troiam nouam, postea uocata est trino
uatum, postea lud nunc ludonia. Corineus partem
suam a suo nomine uocauit corineam que nunc corrup
to uocabulo cornubia dicitur, uel cornu britanie.

Capitulum de uariatione multiplici domini in britania

Mortuo autem bruto post annos 2x filius

25. f. 1
26. f. 7
28. f. 3
ibidem
28. f. 3
de dys. f. 15
25
Jud. 2809.
80.
tit. ruth
Rg.
29. f. 1
29. f. 1

primus eius Locrinus mediam possedit insulam que postea Loegria est appellata, siue Lundres gallice legas. Secundus qui Camber dicebatur accepit partem illam que Cambria dicta est et postea Gualia. Tercius cui nomen Albanactus possedit terram a quo dicta est Albania nunc dicta est Scotia, regnauit autem primus horum annis decem et postea successiue Britam usque ad tempora Iulii.
¶ Porro tempore Antonini a[illegible] iii. Instantia Britanorum regum per legatos Eleuterii pape misteria xpianitatis susceperunt, quorum licet multi sub persequtione Diocleciani deferrent, plures tamen nec uinci potuerunt morte sed ad martirii coronam prouecti sunt, Deinde postquam Maximus tirannus insulam militum presidio euacuauit, irruerunt picti ceterique barbare nationis populumque nobilem et terram uastare ceperunt, accessit huic aliud graue quia rex Vortiginus ad tutamen sui et hostium expugnationem inuitauit Saxones adhuc paganos, qui postquam aliqua strenua egissent, ceperunt tirannidem exercere aptantes usurpare dominium. quod aduertentes Britanni eos repulerunt, qui repulsi multiplicius redierunt, pacemque simulantes pene eorum principes fraudulenter occiderunt, et ad tempus preualuerunt, Iam pro auxilio miserant ad regem minoris Britanie qui eis misit Constantinum fratrem suum cum milicia et factus est rex, qui cum regnasset annis 10. reliquit tres filios, primum Constantem qui factus est monachus, Secundum aurelium Ambrosium qui ei successit in regno, qui Saxonum duces interfecit, et ciuitates eis abstulit, et reliquas fugauit, Tercium Uterpendragon qui secundo successit, ei uero successit filius eius inuictus Arturus ¶ post hoc sex reges de gente eorum regnauerunt, post quos preualentibus Anglis auxilio Affricanorum aliarumque gentium Britones monarchiam insule amiserunt et alii quidem in minorem Britaniam ubi eorum genus et nomen permanet, alii in Gualiam transfugerunt, demum cum rediret regnum obtinuerunt, sed non multo post urgente diuina ultione per famem et mortalitatem insulam alienis gentibus inuadendam dimiserunt, et ab ipso tempore Saxones idest Angli a suo nomine Angliam nominantes obtinuerunt ¶ Filii Hectoris illum receperunt auxilio Ele[n]i auunculi expulsis posteris Nestoris cum Anthenore ¶ Tunc agit Siculus prima galea fuit. (29. capitulum de Samuele et sibi contemporaneis, cuius prima pars de archa recuita)

Samuel ultimus iudicauit Israel, Philistei autem posuerunt archam in templum Dagon sublime abscissa, truncumque uero prostratum quasi archam adoraret, primo Regum 6o capitulo ciues quoque crudeli dissenteria percussi sunt, et mures copiosi corrodebant extales eorum, consilio autem sacerdotum et diuinorum remiserunt archam cum quinque annis et quinque muribus aureis pro numero ciuitatum que percusse erant, et positam super plaustrum nouum due uacce fete illud trahebant, quarum filii reclusi erant, Ibant ergo mugientes Bethsames leuite autem deposuerunt archam, uiri autem Bethsamite obtulerunt holocausta, percussit autem dominus 70 uiros de Bethsamitis de populo uero 50 milia, 6o capitulo, creduntur autem illi 70 deposuisse archam cum non essent sacerdotes alii autem percussi uidendo archam, quia erat eis prohibitum, miserunt ergo ad uiros Cariathiarim qui tulerunt archam et intulerunt eam in domo Aminadab uiri iusti in Gabaa et Eleazarum filium eius sacerdotem instituerunt in custodia arche et fuit ibi 20 annis, capitulo 7o.

¶ Dagon in Azoto quasi tropheo, et inuenerunt caput et manus

¶ Nota quod de Cariathiarim transtulit eam Samuel in Maspha ubi iudicauit Israel ibidem, postea Saul in Gabaa capitulo 14o, postea idem in Nobe capitulo 21, et de Nobe in Gabaa 1 [Paralipomenon] capitulo 6o. postea Dauid in domum Obed 2 Regum capitulo 6o, post Salomon in templum libro 3o capitulo 8o, de templo in domum Sellum et deinde iterum in templum capitulo xe.o parte 1a, inde a Ieremia accepta absorbetur a petra, capitulo 27o parte 1a. (Secunda pars de uictoria contra philisteos)

Congregauit (philisteis a postulatione regis) autem Samuel populum in Maspha ut oraret pro eo et doceret legem contra quam congregati sunt Philistiim, et offerente Samuele agnum lactentem intonuit dominus fragore magno super Philisteos et patebat latus terre, propter quod in fugam conuersi cesi sunt ab Israel, cum autem senuisset Samuel posuit duos filios ut iudicarent populum unum in Bethel alterum in Bersabee qui declinauerunt post auariciam et peruerterunt iudicium quod non ferens populus petiit regem 8o capitulo Saul autem querens asinas patris peruenit ad Samuelem, cui edoctus in spiritu ait Samuel, cras dimittam te, et de asinis nostris solicitus, honoratus autem fuit Saul in mensa super 30 uiros inuitatos, et in harmo idest portione regali. Mane uero cum surrexisset in egressu ex Ramata, lenticula olei unctus est in regem, tribus signis receptis, in sepulcro Rachel, in quercu Thabor et est nomen uiri, et in cuneo prophetarum inter quos prophetauit, Vocauit autem Samuel populum in Maspha, ubi sortibus temperatis electus est, et inunctus 2o capitulo x ¶ qui cum Iabitas et Naas rege Amedo liberasset unctus est in Galgal 2o capitulo xi. ¶ Et reprehendit Samuel populum de regis electione et in signum ire subito misit deus tonitrua, capitulo 12o ¶ Post hec Saul uocauit populum in Galgal non expectato septem diebus Samuele sacrificauit, propter quod ab eo redarguitus capitulo 13o sine ense et lancea, reputate Ionatha cum armigero Philisteos ceteros strauit, et Ionatha qui fauum contra male dictum comedit uix a se eripi substrauit capitulo 14o. et quia de Amalech non perfecit uerbum domini licet lugeret eum Samuel electo Dauid a domino reprobatur capitulo 15o. (3a pars de modernis 3i p. 2)

Hoc tempore (sibi contemporaneis cuius prima pars quomodo fuit ... illius temporis) Homerus fuisse putatur ¶ anno Saulis 15o. simul orta sunt duo regna, scilicet Lacedemoniorum, ubi regnauit primus Euristeus, et regnum Corinthiorum, Codrus 17us rex Atheniensium ut ait Ualerius libro 5o. cum eius regio Peloponensium quos Iustinus Dorenses uocat, uiribus attereretur debilitaretur ferro et igne uastaretur humani auxilii diffidentia ad Apollinis confugit oraculum, ac per legatos sciscitatus est quomodo tam graue bellum discuti posset, responsumque ei factum est finem ei fore, si hostili manu caderet, hoc non solum in Atheniensium castris percrebuit sed etiam in contrariis ob hoc ab illis edictum est ne quis uulneraret corpus Codri hic postquam cognouit depositis signis imperii familiarem cultum induit ac pabulantium hostium se globo obiecit, unumque ex eis falce percussum in cedem suam compulit, ne Athene occideretur in quo extinctum regni destructum est. (30. capitulum de Dauid, et sibi contemporaneis, cuius prima pars quomodo fuit primo inunctus.)

Reprobato Saule ait dominus Samueli, usque quo tu luges Saul, iussitque ei, ut ungeret in regem unum ex filiis Ysay, elegit autem dominus minimum, qui pascebat oues, et uocabatur Dauid, qui adductus in medio fratrum inunctus est, et directus est spiritus domini in Dauid, et deinceps recessit spiritus domini a Saule et exagitabat eum spiritus domini malus, et querebatur peritus in cithara, quia

Marginal notes: de archa; am.; 26. p. 1; 25. p. 2; 22. p. 1; 2829. 20.; 22. p. 1; 30. p. 5; 2889. 20.; 1 Regum 7. 9 et Paralipomenon

multi demoniaz armoniaz ferre non possunt / Igitur in-
uenitur dauid non soluz in hoc peritus sed etiaz belli-
cosus et cuz recessisset aliquandiu spiritus malus a saule
dauid redijt ad patrez / Secunda ps. de morte Golie et

Congregatis / Inuidia Saulis in dauid /
philistiz contra israel in prelio Goliath spurius / et
gigas sex cubitoruz petebat ab israel singulare
certamen / et eo diebus exprobrabat phalangibus israel
¶ Interim ysay filijs qui erant in bello per manus dd
misit subsidia / Vidit autez dauid goliaz maledicetez
israeli / similiqz audiens uiruz qui illuz percussisset ditan-
duz et generuz regis futuruz ad regez ait / Ego seruus
tuus pugnabo cuz eo / naz leonez et ursuz interfeci cum
inuaderet gregez / apportata autez sibi arma spreuit / quia
earuz non haberet usuz sed cuz funda et quinqz lapidi-
bus limpidissimis processit / contra euz · et percussit in eo
dez loco frontis / primo secundo et tercio / deiectoqz euz / eiusqz
mucrone caput illi precidit / aiunt quidaz ebrei extunc
ferro cedente lapidi / factaz circumcisionez ferreo cultro /
que prius fiebat lapideo / et persequutus est israel aduersariuz
usqz ad portas acharon / dauid autem caput et gladiuz go-
lie posuit in tabernaculo suo / postea tulit in iherusalem / In-
quirete autez saule de qua tribu esset / filius sum serui
tui ysay ait dauid / Saul eniz propter exagitantez euz spiritum
debilis memorie factus erat / tunc conglutinata est anima
Ionathe cuz anima dauid et dedit ei uestimenta sua
usqz ad gladiuz et archuz et baltheuz ¶ redeuntibus
uero cuz triumpho / occurrit feminei sexus et mulieres
quidez cantabant Saul percussit mille / et uirgines re-
spondebant et dauid decez milia / Inuidit exinde saul
dauid nec rectis oculis respiciebat eum / Tercia pars

/ quomodo dd. citharizans / et gener regis efficitur
Ltera die cuz spiritus exagitaret Saulem
et dauid cithara psalleret cuz lancea euz et
parietez confundere nisus est / ¶ Declinantez uero itaqz
constituit chiliarcuz et promisit ei filiaz suam merob
quaz dedit adriel molathite / Dilexit autez dauid mychol
et placuit regi / petijt qz pro sponsalicio C. preputia philisti-
noruz cupiens illuz in bello cadere / Dauid autez CC. occisis
philisteis annumerauit ea regi qui licet inuitus ei filiam
copulauit / Quarta pars / qualiter dauid persecutiones declinans / confugit ad Samuelez et Ionathaz /

Ciens Saul felicitatez dauid mandauit Io-
nathe et seruis eius ut euz occiderent / Ionathas
autez dauid instruxit / ut eo die se celaret / et in crastino
ait patri / Dauid est innocuus et tibi utilis / morte quoqz
eius uiduata filia tua uexabitur / et placatus Saul iura-
uit quia non occidetur / stetit ergo ut prius dauid coram
rege ¶ post hoc percussit dauid philisteos plaga magna
et exagitante spiritu saul / iteruz dauid psallentez confi-
gere temptauit / ille uero in domuz suaz fugit / et misit
rex satellites qui mane egredientez occiderent / mychol au-
tez hoc prospiciens / per fenestraz euz dimisit / ille autez
ad samuelez peruenit in ramatha / et ambo abierunt in
naba(i)oth colez in ramatha / ubi erat cuneus prophetarum /
quod audiens saul illuc pergens anteqz ad locuz ueniret
quasi amens factus et exutus regia ueste tota die et noc-
te cecinit / ¶ Fugit autez dauid ad Ionathaz qui promisit
ei uoluntatez patris explorare / eiqz in agro occulto reuelare
Igitur primo die solempnitatis apparuit locus dauid uacuus
siluitqz saul estimans euz munduz purificatuz / alia uero
die requisituz excusauit Ionathas dicens profectuz in

bethleez sua licencia quia solempnitas esset cuz tribubus
suis / Iratus uero saul dixit / fili mulieris ultro uiruz ra-
pientis non stabilieris tu in regnuz tuuz eo uiuente
et arripuit lanceaz ut percuteret euz / ipse uero ab-
scedens non comedit panez illo die et cito retulit dd
et firmato inter eos pacto lacrimans in pace dimisit
euz 2° ca° / Octaua ps. de fuga dd in geth / z morte sacerdotum in nobe

Auid fugiens in nobe petijt panes ab Abime-
lech sacerdote qui fuit tercius ab hely qui
alios non habens dedit panes propositionis
et gladiuz goliath / quod per doech ydumeuz sauli in-
timatuz qui occidi fecit 80 uiros indutos effod sol(us) a-
biathar filius abimelech fugit ad dauid ¶ Dauid au-
tez iuit ad achis regez geth / serui autez eius dixerunt
quod quasi rex esset in israel / et cito euz hostez haberet / sa-
ul autez euz petierat / et cuz duceretur ad regez simula-
uit se insaniz et quasi arreptiuuz dimiserunt euz / ipse
uero fugit in speluncaz odolaz / conuenerunt autem ad
dauid omnis congregatio eius et metuentes saulez et
oppressi ere alieno quasi 400 armati / et profectus est ci-
cis in masphath que est in moab / Sexta ps. de multiplici

Orientem aute gad propha / fuga dauid
dauid uenit in terraz iuda et nunciatum
est dauid quod philistei expugnarent ceylaz
et prius consulto dno per abyatar qui seruz portauerat effod / quod fecit moyses percussit philisteos pla-
ga magna / et intrauit ceylaz / quod audiens Saul
congregauit exercituz / Dauid autez preconsulto dno
et uiri cuz eo quasi 600 cuz eo uagabantur incerti /
Saul autez exire dimisit ¶ tunc dauid exiuit in mon-
tez solitudinis ziph / Iuitqz Ionathas ad euz et confor-
tauit euz dicens / tu regnabis in israel et ego tibi seruus
ziphei autez promiserunt sauli tradere sibi dauid ·
Itaqz uiri saul / in moduz corone circumdederunt montez
cuz uero desperasset dauid ait nuncius sauli / redi
festinus quia insiluerunt se philistim super terraz / et
abijt saul ¶ Iteruz cuz saul persequeretur dauid cuz
3000 / intrauit speluncaz ad aluuz purgandiz / erat au-
tez dauid et uiri eius in interiori parte spelunce / et
precidit oraz clamidis eius latenter / cuz uero abiret
saul clamauit post euz dauid dicens / quare audis di-
centes / dauid querit maluz aduersuz te / cognosce oraz
clamidis tui in manu mea / cur persequeris puliceż unuz
hijs auditis fleuit saul / et ait iustior me es / Reddat
tibi deus / scio quia regnaturus es / Septima pars de morte
/ Samuelis et nabal et de tribus uxoribus dd

Amuele mortuo fleuit euz israel · C. usqz
ad finem secundi libri / scripsisse creditur
aliquis ex discipulis suis propter hoc attribuitur samu-
eli / aliqui hoc attribuunt nathaz ¶ Dauid autez descen-
dit in montez pharan opiduz in arabia / Audiens au-
diens tez quod nabal tonderet gregez in carmelo / misit
decez iuuenes ut sibi daret aliquaz benedictionem /
qui respondit non mittaz / quis est filius ysay / hodie in-
creuerunt serui qui fugiunt dnos suos / iratus dauid
cuz uiris 400 accinctus est gladio ut non dimitteret
de nabal mingentez ad parietez idest debilez uel ca-
nez ¶ Abygayl audiens quod fecerat uir eius nabal
cuz multo apparatu ciboruz obuiauit dauid / eiusqz
uorauit ducez constitutuz a dno et ideo sanguinem
innocentez non debere effundere / nabalqz dixit fatuu
secundu nome suu / interpretatur enim fatuus et ob

tenta nemia rediens periculuz tecitauit nabal et statiz pre timore cor eius emortuuz est/ et post dies 10 obijt/ hoc audito david accepit abigail coniugez/ erat enim pulcra et prudes ¶ Saul autez dederat micol fatti de gaddi accepit quoqz terciam uxorem/ achinoem de iezrael/ Octaua pars de fuga david in Geth —

Iterum prouocatibus ziphseis Saul cuz 3000 electis persecutus est david/ David vero duces seruz abysay nocte descendit in tentoriuz regis/ et accepta hasta et quibusdaz vasis abscessit/ postea de loco apto clamauit ad abner et ad ppłm filij mortis estis/ ubi est lancea regis et ciphus aque/ et ait Saul Reuertere fili mi david non ultra faciam tibi maluz david autez cuz 600 viris ad achis filiuz maoch nomen est matris/ quia pater suus achis vocatus est/ ille dedit david sicheleth que exinde facta est reguz Juda/ David autez agebat predas de viculis philistinoruz et nulluz ducebat captiuuz ne forte reuelarent eum/ Nona ps de morte Saulis et Jonathe

Et congregati sunt philistim contra isrł in preliuz Saul autez non valens a deo habere responsuz nec per discipulos samuelis nec per doctrinaz idest per ephod quesiuit aphitonissa ut suscitaret sibi samuelez/ et cuz suscitasset euz cognouit quia rex esset/ mutauerat eniz habituz et timuit/ quia saul cunctos alios mages occiderat/ quia ut dicitur preminabat david futuruz regez/ hec autez reseruata est quia mater abner sz unde cognouit esse regez aiunt quia suscitatus coraz rege primo mouet caput cora alijs pedes. Itez aiunt samuelez recenter mortuu quia non potest suscitari corpus nisi integra habeat vitalia/ Dubiuz autez an fuerit corpus samuelis vel anima apparuerit in simili corpore/ an res fuerit prestigiosa/ et respondit/ Cras mecum eris cuz filijs/ idest cras morieris/ ¶ castramentati sunt autez philistei in apheth/ et isrł iuxta fontez Jesrael satrapes philistinoruz videntes david timuerunt/ ne inchoato bello esset contra eos/ et ait achis ad david bonus es tu sicut angelus dei sed satrapis no places et redijt david in sicheleth et captiuas duxerunt mulieres et paruulos succenso opido/ et fleuit david cuz suis donec deficerent in eo lacrime/ et volebant euz sui interficere ¶ David consuluit dnz qui respondit persequere amalechitas et tradaz eos in manus tuas abijt ergo david et 600 viri cuz eo/ et venerunt ad torrentez bezor/ et ibi 200 lassi substiterunt ad sarcinas ex madato david/ ceteri procedentes inuenerunt hostes super cpłas effusos/ et obtenta victoria rediens david licet plurimi dicerent ut lassis sufficeret/ uxores et filios recipere iussit/ ut descendentiuz ad preliuz et remanentiuz ad sarcinas portio equaretur/ et hoc pro lege deinceps seruatuz est in isrł ¶ Rediens autez in sicheleth misit de preda senioribus Juda proximis suis/ et reliquis cum quibus fuerat ¶ philisti autez preualuit contra isrł/ et ceciderunt tres filij Saul/ Jonathas Aminadab melchisua/ Saul autez grauiter vulneratus dixit armigero suo ut occideret euz ne ab incircumcisis illuderetur et occideretur/ qui renuit/ Saul autez ita debilis ut se transuerberare non posset cecidit super gladiuz suuz et mortuus est quod cernens doech armiger eius conformiter se occidit ¶ Altera die philistei expoliantes cadauera/ precisa capita Saul et filioruz ad terras suas miserunt per circuituz/ et corpora suspenderunt in muro bethsan/ quasi in oculis ysrael/ Viri autez Jabes/ quos liberauerat Saul ab amonitis/ ambulauerunt tota nocte et corpora rapuerunt p^a p. x. c. dicitur/ mortuus est Saul propter iniquitates suas et pro cumulo peccatoruz additur/ Insuper phitonissaz consuluit propter quod interfecit euz dns ut ostendatur magnitudo peccati ¶ Mortuo Saule doech aiunt ebrei/ filio dedit regalia Saulis insignia que deferebat/ ut ea portandiret ad placanduz sibi dnz/ qui mentiendo ut gratiaz plenius inueniret ait q rogantez interfecisset Saulem/ ne ab incircumcisis occideretur erat enim proselitus propter quod iubente david occiditur quia manuz posuisset in xpm dni ¶ Precepit autez david ut patres docerent filios suos arcuz idest artez sagittandi/ quia sagittis occiderat isrł et planxit david carmine lugubre super saul et Jonathaz/ primo detestando loci inclititi isrł super motes tuos interfecti sunt/ montes gelboe/ nec ros nec pluuia descendat super vos/ secundo comendando Saulez et prolez Sagitta Jonathe nunqz abijt retrorsuz/ et gladius Saul non est reuersus vacuus Saul et Jonathas amabiles in vita sua/ In morte quoqz non sunt separati/ aquila velociores/ leonibus fortiores Tercio ostendendo ad Jonathaz singularez amorez/ doleo super te frater mi Jonatha/ decore nimis et amabilis super amorez mulieruz/ quomodo mater diligit unicuz filiuz suuz ita et te diligebam/ 2° li^o p^o ca^o // Decima pars/ de 2^a unctione david/ et morte Abner —

David pre consulto dno ascendit in Ebron/ Unctusqz est super tribuz Juda/ et Jabitis benedixit pro sepultura saul li^o 2° ca^o 2° abner autez circuduxit ysboseth per castra/ cuz esset annoruz 40. et 2. annis regnauit/ ortuz est autez belluz inter eos/ et occurrerunt sibi abner et Joab et pueri eoruz/ luseruntqz duodeciz pro parte/ affixit unusquisqz gladiuz in latus corporis sui/ ortuzqz est belluz inter reliquos/ fugitqz abner cuz suis et sequentez asaelez percussit ca^o 2°/ natiqz sunt filij david in ebron/ ¶ Abner autez ingressus est ad concubinaz saul/ et reprehensus ab ysboseth composuit cuz david missa sibi micol/ Joab veniens cuz exercitu reuocauit abner et dolo occidit pro ultione asael/ vel forte ne ille esset secundus a rege. David autez planxit super abner ca^o 3°/ Undecima ps/ de morte ysoseth/ et tercia unctione david

Duo quoqz principes latronuz vcati recesserant ab ysboseth et mierant ad misphiboseth quasi ad filiuz primogeniti regis ut facerent euz regez qui renuit/ deinde euntes ad domuz ysboseth dormiente/ ancillam hostiariam inuenerunt consimiliter dormientez et eo occiso obtulerunt david caput eius qui fecit eos interfici ca^o 4°. ¶ Congregate sunt ergo vniuerse tribus ad david dicentes/ os tuum et caro tua sumus/ et vnctus est tercio in Ebron/ ¶ Deinde ascendit david in yherlz ut eiceret yebuseu opidani vero confidentes de urbis munitione posuerunt cecos et claudos super muruz derisiue quasi illi sufficerent pro defensione/ sed david obtinuit ciuitatem/ inferiorez tradente eaz sibi ornaz gebuseo/ deinde primo agredienti et canales tectoruz tangenti archesron proposuit premiuz militie principatuz/ quaz Joab acquisiuit/ et excepto ornaz expulsi sunt inde omnes gebusei/ misit qz hiraz rex tiri artifices qui hedificarent domuz david in yerlm et hedificauit p circuituz;

ciuitatez amelo idest quadaz uoragine diuidentem montem syon a pertz/ et uorata est Ciuitas dauid/ et postea melo/ reliquaz autez partez urbis hedificauit Joab/ percussitqz dauid philisteos in ualle raphaym ca° 6to/ ¶ Duxit postea dauid archaz dni in pertz/ qua tangens oza mortuus est/ quia non erat sacerdos sedz Josephum et tribus mensibus stetit in suburbio in domo obeth filij edom/ Jethei leuite/ dauid autez percutiebat in organis armigatis/ et derisus est a micol/ ca° 6°/

Duodecima pars/ de prelijs dauid et postea uarauit/ di

Cogitauit autez dauid/ ¶ nunc laudi hedificare domuz dno et respondit ei dns per Natha quia ipse effuderat plurimuz sanguinez hoc non faceret sed filius eius et promisit ei continuationez regni ca° 7°. ¶ erat autez Joab super exercituz Josaphat commentarius idest scriptor gestoruz/ scribebant autez singuli reges cronicaz gestoruz/ zadoch et abiathar sacerdotes dni saraias scriba idest cancellarius banayas super celeti quod sonat exercitatores et pheleti idest admirabiles hij dicuntur fuisse/ 7° autez filij dauid sacerdotes erant idest digniores ceteris post regez/ et liberauit ysrael a tributo philistim moab quoqz et syriaz damasci et ydumeam posuit sub tributo ca° 8° ¶ et percussit adarez regez soba cum ei forent auxilio syri percussit ex eis 20 milia et posuit in syra presidiuz fecitqz tributariaz ¶ et cum rediret rex ad syriaz occurrerunt ei ydumei in ualle salinaruz et percussit ex eis 12 milia Jero. corrigit 18 milia/ et in gebelez 20 · milia/ et ponens in ea presidiuz fecit tributariaz/ et portauit auruz et argentuz multuz/ et obtulit illud dno pro templo hedificando 8° ca°/ similiter et es/

Terciadecima pars/ de subactis amonitis

Mortuo naas rege amon/ dauid quia ab eo benigne susceptus fuerat quando recessit de geth simulato furore misit nuncios qui consolarentur amon filiuz eius et amonerent ut amicitia quaz cuz patre habuerat continuaretur/ principes autem dixerunt qui eos ad explorandum misit dauid/ ideo rasit medias barbas eoruz et uestes precidit usqz ad nates et uidentes amonite qui irritassent dauid/ conduxerunt auxiliarios de syria/ roab et de sira sobal/ et amacha regez ystob/ dauid autez misit Joab et omnez exercitum dedit abisay fratri suo/ ipse uero in syros irruit/ et fugauit eos in ore gladij quod uidentes amonite terga dederunt abisay ¶ Iteruz syri maiorez duxerunt exercituz/ dauid autez contraxit omnez ysraelez/ et transito iordane percussit ex eis currus et equites .1ij. et sobal principez militie timueruntqz syri amplius dare amonitis auxiliuz qui fecerunt pacez et seruierunt ysraeli/ ¶ Sequenti anno Joab ducens exercituz uastauit filios amon et obsedit rabath/ dauid autem remanserat in pertz/ et post somnuz meridianuz ambulans per solariuz uidit bersabe/ uxorez urie lauantez se/ neptez achitophel ex filio/ et accersitaz cognouit/ statimqz cognouit concepit/ dauid hoc cognito reuocauit Uriaz ut ex eo concepisse uideretur/ hic secundum Josephum armiger erat Joab/ Urias autez a rege monitus non acquieuit ire ad hospitiuz suuz dicens archa dni habitat in papilionibus et dns meus Joab manet super faciez terre/ et ego ingrediar domuz meaz? tunc dauid remittens euz scripsit Joab ut euz poneret in parte belli ubi percussus periret/ eo uero mortuo dauid accepit bersabe in coniugem/ ¶ misit dns ad dauid natham ut iudiciuz faceret de homine habente multas oues qui unaz tantuz habenti abstulit/ qui dixit reus est mortis/ et ait nathaz tu ille es accipiens uxorez Urie/ quaz ob rez non recedet gladius de domo tua in sempiternuz/ et suscitabo dicit dns super te maluz de domo tua/ ¶ primuz factuz est in diuisione regni ¶ Secunduz quando a filio expulsus est/ dauid/ autez ait peccaui dno/ et descendens de throno consistorij sedit in terra/ et coraz omnibus peccatuz confiteri non erubuit/ et ait nathaz transtulit dns peccatuz tuuz non morieris/ nec regnuz amittes/ sed natus ex ea filius morietur/ percussit ergo dns pueruz/ dauid autez orauit pro eo ieiunans et super terraz iacens/ mortuo autez puero vijo die faciez lauit/ et mutata ueste intrauit ad domuz et orauit et exhilaratus comedit/ admirantibus uero super hoc seruis/ respondit donec spes affuit fleui et oraui/ nunc autez cur flerez/ ego ibo ad euz/ et ipse uero non reuertetur ad me/ postea dauid ex bersabe genuit salomonez ¶ Cum uero adesset tempus uictorie Joab scripsit regi ut ueniret ne sibi ascriberetur uictoria qui profectus cepit urbez ac uastauit et tulit dyadema de capite melchon ydoli moabitaruz habens gemmas et auri talentuz alia quoqz uastauit opida/

Quartadecima pars de oppressione thamar per amon

Uisitauit igitur dns maluz in domo dauid/ Amon enim primogenitus eius uictus obsceno amore thamar simulans langorez rogauit patrez ut ad se transmitteret ut sorbiculaz sumeret de manu eius/ missaz autez uirginem uiolenter oppressit/ et statiz exosaz sibi factaz repulit supplicantez ut sibi maneret uxor quod possibile aliqui asseuerant/ qui ex matre gentili erat quaz in bello raptaz capillis prensis et unguibus secunduz legez duxerat illaz dauid/ ¶ Factum est autez post bienniuz Absalon frater eius ex utraqz parente/ cuz tonderet oues impetrauit a rege ut omnes filij regis secuz pranderent/ in quo prandio Amon temulentuz propter sororis stupruz occidi fecit/ et fugit ad auuz maternuz regez Jessur/ et fuit cuz eo tribus annis/ tandez intelligens Joab consolatuz regez super morte Amon/ misit ad regez mulierez sapientez de tecua/ que simulans se lugere filiuz ait/ salua me rex/ erant michi duo filij et rixati sunt in agro/ et unus occidit aliuz/ consurgit autez uniuersa cognatio contra ancillaz et querit extinguere scintillaz mea super terraz/ et promisit ei rex impunitatez semel et iteruz/ et cum instaret ait ei rex tercio uiuit dns quia non cadet unus de capillis filij tui super in terraz ¶ Illa uero exponens similitudinez ait Reducat ergo dns meus abiectuz filiuz suuz/ et ait rex numquid manus Joab tecuz est in hijs/ illa ueritatem confessa est/ diligebat enim absalonez Joab et ait ei rex/ reuoca pueruz absalon non tamen uideat faciez meaz donec uorez eum/ post duos uero annos dixit absalon Joab/ intro ad regem ut uideam faciez eius alioquin interficiat me/ uocatur tandez absalon et osculatus est eum rex//

15a ps de persecutione absalonis in patrez

Nunc cepit Absalon aspirare ad regnum forte quia zeleph eo maior inheres erat vel mortuus et fecit sibi currus et equites 50 qui precederent eum et per blandicias hominum corda ad se flectere nitebatur. ¶ Post 40 annos consilio usus achitofel impetrato a patre ut ad solvendum vota eat in ebron multi secuti sunt eum de gelo et cum ymmolasset hostias facta est coniuratio valida et augebatur populus. Egressus est autem rex nudis pedibus ca. 15 et 600 viri pugnatores qui secuti fuerant eum de geth. Et cum ascendisset rex clivum olivarum occurrit ei cusi cui dixit rex ut remaneret et dissiparet consilium achitofel. Apparuit ergo siba portans exenium qui interrogatus ubi esset miffiboseth dominus eius respondit remansit in gelo dicens hodie restituet michi dominus regnum patris mei, deditque ei rex bona omnia domini sui. ¶ Et cum venisset usque bahurim egressus est semei de genere saul proiciens lapides et lutum maledicebatque david dicens egredere vir sanguinum nunc premit te mala que fecisti in domo saul, et prohibuit rex abisai ne illum occideret dicens deus illum ut misit ut malediceret david, respiciat deus hanc afflictionem meam. ¶ Absalon autem consilio achitofel spectante universo populo intravit ad concubinas patris ut sic implacabiliter ostenderet persequi patrem. Dixit autem ei achitofel, accipiam 12 milia virorum, et hac nocte fessum persequar david. Interrogatus super hoc cusi respondit, tu nosti patrem tuum et omnes qui cum eo sunt fortissimos bellatores, et si percusserint aliquem de tuis, quicumque audierit dicet facta est plaga in populo qui sequebatur absalon, et timebunt esse tecum, sed congregetur universus israel et ubicumque fuerit opprimemus eum, et placuit consilium omnibus, quo notificato david prexit ante diluculum ultra iordanem in manaym. Achitofel spreto eius consilio, timens regnum redire ad david, disposita domo sua laqueo se suspendit 17. ca. ¶ Porro viri ultra iordanem berzelay maxime portaverunt david cibaria multa et stratoria et vasa fictilia. ¶ Absalon vero congregato exercitu constituit principem exercitus nepotem david ex sorore abigail et commissum est bellum iuxta saltum effraym et fugit exercitus absalon cesis 20 milibus ex eis, et plures interfecerunt bestie saltus quam gladius, et cum in mulo fugeret absalon caput eius adhesit quercui frondose et mulus pertransiit. Joab autem fixit tres lanceas in corde eius. ¶ Audita filii morte david operto capite flens clamabat fili mi absalon quis michi det ut pro te moriar absalon fili mi, absalon quod audiens populus timuit ingredi civitatem sed comminatione Joab dicentis quia universus populus ab eo recederet rex locutus populum dulciter allocutus est.

16.a pars de scandalo Sibe

Emittit autem israel regalis invicem. Rex autem misit ad tribum Juda dicens os meum et caro mea vos et quod essetis primus ad reducendum regem promittendo principatus milicie post Joab. Rediens autem rex circa Jordanem supplicanti semei indulsit ut ceteris qui offenderant servitutem daret. Miffiboseth se excusantem iussit cum siba possessiones dividere nam utrique dederat eas rex. Berzelay honoratus remisit propter senectutem et eius filium secum duxit. ¶ Videns autem israel quod Juda principaliter regem conduceret indignans ait 10 partibus maior sum, et cum Juda durius responderet siba filius bochri cecinit tuba dicens non est nobis pars in filio ysay, et secutus est eum israel 19. ca. Juda vero perduxit regem in gelo et separatis decem concubinis ad quas ingressus fuerat absalon misit amasam principem milicie ut congregaret Judam in die tercio, et cum immoraretur, misit rex abisay cum robustis de gelo ut comprehenderet sibam, et occurrit ei amasa, cui Joab prodiciose porrigens osculum effudit in terram intestina eius, postea siba obsidetur in abella sed proiecto sibe capite ad Joab obsidio soluta est. ¶ Rex autem restituit Joab super exercitum adhuram statuit super tributa, yram fecit sibi sacerdotem principem.

Vicesimaseptima pars de quatuor bellis david

In prelio autem contra philisteos iterato Jesbis de nob de genere arapha, missus est percutere david lassatum in prelio sed interponens se abisay occidit philisteum, quem tradunt ebrei fuisse de genere giganteo, dicunt enim quod arapha fuit orpha que peperit viro geteo quatuor gigantes hunc et sephim et goliam et quartum habentem senos digitos in manibus et pedibus, nec passi sunt viri david eum ultra in bellum progredi, ne extinguatur lucerna israel. Recapitulantur quoque tria superiora prelia. Quorum primum fuit in gob que et gaser in quo percussit sobochay sephim de genere gigantum. ¶ Aliud fuit in gob similiter in quo percussit adeodatus filius saltus polimitarius bethlemites goliath geteum. ¶ David dicitur adeodatus quia ad liberationem israel a deo datus est in regem, filius saltus quia de pascuis et saltu assumptus est, polimitarius quia de genere beseleel polimitarii fuit mater eius. ¶ Aliud fuit prelium in quo Jonathas filius samaa fratris david percussit virum habentem senos digitos in pedibus et manibus. David quiescens a preliis cecinit, dominus illuminatio mea etc. Tunc secundum Josephum ymnos composuit faciens diversa organa in quibus levite per sabbata et alias solemnitates ymnos cantarent.

18.a pars de fortibus david et de populo numerato

Habuit autem david inter alios 30 fortes et tres fortiores hiis cum tres vero fortissimos ultra 33, et secundum ebreos de numero istorum erat david et de eo dicitur quia sedebat in cathedra sapientissimus inter tres principes, ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus quasi terrebella dicitur quia dum tangitur mollis est, cum vero tangit fortis sit et david qui occidit 800 impetu uno. ¶ Alii ponunt quod david non fuerit de numero illorum trium sed quod hoc dictum sit de eusebio secundum Josephum vel Jesboa paralipomenon xi. Post quem erat eleazar filius patrui david qui percussit philisteos donec obrigesceret manus eius cum gladio, post hunc Samaa arartes, quem Josephus semmam vocat, qui fugiente populo solus stetit in agro lentis, et percussis philisteis fecit salutem in israel. ¶ Hiis tribus Josephus attribuit delationem aque de cisterna bethleem. ¶ Historia vero regum ad alios tres refert qui fortiores dicti sunt. Primus erat abisay frater Joab qui levavit hastam contra 600 quos interfecit.

Secundus banayas qui percussit duos leones idest
duos principes moab et ipse interfecit egiptum idest
imitatorem egipti blasfemantis deum quem interfecit
moyses hunc dicunt ebrei fuisse semei quem postea
interfecit sub salomone aliud occidit egiptium eius
asta qui erat longitudinis 5. cubitorum occidit etiam
leonem baculo suo tempore niuis qui lapsus fuerat
in cisternam. Tercium nec liber regum nec Josephus po
nit hic autem fuit soborhay porro reliqui 30 nomi
nantur 23 ca. et tacetur Joab vel quia princeps e
orum ut propter mortem abner et amase ¶ Prouoca
uit autem dauid dominum in numeratione populi post
famem triennem et ceciderunt 7 milia ca. 24. 2. p. p.
21. 70 tantum secundum ebreos ¶ In libro regum po
nitur numerus nobilium in paral. comparatum et cessauit
plaga secundum Josephum hora prandii secundum alios
hora sacrificii uespertini cum autem angelus percussor
extenderet manum suam ad yerlm ut disperderet eam
et cum uidisset dauid iuxta aream aurenna Jebusei ha
bentem gladium euaginatum humiliter orauit dominum
et ciuitas non est percussa et consilio gad prophete
empta illa area edificauit ibi altare ubi secundum
ebr. abraham uoluit filium ymolare. De ranona

Senuit autem ¶ ps. de prima unctione Salomonis
dauid et inuenta est Abisag ad serui
endum ei. Adonias autem fecit sibi
currum et equites anelans ad regnum erat enim maior
inter fratres et preparauit conuiuium iuxta fontem rogel
et sermo eius cum Joab et abiatar sacerdote uocauitque
filios regis et seruos. Robustos autem non fauentes
sibi et Salomonem non uocauit. bersabea autem in
structa a Nathan locuta est dauid qui dixit ad Sa
doch et nathan et banaiam ut Salomonem ponerent
super mulam regis et ungerent eum quo audito dis
persus est populus qui erat cum adonia ipse autem fugit
in tabernaculum domini donec securitatem uite iurauit ei
Salomon 3. l. ca. p. c. 20. ps. de secunda unctione salomonis

Volens autem ostendere ¶ et morte dauid
dauid post regnaturum conuocauit prin
cipes et sacerdotes et ipso uncto Salomone
precepit ei de legis custodia et iusticia et pietate et
templo construendo cuius inpensas parauerat tribu
autem leui diuisit in tres partes in aaronitas moysi
tas et leuitas. Aaronitas diuisit per generationes et
inuenit de eleazar 16 de itamar 8. et ex una quaque
instituit unum summum sacerdotem ut singuli ministra
rent a sabbato in sabbatum moysitas fecit custodes
thaurorum dei et uasorum que reges domini offerrent
De leuitis autem instituit supra fabricam templi 24.
hii dicti sunt nathinei Judices populi et scribas
septem milia Janitores domus dei quatuor milia et ca
tores 4 milia filiosque suos monuit ut de rege non gra
uarentur sic enim domino placebat ipse quoque minimus
fratrum fuerat unctus ¶ Appropinquauit dies dauid
ut moreretur et mandauit ei ut iusticiam faceret de
Joab et semey et graciam redderet filiis berzelay idest
faceret eos comensales 2. ca. ¶ Circa tumulum
dauid fecit Salomon viii loculos thaurorum ¶
Cartago condita est ut quidam uolunt a calcedone ty
ro uel ut alii dicunt a filia eius didone ut dicit eu
sebius anno 30 regis dauid alii dicunt quod ante troiam
excidium anno 31 a zioro et cartagine tyrus ut idem

cantat erat enim fenicum mos qui a mari rubro ue
nerant et tyrum edificauerant cum inerrationibus
profecti ut ait plinius et capta hominum beniuole
ntia loca urbibus condendis occupare et in affrica
exponere uticam leptim aliasque urbes in maritima co
diderunt ¶ Ex his profecta dido que et elisa di
cta est urbem condidit et cartadam nominauit quod
fenicia lingua exprimunt urbem nouam. Jdem ait quod
prius birsa post tyrus deinde cartago dicta est ¶
notandum est quod obtinuit ab afris quantum bouis corium
caperet quod subtilissime in corrigiam diuisit
qua corrigia amplius quam 20 passuum circumde
dit ¶ Jero. contra Jouinianum li. 1. ait Dido
soror pigmalionis multo auri et argenti ponde
re congregato a uiro suo sacerdote herculis et a
pigmalione rege occiso in affricam nauigauit
et cartaginem condidit a rege autem libie hyrabi
in coniugium petita distulit nuptias donec con
deret ciuitatem nec multo post in memoriam prio
ris uiri sicheri constructa pira maluit ardere quam nube
re quamdiu Cartago inuicta fuit pro dea habita est et
asdrubalis uxor capta et incensa urbe cum cerneret
a romanis esse capiendam apprehensis ex utroque la
tere paruulis filiis in domus sue deuolauit incen
dium ¶ Chume in ytalia condita est sic nominata
ab augurio mulieris pregnantis que grece cimos
dicitur uel ab undis que grece chumas dicuntur
Jtem dicta est eubora ab eubora insula de qua uene
runt conditores eius ¶ Jtem dicta est ares calcidica
eadem causa a calcide ciuitate predicte insule et de
his duobus nominibus facit mentionem Virgilius
6. eneyd hic etiam secundum Juuenalem dedalus
fatigatas deposuit alas de quo supra 23. p. 1 et
dicit eam ciuitatem sibille et Janiam baiarum et
mirene. 31. ca. de salomone cuius prima pars de eius

Salomon audiens ¶ confirmatione in regno
adoniam petere abisag ac per hoc aspi
rare ad regnum iussit eum interfici eiecitque
abiatar ne esset sacerdos. Joab quoque sibi delatum
quod declinaret post adoniam in tabernaculo domini
occidi iussit successitque ei banaias filius Joyade
zadoch autem fuit summus sacerdos semeyque fecit
interfici quia egressus est yerlm. 2. ca. ¶ Confir
matum est igitur regnum in manu salomonis ha
buit autem uxorem filiam regis egipti de qua secun
dum ebreos cum adhuc xi annum ageret genuit
filium obtulit quoque in ebron mille hostias apparuit
autem ei dominus in sompnis et accepit sapientie donum
declaratum in iudicio meretricum de filio discep
tantium ca. 3. Secunda pars de deliciis et glo

Habuit autem duodecim ¶ ria Salomonis
prefectos quorum quilibet mense suo
faciebat sibi expensas erat autem co
tidianus cibus eius 30 chori simile et 60 farine
decem boues pingues et 20 mascuales et 100
arietes excepta uenatione caprarum et bubalorum
et auium altilium sed et pisces cotidie portabantur
¶ habebat quoque 40 milia equorum curulium et
12 milia equestrium quorum medietas regi in ye
rusalem obsequebatur reliqui per uicos regios dis
persi manebant et precellebat rex in sapientia
omnes orientales et egiptios et ebreos et scripsit

librum de canticis et modulationibus in numero versuum 5000. tria milia parabolarum, et disputavit de natura herbarum a cedro libani usque ad ysopum, idest a maxima arbore usque ad minorem herbam egredientem de pariete, de natura quoque omnium animantium philosophatus est per unumquodque genus parabolarum. ¶ Excogitavit etiam adiurationes quibus infirmitates solent mitigari, et alias quibus demones pellerentur, et excogitavit caracteres qui scribebantur gemmis, que posite in naribus arreptitii cum radice Salomoni monstrata statim a demone liberabat, que scientia multo necessaria erat. ¶ Proposuit autem Salomon tria facere, primum fuit templum domino quod opere precio condidit vii annis et vii mensibus. Secundum fuit circundare Jerusalem triplici muro, ut in primo ambitu esset templum et mansiones ebdomadariorum domusque regia cum mansionibus domesticorum, in secundo viri potentes et prophete, in tertio opifices. ¶ Tertium fuit facere sibi domum ca. 7°. Inter cetera fecit domum saltus libani que erat in solario, et pars inferior dicebatur pigmentaria, ubi ex beneficio terre et muri pigmenta diu vigebant, superior pars lignea erat de lignis libani. Unde et dicta est domus saltus libani, vel forte propter viridaria et densitatem arborum instar libani, ibi conservabatur arma regia ne rubigine vastarentur. ¶ Pro regio autem statu fecit rex Salomon 200 scuta aurea, et 300 peltas quarum quedam rotunde erant, alie instar semicirculi facte, hiis utebantur custodes ad hostium excubantes et quando rex ibat ad curram isti precedebant in equis et iuvenes flavis capillis defluentibus usque in equorum sessionem adiciebant auri tincturam, ut eorum capita sole percussa radiarent, e regione stabat domus regia grandi intercurrente viridario, in medio domus erat domuncula latitudinis 30 cubitorum et in ea erat solium validis columpnis extensum, in quo sedens rex iudicia faciebat. In posteriori fronte domus laquearia et parietes vestiti erant auro, cuius ascensus erat 6 graduum de marmore porfirio, 12 leonculi stabant super 6 gradus hinc et inde, declinatio posterior rotunda erat sedes super vitulum respicientem et manus hinc atque inde tenebant sedile, et duo leones iuxta manus singulas non fuit tale opus in universis regnis ca. x. ¶ Deditque Yram 20 civitates, et cum non placuissent ei, appellavit eas terram chabul ca. 10°. ¶ Regina quoque Saba 10° ca. venit ad Salomonem in enigmatibus, et tria singulariter mirabatur, domum saltus, ordinem et distinctionem ministrantium regi in mensa et sacrificia templi, dedit autem Salomoni cum unguentis preciosissimis radices balsami que propagate sunt in engaddi, cui Salomon multa redonavit, et postquam ad patriam suam rediit, remunavit Salomon de ligno crucis quod viderat in domo saltus et in profundis terre visceribus demergi fecit ubi facta est postea probatica piscina. ¶ Legitur etiam de hoc ligno, quod Adam infirmatus misit Seth filium suum, ut oleum ad ungendum corpus sibi portaret de paradiso deliciarum, cui angelus custos paradisi arboris ramum dedit quem terre affixit et in arborem magnam crevit, postea cum in templi edificatione inter cetera cesa et deportata esset, edificio inutilis apparuit, nunc excedens nunc deficiens sicut lapis quem reprobaverunt hedificantes ideo quasi abiecta posita est in transitu cuiusdam fovearum, quam cum regina Sabba dei nutu cognovisset forte iam positam in domo saltus adoravit. Tempore vero passionis Christi cum siccaretur probatica piscina apparuit, et Iudei lignum abilius non habentes de eo crucem Christi fecerunt. Non puto incredibile id fuisse lignum scientie boni et mali, ut qui in eo ligno vicit Adam in eodem quoque ligno vinceretur per Christum dominum nostrum. ¶ Post multas autem delicias Salomon in fine desipuit, amore enim mulierum et cultu ydolorum priorem vitam maculavit. Ebrei tamen dicunt ipsum in penitentia scripsisse ecclesiasten. ¶ Suscitavit autem dominus adversarios Salomoni Jonadab ydumeum, qui propter subactam ydumeam fugit, et rex egipti dedit ei sororem uxoris sue, et alium Razon principem latronum in damasco et Jeroboam filium Nabath de quo sequenti ca. 32. ca. cum prima pars de Roboam.

Roboan filius Salomonis et sibi contemporanei scismatis occasionem dedit populo Israel. Dure respondens iuxta consilium iuvenum, spreto consilio seniorum, divisumque est regnum, ita ut decem tribus sequerentur Jeroboam qui servus fuerat Salomonis, ideo vocatum est regnum 10 tribuum vel Effraym vel Samarie. Aliud dictum est Juda a nobiliori tribu vel Jerusalem, propter quod remansit cum Roboam tribus Beniamin, et tribus levitica propter templum. Roboan autem collegit 18. milia pugnatorum, sed a domino per Semeiam prophetam prohibitus quievit a prelio. ¶ Tunc Sesach rex egipti Jerusalem ascendit templum expoliavit scuta aurea tulit pro quibus Roboan enea fecit. ¶ Hic Sesach multas gentes sibi subiugavit et quasdam sine bello cepisse legitur in qua subsanatione in statuis earum que triumphanti preferebantur genitalia mulierum insculpsit. ¶ Ethiopes et phenices ab egiptiis didicerunt circumcisionem.

Secunda pars de Roboan rege Israel.

Jeroboam virum industrium Salomon posuit super opus cum vellet adequare voraginem civitati que vorago erat inter Jerusalem et montem Syon, deinde constituit super universa vectigalia domus Joseph. Huic occurrens Achias propheta scidit pallium suum novum in 12. scissuras dicens quia dominus constitueret eum 10 tribuum, residuum dimittebat filio Salomonis. Ex hoc autem intumescens suasit populo a Salomone recedere, et cum quereret eum Salomon fugit ad Susach regem egipti usque ad mortem Salomonis. Tunc revocavit eum omnis multitudo filiorum Israel, et facto scismate ne populus rediret ad Roboam propter templum et sacerdotium posuit in Dan et in Bethel vitulos aureos et fana eis edificavit, dicens quod ex suis constitueret sacerdotes et in eis deum qui ubique est adorari posse, nec oportere ad hostes ire. ¶ Misit autem dominus Abdo prophetam, qui stante rege ad ydolum clamavit quod nasciturus erat domui David filius Josyas nomine qui super id altare combureret ossa sacerdotum eius, et quia scinditur altare et effunditur oblatio, rex autem extensa manu contra eum apprehendi iussit que statim cum brachio aruit altare

quoqz scissuz est / rex vero timens rogauit prophetaz et eius oratione sanatus / propheta autez inuitatus ad prandiuz et ad munera, respondit se prohibituz a dno / deceptus tamen a pseudo propheta comedit et ideo recedens a leone percussus est / qui custodiuit cadauer et asinuz / pseudo propheta autez sepeliuit euz et euz sepeliri ordinauit ut eius intuitu ossa sua no comburrerentur / ¶ Jeroboam autez vias prauas non deseruit deceptus a sacerdote ydolorum asserete stuporez tantuz fuisse in brachio propter nimiuz laborez, et altare scissuz propter nimiuz pondus / ¶ Deinde infirmato eius filio, misit uxorez ad achyaz, qui respondit pueruz morituruz, et quod dns percutiet omnez domuz eius ita ut preter huuc nullus in sepulcro ponatur ¶ Sed et iuda peccauit, et fecit aras et lucos et statuas super excelsa, et effeminati fuerunt idest cultores cibelles auati ria uel actu ideo supuenit susach / ¶ habuit autez Roboan uxores ·18· et concubinas 30· et habuit filios 18· et filias nouez opera eius scripsit semeias propheta / (33.^m ca.^m cuius prima

pars / de Abia et Asa regibus Juda /

Abia filius maach / filie thamar filie dauid que etiaz dicitur mater assa quia aua eius / hic licet malus / victoriaz etiaz contra spez habuit cuz pugnaret contra Jeroboaz 3° R^e. 14° Accepit autez 14 uxores / et habuit 22· filios et 16 filias pa· 14· ¶ Asa bonitatez dauid primitus imitatus effeminatos de terra et sordes ydolorum purgauit / et matrez suaz amouit / ne esset princeps in sacris priapi / de quo uide de dijs gentiuz p·9· ethiopes in bello superauit / qui fuerunt decies centena milia / cuz curribus 300 In fine vero desipuit / prophetaz anani velleu se corripientez in martirio mitti iussit / propterea egrotauit vehementissimo dolore pediuz et dnm no quesiuit / magis autez in medicoruz arte confidit / ¶ Achyel reedificauit Jericho / in abyra primogenito fundauit eaz et in segub nouissimo posuit portas eius iuxta verbuz Jos ca^o 17° p·2· sed et hec destructa est / eo tempore quo jerlz obsidebatur a Romanis aut Jero· pro qua 3^a edificata est ca^o 14° / ¶ Capis octauus latinoruz rex Capuaz in campania edificauit /

Secunda pars de regibus israel / et helya propheta /

Nadab filius Jeroboam ambulauit in vijs patris eius qui cuz obsideret gebethon urbez philistinoruz occisus est ab assa / qui percussit etiaz omnez domuz Jeroboaz iuxta verbuz achie / et regnauit in tersa / ¶ baasa ambulauit in vijs Jeroboaz / et comminatus est ei iheu filius anani quia destruet dns domuz eius sicut domu Jeroboam / nec quieuit propterea / sed belluz habens cuz asa cunctis diebus / edificauit rama ·40· stadijs a jerlz / asa autem in arto positus / tollens auruz et argentuz de domo dni et domo Regia / misit benadab regi syrie / renouans fedus patris quod habuerat cuz patre illius / et petens ut renouaret fedus quod habebat cuz baasa / Ille autez misit exercituz in terras israel / propter quod recedente baasa / Asa misit in omnez judaz dicens nemo sit excusatus / et de lapidibus et lignis rama muniuit gabaa et masfath / reprehensus autez a propheta / quod spez suaz posuisset in rege syrie et non in deo / euz supra in neruo posuit / ¶ baasa autez a morte commilitone suo occisus est secunduz iosephum et regnauit pro eo filius eius Ela / ¶ Ela cuz recumberet in domo arsa prefecti sui percussit euz tumulentuz / zambri dux medie partis equituz et omnez domuz baasa iuxta verbuz iheu / ¶ Cuz vero audisset exercitus israel in obsidione gebeton, quod zambri occidisset regez constituit regez amri qui erat princeps milicie in castris qui obsedit zambri in tersa ille vero timens fugit in domuz et succendit se cuz ea ¶ Tunc diuisus est populus israel / medietas sequebatur ambri / et medietas thebni / et post tres annos preualuit ambri / occiso thebni / et emit asemer partez montis in qua erat ciuitas macro / quaz reedificans vocauit samaeron / grece dicitur samaria / et illuc de tersa transtulit sedez regni / et fecit maluz plusquam sui predecessores / cui successit deterior filius achab ¶ Josephus autez dicit quod senaceriub samariaz construxit vocans samariaz idest custodiaz / ibi ponens custodens quando jerlz vexauit ca· 8· p· 1· sed hoc fuit longe post / ¶ Sequitur in ysl· hanc obsidione captaz anthiocus solo coequauit / quaz postea herodes a fundamentis restaurans in honorez augusti augustaz idest sebaste greco sermone vocauit / ¶ Achab iuxta abhominationez prioruz introduxit ydola gentiuz / duxit enim in uxorez yezabel filiaz regis sidonioruz et hedificauit in samaria fanuz et altare baal / ¶ Misit autez dns helyaz thesbitez de habitatoribus galaad qui dixit ad achaz / viuit dns in cuius conspectu sto / si erunt his annis ros et pluuia / nisi iuxta oris mei verba figura aposiosis est idest valide orationis defectus / et si intromittit in requiez meaz ·si· initiuz eet ut accipitur si pro non / ¶ Achaz autez querebat animaz elye qui precepto dni fugit in torretez carith / et coruus portabat ei panez et carnes mane et vespere / ¶ Siccato autez fonte misit euz dns ad viduaz sareptenaz / quaz cuz inuenisset colligentez ligna ut sibi et filio ex modica farina et modico olei cibuz faceret et postea fame tabesceret ait elyas noli timere fac michi primo subcinericiuz panez tibi et filio tuo facies postea / hoc eniz ait deus israel ydria farine non deficiet / nec lecitus olei diminuetur donec pluat super terraz / ¶ Duz vero pasceretur ibi elyas / mortuus est filius vidue / quez ebrei aiunt fuisse abdiaz prophetaz / euiqz suscitauit elyas / ¶ Post triennuz siccitatis et famis elyas / per abdiam ad se vocatuz achab / audit dicentez tu es qui conturbas israel / Respondit elyas non suz ego / sed tu et domus patris tui / qui relinquentes dnz secuti estis baal / veruntamen congrega omnez israel / ad montez carmeli / et prophetas lucoruz 400 / qui comedunt de mensa Jezabel / quo facto iubet elyas prophetas illos unuz bouez ponere super araz et ipse similiter fecit / ut ille qui de sublimi ignez venire faceret pro deo habeatur / annuit populus / ¶ Igitur sacerdotes baal / a mane usqz ad meridiez / transiliebant altare / percucientes se lanceolis / et nil actuz est / post hoc elyas foueas fecit circa altare dni et impleuit aqua / eoqz orante descendens ignis de sublimi vorauit holocaustuz et lambuit aquam et clamauit populus dns ipse deus est et ducti sunt omnes prophete baal / ad torrentez cyson / et ibi elyas occidit eos / et data est grandis pluuia super

terram/ ¶ Jezabel hijs auditis/ Elie comminata est
mortez ipse vero fugit in bersabee/ et intrauit de
sertuz via unius diei/ et obdormiuit/ et afferens an
gelus subcinericiuz panez et vas aque et iussit
euz comedere/ semel et iteruz dicens grandis est via
tibi restat/ et ambulauit in fortitudine cibi illius
xl diebus et xl noctibus usqz ad montez dei oreb/
¶ Inde misit euz dns in damascuz ut pro ultione
sua ungat azaelez regez super syriaz/ et hyeu sup
ysrl/ et heliseuz de abela in prophetaz/ et isti tres in
terficient ydolatriaz de ysrl/ et qui adhuc serua
ui michi vij milia virorum in ysrl qui non curua
uerunt genua ante baal/ Elias non unxit aliter
azaelem nisi qz hoc ei predixit per heliseum/ et
hyeu unxit unus prophetaruz missus ab eliseo/ he
liseuz vero non unxit/ nisi mittendo palluz suuz
super euz et continuo prophetauit/ et sequtus est elya
et ministrabat ei ¶ benadab autez cuz 32 regibus
obsedit samariaz et misit ad achab ut daret filios
suos quos mitteret quicquid accipere vellent etia
uxores et filios/ confortauit autez euz micheas p
pheta/ ut quidaz volunt/ dicens/ hec dicit dns om
nez hanc multitudinez tradaz in manu tua per
pedisseros principuz prouinciaruz et ille petijt/
quis erit dux eoruz et respondit tu/ et inuenit a
chab filios principuz 232/ et contra misit benadab
700 viros quibus ab illis prostratis fugit exer
citus syroruz percussus plaga magna/ ¶ Dixerunt
autez syri/ dij montiuz dij eoruz/ ideo sequenti
anno venerunt in afferh in campestribus/ et dixit
vir dei ad achab quia dixerunt non est dns deus
vallium tradaz eos in manus tuas et percussi sunt
ex syris .C. mil/ et quia dimisit benadab et confe
deratus est ei/ micheas propheta ait ei/ quia dimisis
ti viruz dignuz morte erit anima tua pro anima
eius/ et iratus achab euz misit in carcerez ¶ Na
bath vineaz suaz ex testo successoribus debita, no
luit vendere achab/ Jezabel autez videns ob hoc co
tristatuz regez procurauit ut iudices ysrl euz pro
ductis falsis testibus lapidaret/ et cuz ad vineam
descenderet achab/ elias ait ei/ hec dicit dns sic
canes linxerunt sanguinez naboth ita lingent tuu
et comedent carnes Jezabel in agro Jezrael/ et des
truet dns domu tuaz super Jeroboam et baasa/
timens autez achab valde scindit vestimenta sua
et operuit se cilicio/ et ambulauit demisso capite
/ et ait dns quia humiliatus est achab/ non inducaz
maluz in diebus eius sed in diebus filij sui/ 38m

38m ra/ 4us pma pars de Josaphat/ et sibi contemporaneis

Iosaphat patrez aza in vijs eius
bonis sequtus est/ et tercio anno
regni sui precepit principibus et
sacerdotibus ut per singulas ciuitates doceret ppl'z
legez moysi cuzqz diues esset filio suo Joraz filiaz
achab et Jezabel accepit/ et iuit contra syros cuz
eo partuz ad recuperandu ramoth galaad contra
michee consiliuz ra° 22. unde et a Jeu propheta redar
gutus est dicente/ Impio prebes auxiliuz et hijs
qui oderunt dnz amicicia iungeris 2 p. 19. ¶ porro
cuz amonite et moabite et arabes venerunt in
Judaz/ rex indicto Jeiunio omnez populum in te
pluz ad obsecrandum dnz congregauit/ ibiqz ab

ozieie confortatus est/ dicente in templo/ Judea
et Jerlz nolite timere 2 p. 20. et egressus hostes
percussit ¶ Cuz ochozia etiaz cuius opera pessima
fuerunt amicicias iniit/ ideoqz naues eius quas mi
serat in ophir in asyon gab. confracte sunt sic pre
dixit eliazar/ ¶ Tunc 7us rex latinoruz fuit Si
luius tyberinus/ a quo fluuius dictus est tyberis ĉ
qui prius albula dicebatur/ ¶ Omerus poeta in grecia
claruit de quo ait elinandus et valerius libro 10°/
quia leuez quaedaz in insula a nautis propositaz explica
re non potuit/ et cuz prolixius ab eis derideretur/ iur
verecundi ingenij quasi cogitato confusionis iaculo
percussus spirituz exalauit/ hoc tamen de platone
asserit flamanus vel de vestigijs phorum/ dicens
xenofontinos aduersus platonis gloriaz confinxisse
nonnulli dicunt putant omeruz platoni fuisse sy
nonimuz propter eloquentiaz et pectoris latitudinez

/Secunda pars/ de Regibus ysrahel/

Ochozia achab patris et Jezabelis opera se
quutus est et recessit moab a tributo eius
et ipse cecidit per cancellos cenaculi/ et misit nunti
os ad consulenduz deuz acharon de salute/ quibus
occurrens Elias ait/ dicite ei quia morietur/ misit
autez principez quinquagenariuz ut duceret Eliaz
sed ad verbuz elie igne celesti voratus cuz 50 suis
similiter et secundus/ tercius vero qui creditur
fuisse abdias humiliter rogauit euz/ Elias vero
monente angelo iuit cuz eo/ et mortez regi annu
ciauit/ quia spreuerat deuz isrl/ et regnauit frat
eius pro eo/ ¶ Cuz autez eleuare vellet dns Eliaz
Ille Jordanez percussit pallio et diuise sunt aque
transiuitqz cuz elizeo per siccuz/ postea ait Elias
ad eliseuz postula quod vis anteqz tollar a te/ qui
ait/ obsecro ut requiescat duplex spiritus tuus in
me ad prophetanduz et miracula operanduz/ et cuz
pergerent currus igneus/ et equi ignei diuiserunt
utrumqz/ abiecit elias palluz eliseo quo percussit Jor
danez in reditu/ et non sunt diuise aque sed di
cens ubi est deus elie etiaz nunc percussit iteruz
et pertransijt ¶ Dixerunt autez eliseo viri Jerico/
terra hec optima est sed aqua torrentis pessima/
ille in vase terreo ponens sal misit in fontez et
sanatus est/ et cuz ascenderet in bethel ex pueri
clamauerunt ascende calue ascende et maledixit eos
et duo ursi deuorauerunt eos/ et cuz pertransisset
per montez carmeli redijt in samariaz ¶ Joraz tulit
de samaria que pater eius achab induxerat/ sed non
Jeroboaz/ et per micheaz reprehensus occidit euz pre
cipitio/ ait epiphanius eps salamine cipri aliis e
micheas sextus prophetaruz ¶ processit autez contra
moab qui negauerat sibi tributuz/ et cuz eo Josaphat
sertuz ducens regez Edom cuzqz iuissent per desertuz
ydumee 7. diebus nec erat eis aqua/ sed vocatus
eliseus propter Josaphat/ factis fossatis in alueo torrentis
produxit aquasque cuz turbide descenderent versus
moab/ putauerunt moabite sanguine infectas bellatu
contra se reguz/ et euntes quasi illos debellati sunt/
Rex vero moab in arto positus filiuz qui regnaturus e
rat immolauit/ in muro/ Reges autez humana compas
sione obsidionez soluerunt/ et occurrens hyeu filius
Ana culpauit Josaphat qz ydolatrie prebuisset sola
ciuz ¶ Uxori etiaz abdie qui filios relinquerat de

bitis obligatos propter alimoniaz prophetarum Eliseus multiplicauit modicum olei intantum ut satisfaceret debitoribus et ipsa cum filijs uiueret de reliquo ¶ Mulieri etiaz sterili que ei sepe transeunti paruulum habitaculum fecerat filium impetrauit et postea defunctum suscitauit/ ¶ Filij quoqz prophetarum tempore famis iussit parari cibum et inter ceteras herbas fuerunt coloquintide/ et clamauerunt mors idest amaritudo in olla uir dei ille farinullaz in olla iaciens cibum dulcorauit ¶ Viginti etiaz panes ordeacios iussit apponi et dubitanti puero dixit comedent et supererit et ita fuit ¶ Naaman leprosum iussit in Jordane septies lauari et mundatus est Gyezi uero puer elisei eius nomine petijt aliquid a naamã/ cui postea astanti ait eliseus quia hoc fecisti lepra naaman adherebit tibi et semini tuo in eternum/ ab isto gyezi uendentes spiritualia dicti sunt gyezite/ sicut ementes symoniaci a symone et statim egressus est a facie eius leprosus ¶ Ferrum quoqz Jordane lapsum porrigente elizeo lignum enatauit/ ¶ Audiens etiaz rex Syrie/ ꝗ secreta sua magnimi insidias reuelaret regi israel/ misit robur exercitus sui ut caperetur/ timorauit et timens puer eius uidit montem plenum curribus igneis idest agminibus angelorum/ Syros autem percussit aorisia et adduxit eos in samariam/ nec eos ledi permisit/ et non uenerunt ultra elysei latrunculi syrie in israel ¶ Item cum tanta esset fames in samaria obsidente eam rege Syrie/ ꝗ caput asini uenderetur 80· argenteis Vnaqz mulier conquesta sit regi ꝗ altera mulier ferum eius similiter comederat et nunc proprium abscondebat predixit elyseus in crastino ubertatem/ et immittente dns sonum magni exercitus fugauit Syros et habundauit ciuitas ¶ Audiens benadab ꝗ deus et non homo amouisset obsidionem egrotauit/ misitqz Azaelem obuiam elyseo eunti damascum ut sciret si sanari debebat/ Elyseus autem reuelauit azaeli ꝗ rex esset futurus/ flenitqz sciens ꝗ mala facturus erat israeli/ ille uero rediens stragulum posuit super faciem regis et regnauit pro eo/ 36.us ca.m / cuius prima pars de Joraz et ochozia et Atalia regibus Juda

Joraz consilio uxoris sue athalie filie achab et yezabel ydola coluit et Jerosolimitas ad ydolatriaz compulit/ sex quoqz fratres suos occidit/ Edon ab eius dnatione recessit· r.o 8· iuxta comminationem quoqz cuiusdam Elye/ arabes irruentes in Judeam uastauerunt domos regias/ et abduxerunt uxores regis/ et filios preter oziam occiderunt ipse tandem comminaz incidens infirmitatem interna uisce(rum) corruptione mortuus est/ ¶ Ochozias ambulauit in uijs achab aui maternj/ et in obsidione ramoth cum patruo suo Joraz perrexit 8.o capto Secunda pars de regibus israel

Misit autem Eliseus unum de filijs prophetarum qui Jehu unxit in regem israel ille uero cum exercitu rediens occurrentem sibi Joraz cum ochozia occidit/ fugientem etiaz ochoziam uulnerauit/ et de uulnere mortuus est/ Joraz autem proiici fecit in agrum naboth/ ubi canes sanguinem naboth linxerat in filio ¶ Ingressus autem opidum Jezabelem de turri precipitari fecit et a pedibus equorum conculcata est/ et cum in conuiuio uellet eam sepeliri nichil inuenerunt nisi caluariaz et pedes et summitates manuum/ et ait Jehu impletum est uerbum dni quod loquutus est per Elyaz ¶ Et misit ad nutricios 70 filiorum achab in samaria qui portauerunt ei capita eorum/ ceteros omnes de domo achab occidit in yesrael/ et cum iret in samaria obuiauit ex fratribus ochozie ignorantibus quod acciderat/ et uenientibus ad salutandum fratrem atqz Joraz occiditqz eos/ ¶ Tunc egressus est in occursum Jehu Jonadab filius rechab et benedixit ei pro ultione quaz fecerat/ Ipse uero reliquos de achab consumpsit in samaria/ ¶ Et simulans se uelle ampliare cultum baal omnes seruos baal congregatos iussit interfici/ statuaz eius comminuit et de templo latrinas fecit/ et propterea regnauit usqz in quartaz generationem ca.o 10.o/ Tercia pars de Athalia

Athalia mater ochozie filium mortuum uidens ut posset regnare occidit omne semen regium excepto Joas filio ochozie quem adhuc lactantem uxor Jorade pontificis que soror fuerat ochozie ex patre vj annis ne interficeretur abscondit In vij.o autem anno Jorada congregatis sacerdotibus et leuitis ac ceteris omnibus eum in regem inunxit/ et athaliaz reclamantem occidi fecit ca· 18· templum baal quod fecerant Joras et athalia et azas destruxerunt et sacerdotem baal ante araz occiderunt Vixit autem Joiada pontifex 120 annis secundum eusebium/ Jonadab filius rechab clarvit cuius filij precepto patris in tabernaculis seorsum habitantes nec domos edificabant nec seminabant nec uineaz plantabant nec uinum bibebant Jer 35.o/ 36.us ca.m cuius prima pars de Joas rege Juda et ligurgo et sibi contemporaneis

Joas sartatecta restaurari fecit et cunctis diebus Joiade recte uixit sed post mortem eius a legitimis dei declinauit et optimates exemplo suo uiciauit/ quem cum azarias qui et zacharias filius Jorade sine barachie argueret lapidari fecit inter templum et altare et extunc ut ait epiphanius/ nec ex dabir nec ex ephod manifeste sicut prius populus in templum responsum accepit/ ¶ Azael autem rex Syrie expugnata geth ascendit ierlm Joas uero misit sibi thesauros domus dni et domus regie et recessit ab eo/ hic diuinos honores sibi exhiberi passus est ca.o 12.o/ propterea secundum ebr incurrit languorem pessimum/ et percusserunt eum duo serui sui et mortuus est/ ¶ Tunc ligurgus in signis habetur/ de quo Justinus libro 3.o/ cum ligurgus fratri suo polibite spertanorum regi successisset carilo filio eius cum ad etatem adultam peruenisset/ regnum cum summa fidelitate restituit medio autem tempore leges instituit exemplo earum in inuentione clarior quarum quia dure uidebantur apolinem delphicum finxit auctorem/ Prima lege populum in obsequium principum principes autem ad iusticiam informauit/ Secunda patrimonium omnibus suasit/ per eam extimans laborem milicie feliciorem fore/ Tercia/ emi non pecunia sed compensatione merces Quarta auri et argenti usum quasi materiaz omnium scelerum abstulit/ Quinta administrationem rei publice per ordinem diuisit/ Sexta fundos equaliter inter omnes partitus est ne unus alio esset potentior/ Septima omnes cominari publice/ ne cui diuicie uel diuicie in occulto essent Octaua/ Juuenibus non plus una tunica uti toto anno permisit/ Nona pueros puberes non in foro sed in agro duci/ ut

- C. 36. - C. 37. - C. 38.

primos annos non in luxum sed in opere ageret
Decima virgines sine dote nubere ut severius
viri sua matrimonia colliberent. Undecima magni-
mam honorem pro gradu senum esse voluit. Duodecima
senatum creandi populo quos vellet concessit. Dein-
de ut eternitatem legibus daret iureiurando obli-
gat civitatem nil eos de legibus mutaturos priusquam
ipse reverteretur, simulans se ad oraculum delphi-
cum proficisci consulturum quid addendum quidve di-
minuendum. Profectus est autem in cretam ubi volun-
tarium perpetuo egit exilium et moriens abici sua
ossa in mare iussit, ne eorum reportatione se legi-
bus lacedemonii solutos putarent. Secunda pars de regibus Israel

Joachas ambulavit in viis
Jeroboam et iratus dominus dedit Israel in manu
azael et benadab filii eius, et non sunt
derelicti Joachaz de populo nisi 50 equites et decem
currus et 10 milia peditum et clamavit Joachaz ad
dominum et dedit ei pacem in diebus eius. Joas autem
ambulavit in viis Jeroboam non adeo ut patres
eius. Egrotabat autem Elyseus et flebat Joas dicens
pater mi currus Israel et auriga eius et dixit ei Ely-
seus prohice sagittam per fenestram qua proiecta ait
sagitta domini contra Syriam, et iterum ait percute iacu-
lo terram, ille vero percussit tercio iratus Elyseus ait
si percussisses usque septies totiens et Syriam percus-
sisses, nunc autem tercio percuties et sepultus est
apud abdyam. In cuius sepulcrum propter superveniente-
tes latrunculos quidam deferentes corpus mortuum
proiecerunt, quod tactis ossibus Elysei revixit.
Mortuus est et azael rex Syrie cui successit filius
benadab contra quem Joas tercio victoriam habuit
et recuperavit civitates quas tulerat azael. C. 37.
Capitulum cuius prima pars de Amasia rege et de morte

Amasias primo quod rectum
est in conspectu domini fecit, et colligens
exercitum contra ydumeos et amale-
chitas, cum a rege Israel C. milia armatorum conduxis-
set suadente propheta eos dimisit quia ydola secum
ferebant, percussit ergo ex Edom 10 milia in valle
salinarum et cepit petram arabie nobilem civitatem
alia quoque decem precipitantur de monte, demumque y-
dola que tulit de amalech coluit, audiens quia
darent responsa, et quia amalechite perissent quia
ea non digne coluerant, elatus ergo in superbiam
regem Israel sibi servire petit quo negante et in bel-
lo eum superante 400 cubitis murum a porta salis
effraym vel vallis usque ad portam anguli Jerusalem des-
truxit, sublatis thauris templi et domus regis
et obsidibus in samaria deductis C. ie. demumque
coniuratione facta contra eum fugit in lachis ibique
comprehensus occisus est. Tunc fuit primus rex
latinorum Picus qui post Saturnum deificatus est secundum Augustinum
18 de civitate dei capitulo 21. 2a pars de regibus Israel

Jeroboam ambulavit in viis prioris Je-
roboam, hic restituit terminos Israel ab
introitu emath usque mare mortuum
unde elatus fecit malum coram domino et missus est Amos
tecuites de pastoralibus qui pascat gregem in samaria
et prediceret eversionem domus Jeroboam et calamitatem
Israel, et prohibitus a rege ne amplius prophetaret, respondit
se non esse prophetam sed pastorem missum a domino et
ab frequenter ab amasia sacerdote bethel plagis
affectus est tandem ab ozia eius filio vecte per tempo-
ra transfixus est et semivivus in terram suam transla-
tus. C. 38. capitulum de ozia et sibi contemporaneis cuius prima pars de

Ozia qui et azarias quod placitum, gestis eius
erat in conspectu domini fecit amonites sibi
tributarios constituit, muros Jerusalem rehedificavit, ama-
tor agriculture fuit sacerdotium sub maria usurpavit
propter quod lepra percussus est et factus est terremotus
et sol valde refulsit ante civitatem scissa est media pars
montis ad occidentem et vias clausit et regios ortos
oppressit. 2a pars de ortu Remi et Romuli

Eius tempore ex marte et ilia remus et romu-
lus generantur, cum elmandus qui latino-
rum 16us regnavit Amulius prote filius
huius frater maior numitor ab eo regno pulsus in agro
suo vixit, filia vero eius ylia ad medi spem partus
causa virgo vestalis est electa, que cum uno partu gemi-
nos edidisset infantes iuxta ripam fluminis tyberis ex-
positos faustulus regii pastor armenti ad Accam lau-
rentiam uxorem suam que propter pulcritudinem et ra-
pacitatem corporis questuosi lupa a vicinis vocabatur
a qua meretricum cellule lupanaria dicuntur detulit
qui cum adolevissent collecta pastorum et latronum ma-
nu, interfecto apud albam amulio avum numitorem
in regnum restituunt. Justinus autem dicit quod ylia per-
petua virginitate dampnatur ne quis ultor patrius
ex ea nasceretur, et dubium est si ex stupro an ex mar-
te nati sint, et quia amulius parvulos exponi fecit, et
expositos alnit lupa quam bestiam extimant ad martem
pertinere quasi cognoverit filios dei. Situ 18 de ci-
vitate dei capitulo 22. et pueri adulti cum latrones pecora sub-
moverent remus a latronibus captus numitori tamquam
latro suarum omnium offertur, quem cum inspiceret et per
similitudinem figure pre consideraret, tempusque expo-
sitionis pensaret, repente faustulus cum romulo super-
venit, et de puerorum origine eum docuit, factaque con-
spiratione amulium interficiunt et numitorem restitu-
unt regno. 3a pars de translatione Monarchie

Monarchia assyriorum defecit in Medos
de qua ait Justinus libro primo ninias filius Ni-
ni et semiramis contentus elaborato a
parentibus imperio belli studia deposuit, et veluti sexum
cum matre mutasset, raro a viris visus, in turba femina-
rum consenuit, postea quoque eius exemplum secuti res-
ponsa gentibus per nuncios dabant. Postremus apud
eos regnavit sardanapalus vir muliere corruptior
qui tarsum et anchialem condidit, ad hunc videndum quod
nemini ante eum concessum fuerat prefectus medie ar-
bactus introducitur qui egre hoc ambitione optinuit
viditque eum inter scortorum greges purpuram colo neren-
tem muliebri habitu, qui cum omnes mulieres lascivia
oculorum et mollicie corporis anteiret, pensa inter vir-
gines partiebatur, quibus visis indignatus parere tan-
tam lanam habens ferrum et arma, egressus ad socios
quid viderit refert, et negat se ei parere posse, qui ma-
lit mulier esse quam vir, fit igitur coniuratio, et bellum
sardanapalo infertur, qui tandem constructa pyra se su-
asque divitias in ignem misit, hoc solo virum imitatus
post hoc constituitur rex arbactus qui imperium trans-
fert in Medos quorum prefectus erat. Ozie etiam an-
no xviiio ortum est regnum macedonum in quo primus

Marginalia: 3119 · 52 · xo. P. 2 · Re mi · Jnitium romanorum · 3110 · 29 · Elyseus moritur · 18 ca. · 38 P.

Carnariis. ¶ Phul rex assyriorum causa recuperande monarchie ascendit in terram et cum successoribus suis infestavit regnum israel usque ad plenam eius destructionem. Tirreus prima navigavit in colonthum ex inde plura emersere bella et per varia media ad sathas caldeosque et cursum ad medos regnum redijt. nam et si babilone potestas apud medos proprietas tamen apud caldeos fuit. ipsique propter urbis dignitatem non illi suam, sed se potius illius idest babilonis vocabant. ¶ Eo autem tempore quo babilonia ab arbato dehonestata est, rome semina oriuntur, que illi imperio quasi filia successit, de qua .1ª pe. v°. salutat vos ecclesia que est in babilone collecta. Unde Augustinus .18. de ci. dei. ca. 22. roma velut prioris filia babilonis et quasi altera babilon. ¶ Verum inter hec duo regna quasi inter senem patrem et impuberem filium quasi tutores duo regna oriuntur, assiriorum a meridie et macedonum a septemtrione, brevia fuere sicut curatores potestate temporis non iure hereditatis. ¶ Lidorum regnum exp. anno ozie ortum est sub ardizo primo rege.

Quarta pars de regibus Israel.

Zacharias xiiij a hyeu interficitur a sellum filium iabis et v generatione de hyeu translatum est regnum iuxta sermonem domini. ¶ Sellum vero occidit manahem. ¶ Manahem datis 1000 talentis argenti phul, ut ab eo recederet dono falsorum vitulorum eius iram in se provocavit. ¶ Tunc olimpias prima constituitur, et grecorum ystoria certior est. Faceiam occidit facee cyliarcus eius in convivio honorum. ¶ Facee non restitit tegla falasar quin captivaret ij tribus et dimidiam et de tribu zabulon equipolentes dimidie. ¶ Osee dedit licentiam iudeis ascendendi ter in anno in ierusalem et captivate sunt vij tribus a salmanazar in quibus fuit tobias, obsessa ccc. annis samaria cuteis vel iacobitis vel samaritis impleta que ob timorem leonum lege recepta non abiecerunt ydola. ¶ Athenis primo tireus navigavit. ¶ Tunc etiam ysiodus in signis habetur. Tricesimi nonum ca.m de Ioatam rege iuda et prima captivitate Israel.

Oatam fecit bonum coram domino, portam sublimissimam ipse edificavit que speciosa dicitur ac 3. quam putant thurem gregis, et hec sola remansit facta per caldeos. hic vicit amonitas et imposuit eis tributum in argento frumento et ordeo. portam etiam gregis edificavit, 2 R 16°. ¶ Contra facee autem regem israel venit tegla fasar et transtulit tres tribus in assyrios et hoc fuit initium captivitatis decem tribuum.

Quadragesimum ca.m de Achas, et sibi contemporaneis, 4 pars.

Achas ambulavit (pars 6 de eius malicia) in vijs regum israel domini de filijs suis consecravit ydolo, traciens per ignem tophet in valle beeno idest filij enno cuius erat vallis. tunc secundum Iosephum ascenderunt primum contra ipsum Rasin rex syrie et facee filius romelie rex israel et victus est achas et occisus filius eius zacharias et multa milia cum eo 2. par 28. ¶ Secundo autem ascenderunt ca. 16° et ys 7°. cumque timeret achas nimis, confortavit eum ysayas dicens ne timeas ab hijs duabus caudis titionum fumigantium hoc sed non credidit prophete, nec voluit monitus querere signum a domino. propter quod signum datur domui david durature usque ad tempus signi. Ecce virgo concipiet etc. quod fuit signum domui david tempore nativitatis domini, quia nisi crederent omnes simul perirent. quod per titum et vespasianum completum est. Secunda pars de secunda captivitate Israel et de samaritanis.

Et misit nuncios ad regem assiriorum tegla falasar dicens servus tuus sum salvum me fac de manu regis syrie et regis israel. et intravit rex assiriorum in syriam et cepit damascum et interfecit Rasin et damascenos transtulit in cyrenem que est versus ethiopiam, est enim alia in affrica, et occurrit ei achas cum muneribus in damascum, cumque vidisset altare damasci misit ad uriam sacerdotem ut simile construeret. et de altari eneo tradunt quidam fecisse sibi horologium et super altare novum obtulit, et sicut reclusit templum ita luteres et mare eneum deposuit ut eis non uteretur ut placeret regi assiriorum. deinde ascendit salmanasar rex assiriorum contra ozee regem israel et fecit eum sibi tributarium, compertoque quia postea rebellare niteretur per susach regem egipti cui miserat munera obsedit eum et vinctum misit in carcere in Ninive et transtulit 7. tribus in assyrios ultra montes persarum et medorum idest ultra montes caspios iuxta flumium gozar, et adduxit colonos de cuta regione persidis, unde dicti sunt cutei. multi autem ex vij tribus fugerunt, et post recessum regis assiriorum redierunt et habitaverunt cum samaritis. ¶ Lacedemonij contra messenios propter stupratas virgines suas in sacris messenis, bellum suscipiunt gravissima se execratione obstringentes non prius domum reversuros quam messenia expugnassent. que res dissensionis grece et intestini belli origo fuit. cum vero in obsidione urbis annis 10 tenerentur, et querelis uxorum revocarentur advertentes propter earum infecunditatem decedentium numerum non posse suppleri. Unde iuvenes sibi quam messenis venerant iuvenes eligunt, qui post iusiurandum in supplementum exercitus venerant, eosque remittunt ad communem omnium feminarum concubitum maturiorem conceptum rati si singule plures viros experiantur ex hijs tunc nati ob notam materni pudoris spartani vocati sunt. tandem messenia a lacedemonijs capitur et per annos 70. eis subicitur qui cum ad annum xxx. pervenissent metu inopie nullius enim patris successionem sperabant, ducem falantum assumunt qui auctor fuerat ut taliter nascerentur et in ytaliam transvecti tarentinorum arcem expulsis incolis occupant. postea messeni bellum restaurant, lacedemonij oraculo delphico iubentur ab Atheniensibus belli petere ducem et in contemptum spartanorum dant tirteum poetam claudum pede, qui spartanos tribus prelijs fusos, coactosque servos manumittere ad supplementum exercitus illisque interfectorum matrimonia et dignitates polliceri, postremo redire volentes ita suis versibus hortamenta virtutis et belli exposuit consilia, ut accensi spartani superiores bello fierent. Interiecto tempore messeni tercium reparavere bellum. lacedemonij vero inter alios socios etiam athenienses adhibuere, deinde quasi suspectos dimiserunt, indignati athenienses pecuniam collectam pro persico bello ab universa grecia a delo athenas transferunt, ne in fide deficientibus lacedemonijs preda fieret. lacedemonij immiserunt pelloponeses contra athenas, tunc classis atheniensium ierat in egiptum ideo facile superantur, post sicorum autem reditum bellum reparant. Lacedemonij vero dimissis

C. xo.

messenii contra athenienses arma dirigunt, tandem equo marte discedunt. Inde revocati lacedemonii ad messeniorum bellum cum thebanis componunt ut beotiorum imperium rehabeant quod tempore persici belli amiserant. Athenienses duos belli duces perficiunt periclen et sofoclem tragedum qui diviso exercitu sparthanorum agros vastavere, et multas asye civitates subiecerunt. hiis malis fracti lacedemones pacem in annos xxx faciunt, sed in duodecimo anno fracto federe agros atticos populantur et hostes ad bellum vocant consilio periclis dissimulata iniuria postea athenienses totam sparthanam predantur, proinde huius periclis agros hostes in populatione aliorum dimiserunt intactos ut illi suscitarent aut invidiam aut proditionis notam quod ille precognoscens agros reipublice dedit, intantaque periculum, deinde navali bello lacedemonii victi fugiunt, et terra marique se mutuo ledunt. deinde fessi tot malis pacem faciunt in annis xo, que non amplius sex annis servata est. exeunt, exeunt per socios bella commovent magnamque in sicilia. hi. p. 8. c. 3a

Post edificationem ¶ ps. de Rome edificatione turris babel ac divisionem linguarum, ferunt noe rate applicuisse ytaliam et in loco proximo ubi roma postea edificata est sui nominis construxisse pagum ibique laboris et vite finem fecisse. ¶ Ianus deinde silvius cum Iano filio Iaphet nepote suo et chamese indigena civitatem Ianiculum construens apud transtiberim palatium edidit et Ianiculum appellavit, ubi nunc est ecclesia sancti Io. ad Ianiculum ¶ ad hunc quoque locum veniens saturnus eius auxilio opidum construxit ubi nunc est capitolium ¶ Consequenter ytalus ad Ianum et saturnum veniens cum syracusanis iuxta tiberim civitatem edificavit, ¶ hercules postea cum armis exercit valeriam sub capitolio ¶ Exinde rex tiberis ab oriente cum sua comitiva veniens et ipse iuxta tyberim edificavit ¶ Evander postea rex archadie in monte palatino construxit opidum ¶ rex etiam coribantum urbem edificavit in valle cum suo exercitu, ¶ Et glaucus nepos Iovis menia construxit ibidem ¶ Eneas etiam cum troianis fortilicium erexit supra ca.o 26. p. 7a ¶ Aventinus quoque in monte aventino et civitatem etiam mausoleum sibi construxit, ¶ Tandem primo anno athas in monte palatino ubi evander edificavit, locumque neglexerat propter palladis filii necem Remus et Romulus avo regno albanorum restituto, cum essent annorum. 18. civitatelle fundamenta iecerunt ¶ Tercio anno edificate urbi orta inter gemellos de principatu contentione regnum committunt augurio Remus aventinum montem Romulus conscendit palatium, primus prior sex vultures Romulus posterius vidit 12. utriusque comitiva suum consultat regem magna spe elati bellatricem futuram urbem ambo id policentibus avidis prede et sanguinis, unde et proximis fraterna cedes in ea victima prima fuit. dum enim hii prioritate, illi pluralitate auspicii gaudent a contentatione verborum labuntur ad vulnera, idest remus in turba ictus occubuit, quibusdam placet quod contra edictum muros nove urbis transiliens a fabio Romuli duce rastro pastorali percussus sit ¶ post parricidium urbs continuo sceleratorum concurrentium promissa affinitate asilum efficitur latinorum atque tuscorum confluxerunt et friges qui cum enea et achades qui cum evandro advenerant ¶ hii matrimonia a finitimis petita quia non impetrabantur manu rapiunt, simulatis enim a noviis equestribus ludis, virgines que ad spectaculum venerant preda fuere. pulcerrima autem virginum thalamoni duci romuli sorte data est, et quia bene cesserat ei locus nuptiarum thalamus dictus est, hoc statim fuit causa bellorum nec alias quam parentum sanguinem dedere coniugibus, nam ad tacium sabinorum regem undique congregantur. Inexpertatis autem custrumeriis atque athenatibus, gens ceninensium in agrum romanum impetum facit, fit obvius cum suis romulus levique certamine exercitum fudit et rege mudavit, et urbem primo impetu cepit, inde spolia ducis fabricato apto ferculo in capitolium tulit, Iovisque templum designavit, cognomenque dedit dicens, hec tibi victor Romulus rex regia arma feres templum hiis regionibus quos modo animo metatus sum dedito etc. ¶ Secundo autem redeuntem cesi sunt ¶ Deinum contra crustumeros bellum inferentes profectus minus certaminis habuit, ¶ postea sabinis porte per virginem produntur aurum tacio policente quod armati levo brachio ferebant armillas scilicet et gematos magna specie anulos erat autem spurii tarpei filia qui romane arci preerat, tamen autem in ipso aditu pugna fuit ut romulus feretrium Iovem oravit fedam suorum fugam sistere, supervenere rapte laceris comis, sic pax cum tacio, fedusque percussum est resque mira sequuta est ut propriis relictis sedibus in novam urbem hostes cogitarent nobilesque exeunt Romulus prefatas urbes sub una restrinxit clausura, et urbis partem tacio et sabinis assignavit ut essent sibi auxiliatores et socii, romani ad amiciciam confirmandam nomina sabinorum preponebant suis et similiter faciebant sabini unde accidit ut nemo romanus exeunt sit absque prenomine. romulus quoque eadem causa cum sabinorum more astam ferret que eorum lingua quiris dicitur, quirinus est dictus. Sabini vero diu in fidei tenore neque cuncti mansere, Igitur in perfidos vindicavit, fideles autem quirites appellavit ¶ ps de palaciis rome et edificiis.

de palaciis Rome

Palacium maius erat in medio urbis in signum monarchie orbis, palacium Romuli iuxta tugurium faustuli, pal. neronis lateranense pal. sussurianum ubi nunc est ecclesia sancte crucis, palacium pacis, pal. traiani, pal. Adriani ubi est columpna, pal. neronis supra hospitale sancti spiritus usque ad sanctum petrum, pal. camilli, pal. claudii prope pantheon, palat. Anthonii ubi alia columpna, palat. Iulii cesaris ubi quievit, pal. Eufemiani in monte aventino, pal. titi et vespasiani foris muros ad catacumbas, palat. Constantini ubi equus eneus qui dicitur constantinus sed non est, tempore in quo consules et senatores urbem regebant armiger procere stature et animo audax potentissimum regem qui urbem obsederat, cum solito more ad requisita nature exisset raptum violenter in urbem portavit, et soluta fuit obsidio In huius rei memoria idem armiger obtinuit fieri etc., palacium domiciani transtyberim ad micam auream, palatium olimpiadis ubi assatus fuit beatus laurentius pal. Octaviani ubi est ecclesia sancti silvestri ad capud, pal. vetus apud stolam grecam, pal. Ciceronis, pal. Catiline ubi est ecclesia sancti Antonii iuxta locum qui dicitur infernus quia ibi erat vorago antiquitus cuius exalatio perniciosa erat

romanis. In quam Marchus Curtius responso deorum armatus se iecit ut urbs salvaretur, et clausa est terra et civitas liberata. ¶ Palatium quod dicitur therme domitiane olimpiadis agripine. ¶ Capitolium autem caput erat totius urbis, ubi consules ac senatores manebant ad gubernandum subiectos, cuius facies erat erecta muris altis et firmis vitro et auro undique cohopertis ut esset speculum cunctis cernentibus. ¶ In summitate arcis Capitolii fuit templum Iovis. Sub capitolio ubi iacet simulacrum Mamutini. Templum fatale ubi est sancta Martina. Templum refugii ad sanctum Adrianum. Templum concordie ad sanctum Sergium. Templum Cereris et telluris in canapara. Templum veste ubi dicitur infernus et draco cubare. Tem. asyli in ecclesia sancti Cosme. Tem. pacis retro sanctum Cosmam. Tem. concordie et pietatis in sancta Maria nova. Tem. Solis fuit coliseum et stabat eius simulacrum in summitate colisei, cuius manus et caput sunt in laterano. Tem. solis et lune erat septisolium quod fuit septem ordinibus columnarum subnixum. Tem. Cibrum propter victoriam de cimbris in monte esquilino qui est inter sanctam Mariam maiorem et lateranum. Tem. Cybeles ubi est sancta Maria rotunda. Tem. Fauni cuius simulacrum locutum est Iuliano et decepit eum ad sanctam Mariam de fontana. Tem. Veneris ad sanctum Petrum ad vincula. Tem. Iovis et Dyane in celio. Tem. Saturni et Bacchi iuxta caballos marmoreos, ubi iacent sepulcra eorum, caballi autem illi propterea facti sunt quia imperante Tyberio apparuerunt duo iuvenes Praxitelus et Fydia philosophi qui nudi penitus incedebant asserentes omnia sibi nuda et aperta, etiam secreta cesaris consilia, quod expertus imperator iuxta quod eis promiserat, iussit illos equos fieri pro eorum memoria. Templum Apollinis infra palatium Neronianum quod modo dicitur sancta Petronilla, ante quod est basilica dicta vaticanum, quia illic vates idest sacerdotes Apollinis sua ei canebant officia coram templo. Tem. Solis ad gradelos. Tem. Phauni ubi sanctus Stephanus rotundus. Tem. Minerve ad velum aureum. Tem. Fauni in ponte Iudeorum. Tem. quod dicebatur almiretum totum ex cristallo et auro ubi erat astronomia cum omnibus signis celi, quod destruxit beatus Sebastianus cum Tyburcio filio Cromatii, nunc est sanctus Stephanus in piscina. Tem. Gorgonis sub campitolio. Tem. Iovis et Esculapii in insula. ¶ Fuerunt et plura alia templa et palacia ornata auro et argento ebore et stupendo opere. Fuit et Arcus aureus Alexandri ad sanctum Celsum. Archus Theodosii et Valentiniani et Graciani imperatorum ad sanctum Ursum. Arc. foris portam Appiam ad templum Martis. Arc. Titi et Vespasiani in circo. Arc. Constantini iuxta amphiteatrum. Arc. vii. lucernarum Titi et Vespasiani ad sanctam Mariam novam inter pantheon et templum Romuli. Arc. Cesaris et senatorum inter edem concordie et templum fatale, iuxta sanctum Laurentium in lucina. Arc. Octaviani iuxta illum qui dicitur Anthonini. Arc. ad sanctum Marcum qui dicitur manus carnea. Arc. panis aurei in capitolio. ¶ Sunt ibi et montes Ianiculus Aventinus. C. Celius. C. Capitolinus qui Tarpeius. C. Palanteus vel Palatinus qui et Quirinalis. C. Esquilinus qui et Salustius. C. Viminalis. ¶ Sunt et cimiterium Calipodii ad sanctum Pancracium. D. Calixti iuxta Catharumbas. D. Pretextati inter portam Appiam et sanctum Apollinarem. D. Concordiani iuxta portam latinam. D. inter duos lauros ad sanctam Helenam. D. sancte Agnetis. D. fonti sancti Petri. D. Priscille ad pontem salarium. D. Trasonis ad sanctum Saturninum. D. sancte Felicitatis. D. Potentiane iuxta cimiterium Calixti. D. sancti Cyriaci via ostiensi et alia plura.

Quinta pars de fine eius

Romanum regnum in Daniele ferro designatur quasi sicut ferrum cuncta domat metalla ita totum orbem usque ad Octaviani tempora arma circumferens, a quo exiit edictum ut describeretur universus orbis, ita perdomuit annis paulo plus DCC, ut qui magnitudinem imperii cum annis conferat etatem ultra putet, cuiusque si gesta transcurrat non unius populi sed humani generis facta arbitretur. ¶ Postquam vero lapis sine manibus est excisus de monte Christus natus de virgine comminuturus statuam Danielis, paulatim virtus eius decrevit atque potentia, et si interdum convaluit consequenter tamen gravius cecidit, nam suos cineres sub duce Breno filio minore Galaonis regis Britanie Roma conspexit, et sub Alarico incendium deploravit, successivos quoque et cotidianos defectus gemuit more senis decrepiti vix valens alieno baculo sustentari, vixque habens aliquid honorabilis vetustatis preter antiquam congeriem lapidum et stupenda vestigia ruinosa, quibus eventibus manifeste colligitur nequaquam sumendam de presenti potestatis audaciam, cum mundus deficiat et concupiscentia eius. ¶ In gestis etiam sancti Benedicti ait Gregorius quod antistiti Canusie dicenti quod per Totilam Roma destrueretur respondit Roma a gentibus non exterminabitur sed tempestatibus et coruscis et turbinibus fatigata marcescet in semetipsa. 6a pars

Romulus prudens et bellicosus in De Romulo regem sublimatus iussit contra emergentia bella in armis et equis iuvenes excubare, consilium vero regende reipublice apud C. senes constituit de quo ait Lucius Piso quod ad cenam vocatus non multum bibit, quia post tridium negotium haberet, dictumque est ei Romulo, si istud omnes facerent vinum vilius esset, ymmo non inquit carum si quantum volet quis bibat. ¶ Inter latinos hic primus menses distinxit annos a Marcio inchoans ad honorem Martis quia tunc bella Romani inchoabant. Secundum Aprilem quia aperiuntur arbores. Tertium Maium propter maiores. Quartum Iunium propter iuniores. Quintum Quintilem. Sextum Sextilem. Septimum September, et sic de aliis. Alii duo fuerunt additi ut infra. ¶ Post Romulum regnaverunt ut figura docet qui a Roma reges romani dicti sunt. 7a pars de decem Sibillis

Quidam dicunt Sibillam Eritream claruisse sed invenisset a captivitate troie circa de qua prophetavit. Ideo dicunt alii fuisse cumanam. Sibille autem lingua greca dicuntur omnes femine vates fuerunt autem decem. Prima de persis. Secunda libica. Tercia delphica. Quarta cimeria ytalica. Quinta eritrea que in babilone nata eritrea dicitur quia in eadem insula inventa sunt eius carmina. Sexta eriofila que et Samia a Samo insula. Septima cumana a civitate Cumis que est in campania cuius sepulcrum est in Sicilia et nominata est Almaltea, que novem libros attulit Tarquinio Prisco, in quibus erant decreta romana conscripta, ipsa dicta est et cumea. Octava Elespontica in agro troiano nata, que scribitur Salomonis et Cyri fuisse temporibus. Nona frigia. Decima tyburtina, quarum omnium solempnior Eritrea reputata est, que contra cultores falsorum deorum ita loquitur ut inter illos qui pertinent ad civitatem dei deputari videatur, secundum Augustinum 18 de civitate dei capitulo 23°, in primis litteris suorum versuum continetur Ihesus Christus filius dei salvator.

De templis

De arcubus

De montibus

De cimiteriis

Infra templa

XX. ut s.

xi. ut s. 6

7. ut 11

x2. ut 2

177 ut 1

xi ut 3

eriteam

xi ut 2

x3 ut 1. 180

C. xi.

Capitulum xi. de Ezechia et sibi contemporaneis, et primo de eius gestis

Ezechias convocatis sacerdotibus et levitis aperuit templum primo mense primi anni regni sui et vasa templi reparavit, et restituit sacrificia intermissa, dissipavit excelsa et statuas et confregit serpentem eneum cui adolebant, scripsit filiis Israel ut ad dei cultum redirent, et quia neglexerunt et aliquos irrisorum occiderunt merito captivati sunt. ¶ Decimoquarto Ezechie Senacherib rex Assiriorum cepit de civitatibus Juda et petenti fedus Ezechie imposuit dare 300 talenta argenti et 30 auri, sperans quod a molestia cessaret, quibus receptis exhaustis templi regisque thezauris misit ad obsidendum Jerusalem Tarthan et Rapsacem, qui castrametati sunt ad aqueductum piscine superioris in via agri fullonis, et abstulerunt civibus aquam exterioris piscine, et Rapsaces noluit loqui siriace ut intelligeretur a populo. Ysaye primo fuit enim Samaritis secundum aliquos, nonnulli dicunt fuisse filium Ysaye, qui ritum gentium susceperat et factus est Chuliacthus, et ait Ezechie in quo confidis? In rege Egypti? baculus est arundineus. In deo tuo? numquid dii Israel liberaverunt eum in populo tuo? exhibeo duo milia equorum et non poteris prebere sessores. Ysayas autem roganti regi ut oraret respondit. Rex Assiriorum audiet nuntium et revertetur in terram suam. Transiit autem Senacherib in Egiptum ut triumphans in reditu everteret Jerusalem, scripsitque Ezechie inter minas quod deus suus non posset liberare eum, qui expandens litteras coram domino in templo oravit contra blasfemiam, et Ysayas iterum confortavit eum. ¶ Cum vero Senacherib obsideret Pelusium audivit Therachem regem Ethiopie in auxilium venire Egiptiis, et ait formidans eum sacerdotem Vulcani rediitque in Judeam. Erodotus autem dicit quod multitudo serpentum orante rege Egipti corrodit corrodas arcuum et exercitus remansit inhermis. Iterum autem prophetavit Ysayas 29. quia recederet non rediturus. Et Ezechias obturavit capita fontium extra urbem et cavit aquarum in Judea ut redientes Assirii non haberent aquarum habundantiam et tunc obturavit superiorem fontem aquarum Gyon, et vertit eam ad occidentalem partem Jerusalem ut flueret in piscinam interiorem, fecit quoque fontem Syloe quasi stagnum vocatum Natatoria Syloe. Je. 9 ut aque civitatibus conservarentur. Cum autem vastasset Senacherib in reditu Judeam et obsideret Jerusalem in castris Assiriorum angelus interfecit 185 milia Assiriorum, ignis enim divinus consumpsit corpora eorum et spolia dimisit intacta. Senacherib autem fugit in Ninive et occiderunt eum in templo orantem filii sui, et fugerunt in Ararat partem Armenie campestrem ad radices montis Tauri post quem fuit Arqueses et regnavit Asaradon filius eius cap. 19. Secunda pars de ortu regis Caldeorum.

Tunc recessit Caldea a regno Assiriorum, et cepit habere per se reges usque ad tempora Cyri ubi primo regnavit Merodach Baldas qui muneribus suis honoravit Ezechiam, audiens quod sol eum honorasset quem Caldei colunt, cui ostendit nuntiis omnia secreta domus sue, propter quod reges Babilonie infestaverunt regnum Juda usque ad eius destructionem. Causa autem egrotationis secundum Hebreos fuit quia de victoria tumefactus licet obtulerit domino tamen ut morem patrum ymno non cecinit. Dedit autem ei Ysayas signum salutis et additionis quindecim annorum adiutam dicens: Vis ascendat aliquando stet umbra solis in horologio aut

C. xii.

ut revertatur totidem gradibus, id est vis ut sol stet immobilis decem horis vel quod redeat ad orientem et inchoet diem, utroque modo horis diei adduntur decem, erat enim hora decima. Rex autem elegit secundum, et tertia die ascendit in templum et cecinit: Ego dixi in dimidio dierum meorum, intellige regni non vite vadam ad portas inferi. Cum mortuus autem sepulcrum factum est sibi quam ceteris regibus propter eius pietatem in deum, nec fuit aliquis similis ei in regno Juda propter quod excipitur David. Josia fuit melior sed iste excellentior in tribus predictis, scilicet strage Assiriorum, prolongatione vite, et retrogradatione solis. Tertia pars de incidentibus.

Tunc Siracusa et Cathania in Sicilia condite sunt. Illo tempore Romulus milites ex populo sumpsit quasi ex mille unum cives Sabinos qui sub Taco rege Sabinorum Romulo favebant, quirites appellavit, nobilissimos. Centum senes elegit quos propter solicitudinem appellavit patres. Tandem apud paludem Capre contionem habens sublatus, suborta tempestate et solis defectu 18. etatis sue 38. regni, nusquam comparuit, suadente Julio Proculo Quirini nomine consecratus est, eo quod augustioris forme sibi apparuerit, et iussit se pro numine haberi et Quirinum in celo vocari se ait. ¶ Mortuo Romulo per 5. dies aliquis ex senatoribus regebat rempublicam, sicque annus unus expletus est, quod interregnum appellatum est. ¶ Candaulus ex rex Lidorum ut ait Justinus li. 1. cum uxorem suam quam propter pulcritudinem nimium diligebat omnibus predicaret, non contentus de voluptatum suarum tanta conscientia nisi etiam matrimonii reticenda publicaret, quasi silentium dampnum pulcritudinis esset, postremo ut affirmationis sue fidem faceret, Gigi sodali suo nudam demonstravit, quo facto et amicum et uxoris adulterum electum hostem sibi fecit et uxorem veluti tradito alteri amore a se alienavit, nam brevi post tempore cedes Candauli nuptiarum premium fuit, et uxor sanguine viri dotata regnum viri et se pariter adultero dedit. Capitulum xii. de Manasse et sibi contemporaneis, primo de gestis eius et morte Ysaye.

Manasses edificavit excelsa que dissipaverat pater eius et erexit aras Baal et altaria militie celi, et posuit ydolum lucum in templum domini, et traduxit quemdam filium suum per ignem Tophel, Jerusalem quoque sanguine prophetarum se arguentium purpuravit. C. 21. Ysayam affinem suum ymo avum maternum secundum Hebreos iuxta piscinam Syloe serra lignea per medium scindi fecit et dum in principio sectionis angustiaretur, petiit aquam ut biberet, et cum nollent ei dare dominus de sublimi misit aquam in os eius et expiravit, nec tamen carnifices destiterunt a sectione nec sepelierunt eum in sepulcro prophetarum, sed sub quercu Regel, id est memoriam miraculi quod dominus fecit ad preces Ysaye, cum enim aque ille essent communes civibus et hostibus, quando cives ibant aquam inveniebant, hostes vero non, unde et exitium ille aque non fluunt continue sed interpellate, et ut eius orationibus post mortem illius aque beneficio poterentur. Causas autem mortis eius assignat quod subditos dixerit populum Sodomorum et presidentes principes Gomorre, et quia dixerit: Vidi dominum sedentem super solium excelsum, cum dictum sit Moysi faciem meam non videbis. Immisit autem dominus contra Manassem regem Babiloniorum et depredatus est Judeam et cum dolo captum in Babilone multum afflixit

tormentis ubi cum intellexisset quia manus dei esset egit penitentiam et attente orauit, et misertus deus reduxit eum in regnum suum. ubi ydola deleuit, et cultum dei restituit et menia urbium firmauit. ¶ Bisantium a pausania rege spartanorum dicta est. / Secunda pars de numa pompilio, et legibus romanis

Hunc numa secundus rex romanorum duos menses anno addidit scilicet Januarium et Februarium cum prius 10. tantum haberet apud Romanos Januarius dictus a Jano Februarius a februo id est plutone quia tunc Romani sacrificabant plutoni et dijs infernalibus pro animabus antecessorum suorum. Assumpsit tamen annos lunares, unum 29. et alium 30. dierum qui dies quia non sufficerent ad cursum ideo adduntur c. 70. p. 1a. ¶ Capitolium fundauit, hic nullum cum finitimis bellum gessit, sed pace romam auxit, sicut bello Romulus. Janum indicem pacis fecit clausum, apertum vero belli, et luxuriarentur animi quos continuerat disciplina militaris studet deorum metum inicere, ac simulat se cum dea egeria nocturnos habere congressus, cuiusque monitu que acceptissima sunt dijs sacra instituere de quo Aug. 7o de ci. d. ait, quod ydromantiam facere compulsus est, ut in aqua uideret faces demonum, et audiret ab eis quid in sacris institueret, tunc ad religionem conuersos romanos finitimi populi perturbare nephas extimant, libros autem suos secum sepeliri fecit, quos bulcius arator ex terra eruens ad pretorem urbis pertulit, qui rem tantam detulit ad senatum qui tamque religiosi patres, ut pretor comburreret censuerunt, numa enim quod sacre neminem uoluit ne homines nepharia doceret uiolare timuit ne demones iratos haberet Aug. ubi supra, hic etiam primus Romanis leges dedit, deinde cum populus sediciosus agragratus ferre non posset, decem uiros legibus scribendis decreuit, qui leges ex libris solonis in latinum sermonem transferrent quibus romani duos addiderunt ait titus liuius. ¶ Numa quoque nummus denominatur quia primus in eo ymaginem sculpsit, suum nomen inscribens, cuius tempore cysticus ciuitas in ponto edificata est ¶ Tercius romanorum rex hostilius primus purpura et phasibus usus est, et monte celio urbem ampliauit. hic post longuam pacem bella renouauit, albanos uegetes qui a roma distabant 12 miliibus et fidenatos qui 12 distabant, bello superauit, huic enim nume nepoti propter uirtutis honorem ultro regnum datum est, hic omnem militarem disciplinam condidit. cum albanis congressus diu principibus et equalibus uiribus diu utraque pars comminuitur in compendium ex geminis, hinc atque inde fratribus fortitudine equalibus utriusque partis fata commissa sunt, tribus ex albanis uulneratis duobus ex romanis occisis, qui superfuit oratius apposito uirtuti dolo ut distraheret hostem singulos exsuperat, sic unius manu parta uictoria est, hic uidens sororem erga se flentem spolia sponsi quidem sed hostis, ferro percussit dicens transmigra hinc puella oblita fratrum mortuorum, uiuique oblita patrie, sic erit quecunque romanum lugebit hostem ¶ Post hec non diu in fide permansit albanus, nam fidenatibus inferentibus bellum romanis albani ex federe medij expectauere fortunam, tullus uero callidus eos cernens declinare ad hostes. hoc mandasse mentitus spem suis hostibus metum dedit. ¶ Metium albanorum dictatorem ligatum inter duos currus pernicibus equis distraxit. Albam licet parentem emulam tamen diruit, opes eius romam transtulit, ut non perisse

sed ad prolem transisse uiderentur ¶ Tullum denique longo tempore morbo implicitum sacrificia Joui pistam minime non rite, aut minori cura agentem fulmine ictum cum domo conflagrasse aiunt. / Tercia pars de Gige et rege archilogo, ac symonide poetis

Giges quintus lidorum rex cum esset regius pastor ut ait tu. li. 3o de offic. facto imbre descendit in quendam hyatum terre, ubi inuenit hominem mortuum in equo eneo, et in digito eius anulum per quem inuisibilis factus stuprum regine intulit, cuius auxilio regem occidit. Valerius 7o li. ait giges lidie regno inflatus sciscitauit apolinem si quis mortalium foret eo felicior, ex abdito autem specu uox sacrarij somuit aglaum ei preferens. Is archadum pauperrimus erat, qui agelli sui terminos nunquam excesserat plus approbans securitatem rudem tugurium quam aulam regiam, et arua lidie pinguissima metu referta. ¶ Archilogus et symonides et aristoxenus musicus insignes habentur. Valerius li. 6o. lacedemonij libros archilogi poete, quia parum pudicam lectionem eorum arbitrabantur, exilio multauerunt, noluerunt enim liberorum suorum animos imbui, ne plus moribus noceret quam prodesset ingenijs ¶ Et de Symonide li. 7o. ait, quod 8o anno docuisse se carmina, et in eorum certamen descendisse gloriatur. Et 1o. li. ait Symonides poeta cum ad litus naue applicuisset et corpus inhumatum sepelisset, amonitus ab eo ne in proximum diem nauigaret remansit, qui autem nauigauerunt fluctibus perierunt. In eodem Symonides cum apud scopam cenaret nunciatum est ei duos iuuenes ad ianuam stare rogantes ut ad eos continuo prodiret, quo cum exisset neminem repperit, eodem momento cenaculum collapsum omnes conuiuas oppressit. / 4a. ps. de galeuco Justiniano et aliis eiusdem

Zeleucus uel galeucus legislator apud locros celeber fuit de quo ualerius li. 6o. zaleucus cum eius filius, utroque oculo propter adulterium dampnatus esset, ac tota ciuitas in honorem patris aliquandiu repugnaret ad ultimum uictus ne lex a se condita uiolaretur, suo prius deinde filio eruto oculo utrisque usum uidendi reliquit, sicque mirabilis equitatis temperamento se inter misericordem patrem et iustum legis latorem partitus est ¶ Sibilla erophila in samo clarauit ¶ Deyoces apud medos regnauit qui egbanam condidit ¶ Parthenij tarentum condiderunt ¶ Glaucus dechio primus ferri glutinum intra se excogitauit ¶ In insulis balearibus baliste usus inuentus est. / 5a. pa. de Amon rege Juda / et phalari tyranno, et ligdamo

Amon fecit malum sicut ipsius pater et tetenderunt ei insidias serui sui, et interfecerunt eum in domo sua, populus autem percussit eos qui interfecerant regem et statuerunt regem pro eo Josiam filium eius cum esset annorum viij. ¶ Falaris siculus agregentinos accepta tyrampnide depopulatur, qui crudeli mente tormentis crudelior omnia nepharie in innocentes agens inuenit aliud quod iuste puniret iniustus, nam quidam eius artifex affectans tyranni amicitiam aptum munus eius crudelitati illius eneum taurum fecit, unde impositi subiectis ignibus, cum torqueretur, sonum extorte uocis capacitas concaui eius augebat et competens ymagini mugitum

exibat, ne cruciatus ipsorum humano sono tirannum ad misericordiam provocaret. Sed falaris factum amplexus factorem exercens opificem primum sua inventione punivit. Istius falaris ait Elinadus per zenonem philosophum tyrannis destructa est, qui cum ab eo torqueretur ut socios adversus tirannum proderet, neminem nominans adeo contra ipsum populum provocavit, ut ipsum interficeret. De hoc tamen zenone ait Valerius li° 3°, quod cum a tiranno torqueretur de cuius nece tractaverat dixit se velle secreto ei loqui, latus auriculo, aurem eius morsu corripuit nec ante dimisit, quam ipse vita, et ille parte corporis privaretur. Ligdamus syracusanus potens in olimpico certamine nec sudare nec sitire consuevit, eiusque ossa deprehensa sunt sine medulla esse ut ait Solinus.

xx^m^ ca^m^ de Josia et sibi contemporaneis, cuius prima pars

Iosias quarto anno regni sui, de gestis eius qui erat secundum Josephum etatis sue 12. pietatem et Justiciam mirabilem in se demonstravit. nam populum Jam revocabat ab ydolatria, et opera prava velut sermo emendabat. Porro regni octavo anno, omnem civitatem et omnem provinciam a cultu ydolorum purgavit, ut nullum vestigium ydolatrie superesset. Scrutabatur etiam domos ne quid suspectum lateret, misitque per totam provinciam, ut deferrent ad reparationem templi munera pro sua voluntate, ideo dicit quod usque ad Josiam archa fuit in domo Selum, ex quo tempore archa fuit extracta de templo propter repositionem ydolorum, fuit autem Selum patruus Jeremie pater anancemiriolte. Et cepit Jeremias prophetare anno eius 13° et vidit virgam vigilantem ad percutiendum paratam et ollam succensam, idest babilonios a facie aquilonis, deinde abscondere lumbare iubetur ad eufrate ubi computruit, in signum quod populus aglutinatus deo sic lumbare renibus captabitur trans eufrate. Preteritus etiam est inventio deuteronomio in archa. c. 22. 2 p. 33. fecit multa et incomparabile autem celebravit phase 2° esdre p°. Ascendit autem nechao rex egipti contra regem assyriorum, audiens eum debilitatum, putans obtinere syriam, prius autem ascenderat contra adremon, qui regnabat in cartaminis. Cum igitur Jozias et adremon ad impediendum eum componerent acies et forte dum transirent de curru qui sequebatur eum more regio, sagitta vulneratus moritur in campo magedon, et planxit eum insolabiliter adremon cum exercitu suo et planxit universus iuda et maxime Jeremias qui super exequias scripsit trenos lamentabiles quibus utebantur cantores et cantatrices, ferunturque quia iuxta fontem et arborem mortuus est qui statim aruerunt. Epydaurus que nunc durachium conditur. Secunda pars de arione et delfino tale plurimo, et destructione Ninive.

Tunc arion methimneus lesbios atque Jones gravissimis morbis cautus eximpe presidio de quo ait agelius, arion fidicen lesbius per pandri regis corinthiorum familiarissimus cum grandi pecunia a sicilia corinthum quasi amiciores nautas corinthios elegit, hii pecunie cupidi arionem in mare proicere precipiunt, at ille omni spe vite perdita impetravit ut ante mortem ornari possit vestimentis suis, et carmen canere consolabile sui casus quod postquam implevit se de navi proicit, proiectum vero statim delphinus super fluctus eductum ad terram deduxit, arion autem talem se periandro obtulit et quod accidit narrat, sed rex immine

credit. Venientes ergo nautas de arione interrogat qui respondent eum in illis partibus gratia et pecunia fortunatum. Inter verba hec arion cum fidibus et ornatu suo se ipsis ostendit. Tales millesius claruit. Jo super naum ait erodotum dixisse subversam ninivem a rege medorum tempore Josie, de finali quoque subversione predixit naum, que facta est in hunc modum, fluvius qui circumdabat eam inundavit super eam facto pariter terremotu et igne de sublimi misso, que cum egit penitentiam liberata est tempore regis dein timentis. Ancus romam muro cinxit, pontem super tyberim fecit inter montem aventinum et Janiculum quos urbi addidit, hostiam condidit iuxta mare 16° miliario ab urbe a successore occisus est. xxi^m^ ca^m^ de Joachim rege Juda.

Ioachim vel Eliachim vel Jeconias primus filius Josie fuit, antequam factus fuit rex a populo Joachas secundogenitus quem post tres menses tulit nechao rex egipti, substituens Jeconiam c. 3e. 2. 2. p. 36. esdre p°. qui ei erat tributarius, hic malum fecit coram dno, Urie prophete se corripienti graviter comminatus est propter quod fugit in egiptum, post quem misit, et reductum morte turpissima interfecit. Anno 3° huius cepit regnare nabuchodonosor, qui nec de regibus assyriorum neque medorum fuit sed ex caldeis ex regia femina incerto coytu, propterea natus statim in silva proiectus est, et a quadam leprosa lactante eum capra nutritus est qui vocabatur bubo et ex his tribus nomen eius compositum est lingua caldea Nabuch dicitur bubo. codu. capra. nosor. lepra. hic victo rege egipti tulit omnia que fuerant circa flumen egipti, usque ad eufrate et transiens eufratem totam syriam cepit, usque pelusium excepta iudea et 8° anno regni sui ascendit in Jerusalem, captumque Joachim trahebat ligatum in itinere vero imposuit ei tributum, accipiens obsides de semine regio danielem et tres pueros. Circa tempora vero autem Jeremiam prophetantem destructionem civitatis et templi, Jeremia quoque incluso, librum hac scindi fecit Jer. 36° cum neque exemplo dechabitarum fuisset commotus 35°. Postquam autem tribus annis servivit ei Joachim, cum audisset quia rex egipti vellet rebellare contra eum, negavit quod promiserat et ascendens rex babilonis in iure federis civitatem intravit, et non servato federe occidit Joachim c. 3e. et constituit Joachim filium eius equivocum patri regem sed penituit eum et timuit ne propter cedem paternam, adhereret regi egipti, et obsedit Jerusalem, Joachim postquam regnavit tribus mensibus consilio Jeremie tradidit se nabuchodonosor cum matre et domo tota sua et principibus suis, et tulit nabugodonosor vasa templi, et tulit secum de domo regia et de principibus, et viros robustos vii^m^, artifices m. inter quos fuerunt mardocheus et ezechiel, et hec dicta est transmigratio, quia sponte se tradiderunt, et instituit nabuchodonosor patruum eius mathathiam filium Josie regem quem vocavit sedechiam in signum dm.

Tunc pitacus mitilenensis floruit. Tarquinius priscus licet corinthius ultro regnum romanum petens accepit, grecumque ingenium ytalicis artibus miscuit, numerum senatorum auxit atque militiam, cloacas fecit, quibus lutum et aqua urbis in tyberim defluunt. Capitolium hedificare cepit sic vocatum, quia cum fundamentum foderetur ibi caput hominis recens notatum literis sine corpore inventum est, ludos etiam romanos instituit, dicitur etiam quod urbis muros fecerit, forte quod ancus incepit iste supplevit. Xii tuscie populos frequentibus armis subegit, inde fasces trabee curules anuli falere. paludamenta pretexta indeque currus aureo.

equis quatuor triumphatus omnia tandem decora et insignia quibus imperii dignitas eminet ¶ ab anchi filijs orsus est / fasces hores consulum trabea vestis regia · toge preterea purpura · et toro · falere ornamenta equorum ¶ curules sella paludamentum insigne ducum et imperatorum / toro aut purpura et auro distinctum pretexta puerile pallium quo nobiles sub discipline cultu utebantur usque ad 27 · annum pretexebatur eum lator purpura / 26ᵘᵐ · ca.ᵐ

de Sedechia et sibi contemporaneis / cuius prima ps de Je. et fluc.

Sedechias fecit malum coram deo et negavit tributum nabu. preterea venit contra Jerusalem 8º anno sedechie / contradicebat autem Jeremias falsis prophetis prospera nunciantibus et tunc misit eum dominus in domum figuli Jer. 18º et vidit quod dissipatum est vas in manu figuli et fecit vas aliud sicut placuit in oculis eius / quo exemplo ostendit deus quia sic poterat facere de domo Juda / in anno etiam 4º Sedechie detulit ei cathenas dicens quia dedit dominus terram in conspectu nabu. / Jer. 27º misitque litteras ad omnem transmigrationem ut hedificarent domos et plantarent vineas quia ibi diutius manerent Jerem. 29 · et rescripserunt pseudo prophete sacerdotibus ut ponerent Jerem in nervum qui legerunt epistolas coram Sedechia et respondit Jer. visionem de ficubus optimis et pessimis / primis comparans transmigrationem Sedechie / secundis captivitatem et dixit dominus ad Jeremiam ut contereret laguncula figuli in signum conterende civitatis / et postea predicavit in atrio templi / et phasur sacerdos percussit Jeremiam et posuit in nervo educens ipsum in crastino 5º anno post 6 epistolam / Jerem cepit prophetare ezech. in babilone / ¶ Nabu. venit Jerusalem et rex egipti ut amoneret eum ab obsidione et movit exercitum quem fugavit nabucodonosor in ore gladij / cumque recessisset Nabu a Jerlm. dicebant Jerem ante egressisse / quidum pergeret in Anathot capitur quasi fugeret ad hostes / et incarceratur Jeremias ubi emit agrum ab ananeel / in signum reversionis post captivitatem / 2ª ps. de captione Jerlm et morte Sedechie

Nono autem anno Sedechie rediit Nabusardam et circumdederunt civitatem et clausa est civitas decem et octo mensibus / perterritus Sedechias Jeremiam de carcere tulit et veritatem secreto interrogans audivit tradendum caldeis / iterum autem publice predicantem / obtimates ad locum miserunt usque ad gutur finibus / tunc abdemelech ethyops unus eunuchus suasit regi · et eduxit Jerem inde positis veteribus pannis sub cubitis Jerem et super funes / tandem deficientibus victualibus capta est civitas / et Sedechias dum fugeret captus est et presentatus Nabu. in reblata / et reprehendit eum nabu. de ingratitudine contra munificum regem hostiliter agentem et de periurio in deum / et addidit magnus deus habens te odio propter nequitiam tuam tradidit te michi / fecitque filios occidi in conspectu eius / ipsumque excecavit et vinctum cathenis duxit in babilonem / nabuzardam vero templum et civitatem incendit / captivos et vasa domini transtulit in babilonem / Jerem libertatem et munera obtulit / recabitas liberos permisit / godoliam pauperibus terre et vinitoribus prefecit / qui vectigalia redderet nabu. / ¶ porro nabu. intrans cum triumpho babilonem solemnizavit diebus novem / precepitque Sedechiam duci cum aliquibus cantoribus templi / iubens coram comunicantibus psalere de canticis syon et dum ceteris daretur potus precepto regis / Sedechie datur aliquid laxativum / propter quod coram omnibus est fedatus reductus igitur in carcere nimio se dolore afflixit / itaque post paucos dies moreretur / cuius mortis causam cum cognovisset rex nabu. / cum regio honore sepelire iussit / 3ª ps de conditione massilie et milone

Anno quarto Sedechie massilia hedificata est ex asia enim ferentium Juventus hostio tyberis invecta amicitiam cum romanis iunxit / unde in ultimos galie sinus inter ligures ferasque gentes galorum condita est et ex nomine ducis sui massilij denominaverunt · hos varro trilingues ait / quod grece loquuntur latine et galice et valerius maximus li. 2º hec civitas acerrima est / nullum aditum mimis dando / ne talia spectandi consuetudo / et imitandi licentiam sumat omnis qui per aliquam religionis simulationem alimenta inertie querit clausas portas habet / mendacem et fucosam supersticionem submovendam existimans / ¶ a condita urbe gladius est ibi quo noxij iugulantur rubigine quidem exesus et vix sufficiens ministerio / in minimis quoque rebus omnia antique consuetudinis monumenta servant ante portas etiam arche iacent altera que liberorum altera que servorum morientia corpora vehiunt / ¶ venenum cicuta temperatum in civitate publice custoditur quod datur ei qui causas senatus exhibuerunt / propter quas mors sit illi expetanda / ¶ Sequitur massilientium civitatem in trace nulli cum tello licet prestoque est qui custodie gratia id acceptum exitum reddat / ut hospitia sua quemadmodum humana ita et tuta sint / terre autem mare et exiguitate studiosius mare quam terram exercere piscando / plerumque latrocinando quod illis temporibus glorie habebatur ab his galli usum vite cultioris et agrorum cultus et urbes muris cingere didicere / mansuefacta barbarie legibus non armis vivere / et vitem ponere et olivam ¶ milon crotoniensis bovem vivum ut ait solinus in olimpico certamine per stadium portavit inhumeris / et eundem ictu manus victimam fecit et eodem die totum assumsit non gravatus / hic ut ait valerius iter faciens per agrum cum quercum cuneis adinnsis fissam videret insertis manibus divellere conatus est / quas arbor excussis cuneis in suam naturam revocata compressit / eumque feris lacerandum prebuit / ¶ Solon populo suo leges dedit / Epimenides athenas subvertit / 27ᵘᵐ ca.ᵐ

de contemporaneis babilonice captivitati / cuius prima ps de reliquijs Juda / de morte Je. et ymagine virginis

Capta civitate Jerem planxit lamentationem hanc in Jerlm / et amaro animo suspirans et eiulans dixit / Quomodo sedet sola civitas plena populo / facta est quasi vidua domina gentium / princeps provinciarum facta est sub tributo etc. / Reliquie autem Juda / contra consilium Jeremie descenderunt in egiptum ducentes secum Jeremiam / et factus est ei sermo domini in taphnis sume lapides grandes / et absconde eos in cripta que est sub muro laterino in porta domus pharaonis / et dices ad eos hec dicit dominus / Ego assumam servum meum Nabu. et ponam thronum eius super lapides istos et percutient terram egipti / et peribitis vos cum egiptijs / et lapidavit populus Jeremiam lapidibus quos absconderat sub muro laterino / egiptij vero honoraverunt prophetam sepelientes eum iuxta tumulum regum / memores beneficiorum / nam aspides et corcodrillos oratione sua fugaverat / tradunt etiam pulvere eius loci aspidum percussuras sanari et corcodrillos fugare / Unde et Alexander macedo veniens ad sepulcrum prophete et cognoscens loci misterium transtulit eum in alexandriam gloriose sepeliens et extunc a terra illa prohibiti sunt corco

R. iiij⁹ 3351 .ii.

ꝑ. 2

R. iiij⁹ 26ᵘᵐ ca.ᵐ

26. ꝑ. 6

27. ꝑ. 3

27. ꝑ. 5

3362 .66.

Pulli qui inter omnia animalia forte mandibulaz superio-
rez mouent, et solo uisu oua sua fouent. exclusi autez pulli
statiz fugiunt parentez tamquam hostez. quia si illos rapere
possent statiz gluciunt ac deuorant, sed et aspides similiter
prohibentur. hic yeremias signuz dedit egiptijs, quod eoruz
ydola subuerti oporteret cum uirgo pareret, unde et sacerdo-
tes eoruz in secreto loco templi ymaginez uirginis cum
puero statuentes adorabant, et cum ptholomeus interro-
gasset eos cur hoc agerent, responderunt paterne tradi-
tionis esse misteriuz quod a sancto propheta acceperant
et ita credebant in rebus esse uenturuz. hic etiaz templuz
euertenduz esse prenoscens archaz testamenti pro hijs
que in ea erant precibus suis absorberi fecit a petra que
est inter duos montes, in quibus iacent moyses et aaron.

Secunda pars de reliquijs captiuitatis et subleuatione Ioa-
chiz et successoribus Nabu. ac Tulio seruilio. —

Quinto anno captiuitatis descendit Nabuchodonosor in
syriaz inferiorez et obtinuit eaz et moabitas
et amonitas, et tandez intrauit egiptuz
eamque subuertit et regez occidit, aliumque substituens. Iu-
deos ibi existentes captiuos duxit. ¶ Mortuo autez Nabuchodonosor
regnauit pro eo filius eius nabuchodonosor iunior, qui templuz bel-
li magnifice decorauit, ciuitatez reparans ita ut nequaquam
obsidentes ualerent fluuiuz conuertere. hunc tradunt
uirtute et operibus herculez transcendisse. plantauit
ortuz qui suspensibilis dicebatur propter uxorez, que
mediaz unde orta fuerat uidere cupiebat. ¶ Post hunc
regnauit frater eius euilmerodach, qui 37° anno capti-
uitatis subleuauit caput Ioachiz regis iuda de carcere
quia pater eius seruauerat cum eo fedus. tradunt autem
quidaz quod iste in diebus eiectionis paterne multa impie
gessit, pater autez restitutus accusatuz posuit in carcere
ubi erat Ioachiz, ibique fuit usque ad mortez patris, cumque
regnare cepisset eleuauit Ioachiz, quez sociuz in carcere
habuerat, timensque ne surgeret pater suus qui de bestia
redierat in hominez, consuluit Ioachiz, ad cuius consili-
uz cadauer patris in 30 partes diuisit, totidemque uultu-
ribus dedit, et ait Ioachiz non resurget pater tuus
nisi omnes ulturez prius redeant in unuz. hoc tempo-
re inuentus est ludus scachoruz. ¶ hic tres filios habuit
qui ei in regno successerunt. 3a pars de regibus Romanis

Romanoruz Sextus Tulius seruilius sic dic-
tus quia de nobili ancilla natus, patre eiz
eius Cormiculo sue urbis principe occiso, ma-
ter grauida inter captiuas cognita propter nobilitatez,
a matre tarquini seruitio prohibita est. nato puero dormi-
enti flamma circa caput emicuit, quez regis mater tana-
chil admirata conseruatuz pueruz in moduz filij educa-
uit, et ad fastigiuz euexit. uulnerato eniz tarquino, ta-
naquil clausa regia de fenestra populuz tumultuantez
alloquitur et iubet bono animo esse, sopituz fuisse regez
subito ictu capitis iaz ad se redisse absterso cruore, inspec-
to uulnere omnia salubria esse et confidere ipse diez
ipsuz esse uisuros. ¶ Interiz seruius cum trabea et lictoribus
prodit et regia sede locatus regez se simulat, deniuz pala-
factaz regis morte ille presidio firmo munitus iussu populi
et uoluntate senatus regnauit. hic tres montes urbi
adiecit quirinalez, brumalez et esquilinuz, fossas circuz mu-
ruz duxit, censuz romanoruz ciuiuz primus instituit, et
inuenta sunt capita romanoruz ciuiuz 80 milia et ad
extremuz tarquini superbi generis sui sceleze occisus est,
maximaz urbez quasi domuz unaz rexit. ¶ Tarquinius
ex moribus cognominatus superbus, auidus paterni reg-
ni incitabatur amplius a coniuge secunda tulia, maio-
re dicente quia meminisse deberet se tarquinii prisci fili-
uz, si erat cui se nuptaz putabat, et uiruz euz putabat et
regez, nec sibi a chorintho nec a tarquinijs, ut patri suo,
aliena magna moliri necesse est. Nam dij penates pa-
trijque patrisque ymago et domus et regia cum domo regale
soliuz et nomen tarquiniuz creant uocantque regez. ¶ Si
uero ad hoc parz est animi facessat inde ad tarquinos aut
corinthuz retro se uertat ad stirpez fratri quam patri similior.
¶ Ille uictus ambitione et molesta uxore paternuz regnuz
maluit rapere quam expectare et iussis percussoribus seruio rege
occiso male partaz pietatez non melius egit quam acquisierat. usus
in senatu cedibus in cunctis superbia. ¶ Et cum seuitia domuz
fatigasset tandez in hostes conuersus est, capta sunt in latio
ualida opida, ardea, oriculuz, gabij, suesa, pometia. hec fi-
liuz simulauit hostez et recepit ut uolebat a gabijs, per nun-
tiuz consulentez quid agere deberet eminentiuz forte papa-
ueruz capita uirga decutiens, et per hec principes interficien-
dos informans non intelligente nuntio respondit sic faciat.
¶ hic circa incarceratos compedes et huiusmodi crudelia
excogitauit. ¶ Tandez populus romanus qui eius tulit su-
perbiaz libidinez non portauit. Sextus enim filius eius lu-
crecie dormienti cum ferro in manu amorez fatetur et preci-
bus minas addidit, moriens inquiens si uorez emiserit, et cum
uidisset nec mortis metu inclinari ad metuz dedecoris addidit
dicens se iuxta eaz mortuaz se posituruz seruuz nuduz, ut
in sordido adulterio necata dicatur. ¶ Victa pudore lucrecia
hec patri ac uiro uocatis denunciat, illi respondent mentez
non corpus peccare uertuntque noxiaz in auctorez delicti. illa
uero ait uos uideritis. quid illi debetur, ego me etsi pecca-
to absoluo a pena non libero, nec ulla impudica exemplo
lucrecie uiuet, cultruque sub ueste absconditum in corde fixit.
Inde merhus regnuz cum patre amisit, cepitque roma per
consules regi. ¶ Expulsus itaque tarquinius ad porsenaz rege
clusinuz se contulit, et aliquoruz romanoruz factione confi-
sus exercitu tuscoruz et alioruz ut recuperaret regnuz
usque ad litus tyberis iuxta ianiculuz accessit sed bello pulsus
est. xx. p. ii. ¶ Regnatuz est rome annis 244. Romulus
exarsit in armis, numa ferreuz populuz temperauit re-
ligione. tulius bellandi disciplinaz dedit. Ancus urbez colo-
niaz extendit pontez iunxit, muro assecurauit. Tarquini
ornamenta ostenderunt principis et populi dignitatem.
Seruius censu egit, ut se nosceret ipsa respublica. superbus
coegit ut libertatez quereret. 4a pars de ezechiele propheta

Anno 10° percussione ciuitatis adductus est ezechiel
sacerdos in spiritu in montez excelsum nimis
et ostensa est ei descriptio ciuitatis et templi.
hic in caldea prophetabat populo et signuz dedit populo
in fluuio chobar ut quando deficeret sustineret desolationez
quando inundaret sperarent regressuz. ¶ Ad euz quandoque
conuenerat multitudo captiuoruz ad fluuiuz chobar, et
caldei rebellionez ueriti irruerunt super eos. ezechiel uero
oratione sua super aquas cum omni multitudine populi a-
bulans ad ripaz alteraz se recepit, et quotquot hostiuz pre-
sumpserunt eos persequi submersi sunt. Itez per orationez
pisciuz copiaz populo prestitit ad uescenduz, sepe quoque mul-
tis deficientibus uitaz restituit. Iudicauit et transgressores
legis et precipue quosdaz de tribu dan et gad, qui in dominuz
committerent impie persequendo legis custodes, et fecit contra

eos prodigium ut dicit epifanius: quia filij eorum et uniuersa pecora a serpentibus perierunt, et predixit quod tribus ille non reuerterentur ad propria, ob hoc excarcerabant distrauerunt equus per crepidinem saxorum et excerebrauerunt eum, et sepelierunt in agro mauricin in sepulcro sem et arphaxath in spelunca duplici, ad cuius similitudinem abraam in ebron sepulcrum composuit.

Sepultura arphaxat uber

Quinta pars de septem sapientibus grecie

Tunc etiam sapientes grecie floruerunt videlicet ·1· tales milesius princeps phylosophorum, Jonithi generis, secundum Augustinum 8. de ci. d. ubi distinguit duo genera phylosophorum ytalicum ex parte ytalie que quondam magna grecia vocabatur, et Jonicum ubi nunc grecia nominatur, ytalici autem generis fecit pitagoram samium. ·2· Solo Atheniensis qui dicebat se cotidie aliquid discentem senescere hic moriens assidentibus amicis et sermonem de quadam re conferentibus, caput erexit. Interrogatus quare id fecisset respondit ut cum istud quicquid est de quo disputatis percepero moriar, huius fuit illa sententia, felicitatis iudex dies ultimus est. ·3· Pitacus tercius mitilenus, qui ita pectus moderatione instructum habuit inquit valerius li. 4 quod anseum poetam, in amaritudine odii et uiribus ingenii contra se pertinatissime usum tyrannidem a ciuibus delatam adeptus, tantummodo quid opprimendo posset admonuit. ·4· Chilon lacedemonius ·5· Theodolus lidius huius fuit sententia quia magis amicorum inuidiam quam inimicorum insidias cauere debemus, illud enim apertum, hoc celatum est malum nocendique fraus quo non speratur potentior. ·6· Periander corinthius ·7· Bias prieneus qui capta ciuitate sua ut ait valerius interrogatus cum omnes honusti preciosarum rerum pondere fugerent, cur de bonis suis nihil secum ferret, respondit: Ego enim omnia bona mea mecum porto, pectore enim illa gestabat non humeris. huius sententia fuit oportere in usum uersari amicitie, ut reminisceret eam ad graues inimicitias posse conuerti, et inter duos amicos quam inter duos inimicos molestius est iudicare. De hijs septem sapientibus recitat valerius libro 4°. quia a piscatoribus quidam iactum emerat, extracta aurea mensa, controuersia orta est, illis piscium capturam uendidisse affirmantibus, isto uero dicente se emisse fortunam iactus placuit ciuitati ut consultaretur apollo, qui respondit illi esse dandam, qui sapientia ceteros prestaret, tunc illi taleto eam dederunt, et ille cessit biati, et ille pitaco, et is protinus alij, sicque per omnium sapientum orbem, ultimo ad solonem peruenit qui titulum amplissime prudentie et premium et apolinem transtulit.

29.c.6.

6ta pars de uisione Danielis

Daniel in caldea captiuus cum tribus pueris eruditur annis tribus in litteris et lingua caldeorum ut staret postea coram rege, respuens cibum et uinum regium sibi constitutum leguminibus et aqua contentus fuit, et inuenit rex in eis omne uerbum sapientie quod sciscitatus est ab eis, in decuplum super omnes magos et aureolos regni sui, fuit autem daniel de semine regio secundum Josephum et epiphanium sed lxx. sacerdos de tribu leui. Nabucodonosor secundo anno regni sui cogitans quis regnaret post eum uidit sompnium, et oblitus sompnij faciebat interfici omnes sapientes babilonis quia sompnium indicare non poterant, sed daniel eos liberauit, qui regi sompnium dixit, et exposuit sic: Videbas statuam grandem, cuius caput et collum erat aureum, hoc est regnum tuum, pectus et brachia de argento hoc est regnum persarum et medorum secunda scilicet monarchia, uenter et femora ex ere tercia monarchia alexandri, propter sonoram famam, tibie ferree · quarta monarchia romanorum que quasi ferrum perdomuit orbem, pedum pars quedam est ferrea Julius cesar, quedam fictilis pompeius, et abscisus est lapis de monte sine manibus id est Christus de uirgine et percutiens statuam ita comminuit, ut de tota statua nec remansit uestigium. Tunc rex deum coluit danielis et statuit eum super omnes prouincias et sapientes babilonis et obtinuit daniel ut tres socij eius principatum haberet super prouincias, ipse uero staret in foribus regis. Secunda uisio. Cum nollent tres predicti quibus prefectus ceteri inuidebant adorare statuam in campo duza, missi sunt in fornacem ignis ardentis, et uidit rex quartum cum eis similem filio dei id est angelum et erumpens flamma incendit quos reperit de caldeis. Illi autem tres laudantes deum dicebant benedictus es deus patrum nostrorum etc. et uocati a rege exierunt, nec capillus capitis erat ustus. Rex autem edixit ut qui blasfemaret deum eorum periret ca. 3°. et restituit eis principatum. qui mortui in uno specu in babilone sepulti sunt. Tercia uisio est. Epistola regis que narrat se sub specie arboris uisum ob superbiam suam in bouem anteriis, et in leonem posterius, sed misterium tyrannorum, qui in prima etate uoluptatibus dediti sunt ac ceruicosi. In fine crudelitati et rapacitati, quem solus daniel semper increpabat et orationem pro eo fundebat, i. ut vij. annos deus in ·7· menses conuerteret, in quibus 40 diebus insaniam patiebatur, idest alienationem mentis, et alijs 40ta diebus reuersus ad cor hominis flebat in oratione, adeo ut oculi eius caro fierent, iterumque ad insaniam reuertebatur 40 · diebus, donec complerentur vij menses, post quos non statim regnauit, sed constituti sunt pro eo septem iudices. Ipse uero usque ad finem ·7· annorum penitentiam egit, a carne et uino abstinens secundum consilium danielis, et utebatur leguminibus et herbis ca. 4°. Sed baldasar de 4 · uentis qui pugnabant in mari, idest quatuor angelis pro regnis laborantibus, et iiij bestijs idest quatuor regnis in leena, ratione libidinis regnum assiriorum in semiramide et filio, ac sardanapalo, alas aquile habuit propter longam durationem usque baldassar, large loquendo de illo regno, et auulse sunt ei ale, et tamen stetit supra pedes suos, et cor hominis datum est ei, ad nabuchodonosor refertur, in urso autem regnum persarum et medorum propter patientiam laboris et uictus parcitate, nam pro pulmento sale utebantur et cordamomo, et dicitur in parte urso similis, quia in populo dei nichil crudeliter egit, tres ordines dentium sunt media persia et caldea, uel tres principes supra 120 satrapas, qui dicebant comede carnes plurimas, hoc tangit cyrum et asuerum qui concessit amam omnes iudeos perimere, in pardo regnum grecorum, propter alexandri uelocitatem, unde et alas habere dicitur, quatuor capita eius sunt 4 · successores. In iiijta que erat similis apro secundum ebr. iuxta illud uastauit eam aper de silua regnum romanorum comminuens omnibus, et habebat cornua 10 · idest regna, quod prospicit finem mundi.

Margin notes: ·T· · 20.c.5. · 28.c.5. · Secunda uisio · 3a uisio · 4a uisio · 1a uisio

·88·f·3·

et ecce cornu aliud paruuz ortuz est de medio eoruz hic est antixps ignobilis de tribu dan, in obscuro loco babilonie scilicet nasciturus ex seminibus quidez parentuz sed post conceptuz spus malignus descendet in uteruz matris, cuius uirtute puer deinde aletur et adolescet unde filius perditionis dicitur 2 thess 2o, et tria de cornibus primis euulsa sunt, quia interficiet reges affrice egipti et ethyopie, et alij septez uictorj colla submittent, et ecce quasi oculi hominis erant in eo idest subtilis consideratio, quia magice faciet miracula, inueniet qz thesauros occultos, et erit ei os loquens ingentia, quia deuz se faciet, trahet multos Judeos specialiter terrore muneribus et miraculis. Aspiciebam

alia 2a·125·f·12· ·125·f·8·

her donec throni positi sunt, de quibus sedebitis super sedes duodecim Judicantes xij tribus et cetera, et antiquus dieruz sedit idest deus eternus Judex, ante eius faciez fluuius igneus rapidus qz egrediebatur, in quo celeritas Judicij in ictu oculi mille milia assistentium, et Judiciuz sedit, et libri aperti sunt scilicet conscientiaruz, et uidi qz interfecta esset bestia et alaruz qz esset ablata potestas quia cessabit omnis prelatio, et ecce cuz nubibus celi quasi filius hominis ueniebat, iuxta illud actuuz quemadmoduz uidistis euntez in celuz sic ueniet, et usqz in antiquum dieruz peruenit, quia sedet ad dexteraz patris et interroganti danieli unuz de adstantibus ueritatez respondit per singula dicens addens qz antixps sanctos conteret in tempus et tempora et dimidiuz temporis, ebreus enim nomine temporis intelligit annuz

5ta visio ·88·f·4·

C·7· ¶ Quinta uisio ¶ Sub eodez in susis castro, quod est in elaz ciuitatez, de ariete habente cornua imparia idest regno medoruz et persaruz, et irco in eum efferato, cui successerant quatuor cornua, idest iiij successores de quoruz uno modicuz cornu factuz est magnuz anthiocus epiphanes, et magnificatuz est contra fines egiptios et orientez contraqz fortitudinez celi idest Judeos et deiecit de stellis et conculcauit eas usqz ad principez fortitudinis, idest deuz magnificatus est, et ab eo tulit iuge sacrificiuz, et deiecit locuz sanctificationis eius in templo ponens statuaz Jouis, usqz ad uesperaz et mane dies 2300· et mundabitur sanctuariuz quia ab introitu anthiochi in perdz usqz ad mundationez factaz a Juda machabeo, per successorez diej et noctis fluxerunt anni 6· menses 3· dies 20·

6ta visio

C· 8· ¶ Sexta uisio, ¶ Sub eodez de destructione regni sui per cyruz et dariuz exposita scriptura in conuiuio que continebat, mane, techel, fares idest numeratuz appensuz, diuisuz est regnuz tuuz et datuz est persis et medis

7a visio

C· 9· ¶ Septima uisio ¶ Sub dario de angelo qui danielez liberauit de lacu leonuz, ubi preter uoluntatez regis positus fuerat, quia decreto principuz in inuidia promulgato de petitionibus non faciendis nisi a rege, fer orando in die contra fecit

8a visio

ca° 6· ¶ Octaua uisio ¶ Sub eodez gabriele euz certificante de aduentu xpi post ·70· ebdomadas, et captiuitate finali futura per romanos post edificationez ciuitatis per neemiaz et alios C· 9· ¶ Nona

9a visio

uisio ¶ Sub cyro, cuz ieiunans iuxta tigriuz, ut deus sicut dederat animuz principibus liberandi iudeos, ita daret populo animuz redeundi, et uidit uiruz uestituz baltidi, cuius corpus chrisolitus oculi lampades

facies fulguris qui dixit se impedituz, et princeps regni grecoruz restitit ei ·21· diebus sed reuertebatur ut postea desiderata nunciaret, ca° X°. ¶ Decima uisio ¶ Cuz idez

·10· visio

nuc de successione regni persaruz et alexandro cuz suis successoribus, et ·maxime regibus egipti et syrie scilicet anthiochi epiphani et antixpo per tempus et tempora regnaturo cuz certificauit, ¶ Hunc danielez magnus Nabuchodonosor filioruz suoruz coheredez facere uoluit, cuz post insaniaz in regnuz est restitutus, qui ait absit ut hereditatez patruz relinquaz, et incircuncisoruz domus adhereaz ¶ ystoriaz susane patet esset facta adhuc cerente captiuitate, quia daniel adhuc erat Juuenis quando Judicauit senes, uixit autez usqz ad tempora cyri, quo autez tempore post laxataz captiuitatez mortuus est ignoratur, mortuus uero sepultus est cuz gloria solus in sepulcro regali

28·us ca.m De Cyro et sibi contemporaneis, cuius

·38·28· 30·

Cyrus primus ¶ prima ps de natiuitate eius rex persaruz fuit, astrages uero ultimus rex medoruz uidit somniuz, qz de genitalibus filie sue oriebatur uitis que totaz asiaz occupabat, coniectores interpretantur nepotez ei ex filia, et regni amissionez, propter quod filiaz dedit plebeio militi cambisi ex obscura tunc gente persaruz, ne natus puer ex paterno genere superbiret pregnantez filiaz ascuit, et natuz filiuz exponenduz tradidit arpago secretario suo, is uerituis ne regnuz ad filiaz deueniret mortuo rege, et homicidij peteret ultionez pastori regij pecoris pueruz exponenduz tradidit, quez cuz exposuisset in nemore, indicauit uxori at mulier supplicauit sibi deferri pueruz, cuius precibus fatigatus pastor reuersus in siluaz inuenit iuxta infantez canez feminaz paruulo ubera prebentez, et a feris alitibusqz defendentez, motus et ipse misericordia qua canez similiter motaz uiderat pueruz defert eadez cane anxius prosequente, cuuqz attulisset uxori, alusit ei quasi diu note, uorauitqz pueruz spartaciz, idest catuluz, tantusqz in illo uigor et dulcis quidaz blandientis risus apparuit ut pastorez ultro rogaret ut permitteret sue fortune nutrire pueruz, atqz ita permutata sorte hic pro filio pastoris educatur, ille uero pro isto exponitur grandiusculus autez a pueris rex sorte efficitur, et contumaces uerberibus arcet, quoruz parentes interrogant pueruz qui nichil mutato uultu, se ut regez fecisset respondit, miratur rex constantiaz, ac in memoriaz somnij et interpretationis reuocatur, atqz cuz uultus et expositionis tempus et pastoris confessio conuenirent, Rex arpago filiuz eius epulanduz tradidit qui dolore simulato, odiuz regis in uindicte occasionem distulit, pueruz cyruz cognominans quod interpretatur heres, quasi dicat licet reluctetur astrages hic est heres

2a pars de primo bello cyri contra astragez qui dariuz in filiuz adoptauit

Cum autez adoleuisset puer, arpagus dolore orbitatis admonitus scribit ei, ut relegatus ab auo in persias fugerit, ut omidi per euz paruuluz iusserit, qz sit suo beneficio reseruatus qz regez offenderit, filiuzqz amiserit ortatur itaqz ut exercituz paret, et proinaz ad regnuz uiaz ingrediatur, transfectione politicus, quibus receptis eadez somno aggredi iussus est sed premonitus ut quez postera die obuiuz haberet, sociuz cepti assumeret, igitur ante lucano tempore, cuius iter agressus, obuiuz habuit seruuz de ergastulo cuiusdaz medi fugientez, huius regni

sita origine, ut Persam cognovit, demptis compedibus comitem assumpsit ac Persepolim urbem ingreditur. Ubique convocato populo, iubet omnes cum securibus paratos esse, et silvam vie circumdatam excidere. Qui cum strenue effecissent, eosdem postera die ad paratas invitat epulas. Deinde alacrioribus convivio factis, rogat si condicio proponatur, utrum hesterni laboris vel presentium epularum sortem eligerent. Ut acclamaverunt omnes presentium, intulit hesterno labori esse subiectos dum Medis subicerentur, quare omnes bellum Medis leti inferunt. Astrages hoc facto timens Darium consobrinum adoptavit in filium, et summam belli Arpago commisit, oblitus demeriti sui in eum, qui acceptum exercitum Cyro per deditionem tradidit, regis crudelitatem defectione ulciscens. / 3a ps. de 2o et 3o bello

Ut autem audivit Astrages hoc, contractis undique auxiliis ipse in Persas proficiscitur, et repetito alacrius certamine pugnantibus suis, a tergo partem exercitus ponit et tergiversantes ferro agi ut in hostes iubet, et suis denuntiat ut non minus post terga fortes quam a frontibus invenirent. Pulsa proinde paulatim Persarum acies redit, quibus matres et uxores eorum occurrentes obscena corporis ostenderunt, rogantes num in uteros matrum vellent refugere. Hac repressi castigatione in bellum redeunt et quos fugiebant fugere compellunt. / Quarta ps. de translatione monarchie in Persas

Captum autem Astragem non ut hostem sed ut avum Cyrus tractavit, nam regnum Hyrcanorum ei concessit. Dario vero tamquam fratri matris tradidit regnum Medorum, sed arcem seorsum cepti negotii prefecit. Medis civitates Persarum que Medis tributarie erant, mutato imperio, a condicione liberavit, que res Cyro multorum bellorum origo fuit.

Quinta pars de captione Babilonie

Domitis exinde plerisque gentibus, cum adversus Babilonia bellum gereret, Cresus rex Lidorum, cuius divitie insignes, in auxilium venit, victusque et de se sollicitus in regnum refugit. Factum est autem dum Cyrus Babiloniam obsideret, ut fluvius Gages unum regiorum equitum interciperet transmeandi fiducia persuasum. Rex iratus in amnem ulcisci statuit, contestans eum qui preclarum vorasset militem feminis vix genua tingentibus permeabilem relinquendum. Productisque fossoribus in 360 alveos comminuit. ¶ Cena autem facta Baldassar rege Babiloniorum obtimatibus suis ac bibente cum eis, et uxoribus et concubinis suis in vasis que asportaverat Nabuchodonosor de Ierusalem de templo, et laudante cum eisdem deos suos, quia intellexerat transactos esse 70 captivitatis annos, nec tamen liberatos Iudeos a sua iurisdictione, apparuit manus scribens in pariete, ut 6a visione Danielis continetur. Factisque meabilibus vadis, eadem nocte visionis capta est civitas, et Baldassar mortuus, et successit ei Darius, cui Cyrus tamquam maiori in omnibus deferebat. Quidam vero tradunt quod mater Baldassar pro qua factus fuit ortus suspensibilis filia fuit Darii, et quia Baldassar filium non habebat, festinabat Darius occupare Babilonie regnum. Capta est autem civitas anno primo Cyri regis, nec extunc reparata sed in desertum redacta, quod de manu elaborante aperte consumendum ostendit. Et usque tunc, ut ait Io., Daniel potens fuit in Caldea, postea vero a Dario in Medos translatus, et unus fuit de hiis qui preerat 120 satrapis, et cogitabat eum rex constituere super omne

regnum, sicut in eius visione 7a continetur. Fuit autem infusus castro metropoli Elamitarum, in qua excelsam turrem extruxit mire pulcritudinis, ubi reges reliqui conduntur. Susis a fratre Memnonis condita a Suse fluvio nomen accepit. In Persida ibi fuit regia Cyri lapide candido et vario, cum columpnis aureis et laquearibus et gemmis distincta, continens etiam similitudinem celi, stellis micantibus et ceteris quasi incredibilibus. / 6a ps. de solutione captivitatis Babilonie

Anno itaque primo Darii Daniel oravit Dominum ut Darius et Cyrus liberarent populum suum, et promulgata est sententia de danda licentia redeundi. Et dum super hoc disponeret Darius, morte preventus est. Post mortem vero Darii Cyrus monarchiam orientis obtinuit, cuius sedem posuit apud Persas, licet regnum Medorum maius et nobilius foret. ¶ Primo igitur anno excitatus verbis Ys. xlv, qui ante 210 annos predixerat: Hec dicit Dominus christo meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, subiciam illi gentes et cetera, et ipse hedificabit michi domum in Ierusalem, licentiam dedit Iudeis redeundi et hedificandi domum Dei, et qui nollent ascendere iuvarent ascendentes. Ipsi vero quia omnes fere nati erant in Caldea et possessiones acquisiverant, eligebant remanere in terra nativitatis sue. Quod videns Daniel iterum oravit ut qui regi dedit animum licentiandi daret et populo animum redeundi. Tercio autem anno Cyri vidit Daniel nonam visionem. Erat autem inter Iudeos Zacharias natus in Caldea. Hic benedixit Salatiel in filio vocans eum Zorobabel ducem, quod interpretatur magister Babilonis, quasi diceret hic erit magister captivitatis Babilonie. Ad cuius prophete exhortationem primi surrexerunt de tribu Iuda, postea viri Beniamin et levite ut ascenderent Ierusalem, et ascenderunt 40 milia, ex viris 42 milia et 360. Reliqui vero servi et ancille et homines promiscui generis, sub Zorobabel duce et Iesu magno sacerdote, adhortantibus eos Zacharia propheta et Aggeo iuvene, sed mundum propheta Hesdre primo. Et remisit cum eo Cyrus partem vasorum templi 5400. ¶ Ille annus est 70us relaxande captivitatis, sed huic contrariare videtur Zacharie primo quod dictum est secundo anno Darii filii Ytaspis: Domine exercituum, usquequo tu non misereberis Ierusalem et urbium Iuda quibus iratus es? Iste iam 70us annus est. Ideo nota quia distinguntur 70 anni captivitatis a septuaginta annis desolationis templi. Primi computantur a 13o anno Iosie, in quo cepit Ieremias predicare, usque ad primum annum Cyri. Huic consonat Iosephus. Ieronimus tamen dicit primum annum Cyri fuisse tantum septimum annum ultime decadis. Secundi computantur a destructione templi usque ad secundum annum Darii, ut dictum est per Zachariam. Cui concordat Clemens in primo Stromate, ita scribens: et perseveravit captivitas annis 70 usque ad tertium annum Darii. / Septima ps. de templi fundatione

Anno autem regressionis congregatus populus edificato altari obtulit sacrificium matutinum et vespertinum, feceruntque solemnitates tabernaculorum. Anno autem 2o mense secundo iecerunt fundamenta templi. Porro Samarite indignati impediebant eos, cumque per se impedire non possent dederunt munera

principibus regum qui ei fauerent tyro ignorante. Ita
quod tempore tyri non sunt erecti muri nisi usque ad appodia-
tionem. Arpagus apud tyrum primum locum habens contra
lamiam pugnat. 8a pars de bellis tyri contra lidos

Tyrus autem post uictam babiloniam compositis
in ibi rebus bellum transfert in lydiam et cresus
ipse capitur cum tyrus et uitam et patrimonii
partes et berem urbem concessit. In qua et si non regiam
uitam tamen proximam regie maiestati ducere poterat. Hec
clementia non minus uictori quam uicto utilis fuit. Quippe
ex uniuersa grecia cognito quod illatum creso bellum esset auxi-
lia uelut ad commune extinguendum incendium conflu-
ebant. tantus cresi amor apud omnes urbes erat ut
bellum quasi proprium suscepissent si quid crudelius in
eum actum fuisset. Interuenito autem tempore occupato
in alijs bellis tyro rebellauerunt lidij quibus iterum uic-
tis iuxta fluuium alim de quo dixerat apollo Cresius per dei
alim transgressus plurima regna idest amittet. Ille intel-
lexit perdet idest destruet. arma usque et equi adempti ius-
si sunt cauponas et ludicras artes et lenocinia exercere
ac si gens industria quondam potens effeminata molicie
pristinam uirtutem perdidit. Alij narrant quia nunc ius-
sit tyrus cresum igne supponi et assari. subito autem tanta
pluuia facta est ut eius imensitate ignis extingueretur.
unde occasionem habuit euadendi. cum que postea hec
sibi prospere euenisse gloriaretur. eadem nocte sompnia-
uit quod aqua perfunderetur. et sole desiccaretur. quod cum
filie indicasset. prudenter cum affixum. aqua perfundi.
et sole siccari interpretata est. captus igitur a tyro cum
fixus fuit. dicit autem solinus quod Cresi filius cum usque ad
illud temporis mutus extitisset exclamasse dicitur parce
patri meo tyre. et homines te uel casibus disce nostris.
9a pars de bello contra scitas uel amazones et morte tyri

Subacta autem asya Cyrus scitis bellum infe-
lit transiens araxem fluuium quorum regi-
na thamaris erat. que et massagetarum
dicebatur regina. Itaque tyrus cum in scitia aliquantulum
processisset castramentatus est. Postera die cum simula-
to metu et castra refugiens castra deseruisse. uinum affa-
tim et que ad cibaria pertinent reliquit. quod cum nun-
ciatum regine esset. adolescentulum filium ad insequendum
eum cum tercia parte copiarum mittit. qui cum castra obtinu-
isset. ignarus rei militaris. adolescens quasi ad epulas
non ad prelium uenisset. omissis hostibus insuetos barba-
ros. onerare se patitur uoracitate. Scite igitur prius e-
brietate quam bello uincuntur. nam cognitis hijs tyrus nocte
reuertitur omnesque scithas cum regine filio interfecit.
Thamaris exercitus amissionem et filij dolorem non in
lacrimas effundit. sed in ultionis solacia intendit. hos-
tisque recenti uictoria exultantis securitatem pari insidia-
rum fraude circumuenit. quippe simulata diffidentia re-
fugiens. tyrum usque ad angustias perduxit ubi compositis
in montibus insidijs. ducenta milia persarum cum suo re-
ge trucidauit. nec unus tante cladis superfuit. Caput
uero tyri amputauit. et in utrem humano sanguine ple-
num prohici regina iubet. cum hac exprobratione crudeli-
tatis. Satia te sanguine quem sitisti. cuiusque semper insa-
tiabilis tu fuisti. 10a pars de ysopo et pis-
trato. et ceteris euentibus illius temporis ac ceteris phis

Hoc anno tyri Esopus adelphis occiditur
fuit autem de ciuitate attica. hic fabulas composuit ad
uitam et mores hominum corrigendos. in quibus induxit
aues bestias et arbores loquentes. ipsius librum romulus
quidam ad suum filium tiberinum de greco in latinum trans-
tulit. Pisistratus Athenensis tyrannus ut ait Valerius
libro quinto cum adolescens quidam amore filie eius uirgi-
nis accensus. obuiam sibi factam osculatus fuisset. orante
uxore ut capitale supplicium ab eo sumeret. respondit si
eos qui nos amant interficimus quid illis faciemus qui-
bus odio sumus. Sic filie sue tulit iniuriam ac multo lau-
dabilius suam. Item a tyrasipo amico in cena conuicio la-
ceratus ita animum et uocem ab ira cohibuit ut putares
satellitem a tyrannio male audire. deinque tyarsipus concite
temulentie impetu uecti os eius sputo respersit. nec ta-
men illum ad sui uindictam attendere ualuit. quin et
filios suos patri uiolate maiestati subuenire cupientes
retraxit. Postero autem die thyarsipe supplicium a se uo-
luntaria morte uolenti exigere. ad eum uenit dataque fide
in eius amicitiam eodem amoris gradu se mansurum ab
incepto reuocauit. 11a pars de consulibus Romanis

Bruto et collatino ducibus quibus ultionem
sui commiserat lucrecia moriens populus
Romanus ad uindicandum libertatis et pu-
dicicie decus regem repente destituit eosque rectores insti-
tuit. Itaque iudex ex uno duplex ex perpetuo annuus.
ne potestas solitudine corrumpatur. uel mora uocaturque
consules ut reipublice se consulere debere reminiscantur.
Hic brutus cum uideret tarquinium omnem delere nobili-
tatis sobolem et inter ceteros fratrem suum clarioris ingenij
interfectum obtusi se cordis finxit. et profectus cum tarqui-
ni filijs apud delphos querentibus quis ex ipsis regnatu-
rus esset rome. et responso quoniam is qui matri primo
porrigeret osculum. quasi casu lapsus esset osculatus est
terram. Factus consul instituit pretores qui causas iuxta
consules et senatores tuerentur et posuit homines ad cus-
todiam capitolij quod est principale fortilicium Rome. hic
comperto quod duo filij studerent. totidemque uxoris sue fratres
reuocandis regibus in forum prodiit. et in contione media
uirgis cesos securi percussit. et cum aruncte filio tarquinij
in bello dimicauit. donec sua manu occidit. superque ipsum
mutuo uulnere expirauit. Colatinum autem romani ob
nomen et genus regium fascibus abrogatis urbe dimittit.
rode et substituto oratio codite publicola sic cognominato ex
multa dilectione ad plebem. qui ne saepe arcius offenderet
edes suas ceteris eminentiores ad yma redurit. Ipse mor-
tuo bruto socium sumpsit uoluntate senatus spurium lucre-
cium qui cito mortuus est. et post oratium puluerilum. sic
fuerunt quinque consules anno primo. hic cum hostes in-
stantes submouere non posset. ceso ponte transnatat
tyberim. nec arma dimittit. hic adeo pauper mortuus est
ut publico sumptu sepeliretur. iiijo anno consulum Roma-
ni superantes sabinos sibi famam auxerunt. Hugo flori-
ac. quod eodem anno Roma est a tarquinij superbia liberata.
quo babilonia capta fuit. propter raptum enim lucrecie que
nobilitatis et honestatis titulo polebat. expulsus est regno
romeque statutum enim ut de cetero rege numquam regatur.
A spartanis oraculo moniti horestis ossa inuenta sunt
que implebant longitudinis septem cubitos. ut ait solinus
anaximenes physicus agnoscitur. Symonides clarus ha-
betur. 29us ca. de cabisse et sibi contemporaneis
(cuius pa pars de gestis eius et 2a babilonia

Cambisses filius eius apud esdram dictus

Artaxerxes uel assuerus, qui dicitur Nabuc. regnauit in Niniue de patris mandato annis xij ante monarchiam. Hic imperio patris adiecit egiptum, offensus autem superstitione egiptiorum apis ceterorumque deorum edes diruit fecit, ad amonis quoque nobilissimum templum expugnandum exercitum misit qui tempestatibus et arenarum molibus pressus interiit. Vastata autem egipto babiloniam construxit in capite solitudinis ubi secundo castramentati sunt filii israel egredientes de egipto, ibi enim erat ciuitas etham deserta que fuit mephis, ibi et philadelphus templum instar Jerosolimorum hedificauit. Adeo autem seuerus fuit, ut quemdam iniustum iudicem excoriari fecerit et super sedem ipsius pelle coopertam filium eius ad iudicandum sedere mandauerit. Ortum etiam nili per circuitum quesisse dicitur, quia deficientibus cibariis ciba... ris coactus est carnes sociorum manducare.

[margin: ℞ 6.] [margin: l' Judith]

Secunda ps qualiter oloferne misit

Mortuo cyro quidam Arphaxat medus in ebactanis surrexit et reparauit eam, et inexpugnabiliter muniuit quasdam partes medie reconcilians ut tandem toti Medie imperaret. Hunc cambisses expugnauit cum regnasset 12 annis in Niniue et factus est monarchus et exaltatum est cor eius et misit ad omnes qui habitabant in cilicia et damasco et terra promissionis exigens ab eis tributa longe grauiora quam antecessores sui, qui omnes uno animo contradixerunt sibi. Judith p°. Misit igitur duodecimo anno regni sui, idest 1° anno monarchie, olofernem principem milicie sue qui occupauit omnia in cilicia et messopotamia usque ad mare c. 2°. et humiliauerunt se per legatos uniuersarum urbium et prouinciarum reges, et exibant ad eum cum coronis et lampadibus ducentes choros, nec tamen ferocitatem animi eius poterant mitigare, quin ciuitates et lucos destrueret, preceperat enim nabucodonosor ut omnes deos terre exterminaret, ipseque solus adoraretur ca° iii.

[margin: Coriolanus]

3a ps de obsidione Judeorum

[margin: Judith ℞ 4.]

Audientes autem filii israel timuerunt ne similia faceret ierusalem et templo et muniuerunt angusta montium et humiliauerunt se ad exortationem Joachim sacerdotis, et operuerunt altare domini cilicio et se sacerdotes cilicio induerunt ca° iiii. Sciscitanti igitur oloferni quis esset hic populus, respondit achior dux Amon qualiter uenerunt de caldea, et exierunt de seruitute egipti et captiuitate babilonica nec posset uinci nisi deus suus eis foret iratus ca° v. Mittitur igitur achior ut cum iudeis habitans captus puniatur cum eis, ut sciat quia non est deus preter nabuc. ca. 6°. et olofernes obsidens betuliam inuenit aqueductum quo refocillabantur in ciuitate, quo sublato, et tumultu populi suscitato, sacerdos ozias decreuit quinque diebus adhuc sustinendo dei misericordiam expectare.

[margin: ℞ 3.] [margin: Jud.]

4ta pars de Judith et morte olofernis

Judit de tribu ruben uidua et casta sacerdotes redarguit, quia dei misericordie terminum posuissent et premissa oratione unxit se et induit se uestimentis jocunditatis sue, olofernes statim captus est in ea, et dixerunt assirii quis contempnet populum istum, qui tam pulcras habet mulieres. Exposita autem causa aduentus sui ut scilicet non moreretur cum populo suo iussit eam introduci in loco thesauri sui, que petiit oportunitatem egrediendi in orationem, et solicitata Judith intrauit ad olofernem et bibit et comedit coram eo. Ille uero inebriatus est. Judith uero dormienti abscidit caput et fecit super muros poni

Insultumque facere ciues in assyrios, qui uidentes cadauer olofernis dixerunt una mulier ebrea posuit confusionem in domo Nabuc. et iudei persecuti sunt eos et 30 diebus tulerunt spolia. Achior autem circumcisus est et appositus ad populum israel et uenit ad uisitandum eam Joachim et uniuersi presbiteri, ipsaque accedit post canticum in ierusalem et obtulit uota sua, et conopeum olofernis purpura et auro gemmisque contextum et uasa eius uniuersa, et completis 105 annis mortua est.

[margin: 52 ℞ 2]

5ta ps. quare Cambisses impediuit opus templi, et de Romanorum gestis

Scripserunt autem principes transflumen resy scriptor omnium accidentium quia ierusalem reedificaretur ciuitas rebellis regibus nec posset rex postea facilem aditum habere in syriam, hoc autem ei scribebant memores salis quem in palatio comederant, tunc intermissum est opus dei, usque ad secundum annum darii. Anno nono consulum generi tarquinii superbi, congregatis omnibus sabinis et auxiliariis aliis, iurantibusque polientibus non redire nisi romam subuerterent, Romani supra consules creauerunt dictatorem et principem super exercitum, et sub eo quasi conestabulum milicie, primus uocatus est largius, secundus papirius cassius. Continuatis autem bellis annis duobus romani hostes suo subiecerunt dominio. Tunc magna facta in urbe diuisio tumultuante populo contra nobiles, quia in multis grauaretur, et cum populo erat marchus ualerius qui potens erat, et quasi princeps in urbe. Hic cum populo ad quemdam montem se reduxit ad bella paratus, sed prudentium consilio concordia reformatur, marcho predicto facto iudice et quasi populi defensore. Postea quintio marcio duce Romanorum, consulibus marcho fabio et gneo malio romani iuerunt contra ciuitatem bulsinam, ea uero subacta dux militesque spolia non recte diuisit urbi et sociis, unde urbe pulsus est. Ille uero ad Vulsinos Vegentesque se contulit et aggressus romanos pluries superauit et districtum uastauit usque ad 4 miliaria prope urbem, ibique castramentatus est. Romanos legatos ad se missos, offerentes emendam de offensa si ostenderetur irrationabiliter facta, probrose repulit, intulitque minas, nec a proposito flecti potuit nisi uenientibus ex urbe et ad pedes eius iacentibus, matreque ipsius ueturia et sorore uolumnia, que ut retrocederet uix lacrimis impetrauerunt. Hic quintius post tarquinium superbum urbem grauiter oppressit. Affuit tunc et fames et pestilentia, ita ut multi perirent. Fatigatis taliter romanis, Etrusci et Vegentes contra Romanos uenerunt, et contractis undique auxiliis, contra quos cum electa milicia iuerunt marchus fabius, et gneus malius consules, qui ante senatum iurauerunt non redire nisi subacto hoste et cum hostem acriter inuasissent, ab insidiis intercepti sunt ibi omnes periere fabii milites. Unde urbs multum debilitata est. Ibi etiam ceciderunt gneus malius et marchus fabius consularis, de omnibus romanis unus tantum aufugit iuuenis, qui noua portauit. Sed marchus fabius qui cum populo remanserat debilitatum hostem strauit et munitiones diruit et cum rediret ad urbem dispositum a senatu honorem uictorie renuit, dicens magis etiam dolendum super amissa milicia. Tunc consules et senatus quemlibet pugnatorem unum argenteum dare iussit, et

[margins: 50 ℞ 3 · primus dictator · 51 ℞ 7 · largius dictator, papirius cassius · defensor populi contra nobiles · marchus fabius, gneus malius · expulsio urbis quintium · Bellum contra · marchus fabius, gneus manlius · Ge. ℞ 12 · no° ex°]

-C. 29.

ascendit numerus ad . 128 z 18 . ¶ Sequenti anno exules de urbe et servi fugitivi coadunatis multis sub Erbonio sabino viro potente et magni vigoris aggressi sunt urbe ubi consul vallerius mortuus est, pene enim urbem destruxerunt et capitolium incenderunt ¶ Deinde minutius consul contra illos aggressus et in fuga versus in monte tunc vocato algido tutatus est, perisset vero nisi quintius sitinatus in terra sua habens multitudinem rusticorum succurrisset, descendentibus enim tunc romanis hostem superaverunt, quintius autem inter romanos receptus est ad cuius memoriam aurum de cipro cum lobus fecerunt et posuerunt ante portam que dicitur montem respicit / 6.ta ps. de morte Cambissis et regno magorum

Cambisses a nativitate sua furiosus fuit, unde licanus vesanus in orcu cambisses, sequitur pastus rede suorum ignoto te mile reddit, sed venera appellat illum feliciter furiosum, hic cum redi- ret damascum, cernuabus regum vertus, vidit per sompnium fratrem merguz regnaturum, tercius vero dubitavit enim occidere, et magum quendam ex amicis ad hoc deputavit cometem nomine, Interim ipse gladio pro- prio in femore sponte vulneratus occubuit in damasco, Magus autem nimio accepto ante famam amissi regis occupat facinus, prostratoque mergide cui regnum debe- batur, fratrem suum subiecit orapastem, erat enim de- coris et corporis lineamentis mago persimilis, que res eo occultior fuit quo regis persona apud persas sub specie maiestatis occultatur, Igitur magi ad favorem populi conciliandi tributa et milicie vacationem in triennium permittunt, que res suspecta primo othato viro nobili fuit, et in cometu sagacissime hic per internuncium querit a filia, que inter regias pellices erat, ac cyri filius rex esset, illa se ignorare respondit, que amonita est, dormienti pertractare capit nam mago illi cambisses aures preciderat, factus demum per filiam certior sine auribus regem esse, optimatibus persarum rem indicat, et in eius cedem fit coniuratio, duo autem socii fuerunt huius coniurationis, qui occultato sub veste ferro ad regia pergunt — et ad magos pervenerunt, qui duos de 7. interfecerunt, ipsi tamen corripiuntur a pluribus, quorum alterum gobrias amplexus cunctantibus sociis ne ipsum pro mago occiderent, quia res obscuro loco gerebatur, adigi mago ferrum per suum corpus iussit, fortuna tamen ita regente illo manente incolumi magus interficitur, occisis ergo magis recuperandi regni magnum fuit mirum quod sequenti dicetur ca.° / 7.ma pars de dyocle, et ypia ac policrati fortuna, et damonis et phitie amicicia /

Pisistrato dyocles filius successit qui per vim stuprata virgine a fratre puelle interficitur, ypias autem frater dyoclis paternum tenens imperium, comprehendi iubet interfectorem fratris et nominate cogit consocios cedis, qui consulto nominavit omnes amicos tyranni quibus interfectis interrogatus si quis de predictis superesset, Respondit neminem superesse quem mori vellet nisi tyrannum, qua voce post vindictam sororis se ostendit et tyranni victorem, huius virtute admonita civitas ypiam in exilium egit, ¶ Policrates samiorum rex habundatissimus bonis conspicitus vite fulgorem, invidiam usque concessit, nec mirum, quisque enim cupite rei fructum ab eo

-C. 30.

consequebatur, semel dumtaxat vultum mutavit, pro brevi tristicia ne enim omnis incomodi expers esset anulum sibi ad modum gratum in mari proiecit, quem tamen continuo recuperavit, capto pisce qui eum devoraverat, sed que istius felicitas quem orontes dary regis prefectus in excelsissimo montis vertice affixit, primo ethiorum . nullus vitam finiens miserabiliter dicitur felix ¶ Damon et phitias ait vallerius libro 4.° pitagore fuere discipuli, et tam fidelem inter se iunxerunt amorem, ut cum alterum ex hiis dyonisius siracusanus interficere vellet, impetrasset que tempus quo domui sue disponeret, alter se vadem dare pro eo tyranno non dubitavit, appropinquante autem termino nec illo redeunte stulticie arguebatur, at ille se nichil de amici fidelitate predicabat, In momento autem ille debito veniens se presentat, admiratus tirannus amborum animum remisit supplicium et rogat se fieri amicicie sodalem tercium / 30.ma de dario et filio ytaspis, et sibi contemporaneis cum p.^a^ p.^de^

Darius ytaspis filius quem eius sublimitate in regni quidam fuisse tarquinium asserunt regnum obtinuit, erat enim magorum occisores, ita et virtute pares, ut difficile ex hiis equalitas electionem populo faceret, inter se igitur concordant, ut religioni et fortune regimen committant, pactique sunt, ut ante regiam die statuto omnes equos primo mane perducerent et cuius equus ante solis ortum vicium primum edidisset is rex esset, Dario vero de regno solicito equi custos ait, nichil sibi negocii superesse, per noctem enim pridie, equum ante diem statutam ad locum duxit et eque emittit, Postera autem die cum ad locum pervenisset equus darii ex desiderio eque, statim vicium edidit et ceteris aliis felix auspicium dno dedit, tanta autem moderatio ceteris fuit, ut adito auspicio confestim equis desilirent, et darium regem salutarent, Moxque darius filiam cyri in uxorem sumit ut non tam in alienum translatum quam in familiam cyri commissum regnum videretur, babilonios solitum tributum negates occasione duorum magorum superavit, / 2.^a^ pars de bello

Postea quam cum filie antiri regis sitarum vel grecorum vel gotorum petitas nuptias non obtinuisset, putavit enim antirus quod cum filia vellet regni bellum ei intulit, scithiamque ingressus, cum septingentis milibus hominum, metuensque ne interrupto ponte istri reditus sibi intercluderetur, amissis 80 . milibus hominum trepidus refugit ne vero ubique deformis dampno milicie haberetur, mittit cum parte copiarum pharnabasum ad subiugandam traciam ceteraque eius tractus regna, quod brevi tempore expeditus est, et ad Amintam regem macedonie mittens obsides petit, legati benigne recepti inter epulas crescente ebrietate petunt, ut more persarum amite, et alexandri filii eius, uxoribus exornetur convivium quas venientes petulantius perses contrectare ceperunt, sed alexander petulanciam legatorum ferro corripi iussit, pharnabasus autem videns legatos non redire, mittit illuc cum parte exercitus bubarem, qui captus amore filie amite omisso bello nuptias facit, et defuncto amita, alexandri non solum dampna, sed consequenter etiam perzi acceptum fecit. Darius expost minorem asyam et macedoniam devincit, et Jonas navali bello superavit, comperto que quod Jonibus athenienses contra se dedissent auxilium in eos bellum convertit, contra quos ypias se ducem obtulit, Athenienses contra darium auxilium a lacedemoniis pecierunt, sed non expectato auxilio cum decem . m. civium, et auxiliatoribus mille procedunt, Melchiades dux belli et auctor non expectandi auxilii fuit, maior enim fiducia in celeritate quam in auxilio, tanta fuit in bello prodeundi alacritas, ut

democritus flor3
popilia virgo viva sepelit

tu3 mille adeo passus inter duas acies essent/ citato cursu ante iactus sagittaru3 ad hostes venirent/ nec ad audacie successus defuit pugnaverunt enim tanta virtute ut hinc viros/ perside inde putares/ victi autem perse in naves refugiunt ex quibus multe suppresse/ multe capte eo bello fuerunt/ ¶ Tanta singuloru3 virtus fuit/ ut cuius laus prima esset vix iudicari potuerit/ Cynegiri autem atheniensis militis gloria magnis scriptoru3 laudibus celebrata est/ qui post prelii innumeras cedes et confugientes hostes ad naves cu3 navem onustam dextera tenuisset nec prius dimisit q̄ manum amitteret/ deinde sinistram apposuit que similiter abscissa est/ Postremo morsu navem tenuit/ et quasi rabida fera ad ultimum dentibus dimicavit/ Ducenta milia persarum eo prelio cesa sunt/ sine navibus/ cecidit et ypias concitator belli istius Interea du3 bellu3 darius instauraret/ in ipso apparatu mortuus est/ 3a pars quali babilonia rebellatem recepit

De illis etiam que illi intra regnu3 contingerunt/ quod dicendu3 est/ cu3 enim assyrii et rebellassent et babiloniam occupassent difficilisq3 urbis expugnatio esset/ estuante rege/ unus de interfectoribus magoru3 zopirus nomine domi sue vulnerari toto corpore iubet nasu3 aures et labia sibi precidi/ atq3 ita ignoranti regi se offert/ deinde sub fuge titulo formato de futuris consilio babiloniam se transfert/ ubi laniatu3 corpus ostendit/ queritur crudelitatem regis/ qui in regnu3 non virtute se initi equi sublimatus est/ iubet illos ex amicis exemplu3 capere quid hostibus cavendu3 sit/ hortatur ne menibus magis q̄ viribus confidant/ nota erat nobilitas viri/ pariter et virtus/ nec de fide timebat/ cuius veluti pignera cernebant vulnera/ Constitutus igitur dux omniu3 suffragio et accepta parva manu semel atq3 iteru3/ cedentibus ex consulto persis tandem universu3 sibi creditu3 prodit exercitu3 Urbemq3 darii potestate redegit/ Quarta pars quali zorobabel obtinuit/ ut templu3 compleretur

Hic dario zorobabel familiaris erat intantu3 ut cu3 interdixisset cambises templi hedificationem/ ascendit ad eu3 zorobabel et per eius interventionem temptavit/ animu3 regis mutare sed non valuit/ tuncq3 dario persuasit secreto/ ut voveret votu3 ad deu3 q̄ si eu3 regem faceret/ restauraret ei templu3 in ierl'm/ et universa eius vasa remitteret/ cu3 igitur audisset zorobabel/ hunc regnare/ fiducialiter venit ad eu3 et honoratus est ab eo/ ultra q̄ speraverat/ nam in cubiculo regis dormiebat cu3 aliis duobus cubicularius/ porro rex exhibuit cenam satrapis et prefectis indie et ethyopie et magratibus. 127. provinciaru3 illam autem noctem expergefactus dixit insompnem/ proposuitq3 suis custodibus/ quod omnibus esset fortius/ scilicet/ rege muliere et vino/ promittens munera ei/ qui sapientius responderet/ et primus dixit regem quia sicut homo prest animantibus rex preest hominibus/ Secundus vinu3/ quia cu3 rex presit animi vigore/ fortitudo vini aufert animi vigorem/ zorobabel mulieres utrisq3 preposuit/ nam et reges et eis qui vites plantant dominantur/ et eis conferunt vitam et alimentu3/ et viri pro eis animas suas ponunt/ viditq3 concubinam cuiusdam regis/ alapas ei dare/ et cu3 dolente rege dolere/ et cu3 ridente ridere/ super omnia autem dixit veritatem prevalere que immutabilis est et sempiterna/ cu3q3 iudicaret omnes veritatem omnibus prevalere/ dixit rex zorobabel ut peteret quod vellet/ qui petiit templi edificationem/ et vasa ipsius mitti in ierl'm/ et gavisus est rex propter votu3/ et scripsit epistolas principibus ultra flumen/ q̄ eos non impediret/

sed potius de sumptibus regis cooperarentur/ zorobabel autem vasa portans et reditum faciens per caldeam multos de contribulibus suis duxit in ierl'm/ 5a ps. de phys. illius

Tunc etiam democritus floruit/ qui ¶ temporis ditissimus fuit/ et agros faciens communes propassivus/ athenas preferens sibi oculos eruit sive ut vegetatiores cogitationes haberet/ sive ut non videret malis civibus bene esse/ ut alii asserunt/ sive quia mulieres sine concupiscentia videre non poterat/ ut nonnulli affirmant/ merito autem sibi oculos eruit/ quia magicas tenebras humanis oculis invexit/ ait enim de eo ysidorus q̄ magicam artem post zoroastem ampliavit ¶ Eraclitus etiam cognomento scothion quem vix studentes philosophi intelligunt ut ait Jero. libro primo contra Jovin/ ¶ Anaxagoras qui secundu3 august. auditor fuit anaximenes/ sensit omniu3 reru3 divinu3 intellectu3 effectorem esse hic audita morte filii ut ait valleriis libro 5to. nichil inquit mihi inexpertatu3 annuncias/ ego enim illu3 ex me natu3 esse [non dum] sciebam mortalem/ et li° 8° dicit/ q̄ post longuam peregrinationem pro studio sapientie in patriam reversus/ cum possessiones suas desertas videret non essem inquit ego salvus/ nisi perissent iste/ hic athenis mortuus est/ quia solem lapidem ardentem non deum esse asserebat/ in libro de consolatione ait boetius q̄ si non legisti anaxagore fugam nec socratis venenum/ zenonis quoq3 tormenta hic successorem habuit archelaum/ magistrum socratis secundum August. ¶ hesiodus super tragediarum scriptor qui casu mirabili mortuus est/ ait enim vallerius libro nono q̄ quadam die in sicilia urbem egressus cu3 aprico loco resedisset/ aquila testudinem ferens splendore capitis calvus erat/ flavos enim habebat capillos/ ut eius crinibus vesteretur/ capiti eius lapidi illisit ¶ eo tempore/ popilia virgo ob crimen stupri viva defossa est

6a ra. de perse et eis contemporaneis/ cuius prima ps de

Xerxes filius darii ei successit/ et eius promotione. Darius enim multos reliquit filios in regno et ante regnu3 susceptos ex his arianenis maior natu regnu3 sibi vendicabat/ quod ius natura ipsa nascentibus dedit/ porro xerxes controversiam non de ordine sed de nascendi felicitate referebat/ se vero rege natu3 agebat et propterea sibi regnum fratribus ex privato natis privatu3 patrimoniu3 deberi/ ad hoc accedere dicit arianenem ex privato avo matris/ no/ se vero regio cyro descendisse/ hoc certamen ad patruum suum/ veluti ad domesticum iudicem deferunt/ qui demum cognita causa/ xerxem preposuit/ adeoq3 pacificata fraterna contentio fuit/ ut nec victor insultaverit/ nec victus indoluerit/ ipsiusq3 quoq3 litis tempore munera invicem miserunt/ moderatius enim tunc fratres inter se dividebant regna/ q̄ nunc exigua patrimonia/ 2a pars de bello xerxis contra grecos

Xerxes bellu3 a patre inceptu3 contra grecos per quinquenniu3 instruxit/ quod ubi primu3 didicit demaratus rex lacedemoniorum/ qui apud xerxem exulabat/ amancior patrie post fugam q̄ regi post beneficia/ ne inopinato bello opprimantur/ omnia in tabellis ligneis magratibus scribit/ eademq3 cera super inducta delevit/ quibus perlatis lacedemonie questioni res diu fuit/ q̄ nec scriptu3 aliquid videretur/ nec sine causa missas suspicarentur/ tandem soror regis leonides consiliu3 scribentis invenit/ rasa igitur cera

123. f. 3
52. f. 2
honorat9
3402 / 20

belli consilia deteguntur. Iam xerxes vii^c milia ex suis habuit, iii^c milia de auxiliariis, ut dicere tunc eius exercitus exsiccare flumina et universa grecia capi posset, exercitum tamen opes regie superabant. Xerxes tamen in bello ultimus, in fuga semper primus visus est. In periculis timidus, sic ubi defuit timor inflatus; rostratas naves ii^m et ducentas habuit, onerarias 3000. Quantum autem horribilis fuit ingressus eius in greciam, tantum turpis ac fedus fuit recessus. 3^a p^s. de virtute regis leonidis et So-

Rex enim Leonides, cum ~~tribus~~ quatuor milibus // novum spartanorum, angustias thermopillarum occupasset, tribus diebus continuis non duorum sed nimis populi cedes fuit, et succedente inutili turba, maior cedes editur, triduo ibi, cum dolore et indignatione persarum dimicatum est, quarta die cum nunciatum esset leonidi hostium 20 milia summum cacumen tenere, hortatur redire socios et ad meliora tempora patrie reservet, sibi vero cum spartanis experiendam fortunam esse, et plura se patrie quam vite sue debere, consultationi enim responderat apollo delphicus, quia aut regi aut civitati clades immineret, audito regis imperio, ceteri ad presidia grecie conservanda se conferunt. Leonida cum vi^c viris castra nocte irrumpit, numquam honestius quam in castris hostium perituris per omnia castra victores vagantur, cedunt, sterminantque omnia, ut puta qui sciunt se pugnare, non in spe victorie sed in mortis ultionem, prelium in maiorem partem diei trahitur, ad postremum non victi, sed vincendo fatigati inter catervas hostium ceciderunt. Ad suos enim predixerat mirabilis ille leonida incitativum animi et cordis inflamativum, hic prandete tamquam apud inferos cenaturi. Interim xerxes misit x milia armatorum ad templum delphicum spoliandum, qui omnes ymbribus et fulminibus perierunt. 4^a p^s. de victoria grecorum in mari

Xerxes autem duobus vulneribus in prelio exceptis, experiri maris fortunam statuit. Cunctante autem xerxe, consulentibus Athemensibus oraculum delphicum, respondetur, ut salutem se muris ligneis tuerentur. Quod themistocles navium presidium interpretatus est. Relicta urbe Athenienses naves ascendunt, uxores vero liberos et preciosa in insulis ponunt. ¶ Xerxes qui in homines ferro non poterat, in edificia igne grassatur. Conserto autem navali bello, ipse in littore spectator pugne residet. Arthemidoria regina alicarnasi, que in auxilium venerat xerxi, inter primos duces bellum acerrime egit. Themistocles autem Athemensium dux, cum animadvertisset Jonas, propter quos bellum persarum susceperat, in auxilium regis classe venire, partes suas statuit, que vos ponens, Jones dementia tenet, quod facinus facitis bellum inferendo conditoribus vestris et nuper vindicibus vestris. Jon. vir fortissimus ex suo nomine athemenses vocavit Jones, cumque contingeret ut anceps bellum fieret iuxta preceptum themistoclis, Jones se paulatim certamine subtrahere ceperunt, quorum defectio et animos ceterorum fregit, et persas iam diudum fugam circumspicientes aperte fugere persuasit. In qua fuga multe naves merse, et multe capte sunt. Plures tamen non minus regis seviciam quam hostem timentes domum dilabuntur. 4ta pars de reditu xerxis

Hac clade perculsum, et consilii dubium xerxem mardonius aggreditur et hortatur ut in regnum habeat, ne fama belli que volat cedeat

transitum modum, sibi in regno seditionem inducat, ccc milia pugnatorum relinquat, quia magni aut eius gloria predonatum sequatur, aut si aliter accidat sine eiusdem infamia hostibus cederet, et approbatur consilium. ¶ Greci autem et ipsi consilium ineunt pontis interrumpendi quem xerxes quasi maris victor construxerat, ubi elespontus a mari magno aggrediens in septentrione, in angustiis septem stadiorum stringitur, ibi est abides insula inde diffusus patenti equore rursus stringitur et facit propontidem que mox in 600 passus coartatur, fitque bosforus tercius a transitu vel angustiis meatibus bovum, ait ysi. Deinde ponticus sinus amplissimus est a tergo habens meotidas paludes. Sed themistocles timens ne inclusi hostes desperationem converterent in virtutem, servum ad xerxem mittit ut maturata fuga mature occupet transitum, ille perculsus nuncio tradidit ducibus milites perducendos, ipse vero cum paucis pontem ybernis tempestatibus solutum inveniens, piscatoria scapha transiens, ridiculum prestabat cernentibus qui paulo ante equora promittebat sternere pontibus in planiciem deducere montes. Copiasque commisse ducibus labore fame metu distribuerunt. 6ta p^s. de consumatione victorie et themistoclis regis conditionibus

Mardonius vero olimpum grecie opidum expugnavit. Atenienses autem nava solicitatione adducere in spe pacis aggressus est, quorum ut vidit inexpugnabilem libertatem incensa ripe parte, quam edificaverat omnem belli apparatum in beciam deduxit, illuc quoque c milia grecorum insequti sunt et commisso sine mora prelio derelictis eius copiis, ipsum fugere compulerunt. ¶ Castra autem regiis opibus referta reperiunt esse, non parvo quidem antique industrie dampno, nam post huius prede divisionem aurum persicum, prima grecie virtutis corruptio fuit, commisso oriente sole hoc prelio meridianis horis secundum orosium, in asia dimicantibus persis, novus huiusmodi huius cladis tanto interiecto spacio omnium aures implevit. Unde perse primum dolere desperatione excunde correpti, bello victi sunt et decies nonies centena milia sub tribus prefatis regibus hiis periere bellis. ¶ Post hec enim grecia in duas partes divisa est, ducibus lacedemoniis et athemensibus, utriusque civitatum auxilia suis convertere viribus laborantibus. ¶ Sic grecia ab exteris bellis quiescens, in sua viscera arma convertit. ¶ Igitur cum circa xerxem et eius exercitum contigisset que demoratus predixerat, xerxes pudore quam dampno miserior, ei gracias egit, quod solus sibi verum dixisset, concessitque ut quod vellet impetraret a se, qui petiit Sardis maximam civitatem, curru inflatus more regio invehi, ut ait Seneca de effectu libro 6°. Predixerat enim regi aliis diversa iactantibus, timendam fore sui exercitus multitudinem indigestam, propter quod nec regi posse nec unquam durare potuisse, quod regere caruisset. Conserto bello themistoclis gloria super omnes effulsit, honoremque patrie sue auxit, huius adolescentia tot viciis subdita fuit, ut eum pater abdicaverit, materque merore suspendio vitam finierit. Hic consultanti cui filiam suam duceret, an pauperi sed valenti, an diviti sed misero, respondit, mallem virum pecunia quam pecuniam viro indigentem. Invidia autem post tantam victoriam, pulsus patria a xerxe susceptus est, quem cum videret bellum inferre atheniensibus, ne aut beneficiis esset ingratus aut patrie nocivus, taurini sanguinis haustu, sibi mortem asciuit. 7ma pars de eventibus illius temporis

Trecentesimo anno a condita urbe propter querelas et gravia emergentia placuit senatoribus et populo submovere regimen consulum, et decem

hi. p. 3

hoz. 20

ho. p. 2.

file. 67. p. 2.

de grecorum disionibus

63. p. 5.

58. p. 9.

regm· 10· uirorum

urbis committere constituendarum antiquarum legum gratia
missis athenas legatis ad solonis leges deferendas Illi
uero commutant omnia sibi initio consentire completo
anno uirginij probatissimi militis pulcerrimam filiam Apius
claudius uiolenter habere uoluit quam pater procedentibus
illis ipso die quo magistratus deponere mos erat cum fascibus
ceterisque imperialibus insignijs et cum 12· legum tabulis me
dia urbe occidit ostendens romanis qualem incurrisset ser
uitutem qui protinus raptis armis illud regimen destruxe
runt et uiros omni perpetuo priuant honore ¶ Post etiam

bellum contra urbem

terremotum castra subuertentem et urbes tanta fuit sitis
ut messis quasi periret tunc fidenates et vegentes et
cum eis ciuitas vulsinia congregatis undique auxilijs statue
runt destruere cum habitatoribus urbem sed a romanis se
parati sunt sub ducibus ornamento et quintio sirmato
principe militie et ciuitas fidenatum destructa est durauit
autem odium per annos 20· et cum tandem magnum exerci
tum congregassent per furium camillum superati sunt et
ciuitas vegentium destructa ¶ Sophocles usque ad summam
senectutem tragedias fecit et cum tragediam quamdam in
certamine misisset ac suspensus ancipitis certaminis ex
pectaret sententiam audiuit se una sententia uicisse et
pre gaudio expirauit ¶ Cum lisander lacedemonius A
thenas obsideret ubi sophoclis inhumatum corpus iacebat
liber pater ducem monuit per quietem ut sepelire delicias
suas sineret nec prius hoc monere destitit quam lisander
cognito quis obisset et quid a numine posceretur indutias
bello daret Inuenta sunt ciuium romanorum· C· xlxiij· mil·
iiij· xxiij ¶ Tunc etiam erodotus ystoriarum scriptor claruit

medicina renouatur

¶ hoc etiam tempore ypocras medicinam amissam renouauit
ut c· h· par 1ª / 8ª p· de grecie ac sicilie cladibus ruinosis

hz· p· 3·

In sicilia cum cathamenses siracusanos infestos
ab athenis petiere auxilia illi ueriti siracusa
nam classem nuper instructam lacedemonijs per
ficere maiores ducentes copias cesis hostibus prospera
habuere inicia sed atediati bello cathamenses cum siracusa
nis componunt et atheniensium auxilia spernunt ¶
Post hoc siracusanis condiciones pacis meditatione dum
transgredientibus iterum cathamenses lugubri legatione
atheniensium reposcunt auxilia qui tantis uiribus siciliam
repetunt sub ducibus alcibiade et lamaco ut etiam hij time
rent qui suffragia impetrassent breui post tempore reuoca
to ad senatum alcibiade sub nicea et lamaco athenienses
bis congressi hostes feliciter concludunt terram marique illi
coacti auxilium lacedemonijs petunt et mittitur gilippus qui
ut audiuit inclinatum iam bellum auxilijs partim in grecia
partim in sicilia contractis oportuna bello loca occupauit et
bis uictus nec territus tercio loco hostes fugat et occiso la
maco socios ab obsidione liberat ¶ Terra uicti athenienses
mari congredi parant pelopenses multarum urbium consensu
ac decreto siracusanis auxilia mittunt et sub specie socialis
belli domesticos exequuntur motus quasi de grecia in siciliam
certamen translatum sit et athenienses prima congressione
uincuntur et suadet demostenes reditum nicias pudore
gestarum rerum redire contempnit Igitur reparato nauali bel
lo in angustijs syracusani maris circumueniuntur hostium
insidijs dux ipse eurimedonta qui loco occisi lamaci uenerat
cum suplemento tyronum occiditur naues xj· incenduntur
demostenes et nicias naues dimittunt 130· gilipus post
occupatas naues fugientes insequitur et plurimis cesis de
mostenes seruitutem exhorrens sibi mortem asciuit ¶ Domi

etiam athenienses aduersa passi sunt alcibiades enim

·hz· p· 2·

dux pridem aduersus syracusas pronunciatus mox
ad iudicium pro quadam insimulatione detentus uo
luntario exilio lacedemoniam se contulit impulitque
spartanos nouo athenienses attare bello nec ei relin
quendi respirandi spatium agebat quin opprimerentur
cum incepto omnis grecia ita astipulata est quasi ad
commune incendium restringendum bono publico congestis
uiribus consuleretur ¶ Darius etiam rex persarum me
mor paterni antiquique odij in hanc urbem lacedemonijs
per tisafernem prefectum lidie sumptus belli et copias
pollicetur miro autem modo athenienses sepe pugna
do numquam cedendo consumpti potius uidebantur quam uicti
alcibiades quoque acceptis quinque nauibus in asya tri
butarias atheniensibus ciuitates auctoritate nominis
sui ad se compulit uidebant enim domi clarum nec
exilio minoratum et non tam ducatu priuatum quam lace
demonijs datum sed alcebiadis uirtus apud lacede
monios plus inuidie quam gratie contulit Unde cognito
quod eum interfici mandassent ad tisafernem fugit eique
suadet lacedemonijs tanta ferre auxilia sed reuocan
des et Iones qui contra athenienses bellum mouerant
ut ab eorum tributis sint liberi et meliorem fieri aliena
uictoriam non suam esse et si dissident greci regem
persarum arbitrum peti quos quidem suis non potest armis
contrijs ipsorum regat profecto etiam bello statum cum
uictoribus dimicandum dimittat preterea greciam suis
prelijs attrahendam fuit hic sermo efficax apud
prefectum interim alcibiades atheniensibus hanc
operam uendicabat deinde ad se uenientibus atheni
ensium legatis pollicetur amiciciam regis si respubli
ca transferatur a populo ad senatum sperans aut
concordante ciuitate ab omnibus eligi ducem belli aut
discordante ab altera partium in auxilium uocari
sed cum et hoc perniciosum foret tandem alcibiades
exul ab exercitu reuocatur et dux classis constitu
tur propter quod principes primo spartanis urbem
prodere conati postea uoluntario cesserunt exilio
Alcibiades autem uictor magnam partem spartani ex
ercitus cessit duces quoque pene omnes interfici et
80· naues preter submersas capte sunt deinde

hz· 22· 80·

in terra spartanis eque male cessit nec petitam ob
tinuere pacem Unde et siracusa audita carthaginen
sis belli infestatione reuocauere presidia ¶ Dum uero
alcibiades cum prius domitam repeteret asyam lacede
monij lisandrum classi preficiunt Cyrus etiam darij
frater magnis eos firmat auxilijs lisander autem
alcibiadis exercitum prede intentum atque dispersum
leuiter fudit ac cessit minus Putantes autem Athe
nienses alcibiadem antiquum exilij dolorem hac uin
dicasse dolore proditione loco eius cononem constitu
tum qui senibus ac pueris exercitum suppleuit sed
protinus imbelles manus sic capta uel cesa est
ut non modo regnum sed nomen atheniensium ui
deretur abrasum at illi desperatis rebus cogitant ur
bem contradere peregrinis sed quia exper consilij fu
ror dolorem uirtutem putat quamque meditatum parata ci
tum premittit audacia Iterum experiri nauale prelium
parant in quo solus dux conon ceteris cesis aut
captis crudelitatem timens ciuium ad cyrum regem
fugit ¶ Post hoc ciuitas obsidetur quam desolatio

morbus et fames angit, et tandem pacem petentibus, diu pendet deliberatio ex sociis inquietissimam civitatem sternendam et populum infestissimum cum suo principe abolendum iudicantibus, spartani negantes unum ex duobus grecie oculis eruendum, pacem concedunt, ita ut pyrey portus ducentia in urbem monimenta everterent, reliquas darent naves et rectores sibi 30. lectos susciperent, insignis fuit hic annus atheniensium expugnatione, darii morte et dyonisii sicilie tyranni exilio. ¶ Triginta autem hii rectores tyranni effecti, primo se 3. milium satellitum stipant, et VII. milites victoris exercitus eligunt, putantque omisso alcibiade, ad votum omnia agere, ille fugiens apud artaxerxem a satellitibus quos triginta tyranni miserant, non valentibus eum palam occidere, clausus cubiculo vivus incensus est. Jo. tamen dicit quod barnabagius xerxis prefectus apud quem alcibiades confugerat, alexandro lacedemoniorum principe accepto precio suffocati caput prescindi fecit et lisandro misit. Reliqua pars corporis remansit in sepultura, sola concubina eius contempto periculo funeralia egit, mori parata pro mortuo quem vita dilexerat. Deinde reliquias civitatis exhauriunt cedibus et rapinis, theramonem unum ex sociis, cum hoc displicere sensissent, ad aliorum terrorem trucidant, propter que singuli ex urbe diffugiunt, sed interdicto lacedemoniorum, per totam greciam negato sibi hospitio, ad argos et thebas se contulerunt, ubi hospitalitatis obsequio tam sedule foti sunt, ut non solum amisse patrie lenirent dolorem, verum etiam in spem recuperande erigentur. thebani et corinthii portionem petunt prede communis belli, atque periculi, qua negata, lacedemoniis aperte quidem non inferunt, sed animo tantam iram concipiunt, ut subesse bellum intelligi possit.

42us. ca. de Artaxerxe longimanus, cuius prima pars de acquisitione regni et morte artabani

Artaxerxes filius xerxis ei successit, cum enim xerxes terror antea gentium in bello in grecia defecisset, deficiente etiam apud suos cotidie regia maiestate, arthabanus prefectus eius in spem regni adductus, cum robustissimis VII filiis aulam regis ingressus, que illi iure amicitie semper patebat, rege trucidato, filios eius dolo aggreditur, dixitque artaxerxi puerulo, regem a dario fratre suo interfectum, sicque eum impulit in necem fratris innocentis, cumque artabanus hunc solum de regiis filiis superesse videret, metueretque de regno, certamina principum assumsit in societatem consilii bagabarum, qui artaxerxi prodidit qualiter pater et frater occisi sunt, et quod insidie sibi quoque pararentur, hiis cognitis, veritus artaxerxes numerum filiorum arthabani, imposterum diem armatum exercitum esse iubet, quasi recognoscituros, et numerum militum, et in armis merita singulorum, cumque inter ceteros arthabanus armatus existeret, rex simulat se breviorem loricam habere, et iubet arthabanum secum commutare, exuentem vero se ac gladio nudatum trahit, et filios eius corripi iubet, sicque egregius adolescens, et patrem vindicavit, et se ab insidiis liberavit. Post hec omnis grecia in duas partes divisa est, ducibus lacedemoniis, et atheniensibus utrisque civitatum auxilia sua convertere viribus laborantibus, sic grecia ab exteris bellis quiescens in sua viscera arma convertit.

- C. 42 -

Ea 2a pars. de Esdra et Malachia

Eo tempore Esdras aaronita, legem succensam a caldeis reparavit, novos quoque apices litterarum excogitavit, qui faciliores forent ad scribendum et ad pronunciandum, propter quod velox scriba dictus est, addidit autem de suo titulos psalmorum, et credibile est quedam superflua subtraxisse, tradidit quoque iudeis modum scribendi a dextra in sinistram, scribebant enim a sinistra in dextram, et a dextra redeundo in sinistram ad modum aratium, unde et scriptura exaratio dicta est. ¶ Porro esdras invenit gratiam in oculis artaxerxis, et licentiam obtinuit ut ascenderet Jerusalem ad explicandum populo legem inventam, habuitque epistolas ad principes transflumen, ut traderent esdre necessaria, ministri quoque templi absoluti sunt ab omni tributo, habuitque potestatem amovendi et constituendi iudices secundum sapientiam suam, et puniendi contumaces. Venit autem cum XVII. m. et sederunt tribus diebus, quarto die obtulerunt in domo domini que secum attulerant, tunc adiuravit esdras sacerdotes et principes et levitas, ut abicerent uxores alienigenas et eos qui de eis nati erant, sed postea malachias provocavit eos, ut antiquas uxores reciperent, aliqui opinati sunt malachiam fuisse esdram, sed malachias post regressum captivitatis natus in iudea in sophim, quem propter sanctam vitam, et decorum aspectum vocaverunt esdram, scilicet malachim idest angelum, tradunt autem quod que prophetice dicebat, eadem die angelus domini apparens iterabat, quidam autem dicunt quod esdras fuit pater Josedech patris Jhesu qui fuit frater eius ut probatur p°. esdre septimo.

3a. pars de Neemia et reedificatione muri Jerusalem

Anno quoque 20°. Arthaxerxis erat pincerna regis neemias, et dum esset in susis castro audivit peregrinos ebrayce loquentes, et sciscitatus est ab eis de statu iudee et Jerusalem, et accepit ab eis urbem esse sine muris, et populum dei ibi habitare in afflictione, nam per diem sustinebant impetum hostium, et noctibus intrabant latrunculi, et plateas implebant cadaveribus mortuorum, et flevit nee. et panem desiderabilem non comedit. Rex autem sciscitata causa tristicie, licentiam dedit redeundi, taxato tempore, et epistolam ad principes transflumen, de honore exhibendo nee. tamquam legato ex latere, misitque principes militum, et equites, deditque mandatum de reedificatione Jerusalem. Ubi notandum quod ab isto XX°. anno Arthaxerxis, inchoare debemus computum 70. ebdomadarum, de quibus ca°. 27°. p°. 6a. visione 8a. faciunt enim LXX. ebdomade annorum annos 490, quos si addimus priori numero annorum a creatione mundi resultant usque ad christi passionem 18. anno tyberii, anni 4030. sed contra secundum huius libri computationem deficiunt anni 40. ¶ Dic quod liber ponit annos solares, ebdomade autem danielis sunt annorum lunarium, et annus lunaris minor est solari XI. diebus unde si demas de quolibet predictorum 474. annorum dies XI. habebis dies 4224. qui faciunt lunares IX. et superant dies 264. qui sumendo partem pro toto supplent 14. milia, sic taxatio annorum solarium per gentiles in chronicis declarat completam prophetiam 70. ebdomadarum, et LXX ebdomade annorum, ostendunt veram taxationem annorum in libro. ¶ Sicut data occasione de LXX. ebdomadis, dicamus quia Gabriel danieli prophetavit LXX. ebdomadas indistincte dicens. LXX. ebdomadas .scilicet. annorum. lev. 25. numerabis tibi septem ebdomadas annorum, et ezechiel 4°. dic, diem pro anno dedi tibi, abreviate sunt, quia lunares ut dictum est, super populum tuum et super urbem sanctam tuam ut consumetur prevaricatio et finem

Notandum est quod anni computantur a creatione mundi

et finem accipiat peccatum et deleatur iniquitas et adducatur iusticia sempiterna, et impleatur visio et prophetia, et ungatur sanctus sanctorum, et quando debeant inchoari iste lxx ebdomade ostendit dicens, scito ergo et animadverte ab exitu sermonis ut iterum hedificetur Jerusalem, idest a xx° anno Artaxerxis per eadem terminum vero ebdomadarum ostendit dicens usque ad christum ducem. ¶ Deinde distinguit illas ebdomadas sic, ebdomade septem et ebdomade lxii erunt, quid autem fiet in septem primis ebdomadis ostendit dicens et rursum hedificabitur platea et muri in angustia temporum et post ebdomadas lxii quibus populus habitabit in Jerusalem reedificata, occidetur christus, et non erit populus sciliret Judeorum eius idest christi et causam subdit, qui eum negaturus est, dicens coram Pilato, non habemus regem nisi cesarem, et civitatem et sanctuarium dissipabit populus scilicet romanus cum duce venturo. C. 126. et finis eius vastitas et post vastitatem statuta desolatio secundum divinam preordinationem, confirmabit autem pactum multis ebdomadis una scilicet qua predicavit et passus est, de quo pacto Jeremie 31. ecce dies venient dicit dominus feriam domui Israel et domui Juda fedus, non secundum pactum quod pepigi cum patribus vestris et cetera, et in medio ebdomadarum deficiet hostia et sacrificium, quia in medio ultime ebdomade christus baptisatus est, legem evangelii promulgavit et passus est et cessaverunt sacra legalia, et erit in templo abhominatio desolationis quia Pilatus ymaginem cesaris ibi statuit, C. 124. p. 10. deinde Gaius mandavit suam ibi poni, C. 142. par. 10ᵃ. et usque ad consumationem et finem perseverabit desolatio ista iudeorum ¶ Ad istoriam redeuntes dicamus quia Neemias duxit ibi secum multitudinem de babilone ex filiis captivitatis, et venit Jerusalem 24° anno Artaxerxis secundum Josephum et siluit tribus diebus, et nocte surgens cum paucis circuibat ruinas murorum, considerans qualiter rehedificari possent, quarta loquutus est ad multitudinem dicens. Venite rehedificemus, et non simus ultra opprobrium in gentibus. Neemias et Heliasib summus sacerdos cum multis de populo edificaverunt muros cum sex portis. Consumatum est ergo opus post duos annos et menses x. licet in multa angustia et pluribus impedimentis. Primo enim finitime nationes impediebant eos manu forti. Neemias autem mediam partem populi armatam statuit extra civitatem, alia vero pars edificabat, una manu ponens lateres, altera manu tenens gladium. Secundo quia venit fames in terra, et obligavit se populus sub usuris. Tercio principes transflumen invidentes nec corrumpe runt quosdam seniorum muneribus qui erant Jerusalem, ut eum morti traderent, quod cum nequirent, variis eum terrebant rumoribus, ut sic ab opere cessaret, post hedificatum autem murum, precepit ut clauderentur porte ante solis occasum, nec aperirentur ante solis calorem, liberavit populum ab usuris. li. ca. Ignem de stipitibus absconsis a Jeremia in puteo in valle Josaphat, invenit 2° Mach. p°. legente Esdra in penosegia et ieiunio, 24° die statuto, populum ad audiendam legem quater in die et quater in nocte convenire fecit. C. 18. videns autem civitatem vacuam habitatoribus rogavit optimates habitare Jerusalem, et benedixit sponte habitantibus inter populares missa est sors, ut habitaret pars in Jerusalem. C. 11. ad celebrationem sabbati populum induxit. C. 13. rediitque ad regem anno 32 regni sui et mortuus etate venerada, sepultus est Jerusalem. 2ᵃ ps. de phis.

Nunc Empedocles claruit, de quo. Illis temporis

in principio de plantis, tria sunt ut ait Empedocles in tota rerum varietate precipua, nobilis affluentie temporis contemptus, future felicitatis appetitus et mentis illustratio, quorum primo nichil honestius, secundo nichil felicius, tercio ad amborum adeptionem nichil efficacius. Item ait deus est spera, cuius centrum est ubique, circumferentia vero nusquam. ¶ Hic querenti cur viveret, respondit, ut astra inspiciam, celum subtrahe nullus ero. ¶ Mortem sibi intulit, animas perpetuas suspicatus, ut ait Lactantius. Parmenides in rupe caucasi montis legitur logicam invenisse. ¶ Gorgias etiam non iste epythera, pulcerrimum librum scripsit de concordia, grecis inter se dissidentibus, cui Menelaus emulus hic inquit nobis de concordia precipit, qui se, uxorem, et ancillam, tres in una domo concordare non potuit, emulabatur quippe eius uxor ancille pulcritudinem, et castissimum virum cotidianis iurgiis exagitabat. ¶ Pitagoras etiam sophista, scolarem instruxit, pepigitque scolaris grandem pecuniam, si in prima causa que apud iudices peroraret victor fuisset, cumque profecisset nec aliquando peroraret, petenti Pitagore pecunie quantitatem, negat ille adveniss conditionem, adducta igitur ad iudicium causa, ait Pitagoras, redde michi quod peto, sive pronuntiatum fuerit pro te sive contra te, si enim pro te sententia fuerit, ex pacto dabis, si contra te ex sententia cogeris, cui Euthalus scolaris ait, ymo neutro modo reddam, si enim sententia contra me fuerit, ex pacto nichil debeo, si vero pro me sententia fuerit nichil debeo, hanc autem questionem iudices indiscussam reliquerunt. ¶ Socrates quoque celebris habetur de quo Augustinus 8° de civitate dei dicit, quod universam philosophiam ad corrigendos componendosque mores flexisse memoratur. Hic duas habebat uxores Xanthipam et Mirtonem, que cum inter se litigarent, ille eas irridere solitus erat, quia propter se fetidissimum hominem simis naribus calva fronte et pilosis humeris, reparandis crinibus disceptarent, tandem in eum impetum converterunt, et male mulctatum fugientem que diu persecute sunt. ¶ Alio tempore cum Xantippe magna convicia ingerenti restitisset, aqua immunda perfusus, nichil amplius respondit, nisi capite terso, sciebam inquit quod talia tonitrua talis ymber sequeretur, et interrogatus ut ait Agellius cur eam domo non amoveret, respondit, quia dum talem domi patior insuesco et exerceor, ut ceterorum foras petulantiam et iniurias facilius feram. Unde Seneca li° 3° de ira, dicit quod Socrates colapho percussus, nil dixisse fertur, quam molestum esse quod nescirent homines quando galeati deberent procedere et ibi ait, quia iniuriarum, alia differenda, alia decidenda alia donanda, et li° 2° ait, quod vindicta differenda est, ad emendationem illius qui debet puniri, ponens exemplum Socratis, qui servo ait, cederem te si non irascerer, admonitionem servi in tempus sanius distulit, non enim fuit ausus ire committere, et epistola 107. ait, non quia difficilia sunt multa illa non audemus, sed quia non audemus difficilia sunt, et ponit exemplum de Socrate. sane per omnia asperam iactato, in vito, ter pertulit molestias ab uxore que erat moribus ferra et lingua petulantissima,

a liberis qui erant indociles matri pocius quam patri similes a tyrannis dira demqz ueneniz hec omnia socratis a- nimuz non mouerunt nec uultuz et ita equalis fuit in tanta inequalitate fortune ut usqz ad extremuz nullus alacriorez so. uideret uel tristiorez ¶ Ex dictis uero eius notabilibus oriente inquit sole consilium occidente comu- niuz cogitato uelox consiliuz sequitur penitentia contraria consilio ira et festinatio cuz amicis breues orationes lon- gas amicicias oportet habere principiuz amicitie bene lo- qui · exordiuz inimicitiaruz male dicere fallere potes sa- piens conscientiaz nunquam querenti ab eo cur peregrinatio nec ei non prodesset respondit ait senera epistola 28ᵃ quid miraris peregrinationes nil tibi prodesse cuz te tecuz circumferas premite eadez causa que expulit queris qua- re te ista fuga non adiuuit tecuz fugit omis animi de- ponenduz est Item consulenti an uxorez duceret uel omnino in coniugio maneret Respondit ut ait Valerius ex utroqz penitentiaz sequi naz hic te solitudo inde te orbitas excipiet hinc generis interitus hinc heres alie- nus et perpetua solitudo contextus querelaruz dotis exprobratio affiniuz graue superciliuz garula socrus incertus liberoruz euentus hic ab archelao rege ma- cedonuz inuitatus ut a se honoraretur respondit se ab illo nolle beneficia accipere cui non posset paria red- dere 63ᵐ caᵐ de dario notho cuius pᵃ pars de na- tiuitate platonis

DArius nothus regnauit post xerxez secunduz qui regnauit du- obus mensibus et sogdianuz qui regna- uit septez mensibus egiptus a persis recessit et rursus egyptioruz renascitur dinastia ¶ huius anno quinto plato nascitur anno so. xxᵒ matrez eius oppressaz fan- tasmate apollinis ferunt et sapientie principez no- nisi de partu uirginis ambiciuntur ait Jero. libro pᵒ contra Jouinianum dormienti autez in cunis apes mella la- bellis pueri inferebant figurantes singularis eloquij suauitatez ait Valerius lᵒ prᵒ mater eius a salone traxit originez cuz autez Ariston pater eius ad so- crates deferret ut instrueretur ab eo preuidit in sompnis pulluz in sinu suo aduolare candoris eximij et uocis canore de sinu suo in celuz uolare uidensqz oblatuz completaz dixit uisionez ut ait Valerius in libro de uita et moribus platonis 2ᵃ ps. de alcibiade socrate euripide

Alcibiades athemesis discipulus socratis duz a pericande auun- culo instrueretur ut tibijs caneret edo- ceri noluit quod honestissimuz tunc temporis uide- batur traditas eniz sibi tybias cuz ad os adhibuisset inflandis pudefactus oris deformitate abiectas fre- git ea res cuz crebuisset omniuz tunc atheniensium consensu canendi disciplina defecit de ipso quoqz ait boetius de consol si linceis oculis uteremur introspec- tis uisceribus humani corporis illud alcibiadis sup- ficie pulcerrimuz corpus turpissimuz uideretur ¶ Eudoxus astrologus in excelso montis cacumine con- senuit ut astroruz reliqz motus deprehenderet ¶ Eu- ripides ut ait Jero. in Jouinianum lᵒ 2ᵒ in creta Jouis pro- phetas non soluz carnibus sed etiaz coctis cibarijs absti- nebat 3ᵃ ps. de incidentibus illius temporis

SIcilia grauissimo terremotu concussa ex- estuantibus ethne montis ignibus fauillisqz calidis cuz detrimento plurimo agroruz et uillaruz uastata est ¶ Tunc etiaz athlanti ciuitas locris ad- herens terre contigua repentino maris impetu abscissa ac in insulaz desolata est ¶ triginta Atheniensiuz tira- ni cuz phidonez necassent filias eius uirgines ad se ue- nire iusserunt et scortoruz more nudari ac super pauimenta patris sanguine cruentata impudicis gestibus ludere que paulisper dissimulato dolore cuz temulentos conuiuas cernerent quasi ad requisita nature egredientes se complexe precipitarunt in puteuz ut uirginitatem morte seruarent ait Jero. contra Jouinianum ¶ Lacedemonij rupto federe post annoruz 16. anno fines atheniensium populantur Athenienses tempus ultionis differunt et interceptis diebus naues conscendunt et nichil senti- entibus lacedemonijs totaz spartaz idest lacedemonioruz terraz grauius ledunt quam passi fuerant ¶ Anno 10. darij lacedemonij uersatuz destruentes eracleaz condunt Justi- nus dixit lᵒ 16. boetijs pestilentia laborantibus delphico responso coloniaz in metaponto condere iubentur illis longaz et periculosaz nauigationez uerentibus res ob- missa est deinde illis belluz intulere forenses et iterato monentur oraculo idez belli quod et pestilentie remediuz fore Igitur in pontuz delati eracleaz condunt ut uero plebs diuisionez agroruz petijt et procuraretur differende senatu athimotheo atheniensiuz duce postea ab epa- minonda thebanoruz petit auxiliuz contra plebez utrisqz negantibus clearchuz quez in exiliuz egerant uocat qui exilio facinorosior rediens inter ciues diuisionem alit et contra senatuz repente patronus plebis efficitur 60. senatores comprehendit quos prius pecunia postea uita priuauit ceteros fugientes bello superauit tota urbe alios torquet alios occidit nullus locus crudelitate uacat hec cernentes duo nobiles iuuenes chion et leonides olim platonis discipuli more uirgantiuz ad tiranuz uadunt et duz nimis querelaz intentus audiret ab alio occiditur nichilominus in eraclea longo tempore regnauerunt tiran- ni ubi fuit theatruz illud mirabile quod inter septe mundi mirabilia ponitur naz de uno monte marmoreo ita scul- ptuz est ut omnes cellule et mansiones et muri et atria bestiaruz ex uno lapide sint et nemo in ipso taz secrete aut solus aut cuz alio loqui potest quin omnes in circuitu ipsiuz audirent 64ᵐ caᵐ de arthaxerxe meno et sibi con- temporaneis cuius pᵃ pars de gestis eius

Arthaxerxes darij filius cognomento menon totaz greciaz domitaz et sibi uendicataz dis- cedere ab armis iubet denuncians paris contradictorez punienduz morte non illis consulens sed sibi in bellis alijs occupato prohibitionis autez fuit occasio quia La- cedemonij post superatas athenas spe erecti ad grecie uniuerse imperiuz orienti belluz mouentes lisiliderz ducem militie legunt hic contra potentissimos artaxerxis pre- fectos farnabuzuz et tysafernez · ut pondus gemine con- gressionis eluderet uniuz denunciato bello appetit alteriuz parta pace suspendit primus apud arthaxerxez proditio- nis criminatur secunduz quod hosti belli tempore placuisset et impetrat ut loco eius cononez atheniensez qui apud cypruz exulauerat classi preficeret acceptis 500. talentis argenti ¶ hoc comperto lacedemonij missis legatis a rege egipti 100. triremes et 6ᶜ milia modioruz frumenti receperunt et a socijs undecumqz magna contrahere sub- sidia qui militie consensu omniuz agesilauz ducez creat claudez pede sed malentes in tanto discrimine regez clau-

3562 / 14

80. p. 2.

3581 / 80

2. p. 8.

hester
Iudeorum ...

dicare quam regnum, raro tam pares duces convenerunt in prelio, qui acerbissimis invicem preliis fatigati, velut invicti ab alterutro recesserunt. ¶ Iterum Conon a rege magno accepto subsidio, invadit hostiles agros, expugnat castra cetera que presidia, quasi effusa tempestas. Lacedemonii domesticis malis circumventi cohibent exteriores discursus et spem dominationis abiciunt, imminente periculo servitutis, et Agesilaum quem cum exercitu in Asya miserant, ad subsidium patrie revocant. Interea Pissander apud Spartam per Agesilaum dimissus magnam et munitissimam classem instruxerat, audiensque Agesilaum terrestri expeditione virtuose agere, ora maritima pervagatur. ¶ Conon vero suscepto negotio duplicem curam impendebat, sociis sollicitudinem patrie fidem, in hoc prensior civibus, quod pro eorum quiete alieni sanguinis discrimen impenderet, conserto autem navali certamine, eius belli atrocitate inclinatus est, excitat Lacedemoniorum status, Atheniensium vero spes affuit recuperande potentie. ¶ Primum enim Thebani auxiliis Atheniensium fulti superiori clade saucios aggrediuntur, et propter virtutem et industriam Epaminunde ducis obtinere posse imperium totius Grecie videbantur, nihilominus negotio vincunt Thebani, et occiso Lisandro, Pausonias dux alter Lacedemoniorum insimulator proditionis, in exilium truditur. Aristidis enim collega studio detectus est, quod pro ducatu regnum Grecie affectasset, et filiam Xerxis petens coniugem, scribensque ut cunctos interimat minos ne vulgetur proditio. Xerxes vero videns vulgatam proditionem, ex integro instruit bellum, Greci vero Themonam Athenienses filium Melciadis ducem constituunt, cuius future magnitudinem prodiderat pietas, quippe patrem in carcere defunctum translatis in se vinculis ad sepulturam redemit. Hic non inferior virtutibus patris, Xerxem terra marique superavit. ¶ Thebani collecto exercitu Spartham contendunt, putantes vacuam presidio civitatem, Lacedemonii inexercitato milite obviam procedunt, et cum minus pacti cedes passim fieret, repente rex Agesilaus accessit ex Asya, et improvisos Thebanos et duplici victoria letiores ac segniores facile superat, maxime cum integras vires haberet, Agesilao tamen graviter vulnerato. ¶ Athenienses vero comperti insperata Lacedemoniorum victoria sublevatos pristine servitutis metu, exercitum contrahunt, eumque Beotiis in auxilio adiungunt, commissum Ificratis ducis annorum .xx. sed infirmitatem etatis maturitate animi munitus, Cononque quoque predictus audito Agesilai reditu ad populandum Lacedemoniorum agros revertitur. Sic Spartani strepitu circumstantium undique hostium desperatione tabuerunt. ¶ Exinde Conon letante urbe recipitur, ipse tristis cernens Athenas innatam squalore confectas. ¶ Interea igitur Artaxerxes Egipto bellis occupatus, universe Grecie ab armis discedere iubet, Lacedemonii tamen inquieti magis quam strenui, Archadum castrum furtim rapiunt. Archades Thebanorum auxilio in illud recuperant, eo prelio Archadamus rex Lacedemoniorum vulneratos cedi suos, ac victi cernens, occisorum corpora ad sepulturam poscit, quod signum tradite victorie inter Grecos esse solet. Hac confusione contenti finem dederunt certamini, paucis autem interiectis induciarum diebus, Thebani Lacedemoniis ad alia bella conversis, Lacedemoniam quasi destitutam intempesta nocte veniunt. Sed .100. armati senes in portis angustiis obstiterunt, superveniente demum iuventute et facto congressu, et vulnerato Epaminundo Thebanorum

¶ Thebani

hh. f. 3.

hh. f. 3.

duce, utrimque discessum est, Epaminundas autem suos victos conspiciens, statim expostulans manus, qua vulnus obduxerat amovens, sanguini egressum et morti patefecit introitum, cum quo Thebe pariter mori vise sunt, quia nec ante hunc ducem ullum memorabile bellum gesserat, nec postea virtutibus sed cladibus insignes apparuerunt. Habuit quoque Arthaxerxes bellum cum fratre Cyro, qui regnum concupivit, prius Arthaxerxes vulneratus a fratre, equi velocitate mortem evasit. Cyrus vero mox a cohorte regia oppressus est, qui potentissimos Persarum prefectos Famburnum et Tysifarnem feliciter superaverat, et Egiptum Arthaxerxes magno labore suo subiecit imperio. ¶ Eusebius huius anno viii.° ponit ascensum Cyri regis quem scripsit Xenofon, forte hic Cyrus fuit ipse rex frater regis, de quo Tulius de senectute apud Xenofontem Cyrus moriens dixit: Nolite arbitrari filii mei carissimi, me cum a vobis recessero, nunquam aut nullum fore, nec enim dum essem vobiscum animum meum videbatis, sed eum in hoc corpore esse ex eis rebus quas gerebam intelligebatis, eundem igitur esse credite et si nullum videbitis. Dicitur autem Asuerus in Ester qui regnavit ab India usque Ethyopiam super .127. provincias, et erat in Susi castro solium regni eius, habuitque ex pelicibus .115. filios, huic concordare videtur illud Ester, quod post mortem Vasti regine, quesite sunt semel et secundo puelle speciose per universas provincias. / Scda pars de sublimatione hester.

ᴵNter ceteras autem inventa est Ester, quam orbatam utroque parente patruus eius Mordacheus adoptaverat in filiam, et ductam ad eunuchum regis sequutus est Mordacheus, et versabatur in vestibulo domus regie ut curam haberet filie. ¶ Iudas autem erat summus sacerdos. ¶ Eo tempore irati sunt duo eunuchi ianitores, et machinabantur mortem regis, et non latuit Mordacheum, et ex nomine eius Ester hoc detulit ad regem et suspensi sunt in patibulo, traditumque in analibus regis. / 3a ps de sublimatione Ama

ᴾOst hec / et sententia in iudeos exterminandos / Asuerus exaltavit Aman Amalachitem de genere Agag et adorabant eum omnes servi regis preter Mordacheum, quod attendens Aman indignatus est, et cognoscens eum esse Ebreum, motus veteri odio, cogitavit eum disperdere cum genere suo, dixitque regi, quia regis erat servare pacem, dissimilitudo autem erat pacis noverca, gens autem Ebrea in regno suo utebatur novis legibus et cerimoniis, tunc rex anulum dedit Ama ut de populo iudicaret, qui scripsit litteras ex nomine regis per omnes provincias ut .g. 13a die .12mi. mensis omnes iudei perirent et bona sua diriperentur. ¶ Quo audito Ester Iudeis indixit ieiunium et consilio Mordachei exponens se periculo, non vocata intravit ad regem, uni innixa puelle, defluentes vestes alia sustentante, qui cum eam torve oculo inspexisset, collapsa est, tunc extendit contra eam rex in signum clementie sceptrum aureum, et veniens ad eam consolabatur dicens pro subditis datam legem mortis, accedentibus non vocatis. Ipsa vero consors erat imperii et ait ei rex quia quicquid peteret impetrabit. / 4a ps de sublimatione Mordachei et perditione hester

ᴾEtiit autem hester ut rex cum Ama ad convivium suum

f. G.

hh. f.

hester

Socrates mort ... bibens anno vite sue 70
xenofon
dyogenes dolium habet pro palacio
peram habet pro ... cellario

iret ipsa die/ cumqz rex sciret vellet petitionez ester
distulit illa in crastinuz/ rogans et tunc venire regez
cuz Ama/ et egressus Ama letus/ cuz vidisset mordache-
euz q sibi non assurexit/ consilio uxoris et amicoruz
iussit parari crucez .ho^ta. cubitoruz ut in ea ipsum
suspenderet/ ¶ Noctez autez illaz rex duxit insomp-
nez/ et iussit annales sibi legi/ et legitur de liberati-
one mortis sue per mordacheuz/ et quesiuit rex/ quid
honoris fuerat assecutus/ et respondetur nichil/ tunc
rex quesiuit quis esset in atrio/ et respondetur Aman/
intrauerat eniz ut suggereret regi de morte mordachei
/ accersito ergo aman/ ait rex/ quid fiet uiro quez rex vo-
luerit honorare/ qui cogitans pro se dictuz esse/ respondit
debet indui stola regia/ et coronari dyademate/ et sedere
super equuz regis/ et primus de principibus teneat equuz
et per ciuitatez incedens clamet sic honorabitur quemcuqz
voluerit rex honorare/ et ait rex vade sic facias mor-
dacheo/ quod postqz Ama perfecit/ rediit ad domuz luges
/ et dixerunt ei amici/ si mordacheus ante quez cadere ce-
pisti est de semine Iudeoruz non preualebis sed cades/
et ecce nuncij compulerunt euz ingredi ad conuiuiuz hes-
ter/ et ait rex pete quod uis ester/ que ait/ dona michi a-
nimaz meaz pro qua rogo/ et populuz meuz pro quo
obsecro ne pereamus/ et ait rex/ et quis est/ qui hoc audeat
facere/ respondit illa hostis nr iste est Ama/ rex autem
iratus surexit/ et intrauit ortuz/ Aman autez supplica-
bat regine pro anima sua/ rex autez rediens iussit euz
in cruce affigi quaz parauerat mordacheo/ et omnia
que ipsius fuerant donauit ester que indicauit regi q
neptis esset mordachei/ cui dedit rex anuluz quez sumi
fecerat ab ama/ scripsit qz tras mardocheus reuocationis
primaruz/ et q omnes qui parati erant occidere Iudeos
traderentur in manus eoruz/ et factuz est nomen Iu-
deoruz celebre/ ita ut multi iungerentur religioni eor
vocati sunt autez dies illi solaruz/ et numerati festiui-
tatibus Iudeoruz/ h^ta. px. de restaurata athemesiu ciuitate

Nter athenienseuz exules fuit transibulus
vir strenuus et inter suos clarus· hic auctor
audendi pro patria fuit Itaqz castruz sile-
naticoruz finiuz collecti exules rapiunt/ et multaruz ci-
uitatuz adiuti opibus quibus etiaz lysias siracusanus
orator· hoo^tos. milites cuz stipendijs suis misit/ atrox bel-
luz fuit/ sed uicti tiranni in urbez refugiunt/ et accersi-
tis lacedemonia auxilijs rursus in belluz ruunt/ ubi diu
seuissimi tirannoruz trucidantur/ et ceteris in fugaz ver-
sis/ transibulus ubi/ vel maxima athenienseuz esse in-
tellit/ clamore consequtus/ oratione retinet/ precibus
ligat/ ponens se aduersus 30· duos non contra ciues
miseros belluz esse susceptuz/ adeo exortatio valuit/
ut mox reuersi ad urbez tirannos arce decedere/ atqz
eleusinaz migrare compulerunt/ receptis qz exulibus
tirannos in belluz emulatione suscitant/ tunc in dca
pugna prinsqz ad colloquiuz conuenirent/ circundati
insidijs· velut pacis victime trucidantur/ tunc A-
thenienses inter odiaria foris bella restringentes/ de-
derunt posteris de ruina sui exempluz/ de reparatione
consiliuz/ si tamen q in afflictis rebus consulitur/ sic p-
peris seruaretur athenienseuz tamen miseras reliquias
pestis depopulata est/ 6^a. px de morte sorte
et discipulis eius xenofonte et dyogene/
Ocrates contra deos athenienseuz pdicans

vel secunduz alios/ quia noluit per deos eoruz iurare sen-
tenciatus est/ cicutaz in carcere bibere/ et mortuus est
anno etatis sue ·70·/ qui iaz etate prouectus ut ait
Vallerius li· viij^o.· fidibus tractandis operaz dare cepit
et tantis doctrine sue diuitijs/ etiaz musice rationis acce-
dere voluit uilissimuz elementuz/ cuz qz ad discenduz
se pauperez reddidit/ ad docenduz locupletissimuz fecit
¶ Xenofon ut ait valerius· li^o. quinto/ cuz sacrificaret ma-
iorez ex duobus filijs in prelio perisse cognouit/ nec ideo
cultuz deoruz dimittenduz putauit/ sed tantummodo co-
ronaz deponere contentus fuit/ percunctatus vero qua-
liter cecidisset/ ut audiuit fortissime pugnantez coronaz
capiti imposuit/ sacrificio illo testatus maiorez de filij
virtute delectationez qz ex morte sensisse amaritudinez
¶ hic sibi maledicenti respondit/ tu maledixisti/ et
ego consciencia teste didici maledicta contempnere/
/ inter ipsuz et platonez putant quidaz fuisse rancorez
qua plato maiorez famaz et eloquentie palmaz adeptus
sit/ ¶ Dyogenez autez emicuz cuz xeniadez cornitius emere
vellet/ et quid artificij nouisset percunctaretur/ respondit
q nosset liberis hominibus imperare/ miratus ille responsu
statiz euz emisit manu/ eiqz dedit liberos suos quibus im-
peraret/ ¶ hic cuz aliquando sederet ad solez/ in eum
cecus quidaz baculo offendit/ cui dixit tolle hinc oculuz
tuuz/ cuzqz cecus quereret quid ibi faceret/ respondit in
venatione suz/ et quicquid cepi non habeo/ quicquid autem
non cepi teneo/ Valerius ait de eo libro 4°. Alexander cuz
ad dyogenez accessisset in sole sedentez/ et ortaretur si qua
vellet sibi prestari indicaret/ mox inquit de ceteris interiz
michi a sole non obstes/ ¶ Siracusis quoqz lauans olera
aristipo dicenti/ quia si dyonisio adulari vellet illa non
ederet respondit ymo si tu ista edere velles dyonisio non
adulares/ ¶ hic etiaz antistez nulluz discipuluz nisi per-
seuerantez reciperet et dyogenez perseuerantez clam
minanti repellere/ submisso capite ait/ nullus taz durus
baculus erit/ qui me a tuo possit obsequio separare/ hic
discipuli pallio usus contra frigus/ peraz pro celario ha-
buit/ doliuz pro palacio gloriabaturqz se versatilez do-
muz habere/ et que cuz temporibus comutaretur/ frigore
eniz/ os dolij vertebat ad solez/ calore autez in oppositu
/ et postqz vidit pueruz concaua manu bibentem/ vas
ligneuz quod secuz portabat abiecit dicens/ usqz nunc
superfluas portaui sarcinullas/ ignorabaz q natura habe-
ret poculuz/ ¶ Magistru quoqz suuz quasi inculpando lau-
dabat/ antistenez scilicet ipse inquiens me fecit ex diuite
pauperez/ et pro ampla domo habitare fecit in dolio/ ¶
Seruuz quoqz fugitiuuz sibi ostensuz nequaqz reducenduz
reputauit/ turpe est inquiens/ matha sine dyogene posse
viuere/ et non dyogenez sine matha/ ¶ Virtutez quoqz et
continentiaz mors indicauit/ cuz eniz ad agonez olimpiuz
qui magna frequentia grecie celebratur/ iaz senex per-
geret/ febre in ytinere apprehensus/ in via occubuit/ vo-
lentibusqz amicis in vehiculo ponere non acquieuit dicens
habite spectatuz/ hec me nox/ aut victorez aut victuz
probabit/ Ibiqz per noctez eliso gutture/ non tam se mori
ait qz febrez morte excludere/ dixisseqz fertur/ qualis ho-
minuz stulticia/ currunt videre feris homines repugnantes
et me preteriunt cuz naturali dolore pugnantez/ dicentibus qz
amicis quia ibi voraretur a feris petijt baculuz quo illas
abigeret/ quibus iteruz dicentibus quia nec eas sentiret/ in-
tulit/ quid ergo non sentienti oberit earuz laniatus/

62· F· 7·
118· F· 16·
178· F· 21·

Aristoteles ab archita sumpsit librum predicamentorum
platonis auditor fuit
plato habuit socratem magistrum

A·7ª pars de archita et platone

Archita audiuit plato docentem, nil mente pre-
stabilius dedisse deum hominibus, nichilque ei
tam inimicum quam corporis uoluptatem, qui ut magis intelli-
gi posset fingebat tanta incitatum aliquem corporis uolup-
tate, quanta percipi posset, neminem tunc censebat fore dubium
quia in tali dispositione nichil agitare mente, nichil cogi-
tatione nichil ratione consequi posset ¶ aiebat etiam
naturam nichil solitarium amare, ut ait tulius libro de
amicicia si quis enim ascenderet, in celum ascendisset naturamque
mundi et pulcritudinem aspexisset, insuauem sine amico et
socio admirationem foret, que iocundissima sociato fuisset,
¶ Villico quoque suo ait secundum ualerium li. 3º. sumpsissem
a te supplicium si tibi iratus non essem, maluit impunitum
relinquere quam propter iram iusto grauius punire, ¶ Thimus de
anima fuit sua, quia ad exemplum unius composita est
que sic illocabiliter dicuntur in corpore, sicut unum in nu-
meris dicitur etiam quod aristotiles ab archita sumpsit librum
predicamentorum, et ideo ibi de loco recitat, quod in 4º.
phisicorum reprobat, ¶ De platone ait Iero. contra Iouini-
anum, quod cum diues esset et dyogenes thoros eius lu-
tosis pedibus conculcaret ut posset uacare philosophie, elegit
achademiam uillam ab urbe procul, non solum desertam
sed etiam pestilentem, ut cura et assiduitate morborum li-
bidinis impetus frangeretur, ¶ habuit plato socratem
magistrum, patriam athenas, locum, et hominem doctrine fer-
tilissimum, cumque iam omnium doctissimus haberetur, a
studiosis hominibus certatim athene platonem doctorem
petentibus quereretur, ipse egiptum peragrauit, et a
sacerdotibus illius gentis geometrie, multiplices nume-
ros celestium rationum obseruatione percepit, In ytaliamque
ingressus est, ut archite tarentini precepta susciperet,
et quasi toto orbe litteras fugientes persequitur ¶ In
egipto quoque forte homo acerrimi ingenii, ut ait aug.
·8· de ci. dei, sicut egiptias litteras ita et ebreas per inter-
pretem didisit cum in thymeo de mundi constitutione
dicat, deum terram primo, ignemque iunxisse, que sententia
simillima est illi principio gen. in principio creauit deus
celum et terram, et iterum illud exo. ait quod dixit dominus ad
moysem Ego sum qui sum, posuit quoque Io. euuangelista
In principio erat uerbum, usque Et uerbum caro factum est,
ut ait aug. et de tri. ante finem boetius de consolatione
ait eum dixisse, fore beatas res publicas si eas uel studiosi
sapientie regerent, uel rectores earum studere sapientie
contingisset, tulius quoque asseuerat eum dixisse escam
malorum esse uoluptatem, quia scilicet ea capiuntur homines
sicut hamo pisces, eius quoque uerbum fuit, si sapientie forma
uideri posset maxime ad amorem sui omnes excitaret, hic
cum aduersus delictum uehementius exarsisset, ueritus ne
uindicte modum excederet, speusipo amico castigationis
arbitrium commisit, macrobius li. primo, plato ait philosophiam
esse meditationem mortis, statim infert, populo duas mor-
tes hominis nouit, unam anime alteram animalis sed ipsius anima
duas asserit mortes, quarum unam natura alteram uirtutes
prestant, homo enim moritur cum anima corpus relinquit, solu-
tum lege nature, mori etiam tunc dicitur, cum anima adhuc
in corpore constituta, corporeas illecebras philosophia contempnit
et cupiditatum dulces insidias, reliquasque anime exuit
passiones, et sequitur ibi, hanc mortem ait plato philosophis appe-
tendam, Seneca li. 2º. de ira recitat quod preceptores, pedago-
gosque placidos pueris conuenit dari, de eo quod tenerum est

in eorum similitudine crescit nutritum, apud platonem
inquit puer educatus cum rediens patrem uociferantem audi-
ret, nunquam inquit hoc uidi apud platonem, non dubito quia
citius patrem imitatus fuisset si apud eum educatus fuisset,
Tulius p°. de officiis preclare plato ait que in terris gignun-
tur ad usum hominis omnia creari, homines autem homini
causa generatos ut ipsi inter se alii aliis prodesse possint,

A·8.ª ps. de Aristotile et eius dictis moralibus

Aristotiles autem 28 annum agens, artha xerxis
33º anno, platonis auditor fuit de quo
August. de. ci. ait, Aristotiles uir excellentis ingenii, e-
loquio platoni impar sed multos facile superans sectam
per ypatheticam condidit qui deambulando disputare con-
sueuerat, plurimosque discipulos preclara fama excellens
uiuo adhuc preceptore in insita heresim aggregauit,
Aristotiles autem sciscitante Alexandro quo decete profite-
retur, se scientem respondit rebus ipsis que non nouerunt
metiri Unde narrat plinius li. primo. 7. quod Alexander
magnus, inflammatus cupiditate noscendi naturas ani-
malium, aristotili summo in omni doctrina uiro, aliquot annis
homini, in totius asie grecie et tracie finibus parare ius-
sit qui uenatus aucupia pullosque alebat quibus uiuaria ar-
menta, aluearia, piscine, uiuaria in cura erat ne quicquam
ingenitum ignoraretur ab eo, quos percunctando, ho. fere uo-
lumina de animalibus condidit aristotil etiam ut utilissimum
preceptum fuit, secundum Valerium li. 4º. ut uoluptates abeun-
tes consideremus, fessas enim penitentieque plenas animis
subicit, quominus cupide repetatur, ¶ Licet autem aristoteles
in omni philosophia primatum teneat, solamque medicinam pro-
fessus sit ut ait alexander singulariter, nequaquam tamen
in moralibus expressit specialiter methicis quorum aliqua
secundum materias per alphabetum ordiatas hic inserere
placuit, ¶ Amicicia ut amicus ·A· unicuique est delectabile
illud quod amat, ut amati iustum iusticia li. primo ¶ b.
Ea que amici nostri operantur pro nobis per nos operata
uidentur, quia illi amore nostro faciunt 3º ¶ c. quam uirtus
tenens medium circa delectationes que sunt in conuictu
siue cohabitationibus que secundum uitam potest dici amici-
cia differt tamen ab ea, cuius extremum tenens in defici-
endo uocatur, blandus siue bladitor in superhabundando
litigiosus ut discolus ·2· ¶ d ille qui in omnibus querit
delectationem amici, nolens eum contristari etiam in quibus
oportet si hoc faciat propter delectationem solum, uocatur
blandus, si autem propter lucrum uocatur adulator, qui uero
querit contristare uocatur litigiosus et discolus ·8· ¶ e·
ideo qui eligit contristare uel delectare in quibus opor-
tet ut oportet tenet medium in hac uirtute ut ibidem ¶
·e· Sine amicis nullus eligeret uiuere habens reliqua bona
omnia ·8· ¶ f· diuitibus et principatus possidentibus ami-
cicia maxime est necessaria ·8· ¶ g in inopia et in reliquis
infortuniis solum existimant refugium ad amicos ·8· ¶ h
quod iuuenibus ut non peccent et senibus ad famulatum et
adolescentibus ad bonas actiones necessaria est amicicia ·8·
¶ I naturaliter uidetur amicicia generantis ad genitum
et maxime in hominibus et in hiis que uiuunt gentes
admiuicem ·8· ¶ k magis student legis positores circa ami-
ciciam quam circa iusticiam, amicis enim existentibus nichil opus
est iusticia, iusti autem existentes indigent amicicia 8
¶ L· triplex est amabile scilicet bonum honestum utile
et delectabile, et bonum honestum et delectabile est ama-
bile ut finis utile uero non sed ut ad finem et quod sequitur

C. hx.

amabile et s[r] bonum unicuique quod unusquisque amat
non bonum sequitur sed etiam bonum apparens 8. / M. amatio
differt ab amicitia eo quod amatio ad maiata, amicitia
vero non, quia ubi est amicitia in est redamatio quia et
illi ad quem est amicitia desideratur bonum ipsius amici gratia
non propter ipsum quod desiderat que duo in amicitiis defini-
unt 8. ideo amicitia est benivolentia mutua non latens ali-
cuius boni delectabilis utilis vel honesti 8. / N. quod amicitia
propter honestum sola est transmutabilis eo quod sic amantes
non credunt faciliter detractantibus de amico nec iniustum
faciunt adinvicem, hec enim duo consueverunt amicitias
dissolvere, alie vero due species amicitie scilicet boni utilis
vel delectabilis dicuntur amicitie secundum similitudinem
ad hanc 8. / O. perfecta amicitia superhabundantie compa-
tur, tale autem uni soli convenit 8. amicitia propter de-
lectabile est liberalium propter utile negociatorum 8. / P.
amicitia et iustitia habet fieri circa eandem materiam
quia utraque circa communicationes 8. et licet utrobique servetur
equalitas tamen in iustitia servatur primo et principaliter
secundum geometricam proportionem et secundario secundum arisme-
ticam, in amicitia econverso 8. / Q. amicitia malorum non
est permansiva in parvum enim tempus fiunt amici gau-
dentes adinvicem malitia 8. / R. parentes plus diligunt
filios quam econverso, tum propter beneficia impensa, tum quia
plus tempore dilexerunt, tum quia pater diligit filium sicut
seipsum alterum, et matres plus diligunt quam patres per tres
primas rationes 8. / S. ad amicos debemus habere confiden-
tiam 9. / T. si ille quem amo propter honestum malus efficia-
tur, iuste possum ab amicitia recedere non enim de amabile
est sed bonum, mali enim non oportet esse amatorem, nec
assimilari pravo amicus aut assimilatur amico quod si talis
amicus non sit insanabilis non statim ab amicitia disceden-
dum sed potius adiuvandum ut morem perditum recupe-
ret quam substantiam eo quod hoc melius est et amicitie magis
proprium si autem fuerit insanabilis statim recedendum 9. /
V. amicorum anima una, et amicorum omnia communia, et ami-
citia equalitas et ut genu tibie propinquius sic amicus
amico, et est amicus alter ipse 9. ¶ Animalis animalis A.
tria sunt scilicet exteriora ut divitie, interiora et hec
dupliciter, scilicet vel corporis vel anime, bona anime sunt
principalissima p[o]. / B. anima dividitur in rationale per
essentiam et participationem p[o]. / C. compunus est quies il-
lius partis anime secundum quam dicitur homo studiosus
vel pravus idest rationalis p[o]. / D. in anima autem tria que
sunt principativa actuum scilicet potentia passio et habitus
2[o]. / E. quedam malicie anime sunt voluntarie sicut et
corporis 3. / F. virtutes anime quedam sunt intellectuales
quedam morales p[o]. et 6[o]. / G. anima dividitur in ro-
nabile et irronabile h[o]. et 6[o]. / H. pars rationalis divi-
ditur in partem qua speculamur necessaria, et hec dicitur
scientifica sive speculativa, et partem qua speculamur
contingentia, et hec dicitur rotativa sive practica 6.
/ I. tria sunt in anima dominativa actus et veritatis, sensus
intellectus et appetitus, horum autem sensus neque unius principium
actus per se sit 6. / K. pars practica dividitur in fac-
tiva et activam 6. / L. quinque sunt habitus veridici,
quibus dicitur anima verum affirmando, et hec sunt virtutes
intellectuales, sapientia, scientia, intellectus, prudentia et
ars 6. / M. quarte parti anime nutritive sive vegetative
non est virtus moralis p[o]. / N. in homine bono est consensus
secundum omnem partem anime, in pravis contendit ipsorum anima

C. sx.

una enim pars trahit huc altera illuc 9. / O. vivere est deter-
minatum animalibus per sensus, hominibus sensus et intellectus.
/ P. animalia non delectantur in sensu visus auditus vel odoratus
nisi per accidens leo enim non gaudet voce bovis vel canis odo-
ratu leporis nisi propter comestibile putatum ¶ Aleator A. alea-
tor est illiberalis et iniustus 4. / B. aleatores ab amicis lucran-
tur, quibus oporteret dare 4. ¶ Agens vel actio A. duplex
est agens instrumentale inanimatum ut baculus et animatum
ut manus vel sensus percipiente domino et talibus agentibus
ex sua actione non attribuitur iustitia, vel iniustitia 5. / B.
principium efficiens actus est electio 6. / C. bestie quidem sensum
habent, actum autem non communicant 6. magis enim aguntur secundum
dam / D. habitus alius cum ratione activus qualis est pruden-
tia, alius est ab habitu, qui est cum ratione factivus qualis est
ars 6. / E. actiones sunt singularium 6. bona actio sine mente
et more non est 6. / F. unicuique delectabiles sunt actiones proprie
8. / G. magis possumus speculari actiones aliorum quam nostras
9. / H. ad actiones multis opus est quod quanto meliores et maiores
sunt tanto pluribus indigent 10. ¶ Appetitus A. insatiabi-
lis est rei delectabilis appetitus cuius rationem dat quia concu-
piscentie dat cogitum, et si magne et vehementes sunt per-
cutiunt cogitationem 3[o]. et si non fuerit appetitus persuabilis
a ratione ut multum veniet ibi b. quod naturalibus appetibilibus
magna venia concedenda 8. ¶ Ars A. magis dubitamus circa
artes quidem esse suas practicas quam circa disciplinas 3[o]. / B. ar-
tificiatum principium est in faciente non in facto 6[o]. / C. ars et
fortuna aliqualiter sunt circa idem quia circa contingens aliter
se habere, unde dixit agatho quod ars dilexit fortunam et econverso
6[o]. ¶ Avarus A. avarus iniustus est et inequalis 5. / B. qui
mercatur propter lucrum avarus est 5. / C. avaricia est circa
honorem, et circa omnia in quibus est delectatio propter lucrum ibidem
¶ Banausus A. banausus est extremum viciosum magni-
ficentie in superhabundantia, expendit enim vel consumit
multa in parvis et illiberis ut in prestationibus et non boni
gratia sed magis ad ostentationem 4[o]. extremum autem in defici-
endo est parvificus ibidem ¶ Benivolentia A. benivolentia est prin-
cipium amicitie, sicut delectatio per visum eius quod est amare
9[o]. et quod est principium amicitie non est eius quod utile
aut delectabile sed honestum 9[o]. / B. qui vult alicui bona propter
hominis habundantie per illum non videtur illi benivolus sed
magis sibi 9[o]. ¶ Beneficentia A. benefactores diligunt magis
beneficiatos quam econverso quod videtur preter rationem causam huius
ponebant quidam quia volunt beneficiatos vivere quasi de-
bitores quosdam, et eos amat ut debitum recipiat et dicebat
quidam philosophus quod hoc erat propter maliciam debitorum sed philosophus
dicit quod hoc magis assimilatur humano defectui quam malicie
quo multi appetunt prius bene pati quam bene facere, et rationes assig-
nat quia beneficiatus est opus benefactoris, operans autem plus
diligit opus quam econverso, et quia benefactori manet opus secundum
actum, et beneficio non econverso, et delectabilissima est presentis
hominis manens operatio et quia excellentius est amabilius,
excellentius autem benefacere quam bene pati et quia benefacere
est operosum bene pati illaboriosum 9[o]. ¶ Beatus A. quod nullus
nolens est beatus neque bonus 3[o]. / B. quod sustinet triste
ad paucum tempus continue autem non, 8. ¶ Bestia A. intemperatus
est circa delectationes in quibus communicant nobis animalia
servilis et bestialis videtur 3. / B. bestiarum quasdam aiunt pru-
dentes esse quecumque circa ipsarum vitam habent potentiam provi-
sivam 6. / C. bestialitati opponitur virtus heroica idest divina
que est optimus habitus, sicut illa pessimum vicium, et sic in bes-
tiis non est malitia nec virtus, sicut nec in diis est virtus proprie

sed aliquid honorabilius virtute, et sicut sunt rari homines divini ita et bestiales quod magis contingit in barbaris 7°. // D. bestiales sunt propter egritudines et alias orbitates, excedentes autem propter maliciam bestiales sunt infamamus ibi, et nota quod virtus heroyca non dicit unam virtutem, sed complectitur in se omnem virtutem. // E. bestie non sunt continentes eo quod non habent scientiam universalium sed singularium fantasiam et memoriam 7°. F. bestie non sunt temperate vel intemperate quia non habent delectationes humanas circa quas fiunt 7°. ¶ Bonum. A. bonum est quod omnia appetunt p°. B. illud est bonum summum quod propter se appetitur, et est finis humanorum actuum, nisi enim propter se appeteretur frustraretur humanus appetitus, et esset processus in infinitum, et cognitio eius est necessaria tum quia magis est inventum ut acquiratur, tum quia dirigit operantes p°. // C. bonum reperitur in omni predicamento ideo non potest esse una ydea et ratio omnium bonorum, tum illa dicantur secundum prius et posterius quod est contra platonicos, et si omnium bonorum una esset ydea tunc esset omnium eorum una scientia, preterea si unum bonum de omnibus dicitur univoce, tunc esset una ratio boni de omnibus, et ita non plus esset bonum eternum quam temporale, bonum enim equaliter dicitur enti, unde melius dixerunt pitagorici ponentes coordinationem bonorum distinctam p°. non tamen omnia bona dicuntur equivoce bona, sed proportionaliter quia ab uno bono primo sunt exorta, et ad illud reducuntur p°. // D. maius bonum semper est eligibilius felicitatis enim et si per se sit eligibilis connumerata tamen alii bono magis est eligibilis p°. // E. humanum bonum est operatio anime secundum virtutem in vita perfecta, unde nec parvo tempore fiet homo felix p°. // F. nullus est bonus qui non congaudet bonis operibus p°. // G. bona exteriora ut divitie et huiusmodi coadorant beatitudinem, ubi nota quod non sunt de essentia beatitudinis p°. // H. moralis philosophia est ut boni fiamus non gratia speculationis 2°. // I. bonum dicitur uno modo, malum infinitis modis 2°. // K. bona que alliciunt nos ad sui prosecutionem non inferunt nobis aliquam violentiam 3°. // L. una est ratio boni et mali sicut voluntas 3°. // M. appetens bonum apparens iudicans illud esse bonum simpliciter non excusatur propter talem deceptionem existentem in fantasia sive in dictamine rationis, sicut enim est sibi ratio habitus, ita et fantasie vel iudicii talis 3°. // N. plures non ad bonum virtutis declinantur ad voluptates 4°. // O. maximum bonorum exteriorum est honor 4°. // P. et solus bonus honorandus est 4°. // Q. sine virtute non facile ferre bonas fortunas 4°. // R. principium operabilium quod est finis non apparet nisi in bono pervertit enim malicia et facit mentiri circa principia practica 6°. // S. bonorum est non peccare nec aliis hoc credere 4°. // T. bonus vult sibi convivere delectabiliter habundans theorematibus id est cogitationibus et operibus bonis 9°. // V. bonorum concupiscentie bone, turpium autem vituperabiles 10°. // X. bonos fieri existimant quidam natura, quidam doctrina quidam consuetudine et probat quod nec natura, nec doctrina sed consuetudine vita legibus 10°. ¶ Continentia. A. ad contraria enim sunt motus incontinentium, et quod appetibus brutalis in continentibus obedit rationi p°. // B. continens operatur ex electione non ex concupiscentia incontinens contra 3°. // C. continentia est maxima virtus habens aliquid de passione et aliquid virtutis ut mixta habens aliquid intellectualis virtutis et aliquid moralis 4°. // D. durum videbatur socrati scientia existente in aliquo, concupiscentiam imperare et trahere scientem quasi servum 7°. // E. continens non est temperatus eo quod continens contra pravas concupiscentias et fortes, temperatus vero non 7°. // F. continens non est persuasibilis in omni ratione, sicut incontinens egressibilis sequitur enim quod aliqua continentia est prava, et incontinentia

bona 7°. // G. incontinens non existimans delectabile prosequendum prosequitur illud intemperatus non habens rationem corruptam existimat illud prosequendum, et in hec differenter se habent circa delectationes 7°. // H. incontinens habet scientiam que retrahit aliquando ipsum ab operatione per aliquem silogismum generalem, et habet aliam scientiam que prevalens cum adiutorio concupiscentie inducit ad incontinenter agendum et hanc scientiam habet per quendam silogismum p°. // I. socrates dicit, quod incontinens non est sciens, hoc dixit pro tanto quia talis habet ignorantiam minoris, que est principium operationis tum quia de partibus circa que est operatio non est scientia, tum quia passio incontinentie non ligat habitum scientie universalis, vel universalium sed tantum particularium // K. ille est incontinens secundum quid qui in appetitu eorum que sunt delectabilia non necessaria sed tamen legibilia secundum se, cuiusmodi sunt honor et divitie excedit, rationem rectam incontinens similiter dicitur circa corporales delectationes tactus ut ciborum et venereorum 7°. // L. incontinentia et intemperantia sunt circa idem, sed intemperatus habens rationem rectam eligit illa, et propterea habet concupiscentias minores, incontinens non habet rationem sanam, sed a vehementia concupiscentie ducitur, ob has causas dicit quod intemperatus est peior incontinente 7°. // M. in hiis que sunt delectabilia contra naturam non est continentia simpliciter sed cum appositione sive secundum quid, tamen quia incontinens habet rationem sanam ducitur a concupiscentia, brutes autem illas delectationes non habent rationem sanam, nec ducuntur a concupiscentia, sed a quadam corruptione superinducta contra naturam, tum quia incontinentia est circa maliciam humanam. sed incontinentia illarum delectationum est maior omni malicia humana, tum quia malicia seu timiditas vel crudelitas superhabundans non dicitur malicia simpliciter sed bestialis vel egritudinalis 7°. // N. incontinentia circa iras est minus vituperabilis incontinentia circa concupiscentias, tum quia concupiscens est cum delectatione qua quis fit iniurians, qui autem ira quis operatur, tristatus facit, nullus autem iniuriatur tristatus 7°. // O. intemperatus est circa delectationes humanas superhabundans ex electione et non propter aliam causam, incontinentes circa easdem non tamen ex electione, molles vero circa tristicias propter absentiam concupiscibilis et non ex electione 7°. // P. intemperatus est peior incontinente quia intemperatus non concupiscens, vel parum operatur turpe, sic peior est, qui non iratus percutit quam qui iratus 7°. // Q. continentia est melior quam perseverantia quia continentia non solum facit rationem manere in statu suo, sed etiam facit eam vincere, perseverantia autem solum facit primum 7°. // R. incontinentiarum quedam irrefrenata qui non consilians sequitur passionem, quedam debilis qui consilians non immanet 7°. // S. acuti id est colerici et melancolici sunt magis incontinentes primum propter velocitatem non consiliantes, secundi propter vehementiam non expectant rationem propter sequitur esse fantasiam 7°. // T. intemperatus non immanet eo quod penitens, incontinens autem penitens, unde primus insanabilis, secundus non, iterum intemperatus assimilatur ydropisi, que continua est et peior, incontinentia epilesie que non est continua, iterum intemperantia latet incontinentia autem non 7°. // V. incontinentes irrefrenati meliores sunt quam debiles, eo quod debiles ratione immanentes a maiori passione vincuntur et consiliantur contrarium est de irrefrenatis 7°. // X. incontinens similis est velociter inebriato a parvo vino et minori quam ut multi 7°. // Y. incontinens irrefrenatus non est prudens quia non est consiliatus, nec debilis quia hic non est immansivus consilio que convenit prudenti, 7°. // Z. temperatus non delectatur preter rationem rectam continens vero aliquando sic sed non deducitur, et nota quod licet intemperantia sit peior incontinentia tamen temperantia est melior continentia ut hic innuit 7°. // ab.

quod ad hoc quod aliquis sit continens non oportet quod vincatur ab omnibus delectationibus sed ab hiis quas multi possunt vincere 7°. ¶ c. Incontinentes per consuetudinem sanabiliores sunt incontinentibus per naturam ibi. ¶ Concupiscentia. A. illa que sunt per concupiscentiam sunt delectabilia et non sunt involuntaria 3°. ¶ b. concupiscentiarum quedam sunt communes seu naturales alie proprie seu apposititie scilicet per consuetudinem, concupiscentia naturalis est qua quis indigens cibo simpliciter vel indigens potu humidum appetit, propria autem est illa qua quis appetit hunc cibum et ad hoc tali concupiscentia est aliud nature concupiscentia quia alicuius consuetudine reperitur inclinatio naturalis ad hunc cibum propter complexionis, secundum circa concupiscentias naturales pauci peccant quia intemperatia et vino vel saltem nimis sumendo, circa proprias autem multi et multipliciter 3°. // c. naturaliter concupiscentia est repletio indigentie et circa hanc intemperati dicuntur castrimargi, idest insaniam ventris habentes et tales dicuntur bestiales 3°. // d. oportet concupiscentias mensuratas esse et paucas et rationi nichil contraria, quod autem tale bene persuabile a ratione 3°. // e. qui vincatur propter concupiscentias est luxuriosus, qui propter lucrum avarus 5°. // f. concupiscentie venereorum manifeste corpus immutant et insanias faciunt 7°. // G. concupiscentiarum sive delectationum quedam sunt ingenere studiosorum et bonorum ut divitie et hec sunt naturaliter eligibilia, quedam autem sunt contraria hiis naturaliter fugienda ut comedere carnes crudas et huiusmodi quedam sunt media 7°. // h. concupiscentia est varia coniugia et furata est intellectus spisse sapientis 7. // I. bonorum concupiscentie non sunt idem delectationi quia concupiscentie separate sunt ab opere naturaliter scilicet et tempore precedentes operationem, delectatio vero coniuncta est operationi 10°. ¶ Corpus. A. quedam vitia seu malitie corporis secundum quas vituperamur, quedam autem naturales a quibus non vituperamur 3°. // b. quemadmodum corpora ex motibus iudicantur ita et mores 10°. ¶ Consuetudo. A. natura non assuescit in contrarium 2°. // b. multum differt in iuventute bonis vel malis consuetudinibus uti 2°. // c. quando est possibile quod ex antiquis consuetudinibus comprehensa sunt solo sermone sed persuasione transformare, sed sufficiens est addere communicatores pe.. naturam 10°. // d. que non erant tristia consuetudine facta ibi. ¶ Contraria. A. Contraria sunt que plurimum distant et distantia est ra contrarietatis 2°. // b. de contrarietate mediorum et extremorum ad invicem ibi medium // c. quod potentia et scientia sunt contrariorum, habitus autem non, habitus contrarius cognoscitur a contrario habitu ibi. ¶ Consilium. A. non de omnibus consiliandum sed de hiis que per nos operari possit 3°. / c. non est consiliandum de fine, quia finis tamquam habeat rationem principii per supponitur tamquam necessarius, sed de hiis que sunt ad finem consiliandum quoniam per illa facilius finis obtineri possit 3°. / d. in consiliando est status et non itur in infinitum tum ex parte consulentis quia debet consulere de operabilibus per ipsum que non sunt infinita tum ex parte consiliabilis quia consiliamur de hiis que sunt ad finem, tum quia non de omnibus circumstantiis particularium 3. // e. Consilium et electio sunt de eodem quia de eo quod est ad finem, differunt quia consilium precedit electionem 3°. non igitur quia consilia.. debet esse contingens a proposito importante consiliatus tertium magnum de minorum que sunt ad finem. ¶ Contemplatio. A. operatio contemplativa est optima et continuissima et maxime delectabilis et quod delectabilior est scientibus quam querentibus et quod maxime sufficientissima quia non indiget bonis necessariis ad vitam, non exterioribus quibus indiget activa et operatio nam et est finis operationum practicarum sive moralium et est operatio perfecta, et illaboriosa, et melior quam activa laborat, et est vita hominis principalis, activa vero secundaria prima natura non est per se sufficientis, et dicitur divina respectu humane

vel active et facit homines immortales et dicitur vita simpliciter activa vero alterius et est vita hominis principalis, activa vero secundaria prima natura non est per se sufficiens aliquid speculari vel contemplari sed oportet corpus sanum esse et cibum existere et reliquum famulatum 10°. ¶ Commutatio vel conmutatio. A. in commutationibus vel conmutationibus secundum proportionalitatem secundum equalitatem factas commanet, idest conservatur civitas, et civium unio 5. In talibus autem commutationibus faciendis numisma est medium quod mensurat et adequat omnia ibi, et fit hec commutatio inter cives propter mutuam indigentiam 5. / b. quod non fit commutatio inter cives si non adsit equalitas, nec servatur equalitas si non fiat contra commensuratio, ibidem. / c. antequam numisma inventum esset fiebat commutatio rei ad rem 5°. / d. quod amicitia et iustitia consistunt circa commutationes tamquam circa propriam materiam 8, et conmutatio politica fit conferentis gratia ibi. ¶ Concordia. A. Concordia est quid amabile et non est homodoxia hec enim ignorantibus ad invicem existeret 9°. / b. nec circa contingentia concordare autem puta eos qui de celestibus non enim amicabile de hiis concordare ibi. // c. concordia est consensus operabilium magnorum contingentium ibi. // d. politica amicitia videtur concordia sic sonat interpretatio 9°. in hoc forte notat quod eius ut civis sit. // e. concordia est proprie in hiis qui epiikes idest boni sunt, illi enim sibi concordant ad invicem 9°. // f. concordia enim non est in pravis ibi. ¶ Dare. A. danti magis debetur laus quam accipienti et facilius est accipere quam dare 4°. // b. multi sunt amatores pecuniarum magis quam datores 4°. ¶ Delectatio. A. vita eorum qui secundum virtutem operantur est delectabilis secundum seipsam 1°. // b. opera virtuosa delectabilia sunt homini virtuoso maxime talis, sunt tamen ipsi adversantia naturaliter quia talia opera non insunt hominibus natura 1°. // c. signum generati habitus est supervenientes in opere delectatio 2°. // D. circa quas morale est circa delectationes et tristitias 2°. // E. pauci sunt sequentes delectationes minus quam oportet ideo non habent proprium nomen sed vocantur insensibiles 3°. // f. non possumus iudicare idest cogitare de delectatione quam accipiamus eam idest aliqualiter delectemur 3°. // G. corrupto propter delectationem vel tristitiam iudicio rationis confestim non apparebit principium idest finis operabilium qui habet rationem principii 6°. // h. si quis a fortibus et superexcellentibus delectationibus vincitur non admirabile sed condonabile si fuit contendens et ponit exemplum triplex 7°. // I. non omnis operans propter delectationem erit pravus vel incontinens vel intemperatus sed quod propter pravas 7°. // k. ad moralem philosophum pertinet determinare de delectatione et tristitia, tum quia delectatio est finis eius, per quem iudicamus quemcumque bonum esse aut malum, tum quia determinat de virtute et malitia que habent esse circa delectationes et tristitias, tum quia delectatio est annexa felicitati de qua de qua determinat 7°. // l. de delectatione triplex est opinio, prima quod nulla delectatio sit bona, tum quia delectatio est generatio in naturam sensibilem hec autem non bona ut probat, tum quia temperatus qui nichil boni fugit vitat eas, tum quia prudens persequens bonum non persequitur eas, tum quia impedimentum sunt prudentie, maxime veneree, tum quia pueri et bestie persequuntur delectationes qui minime sunt tales nullum bonum prosequuntur, tum quia ars nullius opus est bonum non agit delectationem. Secunda est quia quedam bona quedam mala. Tertia quod et si bona sit, non tamen optima tum non sit finis sed generatio idest motus 7°. // M. delectationum quedam simpliciter prave aliciu tamen in se sunt bone, ut in temperato et pravo et non simpliciter sed secundum aliquod tempus, alie autem non sunt simpliciter delectationes, sed habent aliquam tristitiam puta que medicine 7°. // N. non omnis delectatio est generatio in naturam sensibilem tum quia

Comutationes

D.

Et soli de quibus consiliaret vir prudens 3°. / b. non est consilii actu de eius uno numero ut de hiis que a fortuna

delectatio est tantum in operatione virtuosa quam in habitu virtuoso, tum quia delectatio que est in cibo non est motus sed sequitur motum qui est in sumendo cibum, tum quia delectationes intellectuales non sunt motus in naturam sensibilem, in hoc repellit primam opinionem tum prima ratione, et terciam tum ratione sua 7, et quod est quedam delectatio perfecte et bene constitute nature que est idem quod operatio seu finis et illa delectatio est optimum ibi // O· corporales delectationes non sunt bone secundum se sed que sunt necessarie, et sunt bone que tenent medium, item sunt bone propter aliud non propter se, eo quod sunt quasi quedam medicine, et melius est eas habere in actu quam in fieri 7° // P delectatio expellit tristiciam et que contraria est, et que contingens 7° // Q corporales delectationes differunt ab intellectualibus quia corporales sunt medicamentum nature sustinentis idest in fine, intellectuales vero non sunt propter talem indigentiam, sed sunt actus alicuius nature perfecte et bene constitute, et quod iste due delectationes sunt nature homini quia est duplicis nature, deus autem qui est nature simplicis, una simplici gaudet delectatione, et quod delectatio magis est in quiete quam in motu 7° // R delectatio non est motus quia non est in tempore, licet acquisitio et duratio sit in tempore, et quod delectationis species perfecta est in quolibet nunc temporis, nec expectans ulteriorem perfectionem secundum speciem non sit autem motus. Item quia delectatio est quoddam indivisibile x° // delectatio S perfecta est tum virtus apprehensiva cuiusmodi est sensus bene dispositus apprehendit suum sensibile perfectum, et secundum omnem sensum inest delectatio, et quod perfectissima delectatio est tum perfectissima virtus qualis est intellectus bene dispositus apprehendit suum obiectum ibi // T quod delectatio perficit operationem, et sensibile sensum, non autem secundum eundem modum, quia sic delectatio est operatio intrinseca operationis sensibile autem extrinseca ipsius sensus x° // V· delectatio que perficit operationem non est ut habitus qui inest, sed ut superveniens finis ibi, et quod tamdiu durat delectatio quamdiu durat operatio intellectus vel sensus bene dispositi circa obiecta sua, et quod nullus continue delectatur quia nullus potest continue operari x° // X quod omnes appetunt delectationem probat per hoc quod omnes appetunt vivere, et quod est quedam operatio quam sequitur delectatio x° et quod delectatio perficit vitam ibi // Y delectationes proprie sunt que consequuntur operationes per se, aliene vero non sunt proprie illi operationi, et delectatio proprie est impeditiva aliene delectationi, et quod aliene delectationes faciunt quod tristicie, corrumpunt enim operationes tristicie proprie, et quod delectabilior operatio expellit alteram x° // Z quod sicut est in operationibus quod quedam sunt bone quedam prave quedam indifferentes sic in delectationibus, secundum enim unamquamque operationem est propria delectatio, et quod delectatio bone operationis proprie bona est, male autem mala, et sicut sensus differt ab invicem in puritate, et etiam ab intellectu, et intellectus speculativus a practico sic differunt delectationes que in hiis x° ¶ Deus A· felicitas est non a fortuna sed donum a deo missa vel per virtutis exercitium vel disciplinam deo adiuvante acquisitum p° // b non idem conveniunt diis et heroibus, nec templo et sepulcro // C in diis forte est non iusticia, eo quod in eis non est superhabundancia et defectus h· dicit forte quia i· h· pro posuit esse iusticiam in eis // D· hoc solo privatur deus quod non potest que facta sunt facere ingenita idest non facta // E in diis non est virtus proprie sed honor habilius virtute // F diis et parentibus non possumus condignos contribuere honores x° // G· ridiculum est ea que sunt circa actiones morales attribuere diis, non enim habent concupiscentias pravas x° // h· heroibus inest vita beata in quantum assimilantur operationi divine x° ¶ Demonstratio A· scientia et habitus demonstrativus principium per experientiam videt principia operationum 6° // b· quia principium contingit aliter se habere horum non est demonstratio 6° // C quod oportet attendere enunciationibus et oppositionibus expertorum seniorum et prudentium non minus quam demonstrationibus ¶ Doctrina A· omnis scientia est docibilis idest acquisibilis per doctrinam, et doctrina est ex precognitis 6° // b· unus modus doctrine per quem acquiritur scientia est per inductionem secundus per sillogismum 6° // C· per doctrinam non potest fieri quis bonus sed oportet preparatam esse consuetudinibus animam auditoris ¶ Divicie A· dives et pecuniosus violentus, quia divicie per violenciam acquiruntur et amittuntur, et quod propter divitias multi perierunt p° // b· divicie sunt bonum utile, non honestum quia non propter se appetuntur sed propter aliud p° et quod diviciis contingit bene et male uti x° // C· divicie conferunt ad magnanimitatem propter has enim homines honorantur x° // D· divicie non sunt perfecte sine virtute, quia potius habentes ipsas sine virtute efficiuntur mali despectores et iniuriatores x° // E circa divicias nulla est malicia secundum se, superhabundantie autem horum pravem fugiende ¶ Ebrius A· ebrius non videtur propter ignoranciam operari, sed ignoranter 3° // b· ebrii debent duplices increpationes tum ratione ignorantie cuius sunt causa quia in eis non est inebriari, ebrietas autem est causa ignorantie, tum ratione mali actus quem exercent 3° // c ebrii videntur esse fortes et non sunt ¶ Eligere A· illud quod est eligibile propter se et numquam propter aliud perfectius est eo quod est eligibile propter se et alia propter aliud, et quod honor voluptates intellectus et virtus sunt eligibilia propter se et alia propter aliud ut propter felicitatem p° // b tria sunt eligibilia honestum conferens et delectabile, et tria hiis opposita fugienda, inhonestum inutile triste 2° // C non potest dari certa regula de eligibilibus propter multas causas in singularibus 3° sed iudicio prudentie relinquitur // D· electio magis propria est virtuti et virtuosis et per hanc magis iudicantur mores virtuosi. Item electio minus est quam voluntas omnis enim electio est voluntaria et non convertitur. Item voluntarium est ratione pueris et aliis animalibus electio autem non, et accipit voluntarium pro appetitu. Item repentina sunt a nobis dicuntur voluntaria et non secundum electionem 3° // E· voluntas magis est finis electio eorum que sunt ad finem 3° // F electio non est concupiscentia quia bruta et incontinens operantur ex concupiscentia sine electione. Item non est ira, que enim fiunt propter iram non fiunt propter electionem et reperitur in brutis. Item nec opinio quia est circa impossibilia et eterna, electio autem circa ea que in nobis sunt, tum et quia opinio pertinet ad cognitivam et dicitur secundum verum et falsum, electio autem pertinet ad appetitivam et dicitur secundum bonum et malum, tum et quia eligendo bona vel mala, virtuosi vel viciosi efficiuntur, non autem opinando, tum quia electio est in fuga vel persequtione alicuius rei opinio autem de re in se, vel cui confert, tum quia electio laudatur quia recte fit opinio autem non sed quia vere, tum quia optimo non est eorum que maxime scimus, electio vero sic, tum quia alii opinamur aliquid esse bonum quod propter maliciam non eligimus 3° // G electio est cum actu rationis et intellectus 3° et illud est eligibile quod ex consilio prediiudicatum est 2° // h· electio est consiliabile desiderium eorum que in nobis 3° // J· electio consilium voluntas sunt principium operum nostrorum et hec sunt in nobis 3° // k viro forti eligibilior est mors quam fuga ignominiosa consequi salutem 3° // L minus malum eligibile quam maius et maius bonum magis eligibile 3° // m· moralis virtus est habitus electivus, electio autem appetitus consiliativus et ideo oportet ad hoc quod electio sit bona rationem sive intellectum esse veram et appetitum rectum 6° // N principium efficiens actus est electio, electionis autem est appetitus et ratio que gratia alicuius 6° virtus

C. he

moralis facit electionem rectam et non erit electio recta sine pruden[tia]
6°. / o. malus non eligit propter omnia illud ad quod finis est 9°. ¶ Ethicus
a. per ea que traduntur in ethica non potest ethicus sufficienter assequi finem suum et dat rationem quia cum finis practice sit non tantum scire quid operandum sed ipsum operari, primum potest haberi per scientiam ethicam et non 2^m. secundum potest fieri per legem potentiam id est politicam que malos punit et bonos remunerat, x°. // b. scientia ethicorum non potest multos ad bonum provocare, cum solum procedat sermone persuasivo. ¶ Eubulia. a. Eubulia est rectitudo consilii de fine universali simpliciter bono vel de fine particulari adipiscendo per medium et modum convenientem et hoc tempore congruenti 6°. et secundum hunc duplicem finem est duplex eubulia 1°. // b. eubulia non est scientia quia est consilium quoddam et ita questio quedam, nec eutochia, quia hec est sine ratione et velox, consilium autem tardum. Est autem eutochia quedam solertia nec opinio, eo quod eubulia sit quedam rectitudo preterea id cuius est opinio determinatum est ad alteram partem, eubulia autem est questio. ¶ Experientia a. quidam non scientes quibusdam scientibus magis activi in aliis experti esse 6°. ex quo trahitur quod experientia plus confert ad agendum quam scientia // b. singularia cognoscuntur per experientiam 6°. et quod multitudo temporis facit experientiam ibi // c. difficile est multorum experientiam accipere et consuetudinem, x°. ¶ Fantasia a. meliora sunt fantasmata studiosorum quam pravorum, p°. // b. bestie habent singularium fantasiam et memoriam 7°. ¶ Felicitas de qua populares et sapientes de summo bono humane vite concordat in duobus scilicet in nomine quia dicunt esse felicitatem et in ratione nominis quia dicunt felicitatem esse in bene vivere et bene operari p°. // b. de ratione felicitatis in speciali diversorum diversa est opinio quidam enim antiquorum posuerunt eam in habitu virtutis, aliqui vero hoc posuerunt voluptatem, aliqui ex[c]ellentiorum habundantiam p°. / c. quod felicitas est de bonis humane vite et est bonum proprium inherens alicui quod difficile aufertur ab eo, et est bonum operatum id est possessum ab homine p°. // d. felicitas non consistit in voluptate, quia per eam homo efficitur bestialis, nec in honore quia non est in honorato, sed in honorante felicitas autem est in felice, nec in habitu virtutum quia hunc habent dormientes adversa patientes, non in divitiis quia sunt alterius gratia p°. / e. felicitas est finis optimus actuum humanarum et est optimum sed non habetur hoc expresse, et est bonum per se ipsum sufficiens habenti illam et filiis et uxoribus et amicis p°. et est operatio hominis secundum virtutem in vita perfecta p°. / f. quod operatio exercita uno die non facit hominem felicem ymo exigitur quod in tota vita sua virtuose operetur // g. felicitas utitur exterioribus quibus utitur ut instrumentis, nec omnino felix est qui habet turpissimos vel malos habet filios p°. // h. felicitas est premium virtutis et finis optimus ideo finis politice et est bonum commune possibile acquiri per disciplinam ab omnibus qui non sunt inepti ad virtutem, et nullus vitam finiens miserabiliter dicitur felix p° // i. non potest aliquis dici felix post mortem, preterea quamdiu vivit circa filios vel nepotes, nec post mortem potest dici propter illud quod fuerit felix, sic enim sepe diceretur nunc felix nunc miser et transmutabilis ad modum camaleonis p°. // k. operationes secundum virtutem domine sunt felicitatis, operationes autem viciose domine sunt miserie, p°. / l. felix bonas et malas fortunas optime fert sine vituperio, nec propter quasdam malas fortunas inclinabitur a felicitate in miseriam, ymo illas bene sustinebit, tamquam magnanimus et eis bene utitur sicut artifex secundum exigentiam materie sibi date, p°. / m. rotatum et in magnis infortuniis incidentem dicentes felicem nichil dicunt 7°. // n. felicitas non est habitus quia tunc existeret dormienti et infortunato, x°. / o. felicitas non est in ludo, tum quia virtuosus

C. he

magistrum huiusmodi non eligit ludum, tum quia ludus assimilatur requiei, requies autem non est finis, tum quia in corporalibus delectationibus non est felicitas x°. // p. perfecta felicitas est operatio secundum optimam virtutem optime potentie que est in homine et est delectabilissima operationum que secundum virtutem est ipso que est secundum sapientiam, qualis est felicitas ymo est melior politica x°. // q. felicitas est melior vita quam que secundum hominem, non enim secundum quod homo vivit sed secundum quod aliquod divinum in ipso existit, hec autem dicitur intellectus unde sequitur intellectus comparatus ad hominem vel ad vitam activam sive ad humanam est quid divinum x°. // r. vita et felicitas que est secundum morales virtutes dicitur humana que autem secundum intellectuales dicitur separata ibi. ¶ Finis a. finium quidam sunt ipse operationes verbi gratia visus videre quedam opera operata ut edificatoris domus p°. // b. architectonicarum id est activum principalium fines desiderabiliores sunt hiis que sunt sub ipsis ubi non quod quanto finis est ultimior tanto plus rationem habet boni // c. cognitio finis ultimi magnum habet incrementum ad vitam virtuosam ibi, et quod homines debent inspicere finem ultimum sicut sagitatores signum ibi. Item in omni operatione et electione finis est bonum ipsius operantis quia gratia huius omnes operantur ea que sunt ad finem p°. // d. licet appetitus finis boni insit nobis a natura operationes tamen quas ad hunc finem vel ad contrarium inferimus sunt voluntarie 3°. ob hoc dicitur // e. quales sumus tales finem nobis statuimus 3°. // f. In fortitudine vera delectatio a fine, hec tamen delectatio videtur evanescere propter tristia, que sunt circa actus fortitudinis et ponit exemplum de pugilibus quibus finis est corona, scilicet vel honor delectabilis, et percuti tamen dolorosum 3°. ¶ Filius a. est possessio patris, quousque est mancipatus 5°. // b. inter patrem et filium est iustum proprium non politicum 5°. // c. non eadem amicitia parentum ad filios et fratrum ad invicem, quia pater est maior 8°. // d. filii videntur esse coniunctio id est causa coniunctionis matrimonialis 8°. ¶ Fortitudo a. fortes laudamus propter opera 1°. // b. quod in forti bene subiectus est appetitus brutalis rationi p°. // c. qui sustinet pericula et gaudet vel non tristatur fortis est, 2°. d. fortitudo est circa timores et audacias que sunt extrema eius 2°. Item est circa terribilia et non quecumque sed maxime circa ea est mors non qualiscumque sed bona, que est in bello iusto et pro civitate, 2°. Item est circa repentinam mortem inferentia 3°. // e. fortes ante opera sunt quieti in operibus audaces 3°. // f. fortitudines apparentes et non expresse dicuntur primo qui aliquis aggreditur propter vitandas legis increpationes, vel assequendos honores talis vero forti assimilatur, qui facit gratia alicuius boni, differt autem quia hic operatur propter bonum privatum, fortis autem magis propter bonum commune, ad istum modum reducuntur tres sequentes p°. qui quis operatur coactus timore, vel propter necessitatem, quia preclusa est via recedendi, vel aliquid tale, 2° qui aliqui aggrediuntur talia, que sunt experti et isti agunt confidentia scientie, unde Socrates scientiam dicebat esse fortitudinem, quod autem non agat ex fortitudine patet, quia superveniente multitudine contra quam valet sua experientia fugiet / 3° qui quis aggreditur propter impetum furie hic multum assimilatur forti, qui ratione animositatis aggreditur talia, quasi fera, propter spem victorie quia sepe vicerit, evasisse enim pericula dat talem audaciam, non sunt autem tales fortes, quia ex eo aggrediuntur quia reputant adversarios minus fortes. Item quia fugiunt, quando aliter contigit quam putaverunt, 5° qui quis aggreditur terribilia quia ignorat ea terribilia, unde et qui cognoscit pericula statim fugit. Fortis autem ex electione ista aggreditur 3°. // g. quanto quis fortior et felicior, tanto magis in morte sua tristatur eo quod talem vivere magis dignum est, et quia maximis bonis privatur sciens 3°. // h. fortitudo militaris magistrum talis non est vera fortitudo, vitam enim ad parva lucra commutant et non

considerat finez quez gsiderat uere fortis 3º ¶ Fugiendus .a. tres sunt spes fugiendorum circa mores malicia incontinentia bestialitas 7º / Habitus .a. secundum unumquemque habitum uidet^r hoi esse delectabilia uel tristiam / b. habitus cum generati fuerint mali non sunt in nostra potestate iniustus enim quibus non fit iustus qn uult 3º / c. sicut in habitibus artificialibus est aliquod signum ad quod aspiciens artifex opus suum intendit et remittit sic in moralibus et hec est ro recta ¶ homo .a. est principium operationum suarum sicut et filiorum 3º ~~honor .a.~~ / b. illiberalitas magis connaturalis est hoibus quam prodigalitas 4º / c. denes milies plura mala facit ho malus quam bestia 7º ¶ honor .a. hoies querunt honores ut uideantur boni et uirtuosi et ita est bonum utile non honestum 8º pº p que patet quod uirtus melior est honore ibi / b honor est inter bona exteriora maximum et est bonum quod attribuit^r diis et quod desiderant hoies et qui est premium uirtutis et diuicie et potestatis sunt eligibilia propter honores habentes enim ipsa per ea honorari uolunt et ille cui honor est parum idest parue reputationis reputabit alia bona exteriora parua quia honor maior est ipsis 4º / c. solus bonus est honorandus sed qui cum bonitate habet bona exteriora magis honorandus est 4º / d. quedam uirtus innominata est disponens circa paruos honores sicut magnanimitas circa magnos 4º / e. amatorem honoris laudamus sicut uirilem et amatorem boni aliqn uituperamus sicut ultra modum 4º / f. honores monstrant mores ar^m h. ubi dicit quod principatus uirum ostendit / g. principibus merces danda sicut honor et gloria h. / h. honor non est eligibilis secundum se sed propter lucrum amari aut gaudent hoies secundum se ideo amicicia prestat hori 8º / i. sufficientem hor retributio indigentie aut lucrum auxilium 8º / k. omni seni debetur honor qui secundum etatem puta assurrectio et inclinatio 9º ¶ Iactantia .a. Iactantia est uicium oppositum prome inter quas medium tenet ueritas 2º / b. tres sunt modi iactantie primus qn quis dicit de se maiora quam sint ex libidine mentiendi et assitatur prauo ut proprius dici potest uanus Secundus quia talia dicit gratia honoris et hic nimis uituperabilis tercius quia gratia lucri 4º / c. qui moderate utuntur ea gratiosi uident^r ibi ¶ Ignorantia .a. Ignorantia eius quod expedit non scire et non cat in uoluntarium eo quod talis ignorantia iuris in homine habente usum rationis non prouenit nisi ex negligentia et ideo talis ignorantia uidetur inesse ex electione que post cat maliciam siue fiat in particulari ut cum aliquis existimat sibi esse fornicandus propter concupiscentiam siue in uniuersali ut cum aliquis erroneus existimatur omnem fornicatorem licitam 3º / b. Ignorantia singularum conditionum puta quod iste locus sit sacer hr cat inuoluntarium et hoc si postquam cognitum fuerit penitentia sequatur et per talem meretur quis ueniam 3º ¶ Inuoluntarius .a. inuoluntarium dicitur dupliciter pº quod per uiolentiam est effectum 2º quod per ignorantiam 3º / b. Inuoluntarium simpliciter uiolentum dicitur cuius principium est extra passo nil conferente h. quid aut aut quod fit per timorem et habet aliquid de uoluntario admixtum ut iactus mercium in mari ne fiat submersio 3º / c. quedam est inuoluntarium ad quod nullo timore debet quis induci ut occidere matrem ibi / d. Inuoluntariorum quedam sunt uenialia ut que ignorantiam habent concomitantem non cam totam h. ¶ Intellectus .a. illud quod in mente est affirmatio uel negatio i. intellectu in apetitu est prosecutio uel fuga h. / b bonum intellectus speculatiuum est uerum malum uero falsum hoc enim oīs intellectus opus 6. bonum aut siue opus practici intellectus est ueritas confesse se habens appetitui recto ibi / c. mens idest intellectus speculatiuus nichil mouet ad nullam operationem dirigit sed practicus 6. d. principium intellectus ratiocinatiui idest practici est ho non deus uel angelus 6. / e. Intellectus est habitus primorum 6. / f. concupiscentia est delectatio ficans intellectum spisse idest ual de sapientis 7. idem dicit de delectatione magne ueneree ibi / g. sicut ciuitas magis uidetur esse quid principalissimum sic et homo magis debet dici intellectus 9. / h. Intellectus est optima potentia in hoie et cognoscibilia circa que est intellectus sunt optima 10. i. Intellectus maxime uidetur esse ho 10. ¶ Illiberalitas .a. illiberalitas est male sanabilis ad hanc enim prouocat senectus et impotentia et et gnaturalis hoibus magis quam prodigalitas / b. qui tyranni et sacra predicantes non dicuntur illiberales sed magis impii et peruiniosi et iniusti 4º ¶ Ira .a. difficilius est uoluptati repugnare quam ire quia obiectum uoluptatis magis allicit 2º / b. aliqn oportet irasci ut propter primo 4º / c. qui ira aliquid facit non incipit iniuriam sed qui ad iram prouocauit h. / d mansuetudo est medium circa iram cuius extrema iracundia et irascibilitas ¶ Iuuenis .a. Iuuenis inexpertus est eorum qui secundum uitam sunt actiuum differt aut nichil secundum etatem aut secundum mores iuueniles et hoc est uerum quantum ad audiendum moralia pº / b Iuuenes possunt esse geometrici et disciplinati non aut prudentes quia prudentia est singularium que cognoscit^r per experientiam ad que requirit^r multum tempus 6. ¶ Iudicare .a. Vnusquisque bn Iudicat que cognoscit et eorum est bonus iudex Secundum aut bn iudicat qui circa omnia eruditus est pº / b. Studiosus bn iudicat 3º ire ad iudicem est ire ad iustum iudex enim est uelut iustum animatum h. et uocatur iudices mesidici quasi medii tenentes 1º / c. Iudicare recte maxime fiet experti circa singula iudicant recte opera et per que ut qualiter perficiunt^r intelligit que oportet 10º ¶ Iustitia .a. nullus iniustus et incontinens potest se extrisare quia remisse uiuentes causat sibi negligentiam quam posset cauere bonas operationes exercendo / b Iustitia est habitus a quo quis dicit^r operatiuus iustorum et a quo quis iusta operatur et non uult iniusta Iniustitia uero econtrario h. / c. Iustitia est uirtus perfecta non solum perficiens subiectum proprium sicut cetere uirtutes sed perficiens et ordinans ad alterum h. / d. Iustitia legalis siue uniuersalis non est pars uirtutis sed tota uirtus et iniustitia sibi opposita non est pars malicie sed tota malicia h. secundum subiectum dicit^r tota uirtus siue congregatio uirtutum dicit aut secundum esse quod dicit^r Iustitia secundum quod ad alterum dicitur uirtus aut secundum quod est talis habitus perficiens animam ibi / e. Iustitia particularis diuidit^r in distributiuam et directiuam et quod distributiua est in quadam proportionalitate geometrica non arismetrica. directiua uero secundum proportionem arismetricam secundum distributiua attendit in remuneratione merita et dignitatem personarum que aliquid egerunt uel passe sunt directiua tamen ad quantitatem dapni et habet hec fieri in commutationibus et artificialibus h. / f. Iustitia politica est inter eos inter quos est lex distributionis uel directionis posita. ubi dat intelligi quod inter dominum et seruum uel patrem et filium non est hec iustitia h. / g. quod princeps est custos iusti et equalis h. / h. Iustitia que est inter uirum et uxorem que dicitur yconomica magis assimilat^r iustitie politice quam illa que est inter dominum et seruum et inter patrem et filium h. / i. epiikies est directio legalis iusti. quia enim lex tradit uniuersalia non potest de oībus particularibus determinare hec aut dirigit in particularibus recte extimando quod intendisset legislator si illos casus particulares uidisset h. sic patet quod epiikies iudicat secundum leges meliores opponit^r aut ei uicium atribodicaios qui sicut quis uertit legem ad deterius legem interpretando et grauius secundum eam puniendo ibi 2. / k. Iusti sunt quantitate dispositiue 6.

Inuidia ·A· Inuidus tristatur de oibus siue bonis siue malis
cui opponitur epicharecakia, qui de oibus gaudet, medius aut
horum uocatur nemesitus, q de oibus indigne opantibus
tristat. ¶ Lex ·A· lex se habet circa uirtutes et malitias
has quidem prohibes has aut precipies h· / b· lex ois uni-
uersalis tradita est, et ideo non est possibile scdz ipam iu-
dicare de oibus ptibus b· Itez lex statuit scdz ea que ut
in pluribus accidunt, Itez si non determinat casus pticulares
a lege, non est defectus legislatoris sed rei uariabilis h· / C·
Lex habet coactiuam potentiam scdz mores, ab aliqua pruden-
tia et intellectu x· / D· nichil differt hec leges scriptas uel
non scriptas idest 9suetudines x· ¶ Liberalitas ·A· liberalitas
est uirtus medium tenens in datoe et acceptoe pecuniarum,
et in hiis laudat liberalis non in hiis quibus temperatus uel
iustus x· / b· liberalitas magis 9sistit in datoe pecuniarum
qz in sumptione ibi, / C· magis dicit liberalis qui dat
quibus opor, qz qui accipit unde oportet, et non accipit un
non oportet, qz uirtus magis est in bene facere qz in bn
pati, et qz facilius est non accipere qz dare, et q ille qui no
accipit magis laudat de iusticia, qz de liberalitate x· /
D· liberales inter omnes uirtuosos magis laudant ibi, /
E ille qui dat cum tristicia non est liberalis talis eciz magis
diligit pecunias bona opatione x· / F· liberalis bn curat
de administratione et 9seruatoe bonoz suoz, ut possit dar
et sufficere quibus oportet, x· / G· liberalitas dicit scdm
facultatez sube, no eciz qui magis dat dicit liberalis sed
qui dat scdz hitum liberalitatis x· / h· liberaliores sunt qui
hnt subas ab alio, qz qui habet eas p acquisitoez ppriaz, tuz
quia non sunt expti indigetiaz sicut hii, tuz qz unusquisqz
magis diligit ppria opa et ideo mag inuite dat x· / I· libe
ralis, si quid 9sumat quod non oportet cstabit tn moderate
et plus tristabit liberalis si non 9sumpsit qd oportet qz tris
tet si 9sumpsit qd non opor x· ¶ Ludus ·A· uirtus tenes me-
dium circa delectationes in ludis uocat eutrapelia, cuius sup-
habundans bomolochia, deficies agroycos 7°· / b· bomolochi
aliqn uocatur eutrapeli et gnosi, eo q plus gaudent de
ludo, et pluribus placet ludus plusqz oportet x· / C· agroycos
ut agrios, est ille qui nichil ludicre dicit, sed dicentibus est
molestus et cum tristicia audit x· / D· Requies et ludus uidet
ee necca in uita, x / E· ludus liberalis ut disciplinatus a
seruili differt x· et possunt dici ludi liberales in quibus
exercent se studiosi circa discipline acquirende, ut ca recreationis
ut uigorosiores sint ad studium discipline· Seruiles aut in
quibus exercent se indisciplinati, qrentes non recreatoez sz
turpez ludum ut turpez delectatoez ut est ludus aleaz tra-
gediarum qbus utunt serui uiroz ¶ Magnanimitas ·A·
Magnanimus est qui magis seipz dignificat, magnus exns
x· aut est insipiens ibi, et dignus puis et scdz illa se dig-
ficas non est magnanimus sed temperatus idest discretus ibi,
et q facit se dignum magnis et non e dignus de raymus,
si aut aliquibus honoribus fuerit dignus, sed non tantis no
raymus de sed astutus, q aut quenietibus sibi honoribus
reputat se indignum dicit pusillanimus x· / b· Illud maxi-
mum bonum quo dignificat se magnanimus est quod maxie
desiderant hoies scilz honor, unde magnanimus est circa
honoratoes et inhonoratoes, / C· Magnanimus circa pote-
tatus diuitias et oez bona fortuna et malaz se ut oportet
habebit, no gaudebit nec cstabit nisi sic oportet, x· /
D· q licet magnanimus sit maxime honoratus maxie tn qn
ei exstiit exteriora bona x· ¶ Mansuetudo ·A· mansue·
aut humilitas tenet medium circa iras, cuius extremum sup

habundans iracundia deficiens etiaz irascibilitas 2· // b· Ille q
irascit ut oportet et qn et qnto tpe laudat· mansuetus et est imp
turbatus et non ducit a passioe ire sed eaz scdz roez ordinat,
x· // C· inirascibil uidet insipies et non senties et qz non
uindicat iniurias suas et familioz uidet seruilis x· / D· acro-
coli sut q irascunt quibus non oportet et in qbus magis, qes-
cut aut uelociter qd optimum hnt, amari aut sunt diu
irascetes et difficile solubiles, nec ponit iraz nisi uindicent,
difficiles aut sunt q eodez mo non qescunt nisi puniat,
qz fuit iniuria x· ¶ Magnificentia ·A· Magnificentia e circa
pecunias magnas et sumptuosas, sed liberalitas circa mediocres
x· cuius extremum deficiens dicit puificentia, excedes banausia
et apecipalia 2° / b· actus magnifici est ut faciat sumptus mag-
nos et p magnis rebus, ita q fiat 9mensuratio sumptuum ad
opus opatum, ut etiaz sic ut aliqn excedat sumptus ipsum ope-
ratum x· Itez non solum excedit in talibus circa ccia ut edifica-
tionez ut oblationez teplis sed aliqn circa ppa ut in nuptiis et
huiusmodi x· et q magnificus debz 9mensurar sumptus suis ditiis
et ideo inops non pot ee magnificus x· Itez ut sit magnificus
non sufficit ditie acqsite ut donate ut hereditarie, nisi et
sit nobil gne et gloriosus fama x· Itez ad magnificum ptinet
ut paret sibi domum decentez x· Magnificus non facile supa
bit ab inimicis nec a paupertate qz 9mensurat sumptus digni-
tati et ditiis x· ¶ Matrimonium ·A· Videt matrimonium hre
qnqz bona· pmum filioz procreatoez, 2m sufficientiaz bonoz ad
uitaz necessarioz, 3m utilitatez, 4m delectatoez, 5m uirtutez
siue bonum x· et possunt reduci ad tria, trium eciz nascit ex
2° et 4m ex pmo, ¶ Malum ·A· queda sunt q mox nominata
9iunctaz hnt malitiaz ut inuidia 2° et mendacium x· / b· ois
malus est igorans, q oportet opari, et fugere 3· // C pessimus
est q ad seipz et ad amicos utit malitia, h· ¶ Mathaticus
·A· ad mathaticum ptinz uti demostratoibus et non est contentus
psuasionibus p° / b· puer, methaticus esse pot methaphisicus
uero ut phicus non, qz methatica sciunt p astractoez que
faciliter fit, illoz aut pncipia sciunt p experientiaz multaz 6·
¶ Medium ·A· medium dupx· quod equaliter distat ab extremis 6·
ut sunt medium inter x· et 2· et dicit medium scdz arismet-
icaz pportoez, et tale medium est idez apud oes et est aliud me-
dium quo ad nos, et non est idez apud oes sed scdz q dictat
cuiusli ro recta, et in hoc medio 9sistit uirtus, 2° uirtus aliquo
modo est medium, aliq mo extremum, 2 q medium opponit
extremis, et extrema ad inuicez 2° q extrema magis 9trariant
ad inuicez qz ipsi medio, ibi, q in qbusdaz magis opponit me°
superhndantia, qz defectus in quibusdaz 9° / et tria sut documeta
ad inueniendum medium pmum e, q ab illo extremo, quod mag
oppoit medio, recedetes tendamus ad aliud, qd minus opponit,
2m q ab illo extremo cui mag inclinam· recedentes 9uertam
in alterum, 3m est ut delectatoez pcius fugiamus et hec est ualde
difficile, 2° In quibus est superhndantia et deffectus est et mediu
x· / ¶ Mensura ·A· oes res 9mutabiles mensurat minima
te, h· / b illud q oia 9mutabilia mesurant· opor esse unu, et
hec est minima, ibi / C· q uini et frumeti non ubiqz equales
mesure, sed ubi emunt maiores et ubi uendunt minores h· ¶
Medicina ·A· politica e melior medicina eo q illa de aia, ista de
corpore determinat 4° / b medicine sunt nate fieri p 9traria ibi,
¶ Motus ·A· q taz in 9tinetibus qz incotinetibus sunt 9trarii motus
scilz apetitus brutalis et rois 4°· / b motus non est oium sed ptibi
lium non delectationis aut uisionis aut pti aut unitatis x· ¶
Molicies ·A· qdaz est molicies ex natura acqsita, ut in deliciosita
te nutricionis ut extrema natiua sut in mulieribus queda ex 9stu
dine puenies, qdaz ex mala 9suetudine et defectu rois 7° de

Irascibilit
Acrocolus
Amarus
difficilis

N. ultima loquitur q̄ opponit̄ pseuerātie non de pnūs ¶ Natura a. naturaliū prius hem⁹ potentiā q̄ actū 2. / b. Jus nāle est quod est idē apud oēs / c. facilius est mutare ꝯsuetu^nes q̄ naturā / ymo ꝯsuetudo difficilis q̄ assimilat̄ nāe 7º ¶ Numisma a. numisma inuentū est ꝓpter ꝯmutatoēz fiendā fideiussor eī est ꝓ nobis 5 / b. licet varietur valor numismatis / magis tn̄ pmanet in sua equalitate q̄ alie res ibi / c. oīa apciant̄ numismate / q̄ eorū mensura oīa ꝯmensurata equat ibi / d. ant̄q̄ numisma eēt fiebat ꝯmutatio rei ad rē / 5 ¶

O. Opinio a. opinione et suspitōe queunt fl̄ç dicere / ideo nō sunt habitus seu virtutes intellectuales / Oīa a. hoīes erant ꝓ bonis fortune laudis sed ꝓ talib⁹ non ōradū nisi ut tū habetur ipis habentib⁹ bona sint 5 / Opatio a. ꝓpter voluptatē mala opamur ꝓpter tristitiā a bonis recedim⁹ 2º / b. ad opandū virtuose tres ꝯditiones requirunt̄ pª ut sciat id esse virtuosū 2ª q̄ eligat ꝓpter virtutē vel felicitatē 3ª q̄ opet̄ pseuerāter 2º / c. finis opatois moral est ꝓpter habitū acquirendū vel ꝯseruandū 2º / d. q̄ ille q̄ nllū boni exterius reputat magnū pro nllo bono exteriori opabit̄ turpia xº et talis est magnanim⁹ / e. q̄ nichil differt prauū eē scđz rē vel scđz opinionē q̄ neutrū opandū a studioso x

P. ¶ Pater a. filij hnt a parentib⁹ eē nutrimentū 2 disciplinā 6. b. fili⁹ non pōt se negare pri / pr aut bene potest negare se filio / si sit mal⁹ xº / et q̄ non ē humanū prēz negare se filio / nisi superexcellat in malicia ibi ¶ Pax a. bellam⁹ ut parē ducam⁹ xº ¶

7a. f. 3 Pena punitio a. multi non recedunt a prauis ꝓpter turpe sed ꝓpter penas x. / b. puniri oportet turpia apetentē qualis est intēpat⁹ et nllā augmētatonē hntē qualis est puer 3º / c. punitio quietat apetitū ire xº ¶ Pecunia a. pecunia dicit̄ quicq̄ numismatib⁹ compat̄ xº b. non est possibile pecunias hre nō curantē ut heat ꝯadiuuamen aliis sciētiis et morib⁹ xº ¶ Penitentia a. vir bon⁹ scđz eēm aīe ꝓpter est inpenitibil 9º / b. nichil eī opat̄ pena dignū / c. praui videnť penitudīe repleri / 9º ¶ Physica a. phi non sunt prudētes 6. / b. physica videt̄ hre admirabiles delectationes puritate et firmitate x. ¶ Phylantropus a. non est laudabilis phylantropia / increpant̄ q̄ seipos maxime diligunt / tū in turpi amatores sui vocant̄ 9. plures eī attribuūt sibi delectationibus et honorib⁹ ideo iuste eis exprobrat̄ ibi / b. nullus suple vulgarium dicet illū phylantropū q̄ studet iusta agere / et ea q̄ scđz virtutē et totalr semp bonū sibi acquirit / videbit̄ aut maxime talis phylantrop⁹ / tribuit eī sibiipsi optima 2 largi⁹ sui ipsi⁹ ꝯpatio / idest intellectui et oīa huic obediunt / 9. / c. verus phylantropus differt a phylantropo scđz opinionē vulgi / sicut differt scđz roēz viuē aut viuere scđz passionē / 9. ¶ Potestas a. potestatis politice tres spēs sunt et tres corruptōes eius opposite / 8º ¶ Policia a. finis politice non est cognitio tm̄ sed opatio 3º / b. politice finis est optim⁹ scilꝫ felicitas / intēdit eī ciues facere imparatores bonorū / pº / c. politica nobilior medicinali / q̄ tractat de aīa hec de corpore / ibi / d. politica 2 prudentia particularis sunt idē habitus scđz eēntiā / differētes scđz eē 6. nota q̄ laudabiliū 3ª est bona / 2ª optima melior / pª optima / ad hāc similitudiē sumit̄ triplex potestas yconomica / primus pncipat⁹ ad filios habz regni similitudiē q̄ utrobiq̄ un⁹ dnatur xº / pncipat⁹ viri ad uxorē aristocratie / scđz eīm dignitatē vir pncipat̄ xº / pncipat⁹ inter fres dimocratie / equales eī ibi / monarchia ut regnū qn un⁹ ad utilitatē non ꝓpriā sed coēz dnat̄ / aristocratia / qn plures virtuosi / dimocratia qn multi et ꝓpter pessima aut oīū corruptio est tirapnis 8º ethicorū 2 3º politice q̄ bona coīa usurpatur ab uno ¶ Principiū a. cognitio principiorū affert magnū nutrimentū ad cognitōez sñe / multa eī per principiū

manifestant̄ / itē pncipiū videt̄ eē plusq̄ dimidiū rei ut totius / pº / b. finis in opabilib⁹ hꝫ roēz principij 6. / c. in mathaticis non pbant̄ pncipia / nec hoc in moralib⁹ / tn̄ quedā virtus naturalis / siue assuefactiua est edoctiua ei⁹ qđ est recte opinari circa pncipiū 7º ¶ Prudentia a. prudentis est bn̄ posse consiliari circa ꝯferentia / ad totū bn̄ viuē et non ad partē 6. /

R. / b. prudentia differt a sciā qm̄ ꝯtingit actibile de quo ē prudentia aliter se hre / scia aut de necarijs / itē differt a parte eo q̄ prudentia est habit⁹ actiuus idest agens ꝓpter boni hoīs in seipo / ars vero habit⁹ factiu⁹ idest agens ꝓpter bonū eius 6. /

S. c. finis prudentie est eupraxia idest bona opatio mēta ibi / d. prudentes extimam⁹ eos qui possūt sibi et alijs ꝯferētia speculari / 6. / e. temꝑantia est prudentia saluatiua et hoc sonat nomen ei⁹ in greco ibi / f. prudentia est habit⁹ cū roē vera opatis circa humana bona / 6 / g. quedam bestie dicit̄ eē prudētes eo q̄ circa vitā videtur hre potentiā puisiuā 6. / h. prudentē oportet hre sciā vniuersaliū et experientiā particulariū / experiētia aut mag necessaria 6. / i. quadruplex est prudentia / pma est q̄ ꝯcertat bonū vni⁹ hoīs in q̄tū homo / 2ª bonū vni⁹ familie et hec dicit̄ yconomica / 3ª est q̄ leges ponit qđ spectat ad bonū coē ciuitatis / et vocat̄ architectonica x. politica q̄ ꝯcertat bonū vni⁹ hoīs in q̄tū ciuis / et hec diuidit̄ q̄ quedā ꝯsiliatiua / et qdā iudicatiua 6 / inter oēs istas prudentias pma maxime dicit̄ prudentia / et differt ab alijs q̄ ꝯcertat bonū pluriū hoīū / q̄ aut differat patet in nois appellatione / iste eī vocat̄ maxime prudens / alij polipractemones / unde

T. euripides dicit se non esse prudentē eo q̄ non curet circa sibiipsi necessaria / sed circa ꝯferentia ciuitati / ibi / k. prudentia mag est circa singlia quorū sensus coīs q̄ sensus ꝓprius 6. nota q̄ tres sūt ꝑtes potentiales prudentie siue virtutes adiuncte ad eā expediendā / eubulia sinesis gnome / ē eī prudentie fines ꝯstituere / 6 / eubulia aut de isto fine ꝯsiliat̄ qualr acqri possit / sinesis aut iudicat de ꝯsilio eubulie facto sup fine prestito a prudēte scđz legē scriptā / gnome aut iudicat de ꝯsilio finis acquirendi quē statuit prudēs non p legē scriptā sed per legē naturalē / l. impossibile ē prudentē eē non eentē bonū 6. / m. virtutes siue habit⁹ nāles absq̄ prudentia sunt nociui 6. / n. homo indiget prudentia etiā si nullus sit opatiua / tū q̄ habita hnt̄ alie virtutes / tū quia pficit intellectū practicū / tū quia opat̄ ad rectā electionē et finē 6. / o. null⁹ prudēs volēs opat̄ pessima 7. p. prudentie pncipia sūt morales virtutes / rectū aut moraliū scđz prudentiā xº ¶

V. Proporcionalitas a. ꝓportionalitas est non solū in nūo monade sed etiā in nūo nūato 5 / b. ꝓportionalitas est equalitas ꝓportionis / et ē in 4 ad mim⁹ ꝓportio aut in duob⁹ 5 / c. quedā ē ꝓportionalitas disiuncta coī / in qua ꝓportōes in nllo coī termino copulantur / ut iij ad 8. et 5. ad 10 / Continua uō in qua ꝓportiones in aliq̄ coī copulant̄ ut 2. ad 4. / et 4 ad 8. / copulant̄ eī ꝓportōes ad iiij et hꝫ ista tres tmīos vel scđz roēz pma uō s. ē ꝓportio arismetica / cui⁹ excessus sunt idē sed ꝓportiones diuerse / ut hui⁹ 1. 2. 3. 4. / geometrica cui⁹ excessus diuersi hee ꝓportiones heedē ut hic / 1. 2. 4. 8. / armonica cuius dr̄e diuerse / hee ꝓportōes s. si in tali ꝓportōe ita ē / q̄ sic se habet maior termin⁹ ad minorē / ita se videt̄ hre dr̄ia maioris termini et medij et minoris / ut hic 3. 4. 6. / sic se hnt sex ad tria / ita se hꝫ binarius ad unitatē / binari⁹ eī est dr̄ia maior unitas dr̄ia minor / ¶ Princeps a. nō sum⁹ pncipari hoīez idest illū q̄ ducit̄ passionib⁹ humanis / sed scđz roēz idest studiosū qui

sequitur iudicium rectus / b. Princeps non tribuit sibi plus boni / quam sit sibi proportionale ideo alteri laborat 8. ¶ Puer a. pueri maxime uiuunt secundum concupiscentiam / et in ipsis est maxime sensibilis appetitus 3° / b. Sicut oportet puerum uiuere secundum preceptum pedagogi sui sic oportet concupiscentiam consonari rationi 3° ¶ Rex a. rex debet intendere non sibi sed subditis Non enim est rex qui non est per se sufficiens omnibus bonis superexcellens / talis autem nullo indiget rex autem non talis electus dicitur fortuito non secundum dignitatem electus et malus rex tirannus fit / prauitas enim monarchie tirannis 8° ¶ Sapientia a. sapientia dicit a scientia / que est certissima omnium scientiarum quelibet autem scientia non est certissima / item sapientia est scientia et intellectus honorabilissimorum / item est studiosissima que tractat de deo / item est eadem apud omnes que iudicat per rerum principia p° 6 / b. sapiens est maxime operans secundum intellectum et hunc curans et ideo est deo amantissimus et maxime felix x° ¶ Senectus a. senectus et omnis impotentia uidetur illiberales facere / x / b. senes non debet operari aliqua in quibus sit uerecundia x° ¶ Sermones a. sermones ingredi sunt secundum materiam p° / b. sermones minus sunt credibiles operibus x° / c. sermones dissonant hijsque secundum sensum apparent contemptibiles ibi / d. sermones ueri uidentur non solum utiles esse ad scientiam sed et ad uitam / Conuenientes enim cum operibus creduntur et prouocant intelligentes uiuere secundum illos x° / e. Si opera et uita a sermonibus discordent sermones propter se suscipiendi si ueri sunt x° ¶ Sompnus a. uegetatiua magis operatur in sompnis p° / b. bonus et malus nequaquam manifesti sunt in sompnis co ponitur in uia c p° / c. in sompnis nichil differt felix a miseris habent tamen meliora fantasmata p° ¶ Temperantia a. sensus tactus est communis / secundum quem est temperantia uel intemperantia 3° / b. temperantia corrumpitur a superhabundantia 2° / c. temperantia et intemperantia magis est circa delectationes quam circa tristitias / d. temperantia et fortitudo sunt in parte irrationali pertinentiam 3° / e. intemperati non multum gaudent solo gustu uini uel pulmenti sed in usu tactus qui in cibis et potibus est uenereis / et ponit exemplum de illo qui orauit collum suum fieri sicut gruis propter delectationem quam sentiebat in tactu 3° / f. intemperatus dicitur a concupiscentia ut pro bonis 8° eligat delectationes sensibiles 3° / g. temperatus eligit delectabilia ad sanitatem uel bonam habitudinem uel necessitatem naturalem et superfluitatem facultatis sue 3° / h. temperantia est saluatiua prudentie intemperantia uero corruptiua 6 / i. cum triplex sit delectatio humana / bestialis egritudinalis / solum circa primam est temperantia ¶ Tristitia a. melius est fugere turpe quam triste 3° / b. tristitia stupefacit / et corrumpit naturam habentis 3° / c. triste ad primum tempus sustineri potest continue autem non / nec etiam ipsum bonum si triste esset x / d. quod tristitia propter corrumpit opiniones 8° ¶ Vegetatiua a. In parte anime uegetatiue non est aliqua uirtus moralis 6 · non enim obtemperat rationi / b. uir a altera sunt opera uiri altera mulieris uel uxoris / ad uirum pertinet magna negotia tractare / ad mulierem uero parua / ut regimen familie et hec sufficiunt sic adiuuarem ad commune ponentes opera propria 8° ¶ Verecundia / a. uerecundia est quidam habitus tenens medium inter inuerecundiam et cataplexim / qui omnia uerecundatur / 2° extenditur de quadam circa quam quidam non habent / b. ille dicitur uerecundus qui timet infamiam / inuerecundus qui non timet 3° / c. deterior est qui magis operatur propter timorem quam propter uerecundiam uitandam 3° / d. uerecundia non est uirtus magis autem passioni assimilatur / tum quia dicitur timor 8 b. tum quia esse eius uel essentia perficitur in alteratione corporali quod conuenit passioni x° / e. oportet iuuenes uerecundos esse / eo quod secundum passiones uiuentes multa peccant sed a uerecundia prohibentur x° / f. senem nullus laudabit quoniam uerecundabitur nichil enim debet operari quod sit dignum uerecundia / x° / g. uerecundia est studiosum ex suppositione / ut si feceret prauum x° ¶ Virtus a. homo uirtuosus bene operatur ex conuenientia uirtutis p° / b. uirtutes intellectuales insunt nobis per doctrinam morales per consuetudinem 2° / c. uirtutes generantur et corrumpuntur ex eisdem operibus / Si enim fiunt secundum rationem medii / generatur uirtus cum uero in illis declinatur ad extrema corrumpitur 2° / d. ex uirtutibus moralibus procedunt talia opera ex qualibus generabantur sed faciliori modo 2° / e. uirtus moralis consistit circa delectationes / tum quia uirtus moralis est circa talia ex quibus fiunt boni et mali / et huiusmodi sunt delectationes et tristitie / tum quia uirtus consistit circa actum anime uel passionem circa quem est delectatio ut tristitia / nam in omni actu uel passione anime anima fugit tristabile et prosequitur delectabile 2° / f. stoyci dicebant uirtutes esse impassibiles / sed est quedam passibilitas ad medium redacta p° / g. uirtus est optimorum optima / item est circa difficile p° / h. homo operans iusta non dicitur iustus / nec operando uirtuosa uirtuosus sicut nec grammaticalia operans grammaticus / sed exigitur ad uirtutem quod illa operetur sciens talia esse / et operans propter finem rectum / et ut operetur ista perseueranter 2° / i. uirtus est habitus electiuus secundum quem homo bonus dicitur et bonum opus suum reddit consistens in medio quo ad nos / et hoc secundum quod dictat recta ratio 2° / et declarat diffinitionis ibi uenatur / k. uirtus moralis est melior et certior omni arte / l. magnanimitas est quidam ornatus uirtutum et facit illas maiores x° / m. equalitas et similitudo / maxime que secundum uirtutem est amicitia / idest causat amicitiam x° / 9a pars de Eschine

Eschines pauper cum alij discipuli multi Socrati plurima offerrent / se solum obtulit dicens / quicquid melius habebat se illi obtulisse / Ceteros autem plura datos et meliora sibi retinuisse / cui dixit socrates / munus grande se libenter accepturum / sollicitumque fore ut sibi melioratum restitueret munus ¶ hic ut ait tullius de re publica / cum adolescens tragediam attractasset rempublicam capescinit et athenas suo arbitrio uersauit et egit adeo potens erat in eloquentia /

10a pars de primo bello cartaginensium contra persas

Domita subactaque Italia / quam annis 400 · tamen difficile fuit Italie dare caput Romanus populus 200 · uel circa annis / qui sequuntur usque augustum / affricam europam asiam totumque pene orbem bellis uictorijsque peragrauit / cuius prima occasio fuit affectata a peno / sicut a Romano Sicilia utrique paribus uotis ac uiribus imperium orbis agitabant ¶ Carthaginenses cum diu in Sicilia infeliciter dimicassent translato in sed Sardiniam bello / amissa exercitus maiori parte grauiter bello uicti sunt / propter quod ducem suum Maleum cuius auspicijs et Sicilie partem domuerant / et aduersus affros magnas res gesserant / cum parte exercitus que superfuerat exulare fecerunt / qui ciuitatem cum armis repetentes obsiderunt dicentes se patriam non expugnare sed recuperare / ac ciuibus suis se ciuibus suis non uirtutem in priori bello sibi defecisse / sed fortunam / prohibite igitur commeatibus urbem in summam desperationem adduxerunt / sic enim carthaginis uirtus in bello foris claruit / ita domi uarijs discordiam agitabatur casibus ¶ Interea cartalo malei filius / sacerdos herculis cum a carthaginensibus ut ferret decimas sicilienses quam pater eius reparat / decimas herculi tyrum missus deferret / accersitus a patre uidit se prius publice religionis officia expleturum quam parentis pietatis / quam rem male indigne tulit / Interiectis autem diebus Cartalo petito commeatu a populo / rediit ad patrem ornatus purpura et auro infulis / ad quem pater / sic uenire ausus es in conspectu tot miserorum ciuium · statuam in te exemplum ne quis post hec filius infelicibus patris miserijs illudat / atque ita eum cum ornatu suo in altissima cruce in conspectu urbis affigi iussit

R

S

T

V

P. n.

Ro.

P. n.

egter Romam Cartaginesi

no multum post aut(em) affectati regni accusatus occisus est. ¶ Maleo aut(em) successit imperator Mago qui primus ut iustinus ait ordinata disciplina militari penorum imperium non minus bella di arte quam virtute firmavit, quo mortuo duobus filiis ducibus sardinie bellum commissum est, ubi asdrubal vulneratus occubuit, cuius mortem dictatureque et triumphorum insignem fecerit. Cuius locum suscepit amilcar frater eius qui in bello siciliensi occisus est, cui successit himilco, qui cum navali terrestrique bello secunda plura fecisset, morbo pestilentia exercitum amisit, mox etiam ipse quoque morbo correptus moritur, nec sepelitur. ad litus autem carthaginis dum applicuissent, universis ad portum occurrentibus et de propinquis ululatu gementibus, nil videbatur. Inter hec imperator de navi veniens, sordida similique tunica dum sibi plangentium ingruit agmina, ipse ad celum tensis manibus nunc suam, nunc publicam plangebat disciplinam, postremo urbem ac domum ingressus cunctos cum luctu plangentibus gladio dolori, vitaeque finem fecit. ¶ xi.a c. de dyonisio tyranno

Ionisius tur in Sicilia tyrannizat. Huic adhuc privatum vidit in sopno himera mulier ut ait valerius li. p. in celum eum ostendens lustratis orbibus deorum sedibus ad pedes iouis terribile ligatum iacere. Interrogato autem eo quidem ducebat quisnam esset audivit sicilie italieque dirum esse fatum, solutum vinctum multis urbibus exitium fore. ¶ Hic fugatis a sicilia carthaginensibus totius insule imperium obtinuit et copias suas in italiam transtulit adversus grecos, qui pro omni ytalici maris litore tenebant. quibus devictis, finitimos quoque aggressus est, propter eos greci nomine ytaliam possidentes, sed eum ab ytalia revocavit adventus carthaginensium, qui bellum quod deseruerat auctis viribus repetebat duce anone, cuius inimicus summator penorum potentissimus eius odio, dionisio adventum exercitus et segnitie principis prenunciavit, sed compressis epistolis proditionis dampnatus est, decreuitque senatus ne quis carthaginensibus tum aut sermoni greco studeret, ne scite fieri deceteroro sine interprete possit. ¶ Cum autem huius dyonisii omnes siracusani mortem optarent, quaedam ultime senectutis mulier sola cotidie matutino tempore, ut incolumis aut superstes sibi esset quod audiens dyonisius causa admiratus precatus est. et audivit, puella cum essem, gravem tyrannum haberem, carere eo cupiebam, successit autem peior, cum et illo quoque carere cuperem, tertio te peiorem eius habere cepimus. timeo ergo deteriorem tibi succedere, caput meum pro tua salute devoveo. tam facetam aut audaciam tyrannus punire erubuit. ¶ Hic sacrilegia sua ioco condiebat, detracto enim iovi aureo apparatu, dicebat in estate aureum esse gravem, in yeme frigidum esse leve, ideoque autem laneum, quem laneum aurei loco reposuit, mensuras aureas et argenteas quibus inscriptum erat bonorum deorum eas esse, auferens se properabat eorum bonitate uti, stultumque dicebat porrectas pateras non tollere, barbamque aureum esculapio detraxit, dicens non convenire apollinis eius patrem imberbes fore filium barbatum. ¶ Parto tandem omnibus odio, tamque suspiciosus effectus est ut sub motis amicis eorum loco fortissimos barbaros ad sui custodiam adhibuit. ¶ Tonsorum etiam metu filias tondere docuit, quibus adultis nec ferrum committere ausus est, nec uxoribus quas filius mitior fuit, cum duabus in matrimonio obligatus esset neutram unquam nisi excussis amplexum petit, de eo quoque ait valerius li. 6. Dyonisius cum a patre hereditatis nomine syracusanorum ac pene totius sicilie tyrannidem accepisset, maioramque opum dominus, exercituum ductor, rector classium, potens equitatum, tandem propter inopiam trans corinthum puerulos docuit, tamque mutatio monuit, ut nemo nimium de fortuna confidat. ¶ 365. ab urbe condita secundum orosium, obsidio brenorum, 10 continuatis annis, magis obsessores quam obsessos torruit. Romam tum repentinis hostium irruptionibus communiti sunt fame quoque et frigore yberno tempore et cunctis ac clade finitima obrepentes

urbis, urbs rapiebatur, utilem magnus quam nobilem victoriam post dictatoris furii camilli quam de vegentibus patravit evolutum debuit gallorum irruptio sequi. Brennus cum filio domnalonis regis britanie ab elino pregenito fratre suo qui solus regnare nolebat fugatus cum non ignotis sibi in galias, perfecta a seguino duce allobrogum honorifice susceptus est et illum eius suscepta filia in ducatu successit, sed galli propter intestina bella novas sedes querere coacti sunt. ¶ 12a. c. de obsidione romani capitolii a galia cisalpina

Anno quoque sub artaxerse 17° senones galli qui et suevi et burgundiones a lobrogida usque ad cerasum novas sedes querentes, Roma correpto capitolio in ascensu gallorum eum acuessis in capitolium, anseres clangore deprehensi est. illum enim animalium odorem hominis eque sentire dicunt, de quo ait ambrosius in exameron li. 5°. merito debes ascribi Roma quod regnas. diu tum dormiebat illius potest debes sacrificare quod iovi, redat diu iam anseribus a quibus sentiunt sese defensos ne et ipsi ab hostibus caperentur. cum autem in illa capitolii obsidione fame Romani arcerentur, panes eorum pluribus iacerentur putavit quod facto galli putantes eos habundare, obsessa urbe recessa multitudine ac senatoribus in suis sedibus trucidatis obsidionem solverunt. ea autem belli fuit quia cum galli breno duce clusii urbem tusie obsiderent, et romani legati pace gratia advenissent, ac manu pugnarent a gallis iussi fuissent, dimisso opido, galli totis viribus Romam se contulerunt, quos irruentes fabius consul cum exercitu excepit, nec tamen obstitit sed magis hostilis ille impetus quasi segetes sinas succidit, et ultra pertransit. ¶ Romani a gallis repulsi cum se in capitolium et in arcem conferrent, singulis hijs rollibus omnes morari non possent innatum consilium in plana per urbis relinquendorum seniorum reputant, quo familiis universis religas imponi fuerit tum, sed nec illo tam luctuoso tempore civitatis unius sue oblita est funeri cum honoribus aptus famuis in sellis cum insignibus magratuum quos gesserant consederunt, et plebi fortitudinem ducet et in suo occasu splendore vite preteritare retinerent. ¶ Venerabilis autem eorum aspectus primo hostibus fuit et novitate rei, et magnificentia cultus, et ipso audaciam genere commotus, sed illam admiratorem galli victores mox in risum et in degenerum contumelie converterunt, senatores cum in suis sedibus trucidant et incendio domorum lapsu culminum eos sepeliunt, ut in obsidione capitolii et urbe absederet, recepit aurum libras mille putans Romanos de cetero vires non posse sumere. ¶ Tunc multi Romanorum qui non fuerant ultra mille in capitolio dicebant quia nolebat alias partes incolere quia in tota vita sua non possent a bellis gestere, sed tunc furius camillus urbe pulsus congregatis undique auxiliis brenni exercitum fudit, et auxiliis omnes ad urbem revocavit et secundus Romanorum reputatus est. ¶ Eodem anno destruxit civitatem vulsinam que 70 annis emula fuerat Romanis, et duas alias urbes. ¶ Consequenter penestrum contra Roma nos convenerunt et ad portas urbis predam egerunt, sed per cunctum senium superati sunt, et civitates eorum destructe tunc tam sunt consules secundum antiquum morem Genuthus licinus et Quintus servilius et sequuta est pestilentia magna in presenti annis duobus et postea foramen quod dicitur infernum de quo c. 20. c. x. Consequenter contra galos in multitudine collectos mittuntur titus quintus, et manlius torquatus, tunc unus gallorum fortissimus super ripas fluminis ad singulare provocabat certamen, hunc manlius bello superavit et auream torquem ac gemeam illi depressit et inde torquatus appellatus est. ¶ Deinde exercitus biduo pugnaverunt ad fugato hoste

Ke. c. 20.

dyonisius tyrannus grecos in ytalia

Ex° quod fortunam

Ro

Ro

66. c. 2.

Anseres [illegible]

Ro. c. 5

Romani noluerunt urbem deserere

phil[ipp]us rex c[um] olimpiade ge[nuit] allex[andrum]
Alexander

-C. 44

Romani redierunt ad urbem ¶ Contra galos interim renouatis uiribus mittitur gaius sulpitius qui eos pene deleuit ¶ Consequenter tusci putantes debilitatos romanos satis celeriter eos aggressi sunt, contra quos missus est gaius marius qui eos oppressit ualide et duxit usque ad 8000 captiuorum ¶ Anno uero tercio redierunt gali, ut illatas iniurias ulcisceret, contra quos mittitur marcus ualerius, cum lx^ta milia romanorum data ei autoritate ut latinorum petat auxilium, illi tamen uenire recusauerunt ¶ Conuenientibus autem aciebus, unus galorum fortissimus fiducia totam putabat obtinere ytaliam, hac condicione singulare petit certamen, ut uicti militis pars ei uicta capo abscedat uincenti dicto, cum inter eum et marcum ualerium mortale uersaretur duellum, coruus super sinistrum brachium marci resedit, et tandem alis rostro unguibus galum sic percutit, ut qui uisum ei adimat, quo euentu galus uictus et occisus est, atque marcus coruinus est appellatus tunc gallorum magna occisio exercitata est, et Romani multa spolia retulerunt ¶ Deinde multitudo illa galorum usque ad sengaliam super mare adriaticum sitam cuncta occupantes ibi dissioem cepit, quorum centum milia ad delphos adeuntes grecorum gladiis perierunt alia C milia inter greciam remanentes galogreci a candore corporis dicti sunt postea galate, Alia C milia in ytalia remanentes, ticinum, mediolanum sic uocatum, quia cum hedificaretur ibi sus media lanea inuenta est, pergamum quia ibi pergamenum primo excogitatum est, brissiam, tadentum, ueronam, uicentiam, Senam et senagoliam condiderunt et cisalpinam galiam uocauerunt, Romani uero fanum ad honorem fortune condiderunt quia semel ibi brenonem uicerat

C. 44 ... de ocho et sibi contemporaneis, cuius prima pars de morte patris

Artaxerxes qui et ochus et eius successione
superiori successit, pater eius adhuc uiuens
cum ex iusto matrimonio tres tantum haberet filios
darium, ariaratem et ochum contra morem persarum per indulgentiam darium regem fecit, qui rex factus unam de patris pelicibus petiit quam ei pater promisit, sed penitentia ductus ad sacrificandum eam constituit deo soli, ut honeste negaret quod temere promiserat, ex tali eam officio preterea pudicitia perpetua. Indignatus iuuenis fratribus coassumptis in patris necem conspirat, comprehensus autem cum sociis deletus est ¶ Mortuo autem patre hereditas regni ocho traditur, qui timens parem coniuratorem regiam cede cognatorum ac strage principum repleuit, nulla permotus cura, non sanguinis non sexus non etatis, atque ita ueluti purificato regno cadusiis bellum infert, In quo bello aduersus prouocatorem hostium codomanus quidam cum omnium fauore pressit, qui hoste ceso suis fauorem obtulit unde et armeniis perfertus est, 2a pars de anone carthaginensi et federe

apud carthaginem autem carthaginensium cum romanis
Anno, uir quidam priuatis opibus uires reipublice
superans cum inuadere dominatum aggreditur cupiditatem, cum rei utile consilium ratus simulatis unice filie nuptiis omnes senatores quos sibi contrarios nouerat poculo uenenare disposuit, que res prodita per ministros sine ultione uitata est, ne in uiro potenti plus noceret res cognita quam cogitata, hoc consilio elusus, alio machinamento facinus aggredi parat, ut scilicet congregatione parata repente in urbem totam opprimeret, cum autem ante constituta diem proditum se sciret, castellum cum 20 milibus suorum armatis occupauit, captus deinque uirgis ceditur, in cui parte corporis laceratur et postremo mortuus cruci affigitur filii uero cognati quoque omnes suppliciis traditi sunt, ne quis unquam aut imitari eum aut ulcisci meditaretur ¶ Eo tempore legati Romam a Carthagine missi sunt, et fedus cum

-C. 44-

Romanis pepigerunt, eorum autem ingressum in Romam mala presagia comitata sunt, tunc nox usque ad plurimam diei partem tendi uisa est, ut ait orosius libro 3o, et sapea grando terram ueris lapidibus uerberauit 24 diebus ¶ Ochus post captiuum in egipto diutinum bellum, plurimos iudeorum in transmigratione egit, atque in ycrania ad caspium mare habitare precepit, quos multiplicatos et erupturos opinio est ait orosius Sydonem etiam opulentissimam deleuit urbem, 3a pars de gestis philippi patris magni Alexandri
Hac hic mortuo
patre regnauit filius maior Alexander quem mater eurudice proditiose occidit, et post eum perdica consimiliter regnauit et periit, mater autem eorum libidine ardens cessante libidine ueneno amasios extinguebat, et cum perisset perdica tercius filius postea pro omissis fratris filio populo compellante regnauit xxv annis philippus qui tebis obses datus a fratre alexandro tenuo philosophatus fuerat apud regem et philosophum epaminondam efferatus est philosophus plus et audax ¶ Rebellantibus autem nonnullis in regni exordio primo athenienses subierunt postulantes 10 rethores sibi dari consensitque populus, demostenes solus restitit exemplo dato de canibus et pastoribus et sic se et alios expediuit, post ea congregato exercitu uicit contra illiricos et magno labore superauit, deinde contra nobilem ciuitatem dalarise, tunc magnam famam in tota grecia conquisiuit, post hec, ut nobilem miliciam secum habeat thesalos aggreditur ¶ Audiens uero quod rex de malesore arruba incomparabilis pulcritudinis et ualitudinis haberet filiam olimpiadem, uxorem petiit, obtinuitque orosius eam dicit sororem aurithe regis molosorum putans affinitate macedonum suum dillatare imperium sed pro hoc deceptus amisit, in expilieque consensit deinde mothonam cepit per se ¶ Tunc pene omnem sibi subierunt greciam dum eam imparem ciuitates singule cupiunt, uniuerse amisere imperium, dum contentiones ciuitatum aliter auxilium inferioribus ferendo, uictos et uictores subegit, accidit eum quod thebani multum elati contra lacedemones et forenses pugnaret et habita uictoria tantum imposuere tributum ut mori mallent quam soluere, forenses cum lacedemonensibus et atheniensibus aggressi sunt thebanos et fortiter oppresserunt 2o bello fortiores fuere thebani, occiso philemone duce forensium cui enomius substitutus est, qui magnum congregauit exercitum tunc thebani et thesali se submittunt regi philippo ut eos ab hoste deffendat, edita uero magna strage, cum athenienses casum audissent forensium immineret passum motum ut per se peterent,
4a pars de natiuitate Alexandri et sequentibus bellis
Tunc philippo ex olimpiade Alexander natus est
et secundum orosium tota die qua natus est due aquile
super culmen domus sederunt omne duplicis imperii europe et asie preferentes ut ait Justinus Natus autem apparuit multum pulcher et uenustus aspectu, oculis egregiis decoris, altero ad modum nigro atque dissimili sub crispa paululum et flaue sete cesarie, uarios doctores habuit in uariis disciplinis ¶ Uidens autem philippus quod greciam intrare non posset aggressus est thebanos ac thesalos sibi confederatos, et destructis urbibus captiuos in seruos uendidit et spolia tulit, non templis non diis penatibus pepercit ¶ Deinde transiit in capadociam, ubi magno licet fauore receptus crudelia ibi egit, sicut egerat contra thebanos et thesalos, occiso rege et baronibus, cum suis medaris et cauthelis priam macedonie iunxit ¶ Cum autem mothonam urbem expugnaret, sagitta de muris iactata, eius dextrum oculum effodit, qui uulnere nec segnior in bello, nec iracundior fuit in hostes, quin potius intericiens diebus pacem deprecantibus dederit et non solum moderatus uerum etiam mitis ad uictos fuit ¶ Ochus autem 19o anno regni sui nectanabi

Nectanabus incantator

plotinus demostenes
hermes trimegistus
apuleius phi antiqui

C. 44

·14· philippi x° secundum eusebium egiptum obtinuit, nectanabus
eius cum audisset adventum, confugit ad consuete artis periciam
intuens eius regia secreta, invertam secundum pelvim in loco solitario
aqua replebat, et ex cera formabat naves hominumque effigies
adhibebatque virgulam ex ligno ebani, factisque incantationibus
videbantur artificia ficta moveri et cum submersa hostium
navis in pelvi fiebatque eorum submersio in mari. Nunc autem in
tellexit se ab hoste vincendum nisi fuge consuleret, moxque
raso capite et barba, collectis omnibus preciosis attulit macedo-
nie. Jamque Alexander natus erat annorum x°, cum eius in mor
te philippi esset, Alexander xx annorum et post regnavit
26 annis patet quod 2° anno natus est. Nunc autem x° annus
erat ut dicit eusebius. ¶ Post hec cogitavit iste ex noverca
fratres suos occidere, ne propter regnum peteret, uno vero occiso alii duo
ad montem olimpium fugiunt, ubi olimpia civitas nobilis edificata
erat. Philippus autem hoc cognito cum labore civitatem cepit atque des
truxit, et fratres crudeliter occidi fecit ¶ Consequenter omnes maiores
regni destruxit ne potentem emulum haberet in regno. ¶ Deinde
in arrogantiam erectus posuit in mari navigia, ut et ibi domina
retur, et in traciam ivit propter mineram argenteam, et in the-
saliam propter mineram auream divitiarum eius questu, quod custodia
erat solercia, et propterea inops mittit cotidianas rapinas, et cum
venisset in traciam ibique invenisset duos fratres propter regni
peticionem dissidentes invicem quasi eos pacificaturus accessit, eisque
vitam et regnum abstulit. ¶ Athenienses vero qui primi ab eo
abscesserat, inter pacem et subiectorem deprecantur, et conveniunt omnes
urbes rebelles et ut etiam invicem urbes pacem habeant ¶ Thesali
ci cogitat philippum ut contra forenses ferat opem ad preces vero
atheniensium et lacedemoniorum recepto magis pro philippus,
discordes reduxit ad pacem, obtinuit autem prerupta montium
que contra eum munita fuerant, et de eis vigilem curam egit ut
in tota grecia posset libere dominari. ¶ Post hec contra prestita
iuramenta forenses aggressus est et in tota grecia quas voluit civitates
destruxit et quas voluit exaltavit. ¶ Deinde cogitavit aggredere
bisantium locum sibi aptum ad dominandum terra marique. In obsidi
one autem que defecisset stipendia, fecit per piratas rapi mercatorum
naves ·170· et quia nec illa sufficere videbantur cum parte exercitus
et filio Alexandro, qui iam equitare poterat, et contra sithiam spolia
dam pressit. Ibi rex Atheas a vicino rege ystrianorum bello
secundum orosium plurimum ledebatur et offerens philippo magna
promisit, si preberet contra hostem auxilium, superato hoste rex
Atheas ad fortilicia se trahens negavit promissa, tunc philip
pus partem exercitus relictam ad obsidendum besantium ad se vocat
et convenientibus invicem regibus equali et tremenda potentia rex
philippus suo more regem atheas fraude invenit, suadens
quod retrocederet cum gente sua, et ipse cum suis similiter faceret
et arma deponerent, ac gesserent et de quietionibus bene concor-
darent. Igitur cum rex atheas ei credidisset suique securos se
putaret macedones eos aggressi sunt, et edita hostium strage
et rege perempto duxerunt innumerabilem animalium predam in qua
fuerunt xx milia equarum electarum ad filios procreandos. Aurum
autem et argentum minime venerunt ¶ In reversione vero triba
li audaces et probi voletes partem prede macedone invaserunt
philippum in coxa graviter vulneraverunt, et ad terram deiece
runt, exercitum confunderunt ita ut reconveniri non posset, et
amissa preda philippus in grecias rediit. ¶ Cum autem athenie
ses primo aggrederetur quia ab eius fide recesserat, illi ad lacedemo
nes prius emulos trasmittunt ut mutuo se iungerent et omnes
civitates grecie provocat, ut contra commune hostem se foveant mutuo
dixe autem sunt aliqui atheniensibus aliqui philippo metu belli
adherent. ¶ Fuere autem in bello plures ex parte atheniensium

Fuga nectanabi

P. 3.

C. 55.

qui pro tuenda libertate mori malebat quam vivere. Eodem
proposito macedones honorem dominum admittere nolebat. Post
vero incomparabilem stragem, athenienses victi sunt, et philippo
omnis grecia submissa est. ·4ª p. s. de plotino demostene
nicucio termegisto et apuleio phis.

Plotinus philosophus librum scripsit de virtutibus ubi
contra ac passiones quatuor ordinat virtutes, ac
eas distribuit in varios gradus dicens eas politicas pur-
gatorias, ac iam purgati et ex re superne ingerat passiones
emolliunt, secunde auferunt, tertie obliviscuntur. In quartis
nephas est nominari ¶ Demostenes autem cum primam licteram
artis rethorice proferre non posset, propter vicium exilitatem
oris sui vicium tanto studio expugnavit, ut nullus melius
quod volebat exprimeret. Ait valerius li. 8° gravitateque
nimis vocem continua exercitatione ad gratum auribus so-
num perduxit. In eodem quoque ait valerius quod duo hospites
quandam antille pecuniam deposuerat ea conditione ut illa
simul utrisque redderet. Interiecto tempore alter squalore obsitus, ta-
quam mortuo socio omnes nummos decepte abstulit, tunde alter
superveniens depositum petit, cumque illa angeretur demos
tenem patronum petiit qui ait hec parata est depositum dare
sed non potest nisi superveniat alter. Hic ad maris fluctus
propter dicta impedimenta orare solitus erat, ori quoque missis
lapillis diu loqui consueverat, quo variis preceptis loqueretur.
¶ Hermes et termegistus librum fecit de verbo perfecto,
in quo ait dominus omnium factor deorum secundum fecit dominum. Hic est
filius dei benedicti, cuius nomen non est humano ore enarrari
hunc deus dilexit unigenitum suum. ¶ Apuleius autem librum
scripsit de deo socrat in quo ait nulla res potest esse eadem sit
festinata et exarata, nec est quicquam quod habere possit, et laude
diligentie sit et gratiam celeritatis. Item demones sunt genere
animalia, ingenio ronabilia, animo passiva corpore aerea tempore
eterna. Item michi est deo gratius et filius quam mir animo perfecte
bonus. Item equos dites spectare solemus et equos quos mer
camur nec eum in equis emendis faleras consideramus sed e
quum ipsum nudum et solum ut sit ad spectandum honestus ad
cursum negetus ad vecturam validus. Sit et in hominibus contempla
dis, noli aliena extimare sed ipsum hominem penitus considera, ut
meum socratem pauperem specta. Aliena non que parentes pariunt
et que fortuna largita est, generosus est parentes laudas. Di
ves est non credo fortune. ¶ Fuit autem dictus deus socrat
quidam spiritus et familiarissimus eius in multis educes, ut
ait apuleius et calcidius super timeum li. p° socrati igitur
a puero comes demonum rerum agendarum fuit, non ut hor-
taretur eum ad malum sed ut prohiberet que fieri non expe
diret. Sed socrati ingilati non deerat, propria deitas, que
eiusdem moderaretur actus. ·6ª p. s. quod vagosius iudeam fe
cit tributariam.

Ochus misit Vagosium ut tributariam
pertium universis regionibus trans flumen.
Erat autem summus sacerdos in iherusalem Johes
qui inde patri suo successerat, frater autem sacerdotis Ihesus ad
pontificatum aspirabat, propterea vagosi familiaris effectus
est, qua confidentia altercatus est cum summo sacerdo
te, adeoque incitavit fratrem ut eum occideret. Unde vago
sius indignatus ascendit ierosolimam, cumque prohiberet
eum ab ingressu templi, dixit, an mundior ego sum cada
vere quo templum prophanastis, et ingressus templum
expoliavit illud et imposuit ministris templi tri
buta annis septem a quibus interventu neemie
fuerant absoluti. ·56 ca. de arsamo et sibi contemporaneis
cuius prima pars de Sarballa et Manasse

Fite 228. P. 9.

56. P. 1.

56. P. 1.

C. 46. C. 47.

3687. 8. 47. p. 9. 57. p. 9.

Arses uel argus qui et xerxes ut quidam uel assamus ochi filius post eum regnauit. hic perferit regionibus trans flumen barbalam de generitorum mortuus est autem Johannes summus sacerdos et successit eius filius Jadus, cuius erat frater Manasses ad pontificatum aspirans, propter quod Nicasam filiam Sanabale duxit uxorem, cumque ministrasset in sacerdotio indignati sunt Jerosolimite et prohibebant nisi recederet ab uxore gentili. Ille autem transtulit se cum uxore ad socerum qui potentius est hedificare sibi templum in terra Jerosolimorum in monte garizin, sed hoc ex sententia regis Persarum faciendum erat. 6

2a pars de morte regis philippi et manlio torquato

Postquam philippus principaliores urbium grecie aut morte aut carceribus dampnauit, ipse de totius grecie thauros congregauit et CC^a peditum, equitumque XV^a, et super eos tres duces ordinauit, athalum Amintam et parmenionem, uolens in persiam proficisci. Interea alexandro fratre olimpiadis dedit filiam cleopatram in uxorem, qui Alexander constitutus rex epyri postea in ciuitate lucanie a sabinis occisus est, cum disponerat eum in ytaliam copias contra Romanos, et cum in solemnitate nuptiarum sederet philippus inter Alexandrum filium et alexandrum generum gladio percussus est a pausanna nobili ex macedonia adolescente interfectus est, quia eum secundum Justinum libro 9o passus erat iniuriam stupri ab athalo querelam ad eum detulerat et cum uariis frustrationibus non sine risu punitorem differret, athalum ducatu honorauit, quod cernens pausania iram in philippum conuertit, ultionem quam quam ab aduersario non poterat ab iniquo iudice exegit. De hac morte ait Valerius libro 1o. philippus pater Alexandri oraculo premonitus ut a quadrige uiolentia salutem sibi custodiret, omnes currus per regnum suum disiungi fecit, locum qui in beoria et quadriga celebratur semper uitauit, sed pausanias gladio quo eum occidit quadrigam habuit celatam. Et secundum orosium pridie ante mortem interrogatus quis finis magis esset optandus, respondit, quod uiro forti post uirtutum suarum gloriam in pace regnanti sine afflictione corporis et animi dedecore inopinate et subito potuisset contingere, quod ei mox euenit. ¶ Manlius torquatus Romanorum consul filium suum uirgis cesum securi percussit, quia contra imperium cum hostibus pugnauerat et tamen superauerat. ¶ Minucia etiam uirgo uestalis ob commissum incestum uiua est obrupta. ¶ Paruo autem interiecto tempore Claudio Marcelo et Valerio flacco consulibus incredibili rabie et amore scelerum Romane matrone exarserunt. Erat tunc pestilens annus, tamen de corrupto aere simpliciter erat opinio, sed indice quadam ancilla cuiusdam primum inter matrone ut biberent que coxerant uenena compulse et consumate sunt, conscieque usque ad 380. dampnate sunt. / 47.iii

ra.iii de dario et sibi contemporaneis. et 1a pars de exercitu phi[lippi] et cetera mili

3651. 6.

Darius Arsami filius patri successit contra Alexandrum eodem anno et alexander regnare cepit, prima illi circa principatum exercitare fuit, in quibus ante omnia autem Justinus libro xj.o cedis patrie conscios ad eius tumulum occidi fecit. Alibi dicitur quia pausaniam patri exhibuit occidendum, et coronatus est alexander pro patre Macedonie rex. habuit quoque ex Macedonibus peditum xxxii^a equitum uero iij^m et de regno tracie 700. Magni ualoris de aliis uero partibus ij^a 700. et in regni initio immunitatem ciuitatum ceteris preter militie uacationem dedit, quo facto tantum sibi fauorem hominum conciliauit ut corpus regis non uirtutem se mutasse acclamarent. De eius autem exercitu ait Antiquus et Justinus libro xj.o

C. 47.

quod non iuuenes robustos sed ueteranos qui cum patre patruoque militauerat elegit, ut non tam milites quam magistros militie putares, nullumque sibi sexagenarium duxit, si principia castrorum cerneres, senatum alicuius reipublice uideri crederes. Itaque nullus de fuga in prelio cogitat, nec in pedibus cuiusque spes sed in lacertis fuit. / 2a pars qualiter sibi greciam subiugauit

Et primo quidem Alexander greciam tanta celeritate instructo paratoque exercitu oppressit, ut uidere uix crederet quod uenire non senserat. et Athenienses quidem sicut primi defecerant ita primi penitere ceperunt, contemptum hostis in admirationem uertentes, pueritiamque Alexandri super uirtutem ueterum extollentes, missis itaque legatis pacem deprecantur, quibus Alexander grauiter increpatis remisit bellum. Thebani uero armis non precibus usi sunt, quibus uictis destruitur ciuitas. ¶ Profugis autem atheniensibus portas contra regis edictum aperuit, quod tam moleste Alexander tulit, ut iterum secundo deprecantibus bellum remitteret, ita tamen quod oratores et duces quorum fiducia totiens rebellabat exilio dampnarent, qui statim ad darium profecti non paruum momentum persis prestiterunt. / 3a pars de profectu eius masiliam

23. p. 2

Sile 44. p. 3.

Proficiscens exercitum ad persicum bellum omnes nouerce sue cognatos quos pater suus prefecerat interfecit ne dissentionis materiam post se relinqueret, ut autem naues ascendit, spectata asia accedens mentis ardens patrimonium omne suum quod in europa habebat amicis diuidit professus sibi sufficere asiam, sed nec exercitus eius aliud quam animi presumptio fuit, quippe obliti omnes coniugum et liberorum orientis opes iam quasi suas putabant nec periculorum sed diuitiarum tantum meminerant, cum autem ad terram applicaret, primus Alexander iaculum uelut in hostilem terram iecit, armatusque de naui uelut tripudianti saltu prosiluit. Inde hostem petens milites a spoliatione asie prohibuit, parcendum monens suis rebus. In exercitu autem eius fuere peditum 32 milia, equitum 4^a 500.

4a pars de primo prelio contra persas

Prima igitur congressio in campis adrastries fuit. In acie persarum fuere 6 milia, que non minus arte Alexandri quam uirtute macedonum superata terga uerterunt. Magna fuit cedes persarum, Alexandri minima, post hanc uictoriam maiorem partem asie ad eum deffecit, gessit et multa bella contra prefectos darii, quos iam plus subiugat nominis terror quam armis. ¶ Dum hec aguntur nunciatur ei a preposito macedonie insidias sibi parari, ob quam causam timens ne quis intestino eo in macedonia motus oriretur in uinculis eum habuit.

5a pars de plaustro aureo in templo Jouis et celeri transitu Alexandri contra darium

Post hec gordiam ciuitatem aggressus Sardis inter dicta consita est inter frigiam maiorem et minorem, ubi erat plaustrum in templo apollinis cuius lorarum nodum nisi antiqua oracula qui posset dissoluere asie obtineret imperium, huius autem rei origo fuit quia cum gordius conductis araret bobus, aues eum uniuersi generis circumuolare ceperunt, regressus augures regnum ei portendunt. Inter friges autem orta discordia consulentibus de fine oracula respondent regem discordiis non uacarum, querentibus de persona regis tradit quem reuersi primum in templum Jouis euntem plaustro reppissent, obuius illis gordius fuit, quem protinus regem salutat, ille plaustrum quo ei regnum delatum est in templo Jouis ponit et diis consecrat. Igitur Alexander cum capita lorarum inter nodos abscondita reperire non posset gladio lorarum scidit, sicque resolutis nexibus latentia capita inuenit. hec igitur agenti nunciatur aduentus darii, Alexander autem fauces angustias loci magna celeritate tauri transcendit 500 stadia una die ducens exercitum secundum Justinum, cumque

tarsum venisset, captus fluminis amenitate per mediam urbem in-
fluentis in illum se iecit et tunc calentes nervi ob aque frigidi-
tatem riguerunt ita ut mox expirabit videretur. sed consilio phi-
lippi medici poculum conficientes in diem quartum liberatus est. *6a*

Tunc per modos exercitum *ps de 2o bello cum persis*
duxit laboriosoque itinere per desertum. Exercitus autem
darii 400m peditum et centum milia equitum fuit.
tunc suos ortatur Alexander ut spernant illam aciem auro argentoque
fulgentem in qua plus prede quam periculi sit. Certandasque exercitum
diversas gentes diversimode alloquitur quibusdam divitias promittit
Grecis vero antiquam vindictam proponit, hicque fore sue glorie ac la-
borum finem. deinde constructa acie constructum est bellum ante(?)
tamen fuit, uterque rex vulneratur. tandem darius fugit magna quoque
fit persarum strages. cesa sunt peditum 400a(?) equitum 2m ex ma-
cedonibus 130 peditum, equitum vero 150. *7a ps de clementia
Alexandri circa nobiles captos et prudentia in consummanda victoria*

Inter captivos autem persarum que fuerunt 40m recepti
sunt mater et uxor eademque soror et due filie
darii, ad quas visendas ortandasque cum iret
Alexander ille videns se complexe visis armatis tamquam mori
putantes comploracionem ediderunt provolute deinde genibus Alexa-
dri non ut vivant sed ut corpus darii sepeliret mortis di-
lacionem precabantur. motus tanta mulierum pietate Alexander da-
rium dixit vivere easque iubet conservari et sic reginas salutari
filiasque non sordidius dignitatum prioris nimis sperare iussit. ¶
Alexander opes darii et apparatum contemplans admiratione
tantarum rerum capitur. tunc primum luxurias et magna convivia
sectari cepit. tunc et barsanem captivam diligere cepit propter
forme pulcritudinem, de qua susceptum postea filium herculem
vocavit. memor tamen darium adhuc vivere parmenionem misit ad
occupandam persicam classem aliosque amicos ad recipiendas asie
civitates. que statim audita fama victorie ipsius darii prefectis
cum auri magno pondere traditis in potestate victorum venerunt.

f. 12.

8a ps de obsidione tyri et edificatione templi in Garizin

Sunt syriam perfecit. multos orientalium regum
obvios habuit secundum autem eorum merita quosdam
in societatem assumpsit quosdam regno privavit a-
liis substitutis. cepitque damascum. ¶ Tyriorum autem civitas cum
coronam auream magni ponderis in titulum gratulationis Alexa-
dro misisset, grate munere accepto tyrum se ire velle ad vota
herculi reddenda dixit. Cumque legati certius id eum in tyro venire
et angore templo diceret facturum deprecantes eius introitum, ita
exarsit ut urbi excidium minaretur. ac confestim exercitu insule
applicato non minus tyrii animosi fiducia carthaginensium bellum
exceperunt. Augebat quoque tyriis animum didonis exemplum que in
carthagine condita terciam partem orbis quesisset, turpe ducentes si
feminis suis plus animi fuisset quam ipsis querendo que sibi in tuenda
libertate. amota igitur in belli etate et ex carthagine arcessitis
auxiliis brevi tempore per proditorem capiuntur. ¶ Tunc sarabella de
suis eligens 8m perfectus ad alexandrum dixit se libentius ei
velle obsequi quam dario et gente susceptus est. minatur deinde se habere
generum manasse et velle hedificare sibi templum et altare quod
sibi esset proprium eo quod iudei dissimiliter potentes essent, quod
Alexander concessit. sarabella perficit, perfectumque mansit usque
ad destructionem eius per romanos. *9a ps de miraculo visione Alexandri et eius oblatione in ierusalem*

Cum adhuc staret Alexander in obsidione tyri, scripsit pado
ut preberet auxilium et exercitui victualia prepara-
ret et redderet sibi tributa que prius dario conferebat, et respondit pado
se dario sacramenta dedisse nec eo vivente posse violare fidem.
tunc commotus est Alexander gentem iudeorum quia per eum disceret cum

obedire deberet. tyro subacta gazam obsedit, et mortuus est
sarabala. inde ierosolimam festinabat. timentes autem iudei
clamaverunt ad deum. et obdormienti sacerdoti dixit deus ut
confideret, sertisque civitatem ornaret, et ipse pontificalibus indutus
cum sacerdotibus lineis stolis indutis obviam iret Alexandro.
Intuens Alexander pontificem equo desiluit, eumque solus adiit,
et nomen dei tetragramaton quod in lamina aurea erat super
tiaram adoravit, pontificemque veneratus est. Dixitque militibus
regis mentem ludificatam putantibus se cum adhuc esset in li-
cia civitate macedonie deum vidisse in eo habitu sibi prospera-
tum persarum promittentem. et ingressus civitatem sacrificavit secundum
sacerdotis instructionem. dicit augustinus 18o de ci. de. hostias A-
lexander immolavit in templo dei non ad eius cultum ve-
ra pietate conversus sed impia vanitate cum diis eum
falsis colendum putans. *10a ps quomodo Alexander deificatus fuit*

59 f. 1.
58 f. 6.

Exinde Alexander *voluit et de conditione Alexandrie*
Rodum egiptum ciliciam sine certamine recepit
ad amonem perfectus cupiens originem divinitatis
acquirere, sitque mater eius se iustinus ab infamia liberare
per legatos premissos quid sibi videri velit subornat antistes.
Ingredientem igitur templum ut filium amonis salutant,
letatus de adoptione hoc se nomine vocari iubet. reversus ab
amone, alexandriam condidit, et caput egipti esse iubet.

11a ps de mutuis epistolis darii et Alexandri

Darius cum babiloniam fugisset per epistolam Alex-
andrum precatur ut redimendarum captivarum po-
testatem faciat et magnam pecuniam polliceretur. Alexander
autem captivarum pretium non pecuniam sed regnum poscas
scribit darius epistolas offerens filie nuptias et partem regni.
tunc parmenio ait se visurum conditionem darii si esset Alexander.
Alexander autem respondit se facturum si esset parmenio. dario non sua
sibi dari vera rescripsit iussitque supplicem venire et regni
arbitria victori permittere. ¶ Tunc spe pacis amissa darius
bellum reparat et cum 400m peditum et centum m equitum
obviam vadit Alexandro. In itinere vero nunciatur uxorem eius
ex colisione abiecti partus decessisse, eiusque mortem illacrimatum
Alexandrum exequiasque benigne prosequitum, idque non amoris
sed humanitatis causa fecisse nam semel tantum ab Alexandro visa
fuit. ¶ Tunc darius vere se victum putat non solum preliis ab
hoste sed et beneficiis superatus, et tercias scripsit epistolas gratias agens
quod nichil hostile in suos egit, offert maiorem partem regni
et alteram filiam uxorem pro reliquis captivis 30m talenta. ad
que Alexander gratiarum actionem esse superfluam, nec se quam facturum
in hostis adulatorem, nec indubios belli eventus aut pa-
cis federa lenocinio quereret, sed animi magnitudine qua didi-
cerat adversus hostium, non adversus calamitates contendere, polliceretur
eadem dario si secundus ei in regno non par velit haberi
non enim mundum ait duobus solibus nec orbem regi duobus
regibus posse. proinde aut deditionem eadem die aut in poste-
ra aciem paret. *12a ps de 3o bello contra persas*

Vadit interim in castra darii Alexander. ferunt A-
lexandri nuncium simulans dario ait. Talia sunt
Alexandri mandata. Ego regem quem vinimus festi-
nanter intendit ad pugnam arbitror sive ignavie et diffiden-
tie testem, ducitque ad convivium cena rege quodcumque vas ad
bibendum suscepit ebibito vino in sinu recondebat. cumque a
dario furti argueretur, respondit hunc morem servari in curia A-
lexandri. cumque cepisset persarum quidam qui aliquando in curia philippi
fuerat recognoscere alexandrum, Alexander fuge adiutus
presidio ad suos rediens huius storie narratione eos letificavit
¶ post hec in aciem procedunt et certante pugna Alexandrum

Anaximenes orator
Allexandri doctor in arte rethorica
hic putatur scripsisse historiam Allexandri

C. 57.

sompnus arripuit. Cumque ad pugnam solus rex deesset a
Parmenione egre excitatus sompni causam, omnibus inter pericula vix et
in ocio semper sompni pacior fuit, magis se esse liberatum dixit
sompnum sibi a referma servitute datum, quod subito cum omnibus Da-
rii copiis confligeret veritus longa belli moram, si per se exercitum
divisissent. ¶ Ante pugnam utrique acies spectaculo fuit, Macedo-
nes multitudinem armorum quam pulcritudinem mirantur, mensurant
per se a tam paucis victa suorum tot milia stupebat. Ortatur suos
Alexander ne multitudinem timeant, nec meliores factos fuga
putaret, commisso prelio Macedones misere cum contemptu totiens
a se victi hostes ruebat, et ipse mori quam vinci optabant,
raro in ullo prelio tantum sanguinis fusum est. Alexander autem
periculosissima quamque aggreditur, et ubi confertissimos hostes acerrime
pugnare conspexisset eo se submergebat. Darius cum vinci
suos audiret mori et ipse voluit, sed a proximis fuge compul-
sus est. hoc prelium Asie imperium attulit Alexandro quinto post
acceptum regnum anno, cuius tanta felicitas fuit ut post nec
ausus rebellare fuerit, sed pacienter Persis servitutis iugum post tot
annorum imperium susceperunt. ¶ Occurrerat autem Alexandro Grecorum
CCCC^a fere, sustinuerant penam captivitatis truncata
parte corporis tulerant, volentesque in Greciam redire propter
fedum suum aspectum magis agros ut ibi viverent acceperunt.

//13^a pars de fuga et morte Darii

Darius itaque omni spe deposita scribit Alexandro
quod competentius ageret si eis intesset quos sibi
fortuna subiugaverat, oratque ut matrem ac filiam mittere
dignetur sibique remittat eas. Ipse autem per benivolentia respon-
debit tributis thauros quos utique patres sui humi fossos
condederat, Persarum quoque ac Medorum aliarumque gentium regna
concedens, quod cum se nec facturum Alexander rescripsisset, Darius
porro regi scripsit ut sibi auxiliaretur nulla illi promittens
quod Alexandrum non latuit, ideo accelerauit eum prevenire
antequam in Caspias portas intraret. Sunt autem porte Caspie mon-
tium fissiones ferreis trabibus obstruate. Cumque persequeretur
Alexander Darium, et transire heret mare Pamphilium deo
volente ut autem Josephus legit mare illud fuisse divisum quod regnum
Persarum per eum deleri volunt. ¶ Aderat autem Dario fuga mo-
lienti duo satrape qui in gratiam Alexandri eum solitarium
oppresserunt, ad quem iacentem cum venisset Alexander, ille
manus supplices tendens attractas ut poterat gemina
Alexandri, ait sibi in tali fortuna constituto maximum adesse
mortis solatium quod in tuis manibus o Alexander regum for-
tissime spiritum effundam, petiit sepultura non fraudari, matrem
ei commendans et rogans ut filiam suam Rosanem sibi conferret
dignam coniugio, quibus dictis spiritum exalavit. Iustinus autem dicit
quod Alexander operuit Darium, cognatus suus Cathemis et confe-
deribus aureis vinctum in vico Parthorum cui nomen Thara, predicta
vero verba et filia misisse ad Alexandrum per nuntium
defunctum autem Alexander respiciens et indignum tenens morte
tanto fastigio latrius funus prosequutus est, eumque regio more in
maiorum tumulis, cum Persarum sepeliri iussit. ¶ Post mortem
Darii autem refertus militibus 20 diebus Persarum cognoscit. Ex-
pugnauitque Persepolim caput Persici regni orbis terrarum refer-
tam spoliis, tribus his preliis quadringinta quinquies decies centena
peditum militumque milia consumpta sunt. Alexander autem amis-
sos milites magnis funerum impensis extulit, reliquis sociis
decem milia talentorum divisit, que vero supersunt pecunia omnis Babylonem
talentorum ab Abagtanis congesta est. ¶ Interea Lacedemoniorum insolentia
rebellas ab Antipatro opprimitur, et licet Alexander de prostrato hoste
gauderet, de Antipatri tamen victoria indignabatur sibi deceptum
putans glorie quicquid aliene accessisset. //14^a pars de

C. 58.

Anaximene oratore et Epycuro philosopho

Tunc Anaximenes orator claruit, non ille de quo
supra dictum est, hic enim fuit Alexandri doctor
in arte rethorica, et quod Alexandro irato ac festinanti ad diruen-
dum Lapsacum civitatem occurreret, audiens ab Alexandro
cogitate quod preces iure sue opponeret, iuravit quod eum non exau-
diret. Peto ait ut Lapsacum diruas. Sicque illius prudentia
Alexander civitati et iuravit pepercit. Hic putatur scripsisse historia
Alexandri. ¶ Epicurus autem licteras non didicit ut ait Jeronimus plura
tamen nobilia scripsit. Aut enim omnem curiatum omnemque dolorem despiciendum
modicum quidem contemptibile magnum autem non diuturnum. Pecunias
nuptias divitias honores in confinio posuit bonorum et malorum.
Exquisite etiam explete ait ingenti cura parate maiorem penam
habent in ingrendo quam voluptatem in abutendo. Generaque dictat
eum dixisse quod aliquis vir bonus eligendus est nobis ac semper
ante oculos habendus, ut sic tamquam illo spectante vivamus et omnia tamquam
illo vidente faciamus. Item illud si ad naturam vivamus numquam pau-
peres erimus si ad opiniones numquam divites. Exiguum natura desiderat
opinio immensum, et illud si vis divites fieri non pecunie addendum
sed cupiditati detrahendum est. Erravit autem putans deum
huius res non curare sed ociosum esse et nichil agere, dicitque
voluptatem summum bonum esse et animam cum corpore perire.
58^m capitulum de monarchia Alexandri cuius prima pars militum animatione ad

Alexandro post hoc, ulteriora bella et de eius insolentia
miratur. quod Zopirus prefectus Ponti ab eo derelictus
adunato XXX^a exercitu Scithis bellum intulit
deletusque sit simul cum omnibus copiis qui propter cognationem tardiva
in lectum exercitum indixit. Erat enim eius avunculus. ¶ Omnibus autem
velut precirato bello reditum in patriam expectantibus ad contionem
exercitum vocat, ibi nichil actum tot egregiis preliis ait si
incolumis orientalis barbaries relinquatur, nec se Darii corpus pe-
tisse sed regnum, prosequendosque esse eos qui a regno defecerint. Hac
oratione velut ex integro incitatis militum animis Alexander habitum
regum Persarum assumit, et dyademam insolitum, quod nec invidiosum in
se conspiceret, auros longiasque vestes purpureasque ac deauratas
sumere iubet. inter pelicum regiarum greges electe pulcritudinis noc-
tium vices dividit, et ne ieiuna et destituta luxuria videretur inge-
tes apparatus addidit et ludis exornat, immemor tantis deliciis
his moribus amitti divitias non queri solere. Ibi occurrit Calestris
regina Amazonum cum 300^a mulierum ex rege liberos consitura,
ut autem in 13 diebus visa est uterum implesse discessit. //2^a

pars de eius impacientia, et victoria circa Caucasum montem.

Cepit etiam in suos sevire non regio sed hostili
odio indignans se carpi sermonibus detentium eum
Philippi patris, patriaeque mores subvertisse, propter
quod Parmenio senex proximus regie dignitati cum Phylota fi-
lio occiditur. Parthus autem domitis preficit ex nobilissimis Persarum
Andragoram. Fremere omnes occepunt, sanguinis, verens autem
ne hec opprobrio in Macedonia vulgaretur, simulat se in Macedo-
niam mittere nuntios victorie. Ortaturque milites ut suis scribant raro
rediturus oportunitatem, datas autem fasces exceptare tanteque ad
se deferri iubet, et suis diffamatores aut conscripsit aut in ultimis
terris in colonias distribuit. ¶ Inde Draucas Euergetas, Parimas,
Parpamenos, Adaspios, ceterosque populos qui in radice Caucasi
morabantur subigit. Hic autem mons pene in medietate orbis
extenditur, et pro gentium ac linguarum varietate in diversis suis
partibus diversimode nominatur, ubi enim in oriente ex excelsior fit
nivium candorem Caucasus nominatur, in alia parte dictus
est Nifates, alibi Sarpedon, alibi porte Caspie, alibi Nicre-
amis, alibi Coraxitus, alibi Sithicus, alibi Ceraunia, mon-
tesque Armenie et Indie. //3^a pars de reclusione decem tribuum

Margin notes:

porte Caspie 58. p. 3.

opinio

Seneca ep. 2 ca^a 188 p. 8.

365 7. 5

56. p. 2.

Ja^a 1 p. 2

Tunc miserunt filii captivitatis decem tribuum postulantes ab eo exeundi licentiam, cumque causam reclusionis quereret et audiret a deo post concessisse, aures inclinat ymolando, angusta viam obstruere studuit ut arctius essent inclusi. Cumque humanus labor ad hoc non sufficeret, oravit deum ut post illud implere et accessit ad se invicem prerupta montium ut ait Josephus. Quid facturus est deus pro fidelibus suis qui hoc fecit pro infidelibus. ¶ Hic nota quod porte caspie panduntur in itinere manu facto longo VIII milia passuum. Nam latitudo vix plaustro est permeabilis et in illis angustiis hoc est asperum est quia prorumpentes vene salis humiditatem et labem ingerit per XXVIII milia passuum tractus humo arida ac sine presidio serpentium quorum certo tempore copia confluit. Propterea ad caspios nisi hyeme accessus negatur. Voluit ergo illos deus longissimis latere temporibus. // 2a ps de vindicta // in proditore Darii et de xii Alexandriis

Alexander autem dum hostis sui Darii interfectores exaltare promittit, Bessus et Ariobarzanes satrape Alexandro se offerunt, quos Alexander in altissimo loco iussit crucifigi. Iustinus autem libro XII dicit quod unus ex amicis Darii ad eum vinctus perductus est, qui Darium non solum prodiderat sed etiam interfecerat, quem Alexander in ultorem proditionis fratri Darii tradidit cruciandum, dicebatque falli eos qui proditionis premium ab eo expectaret, ymo violate fidei necem acriorem fore vindicte ultoremque. ¶ Ut autem nomen suum in illis relinqueret regionibus, Alexandriam super Tanaym amnem condidit infra diem XVII muro VI milia passuum consumato, translatis illo trecentos civitatum populis quas Cyrus condiderat. Fecit autem XII Alexandrias, scilicet Bucefalam nomine equi sui, Jonicosiam ubi superavit Porum, Porusithiam Babilonis, apud Massagetas, apud Egiptum, apud Ormala, apud flumen Granicum ubi superavit Darium, apud Troadam, apud Tigridem fluvium, apud Scantum. ¶ Nescio quam harum vel forte fuit alia ab hiis in ponto edificata, que postea destructa reparata est ab Antiocho Seleuchi filio et Seleuchia dicta. // 3a ps de penitentia Alexandri propter // interfectionem multorum

Vocatis autem amicis ad convivium, ubi orta est inter ebrios mentio rerum a Philippo gestarum, prefert autem Alexander se patri, facta sua cum unus ex senibus Philippi memoriam tueretur, adeo regem offendit ut gladio satellitis rapto eundem in convivio trucidaret. Postquam vero sanatus rede animus conquievit et in ire locum successit estimatio, pigere eum facti cepit, quod paternas laudes tam iracundius suscepisset, quod amicum innoxium trucidasset, quod convivium sanguine fedasset, et amplexus mortuum tractabat vulnera, et quasi audienti confitebatur dementiam, mori proinde voluit confessusque facinus arrepto gladio si non obstitissent amici. Mansit hec voluntas moriendi et sequentibus diebus accessit et penitudini nutricis recordatio sororisque sue, cum Parmenio et Phylota, cum Aminetas consobrinus, cum noverca fratresque interfecti, cum Attalus, Euriloc(us), Pausanias aliique Macedonie principes quos extinxerat occurrebat. Quatuor diebus continuata illi inedia est, tandem totius exercitus victus precibus, et precipue Calistenis condiscipuli sui apud Aristotilem, ne videlicet sua morte universos deleret, cibum suscepit.

5a ps quod quasi deus adorari voluit et de morte Calistenis et // eius discipuli Lisimachi

Revocato igitur in bella animo, Chorasmos et Darachas in deditionem accepit. Tunc non salutari sed adorari se iubet. Acerrimus interfectores extitit Calistenes, propter quod fingit eum quasi insidiarum conscium, truncatisque crudeliter omnibus membris eius, auribus naso labiis, deforme ac miserandum spectaculum reddidit. Cum Lisimachus venenum in remedia dedit, quo audito Alexander Lisimachum obici leoni iussit, qui contra leonem impetuosum manu amictu involutam

opponens admiratorem regis in satisfactionem convertit, cariorem quam eum habuit propter constantiam tante virtutis. Ipse vero magno animo regis velut parentis animum tulit. Multi autem principes Macedonum eadem causa sub spe insidiarum interfecti sunt, retentus tamen est Macedonibus modus salutandi regis explosa adoratione. De Calistene dicit Valerius libro 7o quod Aristotiles eum ad Alexandrum mittens monuit ut cum Alexandro quam rarissime loqueretur, quod scilicet apud regias aures aut silentio esset tutior aut sermone esset acceptior. At ille dum ad Macedonicos mores illum reducere perseverat, spiritu carere iussus est. // 7a ps de exercitu eius in India et longa adiis custodiret et Cleofile regina

Post Indiam petit, ut oceano imperium terminaret. Cui glorie ut et ornatus exercitus conveniret, faleras equorum et arma militum argento induit. ¶ Ingredienti autem scribit Porus quod fines illos infestare non moliretur, eo quod adversum nulla fortuna prevaleat, in Persiasque Grecias redire monet, quas Indi sibi subiecissent si suis operibus convenirent, sed quia eis inutilis nec quesita est nec quereretur. ¶ Alexander autem ad Nissam civitatem nichil tale curans pervenit; cum oppidani non repugnaverint fiducia religionis Liberi patris a quo urbs condita erat, quibus parci iussit, letatus se non militiam tantum verum et dei vestigia persecutum. Tunc ad spectaculum sacri montis duxit exercitum naturalibus bonis vitis ederaque non aliter vestiti, quasi manu cultus esset et ornatus. Exercitus autem ubi ad montem accessit repente fremere cepit, ut intelligeret Alexander non tam oppidanis quam suis consuluisse. ¶ Inde montes Dedalos regna Cleofilis regine petit, que cum se ei dedisset concubitu redemptum regnum recepit, illecebris consecuta quod armis non poterat, filiumque ex eo receptum Alexandrum nominavit, qui Indorum postea fuit. Dum autem insectaretur Alexander quosdam palantes hostes, cum a satellitum velocitate desertus esset, solus ei Lisimachus per spaciosas arenarum moles comes fuit, quem equo desiliens Alexander haste cuspide ita vulneravit in fronte, ut sanguis aliter claudi non posset nisi dyadema sibi demptum capiti pro ligatura imponeret. ¶ Peragrata India ad saxum mire magnitudinis asperitatis pervenit, in quod multi populi confugerat, ibique cognovit Herculem ab expugnatione terremotu prohibitum, captusque cupiditate acta Herculis superandi, cum summo labore ac periculo potitus saxo, omnes illius loci gentes in deditionem accepit. // 8a ps de morte Pori /

In exercitu Pori fuere preter peditum copias XXIIII milia quadrige falcate. Porus itaque viribus corporis et animi magnitudine insignis, exercitum suum invadere Macedones iubet, eorum regis singulare certamen deposcens. Sed nec Alexander pugne moram fecit. In qua pugna Bucefala dextra Pori ictu occubuit. Alexander autem concursu satellitum liberatus est. Cum autem ambo in eo bello confligerent, fieretque anceps diu pugna, regalis Alexandro loricam vulneribus cruentate et Poro ipso declinate, tandem Porus repentino tumultu suorum dum ad eos invadendos conversus est, Alexander eius inguina gladio transfodit eumque prostravit, quo viso mox Indi in Alexandrum consurgere metuebant. Alexander autem manu silentium poscens tumultum compescuit, recepta ab eo tradita, omnis Indus Macedonibus se illi subdit. ¶ Porus autem adeo se victum doluit, ut cum veniam ab hoste accepisset nec cibum accipere voluit, egreque sit ab eo obtentum ut vellet vivere, sed nec vulnera mederi passus est. Erat enim cubitorum quinque. Alexander vero cum eum et dedit. ¶ Capti sunt ibi elephanti 900. Basilica autem Pori describitur cum columpnis aureis solidis ingentis grossitudinis in 20, parietesque laminis aureis grossitudinis digitalis operti erant, vinea solida ex auro, cum foliis et racemis cristallinis distinctis

p. 8

xii Alexandrie

Clito

p. 7

p. 33

Basilica pori

smaragdis tellu

C. 48

smaragdis, thalami et cubicula omnia margaritis unionibus et carbunculis ornata erant, fores eburnee. Ibi Alexander bucefalam edificavit. 9a pars de quibusdam victoriis et querela militum narrare incipitur

Inde Arestas, Strathenos, Parasedas, Ganteradas, reges eorum exercitibus expugnavit. ¶ Cum autem ad Cofides vel Aphytes pervenisset, CC milium equitum vallatur. Tunc exercitus non minus victoriarum numero quam laboribus fessus cum lacrimis deprecatur finem belli tandem facere et aliquando patrie reddi, quam vix se respiceret militum annos quibus vix etas ad reditum sufficiat. Ostendit alius canitiem, alius recepta vulnera, alius consumptum corpus cicatricibus, vel reliquias eorum paternis condi sepulcris, et si non militibus tandem sibi parcat, ne fortunam suam nimis onerando fatiget. Motus Alexander tam iustis precibus in fine victorie castra magnifica fieri iussit, quorum molitionibus et hostis terreretur et posteris admiratio sui relinqueretur. Nullum opus milites tam prompte fecerunt. Itaque cum gratulatione resis hostibus in eadem redierunt. 10a pars de facto mirabili Alexandri et prelio cum Sudracanis et archipirata capto

Inde Alexander ad amnem Acesinem pergit, per hunc ad Oceanum devehitur. Ibi Agenor Sebosque, quos Hercules condidit, in deditionem accepit. Hinc in agros Sintabiosque navigat, que gens cum armatis LXXX milia peditum LX equitum eum exceperunt, quibus victis ad eorum civitatem duxit exercitum, quam desertam defensoribus cum de muro quem prius ceperant conspexissent, in urbis planitie sine satellite ullo desiliunt. Itaque cum hostes solum conspexissent, clamore edito undique concurrunt, si possint in uno capite orbis bella finire, ultionem tot gentibus dare. Nec minus constanter Alexander resistit, unus adversus tot milia preliatur. Incredibile dictu, non eum tot milia hostium, non magna vis telorum, non tantorum lacessentium clamor terruit. In eo prelio sub mamma traiectus, cum sanguis fluxu deficeret, genu posito tam diu preliatus est donec eum a quo vulneratus est occidit. Curatio vulneris ipso vulnere gravior fuit. Huius vulneris angustia dicebat: Dii senera, Omnes iurant me Iovis esse filium, hoc vulnus hominem esse clamat. Igitur rebus ordinatis Polipercontam Babilonem mittit. Ipse autem cum lectissima manu navibus conscensis Oceani litora peragrat. ¶ Post expugnatam urbem Abagari regis, qui venenosis sagittis usus est contra exercitum Alexandri, contra quod venenum Alexandro in sompnis herba medicinalis ostenditur, qua Ptholomeus et maior vulneratorum pars liberata est. Iussu in amnem sedem iustinum prosperum iter patriam imprecatus Oceano libamenta dedit. Archipiratam captum interrogat cur eum mare haberet infestum. Et te cur, inquit, orbis terrarum? Sed quia exiguo navigio id ago latro vocor, tu vero quia magna classe diceris imperator. Si solus captus sit Alexander latro erit, Dyonidi si populi famulentur Dyonides erit imperator. Me fortuna inquietat, te inexplebilis avaricia furem facit, et si fortuna mansuesceret fierem forsitan melior. At tu quo fortunatior nequior invenieris. Miratus Alexander viri constantiam eum merito arguentis: Experiar, inquit, si futurus sis melior; fortunam quam mutabo, ne ei de cetero quod dereliqueris, sed cum moribus ascribatur, eumque fecit ascribi militie.

11a pars de federe Candacis regine cum Alexandro

C. 48.

Deinde Candacis regina misit unum de pictoribus suis, iussitque ymaginem Alexandri sibi depingi. Iam eum Alexander miserat sibi litteris vera amicicie continentes; receperat eum inter cetera coronam margaritis et smaragdis ornatam, elephantes 350, pardos 100, unocerontes 60, pantheras 3, canes etiam in homines efferatissimos 20. Contingit autem ut Candaules Candacis filius, dum ad sacrificandum iret, a quodam ebriosore regulo eius uxore rapta ad Alexandrum confugeret. Tunc Alexander finxit Ptholomeum regem esse, se quoque Antigonum satellitem, et iussu Ptholomei uxorem iuvenis recipiavit. Rediens iuvenis pro gratiis agendis ait Ptholomeus se velle videre Candacem, sed Antigonum premittere. Candace autem occurrens filio Alexandrum amplexa est, et fingenti se Antigonum ait: Videbis Candacem Alexandro solertiorem, ostenditque ei ymaginem ipsius. Cumque ille cantet se gladium non habere, ait illa: fidem quam filio meo servasti perpetuo tibi servabo. Carogarus autem filius Candacis iunior, qui Pori filiam habebat uxorem, voluit Alexandrum interficere, sed mater prohibuit. 12a pars de quibusdam monstris et de captione illorum quam docebant

[margin: causaret]

Accepit autem Alexander centum quinquaginta ductores Indorum qui brevitates itinerum noverant. Cepit ergo exercitus siti laborare. Zephyrus autem miles inventam in lapidis cavo aquam ad Alexandrum in galea pertulit, quam Alexander coram exercitu palam effundens omnes ad tollerantiam animavit. Postea illis flumen apparuit, cuius conde pinorum et abietum vincebant grossitiem; aqua vero amara erat. Pervenerunt autem ad castellum medio amne situm, cuius homines seminudos precabantur ut eis ostenderent aquam dulcem; cumque illi timentes se absconderent, ductores milites ex Macedonibus levis armature natare iussit, qui ab ypotamis absorti sunt. ¶ Tunc Alexander in ductores iratus centum ex eis in flumen proici fecit, et qui similiter devorati sunt. Deinde viderunt homines rotundis ex arundine velut naviculis, a quibus de aqua potabili edocti sunt, ad quam prius quam venirent tota nocte incursantibus leonibus, ursis, tygribus, pardis et lincibus restiterunt. 13a pars de inventione aque dulcis et aliis monstris

Cum autem pervenisset Alexander ad aquam dulcem refecto exercitu, iussit Alexander accendi 1500 ignes. Cenantibus autem eis venit magnus numerus scorpionum, postea immensa vis cerastarum, postea variis serpentes distincti coloribus, totaque regio sibilabat; postea cristati serpentes binorum ternorumque capitum grossitudine columpnarum, oculis venena stillantibus; tribus horis cum hiis bestiis pugnaverunt. ¶ Postea venerunt leones albi taurorum corporibus compandi, quos venabulis exceperunt. Postea apri ingentis forme cum horribilibus pantheris. Postea vespertiliones columbarum corporibus equales, que habebant dentes ad modum hominum. Postea venit una bestia maior elephante tribus cornibus in fronte armata, que vix tandem venabulis occisa est. Deinde mures vulpibus similes, quorum morsu quadrupedia statim expirabant, non sic autem homines. Postea aves vulturibus maiores nigris pedibus et rostro, a corpore fulvo, non nocebant hominibus sed pisces de flumine venabantur. Tunc Alexander residuos ductores cruciforagio puniri iussit, ut nocte a serpentibus consumerentur. ¶ Hic ponuntur aliqua bellum cum Abagaro rege et de saxo quem Hercules expugnare non poterat. 13a pars de statuis Herculis et Liberi patris ac ceteris monstris

Pervenit autem ad

herculis liberiqz trophea in ultimis finibus orientis / ubi uterqz auri solidi habebat simulacrum que Alexander perforari fecit et alio metallo repleri / Deinde uenit ad paludem siccam et ranosam / ubi occidit bestia nouum genus tergo ferrato uno capite similis ypotamo / pectora cocodrilli gerens alto capite duris munito dentibus / que uno impetu duos occidit milites / hastis transfigi non poterat / sed vix malleis communita est / ¶ Cum aut epulam uellet iuxta amnem buebath uenerunt elephantorum immensi greges / tunc Alexander iussit militibus thesaliis ut equos ascenderent / seruqz sues tollerent quorum mugitus elephantes timent / occisi sunt ergo de elephantibus ·980· quorum dentes detraxerunt macedones / seruqz tulerunt / ¶ Inde profecti uiderunt homines nudos tam in aquis quam terris uiuentes / tunc de pisce et austu aque tantummodo uegetati / longitudinis octo pedum toto corpore pilosos / quos ictifagos indi uocat / 15ª ·p·s· de intempie aeris orta et pietate

Cum in locis illis estiua Alexandri in milite senex fuissent fetoria et largi ignes accensi / repente euro flante / tabernacula euulsa sunt et quadrupeda urebantur / Alexander aut ortabatur milites dicens accidisse ex equinoctiali tempore non ex ira deorum / yeme iam urgente in octobri ¶ Cenantibus aut eis / nix in modum uellerum cadere incepit / quarum aggregationem timens Alexander ut milites eam calcarent precepit / que pene ignes extinxerant / iussitqz amplius ignes accendi / tunc aduertens Alexander macedonem militem nimio frigore stupefactum / ut ait valerius libro / de sede igitur propinqua siliens manibus suis in propria sede locauit / hoc milites interimes perierunt que in monito pestea dilapse sunt / deinde uise sunt nubes ardentes de celo tamquam faces descendere / totus qz uidebatur campus ardere / milites aut deorum iram esse dicebant / quia ausus fuerat Alexander herculi et liberi transgredi methas / 16ª ·p·s· de transitu ad arbores

Deinde uidit Alexander montes / solis et lune / theneseos in ethyopia / et antrum liberi in quod missi homines tercia die febribus mortui sunt / quia preter religionem dicebantur / et sine muneribus speluncam introisse / ¶ Post hec uidit homines pantherarum et tigridum pellibus contectos / apparuitqz loci antistes / decem pedibus statura altior / nigro corpore / caninis dentibus / auribus perforatis / ex quibus pendebant uniones et anuli / qui dixit Alexandro / si mundus esset a concubitu uenereo / licet ut intres locum sanctum / Imparauitqz Alexandro ut uestem anulos et calciamenta deponeret / Erat aut nemus intra pariete non magno hedificatum opere / opobalsamiqz cum optimo odore ex omnibus arborum ramis habundanter manabat / In medio autem luci due ille arbores cypressi similes / alte pedibus ·100· cumqz diceret Alexander frequentibus eas ymbribus tantum eas creuisse / affirmabat sacerdos numquam in illis locis fuisse pluuiam / uel feram uel auem uel serpentem / et quod in eclipsi solis uel lune cedem arbores uehementer florent / Erat aut arbor solis uirile robur / lune femineum / 17ª ·p·s· de responsio arborum ad Alexandrum

Cum autem Alexander sacrificare uellet / prohibuit sacerdos thus in ipso sacrario non licere / nec animal interfici / precepitqz ut prouolutus arborum truncis eas osularetur / et adoraret solem et lunam / ut uera ei tacent cuncta / in solis ergo ortu / quando solebat solis arbor loqui / tremente terra / indico sermone tenui sic / re- dit / inuicte bellis Alexander / unus eris orbis dominus / sed numquam amplius in patria non reuerteris / Vespere uero ad primum lune ortum / arbor lune dixit / Alexander iam plenum finem etatis habes / et sequenti anno mense maio in Babilone

morieris / et a quo nunc putas decipieris / ¶ homines illi opobalsamo uescuntur / et thure / riuo puro ex uicino monte potantur / sine cerimoniali strato in ferarum pellibus dormiunt / huiusqz contenti ·300· annis uiuunt / ¶ Iterum arbor solis dixit contra Alexandrum / si mortis tue insidiatores ut petis prodidero / cassarentur mihi tres sorores mee / non ferro quod suspicaris sed ueneno morieris / mater tua turpi et miserando exitu insepulta iacebit / sorores tue feliciter diu erunt / cane ne amplius nos sciscitaris / sed excede terminos luci nostri et ad fasiacem reuertere / ¶ Alexander quibusdam monstris pertransitis / uenit ad fasiacem insulam / ubi porum cum exercitu relinquerat / iubet duas pilas aureas solidas fieri / in quibus scripta omnia forent acta / in ultima india / ultra trophea herculis et liberi / ¶ Amisit aut in periculis Indie uiros circa 1050 / 18ª ·p·s· de iactantia et ambicione Alexandri

Cum rediret Alexander uictor orientis animos supra humana extollens / corinthii / ut seneca libro de beneficiis / per legatos illi gratulati sunt / Ciuitatem suam illi donantes / cumqz risisset Alexander hoc officii genus / ait unus ex legatis / numquam ciuitatem donauimus alii / quam tibi et herculi / et addit seneca / qui erat homo glorie deditus / cuius metas nec naturam nec modum nouerat / Idem aut in occeano misit gentes et insulas et bella ignoto mari gerere / ¶ hic anaxarcho / ex auctoritate democriti innumerabiles mundos asserente / heu inquit me miserum / quod nec uno quidem adhuc potitus sum / hic anarchus / ut ait tulianus in apologeticum / in exitu suo tamquam tipsana contunderetur / contunde aiebat anaxarchi folles / Anaxarcum enim non tundis / et valerius ait / quod cum a tyranno torqueretur / ait / de lingua sua / non est hec pars corporis tue iurisdictionis / abscissamqz dentibus et masticatam in os eius exspuit / Cum tunc socius ait / quidam

Scitharum

maximus natu / Alexandro dixit / Si dii habitum corporis tui auiditati animi tui parem esse uoluisset / orbis te non caperet / altera manu orientem / altera contingens occidentem / quod tu ignoras / Arbores magnas diu crescere / et una eradicari hora / stultus qui fructus earum non spectat / altitudinem non metitur / vide ne dum ad cacumen uenire contendis in ramis quos comprehenderis decidas / leo quoqz magnarum auium pabulum fuit / demqz si deus es tribuere mortalibus beneficia debes non sua eis eripere / si aut homo es / id quod es semper cogita / stultum est eorum meminisse propter que tui obliuiscaris / 19ª ·p·s· de eius reditu in babilone

Post hec Alexander hostio fluminis indi inuehitur ubi in memoriam rerum a se gestarum urbem barcem condidit / relicto uno ex amicis prefecto litoralibus indis / inde factus terrestre iter mouetur / ut primo sibi occurrente occideret / Asinarium igitur primo sibi obuiam factum occidi iubet / eo uero querente ut quod innores perciret / uidetur oraculi fore preceptum / At ille non me sed asinum sors morti destinauit / quo risu delectatus rex uile animal iussit occidi / Aristoteles quoqz ut ait agelius / tras misit dicens non recte eum fecisse / quod disciplinas que ad nature contemplationem spectant / quibus ab ipso eruditus foret / libris foras editis inuulgasset / Nam qua nunc te alia ceteris omnibus prestare poterimus / si ea que ex te accepimus omnibus prorsus fuerint communia / quippe ego doctrina aterre malim quam opulentiis / rendit aut aristoteles libros neqz esse editos / neque non editos / quia solum eis cognoscibiles / qui eos intelligerent /

Nam post Alexandrum amazones et biturios fecit / deinde babiloniam contendit / 20ª ·p·s· de occidentali plaga alexandro oblata / et dubio ingressu babilonis uinarum autem redeunti

·p·s· 20

· C. 48 ·

legatos Cartaginensium recreare quoque afflicte civitatum sed et Hispaniarum et Sicilie et Sardinie nonnullosque ex Ytalia adventum eius Babilonie expectare, adeo universum orbem nominis eius terror invaserat, ut cuncte gentes velut destinato sibi regi adularent. ¶ Festinanti igitur Babiloniam quidam ex magis dixit, ne Babiloniam introiret, locum ei fatalem asserens, ibi autem ab Anaxarcho philosopho compulsus est Magorum edicta contempnere, tamquam falsa et incerta, et si fato constant, ignota mortalibus, at si nature debeantur, immutabilia. Progressus autem est Babiloniam, indignatus igitur Chaldeos magos ait, nam mortalium hoc nomine pravam et sinistram dici potest, qui in suo quisque negocio cecior est quam in alieno.

21a pars de gestis eius in Babilonia

Ubi autem multe gentes prefectos suos accusaverunt, quos sine respectu amicicie in conspectu necari iussit. ¶ Filiam quoque Darii Staticiam in matrimonium accepit, sed optimatibus Macedonie electas ex omnibus gentibus nobilissimas virgines, ut communi facto crimen regis relevaret. ¶ Tunc ad contionem exercitum vocat, et promittit se es alienum pro omnibus impensa propria soluturum, quo munus acreditoribus quam debitoribus gratum habitum sunt, quoniam ex utraque parte et exactio et solutio perdifficilis erat. Viginti milia talentorum in hos usus expensa sunt. ¶ Dimissis veteranis exercitum ex iunioribus supplet, sed retenti, discessum veteranorum egre ferentes missionem et ipsi flagitabant, nec annos sed stipendia numerare debere aiebant, pariterque in militiam electos pariter sacro solvi equum censentes, nec iam precibus sed convicio dicebat Alexandro secum patre suo Ammone finire bella. Contra ille castigat milites monetque gloriosam militiam ne fuscaret seditionibus. ¶ Ad postremum cum verbis nil proficeret, ad corripiendos seditionis auctores e tribunali in contionem armatam inhermis ipse desiliit, et nemine prohibente XIII de seditionis auctoribus manu sua percussit. ¶ Inde Persas alloquitur, laudat eorum perpetuam tum in se tum in priores reges fidem, sua in illos beneficia memorat, numquam eos ut victos, sed ut victorie socios habuisse, victosque cum victoribus matrimoniis iunxisse, et custodiam corporis sui non modo Macedonibus sed et eis velle committere, atque ex eis mille iuvenes in numerum satellitum elegit. ¶ Quam rem Macedones indigne ferunt, cumque sentiunt eorum officia illos excercere, et flentes regem adeunt dicentes in suppliciis regis saciari mallet quam contumeliis, qua modestia obtinuerunt ut XI veteranorum exauctorizaret, eisque Crateros prepositus iussus prefecit Macedonie.

22a pars de veneno dato Alexandro

Iam pridem in eius scripserat Alexandro de simultatibus Antipatri, ideoque Antipatrum vocat in supplemento tyronum, stipendiis exhibitis tam recedentibus quam militantibus. ¶ Castris autem diebus ocio datis convivium sollempne instituit, totusque in leticiam effusus, cum diei noctem pugilem iunxisset, recedentem iam e convivio Medius Thessalus instaurata commessatione, cum ipsum et sodales eius invitat, accepto poculo media potione velut telo confixus ingemuit, dicentes morbi impetum ebrietatem dissimulant, re autem vera insidie fuerunt, quarum infamiam successorum potentia oppressit, auctor insidiarum Antipater fuit, cuius veneni tanta vis fuit ut non ere, non ferro, non testa contineretur, nec aliter ferri nisi ungula equi potuerit. Elatus igitur e convivio semivivus et excruciatus ita ut ferrum in remedia posceret, tactumque hominum quasi vulnera indolesceret. Iam quidem Antipater ad occupandum regnum Cassandrum filium subornaverat, qui cum fratribus Philippo et Iola ministrare regi solebat, premonitus ne alii quam Thessalo cum fratribus crederet, Philippus autem et Iolas pregustare potum regis soliti, in aqua frigida venenum habuerunt, qua pregustate iam potioni suppliciter immiserunt.

23a pars de morte Alexandri

Quarta die rex indubitatam mortem sentiens agnoscere se fatum domus sue ait, plerosque Eacidarum intra 30 annum defunctos. Tumultuantes deinde insidiis perire regem ipse sedavit, eosque omnes cum ad eminentiorem urbis locum prolatus esset, ad conspectum suum admisit, osculandamque dexteram flentibus porrexit, et lacrimantibus omnibus ipse non solum sine lacrimis, verum etiam sine ullo tristioris mentis argumento exstitit, adeoque sic in hostes ita et contra mortem invictus animus eius fuit. ¶ Querentibus amicis quem heredem imperii faceret, respondit dignissimum, non vocavit filium Herculem, nec fratrem, sed et Roxanem pregnantem reliquit, tam ille magnitudine fuit, ut dignissimo solet succedere nisi dignissimum. Sexto die precluse voce, exemptum digito anulum Perdicce tradidit, quo res amicorum ceptas dissensiones sedavit, nam etsi non voce, indicio tamen electus videbatur, sicut ait Iustinus. ¶ Mortuus igitur est Alexander, qui tantam militibus suis fiduciam fecit, ut nullius hostis arma ipso presente nec inhermes timeret, quocumque cum hoste congressus est quem non vicerit, nullam urbem obsedit quam non expugnavit, victus tandem est non virtute hostili sed fraude civili. Tunc triste silentium apud omnes Babilonia tota fuit, sed nec devicte gentes mortis nuncio fidem adhibuerunt, cogitantes eum quot mortibus exceptus esset, putabant eum sicut invictum ita et inmortalem, ut vero mortis certitudo affuit, barbare nationes eum quasi parentem luxerunt, mater quoque Darii mortem sibi ascivit, et filia Darii uxorem suam, quem ille servandas suadebat nuptias occidit, ut autem Iohannes contra Iovinianum, soli sui de eius morte gavisi sunt. Cum autem de Alexandri morte iurgia orirentur, Macedonibus in sua transferre eum cupientibus tandem Iovis oraculum consulentes, consilium acceperunt eum sepeliri oportere apud Egiptum in ea quam edificaverat urbe, ibi ergo ei honorificentissime erecta est sepultura.

24a pars de epylogo predictorum

Comprehendit autem sic Alexandri gesta Macharbeorum principium. Et factum est postquam percussit Alexander filius Philippi rex Macedo, egressus de terra Cethim Darium regem Persarum et Medorum, constituit prelia multa, et accepit spolia multitudinis gentium, et siluit terra in conspectu eius, et congregavit virtutem et exercitum fortem nimis et exaltatus est, et elevatum est cor eius, et obtinuit regiones gentium et tyrannos et facti sunt illi in tributum, et post hec decidit in lectum et cognovit quia moreretur et vocavit pueros suos nobiles, qui secum erant nutriti a iuventute sua, et divisit illis regnum suum cum adhuc viveret, et cum regnasset annos 12 post mortem Darii mortuus est. Amisso eum lingue usu scripto expressit indecorum summo potifice omnia, et noluit monarchiam in aliquem transferre, quicquid dicat Iustinus ne aliquis par ei apud posteros in potentia legeretur, sed 12 quos socios ab adolescentia habuerat, regni successores substituit, quatuor autem ex eis tantum, aliis abiectis regnaverunt. Nicanor quoque rex Syrie post Antigonum et Demetrium Poliorcetes regnavit, et in Asia de quatuor autem successores continetur in visione decima Danielis.

25a pars de responsione Alexandri super philosophia Bragmanorum

Extant mutue epistole Alexandri et Didimi regis Bragmanorum, cum scripsisset Alexander se incredulos rumores audivisse de vita illorum discrepante, a communi vita hominum certeque tanta consuli eum properavit si fama vera esset, et si philosophando illa faceret, cupiens si fieri posset illius philosophie sectator, quod venatione non minueret, sic se ex una facula plurime accendantur,

Co. F. II

· 21 ·

F. 38

mors Alexandri

Macharbeorum

26a p[ar]s de [con]fusione didimi q[ue]stu[m] ad p[ro]pietatem victus et vestitus

E[st] ... meat Didimus indubitanter ac corp[or]is sanitate

prope rerum fidem / genus bragmanorum pura et
simplici vita vivit et nullis rerum rapitur illecebris
nichil amplius appetit q[uam] n[atu]re rario flagitat. Alimonia nobis
est qua nobis tellus ferro inviolata p[ro]ducit / hic nulla g[e]n[er]a
morborum vel nomina novimus / sitim rivo frangimus / thorum
ministrat humus / ¶ Medicine nob[is] remedium parcimonia q[ue] no[n]
solum illapsos potest curare dolores sed magis privare ne
veniant / ¶ nullus nob[is] pro[sp]erit amictus sed corpus papiri tegmine
velat[ur] / ¶ femine nostre no[n] ornant[ur] ut placeant / nec sciunt in
augenda pulc[h]ritudine plus affectare q[uam] nate sunt / nam quis pot[est]
opus nature corrigere / ad coitum nos non admonet libi-
do sed sobolis amor / ¶ Non domos edificamus lateribus et
cemento / sed in defossis telluris speluncis aut cavis montium
nullus ibi ventorum fremitus nullus tempestatis formidamus tur-
binem / tutius defendit ab ymbre spelunca q[uam] tegula / eadem
e[st] nobis usus mansionis dum vivimus / et sepulture dum morim[ur].
¶ Omnes divites facit paup[er]tatis equalitas / o[mn]ia possidem[us]
quoniam nichil cupimus / est enim fortissima pestis cupidi-
tas / q[ue] solet egenos quos rapit efficere / dum finem inquirendi
no[n] inveniunt / sed magis quo sunt multiplicata mediant / nos
mercandi gr[ati]a pontum classibus no[n] sulcamus / ¶ ope[m] no[n] p[re]stat[ur]
alter ab altero / ubi vivit[ur] inter pares. 28a p[ar]s de [con]fu[si]o[n]e q[ue]st[ionis]

p[re]mi

ad honis statum et p[er]m[anen]tie

L[ab]orus non p[re]fert[ur]

p[ro]videre ubi superior nullus est / In homines nec sitos
sup[er]bia no[n] agimus imperium p[re]ter corpus q[uo]d solum
ad famulatum re[ser]vamus / Alioquin seruitia est in obsequium
rogere quos nobis fecit eadem n[atu]ra p[ro]genitum et quibus a deo pre-
rium bonorum spondet[ur] hereditas / 29a p[ar]s de [con]fu[si]o[n]e q[ue]st[ionis] ad statum

B[e]lla no[n] gerimus sed pacis et concordie

pacem p[ro] moribus no[n] viribus confirmamus / sola
fortuna e[st] contra quam pugnamus / sepe et sepe[m]
vincimus / Judicia non habemus quia corrigenda no[n] facimus
leges nullas tenemus quas crimina p[ro]ferunt / una genti lex est
contra jus non ire nature / 30a p[ar]s de [con]fu[si]o[n]e q[ue]st[ionis] ad honestatem

N[u]lla ludicra vel spectacula vel ludi vel solacii

equina certamina / aut seniuras turpitudines affec-
tamus sed theatrum spectare / cum volumus morum
eorum munimenta religimus / que cum sit magis ridenda deflemus.
Alia et spectacula exhibet nob[is] mundi machina / diversasque
voluptates in qua videmus celum pulcre formatum / signorum
varietatibus stellarumque fulgoribus rutilare / pelagus purpureo
colore vernustatum germanam terram aspicimus cuius multiformes
pisces per equoreas undas saltu exercent / capro[rum] et ruretum
spe delectamur ex quibus odor gratissimus et flores suavitatis cetis
simul pascunt et animum / nemorumque capacitas et fontium cernet
amenitas / ubi varie sunt alites musicis cantibus p[er]sonantibus
dulce melos co[n]ponunt / hec sunt nature spectacula q[uas] refutare
culpabile e[st]. 31a pars de resp[on]sio[n]e q[ue]stionum ad dei cultum

A[l]terum vero loquendi non discimus nec facundie copiam
damus cuius officium falsis sermonibus fucatare me-
daciam / et modestie fidem conferre crimibus / apud nos
eloquentia est cordis q[uod] recipit no[n] mentem. ¶ Eorum scolas non
frequentamus quorum doctrina discors nichil stabile certum quem diffi-
nit / quorum una pars in honestate / altera in voluptate bonum
constituit / ¶ In honore divum pecudes victimas no[n] mactamus
no[n] suscipit deus sacra sanguine / cultum diligit intentum / religio-
nibus opibus et gr[ati]a[rum] actione placat[ur] / 32a p[ar]s de

N[e]mo pares / [con]fusio q[ue]stionum ad sepulturas et divinas

filii comitat[ur] exequias / nulla extruimus instar
templorum sepulcra defunctis / nec in gematis urnis
funera combusta recondimus / quod non honoris dixerim esse
sed pene / sed hec sunt argumenta vestra dicite que nec sanctitate
viventibus congressistis / et mortuis supremo regimine sustulistis
non enim tellurem cineres suos quos edidit fovere sinitis
vos estis malorum omnium causa mortalium omnia tenetis et cibus
vos habentibus imperatis / sola sapientia bragmanorum vos

M[ir]anda inquit Alexander res e[st] / si p[ro]pter no[n]

superat / 33a p[ar]s de conclusione Alex[andri] super his

nimitatis judicio vinceretis / si autem iram ab illici-
tis amoribus pudicitie contemplatio non deformitatis arcet
aspectio / sed hec e[st] res q[ue] solet de sensibus humanis auferre
non desiderium libidinis sed factum / non mentem p[ro]hibere a
scelere sed corpus ab opere / Nos aut[em] nullius medie lege
p[ro]stringim[ur] ad bene vivendum libero mittim[ur] arbitrio /
ut voluntariam continentia digna retributio consequatur /
¶ Dicit enim nobis multas na[tur]a blandicias quas plerumque
invitus cohibet. Insule aut[em] Alexa[nder] bellum remisit / 34a
p[ar]s de successoribus Alex[andri] et eorum bell[is] alii q[uo]d dom[inum] sit sup[er] p[ar]te 2a ca

L[o]quitur enim de successoribus Alexandri qui ita equales
erant / ut non eorum alterum se submitteret / primo de-
eo mortuo / ad regiam armati convenit / ad for-
mandum statum rei statim / perdica censet expectandum Rosa-
nis partum dandumque sui successorem / meleagerus negat / indu-
bios partus differenda consilia / et nam heatur rex no[n] nascitur
expectet[ur] / nec dignum macedones victores subicere p[er]sephi-
et si delectat puer in pergamo heatur hercules Alex[andri] filius
et frater Aridei heatur in castris / ptholomeus recusat ari-
deum regem / cum qui de scorto natus cum qui ille regis nomen
alius tenet imperium / melius p[er] inde ex hiis legi qui virtute p[ro]xi-
mi Alex[andr]o fuere / qui p[ro]vincias regant quibus bella mandentur vincit
perdice sua consensu universorum / et nascituri pueri tutores
constituunt leonatum et perdicam Craterum et antipatrum /
huius consilii expertes / pedites indignati arideum regem appel-
lant / satellitesque ex turba sua legunt eques ad mitigandum
eorum animos / ex precibus athalum et meleagrum mittunt qui pote-
ciam ex adulacione vulgi querentes omissa legatione peditibus consen-
tiunt / cuncti armati ad delendum equitatum ad regiam currunt /
quo cognito eques trepidi ab urbe discedunt / castrisque positis
et ipsi pedites terrere ceperunt / Athalus ad interficiendum perdicam
ducem alterius partis mittit qui percussores armatum sunt tamque
illi sunt constantia ut ad pedites ultro iret / et in contione ait /
quantum hoc facinus no[n] in p[er]sas sed in macedones / non in
hostes sed in cives / et pacetes et victoriam socios arma
convertitis / agitis ut qui vero armis suscitos dolent / mi-
nus invicius redibus gaudeat / tam facunde peravit ut pe-
dites edito consilio eum sibi ducem legerent / et eques in concordia
revocati Arideum regem consentiunt / servata regni portione
puero nascituro / hec agitabatur p[rese]nte Alex[andri] corpore ut
maiestas eius testis decretorum esset / Tunc Macedonie et gre-
cie Antipater p[ro]ponitur / regnavit ptholomeus in egipto / et
hunc in affrica et arabia magnam portionem / philetas-
rum filio in sicilia / laumedo[n] mitilineus in alia egipto
contigua ptholomeo / et in alia parte arabie philopater
phanorum ut ilirium fertilem terram / atropater in mediam
maiorem / soter perdice in minore / scinus gens susiane
initium audaci / Antigonus in maiore frigiam / filius
philippi nearcus in licia et pamphiliam / Cassander in Caria
et in circumstantem regionem / Menander in lidia / Leonatus
in minori frigia / Lisimacus in traciam et totam terram ma-
ritimam ut pontum / Eumenes in capadociam et paflagoniam

27a p[ar]s de [con]fu[si]o[n]e q[ue]st[ionis] ad p[ro]uincias habitationum et possessionum

-C. 58

Seleucus filius antiochi in Alexandriam sup flumen
gamentiz ubi Alexan'r castrametatus e contra darium
in ustimo dicit' finiis castrorum tubinatus stipatoribus
regis et satellitibus Cassander filius antipri pfinitur
Capiles hiuc terram int' duo flumina pdasp̃nz et indu
ubi hitant gentes q seres dicunt' phyton filius agenoris
huic colonias in indiam et magna terram forsfrates
parapanenos in fine montis caucasi sibursus in
quadam pte indie Suthe in turthiam philippus yrcaniam
frater fienes armeniam theopolemus psas peucest
tes babilonem archous pelasgos et arcelaus mesopota
miam q int' se diuiserunt pdicas macedoniam Antiochus
terram q nunc appellatur armenia ¶ Inter eos causa
bellorum fuit tra Alexandri in morte quia mandabat
omnes captiuos libertati donari Successores eius Alexo
putauerunt hoc ee impedimentum regnis eorum quia
nellent amissa recupare et ulcisci iniurias sicut et
fererunt Nam ggregati ultra xxxta gent fauore Athe
niensium hntes auxiliarios a Sicionis arginis cori
this et aliis pcesserunt gtra atipatrum qui toti grecie
dnabat' ¶ Eumenes uero obuiauerunt legatis qmissi
ab antipatro ducebat auxiliarios de frigia quos su
pauerunt Athenienses Inde supbientes obsederunt ati
patrum exarlee urbis menibus sed mortuo leostene eorum
duce ex pcussione pficere no potuerunt intentum ¶
Interea pdica inuasit capadociam et paflagoniam et re
gem archaratum supauit, puirpate in ciuitatem cu diuitis
eplicum remanserunt ne aduersarii ditaret' ¶ Postea
fuit horrendum bellum inter pdicam et Antigonium abo
enim dnabant' macedonie et durauit discordia multo tpe
antigono crateros et antipater ferebat auxilium cum
Atheniensibus grordant et polipontam macedonie et grecie
pponut pdica audiens habet et alex' filium capadocia
quorum cura illi comissa erat gbusdam placebat bellum
in macedonia transferri fontem regni et sibi faueret noia
phy et Alexan ppter olimpiadis pntiam sz uisum est ab
egypto incipere ne ptholo' asyam occuparet ¶ Eumeni
adicut' caria licia et frigia et dant' sibi auxiliatores
alceatus pdice fr et neoptolemus sic macedonia sua ab
hostibus in cineres uertit sz regnum suum ptholomeus ui paty
deffedit pdice aut plus odium et arogantia q uires hostiu
nocuit Unde et scriptis ad atipatrum gregatum ibat neopto
lomus quoq in auxilium eumeni datus no solum trasfuge
sed etiam exercitum pdere parat qd psentiens eumenes
cum pditore bellum differre non potuit ¶ neoptolomus uictus
ad atipatrum et polipontam in grecia cfugit et suadet
eumenis exercitum uictoria securum cito aggredi sed
hoc eumene no latuit et eisdem insidiis noctis uigilia
fatigatos supuenit ibi polipronta occidit' neoptolomus
cu eumene ggressus occubuit uictus eumenes secundo
uictor afflictos suos trasiectione sociorum sustentauit ¶
Ad postremum pdica occiso ab exercitu eumenes cu
fitone et illirico et alceta fre pdice hostis decernit' bel
lumq contra eos atigono coctus trasteri eumenis pter
te uenerunt' tec pmittere cpmia illis q caput Eu
menis atigono deferret sed Eumenes conuocatis
militibus pr' gratias egit q nemo uictus sit q spem cunctis
pnj fidei sacro ptulerit deinde callide ait ad se gfertas
tras ad expiendum aios suorum de futuro puidebunt
cum sibi caueret no se corrumpi ab hoste sz aduire tep
tare timeret ¶ Postea ueniente atigono fugatur

-C. 58

Eumenes et in munitum castrum cfugit et exercitus pte
dimisit ne aut gsensu multitudinis hosti tradat' aut ipa obsi
dio multitudine grauet deinde legatos ad atipatrum mittit
qui solus par atigono uidebat' et ipetrato auxilio atigonus
ab obsidioe recessit ¶ Postremo eumenes argiraspidas
Alex' uictum exercitum q post Alex' oem duce fastidiebant
blandimento supplicare cepit solos ee pfessus q uirtute
oriens sit domitus solos q militia liberi pris et hercule omni
ta supauerunt p eos Alex'm magnum effectum et diuinos honores
et inmortale gloria gsecutum orat pmi ut no ta duce q comi
litonem recipiant deinceq ex eo tpore sub eo receptus har
lege paulatim impium pr' monendo singulos modo q pccata acta
erant blande corrigendo usurpat iam nichil in castris sine
eius solertia agebat' ¶ Hinc ueniente atigono copellit eos
in aciem descendere ubi ducis imprium gtepnentes hostium
uirtute supant' in eo plio no modo gloriam tot bellorum exerc
et giuges et liberos et pmia longa militia pta pdiderunt
At gfestim ad atigonum mittunt petentes sua sibi reddi co
rocedit ille si uictum sibi tradat eumene quo tradito no
cendia propius auctore ante se uenire phibuit sed custodiri
precepit ¶ Dum hec aguntur ceteri in suis regnis bellant
Olimpiadem Alex' mr' cr' r lix p 7 ¶ Subtractis
pdica et fre eius alceta et eumene ac polipronte ceterisq
ducibus diuise ptis occisis int' successores Alex' uidebat
finis ee bellorum nisi int' ipos uictores repete orta fuisset
discordia quippe postulantibus atipatro ptholomeo Cassa
dro et lisimacho ut capta pda pciunia diderent' cum
olimpiadis mortem se iudicare uelle atigonus diuulgat et
de carcere liberare herculem filium Alexandri et cu eo ggrere
totam macedoniam deinde egiptum et dare filio suo iuueni
pbo demetrio qui cassander et ptholomeus hoc nouerunt
grordauerunt cu Seleucho et lisimacho et gmisso bello
fugit atigonus cu filio demetrio Rediens aut cassander
occidit herculem xiiij anorum cu mre ne gcreret ad regnum
Aliumq filium cu mre rosana occidit ¶ Deinde atigonus
cu ptholomeo pugnauit i mari et uictoria magna huit
¶ Fugiens tandem ptholomeus fugit ad cassadrum et seleucum
et alios sue factionis occupatq aut i regno suo cassandru
insit ppter gmotiones cu pte exercitus insit lisimacum uiru
pbum et audacem Seleuchus duxit magnam gentem de asya
maiori hic pugnauerat cont' babilonios et bactrianos q eu
multum grauabat eosq subiecit et gt' indos q occisis dnis
suis quos Alexa'r iusserat gcussat iugu et posuit adro
gotum in regno et cepatauit Antigonus aut et demetrius
multos pcurauit auxiliarios sz eo plio atigonus occisus est
et pene macedonum uires q secum erant defecerunt finitq
hoc bellum alterius occasio in disione eius maxime prede
uictores discordantes diuisi sunt et simul steterunt ptholomeus et
lisimacus et seleucus cu demetrio ¶ Interea mortuus e Cassan
dro cui successit philippus filius q etiam mortuo successert duo
fres atipat et Alex'r ¶ Antipat aut mrem occidit thesalo
nicam uocatam q uxor cassandri fuerat cogitauit et frem
occidere ut toti grecie dnaret' timuit eum ne ius uictum
acciperet q regnaret Alexander aut cogitauit mortem
mris uendicare et frem occidere et ad demetrium se gtulit q
ei pmisit auxilium sz cu ille gfideret pditione a demetrio
occisus est et pter regni qua tenebat occupauit allegas
pto q pr eius heredes magni Alex' occidisset ¶ Interea
¶ Condrius rex trace inuasit lisimacum ideo no potuit pug
nare gtra demetrium quia grecie et macedonie totu dnium
gquisierat et cogitauit ire i asyam ggregato exercitu ¶ Sed

-59 f 1
-59 f 8
ca sequentium bellorum
bellum g atipatrum
1m bellum
2m
pdica g capadocia
3m
pdica g atigonum
f 10

8m
9m
f 6
10m
11m

ptholomeus
Theofrastus hic geluit quod viro sapienti non est ducenda uxor vide rationes infra

12 Seleuchus quam ab eo discesserat, post multa bella cum ptholomeo et lisimacho confederatus cum eo ut demetrium de dominio macedonie eiceret, et fondus tantus belli pirro commissum est, cuius virtute demetrius de bello fugatus est. Postea 13 invasit pyrrus regnum macedonie et regnavit septem mensibus, post quem lisimacus rex annis. Lisimacus vero in fra occidit antipatrum generum suum, audiens quod cogitasset eum perdere, et filium proprium suum agathoclem similiter occidit quia illum inasisset. Tunc factus est terre motus in tota grecia tam validus ut lismasie unam civitatem funditus destrueret, nec restavit preterea lisimacus a filiorum cede et nepotum, et eorum quos melius putabat esse servum, ideo ceteri venerunt ad syrie et asye reges seleucum dicentes qui nunc poterat acquirere regnum sic parat exercitus, et fuit hoc ultimum bellum successorum Alexandri. Eratque lisimacus annorum 14 78. rex macedonie et post seleuchus 77. et cupiebat unus alterum auferre dominium. Iam destructi erant 33. reges ut principes constituti ab Alexandro. Ante hoc bellum destruxerat ut occiderat lisimacus 15 filios et nunc tandem cum sua gente occisus, et hic finis macedonici belli quod 33. annis duraverat post mortem Alexandri. Seleucus gloriatus se solum de cohorte Alexandri mansisse victorem sed nequaquam in pace vixit, nam ptholomeus ceraunus frater regis egipti cuius sororem lisimacus habebat uxorem obsidias tendens occidit eum et antigonum filium demetrii qui asye regno macedonia depulit, et totum regnum macedonie occupavit, confirmatque cum antigono filio seleuci regis syrie, et pyro regi epyri dedit filiam suam, sed sororem relictam lisimachi copulavit interfectis duobus filiis eiusdem lisimachi, a galegrecis autem cito occisus est, cui successit sostenes annis duobus. Capitulum 19. de ptholomeo sothere et sibi successoribus, cuius

Ptholomeus Soter, capitulum primum de dispersione iudeorum per orbem, vel largus filius tamen potens fuit, ut pyrrum regem epyrotarum expulsum restitueret et demetrium regem asye filium antigoni vinceret, qui pyrrum propter regnum tulerat. Coegit quoque seleucum minorem regem syrie qui demetrio successerat in regno asye illa pyro restituere, regno etiam suo adiecit syriam et voluit etiam adicere Iudeam, et ascendit Ierusalem die sabbati fingens Iudeos arma non moturos et sic sine certamine intravit, multos etiam de Iudea et garizim capit captivos in egiptum et venditioni exponit, et a negociatoribus nationum distracti sunt et dispersi plusquam in aliqua captivitate, unde actuum 2o dicitur convenisse in Ierusalem Iudeos ex omni natione que sub celo est. Pontifex erat Symon iustus. Capitulum 2m de quibusdam phylosophis

Nunc theofrastus claruit grecus, cui cum dispositum fuit ab aristotele successore, iussit sibi afferri vinum lesbium et rodium utrumque satis commendavit, sed lesbium magis, sicut tunc fuit dubium quin magis theofrastum lesbium quam menadrum rodium commendavit in vino. Huius dicitur fuisse iste sermo, expedit iam probatos amicos amare, non amatos probare. Item ex minimo in dicta si te minimum fefellit perdidisti. Item accusasse naturam dicitur quod cervis et cornicibus longam vitam dedit et non hominibus propter studium. De eo ait Ieronimus contra Iovinianum libro 2o. Librum de nuptiis fecit aureolus theofrastus, in quo querit an viro sapienti ducenda sit uxor, et cum diffinisset an pulcra esset, si bene morigerata, si honestis parentibus nata, si ipse sanus ac dives, sic sapientem mire aliquando matrimonium statim intulit, raro in nuptiis universa concordant. Non est igitur ducenda uxor sapienti. Primo impediri

contingit studium philosophie nec potest quisquam libris et uxori pariter inservire. 2o multa esse que matronarum usibus necessaria sunt, preciose vestes, aurum, gemme, supellex, varia et ancille. 3o per totas noctes garrulas esse. Hec honoratior procedit in publico, hec honoratur ab omnibus, ego sola despicior, cur aspiciebas vicinam, quid cum ancilla loquebaris, de foro veniens quid attulisti. Alterius amorem sui putat odium. 4to si doctissimus preceptor in aliqua urbe fuerit, nec uxorem relinquere nec cum sarcina ire possumus. 5to pauperem alere difficile, divitem ferre tormentum. 6o nullus uxoris electio sed qualiscumque venerit habenda, si iracunda, si fatua, si deformis, si fetida, solum post nuptias discimus. Equus bos canis probantur prius, sola uxor non ostenditur ne prius displiceat quam ducatur. 7o si non totam domum gubernandam commiseris, si aliquid tuo arbitrio servaveris, fidem sibi haberi non putabit, in odium vertetur et iurgia, et nisi cito consulueris anus venena parabit. 8o artifices vestium ac gemmarum si introduxeris periculum pudicicie est, si prohibueris suspicionis iniuria. Verum quid prodest diligens custodia cum uxor impudica servari non possit, pudica non debeat. 9o pulcra facile adamatur, feda concupisci non potest, et difficile custodire quod plures amant, molestum possidere quod nemo habere velit. 10o si propter dispensationem domus ducitur, multo melius servus fidelis dispensabit, ancilla domino obediens, quam uxor que in eo se extimat dominam si contra eius faciat voluntatem. 11o ergo assidere melius possunt amici et servi beneficiis obligati quam uxor que imputet lacrimas et sollicitudinem et hereditatis spe vendat servicium et languentis animum desperatione conturbet. 12o si infirmetur illa, nunquam ab eius lectulo recedendum, quod si bona fuerit cum penitentia oportet gemere cum perplexitate torqueri. 13o liberi ut quod liberi gignuntur propter presidia senectutis, qui aut se prius forte moriantur, aut perversi sint moribus aut cum ad maturam etatem pervenerint, parentum tarda eis ipsorum mors videatur. Item ait, sapiens nunquam solus esse potest, habet secum omnes qui sunt qui fuerunt bonos animum liberum quocumque vult transfert, quecumque corpore non potest cogitatione complectitur, et si omnium copia defuerit, loquitur cum deo, nunquam solus minus quam cum solus fuit. Menander a phylemone nequaquam sibi pari scriptor in certaminibus comediarum sepius vincebatur, cui cum obvium haberet dicebat, queso phylemon cum bona venia dic michi cum me vincis non erubescis. Huius sententia fuit verbum apostoli ad corinthios 15. corrumpunt bonos mores conversationes pessime confabulationes. De phylemone ait valerius libro 9. quem eum mors immoderati risus abstulit, nam cum aliquis paratas ficus in conspectu poetas asello consumere puerum ut abigerem clamasset et ille iam comestione venisset qui inquit tam tarde venisti da nunc merum asello, hac protinus urbanitatem dicti crebro anhelitu cachinnorum prosequutus senile guttur spiritus angustia pregravavit. Fuit et alius polemon dictus ut phylemon de quo ait Valerius qui xenocrati successit, qui prius non solum illecebris sed etiam infamia ipse gaudebat, cum eis e convivo post solis ortum unguentis delibutus sertis ornatus xenocratis scola ac referta doctorum turbam ingressus est, orta proinde omnium indignatione xenocrates vultum in eodem habitu continuit omissaque re de qua disserebat de modestia ac temperantia loqui cepit, cuius gravitatem sermonis resipiscere coactus primo

sapiens numquam solus

visus

coronam de capite detractam precat / paulo post brachium
circa palum reclusit, precedente tempore quinquaginta annis pla-
citatem deposuit, ad ultimum medicina orationis sanatus
est, maximisque effectus phisicus peregrinatus est. hunc a-
nimus in negotia non hitavit / 3a p6 de papirio consule cursore

Contra samnites potentissimos qui totius ex samnitibus
tunc etiam valles spoletanas tenebant pro
patriis et fideranis bella suscepta sunt, mittitur
a romanis papirius dictator, et comestabilis erat fabius [ex.]
maximus. Papirius autem cernens multitudinem hostium pro
auspicio romam rediens congressum prohibuit, medio autem tempore
peiorante fabius hoste romanus congressus hostem superavit
erant enim samnites in variis locis divisi. Orosius vero scri-
bit: anno 460 a condita urbe fabio maximo decio murena consulibus
iiii fortissimi ytalie populi, etrusci, umbri, samnites et galli
uno agmine coeuntibus et romanos delere conantibus, illi timo-
re coacti non audentes totum committere, urbibus dolo hostes
dividunt [illegible] se bellis implicarent. qui cum urbibus vene-
runt ad expugnandum hostiles agros, et cum umbrorum etruscorumque
exercitum redire ad tuitionem suorum coegisset, cum senatibus et
gallis inire bellum properant, et bello 40 milia hostium cesa
sunt. Romanorum vii milia fuerunt, etiam gallorum samnitumque
peditum 140330, equitum 47000, ut livius refert, et carpeta
mille in armis contra aciem stetere romanam. tota autem
pestilentia tunc urbem corripuit ut triumphales pompas exe-
quie mortuorum pollueret. Rediens autem papirius ita exar-
sit magna quia cecidisset de exercitu decius consul cum 7000
licet de samnitibus cecidisset 40 milia, voluitque fabium
morte dampnari sed a militibus ita defensus est, ut pene pa-
pirius occisus sit. Orosius scribit anno quo romani [illegible]
a samnitibus victi bello sunt et in castra fugerunt. Papirio
vero post tempore samnites deargentatis armis vestibusque se
offerunt contra quos missus papirius occidit ex eis 2000 et
duxit 3000 captivorum. Anno 463 ab urbe condita autem
Orosius, dolabella et domitio consulibus, lucani brutii samnites
cum etruscis et senonibus gallis, redivivum contra romanos
bellum molientes, occisis romanorum legatis ad exorta-
dos gallos transmissis, [illegible] ob ulciscendam le-
gatorum necem et comprimendum hostium tumultum, committunt.
Vii etiam [illegible] militum et decem et octo milia romano-
rum militum eo bello ab etruscis gallisque prostrata sunt. 5a

Post fundatam urbem p6 de bello tarentinorum
463. Romani primo navigium posuerunt in
mare, accidit vero ut tarentini tunc potentes
et divites in theatro luderent, in cuius gradibus supio-
ribus stabant comites et barones sub eis milites, et
sic per ordinem ceteri ut ludum cernerent, et tunc super-
venere romani. Igitur dimisso ludo ad quem undique
convenerant, arma rapiunt, navigia ascendunt, romanos
superant, ita ut vix quinque naves aufugerint dampnum
et captos in servos vendunt. Hoc audito romani nuncios
mittunt ut emendam faciant. Illis vero dure ridentibus
Romani eorum districtum sub emilio consule vastant. Illi
pirri auxilium impetrant. Igitur tarentinis venit pirrus
rex epiri, cum totis epiri thesalie et macedonie viribus
idest lxxx milia peditum, vii milia equitum, 20 elephantibus
prius non visis, et tunc cum romanis [illegible] dimicavit
viribus [illegible] terribiliter. Prima pugna apud era-
cleam campanie civitatem per dies [illegible] romani
[illegible] cedere, sed tandem elephantium terrore in fugam
conversi sunt, perierunt ex eis [illegible] milia viii lxx peditum

capti sunt 310, ex equitibus cesi 286, capti 802, signa
Romanorum perdita 22. Pirrus autem per campum iens et terri-
biles facies romanorum aspiciens aiebat: vici viros victos
et vincendo victus sum; si iterum sic vicero, redibo sine milite
in epirum; si tales mecum haberem milites, totum michi or-
bem subicerem; aliud quam detrimentum romani passi sunt quia
eorum pabulatores grandine percussi 28 extincti sunt, et re-
licti semivivi. Pirrus captos summo honore tractavit,
mortuos sepelivit, et sine pretio 200 milites romam misit ut sic
virtutem eius ita et liberalitatem cognosceret. hos romani ius-
serunt infames haberi eo quod armati capti fuissent donec
hostium occisorum spolia retulissent. Mago cartaginensium
dux cum c xx navibus in auxilium romanis venit dicens
eos cum extero pugnantes hoste, dignum extero iuvari auxi-
lio. Senatu autem grates agente auxilia dimissa sunt. Mago
autem regressus est per siciliam insule cupidus. Interea
galogreci macedoniam vexant. 60 p6. Fabricius lucinus
ad pirrum legatus ad pirrum mittitur ut concordiam tractet, cuius
[illegible] pirrus attendens quartam partem regni obtulit
ut ad se transeat, misitque cum illo romam cyneam cum multis
donariis ut pars ytalie quam armis occupaverat sibi rema-
neret; sed neminem invenit cuius domus muneribus pateret et cen-
sum est ei pacem cum romanis nunquam habere posse nisi ex ytalia
recederet. Interrogante autem pyrro a cinea quales romam
invenisset, respondit regum se patriam vidisse et tales fere illic
omnes esse qualis unus est pirrus apud epirum. Consequenter
legati sicilie pyrro totius insule imperium offerunt, ut a carta-
ginensibus bellis assiduis gravatis eos defendat. Pyrrus
firmatis sociorum urbibus in siciliam transit, nepotem agathoclis
de regno deponit et filium suum elenum quem de filia agatho-
clis susceperat regem constituit. Dum hec aguntur in sicilia
In grecia anthiochus rex syrie cum antigono rege pugnat,
civitates grecie pene omnes data occasione per legatos spe libertatis
adiuvare conspirant. Pyrrus autem cum multa prelia adversus car-
taginenses in sicilia fecisset in ytaliam rediit. 2o in apulie
finibus pyrrus congressus victus atque fugatus est, ibi ex romanis 5000
ex adversis xx milia ceciderunt. Ipse quoque pyrrus in brachio gra-
viter vulneratus est. 3o in lucania misso fabricio medicus
pyru promittit se eum veneno occisurum si velit aliquid polliceri,
quem vinctum pyro transmisit; pyrrus admiratus ait: hic est fabri-
cius qui difficilius ab honestate quam sol a suo cursu averti posset.
Deinde conserto bello licet cum utrimque partis magno detrimento
pyrrus victus est, et quinto anno ante argos achaye florentissimam
civitatem mortuus est bello, cum enim de ytalia in epyrum redisset
macedonie fines invadit, antigonum regem vincit, macedoniam
in deditionem accipit. Antigonus conductis galogrecis bellum re-
novat, et rursum a ptholomeo pyri filio victus cum vii comitibus
fugiens latere cupiebat. In argos tandem obsessus est et pyrrus
saxo de muro ictus occubuit, caputque eius antigono delatum est
qui filium eius elenum cum epyrotis sibi deditum in regnum di-
misit, et ossa patris in patria deferenda concessit. Post mortem
pyri non solum in macedonia verum et in asya et grecia magnus
bellorum motus insurgit, nam singule civitates favorem de pyro
expectabant, aut offensam. Tunc epyrus ab aristotimo princi-
pe occupatur per tyrannidem, a quo priores urbis occisi et plures in
exilium acti sunt. Etholi vero per legatos petunt exulibus
coniuges filiosque reddi, quo concesso, dieque profectionis statuto, ma-
trone omnes cum viris profecture exulatum. [illegible] deferentes ad
portam urbis congregate omnes spoliantur et occisis filiis in carceri-
bus et filiabus ad stuprum directis carceribus clauduntur. Ther-
tam [illegible] stupefactis civitate quedam sene tyrannus a [illegible]

Post fundatam urbem 463
Romani primo navigium posuerunt in mare

[Fo. p. 2] [Fo. p. 1] [p. 6] [3702 38]

quinto mense consumitur. Audita quoque morte Pyrri Tarentini adversus Romanos arma moventes Cartaginensium auxilia impetrant, et a Romanis victi sunt. Consequenter per Romanos Tarentinis Apulia indictum est bellum, et capti sunt Tarentini in civitate Brundusii, et tenuerunt Romani Apuliam et Calabriam. A Romanis vero Ariminum in Gallia et Beneventum in Sannio condita sunt. Cives autem Romani inventi sunt CCCClxxxxii milia CCCxxxii. Tarentini pro mortuo a Cartaginensibus auxilium petiit, adversus quos Papyrius consul mittitur, qui cum ab auguribus vana concertatione prohiberetur congredi, perfecit eos et feliciter congressus victoriam obtinuit, in quo prelio cesa sunt hominum xii milia et iiii milia capta. Redacti itaque sunt ad servitutem agitato bello annis xii. Post victoriam autem intollerabilis pestilentia corripuit civitatem, que ex mulierum pregnantium morte orta est, secundum Augustinum 3o libro de civitate dei. Hic Papyrius adeo bellicosissimus habebatur, ut cum Alexander disponere diceretur viribus obtinere Affricam atque inde transvehi in Ytaliam, Romani inter optimos duces hunc Papyrium fore iudicabant qui Alexandri impetum sustinere posset. De eius pueritia ait Macrobius libro Saturnaliorum, quod cum a patre ductus ad curiam esset, illumque redeuntem percontaretur mater quid in senatu egisset pater, puer dixit tacendum esse. Mulier avidior audiendi secretum efficacius instat. Tunc puer urgente matre lepidi atque festivi mendacii consilium capit, actum in senatu dicit utrum videretur utilius unum ne duas haberet uxores an unius duo. Hec illa ut audivit ad ceteras matronas retulit. Post triduum vero ad senatum confluunt orantes ut una potius cum duobus. Senatus vero quenam esset illa mulierum intemperies mirabatur. Puer autem publice metum dempsit et quomodo dixerat enarrat. Senatus fidem atque ingenium pueri exosculatur, consultumque facit ne post illum ad curiam pueri admittantur. 5a ps de Fabio consule et consumata

Anno sequenti Fabius Gurges (victus ex Samnitibus) consul pugnans cum Samnitibus amisso exercitu victus in urbem refugit, cumque senatus de submovendo eo deliberaret, pater eius Fabius Maximus ignominiam filii deprecatus legatum se filio iturum ultro obtulit. Quo impetrato bello consecuto, cum subito pugnantem filium instante Pontio Samnitum duce et infestis hostium telis conclusum videret, in medium se agmen pius senex equo vectus ingessit, quo facto permoti Romani tota ibi incubuere acie donec Pontium deleto eius exercitu ceperunt. In eo prelio Samnitum xx milia occisa, iiii milia capta sunt. Consumatum est hoc bellum per annos 49 et terminatum est. Hic Fabius Maximus cum a se quinquies et a patre avo et proavo maioribusque suis sepe consulatum gestum animadverteret, constanter hic egit, ait Valerius libro 4o, cum filio consulatus probabatur, ut aliquando honoris vacationem Fabie genti daret. Non quidem virtutibus filii diffidens, sed ne maximum imperium in una familia continuaretur. Potius autem dixisse certat Tullius 2o libro de officiis: Utinam me ad illa tempora fortuna servasset et tunc essem; nam si dona Romani accepissent, non esset passus diutius durare. 6a ps de Apio Claudio et Marco Curio et victis

Appius Claudius cecus aquas Claudias induxit et viam Appiam Rome stravit. Gabinio. Iade pontifici successit filius eius Simon iustus. Cum Sabinis actum est bellum a Curio consule, ubi quot milia interfecta, quot capta, ipse consul cum in senatum referre vellet non potuit. De eo ait Valerius libro 4o: Marcus Curius exactissima norma romane frugalitatis fuit. Divitias Samnitum sprevit et illi parcitatem eius mirati sunt, nam cum ad eum in scanno sedentem foco et in catino ligneo cenantem magnum auri pondus publice missum attulissent, benignis verbis invitatus ut eo uti vellet, vultum protinus risu solvens: supervacanee, inquit, ministri nuntiate Samnitibus Marcum Curium malle locupletibus imperare quam locupletem fieri, et mementote me nec acie vinci nec pecunia corrumpi posse. 7a ps de Cassandro et morte Olimpiadis

Olimpias Alexandri mater cum ab Epyro in Macedoniam veniret, prosequente eam Eacida rege Molosorum, prohibita est a finibus Macedonie ab Euridice et Phylippo Arideo. Unde moti Macedones ad Olimpiadem transierunt, cuius iussu uterque interficitur. Quoniam Euridice multa sub nomine viri gesserat per Cassandrum, quem flagitiose cognitum ad summum fastigium per omnes honorum gradus provexerat, qui ex libidine mulieris multas civitates afflixerat. Verum Olimpias dum regnavit, nam cum principum cedes passim faceret, muliebri magis quam regio more favorem sui in odium vertit. Audito enim Cassandri adventu, diffisa Macedonibus cum nuru Rosane et nepote Hercule in Pidnam urbem concendit. Mox Cassander Pidnam urbem obsedit. Qui cum fame et ferro urgeret Olimpiadem, illa longe obsidionis tedio pacta salute victori se tradidit. Convocato populo sciscitatur quid de ea fieri velit. Mox omnes sine pristine dignitatis respectu occidendam decreverunt. Olimpias autem ubi obstinatos armatos ad se venire videt, veste regali induta et duabus ancillis innixa ultro obviam procedit, qua visa percussores attoniti maiestatis prioris et tot in ea occurrentibus regum suorum nominibus substiterunt, donec a Cassandro missi sunt qui eam confoderent, nec fugientem gladium aut vulnera nec muliebriter vociferantem, sed virorum fortium more pro gloria veteris prosapie morti succumbentem, ut Alexandrum posses etiam in morte moriente cognoscere. Compositisque se expirans et veste crura contexit, ne quid posset in corpore suo indecorum videri. Et filium Alexandri cum matre dicto carcere mancipavit. Regnavit autem Cassander apud Macedones per annos viii, et Thesalonice Aridei regis filiam accepit uxorem. Contra hunc et Ptholomeum qui supra victus erat multa gesserunt Porra et Alceta et Polipsen et multi alii, vide supra capitulo 48 parte ultra medium. [de Seleuco p. 6] 8a ps de ortu regni Syrie et Seleuco et Pharo Alexandrie

Anno autem Ptholomei xii et Antigoni vi regnum Syrie et Babilonis a superiorum locorum nascitur, ubi regnavit primus Seleucus Nicanor. Huius mater Laudice cum nupta esset Anthioco claro inter Philippi duces, visa est sibi per quietem ex concubitu Apollinis concepisse, munusque concubitus accepisse anulum, in cuius gemma anchora sculpta erat, que iussa est dare filio quem peperisset. Natus puer Seleucus vocatur, et in eius femore eadem anchora que et in anuli gemma apparuit. Cum autem Seleuco ad Persicam militiam educto de origine mater anulum dedit, qui post mortem Alexandri occupato regno orientis urbem condidit et patris nomine Antiochiam nuncupavit, que prius Emath dicebatur. Balduinus ait quod reges tres eam condiderunt, quorum fuit caput Antiochus. Condidit etiam Seleuciam, Apamiam, Edissam et Pellam, Laodiciam, Beroen et Pellam, in eas Iudeos transtulit, Babiloniaque obtenta Partianos expugnavit. Pharus Alexandrie constituta est a Sostrato, et inter vii mundi miracula reputatur, in qua sunt xx^{ti} cantos viteos passus in mare xx^{ti} fundatus est. Est autem Pharus turris maxima ad prelucendi ministerium in portu fabricata. Sic dicta quia longe videtur a navigantibus: fos enim lux, oros visio dicitur. Edificata autem est anno 20 Ptholomei huiusmodi

[illegible]

3702.
38.

. 60.^m ca.^m de philadelpho rege qui fuit post alexandrum. p. de eius potentia

Ptholomeus philadelphus filius superioris
tante potentie fuisse dicitur. Ait Ieronimus super
daniel ut habuit peditum cc. milia equitum xx. milia
curruum ii. milia et elephantes quos ad primum de ethyopia intulerat
de egipto perficiebat. primus. xiiii. milia talenta argenti. frumenti
arthabas tres modios et terciam partem decies centena
milia. hic pugnauit contra anthiocum theos. postea con-
federatus ei repudiatam priorem uxorem laudice dedit filiam
suam beronicem. ut sic eius nepotes regnaret in syria
sed postea laudice reconciliata uiro. eum ueneno extinxit
et beronicem cum filiis occidi procurauit. et filium suum seleu-
cum galericum regnare fecit. 2.a p. de eius amore et studio

Hic studiosus librorum cupidus. translatio lxx.
demetrium bibliotece sue prefecit. cumque quesisset
ab eo de librorum numero. xx.^m dcc. cum dixit. sed
paulo post tempore usque ad v.^c posse peruenire dixit.
intimauitque sibi de lege iudeorum ore dei prolata. et eius
digito scripta. et ut ostenderet legis sanctitatem dixit. non nisi
a dei iniciatis cultoribus posse transferri. nam et theopompus
cum ystoriis quas scribebat eam uoluisset interserere. in
amenciam uersus est. diebus 30. theodectus quoque pro eadem causa
factus est cecus et penitentes sanati sunt. Scripsit itaque
rex Eleazaro summo sacerdoti ut iudeos peritos grece lingue
ad se dirigeret cum lege dei qui ad eam transferenda sufficerent.
Dicens quia gentem suam que apud eum erat libertati
donauit quosdam milicie assignauit. et aliquos quorum
fidem probauerat constituerat in palacio. tunc misit ad eum
eleazarus septuaginta uiros seniores de una quaque tribu. ad
interpretandum legem. uenientes autem ad regem benigne ab
eo recepti sunt. et in die solempni pro quodam triumpho maiorum
honorauit eos coram principibus suis. deinde xii. diebus
fuerunt cum rege et sciscitatus ab eis proprie de duobus scilicet
de cognitione dei et regni gubernatione. plenius discuta-
uerunt de uno deo colendo. hic est. quia ubicumque occurrit
eis de trinitate. ut sub silentio transierunt uel enigmatice
transtulerunt. ne tres deos colendos tradidisse uiderentur.
hoc ipsum fecerunt de incarnatione uerbi ut ysaias. quod cum
dixisset puerum nobis nasciturum et addidisset sex
eius nomina quorum unum est deus. pro illis sex nomina trans-
tulerunt magni consilii angelus. ne uiderentur tradidisse
hominem deificatum. tunc ostenditur ei rotulum quem attulerunt
nec sufficiebat rex admirari cartarum tenuitatem. et
compaginationem que oculis deprehendi non poterat. et
quomodo littere auree in candore carte adeo legibiles apparerent.
introducti exinde sunt in domum regiam secretam secus
mare que ad negociorum deliberationem erat. et date sunt
eis celle singule. et quicquid uisum est eis oportunum et
comodum ad interpretandum. diluculo policronitudinem
regi imprecabantur. idest longam uitam. poli pluralitas chro-
nus tempus. talis est apud grecos consuetudo. ut cum mane surgunt
ad templum aspicientes clament polichronitudo basileos.
idest multum temporis uiuat rex. deinde lecti interpretabantur
usque ad nonam. inde transibant ad cibum et regem. et consummauerunt
opus lxxii. diebus quasi miraculose. sic sine dissonantia trans-
tulerunt. secundum Augustinum. Ieronimus tamen uidetur uelle quod interpretatorem
sex dierum in sabbato conferebat ex omnibus unam conflantes. nec
mirandum dicit. cum Esdras legem quam per septuaginta reparaue-
rat cum ueteri scriptura. que apud samaritanos erat corrupit.
Postea misit interpretes ad eleazarum cum muneribus et in-
ter cetera misit mensam auream gemmis inpreciabilibus insignitam

. -G. r. i.

p. 12.

. C. 60

cuius grossitudo cum esset dimidii cubiti tamen maius opus sculpe-
batur. 3.a p. qualiter Eratosthenes fecit comprehensionem quantitatis terre ad

Hic composuit canones astrorum et celi ambitum
libros multos conscripsit et fecit descriptionem orbis
terre per eratostenem philosophum qui adiutus a mensoribus
regiis ptholomei a syene usque ad meroen inuenit numerum stadiorum
dispositis quoque per interualla locorum a septentrione meridiem uersus
uasis horoscopicis sub dimensione et gnomone equa longi-
tudine formatis. totidem cognomonice supputationis horarum
doctores quot uasa fuerant singulis quibusque una die omnes
umbram meridiani temporis obseruare fecit. et notare uniu-
quemque sui cognomonis umbram que esset longitudinis. atque ita
comperit lxx stadia ad unius longitudinis gnomonem umbram
non cedit. ex quibus concludit quod partes 360 quibus orbis zodiaci car-
dinatur ad terras usque perueniat et post ibi computata et texta
bit est mensuram in terris non amplius quam 70. ut paulo minus
stadiorum mensuram obtineat. computata igitur magnitudine unius
partis terrarum que ad zodiacum pertinet. et illam trecenties sexa-
gesies multiplicando circulum terre diffiniunt. stadiorum xx.^m
vii.^c unicuique 360 partium dans stadia 70. hore autem partes
15. id est unus ex 360 gradibus ascensu uel descensu solis 70. sta-
dia transcurrere predicti terre ambitus clarent diuisione.

4.a p. de archesila cratone stilbone et carato philosophis

Post polemonem claruerunt archesila et craton. ab
archesila secundum Augustinum cepit secta archadicorum
ipse omnes sibi eripuit. contra quod dicit de ci. dei. nos magis sumus et
nos esse nolumus nulla hic timemus archadicorum argumenta dicentium
quid si falleris. si enim fallor. sum. nec enim qui non est usque falli potest.
archesilla autem inquit seneca de beneficiis amici pauperis et pauper-
tatem dissimulati ego autem sub puluino eius ignorantis pecuniam
subiecit. ut homo inutiliter uerecundus quod desiderabat inueni-
ret potius quam acciperet. De cratone autem dicit. qui auri magnum
pondus proiecit in mare dicens abite pessime diuitie ego uos mer-
gam ne submergar a uobis. Fuit autem auditor stilbonis qui
capta patria et amissa uxore et liberis et ex incendio publico
solus cum exiret interrogatus demetrio unde omnia perdidisset.
omnia inquit bona mea mecum porto. pectore enim illa gesta-
bat non humeris. caratus quoque in testimonium diuinitatis ad-
hibuit quod cum astra etiam in ipso uniuersi mo. et sumus
hic se iactauit uniuersum se numerum stellarum comprehendisse
et scripsisse. quem illa contempsit autoritas ait augustinus
16.o de ci. dei. ad abraam suscipe celum et numera stellas si po-
tes. quomodo enim eos dinumerari possunt que nec uideri possunt.

5.a p. de zenone. Crisipo. dyodoro. et carneade philosophis

Zenon stoycus moritur. Crisipus fuit princeps
stoycorum secundum Augustinum zenonis fuit illa sententia. sa-
pientem turbari non posse. sed ut racio eius prauos cedat
affectibus. dixitque nullum malum gloriosum. mors gloriosa est.
ergo mors malum non est. unde et manus sibi intulit. dixit
lactantius ut post mortem felicius uiueret. Crisipi autem fuit
illa sententia secundum Senecam epistola 9.a sapientem nulla re indigere. et
multis illi rebus opus esse. contra stulto nulla re opus est nulla
enim re scit bene uti. sed omnibus eget. idem 2.o de beneficiis dicit
Crisipum racionem beneficii eandem esse cum ludo pile que cursum
suum seruat. cum apte iactata et recepta est. de ipso ait lacta-
tius qui animam eternitatem suspiratus manus sibi intulit. quasi in
celum migraturus. De diodoro ait Ieronimus libro primo dialogi contra pella-
gianos. qui cum crisipo contencionem habuit. cum esset uiolentissimus dy-
alecticus Dyodorus enim id solum fieri posse dicebat quod sit uerum et
quicquid futurum est illud fieri necesse est. Crisipus uero et quod sit futura
posse fieri dicit. ut frangi habeat margaritam et si numquam futurum

horoscopicum dicitur ma-
thematicus qui horas inuestigans
hominum scrutatur.

[illegible]
Carneydes
Brenus gallorum dux

Hanibal senior

· C. 60 ·

sit; iste dyodorus socraticus dictus v. filias huius dyalecticas insignis pudicitie ut ait Ieronimus contra Iovinianum libro primo. De quibus Carneydes plenam scripsit ystoriam. ¶ De hoc Carneyde Valerius libro 8°. Carneydes 90 anno vivendi et philosophandi finem fecit. hic cum ad mensam sederet, cogitationibus inherens manum ad mensam ponere oblivisscebatur; sed melissa quam uxoris loco habebat dexteram suam necessariis adaptabat. Item cum cum Crisippo disputaturus elebore se purgabat. De herosistrato ait Valerius libro [...] quod cum antiochus seleuchi filius noverce infito amore correptus esset ab herosistrato medico sanatus est, quod pulsum eius modo vegeniorem, sentiens modo languidiorem, propter accessum et recessum noverce, id perindicavit, qui carissimam uxorem filio reddere non dubitavit. 6ª pars de breno.

Brenus gallorum dux audita gallorum ducis suorum victoria, quod belgio duce macedoniam vicerat, adunatis 150 milia peditum et xv milia equitum macedoniam irrumpens agros et villas depopulatur. cui cum occurrisset sostenes quod tunc regnabat, cum instructo exercitu pauci a pluribus trepidi a valentibus victi sunt, et antigonus rex a macedonibus revocatur. ¶ brenus autem cum iam sibi terrena spolia quasi sorderent, animum ad deorum templa convertit scurriliter iocatus, locupletes deos largiri hominibus oportere, statimque delphos adiit, ubi templum apollinis positum est in monte, templumque et civitatem munivit non muro sed precipitia. erat autem in templo multe statue, cum quadrigis solido auro fuse. Igitur gallorum vulgus, ubi primum vinum, ceterosque apparatus pro cura invenit, non minus habundantia quam victoria letum se per agros dispersit; per eorum opinione adventus eorum prohibiti sunt agrestes orarunt messes uvasque inutile erant in exercitu breni lecta 75 milia delphorum, sociorumque non nisi iiii milia gali pede cupidi sine ictu periculorum in bellum ruebant. delphi autem cedentes galos partim saxis partim armis in hoc certamine victorum templorum antistites prima pugnatum acie praecurrerunt, clamans se vidisse dissilientem in templum per culmina apta fastigia, iuvenem supra humanum modum insignis pulcritudinis, comitesque duas armatas virgines ex ii ing[enuis] dyane et minerve, et audisse se arcus stridorem et armorum strepitum, proinde ne cunctarentur diis hostes cedere quibus victoribus certatim omnes in pugnam prosiliunt, moxque terremotu, portio montis obrupta gallorum stravit exercitum, insecuta deinde tempestas est que grandine et frigore saucios ex vulneribus consumpsit. dux ipse dolorem sustinere non valens pugione vitam finivit. nemo ex tanto exercitu fuit ad memoriam tante cladis superfuit. ¶ Ad complementum ystorie est sciendum quod cum brenus in greciam profisisceretur, ad fines suos relinquit xv milia peditum, equitum vero iii milia quod fugatis grecorum ceterorumque copiis macedonie imminentes legatos ad antigonum regem miserunt quod pacem eis venalem offerret, quod sit castra regis speculaventur illi autem cernentes pro omnia in maius extollentes opes regis nocte aggredientes per insidias prius ordinatas a rege truncantur.
7ª pars de galogrecis et sempronii consulis victoria, contra picentes.

Alterius vero portionis gallorum tantus fuit nominis terror et armorum victa felicitas, ut aliter nec maiestatem suam tutam nec amissam recuperare nisi gallica virtute arbitraretur. Itaque residuum in auxilium Eumenis regis bithinie vocati, regnum cum eo pacta victoria diviserunt, eam regionem galogreciam vocaverunt. eo tempore Sempronius consul adversus picentes exercitum duxit, et cum directa vicina iactum teli utrasque acies constitisset, tantum terra contremuit, ut utrasque agmine pavefactum contremisset, tandem animo cursu inire certamen, triste adeo id bellum fuit,

- C. 60 -

ut merito diceretur terra tantum sanguinem susceptura esse tremuisse. Veniam et pauci evaserunt, victores fuerunt. pars 8.
8ª pars qualiter carthaginenses invadunt siciliam

Cartaginenses syracusam agressi nituntur syciliam occupare. Agathocles autem syracuse rex non valens eis resistere congregato exercitu in affricam transiit, et combusto navigio terram perdis et incendio fatigare cepit, contra hunc venit anon dux penorum cum xxx milia armatorum et cum ii milia mortuus est ex siculis nec duo sunt perere, agathocles ex hoc elatus carthaginem in circuitu populatur. ¶ habebat autem fratrem vocatum andro quod tenebat calabriam, hic cum magna parte nocte super cartaginenses ruit quod syracusam in circuitu vastaverat et debellavit eos, auditis in affrica hiis rumoribus qui cartaginensibus adheserat dimiserunt eos ex quibus multi adheserunt agathocles. similiter rex cyrenem afelax quem agathocles proditiose occidit et regnum ac thauros tenuit. ¶ Deinde cartaginenses ducem amilcarem cum penis agathocle de terra sua pellere conati, superati sunt et amilcarem in medio foro suspenderunt, hic vocatus est gisconis filius propter quem agathocles reliquit siciliam, fuit enim alter amilcar quod in sicilia prius fuit, que agathocles obsidens civitatem suam siracusam rogat ferre opem et illa militi misit presidium, et cum nec sic agathocles prevalet rogat amilcarem ut inter se et syracusanos pacem arbitrium suscipiat, et non solum pax reformatur sed agathocles pretor syracusis efficitur. tunc iiii milia aliorum senum hinc potentissimos quosque siracusanorum interfecit, militiam ordiat, ceteras civitates ordinat, superat, et penos socios consilio amilcare neget fede, propter ad cartaginem devoluta querela a senatu mandituo tacite condempnatur sed morte preventus est. ¶ Post hec agathocles cum suis pene omnibus advenire in linie tumultu omissus est, alii dicunt eum in sicilia redisse et a cunctis urbibus gloriose receptum fuisse, exercitum penorum de sicilia repulisse. ¶ Item in affricam reversus turbatum exercitum reperit, quod filius eius stipendia non dedisset, et tandem omisso eius filio ipse in siciliam redit, et cartaginenses post eum duces mittunt, cui quibus equus condicionibus composuit, et a se deficientes subegit. ¶ Inde exercitus cum epyro in ytaliam transiit. ¶ Sed interiectis paucis diebus toto corpore humore pestifero cassante obiit, cui nepos successit. ¶ 483. a condita urbe consulibus apio claudio et quinto fabio cartaginenses volentes sinus siciliam agressi sunt et hic origo magni odii inter Romanos et cartaginenses. ¶ Cum enim civitas messana ad consules Romanos misit quoniam cum penis cartaginem convenerat et aggregentum atque syracusam gravare volebat, Romani ne illic heant dominium spondent auxilium. ¶ Igitur Geranico appropinquat appius claudius et cum rege fedus inivit, eique et pondera argenti tulit. ¶ Exinde contra agregentum procerat, ubi penorum erat apparatus atque ditie sub principe suo anibale seniore et fecerunt cum circuit ligneis ageres in circuitu, succurrerit autem carthaginensibus hanon novus imperator, cum 1500 militibus et xxx milia peditum et elephantibus xxx. ¶ Exeuntes autem tunc penum extra civitatem facilis superati sunt et hano similiter et amisit xxx elephantes, anibal autem cum paucis fugit, et Romani capta civitate multos ceperunt captivos et vendiderunt in servos. 9ª pars de anibale et cornelio asina et

Anno philadelphi 20° anibal senior duilio consulibus oras ytalie maritimas instructa lxx navium classe vastaret, Romani et ipsi classem fabricam

pars 1.

pars 9.
origo primi belli punici

pars 10.

-C. 60-

atqz in strum preperunt, et in his dies postq̄ arbores cese sunt, 130 navium classis in portum deducta et anchoris stetit. Cornelius asina ꝯsul cum 17 navibus liparam insulam petit, ubi ad anibalem q̄si ad colloquium pacis vocatus punica fraude captus est. quod cum alter ꝯsul duilius quem ꝗ̃ appellat duellium cognovisset, cum 30 navibus adversus anibalem pfectus est, commisso navali prelio anibal amissa navi scapha subductus aufugit. 30. eius naves capte 13. merse sunt, iiij.m hominum occisa, et 3000 capta. cartaginenses aut anibalem recipere noluerunt sed loco eius posuerunt annonem et miserunt in sardiniam et corsicam ad quas occupandas venerant. Romani sub ꝯsulibus aquilo floro et lucio cornelio scipione et invenerunt et scipio interfecit annonem, et occupaverunt ambas insulas, duxeruntqz captivos multos et predam magnam. ¶ Tunc 3000 servorum aspiraverunt in destructionem urbis, ut eam igne et ferro vastaret et venerunt usqz ad .7000. sed negotia patefacta male perdit sunt ¶ post annum colatinus ꝯsul Romanos duxit in siciliam et in montibus unq locatos penis aggressi sunt, pressetqz Romanos, nisi calphurnius cum iiij.c 300 agilibus et audacibus ascenso tumulo molestasset penos donec transiunt exercitus, et cum omnes socii occisi fuissent calpurnius inter mortuos latuit. Romani aut non modicum diminuti neqq̄ pferierunt intentum ¶ postea stolo cartaginensium prefuit anibal senior, et cum iret in siciliam obviavit ei ꝯtatius ꝯsul in affricam tendens, et fugavit hoste. anibal in cartagine sibi iurgatus ab eis lapidatus est. fuit tunc attilius in siciliam f. 12. et destruxit duas insulas lipari et meliram ¶ mortuo rege syrie anthiocho socer filius eius anthiochus cognomine antheos regnavit,

/10.a p.s de bello regulis ꝯsulis, et duobus as drubalibus et anulcare/

Cartaginenses deinde bellum regulus sortitus est, cum manlio vinico, cum 330 navibus et in sicilia preperunt eis obviam anulcar penorum imperator, et cum eo hanon dux exercitus et per Romanos debellati amiserunt naves 63. Romani f. 11. vero ꝯtinuo in affricam transeuntes ceperunt clipeam civitatem inde affricam vastant postea versus cartaginem tendunt destructis castris 300. et amplius ¶ Tunc recessit manlius, predam et captivos Romam conducens usqz ad xxvij.m regulus aut versus cartaginem tendens procul a flumine bragda castra ꝯstituit, ubi serpens mire magnitudinis milites devorabat, cuius spine saxum non nisi balistis violare potuerunt. Corium eius romam deductum 120. pedes fuisse dicitur. regulus adversus tres imperatores asdrubales et aratum e sicilia, anulcare atrocissimum bellum gessit in quo cesa sunt cartaginensium 17.m capta v.m .viij. elephanti adducti oppida 82. in deditionem accepta. cartaginenses fracti bello pacem poscunt, sed auditis duris ꝯditionibus pacis maluit in armis perire. anulcar aut cum aliud bellum ab yspanis contra Romanos paret claz omnibus est.

/vj.a p.s de antiocho rege lacedemoniorum et captione Reguli/

Cartaginenses aut xantippum regem lacedemoniorum bello preferunt, cum multis auxiliis yspanorum et gallorum a galogrecia missorum. xantippus igitur in spertis penorum copiis, et in campum deductis longe in melius mutato apparatu pugnam cum Romanis ꝯmisit ubi xxx.m militum Romanorum prostrata sunt. Regulus ille dux nobilis cum 500 viris capitur, et in cathenis ponitur. anno x. belli punici. xantippus aut tam audacis facti ꝯscius rerum instabilium mutationem timens, illico ex affrica migravit in greciam. /vij.a pars de emilio paulo et fulvio consu

-C. 60.

libus, et ij.bus annonibus et Anulcare/

Emilius igitur paulus fulvius nobilior ꝯsul audita captivitate reguli et clade exercitus Romani f. 13 transire missi sunt in affricam cum classe ccc navium clipeam petunt, eo cum pari classe cartaginenses venerunt, nec differri potuit bellum 104 naves cartaginensium merse sunt, 30. cum pugnantibus capte et 35.m ex ipsis cesa sunt Romanorum naves 9 depresse, 1100 milites periere. Iterum apud clipeam commisso bello duos annones imperatores peni sunt, et 9000 peditum perdiderunt. Romana aut classis cum ad ytaliam predis onusta remearet, naufragio eversa est. 220. navibus submersis lxx vix abiectis oneribus liberatis ¶ Anulcar aut dux penorum numidiam mauritaniamqz punita, missus postq̄ hostiliter ceperatqz universos egit, qui regulum suscepisse dicerentur, et .m. talentis argenti et xx.m boum reliquos ꝯdempnavit ¶ Tercio anno servilius cepio, et sempronius blesus ꝯsules 260 navibus maritimam circa sirtes depopulati sunt et reversis civitatibus ingentem predam reduxerunt ad classem. In reditu vero 150 naves onerarias amiserunt cum preda, unde pres decreverunt ne amplius 60 navibus ad subsidium haberent ytalie, quod cito solutum est ¶ Cotta ꝯsul in sicilia plurimis bellis magnas strages ꝯtra penos et siculos per totam siciliam egit terra marique /13.a p.s de asdrubale et mira virtute reguli

et ꝯbusdam incidentibus/

Deinde asdrubal nomine cartaginensium imperator cum elephantibus 130, et equitum peditumqz plus q̄ xxx.m lilibeum venit ex affrica f. 12. et ꝯtinuo panormum cum metello ꝯsule pugnam ꝯmisit, o metellus magno usus ꝯsilio, primo bellias ut in mortem vel in fugam egit xx.m cartaginensium in eo bello cesa sunt 28. elephanti occisi et 104 capti, asdrubal cum paucis lilibeum fugit, atqz absens a penis dampnatus est ¶ post hec fessi tot malis cartaginenses ad pacem petendam a Romanis mittunt f. 12. et inter ceteros legatos regulum iam .5. annis captivum mittunt iuramento suis astrictum, qui si nitentium minime pegissent reditum ce cartaginem preceperit ille, atqz in senatu ꝯtraria persuasit qui arbitrabatur non utile Romane reipublice mutare captivos nec post hac persuasionem a suis ad hostes redire ꝯpulsus. Sed qui id iuraverat sponte ꝯplevit, quem reversum cartaginenses horrendis cruciatibus necaverunt, in ligno clavis undiqz ꝯfixum, de quo aut tullius marcum regulum nec erumnosum, nec infelicem nec unq̄ miserum reputavi, non eum magnitudo animi eius cruciabatur a penis, non gravitas, non fides, non constantia non ulla virtus, et cum corpus eius caperetur, ipse certe capi non potuit

/15.a p.s de alio regulo et Anibale

Mortuo Regulo cartaginenses anibalem anulcaris filium creant imperatorem annorum 20. virum audacem et neminem timentem ꝯstitute corporis et virium prestantem hic duos habebat fratres asdrubalem et magonem audaces et probos. tunc miserunt Romani sub malio vulso, et attilio regulo iiij legiones militum in navibus ductis, et pervenerunt lilibeum castrum in montem supra mare in sicilia fortissimum obsederuntqz castrum terra mariqz Anibal non de cartagine superavit magno navali bello. Romani aut dimissa obsidione illi obviaverunt et debellati sunt ¶ Tunc miserunt Romani sub ꝯsule claudio, 120 naves, et in vento anibale et commisso prelio, amiserunt Romani naves 80. milites 9000 et captiva- ti sunt xx.m Gaius vero alius ꝯsul naufragio perijt ¶ Ani- bal aut reparatis in sicilia navibus iterum vastavit ytaliam, et in affricam rediit ¶ Romani vero 300 naves mittunt sub lutatio ꝯsule, qui ad portum carpanensem applicuit, et in bello percussus est in coxa, et nisi a suis defensus cecidit qz ut 300

pontifex onias filius symonis iusti
ptholomei filius philadelphi

naues cartaginensium superueniret duce anone, luctatius autem licet uulneratus obuiam illi uadit ad insulas gades nocte itaque exercitatus in anchoris stetit et diluculo pugnauerunt, capte sunt carthaginensium naues 63. submerse 125. et capta xxxii milia hominum occisa xiiii milia. perire uero ex Romanis naues xii. ¶ Deinde luctatius processit ad ciuitatem erice, et occisis 2000. ciuitatem obtinuit atque destruxit. ¶ Tunc petentibus carthaginensibus Romani sub hiis pactis pacem dederunt, ut dimittant siciliam atque sardiniam dentque 3000 pondera argenti propter expensas et annuatim ... donec placuerit Romanis recipere, quas condiciones ordinauerat regulus ante captionem suam de pace tractaret, sed quia grauies uidebantur carthaginenses admittere noluerunt. ¶ Hec concordia facta est anno 23° post inchoatum bellum punicum, in quo quante principum et senatorum utrimque strages fuerint uix aliqua scriptura referre posset, ut dicit orosius. Quinto anno a condita urbe inundans tyberis omnia urbis hedificia in plano posita deleuit ¶ Tito sempronio graccho, gaio ualerio falcone consulibus xv milia faliscorum rebellantium occisa sunt. ¶ Eodem anno contra galos cisalpinos uaria sorte bellatum est, nam primo conflictu Romanorum ceciderunt 3400. et 2° 4000 galorum et 2000 capta sunt, sed ob priorem cladem triumphus consuli denegatus est. ¶ Tito manlio torquato Gaio attilio bubulco consulibus sardinia rebellauit uictoribus primis perius. instigantibus carthaginensibus uiolatoribus pacis inferre bellum Romani statuunt. ¶ Uno tamen anno porta Iani gemini clausa est a tempore nume usque ad augustum ut orosius per annos circiter vii quo anno Romanis bellum non fuit, sed ubra pacis fuit imago quam quies belli ac si ignis feruores stilla olei quis putet extinguere ¶ Anno ab urbe condita 519. legati Romanorum ab illiricis occisi sunt, cum quibus postea atrociter bellatum est, in quo multis oppidis deletis ceteri se fuluio postumio consulibus dederunt ¶ Deinde galis cisalpinis rebellantibus et aliis galis innatibus lucius emilius catulus Gaius atilius regulus consul cum viii milia obuiauerunt, et commisso apud aretium bello, atilius consul occisus et 80 milia romanorum. Postea in bello 2° xl milia galorum trucidata sunt ¶ Sequenti anno manlius torquatus et fuluius flaccus consules primi transpadum romanas duxere legiones et interfecta sunt galorum 33 milia sex capta et sequuta sunt prodigia, de quibus ca° 61 p. 2. ¶ Anno philadelphi 29. iudeorum pontifex onias filius symonis iusti consueta tributa philadelpho negauit et in iram compulit, sed Josephus iuuenis nobilis thobie filius et sororius onie legatus a Judeis mittitur qui capta regis familiaritate ob plurima obsequia dux Judee et regionum finitimarum constituitur, hic habuit filium yrcanum, cuius prudentiam probare uolens dedit ei 300 iuga boum sine loris, ex quibus ille duo tantum interfecit carnes comedit et lora habuit ¶ Ulla uirginum Romanarum in corruptione deprehensa punita est, uirgo uestalis Rome in stupro deprehensa laqueo uitam finiuit. 61. ca. de euergete filio et contemporaneis cuius primus pars de antigono rege macedonie

Ptholomeus iste filius philadelphi ab egiptiis euergetes dictus est quod ueneratores sonat, qui post uastatam syriam et siliciam et partem asye inter innumera spolia que cepit, etiam deos eorum cambises quos in persidem transuexerat reuexit ¶ Anthiocus theos rex syrie mortuo phyladelpho dimissa eius filia beronice reduxit laodicem in reginam, que timens ne aliquando mutaret propositum eum ueneno occidit, et regnauit filius ipsorum seleucus galinicus. ¶ Antigonus macedonie rex dum athenas impugnat, audiens quod alexander rex epyri in ultionem paterne cedis uastaret macedonie fines rediit, et ab exercitu derelictus uitam et regnum amisit cui successit demetrius filius eius qui cum alexandro congrediens eum epyri regno expoliauit quod tamen ille postea recuperauit. ¶ Seleucus autem ortante matre laodice, beronicen nouercam suam cum filio eius paruulo peremit, conturbans ex hoc ciuitatibus motus in syria illuc accessit frater eius euergetes rex egipti et in ultionem sororis beronice uastauit syriam. Audiens uero quod principes egipti contra eum conspirauerant rediit, multas predas portans et deos similiter. ¶ Deinde seleucus contra ciuitates que defecerant ingentem classem parauit sed de naufragio uix tandem euasit nudus, miseratione tamen que defecerant ciuitates se eius imperio restituunt. Postea contra euergetem seleucus exercitum ducit sed uictus in antiochiam fugit et auxilium anthioco fratri petit, oblata ei asya citra fines tauri montis in premium, hoc attendens euergetes cum seleuco pacem facit, cuius frater anthiocus conductis galis contra euergetem uictor fuit, gali putantes seleucum mortuum anthiocum extinguere querunt ut asiam possiderent. Ille auro se redimit, tunc eumenes rex bitinie cum ipse asyam inuadit, et maiorem partem asye tenet, superatus anthiocus cum fratre congressus et uictus ad socerum fugit capadocie regem, ubi intelligens sibi insidias parari ad euergetem hostem confugit qui eum arte custodiri iubet, sed deceptis custodibus fugiens a latronibus interficitur. Seleucus non amisso regno equo precipitatus moritur relicto ipso anthioco filio qui dictus est magnus ¶ Mortuo demetrio rege macedonum successit filius philippus adhuc paruulus cui datus est tutor antigonus qui accepta matre pueri in uxorem regnauit hic spartanos idest lacedemones superauit quos soli philippus et alexander magni arma contempserant, ac macedonum imperium uictu non fortunata magis tante animo ut nullus matrone saluti sue pre, nulla quippe maritum defunctum fleuerit aut pro filium, solum quod celabantur se pro libertate patrie non obisse, patentibus domibus omnes excipiebat, curabat uulnera, lassos reficiebat. Cleomenes autem rex ad euergetem fugit et ita quieuit antigonus dicentes se odium ad regem non ad spartanos habuisse. Anthigonus apud macedones regnat de quo seneca 2° libro de beneficiis, ab antigono cinicus petiit talentum, respondit antigonus plus esse quam cinicus petere deberet. repulsus petiit denarium, et respondit minus esse quam regem dare deceret. turpissima huius cauillatio inuenit quomodo neutrum daret, cum posset denarium tamquam cinico dare et talentum tamquam rex. Hunc dicit Justinus lacedemones expugnasse. 2a pars de prodigiis 2i belli punici precedentibus, et anibale et quibusdam euentibus

ANno euergetis 22° secundum bellum punicum surrexit, quod multa prodigia precesserunt, inter cetera, in sicilia duo scuta sanguinem sudasse uisa sunt et in orbem messores(?) cruentas spicas cecidisse. Cerites aquas sanguine mixtas fluxisse, et bos dixit Caue tibi Roma, cui alludit illud augustinus 3° de ciuitate dei. omitto boues esse locutos etc. Cum ergo cartago mente tractaret quod regis et regibus et insulis dominari soleret dedignata subiectorum tributum negauit Romanis ¶ Cum uero anibal penorum imperator saguntum florentissimam yspanorum ciuitatem obsedit et fame cruciatam viii° mense deleuit, de qua augustinus 3° de ciuitate dei. ne captiua ueniret in manibus anibalis ingentem rogum publice struxit, in quem ardentem ferro etiam trucidatos omnes se suosque miserunt. ¶ Anibal autem legatos Romanos ad se missos [illegible] et a conspectu suo abstinuit. ¶ Colossus apud rodum ymago erea fusit 126. pedum que inter vii mundi miracula ceteris ponitur terremotu

61. p. 2.
63. p. 4
61. p. 2.
61. p. 2.
3780.
16.
60. p. 1.
60. p. 10.
72. p. 4
2m bellum punicum
62. p. 4.

Symeon onie filius Judeorum pontifex
Jhesus filius Syrach [illegible] librum ecclesiasticum composuit

rum. Ascendebat autem interius ab ymo usque ad caput galeorum ferme xl^ta cesa sunt. Licet summo victoriam habuerunt ex toris. Judeorum pontifex Symon onie filius, sub quo Jhesus filius Sirach nepos Jhesu sacerdotis magni Sapientie librum composuit, id est ecclesiasticum, que panetheton notatur quasi totum virtuosum. Census tercetur a catone censore romam translatus pro virtute ingenii erat et vinis ancille ministerio. 62us ca^us de philopatore et filiis [illegible] anthioco magno rege [illegible] seleuco et anthioco [illegible]

Ptholomeus philopator euergetis filius ei successit. Huic vicit anthiocus magnus rex syrie et iudeam sibi subiugavit. Philopator enim regno paricidio pro luxurie deditus etiam effeminavit exercitum, gratiis tamen ab anthioco conuicto in grecias exercitu anthiocum et regno privasset, sed ingenii recuperasse amissa et pacificatus ad ocia et luxuriam rediens [illegible] coniuge eademque sorore agathocle meretricis fruebatur illecebris. Pontifex Judeorum fuit onias magnus simonis filius, ad quem pro repetendo federe quod legerat fuisse inter abraam et maiores suos, lacedemoniorum rex darius legatos misit. Machab. 12. Porro anthiocus tributa septi annis que philadelphus relaxaverat Judeis revocavit. Qui dum finitimas regiones suas invadunt vastaret, delata est res ad romanos, et missi sunt ad eum scipio nasica et scipio affricanus et ab infestatione sub religione iusiurandi amoverunt eum. Insuper tulerunt ab eo obsidem filium eius seleucum, quem [illegible] tempore ab eis dedit filium minorem antiochum epiphanem ut esset obses pro fratre eius anthioco seniorem. Occisus est anthiocus in fide in phano nanee et membratim cesus a sacerdotibus quem in dolo premiserat ei thauros. Machab. 10. 2us pe de cursu Anibal in ytalia et eius bello et Scipionis victoria in Affrica.

Anibal relicto Asdrubale fratre in yspania pyreneos montes transgressus inter galorum ferocissimas gentes 9 die ad alpes pervenit, montanosque galos repellentes eum superans vias rupes in montibus a penninis ubi dicitur mons Jovis igne ferroque aperuit, ubi quatriduum commoratus quinto die cum magno labore ad ytalie plana pervenit. Habuit in exercitu 120^a peditum, equitum xx^a. Tantum erat ei innatum odium contra romanos ut cum 9 esset annorum significare volens quanto odio dissideret roma et cartago pede suscitans pulverem ait: tunc finem belli fore cum pars pulveris in solo [illegible] convenisset. Primum occurrit ei scipio consulque bellum apud ticinum, ubi graviter vulneratus est, sed per filium scipionem qui postea dictus est affricanus liberatus est a morte. Cesus est ibi pene omnis romanus exercitus. 2° pugnatum est eodem consule ad flumen treviam, iterumque romani pari clade superati sunt. 3° Sempronius consul cognito collega casu a sicilia cum exercitu rediit et in eodem loco congressus pene omni amisso exercitu solus evasit. Ibi tamen anibal sauciatus est, et cum versus etruriam procederet in summo a pennino tempestate correptus est, triduo cum exercitu in nivibus conclusus obriguit, ubi homines multi et iumenta et elephanti frigoris acerbitate perierunt. Hoc tempore alter scipio frater consulis scipionis plurima bella in yspania gessit, magonemque penorum ducem cepit. 4° Anibal sciens flaminium consulem in castris esse, quo celerius imparatum obrueret, primo vere aggressus est propiorem viam sed palustrem, ubi propter nebulas prospectum auferentes magnam partem sociorum et animalium amisit. Ipse autem uni elephanto qui solus superarat insidens vix difficultatem itineris evasit, sed tamen oculum quo iam diu egrotaverat amisit. Ubi

vero proximus fuit castris flaminii vastatione locorum adiacentium eum in bellum excitavit, ubi romanus exercitus arte anibalis circumventus funditus trucidatus est, ibique consul occisus cum 25^m romanorum v^o iuxta ad trasimenum lacum; de exercitu anibal 2000 ceciderunt. In hoc certamine ita intentus fuit ardor pugnantium ut gravissimum terremotum qui civitates et montes concussit bellatores non senserint. 3us pe de aliis etiam anibalis victoriis et eius summa elatione.

Quinto contra anibalem mittuntur lucius emilius paulus et publius terrentius varro consules. Licet fabii maximi dictatoris interim medium fuit qui impetum anibal cunctando tardavit, ait orosius. In pariter autem varronis apud cannas apulee vicus pene romane spei vires defecerunt. 40^m romanorum eo bello cesa sunt. Periit emilius paulus, consulares et pretorii viri 20, senatores vel capti vel occisi 30, nobiles viri 300 [illegible]. De exercitu anibal magna pars cesa sunt. Varro cum 50 equitibus venusium fugit. Anibal in testimonium victorie tres modios anulorum aureorum quos e manibus equitum romanorum et senatorum detraxerat carthaginem misit. Romani territi, inito consilio de relinquenda ytalia, auctore cecilio metello urbe diffugiebant, nisi scipio postea affricanus tribunus militum et armis prohibuisset. Ex hiis anibal tantum elatus est, ut nec quemquam suorum in castris admitteret, nec cuiquam illi nisi per interpretem responsum dederit. Tunc deficiente erario, sicut ait Augustinus 3° de ci. dei, ut in usus publicos opes venere private, adeo unusquisque quod habebat conferret, ut preter singulos anulos aureos singulasque bullas nichil sibi aut filiis senatus ipse relinqueret. Tunc etiam creato dictatore decio Junio servos spectati roboris vel oblatos vel si opus fuit publico precio emptos astringunt militie sacro, arma que deerant a templis detrahentes, omnium miserie ad vix attendit. Orosius ait quod decimus et legiones undecumque contraxit, pudor erat romanorum [illegible] militum, ubi [illegible] preter servum vel sceleratum vel debitis obligatum indulta venia [illegible] pene senatus nomina videbatur. Hispania vel potius tota ytalia desperata, romanum statum recuperatione ad anibalem defecit.

Post hec lucius postumius pretor adversus galos pugnare missus cesus est. Deinde sempronio graco quinto fabio maximo consule, claudius marcellus ex pretore proconsul designatus 6° anibalis exercitum prelio fudit et anibalem superari posse ostendit. Scipiones autem in yspania asdrubalem penorum imperatorem ad ytaliam exercitum deducentem, ait orosius, gravissimo bello presserunt, cesis vel captis xxxv^m militum. Celtiberos milites qui plurimam exterarum manum romani in castris habere ceperunt, prius ab hostium societate retraxere. Sempronius gracus ab hospite suo lucano quodam in insidias ductus occisus est. 7us Centenius penula centurio decerni sibi id bellum adversus anibalem petiit, a quo cum 8000 militum cesus est. Post hunc gneus fulvius pretor ab anibale victus amisso exercitu vix evasit. 8° Anno postquam anibal in ytaliam venerat, anno primo de campania movit exercitum et tribus miliariis ab urbe consedit, senatu populoque trepido, matronis per propugnacula currentibus [illegible] in muris pugnare gestientibus. Ipse cum expeditis equitibus usque ad portam colinam processit, sed et consules non detrectantes pugnam in conspectu [illegible] roma erat, quasi victorie premium se tantum se prebet subito grandine immixtus infudit ut turbata agmina vix armis retentis in sua se castra colligerent. 9° reddita serenitate cum in campum vero processisset, [illegible] terror infusa tempestas maiori metu mortalium audacia cohercuit et conversus in religionem anibal dixisse fertur potiunde

sibi comune suo voluntatem dari non potestatem. *Capitulum de morte duorum Scipionum et successione Affricani eiusque moribus et victoria.*

Q Ualiter in Yspania ambo Sipiones a fratre Anibalis interfecti sunt, mittitur illuc Sipio dictus postea Affricanus, ad modum adolescens, qui mox in ultionem patris et patrui animum tendens, primo imperii Cartaginensium Novam, que est in Yspania, cepit, ubi stipendia magna, presidia valida, copie auri argentique magne habebantur penorum; ibi etiam Magonem cepit et cum aliis captivis Romam misit. Hic Sipio solutoris vite primos annos adolescentie egit, remotos tamen a luxurie crimine. Hic secundum Valerium libro 4°, annum 24 agens, cum inter ceteros obsides in Cartagine eximie forme virginem etatis adulte invenisset, celeber et victor, postquam comperit illustri loco natam et nobilissimo illius gentis natam desponsatam, accersitis parentibus eius et sponso inviolatam tradidit, aurumque pro redemptione puelle allatum summe dotis adiecit. Dicere autem solitus erat turpe esse in re militari dicere: non putassem, quia explorato et excusso consilio que aguntur administrari oportet; remediabit enim errorem qui violentie maxime committitur. Cum in senatu contenderetur de duobus quis eorum ad Yspaniam mitti deberet, ambobus exceptantibus, quo huius Sipionis sententia flecteretur: neutrum inquit michi mitti placet, quia alter nichil habet, alteri nichil satis est, eque malum imperii inopiam magistratus et avaritiam indicans; sicque ut neuter mitteretur obtinuit. *Capitulum de subiectione Sicilie a Valerio Levino, Anone superato, et feliciter Anibale bello et victoria Scipionis.*

V Alerius Levinus consul ex Macedonia rediens Agrigentinam urbem Sicilie expugnavit, ibique Anonem Affrorum ducem cepit; 40 civitates in deditionem accepit, 27 expugnavit. Anibal Gneum Fulvium proconsulem et 11 tribunos et 17 milia militum interfecit. Marcellus autem consul triduo cum Anibale dimicavit; primo die pari pugna discessum est, sequenti victus consul, tertio victor 8000 hostium interfecit, et Anibalem cum exercitu intra castra fugere compulit. Fabius Maximus consul Tarentum, quia a Romanis recesserat, cepit, et Cartalonem ducem et 30000 hominum vendidit, et pretium in fiscum retulit; ibidemque ingentes copias Anibalis recepit. Sequenti anno idem Marcellus ab Anibale cum exercitu destructus est. Sipio in Yspania Asdrubalem penorum ducem vicit, 80 civitates sue ditioni subiecit, Affros cum corona vendidit, Yspanos sine pretio dimisit. Tandem tota Yspania subacta Romanis, ad urbem rediit et consul creatus cum Licinio Crasso in Affricam transiit. Anonem Amilcaris filium ducem penorum interfecit, exercitumque eius partim cede, partim captivitate dissipavit. Pro quo peni eo bello cesserunt. Sempronius consul cum Anibale congressus et victus Romam refugit. *Capitulum de victoria Scipionis contra Asdrubalem et Sifacem et revocatione Anibalis et captione Carthaginis.*

P Ost hec Sipio Affricanus penorum atque Numidarum castra nocte incendit, peni trepidi cum casu ignem accidisse putarent, inhermes ad extinctionem currebant. Unde facile ab armatis oppressi sunt; in utrisque castris 40 milia hominum igne ferroque consumpta, 5 milia capta. Duces ipsi vix effugerunt. Asdrubal imperator Cartaginensium rediit profugus. Siphax autem plurimo reparato exercitu iterum congressus et victus fugit, quem fugientem Lelius et Massinissa ceperunt. Ceteram multitudinem Certam confugit, quam Massinissa expugnatam in deditionem cepit. Dicit autem Valerius quod Massinissa rex, pacis fidei pectoribus hominum reponens, tamen custodia vallavit. Adduxit autem ad Sipionem Siphacem, quem Sipio cum ingentibus spoliis perducendum Romam Lelio tradidit. Idem qui rex effectus beneficio Scipionis, inclite munerum memoriam usque ad vite finem perduxit, adeo ut non solum Affricanum sed etiam ceteros sequentes Cornelie familie et domus quam sibimet

si superesset ille cum gravi Carthaginensium bello premeretur, ac imperio tutele imperii sui sufficeret, tamen Scipioni Emiliano, qui nepos Affricani erat, prompta mente tradidit magnam partem exercitus, et cum etate iam deficeret, magnorum regni opes et 44 filios relinquens, uxori liberisque precepit ut cum unum in terris populum Romanum, unamque in populo domum Scipionis domum nossent. Integra omnia Emiliano reservaret, eique dividendi regni arbitrium haberent; sequeretur quod ipse ad certissimum animum extendit. Asdrubal autem mandatis receptis fratris iniqui cum magno Yspanorum Gallorumque auxilio sed a Romano exercitu fugientes in proprio exercitu interficitur, eiusque caput ad Anibalis castra piectum est. Iuvencius belli cuneus fuit elephantibus magne Romanorum acie perturbantibus, qui a militibus Romanis omissi sunt quos a volitando velites vocant, quod genus milicie paulo ante ceptum fuerat, ut electi agilitate iuvenes cum armis suis post terga equitum sederent et mox cum ad hostes venissent, equos desilirent, et continuo ex alia parte equitibus, per quos advecti fuerant, dimicantibus hostes perturbaret. Ab his igitur velitibus elephanti retroacti cum regi iam a suis non possent, fabrili scalpro inter aures adacto necabantur; id genus occidende cum oportet beste Asdrubal primus invenit. Fuit hoc bellum penes Metaurum flumen, ubi Trasumenus lacus et Cesana civitas. 57 milia de exercitu Asdrubalis occisa sunt, 5 milia 400 capta, et autem quatuor Romanorum inter eos recepta, quod Romanis consulibus solatio fuit. De eorum exercitu 8000 ceciderat. Anibal huius rei cognitus anno 14 postquam Ytaliam intraverat refugit in Brucios. Post hec anno continuo inter Anibalem et Romanos quievit bellicus tumultus, utroque exercitu pestilentia correpto. Anibal autem Cartaginenses revocatus ut subveniret fessis Cartaginensibus flens reliquit Ytaliam 16° anno postquam illuc venerat, omnibus Ytalicis militibus eius consequentibus interfectis, et Cartaginem veniens cum Scipione colloquium petiit, ubi cum se diu attoniti admiratione mutua duces clarissimi conspexissent, infecto pacis negotio commissum est prelium, quod diu magno ducum actibus dispositum, et ortu militum copiis gestum, ac viribus consumatum. 20 milia ex Cartaginensium interfecta sunt, 300 ibi elephantes vel capti vel occisi. Anibal de tumultu vix cum 4 militibus Cartaginem venit, consultantique senatui ultimam esse residuam spem nisi in petenda pace persuasit. Itaque Cartaginensibus pax per Scipionem voluntate senatus ut pro quibus concessa est, naves tamen plures quam 500 in altum reducte in conspectu Cartaginis incense sunt. Scipio iam cognomento Affricanus triumphans urbem ingressus est, quem Terentius ex nobilibus Cartaginensium post currum secutus est pileatus in signum indulte sibi libertatis; et finitum est secundum bellum punicum, quod inchoatum fuit anno a condita urbe 535, quod gestum est annis 17. Eodem anno Amilcar qui in Ytalia manserat, concitatis urbibus Cremona vastatis atque Placentiam difficili bello a Lucio Fulvio superatur. Sempronius Tuditanus in Yspania citeriore bello oppressus cum omni exercitu Romano interfectus est. Consul Marcellus in Etruria ab aliis oppressus magnam partem exercitus perdidit, cum fuerit alter consul acceders gentem Ianuorum ad nichilum quasi delevit. *Capitulum de lacrimis Marci Marcelli super Syracusam et de Archimede philosopho.*

E Gregius autem Romani nominis Marcus Marcellus Syracusas capiens, fertur eam prius flevisse ruituram, et an eius sanguinem suas lacrimas effudisse. Gessit enim civitati Syracusane in hoste servande edicto constitueris sursum quem oppidum victor invisisset iniadi, ne quis corpus liberum

Archimedes ingeniosus philosophus interfectus
qui circuli quadraturam invenit
Ptholomeus epyphanes

violaret. Prius civitatem expugnaverat, sed Archimedis Siracusani mirabili ingenio repulsus est. Hic circuli quadraturam invenit. Huius multa prudentia delectatus Marcellus, ut eius capiti parceretur precepit. At is dum animo totus in terram defixus figuras describeret, militi qui subito super irruit gladio quis nam esset interrogabat, propter nimiam cupiditatem investigandi requirenti nomen suum dicere non potuit, sed protento manibus pulvere noli inquit obsecro istud disturbare. Qui mox quasi negligens imperium victoris obtruncatus sanguine suo lineamenta confudit.

63m ca. de Epyphane et sibi contemporaneis, cuius 1a pars de divisione Iudee

Ptholomeus Epiphanes post eum (omnia in Egipto templi hereditate) regnavit. Dum adhuc esset V annorum, tunc Anthiocus magnus rex Syrie occupare regnum Egipti statuit, et cum Feniciem et ceteras Syrie quasdam sed iuris Egipti civitates invasisset, Alexandrini legatos ad Romanos mittunt, orantes ut tutelam pupilli susciperent, quia eius regnum Phylippus et Anthiocus iam inter se diviserant. Grata fuit Romanis legatio causam belli adversus Phylippum querentibus. Mittuntur legati qui Phylippo et Anthioco denuncient ut a regno Egipti abstineant. Mittitur et Marcus Lepidus qui pro pupillo regnum administret. Dum hec aguntur, legati Attali regis et Rodiorum Romam veniunt conquerentes de Phylippi regis iniuriis, nec multo post fiducia Romanorum tota Grecia spe pristine libertatis Phylippo bellum intulit. Pugnantibus autem regibus Syrie et Egipti, Iudea in medio posita in contraria studia scindebatur, ut Ieronimus super Daniel. Alii Anthioco, alii Ptholomeo favebant. Denique Onias sacerdos assumptis Iudeorum plurimis in Egiptum fugit, et a Ptholomeo honorifice susceptus est, et accepit regionem Eliopoleos, et concedente rege templum construxit, simile templo Iudeorum, quod permansit usque ad tempora Vespasiani. Eo tempore et Cirene multitudine Iudeorum repleta est. Cum autem Anthiocus teneret Iudeam, Scopas dux exercitus Ptholomei Iudeam accepit et plurimas civitates, et post expugnatum Anthiocum Scopam adducens in Egiptum reversus est. Postea Anthiocus Scopa in gentes fontes Iordanis fugavit; veniens autem Anthiocus in Ierusalem honorifice susceptus est, et expugnato Scope presidio in arce Ierosolimorum eos qui partium eius erant persecutus est, recognita Iudeorum erga se voluntate, magnis eos dotavit muneribus. Denique Anthiocus Ptholomeo Epiphani Cleopatram filiam suam concessit in uxorem, deditque dotis nomine Feniciam, Samariam et Iudeam.

2a pars de bello Macedonico et libertate Grecie

Finito bello Punico mox Macedonicum secutum est, post Cartaginem neminem iam pertimuit a Romanis. Causa belli fuit confederatio in Ytalia cum Anibale. Phylippus rex Macedonum ei confederatus est, et legationes misse superius patent. Intulit autem eum rex Illiriorum Demetrius victus a Paulo Romanorum consule, irritans Romanos spe implebat, totum orbem appetere velle, non contentos Sicilie, Sardinie, Hyspanie et Affrice imperio, et sibi non alias ob causam illatum bellum, quam quia rex Ytalie finitimus ipse, quia desideret, quam iam sua res agitur. Proximi itaque pavens ardet ille persuasus classem parat ut in Ytaliam traiceret. Consequenter autem Athenienses, tota regio iniurias Romanorum implorat auxilium. Tunc ille ultra ius victorie templa aras et sepulcra ipsa sevireret. Iam eum gentium reges diversarum nationes presidium postulabant ab urbe. Primo quidem Levinio consule patres Romanus Ionium mare ingressus tota Grecie litora triumphando pugnavit. Aderat sponte in auxilium Atalus rex Pergamenorum et Rodi nauticis patres, iste a mari, a terra vero consul omnia quatiebat. Bis victus rex bisque fugatus est. Multo terribilis fuit Macedonibus ipso

vulnerum aspectu, qui ultra mortem patebatur. Post multa bella Quintus Flaminius consul Phylippo pacem dedit, regnumque concessit, et Grecie veterem statum reddidit, ut suis legibus viveret. Eo Grecie urbes et libertate donate fuerunt. Certatum fata fuere gaudia et vociferationes, ut aves attonite paventesque caderent. Romani captivi qui sub Anibale venditi fuerant, recuperati capitibus rasis ob desertam servitutem currum triumphantis secuti sunt. Accepit autem Grecorum obsides currum precedebat. Offensi autem Etholi quod relicta Phylippo esset Macedonia, et non potius sibi data in premium belli, legatos ad Anthiocum mittunt, qui eum adulatione magnitudinis in Romanum bellum spe societatis universe Grecie impelleret. Eo tempore matrone Romanorum domum ause sunt obsidere contra legem Oppiam, que cavebat quod eis nec vestem variis coloribus, nec auri plus semiuncia, nec iuncto vehiculo propius urbem quam passus mille nisi sacrificii gratia vehi permittebat, et quidem obtinuerunt ut lex per 20 annos observatam aboleretur. Apud Mediolanum XXXV Gallorum cesa sunt, sequenti anno XXXV Romanorum vero IIIIm. Porcius Cato in Hyspania citeriore pene omnem amisit exercitum. Marcus Fulvius pretor Celtiberos cum finitimis gentibus vicit, reges eorum cepit. Minucius a Liguribus in extremum periculum adductus est, et insidiis hostium circumventus, vix Numidarum equitum industria liberatus est.

3a pars de bello Syriaco et morte Anibalis

Quemadmodum ab Affricano bello in Europam sic ab Europa in Asiam causis se offerentibus Romanum se expandit imperium. Eo bello nullum aliud formidolosius fuit, quippe cum Persas et orientem, Xerxem atque Darium cogitaret, quando perfossi fuerint inviti montes, etiam velis opertum mare. Nec sane tam armis ac opibus quamquam copiosus, sed et celestes minie (?) agitabant, nam Romanus a populo continuo sudabat humore. Hic fame ter Asie sine numinis timor erat, sed in manus tamen ignaviam regis inciderat, ut nichil fuit Anthioco speciosius quam victi Romanis victoribus. Impulere regem in id bellum Thoas Etholie princeps, honoratam apud Romanos Grecis adversus Macedones militie sue societatem. Hic Anibal qui in Affrica victus profugus et pacis impatiens hostem rei publice toto orbe querebat ad Anthiocum amicitie directis. Iam emuli eum apud Anthiocum criminabantur cum Romanis iniisse societatem, negantes eum sub alio posse vivere assuetum imperio et tedio quietis semper novas belli causas inquirere. Anibal vero repente suspectus defossis thesauris et servorum multitudine ad Anthiocum directus, qui decorum minus avide receptus est. Tunc Publius Romanis ad Anthiocum sub specie legationis mittitur, expectens qui regis apparatum speculaturetur et Anibalem cum Romanis mitigarent, aut assiduo colloquio suspectum regi facerent. Igitur dum responsum expectat, assidue circa Anibalem fuere asserentes eum timide a patria recessisse, et factam a Romanis pacem non tam cum re publica quam cum ipso, quoque cum Romanis non tam odio quam patrie amore gessisse, res etiam per eum gestas extollunt. Ille sermonibus delectatus cum legatis audiens loquebatur, ignorans se odium regis latenter incurrere, ut iam nunquam ad consilia vocaretur. Fuit autem legatio ut Asie terminus esset contentus, ne Romanos ingrediendi Asiam necessitatem imponeret, qua spreta, se non suscepturum bellum sed illaturum ait. Cum autem frequenter de bello absente Anibale tractaret, postremo eum vocari iubet, ne ex toto spernisse videretur. Ille nichil consiliorum ut ceterorum comprobavit, nec sedem belli Greciam sibi placere, asserens Romanos non nisi suis armis vinci posse, nec Ytaliam aliter quam suis viribus et foris victos esse, domi fragiles. Quippe a Gallis captos et a se pene deletos fuisse. Huic sine detrahebat regis animi, necessitate non consilium, sed ne primum apud regem locum gratie occuparet. Anthiocus autem non tam consilium quam auctorem displicebat, ne Anibalis et non sua fieret victorie gloria. Romani summa industria belli necessaria parant.

Hanibal veneno interijt
Seleucus filius Anthiochi pessimus
Omias tunc erat pontifex iudeorum
Eliodorus mittitur [illegible] ad spoliandum erarium
et acriter flagellatur

civitates socias confirmant dubias alliciunt. ¶ Europa etiam ad romanos pertinente Anthiochus Lisimachiam urbem in litore Tracie positam a maioribus suis hereditario iure possidebat. ¶ Commoti igitur cum ingenti strepitu bellum ex Asia, occupatis insulis Grecieque litoribus et Euboeam insulam potius amenis secessibus, tectoriis modulationibus et luxuria delectatus quam victor consedit. Hunc autem quasi sua lascivia debellatum postea romanus a nilo gabione consule aggressus fuge compulit. Apud Termopilas, unde etiam fiducia loci residentem in fugam coegit. Igitur Anthiochus terra marique pulso statim e vestigio in Asiam nam reparare prelium nec sperare poterat, tunc penitere neglecti consilij cepit. Anibalem in amiciciam revocat, ex illius sententia omnia agere disponit. Interim vero minatur ei venire romanum ducem cum ducentis rostratis navibus. Ille classem Anibali committit, sperans cladem in Grecia acceptam nova abolere victoria. Sed nec asiani milites romanis, nec naves eorum pares rostratis navibus fuere. Et hoc erat periculum, si rex illi belli summam commisisset, pertradita tamen illi classe minor Anthiocho clades fuit, et duce emulo regulo navigantibus Rodijs penitus tota laceratur. Romam nondum opinio victorie venerat, ideoque in consulibus creandis suspensa civitas erat. Sed adversus Anibalem quis melius quam Affricani frater crearetur, cum victe penes opus sit Scipionum. Creantur igitur consules Lucius Scipio et Gaius Lelius, et quia Cheneus erat ingenij nolebat senatus fratrem suum super dare eum contra rege potentissimum mitti. Spontanea fratri legatione obtulit frater eius Affricanus ut intelligeret Anthiochus non maiorem fiduciam se habere in Anibale victo quam romanos in Scipione victore. ¶ Transeuntibus autem Asiam Scipionibus confestim venerunt in Anthiochum in terra superatum et in mari Anibale. ¶ Primo igitur adventu eorum per legatos pacem petit Anthiochus munus offerens Affricano filium eius a se captum. Sed Affricanus privata beneficia a publicis distinxit, quod non liberis tamen munera etiam ipsi vite commoda sunt, proinde se gratie suscipere ait privatoque impendio curaturum munificentie regis. De vita autem patrie nichil dedi posse. ¶ Post hec exponuntur conditiones pacis, ut Asia romanis cedat, sitque contentus Syrie regno, captivos et transfugas reddat, sumptum omnem belli romanis restituat. Anthiochus credit modum ita se victum ut spoliari se regno pateretur. ¶ Igitur dum utrique bellum instruunt, ingressi Asiam romani cum Ilium pervenerunt, magna gratulatio utrique sibi fuit, profitentibus romanis se ab Enea ceterisque ducibus inde profectis traxisse originem, antiquamque regionem gestiunt videre. ¶ Ad bellum denique veniunt, quibus autem rex an[illegible] auxilijs quibus copijs consedit incredibile videtur. 300 milia peditum equitum falcatorum curruum non minor numerus, elephantibus etiam immense magnitudinis auro purpura et suo ebore fulgentibus, sed hec impedita fuere magnitudine sua. Subito etiam infusus ymber per sinos arcus corripuit. Primum trepidatio, mox fuga, deinde triumphus fuere. Victo et supplici pacem atque partem regni dari placuit, eo libentius quod tam facile cessisset. Nichilominus ad superiores conditiones pacis additum est, prestante Affricano, romanos nec si vincantur animum, nec si vincant secundis rebus insolescere. Et cum romani inter ceteras conditiones pacis Anibalis deditionem poscerent, Anibal cognito a rege Cretam fugit. Ibique invidiosum se propter nimias opes ... amphoras plumbo repletas in templo Diane quasi fortune sue presidia disposuit. Inde libere ad Prusiam contendit auro suo quibusdam statuis quas secum portabat infuso. ¶ Prusias autem terrestri bello ab Eumene victus et cum prelium in mare transtulisset, Anibal novo commento auctor victorie fuit. Quippe omne serpentium genus in fictiles lagenas conici iussit, medioque prelio in hostes mitti, quod ut romanis notum fuit missi sunt a senatu legati qui utrique reges cogerent Anibalem quem deposcerent, sed Anibal cognitam legationem veneno in Nicomedia periit. ¶ De huius Prusie regis Bitinie filio qui et ipse Prusias dictus est, ait Valerius libro primo quod superiori ordine dentium unum os equaliter extentum habuit, nec specie nec commoditate deformes. Tunc in utraque Yspania per Flaminium et Fulvium pretores cuncta bella utrisque prospere gesta sunt. Etholicum nam prius fuit Asiatico bello ut debuit successit, Fulvio nobiliori mandante illico hic primum caput gentis Ambrachiam regiam Epyri machinis quatit. Sequuta deditio est deprecantibus Rodijs ignoscere placuit. Inde tunc latius in proximos bellum Cepheleniam Zacinthum et omnes insulas occupat. ¶ Hystoria sequitur Etholos qui eos vicerat mira belli prospera, eos fuere nonnullam sic et predam effusi a romanis cum viveret ... predam. ¶ Inde Galogreciam sic tamen belli ruina fuit, fuerunt nec minus ampla Anthiocum ... triumphi melius eos visos sumitaneum dubium, sed negatus est victori triumphus quia tamen belli confecta non sit.

Capitulum 66 de Seleuco rege Asye, Eliodoro, et quibusdam contemporaneis

Post Anthiochum magnum regnavit in Syria filius eius Seleucus Eupator pessimus, sed eius pontifex Iudeorum erat Omias, propter cuius pietatem leges adhuc optime servabantur, et templum magis domus illustrabatur, ita ut Seleucus prestaret omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum. Simon autem de tribu Beniamin suggessit Apollonio qui dux erat Celesirie et Fenicis, erarium Ierosolimis esse plenum pecunijs et possibile esse sub potestate regis cedere universa. Cumque ille retulisset ad regem, ille accitum Eliodorum misit perceptum ad spoliandum erarium, non nasa templi sed donaria. Quo ingresso templum supervenerunt duo iuvenes de lateribus et ceciderunt eum. Videtur autem Iosephus velle quod fuerint duo angeli. Machabeorum 3o dicitur terribilis sessor equi et gravavit eum et comminuit eum, sed non mortuus est, et duo iuvenes decori flagellabant eum. Tunc ex omnibus indignationem Seleuci orant ad deum et convaluit Eliodorus. Autem hostia deo oblata repedabat ad regem. Testabatur autem omnibus ea que sub oculis viderat opera magni dei. Cum autem rex ab eo quereret quis esset aptus ad hoc semel mitti Ierosolimam, dicit: si quem habes hostem aut regni insidiatorem mitte illuc et flagellatum recipies si tamen evaserit. ¶ Titus Livius claruit. ¶ Nevius comicus urbe moritur, factione nobilium et maxime Metelli. ¶ Plautus librum fecit qui dicitur Aulularia ubi ait: res nimium singularis est bonum, pacem ferre non patres ... ¶ Aristobolus iudeus peripateticus philosophus fuit, explanationes in Moysen Phylometori. ¶ Scipio Affricanus cedens invidiosis accusatoribus cives patria quam sua virtute salvam et liberam reddiderat exul in oppido Liternensi post nobilissimum triumphum ultro illius urbis captus desiderio vitam finivit. In cuius sepulcro eius iussu scriptum est: ingrata patria nec quidem ossa mea habes. ¶ Ptholomeus petens cum tanta acceptaret et ubi haberet tantas divicias que sufficeret, dicit amicos sibi esse divicias. Quod cum divulgatum esset in populo, timentes duces ne imperium auferret, servas maleficis artibus eum occiderunt. Alij dicunt quod ab Anthioco sorore que Egiptum intraverat quasi visitans filia necem captans occiditur, et rex Egiptum sequitur infra 2.
¶ Vulcani insula que ante non fuerat repente mari edita est.
¶ Quintus Fulvius Flaccus pretor in citeriori Yspania [illegible] hominum fudit et cepit. ¶ Tiberius Sempronius Graccus in Yspania ulteriori 152 oppida variata rebellione cassata ad deditionem coegit. ¶ Eadem etate Lucius Postumius in ulteriori Yspania 40 milia hominum

Epiphanes radix peccati ... filii iniqui filii belial
hic omnes occidunt ... Andronicum

– C. 6x.

interfecit, Gratias pro eo ibidem iterum .200. oppida recepit. 6ª ma[cha]

de Philometore et eius germanis, Antiochi 1ª pars de pluribus nefandis et sacerdotibus Iudeorum

Ptholomeus Philometor filius eius et filius Cleopatre filie Antiochi Magni postea regnavit. Antiochus audiens fratrem mortuum Seleucum fratrem suum, ut heredem de regno Syrie pessimus clam Romam egressus est, licet quidam dicant eum sub conniventia senatorum redisse. Reversus itaque in Syriam benignum se ostendens et munificum exponit, brevis erat in agendis et acer in hostes, unde et a populo cognominatus est Epiphanes, idest illustris, quod primo Machabeorum .i. dicitur radix peccati. Vii. Selenci regnavit. Illo tempore apostatare a Dei lege populus iste, suscepto eum regno in magnitudine sibi instituit. Agnovit, mortuo fratre, quam prius obtinendo regno palliaverat, et surrexerunt in Israel filii Belial et petierunt ab eo ut facerent in preputio ephebiam, idest lupanar ephebeorum, et Ierosolimis subiceret Antiocheni et edificaverunt gymnasium in quo de gymnasiabant de ritu gentium, et fecerunt sibi preputia, idest non circumcisi pueros, ut adaptaverunt sibi pelliculas, ne circumcisi viderentur. Intraverunt Antiochenum Egiptum Machabeorum primo. Contra autem tantorum malorum fuit, Machabeorum 2º. Onias eum pontifex sine liberis erat, duos habens fratres quorum uterque summum sacerdotium ambiebat, et ut placeret Antiocho declinaverunt ad ritum gentium, et nomina gentium sibi imposuerunt. Unde Ihesus dictus Iason, et Iohannes dictus est Menelaus. Iason autem plures sectis suis promissa pecunia ab Antiocho obtinuit sacerdotium, et fuit, ut ait Augustinus, ignis sacrificii qui per .70. annos Babilonie duraverat extinctus est. 2ª pars de morte Onie et ydolo in templo posito

Postea Antiochus amovit Iasonem et elevavit Menelaum qui sequitur. Oniam Antiochiam, hic cum vidisset factum, secum defecerat ad regem si forte potuisset mutare animum regis, quod cum nequiret sedebat in Antiochia. Et veniens post eum Menelaus fecit eum occidi ab Andronico, cum Antiochus Iudeam conversat, cum autem huius rei querela delata esset ad regem, ipse miseratione commotus flevit, et Andronicum purpura exutum et per civitatem circumductum in ipso loco ubi Oniam occiderat interfici iussit. Lisimachus quoque post Menelaum et ante mortem Onie sacerdos factus fuerat, sceleris eorum interfectus est. Machabeorum 2º. Contigit autem Antiochum 2º ascendere in Egipto, Machabeorum 1º et fuit Ierosolimis per 40ta dies visi sunt per aera cohortes armate et acies pugnantium, et orabant omnes in bonum esse converti, et cum insonuisset mortuum fore Antiochum, Iason qui in Amanitidem fugerat regionem rediens et cum .m. viris occupata civitate obsidebat Menelaum, victus autem redijt in Amanitidem regionem et inde ab Aretha tyranno Arabum expulsus est in Egiptum, et tandem apud Lacedemones qui insepultos proiecerat multos inlamentatus pro caruit sepultura. Postquam autem expulsus Antiochus ab Egipto venit in Iudeam et expoliavit templum omnibus .80.ª et totidem mulctis autem mandato Menelao ductore et fertur est in Antiochiam. Misit Apolonium cum exercitu suo ut omnes deleret adulte etatis ibi. Post biennium Antiochus rediit contra Ptholomeum et cum eum in Alexandria obsideret Romani venerunt legati qui eum ab Egipto discedere iubet. Inter quos erat Marcus Pompilius cum cum rex consilium obtulisset propter veterem amicitiam Rome habitam, cessare interim precata annuens suscepit, cum mandata patrie incredat, virgaque circa plantas deceteri circinavit eum viderent, consultaverunt ad amicos referre virga quam tenebat in manu apposito circulo quem ambitus capere posset inclusit, nec prius egredi iussit quam consilium diceret senatui, cum romanis aut pacem aut bellum haberent, quibus dictis perterritus cedit, si hoc placet senatui, protinusque Romas recedendum est. Rediens autem Antiochus in Ierosolimam expoliavit templum, ponens in eo ydolum Iovis et oblationes idolorum sacrificii prohibuit, et posuit ibi gentem peccatricem. Machabeorum 1º. 3ª pars de punitionibus

Tunc due mulieres delate sunt quod suos infantulos lege natos circumcidisse, quas cum filiis ad ubera suspensis per civitatem circumduxisset per muros carnifices precipitaverunt. Machabeorum 6º. Eleazarus quidam unus de principibus scribarum qui noluit suillas carnes comedere plagis interemptus est. Machabeorum 6º. Machabeorum 2º. Vii. cum vii filiis diversis cruciatibus vita finivit de quibus dicit aliquis quod ecclesia martiriorum celebras solemnizare et sic ait Cassiodorus. In omnibus tormentis horum unum fiebat, ne cum tyrannis placeret et pro iniuriis dyabolus soluto certamine triumphatum sentiret, horum filiorum eius nequis eorum sine corona maneret. 4ta pars de zelo Mathathie

Tunc multi Iudeorum sponte, quidam autem timore regis iussa sequuti sunt. Erat autem vir in Modin Mathathias filius Iohannis filii Symeonis de vice Ioarib qui unus fuit de xxiiii summis sacerdotibus, et venerunt emissarii regis in Modin statuentes aram ubi cogerent Iudeos sacrificare et invitaverunt Mathathiam, illo autem renuente, accessit quidam Iudeus ut sacrificaret, quem Mathathias interfecit, et nuncium regis et aram destruxit ac clamavit, quicumque est legis sequatur me, multi autem omnia relinquentes sequuti sunt eum in solitudine, cum emissarii regis intulerunt illis bella sabbatis qui nec scripturas oppilaverunt. Mathathias autem docuit eos pugnare sabbatis beda super actus. Quod non est licitum in lege necessitas licitum facit, nam et sabbatum custodire preceptum est Machabei cum sine culpa in sabbato pugnant, sic magister et hodie si quis ieiunium fregerit egrotus reus non habetur. Expositio eius de re. iii. Collecta igitur manu aras destruxit, ymolatum quos potuit interfecit, pueros circumcidi fecit, uno anno hic magistratum gessit, moriturus filiis paternas leges commendavit, cetera de mortalia factorum vero monumenta inmortalitatis ordines consequi, pro consiliis veri tamen gubernaret Symeonem, Iudam vero ducem belli. primo Machabeorum 2º. 5ª pars de

preliis Iude cum Apolonio et Seron

Tunc surrexit Iudas et induit se loricam sicut gigans, factus leo in operibus suis et dilatavit gloriam populo suo. Unde et dictus est Machabeus, a macheos quod est pugna, et beo beas quasi beatus in pugna. Apolonius autem dux Samarie in virtute magna egressus est contra Iudam. Iudas autem occurrens prostravit eum cum multis, reliqui vero fugerunt et accepit spolia eorum et gladium Apolonii et pugnavit cum eo cunctis diebus. Seron autem dux milicie Syrie cum suis et transgressoribus legis castra metatus est in Bethsuram. Iudas autem suos paucos et ieiunio desides hortabatur non multitudine sed pietate confidere, et confligens cum Syris duce eorum interfecto, prosequebatur fugientes in descensu montis Bethoron, et cecidit timor Iude super gentes. 6ª pars de discessu Antiochi in Persidem et preliis Iude cum Nicanore et Gorgia et Lisia

Audiens hec Antiochus congregans multos ab insulis vidit stipendia sibi deficere, non enim omnia reddebant propter dissensionem gentium, et deliberavit ire in Persidem et accipere tributa regionum, et reliquit Lysiam de genere regali super negotia regni ab Eufrate usque ad fines Asie inferioris, et ut nutriret Antiochum filium eius donec rediret et tradidit ei medietatem exercitus ut dissiparet preputium et gentem Iudeorum. Lisias autem accepit Ptholomeum, Nicanorem et Gorgiam, viros potentes ex amicis regis, et misit cum eis 40ª peditum et 8000 peditum, et associati sunt eis Syri et transfuge Iudeorum. Iudas autem venit in Massath, Machabeorum 3º. Gorgias autem assumpsit v.m. virorum et .m. equites electos et egressi cum castris occasum ut nocte irrueret super Iudam, quod presentiens Iudas statuit et ipse castra hostium latenter invadere, et focos plurimos in castris derelinquens perveniret ad campestria et Gorgiam subito aggressus occidit, et ceciderunt ex illis 3000. Iudas autem dicebat suis predam contempnere.

diu adhuc pugna contra gorgiam superesset. Videntes autem hii qui cum gorgia erant castra sua succensa, steterunt suos in fugam uersos et ipsi terga dederunt. tunc Judas tulit spolia multa ad propria remeans et adunati sunt iudeis p^{ta}. iu iozp. ¶ Sequenti uero anno congregauit lysias exercitum lx. peditum et v^{ooo}. equitum et occurrit illis Judas in bethoron et ceciderunt de exercitu lysie v^{ooo}. uirorum. lysias ergo uidens audaciam iudeorum rediit in anthiochiam ut cum maiori apparatu rediret in Judeam. vii.^a p^s

Mach.

ꝑ.13.

16. ꝑ.29.

Post tot uictorias Judas templum / de purificatione templi / emundauit et encenias ipso die quo prophanatum fuerat euolutis tribus annis 25^a die decembris et hec dedicatio in posterum stetit et statuerunt Judam summum sacerdotem. celebrauerunt autem octo diebus et scenopegie memores quod paulo ante in speluncis habitauerant. fecit etiam construi murum in circuitu ciuitatis et bethsuram muniuit ut eam quasi pro castro haberet. Mach. v. / 8^{ua} p^s de pugna Jude contra ydumeos et timotheum et uictoria symonis contra ... /

Gentes finitime hoc egre ferentes iudeos persequebantur quas Judas fortiter debellabat et percussit filios esau plaga magna et thimotheum ducem Amon. ¶ Congregate sunt autem gentes que erant in galaad aduersus iudeos qui fugerunt in dothemam et miserunt ad Judam quod thimotheus festinaret comprehendere eos. cum autem adhuc epistole legerentur, uenerunt nuntii a galilea nuntiantes quod ptholomeus tyri et sydonis congregabantur aduersus iudeos et symonem misit ad solatium galileorum et contrite sunt gentes ab eo. ipse uero cum Jonatha ambulauerunt ultra Jordanem uiam trium dierum per desertum et occurrerunt ei nabuthei et susceperunt eos pacifice et narrauerunt que contigerant fratribus eorum in galaathide et quomodo in munitionibus fuerant conclusi. Judas uero spoliauit et incendit bosor et consurgens nocte cum diluculo uenisset ad obsidionem uidit portantes scalas et machinas et uenit post eos tribus ordinibus et ceciderunt ex castris thimothei viii^{ooo}. ¶ Thimotheus autem iterum congregauit exercitum et sedit iuxta torrentem dicens Si transierit Judas prior poterit aduersus nos si uero timuerit transeamus et poterimus aduersus eum. et transiuit Judas et contrite sunt gentes a facie eius et proicientes arma fugerunt in phanum in carnaim et incendit Judas phanum cum omnibus qui in eo erant et reductis israelitis trans iordanem ac superata efron que transitum negabat ascendit in syon obtulitque ... quod nemo ex suis cecidisset. ¶ Reliquerat autem in iudea iosephum et azariam duces ita ut cum nullo hostium iterum dimicarent. ipsi autem uolentes facere sibi nomen congressi sunt cum gorgia et ceciderunt 2^{m} ex israel et magnificatus est Judas contra ydumeam et declinauit Judas in azotum et in terram alienigenarum et diruit aras earum et reuersus est in terram Juda. Mach. 5to / 9^{a} p^s de subuersione bastarnarum et fine macedonici belli

ꝑ.17.

R

63. ꝑ.2.

Cepio et nutio consulibus bastarnarum gens ferocissima auctore perseo philippi filio prede spe sollicita et transeundi ystri fluminis facultate sine ulla pugna deleta est. nam tunc forte danubius qui et yster glaciatus pedestre iter prebebat. cum igitur improuide tota simul multitudo hominum et iumentorum transiret glacies dissoluta est ubi pauci inde euaserunt. ¶ Tunc macedonia iterum se erexit fortissimi eius patris corde subierat sue nobilitatis agitabat memoriam et successerat philippo perses sub quo uehementius quam sub patre consurgit. traces quoque illi iuncti fuere. ¶ Orosius ait hoc bellum merito inter maxima ferendum. nam in auxilium romanorum tota uenit ytalia et cappadoces rex egipti, eumenes ex asia et massinissa ex numidia. cum grecis fuere perse et traces. igitur aduenienti crasso consuli perseus iam perses occurrit fugauitque romanos. 2^{a} pugna utriusque partis uictoria discessum est. deinde perses profligato ultra philippis exercitu romano in illirico transgressus et custodiis diligentius

speculatoribus positis per abrupta castris ita macedoniam suam munitionibus uallauit et armis ut uenientibus hostibus nullo aditu relicto uideretur nisi e celo descenderet. ¶ Contra persem autem regem macedonie romani paulum emilium consulem mittunt qui reuertens domum e curia filiam osculatus est tristem audiuitque tam cum quereret illa dicit persam perisse. sic enim uocabatur catulus eius delicate nutritus. ex quo casualiter dicto spem certam clarissime uictorie de persa rege accepit. ¶ Paulus romanus exploratis diligenter accessibus per paludes et acerbos duros quosque tumulos et loca que impeditis accessibus per uiam uidebatur accessit et regem nil tale suspirantem terruit. Marcho philippo consule per paulum non consulem cum maiora erant presidia per alias uias macedonia defensa est. pridie autem quam bellum inseretur luna defecit, omnibus natiuitatibus macedonici regni finem portendi. perses perterritus bello interesse non audens illis ducibus congrediauit. ¶ Marcus cato oratoris filius inter confertissimos hostes insignitus dimicauit. equo uero dilapsus pedestre bellum aggressus est. tandem cum manipulus hostium cum horrido clamore uelut iacentem obtruncaturus circumsteterat, at ille citius collecto corpore magnas strages edidit. cumque ad eum opprimendum hostes conuolaret, dum quendam procerum petit gladius ei e manu elapsus in mediam cohortem illitum decidit ad quem recuperandum spectante utroque exercitu inter hostium mucrones sese immersit receptoque gladio multis uulneribus exceptis ad suos cum clamore hostium rediit. huius audaciam ceteri imitati uictoriam prepere. ¶ Perses uero absens uictus fugit in insulam samotraciam ut religione saluaretur in fano. que motus et arma tueri non poterant. inde supplex scribit uictori sed nullus reuerentior rapte maiestatis paulo fuit cum et conuiuium exhibuit liberosque admonuit ut fortunam cum tunc liceret reuererentur. ¶ Hunc postea Romanus de macedonia aduxit, uidimusque triumphali tum spectaculum triduum impleuit. primus dies signa tabulasque, secundus pecunias et arma transuexit. tertius captiuos et ipsum regem attonitum adhuc et tamquam subito malo stupentem. ¶ Orosius. perses cum filiis ante currum actus est et post apud albam in custodiam defecit et filius eius iunior fabricam ceratiam propter extremam inopiam rome didicisset. ¶ Continuoque illiri qui ab anicio pretore subiugantur qui ut romanos a tergo distringueret a perse conducti erant. hoc bellum prius finitum est quam rome geri sentiretur. ¶ Tunc metus celtiberorum metus ait orosius romanos inuasit ut nullus miles aut legatus in yspaniam ire uellet. ¶ Porro scipio postea africanus se obtulit et magnas strages egit non modo ducis sed et militis usus officio ita ut barbarum prouocantem singulari occideret bello. ¶ Tertio macedonicum confecerunt cartagini sed prior extitit uigens cum belli huius necessitas. nam regnum patris et bellum uir ultime sortis andriscus inuaserat dubium liber an seruus ex similitudine filii philippi pseudo philippus uocabatur. ¶ Hunc contemptus populus Romanus iuuencio pretore contenti ab illo non modo macedonibus sed tracie etiam ingentibus auxiliis ualide superatus sed metellus consul amissum pretorem plene ultus est et ymagmatium ac scenitium regem cathenatum deduxit ad urbem ut de eo quasi de uero philippo rege romanus populus triumpharet. / 10^{a} p^s

ꝑ.12.

ꝑ.15.

ꝑ.16.

ꝑ.19.

De turpi morte antiochi et susceptione eupatoris

Anthiochus autem interim perambulabat superiores regiones et audiuit esse urbem elymaidem opulentam ubi alexander uictor dimiserat et querebat eam predari sed ignominiose repulsus est et nuntiatum est ei in uia de uictoriis Jude contra suos. ille in furore tonauit se facturum Jerusalem poliandrum iudeorum et statim apprehendit eum amarus

Mach.

ꝑ.11.

Mach.

poliandrum est receptaculum mortuorum cadauerum

- C. Ge -

Dolor viscerum et de curru cadens collisus est, et effluebant vermes de corpore eius, et gravabatur exercitus fetore eius, ita quod nec ipse fetorem suum ferre posset. Dixit ergo ad cogitatores: Sic(?) autem iustum est mortalem subditum Deo esse. Et promisit se Iudeos honoraturum et Dei virtutem ubique predicaturum. Scripsit et Iudeis ut fideliter adhererent filio suo. Ait autem Iosephus quod hec se pati dixit propter templi violationem, quamvis Polibius dixerit eum passum quia voluit templum Diane vastare in Perside; nam pro illatione non egit penam, sed tantum cogitavit. Nullo [illegible] tenere rex. Sic vult quod rex Philippus habebat manum, nec(?) [illegible] tunc fuit Athiochus noverat(?), [illegible] collactaneum suum, et constituit eum tutorem regni. Et rege in montibus miserabiliter mortuus est. Quam cum accepisset Lisias, constituit Antiochum quem nutriverat regem, et vocavit eum Eupatorem. Machabeorum 6°. /**Xia pars de ingressu Eupatoris in Iudeam**/

Tunc cogitavit Iudas obsidere eos qui erant in arce, et fecit balistas et machinas. Tunc egressi sunt quidam de obsessis et adiunxerunt se illis ex impiis Israel, veneruntque ad regem dicentes: Quousque non vindicas nos quos deserimus sub patre tuo et tibi? Et iratus rex convenire fecit exercitum C.m peditum et XX.m equitum et 32 elephantes, et applicuit ad Bethsuram. Et ordinatis aciebus ostenderunt elephantibus sanguinem uve et mori, et astiterunt singulis elephantibus mille pedites lori(?)cati, et 32(?) equites, et turres lignee erant super eos, et 32 viri pugnatores desuper, et magister bestie. Et refulsit sol in clipeos aureos, et resplenduerunt montes ab eis, et apparuit Iudas cum suis, et ceciderunt de castris regis DC.(?) viri. Et vidit Eleazarus frater Iude unam de bestiis ceteris eminentiorem, et arbitratus regem ibi esse, cucurrit per hostes et subiit elephantem, et effodit eum in umbilico, et cadens elephas oppressit eum. Et diverterunt Iudei de prelio. Et rex sequens obsedit Ierusalem. Tunc audivit Lisias quod Philippus venisset de Perside occupare regnum, et ait regi: Deficimus cotidie, et modica esca nobis est, et locus munitus, et incumbit nobis ordinare de regno. Demus ergo dexteras viris istis et sinunt(?) nos et sua regna. Demum pace intravit rex in Ierusalem, et contra iusiurandum destruxit muros; et reversus Anthiochia invenit Philippum dominantem in ea et impugnavit eam. Machabeorum 6°. /**12a pars de morte Eupatoris et successione Demetrii**/

Demetrius Seleuchi filius qui Rome obses erat, ad propelandum(?) quod de Anthioco(?) qui usurpaverat sibi regnum, audiens avunculum mortuum, ascendit civitates maritimas et regnavit ibi. Exercitus autem eius ligavit Athiocum et Lisiam, et ait Demetrius: Nolite mihi ostendere facies eorum. Et sedit Demetrius super solium patris sui. Machabeorum VII°. /

VIIIa pars de Alcimo et Bacide contra Iudam

Tunc venerunt ad regem impii ex Israel et Alcimus dux eorum, qui sacerdos volebat fieri, dicentes: Perdidit Iudas omnes amicos tuos. Et misit rex Bacidem in Iudam, qui misit ad Iudam verba pacifica in dolo, et non credidit Iudas. Simonibus(?) eorum multi non de populo crediderunt dicentes: Vir sacerdos de semine Aaron, venit, non decipiet nos. Et egressi sunt ad Bacidem, qui occidit eos .lx. viros. Tunc recessit Bachides a Ierusalem et applicuit in Bezetha, et occidit eos qui ad se fugerant, et proiecit in puteum, et commisit regionem Alcimo, quem Demetrius constituerat summum sacerdotem. Alcimus autem seducebat multos loquens universaque ad placitum; et universi [illegible] vastabant, [illegible] ad transfugarum(?) [illegible] fecit quod [illegible] quod attendens Iudas dimissis [illegible] fecit vindictam in viros desertores. Machabeorum VII°.

/**Viiiita pars de prelio Iude cum Nicanore**/

Videns autem Alcimus quod non posset Iudam sustinere, transivit ad regem et accusavit Iudam in multis. Et misit rex

. C. Gx -

Nicanorem. Iubet eum summe perdere(?) qui venit cum exercitu Ierusalem, locutusque est Iude verba pacifica in dolo; quod cum cognovisset Iudas, fugit ad suos. Et congressi sunt Capharsalama, et victus Iudas fugit in civitatem David. Egressi sunt autem sacerdotes ad Nicanorem deprecantes et ostendentes sacrificia que offerebant pro rege; et irridens spernit eos, et apponens manum suam capiti iuravit: nisi traditus fuerit michi Iudas, cum rediero incendam locum istum. Et accedens Bethoron suscepit exercitum Syrie sibi destinatum, et exivit Iudas post eum cum ccc(?). Et commissum est prelium die 3a mensis Adar, et contrita sunt castra Nicanoris, et cecidit ipse primus. Et caput Nicanoris amputantes et dexteram quam superbe extenderat suspenderunt contra Ierusalem, et linguam eius minutatim incisam prebuerunt avibus; et facta est dies illa solemnis. Machabeorum VII°. /**XVa pars de federe Iudeorum cum Romanis**/

Et audivit Iudas nomen Romanorum, qui erant potentes viribus et acquiescunt ad omnia que postulantur ab eis, et quicumque accesserunt ad eos statuerunt cum eis amicitiam, et qui possiderent omnia loco consilio suo et patientia; et nullus sibi dyadema postulabat, sed fecerunt sibi curiam, et 320 senatores consulunt agentes cotidie consuletes(?) de multitudine ut que digna sunt faciant; et committunt magistratum suum uni homini per singulos annos dominari universe terre sue, et omnes obediunt uni, et non est zelus neque contentio inter eos. Et misit Romam facere cum eis fedus, et ut auferret ab eis iugum Grecorum. Et placuit hoc Romanis, et scripserunt federis formam, et rescriptum in tabulis ereis miserunt in Ierusalem in hunc modum: Bene sit Romanis et genti Iudeorum, et pax in eternum; quod si institerit bellum Romanis, auxilium feret gens Iudeorum, nec accipiet stipendia a Romanis; idemque facient Romani Iudeis. Et iterum scripserunt contra Demetrium: Quare aggravasti manum tuam super amicos nostros socios Iudeos? Si igitur iterum adierint nos, faciemus illis iudicium et pugnabimus tecum terra marique. Machabeorum octavo. /**16ta pars de morte Iude**/

Interea cum audisset Demetrius quod occidisset Nicanorem cum suis, misit Bachidem in Iudeam et Alcimum, et posuerunt exercitum in Barcera, et Iudas in Laysa. Qui cum vidissent hostium multitudinem, timuerunt valde, et subtraxerunt se de castris, nec remanserunt cum Iuda nisi 800 viri. Et confratribus sociis ait: Fugam consulentibus, dixit Iudas: Absit ut fugiam ab eis et super industriam obfuscem glorie nostre, sed moriamur in virtute propter fratres nostros. Et dum pugnaret cum dextro cornu, quod erat in sinistro venerunt a tergo, et ingravatum est prelium, et cecidit Iudas, et ceteri fugerunt. Et tradidit se Bachidi omnis regio, quia instituit viros impios dominos regionis qui persequebantur amicos Iudeorum. Illi autem congregati elegerunt Ionatam sibi ducem. /**17a pars de vindicta Ionathe pro morte fratris sui Iohannis**/

Ionatas ergo surgens loco Iude fugit cum suis in desertum. Cum quereret eum Bachides, et misit Iohannem fratrem suum ad Nabutheos amicos suos ut daret eis apparatum suum, qui erat copiosus. Et exeuntes filii Iambri perusserunt Iohannem. Cum autem nunciatum esset Ionate et Symoni quod filii Iambri fecissent nuptias, surrexerunt de insidiis, et conversa sunt nuptie in luctum et vox musicorum suorum in lamentum, et redierunt ad ripam Iordanis. /**18a pars de hiis que gessit Ionathas et Bachides**/

Cum audisset hec Bachides, venit in die sabbatorum in virtute magna, et ceciderunt ex suis mille viri, et fugit Bachides. Et edificavit munitiones in Iudea, et accepit principum filios et posuit in arce in Ierusalem. Tunc cepit Alcimus destruere muros domus sancte interioris et opera prophetarum, et percussus est paralisi, mortuus cum tormento magno. Tunc rediit Bachides ad regem, et siluit terra annis ii. Et post hec iterum descendit Bachides in Iudeam, quia voluit occulte comprehendere Ionatam, et non potuit, quia innotuit consilium. Et comprehensos occidit .l. homines de insidiatoribus, et secessit cum suis in Bethesi, que est in deserto, et confirmavit eam. Bachides autem in virtute magna obsedit

Staciꝰ gallꝰ ... [illegible]
terenciꝰ publiꝰ

Cartago capta ... [illegible]
Rex asdrubal ... se tradit

·C. 6x·

·C. 61·

locum. Jonatas autem nocte percutiebat multos hostium in tabernaculis suis. Symon vero succedit magnas et pugnavit contra barchidem et contritus est ab eis, et irati barchides contra viros qui consuluerant eum in iudeam occidit multos ex eis quod audiens Jo. misit componere pacem cum eo, qui pace inita reddidit captivitatem quam prius erat depredatus in terra Juda et rediit in terram suam et sedit Jo. in machmas iudicans populum. ma. viiij

19ᵘˢ pᵒ de adventu Alexandri contra demetrium et quomodo iterum

Venit autem Alexander, princibat amica Jonathe, filius anthiochi epyphanis ptholomaidam et regnavit in ea quod audiens demetrius congregavit exercitum et misit ad Jonatam ut faceret cum eo pacem et non cum Alexandro, et obsides qui erant in arche iussit reddi et venit Jo. in ierusalem et cepit renovare ierusalem mouerem syon in circuitu. ¶ Audivit autem Alexander promissa demetrii et scripsit Jonathe: Audivimus quod vir potens es et aptus ut sis amicus noster, et nunc constituimus te hodie summum sacerdotem gentis tue, et ut amicus regis voceris, et misit ei purpuream et auream coronam, hec quidem sunt duo insignia regalia. Alia duo erant phibula et sceptrum. Demetrius autem hoc audiens contristatus est et absoluit iudeos a tributis et potestatem arcis dedit summo sacerdoti et plura alia, et Jo. et populus non credidit ei et ferebant Alexandro auxilium.

20. pᵒ quomodo Alexander occidit demetrium et filiam ptholomei accepit uxorem et honorant

Dehinc congregavit Alexander exercitum et movit castra contra demetrium et fugit exercitus demetrii et cecidit demetrius in illa die. ¶ Tunc misit Alexander ad ptholomeum regem egipti dicens da mihi filiam tuam evergetem in uxorem et accepit ptholomeus significans ei ut sibi occurreret ptholomayde, sibique dedit filiam cleopatram, vocavit autem Alexander ad se Jo. qui vadens ptholomaydem invenit gratiam regum, et venerunt quidam pestilentes ex israel accusabant eum sed non audivit eos rex sed magnificavit Jo. et induit purpura et scripsit eum inter primos amicos regum. ma. xᵒ

21ᵘˢ pᵒ de aliis incidentibus

Rome construxerunt theatrum lapideum in urbe contra quod Aug. liᵒ de ci. d. Scipio nasica prohibuit senatum construere theatrum persuadens oratione gravissima ne grecam luxuriam virilibus patrie moribus pateretur obrepere et seᵉ neque enim credebat felicem fore rempublicam statibus membris et menibus moribus. ¶ Statius galus natione claruit, cuius fuit illa sentencia: nimium pessimi sunt multi placi corde tersi. Fecit autem duos libros achilleydem in quo ait: non latet astus amor sed fax ubi rata medullis in multis atque ora redit lunaque genas stringit et impulsum tenui sudore perat. Et thebaydem ubi ait: pessime in dubiis augetur timor. Item: a ille modo sed miseros mors una fatigat. Item: male cuncta ministrat impetus. ¶ Publius terencius carthaginensis comedias scriptor in archadia moritur, in cuius epitaphio scriptum est: natus in excelsis tectis carthaginis alte Romanis ducibus bellica preda fui. Descripsi mores hominum iuvenumque senumque qualiter et servi decipiunt dominos, quid meretrix, quid leno dolis, quid fingat avarus. Hec quicumque leget sic puto cautus erit. Hic ait in andria: hoc tempore obsequium amicos, veritas odium parit. In eunucho: sine cerere et baco friget venus. In adelphis: omnes quibus res sunt minus secunde nescio quomodo suspiciosi ad contumeliam omnia accipiunt, magis propter suam impotenciam semper se credunt negligi. In othyra: semper uno animo ob seruus odevit [illegible] minus. Item in phormione: nihil est quin male narrando possit depravari. Floruerunt et acistacus quomodo cuius et pacuuius brundisinus tragediarum scriptores omni pocte, nepos ex filia. 61ᵘˢ ... de euergete et sibi contemporaneis cuius 1ᵃ pᵒ de cartaginis instructione

Ptholomeus evergetes qui postea regnavit, tunc surrexit tercium bellum punicum, quod triennio pactum nimio labore,

·C. 61·

non enim tam cum viris quam cum ipsa urbe pugnatum est. Huius belli causa fuit quod contra pactis federa adversus numidiam semel classem exercitumque parassent, frequenter autem massinisse fines excitabat qui romanorum socius fuerat. Igitur de fine belli tractatum est et cum senatus delendam carthaginem censeret sicut Aug. iiᵒ pᵒ de ci. d. Scipio nasica nolebat urbem romanam imperii emulam dirui et contradicebat catoni timens infirmis pueris animis hostem securitatem et tanquam pupillis civibus tutorem ydoneum civitatum videns esse terrorem. Nec fallebat quibus avaricia luxuriosique populo efferens est cavendas esse censebat. Quare nolebat hostium civitatem maximam fortissimam opulentissimam conferri ut timore libido pressa non luxuriaret et luxuriaque cohibita nec avaricia grassaretur quibus viciis observatis civitatis utilis virtus floreret et cresceret. Prevaluit autem catonis sentencia. ¶ Profecti sunt autem in africam consules lucius censorinus et marcus mallius et scipio tunc tribunus militum, quamvis utram castra tenuerunt, ibi carthaginensibus evocatis iussique ut naves et arma traderent, nec moratis tanta vis armorum tradita est ut facile ex his tota africa posset armari. Post arma tradita recedere a mari per x milia passuum iussi sunt. At carthaginenses desperacionem conceperunt, magisque cum urbe et in ipsa sepeliri eligunt. Ducesque sibi duos asdrubales creaverunt, arma primum facere aggressi, eris ferrique inopia argento suppleverunt et auro, in usum nove classis tecta domorumque rescindunt, in tormentorum funicula matrone dant comas. ¶ Situs carthaginis huius erat xxiiᵐ passuum muro amplexa, tota pene mari cingebatur absque faucibus que iiiᵐ passuum aperiebant. His longus xx pedes in latus habuit, saxo quadrato in altitudine cubitorum xl. Arce cui birse nomen erat paulo amplius quam ii milia passuum tenebat, ex una parte domus murus communis est urbi et birse imminens mari, quod stagnum vocatur, quod obiectu protecte lingue strangulatur. ¶ Consules igitur oppugnare carthaginem statuerunt, et cum aliquam partem quassatam machinis diruissent, tunc a carthaginensibus victi et repulsi sunt, quos fugientes scipio repulso intra muros hoste defendit. Cum in terra marique fieret obsidio, iam sola birsa quasi altera civitas resistebat, sed sicut pereuncium bestiarum morsus maxime mortiferi sunt, sic semirupta cartago divicius egit quam integra. Obsesso enim portu ab alia parte urbis novum effodiunt et quasi ibi nata subito classis erupit. Omni die ac nocte nova aliqua machina, nova aliqua violenta manus apparuit et quasi ex obruto incendio subito de cineribus flamma rumpebat. ¶ Censorinus iterum in urbem rediit, manilius omissa cartagine ad asdrubalem bella convertit. Scipio regnum numidie inter tres filios massinisse defuncti divisit, quorum dimiserat rome tutores. Hugo flore. Aut post destructionem cartaginis in numidia regnabat micipsa, quo defuncto regnavit iugurta. ¶ Anno autem ab urbe condita 606 publius scipio delere cartaginem suprema sorte molitus est, et dum sex diebus noctibusque pugnaretur, ultima cartaginensium desperatio ad dedicionem traxit xxxᵐ virorum et xxvᵐ mulierum ceteri maluerunt igne cremari crosique. Rex asdrubal ultro se tradidit, regina vero ultra sicut et pᵃ cum 2ᵇᵘˢ filiis se flammis dedit, ipsa autem civitas 17 diebus arsit miserumque spectaculum de varietate condicionis humane victoribus suis prebuit. Hicque tercium bellum punicum consummatum est, 701 anno postquam condita est carthago, multitudo autem captivorum exceptis paucis principibus vendita est. 2ᵘˢ pᵒ de bello achayco

C horum arhayco

Rome ex ancilla puer nascit'

Secunda pars de bello achayco z c xxx

C
Orinthus achaie caput et grecie decus
eodem anno eque crematur inter duo ma
ria. Ionium et egeum quasi spectaculo posi
ta erat. Creticolaus belli huius cā fuit.
qui libertate aromanis donata singulis urbibus ut ache
oz. sine corinthioz potentia solueretur romanos legatos
quosdam an z man/certe orone uiolauit. Igr metello co
dmanti. Macedoniam/ mandata est ulcio. qui eius
ad uictoriam dimicasset/et ipam urbem terreret ob
sidio mīg uenit. Hic altius ducis dignitate exercitus
fudit. genuosq3 portus sanguine infecit. tunc ab incco
lis deserta est. Ciuitas direpta. primus inde p emete tu
ba cremata et omis achaya subiugata est aromis.
Tunc pp multitudines simulacroz et columpnaz auri et
argenti/cremata chorinthio co mixtum methaluz cho
rinthius dictuz est. Et ex inde facta uasa ubiq3 chori
thia appellata sunt. Ipo tpe ait orosius Veriatus qui
lusitanus homo pastoralis et latro. primo infestando uias
deinde uastando puincias. postremo exercitu ptoz z
consuluz romanoz inuadendo et subiugando magno
terrori fuit. Romanis/qneus uerilius ptor. ceso exercitu x.
uix auffugit. et gaius saluus. siliter multis pelis fatiga
tus. Et claudius unammus p abolenda supior macula
missus ampliore fecit infamiaz. Magno enim exercitu
amisso. Variatus. trabeas fasces et cetera romana
in signia in montibus suis trophea pfix. Eo tpe. ccc.
lusitani. cū. ml'. romanis in quodam saltu comissa pu
gna strauerunt. ex romanis. 320. de suis. 10. tanto mo. ce
ciderunt. et cū lusitanum. sipsi abirent atq3 securi. ut ce
teris longe segregatus aromanis equitibus circuda
tus. lancea unius equo transfosso unius gladii ictu mili
tis capite amputato. sic aliis fuit formidini ut ine
mine subsequente securus abiret. Demumq3 pompeius consul
fines numantanoz ingressus maxima clade suscepta re
cessit. Variatus autem post annos. xiiii. romanos ptium
suoz insidiis occisus est/ Tunc rome ex ancilla puer
natus est huius pedes manus aures. iiij. et uirile inguia
duplicataz./ Carthago. xxii. anno postq destructa est
restaurari iubetur per familias illuc deductas. ciuium
romanoz magno pdigio pcedente nam cū mēsores ad
limitandum carthaginenses agrum missi sunt stipites tioz
fixissent. alupis reuulsos atq3 chorosos repierūt. Diu ali
qm diu hesitatuz est an romane paci expediret cartha
ginem reformari. s. orosius. Postqm aut tpe fidelium ar
chiepalis sedes fuit/ plures destructa est. et urbs ei
uicina tunicuz dr. ait hug. flor. 3a pars de bello

I
Ispanie nunq fuit animus. numantino. xxx
uniuersalr q romanos insurgere nunq conferre
uires suas libuit aut potentiam experiri.
Alioqn ita mari undiq3 aut pireneis uo
lata est. ut nec adiri potuisset. sz aut aromanis obsessa.
est. qm se ipaz cognosceret. sola puinciaz post uicta est. et
suas uires intellexit in ea. cc. annis dimicatum est ap
nis scipionibus in augum mortuis emergentibus non con
tinuis. nec enim yspanis. sz enim penis in yspania/nu
mantia. aut. yspanie. decus non procul anaciis. et. can
tabris. in capite. galicie. sita. ultra celtiberoz fuit. sm.
orosium. citerioris yspanie quoniam carthaginis caput cori
thi cl opibus inferior/ tum uirtutis noie et honore/pre
omnibus quippe que sine muro sine turribus modico edita
tumulo. aque flumine cū. sol' iiij. et quatuor romanorum. Lx
exercitum substinuit p annos xiiii. sola pnecedis fede ri
bus romanos affecit. nouissime cū in uictam ee consfaret opus
fuit. eo qui carthaginem euerterat/. Igr cū uellet scipio
ueram non fictam uictoriam. ad necessitatem primum compulit. illi
tum ut semi cruda carne plem et ex frumento potu ad satura
ti necentur. ad plium uenerunt ut tanqm uiros occidat. pla
cuit ex inde fuge consiliuz. sz hoc quoq3 ruptis equoz singlis
uxores ademerunt ex amore. sz summo scele. postremo se mu
tuo ferro ueneno igneq3 pimunt. unus non fuit qui in cha
thenis duceretur. triumpha fuit tm de noie. 4a pars de bello

A
Talux rex pagamoz regis. asiatico. xxx
eumenis filius socii romanoz in testamento
ait. ppl's romanus bonoz meoz heres esto. p
uinciaz roma quiete possedit. Aristonicus re
gii sanguinis ferox uincens urbes regibus parere consuetas pu
facile sollicitat/ sz paucas resistentes. Myndon. samon. co
lophona ui recepit. Crassi cons ptoris cessit exercitus/ eius
qz in uincla iceret qui barbaz custode in oculis uirga p
cutiens ui sui necem compulit/ modoz familie sue et romani
nois. Mox aut apazena domita et captus aristonicus est
Aquilius aut asiatici belli reliquias confecit miscens uenenum
fontibus p deditione quarundam urbium que res ut maturam
ita et in famiam eum fecit uictoriaz. 5a pars de metrio z bic
toria. Io. q apolonium. xx

P
Ost tres aut annos.
demetrius filius demetrii. qui occiso patre in plio
fugit cum anthioco fratre ad creten/ pentes
minos/ resumptis uiribus rediit in maritiaz
filistia. et in syriaz celes et constituit appolonium ducem
exercitus. Mutauit. Io. ad plium. Io. aut assumptis. m. egres
sus est et de iope repulit apolonium et fugerunt equites
equites apolonii i azotum/et intrauerunt phanum dago
x. ut se tuerentur et succendit. Io. ciuitatem et phanum. v
Et audiuit alex. famam eius et misit ei fibulaz auream
et dedit ei atharon et fines eius. Ma. x. Egressus e.
euergetes in uirtute magna/ querens optinere regnum alexa
dri generis sui in dolo/ et transiens p singulas ciuita
tates municiones ibi relinquebat/ et tolens filiaz ab alex
dedit eaz demetrio et intrauit in anthiochiaz/ et impo
suit sibi duo dyademata. Tunc alex. uenit q eum in bel
luz et uictus fugit in arabiaz ad pentes maternos cuz
anthioco filio suo. Rex arabum timens uirtutem ptolomei
misit ei caput alex. filium tenens clausum. ptolomeus aut
gauisus est. sz die 3o moritur. Ma. xi. 6a pars de anthi
ocho adolescente. xx

T
Ripho aut quidaz princeps a
alex. pius uidens omnes exercitus murmurare. iuit
ad arabiaz ut duceret anthiocum adolescentem
filium alex. et imposuit ei dyadema. et fuga
to demetrio obtinuit anthiochiaz. et scripsit. Io. ut esset
de amicis regis et constituit eum summum sacerdotem. z
symonem fratrem eius ducem a terminis tiri usq3 ad fines egip
ti. Ma. xii. 7a pars de siuli bello sicilie. xxxxxxx

P
Rius ac primum siuile belluz intra urbem. hero
diomo. sabino duce temptatum est/ cum occu
pata tribuniis seditionibus urbe capitolium ob
sessum est. et a consule captum/ sz hic tumul
tus magis quam belluz fuit. inde siuile belluz ortum est. in
i sicilia quod adeo graue et atrox fuit/multitudine siuoz/in
structu copiaz/magnitudine uirium/ut non ditaz ptores quos
pemto profligauit. sz consules quoq3 terruerit. Nam. lxx.
siuoz fuerunt excepta urbe messana/que siuos liberaliter
habitos in pace continuit. ceterum in hoc sicilia infelicior erat quia
insula et clausa undiq3 mari. malum intestinum foras eicere
non potuit. sm tandem obsidionis necessitatem compulsi ad sua
in uicem cadauera deuoranda/ et compulsi sunt consequenter/athe
nio pastor interfecto dno/familiam ergastulo liberatam
sub signis ordinat et regalia insignia nec minorem qm
fanaticus conflat exercitum et qui illum uendicatiuus acerius uicos
opida ac castella inuadit. ad hoc quoq3 ptoris exercitus.

Principium siuilis belli

f.p

cesi sunt capta fulvii castra. capta et lucilii. sed aquilius peneseatus ex m. inclusum hostem fame facile delevit. Ex inspartacus cursus cum viris xxx vel amplius capua erupit/ fimbriam ad vexillum auxiliumque vocatis. ad x. protinus convenerunt. clodii glabri castra rapuerunt totamque pervagantur campaniam/ et omnia populantur dux destipendiario tracie. miles de milite desertor inde latro in honorem virium gladiator inde consulares aggressus in apennino/ lentuli cesi exercitum. Apud mutinam. gaii cassii castra delevit et de invadenda roma per dies plures deliberat. per licinium crassum tande in extrema fugantur italie. et cum circa brutianum angulum clausi in siciliam fugam pararent navigiis deficientibus. facta eruptione irruptione dignam fecerunt et mortem/ spartacus. in primo agmine fortissime dimicans occisus est. et Eo tempore publius scipio affricanus magnus exanimis in cubiculo inventus est. quem uxoris sue sempronie graccorum sororis necatum sed aliqui fecerunt quo invicte non facile propter eius vigorem atque modestiam. potuisset sociale aut civile bellum exurgere. etc.

8a pars de fabio consule et bello avernorum et gneo marcio consule. le et locustis p. 10.

HAnnibus consul bituito regi avernorum bellum infert/ qui paucitate romanorum invitus vix rodani vix aut cambis/ quos in exercitu habebat eos sufficere/ et cum ad transferrandas copias unum pontem rodani non sufficere videtur. et alium cum parvis lintribus cathenis conexum super stratis et confixis tabulis instruxit./ Commissa igitur pugna et diu graviter agitata victi galli in fugam conversi dum propero transitu pontis ruperunt vincula eorum. 150. cum fuissent. 180. vel cesa et vel submersa sunt./ Eo anno quintus marcius consul. galos sub radice alpium aggressus est. qui cum se viderent romanis impares occisis coniugibus et liberis in flammas se precipitaverunt. et capti autem vel ferro vel suspendio vel veneno. vel negato cibo se peremerunt nullus vel parvulus superfuit qui non mori quam servire mallet./ In affrica locustarum multitudo apparuit que non solum omne viride devorans sed et arida ligna in mare vento pulsa litus repetens tanta pestilencia aerem corrupit ut animalia aves que putrefacte passim aeris corrupcionem augerent/ in numidia ubi micipsa regnabat. lxxx. virorum. circa vero horam maritimam maxime uticensi atque carthaginensi littoribus. plusque cc. apud vero uticam. 150. militum qui pro totius affrice deffensione venerant extincta sunt.

9a p. de proditione triphonis. i. Io. et anthiocum

TRiphon autem parvum alexandri cogitavit occidere anthiocum et imponere sibi diadema et sed timebat. Io./ Cogitavitque occidere eum et vocavit eum in bethsan. et ivit Io. cum militibus. Triphon autem non valens ei nocere honoravit eum. prebuitque munera et dixit ut cum paucis intraret ptholomaydam et tradet eam sibi. quo intrante socii occiduntur Et Io. ligatur et successit ei symon. et Ma. 12. misit autem triphon pro ad symonem pro argento quod debebat. Io. in ratione regis. detinuimus eum nunc mitte argenti talenta. c. et ii. filios eius obsides et mittemus eum. Symon ergo licet cogitaret eum fraudulenter agere ne populus murmuraret/ quia sibi principatum vellet misit argentum et pueros. Triphon autem intravit regionem ut everteret eam et videns quia non proficeret occidit et Iohem et filios eius et rediit in terram suam. Symon autem sepelivit ossa. Io. in modin et statuit vii. piramides patri et matri et iiii. fratribus et sibi et circumposuit columpnas et sculpsit in eis arma et naves ad memoriam eternam. Triphon autem cum iter faceret cum rege occidit eum. Ma. 13.

10. p. de ducatu symonis et captione demetrii. AN

TUnc hedificavit symon presidia in iudea. et misit ad demetrium ut faceret pacem cum eo et misit munera ut faceret remissionem regionis quod ille fecit et ablatum est jugum gencium ex israel et ex tunc cepit scribere populus israel in tabulis et gestis publicis an notationes temporis in hunc modum Anno primo sub symone summo sacerdote magno duce et principe iudeorum. tunc descendit symon in gazam. et eiecit ydolatras/ et intravit in syon. mariechen cum innichis et ramis palmarum statuens ut omnibus annis ageretur hec dies cum leticia. Ma. 13. Et vidit Iohem filium suum quod vir esset prelii et dedit ei gazam. et Tunc demetrius congregavit exercitum intrans mediam ut congregaret sibi auxilia ut expugnaret triphonem. arsaces rex parthorum et persidis misit unum de principibus suis qui percussit castra demetrii et captum posuit in custodia: siluit autem terra iuda et symon fecit sibi portum in iope et dilatavit fines gentis sue et unusquisque sedit securus sub ficu et vite sua et ad spartiatas misit renovare fedus. et romanis clipeum aureum misit mille. et statuerunt romani libertatem ei et scripserunt fedus in tabulis eneis que posite sunt in monte syon. Ma. 14.

11a. p. de anthiocho demetrii filio et victo Io. et cede

MO tempore exiit anthiochus frater demetrii capti de asia et convenerunt ad eum omnes exercitus ita ut pauci essent cum triphone. Ma. xv. Porro triphon fugit navigio in orthosiada. et regnavit anthiochus. novem. annis. Memorem cum quod pater propter superbiam. frater propter ignaviam regnum amisissent recepta in matrimonium uxore fratris cleopatra. civitates que defecerant. multa industria domuit et triphonem obsedit in dora. cui symon. Machabeus. misit in auxilium duo milia virorum argentum et aurum ac vasa copiosa que noluit recipere et pacta fregit que fecerat antiquam regnaret. rex quoque misit cendebeum ut expugnaret iudeam. Ma. 14. quod cum accepisset symon quia senuerat committens bellum filiis suis iude et Iohanni dedit. xx. pugnatorum et equites et pedites ad usus cendebeum. fugaverunt eum. vulnerato. Iohes autem persecutus est eos. et ceciderunt ex illis duo milia.

12a. p. de morte symonis proditione generis sui ptholomei.

PTholomeus autem filius abobi constitutus erat dux in campo iericho. Erat autem gener summi sacerdotis et habebat aurum et argentum multum. et cogitavit obtinere ducatum. et cum perambularet civitates gerens sollicitudinem earum cum descendisset iericho ille fecit ei convivium in dolo ubi occidit eum et duos filios eius iudam et matathiam uxore cum duobus filiis minoribus vinculavit/ et scripsit anthiocho regi/ ut mitteret sibi auxilium et traderet ei regiones et tribunos quos vocavit promittens eis thesauros. Aliosque misit occupare ierusalem. Alios vero in gazam ut interficerent Io. sed preventi a nuncio interficiuntur ab eo et factus est iohes princeps sacerdotum. Hircanusque vocatur ystoria. liber Ma. 14. 16. Octavie autem hic Iohes yrcanus. ademitis ircanis. quod iosephus in 3o. commendat in religione sacerdotii. et strenuitate ducatus. et quia prophetia fuit. hic occisorem patris persecutus Mago. et opido obsidebat./ Ptolomeus autem matrem et fratres usque ad emanacionem sanguinis verberabat. Unde Iohes pietate fractus obsidionem temperavit. et superveniente. vii. anno feriato iudeis recessit. ptolomeus autem matrem et fratres illius occidens. fugit ad cenonam philadelphye tirannum cognominatum totilla. Anthiocus rex syrie contra parthos congregavit exercitum ubi demetrius frater eius detinebatur/ cum frater in yrcania ab arsace rege parthorum defecto non solum custodiis regiis concessus est. verum et regie filia matrimonio copulatur regnumque restituendum permittitur. sed arsace deffuncto. frraortes filius succedens. comperto quod demetrius occulte recederet comprehensum et dure castigatum ad coniugem in yrcaniam.

misit et fecit diligenter custodiri. Adueniente autem in parthia a. anthiocho. multi orientales reges. se suaque regna ei cum potestate. superbe tradiderunt. / Anthiocus triplici bello uictor babiloniam occupauit et tandem nichil parthis preter patrios fines reliquit. tunc rex parthorum demetrium ad occupandum regnum syrie cum proprio presidio mittit. Anthiocus uero instante yeme multitudinem exercitus per ciuitates dimiserat. et cum uenisset rex parthorum super eum metu a suis destitutus anthiocus occidit. Demetrius autem frater eius a syris receptus 2º regnauit annis. iiii. Rex egipti cum cognouisset cleopatram sororem suam repudiatam cum opibus egipti ad filiam suam et demetrium generum nauigasse immisit iuuenem quendam egiptium prothani negociatoris filium. qui regnum syrie et armis peteret / et composita fabula per adopcionem anthiochi regis filius demetrii receptus in regia familia esset nec syris quemlibet regem aspernentibus ne demetrii superbiam paterentur / Nomen iuueni alexander imponitur. auxiliaque ingencia ab egipto mittuntur. Interea corpus anthiochi interfecti a rege parthorum in loculo deferebatur argenteo in syriam / qui cum ingenti studio ciuitatum et regis alexandri. ad confirmandam fabule fidem excipitur que res ei magnum fauorem prestitit. omnibus ueras et non fictas. eius eo lacrimas credentibus. Demetrius ex iii. ab alexandro autem morte symonis uictus / et ab uxore et filiis delictus cum tyrum paucis comitatus suplex templi religione petisset nam egrediens prefecti iussu interficitur / tunc alter ex filiis demetrii. anthiocus seleucus qui sine matris auctoritate dyadema sumpsit interficitur ab eadem. / alter et uero cui propter nasi magnitudinem nomen gripus fuit. Rex autem constituitur ut nomen regis penes filium. uis uero imperii penes matrem esset. Alexander autem occupato syrie regno prosperitate superbire cepit qui reconsiliata sibi sorore. ingencia gripho misit auxilia et filiam sub specie nupciarum. quod uidentes syri ab alexandro ceperunt deficere. Ille autem in anthiochiam fugit. ubi in opes penurie de templo iouis. tulit aurum ut daret militibus comodatum sibi a ioue. dicens. sed iouis eciam. simulacrum in finiti ponderis. eius tacite auferre uellet. cum tur- sis multitudinis in fugam uersus. a latronibus captus et gripho datus occiditur. gripus deinde insidiis matris solam regnare cupientis. ueneno appetitur. Veniente enim potum obtulit quod ille matrem bibere iubet. qua renuente coacta est. quod parauerat filio potare ueneno. Postea regnauit pacifice annis. viii. Surrexit sibi postea aduersarius frater anthiocus. cizenus ex eadem matre. sed anthiocho patruo quem eum ueneno tollere uoluisset ut maturius cum eo regno contenderet excitauit. Porro cum anthiochus gripus pontifex obsidet. ihierusalem. appiuit yrcanus.2us. de loculis cum gratibus sepulcrum dauid. et substulit ex illis plus quam. iii. talentorum. deditque. ccc. anthioco ut ab obsidione recederet et ut placeret primum ipsi de apercione loculorum. / De reliqua pecunia primus instituit xenodochia pauperum in ierusalem. samariam captam solo. quam herodes sebastem renouans. sebaste uocauit. Marcus terencius uarro. philosophus hoc tempore nascitur. Lucius accius tragediarum. scriptor clarus habetur. hic pomis / ingeniaque comparauit que cum dura et acerba nascuntur. postea fiunt mitia et iocunda. que uero nascuntur mollia statim putrescunt. Hic cesari numquam assurgere uoluit / in colegio poetarum quia se illius superiorem attenderet. Euergetes anno regni sui. 29. regno pulsus est. forte absens repudiatur secundum iustinum. Ptholomeus moriens regnum reliquit uxori et alteri filiorum. quem elegisset et cum illa prior esset ad iuniorem. a populo cogitur phiscone maiorem accipere. et ante cum compulsus est uxorem. ac. sororem minimam cleo-

patram repudiare. seleneque minorem ducere atque sororem de quam sed fra. c. 66. p. vii. / Cleopatra tunc nupsit anthioco ciziceno pro dotalicio tribuens cipri exercitum quo facto equalis factus gripho qui sororem habebat cleopatre et triphonam et bellum intulit et fugatus est. griphus autem illius uxorem in anthiochia obsidens cepit / et ei pepercit et sed uxor eius putans eum hoc fecisse non pietate. sed eius concupiscencia eam occidi fecit. sed eius cizenus exercitum recepto. et fratrem repulit et eius uxorem in inditam coniugis sue manu propria interemit / :. 66^m c^m de fiscone et ei conpanciis

Ptholomeus c. vii. p. de eius crudelitate 2e ~~~~
phiston qui et frater fratris euergetis post eum regnauit. Huic cirenis regnanti per legatos regnum et uxor. cleopatra regina. soror propria defertur. letus efficitur sine certamine recipiens regnum in quem cognoscens filium fratris ab subornari a matre. cleopatra et principum fauore / statim ut alexandriam ingressus est. fautores pueri trucidari iussit. In die quoque nupciarum inter matris amplexus filium iugulari iussit et thorum sororis cede filii cruentus ascendit /. Post hec nec minor in populares fuit qui eum ad regnum uocauerant. Ei quidem peregrinis militibus licencia cedis data omnia sanguine cotidie madebant ipsam quoque sororem filia eius uirgine stuprata repudiauit / quibus rebus territus populus in diuersa labitur. patriamque mortis metu exul reliquit et Ptholomeus se regem non hominum. sed uacuarum edium cernens quodam edicto peregrinos solicitat quibus confluentibus obuius factus romanis legatis qui ad inspiciendum sociorum regna ibant. procedit. sed quam cruentus ciuibus tam ridiculosus romanis fuit. erat enim et uultu deformis et statura breuis et sagina uentris non hominis sed belue similis quam feditatem nimia subtilitas perlucide uestis augebat. Affricanus autem legatus alexandrinis spectaculo fuit. 2a p. de bello iugurtino. ~~~~

Quis putasset post carthaginem in affrica bellum. sed fuit in iugurta / quod post anibalem timeret. Callidissima nempe hic annis massinissa et micipsa patre per adopcionem eius interficere fratres statuisset / agitatus regni cupiditate nec constantem senatum. populumque romanum. quorum in fide et clientella regnum erat metuit. primum scelus mandat in insidiis potitus hyempsalis capite eius se in aderbalem conuertisset. isque romam fugisset missa per legatos pecunia in suam sentenciam extraxit senatum. et hec fuit de romanis prima uictoria. Commissos deinque qui inter ipsum atherbalemque regnum diuiderent. sibi aggressus eum in sauro ipsos romani imperii more rex expugnasset in-cohatum nephas perfecit / audacius. sed corrupte legacionis perdicio non latuit. Placuit primum particida bello persequi. primus in numidia calpurnius bestia consul mittitur sed rex pericius fortius romanos aduersus. sciens auri quam ferrum pacem emit. Exequies ulcio mandatur albino. et ita corripit exercitum ut uoluntaria romanorum fuga / uinceret numida castrisque potiretur / addito insuper turpi federe in precium salutis quam post emerat dimisit exercitum. Sic in ulcionem tam romani imperii quam pudoris / assurgit. Marius qui callidissime hoste. nunc prelibus nunc minis. Iam simulata iamque uera fuga eludentem artibus suis aggressus est. thalam. opidum. ubi erant arma thesauri regis dirupuit. Iamque regem exutum regni confinia fugitiuum per mauros atque getuliam sequebatur. Cum et bocchum mauritanie regem apud opidum cirtham congressus fuisset. Numquam ulli romano militi tumultuosior pugna uel fuit nec terribilior adeo ut discursu et fremitu exululancium equitum / suscitatus puluis celum subtexit dies ademerat tantus quoque telorum imbribus ingruerit ut nulla pars corporis ab ictu fieret / laborabat eques / maurus atque numida incerta mittere spicula. certi quod nulla incerta non erunt ita cohartati romani in unum tam equites quam pedites dispensabantur in /

ter capediez piculi nox dedit cadem. postera die et belli
et b piculi facies. erupe in hostem quamus miles scuto et
gladio non ualebat sz nec fuge potat. Iam tercia die
cu nullu undecuqz ad cenit suffragiuz dire ubiqz mortis
facies obiectabatur. Tande mari9 asil forti desperace et
spei uiam fecit cum uniuerso simul agmine prerupes ual
lo danqz agmen campo sist et plio et tu iter circumfusi
hostes non soluz extrema agminis lamaret. Vez etia medii
excussis procul telis in sup et esto solis eos usqz ad despa
toez fatigaret. subi^to tempe^tas et imbriuz suffragiu celo
missuz in spate. saluti affuit. Cu quid repetina pluuia
estuatibus romanis refrigeriuz. sitientibus non potu prebuit
frenis aut facta sunt astilia teloz rubrica. ac p hoc inu
utilia scuta etia que elephanti corio extento et bitu ge
stabant eo ea na est ut imbrem quasi spongia bibat ac
p hoc intractabile repetino ponde fiat cu ferre nequi
bant. tunc bothus iugurta fugerut p9 h^c. lxxx. armatoz
nouissio bello abhisten regibus obiecta sunt q usqz ad inter
necacoez aromanis cesa sunt. Ex eo bothus. spem belli abi
ciens pace aromanis petiut atz in premiuz pacis iugurta
numidarz rege dolo captu cathenisqz obrutu p sillam lega
tu misit ad mariu qui in triupho. an curru cu duobus
filiis suis actus mox in carce strangulatur hic uenalem ro
mam quqz pitura cecinerat si haberet emptore q inter
cepta mas. romanos offendit.. 2^a pars de bello alogobruz

Prima transalpes arma sensere salui cu de
i cursionibus coz amicissia atz fidissia mas
silia quereretur alogobres. deinde et auerni
qui spedinoz qrelas uictorie testes ysan
ra et uindebris amnes et impiger flumi
nu ramis rodanus. maxi9 barbaris terroz elephanti fuere
nichil ito in triupho tam qspicum q rex ipe bit distolonibus et
armis argenteoqz carpento qualis pugnauerat. Vtriusqz uic
torie qntu gaudiu fuit uel hinc hetur q et domitius noe bar
ba et fabius maxi9 in locis plioz saxeas hedificauere tur
res et de sup exornata armis. hostilibus trophea fixerunt
nuit primo romanus ipsis hostibus domitis uictoriaz exprobra
uit. Valerius maxi9. li^o. 9. c. 6. ait Domicium nimie glorie
cupiditas psidiu ee coegit. Iratus namqz regi aruenoz qu
pro colloquio accersituz hospicioqz susceptuz uinxit romam
deportandum q senatus n^e probare potuit n^e rescinde uo
luit ne remissus bitutus belluu renouaret. Igr albe eu cu
stodie relegauit. 4^a pars de plio cybroz teoto nu tigrina

Ibri thentoni atz tugurini. nou. p. f.
tum eoz terras in undasset oceanus multis ger
manie littoribus. nouas sedes querebant. Ex
clusi aut galia et yspania cu in ytaliam re
migraret aromanis arua petiit qui stipediuz. et sius utant
manibus atz armis. Sz q nequeut pcibus. armis qquire statu
unt. n^e primu quidam barbaroz impetuz sillanus. n^e. is. man
lius. n^e. iis. sapio sustinere potuerunt. Missi deinde sunt ma
ri9 et catulus n^e statim ausi cogredi qtinuere milite inter castra
donec in uicta illa rabies eo senesceret. Tripertito aut agmie
p alpes. i. claustra ytalie ferebantur. Marius aut mira
celeritate occupatis qpendiis p uenit hostem. priores qz the
uthones sub ipsis alpiu radicibus apud sexas aquas oppressit
valle fluuioqz mediuz hostes tenebant. Romanis no mul
la erat aquaz copia consulto ne id egerit imperator et
aut errorem in qsiliu traxerit. dubiuz certe necitate aucta
ta uirtus ca uictorie fuit. nam petente aqua clamant. uiri
inquid. estis en illic habetis. Itaqz tanto ardore pugnatu
est ealqz sedes hoiz fuit. ut uictor romanus de cruento et
flumie non aqua biberit qua sanguinis barbaz. Certe
eoz rex theodobothus quaternos senosqz equos transilire soli
tus. uix unu cum fugeret ascendit et in pximo saltu qphensus

in signe spectaculum triumphi fuit. quippe uir procitatis
eximie int trophea sua eminebat. sublatis aut funditus
theutonis in cibros quertitur. hi tridentinis iugis hyema
libus niuibus descenderat ad hostes in flumen non ponte
n^e nauibus. sz stolliditate barbarica. p^o corporibus agressi p9
q retine amnez manibus et clipeis frustra temptauerunt
in gesta obrupti silua transilire et si statim in festo ag
mine urbem petiissent grande erat discrimine. Sz in uene
cia que ytalie prouincia p^a. sol' celiqz clementia mollis
sima est. pams et coctis carnis pinguedine acbi
ni in soliti usi dulcedine emolitos. Marius petita atz
gessa est die agressus est. anibalis secutus ingeniuz in
nebula dispones pugnam. in sole aut pugnatu est.
Prima quid cibroz turbacio fuit quia romanorum acie
p9 offende qua adee senserunt. 2^a quia uentus pul
uerem in oculos oraqz ferebat. tunc acie quersa in
oriente ex splendore galeaz obiectu solaruz radioz illud
vulnerati milites retro in suos coacti sunt et totam su
p nemencem extimbant multitudinez Itaqz factuz est
ut tercia pte manus nimis tota die barbaroz cederetur et
Cecideruntqz. cc^m. et capta fuere. lxxx^m. mia romanorum
strage. Beleus aut aliquis eoz rex in acie dimicans occu
buit non in ultus. n^e minor fuit uxoz pugna cu obiec
tis undiqz plaustris. atz carpentis alte de sup qui ex
turribus lanceis cuntisqz pugnarent. speciosior aut fuit
eoz mors q pugna nam cu missa ad mariuz legacoe
libertatem ac sacerdotium non impetrassent suffocatis elisisqz
passiz paruulis suis. aut mutuis se cecide uulneribus
aut uinculo ex crinibus facto. arboribus iugisqz plaustroz
pepederunt. Ideo. Io. ad agreguaam ait. ccc. matrone
cum se aliis nuribus tradendas didicissent. primu qsu
lem deprecate sunt. ut templo cereris ac ueneris fuu
rent q cum non impetrassent. celis p uilis liberis et
mane mutuis amplexibus suspense inuente sunt. 3°
tugurinor manus que qui in subsidio subsedet noricos et
alpiu tumulos fuga in diuersa elapsa ad latrocinia
quersa euanuit. Ipsa die quo gesta est res. ecce pol
eas et castoris iuuenes laureati ptorii litteras trade iussi
sunt feliciterqz in spectaculo de cibris uictoria dixit et

Secunda pars de bello tracio zoc

Et

Hrates thutarii olim macedonu. pas supatos
macedones non modo inpxias decreue qtem
prouincias. uerum eciam thesaliaz atz dalma
ciam in adriaticu mare usqz uenientes co
tozta. in ipsas aquas tela misiut. in captiuos sicientes h
bauerunt dis humanuz sanguinez et biberut in ossibus ca
pituz. hus ludibrio fedantes mortez. ptus quoque. qui
daz mulierz extorserunt tormentis. Hos diffusos albe
ra prefacoe. l. didi9 intra suam compulit traciam. dru
sus ultius egit et uetuit transire danubiuz minutius to
to uastauit. Hebro multis amnes du glaciatum e
quitatur flumen. pisorodope. caus caucasumqz pene
trauit. curio daciam usqz uenit. sz tenebras saltuu ex
pauit. Appi9 in sarmatas usqz puenit. luculus ad fi^m
genuum. thanays lauiqz in cotide. n^e aliter crudelissimi
hostium q suis moribus. aromanis domiti sunt. sz nichil
atrocius barbaris uisum est. q abscissis manibus relicti ui
uere superstites sue pene. 6^a pars de expl'acione hystoris

Cleopatra ut ait iustinus. li^o. 39. cu gra
uaretur socia regni filio pholomi in eius inui
tat abductaqz ei selene exqua duos su
sceperat filios exulare cogit. accersito et
iuniore filio alexandro et rege in loco fr9.
substituto sz n^e regis expulsione qtenta. bello cipru exulantes
prosequitur. unu eo pulso interfecit ducez exercitus sui q

vivum manibus emisisset qui prius verecundia maternum velli non
ingenibus recessisset. Sexta p. de restitutione regni iudeorum

Anno ptholomei 12. aristobolus rex et pon-
tifex q. f. apud iudeos. dyadema susce-
pit. Mortuo enim Iohe hircano relictis quin-
que filiis aristobolo primo genito et anthi-
gono cum tribus minoribus. cum nullus eorum
ad regendum sufficeret uxorem suam destissimam iu-
dee et filiis prefecit. Aristobolus vero impaciens domini matris
matrem cum fratribus minoribus vinculavit et antigonum quem
diligebat 2^m a se constituit imposuitque sibi dyadema et
restitutum est regnum iudeorum. fluxerunt a sedechia usque
nunc anni. 521. et non regnavit nisi per annum qua mater
in vinculis fame perierat. 8^a p. de morte antigoni et

Cum autem egrotaret aristoboli.
aristobolus rediebat antigonus de galilea et
ubi preclara fecerat. moventis armis no-
vis et decentibus. cumque ingrederetur ierusalem
salem propter honorem fratris arma portavit
et cum eum vidissent emuli et spalis uxor aristoboli que
ei petenti assensum prebere noluit noluerat. accusabant
eum aristobolo quod contra eum venisset et signum dederit et
quia ad eum vocatus veniret cum armis. et misit et
ad eum aristobolus. monens per internuncium ut sine armis
veniret. Uxor autem aristoboli corrupit muneribus nuncium
qui nunciavit ei. quia rex eum videre vellet, certa deco-
re armorum. parate autem erant insidie ut si cum armis
veniret statim interficeretur. Tantum autem doluit aristo-
bolus de morte fratris. ut sanguinem laseratis visceribus
evomeret quem pincerna tamen super maculas fratris corporis
proiecit. quod videns populus exclamavit dei esse iudicium
in ultore occisi, cumque rex clamoris causam. sollicitatus cognovisset
set ingemiscens ait. fas non erat dei lumen scelera et
mea latere quatinus hoc corpus impii. matri fratrique dampna
tam causam detinet. utinamque sanguinem meum non bibere paulatim
latim sed totum simul. et his dictis expiravit. Tunc
erat in ierusalem generaliter quidam iudas nomine. qui et
videns antigonum in decore armorum. exclamavit pape
nunc michi pulcrum est mori. quoniam ante me veritas mentitur
rit nec aliquid predictionum aliquid mendacium deprehensum est.
Vivit antigonus iste qui hodie moriturus erat in tur-
gostracionis. locus autem ille ab hinc distat. stadiis. 600.
et iam sunt. iiii. hore diei, Locus autem ubi latuerant
occisores antigoni pirgostracionis vocabatur via que
dam opaca. qua ad palacium transibant. 9^a. p. de suc-
cessione Ianeti.

Uxor autem aristoboli ex eo.
filium non habens fratres illius absolvit a vincu-
lis. et maiorem natu alexandrum regem con-
stituit qui vocatus est ianeus. duxitque
uxorem alexandra. Hic adeo nequam fuit ut
ciratez. 1^m seniorum interfecerit in tribus annis. et cum
interrogasset quo pacto iudeis reconsiliari posset. au-
divit si moreretur. propter quod in plateis ierusalem. viii^c. viros
invocatos uxoresque et liberos eorum necavit. 10^a. p. de
frustratorio reditu filiorum pro rege.

Uiscon autem cepto pregno.
ac mercenario exercitu. bellum sorori pa-
riter et prole infert. accersitum deinde ma-
ximum arcemis filium ne cum quo se alexan-
drum regem crearet interfecit. tunc po-
pulus cuius statuas. i. ymagines deiecit. quod factum stu-
dio extimans filium quem ex ea susceperat interfecit et in
cista compositum matri offerre curavit. que res non re-
gine tantum. verum et universe civitati acerba. et luctuosa
fuit. principes autem membra lacerata. populo ostendit. et
quid sperare de rege suo possint. filii cede demonstrant.

Sexta^m etatis de alexandro et ei competenciis etc. 11^a p. de fine regni Syrie.

Ptholomeus. alexander frater fisconis pacem regna-
vit qui crudeliter matris sue eam reliquit
periculoso regno. securam vitam preeligens
cleopatra vero timens ne fiscon. ab eruze-
no rege Sirie iuvaretur fratri eius grypho expulso inge-
ta mittit auxilia et filiam selene uxorem fiscohonis
alexandrum quoque filium in regnum revocat et illi insidias pa-
ravit set ab eo preventa occisa est. In Syria regnavit anthio-
chus eruzenus cum grypho confederes et regnaverunt simul an-
nis xviii. Hic mithridates fugiens pompeio se tradidit
pro quam filippus captus est a gabinio. finemque Syrie regnum ac-
cepit subiaciturque romanis. 2^a pars de ea seperatim bellorum in genere.

Prospera romani populi tempora. preterea sine flagitio
o et absque scelere comparatione consequentiam deduxe-
runt penorum metus veteris disciplinam continu-
it sublato timore potentissime urbis conflato ere
corinthio. asiatica hereditate atali regis ad-
missa ceperunt subire usque ad augustum circulatis un-
dique annis cum preclara rex magnificencia. in se ac erubescen-
de domestice clades. ita ut sanguis populo romano eligente
erat sicilia. sardinia et affrica. siliaque continetur ytalia
quam extremis crescendo. augmentis contra se suas vires exerce-
Quid enim civiles furores peperit quam nimia felicitas. Syria
prima romanos corrupit victa corrupit. successit pergamei regis
opulentum regnum. non enim aliunde populus romanus a tribu-
nis agros et cibaria flagitasset. et non oriretur unius de re-
pulsione collo inde in famis ambitione contencio. Hinc gracca-
na prima et 2^a et 3^a apuleiana sedicio. Non regnaret iu-
dicialibus legibus missus est eques a senatu nisi ex avari-
cia. ut vectigalia rei publice atque ipsa iudicia in questu herent.
quid socii arma nisi promissa latio civitas concitavit ar-
ma fulia. Non romanis nisi ex indulgencia familiari. Non gla-
diatorii adversus dominos suos exarsit. nisi ad conciliandum
plebis favorem effusa largicio. nonne ab his divicie
honorum processit ambicio. Non mariana sillanaque tempestas
et magnificus apparatus et sumptuosa largicio nisi ad opulen-
cia paritura. mox egestatem. hec catelinam prius suem
pergit. Deinde illa principatus cupido, Non nisi eximiis co-
piis venit cesaris et pompei. fuit et alia causa omnium sedicio-
num, tribunicia potestas que speciem plebis tuende cum in auxilium
xilium compta erat, dominacionem sibi ac favore propter agrarius
frumentariis iudicialibus legibus aucupabatur. sed hoc magis
in primo rei publice. vertebatur vectigalia supplementa. et
inopia matrimonium. 3^a. p. de dua graccana sedicione.

Prima autem horum certaminum fuit graccorum. quorum summa fuit
eloquencia cum principes, hic sine bono animo dur-
us aut quacumque mente depulsam agris su-
is plebem miseratus est. ne populus orbis victor et
largitus suis exularet, rem ausus ingentem

Vel sic secundum orosium. gracchus tribunus plebis iratus nobilitate
quia inter auctores numantini federis vocatus non esset. a
genum a privatis catenus possessum. populo dividi statuit, octa-
vio tribuno plebis obsistenti ademit imperium, et successori
eius minucio dedit et ut gracchum populi emeret pro lege tulit
ut pecunia a tali regis populo distribueretur, obsistente na-
sica. Pompeius vidit se graccum accusaturum cum primum
magistratum adisset. hec orosius. per quam rogationis dies ad-
erat ingenti stipatus agmine. venit gracchus, ubi de erat obvia
manu tota nobilitas auctore nasica, sed non intercedentem
legibus suis. quartum octavium. inde gracchus iniecta manu de-
pulit rostris, adeoque metu mortis principes exivit ut abdica-
re se magistratui cogeretur. Sic tribunum iratus tiranus, dividen-
dis, cum die comiciorum per rogare sibi vellet imperium obvia et
nobilium manu eorumque quos agris moverat cedes afferto et

cepit. Inde cum in capitolium profugisset. plebemque ad def-
fensionem salutis sue / caput manu tangens ortaretur. pre-
buit suspicionem regni sibi et dyadema poscentis / atque ita duce
scipione nasica concitato in arma populo . quasi iure oppressus
est. Orosius. aut auctore nasica pro flammata nobilitas
fragmentis subselliorum plebem fugavit. graccus per gra-
dus de capitolio a mitulo fugiens / ictus fragmento subsellii pro-
corruit. Rursus assurgens alio ictu . clave examinatus est.
.cc. interea in ea seditione interfecti sunt / eorumque corpora in
tyberim piecta. gracci quoque cadaver in hinatum extabuit
cetatis et mortis et legum fratris sui index / non inmerito
petit in calunt. gn. gracchus. et pari tumultu cum
plebem in alienos agros atter sivret / et recedtem a tali. here-
ditate; in salimentum populo poliretur / abrogare autem ausos
legibus eius munito tribuno capitolium invasit / Inde per-
viorum cede depulsus cum se in adventinum recepisset. Inde a
senatu manu obvia / ab opimio consule oppressus est / insultatum-
que morti et caput tribuni plebis percussoribus auro pensa-
tum est . etc. ..a pars de seditione apuleiana

Nichilominus apuleius saturninus graccanas
asserere leges non destitit tamen maiorem mang-
cius dabat nobilitati semper inimicus et con-
sulatu confisus occiso palam amio compe-
titore tribunatus. Sub rogare conatus sit in
eius locum quidam gn. gratum. equumorum hominem / sine tribu et
sine nomine cum tot tantisque ludibriis exultaret inpugne
rogandis gratianis legibus vehementer incubuit / ut se-
natum iurare cogeret / ab metellus comatus aquam et igne
una tamen extitit / qui mallet exilium. Igitur post metelli fugam
omni nobilitate perculsa / cum iam tertio anno dominaretur co-
nesanie progressus est / ut consularia quoque comitia nova sede
turbaret / et satellite furoris sui clausiam consulem faceret
c. menium competitorem interfici iubens / et in eo tumul-
tu regem ex satellitibus appellatum latum est / tum ex coniuratione
senatus ipseque iam mario consule / quia tueri non poterat ex
adverso directis in foro aciebus expulsus / capitolium invasit
et facta fide senatui cum duabus in curia receptus est. ibi
cum facta irruptione populus fustibus saxisque coopertum laceravit.
..ta pars de seditione drusiana et sociali bello.

Postremo livius drusus tribunus plebis / non tribu-
natus modo viribus. sed ipsius etiam senatus . auctoritate
totaque senatus consensu / easdem leges asserere co-
natus dum aliud captat ex alio tamen conflavit
incendium ut nec prima illius flamma potuerit subsisteri. iudi-
ciaria enim lege . gn. gracci populum. ro. diviserat . equites romani
interceptis vectigalibus spectabantur / suo iure rem pu. quia
senatus exilio metelli dampnatione rutilii debilitatus / omne decus et
maiestatis amiserat / pares cepit inditares opibus aiis dignita-
te / unde et orta druse emulatio accessit /. Servilius cepio eius
cum milite cum senatu . ille signa et aquille et vexilla a-
derant. Sic in urbe quasi in duobus castris dissidebatur. prior cepi-
o . in senatu impetu facto scaurum . et plurimum principes nobili-
tatis elegit. huius motibus ut resisteret drusus plebem ad se
gratiis legibus et socios ad plebem spe libertatis erexit. dic
statuit promulgandi. tunc subito tanta . vis hominum undique ap-
paruit ut hostium adventu obsessa civitas videretur / ausus tamen est
abrogare de legibus consul philippus. sed apprehensum faucibus viator
non ante dimisit quam sanguis in ora et oculos redundaret. et
sic per vim inde iusse sunt lateque leges. drusus autem tantis malis an-
xius domi incerto auctore interfectus est / nec propterea socii
promissa drusi a populo romano deposcere armis desierunt. nec
minore flagitio socii inter ytaliam quam cives inter urbem re-
bellant. Accessit ut mesta urbem dira prodigia deterrerent
Nam globus ignis a regione septentrionis cum magno fulgore
emicuit / apud tarentinos cum panes per convivia . frangerentur

cruor e mediis panibus quasi e vulneribus fluxit / grando la-
pidum per .7. continuos dies in mixtis testarum fragmentis ter-
ram latissime verberavit. In samia vastissimo vastissimo hiatu
terre usque ad celum flamma prorupit. plures etiam roma-
ni in itinere positi / globum coloris aurei ceciderunt celo ad
terram devolvi et rursus maiorem . factum in altum elevatum ad
orientem. solem fieri et sua magnitudine celum obtegere. Augu-
stinus 3. de civi. dei. Tunc sociale bellum omnia / inhumanius illis
subdita . Canes equi asini . subito effrenata relictis tec-
tis libera vagabantur / et omni non solum alienorum sed et
dominorum adversabantur accessum. Itaque cum tum civitates
quas iuribus auxerat socii iustissime postularent / per dru-
sium ad hanc spem erecti omne latium. atque picenum etru-
ria eumis. atque campania . Postremo ytalia quam in vetam ac-
ceptem suam urbem consurrexere /. Julius cesar apud sa-
mnites amisso exercitu vix auffugit. Item pompeius pretor
vinctus est / in diversis provinciis exercitus romanorum deleti fue-
runt. Ita quod senatus iam per tristitia sagam .i. vestem merores
induerat et eandem cesari transmisit. Igitur picentes. fessi.
samnii lucani et alii cum adhuc occultam defectionem
meditarentur. Gapium servium pretorem . ad semetipsos
missum apud asculum occiderunt. Inde passim per omnes
partes ytalie duce belli dissonante propedio diversa contra
ne signa. Quid hac clade tristius. Quid calamitosius
Nec amibalis nec pirri tanta fuit vastatio. sed magna
populi romani fortuna. semper in malis maior viribus consur-
rexit. Aggressi enim singuli populos. cato . distulit. etru-
scos. gaius marsos. Carbo lucanos. silla samnites. pom-
peius autem diu obsedit esculum. nec tamen expugnasset nisi
in campum prorumpentes gravissima oppugnatione vicisset.
Cesar pro qua . cesit victores sagam deposuit. Eadem
die picentes aggressi victi sunt. quorum dux vidalius quo-
catis principibus suis per magnificas epulas / alios ad exi-
tium provocans. austo veneno mortuus est / cunctis fere
tum laudantibus sed nemine subsequente. Sexta pars
de invasione urbis sille quam invadere et ca belli alis.

Bellum etiam civile rome commotum est per
sillam. e consule quem mitridatico prelium mansuram
profecturo. In campania autem ad reliquias
socialis belli remanente. marius affecta-
vit septimum consulatum et bellum suscipere mitridaticum. quo
cognito silla tamquam iuvenis / intemperata ira cum .iiii. le-
gionibus primum ante urbem consedit / ubi gratidium lega-
tum marii occidit / moxque urbem cum exercitu irrupit
faces ad flammandum urbem poposcit omnibus metu ab-
ditis. Marius cum per movere nobilitatem non posset nec ple-
bem equestrem / tandem et servus spe libertatis et prede
incitatos nequaquam repugnare ausi. Postremo in capi-
tolium concedit ubi tunc sulpicius collega marii prius fug-
dente pre prostratus est / servum quem ipsum quia hoste indi-
caverat manu mitti quia dominum prodiderit de saxo trape-
io deici consules decreverunt / hic est forte sulpicius. de
quo valerius li. 6. ait quod uxorem dimisit quia operto
capite foris versatam cognovit. lex inquiens mos. in
tibi prefinit oculos. his decoris instrumenta para. ulterior
tibi conspectus in suspicione crimis. licere necesse est. / Tempore
sille super gotos regnavit dianeus. qui prius regnante. bore-
sta. venit ad eum in gotiam. et ille dicenei consilio ger-
manorum terras quas nunc franci detinent occupavit
et dedit ei ornista ferre. regiam potestatem. hic enim gottorum
barbaricos mores in mutavit et derum plurium eos docu-
it. Unde hoc sibi agendum et salubre putabant quod ipse con-
suleret quia ea non tamen mediocribus ymo et regibus imperabat
Nunc autem factus rex elegit nobiliores et prudentiores. fe-
citque sacerdotes quos ad theologiam instituens vocavit.

mitridates Rex mandat omnes romanos cives una die occidi et factum est
Silla cum multa de exercitu mitridatis interficit

spirituali nomine pileatos. forte quia papias pileum thyram vel galeam vocavit. Thyaris capita palabat. Dionisio pari veneratione successit. eunosticus factus rex pontifex. et in sua iusticia rexit populos. 7a pars

Marius tandem in fugam. de civili bello. conversus ac postea captus et in carcere positus percussorem ad se missum solo iussu extinxit ita ut abiecto ferro fugerit. Marius tunc lapsus de vinculis in affricam fugit ad filium qui etiam marius vocabatur. Solicitatoque in itinere silvio ubi in custodia servabatur continuo romam ingressus crimine consuli societate scelerum coniunctus est. Octava pars

De fortuna mitridatis cum auctoribus et commissum est igitur bellum mitridaticum. Mitridates enim rex ponti et armenie. xxxii. anno regni sui contra romanos bellum suscepit. Et per annos. xl. varia victoria pugnavit cum quo annis pyrro. xvi. anibali suffecerit. eius magnitudinem etiam celestia portenderant. ut ait iustinus libro primo quia anno nativitatis eius et regni cometa mirabilis per utrumque tempus apparuit per. lxxx. diebus ita lucuit ut totum celum conflagrare videretur ac solis splendorem vinceret et in ortu et occasu. sex horarum durabat spatio. puer tutorum insidias passus. fero enim equo imponitur et equitare similiter iaculari cogebatur. cuius supra etatem tamen suam equum regebat. Postea veneno temptatur quod puer metuens antidota sepe bibit. Unde climacus ait quod in experimento phisicus invenit quod mitridates timens ne venenaretur rute folia. xx. in. in. nuncibus et totidem caricis admixto sale condita ieiuna edebat. timens demumque ne ipsum ferro impeteret per silvas vagus in montibus pernoctabat. cum suis se exercitans. quosdam fugabat quosdam fugiebat. non nullos viribus congrediebatur quibus rebus insidias vitavit et corpus ad omnem patientiam duravit. Ad regnandum autem cum accepisset multa regna perdomuit. tandem nicomedem regem bitinie quia romanorum populi amicus regno deturbare conatus. monitus a senatu ut quiesceret non solum parere noluit sed etiam regem capadocie. ariobarzanem eque romanorum amicum repulit. et capadociam igne ferroque consumpsit. deinde omnes euntes adversus romanos armavit. Legatos misit ad cimbros et galogrecos. sarmates et bastenas. auxilium postulans et cum venisset ephesum. cum favore omnium civitatum et exceptus. ubique multum argenti et auri magnique belli apparatum invenit et vastatores quamquam civitatibus concessit. post hec mandat per totam asiam omnes cives romanos una die occidi. quod et factum est. patriabant fiduciam. romanorum victoria ... ac cuncta bella. missi prefecti archelaus et neoptolemus. solos rodios invenit romanis firmiter adherere. Iamque tenebant athenas grecie decus. 9a pars de vito lucretio et lucio

Titus lucretius poeta. pomponio poeta. Hoc tempore natus est qui postea amatorio poculo in furorem versus cum aliquos libros per intervalla insanie conscripsisset. propria manu se interfecit anno etatis. xx. Lucius pomponius bononiensis athelanarum scriptor floruit. 6a inter de Filone 2a et eiusdem praveis etc. 1a pars de victo

Ptholomeus fiscon fuga alexandro per matris interfectionem redit et 2o regnum obtinuit. Silla athenienses vastat. de quo ait augustinus 2o. de civitate dei. Silla cum esset in asia per lucium fretum tercium. Mandatum accepit. atque quod mitridatem superatus esset quod sibi eveniret. et demum de exercitu mitridatis interficeret. sub archelao principe militantis. Hoc cognito mitridates. lxxxiii. electorum militum archelao transmisit. Ex quibus. lxxx. occisa dicuntur. Tunc archelaus cum silla congrediens ex integro debellatur. Et mitridatem sic opportunum opprimit ut captivum esset. nil maluisset de mitridate. cito quam vere triumphatur. Ictum autem fedus est cum ponticis. Silla recepit bitiniam a rege nicomedie ab ariobarzene capadociam. sicque ut prius asia sub romanis. 2a pars de marii

Cornelio cynna et gneo octavio in urbe. bello 2o. consulibus civilis memorati belli male obrutum revixit incendium. et quid ab ipsorum discordia. cum de revocandis quos senatus hostes dampnaverat ad populum referretur. percussit ut gladii senirent. sed victoribus quibus pax et quies potior cinna patria fugit ad partes et redit ad ab affrica mario clade maior. eum carcer catene fuga exilium et dignitate auxerunt. Itaque ad terrorem nomen tanti viri late concurritur. servitia prohibere nephas erat. gasalla armantur facileque imperator infelix invenit exercitum. Itaque in patriam reposcens. unde in sicat repulsus potentiam videri iure agere. nisi tamen eius fuscasset sevitia. Nam cum diis hominibusque infestus redduceret. statim primo impetu. clientes et alupna urbs hostia strage nephanda diripitur. Ibi marius omnia genera avaritie exercuit. mox in urbem quadruplici agmine intratur. tres legiones mario date sunt. partem copiarum accepit. gneus. cardo. cynna. aliam sertorius reliquam. gneus autem pompeius a senatu accersitus ut rei publice opitularetur. qui diu sese ancipitem rerum occupatorem suspenderat. contemptus a mario vel cynna ad octavium alterum consulem se contulit. et mox cum sertorio conflixit in felicem pugnam. nox sola diremit. 600. milites ex utraque parte trucidati sunt. Postera die cum cadavera ad sepulturam legerentur. Pompeianus fratris sui cadaver agnoscens. mox pectus suum gladio transverberavit. simulque lacrimas et sanguinem suum super fratrum cadaver piceat. Ex inde signo dato ad principum sedem consulto sevitia quam impunita aut cybraica ceterum est. octavii consulis caput pro rostris exponitur anthonii consularis in cinariis mensis fimbria conatatur. In penatibus domorum suarum trucidantur Crassi pater et filius in mutuo alter alterius aspectu. bebium atque minucium per medium forum unci traxere carnificum. catulus se ignis haustu ludibrio hostium exemit. Merula in capitolio. Flamini oculos in iovis aspectu venarum cruore respersit. Ancarius ipso vidente mario confossus est quia manum non porrexerat salutanti. hec tot senatus funera intra kalendas et idus Ianuarii. septam purpuram marii dedit. quid futurum erat si annum consularitatis implesset. Interea residuum senatorum marii crudelitate perferre cinne. audacia. sertorii. fuga enavit. et in grecia sillam priores redire cogunt. 3a pars de marii cum silla bello 3o

Scipione et norbano. 4. consulibus. tertius ille turbo civilis in samie toto furore detonuit quippe cum hinc xviii. legiones in. 400. cohortes starent in armis. Inde cum ab asia silla vallatus et victore exercitu. appareret quia tam sevus in sillanos marius sicat. quanta sevitia opus erat. Molliens igitur ille in urbem reddire alone superius memorato per militem mittatur. quod sibi rei publice. ab emulis vindicaret. non sine multa sanguinis effusione. cumque venisset tarentum et ibi sacrificasset vidit in capite vituli victoris sillanis corone auree. sic aruspex invitat preclaram ei victoriam iussitque ut extis exitis ille solus vesceretur. primum apud capuam. sub vulturno amne signa contulerit. statimque norbani est fusus exercitus. statim omnes scipionis copie. unde tunc romanorum cesi sunt. unde capita. cxxiiii. de sillana parte ceciderunt. Damasi postea pretor in tentorio mario. vero scevolam. Carbonem lucium domicium publium antestium in curia cum ad consilandum vocatos crudelissime occidit et per carnifices unco tracti sunt in tyberim. tunc. sille duces. quintus metellus carmanias copias per

nasit. Et gneus pompeius carbonis equitatum gravissime trucidavit. Tunc marius iuvenis et carbo consules sublata spe pacis et desperata victoria ne [illegible] inulti perirent obsessa curia. sic de senatu quos de cede iubebant qui iugularetur educi. que funera in foro vecta etiam patentibus templis
Campanus et thelesinus samnitum duces atrox piro et anibale campaniam etruriamque perlabuntur et sub specie partium sevierunt. apud sacriportum. colinamque portam per sillam debellate sunt. omnis hostium copie. ibi marius adolescens ibi thelesinus oppressi. et de suis .xv. cesa sunt. Pompeius carbonem castris exuit. metellus norbani agmen oppressit. cesis viris
Silla deinde cum campanino samnitum duce ante urbe portamque colinam. hora diei nona. signa contulit et vicit. lxxx. hominum ibi fusa sunt. nec in hoc quod belli redditum. finem fecit. stricti enim. et in pace gladii animadversum et in eos qui se sponte dediderant. quis illos computare sufficeret quos in urbe passim quisquis quos voluit occidit. Tandem quintus catullus palam silla dixit. cum quibus tandem victuri sumus si in bello armatos in pace inhermes occidimus. et admonente furfidio vivere aliquos debere ut essent quibus imperaret. proposita est ingens tabula et ex ipso equestris ordinis flore ac senatus sunt electi. qui mori iuberentur. piget per hoc referre ludibria in[illegible] manibus dispositis. enatant aliquamdiu ut per singula membra moreretur. Salmonam veterem urbem iussit silla deleri. Dictator autem silla creatur ut per prius nominis recenica vallaretur crudelitatis libido. Pompeius autem tunc adolescens quem silla sibi a se exercitibus prefecerat
Carbonam consulem de arimino in siciliam fugientem persecutus occidit. Inde transgressus in affricam domicium marianum partis ducem. et verdam maritanie regem qui domicio opem ferebat occidit. eruptione certa utrinque facta. xviii. hominum interfecit.

Tertia pars de bello sertoriano [illegible]

Hoc bellum hostile ac civile dici potest quod lusitani celtiberique romano gesserunt duce. Exul et profugus vir summe quidem sed calamitose virtutis. marius sus malis. terras mariaque permiserat. Iam affrice et balearum insularum experta fortunam. per occeanum quoque fortunatus insulas penetravit. et tandem yspaniam in armamovit. nec alias magis apparuit yspanorum militis virtus. quam romano duce qui non contentus yspania. ad mitridatem quoque et ponticos respexerit. regemque classe iuvit. Tanto hosti resisti resistere uno imperatore non potuit. additurque metello. gneus pompeius. hii copias viri diu sed ancipiti bello atriverunt. prius per legatos fuerunt certamina cum hinc domnius. ethonius. inde herculeos pluderent. mox his apud segoviam. illis apud anaz flumen oppressis. ipsi duces cominus in vicem experti. apud lauronem atque sucronem eque vere clades cum illis ad perditionem agrorum. his ad excidia urbium conversis. misera. inter romanos duces yspania discordie penas dabat. donec oppresso domestica fraude sertorio vistar verati. Cy. p. 2. victo deditoque per pena. Ipse quoque in roma fidem romanam venerunt urbes. ostanime. sturia valentia auxumia talaguris. sic in pace recepta yspania. victores duces exterum magis quam civile bellum videri voluerunt ut triumpharent.

Quarta pars de civili bello sub lepido et morte sille.

Lepido quinto catulo consulibus civile bellum pene citius oppressum est. quam inciperet. cupide namque novarum rerum per insolentiam lepidus acta sille defuncti rescindere parabat nec immerito. si tamen potuisset. sine magna clade rei publice. Nam cum iure belli. silla proscripsisset inimicos qui superati erant revocante lepido. quid aliud nisi ad bellum vocabantur expediebat certe egre sanctaque rei publice quoniam ne vulnera curatione ipsa scinderentur. Profectus autem in etruria. arma inde et exercitum urbi ad movit sed iam milvium pontem colemque iamiculum lutatius catulo. gneus quoque pompeius sillane dominacionis duces atque signiferi. alio exercitu insederant. a quibus in impetu retro pulsus et hostis a senatu iudicatus incruenta fuga per etruriam transiit in sardiniam. ubi morbo et penuria periit. albanorum civitas fame extenuata dicitur ibi scipio lepidi filius captus atque occisus est in cisalpina galliam brutus fugiens a pompeio interfectus est. De silla autem ait Jo[hannes]. quod Jovinus quod felix fuisset si uxorem non habuisset. Metella enim eius uxor palam erat impudica. et quia novissimi mala sua distinguit athenis cantabatur. et silla ignorabat. De eius obitu ait valerius li[bro] 9. Silla dum ire nimio obtemparet nimie multo sanguine fuso. adulterium et suum erogavit. puteolis enim ardens indignatione quod granius princeps eius colonie pecuniam a decurionibus ad refectionem capitolii promissam cunctanter daret. atque concitatione nimia immoderatoque vocis impetu convulso pectore. spiritum cruore ac minis eiomuit. Igitur indubio silla ne prius an ira sille extincta sit. Et finita sunt duo bella. per annos .x. protracta. sociale ytalicum et civile sillanum. consumptis plaquam .150. milibus romanorum.

Va pars de bello [illegible]

Mitridates asia et europa inundatam. velut in estatis non quidem rem alienam sed quam amissam et raptam bello repetebat. Igitur extincta per sillam media maiori flamma revixit. Sic enim ille auctis copiis tota regni sui mole in asiam mari terra fluminibus regionem inmobilem urbem arthe meniibus turribus marmoreis que asiatice plage littora illustrabat. qui toto rota toto invaderet bello. sed oppidanis fiduciam dabit dedit nuntia adventare lucullum. qui orribile dictu per medias hostium naves utre vectus pedibus utre ad gubernans afflictum. deinque obsidentem regem mora inedia atque discedentem ita persecuta est. adeoque cecidit ut granicus et asopus amnes cruenti redderentur. Rex iam calidiget romane avaricie. piratis spargi a fugientibus sarmas iussit quo ab insecutione cessaret. venti quaque cum lucullo quam confederati. amplius centum navibus in mari pontico submerserunt. susceptum quod mitridatem a tigrane rege armenie. qui tunc ingenti gloria imperabat. persas enim sepe vicerat. messopotamiam occupabat et siria. lucullus secutus est tygranum vicit armenos delevit et inde romam reversus est.

VIa p[ars] de bello catiline

Catilinam luxuria primum et conflata egestas rei familiaris compulere in nephanda consilia. opprimere de patria senatum consules trucidare distringere incendiis urbem diripere erarium. Denique totam rem publicam tollere et quicquid nec aniball videtur optasse. sed quibus consortibus nephas sceleris egressus est. Ipse patricius sed hoc minus est. Curij porcij sille. Cetegi. antonij vargunci. atque longini. que familie quem insignia. lentula quoque et marcus pretor. hos omnes in maximi sceleris satellites habuit. additum est pignus coniurationis sanguinis humani circulatum pateram ebiberunt. summum per nephas nisi amplius esset quod biberunt. actum erat. nisi illa coniuratio in ciceronem et anthonium consules incidisset. quorum alter industria rem patefecit. alter manu oppressit. tanti sceleris iudicium per fulviam emersit vilissimum scortum.
Lentula destinatum familie sue sibilinis [illegible] versibus regnum sibi vaticinans. ad constitutum a catilina diem urbe tota viros faces tela disposuit. nec civili conspiratione. contentus. legatos alogobrum qui tunc forte rome aderant in arma sollicitat. Isset ultra alpes furor nisi

Catilina longe a suis inter hostium cadavera
repertus
Gualterus
Salustius scriptor egregius
plotius gallus eius discipulus fuit Tullius

alta ponitor vulturii protus lite teneretur / statim ceteros impio iecta est barbaris manus. palam pretor in senatu qui ... dum de supplicio agitur. Cesar precendum dignitati Catho aliud intendens pro scelere censebat quam sententiam severus omnibus in carcere parricide strangulantur. sed pre conivaciis oppressa. cathelina tum ab incepto non destitit sed infestis ab etruria signis ibi cum exercitu congregata erat / cum amalio exercitus pretiam petens. obviam anthonio exercitu oppressus in loco. ubi postea pistorium hedificatum / qui atrociter dimicatum sit exitu docuit. nemo hostium bello superfuit / quis inpugnando repatia locum amissa vita corpore tegebat. Cathelina longe a suis inter hostium cadavera repertus est / pulcherima quidem morte si pro patria concidisset. deinde romani aggressi sunt civitatem vocatam fesule / quia cathelinam receptam ceperuntque et non multum a longe civitatem edificaverunt que nunc florencia dicitur et platea ubi hedificata est vocabatur domus martis. inde putatur quod continuis laborare. 8a ps. de doctoribus.

Tunc gualterus catulus verone. illius spiritus nascitur. salustius egregius scriptor. ystoricus in sabinis nascitur. plocius gallus primus rome rectoricam docuit. cuius discipulus fuit tulius. publius terencius. varo in provincia narbonensi nascitur. 69m C. de dyonisio et eius conpaneis. ca pa. ps. de bellis pompeii contra mitridatem et eius complices et morte mitridatis.

Ptolomeus dyonisius post ea regnavit cui successit filia cleopatra. sed fiet mencionem huius eius tempore. licet prima per sillam et luculum mitridatis vires attrite fuissent tamen lucullus enim syriam a tygrane tulit et regem syrie anthiocum erizei filium vocavit. aliis tamen eius malis augebatur itaque querelis ad proprias gentes totum pene orientem ac septentrionem ruina sua involvit hyberii caspii albani et utraque sollicitatur armenie per que omnia decus et nomen et titulos pompeio suo fortuna servabat. Igitur pompeius deinde novis motibus ardere asiam videt / aliosque pro aliis prodire reges inde cunctandum ratus / priusquam inter se gentium robora convenirent / syriam. quam anthioco lucullus dedit / pompeius ademit et postea regnum vendidit / qui cum tygranes syriam possedisset annis xviii. in angulo silicie latuit tyranne. autem victo a romanis / aliena provincia postulabat quam tueri non poterat. Igitur paratis syria et capadocia statim ponte ponte magnis navibus facto / cum ante se primus transivit eufratem. pergebatque ebactaniam caput persici regni / Interea fugiente rege media armenia / uno bello confecit / nocte dimicatum est. luna vero que commilitans romanis a tergo hostibus se prebuit. Unde pontici per herrorem longius cadentes umbras suas quasi hostium corpora petebant / et mitridates quidem nocte illa dimicatus est nec amplius quicquam valuit quamquam omnia expertus more anguium qui obtriccto capite postremo cauda minatur quippe cum effugisset / silicie littora et capania subito adventu terrere voluit inde per traciam macedoniam et greciam transilire tandem attritus a pompeianis in bosforo sacra celebrat. Castor autem prefectus eius qui in fanna gonoperat / interfectis amicis regis arcem occupavit. et quatuor filios mitridatis ad romanos transmisit. mitridates autem ira exarsit pluresque amicorum et filium exipodrium interfecit / Alium quoque filium macharen postmodum trucidaverat / farnaces autem alter filius exemplo fratrum titis exercitum post se fugientem missum recordabat / et contra patrem revertitur. Pater autem filium ex muro altissimo deprecatur ut in exorabilem vidit. quem autem farnaces mori iubet. vos

precor si dii patrii estis. ut hanc vocem a filiis audiatis. Ostanque descendens dato veneno uxoribus totique familie noviissimus ipse supersit. sed effracto iam muro. uni militi ... ti gladium prius dedit quo mortuus est. cum esset annorum lxxii / cetera autem semper habuit filios peritos et omni arcium pilissimos. Tunc etiam tygranes rex armenie venit ad pompeium ... iniurio abrogata et tota eo pectoris dyademia sibi meis manibus collocavit / qui capiti eius pompeius reposuit eumque pulcrum iudicans et facere reges et ... parte suum regnum multavit / ex in consulis. a tulio cicerone et gayo anthonio. gnei per diversa genera ac terras volitabat nunc sub oriente armenos nunc in septentrione. santeos choltos conscendit / ignovit yberie pepercit albanis / ad meridiem autem verso agmine damascum libanumque transgressus per neora illa odorifera thure. balsamaque / romana circumtulit signa / arabes siquid imparant presto fuere. Terosolimani vero deffendere temptaverunt iudei. 2a ps. de regno aristoboli et alexandri.

Alexander janeus duos relinquens filios sacerdotes propter iudeis odiosos regnum reliquit uxori alexandre qui benivolenciam prius acquisierat tyranni iudeis eius resistendo. Hec autem dum regeret ircanum primogenitum pontificem declaravit / eum futurum regem indicans. qua egrotante. tandem aristobolus collecta plurimorum manu. post mortem se regnum declaravit / et mortua matre cum fratre bellum habuit. tandem eo pacto convenit ut aristobolus regnet ircanus vero sub eo quietus fugatur honoribus. Erat autem cum ircano. antipater ydumeus qui a latrunculis egressis de ierusalem. circa ascalonem predas agentibus inter ceteros captivos inveniens generalis ductus est / filio cadam herodis genere ydumei sacerdotis templi apolinis in ascalone et in oculis ircani tam graciosus fuit ut ei tota domus regenda committeret. Hic itaque persuasit ircano ut se dolo circumventum quereretur et apud aretham regem arabum confugeret eius auxilio rediret in regnum. Iuit itaque ad aretham impetrans ubi sedes regis erat / qui venit cum exercitu et obsedit ierusalem quam etiam cepisset nisi dux romanorum. scaurus obsidionem solvisset / Corruptus enim fuit. ccc. talentis ab aristobolo. quod prius esset romanorum / Iosephus testatur. arethas igitur recedens / ircanum et antipatrem phyladelphie collocavit. frustrati itaque spe arabum in adversarios spe conciderunt / cum enim pompeius qui missa fuerat contra tygranem regem armenie. damascum venisset / cum muneribus multis venerunt ad eum orantes ut violenciam aristoboli dignam odio iudicaret / et ircanum regem restitueret sed nec aristobolus sibi deffuit corrumpendo spacium fuerat / Cum autem pompeius ircano honorem regium non exhibuisset ille insalutato hospite recessit / et in alexandrio se recepit propter inexpugnabilem loci munitionem / quem collecto romanorum syriorumque exercitu insecutus est magnus. ircanus autem licet mori mallet quam per suorum consilio discedens ab opido relictis custodibus ibi. precepit ut non nisi manu sua scriptis literis obtemparent. abiit que ierosolimam quem statim magnus insecutus est alacrior factus morte sibi mitridatis nunciata / cumque ierosolimam appropinquaret pompeius / iterum aristobolus. peccuniam ei pollicitus est que erat in alexandrio. sequitur de cetero romano pacium impio. sed missum gabinum pro pecunia nec intra opidum recepit. Unde commotus pompeius aristobolum in custodia collocavit. 3a pars de profanacione templi et restitucione ircani.

Cum autem obsedisset ierusalem / orta est dissencio in urbe nam fautores aristoboli urbem tueri sed fautores ircani / eam tradere romanis concedebant. sed pars aristoboli victa / in templum secessit recepitque pompeius in urbe / templum expugnabant / faustus autem cornelius / sille filius primus ingredi ausus est et irruentes romani prophanaverunt templum et eius.

in portubus stabulauerunt / ob quam causam pompeius primus in bel
lis fortunatissimus et qui cum xxii. confluxerat regibus / sed in bel
lo ex tunc succubuisse dicitur. Postremo autem die ingressus in
templo pompeius ad mirata situ et ornatu templi et reli
gionem / mihi inde ferens iussit templum mundari. et postquam
tributo et yrcano pontifice instituto et scauro ad iurisdictionem
eius syrie et iude commissa / per siliciam romam pergit secum du
cens aristobolum captiuum cum duobus filiis alexandro et
antigono totidemque filiabus. Capitulum primum de bello cilico

Dum romanus populus per diuersa terrarum distrahi
tur. Cilices inuadunt maria. sublatis
commerciis ac rupto federe humani generis. auda
ciam dabat furiosis. prius inquieta et
inuidatis plus asia / dum sub alieno bello tu
multu inpugne trassant / Ad primum duce ysidoro con
tenti proximo mari inter cretam ac cyreas et athayam sinum
que maleum quem aspolus aureum uocare. latrocinabantur.
Missus autem in eos. p. Siulius non in cuncta uictoria su
pauit sed nec mari submouisse contentus ualidissimas urbes
eorum et diutina preda inundantes euertit / ysaurumque ipsam
arthem cilicie. unde consequens sibi magni laboris ysaurici sibi
nomen amauit / post uictorias recessum diffusius maria
inuaserunt. Tunc pompeius qui nutabatur pirrice accres
bat dispersam toto mari pestem. semel pro semper extin
guere cupiens suis ac sociabus rodiorum classibus utraque
ora ponti et oceani complexus est / gelius tusco mari
impositus. plotius siculo gracilis gaditanum fretum quo
primum marianum limite carpitur / lentulus libicum. marcel
linus egipticum / pompei iuuenes adriaticum. Varo ceteraque
egeum et ponticum et paphilicum. Metella asiaticum. Sa
pio ipsas propontidis fauces. portus catho. Sic abditus na
uibus quam portam obsuauit sic per omnes equoris portus sinus
latebras recessus promotoria freta pene insulas quicquid pira
tarum fuit oppressum est / Pompeius in fronte belli originemque
constringit ciliciam. nec hostes detractauere certamen. non fiducia
sed magis oppressione tracti. unde mox ut cum fusa undique rostra
uiderunt abiectis statim aliis plausu pari quam supplicantium
signum fuit uitam petere / misericorditer tam incruenta uictoria ut
fuit romanis. sed nec fidelior in posterum gens ulla sagaciter
ducis consilio / dum maritimos obligauit mediterraneis co
lendis agris terre simul et mari proficiens. Quid amplius in
hac miretis uictoria uelocitatis quam quadragesimo die parta
est an felicitate. quam nec una mortua nauis quidem perit an per
petuitate quam pirate amplius non fuere. Capitulum primum de bel
lo cretico.

Hoc bellum excitauit sola. Uictoria
romanorum cupiditas / nobilem insulam superan
di / fauisse mitridatem dicta est hoc uindica
re placuit. Prima inuasit insulam.
M. anthonius cum ingenti quidem spe uictorie
ita ut plures cathenas in nauibus quam arma ferret. dedit
que penas uecordie. nam plerasque naues hostes intercepere
captiuaque corpora religata uellis ac funibus pependere. ac sine
lsicantes triumphantium in modum cretenses sinus in portu
bus nauigauere. Metellus demum totam insulam igne ferroque
populatur / inter castella urbesque recedit et gnoson et the
uereta et ut greci dicere solent urbium matrem sydonem.
adeoque seuiebat in captiuos. consulebatur ut ueneno se plerique
quam afficeret. alii deditionem ad pompeium huius mitterent. In
asia eum agentem. cum missis antonium prefectum in aliena prouin
cia inclitus fuit. eo autem metellus in festo fectior in hostes ius
uictoris exeruit / rediens autem uictor nil amplius de tam famo
sa uictoria quam cognomine creticum reportauit. Capitulum primum de bel
lo ballearico.

Baleares insule pyratica rabie maria tur
turbauerant homines feros atque siluestres
mireris ausos a scopolis saltem maria pro
spicere ascendere in conditas naues rates
et preternauigantes sub inde inopinato im
petu aggrediuntur sed cum uenientem ab alto romanam
classem conspexissent. predam putantes. ausi occurrere
primo impetu ingenti lapide saxorum que nubo classem ope
ruerunt tribus quisque fundis proliatur / certos esse quis
miretur ictus cum hec sola genti arma. sunt et ibi pre
inuentia id unum ab infantia studium et cibum puer
puer amittere accipit nisi quod ipsa monstrante percusserit
sed non diu lapidatione terruere. romanos. experti enim rostra
et uenientia pilla percudunt in more clamore subla
to. fuga. littora petierunt dilapsi quod in proximos tumulos que
sedi fuerunt ut uincerentur. Capitulum primum de bello cipreo.

Actum ad erat insulam receptaque absque
sanguine insula diuitiis habundantissima et
et ob hoc ueneri sacrata quem rex egipti
regebat cetera caprias opes portius catho
liburnus per tyberinum hostium inuexit quam la
tius erarium populi romani quam ullius triumphus impleuere.
Secundum particula de sectis fariseorum et phys illius temporis.
Certa tunc est inter phariseorum heresis. qui
traditiones suas statuentes precepta moy
si et destinauit et in capite ac sini
stro brachio cedulas quas ipsi phyla
teria uocant ubi mandata decalogi scripta erant por
tabant. et in uestimentis maiores fimbrias. aliis
quibus spinas alligabant ut eis puncti recordarentur
mandatorum dei / aiias bonorum transsire in alia corpo
ra usque ad resurrectionem. malorum uero in aere crudi al
iut / caton. stoycus philosophus discipulus pancii floruit
natione egyptius. huius fuit prouerbium. Desines timere
si desieris sperare. Item queris quid profecerim et
amicus michi esse didici, hoc recitat seneca ad lu
cillum. et de beneficiis ait queritur ab catone. an
beneficium prestare seruus domino possit. et distinguit quod
beneficia esse quedam ministeria. beneficium esse quod alie
nus det. alienus autem est. qui potuit sine reprehensione
cessare. officium esse filii uxoris et ceterarum personarum quas
necessitudo suscitat et opem ferre iubet. ministerium esse
serui quem conditio sua eo loco posuit ut nichil eorum que prestat
inputet superiori. Virgilius in sermone. eruditus
Marcus portius. catho. stoycus philosophus. qui ferro nam eo
pauit humanam. quod si exerceas conteritur. si non exerceas
rubigine consumitur / dicere quoque solitus erat inmultibus
suis cogitate. si quid per laborem benefeceritis a uobis dum
uixeritis non recedet. labor uero finem cito habebit. quesitum
fuit ab eo / quid inter familiaria maxime expe
diret. et respondit benefacere. quid secundum pascere. quid tertium bene
uestire. quid quartum arare / Cumque quesitum esset. quid fene
rari est. respondit quid hominem interficere / fecit quoque libel
lum ualde moralem quem pueri legunt in scolis secundum
aliquos. sed falsum est. quia de galieno qui fuit tempore
antonii pii. mentionem facit. Macer. et de hoc facit men
tionem libellus cathonis. ergo fuit ambobus posterior. Existimans
autem animas esse perpetuas / tedio duplicis quarthane sponte
cecidit ut meliorem inueniret uitam. fuerunt quoque
dyogenes philosophus. babilonius et antipater eius discipulus
de quibus loquitur tertio de beneficiis tulius. Hii enim contraria
senserunt inter se. an in uia omnia rei uenalis dici debe
rent emptori. antipater dicit. michi omnino quod uenditor
nouit. emptor ignoret / Dyogenes autem que lege con
stituta sunt cetera sine insidiis agere. uendo inquit meam

rem. Exposui fortasse et magis ceteris. et tu minor est co
pia. cui sit iniuria. orietur antipatri racio. tu ea lege na
tus es et humane societati et finire et consule debeas ita
ut tua utilitas sit communis et communis tua / quod ergo eis ce
labis. quod erit commoditatis. Respondet dyogenes. aliud
est celare aliud est tacere, neque enim te celo si non di
dico / que nam deorum est et quod tibi plus prodesset cognitum quam
frumenti bonitas. eorum nichil quicquid tibi audire michi
dicere est necesse dicere. et nichil ista societas talis ut michi
suum sit cuique quod si ita est nec vendendum quicquam sed dona
dum. Antipater ait. Quid enim est errari viam non
monstrare. nisi facere homines errare. eorum plus est emp
tori viam non dicere. Nam est scienter in errorem du
cere alium. et contra ait dyogenes, nunc te emere cogit quod
nec quid ortum est / tuo iudicio emisti non venditoris
ideo fraus venditoris esse non potest. 9a po de fuga

Alexander filius alexandri et aristoboli prisci
aristoboli / cum a pompeio perducitur roma
in itinere fugit / et manu collecta iudeam
perlustrat / obtinebat enim munitissima lo
ca. alexandrium yrcanium et macheron
tem. Dum pompeius autem romam reddit. ducti sunt an
te currum eius. mitridatis filii et filius tygrani. et aristo
bolus rex iudeorum / Missus est autem in siriam. gabinius
ut scauro succedat / sub quo marcus antonius mili
tavit qui cum alexandrum in alexandrio obsedisset.
Alexander consilio matris se illi tradidit. Ille vero
consilio mulieris castra evertit ne amplius noce
rent. palpabat enim mulier obsequiis gabinii propter ma
ritum et ceteros captivos. Post hec gabinius cura templi
yrcano mandata. gentem iudeorum in quinque partes cum pen
tarchias divisit / iudee frangens superbiam. Postea a
ristobolus roma lapsus conflata iudeorum manu alexa
drium muro cingebat / ad quem debellandum missus est
a gabinio. anthonius. captusque est aristobolus cum filiis
et romam perductus. filii tamen in iudeam remissi sunt. quia
hoc matri gabinius promiserat / pro tradita sibi castra.
Interea antipatri amicissimus factus est gabinio et mar
co anthonio maxime adeo quod claruit ut data sit ei
neptis regis arabum / cipris nomine. ex quibus nati
sunt faselus herodes ascalonita. Iosippus feroras. et sa
lome. ex inde cum gabinius apud egiptum detineretur
Alexander filius aristoboli. Iudeos iterum ad seditionem
commovit. sed rediens gabinius patefecit et yrcanum pon
tificem confirmavit. 10a po de triplici principatu roma

Metello le. affricano consulibus cum roma / no
ma dignitas toto orbe polleret / receptisque
victorias et ponticos armeniosque tri
umphos in pompeianis / roma cantaret
nimia pompei potencia. apud ociosos
ut assolet. commovit livorem. Metellus ob immi
nutum crete triumphum / Catho adversus potentes sem
per obliquus. actis pompei detrectavit obstrepere. que
rum ad presidia dignitati panda impulit / Crassus qui
autem Iulium consul fuerat et genere divitiis et dignitate
fulgebat. vellet tamen altius altiores opes. gaius cesar
eloquencia et spiritu etiam consulatu elevabatur. pompeius
tamen super utrumque eminebat inter hos de invadenda re publica
facile convenitur. Igitur cum mutuis in sinu quisque decor
iuvaretur. Crassus in asiam mittitur. In galliam ce
sar. pompeius in yspaniam. sic orbis imperium socie
tate trium principum occupatum est. sicque orbis partati
cerimur ex ut exteris nix posse opprimi viribus puta
retur. In decennium duracio ista processit. 11a p. de bel
lis cesaris in gallia germania britania. p. 12.

Asia subacta pompei manibus que restabant in
europa. Cesari fortuna firmavit. tres illi pri
cie cum legionibus vii. in quinquennium date sunt
gallia transalpina et cisalpina. et plurimi
galliam comata per ea senatus adiecit. Primo ce
sar vincit rodanum regionem que sitis fugam meditantibus rodani
ponte recalso iter prohibuit statimque bellicosissimam gen
tem sic in suas sedes quasi in stabula greges pastor redu
xit. Sequens longe fuit cruencior pugna belgarum vi.
multitudine in fuga exercitum. et illud egregium dux egit ut
rapto fugientis clipeo in prima volitans acie manu plurimum
restituit. Inde in venetis fuit navale bellum sed maior
cum occeano quam cum ipsis navibus pugna fuit / quippe ille
rudes et informes erant et statim naufragie rates
cum rostra sensissent / diversitates quoque accessere pro gen
tium locorumque natura / aquitanos callidum genus in speluncis se
recipiebant iussit includi. Mora dilatebantur in sil
vas iussit incendi / nemo solum feroces dixerit gal
los fraudibus agunt. treveri et morini que abiute cesare
Conivratores facti in venerem legatos. sed fortiter a dol
la bello summoti sunt / Insidiis que in valle posuits dolo
protulit. Itaque et castra direpta sunt et aurum ablatum
Ambiorix cottam cum sabino legatis amisit ro
mani. quod demum germanos in castellis ex carnis pugna fuit
heduum de iniursionibus eorum querebantur / que anthi
ochi regis superbia cum legati dicerent veni ad cesarem
Quis est aut cesar. si vult veniat et quid ad illum quid
agat nostra germania. Itaque tantus gentis nove terror fu
it in castris / ut testamenta passim scriberentur. sed illa in ma
ia corpora / quo erant maiora eo magis ferro patuerunt
quis calor preliandi fuit / non melius exprimi potest quam cum
elatis super caput scutis cum se quasi testudine barbarus te
geret / super ipsa agiles. Romani scuta salierunt et tectorum
humeros gladiis perfoderunt. Item de germano ceteri
querebantur. hic vero iam cesar navali ponte trans
greditur regnum, retinuit sed ad insulas et paludes gen
omne diffugerat / tantum pavoris iniussit ultra ripam
ius romana / transiit et secundo grandi labore et subtili
ingenio constructo ponte / maior germanis trepidacio fuit
terrentibus amnem / qui iugo obsessum. fugiunt rursus in insu
las et paludes. hoc acerbissimum erat cesari de ce
quos caperet / superiora bellis infecta fuere ex belgis.
cclxxvii / ex germanis. cccc / omnibus autem terra marique
captis cesar. respexit / occeanum / et quasi romanis hic non
sufficeret orbis. acquisita classe mira celeritate in britaniam
transiit / quippe cum tercia vigilia solvisset / minus quam
medio die ingressus est insulam / plana erant tumul
tu silvestri littora / et trepitancia a conspectu rei nove
carpenta volitabant. Itaque trepidacio pro victoria fuit
arma et obsides accepit a trepidis / et ultra issent in
si improbam classem naufragio castigasset occeanus /
reversus autem in galliam est / classe maiore et auctis ad mo
dum copiis insulam aggreditur / primo congressu a casabel
no apud dolobellam victus / secundo victor gravi labore in fu
gam compulit. Omnes barbari legionum impetu non ferentes
insulas. se se receperunt / et in crebris irrupcionibus infestabant
romanos. Interea vero trinovantum / firmissima civitas cum an
drogeo duce datis xl. obsidibus / cesari se submisit. hac ex
causa. cum enim reglas / casabelini nepos et toelinus nepos an
drogei in palestra ludentes se obiurgassent / toelinus reglam
occidit / et cum quereretur ad penam androgeus se cesari
tradidit / et cum ceteri secuti sunt. Sicque casabelinus cesari et
britanius. Maxima autem omnium quirano eademque novissima fuit
galliarum / quod omnes pariter alvenos et bituricas carnutes simul
sequanosque conxit. corpore enim armis et spiritu terribilis vercin

genitoris/ ferocibus dictis. et ad ius libertatis erexit/ abe
rat cesar rauenne delectum agens. et hyeme niues al
pium iter preclusant. sed recepto nuncio felicissime temera
rius cesar per inuios tunc montium tumulos expedita ma
nu. emersus occupat galliam/ et ex distantibus castra con-
et cum in media gallia fuit/ quod ab ultima timeretur/ tunc
ipsa capita belli aggressus/ urbes. aluerniam cum pug-
nantium sustulit et alesiam et cum. iuuentute submea ?
flammis adequauit/ colectos in urbe innumerissima per
fame domuit. mox audentes erumpere in uallo gladiis su
dibusque grauit. nouissime in deditionem redegit. Ipse uo.
ille rex maximum uictorie decus. supplex cum in castra ueni
sset faleras et sua arma ante cesaris genua precit. hec
in quibus forte uirum. uirorum fortissime uicisti. 12. p. de pthi

G Abinio in syria mortuo bello et morte crassi
tuo successit crassus precessor ibidem ut etiam
pthos qui romanis iam imminebant re
pelleret. In stipendium uero pthice milicie de
fere auri de templo ierosolimorum tullit.
etiam aquibus pompeius abstinuerat. ff. talentorum. Eu
tem autem crassum cupiditatem in hyante. pthicho auro
ebrius plebis mellis denouerat. hostilibus diis. et cum
ille apud mithisorum castra posuit/ missi ab herode. re
ge legati/ denunciauerunt perusorum cum pompeio federum/
regisque terras ille thauros thauris/ seleucie se rursum aut
sed ille frustratoriis uerbis deceptus/ fortuna non def
fuit. enim preferti regis/ silaces et sorenas/ unde signa
auro sericisque uel uexillis inbzantia/ tunc sine mora e
cum fusi undique equitatus in modum grandinis atque nubium
diuersa pariter tella fuderunt/ tunc fractio federis. xi. le
gionum strage/ ipsique ducis ac filii in patris conspectu iudi
cata est. Capud autem crassi cum dextera manu ad regem de
portatum ludibrio fuit. Aurum enim liquidum in rictum oris
effusum est/ ut eius animus arserat auri cupiditate et corpus
mortuum auro saturaretur. Huic autem in presidatum sy
rie successit. Cassius/ qui in omnibus antipatris consilio utebe
tur. etc. 13. p. de causa dissidii cesaris et pompei et eorum in

P Ost decennium parati orbi. ytalia bello pro
bis/ subtracto in pthia crasso. et deffunc
ta iulia. Iulii filia. nupta pompeio/ que
patris ac mariti fouebat concordiam et
pompeio suspecte facte sunt opes cesaris
et cesari pompeiana dignitas/ nec iste parem nec ille supe
riorem aspicere poterat. sic de principatu laborant quod
duos fortuna imperii tanti non capiat/ Igitur lentulo mar
celloque consulibus/ rupta prima iurationis fide/ de successione
cesaris senatus. primo per senatum pompeius agitabat/ et
postulanti sibi. iniuria decerni alterum consulatum. ac rursus ut
more maiorum absque legionibus ueniret et peteret. illeque
flagitaret decreta. absens se non dimissurum exercitum pro
tinus condictum est a marcho cello consule/ a bibullo/ a pompeio a
cathone/ et qui in hostem decernitur ad legiones quoque apud ?
nuceriam comorantes cum auctoritate marcelli consulis pompeius
mittitur. His cesar agitatus statuit/ armorum premia ar
mis tueri. numquam enim romanos officiales dilexit. sed nec
ab eis dilectus est/ quia de stirpe erat enee. a qua regnum
erat sublatum. huiusmodi ciuilis belli. prima arena fuit y
talia/ cuius arces pompeius leuibus presidiis insidebat. sed cunc
ta leniter primo cesaris impetu oppressa sunt. prima arimi
ni signa cecinere. tunc pulsus est etruria libone umbria
thermus. escolo lentulus consimo domicius/ et peractum sine san
guine bellum. si pompeium opprimere. brondusii potuisset. sed
ille per obsessi portus claustra euasit/ ridiculum erat in spe
cie principem patrum/ pacis bellique moderatorem per triumpha
tum a se mare/ latere/ et pene inermi naue uehi. nec

post pompeius ytalia quam senatus uniuersus fugit ab ur
be. Cesar autem ingressus urbem pene uacuam se ipsum
consulem facit et erarium quia tardius aperiebant
rent iussit effringi. et vii. cxxxviii. auri ponde
ra tullit. argenti viii. milia misit. ipse donaria le
gionibus. etc. 14. p. de prouidencia cesaris circa iudeam

C Esar romana potitus/ solutum aristobolum
cum duabus cohortibus in siria misit fa
tile per hunc ratus iudeam sibi subiici. sed
a studiosis pompei. aristobolus ueneno
extinctus est. Cuiusque corpus eius melle
conditum prohibita sepultura/ donec iussu anthonii
in regalibus monumentis sepultus est. Conceditur et fi
lius eius alexander anthiochie. a scipione. securi percus
sus. secundum pompei litteras/ accusatione per tribunali prius habita
super his que in romanos commiserat. Cola autem superstes
cum sororibus antigonus/ ad quendam ptolomeum ma
nei filium qui sub libano morabatur confugit. acce
pit autem uero ptholomeus minorem sororem eius alexandram
in coniugem. ex qua habuit natum. abiline. lisaniam tet
tetrarcham. 15. p. de prudencia cesaris contra uictualia

H Ygato. et paranda occidentali plaga.
pompeio/ maluit cesar ordinare prouincias
quam insequi hostem. sardiniam et siciliam
annone pignora per legatos habuit. nichil
hostile erat in gallia. sed ad yspaniensis
pompei exercitum transiens massilia. portas clausit
misera dum pacem cupit. metu belli in bellum incidit. sed
quia tutus muris erat uinci eam sibi iussit. abiungi
grecula ciuitas non ad uallum irrumpere et incendere
machinas ausa. et congressa nauibus. sed brutus cui man
datum erat bellum uictos terra marique perdomuit. et
mox dedentibus se omnia ablata preterquam potiore omnibus
habebant. Anceps. variumque et incruentum in yspa
nia bellum cum legatis pompei. petreio et affranio
quos ylerde castra habentes apud sicoris obsidere et
opido intercludere aggreditur iter. In undacio uerni
fluminis commeatibus prohibetur. sic fame castra tempta
ta sunt. Ipse quoque obsessor qui obsidebatur. sed ubi pax
fluminis reddidit perspicacibus campum ac aperuit. Iterum
ferox instat et sedentes ad celtiberiam consequitur
agere. et uallo et per hoc siti ad deditionem compulit. Sic
citerior hyspania recepta est nec ulterior moram fecit.
Nam ultro cedente. uarone. gades. oceanus. felicita
tem cesaris sequebatur. 16. p. de aduersis ce

A Liquid aduersus saris in illirico et affrica
sariem cesare fortuna temptauit. ut ampli
us adiuersus prospera radiaret quippe cum fau
ces adriatici maris iussi occupare. dolla
bella. et anthonius. ylirico. littore castra.
posuissent iam maria tenente pompeio. repente lega
tus eius octauius ingentibus copiis classicorum circumuenit u
trumque et deditionem fame extorsit. antonio. milesque alia
silio in auxilium anthonii rates capte sunt. una quoque opi
terginos ferebat. in uadis hesit et incorandum poste
ris exemplum reliquit. Nam tella circumfusus exercitus tota sub
stinuit et cum exitum uirtus non haberet ne in deditionem
uenirent ortante tribuno. uulteio mutuis se ictibus con
derunt. In affrica quoque par uirtus et calamitas curio
nis fuit qui ad recipiendam prouinciam missus et pulso
varone. iam superbus. subiti. Iube regis aduentum equi
tatum quoque maurorum substinere non potuit patebat uicto
fuga. sed pudor suasit ut amissum sua temeritate
exercitum mortem sequeretur etc.
17. p. de cesaris et pompei bello secundo etc.

Apud epyrum macedoniam et achaiam pompeio duce senatus exercitum parat. ibi eo tempore quo renouandi erant consules remoto a consulatu consulatu lentulo pompeium magnum ducem romanorum fauore omnium creauit. Interea multa auxilia venere pompeio. de iotarus rex galatie. ariobarsanes rex capadocie. tharcon principes alicie. philimenes. rex paphlagonie. nichomedes rex bithinie herodes rex albanorum. atrathes. rex yberorum. athalus rex asie. aristarcha. rex colonum arabie et tyrie. Tygranes rex armenie. pharnax rex ponti. sed et ptolomeus eo fuere. tum propter amicitiam senum uirtutem tempore mest datum belli. tum quia cum cesare nouerant filium transsi. nec dubitatum cum ulterum partis rectorem si uincerent cesar. Hoc cum cesar audisset/agmine properato per epyrum in thesaliam. transsit cum ferocissimis gallis atque germanis/ nunc romani uniuersas nundi fere partes/romano sanguine conquisitas/congregauere ad romanum sanguinem effundendum/non iam ciuile uel sociale/sed uniuersale geritur bellum/numquam maiores copie aut sub melioribus ducibus conuenere. Hinc xi. legiones. inde .ixm. flos omnis et robur ytalici sanguinis preter auxilia. Si mora quas plus .iiij. transsiere anni si locum et spatium inconmittitur cepit in ytalia / inde se in galliam yspaniamque deflexit reuersum ab occiduo in epyro totis uiribus thesaliaque consedit/ hinc in egyptum subito transsilivit. Inde respexit asiam. affrice incubuit. postremo in ytalia regirauit. sed non omnia partium cum bello finita. Cesar quoque ordinatis a tergo omnibus. licet tempus media prohiberet tempestate ad bellum nauigauit. postisque ad oricum castris cum pars exercitus ob inopiam nauium. cum anthonio relicta brondusii/moram faceret adeo impatiens erat ut ad eos accersiendos ardente uentis mari. nocte speculatorio nauigio. solus irrepere tentauit. exstat autem ad trepidum gubernatorem. uox ipsius quid times. cesarem uehis. Contractis deinde in unum copiis. positisque castris diuisa erant ducum consilia. Cesar pro natura ferox et confidentia rei cupidus ostentare aciem prouocare lacesseri/ nunc obsidione castrorum. que xvi. uallo obduxerat. sed hiis quid obcenit obsidio qui patente undique mari omnibus copiis hundaret. Nunc ex pugnatione dirrachii irrita quippe que situs inexpugnabilem facit/ad hec assiduis in eruptionem hostium prelijs/ dum tempora egregia uirtus sceue centurionis eminuit/ cuius in scuto .120. tella sederunt/ Iam uero urbium direptione sociarum cum oricum et gomphos et alia castella et thesalie uastaret. pompeius aduersus hoc nectere moras/tergiuersari. simul ut hostem inclusum inopia circumuentum tereret/ utique ardentissimi ducis consenescerent. consenesceret impetus. nec diu tamen profuit ducis salubre consilium/ miles obsessorum moram. principes ambitum ducis increpabunt. Sic precipitantibus. fatis thesalicas ac philippicis campis/bella suscepta sunt. Pompeius. lxxxviij. cohortes ordine triplici collocauit. fuerunt que in eius exercitu peditum .lxm. equitum in sinistro cornu .vic. in dextro. .iiijc. et c. cesar. lxxx. cohortes sic ordine triplici disposuit. huius peditum pauciores. xxx. equitum uero .m. Primo bello. cesar uictus euasit/ quia nocte eum pompeius insequi noluit. et ait cesar pompeium nescire uincere

nec se nisi pro ea die uinci potuisse/ sedo numquam acer exercitus cesaris fuit. cum autem pompeius equitatu adeo habundaret. ut facile sibi circumuenire cesarem uidetur. circumuentus est ipse. nam cum diu equo marte contendunt iussuque pompei fusus a cornu sese extripuisset equitatus/ repente hinc signo dato germanorum cohortes tantum in effusos equites fecere impetum ut illi esse pedites. hij venire in equis uiderentur. Hanc stragem leuis armature ruina concitata est/ tum terrore lacius dato turbatis inuicem copiis/ reliqua strages quasi una manu facta est/ nec ulla res magis exitio fuit quam ipsa exercitus magnitudo/ multum fuit eo prelio cesar media inter imperatorem et militem. vnaque eius uox cruenta sed docta et ad uictoriam efficax/ miles faciem feri. Alia ad iactationem composita/ per curribus cum ipse sequeretur/ Vniuersus tandem exercitus pompei in fugam uersus est. Pompeius autem equo per thesaliam uictam fugiens/ cum una nauicula applicuit/ pulsus sinedris in deserto aliene scopulo fugam. in parthos affricam uel egyptum agitabat. Demumque ut in pelusio littore per cyprum transsiens descendit/ iussu ptholomei adolescentis uilissimi regis consilio quoque spadonum et ne quid malis desit. septimii desertoris sui gladio trucidatur/ sub oculis uxoris cornelie ac filiorum/ qui etiam nauicula prosequebantur/ paulo enim febricitauit neapoli/ de quo. seneca ad marciam/ si pompeium decus et firmamentum imperij neapoli ualitudo abstulisset/ indubitatus populi romani princeps excessisset/ at nunc exigui temporis adiectio/ illum fastigio depulit/ uidit legiones in conspectu suo cesas uidit carnificem etc. .Cm. .Ad.i de cleopatra et ei contrapaneis

eius par. pc de bello cesaris in egypto et qualiter cleopatra regnum egypti cleopatre concessit etc.

Quis non credet cum pompeio genus inuitum/ ij extincta undique bella. sed thesalia incendij recaluerunt cineres. Cesar enim fugato pompeio syriam peragratus est. Rex autem egypti ei per fedem amicitie caput pompei cum anullo transmisit. Ille uero super generis morte/ pias lacrimas dedit. vltionem uero tantanti uiri. querere fortunam/ tam non cessit deffuit. Cleopatra enim regis soror/ affusa cesaris genibus/ partem regni querit. adesset puelle forma/ odium ex tanti regis et precedem egit pompei/ non propter cesare. haud dubium id ipsum ausurus sit expediret esset cesare. Hac igitur iussit cesar in partem regni restitui / mox uero pactis insidiis ab hiis qui pompeium percusserant in regia. sed exigua manu ingentis exercitus molem sustinuit/ ac primum proximorum hedificiorum ac nauium incendio. hostium tela submouit/ inde in pene insulam. pharon subitus euasit. loco pulsus mari nunca felicitate submersa nauicula/ad proximam classem. p. cc. passus una manu. in alia litteras tenens et enatauit relicto in fluctibus paludamento tamen. uel consilio et illud in gruentibus hostium telis saxisque peteret. petentibus tamen alexandrinis. ptholomeus regno restituitur qui mox cesari rebellauit. confestimque marino bello. uictus ptholomeus in scapham descendit ut fugeret. sed multis pre eum dissilientibus submersus ac necatus est/ eius corpus deuolutum auree lorice inditio cognitum est. Cesar autem regnum egipti cleopatre concessit etc. .2a. p. de bello cesaris

In asia quoque nouus. res in emathia rumotis rex a ponto emersit. rex enim pharnaces romanorum consilis discordia/ infesto in capadocia tendebat agmine. sed huic cesar aggressus uno ut sic dicam nec toto prelio attriuit more fulminis/ quod uno eodemque momento uenit percutit et abscedit/ nec uana fuit de se iactatio cesaris/ ante uictum fore hostem quam uisum. etc. .3a. p. qualiter antipater a cesare procuratorem iudee factus est

Mortuo pompeio · antipater qui cum eo steterat in
clientellam cesaris transiit · misit autem
cesar mitridatem pergamenum ad expugnan-
dum pelusium et cum eo ut colam liban
ptolomeum et antipatrum cum . . . inde
orum ubi uicta antipatris multum eminuit. Nam et in
murum primus transcendit et mephitas ad obsequendum cesa-
ri sua prudencia inclinauit et in prelio cum ceteris e-
gyptiis · toto corpore uulneratus contra spem liberatus est. Unde
cesar iusto testimonio mitridatis et commendacione marci
anthonii · romana ciuitate eum honorauit · et re-
uerencia ircham in pontificatu confirmauit · et cum ambos
criminaretur anthigonus quia eorum consiliis pater eius atque
frater interissent · Antipater proiecta ueste multitudi-
nem uulnerum ostendens non inquit opus esse uerbis cicatrices
clamant me fidelem fuisse romanis · post pompeio · nunc
cesari · Unde a cesare procurator iudee factus est · regnum
quod gessit yrcano · ita tamen quod rex minime uocaretur et
sextum cognatum suum presidem fecit syrie · Antipater
uero regalibus intentus obsequiis faselum maiorem fi-
lium ierosolimis sub se procuratore statuit et herodem
galilee prefecit qui eam adeo pacatam reddidit in-
fecto ezechia principe latronum cum sociis ut principem pre
galilee cantaretur · erat autem quid dicerent yrcano quod
antipatri et filiis eius relicto tradidit solum nomen
regis haberent · Ideo yrcanus herodem accersit qui se-
cum tulit sexti epistolam · ut a pena et crimine liberaretur
nec multo post fit herodes princeps milicie sexti undi-
tasque quod in yrcanum insi pater et frater eius fugissent impetu.

capitulum Lxxxviii · de prelio cesaris in affrica

Sic acta sunt cum exteris bella · Sed in affri-
ca cum ciuibus multo atrocius quam in phar-
salia. Huc reliquias partium naufragium quo-
dam feruore estus expulerat · nec reli-
quias diceres sed integrum bellum · sparse magis
quam oppresse uires erant · auxerat sacrum imperatoris cla-
des · nec deerat ducum successio · ample enim sonabant in pom-
peianis nominis loco · Catho et scipio · accessit copiis mauri-
tanie rex iuba · inde inter farsaliam et tapsum nisi quod am-
plior et carior cesarianorum impetus fuit · indignati cum post pom-
peium creuisse bellum. Demum quod sibi numquam contigerat ante du-
cis imperium signa sponte cecinere · strages a iuba cepit · in
elephanti bellorum rudes et nuper a silua conducti · et conster-
nati · subito clamore et exercitus in fugam conuersi sunt · iam
scipio naue fugiebat · sed assecutus eum hostibus gladium
per uiscera exegit · et ubi esset requirenti · respondit eiudam · bene
se habet imperator · Iuba cum se recepisset in regia magnifi-
ce epulatus petricio comite fuge super mensas et pocu-
la inter se iaciendum se prebuit · Catho non interfuit bello · po-
sitisque apud bagradam castris · utica uelut altera clau-
stra affrice seruabat · sed accepta parcium · post quod filium com-
tesque ab amplexu dimisit · nocte ad lucernam · lecto plato-
nis libro qui in mortalitatem anime docet · paululum quieuit ·
et circa primam uigiliam stricto gladio pectus detectum
percussit semel et iterum post abdita adhibita quoque fo-
menta cum abcessissent · resedit et manus in ipso uulnere
reliquit ·:· capitulum Lxxxix · de bello cesaris in yspania · xxx

Quanto affrica thesaliam · tanto affricam
superauit · yspania · plurimum fauoris frater-
nitas ducum · et plurimo · ii · stare pompeios
nunquam atrocius nec tam ancipiti marte concur-
sum est · primum in ipso hostio occeani · uarus
dedaque legati conflixere · arcius fuit cum ipso mari · quam inter se
nauibus bellum · Siquidem uelut furore ciuium castigasset

occeanus utramque classem naufragio cecidit · Maior circa
obsidiones urbium utrique discursum est quod inter hos
illos ne duces misere sociatatis · re · penas luebant ·
omnium postremo circa mundam · ibi anceps certeque bellum
ut plane uidetur nescio quod deliberare fortuna · sed et an-
ancem contra fortunam more · Cesar mestior fuit · sine pro-
porum suspectum huius comparacionem · uel eadem timens post
quam idem esse cepat · quod pompeius postremo illud in-
usitatum cesaris oculis nephas · post xiv · annos proba-
ta ueteranorum manus retrogradum dedit quod si nondum
fugerat apparebat pudore magis quam uirtute resistere
Itaque cesar alligato equo similis furenti · prima curte dubi-
os confirmat · per totum denique oculis manibus clamo-
re uolitat · Dicitur in illa perturbacione de extremis cogitasse
sermonem · et ita manifesto gestu fecisse quasi occupare mortem
manu uellet · nisi quod cohortes hostium per transuersam
aciem acte · quas labienus periclitantibus castris subsidio
miserat · speciem fuge prebuissent · Hoc autem credidit
aut dux callidus mortem sibi accepit et quasi in fugientes
uectus · simul et suorum animos erexit · et hostem perculit · quam
ta fuit hostium · ira rabiesque uictoribus · hunc extra · cum
enim profugi se in munde recepissent et cesar obsideri sta-
tim uictos imparasset · ex congestis cadaueribus ager effec-
tus est · que pilis iaculisque confixa inter se tenebantur
fedum et inter barbaros · De yspaniis uero pompeii
liberis · gneum bello et profugum de fila et in uia pete-
tem · cesonius apud lauronem opidum · consequutus pu-
gnantem interfecit · Sextum fortuna in celtiberia interim
abscondit · aliisque post cesarem bellum seruauit · Igitur eu
cesar uictoriosus · superuenisset usque ad herculis templum
ubi alexandri magni · ymaginem conspexit ignauiam suam re-
darguit · quia nichil a se memorabile actum esset in etate qua
alexander mundum sibi subiecerat · acta ad maio-
ra uidit per sompnium se matri stuprum intulisse ·
coniectores sompnii ad amplissimam spem impii to-
cius orbis concitauerunt · mirum eius terram nisi potentes quod
sibi perfecte subiici deberet · Demque romam reuersus · mo-
narchiam sibi presumpsit · ac dicta urbe · anno · Roy · po-
pulus uero romanus · perfectis triumphis non ingratus il-
li fuit · In unum enim principem omnes sunt congesti ho-
nores · circa templa ymagines in teatro distincta radi-
is corona suggestus in curia · fastigium in domo · men-
sis in celo · ad hoc pater ipse patrie perpetuusque dictator
appellatus est · Nouissime dubium an ipso uolente obla-
ta pro rostris · ab anthonio consule · regalis insignia uel pa-
toris quod regis forte nomen sortitus · ne sede eaue meo-
riam · exactorum regum · populus abhorrens · plagam aucto-
rem imperando · quod regendo iudicatur habere ·:· capitulum xc · de iulio
cesare et ei gestis eius prima parte de eius forma et moribus ac morte

Iulius itaque imperator fuit primus · a quo omnes
imperatores cesares dicti sunt · Ipse uero
cesar dictus est · quod natus sit ceso matris
utero · hic fuisse dicitur excelsa statura · Colo-
re candido membris · Ore paulo plenio-
re nigris uegetisque oculis · ualitudine prospera · Iulius
eloquencia fuit mirabilis · commentaria scripsit ualde · ut
aut tercio · eo nullus celerius scripsit · uelocius legit · ube-
rius dictauit · xi dies · horas · vi · et xi partes hore · quas
tamen quidam aiunt superflua anno apposuit · ut annus con-
ueniret cursui solis et quintilem uocauit iulium · augustus
uero sextilem · augustum de quibus · c · lxx · pro nuo · Vini par-
cissimus fuit et circa uictum indifferenter · ita ut appositum ce-
teris aliis spernentibus solus apprehenderet · ne hospitem uel
rusticitatis uel auaricie arguere uideretur · In equitando et
in armis peritissimus · et climatum anime solus sepe restituit · la

borum ultra fidem pariens fuit. milites a se missos
sepe p(re)uenit / non mi(nus) equo sepius an pedibus an iter
ca(pi)te detecto. siue sol siue ymber ess(et). In re blan
diori (ter)mino milites co(m)militones uocans eos aureis
argenteis(que) armis armabat / semel opido gayo co(m)mi
tanti se / subito(que) corepto p(er) silvestre iter / in diuerso
loco cessit. et ipse humi ac subdiuo iacuit. factus im
pator tandem in solennia ages / in (con)ferendis honori
bus. qui more tyrannico romani p(o)p(u)li adimbes libertate /
ac senatui no(n) assurges / urbem potestissime reges ua
cando et res dig(ni)tates / sibi retinebat / ita ut dictum
sit / omnia cesar erat. Adeo mortuus est (con)spiranti
bus (con)tra eum. bruto et cassio et aliis plurimis. 1. 260.
anno uite sue. 56 / a condita urbe. 710. s(ecundu)m orosium
Centesimo aut(em) die an(te) morte eius. fulme(n). aut(em) stat
uam eius cecidit. / z. c. l(itte)ram de eius no(m)i(n)e abrasit
nocte p(re)cedente obitus eius. fenestre thalami tanto
impetu apte sunt / ut de stratis exiliens ruituram
domum extimauit. Sequenti die cum in capitoliu(m)
iss(et) et de bello p(ar)thico cogitar(et) / in curulibus. sedente(m)
senatus inuasit. Aduertens aut(em) cesar / se undiq(ue)
strictis pugionibus peti. toga caput obuoluit. simul
(et) sinistra manu sinum ad yma crura dedux(it) q(uo)
honestius caderet. ad p(ri)mum ictum tam(en) gemitu(m) sine uoce e
didit. uulneribus aut(em). 23. (con)fossus interijt / Inuente sunt
aut(em) l(itte)re in manu eius p(re)tangentes de (con)iuracione quas
si legiss(et) uitass(et) p(er)iculum. / Romanus aut(em) p(o)p(u)l(u)s dolore
stimulatus / capitoliu(m) cum auctoribus sceleris in(cen)dere
uoluit. Interfectoru(m) aut(em) eius nemo ferme p(ost) trienniu(m)
uixit / n(ec) sua morte defunctus est. In foro quoq(ue) co
lu(m)pna lapidea. p(re)pe. xx. pedu(m) erecta est sup(er) que
tumulatus est et Iulia dicta est / nu(n)c acus uocat(ur)

2a p(ar)s de bello octauiani et anthonij

L(iberatus) cesare et pompeio romanus
p(o)p(u)l(u)s in statu(m) reddisse uidebatur p(ri)stine
libertatis (quam) reddiderat / n(on) aut(em) pompeius
liberos aut cesar reliquiss(et). heredes. ul(tra)
q(uam) utrumq(ue) p(er)nitiosos uitiosus fuit sino
collega quodam / mox emulus imperij sicuis et turbo
sequentis seculi sup(er)fuiss(et) / Anthonius. p(ro) consulatu(m) motu
um ca(usa) / test(ibus) s(uper)cesaris fuit / et 2us heres. p(ro)positu(m) sibi
octauianu(m). sicut dux (con)tra adoptiones acerrimi iuuenis
duellu(m) suscepit / Uides eum p(ri)mum annu(m). xviii. sese
ex (con)silia cesaree dig(ni)tatis fui(sse) lascerans he
reditatem insectans p(ro)bris / Demu(m) ad opprimendum
Iuuenem / palam molitur et iam pato exercitu in ci
salpina galia / resistentem motibus suis decium bru
tum obsidebat sedebat in mutina / et eo usq(ue) coegit
ut se ipsos multi necarent. 20. militu(m) romanoru(m)
a(n)gulo p(er)uanit milicie / 30. m(ilia) suoru(m) dominis suis re
stituit. 600. quoru(m) d(omi)ni non inueniebantur patibulis
affixit / Octauianus aut(em) no(m)i(n)is maiestate qua iam
induerat reuocatis ad arma. ueteranis / p(ar)ata (con)s
crederet cum fr(atr)e suo. (con)sulem agreditur fauentis si
bi senatu / quia de eius (con)iuencia. cesar occisus fue
rat / et cu(m) eo (con)sules yrcius et pansa. quoru(m). p(r)im(u)s. ex
cepta insidijs inter suoru(m) clades uulneratus. et p(au)c(o)s
dies aliq(uo)t mortuus est. yrcius auxiliu(m) college fe
res magnas anthonij copias uastauit. pugna.
septi magne utriq(ue) fuere. strages / hyrcius occisus
uicta et fugatus anthonius. / Cesar uictor obsidione
mutine liberat brutu(m) / qui de (con)iuracione occisi iulij
(con)fessus p(re)tes p(ro)uinc(ias). fudit (con)sulu(m) occisoru(m). utriq(ue) exerc(itus)
ta cesari paruit. Deni(que) aut(em) brutus in galia. a seq(ua)
nis captus et occisus e(st). Cesar aut(em) cum tu(n)c man.

pulcher apparuit. Nam cruentus et saucius aquilam a
moriam te / signifero traditam suis humeris in castra
retulit ibi (se) eius occubuit. 3a p(ar)s de alio bello (con)tra

A Nthonij pessimu(m) ingeniu(m) fuluia uxor
cincta uirilis milicie gladio agittabat /
Uin cum octauius agros diuisos ueteru
nis in castris stipendiu(m) dediss(et). a mili
cie. Anthonius depulsis agris colonos
incitado iter(um) in arma iecit. huic uero iam non p(r)iuatus
s(ed) toga senatus inerba senatus indicatu(m) hostem / oc
tauius aggressus est et intra perusij. muros redegit
et fame ad extrema dedicionis (con)pulit. 4a p(ar)s triu(m) uira

Uin sol(us) grauis tus octauiani anthonij et lepidi
re publica eet / anthonius qui ignis insedi
o illi accessit / lepidus. Iungitur et eis in
cruentus iur octauius et anthonij accepit
filiam (con)iugem. s(ed) omni diuisa uota le
pidus dimiciare est cupidus. / Anthonius ultoris. de hijs qui
eum hostem iudicaue(ran)t / octauius p(er)ne inducte / inter pe
rusinu(m) et bononiam iugum manus et exercitus (con)salutati
proscripti fuere oppressa re. pu(blica). 130. p(at)res / rome capita
cesoru(m) p(ro)pone in rostris iam insititutu(m) erat / urbes la
crimas tenere non potuit / cum recisum cyceronis ca
put uideret n(on) alit(er) ad cum uidebat q(uo) solebat ad au
diendum recurritur / hic scelera anthonij lepidi ta
bulis. quoru(m) p(r)imus luciu(m) cesare(m) auunculum suum. se
cundus uero luciu(m) paulum fr(atr)em suu(m) p(ro)scripsere. Cesar
octauius preuissoribus p(at)res (con)fectus fuit. / 5a p. de bello oc
tauiani cesaris cu(m) bruto et cassio.

O Caso iulio cum pro uindicta re. pu(blica). im
neret clades displicuit iulio cu(m) (con)sulis
abolicione decreta / ne in p(ublic)a doloris oc
culos ferret in p(ro)uincias quas iulius de
derat illis / macedoniam atq(ue) syriam.
transmittitur. Sic uindicta dilata est non sublata
Cassius cum iss(et) in syriam / et colliges exercitu(m) (con)tra octauiu(m)
et anthoniu(m). 700. talenta a iudeis exigebat. hero
des aut(em) centu(m) talenta de galilea ei tulit et amici
ciam eius p(ro)meruit (et) cum hoc medio / malicus quida(m)
pontificatum iudeoru(m) appetes / p(ri)mo antipatru(m) ueneno ex
tinxit. s(ed) herodes auxilio cassij eum trucidauit / in (con)
uiuio. ad q(uo)d simul cu(m) yrcano eum inuitauerat. Dein
in firmato herode. apud damascum / felix fr(ater) malicij (con)tra
phaselum arma sumpsit. fultus yrcani auxilio. liberatus
aut(em) herodes yrcanu(m) agredi temptabat. s(ed) accepta
eius nepte mariane uxore / eius amore proselitus factus e(st).
ad concordiam redire. Ordinata aut(em) ut potuit inter
iuros. re. pu(blica). relicto ad urbis p(re)sidiu(m) lepido. / Cesar
cum antonio. in brutu(m) cassiu(m)q(ue) sub cingitur. illi co
patis ingentibus copijs in loco qui fatalis pompeio fuit
sumunt arma / dureps fuit et par utriq(ue) discrimine / et p(ri)mo
capta uisa sunt cesaris castra. / s(ed) fortuna uirtute pote
cior p(er) errorem illi dedit uictoriam / Cassius enim inclina
to cornu suo. cu(m) captis cesaris castris rapidissimo impetu
recipientes se equites uideret arbitratus est fuge re
cepit q(ue) se in tumulum. inde puluere et strepitu / et iam
nocte uicina exinctibus geste rei sensum. cu(m) etiam spe
culatoru(m) missus id tardius inuicaret / transactu(m) de p(ar)tibus
ratus uni de p(ro)xi(m)is aufferendu(m) p(re)buit caput / brutus cu(m).
in cassio suum animu(m) p(er)didisset. nequid ex (con)stituti fide
defficeret ita enim sup(er) ce bello (con)uenerat uni militum
confodiendu(m) p(re)buit latus. 6a p de bello cesaris cu(m) pompeio filio pompeij

H Inc pompeius (con)tractis infelicis yspanie bel
li reliquijs cu(m) in sup(er) ergastula armass(et).
sardiniam siciliam(que) hispaniam classe inc.

mari insederat. sed mole immensis onustis e. ut rebus perditis in asiam fugeret ibi hostium arbitrio moriturus et pene ccc l. navium dux cum .6. septene aufugit.

7a ps. de bello ventidii contra parthos

Parthi cassio et bruto fuere auxilio et illis subtractis inita cum labieno societate qui cassii partium fuit syriam et asiam vastavere. Octavianus autem et anthonius sic diviserunt imperium. ut primus ytaliam galliam et hyspaniam, secundus vero asiam obtineret. Misit autem anthonius ventidium contra parthorum exercitum qui hinc pacoro filio herodis regis illum fudit. Rediens vero pacoro magna mole ventidium aggreditur. Ille vero simulato timore diu se continuit et insultare parthos patienter tulit. Postremo in letos ac securos partem legionum misit et incredibili felicitate. labieni copias ipsumque parthorum pacorum et omnem pene equitatum inter orontem et eufratem late tendit nullo bello. parthi maius vulnus acceperunt. mox circumlato pacori capite per urbes que defecerant. syria sine bello recepta est.

8a p. de amicicia anthonii et herodis

Anthonio pene familiaris antipater fuit. Herodes autem ycdatis muneribus sibi eius amicus effectus est et dum criminarentur eum cum phaselo iudeorum optima optimates quod rex sui nominis iure teneret. et nomen tamen super esset yrcano. herodes autem muneribus placavit anthonium ad memoriam revocans antiquam cum eo patris familiaritatem. Cum autem denuo in anthiochia .a.c. viris accusaretur attestante etiam yrcano. percunctabatur yrcanum anthonius. qui rebus gerendis essent aptissimi. Ille vero herodem et fratres ceteris pretulit exhilaratus anthonius. de procuratoribus eos tetrarchas iudee constituit. Abeunte vero anthonio romam. lisanias ad pacorum ducem parthorum descendens autem eius memoratam debellatorem pollicitus est. talenta mille. et virgines .400. ut anthigonum in regnum reduceret. Ideo acceptis multis milibus parthorum anthigonus ierosolimam expugnabat. cum vero urbem intrasset et de pace tractaretur. antigonus in dolo arbitrum petit pacorum et cum assentiret antigonus et phaselus herodes ire noluit. In via autem yrcanus et phaselus a parthis comprehensi. antigono verberandi traduntur. quod audiens herodes nocte ad ydumeos cum tribulis suis fugit premissis uxoribus atque filiis ipse vero subsequens impetum persequentium substinebat. Graviores autem parthis iudeos expertus est cum quibus .60. a civitate dimicavit stadio. et ob inopinabilem victoriam herodion munitissimum castrum ibi erexit. pertransiit autem in petra civitate arabie. Antigonus autem yrcani auriculas dentibus truncavit ne quod mutatis rebus ministrare posset. a phaselo autem preventus est qui cum manus liberas non haberet ad saxum fracto capite expiravit. d. se equanimiter moritur ultor superesset herodes. yrcanus autem ad parthos missus ludibrio diu fuit. herodes accepta morte fratris romam vadit factum anthonio exponit. qui miratus et miseratus casum senatui persuasit ut herodem iudee regem declararet et coronatus est. octaviano et anthonio hinc inde astantibus et missi sunt cum herode duo principes ventidius et sillo qui eum in regno collocarent. sed sillonem antigonus precio corrupit ut tardius quod agendum erat et segnius cum tandem romanus ierosolimam obsideret tum propter yemis asperitatem tum propter victus inopiam in ydumeam et galileam se reducunt nec tamen herodes ociosus erat. sed latronum multitudinem persequens in speluncis suffocabat. Postea circa athenas anthonius commoratus iam cum cleopatre amore tenebatur audita ab herode super hoc querela cum commisit solium cum valida manu. qui .6. mense civitatem intrans nulli parcebat etati et anthigonum ad anthonium misit. a quo securi percussus est et confirmatus est in regno herodes pene coronatus est. anno mundi. sic quadraginta annis regnavit cum antigono qui ex machabeis ultimus regnavit. secundum iosephum xxi. libro antiquitatum. yrcanus autem in iudea rediens in pristinum statum restitutus est excepto quod non ministrabat.

9a ps. de

Postquam ante bello anthonii cum parthis minus perfecisset sed cum parthis dum titulos cupidie. araxe et eufratem sub personis imaginibus suis legi conspiciat. nulla tamen nec imaginaria quadam subito relicta syria in parthos impetum facit gens preter armorum fiduciam. calliditate. huius morem simulabat. ille cos quasi victor usque ad campos insequitur at ex improviso manus valida infestos et sub vespere velut imbre erupit et missis undique sagittis duas operuerunt legiones. postero die cuncti perissent nisi unus ex clade cassiana parthico habitu advenisset et pacium docuisset. igitur retro redeuntes montana petunt ac cum venissent parthi. et tel' in modum grandis reliquas copias absumerent. quadam sorte procubuerunt in genua milites et clavis super capita scutis, celorum speciem prebuerunt, tunc parthus arcum prohibuit. deinde cum se romani extulissent adeo res miraculo fuit ut unus ex barbaris miserit voce. Ite et bene valete romani merito vos victores fama gentium loquitur qui parthorum tella fertis non fuit. postea minor clades ex pestilencia. satis affuit armenie silve in capadocia inves. ex xvi. legionibus vix pars tertia reddita et tamen ferocior factus est anthonius quasi vicisset qui vix evaserat.

10. ps. de 3o bello cesaris et anthonii

Anthonius cum esset lascivus pene perdit bellum quasi bene gestis rebus repudiata octaviani sorore se refinebat in sinu cleopatre. mulier vero egyptia ab ebrio imperatore libidinis precium romanum petit imperium. Ille promittit quasi in ferior parthis esset romanus. Ad primam autem novorum motuum famam de brondusia transfretat. octavianus cum .ccc. navibus. quibus atriremibus. in senos non amplius ordines venerat. Velit autem anthonius cum navibus non paucioribus. cc. sed numerus magnitudo pensabat. quippe a senis in novenos remorum ordinibus turribusque tabulatisque erectis. castellorum et urbium speciem non sine gemitu maris et labore ventorum ferebantur quibus ipsa moles exitio fuit. Cesaris vero naves abiliores in omnia quod tempus poscebat ad impetus et recursus atque reflexus. Ut vero apud cyprum cepit cesar anthonii iactis ignibus exturbare stolum, primam fugam regina iniit cum puppi aurea veloque purpureo et mox anthonius sequitur anceps fuit bellum ab hora quinta in nonam. Sed mox instat vestigiis cesar. Is ut attigit litus, Anthonius sibi mortem asciuit, cleopatra vero ad pedes cesaris provoluta oculos ducis frustra temptavit nec illa de vita quod offerebatur sed pro parte regni laborabat ut vero desperavit maxime ut solebat in dicta cultus in tumulo anthonii preciosis referto unguentis iuxta eum se locavit ad motis advenas serpentibus quos typsanas vocat sic morte quasi sompno extincta est. Hic finis armorum civilium. inde urbem cum triplici triumpho. ingressus est, Iani. Ianuas clausit reliqua adversus exteras naciones que ab imposito iugo resilierunt.

Vndecima p. de tulio et dictis eius.

Cicero qui et marcus tulius sub cesare in ga
lia militauit. aug. xii de ci. dei. cice
ro sic potuit breuiter diffinire, a(n)i(m)ens
est inquit quodam soluta et libera secre
ta ab omni concretione mortali omnia sen
tiens et mouens ipsaque predita motu sempiterno. Ro. li.
primo q. Iouini. cicero rogatus ab yrtio post repudium
terencie ut sororem suam duceret, non acquieuit. di.
se non posse et uxori et philosophie operam dare. Illa autem
quae que de sonitibus tulianis aufferat, nupsit salu
stio inimico eius. In li. primo de officiis. uirtutis omnis
laus in actione consistit, a qua tamen semper fit intermissio,
multeque dantur ad studia redditus. Item sicut dicit
mus que in terris gignuntur, ad usum hominum creata omnia
homines autem hominum causa generatos, ut ipsi inter se alii aliis
prodesse possint. Item existunt sepe iniurie quadam nimis
callida. sed maliciosa iuris interpretatione, ex quo illud sum
mum ius summa iniuria est. factum est iam tritum
prouerbium et potius. glo. super id. ecclesiastes. Noli esse
nimium iustus. Item quare suscipienda sint bella ut
sine iniuria in pace uiuatur. Itaque pacem que nihil
sit habitura insidiarum semper est consulendum. Le
totius iniusticie nulla capitalior quam eorum
qui maxime fallant id agunt ut boni uideantur. Item
ang. para ad periculum sua cupiditate, non communi utilitate
audacie primo nomine habet quam fortitudinis. Item for
tes et magnanimi sunt habendi. non qui faciunt sed qui
propulsant iniuriam. Item qui rei publice sunt prefuturi
sunt duo precepta teneant plat. ut sed utilitatem
ciuium sic tueantur, ut quicquid agunt ad eum refe
rant, obliti commodorum suorum, et ita totum corpus rei publice
procuret ne dum aliquam partem tueantur reliquas de
serant. Item amicicias que minus delectet magis con
sent sapientes sensim dissuere quam repente precidere. Item
forme corporali adhibenda est munditia non odiosa neque
exquisita nimis, sed tamen que fugiat inhumanam. Item
glouaris uestibus et mediocritas optima est. Item sit
uox loquentis dulcis, et non contenciosa non languens
nec canora. Videatque imprimis de quibus rebus loqua
tur. si de seriis grauitatem adhibeat. si de iocosis
leporem. Item ornanda est dignitas domo. non ex do
mo tota querenda nec domo dominus sed domino domus ho
nestanda est. ampla domus decori domino fit si
est in ea solitudo. maxime si sub alio domino solita
est frequentari. odiosum est enim cum a pretereuntibus
dicitur o domus antiqua. heu quam dispari domino domina
ris. Item turpe est in re seuera delicatum inferre
sermonem. Quemadmodum autem in oratione sic in uita omnia
apta sint. Sicut enim in organis musicis uitatur ne quod
in eis discrepet, multo magis ordinis omnis conuenien
tia in actionibus nostris adhibenda est, quia multo est
melior armonia quam sonorum accentus. Item sordidi sunt
qui mercantur ut statim uendant, nichil enim proficiunt
unt nisi ad modum mercantur. mercatura si te
nuis est sordida reputanda est. Item omnium ex qui
bus aliquid acquiritur. nichil est agricultura melius
nichil uberius nichil dulcius nichil homine libero dignius. Item
male se habet res cum quod uirtute effici debet id pecunia
tractatur. Item ipsum honestum decorumque per se nobis
placet, aliosque omnes sua sui commouet. Item tanta e(st)
iusticie uis, ut nec illi qui maleficio et scelere pas
cuntur sine ulla eius particula uiuere possint. nam
et princeps latronum nisi equaliter predam dispertiat
aut interficietur a sociis aut relinquetur. Item omnia

sita celeriter tamquam flosculi decidunt, nec scelerati
quicquam potest esse diuturnum. Item prima adolescentis commendatio
proficiscitur a modestia cum pietate in parentes, in suos be
niuolentia. Deinde etiam facile et optime pateret uenire
cognoscatur, si ad sapientes et claros uiros et bene consulen
tes rei publice se contulit et cum eis assiduus. Item detrahe
aliquid propter suum commodum magis est contra naturam quam mors. sic
enim si unumquodque corporis membrorum hoc habet ut posse pu
tare se ualere si proximi membri ualidam ualitudinem detraxis
set. debilitari et interire totum corpus necesse esset. Sic unusquisque
nostrum si ad se rapiat commoda aliorum societas hominum et
comitas euertatur necesse est. Item sicut quedam membra
amputantur si languere et tamquam spiritu carere ceperit,
ne noceant aliquibus partibus corporis. sic in figura ista
feritas et immanitas belue a communi humanitate segrega
da est. Item qui deliberant utrum id quod honestum uidetur
sequatur an scientes scelere se contaminet et si id quod de
liberant non peruenerit. In ipsa dubitatione facinus
dubitant conmittunt et iudicis. sed tamen debet amicicie ut
amici causam malit esse ueram et ut morandum litis tempus
quo ad leges permiserit accomodet. cum autem iuramento
sententia dicta sit dicenda. meminerit se deum testem adhibere.
Item tollendum est ex rebus contrahendis esse mendacium et
tam emptor quam uenditor si ad loquendum uenerit non
plus quam semel loquatur. Item ius iurandum est affirma
tio religiosa. quod quod deo teste promisit id tenendum est.
In li. de amicicia. Certa sit uis amicicie ex hoc intel
ligi potest quod ex infinita societate generis humani quam conci
liauit ipsa natura ipsa contracta res est, et adducta in angus
tum. ut omnis caritas inter duos uel inter paucos consi
liatur. Item quid dulcius quam ut habeas cum quo loqui
audeas sicut tecum. Item secundas res facit amicicia sple
didiores et aduersas partiens communicansque leuiores. Item
nulla est excusatio peccati si amici causa peccaueris. nam
amicicie conciliatrix uirtus opinio fuit difficile est ami
cicia fidem manere si a uirtute defeceris. Hec igitur lex in
amicicia sanciatur ut neque rogemus res turpes, nec
rogati faciamus. Item non michi minori cure est qualis
res publica post mortem meam futura sit quam qualis hodie
sit. Item multa que in causa nunquam faceremus, causa amicorum fa
cimus. que et enim in rebus nostris inhoneste pro amicis fi
unt honestissime pro ut precari pro amico indigno et aliquem
acerbius inuehi pro eo. Item quidam diffiniunt amiciciam
paribus officiis et uoluptatibus. sed hoc quidem est nimis ex
igue, et uiliter ad calculos uocare amiciciam, ut par sit
ratio acceptorum et datorum, diuitior enim et affluentior uidetur
esse amicicia non obseruare stricte ne plus reddat aut
ne quid in terram defluat, aut plus equo in amicicia conge
ratur. Item ueterrima quaque in amicicia sic ut uina uetustate
debet esse suauissima. Item caueamus ne uitio diligamus. ne
ue indignos. digni sunt amicicia quibus in ipsis est causa
cur diligantur. Item ipse homo seipsum diligit per se non ut
aliquam a se ipsum mercedem exigat, quod nisi in amicicia idem
transferatur uerus amicus nunquam reperietur. Item
monendi sunt amici sepe et obiurgandi, ut amonicio
acerbitatem et obiurgatio contumelia careat, cuius autem aures
clause sunt ut ab amico uerum audire nequeant. huius salus de
speranda est. Item sciendum nullam in amicis maiorem
esse pestem quam adulatorem que est uitium hominum leuium ac fal
lacium ad uoluptatem omnia loquentium. nichil ad ueri
tatem. In li. de senectute. tanta est in hominibus stulti
cie et inconstantia et peruersitas. quod omnes eam ut adi
piscantur exoptant. et eandem adepti accusant. Item
quiete et pure et eleganter acte etatis est placida
et lenis senectus. Nam ipsa bene acte uite bonorum et

Bella ubi suscipiuntur

Fortes et magnanimi

Vox loquentis

Domus

Iusticia

Amicicia

multorum recordacio iocundissima est. Item temeritas est
florentis etatis. prudencia autem senectutis senescen
tis. Unde qui legere aut audire antiqua volunt ma
iores res putant adolescentibus labefactas / a senibus autem
substentatas vel restitutas repieret / nemo tam senex
est qui se per annum viuere posse non putet / Item non

Senex

viribus ac velocitate corporis res magne geruntur sed con
silio auctoritate et sentencia. Item decorum est sermo senis qui
etus et remissus. facitque sibi audienciam deserti senis com
ta et mitis oracio. Item defectio virium adolescencie vi
ciis efficitur sepius quam senectutis / et sicut petulencia vel li
bido iuuenum est sed non omnium. ita senilis stulticia que de
liracio dicitur senum est. non omnium sed leuium. Item optabilior
minus etatis. si quidem aufert nobis quod in adolescencia vi
ciosissimum est. scilicet libidinem corporis / Item si aliquid pabulum habet stu
dii atque doctrine nichil ociosa senectute iocundius. Item in se
natu ut quisque etate antecedit / eius sentencia preparatur te
net non tamen cani nec ruge auctoritates repente arripere pos
sunt sed honeste acta superior etas fructus capit auctoritatis
Item auaricia senilis quid sibi velit non intelligo / quid

enim absurdius esse potest quam quo minus restat vie eo plus viati
ci querere / Item adolescencia plures habet quam senectus mortis
causas. facilius enim in morbos adolescentes incidunt grauius
egrotant. tristius curantur. In hoc enim melioris condicionis
est senex quam quod sperat adolescens / ipse consequtus est. Ille
vult diu viuere. Iste diu vixit / quod nec diuturnum michi quic
quam videtur in quo est aliquid extremum / cum enim id aduene
rit tunc illud quod preterit effluxit. hoc tamen remanet / quod virtute
et recte factis quisque consequtus est / Item o preclarum diem

cum in illud diuinum animorum consilium proficiscar / Cumque ex hac
turbe colluuione discedam. proficiscar enim ad viros sapi
entes. et ad Cathonem meum / quo nemo vir melior natus est. nemo pie
tate prestancior. Item ystoria est temporum testis lux veritatis

Ystoria
hystoria

vita memorie magistra vite nuncia vetustatis. In hoc de
oratore In hoc maxime bestiis prestamus quod inter nos loqui
mur et sensa nobis exprimere possumus / Quis ergo vir non
miretur et in eo laborandum esse arbitretur / ut in quo
homines maxime bestiis sint habundantes hoc homines ipsis antecellant. In
libro de paradoxis / cui liber imperabit qui non potest cupidi

tatibus suis imperare / restringat primum libidines. spernat
voluptates ac labes repellat / tuncque incipiat imperare cum
ipse improbissimis dominis decori ac turpitudini parere desi
erit. quid est libertas. potestas viuendi ut velis. quis ergo vi

libertas

uit viuit ut vult. qui recte viuit qui gaudet of
ficio / qui nec legibus propter metum paret sed ea sequitur et
colit / qui nichil facit. dicit vel cogitat nisi libenter
ac libere. Soli igitur sapienti conuenit / ut nichil faciat inuitus
nichil dolens / nichil coactus / cui sententia sit ob eam sciti eu
atque obiecti et arbitrio suo careret. quis neget omnes le
ues omnes cupidos omnesque improbos esse seruos. Item mors
terribilis hiis quorum cum vita / omnia extinguntur non his
quorum emori non potest. In libro philippicarum. Vos nobiles ma

gna quedam expectare debet non pecuniam. non opes violen
tas sed caritatem ciuium et gloriam concupiscere. Item armato
rum nullum est presidium / caritate et beniuolencia ciuium
oportet esse septum non armis. Item lex est recta racio et numine
tracta / racio imperans honesta / et prohibens contraria. In prima re
thorica. partes oracionis rethorice sunt sex / Exordium. narracio
peticio. confirmacio. reprehencio. conclusio. Item exordium est
animus auditoris ad reparans dictorem / quod eueniet si eum beniuo
lum attentum docilemque fecerit. Item beniuolencia. iiii. ex locis
comparatur. scilicet a nostra et aduersariorum. et auditorum persona. et
a causa ipsa. Unde agitur attentos auditores faciemus / si ea que dic
turi sumus noua et magna et utilia esse demonstramus et nos.

breuiter causam nostram exposituros pollicemur. et nos bre
uiter summam cause exponimus. Cumque docilem velis facere
simul et attentum facias. Nam hic maxime docilis est
qui attentissime audire paratus est. Narracio est rerum
gestarum aut ut gerendarum exposicio. qua oportet talem esse
ut sit breuis et probabilis et apta. Peticio illustre
et perspicua totam facit oracionem. huius partes sunt due.
Una que quidem cum aduersariis conueniat / et quid in
controuersia relinquatur ostendit / ex qua certum quidem
designatur auditori in quo animum esse debebat occu
patum. Altera in qua causarum rerum in quibus dicturi sumus
breuiter exposicio ponitur distributa / ex qua efficitur
ut certas res animo teneat auditor. quibus dic
tis intelligat fore peroratum. et hec due esse talia scilicet
absolucionem et breuitatem et paucitatem / Confirmacio
est per quam argumentando nostre cause fidem et auctoritatem et firma
mentum adiungit oracio. / Reprehensio est per quam
argumentando aduersariorum confirmacio diluitur aut
infirmatur aut alleuiatur. Conclusio est totius oracionis
exitus et determinacio. Item rerum expetendarum. tria sunt ge
nera. Unum quod sua vi nos alliciat aliquid ad se ut sua
dignitate trahens sicut virtus et sciencia / Aliud quod propter fruc
tum ut pecunia. tercium quod propter utrumque ut amicicia. Ex
Expetendarum igitur rerum sicut honestas et utilitas.
fugiendarum. turpitudo et inutilitas. Honesti autem
partes due sunt. Una simplex que propter se ex toto appetitur
ut virtus que est habitus animi nature modo racioni consentaneos et
habet quatuor partes. prudenciam. iusticiam. fortitudinem.
et temperanciam. Prudencia est rerum bonarum et ma
larum sciencia. cuius partes sunt. memoria. intelligencia. prouiden
cia. Memoria est per quam animus repetit illa que fue
runt. Intelligencia per quam perspicit animus ea que sunt. Prouiden
cia est per quam videtur aliquid futurum antequam factum
sit. Iusticia est habitus animi communi utilitate conseruata. sua
cuique tribuens dignitatem. huius inicium antea profectum est
deinde quedam in consuetudinem ex utilitatis racione vene
runt. Postea uero res et ante profectas et a consuetudine
comprobatas legum metus et religio sanxit. Ius nature est
quod non oppinio genuit. sed quedam innata vis nobis inse
ruit. ut religionem. pietatem. graciam. vindicacionem. ob
seruanciam veritatem. Religio est que superioris nature ut di
uine curam cerimoniamque affert. Pietas est per quam
sanguine coniunctis. patrieque beniuolis officium et diligens
cultus tribuitur. gracia est in qua amicicia et alterius offi
ciorum / memoria et alterius remunerandi voluntas contine
tur. Vindicacio est per quam vis et iniuria et omnino
offensarum defendendo aut ulciscendo propulsatur. et
obseruancia est per quam etate aut sapiencia aut dignitate
aliqua antecedentes veneramur et colimus / Veritas
est per quam ea que damus / ne quid aliter fiat aut factum
vel futurum sit. quod confirmamus / Ius consuetudinis est
quod voluntate omnium sine vetustas. lege comprobauit. et
dicitur pactum quod est par iudicatum / par quod inter omnes
iudicabile est equabile iudicatum. de quo aliquis
vel aliquorum sententiis iam constitutum est. Ius le
gis est in quo quod in scripto populo expositum est ut ob
seruetur continetur. Fortitudo est considerata periculorum
suscepcio et laborum perpessio / huius partes sunt magni
ficencia. fidencia. paciencia. perseuerancia. Magnificencia
est rerum magnarum et excelsarum cum animi ampla quedam
et splendida proposita cogitacio. atque administracio. Fi
dencia est per quam in rebus magnis et honestis animus
multum fiducie cum certa spe collocauit. Paciencia et
honestatis aut utilitatis causa rerum arduarum ac diffi
cilium voluntaria aut diuturna perpessio. Per

uerētia est in re bn̄ ꝯsidata. stabilis et ꝑpetua ꝑ
masio. Tempantia est rōīs in libidiēz atz in ali
os nō rectos impetꝫ ai. firma et moderata do
minatio. eī ptes sūt ꝯtinētia. clemētia. modesti
a. ꝯtinētia est ꝑ quam cupiditas ꝯsilij guber
natoe regitur. Clemētia est ꝑ quaz ai temeritas
ī odiū aliꝗ ī uectio ꝯitata retinetur. Modes
tia est ꝑ quā pudor honestꝫ, clara et stablēz ꝯ
pat auctoritēz. eō pse intāda sūnt non mō q̄
hijs ꝯtraa sūt ut fortitudini ignauia. verz etiā
illa que ꝓ ꝑinqua et finitia ee uidentur aut
audatia fidentie ptinatia. ꝑseuerātia supsti
tio religioni et homioi. Alia ps honesti est inc
ta. quia ptīz dig͞tate sui. ptīz utilitatis fructu
nos alicit. sūt aut hec. gloria que est frequēs
de aliquo fama cū laude. Dig͞tas que est aliꝗ
honesta et cultu et honore et uē digna auc
toritas. Amplitudo que ē uel potentie uel ma
iestatis uel aliquoꝝ copiaꝝ magna habūdātia.
Amicitia que est uoluntas erga aliꝗ bonaꝝ reꝝ
illiꝰ ipiꝰ cā quē dilligit ꝯpari uoluntate. Vtilitatis
due sūt ptes. Incolumitas que est salutis tuta
et integra ꝯsuatio. et potētia que est ad sua ꝯ
suāda et altiꝰ obtinēda. ydonea reꝝ facultas.
In rethorica 2ª. tria sūt gn̄a ꝗ cāꝫ q̄ recipere
dꝫ orator. s. demonstratiuū. deliberatiuū. Iudi
tiale. Demonstratiuū est qđ tribuitur in aliꝗ cer
te ꝑsone. laudez uel uituperiū. Deliberatiuum
est ꝯsultuz positū in ꝯsultatōe qđ hꝫ in se sua
sioēz et dissuasioēz. Iuditiale qđ in ꝯtrouersia posi
tuz est. qđ hꝫ accusatoēz aut petitoēz cū deffen
toe. Oportet aut oratore hēe inuentoēz dis
positoēz. eloquutoēz. memoriaz et pnūtiatoēz. In
uentio aut in vj. ptes orōis ꝯsūitur. s. exordiū
narratoēz et cª dequibꝰ sup̄. In lº tusculanaꝫ.
Nemo unꝗ sine magna spe ī mortalitatis se pro
pria offert ad mortez et nescio quo in hēt ine
tibꝰ. quasi seculoꝝ quoddaz augurium futuroꝝ.
Item nulla est celeritas ꝯtēde qui nēce est
ut ita feratur ut penetret oīe celum. eāqꝫ
et demū sedes nālis erit cū ad sui sīle penet
uenit. In quo nulla re eges aletur et substetabi
eisdez rebꝰ quibꝰ ē astra. ꝑfecto bn̄ eximꝰ cū cor
poribꝰ relictis cū cupiditatibꝰ et emulatōibꝰ. to
tosqꝫ nos in ꝯteplandis ꝓponemꝰ quia et nā in
est mētibꝰ nrīs insatiabilis queda cupiditas ue
ri uidedi. Item sūt ingenijs nrīs semīa īnāta
uirtutū. que si adolesce licēt. ipa nos ad btāz ui
tam nā ꝑduceꝫ. nūc aut mox editi in ꝑuita
tem et offīo īmīz puersitate uersam͞ ut pene
cū lacte nutricis erroze suxisse uideamur. De le
gibꝰ et qui bn̄ impat paruert aliū nēce est
et qui modeste paret uidetur dignꝰ ee aliū ī
pare. De fine boni et mali. nemo uoluptatem
quia uoluptas sit. aspernatur nec dolorez. quia do
lore ꝯsectatur. Denique aut uoluptates. omittatur
maioꝝ doloꝝ effugiedoꝝ grā. De nā deoꝝ
Amicitia si ad fructuz nrīn refferimꝰ et non
ad illiꝰ comodū q̄ diligiꝰ non est amicitia. sꝫ
mercatura qđam. sic prata eni et pecudes
diliguntur. hoīz aut caritas gratuita est. De
diuinatoe. si quis mortalis colligatoēz oīm cāz
aīo ꝑspice possꝫ nich eū ꝑfecto fallēt. In orōi
bꝰ eius. In orōe ꝓ marcelo ipāz uictoriaz uicisse
uidetur qui ea q̄ adepta est uictis remisit ꝛc̄.

Duodecīa p. de ceteris poeticis

Salustiꝰ in cattelinario. qui magno
impio ꝑditi in excelso agūt facta coꝝ
cuncti mortales nouerunt. Itaqꝫ in ma
xiā fortūa. q̄ apud alios iracūda dī
hec impio crudelitas appellatur. Ite
iam ꝑdem uera reꝝ uocabula amisimꝰ. quia bona
aliena largiri liberalitas malaꝫ reꝫ audatia for
titudo laudatur. Ite plima maiores nostros mag
nos fecerunt. q̄ nobis nulla sūt. s. domi industria. fo
ris iustitia. aīꝰ in ꝯsulendo liber. nec delicto obnoxiꝰ nō libidini
ꝓ hijs nō hēmꝰ luxuriaz pu͞ce egestatez. ꝑuatīz opu
lentiaz. int͞ bonos et malos nullū discrimen. In iu
gurtino ꝯcordia pue res crescūt. discordia maxīe
dillabuntur. Item rōe oīa sūt uenalia paucis ca
rior est fides qꝫ pecunia. Ite bono mōr sanguīe inui
qꝫ malo ī iniuriaz uīcē. Iuliꝰ celsꝰ. iuꝰ. ij. aut bella
tis agendū est de pace dum pares ambo uidentur
qꝫ si paululuz alti fortūa tribuerit, uix utetur ꝯdi
tioibꝰ paris. Item galli sūt hoīes apti inicēqꝫ insidio
si. qui ꝑ uirtute non ꝑ doluz dimicare ꝯsueuerūt
et galoꝝ oīm subita sūt ac repētia ꝯsilia et sic
ad bella suscipiēda alacer et pmptꝰ est aīꝰ sic ꝛ
molis ac minime resistēs ad calamitates ꝑferendas.
Item in oīꝰ galia coꝝ hoīz qui in aliquo sūt nūo
atz honore gn̄a sūt duo. nam plebs pene suoꝝ
hetur loco. naꝫ pse nichil audet nulli adhibetur
ꝯsilio. sꝫ de hijs duobꝰ gn̄ibꝰ. altrū est druidū
altrū est equitū. druides diuinis rebꝰ inter sūt
sacrificia publica. ꝑuataqꝫ pcurāt religioes inter
ꝑtant͞ ad hos magnꝰ adolescentiū nūꝰ disciplie cā
ꝯcurrit. magno quippe hij sūt apud eos hono
re. nam fere de oībꝰ ꝯtrouersijs publicis ꝑuatisqꝫ ꝯ
stituūt. Et subdit qđ male factores rebelles et in
obedientes ne inter sint sacrificijs interdicūt. et ꝛ
hec pena apud eos est ꝯuissia. Quibꝰ eni est int
dictuz. hij in nūo impioꝝ ac sceleratoꝝ hn̄t͞ ab hijs
oēs discedūt. auditū coꝝ ꝑmonēqꝫ diffugiūt ne
quid ex ꝯtagioe ī comodi accipiant. nec hijs pete
tibꝰ ius reddit͞ nec honor ullꝰ ꝯmittatur. oībꝰ
aut druidibꝰ ꝑ est unꝰ qui suma int͞ eos hꝫ auc
toritatē. hij certo tpe anni ī finibꝰ carnoti ꝯsidēt ī
loco ꝯsecrato. huc oēs qui ꝯtrouersias hn̄t ꝯueniūt
et coꝝ decretis iudicijsqꝫ parent. Discīna in britan
nia repta atz inde in galiaz traslata extimat͞. Al
terꝫ genꝰ est equituz. hij est opꝰ cū aliꝗ belluz ī
cadit. qđ sepe an tpꝰ cesaris accidē solebat ut
aut ipi iniurias inferēdas aut illatas deffende
rent. oēs in bello uersant͞. atz coꝝ ut quisqꝫ est
gn̄e et copijs amplissiꝰ. plīmos circa se amicos di
entesqꝫ habuerūt. hec ille lº de gestis cesaris et bel
lo galico. Apolodorꝰ ꝑgamenꝰ orator. trogo pom
peiꝰ. natoe hispanꝰ totiꝰ orbis descripsit hystorias us
qꝫ ad cesaris monarchiaz. Xiiiª. cīn de octauiano et
eius ꝯpaneis cū pª ps. de forma et moribꝰ eius. 2ª. i/xᵒ

Octauianꝰ po eiꝫ refulsit natoe rōmꝰ Octauianꝰ Julij cesaris Nepos
ex pre cabio senatore, materiū genꝰ ab
enea duces ꝑ iuliam gentez. Julij cesa
ris nepos et adopcōe filiꝰ et in testo he
res. Nullꝰ cesar eo in bello felicior nullꝰ
quoqꝫ eo in pace moderatior. cū eni emilio eliano ī
ꝑ cetera cīna obiectur, qđ male oppiari de cesare so
leret. conuersꝰ ad accusatore. simulqꝫ ꝯmotꝰ aithe
uelīz inquid ut hoc inichi ꝓbes. tyberio quoqꝫ de ꝛ
hac re scribēto scripsit. Noli nimiuz indigri qđ ee

Vita et mores Octaviani

qui de me male loquatur. Satis est enim si hoc habemus ut nobis nullus malefacere possit. Unum et nulli genti bellum intulit sine iusta et necessaria causa. Itaque bellum suscipiendum omnino negavit nisi maior adesset spes lucri quam periculum dampni. Secus facientes comparabat piscantibus cum hamo aureo, cuius abrupti dampnum nulla posset recompensari captura. Fuit autem forma eximia, ait Suetonius libro de xii cesaribus, et omnis lenocinii negligens, ita ut neque barbam aut tonderet. Vultu sereno sereno et tranquillo erat, sive loquens sive tacens. Oculos claros ac pellucidos habuit, quibus etiam existimari volebat inesse aliquid divini vigoris; gaudebat si quis acrius intuenti quasi ad fulgorem solis vultum submitteret. Statura brevis erat, sed maiestate qualitate membrorum occultabatur et non nisi ex comparatione altioris procerioris intelligi posset. Eloquentiam et liberalia studia ab etate prima cupide et laboriosissime exercuit. Tonitrua superstitiose timuit, ita ut pellem marini vituli circumferret. In factis temperatus ac modestus ita ut eius etiam proverbium sit: celeriter fit quicquid bene fit, et imperfecto duci conveniunt festinatio et temeritas. Cibi quoque et vini parcissimus fuit, non amplius ter in cena bibere solitus. Quocumque etiam panem aqua frigida infusum aut cucumeris vel pomum simul saepe sumebat. Querentem de inopia et caristia vini populum severissima voce coercuit dicens: a genero suo Agrippa satis provisum fore productis in urbem pluribus aquis, ne homines sitirent. Numquam oppidum aut locum nisi vespera aut noctu introivit, ne quem officii causa inquietaret. Testes se in iudiciis et interrogari et refelli equissimo animo patiebatur. Non nulli patrum familias testamento caverunt ut in capitolio victima offerretur quia superstitem augustum relinqueret.

2a. p. quo resilientes subiciat barbaros

Novas autem rebellandi dabant alpes et nives. Sed omnes illius cardinis populos, Brenos, Senos atque Vindelicos per Drusum privignum suum pacavit, que fuit calidarum gentium feritas. Femine ondederunt, que deficientibus telis infantes suos afflictos in ora militum iecerunt. Illiria quoque sub alpibus agit imasque valles eorum quasi claustra custodiunt abruptis torrentibus. In hos expeditionem ipse suscepit fierique pontes imperavit. Hoc se et aquis et hoste perturbantibus cunctanti ad ascensum militi scutum de manu rapuit et in via prima fuit. Tunc agmine secuto cum ruina multitudine pontem succideret, saucius manibus et cruribus speciosior sanguine et ipso periculo augustior hostium terga cecidit. Pannonii duobus saltibus et tribus fluviis, Dravo, Savo, Histroque vallantur, prolati prius intra ripas se recipiebant. Ad hos domandos Tiberium misit. Cesi sunt in utrisque fluminibus. Arma victorum non more cremata sed in profluentes aquas data, ut ceteris resistentibus nuntiaretur victoria. Dalmate plerumque sub silvis agunt. Inde ad latrocinia promptissimi. Hos quidem iam Marcius urbe incensa Delmino quasi detruncaverat. Postea Asinius Pollio gregibus armis arvis multaverat. Sed Augustus per domandos Vibio mandat, qui efferum genus fodere terras coegit aurumque venis repugnare, quod alia gens omnium cupidissima studiosa diligentia acquirit ut illud in suos usus refundere videatur. Mesii fuerunt etiam barbari barbarorum, quorum unus ex ducibus ante aciem postulato silentio: qui nos, inquit, estis? Et audito responso: Romani gentium domini. Ita ait, cum nos viceritis. Et statim ante aciem emiserunt votum immolato equo ut cesorum extis ducum et litarent

et vescerentur. Nec tubam potuerunt expectare. Non minimum autem terroris eis inmisit Domitius centurio foculum gerens super cassidem, ac suscitata motu corporis flammam velud ardenti capite fundebat. Apud hos non per dominum in ipsa captivitate rabiem ostendere, cathenas morsibus temptantes suamque ipsi feritatem punientes. Daci montibus inherent. Inde Cotisonis regis iussu, quotiens concretus gelu Danubius iunxerat ripas, discurrere solebant et vicinam populari. Visum est Augusto gentem aditu difficillimam submovere. Misso igitur Lentulo ultra ulteriorem repulit ripam, citra presidia constituit. Sic Dacia tunc non victa sed submota est. Sarmate patentibus campis inequitant. Et hos per eundem Lentulum prohibuit Danubio. Nichil preter nives raras silvas habent. Tanta est eis barbaries ut pacem non intelligant.

In Germania missus Drusus primos domuit Usipetes, inde validissimas nationes, Cheruscos, Suebosque et Sicambros, qui adeo certa spe victorie susceperant bellum ut predam in antecessum dividerent. Cherusci equos, Suebi aurum et argentum, Sicambri captivos elegerant. Sed victor Drusus equos, pecora, torques eorum ipsosque predam divisit et vendidit. Atque per custodias ubique disposuit. Bonnam et Gesoriacum pontibus iunxit. Invisum atque inaccessum Hercinium saltum patefecit. Eadem pax in Germania erat, ut mutati homines, terra alia, celum ipsum mitius molliusque solito videretur. Unde merito defuncto ibi fortissimo iuvene ipsi quod non alias senatus cognomen ex provincia dedit. Sed breve fuit hoc gaudium. Difficilius provincias retinere quam facere; viribus parantur, iure retinentur. Germani enim victi erant magis quam domiti. Mores quoque Romanorum plusque arma sub Druso susceperant. Postquam ille excessit, Quintilii Vari libidinem et superbiam ac avaritiam gentem ita provocavit ut tunc iii legionibus funditus deleretur. Nichil illa cede per paludes per silvas cruentius, nichil insultatione barbarorum intollerabilius, precipue in maiores. Aliis oculos, aliis manus amputabant. Unius os sutum, recisa prius lingua, quam barbarus in manu tenebat: desiste, agebat, vipera sibilare. Hanc cladem Augustus adeo graviter tulit ut in doloris caput parieti illideret clamaretque: Quintili Vare, redde legiones. Hec ad septentrionem. Sub meridiano tumultuatum est magis quam bellatum. Cossus precipue Africe domuit et fecit a Romanis militibus abstinere. Quod bellum formidolosissimum x. xv legionibus per feminam gestum est. CC autem captivorum adduxit. Ad orientem plus negotii fuit cum Armeniis. Armeniam victo Tigrane in hoc unum servitutis Pompeius assueverat ut rectorem a Romanis acciperet. Itaque intermissum Gaius ius recuperavit non incruento nec multo tamen certamine. Sub occasu pacata erat fere omnis Hispania, nisi quam Pirenei desinentis scopulis in heretem citeriori abluebat oceanus. Hic due validissime gentes Cantabri et Astures per Octavianum subiciuntur. Cantabrorum et prior et acrior et magis pertinax in rebellando animus fuit, qui non contenti libertatem suam tueri primi etiam imperitare temptabant. Ideo in hos expeditionem non mandavit sed suscepit Augustus. Et fugatos ad Medullium montem quem xv passuum fossa comprehendit undique obsidet. Postquam barbari desperavere, igne, ferro, veneno inter epulas prevenere mortem. Multitudinem uno

cesar de dux montibus hos q[ue] obsidibus astruxit uix
belli uenia dedit / Astures p[ro]de[n]t tpa tuipharam
diuiso agmine tria simul romanor[um] castra agredi pa
bant. cruentum erat bellum. si tam fortibus tam
subito tam [con]sulto uenientibus / cautus p[er] monitus no
op[p]ressit [con]silia. no[n] tn in cruento certamine reliq[ui]
as fusi exercitus ualidissima ciuitas lancia excepit
ubi adeo pugnatum est ut tu in capta urbe faces
poscerentur egre dux impetrauit ueniam ut uic
torie romane stans potius eet q[uam] incesa mon[u]
mentum. hic finis augusto bellorum certamin[um]. r[e]
bellos aut ne montibus [con]fideret castra eorum que
in plano erant in habitare et incolle cesar ius
sit et ceteri solum uolunt auri ferri minijq[ue] et
telus foeto ... et aliorum colorum ferax. sic astu res la
tentes in p[ro]fundo opes suas atq[ue] diuitias du[m] aliis
querunt nosce ceperunt. 3a p. de ceteris annectis

[P]Ost uictorias petentibus [pro] noie augusti ...
ad cesarem apud terracone cyteriorus
hyspanie urbem / legati indorum et sci
tarum uenerunt / refuderuntq[ue] in cesare
alex[andri] magni gloriam. ad q[uem] [con]templacie
pacis orientis ptes ap[ud] babiloniam trasmiserunt
c. 98. p. 20. / misse e legatos et sarmate ami
citiam petentes. seres et hitantesq[ue] sub ipo sole
medio. gemmas margaritas et elephantes inter
munia trahentes. nihil magis q[uam] longiquitatis
uie imputabant / quam quadriennio impleuerant
p[ar]thi et q[uo]si in uictoria p[er]manentes / rapta clade
crassiana retulere signa. sic ubiq[ue] cuncta atq[ue] [con]
tinua totius hinai g[e]n[er]is aut pax fit / aut pactio
ausaq[ue] est cesar. Ianum geminum claude / bis no[n]
amplius ante feclusum sub numa rege. ca. 62.
p. 2. et iuxta primo cath carthagie. ... c. 62. p.
16. / tn orosius dicit. tunc 2o. post cesares. quarto
post urbem [con]ditam clausus est. ... Hic post pa
ce[m] p[ri]mum in omnia mala seculum seueris legibus
cohercuit / p[ro]p[ter] que gesta dictator p[er]petuus fit
et p[ate]r p[at]rie. In senatu [e]t tractatum est an q[uia]
[con]didisset imperium romulus uocaretur. sed sanc
tius ac reuerentius uisum est nomen augusti. ut
dum terram colit / ipso noie et titulo [con]secretur

[Q]Ilaruerunt 5a. p. de cornificio et marco
tulio cornificius poeta. terencio. W
qui amilitibus des[er]to p[ar]it / quos fu
gientes sepe solebat galeatos le
pores uocare. / Marcus terentius ua
ro curiosissime deorum sigmenta [con]scripsit. ut ait au
gustinus. 6. d. 6. de ci. dei. / ait enim ipse q[uod] antiqui
romani amplius ... c. 170. / deum absq[ue] simula
cro coluerunt. et si adhuc mansisset ... castius colleretur / ei[us] sine. testem adhibes gen
tem iudeorum. / Nam i quod p[ri]mum simulacrum po
pulis posuerunt et metu dep[er]serunt et errore
adduxerunt. Illi aut uidentur mihi ... adu
tisse quid est deus. qui crediderunt ee aiam ... r
mundum gubernantem. Item de segetibus aut i
herbis blada bona sunt. Nolite ibi imina ...
hec. sepe audiuimus int ... os et offam. multa
interuenire. inter herbam et offam longum int[er]
ualum ee. Item int[er] est una rem ipam an libros
in spinas. libri enim non nisi sciam paupercula
mo[n]u[m]enta sunt p[rim]a inquiredorum ... ut ab
his p[rim]a s[ci]ncia negociadi sumat arg. Item
sunt quedam eruenda ab aio sectis quia locu

in scienda ue... occupant. Ite[m] non eem[us] paup[er]es. si
nesciremus quid est paup[er]tas. optima ad summas diui
tias p[ro]g[re]ssa / non est miser nisi qui se ee credit.

[D]E uirgilio. 4a. p. de uirgilio et cornelio
poeta matuano / eius p[ate]r fuit lucretius
p[ate]r figulus / mater maia. ait eliniadas
eum fuisse optimum poetarum et macrobius
ait eum nullius fac[undi]e fuisse. expten
se[m]psit enim bucolicam ubi ait / omnia uincit amor
et nos cedamus amori. georgica ubi ait labor i
p[ro]bus omnia uincit. Eneydam ubi ait. quid non r
mortalia pectora cogis auri sacra p[ro] excecrabili
fames. Composuit aut 3s libros p[re]dictos. Vn
in epitaphio suo dr. Cecini pascua rura duces
q[uia] labore g[e]n[er]um de capris pastis de rure sato. hostie
q[ue] sub acto n[on] lac nec segetes n[on] spolia ulla tu
li. / [con]sueuit aut inde i iudis imperatoribus. q[ui] aliorum
sinas in suis inseret usibus / magnarum ee uirum cla
uam de manu herculis extorquere. Alex[ander] neq[ue] ...
de naturis rerum recitat / q[uod] cu[m] neapolis letali pe
ste sanguisugarum uexaretur / a uirgilio p[ro] [con]fectam
sanguisuge auree liberata est qua post multos a
nos extracta de puteo p[ro]p[ter] putei curatores magna
uiridimus exercitus uallauit ciuitatem. qua in pute
um iterato reiecta disparuerunt uiridies. [con]strux
quoq[ue] noble palacium rome / arte matematica in
quo culte religionis ymago lignea capana tene
bat ubi romuli statua posita est / cuiq[ue] regio ali
qua rebellaret. eius ymago capana sonabat / et
miles eneus equo insides. eo astam uibras ad illa
regionem se quertebat / et cu[m] peteretur ab eo quandi
u. palacium illud duraret. Rndebat [con]sulto
apoline. donec uirgo pareret. q[uod] romani impo[ssibi]le
reputantes inscripserunt foribus eius aureis lris r
templum pacis eternum. et sic i nocte[m] i s[er]mone
de natiuitate dni. i nocte eiusdem natiuitatis re
pente corruit. brundusii mortuus est / traslatus nea
polim. f. ... miliario ab urbe / ubi balneum est q[uod]
dr foras cripte. s[cri]pto titulo. matua me genuit ca
labri rapuere / tenet parthenope. cecini pascua rura
... Et dicta est post parthenope a quada uirgine ibi
sepulta. luctatius aut lio 8o dicit cumanos mo
las affentibus dis[ce]ssos parthenope [con]stituisse. Post
aut ob locorum ubertatem et amenitatem magis freq[ue]n
tari ... cepit. ueritos ne cumas desererent i misse
[con]silium diruendi parthenope p[ri]mo enim pestilencia r
affectos ex oraculo urbem destituisse. sed parthenopem
cu[m] magna religione incoluisse et neapolim nomen
imposuisse. i. noua ciuitate. Ite[m] alex[ander] ait marcel
lum neapolitanum ... carnes in corruptas diu s[er]ua
re non potuisse. sed uirgilij prudencia. nescio qua i
uel herbarum carnes recondetis post annos. v. inuen
te sunt incorrupte optimiq[ue] saporis. policratus etia[m]
lio p[ri]mo p. c. cu[m] refferret interogasse marcelum neapo
litanum. an auem mallet instrui in capturam aui
um an muscam auream formari in exterminatorem mu
scarum. sed [con]silio auunculi augusti 2m p[re]elegit. Ibi et
fecisse equum eneum dr. ad cuius aspectum egroti equi sa
nabantur. cisir et cripta que neapolitana dicitur sub
monte posilipi fecisse p[er]hibetur. Et q[uo]d ortu aere i
mobili / uice muri ambiuit. Sm alex[andru]m nescio et pontem
ereum [con]struxit. eius bissexto loco p[ro] arbitrio uoluntatis ad
hire [con]sueuit. Cornelius galla forniliensis p[ro]g[re]ss[us] po
tens i egypto fuit. ex. sue etatis anno manu sibi ... me
cem fe[cit]. 6a. p. de orario. sexto et ouidio

Amor

palacium p[ro]nobile durav[it] usq[ue] ad partum v[ir]ginis marie

Arista aurea
Equus eneus

7

Oracius in poeta omne tulit punctum qui mi
scuit utile dulci. Item aut prodesse vo
lunt aut delectare poete. In epistolis dimi
dium facti qui bene cepit habet. Item celum non
animum mutant qui trasmare currunt. Ode
runt peccare boni virtutis amore. Oderunt peccare
mali formidine pene. Item et semel emissum volat irre
vocabile verbum. Item que medici sunt promittunt medici
tractant fabrilia fabri. Scribimus indocti doctique poema
ta passim. In sermonibus omnibus hoc vicium cantoribus inter
amicos. ut numquam inducant animum cantare rogati. Item
multorum ingenium res adverse nudare solent celare se
cunde. Sexti pitagorici sententia sunt. Sermo. Sup ex. Adul
ter est proprie uxoris amator ardentior. Et 2m augustinum protu
lit istas sententias. libertatem arbitrii dedit deus omnibus ut
pure et sine peccato viventes similes fiant deo. Item templum
deo est mens pura. Altare optimum est ei cor mundum
Item vir castus et sine peccato potestatem accepit a deo esse
filius dei. Athenodorus tharsensis ait tunc te noveris omni
bus cupiditatibus fuisse solutum cum nichil deum roges
nisi quod possis rogare palam. Ovidius in epistolis. Res e
solicit plena timoris amor. Item sint procul a nobis
iuvenes ut femina compti. fine coli modico. forma
viriles amat. Item in libro de arte. levius ex merito quicquid
paciaris ferendum que venit indigne pena dolenda
venit. Item vita placidis abstinuisse bonis. In libro sine
sine titulo. Infelix tota quicumque quiescere nocte susti
net et somnpnes pervina magna vocat. Stelle semp
nus gelide nisi montis imago. Item nitimur in vetitum
semper cupimusque negata. Item quid magis est durum
saxo. quid mollius aqua. dura tamen molli saxa cavantur aqua.
Item non minor est virtus quam querere parta tueri. casus inest
illic. hic artis opus erit. Item palleat omnis amans. hic
est color aptus amanti. Item pectoribus mores tot sunt
quot in orbe figure. qui sapit innumeris moribus aptus
erit. Item forma bonum fragile est quantumque accedit ad annos
fit minor et spacio carpitur ipsa suo. Item cede repu
gnanti cedendo victor orbis. Item munera crede michi
capiunt homines deosque placatur donis iupiter ipse datis.
Item carte cibos dignus est quidem gestis cedendi pami
des elena amicte amide si spectet edentem oderit et
dicat stulta rapina mea est. In libro de remedio utile
fortiter senas extingue flamas. nec amor vicii fuimus
hec tum dum licet et modici tangunt precordia motus
opprime dum vena sunt nova. subiti mala femina mor
bi. nam moradat vires. Et ponit exemplum de arbore
que quando virgula fuit manu potuit evelli. Item impaciens
aliquis nec adhuc tractabilis arte. Respuit atque odio verba
monentis habet. aggrediar melius cum sua vulnera tangi
iam sinet et veris vocibus aptus erit. Et ponit exemplum quod
quod nulla nisi mentis inops mirem flere prohibet super
defunctum filium et de medicina que suo tempore valet. In
methamorphoseos. pronaque cum spectent animalia cetera
terram. os homini sublime dedit celumque videre iussit et
erectos ad sidera tollere vultus. Item inter utrumque tene
medio tutissimus ibis. Item non bene conveniunt nec in una
sede sede locatur maiestas et amor. Item in audaces
non est audacia tuta. Audentes deus ipse iuvat. In
libro fastorum. fasta in est pulsus. sequitur superbia formam.
In libro tristium. vix duo tres de multis tot super estis
amici cetera fortune non mea turba fuit. Donec e
ris felix multos numerabis amicos. tempora si fuerint nubi
la solus eris. Item passibus ambiguis. fortuna volubilis
errat. permanet in nullo certa tenaxque loco. sed modo
leta manet modo vultus sumit acerbos vana quidem illa

qua non fortuna gubernet quam maneat stabili confugit
illa pede. In libro de ponto non est in medicis se
per revelletur ut eger. Item nescio qua natale
le solum dulcedine cunctos detinet et immemores non sinit esse sui. Actor per de valerio mario et

Ex primo libro valerius. gayo fabricio
lento cum grandi ad iuventa sua dina
perdidit una gravitate quia supplicii tar
ditate compensat. libro c. Reciterat de iuvene
ne fortissimo. cuius forma eximia mulierum
oculos sollicitabat. propter quod apud viros et propinquos
multarum suspectus erat qui facies decorem vulne
ribus confudit. Maluitque hac deformitate quam irrita
menta aliene libidinis fieri. libro quinto sanguinis in
genui mulier. capitali sententia damnata in carcere
necanda traditur. Is autem qui custodie preerat e
ius motus non eam protinus strangulavit. additum est filie
sed diligenter excussisse nequid sibi inferret cibi
futurum existimans ut in inedia consumaretur et pluri
bus iam transactis diebus. secum ipse querens quid nam
esset quod tam diu substentaretur curiosius observans anim
advertit filiam suo lacte matrem substentare quam tam
mirabilis spectaculi novitas ad iudicem perlata re
missionem mulieris impetravit. quid non excogitat
pietas quid tam inauditum quod ut matrem lacte nate
alita sit. In libro vi manlius cum ei consulatus omnium
consensu defferretur et ille sub excusatione adverse
valetudinis eum recusaret instantibus cunctis. ali
us inquit quirites querite ad quem hunc honorem
defferatis. nam si me eum gerere coegeritis. nec
ego vestros mores ferre nec vos meum imperium
potitis sustinere. libro a. Rex quidam subtilis iu
dicii traditum sibi dyadema. priusquam capiti impo
neret. retentum diu consideravit et dixit. O nobi
lem magis quam felicem pannum. quem si quis penitus. quam
multis sollicitudinibus periculis ac miseriis sit re
fertum cognosceret. nec humi quidem iacentem tol
lere vellet. libro 8. eloquentie ornamenta in primis
actione apta et conveniente corporis motu consistunt quibus
bus cum se instruxerit. tribus modis homines aggreditur
per aures eorum penetrando. oculos demulcendo animos
invadendo. gaius. falcidius tribunus plebis legem sta
tuit. ne quis plus testamento legaret quam ut quarta pars he
redibus super esset. Actor. 12m decimo de bona nidole virginis matris maria per de cignonibus.

Anno imperii augusti cesaris xx. nata
est beata virgo gloriosissima maria ex
patre ioachim de nasareth et matre
anna de bethleam ex stirpe david
ambo iusti ante deum qui per annos
xx. prole carentes pro habenda sobole oraverunt. vove
tes se illam domino oblaturos. cum autem videret ysa
chiar sacerdos ioachim inter suos contribules cum obla
tione assistere. sprevit illum improperans sterilitatem. qui
improperii pudore ad pastores pecudum suarum se
contulit. ubique apparuit ei angelus domini confortans eum
et dicens orationes eius exauditas et helemosinas ascendisse in conspectu dei. Terciam enim partem substancie sue
dabat pauperibus. et terciam templo et ministris
templi. De tercia alia vivebat cum domo sua
et ait ecce uxor tua pariet tibi filiam vocabis
que nomen eius mariam. consecrata erit domino ut
vovisti. et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero ma
tris sue. et in templo domini erit conversatio eius. Ipsa
enim virgo generabit filium et vocabitur. Ihesus
qui sicut nomine suo salvator erit omnium gentium

C 17

eademq[ue] angela nunciauit anne. monituq[ue] an/
gelico. ambo ascenderunt in ierlm. sibiq[ue] obuiaue/
runt in porta aurea. et debitas gras dno psol/
uerunt in templo. reuersiq[ue] ad p[ro]pria sunt. concep/
it anna/ et pepit filiaz. quam uocauit mari/
am. z c. 2a ps de s[an]c[t]ificatoe eius.

Hvit aut in originali accepta. Fuit q[ue]
ex utrusq[ue] hois p[er]mixtoe. Hoc em
ei soli s[er]uabatur ut uirgo concipet
/tuz qua non indiguisset p filium
redimi. ac p hoc non fuisset uni
uersalis om[n]i[um] redeptor. Ber. Miram[ur] satis q[uo]d
uisuz fuit uo tpe quibusda noua inducedo
celebritate. s. concepcoez bte marie qua ritus ecce
nesciat. /non pbat ro. non comedat antiqua tra
dicio. quo pacto mq aut scus inq asseritur concepti
qui de spu sco non est aut festu hebitur qua
nimme scus est. non est hoc uirgiez honorare. s[ed]
uirgis honori detrahe. libenter uirgo gloriosa
hoc honore carebit. quo. uel. peccatu. honora
ri uel falsa induci uidetur sanctas. /ab originali m[en]
tu quodam priuilegio singulari in matris utero p[ro]
gata fuit. quo em negaretur mi[n]ori q[uo]d eius do
natur p[ro]phe. gr Ie. p[ro]. an q[uam] te. no in utero no
ue. et an q[uam] exires. s. te. et filr. pu[er]ssori. Ieo. p[ro]. spu
sco replebit adhuc ex utero ma. sue. I ideo. ber. i
ep[isto]la ad cano[nicos] lugdunii. est itaq[ue] uirgo regia
ueris honorz titulis cumulata que peul dubio
ante fuit s[an]c[t]a/ q[uo]d nasceretur nec fallitur omio s[an]c[t]a
eccia diem natiuitatis eius s[an]c[tu]m reputas et annua
celebritate suscipies. puto q[uod] copiosior s[an]c[t]ifica
cionis benedictio quam in aliis sanctificatis ab utero i
eam descenderit/ que no ipsi ortum s[an]c[t]ificaret
s[ed] uitam eius deinceps ab omni peto c[on]seruaret in
munez. decuit nimiz regina uirgi[nu]m ut singula
ri priuilegio absq[ue] omni peto duceret. d que dum
pctm mortisq[ue] p[er]emptorez pareret uite iustitieq[ue]
munia plq omniba obtineret. Ex quiba possum ulte
rius elicere q[uod] eum ueniale pctm. insidum ex subrep
toe c[on]tingat ex hoc. s. q[uod] aliquis in ordinatus mo
tus c[on]cupie. uel alius passionis. insurgit c[on]tra roez
p[ro]p[te]r q[uod] p[ri]mi motus dicit peta q[uod] nunq[ua]m in bta uirgie
fuit motus aliquis c[on]tra roi. Aliquid aut amph
us fuit in dno ihu xpo. qui a. s. nulla fuit in
eo motus qui non fuit p[re]uentus a roe. z quia i
uirgie poterant ee motus non p[re]uenti a roe et
si non roi c[on]trarii. q[uia] i ea p[ost] p[ri]maz s[an]c[t]ificatoez rema
sit fomes. s[ed] sopitus s[ed] ligatus. 3a ps de festo nati

Ignota aut erat dies. tat[is] eius
natiuitatis eius. s[ed] solitario scte uite
reuelata fuit diuinita. singlis en[im]
annis armoniam audiebat in celo
nocte natiuitatis eius. qui cu mi
raretur q[uod] hoc alio tpe non audiret. Rogauit
altissimum ut quid illud significaret ondere dignaret[ur]
cui angela talia retulit. p[er]petua uirgo maria
que deum genuit/ hac [illegible] nocte nata fuit
quia licet. ab hoiba ignoretur. /ab angelis in
celebris habetur. qua reuelacoe ad summuz deducta
pontificez/ huc diem celebrez instituit. z c.

Augusti. 4a. p. de indictoe eius
39. anno. roma[n]i. hac occoe indic
toes i[n]uenerunt/ que p singlos anos
usq[ue]. xv. p[ro]gredientes ex tunc/ ap[ro]p[ri]a
[illegible] ea institutoes. uno mo assi

gnatur. quia augustus p 3[es] ptes orbis. s. europaz
asiam. et affricam. censum indixit/ ad subuencio
nez rei pu[bli]ce. p[ri]ma indictio fuit in europa/ s[ed] q[ui]nq[ue]
annis sine q[ui]nq[ue] indictoniba p[er]ficiebatur/ et lustra
batur tota europa/ Et hoc anno sine indictoe c[om]
pleta censum roma deportabat/ et urbs tota la
padiba illustrabatur. p[ro]p[ter] quod spatium 5. anorum lu
struz dictuz est/ q[ui]nq[ue] sequentiba annis lustrabatur af
frica. et aliis q[ui]nq[ue] asia. c[om]pleto tenuit in xv. a
nis. sine xv. indictoniba re incipiebat p[ri]ma indic
toez/ et sic p[ro]cedit in in finituz/ Alio mo dicitur q[uod]
in p[ri]mo lustro dabatur auruz/ in 2o argetuz in 3o.
es. In dictoez aut p[re]sentis ani/ sic potes inuenire.
sume. annos natiuitatis xpi/ q[uo]t q[uo]t fuerit et adde
semp tres. quia indictoe nata est xpus. et diuide
annos dni p xv. /quot iiij. supant tota est indic
cio. si nichil supat. xv. est. Incipiunt aut indictoes
viij. kllas. octobris. /4a ps. de noie ma[rie].

Mariaq[ue] ei c[on]uenienter impositum nome.
Interpretatur em p[ri]mo dnatrix et talis fu
it respectu demoniuz. dicit. ber. Non
sic timet hostes c[on]tiliba castrorum mul
titudiez copiosam. sicut aeree ptates
Marie uocabuluz/ p[at]rociniuz et exemplum/ fluunt et
pereunt sicut cera a facie ignis ubicuq[ue] i[n]ueniunt cre
bram huius nois recordacoez. deuota inuocatoez sol
licita imitacoez. 2o illuminatrix et hoc/ i[n]t[er] angelorum/ p
cedit aut illuminacio. s[ecundu]m gradiuz illuminantiuz et illumi
natorum. Ita q[uod] supiora nata sunt illuminare inferiora
ym. ce. Iere. Est aut du[plex] ordo. p[ri]mus nec eo supmus
gradus fuit in lucifero. In s[ecund]a in p[ri]ma ma, 2o glo
rie eo supmus gradus est in xpo. s[ecund]o est in uirgie.
Vn autem dine illuminatoes p[ri]mo recipiuntur in xpo/ et
ab eo p uirgiez diffunduntur in eccia triumphante
modeq[ue] in eccia militante. Vn augustinus. in s[er]mone
de natiuitate u[ir]g[in]is. /ipm celum q[uod] penetrasti nec non
et omia que in eo sunt/ i[n]estimabili gloria decorasti p[re]
cedente eius gloriaz. ultra q[uod] dici possit/ tua p[re]cia ma
gnificasti/ noua illic ac p[re]cellenti tuaz uirtutiz dig
tate irradias. et in mensa graciaz tuaz luce plu
stras. /z. ber. Marie p[re]cia tota illustrat orbis/ et i
ipa iam celestis patria clarius rutillat. Virgo nec lam
padis irradiata fulgore. 3o mar[e] amaru q[uod] ei que
uit tpe passionis. 4. c. s. p. 6. /Co stella maris ru
uiatoris. p hanc stellam em nauigantes diriguntur
ad portuz. Vn. ber. de natiuitate uirgis. Ad prez uene
baris attende. solo auditui tuo folia. Ihm dedit ti.
mediatore. quid apud ste prez. His filius non obti
neat. Pater em diligit filiuz. huc tibi fronti ma
ria dedit, quid forte trepidas et ad ipm ad uocatu
uis hre. et ad ipm si quid hesitas in maria. ad i
ipaz recurre. filii hec petorum scala. hec mea maxia
fiducia. hec tota ro spei mee. non pt filius aut re
pelle/ aut pati repulsaz. Inuenisti aut angelo ur
gini graz apud dnm. Ros sup missa est. o iue 2a.
aut. non auertas oculos a fulgore. huius syderis si no
uis obrui p[ro]cellis/ si insurgunt uenti temptacionu
si incurras scopulos tribulacoum. respice stellam.
uoca mariam. ipam sequens non deuias. ipaz rogas no
desperas/ ipaz cogitas non erras. de ea repperi in theo
thonia/ sup glacie iuuenes cu puellis lasciuas du
cebant coreas. glacies aut i moderatis c[on]fracta salti
ba. loci illius iuuenes multos absorbuit. ordinatus p[ro]
peccatoe/ omi s[an]c[t]or[um] p[at]rocinia inuocantur/ s[ed] dum nullus
fert opez/ ad eccl[es]iam nunc deuota mente cantare ceperunt

Iudicio [illegible]

respecti

Miraculum b. virginis

Ave maris stella. Et cum cantassent monstra te esse matrem. Apparuit pia virgo omni stella splendidior. Et respondit monstro me esse matrem. Sumunt per me preces qui pro nobis natus tulit esse meus. Continuoque qui perierunt submersi sine aliqua lesionis vestigio.

Vita marie gentis virginis

Cum autem. 6ª pars de eius oblacione ad templum. ... plura ac eius moribus.

Trium annorum spacium volueretur, portatur ad templum et xv ascensionis gradus per se quasi adulte esset etatis ascendit, et intra septa templi cum aliis virginibus collocatur. Sed accelerat in ea divina gratia cotidie usu. Hac sibi vivendi formam prefixit ut a mane usque ad terciam orationi instaret. Deinde usque ad nonam active vite vacaret. A nona vero ultra ab oracione non recedebat. Quousque sibi divinitus esca preberetur. Quod autem a ministris templi accipiebat, pauperibus erogabat. Omnis sermo eius ita erat gratia plenus, ut in lingua eius cognosceretur deus. Semper in oratione et in servatione legis dei permanebat erat que sollicita circa socias ne in aliquo peccaret. Videbant enim angelos et loqueretur et ideo illi reverenter obtemperabat. Unde Ambrosius libro 2º de virginitate. Sit nobis tanquam in ymagine descripta virginitas marie e qua velut speculo refulgeat species castitatis et forma virtutis. Virgo erat mente et corde humilis verbis gravis, animo prudens loquendi parcior legendi studiosior, intenta operi verecunda sermoni arbitrum mentis non hominem sed deum querens. Nullum ledere omnibus bene velle. Maioribus assurgere equalibus non invidere. Iactanciam fugere. Quid illa vel vultu lesit parentes, quid fastidivit humiles, quid vitavit inopem. Nihil torvum in oculis. Nihil procax in verbis nihil in actu verecundum. Non gestus fractior, non incessus solucior ut ipsa species corporis simulacrum fieret mentis et figura probitatis. 7ª pars qualiter virgo obiecit quod matrimonium vo-

Cum autem virgo ad xiiii -tum virginitatis annum pervenisset, sacerdos publice denunciat ut virgines que in templo erant adulte etatis domum per coniugio revertantur cui mancipio cum ceteris paruisset. Sola virgo maria, hoc se facere non posse respondit. Atque a parentibus dei mancipata. Servicio esset. Insuper et domino virginitatem suam vovisset. Pontifex prorsus in angustia positus erat. Quia scripturam noverat, vovete et reddite. Et quam novam consuetudinem inducere non audebat. Ipsa enim prima fuit. Secundum Ber. de assumpcione que posuit intris angelicam ducere vitam. Consilio igitur super hoc inito omnibus placuit, super hoc dominum requirendum. Et cetere qui de oracione intenderunt. Pontifex vero ex more ad consulendum accessit, ceterisque audientibus. Continuo de propiciatorio vox facta est. Illi virgines commendandas fore cui congruerit vaticinium. Ysaie. Egredietur virga de radice iesse et flos de radice eius eius ascendet. Cuncti igitur de familia david apti coniugio virgas singulas ad altare inferre iussi sunt. Ioseph autem virgam cum eam afferret illico floruit et columba super eum descendit et igitur mox divinam consilio virgo desponsata est.

de celo

8ª pars quod debuit esse desponsata et virgo ...

Voluit autem xpus nasci de virgine desponsata, primo ne lapidaretur a iudeis tamquam adultera. Secundum Ieronimum. 2º ut in prudentis virginibus vellamen excusacionis tolleretur ne dicerent virginem quamque dum fuisse diffamata. Secundum Ambrosium. 3º ut virginis partus dyabolo celaretur. Divisset deus iste partus esse divinus, aliquid humana via sublimius. Secundum Origenem. 4º ut figuret etiam virginem ecclesiam xpo desponsatam nos deo sine gemitu parientem. 5º enim ut per ioseph xpi et virginis genealogia scireretur. Scriptura enim feminarum genealogias non ponit. Secundum Ieronimum. 6º ut in egyptum iens sine demum rediens haberet custodiam ministerium et solacium. 9ª pars

quod matrimonio patitur virginitatem et quare dicta est regia virginum. ...

Merito autem hic dubitatur quo matrimonium stare potuit cum voto virginitatis. Cum virginitas secundum augustinum de mirabilibus et comple... sit in carne corruptibili perpetua incorrupcionis meditacio. In matrimonio autem potestas sui corporis alteri traditur. Ad hoc dicendum quod quidam posuerunt post desponsationem marie et ioseph vovisse virginitatem. Sed huic contraria historia superior. Per Ieronimum esse autem libro primo de sancta virginitate, ubi videtur velle se habere vovisse per ordinem. Votum virginitatis desponsatio acceptio. Dicendum ergo quod de substantia matrimonii est dare coniugi potestatem sui corporis. Sed non de substantia quod alter coniugum ea utatur probacio. Post quam enim desponsati sunt coniuges virginitatem vovere possunt, an carnalem copulam manentes in matrimonio. Virgo autem certificata fuit quod per illam desponsationem in nullo virginitati fieret detrimentum. Et penitus fuit dictum quod maneret virgo pareret. ... Per Ieronimum dicitur quod ioseph in eodem proposito virginitatis fuisse. Sed post desponsationem simul cum virgine prius votum emisit. Forte propter quam angelus apparuit ei in sompnis dicens. Noli timere accipere mariam coniugem tuam. Ieronimus autem contra helvidium ait. Tu dicis virginem mariam non permansisse. Ego mihi plus vendico. Si enim in viro sancto fornicacio non cadit, et aliam uxorem ioseph non scribitur habuisse. Marie vero custos fuit potius quam maritus. Relinquitur eum virginem permansisse, qui dominum pater meruit appellari. Post desponsationem igitur virgo domum cum v aliis virginibus collactaneis suis quas a sacerdote acceperat, domum parentum revertitur quibus a pontificibus datum est sericum iacinctus bissus et purpura et linum. Miseruntque sortem unaquaque virgo quid faceret. Et factum est ut maria purpuram acciperet ad velum templi. Dixerunt alie virgines tu minor sis omnibus purpuram obtinere meruisti. Qui quasi in fatigacione sermonis ceperunt eam vocare reginam virginum appellare. Apparuitque angelus domini in medio earum et dixit non erit sermo iste in fatigacionem sed in prophetacionem verissimam prophetatus. Expaverunt ille a conspectu domini angeli. Et rogaverunt mariam ut sibi indulgeret pro eisque oraret.

Decima. Capitulum de vitiis evangelice ystorie. ... per quam xpus

Quatuor evangeliste est filius dei in ordinato processu xpm filium dei ostendunt, quod scribe et pharisei non dicebant filium David. Et matheus quidam quo deveniat nobilitas carnis ostendens dicit. Liber generacionis Ihesu xpi filii david filii abraham. Horum filius dei vocatur propter promissis. Quia ad hos tamen facta est de xpo repromissio. Secundum Ieronimum. Abraham genuit ysaac. Ysaac autem genuit iacob. Iacob autem genuit Iudam et fratres eius. Quare non sic de ysmaele et esau, quia reprobati non deputantur in semine. Iudas autem genuit fares et zaram de thamar. Ieronimus. In genealogia xpi nominata assumuntur mulieres, sed tamen quas scriptura reprehendit, ut qui propter peccatores venerat de peccatricibus nascens omnium peccata deleret. Unde et in consequentibus

raab. meretrix et ruth moabitis ponitur/et bersa
be uxor urie./ zara qui primo eduxit manu. et
se retraxit. grecum significat iustum/. phares latinum
qui primatum accepit/et non secrete greco in iu
riam diuisa est maria. c. 120. p. 2. phares. ge.
esron. esron ge. aram. ar. ge. aminadab. am.
ge. naason/ na. ge. salmon/ sal. ge. boz. de rab.
boz. ge. obeth./obeth. ge. iesse. iesse. ge. dauid regem
dauid. rex ge. salomonem/ex ea que fuit urie. salo. ge.
roboam. roboam ge. abiam/. abias. ge. assa. as. ge.
iosaphat. iosa. ge. ioram ioram ge. oziam. Primo
ioram ge. ochoziam. et hic ioas et hic amasiam
et hic amasias oziam. Et sunt. Io. quia prout euan
gelista erat tres tesseres decades in diuerso.
statu temporum ponere. Ioram se generi miscuit im
pissime iezabelis. Ideo usque ad 3am generationem eius
memoria tollitur/ne in sancte natiuitatis ordine po
natur. ozias aut ge. ioatham. Ioatam. aut ge.
achaz ach. ge ezechiam. eze. ge. manassem./Manas.
ge amon. amon aut ge. iosiam. io. ge. iecom/
am. et fratres eius in transmigratione babilonis. Ie.
ge. salatiel. ~~salat. ge.~~ Ieron. Si uoluerimus iecho.
in fine ponere. in sequenti tesserede decadis in sequentibus
non erunt xiiii. sed xiii./ Cum autem go. iecoriam po.
nam ipsum esse quem ioachim. F. aut filium non pa
trem. quorum prima p. l. z. m. alter uero p. c. et. n.
Cebr/salatiel aut ge. zorobabel. zo. ge. abiud
abi. ge. eliachim/eliachim ge. azor. azor. ge sa
doch. sadoch ge. achim. achim ge. eliud. eli. ge.
eleazar. ele. ge. mathan. matha. ge. iacob.
Iac. ge. ioseph uirum marie/de qua natus est
ihesus qui uocatur christus/cum dicat matheus. Vobis
qui aliquem bonum peruenire non creditis absque dauid
et abraham/denuntio filium marie quod experi
tatis filium dauid et abrahe. Lucas uero ordi
ne retrogrado. genealogiam ponit/ondens quod
perducat nobilitas spiritus per filios. secundum legem et tempus
aduentus christi. ondit dicens. fuit in diebus herodis
regis iudee. c. 8. q. p. q. hic not. 2e sed dicit Iudeus
et silr arrianus. filius est per gratiam non per naturam. quod
quod marcus ait Initium euangelii filii dei. Nul
lus aut filius adoptiuus. sic absolute dicitur filius dei
et quia nec sic cessabat. ebyon et cherinthus
ait quartus euangelista. In principio erat uer
bum. i. in patre filius/ad quod intelligendum. nota
quod deus est in intellectu suo. sup. p. c. p. j. Intel
lectum aut intelligente ipse dicitur uerbum. intellectus
a quo procedit uerbum extra. Sit aut uerbum in
intellectu creato cum in eo concipit similitudo rei in
tellecte et speciem representat. Ideo quod intelligi uidetur
esse. Sicut pater uerbi in mente concepti et ipse intel
lectus uidetur gerere similitudinem intrinsecus. Anideo autem
quia intelligit se ipsum ex predicta ratione quod uerbum
in deo comparatur ad ipsum sicut ad patrem. et quia
distinctio personalis est inter patrem et uerbum. ubi
sup. ca. p. p. j. Euangelista Et uerbum erat a
pud deum. et quia pater et filius. ibidem unus sunt
deus. adiungit dicens et deus erat uerbum. i. uerbum
est deus. Item quia predicti heretici dicebant christum
ante mariam uirginem non fuisse. subintulit. hoc
erat in principio i. eternaliter ante productionem. omnis cre
ature apud deum. ps. qo. uerbum domini ma
net in eternum. Postremo quia produxit. creata
u. g. 2a. per uerbum addit euangelista omnia per ipsum fac
ta sunt et sine ipso factum est nichil. i. malum.

hoc aug. 3o. de consolatione nichil est quod fieri non possit omnipotens
sed malum facere non potest/ergo malum nichil. Io. gen. p. uidit
deus cuncta/que fecerat et erant ualde bona. quod factum
est. i. omne creatum in ipso uita erat. ex. augustinus super
iohannem. omnis p.a/archa in arte uel in mente artificis
est inuisibilis/et in opere uel in effectu uisibilis. ecce facta
est archa in opere. numquid desistit esse in artifice/corrupta
est archa producta ex ea que est in artifice/pt/alia
fabricari archa/in opere non est uita/in artifice est iu
ta quia uiuit anima artificis ubi sunt ista omnia antequam
producantur in opere. Hoc uerbum est primasiue ex causa
procedens omnia. ps. Inicium domine uerbum tuum prima. in
celo. effectum sapientia/producens omnia ut hic et ps. 3
uerbo domini celi firmati sunt 2e Conseruatiuum beniuolencia
substentans omnia/. heb. p. portans omnia uerbo uirtutis sue
Reconsiliatiuum pacificans omnia. 2a. cor./ omnia reconsilia
uit sibi per christum. quia deus erat in christo mundum reconsili
ans sibi. Et posuit in nobis uerbum reconsiliationis
et ad colo. p. omnia pacificans per sapientiam cum omnibus siue que
in celis sunt siue que in terris. Consequenter euangelista Inter
omnia que per uerbum facta sunt ondit hominis dignitatem cum
sequitur/et uita erat lux hominum. quedam enim participat
ens primum. tantum sub ratione entis/quedam sub ratione entis et
uiuentis./quedam sub ratione entis uiuentis et intelligen
tis. sic homo participat primum ens. et sicut prima habent esse
per ens primum. et 2a habent uiuere per uita primam. sic homo habet in
telligere uel in intellectu aliarum./ euangelista uocant
lucem. et hoc quippe quia lux est ro manifestationis/omne
enim quod manifestatur in lumine manifestatur. quia igitur
per intellectualitatem nobis manifestantur intellectualia rec
te uocatur lux/. Et ar. 3o. in de anima intellectum agen
tem uocat lucem./ unde sicut se habet lux ad manifestationem
colorum. Ita intellectualitas minor ad manifestationem in
telligibilium. /Et lux in tenebris. i. in nobis qui sine
illa. tenebre sumus. lucet. et tenebre eam non con
prehenderunt. ps. Homo cum in honore esset non in
tellexit. b. qui non intellexit quod esset sumus honoris
fastigio delectatus. quanto minus intelligit lucem primam
que est lux per essentiam. de qua infra. c. 88. p. q. Erat
lux uera et c. Io. tenebra et bestia hominum est. et bestia
homo ratione uiget. et ratione non utens. b. u. g. uel ab eo
loco quod factum est 2e totum exponatur de deo. sic inte
dit onde. euangelista quod deus omnia produxit non impe
tu nature. sed per intellectum et uoluntatem quod factum est antequam
fieret. In christo uita erat. i. uiuebat non uita uege
tabili uel sensibili./ sed intellectuali que est summa gradu uite.
Intelligit enim deus se/et omnia antequam fiat Ideo est agens
per cognitionem /Et hanc uitam intellectualem communicauit ho
minibus/et uita erat lux hominum et lux in tenebris lucet
ca. 123. p. 6. quia lux uenit in mundum et tenebre eam non
comprehenderunt/ aug. u. g. quo cecus positus in sole presens
est illi sol./sed ipse soli absens. sic omnis iniquus et cecus est
corde/ presente sapientia/que sapientia non est absens illi. sed
ipse absens est ab illa. unde dicebat christus u. g. et dilexe
runt homines tenebras magis quam lucem. 2a. p. de contemplatione

Iohis. lc. j.

Fuit in diebus herodis regis
iudee. quia messias uenit/iudee. ca. 84. p.
. q. hic not. 2e sacerdos quidam nomine
zacharias de uice abia. qui inter xxiiii
summos sacerdotes. quos constituit dauid.
uolens augmentare dei cultum. i. par. 2e. octaua sorte te
nuit/et uxor de filiabus aaron. et nomen eius elizabeth.
erant aut ambo iusti apud deum incedentes in omnibus
mandatis et iustificationibus sine querela. s. ambrosius hoc.
et beda docet diuina scriptura in hiis quos commendare.

volūna non solū mores s3 parentes oportet laudari
ut q̄ hereditario iur. puritate hre videant̄. sic y
saac nobilitatem a parentib9 pietatis accepit q̄ pos
teris dereliquit. et non erat illis filius. sic deffacebā
eis vnū de t̄ba bonis matrimonij. de quib9 .c. 96.
p. e. eo q̄ eet elizabeth sterilis et ambo processisset in
dieb9 suis. factū est aūt cū sacerdotio fung(er)etur i(n)
ordie. m. sue an deum. s(ecundu)m ↄsuetudiem sacerdotij. cir
ca q̄ non sint nouj ritus inducendi. ca 16. p. 12. sorte
exijt in festo purificacōis ut incensum poneret in
gressus templū dn̄i. et oīs multitudo ppl̄i erat orans
foris hora incensi. Apparuit aūt illi angelus dn̄i stās
a dextris altaris in t̄censi. et zacharias turbat9 ē
videns et timor irruit sup eū. ꝓ subitū. respectū al
cionis et potencioris nāe. crisos. non pt̄ hō ↄtinuāt
sit iustus absq3 timore cernere angelū. s3 bonus a malo
discernitur quia malus ↄtinuat horrorem bonus statim
ↄfortat. vn̄ sequitur aūt aūt ad illū angelus. Ne ti(me)
as zacharia. qm̄ audita est deꝓcacio tua. s(u)pple de
aduentu messie. nam de filio desparauerat et inde d(icitu)r
ipse p(er)ibit r(est)e. Et elizabet uxor tua pariet tibi filium
et voca. nom eius iohēs. et erit gaudiū tibi et exul
tacio / z multi in natiuitate eius gaudebunt. Erit enim
magnus coram dn̄o. ca. 11. p. e. vinū et sicera non bi
bet. id est quam phibetur votentib9 et sanctificatis. nūj. 6. vir
siue mulier cum fecerint votum ut sanctificentur et se vo
luerint dn̄o ↄsecrare vino. omīq3 q̄ inebriare pt̄ ab
stinebunt. sequitur aūt. Et spū s(an)c(t)o replebit adhuc
ex utero matris sue. phibetur eciā regib9. puerbiorum
xxx. Noli regib9 dare vinū. et assignatur du(plex) racio
quia nullum secretum ubi regnat vinū / vel ebrietas.
et ne obliuiscatur iudiciorum et mutet causam paupis. Et
sacerdotib9. leuit. x. z de vinū q̄ inebriare pt̄ no
bibetis qn̄ intrabitis tabernaculum testimonij ut hea
tis sciam discernendi / inter scm̄ et ꝓphanum. et iu(s)
tos filiorum isrl̄. ↄuertet ad dn̄m deum ipsorum. ex quo pꝫ
s(ecundu)m bedam. q̄ xp(is)tus est deus et ipse p(re)cedet an̄ eum in spū et
u(ir)tute elie. ca. 88 p. xj. ut ↄuertat corda patrum. i.
accensa desideria i(n) filios. i. in modernos. greci eos
appellat pres. filios uō iohēm et apl̄os et incredulos
ad pru. iustorum. hec prudencia est non ex opib9 legis.
s3 p fidem xp̄i iustificatus sperare. s. beda. parare. dn̄o. ple. p.
.i. pfecte dispositam. p. 2o p(re)dicta ad xp̄m recipiendum. r(espo)
Et dix(it) zacha. ad angelum vn̄ sciā hec scia. beda. ob al
titudinem pmissorum hesitas signum q(ue)rit. ex quo pꝫ q̄ no
dubitauit de angelo an eet bonus vel malus. s3 de pmis
so. Ego enim sum senex et uxor mea processit in dieb9 s(uis).
suis. Angelus aūt eum pmo certificat de pmisso. Et
r(espo)ndens angelus dixit ei. Ego enim sum gabriel. igr̄ for
titudo dei. cui nil pt̄ resistere. beda. q̄ dicat. si hō tali
a pmittet i pugne signum flagitare licet. qui asto an
deum. greg. in moꝛ. Angeli sic ad nos mittuntur ad
ↄplendum misterium / ut interna non desit ↄteplano qm̄
et sicut scriptum est spā angelica summus sic spā. qui dese
ritus scripta non est. id adeo innuit redeunt. et missus
sum loqui ad te et hec ipa tibi euuangelizare. crisos. no
ex me loquor / s3 mittentis relata denuncio. hec est enim
nuncij bonitas / ut nichil ex se referat. 2o dando signum
p incredulitate penam infligit. Et ecce eris tacens. et
non poteris loqui usq3 in die quo hec fient. crisos. ut a
in gr(ati)a ad organa vocalia transferatur. Thoma. di
cit q̄ hoc verbum in gestu videtur surditate signifi(cata). et
huic ↄcordat quia innuebat ei. et hoc iuste quia in
obediens fuit usq3 in diem quo hec fient in circumcisione
s. cū imponitur nomen / pro eo q̄ non credit verbis. ca. q̄

imple. in spe suo. Et erat plebs ex zacha. et mira
bantur q̄ ipe tardaret in teplo. Egressus aūt non po
terat loqui ad illos / z cognouit q̄ visi. indi. in tem
plo. et ipe erat i(n)nues illis / et pmansit mutus. mu
tescit lex mosayca / adueniente euuangelio. vel.
s. amb. muto zacharie. silis est ppls iudeorum i(n) po
tes actum suorum redde roem. Et factum est ut imple
ti sunt dies officij sui abiit in domum suam. crisos.
gesta sunt hec. 8o. kl(ende)s octobris luna. n. qn̄ ce
lebrabatur ieiunium zenophegie in ↄnodo. qn̄
i(n)cipiunt dies minui. quia ille ↄpiciebatur quodam
in corporis minui illum aūt cresce. vn̄ et obmu
tuit zacha. q(uia) cessare oportebat sacrificia sacer
dotalia. adueniente sacerdote qui pro pctis oim
se offeretur. Post hos aūt dies ↄcepit elizabeth
uxor eius z occultat se mensib9. 4. dicens quia sic
fecit dn̄s in quib9 dieb9 quib9 respexit. au. op.
meum hoib9 int̄ hoiēs. Amb. pudor est femis
nupciarum p(ro)mia non hre quib9 sola hec ē ca
nubendi. Legim9 aūt. 6. miraculose natos de
sterili. ysaac gen. 21. Jacob. et esau. 25. sapson
iudic. 13. samuelem. p. R. 1. et Johēm baptistam
Mistice zacharias. figurat sacerdotes iudeorum. eli
zabeth synagogam. gabriel in fora humana. spm
scm̄ in ꝓphis. fuerunt ambo iusti. Nam diuinitus
i(n)stituti i(n)cedentes in madatis legis accepte et
iustificacoib9 dn̄i dimissis sacrificiis ydolorum. et no
erat eis filius. de quo ysa. 9. puulus natus est nob
et filius datus est nobis. Erat enim steriles. qua
lis hunc filium et si pmisit in exhibere non potuit
Et processerunt ambo in dieb9 suis ꝓtellata p
missione. Interea mittitur gabriel spā in ꝓphis annu
ciare filium affuturum. et vn̄ a dex. al. in. q(uia) leta ē
talis legacio. Altare erat illa pura scorum et iustorum
collectio. in censum. oraciones et suspiria eorum q̄ sacer
dos in ↄspectu dn̄i offerebat. Et dix. zacharias.
vn̄ hec sciā. hec incredulitas cecitate significat
filiorum aaron. vn̄ facti sunt muti in diuinis scriptu
ris. et ꝓphetis a malachia usque ꝓpharum usq3
ad iohēm baptistam. et erat plebs expectans et
zacharias i(n)nuebat illis. quia sacerdotes legis et
ꝓpharum veritate non poterat explicare. vn̄ il
lum est in ꝓuerbium. Manda. remanda. expecta. et
expecta. Post hos dies carnalis z sterilis incredu
litate ↄcepit elizabet. i. sinagoga filium. i. spualem
intellectum in aduentu dn̄i saluatoris. occulta
bat aūt se nolens manifestari gentib9. mensib9
v. mensis dr̄ amene. i. luna et signat lege qui
nario nūo ↄphensam. sicut enim luna non nisi
a sole. Ita nec illuminatur nisi a sole iusticie. de
hoc ca. 12. p. q. Judaysantes p(re)dicabat fidem
sine legalib9 non sufficere. Predicato aūt iudeos
i(n) consilia ꝓlegalia cessat aūt sinagogo. sic fe
cit michi dn̄s in dieb9 quib9 respexit obpbrium
meum int̄ hoiēs dicit auferendo obrobrium. fe
cit michi obrobrium. Alqm̄ c(apitulu)m de annunciacōe v(ir)g(in)is pa
p. de affectu creatoris et anglorum ad ipam.

Virgo itaq3 genus ornata virtutum
s. bei. sup missa est. gemmoq3 mentis
et corporis pit decore ꝑfulgida spe
cie sua / et pulcritudine sua / celi ciuium
i(n) se puocauit aspectum / ita ut regis aurum in sui ↄ
cupiscenciam inclinaret / et celestem ad se nuncium
de supnis adduceret. Aug9 in smone de annuncia
cōe. Dum enim sponsa deo tanta fidem ꝓposite

castitatis/ virgineo cultu celat/ purpureos vultus de
candore mentis exuberat. placuit deo forma men
tis et corporis decore vestita. petitur ergo maria ce
lestibus regnis. mittitur angelus rex ipse stellato
micans solio/ mandata dirigit/ exornate domino mi
rantur sedes/ stupet throni potestates omnes ac digna
sibi celestis. pater quoque ait. vade gabriel ethereas
rupe sedes et antiquum per seculo gentium virgini intende
ffer marie. hec incolit pura nazaret menia. sed
patet ei regna celestia. huic vnicum filium donare
volo/ ut sit illi mater cui ego sum pater/ virginem vide
o. ac mirum effimo/ exiet de sua sine per integram
illibatum. enitaque sine marito mater/ cui sum ego sine
ne coniuge pater. sit enim mundo futurum volo. Tam
non dicetur mater viuencium eua. sed maria/ ipsius est
totum ei presidet filius totius celum. 2a pars. de annunciatione

concepta facta in nazareth.

In mense ergo
sexto a conceptione iohannis. missus est ga
briel angelus a deo/ Conueniebat a
nunciatur virgini incarnatio ubi. ut
scilicet prius ipsum conciperet mente quam carne.
vnde augustinus in libro de virginitate ait. beatior est ma
ria concipiendo fidem christi/ quam concipiendo carnem christi.
Consequitur materna propinquitas nichil marie profuisset
nisi prius eum christum gestasset mente/ quam carne. An
gelus quoque hoc debuit nunciare. quia angelis
sermo. ier. de assumptione virginis. semper est cognata virgini
tas. profecto in carne esse et sine carne viuere non
terrena vita est/ sed celestis. In hominis quoque forma
qui exo donauit. quia verbo nunciat deum. scilicet incarnari et
spiritum corporari. Item angelus ad esse debuit. ubi non
solum hominum salus sed etiam angelorum restauracio trac
tabatur. Et gabriel ipse mitti debuit. quia hoc predi
xerat. dan. c. ca. et voce incorporacionis nouis. vnde gre
gorius. in omelia quadam. ad mariam virginem non
quilibet angelus. sed gabriel archangelus mittitur
qui dei fortitudo dicitur. per dei fortitudinem nunciandum
erat/ qui virtutum dominus et potens in prelio ad bel
landum aereas potestates veniebat. vel aliter sermo. b.
super missus est/ omelia prima quia virginem pauida. simpli
cem verecundam. de mirabili nouitate confortare
debebat/ dicens ne timeas. sed et viri ipsius homines utique hu
milem ac timoratum idem angelus confortare creditur.
d. ioseph. Noli timere. A deo quoque in mente non ab
aliquo spiritu reperire mittitur. s. ber. ubi super ne cui
bel vtorum. spiritum sanctum deum dei an quam virgini videtur
reuelasse genitum. In ciuitate galilee/ cui nomen
nazareth. ysa. g. flos de radice eius ascendet. s. b.

he. sunt nazareth de radice ascendet. b. super missus
est omelia prima. videamus si a nazareth potest aliquid
boni esse. Nazareth. i. flos. videtur autem michi
quod semen diuine cognicionis tanquam de celo iactatum in
terras fuerunt promissiones et allocuciones facte pa
tribus. abraam. ysaac. et. iacob. de quo semine scrip
tum est. nisi dominus sabaoth reliquisset nobis sem
quasi sodoma essemus et quasi gomorra fuissemus. Flo
ruit autem istud semen in mirabilibus/ que omnia fuit per
totum iter in deserto usque ad terram promissionis et de
inceps in visionibus in vaticiniis prophetarum. In ordi
natione quoque regum et sacerdotum usque ad christum. christus
autem huius seminis et horum florum/ non immerito
dicitur esse fructus dicente dauid/ dominus dabit benignitatem et terra
nostra dabit fructum suum. et Item de fructu ventris
tui. ponam. etc. In nazareth/ ergo nunciatur christus/ quia
in flore speratur fructus processurus. sed prodeunte fruc

tu flos decidit quia veritate apparente in carne figu
ra pertransiit. vnde nazareth ciuitas galilee. galilea. dicitur
i. transmigracionis/ quia nascente christo illa omnia transie
runt/ que supra enarraui/ quia ut ait apostolus. omnia in
figura contingebat illis. Consequitur an non flos decidit
quando gloriacio/ que erat in lege remansit si flos non de
cidit/ ubi nunc regnum/ ubi sacerdocium/ ubi prophete ubi tem
plum/ ubi magnalia illa de quibus gloriabantur. quanta au
dinimus. et cetera. pa. non. n. nob. na. Et iterum quanta in pa
tria. n. no. fe. fi. suis. 3a pars quod angelus virginem inuenit oratem.

Ad virginem. be. super missus est. omelia prima. que
est ergo virgo tam sublimis/ ut salutetur
ab angelo. tam humilis ut desponsata sit
fabro. Et rendet omelia 2a. virgo est cor
ne/ virgo mente/ virgo professione. virgo
denique qualem describit apostolus mente et corpore sancta. vo
luit itaque esse virginem/ de qua immaculata/ immacula
tus procederet omnium maculas purgaturus. desponsatam
ioseph viro/ cui nomen erat ioseph/ de domo dauid
e. ae. p. j. z. z. In tam domo. s. ero erat virgo. non mad
cam accedebat/ tum propter propositum virginitatis tum propter consue
tudinem sanctorum. qui consueuerunt post nataram orare. Hiob. s.
et nomen virginis maria. ca. Az. p. e. 5a pars quod fuit sine ue

culpe et pene in partu. IIII

Et ingressus ange
lus ad eam. Per hoc patet quod non erat virgo
in priuato/ neminem salutantis. sed in ma dicitur
non in camera. l. x. Iudeorum est qui sa
lutatur non in domo sed in agro. Io. 18. In
plateis ciuitatis. dicitur ne amos. quanto sed marie in
conclaui dicitur aue. b. omelia 3a. quo ingressus secretarium
pudici cubiculi/ ubi illa forte clauso super se hostio
orabat patrem in abscondito. Augustinus in sermone de
annunciatione. venit ad me magnus paranymphus quidam. non
patriarcha primus/ nec propheta egregius. sed gabriel archange
lus facie rutilans. veste coruscans/ ingressu mirabilis
aspectu terribilis/ visitauit et contremauit me. salu
tauit et gratulauit me. dixitque michi. Aue gra
plena. Notandum autem quia angelus. z. in fedit facere/ primo
mente eius attentam reddere ad tante rei consideracionem/
et hoc facit salutando/ quadam insolita et noua sa
lutatione. d. aue. i. sine ue tam culpe. b. propterea maria
delictum non habuit. et ab intimo cordis eius pe
nitencia longe fuit/ non erat cor eius sicut scribarum.
et phariseorum. de quibus ait. 23. ve vobis qui si estis
se de illis etc. Et augustinus in li. de natura et gratia. excepta
igitur sancta virgine maria/ si omnes sancti et sancte cum hic vi
uerent interrogarentur esseut. vtrum sine peccato forent. omnes
vna voce clamassent. si dixerimus quia peccatum non
hemus. nos ipsos seducimus/ et veritas in nobis non
est. qua pene speciali parcentem. augustinus in 2o de
natura. Eua in tristicia concepit filium. Maria cum leticia
dominum peperit. Eua luxit. Maria exultauit. Eua
lacrimas maria gaudium in ventre portauit. quia
illa peccatorem ista edidit innocentem. z. 6. p. mulier
est dolorum ca peti pinita. In hac uero per gaudium me
stitia impellitur dum prenunciat angelus virgini. aue.

6a pars quomodo fuit plena gracia. IIIIIIV

Gracia plena. quia habuit in se plenitu
dinem omnium virtutum. b. exponens illud in
plenitudine sanctorum. de. inca. merito ait
In plenitudine sanctorum detentio eius/ cui non
defuit fides patriarcharum. spes prophetarum. zelus apostolorum. constan
cia martirum. sobrietas confessorum. castitas virginum. fe
cunditas coniugatorum. ymo nec puritas angelorum. Item
ipse virtutes aliorum modo reperiuntur in virgine quia in aliis. ber.

De assumpcione si dilligenter attendis. In maria singlas
virtutes gradus inuenies. singlares que videbantur
esse cotes. que enim puritas angelica et audeat co
pari. de virginitate nunquam timbauit. z angelo filiu p
mittente. continet etiam virtutes in ea. sine admixtione genere
vel viri. sup. c. p. vel quia fuit in se fontem omnis g
ciarum. quanto enim aliquis magis appropinquat ad principium
alicuius bonitatis. tanto magis illam participat. sicut
qui magis appropinquat igni magis recipit de calore.
et qui ad solem de splendore. et qui ad apotecha
de odore. et hunc modum. c. ee. Jer. quia angeli plus appro
quant quam homines. Ideo plus recipiunt de diuinis illu
illuminacionibus. Vnde z. q. r. subditur plenitudinis gracie
eius subditur dominus tecum. Jo glorians potest dicere
id eccl. 24. In me omnis gracia vite et virtutis. Ceteris
enim per partes prestatur gracia. Ait Jo. dama. nro. totam
se i fudit gracie plenitudo. · 6a pars quo dominus fuit cu

D O minus tecum. De paradiso et a dei ca.
consorcio totum genus humanum in primis
parentibus pulsum est. virginis. ca. z. p. j.
Nunc non deus cui fortitudo ut rinoche
rontis nunquam. zz. In gremio collectus
est virginis. cui dominus tecum. nec potest capi alterius
vnitorum. Vnde. ber. nec deum decuit alia mater quam
virgo. nec virginem alius filius quam deus. mira res. aug.
augustinus in. ser. de nata. iam erat cum virgine qui ad
virginem mittebat angelum. et precessit nuncium suum deus
nec teneri potuit locis. qui omnibus habetur in locis. no
uum hic misit nuncium quia modo singulari voluit esse se
cum et vi amoris in eius similitudinem transformari.
Vbi notandum. quia si tota salutacio angelica sit gratissima
virgini. Ista tamen clausula potissime eam delectat. Dominus
tecum. Vnde sanctimonialem sibi deuotam monens. hanc sa
lutacionem cum pondere z affectione offerre. Instruxit hoc
illo verbo dilectissimo. Dominus tecum. · os. sum impletum. at
attendo i morareris. quia delectabilis ac suauis in
mis erat ei memoria. quia creatorem omnium meditaba
tur requieuisse in tabernaculo suo. Jo. sic orabat
anselmus. Maria obsecro te per graciam. qua dominus sic
voluit esse tecum. et te voluit esse secum. fac ut mi
ca et amor tuus semper sit mecum. et cura mei semper sit
tecum. Tui enim sicut et filii proprium debet esse misereri semper
et pec. ber. omni. pa sup missus. Veneramini genus ani
gem in carne corruptibili. carnis integritatem. mira
mini sacro virginem in virgine fecunditatem. imitamini ho
mines omnis mins humilitatem. Honorate sancta angeli
vri regis matrem. qui eius honoratis prolem. regem vestrum pa
ter atque nostri generis reparatorem vestre ciuitatis i staura
torem. zc. · 7a p. quo fuit singulariter benedicta.

B E nedicta tu in mulieribus. Eua fuit
maledicta. quia aspectu decepta et
victa. ergo virgo est benedicta. que spe
tis nequiciam superauit. albertus car
notensis epus. Virgo maria. cap. 1. prin
cipales suggestiones spectis. ... conuincit. Dum in se vir
ginitate simul et humilitate deo consecrauit. virginitate
extinxit concupiam carnis. humilitate concupiam mentis. se
ber. sup. cant. s. 86. Diffinitur sapia. sapor boni.
hunc saporem perdidimus. pene ab ortu generis nostri. cum serpens
malicia mulieris in saporis enim venit. ex tunc et cum
cordis palatum. sensu carnis preualente. infecit virus ser
tis. et cepit aie bonum non sapere. ac sapor noxius subi
trare. et prius facta sunt sensus hominis et cogitatoris in malum.
donec denuo sapia mulieris cor et corpus impleuit. sa
pore mali quod illa inuexit. sapore expellans meliori i

Jo. autem in sermone de natiuitate virginis. Benedicta tu
in mulieribus. que vita viris et mulieribus pepe
risti. mater generis nostri pena intulit mundo. genitrix
domini nostri salutem attulit mundo. Benedicta. ergo dicit i
mulieribus. benedicta per ipsas mulieres quarum tul
lit obprobrium. Vnde et deuote mulieres. libenter
dicunt salutacionem. dicit. vel in mulieribus. i. sup omnes
mulieres. ymo sup omnes creaturas. Anselmus.
o benedicta. sup omnes mulieres que angelos vi
cis sanctitate. sanctos superas pietate. zc. 8a pars de
turbacione virginis et singularitate sa lutacionis.

Q Ve cum audisset turbata est. w
in sermone eius. et cogitabat qualis
esset ista salutacio. Primo intendit an
gelus pauentem virginem confortare. cu
cum esset assueta angelicis salutacionibus. sine visi
tacionibus. non visitacionem sed sermonem angeli euange
lista turbacionem attribuit. dicens turbata est in ser
mone eius. Ber. sup missus est omelia. 3a. turbata
est sed non conturbata. quod turbata est. fuit ve
recundie virginalis quod non conturbata fortitudinis. quod co
gitauit prudencie. forte turbacio virginalis causata est
ex multa laude angeli dicentis. Aue gracia ple
na. Et iterum benedicta tu in mulieribus. Ambr.
disce virginis verecundiam. disce verbo vitare las
ciuiam. Maria et salutacionem angeli verebatur.
vel forte ex illa particula. Dominus tecum. glo. non ap
paruerat. fuit vel erit. et tunc affecta fuit ma
gis timore quam verecundia ne forte aduenientem dominum
cum debita reuerencia non suscepisset. vel forte
3o ex salutatoris forma. Origenes. si sciuisset maria
ad aliquem priam similem factum esse sermonem. ut pote
que habebat legis scientiam. nunquam quasi peregrina salutacio
terruisset. Et. amb. Nouam formulam mirabatur
que nusquam est ante comperta. soli marie hec salu
tacio seruabatur. vel. 4o quia ingressus fuerit.
clauso hostio. 5o. e. c. q. quia angelus apparuit in
forma viri. Beda. virginum est trepidare. ad omnem
viri ingressum pauere. Hec salutacio non tota sibi
in scriptura reperitur. 3o enim regum. 16. dicit salue
rex. et hic dicit aue. Beda. celi rident angeli
iubilant mundus exultat demones contremiscunt
cum dico. Aue maria. et tob. q. gaudium tibi
sit. Et hic dicit gracia plena. Be. omelia 3a. sup
missus. quia illam generalem sentenciam euasisti. qua dic
tum est in terra pres. et maledictum illam que secuta
ta est. maledicta sterilis in israel. tu non singu
lare consecuta es benedictionem ut nec sterilis maneas
nec in dolore parias. z Jud. 6. Dominus tecum. z
ruth. 2. messoribus ait booz. Dominus vobiscum. hic
autem. Dominus tecum. Beda. tecum in corde. tecum in vtero
tecum in auxilio. z. messores salutauerunt booz
benedicat tibi dominus. hic autem dicit. benedicta tu. i m.
anselmus. o virgo benedicta. per cuius benedictionem benedicitur omnis
creatura. et non solum creatura a creatore. sed
etiam creator a creatura. zc. 9a pars de angeli confor tacione.

E T ait angelus ei. ne timeas.
maria. potuit enim respondere virgo
angelo dicenti. Dominus tecum. enim ali
a. vice dixit dominus gedeoni. Dominus te
cum virorum fortissime. vsquequo angus
tias tollit. et non exhibet quod promittit. non au
dis querulas et murmure plenas. prophanas voces.
manda. remanda. et semper rendetur. expecta reex
pecta. non igitur sine causa turbata sum i sermone tuo.

dns tecum. Si michi igi psuasu ee. Vult deus
quia mecu sit, veniat ut pmisit, ut pphe sui fide
les sint inueniatur. tunc sciam quia uere decreuit
miseri deus, sz quia non continebat in ira sua mias
suas, ad que rndere uidetur angelus. ne timeas
maria. Expecte dei bem, ut hoc tuum desiderium i
pleatur. In uenisti enim gratiam apud deum, qm nunquam
ulla repit creatura, quid ergo plena iam gra in
uenit gratiam. sz aliis uel ad dispensandum. Aug.
o ma. gram in uenisti apud dnm. et hanc p totum
mundum diffundere meruisti. sz B. aliq intuemini
quanto deuocois affectu a nobis voluit honorari
qui totius boni plenitudinem posuit in maria. ut p
inde siquid spei i nobis est. si quid gre. siqd
salutis. ab ea nouerimus redundare. sic enim est
voluntas eius, qui nos oia hre uoluit p mari
am. Idem, de plenitudine eius accipiunt uniuersi, cap
tiuus redempcoem. eger curacoem. pctor veniam. iu
sti gram. angelus leticiam, tota trinitas gloriam. fili
us hmane carnis sbam: 10a. p. de 2a. vgis sanctificacoe.

Uel aliter, in uenisti gram. plena grana
vno modo. in uenit gram. alio modo. vi
demus enim in nra plenitudinem dispo
cois ut cum nra est pfecte disposita
ad formam suscipiendam. plenitu
dinem pfeccois, ut cum res fcta recepta pfecta
est in sua nra pfeccoem finis, ut cum res obtinet
debitum finem eius. ut ignis ee sursum in spera.
pmam quidem gram huit, in pma sanctificacoe, qua fu
it disposita sup omnes creaturas, ut eet matrem
dei. 2am in 2a sanctificacoe in uerbi concepcoe uel fi
lii natiuitate. ubi uere complete facta matrem dei.
3am in sua glorificacoe. hanc aut plenitudinem pa
est magna. 2a maior. 3a maxia. qr pz. dr, pp p
recessum p pmam potuit uitare oe peccatum. pez
2am fomes in ea sublata fuit. p 3am libata est
ab omni miseria. 2o p accessum ad bonum. p pmam eius
adepta est gram inclinatem ad bonum. p 2am in bono
confirmantem. p 3am in consumatem et delectari fa
cientem. in opere seu in fine ultio. Vndecima ps
de filio pmisso virgini. ze...

Ecce concipies in utero et paries fili
um uo. nom eius emanuel. Premi
sermone ambaxatam angelus sibi co
missam exponit uirgini, et ondit
ei non ee timendum. pp mirables et singula
res gram quam inuenit, et ondit gram illam i
duobus consiste. s. in suscepcoe cuidam excellentis
puilegii et addicoe conseruatoris egregii, pmum ad
pmum dicit ecce concipies in utero. et pma quida
ps consistit in conceptu in utero. sine aliquo exti
secus opante. ber. sup missa est. omelia 3a.
nec suspecta heas uirgo fecunditatem quia non au
fert integritatem. concipies sz sine pcto, grauida
eris. sz non grauata. paries sz sine dolore. nes
cies uirum et gignes filium, et quale filium il
lius eris mater cuius est deus pater. deum deniqz pa
ries, et de deo concipies. Idem de assupcoe eius.
neqz enim in tris est locus sanctior urginali utero, i
quo dei filium maria suscepit nec in celis locus di
gnior regali solio, in quo mariam marie filius col
locauit. 2a ps puilegii consistit in ptu talis filii
ber. sup missa est omelia pa, maria sum audac
tor appellat filium d. fili quid fecisti nobis sic
Ecce marie puilegium. quis enim hoc audeat

angelorum 3a ps consistit in vocacoe tanti bnficii. et vo
cabis nomen eius ihm. Ro ponitur. ar. p. Ipse enim
saluum faciet ppm suum a pctis eorum. Remigius. salua
bit non armis pugnado. sz pcta laxando zc. 12a. p. de magnitudine pmissi filii.

Quantum ad puilegii conseruatore. dicit. hic
erit magnus et filius altissimi voca. Amb.
dictum est de Johe baptista qua erit ma
gnus. sz ille qui homo magnus. hic qui deus
magnus. late enim diffunditur dei uirtus. la
te celestis substancie magnitudo porrigitur, non loco claudi
tur, non opinione comprehenditur. non extracoe concluditur
nec etate variatur. Et ber. sup missa est. omelia 3a.
bn magnus eius magnitudinis non est finis. bn magnus
quia non rapinam arbitratus est ee se equalem deo
hic autem non rapinam arbitratus est ee se equalem
deo. quia filius altissimi uocabitur, quem deus non fecit
sz genuit deus deum. altissimus altissimum. Terciadecima.

Et dabit illi dns. p. de regno ipius. vir
deus sedem dauid pris eius, et regnabit
in domo iacob ineternum et regni eius no
erit finis. ber. omelia 4a. zc. quero quo dede
rit ei deus sedem dauid pris eius zc reg.
in domo iacob ineternum. dum ipse in ierlm non regnauit
quinymo venientibus turbis ut constitueret eum regem
non acquieuit, sz et coram fatem pylati prostatus est
regnum meum non est de hoc mundo. Deniqz quid ma
gnum pmittitur ei, qui sedet sup cherubim. quem ppha
videt solium excelsum sedentem. zc eleuatum sede
i sede dauid, eam nouimus quandam aliam ierlm pez
eam in qua regnauit dauid figuratam, multo ista
nobiliorem. multo diciorem quam puto hic designatam
in qua constitutus est rex a deo. sup syon montem scm
eius. non dicit in syon. sz super syon. et ad dauid
dictum est. de fructu uentris tui. ponam. se. t. zc isy. cum dr
g. sup solium dauid. et sup regnum eius sedebit. inde
quo ubiqz repis. sr. syon. sup sedem sup solium. sr.
regnum. dabit ergo ei sedem dauid, non typicam. sz
veram. non tpalem sz eternam. Mirabilis est illa ce
lestis ierlm, que hedificatur ut ciuitas. passa eius
fuerat ruinam in casu angelorum nunc restauratur mo
electorum. mar. conce et uir. Hic in feris varijs passi
onibus et psecutoribus vinu lapides quadrantur
In celo uo ponitur, suis locis p mansium p manu
artificis. fuit aut figurata hec hedificacio 3o regum
6. ubi dr domus dei cum hedificaretur de lapidibus
dolatis et sectis malleus zc securis, et oe. non sunt
audita in ea. Regni. aut eius non erit finis. et in
to ibi eum non deficiet rex, quia xps resurgens ex mor
tuis iam non mo. ro. 6. nec lex que est caritas et
amor. Caritas aut nunquam excidit. cor. 13. neqz grex.
regnum enim eius alti ppo non tradetur. dan. 14e. pars de vbor anli ex aminac vg.

Dixit aut maria. ad angelum, quo fiet istud qm virum no
cognosco. ps. non cognosceretur hec i uo
to. 3o intendit angelus p sterilis exm
aium virgis ducere ad consensum. angelo
enim foris loquente et dno intus inspirante. iam pmedi
tata. intergat. F. ber. omelia 4a. sup missa est. et
sm. amb. et bedam. temparoz est ista rnsio, qua
vba sacerdotis. vel zacharie, dixit enim ille. vn sciam
hoc et negauit se crede. ista non dubitat ee fac
dum que quo fieri possit inquirit. legerat enim. Ecce
virgo conci. et pa. filium. sz quo fieret no legerat nt
angelo audierat, zc c.
Quintadecima pars de mo concepcois virginis marie.

Et rndens angelus dixit ei / spus sanctus su
ueniet in te & uirtus altissimi obu. t. qu
dicat / non erit hoc opus carnis sz spus
sci uirtute / et sicut sufficit fides pro
roe . ita quoqz et uirtus spus erit pro se
mine . dr aut uirtus altissimi filius . s. cso[m] et gga . i
pfatioe in dnie dr / que sz sci spus obumbratoe cecepit
no ad hoz concordiam . q s . ggo . 18 . mora . Umbra alu
mine in core formatur . deus p naz lumie est . quia
igr lumie diuinuz erat in uirginis utero . corlnduz / tec
te ei dr et uirtus altissimi obu . ti . adumbratio igr
fit p corpus xpi / applicatuz diuino lui ut deqz tam uir
gini quaz aplis tempatur lumie diuinuz . z uideri po
ssit . uii ber . i smoe . de assumptoe / tale se obtulit
aplis aplorum dns ut non iam inuisibilia dei
p ea que facta intellecta conspiciantur / sz ipse
ad facie uideatur qui fecit omia . z quia apli
carnales erat . deus aut spus est z non bn quenit
spui et carni / umbra corpis sui compauit se eis
ut obiectu uiuifice carnis / uideret vbum in carne
solez in nube . lume in testa / mel in cera . cereu in
lanterna . uii et uirtus altissimi urgi obumbra . ne
nimio fulgore pstricta diuinitatis fulgur sibsti
ne non possz . illa aequilla . singularis . Cum at
tam filius quam spus scus / sint uirtutes pris cpostatice
s . dam . de trisagio . hympno / et cor . 9x utriqz uirtuti
cuenat / filio tamqua cui unitur / spui sco tamqz
agenti a quo formatur . pz q hec obumbratio ta filio
quaz spui sancto cuenire pt . Ideo qd nascet exte
sci . ggo . 18 . mora . si nos sci efficim[r] . non tn
sci nascim[r] / vocabz filius dei . Ubi not . q nales ppe
tates pdicantur de unaqz sm eius naz / z quia de
xpo pdicantur z que sunt ppa dei z que sunt ppa
hois . oz duas nas ee in xpo . diuinaz . s . et huanaz
Item quia illud de quo pdicant[r] nales ppetates . s .
naz ppaz ad genus sbe ptines dr ypostasis . uel
suppositu et id est de quo diuina et huana dicuntur
nete est in xpo unu tm ee suppositu . Conuenienter
aut incarnatio appatur spui sancto / ut sicut ui
demus in nobis / quia uerbuz nrm lates in corde pa
tet fit p spm / p quez vox ubi nrs formatur . Ita et vbu
dei in corde pris / exns inuisibile / p spm sanctuz cor
pus formantez factuz est sensibile z c

16ª pars de cceptu helizabeth ugi anu[n]ciato

Et ecce elizabeth cognata tua . Cuz quo nupsit sacdoti / si fuit co
gnata ugis q pceptu . nu[m] . 16 . ca . dic
qua sacerdotes ex gne matrio desceder
unt de stirpe regali . naz ex . 6 . aaron .
accepit elizabet filiam eminadab / sororez naason
pncipis in tbu iuda . io sacerdotes poterat de tbu
regali accipe . Ideo pmitte legitur tbu . iste . s . zy . c .
si tn mulier remanebat . heres non poterat nube n
tbui iuda ut cuenit de uirgie . alias non fuarez
lex pdicta . nu[m] . 36 . Ideo recte tuc p genealogia Jo
seph texitur genealogia uirgis . non tn p genealogia
zacharie texitur genealogia elizabet . et ipa cce . s .
i se . sua . z hic mes . e . sextus . illi q uo . steri . Et sic
3o p ex[m] angelus pducit aiuz ugis ad csensuz . qz
ido possz aliquis cogitare i ualidu ee angeli argutuz
qu arguet a miori affirmado / pt dare cceptuz ste
rili q est miu / saltez s . coez extratez . go pt dare u
gi q est maius . fortificat argu[m] dicez angelus dicez s . qz
non erit impo[le] apud deuz oie uerbum . qu dicat
p uirtute et actez nae nec sterilis nec uirgo pt co
pe . sz diuina potentia que vocat ea que non sunt tamqz
ea que sunt p excessiuz sue infinitatis et sterilis et
uirgo pt cpe . Coz cuenient quezi pt quare dicit
oie vbum z non oie factu[m] . ber . sup missus est
omelia . 4 . Ideo posuit vbum / quia q facile pnt ho
mines loqui q volunt sic incompabilr . facilius pt
deus impler quecuq pnt illi vbo expmie . Cui quidez
in deo nc vbuz disidet ab infectoe / quia ueritas
est nc factuz a vbo . quia uirtus est / nec modus afacto
quia sapia est . nuciatur ptea uirgini cceptus eliza
beth . s . ber . ut du miraculu miraculo additur .
gaudiuz gaudio cumuletur . Ite occultauerat se
et iam amplius occultare non poterat / cuenies fu
it q an ceteros ugo hoc sciret . Ite ut tam sal
uatoris quam precursoris . gesta sciret que sciptores
doce debebat . Item ut antique cognate pberet ob
sequiuz . Item ut sanctificatez bapte

17ª p . de rnso z csensu ugis

Iam angelus exposuis . vba pmissis
pfecte . cpleto ambaxatoris . officio
expectat uirginis rnsioez . ber . o[a] 4[a]
sup missus . audisti uirgo quia cepi
es . Audisti quia no p hoiez . sz per
spm sanctuz . expectat angelus rnsuz tuuz . tpus
est / ut reuertatur ad deuz qui misit illuz . Ex
pectamus z nos vbuz odia vbuz miserois quos
miserabilr pmit sna dapnacois . Ecce pciuz tibi of
fertur nre salutis . statuz qz libamur si csentis
hoc supplicat a te pia uirgo . flebilis adam cu mi
sera sobole exul de padiso . hoc abraham . hoc dauid
hoc et ceti flagitant pres tui / qui et ipi hitant
in regioe umbre mortis . hoc tota munda tuis geni
bus puolutus expectat . dna rnde vbuz . q tra cpi
ferui q expectant . et supi . Rnde vbuz et suscipe
vbuz . Rnde tuu . et suscipe diuinuz . Rnde trasito
riuz et amplecte sempiternuz . Dixit aut maria .
Ecce ancilla dni fiat michi s[m] vbuz tuuz . De
vbo isto fiat michi s[m] vbum tuuz . ber . ubi . sup .
Humilitas rndetur ut sedes gre pparetur mater dei
eligitur z ancillam se noiat . fiat michi s . vbuz
tuuz . de vbo i q fiat michi s[m] uerbuz tuu . ut vb
bu . s . q erat in pncipio apud deuz . fiat michi ca
ro de carne mea . s . uer . tu . Multifarie eni . mul
tisqz modis . locutus est deus pribus in pphis . et aliis
quide in ore . aliis uo in aure / aliis i manu vbuz
dni factuz . michi aut obsecro fiat in utero . fiat
michi uerbum non planuz ut transeat sz cceptu
ut maneat / carne famule induiuz dutu . non a
ere nec fiat michi vbuz sciptuz uel mutuz . sz et
i carnatuz z viuu / nec fiat michi vbuz ymagia
rie sompniatuz . sz uisibile oculis palpabile mai
bus gestabile humeris . sic fiat vbum sm vbu tu .
Tuc vbuz caro factu est z hitauit in ugie .

18ª pars de incarnatoe vbi

Augustinus in smoe . Intrat artifex mudi angu
stias uentris huai . ggo . In quadam
epla . non pus in utero uirgis caro c
cepta est z post ea deitas venit in car
nez . sz mox vbum in utero . mox vbuz suata ppe
tate nre . factuz est caro z pfectus homo . origen .
Cu hoc uerbuz huanuz et corleq i missuz auribus
pli mox no diuidr p singulos z ps fit in uno z
ps fit in alio . sz totuz integruz in omnibus creatur
ita ut in unaqz totum sit quato magis vbu dei u
nigenituz ubiqz totuz est in celo z in tra in pre
et in mre . ptea qlz res spem suam generans onit
quia pz gnat filiuz qui est spes et figura sbe

prius dominus. ysa. 40. nunquid ego qui alios generare tribuo sterilis ero. et species gemina in omni parte mundi tota et indeficiata ostendit quod verbum ubique totum et perfectum implet universum. Iere. celum et terram ego impleo et species in meo indeficiata. ita deficiata in organo sentitur quo in defectu ut prius existit in meo ostendit verbum eternum nitum ut prius omnia ad implere. et sicut species vinta organo redditur in cogitacionem percipientis generantis. Ita verbum incarnatum in cogitaciones patris. ca. 104. p. A. neque patrem quis novit, nisi filius et cui voluerit filius revelare Ministerium in mense ant. G. i. sexta etate mundi. postquam occultavit se elizabeth. i. signagoga. cognata. ecce erubescit offerri gloriam dei, arbitrans se fieri inderisum ad virginem. ecclesiam ex gentibus. que non erubescat evangelium ut super puella sene. et mulier virum. missus est angelus gabriel. ... in teni apostolo in civitate galilee. quia oportebat transmigratores fieri, ab infidelitate ad fidem. nazareth figurat partem illam, que primo in fide floruit et modicam illam particulam que primo emulata est gloriam castitatis, hoc est de domo david. qui extra signi ficat. hunc salutat angelus. et ecce ex gentibus salutem optat. paulus ex die quo missus est petrus ad cornelium. quam audisset cur. est in eius. ca. 103. p. et sanctos prescientes etc. ne. ti. ast. ecclesia ex gentibus genita fide. et paries filium. maria Xpistum ecclesia christiani. Hic erit magnus et filius altissimi vocabitur. abiecto iudeo. Et dabit. i. dominus deus sedem. dd. i. principatum in ecclesia. et regnabit in do. iacob. supplantans vicia. et regni eius non erit finis. sicut signagoge proponentes 3m statum. affutura. ca. 233. p. 2. quo fiet istud quoniam virum non cognosco. predicatorem vel platum. spiritus sanctus. apostolorum cetum. super veniet in te. et virtus altissimi obumbrabit tibi. ut per inde possis inde verbum in carne. tertium p. 14. quod nascetur ex te sanctum. in baptismo. vocabitur filius dei. qui non ex sanguinibus, sed ex deo nati sunt. unde super baptizatos apparebit spiritus sanctus in signo visibili ca. 139. p. 9. Et ecce eli. co. tua. qui fi. i se. sua. synagoga prouidere. cur non genitus christiani in ueritate corpori. 2o ca. 141. p. j. Credidit maria. gabrieli gentilis ecclesia ~~apt~~ aplo apostolo certum. et ait Ecce ancilla domini. qui dicat. michi. sit, potens est enim deus de lapidibus suscitare filios abrahe. fiat michi. secundum verbum tuum. 19a pars quare angelus hedificatus recessit ab ea.

Et discessit angelus ab ea. Eusebius. non solum impetrans quod optabat, sed stupens in virgine formam et virtutis plenitudinem, discessit quidem angelus et venit dei filius. discessit servus et venit dominus. Unde angelus in quodam sermone. accepto virginis consensu. mox celestis regionis arcolas repetivit angelus. et ecce sol de virgine in suam altitudinem claritatis pene totius mundi caligines fulgida coruscacione repressit. 20a p. quare filius dei potius incarnatus est quam pater vel spiritus sanctus.

Merito autem filius carnem suscepit. lucifer enim qui mane oriebatur. similitudinem altissimi usurpare temptavit quod est proprium filii. et precipitatus illico corruit. Zelavit enim pro filio pater et facto divisse videtur michi vindictam et ego retribuam et ostinuo inde posses. sathanam quasi fulgur de celo cadentem. Vidit autem angelus satane hominem creatum. ut illo ascende unde ille ceciderat et prothoplaustos sciri sanos, fieri peraravit. d. comedite de ligno vetito. et eritis sicut dii

sacientes bonum et malum. factus est hic pater mendacii qui fuerat mendax ab initio. d. ero similis altissimo. et sicut iste altissimus sic et ille videns finem et curres enim eo dei sapientiam surripe conatus est. sed nec minus dissilavit in iniuria filii pater. sed dura percellens sinistra, manum suam agravat super nos omnes enim peccavimus in adam sicut prodidit pater angelos multos et homines universos vidit igitur filius patrem perse celare et ipse se nulli pec. e. Ecce inquit pater nobiles creaturas pater amisit. in quo de vobis cura est deo. quod ut sciat. mundus quia diligo patrem. succurrere volo, quia succurrendum non prohibet iusticia. exhibebo igitur me homini homines, mirum dolorem et sanctitatem in firmitatem. Ut dicere possim. discite a me. quia mittis sum et humilis corde, ut invenitur et celet in me in firmitate et humilitas per quam pervenitur. ad quod properestinabat. Coram quid faciam, movear per nocentem in nocentes et plus magnificabitur valebit bonitas mea quam hostilis malicia, pena in nocente, quam culpa in obediencie humane. Vel sic breviter. eadem est racio vel factibilis et reparabilis. sed filius est ratio. seu verbum per quod facta sunt omnia. quare per ipsum reparari debuit genus humanum. etc. 21a pars quare tamen distulit incarnari.

Consueverunt queri ulterius quare tam dilata est incarnacio christi, vel ubi. Ubi notandum quod non debuit post lapsum continuo incarnari. racio enim potissima incarnacionis ad invicem cum penalitatem assumpsit fuit medela peccati. dicit. angelus de sermone domini in monte. nulla causa fuit veniendi christo domino. nisi peccatores salvos facere. Tolle morbos Tolle vulnera et nulla est medicine causa. Sic venit magnus de celo medicus quia magnus in toto orbe iacebat egrotus. dicit autem medicina corporis et medicina mentis. quia medela corporalis apposita infirmitati operatur virtute sicut et ipsa infirmitas. ortum habet ex principiis et causis naturalibus. circa medicina vero mentis, non operatur naturaliter sicut nec curat infirmitas anime principium oritur sed ex voluntate. alias non haberet racionem culpe. et ideo oportet quod operetur progenita et affecta quemis per inde fuit ut salvatore et medicum non haberet nisi qui ex cognicione ... morbi, ipsum affectaret et quereret. Egrotabat autem humanum genus triplici calamitate, ignorancie et potencie et malicie et superbiebat unusquisque homo in principio sui lapsus de sciencia. et de potestate. unde de iusticia consciencia remordente non poterat. Convictus est autem de cecitate et ignorancia tempore legis nature. est. quia humanum genus totaliter lapsum est in ydolatriam. Ro. primo dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. et mutaverunt gloriam incorruptibilis dei. in similitudinem ymaginis, corruptibilis hominis. 2. no. 2. q. et sepe. deinde quia ignorans in potestate dicebat, secundum augustinum et ponitur in glo. ad galatas. non deest qui faciat sed qui impleat. postquam homines deus in suas errores, dedit legem scripture in qua viva dei vera cogitaciones tradidit, et ei sacrificia offerri instituit. ac per hoc homines ab ydolatria revocavit. sed in hac lege convictus est homo impotens. dicitur lex solum ostendit morbum et non prebet auxilium. unde pe. ac. 15. quid temptatis iugum ponere super cervices discipulorum, quod neque patres nostri neque nos portare potuimus etiam aaron. in ritu sacrificii defecit cum filiis suis. quod resplendet in moyses. levi. 10. convicta ergo de impotencia cogitur se in firmitatem implorare auxilium divinum. Unde variis scripture locis nunc confitebatur virtutis fragilitatem nunc malicie pravitatem nunc ignorancie cecitatem nunc implorabat medicum pietatem et hec quidem ad memoriam reducunt ecclesia. T. e. dominus de adventu. xpi. d. Excita domine potenciam tuam et veni, secundum ut te mereamur protege eripi. te.

h. saluari. pro. 2°. Exita corda mea. ut p eius aduē-
pu. te. mentib; fune. me. pro. 3° aurem tuam. dn̄e
p̄cib; meis accomoda. et men. n. te. g. tue. in. illustr.
pro. 4°. Exita dn̄e potētā tu. z veni. ut hij. q. m tua
pie. gl̄. ab omi cetera adu̇. liberētur. Et pius creator
exaudisse uidetur. Tempore accepto exaudiui te z i
die salutis audiui te. Et aut prez z spūs sanctuz
quia ꝓꝑ me hec tempestas orta. mittite in mare
i virgiez mariaz. p̄ missus est angelus gabriel. 2c.

16. c̄m de ascēsu uirginis in montana. cuius p̄ma
pars de sanctificacōe Johannis.

Exurges aut̄ maria abiit in motana
cum festinacōe i ciuite iuda salutau̇
elizabeth. Juit ad domuz zacharie
e. inchoat ulteri thetin. festinacōis aut̄
fuit duplex racio, vel quia nolebat uideri in pu̇co s.
amb. vel quia ille in utero uirgis porta festinabat iohā-
nez adhuc in utero matris sitū sanctificare. s. orige. Ut aut̄
audiuit salutacōez marie elizabeth. exultauit infans
in utero eius. exultauit uiq; cordis moti. amb. vocez
p̄ elizabeth. audiuit. s; iohes p̄ gram̄ sensit. illa
marie sensit aduentū. Johes dn̄i cepitur. Augus. ad
dardanū, potuit ēē p miraculum q exultauit et hoc
du vel ex aliqua p̄cogitacōe que erat in ipo vel quia
accelerata est in eo usus rōis, ut mi magna miseria
possit agnoscere credē et consentire i ber. de asum. Cui p
inuli modo dn̄i nati aīa liquefacta est. ut maria locuta ē
que putas fuit celestiū spūuz exultacio. cū et vocē
audire z vidē faciez z bta eius frui p̄ma meru-
erunt. Et repleta est spū sancto elizabeth. orige.
Non ante io. repletus est spū sancto. an̄ q assistē-
que xp̄m gerebat in utero. tūc em̄ et spū fuit plenus
et resultabat in parentez. et excla. uo. mag. Ex
habundancia cordis os loquitur et ea que sunt in uo-
ce signa sunt eaz que sunt in aīa passionuz. Vox g
magne exclamacōis signū fuit magne deuocionis
ymo non tam clamosa. ait beda. q deuota excla-
i quit que spū sancto plena flagrabat. bn̄dicta tu
int mulieres. beda. Eadē voce bn̄dicit elizabeth
qua gabriele ut ab angelis et hoib; ueneranda mō-
stretur. Et bn̄dictus fructus uentris tui. fructus glo-
sus. Augus. Nobilitas nascētis fuit in uirginitate paren-
tis. et nobilitas parient in diuinitate nascētis. p̄s. de
fructu uen. tui. po. sup se. tua. fuit aut̄ gl̄osus ex
utero regali. generosior ex utero uirginali. gl̄osis-
simus ex utero p̄nali. fructus deliciosus. cant. sub umb.
illius. q. de. se et fructu eius. dl̄. gu. meo. ber. fructus
quanto altior tanto suauior et dulcior. g tu sola
dulcissima. quia tu sola altissimus ihu xp̄e. fuit em̄ in o-
dore dulcior in decore, dulcissimus in sapore. fructus co-
piosus. lignū em̄ uite affert xii. p singulos menses
fructū suū. ber sup cant. sup illud indica michi
ubi pascas. quis nō illuc vehementer non cupiat pa-
sci ꝓꝑ adipē. ꝓꝑ securitatē. ꝓꝑ sacietatē. pabulū dul-
ce vbiz. tuta. regio paradisi opulencia multa nimis
eternitas. est em̄ copiosa ad sacietatē. copiosior ad
uniuersitatez. copiosissima ad ꝑpetuitatē. 2a pars q̄r

virgo fuit mater xp̄i.

Et unde hoc
michi ut veniat mat dn̄i mei ad me.
Conformiter loquitur filius. Non sum di-
gnus ut soluā corrigiā calciamenti eius. fu-
it aut uirgo maria verissima mater
xp̄i. Quicquid em̄ mat dz p̄stare filio. hoc uirgo exhi-
buit xp̄o. nec repugnat uirginitas rōi matris. xp̄. eīz
de aīalib; dicit ar. q semē viri non ingdi constitu-
cioēz hūani corꝑis. s; est ibi sic artifex. et semē mu-
lieris michi opatur ad gn̄acōez. vñ et quedā mulie-
res concipiūt, que non seminant. Sanguis aut̄ me-
struus est in mulierib;. sic semē in viro cuius sig
est quia eodē tp̄e hec in uiris. i. in mulierib;
incip̄ int. signa. s. pubertatis. ut apud cetū pilorum
et ho mot. eoz quia in mulierez calor gn̄atiue de-
bilis, diminutus est respectu caloris uiri. ideo
supfluū alimēti non pt ad tātaz digestioēz pue-
re. ymo remanet in fora sanguis. sicut desiciēs
a cōpleta digestioē seminis. vñ accidit in multo ve-
nereo, q alū emittit sanguinez loco seminis. ut dr
ibidez ex purissimis. igr sanguinib; uirginis. ait da-
mascenus diuina sapia carnez sibi copulauit p̄si-
tuit et tota matris. eius portauit in utero. fouit
i gremio. lactauit ubē de celo pleno. Ecce em̄ ut
facta est vox salutacōis tue in aurib; meis. ex-
tauit gaudio infans in utero meo. quia aderat
qui eum vocabat ab utero. ipr. baptiniuz. vs. ca.
Et bta que credidisti. ber. s mo. 21. sup. cant.
fides luce non extinguit. s; custodit quidqd sa-
ne est q videt angelus hoc michi vmbra fidei
fuat fidelissimi repositum in tp̄e reuellandi. m.
non expedit tenere vel in uolum. q nudū no
capis. Deinq; et mr dn̄i viuebat in vmbra
fidei cui dictuz est. Beata que credidisti. qm̄ p
ficientur inte ea q dicta sunt tibi adn̄o. ab anglo
i. glo. apte inditat quia uerba angeli ad
mariaz p spūm nouerat. g g. sup ezech. omel.
2a. Simul elizabeth de p̄sito et pnti atz futuro
p ꝓphie spūm tracta est, que z eam p missionib;
credidisse cognouit et mrēz nominat quia redēp-
torez portaret. hinc grāis intellexit. et cū omia
p̄ficeda p̄dicat quid etiā de futuro sequatur as-
pexit. 3a pars de ympno uirginis et qd ē deū magnificare

Et ait maria. glo. audita uoce. e
lizabet, amplius tace non potuit, z
que uirginali pudore accepit orauitu
silencio texat. Jam congruo tp̄e pate-
fecit. Nouerat em̄ eterna displicuis-
se deo. quia p̄celato sibi bn̄ficio non recipit ea
tum, bn̄fice em̄ honor retribuo. s. ethr. Ideo
paupercula uirgo non hns quid grauius offerret deo
obtulit et munus cordis et uoce laudis. d. mag.
aīa mea. do. Non quidē addēdo magnitudiez in fi-
nito. s; eius magnitudinez p̄bdr et exteri expme-
do. thos. Ille deū magnificat qui digne sēt ep̄m
et dn̄i xp̄ianus vocat xp̄i non minuit dignitate. ma-
gna et celestia opando. orige. cui considero. saluato-
rem. ymagiez ēē in visibilis dei et aīaz mea fac-
tam ad eius ymagiez ut sit ymago ymagis tūc
videbo ex. cor. qui solet ymagies pinge qm̄ mag-
nificauero aīaz meaz. ope cogitacōe. s moc. Ipe do-
cuius p̄go est aīa mea magnificat. Et exul. sps meus
Virgo. in expoicōe hi cantici. ubi tam alius sps
quia econtra corꝑ sunt et ex uiuificatōez corꝑeaz ee
non hnt, mag aīe dn̄i q sps. aīa aut̄ hūana.
que est in corpore hit ee, z ex corꝑ z aīa vocatur
et sps. s; aīa dr inquantuz est uita corꝑis, sps inqua-
tu rōe p̄dita est sbā spūalis. maria igr aīa et
spū deuota deo. toti q viuit z sentit toti qui
intelligit et discernit in dei magnitudie contempla-
da meis p̄ceptis suadis in agēdis grāz laudi-
b; impendit. est aut̄ exultare. ait cass. sup. ps.
aī mag affectōe aī vota declare. Indeo saluta-
ri

meo. hug. sup magt. cum in salutari suo exulta/
re se asserit gustu in tille dulcedis se recepisse con
ondit. vel alr. exultauit sps meus eius in deo qui
sps est z aia sua magnificat saluatorem ex se i
carnatu. qui aiaz suam ponet pro salute cunctorum.

Quarta ps de humilitate virginis z qualiter omnes dicunt eam beatam.

Quia respexit humilitatem ancille sue. ecce. enim ex hoc
btaz me dicent. o. g. Beda dei respi
te est gras tribue. b. da sup missus est
pa laudabilis virtus virginitas. sz ma
gis humilitas. nec illa consulitur ista preeipitur. potest pla
ce humilitas que virginitate deplorat amissam
sine humilitate audeo dicere nec virginitas marie p
placuisset. sup que inquit requiescet sps meus nisi
sup humilem. et quietum. si igr maria humilis non fu
isset sup ea sps sanctus non requieuisset. ac p hoc nec
impregnasset. quo enim de eo sine ipso conciperet. g. ut co
ciperet. sicut ipa phibet. resp. hum. an. sue. z in
placuit ex virginitate. concepit tn ex humilitate. Et aug.
in simone de assumpcione facta est marie humilitas sca
la celestis p quam deus descendit ad terras. 3a se vi
dentur hec p ordinem in maria. virginitas. hu
militas. fecunditas. Ex virginitate deo placuit. ex hu
militate de spu sancto concepit. ex ... fecundita
te. btaz eam dicunt omnes gnaciones. i. ec. z m. de eis
non de duobus sz de tribus hac pdicacoez dicit. primo
g. adiung. 3s gnaciones bndicunt eam. pcedes. pns
et seqns. vn qui pibat et sequebatur clamabant
cum elizabeth. tam virgi quam pli sue. Bndicta
tu inter mulieres z bndic. fruc. ve. tui. vel. 3.
diversi. gnaciones. btoz. iustoz. z petoz. Iud. xv.
Bndixerunt illam omnes vna voce. d. tu. gla. ier
ierlm. qu antum ad eos qui sunt in visione patri
e. Tu leticia isrl. pcuharis. s. z iuste confiteris
tu honorificencia ppli nri. i. ppose multitudis
peccatricis. tu enim petoz per prauitate aversio
nis adeo et vilitatem conversionis ad delectacoes
creaturaz. omne ptranseuntes a tota celesti
curia despicit hoc solum remanet ei spei. ut
i virgine honoretur z adiuuetur. vn. beda. pec
catores o ma gratulibz sedum. no hores. non
despicis. ex i ad te suspirauit penitentem corde
tu illum a desperacois baratho baratro pia man
retrahis. ac toti mundo despectum mirno affectu
amplecteris. non spmis nec desis. quousq3 illu
tremendo iudici reconcilies. quia fecit m. magna.
qui po. Tho. que tibi magna fecit. credo ut cre
aturarum crees creatorem. famula dnz gnares ut p
te mundum deus redimeret. p te illuminaret. p te ad
vitaz renouaret. qui po. est z scm nom eius. qui
dic. virgo miraris forte magnalia q recepi. q
sim mater et virgo. z ex ancilla mr effecta
scm est nomen eius. vn roe sctatis et bonitatis
sue que sui diffusiua est. de. di. no. hoc volu
it omnia aut i pis quecu3 voluit fecit. quia i qt
potes. sapie. 12. subest ei ei cu voluit posse.

Quinta. p. quibus exhibeth deus suam miaz quibus ondit suaz potenciam. Et mia eius a progenie in progenies timentibus eum.

Et mia eius a progeie suaz potenciam. In
me in progenies timentibus eum. Beda
a spali dono se quiunt ad gnalia. sta
tum huni gnis describens. quid supbi
quid humiles mereantur. quid fili
ade p libertate arbitrij. quid filii dei sint p graz
z quia initium sapie z humilitatis est timor dni. scilicet
io. ait mia eius a progie. i proge. usq3 ad ultimum iustu
et timoratum. timentibus eum. Est enim timor quo quis
timet vel non asequi q affectat vel tpalia que amat
amittere q deum. z iste dr mundana z de utroq3 ait
saluator. lo. 14. Siquis venerit ad me z non odit
pa. suum. et ma. sua. z vxo. z filios z fres adhuc
aut et aiaz suaz non pt meus ee discipulus. z. ms.
. 10. z dic. non est me dignus Ite est timor suilis q
quis cessat apeto non dei amore sz pene timore. nec
iste iustus. sm aug. ad anastasium quia cuius mede
malet non ee iusticiam puniretur peta. Item naturalis
quo quis natr timet i minet sibi malum. hic nec
laudabilis nec vituperabilis de se. Item inicialis
quo quis timet penaz. sz mag dei offensam. Ite fili
alis quo quis timet subtractoez diuine consolacois. Item
reuerencialis quo quis considerans dei magnitudiem in
cpaz resilit puritatem. Hii quide. z. ulti sm ordine
conueniunt incipientibus pficientibus z pfectis. et de tora
tis quidem sit locuta est. qui de eis loquitur in
conpacoe. fecit potenciam in brachio suo. i. in fi
lio qui brachio conpatur. qm sicut ho p brachium
ita pr p filiu omnia opatur. quia aut potenciam fecit
ondit. dispsit sup bos. qui nec se mutuo subsi
ne pnt nec i mete cohitare. mete. i. cogitacoe.
cordis sui. depo. po. de. se. hoc quantum ad. mq. x
pncipalia regna intelligas. z exaltauit humiles
ex quibus consurgit z in quibus consistit humile regnum
ecclie. Esurientes impleuit bonis. hoc de paganis
intellige carentibus lege z pphis. non enim in solo
pane viuit ho. zc. Et diuites. Iudeos dimisit
inanes. i. sine intellectu. scripture. quo aut iudei
i anes facti sunt. gentiles diuites facti sunt. ge. 9.
dillatet deus iapheth. z habitet in tabernaculis sem.
de sem. ebrei de iaphet gentiles. de nobis expliat
qui in scriptura sacra versantur abiectis iudeis. Aug.
codicem portat iudeus. vnde credat xanus. librarij fac
ti sunt quo solet sui pa dnos codices ferre ut illi por
tando deficiant. isti legendo proficiant z quia cecitas in
pte non in toto contigit pplo iudeoz. suscepit. su. deus is
isrl. videntem deum puerum. scripture. suum. puerum. suum. i.
purificatum p ipaz scripturam. Jo. Vos mundi estis
ppter smone quem locutus sum vobis. recor. mie sue. sicut
locutus est ad pres. nros. abra. et se. eius in se. z p lo
ga tpa ad abraham. In semine tuo bndicentur omnes ge
tes. ad dauid. de fructu ventris tui po. sup. se. tua
zc. vel eg. isrl. vn pmissum suscepit puerum. i hm
in secula. sicut ipe dicit. Ego vobiscum sum omni
bus diebus usq3 ad consumacoez seculi.

Sexta pars de redditu virginis in nazareth. xxxv.

Mansit aut maria cum illa qsi mensi
bus tribus et reuisa est in domum suam.
Tho. et grecs voluit q reddierit an
natiuitatem iohis. Non enim videtur eis
conueniens ipaz interfuisse ptui. quo conueniebat plima
multitudine. Beda aut ait. quia mansit donec videt
natu pcursore filii sui q maxie venerat. Et amb.
dicitur sce mulieres sedulitatem quam pgnantibus
debeatis exhibere cognatis. i. h. quor iustor dr q bta
virgo. primum leuauit iohem de terra. quicquid aut de
hoc fuerit si in primo ingressu marie exultauit
infans z c. Et impleta est spu sancto elizabeth. qui
pietas aut. amb. sce marie pnciaz visu tanti tpis addi
disse. z c.

Capitulum. xx.m de bona indole iohannis bapte cuius
prima ps de eius natiuitate.

Helizabeth impletu est tps pariedi. s. viiij. mensium/ cu eni certa aialia. he aut certatu tps pariendi. mulier pu re pt. s. 8. uel. 9. mese. sm phm de aialib. et si alia. Aut nascatur vi ue non pt. difficile q est ut nato. 8. mese viuat dicut eni qlz planetaz suo mense in fetu spalez in fluxum hre. et pmo quide mese i retinedo mat i utero. qui 8. reiteratur et 10. fluxu celestis tunc apponitur natali. Et pepit filiu. et audierut vici ni et cognati eius. quia mag. dns mia sua cu illa. obprobriu sterilitatis aufferendo/ oceptu mira culosu dado/ et filiu quo nus maior int natos mulierz psonatr visitando. spu sancto replendo et dono pphie. Et ogratulabantur ei. Crisos. Ideo deus elisa. ptu tardauit/ ut gaudiu auge retur et famosiorez facet mulierez. Nam qui sterilitate cognouerat/ testes diue gre sut effecti nemo eni viso infante cum silencio recedebat q to eni donu fuit mag in spaciu tanto fuit cu ma iori gaudio susceptu. hoc aut gaudiu sctatez in eo futuram sigficat. Amb. in ortu iusti gra sccauire virtutis exultacoe vicinoz pfigurate sig ficatur. rc. 2a pars de eius circusisioe et quare fuit

Et factu est in die. 8uo. istituta. rc. venerunt circucide puerum. Cam circusisiois pulcre assignat. bez. in smone. circu cisiois. ab inicio inquies deus modu acceptat nichq vinq in moderatu illi placuit equitati. Hinc est q in uio. pon. et mensura posuit uniuersa. Szet ipi ptinq hoi odito modu scpsit. mandatu otulit. de ligno scie boni et mali ne omedas. leuissimu plane mandatu. sz trasgressus est homo. Vn et aultes ab eo facie su am deus/ vir tande in diebus abrahe crimia sui pla tabilis fieri incipies. rursus peptu instituit. pmul gauit lege. sz no pori siluz. ea quide ad cautelaz. sicut/ hec ad medelaz. i. phibicio. ne sup fluitas. sub intret. Hic iam medicta est abscisio/ ut q sub intrauerat/ resecet. Circucisio aut non imppssit ca ractere in aia. sz solu signu distictois in carne. cu eni uniuersu genus huanu/ ad ydolatria declias sz. c. xi. p. j. ex omnibus gentibus una eligit familia s. abrae. p. 2a3/ quam voluit corli signo ab aliis distigui. i. p circusioez. p. 6. Et tandez vides deus suos electos/ pp obaz otinuaz portare vulnera. voluit et ipe vulnerari pro eis/. factus obediens usq ad morte. morte aut crucis. Debuit aut da ri in pte gnatia/ quia inde pccm ouginale tras funditur. Vn ouginalis iusticia debebat trasmitti. Circucisio aut data in remediu originalis pcti o grue/ pinde medela ibi ponitur. Vn morbus ppa gatur. Data est eciam circucisio in ppacoez suscepcois fidei. quia circucisio est qda pfessio. mosayce legi suade. Vn apos. gal. q. testificor omi hoi circucide ti se. quia debitor est vniuerse legis faciede. Abr ham ppris. est queda pfessio legis euuagelice. Vn p illam pfessioez disponebantur ad istaz. Ex quo. pz quod pmo debuit dari abrahe. sicut eni bap tisimus est sacram fidei/ ad q disponit circucisio. Dit et abraha dr pr fidei iure. io. c. quia credi dit deo et reputatu est ei ad iusticiam. 3a pars de eius noie impo

Et uocabant eum noie pris. sitio

Et uocabant eum noie pris su zachariam. In circucisioe eni ponebantur nomina. sicut nunc in bapmo. Et ho congrue. s. esom quia pus oz sumere signaculu do pos ea nome huanu/ vel quia nullus nisi pus abiciat carnalia/ q sigficat circucisio. digne ut nomen eius scribatur in lo. uite. Et rndens m eius dixit. nequaq/ sz uocabit iohes. Amb. p phetauit. helisabeth didicit/ q non didicerat a marito. Et dixerut ad illam qz nemo est in cognacoe tua/ qui uocetur hoc noie. Attende q iohes iterptatur. In quo est gra. In eo eni et lex ceciis fine hit. Mt. xj. lex et pphe usq ad iohem. et incipit lex gre cui in iude in deis so lo noie i natu est/ suspicantibus p eu sicut re gnu. sic et sum sacerdociu abolendu/. et quia putabat summo sacerdoti. summe fore molestu i innuebat pri eius tamq surdo pp i obedienciaz q uellet vocare eum. Et postulas pugilare scpsit d. Iohes est nome eius. non dicit erit sz est. tu pp edictu angli dicetis uocabis nomen eius iohem. tu pp plenitudiez gre que est in eo. tu quia eius natas occurrit cum inicio tpis gre. tu quia pmo pdicaturus appoez regni ce lestis/ et mirati sut uniuersi. de ocordia za charie et helizabeth. Vel mirati sut quo lex moysi possz deficere/ cu esset lex dei. non atte dentes/ quia poitor legis uenit non soluere lege sz ad imple. dn in eo opleretur omnia q pnu ciauerat lex et pphe. 4a. p. de liberacoe et hymno pphico zacharie.

Apertu est illico os eius et lingua eius et loquebatur bn. deu. Et facti est timor sup omnis vicinos eius. eu timoris uidet fuisse. quia homo religiosus et su mus sacerdos. pp incre dulitatez fuisz tam diu punita/ vel forte fuit timor reuerencie quia multi. plicata in natiuitate. Io. viderunt miracula et sup omnia montana iudee. diuulgabant oia vba hec et posuerut in corde. suo. dicetes. quis pu tas puer iste erit. Ad qd ia rndit angelus. Erit eni magnus cora dno. Beda magnus coraz dno uirtutis. est pdicare in desito celestia gau dia terenas delicias spnere pro uitate capite truncari. vinu et siceram. non bibet. vocant aut iudei siceram omne q inebriare pt/ exqua qz fit sua vel sic/ natiuitas sctissimi precursoris pcognatur solempnius. erit. ppalatur apnus. magnus. roboratur stabilis cora dno. Vn recte ouenit ei. illud iob p. Erat vir ille magnus/ int omnes hoies. Mt. u. in ter natos mulierz rc. fuit aut magnus cu apo stolis in officio pdicacois vidit/ ut ouenat ei illud. luc. s. q de xpo dr. ppha magnus sur rexit in nobis. et qz in. des. ple. s./ Cu marti ribus in supplicio passionis acerbe. ut ouenat ei illud gen. 26. q de abraha. ibat pficiens in vita sua. atz succrescens in meritis donec vehementer magnus effectus est p tolleranciaz martyrij./ Cu ofessoribus in exercicio accois me ritorie. vt oueniat ei illud exo. 11. q de moy se dr. fuit moyses vir magnus in tra egipti. i. pntis sch. et coram suis pharaonis. i. sa cerdotibus et phariseis et omni. pplo cu uirginibus i puros. in corrupcois florige sine pecco/ ut oue niat illi illud. 4. regu. 4. q de naaman dr. Erat vir magnus apud dnm suu et honoratus. Vn ad eius honorez cantat ecclia. omnis felix meritisq celsi. nescies. la. mpni. quo.

ad. iii. ꝓtes. ch. quo ad 2m hec inq; cultor.
quo ad 3m max. nat. / quo ad p mu. Et eciam
manus dni erat cum illo. / manus dni sicut et
brachium filius est patris. ps. Omnia hec ma/
nus mea fecit. ber. sup cant. s. 13. / ad locum unde
exeunt reuertuntur flumina graciarum / ut iterum fluant
si quis enim calet ingenio. si quis nitet elo/
quio. si quis moribus placet. Inde est. Hec
enim manus est. omnis rei causa ut s. miner
si conseruatiua. / ps. In manu tua sunt omnes fines
terre. spalis sedem. sapie. Iustorum anime in
manu dei sunt. ois bene colata. ps. aperis tu ma/
nuam et imples omne al benedictione. non enim in
vacua muneribus. cant. 5. manus sunt tornatiles
aure plene iacinthis / omnis mali
punitiua. deuteronom. 32. Si acuero ut fulgur
gladium meum et arripuerit iudicium manus mea
ea reddam ul. o. m. et hiis qui o. m. r. / Et za/
charias pater eius impletus est spiritu sancto et ꝓpha/
uit. Amb. / bonus deus et facilis ad indulge/
dum peccata. non solum ablata restituit. sed in
sperata concedit. Nulla diffidat uetera consciencia
delictorum. Nouit deus mutare sniam. si tu
noueris emendare delicta. Ille siquidem du/
dum nuncia ꝓphat. d. bn. do. d. isrl. quia uisi. et
fe. re. i. facte inchoauit redempcionem plebis. s.
Ber sup cant. s. 20. Sup omnia reddit ama/
bilem. te michi ihu bone. Calix quem bibisti / opus
nre redempcionis. Hic omnino amorem nrm faci/
le vendicat sibi totum. hoc inquam est quod magis de/
uocionem blandius alicit / et iustius exigit / et arcius
stringit et afficit uehemencius / ubi enim in tota
mundi fabrica laborauit / illa enim dixit et
facta sunt / at non hic in dictis suis substinu/
it contradictores / in factis obseruatores / in torme/
tis illusores. et in morte exprobratores. et ere/
cornu sa. nob. in domo dauid pueri sui. Re/
da. uocatur cornu salutis / regnum saluatoris
quo mundi et carnis gaudia superantur. cor/
nu. enim licet sit incarne magna in excellencia
carnem excedit. Vnde dauid et salomon. xpm
reges prefigurantes consecrati sunt cornu olei. si/
cut locutus est per os sanctorum qui a seculo sunt ꝓphe/
tarum eius. salutem ex inimicis. Ex inmundis spi/
ritibus. et de manu omnium qui oderunt nos. i. infi/
delium et persecutorum hominum. sed nec antiqui patres ex/
pertes erunt huius beneficii / ad faciendam misericordiam cum pa/
tribus n. Orige. Ego puto quod in aduentu dni
saluatoris / abraham. ysaac et iacob. fruiti
sunt gracia dei. non enim credibile ut qui prius
viderunt diem eius et gauisi sunt / postea in ad/
uentu eius nichil utilitatis acciperent et memore/
tur. s. sui inradium quod iurauit ad abraham patrem
nrm daturum se nobis. / In hoc enim est summa
tocius ue. testa. quod xpus promittitur / noui uero
quod exhibetur / Unde quantum exhibicio boni di/
fert a sola promissione / sic et noui testamentum
a ueteri. Vt sine tio. de manu. in. li. sina.
illi. Criso. ut sine timore 2o duo predicta no/
bis facile repetit quis / scilicet constancia / ptes enim
vitant pericula. sed ut uita gloriosa prouatur sic
seculares peccatores qui ex carcere / regia indulge/
ncia absoluuntur. ergo gaudet aliis gloria sub
hac periculum cogitur / sic milites bellico/
si uita inclitam amplectentes / securitatem

multociens caruerunt. sed hoc cornu saluat et
glorificat / et hoc in sanctitate quo ad se. et
iusticia coram illo. quo ad proximum o. di. nris. Deinde
ꝓphetat de io. / ondens eum futurum ꝓphetam et p/
cursorem xpi. Et tu puer ꝓpha altissimi voca/
beris an faciem do. pa. ui. eius. Ad quod aut per/
ret / ondit ad dan. sci. sa. i. fidem de qua sca/
m. vl. predicare euuangelium omni creature. qui
crediderit et bap. fuerit saluus erit. plebi
eius de qua io. p. quotquot aut receperunt eum. de/
dit eis potestatem filios dei fieri. hiis qui cred/
unt in noie eius. / i remissionem peccatorum eorum / sed aut
disponat presens in et conplementum remissionis
peccatorum. no est nisi per uiscera mie dei nri in quibus
visitauit nos. p in carnacionem / oriens ex alto per e/
nam generacionem que ita alta est ut dicat ys. gene/
racionem eius quis enarrabit / Visitauit aut nos
ad triplicem illuminacionem. Illuminare hiis qui in tenebris
et in umbra mortis sedent. et tranquillitate affec/
tus. ad dirigendos pedes nros in uiam pacis. Pu/
er aut cre. cor. / et confortabatur spu. Confor/
tari debemus ad culpam depellendam. ys. 34.
pusillanimes confortamini in dno. et ecce deus ue/
niet et saluabit nos. tunc aperientur o ce. et au/
s. pa. Ad pugnam superandam. i. cor. 16. State
in fide / uiriliter agite et confortamini in dno / et omnia
vra in caritate fiant. ephe. 6. Confortamini in dno
et in po. uirtutis eius. Induite uos ar. dei ut pos/
sitis stare aduersus insidias dya. / quia non est
nobis collucta. adu. carnem et sanguinem. sed ad. re. te/
nam / Ad tollerandam molestiam. ps. Expecta. dnm
viriliter age et confor. cor. tu. et sustine dnm / ad gu/
bernandam plebem diuinam. Io. p. confortare et esto
robu. tu. di. ipso pro qua inuani ... pubs tuus.
Et erat in desertis lo. aptis contemplacioni usque ad diem
ostensionis sue in isrl. Amb. pulcre tempus sile in facie
qua infancie impedita nesciuit. Ag. in de x natiuitate. c. ps.

De natiuitate xpi.

Cum aut desponsata esset
mater maria / ioseph. anteque conuenirent
i. antequam nupciarum sollempnia celebraret /
inuenta est in utero hns de spu sancto
mat. p. Describitur aut hic sanctissime
concepcionis diuine duplex agens / s. mistras. maz. inuen/
ta est in utero hns. et inducens forma de spu sco /
hnit aut in utero primum splendorem. he. p. dicit.
splendor et figura sbe dei. Ideo remansit in ea mi/
rabilis claritas. Amb. Quid nobilius matre dei quid
splendidius ea quam splendor elegit eterna / nitens
candore. Sapie. A. dicit / candor lucis eterne et spes
sine macula / matrem dei. Ideo remansit in ea mi/
rabilis puritas. ans. Decebat ut illius pura fieret
de matre purissima ea puritate qua maior sub deo
nequit intelligi. Diuinum odorem. ecc. 24. Ego
quasi uitis fructificaui odoris suauitatem. Ideo rema/
sit in ea mirabilis suauitas. ecc. 24. Sicut
cynamomum et balsamum aro. odo. dedi. quasi mirra e/
lec. dedi suauitatem odoris. / celicum ardorem. he. 12.
deus nr ignis consumens est. Consumpsit enim in ea fo/
mitem. Ideo est remansit in ea mirabilis caritas / io
datum est ei ut ex omni parte uinceret aduersarium. Iudic.
9. percucies eum labiis caritatis in ore. qui dix. Ecce a/
ncilla dni. 2o. Ioseph aut uir eius cum esset iustus et
nollet eam traducere. voluit oc. di. ea / p. sic. sm.
orige. Si suspicionem habebat quo iustus erat. Et si
non est suspicatus / quo querebat dimittere eam quia

magnu sacm in ea cognoscebat et eiu appxiare
se indignu extiabat. Et dicebat/ vn hoc mi/
chi. ut veniat mater dni mei ad me. Criso9
oa 2a sup. mt. O inestabilis laus marie/ mu
g9 credebat ioseph castitati ei9/ q utero et pl9
gite/ q ne/ cocepcoez videbat/ z fornicaconem
suspicari non poterat. possibilia em ee cre
debat muliere sine uiro posse concipe/ q ma
riam posse peccare. Et remigi9 videbat
gravidam. qua nouerat castam. Et qua
legerat. Egredietur uirga de radice iesse. vn
nouerat mariaz duxisse origine. et legerat
Ecce uirgo concipiet z pariet filiuz. non diffi
debat hac pphiam in ea ee cplendam. 2o.
sic. Aug9. de uerbo dni. Cu sol9 nosti aliq peccas
se. et cum uis coram omnib9 arguere. non es
correctoz. s3 proditoz. Noluit g9 ioseph diuulga
re mariaz. quus certa eet suspicio adulterij
s3 voluit pdesse peccati. q iustitie deputatu
est ei. 3o. sic z q non medio inter hos duos
Io. hoc testiom marie est q ioseph. sciés ei9
castitatez. et ad miras q euenerat. celat silen
o. cui9 misteriuz nesciebat. Hec aut eo cogita
te. angel9 dni apparuit in sompnis. quasi fi
delis erat sim. crisom/ religata em sensuali
tate lubrica/ in sompno ueritas abdita ap
ei9 reuellatur. Iob. 38. cu dormiunt hoies in
lectulo. tunc appit aures uiroz. et eru. eos in
stru. dina. pastoribu in vigilia appuit qz
erant rudes nec facile psuabiles. uirgini aut
z zacharie qua erat de mirabilib9 instruen
di. d. Ioseph. filij dauid. non ti. acci. mariaz
quige tuam. Quod em in ea natu est de spu
sancto est. par. aut filiuz z vocab. nom ei9 ie/
suz. Ipe em. sal. faciet. ppl'm suu apctis eoz.
Hoc aut totuz factuz est. ut ad impletur. q scp
tuz est p pphaz. dicetez. Ecce uirgo in utero
hebit et pariet filiu z voca. nom ei9 emanuel
q intpstatur nobiscu de9./ Cu iste ei eet despo
sata maria. gentilis eeta. Ioseph. ectu applor.
Inuenta est in utero hns de spu sancto z co ps.
dum eam noles traduce/ qua apli et ipe petr9
subtrahebat se a societate gentiliu. s3 docti
ab angelo in sompnijs. apli/ a paulo in scpturis
ea. 10z. p. q. z mox relicta synagoga adhese/
runt eccie. re 2a p. q pphia vsa. ad lraz itelliga. d mre d.

Dicunt aliqui iudayzantes. q hoc dz
intelligi dictu ee ab ewagelista no
sm intellectu lralez. s3 typicu. sicut
z illud. os non confringetis ex eo
q lralr intelligi de agno pascali
typice de xpo. Cont fuit oz. ut illa de q ad
lram intelligitur pphia. Virgo concepit et vir
go pepit. Alias nullu eet signu. Et ppea non
posz uirgies maria signare. parietez. nisi z et
ipa uirgo pepisse. Sicut si ossa agni pascal.
fracta fuissent. non potuissent figurasse ossa
xpi integra z non fracta. s3 nullus concedit ali
q aliam uirgiez pepisse. g9 ad lraz de bta uirgi
ne dict9. Oz instat iudei quia non ponitur ibi
betula. i. uirgo s3 alma. i. adolescetula. et q
tantuz in uxore. vsaye fuatur de signo. qua
ad pnu accessiz uirj concepit q est c
supnatr rndeduz ad pm. Io. sic vs q alm
apud iudeos. Vbum ambiguu est. Dicit em et
et adolescetula z abscondita. g9 alma. no
solum puella s3 uirgo abscondita dr q in
q uiroz patuit aspectib9. Ad 2m pz ee fal
sum p expiez in multis et q ioez nalez
qua applicata uirtute actia ad mat dispo/
taz effectu pducit. ppea q scptura dicit vt
pz ge. De filiab9 loth. que uirgies erat
Item arguit. signu dz pcede signatu. Si
aut hoc intelligi de uirgie maria. signu
secutu est signatu. p 600. annos. et ult
hoc signuz aut datuz fuit ad mouedu tio
rem duoz. regiz de quib9. c. 10. p. I. Ro. x
supponit ut ibi dictuz est z ade. q plura.
pphauit vs. ibide. q. q illi duo reges non
pualerent s3 redderet ad regn sua. Et de
hoc multu dedit signu. Item q p9. 6q. an
nos destructur regnu samarie. nec de hoc
dedit signu qua iam alias hoc erat dictu
p oseam pphaz. vn fuit q repetitio illi9
pphetie. p9 eat pphetat de eo q pncil. inten
dit. de pinus iude. z iheru. sm titulum sui
libri. visio ysaye sup iudam et iherlm. dat
aut signu ut. c. e. p. I. Item arguit p
textuz illuz anq sciet puer repbare malu
et elige bonu. relinqtur tra q tu detesta
ris afacie duoz regu suoz. q in quiuit con
solatio erit h. domui dauid. q illa regna
destruatur anq xpo appeat talis puer. ad
hoc rndetur. 18. q non intedit pphia q re
gnoz illoz uastatio tm plongetur. s3 modo
an q nascatur et hoc p solam ipi9 iuoca
coez. et hoc intedit pphia cum dicit/ Voca.
nom ei9. hema. i. inuocab nom ei9 vt in
to p9 nascatur9 nuc te libet in uocatis. Ex
urges aut ioseph a sompno. fecit sicut p
cepat ei angel9. et accepit/ quige suam et
non cognoscet eam. donec pepit filiu suu
pmogenitu. Et vocauit nom ei9 ihm. Ra
ban9 non q ppea cognouit. Illud em tp9
sufficit remoue. q indubiu veire potat. sic
dd. in ps. sede. ad. d. m. donc. po. im. tu. sca
pe. tuoz. pmogeniti aut dicir omis qui pmo
nascitur. vn. Io. si non est pmogenitz ii
q sequitur z fies/ tam diu sacerdotib9 pmo
genita non debentur/ qua et alia no fue
rint procreata: 3a p. de aste su uirgis i bethleez

In tanta pace regnauit.
aug9. xii. annis circa tp9 diuic.
natiuitatis. s. bedam vt bell.
toto orbe. sopitis/ ad lram imple
tu uidetur vatiniuz. ys. Non
leuabit ges q gente gladiu re/ Factuz est v
aut in dieb9 illis/ exijt edictuz a cesare au
gusto ut describetur uniuersus orbis. paccatissio
tpe qgrue nascatur. vs/ ad colo. pmo pa
cificas p sanguiez crucis ei9 siue que in
celo siue que in tris vel ali 2m. bez. sinoc
de aduetu. sapieter sapia diua disposuit
vt cu mag9 foret uetu tuc pmo feret au
xiliu et tuc qgrue veit etmtas cu ma
g9 tpalitas pualebat. eu. s. humdanca spa
liuz obliuionez fecerat etnoz. fiebat aut
descpcio in huc modu. Volens em aug9
scire nuz pinciaz in orbe nuz ciuitatum
in pincijs z hoiz nuz in ciuitatib9 pcep.

ut ex districtibus omnes ad civitates confluerent et
quilibet denarium qui valebat x. nummos usuales
in quo erat ymago cezaris presidi provincie tra-
deret. confitebatur se subditum romano imperio. con-
grue etiam ipso tempore venit creator querens et ipse
professionem sibi fieri in qua offerat ei illo-
ciaz / ipius habitez ymaginez eius / observatore x. man-
datorum. Hec descriptio prima facta est a presi-
de syrie cyrino. prima tempore cyrini secundum bedam ubi
prima nunc generales secundum iosephum / et inchoatur in me-
dio mundi. et post ad extrema transeat. et i-
bant ut profiterentur singuli in suam civita-
tem. Ascendit autem et ioseph a galilea de ci-
vitate nazareth / in iudeam civitatem david
que vocatur bethleem / eo quod esset de domo et
familia david / ut profiteretur cum maria
desponsata sibi uxore pregnante. 2a p. c.

Intravit autem virgo in speluncam in bethleem — quod xpus natus fuit in spelunca
que luce diei penitus non ha-
bebat. sed ad introitum marie ce-
pit tota splendescere quasi esset me-
ridies. nec defecit lux illa donec vir-
go peperit xpm. De hac spelunca Io. ad
marcellinum. quo sermone qua voce spelu-
cam tibi salvatoris exponam etc. Et ad sa-
binianum in quadam exortacione ad penite-
ciam. Infelicissime in quid mortalium tu spe-
luncam illam / in qua dei filius natus est. et
veritas de terra orta est / et terra dedit fruc-
tum suum. de stupro condituris ingrederis. non
tiens ne de presepi infans vagiat / ne puer-
pera virgo te videat ne mater domini conspi-
ciatur. angeli clamant. pastores currunt.
stella desuper rutillat / magi adorant hero-
des terretur. Ierosolima conturbatur et
tu cubiculum virginis / virginem circumventurus
irrepis / tota certa noctu in singulis xpm
dominum personabat / et in diversas gentium lingu-
as in laudem dei sponsa gemebat / et tu nunc
hostia que presepis domini nunc amatorias litteras
facclus. stabas deinde in choro psallentium et
impudicis oculis. loquebaris nutibus. ex his habetur
quod xpus in spelunca natus est / cui adiacebat di-
versorium / in quo virgo locum alium non reperi-
ens reclinavit filium in presepio. ubi porta
hedificata est ecclesia in introitu spelunce ha-
bens altare. Factum est cum esset ibi / impleti sunt
dies ut pareret et peperit filium primogenitum.
orosius. natus est xpus. viii. kalendas ianuarii
et ita factum est / ut cum abraham est anno
nimi natus est sub fine xlii. augusti nativitatem
xpi convenerit / ut non ipse in parte tercii anni
sed in ipso ponatur / tercia anni ondetur. notandum autem po-
suit ponere locum nativitatis / quia xpus dicebatur
galileus. propter quod iudei negabant eum esse xpm. Io.
vii. c. p. 19. / nunquid a galilea venerit xpus. sed ex
semine david. de bethleem castello xpus igitur
conceptus in flore virginitatis / nascitur in ple-
nitudine ubertatis. bethleem enim domus panis
interpretatur. bez. in virga nativitatis. o bethlee-
m magnificata a domino. Magnificavit te qui fac-
tus est in te parvus ex magno quam civitas sua
diat non videat preciosum illud stabulum et
illa presepii gloriam ubique gloriosa dicta sunt de te
civitas dei ubique canitur quia homo natus est in ea
et ipse fundavit eam altissimus. peperit autem filium sine
dolore. salvatorem seculorum et ipsum regem angelorum
sola v. lac. uber de celo plena. bn sine dolore eum eiz
de proprietate ubi sit / ut concipiatur sine ulla cor-
ruptione et emittatur sine ullo dolore. Congrue ma-
ria eternum patris verbum et virgo concepit et sine
dolore peperit. augustinus inviolata peperit quia in con-
ceptu libido non fuit. 4a p. de hiis que contigerunt tempore nativitatis xpi

In nocte nativitatis xpi. In taberna fa-
mosa rome. fons olei de terra eru-
pit in signum plenitudinis gratie xpi / to-
tamque illa nocte emanavit. ubi conse-
crata est ecclesia a calixto papa. Vinee quo-
que balsami liquore protulisse feruntur. Item anan
tate domini anno .6. romani voluerunt octovianum
adorare dicentes / in eo virtutes divinitatis esse / pro
felicitate successuum et pulcritudinem et spatii ceterorum
radiositatem. super quo sibillam consuluit tiburtinam
que spatium trium dierum postulans / artissimo ieiunio
se afflixit. post tercium ad imperatorem rediens. hoc quod
romani volebant propheticis carminibus dissuasit / in
camera ipsius in capitolio / ubi nunc est ecclesia sancte
marie. ibi aperto celo splendor nimius irruit super
eum. Viditque in celo quandam pulcherrimam virgi-
nem tenentem filium in brachiis / super altare. et
audivit vocem dicentem. hec ara filii dei / qui statim
prociderit / in terram deum adoravit. Querit augustinus in ser-
mone de annunciatione ab ipsa virgine. enarra. ob-
secro michi / quo meruisti dici mater dei / quo pre-
cio indica michi. Et tu colloquenti tecum ignosce
michi. Respondet virgo. Desponsavit me vir
iudeus / et adamavit me xpus meus. Desponsa-
ta sum viro iudeo / et placui altissimo deo. et in
hoc figuravit ecclesiam. Ait beda. que desponsata
pontifici fecundatur spiritus sancti virtute. Tunc ait
augustinus. Considero conceptum tuum et expavesco. intu-
eor partum tuum. et contremisco. adoro filium et re-
miscor. Pannis eum involvit. Et quia ipsa pannis in-
volvit. patet quia nullam habuit famulam. Ideo nulla
ibi obstetrix / nulla muliercularum sedulitas. Ipsa pan-
nis involvit infantem. ipsa mater et obstetrix
fuit. quem venit ergo sancta ple. tem. inn. c. abar
ce. p. natus orbis condi. at ventre virginali. fac-
tus prodiit. vagit in fas. nit. arta condita presepi
bez. in sermone de nativitate. plorat ihesus. sed non
sicut ceteri in aliis sensibus. xpus prevalet affectus. illi
ex passione luget. xpus ex compassione. illi ingemiscit grave.
quod super omnes filios ade. Iste ade peccata deplorat
et certe qui nunc lacrimas fudit / fudit et sangui-
nem. Et reclinavit eum in presepio. quia sapiens
homo fieri noluit. factus est bestialis. sicut scri-
ptum est. Homo cum in honore esset non intelle-
xit. et rudis non intellexit quod esset fama hono-
ris fastigio delectatus / ut affirmasset qui dicebat quod
superbus terra et cinis / sic mutata est gloria eius
in similitudinem vituli comedentis fenum. Ideo panis angelorum fac-
tus est fenum et ponitur in presepio et apponitur
nobis tamquam iumentis. Verbum enim caro factum est.
Et iuxta prophetam. omnis caro fenum. Ideo nunc cognosce
nunc pecora / quod non cognovisti homo. adora in
stabulo. quem fugiebas in paradiso honora presepi-
um quod contempsisti imperium. Comede fenum qui pa-
nem angelicum fastidisti. Ait enim caro mea. Re.

6a p. de paupertate et fletu xpi nati et quod factus est cibus hominis bestialis

Spelunca ...

Iacobus filius Ioseph de infancia Saluatoris

est cibus. Item qui manducat meam carnem et
bibit meum sanguinem mor. non gustabit in
eternum. Coniunge igitur bovi et asino ut quemque
ferunt et inuenies. quia cognouit bos possessorem
suum et asinus presepe domini sui. ys. p. et abacuth
et in medio duorum animalium cognosceris. Iacobus
filius ioseph in li. de infancia saluatoris. egres
sa est maria de spelunca. et posuit in presepi
o puerum et bos atque asinus genu flectentes adorabant
eum. Audi dominum in veritate contra iudeos. p. fili
os enutriui et exal. ipsi autem spreuerunt me. co
gnouit bos possessorem suum et asinus presepe domini sui. Israel autem
non cognouit me. In ipsa venit et sui eum non
receperunt. Io. p. quia non erat locus in diuerso
rio. Ansel. paup ita fuit xpus ut non in sua
domo sed in aliena nasceretur. Diuersorium autem
est viatorum albium. Agitur tamen de p. x. natiuitate eius. p. de pastoribus

Pastores autem erant vigilantes et custodientes vigilias noctis
in regione eadem uilla. vno a bethle
em / ubi est turris gregis. vbi iacob
reuersus a messopotamia pastor et
patriarcha. moratus est. modernos
pastores significans. et forte in eo singulariter quia
mortua est ibi rachel. i. vita contemplatiua et lya de
incepis infecunda. dum. s. ecce actio ad sola in
hyat temporalia lucra / et contemplatio solum aurum et di
ticias per seruitutem / de bonis autem pastoribus in fi
gura sequitur / vigilantes et custodientes. iii. no.
sr. gre. suos. Ioachim sup Ier. vt. pastores in
tempus / noctis pelle surgentis obseruent custodias
Ne pecudes leo rei pu. glutiat. Lupus pfic
natoris diripiat. pardus heretice conuersionis euellat
Sunt autem custodie noctis uigilie / conticinium a conticendo. In
tempestu quia tempestas uel rumor non sen
titur. gallicantus / quando galli cantare incipiunt. antelu
canum quia ante lucem in prima uigilia est pe
cus in suggestione diaboli / in 2a in delectatione / in
3a in assensu. In 4a in opere. In qualibet igitur vigi
lia noctis debet esse pastorum sollicitus. in eius signum xpus
4a uigilia noctis vigilantibus laborantibus dis
cipulis affuit / quando nauicula in medio maris iacta
batur fluctibus. aug. ie. huius custodie bonis pastor suis pa
stor renouat apto. ca. 3. p. 2a p. de [illegible] apparitione angelorum

Et ecce angelus domini stetit iux
ta illos. Beda quod angelus cum tanto lumine appa
ruit quod in tota serie ne. te. non in
ue. nunquam premonuit quod apostolus praeca
dixit. Nox precessit dies autem appropinqua
uit. et ti. timore magno. Et dixit illis angelus
Noli ti. Beda. sicut semper defectus est terreri sic ita
angelice benignitatis est pauentes de suo aspectu
blandiendo consolari. ita demones si quos de sua
presentia territos senserit ampliori horrore concu
tiunt. In principio enim cum uterque tiorem inducat / dif
ficile est 2m athanasium discernere inter bonum et
malum angelum. In processu autem bonus confortat
malus non. Ecce euangelizo vobis gaudium
maximum in sermone / hodie natus est. nouus homo
hoc refulsit. secundus adam / non incola sed dominus pa
radisi. quod inter diuitie arboris pulcritudo / non fallat
spes non decipiat / mulier non seducat / qui
de patre natus primum vite de matre / nascitur. fruus
mortis nunc subtractus angelis cibus nobis est na
tus vt gustaremus quam suauis est dominus. igitur gaude
amus. aug. ber. bn. magnum quod autem replet celum

pus ea terram quod erit omni populo. vni circa temporalem
natiuitatem domini saluatoris / notam expte deim
ciantis angeli accepta natio / cena. i. bona
ciuciao expte suscipientis ipsi festiua exul
tatio. gaudium magnum / expte excellentis
beneficii ampla communicatio / omni populo. Erat enim
omnis populus mentaliter excecatus / vnde ipsius querela
est in ps. lumine oculorum. me. et ipsum. non e
mecum. et potat dicere cum tobia. q. quale gau
dium michi est qui in hostiliter occupatus . i. se
det in tristicia dura genus non est qui con
soletur eam / sicut iherusalem in tristicia sedebat
hostiliter dissipata a caldeis sic genus huma
num a demonibus. Vbi infirmatur. ysa. p. oe.
caput languidum et omne cor merens a planta
pedis etc. quid per caput nisi presidentes quid
per cor nisi sapientes / quid per plantam inferio
res. totus in firmatus est. aggrauat in primo pa
rente. sicut fructus corrumpitur in radice. tota
liter inquinatus. ps. Ecce in iniquitatibus conceptus
sum / sed natus est xpus ad illuminandum excecatos
ta. ysa. p. e. ad redimendum captiuatos. ibi
dem / ad sanandum infirmos. ta. ysa. p. 2i
ad lauandum inquinatos. ps. lauabis me. et
sup ni. de al. / quia natus est nobis hodie sal
uator / qui est xpus in ciuitate dauid. ber. de
vigilia natiuitatis. anima mea liquefacta est in
isto sermone. natus est nobis saluator qui est
xpus. quid tam necessarium perditis quid tam utile des
peratis / at tu forte salutem optas. sed acerbitatem
curacionis formidas. ne timeas xpus. est sua
uis. plan et mittis et multe misericordie / unctus oleo
leticie. saluatorem igitur gratuleris ad te in
pote qui iacens paliticus in domo grabato
aut magis inter iherusalem et iericho semiuiuus
in via / amplius ceteris nec durum de medicum
nec grauibus uti medicinis. xpus enim est ut seruo
cautio cautio. sed unguento / non incisione. sed uncti
one curas / et si nobis. si. in / noua signa in
muta mirabilia. Inquit sapiens. eccli 36. i. i
melius muta. olim homo deus fieri voluit nunc
deus factus est homo / olim de solo uiro fac
ta est mulier / nunc de sola muliere factus e
vir. olim uirga sicca floruit / nunc virgo intac
ta pepit / olim sub ma. e dicto erat pistri.
Nunc assumpsit deus afflictorem. inisi. i. ue. pa. i.
sa. et po. in presepio. ber. in sermone de na
tiuitate / quis qualis est hic mediator / in p
sepio ponitur / panis obuoluitur. et ut cete
ri. plorat. plane magnus mediator est et q
ad presens sunt non perfectione. sed efficatie queres
clamat hoc stabulum curando se se hoi qui in
ciderat in latrones medicina preparari. cla
mat presepe eidem homini qui iumentis conpa
ratus fuerat pabulum ministrari / clamat lacri
me clamat pani / eiusdem cruenta uulnera
ablui et detergi. siquidem nullo hoiem xpus egiuit
pro se hoc autem illi pro electos. et 3a p. quod gloria soli deo, gracia hominibus autem datur

Et subito facta est cum angelo multitudo milicie celestis.
Beda / angelorum multitudo militia no
minatur / qui sequitur milicie
ducem qui contra malignos spiritus ad tutelam nostram
angelorum ordinat exercitus. lau. et di. gloria
in excelsis deo et in terra pax ho. bone vo.

Bernardus. sup cant. s. 13. Audi quid dicat deus
gloriam meam alteri non dabo. Soli enim deo ho
nor et gloria. quid ergo dabis nobis dne. quid
dabis nobis. Pacem meam inquit do vobis
pacem relinquo vobis. sufficit michi gratanter
recipio quod relinquis et relinquo quod retines. pa
cem volo. pacem desidero et nich amplius cui no
sufficit pax. non sufficis tu enim es pax mea
qui fecisti utraque unum. Cauta sum ne ingra
ta. beneficio date pacis, nec sacrilega in usur
gloriae tuae. gloria perpetuo lectata est ipsa pace
recepta. Cum david singulariter extitit glo
riosa. Iosue. Iepte. gedeon. sampson. Iudith.
quasi in diebus illis triumphaverunt de hostibus
sed pacem cum gaudio fruentibus ceteris, nemo e
is certavit in gloria. quid aut mirum ab hiis
omnibus conditor omnium fecit, quo mirum debeat et
ipse singulariter gloriari. Solus cuncta crea
vit. solus de hoste triumphavit. solus captivos
liberavit et socium hebit in gloria. quid ergo
michi de victoria, si nec in prelio fui. Impu
dentissime michi arogo vel gloriam abs
que victoria, vel victoria absque pugna. hoi
bus datur pax. Iº hois ad deum. Cunge. Vide
bant angeli. opus quod eis creditum fuerat im
plere non posse. absque eo qui vere salvare
poterat, et medicinam suam non esse quod ho
minum curam poscebat. Unde sicut si venatra
liquis qui habeat summa medicine noticiam. et
illi qui post salvare nequibat cernentes ad
magis manus putredines cessare vulnera, no
n videt sed in laudes prorupit. Sic angeli lau
dantes dicunt, gloria in excelsis deo et cetera. 2º
hoies ad angelum. gg. in omelia 21. mor.
quando peccando exinci eramus. adeo extraneos
nos angeli reputabant. sed quia recognovi
mus deum nostrum. Angeli recognoverunt nos
cives suos. et timent angeli adorari ab h
umana natura, quia in rege suo considerat.
Hinc loth et iosue non sunt prohibiti adorare
angelos. Iohes. vero in apocalipsi est prohibitus. vi
de ne feceris inquit, conservus enim sum tuus. et
fratrum tuorum. Nec dedignantur angeli hre so
cium. qui super se adorant hoiem deum. 3º hoiz
inter se implacabile odium erat, inter gen
tiles et iudeos et quia non sunt bone voluntatis
non recipiunt pacem in xpi nativitate. sed iam
uniti et collecti ex gentibus et iudeis. gal. 6.
In xpo enim ihu neque circumcisio carnis. supple aliquid va
let neque spiritualis. i. in circumcisa vel gentilis. sed
nova creatura. Sicut enim lapis angularis
reprobatus quidem ab hedificantibus. sed factus in ca
put anguli. duos colligans parietes. a domino
factum est istud et est mirabile in oculis nostris.

Capitulum p. de profectione pastorum in bethlehem et de vita contemplativa

Et factum ut discesserunt
ab eis angeli in celum, pasto
res loquebantur ad invicem
Transeamus usque in bethleem
et videamus hoc verbum quod fac
tum est. quod dominus fecit et ostendit nobis. et ve. fe. fami
liter et festinanter transierunt viri pastores
ab activa vita ad contemplativam, ut videant
et ipsi verbum. quod factum est caro. Est enim
contemplativa vita que secundum hugo. de sancto

victore. vacans ab omni negocio, in sola dei de
lectacione defigitur. De qua. x. confessionum ait augustinus.
Introduxit me dominus in quadam insolita dulcedi
nem que si perficitur in me, nescio quid sit vita
eterna, si illa non est. ad hanc suspirabat devotus
pastor et abbas. Ber. sup cant. s. Utinam in quies
ego possem vacare et videre quoniam sponsus est deus
nunc vero non dico intueri, sed nec inquirere quid
licet pro occupacionem vite active quam sine lacrimis no
loquor. regem in decore suo sedentem sup cheru
bim sup solium excelsum et elevatum in ea fora in
qua equalis est patri. an luciferum genitum in quem
desiderant angeli prospicere deum apud deum
ipse saltem se prebet. sed in eam foram in qua inmora
tus est ab angelis solem posuit tabernaculum. sua
ve magis quam sublime et vitium. quali spiritus dei in
xit et misit evangelizare pauperibus, mederi contritis
corde. predicare captis indulgenciam. et clausis
apertionem annum placabilem dno. eiusdem quoque conte
placionis primo extasis excessum in paula describit
Ieronimus. navis inquiens in altum protrahebatur. pium
que toxotius suplices manus tendebant in littore.
Rufina iam nubilis, ut suas expectans nuptias
tacitem fletibus exorabat et tamen siccos extendebat
ad celum oculos, pietatem in filios pietate in
deum superans, et nesciebat se esse matrem ut christi proba
ret ancillam. torquebantur viscera. et quasi a suis
membris distraheretur, cum dolore pugnabat et
cunctis littora respicientibus, illa aversos tenebat
oculos ne videret quod sine dolore videre non poterat
subitis allis, ierosolime. sancta loca videre cupiebat, tar
di ei erant venti et omnis pigra velocitas, per
venit athon. deinde nicopolim que prius emaus est
dicta, et ostendebatur illi columpna, ecclesie porticum sub
stines infectam cruore domini, ad quam vinctus dicitur
flagellatus. atque inde per specum salvatoris introi
ens postquam vidit sacrum virginis diversorium, et stabulum
in quo cognovit bos. pos. su. et asinus. presepe domini sui.
me audiente iurabat cernere se fidei oculis infan
tem pannis involutum, vagientem in presepio magos
dominum adorantes, stellam refulgentem de sup, matrem
virginem nutricium sedulum. pastores nocte venien
tes, parvulos interfectos, herodem [illegible] sevien
tem. Ioseph et mariam fugientes in egyptum. mix
tisque gaudio lacrimis loquebatur. Salve bethleem
domus panis in qua natus panis est. qui de celo
descendit. Salve effrata regio uberrima cuius uber
tas deus. Eamus itaque et nos festinanter cum paula
et pastoribus, ut videamus verbum quod factum est. vi
deamus verbum in carne solem in nube. ca. XC. p. te
et in ne. maria. et ioseph. virgines et coniuges et in
fantem de virgine matre natum et positum in presepio, op
time conveniunt virginitas et paupertas. n. non hit paup
tas unum suum pastat amore. Videntes. cognoverunt de verbo
dei sui esse verum quod dictum est illis de puero hoc. quia
et ipsi viderunt verbum in carne et solem in nube.
et omnes qui audierunt mirati sunt de misterio in
carnacionis et de hiis que dicta sunt a pastoribus ad ipsos
qui simpliciter veritatem narrabant, qui verba colorare
non noverant. et cetera. 56. p. 1.

Maria aut servabat omnia verba hec,
conferens in corde suo. dicta ab angelo
ad helizabeth. dicenda. nichilominus a ma
gis et symeone et anna, tamquam fidelis
thesauraria spiritus sancti, ut suo tempore s

torib9 dispensaret. Beda. maria non minus pudica ore q corde tacita conferl ea que uiderat circa acta, et que legerat in scripturis agenda legerat. ys. 7. Ecce uirgo concipiet et pariet filium et uidebat se uirginem et concepisse et pepisse. Ite ysa. p9 cogno. bos possessorem suum. et asina presepe do. sui. et uidebat deum et suum filium in presepio inclinatum. Ite egredietur uirga de radice yesse etc. ys. 11. et uidebant se de dauid stirpe natum. Legerat ibidem nazareus vocabitur et uidebat se in nazareth concepisse. Legerat michee. primo. Et tu bethleem terra iuda etc. et uidebat se ibi pepisse, compat g9 uerba prophetarum facts, et in omnibus in uenit fidei argumenta, ministeria in dictis illis. Sm litteram ipso anno quo natus est iohes scilicet spm, eo tpe quo incepit ecclesiasticus ordo exiit edictum a cezare augusto. i. xpo. cui ait predicate euangelium omni creature. Hec descriptio prefigurat primam gratie largitionem factam per impositionem manuum eporum. 39. p. 9. Ascendit aut ioseph. prelati ecclesie celebrato spuali m9 in9 a galilea incipientes transmigrare amicis de ciuitate nazareth. per flores castitatis, cum maria. i. ecclesia. sibi desponsata in bethlee domum panis, ubi predicauerat paula pane uite gratie et intellectus, factum est aut cum eent ibi impleti sunt dies ut pareret, sicut ordo clericorum designatus in iohe baptista orta est de ecclesia conuersationis, cui prefuit petrus item in ecclesia de gentibus primitiua cui prefuit iohes euuangelista. ortus est ordo contemplatiuus principaliter castitate designatus in xpo. et quia ordo monasticus sequitus est in opere et humilem uitam. unde sequitur et quia panis in nolutus e. et re. in pre. quia non erat ei locus in diuersorio. Angelus aut do. paulus et claritas doctrine cum fuit illos. ordines contemplanciu. Et facta est cum angelo multitudo celestis exercitus, quia secuti sunt doctores multi. laudancium et c. Maria aut ecclesia contemplanciu conferebat ystoriam ad misticum intellectum. 6a. ps de reu

reu pastorum ad uitam actiuam

Et reuersi sunt pastores glorificantes et laudantes deum in omnibus que uiderant et audierant. sicut dictum est ad illos. Ber. sup cant. s. 41. vide quo iniuenti ad contemplationis quietem labor predicationis imponitur, nisi interdum sunt sane sponsis interdum dulcia oscula pro lactancia uerba et c. s. 46. delicato satis otio dormitare uult sponsa, si non excitata quiescere appetat hec fecunditatur neglecta. solacupiat rateli amplexibus oblectari, non permittitur propterea pastoribus diutius ee in contemplatione ne deffectu sue uigilie. sup congeni pecus substineat detrimentum. Jo. Ro. thy. c9. Tu uero uigila. ysbo seth. perijt dormitado. In omnibus labora. et quo ad malos ut certa corrigas. lasciua chohercias. et quo ad bonos ut correptos eleues, eleuatos confoues. pudicitia diligas. honesta promoueas. hec sunt ea que apostolus vocat extrinseca cotidiana. scilicet sollicitudinem omnium ecclesiarum. opus fac euuangeliste. non minus uita doctrina quam lingua. sic ministerium tuum imple. Alias non eris pastor sed ydolum. ydolum enim sedes in cathedra. non uidet nec percipit defectus cum habeat oculos. non arcet nec comminatur cum habeat uirgam, non loquitur nec affatur cum habeat os. solum habet hoc quod permittit se adorari et talis est prelatus querens honorem non gregis salutem, cui sic comminatur deus per zachariam. o pastor et ydolum derelinquens gregem, brachium eius dextrum ariditate siccabitur. quantum ad opera pietatis in uita actiua. oculus eius dexter tenebrescens uetustate carnis, obscurabitur in contemplatione.

7m. e. m de circumsisione xpi. ca. i. p. de sa. et mis. ca. circumsisionis utilitate

Et postquam consumati sunt dies octo ut circumcideretur puer. Ber. s. de circumsisione quid est circumsisio nisi superfluitatis incisio. Quid est superfluum iste domine ihu xpe quod circumcidatur, tu quidem peccatum nec commisisti nec contraxisti, quod non comisisti probat etas quod non contraxeris probat certius patris diuinitas et matris integritas neque enim potuit in corruptio pare corruptellam quid ergo facitis circumcidentes puerum. Respondeo. circumcisionis eius pro ut eius circumsisio sit nobis figuralis instructio, ut videlicet in nobis sit circumsisio et amotio carnalis quia cer... sacrois in eo sign. Ut ait athanasius circumcidebatur illa pars corporis que carnalis natiuitatis causa exsistit, et ad e quod pars per quam fit spiritualis natiuitas, ut lingua quia fides fit per auditum. Dz ee circumsisa. pa. pe. c. cor quis loquitur quasi sermones dei, de uite carnalis circumsisione. colo. 2. circumsisi estis circumcisione non manu facta in expoliatione corporis carnis. i. corporalis et carnalis uite. Beda, in circumsisi sunt oculus qui uidet mulierem ad concupiscendum eam. Incircumsisi sunt auribus quibus ueritas dicit propterea uerbum dei non auditis quia ex deo non est. In circumsisi sunt gustu qui potentes sunt ad bibendum uinum in ebrietate. In circumsisi sunt olfatu et tactu qui uariis odoribus deliboti sequntur amplexus meretricis. In circumsisi sunt lingua et manibus, quorum os locutum est uanitatem. et dextera eorum dextera iniquitatis In circumsisi sunt pedibus. de quibus ps. ait. Contritio et infelicitas in uiis eorum. et uiam pacis non cognouerunt. Unus modus omnibus dz homo circumsisus ee. simul cum xpo circumcidi spiritualiter. 2o ut per eius circumsisionem et dolorem in nobis sanitas induratur. Ber. De circumsisione. quid mirum si caput pro membris curationem accepit quam tamen in se necessariam non habuit nonne et in membris meis pro unius infirmitate alteri adhibetur curatio. Dolet caput et in brachio fit coctura, dolent renes et fit in tybia. Ita hodie pro totius mundi salute. Cauterium quodam infixum in capite est. Denique quid mirum si pro me dignatus est crucifigi. totus quidem michi e datus, totus in usus meos expensus. Tercio ad reprimendum hominis ... fastum erubescentis primam per peccatis Ber. ii. s. ... nemo post angelum de peccato. Ipse peccati remedium uerecundum pariter et austerum sine ulla necessitate suscepit, nec repulit ... cultrum lapideum, in quo solo uetus illa quod eradetur rubigo non fuit. non sic nimpii non sic, non sic agit peruersitas preuaricationis humane, erubescimus uulnerum ligaturam male prurientibus uulneri, dectius in remedia uerecundi. 4o ut nulli excludantur errores. Unde epiphanius pluribus ex causis circumsisus est xpus. Et primo quidem. ut ondat carnis ueritatem contra manicheum. Deinde ut pateat quod neque dignitatem consubstancialem extitit, ut fatetur apolinaris neque celitus detulisse illud ut asserit ualentinus.

de prelatis

Die octaua aut circumciditur ut eius resurrectio

Secunda p. qr octaua die est facta z c. Augustine

Hec octaua aut circumciditur ut eius
resurrec. octaua die z nra octaua e-
tate celebranda figuretur. sex ez
sut etates. In quibus pro nobis labora
tur. 1a. est etaz usqz ad tps resurrec-
tois. 8a. resurrectois in qua erit pfecta circumcisio ab
omi miseria aie et corporis. fiebat aut. 8a. die apud
ipsa mandat gen. 17. infans octo diez circ. ex
vobis. Sz precepti resurrec. potuit ee ut in tenera
etate cultro carnis leuius portaretur. S. c. vel
quia puer nesciebat quid fieret circa eum pp
q appet q circumcisio dabatur in signum circumcisio
nis spualis. pp q not. q dux est circumcisio. una
fit in carne. alia fit in mente. pa. significat circumcisio
ysmaelis que fiebat. 13. anno qui nus
non solum est imperfecta sz oio deffitiens quia
nulla eius ps est aliquota pter unum. 2a. no
signt circumcisio ysaac que fiebat viii. die spem
nobis comendas regni celestis. ait. ber. de circu
qz vz ad pmu reflexu diez. circul. pferre quada
corone spem uidetur. hic est q viii.a potissime
dies pos sollempnitates pncipuas celebratur
z in finem dd. pe. btitudini copulatur octaua
ut celestis regni deinde itata pmissio eiusde
ter nobis coronam fabricet meritorum. 3a pars

De noie ihu. Vocatum est nome eius ihs. Ber. de circumcisione.
Magnum et mirabile sacrm. cir
cumciditur puer z vocatur ihs
quid uult sibi ista conexio. Sz ag
nosce mediatorem dei z hoiz qui ab ipo nati
tatis sue exordio diuinis humana sociat. yma si
nis absconditur in psepio. Sz ponitur stella
radiente de celo. Sic et circumcisio ueritatez p
bat assupte humanitatis. z nome q est sup oe
nome gloriam indicat maiestatis. idez de effi
catia huius nois. sup. cant. S. 15. tristatur quis
nobis ueniat in cor ihs et inde saliat i os
z nubilum oe diffugit. reddit serenum. labitur qs
in crime. currit in sup ad laqum mortis despe
rando. none si inuocet nome uite otinuo
respirabit ad uitam. nichil ita ut impetum
cohibet. supbie tumore sedat. sanat liuoris vul
nus. refrigit libidinis flamas. sitiz tepat aua
ritie. Hoc igr electuarium hec oia inea reco
ditum in uascullo uocabuli huius noi q est ihs
salutiferum quoqz certe. nulli pesti tue inuo
catur in effitax. huius nois influentiaz uir
tuosam implorabat. ansel. in de ploratoe
ptis infic. d. yhu. yhu. pp hoc nome tuu
fac michi S. hoc nome tuum. nome tuu dul
ce nome delectabile nome ofortas petorem
ergo ihu pp nome tuu sis michi ihs. q voca
tum est ab angelo pusqz conciperetur. Attende
ubi pfunditatem pos qua natus est ihs. vocatu
est ab hoibus q vocatu est ab angelo. idem.
quidez angeli saluator z hois. Sz hois in carna
cioe angeli ab initio. c.e. orige. nome ihu no
me est gloriosum omi cultu dignissimum nomen
q est sup oe nome. non decuit pmu ab
hoibus appellari nec ab eis afferri i mudum
Vn euuangelista dicit q vocatum est ab ange
lo z c. Sm cm de maifestatoe x facta magis
eius. 1a ps. de loco unde venerunt

Tercia decima die anatitate x. Ecce ma
gi uenerunt ab oriete. de loco un
venerunt. Crisost. recitat duas oppi
niones. pma est q gens quedam
erat in ipo orientis pncipio iuxta o
ceanum aput quos erat scriptura
noie seth. pscripta que mentioez faciebat de huius
stella appitura z muneribus offeredis. et sp huius
scripturam pres filiis recomedabat. electiqz fu
erunt duodecim viri diuino cultui magis dediti
ad istius stelle expectatores z obsuatores. et diceba
tur magi lingua eorum. i. sapietes. hii p anos
singulos ascedebat pos messem i monte qui
victorialis dr. z in fontez qui in motez e. se
lauabant. ac tribus diebus expectabat in orac
si forte suo tpe stella illa btitudinis oriretur. ta
dem appuit istis magis stella descedens huius in se
qsi pueri fui forma z sup se qsi silitudines crucis que
eis precepit iut iudeam pficiscerentur z c. sicut
in ystoria euuangelii otinetur. 2a oppio q magi
hii non ex scriptura seth. Sz ex libris balaaz. aro
li instructi sut. qui pphetauerat. orietur stella ex
iacob. z hō ex isrl. Remigius si fuerunt successo
res. balaaz regis eorum. non longe distabat a tra
pmissionis z potuerunt in 13 diebus veire. maxie
quia utebantur drogmedariis qui sut ad iter
velocissimi. z c. 2a pars de stella et pturbatoe herodis

Ierosolimaz. d. ubi est qui n. dis z c.
est rex iudeorum. venerunt pm ierosolimaz
putates 2m remigium. q puer regis
non nisi in ciuitate regia ect na
tus. diuina aut dispensatoe factum e
ut illuc uenirent ad iudeorum detegeda in credibli
tatez z maliciaz. de quibus ait aug. in smone. q
onso alius uite fonte ipi sut mortui sitiitate.
Pmo sumus ad qnez unde q ipse recipit oceptus
in nazareth. natus in bethlem passus in ierlm.
vidimus stellam eius in oriente z uc. ado. dnm.
Audi. aut herodes rex turba. e. z ois ierosolima
cum illo. duo de circa x nati. videntur hic poi
Pmu est orta stelle q uidetur oppioni fauere po
nentium omia genesi euenire. 2m est turbacio he
dis et ierosolimorum. z hoc pate pp qua xs uenit i
pedire. unde. Ad pmu rndet aug. otra faustu
quia stella illa ad astrologos non ptinet hoc p
bat quia erat tre uitima nc cursum tenebat
aliorum syderum. alias non potuisset plus una domum q
aliam onde. Erat pterea hec stella in motu tra
tica non tenes aliarum cursum. at p hoc nc in ce
lo fixa z erat extra ea ut puta que non moue
batur circa cetr. sine circulariter Sz directe. Ad 2m
dic. q scandalum illud fuit nec passiuu nec ta
le scadalu xs uitare debuit quia uenit separare
a pre filiu a muni socru. eccosqz carnales ex turba
re amores qnemebat x natitati talis turbacio
pos ad ondendaz eius regiam ptatem. gg. in omelia
rege celi nato rex terre turbatus est qui nimi
rum terrena altitudo ofunditur cum celsitudo celestis
apitur. 2o ad ondedam iudiciariam auctoritatem. Aug.
in smone epiphanie quid erit tribunal iudica
tis qui supbos sic terret cura infantis. timeat
reges ad dexteram pris iam sedentem q rex impius
timuit adhuc infantis ubera labentem. Cum querit
crisost. sup. mat. nunquid non sciebat quia in ihe
rusalem regnabat herodes z nunquid non intelligebat

q quicunq viuente rege alium regem pnunciat puniuntur in sanguine. sed dum considerat in quem regem futurum non timebant puterem adhuc eum non viderat pati mori pro xpo. obtinuit magi qui cum conspectum crudelissimi principis pro quo xpm cognoscerent xpi facti sunt confessores. herodes ergo turbatus est timens regni amissionem. et omnis ierosolima timens ne rex iratus suum genus vexaret. vel quia de adventu non possunt gaudere iniqui. hec cris.

venti

3a pars de dolo herodis et testimonio de xpo.

Et congregans omnes principes sacerdotum et scribas populi sciscitabatur ab eis ubi xpus nasceretur. At illi dixerunt. In bethleem iude. Sic enim scriptum est per prophetam. Et tu bethleem terra iuda nequaquam minima es in principibus iuda. ex te enim exiet dux qui regat populum meum israel. Tunc herodes clam vocatis magis. di. cris. ne videret iudei quos habebat suspectos ne forte qui regem sue gentis amantes proderent consilium eius magis diligenter didicit ab eis tempus stelle que apparuit eis. Remigius. quia callidus erat et timebat ne reverterentur ad eum. ut tunc sciret quid ageret pueros occidendo. Et mittens eos in bethleem dixit. Ite et interrogate di. de puero et cum in. renunciate michi. ut et ego veniens adorem eum. Cris. Talis est consuetudo malorum hominum qui aliquem in occulto ledere volunt humilitatem et amicitiam illis fingunt. Leo papa in sermone. herodes successorem expavit et inoltus necem salutis auctori falsum spopondit eloquium obsequium quod felix foret si magorum imitaretur fidem et converteret ad religionem quod disponebat ad fraudem. quid alienum facinus per occupare conaris. mors que non est temporis tui. per quod deum est euangelium predicandum est dei regnum tue quod alienum futurum est operis tui esse insignis et non futuris effectus sceleris in solum te reatum precipitas voluntatis qui voluntate sua est natus arbitrii sui potestate moritur. qui cum audissent regem abierunt. Et ecce stella quam viderant in oriente antecedebat eos. usque dum veniens staret supra ubi erat puer. Videntes autem stellam gavisi sunt gaudio magno valde. et intrantes domum invenerunt puerum cum maria matre eius. Cris. non diademate renitentem aut in lecto aureo recubantem. sed vix tunicam unam habentem non adornatum corporis sed ad tegumentum nuditatis sufficientem. requisissent regem magi fuissent confusi pro gavisi. nunc autem quia celestem regem requirebant et si nichil regale videbant in eo tamen solius stelle testimonio contenti gaudebant. oculi eorum contemptibilem puerum aspicere non poterant. quia spiritus in corde eorum terribilem eum monstrabat.

4a pars de muneribus magorum et eorum redditu.

Et ideo sequitur. Et procidentes adoraverunt eum. et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera. aurum thus et mirram. Remigius. Isti non singuli singula. sed singuli tria obtulerunt. Rabanus in auro regem in thure deum. in mirra mortalem intelligo. Ber. In meditationibus obtulerunt aurum propter paupertatem mirre unguentum ob infantulis ut aurum ut regi. thus velut sacerdoti mirram tanquam mortali obtulerunt. alii velut corporis teneritudinem. turis adoramentum ob sordidam stabuli mansionem. nomina magorum ebrayce sunt apellius. i. fidelis. amerus interpretatur humilis. damascus et interpretatur misericors. grece magalath et interpretatur ungit. galgalath. et interpretatur devotus. sarachim et interpretatur gratia. sic aut zacharias crisopolita. Et responso accepto in sompnis ne redirent ad herodem per aliam viam reversi sunt in regionem suam. Criso. Intuere magorum fidem qualiter non scandalizati sunt dicentes. si magnus est puer hic que necessitas fuge et occulte recessionis. hoc enim est vere fidei non querere causas eorum que precipiuntur sed suaderi solum ab eis et sic euntes cum reversi essent coluerunt deum magis quam ante et predicantes multos erudierunt. Denique cum thomas iuisset ad illam provinciam. adiuncti sunt ei et baptizati facti sunt adiutores predicationis ipsius. Magister designatur in xpo nato veritas orta in corda humilium. in herode spiritus carnis qui falsa suggerit. sic apud xpus humilibus presentat et superbis negatur. erroris. et humiles que discipuli designati. in magis stella illustratis. tumentium magorum sub herode doctrinam non respuit sicut scriptum est. que non diverit vel ca. 124. p. 11. Nova stella ergo spiritus sancti resplenduit in corde apostolorum. ductu ad agnitionem fidei pervenerunt. qua summota in corde mortem apostolorum ad illuminatos in scripturis fideles recurrerunt qui licet in dolo sensit tamen in veritate annunciant. vel defficiente stella per hereses interrogat. Amb. 18a augus. Et fit gaudium fidelibus. sed magnum valde cum ducente spiritu intelligentie. veniunt ad domum. non te. et invenerunt puerum. notitia veritatis cum maria. que ergo mater eius et procidentes adorant quod est deposita omni estimatione cordis veritatis reverentiam exhibere. et apertis thesauris suis etc. In tribus hiis muneribus signantur ea que extracta sunt de pisce per thobiam. cor scilicet iecur et fel. cor domini timore concutitur cogit amare iecur hoc bene agitur cum dei amore iecur afficitur. de iecore illo tunc et assidue cum igne tangitur redolens quod de thure procedit fumus. In felle amaritudinem compassionis xpi. quia oportet non tamen gaudere cum gaudentibus sed et flere cum flentibus. De primo multa scripta sunt In duobus tamen sequentibus tota lex pendet et prophete. Unde sequitur. quod altius fumo servus demone pulsus altius unctione curatus est ceterius pro. de corde autem nil actum legitur. quia et si nimium sapientior dum. perfecta tamen caritas foras mittit timorem. sed caritas nunquam excidit. et de timore intelligas gehenali non filiali. ca. 14. p. 4. Et primum quidem congruum est laycorum secundum religiosorum. 3m clericorum. quod sub 3bus arboribus ostendit leccio ysaie. 60. Veniet abies. buxus et pinus ad adornandum domum sanctificationis mee. buxus magne viriditatis non tamen sublevata in altum signat ordinem laycorum. qui fide vivunt absque alta contemplationis cogitatione gratia dei tamen timent et mandata eius observant. pinus autem qui ardentissime est nec et in modum terre igne suscipit in lumine effundit. ordinem signat monachorum qui ardet caritate. et lucet exemplis. abies expansis ramis inferius protegit confugientes ad se. ordine clericorum dessignat qui debet protegere oves commissas. igitur hec conveniunt congregatis qui pro eo quod in multis offendunt. dando aurum quod turbum. ?vos potius quia filios se demonstrat. thus religiosis qui ex dei amore se ipsos creatori offerunt quod unguilam fumi ex aromatibus. mirra clericis qui peccata populi comedere iussi sunt. Et responso accepto in sompnis ne redirent ad herodem ne diceret sensum carnibus. ca. 96. p. 26. dicta. scilicet mistica veritatem. per aliam viam reversi sunt qua veritas dubitando et interrogando. In vero spirituali intellectu reddit certificatus ut id interrogare non audeat sacerdos.

C 82

quia do mīa est . ca . 131 . p . 8 . Sermo de purificatiōe & p̄sentatiōe in teplo . eius p̄ . p̄s de oblatiōe p̄mogenitor̄ et quare virgo fuauit legē xxx

Ps quam implēti sunt dies pur gatiōis marie . s . legē moysi . i . sm̄ legis taxatiōez . Lex eñ mādabat leui . xii . mulier si suscepto seime p̄ q̄ excludr̄ virgo pepit masculuz ī mūda erit vii . dieb . Hoc intellige maiori in mū dicia legali . quecūq eñ tangebat lex reputa bat ī mūduz ut erat abq̄ lecta & hȝ mōi et in hiis nulla potat ei contare . Sc̄a die octauo circūcidetur puer . ista nō . 33 . dieb manebt ī mūda ī mīori tn̄ ī mūdicia non eñ tūc po tat intrare templuz . nec quis potat ei lecto cotare . sȝ bū in aliis . eo . die offerre debebat filiu et redime . v . sicl̄is p̄m . iosephū . Racio aut oblatois p̄mogenitor̄ fuit interfectio p̄mo genitor̄ egipti . fiebat aut eo . die . quia xx viiij . dieb cor̄ organizatur et eo . dia circā et cor̄ quasi cūda templo infūditur . cor̄ aut x fuit organizatuz ī ī statī . Voluit tn̄ legem fuare . P̄mo ut humilis inr̄ se humli filio coap taret qui legalez cūrisioez suscepit . 2° ut q̄ beticos simul cū filio ostēdet legem fuisse bo nam . 3° ut daret nobis ex̄m purificatois ab in puro . sicut filu cōuasiois a sup̄fluo . pu rificatur aut aliquid p̄ ablutoez ut sit mūdū sicut purgatur paluz . sic purgata fuit vir go maria . p̄ . sāificatōe . 2 . R . iq . asa purga uit uniuersas sordes ydolor̄ quas fecerat pres eius . Asa interptatur . plasmator . hic est deus q̄ plasmauit adam . qui dr̄ pr̄ orbis terrar̄ . Sapie . 10 . Hic pr̄ adam pduxit sordes in ydolis q̄ trāsfudit originale in filios quas in virgie plasmator purgauit p̄ scopatoez ut sit dete rius sicut purgatur palatiū . sic purgata fu it virgo in 2a sāificatōe qn̄ facta est palaciu ubi incarnati . 9 . mesib fuit purgauit ad hitandum tabernaculuz . Jos . 2 ī ps̄ . sāificauit tabernaculuz suū altissimus p̄ flagellatoez ut sit ī p̄ meritis sicut purgatur frumētuz . Sic purgata fuit virgo . mt̄ . circūc . Jo . iq . omīs qui fert fructus purgabit eum ut fructu af ferat . 2 bta agata non pt̄ triticu in horreo reponi 2e . p̄ eliquatoez vt sit ductilis sicut purgatur metalluz . Sic purgata fuit bta vir go p̄ deuotoez . nūs . 31 . omē q̄ trāsire pt̄ p̄ flamas igne purgabr̄ . trāsibat virgo p̄ fla mas ductilis deuotois purgabatur igne inse rose dilectois . ita ut dicēt illud . tre . p̄mo de ex celso misit igne in ossib meis . et quia ignis est ggregare hogeta . puto q̄ ignito amore ma terno vincebatur filio ut frequenus fieret in me tis excessu & in sp̄u unus cū eo . 2a pars de obla

Ulerunt illū in iesim tōe xp̄i xxx ut sisteret illū dn̄o . i . offerrent vel p̄ntaret . Ber . de purificatōe Offer virgo sacra filiū . et bndic tum fructuz ventris tui dn̄o rep̄ senta . offer ad nrā omiuz recociliatoez hosti am sanctaz deo placētez . sicut scriptuz est in lege dni . quia omē masculū adape . uulua p̄ nascēdo scm̄ dn̄o uocabr̄ . i . ḡsecratuz . roe ho oblatois et ut daret hostiam . scm̄ q̄ scriptuz

est in lege dn̄i . par tur . aut duos pu columbaz In lege mādatur q̄ daret agnū agnuluz in holo caustuz & pulluz columbe vel turturis pro pcto suo quia in libidie ḡcepat vel forte p̄ originali filie . que filio in cūcasiōe dimittebatur pauperes aut qui agnū hr̄e non potant aliu pulluz offe rebant . paupcula g° virgo pro filio obtulit par turtur̄ aut ii pullos columbar̄ quicūq̄ offert dn̄o in tplo . heat scilꝫ duas turtures dante scōtatis gemitu . Beda . Sunt aut duo gn̄a ḡpūctio nis . dū vz . malor̄ recolentes supplicia timemus et dum desiderio celestiu ardētes de dilectoe gemimus bn̄ et in lege . duo pulli offerri iubentur vnus in holocaustū qui amore celestiuz in flamant Alt̄ p̄ pcto dū de malis ppetratis gemimus vel sic breuis da unu gemituz p̄ pcto . alt̄uz p̄ dilectōe glorie & par turtur̄ obtulisti 2e . 3a pars de syme onis ḡmedatōe & eius trāslatōe ī venecis

Ecce homo erat in iesim cui nom symeon & homo iste iustus r̄ boni in pari & timoratus r̄ mali p̄hibiti expectans ḡsolatoez isrl̄ . r̄ numis p̄missi & sp̄s sanctus erat in eo . r̄ dn̄i gratuiti Legitur de eo q̄ ante eius reliquias in ḡstatinopo lim erat puteus p̄fūdissimus in quo semp̄ spem q̄dam clara . siue p̄uus splēdor apparebat instar vnius cerei accensi qua nulla p̄uris videre potat de inde a vii . viris ad hoc laborantib venecias e translatus . 1123 . 2e . 2a pars de p̄ma reuelacōe fac

Et rnsum accepit ta symeoni xxxv symeon a sp̄u sancto no visuz se morte nisi videret xp̄m dn̄i . Ex quo pꝫ q̄ pro hoc p̄s orauerat dn̄m quia & hoc spabat quia expectabat ḡso latoez isrl̄ . Augus de purificatōe . Intelligite fres q̄ tuz desideriu fiebat iste symeon vide xp̄m . Sac bat illuz ee uenturū . et dicebat o . si me iueniat illa etas o . si q̄ credo in scripturis dei videa oculis meis . multuz iste senex fuit . ad audiēduz . sers̄ . ꝫ ad videdū maturus non expectauit ut xp̄m au diret loqntez . qui vidit infante et hoc concessuz est illi decte pro q̄ desiderati et suspirati et dicēti in orōnib suis qn̄ veniet qn̄ nascetur qn̄ videbo putas durabo putas me hic inueniet p̄ q̄ cordis oculis vellabutur . et p̄ desiderio suo rn̄suz acce pit 2e . bruno . Duz hoc desiderio estuaret dcm̄ est illi a sp̄u sancto ecce adest quē queris nūc eu videbis surge ppera festina vade in templuz et ve nit sp̄u in templu . origen . tu nūs tenē ihm̄ et am plexari maib omi labore nitē ut heas sp̄m ducē veniasqꝫ ad templū dei . 2e . 4a pars de 2a reuelacōe facta symeoni xxxx

Et cū iducx ihm̄ pr̄ eius ut fac̄ . s ḡsuetudie legis p̄ eo . offerēdo red imēdo et hostia da do . beda . eadez grā qua uentuz p̄ nouerat venientez cognouit . bruno . occurrit senex brachia extēdit et genib ait . michi eū date . michi debetur mei officii est ad hoc missus sum . hunc sit officio resuatus . Deīn ipe letus exultas accepit eum in ulnas suas . bruno . mox senectus fugit & iuuenibus vigor affuit & fortitu do & qui se ipm̄ vix ferre potat iam leuis fe res puerum exultat . orige . Si ad tactuz fimbrie xp̄i mulier sanata est quid putāduz est de sy meoe qui in suas ulnas accepit infantez . sȝ dil

pro
Symeon timoratus
expectans ḡsolatioēm isrl̄

ligenter hoc pensandum q' ait. ber. de purifi
cacōe. oblacio ista fr̄es satis delicata videtur ꝗ̄
tm̄ sistitur dn̄o. redditur ambo/ et illico reporta
tur/ Veniet qui non offeretur in teplo n͡c inter
brachia symeonis. sȝ ex ciuitate inter brachia
veniet qui non redimetur alieno. sȝ redimet
alios sanguine ꝓpo. quia redempcōez misit eiꝫ
deꝯ pr̄ .. ꝓplō suo. et bn̄dixit deuȝ. bruno. te
dn̄e bn̄dico quia tua pmissio conpleta est/ conple
tū est etiā desideriū meūȝ. et io nūc dimittis
sūuȝ tuū dn̄e sc̄m verbuȝ tuū in pace. apud nūc
reuelacōeȝ factam in secreto dyalogo/ ber. de pu
rificacōe qui dn̄i dimittat' in pace. qui xp̄m hȝ
in pectore. Ipse enī est pax nr̄a. .. tu quo exi
bis aīa misa. ꝗ duce itineris ihm̄ ignoras. cꝫ
in. oc. mei. sal tu. ber. sm̄. s. 2. q' multi reges
et ꝓphe. voluerūt vidē et non viderūt. felix in
ex omnibꝫ cū senectꝫ in ima vbers is. exulta
uit vt videret dieȝ hāc. vidit et gauisꝰ est ac
cepto. sȝ osculo pacis in pace dimittitur. q' passi
an facieȝ om̄ ꝓphor. gn̄atr. lume ad reuela
cōeȝ gencium. et gloria quia pagani erāt cece
cati ydolatra/ et glo. ple. tue isrl' quia ex eis xꝰ
2m carne. ro. 9. **6a pars de ꝓphecia symeonis**

ET erant pr̄ eius et **de virgie ma**
mater sup hiis que dicebantur de.
Orige taȝ ab angelo qua a multi
tudine celestis exercitꝫ nec non et
a pastoribꝫ et ipo symeone. tho.
vocabr admirabilis/ et bn̄dixit illis symeon
ꝗ̄he. et sine ulla ꝙ̄dictōe q' min9 est a maioz bn̄
dicit/ dic quia maioz in officio bn̄dixit. i. bn̄dic
tos pdicauit. sicut helizabeth. Et dixit ad ma
riaȝ mr̄eȝ eiꝰ. Ecce po. e hic ī ruī. ho erit ꝓ
cordis elacōeȝ. pu̅. 16. an̄ ruinaȝ exaltatr̄ spꝰ ꝓ
ventris replecōeȝ. ecc̄. 21. viuū multi potatū
fecit ruinaȝ. ꝓ gentis oppssioēȝ. ys. 26. ros tuꝰ
et terraȝ. gi. de. in. in/ ꝓ legis amissioēȝ. ca. .. 16.
p. 30. qui audit verba mea sȝ et facit z̄e. Exm
ponit. c̄sos. de luce corpali. ꝗ ledit occlin non q'
mala sit ipse/ sȝ q' ocℓs malꝰ est/ ymo hoc ate
statur eius virtuti que nullaȝ hȝ cum malicia
queniencia̅. s. enī boeciū. q' recipr in aliquo recipr
2m condicōeȝ recipientis non rei recepte. Orige. at
p hoc soluit illud heticoꝝ dictū. ecce qualis deꝰ
legis et ꝓphiaꝝ. Ego inq' occido et ego viuifico. si
ꝓpea cruentꝰ est iudex et fidelis conditoꝛ legis ma
festissiȝ est. illum ee ipiꝰ filiū/ qui venit in ruinaȝ
vt phiseoꝝ et infideliuȝ et resurrectioneȝ aploꝝ et credenciū.
exponit etiā orige in bona pte vt qui vivebat pc̄o
ab isto statu cadat et moriat' pc̄o. et s. c̄sōm n̄e
tur conuersacō noua. vn̄ dicit et in r̄n̄eȝ multoꝝ
in isrl'. i. credenciū qui deuȝ pfide videt. et in sig
cui ꝙ̄dicet'. basilꝰ. sigm̄. ꝙ̄dictōeȝ accipies ꝓpe cruc
dr̄ a sc̄ptura. fecit enī moyses spentē eneuȝ. et
posuit eaȝ pro signo. ac. 29. de secta at nobis est r
nobis q' vbiꝗ ei ꝙ̄dicatur. pt dici q' positꝰ e
in signū paupertatis/ cui ꝙ̄dicit' ab auaris. humilitis
cui ꝙ̄dicit' a supbis. veritatis cui ꝙ̄dicit' ab hereticis
et sic de aliis. ꝙ̄dixerunt iudei eiꝰ sapie saluta
pdicatis/ que est hec doctrina noua. nos discipuli
moysi sumꝰ. ysa. ez. pibunt viri qui ꝙ̄dicunt mi
chi/ eiꝰ potē miracula opantis in belzebuth. z̄e
ca. 10e. p. 2 Iob. ez. suscitatur aduersꝰ faciē meaȝ
falsiloquꝰ ꝙ̄dicens michi/ eiꝰ pacie indigna tollera
ti. Alios saluos fecit z̄e. ps. Eripies me de ꝙ̄
dic. ꝓp. constitues me ī caput gencium. vel sic potꝫ
fuit xꝰ in virginis vtero ī signū puritatis/ et in
nocencie cui ꝙ̄dicit' ab ī mundis. ysa. a. dabit deꝰ
vobis ipe signū/ in psepio in signū paupertatis
et indigencie cui ꝙ̄dicit' ab auaris. ca. 18. p. 6.
ī mundo in signū sc̄itatis et iusticie/ cui contr
dicit' a pūsis. ysa. xi. in die illa radix yesse que
stat in si. pa. ipm̄ gentes dep̄. et erit sepul. eiꝰ
gloriosum. In patibulo in signū humilitatis et
pacie cui ꝙ̄dicitur a supbis et iracundis. ιιιȷ.
21. spentez eneuȝ po. pro signo/ in sepulcro
ī signū tranquillitatis et quiete consciē. cui ꝙ̄dr
a uagabundis et inquietis. ca. 10z. p. e. quo
mala z̄e in libido. in signū caritatis et ami
cicie cui ꝙ̄dicit' ab ingratis. ys. a. pete. tibi sigm̄
in celo./ in signū dignitatis et eminencie cui ꝙ̄
dicit' ab indeuotis. ca. 2. po. me. q' sigm̄ sr. cor.
t/. Iudicio in signū retribucōis consumate cui
ꝙ̄dr ab infidelibꝫ et desperatis. ps. dedisti sig
facōeȝ timentibꝫ te vt fu. a fa. arcꝰ. vn̄ ig qt
quid de xp̄o/ natr̄ signū fuit s. orige. glo.
cui ꝙ̄dicetur ait symeon. cū sit pdic̄e certū eꝰ
e. non ꝙ̄dicas sinonimꝰ vllo mō et penam
ī tulit. ys. ei. pibunt viri qui ꝙ̄dicunt michi.
Et tua ipiꝰ aiaȝ ptransibit gladiꝰ. Orige ex
ponit/ q' non fuit gladiꝰ materialis sȝ doloris ꝓ
passione filii/ q' sine doloris affectu vide no
potuit crucifigi. damaꝰ. dolores quos effugit
pariens/ hos tpe passionis x̄ substinuit. ans.
nūc reposcit debitū atrox vis hec/ q' tibi debuit
oliȝ pariente/ penasꝗ cū fenore exigit vsure
ꝗ tōi nulli debebatur nūc. Augꝰ. de q̄o. no.
et ve. testamenti/ etiā maria p' q̄ gestū est in
carnacōis misteriū in morte filii stupore
quoda dubitauit/ videns filiū dei sic humiliatū
vt vsꝗ ad mortē descenderet/ et sicut gladiꝰ
ptransiens/ vix hoīeȝ hoīeȝ facit non pterit
ita et dubitacio mestitiā fecit/ nō tn̄ occi
dit/ quia non sedit in aīo sȝ ptransiit vt
re. ex multis cor. cogi./ beda naȝ aīa incertuȝ e
rat/ qui iudeoꝝ eiꝰ receptui erat et qui non/
pꝰ ea certuȝ fuit. a vistice pꝰ q' impleti sūt dies
purgacōis marie. in ev. s. le. moy. reuelata
est facies. marie doctrina pauli dicentis. Nos aūt
reuelata fa. glāz dn̄i spe. in eade. y. s. a clarita
te ī cla ta. a dn̄o. spū. tulerūt illū spiualeȝ intel
lectuȝ vel ordineȝ conteplanciū/ designatū ī xp̄o
ad templū dn̄i. romanū capitulū. Symeon
aūt iustꝰ et senex. sūmꝰ est pontifex qui acce
pit eū in vlnis fidei et dilectōis et substētauit
brachiis deffensiōis/ et ait nunc dimittis z̄e
quia iaȝ pdicatur euuāgeliū ne. pacis. et bn̄
dixit illis. i. platis in ioseph. et ceteris in m̄. et
ait ad mariaȝ i. ecclīaȝ. Ecce positꝰ est hic in rui
naȝ carnaleȝ aȝ. et resurrectioneȝ multoꝝ intaleȝ et
in sigm̄ cui ꝙ̄dicetur/ spualē intellectuī ab he
reticis/ ordini conteplatoꝝ. a secta marie machmeti
et tuā aīaȝ ptransibit gladiꝰ. spꝰ q' est vbū dei
vt sit vulnerata caritate vulnera abitias crvo
cis et carnis. z̄e **4a. pars de testiōmo aīne de xp̄o.**

ET erat anna ꝓphetissa. filia samu
elis de tribu aser. ꝓphissa descbi
vr eius testim autenticetur. ꝓphia eiꝫ
est q̄dam cogīcio in intellectu ꝓphe

C 83 C 87

inspirata divinitus per modum cuiusdam doctrine et quia
eadem est veritas cognitionis in discipulo et magis-
tro eandem oportet esse cognitionis prophetie. et divine revelationis
vnde cassiodorus dicit quod prophetia est inspiratio vel reve-
latio divina rerum eventus in mobili veritate denuncians
et hec prestabat in diebus multis et vixerat cum viro
suo annis vii a virginitate sua. et hec iam erat usque
ad annos lxxxiiii. secundum bedam hec figurat ecclesiam
que absentia domini sui viduata. sed enim annorum tota du-
ratione significat ecclesie viduate. sunt enim septies duo-
decim. septenarius duratione ecclesie duodenarius apli-
ca. instituta. notatur totum quo tempus quo ecclesia durabit
secundum dona apostolica instituta per se. intelligi quod non
discedebat de templo et observatur divina ac nocte. Nota quod orationis
quatuor sunt partes. prima oratio proprie dicta qua mens ascendit
in deum. 2a postulatio que potest dici petitio decen-
tium vel necessariorum a deo. et si ad ea impetranda
non sufficiunt propria merita additur pertinentia
obsecratio. qua pro re impetrandi sumimus divina-
rum vel sanctitatem vel aliquid huiusmodi. sicut dan. 9. propter te-
metipsum inclina deus meus aurem tuam. huiusmodi obse-
crationibus pro adventu redemptoris orabat. quarta est
actio gratiarum de beneficiis unde sequitur. Et hec ipsa
hora superveniens confitebatur domino. quod scilicet accepit eum
symeon in ulnas suas. beda. ad gundonem. Post
carnem eius. confitetur quis domino quia bonus sibi
non autem quia bonus in se. propterea noverat talis
in se dirigi illud. confitebimur tibi cum benefece-
ris ei. est etiam qui confitetur domino quia potens
est. et est qui confitetur sibi quoniam bonus est. primus
quidem mercenarius est. et cupiditatis sibi. 2us servus et
timet sibi. 3us filius est et deffert patri et qui cupi-
it et qui timet. utique propter se agunt. sola que in filio
est caritas non querit que sua sunt. In primis duo-
bus est singularitas. ubi singularitas ibi angu-
lus. ubi angulus ibi sordes. et loquitur de illo omnibus quod
ex. re. 15. potat simul cum symeone et ecclesiis xpistum ex-
pectantibus dicere illud tre. Et hec dies quam expec-
tabamus in venimus vidimus. orage. Iuste sancta
mulier spiritum prophetandi meruit que longa casti-
tate longis etiam ieiuniis ad hunc cumulum per-
venit. Ambrosius prophetavit symeon prophetavit vir-
ginitate coniugio debuit etiam vidua prophetare ne quod decesset
professio aut sexus. zer || Secundum capitulum de 3 manifestationi-
bus eius prima pars quod xpistus aliquibus debuit
manifestari.

Circa manifestationes
xpisti nati. notandum in primis quod xpisti nati-
vitas manifestari debuit et non esse
omnino occulta. tum quia nulla reve-
lata fuisset sibi exhibita. tum quia ut nobis fuis-
set utilis. scientia enim abscondita et thesaurus in-
visus que utilitas in utrisque. ecclesiastici e. 2o quod non de-
buit manifestari omnibus sed quibusdam per ordinatis
a deo. primo ne evacuaretur fidei meritum quod est argu-
mentum non apparentium. he. 11. 2o quia impedita
fuisset modus nostre salutationis sive crucifixionis
si enim cognovissent numquam dominum glorie crucifixissent.
prima cor. 3o debuit manifestari hominibus diversa-
rum conditionum. ratio huius est quia hec manifestatio quo-
dam prelibatio fuit illius generalis cognitionis que per apostolos
divulgata est per orbem. De generali autem mani-
festatione dicitur col. 3. In xpisto ihesu. non est masculus
nec femina gentilis et iudeus servus et liber. ideo
primum debuit manifestari non solum viro sed etiam
mulieri. ideo 2o non solum iudeis sed et gentibus. ideo
3o non solum popularibus sed etiam regibus. 2a pars de
personis testibus xpisti fuit manifestatus.

Quarto quia xpistus se manifestavit omnibus
varietatibus hominum quibus debuit. xpistus
enim manifestando. tam voluit nobis fie-
ri manifesta. primo ratione fidei legi-
timum testimonium. Consueverunt autem testes repro-
bari. primo malitia quo excluditur pastores
qui in testimonio nescirent malignari. 2o pecunia
quo excluditur reges. non enim est opinandum ut quod
aurum offerunt argento mutaretur. 3o passione o-
dii vel amoris quo excluditur iusti in quibus non
cadit odium. et qui plus diligunt veritatem quam amiciam
2o divine apparitionis ordinatum peccatum reducendo infima
per media in suprema. Triplex autem est nobilis presi-
dentia pastoralis. regalis sapientialis. ideo primo apparuit
pastoribus. ideo 2o regibus. ideo 3o prophetis quibus alii
illuminati sunt. Tertio nascentis ecclesie successivum de-
cursum quod a partu xpisti usque ad iudicium sinitur hoc
modo. primo enim conversi sunt aliqui iudeorum qui primi-
tie in quorum figura xpistus apparuit pastoribus. unde primi et
principium iudeorum. dixerunt pharaoni. gen. 47. viri
pastores sumus. 2o multitudo gentium subinsecu-
ta. ideo apparuit regibus quos populi sequuntur. 3o
reliquie israel salve fient ideo manifeste statuit se
ultimo senibus. symeoni et anne. || Secundum capitulum de fuga xpisti
in egyptum eius prima pars quare illuc perductus est

Et ut perfecerunt omnia secundum legem domini
Angelus domini apparuit in sompniis iose-
ph. mat. 2o. dicens tolle puerum et matrem
eius et fuge in egyptum. futurum est
enim herodes querat puerum ad perdendum eum. Iacobus. filius ioseph.
ante viii dies quam herodes pueros interficeret. qui sur-
gens accepit puerum et matrem eius nocte. et secessit in e-
gyptum. et erat ibi usque ad obitum herodis. ut adim-
pleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem Ex egypto
vocavi filium meum. In recessu. secundum bedam iudeis noc-
tem infidelitatis reliquit. in reditu nulla fit
noctis mentio quia in fine lucem fidei suscipient.
Iacobus. Cumque venissent ad speluncam ut sub ea
refrigerarentur. eversi sunt de caverna dracones.
Ihesus autem cum adhuc non esset bimulus. stetit
pedibus ante eos. at illi adoraverunt eum et comita-
bantur illum et viam ostendebant. 3o vero die maria
nimio ardore fatigata. videns palmam voluit
sub ea requiescere. dixitque de pomis arboris se
libenter gustare. et dixit ei ioseph. tu quidem de
fructibus cogitas. ego vero de aqua que iam deffecit
sollicitus sum. tunc puer ihesus sedens in sinu matris
exclamavit et ait. flectere arbor et reficere matrem
meam de fructibus tuis. statimque cacumine arboris in-
clinavit se usque ad pedes marie. postquam collectis
fructibus imperavit ihesus ut ex radicibus fons emana-
ret. post ait Ioseph ad ihesum si ei placeret per civitates
transire maritimas quia nimius estus decoquebat eos
Respondit ihesus ego vobis viam abreviabo. et adhuc
eo loquente viderunt montes egypti et gaudentes in-
traverunt quandam civitatem nomine. sivenes. 2a pars
de miraculis que fecit in egypto xpistus

Quia vero locum alium non habebant ingressi
sunt in templum et capitolium illius civi-
tatis. in quo 365. ydola erant quibus
divinus honor exhibebatur. ad quod autem
et virginis ingressum universa corruerunt et impletum
est. id ysa. 19. Ascendet dominus super nubem levem et in-

Spelunca draconum in qua declinavit Joseph cum xpisto et matre eius virgine Maria euado in egyptum

tres [?] sette

Afrodisius adorat illum infantem

gredietur egypti et mouebuntur sepulcra egypti
cumque nunciatum esset afrodisio venit ad templum cum o
exercitu suo et attendens adorauit infantem et al
loquens exercitus ait. hic nisi esset deus deorum nostrorum non
isti coram eo se prosterneret nos quoque quod deos
nostros facere videmus nisi caute fecerimus omnes pe
riculum incurremus sicut pharao. Crisostomus super mattheum omelia
3a. Recordatus est dominus qui in egiptum non dedig
natur quanta mala fecerit super egyptum et ideo mittit
filium suum in eam dans ei magnum reconciliationis si
gnum et perpetue amicitie pignus ut .x. plagas e
gypti una medicina sanaret. o commutacio dextre
excelsi ut populus qui ante fuerat persecutor populi pergenti
postea fieret custos unigeniti et eius quoque puericia
post modum heremus egypti promeruit ut paradiso om
nium melior videtur effecta. Non enim est ita fulgidum
celum vario stellarum choro ut heremus egypti mona
chorum tabernacula undique demonstrans ait idem. o
.S. abbas ibi fuisse refferuntur usque nunc monasteria
in quorum aliquibus monachi modo fuerunt. Cassiodorus
in tripartita ystoria libro primo in heremopoli thebaydis

Arbor persidis christum adorauit

de arbore que vocatur persidis multos langores
sub egit. si fructus aut folium aut cortex collo e
grotantium ligatur de ipsa enim ferunt quod in christi ad
uentum in hermopoli non ferens inclinata est us
que ad terram et eum christum adorauit. sed forte adora
batur apaganis propter proceritatem eius. 3a pars de [?] sectis iudeorum et de iuda galileo .AU.

Esseni

Nter iudeos erat quedam secta que
dicebatur. Esseorum. qui in omnibus quasi
monasticam vitam tenebant. nuptias
fastidiebant non quod dampnaret matri
monium sed intemperancia carnalis dillectionis. unde et
quidam eorum coniugibus temperate utebantur. habebant
omnia communia nulla eis certa ciuitas. sed in singulis
domicilia habebant. In veste candida semper erant
Nichil prophanum loquebantur ante solis ortum et cum .x.
sederet cum in vitis nullus loquebatur. Tota aquis
cum silencio comedebant. probro unguenta et balne
a ducebant et ob nimiam puritatem longo tempore vivebant
iuramentum habebant pro periurio. adeo sabatum obserua
bant ut nec alium purgaret dolabrum ferebant ligne
um quo etiam loco profundissimo fodiebant terram ad a
lium purgandum dimissa veste dilligenter se cin
gentes ne splendori diuino facerent iniuriam statimque
fouea repleret. nullam feminam seruare fidem putant animas
dicebant a principio creatas pro temporibus incorporari. bonas
corporibus exutas. ultra occeanum degere in reposita est
eis pro firmato ad orientem. malas non yberna et procello
sa loca. secte sue neminem adhibebat nisi sub anni
probacione post annum duobus aliis annis mores eius proba
bat deprehensum in peccatis a se pellebant ut herbas
more pecudum decerpens usque ad obitum peniteret. Anno
augusti .ee. iudas galileus clericus persuadebat iudeis
ut negarent tributa romanis. asserens eos qui primi
cias et decimas deo soluebant non debere soluere tri
buta hominibus. Alia erat secta saduceorum. hii negant
resurrectionem ponentes cum corporibus mori nec angelos
esse dicebant. solos quinque libros moysi recipiunt hii se
ueri nimis erant nec inter se sociales ob quam vita
tem saducei .i. iustos se nominabant. 3a secta phariseorum
etc. 69. p. e. et cetera

Octuagesimumquintum capitulum de gestis herodis. cu
ius prima pars de eius strenuitate et cetera AUUUU

herodes filius antipatri
ascalonita dictus [?] anni

Hec

Nunc herodes iudex quia illusus esset
a magis irata est valde. Videns enim
magos sibi minime condictum michi renun
ciasse putauit eos stelle visione
deceptos et erubuisse redditum pro
ea ab inquisicione pueri cessauit. sed cum de ceteris
christi apostolibus audisset et prophetiis symeonis et a
ne. cognouit se illusum et de puerorum nece cogi
tare cepit. herodes fuit filius antipatris qui uxo
rem accepit neptem regis arabum. cipri nomine
Ex qua genuit hunc herodem prefectum galilee. qui
cum valde strenuus esset. principe latronum cum sequa
cibus eius interfecit adeoque galileam quietam reddidit
ut pueri herodes pater galilee cantaretur. et cetera
2a p. de uxoribus eius et liberis ac promotione ad tetrarchiam.

Abuit autem nouem
uxores ex quarum [?] numerosa proles or
ta est. Circuncisus autem fuit propter
mariagne et dicunt aliqui quod propter
eam obtinuit regnum ex qua genuit
fratres aliquos herodem antipa. alii dicunt quod eum
genuit ex cleopatra et cetera 3a pars de eius regni re
nunciacione et eius confirmacione ab augusto et quibusdam gestis eius.

Ost hec. anthonio
et cleopatra extinctis. eo anno p. 2.
herodes ad augustum humili quidam
habitu. depositaque corona. sed regia
presente venit et ait. Auguste
fateor me anthonio fidelem fuisse socium ut po
te qui ab eo regnum suscepi. bellisque contra te omnino non
tanquam pauidus vel desertor amici sed domi rebus gere
dis occupatus. unde nec me inimicum sensit. Antho
nius cum adiumenta exercitus et frumenti copia misi
nunc autem cesar vicisti anthonium. legionibus tu
is consiliis tuis imperii viribus victus fuit moribus
suis quod meretrix cleopatra. vicit enim mulier
infestior suis quam aduersariis victus sum et ego cum
anthonio morte tua flagicio. quia illum cleopa
tra. me anthonius. ille barbaram ego amicum no
deliqui. Nunc igitur ad te venies. sequestrauit a me
regni insignia ut uis iudica. Ad hec cesar
salue inquit et nunc magis vtere regno tuo.
quem non in uidemus virtutibus. sed delectamur.
dignus es enim pluribus imperare qui sic tueris
amiciciam ut in aduersis potius non abneges
amicum. non enim anthonium deseruisti. sed antho
nius te. qui magis credidit cleopatre quam tibi
nec mirum si a te cleopatra desisse fecit antho
nium que etiam a me dissociauit et ex consorte
imperii fecit hostem. Insipiencia illius te nobis ac
quisiuit. nunc autem ad orientem me relinquimus ut
non requiras anthonium nec enim fas ut que
bello meruimus beniuolencia non vincamus. et cum
hec dixisset. imposuit coronam capiti eius. samma
riam et gazam et iope. et alia addens regno illius
Herodes autem postea turrim stratonis in hono
rem cezaris albo lapide renouauit et au
licis hedificiis venustauit. et cezaream appella
uit. hedificauit quoque ierosolimis turrim magnam
quam appellauit anthoniam in memoria veteris
samariam non solum rehedificauit. sed etiam habita
toribus repleuit cesari condidit templum ad fontes
iordanis religionis in memoriam et usum gentilium
in iudeam induceret. herodes consumptis pecuniis api
re voluit tumulum dauid. cumque vellet ingredi ad

c 87

Urnas. i quibus dauid et salomonis corpa poita e/
rat/ Duo satellites flaimis exusti sunt. Ille aut
timore pfitus/ monumentu ex lapide candido an
iauua. magnificentissimis extruxit expensis. hedi
ficauit quoque palaciu regiu ascalone. unde qd dic
tu est ascalonita/ vel roe ciui ut alii dicut. po
suit etia aquilla aurea sup speciosam portam
templi in mensi ponderis. ad honorem romanorum
Iudeis id egre ferentibus. nec erat locus in regno
bii aptus qd uacuu honore cesaris relinqueret. De
dit aut ei cesar. cccc. satellites galatas in manes
et huai sanguinis auidos qui cu prius eleuterii ab
eleuterio flumio galatie dicerentur pgea dicti he
rodiani.~ 2a pars qualiter interfecit mariagne et de
translacione regni iudeorum. 2 cm

Hystoriam reddentes dicamus qd he
rodes in aliis rebus fortunatissimus
i rebus domesticis infelicissimus fuit/
Mariagne enim interfecit. qui. Solima
herodis soror accusauit/ qd cu ea uir suus genbu
issz. De cuius morte pgea tm doluit. qd fere luna
ticus factus est. Filios aut eius misit roma. libera
libus studiis imbuendos. quibus a studio reuersis. c
rat. alexr. accrimus p oratoz. accepit qz uxore fili
am regis capadocie. Aristobolus aut filia soh
me amite sue. Iamqz litteras de successione regni
cu pre disceptabat. ob hoc pz offensus antipa
tre pone satagebat et successor ponebat in
testo. pdicti/ primi fres quibus regnu debebatur
iure matno romam nauigauerunt ut prius in
iuria deferret ad cesarez/ qui herodes du de pue
roz bethlemitoz nece cogitaret p lras citauit
Hic nota dilligenter qd regni ceptrum ut uide
tur ndum sublatum ... fuat a iudeis quia
herodes/ ppter mariagne ius hebat/ in regno et
filii coram cesare de ipo iure disputat cu pre
/ cu aut herodes iter faceret p ciliciaz. audies cu
nauibus tharsensium magos transsire/ in spu
vehementi gcussit naues tharsis. pgs qz aut co
ra cesare disceptasset cu filiis ac lege facta
est recociliatio/ ut adolescentes pri in omnibus
obedirent. ipse uo regnu dimitteret cui uellet/
et tunc uere traslatu est sceptrum a iuda in hero
dis alienigene ptatez. et gpleta est pphia. non
auferetur sceptrum de iuda donec ueniat q.
mittedus est. Traslacio iudaica dicit. donec
veniat messias. p qd pz qd non pt intelligi de
nabugodonozore. nec de aliquo alio. Naz in
stant iudei hoc de xpo non posse intelligi. qz
ablatum fuit sceptrum occasione captiuitatis
babilonie. Ad qd rndetur qd duo dicit auffere
da. s. ceptrum et ducz. Nec fuit ista noia sino
nima. sz dux pprie dicit cui ceptru debetur. Scep
trum iurisdictioes siue regia p dignitatez ptates pb.
nabucodonosore. Et ad tpus uacauit sceptru
Nota tn erat pa inter iudeos/ cui sceptru debe
batur de iure/ nunc aut sceptru in alienige
naz est traslatum. Unde nunc simul ablata fuit
de iuda sceptru et dux. 4a pars de nece puero
rum filiorum herodis et eius morte. 2 cm

Unc herodes confirmatus in regno cer
tus qd prius/ mittes occidit omnes pueros
qui erant in bethleez et in omnibus fini
bus eius ab ymatu et infra. s. tpus
qd exquisiuerat a magis. Augus. in Sermoe de

epiphania p hoc gcludit qd p bienniu fere an ui
derat stellam. sz uerius dr/ ppter cicatricez cezaris tm
tpus fluxerat. maria aut pos pueroz. 3. miliario
a bethleez ad austru sepulta est. Tunc impletu est
qd dr p ieremiaz pphaz. d. vox in rama audita
est. Id. rama. hic non est nome loci qui est iux
gabaaz. Interptat aut excelsum. Unde sensus est vox
in excelso audita est. i. longe lateqz diffusa. plo
ratus et ulu. mltus. Crisos. ploratus fletus pueroz
on dicit. ululatus matru signt lamentu. In puulis
mors faciebat fine doloris. In matribus aut per
memoriaz repabatur/ et io dr ululatus multus. Augus
in Sermoe. iniquam pphanus hostis/ btis puulis tm
pdesse potuisset obsequio qm pfuit odio nam
qntum qz eos hundauit iniquitas. tm gra diuine be
dictionis effulsit. ecclia p eis sollempnizat/ quia
pro xpo interfecti sunt. que et si non loqndo tn mo
riendo gfessi sunt. / omittit aut cantica leticie qz
ad inferos descenderunt. / quar aut in octaua. su
mitur pz. ca. 80. p. 2. Rachel. plo. filios. s. /. h. . ymo
fuerunt filii lie. quia bethleez e in tribu iuda qui
natus est ex lia. Rndeo quia de finibus bethleez
pz qd de filiis rachel multi mortui sunt uel aliter qz
ibi rachel tumulata fuit. qui p mire indigenaz he
batur/ et eadem roe illa agere dicebatur que in lo
co fiebat et noluit cosolari quia non sunt. i. sup mor
te eoz. hil. / rachel typu gerit ecclie. Eccla aut plo
rat filios. non ideo quia peremptos dolerent
sz quia ab his pimebatur/ quos primum genitos filios
retinere voluit/ sz demqz consolari noluit/ qz dolebat
non enim non erant qui mortui putabantur. ymo p
martiriu pfecti erant in gloria eternitatis. Cosolacio
aut de re amissa non de aucta hetur. Noluit go.
sz nec potuit consolari/ quia non sunt. sz magis gau
de quia feliciter uiuunt vel aliter eccia plorat ablacoez
scoz de hoc seculo et tn non vult consolari. super
eo qd no sunt ut. s. reddeat ad seculi hus certamina.
In prima ioseph. platus dr in sompniis reuelacois. fu
ge in egyptum/ a ciuitasioe ad gentilitez ca. 1ez. p. e. qo.
ad ordme gteplandi/ furente psecucoe ceperunt ad litaz
fuge in egyptu/. ca. 10e. p. n. paulus et gur anthos
et alii. Vides aut herodes. ymo in herode pr erro
ris/ quia illusus est a magis reddentibus p alia uiaz
in regioez desideratam. Occidit oms pueros. quia tn
de pullulante secta macometica vniuersa puritas
heremi euanuit. Id uox in rama audita est. i. i
longe lateqz diffusa. Rachel. i. gteplacio. plo. filios
quos amisit. Herodes aut qui multos puauerat
filiis/ seipm quoqz non nullis puauit. Astucia enim
antipatris itez facti sunt suspecti. herodi. Aristobolus
et alexr. / ppter qd carcerauit eos apud sebaste. post
hec hitis testibus qui eos interfecit eos. tunc in scripsit
testez herodes ut antipatri regnu dimisit herode
antipaz ei substitues. Antipas uo pplis intollerabile
odiu gcepit ppter accusacoez frm. pr etia iaz no rec
to oculo aspiciebat eum. Adhuc molestus erat pri
ut filii sui sibi succederet non fres/ tiebat etia
ne filiis aristoboli et alex. quos paterno fouebat
affectu/ regnu daret. Ideo factis occasionibus. Iuit
roma. ordinans pri dari efficatissimum venenu. quo
gpto herodes matur eum reuocauit. et detecto sce
le. in carcerauit. interimqz recepit litteras quos
ad cesare miserat p morte filii qd sine cesaris lice
cia occide non poterat sicut nec pores occidit et licet
accepit ut filiu in exiliu mitteret. vel si malet oc/

5 7

cadet · de quo multu gauisus e. Et postulas pomu quo libenter uescebatur ualida tussi corripi ita ut se glao uellet perime ob remediu · s; mang eius detecta sunt · iaz enim pestilentez medicati morbu ita ut dicebatur / non corporis morbus · s; diuine ulcionis supplicium · In somnis aut paula · eum mortuum fuisse sup quo antipater magno exultauit gaudio · quo audito pater infelix missis satellitibus · iussit occidi filium · statues omnes prores et nobiles nobiliores · quos ad hoc clausat in puncto sue mortis occidi ut eius obitu omnis iudea et in uita defflet · Post morte aut antipatris mortuus est et ipse · 5o die post qua regnauit annis · 37 · cum esset annorum · 70 · anno augusti · 4 · et sepeliuit eum archelaus in herodio iuxta ipsius mandatum · nichil regij ornatus in funeris pompa omittens · et c ‖ Secundum capitulum de christo in infantia · eius prima pars quod archelaus successit herodi · et c ‖

Archelaus aut consumptis · 7 · diebus in lugendo patrem · candida ueste indutus ascendit et uarijs fauoribus a populo receptus est / sedes qz pro tribunali · dixit se etiam absque nomine tempare uelle / donec a cesare confirmata esset successio · promittens quod patre melior in omnibus appareret · Orta est aut sedicio que in rebus nouis solet accidere / omnibus non pontifice · quem herodes precio creauerat · amonendum prelatis instante die azimorum / cum turba ab ymolacione prohiberet pontifice. Archelaus misso · chiliarcho uel per cos sedare temptauit · cum aut uulneratum reiminissent chiliarchum immissa gradi manu satellitum · circiter · 3000 · occidit / per noctem uero cetere promis reddire comones et neglecta festiuitate abierunt omnes · Facta aut controuersia inter archelaum et herodem · antipa · de successione regni archelao alegatem · ultimum testamentum / herode antipa · alegatem primum / et absente ultimum factum non sincera mente · cesar litteras · uari de syria accepit quod iudei defecissent / tunc etiam in iudea · in reges surrexerant · Nam in ydumea · 2 · ueterani qui sub herode militauerant regem sibi creauerunt in se foro galilee · Iudas filius ezechie principis latronum ab herode olim interfecti / diadema sibi imposuerat · et trans iordanem symo · quidam ex seruis regalibus · uastitate corporis fretus · alatronibus rex creatus est · Pastores quoque quidam procerus corporis pastores in finibus · israel · regem sibi statuerunt / tandem galio senatus · cesar monarchia · herodis ascalonite diuisit in 4or partes · Duas dedit archelao · s · iudeam et ydumeam promittens ei regnum · si se dignum praeberet · galilea herodi antipe · yturea et traconidem regiones philippo · Unde archelaus nunquam ibi fuit monarcha · primo accusata apud cesare de tirannide missus est uienam in exilium et ibi mortuus est. Deinde iudea ad instituta est per procuratores romanos duabus tetrarchijs archelay in prouincias redactis · procuratores aut non ad plenum dominabantur · Colligebat aut tributa · sicut fecit nabugardan sub nabucodonosore et prius fuit expositum · Tunc in die azimorum quidam samaritanus per porticum et totum templum media nocte iecerit ossa mortuorum · et ex tunc ante dies non aperiebat ianuas · Tunc etiam philippus · sextum repas iuliade nominauit · in honore iulie uxoris cesaris · paneas · quoque · cesarea philippi uocauit · Compo uio romam reuerso · martha successit et hoc anno · rufus eo tempore moritur augustus et c ‖

2a pars de christo reditu ex egypto · et c

Duplex e galilea

Defuncto herode · angelus domini apparuit in sompnis · Io · dicens · accipe puerum · et matrem eius et uade in terram israel · defuncti sunt enim qui querebant animam pueri · Io · ex hoc loco intelligitur scribas et phariseos necem domini fuisse meditatos quos in puncto sue mortis fecit interfici · Qui consurgens · accepit puerum et matrem eius et uenit in terram israel. audiens · aut quod archelaus regnaret in iudea pro herode · patre suo · timuit illuc ire · habens preterea israel / intellexit iudeam / presertim cum uideret ei tales puerum alicubi non debere habitare / nisi in ierusalem / ubi erat templum et celebracio preclare et amonitus in sompnis secessit in partibus galilee · Duplex est galilea · una est inferior tyrus et dicitur galilea gencium · Alia iuxta tyberiadem · Et ueniens habitauit in nazareth / ut adimpleretur quod dictum est per prophetas / quia nazareus uocabitur · Crisostomus · forte in prophetis qui non sunt nobis canonizati / ut nathan · et esdras · Et nota quod uolens etiam ostendere dignitatem christi regalem in epiphania premittit hoc euangelium in uigilia / ubi ostenditur nazareus quia uz primus in titulo crucis christi per ueniretur rex fuisse / dicitur nazareus · 3a pars de sciencia christi ·

Puer aut crescebat et confortabatur quantum ad corpus · plenus sapiencia non solum aut quantum ad scienciam · s; etiam quantum ad modum sciendi / qui est per experienciam sensualem in quo solo proficiebat christus · Nota de sciencia christi / quia cognouit per naturam omnia que spectant ad uniuersi constitucionem longe excellencius / quam adam in natura non lapsus / per graciam sic cognouit omnia que spectant ad humanam generis redempcionem longe excellencius quam aliquis prophetarum uel etiam angelorum / per gloriam sic cognouit diuinam essenciam clarius et perfectius omni intellectu beato · in qua clarissima cognicione anima christi sapiencia repletur / ut omnia diuina opera et uoces ipsorum quecumque sunt uel erunt uel fuerunt plene uideat / ita ut non solum homines · s; etiam supremos angelos illuminet · Ideo dicitur in ipso omnes thesauri sapiencie et sciencie dei absconditi · col · 2o · 4a pars de gracia christi ·

Et gracia dei erat in illo · quantum ad graciam omnis gracia et singulariter super omnes · Est aut in christo triplex gracia / unionis qua sine aliquibus precedentibus meritis / unitus est uerbo patris · ex quo habet quod sit naturalis filius dei / alii non dicuntur adoptiui qua alii fuerunt non filii · Sic data est spiritus sanctus christo non ad mensuram · Io · 3 · / capitis · christus enim est caput ecclesie sicut enim caput est in natura conforme alijs membris sic christus cum ecclesia · Et sicut caput in cetera membra influit sensum et motum · sic christus in fidelibus dei cognicionem quam per caritatem mouet in operibus · Singularis persone · Fuit enim plenitudine omnium uirtutum et donorum spiritus sancti / exceptis fide et spe pro quibus habuit certam scienciam et firmam possessionem quia ab instanti sue concepcionis fuit beatus et ibant per omnes annos in ierusalem · in die pasce sollempni · Quinta pars de manifestacione sapiencie christi quantum ad cultum prime christi

A Dei cultu duo solent maiestatis regem retrahere · Primum est teneritudo etatis · unde quod dicitur · cum factus est ihesus · annorum xii · In quo numero perfectio operum caritatis designatur · Surgit enim ex

ductu senarii in binariu. senari9 est p'm9 nu͂s
p'fect9/ nu͂s binari9 caritate sig͡t s'm gg. aug
eni q̄ inter duos caritas fieri non p't vel aliter
Beda. t°. huic typum gerit. vii. ... aplo͡r p
quos diuinitas et humanitas xpi erat p orbē
inca͞nda. Ideo recte tuc iubar p'fectois inci
pit declari. A scen. pen. ei9. ß. 9sue. di. festi. Be/
da. q' do9 p oms annos cum pentib9 in pas/
cha. ihrlm venit/ Humilitatis est et humane ne
ndicatu/ hois naq3 est ad offerēdu deo gratie
feat g° dns inter hoies. Homo natu q̄ fame
du3 hoib9 p angelos nuntiavit. Sequamur ite3
humane 9uersatois ei9. Cu diuinitatis gloria3 de
lectamur intueri/ 2a est affectio sanguis. q̄
q' 9sumatis dieb9. glo. viii. dieb9 p'telabatur
festu. s3 q̄ exo. 12. vii. dieb9 comedetis azima
quia sic 9putetur dies/ qua 2a ad vesperam ... ce
debant agnu. erat viii. alii dies integri erant
tm. septem. Remansit puer ihus in ihrlm. si/
ne pentu3 9sortio et 9silio vel asensu. / et no
cognouerunt pentes eius. Nec p'nt rep'hedi
de negligentia. pentes eius. pentes eius. ß. be
dam. quia seorsu3 ibat viri a mulierib9. Vn
sequitur. extimabat illu ee in comitatu. ue. iter
diei. Et req̄. eu. int cog. et no. Orige. sicut au
tem qui insidiabantur iudei. lapsus est de me
dio eo͡r et non apparuit/ sic et nuc puto rema
sisse et pentes eius ubi remansit ignorasse. p.
tpe passionis tang' redeptois obediencie p'mp
titudo. Remansit. Vn remansit ubi mortuus e
p°. Re. 16. Remansit in ihrlm. d. hodie restituet
michi dom9 isrl. regnu pats mei. i noccecie pul
critudo. puer. p°. Re. 2. puer samuel ministrabat
in conspectu dni. accinct9 ephot lineo. i quo no
tatur. puritas i noccecie/ efficiencie sci. Sedo. ihs vo
cabis nome ei9 ihs. tu. M. p. i. 9tinecie arctitu
do in ihrlm. luc. 2. non capit p'pha3 perire ex ihrlm/
Remansit aut in ihrlm. miris clamorib9. capi
endus. miris illusionib9. irridend9/ miris uerberib9
flagellandus/ miris uulnerib9 crucifigend9/ uel cruen
tand9. miris affectacoib9 renouand9. m'. 20. Ecce as
cendimus ierosolima. et fi. ho. tra. pri. sacer. quo
ad p'mu. et tradent eu3 gentib9 ad illudend. q°
ad 2m. Et flagellandu3. quo ad 3m. et cruci
figedu3. quo ad 4m. et 3a die resurget. quo
ad qm. et non in regie. fuit in ihrlm. requirē
tes eu3. glo. vna die reu'si sut a ierlm. 2a req
ritur in cognatis. et no. et no in ue. 3a reg'ssi
sunt ihrlm/ s3 quid fuit cocedit. Ber. p°. p. i.
z. 90. p. S. **6a pars de manifestacōe sapie i q̄ntu**

Queritatis p°. ponitur ei9 humilitas
in assumēdo disc' statu. Et fac
tu est p9 t°duu3 i uenerunt eum.
Non oīne tp9 aptu est ad inueni
endu3 ihm. Ber. sup. cant. ß. 86. Cu oīne tp9
aptu3 est ad querēdu3. Cur dic'. ys. Querite
dnm du3 inueniri pt/. Erit em tp9 quo no
i uenietur ab impiis/ quos ultores angeli arce
bunt et tollet ne uideat gl'a3 dei. Frustra etia3
clamabunt fatue uirgines. dne dne api nobis
Ceter3 nuc tp9 acceptabile. nuc dies salutis
qui plerq3 an q̄ i uocetur ad ee sentitur. qua
tibi sompnias puentura mr ardores. sempi
ternos. facultate venia p'merēdi tu iam fue

fuerit tpa impendi. non relinquitur tibi hostia p
petis/ mortuo in petis/ non crucifigt ite3 filius
dei. q' cum mortuus est pcto/ mortuus est semel.
Et resurges ex mortuis iam non moritur. Non
descēdit ad inferos sanguis qui effusus est si
tiam. Biberunt oms petores t're. Non aut qui a/
pud inferos sut/ semel illo descēdit non sangs
s3 aia/ Et hec porcio illo͡r. sanguis aridam irri
gau. Et inebriau. t'ra3. sanguis. qui in celis et
qui in t'ris pacificauit/. non aut que apud infe
ros. g° nuc tp9 acceptabile. aptu3 ad querēd.
Destinatur aut uirgi. et iosep t°duu3 ad i ueniē/
du3. p'a dies est tollerēcia doloris i timi/ qui cog
nouerit se pueru3 amisisse. Turbatu est cor me
u3. Dicebat uirgo. Deli. me. uita mea. Ve... il/
luminas vita lu. ocu. m. ipm. non est mecu. Ea
hec abierunt uirtut. Veritas in deptitas. uita con
fortas. Deli. m. u. mea. Vitas illuminas. Et lu. ocu.
meo͡r. ydeptitas asocias/ Erant illi co͡r unu. Et
ip3 non est mecu. Ideo merito. turbatu est cor
meu. 2a angustia singultuosi sauciatur. cant
Quesiui q. dili. aia mea. Quesiui illu3 et non
i ueni. aurora rutilas. 9q̄sta est se amisisse die
lucēte3. stella matutina admirata est. t°diana
solis carencia3. 3a uehemēcia p'cordialis deside
rii/ p9 qua inueit. Ihm et dice potuit. dice. i°.
p'e. si multi'nes. dne. m. t. co. a9. g. re/ Ber. O
bone ihu si non inuetus es int cognatos tuos
quo te i ueniam int meos/ non reuellat eu caro
et sanguis. Vn orige. Non int cognatos carnis
In uenitur ihs/ Tu ergo quere ihm in teplo
dei. In ecc'ia em simonie dei. qui3 sapiam repies
Iste totus mund9 i ueit eu p9 t°duu. p'ma dies
fuit in lege nre. 2a scripture. 3a gre. ca. 19. p.
. 20. In uenerunt eu3. s. maria 9teplatio. et ioseph.
. i. deuocio. in teplo. sede. in me° doctor. Audi
ente3 illos et int'o. Io ad paulinu. xii. annos
saluator impleuerat. Et in templo sedes de q̄stō
omib9 legis int'rogas mag' docet du3 prudeter
int'rogat/ Ex hoc loco adu'te non ee rep'hesibiles
iuuenes qui in consultis pentib9 ad sancta loca
confugiunt. t'. us. Bonu est uiro cu por. iu. do.
ab. ado. sua. Et impeditorib9 ait dns. m'. 19. si
nite. puulos uenire ad me. ta. est. em re. celo͡r
Est t°duu malo͡r et delinqueciu. feda delectac°
cordis. Iniqua p'petracio opis. diuturna 9tinuac°
tpis. gen. 20. 3es dies fut post quos au. fa. ca
p. tuu3 et si. te. m' et la. uolu. ea. tu. Aliud t°du
u3 est. patieciu3 in inferno. elongacio a glo. sup
na. exacerbacio in conscia. intima. plongacio i
pena sempit'na. ex. x. t'b9 dieb9. nemo uidit
fr'e3 suu. s3 nec mou se de loco in quo er. Et est
t°duu bono͡r patru. usq3 ad moysen. Iudicu
usq3 ad dau. regu et sacerdotu usq3 ad xpm. e°.
Re. Et cu quesiuiss3 t'b9 dieb9 non inuenerunt
eu3. i. elia3 qui in sp. de9. quiescens in limbo
subtraccio uisionis diuine. p'telacio glorificacois
sp'e. expectacio redempcois humane. osee. q. viui/
ficabis nos p9 duos. et die. 3a su. u. penitecia
corrupcio aia/ Confessio pura. satisfactio plena.
ca. u3. p. l. miseco͡r. sup turba./ Proficiecu i mei
to. amaritudo respectu crimini. p'cto͡r. fortitu
do r'u demonu adusario͡r. sollicitudo r'u opu3
inceptor. exo 3°. viam triu3 die͡r. i. in soli' ut immo
lemus do. do. n./ pugnacium in p'lio uel martir agressio

mosa gertatio uirtuosa. gtinuatio uictoriosa. Josue iij. Josue mon castra et uenit ad iordanem ipse et oes fi. is. et morati sunt ibi p. 3. dies. Contemplan tiu in studio uel doctorum lec. attesa. meditatio assidua. oro deuota uel audicio retentio medi tatio. j. [illegible] esdre. 8. ueni in ihrlm et mansi ibi tribus diebus. psidentiu in officio uel pontific uita nit da doctrina ueridica. cura sollicita. Jud. 19. fuit uir leuitis et accepit uxorem. platus etiam uel sb diti. que reliquit eum pp in obedienciam. secutusque est uir eam. ex caritate uoles ei reconciliari. ex m ber. ca. 22A. p. j. quam uidisset eum. socer i. deus le tatus est et amplexatus est eum in signum amoris et mansit gen. in domo soceri tribus diebus. peregrina ciu in padiso uel uirginu. uehementia desiderij angustia tedij indigentia uiatici uel solatij. gen. 19. Ambulauerunt 3. diebus in solitudine et non inuenerunt aquam. sufficientis refrigerij gtinentiu a desiderio. uel giugu cohibitio. sensualiu mo tuu. refrenatio carnaliu appetituu. ordinatio cor poralium sensuu. Tobie. 6. tribus diebus gtinens et nich aliud nisi orationibus uacabit post ea accipies eam amore filiorum magis quam libidinis ductus. omnes hij post sunt triduu inuenerunt in templo. uel cene sacramentali se pntantem. Malachie. 3. statim ueniet ad templum. uel aie spualr se in fudetem. pa corinth 3o Templum dei sanctum est quod estis uos. uel glorie facialr se manifestantem. ps. dominus in te. sco suo. dominus in celo. sedes eius. Et tunc in teplo eius. t. ps. omnis dicet gloriam. 2o additur ad miratio audientiu. stupebant omnes qui eum audi ebant. sr. pet. et rnsis eius. et uide. admi. damasc lio 2. cao 21. stupor est timor ex insuc ta ymaginatione et admiratio est timor ex ma gna ymaginatione. In plogo aut inter dr am de ex ignorantia cae et de pnm phandi. beda. Diuina siquide lingua sapiam pdebat. sed in firmitate etas ptendebat humanam. Vn iudei mir alta. que audiunt in infima que uident dubia admiratione. turbantur. nos aut nequaquam miretmur. scientes scilicet ppham. quod sic puulus natus est nobis quod permanet deus fortis. etc. **A**a pars de ma nifestatione quantum ad officium pietatis

Primo quidem ut humilitas obediencie amplius radiaret. se mirem ondit. Et dixit mater eius ad eum fili. ber. 19. p. n. omnia sicut mater fiducialr et af fectuose exprimit dicens. quid fecisti nobis sic. pa tuus et ego dolentes querebamus te. Expressit tetigit. querendi tpus et locu. Hic querit modu. ber quatr te in ueniam in gaudio quam mox mater tua do les inuenit. Orige. Cur dolentes querebantur an eo quod perierit puer uel errauit. absit ut pditu formidaret infantem quem deum esse cognoue rant. sed querebant ne forte relinquens eos. reu sus esset ad celos. ut cum illi placuisset iterum des censurus. oz gn. eum qui querit ihm non negli genter et dissolute transsire. sicut multi que runt et non inueniunt sed cum labore et dolore ber. in quodam sermone. si nolumus frustra quere queramus uere. aterum. ut non queramus pro illo aliud. frequenter. ut non queramus cum illo ad pseuerater. ut non ab illo ad aliud guttamur facilius enim celum et terram transsire potest quam ut sic queres non inueniat. sic petes non accipiat

sic [illegible] pulsanti non apiatur. augus. sup. 102. quod difficilius queritur. solet dulcius inueniri inn tur dilectum. potat uirgo. illud ps. sed multitu dolo. in. m. cor. meu. gso. t. le a. man. ay. uel sic petor doles. quia ihm amisit nec inuenit. figu ratur in ruben. ca. 12. p. J. Cisterna sine aqua est gsna sine gra. ruben qui mteptatur pnum doloris. petru. est. qui considerans se deum of fendisse. se dampnationis periculum incurrisse. reu sus ad cisterna. i. ad gsciam. et non repiens ihm merito dixit. puer non gpet et ego quo ibo non cum inda ad laqum desperationis. sed p penite tiam ab ipso irato. ad ipm placatum. Vn do lentes post triduu penitencie. s. in uenerunt. do lentes querebamus te. querendu est cum amari tudine gpunctionis. dolentes sollicitudine opatio nis. Querebamus rectitudine intentionis te. ha inquisitionis. uideamus primum motiuum. mouere debz grauitas. oneris affligentis. ps. cum ot cideret eos. q. e. Idem. imple. fa. e. igno. et q. nome tuu dne. Nobilitas opis excellentis col. 3o. que sursum sunt querite. oportunitas tpis defluentis. ys. 60. querite dnm dum in ueniri pt. Securitas rectitudinis pmittentis. lu. 12. querite et inuenietis. suauitas dulce dinis demulcentis. augus. deum queres gaudi um queres. gaudiu querit. ps. letetur cor querenciu dnm. speciositas pulchritudinis re fulgentis. ps. querite dnm et confir. querite faciem eius semp. in que desiderat angeli gspicere. j. pe. j. Inmensitas muneris gsequen tis. ps. diuites eguerunt et esurierunt. in quire. aut dnm. no. m. oi bono. 2o multiplicem fructum. absolutionem apecto. lv. s. omnis tur ba que eum tanget exultatione in ano. ps. exul tet et letetur inte. o. que te. Augmenta tione in merito. 2. pa. 31. uoluit ezechias re quirere dnm deum in toto corde suo. fecitque et pspatus est. exauditione in desiderio. ps. exqui siui dnm et exaudiuit me. assecuratione in iudicio. sopho. 2. querite dnm omnes mansue ti terre. qui iudicium eius estis operati. Euasione de inferno. ps. sicut oues in inferno positi sunt mors depascet eos. glorificatione in celo. ps. Querite dnm et uiuet aia uestra. 3o mo qua cum simplicitate cordis. sapie. po. sentite. de dno in bo. et in simpli. cordis. que. illu. cum celeritate opis. 2. p. 34. cum puer esset cepit querere dnm deum isrl. Josias. cum integritate uoluntatis. ps. in toto. corde meo exquiui te. cum lacrimositate uisceris. Jo. 20. Mulier quid ploras que queris. cum saga citate intellectus. ca. 91. p. A. accedit luerna. et est cum caritate affectus. cant. 3o. surga ite. ca. q. etc. cum fatigabilitate effectus. ps. deum exquiui. ma. meis. nocte. quem eum et non sum deceptus. Et aut ad J. quid est quod me q. n. nota. sicut ait leo. in sermone. de epiphania hoc est quod iustificat impios. hoc quod est ex peto ribus. facit sctos. si in uno eodemque dno ihu xpo. et uera deitas. et uera credatur humanitas. Ideoque utrumque xps ondere intebatur. et quia d. ubum pr tuus etc. ad ale intelligentibus diuinita tem ab eo uidebatur excludere. ondit quod sit uerus pr. d. nesciebatis quoniam hiis que

pris mei sunt oz me ee. Et cum una sit ambor
ecclia. Una ouatio. Una debet ee ambor se
des, Una domus et unu templu. si g hoiem
inter cognatos quere potuistis, tu in tem
plo ut deuz p quere debuistis. Et ipi non i
tellexit uerbum qd locutus est ad illos. 2o ex
hibet obie pmptitudinez. Et descendit cu ill
et uenit nazareth ec. sb. ill. Ber. sup. missus
omea pma. quis quibz. deus hoibz. et non so
lum marie. sz etia ioseph. pp maria. mirar
utrumqz. et quid amplius miraris. elige. sui filii
benignissimaz dignacoez. sue matris excellentissi
maz dignitate. utrumqz miraculum. et qd deus fe
mine obtemperet. humilitas sine exo. et qd femina
deo principetur, dignitas sine socio. Basilius
hoies erant honesti z iusti. egeni tn. et ne
cessarior penuria pacientes. teste psepio.
manifestu est qd sudores corporeos frequentaba.
necessaria inde querentes. Ihs aut obediens
illis. etia in subministrado labores corporeos
subiectoez plenaria ondebat. Ber. sup hoc eu
uangelio. Ut te dne ihu xpe me paupertati
p omia conformares, quasi unus in turba
pauperum p nostra medietas. quis dabit m.
buccellaz illaz mediocritatis pticipe fieri et
illius [illegible] sac eduli. reliquis sagiari. Dr z
i nazareth ee fons, de quo puer ihs. hauri
ebat et ministrabat matri, p summis go delicijs
in fonz aquam hbuit sue matri. qui dat es
cam omi carni. Orige. Discamus et nos fi
lij. parentibz nris ee subiecti. qd si pres no
fuerint subiciamur hijs qui pres sunt etate.
Ihs filius dei [illegible] subicit ioseph z marie. et
ego non subiciaz epo. qui michi constitutus
est pr. Puto qd intelligebat ioseph. qd maior
se erat ihs, et trepide moderabatur impe
rium. uideat go unusquisqz qd sepe qui subi
tus est maior sit. qd si intellexit non ele
uabi [illegible] supbia, que est sublimior dig
tate. sciens meliore sibi ee subiectum. Et
mr eius. [illegible] cons. omia. uba. h. confe in corde. s.
Beda. omia que de dno uel a dno dicta
uel facta cognouit. siue intellecta siue no
intellecta i memoria recondebat. Ut tpe suo
uniuersa p ut gesta erant, intelligentis et q
rentibz explicaret. Ihs pficit. sapia et eta
te. z gra apud deuz et hoies. i. pfectu e
tatis uidebatur in illis hoibz pficere apud de
uz et [illegible] apud hoies. Ayastice. cum facta eet
ihs annor. xii. z c. Maa hec figurat sy
nagoga. i quatinz ex ea xps sm carne. q cu
platis illius tpis. singulis annis ascendebat
i ihrlm ad supna pfectioes. suspirates
At posq in solo cortice quesierunt in miste
rio dr xpo mr tua. et fres tui stant foris
querentes te. et duz litteraz in geusse tenet
et ex. spm sunt qi ipis nescientibz uitas
mansit cu doctoribz gentilis ppli. q est alta
ihrlm cum collectoe sacerdotiz que est altiz
templuz. Estimatibz aut illuz ee in co. i. pu
tatibz singulis ee aliquos in multitudine qui
hret spm intelligentie. securitate decepti. ai
serunt ihrm. nec perceperunt de amissioe don
peruenit iter diei quasi iter unius diei. fue
runt xii. psecutioes ecclie atpe neronis usqz

ad constantinu. quibz expectabant iudei xpianu
deleri nome p romanos pncipes. cessante aut pse
cucoe. 2a die uenerunt in ihrlm. ad ecclaz. s. ubi
iunt dispsi sunt et non in uenerunt qz quia intrat
in templum. sz adhuc pseuerant querentes eum i
ter cognatos et notos. z 3o die uenerunt in teplo
qd est roe fidei. sc in meo do. audi. et int et
stupebant omis qd nemo possz resiste spui qui
loquebatur. et inde admirati sunt. Intellige
tes in ecclia genciu, ee spm uiuificante. et di
xit mr synagoga. quid fecisti nobis sic, nos
obtexado qui te querebamus in lege et pphis
cu multa afflictoe. quibz rndz. Quid est qd me
querebatis. Carnali sapietes et filios adopcois
obcerates. osee. po. Et erit in loco ubi dicetur
eis. non ppls mus uos. dicet eis. filii dei uiuetis
quo eta et si maria uocat filiu suu ihm. ipe
tn dicat. In hijs que pris mei sunt oz me ee. Et
descendit cum illis nazareth. i. floree eos faciet
cu plenitudo gencium intrabit, et omis isrl. sal
uus fiet. Et consuabit sinagoga omia uba
hec. et ihs pficiet in utroqz ppło. Ideo. osee. 6.
uiuificabit nos p9 duos dies et die 3a susci
tabit nos. ec. || 8. pars de morte octouiani.

Post hec mortuus est octouianus.
M. anor cu regnasset. 41. anis me
sibz. vi. z diebz x. quida dicunt
ani uiii, xii. aut imparunt
cu anthonio. et solus ee. sepultus
apud apellaz ciuitate campanie. gloatus. se ur
bem marmorea relinquere. quam lateritia in
uenit, eius tpe computata sunt ciuiuz romanoz. no
nagies. 380lia. ec || 8a. 1a. de imperio tyberij et pa ps
Tyberius octouiani. de moribz eius.
priuignus, ex iulia nec non adoptiu
filius atqz gener ei successit. Hic ini
cia ad moriz eiulez se pbuit et
se paulo imus puatu egit, adulaciones
adusata est in tm, ut ingenua p orare cupie
tez, suffugiens cadet supinus, ad usqz quia ma
losqz rumores. ac famosa de se sinisqz carmina
firmus ac paciens. iactaiis qd in ciuitate libera lin
guam metesqz liberas ee debere, i appellandies
ueneradisqz singulis ppe excessent humanitatis moduz
curiam inusqz solus intrauit, psidibz onerandas pro
uincias suadentibz, respondit, boni pastoris ee tondere
pecus non glutire. Mathematicos de urbe expul
it. Deperitibz aut, ac se artez destitutos pmitte
tibz, uenaz dedit, artes liberales studiosissime coluit
plenus denqz fuit psuasionibz mathes. eloquio
clarus. sz ingrato, pp mote quadam digitor gesti
culatoez affectatoe et morositate nimia. stillum
obscurabat, ingenio trux auaro insidioso. aun
tis iratus, iunctis illaris appebat, cu solet qstioes
condianas sup cena ppone, et apts fuissz selencum
gramaticu. ministris suis p quirere quos quo tpe
tractaret auctores. atz ita ppatiz uenire, p ag
tubernio suo remouit et deinn i morte compulit
milite pretoriam ob surreptuz cumidario pauone
capite puniuit, nulla apena hoiz cessauit dies ne
religiosa quide. ac sacer, ne in delator fides ab
rogata, et oine cime p capitali receptuz est. obi
tuz est poete qd agamenonem probris lacessissz i tra
gedia. obiectu etia fuit pstorico qd brutuz et cassiu
romanos dixissz et acadisuz est in eos. Ite quia

vocabatur claudius tyberius nero / a iocolatoribus
dicebatur claudius biberius mero / ob uinolenciam
/ multis blandicijs multos reges ad se uenire fe
cit / sed reddire eos non permittens crudeliter mori
iussit / a suo recessit dominio panonia gallia arme
nia messia. satis fuit in armis prudens satis sed
fortunatus. Orosius ait quod princeps ipsum nulla bel
la gessit. sed nec per legatos germania burgun
diones ex candinauia uenientes in insula .ad.
.80. cum paruulis et uxoribus burgos ultra regnum
custodire coegit. vide in mapa. ca. 2. p. 3. et 10.
Eo autem eius anno / germanicus drusi filius galicu
le pater / de germanis triumphauit. 19. anno que
fidenarum urbem / amphiteatri cauea / populo
gladiatorum ludum spectante collapsa est et ultra
.20. hominum pierere / tantam habuit prudenciam ut me
lius subito responsum quam alius premeditatum daret. oculos
pergrandes habuit / et quod mirum est noctu eciam in tene
bris uidet / sed ad breue et cum primo e sompno oculi
patuisset deinde rursum ebesebat. Interfecit auc
torem / uitrei uasis ductilis asserens aurum et arge
ntum pro nichillo reputarj si illa uasa multiplica
retur. Hic ambiguis signis ueneno obiit. cete
ra uide ca. 141. p. 2. 2a pars de pauline ludibrio et
Anubis mundus nulitie / hinc poeta.

Ductilis vitri auctor interfectus

Tiberius, tentatam paulinam spectatissima
generis / prestantissimi decoris / et eminentes
genere / inflexibilem inueniens / subornatus
an ysidis sacerdotibus / denunciatur
pauline mandatum / anubis esse ut ad templum ueniret
quia eius prudencia delectatus secreta ei committeret. il
la rata muliere / ad uirum detulit / ex uiri sima obe
diencia non negauit. cumque in templo ysidis se
stratis composuisset ac obdormisset. mundus assumpto
anubis habitu atque multum aduenit / et in oscula eius
ruit et expergefacte / se anubem esse dicit. illa beatam
se eius uisitacione dicens. poscenti postea amplexum non
negauit. post hec querens an deus homini misceatur. pro
tulit ille exempla iouis et aliorum deorum sicutque illi
se conceptum deum postquam cubitum / letior reddit ad ma
ritum fitque ingens de stupro uxoris marito gau
dium. occurrit post ea mulieri mundus. beatam eam dicens cubi
tum anubis / sed dixit inquit. te non negare hominibus
/ sicut nec dijs / quia nec formas suas nobis dare nos
nomina dedignatur. mulier se illusam intelligens
fraudem marito detegit et ille querelam principi
defferit / qui motus potentis uiri contumelia atque atrocis
flagicij commeto sacerdotes e templo rapit questioni
bus subiciens confessos necat simulacrum ysidis tybe
rj demergit. / mundo non fugiendi facultas concessa est.
quia in amoris et gracia superatus leuius estimaretur multa
dus. Anno tyberij 3o liuius ystoriographus patauinus
mortuus est et cetera. 88.m capitulum de predicacionibus Iohannis baptiste
eius prima pars de temporis congruitate.

Zetz linea

Anno .xv. tyberij cesaris procurante
ponsius pillato iudeam. luce 3. non pau
rabat totam sed partem tantum. quia archelaus
administrauerat ante ponciums. misit ty
berius. valerium. qui pallium uendebat sacerdocium
post anna amones ysmaelem constituit. post eleazarum
anne filium. deinde symeone tandem iosephum. qui et
cayphas. valerio successit pillatus. beda. pylatus
xii. anno tyberij cesaris iudeam missus procurato
rem gentis suscepit et ibi per x. continuos annos
presens permansit. fuit autem valde odiosus iudeis. sta
tuas enim cesaris in iherusalem posuit / ignoran
tibus iudeis. et statim cesaream reddiit / cumque
plurimi ierosolimorum ad eum descedissent supplica
tes de statuis amouendis. sedit pro tribunali.
et milites armatos circumpones / morte eis mi
nabatur si non acquiesceret. at illi pocius
mortem eligebant quam leges patrias prophanare
Admiratus autem pylatus eorum constanciam iussit pre
gies amoueri. / Accusatus tandem de multis apud
uienam ciuitatem uiennensem ouidius fiat in multas cala
mitates incidens manus sibi intulit. An ysto
rijs sancti dicitur de lugdino ouidius. Huic bitelius
substituit fratrem suum. Tetrarcha autem galilee
herode / philippo autem frater eius tetrarcha ythu
rie et traconitidis regionis. que est circa montem
libani. Et lisamio abilinae tetrarcha. sub prin
cipe sacerdotum anna et cayfa. / sub principatu anne
incepit predicacio baptiste. sub principatu
cayphe xpus passus est. Beda dicit quod fuerunt
3. in medio. principes enim romani debebant sa
cerdocium dabant. cui uolebant. Accepta pecunia
et ut sepius aurum et pecuniam omni anno
vendebantur. Augustinus autem super Io. dicit quod am
bo erant principes sacerdotum / et alegat istum
testum / et quod uicissim suos annos egerunt / uni
quam lege amplius / fuisse plures principes sacerdotum
sed per ambiciones illud inductum est. gg. in omelia que
Io. illum ueniebat predicare / qui ex iudeis quosdam
/ multos ex gentibus redempturus erat / pro rege ge
ntium et principes gencium iudeorum predicatoris eius
ipsa designatur. quia autem gentilitas colligen
da erat et iudea dispergeda. descripcionem princi
patus ondit. apte quoque sacerdotes incorant
quia. Io. illum predicabat qui rex et sacerdos
erat et cetera. 2a pars qua auctoritate Iohannes factus sit
Factum est / ydoneus est testis.

Verbum domini super Io. zacharie filium.
Crisostomus per verbum mandatum intelli
ge quia non venit ad se. vel alter
raptus fuit paulus super se usque ad
3m celum. audiens archana uerba. Io. quamquam as
cendit super se mente. ad contemplandam graciam
quam predicabat. et verbum in Iohanne declarat
ei quod uellit ab ipso prophetari. secundum ambrosium. fitque verbum
dominum in deserto derelicte et destitute iudee sola
tum redemptoris animi gracias congregaturi itaque
dei filius etiam post operas in simulo / ut eciam
ab homine non incepit sed a nobo / et ipsa prius
deserta. que iam multos habet filios. Hec ille in
deserto. vel sic. Thomas. per totum tempus preteritum usque ad
ostensionem sui occultus fuit in deserto / ut nulla su
spicio nasceretur hominibus ut gracia affinitates
ad xpm vel conuersacionis attinens amicis talia
testaretur de ipso. vnde testificans dicebat. et
ego nesciebam eum. vel sic lux diuina est ex
cellentissima / et obiectum conuenientissimum
pulcritudinis infinite. Ideo requirit totum
mentis conatum. propterea uidetur solitarie. osee.
2. ducam in sollitudine et ibi loquar ad cor
eius. ibi enim consueuit haurire gracia diuine in spi
racionis. deut. 32. Inuenit eum in terra deserta et cetera. 3a pars
de loco apto eius predicationi.

Et uenit in omnem regionem iordanis
.i. circa iordanem. Et hoc congruenter quia
non solum ueniebat predicare. sed

ciam baptizare/ pdicās baptismū pnie ī re. pec.
Appinquauit regnū celoꝝ/ Nota qꝛ p regnuz
celoꝝ aliñ intelligr. ve. tē. auffertur auobis
regnū dei. ca. 129. pte. 3./ quia ueꝛ intellectꝰ
datꝰ est nobis/ aliñ euuangeliū. ois scriba doctꝰ
ca. 104. p. 11./ quia in nouo includr vetꝰ. sic
rota in meᵒ rote. eze. pmo./ Aliñ accipr p ecclīam
militātē. qui soluit vnū de mandatis zē. ca.
96. pte. 1./ Aliñ p ecclīa triuphante. bti paupes
spū. zē/ Aliñ p ipo xpo. p fecto uenit in uos
regnū. ca. . 103. p. 2./ Dubiū hic est de quo
baptismo loquatur. si loquitur de bapᵐᵒ
x̄. q. amb. sr p uerbo. ro. xi. sine pnia sunt
dona dei. baptismalis gra. non requirit ge
mitū nec planctū./ si loquitur de baptismo
iohis. contra. gg. in oᵃ. Jo. batismū suū ī remis
sioez pctoꝝ dare non potuit. Dic quia de
utroqꝫ intelligr. Cū de bapᵐᵒ x̄ intelligatur
expone sic. pdicabat baptismū pnie. i. ple
nitudis interioris./ q̄ necīa est ad baptismum
vñ petrꝰ actuū. 2. penitēciaz agite interiorem
. s. et baptizetur unusquisqꝫ ex vob in remissi.
pctoꝝ. p qꝫ pꝫ solutio. ad illud ambr./ Qui ī
telligit de pnia afflictois exterioris. Cū de b
baptismo iohis expono sic. pdicabat bap
tismū pnie. i. declābat sic pniaz leuare
aīaz aptis. sic baptꝰ suus lauabat corꝰ
ab in mūdicijs/ ꝫ sic baptꝰ pnie. sumitur in
trāsitiue. i. ipa penitētia erat in remissi
oneꝫ pctoꝝ. non bapᵗᵘˢ iohis./ Et pꝫ Rꝰ. ad v
bum gg. 2ª pars de confirmacōe pdicatoꝝ

Sicut scriptuz est in ys. eo. vox cla.
in des. pa. uia. dni. rec. facite. se.
eiꝰ. Johs. dr. vox. vñ interrogatꝰ
de ipo quis eet. Rndit. ego vox
clamātis. Sicut eni vox pcedit
vbuz. sic iohes xpm. c. 11. p. e. Itē sicut
vox vbuz manifestat. sic iohes xpm. Jo. p.
Hic uenit in testioniuz/ ut testioniuz phibet
de luce. vox dō vel pdicatoꝝ. qntes lubricos
ad castitatē. et tūc est uox sup aquas./ paui
dos ad securitatē. tūc est vox dō. in uirtu
te. cupidos ad liberalitez. Et tūc est uox dō
ī magnificētia/ tūidos ad humilitatez. Et tūc
est vox dni confringētis cedros l./ Iracūdos
ad mansuetudiez. et tūc est vox dni intercidētis
f. i./ sterilcs ad opuz fecunditatez. et tūc est
vox dni gen. des./ Negligētes ad strenuita
tez. et tūc est uox dni pparantis ceruos. sic
reuelabit odensa/ ꝫ in teplo eiꝰ oms di
cēt gliam. Debet ē clamare pulitate rōalis
origis. ys. omnis caro fenu. In pietatē. crīma
lis turpitudinis. ys. 48./ cla. ne cesses. Seue
ritatez iudicialis rectitudinis. Joclis. pᵒ. cla
mate. a. a. a. quia ppe. est dies dni et qua
si uastitas ueniet./ calamitatez. gehenalis
amaritudinis./ ys. 33. Ecce uide clama. fo
ris. angeli pa. ama. fle. et eze. 21. clama
et ulula fili hois. quia facta ē cladia in
pplo. meo. zē. Et nota cū dicat. vbuz luce.
in. Jo. non reddit testioᵐ de luce/ quia lux
dr p. ut est in suo fonte/. sꝫ de luce. i. luce
mixta corpe opato. qꝛ sicut vbuz in carne
Itē uox trāsit et vbū manet. vñ Johes de
se ipo ca. . p. clamātis. vbi. sm glo. ca.

129. p. 9./ In nouissio aut die magno zē. vel
intransitiue sm gg./ clamātis. i. clamās in de
serto. ē. p. 1. Rabanꝰ. vox clamātis pp fortitudi
nez pdicatois. dr. rbꝰ aut modis clamoꝝ am
dit./ hoc est si longe positis. quis loquatur si
surdis. si p indignacoez/ Duplex est uia qua
deꝰ uenit ad nos. aut nos imꝰ ad deū/ pma
mandatoꝝ. de qua. ps. uiā mādatoꝝ tuoꝝ cu
cu. rri. ppter. plixitatē/ homo fatigatur currēs
Alia osilioꝝ que dr semita. p quā orabat for
te fatigatꝰ pphā currēs. deduc me dne in se
mitta mandatoꝝ tuoꝝ. Et nota. ppter stricturaz. loquitur.
semita. est uia recta. obliquitates declinās stra
te cois. p stratez eoez ducitur mercatores et
portātes onera./ p semittaz trāsit cursoꝝ leuis
expeditꝰ uias suas./ Jo. 2ᵒ. vñ est illud. si uis
pfectꝰ ee. zē/ vide qꝛ recta semitta est paup
tas. rectū est/ cꝰ mediū non declinat ab extre
mis. paup homo nascitur. paup moritur. si
talr viuit/ in semitta recta est./ has uias pa
re est eas excolē. et exece/ ad paradiz. aut uia
iudicat exᵗᵉᵐ multitudis. tam pphi gentilis ī qᵒ
erat pnitas culpe/ pp qꝛ non in ualle. quaz
pphi iudaici in quo erat aspitas legalis obs
uancie./ pp qꝛ notatur/ in mōte uel colle alte
reputatois. sꝫ ois inquit uallis. et est distri
bucio non p singlis generiꝫ. sꝫ p gnibꝰ singloꝝ
Inplebr. ca. 16. p. 4. esu. imple bo. Et omis
mons et collis humiliabr. relinquētes reputacoez
legis. ca. 123. p. 4. Et segtes eūꝫ qui dicūt. dis
cite a me. quia mitis suꝫ et humilis corde. Et
vi. ois. caro. sa. dei. i. saluatore. uisioe fidei.
Est aut uia multiplex. pulcᵃ castitatis. pū. 3ᵒ.
vie eiꝰ uie pulcr. ps. deꝰ meꝰ impoluta uia eiꝰ.
/ recta paupertatis. osee. ultio. recte uie dni. zē. c.
/ pmeritoria btitudis./ hec est uia obediencie. ca.
118. p. 16. si uis adire zē. puerbioꝝ. x. via uite
custodienti disciplinā. arta penalitatis. ca. 96.
p. 29. arta est zē. plana humilitatis. Hec
uia ambulate in ea. compediosa pfectois. 2ᵒ.
Rx. 28. achimaas. que interpretatur frīs mei
onꝰ. ca. 104. p. 1. onꝰ meū leue/ zē/ p uiam
cōpendij. trāsiuit. vel hec uia quiet. martiri
bꝰ. solitaria deuote oronis. exo. 3. viā triuz dieꝝ
ibimꝰ in sollitudine. vel sic ondit id ipm.
pᵒ. expte in sensilis creature/ que uiaz ppabit
in die iudicij. vbi omis vallis ad litaz impleb
et ois mons et colˀ coplanabr. et p hoc uide
bitur uia pare uenienti ad iudiciuz/ sic do
cet nos insensibilis creatura. 2ᵒ ex ustitate
finis uigetis. quia. ui. o. caro. sa. dei. In hac
vita ois hō non pt corpalr uide xpm. sꝫ in di
e iudicij in sede maiestatis et electi et rpbi
pariter videbūt./ apᵒ. pᵒ. videbit eū. ois. o. et qᶦ
eūꝫ pu. et huis qui uiaz pparauerūt. dicet. veste
bñdicti zē/ Tūc pctor videbit. et. ira. dei. su
fre. zē. ca. zē. 4ª pars de dcīa saluatoris et precursoris

Hic uenit in testioᵐ. s. phitaz pphiaz
vt testioᵐ phi. de lu./ sup. p. e. vt
oms crederēt p illuz. Et quia ille
qui alij testioniuz phibet coiter vi
detur ee maioris auctoritatis quā
ille de quo testioniuz phibetur./ quia maior
videtur hri de eo ofidēcia ppea ne aliquis pu
taret qꝛ iohes eet maior uel equalis x./ hoc

Mel silvestre quo vescebatur Johannes baptista quod est in ve...

remouet. di. non erat ille lux. ipse sufficiens alios illuiare. sz ut testio^m phibet de luce que ab eterno ant incarnacionem erat lux uera. Verbum eciam dei est celestis lux. et io non hz admixtionem tenebre. i. Jo. p^a. deus lux est et tenebre in eo non sunt ulle. Aliud aut quamuis verbum. non est lux ipse. i. p essenciam suam sz est lucens p participacionem vbi quod est p essenciam lux. sicut nichil est nisi p participacionem caloris. Ideo sequitur. q illuiat omnem ho. ve. i. hunc mundum. potuit ewangelista generaliter dicere. Illuiat omnem intellectum creatum. sz quia de hoibus loquebatur sufficit de eis specialiter loqui. Licet aut hec lux. quantum est de se illuminet omnes homines. tn no omnis illuiacionem suscipiunt sicut nec ceci solis illuiacionem. In mundo erat. i. semper p^ns et parata ad illuiandum. Et mundus p ipm factus est. ca. 2. p. 2. 2. 3^e. et mundus eum no cognouit creatorem. In ppria venit p incarnacionem. et sui eum non recep. Et ne intelligatur hoc uniuersaliter de omnibus. se^z. Quotquot aut recep. eum. de. eis. po. filios dei fieri. ut fiat. s adoptiui. hoc aut adipiscuntur non nisi p filium naturalem. Ideo se^z. hiis qui credunt in noie eius. p credulitatem enim. ista filiacio acquiritur non p carnis ppagacionem. io se^z. qui non ex sanguinibus quo ad utramque ptem. neque ex uoluntate carnis. quo ad ma... neque ex uoluntate uiri. quo ad patrem. sz ex deo nati sunt. ut aut p filium naturalem. efficerentur filij adoptiui. Verbum caro factum est et habita. i nobis. ca. 14. p. 16.

6^a pars de testiomo iohis ewangeliste de

ET vidimus gloriam eius. ipe. s. cum xpo. petro et iacobo. i transfiguracione i monte tabor. ca. ve. p. e. glo. q. unigeniti a patre. beda. est dei filius uir diuinitatis excellencia. vnigenitus a patre. Jux^ no. fr... nam societate. p^o genitus omnis creature. vnigenitus in subst diuinitatis. p^o genitus in suscepcione humanitatis. vnigenitus in na. pmo genitus in gra. in est q fr. inmutatur et dos. fr. quia pmogenitus. dos quia unigenitus. illud aut quod dr quasi. non est diminutum. sz mage veritatis exspressuum. sicut cum de aliquo dr. bn hoc egit. q. prudens. plenum gracie. quantum ad humanitatem. ca. 86. p. e. Et ueritatis in commutabil quantum ad diuinitatem. vel alr ueritatis. i. sapie. quantum ad humanitatem. ca. 86. p. 3. vel quia nulla maior est gra. q q deus unitus est hoi. summa aut veritas recte tribuitur dei verbo. iz. der. 19. stephanus fuit plenus gra quantum ad sufficienciam quia in ... et deffuit de gra quantum ad bonos actus exercendo. virgo fuit plena non tm quo ad sufficienciam. sz eciam quantum ad redundanciam. xpus non solum quantum ad redundanciam. pp quod sequitur. Et de plenitudine eius omnes accepimus gram. pro gra pimo enim recepit genus humanum graz legis mo sayce. pu. e. donum boni. tribuit nobis legem mo... am. ro. 3^e. quid amplius est iudeo. aut que utilitas circumcisionis multum quidem p oem modum. pmum quidem quia credita sunt illis eloquia dei. p hac itaque gra accepimus graz. 2^a s. zacar. 8. exequabit graz gre sz nunquam no sufficiebat pma gra. non quia lex que non iustificat. ro. 3. p moysen data est. gra et ueritas p ihm xpm facta est. pp quod ultra plenitudinem redundancie fuit in xpo efficacia gre. deum nemo uidit unquam. vnigenitus qui est i sinu patris ipe narrauit zc.

Septima pars de austeritate Johannis zc

Ipe aut iohes. hebat uestimentum de pillis ca meli. mat. 3. Criso^s. Ipe enim testificabatur de xpo. nemo pt alius testis ydoneus ee nisi pa... fuerit suus. Hebat iohes uestem no mollem. sz aliam. graue et aspam. et gtente... corpis plaga fouentem. ut de uirtute aie eius ipe hic ... loquetur. et zonam pelliceam. circa lu. su... z in hoc diuus aliquid facere voles iudeis. b. criso... stomum. qui laneis utebatur. Esca aut eius erant locuste z mel. simul. ylar. locuste. fugaces in esum electe figurant nos qui q quibusdam corum saltibus efferebamur uoluntate uagi opibus inutiles verbis queruli. sed pegrini nunc aut sua sanctorum alimonia et sanctas pphetarum electi simul cum melle siluestri. quia dulcissimum cibum prebituri sui no exaluearijs legis. sz ex nobis uelut ... exprimus siluestrium arborum gentilitatis. In illo deserto nascitur arbuscule. habens folia. rotunda lactei coloris et mellei saporis que manibus fricantur et eduntur. et hoc mel dr siluestre. aut arnulphus epus. et rab. Remi. sub hoc aut habitu uestimentorum. et uilitate ciborum ondit se. totius generis humani peta deflere.

.3. pars de eius pdicacione ad philosophos.

Tunc exibat ad eum omnis ierosolima et ois iudea et omnis regio. circa ior. Criso^s. quomodo... Jo. exposita quemadmodum enter sibiungi... Amplius enim resonabat quod faceo uite eius et in heremo quod uox clamoris ipius. Erat enim in... rabile. in humano corpore tanta paciam uidere quod utique iudeos mage attrahebat. magna eciam in eo uidentes gferebat ad stuporem quod delinquerat eos gra pphetarum. et post longum tempus reuisa videbatur ad eos pdicacionis gra. et modus inuitatus. nichil enim assuetorum apud alios pphetas audiebat. puta pha et uictorias ... babilonias et psas. sz celos et supplicia gehene. et baptizabatur in iordani ab eo. ...um. ... intrauerunt filii isrl in terra promissionis et nos paradisum p baptismum intramus. confi. pec. sua. Crisostos. Confessio petorum. testio^m est gscie deum timentis. pfecta enim timor soluit omnes pudorem et quia ipm erubescere pena est grauis. io iubet nos deus ut confiteri peta. ut verecundiam paciamur p pena. Nam et hoc ipm pars iudicij est. Videns aut multos. phariscorum et sadu... orum venientes ad bap^m su. dix. genimina viperarum quis do... nobis ... fu. an. ia. genimine ui... dr. ... germi... basilia nato et filius de malis ... genime uo pt dici. an quod effigietur fructus circa palmarum genimina di... aut in malibus accipiuntur et semp in malo. Amb. Vult uipas uocari non illos qui exibant ut baptizarentur ... bonum hrent ppositum. sz eorum pres ut ... dicat eos ee bonos filios natos de malis pe... tibus. In gnam exponit ... d. eos uersiatos filios de uenenatis pentibus. sic orige et beda. z cri. dicit. quia io appellat eos uipas quia uipa percusso hoie fugit. ad aqua. quam si no repit moritur. sic isti post mortifera peta. ad baptismum. Ite quia rupit matrum uiscera nascendo. Ita isti pphas occidendo. laceraunt matrem synagogam. Ite quia extius appet pulcre

Stephanus

Maria plena gratie in tribus ... Xpus ... differunt

Confessio

Arbor homo

et q̄ puite / mta sūt ueneno plene. Sic isti ypo
crite ꝛc̄. et qui fiete ueniebāt ad baptismū. Faci
te ergo fructꝰ dignos penitētie. Criso. Non est pec
cantibus pctā dimittere. ſꝫ opꝰ est eis fructꝰ ferre
sic illud. declina amalo et fac bonū. Frustra
enī eīt sagitta euelle et nulli medicinā appo
nere. Grē. quis quis illicita non comisit concedit eī
ut licitis utatur / at si quis in culpa lapsꝰ est
tanto a se licita debet abscīdere. quanto se meminit
illicita ppetrasse. Ro. 6. Humanū dico. propter
enī dixerat. baruch̄ .iiij. sicut fuit sensꝰ ur ut erra
retis adeo. decies iterū in quirētes requiretis
eū. ꝑꝑ infirmitate carnis nr̄e. aug. 26. Opus
quidam pnipta est / caro aut̄ infirma. corpꝰ
aut̄ qꝺ corrūpitur. ag. aīaꝫ / sapie. 9. sicut exhibu
istis mebra uīa seruire inmūdicie. quantū ad
pctā carnalia / et iniquitati quantū ad ~ spū
alia. ps. Iniquitate medi. de. ī cor. suo. Ita et
nūc exhibete / mebra urā seruire iusticie. Et
ne cepitis dicere. Intꝰ nos ~ pa. he. abrahā. pr.
.n. enī non trāsfūdit iusticiaꝫ in filiū. Criso.
Quid podest ei qꝫ sordidat mores gnō clara
aut quid nocet illi. gnē uilis. qꝫ mores a dor
nat. Adeliꝰ est enī aliquū ut in eo glorientur pa
rentes qꝫ ipe in parentibꝰ glorietur /. Sic et uos noli
te gloriari quia filii estis eiꝰ / et satanis non estis
heredes. de adulterio enī natꝰ . uidetur qui no
assilat patrē. Dico enī uobis quia deꝰ pt. de lapidi
bꝰ istis suscitare. fi. abrahe. Remi. fertur qꝫ in eo
loco ꝑdicauit Johes. ubi. xii. lapides de iordane
sublati / positi fuerant / potuit ergo. fieri ut illos
demonstraret. Jo. in quo indicat potentia. qꝫ qui
de nichillo cuncta fecerat. posset et de saxis ꝑꝑ
parare. / pma enī sūt erudimeta fidei credere
deuꝫ posse quicquid voluit. ex lapidibꝰ aut̄ ho
mines generari sile est. qꝫ ex sarra ꝑcessit ysaac
Vñ et dixit ppha. Attēdite ad petra de qua
excisi estis. vel sic / p lapides gentiles intelli
gere / qui lapides adorabant. ps. Sites illis fiat
cῑ / qui quasi ad fidem. facti sūt filii abrahe.
qui est pr̄ oīm credēciuꝫ. Ro. 4. Jam enī sec.
ad. ra. ar. po. est. / quidam exponunt de toto ge
nere humano. dicētes radice adam. alii restri
gunt ad ppl̄m iudeoꝝ. dicētes radicē abraham
ista cōe est. Gre. / 2a. Orige. similr̄. quo aut̄ cō
uenitur ad illud. qꝫ sequitur. ois arbor et ꝛc̄. non
intelligo. cū distributio sig̃ ois non possit
conuenire vni soli. ponitur aut̄ una tm̄ ex ar
bor. s. illas expoīcoes. ꝑꝑ ea / dicit qꝫ quilꝫ homo
hec arbor dr̄ / radix uita nel huīduꝫ radica
le securibꝰ mortꝰ. Vult ergo induce vnūqꝫqꝫ ad
faciēdū fructuꝫ dignū penitencie ex mortis
irreuocabili et dira sniā. est enī lata sine re
uocatiōe. iam seuera. sine mitigatiōe. Securis
15. irremediabilis est ictꝰ securis securis a
cepta. Judit. 9. Pcidit arboris accelerata
sine retardatiōe ad radicē. i. humiduꝫ radi
cale. eꝰ consūpcio. est ꝯtinua. sine hō dormiat
sine uigilet / et illa consūpcio sūi agit. 10
vita nr̄a. cōpatur nebule ꝛ fumo umbre et
vento. que statim ut apparent / dispent / statim ut
sūt deffice incipiūt. certa sine dubitatiōe
posita est non ibrata. non conata. ſꝫ iam
incoata. forte pla quia mediata. ꝛ tunc bn̄
sequitur qꝫ ꝯclusio ex p̄missis. Omnis ergo ar

bor que non facit fructū bonū exci. Arbor iriga
tur in fusiōe gre secūdū dictis intia. leuit. 26. Si
in ꝑcep. meis ambu. dabo enī pluuias tpibꝰ su
is. ꝛ terra gignet germe. s. et pomis arbor. reple.
putatur assūpcoe piue. resecatis superflua. Judic
9. Ramos de arboribꝰ pcidetis se. q̄. dn̄. Ciuitatē
amissiōe mīe multiplicatis merita. aug. 22. Ma
ne aut̄ reuites in ciuitate esuriꝰ et uidit fici
arbores et nichil inuenit in ea nisi folia / cui ma
ledixit et arefacta est ꝯtinuo. secatur p mul
gatoe sine indicatis illicita. Daniel. 4. Ecce vi
gil. et sanctꝰ de ce. cla. succidite arbore et pcidite
ramos eius. ꝛ hr̄. Rabanꝰ. / quidam sūt aridi
vt pagani / quidē uirides et sine fructu ut ypocri
te. quidam fructū ſꝫ amarū faciūt ut heretici / et
ī igne mittent. ysa. ultio. Ignis eoꝝ non extīgue
tur. sapie. 17. Ignis nulla uis potat illis lumen
ꝑbē. Ita subitaneos ignis. tore plenꝰ. / eusebiꝰ ꝯ.
pma ad monacos. indecto. / Quid erit cū pegna
aīa. solo comitate maloꝝ suoꝝ. sti agmine / uide
bit se in chaos inferni intrare / cū rebꝰ huanis
vale vltimū d. morte an se. et intaꝫ ꝑꝫ / diuisis ca
thenata criminibꝰ. quantū pdidit p minꝫ tm̄ excep
tatur suppliciū. transsituris. prada ignea mo
ra erit suppliciū magtudo pcti. estas ardoribꝰ
crīma instrabunt manebit in hoc ꝑceptū aucto
ris et iudicis ut ulscera doloribꝰ ꝯsecrata ~
Ignis non deuoret. ſꝫ ad hoc pcat ut semp in
timat. Illa enī non talis ſꝫ ronalis fera exustio
quia culpa iubetur in quire. sbaꝫ nesciat assume.
Flāma enī illa. non tam reū ꝑsequitur / qꝫ reatū
et si modꝰ fuit delictoꝝ. erit et mesura crucia
tuū. si nō totū occupauit excessꝰ. capitalium miroꝝ
carebit sine suppliciū occidere. itaqꝫ culpa et
viui ficate snīa. dum nullaꝫ spem sibi pmitte
potit. vel pa rincesa tpa. Jam enī in pnti secula
et tormenta. quemecū seculoꝝ. 9a pars de ꝑdica
tōe ad turbaes.

ET interrogabat eū
turbe. Quid faciemus. Et rn̄dit qui
het duas tunicas det non hn̄ti
et qui hꝫ similr̄ faciat. Gre. s. h. ꝑ. m.
qui tranquillitatis tpe non dat p deo tu
nica sua. quō in psecuciōe datura est aiaꝫ suaꝫ
virtꝰ ergo caritatis ut in uicta sit in ꝑturbaciōe
nutriatur p mīaꝫ in tranquillitate. quia omnipoten
deo. p. distat sua / post modū nō se impēdere.
Basiliꝰ hic docemur. quia ex oīm eo qꝫ affluit su
pra ꝑꝑii uictꝰ necitateꝫ / tenemur erogare illi q
non hꝫ ꝑꝑ deuꝫ. qui quicqꝫ possidemꝰ largita est.
Orige. profūdiore aut̄ loca iste recipit intellec
tuꝫ. quo enī non debemꝰ duabꝰ dn̄is seruire. sic
neqꝫ duas tunicas hre / ne sit vnū indumētū ue
teris hoīs / et alteꝝ noui. ſꝫ debemꝰ nos exue. ve
hoīeꝫ / et dare ei qui nudꝰ est / et iace sup eum
qui coꝝ nobis eā extitat. elemosina ut pꝫ ex dic
tis / non cadit sub ꝑcepto / nisi in casu necitatis
et de eo qꝫ non est necin. tm̄ salubre consiliū e
thobie 4. noli auertere faciem ab ullo paupe
ita enī fiet ut a te nō auertatur facies dn̄i. Seqꝫ
elemosina ab oīm pcto et morte liberat et nō
patietur aiaꝫ ire in tenebras. 10a pars de ꝑdicatōe
publicanoꝝ et officialium.

Uenerunt
aut̄ publi. ut bapti. Et dixerunt ei
Magister qꝫ fac. at ille ait. nichil amplius
qꝫ qꝫ ꝯstitutū est vobis faciatis. / beda.

Arbor homo

Cōfessio

publi. dicuntur. qui vel peccatorum sceleribus fedatur vel publicis implicatur negociis. que sine peccato vix aut nullatenus possunt administrari. Precepit itaque eis qui vectigalia publica exigunt, vel conductores sunt vectigalium fischi, seu rerum publicarum, vel qui seculi huius lucrum per negocia sectantur, ne ultra prescriptum eis quicquam exigant. Et nota quod secundum dispositionem audiencium effundebat sermone. Unde crisostomus. Volebat autem Jo. qui primum mulieribus loquebatur. ad alia eos traducere perfectiora. sed quoniam nondum erant ad illam ydonei. hanc minora revelat. sed si potiora preferret nequaquam illis intenderet, et hiis privarentur etc. .11a. pars de precatione militum.

Et interrogabant milites quid faciemus et nos. Respondit, neminem concutiatis sub pretextu officii vestri, corporaliter affligendo et spoliando pauperes. neque calumpniam faciatis aliquam, ad iudicium trahendo. causa vindicte vel odii, quia potentes sunt in curiis ad huiusmodi facienda. et contenti estote stipendiis vestris. non exigendo aliorum munera vel contra iusticiam. Augustinus ad bonifacium. Noli existimare neminem deo placere posse. qui in armis bellicis militat. In hiis erat sanctus David. in hiis plurimi illius temporis iusti. In hiis etiam illi qui querentibus quid facerent respondit Johannes. neminem concussitis etc. non utique eos sub armis militare prohibuit. quibus suum stipendium sufficere debere precepit. Augustinus de verbis domini. militare non est delictum. nisi cum propter predam militat. Petrus blesensis. Hoc militaris disciplina. quam vegetius. plurimique alii docuerunt. prorsus evanuit. olim se milites iuramenti vinculo obligabant quod starent pro rei publice statu quod acie non fugerent. et quod communi utilitate rem suam preferrent. sed hos et enses suos recipiunt de altari ut profiteantur se filios ecclesie atque ad honorem sacerdotii. ad tuitionem pauperum ad vindictam malefactorum et ad patrie liberationem se gladium accepisse. Porro in contrarium res versa est. nam ex quo hodie militari cingulo decorantur. statim insurgunt in christos domini. deseviunt in patrimonio crucifixi spoliant et predantur subiectos sibi pauperes et miserabiles atque immisericorditer affligunt miseros, ut in doloribus alienis. illicitos appetitus et extraordinarias impleant voluptates. .12a. pars de testimonio Jo. de se quod ipse non sit christus sed precursor eius.

Existimante autem populo de iohanne, ne forte ipse esset christus. miserunt iudei. Jo. primo. ab ierosolimis sacerdotes et levitas ad eum ut interrogarent eum. tu quis es. Augustinus non autem mitterent nisi moverentur excellencia auctoritatis eius. qua ausus est baptizare, magnitudo reverencie. Jo. exhibite. ex. iii. colligitur. primo ex mittencium nobilitate. non enim galilei miserunt sed qui de tribu iuda apud quos fuerant iura regni. 2o ex loci dignitate. Crisostomus. Non quoslibet mittunt qui erant ex ierosolimis. hoc est honorabiliores. 3o ex nunciorum auctoritate. Crisostomus. non ergo contemptibiles. sicut ad christum ministros et herodianos. sed sacerdotes et levitas. 4o ex eo quod suo testimonio contentatur. Crisostomus. sic fide dignus extabat. Jo. ut ei de seipso dicenti crederent. Notandum quia sciebant in lege predictum. adesse tempus messie promissi. Et videbant duo in iohanne que maxime competebat salvatori humani generis. primum est sanctitas vite in se. 2m est sanctificatio populi quod exhibere credebant in baptismo quod operabatur

eum esse christum, et confessus est et non negavit. et confessus est quia non sum ego christus. Glossa. et non negavit se esse precursorem. Beda. mira cecitas iudeorum. qui cum crederent iohannem esse christum testificanti de christo. signis et virtutibus comprobato credere noluerunt. Et nota quod iohannes magis respondet intencioni quam locucioni eorum. Quesierunt enim tantum. tu quis es. Intencio autem querencium fuit recta. Sed Origenes. propter tempus enim putabant christum advenisse et certificari cupiebant. si iohannes esset christus. sed autem crisostomum iniqua. Unde ait, Iudei indignum extabat Johannem subici christo. propter multa que iohannis claritatem demonstrabant. quorum primum erat genus illustre. principis enim filius erat, deinde diuina educacio. humanorum despectio. In christo autem contrarium videbatur, genus vile quod ei exprobant. dicentes nonne. hic fabri filius dicta communis et vestitura mediocris. propter quod igitur Johannem continue ad christum mittebant. volentes magis iohannem habere magistrum. mittunt ad eum optimates eum primo blandiciis alliciendo ad confitendum se esse christum. Deinde 2o. et interrogant eum. Quid ergo. elias es tu. a paradiso reversus. propter. desertum. propter cibum propter vestitum propter persequucionem regum. Elias persecuciones substinuit. ab achab. et Jezabele. 3. regum Johannes ab herode et herodiade. Et dixit non sum. propheta es tu. a mortuus suscitatus. Et respondit non. Ubi sciendum quod secundum origenem. Iudei tres personas eximias expectabant. scilicet christum. et eliam, teste. Malachie. 4. Ecce ego mitto vobis eliam. antequam veniet dies domini. magna. et convertet cor patrum ad filios. et cor filiorum ad patres eorum, Et quendam eximium de quo deuteronomii. 18. prophetam suscitabit vobis deus de fratribus vestris. ipsum audietis sicut et me. Convenienter igitur postquam quesierunt a iohanne si esset christus. querunt si ipse est elias. deinde si ipse est propheta. de quo scilicet loquutus est moyses. Unde in greco ponitur hic articulus. quasi antonomatice dictum sit. sicut et cum dicitur In principio erat verbum. quidam exponunt de eliseo. ut inde patet. quia enim multa miracula fecit. dictus est singulariter propheta. 4. Regum. iii. ut autem sciatis prophetam esse in israel. Et nota quod plena oracione negat se esse christum. non sum ego christus. Eliam autem aut prophetam se esse semiplena oracione negavit. quia erat elias. spiritu sed si non persona. Et erat plus quam propheta. non propheta tamen. quia secundum augustinum presenciam demonstrabat. quod prophete a longe denunciaverunt. Christus autem nullo modo voluit reputari. nec alii. Jo. tamen acquisivit meritum. secundum augustinum in omelia. Postremo querunt generaliter. dixerunt ergo ei. Quis es ut responsum demus hiis qui miserunt nos. quid dicis de teipso. Ait ego vox etc. secundum primo e. Et qui missi fuerant erant ex phariseis qui profundius indagare noverant etc. .13a. pars de disputatione inter satanas et baptismus christi et Johannis.

Et interrogaverunt eum, quid ergo baptizas si tu non es christus, neque elias neque propheta. Invenieba[n]t enim. quod temporibus christi veniebat baptismus ut eis videbatur. christo. ezechielis. 36. Effundam super vos aquam mundam etc. Elie qui siccis pedibus transivit iordanem. Et elizeo. qui naaman sirum fecit lavari septies in iordane. Ibidem. 5. Origenes putat hos fuisse, novos ministros. alios a sacerdotibus et levitis. Unde dicit, vide quomodo mixtum. sacerdotalem et leviticam fastus est, cum mansuetudine perlatum tu quis es. sed pharisei nec sunt nondum dimissi et

De militibus moderni temporis

in portu . ex discordia contumeliosas voces p
tendunt . bapte . Vel . s. criso(stomu)m Ipi ... hude sa
cerdotes et leuite erat ex phariseis . z quia
blanditijs non poterat eu(m) supplantare . accu
satores in eu(m) mitte(re) intemptat . quid ergo bapti
zas . zc Non potant substine(re) nouu(m) ritu(m) / ex
nec assuetudi(n)e phiseor(um) et legis . Ideo excoo
gitauerut . huc modu(m) impediendi . baptismu(m)
Ideo aut ad dicta phariseor(um) . Iohes su(m)ma bre
uitate . soluit pnotiua / p que aliqui opinabat(ur)
eu(m) ee xpm . p(ri)mo quide ondit se non sufficie(n)
te(m) ... xpm . baptizando . d . / Ego uos baptizo
i aqua in penitentia . s. p. z . Vtilis aut erat
baptismus iohis . pp assuefacioez ad baptismu(m) x(pi)
et pp uite emendatoez . quia baptizabatur co(n)
fitentes peta sua . s. p. e . et pp x(pi) manifestacoez
Io . p(rim)o ut manifestaretur in isrl' . ppea veni
in aqua baptizans . 2o ondit xpm ee emi
nencioris statis . se. d . medius vem stetit q
uos nescitis / et m scire debuistis . quia qui in
meo stat maxie cognoscibilis est . stetit aut
medius xe vel 2m coez conuersacoez . s. g. esom z
aug(ustinu)m Ideo cum nescitis 2m n(atur)az diuinam
Et pp ea dicit aug(ustinu)s . Accensa est lucerna . i . Io.
vt m uemiatur . vel 2m q inplet omia p diui
tate . Jer . iz . Celu(m) et t(er)ra ego impleo et huc
nescitis . / quia ibide . lux iure lu . et te . eu(m) n
gphe . vel in meo vem . i . sephura(m) uera(m) q(uas)
sp reuolutis . et uos nescitis huc quia futuru(m)
expectatis / quem p(rese)ntes tenetis . Ipe est qui post
me uenturus est / ad p(re)dicandu(m) et baptizandu(m)
qui an me factus est . i . michi plato et dignitate
p(re)positus . s. gg . precessit quidam . Jo . xpm tpe . sic
in pfectu(m) p(re)cedit pfectum / xpus aut aut p(re)ces
sit iohez . et omes creatura . sicut pfectu(m) p(re)cedit
inpfectu(m) dignitate . Veniet fortior me post me .
Leo pp in s(er)moe / q(uo)d dicebat Johi . dicentes . Tu p
gabrielez annunciatus . tu mag(ist)ri sacerdotis zacha
rie filius . tu in templo agitus . tu in recenso apu
sti . tu lingua genitoris soluisti a gabriele li
gatam . tu hoibus desiderabilis . et bestijs t(er)ribilis
et hes fortiorez te . Veniet inquit Jo . for . me
ego pp illu(m) non ille pp me . ego ex sterili ille
ex uirgie . ego p(ri)me peccatoz . Ille adoptois da
toz . ego baptizo uos aqua . in p(e)n(itenti)a purgas
uos . sicut uasa scalida petis . Ille baptizabit
uos spu sancto . Ego lucerna expte . Ille sol i(ustitie)
q(uia) . ego moneo linguam . Ille uentilabru(m) . cu(ius)
non sum dignus ut sol . cuius cor . calcia . q(uas)i dicat
non credatis p(ri)mu(m) ee excessum dignitatis xpi
ad me / cu(ius) non sum dignus sol . zc Ex quo pos
sumus elice(re) / q multu(m) in dei cognitoe pfecerat
cu(ius) magitudine se nil reputabat qui tn ma
ior erat int(er) natos mulier(um) . Vel sic . s. Jo . No
sum dignus solue(re) . i . apire cor . calcia . i . uinoez
humanitatis . que notatur in calciato et diuinita
tis que non impedit . Vel sic . s. gg . si quis ca
que sibi gpetet accipe(re) uxore nolet . Ille eius
calciata(m) soluebat / qui ad hac sponsu(m) iure p(ro)pinq
tatis veniebat . deut . 2q . Johes igi(tur) se calcia
mentu(m) solue(re) indignu(m) dicebat / quia sponsi
ec(clesi)e nome sibi non usurpabat . Hec aute
in bethania facta sunt transiordanez . glo(sa)
Distingunt duplice bethania . alia est iux(ta) ie
rusalem . Criso(stomus) aut dicit . q(uod) pluqz c(orr)ectior ex(emplaria)

cia hnt . dicunt beth abora . et orige scedu(m) corri
dat . Vbi erat iohes baptizans . in confinio gen
tiu(m) et iudeor(um) . Vn(de) est transiordanez baptizat q(uod)
gentes queciuq(ue) qua iudei recepit . baptism(us)
3o ondit ec(clesi)e sacifica(ci)oez . Ipe uos baptizabit
in spu sancto . non in aqua solu(m) que tm corp(or)a
lauat . s(ed) in spu sancto . quia in suo baptismo
mittet gra(tia)z spus sancti . g(rati)az lauatez a sorde peti
et ig(ne) tribulacoit . etia in p(rese)nti quia tribulacio pec
cata purgat . / hec s. esom vel s. ill'. sup . math
in futuro . vn(de) dicit baptizans spu sancto . Re
liquu(m) est gsu(m) . igne iudicij . vel in . quia in p(ri)mi
tiua ec(clesi)a sup baptizatos de nouo in igne appa
bat spus sanctus . 4o ondit xpm sollicitum culto
rez aree sue cuius uentilabru(m) in manu sua / vlarius
ventilabrij opus est ab infructuosis fructuosa di
scer(ne)re / quod in manu sit indicat arbitriu(m) potesta
tis . et p(er)mundabit area(m) sua(m) . Criso(stomus) . Area est
ec(clesi)a . orcu(m) regnu(m) celeste . agr(icol)a u(er)o hic mundus
misit dos aplos / velut messores et pcadit omis
gentes de mundo et in area ec(clesi)e . ggaruit . hic
g(ra)o triturandi sunt . s(ed) uentilandi omis eni hoies in
carnalibus delectantur / . sic grana in palea . s(ed)
qui fidelis et boni cordis ht medullam / mox ut
leuiter tribulatus fuit negliges carnalia curreret
ad deu(m) . si aut modice fuit fidei . vix cu(m) gra
di tribulatoe . qui aut oio infidelis est et uanus
us . q(uan)tiscu(m)q(ue) gstus fuit non transit ad deu(m) . Si
eu(m) eius etia p(ri)mu(m) . t(ri)turati fuit iacet cu(m) paleis
in uno loco confuso . p(ost)ea aut uentilatur ut
se ... parentur . sic et in ec(clesi)a fideles cu(m) infide
libus sunt commixti . io mouetur psecucio q(uas)i
ventus ut uentilabro xpi iactati qui iam distincti
fuerant actibus separentur et locis . Et inde quia
non dicit mundabit s(ed) p(er)mundabit . Et p(ri)mu(m) q(uan)
do ventilauerit eu(m) iudei . dein gentiles . no
uissime . p(ost)ea ventilabit aream . sicut eni qui mo
dica est aura . no p(er)mundatur tota tritici massa
s(ed) leuiores palee iactantur . grauiores remanent
sic et modo modico flatu temptatois subflan
te pessimi hoies ... recedunt . si aut surrexit
maior tempestas . etia qui uidetur ee stabiles
sunt exituri . Ideo necia est temptatio maior . vt
p(er)mundetur ec(clesi)a et ggregabit tritici sui . in orez
iuz diue protectois . vbi non erit amplius neq(ue) luc
tus neq(ue) clamor zc . palcas aut gburet igne
in extinguibili . Beda inter paleas et zizania distat
quia palee asemine pris tritici procedit . zizania
adiuersa origie procreatur . g(ra)o palee signit illos
qui fidei misterijs . imbuuntur s(ed) leuitate pfidie
ab electis dissentiunt . zizania illos qui ope et
~~pfessioe~~ pfessioe ab electis secernuntur . hij ve
tilabro hoc no remouentur quia iam iudicati
sunt . s(ed) palee . ventilatur . igr omnipotentis iustitia
futuror(um) p(re)scia . ab ipa mundi origie . creauit ig
nez gehenne qui in pena reprobor(um) semel cep(i)t in
cipere . s(ed) ardore suu etia . sine lignis nunq(uam) fini
ret . Vn(de) ergo de ipso dr . deuorat eu(m) ignis qui
no ... succendit(ur) . Joh . xx . multa quidā et a(li)a
exortans . euangelizabat p(o)p(u)lo . Sg(ndu)m c(apitulu)m de uia x ad
t(em)p(u)s ipe . bap(tis)m(us) ei(us) p(ost) p(ro)ps de eius tpe xxx

Et ihs erat incipiens q(uas)i anor(um) . xxx . ut
q(uo)s / quidā dicunt q xiii . hebat recti
an(no)s . quo die adoratus est a magis et
eode die reuolutis anis aqua (con)u(er)tit

Area Ecclesia

Ab origine mundi ... ignis infernus

i vinu / in septi pasca. Ideo in carcerata est. In 2o
septi mortuus. In 3o no septi xps crucifixus est. Cri
sos. aut dicit illuz tricesimum anni cōplesse. Et
beda. sic dicit quia ihs ondit hoc legitimum temporis
etatis esse ad sacerdotium uel ad docendum nisi
de priuilegio alr ordinetur ut de Iere. et dan. Se
tricenalis etas quernes fuit pro misterium trinita
tis et operacōez de calogi. Sz s. hac oppinioez non
possumus assignare petro. xiiii. annos an quam iret ro
maz z xxv. pius de quibus ca. iez. p. q. 2a pars de

Tunc uenit ihs suscepcōe baptissimi.
a galilea in iordane. Mt. 3. ad Johez
vt bapti. ab eo. Beda uenit dns bap
tizari a suo cum nulla in eo esset cul
pa. vt nobis insinuaret misteri
uz baptismi et sanctificaret aquas. Jo. ut in laua
cro credencium aduentum spus sancti monstraret vt
iusticiam et legis humilitatez impleret. vt Jo. baptista
cōprobaret / ut tu non dedignieris suscipere baptism.
xpi. cum ipse suscepit baptismum tuum. Ambrosius no
vt mundaretur. sz ut mundaret aquas / ut abluta
carne xpi. que peccatum non nouerat baptismatis
ius haberet. Crisos ut sanctificatas aquas relinq
ret baptizandis. G. nam ut totum veteranum ada
in mergat aq. Venit enim xps in similitudinem carnis pec
cati. Jo. aut prohibebat eum dicens. Ego a te debeo
baptizari et tu venis ad me. Beda. Timuit expauit il
lum ad se uenisse ut baptizaretur. Vnde intelligi
quod hoc dicit iohes. Ego a te debeo baptizari. Illud
esse quod alibi dicit. Ecce agnus dei. zc. Crisos. ut
tu me baptises. est ydonea racio / vt iustus efficiar
et dignus celo. ut aut ego te baptizem que est racio
omne bonum descendit de celo in terram. non de terra
ascendit in celum. Leo papa in sermoe. Quid facis de
Ecce qui mediante me lapidabunt / Ego magna de
te predicaui / et tu tam simplex et velut hospes
ad uenisti. tu sursum filius regis et deorsum filius
regis et nusquam ceptrum regale ondis / vbi dignitatem
tuam. Cur solus tam humilis ad uenisti. ubi angelorum
agmina. ubi ad ministracio cherubin sex alarum ubi
ventilabrum. tu moysen glorificasti in nube luci
da et columpna ignis et tu nunc caput inclinas.
Remue dne / caput es omnium / onde isti humilia / onde sub
limia. baptiza omnes parentes / et me an omnes. Quid
baptizari vis. sordes non habes et si baptizare
voluero. Jordanis non suscipit. cognouit te facto
rem suum / conuertit fluenta retrorsum. Respondens aut
ihs dix. Sine modo. Beda. me a te baptizari in aqua
vt a me postea baptizeris in spu. Vel s. eo dominum baptismum
xpi. Vel s. martirii. baptizeris in sanguine tuo. Sic enim
decet nos implere omnem iusticiam. glo. i. perfectam hu
militate. Ambrosius. hec est iusticia ut quod alterum facere
velis. prior ipse incipias. et tuo alios horteris exemplo. Vnde
claudianus. cōponitur orbis regis. ad exemplum nec sic inflec
tere sensus humanos edicta ualent quam uita regentis. Vel s.
leone. ii sup. non sic. ait. Sine. sz addidit modo. no
enim erunt ista continua / eo quod me in hiis quam cōcupiscis in
debis. Sine modo. vt sicut cōuersus. sum ut legem ad im
plendam / ita baptizabor ut confirmem gram. vt postea sc
bat paulus. plenitudo legis xpi ad iusticiam omni cre
denti. Sine modo / nisi enim a te baptizatus fuero non
acquiescet rex baptizari ab inope sacerdote / Sine
modo. omnia bona in tempore suo non accipiunt cōfessionem
tum. audiat testimonium patris. sicut scriptum est vox
dni sup aquas deus maiestatis intonuit sup aquas

multas. Vel s. G. antiochenum. Sine mo. mi
nodum meam predicez dignitatez non meum regnum nec
saces. tyrannus fugiat qui meum capit cōmit
te bellum. dimitte ad me venire ut plena plaga
accipiat. Sine mo. secretum meum michi. qui aut
me uideris. lepram mundare. demones fugare
miraculis constare. tunc omnes cum pagina. sic aut
tore nec cognouiā. Vel sic. Sine mo. collapsus in
adam dare remedium baptismi sacramentum relap
sum postea baptismum. omne de penitencie annodum in
deserto postea ea onde meam potenciam et dignitatis glam.
Tunc dimisit eum a se baptizari. Ihs baptizatus est o
ras. ul. in cōfessione a se. de aqua. Mt. 3. Beda. orauit
xps non pro se. sz ut nos informaret ad orandum
post baptismum indigentes. Nam qui transito mari
rubro. necatis gratulamur egipciis. sz in deserto
hostibus. Alii hostes occurrunt qui sunt vincendi do
nec ad patriam ueniamus eternam. Vnde post collatam sa
spus gram in baptismo regeneracionis. amplior
eiusdem spus gra per imposicionem manus epi datur et
esse apti sunt ei celi. h. baptismi effectus. Beda.
hiis verbis virtus baptismi ondit quia baptizatis ce
lestis ianua panditur. In signum enim aperti sunt ce
li. quod baptizatis celestis locus debetur. Vel sic s. criso
stomum quod celi aperiuntur credentibus est ex uirtute
oracionis xpi. Ideo signanter dicit ei. ut intelligatur
aperti sua oracione eciam nobis. Jo. aperiuntur aut ce
li. non reseracione elementorum. sz spiritualibus oculis. Vel potest
referri ad corporalem uisionem. tunc enim ineffabilis sple
ndor factus est circa eum ac si celo aereo et sidereo
reseratis. splendor empirei etheris infunderetur.
Alii dicunt ymaginariam fuisse uisionem diuina uirtu
te in ymaginacione xpi formata. Vel eciam potuit
esse uisio spualis ut intellectualis xps uiderit
sua oracione celos apertos baptizandis. 3a pars de

Et descendit testimonium spus sancti de xo in specie columbe
dit spus sanctus corporali specie. sicut co
lumba in ipsum. In corporali specie se
demonstrauit / qui in propria natura uideri
non poterat. ex. xxxi. non uidebit
me homo et uiuet. Congrue aut apparuit in columba
que racione sue celeritatis in uolatu donum spus
sancti in gracie repntat / est donum spus sancti quedam
spiritualis disposicio anime / que redditur bn et prom
pte mobilis a spu sancto. sicut uirtute mora
li / uis appetitiua redditur bn mobilis a racione. racione
aut suarum sex proprietatum. spem repntat. vii. do
na spus sancti. Prima enim proprietas que est pro
cantu gemitum dare. notat spm timoris. ca. 16. p. q.
Primo enim spus sanctus metuere facit animam creato
ris offensam. et crescit iste timor crescente ca
ritate / que foras mittit timorem pene. sicut in
filio 1a pars. quantum est plus de amore. tantum est
plus de timore. ne ipsum offendat / de primitate ho
dom. Ber. sup cant. s. 23. Vnde inicium sapie
ntie timor dni. quia tunc primo deus anime sap. cum ea
afficit ad timendum. timens enim dei sapiam dei in
sticiam et tunc sap. tibi iustus et omnipotens sic
amore pietatis ad saporem. i. ad sapiam. Inicium
sapientie timor dni. In ps. et eccia. 24. timor dni
inicium dilectionis eius. 2a proprietas est. quia alie
nos pullos pascit / quod notat donum pietatis. spus
enim sanctus postquam afficit animam ad timendum
infundit donum pietatis ad filiale dni creatori
Differt aut hec pietas a pietate que est uirtus.

Don noiss

2a
dm pyet

qua p illa h[om]o inclinatur ad colendum patrem carna/
lem. et p hoc cetos carne cunctos. p hac autem colitur
creator xps redemptor. et p omnes sancti spiritus
Math. 2º. leges adhuc optime custodiebantur propter
omne pontificis pietatem. p hoc donum etiam sub
venitur miseris in quantum pertinet ad deum. sic pie/
tas facit pascere pullos alienos. p hoc etiam do/
num acquiescat scripture divine. sive intellecte
sive non intellecte. pª. ti. pº. amplectentem
eum qui secundum pietatem est fidelis sermo. licet enim fide/
lis sermo. confirmetur septibus signis. mira
culis tamen ei non acquiescunt. cum facta sint
miracula ab infidelibus. et facienda sint tempore
antixpi. 3ª proprietas est. qua meliora grana.
eligit quod notatur donum scientie. volenti enim p pietatem
colere deum. et inquirenti modum infudit 3º. spiritus
sanctus donum scientie. quo discernimus. que et qua
liter operari debemus. tam in observatione mandatorum
quam consiliorum. de hac scientia verum est quod dicitur prov. 19.
ubi non est scientia anime. ibi non est bonum. 4ª. proprie/
tas est qua nidificat in cavernis petre quod significat
fortitudinem. quia enim scienti viam domini necesse est ob
sistere errores varios et temptationes validas. quia
arta est via. que ducit ad vitam. spiritus sanctus infu/
dit donum fortitudinis. tam ad inchoandum. quam pro se
quendum et superandum. quelibet obviantia. quam perseveran
dum usque ad finem. differt autem hec for
titudo. a fortitudine que est virtus. quia illa per
ficit animum. ad sustinendum quelibet pericula. sed non
ad evadendum. sic ad aggrediendum quelibet ar
dua. sed non ad perficiendum. hec autem movet modo
supernali dando quandam fiduciam. ut perveniat
ad finem cuiuslibet operis inchoati. evadendo quelibet pe
ricula. p consecutionem sui ad ultimum finem. Ber. sup
cant. sermo. 66. exponens illud. columba mea in
foraminibus petre. foramina petre. sunt xpi vulne
ra. stat martir tripudians. toto licet lacero cor
pore. et rimante latera ferro. non modo fortiter
sed etiam alacriter. sacrum e carne sua. circumspi
cit ebullire cruorem. ubi tunc anima martiris. nempe in
tuto. nempe in petra. nempe in visceribus
xpi vulneribus. nimirum patentibus ad introitum.
Si enim in visceribus esset scrutante eam ferro. profec
to sentiret dolorem non ferret succumberet et ne
garet. quid autem mirum. que in petra habitat. si
in modum petre duruerit. sed nec hoc mirum
si exul a corpore dolores non sentiat corporis. ne
que enim hoc facit stupor. sed amor. summittitur
enim dolor non amittitur. nec deest dolor sed
contempnitur ex petra. ergo martirii fortitudo. ps.
zacharie. 3. de celo fortitudo est. 5ª proprietas
est qua residet circa fluenta carissima. ubi cum
voluntatem respicit accipitrem. quod notatur donum
consilii. fortiter enim ambulanti in via domini mul
ta occurrunt ambigua. ne igitur in eis contingat er
rare infundit spiritus sanctus donum consilii.
sed illud ysa. 50. dominus aperuit michi aurem. ego
autem non contradico. retrorsum non abii. et sicut p
donum fortitudinis liberamur ab incursu et de
monio mediano. ita p donum consilii a negotio
perambulante in tenebris. p hoc donum fit etiam
discretio spirituum. et probantur spiritus si ex deo sint
ad quod non sufficit consilium humane inquisitio
nis. 6ª proprietas est que visum recuperat quod pu
to donum intellectus. secernit enim p donum consi/

lii sine profunda cogitatione. infudit spiritus sanctus donum
intellectus. i. quasi interius legere p profundam cogitationem
videmus enim latere foras spirituales. sub ambitalibus
figurata sub enigmatibus. sigta sub vocabulis nunc
sufficit ad omnia illa penetranda. potissime que
in scriptura sancta sunt contenta. naturale lumen intel/
lectus. et ideo homo indiget hoc supernali luminari
adiutorio ad quedam occulta transire possit. p[ri]n
cipaliter ad ea que sunt fidei. et spiritualiter ad intuendum
quo ea sua que naturaliter cognoscuntur veritati fidei
non contradicunt. et quia hec cognitio ordinatur ad o
pus. fides enim p dilectionem operatur. gal. 5. ideo
in ps. intellectus bonus dicitur omnibus facientibus eum
non autem solum cognoscentibus. 7ª proprietas est simp/
plicitas que notat donum sapientie. que subtili conside/
ratione. superaddit saporem. quo illud quod intelligit
sapidum facit atque dulcissimum et sic ac solo recti
tudinis amore prosequendum. ca. 14. p. 17. vel sic ad
sapientem pertinet iudicare p causam altissimam quod iudi
cium perficitur homini p donum sapientie. s. 1º. pª. cor. 2º.
spiritualis iudicat omnia et a nemine iudicatur
quia sicut ibi dicitur spiritus alia scrutatur etiam profun
da dei. Iudicium autem rectitudinem quam importat
sapientia. de rebus divinis. possumus habere dupliciter. vel ex
ratione inquisita. sicut cum quis didicit scientiam mora
lem. iudicat recte de castitate. etiam si non sit castus
et hoc modo iudicare de divinis pertinet ad sapientiam
que est donum spiritus sancti. ubi dion. 2º. de divinis
nominibus. dicit quod iotheus perfectus est in divinis. non
solum. d. sed etiam patiens divina. hec autem passio. sive
connaturalitas ad res divinas fit p caritatem que unit nos
deo. pª. cor. 6. qui adheret deo unus spiritus est cum eo
et sua unctio docet de omnibus. ultimo attendendum. quod
cum filio non conveniat deo. quod illa fuit vera columba
de novo formata. et sicut ait glo. ita de ea sen
tiunt sicut de ceteris figuris in quibus deus apparuit
que expleto officio resolute sunt in precedentem materiam. hoc
autem attendendum. quod preter naturam humanam. nulla alia
creatura fuit deo personaliter unita. 3ª pars de testimonio patris in voce. zª

ET vox de celo facta est. tu es filius meus dilectus. unitus et
naturalis. hebr. pº. cui enim aliquando angelorum di
xit. filius meus es tu ego hodie genui te. In
te complacui michi. beda. i. in te pla
citum meum constitui. hoc est p te gerere quod michi pla
cet. posset autem aliquis dubitare. cum pater sit in persona
in trinitate prima quare non inducitur cum spiritu sancto
ad testificandum. dicit quod si ordo indicatur posterius
est in recto. quia nescio [illegible] commutetur. quia
nisi p̄us descendisset spiritus sanctus in columba super eum
tunc fuisset dubium. super quem testimonium patris latum fuisset si
tamen an super Iohannem. Congrue autem pater se in voce de
claravit. quia patris proprie est dicere verbum. quod non melius
quam voce significari potest. ipse in xpi baptismo. fiet in
vocatio trinitatis. sicut in xpi baptismo. persona
filii apparuit in carne patris in voce spiritus sancti in
specie columbe. 4ª pars de testimonio Johannis. zª

ET testimonium perhibuit Io. di. quia vidi
spiritum descendentem quasi columba de celo et
mansit super illum et ego nesciebam eum
ca. 88. p. 2. vel sic s. augustinus. nesciebam eum
retinentem. sibi auctoritatem baptizandi. et
nulli servo commitatem. unum dictum ab apostolis. gloria
mea ministerium meum. et euvangelium meum. quamvis
autem a domino donatum. baptismum autem meum. neo cor

dom̄ sāc
4ª dom̄ fortit̄
7ª dom̄ ꝯsilii
6 dom̄ intellect9
dom̄ sapie

dixit / quia in predictis aliquis alio melius operatur
Alius autem alio magis unus ne baptizatus dici non
potest. sed qui misit me baptizare. ille michi dixit
super quem videris spiritum descendentem et manentem. hic
est / qui baptizat in spiritu sancto. et ego vidi et
testimonium perhibui / quia hic est filius dei. cristi
ce iohes baptizans aqua / et predicans baptismum
penitencie. primos sacerdotes designat ecclesie qui predi
cantes literam euangelii. saltem agramoribus culpis
coherceat ipsum imponentes penitencias salutares.
xpus autem baptizans in spiritu sancto. alios unus qui
misticis intellectibus. qui divisis igneis linguis. se
creta consciencie purgat. omnis vallis implebitur. quo
ad gentiles. mons et col. humiliabitur. quo ad iudeos
gem. inp. in spiritu. geti. dicitur unde sequitur. Iam enim
ad ra. ar. etc. est d. cum apostolo. ro. xi. / si radix sanc
ta et massa. et si aliqui ex ramis fracti sunt / tu
cum oleaster omnis insertus es in bona oliua. et so
cius radicis et pinguedinis. Noli gloriari adversus
ramos. quod si gloriaris non tu radicem portas. sed ra
dix te sequitur. ceteras expte queit in is. dom. plen.
ge. i. et sic omnes is. sal. si deus naturalibus ramis
non pepercit / ne forte ne tibi parcat sed. timendum est
Et erat Jo. ve. pil. chamelli. Sequitur. Veniet for
cior me post me. etc. est. d. videtis me vestitu pili
. . camelorum quod carnales designat vita. sicut pili
ex carne nascuntur. Ille vestitus est post de. apost.
primo In quo mundicia spiritus. Ego erat lumbos zona ge
ro pelliciam. Ille auream etc. cor. ego locustam edo
Ille dulcem piscem de amaritudine lrc fluptum. cuius
ventilabrum in manu eius / qui cogitat etiam cogitata
qui post me venturus ante me factus est quia lre sponsi
spiritus. Ego vox cla. in deserto. Clamat in deserto gentili
tatis egregius predicatorum. cum ipse qui est verbum in cor
de patris. loquitur more preconis et transit ad cor au
ditoris. 2a cor. 13. an. experimentum queritis eius qui
in me loquitur xpus. etc. Quomodo cristus de via x ad desertum cum

prima pars de excellencia luciferi quem contra xpus pugnavit etc.

Ductus est ihesus in desertum a spiritu. ar. e. de
primo quo expulsi sunt angeli de celo
et homines de paradiso. ut ca. 19. p. 20
Deinde sic lucifer factus demonum ca
pitaneus / homines quos suos reputabat con
vicerat in belli. / De excellencia huius capitanei. ait
Gregorius. 32. mora. quia lucifer est principium viarum dei
Job. 40. cuius primatum exprimens ezechiel 28. ait / omnis
lapis preciosus vestimentum eius. sardius topasius. Jaspis.
crisolitus. onix. berillus. saphirus carbunculus. et sma
ragdus. / novem dixit nomina et genera lapidum / quia no
vem ordinibus angelorum ornatus et prelatus fuit. et
roes poit. d. tu. signaculum. si. ple. sa. et per. de. q.
co. in deli. para. dei fu. / sed enim homo ad similitudinem
dei formatus sit / angelo hoc aliquid quod magis tribues
non ad similitudinem conditum. sed ipsum signaculum simi
litudinis. dicit / ut quo subtilior est natura. eo in illo
ymago dei subtilius insinuatur expressa / per itaque
celestis vir de luciferi tyrannide genus humanum libe
ret / ad pugnandum contra eum / qui contra capitane
um / mittit filium suum humanitate velatum. contexit ergo
presens euangelium modum duelli mirabilis. quo dux
vite / cum mortis principe dimicavit. cirila. ecce facta
est in athletis iubes agones deus in his qui coro
natur qui coronat fortes virtutes. etc.

2a pars de triplici acie huius belli. etc.

Et quia post lapsum hominis. mundus caro
demonia diversa movent prelia / mili
cia facta est in. ho. sup. t. Job. 1.
sed in baptismo due prime acies. et si
non expugnantur tamen corrumpes eu
vantur. per ea facilius euaditur / de 3a non monet
pe. sobrii estote et vigilate / quia adversarius vester dia.
etc. xpus itaque nos ad pugnandum in formas ex
suo nos admonet / et mundi vana et carnis
oblectamenta post baptismum fugere. ut 3e aciei possimus
vigorosius resistere. 3a pars de fuga prime aciei.

Pro fuga itaque mundane vanitatis
dicitur. ductus est ihesus in desertum a spiritu /
a quo spiritu ductus sit. luc. declarat. d.
ihesus autem plenus spiritu sancto / et ipsa ex
primit. marcus. d. statim. s. post baptis
mum. expulit eum spiritus in desertum. exeuntes autem de
egypto et baptizati in mari rubro. non pos
sumus nisi per desertum. i. per mundi desertorum transire
ad terram promissionis. / Leviter autem mundum de
serentes huius deserti intrabimus. si pensemus. primo
quia honorabilius est relinquere quam relinqui. mun
dana enim gaudia. continue transeunt. mundanum
flores cito marcescunt. et quod est fortius extrema gau
dii luctus occupat. proverbiorum 13. unde pulcre ait ysa.
Quid valet flos mundanus in stabilis pictura
cuius est decor vanus et preterit figura. quare per flo
re fragili. cadit a sede nobili. prodigna creatura. 2o si pensemus puras deserti huius delicias
. ps. in terra deserta in via in aquosa. sic in sco
appa. tibi. ut vi. vir. tuam. et glo. tu. Ad hec
enim visiones disponit desertum. ca. 88. p. 2. Jo.
ad eliodorum epm. o solitudo felix. In qua illi
nascuntur lapides. ex quibus in apoc. extruitur
civitas magni regis. o desertum d. floribus vernans
ubi flos campi facilius reperitur / in ysa. o flos
beatitudinis felix. qui te odoratur. beatus qui te in
venit. beatior qui colligit. sed summe qui sapo
rat. / In veniuntur enim in deserto. suavitas cata.
ysa. 41. ponet desertum eius. quasi delicias in solitu
dinem eius quasi ortum domini gaudium invenietur
in ea gratiarum actio et vox lau. tenuitas victus
Mat. 3. Venit Jo. baptista predicans in deserto. sequitur
Esca eius erat. locuste et mel silvestre / amenitas
tas aspectus. ysa. 34. letabitur deserta. et invia so
litudo et florebit quasi lilium. gloria libani etc.
karitas humana transitus. Job. 38. quis dedit ut
plueret super terram absque homine in deserto et produceret
herbas virentes. / Desertum autem illud erat inter iherlm
et Jericho. 2o. distans a iericho iuxta aquas sanatas
ab eliseo. et quia arabes ibi latitabant et tran
seuntes occidebant. Dicebatur locus ille dumin. i.
sanguis. in quo non dicitur quarantena. ut temptaretur
a dyabolo. Ecce heres quod fugientes seculum. temp
tamenta et prelia demonis non euadunt. fit autem
temptacio tribus modis. s. g. suggestione delecta
cione et consensu et nos cum temptamur plerumque in
delectacionem. et consensum labimur / xpus non tamen per su
gestionem temptari potuit / et ideo illa temptacio fo
ris / non intus fuit. nec mirum si se a dyabolo
permisit temptari qui se per misit ab eius membris
crucifigi. / Cris. propterea baptizatus est post baptis
mum aque ducitur a spiritu ut baptizaretur igne
tribulacionis. / quisquis ergo post baptismum maio
res sustines temptaciones. non turberis. Et enim p
lf

acccepisti arma no utere

C 90

accepisti arma non ut uates. sz ut pugneris. Ideo aut
temptacioes dei ate non phibz. Primo quide ut dis
cas qm multo factus est forcior. deinde ut mag
tudine donor non extollaris. 3o ut dyabolus
experiencia cognoscat, qd pfide ma abeo ab cessisti
es ut p hoc forcior reddaris. 4o ut crediti t
thesauri signum accipias. neqz enim dyabolus sup
ueniret tibi ad temptandum. nisi te in maio
ri honore effectu uideret. ylarius in sanctificatis enim
maxime dyaboli temptamenta crassantur. quia
victoria est ei mag exoptata de sanctis.

2a pars de fuga 2e actici.

Fugienda aut carnis desideria. mo
nuit. Et cum ieiunasset xl. diebus
et xl. noctibus. nil reddit corpus ma
gis quietum, ne insurgat contra
tamen rois qd ieiunium sicut hec subtrahe ligna
foco. si uis extinguere flamas. si carnis motus co
a. vina dapes, pugnaturus cum demone nullatenus
confidat de carne. quia alia incepdit aiam
demoni. hildebertus cenomanensis epus introduat
aiam loqtem. hospicium sponsus mira fabrica
uerat arte. quo suscepta breui tpe casta fu
nam inichi uersuta sz origine clara adulter il
lusit famula sub reserante fores. 40. aut di
ebus p pnia punienda est. cum enim ex iiii. eleme
tis subsistes de calogi pcepta contempsit. di
gnum est s. gg. ut carne eandem quaterus decies
affligamus. vel 2m augustinum de consensu euua
gelior. iiii. Iste laboriosi hoc tpis sacrame
tum est, quo sub disciplina regis xpi. aduersus dy
abolum dimicamus. hic enim iiii. tpalem uita si
gnificat. tpa enim annor quadripertitis uicibus
currunt. 40. aut quater hunt decem. porro ipa
decem ab uno usqz ad 4. pgrediente numero co
summatur. vel sic sm eundem. de. sz. que p
hunc numz ascensus ondr ad quiete. quia ex eius
ptibus aliquotis. s. 1.2.3. et 4. 8. 10. 20. resul
tat quinquagenarius siue iubileus. i quo fiebat
uniuersalis in lege remissio. sm fiebant libe
ri, ad pprias possessiones reducebantur expulsi
et nota qd congrue p quadragenarium afflictois
transimus ad iubileum consolatois. quia non sunt
condigne pa. hos seculi et ro. viii. Orige. tep
tabatur. 40. diebus et que fuerunt illa temp
tamenta nescimus. que ideo pmissa sunt, quia
maiora erant qd ut leuis crederentur. vel s. ba
silium. p quadragena in temptata mansit. No
uerat enim dyabolus qd ieiunabat et non fa
mescebat, et id non audebat accedere et pus
ca esuriit ylarius ut daretur dyabolo tep
tacionis occasio. 4a pars de prima temptacione dyabo.

Et accedens temptator confligere
niius est xpm. triplici telo. quo
iaculauit adam. s. gule quo p
bat si pfecte effugit 2as actic
supbie quo teptat. si de terra
ipm pt constituere. et simul cum hoc demo
in qualz temptacione hoc agit, ut possit dep
hende. s. id. utrz sit deus, an homo purus. vide
rat enim demon stellam in xpi natiuitate. et
magos sequntus, audies testimonium legis a sacer
dotibus credidit xpm natum. sz ulsus in uestigas
cognouit maria desponsata ioseph et cre
de destitit. sciens quia dei filius erat de uir
gie nasciturus, ita et nunc uides sine fame ieiunare
tot diebus deum credidit, et uides esurire pro ca dubi
tauit. vnde et xo qz eius temptaciones semp obsuat
ut temptatorem in dubitacione relinquat. dixit
enim si filius dei es. Crisos. Esurire et non ma
ducare xl. diebus sicut fecerunt moyses et elias
pane est humane, non esurire aut diuine. uo
aut ultra qd hn. pcessit ieiunado, ne incredi
bilis uideretur carnis assumpcio. dic ut lapides
isti panes fiat. breui sermone et diuinitatis et gu
lositatis experimentum querit. diuinitatis si
de lapidibus panes facet solo uerbo. ps. ipe di
xit et facta sunt. gulositatisqz sm blasium. basi
lium. suadebat appetitum. lapidibus sedare. hoc e
pmutare desiderium ab alimento nali ad excnaa
pter naz. non enim fuit ausus de supfluis tep
tare. sz de necijs ecc. xxxiij. Inicium uite hois
panis et aqua. qui respondens dixit ei. scriptum est
deut. viii. non in solo pane uiuit homo. sz in
omni uerbo qd pcedit de ore dei. Duplex tangit pabulum
corpis non in solo pane. de quo gen. 3. In sudore
uul. tu pa. ne. tu. sz mentis. cor in omni uerbo re
ca. 109. p. 3. verba que locutus sum uobis. spus e
ecc. xv. Cibauit eum pane uite et intellecta. vult
ergo dicere cum sit ho ex duplici na et utraqz suo
cibo indigeat, non est hoi toto sufficiens remedium
qd fame ex lapidibus panes facere ut fames corpis
arceatur, cum pus diuino uerbo alenda est et corpis ne
cessaria adiciuntur nobis. cor enim verbum ociosum alii
inducit famis obliuionem, quanto mag verbum dei
non solum aut inducit tibi obliuionem. sz pt exhi
bere refeccionem. ps. qz dulcia fau. me. elo. tua sup
mel ori meo. vnde tho. sufficit verbum dei ad nu
triendam uniuersam humanam naturam. tali pasta est is
raelitica pplus colligens manna annis xl. et gau
des uolatilium pda, diuino consilio elias quinas
hunc coruos. Cirilus. Cum a solis diuino uerbo uigo
ratur ad bona fortitudine spus. Ex quibus patet qd
non pt parte uoluit uincere, ut occultaret deitatem
scriptura diuina ut nobis pbet exemplum. s. gg. ut quo
ciens aprauis hoibus patimur ad doctrinam excitemur.
potius quam ad uindictam. pz. 2o. qd in nullo inclinabatur
ad gulam. pz. 3. magna dyaboli malicia. sz ma
ior xpi sapia. et qd sapia. vincit malicia. sapie
viii. vel sic dic ut la. et temptas non supplicas
Ideo demon. no impetras. sz reuoluto anno impe
trabit, pia mater, ut aqua conuertatur i uinum. et
hoc fuit inicium signorum. Ihc in cana galilee no
in deserto coram discipulis suis, non coram dyabolo. vel
more sepe suadet dyabolus ut lapis. i. duricia peni
tencie. sub quadam spe discrecionis uertatur in pa
nem et in mollitiem. d. iam es filius dei, no eges ta
ta. austeritate. 6a pars de 2a temptacione dyaboli

Et duxit illum in montem excelsum. 2. mi
liario a quarantena. Hec est 2a confflic
tatio fluxa qd 2m pstorie ordinem
et ondit ei omnia regna mundi et
glorias eorum. hic dyabolus s pl'nta
de duobus. experimentum querit. primum est. si ad mu
dana, que fugerat, aliqualiter inclinatur. 2m est qd
principatum inuadit et sequitur ex primo scire. s. si e
purus ho, qui ad talia inclinetur aut deus quita
tem in iuriam nurabilem indicaret. Rabanus. ondit
aut hic dyabolus. diuino non qd uisum eius ampliauerit
aut aliquid ignotum demonstrauit sz uanitatem.

pompe mundane quia ipse diligebat qui sponsam ar desiderabilem verbis ondens in amore xpo sugge res venire volebat. thos. quidam dicit q menti ei ascendit. Ego autem dico q visibiliter et in fantasia appe fecit. Et dixit hec omnia tibi dabo. Jo. arogans de iactancia loquitur nec pt omnia regna dare. cum adeo sciamus plures reges ee fatuos. Si ca des. ado. me. glo. Ecce antiqua dyaboli supbia sicut enim in principio voluit se silez deo facere. Ita nunc volebat sibi divinum cultum usurpare. Beda. p cidens. ador. dictum est quia adoraturus dyabolum an corruit. Jdeo dicit dyabolus salvatori si ca. ado. me et ecce audiunt q ipse eum magis adorare debebat Vn sequitur vade sathanas. Scriptum est deut. 6. dnm deum tuum adorabis et illi soli servies. De spal bg. s. qui mch cuias. Vbi nota q cum adoracio sit quedam reverencia exhibita alteri pp eius honore cum in deo sit excellencia singularis. quedam adoracio ei debetur que comicanda non est alicui creature q non racionalis creatura hit ipse excellenciam divine ymaginis adoracio aliqua ei debetur. sz prima inferioz. Vn aug. x. de civitate dei. Alia est servitus q debetur hoibus. que grece dulia dr. Alia servitus que ad solum deum colendum pertinet latria dr. Et nota q xps in 2a responsione dure respondit. non in prima quia s. cdm in propriis iniuriis ee quempiam pacientem. laudabile est / dei autem iniurias dissimulare nimis impium est. / ascendit xps in monte non ad concupiscendum regna mundi. sz contempnendum c. 93. p. 2. Si scendit ihus in montem. **Aa pars de**

3a teptacoe dyaboli.

Tunc assumpsit eum dyabolus in sanctam civitatem. et statuit eum supra pinnaculum templi. Pinnaculum dr. vel tectum planum. vel de ambulatorium in templo. Vel pulpitum altum / ubi lectio legis promulgabatur. ubi multos legis doctores temptando deceperat. Et dix. Si filius dei es mitte te deorsum. nunc appet hostis fallacia. Jo. de. mitte te deorsum qui omnes papitare sathagit. in firmo ondit na psuade pt papitare non pt. Vn demones teptado dicunt vsa. cp. Tornare ut trasseamus. B. noli eis credere quia certe non sunt transituri. sz in pocius opposituri. et quia moderint in scripturis peritum. Voluit ei p scriptura psuadere. hoc ipm. d. scriptum est enim quia ange. ma. de te. et in ma. por. te. ne. for. offen. ad. la. pe. tuu. Orige. Vn tibi dyabole scire q ista scriptura sunt. unde legisti pphas vel divina eloquia. legisti quidem non ut lectione eorum melior fieres. sz ut de simplici lra. eos qui anima sunt interficias. Grego. utitur testimonio scripturarum. non ut doceat sz ut fallat. hoc enim testimonium non de ipso. sz de sanctis gnalr dictum est. Jo. sup. ps. quicumque duas nas dei et hois pfectas crediderit in salvatore. hunc angelicis manibus vallatum. ad lapide i. ad xpm non offendit pede suu qui lapis est offensionis et pe. scan. Ait illi ihus deut. 6. Non teptabis dnm deum tuum. Temptavit deum qui vult experiri quantum possit apud deum. Beda. scriptum est. ne homo temptare debeat deum. qn ht quod faciat. ut q caute oportet evadat. Inde est illud / si psecuti vos fuerint in una civitate. fugite in aliam pq q nō deficit humana prudencia. si hō se totum divine commitat prudencie. non est dicenda temptacio / ascendet xps pinnaculum no ad humanitate ondedam sz veritate doceadam. qui ait ad hoc veni in mundum rē ca. 121. p. 3. rē

8ua pars de fine belli.

Et consummata omni temptacōe. luce. e. quia in hiis tribus temptacoibus continentur origines omnium viciorum. Jo. attestante qui ait omne q in mundo est aut cu car. est aut cu o. et sup. in. ois enim inordinata concupia vel est ab aia insicipa. et hoc est supbia. vel excitata p sensa. et hoc dupliciter vel p modum expience et hec est concupia carnis vel p modum simplicis noticie et hec est concupia oculorum sun q p oculum i. gba. sra. s aug in de indeo deum. dicimus enim. vide quo olet quo calet. Reliquid eum dyabolus. ad tps. recedit aut. ca. 169. p. 29. Et erat cum bestiis. marci. p. Et hoc posset ad eum appere q xps non exierit de deserto corpalr sz solum ymaginarie. sicut vidit thom omnia regna mundi. Et ecce angeli accesserunt et ministrabant ei. Et gg. Et homo est quem dyabolus temptat Et deus cui angeli dei ministrant. Accesserunt autem angeli. quia ad tps recesserant. eis enim presentibus non fuisset ausus accedere temptator. s edm baptisma conformit xpi. cessat temptacio. s. p. 3. et vt ondatur continencia. mar. ait temptabatur. Et ut ut ondatur in fine. hec triplex temptacio i granesce. ait luc. consummata omni teptacōe. Et prima quidem de miraculis erit que defficiet in ecclia. dic ut lapides isti. panis principium. est ciboz / miraculorum. primum opus xpi ut enim homo pane. sic eccia nutrita est miraclis et dicet temptacio ppl esurienti miracula. si ppla dei es. onde miracula. cui dixit xps. sig aut ecos. rē ca. 13. 121. p. 10. sz respondebit eccia. i Non in solo pane rē / a moyses commemorans miraculum manatis. concludit ut ondet tibi deus q non in solo pane rē Et addit non i mana q miraculose dabatur sz i oi vbo q pce. de ore dei. quia vita aie vel gre melius fovetur vbo dei q miraculis pa cor. xiiii. signa infidelibus data sunt non fidelibus. pphecie autem non infidelibus sz fidelibus. Alia temptacio erit assupcio sup pinnaculum templi. Templum est eccia. pinaculum locus doctrine. Et dicetur si electi dei estis non poterits. perire. angelis enim suis. rē Cu ergo electos vos ee dicitis eum. aiam et corpus exponitis periculis. et suadentes ruina dicet eius ei non obeditis. qui ait subditus esto deo. et ora. illuminavit eum scriptum non est ptas nisi adeo. hunc dit fidelis non teptabis rē i. in tali spe vene peccare. deum temptare est. sz btus vir qui suffert temptacōez. rē Et item qui pseveraverit usque hic salvus erit. 3a temptacio in monte olimpo aut quidam. q pz in mapa. quia antixps terram dividet gratuito. dan. xi. vt alliciat quos terre vel signis decipe non potest. Etiam nunc sic teptat pcursores antixi si tale rigorem vultis remitte potitis pmoveri et aliis ditari. et multi sic cadunt et adorat ymagine bestie. quia sicut qui recipit aplos vel ministros xpm recipit. Ita qui recipit ministros antixi rē. sz respondendum. Vade retro sathanas rē Nemo pt duobus dnis servire:·

Nonagesimum primum capitulum de tercia via eiusdem anni anus prima pars de testimonio Johannis

xxiii

Altera die stabat iohes et ex discipulis
eius duo / Et respiciens ihm ambulan
tem dixit . Ecce agnus dei . ecce qui
tollit peccata mundi . Ubi describit pom
sor . redemptore christum ad mansue
tudinem assumpte humanitatis . Ecce agnus dei . Et
christum ad celsitudinem eterne deitatis . Ecce qui
tollit peccata mundi . In nemo huc agnum . precordi
ali affectatum . ysa . 16 . Emitte agnum domine do
minatore terre . magno desiderio clamabat
ysa . Emitte . quod attendens . ver . aut simon .
sup cant . Desiderium suspirancium et in carne
presenciam frequentissime cogitans . compungor et confundor
in memetipso et mutuis mysticos lacrimas . Ita pu
det temporis corporisque inhabitum spon hom / cum na
que nimium tantum ingerat gaudium . hec gratie exhi
bicio christi antecederat ueteres desiderata sola p
missio / annectabilis copulatum . apoc . 21 . Veni
ostendam tibi sponsam uxorem agni . Integritatis
depuratum . pe . pa dicitur agnus inmaculatus et inco
taminatus et ro pomitur . 2o . ca / quia peccatum non
fecit nec inuentus est dolus in ore eius . eructatur
inmolatum . ysa . 53 . qui ouis ad occisionem ductus
est / et quasi agnus coram tondente se sic obmutescat
et tunc peccata nostra ptulit sup ligno eius liuore . sa . su
pe . Et augustinus de meritis et remissione . et ponitur
de consecracione . di . e . ca . nemo tollit peccata mun
di nisi solus xpus / qui est tollens peccata mundi . tol
lit aut et dimittendo que facta sunt / et adiuuando
ne fiat / et perducendo ad uitam ubi omnino fieri non
possit poss / pp duo . pa / dicitur in missa . bis agnus dei
qui tollis peccata mundi mi . no . pp tercium dona no
bis pacem . zc / Secunda pars de sequela andree.

Et audierunt eum duo discipuli lo
quentem / et secuti sunt eum . glosa aut
ihus . albo / glosa qui fatiem prebuit du
de maiestate descendit ut posset
uideri . ditur pri . legis euuangelii incre
exibuit . videns eos dixit eis . quid queritis . dixerunt
ei . Rabi . ubi habitas . Beda . nolebat transitorie
magis p frui . et nos quosaces incarnacionis xpi
transitum ad mentem reducimus / solido corde eum
rogemus / ut mansionis eterne habitaciones nobis dig
tur onde . dix . eis venite / testion . Jo . ab honere
legis ad fontem gre . et uidere uenerunt et in
derunt ubi maneret et apud eum manserunt die illo
hora aut erat quasi decima . Augustinus . quia uenerat
hora . qua impleretur . x . precepta legis que a
iudeis p tiorem impleri non poterat . / Erat a
aut andreas frater symonis petri unus ex duobus
qui audierat a iohe . / et secuti fuerat eum .
Alius discipulus non noiatur uel forte quia fuit
ipse euuangelista uel saturninus / ca . 122 . p . 29 .
Qui sequi uult ihm . debet deponere pondus uil
tatis depmentis celi solidissimi / qui ere fusi sunt
Job . 31 . et sic inferi peccata tenere non potuit
nullum pondus quod terra non sustineat . sic petrum / da
tan et abiron . non sustinuit ca . 16 . p . 20 . Job .
20 . Reuelabit celi iniquitatem eius . et terra consur
get aduersus eos . ergo pondere iniquitatis deposito
sequamur uestigia eius qui peccatum non fecit . pa . pe .
2 . onus etiam ponderis fangatis . ca . 118 . p . 16 .
Ber . de contemptu mundi . spectaculum uanitatis ref
hentis . ecc . po Vanitas uanitatum . et omnia ua
nitas quibus nec oculus impletur uisu . nec

auris auditu . ps . filii hom usquequo graui corde ut
quid diligi . ua . et que media / Vanitas quam media
cum nos decipit / et seducit non ut uide cupias
saltantes in tympanis et choros maria . sorore
moysi . post necatos egypcios . exo . 15 . sed in palatiis
et conuiuiis filiam herodiadis coram herode et simul
discumbentibus . non talis beatus andreas et socius . qui se
cuti sunt non uanitate . sed austeritate Johis bap
tiste non deceptores mediatores . sed ueritate doctrine xpi
lumen uoluptatis impedientis . talis notatus dicit no
possum uenire . ca . 118 . Qui uult uenire post me re
ca . 116 . p . 3 . Hinc deponens sequatur . eger medicum .
pp beneficium curacionis . Jo . 6 . Sequebatur eum multi
tudo magna . quia uide signa . que fa . sup hiis
qui in fir . Discipuli magrum . pp bonum erudicionis . Job .
23 . vestigia eius secutus est pes meus . Denique rectore pp se
curitatem deduccionis . ca . 118 . p . 3 . qui sequitur me non a
bulat inte . zc / Egeni premiatorem pp . stipendium re
muneracionis . ca . 118 . p . 16 . apoc . 19 . Nomen sedentis
sup equum album vocabatur fidelis et uerax et ex
ercitus qui sunt in celo sequebantur eum . 1 . illi quorum
conuersacio est in celis . zc / 3a pars de sequela et noie petri

Inuenit hic primum fratrem suum symonem
et dixit ei inuenimus messiam . quod est in
terpretatum xpus grece . unctus latine . Et
adduxit eum ad ihm . Intuitus aute
eum ihus . dixit / tu es simon filius io
ana . tu uocaberis cephas . quod interpretatur petrus . au
gustinus . cephas . ebreum est et sirum . petrus . grecum et la
tinum . et in utraque lingua . nomen apetra deriua
tum est . sit aut notatur pp robur mentis . quia solli
dissime petre xpo adhesit . In sequentibus aut nome
hoc non ei imponitur . sed confirmatur . Mistice
aut stabat iohes / et ihus ambulabat / quia ad
ueniente perfecto cedit quod ex parte est . ergo stat le
gis baptismata aduenientis qui solo uerbo dimit
dimittit peccata . cedit littera ad uenientem spiritu . cedit
lex aduenientem euuangelio . duo discipuli sequentes
post ihm . sunt iudei et greci . ua atque tholomei
et lex . inscriptum . de . ca . 60 . p . 2 . Gentium multi facti
sunt proseliti . et obseruatores legis mosayce . ca . 129 .
pte . A . crescente . zc / . conuersus ihus dixit quid queritis
At illi dixerunt . ma . ubi habitas . dix eis . venite et uide
te . Ipse enim solus aperit librum . apoc . 4 . 1 . spirituales
intellectus . unus tamen andreas . s . noiatur . i . grecus
quia Judei cito a fide euuangelii cito apostatauerunt
et hi petrum perduxerunt ad xpum . grecus latinum qui erat
ei gratia preferendus . Ideo aut xpus . tu uocaberis cephas .

4a pars de uocacione philippi et natanaele.

In crastino uoluit exire in galilea solus
Jo . loquitur de hac uia in galilea secundum
augustinum et remigius . Et inuenit phi
lippum et dixit ei . sequere me . Erat aut
philippus a bethsayda ciuitate andree . et petri a lbe .
bethsayda interpretatur domus venatorum . venatores enim
erant dei . in capiendis animabus . Vnde philippus uocat natha
naelem . Inuenit nathanaelem et dixit ei quem scripsit mo
yses in lege et prophete . Inuenimus ihm filium ioseph
a nazareth . et dixit ei . na / ana . potest aliquid boni
esse . secundum augustinum potest legi remissiue . intellexit
enim ex nazareth . quia scripture ihm nazarenum vo
cat . Noluit enim galileus uera spernere sinas vel in
terrogatiue . ca . 44 . 45 . p . 12 . ait augustinus . propterea natana
el non fuit unus de duodecim quia peritus erat in le
ge et dominus ydiotas elegit ut confunderet mundum

Epiphanie   Nuptie in cana

dix ei phillippus ueni et uide. Vidit ihs natha-
helem uenientem ad se. et ait Ecce uere israelita In
quo dolus non est. sicut in sacerdotibus et scribis
non credentibus sed persequentibus eum. Sed p. 22.
Dix ei nata. vnde me nosti. Rndit ihs prius quam
te uocaret philippus. cum esses sub ficu. uidi te.
Aug. In nemine arborem fici maledicta, que
fructum non habuit. et cum adam et eua peccassent
de foliis ficulnee. succintoria sibi fecerunt. fo
lia ergo peccata intelliguntur. Erat autem nata
nael sub arbore fici tanquam sub umbra mortis
cui lumen ortum est ei. Rndit ei natha. et ait
Rabi. tu es filius dei. tu es rex israel. Rndens ihs
dixit ei. quia dixi. uidi te sub ficu credis, ma
ius his uidebis. Et ait eis, amen dico uobis. vide
bitis celum apertum et angelos dei ascendentes et de
scendentes super filium hominis. Angeli sunt predicatores. secundum augustinum
quos in figura uidit in scala. iacob. qui secundum alte.
ascendunt cum docent. quia in principio erat uerbum
descendunt cum adiungunt. et uerbum caro factum
est. Mistice phis uocat nathanaele. et ne pu
tetur aliquis gentis. designare antistites. sequitur
erat abethsayda ciuitate. andree et petri. sed de
signat doctores ecclesie. ex quorum ore, quasi ex lam
pade procedit lumen spiritualis intelligentie. siqui
dem os. lampadis interpretatur, prelatis committitur
ad ministracio sacramentorum doctoribus uerbi dei. Unde
doctore gentium. non misit me xpus baptizare
sed euuangelizare. primi carnalibus presunt turbis
sed spiritualibus spiritualia comparantes. loquuntur sapiam
inter perfectos. deinde primi sunt in actione. De quo
dicitur circa multa es occupata. 2. in contemplacione de qua
dicitur. Porro unum est necessarium. Ideo plures platos de
signat. unus autem predicator. Vel ideo duo quia du
o sunt testamenta que plani predicat. doctorum uero in utris
que est spiritualis intellectus. Ecce uere israelita. contem
platiuus. In quo dolus ypocrisis non est. sicut uo
luptuosam signat uita. Vnde notatus est sicut oliua
spiritualem etc. || lia pars de uaria oppinione circa ordinem

Hoc fuit etiam quod eodem die. ystorie.
reuolutis annis. hec tria facta sunt
Aduentus magorum. 2. baptisma et
mutacio aque in uinum. Vnde cantat
tribus miraculis ornatum sanctum diem
colimus etc. Et marius in quodam sermone ait, que
hec possitam sue. mandauit fidelis antiquitas et
in antiquis libris. dies dicebantur pluraliter epipha
niarum. i. plurium illustracionum xpi. quas quidem temporis
nostris. distinguit epiphania. uocates eam que
per stellam facta est. ab epi quod est supra. Theopha
niam. ea que in baptismo. a theos quod est deus
bethphaniam eam que est in nupcijs. abeth. quod
est domus. Hic autem circa ordinem ystorie duplex est
oppinio. quidam imitantes amonium alexandrinum. eu
sebium cezariensem. theophilum. qui septimus fuit a
petro in sede anthiocena. zachariam. crisopolita
qui scripsit unum ex iiij. dicunt dominum aperte statim post bap
tismum predicasse. discipulos congregasse et sermonem
in monte fecisse. ante uini miraculum. quia legitur
dominum cum discipulis ad nupcias inuitatum. Alior
autem oppinio est. quod omnia ista precessit miraculum
vini. quam sequitur aug. et magister in ystorijs quod
uerius sit ex uerbis euuangelii non breuiter expressum.

Nonagesimum 2m capitulum de hijs que inter primum et 2m annum id est in tribus mensibus intermedijs. capitulum I. pars de prima uia qua iuit ad nupcias

Et die 3. nupcie facte sunt in cana
galilee. Jo. 2. quidam dicunt has nup
cias fuisse Jo. euuangeliste. que uo
lentem nubere de nupcijs uocauit
xpus. secundum Jo. Et erat mater Jhu ibi
Hic notat aliqui Joseph defunctum, quia de eo
non fit mencio. Et uocatus est Jhs et discipuli
eius ad nupcias. discipuli in quo propius sicut Juit autem
Jhs ad nupcias. uel in exemplum humilitatis. Crisostomus. qui
non dedignatus est formam serui accipere nec dedig
natus ad nupcias seruorum uenire. Augustinus de uerbis domini
Erubescit homo esse superbus cum factus est humilis deus
Ecce mater cum filius uirginis uenit ad nupcias qui
cum apud patrem. Instituit nupcias. uel in documentum
unitatis. quod heretikos nupcias dampnantes. beda.
si in thoro immaculato. et nupciis debita casti
tate celebratis culpa inesset nunquam dominus ad eas
uenire uoluisset. nunc autem quia bona est casti
tas coniugalis. melior continencia uidualis. optima
perfeccio uirginalis ad comprobandum omnem electionem
graduum. discernendum eorum meritum. singulorum ex
intemerato marie uirginis utero nasci dignatus
est, apphetico ante uidue ore mox natus. bn
dicitur a nupciarum celebratoribus. Jam iuuenis in
uitatus. has presencia sue uirtutis honorat. Et def
ficiente vino dixit mater ihu ad eum. vinum non habent
Mistice. Judei erant in uidecia glaciati. Aua
ricia induratti. spurcacia maculati nequicia de
prauati. Aperit xpm autem uinum uitale calidum
per plenitudinem caritatis suauiter lepidum per dul
cedinem pietatis. ocularitor splendidum. per pul
critudinem castitatis. Efficaciter ualidum per
rectitudinem equitatis. cant. 4. Bibi uinum meum
quo ad primum cum lacte meo. quo ad 2m Ego dor
mio dum inulla uigs compia. quo ad 3m et cor
meum uigillat. quo ad 4m Dix ei Jhs. quid
michi et tibi mulier. Ex hoc loco manichei
xpm asses uerum corpus non habuisse. Et ualentinus
dicit eum corpus celeste attulisse. confirmant suos
hereses. quid michi et tibi. sicut. ebion. dicit
xpm esse ex uirili semine conceptum. Et eluidius dicit
mariam uirginem non permansisse. suos errores
confirmant per hoc quod dicitur mulier. sed falsum dicunt
quia mulier de uirgine dicitur. puta de eua cum
adhuc esset in paradiso. ge. mulier quam dedisti
michi etc. Nondum uenit hora mea. per hoc
patet autem presticianiste. omnia fato euenire. Isti
non arguunt nisi ex falso intellectu. uerum autem expo
nitur primo sic. secundum augustinum. sed sic ut in scriptis
sum homo et sum quod loquor non possum operari. que ius
quid michi et tibi. In quantum sum deus. et facturus
miraculum. Vnde et xpus in hoc miraculo. voluit
manifestare gloriam sue diuinitatis non debitum
filialis subieccionis. ad matrem. Illud enim in cruce
aget recommendando discipulo. pro quo tempore ait
Nondum uenit hora mea. 2o sic 2m crisostomum quid
michi differenti miraculum ut necessitas euctis
pateat ac per hoc amplius multis admiretur
et sic expectate ante tempus. succurere festinati quasi
dicat utrumque bona sed uaria in utroque queratur suc
currere sed nondum uenit hora mea. i. michi congru
a ad operandum, quia miraculum non esset omnibus
manifestum. quod autem xpus non sicut loquutus. secundum falsas he
reticorum exposiciones, patet ex consideracia uirginis. que dix
ministris, quodcumque dix. uobis. facite. et factum. erat autem la

pide ydrie. ydor grece dicitur aqua. Inde ydria. vas
aquatile. capientes singule metretas. genus est
mensure binas vel ternas. ac si diceret singule
capiebant .ij. vel .iij. mensuras. posite ibi secundum purificationem
iudeorum qui fiunt multas ablutiones corporales et ca-
licum et vasorum. Mathei .15. dicit. et ihesus. Implete ydrias
aqua. in vasis aqueis fecit miraculum ne reputa-
retur aqua. factus sapor infecta. secundum Crisostomum. Sunt
autem sex ydrie. secundum beda. sex observancie. In quibus
purificantur iudei .i. confitentes. que sunt silen-
cium. psalmodie. vigilia. Ieiunium. opus manuum
mundicia. et impleverunt eas usque ad summum.
Nota quod christus in hoc miraculo. non est usus exteriori
verbo. sicut in aliis miraculis. ut ostenderet. secundum crisostomum.
occulto verbo hoc fieri. quod est ipse. per quem facta sunt
omnia. et dixit eis ihesus. haurite nunc et ferte
architriclino. qui erat ordinator et dispen-
sator convivii. et quia sollicitus. secundum crisostomum non-
dum aliquid gustaverat. voluit dominus quod ipse iudi-
caret de eo quod factum fuerat. et non convive.
ne aliquis posset miraculo detrahere. dicens eos
ebrios esse. et eorum sensus per comestiones corruptos. secundum au-
gustinum. Voluit christus. sicut presidentis acceptabilius
foret quod factum fuerat. Et tulerunt. ut autem gu-
architriclinus aquam vinum factum. et nesciebat unde
esset. ministri autem sciebant qui hauserant aquam. vocat spon-
sum archi. Et dixit ei. Omnis homo primum bonum
vinum ponit. deinde cum inebriati fuerint. id quod de-
terius est. tu autem servasti bonum vinum usque adhuc. Nota autem
secundum crisostomum. quod cuncta miracula operatus est christus speciosio-
ra et meliora fuerunt. hoc quem fuit per naturam. Hoc
fecit inicium signorum Ihesus in cana galilee. et
manifestavit gloriam suam. Augustinus. miramur aqua in
vinum conversam. et non miramur. quia omni an-
no hoc facit deus in vitibus. et de uno grano
multa facit. et quod maius est. celum et terram de ni-
chillo creavit. ea quod mirabiliter gubernat. ergo
quia homines in aliud intenti perdiderunt consideracionem
operum dei. sicut quia cotidie eum laudaret. servavit
sibi deus quedam inusitata. que faceret. ut tamquam
dormientes homines ad se colendum mirabilibus ex-
citaret. et crediderunt in eum discipuli eius.
Credulitas est expulsiva culpe. actus .x. huic
omnes prophete testimonium perhibent. remissionem peccatorum. accipere per no-
men eius omnes qui credunt in eum. reparativa vite
vel gratie. capitulo 120. p. J. Qui credit in me etc. superativa
pugne. hebreos. xi. Credere oportet accedentem ad deum.
Ita et per fidem vicerunt regna. illustrativa in-
tellectus. 129. p. 13. Ego lux et cetera. Conservativa an-
ime. capitulo 12A. p. 22. Ipse enim pater. confirma-
tiva promissionis divine. capitulo 16. p. 2. Vita. que credidi
sunt etc. repulsiva gehenne. capitulo 120. p. J. collativa
glorie. capitulo 12A. p. 10. qui credit etc. Mistice primo
die notati sunt prelati. 2° doctores. 3° deinde spiritu-
alis intellectus. In his nupciis defficiente non
litera. sed spiritu. dicit mater ecclesia. Vinum non habent
obmurgat vero. quia omnia spiritus habent. fidenter in-
mandat ministris verbi dei. quecumque dixerit vobis
facite etc. Illi audientes. predicante evangelium omnes co-
gunt. ydrias impleri aqua. i. corda sua. secundum linguam
solus christus illam convertit in vinum. cum predicatoribus
suis ait. sine me nichil potestis facere. et mittit ar-
chitriclino. sacerdoti iudeorum qui reliquie con-
tentur. Ille gustata dulcedine. sponsa sponsum vocat
quod post confessionem. et miratur quod ultimo bonum vinum

portatur. et quod aliter egerit christus quam filii huius seculi. qui
primo bonum vinum ponunt. deinde quod deterius est. quia per
gaudia transeunt finaliter ad supplicia. christus non dum
per tribulaciones ad gloriam. Hec autem coram discipulis
fecit Ihesus. quia animalis homo non percipit ea que sunt spiritus
dei. prima corinthios 2°. 2a pars de 2a vita in galileam et 2a vocatione

Et regressus est ihesus in virtute. discipulorum.
spiritus in galileam. luce. 4. Inter primam vitam
in iudeam. de qua solus Jo. loquutus est. et
hanc de qua ceteri evangeliste loqun-
tur interpositos intelligimus aliquos dies.
Augustinus de consensu evangelistarum. Cum turbe irruerent
in eum. turbe infirmantes. ut reciperent sanitatem.
luce. 6. omnis turba querebat eum tangere. quia virtus de illo
exibat et sanabat omnes etc. Curiose ut viderent mi-
raculorum celeritatem. luce. x. loquutus est mutus. et
admirate sunt turbe. capitulo 103. p. 2. maliciose ut denigrarent sanc-
titatem. Jo. A. Marci. 3°. Responderunt turbe demonium
habes. capitulo 118. p. J. studiose ut glorificarent pietatem.
Mathei. 9. videntes autem turbe. capitulo 101. p. peccatores ut peterent beni-
gnitatem. luce xv. Erant appropinquantes. capitulo 116. p. 3. Ut audiret
verbum dei. consuetum predicacionis. Jeremie. 23. Numquid non
verba mea sunt quasi ignis ardens. et quasi malleus conterens petram. di-
rectivum itineracionis. psalmus. Lucerna pedibus meis verbum tuum. Con-
fortativum dubitacionis. Jo. 6. Domine ad quem ibimus
capitulo 100. p. 3. Remuneratiuum expectacionis. luce xi. Beati
qui audiunt verbum. capitulo 102. p. e. nunquam legimus scribas atque pha-
riseorum tanta devocio. Crisostomus. Qui enim didicissent
dominum miracula faciebat. quibus noluisset solam presenciam
facie et os talia loquens. neque enim in agendo miraculis
solum mirabilis erat. sed et visus eius plurima gracia hau-
dat. Unde beati qui audiunt verbum dei et custodiunt. Et ipse sta-
bat secus stagnum genezareth. Sic dictum. vel genim
enim crispantibus undis. ventum generat. secundum bedam. vel
a modica regione genesara. quam preterfluit. sicut a ti-
beriadis appellatur civitate vel gal. ab adiacente provin-
cia. secundum bedam habet .100. stadia in longitudine et .4.
in latitudine. genesar. autem Josephus est mirabilis re-
gio. diversissimi generis arbustis consita. et nulli earum
sua libertate et temporum negatur. sunt ibi nuces que
magnis frigoribus gaudent. sunt palme quas nutrit
calor estivus. sunt ficus et olee. quibus aura mollior
distincta est. ut quasi repugnancia bona contendere stu-
dio terre faciet. Hanc dicunt rigari fonte. qui cadit
capharnaum quia quidam venam nili opinantur.
quod corasinum pisces generat. qui alibi quam in nilo non
reperitur. Et vidit ij. naves stantes iuxta stagnum. piscato-
res autem descenderant et lavabant retia sua. Mistice. beda. Stagnum
sive mare. presens seculum designat. duas naves ecclesia ge-
ncium. et que ex circumcisione. has ihesus vidit quia qui
sunt eius de utroque populo agnovit. et misericorditer ad
future vite tranquillitatem quasi ad litus perducit. pis-
catores sunt doctores. qui nos fidei retibus complexos
de profundo ad lumen elatos. terre viventium quasi littori ad-
vehunt. retia sunt connexe sine retinentes quos capi-
unt quod modo laxantur in captura. modo lavantur. quia
nunc extendenda est predicatoris lingua. nunc sui met
cura gerenda. Mistice. ministri notantur apostoli et duce
sunt naviculae. quia in illa ecclesia. ubi est vita ac-
tiva. contemplativa non deest. sitis in contemplativa non
possunt deesse qui necessaria fratribus administrent. In primis
apostolis qui patrem reliquisse non legitur. designat
clericos. In iacobo. et Johanne. monachi. qui patrem do-
num relinquunt. Ascendens autem in unam navem que erat symonis petri.
Mistice hec est ecclesia primitiva de qua gal. 2°. operatus

est petro in aplatu et uersionis. una dicta quia mul
titudinis creden. erat cor unu et aia una. et ro
gauit eu ut a tra reduceret pusillu. plans dans ex
beginitatis. quo ezech. 34. de quibus dr cu austi
tate. in pabatis eis et cu potencia. et sedens de na
docebat turbas. usqz hodie qui sedet ad dextam
pris. de nauicula pet. i. auctoritate ipius. docet
turbas. vel 2m crisostomum ut nulla remaneret p terge
dem doctrinaz firmat p miraculu ut cessauit au
tez loqui dixit ad symone. duc in altu. et laxa
te recia ura in captura. apistite rethe. sicut pdi
catores euangelium. eo multx ligatura sicut questi
ones documentorum multx aptura apacitez iniste
uorum plombea de psura. pspicacitez lectorum pisa
uz captura questiones plorum. Et rndens symo pe. di
xit illi. preceptor p tota nocte laborantes nich cepi.
In vbo aut tuo. laxa. rethe. beda. nisi dns cor illu
strauit auditorum doctor in nocte laborat nisi i
gra supna laxate fuerit disputacones. frustra p
dicator iaculatur uoces. Laborat quida in nocte
phye scibilitatis. In qua plura sut dubia. et mul
ta falsa. qr pz quia in omibus sectis. phye unitatis po
non pt quia sibi in ute gdicut. et qlz ab aliis
tollitur et alias tollit. ut se ostirmet. et sic in psal
mo. Nox nocti indicat sciaz. du una falsa scia
alia falsam corrigit. Deniqz tota phya in scia ut
oppione gsistit. scaz socr. cu achademicis substu
lit oppionez. zenon. et stoicis. tota ergo phya repu
diata est ab ipis phys. quo eam sapientur pdica
tor. uitatis. Poetice uanitatis quia sit decori af
fata et graciosi audita. Iste cu apolonio archa au
diuit in throno aureo recubentez pp curiositatem
et de ta tali fonte potantem. ut Jo. in plogo biblie.
pp desiderii frustracoez. tantalus em filius Iouis apud
inferos afflictus siti et fame. nec aqua attigerat
usqz ad labiu inferius. nec poma attingencia. usqz
ad labiu supius cape pt. sic poete nuq capiunt
scie fructu. lz in fabulis meditetur die ac nocte
sp discentes. timo. 3. et nuq ad sciaz dei puenientes
Legistice ubositatis. hii sut qui ber ad eugenium. q
docuerunt linguas suas loqui mendaciu. dicti dm in
sticia. eloqtes 9 ueritate. extimantes questuz esse
pietate. pa thimo. 6. et baruch. 3. filii agar exqui
sierunt prudenciam. q de t. negociatores terre. quia p
tereno comodo sapiaz pstituunt p qua gdignum pciu
non habetur. Infinitus em thaurus est hoibus. sapie
.7o. Tali dr in ps. posuisti tenebras in excepcoibus
et facta est nox in pressibus dra. mendacitatis iniz
dei iudiciu. Ut recedens auitate mendax ho apte ne
datu querat falsa. Nox inquit ppha nocti indicat
sciaz. amissor ho. quatr gfidis. qui nocuit pmo. uult
posse nocere. 2o re inusitaris antiq pditois. et quia
auiqui uulneris. baiulans cicatrices. Euangelice p
funditatis. felix qui huic pfunditati se i merserit. ait
Jo. ad paulinu. totu qr legis in diuinis libris nitet
quide et fulgz. et in cortice. sz dulcius est in medu
la. qui uult inquit edere nucleu frangit nucem
frangens em cortice lre. et ad spualem intellectu ascen
dens nocte uertit in diez. Job. 11. et ut ondatur
in pfunditatibus et illuiacoibus successio. atz gtinuitas
additur et rursum. post tenebras spero lucem. Aug
2a. epla ad uolusianu. tanta est xpianorum pfunditas
lraz ut in eis cotidie pficerez si eas solas ab ineunte
pueritia usqz ad decrepitam senectutem. maxio ocio
sumo studio meliore ingenio conarer addisce. de

ca em contingit qr scz. qr cu osumauit homo
tunc incipiet. est etia cunctis acomoda. quia ibi
agnus peditat et elefans natat. ut grego. in plago
mora. et cius initet sr. Jo. vel sicut nox est horoz
gelata erroris inductia. horroris in cussiua. tor
poris impssiua. sic petm efficit affectu frigidu
ad uitalez dilleccoez. baruch. po. pcccata sut ossa
regu no. ad gellu noctis. aspectu stupidu ad
morales electoez. Job. 3. nocte illaz tenebrosu t. po.
quietuz occidu ad sociales couersacoez. ps. posuit
tenebras et facta est nox in ipa ptra. te coua
tu morbidu ad uirtuales opacoez. Jo. 9. venit nox
in qua nemo pt opari. In nocte etia pti est
labor famis et indigencie. ysa. 44. affedius la
boru no in saturitate. formitis et gcupic. abac.
2. Laborauerunt ppli in multo igni. mordetis
gstie. ps. labor in medio eius et iniusticia. vinculis
gsumacie. ps. humiliatu est in laboribus cor eorum. se
quitur dirupit petra. Ite in nocte pti nichil
capit homo. pmo annullatur uice morus. quia
puatur intellectus cogicoe ueritatis. psalmista
ad nichilu redactus sum. et ne ut iumentum. factus sum.
Affectus pfeccoe scitatis. ps. ad nichilu reductus e
in conspectu eius malignus. sfus obuiacoe casti
tatis. Job. in nichilu redacti sut omnes artus
mei. gestus gpoicoe honestatis. ps. ymagine ipsorum
i ciuitate ad nichilu reddi. Et cu hoc fecisset gclu.
multitudinez pisciu copi. pisces pctores signt. quia
sut frigidi et sine deuocoe. humidi et sine ho
nesta gsuacoe. lubrici et sine boni gtinuacoe
stolidi. et sine discrecoe. et de hiis qui non ca
piuntur rethe pdicacois. ecclesiastes. 9. sicut aues
capiuntur hamo. sic capiuntur hoies tpe malo.
rumpebatur aut rethe eius. gsistite. beda. rethe
rumpebatur. quia nunc ad cofessioez fidei tot cu
electis et reprobi. intrat. ut heresibus. etiaz scindi
rupit rethe. sz non labit pisces. quia suos dns
int psequtu scandala suat. et in tine. so. qui
erat in alia naui. i. ecclie ex gentibus. ut adiuua
ret eos. Et uenerunt et impleuerunt ambas na
ues. ita ut pene mergeretur. beda. naues
mergi est hoies in sctm relabi. vltio ponitur ef
fectus pdicacois. p miraculu cofirmate. qr cu uidis
sz symon. pe. pcii. ad ge ihu. d. ex. a me. tu
quia homo purus. tu [illegible] qr homo deus. tu quia
pctor sum. tu scus. tu. quia tu dns. ego seruus tuus
qr dicat sepet te loco ame. qr separat ate fragi
litas nre. uilitas culpe. et infirmitas potentie. stu
por em circudedit eu. et omnes qui cu illo erant
in captura piscium. simr aut Jacobu. et Johem
filios zebedei. qui erat socii simonis. ex socii
uocacoe. dicitur est Jacobus maior. lz Jacobus alphei
i fuit maior. tpe. et pirogatiua scitatis. Ierosso
limorum. eps ab aplis gstitutus. dictus qr fr dni. an
thonomasice. qr qsi silis fuit ei in facie. Et
ait ad symonem ihs. Noli time. ex hoc i. exmi
to obedie pimpte. ad mittendu retia. et humilita
tis pfundu. ad confitendum despecta. et admi
racois gtinue. ad gteplandum ardua. Iam eris
hoies capiens. no stati sz sem qr ia est ps supe
e. phyo. vn glo. no dum in apostolatum eligitur
sz hoc ei pdr. et subductis ad terra nauibus. quia
ad eas reddire intendebant. relictis oibus. sine
strumentis nauigandi et piscandi. sequuti sut eu ad
tpus pz e || 3a pars de uita xpi in nasareth XXXIIII

Et venit nazareth ubi erat nutritus et intravit secundum consuetudinem suam die sabbati in synagogam. secundum augustinum super ps. synagoga congregatio dicitur / conbru tis animalibus convenit. ecclesia autem de convocatio quod ad rationem habentes pertinet. instituit solum spuales intelligentiam capere possunt qui a secularibus negociis feriatur / Et per excellencia doctrine sedit. Et omnium oculi in sinagoga erant et surrexit legere. Et tradita est illi liber. ysa. prophete. e. qui apertus de xpo loquitur. vel. Jo. ysa. non tam propheta quam euuangelista dicenda est. nec tam videtur de futuro vaticinari quam de preterito ystoriam texere. et quia magis pie et consolatorie. ecclesiastici. 48. ysa. magnus et fidelis in conspectu dni. In diebus eius retro reddijt sol. et addidit regi vitam et consolata est lugentes in syon. usque in sempiternum. Ideo sequitur Et ut revolvit librum invenit locum. ubi scriptum erat. 61. ca. Spiritus dni super me. In xpo homo [illegible] quod vixit me. [illegible] unctio debetur regi. p[illegible] R. 16. Et de xo dicitur Je. 23. Regnabat rex et sa. erit. pontifici. levi. 8. Et de xpo dicitur. he. 9. xus existens pontifex. et prophete. 3. R. e. et de xo dicitur lu. 7. propheta magna surrexit in nobis. / taberna culo dei. levi. 8. Et in xpo habitat plenitudo deitatis corporaliter coloc. 2. / euuangelizare pauperibus misit me. i. gentilibus. augustinus. Erant pauperes nichil omnino habentes. non deum non legem non prophetas non iusticiam. non alias virtutes. / sanare contritos corde predicare captivis sub lege remissionem ce rimonialem. et cecis scribis et phariseis visum intellectum scripturarum. dimittere confractos in cathenis peccati. quo ad omnes predictos. Crisostomus frangitur peccatum. tyrannide pessima precipiens mala et obedientes confundens / ab intellectuali carcere nos xus eripuit. Ideo dicitur in remissionem / predicare annum dni acceptum. annus peccatoris fuit ab adam usque ad abraham. annus divine promissionis ab abraham usque ad xpm. annus benigne exhibitionis. Iste de in ps. bn. coro. anni be. tue. Et diem retributionis. hiis qui in hiis dni experti fuerunt / et cum plicuisset librum reddidit ministro. augustinus revolucio libri. vigilanciam spiritualem doctoris ondit / clausio non reddit quia ea que spualibus aperiuntur / remanent animalibus et incredulis clausa. ca. 104. p. 21. vobis est datum etc. Spiritus dni super me. / quia spuales intelligenciam aut eius obscuritatem non revelat caro et sanguis / sed spiritus patris celestis. Ideo ad paulum. nisi apta fuerit / immissa que scripta sunt ab eo qui tenet clavem david. clavem et nemo aperit. aperit et nemo claudit / nullo alio restante pandentur. et resedit. patet quod enim euuangelizavit. angelus sedet ad dexteram. commisit predicatorem apostolis. librum sic signatum dedit. cuius apertionem spiritui sancto dimisit / et omnium oculi in sinagoga erant intenti in eum / cepit autem dicere ad illos quia hodie impleta est scriptura hec in auribus vestris. quia sicut illa predixit / ita faciebat.

Capitulum pars de via ad mare galilee et de vocatione dis[cipulorum]

Exinde cepit ihesus predicare et dicere. quia impletum est tempus / et appropinquabit regnum dei tum tanto tempore dilatum est. Unde co ca. 44. p. 21. Cum a principio seculi venisset vocare peccatores ad penitenciam / formidaret forte iuvenilis etas mundi. nunc non appropinquante regno celorum ondit regnum mundi agere in extremis. Ideo invito debz [illegible]. penitemini et credite euuangelio. mathi p. Jo. amaritudinem radicis dulcedo pomi compensat / picula maris. spes lucri delectat dolorem medicine. spes salutis mitigat / qui desiderat nucleum. nucem frangat. etc. euuangelium. nisi credideritis non intelligetis. non sunt bona opera ut sit fides sed fides precedit ut sint bona opera. sine fide enim impossibile est deo placere / appropinquavit regnum dei. regno terreno succedit paupertas paupertati non xpianorum regnum sempiternum. Inde est illud / regnum meum non est de hoc mundo. omnis enim honor terrenus. spuma fumus. et sonus est. et preteriens secus mare galilee. augustinus designat spuales doctores qui non intrant mare sed iuxta pergunt ad dandum auxilium. hiis qui navigant mare quinque narret picula eius. et vocet ad littoris soliditatem non solum animales homines designatos in mari. sed etiam per dilates [illegible] despicienda que mundi sunt / et amanda que prie qui in piscibus designatur. vidit duos fratres symonem qui vocatur petrus et andream mittentes rethe in mari. Erant enim piscatores. et ait illis. venite post me faciam vos fieri piscatores hominum. At illi continuo relictis rethibus secuti sunt eum. Sybilla eritea. babi. ad grecos. in ultima etate. humanabitur deus humiliabitur proles divina. iungetur humanitati divinitas Jacebat in feno agnus. et puellari officio educabitur deus et homo. signa precedet. apud appellas mulier vetustissima presens concipiet boetes orbis mirabitur ducatum prabit ad ortum. hic huius pedes. 33. et vili viles eliget sibi ex piscatoribus. et dilectis unum de [illegible] duodenarium unumque diabolum / non in gladio bellorum. enca[illegible] reges ne [illegible] subiciet. sed in hamo piscantis. Je. 16. Mittam in vos piscatores meos et piscabuntur vos. Et procedens. Inde vidit alios duos fratres. Jacobum. zebedei. nomen Jacobi ondit eius fortitudinem contra temptatores. gal. 2. Jacobus. cephas et iohes videbantur columpne etc. unde figuratur eius firmitas in leta Jacob. ca. 13. p. 2. principium ad predicatorem. 92. p. 2. In posuit eis nomina etc. Fuit filius elie. eius ubum quod fa tum. 42. ecclesiastici. 48. qui receptus est in turbine ignis. Alius ad contemplacionem. ca. 92. p. e. assumpsit petrum. In quo fuit filius moysi. qui novit deum facie ad faciem. deuteronomio. ultimo. et Jo. fratrem eius in navi una cum zebedeo patre eorum. reficientes retia sua / quod fuit signum paupertatis. secundum eosdem et vocavit eos. augustinus. eosdem. alios duos fratres super caritate fraternitatis. posuit ecclesie fundamenta. ut ex radicibus caritas exuberans quasi humor ascendat ad ramos. et hoc super naturalem caritatem ut non solum per gratiam. sed per naturam ipsa caritas firmior habeatur. unde dicit fratres / sic enim fecit deus in ve. te. super moysen et aaron fratres ponens hedificacionis initium. qui autem hedanonz est gratia novi testamenti. i. primi [illegible] fundamenti super unam fraternitatem. hic autem super duas. Isti autem statim relictis rethibus. et patre secuti sunt eum. Crisostomus. Relinquerunt navem ut fierent ecclesie navis gubernatores. / relinquerunt retia non ut pisces afferent ad civitatem terrenam. sed homines ad celestem / relinquerunt unum patrem ut spuales fierent omnium. Et cum transisset inde. Ihesus vidit hominem sedentem in theloneo. mathi. nomine. mathi. 9. Et ait illi. sequere me. et surgens relictis omnibus. secutus est eum. Jo. Arguit porphirius et iulianus impietatem ystorici

Sibilla erithea

nota

Vnde. pctor ... publicanu

meactis. ul' stulticia sciem spicuz uocatez. Ad
q' vidët Johes. q' fulgur ille maiestatis diuinita
tis. occulte in hvana facie relucebat. ex quo p°
ad se uidetes the potat aspectu. si em in ma
gnete uirtus est ferri. attractiua. multo magis
dns creaturaz ad se trahe potat quos uolebat
vbi nota q' ex eo ferru meliarj dr ad magne
tem. quia cu uim heant effectum prm polu
aticu ipis prij. efficacia nobilior est in adamate
q' in ferro. q' si uirtus celestis fataz efficacia atrac
tois hz. in suo effectu. quid putas efficacie hz ui
tus diuinitatis in suo fonte. nota etia 2m. bedaz. q'
reliquit sua qui solebat rape aliena. et otepsit
piculu q' euenire potat ei a principibus quia uec
tigaliu. roes in oppositas reliquisset. cuiusqz spes
salutis datur in hoc publicano sic ututum

Ga pars de eius ma in iherlm et pncedeu et eiecciu de templo eiectoe AAo

Post hec uenit ihs. et discipli eius in in. tra. et illic demo
rabatur cu eis. Et baptizabat. Jo. s.
beda. baptizate xpo. adhuc bapti
zabat Jo. quia adhuc manet ubra
net debz pcursor cessare. donec ueritas manifeste
Erat aut Jo. baptizas in eno iuxta sali quia aq
multe. c. i lo. et aduei. et baptiza. ubi melchi
sedech regnit iuxta iordane. s. bedam. Jo. ad
enagrium non refert utru salz uel sale uocetur
cu uocalibus in medijs lris p uolutate lectoz et
locoz uarietate eade vba diuisis sonis atz
accentibus pferatur. nondum em missus fuit Johes
i carcerez. facta est ergo questio ex discipulis Johis
cu iudeis de purificatione. Augus. Judei dicebat ma
iore. ee xpz Johe. et ad eius baptismu debe currj
Illi aut no intelligetes. deffendebat baptm. Johis
Et uenerunt ad Johez ut euz. afficeret passioe inuidi
e. q' sicut et ipi effecti erat. Et dixerunt ei Rabi
qui erat tecuz trasiordane. minor dr ee cu maio
ri non eius cui tu testimonium phibuisti tamq' magis
auctoritas. Ecce hic baptizat et omnes ueniut ad eu
Jo. aut s. crisostm discipulos affectos inuidia no mul
tuz increpat timens ne ab eo separati aliquid aliud o
perentur sz remisse quodamo loqs. Rndit Johes et
dixit non pt ho accipe quicq' nisi fuerit ei da
tuz decelo. et io maior occursus ad eu maiore eu
ondit. nec fuit meu. sz magis ego serui. q' p
bat ex datis. Ipsi uos michi testimonium phibetis
q' dixerim ego. no sum xus sz missus sum an illu tamq'
minister eius. s. crisostm et q' omnes occurrat ad eum
ogruu est. quia ipe est sponsus ecclie. Ego tm
paranimphus. qui hz sposaz sponsus est. amicus aut
sponsi. qui stat et audit euz. et gaudio gaudz
pp uoce sponsi. Ideo. stetit fide non fuit arudo
vento agitata. sz stupuerit xpi humilitate. et
audiuit p obedientiaz. et de pfectu sponsi gaudz
In hoc ergo gaudium meu impletu est. Illu oz
crescere. me aut minuj. thom. Sicut aliorz lumi
nz adueniete sole lume extingui uidetur cu no
sit s' ueritate extinctuz. sz a maiori occultatu. sic
et pcursor tamq' stella a sole celatus minuj dr. cre
scit aut xus. p ut paulatim manifestat se p mira
cula minuitur et est. Johes 2m. bedam. p'quaz
no est creditus xpus. ad quid diminutoez ipa labo
rauit i argumentuz pfecte humilitatis uel minutus
est in capite. xpus aut creuit in cruce. et hoc genus
mortis declat eius magnitudinez. qui de sursum

venit sup omnes est. uel hoc intelligatur quatu
ad dignitatez excellentiaz xpi respectu Johis. quatu uo ad
dignitatem doctrine subditur. qui est de terra. s. pdica
toez. et de terra loquitur. Hec enim ita p ordine
se hnt. qui de celo uenit sup omnes est. quia di
ne uere ppagatoez accepit et q' uidit et audi
uit quantu ad cogitoez. Crisostomus. p hos sig omnia
certissima disciplis. et digna fide estimamur
Vn sequitur hoc testatur. Posita dignitate doctoris
ponit dignitaz audientiu. et testimonium eius nemo ac
cepit. s. terrena psitentes. aialis em homo non
pcipit ea que dei sunt. qui aut accepit eius
testimonium signauit quia deus uerax est. in exhi
bendo q' pmisit p pphas. uel aliter sm. crisostm
ondit qui non aliter quis desidz xus nisi falsi
arguit dnm qui misit illuz. quia ubi ea q'
sunt patris loquitur Vn sequitur q' i. pbatio dicti.
q' em misit deus uba dei loquitur. uel pt ee
oclusio dictoz. s. prima expositoez. Vltio ponit
dignitatem pmiorz. quantu ad auditores credentes uel
non credentes. sz primo ondit xpi auctoritas. no
em ad mensura dat deus spm sanctum xpo. pt hoc
intelligi primo quatuz ad xpi diuinitatez ut heat
spm sanctu manifestatez. Jo. 12. Ille me clari
ficabit. Datur aut ei no ad mensura. quia
datur ei ptas spirandi spm sanctum qui est infinitus
et inde q' sequitur. pr dilligit filiu. non desi
gnat pncipium eius. q' sequitur et omnia dedit pr in
manu eius. quia primo dillige est actus voluntatis
dare aut naturaz filio est generare ipm. si ergo pr
volutate naturaz daret filio. voluntas eet prius pn
cipiu generacionis filii. sz importat signu. pfecta
em dilectio patris ad filiu. est signu q' omnia
dedit i manu eius. 2° quantuz ad xpi humanita
tez ut. s. heat spm sanctitatez no ad mensura
p° ex pte recipientis quia in aliis non fuit tota
eoz capacitas repleta. Ideo alii aliqua pferre
bat ex spu pprio ut nathan. 2° ex pte dantis
quia si capacitas eet receptibilior. sine men
sura paratus est dare. sicut fluuius aqua dolio.
3° ex pte doni suscepti. quia quicquid ad roez gre
ptinet pt xus totu accepit. In aliis aut diuisio
nes graciaz sunt. pa cor. 12. Alii datur p spm
sermo sapie et c. Et tunc dilligit dicit roez pn
cipij. quare pr dedit omnia in manu eius. Mathi
vltio. Data est michi omnis ptas. in celo et in
terra. qui credidit in filiu hz uita eternam
in pmisso uel quia in uia est ad uidendum. qui
aut incredulus est filio. non uidebit uitam eter
naz. sz ira dei manet sup eu. Et ascedit
iersolima et expulit uede. et ementes de
templo. Jo. 2°. Exponitur ca. 123. p. 3. et c.

6a ps de incarceracione Johannis.

Herodes aut tenuit Johem. Mathi.
14. et mr. euz in carcere. Crisostomus. In
sermone. qui uinculu soluerat pctorz
pctorz uinculis aligatur ut iusta ue
nia. locu ueme non relinquat. herodes. in
adulterium factus. et in carcerem tradit iohes. sic
iniquitas sedes in loco iudicis reus. i loco iudicis
i nocente psequutor. Et pp herodiadez mrs
qua tulit fri suo uxorez. Dicebat em illi Jo
hanes. non lz tibi hre eaz. et uoles eu occide
timuit ppim quia sicut pphaz euz hebant
herodes metuebat iohez. sciens eu uiru iustuz

et sciri et custodiebat et audito eo multa facie
bat. et libenter eum audiebat. ex quo p3 q3 sa
enter scm et iustu in uinculatum tenebat ut hora
opportuna occideret uel mitteret. 93 c. de p. max. in
2o anno c. prima pars de conuersatione xpi in gallilea.

Postquam autem traditus est iohes uenit
ihs in galileam. Mt. po. predicans eu
uangelium regni. et relicta ciuitate
nazareth. uenit et habitauit caphar
naum in finibus zabulon et neptalim. vt imple
tur quod dictum est per ysa. prophetam. 9. ca. terra zabulon
et terra neptalim. uia maris transiordanem ga
lilee gentium. ideo de distantia locorum galilee
due sunt. una uocatur gentium uicina. tyrus u.
salamo xx. ciuitates donauit. 3 regum. ca. 9. p. 2.
hec est in tribu neptalim. alia est circa tyberia
dem in tribu zabulon. populus qui ambulat in tene
bris uidit lucem magnam. et sedentibus in regione umbre
mortis. lux orta est eis. hic ponitur uaria
secundum glosam que idem significat. Jo. 3. vs. de autem
primo tempore alleuiata est ab onere peccatorum quia ibi
saluator primum predicauit euangelium. nouissimo
autem tempore aggrauata est fides eorum. pluribus iudeorum
in errore permanentibus. idem mors in eorum qui
cum operibus mortuis ad inferos descenderunt. vm
bra mortis in eorum. qui peccant nec dum de uita ista
egressi sunt. possunt enim saluari si uolunt peniten
tiam agere. tunc cepit ihs predicare et dicere penitentiam agite. appropinquauit enim
regnum celorum. Et circuibat tota galileam docens in syna
gogis eorum et predicans euangelium regni et sa
nans omnem infirmitatem et omnem languorem in po
pulo. secundum remigium. ut hoc primi predicatores non
sint acceptores personarum. non ociosi. hoc secundum non sit
fabulosi hoc 3m. Et abiit opinio eius in totam
syriam. cuius tamen ad orientem est eufrates. ab occiden
te mare accon. a septentrione armenia et capa
docia. a meridie egiptus et sinus arabicus. et
obtulerunt ei omnes male habentes uariis langu
oribus et tormentis. comprehensos. tormentum est
acuta passio ut dolor plagarum. et qui demo
nia habebant et lunaticos. Remigius. lunati
ci dicuntur qui aluna deum in menstruis temporibus crescen
tem et decrescentem uexantur. Rabanus. lunatici non
sunt secundum per lunaticos. alii sunt ... qui dum
demones lunaria tempora obseruare. facientes cre
aturam in famam trahere cupiebant. et paraliticos et
curauit omnes et secute sunt eum turbe multe
de galilea et de capoli que est regio qu. habet
x. urbes et de ierosolimis et iudea et de trans
iordanem et abidumea et qui ... circa tyrum et
sydonem et detinebant illum ne discederet ab eis. quibus
ille ait. quia et aliis ciuitatibus oportet me euange
lizare regnum dei. quia in hoc missus sum. et omnis
turba querebat eum tangere. quia uirtus de illo exibat
et sanabat omnes. Ad istum. postquam traditus est
iohes quod predicauit et baptizauit xpus in iudea ante
quam traditus esset Johes ex euangelio Johis manifeste
colligitur. quod autem alii euangeliste. postquam traditus
est in galileam. sollempniter predicasse describunt. quid
aliud innuitur nisi quod quamdiu illa terrena ihrlm.
mansit in statu suo. non audebant spirituales disci
puli manifeste loqui de gloria celestis. ierlm. ne
si diceret illa gloriosa. que de ea dicta erat
non de terrena sed de celesti debere intelligi. ostenderet
emulatores legis. quod occidit. ubi non ciuitas
illa funditus est euersa et captiuati emulatores
legis. liberum fuit predicare gloriam regni. ymo uerum
xpum docere in monte quod prefectum est. euacuato quod ex
parte est et cessante loqui eo. qui de terra. qui de
terra terrenam loquatur. qui de celo celestis re.
2a pars de ascensione xpi in montem et electione 12 aplorum.

Videns autem Jhs turbas ascendit in montem.
Mathi. 5. eundem sermone credibile est
secundum aug. fecisse turbis in aliqua plani
cie montis. secundum luca. et in strahero montis
discipulis. secundum mathei et nos sequitur. secundum eun
dem maiora precepta. et Jo. ad montana ascendit ut
turbas ad altiora traheret. secundum turbis ascendere non
ualentibus. sequuntur discipuli. ascendamus igitur in hunc
montem dicamus. bernardus. In primo libro de amore dei. de
inde ascendamus ad montem domini. et ad domum dei
iacob. et docebit nos suas miserationes. cogitationes uo
luntates affectiones et omnia interiora mea. deinde
ascendamus in locum domus uidet uel uidetur. curre sol
litudines et anxietates. pone expectate hic cum asino
corpore isto. donec ego cum puero. ratio cum intelligentia
usque illuc properantes reuertemur ad uos. Reuertemur
enim ad uos. et heu reuertemur quod cito. Et uocauit
ad se quos uoluit ipse. et uenerunt ad eum et fecit
vt essent xii. cum illo. quos et aplos nominauit. beda.
vt quadratum orbe fide sancte trinitatis insigniret. sy
mone quod cognominauit petrum. Jo. ad differentiam. simo
nis cananei. et andream fratrem eius. Jacobum. zebedei
et Johem fratrem eius. beda quibus imposuit nomina.
boanerges. quod est filii tonitrui. secundum mathi. quorum
sublime meritum in monte meretur audire tonitru
um patris. per nubem de filio tonantis. hic est filius meus
dilectus. philippum et bartholomeum mathim. et thomam. Jaco
bum alphei et symonem qui uocatur zelotes. beda
symon chananeus. de cana uico galilee. Judam
Jacobi. qui et tadeus. alibi appellatur lebeus. ter
nomius enim fuit. Judam scharioth qui fuit proditor
beda. hic prouide mr aplos eligit. quia magna est
ueritas quam nec aduersarius minister infirmat. Isti sunt
xii. patriarche. ac. 6. ueritate fidei etiam propa
gantes. xii. principes. numeri po. pastorali sollicitudine
etiam gubernantes. xii. uirge. num. 17. magistrali corre
ctione etiam corrigentes. xii. lapides. Josue. 4. stabili
fortitudine etiam corroborantes. xii. stelle. apoc. 12.
predicationis lumine etiam illustrantes. xii. prophete. ecc.
49. de futuro tempore etiam admonentes. duodecim fon
tes. exodi ... pietatis dulcedine etiam irrigantes
12. exploratores. num. 13. ab inimicis et insidiis
etiam preseruantes. 12. boues. 3 reg. 7. duris laboribus
etiam excolentes. xii. leones. 3 regum. 10. argumentis
sultibus etiam deffensantes. xii. hore. Jo. xi. pul
critudine uaria etiam distinguentes. xii. porte ciui
tatis. apoc. 21. ad celi gaudia etiam inducentes.
3a ps de gratia ad studium quo aptatio ea ex parte xpi

Et cum sedisset ... quia discipulorum.
accesserunt discipuli eius ad eum. Aug.
sedere pertinet ad dignitatem magistri. et
accesserunt discipuli ut audiendis uerbis
illius. vt essent corpore uiciniores qui
preceptis implendis animo appropinquabant. Et ipse ele
uatis oculis in discipulos. secundum lu. 6. Beda. discipuli
adiscendo sunt notati. In eos dns oculos leuat ut
qui intenta cordis aure. uerbum perceperunt. largius sa
poris intimi. lumine acciperet et pateret intelli
gerent. Aperiens os suum. mathi. 5. aug. aperio oris

sigt cpluritate simois. ylarius. Hic xpus os aperuit
qui in lege veteri apiebat ora pphaz. Na oris do
trina melliflua. sub tipo osculi petebat sposa
i cant. vii. ber. sup cant. s. ii. In pa ethic. spe
ciosus forma pfilius hoiz. Ipse me osculetur oris sui
non audio ia moysez, i pedicoris. siquide lingue
facta est michi. vs. Labia i munda sunt. Jer. nescit
loqui quia puer est. et pphe oius elingues sunt, no
in eis iaz nc p eos loquatur michi dns. quia tene
brosa aqua i nubibus aeris. Sz ipse me osculetur osclo
oris sui. eo graciosa piaa. et admirade flueta
doctrine. fiat in me fons aque [illegible] salientis i vi
taz eternaz. eo unqz fmo vivus et efficax osculu
michi est. nõ quide gnuctio labioz. que parem
mr diu metitur aioz. sz plane infusio gaudioz.
revelacio secretoz. mira q da et quodamo i disci
ta comixtio supni luis et illuiate metis. a cetero
pm visioes et sompnia non recipio. figuras et
enigmata nolo. ipas qz angelicas fastidio spes.
quippe et eos longe supat jha meus spe sua et
pulctudine sua. Docebat eos. d. bti paupes spu.

2a pars de triplici errore circa btitudinez.

Beatitudinis appetitus nale nob est isitus
Jux. id aug. pe cofession. fecisti nos
dne ad te. et inquietu est cor nrm. do
nec quiescat inte. cu hoc sit appetitu
stat ne btitudinis ignorancia. sicut
i sagitta Jaculata est ignorancia [illegible] fini sue dis
ti ccois. Vn aug in plogo solliloquioz. deus qp amat
omne qp amare pt, sive sciens sive nesciens. Qu igr
appetitus ad btitudinez. fortiter inclinatur et intel
lectus eam ignorat. surrexit circa btitudinez. tplex
falsa oppio. quidaz posuerunt eaz in vita volupttu
osa. quidaz i vita actiua. quida in vita gtemplatiua
ps. xs sipr repudiat, 2s corrigit. 3s exponit:-

3a pars quo btitudo ponitur i vita voluptuosa.

Ponentes btitudinez in vita voluptu
osa. dicunt voluptate gsiste in sbus
i lubrica delicacio, qua exhibe pt af
fluencia diuiciaz. Et hec est pa ps sue
btitudis. g qua ait xs. bti paupes
spu. vbi nota qp in hac btitne .i. paupitate [illegible]
z sceptibus non gsistit status oim bonoz aggacoe
pfectus. pp qp non est vera btitudo. sz quia est q
daz semitta. cito pducens ad btitudinez dz btitu
do. sicut [illegible] velocissiz pages, dz ee in fio non roe
adepcois ii. sz roe ppiqua dispoicois. eo delicie et
diuicie affectate impediunt via, ad vera btitudiez
quia sz gg. tato quisqz asupno amore disiugi
gito inferius dellectatur. / 2o ponit vita volupttuo
sam in sequendo passioes irascibilis. vn 2o reth. dic
azles, quia ira est appetitus cu tristicia puncois appen
tis. pp appente pun pfecioez, Et ita ad omez iram
sequitur delectacio, a spe puniendi. Ex quo pz qp
nullus irascitur, nisi qui spat posse punire. et in hoc
gsistit Irascetis delectacio. de qua sequit. vn dic
tuz est de ira. quia multo dulcior melle distilante
in pectora viroz crescat. qz qp in hoc nõ gsistat
btitudo vera. sz fantastica, colligi ex ipso qui ait
qp illa non est vera dilleccio. q est i ira. sz fanta
stica. sicut q sompniaz, nec in sequella Irascibilis
cu melius sit nunqz irasci qp ire passioes psequi. vn
ait xps. bti mittes. / 3o poit vita voluptuosaz
i sequella passionu gcupiscibilis, nc in talibus delec
tacoibus. poni pt btitudo. quia ista maxie gueniunt
pueris et bestijs quibus no gueniit felicitas.
ethic. g quos ait xs. bti qui lugent, rc.

6a ps de btitudine paupitatis.

Beati paupes spu qm ipoz est re
gnu celoz. Tollit hic xps radice
vite voluptuose. huic cocordat
ethimes de remedio amoris. diui
tijs alit luxuriosus amor, non ht vnde sui
paupitas pascat amore. Ex quo appet, qp sic
radix oim maloz. est cupiditas. thimo. 6. sic
radix non peccadi est paupitas. ymo est oiuz
bonoz origo et fudamentuz. ca. 118. p. 16. Ci
us pfectus ee rc. Not. aut quia circa tpalia bo
na se hz homo, mo humano virtute polica cu
illa appetit. sm exigenciaz. sui status. pu. 30.
Mendicitate et diuicias ne des michi rc. pau
ptas aut sps. illa gtinz possibilc [illegible] c abiciti. Jo
adute quia tpaliu bonoz. considerare pos
sumus possessioez et usuz. sine usu em tpaliu
non pt duci vita mortalis. possessio aut inte
necia non est. Ille itaqz est spu paup. qui ta
possessioez omiz tpaliu abdicat pp deuz. qp ecia
ad usuz supflua. sz vias ad monicoez apli. pa
thimo. 6. hntes alimenta et quibus tegamr
hiis gtenti sumus. Ex quibus pt sine ro cimage
lice paupitatis qp sit virtus [illegible] abdicativa tpa
liu bonoz qua quis vel ppuz huis sustetatu
de non suo, siue mendicato. siue libatr obla
to. Vltius gsiderandu. quia abdicacio possessio
nis tpaliu est duplex. sicut duplex est modus
possidendi. i ptio l s. et i coi. pe paupitatis for
pcessit in turba credetu in pimitiua ecclia. ca.
139. p. 9. 2e paupitatis forma pcessit in aplis
ca. 92. p. 3. et ca. 91. p. 2a z ca. 100. et ca. 121.
p. 13. et ca. 139. p. 4. xs itaqz magr virtutes
exo. qp ubo omnia tpalia abdicauit ca. 100. p.
Mendicando victuz qsiuit ca. 86. p. 1. li
berali ecia oblatu recepit ca. 121. p. 3. Vltio
adute. quia via pueniendi ad falsaz btitu
dinc. voluptatis est ninus. qui est fideiussor
ad omnia munda. q. ethi. Et p hoc videtur pos
se dare btitudine que est aggaco omiz boxt
vbi pz. falsa eius circa appencie. qz numus est me
diu comutacois oiz venaliuz, circa vo no gen
cie. quia spualia et pnlia bona. non cadunt
sub pcio. ca. 92. p. 2. Via aut ad vaz btitu
dine est paupitas. ca. 86. p. 4. vn ipoz est
regnu celoz. in spe vel in pmisso illius qui
est ipa veritas. ca. 121. p. 8. qui em diuicias
p deo dimittit non amittit sz in tuto loco
deponit ca. 108 180. p. 14. Ideo glosa.
paupibus in pnti, guenienter pmittitur diui
tie celi. Beda. paupes p xpo, apetis abstinent
seculu calcat. illecebrosa no quernt, Et ita
merito phibetur digs celestis regni, qui delec
tacois humane sunt cupiditate nudati. Sic filius
hominis, bona eterna dat pr celestis. spurijs no
bona tpalia. In eius figura abrahaz. dedit ysa
ac cuncta que possidebat. gen. 29. filijs no g
cubinaz largitus est muna rc. 7a pars de btitu
dine mititatis.

Beati mittes qui ipi possidebunt terraz. paupitatez pul
tre cocomitatur mititas, quia cinz
sz sbam suaz exaltat ho [illegible] ira suaz
ecciaa. 9. / monstruosa res est nec

sibi ipi queniēs. p aup supbs. Induet aut btitudo
mititatis q̄ sequellaz irasabilis. sz nor. q hoies
maxie irascitur. 2. reth. ad his deridētibs et
sub sanātibs. et ɔtumelias faciētes. et his qui
non curāt si ɔnt stant. ip q irascitur mala
mināntibs. et his qui audiūt eoz mala. aut
i spiciut siles em sūt despiciētibs. ɔtescit
aut pq passioez ire. p° roe indicte q̄ appetit
irāq. 2° roe ɔfessionis et penitētie. et ponit
exm in sinoz castigatoe. negātes em et ɔdic
tes. mag flagellamq. ad ɔnfitentes iuste
flagellans quietamur ab ira. 3° roe hūiliatois
et ponit exm d. q aut ad hūiliatos cessz ira
et canes maifestat. non mordētes eos qui re
sidet. talis aut mititas. s em d ibidē nichil
aliud est q̄ quedaz assuefactio destitutio et de
tātio ire. sz talis mititas non est btitudo. de q
loquitur xq vmo ira no sequitur. sz puenit pa
ssioez ire. et multo melius facit remanē i qe
te āī iraz. qua illa faciat pq vindictaz. sz illi
mites sūt beati. ait. beda. qui tollerātes iiu
rias non reddūt maluz p malo. quia nulla fu
rois arcēsiae turbantur. sz in lenitate āi. eū
iugiter p̄sencrat. Aug⁹. mites sūt qui ce
dūt in pbitatibs et nōn resistūt i malo. sz in
cūt in bono maliū rixetur. g° mites. et di
mittet p tienis et tpalibs rebq. sz bti mites
qui ipi possidebūt tiaz. Illaz mq̄ traz. de q
i ps. portio mea dne sit in tra uiuētium
Illa tra bndicta. dulcoratur stillicidio rois
gen. 27. In pinguedie tre et i roe celi erit
bndictio tua. pcelustratur radio saluatoris
apoc. 21. Ciuitas illa non indigz sole neqz
luna. sequit. quia. karitas. dei illuiat illaz
et lucena eiq est agnq. p ornatur uarietatē
floris. cant. 2. flores appuerūt in tra nra
et flores oliuaz in aplis roe claritatis. et
flores palmaz i ms. roe triūphalitatis. et flo
res uincaz in confessoribq. roe lacrimosita
tis. Et flores rosaz in uirginibq. roe uirdita
tis. 2. li. de uegeta. et plat. uirditas non
manet in rosa nisi dū hūoz aqs manet
i ea. clausq fuit humoz seminalis ppagatois
ad inq fin ppositu. dicēte augustino de nup
tiis. et ɔcupiscēcia. uirginitas est in carne
corruptibili. ppetua icorrupcois meditatio. ppe
aut mititati possessio. mīoz p minto. mites
em no resistētes malo. s phita uidetur sua
iura amitte. eq uo. xpq mittes in possessi
onē ponit eoz qui p pauptate acquisiuert
hoc est plq s. glo. q hre regnū celoz. quia
multa sūt q de iure hēmq q tn defacto pos
sidere non possiq. 8a pars de btitudie luctq.

B Eati qui lugent qm ipi consolabu
tur. pulcre pōit btitudiez. sequenti
luctq. dicēte. ambro. cū hoc fecisut
sis paup et mitis. memēto qua
petor es. et lugeto peta tua. Indu
citur aut btitudo luctq q̄ sequelaz. actilē au
sic pauptas q̄ radicē et fomētuz ɔcupie. Nota
no. quia quedā est luctq qui non ordinatur
q̄ uita uoluptuosam. sz magis ordinatur ad ea
talis est luctq eoz. qui ɔmissioez plorat tpali
uz bonoz. p in fletu consolacoez. et remedi
uz aliqz recipiat. p fletu em mticioāe q tota

ferebatur sup ētiā inde aiuz inclusa disgregatur
dū extiq mai festatur. ac p hoc afflictio recipit dec
mētuz. pretea opacio ɔueniēs hoi, s statū i quo
est induat ei delectacoez. pro illo tūc et si no
eet alias delectabilis. ut gemere in firmati. bn
augq. c. ɔfessionū dicit q qn dolebat de morte ai
ci in solis gemitibq. et lacrimis erat aliqtula re
quies. De hoc fletu distinguit. ber. sup. cant. s. 26.
deploras morte fris sui gerardi. d. non potui im
pare ētiāe. qui potui lacrime. at suppssa doloz in eo
est acerbioz factq. quo non est exire pmissq. Vides
cotidie mortuos plorare mortuos suos. non culpa
mq affectuz nisi cū excessit moduz. sz raz. Ille ni
miz nē est. eiq turbatio pena peti. hec uanitas
et petiū. sola et em plorat dapna. ɔsic carnis in
comodamēte punis. et ploradi. qui sic plorat. Ego
aut adeptuz doleo fidele auxiliū. salutare ɔsiliuz
sanctiq suisz mihi pichtarq uita. q tua gerarde
tarē pñta. qui mecoz in dño studioz eras soli
citq in citatoz. fidelis adiutor. cautq examiatoz. eras
michi manq dextra. lumē oculoz pectq ɔsiliū. et lin
gua loqs. Iudiciū non cognouit iratuaz. sz luce
ueraz i uetorez ssmi. lucis illuiantez spm. nemo
michi molestq sit. d. no debēs sic affici cū beni
gnq samuel sic repbo repbo rege. et piq dau. sup
paricida filio. satisfecerit affectoi. absalon. fili
ait sic. absalon filius. Et ecce hic plag absalon
saluator fleuit sup ciuitatē ruitura. Et ego rete
tem plagaz non sencia. Et certe ad tumultū la
zari. nec flentes arguit nec aflētu phibuit. ymo
cū flētibq fleuit. et lacrimatq inquit est ihs. Siue
igr luctq assumatur ex rōe turbacoe. siue ex uana
affectoe pntes ɔsolacoez recipit p mercede. nec e
btitudo de qua loquitur xq. sz illi lugetes i qt
beda. in futuro ɔsolabūtur. qui non tpalia dapna
sz peta sua flent. et uirtutū spualiū detrimeta
Crisos. qui sua peta luget. ɔsolabitur. indulge
ciaz ɔsecuti. ɔdaxiq in sinoe pulcre ait. lacrime
ueiaz non postulat. et tn merentur. raz no dicit et
tn uenia ɔsequitur. quia sino inf dū non totū p
fert negociū. lacrima no totū pdit affectū. glo. si
em qui filios uel alios defūctos plorat. sz illud tpq
nec pecunaz desiderat. nec gloria nec alicui alia
passioe capitur. multo magis hoc facere debet
qui luget peta sua. igr eta motq ɔcupiscabilis
uel delectatoes tiloro. uenereoz melodiaz. spec
taculū ludoz. bū se hz homo uiō hūano p tepa
ciaz. que est uirtq politica moderate talibq ute
do. sz excellētiq hoc fit p btitudinē luctq se re
putādo exulez. i hac lacrimaz ualle. De pmo
aut ait eadē glo. ɔueniēter lugētibq pmittitur
ɔsolatio. ut qui ētratq est in pnti gaudeat in fu
turo. maioz aut est retributio lugētis q pauperis
uel mitis. plq em est gaudē in regno q hre
et posside. multa em cū dolore possidemus.
Nonagesimum cm cm quale actiua uita felix ad bti
tudiez cq. 1. p 6. de uita actiua et ɔtēplatiua cc

B Eati qui esuriunt et sitiunt iustitiam
qm et ipi saturabuntur. Repudiata
uita uoluptuosa. Relinquitur duplex
uita ɔmēdabilis. actiua et ɔteplatiua
vii. ethi. Dubitatur aut ab ipis qui
ɔfitentur uita cū uirtute honora
bilissiaz ee. utrz politiā et actiua uita eligibilis
vel magis absoluta ab oibq extioribq uelut ɔte

karitas

virginitas

lacrime

platiua quedam. has aut duas hoiz honorantissimi
ad iusticie inuenitur peligrites et poz. coz qui
uiue. de quibus greg. moza. due uite. actiua. s. et co
templatiua cum signantur in mente qui duo oculi huma
ni facie. dexter quidem oculus. uita contemplatiua. est
sinister actiua. congrue aut post iusticiam de actiua ui
ta agitur. dicente greg. in eodem. quisquis iam in se car
nis contumelias edomuit. superest ut mentem
per studia sancte ordinis exerceat. Beatitudo aut que
est ultimus finis in actiua uita poni non potest. homo enim
naturaliter est animal sociale. i. politicum. cum enim multis
indigeat. que sibi preparare non sufficit naturaliter in
clinatur ut sit pars alicuius multitudinis. in qua
alii seruiat et ei ab altero seruiatur. ac per hoc
homo in uita actiua ad aliud ordinatur propterea ille
dicebatur politice beatus qui habebat prudentiam. que
est recta ratio agibilium. sed prudentia maxime consistit
in bene eligendo ea que sunt ad finem. Licet aut beati
tudo et ultimus finis in uita actiua non consistat
tamen si regulata sit. uia quedam est preueniendi ad
beatitudinem. dictum est enim quod uita actiua in seruiendo
alteri consistit. hoc aut potest tamen uel ratione debiti uel
sub ratione spontanee exhibiti. quantum ad primum posuit
christus beatitudinem iusticie. quantum ad 2m beatitudinem

2a pars de beatitudine iusticie. | mie.

Non quicumque iusticiam operantes beati dicun
tur sed qui esuriunt et sitiunt iusticiam. i. qui
ex affectu et desiderio eam querunt et
exercent. quidam enim ex solo timore pene
iusta operantur. et hi non sunt iusti. unde aug. ad
anastasium. Tamen putat se esse uictorem peccati qui
pene timore non peccat. quia et si non impletur
foris negocium male cupiditatis. ipsa tamen mala cupi
ditas intus est hostis. Nam quantum in ipso est. ma
let non esse iusticiam prohibentem peccata. Inimicus ergo
iusticie est qui pene timore non peccat. Amicus est
aut si eius amore non peccauerit. oderunt peccare boni
uirtutis amore. ca. 12. p. 6. sequitur in aug. tu enim ne timebis
peccare. si penam ipsam sicut gehennam metuat. Iu
sticia uero que est uirtus politica libenter et non
procrastinando reddit unicuique quod debet. sed hac beatitu
dine. id agit excellencius. quodam feruenti et insto
solito desiderio. sicut esuriens et sitiens auidius
comedit et bibit. congrue aut huic beatitudini da
tur pro premio. quoniam ipsi saturabuntur. sicut enim mul
ti quia recedunt a iusticia. saciantur et habundant
temporalibus. Ita ergo multi propter sequelam iusticie. sunt
esurientes et indigentes. Ideo conuenienter eis attri
buitur saturitas. Esurientes impleuit bonis. ca. 1.
16. p. 1. In iusticia apparebo in conspectu tuo. sa
ciabor cum apparuerit gloria tua. hanc sacietatem optat
anselmus. in prosologion. obsecro domine quia esu
riens cepi querere te. non discedam ieiunus de te. fame
licus accessi non recedam impastus. qualis aut sit
ille cibus. ca. 16. p. 1. greg. in moz. 18. cum ad ipsum for
tem uiuum creatorem uenerimus. erit nobis delec
tabiliter impressa. sitis simul et sacietas. sed longe ab
ista siti necessitas. longe a sacietate fastidium. quia
sitientes saciabimur et saciati sitiemus. conside
randum etiam quod sicut plus est esurire et sitire
iusticiam quam deserere peccata. sic etiam in eius premio pocius
est comedere. plus enim est saciari in regno quam
in eo sitire consolari etc.

Tercia pars de beatitudine misericordie.

Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur.
Hoc dicit christus quantum ad illud quod quis
spontanee exhibet. Est aut misericordia.
2m aug. li. 2. rethor. efficacia quedam super
affectum corruptio uel contristacio eius qui
indignus est sociorum. Aug. in li. 83 diffinicionum. ali
quid addit. d. misericordia est condolens affectus cum addita
mento beneficii ut compaciamur proximo et largia
mur de proprio in exhibendo suam sponte sed hoc ho
mo humano per liberalitate in prius. per magnificen
ciam in magnis. ac non beatitudine sit excellencius
hoc ipsum quia per eam quis alicui in digencie sub
uenit quia sibi. debet aut ordinata esse ista largicio
quia misericordia numquam in ordinata diuine placuit equi
tati. unde io. ad ebidia conue prima. paganus et ce
lis gentes. pauperibus non prohibemus elemosinam. fi
eri. sed christianos paupers eis preferimus. Et nisi ya
nos multa est diuersitas attendenda. utrum peccator an
sanctus sit. unde apostolus omnem misericordiam probans infert
maxime in domesticos fidei. domesticus fidei est
qui eadem in religione coniungitur quod a consorcio
fraternitatis peccata non separant. Beda. sunt qui in
qualibet. subueniunt miseris. quorum beniuolo affectu
ad omnis in tantum deus delectatur ut misericordia sit eis
preparatus solum. Criso. uidetur enim equalis esse
retribucio. sed est multo maior non equalis huma
na misericordia et diuina. aliquis de maiori illa nostra. bene
se recepisse recitat. in quodam sermone numerans
uii. misericordias per ordinem se habentes. prima siquidem est
quia a multis peccatis me adhuc in hoc seculo cu
stodiuit. nam sicut in multa cecidi. sic et in mul
ta alia potui cecidisse. fateor preterea et fateor
quia nisi dominus adiuuasset me cecidisset paulo mi
nus in omne peccatum anima mea. 2a est quia non potest
explicari sermone. Ego peccabam. et tu dissimu
labas. non continebam a sceleribus. et tu abstine
bas a uerberibus. prolongabam ego longo tempore iniqui
tatem. et tu pietatem. 3a est que uisitauit cor
meum. et immutauit ut amara fieret que male
dulcia primo erat. 4a est quod penitenciam dulci
ter suscepisti. ut in eorum numero fierem. quibus dic
tum est. beati quorum remisse sunt iniquitates et quorum
tecta sunt peccata. 5a est quia prestitisti uirtutem
ne recadam patereris. et ne essem nouissima error
peior priore. 6a est gratia promerendi qua indet
uiuimus bone conuersacionis in dulgens. 7a est spes
qua donas homini indigno et peccatori de tua tocies
experta bonitate usque ad celestia suspiranda presu
mere. ii nostra ab omni liberabit miseria. pa thimo.
4. pietas ad omnia ualet. spem habens uite que
nunc est et future. super quo glo. ambr. omnis
summa disciplme christiane in misericordia et pietate est
quod aliquis sequens. si lubricum carnis patitur sine
dubio uapulabit sed non peribit. maxime si exercuerit
opera pietatis in diebus indicii. ca. 124. p. 21. ad maio
rem quoque remuneracionem isti habent quod primi sic
qui in gratia regis sunt et familiares eius. quod qui ad
solum uictum curie admittuntur uel quia iusta sa
turitatem in bono. liberatur ab omni malo etc.

Nonagesimumquintum capitulum qualiter uita contemplatiua se habet ad
beatitudinem. capitulum pars quod non consistit in contemplatione phorum.

Beati mundo corde etc. quia beatitudo
non consistit in uita uoluptuosa. nec in
uita actiua. Relinquitur quod consistit in
uita contemplatiua. non consistit aut in uita

gteplatiua phorz· qua ponuit in opatoe intelly
ta· ex· p· A· ubi felicitas· q· De qua in libro de
pomo in quit arz^l· Dellectatões aie sunt intelli
gere creatorē suu/ et cosiderare motus celorz et
cursus spaz q speculetur hō/ē se ipm et subti
tate mēbroz suoz et iuiz meritoz prancium
sibi motu/ et uirtutes in firmitas ī uno quoqz
mebro ad situm corpis ī quo mchi addibile ut
minimbl'e est/ et p hoc pt cognoscē creatorē su
u· ratio quare in tali gteplatōe non gsistit bti
tudo et/ quia qui bts est in ultio fine quiescat
In pdicta aut cogitōe dē deo non quietatur ap
petitus· quia hoc mo solu expte cognoscitur· p^a
corr· iz· Et io stat ignorātia cu tali cogitōe
paz enī est q de substanis sepatis cognoscitur· xi·
de aialibz· Vn intellectus sp appetit illaz ignora
ciaz amoueri· sic ceperunt philosofari· pp igno
rancie fuga· p^o metē Vn sic via nisi pfica
fora· p nacoēz totalit expelente· sp inachmat^a
ad malu corruptois· sic intellectus nisi^q quieta
donec pficiatur p^s et sumo uo ad q creatus est
Vn aug^s sup· Jo· In felix qui omia nouit et te
nescit· Btus aut qui te nouit et illa nescierit q
aut te et illa nouit non p illa btus· sz pp te btus
quo inior repleri non pt sine eu de despu et
aia· zē|| 2^a ps quali btitudo in gteplatōe gsistit·

Qvia aut homo finez ulti^m ptīapare
non pt/ p^r unione centrales sicut
tota aiaz sequitur q sit finis· ex· p^s·
ethi· Et io oz q p opatões que sunt
finis ex· ei unatur et copuletur
gaudē opatio est unionis et amoris· et hoc mo
ra btitudo in gteplatōe gsistit· i· gtuitōe ime
diata ad deu p intellectu et affectu· no mini
sioe que fit in speculo et in enigmate· e· Vn
hugo· sup cant· de seraphim· Duo sunt ad btitu
dine ptinētia· s· lume et dulcedo· Vnu ad il
luiatoez· aliud ad refectoez· p^m ad cherubim
2^m ptinet ad seraphim· 3^a pars de btitudie cordis

Beati mudo corde· qm ipi deu uide
bunt· Ad illuiatoez enī et uisioem
disponit cordis puritas· ubi sacdu
q ad dei speculatoez· disponitur
hō mo hūano p uirtutes intellec
tuales/ potissie p methaf^cz que docet sptales
diuas exes gsiderare/ sz hac btitudine fit hoc
excellentori mo· qua mes hūana deo gungit^r
sic ut oculus et dimi· s· hūanu modu illustre
tur absqz hūano studio· ut aplī· btus franciscus
et hamoi· aug^s· sup· ps· bti ī maculati· taq
dicēt scio quid uellis· btitudiez queris· si er
go uis ēē btus· esto ī maculatus· nec enī uidebit
deuz· quia paupes spu· quia mittes· qz luge
tes· qz esurientes· et sicientes iusticia· quia mi
sicordes· sz quia mudi corde· aut ide de uide
de deuz ad paulinā· Multa aut diligētia
gsuari debet cordis mūdicia· Cor enī deus
posuit ī medio corp^s· q castru uel noble fort
licui ī me^o ciuitatis· tradidit qz eius custodiaz
hoī· d· pu· e· omi diligētia sua cor tuu
Multa enī castru istud appetunt et petunt/ nec
miz/ quia lz puu sit qtitate tn maxiz est
uirtute· Vn hugo· z· li· de aia· cor puu est
et magna cupit· vix ad unius miluis refectoez
sufficēt/ et totus ei mudus no sufficit· Sunt

aut octo artes que castru alterātz inpugnat Vi
vz^t· capitalia uicia/ cu ceteris uitiis que nascuntur ex
eis/ q que custos cordis gtinua se dz oppugnatoe
tueri· Vn Jō· cass· In colatōe serapionis· ita nobis
aduersus· hz octo uicia arripienda sunt pelia ut unaqsqz
q uiciuz quo marie infestatur exploras/ ad uersus
illud arripiat pncipale certame· In po^le naqz est/ cuz
qui p cordis sui emūdatoe solicitus erga/ inpugna
toez uicij· cogitz intētoez sue mētis armauit adu
sus quoqz cetera· uicia/ gnales horore et custodia sitez
non hīc· qui si omissa pugna opugnaū sinire
elegerit· pbari illud· baruch· 3^e audiet/ quid est
o isrl· q in tra inimicoz es/ et p cordis turbatoe
infertur coi qui nata es· cu mortuis deputatus
es· cu hīs qui sunt ī iferno· sola enī uolūtate
cordis· z uincitur et turpatur/ Vn in collectoe abba
tis· Moyses ait· i· dez· cor· molēdino qpe gpatur
q cessare non pt ab ope suo· aquaz impulsibz
cicunactu· ī eius no qui pēst pietate· sim est· an
tiitu malit/ solui uel comminuj· quod aut quis
suo cordi psideat/ et q^o uicia pugnet p cordis mu
dicia/ docet· hugo· ibi· sup· solu inquit his reg
nat/ qui legibz cōibz ordinat tota familia cor
dis sui/ si gsurgit leonina rabies/ pimitur p paciaz
si petulēcia ursi p abstinēciaz/ si ferocitas apri
p mansuetudie· si supbia unicorni p hūilitatem
/ fortiue aut gggdiendu iz· quia et mes triuplhoz
pcessu ut dicit serapion· reddetur fortior/ et in
firmior pugna succedet· si no anceps belluz fu
erit/ et forte ut assolet | ceteris fluctuare no
reddas castru sz in uota regis auxiliu· sepui est
enī· nisi dns custodierit ciuitate zē/ clama igr
cu deuoto· ber· sup m· o^a e· Veni dne ihu xpe
auffer scadala de regno tuo/ q est aia mea· ut
regnes tu· qui debes in ea· Venit enī auaricia et
vendicat ī me sibi sedez/ iactācia cupit dnari
michi· supbia uult michi ēē rex· luxus· dicit ego
regnabo· / ego aut q ualeo resisto· dnm ihm
xpm reclamo/ et dico non hīeo rege nisi soluz
ihm· Veni ergo dne et dispge illos in uirtute
tua· et regnabis tu/ qui debes in ea· quia tu es/
ipe rex meus et deus meus· qui madas· salu· iacob·
sic cordis mūdicia gradi labore suatur/ sz gradē
pmittitur pmiuz/ quia ipsi deu uide· Aug^s de
Vbis dni/ qadmodu lume hoc uideri non pt
nisi oculis mūdis Jta nec deus nisi p mūdicia
cordis· tūc aut uidebis et affluēs· et mira et
dila· cor· tu· uidebis ī ip enz qui est finis de
sideriorz nroz· sim aug^ni p^s gfessionū· qui sn
fine amabimur· Et in hoc erit etna quies· sine
discursu unius uisibilis ad aliud· dicit· aug· u^o
de trinitate· Non erunt tūc uolubiles cogitōes me
ab aliis in alia euntes et redeuntes/ sz omia simul'
unoqntuitu uidebimus/ p^c nuz quia una spe cur
ta cernemus· eritqz uisio illa glorie clarissia· plq
distās in claritate a uisioe nali· q distet lumen
solis· alume lune· Maiore aut remuneratoez isti
hnt q pmj· sicut assistētes regi et eius intuitu
libere pfruentes· q hntes/ zē|| 4^a pars de btitudie
pacis·

Beati pacifici· qui filii dei
uocabuntur· sicut ad illuiatoez dispoit
mūdicia· Jta ad dulcedine pax que
affectu dulciter unit deo· hec uno
mo hūano fit/ p amore nālez ad sui
u effectiuu pncī^m et consuatiuu· sz cu amatur

Bern^s ꝯ uicia

In vita etna simul oia
vno intuitu videbimus

pax vera

alia non p ut refferunt in deu. sz hac btitudine
fit excellenciori mo qua affectus totalr cungit su
me bonitati. et solu in ea et in hijs que ad eaz
ptinet quietatur. Jo. pacifici aut bti dic. qui
pmo in corde suo deinde int fres discordes facci
unt pace. quid enim pdest alios pte placari. cum
i tua aia sint bella uicioz. de pace in seipso ait
leo in smone. Hec est vera pax adei volutate no
diuidi et in hijs que solu dei sunt delectari. qn
enim sensualitas nulla pte resistit voluntati. et
volutas nulla pte cdicit roi. tunc est serenitas
mentis et tunc est regnu dei. de uo ad prim. cassi.
sup. ps. pax est concordatiu in bono auctor ordina
ta. tranquillitas. pacificus aut est. scdm augn c.
eplaz. pmeriaz. quicuqz vel quod ... pt argue
do corrigit vel q non pt corrige. saluo pacis vincu
lo excludit. vel q saluo pacis vinculo exclude no
pt. equitate improbat. infirmitate supportat vel sic
s. augn. 19. de ciui. dei. pax est tranquillitas ordis.
ordo aut est parium. dispariuqz rez sua loca tri
buens disposicio. qn enim res disponuntur equales ine
qualibus locis. superiores in superioribus inferiores
in ferioribus. tunc rectus est ordo. et sic quide in
suo gradu manens pacificus est in se. pmo aut imo
pacificus est ad pximu. Pacificoz aut pmiu est
quia filii dei vocabuntur. qui pacificauit omnia
p sanguinez crucis ... eius siue que in celis est
siue que in terris est filius natalis. pacificati sunt
aut filii adoptiui. quia p hoc q sunt pacifici
con formes sunt ymagini filii naturalis. qui est pax
nra. ex amore aut pcedentibus isti sunt. sicut fi
lius regis cunctis alijs in regno. honorabilior est
et magis dillectus. rc. *6a pars de beatitudine paties.*

Beati qui psecucionez paciuntur pp iusti
ciam qm ipsoz est regnu celoz. Jo. fi
ps. pm et bm. dicit q octo sunt bti
tudines. Augn dicit q3 hm. btitudo ca
d ad capud reddit. Iste aut. septe sunt
q pficiunt. octaua. clarificabit. Iste aut qui septe
pdictis virtutibus pollet bti erunt. si pseuerauerit
In iunctum ergo. octaua sma. ad pseuerancia q oes
exigentes tribulaciones. vel sic virtus consistit non solu
in bn agere. vez eciam in bn pati. q lz hūano modo
fiet p fortitudine. que est virtus politica. In hac
btitudine fit excellenciori mo. quia aduersa non mo
paciencter. vez et alacriter sustinet. pp deu. sicut
pz i act. et aplis ca. 13. p. 6. Et nota q omes bti
tudines septime. ad pdictas vij reducuntur. sicut
bti i maculati ad btitudine munditie. bti estis cu
maledixerint vobis homies. puritate. et psecuti vos
fuerint et dixerint omne malu aduersu vos mencientes
pp me. i. abunda. Criso. ut aut blasfemati sint
bti duo queruntur dz. ut et mendaciter blasfemetur
et pp deu. gaude. et exul. merces vra copiosa e
in celis. ad qua cu puenerint cu multa gratiaz
accione clamabunt. pasti in dulcedine tua paupi
deus. transiuimus p igne et aquam et eduxisti nos
in refrigerium. sic enim psecuti sunt pphas. qui fue
runt an vos. ca. ez. p. j. pres eoz nec in pphe a
pdicacione cessabat. rc. *8a pars de supplicijs eoz q pdicti
gna opantur. rc.*

Ve autem vobis diuitibus
bz ue. luc. 6. qui hetis consolacionez vraz
ve. vobis qui saturati estis. quia e
surietis. ca. iiij. p. 6. ve vobis qui
ridetis nunc. quia lugebitis et flebi

tis ue. cum bndixerint vobis omnes hoies. Beda. h
psalmista deplorat. qui lau. pecc. in desiderijs aie
sue. et iniquus bndicitur. cui non minima pars
est pene. si mo sua scelera non argui. sz in
sup qi bn gesta laudari. Ipa enim pcti nutrix
sic culpe solet amministrare fomentu sicut flam
oleu et quo pauper esurientes et flentes ma
loz in pbitate pbantur ita vacantes diuicijs
et epulis et risui male obsequiu cliendi ad ma
iore pena fouentur scdm enim hoc faciebat pphe
pres. beda. eoz pseudo pphas signat capta
tores vulgi fauorem. dn ezech. ve pphis. qui p
sequuntur spm suu et nichil vident. *1a pars de ex
cellencia aploz*

Sed vobis dico qui
auditis. vos estis sal tre. Remigius
sal azathi. q. Criso. qui excelsa
pcepta aplis dederat ut no dicet
qualr potuimus ea suare eos laudi
bus mitigat. d. Vos estis sal tre. Remigius. sal.
p aquam et ardore solis et p flatu venti in naz al
tera commutatur. sic et apli p aquam baptismi
et ardore dilleccionis et flatu spus sancti i spua
lez regeneracionez commutati sunt. vel scdm. ylarium
merito sal tre sunt nuncupati p virtute doctrine
mo saliendi reservantes corpora et intati. sal enim car
nes siccat. et p ditanio anerimibus et putredine
pctoz suat illesaz. suo creatori hūanaz naz
Et sicut sal condit cibu. sic apli genus hūanum
q si sal. eius i quo sal. ad vietu naz. ulti q u
mittat. fo. et genl. ab. vllaring. apli monentur
i virtute tradite sibi ptatis ne accepti sapo
ris sensu amisso. muificare corrupta non pos
sint. vel sic scdm. bedam. Oi doctor qd uicto ve
ritatis respectus. ad apostasiaz reddictur in quo
salietur. quis medebitur in catalon aspecte pous
so. quia sina inde socios ipinqz designari no
i merito. quia a philargiria victus diuini tra
de non dubitauit. sicut sal in fatuatu nullo
usui aptu neqz tre ut. luc. aut qui germinare
phibet. Neqz sterquilinio. qui agricultura fecu
dare non sinit. Jo legitur urbes quasdaz ca uic
toz sale seminatas. ut nullu in ipis germe ori
retur. Vos estis lux mundi. Criso. doctores. pp
qui sacerdotes sunt sal. pp albu doctrine. lux. quia illu
minat ignorantes. et pa bni vine q doce. plani
lumine est. ut luce quocuqz cuferantur emittant
ulatuqz edibus infirmat tenebras. luce diuante
igr mundus ex cognitione dei posita obscure tenebraz
ignorancie tenebris. cui p aptos. sic lumine in
velutur et cognicio dei clarescit. no pt ciuitas ab
scondi sup montez posita. neqz accen. lu. et pon
ere sub modio. Jo. fiducia pdicandi docet ne apli
abscondantur ob metu. qi sub modio lucerne
posite siles effecti. qz. neqz sub lecto. Beda qui
amore pntis illecebre occultat vbu dei. qi sub
lecto lucerna opit. vel neqz in abscondito. Beda.
in loco abscondito lucernaz ponit qui uc. le. u
bra. i. obscuritas luci cuiuage mse laborat
sz sup. can. ut. lu. po. qui corpus suu ministerio
dei subicit ut supior sit pdicacio iutatis et
i ferior suitus corporis. dn paulus. Castigo corpus me
uz et in suitutem reddigo. rc. Concludit itaqz pullo
exemplo debeat pdicar. sic luceat lux vra coram
hoibus ut vi. bo. opa. vra et glo. prez. ve. q. i ce. e.
96m ev de ipleccione leg p x. m ca. 7. p. de dna ue. et nonc legt.

Sal
lux

Nolite putare quoniam veni solvere legem aut prophetas. Posset apostolis dici quae nova doctrina et inaudita est haec, propter quid docebit contraria legi. Non est. Non enim veni solvere legem sed adimplere. Quae enim illa promisit ego exhibeo. Quia illa in enigmatibus et figuris in observationibus et cerimoniis praesignabat, in me omnia iustificatur. Amen quippe dico vobis donec transeat caelum et terra iota unum aut unus apex non praeteribit a lege donec omnia fiant. Augustinus. Amen nec grecum nec latinum est sed ebreum et interpretatur verum. Sed ideo nec grecus nec latinus ausus est interpretari ne vilesceret nudatum. Remigius. Hoc sermone usus est dominus sive propter duritiam eorum qui tardi erant ad credendum sive propter credentes ut perfidius attenderent ad ea quae dicuntur. Ioth autem vel iotha minima littera est ebrea et etiam greca. Apex est ductus litterae in summo vel titulus. Quasi dicat non praeteribit quin impleatur minima figura aut parvae figurae eorum quae scripta sunt de me. Ante quam transeat caelum et terra transibunt quantum ad figuram, non quantum ad substantiam. Qui ergo solverit unum de mandatis minimis et docuerit sic homines minimus vocabitur in regno caelorum. Qui autem fecerit et docuerit hic magnus vocabitur in regno caelorum. Quasi dicat qui minima mandata in lege scripta per iota et apicem solvit dicendo non esse in me complenda et sic docuit homines sicut heresiarche fecerunt minimus id est abiectissimus vocabitur in regno caelorum id est in ecclesia militante. Ergo non facientes id est complenda asserentes et sic docentes sicut apostoli et doctores fecerunt hii magni in ecclesia vocabuntur. Vel aliter expositio totum de praeceptis moralibus. Non solvere legem sicut pharisei suis traditionibus falso exponentes sed adimplere dando verum intellectum. Secundum enim intellectum phariseorum multa sunt in lege quae numquam implerentur sed secundum meam expositionem. Amen dico vobis donec transeat caelum et terra. Qui solverit unum de mandatis minimis quia nihil praeteribit a lege. Relinquitur ut qui solverit unum de mandatis istis minimis id est legis et docuerit sic id est secundum illud quod ipse solvit non secundum quod ego doceo minimus vocabitur. Ideo notat phariseos qui contemptis mandatis dei proprias traditiones statuebant. Qui autem fecerit et docuerit sicut ego doctus sum hic magnus vocabitur in regno caelorum. Ubi nisi magni esse possunt. Solventes autem ibi non erunt sed ab illis minimus id est abiectus reputatur. Augustinus. Itaque secundum hanc expositionem minima mandata notat mandata Moysi, magna vero mandata evangelii. Vel ergo secundum Crisostomum mandata Moysi in actu facilima sunt. Non occides. Ipsa enim criminis magnitudo voluntate faciendi repellit et ideo in remuneratione modica sunt. In peccato autem magna. Mandata autem Christi id est non irasceris in actu difficilia sunt et peccato autem minima. Minima ergo dicit ista mandata Christi. Ergo illi levia peccata committit minimus sunt in regno dei id est qui iratus fuit et grande peccatum non fecit a pena quidem securus est sed dampnationis eterne non sunt in gloria tamen consequuntur quantum illi qui etiam haec minima implent. Dico enim vobis nisi habundaverit iustitia vestra plus quam scribarum et phariseorum qui se putant ceremonialibus iustificari quantum ad primam expositionem [?] vel qui se putant iustificari fugiendo crimina moralia non intrabitis in regno caelorum. Iustitia integrat asperitas penitentiae puniendo delicta. Proverbiorum 18. Iustus prior accusator est sui. Humilitas obedientiae in adimplendo praecepta. Proverbiorum 15. Mens iusti meditatur obedientiam vel sapientiam. Os impiorum redundat malis. Pietas misericordiae in conferendo beneficia. Psalmus. Mutuabitur peccator et non solvet. Iustus autem miseretur et commodat. Magnanimitas constantiae in sustinendo adversa. Proverbiorum 12. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. Impii autem replebuntur malo. Sedulitates in corripiendo peccata. Psalmus. Corripiet me iustus in misericordia et increpabit. Per hanc iustitiam homo reconciliatur deo. Proverbiorum 4. Qui sequitur iustitiam diligitur a deo. Assecuratur in iudicio. Psalmus. In memoria aeterna erit iustus ab auditione mala non timebit. Liberatur de inferno. Proverbiorum 11. Non proderunt divitiae impietatis. Iustitia vero liberabit. Amor sublimatur in caelo. Matthaei 13. Fulgebunt iusti etc.

2a pars de quinto praecepto.

Consequenter istum falsum intellectum iudaeorum corrigit circa praecepta moralia. Ubi notandum quod sicut Beda in prologo super cantica. Summum in terminum virtutis posuit deus futurae beatitudinis delectationes vehementes quasi tales errores delectationes et diabolus excogitavit. Et quod factum est ad imitationem diabolus traxit ad mortem. Ideo Christus ardua proponens super beatitudine alliciebat ad illa suscipienda. Nunc vero ad mandata recte exponenda accedit quae inordinatam delectationem peccati semper in terminum excludunt. Audistis quia dictum est non occides. Exodi 20. Qui autem occiderit reus erit iudicio. Glossa. Hoc referendum est ad intellectum phariseorum et scribarum non ad continentiam veteris testamenti. Augustinus contra Faustum. Quia non intelligebant homicidium nisi peremptionem humani corporis. Aperuit dominus omnem iniquum motum ad nocendum fratri in homicidii genere deputari. [?] Non autem per hoc quod audivimus non occides virgultum evellere nephas ducimus secundum Manicheorum errorem nec de [illegible] irrationalibus animalibus dictum intelligimus quia iustissima ordinatione creatoris eorum vita et mors nostris usibus subditur. Unde restat quod de homine intelligamus nec quamquam autem quod hoc fecerunt qui auctore deo bella gesserunt vel personam gerentes publicae potestatis iustissime rationis imperio sceleratos occiderunt. Et Abraham non solum non est culpatus crudelitatis crimine verum etiam commendatus nomine pietatis quod voluit filium obedienter occidere. Non occides corde sicut malivoli. 1o Iohannis. Qui odit fratrem suum homicida est. Ore sicut heretici qui sunt lupi rapaces [?] p. 30. Negligentia tempore sicut [?] 3 regum 3 mulier dormiens nocte oppressit filium suum. Opere [?] peccando ne filius concipiatur sicut Onan Genesis 38. Vel quod fetus ante natum puer moriatur sicut [?] parvulos elides et praegnantes dividens quod adulti pereant sicut fratres Joseph Genesis 16 [?]. Venite occidamus eum. Ego autem dico vobis quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Ira oculus intelligentiae conturbatur. Psalmus. Turbatus est in ira oculus meus. Nexus concordiae dissipatur. Proverbiorum 26. Vir iracundus suscitat rixas. Scelus homicidii perpetratur. Sapientiae 10. Per iram homicidii fraternitas periit. Opus iustitiae merito privatur. Jacobi primo. Ira viri iustitiam dei non operatur. Mansuetudine mentis elongatur. Ecclesiastici 28. Homo homini servat iram et a deo quaerit medelam. Tempus corporis vitae breviatur. Ecclesiastici 30. Zelus et iracundia

a phariseorum

a.a.p

minimum dies. Jo. q. / vitz stultum interficit iracundia / corpus exsiccatur. pu. 14. aug. gan. eta. flo. sa. / sps t. ex. os. / aug. in fatuatur. ecc. 7. Ira in sinu stulti requiescit. fructus oris frustratur primo. thimo. 2. leuantes puras manus sine ira / pena gehene preparatur ut hic aug. 14. de ciuitate. Vtrum que de sit sine phyorum de ani passionibus. stoycis enim non placet has passiones cadere in sapientes ideo est quia non distinguebant inter intellectum et sensum. et per consequens nec inter appetitum sensitiuum et intellectiuum. et per hoc nec distinguebant passiones ani a motibus uoluntatis. sed omnes istos motus appetitiue partis uoluntate dicebant. Vnde tulius in libro de tusculanis questionibus. sepius eos uocat passiones anime morbos. ex quibus argumentatur qui morbosi sunt / sani non sunt et qui sani non sunt insipientes sunt. Vnde et insipientes insanos dicimus. sequitur in aug. peripatetici. has passiones insipiente cadere dicunt sed moderatas rationique subiectas. per quod soluitur ad argumentum. tunc non enim dicuntur morbi quia non caret moderamine rationis. secundum in aug. In disciplina autem xana non tam queritur. utrum pius animus irascatur quam quare / irasci eum fit. ut corrigatur. nullus sane mentis reprehendit. hominem enim motus de amore boni et de sancta karitate uenientes. vitia dicenda non sunt cum rectam rationem sequatur. Crisostomus qui sine causa irascitur / reus erit qui uero cum causa non est reus. Nam si ira non fuit nec doctrina proficit nec iudicia stant. nec crimina conpescuntur. Ita sed qui cum causa non irascitur peccat. pacientia enim irrationalis uicia seminat negligentiam nutrit et non solum malos / sed etiam bonos inuitat ad malum. Ideo tamen dicit in quibusdam codicibus. additur sine causa. sed tacendum est. quia ira penitus tollitur et inimicos nostros amare iubemur. debemus autem irasci uicio et non persone iuxta illud. Irascimini et nolite peccare. Reus erit iudicio. notandum quod ista hec se habent per ordinem. Secundum aug. Ira animi uox indignationis que exprimitur per racha. certa et expressa in iuria Judicium est in re in quo adhuc datur locus deffensioni in consilio / non iam cum ipso reo agitur sed iudices inter se conferunt de supplicio. In gehena certa est dapnatio. qui autem dixerit fratri racha. racha ut quidam aiunt interiectio est indignantis animi motum signans. Interiectiones sunt in alia lingua. non facile transferuntur. Jero. dicit quod racha dicitur cenos. i. inanis quod nos absque cerebro dicere possumus. Crisostomus. dicit quod est verbum contemptus. sicut cum famulo dicitur. vadu. Reus erit concilio. qui autem dixerit fatue. reus erit gehenne ignis. Rabanus. gehena infernum. et uallem nominat. et dicitur age. quod est terra. et enos quod est profundum. si ergo offers munus tuum te. gen. 4. Respexit dominus ad abel. et ad munera eius et quia non respexit ad chaym. ideo nec ad munera. propterea munus tuum. non quod est altaris. ecclesiastici. 28. qui offert sacrificium ex substantia pauperum. quasi qui uictimat filium in conspectu patris sui. gregorius quicquid in sacrificiis ex scelere offertur. omnipotentis dei non placat iracundiam. sed irritat. et de tuo non deteriora sicut chaym spicas corrosas. malachie 1. si offeras claudum uel languidum nonne malum est. ad alium. multi plura offerunt. prestrionibus et tabernis. / et ibi reconciliatio. fit. quod fratres tuus sed aliquis aduersarius

te relinque ibi munus tuum. ante altare. et uade prius et reconciliare fratri tuo. non dicit reporta. quia deus munus non repellit sed caritatem requirit. gregorius omelia viii. super ezechielem. Ecce a discordantibus non uult recipere sacrificium. Hic igitur perpende quantum sit malum discordie propter quod et illud abicitur per quod culpa relaxatur. Vnde autem infra. plus enim diligit fidelium concordiam quam munera. nec enim inter duos inimicos potest esse amicus amborum. ideo deus non uult esse amicus fidelium / quamdiu inter se fuerint inimici. Aug. pergendum est non pedibus corporis sed motibus animi ad reconciliationem. si autem presens sit / reuocandus est in gratiam postulando ueniam. et tunc ueniens offeres munus tuum. Crisostomus. cui cogitatu offendisti / cogitatu reconcilia si non uerbis. si factis. et quia omnium harum offensionum. origo est ira. ipsam xpistus primo amouet de corde. Crisostomus radix omnis offensionis est ira. qui radicem occidit destruit ramos. Iterumque pro reconciliatione eandem radicem iubet abscidi. Esto consentiens aduersario tuo cito / dum es in uia cum illo. i. antequam per mortem peruenias ante iudicem. ne forte tradat te aduersarius iudici / et iudex tradat te ministro et in carcerem mittaris. minister carceris dyabolus est. Amen dico tibi non exies inde donec reddas nouissimum quadrantem. et sumitur donec secundum augustinum sicut ca. 18. p. 2. Vnde ait. non ibi fine pene significat sed semper soluet / quia non est ibi locus uenie. 3a pars de 6to preceptio.

Audistis quia dictum est ab antiquis / non mechaberis. Ego autem dico uobis. quia omnis qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est eam in corde suo. Illic prohibetur animi motus. ad concupiscendum sic / supius ad nocendum. Aug. hoc preceptum putabant inplere iudei dummodo alienam non raperent uxorem. Ide inter passionem et propassionem hoc interest quod propassio reputatur initio culpe. non tamen in crimine. ergo titulatus in muliere per passionem percussus est. si uero de cogitatione in affectum cordis transierit ut ait dauid. transierunt in affectum cordis. de propassione transiuit in passione quia non deest ei uoluntas peccandi. sed occasio. Et ita mechatur in corde suo. Aug. non dicit dominus qui concupierit mulierem. sed qui uidit mulierem ad concupiscendum. i. hoc fine ut concupiscat. et si facultas daretur saciaret. suggestione enim. dellectatione et consensu impletur peccatum. suggestio fit per memoriam siue per sensum corporis. appetite fuit suggestio in appetitu carnali. tanquam in eua. dellectatio tanquam in serpente tanquam in uiro. consensio quod si in factum processit saturatur. sed post ea cum suggestio repetitur maior accenditur delectatio. sicut autem tribus gradibus ad peccandum peruenitur. Ita peccati tres sunt differentie in corde in facto in consuetudine. tanquam tres mortes. vna quasi in domo. alia quasi extra portam. 3a quasi in sepulcro. De hoc precepto. notandum. quia in ipso omnis actus uenereus extra matrimoniale copulam prohibetur sed cum semen sit superfluum in nutrimenti. non tamen est superfluum. sicut sudores et multa huiusmodi. sed diuina institutione. necessarium est ad speciei conseruationem. et ideo ad sola filiorum propagationem ordinatur. requiritur

pacia irronal'

aut ples ppagata i dimidia qiunctoez penitus in
vita. Inbrutis enim aialibus uidemus qz qn femel
la sola pt educare ples. masculs non cohitat
ei ut pz in hiis que lacte nutriut. Sz qn psē
non sufficit masculs ei cohitat et eam iuuat
ad plis educacoez. Sz cu uideamus puerum nō so
lum lacte indige sz indumentis et multis aliis
que ad corporis nutrices concurrunt. indigz etia adul
tis in structore in scia et moribus. quibus liberi nō
pnt puo tpe i brui. Vn si interrogas. Iumta dote
but te qua neccitate liberoz exigete pen
tes debet inseparabilr copulari. qz si oculus tuus
dext scandelizat te. erue eum et pice abs te
expedit enim ut pereat vnu membru tuu. qz
totu corp tuu. im. inge. et si dextra ma. tua.
scandelizat te. abscinde ea et pice abs te. ex
pedit enim t. ut pe. unu. m. te. qz totu corp tu
uz eat inge. Ullarius qua gcupia efficacie
gpatur dapim corporis. ociosu eet relicto nolu
tatis instinctu. igr in oculo et dextra demostra
tur affectus. quorlibz amicoz quos a nobis
truncare debemus si nos arte nolut ne dne
os intrau nolumus ipi cu eis peamus. Huic
concordas. augus. exponit oculum coelarum
magnum nostrum. totu corpus tuu. te cu amicis
intellige debes. et sic phibetur hic spualis
mechia. qn s. aia relicta supiori lege turpi
volutate in feroz pstituta corrumpz. Vel sic
Jo. quia de gcupia mulieris dicat cogita
toez et sensuz. admisaz nolutatez oculu mi
eupauit. p dextaz accipit incta volutatis ad
effectu. ista qz aie membra. dextra dr gpacoe
corpis. eius fragilitate pclinores simus ad per
tadu. Vel p oculu dextru accipe si placet g
templatois studiu. p manu dextraz actie uite
occupacoez. cu g expedit de altero trasseat
ad alim. nel sic oculus eruitus nō uidz. g oculum
erue est visione phibe. etc. 3a pars de libello re

Dictu est aut quicuqz pudii
dimiserit uxore sua. det illi libellu
repu. Crisos. qn moyses filios is
rael eduxit de egipto gnē quidē
erat israelite. sz moribus egyptii
pp qz more gentilium eu nr odiebat uxores
quia illaz dimitte non ualebat patus erat
occide. Augs quis enim durus eet cui displi
ceret uxor pus qua cogitabat de libello. eam
alti posse nube. temeraria iracundia facile
tempabat. Ego aut dico uobis quia omnis
qui dimiserit uxore exce. ca. for. fac. ea me
chari et qui dimissaz duxit adultat. ppea
n ca fornicatois sz dimitte uxore. quia po
ee uxor noluit. ut tn in hoc tm expeles
dz ee afornicacoe purgatus ut fide matrimo
nii fruatur qz illa fregit. Jerō ad occasio.
ptepit dns uxore nō dimitti excepta ca for
nicatois. et si dimissa fuit mane innupta qz
quod iubetur uiris. hoc qntr redudat ad feminas
neqz enim uxor adultera dimitteda est. et uir
mechus teneds. alie sut leges cesaris. alie xpi
apud illos uiris pudicitie frena laxatur. apd
nos qz non licet feminis. eque non licet uiros
et eade suitus pari gditoe censetur. Augs in
septuz sit. pdidisti omis qui fornicatur abs te
non est fornicatio tm stupri. sz gnatr que

a lege dei oberrar facit. Igr si aliqs cogat uxoz
sacrificare ydolis uel scelerib coniurare. ea hoc forni
catois dimitteda est. Iux illud si oculus tuus. sca
delizat te etc. Alias si non abducit adeo nō est
dimitteda. po cor. 7. si quis fr [illegible] hz uxore infi
delez. et gsentit hitare cu illo non dimittat illa
Nota. qz tria sut bona matrimonii que omia ondunt
eius isepabie. s. fides thori. qz est mutuu pudicicie
i. pacto giugalis qua nentri. sz an morte altiua
de sui corporis ptatez plesqz adei honore religiose
dz educari de quo supiori pti la. sacrm. Et hoc e
tplex. po in matrimonio. signatur bta tinitas. sic
enim mulieris pnm est uir et ambo uere gueniut
i pducatoe 3ii. sic et filius pcedit apre et sps sanctus
exiuit igr tinitas est i dimidua ita et matrimoniuz
2o giunctio aioz. signt giunctoez xpi et fidelis aie
ex. debiga. debitu. sic intelligi. illud pma cor.
6. qui adheret deo unus sps est cu eo unu aut est
qz non diuiditur. q. mete. 3o giunctio carnis de
signat giunctoez xpi et ecce de. 26. an[illegible] ephe. 4.
viri diligite uxores uras sicut xus ecciaz. sz hec
dilleccio est inseparabilis. mathi. q. Ecce ego uob
eu. sūz omibus diebus. etc. 4a pars de 2o precepto

Audistis quia dictuz est antiquis. non
piurabis. reddes aut dno iuramenta
tua. Ego aut dico uobis non iurare
oio. qz iurauit apls. d. ro. po. testis est
michi deus. Remigius. sup mathm.
dis qui iurat testem adhibet. p qz iurat. nich eiz
est aliud qz ueritate creata p increata cofirmar
assendo. s. qz sicut se hz ueritas ad [illegible] eu. sic se hz et
ad iuratez. Vn phibetur iuracio pp picula qz imminet
ex frequenti iuracoe. Augs qz medarius. Dico aut uo
bis non iurare omino. ne. s. iurado ad facilitatez
iuradi ueniatur. ex facilitate ad gsuetudine in
piuriu decidatur. et io nō i uenitur iurasse apls
nisi scribes. ubi consideracio cautioz non hz lingua
pcipite. Et tn dns ait. nō iurare omino. i. qntum
inte est. non affectes. uet qz bonu cu aliqua delec
tacoe appetas. etc. 23. Iuratoi non assuescat os
tuu. multi enim casus i illa. et est qz dei ueneracio
Vn sequitur noiacio dei non sit assidua in ore
tuo. sz qo iacau iurar sunatis [illegible] tribus gditoibus ut
sit po ueritas apte iuratois ipse. 2o iudiciu seu dis
crecio apte gsilie seruate. 3o iusticia apte cae.
utilitas. s. uel utilitas et non assumas nome dei tui
in. vanu. geri. c. Iurabis i qnit dns i ueritate. quo ad
primu. et iudicio. quo ad 2m. et iusticia. quo ad 3m
Qz aut in cau licat iurar ondiur p illud qz
dictu est de iurameto apli. Intellectus enim scripture
ex actibus scripture intellige. sm augm qz medarium
i dez enim sps quo i spirati loquti sut sci dei
hoies. 2a pe. po Inducit scos ad opandiz. ro. 8.
qui spu dei aguntur hii. sut filii dei. Ex hoc igr
qz apls iurauit. ondiur scriptura nō phibe iura
mentuz in oi cau. neqz p celu. quia dei thronus e
neqz p terraz. quia scabellu pedu eius est. neqz per
yerosolima. quia ciuitas est magni regis. Augs de
smoe dni i monte. iudei non putabat se teneri
iure iurado. si p ista iurassent. quibus xus ait. quia
p ea iurare gtinitur. eius celu thronus est. non se
arbitretur non debe iuramentu suu. neqz p cap
tuu iuraueris. quia non potes unum ca. facere.
aut ni. Augs quo ergo caput tuu et argue se
de celo. sit aut iur sermo est. e. nō. nō. placius abiecto

iurac qnd [illegible]

fallendi affectu / simplicitate loquendi p̄stabit ut q̄
est esse. et q̄ non est non esse dicamus. q̄ aut̄ hijs hu
dancius est. a malo est. Aug. no dicit. malum. sz
a malo pene. s. ignorantie qua nescimus an sit
verum. Sexta pars de lege talionis

Audistis quia dictum est. o. p. oculo. den
tem p dente. iu dicta non est p se appe
tenda / sz p iustitie ordine. s. ua dn̄. nl
p̄ de iniuriis corporum. uel aliorum tro
rum uel aliquid huiusmodi. Cum aut̄ non
tale euenit. Magis aut̄ timetur scandalum uel ma
ius malum euenire / tenetur quis non exigere in
dictam. Alias si erogatio est. Aug. iustitia pha
riseorum est / non excedere in dicte modum. et hec est
pacis inchoatio. perfecta aut̄ pax est tale penitus
nolle uindictam. et ponit iiij gradus contra illatores
vindicte. primus est. quia quisquis malum prior infert
maxime iustitia distat. sz primo lesus / rependit grauius
recedit enim aliquantum a summa iniquitate. ii. si
tantum quis infert quantum recepit. hic iam aliquid donat
Iustum est enim eum qui prior lesit grauius ledi. hanc
igitur inchoata iustitia. ille autem perficit qui legem
venit implere. iii. ut non reddat tm. sz minus
iiii. non reddat malum pro malo. quintus ut non resi
stat malo. Ideo sequitur. Ego aut̄ dico uobis
non resistere malo et exponit dictum. sz si quis te
percusserit in una maxilla / prebe ei et alia. In alio
ser. in. aug. dz esse hec parata ad non in corde q̄ preberi
quia xps maxilla percussa. altam no preparauit. si
male locutus sum. ze. Amb. Quid tam imitantem quam
patienti maxillam prebere. Nonne omnis indignatis
impetus frangitur / ira sedatur / etiam per patientiam ille
ad penitentiam inuitatur. Beda. medicus autem
nos q̄ possit ad salutem proximorum uale tollerare
precepit ut tamquam p filiis egrotantibus uel fre
neticis. si salus illorum id exigat multa patia
mur / donec transeat infirmitas. et illi qui
uult tecum in iudicio contendere et tunicam tuam tollere
remitte et pallium. Aug. post ista. accipe omnia
que temporaliter possidemus. Si enim hoc de necessariis in
patiens est quanto magis de superfluis. Magna
aut̄ questio est. utrum sz. hoc de seruis accipiendum
sit. Et si ab isto domino accomodatus ad deum
colendum rogatur q̄ accipiente auferri / nescio
utrum quis audeat dicere eos debere contempni. Ut ue
stimentum. Et quicumque te angariauerit. Cri
sos. Angariare est iniuste trahere et iniuste
sine causa uexare / mille passus. per hoc intelligi
tur sabbatum in quo seruilia opera prohibentur. Vade
cum illo alia duo. qui petit a te da ei et uolenti mu
tuari a te ne auertaris. Si aut̄ irrationabiliter petit
de hoc ipso uistenendum est. Et tunc. aug. ei me
lius aliquid dabis. Crisos. iubet nos mutuum da
re non tamen sub usuris. quia qui sic dat / non
sua dat sz aliena tollit. Sitis etiam est pecunia
usuraria aspidis morsum / nam sicut uene
num aspidis / latenter omnia membra corrumpit sic
et usura omnes facultates conuertit in debitum
et qui aufferi que tua sunt non repetas. Hila
rius. docet humanum iudicium inferenda esse arbitria cum
dampni uoluntate / ut per spem futurorum bonorum se
cularem supellectilem contempnentes / in ante cupidi
tatem generis arguamus. Beda. quia caritas
pacies est. benigna est / non tantum in iniuria inimi
ci fortiter sustinet. sz amica quoque gratia benigne

preueniet ideo non ait peruit faciunt sz prout uul
tis ut fa. uo. fa. illis. Septima pars de inimicis diligendo.

Audistis quia dictum est Diliges pro
ximum tuum. Et odio habebis inimi
cum tuum. pharisei forte odiendo in
imicum estimabant quia deus precepit
delere amalech. post sz. uel Ego aut̄
dico uobis diligite inimicos uestros. bene facite
hijs qui uos oderunt. Iero. in epistola ad ro. sine
dilectione omnibus indigentibus sit subueniendum.
non querentes cui. sz quare debemus. quis
sz enim in quantum necessitate morituro suc
currere potes. si non feceris occidisti. Et orate
pro persequentibus et calumpniantibus uos. Crisos
quia magnum est preceptum / preclarum premium
subdit. s. fieri filios deo. propter quam similitudine
dicitur filii. ut sitis filii patris uestri. qui est
in celis. qui so. su. oriri facit sup. bo. et
malos. et pluit sup iustos et in iustos.
Aug. post de tem. Ideo temporalia bona et ma
la utrisque uoluit esse communia ut nec bona
cupidius appetantur quem mali quoque habere cer
nuntur / nec mala turpiter euitentur quibus
et boni plerumque afficiuntur / Et nos. post inimi
co non semper orandum quia non penitenti non est
ignoscendum. / nec contra deum simus qua semper ignoscere
deum penitenti scripsit papir vetamus ait. aug. si
enim diligitis eos qui uos diligunt quam mercedem
habebitis. nonne et publicani hoc faciunt Et si
salutaueritis fratres uestros tantum / quid amplius facie
tis. nonne et ethnici hoc faciunt. Estote ergo per
fecti. s. mando. s. legem euangelii que est lex
amoris. Sicut pater uester celestis perfectus est. In
tellige imitatione non equalitate. Octava pars de uana
gloriam.

Attendite ne iustitiam
uestram. i. opera que iusti dicuntur de
quibus inde distinguit. faciatis co
ram. ho. ut uideamini ab eis. Aug.
ut fine uestri operis collocetis. sz ad hoc
uideatur ut laudetur. Alioquin mercedem no
habebitis. apud patrem uestrum qui in celis est. Cum
facis elemosinam. noli tuba canere ante te. Crisos.
ponit aut̄ tria fortia bona. i. elemosinam oratio
nem. et ieiunium. contra tria mala aduersa que deus
temptationis bellum suscepit. contra gulam in he
remo. contra auaritiam in monte. contra uanam gloriam in
templo. Est ergo elemosina que dispergit contra
auaritiam. ieiunium contra gulam. oratio uero contra uanam
gloriam. quia cum omne malum ex malo nascatur.
tur. sola uana gloria de bono procedit / ideo non
per bonum destruitur. sz magis nutritur. nul
lum ergo remedium contra uanam gloriam esse potest nisi
sola oratio. sicut ypocrite faciunt in sinagogis et
uicis. ut honorificentur ab hominibus. ysodorus. In
hoc ethimo. Nomen ypocrite tractum est a specie eorum
qui in spectaculis contecta facie incedunt / alios
quam sunt se simulantes. Aug. non enim qui
agit partes agamenonis. uere ipse. sz simu
lat eum. sic quisque uult se uideri quod non est. ypo
crita est. Amen dico uobis. re. merce. sua. Et
transit in memoria eorum cum sonitu tube. Est aut̄
tuba sui ostentatio omnis actus uel sermo per quem iac
tantia denunciatur. Te aut̄ faciente elemosi
nam. nesciat sinistra tua quid faciat dextera
tua. Aug. mercedes ypocritarum. est laus hominum

sinistra sigt dillectoēz laudis. dextrā uō intēcio
ne implēdi p̄cepta dei. g° ad implēdū dīni p̄
cepti non h̄eat admixtā dillectoēz mūdane
laudis. ut sit elemosina tua in abscondito
mūdane laudis. Et pr̄ tuus qui uidet in ab
scondito reddet tibi. Crisoᵒ. Si ergo uis h̄re
inspectores eorum que facis. Ecce h̄es non solū
angelos et archāglos. sz deū inspectore ū
uisoꝝ. Elemosina aculpa purificat. ec. 10ᵍ.
p. c. Date elemosinā ꝛc. A pena et̄na libe
rat. thobie. 4. Elemosina ab om̄i p̄cto et
mo. li. a pena trāssitoria elongat. dan. 4.
pcta tua. ele.s re. et iniqui. t. misticoꝝ pau
peꝝ fomitis. ꝯcupiaꝝ mitigat. ecc. 29. ꝯclu
de elemo. in sinu pau. ꝛc. Dei grāz ꝯsuat.
Ecclia. iiij. qui sacculus cū ipso. et grāz hoīs q̄i pu
pillam ꝯsuabit. fiducia ue m̄edi ad gloria
p̄stat. Thobie. 4. Fiducia magna erit corā su
mo deo. elīā. omibꝯ facietibꝯ eaz. Et cū ora
tis nolite fieri sicut ypocrite tristes. qui amat
i synagogis et in angulis plateaꝝ. stātes
orar. ut uideātur ab hoībꝯ. Crisoᵒ. Et sic
dicit laudetur quia orat et quia absco se o
rat. Amē dico uobis. rece. mer. sua. Crisoᵒ
Laudem hoīꝝ orās. g° sim eūdez non faciat
nisi. uel clamādo. uel pect͡ꝯ p̄cuciēdo. uel
manꝯ expandēdo. Tu aūt cū oraūis intra in
cubiculū. tuū. et clau. o. ora. prēz tuū in
abscondito. Augꝯ no monet nuc ut oremꝯ
uel olyaz faciamꝯ. sz quo aio. Crisoᵒ. Nemo
sit tibi. ni ille qui orat. et ille orat. Testis
enī orātez grauat. non adiuuat. ex colom
bꝯ prim. cū silo et est orādū silencio. ut
inimicos nros. qui oratibꝯ nobis maxīe insi
diantur. lateat nre petitois intēcio. Ci
p̄anꝯ de oroe dnica in abditis locis. orar. ma
gis ꝯuenit fidei. ut sciamꝯ dnm̄ ubiqꝫ ee
p̄ntez. et magestatis sue plenitudie occulta
penetrare. Intra. in cu. tuū. ꝯtū ꝯstituti hō
ꝯtēpiat q̄d est ex̄ se. tūc pt̄ se recolligē int̄
se. et ꝯstituꝫ se recolligit intra se tūc pt̄ as
cēdere. s. se ad oroez et dei ꝯteplatoez. io ora
re uolētibꝯ. salubre dat xꝯ ꝯsiliu. ut ꝛc
conteipne p° q̄d est ex̄ te intrādo cubiculū
Et recollige te intra te. claudēdo hostiū. et
erige do te sup̄ te. ora pa. tuū. quia oro. e
ascēsꝯ mentis in deū. p p̄m ostiora reseratur
p 2m intiora placatur. p 3m supna de
gustatur. et pr̄ tuꝯ qui uidet te in absco
dito red. tibi. absconditū et cubiculū est se
creta cordis intēcio. Orātes aūt nolite mul
tiꝫ loqui. sicut ethnici putat. enī q̄ī in multi
loquio suo exaudiatur. Rab. putat enī ita
deuꝫ uobis flecter sicut oratoꝝ iudice. Noli
te ergo assimulari eis. scit enī pr̄ ur̄ celestis
qd op̄a sit uobis. antq̄ petatis eum. Jo. ꝯf.
git aūt in hoc q̄dā uesis phariseoꝝ dnica
eciꝫ si nomīt quibꝯ indigemꝯ frustra. sere
ti loqmur. ad q̄ rn̄des. nos nō narra
tores sz rogatores ee. Augꝯ. Ipa orois in
tēcio cor nrm̄ serenat. capac̄e ꝯcessit ad
excipiēda dina munera. ·3ª pars quo p orōez
N Otandū q̄ ꝯuenieter impetrmꝯ a deo.
modꝯ obtinēdi. ꝯuenies adeo ea
que desideramꝯ est oratio. Videꝯ

uniuꝯqꝫ rei. p dine p̄uidēcie ordinē p̄atu ee
modū aliquid obtinēdi. p̄ ꝯuenietiaz ipiꝯ rei.
Aliter trāssendo mare portū petit nauis. aliter auis
aliter piscis. hoī aūt ꝯuenies modꝯ obtinēdi ab
ab alio. p̄sertī supiori. q̄d desiderat est oro. Mt.
21. Quecūqꝫ pecieritis in oroe credetes accipie
tis. Considera ergo ut ait Crisoᵒ. quāta ē
tibi ꝯcessa felicitas quāta glā attributa. orōi
bꝯ fabulari. cū deo. cū xpo miscere colloquia
optare q̄ uellis q̄ desideras postular.
Decia pars de explicat differētia oronis ad deū et ad hoiem.
D Iffert aūt oro ad deū porrecta ab alijs
p̄mo quidē quia in oroe ad hoies. de
siderium oratis uel nccitatis exprimit
q̄ locum non hꝫ in oroe ad deum. s.
p. 6. 2° quia p oroez ad deū non
eiꝯ uolūtas. ut uoluit q̄dā p̄ꝯ uolebat 2m errore
ethnicoꝝ. s. p. 6m. sicut flectitur uolūtas hoīs
p depcatoez. Non enī est deꝯ ut hō ut mute
tur. neqꝫ penitudie flectitur. p°. Rg. 15. sz
p hāc oroez disponitur cor oratis. Ibide ut sit
apta ad recipiēdū. 3° in oroe ad deuꝫ non
p̄exigitur familiaritas. sicut in oroe ad hoiem
unū et q̄n petitio supat familiaritate apud ho
mīez redditur importuna. apud deū ipa oro.
familiares nos reddit dū mēs quodā spūali affec
tu cū deo loquitur in spū et uitate. et p orōne
familiaris affectꝯ p ipam impetrat q̄ cupit. ps.
Ego clamaui ad impetrādū munia. qm̄ exau
diuit me deꝯ in. m. i. quia p pōre uistuꝫ effecisti
ac p hoc tibi familiare. Vn̄ fm̄. augᵐ. lectio po.
cogitoez. cogitio amore. amor freqūtatoez. freq
tatio familiaritate familiaritas. fiducia. fiducia
facilem impetracoez. ex quo pꝫ quia ꝯtinuacio orois
ad deū accepta est. non importuna. luc. 18.
oꝫ. sp̄ orar. Ex hoc pꝫ ultiꝯ quia in oroe hesi
tare non debemꝯ cū enī familiaritas sit ro
nunꝯ aliq. impetrādi. et p orōnez in diuina
familiaritate introducamur q̄n ꝯtinuata fuit
oro. usqꝫ ad augm̄ familiaritatis ꝯstitati nunꝯ
cor uidētis optetā familiaritate et nunꝯ infalli
bili impetratur ꝛc. Undecia pars q̄ deo ꝯuenies est
P Rimo quia deꝯ | ut orez exaudiat.
est sume bonꝯ. Ipa enī nā dei est
bonitas. p°. ca. de. nu. dei. nob. ptinet
q̄ut ad roez boni ut se alijs coīcet
i. e. ca. q̄n igr̄ petes erit dispositꝯ
ad suscipiēduꝫ ad dinaz bonitate ptinet illi
sua munia coīcare. disponitur aūt p oroez ex p
cedeti. p. quare ꝛc. 2° quia moues p̄fecte non
desistit amoti. an̄ finis adepcoez. a dota aūt in
oroe ꝯcipit. acquires est oratis desideriū dimitꝯ
i flamati. ꝯuenies p̄m est deo. p° motori simil
cū motore orate ipm̄ desideriū p̄mone. nisi ergo
impleatur nisi defectꝯ in ueniatur ex p̄te 2i mo
mouetis siue oratis. 3° quia amicoꝝ est ide uelle
sic aūt ait ille qui poꝝ dillexit nos. Jo. 4. Jam
nō dicā uos s̄uos sz amicos. Jo. 15. io monebat
Mathi. 7. petite et accipietis. querite. et inuenie
tis. pulsate et aperietur uob. Eisde aūt oroi
bꝯ. ꝯuenieter insidū oroes non exaudit. p°. roe
bonitatis. si male petimꝯ. bonū est diffusiuū sui
non oppoiti. Ja. 4. petitis et non accipietis. eo q̄
male petatis. 2° ex defectu ꝯtinuati desiderij
vn̄ possiꝯ ymaginari p̄imū motore desiderij. i

[Margin]

Augꝯ
lectio
cogitacio
amor
frequētacio
familiaritas

Natura dei
bonitas

flamatore qui qtinuu redeat flumis cursuz. oza tez uo quasi nauis gubnatore. desideriu aut sit ipe nauicule mot9. sicut igr si nauicula i fluuio deffectu gubnatoris detineatur et ad fine debitu no puenia. fluuio sufficienter deducenti qui in se est non imputabr. Ita et i oroe. 3º ex deffectu amicicie. cu talis pse. ys. pº cu multiplicauitis oroes no exaudia. ma nus eni ure sanguine plene sut/ sine pa hio Jerem. 1. tu. noli orare p ppl'o hoc. quia non exaudiaz te. none uides. q isti faciut i ciuitatib9 iuda. et in plateis. ierlm. filii colligut ligna pres succendut igne. mulieres qspgut adipez. ut faciat placetas regie celi et me ad iracundia puocet. zc. || 12. pars q inftui fuit oroes

Q via igr in oroe i stitui sine deffectu. contigit errar nesin fuit hoi aliq oroez institui in qua homo. in deffectu non essent/ Jdeo dix unus ex discipulis ad yhm. dne doce nos orar/ orar debem9. p remissioe pctoz. ps. p. hac ora. ad. oes scq in tpe zc/ cumulacoe meritoz. philip. pº. Rogo ut caritas ura magis ac magis habundet/ subiugacoe. aduisoz. ex ui de moyse et amalech. ca. 16. p. 9. Recepcoe bnficioz Jacobi. q. i firma quis ex uob/ inducat pbros ecclie et orent sup eu et oro fidei sal. inf./ Jte debz ee oro recta intencoe. ps. Dirigatur dne oro mea zc/ Lacrimosa qpuncoe. thobie. xii. qn. ozeu la. ego op. o. t. d./ Deuota deuocoe. pº coz. 14. orabo spu o. z m. s psal. spu. et i secreta humiliacoe. s. pte. 8. Intra in cubi tuo./ qtinua durancoe. ca. 12e. p. 2. oportz semp orar. Jte oro fugat demon. ca. 14e. p. 6. hoc genus demo. impetratur p desideriu. ca. 12e. p. 2. quicqz pet i oº. psentatur p angelu. tob. s. penetrat celu et cº. 34. oro. hu. se zc. Ber. s'moe. Int babilonez et ihrlm est nuncius fidelissimus regi bn notus et curie. oro. s. que in secreto noctis silencio p fustis semitas. archana celi penetrat et cubiculu regis adire et opportuna importunitate pium regis animu ad auxiliu inuitedu inflecte nouit sicut et Johes docuit discipulos suos luc. 11. s. d. cu paulo ad roma. viii. quid oremus. sicut opor nescimus. tuc xº foram orandi tradidit. d. cu orabitis dicite pr ur zc. q quide oro caret pmo deffectu. quia petit nisi bonu. q pz discurredo p omis peticoes In duob9 enim pmis peticonibus qsequit ultimu fine. In pma q est sci. nomen tu. petimus dilleccoez qua dilligim9 deu in se In 2a que est adue. re. tu. dillecoez nri ipsiu In 2bus sequentibus petim9 que utilia sut ad fine ipm qsequendu primi quide dicitur. fiat uolu. tu. sicut in celo et i tra. aliud no ministrat. pa. nrm. coti. da. no. hodie. In tribus sequentibus petimus que utilia sut p accns. In pma quidez remocioez peticionis et. di. no. de. nra zc. In 2a supacoez hostis et ne. no. i. du. i tep. In 3a libacoez a pnicia s libe nos a malo. caret etia 2º deffectu. s. infrupcoe desiderii cu eni sit oro cois totius ecclie. non singlaris psone. quia dicim9 pr nr. non pr meus et panez nrm non pane meu. et in ecclia nuq deffi ciat feruoz desiderij/ manifestu est. quia in hac oroe apuincº sue institucois [illegible] militas ecclia coronetur glia et honore/ non deffecit nec deffictet desideri feruoz. Jte caret 3º deffectu. s. amicicie qua amici facti sumus filii. Dicite inquit. pr nr uel melius/ quia ecclia est sponsa. ber. sup cant. pono diuisas affectoes ut ea que sponse est clarius elucescat. si seruus timet a facie dni. si mercenarius de manu dni spat. si discipulus aure pat magro. si filius honorat prez si sposa amat que osculu postulat. osculetur me inquies osculo oris sui. excellit in nc domus/ affectio hec amoris. cu ad seu recurrat pncipium. q est deus. nec in ueta sut eque dulcia noia. quib9 ubi aicqz uel ecclie dulces ad iuice expimetur affectus. qpad modu. sposus et sposa. Dicam9 igr de hac oroe q ipe auctoris est excelles et autentica/ quia non ab aplo uel a ppha. s a dei sapia instituta. ipe me sufficies et qpleta cucta hoi necia. qprhedes racoe forme. breuis et expedita. sic eni decuit ut Vbu abreuiatu faceret dns in oroe ne quis de ignorancia eius excusare ualet/ qz tardus in ingenio uel in eptus ad studiu. pm sicut p eius fuit articulos fidei sub breui formula qprhedi/ i qua quilz posz capere. simali catholicaz fidem. sic que mes fuit breue tradi formaz orandi i qua quisqz expedite cognoscet cucta sibi necia ad pete dei. Augus de orando deu ad pba. si p omia pcacionu sca Vba discurras/ quantu existo nich in uenies q no ista contineat uel qcludat oracio. dni liberz est aliis atqz aliis Vbis eade oracio dice s non dz ee liberz alia dice. 13a pars de plogo

Q via uo in omi dnice oracionis. pcacoe est beniuolencia recociliatur eius q depcamur./ Quicquid de s'moe do in monte. Jdeo breuis pmittitur plogus. pr nr qui es in celis In quo non dnis s depietatis disponitur aiq. pº p hoc q pmittitur. pz. Augus quid aut non dat filiis/ qui hoc ipm dedit ut essent filii Et ber. s'moe. 14. sup cant. u. 1º. q apud antiquos ca tribu q frequtes intonare solebat. Ego dns. Ego dns. michi dicatur oro eius piuu noie dulce. pr no. sequentu optinedaz peticoem fiducia michi pstat/ sui nocantur amici et respeccio no solum discipulis s et filius mutat. Nota q alr dr xpus filius dei quia nalis/ nuq eni fuit non filius. et hoc facit ee filiu nalem. x. distinc. 3º. sinaz. ca. 89. p. c. Alr sancti qua adopti. qui pa fuit non filius. pº ea factus est filius p adopcois gram In Joh. 3e. Videte quale dillecoez dedit nobis deus nob. ut filii dei uocemur et sim9. primi genuit nra. ca. 92. p. 9. s'm uolutate. Ja. uolutarie nos Vbo ueritatis et quia in uolutate est origo amoris. multu dilligit filiu sic genitu. p quo no pepcit unigenito. alr uniusuz quia plus depedz creatore qua a quolz gignante. nam ca pma plus influit q 2a. Agathi 2. et impud no pr est una omi urm/ sicbitis fratres sequens creaturas irracionales. fris uocabat noie uel sororis. Iste pr est largitoz gre. Ja. pº omne datu optimu zc. Releuator i opie Agathi. 6. Respicite uo. te. ca. 96. p. e. x. Et hoc pane. no. quoti. zc. qdonatoz ueme ps quo inficitur pr filio/ et hoc dimitte no.

2º. Remunerator glie.

zc. Remunator glorie. ca. 124. p. 11. Venite
bndicti pris z hoc aduemat regnu tuum
Itē est pr pductoris integre. ys. 6e. Dne pr
nr es tu nos uo lutu. z fictor nr et opa ma
nuu tuaz nos. deut. 33. Nuq no ipe est
pr tuus qui fecit corz creauit aiaz et possedit.
utrinqz. Dilectoris papue. Jo. 16. Ipe eni ama
nos. ca. 121. p. 22. Exauditoris pmptissime
Jo. 14. Quicquid petieritis prez in nomine m ca.
121. p. 7. Amicatoris amplissime. luc. 6. Estote
misi. zc ca. p. 24. Itē si dimisitis hoib
zc ca. p. 20. Correctoris begnissime. ebz. xj.
Quis est eni filius qm no corrt. pr. Ibidē qm di
ligit deus corripit. Et itez omis disciplina in pn
ti zc. Remunatoris felicissime. Jo. 18. pr uolo
ut ubi ego sum. ca. 121. p. 26. Et venite bn
dicti pris mei. ca. 121. p. 11. Monemur z
prne sequele. io dicite Jer. 3. Prem vocabis
me et pa me ingdi non cessabis et potissime
in uisceribus caritatis. ephe. 4. Estote imita
tores dei sicut filii carissimi et ambu. in di.
et in opibus pietatis. luc. 14. Estote misericordes
sicut pr ce. misi. est. Augus de smoe dni in
mon. Ista aura aiuz tangit ut qui dicit pr
tanto prē non sit indignus. Bez. smo. 14 sup
cant. Ipē ita prez se exhibuit michi. sz non
ego me illi uicissz filium. quia naqz fronte atol
lo oculos ad uultu pris tam boni tam malus filius
pudet tanto prē meisse degenerare. exitus aqz
deducite oculi mei. opiat effusio sanie meaz
effundoz effundoz audire. si ego pr. ii. est honor
meus. 2o p hoc quanditur nr cu eni debemus
imitari deuz i dilectoe. cuz ipius dilectio sit
non puata sz cois. diligit eni omia. sapie. xj.
et spalit hoies. deut. 33. Dilexit ppłos et
ma dilectio que maxie in oroe ondit dz
ee cois. et ppt mutua oroez disponimur ad ex
auditoez. coz. p°. Deus qui de tantis pitlis eri
puit nos. et adhuc eripiet adiuuantibus nob.
i oroe p nob. ut ex multaz psonaz cuius
in nobis dapnacois p multos gre agantur
Jaco. 4. Orate p i uicez ut saluemi. Ambro.
In unu du aggregantur. fiunt magis unanimes
et multoz preces. impole est ut non impetret
quia coz desideriu et magis feruet et est
magis continuu. ppea debes dice nr et non
meus. ut cofitearis filiacoez adeptois coez cu
aliis. et non deroges puilegio filii nalis. Augus
noli tibi aliquid speciale uendicare. solus xpi
spalit est pr nob est pr oibus i coe. Itē diuites
nr humiliamur. Augus de smoe dni i monte.
Admonentur etia hic diuites uel gne nobiles
cu facti fuerint xpiani. non supbire aduisus
paupes et ignobiles. qm simul dicunt pr nr
qd non pnt ue ac pie nisi fres se ee cognoscant
humilitas aut exauditoez disponit. ps. Res
pexit in oroez humiluz. 3o p hoc qd subdit
qui es in celis. sicut eni ondr in ee deo uolu
tas exauditois p hoc qd dr pr et hic ponitur p h
qd dr qui es in celis non qd intelligatur arce
contentus. sz sicut celos sua uirtute non solu
continet. s. i°. reg. 8. Celi celi tui sola sz etiaz
excedet. s. illud. ps. Eleuata est magnificentia
tua sup celos. hec est sma aug in libello de
fide sce trinitatis dei. In quit oipotentia gubnat
et regit que creauit. nec io deus omia imple dicitur ut
eum contineat. sz ipsa pocius contineatur ab ipo. nec una
quaqz res pro magnitudine porcois sue capit eum. sz
pocius ipe totus in omnibus. sine omia in ipo cuius om
potencia omia concludit. nec euadendi potencia
eius additu quis in neminem potuit. qui eni eum no
hz placatum nequaquam euadet iratum. i inmensitas
dine magnitudinis ista est ut intelligamus eum
intra omia non inclusum ex omia non exclusum
Et io inferiorez ut omia contineat. io exteriore ut
in circumsepte magnitudinis i inmensitate omia conclu
dat. p io qd exteriorz est ondr ee creatoz. p io qd i
terioz gubnatoz. Igr p hoc qd dr. qui es in celis.
ondr celi rector et gubnatoz. ex quo pz eius in
mensa potencia. tollens deffectuz spei in oroe uel sic
fructus oronis tolletur. si actus humani fatali necessitati
cent sbi. qd p p pdicta remouetur. Jer. x. a signis
celi nolite metuere q gentes timent. Vel disponit
ad optinendu petita quia attrcimus ab dnica et ab
his que mundana uel terrena sapia suggerit. sm
illud col. 3. q sursum sunt querite non q sup tra
ut igr ad celestez saporez aia eleuetur. dr qui
es in celis. Criso. Cu dz qui es in celis. non
deu aria excludimus. sz atra abducimus orantis aiaz
et excelsis regionibus afficit. sic aut oronem
sm ce. consiluz aia pparatur. Vel sic sup. uiii. pla
monuit in abditis locis z in silencio orare ma
gis metat qd uocatur. ad qd disponit hic pla
qui es in celis. p hoc eni ondr qd spa est pc.
et mundana ppt incorrupcoez celi. omis posuerunt
celuz locu spuum. Ideo non tam audit uocale
expssione qd mentale affectoez. 1e. pars de pma pe
ticoe. zc

Hnus dictu est quis sit qui petitur et ubi habitat. Ja uideamus que sint petenda. Petitur aut p° hono
rificencia diuini nois. qua ondimus
nos dilige deuz in se et ppt se dicite
Remig. cu dicit. pr nr. Videtur ad hoc deus
rnde. d. i uocasti me prez et dixisti habitare in
celis. quid tibi uis quid petis. Ad hoc rndes
peto ut scificetur nom tuu. conabiliter ponitur
ista peticio an omia eni dz filius querere pris
honore. dedecus eni filii. pr sine honore. eccl. 3.
Criso. Digna est de pcatis oro. que nich ante
gloria pris querit. sz omia laudi eius pponit.
quo aut scificari possit qui est sancta scoz
qua. 2. p. p° id considerandu est. Augus. petis
ut scificetur nome tuu. non qm nome dei no
sit scm. sz ut scm ab omnibus heatur. Et hoc dic
vel p repntatoez uite sce. ca°. 16. p. 3. qm eni
sunt cratoz pmisit causis. iiij. dedi. no. un gre
naciaz. Quis est tam bestialis qui uides in tre
dentibus uita pura no glorificet nomē dei. Criso.
scificetur nome tuu. i. fac nos sic uiuere ut p
nos te uniuersi te glorificet. Sic eg. iudeis ait
aplus. ro. 2°. nom dei p nos blasfematur int
gentes. i. p coz mala ex°. ys. 42. Dnatores eius
iniqz agunt et iugr tota die nome meu blasfema
tur. Vel p declaratoez doctrine. ea eni que dei st
in seipis donec maiores sumus non possumus intu
eri. sz p e°s cognoscere possumus sicut tamen p effectu
sz imperfecte ualde. quia uirtus ee effectui non co
mensuratur. sz illu in i finitu excedit. Vn Job. xj.
Nusquam forsitan uestigia dei cophedes et usqz ad p
fectuz omnipotentez repies excelsior celo est. pfudior

Margin notes: 2. · dicitur ce cois · i. 21. · filiat · i. 29. · Pax vna · i. noli te dise · a · b. Deu cognoscimus imperfecte p creaturas.

inferno · et lacioz mari et pa qua dix · ho · ois videt
deuz · subdit unaquisqz intuetur eum pcul · ex ho
aut veritatis in pfecte · secutu est ut hoies a veri
tate discedentes diusi mode ci̅ca dei cogitoes errarent
deus aut ut ab errore hoies revocaret dedit lege
in veteri testa° ca · 19 · pte · x · p qua ttō multi
ab erroribus revocati sunt / et tadem misit filiu
ut mundo orbi dei noticia revelaret · Mathi · xi · pa
tre neo novit nisi filius et cui vo · fi · re / Dama
sc° p° ca · p° / post pma et btaz naqz nulla de° n̄ p̄
novit / nisi cui ipe revelauit non hoiz solu · sȝ
n° sup · mudanoz · intutuz ipoz inquo cherubin
et seraphin · Hac aut dei cogitoes nuc pus in
discipulis suis inchoat ac p ipos et eoz succes
sores p moveat · Jo · 18 · pz manifesta no · tu · ho ·
quos dedi mi / Et̄ sic tu me misisti i mundu
et ego misi eos · ut sciat mudus quia tu me mi
sisti · sicut eq fuerat pphatu malachie · p° ab or
tu solis usqz ad occasuz magnu est nome me
um in getibus / ut igi qd inchoatu est a xpo p
motu p discipulos ad pfectu pcedat / i toto mu
do · dicimus sctificetur nomen tuum · ergo aute
x · dei nomina in ebreo · fm Jo · in quadaz epla · z ult
h̄ · x · blasfemias · x · modis sctificatur · p° quidez
aliqui blasfemat deuz ee negantes · sȝ sctificatur
deus p nome · Exel · qd interptatur quies · cu em ee
qd movetur ab alio moveatur · pz oez motu ee
in strumentu primi motoris · quo sublato erit qsti
tucio mundi · ac si circa constitucoez navis ponatur
instrum^ta sine artifice opante qd est incovenie
ns · Un querenti a democ si deus est · rndit · no
ne tu es · et obiecti · dixit insipiens in corde suo
non est deus · rndit qd ob hoc si insipiens dix ·
2° · dicentes deuz ee corpus vel pdotile · ac p hoc
aliquid finitu · ul' primu aut ulte · quo q̄ est nom
elyson · Interptatur em excelsus · ps · qm dns excel
sus terribilis rex magna sup omes deos · cuius mag^tu
dinem ostendit · ca · 29 · p · I · / pmo si considemus eaz
origiez · quatu ad creatoez distinctoez et ornatu
2° · qtitate qtinua quatu ad longitudine lati
tudine et pfunditate · 3° multitudiez · qtu ad
diusitate generu spez et individuoz · 4° pulc
tudiez quatu ad varietate luminu celoz et ef
figiez · 5° plenitudiez · qtu ad ñaz plena for
mis · quatu ad formas plenas quectantibus ut sit
omia qtuz ad celestia corpora agencia plena acti
uis virtutibus eis correspodentibus · 6° opacoes na
lez artificiales et morales · 7° ordine qtuz ad respec
tu prioris ad posterum · superioris ad infimu · uni
versoz ad fine ultimu · hc omia in lo° e° scpta et
qsiderata ducunt in consideratoez celsitudinis
qui ergo et tantis creaturaz splendoribus non
illustratur · cecus est · / qui tot clamoribus no exci
tatur · surdus est · Et qui tot creaturaz excellen
tiis creatore no laudat · sup excellentissimuz
non pdicat · mutus est · 3° dicentes qd deus hec
inferiora non videt · nec de eis prudencia heat
In quoz p^a dz Job · 22 · nubes latibulu eius n°
nra qsiderat circa cardines celi pambulat · Et
ezechielis · viii · dereliquit dns terraz et dns no
videt hunc errore · In pont · Ambro · ar' p° de
offic · d · sit reffelas eoz asercoez qui deu putat
cura mudi non hre · velut ar° assit usqz ad
luna descendere eius prudencia · sȝ huic qtrari vide
tur expoio qmentatoris · sr illo libro · xii · metha ·

Movet aut sicut amatu · moto aut illo alia
movet · Dicit em sic ea que sunt subiecta p°
moto · movet mediate p° moto · Et intede
bat p p^m motu corpus celeste · p alia mota in
feriores speras · Et ea que sunt sub gnacoe
et corrupcoe et qcludit qmtatoz · ex hoc inde°
deus cura hre circa omia entia · dicentes deu ee
sollicitu / circa unuqqz individuu / aliqualr
est verz aliqualr non / quia nullu individu
dum hȝ dispoicoez pparz · nisi illa dispoicio in
veniatur aliquo° illius spei · hoc igi mo verz
est dice deu ee sollicitu circa individua · ta
li aut mo / qd nulla heat solicitudez aium eo
non bonitati dine · queqz aut sit de opioe
phy · et intellectu ultimu ubi glo° / heroz ite
maxim est i citatiuu peccadi · Iux · ys · 29 · quis
videt nos et qui novit nos · et ecc · 23 · quis me
videt · tenebre circudat me · parietes coope
riut me · et neo circuspicit me · qd vereoz ·
sȝ s° pulbm · si sunt qui format · erit qui dicat
et s° poeta · sum si taceat iuncta · lapis tur
ymo lapis de piete clamabit · et lignu qd
inf iuncturas hedificioz est · abacuch · 2 · et
luc · 19 · Et si hec omia tacebunt · celestis
exercitus angeloz · et tartarea demonu non si
lebunt · nec qscia ppa occultabit · nome quaqz
dei qd est ely ipsum videntez declat · Interptatur
em deus et dr a cerne · qd est vide / omia em
nuda · et apta sunt oculis eius hebreo · 4 ·
scrutabatur em ihrlm in lucernis · sopho ·
p° Ber · quid putas in babilone erit tutu
si in ihrlm manet · scrutinium / 4° dicentes aliu
ee deuz lucis · aliu tenebraz aliu deu corrup
tibilium · aliu incorruptibiliu · quo q̄ est nom
adonay · qd interptatur dns oiz · iudith · 9 · deus
universe creature tu es · / 5 · dicentes qd omia qd
regit · sȝ de necitate nec non arbitrii liberta
te · quo qtra est nome · Ely · qd interptatur
fortis · fortis est qsuetudo · fortior na · fortissi
mus qui creavit omia · qui impat ventis et
mari · et obediunt ei · qui vices qsuetudinez
supasȝ naz / facit mirabilia magna sola ·
6° dicentes eu ee acceptore psonaz · dum em
unus esurit · alius aut ebrius est · unus humidat
alius mediocris · non videtur omes equali
rege · et gubnare · sȝ q̄ hoc est nom · Eloy ·
q° interptatur iustus iudex · alioqui · quo iudica
bit deus hunc mundu ro · 3 · qui cuncta q fient
adducet ad iudiciu ecc · ultio · qi universalis ·
et suprma iudex omi · Illud em qd est primu
et supmu in aliquo gne regula est et me
sura omnz q sunt post · et omno i illo nulla
dz cadere error · Ideo dr Job · 34 · Vere deus non
adepnabit frustra · nec omnipotens subvertet
iudiciu · qd em aliu qstituit sup terraz · ad
recte · s · iudicadu · si ipe rectus non est · qi ·
dicit nullu / go ipe non subvertet iudicium
ad iniusticiaz · dicit / qua in hiis que liberalr
non ex debito tribuuntur · p^la acceptio locum no
hȝ · deus aut nullius est debitor · Ideo · Mathi
20 · an · non licet michi qd volo facere et ho
errore secatos redarguit · an · oculus tuus ne
qm est · ego qz ego bonus sum · 7° dicentes qd
deus nil remunerat pus hac vita · q̄ hoc est
nobilissimu nome · tetragramaton · qd son
at

[margin, red:] 1 re · p · 31 · · 10 · nõia dei
p°
quid est deus ·
[margin:] El
Ely
2°
Adonai
Dei mag^do ad p causas ·
3
4°
5°
Eloy
6°
7°
3°
tetragra
maton

in effabile/ non q fari non possit sz q res
significata q̄ta sit exprimi non pt et erat scul
ptu in lamina aurea instar lune medie q̄ ini
tiz summi sacerdotis. et cidula stat sup/ strin
batur aut his tris. he. Joth. het. van. q sonāt
principium vite. vita aut eq est principium ipse non
est vita pfecte/ qua viuimus in hoc mundo
qua in ea non videmus retribuciones fieri me
ritoz. q tn oz fieri ut i. 6. noie dictum
est/ oz igr fieri in alia vita. et sic ea psi
cet eq principium extitit dando. Et nomine sui te
tragramaton/ aliquid i effabile et tuc ple
ne sanctificabitur nomen dei. qn iustis retribuet
eterna gaudia et impijs extrema torme
ta. In quibus duo principalia noia continentur
ad q alia reducuntur. Her. smo. 16. sup
cant. pris est misereri semper et pcere et h
pz non cet/ obijciet me beneficijs et aliqua
nima tacta et hg cor's inetuz ebibit/ et insuz
tpis et sanguines dilecti filii clamatem
de tra. Sz qui legit. pr̄z misericordiaz et de
tocius consolacionis. legit nichilominus. deus iudex
iustus et fortis. legit. terribilis sup filios
hoiz i consilijs. legit deus ulcionum dns ula
sectur et requiret usqz ad nouissimum q
drantez requiret et retribuet. habundanter fa
cientibus supbiaz. requiret redemptor sanguinem
honorez et gloriaz ab eo q plasinauit
esto q dissimulet pz et ignoscat beneficiis
sz non dns et creator. et qui peti filio no
pati figmento/ no pati suo neq. pessa eq.
sit fortitudinis et horroris. Ille timendus
est qui poq̄ occiderit corpus ptatez hz et
mitte i gehenaz. pauco gehenaz. pauco
iudicis vultu. ipis quoqz tremendis angeli
cis ptatibus contremisco/ ab ira potentis afa
cie furoris eius. a fragore ruentis mundi ag
flagracione elementoz. a tempestate valida
a voce archangeli. et a verbo aspo. contremis
co. a dentibus bestie infernalis. a ventre in
feri. a rugientibus pparatis ad escaz. horreo ver
mem rodentez et igne torrentez fumum et
vapore et spm procellaz. horreo tenebras
exteriores. Sicut sanctum erit nomen eius in pijs
p iusticiaz. filijs p receptionez ad gliaz. et q
diffusius q putarem in sanctificacione dim nois
processi. ea residua noia simul introducam
ad refellendum pdictum errore. quia ciz
deus principium vite est ag plemento eius non desi
stet nisi vel pp deffectum potencie. q q q est
nom. sadhoy. q insinuatur omnipotens. Po
tencia aut appatur patri. vel pp deffectu sac
q. q est nom. sabaoth. q insinuatur prin
ceps exercitus qui sine dz iugis in sapia q
appatur filio. vel pp deffectum beniuolencie.
q q q est nom. Jya. q insinuatur spa alma
vel sancta. q aut roes, satanis cet deffec
tus beniuolencie que appatur spui sancto
Qui go negat sanctificacionez nois dei. retribuen
tis unicuiqz sm merita sua in die iudicij
blasfemare conuicitur vel pris potenciaz vel
filii sapiaz vel spiritus sancti beniuole
nciaz. z cetera

Quinta decima pars de secunda peticione. Adveniat [illegible]

Post honorificenciam pris. congrue ad
iungitur peticio hereditatis. Adueniat
regnum tuum. In qua dilligencia nos inde
ut. Dantes aut adhuc re te non pe
timus huc celestia inclinari. sz ma
gis nos ipos ad celestia eleuari q p dno ex. on
dit. dyonisius. i ca. de di. no. d. sic nos ipos in oro
ne. extendimus ad diuinoz radioz altiorez respec
tuz. sicut si multi luminis cathena. ex celesti su
mitate pendente. ad inferiora aut descendente sp
ipaz iniitatis manibus ad anteriora capientes. trahe
quide ipaz videremur venera aut no deponerent
illaz et sursuz et deorsuz pntez. sz nos ipi sursu
ageremus ad altiores multoz luminum radioz sple
doris. aut sic sinaue ascendissemus et tene
mus quosdaz funes ex quadaz petra ad nos
extentos. et sicut nobis ad auxilium datos non
ad nos petra. sz nos ipos nere et naue ad ea
adduceremus/ expansus q ppostez est. q qz prusuz
ut cu dei voluntate fieri postulemus qui vocat
et arcessit de hoc mundo deus. non statiz volu
tatis eius imperio pareamus/ reluctamur aut et
prinacium more suoz/ ad conspectum dni cu tristi
cia et merore pducimur exeuntes. hic necessita
tis merulo non obsequio voluntatis. et volumus
ab eo premijs coronari ad q veniimus i uitti. q d.
go oramus et petimus. Adueniat regnum tuum
si captiuitas terrena delectat. Deniqz cu q
daz de collegijs nris z consacerdotibus i firmi
tate deffessus et appropinquante morte sollicitus
commeatuz sibi precaretur astitit xps iuuenis flore
et maiestate venerabilis. statura excelsus et
clarus aspectu et q assistens sibi vix posset
oculis carnis intueri nisi q tale iude ia potat
de seculo recessurus/ dixit qz illi cu no sine ai
et vocis indignacione i fremuit/ pati timetis
emendare negligitis/ exire non vultis. quid
faciam vobis i crepatis nos est et monentis z c.
Ponit aut xps beatitudinis premiuz sub methaphora re
gni. pp maioz et pluriu bonoz copia. cu cum ho
sit naturale aliq multitudinis vel societatis. ps. ca.
·ge· p. j. societas illa eq in venitur ee ps. domus
est ps pol. qua constituit coitas viri et mulieris
dni et sui. multiplicata aut gnacione ex viro
et muliere. multiplicatur domus et constituitur
vicus. Silr vico multiplicato vici et fit ciuitas co
plificatis qz ciuitatibus si sub uno maneat dno
constituitur regnum. In domo quide unius i ueniunt
necessaria ad vita/ sz melius in vico. oprie aut in
ciuitate i regno no sic habundanter sitqz p regnum
cupimus i beatitudine statuz oim bonoz aggacione
pfectu. qp nec oculus vidit nec auris audiuit
nec in cor hois ascendit adeo ppatuz sanguini et
carni velatu/ a seculis absconditum ut in electis
mentibus desiderium accendatur donec accaptate. Solua
tur et reuetatur ad eiz qui fecit illu ut inebrietur
ab ubertate illa. et torrente voluptatis potetur. i
huius que parauit paupi deus. Indica michi carit.
po ubi pascas. ca. 16. p. j. ubi cubes in meridie
Ber. felix regio i qua est pausante pastore grex
libere discurrit in pascuis. Id qz. in meridie et ipa
meridies tota est dies nesciens vespam. Ideoqz me
lior in atrijs dni sup milia quia nescit occasuz
Regnum istud est latitudine spaciosuz eq i mestas
pz est. Jo. 14. In domo pris mei mansiones multe

pr̄z
pe de q deus

regni mundi

re. p. 19.

v i fermo.

·124· p. 16.

exm

p. 18.

beatitudo dicitur regnum

domus
vicus
coitas ciuitatis
regnum

sut Jnquibg ggiuu p meritis ung quisqz recipit
locu. Magna est domg dei. baruch. 3. et inges
locus possionis eig. et q de deo loquatur. Secta
ondit. magng et non hns finez. excelsg et im
mesg. pulcritudine speciosg. ca spes filig est.
augg. li. de tri. pcirtas ubi. yllarig. spes qp
patur filio. etnitas inquit est in pre. spes in
ymagie usg in inunie. et subdit de illa. spe
ciez liotanit filiu. pp pulcritudine sui inc ggrue
cie. equalitatis qp inarie. similitudinis omnode.
illa spes sapie. ait in eodem. augg. rapit ad
aiam ronale. desiderio sui. tato ardetorez qp
mundiore. tato mundiore. qnto carnalibz moue
tez. tato carnalibz plus monetez. qnto spua
libg plg resurgentez. Ista spes plusqz pami dig
est inipio de qua. ps. spe tua. ic. Dulcedie
saporosiuz. ca sapor spg sancti est. ber. in smo
ne. de pet. dulcissimu quida in deo spg sanc
tg est. begnitas dei et ipe deg. sapie. 12. oqz
bong et suauis est dne spg tuus in nobis. Sit
regnu dei intra nos est. luc. 17. et non est de
hoc mundo. Jo. 18. Non eni est in corporis eliis.
q trasmutatur sm forma nec de sensibilibg
seu celestibg spis que trasmutatur sm situz. sz
i corbg i mobilibg et etnis. est eni regnu dei iu
sticia. pax. et gaudiu in spu sancto. gaudeas
in diciis. quare ni deliciis. homo peccg in hono
ribg uanitetur ambicio. quibg deturpatur crea
toris ymago. non sic deformis intrabit ad re
gnu. quia regnu dei non est esca. et potg sz iu
sticie rectitudo in pre. pacis pulcritudo in filio
gaudii. plenitudo in spu sancto. et pmu qui
daz rectificat efficatiaz effectiuaz. 2m clarifi
cat intellectuz. 3m confortat incorapiaz ita
ut aie sic dotate dici possint qi altavertin.
ezechi. 16. decora facta est nimis et pfecisti
in regnu. ad dei regnu dispoit pulcritudo in
nocetie. ca. 114. p. 2. nisi couisi. sollicitudo ui
gillancie. ca. 12e. p. e. latro. memento mei etc.
pmptitudo obediencie. ca. 96. p. 31. non omis
qui dic. etc. rectitudo iusticie. sapie. 10. Justu
deduxit dos p uias rectas. altitudo sapie in
pdicado. ca. 96. p. 1. qui aut fece et doc. ar
titudo indigencie. ca. 96. 93. p. 6. bti paupes.
latitudo clemencie. ca. 124. p. 18. venite. bndic
ti. plenitudo indulgencie. ca. p. 18. adue
niat regnu tuu. sequitur. et dimitte nobis.
fortitudo pacie. ca. p. 4. bti qui psc. ama
ritudo penitencie. ca. 93. p. 1. penitenciam agite.
sentido pudicicie. ca. 94. p. 1. bti mudo corde.

Sextadecima. pars de 3a peticoe. xxxiii

Onsequitur qp psc et directe ad re
gnu ducit. 3o. loco petimg dicentes. fi
at uolutas tua. sic i celo et i tra.
Jux illud Mathi. 19. si uis ad ui
ta ing di. sua madata. Expoit
aut mar. po. ut p celu intelligatur iustg. ber
sup. cant. est celuz sca aliqua aia hns sole.
intellectu. luna fidez. astra uirtutes. quo nepe
stelle in nocte lucet. i die latet. sic uirtg uera
que in psppis latet. eminet in adusis. p traz
no petoz. Augg. traz diligis. tra es. tuc est
pecg. sicut p iustos qpletur dei uolutas. sic q
pleatur p petores. tuc ista peticio solis petori
bg qpficeret. 2o p celu intelligz spg. p tra corg.

et est tuc sng. sicut bong spg deo non resistit
ita nec corg resistat spui. sz unde forte ne hoc
ad. 6. pteioez ptieat. 3o p celu intelligr spg
sponsg. p traz eccla sponsa. et tuc est sensg
sicut xg fant uolutate pris. Jo. 6. descendi
de celo non ut facia uolutate meaz. sz uolu
tatez eius qui misit me. Jta fiat in eccla ut
fructificet. Remig. sicut tra germinat fe
cundante celo. de sup. sic et sca eccla fecunda
tur a xpo ut fructg bonoz opuz afferat. sic t
expoit. augg. 4o. exponit Jo. fiat uolu. tu
ut qud in culpate tibi angeli. fuiunt in celo. i
ta. et nos tibi fuiamg in tra. pt aut aliqs
hic querere. cur go non dixit xpg pala. sicut
i anglis. Jta et in hoibg. et loquitur sub me
thaphora celi et tre. Ad qd ddm. qp int uo
lutate catoris et creature qdaz dua attede
da est. quia uolutas creatoris semp ultio fi
ni inuolabilr giucta manet eu ultig finis
sit ultim eig ee. creature est finis ee. ad qp
pt attige p graz et liberz arbitriz. pt et
ab ipo deficere ex deffectu uel carencia gre. et
ex libertate arbitrii taxatu qz tpa est uniuni
qz creature. i quo possit auerti ad fine huc
vel ab eo aduti. pg qua in gusioe uel adu
sioe. stat ymobilr. taxatu est aut tpa ange
lo hg adhesionis uel auersionis. sm aliquos
tpg pime deliberacois. hoi no totu tpg uite
pnt. Ex pdictis igr possug distingue in anglis
duplice uolutatez adhesiois. s. et aduersiois
sm. s. qp aliqui quersi sut ad deu et aliqui
auersi sut. Jn hoibg no tplice uolutate distin
gue possug. qusiois in mobilis sicut in btis. aursi
onis i mobilis sicut in dapnatis et ad utruqz
mobilr se hntis. Ad questioez igr dic. quia
non debuit peticio porrigi sub his ubis. fi
at uolutas tua. sicut in anglis ita et i ho
bg. Pmo quide quia de uolutate no omes a
geli sz tm. qui uiatis sut. faciunt 2o. nc omis
hoies dei uolutate face possut quia non
dapnati. nc et p hoibg oibg oramg. quia no
p btis. sz p his qui uiatores sut. Jdeo ggrue
dixit xpg. fiat uolutas tua. sicut in celo et
in tra no sicut in anglis ita i hoibg. 18a ps

De 4a peticoe. xxxv.

Emde peti. Omg qp instrumetali ualet ad
obtinedu regnu. pane nrm
cotidianu da nobis hodie. Et
hoc quide multiplr exponitur
p de pane spuali. sz huc petuimg dicentes
fiat uolutas tua etc. Jo. 4. meg cibg est ut
facia uolutate eig qui misit me. 2o de pa
ne sacrametali. q. hoc arguit augg. d. ori
entales. non cotidie cene dni comicant. nec p
ca. dapnat eoz eccliaz rectores. non g pa
nis in illis ptibg. dr cotidiana. Ad hoc pos
sz rnderi. quia oro hc dr in pa totig ecclie q
omi die maducat pane de celo. Alia ro est
augi. quia tuc hc oro dicenda non eet nisi
usqz adea hora qua corp dni comicamg. 10 de
cibo i quit corpali intelligedu est. vn Crisog.
i omel. quia xg hoibg loquebatur in tra
carne indutis et non potetibg eade impas
sibilitate cu anglis hre. cu de scedit ia in
firmitati nre que nimio indigz cibo et ideo.

pane · iussit orare fieri noīe panis omnia nec
ūctu intelligitur · vn̄ · Remig · sup · mathm ·
Dns p pham loquitur · Jer · hec fuit iniqui
tas sororis tue · sodome saturitas · pa · et ocium · ubi
p pane non solū ome genus cibor intelligit s
etia omnia que sunt nccia huic uite · pmi · De
inde cum dr̄ · nrm · ondr q uictualia omnia
sunt coīa · vn̄ Crisos · sup · mathm · qui hīc
dat panibus et non dat indigentibus · pane
non tm̄ suū inaducat · s etia · alienū · O
rauimus eciā pane · nrm non pane meum
Oms enim amagno usq ad paruo · q pauper petim
mus panem · vn̄ aug · veniunt · ad hora · orons
i te pbo · an dicturus sis · pane · no · quo da ·
no · ho · qui pane quotidianū petit paup
est · Et in dne xº · Da michi de eo qd dedi ti
bi · quid enim attulisti · q in uenisti · qui ue
nisti omnia creauī creatus hic in uenisti
michi inde tolles de meo in quare no donas
de meo quero · da et reddo · hui sti me largi
torem · facito feneratore · parua michi das
plura reddam · terrena michi das · celestia red
dam quem me tibi reddidero · p hoc aut qd dr
· cotidianū · intelligi q cotidie est neccm ·
Cipanus de orone dnica addit · cotidianū ·
ut tm quis inaducat qntu ro nalis exigit
non q lasciuia carnis impellit · Si enim in
uno cunuo tm expedis · qntu tibi sufficere
pt · 100 · diebus ia non cotidianū cibu · ma
ducas s multor dierum · ul gtr · s ende diu
rni · cibu discipulus xpi petere dz ne in lon
gū desideriū peticionis extēdat · quia cruz
sibi fit et repugnas ut queramus in hoc
seculo diu manere · qui petimus regnū ue
locit aduenire · s queritur cur addatur
da nobis · quo enim nobis dari petimus q
nrm dicimus · Rndet · gre · 24 · moraliu · no
strū est p acceptionē · adeo uo datur ex mu
ne · ne igr fiat nrm q res furtiua · sine
voluntate dantis · dicimus da nobis · Vel fit ad
petendū cibu ab eo qui dat escam omi car
ni · docet etia alia uoe tarcia · Job · 38 ·
quis pparat coruo escam · cū pulli eius ad dnm
clamant uagientes eo q non heant cibu
Dic · gg · s aug · sup · ps · et ysodora
q coruus non uult pascere pullos suos do
nec eorum pene nigrescat · s deus pascit eos
rore celi · ps qui dat iumentis escam ipsorum
et pulis coruorū i uocā · eū · Ad intellec
tum uo eius q additur hodie · not · vbu ·
Jer · ad hebidiam · q · i · qui in quit ht duas
tunicas det no hnti · quid si scite frigo
ra sunt et alpine niues · que non dubus ul
3bus tunicis repelluntur · s ne pecudu pelli
bus · quid q g cor uro sufficere pt et huiane
future in uetulitati · quos nā nudos pfied
hec una appellata est tunica · et quicquid
in pntibus neccm est · hoc unius diei uictus ap
pellatur zc · 18 · pars de · 4ª petitione · zc

Consequenter petendo ea que p accens
sunt utilia ad optinendu regnum ·
pº petimus remissionē petorum · Et
dimitte no · debi · no · sic et nos
dimittimus · Debita sunt peta · sm
aug · q petimus adeo dimitti s sub condicione ·

vn̄ Cipanus ubi supra · qui nos orare docuit · penaz
nīaz ꝑmisit · s plane adidit lege · condicione nos
constringens ut sic debitu nobis dimitti postule
mus · s q ipi debitoribus nris dimittimus · Queri
tur aut hic utrū homo teneatur remitte pecunie
debitu · Et rndet augus · d · non hic urgetur qs
pecuniaz dimitte debitoribus · nisi his qui in tm
redde nolunt ut inde uelit litigare · sicut dictu
est et illi qui vult tecū in iudicio contende · zc · 5 ·
p · 5 · Sequitur eū hoc de omi peto debitū acci
piatur · peccat aut iuste debes pro pecuniaz sit
tu sciet ad eaz redde cū heat vn̄ redde possit
nisi eis hoc peccm dimisis non potis dicere · di
no · debi · no · zc · Et remig · Ille qui comoda
tam non uult redde pecuniaz · duabus p causis fa
cit aut certe quia paup est · aut quia auarus
est · Si paupi dimittis opus iuste facis · quia pau
p non ht vn̄ reddat · sic si auaro opus iuste
facis · quia sicut illius in opia defecit ex indi
gencia rerum · sic et istius ex uicius infirmitate ·
Vlterius utrū teneamur offensam dimitte sine
postulacione uenie · quia nec alr deus dimittit
Ad hoc rndendū · Remigius · nec inquit sinam
dns iubemur inimicos dilligere · bn̄ facere his q
hoderunt nos · orare p psequentibus · zc · sup p · 1 · Ex quo
apte innuitur · q sine ueniam postulantibus · sine
non postulantibus · dimittenda sunt debita · Ille
enim qui ueniam postulat · iā no inimicus est s
amicus · quia satisfactionem querit · Item queri
tur an liceat hanc peticionē · deo porrigere · ei
qui non uult debitoribus indulgere · Ad q in
det · gg · in omel · sup · hoc est preceptu meum
Ipse iudex uenit qui aduocatus extitit · Ipse peces
exaudit qui fecit · aut g non facientes dimimus
Et dimitte no · zc · Et nosmet ipos hoc dicendo
amplius ligamus · aut forte hanc condicionē in orone
omittimus · et tunc aduocatus nr · pece · quia con
posuit non recognoscat · atz apud se ptinus
dicit · scio quid monui · non est ista oro quam
composui · Et crisos · sup · mathm · eū qua spe aut
qui inimicitias conseruat · zc · 19 · pars de · 6ª petitione ·

Petita preteritorum uenia petorum · petitur
conseruacio afuturis · ber · sermone · 3º
sup cant · Si dixerit michi ihc
dimittuntur tibi peta tua · nisi ego
peccare desiero quid pderit · de
inde qui me saluū fecit · michi dixisse recor
dor · ecce sanus factus es · Vade iam et amplius
noli peccare ne deterius aliquid tibi contingat ·
qui ergo dedit penitendi uoluntate opus est ut
det continendi uirtutem ne iterer penitenda · fa
ciam q nouissima mea peiora prioribus · congrue g
in orone · 6ª peticio additur · Et ne nos indu
cas in temptacionē · Temptare aut idem est q expi
ri uel pbare · temptat g hoiem qui de eius
uirtute experiam sumit · In duobus aut uirtus
hois consistit · s · in operando bonū · et in declina
do amalo · et sm hoc ho dupliciter temptari pt
sm q de eius uirtute · utraq mo experiencia sum
pt · pº quidem mo temptauit deus · abraham · ca ·
12 · p · 1 · 2º aut mo · deus in temptator malorum
est · Jacobi pº Deus enim temptator uirtutis hois · p
inductionē ad malū · p · 3 · temptatores · ca · 99 ·
p · 8 · pº temptat caro uel appetendo dul
cia mollia carnalia qntu ad cibu · uestimentu ·

Exposcitur · uel pane · petitur · intelligitur

q · p · 1 ·

questio ·
Rnsio ·

quest^ ·
questio ·
Rnsio ·

questio ·
Rnsio ·
98 · p · 1 ·

· 88 · p · 13 ·

et oblectamentũ / q non rephensi[bi]le est. apete
cu ɔsensu. s[ed] fuge debemus in p[ri]mo motu. Jac.
p[rim]o unusquisq[ue] temptatur a concupi[scenti]a sua abstrac
tus et illectus vel resistendo spualibus opacoibus
Ro. vii. Volenti michi facere bonu. v[olunta]s (rōez) appro
bantez bonũ et detestantez malũ. malũ .i.
fomes pcti michi adiacet .i. iux[ta] roez meaz
iacet quasi carne meaz in h[ab]itas. Condelec
tor enim legi dei. s[ecundu]m interiorez hoiez .i. aiaz. vi
deo aut[em] aliā legem .i. fomite. i[n] mebris meis
s[ed] enim repugnat ɔsistat in appetitu sensitivo
diffusive q[ui] repitur in omnibus mebris. q[ui] des
ıunt ɔcupi[scenti]e ad peccandũ. et captivitate me. q[ui]
tũ ad concupi[scenti]e motuz in lege pcti .i. sub ipa
que est in mebris meis. q[uar]e p[rim]a g[lossa]. ego mete s[er]uio
legi dei ei ɔsentiedo. carne aut[em] legi pcti. In
quātũ movetur ad concupiscenduz. gl[ossa] roi.
2o mundus. vel decorando putida ad modũ fal
si mercatoris / eccīastici. 2o hedificavi domos
et plantavi vineas. feci ortos et pomeria
coacervavi michi argentu et auzũ. feci michi
cantores et cantatrices. et delicias filioz hoiz
Cumq[ue] ɔvertissz me ad omnia opa que fecerant
manus mee. vidi in oibus vanitatẽ. Vanit[as]
est aut[em] h[uius]mo[d]i. q non p[re]bet fulcimentũ i[n]nite
ti. nec quietẽ laboranti. nec plenitudinẽ
ɔtinenti. Et io aia capax dei non pt firma
ri nec quietari. nec repleri vanitatibus mu
di. vel excitado. seuas et turbulentas p[er]secucoes
ca. 121. p. 16. f. 11. 3o dyabolus. ca. 90. p. to
tũ. temptat aut[em] fallaciter. transfigurās se in
angelũ lucis. cor. xi. fatigaciter quia de in
cio temptat ad q hoiez videbit fortius incli
nari et nos sicut ait Jo. cass. p[rim]a col. Semi
vinitiq[ue] inter certos spus mimbar et alios q[ui]dē
i[n] imudiciis ac libidinu sordibus oblectari. alios
blasfemiis. alios ire furoriq[ue] petulantius imi
ne. nec oms quidē sunt eiusdē ferocitatis atq[ue]
nequicie. s[ed] inapicietibus atq[ue] infirmis. non n[isi]
i[n] firmiores. spus incertamine conpari. quibus
supatis gradatũ adu[er]sus athleta xpi. robusti
oz pugna succedit. unusquisq[ue] aut[em] spus sigil
latũ ita inpugnatoez meus aucipit ut cũ unus
victus abcessit. alii ca spui cedat / aptus i[n] pugna
daz. aut certe si victor extitit. alii nichillominus
tradat sibi illudēdaz. q admodũ enim nos elidunt
et ipi quoq[ue] sibi eliduntur / nec victi sine confu
sione discedunt. nulli enim dubiũ est cũ a nobis
fuerint supati. ɔfectos eos dupliti ɔtepnecoe.
p[rim]o quidē q hoibus expetentibus s[an]citate illi eam
h[abe]re nequiuit. deinde q spuales s[e] h[ab]e fuerint a
carnalibus fremisq[ue] devicte / Cracionũ cz est sum
endē ibidē. quia nulla seroz sufficeret crudelitate
eoz ac seuicia sustinere. si non certanu mo
clementissimus arbiter atq[ue] agonitheta p[re]sidens
xps eoz repeteret ac infrenaret i[m]pe[tu]s sc[ilicet] facietq[ue]
teptacoe . exitu ut substinere possimus. Ideo pe
timus et ne nos et c[etera]. Aug[ustinus] non hic oramus
ut non teptemur. s[ed] ut in teptacoez non i[n]du
camur. tanq[ue] si quispia cui necesse est igne ex
amınari. non oret ut igne non ɔtigat. s[ed] ut
non exuratur. Cez dubitatur hic quo deus
inducat in teptacoez. qui in teptator maloz
est. dic q sicut ɔ teptacoez carnis. que consur
git a fomite. sine ab intra datur remediũ carn[is]

intrinsecũ / puta ieiuniuz et maceracio. Ita ɔ
temptacoez dyaboli que est ab ex[tra] datur hoi tep
tato. remediũ quo roboratur in pugna. hec
est diuina gr[ati]a. Seneca ubi s[upra]. Demones ita mis
p[er]fectius adu[er]santur / ut tm maloz sint inc
tores non inpulsores. bonoz aut[em] rex non
tm suggestor. s[ed] etia fautor est deus. atq[ue] in
pulsor. unde quid teptato ad se clamati. cu
deffecerit virtus mea ne derelinquas me. R[espo]n
deat vo in p[er]s[on]a. Si te michi firmare vis.
tato fede. q nil vel amare solu me. querere
p[ro]mitto celũ dare. cuncta bella donare. ut
possis supare. vires tribuere. In p[ri]mis cor ɔ
sulta quid vis eligere. Requirunt esse multa
tiuiz dilligere. s[ed] unde ne sis stulta cura dis
tinguere. Et si sũ eligendus cunctisq[ue] p[re]ponendus
me noli sp[er]nere. Ego vero deus de sp[ir]e p[ro]diens
ut mundaret[ur]: reus i[n]ter vemes. factus pau
per hebreus / in cruce pacies. pateter demiravi
q te minus amavi. taz magna facies. ditas
adamatores. quid michi facitis o carnales a
mores. vos me inficitis et nos mundanu flo
res / cito deffitit / mali[s] suggestores ad eternos
ardores. vos pie adducitis. deinde nil hebitis
nisi solamuz. ipq[ue] possidebit metale gaudiu.
post eterne ridebis in regno luminis. cuncta bona
tenebis. cum michi coherebis. intra palacio
ii. erras si repuis. te putas meliorius. totu dz
transire. bonũ extra infinitu reddere. q sap
dilectus ɔ[tra] vitaz acquirere. que non pt. pure
vincedo fallacius. gr[ati]a igr xpi magna p[ro] suam
p[rese]nciaz. est ca p[er]severacionis ne in ducamur
in temptacoez. eiusdē vero hũ[a]na absencia ca
est quare inducimur in teptacoez. sicut nau
ta sua absencia. est ca submissionis qui sua p[re]
sencia est ca salutis. q[uere] inc[ipi]t de studio ɔ[tra]
ɔteptacois et auxilio implorado. ca. 94. p. 3.

20. pars de septimā peticione. ps.

NOn nulli i[n]terp[re]tes. peticoe exponunt ab
instantibus culpis duz taxat p[re]serva
coez postulari in hac v[er]o. [Se]c[und]a q[ui] est
s[ed] libera nos a malo. a futuris etia
malis et distantibus. petius liberari. ad hoc
facit filia xpi oracio. ca. 128. p. 3. Alit[er] ex
ponitur non de culpa. s[ed] de miseria. p[er] pctm
intravit enim mors. ro. 5. ac p[er] hoc. ea que
inducunt ad mortez. s[cilicet] adu[er]sitates. dolores.
lesiones infirmitates et penalitates va
rie quibus urgentibus nisi in hac vita sumus
q[uia] etiaz si in potentibus. lxxx. anni. ap[li]us
eoz labor et dolor. sicut enim maximianus
de senectute ait. cuncta trahit secu. vertitq[ue]
q[ui] volubile tpus. pro niueo rutiloq[ue] p[ri]us in u[er]
infecit ora. palor et exanguis. funereusq[ue]
color / nec celũ spectare licet. s[ed] p[ro]na senecta
terram qua genita et reditura videt. hinc
minfos scabies. hinc tussis tinnela fatigat. ɔ
tinuos gemitus egra senectus h[abe]t. gementes
igr et flentes in valle lacrimaz et miseriaz
suspirado petimus. s[ed] libera nos a malo a
amen. Nec enim possimus ad regnuz venire
nisi ab hiis miseriis simul cũ debitis fuimus
liberati. Et nota. q non dic[it]. libera nos. a pe
na vel a miseria. s[ed] a malo. quia penalia sunt
ɔmedabilia in quantũ medicinalia. ca pur[gatoria]

·Quid est vanitas·

·Questio·
·Rn̄sio·

De p[re]tate

De p[…]
Sen[ectute]

Oro humilis i

gatiua pteritoz q' priuata futuroz. et in qntu sunt inchoatiua illoz pximoz. de quib' io. 8. no sunt adhuc pa. hec sci ad futuraz gtiam. q' ie i nobis. sz mala sunt qui pdictis caret. sicut potio amara q' non confert ad sanitate vel etiam sit ut liberemur. sic a malo pene. quia petimus regnum. ubi no erit nec lucta nec do loz. apoc. xxi. In regno aut liberati a sph a malo. ea bona gsequemur. ea. p. Vel pt expom de malo corrupte intimate ad peccatu. et hic est fomes peti qui est quedam pena ex peto pmi parentis delicta. Remigius. sepe aug. dicit. cu dicitis. sz libera nos a malo. si intelligas ab oib' q' noie mali pnt intelligi non erras. Nota q' malu pmo dicit priuatoez alicui pfectois. 2° talis pfectois. que debet in ee. Naz priuao est negatio in sbo. ex methaph. 3° gcludi ex hoc q' non sit dare aliq' ccntr malum quia priuatio pfectois inch est ccntr. nec aliq' totalr vel pure malu. ymo ome malu. sicut et priuatio fundatur in bono sic in sbo. gtingit aliqua pfectoez priuari. p° in sba nali ut cu cecitas priuat visuz 2° in opatoe nali. ut curuitas tybie priuat rectaz ambulatoez. 3° in opatoe volutari a. Et tunc talis opatio vel tale malu. hz roez culpe. quia opans potuit face et no face illud malu. e° in p'aciedo q' volu tatez ut priuari pte corpis et hoc dr malu pene. et dr medicina quia curatur culpe ut pz. medicina aut fit p contrariuz ab his igr. e. malis. sm vbuz remigii pe timus liberari. Si ei dimisitis hoib' pecta eoz. dimittet nobis pr ur celestis pecta vra. Si aut non dimisitis hoib'. nec pr ur celestis dimittet delicta ura. etc.

21. ps. de forma ieiunadi

Cum aut ieiunatis. Debem' ieiunare cu puritate gsrie. vsa. 48. Hoc est ieiuniuz q' ele. do. dissol. colli. impi. sol. fa. dep. cu bonitate mie. Ibide. Ecce in die ieiunij uri omes debitores ne repe. in. frange esurienti etc. cu assiduitate oois deuote. tobie. 6. bona e oro cu ieiunio. sine vanitate apparetie. vt hic nolite fieri sicut ypocrite tristes. Crisos. quia illa oro fortis est que fit in spu humili et corde contrito. que in delitiis quis here non pt. Ideo oroni adiugr doctrina de ieiunio. vn et sancti quoqz p actiuitate voluerunt orare ieiuniuz cu oroe iunxerunt. Sequitur non aut pt fieri ut sit hilaris qui ieiunat. io no dixit nolite ee tristes. sz nolite fieri qui eni p in positas aliquas falacias apparet illi non sunt tristes sz fiunt qui aut natr sp assiduu ieiuniuz tristis. non fit tristis. sz ne est. p° p Jeremias. qp fit non est. ypocrita aut dr ab ypo. qp est sub. et crisis. i. iudiciuz quia sub iudicio abscondunt. Exterminant eni facies suas vt appare. etc. Jo. exstare multo magis signat q' uulgo intelligi. Exterminantur q' ppe. exules qui mittuntur extra finos p quo pmone demolitutur. sp debes attipe. vt apa

hoi. ieiu. Amen dico vobis receperunt mercedez suam. Tu aut cu ieiunas. iunge cap. tuu et facie tua lava. Jo. mr. ritu prouincie palestine loquitur n'. dieb' festiuis solebat iunge capita sua. Precepit g° ut ieiunates nos ee letos monstremus. Hec admonetur sm aug. non solu ee iactantia in nitore corpuz. sz etia ipi sordib'. p caput aut aie mentez recte accipimus. q' cogitatoes regutur. caput iungit qui mente letatur. facie no lauat qui coz mundat. Vel sm. crisom facies aie est gsria. sicut eni in conspectu hoium gratiosa est facies pulcra. sic in oculis dei speciosa est gsria munda. hac facies exterminant ypocrite. false volentes Si g° abstuleris nequitia ab aia tua. lauasti gsriaz tuaz et bn ieiunas. Est quadruplex gsria. pma bona et tranquilla. hec est illius q' peta pterita punit et comittenda dilligenter refugit. Vn ps. bt' vir cui non imputauit dns peccatu. non dicit qui non fecit. hic solus est xus qui petm non fecit nec inue omne qp ipe no imputar decreuit sic est q' non fuit. ber. felix gsria q' pterita puniens peta prohibet pedes suos a lapsu et malignos cogitatu allidit ad petra xpm. hec quieta et tranquilla iustes amicis ad graz. Inimicis ad panaz. Vtriusqz ad beniuolentiaz. hec dicit cu sponsa. cant. 5. lauipedes meos etc. et illud. ps. lava mr i noctes manus meas. hic non indigz nisi ut cu apostolis pedes lauet. vide. ca. 12A. p. 2. gen. 18. lauentur pedes uri. et quiescite sub arbore. sic. ciuitas. et pona. bu pa. i. sacrm altaris in ore tuo. 2a est bona sz turbata que leuat non tm in dulcedine sz in amaritudine repugnate sensualitate ita ut dura videatur ei. via recta. parua vita. longa vigilia. oro plixa. rudis vestis. cib' agrestis. in retinet se freno rocis dei. sz audiet et iste cu aplis a xpo. vos estis qui pmansistis mecu. ca. 12A. p. 3. et 1d ps. cu ipo sum in tribulacoe. eripiaz euz et glorificabo euz. ut q' nuc fuit impellente tiore tandez faciat cu delectatoe hec gsria lacrimis est lauanda. ps. laboraui i ge. mo. la. p. sin. noc. lectuz meu etc. de istis dr apoc. A. Isti sunt qui vene ex magna tribulacoe etc. 3a est turbata et mala que non tm ticet petm. q' huz dephendi in peto. mag' ticet dei offensaz q' peti in fama de qua i. ps. In opib' ma. su. comp. e petoz aiultos ex his de' ex pietate affligit. ut conuitant. s' 1d imple facies eoz ignoia et q. no. te. do. hui' gsrie abluede non suffi cit lacrima. nisi addatur sapois armoria. le iuniuz elya. et recta. pietatis opa. vsape. p° lauamini mundi estote. aufer. mal. coz. u. si ambu. ablu. do. sor. filiaz syon. gstitu ad i mundicia mentis. tre. p° sor. eius pedes eius in affectib'. et orer. Vide dne non petm. sz afflictoez meaz. i. gtritoez. qm erectus est inimicus. vult me sibi redditado tibi insultare. ad dicere illud. ps. non est salus ipi in deo ei'. scz Et sanguiez. rectm. gstitu ad peta carnalia. o sec. e. sanguis. san. tetigit homicidum fur. adulter. i unda. Et nota q' petores vocat filias. syon et rectm. sz potius vocare filias

Margin notes (red): pne sit in dicione. · malu qd e. · 130. · iiij p. 9. · ieiuniu fortifit oroez. · ypocrita qd e. · Jactatia i nitore / sorde. · aie caput / facies · quadrux gsria. · 2a · 3a · Crudelitas dei

babilonis inuidias. vel filias belial. vel siqd no
me inpperii occurrit in spu iudicii .i. confes
sionis. qui in hoc iudicio absoluit. postremo
non compriat qua absoluta est et in celis
et spu ardoris .i. ardentis contricionis vel ardentis
amoris. sicut magdal. ca. 122. p. 19. remittu
tur ei re. Ca est mala et tranquilla ac
p hoc simme periculosa. queris que est ista.
Ipa est q nec deu timet nec hoies reuetur q
tiz uenit in pfundiz petoz contepnet et io in
peto quieta manet. scire uis quibus gradibus
descendit in pfundiz. ut ingrat sup ea puteus
os suum. Pm qn homo assuetus bonis. grauius pec
tati uidetur ei adeo i port. portable et pielo
siz ut uiues i infernum descendere uideatur. pces
su tpis. non inportabile. sz tn graue putat.
Et nisi in portabile et graue non plus des
cesa est. paulo pq et leue reputatur et ta
dez nec sentitur. Jer. q. percussi eos et non
do. atriui eos et renuerunt accipe disciplina.
pq consuetudine q putabatur inportabile sit
dele. et i unitati se ad nuptias dicit no possu
venire ca. 118. p. 23. et illud Jer. 2. desperaui
non faciam. adamaui quippe alios alienos et
pq eos ambulabo. quid lauare potest talem
consciaz. Jer. 2. Si laueris te nitro et multipli
caueris tibi herbaz borith. q dr saponaria. ma
culata es iniquitate tua. Nichil est q tm pro
cedit vindicta iudicii. sicut in securitate per
care. ne iudicaris hoibus ieiunas. Crisos. no
p ius fructus humanaz gloriaz contepnere. p hoc enz
aliquis agrauat seruitute hoiz liberatur et
ppa iusticie opator efficitur. ea amas non pp
alios sz pp se ipaz. sz pr tuus qui est in abs
condito z pr tuus qui ui. i ab. red. tibi.

22. de elya danda. 22

Nolite tiere pusilla grex. qz conpla
cuit uro da. uo. regnum. Ideo non
apparent nobis graue ieiunium
non elea non ord. Beda. greges
electoz noiant pusilluz. vel ob conparacoez ma
ioris mui repboz. vel ob humilitatis deuocoez
qua puenitur ad celeste regnu. Vendite q
possidetis et date eleaz. Beda. Non pcipit ut
nichil pecunie. adiuss nectos usus reseruet.
cum et ipe dns. cui ministrabat angeli ad in
forandaz etiaz loculos huisse legatur. Fa
cite uobis sacculos qui no ueterascunt. thesaurz
non deficientez in celis. Nolite uobis thesauriza
re thesauros in terra. ubi erugo et tinea demo
liti et ubi fu. effo. z fur. Rabanus tria. post
sm. z. diuisitates diuiciaz metala erugie. ues
tes tinea demoliuntur. sunt aut alia que nec
erugiez nec tineã. timet. sicut lapides preosi
et io post gnale defineriz. s. fures qui oms di
uicias rape possunt. Thesaurisate aut uobis
thesauros in celis ca. 102. p. 38. ubi neqz eru
go neqz tinea demolitur et ubi fu. non effo.
nec furatur. Crisos. sup as. quid ergo me
lius est sup terraz reponere ubi incerta est conseruacionis
euentus. aut in celo ubi est certa custodia. que
aut stulticia est. illuc relinquere. vn exiturus est
Et illuc non pmittere. quo iturus es. ibi g sbaz
tuaz colloca. ubi patriaz hes. Vbi est thesaurus
tuus ibi et cor tuu erit. Crisos. post que sit
vtilitas in elya. qui enim posuit thesauros in tra
non ht quid spectat in celo. vt quid ergo res
piciat in celuz ubi repositiz nichil ht. vn
dui pectat. po quia male congregat. 2o quia
coz hz in tra. Et ex contris cauis diuites bn. qui
thesaurisat in celo. Jo. hoc etia de passionibus
est dictu. gulosa coz ht in uentre. lasciuus i
iudicus. amator in libidine. auarus in pecunia
Augus si in tra est .i. eo corde quisqz opatur
vt terrenu comodu adipiscatur. quo erit mun
diz q in tra uolutatur. sordescit aliquid cu
i feriori miscetur nc. quia etia de puro arge
to. sordidatur auz. si miscetatur. Jta et aig
mi terrenoz cupiditate sordescat quamuis ipa
tra in suo gne. munda sit. Aristotes sm. rabanu
m. Erugo. signt supbiaz. q decore uirtutum
obfuscat. tinea que latenter rodit. i iudiaz
que opa boni dilacerat. et conparacoez cari
tatis dissipat. Fures sunt heretici et demones
qui ad hoc intenti sunt ut spualibus nos spoli
ant. 23. pars de puritate intencois hnda.

Lucerna corporis tui est oculus tuus. q
si simpx. fuit totu corps tuu. lucidum
erit. Si aut fuit nequa oculus tuus
totu corps tuu tenebrosuz erit. Beda.
alibi dz p. cu. bioz. c. omni custodia sua cor tu
um. qm ex ipo uita pcedit. p oculu accipe
intencoez. p . totu corps aia opat. Col. 3.
Mortificate mebra ura que sunt sup traz. for
nicacoez i immundiciaz. libidine et cetera. Augus.
Cu g pura intencio opatur. dirigit ad deu.
adq. omnia refferenda sunt ex debito fine inte
cois. sunt opa lucis. etia si non ita hoibus uide
antur. Ideo opa tenebre dicuntur. quia in
certu hnt exitu. vel sm. Jo. mundicia cordis
ex psequitur. lupicte solet inde inodas luc
nas. simplex oculus simplicia intuetur q totu
trasfert ad sum. quo ergo totu corpus si ocul
fuit simx. in tenebris. Jta. si aia sui fulgo
rez pdat totus sensus in caligine comoratur.
Si g. lum q in te tenebris est. tenebre sunt
ipe tenebre quante erunt. Augus. p. si intencio. sor
didatur apperitu spalium. tenebre factoz sor
dide et tenebrose valde erunt. fu pp turpes et
confusuz finez. intencois. tuz quia opis exitus i
se dubius est. 24a pars. de abincenda solicitudine
circa uictum.

Non debemus pp extio
in solitudinez adeo auti. Jpi enim
cura est de nobis q sic possimus co
siderare. agens enim p intellectuz no
solu ea tbuit que sunt ncia. ad consistenciam
sui effectus. sic dat nale. sz ultra hoc pfec
to omia ope disponit de usu ipi. sicut fab.
non solu de forma. sz etia de inssioe cutelli
Cuz igr tanqua artifex deus p intellectu pdu
xerit. hoiez. ysa. 64. Nuc dne fictor es tu.
nos uo lutu. sicut figulus solicitus est, quantum
est in se adhibe cetera uasa omia que sunt ncia
vt ad debitu fine pueniat. Jta et deus cerca nos
ut ad btitudine pueniamus. victualia ad hec
ncia sunt quare in illis nobis non deficiet
vn dicit nemo pt duobus dnis seruire. aut enim
vnu hodio hebit et alteru dilliget aut vnu
sustinebit et alterz contepnet. glo. dictuz est
q pp intencoez tpaliuz. bona. mala sunt. poss

aliquis dicit. facta bona. et pp tpalia et pp ce
lestia. q̃ dicit do⁹. ut fm Criso^m. non solu
m hoc nocet diuicie. q latrones q̃ nos
armat. et intellectu obtenebrat. s3 etia a
s̃uitute dei expellut. et hoc pbat actoribus co
teptib⁹. quia nec pt zcl glo. duo aut uide
tur tange s̃uicem gr̃a. quida em s̃uiut libe
ralr ex amore. quida s̃uiut ex tiore. Cu g° ali
quis ex amore s̃uiat uni ctrioz duoz. nece
est. ut alterz odio heat. Cu no ex tiore s̃ui
at. nece est ut dn̄ uni. subsitet. alim ctep
nat. et quia sibi s̃uiētez deus ad supiora
trahit. terena no ad inferiora. q̃ ctudes
ait. non potestis deo s̃uire et mamone.
Mamona. sir syace. diuicie pnice. Mamo
lucrū dr. hec s̃uo. 21. sup cant. Auara s̃ie
na esuriit. fidelis ctepmt. eo p certo mag
dns. quo mg tepid⁹. q̃re agno m̃s coz q
i sanabili corde hoiis tpalibus in hrat. quid
nam de eis sentiat. qui sua icedetes et dan
tes pauperib⁹. regnū celoz. p temis merātur
sapiēter agat. n° ne p̃ul dubio rndebit.
sapiēter quere iterz cur q apbatur. ipse no
facit pfecto inquit. quia dna auaricia no
pmittit. quia liber non est. s3 neqz sui m
is. Cu g° non uales facere. fate te pecune tue
s̃uu ee no dnz. custode no possessore. Ideo
dico vobis. ne solliciti sitis aie. nre. i. aiali
uite. quid māducetis. neqz coz uiri. quid i
du. labor ex cedo. ps. labores manuu tu
arz. re. s3 sollicitudo. est tolleda. solliciti at
sum⁹. de indu^to pnie. humiliantis. ad lugēda
flagicia. ps. Ego aut cu molesti michi erat
ter. Exm de rege niniue. Jo^ne 3. abiecit vesti
meta sua. et indutus est sacco et re sedit
in cinere. ctantie roboratis. Ad supada certa
mīa. ephe. 4. Confortamini in dno. et in po
tetia uirtutis ei⁹. Induite uos arma dei. ut
possitis re. adu. in. dya^li. Tempernie refre
natis ad repmeda desi^ria Job. 7. Induta
est caro mea putredie. et sor. pel^s. cu. in. aru
it. 7 9 est Justicie ordinatis. ad cumula da
merita. ys. 4. Induit me dns vesti^to salutis
et i du. iusticie circūdedit me. ps. sacerdotes
tui induātur iusticia. clemetie miŝantis
ad releuadu molesta. colo. 3. Induite uos sic
electi. dei. m̃ı. ime. be. hu. mo. pa. annatie
vel caritatis consumatis. ad pmereda meri
ta. pa thio. 4. nos aut qui sum⁹ sobrii. si
mus induti lorica fidei et caritatis. nonne
aia plus est q esca. et corp⁹ plus q vestime
tuz. Criso⁹. Confirmat spez nraz de ma
iore ad mīn⁹. descedes. Respicite uolatilia ce
li qm non serunt neqz metunt neqz cgrgant
in horrea. et pr ur cele pa. i^a nonne uoz
mag^s plus estis illis. qui aut urm cogitas pt
addire ad statura sua. cubitu unu. Cu g° ne
cē q mīnni est potestis. quid de ceteris sol
liciti estis. Criso⁹. deus em est qui p singlos
dies incremēta corp⁹ tui fac te non intelli
gete. si g° nīte ipo dei puidecia opa^r quo in
uitis tuis tuus cessabit. Cu aut uos cogita
do. modica pte corpi uro adde no potestis
quo cogitado saluadi estis in toto et de ne
ctimēto quid solliciti estis. Aug⁹. Illi relin

quid tegēdi corpis cura. eo cura facti est. csi
derat lilia agri quo crescunt. no la. neqz. neut
dico aut vobis uc neqz salo^n in oi glia sua. co
optus est. sicut vnu ex istis. lilium ht albedine
in colore. sigt castitate. iudith. x. Judith. as
sūpsit lilia et omib⁹ ornametis. i. uirtutib⁹
suis ornauit se. et uicit holoferne. pnripem
mūdi h⁹. disposicoes vana in flore. ca folia
sursuz recipiut. q cplet uita cteplatiua. Et
ca inclinatur inferi⁹. q solidat uita actiuam
pa sunt lectio. meditacio. oracio. 2a inelisbi
litas. vite penalitas. mortis acerbitas. ex^odi 29.
facies lilia. sic in cadelabro. vi. calami eg
dietur. tres ex uno late. tres ex altero. ht p
manecia in morte. sigt pseuerecia. ps.
Justus germabit. sicut liliu et c. h3 pstipitem
afra eleuacoez. i. auira frenoz. ut hic for
mat argu^m. Cu aut fenu agri q hodie e
et cras in clibanu mittitur. quida. exponut
. i. in arcam hntez forma clibani. deus sic ue
stit. q̃to mag^s uos mime fidei. mia fides est
que n° de mīnis certa est ne dn etna speret
Nolite igr solliciti ee. dicites quid maduca
bim⁹ aut quid bibem⁹ aut quo opiemur. hec
em oia getes inquirut. scit em pr ur qua
his oib⁹ indigetis. gentib⁹ nulla cura est de fu
turis. fm. bedam. s3 pncia quriut. filioz aut
est quere regnu. et hec omia pzna gra ad
dicetur. etia non querentib⁹. vn dicit. quere
te ergo p^m regnu dei. et hec omia addicietur
nobis. Aug⁹. quid nobis datur sit. ad con
solacoez. quid substractur ad exercitacoez. no
uit celestis medic⁹ non em sine ca ho iume
to suo. cibaria detrahit. vel sic. pmu que
rite regnu dei. bonu. etnale. 7 iusticia ei.
bonu spuale. ambro. iusticia est ois uirtus
Et hec omia tpalia adicietur nobis. querite
re. quia ibi pcia. hic inpia. ibi leticia. hic
lacrima. ibi suffiecia. hic dcia. ibi hospiciu
hic auxiliuz. ibi req. hic ma. ibi quies. hic
labor et dolor. Nolite ergo solliciti ee in cra
stinu. Crastin⁹ em dies soli erit sibi ipi. suf
ficit diei malicia sua. Jo. de pntib⁹ ccedit
ee solicitos. non de futuris. Cras in scriptu
ris futuz tp⁹ signat. dicite. Jacob. exaudiet
me cras iusticia mea. malicia no hic poit
non uicium q̃riaz. s3 labore et angustia tpis
quia ptinet. fm. Aug^m. Ad mortalitez q p
tendo meruim⁹. uel p diez intelligz ho. iux.
illud ephe. 4. redimetes tp⁹. qua mali su
gt dies. crastin⁹. i. futuris tpis hoies erut si
bi ipis solliciti. Ds. ps de ste no iudicado. cc xxv

Estote misericordes. sicut pr ur misericors
est. In p^mo expoit x⁹. p^a forāz sane
religionis. 2°. sciāz extreme discus
sionis. 3° affluēciaz. supne retri
bucois. 4° vindictaz etne punicois. Ad p^m
docet uirtuose ascedē. Ad 2^m secure acce
de. Noli iudicare. 3^m facilr acquire. di
mittite zc. 4^m utilr effuge. Et in quacuqz
mesura zc. Est aut pr ur celestis misericors
in expectando quersionez. ys. 30. ppea expt
tat dns. ut mise. ur. i remittedo trasgssi
one. ps. Ipe aut est misericors s3 ppiti⁹ erit
i minuedo punicoez. thobie. 3. cu irat⁹ fueris

condicoes lilii

cras quid sigt.

q. V. 6.

Jo.

de misericors.

aliq̄ fu̾atur ut s. p. 12.
12 A. p. 3. Sile. 10e. p. 2.

miaz facies puniendo · s. citra condignum / in angustia do retribuendo · ps. Coronat te in mia et mi. s. ultra condignum. Nolite iudicare etc. Aug9. hoc loco vehementer cavendum. ne cum iudicemus aliq̄ sim dei pmde. ne ista iusticia desint. vel sibi uel sibi commissis. forte iudicemus ipm. q̄ pcepta dni fac naz et ipse dns loculos hre dignatus est. cum pec cunia. neqnus in hoc scandalum patietur. paulus 2. iud. cogitasse de crastino. d. de collectis. sicut ordinam. facite itaq3 non labor et pudentia dapnatur sz intentio pforas cura. ait Jo. 10 sequitur nolite iudicare et non iudicabimini. In quo enim iudicio iudicatis iudicabimini. est iudi cium scie. q̄ dicitur p discretionem. 3o Re. 3. postulasti tibi sciam ad discernendum iudicium consue. hoc e̾ scriptum. ps. ut faciant in e. iudicium conscriptum. effica ciae. hoc est applicatum. 2o Re. viii. faciebat da uid iudicium et iusticiam omni pplo. pu. 21. gaudium est iusto facere iusticiam. Noli condempnare et non condempnabimini. Aug9. de dubiis. iudicare et sus pectos. quasi reos condempnare penitus repellitur a nobis. Beda. ergo dubia. i meliorem ptem interpretetur q̄ de manifestis ut sunt stupra. blasfemie furta

Dubia

ebrietates et silia nobis tm iudicare pmitti tur. De dubiis scriptum est Nolite ante tps iudi care. quo ad usq3 veniat dns et illuminabit ab scondita cordium. Duo sunt in quibus temerarium iudi cium iudicare non debemus cum incertum est quo aio fiat que bn et male fieri possunt. Vel cum incertum est qualis futurus sit qui nunc uel bonus vel malus apparet. Aug9. Nunquid intendit iudica re in mg. temere de nobis deus iudicabit. absit sz intelligendum. q̄ temeritas qua punis. alium te pu niat. iuste est. hinc alibi. ait qui gladio pcus serit. gladio peribit. vz. petrum. q̄ cum gladio committitur. Dimittite et dimittetur vobis. date et dabitur vobis. superius dixerat Estote misericordes. iam

3o

ostendit qualiter. pmo in spualibus dimittendo offe sas. dimitte et dimittetur vobis. 2. In tpalibus subueniendo in digentibus. date et dabitur vobis. sicut pz ut. Dicitur est nobis misericors. pmo in spualibus. ps. mia eius pueniet me. Et iterum mia eius subsequatur me. De pma ber. ge. ca. p. 3. De 2a ait quemul lis potit explicari sermonibus. Ego peccabam et tu dissimulabas. Non continebam ego a scleribus et tu abstinebas a verberibus. plongabam ego longo tpe iniquitate. et tu pietate cum silia. Aug9 q̄ ciens absorbuit me ille draco. tu ex ore illius ex traxisti me. ego te offendebam. et tu me defen debas. Ego in manibus inimici me tradebam et tu me detinebas. quia manus tue dne fecerunt me. et plasmaverunt me. manus in q̄ ille que clauis confixe sunt. 2o in tpalibus respice mundum

2o

et omnia que in eo sunt. ois creatura ad hoc fi nem suum dirigetur videtur ut tibi famuletur. Aues sic luce et electa bestiis. sicut quadmodum et hoi. Rudit hugo. de ara sponse. qdam sunt dona generalia pticipata ab oibus ut lux sol spiramen aeris. cum istis deus te amavit gna liter. quibus te pticipem sui deum effecit. qdam spualia data quibusdam. ut fides. sapia. disciplina. et cum eis te dilexit spualiter quia pnus ptu lit te cum illis. qdam singulariter attributa cuiq3. sic petro aplatus iohanni recubere supra xpi pectus. pau lo rapi ad 3m celum. et 2m hoc catarinus de confesso ribus. Non est inuentus silis illi etc. Et cum istis deus te dilexit tam singulariter ut tui cura tam diligenter heat ut q̄i nulli alteri cre ature esset intentus. unde que tibi cum aliis uide tur ee coia. tibi spalia et singlaria sunt. na que ceteris data sunt pp te data intellige. bestias pp tuam utilitatem. uel puniendum. ne forte alibi puniaris malis hoibus ut exercearis bonis ut cum delecteris. go tu sis esto misericors. Bti mi sericordes. ca. ge. p. 3. Et in qua mensura me si fueritis metietur. nobis. siue iudicium siue miaz

95.

prando pxio. Beda. generaliter de omnibus que m te mari lingua gerimus. accipit. quia degred dz. singlis scdm opa sua. q. culpa est tpalis go. Et pena non erit etna. ymo erit etna quia culpe continuatio est etna. Dicebat autem illis. et silitudine. numquid pt cecus cecum duce re. nonne ambo in foveam cadunt. Ergo roe uitandi

l. 6

pericli. non dz ignorans psidere. 2o roe conditio nis detestandi uitii quia talis se pfert xpo q̄ psidere renuit. ca. 108. p. 3. vn sequitur. Non est discipulus sup magistrum. 3o roe imitandi ex. pfectus autem ois erit. si sic sicut magister eius. qui non venit ministrari. Mathi. 20. 4o roe pspi catis arguit. Quid autem vides festucam in oc

m.

culo fris tui. et tra. in oc. tuo no uides. aut quo. dicis. f. t. sin. eiciam. fe. d. o. t. Et ecce trabs in oculo tuo. Aug9. si quis ira peccat. tu no debes odio reprehendere. tm enim int est inter ira et odium. qntum int est festucam et trabem. odium

Dna

enim est ira inueterata. ypocrita. eice pus tra bem de oculo tuo. et tunc uidebis eice festucam de oculo fris tui. Aug9 cum necessitas nos cogit aliq reprehendere. pmo cogitemus si tale uicium nuq̄

Judi

hiumus. si nunq̄ hiumus. cogitemus hre potuis se. hoies enim sumus. si uo hiumus fugatum uicio rum tamen infirmitas. ut reprehensionem illam no odium. sz mia pcedat. q̄ si nos iam uicium hem non illum reprehendamus. sz pariter congemiscamus.

Nolite sanctum dare canibus nec mittatis mar. uras int por. Aug9 neq3 putet ita maiorem uero occultare q̄ falsum dice. ait. Nolite etc. Vel

26. p. della di di spu

2m esm iussit dns inimicis bn facere. ne go co gitaret sacerdotes. ea q̄ dei sunt eis commica re. ait. nolite etc. Jo. quidam canes intelligit p9 fide reuertentes ad uomitum. porcos qui nec crediderunt porci sunt. qui iusta sua cenose voluptati mancipanti. Canes uo dicti. qui contra creatorem suum. blasfemiam extendunt eloquia. Aug9 uo nulli apiendo que audi tores capere non possunt. amplius noceret q̄ ta cendo. vnde dns multa heo nobis dice. sz non potestis portare mo. et apls factam p multos in xo. lac dedi. non potui. Sanctum est q̄ uiola

Aug9

u nephas est. Vt euuangelium. margarite. sz. alegorie que sunt tanq̄ de psundo trahuntur. Canes sunt ueritatis oppugnatores. porci. contemp tores. ne forte. conculcent eaz pedibus. quo ad porcos. et conversi canes. s. dirumpant uos errore.

2A. pars de instancia orois. p. 28.

Quis urm hebit amicum et ibit ad illu media nocte. et dicet illi amice. como da michi. 3. panes quoniam amicus me us uenit de uia ad me / et no heo.

x.

q pona ante illu. Et ille deintus rndes di
cat. Noli michi molestus ee. iaz hostiu me
uz clausuz est. et pueri mei mecu sut i cu
bili non possuz surge et dare tibi. et ille si
perseueravit pulsans. Dico vobis et si non
dabit illi surges. eo q amicus eius sit. pp improbi
tatez tn eius surgz et dabit illi. quot (quot) hz necessarios
In parabolis aliqua ponuntur que sanitari no
oz. ca. 118. p. 19. Augs. de ubis dni. Ami
cus uenit de uia hz sibi. non in uenies unita
tez qua bta fiat. Venit ad te xanii. et dicit
redde michi roez et fiaz xanq. et forte
non hes vn possis instruere et in ius doce. co
geris addiscere. Et fortassis in diuinis libris. ob
sare in uenies q te interrogati. et tu paulu
vel petru non sineris interrogare. quia iam re
quiescit ista familia cu dno suo. media nox.
est ualida ignorancia. pulsare debes ad dnm
qui si dat dare. uult tn dare. sz uult ut ampli
desideres. dilatu ne cito uilescat datu. vel 2m
.bedaz. amicus nr est affectio qui uenit de uia
qui toties anob recedit quoties ad apete
da frena foris uagatur. post redditu aut ce
lesti alimonia refici desiderat. de quo petes
pulere aut. non se hre q ponat ante illu
qui in tn secuta est secularia ut nec sibi hr
at dni ubi pabulu. et quia illuz insi adeo
hre no pt ad eu recurre cogitur. In nocte t
bulacois. hostiu aut amici. Intelligencia est
dni sermonis. Augs. Cu aut puenerys ad
intelligenciaz trinitatis. hz. 3. panes. vn pascas
amicu pegrinu. nil melius q seipm det tibi
deus. Et ego uobis dico. petite et dabz uobis
quer. et inue. pul. et apietur uob. Basilius. est
aut diuinz auxiliu implorandu non remisse
nec mete huc illucqz uagante. eo q talis non
solu non impetrabit q petit sz mag dnm
irritabit. Nam si aliquis cora principe. stas
fixu het et extinctu et iniunctu oculu. ne
forsita puniatur. qnto mag coraz deo atte
tuz ac tremebundu. oz existe. si no debilitat
apeto. quis fixe orat quantu cuiqz potes te ipz
cohibeas ut stado coram deo. ad eu dirigas
intellectuz. et deus ignoscat. eo q non ex ne
gligencia. sz ex fragilitate non possit ut oporz
assiste coraz deo. Augs. peticio ptinet ad im
petrandaz sanitatez. firmitate dei ut ea q pa
punt impl'e possimus. In quisito ad in ue
niendu ueritatez pulsacio ad passioez. ad
q tria manifestanda ponamus aliq in firmis
pedibus. et ambulare non ualetez. pus hic
sanadus est. et ad hoc ptinet pete. sz quid p
dest posse ambulare. si uia nesciat. ad eam
ergo adiscendaz. ut puemat quo uult ptiet
querere. si no loci ubi uult habitare clausum
inuenerit. michil ei pderit ambulasse et pue
nisse nisi ei apiatur. Et ad hoc ptinet pul
sare. vel 9m. bedaz. accipimus q in fine orado
petimus. In uenimus q sepe recte uiuedo. querimus
apitur ad q caritate pulsamus. rc. · 28 · pars

Qui quis ex uobis hō · de confidencia habenda ·
q si petierit filius suus pane. nunq
lapide porrigz ei. aut si pisce pete
rit nunq serpentez porrigz ei. luc. ad
dit aut si ouu petierit nunq porriget ei scor

pione. Cu ergo uos cu sitis mali. nosatis bona
dar filiis uris. qnto magis pr ur qui in celis
est dabit bona. luc. spm boni timentibus se.
beda. ondit luc. spm scm distributorez ee oiz
bonoz. spualium. ad istius panis est caritas. q
usqz appetitu tam nesius ut sine eo cetera ni
chil ualeant. Caritati aut gcia est cordis du
ricia. in lapide designata. pisces quis sb
tegumeto aquaz nascitur. innuit et aut. fi
des est. que in corde in uisibilis gignitur bap
tismi aqua. in uisibili. spus gra consecratur
et inuisibili auxilio dine ptectois. ne deficiat
nutritur cui opposuit serpetez pp uenena in fi
delitatis. q etia hoi male suadedo. pseminau
Ouu aut quo nondu pulus est. sz in eius solucoe
spatur. spez significat que no du puenit ad re.
ru obtentu spes soluitur. cui recte opponitur scor
pio. qui cauda qui fine pcutit. Augs. petedi
confidenciaz prbet. et quid petedu sit explanat
a uioribus gregez ad maiora. Cirils. frequt
in consulto uoluptatu impetu irruimus. ad pni
ciosa desideria. cu igr aliquid taliu. adeo
petimus nequaq impetrabimus. ad q onde du
bitur pateti ex. et hiis que penes nos sut.
Cuz em filius tuus. petit gratater spicas. qz
cibuz petit opportunum. cu no sibi pcunia. la
pidez posciat. ut comedat non afferes ei. sz
potius phibes anotuo desiderio. eade roe et
de aliis. Oima ergo qcuqz uultis ut faciat
vobis hoies et uos facite eis. Hec est em lex z
pphe. i. implecio legis siue in nate siue scripte
et etia pphete pdicatoris. quibus debes dilligere p
ximu sicut te ipm. gen. pdeceauz. si inis audi
ri a superiori audi tibi equalez. 29. pars. de uia

Intrate p angusta por · ad gloriam ·
taz quia lata porta et spaciosa uia
que ducit ad pdicoez. et multi sut q
intrat p eaz. q angusta uia et arta
q ducit ad uita. et pauci sut qui in ueniut ea
Criso. iii. h' quia ad ieiuniuz ptinet. vel refer
tur ad imediate dictuz. qi. di. si illud indef
difficile non est inuadu quia arta uia est.
vel ad illud. pmu querite regnu dei. Jo. lata
uia est seculi uoluptates. angusta. labores
sti. et ieiunia nec omnis qui eam ineunt
ingrediuntur p eaz quia capti seculi volupta
tibus de itinere ueritatis retrahuntur. Via arta dicta
est semota. ca. 88. p. c. quia saxosaz
et asperam docuit vs. p paupertatez inuitate
rc. sz aux'm continuo difficultati adhibuit pmi
tes. qui ipoz est regnu celoz rc. Criso. sicut
tempestates nautis et uulnera militibus leuia
sut pp spez pmioz ponitu. multo mag cu
celuz peraces sint et inmortalia pmia. nullu
aliquid senact in incertuz pictor. sz et hec
mayie. ca leue faciat cu. iis qui in agone
certati uiderit principez ad imitatez labores
angorum ne igr mesti simus. cu multa nobis
sic stricta contingerit quia em arta est uia
sz non ciuitas. id neqz hic quiete expectar
oz. neqz ibi triste aliquid psolari. 30. pars

Attendite a falsis. de cauendis hereticis
pphis. vlarius. quia pancoz est angu
sta uia in uenire. fraudulenciaz
eoz qui ea quere incitantur. expo.

.Spūs. distributor
donoz.

.ah. 1.

.122. p. 3.
a. 101. p. 3.
118. p. 20.

p.

Attendite .i. cauete. Jo. de omnibus ypocritis. ho
pt intelligi sz spaliter de omnibus hereticis. fructus
eorum rapientibus. Unde et lupis conparantur. qui
veniunt ad nos in vestitu ovium. Crisost. nulla
res sic extat bonum sicut simulatio. nam
malum sub spe boni celatum dum non cognoscitur
non cauetur. Augus. Precipue cauendi sunt he
retici cognitores veritatis qua non habent promitte
tes. vestita ovium. sunt verba blanda innocentium
verba. cetera religionis signa. Beda non autem
debent oves ideo odisse vestimentum suum quod plerumque
illud illo se occultat lupus. Dum aliud ostentat
ad decipiendum. aliud exercent ad depredandum. Uere
temporalis comodi temptatione. sive persecutionis tempore de
nudantur et apperiuntur qui sint. Intrinsecus
autem sunt lupi rapaces rapientes veritatem ab
intellectu. caritatem ab affectu. sinceritatem ab effec
tu. act. 20. Aiebat apostolus ego scio quod post discessi
onem meam. Intrabunt in nos lupi rapaces
non parcentes gregi. Jer. 14. visiones mendaces
et divinationes fraudulentas. et seductiones cordis sui
prophetant vobis. Attende ergo exteriorem hereticorum simu
lationem. In veste ovium pretendentes simplicitatem
mansuetudine et ipsi utilitate. Interiorem affec
tionem In fine sunt lupi rapaces. propter implacabile
odium. ovium et intestina lupi. Juncta in testi
nis ovis. In cithara corrumpunt melodiam. propter in
sanabile desiderium. propter festinum impetum sectantur
operationem. A fructibus eorum cognoscetis eos. Beda.
fructus sunt opera. Numquid colligunt de spinis uvas
aut de tribulis ficus. Crisost. Uva in se misteri
um xpi habet. sicut enim botrus in se multa grana
mediante ligno suspendit. sic et xps. multos si
bi fideles per lignum crucis tenet unitos. ficus
autem est ecclesia. que multos fideles tenet dul
ci quodam caritatis amplexu. sicut ficus mul
ta grana in uno tegmine tenet inclusa. sunt
ficus signa. huius caritatis quidem in dulcedine pi
etatis unitatis conjunctione granorum. In uva autem pa
tientie quidem signum. quia in torcular mittitur
gaudii autem. quia vinum letificat cor hominis. si
ceritatis quia non est aqua permixta. suauita
tis in dulcedine vel delectatione. spine autem et tri
buli sunt vicina. Instar enim horum ex quacumque parte
tangantur aculeis stimulis plena sunt. huius ergo non pos
sunt contraria istorum fructus proferre. Hoc autem dictum est
de istis particulariter. sub hac generali regula. con
tinetur. Sic omnis arbor bona in qua sunt talis
fructus bonos facit. Mala autem arbor. malos
fructus facit. Arboris bone radix est voluntas
divina gratia informata. folium cogitatio. flos. sermo
fructus opus. arboris vero. Male radix est volun
tas gratia destituta. ideo cadunt folia marcent flo
res. putrescunt fructus. que ex bona arbore pre
de non possunt. non potest arbor bona fructus
malos facere. neque arbor mala fructus bonos
facere. omnis arbor que non facit fructum bonum
excidetur et in ignem mittetur. Crisost. Due sunt pe
ne. excidi. et in igne mitti. nam quod plurimi sola
pertimescunt gehennam. Ego autem amissionem illius glo
rie amariorem quam ipsius gehenne. dico supplicium in
tollerabile quidem. est gehenna et supplicium horri
bile. tamen si. mille aliquis ponat gehennas. nil ta
le dicturus est quale ab illa gloria excidere. et ex
osum esse christo quia hoc verbum videtur multis dif

ale. sic declaravit. malum michi aliud est. quod priva
tio boni. Gen. p. 20. Ista autem bona sunt se per or
dinem. quia primum est habitudo complectens omnia
bona. fructus perficiens ad bonam operationem. post
acquiritur. 3m debita dispositio rationis et virium
sensibilium. 4m corporis incolumitas que necessaria est
ad expeditam operationem. 5m que exteriora sunt
quibus quasi ad instrumentis utimur ad virtutem
Summa contra gentiles. privationum ipsorum. Et ideo privatio glorie est
maxime gradu. pena gehenne minor est. Ex fruc
tibus eorum cognoscetis eos esse falsos. Nota.
arbor bona habet fidem quasi radicis firmita
tem. Mala in radice est infirma. spem quasi
stipitis proceritatem. mala habet curuitatem
Caritatem quasi humoris iuvencitatem. ma
la ariditatem. sanctam affectionem. quasi ra
morum spiritualitatem. mala spinositatem. bo
nos mores. quasi flores. mala feditatem. u
tilia verba quasi folia. mala vacuitatem.
sancta opera quasi fructus. mala malignitatem.
Conversationem honestam. quasi umbram. mala pe
riculositatem. fructus bone arboris sunt ama
ra contritio. eccl. p. Corona sapientie timor domini
replens pacis et salutis fructum. Habundancia
lacrimosa. ps. Erit tamquam lignum quod plantatum
est secus decursus aquarum. Apta confessio. ysa. 46.
Creavi fructum labiorum pacem. Condigna
satisfactio. SS. p. viii. Luce. dico vobis
act. 3. facite fructus dignos penitentie. Stre
nua operatio. Jacobi. 5. agricola preciosum
fructum terre paciencer expectat. Devota
graciarum actio. proverbiorum viii. De fructu o
ris sui. unusquisque replebitur bonis. Nocivi im
pulsus decisio. Hic est fructus ficulnee. prius
amarus. post dulcis. Jud. 9. Numquid pos
sum deserere dulcedinem meam fructus
que suavissimos. ardens dilectio. ps. Dominus da
bit benignitatem. et terra nostra dabit fructum suum.
Tenuis reputacio. eccl. x. brevis in vola
tilibus apis. et initium dulcoris fructus eius. Suavis con
solatio. cant. 2. Sub umbra illius quem de
sideraveram sedi. et fructus eius dulcis gutturi meo.
Superna eruditio. eccl. 6. fili accipe doctrinam
et sustine bonos fructus illius. Superna re
fectio. proverbiorum xi. fructus iusti lignum vi
te. apoc. afferens fructus xii. per singulos menses.
reddens fructum suum. Defectus autem male ar
boris quia aut plantata est in sicco in devo
te affectionis. osee. 9. radix eorum exsiccata est
fructum nequaquam faciet. aut in fimo impu
dice delectationis. sapie. 4. adulterine plan
tationes non dabunt altas radices. fructus eorum inutiles. Jud.
.2. Arbores sunt autumnales infructuose
bis mortue. Aut in alto fastuose repu
tationis. eccl. 6. non te extollas a cogitatione
tua. sequitur et fructus tuos perdas. Aut
in antro. simulate superstitionis ut hic. &c.

31. p. de cauendis doctoribus bona vita carentibus

Non omnis qui dicit michi. domine
domine intrabit in regnum celorum
sed qui facit voluntatem patris mei
qui in celis est. Vult deus pul
critudinem nuditatis. prima thimo. 2. Hec est vo
luntas dei sanctificatio vestra. ut abstineatis a fornicatione.
contra amaritudinem penitentie. 2. pet. 3.

Palliatio pelosi

Una xpm signt

SS. p. 9.

.ИA. p. 2.

paciencer agit do· noles· ali· pi· s; oms ad pe
nitenciam reuerti· fortitudinem pacie· p^a pe·
e· qui paciuntur [illegible] uoluntatem dei fideli crea
tori comendant aias suas in benefactis· dulce
dinem mee· ca· 10r· p· v· z· miam uolo et n
sacrificium· promptitudinem obediencie· p^o re
gum ·15· numquid enim deus homo z [illegible] et
lit· pecq· ij· obe· no· dm· magnitudinem cari
tatis z diligencie· ca· p Ignem uc· m·
z^e spe intrabit in re· ce· [illegible] Jo/ [illegible] dogma·
nequicie cauendi sunt falsi pphe habentes spem bo
ne uite· sic et hn· egrio quicunqz integre· si
dei et doctrine sunt et turpiter uiuunt utrumqz
enim uere est ut opus sermone· et sermo opi
bus comprobetur· unde in luc· quid uocatis me
dne· dne et non facitis que dico· beda· q· d·
quid folia recte confessionis iactatis qui
bonos fructus non ostenditis· tunc nemo po
terit dicere· dns ihus· nisi in spu sancto
Jo· uere enim dicetur dns ihs· e· corde cre
de· verbis confiteri· opibus ostendi· multi di
cent michi in illa die dne· dne nonne in
nomine tuo prophauimus et in nomine tuo
tuo demon· eia· z in nomine tuo uirtu
tes· mul· fe· et tunc confitebor illis quia
numquam noui uos· discedite ame qui opa
mini iniquitatem· Jo prodnz prophare demonia
eice· et uirtutes face· non eius est meriti
qui operatur· s; in uocacione nois xpi· uel·
p utilitate uidencium et audiencium· nam
et saul et balaam et cayphas prophetaue
runt nescientes quid dicerent et non dicit
qui operati estis· s; qui operamini· hoc est
qui in presenti die iudicij· licet facultate
peccandi non habeatis tn affectum habetis·
omnis g^o· qui audit uba mea· hec et fa
cit ea· assimilabitur u· sa· qui edi· do· s· sup
pe· et de· se· plu· carnalis concupie· et
venerunt flumina aduersitatis mundane·
et flauerunt uenti· suggestionis dyabolice
et irruerunt in do· illam· et non cecide
runt fundamenta· erat sup· petra· et oms
qui audit uba hec et non facit ea·
si erit in· simul qui edi· do· suam sup
arenam· et descendit plu· et ue· flu· et
fla· uenti· et irru· in do· et ce· et fuit
ru· eius mala· Et factum est cum consu
masset ihs uba hec admirabantur
turbe sup doctrina eius· erat enim doce· e·
sic po· hns et non sicut scribe eorum et
pharisei· xps habebat potestatem· sup eo q
docebat quia illud ope conplebat uel
ad implendo q de ce videbatur uel pp
modum clarioris expressionis et efficacioris i
pressionis· qui ab occulta uirtute procede
bat· s illud· Jo· hnt nescio quid latentis
energie uiue uocis actus ze [illegible]

Cum descendisset ihs de monte·
Jo· recte post doctrinam fiunt mira
cula ut uirtutibus sermo firmet^r.
not· aut q infirmitas contig^t
in cor ex eo q non perfecte subicitur re
gimini aie· est aut aia corpis regitiva
mediate triplici uirtute· prima est natural
que operatur in epate et maxie uiget in iuve
nis et corrupcio naturalis lepra est· que incipit
a uenis et terminatur in cute· 2^a animalis· que
uiget in cerebro et operatur in neruis· sen
sum et motum· et corrupcio est paralisis que
auffert sensum z motum·/ 3^a uitalis que
operatur in corde et est calor naturalis procedens
ad artarias ad cuius corrupcionem perficit febris
has aut· 3· infirmitates xps curauit p
ordinem ut patebit· et primo quidem leprosum
unde sequitur sequute sunt eum turbe multe
Et ut ostendatur q una de causis sequende
erat· pp curacionem aut· et ecce· leprosus ue
niens non tam passibus corpis quam fideli
tate mentis· et adorauit eum humilitate
corpis· unde· ait· dicit genu flexo· et luc·
procidit in faciem suam· 2° imbario· aca
pharnaon· Ambrosius· q in faciem pro
cidit humilitatis est et pudoris· ut unusquis
qz de uite sue maculis· erubescat· s; co
fessionem uerecundia non repressit· Athana
sius· neqz pp carnem uiuum dei creaturam
putauit· primo ut in templo creato adore
at omnium creatorem ut aut suo desiderio ex
pietas se inclinet· usus est triplici electio
p^o alegando equitatem· d· dne ad q ex eq
tate pertinet puulo subuenire/ sapie· xu· ob
hoc q omni dns es· omnibus te pce facis· 2· p
fitendo bonitatem· cui nis uoluntas eius est
ipsa bonitas· Crisos· non dubitat xpi uo
luntatem ad omne opus bonum paratam· p^a thio·
2· vult omnes hoies saluos fieri· 3° extol
lendo auctoritatem· potes in· m· Beda· di
uino alege exclusus· se dm potestate cura
re postulat· s· legem ce gram indicat· sapie·
xu· sub est ei· cum uoluit posse· sic igi huma
nitati leprosi inclinatur xpi equitas· fides
auctoritas et oronis bonitas· unde sequitur· et
extendens manum in signum libertatis ad
beneficia exhibenda q auaros· Ber· sup cant
ser· 6· eius ad tactum corporee manus curatur
lepra· fugatur cecitas· auditus reparatur
lingua muta resoluitur· Discipulus pre
mersus erigitur hic est cui dz· apis tu ma
num tuam et imples omne aial benedictione· s;
iterum· apiente te manum tuam· oia imple·
bo· tetigit eum q fuit humilitatis q superbos
et nos· sm essem q eliseus seruauit legem
suam· non exiuit ut tangeret naaman· xps
aut legis non solues propositum· tangendo cu
rauit· Ideo enim lex iussit non tangere lep
ram· non ut leprosi non sanarentur· s;
ut tangentes non inquinarentur· dicens· vo
lo mundare· q fuit pietatis q incredulos
Et confestim mundata est lepra eius· ps· Ipse
dixit et facta sunt· Beda· Nichil est me
dium inter opus dei et preceptum· Orige· quia
non dubitauit hoc credere no tardatur
sanacio quia non distulit confessionem· no
differtur mundacio· In hoc aut miraculo
ostenditur ueritas humanitatis in tactu
q manicheum assentem· xpm habuisse corpus
fantasticum· et uirtus diuinitatis in modo
curacionis· q arianum assentem xpm esse cre
aturam· consequenter xps dat humilitatis exem^m ce

i. ue. p. z.

Et ait illi ihus vide nemini dixis. ad nostraz instructoez hoc dr. Ambros. Iactancia q dez uitata facit ut lepra non possit transire in medicu et subiugit salubre documentuz. pa cra legis presticos. sz uade et onde te sacdoti. puilete xps adiectes laudabilis gfessiois expimit. vt vz. sit spontanea non coacta. vade. Eg ad multos oz. sacdotes accede ecciastici 1a. ipces uade scilicet cuz uiuis. et dantiba gfessioez deo. ne demorezis in errore impioz an mortez confitc. sit lucida non uelata. onde. pu. 28. qui abscondit scelera sua non dirigetur. qui aut confessus fuit et relinquerit ea miaz gsequetur. sit ppa non aliena ta. te. Ideo non fuit accepta confessio adam. quia euaz accusauit. et eua silr serpentez. gen. 3. sit iuncta sz integra non diuisa uel diuiuta. sacdoti. non sacdotibg non em in fidr gra manete mortali culpa. ps. confite. ti. do. i to. coz. meo. 2o cra leges et offer munus tuuz q pcepit moyses. leui. 14. duos passeres uiuos. torta pars est sextarius misit aut ad sacerdotes. scdm. b. uz. vt uidentes mudatuz leprosuz. si crederent saluaretur. si non crederent inexcusabiles fieret et ne uideretur lege in fringe. de quo euz sepe criminabantur. iussit munus offerri scdm legem gradiens et sup legez sanans scdm bedaz. Erat aut lep legalis. aliqua notabilis deformitas que abhominabilez faciebat hois cohitatoez. aqua tn ille cerimonie legales non sanabat sz sanatu natl alegali i mundicia expiabat in testimoniuz illis. s. tue curacois. vel illis. i. g illos. ne de cetero te possint qi i mundum expelle. cu dona receperit. scdm cris.

lep legalis. p. dest.

At ille egressus cepit pdicare et diffamare sermonez ita ut non poss. maifeste i ciuitatez introire. sz foris in desertis locis ee et co-ueniebat ad euz undiqz qua iussu erat pceptuz. tanqua gratus bn ficiuz publicauit etc.

ms. f. x.

2a p. de curacoe pueri

ms. 8. 2.

Capharnaum sigt · cenia · mundi

Primo ponitur centurionis peticio centurionis pro suo. Cu aut introisset capharnauz. q interptat villa pinguedinis. siue ager consolatois et signt ecctiaz ex gentiba collectam. que spuali pinguedine est repleta vel signt mundz. pp cupiaz carnis qua interptatur uallis pulcritudinis. pp cupisccciaz oculoz. quia uallis pinguedinis et pp supbiaz uite. quia usqz ad celu exaltatuz. lu. xo. accessit ad euz centurio. i. princeps. c. militu romanoz sz in eius psonaz aliquis ex senioribg iudeoz. Io. luc. misit ad euz seniores. ms. aut dix accessit vel quia p nos facima q p amicos opamur vel pa quidez p alios. pqe a pse id ipm fecit. Crisos. Centurio iste prima fructa ex gentiba est. ad cuius fidei conparacoez oim iudeoz fides infidelitas est inuenta. qui neqz xpm audiuit doctez neqz leprosuz cum mundaret aspex sz audita tm ma sanitate leprosi credidit

ge. p. 8. 2. ii annunc. b.

quam audiuit. Erat em in ministerio gentiuz fusaz que neqz lege aut pphas legerat de xpo uz ipm xpm uiderat mirabilia facientez. Rogans euz et. d. dne puer meus iacet in domo paliticus et male torquet. sui angustias nuciando sui cordis apit affectioez ut xpm inducat ad conpassioez. u instruitur dns de dillecoe sui. ecci. 33. si fuit tibi suus fidelis. sit tibi qi aia tua. ondit aut in suo ce. 3a que ad sanitatez disponunt. pa mus est si sentit morbi grauitatem. ps. Sana me dne. qm conturbata sunt omnia ossa mea. hic dz. qz male torquetur. 2m est si desiderat sanitatez. sicut ezech. uertit se ad parietem et fleuit amare ysa. 38. et dns ad euz audiui oroez tuaz. et uidi lacrimaz tuam. hic aut dz. rogans euz. dns p suo qui uenire no potat quia paliticus. 3m est si deponit ppaz uoluntatez. et non sez carnis noxiuz appetituz. sz medici pceptuz. quo dr. ys. 51. curauimus babilonem sz non est sanata. hic aut obedies. quia suus et ne in mala pte intelligatur nota puer. vel sic ondr pctoris deffectus. In sca puer. siue pp etatez siue pp condicoez. pol. pa. vir ht gsiliuz pfectuz. puer aut inpfectuz. Mulier in ualidu siuis nulluz. et intellige de natr suo qis malus est ingratis. in libertate. mis. facta est aut miserie pelli. in opacoe. iacet. in pcti fece. ociosus ab omni ope. In valore paliticus. quia sz si uellet opari non poss pp deffectuz gre. in consolatoe. in domo. i. in gscia. male torta. q6. p. 21. 2a pmissio curacois. Et ait illi ihus. ego ueniaz et curabo euz Ego creator in expssibili ptate. veniam. Redemptor in dicibili pietate. et curabo euz. in estapili bonitate. Beda. ad sanaduz reguli filiuz ire noluit. ne diuicias honorasse uideretur ad suu ire gsensit. ne suulez. spreuisse putaretur et ut hoc humilitati non inpossibile reputetur in itinere sanat. vel sic cui non erat adiutor. multiplr egrotabat. ad saluatorem clamabat. mise mei deus. qm infirmus suz sa. me dne. qm. gtur. sut oia ossa mea. sz pius medicus in se. recipit omnia infirmitatis remedia. balneuz. in bapto. ca. 89. p. 2. dietam ieiunij. ca. 90. p. e. minucoez. in circusisioe flagellacoe corona coe. crucifixioe. ps. fode. ma. meas etc. lanceacoe. ca. 134. p. e. sudore sanguineuz. ca. 128. p. 2. siru puz acetosuz. ca. 134. p. i. Medicina amara. in mor. tre. 3. Recordar. pa. sz tra. 2 tra. t ab. et fellis. Ideo. dicebat ysa. liij. ue. lan. no. ipe. tu. et do. no. ipe poz. in oms nos. qi oues errauimus unusquisqz in uiaz suaz declinauit et dns posuit in eo iniqui. oiz nrm. i. ipe pcta multoz tulit et ptran. orauit q piculose infirmatur q tot et talia remedia non curat. 3us modus redep

tois. Et rndes cecturio ait dne non sum
dignus ut intres sub tectum meum. Am
brosius. cecturio militari tumore deposito
reuerenciam sumit ad fidem fidelis. ad re
uerenciam prompta. ait. dne etc. vel forte
quia habebat ydola in domo. Augus. dice
do se indignum prestitit dignum. Orige.
nunc etiam qui sancti et acceptabiles ecclesiarum
antistites. sub tectum tuum intrant. ibi
deus dns per eos ingreditur. et tu sic extimes
quasi dnm suscipies. et cum corpus et sanguinem
manducas et bibis. tunc dns sub tectum
tuum intrat et tu humilians teipsum dicas
dne et etc. vel sm Jo. ondit cecturionis
fides. quia exgentibus credidit. humilitas
quia se iudicauit indignum cuius ... tectum
dns intrauit. prudencia. quia diuinita
tem corpore tectam agnouit. sed tm dic verbo
et salua. puer meus. nam et ego homo sum
sub potestate constitutus. habens sub me milites. et di
co huic vade. et vadit et alii veni et
venit et seruo meo. fac hoc et facit. sciens
dnm angelos mittere posse. Augus. si ego
homo sub potestate constitutus iubendi habeo
potestatem quid tu potes cui omnes seruiunt po
testates. Commendacio fidei. Audiens
autem ihus miratus est. Augus. tales mo
tus cum de deo dicuntur non perturbati ai
signa sunt. sed docentis magistri. G. ad miracio
pergit ex ignorancia cause que non fuit in
xpo. Ideo dicunt aliqui. quod in xpo non fu
it uera admiracio. sed tm ad apparentiam
nec tm ibi fuit falsitas quia hoc fuit
ad designandum aliquam uerum. s. fide cectu
rionis et infidelitatem iudeorum. vel melius
quia eo modo quo potuit in sua persona
potuit ignorare et per consequens admirari. po
tuit autem proficere per experientiam. Orige.
quem. diuicie. regnum et principatus in con
spectu eius sunt tamquam umbra. vel flos
decidens nichil horum miratur quasi magnum
vel preciosum. sed fidem miratur ipsamque ho
norificandam extimans. sequentibus se ait
Amen dico vobis. tantam fidem non in
veni in israel. Jo. de presentibus dicit. non de pa
triarchis et prophetis. nisi in cecturione for
te fides gentium preponatur israeli. Crisos.
Andreas credidit sed Johe dicente. Ecce ag
nus dei. Credidit petrus. sed andrea eu
angelizante. Credidit philippus. sed lege
do scripturas. nathanael etiam prius. si
gnum diuinitatis accepit. et sic fidei con
fessionem obtulit. Orige. iairus. israelis princeps
pro filia sua petens. non dixit dic uerbo
sed veni uelociter. nicodemus de fidei sacra
mento audiens ait. quomodo potest hoc fi
eri. marria et martha dicunt. dne si
fuisses hic etc. vel possunt eximi apli
sm. crisostomum quia eis dirigebat sermonem
Accepta autem opportunitate predicit congressi
onem gencium. Dico autem vobis multi ab
oriente et occidente uenient. i. ex omni parte
ad fidem. ps. Ecce. filii tui de longe ueni
ent et recubent. Orige. non carnaliter ia
centes. sed spiritualiter quiescentes. non temporaliter po

tantes. sed eternaliter epulantes. cum abraam in pa
no amore. et ysaac in risu. et iacob in
supplantatione viciorum ad uisitandum in regno
celorum. i. in eterna habundantia. Filii autem re
gni. i. iudei eicietur in tenebras exterio
res. Jo. qui a dno repellitur foras relinquit
lumen. vel homines tenebras interiores culpa
biles mittuntur in alias exteriores penalita
tes. Ibi erit fletus et stridor dentium per me
thaphoram membrorum penas describit tormen
torum. solent enim oculi fumo ad lacrimas pro
uocari. dentes uero frigore ad stridorem. quia
dicitur. transsibunt afrigore niuium. ad ca
lorem ignium. Job. etc. Quarto execucio pro
missionis. Et dixit ihus. cecturioni. vade.
et sicut credidisti. fiat. tibi. Et sanatus est puer
in illa hora et reuersus est cecturio in dom
suam. et inuenit seruum qui languerat
sanum. etc. 3a pars de curatione demoniaci in sy

E t erat in .. nagoga.

Synagoga eorum homo in spiritu in
mundo. Et exclamauit. d. quid
nobis et tibi ihu nazarene. veni
sti ante tempus perdere nos. quantum ad eorum desi
derium. quod etiam quis odit nimis accelera
re uidetur ut ieronimus. more suo miscet
uero falsum. sicut confirmatiue quod scis sis scs
dei. qui in daniel. dicitur. sanctus sanctorum. et
comminatus est ei ihus. d. obmutesce. et exi
de homine. ps. quid est homo quod memor es eius.
etc. quid est sm cogitacionem. Ie. x. Stultus factus
est omnis homo a sciencia sua. sm condicionem. Job. xiiij.
homo natus de muliere etc. sm duracionem. ps. ho
uanitati. similis factus est etc. sm solucionem. Job.
xx. homo putrescit. et filius hominis vermis.
et discerpens eum spiritus immundus in signum quia
ibi erat. alias non fuisset paterer miraculum
sane enim loquebatur. et exclamans uoce ma
gna. exhiit ab eo. luc. dicit quia proiecit
illum in medium. nichilque illi nocuit. exire
enim consueuit anxium et debilem relinquere
hominem. et aliquando mutilare. et factus est pauor
in omnibus. et mirati sunt omnes ita ut con
quirerent omnia inter se dicentes. quod est hoc verbum
que namque doctrina est hec noua que permittit
celum dare et firmatur miraculis. quia in
potestate spiritibus immundis imperat et obediunt
ei. et processit rumor eius statim in uniuersa
galilea. Adiscite. hic figuratur qui co
fitentes se nosse deum factis negant. qui
iram future ultionis expectant. et prophet verba
dei iudicium comminancia audire renuentes
dicunt. quid nobis et tibi veni. etc. Et factus
est pauor in omnibus. sed aliud est timere pe
nam. aliud reuereri maiestatem que potest
et remittere penam et remittere in gehenna
et hinc querunt quod est hoc verbum. Verbum enim
quod caro factum est operatur salutem. non
verbum carnis sicut non verbum littere mortu
um. sed verbum spirituale quod uiuificat et cum quo
loquente petro cecidit spiritus sanctus. ca. ieronimi.
p. j. Et processit etc. in u. g. i. transmigra
cionem gencium ad fidem eius ex prima regione
in ceteras terras exiuit sonus apostolorum etc.

4a pars. de socru symonis curata.

129. p. 5.

129. p. 16.

ca. j. 8.

ca. j. 12.

admiracio

.a.

6. p. 3.

Surgens aut de synagoga. lu. 4°. Introi
uit in do. sy. forte symonis. dicebatur
de uxoris. cum ipe non eet de caph
arnao. s3 de bethsayda. socrus aut
symonis tenebatur magnis febribus et rogaue
runt illuz p illa. Beda. mo saluator rogatur
mo. ultro curat egrotos. ondens se q. petor pas
siones et pcibus anime fideliuz. et ea que mi
nime mse intelligit dimitte. Et stans sup
eam impauit febri. et tetigit manu eius et
dimisit eaz febris. et surrexit et ministrabat
eis. Rabanus. allegorice domus petri. ecclesia
est. ei aplatum comissa. socrus est synagoga.
que quodammo mr est ecclie petro commisse. hec
febricitat. quia inuidie uesania laborat psequens
ecciaz. cui dns manuz tangit. qn carnalia
eius opa in spualez usuz quertit et sic mi
strat in spu. Nota. q. 3. febres distinguntur
a medicis. pma. ethimia effimeria que cito
venit et recedit. p quaz designatur. supbia
ps. subito deiecisti eos dum alc. hec curatur
p sudorez uel p quietez humilitatis. 2a pu
trida. que causatur ex supfluitate humoz pu
tridoz. p quam designatur. cupia carnis
que aut agregat putridos humores. per
gulam aut exerit p luxuriaz. Ioel. p°. computru
erunt ut iumenta in ster. s. hec curatur. p absti
nenciaz. et s. rupuz acetosuz. hec est mace
racio carnis. 3a ethica. que hoiez paula
tiz qsumit et eam non sentit. p quam desi
gnatur auaricia. Illa consumit humidu. ra
dicale. Ista humiduz pietatis. qsumit auarus sem
per ipuz subtrahendo ei necia. qsumit pxim. sub
trahendo aliena. hc cura fit p restitutionez
restituendo ablata. largiendo elemosinas et c.

98m. f. de 3a. via 2e. am ij. p. de filio uidue suscitato.

Et factu est deinceps. Ibat in ciuita
tez que uocatur naym. 2°. miliar. a
tabor. et ibant cu eo discipuli eius et
tur. co. luc. 1. Et nota q s. naym e
mons endor. ad cuius radicez. fluuii cison. cu
aut appropinquaret porte ciuitatis. ubi erat
maior concursus ppli. Ecce defunctus efferebatur
filius unicus mris sue et hec uidua erat
et turba ciuitatis multa cu illa. Triplex
tangitur motiuuz pietatis. Primu est. quia
uidua erat. q. uiteus. mr uidua erat
que non sperabit ultius filios procreare. thio.
q. que uere uidua et desolata est spet in
dno. 2m. quia uidue defunctus erat filius eius
qui debebat orbitate consolari. un 789. Con
solatur saluina uiduaz de morte unici filii
in quo patrez querentibus exhibet sic oculos. sic il
le manus. sic ora gerebat scintilla uigoris pa
in relucet in filio. ecctia. 30. mortuus est pa
eius. z. q. no est mortuus. Reliquit enim silez
sibi. et iste quide relictus in adiutoriuz. filius
ad solatiu sublatus est p mortez. 3m est quia
unicus. q augz amaritudinez. desolacois. Ie. 6.
luctuz unigeniti fac. ti. plan. amarz. gre. mi
cenus. non hz mris aspectuz. surgat mr def
functi. hunc soluz lactauerat. solus in domo ade
rat alacrimis ea. quicq mr hebat dulce et
preciosiz. hic solus extiterat. q cu uidisset dns
mia motus sup eam dix. noli fle. et accessit

ad saluanduz genus humanuz. Accessit dei
filius. ad limin. humanitatis. assumenduz. exodi.
26. accessit moyses ad cali. In qua erat deus
Io. p°. Verbu caro et c. Ad legim penalitatis sb
stinenduz. ps. accedet ho ad cor. altuz et ex
altabit deus. ca. 128. p. z. Ego si exaltatus
fuero a terra et c. Ad limbuz captiuitatis des
truenduz. et figuratur in ioseph. dicente fra
bus. elepicter gen. 45. Accedite ad me. ego
suz ioseph. fr ur. Nolite pauere. pro sa
lute enim ura misit me deus ante uos
eos. Vide. ca. 176. p. 6. Ad locu felicitatis
apienduz. hebreoz. 7. saluare in ppm potes
accedes p semetipm ad deuz. sp uiues ad in
tpellenduz pro nobis. et tetigit loculuz. hii
aut qui portabant steterunt. grabatus in quo
defunctus iacet est amor sui usq ad contep
tuz dei. pma portitor est cogitatio mala
in qua dissipata est. sicut enim in corp. infir
mitates pcedit distepancia. sic cogitacoes
noxie infirmitatez aie. sic vsboseth. 2°.
Re. 4. hostiaria dormiens moritur. quia la
tenter inimici sunt hostes quia cu ro motus
inf nos neglexit ad procurandaz mortez aie
malignis spibus iter pandit. 2. delectatio
feda. sicut enim ex distepancia puenit eg
tudo. sic ex cogitatione illicita. delectatio
feda. s3 cogitatio mete non polluit nisi cu de
lectatio metez corrumpit. Naz sicut oscula
palatii ex. s. ita aia ex cogitatione. nulla eiz
res est que cogitari non possit absq peto
s3 si delectationez attendimus. nulla res est in
qua non possimus delinquere cogitando. et sic
uiues in deliciis uidua aia a xo destituta.
mortua est. thimo. 5m. qsensus uel electio
erronea. s3 eni intendz apphensio subdita
rois. in apphensione delectatio et in delecta
tione. non plenus asensus nec mtr. pctatis. non
est mortifera cogitatio. Est aut hic ordo.
quia dyabolus sicut catulus. p° latrat in sug
gestione. 2° forcior mordet in delectatione. 3°
robustissimus necat in consensu. gen. 20. qua
cuq die comederis de fructu. mor. mori
tur in corde qui uolutas qsentit. est eni
qsensus mota spontanea uolutatis. ex. o
pario praua. quo accedente. effertur mor
tuus filius uidue. et nota q in eo. mortuus
suscitatur importa. quia q morimur ex nobis
est. q suscitamur. ab xpo. quid miruz si xpi
tam. hii steterunt qui solo eius nisi sepe
fugatur. si respicis. lapsi stabunt. fletuq
culpa soluitur. Et ait ado. ti. dico surge
et resedit qui erat mortuus et cepit loqui
et dedit illuz mri sue. sicut corde latebat
ita mors residet. et ore confessio fit ad sa
lutez et mri ecclie reddit et in corporatur
Accepit aut omnis timor admiratonis. et ma
gnificauerunt deuz dicentes. quia ppha mag
nus surrexit in nobis. et quia uisitauit
dns plebez suaz. Beda quanto gra mors fu
it casu. tanto fuit gratior pietas erigentis
et pcstibus certior spes salutis. Visitat deus
arroganciaa supboz. ysa. 22. Visitabo sup
iniquos orbis mala et contra impios iniquita
tez eoz. et quiescere faciam supbia infideliuz

et arrogantiaz fortiuz. Inhabito. auaricia cupi
doz. Iere. 6. a maiore usqz ad minore oms
auaritie stut. et 1a. cadet inf ruentes et in
tempore visitatois corruet unusquisqz / I inmundi
az luxuriosoz. Ie. 5. vnusquisqz ad uxorez p
ximi sui hinnibat. nunquid sup his. non. vi. alt
ons mea. / Fraudulentiaz doloz. Iere. xi.
mittamus lignum in pane eius. et igr. propterea
hec dicit dns. Ego visitabo sup eos. in obe
dientiaz madatoz. leui. 26. si non feceritis
omnia madata mea. igr visitabo vos ve
lociter in egestate et ardore que consumant
oculos vros. et exiit hic sermo in universaz
iudeaz de eo. et circa omez regioez. Vespe
aut facto. obtulerunt ei multos demonia
hntes et eiciebat spus. vbo et oms male
hntes curauit. Vt ad impleretur qd scriptu
est p ys. prophaz d. ipse infir. nostras ac. et
egrotatoes nras ipse portabit. ic. 99m. cm.
de. ea via. 2a. am. et de disci in ephei dua.

Videns aut ys. turbas multas circu se. iu
ssit ire trasfretuz. z accedes unus scriba
ait illi. magr sequar te quocuqz ie
ris et dixit ei ihus. vulpes foueas
hnt et volu. ce. nidos. filius aut hois non
hz ubi reclinet caput suu. Rabanus. sunt
repudiatus. quia visa multitud ine signoz. se
qui voluit xpm ut lucra ex miraculis que
reret. Ambrosius. vulpis est aial fallax
in fidiis intentuz. rapinas fraude exercens
et intra hoium hoiz hospicia. in foueis
hitans. vel sin. bedam. sequi voluit pp
t ane iactantiaz. quam volucres celi de
signat. ait aut ad alter sequere me. ille
aut dixit dne pmitte me pmu ire. z
se pa. m. Ihus aut ait illi. sequere me. z
dimitte. mor. se. m. s. tu aut vade z annu
a regnu dei. / non phibuisset dns a sepul
tura. si non affuissent alii. qui sepelissent
Beda. docet dns minora bona pretermittenda
ee p utilitate maioz. maius bonu est p
dicare qz prez sepelire. Naz qui prem
sepelit. carnez in in terra abscondit. q
vo pdicat / mortuos ad vitaz suscitat.
Ambros. admittere. non officio pius. sz fi
delis se termintur. actioe pfidoz. qui bo
na in se fide sepelit xpm. vt cuz eo res
gat / dyaboli pfidiaz. ne se nequaquaz
sepeliat. vel quia impediebatur amore
pentuz a sequela xpi. cuz quibus volebat
ee. usqz ad eoz mortez. cum adhuc vive
rent. non tn pp hoc licet. parentes relinq
re in necitate positos. quia hoc eet de ali
eno sacrificare deo / Et ait alt sequar
te dne. sz pmu pmitte michi renunciare
his que domi sunt. Ait ad illuz ihus.
Nemo mittens manu ad arata. et aspiciens
re. aptus est regno dei. Beda. si discipu
lus dnm. sequuturus arguitur de renunciatoe
domi quid fiet illis. qui nulla utilitate
remisse. non timet. quia relinquat. manu
cuilz in aratruz mitte est. qz quodam co
punctois ligneo. instru. et ferro dnice pa
ssiois. duriciaz cordis sui arare. atz ad
pferendos fructus bonoz opuz aprire.

qr si quis extolle incipies cu uxore loth ad
relicta interia respicere delectetur. futuri reg
ni munere puatur. ic. 100m. cm. de. 3a. via. 2a. am.

Et ascedente eo. I. p. de. x impio sup mar.
ihus naviculaz. secuti sunt eu disci
puli eius. mathi. vm. Crisos. ubi mi
raculoz ostensio erat. plebez pmittit
ad ee. Vbi aut temptatoinuz. et tioz acceptos
athletas orbis terraz quos excitaturus erat
hos solos assumit. Et ecce motus magnus fac
tus est in mari. ita ut na. opi flucti. Ipse
vero erat in puppi sup ceruicale dormiens
Orige. suscitauit ipe tempestate. qui pduc
ventos de the. suis. Crisos. eo dormiente fac
ta est tempestas. quia eo vigilante. ul no
timuissent vel non rogassent vel ipm non pos
se tale aliquid facere cogitassent. Et accesserunt
ad eum. et suscitauerunt eum dicentes. dne. salua
nos pimus. In quibus ubis / agitati flatibus co
cussi fluctibus apli clamant ad protectorem ca
pitis. dne. efflagitant succursuz salutis. sal
ua nos / suspirant periculu calamitatis i statis
pimus. Considerare aut debemus in capite
splendore prine imaginis. ys. 6. vidi dnm se
dentez sup soliuz et c. Decorez interne spa
cies. ps. dns regnauit decore induit. decoro
sponsus forma. ic. terrorez. extremi examinis. ps. R.
2. dns iudicabit fines terre et dabit etc. Ac
cesserunt ergo. disci. eius. hebre. c. Ad eamus
go cum fiducia / ad thronuz grie z suscit. eu
s. illud. ps. quare obdormis dne. eum septu
sit. ecce non dor. nz dor. qui cu. is. sz dor
miit ut pbet huanitate. virtute ondit. vt
pbet diuinitatez. vn sequitur. et dixit eis
quid timidi estis. mo. fi. qz. dicat. Et si hu
manitas dormiebat. ad viaz cautellaz / diuinitas
vigilabat. tunc surgens impauit ventis et ma
ri et facta est trasquilitas magna in mari
ps. tu dnaris ptati maris. / mo. aut fluctuu
eius tu mitigas. Ieros. Non. errore heret
tou impauit / qui omnia putant animata. sz ma
gestate. quia deo sunt sensibilia / hus signi typus
i Iona precessit. qui sanato passionis. liberat
suscitatus. impauit. z periculuz. ventis. q impe
tuz. et mari qtra in vndatoez. fluctuuz. ps.
dixit et stetit sps pcellaz. et facta est tra
squilitas maris. quia post tepestate. trasqui
litas facta. Tho. z. Orige. Impauit go. ve
tis. et mari. et de magno vento. facta est
trasquilitas magna. decet em magnu. ma
gna facere. et io qui pus mag. fecit. qturbauit
pfunduz maris nunc iterz traquilitate magnaz
fieri iussit / vt discipuli nimiuz qturbati. ma
gnifice letarentur. Porro. hoies mirati sunt
dicentes. ad inuice. quis aut qualis est hic qz
et ventis impat et mari. et obediunt ei. Ie.
Io. hoies poss intelligi vel naute. vel alii q
i naui erant. vel ipsi disci. / Orige. non inter
rogantes dicit. qualis est iste. sz asserentes. qz
iste talis est. cui venti et mare obediunt. qua
lis go est iste. i. qualis quia fortis quia ma
gnus iubet omni creature. et non supgredie
tur iussioi eius. soli hoies resistunt / Et io i
iudicio dapnabuntur. Non solu de quali q
ritur in scriptura. sz et quis et qualis fuit

ch. 8. c.

.ga via.

Mamita

ch. c. x.

quis querit de psona. luc. 4. quis est hic q etiaz peta dimittit. Triplex aut pt dari rnsio. Pma in dessignatioe potestic. Johis. p°. Hic est qui baptizat in spu sancto. 2a in dessignatoe. baruth. 3. hic est deus m°. et non est alius ad euz. 3a in dessignatoe clemencie In Jo. 4. hic uenit p aqua et sanguinez ihs xps. qualis querit de gdicoe. ut hic eni t plex datur rnsio. pa de spenlitate cant. 4. qualis est dilecta tuus. dilectus meus candid et ru. electus ex milibus 2a de sctitate. hebr. 8. talis decebat ut eet nobis. pontifex. scus et i nocens. i polutus segregatus. a peccatoribus excelsior celis. 3. de gnositate. pa cor. 14. qualis cele stis. tales celestes. quatus. querit de magnitudie hebr. 8. Intuemini quatus sit hic cui decias de dit abraham patriarcha. pmittit eni. quia. hic est melchisedech. rex salez. eni triplex datur rnsio. Pma quia altior oibus. sublimitate. ps. excelsus sup omes gentes. dns. 2a. latior oibus i mensitate. psta. dnabitur a mari usqz ad ma re. 3a quia longior oibus. eternitate. exodi. 15. dns regnabit in eternum. et ultra. lz eni. spuales sbe. sint eterne. tn ultra eas de regnat q declat ansel. tuz quia pt ee sine eis. tuz quia ille licet sint eterne. pnt tn intelligi. non ee. vn ad mag. hoc mo sine hnt. deus aut non pt intelligi non ee. cu sit sua eentia. at p hoc simplicissimus. cuz pma gpoicdinez sit ex eentia. et eenca. quilibet eni eius. q est in eo. quo est psuppoit. omis alia gpoicio. tuz quia soli deo omia tpa sint pncia. no sbns pteritis et futuris. in p ctibus. eternitate. Aristote. s. Rab am. mar. eius scli. nauicula qua xus ascendit. crux. q ascenderunt eciā discipuli. quia qui non acci. at cu sua. non pt meus ee. meus discipulus cuz igit xus dormiuit in cruce. q in nauicu la orta est tempestas in mari. quia s. fix. ge tes. et ipsi. medi sint i aiaa. s. spale di scipuli. s dnz euz discipuli. i timis desideriis suscitat. dnt. salua nos. r s gedo. quia pmus turbatoe tue mortis. Ipe uo resgens increpau duricia cordis eoz. et impauit ventis. demo nes. et seculuz aplis subiciendo. rei

2a p. de duobus obsessis. a legioe.

Et cum venisset trans fretum in regioez gerasenoz. q est g galileaz. occurrerunt ei. duo demonia hntes de monumentis exeuntes. seui nimis ita ut nemo posset transsire p viam illaz. Beda. gerasa. urbs. est arabie iuxta montē galaad. ma. et luc. unū tm occurrisse dicunt quia notabilior psona. uel quia maio ris i same. de quo dnt. quia hebat demonia iaz tpibus multis. et vestito non induebatur. nec i do mo manebat. s in monumentis. et iaz cathe nis non poterat. quis ligare. qui sepe compedibus et cathenis iunctus. disrupisset cathenas et compe des comminuisset. et nemo poterat euz domare et sp nocte ac die i monumentis et i montibus erat clamans et concides se lapidibus. videns aut ihm alonge occurrit. et adorauit euz. et cla mauit voce magna dicens. quid nobis et tibi ihu fili altissimi venisti an tps. tor. nos. Jo. pncia saluatoris. tormentuz est demonum. ma gnuzqz tormentuz est eis a lesioe hoiz cessare.

Et tanto grauius dimittunt quato diutius possident. dicebat eni illi Jhus. exi spus i munde. multis eni tpibus arripi. illuz. et age batur a demone in desertuz. Interrogauit at illuz ihus. d. q nome tibi est. At ille dixit legio. quia intrauerunt demonia i euz mul ta. Beda. Non ut sciat i quirit. s ut confes sioe multa curatus gratius emicaret. et nr tpis sacerdotes. qui p exorcismi gram demoes eicere volunt. solet dicere pacientes non aliter liberari valere. nisi quatuz sape possunt omē qd ab i mundis spiritibus vigilantes dormi entes ve ptulerunt. gfitendo exponat. et ro gabat illuz ne expelleret eos ex regioez et ne impare illis ut in abissuz irent. Beda. Nouerat se illuc alii mittendos p dicta pplura. Nota q hoc hz ordo diuine pruidencie ut i ferio bonum p supiora peruenitur. bonum at hois duplr peruratur. vno mo directe cum ad bonum inducitur vel a malo retrahitur q fit p angelos bonos. ita. 126. p. 1a. A homo indirecte. q fit p malos angelos ne totaliter excideret ab utilitate naalis ordinis pp peccm. et quia utraqz peruratio boni hois du rat usqz ad diez iudicij. usqz tunc durabit ministeriuz pdictuz. tam bonoz quam maloz a geloz. Et sicut ex bonis angelis. aliqui ad hmoi ministeriuz mittuntur ad nos. aliqui remanent in loco glorie. Item ex malis a qui. in acre caliginoso. deputati sunt. dicte Aug. e. sup. gē. ad litt. q aer caliginosus e qr. deputatus demonibus. usqz ad tps iudicij. alii sunt i inferno. ad torquenduz dapnatos. quo de moniū legio. ticebat multi a xpo. licet quo cuqz vadant secum portant pena gehenne. ut dic. glo. qdaz. Jac. iii. intellige sicut dapna ti pena gsequentis scelorz. ca. 38. p. vm. Erat aut non multuz longe ab illis grex porcoz multoz pascencuz in monte. demones aut rogabant euz dicentes. si eicis nos. mitte nos i gregē porcoz. et ait illis. Ite. At illi ex euntes abierunt in porcos et magno impetu. grex precipitatus est i mare a duo milia et suffocati sunt. p misit eos in porcos intrare pp salutez hoiz. quibus hoc insinuatuz est. et ut ondet di g'tatez hoiz i°n tot porcoz et ut ondit non n i bestiale vincens intrare posse. Beda. Et no tanduz eos in porcos non posse intrare. absqz gsensu dni. ut noscamus eos. multo mius posse sua ptate nocere hoibus. qui aut pascebant eos fugerunt et nunciauerunt in ciuitate. et in agros Et tota ciuitas exiit obuiaz ihu. et uiso eo uiderunt hoiez sedentez a quo demonia ex ierat vestitum ac sana mente ad pedes eius et reti nuerunt et rogabant ut transiret a finibus ex reuerentia non ex supbia. s. Jo. cuqz ascēdis s naue. rogabat euz uir a quo demonia exi erat ut cu eo eet et non admisit euz. s ait illi. vade in domu tuaz ad tuos. et narra q ta. tibi dns fecerit et misertus est tui. et abiit p ciuitas in decapoliz. quanta illi fecisset ihus. et mirabatur omis. Ber. sup cant. Sermoe. 1a. quomodo me amas deus meus. quo me amas. ubiqz re cordaris mei. ubiqz eclas salutē. egenum et paupis. non soluz a duisos hoies sup bos. s a

.r.8.2.
a5. q.2.
33. r.2.

aduersus sublimes angelos in celo et in terra Iudicas dne nocentes me expu. i pugna me.

101.m De .6a. ma. 2a. m. i. reddin capharnan

Et ascedes naniculam crucis ad hostium subiugacionem. ps. Re. 12. Ascendit iona thas. pp. ma. z pe. et facta est plaga magna in pp. Ad mundi depplacionem in .9. Ascendit in unam eni. sec. gehe. ps. mt. ca. 124. p. 2. Ego si exal. Ad hostis depdacionem gen. 29. Ascendit apud. fi. in regni. aci. ut leo. quis suscitabit eum. ad hois directionem. mich. 2. Ascendit pan. it. an eos ad pmis adeptionem. cant. 7. Ascendam in palmam, ad liraz. aut trasuersum lignum crucis fuisse de palma. q. fructum est in terra de cedro. stipitem de cypresso. et d oliua septe titulum et apphendam fructus eius sibi unum. pp. q. deus exaltauit illu et c. Cetos pdictos nobis. et sic uenit in ciuitatem. sine qua celestem ei regem non erit fines. ca. Ag. p. 12. transfretauit. Criso. pede potuit mare transire. non aut sed miracula volebat facere ne i tarnacionis noceret. vel. b. eundem ecce naue sp mittegatur fluctuum seculi. Ascendit ut credentes in se ad celestem pariam trasquilla nauigacione pduceret. Et uenit in ciuitatem suam. i. capharnaum. fi. qz. dr aut sua hitacione et freqtacione. vel scdm augustinum non solum capharnaum. que tamquam metropolis in galilea excellebat. sed quelibet opidum galilee. similiter dici potuit compacione extra regionum. et uir tus dni erat ad sa. i. fir. sps sanctus qui adm nat in firmitatem mortem. Ro. 8. et d omes langores. est dulce refrigerium. recte uirtus pris de xpo exiet dr. ubi ondit quam ad remedium actitas. sume efficatie. q. uniusquis intimus affligit. virtus dni mediciu liberalitatis. sume beniuolencie. q. cuius pnus assistet Erat ad salu. pieli. uelitas sume indigentie. que uniuersos crudelis affligit in firm. Circa pm spus scts. dexte dei est digitus eius uirtus. gnatiua fidelium. ps. spu. oris eius ois uirtus eorum. i. aplorum. cohitiua uexacium ca. 106. p. 3. et dedit illis uirtutem. confortatiua debilium. ca. 136. p. 11. vos aut sedebitis Consolatiua merencium. ad ro. 15. deus aut spei re. n. oi. gau. z pac. i te. n. hu. in spe z u. spus scti. Circa 2m quatuor est de se. sanat benigna. et sine remuneracione. 3. Re. 20. audiui or. tu. z in la. t. celeriter et sine tardacione. ca. 9a. p. 2. dixit tm vbo. sanauit et sine amaricacione. ca. ma. 112. p. 3. spus dni sup me. pfecte et sine recidiuacione. 4o. Re. 2. sanaui aquas. h. et ultra no erit in eis mors. neqz sicut. Circa 3m sicut corpalis infirma appetit qua fastidit utilia non pt. quart. nec ps deslari. sic qui est in mortali pcto. affectu esuriet in piculu mortalia. ore. ea. maledictum. mda. ho. fur. adul. uinda et salsa. etc. fastidit salubria. mich. po. In firma ta est in bonum. que hitabat i maiath. infestatur amaritudo peti. desidiosa ad exercitia uirtuosa. Isaye 40. deficiet pueri et laborabunt. et iuuenes in i firmitate sua tadet. ps. miserere mei deus qm in firmus sum. sana me dne. qm ctur. etc. Et ecce offere

bant ei paraliticum. iacentem in lecto. est lectus ex tior. tpalis psputatis et delectacionis in quo homo ligatur affecte. pu. In texui funibus lectum meum. de quibus funibus ps. funes petorum etc. s. s. me. post ea occiditur. dormiente. iudic. 16. holofernes iacebat in lecto. s. nimia sepitus e ebrietate. etc. 2. Re. 4. cum aut ingressi eent in domum. ysbosech. dor. sup lectum suum. et peremit eum. huc lectum portat. iiij. diuicie. delicie gula. luxuria. Interior mentalis iocunditatis et contemplacionis. hic est purgacio a sordibus uiciorum. ps. lauabo p singulas noctes. lectum meum etc. In eo sedendum p assiduitate sce meditacionis et contemplacionis. ezech. 23. sedisti in lecto pulcherrimo. et mensa ornata est ante te. o qualia fercula i contemplacione degustatur. cant. po. lectulus nr floridus. ibi rose. ar. lilia u. uiole confessorum. huc lectum portat. lectio repetitio meditacio oracio. In ferior. In fernalis calamitatis et afflictionis in quo cruciatur dapnati. Iob. 17. In fernus domus mea est. et in te. stra. lec. meum. huc lectum portat amissio glorie. afflictio pene. uacacio in bne. ppetuacio gehene. Superior et nalis felicitatis et exultacionis. in quo requiescit bti. hester po. In orto regis assueri. qui inpstatur btis. i. in amenitate. btitudinis Erant. lec. aurei z argetei. i. uarietate. pmiorum. Io. In domo pris mei. man. mul. sut. portatores huius lecti sunt iiij. dotes. hois bti. Et simuliter. Erant iiij. uiri eum portantes. et querebant eum inferre et ponere an ihm. et non inuenientes. qua pte eum inferret. p turba. Ascenderunt sup tectum et p tegulas. summiserunt illum cu lecto i medio an ihm. quorum fidem ut uidit dixit. Confide fili. remittuntur tibi pcta tua. pcta alia dimittuntur dicuntur dimitti. roe culpe. vel offense. Math. 6. et dimitte nobis debita nra. alia remitti. pp reatum pene. luc. 7. remittuntur ei pcta multa. alia mundari pp defformitate macule. ps. Amplius la. me etc. Alia sanari pp uulneracionem. sanatur. Io. 5. ecce sanus factus es. alia tegi pp infusione uirtutis et gratie. ps. bti quorum remisse sunt iniquitates. et quorum tecta sunt pcta. Ex hus osiderare debemus q et quanta mala in animus p petm. Io. omnis hui. desperatus et debilem totis membrorum compagibus dissolutis. filium uocat que sacdotes dedignabantur attingere. aut certe io filium. quia dimittuntur ei pcta sua. n. datur nobis intelligi. pp pcta plerisqz euenire corporis debilitates et ideo forte pus dimittuntur pcta. Criso. nos si corpale patimur. satagimus nocium abire. ai vbo male sit aie. differimus. atqz ideo nec aiori nocius curamur. abadamus. go fontes malorum et cessabunt egritudinum fluxus. ex huis instruendi sunt medici ut in firmos. ps. ad pmam inducant ne peto manente tamqz ferro in uulnere. frustra sit malagma appone. Intuendum. aut scdm bedam quatum ualeat fides. ppa. si tm ualet aliena qui go. peto grauatur ad hibeat etiam. que proprietur. Affligimur at corpalibus molestiis. scdm eundem. ex. 5. causis. vel pp acquirenda merita. ut. Iob. tob. z m. vel ad custodiam uirtutis ut paula ait. ne magnitudo.

Marginalia: lectus. — .99. — pcta — Infirmitates pp pcta id. medicus. — malagma

Affliccionis cae

reuelacionum 2e. vel ad corrigenda pcta ut maria
ca. 16. p. 1e. Et hic paliticus. vel ad dei saluatis
glorificacoez. sicut cecus natus et lazarus. uel ad
inchoacoez dapnacois eterne sicut anthiochus. et
herodes qui afflictionuz miseriaz ondererit quam pa
ssurus erant ipo in gehena. quibus agrauit illud pte
dum acrone oteret eos. et ceperunt cogitare scribe
et phari. dicentes quis est hic qui loquitur blas
femias. blasfemat hio vel subtrahendo deo quod
ei conuenit uel sibi usurpando quod ppuz est dei. qs
pt pcta dimitte nisi solus deus. ex dictis. arguit xc
quod ipe sit deus. po ondes quod faquaz deus occulta in
firmitate cordis cognoscat tanq pruz curacoi
Et cum uidisset ihus cogitacoes eorum. dixit ad
illos. quid cogitatis mala in cordibus vris. 2o sana
do infirmitates eorum exteriorez. quid est facilius
dicere cum effectu. dimittuntur tibi pcta tua.
an surge et ambula. infinite potencie tibi soli u
triuqz possibile est. dicendo facere equaliter. ambo facil
lia sunt. vt go sciatis quod filius hois hz potestate in
terra. dimit. pcta. ac p hoc deuz nouit cogitacoes
cum ee p opa. ait. pa. ti. dico. surge tol. gra
tum et vade in domuz tuaz. Crisos. demostra
verna peccatorum p corpalis sanacoez. sanacio no p lla
ti deportacoez. paralisis reddiderat eum inhabilez
ad standuz operanduz et ambuladuz. quod pmum in
pat restitucioez status. surge. quod 2m fortitudinez actus
tolle gra. tum. quod 3m pnptitudinez motus. et vade
in domu tua. Et confestim surgens coraz illis. tulit lec
tum suum in quo iacebat. et abiit in domu sua
magnificans deuz. videntes autem turbe timuerunt. et
glorificauerunt deuz qui dedit ptatez talem. nec
dum tn confitentur deuz eum dici debebat illud.
hester 13. dne deus oipe in dicoe tua cuncta sunt
posita. adsistere paliticus. peccator. deferentes peccatores
Jo. co. quia. e. cimagister doctrina id agunt. turba
autem cogitacoinuz. impediente p culmen. i. spualez
intellectuz non carnalez infertur in domu. i. i
sciptura in qua habitat xps. tunc in lecto carnis po
nitur. an pedes ihu. quia. 2a est penitencia. p
qua aia recessit a carne. id dicit ut autem scia
quia filius hois hz ptatez in terra. dimittendi. pcta
et tunc. audit. Remitt. t pcta. Surge autem. et lec
tus est carnales affectus relinque. esto dominans
ideo timor gnatur in turbis. cogitacoinuz ut obte
perat ei. 2e 102m cm de. ia. via 2a dni. cm. 7. ps

blasfemia quid e. .102.p.3. 93.9.7. 7.l.9. 7.93.9.

de Samaritana

Postea autem de xo et samaritana.
ascendit ihs in iudeaz terram. Jo. c. dr quod reli
quid iudeaz et abiit iterz in galile
am. opportebat autem eum transire p sama
riaz. venit ergo in ciuitate samarie. samaria fu
it nome ciuitatis. sz facta capud regni. ca. 2e. p.
2. fuit etiam ps ea nom pruiac. que dr sichar
que est siche. et nunc dr neapolis. e. miliario
a sebasten. iuxta pdium quod dedit iacob ioseph fi
lio suo. ca. 1e. p. 4. Erat autem ibi fons iacob. Je
sus. autem fatigatus ex itinere. sedebat sic sup fo
tez. hora autem erat qi sexta. venit mulier de
samaria haurire aquam. dicit ei. ihus. da m
bibere. sic seruus abrahe dixit rebecce. gen. 2e. pa
xillum michi aque ad bibendum pbe ex ydria tua.
et elias vidue sareptene. 3. Re. 17. da michi. pau
lulum aque in vase. ut bibam. petiit et subcine
ricium pane de farina ydrie ut eis nd peteti
bus accipiendi daretur occasio. et recepit. ps. in

.1e.p.4. 7. mistice.

aures ozna mentuz aurium. haud. dubium. qz fi
des est ex auditu. quod in fidelitatez. 2a olei co
piam. quod cupiditatez quo opa mie designat
discipuli enim eius abierant in ciuitate ut abos
emerent. Augus dicit samaritana eccia degen
tibus. que prius ydria cupiditatis. hauriebat
aquaz de puteo voluptatis. in ciuitate. disci
puli emunt cibos. a iudeis. quorum corda ab sdica
coe fidei. studet compare. dicit go mulier illa
samaritana. quo tu iudeus cum sis. bibere a me
poscis. cum sim mulier samaritana. non enim
couuntur iudei samaritanis. coguntur autem cu
ee iudenz. a simbriis vestitorum. Rndit ihus
et dixit ei. si scires donum dei et quanti ua
loris sit. et quis est qui dicit ut attrahat
liberum arbitrium. ad assenciendum. sine quo no
iustificabitur ho. da michi bibere. ad comparandum sinces
sz. fidez tuam metalis plus affectas. tu forsi
tan. hoc dicit quia in ptate sua erat ad
petenduz et non petenduz. petisses ab eo et de
disset tibi aquam uiua. effectiue. spus enim scus
est fons pcta lauas. aie uita restaurans. de
psalmista. apud te est fons uite. dicit enim.
mulier dne. neque in quo haurias habes. et pu
teus altus est. vnde go habes aquam uiuaz. dr quod ille
locus sit umbelicus inter zone habitabilis. quia sin
gulis annis quadaz die estatis. meridiana ho
ra. sol descendit in aqua putei. nisi quod facies
umbraz. Numquid tu maior es patre nro iacob.
Ex hoc pbatur quod reliquie fuerunt de quibus. ca.
co. p. 2. cum samaritanis. Tierunt matrimonia
qui dedit nobis puteuz et ipse ex eo bibit
et filii eius et pecora eius. Rndit ihus et
dixit ei. omis qui bibit ex aqua. hac sic
siet iterz. quia aqua haustta non continua
tur fonti. p calorez consumitur et io siti
tur. qui autem biberit ex aqua quam ego da
bo ei. fiet. in eo fons. aq. sali. in uita. et. Augus
pmittit sanctitatez que fiet in resurreccoe aq
corpalis deorsuz fluit. aqua uo spualis de
sursz fluit. cum illos qui eaz bibunt in eternam
gloriaz subuehit. hac quippe aqua bibere est in
fide et aliis donis gre. summo ope delectari. et
sic in plenitudinez glorie transire. dicit ei
mulier. dne da michi hac aquaz ut non si
tiam et non ueniaz huc haurire. Augus iam
manifestius loquitur dns. et mulier adhuc car
nez sapit. suspirat tn de fonte bibere ut am
plius non indigeat aqua. dicit ei ihus. va
de voca uiruz tuuz. et veni huc. Augus vir
est intellectus. qui dicat intellectu duce ad
contemplacoez spualis intelligentie ascende. Rndit
mulier et dixit non habeo uirum. dixit ei ihs
no bn di. quod no heo uirum. quinqz enim uiros hui
sti. et hunc quem habes no est tuus uir. hc verum di
xisti. Augus. qui nascitur no pt uti roe. sz
tm quinqz sensibus corporis utitur. qui ideo dicun
tur legitimi quia adeo sunt aie dati ut u
venerit ad annos discrecionis. si optime est dis
ciplinata succedit uerus uir qui ad eternita
tez regit. si uo hic non succedit dnatur er
ror quasi adulter. dicit ei mulier. dne vi
deo quia ppha es tu. patres nri in monte hoc
adorauerunt et uos dicitis quia. ierosolimis
est locus ubi adorare opportet. Augus. ia cep.

Vem viri et adulterium

venire uir et adulterum exclude. vn et pphaz
vocat et moncij querit. dicit ei ihus. mu
lier crede michi quia veit hora. qn nec in
monte hoc nec in ierosolimis. adorabitis p.
.i. non putabitis oraez ee meliorez roe dena
cois. corporalis loci. sz mag roe feruoris et
et desiderij vos adorabitis q nescitis. quia
putabat deuz alicubi corpalr otinerj. ac p
hoc ee corpeuz. nos adoramus q scimg.
loquitur in pa patriarchaz. quia salus. ex
iudeis est. quoz cogicio dei. testamentum
ppha pmissa. ex quibus xs. sm carnez. ro.
.9. sz ue. ho. et nuc est. qn in. ador. ad.
.p. in spu. z uer. Naz et pr. ta. q. qui ado.
cum. spus est deus et eos qui adorant eu
i spu et ueritate oppor. adorare euz/ cu eiz
deus sit spus et non corpus pura mentez
et non locum querit et non corpalez locu
dicit ei mulier scio. quia messias veit
qui dr xs. cu g uenerit ille anunciabit
nobis omia. qi dicat ista q dicis de oroine
non capio. sz ille clare docebit. de istis au
dierat forte ascriptiba lege ad ee. tpus.
saluatoris pmissi. Dicit ei ihus. Ego
sum qui loquor tecuz. qn. s. hec ipa te do
ceo. ego sum q uee expectas. Augs. qua
maifestacoe accepta mox factus est uir ca
pud mulieris/ et xps caput uiri. Reliquit
ydriam cupiditatis. et currit pdicare. et ou
inuo venerunt discipuli. eius et mira. quia
cum muliere loquebatur. Augs. bonuz
mirabantur. non malu. suspicabatur cu
muliere alienigena. et despecta. et abiit
i ciuitatez. et dic illis hoibus. venite et vi
dete hoiez qui dixit michi. omia queqz
feci. nuq ipe est xps. q bn psuadet. non
statz affirmat euz ee xpm. sz ps hoiez vo
cat. 2o dicetez occulta. 3o interrogado ex
citat ad audiedu. et uidedu. Et exierunt
de ciuitate et veniunt ad euz. Interea ro
gabant euz discipuli. dicetes. manduca.
et bibe ille dixit eis. Ego hoo cibu mandu
care q uos nescitis. dicebant g discipuli ad
iuicē. Nuqd aliquis attulit ei manduc. Aug.
quid mirum si mulier non itelligebat poru
spua. cu disci non intelligent magim de
cibo uestis. Dixit ei ihus. Meus cibus est
vt faciaz voluntatez eius qui misit me. vt
pficiaz opus eius. et declarat se. no uos dicitis
quia adhuc 4or meses sunt et me. veit. ?
Augs. ego uob demonstro. aliaz messem al
baz et pataz. Ecce ego dico vobis. leuate. o
culos uros. et videte regioes. quia albe sunt
iam ad messez. transacta. yeme in fideli
tatis. adest calor fidei. et pata sunt corda
vt opa iusticie ex eis colligatis. et qui me
tit mercedez accipit. et cogregat multu
fructuz. vite etne. ut et qui seminat simul
gaudeat. et qui metit. pphe et aplg. i
hoc est vbuz verz. quia alius est qui seminat
et alius qui metit. Ego misi uos mete. q
uos non laborastis. alii laborauerunt. et uos
in labores eoz intrastis. Augs. Et ista mu
lier fructus maturus erat. cu dicet scio. qz
messias veit et messis matura fuit. qn.

portabat auz ad pedes aploz. eiecta sunt de
illa messe pauca grana. et seminauerunt or
bem terraz et surrexit alta messis. que in
fine seculi metēda est. de qua dr. qui se
minat in lacrimis. i exl. me. hg messis. non
angeli. sz apli messores erant. q careat in
zizania. expectat purgarj in fine. Ex ciui
tate aut illa. multi crediderunt i euz eiuz
samaritanoz. pp vbuz. mulieris testimoniuz
phibens. quia dixit michi omia quecqz feci
Cu venisset ergo ad illum samaritani. ro
gauerunt euz ut ibi maneret. et mansit ibi
p duos dies. et multo plures crediderunt pp
smoes eius. et mulierj dicebat. quia iaz no
pp t. lo. credi . ipi enim audiuimus. qz
hic est uere saluator mundi. Augs. sic et
hoc mulier. i. ecclia. hiis qui foris sunt xpm
anunciat. venerunt ad xpm p famaz. et xps
manet biduo. apud illos. hoc est dat illis
duo pcepta caritatis. Adiscite samarita
na. hec et ipa samaria gtez designat ec
clesiaz. sicut enim. samarie. regnuz facto. scis
mate. a ierosolimitano. separatuz est. ca. 32.
p. 7. Ita et gca ecclesia. alatina. in p. 2. et
iugu obediencie excuciens. gca ecclesia. sicut
samaria obdurata mete. a cultu dei cultu
recedes erroribus obl obcecata manet. Erat
aut hora quasi sexta. pma hora iusticie
fuit. In qua veit xps. que p operatoez ad totu
mundi decursum ponitur. vij. in. p. 2. et sic
que ibi ponitur. vij. nuc est sexta. tunc no
i psecucoe antixpiana spuales doctores. de
signati. in xpo sedebunt fatigati. sup fon
tem scripture. alabore accois ut refrigeriu
recipiant. hoc enim soluz tunc hebunt remediu
ca. qi. p. vim. discipuli no qui in ciui. me.
vt ca. eme. Hoc loco magios designat qui
relicto spuali intellectu. aliis intedunt. sub
tilitatibus neglecto cibo. q de celo descedit
sz du mora. faciunt. xs cu samaritana lo
ques. ait da michi bibe. inde. f. huius em
spualis doctor incipit qi aliquid discere velit
sup quo stupes gca ecclia. Ait quo. tu. cu
iudeus. i. latinus sis rei Et iudet si scires do
nuz dei et cet. oppon samaritana. neqz in
quo haurias hes. qi. dicat ps sunt scia fi
dei. et omis altitdo phie. non apud te. et
puteus scripture altus est. nuqd tu maior
est es patribus nris aplis. qui nos docuerunt
et epis successoribus. qui eoz testimonio usi
sunt apud nos quoqz concialia fuere osilia
fidei regulatiua. sz quanta sit diuia lre et spu
qui ondit. ois qui bibet quia qui spualez
hent intelligenciaz. sp bz vn refinatur. qua
subtracta lra p fictioni i fabulaz vertitur
dic. samaritana. da michi. rei iam pficit
vt petat et sic q sit aqua no intelligat
dicit ei ihus u. rei. Incgta eccia fuerit v. vir
egregij. Andreas in achaya. Johes in asya.
i omi pte eius. paulus cu barnaba et Johe.
et nuc q hes. patriarcham. qui instituitur
et destituitur potencia seculari. et no iux
canonicas sanctioes. Non est tuus vir. et
tadez opuncta dicet. dne cui subici dignuz
est. uti in. p. es. tu. z tibi. resistere nephas.

cui p est cephas. ca. 91. p. 3. Dixit Jhus. ex.
michi rc. Cessabit eni emulacio pdicta. Re
uertentes aut discipuli mirabantur rc. Ui
dentes eni hii qui scolastica i flamatur sca
q sibi ipuz reputabat. spualibus uris. factu
eoz stupebunt p miros. humiles actuz. q psi
te ipi sparabat. Se[a] meus cibus est rc. Spnere
.s. terrena et amare celestia. Seminatores
aut fuerunt apli. messores uo erunt pdica
tores. ultimi. rc. 2a ps. de sanacoe filii reguli.

Venit ergo iterz in cana galilee. et
erat quidaz regulus non rex p'mus
eiz nulla regnarz in iudea. ca. 86.
p. j. at p hoc nec regulus dictus est
quia de stirpe regia. sz quia de regali fami
lia. i. romanoz officialibus. Nota. quilibz
hō est regulus eo regimi est aia eius. ca. 103.
p. 2. cuius filius infirmabatur capharnau.
Hic cu audissz quia xps ueniret a iudea in
galileaz. abijt ad eiz et rogabat eiz ut
descenderet et sanaret filiu eius. incipi e.
mori. qre credebat regulus illu saluatore
aquo salutez querebat. sz in fide dubitauit In hs
q pntia eius petiuit. Agnoscens itaqz dns. eoz
diffidentis. diffidenciaz arguit. di. nisi signa
et pdigia uideritis non credi tis. ex quo p
pendi fuisse iudeuz. pa cor. ps. iudei signa
petiunt ex quo sunt merito arguendi. Nam si
gna dantur infidelibus ad confirmacoez docti
ne non fidelibus qui assenciunt scriptur.
Augus. pdigia sunt que aliquid profecdunt. i.
signu futurz. Signu aut inplus se hz quia
est de pterito. sicut uestigiu pedis i niue et
de pnti sicut circula in taberna. uini signat
et de futuro sic cotinet sub se pdigiuz. Roga
re debemus deuz p nra nequicia relaxanda
actuu. 8. Penitenciam age ab hac nequicia
t. et ro. dem. for. di. ti. hec cogitacio cor. t.
Volunt eni eius gruz ad faciendu miracla
pro aliena iniuria uindicanda. ca. 98. p. 2. Sort
aut symoris. Pro uita corporea substentanda
p. 3. dns roga. t. ne. de. m diuicias rc. pro
diuina sma. ca. 114. p. 9. pcedes s'mus ille p
pugna dyabolica mitiganda. 2. cor. 13. Datus e
michi sti. car. rc. Pro firma custodia gsua
da. Jo. 17. non p eis. ro. tm. ca. 121. p. 26.
Dixit ad eiz regulus. Dne descende pqua mo
riatur filius meus. Dixit ei Jhus uade filius
tuus uiuit. Grego. Indicas se non dece ubi
i uitatur. solo iussu sanat. credidit. sio p
mos q dixit ihus et ibat et credidit. qi
absencia possz sanari. et sic meruit salute
filij. Jaz aut eo descendente. serui occurrerunt
ei dicentes. quia filius eius uiuit. Interrogabat
go horaz ab eis i qua melius huit. non dif
fidit de uita. filios interrogando. sz desde
rauit ut uirtus diuina. fidez con fessioe. ph
bus i notesceat. Vel forte nondu plene credes
interrogat. ne forte casu sanitas gingissz. Et
dixerunt ei quia heri hora. 7a reliquit eiz
eiz febris. quia septenario donoz sci spus
petm remittitur. ca. 171. p. 6. Accipite spm
spm scm quoz remiseritis peta rc. Congru
e hora. 7. liberatur uel p horaz. 7. signa
tur tpa quietis. naz die. 7o. dns requieuit.

gen. 2. inde. ca. 112. p. 2. Accede tpus rc. In qo
i nuitur quod uita spualis hois. i quiete spu
ali gsistit. ps. 30. cn quieueritis. salui eritis
febris in penaz sonat que ex peto hoi accidit
ro. q. p. hoiez unu petm int huc mundu intra
uit. et p petm mors. febris aut huanu gnus
pma hora fuit expulsio de padiso p petm
ade. de quibus. ca. 3. p. pa. 2a fuit qn induc
tuz est diluuiuz p carnalia peta. de quo.
ca. 2. p. j. 3a. fuit abiectio gentilitatis p petm
ydolatrie. electo abrahaz. de quo gn. 12. uini
uocaui. et bndixi ei. et multiplicaui eum
de quibus. ca. 11. p. j. 2. quarta fuit descensio
filioz isrl in egyptuz p petm patriarcharu
comissuz i i nocetez Joseph. de quibus. ca. 12.
p. j. et. 2. 5a fuit destructio regioz. ca.
38. p. 4. Jnda. ca. 26. p. 2. p petm ydola
trie electo abrahaz de ydolatria pmi reg.
ca. 32. p. 2. et ca. 33. p. 2. de ydolatria 2i reg.
ca. 31. p. 2. et ca. 39. p. j. et. alibi. 6a fuit
psecucio iudeoz. in li. macha. p petm aposta
sie. ca. 62. p. j. et sequentibus. 7a fuit destructio
verlin. p psecucoez iudeoz in xpm et aplos
et nouellaz ecclaz. in ystoria ecclastica et ac
tibus aplorum. et in qualz. 7. horaz nisi
dns reliquissz nobis semen. ysa. pa. qi sodo
ma. fuissemus. et qi gomora. si. essemus. In pa
hora. fere relictus fuit abel. seth et enoch.
In 2a noe. seth et alij. In 3a abraham
ysaac et iacob. In 4a ioseph. moyses et
aaron. In 5a dauid ezech. iosias. In 6a
mathatias cuz filijs suis. In 7a xps sem.
promissuz abrahe. cui bndicturi erant dns. gen.
17. et in hac. 7. hora reliquit huanuz ge
nus febris. cuius in sua passioe xps aperuit la
troni januaz padisi. et forte hora quasi. 7a
sz az circa horaz nonaz expirauit. Sequentibus
horis circa tribulacoes pcessa est. non ex sili
cia. sz quia p multas tribulacoes oz nos in
trare in regnum celoz. actuu. 14. et i ps.
Multe tribulacoes iustoz. Octaua eni hora
fuit in circa psecucio romanoz. usqz ad
tpa constantini. Nona psecucio arrianoz. in
cipiens tpe constantij. filij constantini. ca.
180. p. 32. et sequentibus capitulis. Decima
agarenoz. ca. 190. p. 2. Undecima grecoz co
principiu fuit diuisio impij i romanu et co
stantinopolitanu. ca. 201. p. j. Consequenter
tpe lotharij. pmi. michael constantinopo
litanus iperator deposuit catholicu patri
archaz. ca. 209. io excoicatus est a pp. nicolao
po. et adrianus sequutus est qz inchoaue
rat nicholaus. cu basilio successore. mich
elis. et restituta est catholica patriarcha. sz
fauente basilio. eode iterz deponitur. et scisma
inf grecos et latinos. qz durauit usqz ad
tpa concilij lugdunen. de quo ca.
23[illegible]. p. 2. In eo concilio. paleologus imperator
constantinopolitanus. p nuncios pmisit pa
rere mandatis romane ecclie. sz ex certa ra
non fuerunt promissuz. ca. 190. p. 2. et re
nouatu est scisma qz usqz nunc durat duo
decima erit antixpiana. que oms pores ex
cellet. quia sopita nimis gnalr. querteti
ad fidez completa hora. xij. erit iudiciuz

et p9 indicatur nox· quo ad dapnatos i qua
nemo potest operari ca· 232· p· 2· sz in primis
desideriis eternalis manentes nō poterunt ea
ope ad imple· Contra nō ad sanctos erit meri
dies· cant· p9 indica m· ubi pascas ubi
cubas in meridie· ber· ibi requies illa
meridies· tota est dies· et ipsa melior· in
atriis dni sup milia· quia nescit occasum
Cognouit ergo pz· quia illa hora erat i
qua dixit ei ihs· filius tuus uiuit et cre
didit ipse et domus eius tota· Quia uidetur
in spūali gradu fidei· fuisse ut pz· Augustinus
tarde credens· Regula iste regulat iudeos
ad fidem difficile uenientes· Misticus p9
grecorum redditum· hora· 6· s· p· j· sequitur
iudeorum conuersio· qui in regulo figuratur
qui p eo q expte credebat expte non cre
debat recte iudeum figurat eius filius qui
designat reliquias iudeorum· hora· 1· sa
natur· non q p9 antixanaz prestandez
sit hora integra· sz breue tpus· de quo
apoc· viii· cum aperuisset sigillum vii· factu
est silencium medio· i· in celo· qi hora
dimidia· sicut eciam parta passione xpi· 6·
feria mulieres parantes aromata silue
runt· luc· 23· Ita et tunc erit silencium co
templacionis diei dnice resurrectionis· sim una
antes salutem· Erunt ex iudeis conuersis· pdi
catores soliciti· osee· iii· sz ys· x· malach·
ultio· Et nota q palitice sanatur· ipse figu
rat conuersos iudeos· ca· 43· p· 2· saturatio
aut· ex· v· panibus illos conuersos ex· x·
tribubus· q susceperunt v· libros moysi·
ca· eo· p· 2· lazarus fetens iii· qui nunquam
fidelis· qui iacet mortuus in pectore· 3a· ps

Et fecit ei conuiuium· de conuiuio leui
magnum leui· i domo sua· Beda
qui domicilio xpm recipit· interio
maris delectacionibus pascatur· Ita
p libenter ingredi· sz in affectu recubit· Et
factum est discumbente eo i domo· Ecce multi
publicani et peccatores qui fuerant· sonj
leui· uenientes discumbebant cum ihu et di· eius
Jo· ad conuiuia peccatorum· sequi ibat dns· ut
spūales cibos preberet· et uidentes scribe et pha
risei· qz manducaret cum peccatoribus et pu
dicebat discipulis eius· quare cum pu· et
peccatoribus· manducat· et bibit hic magi
ster· Beda· de ieiunio gloriantes dupli
errant· quia in se iustos putant cum sunt su
pbi· sz omnias dni reos cum iam peniteat
uera iusticia conpassionem hz falsa dedigna
cionem· solent etiam iusti peccatoribus indignari· sz
aliud est q agit typo sup̄bie aliud q zelo dis
ciplie· Hoc audito ihus ait illis· non ne
cesse hnt sani medico· sz qui male hnt
eciam aut discipuli· quid est· imaz· vo· et
non sacrificium· Non ueni uocare iustos· sz
peccatores ad penitenciam· Augustinus nulla ca ue
medi fuit xpo dno· nisi peccatores saluos
facere· tolle morbos· tolle uulnera sz nca
est medicine ca· sic uenit de celo magnus
medicus· quia magnus p totum orbem iacebat
egrotus· humanum genus· uenit sine pctō· qui
saluos faceret a pctō· se non eni de celo i

terra traxerunt cum nra merita· sz nra peccata
Beda sanos et iustos appellat ignorantes dei
iusticiam· et suam constituentes· male sanos hntes
et peccatores uocat eos qui sue fragilitatis co
scii et uidentes se p legem non posse iusti
ficari gracie xpi se penitendo submittunt· imaz
uolo· pctā laxando et non sacrificium· i· pemptaz
pctōrum· ezech· 18· Nolo mortem pctōris· quia e
go ei nō feci· sz ipse dixit i me prauitatorem ex
titisset i uenit· sz ut conuertatur et uiuat· i· uita
me iustificante recipiat· qua se peccate perde
rat uel imaz xpi acceptat deus non sacrificia
legis· q iustificare non possunt· At illi dixerunt
ad illum· quare di· Jo· Jeiunant frequenter et obse
craciones faciunt similiter et pharizeorum tui aut edunt
et bibunt et non ieiunant· ait· refert hec ca
dem dixisse discipulos· Jo· et sunt magis reprehe
nsibiles· sm Johem· quia de ieiunio se iactat
quia illi mouent calumpniam que sciunt· ama
gro· suo· pdicatum· sz hguitur phariseis qs
ab eo nouerant condempnatos· quibus ipse ait
nunquid possunt filii nupciarum q dm sponsus e
cum illis ieiunare· Concepto tpe hnt secum sponsum
non possunt Jeiunare· Jo· sponsus est xpus spo
sa ecclia· De hoc spūali connubio apli sunt cre
ati p lauacrum regnacionis· sponsi aut pñtia
plus proficit q corporalis abstinencia· uni et plus
frenabat concupiscenciam sola xpi pñcia i eis qua
Jeiunii austeritas in ceteris· Venient aut dies
cum auferetur ab eis sponsus· et tunc ieiuna
bunt in illis diebus· ante q apli· ieiunaue
runt int ascensionem et pentecosten· Jo· iuxta
tropologiam· quia dum sponsus nobiscum est in le
ticia sumus nec ieiunare possumus· nec lugere
cum aut p pctā a nobis recessit tunc ieiu
nandum est et lugendum· dicebat aut et sili
tudinem· ad illos· quia nemo assumit· i· id
assumitur· panni rudis· i· noui assuit uesti
mento ueteri· Alioqn aufert supplementum nouum
a ueteri· et maior scissura fit· Beda· discipulos
dicit tamquam uetera uestimenta· nec dum fide
passionis et resurrectionis solidatos· sz iō non pos
se· seuera ieiunia et continencie pctā sufferre
ne p austeritatem nimiam eciam credulitatem
quam hebant amitterent· donec enim quis ueterem
hominem deponat et nouum induat p passionem
xpi· non potest sufferre que non p ptes· sz
integra seruanda est· Est aut noua doctrina
non solum ieiunare a deliciis ciborum q p ue
tere panni intelligit dns· sz ab omi leticia
temporalium commisceri non debet actus noui et
ue· hominis exuite ueterem hominem cum actibus suis sz
induite nouum hominem ephe· 4· Et nemo mittit
uinum nouum in utres ueteres· Alioqn rumpet no
uum uinum utres et ipsum effundetur et utres pe
ribunt· Ad idem refertur· hec similitudo cum prima
sz uinum nouum in utres nouos mittendum est et
utraque conseruantur· Jo· l· Ita uestimentum uetus
et utres ue· sunt scribe et pharisei· noi ue·
et no· in· euangelii precepta· que iudei sub
sferre non possunt· Beda uino reficimur
uestibus induimur· spūali ergo uestimentum
i siuiat bona opa· quibus coram homibus luce
mus uino aut exprimitur· ardor fidei spei sz
caritatis quo intus reformamur· et nemo

xpi ⁊ medici

.x.

ap. 2. 2.

apli baptizati

concupiscencia pl' frenabat gracia p' absta

apli qui Jeiunauerunt

.l'. q.

.l'. q. 2.

152· l'· q· 2·

ar· q· 2·

ar· 2· 7· 2· p· 8

ī malicia falsa

ī dignacione mala bona

ar· q· 2·

bibes. vetus statim vult novum. dicit enim vetus
melius est. Beda. Judeis vite veteris. salinā
bilis nove gre precepta sordebat. quia ma
iorum tradicionibus maculati dulcedinem spualis
intellectus pcipe nequaquam volebat. etc. Ca. ps
Tunc responderunt. de peticione signorum
ei quidam de scribis. Mathei. xii. et pha
riseis dicentes. magister volumus a te sig
num videre. a signo enim quod dicitur. ca. 82. p. 6.
Signum querunt quasi que viderant signa non
fuerunt. Ja. Et beda. ignem de sublime venire
cupiebat sicut tempore helie super duos quinquage
narios. vel quod consuetudinem regionis mugire
tonitrua, coruscare fulgura, ymbres ruere. ut
tempore samuelis quasi non posset et illa calupnia
ri et dicere ex occultis et variis aeris passionibus
accidisse. at tu qui calupniaris ea que oculis vi
des, manu tenes, utilitate sentis, quid facies
de hiis que de celo venerunt, utique videbis
et magos in egypto multa signa fecisse de
celo. Alii temptantes de celo signum querebant.
quibus iudeus ait illis. facto vespere dicitis serenum
erit, rubicundum enim est celum et mane hodie
tempestas. rutilat enim triste celum. facie ergo
celi dividicare nostis. Ubi secundum quasdam
scribe et pharisei. omisso studio legis et scriptura
rum, studebant in mathesis. spaliter in astrologia
quia astrologi iudicare nituntur per constellaciones
de inchoacione legum et sectarum diversarum. ideo et
isti per constellaciones volebant sibi ostendi adventum Christi.
sed licet astrologi possint. certa serenitates vel tem
pestates aliquas pronosticare ut predicit, tamen fu
turorum que non procedunt ex constellacione sed solum
ex divina disposicione non possunt. Ideo sequitur.
Signa autem temporum non potestis scire. generacio
mala et adultera signum querit et signum non
dabitur ei nisi signum Jone prophete. Alia signa
dabuntur tempore antichristi. ca. 226. p. 12. Sicut enim
fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus et tribus noc
tibus, sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus
et tribus noctibus. Jo. Egregie dicit adultera. quia
dimisso viro suo. ezech. multis amatoribus
se copulaverat. Beda. Judei non erant digni
videre signum de celo. sed de profundo inferni. quod signum
Jonas naufragus et a ceto voratus. discipulis
autem dedit signum de celo cum in monte trans
figuratus est. Signum autem fuit Jonas ninivitis
quia si penituerent a morte que liberarentur. sic
ipse a morte corporis. quod quidem signum dedit iude
is resurgens a mortuis. Ternarius autem sepulture perfec
tum designat. cordis locucionis et operis. vel septenarius
operis et consuetudinis et morte notantur. dies
ternario et noctes ut spiritualia et carnalia
designatur peccata. Et nota quod in inveniuntur signa
... dierum in scripturis, ut Gen. 9. arcum me
um ponam in nubibus et erit signum federis inter me et
te. Alii per ystoriam prefiguraciones ut in veste po
deris quam habebat aaron. totus erat orbis terrarum
sapien. 18. in iacincto celestis coloris aer in purpu
ra, quod de cochis maris tinguitur, aqua, in cocco
ignis, in bisso terra de qua nascitur, ex ele
mentis enim constat orbis terrarum. Alii signum prophetica
prenunciacione, ut Is. 7. butirum et mel comedet
etc. In primo signatur eleccio boni quia in
lacte illud solum est salubre. In 2o reprobacio

mali. quia secuntur abicit a se. Alii per an
gelicam apparicionem. Mar. 16. viderunt iuvenem sedentem ad
dextris coopertum stola. Can. ii. sed gregorius per dextram
eterna vita signatur per candorem vestis leti
cia resurrectionis. Alii per parabolicam instructionem. ut
iudicium de lignis silvarum. 122. Alii per ewangelicam
erudicionem, ut hic. viri ninivite surgent in iu
dicio cum generacione ista et condempnabunt eam. quia pe
nitenciam egerunt in predicacione Jo. et ecce plusquam Jo. hic. condemp
nabunt non sentencie sed comparacionis exemplo. quia predi
cavit Jonas, Christus nullo tempore Jonas.
nullum signorum faciens acceptus fuit genti peregrine
Christus tot signa faciens reprobatus fuit nacioni sue.
regina austri surget in iudicio cum generacione i
sta et condempnabit eam. quia venit a finibus
terre audire sapienciam salomonis, et ecce hic plus
quam salomon. Sicut autem hic adiungitur. sed
Jo. iii sicut in prima minime abolectur peccatum
sic in regina sabba. per studium sapiencie perimi
tavitur et in hiis duobus prefertur. ecclesia sy
nagoge. secundum ambrosium. Alii per primam sive sa
pienciam reconciliatur deo, sed dyabolus ad iudeos
reversus dominatur in eis. et hoc est quod sepius simili
tudo dicit. cum autem immundus spiritus exierit ab
homine. ambulat prima pe. 3. Circuit querens quem
devoret. per loca arida querens requiem et non
invenies. loca arida secundum remigium sunt cor
da gentilium carencia dulci humectacione scrip
ture vel corda iustorum. secundum rabanum. carencia
humiditate vel molicie fluidi cogitacionis. Job.
40. sub umbra tenebrosum consistit dormit
in secreto thalami. i. mente simulatrice. tha
lamus enim foris est munda, et intus vacuus in
locis humectatibus i. mollibus et lascivis.
Tunc dicit revertar in domum meam unde exivi
et veniens invenit eam ... scopis mundatam
et ornatam. Beda. vacantem a bonis actibus per
negligenciam. mundatam per baptismi graciam. or
natam simulatis virtutibus per ypocrisim. Vel sic
in domo inveniuntur triplex cohabitatis viri et
uxoris. filii et domini parentum et filiorum. Sic et
in homine inveniuntur coabitas prima anime et Christi. 2a
potencie intellective et spiritualis. 3a anime et suorum
actuum. Tunc vadit et assumit vii spiritus ne
quiores se. i. universa vicia diaboli neq
ora, quia dyabolus solum suggerit malum
vicia autem viciosi intranei quadam violencia
ad malum inclinant. Et intrantes habitant ibi
et fiunt novissima hominis illius peiora prioribus
sicut erat erat eis viam veritatis non agno
scere quam post agnicionem retrorsum converti. ii. pe. 2. Sic
erit generacioni huic pessime. Jo. immundus spiritus a iu
deis exiuit quando legem acceperunt. et transierunt
ad gentes. sed post ea in mercedibus gentibus locum
non invenit. Reversus est ad iudeos vacatos a
Christo, superfluis observacionibus legis munditos. per
ut putabant. atque ornatos. ut autem firmius de
inceps possideret assumunt universitatem de
moniorum. peius ergo fecerunt modo iudei maiori
numero demonum possessi, quam prius quia in ea erant
Christum venturum non credere, quam postquam venit non
suscipere. Factum est autem cum hec diceret. Luc. xi.
Extollens vocem quedam mulier de turba dixit
illi. Beatus venter qui te portavit et ubera que suxisti. etc.
Beda magne devocionis et fidei ostenditur hec

ma. 12. 4. ·102· p. 2.
·4· ·ma. 16.
quomodo iudicare precipitur
astrologi quod non
ma. 12. ·123· p. 3.
signum de celo, de eterno Jonas
signa diversimod.
Judicium phys.
Mala inclinat ab omni
Eccia synagoga
Arida sunt corda homi num
alios
·S·u·x· ·122· p.

Excellentia virginis et domine nostre

haec mulier vocabatur et nomine stella

mulier que phariseis blasfemantibus domini tanta sinceritate confitetur. Cui enim caro ubi dei eterne virginis matris esset extranea, ut multi heretici dixerunt. sine causa venter qui eum portavit et ubera que eum lactaverunt beatificarentur. Unde apostolus misit deus filium suum factum. Magni vero filius hominis non esset, si ex matre carne non traxisset. Sunt patres quoque ex eodem fonte et lacte nutriendis et semine procreandis. pueris manati quod de semine virginis potuit concipi qui eius lacte potuit nutriri. Hec itaque beata parens christi enixa puerpera rex qui celum terramque tenet per secula. Spiritus eius ab eterno complectens omnia gyro. Imperium sine fine manet que ventre beato gaudia matris habens cum virginitatis honore nec primam similem visa est nec habere sequentem ex quibus patet quod omne quod ad iustitiam introducit promovet et perficit in ea invenitur perfectius quam in alia creatura. Iustitia autem introducitur per virtutes rectificantes potentias contra obliquitates viciorum promovetur per dona expedientia virtutem excitata contra impedimenta sintomata id est accidentia vitiositatum relictarum expectantis, perficitur per beatitudinem que immediate ad beatam vitam disponit. ex quibus sequuntur fructus xii. seu que spirituales, que omnia comprehendit salutatio angelica. per gabrielem sibi directam cum dicitur ave. ostenditur virtutibus purgata ab omni peccato. gratia plena. propter dona et beatitudines in summe perfectionis statu collocatas. dominus tecum. propter fructus et spirituales delicias. De virtutibus virginis capitulo 14. p. 6. de donis per spiritum sapientie gustavit eterna bona per spiritum intellectus perspexit eterna premia dei scripture occulta. per spiritum consilii directa est in agendis, per spiritum fortitudinis roborata in tollerandis. per spiritum scientie disposuit conversationes in omnia. per spiritum pietatis vita perfecta per spiritum timoris fuit in bonis omnibus conservata, de his donis capitulo 89. p. 3. De beatitudinibus 93. p. 6. et sequentibus. nulla autem alia tam habuit spiritum evangelice paupertatis. nulla tam mitis, nulla que mundana gaudia tam negaret in nulla tanta esuries seu sitis iustitie. aut tanta misericordia pietatis. Ut merito tamquam regina mea salutetur. aut tanta mundicia et pacis ubertatia. ut merito dicat ex hoc. beatam me dicent omnes generationes. capitulo 16. p. 2. De fructibus xii. quos enumerat apostolus galatas 4. caritas gaudium pax. patientia longanimitas. perseverantia. bonitas in cunctis dulcedinem dei. per benignitatem tollerat sua largitate per mansuetudinem se tractabilem per fidem habet etiam bonis certitudinalem. modestia concreta est habitus. In omnibus modum servans continentia abstinet ab illicitis. castitas bene utitur licitis. fructus autem eum ex eo dicatur quod possunt delectationes spirituales erga opera perfectiones. non est fas illam aliam virgini comparare. unde dicitur illud cantica vii. ascendam in palmam victorie per virtutem et apprehendam fructus eius quia in universis operationibus plenissime delectata. De spiritualibus deliciis. licet in dictis fructibus representantur spirituales delicie eius. singulariter tamen benedictus fructus ventris eius. de quo capitulo 16. p. 7. Resplendunt eius spirituali visui illius summa pulchritudo. sub voce fulgoris. cantica 2. ostende michi faciem tuam. resonuit spirituali auditui sua armonia. sub voce ubi et vocis sonat et ibidem vox tua dulcis. sapuit spirituali gustui sua sapientia. sub voce saporis qui comprehendit duo predicta. splendorem et ubera. Ibidem fructus eius dulcis gutturi meo. Spiravit olfatui summa flagrantia. sub voce odoris. cantica 4. dilectus meus michi qui pascitur inter lilia. delectavit tactui summa suavitas. sub voce ubi incarnatus non potuit carere suavitate. quod lactavit infantem gremio. fovit osculis. de quo sit cantica viii. quis det michi te fratrem meum ut inveniam te foris et deosculer. quia igitur omnem perfectionem et quicquid per omnes et omnem laus scripture de quocumque dicatur pre ultimo. Multe filie congregaverunt divitias. tu supergressa es universas. Ideo tanta talisque presentis in scriptura. talis extat et tam sancta. tot huius enigmata tot figuras. sed quia tanta quod sunt celi sydera.

de figuris virginis

Figuratur enim in mulieribus notabilibus. In sarra genesis 21. propter suam spiritualem fecunditatem et plus benedictionem. In rebecha. genesis 24. que dicitur virgo pulcherrima et incognita viro. In rachele. genesis 29. que dicitur venusta facie et decora aspectu. In filia pharaonis que pie sibi adoptavit. Moysem assumptum de aquis. exodus 2. In maria exultante. In cantico. exodus 15. unde revelatum fuit cuidam pio. quod ipsa in choro virginum precinebat ubi secundum eterne in tuba. cantemus domino gloriose enim honorificatus est. dulcis amor christi resonet ore pio. primus ad yma ruit. summa de luce superbus. Sed homo cum tumuit. primus ad yma ruit in uxore manue predictum. 13. que sterilis revelatione sustepit angelum et credidit promittenti filium. In yael uxore aber cyneri judicum 4 et 5 qui sisaram confixit. quam exclusio gaudii inimici patitur. In delbora prophetissa. judicum 4. ad dei honorem sollicita. In noemi et ruth mundi pressuras longanimiter supportantibus. In abigayl iram david prudentissime mitigante primo regum 25.

18. p. 6

In bersabe. honorem salomonis prudentissime procurantem. 3. regum primo. In abisach david seduli ministrante. In regina saba. salomonis sapientiam admirante. 3. regum x. In muliere sareptena colligente duo ligna. id est crucis meam et superplex. 3 regum. 18. In iudith prudentissima amputante caput holofernis. cui dicitur tu gloria ierusalem. In iudith. ultimo de quo capitulo 16. p. 2. In hester opportuno tempore. prostrata ad dei pedes liberatorem per totum librum hester. Item figuratur in ymbre nubecula que est nubes rotunda et gemma designat gratiam plenitudinem in humilem mentem eius. Item quia elevatur ad yma eius benignitate. qua ad nostras miserias se inclinat. colore varietas multiformitate virtutum, efficacia. quia datur in signum federis inter deum et terram. Item figuratur in terra. in voce stabilitatis. terra in eternum stat ecclesiastes primo. psalmus. fundavit terram super stabilitatem suam. In firmitatis quia celum sursum terra deorsum. proverbia 25. fecunditatis genesis primo. germinet terra herbam virentem. psalmus. terra nostra dabit fructum suum. ysaie 45. rorate celi et terra. de virginitatis quia inter elementa. sola non irascatur aqua se fundit in ymbres rigescit in grandines.

tumescat in fluctus · precipitatur in torrentes · aer
dispersatur in nubes · furit in procellis · ignis ful
minat et consumit · terra humanis usibus semper an
cillatur · nos nate nascentes recipit natos alit
mortuos suscipit · Unde dicitur · spiritus meus super
mel dulcis · eccli · 24 · Et secundum tullium de senec
tute · terra numquam recusat imperium quantum ad
obedientiam numquam sine usura reddit quod accipit quan
tum ad gratitudinem · Item figuratur in paradiso
deliciarum de quo egreditur fons perhennis gratie
in cuius medio est lignum vite christus · gen 2 · plan
taverat autem dominus paradisum voluptatis a principio
in quo posuit hominem quem formaverat · Item fi
guratur in arboribus · eccli · 24 · Ipsa est cedrus
exaltata in libano · id est sublimitatis et vir
ginitatis · cypressus in monte syon · id est suavis con
templationis · cypressus est odorifera · et imputre
bilis · syon interpretatur specula · palma in ca
des id est victoriose constantie · in bono · cades
sancta interpretatur · oliva in campis id est diffusio
nis sue pietatis · platanus id est sue carita
tis · platos grece significat latitudinem · terebin
tus · ramos extendens id est virtutum · mitis cuius
folia proficiunt ad refrigerium in estu · tempta
cionum · odor serpentes fugat fructus parit le
ticiam · Item figuratur in scriptura · per res ta
[illegible] quasi naturales · In archa noe · salvans a mun
di diluvio gen · 8 · in columba oculos imitata co
lumbe semper · et mitis et sine felle mali · ge · 8 ·
in rubo moysi · ex · 3 · quia virginitatem tetigit illam
libido mentis · In virga aaron · que sine ger
mine protulit flores · num 17 · sicut virgo sine
viro filium · In scala iacob · gen · 28 · [illegible]
et per has scandis ad astra poli · in nube pluen
te manna · et petra prebente aquam num · 20 · et
exo · 16 · panes illum quem panis angelorum
fonsque perhennis aque · In serpente portante serpen
tem sine veneno num · 21 · ca · 16 · p · 26 · 23 ·
In funda david · que fudit petram · que stravit
goliam · 1 reg · 17 · In archa moysi · que hebreorum
9 · circumtecta ex omni parte auro sapientie · huius in se
manna dulcedinis · virga districtionis · tabulas
eruditionis divinorum · in tabernaculo federis · num
· 16 · Ecce gloria domini · apparuit super tabernaculo
quia in ea inveniuntur effectus divine operati
onis · In porta domus domini soli domino pervia · et
semper clausa · ezech · 44 · quia virgo ante partum
et post partum · In aquila grandi · alarum ma
gnarum ezech · 17 · quia fuit per intellectum et
affectum elevata · et sic venit ad libanum
candorem paradisi · et tulit medullam cedri
· i · mediam divinitatis personam in apibus brevem per humi
litatem · cuius fructus initium habet dulcoris eccli · 11 ·
in vase novo · In quo positum est sal divine sa
pientie · 4 Regum · 2 · quo sale sanate sunt aque
amare · i · populi peccatores · apoc · xvii · aque mul
te populi multi · In vase angulo refecto · Ier ·
· 18 · quia etiam fuerat vas confractum · Hec est
quam deus petit osculum cant · 1 · et recepit con
ceptum · Audies quia meliora sunt ubera tua
vino · cuius nomen oleum · medicinale egrisque an
cel · in summe superimminete [illegible]
cata est nomine marie [illegible] nomine filii in
vocato · quia filius iudex est omnium discutiens me
rita singulorum · matris vero nomina impetrant

beati qui audiunt verbum dei

quam invocantes merita non merentur · Hec est
cui dicitur · post quam introducta est · in cellaria divine
consolationis · post quam iniuria facta tempore passionis
ubi voluit cum christo crucifigi · ca · 12 · p · 4 · et
cum christo ascendente ascende · d · Indica michi
ubi pascas · ca · 100 · p · 1 · Si ignoras te o pulcherrima
inter mulieres egredere ab hoc proposito · et pa
sce edos tuos · peccatores tibi relictos · ne pereant
quos redemisti · Iuxta tabernacula pastorum
tabernacula · sunt ecclesie · pastores · prelati ·
ipsa vero mater omnium ecclesiarum · Sic equitatui
meo · i · angelico exercitu · assimilavi te in cur
ribus pharaonis · destruendis amica mea
ut sis terribilis demonibus · quasi castrorum aci
es ordinata · Ascendebat tamen interea ad fi
lium per excessum contemplationis · sicut aurora con
surgens · cant · 6 · per excessum devote orationis ·
sicut virgula fumi · ex aromatibus · cant · 3 ·
donec tandem ascendit personaliter cum tanto ho
nore et gloria ut quererent · angeli cant · 8 ·
que est ista que descendit de deserto · de afflu
i nixa etc. Hec sufficiant de laude virginis
At ille dixit quinimmo · beati qui audiunt verbum
dei et custodiunt illud · Beati pulcre attestationi
mulieris annuit non tamen modo matrem suam asse
verans beatam · sed etiam omnes qui in se verbum dei
auditu fidei conceperunt et bona custodia
in corde priorum pariunt et nutriunt qua sinagoga
iudeorum perdidit · qui christum filium dei negavit to
ta perfecto vite celestis perfectio · Duobus hic compre
hendit quod verbum dei audiamus et faciamus ·
Audiendum est verbum dei cum reverentia devotionis
ca · 104 · p · 8 · quod audit ut bona [illegible] · Displice
cia transgressionis [illegible] sed festinancia conse
cutionis · ps · hodie si vocem audieritis · Dilige
ncia refectionis · ca · 104 · p · u · quod audit ut bona
et displicentia · transgressionis · ps · audivi
et conturbatus est venter meus · Efficacia imple
tionis · apoc · 1 · beatus qui legit et audit · Iac · 1 · E
stote factores verbi et non auditores tantum · q
uod sic audit illuminatur in cognitione · ps · p
audi · sa · sa · erit · Letificatur in affectione ·
ps · Auditui meo dabis gaudium et leticiam
letificatur in operatione · ca · 91 · p · 31 · omnis qui
facit hoc verbum · m · 7 · Inflatur in dilecta
tione · ultio nonne cor nostrum et c · Fortificatur
in temptatione · ps · si populus meus · Audi me israel
si viis meis etc liberatur a dampnatione · Si
quis · Io · m · c · 8 · p · x · glorificatur in retri
butione · apoc · 3 · si quis au · vo · m · et ap · in
trabo ad illum et cenabo cum illo · Adhuc eo loquen
te ad turbas · Ecce mater eius et fratres stabant
foris querentes loqui ei · dixit autem ei quidam
Ecce mater tua et fratres tui foris stant querent
tes te · Io · insidias ei tendebant · Vel spiritua
li operi predicandi · cui occupatus erat carne
et sanguinem preferret · At ille respondens dicit
sibi · quis autem quae est mater mea et qui sunt fratres
mei · ex · m · 1 · sic · in [illegible] sic dixit · Ecce ma
ter et fratres mei · quicumque fecerit voluntatem patris mei
qui in celis est · ipse est frater meus et soror et mater est ·
Non recusat obsequium matris · qui precepit
honorare patrem et matrem · sed ostendit se plus de
bere paternis ministeriis quam affectibus maternis · Io · 2 ·
est mater mea qui predicationem meam gravat

quiat in credentibus. Fratres mei sunt qui opera patris mei faciunt. Beda per turbas possumus intelligere gentilitatem. que confluxit ad christum et quanto fide devotior tanto mente capacior. Vite misteria. audit vero mox. pharisei autem credere ad eum et illi vero cuius synagoga et fratres iudei foris stantes. querunt dominum videre. sed spiritualem intellectum sensum non querentes. se se ad custodiam littere foris fingunt et quasi cogunt eum exire. primo ad carnalia docenda. quam se consentiat intrare ad spiritualia adiscenda. Historia de parti filia principis suscitata.

Hec illo loquente ad eos. Ecce princeps synagoge. Iudei unum tamen habent templum. ubi eis ymolare licebat in iherusalem. tamen in aliis civitatibus et villis habebant loca destinata in quibus conveniebat populus ad orandum. et audiendum verbum dei. et tractandum de pertinentibus ad eorum utilitatem. Ille vero qui preerat dicebatur princeps synagoge. cui nomen Iayrus et accessit. ad oraverit eum dicens. Filia mea modo defuncta est. sed veni. pone manum super eam et vivet. Luce dicit quod moriebatur et erat annorum xii. Ideo de vita eius desperans. quasi de mortua loquitur. Sequitur. et surgens ihesus secutus est eum et discipuli eius et ecce mulier que sanguinis fluxum patiebatur xii annis. accessit retro. tamen quia ex infirmitate verecunda tum quia in lege reputabatur immunda. et tetigit fimbriam vestimenti eius. Dicebat enim intra se. si tetigero tantum vestimentum eius. salva ero. propter mandatum enim angulos palliorum iudei ponebant iiii. vittas iacinctinas. ut ibi. nume. quas ista tangere affectabat. Rabanus docet. mulier que tetigit corpus christi. quod in fimbriam tantam monstraverat virtutem. quid ergo nos sperare debemus. qui non solum corpus domini contingimus. sed comedimus et sumimus. sed illam medicinam excepit ex mulieris. ne illius quibus ipsa medicina in vulnus convertetur. Ambrosius in quodam sermone. enumerans christi beneficia. ad genus humanum dicit. Dum languidum sanguinis fluxum. siccat in maria. dum demones expellit. de carne. dum corpus redimium. spiritus caloris constringit in lazaro. Sequitur luce. Erogaverat omnia. sua in medicos. nec ab ullo potuit curari. sed magis deteriora habebat. Multi sunt tales medici qui querunt pecunias augere non sanare. Non tales cosma et damianus. ca. 169. p.

Et venit in turba retro. et tetigit fimbriam vestimenti et sensit corpore. quod sanata esset a plaga. et statim ihesus cognoscens in semetipso. ait quis me tetigit. dixit petrus et qui cum illo erant. preceptor turbe te comprimunt et affligunt. et dicis quis quis me tetigit. Gregorius. iii. mor. premente autem turba. una in muliere redemptorem tetigit. quia carnales quique in ecclesia eum comprimunt a quo longe sunt. et soli tangunt qui humiliter ei adiunguntur. turba igitur premit et non tangit quia importuna est. et presentia et absentia per veritatem. Beda. credula mulier. dominum tangit quia qui diversis heresibus in ordinate affligitur. sola catholice ecclesie corde fidelis coniungitur et dixit ihesus. tetigit me aliquis. nam et ego cognovi virtutem exisse de me. Querit. cuius quare eam manifestavit. et respondet. primo ut mulier tanges non haberet inde conscientie remorsum. 2o ut mulieri crimen dicet quia extrahebat hoc late christum. 3o ut fidem eius ostendat omnibus ad exemplum cito credendi. 4o ut ostendat omnia munda et apta oculis suis. 5o ut ostendat quantum deus sistit fluxum sanguinis. sexto ut dirigat in fide archisinagogum. Videns autem mulier quia non latuit. tremens venit et procidit ad pedes eius. et ob quam causam tetigerit eum indicavit coram omni populo. et quemadmodum sanata sit. At ipse dixit. confide filia confide. non in tua iustitia. sed dei misericordia per peccatorum remissione. Mathei. 9. Confide filia remittuntur tibi peccata. non in virtute tua. sed dei potencia per adversarii expulsione. Psalmus. ad te domine levavi animam meam. Sed non confide. non in divinarum copia. sed divina clementia per supplicii evasione danielis. 4. Flens susanna respexit in celum. Erat enim cor eius fiduciam habens in domino. non in mundana gloria. sed dei magnificentia per eterne felicitatis adeptione. Psalmus. ponam in salutari. Fiducialiter agam in eo. Fides tua te salvam fecit. vade in pace et esto sanata a plaga tua. Rabanus. robur et perseverantiam fidei ex postulavit. Eusebius in ecclesiastica ystoria. a muliere emoroissa. postquam sanata est. in cesarea philippi. unde orunda est statuam in curia sua fecit fieri ad ymaginem christi. cum fimbriis vestimenti. et ipsam ymaginem devote adorabat fecit et ymaginem suam flexis genibus et manibus tancelatis. et dicit quod sub statua quedam herba nascebatur mire efficacie. postquam autem fimbriam attingebat omnes infirmitates sanabat. Iohannes in epistola lingua dicit ystoria. quod Iulianus apostata eam deposuit. ca. 142. p. I. Magister Sequitur Iohannes et bedam. Princeps synagoge moyses. unde et per hyarum illuminans vel illuminatus vocatur. cecidit autem ad pedes ihesu. quia legis lator cum tota primum progenie. christum in carne apparentem longe sibi preferendum esse cognovit. Si enim caput christi deus et in pedibus non incarnatio. rogat autem intrare domum quia eius desiderat adventum. filia autem eius synagoga. que appropinquante tempore pubertatis. moriebatur. quia nobiliter a prophetis educata. postquam ad intelligibiles annos pervenerat in quibus spirituales fructus gignere debebat. subito eorum langore consternata. spiritualis vite viam amisit. et si hanc christus non suscitaret maneret in morte. Ambrosius. Ad hanc autem principis filiam. dum properat dei verbum ut salvos faceret filios israel. sancta ecclesia gentibus congregata. que in feriorum lapsu criminum peribat paratam aliis fide percipit sanitatem. Beda dicit. potest intelligi sanguinis fluxus et super ydolatrie pollucione. et super hiis que carnis et sanguinis delectatione geruntur. et puella autem et mulieris infirmitas. xii annos habebat. quia una pene seculi etate et sinagoga in patriarchis nasci cepit et gentium naciones ydolatria fedavit. Ambrosius sic autem in medicis. Illa erogaverat omnem substantiam suam. ita congregatio gentium amiserat omnia dona nature. Beda medicos intellige. sive falsos theologos sive philosophos

Historia de parti filia principis suscitata.

a. 9. o.

S. a. 9. o.

[illegible] que

[illegible] xpi ... digne ... digne

l. 8. 2.

M. 9. 2.

l. 8. 2.

l. 8. 2.

... est pervis medico tangendo

... permit... ... tangere ... fide

confide

M. 9. 2.

[illegible] non fuit martha

vel secularum legum doctores qui multa de uirtu
tibus uiciisque disserentes. utilia uiuendi instituta
mortalibus dare permittebant. Ber. sup cant. ser
mone. 22. Frustra huius seculi sapientes de iii
uirtutibus tam multa disputauerunt quas
tamen apprehendere omnino nequiuerunt cum illum nescie
runt. qui factus est nobis a deo. sapientia. docens
prudenciam. Justicia delicta donans. Sanctificatio
in exemplum temperancie continetur. et redempcio. in
exemplum paciencie. fortiter mortes. Sequitur. in tanctum
quis laborat in acquisicione uirtutum. si aliud
de eas spectat quam a domino uirtutum. Huius doctrina
seminarium uirtutis est prudentie. eius miseratio opus
iusticie. eius uita speculum temperantie. eius mors
insigne est fortitudinis. Vel medici sunt de
mones secundum Bedam. qui uelut hos homines consu
lendo sepe deos colendos ingerebant. Ubi quanto
gentilitas magis naturalis industrie uires ex
penderat tanto magis potuit iniquitatis sic
sordes curari. Fimbriam tetigit. cum fide incar
nacionis suscepit qua diuinitas est uestita
sit uirtute de xpo exeunte sanata est. contra pe
lagium dicentem posse hominem saluari suo conamine
Adhuc eo loquente. quidam ueniunt ad archisi
nagogum. dicentes ei quia mortua est filia tua.
cur ultra uexas magistrum. Jhesus autem audito
uerbo hoc ait ad archisinagogum. Noli timere
si xpm queris. cum tristicia. ca. 121. p. 2. No
lite timere uos. sequimini cum leticia. ca. 26. p. 22.
Nolite timere pusillus grex. pro xpo cum confideris
cum audacia. ca. 106. p. 3. Nolite timere eos qui
occidunt corpus. pro xpo subsistes cum pacientia. ca.
123. p. 1. noli timere filia syon. Crede tantum et
salua erit. Crisost. Oportuit dominus expectat
puelle mortem ut propalaretur resurrectionis
miraculum propter quod tardius incedit et loquitur
cum muliere diucius ut archisinagogi filia
expiraret. Et cum uenisset Jhesus in domum prin
cipis et uidisset tibicinas id est carmine lugubre
canentes. et turbam ululantem dicebat. Rece
dite non enim mortua est puella. sed dormit
et deridebant eum. Gregorius. Foras eiicitur. Suf
citetur quia nisi prius a secretioribus cordis ex
pellatur. secularium multitudo curarum anima
que intrinsecus iacet mortua non resurgit. et cum
eiecta esset turba. secundum Mar. et Luc. in quo dicitur non
admisso secum nisi petro et Jacobo et Johanne
et patre et matre puelle ut ostenderet diuinitatem
operari per eius humilitatem qui per mysterium. Et ait
talitakum. quod est interpretatum puella. tibi di
co surge. Hilarius. post sanatam gentilitatem.
suscitabitur sinagoga. tibi dico non est de in
terpretacione. sed sunt uerba euangelistae. et surrexit pu
ella. et iussit dare illi manducare. magi
enim qui mortuos suscitant quibusdam caracte
ribus alligatis. sub utraque assella. faciunt eos
ambulare et loqui. sed comedere nequaquam possunt.
et exiit fama hec in uniuersam illam. etc.

Capitulum 103m. de 8ua uia 2e anni eius prima pars de duobus cecis illuminatis.

Transeunte inde ihesu. secuti sunt eum
duo ceci. Mt. 9. clamantes et dicen
tes miserere mei fili dauid. cum autem
uenisset domum. accesserunt ad eum ceci.
et dixit eis ihesus. creditis quia hoc pos
sum facere uobis. dicunt ei. Utique domine. tunc teti

git oculos eorum dicens. secundum fidem uestram fiat uobis. et
aperti sunt oculi eorum. To. pergente ihesu ad domum su
am in nazareth duo ceci clamant qui non cu
rantur transitorie. sed domi. fides eorum discu
titur utrum ipsa ceca erat. Dno per hoc sedim. tra
nseunte et nisi uterque uerbo dominum credat non recipi
lumine. Vel sic transit de domo principis que est
Sinagoga. in domum suam id est celestem ihesum. ingre
ssus residens ex utroque populo cecos illuminat. Cassi
anus. 2. collacione pamphias. in quo igitur liberum
consistit arbitrium. utrumque quod laudabiles sumus
laudetur industrie. sed dei in nobis omnia que
ad nostram perfectionem pertinent et incipit et con
summat. Sed hoc nos recte monuisse si in ope
re uel disciplina primum tamen ecce primum aut finis. et
non est etiam quedam medietas. Itaque sic
occidere salutis diuisis inoris deum concessimus
operari. Ita nimium est occidibus admiratione de
cessis uel cuiusque uel remissius famulari
hac racione non nullorum cecorum curacione satis
euidenter uidemus expressam. quod enim transit an
cos ihesus diuine prudencie et dignacionis est
gratia. quod uociferantur et dicunt miserere nostri
fili dauid fidei ipsorum credulitati est opus
quod uisum recipiunt oculorum diuine miseracionis est
munus. quod autem post preceptiones eius sed propinquis
ta gratia qui in liberum preueniret arbitrium. lepro
rum decem. qui pariter curati sunt. declarat ex in
equibus unus per arbitrium suum gratiam restituit. ceteros
qui soli concedauit dominus. ceteros de ingratitudine
reprehendens. et comminatus est illis ihesus. dicens uide
te ne quis sciat. Illi autem exeuntes diffama
uerunt eum in totam terram illam. Secunda pars

Egressis autem de surdo et muto curato
illis. Mt. 9. Ecce obtulerunt ei mutum
hominem et demonium habentem. et eiecto de
monio loquutus est mutus. Aug. in
libro de diuinacione demonum ait. Demones per
naturam sue subtilitatis et spiritualitatis possunt que
que corpora penetrare et in eis sine aliquo obsta
culo et impedimento subsistere. ideo non sunt pota
tis possunt corpora iniquitis suis commouere et contur
bare. nisi a superiori uirtute prohibeatur. et cum
permittitur humana corpora inuolare et uexare
et sic corpora obsidere. permittit autem hoc deus uel
ad glorie sue ostensionem uel ad peccati punicionem uel
a peccatis correccionem. Vel ad hominis erudicionem. Sed ex qua
dictarum causarum permittat latet nisi ipso reuelante
humano sensui. Potest quoque multipliciter nocere corpora
ledendo. ut Job membra ligando ut in obsessis
id prinilis datur custos angelus bonus. ymagina
cioni mala suggerendo. sensus exteriores illudendo quod
permittit deus. Vel ad fallendum fallaces ut exodi
viii. malefici pharaonis non potuerunt sinifi
ces producere uel ad monendum fideles ne ma
gnum putent cum uideant malos huius operari. Vel
ad ostendendum sanctorum patientiam. apoc. hoc est pa
tientia sanctorum. Est autem quadruplex demonium temp
tacio. de iiii principalibus uiciis. Lucifer
de superbia et multos habet subiectos. Job. 41.
Ipse est rex super omnes filios superbie. Hic enim
per superbiam per humilitatem. exemplum de machario
ca. 101. p. 13. Asmodeus deus de luxuria. to
bie. 3o. Sara filia raguelis audiuit in ipsum
qui tradita fuerat vii uiris et demonium

nomine asmodeo omdet eos. rc. 6. in eos qui
coniugia ita suscipiunt, ut sue libidini vacet
sicut equs et mulus. hic sup eos demonu ptatez
hic eicit p castitatez. ex. de tobia. ibidem. ca.
viij. Mamona de auaricia. s glo. ar. 6.
Iste est rex sup omnes usurarios qui adeo p
mitytie recessunt ca. 96. p. 24 non pt de
o servire et mamoe. hic eicit p spalium abdi
catorez. belzebuth. de inuidia qua unus expel
lit alium. vide inde in belzebuth. rc. hic ex
pellitur p caritatiaz dillectorez. Primu figura
tur p demonium pessimu. actum. 9. de quo. ca.
103 p. 1. scdm p demonium hitare facietez
i sepulcris. luc. viij. sepulcru extra ornatum
intus fetet. 3. p legionez demonu quia auaa
ra non saciatur pecunia. 4. p demonium
m. vexantez. ar. 11. xv. Et admirate sut
turbe dntes. nusq sic apparuit in isrl. nunquid
iste est filius david. Id. dr. si dicat turbe fide
les. non tm est filius david. sz et filius dei. i gre
co melius sonat surdu qz secu. Vn tria fue
runt perpetrata miracula. quia cecus uidet mu
tus loquitur possessus a demone liberatur. tho.
qui a natiuitate non audiunt ex necessitate non
loquuntur ea enim loquimur que p auditu
loqui docemur. Si quis tm ex aliqua pas
sione superueniente auditu amisit hunc nich
phibet loqui qui aut oblatus fuit dno.
mutus erat lingua. et surdus auditu. pharisei
aut rc. Sacdot q legis piti ex osideracoe ope
rum xpi et septuaz de nuntiacioe xpi aduent
vt dan. 9. et alibi cognouerunt xpm ee. ca.
124. p. 3. agricole rc. quia tm incepit predica
re q eoz vina, oceperunt odia et i uidiam
q eum. quibus excecati aprima notitia cecideru
in errore et quem ps cognouerunt messiaz po
ea vocauerunt et voratore et potatore et
pctorz amicum. eum qz dixerunt solue lege
qui ea non venit solue. sz ad imple. et
quia q dicebat miraclis confirmabat re
perunt eius miracula arti magice. deputa
re. pharisei aut dicebant. in belzebuth prin
cipe demo. Rem. zebuth. huius fuit abimelech
filius gedeonis. iudi. 9. qui occisis. lxx. fribus he
dificauit templuz. baal. et constituit eum sac
dote in ipso ad abigendas muscas q ibi cong
gabantur pp immunuz cruore victimaz. vn pp
spurcissimuz ritu colendi dicebat eum ee prin
cipez demoniorz. Nich go sordidus i ueme
tes q dno obiceret. dicebat in belzebuth
rc. xps aut reprobat istu modum eicendi. p
ij. argumta. Deinde declat. 4m modu eicien
di in pmo argumto ps assumit maiore pse no
taz. Ipse aut ut uidit cogitacoes eoz dixit
eis. Omne regnu in seipm diuisuz desolabr
et domus diuisa aduersuz se non stabit. Id. pz
q omne regnuz solidum et firmu si p ptes
diuidr cu alii ab aliis vel pimuntur vel op
pimuntur. In solitudine redigit variu ab
hitatoribus. eadem racio e in domo. Concor
dia naqz res pue crescunt discordia ma
xie dillabuntur. Omne regnu rc. Hic des
cribitur racionalis aia sub regni forma. cimia
lis culpa. sub diuisionis methafora. ge
hennalis pena. sub desolacionis figura. Ip

Concordia

primu dr regnu. ca. 121. p. 3. regnu meu non
est de hoc mundo rc. pp 2m dr diuisuz in bo
no hoie. est consensus fm omez pte aie. q. eth
coz. i prauis offendit eoz aia et una ps tra
hit huc. alia illuc. sensualitas q racoez. osee. 10.
diuisum est cor eius p culpam nunc interibunt p
pena. pp. 3. dr desolabr. ys. 30. erit terra eius
.i. corpus de terra formatu. i pice ardentez nocte
et in die non extinguetur in sempiternu et de
solabr in secula seculorz. In regno aut aie. sic
in regno bn disposito oppor distinguere legem. re
ge et grege. In lege sit racio directiua. In re
ge potencia ~~[struck]~~ coactiua. In grege obe
diencia executiua. id dirigat quasi lex. volu
tas coherceat qi rex. sensualitas pficiat qi grex.
In lege sit racio directiua. et dicat voluntati
qi regi. illud. ysa. 60. gens .i. sensualitas q est
vt genita eius. gen. viij. sensus et cogitacio hoiz
cor. pna. e. i ma. ab ado. sua. et regnu id.
q regnat dz. q non seruiet tibi. pibit in reg.
ecia dicat voluntas qi rex. 1. p. ma. 14. Volo
vendicare regnu. faciendo. s. iudicia. i na. r. i
cire. i pplis. i. in sensibilibus michi subiectis ma
xie tpe quadragesimali rc. Et restitue illud
vt erat ante. quia p ieiunium deus vicia opmit
rc. In regno eciam aie. sensualitas voluntati qi re
gi respondeat. Illud Iudicu. viij. Dnare nos
tu. quia libasti nos de manu madian. i. de
periculo extremi Iudicij. Madian. enim de iudicio
interpretatur pro tali reformacoe regni. p. aie
sue. orabat. ber. ca. ca. 94. p. 3. Veni dne
ihu. rc. quibus assecutis ponit aie dici. illud
ezech. 16. decora facta es nimis et pfecisti in
regnu ut ipius sit regnuz in quo xps regnat
vel in regnu eterne glorie vbi non deficiet
rex rc. ca. 14. pte. 3. in fine. 2o. ponit mio
rez cu osdiccoe. Si aut sathanas in se. i. q. se
ipm diuisus est quo stabit regnu ipius. sz finem
hz. et hoc est in quemes. ad q deducit et est i
quemes non solu aduersariis. sz etia fm verita
tez quia qnto manebit eius manebit et illorz
regnuz. ad ex.am. ber. sup. cant. 11. Iocundu in
dicu ut suphus ille. humiliuz malleator eisde ipis
nesciens fabricet coronas perpetuas i pugnando
eius et omnibus succumbendo si quidem ubiqz et
sp iudicabit dns pplos. et saluos fac filios pau
perz et humiliabit calumpniatorez. Minorem vo no
oportet pbare quia ea hz ab aduersariis. vn
dicunt quia dicitis in belzebut eicere me demonia.
beda. aut dicit eligat q vellit. si satanas sa
tanam no pt eicere. nich q dixisti dicitis. si aut
pt recedat a regno eius q diuisum stare non
pt ne in ruina eius pit i uoluatur. Vel sic
sola xps uastatum est regnu dyaboli et phu
bitus eius. go xps iam venit. i. quenit in pfec
to. venit in vos regnu dei. Tercium arm est a
sili. vel a minori. Si aut in belzebuth eicio de
monia. filii vri in quo eiciunt. a sili si filii in
telligantur exorciste iudeorz. qui fm bedaz. p
i uocacoez i filiis suis deo no demoniis deputa
tis. quare idem opus i me silet eam non het. Id
ipi iudices vri erunt non ptate sz compacoe
dui illi deo eqm feruit. vos demoni. nos q
exorciste iudeorz p exorcismos salamonis demo
nes eiciebant. magice si radix cuiusdam herbe

Regnum bn disposito hic legem regem gregem

2ar.

De exorcistis.

xxxi. p. 21

iporet in manibus obsessi. / ait enim Josephus se
vidisse quendam exorcistam . raptum et adductum ad
vespasianum . dum ierusalem obsideret quiauultum sub anulo
eius gemma . erat radix cuiusdam herbe posuit in
manibus cuiusdam obsessi et admirauit demonem
et egressus est / ut autem probaret eiectum demonem po
suit peluim aqua plenam et admirauit demo
nem ut eam subuerteret quod et fecit . Ad moren autem / si
filii intelligantur apostoli . qui potestate sibi a xpisto tra
dita et in nomine xpisti eiciebant demonia multo
magis ipse xpistus non in belzebuth eiciebat . ca . J
deo ipsi iudices uestri erunt non comparatione mei . sed potesta
te . quos scilicet . ydem facientes . non accusatis . propter quod prop
ter non opera derogatis / eos ergo iudices habebitis
quibus non derogatis / subdit ueritatem misteriam
porro si in digito dei eicio demonia . Digitus
dei est spiritus sanctus . sicut enim digitus non solum pro
cedit a corpore sed et a brachio vel a manu . quam am
bo operantur filio . quo pater quasi manu vel bra
chio operatur . Ita etiam spiritus sanctus non solum a patre procedit
sed etiam a filio . secundum augustinum de concordia euangelii

Digitus sig. 8m 8

In digito dei signatur spiritus sanctus propter partitionem donorum . prima
cor . xii . hec omnia operatur unus atque idem spiritus . diui
dens singula singulis prout uult . In nullis autem
membris magis apparet partitio quam in digitis . dicit
autem maiorem se spiritu sancto . et in eius uirtute eicere
demonia . consequens est . profecto venit in vos regnum

.122.p.7.

dei . Jpse xpistus scilicet . 1o . de quo in alio loco regnum
dei intra uos est . quia deus erat in xpisto et xpistus in
ter eos . vel regnum dei promissum . ps . q . ampli
ficabitur eius imperium et pacis non erit finis super
solium dauid etc . quod in decertates intelligunt de re
gno temporali . ex quo intellectu petit mater filiorum ze
bedei . dic ut sedeant etc . ca . 122 . p . 3 . et petit
apostolorum . si in tempore hoc restitues regnum israel . ac . primo / quem in
tellectum dicit xpistus regnum meum etc . ca . 131 . p . 3 .

7o

Deinde ponit xpistus verum eiectionis modum . in quo pri
notificat diabolicam tyrannidem / quam in mundo exercebat

Dyabolus fortis.

ante xpisti incarnationem . d . Cum fortis armatus custo
diret atrium . suum . in pace sunt omnia que possidet
fortis est dyabolus Job . xli . non est potestas super
terram que ei comparetur . Crisostomus . Forte vocat dyabolum non
quia fortis natura sit . sed in nuces antiquam eius
tyrannidem quam pusillanimitas nostra causauit . ar
ma eius sunt omnis impii / vel eius astucie vel que
maniis attrahes et impelles . vel secundum thomam
omnes species peccatorum . in quibus confidet et naluit quam ho
mines . atrium eius est mundus in maligno positus
in quo usque ad saluatoris aduentum . secundum bedam .
qui peccato parentis nimpio sine contradictione quiesce
bat . unde est . po . venit princeps mundi huius et in me

2o.

non habet quicquam . 2o declarat xpistus suam potestatem et
dyaboli captiuitatem . si autem fortior illo scilicet xpistus
superueniens uicerit illum . scilicet dyabolum . Augustinus 13 .
de trinitate . dyabolus uictus est cum sibi in debatur
a quo xpistus occisus est / tunc enim sanguis ille . cum
illius erat qui nullum habuit omnino peccatum . ad remis
sionem nostrorum effusus est peccatorum vt qua merito
eos dyabolus tenebat quos peccati reos conditione mor
tis abstinuerat . hos per eum dimitteret merito . quam nul
lius peccati reum pena immerito effecerit / tunc iusti
cia victa est fortis vt vasa eius eriperentur . sed
triumphauit in resurrectione . Vnde arma eius aufert . in qui
bus confidebat quia sunt arma eius principes mundi et sapien
tes quos reduxit ad humilitatem fidei . et spolia

eius . id est homines qui erant in limbo distribuet per diuer
sos ordines angelorum ca . 138 . p . 19 . p . 13 . Tertio
manifestat istam potestatem contrarietate . qui non est
mecum contra me est . de in mediate contrarius vox est
Jo . dyabolus concupit animas omnium tenere captiuas quas
dominus liberauit Ille trahit ad uicia . dominus reuo
cat ad uirtutes . et qui non colligit mecum dis
pergit . xpisti officium est congregare . Jo . e . alias oues
habeo etc . dyaboli dispergere . Vbi lucas ca . et d . o . p . 3 . ita
cum quod non destruitur regnum dyaboli in se ut unus
alium eiciat . consequentiam ad dominicam . iii . quadragesime
sequitur cum innundus spiritus . 5 . ca . 102 . p . e . ideo
dico vobis omne peccatum et blasfemia remittetur

blasfemia

hominibus . spiritus autem blasfemie . i . que fit ex certa
malicia non remittetur . et quicumque dixerit
verbum contra filium hominis remittetur ei . qui autem dixe
rit contra spiritum sanctum non remittetur ei neque in hoc
seculo nec in futuro . Beda . non omnia peccata
passim dimittentur . sed digne penitentibus . contra no
uatum qui negat penitentiam . contra dux naufra
gium . dux pro remedio tabula / adeo nobis pro
missa est . quod naufragium originalis peccati liberamur
per tabulam baptismi / que uirtutem et efficaciam
sumpsit a tabula crucis . contra naufragium actua
lis peccati . liberamur per secundam tabulam que est pe
nitentia / quam diuina nobis prouidit . quia bap
tismus non potest iterari . Est autem penitentia quo

penitentia quid est

dam spontaneum Judicium . in quo contritio est
quasi citacio . Deinde sequitur rei ante iudicem spon
tanea confessio . deinde emende per iudicem
imposita . solo . sed in hoc differt iudicium fori a

Judicium fori differt a iudicio poli

iudicio poli / quia ibi confessus in iure condempna
tur et hic absoluitur . blasfemia autem in spiritum
sanctum neque etc . Vbi nota . quod peccatum esse irremissi
bile . potest intelligi primo negatiue quia nullo
modo potest dimitti . vt peccatum dampnatorum . 2o . priua
tiue . quia non habet congruentiam ex se / quare di
mitti debeat . licet ex congruencia dei omne
peccatum possit remitti . sic quodlibet mortale est irre

peccatum in spiritum sanctum

missibile . 3o contrarie secundum quod peccatum habet aliquam
dispositionem remissioni contrariam / et hoc dicitur peccatum
in spiritum sanctum . cui appropriatur remissio peccatorum . potest
autem sine sufficientia peccatorum . ui . in spiritum sanctum sic / quia
in remissione tria consideranda sunt / primum est re
mittens in quo / 2o . sunt in ea quarum est desperacio
Iusticia contra quam est presumpcio . 3m est ille cui fit
remissio in quo sunt . ii . dolor de commisso . contra
quod est obstinacio / propositum de non committendo . contra quod
est finalis impenitentia . 3m est dispositio re
mittendi in eo cui remittitur . et hoc est . 2x .
scilicet cognitio veri contra quam est impugnatio verita
tis agnite / quod potissime xpistus attribuit phariseis
et amor boni . contra quod est inuidentia superne gra
tie . nota Augustinus de finali impenitentia quod sic dicit
continuacionem peccati in quo quis decedit . non est
spes peccati in spiritum sanctum . sed secundum quod dicit propo
situm non penitendi . Non autem dicitur irremi
ssibile . quia numquam dimittatur . sed quia diffi
cultate et raro dimittitur . vel quia non legitur
dimissum . sicut melchisedech dicitur sine patre sine
genealogia . quia non legitur hec dimisse neque
in hoc seculo neque in futuro . gregorius in dyalogo .
et beda . hoc datur intelligi quasdam culpas
laxari in hoc seculo quasdam in futuro . quod
enim de uno negatur . consequens est de quibusdam .

gredi s; tn de minimis ptis credendū est. Aut
facite arbore bonā z fructū eius bonū. aut
facite arborē malā z fruc. eius ma. siqui
dē ex fructu arbor cogno. Ideo inch enī me
diū est, qm boni arboris bona tm sunt opa
et mali mala. Si ergo facta q tem̄ptis bo
na sunt non est dyabolus qui ea facit. Sc ipz
dicit arborē opus fructū. progenies uipar. q
mo potestis bona loqui cū sitis mali. Ex hu
dantia enī cordis os loquitur. Jo. opor eos
malā arborē ee et malos fructus dare. bonus
homo de bono. te. p. bona, et malus hō de ma
la. te. p mala. Jō sic nec xps mala nec
dyabolus pt bona face. Beda. thesaurus cordis
est intēcao. ex qua deus iudicat opa. Dico
aut vobis q omne v̄bū ociosū. q loquuti.
fue. ho. re. ra. de. eo. i die. iudi. Ex v̄bo enī
tuo iustificaris. et ex verbis tuis. gdep. v spu.
.18. mors et uita i manibus lingue. Vos nō po
testis bona loqui cū sitis mali. Ideo si ocio
sū v̄bū non est absqz piculo. quid erit de
vobis qui calūpniami. opa sps sancti. Igi
ociosū v̄bū est q aut utilitē recti. aut
roē iuste ncitatis caret. Ier. si ipz ociosū
est v̄bū quia nullā rationabilē cām heat
quā roēz de eo reddē potimus q est pt roēz
Hic dicunt aliqui vocatū dīm i nazareth
aquodā pncipe phariseor i domū et ibi
magdalene pctā fuisse dimissa. plures id
factū fuisse asserūt in bethania. s; nec loca
nec tps i euuāgelio determinatur. tc.

·10e· c. de missioe ·12· aploz ad pdicādū etc. ps de ptate eis data ad fa ciēdū mira cula.

Et conuocatis xii. discipulis suis. Math. x. dedit illis uirtutē et potestatē spiritui immūdor ut eicerent eos et cu rarent omne languorē et omnē i fir mitatē. z misit illos pdicare. Beda. cocessa pmū ptate signoz. misit pdicare regnū celoz ut pmissoz magnitudini atestare. magnitudo factoz cū noua faceret qm no na pdicaret. et ait i mā gētium. ne. abi. et in ciuitates. sama. ne. itro. s; potius ite ad oues. q pi. domus isrl. Jō ne haberēt ex cusacoez dicētes se ee reiectos. igr post res rectoez dr. Ite i mundū uniuersū tc. Eū tes pdicare dicētes quia appropinquauit i uos reg. ce. z cu. i fir. mor. susci. leprosos mū dāte demones eicite. Jō ne hoibus rusticani et absqz eloquij venustate. nemo cre deret pollicētibus regnū celoz ptatē mira cula faciedi. gratis. accepistis. gratis et date. g. sūt nō nulli qui miraculoz pmia ex ordinacoe nō accipiūt. s; p humana g. ordides largiuntur. hi minimē gratis non dant quia nimiū fauoris expectat. tc.

Secunda ps de regula aplis tradita.

Nichil tuleritis i uia. Beda. tāta pdi catori dz ee fiducia in deo. vt pntis vite sumptus non ferat cū certa. simi lita nemmē salutare p uiā cōcedr. vt so sta festinacoe pacē debeat ondanūr. Sic gesi. dr. e. R. c. si occurrerit tibi hō. non salutes eū. Vel 2m eūdē qui salutat i uia non ex desiderio salutatis optinē de salutis s; ex alia occasioe. qui igr non amore eterne

patrie s; pmioz ambitōe salute pdicat qsi i itinē pdicat salutat. Nolite possidē aurū ne qz argētū neqz pecuniā in zonis vris non perā in uia neqz duas tunicas neqz calciam ta. s; calciatos sandalijs. Ex quo pz q sanda lia non cōputantur int calciamēta. neqz vir gā. Jō xpc aplis auz phibuit. sm eūdem quia qui dm ht auxiliū cur baculi psidiū queratur. Dignus enī est mercenarius cibo suo. Hic apit quatr pdicta intelligatur. vn̄ beda satis ondī q dns non phibuit eos ferre ncīa ad sustētacoez huius uite cū opus ēēt. s; ut mostraret. hoc eis debēri ab his quibus pdicaret. q. 6. Ceteris pdictis subtractis. dr insi uirga. tm. p q intelligi potestas adnū accepta. q. et luc. p virgā etiam uia intelligitur phibita s; aug. 20. q. 3. pnis, q quis, nō eligit nec optat pfecto non dilligit. q aut non dilligit. facile ctēpnit. ex hoc pbat nullū cū violēcia debē fieri mo nachū. dm gehudit. nullū ergo homi i nolū tariū. Jō dns non ferēdā uirgam in uia. p q inferatur uiolēcia. pcepit vel sic. Brung eps. virga ad pastores ptinet et pastores. apli nōdū erāt nec petro dictū fuerat pasce oues meas. neqz enī decebat ut uirgas fer ret. cū adhuc pncipis pastoris int eos corā ht cōuersaretur. virgā aut et pastoris officiū eo tpe susceperūt. quo eis adnō dictū est. Ite i mundū vniuersū. pdi. eua. oi. cre. In quacū qz aut ciuitate. aut cas. intra. In trogate quis in ea dignus et manete ibi donec exeatis. edētes et bibētes q apud illos sūt. Jō. hospes fama eligēdus est ne pdicacio su scipiētis i famia deturpetur donec exeatis Inde subaudi de ciuitate uel castro, phileturi curiosis discursus pdicatis et uiā datur quies In qua p cōtemplacoez hauriat. q post ea effundat et datur ibi mādatū cōstāce. sm. bedā. In trātes aut domū. salutate eā dicētes. pax huic domui et siquidē domus fuit di gna, veniet pax vrā sup eā. si aut nō fuit digna pax ura. ad vos reuertetur. Jō. occulte salutacoez siri ac hebrei. sermonis exprimit. q enī grece dr chere. et latine aue hebraice. siriaqz. sinōe salū lach. sm salamalach. i. pax tecū. dr. Beda. pax q ab ore pdicatis offertur aut requiescit in domo. si in ea fu erit filius pacis aut ad eūdē pdicatorē reu titur, si nullus audire voluit, quia ipē pdicator sine fructu non erit. Vel sic pax tribus lris scbz designātibus trinitate. p. quenit pri. a. vocalis filio qui venit vocare petores. x. dupl consonans spui sco. qui ab utroqz procedit In nemo pacē ee osculū dīne reconciliacois ephe. 2. Ipē est pax nrā. titulū dīne adop cois. q. 4. bti pacifici. ca. 94. p. e. lectu lū dīne hitacois. In pace factus est locus eius Domū dīne largicois. ca. 11A. p. 11. pacē re linquo vobis. signū mutue salutacois. vt hic uinculū firme pmonis. ephesios. e. solliciti suare unitatē sps in vinculo pacis. Jubi lū firme fruicois. ephe. e. pax dei que ex upat omnē sensū et cē. Est aut pax studio se inquirēda. ps. inquire pacē et psequere

Marginal notes, left margin: dimitti (?) | uel hic uel | purgao | ocioso. | 10. 2 | q. 6. | ..a | ..tudo | ..mitēo

Marginal notes, right margin: ·139·p·e· 2·q. 10. ·88·p·g· | q. 6. 2. | 2. q. 10. | nō pdunt | Nota | q. 6. 2. | auctas q nō cogat | Nullq ad religioez cogēdq | ·131·p·9· | ·9· q. 10. | Nō discurrat | honestū hospitiū quies cotéplacois | pacē offerat | ·p·3· | In m. p·p· | pax trinitate signif. | pax est

cam· Acquiritur aut p ex tercioez dim p
cepti· baruth· 3· si in via dei ambulasses
hitasses in pace· sc· f· p imitacoez dim exe
pli· galat· ultio· quicuq3 hac regula secu
ti fuerint pax sup illos· p meditacoez dim
doctri· 2· mac· p° Ad aperiat dns cor vrm
i lege sua et in pcep· f· et fa· pa· p postu
lacoez dim subsidij· ps· 26· Dudabit pacez
nobis quia nrc spamus p adhesidez di
in consorcij· ca· 12A· p· 23· In mundo pssura
et c· p assuptoez spoiti ordinati· ca· Ag· p·
3· et initia pax rc· p masuetudinez al in
dignati· ps· masuet· aut· he· f· z delec·
i mltitne pacis· et ca· 93· p· A· vbi mittes rc
p moderacoez vbi plati· ect· 6· Vbu dulce
multiplicat amicos· acquisita aut pax e
virtuose custodieda· ps· cil· hiis qui oderut
pace era pacificus· disponit aut pax ad dei
visioez· hebr· 12· pace sequimi et scimoi
az sine qua nemo videt deu ad dei filia
coez· ca· 94· p· e· vbi pan· rc· ad intellec
tq illuiacoez· phy· e° pax xpi que exupe
rc· ad affecty expleiacoez pax xpi
exultet i cor· n° i qua vocati estis i uno cor
pe ad totius hois quietacoez· ps in pace i
id ipm rc Et quicuq3 non receperit vos nec
audierit sermoes vros· exeuntes foras de do
mo· vel de ciuitate excutite puluere de pe
dibus vris i testimoniuz q illos· A me dico tol
lerabilius erit· tre sodomor· z gom· in
die iudicij qua illi ciuitati· quia ignorantia
eos excusat minus· vel sic plura fuerunt sodo
mor pcta· de quibus ezech· 16· hec fuit iniq
tas sororis tue sodo· supbia saturi· pa· et
habundancia ocia et manuz egeno non porri
gebat· i hoc ultio qparantur negatibus inclu
aplis· cetuz ad alia dnt· pessimi· et pctores
nimis gen· 13· pulueris aut pedum excutitur i
testimoniuz maioris dapnacois· Ju°· i°· si e
go non venissez et locutus eis rc vel sm i
testimoniu q usq3 ad ciuitate illaz pdicado pue
nerit· vel insignum q nec etia necia accipiat
a gentibus euangeliu rc ·3°· ps de vplos pcaulis ac eorz

Ecce ego· remedijs·
mitto vos sicut oues i medio luporz· E
stote ergo prudentes sicut spentes et
simplices sicut columbe· Jd· scribe et pharisei
qui sunt clerici iudeorz lupi sunt· p prude
ciaz spentis vitate insidias· p columbaz sius
i nocentes· Spes toto corp° occultat caput i
quo est vita· Et vos toto corp° pculo me cap
vrm custodite· Raba· Spes· etia p angustias
se coartans veteri tunica exutus renouatur
sic imitatez p angusta porta· q ducit ad
vita vetem· exuit hoiez· cauete aut ab hoi
bus· tradent eni vos in concilijs· et in synago
gis suis flagellabunt vos· et ad re· et p si·
duce· pp me· i testi· ill· et getibus· Jd· hic
apit quos lupos· vocauerit de iacobo· ca·
1ee· p· 3· et petro· ca· 130· e p· e· ff aut
i testimoniuz iudeis de eoz puersitate· getl
bus de eoz qui salue· sc· Rabanus· Cu aut tra
dent vos no· co· qualr aut quid loquamini·
dabit eni vobis i illa hora quid loquamini
Non eni vos estis qui loquimini· sz sps pris

vri qui loquitur in vo· Rabanus q fiores·
subiugit ssolacoez· cu pp ihm ducimur
ad iudices· voluntate nraz p xpo debemus
offerre· Ceterz ipse xps qui in nobis hitar
loqr pse et sps sci gra ministratur in
respondendo· tradet aut fr° frez i morte· et pr
filiu· et exurgent filij in parentes· et mor· eos
affi· et eri· odio omnibus hoibus pp nomi meu
Igr· plus i nobis ea tormenta seuiunt q ab
illis patimur· de quibus psumebamus· gra
dapno corp° mala nos cruciant amisse ca
ritatis· qui aut pseue· usq3 in fine sal
uus erit· Jd no finis· no pugna coronat
vnde cauda hostie iubetur in sacrificio poni· q
docet bonu opus ad fine pduci· cu aut p
sequentur vos in ista ciuitate· fugite in alia
Ame dico vobis non consumabitis ciuita
tes isrl· donec veniet filius hois· sup impe
siz vobis auxiliu· Non est discipulus sup
magrm nec seruus sup dnm suu· sufficit disc
vt sit sicut magr eius· et seruus sicut dns eius
beda· si magr no vult iudicare suas in
iurias· qui deus est· sz ipsos magis vult
i scitores· paciendo reddere mitiores· cade
nece est discipli qui puri hoies sut· regulaz
sequatur· Et si prez familias belzebuth
vocauerunt· qto magis domesticos eius·
Ne ergo timeatis eos· Nich eni opm ceituz
ad cogitata q non reueletur· Et occultu
ceituz ad optata· q non sciatur· Jd· veniet
dies judicij· i quo et mala iitus et eoz ne
quicia demirabitur· Beda· fira g° inete
illa diez tenete· quo illuiabit dns absco
dita tenebraz· q dico vobis in tenebris
dicetur in luce· z pro· i· q i aure audistis
pre· sup tecta· Jux moze palestine pnic
vbi hoies in tectis q ibi plana sut reside
psueuerunt· dico aut vob· amicis meis
Nolite timere eos qui occidunt corp· aiaz aut
non possut occidere sz potius timete euz· qui pt
et aiaz et corp pdere in gehena· beda· duo
genera sunt psecutor· vnu palla seuicia
uz· alteruz ficte blandicie eiuz q ptinet ad
ypocresiz phariseoz· utruq3 pcepit no timeri
quia non hnt ptates in aias iustor· Dico
aut vobis rc· docetur· aius ad cosuadiz
vinculu amoris· di· vo· a· m· ad sustinend
cumuluz doloris· nd· n· e· qui· occi· corp
Vingendiz dubiu timoris· sz potius rc de p°
·118· p· 21· A nuce asecde supius· 2° occidu
tur pp ostanciaz pdicandi· math· 19· Ecce
ego mitto· ad vos· p· rc· ca· 129· p· 12· pp
audaciaz vel iusticia increpadi· Jacobi· 4·
Occidistis iustu et non restitit vobis pp audaz
sacrificadi· p° Johis· 3· non sicut caym qui
ex maligno occidit frez frez suu· Circa·
3m timor dei· ostruat i nocencia prima· pu· 16·
p timorez dni recedit omis a malo fugat enl
pam comissaz· Et p° tior dni expellit pec
catuz sicut instigarius latrones excitat aiaz
pigra sicut stimulus boue· ecc· 22· qui timet de
uz nichil negligit· roborat aiaz i firma· pu·
·14· In timore dni fiducia fortitis· gre· ancora
mentis est pondus timoris· Inde i via dni timore
patitur fortitudiez· In via seculi debilitatem·

pax acquiritur·
pax disponit·
·ne· p· 16· pt colligi vna ib· 4·
petim sodomor·
·109· p· e·
parietes· prudentes simplices·
Serpes· Caput custo dit· veterem pelle exuit·
·123· p· 3·
2·
Opus sci instruit
alia ro
pseue rantes
qui ti ro pd
·103· ·2·160· 14· x·
·3·a· 12 ·e·
·occidi
tior dni

reffrenat concupiaz sensitiaz· ps· confige· ti-
re tuo carnes meas rc̃· Impetrat indulgētiaz
plenaz· ps· misericors est dns tīentibus se· consu-
mat gr̄az dīnaz ecc̃· 22· nichil melius q̄ time-
re deuz· et nichil dulcius q̄ respicere in mādatis
eius· deuitat penaz amara· ps· bn̄ plantū est
dn̄o sup h· ... in· non ernat· a· mo· a· e· spe-
rat gl̄iaz sempitnaz· ecc̃· 33· timenti deuz
non occurret mala· Nōne duo passe· asse· ve-
et unus non est ... ex illis non cadet sup
terraz sine pa· uo ... di· nullo ... sine
eius prudentia mori potuis· quinq̄ passeres
dispondio veniūt· beda q̄ in nūus est unus hoc
in ponderibus· as· et q̄ duo hoc dispondius· k
daretur· quinq̄ passeres p dispōdio, tn̄ p asse
non dabantur nisi duo· quia unus non potat
dimidi p sacrificii· Vrī aut capil· capi· oms
nūati sūt· Vedus non actu conputacois· k
facilitate cog̃tans et bn̄ nūata dīr q̄ deus
suat· quia que suare volunus numeramus
hic deridet nos negātes nos resurreccoez· q̄
nos nr̄az q̄ sit cadauer ... dist. Ita di
camus reparandaz ut ea q̄ dillabuntur ... la-
nas spes reuertitur ad easde̅ cor's ptes ubi
fuerint reddire nēce sit· Alioqn̄ si capilla
redditur q̄ crebra tonsura detraxit et vngues
incedens ... resurrectio· k q̄ ad modū si
statua metalli ... in pulue̅re et artifex
vellet eam reparare non querit q̄ ptcula cui
membro statue· redderetur dū ... tota re-
fficeret ex eo ... Ita deus mirabili-
de nr̄a carnis ... nos restituet ne atine-
bit ad integritate̅· Vtrz capilli ad capillos
et vngues ad vngues reddat· dū ... dei
prudentia decēter restituatur· Nolite ergo
ti· mul· pas· me· estis· nos· ois ergo qui con-
fitebr̄ me corā hoībus· ... et ego· corā· pa· m·
qui ī celis est· coraz anglis eius· qui aut
ne· me corā ho· et confessū me· fu· ī gr̄a ...
ista adulta peccatrice· ne· et ego eū coraz pa·
meo· q̄ ī celis est· ... erubescencie tagit· aplo
cor· p^a P̄dicamus xpm crucifixu· iu· q· scan-
gentibus aut stul· k erubescencia tollit ex eo q̄
sequitur· nob' aut ... no· rc̃ dei ... ps
uentu opuz suorz· anū ... suo· vel quia
p̄dicacio euuangelii virtutibus et miraculis
confirmatur· ps· dabit voca ... uoce· n·
Io aplus roma· p^o Non erubesco euuangeliu̅
virtus enī dei est· ... baptizati ... ī
sinate· signo crucis in fronte· ubi sedes
est verecundie ne euuangeliu̅ uel crucifixu̅ eru-
bescat· Nolite arbitrari q̄ venerī mitte
pace̅ in terraz· Non veni pace̅ mitte̅ k gladiu̅
Io· ondit q̄ p^s p̄dicatoez· sequatur ad k
dez xpi totus orbis ... se diuisus est· eadez
enī domus et infideles ... et credetes
... bellū bonū missuz est ut ... pax
mala· Nota q̄ est quedaz pax dolosa et
quieta fraudulēcie· hoc est ai̅e· cū dyab^lo
ps qui loquntur pace̅ cū pxio suo mala
rc̃· q̄da dolorosa et quieta ... hec ē
ai̅e cū mundo· ps· ecce ī pace amarit̄ amaris-
situdine, q̄daz tenebrosa et quieta ī mundi-
cie· hec est ai̅e cū carnali desiderio· ps ...
erat pax inī ... et amorem, q̄daz ...

sa· et quieta ... letitie· hec est ai̅e cū deo· Io·
·ıe· pace̅ meaz do vo· rc̃· ca· 12a· p· 11· q̄daz
deliciosa et quieta letitie, h' est ai̅e cū sapia
ecc̃· p^o Corona sapie timor dn̄i· repletis pace̅
et salutis fructu· q̄ da gloriosa et quieta
securitate, h' ai̅e cū sc̄oz consorcio· ys· sedebit
pp̄ls meus ī plu· pa· ... o· Veni enī separa-
re ho· adūsus pa· suu̅ ca· 1ıe· p· eo· et filiaz
adūsus m̄rez suaz· et ... adūsus so· su· ... in-
ho· do· eius beda· m̄r est sinagoga cuius filia
sunt eccl̄ia ... pmitiua· Ite̅ socrus est eade̅ ecc̃ia
sinagoga· cuius eccl̄ia ex gentibus ... quia xpo
desponsata· cui sinagoge filius est scd̄m car-
ne̅ synagoga· Itaqz ... et filiaz sunt
qua de utriqz pplo credetes psecuta est· et
hac diuisioez fecit gladius sp̄s ... a· ... dei
qui amat prez aut m̄rez plus q̄ me no
non est me dignus· Io nemo pietate· ... ferre
religiony ... ordinau̅ ... caritate ...
... ordo est p' deum amare parentes et alios
Si aut necessitas venerit ut utriqz suari no
possit· odiū in suos pietas in deū est· et qui
non accipit cruce̅ suaz et sequitur me non
est me dignus nec pt ē meus discipulus· Crux
... Io· ... hec sp portada est ut
amor xpi ... beda duobus mois cruce̅
dn̄i baiulamus· cū aut p abstinecia carne af-
fligius aut p cōpassioez pxi· necessitate ... illius
nr̄az putamus· k quia dn̄ō nō sequitur qui
carne maceret p ... gl̄ia vel qui pxio car-
nali cōpatitur vt culpe fauceat· ... in-
veit aiaz suaz· 1· vitaz psitez q̄ ... ab aia
et est ... caz· Illud dr̄ p̄dī q̄
caret debito fine· Sicut medicina q̄ non indu-
cit sanitatē· Ita vita nr̄a· q̄ uita eterna ad
qua ordinata est nō cōsequitur· et qui
pdiderit aiaz suā· scd̄m infideluz ... p
me ... beda· sup· ... simo-
ne· xxx· ... et sequaces eius docet aias
saluas fieri· xpus et discipli eius p̄de· ma-
festu se facit cū discipli sit· qui sic dispu-
tat hoc oculus et hoc capiti illud pectori vel
stomaco nocet· ... unus quisqz q̄ a suo
magro didicit hoc pfert ī medī· ... ī
euuange^o legistis· has dicas· aut in pphis vel
in eplis aplorz· caro et sanguis reuelauit
tibi has dicas non sp̄s pris· Qui amat ...
quit aiaz suaz· hic p̄det eaz· siue ponēdo
vt ai'· siue affirmādo vt penites· ... ge-
nus ... sit· facta carnis sp̄u mortificare
illo nimiz quo ... ferro ...
de ... k diuturnitate molestius· et qui
recipit nos me recipit· et qui me recipit· re-
cipit illū qui misit me· plarius· hoc dicit
ne aplorz suscepcio vilis heatur· his a quibus
sup' dicit debe stipendia suscipe· qui reci-
pit pphaz ī noīe pphe mercedez pphe accipiet
et qui recipit iustū ī noīe iusti mercedez iu-
sti accipiet· Ideo in omī pfessioe zizaniuz
est mixtū ... et ergo et pseudo pphas
et iuda p ... debemus ... et illis almo-
naz ... q̄ hic ... dicit non
psonas suscipiedas k noīa et mercede̅ non
p̄de suscipietes· licet ī dignus sit qui susci-
pi· grē· Iustinu̅· dicit qlibet p̄dicatore̅· dig^s

pax· multex

·98·p·e·

Duobus mois cruce̅ dn̄i· baiulamus siue portamus

·ııe· p· 3· scd̄m dorothi ·ııe· p· 3·

... respuctes alios·

Aiaz pdit mat̄s pditus·

Ratio·q·

P̄dicatores sunt boni et mali·

... med̄ refig̃

...

·2d·g^a e·

... pax ... fronte

·p·11·q

·... p·11·

pax dolosa dolorosa

Mercedem aut(em) mercede(m) ap(ost)olice et iusti recipiet qui q(ui)

operarios in p(re)dicac(i)o(n)e(m) et in opib(us) iusticie sibi consti

tuit. dum substat aliq(ui)s ne in illis p(ro)p(ter) i(n)opiam

desficiat. Et quicu(m)q(ue) p(otu)s dederit uni ex minimis

istis. cali. aq(ue) frigide tm̄ frigide tm̄ i(n) noi(n)e dis

cipuli. Amen dico vobis non p(er)det mercedem suam.

Id (est) nequis excu(se)t de i(n)opia ut qui non h(abe)t unde

aquam talem faciat saltem frigidam. det pro deo pe

tenti. Et factum est cu(m) consumasset ihus. verba

hec p(re)cipies xii. discip(u)lis suis transiit inde ut

doceret et p(re)dicaret in ciuitatib(us) eor(um). i(d est) i(n) quib(us)

nati erant aut morabantur. i(d est) iudeis p(re)dica

uit non gentib(us) uel samaritanis. Exeuntes

discip(u)li p(re)dicabant ut penitentiam agerent et demo

nia multa eiciebant. et ungebant oleo mul

tos egrotos et sana(bantur). Jac(obi) v(ltimo). Infirmatur quis

in vobis. Inducat p(re)sbiteros eccl(es)ie et orent sup(er)

eum ungentes eum oleo i(n) noi(n)e d(omi)ni. et or(aci)o fidei

saluabit infirmum. et alleuiabit eum d(omi)n(u)s et

si in peccatis sit dimittetur ei. Ex quib(us) p(ate)t q(uod) ex(tre)

ma unctio c(ontra) pecc(atu)m instituta est. 2(m)o q(uod) ex ipso

q(uam)q(uam) induc(a)t carnalis infirmitas ne(c) medicine

p(re)iudicat. si no(n) s(em)p(er) sanat. Nam infirmitas

corporalis. q(uam)q(uam) est ad a(n)i(m)e sanitate(m). ut cu(m) h(ab)it(uali)

subtrahetur. sequele etiam pcti. q(ue) p(er) penitencie

exercitiu(m) curari debuerant et pcta q(ue) memoriam

effugerunt et cotidiana pcta sine quib(us) non

transit(ur) p(er) hoc sacram(en)tu(m) purgantur. ut nich(il) a(n)i(m)e

exeunti subsistat p(er) q(uod) a gloria retardetur. ex

quo p(ate)t q(uod) in extremis laborantib(us) d(ebe)t dari et q(uod)

sub sp(eci)e medicamenti d(ebe)t dari et no(n) nisi i(n)

firmati. D(ebe)t eni(m) in sacramentis sig(ni)ficaciones serua

ri et q(uod) p(otes)t pluries iterari quia est ad sana

ndum non ad consecrandum. Crisost. sig(ni)ficat

oleum m(isericord)ia dei i(n)mane(m). i(n)firmitatis medela(m) (et)

cordis illuminacione(m). Beda. p(ate)t ab hiis ap(osto)lis hunc

s(an)c(t)e eccl(es)ie more(m) e(ss)e traditum ut pontificali benedicc(i)o(n)e

consecrato oleo p(er)ungatur egrotus (et)c.

104. c(apitulu)m de q(uar)ta via. 2a an(n)i. c(apitulu)m j. p(ro)s. de q(u)omodo marthe.

Factum est aut(em) du(m) iret et ip(s)e intrauit i(n)

quoddam castellum. magdalum. p(ro)p(ter) imbario

a tyberiade q(ue) p(ro)p(ter) ... ciuitatem dicebat(ur). D(ici)t(ur)

tn̄ ouge. quia locum q(ui) lucas tacuit. Jo. exp(re)ssit

i(n) bethania. Et martha excepit illum i(n) domum sua(m).

Aug(ustinus) de v(er)bis d(omi)ni. Sicut solet suscipi peg(ri)ni

s(ed) tn̄ suscepit famula d(omi)n(u)m. egrota saluatore(m)

creatura creatore(m). ne quis aut(em) dicat o b(ea)ti q(ui)

xp(istu)m suscipe(re) i(n) domum p(ro)p(ri)am. meruerunt. aut q(uod)

uni ex minimis (et)c. Et huic erat soror noi(n)e ma

ria. q(ue) etiam sedens secus pedes d(omi)ni. audi(ebat) v(er)ba

Crisost. secus pedes ut ondat dilligentiam assi

duitate sollerciam et multam reuerentiam q(uam) h(ab)e

bat ad xp(istu)m. Cirilus docet disciplos ut cu(m) i(n)

domib(us) recipiuntur non resupini iaceant. s(ed) po

cius sui sapientes repleant sacris doctrinis. hii aut(em)

qui recipiunt hylariter id faciant. quia hedifi

cabuntur doctrinis eorum. et demum recipient ca

ritatis mercedem. Un(de) d(icitu)r. Martha aut(em) satha

gebat circa frequens ministerium. In hiis duab(us)

sororib(us) dupl(e)x uita figuratur. contemplatiua. s(cilicet)

et actiua. de quib(us) g(re)g(orius). 6. mora. exponens

i(ll)ud gen. 23. Sepeliuit abraham uxorem suam in spe

lunca ag(ri). dup(lic)i. contemplacio i(n)quit uita spelu

ca est. q(ue) nos q(ua)si ab hoc mundo mortuos sepe

lit cum (in) aeternis desideriis susceptos i(n)teriores

timus abscondit. Actiua quoque sepulcrum est. q(ui)a

a p(ra)uis nos opib(us) mortuos tegit. huic est ergo

q(uod) abraham coniugem mortuam in sepulcro dupl(ic)i se

peliuit. sic quis(que) extincta a prauis a p(ra)uis mte

desideriis. a(n)i(m)am sub bone operac(i)o(n)is tegimine et

contemplac(i)o(n)is abscondit. Nota aut(em) q(uod) recto p(ro)ces

su p(er) uirtutes expellenda sunt vicia et in pecca

passionum et exteriorum occupac(i)o(n)um tumultu a(d)

h(abe)t contemplac(i)o impeditur. Ysidorus de summo

bono. i(n) actiua uita. p(ri)us p(er) exerciciu(m) boni operis cuncta

exaurienda sunt vicia. ut contemplacio in

pura mentis acie ad contemplanda diuina quis(que)

p(er)transeat. et g(re)g(orius). morali. 6. quis(que) eni(m) iam i(n)

se carnis contumelias edomuit sup(er) est ut men

tem p(er) studia s(an)c(t)e operac(i)o(n)is exerceat et quisquis ia(m)

mentem p(er) s(an)c(t)a opera dillatat sup(er) est ut hanc us

q(ue) ad secreta contemplac(i)o(n)is extendat. Nec sine

contemplatiua uita intrare possunt ad celestem

p(at)riam. qui bona que possunt operari non ne

gligunt. sine actiua uero intrare non possunt

si neglig(u)nt bona operari que possunt. Sunt

aut(em) viri ip(s)i ad actiua(m) uitam p(er)tinencia. pa

nem esurienti tribuere. errantem corrige(re). ad hu

militatem reuocare sup(er)bos. v(er)bum sapie(n)tie nescientes

doce(re). i(n)firmantis curam gerere. hoc quid(em) aut(em)

id est. prior est t(em)p(or)e. quia ex ope(re) bono tend(itu)r ad

contemplacionem. Contemplatiua aut(em) uita est delec

tabilissima. quia operacio maxime conueniens. hom

(ini). 93. p(ost)p(ositiones) viii. et ex p(ar)te i(n) contemplabilis. q(ue) est

summe amabilis. G(re)g(orius). sup(er) ezech. dicit. q(uod)

contemplatiua uita amabilis est valde. dulcedo

est q(ue) sup(er) semetipsam a(n)i(m)am rapit celestia

ap(er)it spiritualia mentis oculis patefacit corpora

lia. despiciencia ondit. Idem in eodem. contempla

tiua uita est caritatem dei et p(ro)x(im)i tota mente

retinere. s(ed) ab exteriori actione quiescere. soli

desiderio conditoris inherere. ut nil iam agere li

beat. s(ed) calcatis curis omnib(us). ad uidendam

sui conditoris faciem a(n)i(m)a ardescat. Ita ut ia(m)

nouit carnis corruptibilis ponde(re) cum merore

portare. totisq(ue) desideriis appete(re). illis im

tentus angelorum choris ad cetibus admi

sceri celestib(us). q(ue) stetit et ait. d(omi)ne n(on)

est tibi cure q(uod) soror mea relinquit me

solam ministrare. Dic ergo illi ut me adiuuet.

Beda. ex illorum p(er)sona loq(ui)tur qui adhuc diuine

contemplac(i)o(n)is ignari. solum sine dillecc(i)o(n)is opus

deo placitum ducunt. Et un(de) martha. stat

quia vita actiua laboriosa sudat certa

mine. Maria no(n) sedet quia contemplatiua p(er)fru

itur mentis quiete. non uidet aut(em) ma

ria ne audiendi intencio interrumpatur. factus

est aut(em) eius aduocatus qui iudex fuerat inter

pellatus. et respondens dixit illi d(omi)n(u)s. Martha

Martha sollicita es et turbaris erga plurima. porro unu(m)

est necessarium. Maria optimam elegit q(ue) no(n) auffe

retur ab ea. Non rep(re)hendit xp(istu)s actionem

marthe. s(ed) excitat ad contemplac(i)o(n)em. G(re)g(orius). mor(alium)

s(ecundum) vi. condiciones contemplac(i)o(n)is int(er) alias ponitur

ca. ge. p. i. vbi contemplacio. p(ri)ma condicio e(st)

quia vita contemplatiua dicitur sui ip(s)i(us) actiua no(n)

aliis. Et xp(istu)s his ait. Martha. mar(tha). ut

distractam exterius ad interiora p(ro)uocet. Beda

repeticio nominis amoris est indicium. 2a c(ondicio)

est opa(ci)o p(er)fecta et illaboriosa. s(ed) martha

.6.

.x.

122. p. 3.

De extrema unctione

Jo. 45. 2. p. 10. gal(atas)

.q. l. 10.

De vita actiua et contemplatiua

Actiua p(re)cedit

Actiue uite opera

Vita contemplatiua quid est

Contemplatiue uite condiciones

eo est mane. solitta. ps. vacate et videte qm suauis est dns. 3ª quia magis delectabilis et delectabilior sentientibus qz querentibus. eo marthe dr. turbaris. Augs. martha turbatur, maria epulabatur. 4. quia non indiget bonis nisi ad vitaz, nec eternis. sic actiua eo. Martha. erat plima occupabatur Augs. vult homo. qui ministrat facere qz non pt. Querit quod deest patitur quod adest discedit aug. vn auxiliuz sororis martha querebat. 5. quia est maxie sufficientissima. Ideo dr vnu est necm. Non enim sine illo vno qz necio vnu est. ista multa sufficiunt Illud aut pse sufficit sine istis, sicut ea que sunt ad fine non sufficiunt sine fine. vn aut ego. beda, monet dns vnu aliquid esse quo tendamus, qui in hs secli multitudine laboramus. vna gº est theorica i. contemplacio. cuncto vniuersa nostri studia propo intuitu .6. quia contemplatiua est optima. et continuissima Maria optiaz ptez ec. Augs. Actiua vita cum corpe deficit. In contemplatiua aut ignis amoris. qui hic incipit arde cum ipsum qz amat viderit in amore amplius inardescat. Sciendu aut qz in casu necitatis. vite ptntis magis est eligeda vita actiua. sicut phari est melius qz ditari. 3º thopicorum. tn in casu melius est ditari necitate. s. patiens. Istud euuangeliu optie conuenit virgini. Io ponitur in eius assumpcione. pº racone du'ris inte actiue et contemplatiue. de quibus in. 2º. pp dulces xpi susceptores, corpales cum martha. spuales cum maria. 3º pp ta bona. h' decepta. p' nu est diuinz hospitiu in castello. 2m marthe ministerium. 3m magdalene contubernium. virgo aut suscipiens xpm sicut xpm castru inuictu turribus munitissimum Ipa xpo ministrauit multo melius qz martha lactando nutriendo. i egyptu portado, ipa contemplatiua est melius qz magdalene xpm attendendo. audius audiendo. dulcius aspiciendo. 4. pp optie ptis electionez. Maria optiaz pte elegit. q non auferetur ab ea. ubi tangitur triplex dos aie. pª est visio. p'm veri pfcitur intelligencia. Maria enim interpretatur stella maris. vel illuminatrix ex clarissia dei visione. tn illustratur ut tota illucet. ca. 12. p. 4. 2ª est fruicio sui sumi boni pficiens affectiaz vel voluntatez. optiaz. par. ele. de quo. in. 3ª est tencio eterni dei. q non auferetur ab ea. s. Aug. Actiua vita. ec. Elegit aut optiaz pte. pº quantu ad spualez sanctitatez in vtero. eius bona ptez habuit Iere. pº ut fertur euadet mortalez culpa meliore Io. bapt. vt vitaret venialu frequentia. optiaz virgo. vt vitaret omnez culpa. vn potuit dicere illud. ps. deus cordis mei. su. plenius possessor et ps mea deus in eternuz. Ideo ab eo nunqz declinauit p aliqd pctm. ca. 12. p. 2. s3 de petore Iob. 20. maledicta ps eius in terra. mala enim est tn leuius labi i mortale culpa. peior. tn in eius frequentiaz. pessima cum i cor pseueranciaz. 2º. quantuz ad virginalez fecunditate. bona enim ps est coniugalis fecunditas hec sola fuit mr et virgo. 3º. qntu ad vniu

ales opinioes. vbi bona ps est obseruancia preceptorum. melior impletio consiliorum. optima sine de affectu nupte pdicta. hoc solu fecit virgo ca. p. 4º. qntu ad corporalez deporacoez vbi bona ps est sola aie. cum corporis immutacoe melior est aliqua resurrecionis p actione. sicut aliqui cum xpo surrexerunt pfecte sm aliquos ca. 124. p. 3. optima accelerata corporis resurrectio ca. p. vn potat xps dicere matri. Illud. genesi. 48. do tibi ptez vnam qm tuli de manu amorei. i. dyaboli in gladio. et archa mee tpe passionis. s3 mors pctorum pessima. i ps. cuz corpus datur vermibus. et hec est ps mala. et aia demonibus. et hec est peior, vtrumqz cruciatibus. hec pessima. apoc. 21. ps eorum. Erit i stagno. igne ardenti. et sulphure qd est mors 2ª. 4º. qntuz ad eternam glorificacoez. vbi ps bona sociari angelis ministrantibus. melior sociari angelis contemplantibus. optima exaltari cum xpo sup choros angelorum in celestibus regnis. ptez optinet regna celi ca. ec.

Iohes aut cum Dª ps de questione Iohis. audisset i vinclis opa xpi. ma. xi. mittens duos de discipulis suis. ait illi. tu es q venturus es. Saluator benignissimus pditorum. gen. 49. salutare tuu. dne. purificator pfectissimus sordidorum. apoc. dilexit nos eum et lauit ec. curator peritissimus morbidorum. Iob. 5. Ipe vulnerat et me. p. et ma. eius sal. Rectificator fidelissimus errorum. ps. 42. ponet in terra iudiciu et lege eius insule expectabunt. fortificator potentissimus i firmorum. ps. manqz eni mea auxiliabitur ei. et br. s. in. cofor. eu. consolator suauissimus afflictorum. 2. cor. pº. Consolatur nos. i om tribulacoe ma. gubnator sufficientissimus vniuersorum. e. Re. 14. Ionathas interpretatur pfecta plasmacio. filius regis gubnabat palaciu etie. et mediauit p'ta tu. ps oma te expectat vt des illis i te mt. Condempnator districtissimus petorum. hebr. 10. terribilis est qda expectacio iudicij. et ignis emulatio. q consumptura est aduersarios. glorificator liberalissimus electorum. p'. pu. 10. Expectacio iustorum leticia. spes aut impiorum pibit. Sn alu expectamus ista est. s'. Io. et greg. manda michi vtrz debea te annuciare i iferis quo desceusurus sis. an non conueniat te gustare morte cum dei sis filius. Cirilus vult qz non dubitauit. Io. xpm illuminaturz inferos. Et cuz Io. dic. Ecce agnus ec. p'gnu nouans cruce. diuulgas. igitur sm istos. et Io. et planu nichil dubitas de questione cum sit articulus fidei. et mori xpm reuelata. zacha. 9. tu aut i sa. te. te ec. discipulorum ignoracie. cosulit. Crisos si dixisset abite ad xpm. quia melior me est. non vtiqz psuasisset. s3 extraheretur de se huius senaces hoc dicere. quid ergo facit. Expectat ab eis audire. quia xps miracula facit, nec omnes mittit s3 duos. quos forte nouerat psuasibiliores. vt i suspicabilis interrogatio fieret, et ex rebus discerent distanciaz inter eu et ihm. Et quia apud discipulos. Io. erat dubius an ihus esset messias pmissus Et hoc ipm querit questio. xps ondit se verz deu et verz homez. ac p passionez verz humani generis redemptorem. pº ondit se deu p opa. In i ipa aut hora curauit multos a lagoribus

sius. et plagis et spiritibus malis. et cecis multis donauit visum. Et videns ihesus ait illis. Euntes renunciate Johani. q audistis in prophetis p me mani festa. p me vidistis impleta. Ceci vident. clau dicantur. lepsi mundantur. surdi audi. mor. res. pauperes euuangez. de p° 2° glose. e. ys. 3q. deus ipse veniet et saluabit nos. tunc aperientur oculi ce cor et aures surdor patebunt. tunc saliet sic ceruus claudus. de 3° Joelis 3° mundabo sangui nem eor. lepra oritur ex corrupcione sanguinis ca. 98. p. J. de mundacione legalibus cerimoniis Ibidem. de q. ezech. 3A. scietis quia ego dns cum aperuero sepulcra vestra. et eduxero vos de tumulis vris. de 6. addere mittes. ys. 39. In dno leticia pdicando. apparere reg celestis. et pauperes homines in sco isrl exultabunt. euuange lue. p°. Euuangelizo vobis gaudium magnum Et nos quia xps pmittere veniet. curare. aias. In hijs vj. curacoibus misticie ondit se curare. sex gnra. quibus aia in spuales morte vel culpa descendit. p° afficit circa creatura co gitacione et delectacione. 2° consenciendo pdicte de lectacioni adeo auctitur. qui aperta sunt mente. et spualiter moritur. efficitur horribilis et deffor mis non quod in ea aliquis fiat p modum corporis. ut in larua. sz p nacionis sicut frustracio mebri. Exm augus. sicut abstinencia nulla pra est. et tn ex ea corpus languit. sic peccatum non est aliqua pra eo tn tota na aie. tota efficit. languida. p his duobus. ait. exclamando dns ysaye 8 2°. populus me us mutauit gloriam suam in ydolum. talis est cre atura r. dei. sicut ydolum r. dei. quia solum q dz ymago vel silitudo dei. obstupescite ce li. et porte eius desolamini. vehementer. duo enim mala fecit pplus meus. cum enim scriberet. ca. 93. p. e. dereliquerunt me fontem aque viue. et foderunt sibi cisternas dissipatas q continere non valent aquas. aque refrenantes aiam. p peccatum sunt graciositates creaturarum. quas continere non possunt. sz continue amittunt. quibus amissis mu tat amorem suum occupatur circa multa. et nulla recipit saturitate. 3° surdus efficitur ad obediendum clamanti. reuerte et cetera ca. 130. p. 2. 4° contrahit opus fetidum. lepra enim est morta le peccatum. Inflat enim p superbiam. p° cor. q. et vos inflati estis et non magis fluctum huius hec est lepra ozie. ca. 38. p. J. omnem medu las corrumpit p inuidiam pubiorum. i. e. ossium. pu tredo inuidia. hec est lepra Joab. qui p inuidia occidit abner. 2. Re. 3. Non desiciet de domo Joab lepsus Induit raucedinem vocis. p iram qui dixit fratri suo racha. ca. 96. p. 2. ego. mai q. Ire sue stimulis cor palpitat. corpus tremit. lingua se impedit. facies ignescunt. exasperantur oculi. et nequaquam recognoscuntur. noti. ore quidem clamorem format sz sensus quid loquitur ignorat. hec est lepra symonis. ca. 122. p. q. membra de bilitat ad operandum. p accidiam. pue. xy. pigri tia. ex siccat ossa. hec est lepra lazari qui iacebat ad portam diuitis. 118. p. q. 1A. In captiui reddit. humane habitacoi p auariciam. pue. qui sectatur auariciam conturbat domum suam. hec est lepra giezi. ca. 30. p. 2. scilicet fetere facit p gulam. ps. se. pa. gu. e. hec est lepra eor. lepsorum. e. Re. A. qui stabant iuxta portam sa. vie

dientes. si ingrediamur ciuitatem. morientur fame. sugrarum ad castra. sirie. corrupit to tum homine p luxuriam. Joelis. p°. computruerunt iumenta in stercore. hec lepra curatur. ca. 98. p. J. 2°. non potest recte incedere in operibus suis nec assur gere ad celestia. sz cum pondere qui claudus inclinat se ad terrena. 6. excecatur ut non videat veritate et sola tactus delectacionum vagatur in eo. q aut vltio sunt in ductu. xps p°mo aufferit et se ceta p ordinem. p° terrena. illa. ut videt et statim et prelum in quo est. vnde dicit. Ceci vident 2°. rectificat in via mandatorum dei. vnde dic claudi ambulant. 3°. assencienti p via rectam recede remittit peccata. vnde dicit lepsi munda tur. 4°. pimo p reddit dic obediencie ut dicat Audiam quid loquatur in me dns. vnde dicit surdi audiunt. 5°. deo coniungit a quo separatus fuit qui apuso ure spualis. vnde dic mortui resurgunt. 6.° despicere facit terrena quibus inhesit et in hac superna laudare celestia. vnde dic pauperes euuange. i. in strumit. ar. q. beati pauperes rc. Cum antiquitus diceretur bene dixerunt pphm. cum hec sit de xpo pphatum est. pz paupertas. se et honora bile est nomen. e. cor. 10. vel magistrum sit verbum deponens. Deinde ondit se xps verum hominem et p passionem. humani generis redemptorem. Et huius qui non fuerit scandelizatus in me. greg. In fide lium meos. graue in eo scandalum ptulit. cum eum et post tot miracula morientem vidit. p°. cor. nos pdicamus xpm crucifixum. Judeis quidem scandalum. Et nota quod aliqui ex infirmitate sca dalizati sunt. qui in scandalo non manserunt. Mt. 28. omnes in me scandalum paciemini in ista noc te. Alij ex prauitate. et in scandalo psisterunt. Mt. iy. Cognoscis quia pharisei audito hoc verbo. scandalizati sunt. Nunquam autem xps dedit occasio nem scandalo. hoc enim est dare dicto vel facto occasionem ruine. sz alij ex bonis operibus sumpserunt occasionem scandali. ppter ignoranciam vel maliciam un pulere. xps. di. petra scandali. petra enim nunquam scandalum facit. nec culpanda est. si ceccus offe dat in ea. In moralitate Johes. in quo est gra ab herode. i. p secutore. scilicet p prauitate herodia de vel puella saltante. i. concupia carnis. ponitur in vinculis. cum vicium peccatis. Et potest dicere cum ps. funes peccator circumplexi sunt me. sicut p pes p mulierem. adam compulit in exilium et in hac valle miserie. sz cum audit pecca tor in vinculis opera xpi quia depcantem cananeam exaudit. di. fiat tibi sicut uis. deprehensam in adulterio absoluit. d. vade et amplius noli peccare. supplicanti latroni ait hodie mecum eris in paradiso. contrario duos disci pulos mittit ad xpm. contricionem et oracionem premittat. confitendo illud threnorum. p°. vide dne quoniam tribulor. conturbatus est venter meus sub uersum est cor meum in memetipsa. quoniam ama ritudine plena sum. et sub lingua sua penitencia affliccionis. scilicet multi gemitus. et cor meum merens. p sequatur hoc oracio cum spe pz porta celestis. et dicat cum maria. et martha Dne ecce quem amas infirmatur. Et cum ce turione. Dne puer meus iacet in domo para liticus. et male torquetur. et cum humili pu blicano. Deus ppicius esto michi peccatori. et cu.

Adiesto

1
2

Aia p peccatum quo fit difformis

Exclamacio petri

1
4
sr

Scan dalum

Scandalum ex infirmitate ex prauitate

quo petra

P°

psalmista. Cum iniquitate observaueris domine domine quis sustinebit. Et concludit cum leproso domine si uis potes me mundare. et audies i euangelio uetere uolo mundare. Audies quia primo tenet illuminatus etc. ut supra. 3a pars de laude Johis.

Post hoc ergo satisfecit discipulis Johis quia turbe poterant credere. quod illa interrogatio processit ex dubitatione ac per hoc minus crederent prefatis attestationibus iohannis. Id. instituit commendationem Johis. Illis autem abeuntibus ne adulari uideretur in eorum presencia laudans. 2m. ostendit primo commendat Johannem a constancia quod instabilia et pro. Ihesus dicere ad turbas. dicere de iohanne. quid existis in desertum uidere. arundinem uento agitatam. per arundinem. per agitacionem instabilitas notatur. quasi diceret non talis. Id. ut gracia in nunc ista nunc illa senciat. 2o. a uictus asperitate. quod delectabilia. Crisostomus. non potest quis dicere quia iohannes constans erat. sed postea lasciuie dimes est factus mollis. quod monstrat scola. solitudo et carcer. sed quid existis uidere. hominem mollibus uestitum. Crisostomus. mollis uestis dissoluit rigidam animam. Et si rigidum corpus assumat facile per hoc mollitiem delicatum reddit et fragilem. Fructo autem corpore molliori. necesse est et animam participare lesionem. Ecce qui in mollibus uestiuntur in domibus regum sunt. Gregorius. per ueste molem exponit adulacionem. Cum enim ex adulacione uellet placere in predictis testimoniis non stetisset in deserto nec non in carcere. 3o. a sue claritate sed quid existis uidere. prophetam. etiam dico uobis plus quam propheta est. quia eum preueniendo prophetauerat. et ostendendo nunciabat. Ambrosius. maior sane propheta in quo finis prophetarum est. quia multi cupierunt uidere quod ille prospexit. quem baptizauit. 4o ab officii dignitate. Hic est enim de quo scriptum est. malachie 3. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam. Angelus dicitur officio non natura. Angelus enim grece dicitur nuncius dicitur latine. qui preparabit uiam tuam ante te. Remigius. hoc est preparabit tibi corda auditorum penitenciam predicando et baptizando. Mittit deus angelum ante faciem suam in carne apparens iohannis predicacionem. ut hic mente aduenies in futuram in spiritualem. Zacharie.

Angelus domini loquebatur in me uerba bona. et consolatoria. de mundo educenti. sacramentum percepcionem. Gen. 31. dixit michi angelus in sompniis. in quibus non est certa uisio. sicut nec in sacramentis. egredere de terra hac reuertens in terram natiuitatis tue. de quo ps. porcio mea domine sit in terra uiuencium. certa. discernes uaria tribulacionem. 4o. ab excellenti comparacione. Amen dico uobis. Inter natos mulierum non surrexit maior Johanne baptista. mulier a mollicie dicitur. que non fuit in uirgine maria. propterea ad xpm non extenditur comparacio. uel etiam per illud quod sequitur qui autem minor est in regno celorum maior est illo. uel per hoc quod dicitur surrexit excepto xpo quia non surrexit ab originali. per hoc quod dicitur inter natos excipitur beata uirgo. possumus dicere quod tria sunt que iohanni testimonium dant in celo. primum mittens. spiritus sanctus eum instruens et filius eum extollens. ex primo habet officium precursoris. ex 2o priuilegium doctoris. Ex 3o. decorem sine peccatoris. Et tria sunt que ei testimonium dant in terra. spiritus ardens et lucens. aqua baptismi et sanguinis martirii. Vel 3. testes sunt in carne uirginitas, in mente claritas. In utroque passionis acerbitas. ex quibus nectitur triplex corona. propter illud serta uerecunde nis alios coronat etc. Et omnis populus audiens et publicani iustificauerunt deum baptizati baptismo Johis. pharisei autem et legis periti consilium dei spreuerunt. et semetipsos i. quod semetipsos. Beda consilium dei fuit. ut per mortem filii mundum saluaret quod illi spreuerunt. A diebus autem Johis baptiste usque nunc regnum celorum uim patitur. et uiolenti rapiunt illud non excludit xpus tempora futura. Id. grandis uiolencia est generatos in terra quod celum querere et possidere per uirtutem. quod non tenemus per naturam. Eusebius omelia 2a. ad monachos in deserto non inquit sine uiolencia fieri potest ut unusquisque uanam gloriam, uel superbiam. humilitate commutet, amore paupertatis. et indigencie affluenciam. superbi uiolencia sobrietate. luxuriam castitate. commutet. et homo subito in alterum transmutetur. ac sic a talibus per uiolenciam regnum celeste diripitur. Omnis enim prophete et lex usque ad iohannem prophetauerunt quia iam uenerat. si uultis recipere. Ipse est elias. qui uenturus est. Id. par. fuit elie in rigore meritis. et ambo in heremo uixerunt. uel quia sicut ille renunciaturus est domini aduentum. ita iohannes renunciauit primum. qui habet aures audiendi audiat. misitne iohannem ce eliam etc.

Quarta pars quando Ihesus exprobat ciuitatibus in quibus fecit

Cui autem similem signa multa. existimabo generacionem istam, similis est pueris sedentibus in foro, qui clamantes coequalibus dicunt. Cantauimus uobis tibiis. et non saltastis et lamentauimus et non planxistis. Sic ludebant pueri hebreorum. diuidebant enim se in duas partes equales et qui erant ex una parte. canebant canticum leticie. qui erant ex opposito carmine lugubre. postea exprobrabant sibi mutuo. et primi dicebant cantauimus etc. 2i dicebant lamentauimus. etc. Et hoc fiebat quasi ad exprimendum leticiam hominum et deffectum compassionis ad inuicem. plorant penitentes transgressiones preterite uite. Joelis. 2o. plora. sac. in. pre. afflictiones sine misericordie. Jer. 9. quis dabit capiti meo aquam. et plorabo interfectos populi mei. dilaciones eterne leticie. Jer. 12a. p. 20. plora. et flete. et combinaciones in fine temporis eterne. Jac. 4. agite diuites plorate ululantes in miseriis uestris que aduenient uobis. uel sic debet plangere admodum mulieris. Iniuriis uiduate. elegantissimo sponso. quia anima amisit xpm sponsum. Joelis primo. plange quasi uirgo accincta sacco. super uirum pubertatis tue. mortis priuate. s. filio dilecto. Jer. 6. filia populi mei accincta ci. et conspergere. cinere luctum unigeniti fac. et plagam amarissimam. Structionis dolentis ouo confracto structio prima tamen considerat, nec futura sperat, sicut dicit glo. super illud. thre. 4. crudelis quasi structio in deserto. sic peccator etc. 5c. ita prudencia carnis omnia opera sua pro presentibus facit, sine cura futuri. Alia gloria oua sua ubi ponit exponit nec in fetum calefaciunt. sic in fine potest spes peccatoris. fructum non expectas. operis meritorii. Drachonis capite confracto. i. libero arbitrio. conculcato. michi. 1. faciam planctum uelut draconum.

S.A. p.8.

96. p.29.

Mat. p.x. Ma. 10 n.x.

plorat penitentes.

de Structione

Draco cupiens elephantis sanguinem frigidum pro
refrigerio. dicitur fortissime latitari cum ab elepha
te quiescit et ipsius pede capud eius conteritur. et
lucitum qui structionum. structio super omnes aves plo
rare dicitur cum invenit ova sua sparsa. sic peccator
cum videt ova sua amissa. generatio iudeorum que
tempore christi erat conparatur iudeis qui fuerant tempore
antiquo. inter quos multa erat distinctio. pueri
sunt prophete et doctores illius temporis. de quibus ps. In
tellectum dat parvulis. forum synagoga vel ihrlm
ubi prophete. coequalibus. i. sui generis. prophetis predicatio vo
ce exprobrabat quod nec personis alterius ad laudem dei
i. assurrexerit. nec timens per excidium iam factis. vel
faciendis ad penitentiam sunt questi. hoc Io. et beda. venit
enim Iohannes baptista nec manducans nec bibens. et dicunt
demonium habet. venit filius hominis manducans. et bi
bens et dicunt ecce homo vorax et potator vini. publicanorum
et peccatorum amicus. beda. sicut tunc ita et nunc. et
utramque salutis viam respuunt. i. nec austeritate
Io. ad penitentiam nec dulcedine christi. ad devo
cionem flexi sunt. et iustificata est sapientia a filiis
suis. i. apostolis. secundum Io. et bedam qui intellexerunt
iusticiam non esse abstinendo. vel manducando. sed
in temperantia non sumendi quod reprehendi nequeat
et in tollerando equanimiter inopiam. vel a filiis
suis. i. iudeorum per suum iudicium reputatum sapientiam
Io. et christi alia littera ab operibus suis. quia sapientia
non querit vocis testimonium. sed operum. tunc cepit expro
brare civitatibus in quibus facte sunt plurime vir
tutes eius quia non egissent penitentiam. ve tibi
corozaym. ve tibi bethsayda. quia si in tyro et sy
done facte fuissent virtutes que facte sunt in vobis. olim in cine
re et cilicio. quod de pellibus caprarum contexitur. secundum
bedam. et significat medicinam peccati. aspere pungen
tis. et cinere significatur mortem. qua universa
massa humani generis in pulverem revertetur. peni
tentiam egissent. verumptamen dico vobis. tyro et sy
doni. remissius erit in die Iudicii. quam vobis. et
tu capharnaum numquid usque in celum exaltaberis us
que ad infernum descendes. exaltata erat vel su
perbia predicatione christi resistendo. vel exaltata hospicio
christi fama. nec sic virtutibus credidit. per hoc
autem quod ait remissius erit. patet quod impugnatio veritatis
agnite gravius peccatum est quocumque peccato mortali
carnali. quia si sodomis facte fuissent virtutes
que facte sunt in te. forte mansissent usque in hunc
diem. verumptamen dico vobis quia terre sodomorum
remissius erit in die iudicii quam tibi. quare predi
catum sit et ostensa miracula non credituris
et credituris et credituris. nota. novit ille eos
venisse nec sit misericordia et veritas. quod secundum aug. ad
sixtum. presbyterum. cui vult miseretur. non iniusticia sed gratia
quem vult obdurat non iniquitate sed veritate veni
dicte. sic tamen misericordia et veritas obviant sibi. ut nec
misericordia impediat veritatem. qua plectitur dignus
nec veritas misericordiam qua liberatur indignus. anselmus
mus in prosologio. cum alio modo iuste dampnas ma
los. alio modo iuste parcis malis. ratio cum dampnas
malos iustum est quia illorum meritis convenit. cum
vero parcis malis iustum est. quia non illorum meritis
sed quia bonitati tue condecens est. parcendo ergo ma
lis iustus es. sic. te et misericors sis nos non sumus te.
non enim ideo est misericors quia misericordiam miserorum
cor habeas. sed quia sentiamus cor pietatis impendis et cetera.

Quinta pars. de reditu aplorum a predicatione

·102·

102·p·2·

Et cum venisset apostoli ad ihesum. Io. xiiii.
ad fonte narraverunt illi omnia quecumque ege
rant et docuerant. Io. gratias referentes
super hiis que acceperunt. Et ait illis venite se
orsum in desertum locum et requiescite pusillum.
Erant enim qui veniebant et redibant multi
nec manducandi spacium habebant. Io. pusillam re
quies est hec sanctis et longus labor. sed precipi
tetur illis. ut requiescant a laboribus suis. erit
autem manducandi spacium sanctis in domino. in quo
libabit vinum novum cum cantabit canticum novum
in celo novo et terra nova. ab. ho. no. 6. pars. de. 12.

Narratur autem ut dicitur in novo tes discipulis
testamento. videntes apostoli messem grandem
esse multam. operarios autem paucos. Roga
verunt dominum messis ut mitteret operarios in mes
sem suam. post hec autem misit dominus. et alios. lxxii.
quorum locum tenent sacerdotes in ecclesia ubi supra
et misit illos binos ante faciem suam in omnem civi
tatem et locum quo erat ipse venturus. beda. sic
apostoli xii. mittuntur per xii. tribus israel. Ita lxxii.
quia tot gentibus evangelium predicandum erat. ergo
bini mittuntur in quo nobis innuitur. quod qui
caritatem erga alterum non habet predicationis offi
cium nequaquam sumere debet. numquam enim quod minus duos
caritas haberi non potest. aug. ans. f. s. cos. in.
qui verba exortationis perceperunt per quam veritas nun
te susceperunt. et dicebat illis. qui vos audit me
audit. et qui vos spernit me spernit. qui autem me
spernit. et eum qui misit me. beda. in audien
do vel spernendo evangelium distat auditores
non velles preciis audire se vel spernere. sed ipsum sal
vatorem et suum patrem. vel etiam de operibus miraculorum
intelligendum. Reversi sunt lxxii. cum gaudio di
centes. domine etiam demonia subiciuntur nobis in
nomine tuo. et ait illis. videbam sathanam sic
fulgur de celo cadentem. beda. de superis lapsum signat
et quia adhuc deiectus transfigurat se in an
gelum lucis ne discipuli efferantur virtutibus
cedentur. ecce dedi vobis potestatem calcandi ser
pentes. i. demones. vel hereticos qui vos apte serpen
tes. et scorpiones. i. clam insidiatores. vel etiam
ad litteram sicut de vipera pauli et veneno iohannis
et super omnem virtutem inimici et nichil vobis no
cebit. verumtamen in hoc nolite gaudere. quia spiritus
vobis subiciuntur. gaudete autem quia nomina vestra scripta sunt
in celis. beda. Iudas proditor multa signa
fecisse narratur. gaudeat ergo discipulus quia
inde ceciderunt elati unde ascendunt humiliati.

7a. pars de exultacione christi. et fora sepulti ipsum.

In ipsa hora exultavit in spiritu sancto
et dixit Confiteor tibi domine pater celi
et terre quia abscondisti hec a sa
pientibus et prudentibus. et revelasti ea parvulis. Io. hec
i. sui adventus. sacramenta. que ignoraverunt scribe
et pharisei. beda. pulcre sapientibus et
prudentibus non insipientes et ebetes. opposuit
sed parvulos. i. humiles. ut probaret se tumorem
dampnare non acumen. sacre. pueritas enim est
clavis sacre. Ita pater quia sic placitum fuit
coram te. Io. sic fecisti. beda. non enim rationem
reddidit ostendens in iustum esse non posse quod
placuit iusto domino et in vinea laborantibus
volo et huic novissimo dare sicut et tibi
exemplum hic accipiamus ne temere discutere de a.

Luc x

·C· ·104· Nemo novit filium nisi pater · exclusiva

vocatione · aut repulsione personaliumque · omnia michi
tradita sunt a patre meo · Crisostomus · ne putares quod
christus sua virtute et sua potencia non posset hec
facere · subdit omnia michi tradita sunt a patre meo
secundum humanitatem tradita sunt ab illo · et patre
secundum divinitatem verbo ab eterno · athanasius arguit
arrianum · ergo ipse fuit qui illa non habuit · sed per
quem facta sunt omnia ei tradita sunt · cum per verbum
facta sunt omnia · data sunt ergo ei omnia non
quia potestate caruit sed ut salvator omnia emen
daret · et neque novit filium nisi pater · neque patrem quis
novit nisi filius · quod dictio exclusiva addita
uni relatorum excludit reliquum · ergo pater non
cognoscat se nec filius se · nec spiritus sanctus se
alterum ipsorum · Nota propterea de dictione exclusiva
quia excludit omne quod sed alietatem cum eo cui ad
ditur · sed hoc recipit duplex impedimentum · primum est
quando unum est de intellectu alterius · et hoc non ubique sed
in uno casu tantum · correlativorum enim potest aliquis esse de in
tellectu alterius · sed quia correlativum potest poni in diffinicione
alterius · In intellectu enim intelligendo aliquid format
eius diffinicionem · ideo intelligendo aliquid format eius
diffinicionem · ideo intelligendo aliquid non intelligit
partes diffinicionis eius · primo inde in qua ponitur
in diffinicione accidentis subiectum · 2º ponitur in
diffinicione relativi suum correlativum · ergo subiectum
est de intellectu accidentis · et relativum de in
tellectu suum correlativum · 3º in diffinicione
speciei in predicato substancie · ponitur genus et differentia
quod eadem ratione sunt de eius intellectu · sed dicunt aliqui
quia duo prima diffinicionis sunt de intellec
tu · secundo · diffinitionem · de diffinito autem esse de intel
lectu · 2º · que apposita amplius non intelligun
tur · Ideo primo elencorum de nugacione · non de
bemus autem concedere quod idem significet duplum · ad
ditum dimidij et non additum · nam cum ad
ditur dimidij non ultra intelligit et ideo
non est nugacio · si addatur idem est de acci
dente · non enim significat idem · simum cum naso ·
subiectum et simum · quia eo non fuerunt nuga
ciones · addita his de quorum intellectu sunt ·
patet quod dicunt alietatem ab eis unum et diffinicionem
dicunt per additamenta · sed ideo excluduntur per
dictiones exclusivas · propterea primo phisicorum contra par
menidem et melissum · dicit aristoteles quod si illud
unum quod ponebat tantum esse · album esset · quod album
esset separabile · quod non sequitur nisi dicto
exclusiva · addita albo excluderet subiectum · sed
arguit sic · si tantum est unum principium non est quod
principium alicuius principium quod dictum non valet nisi dic
tio exclusiva addita uni correlatorum exclu
deret reliquum · 3º non modo in diffinicione posita · sunt
de intellectu primo diffiniti · dicunt autem esse de in
tellectu primo · que quantumcumque apponantur · semper in
telliguntur · si enim dicatur homo animal · nu
gacio est · unum · non · nisi esset nasi
simus · dicendo nasus simus · idem dicetur bis
Ideo diffinitio data per genus et differentiam non di
cuntur per additamenta · sed per essencialia · propterea
per dictionem exclusivam non excluduntur · ideo
non · phisicorum arguens contra parmenidem et me
lissum · in speciali dicit · si illud quod vere est esset so
lum · non necesse esset esse et animal et bis bipe
dem non ad propositum · cum eadem sit per essenciam patris
et filij · et spiritus sancti · dicto exclusiva addita

unum personae non excludit alias in conceptu tres personae
una essencia sunt · ut · 21 · d · primi · sententiarum · Et sumitur
ab augustino · 14 · de trinitate · ubi introducit istud pre
sens · et illud in apocalipsi de filio · habet nomen scriptum quod
nemo novit nisi ipse · 2m impedimentum est quando
unum in alio implicatur · quod quia duplex · primo
secundum totalitatem · et hoc dupliciter · vel secundum totum inte
grale quod implicat partes sine quibus servari non
potest · et ideo dictio exclusiva illi addita partes eius
non solum non excludit sed eciam includit · to
tum autem universale in qualibet parte servari potest et sine qua
libet esse potest ideo dictio exclusiva illi addita partes
eius nec includit nec excludit · 2º propter denomina
cionem · sic omne accidens concretive subiectum implicat
subiectum · primo phisicorum si sola alba ampliatur illud
cui albo esse est susceptibile · ergo dictio exclusiva
addita accidenti in concreto non excludit · sed in
cludit subiectum · Excludit autem ab hoc cognicione cuius
cognicio creature · Capitulum · de eo · divine substancie
superat intellectum · sed a se ipsa quid sit natura divi
na · Cognoscit itaque pater per id quo est · novit fi
lium · et filius per id quo est novit patrem · non in
venientem aliqua differentia contentum ad deitatis
substanciam · Et cui voluerit filius revelare · Est autem
revelacio notionis et inspiracionis · proporcionem nec et in
tim · unius eiusque et ubi natura consistit · ibi cognicio
sine doctrina · Hic autem per revelacionem doctrina
Origenes · Revelat qui novit tempora revelandi et
mensuras revelacionis · revelat apostolis cor
di velamine nec non tenebras quas posuit la
tibulum · beda · verbo enim suo pater se declarat · Venite
ad me omnes qui laboratis et honerati estis et
ego reficiam vos · Tollite iugum meum super vos
et discite a me quia mitis sum et humilis corde · bo
na doctrina humilitas · quod sermo appetit ad sui co
gnicionem · apocalipsis · 6 · humiliacio tua in medio tui ·
Iniquitatem solvit ad gratiam arcionis · ca · 16 · p · 3 · ma
gni · a · in · corpus ponit ad crucifixionem · Iudith
· 4 · omnis populus humiliaverunt animas suas in ieiuniis
et induerunt se saccis · et · 2 · in fan · parva · quod
faciunt templi · deum cogit ad donorum largicionem
ca · 123 · p · q · omnis qui se humiliat · Exodus de athab ·
ca · 32 · p · q · i fine · 2 in re · ae · a · u · Iugum enim
meum suave est et honus meum leve · Ideo de
onere precepta · dicit · vel ponderos omne legis in mutat
ad evangelium · beda · super cantica · sermone · 20 ·
Moyses non est missus in gentem magnam · sed
apostoli quibus dictum est · Ite in mundum universum re
nec mirum non enim pari acceptabitur noto verba
et lux · via et pax · Iudicium et misericordia · Gravem
denique manus moysi · testibus aaron et levi · gravi
ue iugum legis testibus ipsis apostolis · qui hoc
sibi et patribus importabile clamitant · Grave
iugum et iuste premium · Nam terra est in premissione
per hoc non est missus moyses in gentem magnam
verum tamen eciam promissionem huius vite quod nunc
est et future facile inducit gratia optinere ab
universis te recipi et per iugum suave et per sub
lime regimen · ab universis enim decipis dominus sicut p
noverat quod premittis · Idem in meditacionibus · sicut
enim iumento onus imponitur grave et refugit
quasi importabile adducitur quadriga volubilis
· i · euangelium · discurrens per totum orbem · et onus quod
grave refugiebat post ea sine labore trahit
duplicata · Si quis venit ad me et non odit

Revelacio quid est

ad · u · x ·

· Humilitas ·

· 118 · p · a ·

Differencia legis hebraicis et evangelis omnis leve

· E · l · 14 · q ·

· A · p · 2 ·

P

Sunt de in
tellectu · 2º

Sunt de intellectu
primo

nunc

patrem suum et matrem suam et uxorem. et filios. et soro-
res adhuc autem animam suam. non potest meus esse discipulus
Gregorius. et beda. sic proximis odium exhibere debemus
ut in eis diligamus quod sunt et odio habeamus quod
in dei itinere nobis obsistunt. et animam nostram bene
odimus. cum eius carnalibus desideriis non acqui-
escimus. sed baiulando crucem sequimini. quia si con-
summabit fidei edificium. et qui non baiulat
crucem suam et sequatur me non potest meus esse
discipulus. quis ex vobis volens turrim edificare
re. non prius sedens computat sumptus qui necessarii sunt
si habeat ad perficiendum. ne postea quam posuerit fun-
damenta. et non potuit perficere. omnes qui vide-
rint incipient illudere ei dicentes. quia hic homo in-
cepit edificare. et non potuit consummare. se-
dentes. I. animi [illegible] quiescentes. dili-
genter discernamus de erogada temporalibus rebus. sic
edificium celeste construitur. aut quis rex i-
turus committere bellum adversus alium regem. nonne
sedens prius cogitat si possit cum. x. milibus occurrere ei
qui cum. xx. milibus venit ad se. alioquin adhuc
illo agente longe. legationem mittens. rogat ea
que pacis sunt. id est. quicquid bona agamus adhuc
cum dominus ad iudicandum venit. ad examen. x. pre-
ceptorum stabimur contra qui veniat duplicata a-
cie. ad discuciendum non solum operata. sed et
cogitata. sic ergo omnis ex vobis qui non renun-
ciat omnibus que possidet. non potest meus esse discipulus
Beda. paucorum et perfectorum est omnia relinquere
et solis eternis inhiare. cunctorum autem fidelium
renunciare omnibus. hoc est sic. terrena gerere ut
tota mente ad celestia tendunt. Secunda pars de. solēc

Et factum est sabbati. et granorum confricatione.
in sabbato secundo primo ut sit una dictio Gre-
hoc sabbatum xx primum legales. secundum autem
[illegible] dignitate. cum transiret ihesus per sata vellebant
discipuli eius esurientes spicas et manduca-
bant fricantes manibus. Ieronimus. et beda. non dicunt ebion-
tas. qui cum alios apostolos recipiant. paulum quasi trans-
gressorem legis repudiant. Beda. sata sunt
divina eloquia. esuriendo transire est cum desi-
derio legere. et hoc in sabbato. dum a turbidis
cogitationibus requiescunt et in gaudio videntur. fri-
camus est dum spicam evellere et conterere. est
litteram discutere donec velamus ad medullam spi-
ritualis intelligencie que sub carnali honore
velatur sed solum littere superficiem sequitur. stul-
ti defensores sabbati. neque motus refectionem vo-
lunt. neque animam requiem querunt. Ieronimus sequitur
Quidam autem phariseorum illis dicebant. quid fa-
citis quod non licet in die sabbati. Et respondens ihesus
ad eos dixit nec legistis quod fecit david. cum esu-
riret ipse. et qui cum ipso erant. quomodo intravit
in domum dei. et panes propositionis sumpsit. et man-
ducavit et dedit hiis qui cum illo erant. quos
non licebat manducare nisi solis sacerdotibus
Aut non legistis in lege. quia sabbatis sacer-
dotes in templo sabbatum violant. et sine crimine sunt
Dico autem vobis. quia templo maior est. id est si fi-
gurale templum. potest defendere sacerdotes sabbatum
violantes. verum spirituale non potest defendere i se re-
dentes. id est violabat sabbatum. violando et re-
stringendo sabbatum propter homines factum est. non homo
propter sabbatum. id est magis cura adhibenda est salu-
ti hominis quam custodie sabbati. sic enim mandatum est

sabbatum custodiri. ut si necessitas esset non fieret
reus. qui solveret. secundum bedam. Nona pars de
Factum est in alio sabbato. manu arida curato.
ut intraret in synagogam. et doceret
et erat ibi homo. et manus eius dextra
arida. Ieronimus. eger iste. fuisse dicitur cementarius. Beda.
homo manum habens aridam. humanum genus indicat
in bono opere arefactum. per manum primi parentis
extensam ad vetitum pomum. sed domini misericordie
restituta est salute. per manus innocentes in
cruce extensas. observabant autem scribe et pha-
risei. si sabbato curaret. ut invenirent unde accu-
sarent illum. quia discipulos sabbati excusaverat
ipsum observant. ut si sabbato curaret transgressionis
si non curaret crudelitatis aut imbecillitatis
eum arguant. Ipse vero sciebat cogitationes eorum
et ait homini qui habebat manum aridam. surge
et sta in medium. et surgens stetit. Ait autem ad
illos ihesus. Interrogo vos si licet sabbatis benefa-
cere an male. animam salvam facere an perdere. Preve-
nit eorum calumpniam. quam excogitaverant. Per-
dere dicitur. sicut pro qui neminem vult perire quem
non salvat. sicut et cor indurare. graciam suam
subtrahendo. At illi tacebant. et circumspectis
omnibus dixit. homo extende manum tuam et ex-
tendit manum suam. et restituta est sanita-
ti. sicut et altera. debilitas infructuose manus
non melius quam elemosinarum largitate cura-
tur. que in extensione manus notatur. Et dixit
ad eos quis ex vobis homo qui habeat ovem unam
et si ceciderit ex sabbatis in foveam non tenebit
et levabit eam. quanto magis est melior homo
ove. Beda. ostendit illis sabbatum violare in
opere cupiditatis. qui eum violare arguunt in
opere caritatis. per eodem poit sabbata benefacere
et animam salvare. observancia quidem. sabbati
figuratur. quia qui per vi. seculi etates bona
fecerint. in vii. quiete animabus fruebantur. Ipsi
autem repleti sunt insipientia. et colloquebantur
ad invicem. quid nam facerent ihesu. Augustinus. [illegible]
fuit in eo magna. insipientia est. de nece eius
tractare. cuius beneficiis plurimum indigebant. Ihesus
autem sciens secessit inde et secuti sunt multi
et curavit eos omnes. et precepit eis ne mani-
festum facerent eum. ut adimpleretur quod dictum
est per ysayam prophetam dicentem. Ecce puer meus quem elegi
dilectus meus in quo bene complacuit anime mee. po-
nam spiritum meum super eum. et iudicium gentibus nun-
ciabit. non contendet neque clamabit neque au-
diet aliquis in plateis vocem eius. arundinem quas-
satam non confringet et linum fumigans non
extinguet. donec eiciat ad victoriam iudici-
um et in nomine eius gentes sperabunt. Ieronimus. ad
algasiam. quasi. 2ª. calamus confractus qui fuit
an [illegible]. et in laudes domini concinebat. ap-
pellatus est israel. qui impegit in lapidem an-
gularem. et confractus est. linum autem fumigans vi-
det. id est populus de gentibus qui extincto legis naturalis
ardore fumi amarissimi. et qui noxius oculis
est tenebrosi caliginis involvebatur errori-
bus quod solum non restrinxit sed redegit in cinerem
sed e contrario de parva scintilla et pene moriente ma-
xima suscitavit incendia. Ita ut tota arderet igne
salvatoris. qui venit mittere in terram et in omnibus ardere de-
sideravit. pariterque prevalebit donec iudicium

118. p. 16.
p. 9
x. q. 4. 12.
118. p. 1.
2. l. 6
De manu crucif
109. p
De c
2. q.
2. l. 6
2. q. 1
l. 2

quod ideo agebatur.
ad victoriam perveniret

qd in eo agebat^r ad uictoriā puenit et expulso mun
di p̄ncipe sedeat ad dexterā p̄ris ponens inimicos sbpe^{by}
x^a. p. de orōe x̄ et p̄dicatione de nauicula.
Actū ē aūt in illis diebq exiit in mōte orare et
erat p noctem in oratiōe dei. beda. qn̄ sanat
actiuā vitā i formāt. neq; paruā p̄ximi ag tēp
lacionis studio torpescat nl' p studio diuine ꝯtemplacio
nis qm̄uis superior sit p̄ximi curā negligat. et cū dies factus
eēt uocauit disci. suos. Mons ē locus. magisterij. m̄. 93.
p. 2. Ascendit yh̄s i mōte. ys. 2°. venite ascendam⁹ i mō
tem r̄c. sacrificij. geñ. 22. tolle. fil'. tu. r̄c. cant. 4. vadā.
ad mōtē mirre. Incendij. ex°. 43. t. sol. exul. mō. ex. 19.
tot⁹ mōs fumigat. eo q desceñ. dn̄s. super eū i igne. qui
uij. ps. mons dei. mons pīguis. m̄. 108. p. 3. Fastigij ys.
et erit p̄paratus mons domus dn̄i in uertice montium
et fluent ad eū oēs gentes dnt̄es. venite ascendamus
r̄c. dim sullimi ut hic refugij geñ. 19. in mōte. salte.
fu. ps. leuaui oculos meos i mōte r̄c. et exiens de domo
sedebat secus mare et ꝯgregate sunt ad eū turbe mlte
ita ut in nauiculā ascendens sedēt et oēs tur. sta. in
litore. jō. misericors dn̄s eg̃dit de domo. i. de p̄fundis
misterijs et sedet iux̄ mare. hinc sc̄li mūdus e' gustatu
amarus ē et iniquor fluctibq iquietus. s; a dn̄o excipi
ūt. cū amā dulcificat tristiciā cū uertit i gaudiū eg̃
tudiē i salutē. ul' s. be bedā nauis ē ecc̃la que i ma
ris angustijs ascendit. et dillectā sibi mansionē ꝯsecrat
q aūt i litore stāt illos figurāt q ab amaritudine re
pboꝝ se subtrahūt. s; nidū celestibq misterijs q deside
rant sunt inbuti. xi^a p. d. parabola seminātis
Et locutus ē eis i parabolis mlta. d. jō. mlta in
parabolis lo^r. q si aucta parabolice loquere tur ab
sq; emolimēto recessissent auditores. ē aūt
parabola reꝝ in nā discrepantiū sub aliq̄ silitudine fcā
compa°. spuālia e'. nō p̄nt nob maifestari nisi p sīlitu
dinē sensibiliū p°. m̄. celi. yerā. n̄c despiciend⁹ talis
mod⁹ psuadendi. s augu^m de doctrina xp̄iana cum
oīuz modoꝝ loq̄di quos rhetores colores uocāt exq̄si
tissim⁹ mod⁹ et uenustissim⁹ sit in manū ductoē nāliū
ex^{oꝝ}. exiit q seminat seiare semē suū. beda. sator ē x⁹
q de sinu p̄ris ubi creature nō erāt uenit in mūdū
ut testimoniū p̄hibeat ueritati. Criso⁹. exiit p aictū
carnis. Grām⁹ eū exclusi adeo sic' ꝯdēnati et rebelles
regni eiecti sūt. Quicūq; uō reconciliare vult eos
exeūdo ad ipōs extra loq̄tur donec dignos iā factos
aspectu regio ipōs introducit. semē aūt dicit^r suum
q nō accepit u'bū qd mutuatū. cū ipē nāli' sit u'bum
dei. unde iudei dicebant quali' h' l'rās nouit quas
nō didicit. Criso⁹ de isto semie tres p̄tes depeūt et v
na saluat^r. et hoc nō eq̄li' s; cū diu'sa quadā vñ se^r.
et dū seminat aliquid cecidit secus uiā. theo⁹ nō dicit
q seminans piecit secus uiā s; q semē cecidit q' eū sei
nat docet rectū s'monē. s; s'mo diuersimode cadit i au
dientes. ut quidam eoꝝ uia dicunt^r. beda uia ē cor sedu
lo malaꝝ cogitatioꝝ trāsitu atritū atq; arefactum
ne semē u'bi exape atq; germīatā. et ꝯculcatū ē du
cursu fantasmatū. quibq se inmiscent frali' demones
qd uolucres p aera uolitantes et uolu. mgt. cl. co. i^o.
i. cū quadā dellectatioē rapuerūt. sic eū semē subtra ita
u'bū dei i mediua dēbz occultari ut fructificet a°. cecidit
sup petrā et natū aruit. q nō h̃ebat humorē. beda.

petra ē duricia praue mentis. Job. 41. cor ei⁹ idurabit^r
qs lapis. cadit ergo semē u'bi sup petrā. qn̄ dulcedine
p'missionū mouet i domitū cor. nullo fidei uomere pene
tratū. ubi nō inuenit huōrem i. virtutis amorem. et ma
tū p memoriā tm̄ nō p efficientiā. aruit estu t'bulati
onis uel p̄secutionis eo q firmū desiderij. radicē non h̃e
bit. altitudo q̄ppe tre ē p̄bitas aīm disciplinis celesti
bq eruditi et in temtationibq p̄bati. et aliud cecid^r
int' spinas. et simul exorte spine suffocauerūt illud
i. corda diuiciaꝝ cura solicitata. qua cura exarescēte
semē verbi suffocat^r nec p̄ficē pōt ea. a°. cecidit i trā
bonā. et ortū fecit fructū cētupluz. Cuiq. tra bona
et pinguis et ferax ē aīa honesta et bona q in p̄fun
do suscipit u'bi semīā et retinet. et fouet cū eū
in mētem mundā ab oībq p̄turbationibq. Verbum
dei infundit^r. tc̄ emittit radices in p̄fundū. et ger
mīat et ꝯuenient p̄ficat^r. beda. fructū centuplū. fruc
tū p̄fectū dic. cū denari⁹ nūs p p̄fectione soleat accipi q
i x. p̄ceptis legis custodia ꝯtinet^r q p multiplicatū
denariū ꝯsingit p magna p̄fectione ponit^r. Et not
q sic germē corpali req̄ritur duplex virtus. superior
ex p̄te celi. et iferior ex p̄te t're sic ut germīet fructus
iusti req̄rit^r. p° influentia diuini beneficij. id p̄mittit^r
semē cecidit p̄ueniēs grā. scd'o complacencia liberi
arbitrij. id addit^r in trā bonā. hec ē volūtas bn̄ ꝯ
sentiens. se^r fructus ꝯsequens. fecit fructū cētuplum
bona aūt tra debet eē clausa i sensibq. munda i co
gitationibq. irrigata lacrimis. triturata ieiunijs et
vigilijs. In matheo pōit^r aliud tricesimū. aliud sexa
gesimū. aliud centesimū. jō. sic intra mala. tres
fuerūt diuersitates. sic et in bona tres. p̄mo exponitur
i^{ll} eūdem p̄. ut fructus tricesim⁹ atribuatur bone
cogitationi sexagesim⁹ bone loquutiōi. Centesim⁹
bone opatiōi. s. rem. vl' p^{m} fructū affert q p̄fectio
nē fidei trinitatis ꝯcepit. s; cū bone uite opa p̄fcē
ptulerit. in senario ē nūo. mūdi ornatus explect⁹ est
in quo bone opationis p̄fectio designat^r tertiū affe
rt cū ad et'ne uite ꝯtemplationē p̄fecerit. s. gre. sr
ezechie. i^{ll}. diuisoꝝ statuū. Centesim⁹ ē. m. pp sita
tē vite et ꝯtēptū mortis. sexagenari⁹ virginum
pp ocij. Interi⁹ q nō pugnāt contra carnis ꝯsuetudi
nē. solet eū ociū dari sexagenarijs post militiā et p⁹
actiones publicas. tricesim⁹ ꝯiugatoꝝ. q hec etas est
p̄liantiū. s augu^s. de ꝯsonibq euangelioꝝ. ul' tricesim⁹
scō matrimonio deputat^r. nam ipā digitoꝝ ꝯiuctio q̄ se mo
li osculo cōplectens et ꝯfederans maritū pingit et cō
iugē. sexagenari⁹ ad uiduas eo q in angustia et tri
bulatiōe et afflictione sūt posite. vñ et in iferiori digi
to dep̄mūt^r. q̄to aūt maior ē difficultas ex p̄te volup
tatis illecebris abstinē. tāto maius erit et p̄miū. Cen
tesim⁹ a sinistra transit ad dextram et his dē q̄dem
digitis nō eadem manu circulū faciens exp̄mit vir
ginitatis coronā. s. jō. et bedam. ul' rō p̄dicte allig
nationis. pōt sumi sic. Infim⁹ gradus in vita actiā ē
status matrimonialis cui suffiat fides trinitatis cum
obs'uā^{a}. x. p̄ceptoꝝ. iō eis ꝯuenit trigesim⁹ q result
tat ex ternario ducto p denariū. Altior grad⁹ i vita
actiā ē stat⁹ monialis ꝯuenit p̄pterea ei p̄fectior. x.
p̄ceptoꝝ. p̄fectio aūt in senario nūo iō ei ꝯuenit sex
agenari⁹ q resultat ex ductu senarij in denariū terci⁹

nõ status .s. virginalis ad vitã cõteplativã ptinet cõsistẽs in se ipõ nõ cõvenit ei cũ tenacio q ex ductu cõsurgit de navi ĩ se ipm̃ . hec .d. dabat q habet aures audiendi audiat . p hoc videtur excitasse discipulos ad interogandũ . Introgabant aũt eũ discipli . q eet h̃ pabola post recessuz turbe . f. cõ . cũ eet singulis . quibus ipe dixit . vob' ẽ datũ nosce misteriũ dei .i. secretũ . ceteris aũt ĩ pabolis . ys . 27 . in loquela labii et lingua altra loquor ad p̃lm istũ beda . recte in pabolis audiũt q clausis sensibus cordis nõ curant cognoscẽ veritatẽ ut videntes nõ videãt . cor . iii . usq in hodiernũ diem dũ legit̃ moyses uelamẽ positũ est super cor eoz . et audientes nõ intelligent . Jo . auditu auris audiunt v̄ba s̃ nõ intelligunt . verboz archana vident carnem et nõ intelligũt divinitez . tho . hunc gñi hoc vis xp̃s abscondit ne maius eis p̃iudiciũ generetur q .n. ĩtelligit et postea spernit . gravius punit̃ . et adipletur in eis pphẽ ys . dicentis . auditu . audietis et non intelligetis et videntes . vi . et nõ videbitis incrassatũ enĩ cor ppli huius auribus graviter audierunt et oculos suos clauserunt . ne qñ oculis videãt et auribus audiant et corde intelligant et cõvertãtur . et sa . eos / cõvti debemus cũ celeritate / ĩ penitendo quia cotidie crescit usura pctĩ et qui p̃mitur gravi onere cito d̃poĩt .i. ec. . q . ne tardes cõverti ad dñm et ne differas de die in diem cũ integritate in cõfitendo nã q nõ absolvit a toto nec ab uno ezech . xviii . cõvertimi ad me et agite penĩ ab oĩbus iniquitatibus vris et nõ erit vobis ĩ ruinaz iniquitas . cũ intimitate in detestando quia mediana nõ plene curat morbũ n̄ veniat ad radicẽ ps . 31 . cõvertimĩ sic in pfundo recesseratis . cũ penalitate ĩpuniendo qz ferro secãda sũt vulnera q leni mediana curari non possũt joelis . 2 . cõvertimĩ ad me in toto corde urõ ic / Adusione aũt nos movet recogitatio iniquitatis comisse q ẽ detestabil' ps . cogitavi in abscon . in 7 . 9 . p . in . ic / cõsideratio pietat dñne q ẽ ineffabilis jer . 3 . vulgo dic ic / deviatatio calamitatis gehẽne q ẽ formidabilis . qui .n. timet dãnari cõpoint cũ iudice ps . n . cõver . fu . gla . su . ui . ic / acquisitio felicitatis etne q est desiderabilis ezech 33 . nolo mortem peccatoris ic / Vũ aũt bti oculi quia vident . et aures au . qz audiunt . Amẽ quippe dico vobis . qz mlti reges et pphe et iusti . cup . videẽ que vi . et non vi . et audire que au . et non audi . Jo . viderũt in enigmate / et non ĩ spẽ . et io nõ sic bti / pharisei viderũt solo carnis oculo et io nõ bti / apli uõ quia utroq mõ io bti mathi . 13 . vos ergo audite cõdẽnata cecitate iudaica / aplica intelligentia in visu atq auditu infert vos ergo audite ut beatis diligẽtiaz electoĩs pp cõsequendũ comodũ 97 . p . 24 . nemo põt ic / finis . p̃m go cõvertite regnũ dei ic / prudentiam discretionis pp supandũ adversariũ ca . 104 . p . 3 . ecce ego mitto ic / estote go . prudentes ic / efficatiã opõis pp cõgregandũ meritũ ca . 88 . p . viii . vidẽs mlti phari . et in fãcte fru . ic / vigillantiam cõtinuationis . pp vitandũ pclm ca . 129 . p . 46 . sic hõ q peregre . pfe . ẽ . et in . vigilate go . sindz nõ dãpnationis sed glorificationis ca . 129 . p . 3 . hõ plantavit vineam et in . cũ go ven . dñs vin . ic / cõtinuum ad malos de . malos male pdet . hii sunt impii q dixerũt sapie

et exiguũ et cũ tedio tempus vite nrẽ et in . venite go . et fru . boĩs et utam creatura tanq in iuventute ic / erronea cõclusio et summa abusio uti fruendis . frui utendis . io audient sniaz cõdempnationis tuc dicet . s . ca . videntes turbabũtur timore horribili et in . go . erra . auia veri quid nobis pfuit superbia ic / et cõclusit sap . 6 . ca . ad vos go . reges sunt hii s̃mone mei ut discatis sapientiam et in . cogitare go . de illa sensus ẽ cõsumatus ali . anq impii arguit apls galat . ultio qaiq seminat homo hec et metet ic / cõit go . dũ tempus hẽmus opem̃ bonũ . et ad colocẽn . 3 . mortificate go . m . u . q sunt sup . t . expoli . vos ue . hõ . cũ ac . suis et induentes novũ hoiez q s̃m deũ creatus est hii audient remunerationis sniaz venite benedicti ic / Est aũt hec pabola / expoĩt eam s . iiii . ptes eius . semẽ est vbũ dei . Instar eĩz seminis ht in vili apentia utilitatis oblectationez job . iiii . ad me dcm̃ ẽ verbũ abscõditum et qi furtive suscepit auris mea qd .s. ibi latebat utilitatis . In levi appencia p̃ciositatis valorẽ actiuũ p̃mo uerbũ dñi ic ĩ exili apenĩa virtutis diffusionez . tñ dic verbo ca . 98 . p . 2 . p̃m tanq obliviosi audiũt et non retinẽt . vñ dic . qui autẽ secus viaz hii sunt qui audiũt . deinde venit dyabolus et tollit verbũ de cor . ne . cre . sal . fiant . Oni eĩz crediderit et bap . fir . sal . erit / s' tanq desidiosi audiũt et ad tps retinent / s̃ non fovent vñ dic . nã q sup petram hii sunt q cũ audierũt cũ gaudio suscepunt verbũ dei . et hii radices non hñt .i. amorem veritat cpti in caritate radicati et fundati . qz ad tempus credunt et t. te . re . / 3i tanq pecuniosi audiũt retinẽt fovent s̃ fructuz nõ pficiũt . vñ dic . quod aũt si spinis cecidit hi sunt qui audiũt et a solicitudinibus mudi formali et diviciis exc actonali et voluptatibus vite quas intendũt finali . eũtes talia secãdo suffocant̃ qz vita spualis in ipis extinguit̃ thim . 6 . qui volũt divites fieri incidunt intemptationez et in laqũ dyaboli / et nõ refferũt fructum ec . q . q amat divitias fructũ nõ capiet ex eis / 4i tanq virtuosi audiũt retinent et fructuz afferunt . vñ dic . q autẽ in bonã terrã . hii sũt qui in corde bono et optimo cõ . 2os audientes uerbũ retinẽt . q p̃mos fructũ afferũt q tertios . In paciã doctnalis cõ . rece appo . vñ . gre . terra bona fructũ ppaciencia reddit qz nulla st bona q agimus si non equa ĩmĩt pximoz mala toleramus / uel sic . hii in corde bono cõtuz ad intellectuaz et opto cõtum ad affectuaz / audiũt cõtũ ad memoriam et fructum afferũt / cõtum ad opatũz In paciẽa cõtum ad pseuerantiaz / not circa seminatione debez actendi actus / celeritas ec . xi . mane semiã seminũ loci . ydoneitas jer . iiii . novate vobis no . et noli serere super spi . tpis . diuturnitas ex . 23 . sex ãnis seminabis terrã tuam et cõgre . fru . eius in senario viri necessitatis in quo deus univsa creavit / modi cõtitas 2 . corinth . 9 . q parce seminat par . et metet seminis bonitas ibidem qui seminat in bñdictionibus ic / est aũt semen mltiplex / sinceritas scie illustrantis intellectũ qd seminant p̃dicantes . p uerbioz xi . labia sapientis distillant sciam / s' malũ hẽtica p . 12 . venit in . in . homo ic / fructus hoz seminũ discernetur in fine ibidem . Unitas concordie federantis affũz

C 107

hoc seminant pacientes · ephe · 3° supportantes invicem in caritate soli · 8 · um · sps in iu · pa · seme maledcm se minant rixosi · prover · 6 · sex sunt q odit dns et 7m · de testatur · sequit eu q seminat int fres discordiaz benignitas · demetie relevantis deffectuz · hoc semin ant compacientes 2a corinth · 11 · qui seminat iniqtate flante deo pisse · sctas pudicicie reffrenatis apeti tu · hoc seminat continetes · gal' · ultimo · q seminat in spu de spu metet vi · et · s3 malu feditas concupiscē ce ibi q seminat i carne de car · me · corruptionez · as pitas penitenc deplorantis delictu hoc seminant pe nitentes · ps euntes ibant et flebant vc / s3 malum assiduitas nequitie qd seminat malefia · pu · 22 · q seminant iniqtatatem metent mala si · pene · q · n · seminavit homo hec et metet 12a · p · de seme bo

Aliam pabolam d · sicut et zizaniis superius loquuts e de eodem semine et di uso susceptibili ita hic eq° loquit de eodez suscepli et diuso seme u dediuersis satoribs / pmo de bono satore et bono semine ait · sile e regnu celoru eccla militans cuis e opifex et redemptor ex oia gra · vn poit tres pabolas de regno celor ad opifice ptinē tes · p · quenit creatori de qua hic 2a gubnatori cdu centi operarios in vineam ca · 98 · p · 19 · 3a retributori volenti roez pone cu kuis suis · ca · 115 · p · 9 · 2 · m · poit ad redemptiones ptinetes · pa quenit descēden ti in mudu cui fecit pat nuptias ca · 125 · p · 4 · 2a ascendēti ad dextra dei pris / sbmetafora nobilis abeu tis i tram longinqua ca · 125 · p · 16 · 3a redeūti cui oc currut x · virgines ibidem · 2 · m · poit ad p domu gra tuituz ptinetes · pma · quenit gre preuementi sub me taphora semis / nocte et die crescentis m · p · 18 · 2a q comitanti de sagena missa in mare · m · p · 17 · 3a subsequti de fermento misso · i 3a satis · i · p · 14 / hoi qui seminavit bonu seme in agro suo / qd superius dixi regnu · modo vocat agruz / seme e fides sator e xpus seminator ois bom seminavit in agro aie seme bom puritatis et inocenc q immicus fedus corruptiois gal' 6 · q seminat i spu et metat vita etna et q seiat in car · vc et · semen bonu fidelitatis adherencie q immicus erronee supstitionis osee · viii · i araneaz telis erit vitulus samarie q ventu seminabūt et turbinez metet regularis vite seme bonu caritatis in aicicie eq immicus pestifere divisionis job · 4 · vidi q semi nant dolores et metent · e · flante deo pisse et spu ire eis ee consūptos / scripture seme bonu veritatis et in eq immicus phis inquisitionis ys 17 · plantabis plan tationez fidelez · et germe alienu seminabis in de pla tationis · t · lambruscas et mane sem · t · florebit / cu aut dormirent homies qui ad agri custodiam erant deputati · i · plati / triplex e dormitio · ca · 128 · in fine · i · cl'pe dānate · v · sunt iii · gradus signati in quadr uplici dormitioe samsonis · jud · 16 · pmo gradus e in simplici aphensione · cu quis no mala intentione · s3 alectus creature pulcritudie ca hec aurit interius h3 sit pa samsonis vincula · q intpretat sol' fortitudo s3 sason de sono surgens rupit q filuz stupe / 2s grads e in suggestione · ista sunt · 2a sapsonis vincula · et h3 sili · de sono surgens facili fregit · Tertius grads e i del lectatione · ista sunt iiia vincula graviora s3 n h3 rupt

de somno consurgens s3 si continuat sic in sampsone quadā hora dormire fecit super genua sua se · et in simisio se · 4s grads consensus · tunc tondet caput · i · mes nasarei et sci tunc amittit occlos lume gre et ponit in carcere dyabli q hunc somnu debent hoies vigillare maxime plati q habent se et alios custodire · ca · 79 · p · 1 · pastores vc / s3 sic dr p · cor · xi · Int vos mlti infirmi et i becilles et dor · mul / quos tangit pns euangeliu · dormientes sunt quales describit ps · os habent et non loquet in divina laude / vel in reprehendo vitia oculos hnt et no videbūt / p discretionez cavendo pccta · Aures hnt et non au · / observando pcepta / nares hnt et no odo · / Considerādo celestia · / manus hnt et no palpa būt / opa meritoria · pedes hnt et non ambula · / eūdo deu · in ver · donec · vc / dormientes eq repulse sunt asp onso ca · 125 · p · 16 · mora aut vc // 2a dormitio est contemplationis devote quiescunt vires aiales · i · sen sus exteriores · et de istis ps · ut · s · occlos hnt et no vi vana · et sic de aliis lev · 27 · si mādata mea custodieri tis et no erit qui ex tat · et confortant virtutes nāles q papue origmat a corde / cant · 5 · ego dormio et cor me um vigilat ad fores · pu · viii · beatus qui vigillat ad fores m · co · vid / q vidit in somno iacob · ca · 13 · p · 2 · dor miens vidit scalā vc / 3a dormio gle in mēse apoc · 13 · bti mortui q i domo mor · / amē iaz dic sps · / ut re · ala bore suis · tunc dicet p magnitudie gle i° ec · ultimo · modicu laboravi · et inve · m · mlta re · hanc reqem no pot dare nisi dormitio mortis ca · 119 · p · 2 · si dor mit · vc / job · 20 · cum te consūptu putaveris p mortem oriens ut lucifer qntu ad glorificatione aie · et hebis fiduciaz pposita tibi spe refectionis cor · s et defensus in celesti dulcedine et divino amore securus dormies · q · iā no erit amplius neq luctus neq clamor vc / Ve nit inimicus eius / i · dyabolus ex · 15 · dix inimicus psequar · 29 · et super seminavit zizania · i · errores et sequetes iniqtates zizania / sollu e in singli feme mini gnis i plur neutri · i medio tritici · i · cathol cor / et abiit ut videret / cu aut crevisset herba / et fructu fecisset tunc apparuerūt 2 zizania Criso · Error no ht p m nisi in vero · qd rer eventus ondit qm post pphas · pseudo pphe / post aplos pseudo aplii p9 xm · anti xps / accedentes aut servi pa · fa · dixerunt ei dne · non ne bonu seme semti in agro tuo unde g · ht zizania · / Ait illis inimicus hō hoc fecit / stupēdu quo audeat deo seminanti super seminare · bonu semen corrumpe et in agruz intrare · sm / servi aut dixerunt ei vis imus et colligimus ea · ca · 122 · p · 2 · dne nos dicimus vc / et ait no / p · dat locus penitentie et monemur ne cito amputemus frez / q fieri potest / ut ille q hodie noxio pravatus est dogmate cras resip iscat et incipiat deffendere veritatem · ne forte colligentes zizania eradicetis simul cum eis et triti cu · / triplex est ca quare no dz eradicari pma qn res no e in claritate s3 in suspicione · ne for · eradi vc / 2a qn no pcessit amonicio canonica ad tituz · 3 · here cu pus pma et 2a amonitione devita · Alias igno rans eccla pot scandalizari et p hoc triticu eradicari 3a qn immet navis piclitur ut cu multitudo e i ca vel princeps · alii eciz s3 augum tolerandi sunt mali ppace ecclie et tunc eciz pot triticu eradicari simite vez

fine

fl3 fundat i vero

mltitms cavendo a turba principis

crescē usq3 ad messē: i. diu iudiciū in p̄dictis t̄bus casib9
ītellige s̄3 augu^m et ī tp̄e messis apoc̄. xiiij. mitte
falcē tuā et mete / dicā3 messorib3 / anglis colligite zi
zania / p̄° excludendo a consortio bto2 q̄tū ad penam
dāni. q̄tū uō ad penā sensus tangit ꝓpt̄ etnitatē3
aligate ea / ut nō possint euadē / varietatē3 fasiculos / ut
diuersis diuersa dent̄ tormēta h3 diuīsa demerita s̄3
augu^m / acerbitatē ad cōburēdū / triticū aūt / in q° ētna
puritas / ↄgregate / ī q° supna iocūditas. ī orreū. inquo ē
ētna securitas. / meū / in quo patna ꝓpinq̄tas // ↄg'ga
tiois uō mod9 ē / p̄ doctrinā3 sapiē in p̄dicatione ec.
125. p. 13. verbum q̄ ordois 1c / p̄ ex^m / vite in ↄuersati
one. ps. 40. sic pastor gregē suū pascet in brachio
suo ↄgre. agnos / p̄ signū / aicae in passione ex. 120.
p. 4. erat moritur9 p̄ gente 1c / fructus aūt ē ad de
plorandu3 pecca commissa ecc. 9i. Congregate uos
in domo disci^ne ad exequēdū mādata imposita deut.
.4. cōgrega ad me oē3 ppl3 ut aud. s̄mo. et discat
timē. ī oī tempore ad recipiendū ecclastica sacmēta
ps. ↄgregate illi scōs ei9 1c / stipendiū ē disceptatio
in iudicio Joelis. 3°. ↄgregabo oēs et ducā3 ī ua. Jo. 1
di. cū eis / ↄdēpna° in suplicio. ps. 24. ↄgregabūtur
ↄgregatioē vni9 fascis in lacu3. et clau. ibi ī carcere
p̄miatio ī celo. ier. 32. ↄgregabo uos de diuisis terris
ī ad ducā super eos oē bonū ↄrorali. In hac pabola
ponūt̄ nob. iij. p̄sone pat̄ familias in quo bonitas in
seminando bona paciencia in tolerando mala. sapia
ī p̄caueōdo pīcla justi^a. in remunerando singla et
p3. 2^a. p^a. ē dyab9 cui9 talis actus q2 inimic9 talis actio
q2 supseminauit zizania / talis locus. in medi9 tri
tici / tale tp̄s. q2 cum dorm. / oīa ōndit magnitudi
nē malicie. 3^a. p^a. sūt s̄ui inquibus fidelitas. q2 accesserūt 1c / solicitudo. nō ne bonū se 1c / obedi^a. uis
imus. zelus. et colligem9 ea. / 13^a. p̄ d' g̃no sy
napis

Aliā pabolam ꝓposuit eis d. simile est regnū celo2 dei / grano synapis. quod accipi
ens hō seminauit in orto suo. qd̄ quidem
minimū est oīb9 seminib3. / Cū aūt creuerit maius
fit oīb9 olerib9 et fit arbor ita ut volucres celi ve
niāt / et habitent in ramis ei9 / Jb regnū celo2 / p̄dicac°
euāgelij ē. vn̄ dn̄s ad iudeos auffere t̄ a uobis regnū
dei et dabit̄ gentib3. sator / xp̄s. ortus. cor nr̄m. p̄dicac°
euangelij. mīa ē oīu3 disciplinā3. et tādem non
crescit / sic herbe. Que cito arescūt. et demon nichil
in tale in eis cognoscat̄ s3 sic arbor q̄ longa ānositate et opima fertilitate gaudet. volucres sunt
aīe credentiū / rami diuisitates dogmatū / ut p̄ varie
tate morbo2 varia sit medicina uel granū synapis
xp̄s s̄m q2 hō puius ꝓ abiectionē crucis et posit9 in
orto Joseph post refectionē creuit 1c / 14. p̄. de
fermēto abscondito

Aliam pabolam loquut9 ē eis. sile ē regnū ce. fermēto / qd̄ acceptum
mulier abscondit in farine. sat. iij^b3 donec
fermētū ē totū. / plan9 / fermētu3 de farina ē / qd̄ acce
uo grani sui virtutem acceptā3 reddit huic se dn̄s
cōparauit. / quē acceptū mulier / id3 synagoga per iu
diciū mortis abscondit arguens legem. et ꝓphas e
uangelio dissolui / ip̄e aūt mensurus trib9 / i. legis
ꝓpha2 et euangelij equaliter / cohoptus. / x oīa vnū
facit ut qd̄ lex ↄstituit ꝓphe nunciauerant. ad ip̄m
euāgelij p̄fectib9 expleant. Sūtq3 oīa eiusdem virtutis
et sensus nichilq3 aliud ab alio mensuris equalibus
fermētatū3. discedens resp̄iet̄ beda / fermētū signt̄ dillec
tionē q̄ feruere facit mētē3 nos uō qd̄ timoris et spei
excatio q°i mala supiore et in feruore ↄteruimi° p̄ farinā3
significam̄ et un9 panis multi sum9 ī x° absconditur
g°. ecc̄la fermētū dillectionis in farine. iij. q̄ p̄cipit ut / sata
dilligam9 deū toto corde et tota aīa tota virtute. fer
mentū ꝓ calorē ī clusu3 signat doctriā euangelij ꝓ
corruptioē3 aūt doctriā mala3 ut ca. 114. p. / hec oīa lo
quutus ē yh̄s in pabolis ad turbas et sine pabolis nō lo
quebatur eis. ut ipleret̄ qd̄ dictū ē p̄ ꝓpha3 dicentem
apia3 ī pabolis os meū eructabo absc̄ondita aↄstitu°ē
mūdi / q2 enī nō intelligim9 sine fantasmate. nō pōt
nob. aliter supsplendere theratica radi9 p°. ca. ce. Jer. / et
uenit in domū et accesserūt ad eū disci^li ei9 dicētes
edissē nobis pabolam zizanio2 agri. qui r̄ndens
ait qui seminat bonū semē ēst fili9 hois. ager est
mūd9. bonū semen hij sunt filij regni zizania aūt
neq° sunt filij. inimic9 aūt qui seminauit ea ē dyab9
messis uō ↄsumatio seculi messores angli sic ergo col
ligūtur zizania et igne ↄburūt̄ sic erit in ↄsumaciōe
seculi. mittit fili9 hois anglos suos et colligent de
regno ei9 oīa scandala. et eos qui faciūt iniq̄tatem
mittent ī caminū ignis. sic mali ministerio bono2
anglo2 in inferno claudentur ibi erit flet9 et stridor
dentiū. tunc iusti fulgebūt sic sol in regno patris eo2

15^a. p. de thesauro abscondito in agro .a.

Simile ē regnū celo2 thesauro abscondito ī agro
quē q° inuenit hō abscondit et p̄ gaudio illi9
uadit / et uen. c̄cta q̄ h3 et emit agrū illum
illauri9. thesauri9 in agro / intelligitur filius dei ī car
ne aut in sacris scripturis / quē īuenisse gratuitum
ē. s3 q2 celestes diuitie nō n̄ dāno seculi possidentur
. q2 qui eas inuenit ↄtempnere secularia debet ut sit
ei p̄tās utendi thesauro cum agro ul' sit s̄. gre. thesa
ur9 ē celeste desideriū / ager in quo abscondit̄ discipli
na studij celestis / quē agrū uenditis oībus compat
qui uoluptatib9 carnis renūciat. / Ad ī tellm̄ sēcdū
ē pabole q2 aliq° st̄ thesauri qui nunq° in possione ali
cui9 fuerūt ut absconsi litore maris uel flumīb9 et
tales absolute sunt inueniētiū aliqui sunt q° alij ī pos
sessioē alicu9 fuerūt s3 ꝓ tp̄is antiq̄tatē nō extat d' hoc
memoria ut contingit in thesauris defossis et d' hijs
idem iuris eē deberet tamē ꝓ pacem cōem hoiu3 antiq°
tus ē statutū ut medietas sit in uenientis et mediet
as ei9 cui9 ager ē. io hic dicit̄ q° emit 1c / in totum s̄.
possidet. 16^a. p. de īuentione p̄cōse margarite

Item sile est regnū celo2 hoī negotiatori q̄renti
bonas mar. Inuenta aūt una p̄cio. mar. abijt
et uendidit oīa q̄ hūit et emit eam. / Rem /
bone margarite scā iura sunt. quibus cū formis uel
bona p̄cepta uel spuāles intellect9 q̄bus sis saluus. p̄
oīb9 p̄ciosa margarita ē xp̄s int̄ p̄cepta mandatu3
dillectionis atq3 super oē3 intellectum penetrata car
nis testuōme in terris ubi qd̄ erat in p̄n° apud deu3

17^a. p. de sagena

Item sile ē regnū celo2 sagene misse ī mare
et ex oī gnē piscū ↄgreganti. quam cum
īpleta eēt edu. et se. li. se. ele. bo. ī ua. sua ma.

mod9 ↄg'gatiois
fruct9
ex. 125. p. 6.
dispendiū
2
ii 4. p. 6.
e.
.b.

aut. For. mi. Jo. qteruerit sibi apli ex utroq testo sa
genã. z usq hodie in fluctibus huius seculi tendit capi
ens bonos et malos. in fine aut mundi trahetur ad
litus. Vñ se. sic erit in qsumatione seculi exibunt angli
et separabunt malos de medio iustor. Intellexistis
oia hec. dicunt ei. Ait illis ideo ois scriba doctus in
re. ce. sil' ẽ hoĩ. pa. fa. q. p. the. suo. no. et ue. s.m
illarii. z. Jo. pater fa. xps est qr g apli non solum
audierunt s; ẽ intellexerunt dnt scribe docti et ei cõ
siles thesauro sacra scriptura pro qua pferuo z ue.
testimonia. ul' s' gre. vetus fuit humanũ genus
ad inferna descendere nouũ ẽ regnũ celor intre.
iuuentes penetrare pdicator gl. doctus et noua sit p
fert de suauitate regni et uetusta de tore supplicij ut
ul' pene terreant quos pmia nõ inuitant 18ª. p. de
noCte ac die crescente

Hic parabolã posuit. d. sic ẽ reg. celo. que ad mo.m
si hõ iaceat semẽtez in terram et dormiat
et surgat nocte ac die et semẽ germinet
et increscat dum nescit ille ultro. eĩ terra fruc
tificat pmũ herbam deinde spicã. deĩn plenũ frum.
in spica. et cũ se produxit fructũ statim mittit falcem z
qm ad ẽ messis. Jo. iactans semẽ est xps. sem ẽ ubũ
terra cor hoĩu; dormi. mors xi. exsurgit semẽ nocte
ac die q crescit credentiũ nũs in aduersis et psps.
germinant aut in bonam itentioẽz et crescit ĩ bo
no ope. du; ille nescit. i. q nos scire non facit ult.
terra fructificat s.m bedam qr pueniente grã mes hoĩs
sponte ad fructu; boni opis surgit Jo. p.m poducit.
herbam. i. tiorem. deinde spicam lacriosam peniten
tiam. deinde plenũ fructu; i. caritatez falx ẽ mors
ul' iuditũ. messis qsumaº seculi et factũ ẽ cũ cõsu
masset jhs parabolas istas transiit inde 106.m c.m
de. 10ª. via. 2ª. ãm. c. 1ª. p. d' ĩuidia nazareor ĩ x.m

Et ueniens in patriam suã docebat ĩ synago
gis eor ita ut miraretur et dicerẽt unde
inde huic sapiã hec et virtutes tales que
p manus eius efficiunt nõ ne hic est fabri filius non
ne mr eius dr maria. et fres eius Jacobus et Joseph et
iudas et symon. et sorores eius nõ ne apud nos st.
os. Vñ g. huic oia ista. ypllarius. infidelitas hic
magna. hic humilia cernens. ueritatem iudicij
non recepit s; scandalizabantur in eo. qd ẽ impedi
ri mentis arbitriu; 2ª. p. qualr xs ibi pauca fecit

Et ait illis utiq dicetis m hac miracula
similitudiez medice cura te ipm. i. qpriotas
tuos et dixerunt ei qnta audiuimus fcta
in capharnaũ. fac. et hec in patria tua. cyrilus cla
mabant iudei q mediciĩ infirmũ medice cura te
ip; qui dicat plus debet instare sue curationi qm
alior sic et xps a sui curatione ipor ad qd xpus
rndet. p. ondendo roẽ Amen dico uobis qr nemo
pph'a acceptus ẽ in patria sua roẽ. qr carnaliter
eos nõ dilligit cõpatriote uõ adulationes querunt a
falsis pphis qd fuit una ex causis destructionis ierl;
iereini tre. z pphe tun. inde. t. falsa. i. uisioẽz siml'
auerunt se habere ut placerent nec apiabant ĩi
quitatez tuã ut te ad penitentiaz puocarent. vñ
se. viderunt aut t. asuptiones falsas not' q Jo. dic
ĩ ys. omis lxx. intpetrati sunt iusio theodotio et
symacus. asumptio qñ eũ falsi pphe ons ppli annũciar
debebant pp peccata falsis qsolationibus leuigabant et a
dorso peccor eiciebant q quos ys. Ve q dicitis bo
nũ malũ et malũ bonũ. ul' s. bedam. Elias et ieremias
ceteriq pphe minores in suis qm in exteris ciuitatibus
hiti sunt. mos eñ; ẽ ciues ambos ĩuidere roẽ qr ĩuidia
ẽ tristicia de excelentia alterius in qntũ cõphenditur
ut diminutatez ppri. boni. qd nõ uidet tñ facere
excellentia alicuius distantis. Ambrosius. Videte qd
mali ĩuidia afferat indigna pp ĩuidiã patria iudicat
in q ciuis opet q digna fuit ut ĩ ea dei filius nascet
et nõ fecit uirtutes multas pp incredulitatẽ eor ni
paucos ĩ firmos ĩ positis manibus curauit et mirabatur
pp incredulitatẽ eor. i. admiratiois aspectũ ondit ex
terius. secdo manuducendo ex. In ueritate dico uobis multe
uidue erãt in diebus elie in Jsrael. qñ clausuz ẽ celuz
iij. ãnis et mẽsibus sex cũ facta est fames magna ĩ oĩ
tra et ad nullaz illar missus est elias nisi in sarepta
sydonie ad uiduam mulierem qntice beda vidua ẽ
gẽtiũ eccl'a a creatore derelicta. vñ in sydonia dr q uenaº
intpretat sarepta uõ incendiũ uel angustia panis ĩ
tptat et gẽtilitas in vtili venationi dedita. i. lucris et ne
gotiis seculi seruens incendiũ carnaliũ cupiditatis panisq
spualis angustiã patiebat. s; qr pph'az recepit facta. i.
grã diuĩa cor' s. et oleo crismatis hndant. et not qr
mulier misticũ panẽ factura duo ligna colligens;. R.
17. signũ crucis expmit quo nob ẽ pater uite eterne panis
et multi leprosi erant in isrl sb eliseo pph'a et nemo
eor mũdatus est nisi naamã syrus et hoc idem figurat
int pṗtatur eũ decor. nam cũ eẽt cãnã maculosus
candidatus ẽ lauacro figurante baptismũ et restituta est
caro pueri ĩnocentis. 3ª. p. d' saltu dni

Et repleti sunt oẽs in synagoga ira hec audiẽtes
et surrexerunt. et eiecerunt eũ ex ciuitatem
et duxerunt illũ usq ad supaliũ montis sup
quẽ ciuitas eor erat hedificata ut pcipitarent euz
ipẽ aũt transiens p mediũ illor ibat. quod erat sig.m
diuinitatis s' criso.m et s. bedam nõdũ ad erat tps
pascene nc locũ aderat passionis nec hoc genus eleg
erat mortis qui crucifigendus a sclo pcomzabatur et
not qr nazareht hedificata ẽ sup monte s; nõ in ca
cumine. vñ ex ciuitatem ad cacumẽ duxerunt ad pci
pitãtu; eũ ad huc ondit ibi locus miliario anazareth
q meridiez. q dr saltus dni. per quẽ dns descendens
ĩpsit scrupi et cedens ei ruppes fecit ei locũ qi latib
ulũ in quo ad huc uestigia rugar calcamitor eius olim
ĩ pssa notatur. dr qr ad huc appz latibulu; s; lineam̃ta
destruxerunt pegrini qntice supaliũ mõtis supra
quẽ &c designat grecor sofisticũ argumetu; quo exto
llitur aduersus latinos atribuens sibi grẽ pmatũ et
inde querunt pcipitare ypm. et qntum in eis ẽ pcipitat
ueritatez adiuentioẽz hẽsiu;. inde in linea de statu ec
clẽ Ipẽ aũt transiens p mediũ illor ibat in aplis tñ
siturus ad gentes uel a grecis ad latinos 107.m c.m
de decollatione Iohis

Quinq dies opportunus accidiss;. herodes natalis sui
cenam fecit pncipibus et tribunis et pmis gali
lee beda. nullũ aliũ inuenimus obseruasse diem
natalis sui nisi herodez et pharaonez. ut quor erãt
una inpietas. una eẽt solempnitas. cuius intrõissi; filia

ipsius herodiadis et saltasset et placuisset herodi simulque recumbentibus. Crisostomus. In sermone intrat bestia non puella querit caput amputare non saltare. discurrit fera non femina. rex ait puelle. pete a me quod vis et dabo tibi. et iuravit illi quia quicquid petieris dabo tibi licet dimidium regni mei. que cum exisset dixit matri sue. quid petam. et illa dixit caput Iohannis baptiste. cumque introisset statim cum festinatione ad regem petivit dicens. volo protinus des michi in disco caput Iohannis baptiste. Iohannes timens herodias ne Iohanne monente resipisceret optabat linguam impotentem here que illicitas nuptias arguebat. Crisostomus. hec est mulier antiqua malicia que adam deiecit de paradisi deliciis hec celestes homines facit terrenos. hec humanum genus mersit in infernum. hec vitam abstulit mundo per unius arboris pomum hec invenit necem laborem et pestilenciam que nunc occidit Iohannem baptistam. et contristatus est rex. Iohannes. consuetudinis est ut oppiniones multorum sic narret ystoricus quomodo eo tempore ab hominibus credebatur propter ius iurandum et propter simul discumbentes. Iohannes. herodis scelus iuramentum minime excusat quia iuravit ad hec forte ut future occisioni insidias prepararet. alioquin si ob ius iurandum se dicit fecisse quod si mortem filia postulasset interitum. et propter simul discumbentes. Iohannes. vult herodes sui sceleris omnes esse consortes legimus in romana ystoria flammeum ducem romanorum accessoribus pulsum de curia. ideo quia meretricule quam numquam vidisse se diceret hominem decollatum assensit ut reum quendam capitalis criminis in convivio truncaret. Contra scelera tores herodes et herodias et puella. noluit eam contristare. exquo patet quod in stabat pro capite quod sibi Crisostomus de mensis pectore rugitum dederat caput abscidens corpus reliquit truncum. nova bellua que contempta corporis caput truncatura persuasit. misitque speculatorem et decollavit Iohannem in carcere et allatum est caput Iohannis in disco et datum est puelle. et tulit matri sue. Crisostomus. Iohannes. scola virtutum et magisterium vite. sanctitatis forma norma iusticie virginitatis speculum penitencie via peccatorum venia fidei disciplina non maior homine par angelis. legis summa evangelii sanctio apostolorum vox silentium prophetarum lucerna mundi precursor iudicis hic tantus datur mercium traditur adultere additur saltatrici. merito igitur confusa sunt viscera corda tremuerunt. at vero herodes prophanavit templum sacerdotium sustulit confundit ordinem temeravit regnum. corrupit quicquid erat religionis quod legis quod vite quod moris quod fidei quod discipline. perdidit et confudit. herodes sicarius in causis. et in nobiles latro. et in socios perlator plebis inceptor. occisor filiorum in ebrians terram cruore. In siti sanguinis permanebat hic est qui Iohannis sanguinem prius in poculo crudelitatis absorbuit. herodes te petit cum te arguunt vincula te vulgant in publicum pena Iohannes. ordinatus fama virtutis cognitus dum atrahit ad se inquisitores in vincie facit ut cunctis tuus innotescat incestus. et allatum est etc. mensa migrat in caveam in arenam vertitur domus. fiunt de prandentibus spectatores mutatur furore convivium fit abusus cedes vinum transit in sanguinem finis apponitur in natali in ortu eius ex hibetur occasus tradunt autem Iohannem in castello arabie dicto macherota vinctum et truncatum corpus vero in sebaste urbe palestine sepultum inter eliseum et abdiam. caput autem in ierusalem humatum iuxta herodis tabernaculum. hec beda.

unum secundum et accedentes discipuli eius tulerunt corpus eius et sepelierunt illud in monumento et nunciaverunt yhesu. Iosephus dicit quod herodes timens dispendium populi sibi sequentis Iohannem occidit eum. refert quod herodem traditum a iudeis ob hoc et miserabiliter victum ab exercitu arethe regis reddit quoque testimonium de yhesu. libro 17. antiquitatum dicens. fuit his temporibus yhesus sapiens vir si tamen phas est eum virum appellare. Erat enim mirabilium operum effector et doctor eorum qui libenter que vera sunt audiunt. multosque sibi adiunxit iudeorum et multos ex gentibus. xpistus hic erat. hunc accusatione primorum nostre gentis cum pillatus agendum in cruce decrevisset non deseruerunt eum hii qui ab inicio dilexerunt eum et apparuit eis iterum vivus quia prophete hec et alia de ipso futura predixerant. et damascenus libro 4. dicit quod Iosephus refert dominum fuisse coniter alatum i. curvata fuisse supercilia. bene occulatum et longum vultum fuit. n. in psalmo. speciosus forma pre filiis hominum super quo ait Iohannes. absque passionibus crucis fuit pulcrior hominibus vir go de virgine qui non ex voluntate viri sed ex deo natus est 108 In capitulum de primo via 3a anni capitulo 1a parte de

inquisitione herodis ut videret yhesum

Audivit autem herodis famam de yhesu et omnia que fiebant ab eo et hesitabat eo quod diceretur a quibusdam quod Iohannes surrexit a mortuis. a quibusdam vero quod elias apparuit. ab aliis vero quod propheta unus de antiquis surrexit et ait herodes. Iohannem ego decollavi. quis autem est iste de quo ego audio talia. et querebat videre eum beda. sane quondam senserunt quod maioris virtutis futuri sint sancti a mortuis resurgentes quam fragili morte gravati. quapropter iudeorum in iudea quia dominum Iohannem resurrexisse a mortuis credebant. yhesum autem qui tot signa fecit predicabant non surrexisse sed furtim sublatum fuisse.

Quod cum audisset yhesus secessit inde in navicula in locum desertum seorsum transmare galilee quod est tiberiadis et cum audissent turbe secute sunt eum pedestres de civitatibus. et exiens vidit turbam multam et misertus est eius et curavit languidos eorum. Iohannes. secessit non fugit persecutores magis vitans quam timens. vel exemplum prebet vitandi temeritatem ultro se tradentium se. non enim omnes eadem constancia perseverant in tormentis quam se tortoribus offerunt. egros recreando ieiunos conctum devotione credentium delectetur in simiat

3a parte de miraculo v panum et duorum piscium

Abiit ergo in montem yhesus et ibi sedebat cum discipulis suis erat autem proximum pascha dies festus iudeorum vespere autem facto. xii. dixerunt ei dimitte turbas ut euntes in castella et villas que circa sunt divertant et inveniant escas. quia hic in deserto loco sunt. xpistus autem dixit illis. non habent necesse ire. date vos illis manducare. 4a dominica quadragesime ponitur prius evangelium et additur honestum solatium. in quibus ostendit ecclesia in medio quadragesime quod in penitenciali afflictione bene laborantibus non deficiet auxilium divinum In ista enim dominica summus pontifex portat rosam auream plenam interius musco et balsamo. et postea dat urbis prefecto. sic deus dabit digne penitentibus rosam inmarcessibilem xpistum cuius corpus aureum est propter incorruptionem. psalmus non dabis sanctum tuum videre corruptionem. anima est sic muscus propter odorem omnium virtutum. cantica. post currimus in odorem unguentorum. deitas vero humanitatis

unita non pmixta ē sic balsamū. ecc. iii. qr balsamū non
mixtū odor meus iam ad expoītionē euangelii transea
mus subiit in montē ihs. mons ille .i. ps. mons dei
mons pinguis. beda. ĩsinuat qr cotidie p aplōs suos
pascendi. Quod m. agunt pe. et pa. p eplas n ut
mētes nrās alimētis celestib pascant. ylarius post
defectū legis in mōte ꝓ. euangelice cibus incipit s
prius remissione pccōr uulneribus medicina atribuit
et postea mēse celestis alimonia expendit nō ergo
necesse ē ut queramus escas in uilis et castellis .i.
phariseorum doctrinas sinis roib imitas. Rndit ei
philippus cc ōr dnor panes non sufficiunt eis
ut unusquisq modicū quid accipiat. et dic eis qo
quot panes hētis. interrogat ut defectus panis me
lius pateat. Rndit andreas ē puer unus hic q habet
qnq panes ordeaceos. penitens ē puer grosius ĩ no
centia osee. xi. pue. isrl et dic eū sponsus pudicia.
ys. viii. ecce ego et pueri mei quos dedit m dns
ingeniosus. sapie. viii. puer eram in et so. s. a bono
obsequiosus. Reuerentia p. R. iii. puer samu. ordi.
do. et sermo dm e. p. et ē unus secū tranquillitate
gsae. ys. qi. unū nob. eū et bn. ei. et multū eum
di de abraa cū deo stabilitate ad herenciae. 2. cor. 6.
q ad her deo. unus sais. e. cū eo cū primo caritate be
niuolentie eph. soliciti s. uni. sps in. ui. pa. aim
ecc. sedulitate obedientia ps unā pecii adno. hanc
requiram. ic. et duos pisces. s. hec quid sunt int tā
tos n forte nos eamus et emamus in oēs hanc turbā
escas. q ait eis afferte illos m huc. pcepit eis ut
accubere facerent oēs s. cotubernia. s. uiride fenum
et discubuerūt in ptes pcētenos et qnqgenos au
gus. puer ferens panes unus de discipulis suis uel
forte aliqs de turba. philippus nullum respectum habe
uidetur ad miraculū fiendum. qr ocls uertit ad de
narii. Andreas aūt fortassis in memoria habens
miraclm elisei. q dixit ministro qd de xx. panibus or
deaceis. quātū est hoc ut apponat c. uiris. Rndit. 4º
R. 4. da pplo. hec dic. dns. comedent et superit. s
arbitrans q xps nō faceret maius aliquid eliseo et
q de paucioribus pauciora et de plurib plura mira
culose fieret dix. qd hec sūt inter tantos augus. c
tubernia sūt hoium societates diuerse. pix qd milites
in eodem tabnaculo societatem hntes dici solent co
bernales. Acceptis aūt qnq panibus et duobus
piscibus respex ĩ celū. et bndixit illis. ctra blasfemiā
manichei. assentis sensibilia ad yalius ptine et fre
git et distribuit disclis discli aūt ɔ turbis et man
ducauerūt oēs. et saturati sunt. et tulerūt reliqas
xii. cofinos fragmētorum plenos. Criso. Ego aūt non
solū admiror multitudinē panū s et supfluorum. quia
neq plus neq minus superfluū ē s tm quātum uolu
it. s. cofinos xii. s. nūm. xii. aplorum. primus panis orde
aceus qualis conuenit peccatori uē penitenti ē contritio
in corde q opponit dellectationi peccati. gtia eius ctra
rius curantur aut. gre. et corde ɔtricto dicat cinerē
.i. uilitatē pcti tamq panē man. i. masticabam et
ruminabam et poculum meum cū fletu miscebam
qr uē ɔtritus corlem ɔsolationē absq pauore non
recipit uel qr lisiuū fit ut bn abluat excinere
et aqua ita ic. 2us panis ē pudor in ɔfessione. et qr
uerecundia magna est pena ɔfitentē reddit dignū
uenia. leo papa in sermone. nō remanet in iudicio con
dempnandū qd fuit ɔfessione purgatum. forma aūt
ɔfessionis peccanti. baldassar. pulcre ondit in parie
te. mane qd ad numerationē ptinet thechel ad podus
fares ad diuisionem. qr numerare et ponderare et distin
guere debet pccā sua. et silere aliena ys. 4. panem
nrm quo. non alienū. et uestimētis nostr. i. uirtutibus
q peccando amisimus operiemur. 3us panis ieiunium
in carne. sic infirmitati carnis medicus primo ĩponit
abstinentia sic septā. pccīs carnalibus ieiunū Joel. 2º
ɔuertimini ad me in toto corde uro in ieiunio et dicat
ieiunās cū ps oblitus sum comedere panē meū. 4us panis
orō in monte q pccā spualia so. sic mathim ieiunio
passionis corporis. orōe pestes aīe sanātur sunt. Criso. sup
mathim. omelia. xxii. terrenus medicus placatur pecunia
celestis orōe sola. et nichil ē qd de ptributo dignius
offeramus. qr et n deo de suis orōe de nob et omelia. 12.
orōem aīa offert deo de uisceribus suis. qi speciale tri
butū et s uideatur hic panis ordeaceus ppt uigilias
et lacrimas. palato tm aīe ē angelicus. ps panē āgelorum
man. ho. 5us panis ē pietas ĩ ope ys. 58. frange esu
rienti panē tuū. tria sunt tacta opa satisfactoria ie
iuniū orōe elemosina. qr oppor. q penitens soluat
penā et ad hoc maxime ualet ieiuniū pauret
augmentū gre et ad hoc elīam. uitet de cetero p
catū. et ad hec orō. de duobus piscibus not q maxime
condientes ordeaceos panes sunt timor et spes. ti
mor capit in salsissimo mari .i. penis ĩ ferni. q st
durior ligatura et exterior tenebra ca. 12. p. 4 li
gatis manibus. labor famis et ardor sitis. ys. 65. ecce
serui mei comedunt et uos esurietis. bibūt et uos
sicietis. ignis ardens et uermis corrodens. iudith. 16.
dabit eis ignē et uermes in carnes eorum usq ĩ sempi
ternū ecc. vii. uindicta carnis ĩpii ignis et uermis
ys. ultimo uermis eorum nō morietur. et ignis eorum
nō extinguet. frigus ɔstringens et fletus resoluens
ca. 12. p. 16. ibi erit fletus et stri. den. Job. 24. tran
sibūt ad frigus nimium. ad ca. 9. spes uō capit in fluuio uel
fonte dulcissimo padisi hec condit ordeaceos panes
si cogitas qr ois discina in pnti nō ē gaudii s me
roris fructus aūt pacatissimus exer. p eā affert ĩ fu
turo hebr. manducantiū aūt fuit nus qi v. m vi
rorum exceptis mulieribus et puulis et statim dis. ascē
derūt ĩ nauicla et pcede. eū transfretum ad bethsay
dam donec dimitteret turbas illi go hoies cū uidissent
qd fecerat sigm dicebant hic uē ē ppha. cessantib
pphis cessauerant signa. unde dicere poterant. signa
nra nō uidi. iam nō ē ppha. id apparentib signis di
cunt se recepisse ppham q uenturus ē ĩ mun. deut.
xviii. ppham de fribus uris suscitabit uobis dns. ipm
sic me audietis. ihs uō cū cognouisset qr uenturi
essent ut raperent et facerent eum regem fugit
putabant .n. q sub tali rege non possent egere

109m. c.nd. 2a uia 3a ann cy. 1a. p. de submisione petri

Et dimissa turba ascendit in montē solus
orare augus. si fuissent cum eo petrus
Jacobus et Jo. forsitam ascendissent cum
eo. s turba non pot eū seq. uespe aūt facto solus erat
ibi. Nauicula aūt in medio mari iactabatur fluctibus

erat eu contrarius uentus / hic adulte q[uam] formidanda sit
x[?] abu[n]tia. Quarta aut[em] uigi[lia] noctis uidens eos la
borantes / uenit ad eos ambulans sup[er] mare et vole
bat p[re]terire eos. Jo. uigilie militues in spacia orarum
terna diuidunt[ur] ergo hic on[en]dit[ur] tota nocte p[er]iclitati
illa[m] q[uia] p[rim]a uigilia fuit legis 2a p[ro]ph[et]a[rum] 3a aduentus
4a in redditu claritatis / s[ed] ueniet tunc ad ecc[les]iam
uagam et naufragam an[te] x[pist]i sp[ons]u[m] festam. et totius secli
montib[us] circu[m]datam. augu[stinus] uoluntas p[re]tereundi adelia
endum illum clamore ualebat / cui s[u]buenire oppetebat et
uiden[tes] eu[m] sup[er] mare ambulante[m] turbati sunt dicentes
q[uia] fantasma esset. et p[re] timore clamaueru[n]t / u[nde] not[andum] q[uod]
timor causatur ex ap[re]hensione mali iminentis. q[uo]d apre
henditur ut excedens uirtutem illius q[ui] nocivu[m] de
beret repellere / vn[de] tal[is] timor necessario causat retractio[n]e[m]
sp[irit]uum ad interiora p[ro]pt[er] debilitatem. sic accidit in
morientib[us] et sic om[n]ibus / q[ui] timent retrahu[n]t se ad in
teriora ciuitatis. q[uia] politice q[uo]d congregat cu[m] separati sunt
timor. p[atet] ulterius q[uia] in hoc casu no[n] trahit[ur] calor ad cor
ut vindictam p[er] iram querat. s[ed] tam[en] p[er] modu[m] fugien
tis p[er]icl[u]m magnu[m] in inferioribus reconditur. et hic
e[st] q[uod] ex tali calore ibi coadunato causat[ur] aliq[ua]n[do] torsiones
et uentris solutio / et huius sig[nu]m q[uia] medicine laxatiue
o[mn]es sunt calide. hec e[st] sina[?] philo[sophi] uel p[ro]bat. Ulterius a[utem]
sciendu[m] q[uod] timor aliq[ua]n[do] no[n] est cu[m] spe euadendi. et tunc
i[m]peditur formatio uocis / uel totali[ter] emissio uocis q[uia]
fit p[er] remissione[m] sp[irit]uum ad sup[er]iora i. ad instrumenta
loquendi cu[m] aut[em] q[uando] e[st] cu[m] spe euadendi no[n] aufert
uocem. s[ed] mag[is] sp[iritu]s qui erat coadunatus ad se sup[er]i
ora cu[m] impetu ueniens causat clamorem et hoc au[tem]
Jo. q[uod] magni timoris i[n]dic[i]u[m] e[st] confusus clamor et i[n]ter[ru]pta
uox. statim q[uo]q[ue] d[omi]n[u]s ih[esu]s locutus est d[icens] habete fiduciam
ego sum / beniuolus / ad assistendu[m] Jer. 17. b[e]n[e]dictus uir
q[ui] confidit in d[omi]no et erit d[omi]n[u]s fiducia eius. 2o q[uia] ego
sum o[mni]potens / ad p[ro]tegendu[m] 2o. cra[?] viii. nos e[nim] in o[mni]
potente d[omi]no confidimus q[ui] pot[est] et uenientes aduer
sum nos / et uniu[er]sum mu[n]dum / uno nutu delere / confidi[mus]
vincere p[er] uictoriam / q[uia] ego sum benignus / ad remittendu[m]
ca. 101. confide fili rem[ittuntur] t[ibi] pecc[at]a. q[uia] ego sum potens ad
remunerandu[m]. hebr. x. fidelis e[st] q[ui] promisit. i[de]o nolite
itaq[ue] amittere confidentiam u[est]ram / q[ue] m[agnam] h[abe]t remunera
tione[m] / nolite timere. non debent timere contrite uel
deuote eu[m] querentes. ca. 138. p. 2. no. ti. nos letantur eu[m]
sequentes. ca. 96. p. 22. no. t. pusil[lus] grex / audacter
pro eo congredientes. ca. 104. p. 3. no. ti. eos q[ui] occi
dunt corpus: patienter p[ro] eo supportantes. Jo. 12. no. ti.
fi[lia] syon. ecce rex tuus ue[nit] se[dens] su[per] pu[llum] asi[ne]. R[espo]ndens
aut[em] petrus dix[it] illi d[omi]ne si tu es iube me / ue[nire] ad te su[per]
aquas. at ip[s]e ait ueni / et descendens petrus de nauicula
ambulat su[per] aquas / ut ueniret ad ih[esu]m. videns
aut[em] uentum ualidu[m] timuit / et cum cepisset mergi
clamauit d[icens] d[omi]ne saluu[m] me fac / et continuo ih[esu]s exten
dens manu[m] ap[re]hendit eu[m] / et ait illi modice fidei
quare dubitasti / vllarius. petrus ceteros ant[e]uenit
nam p[ro] ceteris primus r[espo]ndit tu es x[pistu]s filius dei uiui
p[ri]mus in passione d[omi]ni malu[m] putat detestatus est.
p[ri]mus moriturum se et no[n] negaturum spopondit. p[ri]mus
lauari sibi pedes p[ro]hibuit gladiu[m] q[uo]q[ue] aduersus eos q[ui]
d[omi]n[u]m co[m]prehendebant. p[ri]mus eduxit. Jo. cepit mergi
fides n[on] ardebat s[ed] humana fragilitas inp[er]fundum

trahebat. et cu[m] ascendisset in nauicula cessauit uentus
et statim fuit nauis ad terram q[uo] ibant. q[ui] aut[em] i[n] na
uicula erant uenerunt et adorauerunt eu[m] dicentes. vere
filius dei es. augu[stinus] cu[m] in corde p[er] gr[ati]am sui amoris
ad est d[omi]n[u]s. mox uniuersa uitior[um] et aduersantis mu[ndi]
et malignor[um] sp[irit]uum bella quiescunt q[uando] aut[em] nauis
transierit ad soliditatem portus q[ui] tunc manifestus i[n]
gl[ori]a adueniet admirantes vniuersi loquent[ur]. vere
filius dei es. 2a. p. de mana in deserto et pane celesti

Et cu[m] transfretasset uenerunt in terram genesar.
et cu[m] cognouissent eu[m] uiri loci illius. miserunt
i[n] uniuersam regione[m] illam et obtulerunt
ei o[mn]es male h[ab]entes. et rogabant ut uel fimbriam
uestimenti eius tangerent et q[ui]cumq[ue] tetigerunt salui facti
sunt. altera aut[em] die turba que stabat transmare uidit
q[uia] nauicula alia no[n] erat ibi nisi vna. et q[uia] no[n] int[ro]
issent cu[m] discipul[is] suis s[ed] soli di[scipuli] eius abiissent / alie no[n]
superuenerunt naues ad tyberiadem iux[ta] locu[m] ubi ma[n]
ducauerant panes gr[ati]as agentes deo. cu[m] ergo uidisset
turba. q[uia] ih[esu]s no[n] esset ibi neq[ue] discip[u]li eius. ascenderunt
nauiculas et uenerunt capharnau[m] querentes ih[esu]m
alber[tus] una nauis catholicam designat ecc[les]iam. alie no[n]
sign[ifica]nt conuentus eorum q[ui] non sincere querunt ih[esu]m. et
cu[m] uenissent transmare dixerunt ei rabi / quo[modo] huc uenis
ti. R[espo]ndit ih[esu]s et dix[it]. Amen Amen dico uob[is] / queritis
me no[n] q[uia] uidistis signa. s[ed] q[uia] ex panib[us] mandu
castis / et saturati estis. inc[ipit] u[bi] altiore[m] eis pane[m] on
dit / operami[ni] no[n] cibu[m] corpalem q[ui] perit s[ed] qui p[er]manet
in uitam et[er]nam / que[m] filius hominis dat uobis / augu[stinus] i. q[ue]
rite me p[ro]pter me. non p[ro]pter aliud ip[s]e enim est cibus quo
uiuunt angeli. unde est cibus sp[irit]ualis. Jo. sequitur +
hunc enim pater signauit i[n] bapt[ism]o deus. augu[stinus]. Quid
est signauit deus p[ro]prium quiddam dedit illi ne ce
teris co[m]pet[er]et q[uia] q[ui] est filius hominis e[st] filius dei. dixerunt
ergo ad eu[m] quid faciemus ut operem[ur] opera dei. augu[stinus]
q[uia] intellexerunt cibu[m] illu[m] esse opus dei. querunt q[uo]d
ob[ser]uando hoc p[re]ceptu[m] facere p[oss]unt. R[espo]ndit ih[esu]s et dixit
eis hoc e[st] opus dei ut credatis in eo que[m] misit ille
hoc e[st] manducare cibu[m] q[ui] p[er]maneat in et[er]nu[m]. augu[stinus]
quid paras dentem / et uentrem. crede et mandu
casti. dixerunt ergo ei q[uo]d tu facis signu[m] ut uideamus
et credamus tibi q[ui]d operaris. q[uia] per hunc cibu[m] uidebat[ur]
p[re]ferri moysi s[ed] patres n[ost]ri manducauerunt mana
in deserto sic scriptu[m] e[st] / pane[m] de celo dedit eis mandu[ca]
re. dix[it] eis amen amen dico uob[is]. non moyses dedit
uob[is] pane[m] de celo s[ed] p[ate]r meus dat uob[is] pane[m] de celo. ve
rus panis est / non figuralis q[ui] de celo descendit
et dat uita[m] mu[n]do. Augu[stinus]. panis de celo e[st] uerbum
cuius egressio a su[m]mo celo i. a p[at]re et uestit[ur] lac dum
descendit in carne[m] q[uo]d fuit descendere de celo moyses
no[n]. no[n] sic de celo s[ed] de aere dedit mana in figura
huius ueri panis corda uiuificantis. dixerunt ergo
ad eu[m] d[omi]ne semper da nob[is] hunc pane[m] q[ui] eos corp[ora]liter ref
ficeret petebant sic samaritana aquam. dixit
aut[em] eis ih[esu]s Ego sum panis vite. qui uenit ad me
no[n] esuriet et q[ui] credit in me non sitiet unq[uam]. sed
dixi uobis q[uia] uidistis me et no[n] credidistis o[mn]e quod
dat m[ihi] p[ate]r ad me ueniet et eum q[ui] uenit ad me no[n]
eiciam foras p[ate]r dat i. trahit ad filiu[m] illos q[ui] cre
dunt eu[m] patrem h[ab]ere deu[m] / tales no[n] eicient[ur] foras q[ui]bus

Marginalia: timor causatur · ad cor · et q[uod] retrahit · ad intestina · alii uocem tollit · confidit · q[uia] ego sum · i. p[etrus] x. · depe[r]dit timore · lc. 6o. 4 · Of. 14o. · 2 · nauis ec[clesie] · sig[na]tus e[st] x[pistu]s · Jo p[o]t[est] dare cibu[m] · crede[re] e[st] manducare · mana de ae[re] fiebat panis de ce[lo]

C 109

dicat^r ut intrent in gaudiu dni sui supbo u^l habet nec hic nec in futuro q^r u^c hic gra~ mitericor metis u^c ibi insecreto btitudinis. q^r vult face volutate suam et no dei hu~lez uo~ in herentez in faciendo pris uolu tatez no eiciaz foras. q^r descen de ce non ut faciam volutatez mea~ tm mo~ s^z uo ei^9 q misit me descendit de ce. deus factus ho~ ut hu~lez deu seq^r. ille quem puideret seq hu~lez hoiem. hec e~ aut uolutas ei^9 qui misit me pris ut oe~ qd dedit m~ no~ pdaz ex eo s^z r. illud in no die dati sunt ei hu~les in qbus e~ p^a. du~ aia deu~ ognoscit no~ pdet ex eis oibus quecq. qd eet si foras eicerent^r. s^z gloriose resuscitabo i 2^a re surrectione s^z eq~ e~ volutas ei^9 qui misit me ut ois qui ui. fi. et credidit i eu~ heat vitam etnaz et ego re. eu~ in no. die. per mediatorem vult pat^r dare vt ramq^z vita~. hec e~ aut volutas pris mei ut ois qui ui. fi. re~ i eu~ q e~ uita sit et p^r iam habet in merez uitaz et e. re. eu~ i no. di. murmura g^o iudei d illo qui dixisset. ego sum panis q de celo descendit et dicebant no~ ne hic e~ yhs filius joseph. cuius nos no uimus patrem et matrez. quo~ ergo dic. hic q^r de ce. des. isti a pane de celo longe erant. auribus aptis surdi e rant. uidebant et ceci stabant. panis n. iste interi oris hois esurie~ querit credere i euz. hoc manducat pane~ uiuu~. et in uisibili saginat^r q in uisibili re-nascit^r. Rndit g^o yhs et dixit eis nolite mur murare iuicez. nemo pot uenire ad me nisi p^r q misit me traxerit illuz. inquibus uerbis ondit xps qnta sit virtutis arduitas uenire ad me. ne debilitas. nemo pot. gre necitas. nisi p^r re~ uenire ad xpz e~ ar duu q^r oppi. q uemens fiat ex magno puulus repu tatione meritor ca. 116. p. 3. sinite puos. pleno va cuus abdicatioe~ terenor ca. 118. p. 16. si uis pfect^s e~. pugna strenuus. exequutione mandator ca. 123. p. 6. qui facit veritate~ venit ad lu. mobi cruciferus supplantatione uitior ca. 114. p. 3. si qs vult veni re post me. circa 2^m licet ho~ sit ipotens ad opa meritoria p nam spuali tame~ pape sensum mis tice figurationis in li^o apoc. q. nemo potat apire li^m. elicere actum gratuite dilectionis in aio sequenti p. nemo pot veire. exprime uerbu~. catho^ce pfessionis in dca p^a cor. 12. nemo pot dicere do. yhs nisi in spu sco u. ambros^9. uer aquocq^z dicat^r a spu sco e~. pduce fructu~ meritorie opationis in sacro ca. 127. p. 15. sic palmes. circa 3^m p^r trahit ad filiu~ m^i p expressa uest tigia create vniuersitatis job. 28. trahit^r sapia de oc cultis. per illata supplicia mundane aduersitatis osee xi. i funicul ada~ traha~ eos. i. in penalitatibus huanis per impesa beneficia largissime pietatis can. p^o. trahe me. post te u. ber. no~ ois qui trahit^r in uitus trahi tur. nec .n. in firmu~ piget trahi ad balneu~ uel prandiu~ et si reu~ pigeat trahi ad iudicia~ ostensa pro digia in mele maiestatis job. 34. si direxit ho. s. ad eu~ cor suu~ spm illius ad se trahet p^r stupore prodigior suor. et ego re. eu~ in no. die. ista tractatio no~ h^z violentiam s^z volutatis excitatioez. intrare quis pot ecclaz uolens accipe sacramentuz pot uolens. s^z cre dere no~ pot n^i uolens tract^9 e~ petrus apte tn~ p filiu~ incarnatu~ cum ait tu es xps filius dei viui. ait enim btus es symon re~ ista reuela^o. ipa e~ atractio ramiz

uirde ondis oui et trahis illaz. nuces ondunt^r puero et trahit^r. imo dicat^r trahit quemq^z sua voluptas resuscitabo eu~ ut uideat qd credit. manducet qd esurit. heat qd desiderat du~ trahitur. scriptu e~ in pphis et erunt oes docibiles dei. ois q audit a p^re et didi cit uenit ad me. alber. in pphis q^r joel post verba et alii cuz eo. s. in uaz hoies foris loquut^r. solus deus sen su~ intus apit. ita q^r ... audit. r. d. a p^re uenit ad me ne quis se exaltet. sit nuq^r uidi pre~z. quo ad sc^a. ab eo. subdit no~ q^r uidit quisq^z nisi is q est adeo h^r uidit pre~m ego uidi pre~m non uos audire a p^re e~ audire u^bu~ pris. i. me. Ame~ dico uob q credit in me h^t vitam etna~. a. h^t me qui su~ uita e~ aut credere in eum p fidem et dilectione~ querere illi. et tendere i ipm imitando eu~. ego sum panis vite pascit ue~ donec pastos iugat uite. pres u~i man ducauerut i deserto mana et mortui sut. hic e~ panis de celo descendens. ut si qs ex ipo manducauerit spuali non moriat^r. sic pres u~i quos imitamini q^r qd uidebant tm credebant. qd no~ videbant non itelligebant. Ego su~ pa. ui. q de ce. descen. si qs manducauit ex h^o pa. ui. m et. q^r manducando ex surgit^r. qui e~ uita etna et panis que~ ego dabo caro mea e~ pro mudi uita. hoc qn capiet caro quod dix pane~ carne~. uocat^r ergo caro non q^r capit caro nix qd augus^9 et alber. exponut et panem et sua carnez uocat. h^r dns fidelia sacietatem in cor^e suo qd e~ ecca. pane~ q^r ecclaz quotidie reficit. et mea quo usq^z ad plenam sacietate~ puemat. alt^r altiz uerbo et ex^e pascit. vn~ dns ad petru~ pasce oues meas caro aut x^i eccla d^r. q^r in carnatione uerbi fide et sa cramentis unita viuit de spu x^i. sic eni corpus unius cuiusq^z hois viuit de spu suo ita fideles aie viuut de spu sco. q no h^t spm xpi hic non e~ eius. litigab ant g^o iudei ad iuicem dicentes quo pot nobis hic carne~ suaz dare ad manducanduz. litigabant qm pane~ concordie no~ intelligebant. quo fidelis panis fiat. ondit iohes. cu~ portati inquit estis labo ribus bou~. i. annuntiantiu~ euan^m. triturati estis qn catecuminni facti estis. in orreo refuati estis qn noia ura~ dedistis. moli cepistis ieiuniis et exorcismis ad aqua~ uenistis qn cspsi in bapto~. uniu facti estis ac cedente feruore sps sci. cocti estis. et ita facti dnicus panis jo. i hoc intelligimus q^r in eo manemus et ipe in nobis augus^9. quo dns carne~ sua~ possit dare ad manducandu~ non audiut statim s^z ad huc eis d^r vn~ mag^t moueant^r. dix g^o eis yhs Amen amen dico uob. n. manducaueritis carne~ filii hois. et bibe ritis eius sangne~ non habebitis uita~ in uobis. et ne ista~ uitam intelligerent subiuxit q manducat mea~ carne~ et bibit meu~ sangne~ h^t ui. et. huius rei sacra mtu~. i. vnitatis corporis et sanginis x^i alicui cotidie alicui certis itualis dier in dnica mesa pparatur et d mesa dni sumit^r. qbusdaz ad uitaz qbusdaz ad exitu~ res uo cuius sacmetuz est oi hoi ad uitam. nulli aut ad exitu~. et ego re. eu~ i no. die. hoc subicat ne cogitar ent no~ mori corp^li. caro .n. mea uere e~ cibus. caro mea carius amabilior p^r ne~ coformitate~. jo. p. u^bu~ caro factu~ e~ re~ p^r culpe i munitate~. ro. viii. misit deus filiu~ suu~ i si. ca. p^o. p^r pene acerbitatez. hebr. s. t

nl ht

et qre

m humil^s i x^o

.i.^a

m^l r. sgit

2^a

Panes ... facere

Venire ad x^m

124. p. 2

96. p. 14. bis

p^r trahit ad fi^m

h^c e~ excitare

ex^m

de suscitatione

qd e~ audire pre~z

qd e~ credere i x^m

.S.

.E.

panis et caro x^i e~ fideliu~ sacietas

fidel^s quo fit panis

.E.

Sacr^m ... caro x^i

p^r sacramentali tm~ .i. n9 fido signu~

p^r spual^r i te^ro ... male cibo spualez

res sacram^ti p bn

309

caro ei9 nō uidit corru(ptionem). hec caro btissima fuit misericordit asūpta. auerbo in diebꝰ carnis sue cū clamore ual. et la. offer. exa. ē p sua re(uerentia) pp tutele etnitatem. ac. q̄. eiꝰ nō uidit corruptionem. h. caro btissima fuit misericordit asūpta. auerbo p nrā reconciliatione. Jo. p°. v(er)buz quo nichil sublimiꝰ. caro. q° nich infimiꝰ. fctū ē q°. nich mutabiliꝰ. et hitauit in nob. q° nih valiꝰ amicabili exibita in sacmēto p nrā reffectione. Jo. 6. panis quē ego dabo c(aro). Crudelit afflicta in patibulo pro nrā redemptione p.ª pe. 4. x°. ī car. pa. integrlit custodita in triduo ps. caro. me. re. in spe et iterz non dabis scm̄ tuū ui. cor. Felicit sumpta de tumulo p sua glorificatione. ps. refloruit caro mea nos florebimꝰ in refrectione cū mortale hoc induet in mortalitez xp̄s refloruit qr ab initio sue conceptionis bts fuit et nos ī flore .iiij. dotes datas in refrectione. iudeo .n. ī flore sigm̄ operationis ī q°. ipassibilitas. qr ex flore fructus ex fructu semen. ex semine arbor ex arbore flos. ps. florebit xp̄s et q̄ cum eo surrexunt de ciuitate scā yerlm et erit nomē eiꝰ bn̄ in scla. aspectu delectationis ī q°. claritas. ys. germinans germi. et florebit qsi liliū. celeritate discursionis in quo agilitas. ec. xij. florebit amigdalus roē velocitatis. et xp̄s pimitie dor. dissipabit capparis rubigo vetustatis carnis. tenuitatez corpationis in quo subtilitas nu. 18. īuenit moyses virgā aarō germinasse et turgentibꝰ gemis erupāt flores. qsi plibatio quoddam subtilioris sbe. et sanguis meus uere ē potus in sacramēto altaris uere ē uellata diuinitas. ys. 4. q̄. vē tu es deus isrl saluator. oblata huanitas. luc. 23. uidens autez centurio qd fctm̄ erat glorificauit deū d. uere hic homo iustus erat. demōstrata caritas. ys. 53. vere langores nrōs ipē tulit et dolores nrōs ipē por. collata vtilitas. Jo. 6. nō moyses s3 pr̄ meus da uo. pa. ver. de celo. māna aūt figurabat huc panē. roē origis qr d celo exo. 16. roē sumptionis qr demane. et corꝰ x̄ aīe iunio. roē comēsurationis. qr oēs colligentes habebāt mēsurā gomor. et q̄. hostie nō plus otinet q̄ una. roē liquefactionis. ad solez. et hec aīa de nocte liquesat ad tactuz sol iustie. roē obdurationis. adignē. sicet iudas ignē cupiditatis. roē durationis. donec comēdat fructꝰ terre promisse tr̄ uidebit nō subuelamine. uersꝰ de eiꝰ effectibꝰ īflāt ad caritatē. memorat x̄ passioēz. sustentat ōe ī firmitatē. roborat bonū opationez. auget hostia spez. reficit ī fra osolatione. uitā dat grē. ofirmat qr fidē munit q̄ teptatione. formiteq3 remitit. cū cibo et potu io apetūt hoīes ut nō esuriant nec sitiant. h. uera nō pstēt nisi iste cibꝰ et potꝰ qui eos aqbꝰ sumitur imortales et in corrupt(i)les facit. i. societas ipā scōz ubi pax erit et vnitas pfctā. Sāguis x̄ ē pecantibꝰ redemptiō. p°. pet° p°. non corruptibilis auro. rc. bcī. ihc d passione mrīs et filiꝰ intendit in x̄ crucem sacratissimo x̄ sangne vndiq3 rubricatuz. uide dei et virginis filiuz tā turpit in cruce pendentez. tā arcte morientem a planta pedis usq3 ad uerticem nō ē in eo sanitas. nā fuit in capite spinea coronatꝰ. in oculis q ontēplantur renes et corda uelatꝰ. in auribꝰ obrobrijs saturatꝰ. in naribꝰ cadauerz fetore affectꝰ. in ore felle et aceto potatꝰ. in maxillis alapis cesus. ī facie ī quā desiderāt angli pspicere ōsputꝰ. ī manibꝰ et pedibꝰ fixus in latere lanceatꝰ. in toto corpe uerberatꝰ. ī aīā usq3 ad morte tristitia repletꝰ. penitētibꝰ ī refugiū. apoc. p°. lauit nos a pec. nōs ī san. suo. bcī. sup cant. qd timidi estis ut pecca nolit dimittē. s3 affixit ea cruci. pugnātibꝰ ī psidiuz. apoc. 19. erāt uir vestitꝰ ueste aspsa sāgine et exercitꝰ celi seqbantur eū ī eqs albis. i. desiderijs mūdis. cum uenator dat sāguis ad alliciendū. et eiꝰ feruore excitandū. ps. ut ī tingatur pes tuus. i. affectus in sangne p°. ora. elephātis ondēt san. uue et mori. ad acuendū e. in pre. p°. pe. et xp̄s p nob pa. ē uob relin. exm̄. laborantibꝰ in auxiliū. p°. cor. xi. hic calix no. te. ē ī meo sāng°. h°. facite quotiescūqz bi. ī me. come. i. ī memoriaz mee passionis quotiens calicē aliquꝰ passionis bibimꝰ passionis xp̄i recordentur. bcī. videntes angustias dm̄i rc. ca. 131. p. q̄. Crisosꝰ sup Jo. sāguis x̄ abigit demones quē simori pararuerit qr eo ōfusi sunt statī fugiūt. et currūt angli p honore dm̄i sui. q man. me. car. et bi. me. san. ī me ma. et ego ī eo. i. ipsm manducare ē ī ipō manerē sic p fidez et dillectionez et illū manētem ī se hr̄e q ait ego dilligentes me dilligo. pū. vin. sic misit me uiuēs pr̄ et ego uiuo. eadem eiꝰ ē uita prīs et filiꝰ s3 ne ingenitū extimes addit. pp prēz uiuo. s. et q mādūcat me ipē viuet pp me. non nō ait māduco prēz nō eiꝰ filiꝰ pticipatione prīs fit melior s3 q māducat me ipē ui. pp me rc. qr pticipatiō filiꝰ p vnitatem corpis et sanguīs q illa manducatꝰ. signt nos efficiamur meliores. hic ē panis q d celo descendit nō sic māducauerūt prēs urī ī deserto mana et mortui sūt q māducat hūc panē uiuet in etnū. hic ē absq° non pit s3 pmanet rc.

3.ª p. qr aliqui discipulorz abierūt retrorsuz. Jo. 6.

Hec dix ī synagoga docēs sabbo in capharnaū multi g°. audientes ex discipulis eiꝰ dixerunt durus ē h sermo. qs pōt eū audire uerba dm̄i ita sūt pfunda ut ōs puusos turbent. ōs rectos auditores excitant. Sciens yh̄s apd se in ipm qr murmuraret de h° discipuli eiꝰ. dix eis hoc uos scandalizat. s. qd dixat d carne et sāngne suo. si g°. videritis filiū hoīs ascendentez ubi erat pꝰ. sic. tr̄ videbitis qr nō eo mō q°. putatis erogat corꝰ suū. sps ē q viuificat caro nō pdest qcq̄ eo mō q°. illi intellexerunt. nō pdest carnez qppe sic intellexerīt q̄ in cadauere dilaniat. nō quo spū uegetatur. verba q ego locutꝰ sum uob sps uita sūt. i. spuali ītelligenda. si nō credideritis non intelligetis. s3 sūt qdā ex uob q nō credunt. sciebat .n. ab initio yh̄s q eēnt credentes et q traditurꝰ eēt euz. et dicebat ppea dixi uob qr nemo pōt uenire ad me nisi fuit sibi datū a prē meo. fides .n. nō ē a se qsi ppā s3 adeo tanq̄ grā. ex hoc multi discipulorz eiꝰ abiert retro et iā nō cū illo ambulabāt. dix. g°. yh̄s ad .xij. nunqd et uos vultis abire. r̄ndit ergo ei symō petrus dn̄e ad quē ibimꝰ. uba vite etne h̄es et nos cognouimꝰ et credimꝰ qr tu es x°. filius dei. r̄ndit ei yh̄s. nō ne uos .xij. elegi et unꝰ ex uob dyalꝰ ē. dicebat aūt de iuda simonis scariotis. hic .n. erat traditurꝰ eū. uocauit eū ut dispensatio diuine uie ī salutē mūdi īpleretur. unū bonitas dei bn̄ utebatur malis. illiꝰ sic ī uenditioē Joseph. vn̄ vlus ē malitia frm̄ eiꝰ mali vtuntr̄ bonis dei ad malū. iudas uō cepit se exterminauit. nō nūz sacaritez uiolauit. beda facit ut eēnt .xij. ut quadratuz orbem fide trinitatis īsignirent et salutez quā pdicarent. sicq3 iudo comēdauerat sic

·iij· p̄· 17·

Flos sig(nificat) dotes gl(ori)e

vē sit ī sacro altaris

māna fig(ur)at sacm̄ altaris 127. p̄. 4.

effectus euchar(istie)

afflictioēs x̄ ī cruce

Sāguis x̄

ī. p̄. 5.

·93· p̄· 2·

sic .n. septenarius ita et duodenarius hic ē mīo pfectio ppter
ptes septenarii q̄ in se mltiplicate reddūt .xii. not' q hec
expositio et pcedens ē augi. et q alii doctores aliq̄ dēpdēs
iacent ad altaris sacm̄tū refferūt ꝫ i ōtinua ꝗ expositōe
nullus 4ª p. de prandiū apud phariseum.

Rogabant aūt illū quidam phariseo ut prā
dēt apᵘᵈ se et ingressus recubuit. phariseus aūt
cepit int' se reputans dicē. q̄re nō baptizatus
ēēt an̄ pradiū .i. lotus. et ait dn̄s ad illū nos pharisei qd
defforis ē calicis et catini mūdatis/ qd aūt de intus est
urm̄ plenū ē rapina et iniq̄tate/ ambro⁹.2. beda mū
diciaꝫ carnis exterius obsuatis et aīē turpitudinē retine
tis/ calix ē uas uitreū. catinū fictile de tra/ signatur
fragilitas humani corꝓ̄ i qᵒ exterius ptendūt sc̄itatē
stulti nō ne q. fec̄ qd d foris ē ī qd d intus ē fecit .q̄. mani
cheos qui aīāz tm̄ a deo/ carnē uō a dyaᵇˡᵒ putant creatā
uel tn̄ qd sup ē .i. de eo. qd sic ē uictū urō. uel qd sup
ē remediū istud ē date eliaz et ecce oīā mūda sunt
uob. q sic aq̄ extinguit ignē/ ita elemosina extingit
peccata. 5ª p. d phyorꝫ i dictoribꝫ et abꝫ trāsit i uerite huc nē

Pharisei aūt et qdam de scribis venientes a ie
rosolimis cū uidissent quosdā ex discᵘˡⁱˢ eius cōibꝫ
.i. nō lotis. manibꝫ manducare vituperaūt
dnt̄es. quare discᵘˡⁱ tui transgrediūt mādata seniorꝫ
nō .n. lauāt manus suas cū panē māducāt. sic tpē mo
ysi ɔstituti sunt .lxx. senes sc̄m moysē nuū .xi. sic et tunc
totidē ad regimē ppli ordinati sunt/ qui iudices ordinarii
dicebāt quiq; i yerlm residebant et ad eos fiebat ran
sus i dubiis vnaq̄q;/ et eorꝫ determinatio p firma lege habe
bat. quā trāsgredi nō licebat et deut. 17. statuebant
i q̄dā ad regimē ppli p modū pcepti. quedā p modᵐ
admonitionis et cuiꝰdam decentie/ de quorꝫ nūo erāt
istud. q̄dam tamen hec voluerūt quādam spualē; mūdi
ciā; effice. beda. pharisei spualia uerba carnali intel
ligentes ꝯ. aqua exterius loti ɔsuē lauare lauamū mū
di cstate et mūdamū q ser. na. dm̄. nō recte accipie
bant. de corꝯ tm̄ intelligētes. qᵒ aq̄ extius loti ɔsuē lauar
polui nō adubū audiendū. nō qī ad mediū ꝫ ad qsito
nū pugnas ɔcurrūt. ipē aūt rn̄dens ait illis quare et
uos trāsgredimū mandata dei pp traditionē urām
pharisei traditiones suas reputabant qī quedam pn
cipia agibiliū/ qd destruit xᵘˢ ondens eas ɔtrariari
diuis pceptis/ que uere sunt agibiliū directā pnᵐ
nam deus dix̄ honora prē; et mr̄ē;/ cuius honoris pᵗ est
bn̄ficiᵃ pᵗᵃ tpīm. q. honora uiduas bn̄ficiū .s. exhibēdo
et qui maledixit prī ul' mr̄i morte moriat' uos aūt
dicitis. si dixerit hō prī aut mr̄i corban .i. mun⁹ quo
daīq; ē deo oblatū ex me t pderit .i. aīē tue qī dicat
opī uel mr̄ quē deo obtuli ius tuis usibꝫ applicare hāc
i pietatē pharisei subtilᵒ pietatis docebant filios .i. me
lius facere si deo uō prī uouerent/ que prībꝫ offeren
da erant instruētes eos pdicto mō rn̄dere. egenis
prībꝫ. uos qᵒ dicitis .i. dicere docetis. si aūt res eēt obla
ta deo an̄ prētū indigētiā nō debet recipi ut sub
ueniāt' prībꝫ/ ex quo pōt dedua vlterius q post factam
pfessioē; i claustro non debet quis religionē deserere
ut idigentie prētū sbueniat/ sic pōt filius inuitis pren
tibus fieri sacerdos fieri et postea tamē nō tenēt' prī si
ab hostibꝫ i uadat' subuenire/ prius armorꝫ ꝫ ɔsueuerunt
argui in ɔtrariū q uotū factū de his q sᵗ sb erogationis

nō pīudicent illis q̄ sūt de necᵗᵉ pcepti/ dic q puotū
nō absolunt' qs a pcepto. ꝫ bn̄ absolunt' ab aliqᵒ mō
implendi pceptū/ q pceptū de honorandis prētibꝫ ē
affirmatiuū/ et nō obligat semp ꝫ p loco et tpē et aliis
circūstanciis q̄ alī uariant' scdm̄ ɔditioēs suscipientis
pceptū. id aliquis moᵈ subueniendi prī pōt fieri inconueni
ens p assūptionē alicuius status licite assūpti ut de sac̄
dote dcm̄ ē tenet' tm̄ religiosus salua obedienᵃ subue
nire eis qbus pōt. quare transgrediūt' man. dei xp̄s
comēdando pponit. mādata dei ps. 19. qui custodᵗ
māᵗᵃ custodit aīāz suā. intupᵈᵒ arguit transgresso
res eꝫ i laudem viri iusti ecc. 31. potuit transgredi
et nō ē trans. admirādo querit quare. p regū et q
fratis res huiuscemodi quas audio res pessimas. custo
dienda aūt sᵗ pcepta q obsuatioē facilia deuto. 30.
mādatū qd ego pcipio tibi nō ē s te aut pcul positū
aut i celo situm ꝫ ppe te ē i corde tuo ut facias illud
q retributione vtilia ca. 118. p. 16. si uis admirari
quia transgressioē penaria ps. si uisitaās me p sū. et
man. me nō cī. iu. i u. iniq. et i ū. pec. e. uaceptm
da aūt ē trāsgressio peccatorꝫ q p eā hō auertitur a su
mo bono et in cōmutabili ys. 24. transgressi sunt leges
mutauerūt ius/ dissipauerūt fedus sempiternū .i. eīne
btitudīs ɔmde ꝫ. si uis admirari. adheret tpali como
do et de fectibili 2ᵒ. R. 19. transgrediebant' torentē
et totus pplꝯ icedebat ɔ uiā oliue mūdane dulcedis
que respiat dextrū mīe et defectibilitatis io. ier. 2. de re
liquerūt me fontes aq̄ uiue et foderūt sibi cisternas
q ɔtinere non valent aquas. subiat' tiranico dn̄o
et ɔfusibili. deuto. 17. transgrediūt' pactū illius ut ua
et suī di. alienis/ illius iuitāt sintū cui fure regnare est
et illis subiciūt' q adetna supplicia ptrahunt. tñ admi
ratione uō interrogandū quare .i. qua necitate cū sint
obsuatione facilia et R. 12. quare ɔtempsisti uerbū
dn̄i ut faceres mala et uxorē in accepisti q. d. q̄ fuit ne
cessitas cū plures hēres uxores. quare .i. qua facilitē
cū sint retributione vtilia onch. 4. peccanti uidē d
quare merore ɔfireris nūqd rex nō ēt. vide gᵒ q̄ ma
lū et amarū ē reli. t. do. de. t. ier. 2. quare .i. q̄ma
temeritate cum sit transgressione penalia ne 4ᵒ.
q i tuore di uri nō ambulatis ca. 104. p. 3. hūc timete
qui pōt corpꝰ re. pharisei et oēs iudei nisi crebro lauēt
manus nō man. tenētes traditioēs seniorꝫ et a for. n
baptizent' nō comedūt et alia multa q̄ tradita sunt
illis suare bapta. calic. urceorꝫ et eramentorꝫ et alia
lctorꝫ et alia similia faciunt multa et nō honorificab
prēm suū aut mr̄em suam et irritū fecistis mandatū
dei ppt traditionem urām. ypoᵗᵉ bn̄ pphauit de
nobis. ys. d. pplꝯ hic labiis me honorat. Cor autē
eorꝫ lon. est a me. sine cā colūt me. docē doctrinas et
mandata hoīm et uocatis ad se turbis dixit eis au
dite et intelligite. Non q intrat in os coinquinat
hoiē; ꝫ q pcedit ex ore cordis s. augiᵐ coinquinat
hoiē; tc̄ accedentes discᵘˡⁱ eius dixerūt ei. scis q pha
risei audito hoc uerbo scandalizati sūt at illi rn̄
dens ait oīs plantaᵒ quā nō plantauit pr̄ meꝰ ce.
eradicabitur. ꝫ. de zizania ca. 105. p. 12. plantati
sᵗ i paludibꝫ ɔcupiscencie i ueprībꝫ auaricie. i rupibꝫ
supbie. sinite illos ceci sunt. duces cecorꝫ. cecus aūt pbens
ceco ducatū abo in foueam cadūt. u. aduite psident

p[ro]lat[us] p[re]sidentis
p[re]dicantis

officiu[m] q[uo]d e[st] duce[re]. p[ro]cedit[ur] uel officiantis defectum
q[uo]d e[st] cecu[m] e[ss]e. ys. l[vi]. speculatores ei[us] o[mn]es ceci. defficie[n]
tis p[re]lat[i] q[uo]d e[st] i[n] fouea[m] cad[er]e. p[re]dic[ati]o[n]is annul[us] q[uo]d e[st] alios
sec[u]m t[ra]he[re]. et cu[m] i[n]troiss[et] in domu[m] a turba / interrogabat
eu[m] petrus edisse[re] nob[is] p[ar]abola[m] istam. at ille dixit. ad
huc. et uos sine intellectu estis. no[n] itelligitis q[uo]d o[mn]e q[uo]d i[n] os
intrat i[n] uentrem vadit / et i[n] secessu[m] emitti[tur]. i[d est] p[er]
purgatio[n]e[m] / ad qua[m] p[er]tinet sudor et uomitu[m] et hui[us]
m[od]i. hic calu[m]niat[ur] q[ui]da[m] h[er]etic[us] q[uo]d d[omi]n[u]s ph[ysi]ce disputa
tionis ignar[us] putet o[mn]e[m] cibu[m] in secessu[m] digeri. cu[m]
stati[m] i[n] fusi[on]e esce p[er] arterias / et uenas neruos[que] fundat[ur]
vn[de] et dicu[n]t mult[os] q[ui] vicio stomaci p[er]petu[m] sustinent /
uomitu[m] post cibu[m] agere et t[ame]n corpulentos e[ss]e q[ui]a
ad p[ri]m[u]m tactu[m] li[qui]dior cib[us] et pot[us] p[er] memb[ra] funditur. s[ed]
q[uam]uis sit tenuissim[us] et liquens esca t[ame]n cu[m] i[n] uenis
et arteriis cocta fuerit et digesta. ad i[n]feriores p[ar]tes
cor[por]is dillabit[ur] p[er] occult[os] meatus quos greci poros vo
cant. hui[us] opinionis fuit mag[iste]r s[ente]n[ti]a[rum] li[ber] 2. de 30.
d. q[uod] n[ihi]l e[st] de ueri[tate] huma[n]i cor[por]is n[isi] q[uod] homo p[ri]m[us] de
quo[rum] s[ubstanti]a aliqua portio decisa fuit q[uae] in corp[us] plus
for[mata] p[er] fin[em] in se multiplicatio[n]e[m] ad q[uan]titate[m] debita[m] p[ro]
ducta fuit / sic [con]stitit de costa ade et de panib[us] euan
gelicis / addu[n]t q[ui]d argume[n]tu[m] q[uod] puer q[ui] stati[m] p[ost] ortu[m]
morit[ur] resurget i[n] statura q[ua]m hui[us]s[modi] i[n] xxx. a[n]no. q[uo]d no[n]
[con]tinget n[isi] p[er] sua[m] i[n] se multiplicatione[m]. s[ed] alii mo[der]ni dicunt
p[ro]cedit g[e]n[er]a[ti]o in o[mn]ib[us] aliis et[iam] n[ihi]l est de ueri[tate] cor[por]is n[isi]
q[uo]d i[n] ada[m] formatu[m] fuit / et ill[u]d solu[m] resurget alime[n]
tu[m] a[ute]m in carne[m] transit a[n]teciu[m] sive s[ecundu]m ma[teri]am
et no[n] in p[er]ma[n]et / q[uod] d[icitu]r caro s[ecundu]m sp[eci]e[m] q[uae] ab aduenti[ti]a
fouet[ur] ne ardore n[atur]ali [con]sumat[ur]. sic cu[m] auro i[n] fo[rnace] [com]
plobu[m] positu[m] / auro integro p[er]manente [con]sumit[ur] et[iam]
humidu[m] expinis pentib[us] tractu[m] radicale d[icitu]r. et q[uo]d [com]q[ue]
illi adueniat nutrim[enta]le q[uo]d nequaq[uam] ad ueri[tatem] huma[n]i cor[por]is
nec q[uan]tu[m] ad sp[eci]e[m] / n[ec] q[uan]tu[m] ad i[n]diuiduu[m]. ¶ Alii ph[ysi]ci s[e]
q[ue]ntes dicu[n]t q[uod] n[ihi]l d[e] s[ubstanti]a i[n] actu p[ro]p[ri]or uel prior pe[r]ti
nebim[us] / s[ed] ex sup[er]fluo alim[en]ti priori pe[r]tinu[m] q[uo]d erat
in poro p[ro]p[ri]o q[uo]d ut tra[n]siret in s[ubstanti]a[m] ip[s]o[rum] generaret et ex
cor[po]re in fo[rtissi]mu[m] expulsione alim[en]ti in ip[su]m augetur
et tra[n]sit alim[en]tu[m] in ueritate huma[n]i cor[por]is / et q[uan]tu[m] ad
i[n]diuiduu[m] / et q[uan]tu[m] ad sp[eci]e[m] / s[ed] cor[pus] huma[n]u[m] e[st] [con]siderare
2[ter]. s[ed] sp[eci]e[m] et[iam] ma[teri]a[m] idem i[n] m[od]o. et s[ecundu]m ma[teri]a[m] que
sub eadem sp[eci]e [con]tin[u]e fluit / ita q[uod] pa[rs] uel n[ihi]l ei[us] s[imi]l[i]tu[m]
ma[n]et a p[ri]n[cipi]o usq[ue] ad fine[m] / s[ed] successiue s[u]b eadem sp[eci]e
non tota simul renouatur. sic ignis p[er] additio[n]e[m]
ligno[rum] uel fluui[us] per successionem noue aq[ue] et[iam]
humidu[m] radicale et p[ri]m[u]m seminale / in q[u]o p[ri]mo virt[us] calo
ris fundatur et p[er] admixtio[n]e[m] humor[is] in[super] me[n]talis.
paulatim us[que] ad morte[m] debilitat[ur] resurget g[e]n[er]o s[ecundu]m
hoc id / q[uo]d e[st] d[e] huma[n]o cor[por]e s[ecundu]m sp[eci]em. i[d est] tota for[m]a et
figura me[m]bro[rum] s[ed] de ma[teri]a. no[n] n[isi] q[uan]tu[m] p[er]tinet ad
[com]pleme[n]tu[m] sp[eci]ei ad argume[n]ta r[espo]ndent q[uod] o[mn]e q[uo]d in
trat p[er] os. i[d est] de o[mn]i aliquid in se emittitur i[d] quod
e[st] dulce et pur[um] retinet[ur] q[uo]d no[n] i[n]q[ui]nat / i[m]pur[um] emitti
tur p[er] hoc n[on]. ip[su]m i[n]q[ui]nat et ita n[ihi]l q[uo]d i[n]trat p[er] os i[n]
q[ui]nat. ad id de refectione d[icitu]r / q[uo]d non augme[n]tabi
tur p[er] virtutem n[atur]e q[uae] sit in cor[por]e s[ed] virtute diuina
¶ Alii vtru[m]q[ue] po[n]u[n]t. s[cilicet] q[uod] de s[ubstanti]a ade / et s[u]p[er]fluo alim[en]
ti for[ma]tur corpus plus et illud e[st] ueritas humani cor[por]is
totu[m]q[ue] hoc resurget q[uo]d a[ute]m ex alime[n]to aduenit no[n]
transit in ha[n]c veritatem / s[ed] solum huic adiungit[ur]

ueritate hu[m]ane n[atur]e
humido radicali
... opp[ositi]o

2

3

ut cor[pus] ad q[uan]tita[t]e[m] debita[m] p[er]ueniat et et de hoc resurg[et]
q[uan]tu[m] req[ui]rit debita q[uan]titas cor[por]is sic humidu[m] Radicale d[icitu]r
q[uo]d trahit[ur] a p[ar]entib[us] siue sit de eo[rum] s[ubstanti]a siue de super
fluo alim[en]ti. q[uo]d uero ex alim[en]to aduenit nutrim[enta]le
et s[ed] hoc alim[en]tu[m] transit in veritate huma[n]i corp[or]is
s[ed] sp[eci]em et non s[ed] in diuiduu[m] ut p[ate]t et not[andum] q[uod] ve
ritas hic no[n] sumit[ur] p[ro]ut diuidit[ur] [contr]a falsitatem
s[ed] ut diuidit[ur] [contr]a p[er]mixtu[m] / u[e]l uanu[m] / et[iam] dicat hic
aliq[ui]d pur[um] et p[er]manens ¶ que a[ute]m p[ro]cedunt de ore
de corde exeunt et ea coinq[ui]nat ho[min]e[m] / sp[irit]ualiter loq[ue]n
do cor d[icitu]r e[ss]e p[ro]p[ri]o re[spect]u dei / excitatu[m] / p[er] dilige[n]tiam
in exq[ui]rendo. ps. in toto corde meo exq[ui]siui te. au[gustinus]
p[rim]o. c. p[ro] i[n] sologio / et intra cubicul[u]m mentis tue ex
clude o[mn]ia p[re]ter deu[m] et q[uae] te iuuet ad querendu[m] eu[m]
vultu[m] tu[um] d[omi]ne req[ui]ram deus meus doce cor meum
u[bi] et quo[modo] te querat vbi et quo[modo] te i[n]ueniat. d[omi]ne si tu
no[n] es hic / u[bi] te q[ue]ra[m] absente[m]. si a[ute]m vbiq[ue] es cur te
no[n] uideo p[rese]nte[m]. s[ed] certe habitas luce[m] in accessibile[m]
et quis me ducet / aut in ducet i[n] illa[m] ut uidea[m]
te in illa. [et]c. / illustratu[m] sapi[enti]a i[n] cognoscendo. 2. mach.
p[rim]o / ad ap[er]iat cor n[ost]r[u]m in le[ge] s[ua] [et]c. / i[n]flamatu[m] p[er] amici
ciam i[n] dilig[endo] ps. / inflamatu[m] e[st] cor meu[m] 2 re. nu. co.
q[uae] lu[c]e. no[n]ne ardens er[a]t. 137. p. q. / p[re]paratu[m] p[er] obedien
tia[m] i[n] s[er]uiendo p[rim]o. R[egum] vii. si in toto corde uestro reuer
timi[ni] ad d[omi]n[u]m auferte deos alienos de medio u[est]r[u]m et
s[er]uite illi soli. consignatu[m] / p[er] memoria[m] i[n] recorda[n]
do cant[ica] viii. pone me ut signaculu[m] cor tuu[m]. pro re
memoratione [con]sueuit ligatura app[o]ni digito. u[e]l
alibi / de utero q[ue]. ligabis ea q[ua]si signu[m] in manu t[ua]. et
in[ter]erunt a[n]te oc[u]los tuos [christ]i memi[nisse] signu[m] ponas
in corde ex[emplo] virginis / maria a[ute]m [con]s[er]uabat [et]c. ca. 79.
p. q. eleuatu[m] p[er] [con]fidentia[m] in postulando tre. 3o. le
uem[us] corda n[ost]ra cum fide / q[uae] per dilectione[m] op[er]at[ur]
i[d est] addit[ur] cu[m] manib[us] / et p[ro]pter sp[e]m s[cilicet]. ad eu[m] i[n] cel[um]
. clarificatu[m] / p[er] letitiam i[n] fruendo ps. cor m[eum] et caro
m[ea] exult[auerunt] i[n] deu[m] u[iuum]. et ite[rum] dedisti letitiam in corde
meo ¶ 2o r[espect]u sui i[n]nouatu[m] p[er] innocentia[m] ezech.
xviii. facite uob[is] cor nouu[m] Jere. g[lossa]. 3o. nouate nobis
nouale / et nolite serere super spinas. [con]s[er]uatum
p[er] diligentia[m] pro[verbia]. 4o. o[mn]i custodia [et]c. ca. 95. p. 3.
. amaricatu[m] / p[er] penitentia[m] pu[erbia]. 14. cor q[uo]d nouit a
maritudinem a[nim]e sue in gaudio non miscebitur
bu[m] n[on] p[er]iteb[is] lud[er]e [con]cedit[ur]. sobriatatu[m] / p[er] uigillantia[m]
cant. q[ue]. ego dor[mio]. et cor m[eum] u[igilat]. bona dormitio sensuu[m]
ut videat cu[m] jacob scala[m] gen. 28. et anglos ascen[dentes]
et descen[dentes] / et d[omi]n[u]m in nixu[m] scale p[re]dica[ti]o[nis] doctrina[m] et
d[omi]n[u]m p[ro]mia pollicente[m]. rectificatu[m] / p[er] iusticia[m] ps. q[uam]
bon[us] isr[ae]l. his q[ui] recti sunt corde. emu[n]datu[m] / p[er] pu
dicicia[m] ps. cor mu[n]du[m] in me crea de[us] ca. 95. p. 3.
b[ea]ti mu[n]do corde. congregatu[m] / p[er] s[an]c[t]imonia[m] ec[clesiastic]i. 30.
miserere a[nim]e tue placens deo et [con]tine [con]grega cor
tuu[m] in humilitate et s[an]c[t]itate. [con]fortatu[m] p[er] [con]stan[tia]m
ps. si [con]sistant aduersu[m] me. ca. ~~deo et [con]t[r]a~~ no[n]. ti.
cor m[eum]. q[uia] d[omi]n[u]s s[e]c[u]m. me. ¶ 3o. p[ro]x[imi] re[spect]u. tranquillum
p[er] relaxatione[m] offense ecclesiastici. 12. aufer iram
a corde tuo et affer maliciam a carne tua. benig[nu]m
p[er] reuelatione[m] miserie ezech. 36. auferam a uobis
cor la[pideum]. et da[bo] uob[is] cor carneu[m]. unitu[m] p[er] [con]s[er]uatio[n]e[m]
[con]cordie act. 3o. mult[itu]dinis a[ute]m credentiu[m] er[at] cor unu[m]
¶ hec a[ute]m o[mn]ia fiu[n]t p[er] efficientia[m] sp[iritu]s s[an]c[t]i. q[ui] e[st] nexus p[at]ris

96. p. 8.
Cor[rupti]o 2[a]
2
Cor. r[espect]u
.3. Cor. r[espect]u
p[ro]x[imi].

et filii io. di. phylipp. 4. par dei q exuberat. o. s. ca. 15.
de corde n. exeunt cogitationes male homicidia adulteria
fornicationes. furta. fls testio. auaritia. neqtie. dolus
ipudicia. oculus malus blasfemia. supbia. stultitia. hec sunt
q coinquinat hoiez. non lo. an. ma. ma. no. co. hoiez. neqtia
e defectus bone opationes q debet i ee. dolus ostra
malitia blandis vbis ornata. impudicia. ois actus ad
libidinez ptines illicitus siue sit in corde siue i vbis
siue igestibus aut tactibus. oculus malus. inuidia.
stultus differt a b sapiente. q i plus dei sapia p
uatus in sipies e. stultus no nc i tempalibus astu
tia ht. Jo. plato putauit ronale nrm i celebro. ira
in fele. desideriu in iecore comorari. si aut d corde
exeunt cogitationes male. g. aie pncipale no e
s platonez in celebro. s iux xpz i corde. hic q argu
unt q cogitationes a dyabolo imitti putat q ad
iutor pot ee no auctor. no eni cordis ostra rimat. s ex
cordis hitu rem putat

110m. cm. d 3a. fia. t'ci. an. et de cananea.

Et surgens abiit in fines tyri et sydonis
tyrus origine tumulatu celat. an tyrum
fuit lapis marmoreus gradis super quem
sedit yhs et mansit illesus tpe gentiu. s postea ut
ait. magr in ystoria afriani. et uenetis mutilatus est
si eius aut residuu in honore saluatoris ecca ostructa
fuit. Et ecce mulier cananea. gentilis siro fenissa gne
a finibus egressa. e egressus malus. a neritate. sace ad eorz
fantasmata. cant. p. si ignoras te egredere z abi p
uestiga gregu. a pueritia. iuuidiae ad carnis flagia. sic
egressus e filius podigus. ca. 115. p. 6. a solitudine clau
strali ad vana spectacula. sic egressa dina ut vi
deret mulieres regiois illius corrupta e a siche filio
emor. gen. 34. a secreto otemplationis ad exteriora
negocia. sic egressus e semei cui dix salon fac t domu
i yerlm et hita ibi rc 3. R. 2. Et est egressus bonus
a corruptione mundiali ad quersationez spualez. gen.
egrede de tra tua rc. a quersatione spuali ad
dimicatione triuphalem. p. mach. x. egrediamini
ad pugnandu et dns erit uobiscu. a dimicatione tri
uphali ad otemplationez supernalez. cant. 3. egredimini
filie syon et uidete re. sal. q ad diuinitatez i diadeate
rc. q ad huanitatez. a otemplatione supnali ad ifor
matione supnalez. cant. egrediamur in
agrum. no egrediaris in agru cu caym q ecclaz q
ortus hunt i abel que ille occidit. s cu ysaach gen.
ad meditandu ad pdicandu. et occurret tibi
rebecha nova spsa descedens de tortuoso camali gen
tilis erroris cohopienda pallio gre et uirtutis. et hnt
se ista per ordinez. q p. debemus peccati deformitatem
deponere. 2. aduersariu potatez depellere. 3. ad otepla
cione supernoz ascendere. 4. ad informatione prioz
descendere. clamauit dices miserere mei dne fili dauid.
filia mea male a demonio uexatur. alegat po. et cati
netiaz ex pte x. miseriaz ex pte sui q uident sufficere
ut flectat ad misericordiaz. chananei. uel bello osupti
ul tra fugati uel in suitute coacti. nom tm sine
patria sede hebant. ex illa ergo dispsioe fuit hec ce
no fenissa. hec exteris et feminabus orta gentilis ty
pu eccle gerit. yhs aut no rndit ei vbu. et accede
tes discli eius rogabat eu dntes. dimitte ea q clamat
post nos. beda. post abulatez dni mulier chananea
deprecatorias uoces emittit. et prius i domo ad petrum eius
puenit. ut marcus comedrat. Jo. q aut dns no rndet ei
no fuit de supbia. s ne sc d uis uideret dntu i uia gen
tiu rc. uel forte ut ad rogandu p ea aplos puocaret.
ul. 3. ut magis patet fidei cananee. que fidem ge
tiu figurabat. ipe aut rndens ait no sum missus ni ad o
ues q perierunt domus isrl. pdicatioez gentiu suo tpe
uob comittez. xps n. fuit missus iudeis pncipalr tanq eoz
apls. Ro. 15. dico aut xm yhm ministru fuisse circucisiois
ppt ueritatez dei ad ofirmadas ppa. bn gentibus noluit
pdicare n ex aliq accidenti ut samaritanis deuote eu
recipietibus Jo. 4. aut miraclm face ut hic. at illa uenit
q alias iam non despauit. s cananea. 3. uenit et ado
rauit eu d. dne adiuua me. q dix sine prius saturari
filios. no. eni bonu e sume panez filioz et dare canibus.
beda. qi. d. et uos gentes osecuturi salute. s prius oz sal
ua aliquos iudeos q antiqua noiatioe filii dei noiant.
pane celesti refficii sit tandez gentibus uite pabula
ministrari. Jo. canes dnr ethnici pp ydolatriaz q effu
sionis sanguis dediti. et cadaueribus mortuoz feruntur
in rabiez. o mira. qdam isrl erat filius et nos canes
et postea dem e de eo circudederunt me canes multi. at
illa dix. etiam dne. vocauit ea dns cane ut eius pateret
humilitas. vn rndit. i dne nam et catelli edunt d micis
q cadunt d mensa dnoz suoz. qi. d. i me fuet similitudo ita
panis et canis. et si i digna su ut pane integrum pbeas
ul mica tribue filia mea sanando. qd qsi mica repu
tabit i'll mirabilium q fecisti. et tunc ait illi o mulier
magna e fides tua. q no resfrigit a feruore petiao
nis. p. nc. pp x taciturnitatez. 2. nc. pp negatiu rnsio
nez. 3. nc. ppt illatu ouiciu. non potuit se aplius
cotinere diuina pietas q respexit semper in oroez hu
liu et preces eoz non despexit. fiat tibi sic uis. et sa
nata est filia eius ex illa hora. beda. hic datur exm
catetizandi et baptizandi infantes p fidem parentu
et ofessionez i bapto. liberant a dyabolo. q aut dns ad
hanc no uenit nec ad puerum centurionis. sigficant
gentes ad quas no uenit p psentiaz corpis saluandas
p ubum suum. et not q post lapsum hois i peccatum ne des
peret ho exul d padiso diuina pietas saluatorem pmitte
uerbis aut pfiguraire signis uariis no destitit. pp qd
ta ante diluuiu q post diluuiu flagitabant pmissi
saluatoris aduetum. qd triplicite cananee preces clare
demostrant. nam primis rogatoribus aut diluuiu nulla
rnsio fcta e. sic et p orauti chananee yhs no rndit
ei uerbum. scdis rogatoibus post diluuiu abrae rn
dit. i semine tuo benedicentur oes gentes. et dauid de
fructu uen. t. po. super se t. quos p circucisionem
segstrauit a gentibus ca. 77. p. 2. multiplicate sunt et
preces priuz et pphaz. ita et orantibus p cananea aplis
nil amplius reportat q x rnsiuz. no sum missus nisi
ad oues q perierat do. isrl qsi dicat pmissus sum abrae
et dauid. iudeis no gentibus. finalr misso anglo ga
briele atq annuciante uirgini saluatoris aduentu
nira illa humilite orauit. ecce ancilla dni rc. ca. 175.
p. 17. et statim saluatorem ocipe meruit. sic et cana
3. humilez orans salutez fie impetrauit.

111m. cm. d 4a. fia. t'ci. am et surdo et muto

Et iterum exiens de finibus tyri uenit p sydonem ad mare

Marginalia: op. 3. 5a. / fia. 6. / op. 15. 6. / 6. op. 7. / f. op. 15. / canes: 1. gentiles, 2. iudei / catetizandi ex. baptizandi: 118. p. 11. / 105. p. 3. / 1. / 2. / 3. / 114. p. 6. / 6. op.

galilee i'medios fi. decapo'. beda. decapolis. e regio x. urbiu transiordane ad orietem circa hyppu et pellaz et gadara cont. galileaz, no aut intrauit ipos fines decapoleos. neq; n. mare trasnauigasse d'. s; potius usq; ad mare uenisse et ad ipz puenisse locu q medios fines decapoleos longe transmare positos respicit ¶ et adducut surdu et mutu et d'pcabat' eu ut iponat illi manu et aphendens eu de turba seorsiz ¶ in turba uirgo annulit filiu zache no poterant uidere yhm et phibebat eu; mittam petere et sanari a xpo ec. 18. ne oblecteris in turbis assidua. est. eu; collio ipoz illoz. misit digitos suos in auriculas eius et expues in lingua eius et suspiciens in celu i gemuit ex copassioe. et ait illi qd e apire et statim apte sunt aures eius et solutu e uinclin lingue ei9 et loqbat' recte beda surdus. et mutus e q n' aures n' os apit ad audienda uba dei et pnuncianda ¶ pma salutis iamia e i firmu de turba seduci qd fit cu aphendens dns mete; peccantis laguidaz euocat ea a osuetis moribz puocat ad sua pcepta. mitit digitos in auricla; p dono re sci sps. aures cordis appit ad itelligenda; expues dns lingua; tagit egroti ad ofessione fidei ora cathetiza' istruit. sputu naq; sapor e sapia. un' ego ex ore altissimi pdy. suspex dns in celu; ut in mutis loqla; surdis auditu; cuctis i firmis medella; doceret in qrendaz; i gemuit ut daret nob exm gemedi p nobis et pximis efeta. proprie ptinet ad aures un' subditur et statiz apte sunt aures ei9 qui sic curat' post bn' pot dicere dne labia mea aperies et os m. a. l. t. et pcepit eis ne cui dicerent qnto aut eis pcipiebat tanto mag' plus pdicabant. et eo amplius mirabat' dntes bene oia fecit et s. fe. au. et mu. loq ¶ morali' ois x actio nra e istruc'. si curari uis. sequis crez i structionez media. exeas de ty. i. de peccato. p otractionez interptat' eu; angustia. uenias p sydone. i. ofessione intptat' eu; uenatio et ofessio venat' circustancias pecoz ad mare galilee trasmigrado p satisfactionez a delectatioibz carnis ad opera satisfactoria. p medios fi. decobsuando. s. dece pcepta ¶ seducat at te timor z oro ut ca. 1 ou. p. 2. infine

112m. m de s'a uia tercij an. ca s'. p d. i fir' sanato ad piscina

Post hec erat dies festus iudeoz Criso9 in joh 7 vi. q erat festu pentecostes. ascendit aut yhs cu eis dies festus agens ne uideatur legi otrari9. et ut pplm attrahat p sigm et doctria; et ascendit yhs ierlm e aut ierosolimis pbatica piscina q cognoiabat' ebraice betsaida. quinq; porticus hns in his iacebat mltitudo languentium magna cecoz claudoz aridoz expectantiu aque motu;. Angls aut dni s; tempus descendebat i piscina. et mouebat' aqua. q g'. p'. descendisset post motu aque curabat' aqua caiq; detinebatur infirmit'. pbaton grece. ouis d'. latine q; in ea nathinei lauabant ostias, oustice beda pba ca pisca. i'. ppls designat' de quo i ps nos at ppls ei9 re in qua; descendit angls. i. dei filius. cepit at illa comotio aque et uirtus in sanando ut d'. i quo lignu crucis appropinquante passione. unde enatauit ¶ oustice Criso9 no sanabat simpliciter aqua semper eu; hoc fieret s; in angli descensione. sic i baptizatis no sim'. aq opat'. s; sps sci gra oia soluit pecca, dicamt g' mdei q; i'. potuit angls mlto magis pot hoc angeloz dns. augu9 aut aqua quiq; porticibz cingebat' signat pplm illu qui qnq; libris moysi q' claudebat'. i'. mlti infirmi iacent q; lex no sanat s; pdit infirmos, ut medicu aliu quereant ceci i'. sut q no habet lume fidei. claudi q q uident non pnt opari. aridi uo q; qd agut sine pinguedine caritatis sut ¶ uel ceci sunt ignorantes se. qd si pacit supbiam. ps. ho cu in honore eet non itellexit quid non intellexit. ber. qd eet fim9 honoris fastigio delectatus, id deiectus e ualde. opatus e 10 uel ignorantes deu. qd parit despationez. ber. non n. pp aliud renuut querti, n q; graue ymaginat' qui pius e, duru i placabilem q misericors e, ferum et terribilez cuius pprium e misereri sp et parcere. claudi sunt qui deo et mudo placere uolunt. mixis uolentibus deo placere et ydolo dicit elias. 3. re. 18. ut qd claudicatis in duas ptes. ciprian9 d' xij abusioibz. mudi amor et dei in uno corde habitare non pnt quadmodu hd' oculi celu et terrain no pnt aspice. aridi sunt qui nulla pietate flectut' ad paupes de qbus ca. 126. p. 27. exuriui et no dedistis 1c. expectabant aque motu; p angelum gra; redemptoris. Angls iuisibilis turbabat aquaz. q; filius dei mlta faciebat miracula int iudeos latens in carne ita ut eu crucifigerent. descendere aut in aqua; turbatu; e humilr credere dni passioez. un9 sanatus ut unitas comedentur q; nec pot, uunitate fidei sanari, aliogn pazz fuit in benignitate nec ualde magnu i potate. unu de tot sanari ab eo q os uno potuit erigere uerbo erat aut ho ibi. 38. hns anos in infirmitate sua augu9 i quadragenario q ostat ex quatuor x. sig' fiat' pfectio opu; q; lex in x. pceptis data e et p. 4. euagelia iplet' q; ergo quadragenarius ht pfectione legis et lex non impletur nisi gemino pcepto caritatis, duo minus de xl. habet. q; caritate dei et pximi caret. et io merito languet huc cu uidisset yhs iacentez et cognouisset q; ia mltu; tps hret, dicit ei uis sanus fieri. Rndit ei languidus dne homiez no heo, ut cum turbata fuit aqua mittat me in piscinaz. du; nemo eu; Alius an me descendit. Criso9. non expetit fidem ut in ceteris fecit. d. creditis q; hoc possu; facere nobis, q; hic nudu nouerat quis eet, illi uo ex aliis ei9 uirtutez cognoscebant, unde nec dicit uis te curabo, nudu; eu;. ad magna ymaginabat' d' xpo optabat' aut utilem fortasse sibi ee xpm admittendu eu in aquaz. un' se'. dne hoiez non heo 1c. Augu9 interogat' languidus an sanari uelit, ut erigat' in spem sanitatis, de qua iam despabat. un' etia querebat' q; no hebat hoiez qui eu mittet in aqua, necciu9 erat languido no ho tm s; ho deus. dicit ei yhs tolle grabatu tuu et ambula et statiz sanus factus e ho, et sustulit grabatu; suu. et ambulabat. grabatus d'. lectulus paupu; ubi tm capiti aliquid substratu; e, dictu e graba. qd e caput. augu9 surge a peccato et tolle grabatuz.

porta, preum sanus factus. qui te portauit in firmum. erat autem sabatum in illa die. Dicebant ergo iudei illi qui sanus factus fuerat. sabatum est non licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit eis qui me fecit sanum ille mihi dixit tolle grabatum tuum et ambula. Augustinus. saluatori suo obediens auctoritatem saluatoris sui obiciat calumpniantibus. interrogauerunt ergo eum quis esset ille homo qui dixit tibi tolle grabatum et ambula. ille autem qui sanus fuerat effectus nesciebat quis esset. Ihesus autem declinauit a turba constituta in loco crisostomus. ut eo absente testimonium insuspicabile fieret. Augustinus sic et nos portantes preum et ambulantes ad deum eum atque ambulamus non intuemus sola intencione videtur deus in strepitu turbe quisquis ergo vult admissionem dei percipere fugiat turbam prauorum affectuum et hominum nequam. et adeat templum interne orationis unde sequitur. postea inuenit eum Ihesus in templo et dixit illi ecce sanus factus es iam noli peccare ne aliquid deterius tibi contingat. innuit quod propter peccatum languebat. abiit ille homo et nunciauit iudeis quod Ihesus esset. languidus. per hoc in templo non cognoscebat. cognouit in templo in loco sacrato qui fecit eum sanum. Crisostomus non maligne hoc dicit. sicut est dicente uellet sanitatem tacens transgressionem dixisset. mirum autem eius ait. propterea persequebantur iudei Ihesum quod hec faciebat in sabbato unde eum debuerunt perficere in ex doctrina inde circa fidem naufragium passi sunt

turba · 211

114 · p · 4

127 · p · 8e

2ª · p · quod filius gubernat omnia cum patre

Ihesus autem respondit eis pater meus usque modo operatur et ego operor, quod diuina potencia non nisi per suam sapienciam facit. q. d. si hec opera reprehenditis presumentis reprehendite et deum patrem cuius uos peculiarem populum esse iactatis. Augustinus. non tantum sex diebus ut putatis condidit noua et requieuit die septima. sed et postea operatur usque in finem gubernando condita. et cum semper operetur deus constat sacrificium esse quod requieuisse legitur forte quia sabbato requieuit dominus in sepulcro. propterea ergo magis querebant eum iudei interficere. quod non solum soluebat sabbatum. sed patrem suum dicebat deum equalem se faciens deo. Augustinus. imponit quod per rapinam faciat se equalem deo et ipse per naturam natus est equalis. Respondit itaque Ihesus et dixit eis Amen amen dico uobis non potest a se filius facere quicquam nisi quod uiderit id est recognoscat patrem. sicut facientem quecumque enim ille fecerit hec et filius similiter facit. dei enim voluntas precipit sapientia disponit potencia exequitur pater enim diligit filium sic consiliarius aliquid quod facturus est ei ostendit que ipse facit et maiora que nunc facta sunt eius consilio pagetur. pa. ego sapientia habito in consilio. item cum eo eram cuncta componens ut uos miremini id est amplius mirari possitis. uel forte loquitur de die iudicii quando decernent quomodo conputati sunt inter filios dei sapientie unde sequitur

129 · p · 4

3ª · p · de iudicio dato filio

Sicut enim pater suscitat mortuos et viuificat sic et filius quos vult viuificat, quia ab eorum est vna voluntas sicut potestas et operatio. neque enim pater iudicat quemquam sed omne iudicium dedit filio ut omnes honorificent filium sicut honorificant patrem, in iudicio faciendo considerandum est quid aliquis per meritis debeatur. ubi tamen potestas quam sapientia exercenda est ut hic omnes attendentes et si non amore timore saltem reuereantur iudicem sicut et patrem. Augustinus. non solum viuificat filius in prima refectione que est animarum. sed in iudicium in secunda que erit corporum non enim per patris in iudicio aparebit sed

nec xpus meo quod patrem similiter habens. sed post in forma filii in qua steterit sub iudice iudicabit. ut possit et ab impiis uideri. de figuris iudicii ca. 125 · p · 15 · qui non honorificat filium non honorificat patrem qui misit illum. Augustinus tolit honorem patri qui minorem honorem dat filio nam si noluit equalem sibi generare inuidit, si autem uoluit et non potuit deficit Amen amen dico uobis quod qui uerbum meum audit et credit ei qui misit me habet vitam eternam et in iudicium non uenit sed transit a morte in eternalitatis uitam. fidei et iusticie in prima refectione non ueniet ad iudicium in secunda. sed habet uitam eternam. Amen amen dico uobis quia venit hora et nunc est quando mortui audient uocem filii dei et qui audierint uiuent. manifestat se loqui de refectione animarum. sicut enim pater habet uitam in semet ipso sic dedit filio uitam habere in semet. Augustinus. id est genuit filium uitam in se habentem. hoc solum interest quod pater est uita non nascendo, uita autem que est pater et filius viuificat animas illuminat pascat et saginat. dicunt a non ab animabus viuificantur. et potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est. conuertitur ad secundam refectionem unde sequitur. nolite mirari hoc quia uenit hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient uocem filii dei emittentis humanam uocem, uel ab angelo formatam in patre ascendit dominus in uoce tube. et procedent qui bona egerunt in resurrectionem uite qui uero mala egerunt in resurrectionem iudicii. sed ne putes quod in quantum homo potest errare subdit non possum ego a me ipso facere quicquam sed sicut audio iudico et iudicium meum iustum est quia non quero voluntatem meam sed eius qui misit me

e

4ª · p · de testimonio potestatis xpi

Si testimonium perhibeo de me ipso testimonium meum non est uerum, sed iuxta reputationem aliorum est id est non habetur. Alia littera quia testimonium perhibet de me et scio quia uerum est testimonium eius quod perhibet de me, sed nec uos debetis ignorare uos misistis ad Iohannem et testimonium perhibuit ueritati ego autem testimonium ab homine non accipio sed me quia testificans maioris est auctoritatis quam ille cui testimonium redditur. tamen propter uos recipiatur. sed hoc dico ut uos salui sitis sic ignoranti fit ostensio magis noti per minus notum, merito autem uobis est autenticus ille testis. quia ille erat lucerna lucens. ego autem sum lux ans participatione potest alios illuminare. ardens caritate. quam significat ignis. primo quia summe actiuus. sic et caritas 2ª cor · 5 · caritas xpi urget nos id est ad bonum operari gregorius. amor dei non potest esse ociosus operatur enim magna si est si operari renuit. amor non est. 2º quia summe sensitiuus unde fames ultima estimatur ita et caritas estimatur caritatem donec consequitur effectum cantica · 8 · lampades eius lampades ignis atque flammarum. 3º quia maxime sursum ductiuus ita et caritas donec deo nos coniungat. et lucens in cognitione. ysaye · 58 · replebit splendoribus animam tuam in predicatione illuminare his ca · 77 · p · 4 · in hedificatione omnium. sic luceat lux uestra coram hominibus. se · uos autem uoluistis ad horam exultare in luce eius id est modicum ca · 105 · p · 4 · ego autem habeo testimonium maius Iohanne in auctoritate et in falibili ueritate numeri · 23 · non est deus quasi homo ut mentiatur, et primo quam testificatur per opera unde dicit. opera enim que dedit mihi pater ut perficiam ea quia mihi dedit esse et operari. ut perficiam id est propria virtute faciam ea quam alii per mea inuocationem fecerunt. illa testimonium perhibent de me quia pater me misit. ex operibus enim uenimus in cognitionem nostri agentis. si non facio opera patris mei. ca · 118 · p · m · 2º. testificatur se ipsum et qui misit me pater ipse testimonium perhibuit de me. ca · 89 ·

99 · p · 1

·1·

·2·

p. 4. huius aut testimonii capaces non fuerunt unde se.
neque eius uocem eius audistis. silent interius inspirante
sed audientis in aere resonantem. neque speciem eius uidistis
et posuit signum quod non audierit. d. et uerbum eius non ha
betis in uobis manens. quia quem misit ille huic uos
non creditis. 3°. specificant per scripturas. quia uerbum dei non habetis
in archano mentis. sed solum in scriptis et quia uelamen est super
faciem moysi cor. xi. io dicit. scrutamini. ps. da mihi intellectum et
scrutabor le. tu. quia uos putatis in ipsis uitam eternam habere quia
ezech. 18. dicitur quod fecerit iudicia. in. uita uiuet. et non mor. nam
sine intellectu quod ad me dirigunt, uitam non continent ideo
ps. intellectum da mihi et ui. ideo ait. et ille sunt que testimonium
perhibent de me. nos aut per uestrum intellectum caret non uultis
uenire ad me ut uitam habeatis pu. um. qui me inuenerit
inueniet uitam 6a. p. de cap. inc. duplicis iudeorum

Arguebant iudei per se xpm quia huius irreuerentiam
ad deum et ad moysem dicendo se dei filium. et soluendo sabbatum. io ista duo xps ostendit in ipsis iudeis. primo dicit
irreuerentiam claritatem ab hominibus non accipio quia alleguauerim
dicta testimonia de me. sed quia cognoui quod dilectionem
dei non habetis in uobis quam habere uos fingitis in persequendo me. cum talia testimonia perhibent et signum quod non habetis eius dilectionem est. quia ego ueni in no. pa. mei. et
non accepistis me. manifestatus eum mundo uerbis exemplis
miraculis et si ante xpi aduentum dicatur notus in iudea
deus non tamen ut pe. pu. 30. quia nomen eius et quod nomen filii eius
si nosti. si alius .i. antixps. uenerit in nomine suo ipsum
accipietis. et post aduersarius thes. 2. qui aduersatur et extollitur. s. omne quod dicitur deus. aut quod colitur cohiberit. quomodo potestis uos credere qui gloriam ab inuicem accipitis et gloriam quae
a solo deo est non queritis. ipse solus potest xpo paupi et abiecto credere qui non ppam sed dei gloriam credit 2°. irreuerentiam
moysi. nolite putare quod ego accusaturus sim uos apud
patrem. est qui accusat uos moyses in quo speratis. et ro
est. quia si crederetis moysi crederetis forsitan et mihi de
me enim ille scripsit. si aut illius litteris non creditis. tamen roe
reputationis quam habetis de eo. tamen roe scripture quam
putatis autenticam. quomodo uerbis meis credetis 113m
cm de 5a uia tenuum cum et mira. 7. panum

Et relictis illis iterum cum turba multa esset cum
yhu nec haberent quod manducarent. Ecce 3m
motiuum mie. ps. pasti in dulcedine tu
pau. deus. conuocatis discipulis ait illis misereor super
turbam quia iam tri. sunt me. nec habent quod man. misereri
ueraciter consitentibus. exm de duobus cecis ca. 104. p.
i. fiunt consitentibus. ps. sperantes in domino miam circumdabit. humiliter timentibus. ps. quomodo miseretur pater filio mis.
est dominus ti. se. finaliter perseuerantibus. ca. ig. misereor turbe, quia ecce iam triduo perse. mecum ¶ Item mia est
de culpis preteritis purgatiua. ps. sed multitudinem miserationem tuarum de. in. meam, de presentibus attractiua. ier.
31. in caritate p. di. te. io. atra. t. miserans. de fu
turis perseuratiua. ps. si dicebam motus est pes m. tra. 18
quod non ad penam consolatur in afflictione. ps. fiat mia tua
ut. co. m. susapit in abiectione. ps. domine ne. lon. fa
ciat. t. ame. mia tu. 18. reficiat in defectione. ut
h. ps. misericors et mis. dominus escam de. ti. se. ecce f.
f motiuum. quidam enim eorum de longe uenerunt. ecce 4m
f. de triduo ca. 89. p. 6. et si dimiso eos ieiunos
in domum suam deficient in uia. ecce 3m motiuum

quidam ex eorum de longe uenerunt. ecce 4m. beda. quanto quis
in prauo opere plus errauit tanto adeo longius recessit. et responderunt ei d. unde illos poterit quis hic saturare
panibus in solitudine. thom. ad huc non intelligebant
nec uirtuti eius propter priora signa credebant. ps. numquid panem poterit dare aut parare mensam in deserto
unum et ostendit se illum esse qui pauit eos in deserto 40.
annis et in signum quod in paupercula religione pascit
corporaliter relinquentes omnia propter deum et spiritualiter ne deficiant in uia. et interrogabat eos. quot panes habetis
qui responderunt ei uii. monet non inquirendum sed compaciendum ignorantibus interrogat ut ut uirtus et ueritas
miraculi ex modo panum dare pateat. et precepit
turbis discumbere super terram. sic in miraculis
quinque panum intelligunt. b. illarum. quinque libri moysi
sic per istos uii. intelligunt uii. dona sps sci. beda. et
propterea non hii sed illi sunt ordinati. hic et est quod illi super
uiride fenum discubuerunt quia illi carnalia deside
ria, isti cuncta terrena subpeditare monentur. et
accipiens uii. panes et gratias agens fregit ut sacratissimarum manuum tactu panis multiplicaretur ita
ut et tu post cognosceris in fractione panis. et dab
at discipulis suis ut apponerent et apposuerunt
turbe, et habebant pisciculos paucos et ipsos benedixit
et iussit apponi et manducauerunt ut saturati sunt
per ubiorum xiii. iustus comedit et replet animam suam
uenter aut impiorum insaturabilis. Generat ad
huiculum boni lein paco pascitur xps in uii. meb9
dat uii. panes mensa creature. naturalem tempanam
eccl. xviii. inicium uite hominis panis et aqua. scriptura.
doctrinalem intelligentiam sapie xvi. cibauit illum
pane uite et intellectus et aqua sapientie sa. po. illum eccl. sa
cramentalem eucaristiam sapie. 16. panem de ce. uide
ca. 109. p. 2. consciencie spiritualem letitiam. ps. panis corbo. co. querelationes honeste. exemplorum. cuius hec est propositio panum quod dicitur scitum, hebreorum viii, societatis sancte supernalem dilligentiam. luc. 14. beatus qui manducat panem
in regno dei. et re. dei int uos est ca. 124. p. 2.
sustentationis proprie cibum quotidianam. panem no. co
ne ca. 96. p. 17. et sustulerunt quod superat de fragmentis uii. sportas. erant aut qui manducauerant quasi
iiii. et dimisit eos. ℞. hic mis semper in laude
positur et quadrangulo lapis non est instabilis 114m.
cm de 7a uia tenuum anni co. 1a. p. de fermento pharisaeorum cauendo

Et statim ascendens nauem cum discipulis
suis uenit in partes dalmanutha uel
magedam. alia est mageda ubi iosias
occisus est 4. R. 23. et cum uenissent discipuli eius
transfretum obliti sunt panes accipere et non habebant nisi unum panem in naui. beda. in dicitur
quemadmodum curam habent in reliquis qui nec ibi
atiam sufferunt in tenacione domini. et precepit
eis dominus. intuemini et cauete a fermento phariseorum
et saduceorum et a fermento herodis. beda fermentum
phariseorum est decreta legis diuine traditionibus
hominum preponere uel predicare legem uerbis et impugnare factis dominum temptare. nec doctrine aut operibus eius
credere. fermentum herodis est adulterium homicidium
temeritatis iurandi. At illi cogitabant inter se
dicentes. quia panem non habemus. io putabant pre

Marginalia: 6. 114. p. 4 — i. — iii. p. 6. 125. p. 14 — 2 — 8. c°. 8° — misereri dei — misericordia — cum — 8 c°. 8 — c°. iii. 8 — c°. 8. 8 — e. p. f. pharisaeorum fermentum herodis — c. 6 — 1. p. 3

ad hoc tedere ut cauerent a fermento i. panibus phariseorum. sciens aut yhs dixit qd cogitatis int nos modice fi ei quia panem no habetis nondu intelligitis nec recordami, ad huc cecatu hetis cor uestrum. oculos hetis non uidetis et aures hntes no auditis nec recordami qn quinque panes fregi i v milia hominu: et quot cophinos fragmentorum plenos sustulistis. dicunt ei xii. qn et vii. panes in iiii milia qt sportas fragmetorum sustulistis. et dixit ei vii. qre no intelligitis quia no de pane dixi uob, cauete a fermeto phariseorum et sa. tunc intellexerut quia no dix a fermeto paniu si a doctrina phariseorum et saduceorum. et ueniut bethsaydam. et adducut ei cecum et rogabat eu ut illu tangeret. et apprehensa manu ceci eduxit eum ex uicu et expuens in oculos eius et positis manibus interrogabat eu si aliquid uideret. et aspiciens ait uideo hoies uelut arbores ambulantes. deinde iterum imposuit ma. super oc. eius et cepit uide et restitutus e ita ut clare uideret oia, et misit illu i domu vade in domu tua, et si in uicu introieris neī dixis

2a. p. d. confessione petri

.c.16.

Venit yhs i ptes cesaree philippi prius uocata e lesen. si postqm a filiis dan capta e, uocata e lesedan. sepius solum dan. et e belina et s. Io. philippus iste fr fuit herodis tetrarcha iturre et traconitidis regionis in honore tyberii cesaris. cesarea appellau. q nuc paneas di. imitatus herodem prem q in honorem augi cesaris cesaream pr appellauit, q prius turris stratonis uocabatur ad dram; g cesaree q primitus strams dicebatur, h philippi di. et interrogabat discia sua. que dicut hoies ee filium hois. beda. exploraturus fide discipulorum. p9 uulgi sntam inquirit ne aplorum fides firmata uideatur uulgari oppinione si ueritatis cognitione pulcre aut dix, que dicunt hoies .i. quia q d filio hois loquitur hoies sunt. dii uo q diuinitate itelligut i filio hois atende supnalem gnoez .vs. vii. ecce uirgo con. et pari. fi. hic gnoez eius qs enarrabit singlarem pfessionez ut hic, extrem pfectionez mathi. vii. uulpes fo. hnt .i. ca. 99. salutarem redemptionem. luc. 9. filius hois no ue alias p. li sal. c. 12. p. 2. at illi dixerut alii Io. ba. alii aut eliam. alii uo ieremiam aut unu ex pphis dicit illis, uos aut que me ee dicitis. sciens interrogat ut fidei confessione digne remuneret. rndens symon petrus tu es xs filius dei uiui. uerum deum et hoiem confitetur. rndens aut yhs dix. btus es symon bariona, et e nome copoitum ex itegro et corrupto. bar. eni idem e quod filius. iohana corrumpitur subtracta media silla. unu idem e quod filius iohanis. ca. 137. p. 9. quia caro et sanguis non reuelauit tibi si pater qui est in celis et ego tibi dico quia tu es petrus, et super hanc petra hedificabo ec. meam et po. iferi no pualebunt adu. eam ego dico tibi. ps. ipse dixit et facta sunt. tu es pe. Io. merito accepit hoc nome q i xpm petra credebant et p metafora petre di. ei hedificabo ecc. meam super hanc petram; hoc e super fundamentu fidei nl' super hanc petram qua confessus est p. co. 3. fundamentu

i. p. 3.

fidei. uel super hanc petra aliud nemo pot pone pret id qd positu e. qd e xps yhs, petra aut erat xps p. cor. x. et yhs si. actendite ad petram de qua excisi estis. quia xps e petra fluens riuulu. petra fundens oleu. petra tollens scandalu petra firmans dubium. primu ad abluendu sordida ec. 17. p. aite petram et exibit aqua ca. 139. p. 4. exiuit sanguis et aqua. 2m ad sanandu morbida Iob 29. petra fundebat m ri. o. cant. p. oleu effusum nm tuu ibi beroleu lucet pascit, ungit fouet igne nutrit cinem leuit dolore. lux cibus medicina. sic nom sponsi luc predicatu, pascit recogitatu, ungit inuocatu; vn et xps di qsi unctus. 3m ad confirmandu federa sic sefora petra filiu circumcides inchoatu sedauit scandalu; ex. 4. col. p. oia pacificans p sam. c. eius. 4m. ad tollerandu ardua cant. 2. columba mea i fo. petre bernardus ibi foramina petre. xpi uulnera sunt in his se columba tutatur. fremit mudus premit corpus. diabolus insidiatur no cado. quia firmatus sum super firma petram. peccaui peccatu grande. turbabitur consciencia si non pturbabitur nempe uulneru dni recordabor. clamat clauus clamat uulnus quod uere deus sit in xpo mudu reconcilians sibi, stat martir triuphans toto si lacero corpe et sacru ex suo corpe cernit ebullire cruorem ubi tunc aia. os. nempe in foraminibus petre si in suis uisceribus eet dolorem sentiret succubet et negaret. nuc aut i petra hitans qd mirum si in modu petre duruerit. nec mirum si exul a corpe dolores non senciat corporis. nec hoc facit stupor si amor nec de e dolor si contempnitur. ex petra ergo martiris fortitudo. beda. porte inferi peccata sunt et doctrine hereticorum claues aut ei non modo dantur. si pmittuntur nec dum eni fabricate sunt super in cude crucis nec mo sangne temp ate ego quoque eam ministerio cu i actu pfectiois fuint, ad hus in ardentis passionis fornace p. latroni et hoicide apiam ianuam paradisi. ut et tu mo ex. publicanos et meretrices intrare pmittas. tu eni super eos mortuu excebis q confitebuntur culpam et expectabunt pena et io hebis ordinariam iurisdictionem et iudiciariam potestatem ad qd 2a. nec requiruntur, auctas cognoscendi arbitrandi de culpa. et potas absoluendi uel i iudicandi q duo sub noie. clauiu tibi dabo et qdcumque ligaueris super terram erit ligatum et in celis. et qdcumque solueris sup tram erit solutu et in celis. Io. istum locu epi et psbri, non intelligentes aliqd sibi de phariseorum assumut sup alio, ut danet inocentes uel soluere se noxios arbitrentur. cum apud deum no snia sacerdotu si reorum uita. tunc precepit discipulis suis ut nemini dicerent quia ipse eet xps yhs. alb. ne ad huc rudes et ipfecti discipuli maioris predicationis mole opprimentur.

xus e petra

vn pacia os

de clauib; pet

ii. p. 7.

3a. p. de reuellatioe passionis

Et ex tunc cepit yhs ondere discipulis suis. quia oportet eu ire ierlm et multa pati a seniori bus, in qbus reuerentia et scribis. in qbus scia et principibus sacerdotu in quibus auctas. et potentia et occidi et tertia die resurgere. et assumens eu petrus cepit increpare illu di. absit a te dne no erit t hoc. Io. in greco hetur. no erit t ppicius

p. 6.

ii o. p. x q

sis tibi d. assumitque eum in affectum suum uel seorsum
ne presentibus ceteris magistrum uideatur arguere. qui conuersus
dixit petro uade non sibi sed dixit diabolo. Sed retro post
me i. post uestigia mea. Satana quod interpretatur ad
uersarius uel contrarius scandalum es mihi i. me offendis quia
non sapis que dei sunt. Sed que hominum. Tunc uocata turba
cum discipulis suis. Si quis dixit eis si quis uult post me uenire
abneget semet et tollat crucem suam et sequatur me. grego. qui
deponit uetustatem hominem cum operibus eius deneget se
met ipsum alter factus ex altero. unde. uiuo ego iam
non ego uiuo. uiuit in me xpistus. qui enim uult animam suam
saluam facere perdet eam. qui autem perdiderit animam suam propter me
et euangelium inueniet eam. Quid enim proderit homini si mundum uniuersum lucretur
anime uero sue detrimentum patiatur. hoc ita fidelis dicit quasi si a
gricole dicatur frumentum si seruas perdis. si seminas reno
uas. duo autem erant tempora designantur. persecutionis quando
ponenda est anima antequam negemus. pacis quando frangenda
sunt terrena desideria. aut quam dabit homo commutationem pro anima
sua. illam solam de qua psalmus quid retribuam domino pro omnibus
que retribuit mihi. calicem salutaris accipiam. filius enim
hominis uenturus est in gloria patris sui et tunc cum angelis suis reddet
unicuique secundum opera eius. Iero. nolite timere quia tristibus leta
succedunt. Amen dico uobis sunt quidam de hic stan
tibus qui non gustabunt mortem donec uideant filium
hominis uenientem in regno suo. ne forte de spatio subeat
uel tedium ex dilatione remunerationis presentem
demonstrat. secundum Iero. uel promittit aliquos de discipulis
uisuros dilationem. etc. Secundum bedam. et addit decent
dem est gustabunt quia stantes cum xpisto mortem corporis
gustant. uitam autem tenent. uel gustus secundum Hilarium te
mine fidelibus gustationem mortis ostendit

4a. p. De transfiguratione

Et post dies vi. a facta promissione. sunt de
hic stantibus. quomodo exhibetur uel a confessione
petri. luc. dic. 8. intermediis adiungens diem
confessionis et transfigurationis. Attende temporis met
haphoram. post dies vi. .g. die 7. facta est transfigu
ratio. et ostendit xpistus gloriam suam discipulis quia secundum orig. vi.
diebus factus est mundus. qui ergo transcendit omnes
mundanas res. potest conspicere uerbum dei. Ubi u. nota quod
fundamentum perueniendi ad contemplationem et
contuitum diuine glorie est despectus terrenorum et temporaliter
transeuntium. ber. delicata est dei consolatio que non
datur admittentibus alienam. gregorius in omelia. tanto
enim quisque a superno amore disiungitur. quanto inferius del
ectatur. Ideo contemplatio atribuitur uirginibus. mathei. quinque.
beati mundo corde quoniam ipsi deum uidebunt. et propterea non
in senario rerum creatarum fit reuelatio. immo apostolis. sed die
7. quia septenarius numerus est uirginalis quia preter primum limitem
numerorum non generatur in huius figura. sed dies vi. fecit deus
laboris. septimum uero quietis et uacationis i. sabbatum in
quo uacare et uidere debemus. quoniam dominus ipse est deus. As
sumpsit ihesus petrum et iacobum et iohannem fratrem eius ubi
attende colegium uiturum. sed cur non et andream fratrem symo
nis cum hic uelit ostendere futuram gloriam post crucis
ignominiam. et beatus andreas tamen fuit crucis deuotus
ca. 145. p. 3. quia potest responderi quia in isti apostoli trinitatem quam
dam anime perfigurare inueniuntur intelligentie memorie et
uoluntatis. que quidem trinitas a diuina trinitate est
pulchrifice creata ad ymaginem. fraude est criminali turpata

a xpisti pietate est difformiter restaurata. de qua ber.
super cantica. sermone xi. obtineat et pacificans trinitas
ad te superat mea miserabilis trinitas disce
dens eum a te quantis se intricauit erroribus dolo
ribus timoribus. per iohannem. uirginem et con
templatiuum figuratur ratio que in mediciis aliquando
fallit et inde error sequitur. Io. ca. 137. p. 2. introi
uit et credidit secundum expositionem augustini. per iacobum
figuratur memoria que multiplici obliuione
confunditur. inde dolor. Iacobus namque inter
apostolos primus martir laborem et dolorem sub
stinuit ca. 143. p. 3. per petrum figuratur uolun
tas que quadruplici perturbatione iactatur
et inter timor. math. 14. cum uidisset uentum
ualidum. quia sunt 4or affectiones animi nisi
quasi .iiij. uenti pugnantes in mari. dan. 7. timu
it. contra errorem Iohannis uel rationis est splendor fa
ciei xpisti. contra dolorem iacobi uel memorie est
excessus quem complebat in Ierusalem. quod ualet
ad dolorum alienationem. ca. 131. p. q. ber. et gre.
contra timorem petri uel uoluntatis fuit securitas
montis excelsi ita ut diceret. bonum est hic nos
esse. ex his ad questionem possimus respondere. quia
cum necessarium sit societas intellectus et memorie
congrue assumpsit ihesus iacobum et Iohannem fratrem eius
non autem cum petro andream. tum quia ibi apostoli
signant animam reformandam ut dictum est andree
non conuenit quia corpus stationem uel decus interpre
tatur. tum quia uoluntas sola in toto regno
anime dominatur. sic et petrus in regno ecclesie non
habet parem uel fratrem. tum etiam quia hec digni
tas debetur meritis uel diuine electioni non
carni uel sanguini. tertium aut quod augustinus in epistola
ad gal. et ambro. in luc. dicunt hic hunc Iacobum
primum episcopum Ierosolimorum. sed dam. ait primo mor
tuum pro xpisto. beda. in petro nominantur sponsi
uel coniugati. in iacobo penitentes. uel actiui. in
Iohe uirgines uel theorici. uel sic omne meritum
fidei consistit uel in credendo uerum. cum pe
tro. uel in supplantando uicium. cum iacobo. uel
in operando bonum. cum Iohanne. in quo est gratia
ezech. 14. si fuerint .iij. uiri in medio terre. noe
daniel et Iob ipsi iusticia sua liberabunt an
imas suas. et duxit illos in montem excel
sum seorsum. in montem tabor qui est 4o. mi
liario a nazareth in cuius descensu melchisedech
obuiauit abrahe. ubi attende loca figuram. Ric. ul
de contemplatione. ponit 3a. genera contemplationis
contemplamur enim ymaginatiue. argutiue.
intuitiue. prima contemplatio est ymaginationis
non sine ratione et sic maxime contemplamur que
ad diuinum iuditium pertinent et supplicia re
proborum. uerbi gratia cum legimus gehenna
tenebras exteriores stridorem dentium et silia
inferni supplicia et nemo fidelis hoc in inferno
figuraliter uel realiter esse credit. Sed quia
ista ista ita sunt remota ad sensum corpo
quia ea sentire non possumus per ymaginem
contemplamur. et ad hec supplicia contemplanda
sufficiat ymaginatio dummodo ratione reguletur et

Marginalia (left margin, col. a): 91. p. 6. — 8o. 2. E. p. 4 — persecutionis / temporis / pacis — x. — 2 — 118. p. 10. — 2 — 17o — a) despectus temporalium ad contemplationem disponit — septenarius uirginalis — 115. p. 1.

Marginalia (between columns): Noe / daniel / Iob — Tabor / tabor

Marginalia (right margin, col. b): 143. p. 2 — 123. p. 1. — 103. p. 4.

Contemplacio 3x

et dirigatur. In hoc aut contemplationis
gne. Ascendimus in montem. de quo quasi
inferiora pincula contemplamur. ut frequent
huius montis ascensus ut timeatur inferni
descendant inquit psalmista in infernum viventes
ps. ne descendant morientes. ¶ 2a contemp
latio est rois non sine ymagine et sic maxime
contemplamur q nobis deus promittit in celo
et gaudia beatorum. ubi gracia cum legimus i
apoc. celestem ierlm habere murum magnum et
altum et portas xii. et fundamenta xii. ex in
argentis et gemmis plateam auream et huius
nullus fidelium mir litteram ista credit. sz statim trans
fert se ad spiritualia eo q ista significent dilvi
cias et illud ineffabile gaudium quod nec oculus
vidit etc. et arguitive contemplamur sic si talia et
tam preciosa dat deus servis interdum scelera
tis et ingratis. qualia preparavit filiis et electis et
cum legimus. Civitas illa non eget sole et luna.
sz lucerna eius est agnus contemplamur arguitem
sic si tanta est claritas creati solis quanta est
claritas creatoris. si talis est claritas cois nobis
et iniustis qualis e claritas cois nobis et angel
et generaliter de beatitudine sic. si tot delectabi
les colores saporis odores et hiis inveniuntur in
hac valle miserie. quot dellectationes modum
et quantae inveniuntur in monte glorie. sic per
secundum contemplationis modum. ascendimus in
montem excelsum ¶ 3a. contemplatio est rationis
sine ymaginatione transcendit autem iste modus
intelligendi vel contemplandi nec convenit viatori
de lege coi. et ideo qui ascendit in montem conte
plationis nisi fiat seorsum. hunc solitarium
contemplationis modum non attingit. ducam eam
in solitudinem. i. seorsum a turba fantasmatum. et
ibi loquitur ad cor eius ait deus osee 2o. in hoc
gradu contemplationis fuit paulus 2a. co. 12. scio
hominem ra. usque ad 3m celum. s. augm. de videndo
deum ad ytalicam et xii. super gen. ad litteram. non
enim se ipse. sz raptum fuisse commemorat aplus
raptus erat ab oi sensu ab oi ymagine sive in corpore
inquit sive extra corpus nescio. deus scit. ostupe
da dulcedo glorie cum modicum quid de tan
to felicitatis pelago sui oblivionem induxit
multum erat intentus illi dulcedini qui sic
erat oblitus sui. et hoc quidem racionale fuit
quia sicut in aliis scienciis doctor videt conclu
siones in principiis. et postea discipulus licet eas non
videat secure innititur scie magistri videntis. sic
racionale fuit valde. ut moyses legis lator in ve
te. et paulus doctor gentium in nova ea que
proposituri erant de veritate fidei clare videret
et paterent in principio omnis viri. ¶ sed tunc oc
curit difficultas si paulus per essentiam deum
vidit. unde illa visio desiit. non ex subtractione
obiecti quia suprema sunt dona dei s. ambr
non defectiva nec per aversionem videntis quia
spes rapit omnem animam desiderio sui ¶ s. augm
2o. de trinitate. Igitur deum videns nunquam
velet averti. dic q lux divina est excel. et

et obiectum convenientissimum pulcritudinis infinite
que requirit totum mentis conatum ita ut quasi
totaliter retrahatur a regimine corporis. quasi
quia igitur corpus quod corrumpitur agravat
animam nec sinit eam diu in tali dispositione con
sistere, nec corpus funditus moriatur. nec tam
dulcis tam dellectabilis visio terminatur. et
dum oraret transfiguratus est ante eos. Ipse ta
lis apparuit discipulis, qualis futurus est in iu
dicio nemo autem putet eum pristinam formam
et faciem perdidisse vel amisisse corporis verita
tem et assumpsisse corpus spirituale vel aereum
sz quo transfiguratus sit evangelista ostendit. et res
plenduit facies eius sicut sol vestimenta aut eius facta
sunt alba sicut nix. non substantia tollitur, sed gloria co
mutatur quia xpus dixerat. si quis vult post
me venire etc. necesse est autem ut aliquis
recte procedat in via finem et terminum aliq
liter precognoscere maxime. quando via est aspera
et laboriosa. finis vero iocundus ideo conveni
ens fuit ut xpus gloriam sue claritatis os
tenderet non fuit autem eius claritas dos corporis
gloriosi quia dos dicit excellentiam proprietatis
inseperabilis sicut dos sponse dicitur non perire
etiam si viri bona pereant. et fuit tamen claritas
glorie quantum ad essentiam licet non quantum ad
modum essendi. nota s. augm. q candor
vestium procedebat a splendore faciei. et ita
fuit vera mutatio in facie sed non in veste. dam.
sicut sol qui est lucis fons de facili videri non potest
lux autem eius que ex eo ad terram provenit vide
tur sic facies xpi intensius fulget ut sol vesti
menta autem eius dealbantur ut nix. et ecce
apparuerunt moyses et elias, cum eo loquentes. crisostomus hoc
aut multas habet rationes et prima quidem est quia
turbe dicebant eum esse eliam aut unum ex prophetis.
capita prophetarum secum ducit ut saltem hinc vide
ant differentiam servorum et domini. 2a. quia iudei
continue accusabant dominum tamquam transgressorem
legis et blasfemum patris sui gloriam usurpantem
ut ostendatur ab utraque accusatione innoxius
adducit in medium legis latorem moysem et
dei zelatorem Eliam ¶ 3a. dam. ut unus os
tenderetur auctor novi et ve. testamenti
et similiter dominus vivorum in eliam et suscitandorum
mortuorum in moyse ca. 16. p. 29. 4a. vel
ut non credas quecumque ostenduntur in monte
contemplationis sed adsint testes lex et prophete
p. Io. 4. probate spiritus si ex deo sint. loquebantur
autem de passione. luc. 9. Dicebant excessum
que completurus erat in ierusalem, quod illi fi
guraverunt. primus se intrepide putantes
unus pharaoni alter non acab. ¶ respondens autem
petrus. audiebat enim eos de passione loquentes
criso. quia enim audivit quia oportet eum iero
solimam ire ad huc timet pro xpo. sed post incre
patione non audet rursus dicere propicius tibi
esto. sed idem occulte aliter insinuat quia enim
videbat multam quietem et solitudinem co
gitavit ibi convenientem esse stationem. etiam

Tria tabernacula
Elias
Moyses

uidebat eum esse cum illis potentibus . s. cum elia q
in montem . ignem descendere fecit . / cum moyse
qui nebulam intrauit . quasi d . nullus sciet u
samus . Item in tanta dellectatione sumus dul
cedinem eternam gustamus . dixit ad . i^m. bonum
est hic nos esse . rabanus . / quo quis amplius de
gustat dulcedinem vite celestis / eo amplius
omnia alia fastidit in infimis . Rem . uisa dni ma
iestate / et duorum suorum petrus adeo delectatus est ut
ista temporalia obliuioni traderet . et ibi semper^m. uel
manere . si autem petrus sic attonitus est que erit su
auitas et dulcedo uidere regem in decore suo
et inter esse choris sanctorum omnium et angelorum . uel s.
efrem in sermone de transfiguratione . petre si hic
mansimus . uerba prophetarum quis ad implebit . si
hic mansimus . foderunt manus meas . et pedes
meos / in quo ad implebitur / et diuiserunt sibi ues
timenta mea potauerunt me aceto . si hic man
simus . cyrographum ade / et debitum in dumen
tum glorie eius quis restituet ei . si hic manseri
mus . que dixi tibi / quomodo fient / et ecclesia super te quo he
dificabitur . et claues regni celorum / quas accepis
ti . an sunt opus / aut quem solues et quem li
gabis . si hic mansimus . cassa sunt omnia que
dicta sunt . si uis faciamus hic tria tabernacula
tibi unum . moysi unum . et elie unum . apparuit elias
in proprio corpore moyses in assumpto . apli autem
eos cognouerunt / eo munere gratie / quo quilibet sanctorum
uniuersos post refectionem cognoscent . errauit autem
non enim sciebat quid diceret . s. m. et luc. io. no
li . 3^a. tabernacula querere cum unum sit taber
naculum euangelii in quo lex et prophete recapitulan
de sunt . et si queris tria tabernacula . nequaquam
suos cum dno conferas . sed fac . 3^a. tabernacula uno
unum patri et filio et spiritui sancto / ut quorum
est una deitas unum sit . et in pectore tuo taber
naculum . uel s. Rem . ~~errat~~ errauit uolens regnum
electorum construere in terra / quod dominus preparauit
in celis . uel quia oblitus est se et socios esse mortales et
sine gustu mortis transire ad felicitatem uel quia
in beatitudine s. rabanum uoluit esse tabernacula
cum scriptum sit templum non uidi in ea .
apoc. 21 . uel errauit putans in tali visione be
atitudinem consistere . que essentialiter consistit in ui
sione diuine essentie qualiter uidit paulus actu
taliter autem tamen consistit in uisione humanitatis
xpi ¶ Ad huc eo loquente ut loquentis inpru
dentia erudiretur / ut magnificentia xpi ostenderetur
ut per maius testimonium fides firmaretur . ecce nu
bes lucida . ad distantiam antiquorum misteriorum / ubi
apparebant nubes caliginose . quia apparitiones il
le fiebant in timorem ista in amore ille in uella
mine figurarum . ista sine figuris obumbrauit
. i . operuit eos . Io . qui de frondibus aut temp
toriis querebant tabernaculum nubis lucide
operiuntur umbraculo / ut discant in resurrectione
non tegmine domorum sed sancti spiritus gloria sanctos
esse protegendos . et ecce uox de nube d . hic est
filius meus naturalis dillectus . quia sine ori
ginali / alii autem nascuntur filii . Ier. in quo

118. p. 17. .a.
[?] 2.
b
Mt. 17.
in nube S.S. 137. p. 7.
118. p. 10.

michi bene complacuit . quantum ad gratiam unionis ipsum
audite . quantum ad articulos passionis et resurrectio
nis / in baptismo xi in xpi ponitur prius testimonium de filio .
in signum quia per quandam conformitatem ymagi
nis ad filium naturalem dicatur conformitas . primo imperfecte
in via per gratiam baptismalem . secundo perfecte per gloriam
in patria s. io. in . io. 3°. nunc filii dei sumus et
nondum apparuit . quid erimus / scimus cum appa
ruit similes ei erimus quia uide . e . si est et au
dientes discipuli ceciderunt in facies suas . et timuerunt valde
Io . terretur uel quia se errasse cognouerant / uel quia
nubes lucida operuerat eos uel quia dei patris
uocem audierant . humana enim fragilitas conspectum
maioris glorie ferre non sustinet . ac tota animo et
corpore contremiscens ad inferiora collabitur si igno
rauerit mensuram / moyses cum dnum audiuit loquen
tem ait non sum eloquens et impeditioris lingue et ysaias
ait uir pollutus labiis ego sum . Et ieremias . nescio lo
qui sicut sequitur in alia questione apli ad ea va si hic
mansimus cirogragraphum ade quis diluet et de
bitum monumentum glorie eius quis restituet ei si
hic mansimus . que dixi tibi quomodo fient et ecclesia super
te hedificabitur . et claues regni celorum quas acce
pisti . an sunt opus aut quem solues et quem liga
bis si hic mansimus cassa sunt omnia que dicta sunt si
uis faciamus hic tria taber. tibi unum moysi unum
et elie unum . apparuit elias in proprio corpore moyses in assump
to apli autem eos cognouerunt eo munere gratie quo quilibet
sanctorum uniuersos post refectionem cognoscent . errauit
autem non enim sciebat quid diceret s. m. et luc . io . noli
3^a. tabernacula querere cum unum sit tabernaculum
euangelii in quo lex et prophete recapitulande sunt
et si queris 3^a. tabernacula nequaquam suos cum dno con
feras sed fac 3^a. tabernacula uno unum patri et filio
et spiritui sancto ut quorum est una deitas unum sit et
in pectore tuo tabernaculum uel secundum Rem . errauit
uolens regnum electorum construere intra quod dns prepar
auit in celis uel quia oblitus est se et socios esse mor
tales et sine gustu mortis transire ad felicitatem
uel quia in beatitudine s. rabanum uoluit esse tabernacula
cum scriptum sit templum non uidi in ea .
apoc. 21 . uel errauit putans in tali visione be
atitudinem consistere que essentialiter consistit in vi
sione diuine essentie qualiter uidit paulus . actu
taliter autem tamen consistit in uisione humanitatis
xpi ad huc eo loquente ut loquentis inprudentia
erudiretur ut magnificentia xpi ostenderetur ut per
maius testimonium fides firmaretur ecce nubes
lucida ad distantiam antiquorum misteriorum ubi apparebat
nubes caliginose . quia apparitiones ille fiebant in timore
ista in amore . ille in uellamine figurarum . ista sine
figuris obumbrauit . i . operuit eos Io . qui de frondibus
aut temptoriis querebant tabernaculum nu
bis lucide operiuntur umbraculo ut discant in resurrec
tione non tegmine domorum sed sancti spiritus gloria sanctos esse pro
tegendos . et ecce uox de nube . d . hic est filius
meus naturalis dillectus . quia sine originali alii autem
nascuntur filii . Ier. in quo michi bene compla
cuit quantum ad gratiam unionis ipsum audite / quan
tum ad articulos passionis et resurrectionis in cat

89. p. 4.
74. p. 2.
Dicitur magis fragilitatem non sustinet

Granum sinapis

apli ad ea que 9sidrant de passione et gloria huai tatis xpi licet stupefacti stant / cuz uero de eius diuinitate audientes cadut / dice possut illud iob. 26. cuz uix puaz stillaz fmonis eius audierimus / toni truuz magnitudinis eius uocez .s. de nube / hic est filius meus dilectus / quis potiut intueri / s3 mag accidezut in facie suaz / Remigius / In eo uero qd sci discipuli in facie ceciderut / scitatis fuit indiciu / impius enim retrorsu cadit / ut ets / et accessit ihus et tetigit eos / dixitq3 eis / surgite nolite timere / ut metu fugat / tactu mebra 9solidat / s3 Jo. leuates aut oculos / nemez uiderut / nisi solu ihm / si enim moyses et helyas no disparuisset / mentiz fuisset cui uox pris dedisset testimoniz / ait Jo. et descendenti bz illis de monte .pre. ihs. d. ne. dixi. bi. don a mor. filius ho. resurgat / Jo. no vult in pplos diuulgari ne pro signi magnitudie incredibile eet / et pus tanta gliaz sequens crux apud rudes aios scandalu faceret / et interrogauerut eum di. dicentes / quid g° scribe dicut qd elyam opor. pmu uenire / qi dicut inquid iste aduentus ta breuis est ille / et rndens ait illis / elias quide uenturus est / et restituet oia / queruendo corda priz in filios dico aut nobis / quia elias ia uenit et no cognouerut euz s3 fecerut in eo quecuq3 uoluerut / sic et filius hois passurus est ab eis / tunc intellexerut discipuli quia de Johe baptista dixisset eis ·;·

Quinta pars ubi xps sua passione predicit ·;·

ET cuz uenisset ad turba vidit scribas con querentes cuz illis et 9festim omnis pplus uidens eu stupefactus est / et pauentes et accurrentes salutabant euz et interrogauit eos / qd inter uos 9queritis / quid querent euan. no dicit / Et accesserut quidam phariseor dntes / exi et uade hinc / qa herodes vult te occidere / et ait illis / ite dicite vulpi illi / dr vulpis pp dolos et insidias circuit enz tortuosis anfractibz / qa ecce demoia eicio hodie et cras / et in tercia die 9sumor / qi dicit ipe no occidet me et ego pona aiaz mea sta qd pa die mee mortis intras in infernu / tollaz demonis tyrannidez suaz / in crastino educa captiuitate et simita te restitua / uel ponendo in padiso bu cuicti fuerut que est in extremis maris ad oriente / uel celestis padisi aptuz ianua ondendo / et tercia die resurga 9suatus et ondens qd no morietur in districtu eius subdit / Veruntame oportet me hodie et cras et 9sequenti die ambulare / qa no capit pphaz perire ex ierusalez

Sexta pars de lunatico sanato ·;·

FActuz est aut in sequenti die accessit ad euz homo genibz puolutus exclamauit dicens dne respice filio meo qa unicus e michi / et lunaticus est et spus apphendit euz / et allidit et spumat et stridet dentibz et arescit / et male patitur naz sepe in igne cadit et crebro in aqua / et subito clamat et dissipat euz / et uix discedit dilanians eu / beda / locis rebus 9gruut in monte dns orat et transfiguratur / in ymo miseror fletu pulsatur / sursuz discipulis misteria regni reserat / deorsuz turbis pctm infidelitatis exprobat / Jo. lunaticus iste signt eu de quo scriptu e stultus ut luna mutatur qui nuq3 in eode statu pmanens / nunc ad hec nunc ad illa uicia mutatus crescit et decrescit / peccatorum

spumat / stulticia / stridet iracundia / arescit ignauia / fertur in ignez auaritie / in aquaz luxurie / Magister i hystoria Non ex uitio lune patiuntur lunatici / sed demones eos hiis uexant tpribz / vt per luna infament creatore lune / et rogaui d. t. ut eicerent illu / et no potuerut curare illuz / Rndit ihus et dixit / O gnatio infidelis et peruersa usq3 quo ero apud uos et patiar uos / per hunc ceteros Iudeos notat de infidelitate / Affere illu ad me / et cuz attulerunt et uideret euz statiz 9turbauit puerum / et elisus uolutabatur spumans / quia sepe dni pns erat / ad dnm querunt magis a dyabolo impugnatur vt uel excutiat uirtute uel vindicet suaz expulsionez Ait beda / et interrogauit prez eius / quntu tpris e ex quo ei accidit / vt diuturnitas infirmitatis gratiosiorez reddat sanitate / At ille ait ab infantia / s3 siqd potes adiuua nos misertus nri / Ihs aut ait illi / si potes credere oia possibilia sunt credenti / quia credens se humiliat captiuando intellectum suu in obsequiuz xpi / deus aut supbis resistit et gram prestat humilibz / p hoc qd dicit si potes / tangit arbitrij libertate / Et exclamans pr pueri cuz lacrimis aiebat / credo dne / adiuua incredulitate meaz / qa no sufficit .h. ar. ad grandia i aio fidei hntuz / Et cuz uidisset ihus 9currente turba / comminatus est spui inmudo / d. illi / surde et mute spe / ego tibi pcipio exi ab eo et aplius no introeas in euz / exclamans multuz et discerpens eu exiuit ab eo / et factus est sicut mortuus / Ita ut multi dicerent qd mortuus est / sanatus dr col. 3. mortui estis et uita ura abscondita est cuz xo in deo / Ihs aut tenens manu eius eleuauit euz et surrexit / et curatus est puer ex illa hora / et reddidit illu pri eius Tunc accesserut discipuli ad ihm secreto et dixerut quare no potuimus nos eicere illuz / dicit illis ppr incredulitate uraz / hylarius / dno in monte demorante et aplis cuz turba residentibz eorum fides tepuerat / Amen quippe dico uobis si hueritis fidez sicut granu synapis / dicetis monti huic / Jo. nuq3 oculis carnis aspicimus s3 que dns transtulit a lunatico / transi hic / et transibit et nichil impossibile erit uobis / hoc aut genus demoniu no eicitur nisi per oroez et ieiunium / beda / In ieiunio / passiones corporis / oroe sanantur pestes mentis / sicut granum dicitur praui sinapis stipatur / sic ura dni cuz in ultione inimicorum fremo fuit accensa tanq3 singulari remedio placatur / Idez Granu synapis tritum et cribratum tepidu pingui mixtum aduixtuz / si ieiunus 9 sole uel in balneo gargarizatur oez noxiu humore de capite purgat et innectium inbecillitatum facit pcula uitiaz / sic fides temptationum paci s..lo pluta et ab oi leuium cogitationum supficie / cribro discretionis castigata / et pfecte dilectois melle dulcorata / omnes de corde quod est interioris hois nri caput vitiorum sentinas no solum adpns exhaurit / s3 et infuturu ne colligi ualeat pcauet / In luc / diceretis huic arbori moro eradicare et transplantare in mare / et obediet nobis / per moru cuius fructus in flore albescit / formatus rutilat / maturus nigrescit / intellr dyabolus / s..m Ambrosium qui floruit angelica na / rubuit pctate magna / nigruit perfidia // Conuersantibz aut illis in galilea / dixit illis ihus filius hois tradendus est in maibz peccator et occident eu / et tercia die resurget et 9tristati sunt uehementer / beda ex amore 9tingebat qd in marco et luc dr / qd hoc uerbu ignorabant qa per figuras loqui 9sueuerat putabat

Sinape

mane / uero

9. p. 12.

q. ar. 9°

q. p. 3.

17. p. 1.

p. 9°

ar. 17. 3. p. 9

ar. 2. ar. 17.

la 9stirie mis ...

... lunaticus

93. p. 1.

ar. 9. 2.

9sius magis impugnatur · 9°. p. 3.

· p ·

ar. 17. 9. p. 9° 2.

qd incredulitas est sine ...

cor ieiunio
Sanat
oroe mente
prauia dicitur stipat / deus placat

109. p. 13.

fidei virtus uel effectus

p. 9° ar. 9°

· p. 9°

p. 17. 2.

ar. 17. 2.

parabolice loqui · 114 · cap^m. de octaua via cui^s p^a pars de tributo inuento in ore piscis ·

CUm uenisset capharnaum accesserunt Judei qui didragma accipiebat ad petrum et dixerunt magr̄ vr̄ nō soluit didrag^a. tamē capitaler uel principaler prosce et sius / Ait etiaz · Jo · ppr̄ signoz magtudinez nō ausi sūt diz de tributo appellare / querunt ergo discipuluz uel malitiose hoc fecerunt uolenter scire an cesari contradiceret / et cum intrasset domū preuenit euz ihs · d · quid tibi vr̄ symon reges terre aquibz accipiunt tributum a filijs an ab alienis et ille dixit ab alienis dixit illi ihs / g^o liberi sunt filij / dixs filius regis erat sm̄ vtraqz naz et liber a tributo / pmit aut eū ad uitand' scandaluz aploz / Vt aut nō scandalizemus eos uade ad mare et mitte hamū et eum piscez qui prius ascenderit tolle / et apto ore eius inuenies staterē / illū sumes da eis pro me et pro te / Jo · prim̄ quid hic mirer nescio / an prescientiam staterus in ore piscis an magnitudinē uirtutis / si ad uerbum eius mox stater in ore piscis creatus ē piscator hoim̄ petrus / mistice / hamū doctrine immisit in sclm / ut appositi cibi dulcedine uagantes ex eo fluctuantes protraheret ·

Secunda pars de questione aploz quis esset maior ·

IN illa hora ciz dom̄ ceat / Interrogabat eos quid in uia retractabatis / at illi dicebant beda / Inde orta vr̄ disputatio q'a pe · Jac et Jo · ducti sūt seorsuz / q' ad aliq'd secretu et petro claues pmisse sūt / et tributū pro x^o. et petro solutuz est / Et accesserunt discipuli ad ihm dicentes Quis putas maior est in regno celoz / et aduocans ihs paruluz et statuit i medio et dixit Amen dico uobis Nisi conuersi fueritis et efficiamini sicut paruli nō intra · in reg · ce · Jo · docet eos supbiā uitare ¶ Pharisei stās orat iudei prima cathedrā in synagogis / In ecclesijs plati sūt ulti in choro et passione · huili^te Paruulus nō pseuerat in ira / nō meinit lesionis / nō in pulcra muliere delectat^r / honore ambitioē nō appetit / tale g^o est qd' dicit nisi innocentiā pueri hueritis nō intra · ce / ¶ Quicunqz ergo humiliauit se sicut paruulus ille hic ē ma · in reg · ce · / Nec tū sc^r q̄ humilitas sit max^a uirtutum ymo uirtutes theo^r. sūt maiores moralib^s et int^r morales prudencia que dirigit actus / et ponit in eis mediuz / ē maior / p^s quā iusti^a · que importat ad alterz ordinez / post quā humilitas / q̄ facit hoiez ee bn̄ subdituz hinc ordini / s; protanto maioritas in regno ei tribuit / quia est uirtutū om̄i fūdamentuz / magnitudo eniz fundamēti / rōnabilr̄ arguit magtudinem edificij / et maxie in pportō quia in uirtutibz potissie infusis tm̄ est conexio q̄ vna crescente om̄s pportionalit^r crescunt sicut digiti manus / sig^nis · u · int^r u · p^s ē erit om̄i nouissimus et om̄i minister / et qui suscepit vnuz paruulū talē in noie meo / me suscipit · / maior uel minor ¶ Qui eni scandaliz · vnū de puu · istis · q̄ i me credunt expedit ei ut suspendatur mola asi · in collo eius et demer · in pfundo maris · Jo · qui scandalizat^r paruulus est / maiores eniz scandala nō recipiunt / de mola aut sm̄ ritū puincie loqtur / que ap̄ ueteres Iudeos maior pena fuerit / q̄ expedit / · i · multo melius est accipe q̄ eternis finaz cruciatibz / Vel s; beda / melius ē innocentē temporale illa pena

sustine q̄ ledendo fr̄ez mortē pmerēi / hylarius / per molaz asi · secularis uite circuitus ac labor exprimit^r / et p pfundū maris extrema dampnatio sig^t / q' ergo ad sctitatis speciē deductus / uerbo siue ex^o · actōe destruit / melius esset ei / ut terena acta constringeret eum sub exterioz hitu ad mortē / q'a si solū caderet / ca' tollerabilius in inferno cruciaret^r · ¶ Iste paruulus dē sinisi · Marcialis eps lemouitaz / Inde etiaz est q̄ maximus i celo · uocat se seruuz seruoz dei ·

Tercia pars de vitando scandalo ·

REspondens aut Jo · dixit magr̄ vidimus qndā in noie tuo eicē demonia et p · eū quia nō seqtur nobiscū / Ihs aut ait nolite prohibere euz / nemo ē eiz qui faciat v'tutē in noie meo et possit cito mala loq' de me / qui eni nō est aduersus nos pro nobis est / Augs nō est contrariuz qd' alibi dē / q̄ mecū nō est / aduersum me ē / quia intelligi debet vtrumqz cuz reduplicatōe / vnde dic v intenti ecclie debebant ei suadere / nō illud in q^o cū illis erat phibere sine actōe siue ueritate xp̄e cōmunicatuz in hac gaudio et gaudebo ¶ Ve mūdo a scandalis / necē est eni ut scandala ueniat ut scan ueniant / Verūtū ve hoi illi per quē scan · uenit · Jo · Sicut necē ē igne calē / nunc nō fingē / Ita necē ē ut mūqueris mundi erroribz pleni / scan paciat / p̄ptoz nō terreris pietatis opibz luerit / Verūtū q'a nulla necitās cogit humana corda iniqua esse / que tū q'a iniqua sūt necio scan^a mouet / Ideo ueritas cuius intio uenit ¶ Si aut manus tua uel pes tuus scan · te / abscide eū et piece euz abste / bonū est tibi ad vitā ingre · de bi · uel claudus q̄ duas manus uel duos pedes hntē mitti in ignē in ignē etnū // Si oculus tuus scan · te / erue eū et piece abste / 2° de aīa dē / si eet oculus aial / visus eet aīa ipsius · i · actus uel forcā / vnde sc^r / uisus eni sba ē oculi sm̄ roez / oculus aut ma visus quo desciētē nō est oculus / nisi equiuoce sicut lapideus uel depictus / per hūc moduz debemus oculū scandalizantē eruē · i · visū de re scandalizante phibere et erit tūc sicut oculus erutus uel lapideus qui nō uidet ¶ Bonū est tibi luscuz in uitā intrare / q̄ duos oculos hntem mitti in gehennā ignis / beda · g · docuit ne scandalizaremus contendentes / nūc monet qntū timere debemus eos qui scandalizant / aut paruz disceret in iudicio fallere uel falli / Vbi uermis eoz nō morit^r / et ignis nō extinguit^r / beda / in igne pena exterius / i uerme interius / q'a nunq̄ in tormentis consilia mordere cessabit / fetor uermiuz solet nasci de corrupcōē carnis et sanguis / Ideoqz sale contineri caro condienda est et ingēsti desiderij ut iste qi cernis supent^r uermis et ignis gehēne / uel igne tribulatois et sale discretionis sc̄ in oi uictiā dz poni sal ¶ Videte ne contempnetis vnum ex hijs pusillis · Jo · austeritatē quā pcipat animos pter deuz amputandos tempat dns / sic pcipio sc̄ ueritatē ut clemencius doceaz qntū i nobis ē noli te contempnere / s; per uraz salutē etiaz illoz querite sanitatē si nō potestis / melius est saluari nos q̄ tūz illis pire / Dico eniz uobis / q'a angeli eoz in celis sp̄ vi · fa · pris mei qui in celis est / origen · dicit sup luc / vnicuiqz duo assistunt angli / vnus iusticie alter iniquitatis q̄ militū nocet ea · i · p · 2 · de

Duo angeli unicuique assistunt / unus instruit / alter [illegible]

Centum oues quas habuit [illegible]

nit aut filius hois saluare quod pierat qi dicit sup Jo. si gtepstritis angeli indebitt et pt ut ulaset / qd ideo dico uobis qa qd ego ueni saluare / uos no debetis gtempnere / Jo. sup cat. magna dignitas aiaru ut una queqz heat ab ortu natiuitatis in custodiaz sui angeluz delegatu ¶ Hoc aut queniens fuit altitudini diune potentie vt angeli no solu deo fuiant / sed etia hoi pp deuz / et ut dns exercitui ad uersarios suos atqz hois / per suos militer supet et ordini diuine sapie que infima per media reducit in supma et dulcedini dine clemen vt gtra indeficiente insidiatore daret solicitu custodez / beda in sermone de angelis / benignus es dne q no es gtentus nroru fragilitate murorum sz ipis homi custodibz angelica custodia suppois / et glo. sup hy. ar ps. 62. / sup muros tuos ihrlm 2c / muri sut apli / custodes sut angli ¶ Et no q hoiem custodire / dicit quidaz dignitate psidentie i angelo sao xpo no debuit deputari angelus ad custodiaz. ca. 128. p. 3. Sut aut angelice custodie effectus / pmus / boni amoue ipedimenta / sic angelus pcussit pmogenita egipti. exodi. 12. / 2us tollere occones peccandi exodi. 33. / mitta angelu pcussorez qui eiciat Jebuseuz / 3us teptationes mitigare / daniel. 3o. angelus dni descendit in for. 2c / In cuius figura et angelus post luctatione cu iacob tetigit neruu et fe. eius et emarcuit / 4tus q inuisibiles hostes iuuare. ca. 219. p. 1. / 5tus q hostes uisibiles ca. 44. p. 1. In castris assirioru 2c / 6us offerre deo orones nras melius gpositas et opa pietatis / tobie 12 / qn orabas cu lacrimis et sepe mor. 2c / ber. i meditatoibz angeli soliciti erut int nos et deu gemitus nros ad deuz fidelissie deportantes / 7us uiam rectu ostendere / tobie. 5. ego ducam et reducaz eu saluu adte / 8us in uia gfortare. 3. reg. 19. surge et comede grandis 2c. / 9us secreta et alia secreta reuelare / tobie 12. / ego su raphael angelus unus ex. vij. qui astamus an deuz / et elysius reuelante sibi angelo nunciabat secreta. ca. 34. p. 2. ¶ Xus pro delictis increpare / iudi. 2. ascendit angls dni de galgala / dicitque eduxi uos de tra egipti / et no audistis uoce meam / xius a penis absoluere / act. xij. Angelus astitit / sz ceciderut cathene de manu eius / xijus gsolari / tobie 5o. forti aio esto in pr. est ut a deo cureris / xiijus ptates gtrarias arcere quatuz ad 3m. ca. 128. tob. 19. / tuc raphael apphendit demonez et religauit euz in desto superioris egipti / xiiijus instruere / dan. 9. nuc egressus suz vt docere te et intelligeres / xvus aias iustorum ad celos deferre. luc. 16. de lazaro Ex quibz pensare debemus quatu deo et sanctis angelis grati esse debemus. ÷

Quanta pars de centu ouibz et una perdita

Erat aut ad illos pabola ista d. quid uobis vr si fuerit alicui centu oues et errauit una ex eis / none relinquit. 99. in desto uel in motibz et uadit qrere eam que errauit / et si gtingit q iueniat eaz / et point in humeros suos gaudes et ueniens domu quocat amicos et uicinos dicens illis ggratulamini mi qa iueni oue meam que pierat. Jo. Cima centenarius est pfectus / dns centu oues hut postq anglos et hoies creauit sed una ouis periit cu homo deliquit de aut una ouis ppter vnitate originalis pcipij et gradij. Ro. v. / per vnu hoiez intrauit mors / dimisit aut cu se exinaniuit diuers pastor. 99. i. angelos in celo / qd signat In montibz / roe altitudinis et i desto qi ruina ciuiuz derelicto ps. 41. ponet destuz eius qs delicias et soli. eius qi ortuz dni gaudiu inuenietur ea gratiarum actio et uox lau. ¶ Ouez dns humeris imposuit / qz humana nra suscipiens pcta nra portauit / oue inuenta redijt / cu celuz ascendit / in ius uictum et aici sut angeli / et dicut illud ps. ys. 63. / quis est iste q uenit curru pacto de edon. / Intpretatur terenus. i. de tra / tmens in hostibz / hostibz subacto ergo fuit in plio / de bosra / intptatur in angustia uel in tribulatoe / Iste formosus / hoc liberato / in stola sua assumpte huanitatis / gradies iugo gfracto / i ml. u. sue. / et bn celu dr destuz / pp singularitate diuine promissiois ys. 41. ponet destu eius qi delicias / pp suauitate angelice exultationis gal. 4o. Illa que sursuz est ihrlm / et infra letare sterilis que no paris 2c / pp amenitate glose hitatoie ys. 34. letabitur desta et in uia exultabit solitudo et florebit qi liliuz / ppr raritate huane introductois Job 38. In desto / nullus. i. raris mortaliu morabitur ¶ Et no. q ait ggratulamini no om / sz mi / qa inta nra gaudiuz est eius / iuente aut om in loco errois et uaste solitudinis ait Aug. q quiqz heresibz / in psona xpi Cuz essem unicus pri regaliaui te p me / cu inter siluas et montes errares quesiui te / humeris meis portaui te / pri meo reddidi te / laboraui sudaui capud meu spinis apposui / manus meas clauis abieci lancea latus meu aperuit / tot no dica iniurijs / sz asperitatibz laceratus suz / sanguinez meu effudi / aiaz meam posui ut giungere mi te / ut tu no diuideres / ame ¶ Amen dico uobis qa gaudebut sup eam mags q sup 99. que no errauerat / Ita gaudiu erit anglis dei sup uno peccatore pnaz agente / gaudiu angeli bti qd habent de deo et in deo Inquo gsistit pmiu subale / non augetur sz gaudiuz qd est de bono creato siue pprio siue alieno augeri pot / tn extensiue qma de plibz bonis gaudet q intensiue. i. copiosius maxie de salute custoditi per eu / tu qz no frustra laborauit / tu ppter bonu xpi / nec sequitur q tristetur pro custoditi dapnato qa in sua custodia nulla fuit neglia sz tn dapnati culpa / Nec obstat illud ysaie. 33. angeli pacis amare flebut / qz fletus ibi no iportat ueritate doloris / sed aliqua gformitate in signo uel effcu exteriori / sicut illud penitet me fecisse hoiez ¶ Qz sup. 99. iustis qui no indigent penitencia / ex. gre. / qa dux in plio plus eu militem diligit qui postq fugauit hoste fortiter pmit / q euz qui nuq terga pbuit / et nuq fortiter aliquid fecit / sic agricola terra illa amplius amat que post spinas uberes fruges pfert / q eaz q nuq spinas hut / et nuq fertile messe pducit / Vel quia maior appet in redimendo q in creando dei potentia sapia atqz clemencia. puto ergo q in celo silr sup hac oue maius sit gaudiu / qa eius pe e regina celoru et domina anglorum / et pp modu redeptionis quo fcm est vt nequaq angelos apphenderet etin pris uerbiz sz seme abrahe / Et gaudet xps et cu eo oms sci pp huius generis

· celu dr destuz ·

ay. 15. 5.

· P. 15. 5.

an deus de nono gaudet / no gaudet

Angelus no tristatur.

liberatione / angelice ruine reparatione / celestis curie
integratione totius vniuersi perfectione et consummatio
nez ¶ Et nota quod per penitentiam expiatur culpa actu ius · p
nitentiam et quietum vt dele · per ista / recuperatur
iustitia apoc · 2 · memor esto vnde excideris et age penitentiam
repat act · 9 · non veni vocare iustos / confunditur
demonis superbia / pe / diskedite a me omnes qui opera
mini qui ex · d · s · su · Deserit ceule et con · oe · ini · m ·
demonstratur xpi dilectio / apoc · 3 · ego quos amo arguo
et ca · / donat dei gratia · eze · 18 · / si egerit penitentiam impius
vita vivet et non morietur / placatur judicis ira / ecclesiastici
12 · / altissimus odio habet peccatores et misertus est penitentibus
honoratur maiestas diuina / job · ult / auditu au · au · te / re
uocatur sinia / luc · 13 · nisi penitentiam egeritis · o · si · pieties / sic
ad penitentiam inducit / rememoratio praeuaricationis prime
apoc · 2 · memor esto / ostensio quiescionis aliene · s
prendo petrum / considero latronem / aspicio zacheum / in
tueor mariam et nichil in eis inuenio / non posita ante
oculos meos · ex · sed contra induratos ca · 102 · p · 4 · meri
nimi vite te / recognitio passionis domine · job · 43 · au
ditu au · te · fime · ago penitentiam / consideratio misericordie diuine /
ecclesiastici 12 · altissimus odio habet peccatores et misertus est penitentibus
Ro · 2 · ignoras quod benignitas dei ad penitentiam te ad ·
· q · d · hoc expectans non punit / 2a · petri / iii · patienter
agit deus · no · aliquem venire perire / sed omnes ad penitentiam re
uerti · ca · 102 · p · 3 · / non veni vo · te / exhortatio predica
tionis salutifere · job · 21 · audite quo sermones · m · et
agite penitentiam · ca · 83 · p · 3 · venit in · o · r · jo · / meditatio
distussionis extreme ecclesiastici · 2 · si penitentiam non egi · incidemus
in manus dei et non in manus hominum / et horrendum incidere
in manus dei · u · hebr · x · g · / uentura ira est iuadiusio dis
cussionis extreme / quam peccator effugere non ualebit
qui nunc ad lamenta penitentie non recurrunt / formido pu
tionis dure / apoc · 2 · Ecce mittam eam in lectum / job · 17 ·
Infernus domus · m · e · m et vite stra · le · 3 · / et qui mecum
cum ea in tribulatione maxima erunt / nisi penitentiam ab operibus
suis egerint / magna est tribulatio in mundo / maior
in purgatorio maxima in inferno / vel in ipso inferno / ma
gna propter tormentorum acerbitatem / maior propter uarieta
tem / maxima propter eternitatem / sic enim est uoluntas ante patrem vestrum
qui in celis est / non pereat vnus de pusillis istis

Quinta · pars de decima dragma perdita

Aut que mulier habens dragmas decem si perdi
derit dragmam vnam / nonne accendit lucernam
et euertit domum et querit diligenter donec in
ueniat / et cum inuenerit conuocat amicas et uicinas
dicens congratulamini mihi / quia inueni dragmam quam perdideram /
dragma est nummus certe quantitatis habens ymaginem regis /
dicitur autem homo dragma pro statu innocentie / primo propter me
claritatem / quia homo erat purissimus / 2o propter figure rotundi
tatem / quia erat inmortalis / 3o propter auctem quia ei sicut nunc
periuie obediebat omnia / 4o propter regalem ymaginem / 5o propter
superscriptionem · i · in scriptam omni naturam cognitionem / beda /
mulier dei sapientia est quod decem dragmas habuit / cum nouem ordi
bus angelorum est additus homo / xpistus autem lucernam accendit / cum
in carne apparuit / lucerna · lux est in testa · i · diuinis in
carne / de qua dicitur / exaruit tanquam testa virtus mea / te
sta in igne solidatur / et virtus eius exaruit quam assumptam
carnem ex tribulatione passionis roborauit ad gloriam re
surrectionis / accensa autem est lucerna quando caro per diuinitatem

glorificata / vel sed gre / qui tecta humani generis lumine sue diuita
tis impleuit / Jo · p · lux in te · lucet teplica radio / ilorum
exo 4 et miraculorum / domus euertitur / quia humana conscientia rea
tus sui consideratione perturbatur / reducendo ad memoriam
commissa flagitia / collata beneficia / comminata supplicia / pre
parata stipendia / sic dragma reperitur / quia in nomine etiam
regis ymago reparatur ¶ Et per decimam dragmam in
telligatur decimus ordo post nouem choros angelorum o
primo est / sed non reperitur de hoc auctas expressa / Ita
dico uobis gaudium est in celis coram angelis dei su
per vno peccatore penitentiam agente

Sexta pars de filio prodigo

Ait autem / homo quidam habuit duos filios / et di
xit adolescentior ex illis patri · ¶ In ado
lescente inueniuntur defectus in experientie In
intellectu / nondum habet sensus exercitatos
ideo incautus in committendis / ignarus in discernendis
imperitus in eligendis / impeditus in exequendis / imper
fectus in assequendis / prouerbiorum 30 · / quartum quod penitus
ignoro / uiam / viri in adolescentia sua / nec mirum si ab
alio ignoratur quod ipse dest ignorat / hic defectus emen
dari debet per eruditionem · tre · 3a · / bonum est viro cum porta
ui · ab ado · sua · / nam tunc capit facilius intelligitur
actiue Imprimitur firmius / exercetur agilius prouer · 21 ·
adolescens iuxta uiam suam te / prauitas concupiscentie in affectu gra
uis · sensus et cogitationes humani cordis · p · s · in ma · ab ado · sua ·
Exemplum in hoc filio adolescente / hic defectus emendatus
est per correctionem / pa · pe · po · / adolescentes senior
bus subditi sint / In quibus sensuales motus carnales
appetitus / sticulares tumultus vocne regunt / gra co
pescunt / et dici potest adolescenti / perfectus erit oris
tu ta · p · leuitas insolentie / adolescit prosiliptio
sa in dictis / temerarius in prosequendis / et exlyis insole
tes in suis actibus / job · 20 / · ossa eius implebuntur uicijs
adolescentie sue / talis adolescentia uilis est / et contemp
tibilis In cuius persona / ps / adolescentus ego sum et con ·
hic defectus emendandus per mandatorum obseruationes
quod est a gen · ca · 16 · p · x · x · / ps In quo corrigit ado ·
uiam suam / custodiendo sermones t · ¶ Pater da
mihi portionem substantie que me contingit / et diuisit illi sub
stantiam / pater est deus / sed beda / duo filij / duo populi / ma
ior filius qui mansit in cultura vnius dei / minor qui ydola
colunt / diuisa substantia / sensus rationalis est in nomine
hanc minor filius a patre expetit / qui per liberum arbi
absque diuina gratia se regere putauit / fidelibus prestat deus
auxilium suum / Infidelibus concedit beneficium naturalis inge
nij / Aug / qui uult sua potestate uti / ut nullo regente
uiuat sicut deus non habet aquo regatur / a ueritate
te recedens euanescit / hoc dyabolus fecit / hac quoque adam /
cui nichil deerat nisi quia sua potestate uti uoluit / ut
nullo ei dominante fieret sicut deus / per inobedientiam tetigit
pomum / et sensit supplicium / et non post multos dies
congregatis omnibus adolescentior peregre profectus est
in regionem longinquam et dissipauit s · in · lusu / beda / non multo
tempore post constitutionem humani generis / placuit anime uires
suas ad uagationem extendere / et longe profecta est / uo
loco sed ario / ornamenta uero peccando consumpsit / quam
quoque recedit a patre / exul patrie / et cuius mundi finis / me
rito pronium suum uastat / et postquam omnia consumpsisset
facta est fames ualida in regione / et ipse cepit egere

· per penitentiam ·
x · l · 15 ·
per
l'nummus ... dragma ...
qd dragma
· no ·
adoles
· 12 · f ·
· 15 · f ·
abnsio ... bitrij
quod deus ... lint ... adam
pecca ... priu ... mon

beda/ a pre accepat facultate vt inuisibilia dei per ea q
facta sunt/ intelligeret/ nunc uero famem in regione lo
ginqua est indigencia uerbi ueritatis in obliuione cre
atoris/ egere cepit quia nichil satis est prodige uo
luptati/ et abiit et adhesit uni ciuium regionis illius/ et
misit illum in uillam suam/ ut pasceret porcos/ ciuis iste
e/ qui merito sue prauitatis princeps mundi dr/ In
uillam/ cupiditatis substancie temporalis/ mittit ut pascat
porcos/ i· ea operatur in quibus inmundi spiritus delectantur
Et cupiebat implere uentrem suum de siliquis quas porci ma
et nemo illi da/ voluptas ait beda/ sp ht famem sin
ispr dyas cum aliquem suum facit/ ultra ad delectationem
in uoluptatibus non properat/ sciens iam mortuum esse
vel silice/ pro dulcedine et sonoritate sunt sane secula
res in quibus demones delectantur uario sermone fabu
larum atque carminum/ In quibus cupiens saturari nichil so
lidum ad beatitudinem inuenit Iuste aut uersus dixit
qui in m· d· p· m· h· pa· ego aut hic fame pereo/ Aug/
Si deus est beatitudo nostra quid erit recedenti ab illo ni
miseria/ reddi g° p9 miseriam et dic dne qs silie tui
quietis condisti in tribu· nuu· et magnus in quer·
in· in· et de abis· t' iterum re· me·/ beda/ adsit reducis co
gnouit mercenarios patris/ panibus habundare/ q'a qui
sitagunt digna de opari tribuuntur alimoniis dine
gre/ Surgam et ibo ad patrem meum et dicam ei pater
peccaui in c· et cora te/ Iam non sum dignus uocari
filius tuus/ fac me sicut unum ex mercenariis tuis/ et
surgens uenit ad patrem suum/ Cum aut adhuc lon
ginque eet/ vidit eum pater ipsius et misericordia motus est p
e misericordiam/ et occurrens accidit sup co· eius et osculatus
est eum/ quia deus est totius consolationis qui c· nos in oi
tribulatione nra/ Dixitque filius/ p confessione/ pater pec
caui in ce· relinquendo ihrlm celestem/ et coram te/ q
te neglecto ydola colui/ Iam non sum dignus uocari fi
lius tuus/ p9 dixit se pri dicturum/ fac me sicut unum
de mercenariis tuis/ quia timore pene urgebatur/
seruitutem mutare querebat non acquirere libertatem filiorum
dei/ at ubi amplexum patris sensit/ in caritate respira
uit/ q foras mittit timore/ filiationem nominans de ser
uitute· s· dixit aut pater ad seruos/ predicatores solicito
cito proferte stolam primam i· innocenciam p/ et induite il
lum habitu fidei quo etiam bona cognoscat/ spei quia p
sentia contempnat expectatione futurorum caritatis ut
cognita bona querat et diligat/ et date anulum yma
ginis mee in manum i· operatione eius/ et calciamenta in
pedibus eius/ quibus securus calcet serpente q insidiatur
calcaneo/ et adducite uitulum saginatum et occidite
i· xpm crucifixum inmolatum ondite/ et mandu· et epu
le· i· signa leticie ondamus/ q'a filius meus mortuus erat
et reuixit/ perierat et inuentus est/ et ceperunt epulari
Erat aut filius eius senior/ populus isrl/ in agro· i· in
terrenis opibus/ longe a patris consilio/ qui etsi ydola
non colebat/ tm interiora legis et prophetarum non intel
ligebat/ et Iudeo in domo non erat/ et cum ueniret et
appropinquaret domui/ audiuit siphoniam et chorum/ domui
appropinquant/ cum ecclesiam consternunt uidet/ Siphoniam au
dit· i· concordiam legis et euangelii/ et chorum/ carita
tis et concordie plenitudinem ecclesie/ cum erat cor unum et aia
vna/ Io· Siphonia non genus organi est sed consonancia/ chorus
uo ubi diuersi corde unum canticum faciant Et uocauit
unum de seruis et interrogauit que hec essent/ Isque dixit illi fra
ter tuus uenit et occidit pater tuus uitulum saginatum· quia saluum illum
recepit/ Indignatus est aut/ et nolebat introire/ pater eius
ergo egressus cepit rogare illum/ unus de seruis/ sed uerum
est aliquis ex prophetis/ quem legit/ queritis unde talia fe
sta celebrentur in ecclesia/ q cum ibi uenit/ qui uidente ei
propheta indignatur et non uult introire· i· credere/ pater aut
p predicatores/ egressus eum rogauit/ at ille respondens
dixit patri suo/ ecce tot annis seruio tibi/ et numquam man·
t·/ pater hoc dicat/ q'a mandata legis suscepit/ corpore si
gnat/ numquam qui sit conuersus ad ydola et numquam dedisti
mihi edum vt cum amicis meis epularer/ affectant edum· i· antixpm
sm Io· vt sine patre/ cum amicis suis demonibus/ unde dr tu
confregisti dracone de· c· escam populis ethiopum i· uolenti
bus conuerti/ sed postquam filius tuus hic qui deuo· substan
am me/ ue oc· illi· in· sagi· qui d· omnissa iusticia non solum
offensum remisisti/ sed habundantem graciam contulisti/ beda/ ex
ponens/ oleum effusum nomen tuum/ ait synagoga sibi ap
plaudente iusticiam e regione ecclesie imam flagitante quid
faciet Iudex an iusticia et misericordia eque familiares sunt
nichil potest conuenientius q vnaqueque pro suo uoto acci
piat/ iudicium illa/ ista miseriam/ Iudeus indicium querit
gentes aut supra misericordiam honorent deum/ Ipsa enim ecclesia est
cui plus dimissum est que et plus diligit/ que gratiam susci
piens ait/ oleum effusum nomen tuum non q synagoga non
habet oleum sed illud habet clausum ut effusum/ pro quo insurgit
ecclesia querelando/ et non miseretur et comedit/ sola deo cul
tum sola uult possidere/ magnum nomen eius/ sed numquid
Iudeorum tm deus ymo et gentium/ g° tu dne Iudica indi
cium meum et nomen tuum magnum magnificetur adhuc et
oleum mitium multiplicetur/ magis crescat et decurret in
gentes et sentiat ois caro salutare dei Ego sum ait
deus abraham deus ysaac deus Iacob· et non amplius effunde/ ape
ri manum tuam et imple oe al benedictione/ ueniant ab orie
te et occidente ut recumbant cum abraham abraham ysaac et
Iacob in regno celorum/ O oleum effusum de celo in Iudea
et inde in omnem terram/ et de toto orbe clamat ecclesia q'a
oleum tuum/ nomen tuum effusum/ plane q non solum celos
terrasque perfudit/ sed aspersit et inferos adeo ut in
noie ihu omne genu flectatur celestium terrestrium et infe
norum et ne tanta gratia et cunctis generaliter diffusa/ puteres
prem peruasse isti/ fili inquit tu sp mecum es co· s· mo
q° mandatum numquam preteriisti/ et oia mea que humano ge
neri dare disposui tua sunt per promissionem n forte
tu accipe ueniat Epulari aut et gaudere oportebat
qz frater tuus mortuus fuit et reuixit/ perierat et inuen· e·
Ambro· z·/ parabole vno fine mire clauduntur/ ouis/ a pastore
lapsa reuocatur/ dragma/ que perierat inuenitur/ filius ad pa
trem patris uestigiis redit/ et a patre honoratur/ ouis/ su
mus/ peccatores pascua/ dragma/ sumus heremus precium/ filii
sumus festinemus ad patrem Beqmt particula septima·

Septima pars de correctione fraterna

Attendite uobis/ Si peccauerit in te frater tuus
vade et corripe eum inter te et ipsum solum/ si
te audierit et primam egit/ dimitte illi
et lucratus eris fratrem tuum· sm Aug/ expone te
su· sciente/ sed Io· te· i· conscientie/ beda/ Acute intuendum est
q non passim peccanti dimittere iubemur/ sed primam agenti
p° g° est/ peccantem increpare ut postea penitenti possi
mus dimittere/ Ita enim peccat qui peccantem uidet et tacet

·118·

·l·17·j· cap. 18·s·

l 12

Correctio publica / priuata

sicut qui penitenti non indulget, nam qui dixit si peccauerit dimitte, promisit in precepta ut neque difficilis sit venia, neque remissa indulgentia. dicit tamen Aug. habe caritatem et fac quicquid uis. si corripis corripe cum caritate. si parcis parce cum caritate. Idem de verbis domini. qui me audiente fratri meo facis iniuriam absit ut illam iniuriam a me reputem alienam. quod ut apostolus precepit thimotheo, que peccantur coram omnibus, corripienda sunt coram omnibus ut ceteri timorem habeant. si autem tu solus nosti peccantem fratrem tuum in te peccantem, et quia secreto in te peccauit secreto corrige. nam si solus nosti et eum uis coram omnibus arguere, non es correptor sed proditor. forte quod scis ego scio, sed non coram te corripio quia non accusare sed curare uolo. sunt homines adulteri in domibus suis in secreto peccant, nobis produntur ab uxoribus plerumque zelantibus aliquando mariti salutem querentibus. non prodimus palam, sed in secreto arguimus. Ibique corripiendus sit bonorum ne si sibi pudorem amiserit permaneat in peccato. ¶ Correctio sit deliberata ne deuiet. extra. xi. prima quia interrogare nemini [illegible] et postquam interrogauimus reum et testes corripe iuste. ego dereliqui ne prouocet. ps. corripiet me iustus in misericordia et increpabit me. uera iustitia compassionem habet. ca. 103. p. 3. ad compassionem inducit primus homo in malum generatis. et primo rethorice ad b. epicheres est indigere humanis. Peccati ut emendet per iniquitatem corripi. hominem non enim debes reum persequi sed reatum. Ber. super cantica sermone 23. audiant hec prelati qui sibi commissis semper uolunt esse formidini profectui raro. erudimini qui iudicatis terram. discite uos subditorum exhibere matres non dominos et si interdum seueritate opus sit, paterna sit non tyrannica. ut quod iugum super eos aggrauatis quorum onera potius portare debetis. Caueant tamen prelatis ne pretermissa sit remissa correctio. primo Regum 3. predixi quod esset iudicaturus eo quod nouerit indigne agere filios suos et non corripuerit eos. ¶ Si autem non te audierit adhibe tecum unum uel duos ut in ore duorum uel trium testium stet omne uerbum. quod si non audierit eos dic ecclesie. Jero. adhibendus est 3us uel corrigendi studio uel conuincendi cum sub testibus. si tunc non audierit multis est dicendum ut qui pudore saluari non potuit obprobrijs saluetur. Si autem ecclesiam non audierit, procedente sinaliter sit tibi sicut ethnicus et publicanus. unde autem habeat super hoc auctoritatem ostendit. Amen dico uobis quecumque ligaueritis super terram erunt ligata et in celo et quecumque solueritis super terram erunt soluta et in celis. Jo. Qui aliquos noluit correctorum uerum audire cum uinculo anathematis alligauerit in terra alligatus erit in celo. Jo. sed Gre. Sententia pastoris siue iusta siue iniusta sit timenda est ne tamen inde remissione qui prius culpabilis non erat postea culpabilis fiat. ¶ Iterum dico uobis quia si duo ex uobis consenserint super terram de omni re quamcumque petierint fiet illis a patre meo qui in celis est. ubi enim sunt duo uel tres congregati in nomine meo ibi sum ego in medio eorum. Ideo sententia unanimis firma stabit in absoluendo conciliare et recipiendo penitentem. sed Remigium.

Octaua pars de dimittendo fratri. c.

Tunc accedens petrus ad eum dixit domine quotiens si peccauerit in me frater meus et dimittam ei usque septies. dicit illi ihesus non dico tibi septies sed usque septuagies septies. Jo. 1. ago nialis ut totiens fratri dimittat quotiens in die peccare

posset. beda. per vij. cum cuncta res aut temporis uniuersitas indicatur. unde quod in ps canitur. septies in die laudem dixi tibi nichil aliud est quam semper laus eius in ore meo. undenarius non transgressionem significat quia recedit a denario in quo decalogus consistit cum ergo multiplicatur per vij. ut septies. xi. sunt. 77. omnis intelligitur transgressio super quo inducit scriptura parabolam.

Nona pars de rege qui posuit rationem cum seruis suis.

Ideo assimilatum est regnum celorum homini regi qui uoluit rationem ponere cum seruis suis. i. xpus sed hylarius omnes homines seruuos sumus. Rex temporalis uolens rationem ponere cum seruis suis, suos accersit, libros inspicit, commissa cum lucro petit. sic xpus in iudicio omnes accersit. ca. 124. p. 14. mittet angelos cum tuba. 2o libri conscientiarum aperientur. ca. 47. p. vj. 4a. uisitatorem damnet, quantum erit tunc fletus. ca. 124. p. 14. plangent se [illegible] reperient. ca. 124. p. 16. plures parabole de hoc, finaliter sequentur sententia. p. 17. ¶ Et cum cepisset rationem ponere, oblatus est ei unus qui debebat decem talenta. i. de innumerabilibus peccatis rationem redditurus erat sed Rem. debitum rerum, delicti condignam satisfactionem primo R. vj. quod debere ei pro peccato, depositi, sedula negotiatione. ca. 118. p. 18. quantum debes domino meo. beneficij deuotam gratiarum actionem. l. 7. extremo. ca. 123. p. 3. 9. Similis officij perfectam mandatorum impletionem. luc. 17. cum feceritis omnia que precepta uobis dicite serui inutiles sumus quod debuimus facere fecimus. Cum autem non haberet unde redderet iussit eum dominus uenundari et uxorem et filios et uniuersa que habebat et reddi. Remig. non habebat uires neque gratiam ad satisfaciendum. Vendi autem est eterno incendio deputari. Vxor est insipientia, filij uero opera mala. ps. fiant filij eius orphani et uxor eius uidua. Jo. prima autem ueditur supplicium est damnati. ¶ Procidens autem seruus ille. ubi offert humiliationem per multam prostrationem orabat eum dicens patientiam habe in me. ubi petit expectationem per defectum restitutionis. Remig. vox peccatoris exprimitur penitentis tempus uiuendi et spatium penitendi et peccata corrigendi. 9. ca. 96. p. 14. capanus 2o Et omnia reddam tibi. ubi promittit solutionem per uinculum obligationis. et sunt hic tres partes penitentie integrantes, contritio in prostratione, confessio in 2o, satisfactio in 3o. misertus autem dominus serui illius per humiliationem contritionis, dimisit illum a culpa absolutum per expressionem confessionis et debitum dimisit illi quantum ad uanitatem eterne pene per promissionem satisfactionis. ¶ Sicut autem in Rege ostenditur dulcedo eximie pietatis ita in suo exercitio horrenda crudelitatis. Egressus autem ille a domini presentia uel gratia, statim autem recepit magis peccatum potuit. de quo terribus ad peccatum nil cogitabat. Inuenit unum de conseruis suis. Primo ex actio uiolenta aggrauatur ex tempore quia statim post receptionem misericordie. 2o ex precio qui debebat ei 100 denarios. Criso. tanta est differentia inter offensam commissam in deum quantum inter centum denarios et decem talenta. 3o ex modo. et tenens suffocabat eum dicens redde quod debes. et tamen debitum eius miseri, quia sibi similis in natura, in seruitute et obligatione, in humiliatione in postulatione, in promissione. Et procidens conseruus eius rogabat dicens patientiam habe in me et omnia reddam tibi. Remi. emendato iudicio ecclesie

Peccatum in dominum

In iudicio

Rex redd...

Receptio

9c p. 18.

quod debitum ipse autem noluit, sed abiit et misit illum in carcerem donec redderet debitum. ¶ Videntes autem servi eius que fiebant contristati sunt valde, hii sunt spirituales viri ex compassione in huius imploratores divine auxilii, et venerunt et nuntiaverunt domino suo omnia que facta fuerant. Vel hii referentes sunt angeli. Tunc vocavit illum dominus suus et ait illi serve nequam, omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me. Nonne ergo et te oportuit misereri conservi tui sicut et ego tui misertus sum. Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus, id est crudelitatis ministris, id est demonibus, quoadusque redderet universum debitum. ¶ Finalis autem conclusio est nostra informatio, sic et pater meus celestis faciet vobis si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris. De corde indicabit qui scrutatur renes et corda. Require supra. Capitulum .116. de x{a} viia 3{a} anni eius f{a} p{a} de libello repudii dando

Et factum est cum consummasset Jhesus hos sermones, migravit a Galilea et venit in fines Judee trans Jordanem et secute sunt eos turbe multe que habebant invalidos et infirmos et curavit eos ibi. Et accesserunt ad eum pharisei temptantes eum et dicentes, si licet homini dimittere uxorem suam quacumque ex causa. Ista factio phariseorum volebat eum capere quasi cornuto silogismo, vel ut ostenderet eum docere contraria castitati, vel legi contraria moysi. Sed dominus transit decipulam eorum temperando responsionem. ¶ Qui respondens ait illis, non legistis quia qui fecit ab initio hominem, masculum et feminam fecit eos, et dixit propter hoc dimittet homo patrem et matrem suam et adherebit uxori sue, et erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt duo sed una caro, quod ergo deus coniunxit homo non separet. Ideo homo separat qui propter desiderium secunde carnis dimittit, deus separat qui ex consensu propter servitute dei uxores habemus quasi non habentes, 27. q. ii. deus non homo separat quia divini amoris intuitu ex consensu utriusque coniugium matrimonia dissolvuntur, Nicolaus papa. ¶ Dicunt illi quid ergo moyses mandavit dare libellum repudii et dimittere, aperuit calumniam quam paraverat, quasi dicit quare deus sic ordinavit, moyses quare supponit. ¶ Et ait illis, quoniam moyses ad duritiam cordis vestri permisit, ad legis enim latorem pertinet non solum imperare prohibere et punire sed etiam permittere ad vitanda maiora pericula, vobis dimittere uxores vestras ab initio autem non fuit sic. Dico autem vobis quia quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem et aliam duxerit mechatur, et qui dimissam duxerit mechatur, ergo divortium non concedit secundas nuptias.

Secunda pars de triplici castratione

Dicunt ei discipuli si ita est causa hominis cum uxore non expedit nubere. Qui dixit non omnes capiunt verbum istud sed quibus datum est. Ne eum putarent omnes continentes meritorum distinguit, quia sunt eunuchi qui de matris utero sic nati sunt, et isti proprie dicuntur castrati quasi casti nati. ¶ Et sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus et proprie dicuntur spadones a spata. ¶ Et sunt eunuchi proprie dicti ab eu, quod est bonum et nichos quod est victoria, quasi bene vincentes qui se castraverunt propter regnum celorum. Qui potest capere capiat, hec autem est meritoria. Tercia pars de imponendis parvulis et peccatoribus appropinquantibus ad ihm

Tunc oblati sunt ei parvuli ut manus eis imponeret et oraret, discipuli autem increpabant eos. Ihesus autem ait eis, sinite parvulos et nolite prohibere ad me venire. Crisostomus, si sancti futuri sunt, quid vetatis filios ad patrem venire, si peccatores, ut quid condempnatis ante culpam videntis quod innocentes hominem vocat quod ipsorum erit ministerium. Talium est enim regnum celorum. Crisostomus, non ait istorum sed talium, ut ostenderet non etatem sed mores regnare, et hiis qui similem habent innocentiam et simplicitatem premium promittit. 1 cor. 14. Nolite pueri fieri sensibus, sed malicia parvuli estote, sensibus autem perfecti. Et cum imposuisset eis manus abiit inde. ¶ Erant autem appropinquantes ad Jhesum publicani et peccatores. Ambrosius, quia humana fragilitas firmum nequaquam in tanto seculi ludibrio tenere vestigium, curam adversus ea tore remedia, tibi bonus medicus demonstravit. Spem venie judex misericors non negavit. Erant igitur appropinquantes, recesserat enim a mensa, refectia et dicere poterant cum filio prodigo quanti mercenarii etc. Luc. 15. 6. a gratia gubernativa propter quod in psalmo longe a peccatoribus salus, et dicere poterat id sap. v., erravimus a via veritatis et iusticie, lumen non luxit nobis, ambulavimus vias difficiles, viam autem domini ignoravimus, quid nobis profuit superbia aut divitiarum iactantia, quid contulit nobis, transierunt omnia illa tamquam umbra. Pari merito erant appropinquantes, id est ut audirent ab eo viam salutis, appropinquabant quidem secundum beatum Bernardum tamen suo sermone 22 propter odorem sapientie, sicut qui missi fuerant a phariseis dicentes numquam sic locutus est homo. Itaque amitterent doctrinam confitentes sapientiam, currebat in hoc ipso nicodemus qui veniens ad Jhesum nocte in splendore multe sapientie doctus recessit sicut veritatis doctor, repulit umbra ignorantie tue luce sapientie sue. Indigens ergo sapientia postulet ab eo qui dat omnibus affluenter et non improperat. Hinc etiam a iiii plagis orbis velut regina saba venit audire sapientiam salomonis. Quidam propter decorem iusticie, omnino propter mansuetudinem que inter pollicitur, currimus post te domine Jhesu sentientes quia non spernis pauperem peccatorem non abhorres, non horruisti confitentem latronem, non lacrimantem peccatricem, non cananeam supplicantem, non deprehensam in adulterio, non sedentem in theloneo, non supplicantem publicanum, non negantem discipulum, non persecutorem discipulorum, non ipsos crucifixores tuos. ¶ Quidam in odore sanctificationis, sicut cucurrit magdalena, cui dimissa sunt peccata quia dilexit multum. Tactus enim a peccatrice, iustus iusticia ipsius non perdidit nec sordes peccati, quia illa mundat se inquinat, sicut corporalem tangendo lepram non contrahit sed expellit. In hoc odore currebat paulus dicens estote imitatores mei sicut et ego christi, et omnes qui agebat erat nos relinquimus omnia et secuti sumus te. ¶ Quidam propter odorem redemptionis, passio enim tua ultimum refugium, singulare remedium tradidit animam suam in morte et de proprio latere tulit premium satisfactionis quo placaret patrem, propter quod illum ad se plane traxit Bernardus, apud dominum et copiosa apud eum redemptio, prorsus copiosa quia non gutta sed unda sanguinis largiter per quinque partes corporis emanavit, quid tibi debuit facere et non fecit, illuminavit cecum, reduxit errantem, reconciliavit reum, propter hunc odorem currunt omnes martires. Vel sic appropinquat homo

Lc. p. 20.

Cap. 19.

p. 3.

silogismus cornutus

triplex eunuchus

.86. p. 6.

Pr. 15. 2

Dat sine meritorum precedentie, dat sine aliquorum exceptione, affluenter sine donorum diminutione et non improperat quia sine exprobratione confusionis

Unde appropinquamus multipliciter ordine

ad dampnationem per confessionem scelerum / Job. 33. Appropinquabit corruptioni anima illius et vita eius mortiferis. Secundo ad salvationem per detestationem peccatorum. glossa 4 primam a. a. et ce. / per defectum operis / Ecclesiastici 11. Inveni requiem mihi et nunc manducabo de bonis meis solus, et nescit quod mors appropinquat et relinquat omnia aliis / Secundo ad salvationem afflictione superiorum. Luce 21. Levate capita vestra. ca. 124. p. 14. / per contemptum consuetudinis / psalmus Repleta est malis anima mea et vita mea inferno appropinquavit. Secundo ad tertium tollatorem adversorum. Jacobi 5. Ecce agricola expectat preciosum fructum terre patienter / patientes estote et vos / et confortate corda vestra quoniam adventus domini appropinquabit / per abissum impenitudinis / psalmus appropinquaverunt usque ad portas mortis / Secundo per executorem mandatorum. Deut. 33. / Qui appropinquant pedibus eius accipient de doctrina eius legem quam precepit nobis moyses / hereditatem multitudinis Jacob. Ut audivit Ihesus vocem / primum et conversi peccatores poterant dicere illud Job ultimo. auditu auris audivi te. idcirco me reprehendo et ago penitentiam et ci / et murmurabant scribe et pharisei quia hic peccatores recipit et manducat cum illis / ipsi tamen priores erant / ca. 124. p. 12. isti autem laudandi erant, quia ceci currebant ad lucem, infirmi ad medicum, servi ad libertatem / Christus recipit ad ostium reconciliationis. ca. 114. p. 6. / ad titulum adoptionis Gal. misit deus filium etc. / ad prandium refectionis ut dictum est. Judith 19. / postquam lavit pedes eorum recepit eos in convivium.

[margin: 118. p. 4 — Christus recipit]

Capitulum 117. de vindicta vinea terrena cuius prima pars de annunciantibus mortem.

[margin: p. l. 7. — p. l. 17. — 121. p. 4]

Post hec ambulabat Ihesus in galilea non enim audiebat in iudeam ambulare quia querebant eum iudei interficere. Aderant autem quidam ipso tempore nunciantes de morte galileorum quorum sanguinem pilatus miscuit cum sacrificiis eorum et respondens dixit illis / putatis quod hii galilei pre omnibus galileis peccatores fuerunt / quia talia passi sunt? non dico vobis, sed nisi penitentiam egeritis / omnes similiter peribitis sicut illi .18. quos cecidit turris in siloa et occidit eos. beda / dico vobis non solum galilei fuere peccatores sicut ierosolimite quos turris oppressit sed etiam omnes vos iudei similiter peribitis si penitere nolueritis / putatis quod ipsi debitores fuerunt pre omnes homines habitantes in ierusalem? non dico vobis, sed si non penitentiam egeritis omnes similiter peribitis. beda / pressi ruina turris / significant iudeos qui penitentiam non egerunt / cum suis membris esse perituros nec frustra .18. fuerunt / quia numerus apud grecos p. i. H. quibus nomen ihesu incipit, exprimitur / indicant enim eos meruisse dampnari qui nomen salvatoris spreverunt / turris illa signat illum qui turris fortitudinis est / unde et ipsum siloe nomen quod interpretatur missus, designat eundem a patre missum in mundum qui omnes super quos cecidit conterit. / pilatus autem designat quod romani post passionem domini incipientes a galilea impenitentem iudeorum gentem occiderent et atria sacrificiorum et ipsum templum humano sanguine fedantes destruxerunt et hoc ipsum ondit per sequentem similitudinem.

[margin: 118. p. 1. — 88. p. 8.]

Secunda pars de similitudine arboris fici

[margin: 88. p. 8.]

Dicebat hanc similitudinem, Arborem fici habebat quis plantatam in vinea sua, et venit querens fructum in illa et non invenit / dixit autem ad cultorem vinee ecce anni tres sunt ex quo venio querens fructum in ficu hac et non invenio. Vinea domini sabaoth / domus israel est. cultor vinee apostolorum et doctorum est ordo / tres anni visitationis sunt legis edicta prophetarum contestatores et choruscantis evangelii gratia, in quibus iudei negligenter extiterunt / succide ergo illam, ut quid etiam terram occupat. qui locum quem tenet bonis operibus non exercet. At ille respondens dixit illi domine dimitte illam et hoc anno, usquequo fodiam circa illam et mittam stercora. i. reducam ei ad animum peccatorum abominationes quas fecit, ut compunctio mentis suscitetur, et sic de stercore erigam pauperem. Et siquidem fecerit fructum, sin autem in futurum succidas illam / quod videbat synagogam pertinacem ad negandum quam ad confitendum. d. si fecerit fructum. sinam suspendit subintelligendo reservabo eam

Tertia pars de muliere curva

Erat autem docens in synagoga eorum sabbatis. Et ecce mulier que habebat spiritum infirmitatis annis 18. et erat inclinata nec omnino sursum poterat respicere / Ne tota simul nec extirpetur / partem ondit sua gratia esse salvandam / senarius numerus operum perfectionem ondit / et in triangulum deductus 18. fiunt / quia quod homo qui sexta die factus est / opera perfecta habere noluit / sed in tercio tempore diuturnis visitationis propter infirma opera languit / 18. annis mulier curva fuit, nec poterat sursum aspicere quia iudea terrena sapiens de celestibus non cogitavit / quam cum vidisset ihesus vocavit ad se et ait illi mulier dimissa es ab infirmitate tua et imposuit illi manus, et confestim erecta est et glorificabat deum. respondens autem archisinagogus indignans quia sabbato curasset ihesus dicebat turbe / sex dies sunt in quibus oportet operari, in hiis ergo venite et curamini et non in die sabbati. beda sabbato curavit ondens completam cantica canticorum ut aspiret dies et amoveantur tenebre / ille sucebat archisinagogus. vi. dies sex etates signare, et sabbatum eternam requiem / qua non cessabunt iusti a bono opere et dei laude. Respondens autem ihesus dixit Ypocrita unusquisque vestrum non solvit bovem suum aut asinum a presepio et ducit ad aquam. hanc autem filiam abrahe quam alligavit sathanas ecce 18 annis non oportuit solvi a vinculo isto die sabbati / et cum hec diceret erubescebant omnes adversarii eius / et omnis populus gaudebat in universis que gloriose fiebant ab eo.

[margin: 118 p. — 118. p.]

Capitulum 118um de xii viri cuius prima pars de scenophegia

[margin: p. l. 7 — 16. p.]

Erat autem in proximo dies festus iudeorum scenofegia / Augustinus / more iudeorum dies sollempnis propter unam festivitatem dum dies festus / dixerunt autem ad eum fratres eius transi hinc et vade in iudeam ubi est principatus regni tui et civitas que est caput regni / ut et discipuli tui videant opera tua que facis / nemo quippe in occulto aliquid facit. appellabant enim galileam locum occultum respectu iudee que plenior erat habitatoribus et frequentia concurrentium populorum / et querit ipse in palam esse. i. in fama hominum / si hec facis. i. si vera sunt miracula que videris facere / manifesta teipsum mundo / neque enim fratres eius credebant in eum / quando dixerunt si hec facis, cupiebant eum propinqui fieri participes eius / dixit eis ihesus tempus meum nondum advenit. Ergo tamen accipio tempus glorie ad quod perveniam completa prius passione humilitatis iustitias iudicabo / tempus autem vestrum i. mundane glorie semper est paratum

roem aut diusitatis assignat huius tpris / no pot mud9
odisse uos quia eide cu mudo querits ego aut docco
illa spne et futura bona quere sicut sequitur / me aut
odit / qui testio9 phibeo de illo / quia opa eius mala sut
vos ascen ad die festu huc / no spualr deo uacando
s; tpale tm epulis et delicys / ad festu ascendere de
bem9 / Inclinati per humilitate luc. 14. amice ascen
de supi9 / extenuati per austeritate cant. 3. q e ista
que ascendit per desertu ec / Inflamati p caritate 4°
reg 2°. ecce currus igneus et equi ignei / et ascendit helyas
p t·in ce· / alleuiati per paupertate ysa. 43. ascendet
sicut uirgultu et sicut ra. de tra sitienti. ¶ Vel i as
cendente d3 ee / lauacru mortal culpe cant. 4. sic
greges tonsar su. omni / que dimittunt superflua / que
ascenderut de lauacro / per ois pcti abiectione ysa.
lauami mudi estote / auxiliu inspiratois diue / ps.
ponis nube ascensu tuu / inspiratois ascensu tuu / alitur
ascendere no ualem9 / ps. reuela. o.m. et csilium et
Incendiu / deuote affectois et quenti / que ascen
dit in monte dni / unde quis dabit m pennas sicut
colube ec et tuc reptat manib3 et pedib3 .i. opib3 et
affectib3 . p° R..14. / ascendit ionathas / qui intpre
tatur columba. ueniens reptans manib3 et pedib3 / Su
spiriu oronis assidue / quantus est affectus tantus et as
census / ps. / ponis nubes ascensu tuu / qui ambu. sr
pen. uentor / felix qui ascendens per agmina et ordi
angelor / ascendit super cherubin / et uolauit uo. sr
pen uentor / Ego aut no ascendam ad die festu .i. qr
tps meu nodu ipletu est / uel qa ascenderut p.
die / xps no / ¶ Vel sm Criso. / ipi cspirauerat in
morte xpi cu iudeis / et ut eu proderent / inducebat
eu ad eundu illuc / ideo dicit / tps meu .i. mee mor
tis / nodu aduenit / urm aut sp est paratu / qa sine
periculo poterstis cuersari cu iudeis / hec cu dixiss;
ipe mansit in galilea / ut aut ascenderut fres eius
et ipe ascendit ad die festu no addit huc qa no
cupiebat gliam tpale s; aliquid docere salubre
no manifeste / qualit negauit se ascendere / s; qsi in oc
culto Iudei ergo querebat illu in die festo et dicebat
ubi est ille ex cordis rancore / cu notare no po
terant / et murmur multus erat de illo in turba /
quida aute dicebant / qr bonus est / alij aut dicebat
no / s; seducit turbas / de oibus sciis hoc dr / qa uita
nra abscondita est cu xpo in deo s; tande deus mani
feste ueniet / nemo tame illor .s. qui dicebat bo
nus est / palam loquebat de eo pp metu Iudeor
Iam aut die festo mediate .i. medio vij. dier. ascendit
ihs in teplo / et deus / qui latet fideles informat / qui
palam loquitur ptatem suam declarat / et mirabant
Iudei / Retualem xpi potenciam in sanando ca. 118.
p. 7. In hoc est mirabile / doctrinale sapiam in eru
diendo ut hic / et ca. 86. p. 6. / mirabant omnes su
pra. et re. / eius liberale clemenciam / in reducendo
ca. 102. p. 7. / mirabant q cu mul. lo. / regulare
iusticiam in corripiendo / hester 14. / uidi te dne et
cturbatu est cor meu / pre ti. glor tue / ualde
enim mirabilis est ec / dicentes quo hic lras scit
cu no didicerit / rndit eis ihs mea doctrina no
e mea s; eius qui misit me / ut cdictoria dixisse q
si dixisset ista doctrina no est mea / nulla e qo i hoc

nulla aute est solutio / quia doctrina pris est uerbu pris
ipm est ergo ac si dicet ego no su a me ipo s; a pre
qd est tam tuu q tu / et quid tam no tuu q tu. si alius
est qd es / et si de doctrina que pcedit ab alio / xpi itel
ligitur / tunc expone / mea doctrina / rone dine nre / non
est mea / rone hunane nae quia dei donu est / siquis uo
luerit uoluntate eius facere cognoscet de doctrina mea /
utru ex deo sit an ego a me ipo loquor siquis credit me
filiu dei intelliget q doctrina mea est eius q a semet
ipo loquitur / gliam ppam querit / et ueritate relinquit
errore seminat / et ratio est / qa ois ueritas sata at
hetur per doctrinam / et sic a magro / aut per reuela
tionem et sic a deo / aut per inuentione et sic a reb9
loqui aute a se ipo pprio conuenit antixpo q no erat
a deo missus sed uenire permissus / qui aut querit
gliam eius qui misit illu / hic uerax est / et iniusticia
in illo no est / hoc dicit .d. dat humilitatis exe9. ut oia
bona deo tribuamus / tuc ueri erim9 a tribuendo ei
ea debem9 / usurpando qd alterius est ¶ Possz aut
querere si doctrina xpi est doctrina dei / q° g° est cn̄ mov
si / ad quod rndet xps / primo excipiens c psona accu
sante / quia in illo deficit inquo xpm accusat / unu
dicit / none moyses dedit uobis lege / et nemo ex
uobis facit lege / quid me queritis interficere In le
ge quide gliami et c lege / que occide uetat q me
mictat / de mea morte tractatis ¶ Rndit turba et
dixit demoniu hes / quis te querit interficere / quid
posset aliud turba dicere turbulenta Rndit ihs et
dixit eis / unu opus feci et omnes miramini / qa .s. hoie
sanaui in festo sabbo / ppea .i. p salute hois / moyses
dedit uobis circucisione non qa ex moyse est sed
ex prib3 / et in sabbo circucidits hoiem / qa mandatu
est abrahe gen. 21. ut octaua die circucidat puer / a
moyse preceptu est ut nichil opis fierent in die saba
ti / ctingebat aut q aliqn dies octauus et sabbm ccurre
bat / et circucidentes puerum / mandatu moysis soluebat
circucisio aut pertinet ad aliqd signaculu salutis
et no d3 ho in sabbo uacare a salute / ergo nec m iusti
tiam / quia saluu feci totu hoiem in sabbo et hoc est
quod dicit / si circucisione accipit ho in sabbo ut no
soluatur lex moysi .i. a circucisione no sequitur solutio
legis / michi indignamini qui totu hoiem saluu feci in
sabbo / Nolite iudicare s; faciem s; iustum iudiciu iudi
cate .i. no s; acceptione personar sed sm ueritate rer
qua cognita / nec me nec moysem dapnabitis / Dice
bat ergo quida ex ierosolimis / no ne hic e quem iu
dei querunt interficere / et ecce palam loquitur et nichil ei
dicunt / umquid uere cognouerunt principes quia hic e xps
s; huc scimus unde sit / xps aut / cu uenerit / nemo scit unde
sit / p illud ysa. 53. gnatione eius quis enarrabit ad
que xps rndet / unde sequitur / clamabat g° docens in te
plo ihs et dicebat / et me scitis / et unde sim scitis / quantum ad
faciem / et tpalis natiuitatis locum / origine aut mea s; di
uinitate nescitis a me ipo no ueni / g° sunt angi ueni
ret / et no sunt a se ipsi no uenit / no aut uenit ab alio
q ab eo qui promisit eum mittere ysa. 29. / mittet eis sal
uatore et ppugnatore qui liberet eos. Io. dic / sed est
uerus qui misit me que uos nescitis / s; cu omnis homo
sit a deo uidetur q sile et quilz possit dicere ego su a deo
et p quis unde sim nescitis / dic qa ale e xps a deo / ale ceti

In plogo.

126. p. 14

17. p. 15.

105. p. 8.

q°

p°

de ibz scr

xpi alij la
aliu doct

hoīe / xp̄s eniȝ ſm diuāȝ nāȝ est a deo .i. dei filius et ideo de⁹
qd' nō ꝯuenit cetis hominibus / quō aut ad noticiaȝ
ei⁹ a quo est possim⁹ uenire ondit quia ab illo opȝ
nos aliquid adiscere qui id nouit / vn̄ dicit ego scio
eū notitia ꝯphensionis Et si dixō q̄a nescio eū
ero silis nobis mendax / qui eē dicitis eū cognoſ
cere et nō cognoscitis / ego aut̄ scio eū quia ab ipō
sū / et ipē me misit / oīe enī quod ꝓcedit ab alio
hȝ ei⁹ silitudinē que est cognoscendi ratio / quā in
pfecti⁹ habet aīa in genē intelligibiliū / pfecti⁹
in° angel⁹ / pfectissime qui est signaculū silitudi
nis / pfectissime uerbū dei ꝓcedens a prē ī unitate
eēn̄ Querebant g° eū apprehendere et nēo mi
sit in illū man⁹ qȝ nōdū uenerat hora ei⁹ de tur
ba aūt multi crediderūt in eū / xp̄s cū uenit nūqd
plura signa faciet q̄ que hic facit / qī·d· si xp̄s ꝓmis
sus nō plura signa faciet q̄ que hic facit / g° uł hic
est xp̄s / uel plēs xp̄i erunt / utiqȝ si duo nō ēēt / h' ē xp̄s

Secunda pars de cauenda auaricia .·.

Ait aūt ei quidā de turba / magr̄ dic fr̄i
meo ut diuidat mecū hēditatē / Non
fuerūt iste ꝯpartes q̄ bonū et q̄ iocūd'
habitare frēs in unū / meli⁹ ē magꝯ eēt ᵗʳ
eē duos silr̄ q̄ unū / siue sint negociantes / hūt enī
emolumentū societatis sue / siue itinerantes et si
ceciderit ab alio fulcietur / siue pliantes / siq̄s pliaue
rit ꝯtra unū, duo resistūt ei / siue dormientes si dor
mierit duo fouebūt̄ mutuo / negociam̄ pro lucro
ēne remunatois / Itinerami⁹ in stadio ꝯtinue re
fectois / pliam̄ ī campo hostilis ipugnatois / dormi
mi⁹ in ocio suauis ꝯtēplatois / sed nō dimi⁹ dedi
ꝗ unū / At ille dixit ei / hō qs me ꝯstituit iudicē aᵗ
diuisorē sup uos. beda / merito refutat̄ hic frē q̄ ma
gistro frēne pacis uult ingerē molestiā terrene diui
sionis / merito hō uocat̄ .i. carnalis ut paul⁹ ait Cū
enī int' uos sit zelus et ꝯten̄ nōne carnales estis / et
nōne hoīes estis et ſm hoīeȝ ambulatis / vn̄ aut̄ terena
declinat / qui ꝓ celestia descendat / nec dignat⁹ eē iudē
litiū uł arbiter facultatū qui uiuoꝝ et mortuoꝝ hȝ
iudiciū et meritoꝝ arbitriū / dixitq ad illos uidete
et cauete / qui cauet et uidet / ſꝫ nō ꝯuertit ab omi
auaricia acquisitois retentois dispensatois / q̄a nō
in habundanᵃ cui⁹q̄ uita ei⁹ est Tercia quis sit
diuitiarꝫ mod⁹ queris / p° hrē qd' nēce est / 2° qd' satis
est / nulli pōt secura uita ꝯtingē / qui de ꝓuidenda re
rumis cogitat / nulliū bonū adiuuat hntē / ū ad cuius
amissionē ꝓparaty est anim⁹ / Dixit aūt silitudinē
ad illos / hoīs cuiusdā diuitis uberes fructus ager attu
lit / et cogitabat intra se dicēs / quid faciā / q̄ nō hēo
quo ꝯgregē fructus meos / Raban⁹ / in eciti parata
sūt horrea paupiū et esurientiū uentres / ſꝫ auar⁹
vt ait Augꝰ / videt paupeȝ et putat latronē / videt
diuitē et extimat ꝓdonē / sed cogitabat int' se nō
exterius ꝓferebat / et dixit hoc faciā / destruā horrea
mea et maiora faciā et illic ꝯgregabo oīa que na
ta sūt m̄ bona et dicā aīe mee / aīa hēs multa bona po
sita in ānos plurimos requiesce ꝯmede et bibe / epu
lare / Raban⁹ / quid ē q̄ multis platus es / nō utiqȝ sine
iusta causa ē a iusto dn̄o / qd' tibi tribuit̄ offm̄ largi
endi et aliis imponitur necitas ꝯueniendi dispensato

rem te cognosce nec extimes q̄a oīa uentri et delic
iis tua ꝓducit / beda / congregabo plus solito / m̄ .i.
ꝓ me soluȝ / requiesce pesti auaricie / pestis inigt
desidie / ꝯmede ꝯ famē / bibe / ꝯ sitȝ / epulare / ad lux
uriaȝ / magno deliciaꝝ apparitu / dixit aūt illi deus
beda / dicere dei ad puersos est prauas eoꝝ machi
nas coēs subita animadūsione ꝯpescere / Stulte q̄
tibi ꝓmittebas ꝓpē delicias longā uitā hac nocte /
.i. in obscuritate cordis / qd' enī peti potuit p̄ inde
noluit / repetent extortorē / demones aīā tuā tunc
sibi debitis obligatā a te ut tempus nō hēas emē
dandi / et que parasti cui⁹ erūt / sic est qui tesau
rizat / et non est in deū diues / Sequitur 3ᵃ p̄s .

Tercia pars q̄ xp̄us sit lux mundi .·.

Iterū loquut⁹ est eis ihc̄ dicēs ego sū lux
mundi / nō q̄ sit lux ista corpalis / sicut
dixerūt manichei sola ymaginatoē uete
tes / que se ad spūalia nō extendit sed
quia sicut lux ista hȝ effectū in re uisa inq̄ntū co
lores facit actu uisibiles et etiā in uidente q̄a p
eā oculus ꝯfortatur ad uidendū sic lux intelligi
bilis intellectū facit cognoscentē q̄a quicqd lucis
est ī racionali creatura totū ab illa luce deriuatur
ita facit res oīs actu intelligibiles inq̄ntū ab ipa
deriuant̄ omēs forme p quas res hūt ut cognoscant̄.
sicut forme artificiatoꝝ ab arte et roē artificis
Effectus aūte istius lucis est tenebras expellere
vnde dicit qui sequitur me nō ambulat in tenebr̄
Et quia lux est uniūsalis depellit omēȝ tenebrā
Est aūt tenebra ignorancie que est roīs ſm se
ipam .i. q̄ ipa ſm se obnubilatur / ꝓs nescierūt
neqȝ intellexerūt uite au· Ita culpe q̄ ē roīs
nō ſꝫ se / ſꝫ ex appetitu inq̄ntū male disposit⁹ per
passionē uel habitū appetit aliqd ut bonū qd' tn̄
nō est uere bonū ephes .v. / eratis aliqn̄ tenebre
Ite pene dānatois eterne .aᵗ.24. inutilē suū ꝓhi
cite .ex. / qui g° sequitur me nō ambulat in tenebr̄ /
ignorancie q̄a ego sū ueritas / nō pene q̄a ego sū
via neqȝ dānatois q̄a ego sū uita / fructus aūt hui⁹
lucis est / ſꝫ hēbit lu· ui· Io ·17· et hec ē uita eter
na / ut cognoscāt ·2ᵉ· ap̄ te ē fons uite et in lū 2ᵉ· p̄s·

Quarta p̄s q̄ testimoniū x̄ de se sit uerū·

Dixerūt ergo pharisei / tu de te ipō testimō⁹
phibes / testimoniū tuū nō est uerū
.i. nō est fidedignū ꝓuer·27· laudet
te alien⁹ nō os tuū ad qd' xp̄s rndȝ
et p° ondit suū testimō⁹ eē certū q̄a uerū / si ego te
stimoniū phibeo de me ipō / testimō⁹ meū uerū ē / qȝ
sū de⁹ / vnde sequitur / quia scio vn̄ uenio et q°uado
Io .xiij. / scīes q̄a a deo exiuit 2ᵉ uos aūt hoc igno
rantes me arguitis / vn̄ dicit / uos aūt nescitis
vn̄ uenio aᵗ q° uadā / uos ſm carnē iudicatis / quia
xp̄in pueū crede bat hoīeȝ ꝯliaȝ aliaȝ quere / ego aūt
non iudico quēq̄ nō ex defcū potencie uel sciē / vn̄ di
cit Et si iudico ego iudiciū meū uerū est plenū
enī iudiciū cognoscit de re / nō solū q̄a ē ſꝫ apparē
quid est que plenissiē cognoscit sol⁹ de⁹ ys / nē
ſꝫ uisionē oculoꝝ iudicabit cognoscendo soliū / q̄e est
ſꝫ ego et qui me misit · Io·v· / nō possum a me ipō 2ᵉ
2° testimō⁹ meū ē certū q̄a legitimū q̄a ſꝫ legē suffica

ens vnde dicit in lege vra scriptum est q duor testimoni
verum e quia est aut sm auditum auriu ubi adhuc e mi
nor certitudo quia solus no sum sz ego et q misit me . Jo.
v. no possum ame ipo ze ¶ 2° testimo meu est etia quia
legitimu quia sz legem sufficiens vnde dicit In lege vra
scriptum est quia duor homi testimoni verum est deut
19. ego sum q testimo perhi de me ipo et testimo phi
bet de me q misit me pr . i . Jo . 4 . tres sut qui testimo
ze Contra filius et pr sunt vna sba ergo et vnus
testis Jte sup . ca . 112 . p . 4 . si ego testimo perhibeo
de me ipo testimo meu no est verum Dic q filius
est eternale lux et ois . c . desse est tenebra et pot
obscurari quia e . lucis est manifestare se et alia io
lux ipa pot de se testimo perhibere sz creatura q
tenebra est alio manifestante indiget Jte q lux
nature obscurari neque obliquari pot io sibi pot et testa
ri et iudicare pot etiam sibi et laudare et laudari hoi
ns fragili qz pot obliquari no convenit ista duo sibi
per quod pz solutio ad pmu ¶ Jte due psone testifi
cabantur de xpi hnatate Ad 2m pz ubi allegat de
ignorantia aut Judaice ignorantie patet cum sequit Di
cebant ergo ei ubi est pr tuus q ver . 33 . die celi
et terra ze ego impleo magis meretur reprehensionem
q satisfactionem Jdo sequitur Rndit ihs neque me
scitis neque prem meum sci . ego sum via cognoscendi pa
trem meum Jdo dicit si me sci . forsitan et prem meu
sciretis hec ubi locutus e ihs in gazofilatio docens
in teplo gazofilatum quandoque sumit pro archa ubi divi
tie conservant vt 4° . R . 12 . tulit Joiada sacerdos gazofila
tiu ze alii pro domo ubi divitie conservant ut h in
gazo . fiebat oblationes ad structura tecti tepli in corbon
nel corbonam oblationes sacerdotu in musach . tributa
regum vel in pmo oblones spontanee in 2o vote in 3o .
oblones solemnitatum et nemo apprehendit eum q nondu ve
nerat hora eius In hac parte non sut alia dicenda .

Dicit gazofi
lacium corbana
vel musach .

Quinta ps de piculo infidelitatis et manifestatione xi que est

Primo ponit periclitandi pcti cessatio co
mmatur aute finale impenitentia dixit
ergo ei ihs ego vado . s . ad prem p pas
sione et quaeretis me ad psequendum et in
pecco vro moriemini et ego eripiar de manibus vris et vos
gloriam amittetis quam habeo ego vnde dicit quo ego vado
vos non potestis venire hoc ipm dixit discipulis sz no co
minando potius aut differendo et expressius dixit petro
quo ego vado ze dicebant ergo Judei nunquid interficiet
semetipm qz dicit quo ego vado vos no potestis ve
nire Aug stulta verba si de morte locutus est et ipi
sibi conferenter mori potrant Jdo xps sm q duo dixe
rat ita duo explanat p° illud quo ego vado vos po
testis venire quia dixerat de eundo ad prem per gloriam
ad quam no pnt ascendere Jdo dicit vos deorsum estis
ego de supinis sum ca . 124 . p . 6 . nemo ascendit in celum
vos de hoc mundo estis in hoc mundo adheretis ego no
sum de hoc mundo Aug omnis de mundo facti sunt ps mun
dum mundus aut per ipm factus est ¶ 2° illud in pecco
moriemini vnde illud iterat ut explicet dixi g vob
qz moriemini in pctis vris et explano quo intelligo
Si eni no credideritis qz ego sum moriemini in pcctis
vris si aut credideritis no moriemini ¶ 3° explicat
credibilium implicate cum dixit nisi credideritis qz e sum

dicebant g° tu qs es xpc g° p° declarat sue nature sublimita
tem dixit illis ihs pricipium Aug dicit q in greco e femi
ninus et io pricipium hic est accusativum casus et est sensus pricipium
me credite sicut cum pre et spu sco ois creature pr tem pricipium
in die ix . tue . ze qui loquor vobis Aug i . qui humilis p
vos factus ad ista verba descendi 2° Judiciaria ptate mul
ta hec de vobis i . contra vos loqui et iudicare q no remane
bunt indiscussa sz qui misit me verax est no veritatem
pticipando sz generando ait Aug et ego q audivi ab eo i .
cognovi per generatione hec loquor et io Judico verax et
no cognoverunt quia prem eis dicebat deum 3° misericordis pie
tate dicit ergo eis cum exaltaveritis filium hois in cru
ce tunc cognoscetis no omnes sz ex vobis aliqui quia ego
sum ex . iii . ego sum qui sum ista exaltatio varie dispersos
congregat ego si exaltatus ca . 124 . p . 2 . a serpente percussos
sanat sicut exaltavit moyses ca . 123 . p . 3 . pticulne sibi
vniversos suppeditat phi humiliavit semetipm ze et tunc
cognoscetis ex solis obscuratione q ego sum genus et radix
david stella splendor apoc ultimo que sole obscurat ex mo
rituri clamore q ego sum principium ois creature e p . 4 . q loqr
vobis ca . 124 . p . 3 . videns ce ex tre motu aptione loculor
turbatione elementorum et scissione veli tepli et similium q a
antequam abraham fieret ego sum i° p . x . sz nec ipe q loquor pu
tatur esse pr ait et a me ipo facio nichil sz sicut docuit
me pr hec loquor cognoscetis ergo distincta psonam a
patre sz indivisum in essentia vnde dicit et q me misit me
cum est . Jo . 14 . no creditis q ego in pre et pr in me est
¶ Jte per amoris conuctionem et qui misit me no reliquit me
solum per indiscorde volutate cuius signum est quia ego q
placita sunt ei facio s . p . pu . viii . cum eo eram cuncta compones
vel no reliquit me hoiem . s . protegendo et hic no pro sig° sed
pro causa meritoria ponitur q que placita sunt illi facio
4° per multiplicatione credentium in xpo que facta est ad hanc
instructione vnde dicit hec illo loquente multi crediderunt i .

Sexta pars quid in nobis opatur credulitas

Dicebat g° ihs ad eos qui crediderunt ei iudeos
et p° conditione ponit si manseritis in sermone
meo 2° effectus credulitatis duplex p° ait ve
re discipuli mei eritis dociles no contradicentes et stabili
ter pmanentes . ysa . dns aperuit mi aure q° soli do
cuerunt luc . ult . aperuit illis sensum ut intelligerent scrip
turas ego aut no contradico licet discipuli no intelligant
ea que pponuntur a magistro no tn debent contradicere mag
enim illa intelligit ys . nisi credideritis no intelligetis re
trorsum no abiit . Jo . 6 . multi disciplorum abierunt retrorsum de
2° ait cognoscetis veritatem doctrine Jo . 13 . in hoc natus sum
gre Jo . p° . gra et veritas p ihm xpm facta e eternitatis
ps . in eternum dne verbum tuum pmanet in celo ge . et ge . veri
tua . de 3° ait et veritas libera vos no eripiendo a qua
cumque angustia ut in latino sonat sz libere faciet veritas
enim doctrine no liberabit ab errore felicitatis pu . viii°
veritate meditabitur guttur meu et labia mea detestabunt
impium veritas gre a servitute pcti . ro . viii . lex eni spus vite
in xpo ihu liberavit me a lege pcti et mortis veritas eternita
tis a penalitate ro . viii . ipa creatura liberabitur a servitute
corruptionis in libertate glie filiorum dei per disciplinatu
acquiritur docilitas affectus per veritatem rectitudo intellec
tus per libertatem exclusio defectus In hac parte non
sunt alia dicenda Sequitur pars Septima i .
Septima pars q Judei nescio habent liberam p xpm

· 124 · p · 4
· p · 10 ·

exaltatio in cruce

disciplus verus

veritas

veritas liberat

Responderunt ei non ardenter sed incredibili: Semen Habrahe sumus, et nemini servivimus umquam. Intellexerunt Iudei se servos et ignaros a domino reputari, et licet verum esset magis iniuriosum tamen quia carnales erant sed pre oculos suos statuerunt deli. in terram, neglecta veritate de libertate tamen querunt, quomodo dicis liberi eritis. Libertatis originem ostendit, quia semine Abrahe sumus per Ysaac ex libera, Ro. 9. In Ysaac vocabitur tibi semen, Galat. 4 et Gen. 21. Eice ancillam et filium eius, non enim erit heres filius ancille cum filio libere, sic omnis gloria eorum ab interio et cepit ostendere. Mentiuntur tamen in eo quod addunt nemini servivimus umquam. Deut. 13. Eduxi vos de Egypto de domo servitutis, et tunc erant tributarii Romanis. Christus autem ostendit eos spiritualiter esse servos et ponit universalem propositionem quasi maiorem: Amen amen dico vobis, omnis qui facit peccatum servus est peccati. Hoc probatur 2 Petr. 2. A quo quis superatus est, eius et servus est, qui enim quis ex [?] impulsu movetur contra rationem, sed quam liber moveri debet movetur quasi servus et non sicut liber. Gravissima est autem ista servitus, unde Aug.: O miserabilis servitus, servus alii dum iis in peius fugitivus fugiendo requiescit, servus non peccati, quocumque fugit secum trahit malam conscientiam, quia quocumque vadit, a se non recedit, immo quod hic tenet et infectus opprimet. Et isti vos facitis peccatum, sequitur quod servi sitis peccati. Deinde ostendit modum sue deliberationis arguens sic: qui non manet in domo eternum indiget liberari ab eo qui manet in domo in eternum, sed servus non manet in domo in eternum, filius autem manet, ergo servus indiget per filium liberari. Huius rationis ponit tamen minorem: Servus autem non manet in domo, id est in ecclesia. 2 Thymo. 4 [?]. Scias quomodo te oportet conversari in domo dei in eternum, id est finaliter secundum Aug. Filius autem manet in eternum. Concludit si ergo filius vos liberavit per auctoritatem quam habet ex secundo argumento qui servi estis ex primo argumento, vere liberi eritis. Sequitur octava pars.

Octava pars de exclusione glorie Iudeorum.

Primo ponit duplex genus filiationis per naturam et per imitationem. De primo autem: Scio quia filii Abrahe estis. De secundo: sed queritis me interficere, quia sermo meus non capit in vobis. Aug.: id est non capit cor vestrum quia non recipitur a corde vestro. Sermo divinus est ut hamus qui capit dum capitur. Ego quod vidi apud patrem loquor, ipsum imitando, et vos que vidistis apud patrem vestrum, id est dyabolum, secundum Aug., facitis. Et sic hii habebant duplicem patrem. Ita Abraham duplices habuit filios. Ro. 9. Neque qui semen sunt Abrahe omnes sunt filii, non enim qui filii carnis hii filii dei, sed qui filii sunt promissionis extimantur in semine. Secundo ostendit quod per imitationem non sunt filii Abrahe. Responderunt et dixerunt ei: Pater noster Abraham est. Aug.: provocabant eum ut aliquid male diceret de Abraham, querentes occasionem ut facerent que cogitabant. Dixit ergo eis Ihesus: Si filii Abrahe estis opera Abrahe facite, ut sitis filii eius non solum secundum carnem sed etiam secundum imitationem. Legimus Abraham obliviscentem nativitatis patriam, Gen. 12. Egressus est Abraham sicut preceperat ei dominus. Incipientem divinitatis latriam, ibi edificavit altare domino et invocavit nomen eius. Nutrientem fraternitatis gratiam, ca. 13. Ne queso sit iurgium inter me et te et cetera. Prosternentem hostilitatis turbam, ca. 14. Percussit 4 reges, reduxitque omnem substantiam et Loth fratrem suum. Fugientem cupiditatis flammam. Ibi non accipiam a filo subtegminis usque ad corrigiam caligae. Exeuntem libertatis emulam, ca. 16. Ecce ancilla in manibus tuis est, utere ea ut libet. Circumcidentem carnalitatis superbiam, ca. 17. Circumcidit mares domus sue in eo ipso die. Exhibentem hospitalitatis curam, ca. 18. Afferam pauxillum aque et lavent pedes vestros et cetera. Exposcentem iniquitatis veniam, ibi numquid perdes iustum cum impio, si fuerint quinquaginta iusti peribit sic. Obedientem ad dei loquelam, ca. 22. In oblatione filii offerentem pietatis victimam, ibi pro filio victimam ymolavit. Congaudentem in senectute vite, ca. 25. Mortuus est in senectute bona congregatusque est ad populum suum. Sic filii Abrahe debent mundi statum declinare, dei cultum dilatare, fratrum pacem conservare, adversantem expugnare, cupiditatem abdicare, sensus carnis refrenare, superfluitatem amputare, advene bonum procurare, regis iram mitigare, cordis motum immolare, extremum bonum pro deo offerre, in sanctitatis vite cursum consumare. Nunc autem queritis me interficere, hominem qui veritatem locutus sum vobis quam audivi a deo, hoc Abraham non fecit. Vos facitis opera patris vestri. Aug.: adhuc non dicit quis est pater eorum, sed Abraham laudat et illos degeneres deprimat, eo quod operibus fidei non probant se esse filios Abrahe, potius probantur per contrarium non esse filii dei, qui veritatem quesierunt extinguere. Tertio ostendit quod non sunt filii dei. Dixerunt itaque ei: Nos ex fornicatione non sumus nati, unum patrem habemus deum. Aug.: iam cepit intelligere non de carnis generatione loqui dominum sed de vite imitatione, et quia scriptura fornicationem appellat falsis diis servire, dixerunt unum patrem habemus deum. Credo quod cogitabant quotiens vocabimus Abraham dicturus est nobis: quare non imitamini eum, et quia tantum virum imitari non possumus dicamus nos habere patrem deum, ut audiamus quid dicet. Dixit ergo eis Ihesus: Si deus pater vester esset, diligeretis utique me, quia fratres mei essetis. Ego enim a deo processi per generationem et veni per incarnationem. Neque enim a me ipso veni, sed ille me misit. Nunc autem me non diligitis, cuius signum est quod sub questione ponit: Quare loquelam meam non cognoscitis? Et reddit quia odium est in eam, quia inquit: Non potestis audire sermonem meum. Quarto ostendit quod sunt filii dyaboli. Vos ex patre dyabolo estis, id est ex, dicit imitatores non generatores, sicut Ezech. 16. Pater tuus Amorreus et mater tua Cethea. Unde subdit: Et desideria patris vestri vultis facere, in duobus. Primo in homicidio, de quo iam dixit: Ille homicida erat ab initio, occidit hominem. Aug.: non quod gladio accinctus ad hominem venerit, sed quia verbum malum seminavit. Secundo in mendacio, unde dicit: Et in veritate non stetit sue conditionis, quia non est veritas in eo. [?] Gre. 4 Moral.: nunc autem omnes dei servi naturam bonam sed mutabilem condidit, quo ad finem ut qui permanere nollent, ruerent quo ad primum, et qui in conditione persisterent, tanto iam digniores quanto ex arbitrio starent. Cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur, id est ex libertate arbitrii, quia mendax est. Aliter vere enim ab auctore conditus quia primus ad decipiendum mendacium finxit, et pater eius. Aug.: tu autem si mentiris a dyabolo accepisti, sicut Iudei loquentes mendacium et ita non es pater mendacii. Ego autem si veritatem dico non creditis mihi, et ita veritatem oditis, et hoc consequenter probat, quia autem non creditis mihi propter defectum bonitatis aut propter defectum veritatis, propter primum dicit: Quis ex vobis arguet me de peccato? Christus peccare non potuit quia omnium universalis salvator et mediator omnium ad deum, ideo non indiget alio mediatore ad deum quod tamen foret ei necessarius si peccasset. Hebr. 6. Talis enim decebat ut nobis esset pontifex sanctus innocens impollutus segregatus a peccatoribus excelsior celis factus. Propter secundum dicit: Si veritatem dico quare non creditis mihi? Qui ex deo est verba dei audit, qualia sint verba mea, ut est deum et non ergo est

Io. 16

peccati est servus

Sermo dei est hamus

Abraham

Iudei ex xiii

dya[?]

causa quare vos non creditis michi quia veritatem odistis. In quo estis conformes dyabolo et non deo. Unde sequitur: propterea vos non auditis, quia ex deo non estis. Tenet autem hec consequencia ex quo quia fit in terminis convertibilibus, accipitur enim auditus ad effectum. Gregorius in omelia: verba dei non audivit, qui opere exercere contempnit.

Nona pars de contumelia in Christum prolata a Iudeis

Responderunt ergo Iudei et per hoc indignati ad convicia se convertunt. Responderunt ergo Iudei et dixerunt ei: nonne bene dicimus quia Samaritanus es tu. Hoc dicunt ut reddant ei opprobrium odiosum vel quia instar Samaritanorum putabant eum in parte legem tenere et in parte solvere, vel quia dixerat quis ex vobis arguet me de peccato. Et demonium habes. Hoc dicunt propter miracula vel propter altitudinem sapiencie quia non poterant eius verba capere. Deinde ostendit Christus paciencie et mansuetudinis exemplum in responsione. Et ad primum quidem nil respondit, vel quia Samaritanus custos interpretatur secundum Gregorium. De eo autem dicit psalmus: Ecce non dormitabit neque dormiet qui custodit Israel. Vel quia unitatem attendebat non distinctionem Iudei et gentilis. Ad secundum autem respondet: ego demonium non habeo. Gregorius: in hiis verbis quid aliud nisi superbia nostra confunditur, que si exagitata vel levius fuit atrociores iniurias reddit quam accepit. Facit mala que potest et minatur facere que non potest. Et non complicat aliquando suos corrigendo dure reprehenderit, tamen dura verba vel facta inferentibus nunc dure respondit. Dicat ergo: ego demonium non habeo, cuius instituti opera faciam ad gloriam meam, sed honorifico patrem meum, honorando patrem et attribuendo opera. Io. 10: multa bona opera ostendi, patre 32, applaudendo iudicia, capitulo 127, parte 26, pater iuste etc., operando volita, capitulo 128, parte 2: pater si possibile, cognoscendo iniuria Matthei 26, omnia michi tradita, capitulo 105, parte 7, obsequiando iniqua, ephesios: et factus est obediens etc., capitulo 127, parte 15: preceptum patris mei servo. Dyabolus divino honori resistit, qui ergo dei honorem querit demoniacus non est. Et vos inhonorastis me. Gregorius: ecce filius iniurias accipiens gloriam suam non querit. Ego gloriam meam non quero, iniurias propulsando. Io. qui non querit gloriam non sentit contumeliam. Est qui querat et iudicet. Gregorius: illatas contumelias patris iudicio reservat ut nobis insinuet quantum pacientes esse debemus. Sequitur decima pars.

Decima pars quod Christi doctrina a morte liberat

Primo Christus ostendit sermonis sui efficaciam. Amen amen dico vobis. Ego veritas. Ubi non quantum malorum perversitas crescat predicatio frangi non debet, sed continuari. Timotheus: erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt. Sed tu vero vigila etc. Si quis sermonem meum servaverit mortem non videbit in eternum. Augustinus: morituris moriturus loquebatur. Videlicet aliam videbit mortem etiam, scilicet a qua nos liberare veniat. Secundo contra arguentibus ostendit suam excellenciam. Dixerunt ergo Iudei: nunc cognovimus quia demonium habes. Et hoc voluit ostendere dicendum in probando primo quia falsum. Abraham mortuus est et prophete, et tamen servaverunt verbum dei. Falsum est ergo quod tu dicis. Si quis sermonem meum servaverit mortem non gustabit in eternum. Origenes: videre mortem est perfecte eam experiri, gustare aliquem mortis gustum participare, nominaverunt autem Iudei visionem in gustum. Secundo quia elatum: numquid tu maior es patre nostro Abraham qui mortuus est et prophete mortui sunt. Crisostomus: putabant secundum carnalem eorum intellectum, alterum querentes numquid tu maior es deo cuius sermonem isti servaverunt et mortui sunt, sed quia minorem eum reputabant quam Habraham

·38·parte 4·

·Io·parte ·3·

103·parte 2·

homini superbia

Ubi vana gloria iniuria et accepta

114 parte 3

convinci erat illa redargutione quem te ipsum facis, quasi maior es illis, angelum an deum. Ad que Christus respondet ostendendo suam excellenciam respectu Abrahe. Primo tamen ostendit se non loqui ex iactancia. Respondit Ihesus: si ego glorifico meipsum solum gloria mea nichil est, sed veram reputationem, vel si glorifico me, aliquid attribuendo et non ei a quo nascendo accepi omnia, gloria mea nichil est. Vel quia secundum humanitatem melius videtur intelligi Hebreos 5: non semetipsum clarificavit ut pontifex fieret. Aliquando autem meum est qui me glorificat, unde dicit: est pater meus qui glorificat me. Io. 1: vidimus gloriam eius etc. 2 Petri 1: speculatores facti illius magnitudinis, accipiens enim a deo patre honorem et gloriam voce dilapsa ad eum huiusmodi a magnifica gloria: hic est filius etc. Quem vos dicitis quia deus vester est, et non cognovistis eum. Et huius signum est quia non cognovistis me. Ego autem novi eum. Quod non dico ob iactanciam, sed propter veritatis expressionem. Unde dicit: et si dixero quia nescio eum, ero similis vobis mendax. Sed scio eum, cuius signum est quia mandata eius servo. Prima Io. primo: qui dicit se nosse deum et mandata eius non servat mendax est. Vitata ergo arrogantia manifestat deus suam excellenciam, et ostendit se esse maiorem Abraham. Unde dicit: Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum. Vidit et gavisus est. Ubi ponit duplicem visionem et duplicem exultationem. Exultationem ponit in primo et 4o loco, duplicem visionem ponens in medio earum, et ita quod gaudium ab una visione ad aliam, vel secundum duplicem visionem duplex est dies eterne emanationis in patre: ego hodie genui te, et incarnationis vel humanitatis. Io. 9: me oportet operari donec dies est. Quantum ad primum ait Gregorius: tunc exultavit quando tres vidit et unum adoravit. De 2o Ieronimus: quid est quod Abraham puerum iubet manum sub femore ponere et per celi dominum iurare, nisi quod inde caro descensura erat illius qui et Abrahe filius esset ex humanitate et dominus ex divinitate. Unde et digni fuit manum subter non supponeret, quia illa caro super illam carnem est, quam pro redemptione nostra unigenitus patris sibi univit. Ex cognitione ergo divinitatis et creatoris exultavit de utraque cognitione. Capitulo 11, parte 6. Sed consimiliter gaudium habuit in revelatione divine incarnationis et humane redemptionis, in cuius gaudii signum risit Abraham in corde suo facta sibi promissione de filio in quo benedicturus erat deus. Genesis 17. 3o iudeis admirantibus ostendit suam eternitatem. Mirabantur enim quod Abraham vidisset Christum. Unde dicunt: quinquaginta annos nondum habes, et Abraham vidisti. More solito mutant verba Christi, dixit autem quinquaginta annos etc. Cum esset xxxiii annorum, vel ex reverencia quinquagesimus enim annus erat reverencialis, vel forte ex austeritate vite et laboris maioris apparebat etatis. Dixit eis Ihesus: antequam Abraham fieret per motum et transmutationem ego sum eternaliter manens. 4o ostendit persequentibus humilitatem. Tulerunt ergo lapides Iudei ut iacerent in eum tamquam in blasphemum. Gregorius: isti eternitatis verba mentes infidelium non ferentes ad lapides cucurrerunt, et quem intelligere non poterant obruere querebant. Levitici 24: qui blasphemaverit nomen domini lapidibus obruet eum omnis multitudo. Ihesus autem abscondit se qui solo verbo eos dissipare poterat, et exivit de templo. Exivit Christus foras ecclesie ad liberalem nocitionem. Capitulo 118, parte 19. Exivit primo mane etc. in locum discipline ad sapiencialem eruditionem. Capitulo 104, parte x. Exivit qui seminat etc., in capitulo purgatorii ad mentalem congressionem. Apocalipsis 6: vidi et ecce equus albus et qui sedebat super illum habebat arcum et data est ei corona, et exivit vincens ut vinceret de templo autem propter carnalem transgres

106 parte 11·

A morte Abrahe ad Christum anni circa 1862·

·129 parte 2·

Christus exivit

sionē ut hic templū fundatū erat firmus erectū sublimius
ornatū decentius / p° esdre· v°· / Cyr rex decreuit ut do
mus dei que est in ihrlm edificaret͂ et ut ponat fun
damenta supportancia quo ad primū / altitudine cubito
rum 60. / q° ad 2m de lignis nouis quo ad 3m sic aīa ut sit
templū dei dz in fide fundari / spe sublimari caritate orna
ri / q si ab hiis deficiat potit dici ihs q est fons dulco
ris incorporalis de templo · deuicis idē mōstrabit / exiuit
quod est doloris inuiolabilis Incipitur pars xj.ª

aīa est templū dei

Vndecima ps de illuminatōe ceci a Natiuitate

Et preteriens ihus uidit · i · studiose respexit
ut discipulis daret occōnē querendi · hm
Crisos. Vel uidit oculo clemencie · si respi
cis lapsi stabunt et hoīez cecū a nati.te
Aug9 / cecū iste humanū genus ē hūs cecitatē ab adam
et interrogauerūt eū discipuli eius. Rabi q̄s peccauit hic aut
parentes eius ut cecus nasceret͂ / supponūt qp pena nō in
fligit͂ sine culpa / q̄a opinat͂ mundū regi puidenciā et nō
a casū uel fortuna / ideo putāt boīes sine culpa nō cuci
re penā / sz culpa nō sp̄ ē cā / n sine qua nō / vn̄ rndit ihs
dīs / nec hic peccauit neqz parentes eius / sz hec est cā ut
manifestent͂ opa dei in illo / Aug9 ut eū illuminando / q̄d in
cecitate humani gnīs factūrus sit signficet / me oportz ope
rari opa eius qui misit me / donec dies ueni · nox q̄n
in mundo nō erit hm Aug9 · q̄n nemo potit operari / Aug9
nunq̄d nocte opabat͂ petrus / umbra sua sanans infirmos
q̄d dn̄s nō fecit / sine me nichil potestis facē / nox g°
ista illorū erit de quibz dicet͂ ligatis manibz et pedibz pici
te in tenebras exteriores / tūc nemo potit opari / ergo
operiū dū dies est / hic est ille qui dixit / ecce ego uobis
cū oībz diebz oīb usqz ad qsumatione scli · alr · nox fuit
q̄n xpc a Iudeis occisus fuit et fides pene defecit / q̄dm
in mundo sū lux sū mundi / mala ultiō / oriet nobis time
tibz nomē meū sol iusticie / hec cū dixisset expuit in terrā
et fecit lutū ex sputo / et liniuit sputū sup oculos et di
xit uade et laua in natatoria silo siloe / q̄d interpretatur
missus / Bersius / Est caro nra lutū xpi sapiā sputū / Red
ditur humanū genus hoc medicamine sanū / Aug9 de sali
ua lutū fecit / qz uerbū caro factū est sputū q̄d a capite
descendit in os / xpi diuinitatē signt / quia caput xpi deus
saliua uniqz sapiā est q ex ore altissimi pdijt · cū uō
caro xpi iunctus cecus nondū uidet sz mittit ad piscinā
cuius nomē interpretatur missus a dnō et ipē dn̄s missus ē
in urgine cathecuminū fieri / lauari in siloe ē baptizari
in xpō / cathecuminus grece latine dr instructus abijt g°
et lauit et redijt uidens / Itaqz uicini et q uiderant eū
prius / qz mendicus erat / dicebat nōne hic est q sedebat et
mendicabat / et alij dicebāt q̄a hic est / alij aūt nequaquā
sz silis ei / pp apertionē eū oculorū uultū mutauāt / Ille uō
dicebat qz ego sū / Aug9 / uox grata ne dapnet͂ ingratus
nō erubescit se qfiteri fuisse cecū ad dei gliaz / dicebat
ergo ei quō apti sūt tibi oculi / rndit ille hō qui dr ihs
lutū fecit / et unxit oclos et dixit m̄ uade ad natato
ria siloe et laua et abij et laui et uidi / pc̄ preceptū dni
lucidū illuminans oculos In hac parte nō sunt alia ·?·

ff̄a cathecuminū
baptismū

·122·p·4·

xij.ª pars de disceptacōne Iudeorū et ceci sup miraculo

Et dixerūt ei ubi est ille · s · curator · ait nescio q̄a
curantē nō puit inuenire / de curato dr Ad
ducūt eū ad phariseos q cecus fuerat / erat aūte
sabbm q̄n lutū fecit ihs et apuit oclos / iterū

p·13·

ergo interrogabat eū pharisei quō uidisset / ille autē
dixit eis lutū posuit m̄ super oclos et laui et uideo
Aug9 / q de limo terre hoīez formauit per idē genus luti
hoīez reformat / ideo aūt sic interrogant ut q̄ nō pote
rāt factū reprehenderet modū / et q̄a nec in modo / patz
effectus / dicebāt g° ex phariseis quidā / nō ē hic adeo qui
sabbm nō custodit / alij dicebāt quō pot hō peccor hec signa
facere / et scisma erat int͂ eos / dixerūt ergo ceco iterū
tu quid dicis de eo qui apuit oculos tuos / hic querit ne
gare miraculū / Ille aūt dixit q̄a pph̄a ē / nō crediderūt
Iudei de illo quia cecus fuisset et uidisset vnde pz / q̄a
nō interrogauerūt ad ueritatē sciendā sz ut possent
eū inducere ad calumniandū miraculū / donec uo
cauerūt parentes eius q uiderat / et attende quō filij
tenebrarū prudenciores sūt filijs lucis in gen͂ · s · p°
eū querūt de psona et interrogauerūt eos dicētes / hic
est filius ur̄ / 2° de qdicōe / quē uos dicitis / q̄a cecus natus ē /
3° de mirabili mutacōe / quō g° nūc uidet / Rndert ei
parentes et dixerūt / scimus q̄a hic ē filius nr̄ / et qz cecus
natus ē quō aūt nūc uideat / nescimus / aut q̄s apuit ei
oclos nescimus / ipz interrogate / de 3° etatē hz / ipē de se
loquatur / hec dixerūt parentes eius q̄a timebāt Iudeos
iā enī qspirauerāt Iudei ut siquis eū qfiteret͂ xpm̄
ex̄ synagogā fieret / ppterea parentes eius dixerūt etatē
habet ipz interrogate / Est aūt qspiracio collegacio in ma
lū / Deinde retrahē conant͂ sanatū a qfessiōe / p̄mo
blandicijs / Vocauerūt ergo rursus hoīez qui fuerat
cecus et dixerūt da gliaz deo / Aug9 / dare gliā deo est
ueritatē de alicq̄ · tanq̄ pnte deo dicē / nos scimus q̄a
hō peccor est / qfitere igit͂ te adeo curatū et nō ab hoc
Aug9 / negare q̄d accepit nō est gliaz dare deo / sz blas
femare / dixit g° ille / si peccor ē nescio / hoc unū scio
q̄a cū cecus essē mō uideo de auctore nō iudicat / bn̄
ficiū recognoscit / ecc° 5° · si est tibi intellēc respōde
pxīo / sin aūt sit manus tua sup os tuū / ne capiaris in
uerbo indisciplinato et qfundaris / 2° astucijs / mali
tiose eū interrogant ut aliquid obiciāt / dixerūt ergo
illi quid fecit tibi quō apuit tibi oculos / rndit eis di
xi uob iaz et audistis / q̄d iterū uultis audire / nunq̄d
et uos uultis discipuli eius fieri / rndit q̄si stomacatus
et exceco uidens iaz nō fore ceceos / 3° conuicijs ma
ledixerūt ei / et dixerūt tu discipulus eius sis / nos aū
te moysi discipuli sumus / qz moysi locutus ē deus / hūc aūt
nesc̄ · vn̄ sit · ca · 118 · p · j · vnde sit scimus / sz q̄ abierunt nō
cognoscere dicimus / rndit ille hō / redarguens per
ros / maledictorū ab illis illata / et dixit eis / In hoc
eū mirabile est / q̄a uos nescitis vn̄ sit / et apuit
oculos meos / scimus aūt qz peccores nō audit deus / sed
siq̄s dei cultor ē / et uoluntatē eius facit / hūc exaudit
nō oportet sustinere uerbū huius q̄ fuit ubū xpc / cū
publicanus fuit exauditus / vel sustinēdo dicē qp publi
canus iaz qpuctus erat ex uiā penitenciā / Vel sic
qp oracio quēqz impetrat et meret q̄d nō qucit oraci
peccoris / aliū ipetrat et nō meret͂ et hoc ei qucit
aliū meret͂ et nō impetrat Vel sic aliū miraculū
deus facit in testiōm doctrine et ita aliū audit peccores
aliū in testiōm psone ut in hoc casu ca. p. opa que
ego facio testiōm phibent de me et hoc nō peccores deus
nō exaudit qz nō testificat͂ de malo / sz siq̄s dei cultor
est hūc audit / cultores suos deus eligit etiā peccatores

qspirac̄
gliā deo
dē est
oro
cultor

2° p·29· elegit uos dns ut stetis coraz eo et ministretis ei et colatis eu / electos dirigit in firma sanctificatione / 2· math p°· dat uobis cor oibz ut co· eu· et facia eius uo· / directu capit / ab insidia depatoe dan·6· deus tuus queᵐ colis sp ipse liberabit te / liberatu suscipit in eterna glificatione tobi·3· hoc aut habet pro certo ois q colit te qa uita eius si in pbatoe fuit coronabit· ps· glia et honore coronasti eu / exaudit eu suspirante pro transgressione / 3· reg· viij· / si peccauit homo et uenerit coraz altari tuo tu exaudies in celo / innocentes in pstitutione / ps· / Cu inuocare exaudit me deus iustie mee· in tri· dila· m· / psenerate in orone / ps laboraui in gemitu meo / et ibi / discedite ame oms qui opamini iniqtate qm exaudiuit dns uoce mea / conformatis se in uoluntate / ps· uoluntate ti· fe se· fa· et depre eu exaudi / ¶ A seclo no est auditu / qz apuit qs oclos ceci nati / Aug· liber ueritate ofitetur / hoc eni n a dno nec a discipulis fieret ni de9 in eis / q· iurie repulerit et dixerit ei in petis natus es totus / et tu doces nos et eiecerunt eu foras / Aug· q clausis oculis natus est / dicit esse pro peto pentu / sz xps totu sanat ex oculos et cor interius apit totiens interrogando magistru fecerit que ingrati docente pueref / sed quia expulsus est mag factus est xpianus ∵

Tercia decia ps de dispositoe ad illuiacoez et exacoez

Audiuit xps / qui eiecerunt eu foras / et cu inuenisset eu dixit ei tu credis in filiu dei / rndit ille et dixit quis e dne ut credaz in eu / querendo excitat / exertando nocat / et dixit ei ihs et uidisti eu / et qui loqtur tecu ipse est / cont nestoriu / q ad suppositu ponit filij dei aliud filij hois in xpo / at ille ait credo dne / ecce oris ofessio ad salute / et pcidens adorauit eu / ecce latrie exhibitio ¶ demu ponitur iudeoru excecatio et dixit ei ihs In iudiciu discretois i huc mudu ueni / per mudu microcosmu pot intelli qui tenebat p feruore caritatis· ca· 124· p· 6· sic de9 di· mudu / illuiat p cognitione ueritatis ca·88· p·9· erat lux· uera / visitat per remissione iniqtatis ca·21· p·1· ecce agnus dei / sublimat p receptione felicitatis· jo· iij· no eni misit de9 filiu suu / ut q no uident uideant / et qui ui· ceci fiat / Aug· O· dne lumen es dies es et tu liberas de tenebris huiles q se no uidere putant / et p te querunt ut uideant / superbi no sapientes sibi ut phi / uidentes fz sua extiatione / su· ceci fiat quu ad ueritate inuenida / et audierunt ex phariseis qui cu ipo erant·i· pntes aderant et dixerunt ei / nuqd et nos ceci sumus / intellexerunt eni ad se uibu dirigi / dixit ei ihs / si ceci eetis / sm uram reputatione / quereretis medicu / ac p eu curati no haberetis pctm / nuc uo dicitis quia uidemus ac phoc illuiante medicu no queritis pctm uestru manet / ·i· cecitas infidelitatis hic no sunt alia·

Quarta decia ps de dria boni et mali pastoris

Amen amen dico uobis qui no intrat per hostiu·i· scripturaz sacra fz criso / q q hostio intramus ad xpm / ro· p°· quod pmisat p pphas suos in scripturis sctis de filio suo / sz alunde ascendit in ouile·i· ogregatione fidelis ppli / omniu / ps nos aut ppls eius et oues pa eius

ille fur est rapiendo qd suu no est / et latro occidendo qd rapit / sz huc intellcu extimatio i tal' est / dns dixit si ceci eetis 20 potant aut rndere q tibi no credimus ex nra cecitate no puenit sz ex tuo errore / sz ohoc ondit se intrare per hostiu ca· 112· p·4· scrutamini scripturas Sed ohoc ue qd inde dr Ego su hostiu / rndz criso· qr i hac pabola dns nocat se hostiu et pastore un fz q diuersimode se uocat / et hostiu diuisimode sumit fz eni q dicit se pastore / oppoit q aliud sit hostiu q ipse / qa no est idez pastor et hostiu Aug aut per hostiu expo xpm qui est huius ianua qz qui per eu intrat se humiliet aliude querunt intrare philosophi de uirtutibz disputantes iudei cerimonias obseruantes / phisei traditoes suas docentes et dei mandatu irritu facientes ¶ boni aut pastores / p° describit ingressu / qui aut intrat p hostiu pastor est ouiu / Aug· est qui xpi / ut intret per se ipm / 2° iudicium / huic hostiarius fz Aug· / xps se ipm apit / uel scriptura sacra que ducit ad xpm / uel sps scs qui docet oez ueritate / et oues uoce eius audiunt / instar eni ouiu ex osueta ymaginatoe cognoscentium ppris pastoris uoce / electi uoce xpi / inst ul' in fidentoibz cognoscunt / 3° offm / r'u et ppias oues uocat noiatiz per familiare notitiaz / et educit eos ad pascua / instruendo / et an eas uadit / per exemplu uite / oues illu sequunt qa sciunt uocez eius utilez et ssolatoria / ms· xi· Venite ad me omes qui laboratis 20 / alienu aut non sequnt / sz fugiunt ab eo qz no nouerunt approbando uocez alienorum ·i· hereticorum / hoc puerbiu dixit eis ihs / puerbiu fz criso· e smo aliquis utilitatis otinens i apto plurimu sensu retinens in occulto ¶ Vel sic puerbiu est breuis locuo aliquid in sua aliqd in secie otinens Illi aut no cognouerunt quid loqueretur eis / Aug· In hoc ce uiciuntur ee ceci / intelst eni inter nos et illos quia ista uerba cognoscimus qui pulsamus ut apiat nob' / illi at no /

Quintadecia pars de expositione parabole ∵

Duo pncipale in pabola otinentur / p°m est quere pastoris puant offo / qui no intrat p hostiu / ubi fit mentio de hostio et fure / 2° ptm / dixit aut eis iterum ihs / ego su hostiu / per qd' intratur in ecclia et ad secreta dei / ouium / Aug· / sicut filius per se nouit patrez / nos p illu / sic intrat in ouile ·i· ad corda omni pse / nos p ipm / oculus carne se uide no potest alia uidet / sz intellectus / et se et alia intelligit / sicut xps ad se et ad patrez et ad te pse intrat / na et per uerbu alia dicuntur / que no sunt ipm uerbu / et ipz uerbu ¶ Poe si dicat omes quotquot uenerunt / a se et no missi sicut priarche et pphe / fures fuerunt et latrones / sz no audierunt eos oues Aug· est quedam ppria uox pastoris / inqua oues no audiunt alienos et iqua oues no audiunt xpm / que est ista uox / qui pseuerauerit usqz in fine hic saluus erit / hac uoce no negligit ppri9 / no audit alienus / na qui pdestinatus e / et pditus ad uita latet ad tps errat / tande redit et pseuerat ¶ Declarat qd dem e de hostio / ego su hostiu p me siqs introierit saluabitur / Eiecto hoie de padiso p furtu ·ca· 3° p·1· clausum mansit hostiu / donec ueniret ille desideratus cunctis gentibz / qui aperiret latroni ianua padisi / qui et dicat ego su hostiu / ubi arguitur mora quer sionis / p patente aditu ad indulgentiam / Ego su hostiu osulitur uia pfectois p securu introitu ad scimonias / p me siqs introierit / pmittitur leticia fruitoe p osciam statu

·i· p· 24·

p̄ubiu quid est

Ignorantes — quidā pulsant / quidā nō

ꝯ nestoriū

p 16

in gloria saluabit. ¶ Circa primum xpc est hostium per quod intratur ad templum catholice ueritatis apoc. 3. ecce dedi coram te hostium apertum quia xpc omnia impleuit que scripta sunt de eo. luc. 96. p. 1. non uenit soluere quia modicam habes uirtutem ad intelligendum scripturam et ueritatem filij dei et sustinuisti uerbum meum et non negasti nomen meum. ad castrum sanctissime caritatis. hic ego sum hostium omnium ad claustrum monastice sanctitatis apoc. 4. ecce hostium apertum quibus melius hoc hostium aperitur quam cruce portantibus cum latrone. ad regnum beatifice trinitatis. hester. cor. per or. hostia stant quem regem ubi residebat super solium regni. hic ingredietur et egredietur. cum hoc hostium aperitur prudentibus uirginibus clauditur fatuis. ca. 129. p. 16. ¶ Intrant autem per hoc hostium qui plorant cum dolore ut recitant offensiones. ps. introeat in conspectu tuo. gr. qre. clamat cum furore ut audiant petitiones. ps. clamor meus in conspectu eius intrauit in aures eius. pugnat cum uigore ut uincant temptationes. ca. 119. p. 3. bonum est tibi claudum uel debilem. laudat cum amore ut referant gratiarum actiones. ps. introibo in domum tuam adorabo. sic autem intrantes saluabuntur et prout dicit cum apostolo phil. 3. saluatorem expectamus dominum nostrum ihesum xpm. qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. Et ingredietur et egredietur. inquam nil aliud quam quedam libertas ostenditur que ne gatur ascendentibus aliunde secundum crisostomum. et pascua inueniet id est delectationem in conuersatione fidelium. ¶ Vel secundum Augustinum ingreditur bene cogitando egreditur bene operando. Vel secundum eundem et gregem. super ezech. ingre. crisostomus. et egre. ad etiam uitam. uel ingreditur credendo egreditur contra hereticos pugnando. primo in pascit operatione 2o affectione 3o intellectione. fur non uenit nisi ut furetur aliena res. et mactet praua doctrina uel exemplo. et perdat in eternam dampnationem. sed ego ueni sicut promissum est ad saluandum contra furtum. ut uitam gratie habeant contra mactationem. et habundantius habeant id est uitam glorie contra perditionem. unde post uenerunt et non exierunt ¶ Deinde ostendit se bonum pastorem. primo magnitudine dilectionis. ego sum pastor bonus. in liberali redemptione peccatorum. unde subiungit. bonus pastor animam suam etc. In spirituali consolatione afflictorum. tren. 3o bonus est dominus sperantibus in se In singulari acceptione meritorum. ita etiam sum pastor bonus et cognosco oues meas. In finali retributione premiorum ca. 118. p. 19. an oculis tuis neque est etc. bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis. Io. xv. maiorem caritatem etc. Aug. sup. cantica. ser. 31. bonus pastor qui animam suam dat pro omnibus suis. animam pro illis. carnem illis. hanc in cibum illam in precium. res ipsa mirabilis ipse pastor et pascua ipse redemptio. ¶ Bonus pastor ecclesie debet esse uerus. in assumendo officium ut secundum canones sit habilis et in electione non sit error non sit fluus. ser. fur et latro qui non intrat per hostium. non symoniacus qui intrat aliunde. non hereticus mercenarius uel intrusus quia quilibet est alienus id est qui non est pastor cuius non sunt oues proprie. sanctus in continendo ut secundum nomen suum pascat uerbo exemplo. alio non perter ait xpc. pasce oues meas. Io. ult. et p. petri 4. Sed more pascite gregem dei etc. neque ut dominantes in cleris sed forma gregis facti ex animo. sedulus. in fundendo. impartiendo lauacrum baptismi uel lacrimarum pabulum doctrine ouile quietationis ezech. 34. In pascuis uberrimis pascam eos. in pascuis excelsis israel erunt pascua eorum. Iustus in corrigendo ezech. 2o. sicut pastor uisitat gregem suum cum fuerit in medio ouium dissipatarum. per peccatum a societate aliarum. zelanus in confouendo. de xo. ysa. 40. sicut pastor pascit gregem suum in brachio suo congregabit agnos in sinu suo leuabit fetas. ipse portabit contra quod ezech. 34. quod infirmum erat non consolidastis et quod

egrotum non sanastis et quod confractum non alligastis etc. ¶ Rectus in intelligendo ut intendat non mercedem sed salutem unde i. primus in adunando gregem. cum pastor per absentiam uiciorum dispergitur grex in immane precipitium ruit. solidus et constans in protegendo ezech. 34. disperse sunt oues eo quod non esset pastor et facte sunt deuorationes omnium beluarum agri. strenuus in eruendo ut dauid de ore leonis et ursi. i. reg. 17. et ponebat animam suam pro ouibus suis. Certus in cognoscendo. i. et uo. eas noiatim. prou. 27. diligenter cognosce uultum pecoris. clamorosus in erudiendo ut erudiat omnes ezech. 34. nonne satis uobis erat pascua bona depasci insuper et reliquas pascuarum conculcabatis pedibus uestris et cum purissimam aquam biberetis quantum ad corporales delectationes et reliquam spiritualem doctrinam pedibus uestris turbabitis et oues meas. hijs que conculcata erant pedibus uestris pascebant et hic bibebant. Solicitus in reducendo et colligendo oues dispersas et que sunt agrestes ezech. 34. non quesierunt pastores gregem sed pascebant semetipsos. ecce ego ipse super pastores requiram oues meas de manu eorum ut ultra non pascant gregem. neque pascant amplius semetipsos. ecce ego ipse requiram oues meas et uisitabo et congregabo eas de terris et ducam eas in terram israel. et in quod perierat requiram et quod abiectum erat reducam et quod confractum alligabo et quod infirmum consolidabo et quod pingue et forte custodiam et pascam illos in iudicio suo recto quod non fecerunt pastores ¶ In cuius signum portabat baculum pastorale qui est retinuus in summo. rectus in medio. acutus in ymo. cuius scematis sacerdotem metrice eleganter exprimunt. Attrahe per primum. medio rege. punge per ymum. Attrahe sustenta stimula uaga morbida lenta. Curuetur presul humilitate i. potestate sua ut auctoritate possit attrahere in medio in nexu causarum rectus sit mediator non solum hominis ad deum sed et homini mittis. pungit eos qui in infirmis desideriis iacent. Vel sit flexibilis ad innaz fortis ad pariaz acutus ad iusticiam ¶ Huic ex amore declarat per contrarium ad suum oppositum. mercenarius et qui non est pastor cuius non sunt oues proprie uidet lupum uenientem et dimittit oues et fugit. Aug. quicumque propterea querit temporalia commoda et non ea que sunt xpi mercenarius est. Et de talibus dicit dominus. amen dico uobis receperunt mercedem suam. mercenarium tamen necessarium sunt quia per eos uox xpi auditur super cathedram inquit moysi etc. quid eum alius dixit nisi per mercenarios uocem pastoris audite. Idem cum legit unde mala facit non unde bona dicit. Gre. mercenarius locum pastoris tenet et lucrum animarum non querit. utrum autem mercenarius sit non bene dignoscitur nisi cum lupus accedit qui indicat quo animo gregem aliquis custodiat. et lupus rapit et dispergit oues. Gre. uenit lupus. cum quilibet iniustus et raptor fideles opprimunt. fugit ergo qui pastor uidebatur et non erat. non mutando locum sed subtrahendo solatium. tacet enim et non audet resistere iniustitie. dicit Ezech per xiiio dominus. non ascendistis ex aduerso opponendo prauis liberam rationem neque opposuistis murum pro domo israel ut staretis in prelio in die domini uendicando fideles ex auctoritate iusticie contra prauos iniusticiam ¶ Est etiam lupus malignus spiritus mente non corpore dilanians caulas fidelium animarum qui circuit et dispergit oues cum alium ad luxuriam pertrahit alium in auaritia incendit alium in superbia erigit hunc in inuidia stimulat illum fallatia supplantat ¶ Mercenarius autem fugit quia mercenarius est et non pertinet ad eum de ouibus. Aug. non diligit in ouibus xpm sed lac

xpc est hostium
Intrant per hostium
bonus
pastor di[illegible]
de baculo pastorali
versus
125 [illegible]
malus [illegible] ad quid [illegible]
lupus [illegible]
fuga [illegible]

et lana / non libere audet arguere / gerendum no audet contra cure fugit ergo quia tacet / tacet quia timet ne perdat quod diligit / pastores autem non sibi fugiunt sed credunt persecutori ut aplus / sicut missus sicut in sporta per murum / oues namque pastori in cella sedenti custodibus commendabat set autem utilitati eorum fugiendo seruabat / unde manere in carne necessarium propter uos / 2º diligentie cognitionis / ego sum pastor bonus et co. oues meas / pº signo innato / ca. 124. p. 4. / scilicet caracterem expressis innocentie baptismalis ca. 123. p. 6. / 3º sibillo dicto diuine inspirationis / et extenditur iste sibillus usque ad musca que est in extremo fluminis egypti / ys. 7. 1. usque ad ouem que periit / nec sibillus clamorosus / sed silens inspiratus quia in sibillo aure / 3. Re. 19. / 4to ballatu emisso in tre contritionis. cant. ult. fac me audire uocem tuam / quia liter eam audit ca. 114. p. 4. / Et cognoscunt me mee / pº in uoce predicationis / inter centum millia ouiculas agnus agnoscit matrem. ca. p. 14. / 2º habitu conuersationis / propter quem pastores induunt pelle ouis. tit. habitu inuentus ut homo. Jere. non sum turbatus te pastorem sequens / 3º ductu gratificationis per pastua gratiarum ezech. 34. In pascuis uberrimis pascam eos in quibus anima copiosis meritis saginatur. Sic mundus eum non cognouit. Jo. pº. / reductu glorificationis in ouile glorie / et tunc cognoscemus eum sicuti est / cor.

Vel sic cognosco oues meas / puer. 27. / diligenter agnosce uultum pecoris tui / cognoscit autem dominus eas non solum notitia speculationis / qua nichil eum potest subterfugere. hebr. 4º. / omnia nuda et aperta sunt 2. Ro. 4. nouit ea que non sunt / sed etiam notitia approbationis qua cognoscat solum dignos etiam uita / unde quibusdam dicet / mt. 24. amen dico uobis nescio uos / contrario ad 2ª thimo. 2. nouit dominus qui sunt eius / sic autem cognitionis diligentia comparat ad supremam cognitionem / Sicut nouit me pater et ego nosco patrem sic sui agnosco meas et cognoscunt me mee / Crisostomus / sicut est nota similitudinis non equalitatis / et animam meam po. pro ouibus meis / i. ex caritate qua pro ouibus morior / quantum patrem diligam ondendo 3º diligentis acquisitionis Et alias oues habeo / scilicet eligendas de populo gentili / et illas oportet me adducere et uocem meam audient / per aplos / et fiet unum ouile / i. una ecclesia ephe. 2. / ipse est pax nostra qui fecit utraque unum / et unus pastor / sequendus est pastor ducens ad pastua eterne uiriditatis / fugiendus lupus qui si uidet hominem de prope surripit sibi uocem / sed Ambrosius in exameron / ne uerum confessione fateat / hic est insatiabilis et transglutit carnes sine abscisione / unde de qualibus sic dyabolus circuit querens quem deuoret. pet. De inde manifestat suam diligentiam / propterea me pater diligit quia ego pono animam meam et iterum sumo eam / Contra nostra opera non sunt meritoria dei dilectionis / dic quod dei dilectionem non mereri potest / sed effectum dei dilectionis qui est collatio boni et glorie / nemo tollit eam a me / sed ego pono eam a me ipso quia scilicet potestatem habeo ponendi eam et potestatem habeo iterum sumendi eam. ys. 53. oblatus est quia ipse uoluit / Ubi non quia licet ex sepatione anime a carne sint uoluntas eius tamen mors sint naturalis / natura enim sibi subiciuntur sicut arti ficiata artifici / sed contra quia errauerit apolinariste / ut Augustinus dicit / qui dogmatizauerunt quod christus non esset nisi uerbum et caro sine anima / hoc mandatum ut ponam animam accepi a patre meo / philipp. 2. factus est obediens usque ad mortem / Dissensio iterum facta est inter judeos propter sermones hos / dicebant autem multi ex eis / demonium habet et in-

sanit quid eum auditis / cor. 2. animalis homo non percipit ea que sunt spiritus dei / stultitia enim est illi / et non potest intelligere / Alii dicebant uerba hec non sunt demonium habentis / hii iam incipiebant illuminari / unde ad illuminationem miraculum fugiunt / numquid demonium potest cecorum oculos aperire hic non sunt alia.

Sextadecima pars de via perfectionis et primo.

Et cum egressus esset in uiam procurrens quidam genu flexo ante eum / rogabat eum / d. magister bone quid boni faciam ut habeam uitam eternam / debes iniquitatem propalare / primo bonum est confiteri domino / carnalitatem subiugare. tre. 3. bonum est uiro cum portauerit iugum ab adolescentia sua / seruitutem portare / primo / ecce quam bonum et felicitatem expectare. tre. 3º. bonum est prestolari cum silentio salutare dei / qui dixit ei quid me interrogas nemo bonus nisi ipse / nisi solus deus / quod dicitur si uere confiteris bonum / credas eum et deum / bonus est deus infallibilibus / ps. confitemini domino quoniam bonus est sequentibus. Jo. x. Ego sum pastor bonus. ca. p. 14. / sperantibus / ps. bonitate fecit cum seruo tuo. requirentibus 2. p. 30. dominus bonus propitiabitur cunctis / qui in toto corde requirunt eum / sperantibus. tre. 3. bonus est / recta cogitantibus / ps. quam bonus israel deus. Si uis uitam ingredi serua mandata / dixit illi que / ihesus autem dixit quod / non occides / pena homicidii est exilium unde non potest dicere cum psalmista / particeps ego sum omnium timentium te / et custodientium mandata tua nec potest promoueri ad sacros ordines angelorum / Non adulterabis / non falsum testimonium dices / hic est obnoxius deo / quem periurando contempsit / judici quem mentiendo fefellit / innocenti quem falso infamauit hic aliquid capitum meruere fecit / et sed ysidorus de summo bono prohibetur omne peccatum lingue contra proximum. scilicet detractio qua fit quis sicut canis qui lambit non carnem sanam sed ulcera et insanie / murmuratio qua fit homo sic detractor caulacurius / super garrulosum / quia deficit ea unctio spiritus sancti / adulatio / qua fit homo sicut canis qui alium osculatur in loco magis immundo / emulatio qua fit homo sicut canis macelli / qui super portat os decurpatum singulariter / honora patrem tuum et matrem tuam / et diliges proximum tuum sicut te ipsum / dicit illi adolescens omnia hec custodiui a iuuentute mea / quid adhuc michi deest. Jo. et Crisostomus dicunt eum fuisse superbum et temptatorem et per inanem gloriam mentitum / beda dicit si mendacium nota reus tenetur / nequaquam ihesus qui cordis archana intuetur / eum dilexisse dicetur / cum nullum diligat sine obseruantia mandatorum / unde sequitur ihesus autem intuitus eum / dilexit eum et dixit illi unum tibi deest si uis perfectus esse uade et uende omnia que habes et da pauperibus et habebis thesauros in celis et ueni sequere me / Qui cum audisset adolescens uerbum / abiit tristis / erat enim diues ualde et multas possessiones habens / post hunc querere illud ecce. 2. / dixi in corde meo / ecce dispositio ad peccandum gen. viii. / sensus et cogitatio cordis humani prona est in malum. / uadam per auersionem ab incommutabili bono / sic homo est spiritus uadens per liberum arbitrium / et non rediens absque gratie auxilio / Affluam deliciis per conuersionem ad commutabile bonum / Augustinus / totum et solum malum hominis est frui utendis et uti fruendis. sap. 2º. dixerunt ipsi cogitantes apud se non recte / exiguum est te. tempus uite nostre et in uite gº et fruamur bonis et utamur creatura tamquam in iuuentute celeriter / non pretereat nos flos temporis / coronemus nos rosis antequam marcescant / nullum pratum sit quod non pertranseat. luxuria nostra. ubique relinquamus signa letitie quoniam hec est pars nostra / et uidi quod hec quidem esset uanitas quia peccati uoluptas non delectat prius

Oppositio
pª
uoluntas
naturalis
apolinare

2 q. 10. 2 q. 19.
bonus
homicidium
adulterium
furtum
detractorem
murmuratorem
adulatione
emulatorem
q. 19.
q. 10.
q. 19. l. 18.
omne malum in quo consistit

q(uo)d divitez vel divitias

no(n) satiat / Ina. lec. 3. de gsb. in. 183. P. q. / Ado Ier. 2a. 21. ins(u)p(er) delicijs dissoluetis figuri naga. ¶ Et circu(m)spici ens ihs ait discipul(is) suis / q(uam) difficile / qui pecunias ha(ben)t regnum dei intrabu(n)t / facilius enim est camelu(m) p(er) forame(n) acus transire / q(uam) divite(m) intrare in regnu(m) celo(rum) / divite(m) hic intellige s(ecundu)m affectu(m) et no(n) s(ecundu)m sensu(m) / p(s)s. / divitie si affluat noli cor appone(re) / Dicit(ur) in ih(e)r(usa)l(e)m fuisse quanda(m) porta(m) que vocabat(ur) acus ad qua(m) conveniebant pro q(ui)e dio iui(?) / et no(n) poterant transire nisi exhonerati q(ui)s de illa intelligit x(ristu)s / quare ponit i(n) forame(n) / dicit(ur) g(rati)a q(uod) caritas cuius dilatatio iungit deo / (con)t(r)a e(st) cupiditati cuius angustia adeo separat / sicut ergo impossib(i)le nigru(m) dum sunt nigru(m) dealbari. Ita impossibile est cupidu(m) deo (con)iungi in cupiditate manente. Auditis aut(em) hijs / discipuli mirabant(ur) valde dicentes q(ui)s g(ratia) poterit salvus esse. q(uia) s(cilicet) o(mn)es homi(n)es diligu(n)t pecunias / Aspiciens aut(em) ihs dixit illis / ap(u)d homi(n)es hoc impossibile est / apud deu(m) aut(em) omnia possibilia sunt / Vn(de) cupidos s(cilicet) salvare pot(est) ad caritate(m) trahendo ¶ Respondens aut(em) petrus dixit ei / ecce nos relinquimus omnia / ber. de (con)tempt(u) mundi optie(?) petre / et no(n) ad insipiam / c(ausa) p(rim)o q(uia) mundus transijt. 2. q(uia) eius io relinquere magis expedit q(uam) retineri / 2o q(uia) exultant ut gigas ad currendu(m) via(m) et currente(m) sequi no(n) potest onerat(us) / 3o q(uia) no(n) i(n)utilis co(m)m(u)tacio pro eo q(uo)d sup(er) o(mn)ia e(st) / o(mn)ia reliquisse / s(ed) int(er) o(mn)ia relinquenda (con)cupia(?) que plus q(uam) s(u)b(stanti)a nocet / Et secuti sumus te quid ergo erit nobis. Io. grandis fiducia / petrus piscator erat / dives no(n) erat / victu(m) manu et arte q(uae)rebat / et tamen loquit(ur) (con)fidenter / dimisimus o(mn)ia / et q(uia) no(n) sufficit dimittere / hoc enim et socrates philosophus fecit / iungit q(uo)d p(er)fectu(m) est / et secuti sumus te / q(uo)d est credentiu(m) / fecimus q(uo)d iussisti. Quid g(ratia) dabis nob(is) p(re)mij. ihs aut(em) dixit illis amen dico vobis q(uo)d vos q(ui) secuti estis me in rege(neratione) / ber. de (con)tempt(u) mundi / no(n) est hec regeneratio q(uae) fit ex sanguinib(us) et voluntate viri nec illa q(uae) fit ex aqua et sp(irit)u s(an)c(t)o s(ed) futura corporis resurrecto. p(rim)a e(st) na(tur)e 2a gr(ati)e 3a gl(ori)e / Cu(m) se(derit) fi(lius) ho(minis) in se(de) ma(iestatis) su(e) / ber. qui pro aliorum redemptione steti in ludibrioso supplicio crucis / sedebitis et vos sup(er) sedes xij iudicantes xij tribus isr(ae)l ¶ Sedebit corpus factu(m) i(m)passibile et i(m)mortale (con)figuratu(m) claritati corporis x(rist)i / sedebit et a(n)i(m)a secure nichil metuens. Ita ut aplius(?) capiens / iam no(n) erit amplius neque luctus neq(ue) clamor neq(ue) dolor / q(uia) o(mn)ia p(ri)ma absterget / ber. ubi e(st). ¶ Et no(n) ex duodenarius universitate(m) signat / ponit(ur) aut(em) isr(ae)l d(i)cit(ur) a iudeis vn(de) putabat(ur) / q(uasi) d(icat) doctores evangelij (con)dempnabunt (con)temptores evangelij de xij tribubus isr(ae)l / no(n) tamen ceteras gentes ¶ Amen dico vobis o(mn)is qui reliquerit domu(m) vel fr(atr)es aut sorores aut p(at)re(m) aut m(at)re(m) aut uxore(m) aut filios aut agros p(ro)p(ter) regnu(m) dei et nom(en) meu(m) / centuplu(m) accipiet / nu(n)c in hoc t(em)p(o)re domos et fr(atr)es et sorores et m(at)res et fi(lios) et agros cu(m) p(er)secutionib(us) / et in futuro vita(m) et(er)na(m) possidebit ¶ Carnale quod dimittit(ur) suo p(re)mio (com)paratu(m) tale e(st) ac si p(ri)mus nu(mer)us centenario (com)paretur / qui eni(m) t(em)p(or)alia spernit et in hac vita p(er)secutionib(us) plena regni gaudia p(re)gustabit et o(mn)i(um) electo(rum) sincera dilectione fruent(ur). ber. ubi supra. gratius cupidus atq(ue) (con)tinuosissimus in divinas centuplu(m) accipit / avaritia tepuit et obdormiunt in te(r)ra / aut (con)temptibilis est tibi manus d(omi)ni ut nob(is) abeo centuplu(m) accipe / s(ed) dicat (con)t(r)a(rium) unde in centuplu(m) s(ed) nu(n)q(uam) magis credas credenti q(uam) veritati (pro)mittenti an no(n) possidet centuplu(m) cu(m) om(n)ia cooperant(ur) in bonu(m) an no(n) centuplu(m) accipit qui sp(iritu)m s(an)c(tu)m recipit / hoc g(ratia) centuplu(m) est adoptio filio(rum) dei / hoc est regnu(m) dei q(uo)d intra vos est / no(n) est esca et potus s(ed) iusticia pax et gaudiu(m) in sp(irit)u s(an)c(t)o / hoc e(st) manna absconditu(m) q(uo)d nemo scit n(isi) qui accipit. Ideo p(s). q(uam) magna mul(titudo) dul(cedinis) tu(e) qua(m) ab(scondisti) ti(mentibus) te / no(n) solu(m) in expectatione glorie s(ed) etia(m) in p(re)senti tribulatione / hec est unctio ex alto q(uam) andreas fecit amplecti crucem laurentiu(m) ridere carnifice(m) / hec est unctio que docet de o(mn)ib(us) qua(m) no(n) pot(est) credere inexpertus / in l(ib)ri erit p(ri)mi novissimi et no(vissimi) p(rim)i / nam iudas est apostata. fures et latro in cruce quere sus(?) ¶ Audiebat hec o(mn)ia pharisei qui erant avari. p(rimo) pet. 20. / et deridebant eu(m) / cu(m) in lege t(er)rena tamen esse (pro)mitterent(ur) et ait illis vos estis qui iustificatis vos cora(m) ho(min)ib(us) / deus aut(em) novit corda v(est)ra q(uia) q(uo)d ho(min)ib(us) alt(um) e(st) / abhominatio est apud deu(m) beda cora(m) ho(min)ib(us) se iustificant qui p(ec)catores (con)tempnunt et se iustos asserunt elemosina(rum) remedia negligentes s(ed) quid hec avari altitudo e(st) / s(cilicet) x(ristu)s docet.

Decimaseptima pars de divite et lazaro :·

Homo quidam erat dives / ubi (con)cupi(scenti)a oculo(rum) / et induebat(ur) purpura et bisso / ubi superbia vite et epulabat(ur) cotidie splendide / ubi (con)cupi(scenti)a carnis. beda / hic dives no(n) abstulisse aliena reprehendit(ur) sed p(ro)p(ri)a non dedisse / conchule marine ferro circuncise lacrimas purpureas emittu(n)t quib(us) lana tingi(tur). vn(de) purpura texit(ur). bissus no(n) genus est lini candidissimi et mollissimi / et erat qui(da)m mendicus no(m)i(n)e lazarus / beda / cu(m) parabole p(ro)p(ri)a no(n) ponat no(m)i(n)a / no(n) parabola hic ponitur s(ed) rei geste narratio q(ui) iacebat ad ianua(m) ulcerib(us) plenus / petrus ravennas obturatis aurib(us) / nil erat vox unius clamantis / vn(de) d(omi)n(u)s ad aperiend(um) cor eius ulcerib(us) lazaru(m) cooperuit ut tot essent ora clamantia q(uo)t ulcera / cupiens saturari de micis q(uae) cadebat de mensa divitis et nemo illi dabat s(ed) et canes veniebant et lingebant ulcera eius beda. ut cu(m) an(te) ianua(m) iacet ex visione pauperis diviti no(n) miserenti dampnationis accrescat cumulus / et rursus ex visione divitis / t(em)ptatus (con)temne pauper p(ro)babat(ur) / quia ad maiore(m) ipsius (com)probatione(m) paupertas sibi et egritudo et visa divitis copia et nulla sibi adhibita (con)solatio affici(e)bat / cavend(um) g(ratia) nec pauper despiciamus et sic(?) in eis reprehensibilia videmus / q(uia) fortasse quos morum infirmitas vulnerat medicina paupertatis curat ¶ Canes aut(em) h(abe)nt(ur) lingua(m) medicinale(m) si p(re)dicatores dicentes beati pauperes etc. et ostendentes bona te(m)poralia esse parva et transitoria s(ed) etia(m) sanant(ur) filijs et electis q(ui) hic i(n) caminio paupertatis et adversitatis purgant(ur) a rubigine p(ec)c(at)o(rum) / factum e(st) aut(em) ut moreret(ur) mendicus et portaret(ur) ab angelis in sinu(m) abrahe / crisost(omus) / pene mendici in delicias (com)mutant(ur) et portat(ur) ut no(n) sulte(?) ambulas laboret n(ec) unus angelus venit s(ed) plures ut chorum p(ro)ficiat letitiae cu(m) mendico / mortuus est aut(em) dives / divitijs dyabolus illaqueat homi(ne)s / p(rim)a thym. q(uia) volunt divites fieri incidunt in temptatione(m) et in laqueu(m) dyaboli / et desideria multa nociva q(uae) mergunt homi(n)e(s) in infimu(m) et impedit via(m) paradisi superior(is) p(er) qua(m) difficile est h(abe)nt(es) eni(m) divitie difficultatem

plus nocet (con)cupi(scenti)a q(uam) sub(stanti)a

regnu(m) triplex

doctores

luc. 18. c. ... ·

Mt. 18. 2

e(ccu)s 19. 2

·c. 19. 2

·c. 10. 2

q(uo)d no(n) ... elem(osina)

purpura ... q(uo)d b(issus)

de ... et ...

de fo(r)t(ituidne) ... supp(lici)o

divitie ... p(er)iculu(m)

reb' acquirendi; et' q bn9 est, et fin nō hz / nō filiū non
frem et tn̄ laborare nō cessat zc / Insaciabilitate reb'
appetendi / eccl'ie · 5 · auar9 nō implebit' pecūia / Vani
tate reb' ɔfidendi / pro / In instātu diuitiarū suarū gl'i
antr et in · ne ti · tiū di · fra · fil · ho · zc / Damnositate reb' di
ligendi / pro / diuitie cyne zc / Iac' ɔsiliū pre / diuitie
si affluat zc / sed et sepult9 est / Reuerans expe accept
insste p9 auē q̄ cor'is sepultura / In infnū / q̄ si semel
pena retrahit ult9 ima / ad ueniā nō adducit / eleuās
aūt oculos suos tūc eēt in tormentis uidit abrahā
alonge et lazarū in sinu ei9 / quid sit sin9 abrahe ui
de ca · 136 · p · 6 · pre clamās dixit pr abrahā misere
mei / mitte lazarū ut intingat extremū digiti sui
in aquā ut refrigeret linguā meā qz crucior ī hac
flāma / beda / aīa sicut diuitis dr hre corpea mēbra
bee · sic q sup tant9 · os eni hz ac9 quo docet ho'is sciaz
et manū habet qua dat eciā oīū carnem et pedes hz
quo2 tīn scabelluz est / ad quos pulueres tir st · hm̄
liando dicīt Ita et aīe a corpibz separate / petit g°
diues linguā suā refrigerare · i · penā quā cū ling°
meruit / relaxari / qz in ɔuiuijs ɔsueuit loq̄citas ha
bundare / p hr'cīt diues in lingua grauiū ardore
optat igit' ab extremo digiti se tangi · i · opatione
iustoꝝ uel ultiā retetare et sic per aquā unā gre
ca sibi s'bueniri / et dixit illi abrahā fili rec · qr rc · bonū
m uita tua / et lazar9 silr mala / nūc aūt hic ɔsolat' tu
uō cruciaris / pro pctā cōmissa bona aūt fuert remunata
in uita / et In hijs oīb3 int' nos et uos chaos magnū
firmatū est ut hij qui uolūt hinc transire ad uos
nō possint neqz inde huc trasmeare / chaos sigt p fir
ditate inestimabilē / transire aūt iustoꝝ ē mete re
p'inaz / ad oppositos in tormentis cosiz uelle liberare sz
nō pnt / quia ɔpui9 in sue nāe bonitate / pietate hēant
tanta tn̄ auctoris sui rectitudine stringūt' ut nulla ɔpas
sione ad reprobos moueant' / et h' beda / et ait rogo te pr
ut mittas eū in domū prē mei / hēo eni ɔinqz fres ut
testet' illis ne et ipi ueniāt in locū hūc tormentoꝝ
Gre · q dyal° 4 · 34 · / boni sigm̄de bonos / et mali malos
et boi malos / et mali cognoscūt bonos In qua cogita
vtrisqz partis cumul9 retributionis excrescit / ut boi a
plu9 gaudeant qz secū letari ɔspiciūt quos amauert
et mali dū torquent' tūc eis quos in hoc mūdo dilexe
rūt eos nō soluz sua sz et eoꝝ pena ɔsumat / fit autē in
electis qd'dā mirabiliu9 qz nō soluz eos cognoscūt q°
in hoc mūdo nouerāt sz uelut uisos ac cognitos co
gnoscūt bonos quos nūq'ā uiderāt / qz cū illic omes
coī claritate dm̄ ɔspiciūt / quid ē qd' illi nesciat ubi
scientē oīa sciūt / et ait illi abrahā hūt moysēz et
pphās audiāt illos / At ille nō pr abrahā sz si quis ex
mortuis ierit ad eos pniāz agēt / Respōdit aūt illi / q°
argues amatori / si moysēz et pphās nō audiūt / q ma
ioris sūt auctoris / neqz siq's ex mortuis resurrexit
credent ymo nec xpo crediderūt post resurrectionē

Decima octaua pro de uillico iniquitatis

Dicebat aūt ad discipulos suos / hō quidā erat
diues / monet uiditū extremi piculū
p elemosināz euitandū / p° tangit offin̄
qui · s · pncipalis dn̄s hēbat uillicū · Io ·
ppe gub'nator et custos uille est uī et a uilla nom̄ ac
cepit hic uō poī' p yconomo · i · dispensatore q · s · Amiuer

saz sbāz dom9 dispensat / yconom9 eni ti pecūie q̄ fungit̄
et omī que dn̄s possidet dispensatorē sigt / uillic9 g° est
cui d9 aliquas pecunias ad erogand' cōmisit / et hic dif
famat9 est apud illū q̄i dissipasset bona illi9 / ubi 2° po
nitur offin̄ piculū multiplex / diffamatoīs q̄i dissipas
set bona illi9 / p lat9 · s · ppliū sibi cōmissū / malo exº cor
rūpendo Io · ad yliodoꝝ epz / dom9 tua q̄i in specula ɔsti'tu'
magni est p'n'ci disciplne quicq'd hoīes uiderit id sibi
faciend' putat / ul' p'riceps bona illoꝝ rapiēdo ul' qūlz
male ɔgregando aut dispensando / citatoīs / et uocauit il
luz inspirationibz pdicatoibz correctiōibz b'n'ficijs eius d'tib9
flagellis mltiplicibz / Vel sc'li'cet u'a indicatiue / tiez et ne
dapnatoīs rephensionis / ubi p lat9 instruit' in argu
endo / et nō dissimulando publica subditoꝝ pctā / ne pu
niat' cū hely / uī nō tacuit / sz ait illi / inuestigando fa
maz gen · 18 · / descendā et uideo utrū clamorē q uenit
ad me / ope ɔpleuerīt an nō / ut scia in celando accusa
tores qui eos tacuit / quid hoc audio de te / inspectionem
de articulis infame ut possit uerius uel se accusare / ul'
si inocens fuit excusare / redde rōez uillicatoīs tue /
h' rō a quolz requiret' et de qualz actoe / etiā de u° ocios
ber / si ppter ociosūz est uerbū / quia nullā rōnabilē cā
habet quā rōez de eo redde' potius qd' pt rōez / sz ɔsulē
a p lato / de ingressu / mathi · 22 · quō huc intrasti q̄s te in
troduxit / ueritas uel dolus / d9 uel dyabol9 / grā uel
mun9 / errō uel xps / de pgressu / qualr̄ uixisti / sic sce
dos uel sicut miles sicut rōnalis / uel sicut bestial' · ps ·
21 · / q̄s tu hic / aut q · q̄s hic / de egressu / qualr̄ rexisti / sic
pastor ul' sicut mercenari9 uel sic lup9 / Iaz eni nō poteris
ampli9 uillicare · s · a tpe mortis sz glosy / tūc eī uillic9 de
officio deponetur · ps · 22 · expellaz te de statiā tua et de
misterio tuo deponā te / attende pximitate iaz ī pxº
est īpossibilitate nō poteris / post depositoez uillicare
3° uillici ɔsiliū / ubi port' timor depositois / ait aūt uilli
c9 intra se / ɔsulendo sibiipi timore pterit9 / quid faciaz
prudent' et nō ad insipiaz sibi / q'a ap' dm̄ nō ualent
u° rethorica sz opa meritoria / Sūt aūt tn̄ penite
tis opa Ieiuniū / de quo ait fodire nō ualeo · i · cor9 affligē
ezech' uiij · fili hoīs fode parietē / oratio de qua ait / mendi
care erubesco · dani · 9 · d9 meus ɔfundor leuare faciē ad te
qm̄ iniquitates nre mltiplicate sūt / Elemosinā / dani ·
pctā tua elemosinis redime / uī inept9 ad p° ad 3m co
fugit / scio quid faciā / deliberatio euasionis / scio qd faciā
certe pudencia actois / ut cū amot9 fuero a uillicatoē / certe
euent9 depositoīs / recipiet me in domos suas / certe fruct9
prouisionis / si eni paupeꝝ sūt mansiones regni celoꝝ
ipi b'n'factores suos / et debent / et ex debito gratitudīs
tenent' in suas recipe mansiones Impletio deliberatio
nis / quocātis / q'a elemosina non dz expectare pces sz
exhiberi liberalit' / Itaqz singulis / q'a onibz generalr̄ debi
toribz dn̄i sui indigentibz singlr̄ dicebat p° / q̄ntū debes
dn̄o meo / at ille dixit centū cados olei / cad9 grece idē
est q amphora latine ɔtinens urnas tres / sz bedā dixit
qz illi accipe cautionē tuā · i · mstrū q° tenet' de debito qd'
d' cyrographū thobie · 4° · / et sede cito scribe · 40 · in ele
mosina olei / dimissionē offensionū intelligē ut possit
dicē dimitte nobis debita nra zc / uel exhibitionē affec
tualē / Deinde alio / antiq° gematica / dixit tu quātū
debes ei qui ait centū choros tritici / chor9 xxx modijs
īplet' et ait illi accipe lras et scribe octuaginta In elemosinā

yconom9 q̄ e

de u'bo ocioso.

· rō reddenda ·

penitentis opa.

elemosine ɔditiōes

chor9 q̄ est

triti temporalium exhibitio designat. In oleo aut fit maior re
missio quam in tritico quia nichil nos retrahit a compassione
nisi forte miseris in effectu aut aliquid impedit paupertas
¶ 4° consilij prouidi / et laudauit dominus villicum iniquitatis quia
prudenter fecisset non de fraude dissipatoris / et furti / sed pru
dentia vn sequitur / quia filij huius seculi / Non modum ebrayce locu
tionis vnusquisque enim illius vel filius dicitur iniquitatis multum habundat /
prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt / deinde concludit
propositum / Ego dico vobis fa. vobis amicos de ma. iniquitatis
quia non faciunt vere diuitie sed iniqui / vt cum defeceritis re
cipiant vos in eterna tabernacula / Crisostomus / ars artium potis
sima est elemosina / non enim domos fabricat luteas sed vitam perhen
nem impendit singularum artium / alia alterius adminiculo indiget
cum aut in fieri oportet / nullius alterius sed solius voluntatis est opus
¶ Sunt aut tabernacula illa adque perducit elemosina fixa
immutabilitate ad eternam habitationem ys. 33. oculi tui u. a. opu
lentam tabernaculum quod nunquam transferri poterit / clara delec
tabilia ad amenam contemplationem et laudem ps. transi in locum
tabernaculi ad usque ad do. dei in voce exultationis etc. plena in
defectibilia ad iocundam degustationem. ys. sedebit populus meus
in pul. pac. et in taber. fidu. r. oph. / hec sunt illud cant. pro
ut patebit ca. 102. p. 2. / cara inperturbabile ad commodum quietatio
nem ps. quam dilecta tabernacula. do. v. con. et de a. in. in ata dni.
Qui fidelis est in minimo et in maiori fidelis est / sicut tritico cir
culi eadem manet in maiori et minori / Ita habitus fidelitatis in
maiori commisso et in minori / et qui in modico iniquus est et in
maiori iniquus est / si ergo in iniquo mammona fideles non
fuistis quod verum est / quis credet vobis / et si in alieno fideles
non fuistis / Ambrosius / aliene vobis diuitie sunt / quia preter naturam
sunt / nec nobiscum nascuntur nec nobiscum transeunt / quod nostrum
est quis dabit vobis / nostra sunt sancte et virtutes gratia gloria nec
perfectiam ¶ Ille aut seruus qui cognouit voluntatem domini sui / et
non preparauit et non fecit secundum voluntatem eius vapulabit mul
tis / qui aut non cognouit et fecit digna plagis / vapulabit
paucis / ignem veni mittere in terram et quid uo. ut ardeat / le
igitur sitis ut seruus qui scit voluntatem domini sed non facit / sed ex ca
ritate sitis in maiori et minori fideles / feruore et illustra
tione sancti spiritus veni mittere / baptismo aut sanguinis mei / post hec
baptizari / et quo coartor usque dum perficiatur / expiua coharta
tione orauit / transfer calicem hunc a me / hec non sunt alia

Decianona pars de prefatis et cultoribus vinee

Simile est regnum celorum homini patrifamilias qui exijt primo
mane conducere operarios in vineam suam ¶ Vna vi
nea est synagoga. ysa. 5. vinea domini / domus
israel est et viri iuda. germen delectabile / huius
vinee fuerunt operarij Iudei / hoc erat qui plan. m. ps. / vi
neam de egipto transtulisti eiecisti gentes et pla. eam vide
ca. 124. p. 3. ¶ Alia vinea est ecclesia cuius operarij gentiles vide i
za. viij°. vinea ecclesia dabit fructum suum / non sicut sunt pal
mites in vite ita in xpo boni et mali. ca. 127. p. 14. Ita et in vi
nea ecclesia / et quantum ad bonos sequitur / et celi dabunt rorem
suum gre. et xps ait vbi. e. / sine me nichil potestis facere
et pro questione Iudeorum dicit / et possidere faciam reliquias
populi mei vniuersa hec et sicut eratis maledictio in gentibus sic
eritis benedictio quia perfectissimus erit qui tunc quiescet
cuius fi. ca. 183. p. 2. / 3ª nascentis ecclesie etc. ¶ 3ª est septima
diuina. Ier. 2. ego te pla. vineam electam q. p. pe. 3. non vo
luntate humana omne semen verissimile ca. 127. p. 14. vos aute
dixi etc. cultores fuerunt doctores de ea heresim extirpantes
¶ 4ª est penitencia canticorum vij. mane surgamus ad vineas pro
ter partes primo / vnde sequitur videamus si floruerit. m.
i. si contriti cordis secreta exterius apparent per confessionem / si
flores fructus pa. per operum satisfactionem ca. 88. p. 6. ex
hoc loco etc. In hac vinea ad operandum aliqui mane venerunt
vt nicolaus / aliqui 3ª ut martinus qui xv° anno heremum
concupiuit alij 6ª ut franciscus annorum quasi xx / qui dam in sene
nona in senectute ut guthlacus qui cum esset latro fuerit
bundus repto in capite eius capillo cano / conuersus est ad
deum. d. 103 non erit istius etatis intendere fuerit obse. 7°
cum effusi sunt in eo et ipse ignorauit / contra illos qui nec
tunc conuertuntur / alij in xjª in decrepita etate vel fine
vite sicut latro in cruce. ca. 124. p. 4. ¶ In euangelio aut
ostenditur / primo solicitudo domini intimatis quia tum diuersis ho
ris vocat gre. / vinea est patris ecclesia / que quot sanctos
protulit tot quasi palmites misit / ad erudiendum aut domine
plebem suam quasi ad extollendam vineam suam nullo tempore desti
tit operarios. i. predicatores mittere / quia et prius per patres
et postmodum per legis doctores / deinde per prophetas ad
extremum per apostolos quasi per operarios in vinee cultu
laborauit / mane aut in maiori mundo fuit ab adam
usque ad noe / 3ª a noe usque ad abraham / 6ª ab abraham
usque ad moysen / nona a moyse usque ad aduentum xpi.
xjª ab aduentu xpi usque ad finem mundi In qua apostoli missi
mercedem plenam et si tarde venerunt acceperunt / et in
hoc concordant Io. et Crisostomus / ¶ Mane in minori mundo est
puericia. 3ª adolescentia sexta iuuentus nona senectus
xjª decrepita etas / ergo quolibet tempore qualibet etate vocat
deus / ¶ Conuentione aute facta cum operarijs ex denario
diurno misit eos in vineam suam In denario notatur et
ne vite premium quia in ymagine conformitas ad regem
In argento preciositas in rotunda figura eternitas / egressus
circa horam terciam vidit alios stantes in foro ociosos
et dixit illis Ite et vos in vineam meam et quod iustum fuerit
dabo vobis / illi aut abierunt / Crisostomus / forum mundus ac
cipitur In quo calumpnie iurie contentiones dissensiones negociorum
difficultates semper tumultuose et vbi omnia venalia
sunt / propter dicit mortuum non ociosi / ergo ociosi sunt qui
bona que possunt operari negligunt / ¶ Iterum etiam exijt circa
sextam et nonam horam et fecit similiter / circa vero xjª exijt / et
inuenit alios / gentiles scilicet gre. stantes / et dixit illis
quid hic statis tota die ociosi / dicunt ei quia nemo nos conduxit
Gre. / nullus quippe ad eos / patriarcha vel propheta venerat
dicit illis Ite et vos in vineam meam / quod non omnes eadem hora
conduxit ex differentia mentis processit eorum tunc eum eos
vocauit qui erant obedituri / nam et latronem vocauit
qui obediturus erat / si aut dicunt quia nullus nos conduxit
non tamen dixit hoc dominus / sed operarij ¶ 3° potest liberalitas
premiantis / cum sero factum esset / dicit dominus vinee procura
tori suo. i. pater filio vel filius spiritui sancto / voca operarios et red
de illis mercedem Incipiens a nouissimis usque ad primos / ergo
adhuc stante seculo isto iudicium erit per duas causas / primo
quia vetera beatitudo est merces iustorum / deinde ne peccatores
videant beatitudinem dicente propheta tollatur impius ne vide
at gloriam dei / vocat ad amaritudinem penitentie figuratus
dyabolum ys. 44. inherere spiritui vocauit dominus non tamen
promptitudinem obediencie honorantis deum. ad 4°. abula
ihesus iuxta mare. ca. 92. p. 4. pulcritudinem pudicicie
purificatis spiritum ps. / mirat imb. ste. et oibus eis noua
vocauit / dulcedinem mie exigentis ps. zach. in vocauit
vir amicum suum sub. vi. sua / delectatorem ne saciantis

desiderium apoc 19.

No modum loquendi
contra peccuniam
elemosine laus
tabernacula
x. l. 12°
expectatio pa° quo
spiritus afficiebat
x. a. 20
Hexagesima
vinea
latro
denarius

desiderium apoc. 19. beati qui ad cenam agni vocati sunt, veni
entes g° qui circa xi^{am} horam venerunt acceperunt singulos
denarios / Aug. / communis felicitate resurrectione omnes justi sil.
accepturi sint tamen quia aliqui accipient p(ri)us una ho
ra, alii post, iuxta illud dicitur: povers accipe q(uod) post mo
dicum tempus accipient / uidentes autem primi arbitrati sunt
quod plus essent accepturi / acceperunt autem et ipsi singulos
denarios / quia eandem beatitudinis eternitatem. ¶ 3° invidia vel
invidentis reprehensio / et accipientes murmurabant adversum
premfil. dicentes: hii novissimi una hora fecerunt et pares nobis il
los fecisti qui portavimus pondus diei et estus / Crisost.: non autem oportet
ea que in parabolis sunt secundum in totum quod dicitur investigare sed in
tentionem propter quam composita est intelligere et nichil ultra
scrutari / non ergo inducit hoc ut ostendat aliquos invidia esse
morsos sed ut ostendat hos tanto potitos esse honore
quod et invidiam aliis poterit generare / vel secundum Greg. antiqui qui
post longa inferni tempora ad celum pervenerunt qui post nim
murmurationem denarium acceperunt / nos autem sine mur
muratione quia mox ut de corpore exivimus sine mora premium ac
cipimus / Crisost. / pondus significat opus in suscitare, quia olim mundus
omnibus bonis desperabat, et ideo cum maiori difficultate
iustitiam servabat / estus non corporalium sed pondus et one
ra mandata legis intelligi possunt / estus non urens error
temptationum quas conflabant maligni spiritus in antiquis
ad exultationem generum eos irritantes / At ille respon
dens uni eorum dixit: amice non facio tibi iniuriam, nonne ex
denario convenisti mecum, tolle quod tuum est et vade.
Crisost. / non autem dolebat quod fraudati de mercede sua sed
quia illi amplius quam merebantur acceperunt / sic enim dolet
invidus quando aliquid alteri additur, nascitur invidia; ideo enim
dolet esse 2° quia vellet esse primus, et ideo invidie motum removens
d. nonne ex denario etc. volo autem et huic novissimo dare
sicut et tibi, an non licet mihi quod volo facere / an oculus tuus
nequam est, quia ego bonus sum. ¶ 4° conclusio misterii / sic erunt
novissimi primi et primi novissimi. multi enim sunt vocati, pauci vero
electi. Greg.: multi enim ad fidem veniunt, ad celeste regnum
pauci perveniunt, plerique enim deum vocibus tantum sequuntur
ex quibus duo pensare debemus / primum ut de se quisque nil
presumat, quia et si ad fidem vocatus est utrum ad regnum
eligendus sit ignorat / 2^{m} ut unusquisque proximum suum quem
iacere in viciis conspicit desperare non audeat, quia divine
misericordie divitias ignorat / hic non sunt alia

Vicesima pars de ydropico sanato

Cum intraret ihesus in domum cuiusdam principis
phariseorum sabbato manducare panem, et ipsi
observabant eum, et ecce quidam homo ydropi
cus erat ante illum / beda / ydropisis ab
aquoso humore trahit vocabulum, aqua enim ydor dicitur;
est autem humor subcutaneus de vitio vesice natus cum in
flatione et anhelitu fetido / proprium quod est ydropici quanto
magis habundat in humore inordinato, amplius sitire;
et ideo comparatur ei recte quem fluxus carnalium voluptatum
exuberans gravat / comparatur divitii avaro qui quanto
copiosior est divitiis quibus non bene utitur, tanto arden
tius talia concupiscit / et respondens ihesus ad cogitata quia
dominus novit cogitationes hominum quoniam vane sunt / dixit ad legis
peritos et ad phariseos: si licet sabbato curare, et illi tacu
erunt / ipse vero apprehensum sanavit eum ac dimisit / huius sanationis
causa effectiva / operatio divina, xpistus qui operatur omnibus virtute
dispositiva contritio amara / xpistus qui sanat contritos corde

2^q impetrativa oratio devota. ps. 133. x. 4. propitius esto.
¶ Vel sanat xpistus medicina / preservativa que est dolor con
tritionis ut ex. purgativa que est dolor remissionis prov. 1.
propter omnibus inferret. reparativa que est vigor operationis Prov. 4.
ausculta eloquia mea et custodi ea, vita sunt invenienti
bus ea et universe carnis sanitas / preservativa que est dolor
quere..tionis eccl. 31. vigilia honesti in sentimento et sopore
sanitatis homini parco ¶ Vel sic sanat verbo apte predica
tionis / sap. xvi°. neque enim herba aut malagma etc. flagel
lo virtuose correctionis. Job 5. ipse vulnerat et medetur / col
legio secrete visitationis. 4° reg. 11. sanavi aquas has.
beda. merito tacent / quia contra se dictum quicquid dixerint
vident / si enim curare licet cur servant si sabbatum solve
rit / si non licet, cur preterea curavit / talis potio est qualis
expectans expectavi / signans preservavi loquentis
donec expleat quod intendit / ipse vero apprehensum sa
navit eum ac dimisit abire corporalem sanatum / beda
Ideo coram phariseos ydropicum sanat et mox contra avari
ciam disputat ut per eius egritudinem corporis in illis
exprimeret egritudinem mentis et corporalis exemplo curationis dis
cernerent spiritualem curari ¶ Et non quod concitavit eorum
suam humilitatem, superbiam virtute desidiam benignitate
perfidiam, cum ipsi eum nec dignarentur tangere nec
possent curare nec vellet liberare / Et respondens ad il
los dixit / cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet et
non continuo extrahet illum die sabbati et non pote
rant ad hoc respondere / Illi contra in suis traditionibus habent
opera determinata circa 70 a quibus abstinendum est in sabbato
inter que primum est curatio et maxime que fit solo verbo. Job 9.
si repente interroget quis respondebit ei ¶ In ydropico primum
est tumor corporis in quo superbia Job 15. quod tumet contra
deum superbus tuus / 2° compressio spiritus in quo invidia que bona
comprimit ne publicentur prov. 14. putredo ossium invidia
3° ardor sitis in quo avaritia Job 18. exardescet contra
eum sitis / 4° indigestio humoris in quo ira eccl. 20. ob
iurgatio et ira annullabit sibi / v° pigritia pedum
i. affectionum ad bonum in quo accidia sap. 5. pedes eorum
pigri ad ambulandum / vi° inflatio genitalium in quo
luxuria col. 2. inflati sensu carnis / vii° fetor oris in
quo gula ps. 24. de cadaveribus eorum ascendet fetor.

Vicesima prima pars de doctrina convivantium

Dicebat autem ad invitatos parabolam intendens
quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad
illos / cum invitatus fueris ad nuptias non
discumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit invita
tus ab eo, et veniens qui te et illum invitavit dicat tibi:
da huic locum, et tunc incipias cum rubore novissimum locum tenere, sed
cum vocatus fueris vade recumbe in novissimo loco ut cum venerit qui te
invitavit dicat tibi: amice ascende superius / in motu naturali primum
acquiritur forma, 2° exercetur motus, 3° acquiritur debitus situs. Sic
in motu ad gloriam paradisi ¶ primo requiritur caritas qua homo
fit dei amicus, et audit amice / 2° exercetur motus caritatis
qui est ascendere de virtute in virtutem / Greg. probatio enim
amoris magis si est, si operari renuit amor non est, ideo consequen
ter audit, ascende / 3° ex hiis acquirit celestis locum cum
audit superius prov. 25. celum sursum terra deorsum ¶ Est
dei amicus / claritate in cognitione sap. 7. in animas sanctas se trans
fert amicos dei et prophetas constituit, neminem enim diligit deus nisi qui cum sapientia inhabitat
puritate in affectione prov. 22. qui diligit cordis munditiam propter
gratiam labiorum habebit amicum regem / obedientia in execucione. Jo. 16. vos amici

Margin notes:
Margin (left): parabol. ne scrutari · invidia nascitur ... gloria · 13. · 13. x. 3. · ydropisis ... carnalis ... avaricie · dicentis
Margin (right): xps sanat · io9. x. 4. · ydropisis figurat vii. peccata mortalia · amicus dei

mei · e · si fe · rex faciam in tribulatione. Judit. viii. Abra
ham p multas t. probatus amicus dei effectus est. Tunc erit tibi gloria
coram simul discumbentibus. Beda. veniente domino ad iudicium vel
ad cotidianam visitationem cordis saperet attendere quam ma
gis invenit se humiliare. In quo patet parabolicus sensus verbi
et sequitur. Quia omnis qui se humiliat exaltabitur et qui se

·109· p · 2 · 4 ·

exaltat humiliabitur. Beda. qui se meritis de meritis al
levat humiliabitur a domino et si non coram hominibus qui se pro suis
de beneficiis humiliat exaltabitur ab eo. Hic non sit alia.

Vicesimasecunda pars de doctrina ad invitantem.

Dicebant autem et ei qui invitaverat eum. Cum facis
prandium aut cenam noli vocare amicos tuos neque fra-
tres neque cognatos neque vicinos divites ne forte
et ipsi te reinvitent et fiat tibi retributio

Quum facies

sed cum facis prandium voca pauperes debiles claudos cecos
et beatus eris quia non habent unde retribuere tibi. Retribuetur enim
tibi in retributione iustorum. Beda. qui gulosos atque luxu
riosos pro lascivia invitat pena plectetur eterna. Qui alios
recipit hic mercedem recipit. Hec cum audisset quidam
de simul discumbentibus, ait illi. Beatus qui manducat panem in
regno dei. Beda. illectus dulcedine audite refectionis
et gloriose retributionis iustorum in laudem eorum prorupit.
Nec est corporalis panis intelligendus sed ille qui ait: Ego
sum panis vivus qui de celo descendi. Hic non sit alia.

·c· 21·
·l· 14· 5·

Vicesimatercia pars de parabola cene.

Et videns Jhesus dixit iterum in parabolis. Simile fa-
ctum est regnum celorum homini regi qui fecit ce-
nam filio suo. Gregorius. corporales delicie cum
non habentur grave inest desiderium, accedit

Cena

cum vero habite eduntur, comedentem protinus in fastidium pro sa
cietate vertunt. Sed spirituales delicie cum non habentur in fa
stidio sunt, cum vero habentur in desiderio. Has delicias ho
mo amisit, cum in paradiso peccavit, sed superna clemencia conspectus
illas divicias ad memorie nostre oculos revocat. In
cuius hoc ostenditur, primo liberalitas divina que consistit in magne

deus dives fecit hoc

cene preparatione. Gregorius. pinguia dei misericordia versa per obedien-
tiam ... Ut nunc est ... eius dicitur homo. Gregorius. In novissimis
enim temporibus dei filius mortem sustinens dedit nobis sanctum
corporis sui cenam. Unde etiam agnus ymolabatur vespere. Merito ergo
cena dicitur pars nobis communis. Post etiam dicitur cena pro temporis
congruitate, quia post ipsam nullum restat convivium secundum Gregorium.
pro sacculorum deliciositate. In prandio enim dantur grossi

124· p · 4·

ora. In sero magis deliciosa. Postea dulcedine tua pau
peri deus. pro discumbentium paucitate, multi enim sunt voca
ti, pauci vero electi. In multorum invitatione et vocationibus. Huius
ergo processit in convivio asserit, quod omnem populum invitavit, in
vitat autem quosdam inspirationibus, alios predicationibus, alios

·122· p · 3·

beneficiis, alios flagellis. Ps. i. vocavi etc. 129. p. 3. In ser
vorum missione et misit servos suos hora cene invitatis ut veni
rent quia parata sunt omnia. Hanc preparationem magnam pre
cessit studium in lege et prophetis. Secundo duritia humana. Et ce-
perunt omnes se excusare. Plus terrena quam celestia diligebat.
Primus dixit villam emi, et necesse habeo exire videre illa. Rogo
te habeas me excusatum. Ecce vicium cupiditatis. Gregorius. quod per
villam nisi terrena substantia designatur vel secundum Augustinum superbie
ville intelligitur vicium superbie vel dominationis. Alter dixit
iuga boum emi quinque et eo probare illa. Rogo te habe me ex-

Quid est curiositas
de quinque sensibus

cusatum. Ecce vicium curiositatis. Gregorius. quid in v. iugis
boum nisi quinque corporis sensus accipimus quia qui interna
comprehendere nesciunt sola exteriora cognoscunt et ipsa excusatis

verba a mei huius significatione non discrepant quia ad
curiositatem pertinet aliorum plures negocia se neglecto
Vel secundum Augustinum, quia eis terra versatur intellige in manu ter
ne cupiditatis etc. Eccli. x. grave iugum super filios Adam a die
exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture. Tale
non committatur pro iugo Christi qui ait iugum meum suave
est etc. 109. p. 7. Ceterum quale est quod petivit quam unum eli
gere, si nemo potest duobus dominis servire quomodo serviat tyran
nis et raptoribus v. oculus meus depredatus est animam meam etc. in
cunctis filiabus urbis mee. i. per singulas delectorum
affectiones relinquit ergo quinque iuga boum, quia cum illis ad
cenam glorie non poteris. Et si novissime veneris et
pulsaveris videbit de intus. In quid de bobus cura est
deo, prima cor. ix. Tu solidior bobus continetur quorum iugo se
subdit, sed quid subisse iuga causam. Atque ut magis vero
gis emisse, dignus est operarius mercede sua. Ut autem
mercedem pro opere tribuat mandatum est Ezech. 16. Om-
nibus meretricibus datur merces, tu autem dedisti mercedem
cunctis amatoribus tuis. Qualis ergo excusatio est iuga
boum etc. Et alius dixit uxorem duxi, et ideo non possum ve-
nire. Ubi nota quod licet aliqua peccata sint carnalitate
maiora in isto tamen hoc est periculosius quia in eo ho
mo cum maiori violentia detinetur. Unde nec se ex-
cusat. Et reversus servus nunciavit hec domino domino suo

[illegible]

Secundo aspera suna. Tunc iratus paterfamilias dixit servo suo. Exi
cito in plateas et vicos civitatis. Et quia hec clausu
ram habent, iudeos designat per clausuram legis. Et pau
peres in virtutibus ac debiles in operationibus, cecos in cog
nitione, et claudos in intentione, introduc huc. De
inde cum dicitur: Domine factum est sicut imperasti et adhuc
locus est. Et ait dominus servo: Exi in vias et sepes ubi de
signantur gentiles qui extra clausuram legis erant. Et

cena

compelle intrare ut impleatur domus mea. Compelluntur du
rius predicatorum conminationibus. Dico autem vobis quod nemo
virorum illorum qui vocati sunt gustabit cenam meam. Est cena
penitentie fructuosa in qua Christus confortat apoc. 19.
Venite congregamini ad cenam magnam dei. Eucharistie deliciose
in qua Christus saciatur. Prima cor. xi. convenientibus vobis in uni
tatem non est cena dominica manducare, et misera pleret autem se ipsum
homo. Patrie gaudiose, in qua Christus iocundatur. Apoc. 3.
Si quis aperuerit ianuam intrabo ad illum et cenabo
cum illo. Sapientie sapoross. in qua Christus serenat. Jo. ult. Ve-
nibunt in cena super pectus ihu. Glorie copiose. Apoc. 19.
Beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt. Hic non sit alia.

Vicesimaquarta pars quod in encenniis voluerunt Judei Christum lapidare.

·16· p
·l· 10·
120· p

Facta sunt encennia in Jerusalem et yemps erat. Ca.
·64· p. 7. Et ambulabat Jhesus in porticu
Salomonis. i. in porticu templi ubi Salomon
stare consueverat ad orandum super colu
nas ... Circumdederunt ergo eum Judei et dixerunt
ei quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus dic nobis pa
lam. Respondit Jhesus loquor vobis et non creditis. Opera que
ego facio in nomine patris mei hec testimonium perhi
bent de me. Bernardus super cantica sermone 6. exprobat homines

deus de tri.

pro eis sensibus dei beneficia et latebant eos beneficia ab ipso
erant, sed non cum ipso, per ipsum vivebat sed non ipsi, ex ipso sa
piebant sed non ipsi, alienati, ingrati, insensati. Hinc
est ut quod erant quod vivebant quod sapiebant non auctori a
scriberent sed nature aut quod insipientius est fortune, quia
sibi usurparunt seductores Christus quia soli et luce data

sūt / et etiā cly⁹ · heu sic hoīs mutauerūt gliā suā in silitudīe uituli cōmedētis fenū / quoꝝ de9 in ifātis errores / de mō umbroso dignant⁹ egrediens obtulit carnē sapientibꝫ / carnē per quā discerent sape et spm / nā deꝫ in carne et per carnē fecit opa nō car^s sed dei nature utiqꝫ inpane supineqꝫ fortuna sil taꝫ fuiens sapienᵗⁱᵃ hoīm demoniqꝫ debellans tyrā indeꝫ manifeste se ipm̄ indicat deū eē · Iteꝝ deꝫ in carne / et per carnē potent⁹ opatus est nim loquit⁹ salubria passus indigna / euidenter ondit ꝙ ipē sit qui stella potent⁹ cōdidit sapient⁹ regit benigne pte git / demqꝫ dū euangelizat mgratis / signa ꝑhibetisi delibꝫ pre sīns erit ceuificxorib⁹ / liquido se declarat qui cū prē suo cotidie solē suū oriri facit sup ter raꝫ sup bonos et malos / et pluit sup iustos et in iustos / hoc est qd̄ ipē agebat / si nō facio opa patris mei nolite mī credere / sꝫ uos nō creditis mī / qꝛ nō estis ex ouibꝫ meis / oues mee uocē meā audiūt et ego cognosco eas et sequūt⁹ me / et ego uitā etnā do eis / ¶ Cognoscit / ambulantes inocentia / ut hic / ob tempantes in obediencia ut hic / gen̄ · 22 · / nūc cognoui qꝛ ti · do · / tollerantes / impaciens / pr̄ · dnē pro me · et cogno · me · apoc · 2 · scio opa tua · gē / 29 · moral / scire dei est apbare / et nescire reprobare eū · nescio uos · et laborē tuū ꝑseuerantie et pa · tuā · in tollerā do aduersa / de hiis duobꝫ ber · bn̄ agere et maleᵃ · pati et usqꝫ in finē ꝑseuerare faciunt hoīeꝫ iustū / No · ꝙ pacia cōsistit in actu opis / nō reddendo malū pro malo / oris / nō reddendo maledictū pro male dicto / cordis / non reddendo odiū pro odio / iob · 3° · ti mor quē timebā euenit mī / et ꝙ uerebar accidit / nō ne dixi quo ad p^m / nō ne silui quo ad 2^m / nōne quieui / quo ad 3^m / vn̄ gymo / et accipit agre / uera paciencia / illū quē tollerat amat / tollerare enī et odisse / non est uirtus mansuetudinis / sꝫ uela mentū furoris / ꝑticipantes / in iusticia quo · cōtr̄ · / ista regnauerūt et nō ex me / principes cognoui fuerunt et nō cognoui / et nō rap / eas quisqꝫ de ma nu mea / Aug⁹ · / si in ꝑnti uideant⁹ aliqui pire / nō ꝑibūt metimī / subaudi sicut uos ꝑibitis / pr̄ meus qd̄ dedit mī / maius ē oībus / Aug⁹ / hoc dedit pr̄ filio ut ille sit vnigenitus / sicut hꝫ sapiēā sic hꝫ uitā vt sit sapienᵃ · filiens sapientes uita filieus uiue tes / quod maius est oībus / dedit ut sit uerbū eius / vni genitus eius / splendor eius / qd̄ maius est oībꝫ / et nemo pot rape de manu pr̄is mei / · i · de ꝑtate que cōis ē pr̄i et filio sicut una eēntia / vn̄ sꝑsit⁹ / ego et pr̄ vnū sumus / vnū dr̄ cōtra arriū / sumus cōtra sabeliū / Sustu lerūt ergo lapides iudei / ut lapidarent eū / uolebāt xp̄s eoꝝ tpare furorē / rn̄dit eis / mlt̄a opa bona ondi uobis de pr̄e meo ꝑp̄r qd̄ eoꝝ opus uultis me lapidare / rn̄derūt iudei de bono ope non laudamus te sꝫ de blasfemia quia tu hō cū sis / facis te ipm̄ deū / rn̄dit eis ih̄s / nōne scriptū ē in lege uīa / qꝛ ego dixi dij estis / Aug⁹ / tribꝫ modis dr̄ deus nā / ut deus oīpotens / adoptoīs / ut in uerbo quod xp̄s allegauit / opinoē ut demones et ydola / si illos dixit deos / ad quos sermo dei factus est / et nō pot solui scriptā quē pr̄ sanctificauit / et misit ī mundū uos dicitis quia blasfemas / qꝛ dixi filius dei sum / hanc igr̄ ambiguitate

nōis mitigauit uīa eoꝝ / si nō facio opa pr̄is mei nolite cre dere mī / si aut̄ facio et si mī nō uultis credere opibꝫ credite / ut cognoscatis et credatis qꝛ ī me est pr̄ / et ego in pr̄e / sm̄ hylar⁹ · dr̄ā est inter deū et hoīeꝫ / nā hō cū sit cōpositus nō est sua eēntia uel nā / quod tn̄ cōuenit deo cū sit simpli cissimus / et io ubi est dei nā · ibi est de9 / ubi g° ē nā · pr̄is et filij ibi est pr̄ et filius / cū igr̄ pr̄is nā sit in filio et eᶜ · pr̄ est in filio / et eᶜᵒ querebant ergo eū apphendere / et exiuit de manibus eoꝝ / hic nō sunt alia ad pn̄s dicenda

Caplm̄ · 119^m · de 13ᵃ · mā terciē anni cū pr̄ p̄ᵃ · de fuga xp̄i transiordanē et lr̄e abagari Regis ·

Et · abijt iteꝝ transiordanē in eū locū ubi erat Johēs baptizans p^m / et mansit ibi / et mlt̄i uenerūt ad eū et dicebant qꝛ Jo · quidē signū fecit nullū / aut omnia aut quecūqꝫ dixit Jo · de hoc uā erant et mlt̄i crediderunt in eū / Cū autem ibidē esset puenerūt ad eū lr̄e abagari regis edisse ci uitatis site ultra eufratē / quas eusebius li° · i · ecc̄e hystorie dicit se repperisse / In lr̄is aut̄ sīnalit̄ cōtinet⁹ quō aba garus audiens xp̄m sine medicīe curare solo ūbo īfirmos / credidit eū / aut eē deū qui de celo descenderit aut eē filiū dei / vn̄ rogat xp̄m ad se uenire / ut recipiat sanitatē et offert ei ciuitatē suā ut declinet iudeoꝝ insidias sic cōtra utiqꝫ cōis / Sīnalr̄ xp̄s rn̄dit / beatus qui credidisti / cū ipē me nō uideris / ad te nō ueniā qꝛ oportet me īplere oīa ꝑ̄ que missus sum / Cū uō assūptus fuero / mittā tibi v nū de discipul̄ meis / qui sanitatē tibi restituet et uitā tibi et hijs qui tecū sunt prestet / Et ut nullus adūsarioꝝ uos vnqꝫ supare possit / qd̄ īpletū fuit ꝑ thadeū aplm̄ / vnde in legenda beati thome legitur ꝙ beā manu scriba toris scriptā legit infans baptizatus / stans sup portam ciuitatis / siquia gens aliqua uenit cōtra ciuitatē / et eadē die / aut pacat⁹ aut fugit / hic nō sūt alia dicenda ·

Secunda pars de morte lazari ·

Erat aut̄ quidā languens lazarus a bethania de castello marie et marthe sororis eius / erat aut̄ maria que vnxit dnm̄ vnguento / et ter sit pedes eius capillis suis / cuius frī lazarus infirmabat⁹ / vixerat aūt q̄ Jo · scriberet / nō aūt q̄ xp̄s sanaret / uel uixerat p^m sꝫ luc · ca · 122 · p̄ · 8 · / miserūt g° sorores eius ad eū dicentes / dnē ecce quē amas infirma / albertus · sufficit amati iniciare / infirmitas spiālis ꝑtine bat spiāle letitiā / pr̄ / miserere mei de9 qm̄ infirm⁹ sum / sīna me et inducit mentalē inopiā / pr̄ / infirmata est in pau · uer · m · uī · / vn̄ in gen⁹ · ꝑmit per hostilē uiole ciaꝫ / tre · i · vigilauit iugū iniquitatū meaꝝ / quia in corpore nequitie sternitur dormiui / cōuolute sūt insolubili uinculo et inposite collo meo / pr̄ / funes pec · cir · me · / Infirmata est uirtus mea / et iusto iudicio dedit me dnē in manū de qua nō potero surgere / perdit enī pec hō in puteū ca dere sꝫ nō resurgere / poucit ad infernalē penā / re · 4 · i · ochozias cecidit ꝑ cancellos cenaculi / et misit nuncios ut cōsuleret deū achazū / vtrū quiret de infirmitate hac / qui bꝫ rn̄dit helyas / morte morieris · i · sa morte / audiens aut̄ ih̄s dixit eis infirmitas hec nō est ad mortē sꝫ pro glīa dei ut glificet⁹ filius dei per eam / et hic erit finis infir mitatis / diligebat aut̄ ih̄s martham et sororē eius et lazarū / vt g° audiuit qꝛ infirmabat⁹ / tūc quidē mansit ī eodē loco duobꝫ diebꝫ / deinde post hec dic discipul̄ suis / eamus

P pr̄ in filio et eᶜᵒ.

· 182 · p̄ · 3 · 127 · p̄ · 9 ·

de lr̄is abagari regis

· 144 · p̄ · 37 ·

·103· p 2·

in iudeam. Iterum dixit ei discipuli. Rabi nunc querebant te lapi
dare iudei et iterum vadis illuc. Respondit ihesus. nonne xii hore sunt
diei artificialis. sic. Ubi nota quod quedam hore sunt equales
que s. distinguntur secundum circulum equinoctialem et secundum hos non
omnes dies artificiales habent xii horas sed tantum in equinoc
tio. quedam inequales et iste distinguntur secundum ascensionem
zodiaci propter eius obliquitatem quia non equaliter ascendit
zodiacus partibus suis. equinoctialis autem equaliter. et de istis
horis quibus dies habet xii horas. quia quolibet die ascen
dunt · vi · signa de die et vi · de nocte. sed illa que ascendunt
in estate sunt tardioris ascensionis quam illa que ascendunt
in hyeme. ascensionis autem angulus signi facit duas horas
varietas autem horarum in die signat mutationem volunta
tum. secundum crisostomum. Si quis ambulat in die · i · claritate iusticie
non offendit quia lucem huius mundi videt. Aqua? quia lux or
ta est iusto etc. Si autem ambulaverit in nocte offendit
quia lux non est in eo. hec autem s. que dicta sunt. et post
hec dixit eis lazarus amicus noster dormit. sed vado ut a
sompno excitem eum. Augustinus. domino qui potuit suscitare dormi
ebat. aliis mortuus erat. si alicui moritur immanis
quid patietur. dixerunt ergo discipuli eius domine si dormit
salvus erit. dixerat autem ihesus de morte illius. illi autem
putabant quia de dormitione sompni diceret. tunc ergo dixit
ihesus manifeste. lazarus mortuus est. et gaudeo propter vos
ut credatis. quia non eram ibi. fides enim mirabilibus ad
iuvatur. sed eamus ad eum. dixit ergo thomas qui dicitur didimus
ad discipulos eamus et nos et moriamur cum eo. Ecce ca.

Capitulum 120um de xiiii materia tercii anni Cuius prima pars
de occursu marthe et marie. Secundum ingressum

Venit ihesus et invenit eum quatuor dies iam
in monumento habentem. Augustinus. numerus iste
dierum intimat aliquid secretum quia vivum
enim homines nitruunt (?) peccatum et per per
catum mors. erat vii dies mortis
homines postquam venerunt ad naturales an
nos naturalem legem que dicit in corde. quod non vis tibi fieri
alteri ne feceris transgrediuntur. erat alter dies mortis
data est lex per moysem et contempnunt. erat 3us dies. trans
gressio autem legis evangelice est dies 4tus in qua putet
homo. sed nec tales relinquit misericordia. Vel secundum Bedam. consentit
voluntate prima. facta est libido. et dum fuit libidini
facta est consuetudo. et dum consuetudini non resistit facta est
necessitas. Erat autem bethania iuxta ihersolimam quasi stadiis · 15 ·
multi autem ex iudeis venerunt ad martham et mariam ut
consolarentur eas de fratre suo. Martha ergo ut audivit quia ihesus
venit occurrit ei. maria autem domi sedebat. dixit autem
martha ad ihesum. domine si fuisses hic frater meus non fuisset
mortuus. Theophilus. diffidens quia absens posset prohibere mortem
sed et nunc scio quia quecumque poposceris a deo. dabit tibi deus. Crisostomus.
non cognoscens quia propria virtute hoc faceret. Augustinus.
hoc scio quia potens suscitare si vis. quod tuo arbitrio
relinquo. non enim presumo neque rogo ut fratrem suscites quia
nescio an utilis sit resurrectio. dixit ei ihesus. resurget
frater tuus. ambiguum fuit an nunc vel in generali resurrectione
dixit ei martha scio quia resurget in novissimo die
dicit ei ihesus ego sum resurrectio et vita. Crisostomus. quasi diceret quia
utrumque non cognoscebat eum docuit. et est pro dictum tale
quasi diceret ego sum causa efficiens illius generalis resurrectio
nis. quare et nunc possum suscitare ego sum causa resur
rectionis vitam mortuis reddendo et causa vite vivis co

...vivando. Idest ubi est vivens ibi sum presens et quia est causa
vite. ponit effectum sibi correspondentem qui credit
in me etiam si mortuus fuerit carne vivet in anima. Augustinus.
videt abraham ysaac et iacob quorum deus dicitur credens
et mortuus vivit sicut nunc credens et vivens mor
tuus est. Unde mors in corpore quia non est ibi anima
vel mors in anima quia non est ibi fides. fides enim que per
dilectionem operatur est quasi anima anime. non quod adhe
ret fonti vite vivit. Christo autem qui est fons vite ad
heremus per fidem. ergo qui credit in eum vivit
fides autem sine operibus mortua est. Est ergo deus
per fidem et dilectionem vita anime. sic anima corporis
Idest quia est causa resurrectionis ponit effectum sibi corre
spondentem et omnis qui vivit et credit in me ac per
hoc habet vitam anime alium resurget. Idest sequitur non mori
etur in eternum · i · eternaliter. prima cor. 15. Per hominem mors
Itaque a morte anime processit mors corporis. similiter et per
hominem resurrectio mortuorum quia resurrectio anime
etc. credis hoc. ait illi utique domine. ego credidi quia tu es
Christus filius dei vivi qui in hunc mundum venisti. et cum hoc
dixisset abiit et vocavit mariam sororem suam sile
ntio dicens. magister adest et vocat te. Crisostomus. ratio assignatur
quia martha non statim vocavit mariam vel etiam nunc
quare cum silentio quia maria sedebat cum iudeis
qui venerant de ihersolima. et martha sciebat quod iudei
persequebantur Christum et iam conspiraverant in eius morte
timebat ergo ne iudei cum ea venissent. sed cur ergo
visitabant domum Christo familiarem. Responsio Crisostomus propter calami
tatis necessitatem. et propter mulierum nobilitatem spreto
principum mandato eas consolabantur vel forte quilibet
boni erant et Christo devoti. secundum Crisostomum. Illa ut audi
vit surrexit cito et venit ad eum. nondum venerat
ihesus in castellum sed erat adhuc in loco ubi occur
rerat ei martha. Iudei ergo qui erant cum illa in do
mo et consolabantur eam. cum vidissent mariam quia
cito surrexit et exiit. secuti sunt eam dicentes quia vadit ad
monumentum ut ploret ibi. ex hoc patet causa quia fuerunt
multi testes resurrectionis. Maria ergo cum venis
set ubi erat ihesus. videns eum cecidit ad pedes eius
et dixit ei domine si fuisses hic non fuisset mortuus frater
meus. more lugentium non potuit plura loqui.

Secunda pars de pietate et lacrimis Christi.

Ihesus ergo ut vidit eam plorantem et iudeos qui ve
nerant cum ea plorantes fremuit spiritu. fremitus signat
aliquam iram. proverbiorum 19. sicut fremitus leonis
Ita ira regis. alibi indignatam? propter Daniel? (?)
tibi fremet et ca. Ideo primo fremuit. alibi fremuit Christus
quia mors hominis erat inflicta propter peccatum. Ideo sic con
sentiam mortis et dyaboli instar cupientis ho
stem repellere. qui pro illatis dampnis indignatur
et turbavit semetipsum secundum impetum rationis non preven
tus a passione. et dixit ubi posuistis eum. dicunt ei domine ve
ni et vide. et lacrimatus est ihesus. Augustinus. signat turbatio
Christi quantum turbari debeas mole peccati gravatus. Fleat
ergo homo et fremat accusando sua opera mala. Flevit
3o. penalitates inflictas. infirmitatem cecitatem et maliciam.
Flevit hic Christus humane conditionis miseriam. cum enim homo
esset conditus immortalis subiacebat penalitati et
morti. Flevit et super excidium civitatis ceci cordis ma
ligne. dicens quia si cognovisses et tu fleres. sic. futuram

Fides est anime

Fremuit · i · indignationem

·123· p 2·

peccati ...

pena vel in puncti ignorancia affectata / flevit tandem in cruce cum ex illis pijssimis oculis ad omnem expiationem culparum / lacrimarum manaverunt flumina / ubi plangit nimirum obdurante malitie pravitatem ebr. v. cum clamore valido et lacrimis offerens etc. O cor durum vesanum et impium / et tanquam vere mirum spiritum omnino plangendum / cur more freneticus sic per te sapientia patris in tantis miserijs letaris et rides / considera lacrimantem medicum tuum / et luctum unigeniti fac tibi / planctum amarum deduc quasi torrentem lacrimas / per diem et noctem et non taceat pupilla oculi tui. In hac parte non sunt alia dicenda.

Tercia pars de suscitatione lazari.

Dixerunt ergo iudei ecce quomodo amabat eum / quidam autem ex ipsis dixerunt non poterat hic qui aperuit oculos ceci fa. ut hic non moreretur / poterat sed noluit quia suscitare voluit / ihesus ergo rursum fremens in semetipso venit ad monumentum / erat autem spelunca et lapis superpositus erat ei / spelunca est rupis concava / et monumentum dicitur quod mentem moneat secundum bedam / ait ihesus tollite lapidem / secundum crisostomum ad maiorem miraculi evidenciam. Mistice secundum augustinum per lapidem intelligitur pondus legis ca. 143. p. 5. Dicit ei martha soror eius qui mortuus fuerat domine iam fetet / quadriduanus est / Augustinus timebat enim remoto lapide magis fetorem excitari quam mortuum suscitari / difficilius videbatur marthe suscitari iam fetentem quam recentem mortuum / dicit ei ihesus / nonne dixi tibi / quoniam si credideris videbis gloriam dei .i. potentem potentie resuscitare / tulerunt ergo lapidem / cumque xpistus lazarum suscitans / inferi portas pulsavit / ut ait petrus ravennas et occurrit tartari tota potestas perterrens antiquum supremi regis aditum de iure penarum et videns hominem suscitabat / quis est / cui responderunt angeli nuntii resurrectionis / ipse est rex glorie fortis in prelio quibus rudis tartarus ego scio regem glorie cuncta presidere cuius virtutem tota creatura non potest sufferre / hunc autem video hominem de terreno limo concretum et mortalem / angelis autem persistentibus et dicentibus ipse est dominus virtutum et redemptor omnium / ipse conteret caput tuum / quia reos captivitatis attrahis innocentes / redde igitur unum / ne multos exsoluere compellaris / adhuc tartarus ista non credens / per nuncios recurrit ad celum / hac invidiosa interpellatione deploras / ego domine et si creature tue tristique officio mancipatus precepta tua servo et pugilo / ne antique tue sine iussu mutetur / sed aperit homo qui dicitur xpistus tuum se filium iactas / sabbata tua violat et legem solvit / iamque tantis presumit ausibus / ut lazarum iam in meo iure manentem / effractis inferni claustris conetur eruere / aut cito subveni / aut quos tot seculis servavimus amittemus / semel infernalis claustri ianuis patefactis / adhoc filius de sinu patris venit / iustum erat ut carcer et pena nocentes teneat / sed propter adam solus precium priarchas et prophetas innocentes et insignes adesse traxit carnifex iste crudelis / pater eius moriar ne moriantur omnes / ego debitum ade solvam / et propter sentenciam tuam sanguinem meum fundam / adhuc tota tri-

-nitas lazarum precepit exire et tartarus ad reddendum omnes sic mortuos xpisto iussus est obedire / ihesus vero elevatis oculis dixit pater gratias ago tibi quoniam audisti me / ego autem sciebam quia semper me audis / sed propter populum qui circumstat dixi ut credant quia tu me misisti / hec cum dixisset voce magna clamavit lazare veni foras / tres xpistus mortuos suscitavit unum in domo. ca. 103. p. 5. alterum delatum. ca. 99. et lazarum fetentem in tumulo / sic mistice xpistus suscitat mortuum per consensum mentis mortuum / per effectum operis / et fetentem per infamiam / et violentiam consuetudinis / in monumento conclusum. Duos prius levius suscitavit / sed ad tercium suscitandum xpistus premittit oracionem / et postea quasi aspidi obturanti aures suas ut peccator clamat ad mortuum / et statim prodiit qui fuerat mortuus / ligatus manus et pedes instictis / vide qualiter reliquias etiam post se relinquit consuetudo peccandi / quia non solum opera quasi manus / sed etiam affectus cui quasi pedes / ligati manent / et facies eius sudario erat ligata / quia minus spiritualia contemplatur / dixit eis ihesus / solvite eum / et sinite abire / ex dicta sen. ex. a nobis vinculum quo prior ligatus est apud deum in culpe remissione solvitur illud quo ligatus est apud ecclesiam / cum sententiam remittit relaxatur / quod in suscitatione lazari sermo evangelicus manifestat / quem prius dominus suscitavit et apostolis precepit postea solvere suscitatum / multi ergo ex iudeis qui venerant ad mariam et martham et viderant que fecerat / crediderunt in eum / quidam autem ex eis abierunt ad phariseos et dixerunt eis que fecit ihesus / mali ut servirent boni vero ut crederent.

Quarta pars de consilio pontificum et phariseorum contra xpistum.

Collegerunt ergo pontifices et pharisei consilium sibi / cum dinea de passione / et dixerunt quid facimus / quia hic homo multa signa facit / si dimittimus eum sic omnes credent in eum / et venient romani et tollent locum nostrum et gentem / quasi diceret iste locus sanctus et venerabilis in gentibus reputatur / unde alexander et pompeius et reges persarum et egipti hunc locum venerati sunt / hic autem homo sacra nostra predicat abolenda / audientes ergo romani opes templi ipsius tollendas / venient et tollent locum nostrum et gentem. Augustinus temporalia perdere timebat et eterna non cogitabat / vel secundum crisostomum / quia videbat populum a xpisto honorari quasi regem et preceptum erat romanorum ut in nulla gente sine eorum auctoritate rex aliquis vocaretur / ideo dicebat / si dimittimus eum sic etc. / unus autem ex ipsis caiphas nomine cum esset pontifex anni illius dixit eis / vos nescitis quicquam / nec cogitatis quia expedit ut unus moriatur homo pro populo / ne tota gens pereat / hoc autem a semetipso non dixit / sed cum esset pontifex anni illius prophetavit quia ihesus moriturus erat pro gente / et non tantum pro gente sed ut filios dei qui erant dispersi congregaret in unum / Augustinus caiphas de sola gente iudeorum prophetavit / oves .s. predestinatas domus israel morte eius salvandas / sed quia videbat evangelista quod superesset etiam innocentes gentium addidit de illis .d. sed ut filios dei etc. / ab illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum. Cetera que de hoc dicenda sunt require supra / hic non sunt alia.

Capitulum 121 de xv via tercij anni in effrem.

Ihesus ergo iam non palam ambulabat apud iudeos / sed abijt in regionem iuxta desertum in civitatem que dicitur effrem et ibi morabatur cum discipulis suis / Augustinus effrem interpretatur fru-

136. p. 6

121 121

tificatio et signat transitum ad ecclesiam gentium. Proximum autem erat pascha Iudeorum et ascenderunt multi ihrlm de regione, cum autem quarto festum pervenerit, subiungitur ut sanctificarent se ipsos, nullus enim debebat agnum comedere nisi mundus, ubi insinuatur qui convivare debent in paschate quia in quadragesima confessione et ieiunio purificari debent. Querebant ergo ihm et colloquebantur ad invicem in templo stantes, quid putatis quia non venit ad diem festum. Aug. obliti sanctificationis sue in ipso loco oramus querunt agnum ad ymolandum, unde in ps. circumdant et nuierant qui querunt a. m., de bonis autem querentibus dicitur periit fuga a me et non est qui re. a. meam. ¶ Dederunt autem pontifices et pharisei mandatum ut si quis cognoverit ubi sit indicet ut apprehendant eum. Capitulum 122. de xvi. via tercii anni cum p. pe de cura dec. leprosorum.

Factum est autem dum complerentur dies assumptionis eius, non solum assumptionis qua debebat assumi ex hoc mundo ad patrem sed etiam secundum preceptum de agno paschali quod decima die primi mensis debebat assumi de grege, et servabatur usque ad xiiii. diem ad vesperam exo. 12. ipse faciem suam firmavit, faciem magis gessit deitatem in incarnatione, hester. v., valde mirabilis es domine et facies tua plena est gratiarum. Clamoribus inpugnatam in accusatione Job. 16. suscitatur falsiloquus adversus fa. m., contradicit mihi ps. insurrexerunt in me testes iniqui. ca. 120. p. 3. querebant falsum testimonium. Consputis ludificatam in derisione Job. 30. faciem tuam conspuere non verentur. ysa. 50. faciem meam non averti ab increpantibus et conspuentibus in me. ca. 120. expuerunt in faciem eius. Verberibus laceratam in flagella de ca. 26. alii palmas et ubi s. Lacrimis irrigatam in crucifixione Job. 16. facies mea intumuit a fletu. pal. m. caligaverunt. Hec passus sum absque iniquitate ma. ey. ait hec mihi ad deum patrem de lacrimis xpi ca. 120. p. 2. Ut iret ihrlm quia xpus x. die a. in ramis palmarum firmata facie immutata mente locum petiit passionis ibique mansit usque ad suam ymolationem. Ex quo patet quod voluntarie passus est. ¶ Et factum est dum transiret per mediam samariam et galileam et cum ingrederetur quoddam castellum occurrerunt ei decem viri leprosi in ingressu castelli. Factum est miraculum ut pluribus appareret, vel quia non poterat cum aliis commorari. levit. 13. Mor. Samaria interpretatur custodia, galilea transmigratio, per primum significat vitam activam que est in custodia preceptorum, per 2a contemplativa transmigrantem a visibilibus ad invisibilia. Per samariam autem venimus in galileam, quia per vitam activam venimus ad contemplativam per utramque medium transeundo imus in ihrlm, regula que nos ducit in ihrlm est caritas dei et proximi quidem medium active, dei non medium contemplative. Sicut autem hii leprosi moraliter penitentes, hii quinque vestia penitenti primum est peccati confessio qui steterunt ex° magdalene. luc. 7. stans retro secus pedes domini. 2° spes humilitatis consideratio, ibi a longe ex° publicani. 3° profunda contritio, et levaverunt de profundo cordis Iud. 21. levaverunt filii israel vocem et magno ululatu clamore ferrent. 4us est apta confessio. vo. p. Job. 29. versa est in luctum cythara mea et organum meum in vocem flentium. V° est devine misericordie imploratio que debet esse devota et dulcis. Dicentes ihu, humilis preceptor qui precipit decem mandata legis. ysa. ecce testem populis dedi te ducem ac preceptorem. Spiritualem autem non petunt sicut alii pravorum

sed magis misericordiam. Miserere nostri quos cum vidit dixit euntes ostendite vos sacerdotibus, et factum est dum irent mundati sunt. Unus autem ex illis ut vidit quia mundatus est, regressus est ad gratias agendum cum magna voce magnificans deum, ubi exprimitur grandis affectio. ¶ Magnificandus est deus, propter virtuositatem potentie insuperabilis quam habet in puniendo luc. 7. magnificabat omnes deum dicentes, exodi. xv. Cantemus domino gloriose enim ma. est. Profunditatem sapientie incomprehensibilis quam habet in cognoscendo luc. 7. magnificabat omnes deum dicentes, quia propheta ma. sur. est. Longanimitatem clementie in miserando apoc. 15. quis non timebit te domine et magnificabit nomen tuum quia solus pius es. Equitatem iustitie indeclinabilis quam habet in retribuendo ps. iustus dominus et iustitias dilexit est daniel. 32. date magnificentiam deo nostro est. Et cecidit per humilitatem in faciem eius per devotam adorationem gratias agens per beneficii recognitionem. Aug. ad marcellinum quid melius animo geramus aut ore promamus aut calamo exprimamus quam ut deo gratias agamus, hoc enim nec dici brevius nec agi fructuosius potest. Et hic samaritanus erat qui nevo Iudei erant forte legi attribuerunt curationem quia dominus dixit ostendite vos sacer. act. 7. incircumcisi cordibus et auribus, vos autem semper spiritui sancto restitistis sicut et patres vestri. Respondens ihs aliorum ingratitudinem arguens, nonne decem mundati sunt, et novem ubi sunt, quasi dicens perditi sunt. Non est inventus qui rediret et daret gloriam deo nisi hic alienigena et ait illi surge a peccato in quo iacuisti ephe. 7. surge qui dormis. Et vade proficiendo in conversatione quam incepisti ps. ibunt de virtute est. Quia fides tua, quia intellectum deo subdidisti te salvum fecit, quia ex ea celestis regni fiduciam suscepisti, hebr. xi. fides est substantia sperandarum rerum est. Unde cecidit in faciem, quia ex malis que se perpetrasse meminit erubescit, qui surgere et ire precipitur quia qui infirmitatem suam cognoscens humiliter iacet per divini verbi consolationem ad fortiora opera proficere iubetur. Si autem fides salvum facit eum qui se ad agendas gratias inclinavit ergo perfidia perdidit eos qui acceptis beneficiis de gratiam deo et gloriam neglexerunt. ¶ Interrogatus autem a phariseis quando venit regnum dei respondit eis non venit regnum dei cum observatione neque dicent ecce hic aut ecce illic quantum ad secundum adventum de hoc. 124. p. 14. Ecce enim regnum dei intra vos quantum ad primum adventum. Sequitur pars que a samaritanis receptus non fuit.

Et misit nuntios ante conspectum suum et euntes intraverunt in civitatem samaritanorum ut pararent illi et non receperunt eum quia facies eius erat euntis ad ihrlm. Io. ad algusi q. v. hostili inter se samaritani atque Iudei discordant odio, et cum omnes oderint gentes proprio quod se sinitime bellant, videntes itaque dominum ad hostes suos pergere samaritani eum recipere noluerunt quamquam subiciat alia intelligentia quia voluntatis fuerit non suscipi a samaritanis quia festinabat ihrlm pati et sanguinem effundere, ne occupatus susceptione samaritica et doctrina gentis illius passionis differret diem ad quam venerat sustinendam. Sed apli in lege instituti in qua tamen iustitiam noverat, oculum pro oculo ulcisci iniuriam iniuria. Cum vidissent autem discipuli eius Iacobus et Iohannes

dixerunt dne uis· dicimus ut ignis descendat de celo et consumat
illos/ et conuersus increpauit illos dicens nescitis cuius spi
ritus estis/ beda· l· cuius spiritu signati estis/ elia imitari se
putant s; uoluntatem in eis dns reprehendit qa non cor
rectione s; odio desideraret uindictam/ sane perfecta uir
tus et pie consulit et iuste iudicat ubi expedit/ qa nulla
est iracundia ubi est caritatis plenitudo/ filius hois non
uenit aias perdere s; saluare et abierunt in aliud castellum/

3ª pars de 3º manifestatione sue passionis et petitione filiorum zebedei

ET assumpsit ihus xij· discipulos suos
secreto et ait illis/ ecce ascendimus
iherosolimam et filius hois tradetur prin
cipibus sacerdotum et scribis et condempna
bunt eum morte/ et tradent eum gentibus ad illuden
dum et flagellandum et crucifigendum et tercia die re
surget/ Tunc accessit ad eum mater filiorum zebedei
adorans et petens aliquid ab eo/ Criso⁹ est salome
et interpretatur pacifica/ et genuit filios pacis/ Intra
tempus uocationis apostolorum/ et passionem/ mortuus est ze
bedeus/ et sic illa secuta est ihm/ qui dixit ei/ quid uis
ait illi dic ut sedeant hij duo filij mei/ unus a dextris
tuis alius a sinistris in regno tuo/ Jo· Interrogat do⁹
ut in consideratam petitionem confessa corrigatur/ audierat
illum uiuere tercia die resurrecturum et putabat com
plendum qd promittitur in sco· aduentu g° audi
tate feminea immemor futurorum capit presentia/ non est
mirum si ista mulier arguitur imperitie/ cum petrus
uolens facere tria tabernacula errauerit/ respondens
autem ihs dixit eis/ nescitis quid petatis/ Criso⁹/ ma
ter postulat/ et dns discipulis loquitur/ intelligens
preces matris descendere ex filiorum uoluntate/ io
forsitan uos per feminam agrebatur/ quia dyabolus per
eos non ualebat aduersus eos/ qui adam spoliauit
per mulierem/ ita istos separare uolebat per matrem suam
s; uia non poterat perditio introire per mulierem/ exquo
de muliere salus tua processit/ potestis bibere calicem
quem ego bibiturus sum/ aut baptismo quo ego baptizor
baptizari/ dicunt ei possumus/ criso⁹/ calix passio est
baptisma mors/ et dr baptisma ad similitudinem lane
intincte/ Sicut enim intingitur et accipit alicuius
coloris dignitatem lana/ sic et nos in morte descen
dimus corporaliter/ et resurgimus spiritualiter/ omnis mors
habet passionem/ sed non passio mortem/ confessores
enim passi fuerunt non occisi/ omnes ergo calicem
biberunt dni/ non tamen omnes baptismo eius baptizati
sunt/ cass· pre· x·/ calix dictus est/ eo quod allidente cali
da solet sumere potionem/ uel a noie potus qui di
cebatur chilicos sumptum est callichos· qd latina for
matione dicitur calix/ translatiue autem dr passio·
uel martirium qa cum mensura bibitur/ ait illis ca
licem quidem meum bibetis/ Jo· ad eustachium/ non solum
effusio sanguinis pro noie xpi martirium reputatur·
s; deuote quoque mentis seruitus cotidianum martirium
est/ illa corona de rosis et uiolis/ ista de lilijs/ Idem
pe· 114·/ monachi debent habere puritatem martirum/ si
quidem et ipsi martires sunt/ qd enim fuerunt angeli
in celo hoc monachi pstillentes dicat nocte in tris
Aug⁹ de bo· coniu·/ sicut non est impar meritum patien
tie in petro qui passus est et in Johe qui passus non est
sic non est impar meritum continentie in Johe qui nullas

experimentis est nuptias et in abraham qui filios generauit· Gre
gorius 3º dyalogorum allegans hunc textum probat/ duplex est
martirium/ unum in publico alterum in occulto/ cum si persecutio
desit exterius/ meritum tamen adest interius/ Sedere autem
ad dexteram meam et sinistram non est meum/ dare uobis
supple sic dispositis/ s; quibus paratum est a patre meo qui di
cunt/ uia perueniendi ad hoc quod petitis erit humili
tas non ambitio/ passio non potentela/ qa non est personarum
acceptio apud me/ et audientes decem indignati sunt
de duobus fratribus/ Criso⁹/ Ideo neque dixit sedebitis/ ne
ceteros irritaret/ nec non sedebitis ne duos contristaret
s; tamquam benignus pater sic iudicat/ ut inter fratres concordia
non turbaretur/ quia quod nulli promittitur determinate a cunc
tis speratur/ ihus autem uocauit eos ad se/ et ait/ scitis
quia principes gentium dnantur eorum/ et qui maiores sunt/
potestatem exercent in eos/ qui potestatem exercent in eos benefici
uocantur/ non ita erit inter uos/ s; quicumque uoluerit inter
uos maior fieri/ erit sicut uester minister/ ministrare
debent actiui cum rigore incorruptionis corporee/ pe·
ambulans in uia in uia· h· tu mei/ labore operationis so
licite· ca· 104· p· 1· martha autem etc/ decore conuersatio
nis honeste· p· thym· 2· et hij plenum p°/ et sic mini
strent/ multum etiam huius contemplatiui cum splendore
cognitionis limpide· pru· 19· acceptus erit regi· mi· In
ardore dilectionis sincere· ps/ qui facit angelos spe·
et mi· su· ignem urentem/ clamore orationis deuote Joel
p°· Inter uestibulum et altare plorabunt etc/ prelati cum dul
core inspirationis prine/ act· xi· discipuli autem prout quisque
habebat proposuerunt in ministerium mittere habitantibus in Iu
dea fratribus/ timore humiliationis profunde ut hic/ ui
gore seruitutis dmce ibidem filius hois etc/ uel dispen
sanda sunt/ documenta/ col· p° factus sum ego minister
secundum dispensationem dei que data est mi in uobis ut im
pleam uerbum dei/ sacramenta· p· pet· 4· sicut boni dispensa
tores multiformis gratie dei que s· confertur in sacris· aq· et ad mixta
in baptismo/ gratia regeneratiua/ In confirmatione/ gratia roboratiua/ In penitencia/ gratia reconciliatiua/ In eucharistia gratia
unitiua/ In ordine gratia illustratiua/ In matrimonio gratia
refrenatiua/ In unctione extrema/ gratia eleuatiua ali
menta/ ca· 124· p· 16· quis putas fidelis di/ et quicumque uo
luerit inter uos primus esse/ erit uester seruus/ io maior in
ordia uocat se seruum etc· Jo· frustra et illi inmoderata con
siderat/ et isti indolebant/ cum ad summitatem uirtutum non
potencia/ s; humilitate ueniatur/ sicut filius hois non ue
nit ut ministretur ei/ s; ut ministret et daret aiam suam
r· pro multis/ hec sup· cant· ser· 43/ bonus minister qui car
nem suam in cibum sanguinem in potum/ aiam ministrat in pretium
cum uos autem estis qui mansistis mecum in temptationibus meis/ et
ego dispono uobis sicut disposuit pr meus r· u· edatis et bibatis super
mensam meam in regno meo/ mos est morientium sua dispone
re in ultima uoluntate/ que dispositio dr testamentum/ sic xpc sa
ciens/ quia uenit eius hora ut transeat ex hoc mundo
ad patrem/ testamentum condidit scm· s· euangelium in quo ut
ait Ambrosius/ auctor pietatis etc· ca· 134· p· 9· qd in cru
ce consumauit/ d· consumatum est et clamans uoce magna emisit
spm/ qd testamentum in morte confirmatum est/ hebr· x· heredes autem
in hoc testamento instituit pauperes/ et perfectionem pacien
tes propter xpm/ unde apostolis qui oia reliquerant dicebat/
uos estis qui permansistis mecum in temptationibus meis· et ego dispono uo
bis/ admittit et penitentes/ exemplum de latrone ca· 134· p· 4·

ca· 124· p· 11·

dispensator manifesti et occulti
exemplum moderate reformationis
ministrat actiuum
contemplatiui
prelati
dispensatores
confert gratiam in sacris
que spiritualiter uocant se seruum suorum
testamentum xpi

xpc pie consulit et iuste iudicat
1 ·18·
20·
·1· p· 4·
bonum
malum
ps· 10· 6·
ps· 20· 6·
quid calix et baptisma
alius ps· 5·
quia cum mensura bibit
de martirium
martirium angeli

113. p. 13 — de omnibus sanctis — In iudicio iudex — apostoli assessores

memento mei etc. ut edatis etc. In cuius figura hester p°. Rex
assuerus fecit grande convivium cunctis principibus suis i. a-
postolis, et pueris virginibus, fortissimis persarum marti-
ribus, et medorum inclitis i. confessoribus, et prefectis provinciarum
prelatis ecclesiarum, ut ostenderet divitias glorie regni sui, preponens
mensibus singulis de principibus suis i. angelis ut sumeret
unusquisque quod vellet quia omne desiderium implebitur in bea-
titudine et sedebitis super tronos iudicantes xii tribus israel, quod est
accessorie dignitatis alias omne iudicium datum est filio
ca. 112. p. 3. apostolorum erit iudicium approbare, et ait illi
quidam domine ergo pauci sunt qui salvi fiunt, ipse autem dixit
ad illos contendite intrare per angustam portam quia multi
dico vobis querent intrare et non poterunt, cum autem
intraverit paterfamilias et clauserit hostium, tunc incipietis
foris stare et pulsare hostium dicentes domine aperi nobis
et respondens dicet vobis nescio vos unde sitis, ipse qui
adhuc foris est ait beda, dum in hac peregrinatione certan-
tes videbat, intrabit autem cum totam ecclesiam ad sui contem-
plationem perducet, tunc incipietis dicere manducavi-
mus coram te et bibimus, et in plateis nostris docuisti. Cri-
sostomus comedere et bibere est audire verbum suscipere, et di-
cet vobis discedite a me, omnes operarii iniquitatis, ibi erit
fletus et stridor dentium, cum videritis abraham ysaac
et iacob, et omnes prophetas intrare in regnum dei, vos autem
expelli foras, et venient ab oriente et occidente et aqui-
lone et austro et accumbent in regno dei et ecce sunt no-
vissimi qui erunt primi et sunt primi qui erunt novissimi. hic non sunt alia dicenda

Quarta pars de ceco illuminato

2. p. 18. — deus appropinquat

Factum est cum appropinquaret yericho appropinquat
christus ad sanatorum remediatorem ca. 126.
p. 8. approprians samaritano oppressorum ex-
peditione, act. 21. cum appropinquasset ierusalem
et inde solvite et adducite in(?), tepidorum inflamatorem
luc. 24. appropinquans ibat cum illis. ca. 137. p. 4. mortuo-
rum suscitationem. ca. 98. p.   appropinquavit ihesus por-
te. ceci quidam sedebat secus viam mendicans, cecitas pro-
venit ex putridorum humorum collectione i. carnalium
desideriorum aggregatione sive luxuria, gen. 19. eos
qui foris erant percusserunt cecitate ex(?) ... xiii. de
... senioribus etc. ex candentis eris i. fulgentis pecunie
oppositione vel avaritia hoc modo excecantur iudices et a-
vel(?) ecclesiastici. deut. 16. non accipies personam nec
munera quia munera excecant ho. a. eccl. 20. xe-
nia et dona excecant oculos iudicum, ex splendore i. aliene
felicitatis invidia claritate vel invidia sic excecati sunt
iudei propter christi felicitatem, sap. 2. promittit scientiam dei se ha-
bere, postea excecavit eos malicia eorum, ex oculorum suf-
fossione i. desperatione, 4°. reg. 25. oculos sedechie
effodit vinctumque eum cathenis, et adduxit in babilo-
nem. ysa. 59. in tenebris ambulavimus, palpavimus sicut
ceci parietem, et cum audiret turbam pretereuntem, interroga-
vit quid hoc esset. aug. de li. arb. suavissima lux pur-
gative mentis sapientia, non cessat fingere(?) nobis, que
et quanta sit et intus tamen sit omne creaturarum decus

cecitas — 123. p. 6. — lux divina se nobis aperit

Crisostomus, multi erant plures circa christum et ceci quidem eum
non noverant, sentiebat autem eum per affectum, et recepit
per affectum, quod non habuit aspectum. Dixerunt autem ei
quod ihesus nazarenus transiret, et clamavit exaltando nomen
domini ihesu. phil. 2. in nomine ihesu omne genu etc. implorando
clementiam, fili david. mt. 2. david in sua miseria confitetur

sedem regni in sedula allegando miseriam, miserere mei
fili(?) ps. miserere mei deus qui misereris sic etc. misereri m-
quem culpa fedat, pena gravat, conscientia turbat, tu autem
ihesu es et humani contagii expiator. hebr. 13. ihesus ut
sanctificaret populum suum extra portam passus est, penalis
naufragii reparator. phil. 3. salvatorem expectamus
dominum nostrum ihesum christum, qui reformabit corpus humilitatis
nostre configuratum corpori claritatis sue, corporalis disturbii quie-
tator act. 2. certissime sciat omnis domus israel, ait
petrus quia et dominum eum et christum fecit hunc ihesum quem vos
crucifixistis, bernardus. a quanta amaritudine me sepe
liberasti adveniens ihesu bone et quotiens post
longos gemitus anxiam conscientiam meam letificasti et o-
leo letitie perfudisti, ecce qui sic afficiuntur hii sciunt
quia vere medicus sit dominus ihesus qui sanat contritos corde
et alligat contritiones eorum. Conspector ihesu apparuit in redi-
mendo animam luc. 1. per viscera misericordie dei etc. Augustinus o
anima preciosa attende quanti valeas, cum pro te datus
sit cogitans(?) nolite dare in perditionem quia pro te christus
effudit suum sanguinem, in defendendo sinum(?) ... 3. misericordie
domini quia non sumus consumpti, sap. xi. misereris omnium quia
omnia potes, dissimulas peccata hominum propter penitentiam. In revocando ad
penitentiam mt. x. venite ad me omnes qui laboratis etc. mt.
non veni vocare iustos etc. In recipiendo offensum
ioel. ii. convertimini ad dominum deum vestrum quia benignus et misericors est
prestabilis super malicia. Ad misericordiam disponit dolor compunc-
tionis. ps. miserere mei deus etc. cor contritum et humiliatum etc.
pudor confessionis. prover. qui abscondit scelera sua
non dirigetur, quia ante confessionis fuit magis constrictus
labor satisfactionis, gen. vidit deus opera eorum quia
conversi sunt a via sua mala et misertus est dominus etc. dul-
cor compassionis ca. 94. p. 3. bernardus. misericordie ... ca.
119. p. 9. ... etc. Fervor orationis, ps. quia tu
domine suavis et mitis et multe misericordie omnibus invocantibus te, Et qui
preibant increpabant illum ut taceret, ille vero multo
magis clamabat. Stans autem ihesus, iussit illum adduci ad se
et cum appropinquasset interrogavit illum dicens quid vis
ut tibi faciam, at ille dixit ut videam. Crisostomus quia
calumpniatores(?) ... ne dicerent non est hic, sed
similis eius, voluit ut ceci prius ostenderet defectum
nostrum, et tunc cognosceret gratie magnitudinem, et ihesus dixit
illi respice fides tua te salvum fecit et confestim vidit
et sequebatur illum magnificans deum et omnis plebs ut
vidit gloriam domini, orig. sedenter iuxta scripturam magis
et intelligentes in quibus ceci sumus si affectu peti-
mus tangit oculos animarum nostrarum et recedit a sensibus
nostris tenebra ignorantie ut eum videamus et sequamur
qui dedit nobis posse videre propter nichil aliud nisi
ut eum sequamur hic non sunt alia dicenda.

Quinta pars de zacheo. [illegible]

Et ingressus perambulabat yericho, et
ecce vir nomine zacheus, qui interpretatur
iustificatus vel festinans, quia unum festi-
nus venit ad christum iustificatus est, Et hic
erat princeps publicanorum et ipse dives, et quere-
bat videre ihesum quis esset et non poterat pre turba quia statura
pusillus erat, impediunt autem turba, languidum ne
descenderet in piscinam. io. 5. paraliticum, ne ad christum acce-
deret luc. 5. cecum qui ad christum clamat luc. xviii. puelle
suscitationem tradat(?) mt. 9. peccatricem ne ad christum veniret

qr. 3. xpm qpmit et molestet. luc. viij. per tpalia eu vult hre rege / et pcurrens ascendit in arbore sicomorum ut videret ihm quia inde erat transiturus / beda / qd na nius hebat ascensu supplet arboris uisu qd rogare no audebat / diuine susceptionis bndictione accipit qua desiderabat / sicomorus / ficus fatua dr sm Joseph eo poitur ex ua fici quo ad lignu et ex ua mori q ad fo lia / si uolum ihm no solu uidere sz etiaz tange / et as cendam arbore sicomor. i. crucē q e silis moro p rubedine / ficu p dulcedine sz ficu fatue p mun dane et diuine sapie gtrarietate i p acuim. ayach ondetit elefanti sanguinez. ii. et mor. Ju zo refeciu. am. i. asten. ispa. zc Ju z. mistrium eor. p. p. i. et hue nenctifixerit Judei zc ¶ Et cu ueisset ad locu suspi ciens ihs / uidit illuz / querebat uidere / et meruit uideri / p. respice ime et mi. mei / et dixit ad euz zachee / quid miru si euz nouit ex noie q nuat inlta. stel et oibz eis noia nouit / festinans descende qz hodie in domo tua oz me manere / pro domo zachei intelli git de gentibz In qua libent hitat xps qd ondit p duo euidentia signa / Inuocando. s. auersiz et uisita do gversiz / soleinis aut dz esse domus i qua hitare uult que eti no pnt capi et p dz esse bn fundata per fidez / 2o alte erecta per spez / 3o diffuse porrec ta per caritate / de p. ois qui audit ubi mea zc. ca. 96. p. 31. de 2o p. hesdre. q. tyrus rex decreuit / ut domus dei que est in ihrlm edificaret ut poneret fundameta supportan. altitu cubitor. 60. p scna uni opa per x. no intelli pcptor decalogi quibus nuc spei attingit usqz ad ihrlm celeste de 3o ba ruch. 3. o. isrl q magna est domus dei / et ingens locus possessionis eius / capit enim no solu innocentes sz et penitentes no solu dites sz etia pauperes. ca. 118. p. et festinans descendit et accepit illu gaudens et cu uiderent omnes murmurabant dicentes qz ad hoiez pcto rez diuertisset / stans aut zacheus dixit ad dnz / opa mie que faciebat in quibz notat uelocitas / eteet q no protrahas datiz angustiati / gtitas / dimi diuz / appetas bonor. meor. / intentio recta dne / 3o honorem dimi de tua suba / liberalitas gratuita / do pietas debita / pauperibz / deinde opa iusti / et siquez defraudaui / qz ponit sub dubitatone pz no inltu de fraudasse / reddo / In oibz eis obligoibz in quibz dicere no pot / puti dic debetur. ff. de re. iur. et stricta. li. zo. declaratoribz / quotiens tps no aduer. pns intelle et hor g usurarios q no reddit / sz ordinat si tn more aduenat / huius sic sic porci q nichil ualet i uita sz i morte / quadruplu / exo. qui furatus fuit oue reddat quadruplu / ait ihs ad euz qz hodie salus huic domui facta est / eo q ipe sis filius abrahe .:. .:.

Sexta pars de duobus cecis illuminatis

Et egredientibz eis a Jerico secuta e tur ba multa et ecce duo ceci quorum unus erat barthim. eius filius timei sedentes secus uiaz / audierunt qz ihs nazarenus tra siret clamauert dicentes dne miserere nri fili dauid turba aut increpabat ut tacerent / at illi magis clama bant dicentes dne miserere nri fili dauid / Crisostomus talis e na fidei q quanto magis uetatur eo magis accendit unitus eiz fidei securitas e i periculis et stetit ihs et uocauit eos et ait illis quid uultis ut faciam uobis / dicunt ei dne ut aperiant oculi nri / Crisostomus / qdiu dixerunt fili dauid suspe sa est sanitas / mox ut dixerunt tm dne / infusa e quia sa nare no potuit filius dauid sz filius dauid / misertus aut eorum ihs tetigit oculos eor. et gfestiz uiderunt et secuti sunt euz / Crisostomus / permisit eos sequi ut recens miraculu on deret eis no ex infirmitate mori / magnificantes dm / et ois plebs ut uidit dedit laudem deo. Jer. ¶ Tipice ceci appellantur qui nec duz dicere potuit in lumine tuo vi debimus lucem / secus uiaz dicit quia uidebant hre notitiam sz uiaz que xps est ignorabant hos quidaz intelligunt pha riseos et saduceos alii utriusqz ppln / quor alter ualeat alter scriptura hebat lege / Crisostomus / sm quosdaz signit du os pplos ex gentibz / unu ex cham alterum ex iaseph. qui audierunt de transitu ihu / postqz exijt de Jerico .i. de hoc seculo / beda Jerico luna interpretatur p qua de fectus nre imortalitatis intelligitur / et pre quide uni po stea duos cecos illuiat / qz uni p pplm deinde duos uocat

Septima pars de aduentu xpi in bethaniam

Ihus ergo an sex dies pasce .i. sabbo / an dnica pal marum postqz sexta feria fuit pasca. alb / q sex diebz oia fecit / qui sexta die hoiem gdidit / sex ta etate redimere uenit sexta feria vj. hora moriturus / an sex dies pasce. ue. le. ut lazari sustitatio omni memorie arctius traderetur et inexcusabiles Judei gfunderent de nece tanti sustitatoris / et uenit bethaniam ihus in domo symonis leprosi / pnus nunc sanati sz Jo. cog nouit turba multa ex Judeis qui illic erat et uenerunt non p ihm tm / sz ut lazaru uiderent quem suscitauit a mortuis pharisei ergo dixerunt ad semetipsos uidetis quia nichil proficimus quia totus mundus post eu uadit / Aug. / qd mirum si post euz uadit mundus / p quem factus e mundus ¶ Est aut triplex mundus / p i mente diuina et dr archetipus de quo Jo. i. qd factu est in ipo uita erat. ca. 74. p. i. / eius ad exem illius pductus et dr sensibilis de quo bo. 3o de gsolatione diuina ab ex. pulcriz / pulcrum ipe mundu mente gerens siliqz ymagine formans / tertius homo / sicut eniz ma est capax omi forma naliuz / sic intellectus omi etiuz Jdo dr ho quodamodo oia / qz sm sensuz omia sensibilia sm intellectuz / oia intelligibilia / uel guenit cu i se sibilibz in essendo / cuz sensibilibz in sentiendo / cuz in telligibilibz intelligendo Jdo uidetur esse qdaz bre uis clausura uniusi p qd dr microcosmus .i. minor mundus de quo hic dr / totus mundus zc cogitauerunt aut pn. sic. ut lazaru interficerent / qz multi p illuz abibant ex Judeis et credebant in ihm / Aug. qui suscitare potuit lazaruz no posset suscitare occisuz hic no sit alia dicenda .:.

Octaua pars de cena xpi facta et unguento magdalene

Fecerunt aut ei cena ibi martha ministrabat lazarus uo unus erat ex discumbentibz cuz eo Aug. de uerb dni quibus interrogantibz loca penitent et sedes alta uoce obstuxa indicant lazarus diligenti narratoe per ordine / et ita inferi longis tpribus ignorati inuenerunt proditore / et ecce mu lier que erat in ciuitate peccatrix / ut cognouit q ihs accumberet in do. pharisei attulit alabastru ungenti maria ergo hns alabastru ungueti nardi pistici / quia de spicis / sit nobilius q de radice / pciosi pistici / a loco dr / et fracto alabastro fudit sup caput ihu recumbentis et stans retro secus pedes eius lacrimis cepit rigare pedes

Ioh. 12.

Ioh. 9.

zo mundus

p. 7

Ioh. 12. Mt. 14.

Ioh. 12.

Mt. 14.

que ne aliter admisit

sicomorus q e

arbore

Mt. 20. 2.

Mr. 10. 2.

Lu. 18. 2.

eius et capillis sui(s) tergere et osculabat(ur) pedes eius et vng(ue)nto vngebat / si ex contactu reliquiaru(m) s(an)c(t)itate(m) hauriu(n)t ut ca(pitulo)·174· q(uan)to m(agis) s(an)c(t)itate(m) hausit magdalena in o(mn)ib(us) p(re)dictis / Et domus impleta est odore vnguenti / dixit aut(em) vnus ex discipulis Judas scharioth / q(ui) erat eu(m) traditurus / quare vnguentu(m) hoc no(n) uendidit iii^c^ denariis / et datu(m) est egenis / dixit aut(em) hoc / no(n) q(ui)a de egenis p(er)tinebat ad eu(m) s(ed) q(uia) fur erat et lo(culos) h(ab)ens / et ea que mittebant(ur) por(tabat)· erant aut(em) q(ui)da(m) indigne ferentes inter semet ip(s)os et dicentes / ut quid p(er)ditio hec vnguenti facta est / et fremebant in ea(m) / forte excitati verbis Jude / sciens aut(em) ihe(su)s ait ill(is) / q(ui)d molesti estis huic mulieri / op(us) bonu(m) op(er)ata est in me / tu(m) q(uia) op(us) m(isericordi)e / tu(m) q(uia) opus deuotionis / nam pauperes s(emper) h(ab)ebitis vob(is)cu(m) / loco mei / me aut(em) s(emper) no(n) h(ab)ebitis / p(rese)ntia corp(or)ali licet h(ab)eat(ur) p(rese)ntia maiestatis / et i(n) sacro altaris / mit(tens) enim hec / vnguentu(m) hoc in corp(us) meu(m) / p(re)uenit vngere corp(us) meu(m) in sepultura(m) / q(uasi) dicat no(n) potuit facere t(em)p(or)e mortis et sepulture / m(odo) facit v(nde) et ve(l) p(ro) te(m)p(or)e futuro p(ro) sepultura· Jo·12· cu(m) dicat sinite illa(m) / ut i(n) d(iem) sepul(ture) mee fuet(?) illud / in h(uius) rei memoria(m) / tali die p(re)sertim occupatur mul(ier) eleemosinis largiendis paup(er)ib(us) qui sunt pedes mistici d(omi)ni ut stantis in celo et deambulantis in t(er)ra / v(nde) et tali die no(n) ordinat aliquis sutores Amen dico vobis ubicu(m)q(ue) p(re)dicatu(m) fuerit hoc euang(e)l(iu)m in toto mu(n)do dicetur et q(uo)d hec fecit i(n) memoria(m) eius / sup(er)e(st) et q(uo)d Judas q(uo)d locut(us) e(st) luc(e)·7°· / mul(ier) que erat in ciuitate peccatrix / ut in de· p(er)ha· a(n)te· ala· vn· et s(upr)a· re· capit(u)li· pedes eius / ca(pitulo)· 26· et ca(pitulo)· 14· ¶ In domo symonis leprosi accessit mul(ier) h(ab)ens ala(bastrum) et(c) et effudit sup(er) caput recu(m)bentis· Jo· 12· martha ministrabat / maria u(er)o / q(ue) vnxit pedes ihe(s)u et capillis et(c) / unde concordia(m) in fine capi(tu)li / Non sit alia

Nona pars de excusatione magd(alene) apud ph(arise)u(m)

Videns aut(em) phariseus qui uocauerat eu(m) ait intra se dicens sic hic esset p(ro)ph(et)a sciret q(ui) et qual(is) e(st) mul(ier) q(ue) tangit eu(m) q(uia) peccatrix est hec· sup(er) cant(ica) s(er)mone·22· tactus a peccatrice iustus iniusticia(m) n(on) p(er)tinet / n(on) p(er)didit nec sorde(s) p(eccat)i q(uia) illa(m) mundat / s(ed) inq(ui)nat / iusta g(ratia) et ia(m) no(n) peccatrix / q(ue) ad domu(m) pharisei exclusit nesciens / q(uia) n(on) in(telligitur) misti(cus) s(ed) et beatus cui no(n) imputabit d(omi)n(u)s pecca(tu)m an ablutus erat / quo(nia)m sua(m) ipsi(us) uel alterius corporale(m) tangendo lepram sugit no(n) contraxerat / et respondens ihe(su)s dixit ad eu(m) symon hec aliq(ui)d tibi dice(re) / at ille ait magister dic duo debitores erant cuida(m) feneratori vn(us) debebat ei denarios qui(n)gentos ali(us)·50· / no(n) h(ab)entib(us) illis vnde redderent / donauit vtrisq(ue) / quis g(o) eu(m) plus diliget / respondens symon dixit / extimo q(ui)a is cui plus donauit / at ille ait recte iudicasti / greg(orius) / cu(m) augent(ur) dona / rationes etia(m) crescunt donor(um) / et conuersus ad mulierem dixit symoni / uides hanc mulierem / et ondit eu(m) mundu(m) / p(er) pharisei / no(n) solu(m) a culpa s(ed) et a pena / qui(a) s(ecundu)m gre(gorium)· uelut q(uo)d da(m) rubigine(m) feruor dilectionis consu(m)it / vnde sequitur intraui in domu(m) tua(m) / aqua(m) pedib(us) meis no(n) dedisti / h(ec) aut(em) lacrimis rigauit pedes meos et capillis suis tersit / osculu(m) m(ihi) no(n) dedisti / hec aut(em) ex quo intrauit / no(n) cessauit osculari pedes meos / oleo cap(ut) meu(m) no(n) unxisti / h(ec) aut(em) vng(uen)to unxit pedes meos / p(ro)pter q(uo)d dico tibi / remittu(n)t(ur) ei pecca(ta) multa ·i· peccator(um) mul(tor)um pena / qui(a) dilexit multu(m) / si aut(em) de culpa exponat(ur) / li qui(a) no(n) est no(ta) cause s(ed) effectus / dilectio dei que est conatus mentis / et ip(s)a(m) p(re)uenit(ur) peccator(um) remissione(m) / q(uia) comprimit carnis lasciuia(m) cant(ica)· viii· fortis e(st) ut mors

di· Inp(ri)mit legis custodia sap(ientia)e·6· / dilectio illi(us) cu(m) legis est / despicit mundi substa(ntiam) / cant(ica)· viii· si dederit ho(mo) cu(m) p(ro) eraudit dei s(ub)sta(ntiam) / et(c)· p(ro)· dilectio dei honorabilis sapientia / dixit aut(em) ad mulierem remittu(n)t(ur) tibi pecca(ta) / et ceperunt qui sil(ul) accumbebant dicere intra se quis est hic qui et peccata dimittit / dixit aut(em) ad mulierem fides tua te saluam fecit uade in pace ¶ Notand(um) de muliere vngente x(risto)m ih(esu)m / q(uo)d Jo(hannes) ait / nec putet eande(m) e(ss)e que sup(er) caput vng(uen)tu(m) fudit / et q(ue) sup(er) pedes / quos lacrimis rigauerit / q(ue) mer(etrix) appellabat(ur) Cris(ostomus) et ait / uere(?) e(st) dic(er)e qu(i) illa de q(ua) dicit Jo(hannes)· no(n) fuit illa de qua dicit luc(as) qu(i) peccatrix erat hec studiosa et deuota de qua p(er) anticipatione(m) locutus est· Jo· xi°· ca(pitulo)· maria erat q(ue) vnxit d(omi)n(u)m vng(uen)to de castello marie et marthe / ut scit(ur) de q(ua) maria loquebatur / Jo(hannes) ad ebdida(?) ·q· q(ue)· recitant opiones / q(uo)d fuerit due marie de eode(m) castro magdalo / 2a· opi(ni)o est origenis q(uo)d tres fuerunt p(ro)pter dicta(m)· Jo· ad ca(pitulum) et ad ca(pitulum)· Jo· dic(it) hoc factu(m) i(n) domo marthe / alie martha no(n) ministrasset et lo(quitur) t(ame)n de pedibus / illi aut(em) in domo symonis leprosi et loquu(n)t(ur) t(ame)n de capite ¶ 3a· opi(ni)o Aug(ustini)· de (con)s(ensu) euan(gelistarum)·4 et gre(gorii)· in om(el)ia· q(uo)d fuit vna et eade(m) / que p(ri)mo s(ecundu)m lucam vnxit pedes et ueniam suscepit / 2° aut(em) iminente passione / unx(it) et pedes et caput / et de hac alii euangeliste loquu(n)t(ur)· Jo· aut(em) supplet de pedib(us)· q(uo)d math(eus) et ma(rcus)· omiserant / dom(us) q(ui)a marthe erat possessione / symonis h(ab)itatione / hanc opi(nionem) tenet eccl(es)ia ut patet in anti(phon)a ad magni(ficat) de magd(alena)· Cris(ostomus) dicit q(uo)d in domo lazari fiebat pulmentu(m)

Capitulu(m)·123(m) de gestis in dominica ramis palmaru(m) Cuius p(ri)ma pars est de ascensu in ih(e)r(usa)l(e)m

Et cu(m) appropinquasset ih(e)r(usa)l(e)m et uenisset bethfage ad monte(m) oliueti / bethfage uicul(us) est sacerdotu(m) in latere montis oliueti Armonius in om(el)ia· In bethfage sacerdotes pellem hostiaru(m) detrahere soliti erant ut inde in templo offerent(ur) / tu(n)c ihe(su)s misit duos discipulos dicens eis / Ite in castellu(m) quod contra uos e(st) / ih(e)r(usa)l(e)m uocat castellu(m) uel despectiue q(uia) q(ui)a castru(m) capiet(ur) et destruetur / q(uia) contra doctrina(m) ap(osto)lor(um) se posuit / uel ro(ma)ne munitionis / q(uia) erat ciuitas munitissima instar castri et statim inuenietis asina(m) alligata(m) et pullu(m) cu(m) ea alligatu(m) cui nemo unq(uam) hominu(m) sedit / soluite eu(m) et ducite eu(m) m(ihi) / et si quis uobis aliquid dixerit / dicite ei q(uia) d(omi)n(u)s op(er)a(m) eius desiderat / confestim dimittet eos / credit(ur) q(uo)d animalia hec co(mmun)ia erant paup(er)ib(us) qui p(ro)p(ri)a no(n) h(ab)ebant et pro t(em)p(o)re quo eis utebant(ur) dabat eis pabulu(m) / pullus sup(er) quem nemo sederat gentilitate(m) figurat que nu(m)q(uam) legis iugo domata erat s(ed) asina assueta oneribus synagoga(m) / pullu(m) g(o) ihe(su)s domat du(m) gentilitate(m) ad fidei obedia(m) uocat Cris(ostomus) / vnde no(n) inmerito duo discipuli duo ordines p(re)dicator(um) intelliguntur Judeis· s(cilicet)· et gentib(us) missor(um) quida(m) no(n) istos duos intelligunt / petru(m) et ph(ilipp)u(m) / q(uia) ipsi p(ri)mo gentes adduxere(n)t ad x(ristu)m / philipp(us) samaria(m) / q(ui) asina(m) petrus corneliu(m) q(ui) samarie pullu(m) / uel bruta a(n)i(m)alia intelligend(um) p(re)dictores(?) / quos p(re)dictores soluit et ducit ad x(ristu)m illuc aut(em) ut iumentu(m) factus sit apte onustum et portabimus / ut audiunt ep(iscop)i et alii p(re)dictores magno portare x(risto)m in corde uro / euntes aut(em) discipuli fecerunt sicut p(re)cepit illis ihe(su)s / soluentib(us) aut(em) illis dixerunt d(omi)ni eius ad illos quid soluitis pullu(m) illi aut(em) dixerunt q(uia) d(omi)n(u)s

necessarius est / et dimiserunt eos / et duxerunt pullum ad ihm
et iactantes uestimenta sua · su · pu · eum desup sedere fe
cerunt / uestimenta aplo4 quibz turpitudo carnis cohopi
et ornata sessio patitur dno / sit aplica institutio / hoc
aut factum est ut impleret qd dictum est p pphaz zach
·9· dicente dicite filie syon / ecce rex tuus uenit tibi mansue
tus sup asina et pullum filium subiugalis · Io · xij° d̃r ·
sicut scriptum est / no · ti · filia syon · / ecce rex tuus consoler
mansuetus uenit no sedens in curru aureo / purpura
fulgens / nec sup equum discor amatorem · sz sup bestia
pacis amicam / hoc no cognouerunt discipuli eius / p''
sz qn glorificatus est ihus / tunc recordati sunt / quia
hec sunt scripta de eo · et hec fecerunt ei. ¶ Exite aut
illo ad locum imolationis · e · ca · 122 · p · j · / multi subst
nebant uestimenta sua in uia / Alij cedebant ramos
de arboribz et sternebant in uia / et cum appinquaret
iam ad descensum montis oliueti ceperunt omes turbe
discibentium gaudentes laudare deum magna uoce
turbe aut que pcedebant / et que sequebant clamabat
dicentes / osanna filio dauid · bndictus qui uenit rex i noie
dni pax in celo et glia in excelsis / bndictum qd uenit
regnum p'ris nri dauid osanna in excelsis / beati tu
be quidz recte uoluerunt rapere et constitue rege sz ipe
fugit in montem / nunc aut nunc no repuunt uoces eo4
qui restaurande in eo uoces cernunt / in quo aperte do
cet q etini imperij erat rex in celis no tm in terris ad
qd per contemptum mortis et gliam resurrectois et tri
umphum ascensionis / puenirct hinc post resurrec
tionem ait discipulis / data est mi ois ptas in celo
et in tra / consonat laus turbe uoci gabriel q ait
ma° dni / dabit illi dns deus sedem dauid pris / eius terre
g° clamat osanna in excelsis · i · salua nos in cele
stibz / osanna / interiectio est letantis uel obsecran
tis · i · sz ieron / neqz grecus neqz latinus interptari
potuit sz sm sensum / quidam aut interpretant gliam
alij redemptionem alij saluifica alij saluum me fac / tur
ba aut multa que uenerat / ad festum / cum audisset q
uenit ihs ihrlm acceperunt ramos palmarum et p
cesserunt ei obuiam / et clamabant osanna · bndictus q
uenit in noie dni rex isrl / ramum palmarum pingna
uictoriam signit sup pncipem mundi / et quidam phi'4
de turbis dixerunt ad illum / magr increpa discipulos tuos
quibz ipe ait dico uobis / qa si hij tacuerint / lapides cla
mabunt / quia ipis tacentibz in passione dni p timorem
petre scisse clamauerunt eum deum mundi ¶ Ido · ber ·
i sermone de ramis palmarum triplex obsequium xpo ex
hiberi / quidam cedunt ramos de arboribus / ut de fide
et obedia habrahe / de castitate ioseph · de mansuetu
moysi / ac cetero4 sco4 uirtutibz pdicant / bezttam
hij de promptuarijs plenis largiuntur / et q accepe
runt gratis / gratis dare intenduntur / seculares uero
hoies uestimenta psternunt in uia cum expendunt
in xpi obsequium / no quide cor^ sz que adiacent / et
uetera sunt corpibz qi uestimeta ¶ Reliosi sunt ipe asel
lus / hij eni sunt uix aplim / glificantes et portantes
deum in corpe suo / hij sunt qui dice pnt / ut iumentum
factus sum apud te / et ego semp tecum / et ut de pcessioe
intelligi debeat / audi qd sequitur / tenuisti manu dex
m · et in uoluntate tua dedu · me · omes uri si fideliter
intenti suo fuerint misterio pcul dubio in pcessioe

sunt saluatoris et cum eo ingrediuntur in scam ciuitatem
qui uidit ppha saluandos / noe / cedente ramos i arbore
arche fabricam / Iob / bn dispensante subaz hs mundi
et de uelleribz omni suarum latera paupum calefaciente
tem / danielem / in uili edulio et labore abstinentie fun
qi iumentum cui tame in pcessione illa ihus sit ppi
quior cui de tribus ordinibz sit salus uicinior / credo
quisqz aduertit / et uidens fici arborem secus uiam uenit
ad eam et nichil inuenit in ea nisi folia tm / et ait illi
nunqz ex te fructus nascatur in sempiternum / Ecce facta
est continuo ficulnea / in signum maledicte synagoge / i
qua fructum iusticie no inuenit / Ex aut sequeti die cont
hoc gestum recitat pitrut per recapitulationem dein /

Secunda pars de planctu xpi sup excidium ciuitatis

Et cum appinquaret ihrlm / uidens ciuitatem
ciuitas est ciuitas que fundat sola dei exp
mone / ps · fundatur exultatione uniu
se terre mons syon · la · aq · ad latus e ihrlz
ad aquilonem montis syon · ditat / uel ornat sola meriti
cumulatione / ysaie · 52 · induere uesti · glie tue / et ci
uitas sci · no dyall uel pcti · ca · 95 · p · 3 · lex · eius · fruatur
sola paruuli deuitatem etc / q · ciuitas parua et pauci in
ea uiri uenit q cam rex magnus et uallauit ea inuentus
est in ea uir paup et sapiens xpe / liberauitqz ea per sa
pientiam / uastat sola pcti ppetratione ysa · p° · ve genti
peccatrici / et · i · omne caput quantum ad psidentes lan
guidum et · o · cor · m · quantum ad sapientes / a planta pedis
quantum ad inferiores usqz ad uerticem / no e in eo sanitas
sup q° · pcti · uoe · ul · adderunt piacl / relinquet syon ut
umbraculum in uinea et sicut ciuitas que uastat · ps · ui
di iniquitatem et contradictionem in ciuitate / fleuit sr ea / gre ·
fleuit pius redemptor ruinam pfide ciuitatis · d · si cognouis
et tu ruinam · s · tm et caus eius su · fleres · ¶ Ber in ser de
ramis pal no sine ca tam noua pcessio / imra quadam con
iunctione addit passioi nam pcessio plausum hz pa°
planctum / uideamus quid conferat isti coniunctio / uiderat
secularis cura / qz extrema gaudij luctus occupat ppha
in die bono4 no immemor sis bono4 ecclesiastici xj · / dei psens
salm manet uel uerius manat ideo qui capit pius fac
qd docet no modo uerbis sz etiam exemplis ondens / quia omnis
caro fenum / et ois glia eius qi flos feni / pcessione uolu
it glia sublimari qn sibi imminere cognouit diem ignomi
osissime passionis / spualibz aut tpalia comparantes in p
cessione quide celestis patrie / repntamus gliam i pas
sione monstramus uiam / In passione ueniat tibi i men
te futura illa leticia et exultatio multa nimis / qn ra
piemur in nubibz obuiam xpo in aera / qn suscipiet
in celesti ihrlm xpe dne a plandentibus no iam paup
rimis turmis sz uirtutibz angelicis clamantibz undi
qz pphie undiqz utriusqz testi qui q pce · et seque · bndi
ctus qui uenit in noie dni / tribulatio aut pnie / uia
uite e in gliam in regni / uidit latro xpm p passio
nem euntem ad regnum / ppter quod clamat memento mei
dne dum ueneris in regnotuo / et continuo fecit xpius
reatus penam martirium sz io · i epla ¶ Ido aut q2 p9 hoc
sclm due sunt future pcessiones ualde diuise pm ut
in una sit fletus et stridor dentium In alta sola gratia
actio et uox laudis ibi absterget deus ome · la · ab ocul
suis ut pcudent ppa oratio ppha / cantet dno glia mea
et no compungar · i · pcessione hecum quam passio no sequitur ·

174 ... 10

Mt 21 · 125 · p · 14 ·

P · 19

ciuitas

cogitandum de morte

passio uia ad regnum

Eg. no pntez qsolatione iherosolimitis ondit any diaz tangit breuitate / et q inhac / he·iz·no hemy hic manente ciuitate / s futuraz inquirimus appente cla ritatez dic·Jer·18·dic hois no desideraui pedi libtate tua quia in ea facie que uis mach·7·prute hijs mt hoies / cu sic corui·us facie qd uis / falsaz securitate / que ad pacez / t·Job·21·domus eoy pacate et no e uirga dei sup illos expectatione / int aut abscon·sut ab o·t·puer·4·uia impy tenebrosa uestiuit u cecitat atre future calamitate / any quiz ponit ptes / ac cumulatione / qa ueniet dies mte et qte / et circu dabut te·inii·tui / principes roam / uallo / ad lras ters aggeres dr romani fecisse circa ihrlm capiendaz uel qccitatu sue ad modiz uali ordinato / obsessioz et coangustabut te·s·qcludendo et phibendo mti tuz et exitu undiq / direptione et ad terraz psternet te qd factuz fuit capta ciuitate occisione / et filios tu os qui mte sunt·i·hitatores tuos euersione / et no relinquetur mte la·sup la· / fidelitas euertendo predictoz no causa assignat / eo q no cognouisti tpus uis·t·i·aduentu xpi / in qua uenit et sui euz no recepe runt·Jo·j·In hac parte non sunt alia dicenda ad pns

Tercia ps de eiectione uendentium et ementium i teplo

Et cuz intrasset therosolima comota est uniuersa ciuitas dicens qs est h / pli aut dicebat hic est pha ihs / ihs fuit pha pdicator futuroz certior ysi qui spu maligno uadit ultra·ecc·48·Jo·6·hic e uere pha qui uenit in·108·p·3· / inspector occultoz / cla rius q elyseus qui uidit aeta giezi·abutis·4·R·4·ca·102·p·j·dne ut uideo pha ve tu· / expositor misterioz melior q paulus·p·cor·14·qui pphat loqtur ad e dificationez·ca·137·de ihu pha ze·qcentor elegioz dulcior q dauid·p·R·4·ca·samuel·mt·p·deut·24·p phetaz suscitabit uobis dns de fratribus·tuis sic me audie tis·a nazareth·gal·et intrauit ihs in teplu dei / on dens cu rume a sacerdotibz paradere·fz teisb / greg cor et stomacus in cor ecclie sacerdotes signat / si sa cerdos peccauit pplus quertit ad peccandu / quemad modiz enz cuz uidet arbore ptl palente folys marca daz intelligis q aliqua cu hent circa radicez indeceis pplin indisciplinatiz sine dubio cognosce q eis sacer dotiuz no est sanu / uel ingressus ad pris honore sicut monuit pus qntie regi dei / et cuz fecisset quasi fla·de funicul / eiciebat omes ementes et uendentes in teplo·i·in atrio teplu oues q et boues et mensas nummulorioz effudit et cathedras uedenciu colubas euertit / Glo 4or qcurren·in synone·pus e pactio / ue dentes et ementes / s·in·c pec· / mensis nummularioz et alia tpalia oues et boues·3us est domu ipe sca colu bas·ca·99·p·3·4us e dignitas in ddi cathedra / et dic eis afferte ista hic / et nolite facere domu patris mei domu negociatois / scriptuz est ysa·56·domus mea do mus orois uocabit·oibz gentibz uos aut fecistis ea speluncaz latronz / et no sinebat ut quisq transferret uas per templuz / et accesserit ad euz ceci et clau di et sanauit eos et erat cotidie docens / in templo sacerdotes enz sue auaricie qsulentes ibi scoz fe cerunt eoz q offerebat in teplo ne de longinquo ueme tes ab oblatione cessaret / si eis pcio no hrent ueroz ne careret petenda se excusaret / posuerunt nummu larios qui mutuo / eiutos daret pecuniaz / et qz no li cebat eis a fratribz sine usuras exigere / pua munuscu la accipiebat qi liceret in pprio qd no licebat i ma gno·ezech·18·usuras et oez supabundantia no acci pietis·Jo·Int signa q fecit ihs / hoc ve mirabilius q ho qtepnibilis et scribis et phariseis q seuientibus ad uinus flagelli ictu / tanta multitudine eicere me sas q subuertere et cathedras qfrangere atq alia facere potuit / que infinitus no fecisset exercitus / et uidet ca·92·p·4·Rnderunt ergo iudei et dixerunt ei / quod signu ondis nobis qa hec facis / Rndit ihs et dixit eis soluite teplum hoc et in tribz die bz excitabo id / dixerunt ergo iudei·46·anis edificatus e teplu hoc et in tribz diebz excitabis illud / ille aut dicebat de teplo corporis sui altu·destructo a caldeis teplo qd salomon·vij anis fecit et laxata capti uitate an 46 anos edificari no potuit q in ue qgruit huai corporis perfectoi / tradunt enz phi fera z humai corporis·tot dicez spacio pfici / sex pus diebz a qceptione / lactis ht similitudine / 9·sequentibus quertit in sanguinez·xij·sequentibz solidat reli que xviij·formant ad liniamenta mebroz ecc·29·q bus addite·1·q oculi par mebra distinctiz / incipit crescere et hec·46 / unde uersus / sex in lacte dies tres sut in sanguine ter / bisseni carnem carne ter seni mebra figurat / Et no·q iste nus per huc modiz nil facit ad teplum corporis xpi / qz formatu fuit in instanti et ideo Aug dicit q hic nus in lris ade nois ad sim grecos iuenit alpha·em deligit unu / delta·4·iter alpha unu·ay·40·q 4or litte designat adaz dispersuz per 4or partes mundi i sti lris ro in principio ptiz mudi hec lre legunt Anatole naq de oriens / disis occidens / arctos septetrio / mesimbria meridies / et quia in adaz nus intelligitur qui e 46·tenus de alus edifica to sub hoc nus / suscepit xps de adaz teplum corporis sui p maria virgine / illi dicit terra es / et i terraz ibis et hic de sit aut soluetis teplu hoc s ego exci tabo illud / excitatz itaqz in xpo / et de 4or ptibz mu di colligit unu corpus xpi qd e ecclia / unde dicit electos eius qgregabunt / a 4or uentis celi de teplo inde inlra·ca·170·pte·2·hic no st alia dicenda·

Quarta pars de duobz minutis vidue

Respiciens aut eos q mittebat munera sua in gazofilatio·i·in archa pforatiz ad recipienda pecuniaz positam iuxta altare ad dextera ingredie tibz domu dni ps Aug / diuites / vidit aut et quada vidua paupcula mittente duo minuta duo qd est quadrans·Aug / quadrante uocat calcula toris quarta parte cuiusq rei uel uti·loca tem plo pecunie et forsitan hic quarta parte sicli ·i·quinq obulos sigt / et uocauit discipulos suos ait illis uere dico uobis qa uidua hec paup plus q oes misit / na omes hy ex habundanti sibi mise runt i munera dei / hec aut ex eo qd deest illi totu uictuz suu que hunt misit illi Aug / ex eo qd de est illi intellige bona uoluntas eius qz qd potuit misit qd no potuit desiderauit / diuites aut iudeos de si

qvolo pur

·146·p·3·

ay 21·124·p 8

115·p·1·et 118 p 6

·109·p·6·
x e pha

93 p 3·

·j·2
ay·21·
j·2 ay 11

·j·19
ay 21

103·p·

p 6

p 21
24·

ay 12

p 21

gnat de iusticia dei elatos / vidua enim pro qua vir
eius mortuus est paupercula superbie spiritu et que diviti
as mundi abiecit · Iudeus mittit divitias dicens / deus
gratias ago tibi / quia non sum sicut ceteri etc. ceteri vero mit
tunt in dei numeraria mittit qui omnino dicit nil meis
meritis arbitrio / sed ex parte est de multis peccatis /

Quinta pars de pharisaeo et publicano orantibus

Dixit autem et ad quosdam qui singulares et
se aliis preponentes qui se confidebant · i ·
de propriis meritis presumebant · prima quod con
fidunt in virtute sua et similiter · di · secundum glo
riantur tamquam iusti · Ro · 4 · ignorantes dei iustitiam et suam
querentes statuere iustitie dei non sunt subiecti pha
risei enim ex operibus putabant se iustificari quod est ma
num suam osculari et negare in deum Iob · et aspernabantur
ceteros / et sic duplex superbiebant / et quia de meritis
confidebant / et quia ceteros despiciebant / parabolam istam
duo homines ascenderunt in templum ad quod ascende
bant xv · gradibus ut orarent hic est finis debitus cu
di ad que etc. Duo sunt stadia in quibus omnes currunt
et duo bravia eis correspondentia · unum est dyabo
li superbia et bravium eius est humiliatio / omnis enim
qui se exaltat / humiliabitur / cursus in hoc stadio est
amor sui usque ad contemptum dei / Aliud stadium est Christi
et est humilitas et bravium eius est exaltatio / et omnis
qui se humiliat exaltabitur / cursus in hoc stadio
est amor dei usque ad contemptum sui / de cursu occur
rente per primum stadium currit unus phariseus apparenter
iustus / alter publicanus se reputans peccatorem / pharisei
superbia describitur / primo quantum ad deum et quantum ad
gestum / phariseus stans cum tamen deberet se prosternere
nere vel genuflectere vel adminus inclinare et quan
tum ad effectum hoc apud se orabat · i · suo appetitui
satisfaciens non deo / de quo ad se redibat non ad deum
ascendebat ¶ 2o ad proximum deus gratias tibi ago / male
incepit debuit enim incipere a sui accusatione prov. 18 ·
iustus in principio accusator est sui et postea debuit orare
et in fine gratias agere / quia non sum sicut ceteri homi
nes dicit solus sum iustus alii peccatores raptores
iniusti adulteri velut et hic publicanus / Crisostomus non
satiaverat eum rapina humana nam sed et publicanum
aggressus est / modicum peccatis si publicanum
excepisset / nunc autem et aliter invadit et vulnera
patris lacessit etc. / 7 · non irrideas hominem sanatum
omne enim / est enim qui humiliat et exaltat conspector
deus ¶ 3o ad se ipsum / Ieiuno bis in sabbato quasi dicat quia non
sufficit declinare a malo nisi faciam bonum · Ieiuno
bis in sabbato · i · in ebdomada / decimas do omnium que possideo
Augustinus quere in verbis eius nichil invenies quod deum ro
gaverit / ascendit quidem orare / noluit deum roga
re sed se laudare et roganti insultare / Deinde de cur
su ac currente per secundum stadium currit publicanus a longe
stans / non audet nec oculos ad celum levare / Ber · super
· iii · super cantica / quantum displicet deo impudentia peccatoris
tantum penitentis verecundia placet / cuius placeris ei si
mensuram tuam servaveris et altiora te non quesieris / ter
ram tremens cum publicanus non celum aspiciat nec confi
sus in luminaribus celi fieret assueta tenebris opprimatur
a gloria atque insolitis reverberata splendoribus ma
iestatis densiori caligine tenebris obvolvatur / et ber
sermone quarto · humilis deus esse satisfecit · qua emundat super
ba transgressio / sed percutiebat pectus suum et hoc quod
aliud est secundum Augustinum quam arguere quod latet in pectore / et
evidenti cursu occultum castigare peccatum / Versus / Confite
or timeo respergor conteror oro / Dignior ede dono per que
veniala pono / dicens deus propitius esto mihi peccatori Crisostomus
audivit quia non solum voluit hic publicanus nec indig
natus est nec sed compunctus texit ille vulnus / querit sibi me
dicinam / ¶ Amen dico vobis descendit hic iustificatus
in domum suam ab illo / humilis a superbo gentilis a Iudeo
Crisostomus geminas aurigas et duas bigas in stadio po
sitas primo prius proponit / in altam quidem de iustitia cum superbia
in altam peccatum et humilitatem / et videmus bigam peccati superare
bigam iustitie non propriis viribus sed humilitatis / iustitiam non
devictam non sua fragilitate sed mole superbie / nam sic
humilitas per sua eminentia pondus peccati superat / et sa
liens attingit deum / sic superbia ob sui molem defacili
iusticiam deprimit ¶ Deinde ponitur diffinitionis ratio / quia
omnis qui se humiliat exaltabitur · et qui se exaltat · humiliabitur · Aliter ex
altat se superbus et aliter exaltat humilem deus etc. quo / fa
cultater et virtuter exaltat cor · et super hoc tior dum
tior dum exaltat ad gloriam superbia exaltat ad ruinam
prov. 17 · qui exaltat cor suum querit ruinam / Exaltant
se superbi cordis elevatione prov. 18 · antequam conteratur exalta
tur cor hominis et antequam glorificetur humiliatur / primo nisi per
humiliationem non potest venire ad gloriam / oris iactatione
contra quos superbie et iactantie arguens Ier. dicit sophonie iii
auferam de medio tui magniloquos superbie tue / et non adi
cies exaltari amplius in monte sancto meo prov. 26 · cum rui
nam exaltabitur spiritus · i · flatus oris vel lingue · ¶ Operis
ostentatione / et de superbiente edom · qui terris vel sangui
neis interpretatur ac dicente quis detrahet me in terram
dicit sophonia · et eadem Ier · 49 · si exaltatus fueris ut aquila
et si inter sidera posueris nidum tuum inde detraham te
dicit dominus / de hiis tribus exemplum in tribus quod est nabugodo
nosor de elatione cordis Iudit primo · exaltatum est regnum na
bugodonosor et cor eius elevatum de iactantia oris / 2o c.
dicit cogitationes esse in eo / ut omnem terram suo subiugaret
imperio / de operis ostentatione eodem c. omnes resistentes si
bi occidit in ore gladii / de humiliatione eius ca · 14 · una mu
lier hebrea posuit confusionem in domo · nabugodonosor et potest dici su
perbus prius exaltatus autem humiliatus sum et conturbatus
vide historiam ca · 49 · et · 2 · 3 · 4 · ¶ Non est talis exaltatio que
est premium humilitatis sed sicut dicit ecclesiasticus 15 · sapientia humilis ex
altavit caput illius et in medio magnatorum consedere illum
faciet / non solum in hac vita sed etiam in futura ibi ca · 24 · In
populo suo in medio exaltabitur / et in plenitudine sancta admirabitur
quod humilis creatura tantum possit honorari / et in multitudine
electorum habebit laudem / de quibus enim dicetur / non est inventus
similis illi ca · 96 · et 24 · et inter benedictos benedicetur illa bene
dictione / Venite benedicti patris mei etc. ca · 125 · prov · 17 ·

Sexta pars de reditu ihesu in bethaniam et instructione nocturna

Marginal note: · mt · 21 · mr · 11 · mt · 21 ·

Et relictis illis cum iam vespa esset hora abiit
foras ex civitate in bethania ibique mansit
Io · Christus pauper et nemini adulatus nullum in tanta
urbe invenit qui ei hospitium daret / erat igitur
diebus docens in templo noctibus redibat in bethaniam Io · qui una
sputum solo verbo cuncta creavit multo labore hac septima
homines reficit / et sciens turba quod exiit ex civitate secuti sunt
eum et suscipiens eos quibus erat cura sanabat ut quibus primo

j. 3. 24 f. 1 127 p 9

no[n] suasserat credere amicitia suadet. Erat ho[mo] ex phariseis Nicodemus no[m]i[n]e princeps Iudeorum hic venit ad Ihesum nocte, vel quia timuit offendere populum, cum esset unus de principibus, vel quia magister erat et palam discere erubescebat, vel forte ut sine turbis maiorem haberet copiam interrogandi, vel mistice nocte infidelitatis, quod patet ex duobus primo ex eo quod dixit ei Rabi scimus quia a deo venisti magister, quasi dicat non ex deo sed a diviniis, 2o per hoc quod addidit, nemo potest hec signa facere que facis tu, nisi fuerit deus cum illo, quasi dicat hec signa facis non tua sed divina virtute. Respondit Ihesus et dixit ei, amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit denuo non potest videre regnum dei. Dicit ei Nicodemus, quomodo potest homo nasci cum sit senex, numquid potest in ventrem matris sue iterato introire et nasci? Christus apertius distinguit duplicem nativitatem scilicet spiritualem a carnali secundum quam etiam senex potest nasci. Amen amen dico vobis, nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in regnum dei. Quod natum est ex carne caro est et quod natum est ex spiritu spiritus est, spiritus enim cum carne spiritualis non nascitur sed magis inficitur. Ideo alia debetur ei spiritualis nativitas que tollit omne peccatum tam originale quod fuerat initium quam actuale quod adducit aliquis actu. 2o baptizetur unusquisque in ex. pec. ii. p[ro] ule. aut bap. aqua potius aqua, quia inter omnia corporalia melius reperitur effectus baptismi qui est ablui, et quia illud quod generatur amittit priorem formam et proprietates cum consequentibus, cum culpa abluitur baptizatus absolvitur a reatu pene quam per culpam incurrerat. ¶ Item quia acquirit novam formam suscipitur per operationes consequentes formam, consistit et locus ei conveniens, sic ignis generatus mox tendit sursum, ideo mox baptizatus paratus est ad actiones spirituales ut ad susceptionem sacramentorum et ei debetur locus spiritualis vite conveniens, ideo dicuntur baptizati evolare, item quia unius rei una est generatio, baptismus iterari non potest, et quia per gratiam in sacramentis collatam homo non reditur in peccatum, cum sacramentum sit in adiutorium hominis sed quod est in via ad finem in qua via mutabilis est de vitio in virtutem et econtrario, propria, cum quia medicina data est sicut medicus quod qui vitam per generationem adeptus est, si morbum incurrat non iterum nascitur sed aliqua alterativa medicina sanatur et licet virtus ad corporalem sanitatem quamquam totaliter sit ab intra, ut quia virtus nature sufficit ad expellendum morbum, sanitas tamen spiritualis esse non potest totaliter ab intra quia nullus potest facere se deo gratum proprio nec alteri nisi dispositive tamen. Non mireris si dixi tibi oportet vos nasci denuo quasi dicat non debes mirari si hanc spiritualem nativitatem non intelligitis, quia nedum naturalem que facilior est intelligis. Spiritus i. ventus ubi vult spirat i. quia est in facultate sua ad diversas partes movetur non determinate sicut gravia et levia et vocem eius audis, sed nescis unde veniat i. ubi generatur, aut quo vadat i. finetur. Sic omnis qui natus est ex spiritu. Augustinus spiritus potentem habet, quibus vult gratiam remissionis impertiri, et vocem eius corporalem audis eo loquente in sanctis predicatoribus, et nescis unde illa vox per intelligentiam ad quosdam veniat i. quia de eodem spiritu agente quandam fortuitu minus eruditi vocem illam intelligant, et quo i. per quod vadit ab aliis eque peritibus hoc est sine intellectu transeat ab illis, hoc modo fit illa nativitas que est ex spiritu, i. e. vos nescientes discernere quomodo id spiritus invisibiliter agat ut ipse nichil corporale operatur. Vel secundum Bedam, invisibiliter incipit renatus esse, agente spiritu quod non erat ita ut fideles nesciunt unde venit et quo vadit i. quod gratia veniat in adoptionem filiorum

dei et vadat in perceptionem celestis regni. Respondet Nicodemus et dixit ei, quasi adhuc carnalis, quomodo possunt hec fieri? et quia non potest aliquid ex spiritu nasci, inflatus ad humilitatem reducitur. Respondit Ihesus et dixit ei, tu es magister in Israel et hec ignoras? Amen amen dico vobis quia quod scimus loquimur et quod vidimus testamur et testimonium nostrum non accipitis. Si terrena dixi vobis i. de templi suscitatione, secundum Augustinum non creditis, quomodo si dixero vobis celestia credetis? qualiter s. homo per spiritum generetur. Hucusque per iustam increpationem inflatum ad humilitatem instruit, adhuc de divina et humana nativitate et aliis pluribus. Et nemo ascendit in celum propria virtute vel ascendere facit, nisi qui descendit de celo per carnis assumptionem, filius hominis secundum humanam naturam, qui est in celo secundum divinam naturam, et ne putetur solus ascendere, ostendit omnes illos per suam passionem elevari. ¶ Et sicut moyses exaltavit serpentem in deserto ita exaltari oportet filium hominis ut omnis qui credit in illo non pereat sed habeat vitam eternam. Augustinus in sermone quomodo exaltaret moyses serpentem in heremo in ligno populus qui mordebatur a serpente attendebant serpentem et sanabatur sic et modo quicumque momorderit astucia sathane intueatur Christum in ligno pendentem, i. mors occisa est, dominus per mortem, sed ut occideret mortem vestitus est morte, non moritur amaritudo nisi in dulcedine, non moritur mors nisi in vita. Sic enim dilexit deus mundum ut filium suum unigenitum daret ut omnis qui credit in eo non pereat sed habeat vitam eternam. Non enim misit deus filium suum in mundum ut iudicet mundum sed ut salvetur per ipsum mundus. Augustinus, sed si iudicatur homo ex se habet quia non credidit. Qui credit in eum non iudicatur, qui autem non credit, iam iudicatus est i. sua culpa cum quod non salvetur nisi per fidem Christi, vel iudicatus est in dei presentia, quia non credit in nomine unigeniti filii dei. Hoc est iudicium i. iusta causa dampnationis, quia lux i. Christus venit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras erroris quam lucem, et causam assignat, erant enim eorum mala opera, omnis enim qui male agit odit lucem et non venit ad lucem, ut non arguantur opera eius, qui autem facit veritatem venit ad lucem ut manifestentur opera eius quia in deo facta sunt. Hic non sunt alia dicenda ad presens.

Cap. 124 de gestis Christi feria . C. ius prima pe de muliere deprehensa in adulterio

Ihesus autem diluculo venit in templum, et omnis populus manicabat i. mane accedebat audire eum et sedens docebat eos, adducunt autem scribe et pharisei mulierem in adulterio deprehensam, et statuerunt eam in medio et dixerunt ei magister, hec mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege autem moyses mandavit nobis huiusmodi lapidare, tu ergo quid dicis? Hec autem dicebant temptantes eum. Augustinus. dicebant eum, si dixerit lapidandam irridebimus eum quasi immisericordem non habentem quam predicat, et populus eum diligit, si lapidare non sinit dicemus hostem legis et contrarium moysi, et cum adulteram ream mortis. Ihesus autem inclinans se deorsum, digito scribebat in terra, sed aliquos ea que dicebant. Ieronimus in quadam epistola vult eum velle scripsisse, terra terra absorbe viros istos abdicatos. Glosa dicit eum scripsisse, terra terram accusat, iniustos secundum Augustinum. Exivit cotidie

de ij bap[tismo] et eius ma[teria]

cum culpa vertitur [illegible]

bap[tizatus] mox potest recipere sacramenta et statim evolat

ex prima [illegible]

differentia nativitatis corporalis et spiritualis

serpens Christi

j. 8. p 2.

silogismus

et tangit corda audientium spu sco sz alber p digitum qui articulorum ppositione flexibil est subtilitas discreti onis exprimitur per tenz cor huanu qd fructu red dere solet g aug aliquez diiudicemus qstiam nrez videamus et iusti examinatione dirimamus ut illus d. Cum aut pst. int. er. se. et dixit eis qui sine pcco est vem in illaz lapide mittat qi dicit sim Aug asten dere vnusquisque tribunal mentis sue et inveniet se peccorez ergo aut isti dimittite aut cu illa penaz legis excipite puniatur peccatrix sz no a puari catoribz legis et itez se inclinas scribebat i tra audientes aut vnus post vnu exibat incipientes a senioribus erigens aut se ihs dixit ei mlr ubi sunt qui te accusabant nemo te condemnavit que dixit nemo dne dixit aut ihs nec ego te condemnabo qi dicat illi dimiserit pp sua pcca ego ppt missicordia nec tn gt iusticiaz qz sicut bre in simone de anunciatione illa quidez sine iniuria legis absolutur que sine amicitie relinquitur vade et amplius noli peccare glo nisi ptulit iustum iudicium salua misia hic uero iudi num salua iusticia aplius noli peccare sic vnius te ne dni misicordia et ueritas hic no sunt alia ·

Sedm parte de gentibz uolentibus uide ihm

Erant aut gentiles quidam exhis qui ascenderant ut adorarent in die festo. hij g° accesserunt ad philippum qui erat a bethsayda galilee et rogabant eu di centes dne uolumus ihz uidere salutis nre incepto rez i incarnatione. ca. 80. p. iij. vocabis nome eius ihm salutis exemplatore in quersatione Aug. ois xpi actio nra est instructio actuu. p°. cepit ihs fa cere salutis doctore in pdicatione. ca. 130. p. ij. Rndit ihus ego sz doctu salutis auctore i passione abac. 3. egressus es in sa. sime cor. i ma. eius salutis datore in infern expoliatore ysa. 19. clamabat ad dnz a fa cie tribulantis et mittet eis saluatore qui liberet eos et cognoscet dnz egipti. i. demones in die illa salutis gsuatore phil. iij. saluatore expectam venit phi lippus et dixit andree andreas rursus et philippus dixerunt ihu ihus aut rndit eis venit hora ut cla rificetur filius hois signis mltitudine gentium cre ditura post passione suaz amen amen dico vobis nisi granu frumti cadens sup tra mortuum fuit ipm solu manet si aut mortuum fuit mltum fructum affert Aug se dicit granu mortificandum infidelitate iudeorum mltiplicandum fide ppl°rum pdicit gentibz sua pas sionez et eius fructum ut ex ea no terreant sz magis invitent vn se q amat aiaz sua i hoc mundo perdet eaz et qui odit aiaz suaz i hoc mundo i vitam etna cu. eaz Aug. miru sna quemadmod sit hois amor i aiaz suaz ut pereat odiu ne pereat si male amaueris tunc o disti si bene oderis tunc amasti q mi ministrat me se quatur et ubi ego sum illic et minister meus erit Aug. pmium ministrandi esse cu eo. sine quo nunq est bn et cu quo nunq est male pdicta passione ad eu pmissa exhortatione q data uoce fortitudinis sue subdit affectum infirmitatis nre quaz uoce susce pit in qua docet quid est agendum qz ad prez recu rendum nunc aia mea turbata est et quid dicam que i morte ad que confugia in qp spere pr saluifica me ex hac

hora sz ma uoluntate mee pprio sz qptra uei i hac hora vnde clarificatio pstituit et in et mebris meis vn dic pr clarifica tuu nome quia passione no recuso uenit ergo uox de celo et clarificaui in bapto et in transfi guratione et itez clarificabo in resurrectione et asten. et max i iudi° turba g q stabat et audiebat dicebat tonitruu fcum ee alij dicebat angls ei locutus e rn dit ihs no pp me uox h uenit sz pp uos. s. instruendos exquo patet aliqua dispensatione facta ee circa xpm non pp se sz pp uos nunc. i. i passione iudiciu e mundi. i. q mundo q. dyam pe. Iudica dne. no. me. ber. sermone. 17. sup cant. quo me amas deus meus quo me amas ubiqz re cordamus mei ubiqz zelans salute egeni et pauperis no solum aduersus hoies supbos sz etiaz aduersus su blimes angelos in celo et in tra Iudica dne nocentes me expugna ipugnantes me nunc princeps mundi hu eicietur foras Aug. de istis quide ueteribz dyabolus eiectus fuerat sz qd tunc in paucissimis factum fuit nunc i mltitudine pdicantibz aplis factum est et ego si ex altatus fuero a terra oia pdestinata qz nulli aliter nunc accessissent traham calamitas dilectionis Jer. 31. i caritate ppetua dilexi te. so attraxi te miserans ad me ipsum hoc aut dicebat significans qua morte eet moriturus rndit ei turba nos audiuimus ex lege qz xps manet in eter num et quo tu dicis oz exaltari filiu hois dixit g° ei ihs adhuc modicum lume i uob e ambulate dum lucem habetis i. ad xpm qui est lux per fide accedite pe accedite ad eu et illuminamini ut no tenebre uos comphendant uel infideli tatis uel etne dampnationis Interrogatus aut a phariseis qn uenit regnum dei rndit eis et dixit no uenit regnum dei cum obs. neqz dicent ecce hic aut illic agtu e tpus et locus act. xi. no e nrez scire 2c regnu dei no corporale sed spuale intra uos est per fidez Facta aut uespa redit in bethaniam et cum mane transiret uidet ficu aridam factam a radicibz et recordatus petrus dixit ei Rabi. ecce ficus. cui maledi. aruit rndens ihs ait eis habete fidez dei amen dico uobis si habueritis fide et non hesitaueritis in corde no solum de ficulnea facietis sz si monti huic dixeritis tolle te et mitte te in mare fiet et dixerunt ei apli dne adauge nob fide et dixit ihs omnia quecuqz orantes petitis credite qz accipietis et ueni ent uobis et cu stabitis ad orandu dimi. siqd hetis ad uersus aliquem et pr ur q in celis est dimittet uobis pcca ura dicebat aut ad illos parabolam qm oportet sp orare et no deficere. d. Judex quidam erat i quadam ciuitate qui deum et hoies no re. vidua aut qdaz erat in ciuitate et ueniebat ad eu. d. Iudica me de aduer. meis. et nole bat per mltu tps post hec aut dixit intra se et si deu no timeo nec hoiem re tn q mi molesta e uindicabo illa ne i no. uem. sugillet me i. nigra nigri strangulet ait aut dns audite quid Judex iniquitatis dicit deus aut no faciet uindictam electorum suoz clamantium ad se die ac nocte et patientiam hebit i illis. qi dicat ymo uindictam faciet per lectum a morz beda Intelligendum e uindic tam ee malorum pereunt aut duobz modis aut conuersione aut iusticia at amissa ptestate qua preualet aduersus iustos Ve rum filius hois ueniens putas inueniet fide in tra pu tans no dubitatione sz magis increpatione sz bedam sic cu dns dicit pro conterrue me forsitan dns tuus non sum. In hac parte no sut alia dicenda sequitur cap° 125·

ca^t 21. p. 3.

Capl^m 125.^m de gestis in tercia feria Cuius p^a pars de visione xpi ad phariseos. et

Et cum venisset in templum accesserunt ad eum docentem prin. sa. et se. ppli dicentes In qua ptate hec facis et tendo .s. de templo quos vendentes cum nos sis hostiarius et doctor nobis insultes, et quis dedit tibi hanc potestatem, Respondens aut ihus dixit eis Interrogabo ego et uos unum sermonem quem si dixeritis mi et ego uobis dicam in qua ptate hec facio Baptismum Iohis unde erat ex celo an ex hoibus, at illi cogitabant inter se dicentes si dixerimus de celo, dicet nobis quare non credidistis illi, si aut dixerimus ex hominibus, timemus turbam omnes enim habebant Iohem sicut pphaz, et respondentes ihu dixerunt, nescimus, ait illis et ipse, nec ego dicam uobis In qua ptate hec facio, et ondit eis q ueritas eis no sit apienda in parabolis. Sed 2^a ps

ca. 21.

Secunda ps de eo qui misit duos filios in vineam

Quid uobis videtur homo quidam habebat duos filios et accedens ad primum dixit fili uade opari in vineam meam, ille aut respondens ait nolo, postea penitentia motus abiit, accedens aut ad alterum dixit silr, at ille respondens ait eo dne, et non iuit, quis ex duobus fecit uoluntatem patris dicunt ei primus dixit illis ihs Amen dico uobis, publicani et meretrices precedunt uos in regnum dei, ex. ^at Criso. i matheo et zach. et magdal. Concludit qa dicitis intrabimus et non intratis sup plura est ut audiatis in qua potestate hec facio Sed 3^a ps

Tercia pars de hoie qui plantauit vineam

dei uinea est dns bemuolencie pr.

Homo erat pterfamilias, psalm. xps qz homo factus hereticus erat dicendus et deum patrem hoiem appellant q non est dns benuolencie pr, sm criso^m, uel qz sic pr cum puulo filio infantilia loquitur ut descendat ad uba filij sui et instruat eum q plantauit uineam et sepe circumdedit eam .i. angloz custo. ca. 34. p. 2. Audiens et rex sirie, et fodit in ea torcular .i. lege insti torquentem malos, et edificauit turrem, cultum dei pri. 23. turris fortissima nomen dni, ad ipm currit iustus et exaltabitur, et locauit eam agricolis .i. sacerdotibus vinea aut domus isrl est. ysaie. 5. vineam de egipto transtulisti, et pegre pfectus est sm origenem, non loci mutatione sed qz uineatoribus liberum expandi arbitrium dereliquit pro longanimitate .i. expectando uet conuersionem a pctis sm criso. Cum aut tps fructuum appropinquasset misit suos .s. pphas, ut acciperent fructus eius, et agricole apphensis suis eius, alium ceciderunt alium occiderunt alium lapidauerunt, ceciderunt moyse et aaron. ps. 14. irritauerunt moysen. p. ca. a. 5^m dni, et in et uera. e moyses pp eos, qa xpi. eius. quid de frui m^c sentiat, audi. deut. 32. vua eorum una felix et botrus a fel. dni. 20. occiderunt iur. ca. 16. p. 12. lapidauerunt dani. 30. ca. 3. p. q tu pro uinea orauit deus irritum conuertere respice de celo et uide et uisita uineam .i. et pfice eam quam plan. dextera tua, postea mittit corpus multorum pphaz, ex quibus occisus est anani. ca. 3. occisus. ysaias ca. 42. p. 2. lapidatus ier. ca. 47. p. 1. Iterum misit alios seruos plures prioribus, et fecerunt silr, Ambrosius non uno le tiene no spuali musto sed pphaz sanguine torcularia redundarunt, nouissime aut, p^o. 10. 2. filioli nouissima ho. e, misit filium suum dicens hostia, vigilante recum ysa. 16. emitte agnum dne et, pugile, prostrante dyabolum ysa. 19. clama ad dnm a facie tribz. et mr eis sal., sole illustrante cecum, ps. emitte lucem tuam et ueritatem tua manu reuocante prescriptum ps. emitte manum tua de al., misit filium suum. d. uerebuntur filium meum agricole aut uidentes filium dixerunt inter se. hic e heres In hoc apparet q maiores Iudeorum cognouerunt eum esse messiaz, venite occidamus eum et habemus hereditatem eius et apphensum eum eiecerunt extra uineam hebr. vlt. extra portam passus est et occiderunt eum, cum ergo uenerit dns uinee quid faciet agricolis illis, aiunt illi malos male pdet, ps. exterminauit eam aper de silua. ca. 146. p. 3. et uineam suam locabit alijs agricolis .i. xpianis qui reddant fructum suis temporibus et qa terram que xpm eiecerit ibidem ca. 233. p. non locata sed occupata e a sarracenis, Crisostomus parabolam eis proposuit ut non intelligentes sinaz quod se pferrent, nonnullis uero non acquiescentibus sed dicentibus sm lucam absit, uel qz hoc dixerunt ore, prius corde testimonium scripture inducit et sm Io. qui prius agricolas nunc edificatores uocat dicit illis ihs, nunquam legistis in scripturis, lapidem quem reprobauerunt edificantes hic factus est in caput anguli, a dno factum est, et est mirabile in oculis nris, beda, quomodo implebitur hec pphia, nisi qz xps a uobis reprobatus credituris gentibus, ut quasi lapis angularis ex utroque pplo duos in se pariter iungit, unum sibi templum edificet dauid lapidem ysa. mittam in fundamentum syon lapidem electum preciosum angularem, et qui crediderit in eum non confundetur Ideo dico uobis auferetur a uobis regnum dei et dabitur genti facienti fructus eius, omnis qui ceciderit sup lapidem istum confringetur sup quem aut ceciderit conteret eum, Ier. omnis qui peccator e et tn in xpm credit pro ascensum mali et conceptum dei cadit super lapidem, et confringitur. si non tectus ambulet et omnia confringitur, an uero lapis iste descendit cum pena pdit omne tenet et q penitus negat conterere ut ni testa remaneat Et cum audissent prin. sacerdotum et phar. parabolas eius cognouerunt qz de ipsis diceret, et querentes eum crisostomus, duas proditores eorum ondit una ab eo q offenderit, alteram a captiuitate futuram ca. 146. p. 3. tenere, timuerunt turbas quia sicut pphetam eum habebant hic non sit alia dicenda.

Quarta ps de hoie rege q fecit nuptias filio suo

Et ait iterum parabolam, simile factum est regnum celorum homini regi qui fecit nuptias filio suo, et misit seruos suos uocare inuitatos ad nuptias, et nolebant uenire Iterum misit alios seruos suos primum fuerunt pphe, 2^i lxxij. discipuli. 3^i xij apli, dicens, dicite inuitatis ecce prandium meum paraui Est prandium puersi societatis, sicut seruum q susanna dan. 13. eamus domum qz prandij hora e, fraterne caritatis tobie. 2°. cum dies festus esset et factum esset prandium bonum in domo tobie dixit filio suo uade duc aliquos de tribu nra timentes deum, diuine prouisionis dan. illis dixit angelus abacuc fer prandium qd hes in babilone

p paruit

134 p. 1.

144 p. 49

146 p. 3.

xps e lapis angularis

[illegible] nuptias [illegible]

[illegible] publicabitur

p. p. 2.

149 p. 2.

p. 8. p.

[illegible]

126 p. 1.

ca^t 22.

·118·

p. 7.

prandium

danieli qui est in lacu leonum / et iuxe similitudinis in figura ca. 137. f. 9. / venite prandete tauri mei et altilia oc-
cisa et omnia parata sunt / venite ad nuptias / preparaunt
regnum eminentissimi honoris ap. 24. uiste bndi et
cibus suauissimi dulcoris sapie. 6. angelorum esca. im-
po. oe delec in se ha. / comitatum venustissimi decoris
apoc. 21. vidi sanctam ciuitatem ihrlm descen. de ce ado
pa. sicut sponsam ornatam / bn dicit descendit / qa nemo
ascendit in celum nisi qui de celo descendit ois orna
tus eius et / statum firmissimi ingressus f. pet. 1. rege
nerauit nos in hereditatem incorruptibilem conseruata
in celis / illi autem neglexerunt / et abierunt alius in
uillam suam alius in negotiationem suam / reliqui tenuerunt
seruos eius et contumeliis affectos occiderunt / rex autem cum
audisset iratus est / et missis exercitibus suis / sub tito
et uespasiano sm io. perdidit homicidas illos et ciui-
tatem illorum succendit / tunc ait seruis suis / nuptie quidem
parate sunt sed qui inuitati erant non fuerunt digni / ite
ergo ad exitus uiarum et quoscumque inueneritis vocate ad nup-
tias et egressi serui eius in uias congregauerunt omnes quos
inuenerunt et bonos et malos .i. uere attendentes uel
ficte / et implete sunt nuptie discumbentium ¶ Intra-
uit autem rex ut uideret discumbentes et uidit ibi ho-
minem non uestitum ueste nuptiali et ait illi quomodo huc
intrasti non habens uestem nuptialem / gre. uestis nup-
tialis est caritas quam habere debet omnis baptizatus que
in duobus preceptis .i. dilectionis dei et proximi consistit
sicut in duobus lignis superiori et inferiori uestis
texitur / amicus autem dei dicitur per fidem sed non amicus per
operationem / at ille obmutuit / crisostomus / absconditur
opera et celamus corda nunc sed in illo die quando sol et lu-
na et totus mundus stabit aduersus nos in testimonium
peccatorum nostrorum / et si omnia tacerant tamen ipse cogitationes nostre
et ipsa opera nostra specialiter stabunt ante oculos nostros domini
apostolo cogitationibus inuicem accusantibus aut etiam defendentibus
in die qua iudicabit dominus occulta hominum / tunc dixit rex mini-
stris ligatis pedibus eius et manibus mittite eum in
tenebras exteriores ibi erit fletus et stridor den-
tium / ibique erit tormentorum acerbitas ad dolorem tormen-
torum deformitas ad horrorem peccatorum similitudo ad ruborem
meritorum sterilitas ad merorem / ier. quia nunc sponte li-
gantur in peccato tunc ligabuntur in supplicio / in fletum quoque
oculorum et stridorem dentium / per metaphoram membrorum
corporalium magnitudo ostenditur tormentorum / exteriores
tenebre sunt nouissime et etiam nox dampnationis que in-
teriores sunt cecitas cordis / repulsis uno in aliquo omnes cor-
pus malorum exprimuntur generalis intencio infertur / multi
enim sunt uocati pauci uero electi · hic non sunt alia ſ.

Quinta fe. de eodem feria v. sup tributo dando cesari

Nunc abeuntes pharisei consilium inierunt ut
caperent eum in sermone / In quo notatur
cordis nequitia / quanta dementia et
iure putant uerbum in uerbo / ueritatem
in loquela / sapientiam in lingua / et mittunt ei discipulos suos cum
herodianis / In quo notatur operis sentitia / crisostomus. qualem con-
silium taleres consiliatores cogitabat apud se sacerdotes
omnes scimus quia inimici eius sumus / et si inimicorum testimonium
etiam si uerum sit respuebatur / et ideo per ipsos non tem-
ptabunt / nam inimicus manifestus melior est quam amicus fictus
facilius enim deum timet ueritatem / miserunt ergo discipulos
suos eum interrogare qui minus ut aut absconditi deciperet
aut deprehensi minus erubescerent / sed discipuli pares erant
magistris suis in malicia quamuis minores erant in etate / nam
et pulli serpentium statim sunt breues ueneno repleti
et catuli luporum adhuc teneri / et si uenari non possint
gaudent tamen in sanguine et morsibus / de talibus loquitur propheta
molliti sunt sermones eius super oleum / et ipsi sunt iacula / unde
et mittunt herodianos paratos ad puniendum si quod tribu-
tum cesaris loquerentur / dicentes magister scimus quia uerax
es / Remigius magistrum uocat ut quasi laudatus misterium cordis
sui quasi discipulis aperiat / In quo notatur sermonis fraudulen-
ti duplicitas adulationis / uerax es / quantum ad intra / non
ypocrita / et uiam dei in ueritate doces / quia inter est ueri-
tas doctrine / non enim respicis personas hominum / Remigius / non
times pilati personam, sed eque dicis ueritatem maioribus
et minoribus / dic ergo nobis / quid tibi uidetur / licet censum dare
cesari an non / In que notatur questionis uersutia / quidam enim
dicebant tributa soluenda cesari quia secure et quiete
uiuerent sub milicia romanorum / pharisei uero contradicebant
non reputantes humanis legibus obligari debere / eos qui di-
uina susceperant / si ipse diceret soluenda / offenderat populus
si negabat / incurrebat periculum herodianorum / quia auctor
seditionis contra romanos ¶ Cognita autem ihesus nequitia eorum / ubi
deprehensio ostenditur cordis eorum malicia / ait ostendite mihi num-
misma census / In quo destruit operis eorum maliciam / et
ait cuius est ymago hec / de bono uiro potest intelligi quod est
ymago dei / auctoritate platonis quia bonum sibi perficit f. corinth. xi.
uir .i. uirilis gratia et ymago dei / celi sinceritate affecti
omnes. f. corinth. 15. sicut portauimus ymaginem terreni
ita portemus et celestis / xpi conceptu querentis / Romani. omnibus
hoc predestinauit conformes fieri ymaginis filii eius / boni integritate
perfectionis sap. vii. candor est lucis / lucis eterne et specu-
lum sine macula et ymago bonitatis ¶ Sed de malis uero
ait apostolus ro. i. cum cognouissent deum et ita mutauerunt
gloriam incorruptibilis dei in similitudinem ymaginis corruptibi-
lis hominis / per incontinentiam sap. 15. nostre ce consumata in
sua est / et tamen effigies sculpta per uarios colores quod
ornatum mulierum / insensato dat concupiscentiam / et diligit mor-
tue .i. mortalis ymaginis effigiem / et uolucrum propaga-
tiam. abac. 2. quod iuuit potitatem accepit sic erit superbus
uir / et prima sculpsit fictor / conflatilem ymaginem flam-
et quadrupedum peristermagia f. cor. 6. esca uentri
et uenter escis / deus autem et hunc et hanc destruet in cuius
signum 4 re. 11. populus terre ingressus in templum baal quod mit-
tabatur deuorator / et destruxerunt aras eius ymagines
contriuerunt ualide / et serpentium qui comedunt terra para-
tiam f. cor. 15. / portauimus ymaginem terreni ¶ De pena
illorum dicitur apoc. 14. siquis adorauerit bestiam et ymaginem
eius hic bibet de uino ire dei quod mixtum est mero ut stulti
magis inebrientur et cruciantur igne / et sulfure in conspectu ange-
lorum sanctorum / et ante conspectum agni / cum tanto timore turba-
buntur reprobi / ut uideantur illis deus sanctus esse presens / eisque iram
uindicte sue infligere / et fumus tormentorum suorum in se
ascendat deus in. 88. f. 8. Eusebius omnia f. / de hiis autem
qui persecutiones patienter tulerunt dicitur apoc. 20. vidi sedes
et sederunt super eas / et iudicium datum est illis / et animas de-
collatorum propter nomen ihu et propter uerbum dei / et qui non ado-
rauerunt bestiam et ymaginem eius et regnum cum xpo / et di-
cent illud 2. corinth. 3. nos autem omnes gloriam speculantes in eam
de ymaginem transformamur uidentes et regnantes deus. reg.

.86. f. 4.

quod cornuta

ho bonus est ymago dei

ho malus est mutat

quod puniunt

ca. 7. [illegible] 13. / et superscriptio / in quo detegit simonis fraudu-
lentiam / dicunt ei cesaris / ait ergo reddite que sunt cesaris ce-
sari et que sunt dei deo. Jo. cesaris sunt nummus tributum; propter
dei non sunt decime primitie oblationes / et sic cesar exigit impres-
sionem sue ymaginis sicut et deus animam liminem vultus sui desi-
gnatum / et audientes mirati sunt / et relicto eo abierunt

Sexta pars de Saduceis negantibus resurrectionem

In illo die accesserunt ad eum saducei / qui dicunt
non esse resurrectionem / et interrogaverunt eum
dicentes / magister / moyses dixit si quis mortuus fuerit
non habens filios ut ducat frater eius uxorem illius et
suscitet semen fratri suo / erant enim apud nos .vii. fratres / et pri-
mus uxore ducta defunctus est / et non habens semen / reliquit
uxorem fratri suo / similiter secundus mortuus est sine filio et tertius accepit il-
lam / et omnes septem non reliquerunt semen / novissime autem omnium
et mulier defuncta est / in resurrectione non cuius erit uxor / omnes
enim habuerunt eam / et ait illis ihesus / erratis nescientes scrip-
turas neque virtutem dei / filii huius seculi nubunt et traduntur
ad nuptias / illi autem qui digni habebuntur seculo illo / a resur-
rectione ex mortuis neque nubent neque ducent uxores / neque
enim ultra mori poterunt / sed sunt sicut angeli dei in celo et filii
sunt dei / cum sint filii resurrectionis quia non resurgunt mortui
non legistis in libro moysi super rubum / quod dictum est a deo dicente
vobis / ego sum deus abraham deus ysaac et deus jacob / non est deus
mortuorum sed vivorum / omnes enim vivunt ei / vos ergo multum er-
ratis / Jo. in rubo similitudo nostri fuit / quia igne ardebat sed non
eius spinas consumebat / sic in nobis eloquium ignitum est nec spinas
nostras sub maledicto germinatas absumit / plurimus potuit ap-
tiora testimonia sumere prophetarum sed prophetas saducei non recipiunt
et audientes turbe mirabantur in doctrina eius Sequitur pars 7a.

Septima de maiori mandato et quis sit proximus

Pharisei videntes quod silentium imposuisset sadu-
ceis convenerunt in unum / et accedens unus de
scribis legis doctor temptans eum et dixit
magister quod est magnum mandatum in lege sed
Jo. malivolentia et livor invenit impudentiam et licet
pharisei iam confusi a christo succumberent tamen et obstinati perfecte adhuc
temptare non cessant / Crisostomus pharisei invidia mementes mul-
titudine se armaverunt dicentes apud se omnes loquimur per
unum ut si fuerit victus solus videatur confusus et si vicerit omnes
videamur victores ¶ Primo christus ponit mandatum preeminentius
ait illis ihesus diliges dominum deum tuum / propter dilecti spe-
ciositatem inseparabile. cant. 5. dilectus meus candidus sed
divinitate / sapientie 7o. candor est lucis eterne et speculum si-
ne macula dei maiestatis [illegible] in 3a contemplatione Et rubicun-
dus quantum ad passionem humanitatis quod nemini amorem facilius
vendicat sibi totum / propter diligendi aviditatem insatiabile
cant. viii. si dederit homo omnem substantiam domus sue pro dilectione
quasi nichil despiciet eam / glo. ubi habitat amor eternus / mox vilescit
possessio rerum labentium et Aug. de laude caritatis ille tenet
et quod latet et quod patet in divinis sermonibus qui caritatem tenet
in moribus / propter securitatem caritatis / dulce ac salu-
bre vinculum metuunt sine quo dives est pauper / in quo pauper
est dives / propter diligentis utilitatem impretiabile in Jo. 3o
translati sumus de morte / qua nichil horribilius / ad vitam
qua nichil appetibilius / quoniam diligimus fratres / et sequitur qui
non diligit manet in morte / ex toto corde tuo et ex tota
anima tua etc. Jo. 20. super omnia dilexit nos christus / dulciter
dum carnem induit dulce in illa exhibens consolationem misericordie
plenus prorsus omni suavitatis dulcedine induit hominem

hominis conditorem ergo si me non amasset dulciter non me in
carcere quesisset illa maiestas / sapienter quia culpam cavendo
naturam prudenter se elegit / a culpa abscondens laqueum decep-
tionis dyabolo mortem propulit a natura / fortiter quia mortem
sustinuit ut patri nos reconciliet fudit pretium redempti-
onis nostre sanguinem suum / nec vim nec fraudem metuo
qua me de manu eius possit eruere / qui intente omnia vi-
cit mortem et seductorem universitatis sapiente arte victi-
que simetre delusit / diligimus et nos christum dulciter / ne
illecti sapienter ne decepti fortiter ne oppressi ab amo-
re domini avertamur / valde enim in amando est propter quem
super omnia et sapio / dignus plane est morte qui tibi do-
mine ihesu recusat vivere / et qui tibi non sapit desipit et qui
curat esse nisi propter te nichil est / propter temet ipsum deus fecisti
omnia / et qui esse vult sibi et non tibi / nichil esse incipit
inter omnia / deum time et mandata eius observa / hoc est enim omnis
homo / ergo si non hoc nichil homo / ama ergo dulciter / amor enim
cordis ad zelum quemdam pertinet affectionis / sapienter
amor enim anime pertinet ad iudicium rationis / fortiter amor
enim mentis ad virtutis constantiam vel vigorem perti-
net secundum Aug. toto corde i. intellectu sine errore / tota
anima i. voluntate sine contradictione / tota mente i. memoria
sine oblivione / sic ergo anima que est una / in tribus potentiis
ymago dei diligit unam essentiam / ut memoria referatur ad
patrem / cor ad filium voluntas ad spiritum sanctum ¶ Vel secundum ysi.
toto corde ut omnes cogitationes tuas ad deum reflectas
tota anima / ut omnes affectiones ad deum convertas / tota men-
te i. tota memoria vacet deo / vel intentione ad eum omnia
referendo ¶ Sed primo videtur quedam impossibilitas iniungi homini quia
si etiam creaturas debet diligere videtur quod non ex toto corde
possit deum amare / Dicitur quod cum sit preceptum affirmativum
obligat tamen pro loco et tempore / vel quod creaturarum amor
non impedit si fuerit ordinatus in deum / sicut intentio
eorum que sunt ad finem nec tollit nec retinet intentionem
finis ¶ 2o dubitatur quomodo sit mandatum in lege cum nec
inter decem precepta nominetur / Dicitur quod mandata prime tabule
nichil aliud continent nisi dilectionem dei / secunde tabu-
le dilectionem proximi / Vel possimus ymaginari quod decem
precepta sunt quasi gradus ascendendi medium qui se has
duas dilectiones firmantur ¶ 3o queritur quomodo dicitur hoc
esse maximum et primum mandatum / dignitate respectu aliorum. Primo
corinth. 13. maior horum est caritas / diuturnitate i.
caritas numquam excidit / sublimitate / quia dominum deum tuum
difficultate quia ex toto corde ¶ 4o queritur de eo quod sequitur
2m autem est simile huic / quomodo sit simile / dicitur quod de simili acti-
one vel quia de simili re / sed tertio quia homo est ymago dei / in quo
deus diligitur sicut rex in sua ymagine honoratur / di-
liges proximum tuum sicut te ipsum / ut sicut te diligis propter
te ita illum diligas propter te / vel eum sicut te diligas
i. ad eundem finem vel recto ordine secundum Ambrosium / primo diligendus
est deus 2o anima 3o proximus corpus 4o parentes 5o filii 6o propinqui
qui .vii. domestici .viii. qui utiliores et meliores sunt etc.
¶ Vel secundum Aug. de doctrina christiana 4or sunt diligenda ex
caritate / primo deus 2o anima propria 3o proximus 4o corpus proprium
Dilectio proximi mentem letificat i. Jo. 2o / qui diligit
fratrem suum in lumine manet et scandalum non est in eo / hostem decipi-
ficat amor quo oditur malum et diabolum et constituit in
porta quinque sensuum / Iudicium dei pacificat / [illegible]
ad christi dilectionem inducit / papi-
ens auctus etc. 17. deus creavit hominem et secundum ymaginem

sua fecit illum et man. om. de . S. precepti utilitas. Ro. 13.
Sicut est aliud mandatum In hoc . 9 . x . diliges proximum
tuum sicut te ipsum / peccati immunitas / ibi dilectio proxi-
malum non operatur / consequendi necessitas ut hic / in his
duobus mandatis tota lex pendet et prophete ut dictum est /
et ait illi scriba bene in veritate dixisti / quia unus est deus et
non est alius preter eum / et ut diligatur ex toto corde et ex to-
to intellectu et ex tota anima / et ex tota fortitudine / et di-
ligere proximum sicut se ipsum maius est omnibus holocaustoma-
tibus et sacrificiis / beda ondit ex hac visione scribe
quae saepe inter scribas et phariseos fuisse questionem quod esset
maximum mandatum / quibusdam hostias et sacrificia lau-
dantibus / aliis fidei et dilectionis opera preferentibus sine
quibus nullus deo placet et quibus patres sine usu sacrificiorum
deo placuerunt ihesus videns quia sapienter respondisset / dixit
non es longe a regno dei / quia cognitio est preparatio ad
opus virtutis respondisti hoc fac et vives / hic non sit alia.

Octava parte de eo qui descendit a ierusalem in iericho

Ille autem volens iustificare semetipsum / cuius
circumvenerit phariseum quodammodo altercatum
vitia affulam quidem temptando quesierat ad
arrogantiam lapsus / In hoc autem quod dixit
ad ihm / et quis est meus proximus a dilectore proximi vacuum
se ondit / suscipiens autem ihesus . i . sursum aspiciens / dixit
homo quidam . i . adam vel humanum genus / descendebat a ierusalem
. i . visione pacis in paradiso enim habuit pacem ad deum
per obedientiam cadit ipse per originale vitium vel inoccentiam ad
totum mundum per persidentiam In iericho . i . in defectum temporalium
huius partis a deo repulsus / fomite stipulatus stimulatus
animalibus inimicus / quod defectus in iericho intelligitur / interpre-
tatur . n . luna / et incidit in latrones / hoc ad literam potuit
esse / erat enim inter ierusalem et iericho desertum in quo expolia-
bant homines latrones sed demones / qui etiam spoliaverunt
eum donis gratuitis . Iob . 19 . spoliaverunt me gloria mea
et plagis impositis . i . naturalibus vulneratis / abierunt semi-
vivo relicto . i . vivo tamen in corpore vel quia in anima et in corpore
immortalis fuerat remansit solum in anima immortalis / Ac-
cidit autem ut sacerdos quidam / descenderet eadem via
et viso eo preteriit / similiter et levita cum esset secus locum / et vi-
deret eum pertransiit / sacerdotium enim et eius ministerium
quod per leviticum intellexit peccatum videndo ondere potuit
sed non curavit / Impossibile est enim sanguine taurorum aut
hircorum auferri peccatum / Samaritanus autem quidam / . i . christus
iter faciens sed humanam naturam / quia sed divinam immobilis nunquam
dat nec motum movens / et videns eum misericordia motus
est / et appropians ligavit vulnera eius infundens oleum
et vinum / Aug. alligatio vulnerum est cohibitio peccatorum
oleum / consolatio spei bone per intelligentiam data ad
reconciliationem pacis / vinum / exhortatio ad operandum
ferventissime in spiritu vel in vino est ihesus in oleo pater vel
quia severitatem mansuetudo temperare debet in plato et
eius. et imponens illum in iumentum suum / in carnem assum-
ptam in qua peccata nostra pertulit super lignum . i . pe . 2 / et duxit
in stabulum . i . ecclesiam militantem ubi vivaneus sponsa / omni
modo feditate caret / et curam eius egit / ne eger in
ecclesiam ductus precepta que acceperat dimitteret / Et
altera die post domini resurrectionem quam magis splendidus quam
tempus precedens / protulit duos denarios duo testamenta in quibus
etiam regis nostri et noticia que ymago continetur et dedit sta-
bulario . i . choro discipulorum quibus aperit sensum ut intel-

ligerent scripturas / et ait quodcumque supererogaveris ego cum re-
diero reddam tibi / supererogat quod in duobus divinis non ac-
cepit prima cor. 7 . de virginibus preceptum non habeo consilium au-
tem do / debitor rediens ad iudicium reddet quod promisit
cum dicet / quia super pauca fuisti fidelis etc / quis horum tuum
videtur tibi proximus fuisse illi qui incidit in latrones / At ille
dixit qui fecit misericordiam cum illo / . i . per opera fuisse probat
Ubi notandum quod quedam est proximitas parentele et hoc modo proxi-
mitas pietate se colit / et quedam spiritualis vel conformis
nature et hoc modo proximum caritate sibi facit / sic igitur
actus interprobant animam sic actus pietatis probat primam
proximitatem / actus caritatis etc ex eo quod per misericordiam
succurreris miserie illius qui est tibi conformis in natura pro-
batis proximus illius et per consequens ipse tibi / quia relativa
dicuntur ad convertentiam / vade ergo docere cognoscens proximum
vade et tu fac similiter / et erat docens cotidie in templo / principes
autem sacerdotum et scribe et principes plebis querebant
illum perdere et non inveniebant quod facerent illi / omnis enim
populus suspensus erat audiens illum hic non sit alia dicenda.

Nona pars de ministris phariseorum missis ad comprehendendum ihm

Audierunt pharisei turbam murmurantem
de illo hec . i . eum glorificantem / et miserunt
principes et pharisei ministros ut apprehen-
derent eum / dixit ergo ihesus adhuc modi-
cum tempus vobiscum sum et vado ad eum qui misit me queri-
tis me et non invenietis / et ubi sum ego secundum divinitatem vel
secundum propositum / quo obediens sum patri usque ad mortem vos
non potestis venire / non dixit non poteritis ne eos despe-
raret / dixerunt ergo iudei ad se ipsos / quo hic iturus est quia
non inveniemus eum numquid in dispersionem gentium iturus
et docturus gentes quis est hic sermo quem dixit queretis
me et non invenietis nescientes prophetaverunt quia ad
gentes iturus erat non presentia corporali sed predicatione apo-
stolorum in ultimo autem die magne festivitatis stabat ihesus
et clamabat dicens siquis sitit veniat ad me et bi-
bat et qui credit in me sicut dicit scriptura finaliter
secundum cursus . ysa . 58 . eris quasi ortus etc / flumina de ventre eius
fluent aque vive hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant
in nomine eius / nondum enim erat spiritus datus quia ihesus nondum
fuit glorificatus / ex illa ergo turba cum audisset hos sermones
eius dicebant hic est xpus / quidam dicebant numquid a ga-
lilea venit xpus / nonne scriptura dicit quia ex semine david
de bethleem castello / ubi erat david venit xpus / dis-
sensio itaque facta est in turba propter ipsum / dicebant
autem multi ex ipsis demonium habet et insanit / quid eum
auditis / alii dicebant verba hec non sunt demonium
habentis / numquid demonium potest cecorum oculos aperire
venerunt igitur ministri ad pontifices et phariseos et
dixerunt eis illi / quare non adduxistis eum responderunt
ministri / numquam sic locutus est homo / responderunt ergo eis pharisei
numquid et vos seducti estis / numquid aliquis ex principibus
credidit in eum aut ex phariseis / sed turba hec que non novit
legem maledicti sunt / dicit nicodemus ad eos ille qui ve-
nit ad eum nocte qui unus erat ex ipsis / numquid lex nostra
iudicat hominem nisi audierit ab eo primo . et cognoverit
quid faciat / Aug. credebat nicodemus / quia si eum vel-
lent patienter audire similes fierent huius qui missi fuerant
tenere eum responderunt et dixerunt ei numquid et tu gali-
leus es . i . a galileo seductus / scrutare scripturas et vide
quia propheta a galilea non surgit / hic non sit alia dicenda

ay^t 12. p^r 2.

Decima pars de interrogatione cuius filius sit xpus

Congregatis aut̄ phariseis interrogauit eos
ihūs quid uobis vr̄ de xpō cuius filius est
dicit ei dauid / ait illis quō g^o dauid in sp̄u
psalmorum uocat eū dnm̄ dicens dixit dns
dnō meo sede a dextris meis / donec ponā inimicos tuos
scabellū pedum tuorum / si ergo dauid in sp̄u uocat eū dnm̄
quō filius eius est / et nemo poterat ei rn̄dere uerbum / ap̄te
eis ostendebatur q̄ xpus esset deus qui solus erat dnō dd̄
ie. Iemola inl'ta confingunt asserentes hoc scriptum in p^r.
elyazar filius uernaculi abrahe reuertentis de cede
quinq; regum / s; sequen^a adhoc nō concordat nec ausus fuit
quisq̄ ex illa die eum amplius interrogare / h' nō sūt alia

118. p^r 7.16 et 29 p^r 6.

Undecima pars de stupendis phi^s^4 doctrina et nō uita

Tunc ihūs loquutus est ad turbas et ad disci
pulos suos dicens / sup cathedrā moy
si sedebant scribe et pharisei omnia ergo
queciuq; dixerit uobis sua / et sa. obed
est / signum diuine dilectionis ca. 127. p^r. 9. si diligitis me
diffugium etne dapnationis. ca. 118. p^r. x. si quis sermonem m.
/ initium diuine seruitutis. ca. 115. p^r. 16. si uis ad uitam. s;
aut̄ opa eorum nolite facere / dicunt enim et nō faciunt. Io.
per cathedram / doctrina legis signat / uide g^o sacerdotes que
in ea sedeatis / q̄a nō cathedra facit uel sufficit sa
cerdotē / s; sacerdos cathedram / ut cathedrā alexandē
marcus et sicut iob rex eius. ca. 170. p^r viij. / q̄ bn̄ sedet
sup cathedram honorē accipiet ab illa / qui male sedet
et iniuria facit cathedre / Iacq; malus sacerdos de sa
cerdotio crimē acquirit / nō dignitatē / et io magis iudi^o
iudicat / auditores uerbi et nō factores indicabit.
ay^t. vij^o. primo a supremo iudicio audiet / ex ore tuo iudi
caui te iudico. ca. 126. p^r. 16. / crisostomus / frequenter de hoīe
malo bona doctrina procedit / sicut uiles terra alīi precio
sum aurū producit / sicut aurū eligitur / et terra nō / sic uos
doctrinā eligite nō mores / apibus herbe nec̄e nō sunt
s; flores / alligant aut̄ onera grauia et importabilia
et imponunt i humeros hoīm / digito aut̄ suo nolunt ea
mouere. crisostomus / applicant ad confessionē dicens / si certamus
modicum penitentiam imponeretis / nonne melius est / p̄ miam
dare rōnem q̄ p̄ crudelitatē / ubi p̄r fa. largus ē dispen
sator nō debet esse tenax / oīa uō opa sua faciunt
ut uideant^r ab hoībus / dilatant eīm filacteria sua et ma
gnificant fimbrias / et uolunt ambulare i stolis / amat
eni primos recubitus in cenis et primas cathedras in sy
nagoga / et salutationes in foro / et uocari ab hoībus rabi
et oīs pplē libenter audiebat eū / uos aut̄ nolite uoca
ri rabi / unus est enim magr vr̄ / oīs aut̄ uos fr̄es estis
et prēm nolite uobis uocare sup terram / unus enim ē pr̄ ur̄
q̄ in celis est / nec uocemini magri / unus eīm ē magr̄ ur̄
xps. Io^s. quare igit^r in egipti monasterijs prēs se in
uicē uocant / s; quō unus filius nō preiudicat alijs / ne p
adoptionē uocent^r. filij. Ita unus p̄r nō p̄iudicat alijs
ne prēs p adoptionē uocent^r / aliud enim ē / na^a esse
prēm ex q^o oīa / uel magrm p quē oīa / aliud indulgē^a.
qui maior ē urm erit minister ur̄ / q̄ aut̄ se exaltauerit
humiliabit^r et qui se humiliauit exaltabitur / sc^a. 12 ps

151 p^r 12.

pr̄ patura filij adoptēt ū / magr̄ indulgē^a

114 p^r 2.

·143· p^r 8· p^r 11.

Duodecima pars de mltiplicibus erroribus phariseorum

Ue uobis phariseis qui diligitis p^a cathedras
i synagogis et salutationes i foro beda. / de
miseris ad quos phariseorum uicia transierit
qui breue curriculū uite sue quo penitentiam plangere debue
rant / p̄ eo tantu certare nō metuunt / ue uobis scribe
et pharisei legis periti ypocrite / q̄a tulistis clauē scie
et clauditis regnū celorum an hoīes / uos aūt nō in
tratis nec introeuntes sinitis intrare / crisostomus / regnum
celorum sunt scripture / ianua intellectus / clauiger sacerdo
tes / clauis ē uerbū scie / apertio est interpretatio / uerū nō
dixit qui nō aperitis s; qui clauditis / q^o scripture nō sūt
clause s; obscure / clauserūt iudei ianuā ueritatis
qn̄ detrectaret ut siqs eū confiteret^r ext^a synagogā fieret
beda / intrare in scripturis ē nō esse contentū supficie
lre s; usq; ad intelligen^a archana penetrare / Ue
uobis pharisei ypocrite / q̄ deuoratis domos uiduarum sb
obtentu plixe oronis / accipietis maiorē dapnationē
q̄ simple ex sola oronis simulatione / ue uob' scribe et
pharisei ypocrite / q̄a circuitis mare et aridā ut faciatis
unū proselitū / cū luca s; Io. et cū fuit factus facitis
eum filiū gehēne duplo q̄ uos. Io^s. / q̄ aut̄ ethnicus
erat sed' erat filius gehēne / uidens magrorum ypoc^e
s; ope destructum / qd' docebat / reuertebant^r ad uo
mitum / Ue uobis duces ceci qui dicitis quicuq; iura
uerit per templum / nichil est / qui aut̄ iurauit i auro
templi debet / stulti q̄d maius ē aurū an templum qd' sci
cat aurum / et quicuq; iurauit in altari nichil / quicuq;
aut̄ in dono qd' est sup illud debet / ceci / quid maius
est donū an altare / quod sanctificat donū / q̄ ergo iurat
in eo / et in omnibus que sup illo sūt / et q̄ iurat i templo
iurat in illo et in eo qui habitat in ipō / et q̄ iurat i ce
lo iurat in throno dei / et qui sedet sup eum / i eclys ma
libus nulla ē sanctitas / nisi qs ordinant^r ad dei cultū / q̄a
igit^r templum nō habebatur in reuerēn^a / n^r p comparatorem ad
deum q̄ per illud iurabat / coniuncebat^r per deū iurare
Ide^a intellige de altari / crisostomus / aurū et dona q̄bus pasce
bant^r sanctiora dicebat esse q̄ templū et altare / Ue
uobis scribe et pharisei ypocrite / q̄ decimatis mentā et
anetū et ciminū et rutā / et de ol. i. hoīs decimas datis
uel etiā exigitis / et reliquistis q̄ grauiora sūt legis
iudiciū et miam et fidē et caritatē / que operit multitu^d
peccatorum / p^r. pet. 4°. / p^rsicit altitudinē preceptorum p^r. tim p^r.
finis pcc. cari. ro. 13. / q̄ diligit p^rxi^m legē impleuit et
p^r. plenitudo legis dil. / elicit / plenitu^o meritorum p^r cor.
13. / caritas paciēs ē / benigna ē / nō agit p^rperā / non
ē ambitiosa / nō cogitat mal' &c / subicit fortitudinē
aduersorum ro. viij. quis nos separ. / a caritate q̄ ē in xpo
ihū / tribulatio an angustia an fames an nuditas an
persecutio an gladius / colligit magnitudinē primorum ephs
3°. in caritate radi. et fu. ut possitis cōphendere cū oi
bus scīs que sit latitudo / q̄ usq; ad inimicū / longitudo
q̄ usq; in finē / sublimitas / q̄ usq; ad deū perducit
et profundum / cur uni detur et nō alii / hec oportet fa
cere et illa nō obmittere / crisostomus / adhuc ho^e sacerdotes
si pplūs decimas nō offerat / murmurant / si peccatū
pplus uidet nō murmurat / duces ceci excollantes cu
licem / camelū aut̄ glutientes / ue uob' scribe et pharisei
ypocrite q̄ mundatis qd' de foris est calicis uel parap. In
tus aut̄ pleni estis rapina et immundicia / pharisee ce
ce munda p^rius qd' intus est calicis et parapsi ut fiat / et qd' de
foris est mundum / crisostomus / noīe calicis hoīes intelligi p;
ex eo qd' dr̄ pleni estis rapina. Remigius / q̄ qd' bibitis et ma
ducatis alijs aufertis / ue uob' q̄ estis ut monu^ta q̄ nō

In bīm ... / gaud' nō p ... dūs

scriptā ... celorum

ay. 13.

q̄ reddu...

quō ē s... / in ro m...

p^r. 11.

Cart...

p^r 12

127 p^r. 12.

patent et hoies ambulantes sup nesciunt ueri mesce.
cadauera plena fetore intus ee. Ve uobis scribe et
pharisei ypocrite qui siles estis sepulcris dealbatis
que a foris apparent hoibz speciosa intus uo plena
sut ossibz mortuor et oi spurcicia sic et uos a foris
apparetis quide hoibz iusti intus aut pleni estis ypoc
si et iniquitate. Cris. corpa peccator sepulcra dicit
mortuor. q a aia mortua est in corpe pcor. Rndens
aut quida ex legis ptis ait illi magr hec dicis et
nobis gtumeliam facis. at ille ait et uobis legis pi
tis ve q oneratis hoies oneribz que portari no pos
sut et ipa uno digito uro no tangitis sarcinas. Ve uo
bis scribe et pharisei ypocrite qui edificatis sepulc
pphar et ornatis monumta iustor et dicitis si fuissem
in die pa nor no essem socii eor in sanguine pphar
Itaqz testes estis uobis met ipis. quia filii estis eor
q pphas occiderut. uos eni pphar sepulcra edificatis
per ypocrisiz no p pietate qui me et meos qtidie mt
ficare. Itaqz simaz dapnatois qua in ptes pfectis in
uos retorquetis. Cris. uis domu dei edificare da
fidelibz pauperibz vnd uiuat. et edificasti ronabile
domu dei in edificiis eiz ho hitat. deus aut in hoibus
scis. et uos implete mesuraz prz uror serpetes
gen. uiparr quo fugietis a iudicio gehene. Jo. sicut
de impiis nascitur impius ita et uos hoicide nati estis de
hoicidis. qd g illi defuit uos implete. illi intfecerut
suos uos dnm crucifigite. Cris. sicut serpentes
aspiciut quo mordeant et postea se occultant sic ypo
crite cogitantes quo ledant. post lesione eni se hnt
qsi nemini nocuerint. ppterea et sapia dei dixit mit
tam ad illos pphas et apptos et sapientes et scribas
et ex illis occidetis et cru. et ex eis flagellabitis in
synagogis uris et pse de ciui. in ci. ut ue. sup u. ois
san. in. q effusus est sup tiaz a sanguine abel iusti usqz
ad sanguine zacharie filii barachie que occidistis int
teplum et altare. Jo. hic e ille de q. cn. 36. Ame dico
uobis. uem. hec oia sup ge. istaz. sicut oim malorum
una ciuitas babilonie dicit ita et una generatio.

Tertiadecima ps de lamentatione xpi sup ihrlm.

Jherusale ihrlm qui occidis pphas et la
pidas eos qui ad te missi sut quotiens
uolui ogregare filios tuos queadmo
gallina ogregat pullos suos sub alis
et noluisti. d. quoties. tangit omes retro pphas cu
sortos. more auis electos tamqz pullos subse colli
git fouet et ab insidiis dyaboli et malor homi p
tegit. ecce relinqtur domus ura deserta. Cris. cu e
sacer crucifixus scindet uelum templi et secreta myste
rii scitatis eius publicabitur et recedet ab eo spus
dei. et sicut corpus aia recedente pmus frigescit. de
inde putrescat. soluit sic teplum uerz dei spu re
cedente ab eo. ptus seditionibz replebit deinde uit
Dico eni uobis no me uidebitis amodo donec dicatis
benedictus qui uenit in noie dni. Jo. 1. amodo ab hoc te
pore passionis. Verutam ex pncipibz multi crediderut
in eum sz ppter phariseos no gfitebant ut de synago
ga no eicerent. dilexerut eni gliam homi magis qp
gliaz dei. ihs aut clamauit et dixit. q credit i me
no credit i me sz in eu q misit me. et ne putet filius
adoptiuus ait ego lux i mudum ueni ut ois q credit in

me i tenebris no maneat. et siqs audierit uba mea et no
custodierit ego no iudico eum. no eni ueni ut iudice
mundu. sz ut saluificet mundum. q spnit me et no accip
uba mea. hz q iudicet eum. smo que locutus sum ille iudi
cabit eum in nouissimo die. quia ego ex me ipo no
solum locutus. Augs. satis manifestat se iudicaturu dicas
smo que locutus sum eo aut iudicabunt qui no audierut
alr qui audierut et gtepserut qui sine lege peccaue
rut. sine lege pibut. et qui in lege peccauert per le
ge iudicabutur. Ro. Sz qui misit e me pr ipe mandatu
mi dedit. quid dicam et quid loquar. Augs. in sapia pris
oia mandata sut pris. et scio. q madatu eius uita e.
que ego loquor. sicut dixit mi pr sic loquor. hec locutus
est ihs et abiit et abscondit se ab eis. no q credere in
aprebat. sz occidere querebat. cum aut tanta signa
fecisset coram eis no credebat in eum ut smo ysa. pphe
impletur que dixit dne. qs credidit auditui nro.
et brachium dni cui reuelatu est. hec dixit ysa. qn ui
dit gliaz eius. ca. 6. et locutus est de eo. c. vii. et cu egre
deret ihs de teplo accesserut discipuli eius ut ostederet
ei. edificationes tepli dicentes magr. aspice quales la
pides et quales structure. qsi dicat. mirado opus tam mag
ficum destruet. et rndens ihs ait uidetis has oes mag
edificatoes. Ame dico uobis. uenient dies in quibz non
relinqtur hic lapis sup lapidem qui no destruetur.

14a ps de signis destructois ihrlz et aduetus xi ad iudi

Edente aut eo in monte oliuar ctra teplu accese
serunt ad eum discipuli secreto et interrog
eum dicentes pceptor dic nobis qn hec erunt
et qd signu aduentus tui. que putabant
statim destructione tepli. cu hec oia inapiet gsumari
beda. eu de ruina tepli disputant ut etiam ipo corpis situ
uob ggruat. sedet sup monte oliuar mistice designas
qz quietus manens in scis supbor detestat amentia
et ait ad discipulos uenient dies qn desiderabitis uide
re unu diem filii hois et no uidebitis q dies melior est
in atriis dni sup milia qui nescit occasum. videte neqs
uos seducat. multi uenient in noie meo dicetes ego sum
xps et multos seducent. huius multi sunt heresiarche. unde sy
mon magus ascultabat dicens hic est uirtus dei magna.
Jero qz dicit sup hoc loco. qp ante destructionem ciuitatis
plures apparuerut qui dicebant se ee xpos. Cu aut
audieritis prelia et seditiones. nolite terreri oportet
eni hec fieri. sz nondum est finis. gsurget eni gens in
gentem et regnu ctra regnu et erunt pestilen et fa
mes et terremotus per loca terroresqz de celo et signa ma
gna. hec aut oia initia sunt dolor tunc tradent uos in tri
bulatione et occident uos et eritis odio oibz hoibus gen
tibz ppter nomen meum. et capillus de capite uro no pibit et
in paciencia ura possidebitis aias uras. ponite g i cor
uro. no pmeditari queadmodum rndeatis ego enim
dabo uobis os et sapiam cui no poterut resistere et g
dicere omes aduersarii uri tunc scandalizabuntur et in
uicem tradent et odio hebunt inuicem et multi pseudo p
phete surgent et seducent multos. et qm habundauit ini
quitas refriget. ca. mul. q aut pseuerauit usqz in fine
hic saluus erit. et pdicabitur hoc euangelium regni i uniu
so orbe in testimonium oibz gentibz et tunc ueniet gsuma.
Remigius corda discipulor gsolatur inicias p ciuitatis fu
deis se socios regni celestis ex toto mundo habituros an cap

tione cum ihrlm predicatum est euangelium in affrica per marcum in europa per petrum et paulum. In galiis per Saturninum et alios. In hyspania per Iacobum. In asia per ceteros apostolos de predictis aut signis et tribulationibus ca. 196. p. 3a. de fame spaliter ca. 191. p. 1. de persecutione apostolorum ca. 139. p. viij. Sic exigente diuina iusticia Iudei qui non experientur persecutionem antixpi quia eum recipient pro messia, isti passi sunt pro morte xpi et stephi et Iacobi maioris et durabit eorum desolatio quousque persecutio fidelium in quo abiit tempore antixpi. Cum uideritis abhominationem desolationis .i. ydolum in loco desolato uel tempore pilati uel tempore elii adriani qui statua cesaris tempore pilati sunt ante desolationem templi, potest etiam exponi secundum cerisostomum et Ieronimum de antixpo per quem desolabitur cultus dei thessal. 2o nisi reuelabitur ille iniquus homo peccati filius perditionis qui aduersatur et extollitur super omne quod dicitur deus aut quod colitur. Ita ut in templo dei sedeat ostendens se quod ipse sit deus. que dicta est a danielo propheta ca. xi. stantem in loco sancto qui legit prophetiam intelligat .s. consumationem instare libidem, cum dicitur usque ad consumationem et finem perturbata perdurabit desolatio. Tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes. quod fecerunt xpiani ammoniti reuelatione secundum Remigium fugientes in pellam ciuitatem sub tutela agrippe. et qui in tecto non descendat tollere aliquid de domo sua, sed soli fuge consulat. et qui in agro non reuertatur tollere tunicam suam, ne forte amittat uitam. Si exponitur de tempore antixpi per illos qui in iudea sunt intelliguntur incipientes de nouo ad conuersionem fidei accedentes, per illos qui sunt in tecto proficientes qui super carnem que est quasi domus anime conuersantur. per illos qui in agro sunt intelliguntur perfecti, qui alios perfectos fieri laborant, primi fugiant ad montes .i. scripturas, secundum cerisostomum uel culmina uirtutum, si non debent aliquid tollere in domo .i. ad uillam sue meditationis carnis consolationem secundum cerisostomum, tercii non reuertantur tollere tunicam .i. rem aliquam temporalem. Ue aut pregnantibus uel nutrientibus in illis diebus quia onere uel prolis amore impediuntur a fuga. uel nota in conceptione peccati in corde in nutritione consumatio in opere. Orate aut ne fiat fuga uestra hyeme aut sabbato propter asperitatem temporis que prohibet ad montes fugere, in desertis et solitudinibus ambulare. et cadent in ore gladii et captiui ducentur in omnes gentes. et ihrlm calcabitur a gentibus donec impleantur tempora nationum que secundum bedam concordat apostolus quia cecitas ex parte facta, donec plenitudo gentium introiret. Uel sabbato quo non licet plusquam mille passibus ambulare, spiritualiter in sabbato cessatio operis, in hyeme gelicidium caritatis notatur, et in tali hyeme est uentus superbie obscurus aer inuidie, frigus accidie gelu auaritie accenditur igne ire, maior fit preparatio gule, et maius lutum luxurie. deinde ponitur predictorum causa. erit enim tunc tribulatio magna. Rabanus, quia non solum cerebrationem tormenta que prius consueuerunt inferenda sunt fidelibus, sed quod grauius est signorum operatio. qualis non fuit ab initio mundi usque modo, erit enim tempus quale non fuit ab initio ex quo gentes esse ceperunt usque tempus illud, tunc enim apertius omnes persecutiones conflabitur in unum .s. infidelium hereticorum tyrannorum persilorum secundum et sunt 4or bestie et in quatuor uenti pugnantes in mari, daniel. vijo. Uel si exponatur et de destructione ihrlm, dicit Iosephus quod nulla deinceps europa possit eorum calamitatibus adequari. et nisi abbreuiati fuissent dies illi obsidionis in quibus opera-

bitur antixpus, non fieret salua omnis caro, sed propter electos abbreuiabuntur dies illi .i. si durasset obsidio, omnes iudei interiissent, si de tempore antixpi intelligitur abbreuiati sunt dies illi dan. 12. per tempus et tempora et dimidium temporis. apoc. 13. datum est ei os loquens magna et blasfemias, et datum est illi potestas mensium 42. et beatus qui expectat usque ad dies 1335. unde 45 dies addit post mortem xpi antixpi secundum glo. ad penitentiam malorum et refrigerium bonorum. Postea dabit salubrem admonitionem. tunc si quis dixerit uobis .i. immitatoribus uestris, ecce hic .i. in hac prouincia uel natione uel secta, est xpus, aut illic .i. in alia, Rabanus, quia de natiuitate domini cum tum esset in affrica Iudei in Iudea non apparebit in uno angulo terre in bethleem secundum cerisostomum uel in humilitate secundum Io. sed publice in gloria. nolite ergo eis credere. uerum assignat causam consilii. surgent enim pseudo xpi .i. falsi xpiani peruertentes doctrinam xpi uel qui mentientur de xpo. et pseudo prophete peruertentes doctrinam legis et prophetarum uel usurpantes sibi diuinas reuelationes. pseudo enim grece, idem est quod falsi uel mendaces aut fallaces latine. et dabunt signa .i. opera mirabilia ad mouendum intellectum et prodigia ad mouendum affectum. ut in errorem ducantur si fieri potest etiam electi, Gregorius, electorum enim cor trepida cogitatione concutitur et tamen eorum constantia non mouetur. Sed numquid electus uel predestinatus potest dampnari, dicendum quod eorum salus est necessaria necessitate conditionis uel conditionata, et sic non contingit eos dampnari, quia diuina prescientia non potest falli, sed non est necessaria necessitate consequentis uel absoluta ideo secundum hoc possibile est eos dampnari et in errorem duci uel falsa est propositio in sensu composito predestinatus potest dampnari, in sensu diuiso uera. ecce predixi uobis. Gregorius, minus enim iacula feriunt que preuidentur et nos tollerabilius mundi mala suscipimus si per prudentie clipeum munimur. recapitulat per modum salubris admonitionis. Si ergo dixerint uobis ecce in deserto est nolite exire, Aug. in epistola contra aduersarios legis et prophetarum testabitur testimonium ut eum angelum soluat, que nos iudee eum per xpo suscipe suadebit, et predicabit se esse xpm in deserto legem legis ecce in penetrabilibus .i. in hereticorum que tenuis penetrabilibus qui dei pollicentur archana noli credere. Consequenter ponit antecedens ad iudicium .s. aduentum suum, primo tangit modum aduentus sui, erit enim manifestus sicut enim fulgur exit ab oriente et apparet usque in occidente ita erit et aduentus filii hominis, erit etiam ex predictis subitus incentus oculorum manifestatiuus in tempore perussiuus. 2o modum aduentus illorum qui cum xpo regnaturi sunt qui rapientur obuiam xpo in aera p.a thess. iiijo. sic ubicumque fuerit corpus, ibi, per illuc cum ascenderit tribus tribubus domini quia illic sederunt sedes in iudicio congregabuntur, pro congregate illi sancte eius, et aquile, de xpo corpus ad denotandum carnis ueritatem et conuersationem spem in qua uidebit eum omnis oculus apoc. p.o. clara uero dicte aquile, tum propter resurrectionem renouatam, per renouabitur ut aquila iuuentus tua, tum propter uisionis subtilitatem qua solem iustitie uidebimus reueleratis oculis p.a corinth. 12. uidemus nunc per speculum in enigmate tunc aut facie ad faciem. tum propter eleuationis sublimitatem Iob 29. numquid ad preceptum tuum eleuabitur aquila et ponet

in ardore in sinu. ysa. 40. qui sperant in domino muta-
bunt for(titudinem) assument pennas ut aquile current et non
laborabunt tunc propter oppressionem presentem sap. 5. stabunt
iusti in magna constantia contra faciem eorum illorum e(st) / et
dicent videntes se iudicari a iustis illud tre. 4. velo-
tiores fuerunt persecutores nostri aquilis quare p(aulus)
corinth. 15. canet tuba et mortui qui in christo sunt
resurgent primi super montes psalmi. sunt nos qui relinque-
bimur obviam christo in aera. p(rim)a thess. 4. in deserto ubi so-
latium nullum insidiati sunt nobis ¶ Secundo autem spe-
cificatur modum adventus christi stupendi apertio comita-
tibus signis in natura superiori / Statim autem post tribu-
lationem dierum illorum sol obscurabitur et luna non da-
bit lumen suum quod potest intelligi de subtractione
quia luminositatis secundum glo. vel comparatione nove lucis
ysa. 23. erubescet luna et confundetur sol / cum
regnaverit dominus exercituum / et stelle de celo cadent
vel quantum ad mutationem luminositatis in obscuritatem
et sic cadent non a situ sed a lumine / glo. lumine care-
bunt ut nimium domini fulgent adventum vel quantum
ad apparitionem / sicut nunc videtur vapor inflatus ascen-
dens cadere ad modum stelle / sic veniente iudicia-
tales inflammationes crebrius fient quod signa infla-
mationis mundi et desinet generari eos et alie impres-
siones huiusmodi et virtutes celi commovebuntur i. ange-
li / motu reverentie respectu dei / motu obedientie solici-
te respectu eorum que ad iudicium pertinent / motu vi-
dicte respectu iudicandorum / crisostomus quando rex terrenus exit in
expeditionem totius civitatis exercitus / quanto magis
rege celesti consurgente vivos et mortuos iu-
dicare / virtutes angelice movebuntur terribilis mi-
nisterii terribiles divini precedentes pro candelabris
precedent fulgura pro tubis horrenda tonitrua
vociferabunt / et tunc apparebit signum filii hominis et
tunc plangent se omnes tribus terre / quod minima patitur non
habet in celis / crisostomus / nisi enim crux considerabit
quod mortuo eo nichil profecerit et quem crucifixerit
cum quem adorare oportebat / plangent autem omnes
tribus terre i. omnes mali qui terrena dilexerunt / qui
cum terrena voluptate discesserunt / crisostomus plangent
iudei plangent gentiles plangent christiani qui magis
dilexerunt mundum quam deum / sed quid / plangent se i. suam
culpam quam commiserunt / suam stultitiam quam non cor-
rexerunt / suam gloriam quam amiserunt / suam penam quam
incurrerunt zach. 12. In die illa erit planctus magnus
in ierusalem / et videbunt filium hominis venientem in nubi-
bus celi cum virtute / quantum ad humanitatem / et maie-
state / quantum ad divinitatem vel in virtute ad pu-
niendum in maiestate ad premiandum ¶ Tertio tangit finem
antecedens ad iudicium / et tunc mittet angelos suos cum
tuba et voce magna / Remigius hec autem tuba vera
nec corporea est sed archangelica vox que adeo
magna erit ut clamore illius omnes mortui de se-
pulcris consurgant / et congregabunt electos eius a quatuor
ventis / beda i. a quatuor climatibus mundi oriente occiden-
te septentrione et meridie / a summis celorum usque
ad terminos eorum / summum celi videtur esse sed cenith capit(is)
nostri / terminus non ubi terminatur nisi a longe aspici-
entibus ubi circulus celi dicitur orizon quod terram terminare vi-
detur Item quatuor antecedentium tangit ad iudicium quod confusio

iudeorum ab arbore autem fici discite parabolam / crisostomus / vere
aliquid eventurum dicit / naturales necessitates in exemplum ad-
ducit Cum enim iam ramus eius tener fuerit et folia na-
ta et omnes arbores cum producunt iam ex se fructum
scitis quia prope est estas secundum Remigium et bedam / synago-
ga in fici maledicta figurata fuit que crescit
sed predicantibus enoch et elya vivificabitur ex multitudine
filiorum nove conversionis / per alias non arbores alias
intelligere nationes / estatis autem renascentium sequentium
novitas / cum videritis hec omnia fieri scitote quia
prope est consummatio seculi / Amen dico vobis quia non
preteribit hec generatio donec hec omnia fiant
Io. nove generationis autem de genus humanum significat autem
specialiter iudeorum quia usque ad illa tempora in perfidie manebunt
celum et terra transibunt sine effectu completionis / ps. In
eternum domine permanet verbum tuum in celo ¶ Ante ad-
ventum autem iudicis primo ponit lucis celestium corporum
immutationem / erunt signa deceptibilium miraculorum
ad extinguendum fidem figuratum in obscuritate solis
·Gre· e· p· dabunt signa 2a thess. 2. et tunc revelabitur ille
iniquus cuius adventus secundum operationem sathane in omni vir-
tute et signis et prodigiis mendacibus / tunc quia falsa mi-
racula tunc quoniam contra fidem ad falsitatem perducunt ¶ Secundo
carnalium delectationum ad subvertendam caritatem fi-
guratum in privatione lunaris luminis / quia ecclesia obiectu
carnalium vitiorum non potest christi radios suscipere / secundum
Ambrosium. eccli. 43. a luna signum diei festi. illius diei que
melior est in atriis domini super milia quia nescit occa-
sum In fine non minuitur cum caritas quia cessat carna-
litas et quia habundabit iniquitas refrigescet caritas multorum
¶ Tertio multiplicem tribulationum / ad tollendam spem figuratam
in casu stellarum. Gre. e. p. tunc erit tribulatio etc. / erunt si-
gna in sole i. christo. secundum orig. quia in fine [illegible] sit
tenebra similat erit sol / luna autem que videtur illu-
minari ab hoc sole est omnis ecclesia malignantium / stelle
vero apparentes / aliqui inter eos cadent a pertinentia ap-
parenti / vel secundum Aug. ad eusebium christus et ecclesia non ap-
parebunt impiis persequentibus et ultra modum sevientibus
stelle que videntur gratia cadent i. turbabuntur vel secundum
Ambrosium. luna i. fides vel ecclesia obiectu carnalium vi-
ciorum non potest christi radios suscipere ¶ Quarto hominum angustiam
et afflictionem et in terris pressura gentium / fugien-
tibus ad montes maritimis et mediterraneis ad plana quo
latentibus ubique enim erunt signa tremoris ¶ Quinto quantum ad
elementorum mutationem / pre confusione sonitus maris / et
fluctuum / theo. cum alterabitur superior orbis / et elementa infe-
riora merito patientur / mare enim turbabitur fremet et
littus maris agitabitur / eusebius / videtur dicere principium
transmutationis universi / hac enim devorata vel congelata
ut non amplius audiat sonitus maris nec contingat are-
nam fluctus eius tunc exuberantis siccitatis / aer mundi preter
non amplius obtinentes vaporem solitum emissum cum silva hu-
mida transmutationem patientur et sic cum apertio salva-
toris constitutae debeat obviantia deo prodigia exordium
sumet finis prophemiale ex siccitatibus ut nec tempestas
nec fremitus maris amplius audietur ¶ Ieronimus dicit se reperisse
quindecim signa in annalibus hebreorum iudicium precedentia primo
die eriget se mare .40. cubitis super altitudinem montium
loco suo quasi murus persistens immobiles elationes maris / 2o tan-
descendet ut vix videri possit / [illegible] mare et ex

123. p. 1.

·p. 21· 90. p. 8.

208. p. 3.

·Io·

Signa fiunt iudicium precedentia

de signis ante iudicium

cetur illud / 3º belue maris ascendentes super mare dabunt ru
gitus usque ad celum. Job. 12. loquere terre et respondebit tibi / et
narrabunt pisces maris / 4º ardebit mare et omnes aque
5º herbe et arbores dabunt rorem sanguineum / 6º ruent
edificia / 7º petre collidentur ad inuicem sicut factum est
in domini passione / 8º erit generalis terre motus / 9º adequa
bitur terra / 10º exibunt homines de cauernis suis et ibunt
quasi amentes et non poterunt sibi loqui / 11º aperientur sepul
cra et stabunt ossa super ea / 12º stelle cadent de celo.
13º morientur homines ut cum mortuis resurgant / 14º
ardebit celum et terra / 15º erit celum nouum et terra noua
Arescentibus hominibus pre timore et expectatione que super
uenient v. d. / celestibus / non erit resistendi uirtus nec pe
nitencie locus nec satisfactionis facultas ex angustia
omnium tunc nichil remanet nisi luctus ¶ 4º reuerentialem
angelorum commotionem / uirtutes celi mouebuntur / thomas non
solum mortales fluctuabunt cum ardebit mundus sed etiam
angeli stupebunt in tam terribilibus mutationibus / Iudi. in
Job. columne celi contremiscunt et pauent ad nutum eius
quid ergo facient tabule cum tremunt columne quid uir
gula deserti patitur cum cedrus paradisi concutitur / uel secundum cu
rebum / uirtutes celi que presunt sensibilibus partibus
uniuersi absoluentur enim a ministerio quo deseruiunt cir
ca sensibilia corpora sub corruptionis statum ¶ Postea po
nit aduentum iudicis / tunc uidebunt filium hominis uenien
tem in nube / ca. 47. p. 6. aspiciebam ego in uisione noc
tis / et ecce in nubibus celi quasi filius hominis. thomas / uidebunt
filium hominis tam fideles quam infideles / radiabit enim amplius
sole tam ipse quam crux eius unde ab omnibus agnoscetur

splendor Christi / crucis

¶ His autem fieri incipientibus respicite et le. ca. ubi. ad filii
sapienciam quam fallaciam deceptibilium miraculorum / ad spiritus
sancti clemenciam contra lasciuiam carnalium delectationum
ad patris potenciam contra seuitiam innumerabilium tribulationum
Ad celum et ad deum debemus leuare oculos et caput / quod
ostendit figura corporis eccl. 7. / deus fecit hominem rectum
ber. super cant. sermone 24. corporis statum dedit deus
homini rectum ut de corporis / limi. deformitate arguerent animi
Erubesce ergo anima / uolutari in ceno. que de celo es re
matis similitudine recta / quotiens te uertis siue ad deum
sursum / siue ad corpus deorsum inuenies speciem decoris tui

Ouidius primo methamorphoseos

Pronaque cum spectent animalia cetera
terram / Os homini sublime dedit
celumque videre

et Ouidius in methamorphoseos / pronaque etc. ca. 72. p. 6.
Naturam mentis sequitur sicut ignis naturaliter tendit sursum sic
mens hominis ad deum / Aug. primo confessionum / fecisti nos
domine ad te, et inquietum est cor nostrum donec quiescat
in te / hic oculus non saciatur uisu / sed saciabor in ps. cum
apparuerit gloria tua / ideo dicebat ad te leuaui animam meam
deus meus in te confido non erubescam / quia spes non confundit / generalis
remunerationis / glo. super 10. ps. oculi domini super iustos / non
auferam oculos meos a te / si tu semper leuas oculos tuos ad
me / ps. oculi mei semper ad dominum / quoniam ipse euellet de laqueo
pedes meos / et in fine / quando leti cantabimus anima nostra erepta
est de laqueo uenancium etc. sed impedit autem capitis
eleuationem / onus aggrauans / q. 14. 2. cum leuare uel
let dominus eliam / per turbinem in celum dimisit pallium.
Languor debilitans Job 10. non leuo caput meum saturatus
tus afflictione et miseria / pudor humilians. 2º Esdre
confundor et erubesco leuare faciem ad te / exemplum publicani
in ca. 123. p. 5. / dolor angustians 3. R. 21. ambulauit
achab demisso capite cum dixisset helyas / si mortuus fuerit in
ciuitate comedent te canes / si in agro uolucres / isti autem

mundus fecerunt peccatum in anima ¶ Adiungit solatium quod premissa
patula / quoniam appropinquat redempcio uestra / quasi diceret finietur
mundus / qui uos odit / et uenit gloria quam optatis / primo
eleuantibus mentem ad filii sapienciam purgabit omnem er
rorem uisione infallibilis ueritatis / 2º eleuantibus
mentem ad spiritus sancti clemenciam / desipiet omnis carna
lis amor / fruitione inextimabilis suauitatis. Greg.
gustato spiritu desipit omnis caro / 3º eleuantibus mentem
ad patris potenciam euacuabitur omnis timor tenti
one inmobilis firmitatis / et tunc completa erit redempcio.
uera adepta triplici dote anime / uisionis clare / quantum
ad rationalem / fruitionis quiete / quantum ad concupiscibilem
tentionis secure / quantum ad irascibilem / et dixit illis
similitudinem / etc. a arbore etc. 6. hic non sunt alia.

xv.ª pars de incertitudine hore iudicii

¶ p. 21.

Consequenter monet nos pastos et certi
tudine illius aduentus / attendite
autem uobis ne forte grauentur corda ue
stra in crapula et ebrietate et curis
huiusmodi uite / et superueniat in uos repentina dies
illa / tanquam laqueus ueniet in omnes qui sedent
super faciem uniuerse terre ¶ Est laqueus subli
mationis excellentie eccl. 11. / ut capiuntur in laqueo
sic cor superborum / affectionis uane glorie / ps.
laqueum parauerunt pedibus et incuruauerunt animam meam / multiplicationis o
pulencie primo thy. 6. qui uolunt diuites fieri inci
dunt in temptationem et in laqueum dyaboli / Effrenationis gule
ps. fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum etc. / delectati
onis luxurie eccl. 12. inueni amariorem morte mulierem
que laqueus uenatorum est / sagena cor eius et uincula manus illius / ob
durationis inpenitentie mathei 27. / abiens la
queo se suspendit / ab hiis omnibus laqueis dyaboli
liberamur per Christum / ps. oculi mei semper ad dominum quoniam ipse
eruet de laqueo pedes meos / nescitis enim quando tempus sit / Aug.

mar. 13.

homo uel angelus / nec sibi uel aliis scit diem iudi
cii sed filius in patre scit quantum aliis nesciat .i. nul
lum scire faciat ut semper soliciti uigilemus / sic intelli
gitur quod scriptum est / De die autem illa et hora nemo
scit neque filius neque angeli in celo nisi solus pater

mat. 24

hoc autem fuisset reuelatum apostolis quibus tamen de hoc
querentibus respondetur act. primo / non est uestrum nosse
tempora uel momenta que pater etc. quod exponens
Aug. 18. de ciuitate dei omnium calculantium digitos
resoluit ille qui hoc dixit / solus enim deus sicut presci
uit principium ita et finem / Jo. hinc arrius et eunomius
dixerunt non esse equalem qui cognouit et ignorat sed
cum omnia tempora fecerit uerbum dei quomodo ergo partem
eius ignorat / Gregorius in registro / nouit unigenitus
horam diei iudicii sed non ex natura humanitatis / dicitur

x. dies iudicii quare scit et nescit

autem illa dies dies domini propter singularitatem domini / Cum
enim per totum tempus possit creatura rationalis uti
libertate tunc soli diuine uoluntati subiacebit ari
ditas. ysa. 2. / exaltabitur dominus solus in die illa quia
dies domini exercituum super omnem superbum et arroga
tem etc. et incuruabitur sublimitas hominum / et humili
abitur altitudo uirorum / et dies ultionis / ysaie 43.
propter effectum potentissime executionis et iere.
46. dies illa domini exercituum / dies ultionis ut sumat
uindictam de inimicis suis / in agnitione mortuorum di
es illa dies ire etc. / bene figuratur iudicium per ea que

mat. 13

hnt violentas actiones ut sunt cle[ti] turbati / sapie
v[o] aciet diraz iraz pro lancea et pu· pro eo orbis tra
riz. q[ui] mis[erebitur]·/ terra eos glutiens in· 16· rupta est terra sub
pedibus eorum· s[cilicet] dathan et abiron· et apiens os suum
deglutivit eos / aer· eos impellendo supra v[er]o· q[uod] illos
subito spiritus virtutis et turbo venti diuidet eos
24· Jere· 34 / ecce turbo indignationis egredietur / et te
pestas erumpens super caput impiorum veniet / aq[u]a eos
congelando Job· 24· transibit ab aquis in a· 26· pe·
igne succensus eos comburendo / ps· sicut ignis qui con
burit siluas et sicut flam[m]a comburens mon· Ita p· e· in
ten· t· et in fra· t· turba· e· ps· Igne succensus est
in furore meo 26 Sopho· p· igne celi· mei· de· omis
terra· / et fulgur quod est subitum terrificum et violentum
Mathi· 28· sicut fulgur exit ex· p· 14 significat
et per ventilabrum ex· 88· p· 13· et per tres visita
tione / per presentem disceptatione / et magnitudine
meritorum p[etri]· p[rim]e· v[o]· humiliamini sub potenti manu dei
et vos exa· int· in· ¶ Et no[n] q[uod] xps sim humanitatem
ignoret diem illam / cum datum est omne iudicium aliqui
bus inquiunt et exponunt q[uod] sicut in scriptura
interdum tunc aliquid scire dicimur cum in eis noti
ciam deuenimus licet prius sciremus ut ait deus gen·
·22· nunc cognoui q[uod] timeas deum / statutum aliquid ne
scire dicimur / cum nunquam alteri notificamus sic xps
nescire dixit diem illam / sic aut in diebus noe ita erit
et aduentus filii hominis / sicut enim in diebus ante diluui
um erant comedentes et bibentes nubentes / et nup
tui tradentes usque ad eum diem in quo intrauit in
archa noe / et no[n] cognouerunt donec venit diluui
um / et tulit omnes / ita erit aduentus filii hominis / beda /
noe archam edificat cum dominus ecclesiam de uniis fideli
bus qui ligaus longiuis adunando construit / qua per
fecte consummatam ingreditur / cum hanc in die iudicii p
sentia sue visionis eternus habitator illustrat / sed cum ar
cha edificatur iniqui luxuriantur· cum ve[ro] intrauit in
teriit / quia sancti hic certantibus insultant / illis co
ronatis eterna damnatione plectentur· ¶ Simile sic
factum in diebus loth· edebat et bibebat emebant et
vendebat plantabant et edificabant / qua die exijt
loth· a sodomis pluit ignem et sulphur de celo / et
omnes perdidit / secundum hoc erit / qua die filius hominis reue
labitur / memores estote uxoris loth· qualiter puniti
puenta est ·C· xvi[a]· pars de quibusdam assumendis
et quibusdam relinquendis in tribus statibus

Duo erunt in agro plationes / quorum est la
borare / vel predicatoris / unus assumetur·
qui no[n] adulterauit verbum dei / alter
relinquetur qui extimauit questum pie
tatem / due molentes in unum quantum ad coniugatos
quos terram noie significauit / secundum bedam quia consiliis
pecatorum eos regi expedit / molentes aut dixit p
circulum negociorum circuitum / illa pars assumetur /
que in eodem usa est / solo plus amore / illa relin
quetur que illecebris carnis fruunt / duo in lecto
unus· s· contemplationis / unus assumetur qui deo va
cauit / et alter relinquetur qui a bono opere cessauit
vel p[ro]p[ter] deum no[n] est operatus et secundum hoc tres possunt
sequenter parabolas / quantum ad primos dicit / sicut
homo qui peregre profectus reliquit domum suam et de
dit seruis potestatem cuiusque operis et ianitori precepit ut vigilet
Gregor· carnis locus proprie terra est que quasi ad pereg
na ducitur / cum per redemptorem nostrum in celo collocatur·
Ipse aut peregre profectus reliquit / ecclesiam quasi domum et
dedit fidelibus suis talenta ad operandum / ianitori vero
qui ducit in domum celi· i· predicatori precepit vigila
cum dei / si non annunciaueris impio iniquitatem suam / san
guinem eius de manu tua requiram / vigilate ergo nescitis
quando dominus veniet sero an mane an media nocte an
galli cantu / ne cum venerit repente inueniat vos
dormientes / Eusebius omelia p· ad monachos in
deserto / pastores vos inueniat exinanitis quod non prie
mit imparatos / certum nobis imponat solicitudinem
incerta conditio / cotidianus sit hunius periculi metus
cuius nescitur mensura / Augustinus / inquit quemque inuenerit
suus nouissimus dies in eo comprehendet ut eum mundi
nouissimus dies / quoniam qualis in die illo moritur / talis
in die illo iudicabitur / illud autem scitote / quia si sciret
paterfamilias qua hora fur veniret vigilaret uti
que / et non sineret perfodi domum suam / monet ergo ascensi· Jo·
et vos estote parati / quia nescitis qua hora filius ho
minis venturus est / ait aut ei petrus domine ad nos
dicis hanc parabolam an ad omnes / dixit aut dominus / quod
vobis dico omnibus dico / vigilate / Jo· qui dormit non
vera sed fantasias videt et cum vigilat nichil habet
de hiis que videt / sic sunt / quos mundi amor rapit
in vita / deserit post vitam / sic dormierunt in divitiarum
sompnum suum / et nichil inuenerunt in manu sua / dixit
aut dominus quis putas est fidelis seruus et prudens dis
pensator quem constituit dominus super familiam suam ut det
illis cibum in tempore / beda / generaliter omnibus precipit di
vigilare / dixit aut de platis ecclesie / quam rarus inueniatur
fidelis dispensans / rarus quem constituerit dominus vocari
do tanquam aaron / beatus ille seruus quem cum venerit dominus
inuenerit vigilantem / vere dico vobis quod super omnia bo
na sua constituet eum / non ut solus sed prefectus etiam gau
dia habeat / si aut dixerit malus seruus ille in corde suo
moram facit dominus meus venire / et ceperit percutere conseruos
suos manducet aut et bibat cum ebriis / veniet aut
dominus serui illius in die qua non sperat / et hora qua ig
norat et diuidet eum partemque eius ponet cum ypocri
tis et infidelibus / illic erit fletus et stridor dentium / Jo·
hic dicit ypocritas in agro in mola in lecto derelictos
¶ Quantum ad tercium dicit tunc simile est regnum celorum
decem virginibus / castitas eleuat a carnalibus / que accipi
entes lampades suas exierunt obuiam sponso et sponse / p
virgines hic intelligunt / qui unius dei noticiam habe
nt mens eorum ydolatria constupratur· secundum Jeronimum / oleum aut
habet ornamenter fidem operibus / vel oleum est opus misericordie
per quod in die iudicii audient / venite / et ex eis de fu
turis· i· p· 17· possumus quinque virgines / quinque sensibus in
terpretari / quibus alii festinant ad celestia alii terrenis
fetibus inhiantes / fomenta non habent veritatis quibus sua
corpora illuminet / de visu auditu et tactu spirituale dicitur
est / quod vidimus quod audiuimus et manus nostre contrecta
uerunt / de verbo vite de gustu gustate et videte quoniam
suauis est dominus / de odoratu / in odore unguentorum
tuorum currimus / ¶ Vel secundum Augustinum quinque virgines vide
tur significare quinquepertitam continentiam oculorum aurium olfa
ciendi gustandi tangendi / quae continentia quia partim sit coram deo

ut illi placeant interiori gaudio conscientie partim coram hominibus
ad gloriam humanam / quinque dicuntur sapientes et quinque stulte
utrumque tamen uirgines propter continentiam unde sequitur quinque
ex eis erant fatue et quinque prudentes / sed quinque fatue
acceptis lampadibus suis non sumpserunt oleum secum /
prudentes uero acceperunt oleum in uasis suis cum
lampadibus / uasa sunt corda / lampades opera / oleum uitor
glorie / uel intentio recta ad deum que proprie pertinet
ad prudentiam / quia prudentia est directiua humanorum
actuum in finem / et quia fatuitas contrarium prudentie / ideo
qui non ordinant operationes in deum / sed ad gloriam uel que-
stum / fatui sunt / moram autem facie(n)te sponso dormitauerunt
omnes et dormierunt / moram facit est tempus presentis uite
usque ad secundum aduentum / dormitare est in infirmitatibus
ante mortem languescere / dormire est mori / media au-
tem nocte clamor factus est / ecce sponsus uenit exite ob-
uiam ei / i(d est) improuise clamor erit uox tube surgite mor-
tui / tunc surrexerunt omnes uirgines ille bone et ma-
le / et ornauerunt lampades suas / hoc est ad mentem re-
duxerunt / et de iusticia operum et bonitate circumstantiarum cogi-
tauerunt / fatue autem sapientibus dixerunt date nobis de
oleo uestro / quia lampades nostre extinguuntur / quorum fama fulc-
itur aliena laude / eadem subtracta deficiunt / date no(bis) de
uestro i(d est) glorie uestre / Responderunt prudentes dicentes / ne forte
non sufficiat nobis et uobis / ite potius ad uendentes
et emite uobis / non enim poterunt in die iudicii aliqui
iuuari aliorum uita sublevare / uendentes oleum sunt
adulatores / non ergo consilium datur sed tamen commemoratio
secundum Augustinum / ysa(ias) popule meus qui te beatum dicunt ipsi te decipiunt
dum autem irent emere uenit sponsus et que parate erant / in-
trauerunt cum eo ad nuptias et clausa est ianua / non enim
hic deus / quia nouam opera uadit comparare / sed tempus preteritorum ex-
soluere / nouissime uenerunt et relique uirgines dicen-
tes / domine domine aperi nobis / et regula domini exceptio / in iudicium
fidei est / sed nil prodest uocare / quem negauit opere / At ille
respondens ait amen amen dico uobis nescio uos / illic non
audietur a deo qui hic diuina non uult audire precepta
uigilate itaque quia nescitis diem neque horam ¶ Remigius
ad Romanos dicit / Sicut enim homo peregre proficiscens uocauit
seruos suos et tradidit illis bona sua / et uni dedit quinque
talenta alii autem duo / alii uero unum / unicuique secundum propriam
uirtutem Io. et Greg. in quinque talentis exprimitur exterior
sua / extimatione quinque sensuum acquisita in duobus / in-
tellectus et operatio / uno signatur intellectus / ecce donorum dei
unio / nec aliis pro diuersitate accipientium nisi licet dum
dedit perfectus sit in eo quia arbitrio suo liberum potestatem
operandi relinquit / ipse paratus tamen dare per uoluntatem gratie
promouere / Abiit autem qui quinque talenta acceperat / et opera-
tus est in eis et lucratus est alia quinque / similiter et qui duo
acceperat lucratus est alia duo / primus accumulant et
celestium noticiam ex creaturis / intelligens creatorem
secundus superduplicant qui ad misticum intellectum peruenit
qui autem unum acceperat abiens fodit in terram et abscondit
pecuniam domini sui / talentum in terra abscondere est cor numquam
a terrenis eleuare / post multum uero temporis uenit dominus ser-
uorum illorum et posuit rationem cum eis et accedens qui quinque
talenta acceperat obtulit alia quinque talenta / dixit domine
quinque talenta tradidisti mihi ecce alia quinque superlucra-
tus sum / ait illi dominus eius / Euge / hoc est bene / et congratu-
latio blandientis / serue bone et fidelis quia super pauca fu-

isti fidelis super multa te constituam / intra in gaudium domini
tui / id est totus gaudio perfruaris / accessit autem et qui
duo talenta acceperat / et ait domine duo talenta tradi-
disti mihi / ecce alia duo superlucratus sum / ait illi dominus
eius Euge serue bone et fidelis etc. / Accedens autem qui unum
talentum acceperat / ait domine scio quia homo durus es / metis
ubi non seminasti et congregas ubi non sparsisti / uel quia
in prelatis non solum querit bona propria sed etiam subditorum
quos debet promouere ad bonum / uel quia requirit ab
homine opera meritoria uite eterne / tamen non seminauit in
natura hominis principium sufficiens ad huiusmodi eliciendum / iuste
tamen illa requirit / quia si homo facit quod in se est
deus gratiam semper infundit / qua mediante potest meri-
toria opera exercere / et timens abii et abscondi tale-
ntum in terra / ecce habes quod tuum est / tales sunt dicentes
deus creauit animam tenetur de ea si uult / uel dicentes quod
deus sine meritis saluabit animam quam non creauit cum
sine pro dampnatione sed saluatione / Respondens autem
dominus eius dixit ei serue male et piger / sciebas quia meto
ubi non semino et congrego ubi non sparsi / oportuit ergo
te committere pecuniam meam nummulariis et ueniens ego
recepissem ergo quod meum est cum usuris / omni enim habenti
dabitur et habundabit Greg. nullus dicat talentum
minime accepi / alius accepit intelligentiam predicatio-
nis / ministerium debet ex talento / alius terrenam substantiam
exiget de talento suo / alius qui pastoris artem est ei pro
talento / alius familiaris est diuiti de hoc talento
exiget loquendo pro indigentibus / et dabit gratiam se-
cundum / ei autem qui non habet etiam quod uidetur habere / quia spiritua-
lia non sunt uere possessa / auferetur ab eo. Io. multi natura-
liter habentes acumine ingenii et desideria corrumpentes
illud perditum boni nature / quia non exercent illud et pro-
missum premium uident transire ad illos / qui quod minus
habent labore et industria augent / et inutilem seruum eicite
in tenebras exteriores ¶ Sint lumbi uestri precincti et
lucerne ardentes / Greg. lumbos precingimus cum carnis
luxuriam per continentiam arcemus / beda / quia nam seruus
in celo se totum effundit / et fatue uirgines secularis
intuitu laudis deo seruiunt / pulcre docet suos lumbos pre-
cingere ab amore secularium / et lucernas ardentes ut fa-
ciat et doceant recta intentione / et uos similes hominibus exspec-
tanti dominum suum quando reuertatur a nuptiis / ut cum uenerit et pulsa-
uerit confestim aperiant ei / pulsat sed Greg. / cum per egritudines
mortem esse uicinam denuntiat / cui mox aperit / qui eum cum
amore suscipit / ille ei non uult ei aperire qui exire tre-
pidat de corpore / qui meminit se illum contempsisse / beati ser-
ui illi quos cum uenerit dominus inuenerit uigilantes / uigilat
qui ad uerum lumen oculos apertos tenet uel qui corporis
negligentiam repellit / Amen amen dico uobis quod precinget
se / et faciet illos discumbere / et transiens ministrabit
illis lac humanitatis / et uinum diuinitatis et manna dul-
cissimum / quod in cor hominis non ascendit quod non possit
alius ministrare / Et si uenerit in secunda uigilia et si in
tercia uigilia uenerit et ita inuenerit / beati sunt illi.
prima uigilia est pueritia secunda adolescentia 3a senectus etc.
¶ Aliam parabolam quam similem addidit dicens / homo quidam no-
bilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum et
reuerti / uocatis autem decem seruis suis / dedit illis mnas
decem et ait ad illos negociamini dum uenero / beda / fide-
lis negociatio sua qua rex regis filius negociator est

Marginalia: 86. p. 6. — 97. p. — 96. p. — religionis [...] — p. 19 — [...] p. 13

ficatur / sed qualis negociatio, ubi filius pro servo traditur, p
creatura creator occiditur, pro mancipio dominus condempnatur
tua sunt xpe opera, que ad nos redimendum pia benigni
tas inuenit, misericordia traxit libenter amplector negocia
tionem tuam, quia negocium meum est tu sunt celi et tua
est terra, in regione tua negociabor semper te habens
in itinere ducem, in periculis protectorem et consortem in tri
bulatione, regiones tue sunt quas perambulant merca
tores tui, ubi te querunt electi tui et inuenient dilecti
tui. ¶ Prima est regio dissimilitudinis, nobilis enim
creatura in loco similitudinis fabricata ad ymaginem
creatoris cum in honore esset non intellexit, et de
dissimilitudine in dissimilitudinem descendit, magna prorsus
dissimilitudo de paradiso ad infernum, de angelo ad iu
mentum, de deo ad dyabolum, in hac regione quid ne
gociantur. domine deus aspice genus humanum a solis ortu us
que ad occasum huius nundinas perambulare. ¶ Alios di
uicias querere, que tamen cum labore acquiruntur cum timo
re possidentur. cum dolore amittuntur, thesaurizas et
ignoras cui congregabis ea, transis maria et aliu
ubi appetis orbem, tribus digitis distas a morte, pat
riam fugis relinquis parentes, filios nescis diuelle
ris ab uxore, et omni necessitudinum oblitus queris
ut acquiras, acquiris ut perdas, perdis ut doleas, fi
lii hominum usquequo graui corde, que est ista demencia?
circuire maria perambulare terras, rapi cum inmun
dis laboribus pluribus et uigiliis multis ieiuniis crebris
in mortibus frequenter, ecce quid diuitiis. ¶ Alios ho
noribus inhiare in sublimi loco positus es, dum te consti
tuerunt, inde si non iudicandus ab omnibus subseruandus
ab omnibus suis es, excubas ante limina principis ut
principatum acquiras, et ferrato uestitus amictu pro
pior es uulneri quam honori, si de sorte domini, nonne episcopus
Romanus pontifice archidiaconus uel decanus ipsum per
timescit, numquid in honore sine dolore, in prelatione
sine tribulatione esse quis potest. ¶ Alios gloria ue
nerabilis autem sed unde tibi gloria sicut de puluis et
cinis limus, uas in contumeliam, denique inanis gloria quid
aliud est quam auium inflatio magna que non haberi potest
sine inuidia, respice quos antecedis, et omnibus inuidie
semina prebuisti, sequens dum curris per gloriam inuidiam
incurristi, prudens ergo erit negociator in hac re
gione, in diuitiis liberalis, in honoribus penitens in gloria
inuidiam. ¶ Secunda est paradisus, nullo disciplinae munita
in qua est preciosarum mercium magna fertilitas, glo
riosi res hominum unius moris habitare in domo, bonum
et iocundum habitare fratres in unum, uideas illum peni
tencia flentem, alium in dei laudibus exultantem, hunc admi
nistrantem, illum alios erudientem, hunc orantem
illum peccata punientem, hunc in actiua laborantem,
illum in contemplatiua quiescentem, et potius dicas
castra dei sunt hec, quam terribilis est locus iste, non
est aliud nisi domus dei, et porta celi, In hiis nun
dinis fac tibi sarcinam formam uiuendi. ¶ Tercia est
expiationis, uadam et uidebo hanc uisionem ma
gnam quo pius pater glorificandos filios in manu
temptatoris relinquit, non ad occisionem sed ad pur
gationem, surgam igitur in adiutorium illis, interpel
labo ieiuniis orationibus intercedam, sacrificio satis
faciam singulari, ut laborem quietem, in requiem, mise

ricordiam in gloriam uerbum in coronam In hiis nundinis fac
tibi sarcinam affectum paciendi ¶ Quarta est gehennalis
regio durum et graue, terra obliuionis, terra miserie et te
nebrarum, in qua nullus ordo sed sempiternus horror inha
bitat In hiis nundinis fac tibi sarcinam fugam peccati
¶ Quinta paradisus supercelestis locus uoluptatis ubi torren
te uoluptatis potantur iusti locus splendoris ubi ful
gebunt iusti sicut sol, locus leticie ubi leticia sempiter
na super capita eorum, locus apparet sicut [illegible]
[illegible], locus pacis ubi in pace factus est locus eius
uisionis ubi uidebit uisio magna, et ibi fac tibi sar
cinam amoris creatoris ¶ Ciues eius i. iudei uel tyran
ni fidem persequentes, oderunt illum et miserunt lega
tionem post illum dicentes, nolumus illum regnare super
nos, et factum est ut rediret accepto regno et iussit
uocari seruos quibus dedit pecuniam ut sciret quantum quisque
negociatus esset, uenit autem primus dicens, mina tua de
cem minas acquisiuit et ait illi, euge serue bone quia in mo
dico fuisti fidelis, eris potestatem habens super decem ciuitates
Et alter uenit dicens domine mina tua fecit quinque mi
nas, et huic ait, et tu esto super quinque ciuitates. i. Hoc
coequaliter merito reddidit premium, et tercius uenit dicens
domine ecce mina tua quam habui reposita in sudario
timui enim, quia homo austerus es tollis quod non posuisti
et metis quod non seminasti, dicit ei de ore tuo te iudico
serue nequam, uere nequam, quia piger ad officium exercen
dum, superbus ad accusandum dominum iudicium, sciebas quod ego
austerus homo sum tollens quod non posui et metens quod
non seminaui, et quare non dedisti pecuniam meam ad men
sam et ego ueniens cum usuris utique exegissem illud, u
sura est illud quod accipitur mutuo ultra sortem, mutu
um autem nobis deus aliqua dona ad lucrum ut dictum est, de
quibus querit lucrum meritorum, redditurus cumulum pre
miorum, et astantibus angelis suis dixit auferte ab
illo minam et date ei qui decem minas habet, et dixerunt illi
domine habet decem minas, dico autem uobis quia omni habenti
dabitur, ab eo autem qui non habet, et quod habet auferetur
ab eo i. quod datum fuerat ad lucrum, quia non potuit am
plius mereri ¶ Quantum ad perditorem, spiritualis habito
amore ad uerbum dabitur intellectus, uel habito intellec
tu euangelii dabitur manifestatio ueteris legis. Ve
rumtamen inimicos meos qui noluerunt me regnare
super se adducite huc et interficite ante me. C.

xvii pars de sententia in die iudicii

Cum autem uenerit filius hominis in maiestate sua
et omnes angeli cum eo, tunc sedebit super
sedem maiestatis sue, Remigius. i. maiesta
te deitatis iudicaturus adueniet qui in
humilitate seruitutis iudicandus apparuit, itaque tradendus
in templo crucis permittit gloriam triumphantis, In famu
latu ante eum uenient angeli tamquam testes humanorum
actuum et executores sentencie sine. ca. 104. p. 12. et
tunc cessabit ministerium angelorum. ca. 124. p. 14. Eu
sebius cessabit quoque aliquo modo presidencia in angelis,
nam ad rem perfecte prelationis tria concurrunt primum est
ut presidens excedat quibus preest ut aurum argentum, secundum
ut in eos influat, ut celum in terra. tercium est ut super eos
preesse ualeat ut dominus ministro, quantum ad primum manebit
presidencia in angelis post iudicium tam in naturalibus quam gra
tuitis, quantum uero ad influxum et imperium cessabit quia

183 P. F.

97

96. religionis aue

1. 19

x 127. p. 13

88. p. 8. 13.

mt. 25.

Angeli in iudicio testes / executores

Angelorum cessabit ministerium

Angelorum presidencia uno modo cessabit alio modo non

presidencia tamen perficiunt

P

Quid est angelus

Quid ordo

Ordinum distinctio nat / gre

Demones si fuerint de aliquibus ordinibus et homines eadem ratione

Quid ierarchia

.1a. ierarchia

Primus ordo

her duo amplius uerum nõ erit ¶ hac occasione hic ierarchias angelorum et ordines distinguamus / est autem angelus secundum dionisium dei ymago / manifestatio occulti luminis .i. diuini / speculum / quia diuinum lumen manifestandum in se suscipit / clarum / per naturam / et splendidissimum per gratiam immaculatum carens labe uenali incoinquinatum carens labe originali suscipiens sicut conuenit est tota spe ciositate uniformis deitatis eius quod recipit / et in se resplendere faciens bonitatem silentii quod est in abditis eius quod alius ondit bonitatem silentii non enim potest intellectus eleuari / qui in illa quiete / secreto omni exte riori strepitu et est in abditis de quo in ps. quam magna multitudo dulcedinis quam abscondisti te. ¶ ordo autem est secundum gregorium / multitudo celestium spirituum qui inter se aliquo munere gratie signantur sicut in natura donorum participatione conueniunt ¶ ad distinctionem autem ordinum duo requirunt primum est donum nature tamquam fundamentum et dispositio sic angeli secundum facultatem nature cognoscunt et amant deum naturali cognitione et amore / 2m est donum gratie tamquam complementum et perfectio sic angeli supra donum nature eleuant ad immobilem fruitionem diuine bonitatis / primo modo demones fuerunt ex determinatis ordinibus 2o modo etiam homines saluandi locantur in diuisis ordinibus angelorum 2o modo primo autem modo non / unde glo. super illud ps. constitues eos principes super omnem terram / eligit pauperes ut exaltaret ad ordines celi qui sunt ex hominibus et angelis ¶ Ierarchia est unus principatus .i. una multitudo ordinata uno modo semper sub principe / et quia modi huiusmodi sunt tres in angelis ideo et tres ierarchie / Angeli prime ierarchie in ipso deo immediate cognitione ordinis diuine prouidentie accipiunt / In qualibet autem dispositione prouidentie / tria sunt consideranda ipsa dispositio ordinis effectuum ars secundum quam dispositio fit et finis propter quem / supremus ordo prime ierarchie prouidentiam considerat in ultimo fine qui est bonitas diuina / unde uocatur seraphin. quod non tamen caritatem importat sed amoris excessum / ideo dyonisius vii. c. ce. ier. exponit nomen seraphin secundum proprietates ignis / In quo possumus considerare primo motum qui est sursum qui est continuus / sic seraphin semper mouentur in deum / 2o uirtutem actiuam uel calorem quod est penetratiua usque ad intima / sic amor seraphin ut habetur post a dyonisio ubi s. est penetratiuus usque ad cor dei / propter quod inferiores ordines uehementer accendunt / sicut ipsi in dei amore totaliter feruent / exuberantia excessu amoris eleuantur ad uisibilem inferioritatem lumine quam inferioribus qui comprehendere nequeunt refundunt quod ondit tertia proprietas ignis que est claritas illuminans ¶ 2us ordo ordinem prouidentie in ipsa forma diuina que in arte sed quam fit ipsa dispositio perfecte cognoscunt ideo uocantur cherubin .i. plenitudo scientie sua enim per formam sibilis perficitur que in deo est que causa quod dyonisius declarat quantum ad quatuor primo quantum ad perfectam dei uisionem / 2o quantum ad perfectam susceptionem diuini luminis / 3o quantum ad hoc quod in deo contemplantur pulcritudines ordinis rerum a deo deriuatas 4o quantum ad hoc quod ipsi plene existentes huius cognitione in alios copiose transfundunt ¶ 3us ordo rationes diuinorum operum immediate in deo cognoscunt rerum inferiorum / et dicitur ordo thronorum / quod exponit dyonisius per conueniencias ad materiales sedes in quibus est quatuor considerare / primo quia sunt patule ad suscipiendas diuinas influentias et portant deum / 2o quia sunt eleuate sic throni eleuati sunt ut rationes rerum in ipso deo immediate cognoscant / 3o sub firmitate / sic isti angeli deum firmiter in se tenent. hebr. primo / thronus tuus deus in seculum seculi unde in eis tertio beatitudinis figuratur / sic uisio in cherubin et fruitio in seraphin ¶ Angeli secunde ierarchie medio modo se habent inter supremos a quibus recipiunt / et inferiores quos dirigunt / nam et cognitionem ordinis prouidentie addiscunt in causis uniuersalibus / que sunt medie inter deum / qui est causa uniuersalissima / in qua supremi ideo cognoscunt et causas particulares per quas inferiores idem cognoscunt / Inferiorum enim debilis intellectus est ne posset capere intelligibilem ueritatem / nisi per singula omnia particularia explicantur / magni autem intellectus signum est / expandas multa capere angeli autem huius ierarchie uniuersalem prouidentie dispositionem distribuunt in multos executores quorum ¶ primus ordo est dominationum / domini enim proprie est quod alii exequuntur / unde gregorius quedam angelorum agmina pro eo quod eis cetera subiecta sunt / dominationes uocantur et dyonisius viii. c. ce. ierar. / nomen dominationum / primo quidem significat quandam libertatem a seruili conditione et pedestri subiectione et tyrannica oppressione quam plebes / et interdum etiam minores patiuntur / 2o significat quandam rigidam et inflexibilem gubernationem que ad nullum seruile actum inclinatur / neque ad statum aliquem oppressorum a tyrannis / 3o significat participationem ueri domini quod est in deo de quo ps. dominus ipse deus est / simile est de ordine uirtutum et aliis ¶ 2us ordo huius ierarchie est uirtutum / Virtutes enim imperata applicant ad effectus uniuersales / unde ad eos pertinet motus corporum celestium / ex quibus sicut ex causis uniuersalibus sequuntur particulares effectus in natura / luc. 21. uirtutes celorum mouebuntur. pertinet etiam ad eos executio eorum que preter ordinem fiunt / sicut miracula secundum gregorium / unde nomen uirtutum viii. c. ce. ierar. significat quandam uirilitatem et inconcussam fortitudinem ad diuinas operationes sibi conuenientes ¶ 3us ordo est potestatum / qui ordinationem quandam designat ro. 12. qui potestati dei resistit / dei ordinationi resistit / unde dyonisius nomen potestatum quandam ordinationem designat / unde ipsi ordinant qualiter precepta alii exequantur / et ut ordinem in diuinis effectibus constitutum inconfusum custodiant / perturbationes cohibendo siue contrarias potestates arcendo secundum gregorium ¶ Angeli in tertie ierarchie ordinem diuine prouidentie in causis particularibus cognoscibilem accipiunt / et disposita per superiores ordines executioni mandant In quolibet autem executore sunt quidam incipientes actionem et alios qui ducentes sicut in cantu precentores et in bello ponuntur principes exercitus Et hic ordo dicitur principatuum / unde dyonisius viii. c. ce. ierar. Nomen principatuum significat ductum in ordine sacro / principes autem ductores uocantur / ps. preuenerunt principes coniuncti psallentibus ¶ 2us ordo est archangelorum qui respectu priorum dicuntur angeli / respectu inferiorum dicuntur principes / secundum gregorium archangeli dicuntur ex eo quod pri

2a ierarchia

papa e liber [illegible] inflexib[ilis] [illegible]

Potentes princip[...]

potestates ... [illegible]

3a ierarchia

cipant omnibus celestibus spiritibus diuinas uisiones explendibus / archangeli quoque circa effectus versantur et si ad unum pertineat tamen in bonum uniuersorum redundat / sicut annunciatio uirginis. ¶ 3us ordo ex excellentia nullam sibi certam manifestationem addit. Sed nomen angeli quod est commune omnibus ordinibus in quantum omnes sunt manifestatores diuinorum. isti ordini est proprius ut dyonisius dicit v. c. ce. ierar. / isti vnius cuiusque bonum procurant / ps. Angelis suis deus mandauit de te / Gre. aliter ordinat quam dyonisius / ponit enim uirtutes in vi° ordine quas dyonisius ponit in v°. et principatus in v°. quos dyonisius ponit in vii°. dyonisius vero sequitur apostolum. ephes. primo. constituens illum .i. christum ad dexteram suam in celestibus super omnem principatum et potestatem et uirtutem et dominationem / et ponit ordines ascendentes / gre. sequitur apostolum ad coloss. p°. siue throni siue dominationes siue principatus siue potestates / omnia per ipsum et in ipso creata sunt / et ipse est ante omnes / et ipse ponit ordines descendendo sed uult non multum differunt / quia gregorius exponit principatuum nomen / ex hoc quod bonis spiritibus presunt et hoc conuenit uirtutibus. Sed quod in nomine uirtutum intelligitur quedam fortitudo diuine efficacie inferioribus spiritibus ad exequendum diuina misteria ¶ Rursus uirtutes secundum greg. uidentur esse idem quod principatus / nam hoc est primum in diuinis misteriis facere miracula per hoc enim paratur uia annunciacioni archangelorum et angelorum / Notatio quoque spiritualium angelorum est secundum symbolum / Michael enim qui interpretatur quis ut deus / quasi dicit nullus sic notatur quia pugnauit cum dracone / qui dei equalitatem temptauit usurpare / non equalitatem essentie / sed presidentie quia as securus fuisset nisi eam appetisset ex se habere et non diuino munere / grego. dicit quod appetit esse sub iudice solo quod nulli subesset / hu. dicit quod appetit equalitatem potentie. Anselmus quod appetit fecisse sine meritis. ypsi. 19. Ascendam in celum et non empireum quia ibi erat / ergo loquitur de celo trinitatis propter hoc legitur apoc. 12. factum est prelium magnum in celo contra uoluntatem / michael cum angelis eius preliabantur cum dracone / et draco pugnabat et angeli eius / et non preualuerunt neque inuentus est locus eorum amplius in celo. Ad cuius designationem depingitur conculcans draconem in manu tenens rotundum spere scilicet uictorie / uictus est draco / et in celo est uox dicens. / et proiectus est draco magnus propter potentiam. ca. 90. p. j. serpens propter asturiam / qua decepit hominem antiquus propter longam experientiam / qui uocatur dyabolus interpretatur deorsum fluens / et sathanas .i. aduersarius uel contrarius creatori et homini post ruinam / vnde sequitur qui seducit u. or. / i. uniuersum in orbe seductor proiectus est in terram .i. in fideles qui terrena tantum diligunt que ei data sunt in escam gen. iij. terram comedes / et ysa. 65. serpenti puluis panis eius / et de impiis in ps. fiunt sicut puluis ante faciem uenti / et angeli eorum cum eo missi sunt ex. ce... / ecclesia tunc sunt in uictoria / facta est salus et uirtus bonorum angelorum / et regnum dei nostri / quia ex. ij. uictoria et potestas christi eius / quia proiectus est accusator fratrum nostrorum qui accusat illos ante conspectum dei nostri die ac nocte .i. continue sicut Job. p°. dixit nunquid frustra iob. ti. deum est et sic permittente deo percussit Job. plagis magnis / ita et mar. in 12. persecutionibus

esse / et ipsi uicerunt eum propter sanguinem agni et uerbum testimonii .i. fidem caritate formatam propterea letamini celi / et qui habitatis in eis / et pro infidelibus autem sequitur Ve terre et mari quia descendit dyabolus ad uos habens iram magnam etc. ¶ Propter has uictorias merito michael factus est princeps synagoge vnde dan. x. c. Ieiunauit tribus ebdomadibus / et tunc apparuit ei angelus qui erat princeps iudeorum captiuorum in babilone et dixit eis orones exaudita p°. die / princeps autem regni grecorum restitit eis xxi. diebus / et ecce michael unus de principibus primis / qui est generalis princeps super totam synagogam uenit in adiutorium meum cum auxilio expeditus ueni ut docerem te / Et princeps etc. / vnde canitur etc. uenit michael archangelus cum multitudine angelorum cui tradidit deus animas sanctorum / ut perducat eas in paradisum exultationis dan. 12. In illo tempore gre. scilicet uel ecclesie consurget pro ecclesia michael princeps magnus qui stat pro filiis populi sui .i. synagoga ut dictum est ¶ Gabriel interpretatur fortitudo dei ca. 79. p. 2. hic fortificat nos in bello p°. ad fugiendam maledicta In cuius figura confortauit zachariam qui interpretatur memoria diuina et significat illos qui memores sunt mandatorum domini et hiis nunciat natiuitatem iohannis qui interpretatur gratia // Ite fortificat in consiliis adimplendis in quibus consistit sancta ad salutem / In cuius figura annunciauit uirgini natiuitatem ihesu qui interpretatur saluator ¶ Raphael autem interpretatur medicina dei curauit enim tobiam a cecitate et annam filiam Raguel a demonis oppressione / quia iam extinxerat septem uiros eius / Ideo eius officium est in bello a dracone uulneratos sanare / Et congregabuntur ante eum omnes gentes et separabit eos ab inuicem sicut pastor segregat oues ab edis / et statuet oues quidem a dextris / edos autem a sinistris / Remigius In dextris beatitudinis eterne commorabuntur qui amauerunt eterna / In sinistris non eterne miserie qui cupierunt presentia / nam et ipsi transitoria dei dona teste ethnorum dicuntur esse in sinistra / eterna uero in dextra quia sunt potiora / hinc est illud cor sapientis in dextera eius et cor stulti in sinistra illius / edos uocat peccatores / qui pro peccato edi offerebantur / non dicit capras que possunt habere fetus sed lasciuum animal et petulans semper feruens ad coitum ponit ¶ Tunc dicet Rex hiis qui a dextris eius erunt / Venite benedicti patris mei / quia nemo uenit ad patrem nisi per me. Jo. 14. uos estis qui permansistis mecum. ca. 127. p. iij. possidete paratum uobis regnum a constitutione mundi. Remigius Rex regum sine strepitu uerborum loquitur .i. manifestabit conscientias et merita / dicet itaque per colloquium glorie Venite beneficio patris mei promoti ad obtinendum predestinatum uobis regnum / Esuriui enim et dedistis mihi manducare sitiui et dedistis mihi bibere / hospes eram et collegistis me / Septem sunt opera pietatis quantum ad esse pertinet cibus et potus / quantum ad bene esse uestis et hospitium quantum ad ea que accidunt uisitatio infirmi et redemptio captiui uel incarcerati / post uitam indiget sepultura / versus visito poto cibo redimo tego colligo condo / Infirmus et uisitastis me / In carcere et uenistis ad me / nudus et cooperuistis me / Petrus Rauenas in simone exponens hoc uerbum ait in regno celi coram omnibus angelis dei in conuentu resurgentium quod abel passus sit / quod mundum seruauit noe quod abraham fidem seruauit quod moyses legem contulit quod crucem petrus resupinus ascendit deus tacet et clamat

Marginalia (left margin, red): 2a Jerar. — Gra. Gre. et Dionisii — Concordia — ... — e spiritualibus ang. — Quod lucifer appetit — 15. p. 16. — ... — quod de significalibus — 27. p. 1.

Marginalia (right margin, red): Angeli principales — p. dextra eterna sinist. temporalia — Iudicium non locutionis sed manifestationis — vij sunt opera pietatis

solus, q paup comedit, esuriui zc qui misericors fuit ma
dignus est. Tūc rūdent iusti dicentes dn̄e qn̄ te vidimus
esuriente et pauimus, sitiente et dedimus tibi potū qn̄ te
vidimus hospitez et collegimus aut nudū et cohopuimus
te, aut qn̄ te vidimus infirmū aut in carcere et venimus
ad te. Rem̄. 1. qstis sius ita rūdebit nō dubitātes de uº.
dni, sz uel stupentes pro magnitudine maiestatis re
gis, uel q puz vr esse bonū qd fecerint, qpatōe pre
mij. Amen dico uobis qdiu vni fecistis de hijs fribz mi
nimis mi fecistis. Jo. nō vr gnale hoc dixisse de paupe
ribus sz de hijs qui pau peres sunt spu, dicit enī alibi, frātres
mei sūt, qui faciūt uoluntate pris mei. Tūc dicet
et hijs qui a sinistris eius erunt petentibz introduci in
regnū, Discedite a me non portastis claue crucis, Ideo
in regnū nō intrabitis, nō nauigastis in naue cru
cis ideo nō puenietis ad portuz sz hebitis penā dā
ni, et hc̄ suaz penā. ca. 96. p. 3. ysa. 26. tollat impius
ne uideat gliaz dei, repulsi aut a glia petunt minora
bona. s. grē et uirtutuz quibz alij ad gliaz puenīat
sz qa transijt tempus impendi negatur est eis ma pro
mittunt maledicti, qa suo tpre mīaz et bndcōez co
tempserunt, pē maledci q de aīa. t. deinde petunt
minora bona. s. tpalia que nichil sūt resp glie et dr
eis pena sensus, In igne. ca. 88. p. 8. in fine sz duz tpa
luz penaz petūt tpris breuitatē audiūt supplicij
etnitatez, eternū, et quia iocundus comes pro uehiculo
est in uia ut ait seneca, in tantis miserijs petūt, uel
societatis affabilitatē, et deputat eis etīna demo
nuz caterua, ut quibz colligati fuerūt in culpa sociē
in pena. Qui paratus est dyabolo et angelis eius, ps
17. pone tristes illis apparenter pauorē illis pstabit
Esuriui enim et nō dedistis mi manducare sitiui et non
dedistis mi potuz, hospes eraz et non collegistis me, nu
dus et nō cohopuistis me, infirmus et incarcerātus et nō
uisitastis me. Aug. de uerbis dni xpus est caput
eius corpus est ecclia, sicut aut in qstipatoē homi cū
tibi aliquis pedez calcat, lingua quaz nemo tangit co
queritur, et dicit calcas me, sic xpus dixit pro corpore
esuriui et nō dedistis zc. tunc rūdebūt et ipi dicētes
dn̄e qn̄ te uidimus esuri. aut sitien. aut hospitē aut nu
duz aut infirmuz aut in carcere et nō ministrauimus tibi
et tūc rūdebit illis dicens amē dico uobis quandiu nō
fecistis vni de minoribz hijs, nec mi fecistis et ibūt hij
in suppliciū etnuz iusti aut in uitaz etnaz. Et factuz
est, cuz qsumasset ihs sermones hos omēs dixit discipu
lis suis scitis quia post biduū pasca fiet et filius hoīs
tradetur ut crucifigatur, beda, hoc int pascha, et
azima distat q pasca solus dies appellatur, in quo agnus
occidebatur ad uesperas hoc est xiiij. luna pmi mēsis
xv. aut luna qn̄ egressus est pplus ille de egipto suc
cedebat festiuitas azimorum, quibz vij. diebz usqz ad xxj.
eiusdez mensis diez ad uespaz est statuta solēnitas
verūtn̄ euangelij scriptura indifferēt et die azimorum
pro pasca ponē solet et qūso, vnde lucas dicit dies
festus azimorum die. 1. 14. luna. res agerēt aīt et ipi nō
introierūt in ptoriuz ut nō qtaminarentur, sz manducā
rēt pasca, qa et pasce dies in azimis panibz ē celebrā
di pceptuz, vna quippe die imolato agno ad uespaz
septē dies secūtur azimorum qa ihs sel pro nobis passus
per omē tps quod vij. diebz agitur in azimis sinceritatis

et ueritatis pcepit esse uiuendūz hic nō sunt alia

Caplm. 126. de gestis in quarta feria

Tunc qgregati sunt pncipes sacerdo
tuz et seniores ppli in atriū pnci
pis sacerdotuz qui dicebatur cayfas
qn̄ s. uidebāt teplūz et pro festo ho
stias pparare debuerūt et qsiliū
fecerūt quomo ihz dolo tenerēt
et occiderent qa uiderūt ihz abijsse et dixisse nō
me uidebitis amo zc qsiliū querūt de mº qa iaz deli
berauerūt de facto, dicebāt aut nō in die festo, ne
forte tumultus fieret in pplo, et tn̄ qpleto agni figu
ralis misterio qtra eorum deliberatiōe uerus agnus
imolatus est, qz nō est qsiliū q dnm. Tūc abijt vnus
de duodeciz qui dr iudas scarioth et locutus est ad pn
cipes sacerdotuz et magistratus et ait illis qd uultis
mi dare et ego euz uobis tradaz, Remig. Iudas a pn
cipibz nō inuitatur, nulla necitate qstringitur, nec i ue
dicōne magni certā postulet suma, ut de cura re,
sz qn̄ uile tradens in pcīo posint emeritiz, q audi
entes gauisi sūt, et qstituerūt ei triginta argēteos.
Jo. Joseph nō ut multi putant sz hoc interpretis xxx.
aureis uenditus est, sz iuxta ebrayca ueritate. 30.
argenteis nec enim potuit seruus carior esse dnō, sz
ex pacto recepit xxx argenteos forte uoluit hic
decimaz recuperare, quaz se amisisse i unguēto mag
dalene dolebat, et hec potuit esse cā quare mathe
et marcus hic ponūt factuz magis ut ingat causam
effectui, ber. simone, x. sup cant. quanti hodie
de hijs qui aīas regēte suscepeint, q sine mirabili
gemitu dic nō est, xpi obpbria sputa flagella cla
uos lanceaz crucez mortez in fornace auaritie q
flant, hoc solo audi differentes q ille omi hoīs
emolumētūz denariorum nūo qpensaūt, isti uoratio
ni ingluuie lucrorum infinitas exigūt pecunias, hijs
inhiant, timēt ne amittant in haz amore qcessit
aiaz, apud eos nec casus reputat nec salus cū sit
de patrimonio crucifixi nimiūz impinguati incrassa
sati dilatati nō qpatiūtur sup qtritōe Joseph. Jo
seph, et exinde querebat oportunitatē ut euz tra. sine
turbis, beda, multi hodie uide scelus abhorret alij
exhorrent, naz cuz pro muneribz falm testiōm dant
ueritatē negando dnm pecunia uendūt, cuz socie
tatez fraternitatis discordie peste qmaculat dnz pro
dūt, Ex aut qrta feria uenditus fuit dn̄s, cōdit
ecclia lectionē ysaie pnitenis in qua legit, erīt
meteris eius cuz ipo, In ieiuniis quoqz pnalibz pº
sextaz feriaz ubi obtinet pn locuz hic nō sūt alia

Caplm. 127. de gestis in vª feria cuius pª pte q xps
in paschati comedit agnū qtra opinionē grecorum

Prima aut die azimorum in qua ne
cesse erat occidi pāscā. h. fuit. vª
feria in cuius pō fuit 14ª luna, et
vlē iudei tūc cogebant comedere
agnuz paschalē cuz azimis, male
grecī dicūt grecī q xps tpe statutū
a lege puenit vna diē et q luna 14ª passus ē, mo
uentur aut ad predicta ex illo uº ihois ante diez
festuz pasce sciens ihs qa uenit eius hora ut transe
at de hoc mūdo ad prez. vn̄ dnt alios tres euangelistas male

qte p. 3

139 p. 11

Dies pasche azimorum

q̈ 26

129 p. 1

p. 22

q̈ 26

146 p. 3

de auaricia

16 p. 27

error grecorum de qrta azimorum

narrasse et quod Io. ultimo scribens eos correxit / sed in scriptura divina aliquam similitudinem ponere hereticum est, et ideo diversitas hec verborum ad unum et verum intellectum reducenda est. Ideo sciendum est quod solemnitates Iudeorum incipiebant in vespere precedentis diei et . iii . et protendebantur usque ad vesperam sequentem / quod ergo factum . 14 . luna ad vesperam potest attribui ipsi 14 lune, cuius finis est, et sic loquitur Io. ante diem festum pasche . i . ante . xv . diem que tota celebrima erat, et potest attribui . xv . lune, cuius principium est, et sic loquuntur alii evangeliste / hec facta in die azimorum / sic eo pleterim [?] eandem in vigilia aliquando et festo et vigilie congrue possimus assignare. Postea quam cene pre... misset esum agni, et cene sue que esum agni coromitatur ac per hoc non in fermento sicut aiunt greci sed azimo constraxisset, cum dilexisset suos qui erant in mundo, non suos sua creatione, quibus Io. primo. In propria venit et sui eum non receperunt, sed suos etiam electione et dilectione. Io. 14. tui erant et eos michi dedisti. In finem operis quem operamur, dilexit eos. Ro. vi. habetis fructum vestrum in sanctificatione, finem vero vitam eternam / que vita Christus est . i . p . viii . Ro. x. finis legis Christus / vel finem . i . in mortem / Aug. non quod morte finiretur Christi dilectio sed intantum dilexit quod usque ad mortem dilectio eum perduxit, et misit duos ex discipulis suis, hii duo figurati sunt in bezeleel et oliab quos elegit dominus ex . xxxi . / primus umbra interpretatur et significat Petrum, cuius umbra sanabat infirmos act. iii. 2us interpretatur inhabitatio mea patris et significat Io. apostolum dulcem amore quem ei Christus ostendit / et per duos filios olei splendoris zach. 4. dulcor enim fuit in Petro et splendor iusticie in Iohanne / Pe. et Io. dicens: Ite in civitatem et introeuntibus vobis occurret homo amphoram aque portans sequimini eum in domo in qua intrat ad quem dicitis: et dicite domino domus, magister dicit: tempus meum prope est apud te facio pascha cum discipulis meis. Beda / paturis pascha / homo amphoram aque portans occurrerit ut ostenderetur misterium pasche domini celebrandum per ablutionem mundi et ipse vobis demonstrabit cenaculum grande stratum et illic parate nobis / abierunt discipuli eius et venerunt in civitatem sicut dixit eis, et paraverunt pascha / vespere autem facto venit et discumbebat cum duodecim discipulis suis et edentibus illis dixit / desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar / dico enim vobis quia ex hoc non manducabo illud donec impleatur in regno dei / qui dicit non manducabo aplius illud figurale donec impleatur veritas figurata in regno dei . i . ecclesia in qua figurale ait beda / defecit manna postquam comederunt filii israel de fructibus terre promissionis . hic non sit alia

Secunda pars de lotione pedum.

Et cena facta . s . agni paschalis mensa non amota cum iam dyabolus misisset in cor / non dicitur tamquam monens voluntate sed per modum suggerentis ut traderet eum Iudas sy. scar. in quo etiam exageratur iniquitas proditoris et aplius commendatur humilitas salvatoris / sciens quia omnia pater dedit ei in manus et quia a deo exivit et ad deum vadit / unde non ignorans suam sublimitatem se humiliat / surgit a cena sedentibus aliis ut ministret quod Luc. 22. quis maior est qui recumbit an qui ministrat / et ponit vestimenta sua / qui minime ponet animam suam / et cum accepisset lintheum precinxit se / qui tamquam ligatus flagellabitur ad columpnam et misit aquam in pelvim. Aug. quid mirum si misit aquam in pelvim unde lavaret pedes discipulorum qui in terram sanguinem fudit / quo immundiciam dilueret peccatorum / unde et cepit lavare pedes discipulorum / quia eius passio nos lavat a peccatis / in cuius signum de latere cum sanguine fluxit aqua / vel notatur humilitas maior cum tradidit omnia pater in manus, et extergere linteo quo erat precinctus. Venit ergo ad Symonem Petrum post omnes secundum origenem [?] tamquam cum scilicet medicus / quibus magis erat necessaria lotionem primo impendit / vel ante omnes sed Aug. unde ait non est intelligendum quod post aliquos venisset ad Petrum sed ab illo incepit / Crisostomus / credit quod Iudas tamquam presumptuosus primum locum occupavit et postea venit ad Petrum, et dicit ei Petrus: domine tu michi lavas pedes? qui dicit secundum b. tu deus deorum tu rex angelorum tu filius altissimi et speculum sine macula dei maiestatis, tu quem adorant angelice potestates tu deus etiam michi vermiculo lavas pedes, tu ante me curvaris ante quem curvantur qui portant orbem, tu ante me flecteris ante quem flectitur omne genu celestium terrestrium et infernorum. Respondit Ihesus et dixit ei: quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea. qui dicit hec est sacramentale ad instructionem ecclesie et fiet tibi oportuno tempore manifestum, dicit ei Petrus: non lavabis michi pedes in eternum / dicit ei Ihesus: si non lavero te non habebis partem mecum / si ne intelligatur de lotione mistica / que quia venia est, io presumpsit . sive de materiali / que eius . io et venia quia presumpsit non potuit autem in Petrum aplius introducere quam ut maneretur repulsus. Ideo dicit ei Symon Petrus: domine non tantum pedes meos sed manus et caput / qui dicit non ex presumptione recusavi sed quia consideravi opera tua et expavi abacuch . p . viii. Aug. territus de domini visione de periculo salutis totum se obtulit abluendum / dicit ei Ihesus: qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet et est mundus totus. Nobis non quod interioris hominis caput est / ratio superior qua anima est iuncta deo / manus sit inferior ratio que vacat operibus active / pedes vero sensualitas. Fuerunt autem domine apostolos mundos quantum ad caput quia deo iuncti erant per fidem et caritatem et quantum ad manus quia eorum erant sancta opera / pedes tamen ex affectu aliquorum terrenorum sordidi erant. Ber. Aug. impossibile puto non sordidari extrema anime et infima eius quamdiu quo ad homines prefectus quis esse putetur / et Ber. in sermone de ablutione pedum / pedes qui sunt affectio nostre anime dum in hoc pulvere gradimur ex toto mundi esse non possunt / quin aliquando vanitati aliquando voluptati aliquando curiositati cedit animus / in multis enim offendimus omnes. Et non sed Aug. totus homo abluitur in baptismo, et erravit Petrus ne nos erremus / cum se totum deo abluendum obtulit / quem deus correxit ostendens se baptizatum non esse baptizandum / plane elicitur ex hiis verbis apostolos fuisse baptizatos / et vos mundi estis secundum Aug. quantum ad manus et caput / non quantum ad pedes secundum crisostomum / mundi erant non simpliciter quia nondum mundi erant ab immundicia originali / cum Christus nondum passus esset / nec nondum solutum erat precium nostre

redemptoris secundum Chrysostomum quid quia ab erroribus Judeorum secundum Chrysostomum mundi erant sed minori munditie indigebat quasi iustitie emulari debet crisismatis meliora. Sed non omnes. Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum. Propterea dixit non estis mundi omnes. Duo sunt principia quibus homo a peccatis mundatur, elemosina et caritas, quibus privatus Judas erat fur et Christi proditor. Postquam ergo lavit pedes eorum accepit vestimenta sua, quia mutat officium mutat et habitum ad serviendum vestimenta deposuit, ad docendum resumit et stabat Act. 19. animatus homo eruitur de illo. Vel sic lavit in passione, vestimentum suppressit in resurrectione et cum recubuisset iterum in ascensione ad dexteram patris. Dixit eis scitis quid fecerim vobis. Accipit quod dixit secundum sui forma, querit autem ut reddat attentos. Vos vocatis me magister et domine, et bene dicitis sum etenim quia dei virtus et dei sapientia. Cor. 1. Hic arguit a minori. Si ergo ego lavi pedes vestros dominus et magister, dominus imperium, vestri et vos debetis alter alterius lavare pedes. Glossa in omnibus et ad literam et secundum misticum sensum hoc debemus implere, ad literam ut per caritatem serviamus invicem, non solum in lavando pedes fratrum sed in omnibus necessitatibus adiuvando. Secundum misticum intellectum ut sicut ille nobis peccata nostra dimittit ita et nos dimittamus fratribus. Hortatur autem ad predicti exempli imitationem primo ex consideratione dignitatis magistri. Exemplum enim dedi vobis ut quemadmodum ego feci vobis ita et vos faciatis. Augustinus hoc est Petre quod nesciebas cum tibi lavare pedes non sinebas. Amen amen dico vobis quia non est servus maior domino suo neque apostolus maior eo qui misit eum. Si hec scitis beati eritis si feceritis ea. Ponit tamen quandam exceptionem non de omnibus dico quod ad beatitudinem pervenient sciendo et faciendo ea quia non Judas. Vel secundum Chrysostomum quia beatitudo sub conditione promittitur si feceritis ea et omnibus promittitur stante conditione. Sed excipitur ab eo quod supra dictum est de servo et apostolo Judas quia non erat verus servus et apostolus Christi. Ego scio quos elegerim. Quasi dicat non estis omnes de electis. Contra Jo. 6. Nonne duodecim vos elegi. Dicendum quod Judas electus fuit secundum presentem iustitiam non secundum finalem gratiam vel secundum presentem dignitatem sicut eliguntur mali pastores immobili dei dispensatione non autem ad eternam solemnitatem, tamen autem exceptionis ponit, sed ut impleatur scriptura, qui manducat mecum panem levabit contra me calcaneum suum. Alia translatio, homo pacis mee in quo speravi. Amodo dico vobis priusquam fiat, ut cum factum fuerit credatis quia ego sum, dicitur quod intuetur ... ex consideratione magnitudinis meriti. Amen amen dico vobis qui accipit siquem misero me accipit, qui autem me accipit accipit eum qui me misit.

3a pars de manifestatione proditionis.

Cum hec dixisset turbatus est spiritu, id est commotus iustitia. Videbat enim secundum Augustinum quia Judas exiturus erat ut Judeos adduceret qui eum caperent, et ideo ex quodam pietatis affectu tristabatur. Docens exemplo prelatos quod subditos divina sententia iudicandos ut amaritudine cordis id agant. Ps. Corripiet me iustus in misericordia, vel tristatus est de nocivo imminenti ut ostenderet se veram naturam habere humanam. Augustinus turbatus est spiritu dominus patientie transfigurans in se affectum nostre infirmitatis, perit argumentum philosophorum qui negant in sapiente cadere perturbationem animorum, turbetur cum Christianus non impia sed misera, turbatio eum in Christo non per ordinatam processit. Ideo dicit spiritu et protestatus est, ne proditoris possit putari ignarus et dixit Amen amen dico vobis quia unus ex vobis tradet me. Beda. Predicit occultum ante, ut videns proditor latere se non posse penitentiam faceret, nec tamen eum designat ex nomine ne aperte redargutus impudentior fiat. At illi ceperunt contristari et dicere singuli numquid ego sum domine. Jo. Noverant undecim apostoli quod nichil tale cogitaverant, sed plus credunt magistro quam sibi et timentes fragilitatem suam. Aliter queret de peccato cuius non habent conscientiam. Quibus ait qui intingit manum mecum in catino hic me tradet. Jo. Cetere contristatis et manum retrahentibus Judas imprudentia qua erat proditurus magistrum, manum mittit in parabside, ut audacia bonam conscientiam mentiretur. Filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de illo. Ve autem homini illi per quem filius hominis tradetur. Jo. Passionem predicit, ut qui predicere non mutat ... corrigat. Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille, tot et tantis erit sedinis, quod precium accidit mercem stipravit Christum prodidit seipsum occidit, si natus esset, aliquis ... rationalis et bone ... ut ymaginem totum sicut ... in illum alium transisset, sicut dicimus totum sicut prius transsubstantiari in corpus Christi ... hoc non esset homo ille sed aliquis nec tamen anichilatus. Vel planius, bonum erat ei si natus non fuisset homo ille, non simpliciter ut nichil esset sed ex utero dilataret, tunc enim reportaret simplicem penam dampni tantum qua nunc sustinet penam sensus. Aspiciebant ergo ad invicem discipuli hesitantes de quo discipulo et querentes inter se quis esset ex eis qui hoc esset facturus. Erat ergo recumbens unus ex discipulis eius in sinu Jhesu hic fuit Jo. Et quia ipse scribit nomen suum non exprimit, exprimit autem amorem, quo quiescebat in Christo quia recumbens, id est quiescens. Job 22. Super omnipotentem deliciis affluens. Secretorum notitia quam ei Christus revelabat et specialiter evangelium quod scripsit. Ideo dicit in sinu. Per sinum enim secretum significatur. c. 88. per ... Unigenitus qui est in sinu patris. Singularem dilectionem qua Christus eum diligebat, quem diligebat Jhesus propter virginitatis munditiam, propter sublime sapientiam, propter amoris vehementiam. Proverbiorum 22. Qui diligit cordis munditiam propter gratiam labiorum suorum quantum ad sapientiam que explicat in evangelio, in apocalypsi et epistolis, habebit amicum regem quantum ad 3m. Amicitia enim utrumque amicum amore includit. Innuit ergo Symon Petrus et dixit ei quis est de quo dicit. Augustinus interrogat Petrus Jo. non verbis sed nutu cordis. Sed quare scilicet timore non petit quia nuper in lotione pedum fuit increpatus secundum Chrysostomum. Vel quia Petrus remotus aliquantulum volebat quod Christus publice ita quod alii possent audire ipsum manifestaret. Aliter per Petrum vita activa per Johannem vita contemplativa intelligitur, et activa vita de divinis instruitur mediante contemplativa. Itaque cum recubuisset super pectus Jhesu, de sinu elevat se ad Petrum ut propinquior fiat ori quod docet homines sanctos, angelos sapientia, accedite ad eum et illuminamini. Ps. Dicit ei domine quis est. Respondit Jhesus ille cui intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset panem dedit Jude Symonis Scarioth. Non fuit autem panis consecratus secundum Augustinum, tinctio autem illa figurant secundum Augustinum vel Jude fictionem, aliter ex eo collatus erat exterius aliter interius exsultabat. Ps. Loquuntur pacem cum proximo suo mala autem in cordibus eorum, vel magnitudinem pene, panis enim intinctus magis est sapidus, etiam in hoc maiorem ostendit ei Christus familiaritatis dulcedinem

ps. tu ne homo una res dedit aut xps intinctu pane
cibz s. ceteros, id ne publicarit Judam / et post buc
cellam introivit in illum sathanas / ne de novo s. ut
plenius possideret sm Aug. sicut apli habent spm scm
postea illum plenius suscepit / dicit ei ihc qd facis
fac citius / et sut verba ad nrm salutem hanelantis
et fidelitatis no precipientis s. Aug. / vel etia explicatis
qa dum xps bnficia multiplicat ille deterior efficitur vel
etia permittentis qz q ipsius permissione nos pot tollere
aliam eius / hoc aut nemo scivit discumbentium ad qd dixit
quida eni putabat qz loculos habebat Judas q dicit ei
ihc eme ea que opus sunt nobis ad diem festum at egenis
ut aliquid erogaret / Aug. / habebat duos loculos oblata
fidelium qservans suorum utilitatibus tunc etc. pecunie forma
est instituta / ut intelligeremus q precepit no cogitan
dum de crastino / no adhoc fuisse preceptum ut michil
pecunie servetur a suis / s. ne deo pro ista serviat et ppter
inopie timore iusticia deseratur / mel. iij. / In declara
tione regule sem mio, dicimus q abdicatio pprietatis
omnium rerum tam in spualibz qm in corpalibz meritoria
est et sca / quam xps viam pfectionis ondens et verbo
docuit et exemplo firmavit Nec hijs quisq putet
obsistere qd interdum dr xpm loculos huisse / nam sic
xps cuius pfecta sut opa in suis actibz viam pfecti
onis excivit / qd interdum infirmorum impfectionibz co
descendens et viam pfectionis extolleret et impfectorum
infirmas semitas no dampnaret / sic infirmorum psonas
xps suscepit in loculis / sic et in nonnullis aliis no
tamen carne s. mente qdescendit infirmis egit g xps
et docuit pfectionis opa egit etia et infirma / sic
interdum in fuga patet / et loculis / s. utriusq pfecte
pfectus existens ut pfectis et impfectis se viam osten
deret salutis ¶ Cum dixisset aut Judas qui tradidit eum
dixit nunqd ego sum rabbi Ne tacendo se prodere videret
s. Jo. et magistrum vocat qui exquisit proditionem / ait illi tu
dixisti. Jo. cogitatione aliquid dicitur / unde illud dixe
runt apud semetipsos / dixit ergo et corde statuit se
esse proditorem / quia dixit in corde suo non est deus
primo xpi miracula arti magice deputabat ¶ Cum
accepisset ille buccellam exijt qtinuo / erat enim nox
et q ambulat in nocte offendit Aug. nox qgruit
facto / erat enim qui exijt filius tenebrarum Cum ergo
exisset dixit ihus / nunc clarificatus est filius hois. i.
glorificatus / gloria eius dr qui claram Ambro. gloria e cla
ra cum fama noticia / et post expoi primo de gloria eius vias
grat. ultio / nisi absit gloriari etc. primo quantum ad ipsam glo
riam / nunc clarificatus est filius hois / s. q res inchoata
sumitur pro pfecta. Jam enim Judas exierat p ducendos
militibus ad capiendum / ihs clarificatus e in passione
ubi de inimicis triumphavit. i. de dyabolo et morte ebr.
ut p mortem destrueret eum qui habebat mortis impe
rium. i. dyabolum et liberaret eos q timore mortis per
totam vitam obnoxii erant servituti vel quia quicquid t
rena celestibus / colloceris p. / sanctificavit p sanguinem
crucis eius / sive que in celis sive que in terris / vel quia
omne regnum obtinuit sm illud hrum / dicite in gentibus
quia dns regnavit a ligno / Item qz in passione mul
ta miracula facta sut / 2o quantum ad glorie fructum
qui est ut deus inde glorificetur / Jdo ait et deus glori
ficatus est in eo. i. filio hois glificato multo magis q

de morte petri. Jo. ultimo / signt qua morte esset clarificaturus
deum / 3o quantum ad glorie auctorem / si enim tanta est gloria
ut deus inde clarificetur non debuit per alium clarificari
Jdo dicitur Et deus clarificavit eum in semetipso. i. per se
ipsum quantum ad glorie tempus / et qtinuo clarificabit
eum quia ipsa nocte captus est ad passionem / 2o de gloria
iudiciarie ptatis et primo ponit gloriam iudiciarie po
testatis ¶ Nobis noti sm Aug. res signtes tamq sig
ficate appellant / unde non dicitur petra signt xpm / sed
erat xpus / corinth. x. / hoc autem facto quo Judas exijt
ab aplis repntatur figura futuri iudicii ubi oves se
parabuntur ab edis Jdo ait / nunc clarificatus est filius
hois / In hoc significata est clarificatio xpi in qua se
paratis malis manebit in eternitate cum sanctis / Cum
enim transibit mundus nemo in pplo xpi remanebit in
mundus / 2o meritum per qd ad hanc gloriam pvenitur
qd est / quia deus clarificatus est in eo / in illis clarificat
deus / qui querunt facere voluntatem eius et tales fuit
xpus ¶ 3o hoc exponit Si deus clarificatus est in eo. i.
si voluntate dei faciens deum clarificavit / merito deus
clarificavit eum in semetipso / cum scilz natura humana q
a verbo eterno suscepta est etiam immortali eternitate
donatur / et sic gloria dei clarificatur unde resurrectio
fuit principium quo inchoata est ista gloria / et Jdo dicit
qtinuo clarifi. eum / 3o de gloria resurrectionis / et tunc
deus clarificavit in semetipso / inquantum divinitatis
gloria in humanitatem redundat hic no sunt alia.

Quarta pars de consecratione corporis et sanguinis xpi

Cenantibus autem illis accepit ihus panem
Jo. postq typicum pascha fuerat impletum
et agni carnes xpus cum discipulis man
ducaverat / assumit panem qui qfortat cor
hominis et ad veri pasche transgreditur sacramentum
ca. 122. f. 3. ut edatis etc / et benedixit et fregit / beda / pa
nem fracturus frangeret bndixit qa humanam naturam quam pas
surus assumpsit / gra divine virtutis impleverit / frangit
panem quem porrigit / ut ostendat corporis sui fractionem
non sine sua sponte futuram / dedit qz discipulis suis. d.
accipite / fide orde. / et comedite / devotione et recogitatione
gustate et videte q suavis est dns / est enim mana i sa
pore / hns in se omne delectamentum / et ois saporis sua
vitatem / In mensura / vel quecumque enim quantitas sue
retur semp inveniebatur ad mensuram gomor Ita et quan
tamcumq panis quantitas consecretur / eadem ipsa est corporis
xpi mensura / In stupore / stupenter enim filii isrl / in
eius aspectu dixerunt. manhu. quid est hoc / et rndens
xpus / hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur
sicut enim oblatio melchisedech. sacramentum corporis
xpi figurat sic mana, vere facti ppter sapore ut dictum
est / utrumq vero sic agnus paschalis / notatur aut sigm
tantum / non res in qualitate sensibili quam sensus ex
terior qsiderat cum dicitur hoc / licet enim hoc demon
stret corpus / dm no nisi ut qtentum sub spebz que ad
sensum demonstrant exodi. 16. manhu. quid est hoc
rndit moyses / hoc est pa. inde de mana. ca. 109. f. 2. sigm
aut et res notatur veritate credibili quam assensus
interior et firmat veritas. s. corporis xpi / aliud enim
ibi cernitur et aliud creditur / cum dicitur corpus v. dn
biter ait cyrillus / quia cum hec dicat veritas no men
titur / res vero et no signum notatur in veritate sensibili qua

137. f. 9.

96. f. 24.

f. 13.

gla i pas.

ca. 26.

122. f. 3.

f. 22.

16. f. 9.

affectus sincerior agnoscit, cum dicat meum quemens aut hoc sacrificium conficitur sub speciebus panis et vini, quia est spirituale alimentum, quo vita spiritualis indiget quantum ad sui conservationem, et virtutis augmentum sicut vita corporalis corporali alimento, spirituales autem effectus nobis sub similitudine corporalium exhibentur. Jo. vi°. caro mea vere est cibus, et ulterius quia oportet spirituales effectus signis corporalibus tradere, alimentum autem oportet secundum substantiam nutrito coniungi, ideo in hoc sacramento incarnatum dei verbum substantialiter continetur. ¶ Et accipiens calicem gratias egit et benedixit, et dedit eis dicens bibite ex hoc omnes, hic est enim sanguis meus novi testamenti qui pro nobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Congrue autem seorsum sanguinem consecravit a corpore propter repraesentationem corporis Christi passionis, ubi seorsum potuisset videre effusum Christi sanguinem et sine sanguine Christi corpus, plagis lividum et morte pallidum. Nota quod licet in hostia consecrata sit tantum corpus Christi ex vi consecrationis ex vi tamen concomitantis naturalis est ibi sanguis et anima et divinitas. Dico autem nobis, non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum, cum illud bibam nobiscum in regno patris mei. Beda. Sic ultimum gustaturum typicum potum, donec manifesta gloria resurrectionis regni dei fides adveniat. Vel sic donec bibam novum, novo modo non ad necessitatem sed ad humanae naturae ostensionem in regno patris mei .i. post resurrectionem. Hoc facite in meam commemorationem. Post hec autem verba addit apostolus Cor. xi. quotienscumque manducabitis panem hunc et calicem bibetis mortem domini annuntiabitis donec veniat simpliciter ad iudicium. In memoriam ergo illius inexpressibilis beneficii Christus instituit sacramentum altaris. Unde Jo. super pª Corinth. hanc ultimam memoriam nobis reliquit quemadmodum siquis peregre proficiscens, aliquod pignus ei quem diligit relinqueret, ut quotienscumque illud videret contingit, possit eius beneficia et amicitias memorari, quem si ille perfecte dilexit sine ingenti desiderio vel fletu non potest videre. // Utrum autem in coena Judas fuerit, posset aliquis dubitare, aliqui dicunt quod sic, et possunt adhoc adduci rationes, primo quia Lucas ponit expressum Judae coenam, 2° quia exivit post buccellam in Jo. xiii°. et ex de offi. ordi. si sacerdos ¶ Eugenius papa ait, nec Christus Judam a coena removit, contrarium vero ostendit Hylarius super Math. primo quidem propter illud quod ait salvator bibentibus calicem, quia iterato secum biberet in regno patris quod non fecit Judas, 2° per illud quod ait iterum, quod pro nobis et pro multis effundetur, nullum enim excipiens de his qui tunc comedebat, ait pro nobis sed quia non cum aliis proficere debebat ideo non generaliter subinfert et omnibus aliis sed multis dumtaxat, Cum igitur Judas salvus non sit, praedicta cum ceteris apostolis non audivit, ipse etiam ordo naturae historiae ostendit hoc ipsum. ¶ Ad primum argumentum in contrarium dicendum quia Lucas loquitur magis praedicta recapitulando, quam rectam historiam texendo. Ad 2um quod illa buccella non fuit consecrata. Ad 3um dicendum quia hoc ipsum expressius ponitur .iii. q. i. Christus. et xxii. q. iiii. tu bonus, et sunt verba Augustini. Et quia doctor doctori contrariatur rationabiliter loquenti debemus inhaerere cum nos non possimus ambos imitari. In hac parte de primo non sunt alia dicenda. Sequitur pars quinta de oratione Christi pro fide Petri.

Quinta pars de oratione Christi pro fide Petri

Ait autem dominus Symon Symon ecce sathanas expetivit vos .i. exquisite petiit per quod patet secundum Bedam, nullius fides a dyabolo temptari potest, nisi deo permittente. Jo. ad Eustochium exemplum cum secundum alium. electi sunt Job, subvertere quaerit sed accipit, et devorato Juda ad cribrandos apostolos expetit potestatem, ut cribraret sicut triticum .i. temptationum impulsu concuteret. Ego autem cuius oratio semper exauditur, rogavi pro te ut non deficiat fides tua, finaliter. Vel secundum Bedam, oravi non ut non tempteris sed ut post lapsum negationis ad statum pristinum resurgas. Vel loquitur Petro in persona ecclesiae Petro communiter. Valet autem talis temptatio ut propria infirmitas cognoscatur et homo cautior reddatur. Eccl. 34. qui non est temptatus qualia scit, et vir in multis expertus cogitabit multa. Item ut alienis infirmitatibus compatiatur. Non habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris temptatum per omnia pro similitudine absque peccato. Ideo sustinuit aliquando conversionem ubi innuitur Petri casus, et post casum conversio, confirma fratres tuos. Beda. exemplo tuae paenitentiae ne desperent. In hac parte non sunt alia dicenda.

Sexta pars de imperfectione discipulorum ad sequendum Christum.

Filioli, sic eos vocat prae amore teneritate, diminutiva enim aliquando pro familiaritate et amore dicuntur. Secundum Christianum, cum enim anima ab inimicis recedunt affectu amoris magis incandescit, vel quia non erant in caritate perfecti. Gal. 4. filioli quos iterum parturio donec formetur Christus in vobis. Adhuc modicum vobiscum sum, in carne passibili vel et post resurrectionem praesentia corporali. Quaeretis me et sicut dixi Judaeis quo ego vado vos non potestis venire, ad passionem ardenter nisi prius induamini virtute ex alto. Luc. ultimo. Et vobis dico modo .i. pro nunc, obstinatis autem Judaeorum dixi simpliciter. ¶ Mandatum novum do vobis quo scilicet dispositi eritis ad sequelam, dicit autem novum ne putetur antiquitate abrogatum, vel quia facit hominem novum. Ut diligatis invicem sicut dilexi vos, dilexit autem nos gratuito, primo praevenit nos in amore. Prima Jo. 4. non quasi nos dilexerimus deum sed quia ipse prior dilexit nos, sic et nos debemus proximos praevenire in dilectione et beneficentia, efficaciter. Ephe. 5. dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis. Ita et nos, non diligamus lingua neque verbo sed opere et veritate. Recte quia nuptium eius similes sumus per gratiam adoptionis. Jerem. 31. In caritate et ita et nos in proximo diligimus dei ymaginem. Quia tamen diligitur propter deum. In hoc cognoscent omnes quia mei discipuli estis si dilectionem habueritis ad invicem. Aug. dilectio est propria et specialis virtus piorum atque sanctorum. Hec est quae discernit filios regni et filios perditionis. Ephes. 4°. Nolite contristare spiritum sanctum dei in quo signati estis. Hoc enim caractere cognoscuntur qui sunt de Christi familia et nullo alio signo quia omnia alia dona peccator potest recipere. In hac parte non sunt alia dicenda.

Septima pars de animositate discipulorum scilicet et negatione Petri.

Audita via qua sequendus est dominus dicit ei Symon Petrus domine quo vadis. Respondit ei Jhesus quo ego vado, non potes me modo sequi, sequeris autem postea. Tunc dixit illis Jhesus omnes vos scandalum patiemini in me in ista

Nocte scriptum est

i. P. 1.

90. p. 3.

dyabolus meliore quaerit

i. p. 13.

.125. p. 9.

p. 7.

caritas signum electorum

.m. 26.

.128. p. 1.

4. l. 22.

.90.

hic nichil deficit · s; spatiu͂ istud
dimissuz e͂ ꝓpt' varietate͂ sc͛ptoris.

C 121

nocte scriptū ē eū pcutiā pastorē et disp oues
gregꝰ. Iero. i zacha. sceptū ē expa pphe ad deum
patre pastorē. ū postulat dūi passioēz. pr. mic
inādet pcutiā rc. pcussus aūt fuit ī familia qū
eo relicto oēs fugerūt. in fama. si non eēt hic ma
lefactor rc. ī sba diuiserūt sibi uestimenta mea ī
pa rs pp scelus ppli mei pcussi eū. apli at
dūi oues roē timiditatis. timebant eū pcī sic
ouicla lupum. vn̄ p̄ ut euaderet dāuīdez dum
sit. petrus negauit. deīnq; eo relicto oēs fugerūt
utilitatis pp q̄d dispgūtr ī mūduz uniūsuz ut
aīalia siluestria diuersi gnīs reducant ad xpi.
ouile. et qduant uaga pctoz īgenia captiuā
tes ea ī obsequiuz xpi passibilitatis qn̄ dispgūtr
ad annūciandū passionez pastoris ubi et ibi di
uersis uulneribꝰ feriantr ut dīc possint. sciti suz
sic oues occisiōis. Rn̄dens aūt pe. ait illi. 2 si oēs
scandalizati fu. ego nūq̄ scan. q̄ teaz pato sū 2 ī
car. et ī mortē ire. aīaz meā p te ponā. Jo. nō ē te
meritas pet sed ardēs affectꝰ erga saluatorem.
un̄ nc mētitus ē q̄ putauit uez dīc. ber sup cā
ticū. smon̄. 17. ē qui dubie pfert mendatiū. un̄
potat dīc oīa p te iā reliq. duo solūz minuta re
tinui. corpus et aīaz. et illa p te offero corpus ī
carcerē. aīaz in mortez. rn̄dit yhs aīa tuā pro
me pones. amē dico t. q̄ hac nocte anteq̄ gal
lus bis uocez dederit ter me negabis. i. negare ī
choabis. vn̄ marcus poīt anteq̄ gallus bis uocem
dederit. ait petrꝰ 2 si opportuerit me mori teaz
nō te negabo. sitr et oēs discipli dixerūt. 8a. p. d.
qsolatōe aplōz sup x recessuz pp eius accessū ad prēz.

Non turbetur cor uīz. expositioē iude ex ne
gatione pet 2 ex meo recessu. s; stabiliatr
fide. creditis ī deū. q̄ non uidetis. simili
q̄n nō uidebitis et ī me credite. quē qfessi estis ēē
deū. ratio at qsolationis ē. q̄ mag ad eoz utilitē
eos p̄cedit. et pō hoc expoīt. q̄ ī domo prīs mei mā
siones multe sunt. i. gradus ī deo q̄ uariis dabūtr
meritis. si quominꝰ. i. māsiones si ibi nō eēnt
pate dixissez uobis. q̄ uado pare uobis locuz. ul
ī se sic qn̄ purgatr domꝰ ul ut uob pateat et tū
expone si quominꝰ. i. si non hrētis facultatem
intrandi. et nō essetis p̄destinati ad locū illū dix
issez uobis. q̄ uado pare uob locū. nā in ptāte mea
ē ut p̄destinarē ad locū illū. nā cū prē 2 spū scō p̄
destinat nos ī uitā etnāz. ¶ 2o pmittit ītroducti
onez ī illas māsiones. 2 si abiero. 2 pparauero uob
locū. qtuz ad executioēz iam pparatuz. p p̄destina
tione. augꝰ. eat dn̄s yhs et paret locuz. eat ne
uideatr. lateat ut credatr. tū eū locꝰ patr si ex
fide uiuatr. creditr si desideretr. ut desideratꝰ hēa
tur. desideriū dilectiōis pparatio ē mansionis. et
cū s. pparauero ī abūtia iterz uenio sempitna r
redditurꝰ bona. et accipiā uos ad me ipm̄. ut
ubi sū ego et uos sitis. ¶ 3o appit uiā et terminuz
iue. 2 quo ego uado scitis. q̄ ad patrez p me uob
maifestatuz. 2 uiā scitis. q̄ ego suz ī uia. dicit ei
thomas. rogando utrūq;. dn̄e ne scimꝰ quo uadis
et quō possimꝰ uiā scire. ne sciebat prēz et filiuz
his uocabulis designari. 2 deīno quidez p tuā. d.

lucē hītat ī accessibilez. deuia. ro. xi. īuestigabiles
uie eiꝰ. qtuz adūiā dicit eo suz uia. p ipsz enz
accessuz hēmꝰ ad prēz. ro. q. hec aūt uia nō ē
distās a termio. s; ei qiūcta. ē eū uia s. hūitatez
et terminꝰ s. diuinitatez. et q̄ ille terminꝰ finis hu
mani desiderij. homo aūt p̄capue duo desiderat
q̄ sequitūr ueritatis cognitioēz. q̄ ē sibi ppa. et qtū
ad hec dicit ueritas. et qtuz ad sui ēē continu
atōez. q̄d ē cōe oībꝰ rebus. et quātuz ad hec di
cit 2 uita. augꝰ. pō qfess. fecisti nos dn̄e 2 ī
quietuz ē cor nr̄m. donec quiescat ī te. ex quo
repulsus ē hō a deo. querit uiā 2 nō īuenit. hec
ce xp̄s ait. s augum. qua uis ire ego suz uia. quo
uis ire. ego suz ueritas. ubi uis pmanere ego suz
uita. non eū ut illarꝰ dic. ī erratica ducit q̄ ē
uia. neq; illudit p falsa. qui ē ueritas. neq; ī mor
tis relinquit errorez. qui uita ē. ul sic tres st
in hoīe. q̄ ad scītatez ptinent. actio qtemplaō
2 ītentio. actiōi xp̄s ē uia deducēs. cōtemplatiōi
ueritas instruens. ītētiōi uita pficiens. ul s ber.
ego suz uia q̄ ad ueritatez duco. ego suz veritas
q̄ uitaz pmitto. ego suz uita quā dn̄s clamat
go errantibꝰ 2 uiā nescientibꝰ. ego suz uia dubi
tātibꝰ. et non credentibꝰ. ego suz ueritas. ascen
dentibꝰ s; lacescētibꝰ ego suz uita. ¶ augꝰ. ueri
tatez et uitaz oīs hō cupit. s; uiā nō īuenit. ipā
uia ad te uenit surge et ambula. s; nūquid xp̄s
sibi met ē uia. s augum. xp̄s ī qtuz hō sibi ē uia
q̄ p carnē uenit manens ubi erat 2 uadit non
relinquēs quo uenerat. qtuz ad terminū dicitur.
neō uenit ad prēz nisi p me. sic eū occultuz cordis
nō maifestatr nisi p uerbū. aere ul lr̄is uestitū
sic nc occultū dei nisi p uerbuz carne uelatū. 2 q̄
filiꝰ ē eiusdem eēntie cū prē. dic. si cognouissetis
me et prēz meū utiq; cogno. 2 amō cognoscetis
q̄ sps̄ adueniens pficiet q̄d īpfectuz est ī uobis
sm quā īpfectioēz dic. 2 uidistis eū. ¶ dic ei phili
pꝰ. dn̄e oñde nob prēz. 2 sufficit nob. s. criso
philipꝰ audiens deuisiōe 2 cognitioē prīs uoleb
at prēz corporeis oc̄lis uidere. sic uidendo huma
nitatez x. putabant se uidisse ūbuz. q̄d īpbat xꝰ
oñdēs q̄ nec filiū ī sua nā uiderāt oc̄lo corpali
augꝰ aūt. dic. q̄ dn̄s nō īpbauit petitionez. s;
petiaōis aūz putabant eū q̄ ī cognitioē filij nō
eēt pfecta sufficiētia s; ī cognitione prīs. ac per
hoc putabāt filiū minorez prē. iō dicit ei yhs tā
to tpē uobiscuz suz et nō cognouistis me. philipe
qui uidet me uidet 2 prēz meū. quō tu dicis oñ
de nobis prēz. et tāgit radicē dcē petiaōis. non
credis q̄ ego ī prē. et pr̄ ī me. q̄d qtingit pp eēntie
unitatem. tota eū eēntia diuina ē ī prē 2 tota in
filio. iō totꝰ ī prē filiꝰ. et totus ī uerbo pr̄. q̄ pr̄ est
sua eēntia 2 filiꝰ sua eēntia. ¶ dein oībꝰ discipulis
loquēs ait. ūba q̄ ego loquor uobis. a me ipō non
non loquor. qtuz ad doctrināz. pr̄ aūt ī me manēs
ipē facit opa. qtuz ad miracula sic distinguit
criso. augꝰ. āt dic. q̄ ipa ūba opa sunt. nā qui
pximū loquēdo edificat bonū opꝰ opatr. si aūt est
amboz opatio una 2 substantia una. nō creditis
q̄ ego ī prē 2 pr̄ ī me. simulr sine plualiōe. s; recte

fidelis crede debz · alioqn ꝓpt opa ipa credite · Jo·
x · si nō facio opa pris mei n · m · cᵣd · oñt hoc ipz
maifestat p opa q facturꝰ ē p discipl'os · Amen
am̄ dico uobis q credit ī me opa q ego facio ꝛ
ipē faciet ꝛ maiora his faciet / act · v · ē ē q sa
net umbra q fimbria / qꝛ ego ad prē3 uado / iō
ista facietis ne putēt uidei ꝑ meā mortē3 fidē
extingui · ul' qn̄ ero ad dextā3 pris magnificatus
decebit me maiora facere · Jo · nōdū3 erat sps
datꝰ ꝛc · s3 nō faciūt fideles opa ꝓpria uirtute sic̄
faciebat xps · iō sē · ꝛ quodcūq3 petieritis pa · in
noīe meo · hoc faciā / nota pat' petit' et filiꝰ fac̄
qꝛ utrusq3 opa ī diuisibilia sunt · ca · 112 · p · 2 · nō at
petit' ī noīe saluatoris / qd petit' q̄ roē3 salutis / ut
glorificet' pr̄ ī filio · siqd · petierit · pa · in noīe meo ·
hoc faciā / filiꝰ ei3 nō querit gloriā3 ꝓpā3 s3 glā3 pris
9ᵃ · p · de ꝯsiliō aplōrū exp̄missiōe sps scī ·

Duo disponit' ad receptiōe3 s · s ·

Duo aūt sūt ex pte aplōrū q eos dispone
bāt ad susceptiōe3 sps scī · s · ūis amoīs
si diligitis me / Jo · vos me amastis et
obfuaūᵃ mandatorū · mandata mea suate / q ·
d · nō oñdatis amorē quē habetis in me ī fletu s3
obfuanᵃ mandatorū s3 quō hoc disponit ad susc
eptionē sps scī q eiꝰ grā3 psupponit ī aīa · s3 sa
endū3 q p bonū usū3 dom sps scī amphora do
na pme remur · / sic p3 ī pabola de talentis · alia

12 s · p · 16

dispōitio fuit expte xpi q · s · q hō fuit mediator dei
ꝛ hoīū3 tm̄ · 2ᵒ q · cū hoibꝰ querlatus eos ad dīna
eleuauit nūc aūt ad prē3 accedens pcurat dona

b

hoibꝰ ad hebreos · 9 · Introiuit ī ip3 celū ut appeat
uultui dei pro nob / ūn ait / ꝛ ego rogabo prēm
et aliū paclitū3 dabit / paclitꝰ ūⁿ grecā3 ē et signt

· p · 17 ·

ꝯsolatorē3 · ul' aduocatū3 · cū ei3 sps scs sit amor fa
cit spualē3 ꝯsolatiōe3 · gal · 9 · fructus sps caritas
gaudiū · ꝛ ē aduocatus · ro · 8m · ipē sps pꝰtu · p · n ·
ge · ī enarrabilꝰ · p hoc aūt qd dicit aliū3 notat se fu
isse ꝯsolatorē vs · 61 · sps dn̄i super me · ꝛc · ꝛ ad uotū3
p · Jo · p · aduocatū3 hēmꝰ apd prē3 · yh3 iustū / et qꝛ

Paclit' Sps sꝰ / xps · Sps s · / trāsit / manet

dn̄i ē datio irreddibilis · ī hᵒ top · de nobilissiō isto ꝛ
dono dē / ut maneat nobiscū3 in etnū / nō tran
seat p passiōe3 a uob sic ego · ul' nō transeat sic a saul
p · re · 16 · s3 de incepts semper maneat · sic dauid de
scribit aūt hūc sp3 ꝯtū3 ad effcm̄ / sps ueritatis qui

Sps s · pced' a filiō

a prē pcedit / nā sic in nobis ex ueritate ꝯcepta ꝛ ꝯ
siderata seqt' amor ipiꝰ · ita in deo ꝯcepta ueritate q
ē filiꝰ pcedit amor · ꝛ sic ab eo pcedit ita in eius
cognitiōe3 ducit Jo · 17 · ille me clarificabit qꝛ de meo
accipiet · 16 / docebit uos oē3 ueritatē3 ꝯtū3 ad hos

b

p · ii
p · u

pitā qꝛ nō ī infidelib3 et aīalibꝰ / quem mūdus nō
pōt accipe / grē · q · mōī · sps scs · oē3 quē repleuit ad
desiderandū3 inuisibilia accēdit / et qm̄ mūdana
corda sola uisibilia diligūt · hūc mūdi' nō acci

Qꝛ mūdani non accipiūt sm̄ sm̄

pit qꝛ ad diligenda inuisibilia nō asurgit secula
res et ei3 mētes q̄ se foras p desideria dilatant tā
to ad receptiōe3 illiꝰ simū cordis āgustat · sapie · p ·
sps ei3 · scs discipline effugiet fictū / et auferet se
a cogitatiōibꝰ que sunt sine intellectu / qꝛ nō uidit
eū · dona ei3 spualia nō accipiūt' nisi desiderata
sapie 6 · p occupat q se ꝯcupiscunt nec desiderant
n aliqli · cogta · iō sē / nec scit eū / ut illi se pōt oñdat

· nō accipit gᵒ qꝛ nescit eū · nescit aūt · qꝛ nō oñdit

Sps ·

· i · ad uidendū ītentiōe3 nō direxit · uel sm̄ crisō ·
mūdus nō uidet / qꝛ carnē non assumet · uos aūt
nō ꝯgnoscetis / ꝛ roē familiaritatis qꝛ apᵈ uos
manebit / sapie 12 · q bonꝰ ꝛ suauis ē dnē spsꝰ tuꝰ
ꝛ roē hospitalitatis / ꝛ ī uobis erit / sapie · ꝛ inoca
ui ꝛ uenit ī me sps sapie 10ᵃ · p · ī qua ꝯsolat' a
postolos p pmissiōe3 sui reditꝰ

Quia apli ad xpi pn̄tiā3 nimis accēdeba
tur ꝯsolatio sps scī eis pmissa qua inde
bat' · iō ait nō relinquā uos orphanos /
recedente ē x̄ · dēe potant pupilli fcti sinnꝰ abs3

sine x̄

prē · tre · ultiō / ueniā3 ad uos · · oī · ultiō · pcedit uos
in gal' · ibi eū uidebitis · ad huc modicū ꝛ mū
dus me iā nō uidet uos aūt uidebitis me / quia
post passiōe3 nō appuit mūdanis / act · x · dedit
eū maifestū3 fieri non oī ꝑplō s3 te · pōt · adeo / iō uos
qui debetis eē testes uidebitis / qꝛ ego uiuo / uita
glorie / ꝛ uos uiuetis uita grē q incohat' a fide
abacuch 8 iustus ex fide uiuit / ꝛ q uitā hanc fi
dei pfecte sit hītuū oñdit / ī illo die uos cognos
cetis qꝛ ego in prē meo / ī quo notat' aī distinctiōe
pᵃ · vnitas eēntie ꝯtū3 ad diuinitatē3 / ꝛ uos ī me ꝛ
ego ī uob p grā3 ꝯtū3 ad articlōs humanitatis
ꝛ redemptionis ephe · 3 · det uob ītenorē3 hoīem
hītare xp3 p fidē3 in cordibꝰ uīis / ratio at q̄re
manifestabit se eis ꝛ nō mūdo / ē inutua dilc̄
tio / q hīt mandata mea ꝛ suat ea ille ē qui di
ligit me / grē · pbatio dilectiōis exhibitio ē opis
cū ei3 dilligere3 aliqs sit ei uelle bonū et desidara
re qd ipē uult · ꝛ non uidet' uere dilligere qui
nō facit uoluntatē amati / q aūt diligit me ·
diliget' a prē meo / q · ē puenit ī dilectiōe pris
et filij addit' / et ego diligā eū / ꝛ effectꝰ huius
dilectionis erit / qꝛ ꝛ manifestabo me ei s3 cū
pr̄ et filiꝰ diligant ab etnō quō loꝗ' ī futuro dic
q dīna dilectio put ē in dīna uolūtate ē etna
put notat' ī executiōe opis maifestat' eiꝰ ef
fectus ē tpālis ꝛ ē sensus / diligā3 / i · dilectiōis
effectū3 oñdā3 / Demū pōit' dubitatio circa
pdicta qꝛ ei3 ꝯsuetudo ē scōr et hūilīū ut cū
magna de se audiūt stupeant et qꝛ dūs inde bat'
pferre eos toti mūdo · iō dicit ei Judas non ille
scariotis · d · qd fcm̄ ē qī · d · q cā ē qꝛ maifesta
turꝰ es nobis te ip3 et non mūdo · ꝛ xps tacīs
piꝰ ꝯagiᵗ repetit cā3 / rn̄dit yhs · ꝛ dixit ei · si
qs diligit me smonē3 meū3 suabit / ꝛ pat ·

6

meus diliget eū · addit aūt / ꝛ ad eū ueniēmꝰ
p effectū qꝛ p eēntiā3 · ī mobiles sunt · anguꝰ
uenēt ad nos / dū ueniūnꝰ ad eos / ueniūnt
subueniendo / ueniūnꝰ obediendo / ueniūt illūdo
ueniūnꝰ ītuendo / ueniūnt ī plendo / ueniūnꝰ
capiēdo / ꝛ masiōe3 p firmitatē3 / faciemꝰ apᵈ
eū / p familiaritatē3 pu · 8uj · delicie mee eē
cū filijs hoīū3 nec mirū s3 suando smoē3 meū
diligit' a prē / qꝛ et smoē3 quē audistis non est
meus / s3 eiꝰ qui misit me pa · 11ᵃ · p · d' donis
q ap ꝯñt ex aduētu sps scī · ꝛ 7 p similr

Hec loquutꝰ sū3 uobis apud uos manēs
qꝛ magne descensiōis sunt de utō · g ·

C 12 A

qd ē cois caro ut audiat deū suū · s; q2 apli nō
oīa capiebant dic̄ · spc̄ ei oīa manifestatur p
aūt notificat spc̄ scm̄ · mācī dr̄ aūt paclitus
q2 gsolat̄ nos q̄ tribulatioēs mūdi et tristicias
pcti · secūda · cor̄ · 4 · gsolat̄ nos in oī tribulatiōe
nr̄a / spc̄ dr̄ i q̄ntū mouet nos / p amorē ad obe
diendū; 2 bene agendū spc̄ eū ispiratione quā
daz iportat · un̄ 2 uentū spc̄ appellam9 · ro · biij ·
q spu dei agūt̄ / hij sūt filij dei scs aūt dr̄ q2
gsecrat nos deo oīa eū deo gsecrata · dūr scā
pa · cor̄ · 3o nescitis q2 cor̄a ur̄a templū sūt spc̄
sci / quē mi pat̄ i noīe meo / gal' · 4 · misit de9
spc̄ fi · sui ¶ 2o domū spc̄ sci qd ē maifestare
filiū sic̄ filig maifestauit prēz 2 cū filius sit ue
ritas · effectus huig missionis ē maifestare ueri
tatez · 2 facē hoiēs pticipes diuine ueritatis · un̄ fi
lius / cū sit ubū dei tradidit nobis doctnā · spc̄
aūt scs / facit nos illig capaces ideo · Io 28 · mor /
nisi spc̄ scs itig doceat / lingua doctoris extig
i uanū laborat / Job · 31 · Inspiratio oīpotentis
dat itelligenciaz · hoc ē qd dicit ille docebit uos
oīa / interig inspirando · digerendo 2 eleuādo
ad spūalia · sic̄ eū lingua ifecta · malo huōre ·
non discernit bonū saporē sic aīa infecta a co
ruptioē mūdi celestiū dulcediez gustare non
pōt · pa · cor̄ · 2 aīal homo / nō pcepit ea q̄ sunt
spc̄ dei · 2 surgeret uobis oīa / ad memoriaz re
ducendo x̄ ūba ¶ deinde declarat donū qd gse
cuturi erant p xp̄i pn̄tiaz · s; nota q lz pax app̄
etur spiu scō / tn̄ q2 qd dat spc̄ scs / ht a filio · cō
ueient̄ sibi attribuit · d · pacem relinquo uobis
pacē meā do uobis / grecos pudeat pacis mun̄
deserere / qd nob xp̄c hic descendens nob relin
quit xp̄c eū pacez dedit / ut hic pacē fecit · efe
sios 2 / ipē ē pax nr̄a 7c̄ / pacem annūciauit ibi
dez euangelizauit pacē igenat aūt pacē / ut i
ueniat pacē gr̄e / et pacē glorie · augu9 pacē suā
relinquit i qua manentes hostes uincim9 · pacē
suā dat nobis / qn̄ sine hoste regnabim9 · non
quō mūdus dat ego do nobis / q2 mūdus dat
carnalr̄ / ego spūalit' / mūdus dat tpālr̄ · ego et
nalr̄ · mūdus exteig ego interig philip · ultīo
pax dei q̄ exsupat oēz sensūz · custo cor̄a ur̄a 7 in̄
ur̄as in xo · yu · pax mūdi custodi cor̄a et posses
siones 12a · p · de gsolōe apor̄ ex gsideratōe bīta c̄ · xm

Ut p quidez recapitulat / nō turbet̄ cor
uestz de malo pn̄ti · neqz formidet /
de malo futuro · audistis q2 ego dixi ·
uobis uado 2 ueniaz ad uos · s; ē pp me patiē
ter ferre debetis / q2 ad meā uado exaltatione
si diligeritis me gauderetis utiqz q2 uado ad prēz
q2 pr̄ maior me ē · hoc dic̄ quantū ad eor̄ oppoī
tionē · s · criso.m uel maior me ē in q̄ntuz suz homo
yllari9 expoīt ē iq̄ntuz ad deitatez · d · q2 pr̄ ē ma
ior filio nō potāte et'nitatis / et magnitudie
s; donatis seu p̄ncipij auctē · nam pr̄ nil ab a
lio accipit / filig aūt naz · ut ita dicā apr̄e ac
cipit / ē i2 pr̄ maior / q2 dat / s; filig non ē minor
s; equalis / q2 oīa q̄ ht pr̄ accipit filig · iō n̄ rapiaz

arbitrat9 ē eē se equalē deo · phil' · 2o / deīn remouet taci
te questiom posset eū aliqs querē quare ista dixet
iō pueniēs ait / 2 nūc dixi uobis p̄usq fiat ut
cū fcm̄ fuīt credatis · nō qd oclis uiderunt / s; qd la
tebat puta / q eēt filig dei / q spōte aīaz suaz posuit
2 huig ¶ 2o poīt gsolationez ex cā mortis · ū no
ta / q quedaz ē cā mortis iducens dolorez / ut cū
qs p culpa occidit̄ · pa · pet' 4 · neō ūz paciat̄ ut
fur / aut hoīcida / qdaz aūt ē inducens gsolatioēz
cū qs morit̄ p bono uirtutis · ita non gueīt xp̄o
ūn̄ dicit iam nō multa loquar uobiscū ppt' tp̄is
breuitatez · ul' breui smone p̄dicta expmam / ueīt
eīn princeps mūdi / i · mūdanor · Job · 41 · ipē est
rex super oēs filios supbie / et tenebrar harum
· i · peccator rector / 2 p̄nceps / ephe pmo · et in me nō
ht q̄tq̄ · tn̄ q2 nō fecit supbiaz · pa · pet' 2 · q pctm̄
non fecit / nec in tenebra s; lux p eēntiaz / 2 aūt
xp̄o gueīt d' q̄ ait / s; ut cognoscat mūdus q2 dil
ligo prēm · aug9 dilectiois sigm ē obediena prīs usz
ad mortez · ūn̄ subdit et sic mandatu dedit mi
pr̄ sic facio · suspensiue · s' aug.m surgite a loco cene
eam9 hic · ad locū ubi tradendus suz ut uideatis q2
nō ex necītate s; ex caritate et obediena morior
Job · audacter i occursuz pgit armatis / ul' s' criso.m s'
dne sine pa nō morior / q2 p̄nceps huig mūdi hēat
in me q̄tq̄ / s; ut sciat mūdus 7c̄ 2a uos aūt surgi
te 7c̄ uiderat eū eos formidare et pp tempus q2
nox pfunda erat · et ppt' locūz q2 in ciuitate ita
ut semp circūuoluerent ad hostiū oculos qi ex
pectantes hostes / 2 pp hoc nō attenderent his q̄
dicebant̄ iō ut uerba q̄ dicturg erat intellige
rent / ducit eos ad locuz secretuz · osee 2 ducā eaz
in soli · 2 ibi loquar ad cor eig 13a p d In forforōe
aplor p tp̄e in stantis psecutionis ·

Et dixit eis qn̄ misi uos sine saculo 2 pa
2 calciamtis · numquid aliquid defuit nob
Jo · plato pcepit duas cor'is summitates / n̄
eē uelādas nec assuefieri debere molicie / caput 2
pedes cuz eū hec hūnt firmitatez certa robustioā
sunt / augu9 de concordana euan9 calciamta
s oz · phibet̄ / sandalia ul' solee · s oz · iubet̄ mistica
sigficatioē / ut pes / neqz tectg sit neqz nudg ad t'raz
i · ne occultet̄ euangeliū / nec terrenis comodis in
nitat̄ · ul' sm̄ braz / necē fuit aplis soleas ligar̄ sub
plantis / q2 t'ra palestine arenosa ē et nimiū calida
in estate · at illi dixerunt · nich · dix g° eis · s; nūc · to
lat similr̄ 2 perā 2 q non ht gladiū uendat tu
nicā suā et emat · beb beda i format ad discretio
nē uirtutū inrēz tenendaz ut alia sit uiuēdi re
gl'a tp̄e psequutoīs / alia tp̄e pacis · sr̄ eū q̄daz ūtu
tes semper tenende / ut mīa 2 hūilitas / castitas fi
des spes caritas / sunt alie p tempore locoqz mutan
de / ut fames uigilie / orōnes / labor opandi 2 doce
di / quas siqs semp suandas putauit / nō mō ear
fructu p̄uabit̄ / s; notā i cūret stulticie / oz / utiqz ·
uirtutuz / ut in simuaret discretionez pcepit aplis
ad p̄dicanduz missis · neqz qd in uia tollerent s; deuāo
uiuerent · tp̄e uō psecutioīs decreuit pecuniaz uic
tui necaz donec tp̄s euan̄ reduret · dico aūt uob
qm̄ ad huc qd sēptuz ē opōz ipleri i me · et cum

Spc̄ · affectu 895 · p̄ · 17 · sanct̄ · p̄ · 17 · p · 1 · Jo p · 23 · pax gr̄e · gl'e · 7 · p̄ a° ho · filio eql' pr̄ · J · p̄ · 19 · de solo · mortez · gsolo · 88 · p̄ · s · 2 · F · p̄ · 22 · a · semper · ūtutes tenede alia · nō sep · alr̄ uiuēdi · i pace · p secutoē

iustis deputatus e vs et .n. ea que sunt de me fi
ne hnt. at illi dixerunt .d. ecce gladii duo hic at
ille dix satis e. beda q duo gladii sufficiunt ad tes
tionium spote passi saluatoris. unus q amputet
auriculam. tanq sanatione uirtus dm declaretur
alt q nequaq euaginat. ondet aplos no per
missos facere totu qd possent p magni deffensi
one. ambros gladius spualis e ut uendas patrim
et emas ubu quo nuda mtis penetralia uestiu
tur. duo aut gladii pmittur unus noui alt ueteris
testamenti. quibus adusus insidias dyali muni
m. et di satis e q nich dee ei que utriusq testa
menti doctrina munierit. et ymno dco exierunt
s osuetudinez i monte oliueti. beda et Jo. de hoc v.
ait pplia eret pau. et sa. et lau. dnz in monte oliua
ru ligat dns ut sciamus q in ascendimus in celu
um ligami. nec intra repugnamus. 14a p. de sili
tudine uitis et palmitu d discli q psecutores imminentes istruuntur

Et ait illis ego sum uitis uera. augus se
docet capt ecce et discipulos mebra. unius
nae sut uitis et palmites pp qd facta e ho
ut in illo eet uitis humana na cuius nos palmit
es ee possemus. di aut na que uera pone. unigen
49. lauabit in uino stolam suam. et i sangne uue
paliu. ligans ad uite. pu. su. et ad uite asina sua
et pr meus agricola e qui no tm exterius colat.
s3 et interius augeat. pa. cor. 3o. neq q platat e aliqd
neq q rigat s3 q in crementu dat deus. palmites
huius uitis sunt xo. i herentes. ezech. 17. facta est
uitis i palmites. po itaq q rigat ponitur studium
agricole cca palmites malos. oez palmite i fideles
no ferete fructu boni opis in me sine quo nullus
fructificat tolet eu a uite. augus qui in uite pla
tati aruerit nec caritate pinguescunt excidetur
ad igne sicut ficu sterile iussit paci. sic p3 q exciditur
tur no solu q mala faciunt s3 e q bona opari negli
gunt. io monent apls ne i uacuu gram dei [recipiatis] 2a. cor. 6.
2o. ca. bonos ut fructificent et oez qui fert fruc
tu purgabit eu in uite mali queit q palmes mul
tos surculos hns minus fructificant pp humoris dif
fusionez ad oes et fructus e siluescat. io cultores pur
gant eu a supfluis surculis ita et i fideli deo quan
to si suu affectu addiuisa inclinet minus efficax e
ad opa. ideo deus frequenter pcidit huius ipedimenta
i mittendo tribulationes et temptationes qbus ad
fructificandu efficatior reddatur. vn dic ut fruc
tu plus afferat 15a. p. d inhesione palmitu
in uite

Primo ponitur ipa inhesio. ia mudi estis ab
erroribus pp smone que locutus sum uobis
augus no ait pp baptisma n q et i aq
ubu mudat. sin ubo non e. n aq accedit ubu
et fit sacmetu. si ergo estis ubo fidei mudati p quos
uiti qsi palmites i heretis. s3 q hoc no sufficiat ut
dictu est monet ad opa fructuosa que nascuntur
de radice caritatis et diuine gre. vn dic. manete
i me p caritate. q ociosa non e gregorius. opatur
eni magna dei amor si e si opari renuit amor
no e. et ego i uobis p gram. pa. cor. 16. gra dei i me
uana non fuit sic qui manet in caritate i deo manz

et deus in eo 2o inducit rationes i herendi ex
gra dei i me uana non fuit sic q manet in cari
tate pte fructificationis. po ondens q hec inhesio
e neccia ad fructificationem p quadam similitudine. sic pal
mes non posset ferre fructu a semet ipso nisi
mansit in uite ex cuius radice humor ad uegeta
tionez palmitu ascendit sic nec uos n in me ma
seritis io no manentibus i xo. di. ro. 6. que fructum
hustis in his in quibus nc erubescitis. hec aut
similitudo ouemens est q ego sum uitis uos pal
mites 2o q e efficax. qui manz i me credendo
obediendo pseuerando et ego in eo illustrando sub
ueniendo pseuerantiaz dado hic et no alius fert
fructu multu ro aut huius efficientie e q sine me
nich potestis face nc mirum q nc pr sine illo a
liqd facit oia p ipm facta sut ro Jo. p. cu gra et
ueritas p yhm xpm facta sit ipse e actor gre. io
nullu opus meritoriu sine ipo fieri pot q pelagia
nos expte punitionis non in herentis. si quis i
me non manserit mittetur foras. qntu ad pena
dapni apoc. foris canes et arescet ex defec
tu gre ps. aruit tanq testa uirtus mea uel uelis sine
gra. et colligent eu ut cu pessimis societur. math
12. colligite ea et aligate fasciculis. et in igne mit
tent et ardent ezech. 19. fili hois quid fiet de
ligno uitis. sequitur e cu eet i tegru non erat aptu
ad opus qnto magis cu ipo ignis deuorauit expte
ipetrationis. si mansitis in me p amore. et sic
amans in me re amata et p hoc uba mea i uo
bis manserint. quodcq uolueritis petetis et fiet uo
bis augus uerba dei dicuntur in nobis manere
qn facimus qd pcepit et diligimus qd pmittit
expte diuine glorificationis. ex adhesione eni sequitur
fructificatio ex fructificatione dei glorificatio. q tria
ponit ordine retrogrado in hoc clarificatus e pr
meus quoad pmum ut fructu plimu afferatis q
ad 3m et efficiamini mei discipli q ad pm. matth 6.
uideant bona opa ura ro. Tertio ondit qd sit
i eo manere q dilectionez ei rependere cuius signum
e obseruatio pceptoru. sic dilexit me pr et ego
dilexi uos. pa Jo. 4. prior dilexit nos qd e max
imu attractiuu amoris Jer. 32. i caritate ppetua ro
manete in dilectione mea faciendo s. uoluntate
mea. q hoc e signu eius qd e eu diligere et
in eo manere vn dic si pcepta mea seruaueritis
manebitis i dilectione mea. sic ego pcepta patris
mei seruaui et maneo i eius dilectione augus per
hoc ondit diligi a pre ego ho. q sum ei obediens
usq ad crucem. et ne putaret q moneret obs
eruantia mandatorum pp utilitatez ppria addit
hec loquutus sum uobis s. ut in me maneatis
et pcepta mea seruetis ut gaudiu meu i uobis
sit. amor eni est cu gaudio unus qsq gaudet
de re amata. deus aut se amat et hoiez concor
do se ei pu. 8. qn appendebat fundamenta terre
cu eo eram cuncta conponens et delectabar p sin
glos dies laudens coram eo omni t. quo ad pm
et delicie mee ee cu filiis hominu quo ad 2m mult
g. dns ut p obseruantiaz mandatorum suorum effici
am pticipes gaudii et q ia pticipamus p graciam

uult ut participemus per gloriam mathei 25 intra in gaudium domini tui. unde dicit et gaudium uestrum impleatur

16 p de informatione mutue charitatis

DEnique quia sepe mentionem fecit de mandatorum obseruatione ostendit de quibus mandatis intelligit hoc est preceptum meum ut diligatis inuicem. Sed gregorius circa sacra eloquia plena sunt dominicis preceptis. quod est quod de dilectione quasi de singulari mandato dicit hoc est preceptum meum ut dilligatis inuicem et respondet quia omnia precepta et multa sunt et unum multa per diuersitatem operis unum in radice dilectionis. Item sicut multi arboris rami ex una radice prodeunt ita multe uirtutes ex una caritate generantur. nec habet aliquid uiriditatis ramus boni operis si non manserit in radice dillectionis et ad hoc inducit exemplum sicut dillexi nos ubi nota quia magna est dilectio matris ad filium. sed christus plus quam omnis dillexit nos ysaie 49. numquid obliuisci potest mulier infantem suum ut non misereatur filio uteri sui et si oblita fuit illa ego tamen non obliuiscar tui uxorem suam etc. Maior est dilectio uxoris ad uirum sed maior fuit dilectio christi. Ieremie 3. uulgo dicitur si dimiserit uir uxorem suam etc. maxima autem dilectio anime. ad corpus quam dilectionem uicit amor christi ad nos. Maiorem dilectionem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis id est maius signum ad ostendendam dillectionem nemo habet sicut pro amico sicut nec pro inimico Ieremie 12. Reliqui domum meam pro animarum salute ponere cum necessitas expostulat. ex quo patet quod plus debemus amare animam proximi quam corpus proprium post quam monuit supernam dillectionem exemplo suo. ostendit hoc ipsum ratione proprii beneficii quo obligamur ad christi imitationem. quantum ad beneficium dicit. uos amici mei estis quantum ad primum quod preuenit nos in amore. sed quod in amicitia in reclamatione perficiatur addit. si feceritis que ego precipio uobis id est si per opera ostenderitis dillectionem iam non dicam uos seruos que euge serue bone et fidelis intra in gaudium domini tui dicit quod secundum augustinum seruitus proprie extiore causatur. Est autem duplex timor seruilis quem expellit caritas primo Iohannis 4. timor non est in caritate alius est timor filialis qui generatur ex caritate quo timet quis perdere quod amat. psalmus timor domini sanctus permanet etc. secundum hoc sunt due seruitutes una que procedit ex amore filiali. et secundum hanc omnes iusti et filii dei sunt eius serui. psalmus seruite domino in timore alia que procedit ex timore seruili. et contrariatur dilectioni de qua dicitur iam non dicam uos seruos quia seruus nescit quid faciat dominus eius seruus enim extraneus est a domino. Iohannis 8. seruus non manet in domo in eternum. prouerbiorum 21. secretum extraneo ne reueles. sed contra amos 3. non faciet dominus deus uerbum nisi reuelauerit secretum suum seruis suis. philosophus dicit quod sicut liber est. qui est causa sui ita seruus est causa alterius est ergo differentia inter comparationes serui et liberi quia liber operatur causa sui seruus causa alterius et hec est tum ratione cause finalis quam ratione mouentis. liber enim agit a se et propter se seruus autem non mouetur propria uoluntate sed domini non propter se sed propter dominum contingit aliquando quod seruus operatur propter dominum tamquam propter finem operabitur tamen a se in quantum se mouet ad opus et hec est laudabilis seruitus. quia ex caritate mouetur que non querit que sua sunt ille autem seruus qui mouetur tantum ad dominantis imperium habet se ad mouentem. sicut instrumentum ad artificem instrumentum autem communicat cum artifice in opere. sed non operis ratione et talis seruus nescit quid faciat dominus eius id est rationem agendi et secretum consilium. Ille uero qui operatur propria uoluntate necesse est quod rationem operis sciat hec ac per hec secreta etc. Seruus si est tibi fidelis sit tibi sicut anima tua. uos autem dixi amicos quia omnia quecumque audiui a patre meo nota feci uobis. ambrosius amicus si uerus est nichil celare potest. cum enim amicus sit alter ego. in magnis moralibus aristoteles. fit quod amicorum cor unum et anima una. quod quis reuellat amico non uidetur ex corde suo ponere. prouerbiorum 25. causam tuam tracta cum amico tuo. sed tunc est dubium quia uidetur quod tot sciant discipuli quot christus dicit. secundum crisostomum. quia non omnia simpliciter sed que oportebat eos scire. uel secundum augustinum utitur preterito pro futuro sicut ibi foderunt manus meas ratione infallibilis euentus et exponit pro tempore patrie uel glorie secundum gregorium. eiusdem rei potest haberi scientia uel cognitio perfecta uel imperfecta sicut magister in scientiis qui docet aliquem omnia principia alicuius scientie potest dici docuisse totam scientiam. quia omnia que continentur in scientia uirtualiter sunt in principiis. sed hoc est docere imperfecte. sed perfecte docent quando conclusiones singulas de principiis eliciens patefecit. sic de diuinis imperfecte scimus omnia per fidem que est prelibatio quedam future beatitudinis qua omnia perfecte cognoscemus uel sic omnia docuit quasi in quibusdam principiis ubi enim deus est diuinitatis doctor sicut in naturalibus effectus declarat causam sic in diuinis pater procedens origine suam et patris se producentem spiritus quoque sanctus eadem ratione quasi commentator et declarator est filii a quo procedit unde pro loco et tempore que christus implicite docuit ipse explicabat. Iohannis 16. docebit uos omnem ueritatem consequenter ponit huius amicicie causam non uos me elegistis sed ego elegi uos quia in amore preueni. et hoc ut diligatis inuicem sicut dillexi uos unde dicit et posui uos ut eatis in mundum uniuersum predicare euangelium omni creature et fructum afferatis in conuersione orbis et fructus uester maneat et fides ecclesie semper stabit. uel fructus uester id est merces uestra et quia predicaturi erant sequentibus signis. sequitur ut quodcumque pecieritis patrem in nomine meo det uobis finalis autem conclusio intenta a christo postea manifestatur. hoc mando uobis ut diligatis inuicem

17a p de pugna et passione et futura tribulatione

POnit autem post consolationis rationes quarum una est ipsius exemplum ebreorum 12. recogitate eum qui talem sustinuit aduersus semet ipsum contradictionem ut non fatigemini animis uestris deficientes. unde dicit si mundus uos odit scitote quia me priorem uobis odio habuit. sicut beneficiorum amor ita persecutionum principium odium est et quia contrarie affectiones et per hoc contrarii amores erant in mundanis et in apostolis hii afficiebantur ad spiritualia et eterna illi ad carnalia et transitoria. contraria autem se mutuo quasi quodam odio persequuntur et destruunt ideo apostoli non sunt ad mundanam uite euersionem mundani uero ad apostolorum persecutionem et mortem alia causa est quia licet dolendum sit sustinere persecutiones. tamen propter bonum uirtutis est appetendum. Secundo ostendit quare aliqui diliguntur a mundo quia propter mutuam similitudinem si de mundo fuissetis id est sequentes mundum mundus quod suum erat dilligeret quia uero de mundo non estis sed ego elegi uos de mundo. propterea odit uos mundus in mundo est decursus in dubitabilibus Iohannis primo. mundus eum non cognouit conflictus in temptationibus primo Iohannis 3. omne quod in mundo est etc. excessus in persequutionibus prima petri 2. in mundo prius defectus in operabilibus prima petri 19.

dilligenda est anima proximi plus quam corpus proprium

amor duplex timor seruitus

lib propter se

seruus propter dominum

seruus operatur propter dominum

secretum domini

contrariatur mundus apostoli

in mundo sunt

arguent mundum de peccato etc. ideo debemus relinquere
mundum sicut mercator forum infructuosum. ubi non sperat
lucrari. Math. 16. quid prodest homini si universum mundum
etc. Infirmus aerem contagiosum ubi timet gravari
super omnia quod in mundo est. captivus carcerem obscurum
ubi horret macerari. in mundo pressuram etc. Augustinus O
munde inmunde si sic amaris periens quid faceres si
maneres. Viator hospitem dolosum a quo timet spoliari.
eccl. 5. sicut egressus est nudus de utero matris sue. sic re
vertetur et nichil auferet secum de labore suo. ¶ 2 propterea mun
dus est domino interdicto suppositus nam xpistus qui pro suis
crucifixoribus oravit pro mundo orare noluit p. 17.
ego pro eis rogo non pro mundo. malo domino subiectus
cuius tirannus non querit nisi mala p. 12 venit princeps
malis legibus institutus ubi nulla servatur iustitia.
Osee 4. non est misericordia non est veritas non est scientia dei in terra
sed maledictum et mendatium et homicidium inundave
runt. aquarum inundatio quicquid capit totum ipsum
ducit. aliam causam odii assignavit supra quia
testimonium perhibeo de illo quod opera eius mala sunt ¶ 2o expli
cat superdictas rationes per propositum mementote sermonis mei quem
ego dixi vobis non est servus maior domino suo si me per
secuti sunt et vos persequentur. si sermonem meum servave
runt et vestrum servabunt 2o. sed hec omnia facient vobis
propter nomen meum hoc est me in vobis odio habebunt secundum
Augustinum. Felix iniuria cuius decus est causa. ait glo. quia nesciunt
eum qui misit me ¶ 3o quia ignorantia alium excusat ostendit
persecutores esse inexcusabiles propter ea que personaliter circa
eos fecit et docuit. si eum non venissem et locutus
eis non fuissem peccatum infidelitatis supple non haberent
quia fides est ex auditu Ro. x. antonomasice autem infide
litas peccatum dicitur quia opposita fidei ihesu xpisti per quam est iustitia
Ro. 3. et remissio peccatorum actu Ro. 14. omne quod non
est ex fide peccatum est. sed hoc intellige per concomitantiam non
per causam ut sit sensus peccatum est i. non est sine peccato unde
si infidelis honorat patrem vel propter bonum politicum aut fidei
reddit debitum uxori non peccat cum sit actus iustitie
et temperantie et de hoc ca. xvi. p. xi ¶ Nunc autem excu
sationem non habent de peccato suo. Augustinus plane habent hanc
excusationem qui mortui sunt antequam evangelium audi
rent. sed tamen qui sine lege peccaverunt sine lege peribunt
vel peccatum sive blasfemie non haberent quo dicebant
in belzebuth etc. non peccaverunt ergo ex ignorantia
sed ex odio et certa malicia unde subdit qui me odit
et patrem meum odit. cum utriusque sit eadem essentia quia
noscibilis et bonitas amabilis. nota autem quod deum secundum id quod
est nemo odire potest cum sit ipsa essentia bonitatis que est per
se diligibilis. et ideo nullo cognoscente oditur et hec est ratio
quare nullus malus potest videre deum. non enim potest videri
et non amari sed in tantum potest aliquis deum odire inquantum
prohibet voluptatem qua ille frui vellet vel per iustitiam
punit peccata. Item si non cognoscebant patrem quomodo odire
poterant. dic quod ad odiendum secundum Augustinum vel amandum
non requiritur perfecta cognitio sed sufficit cognitio imperfecta
seu per famam. Sunt autem inexcusabiles non solum ex veritate
nunciata sed ex veritate miraculis confirmata. unde
dicit si opera non fecissem que nemo alius fecit peccatum
non haberent. nullus fecit talia opera in magnitudine
suscitando mortuum quatriduanum. illuminando
cecum a nativitate et multitudine quia omnes male habentes

relinquendus mundus

Iudei sunt inexcusabiles

Deus odiri non potest

malus quare non potest videre deum

in modo quo ipse imperando. alibi nomen eius invocando. in
nativitate nascendo de virgine. in morte quia tunc
fecit lunam retro cedere. et totum cursum firmamenti
mutavit ut dionisius dicit. vel opera que nemo alius
fecit sunt inspiratio interior et attractio ad bene
agendum. de qua actum et vos spiritui sancto resistitis
Nunc autem et viderunt ideo non peccaverunt ex igno
rantia et oderunt ideo peccaverunt ex malicia et me
et patrem meum sed ut impleatur sermo qui in lege eorum
scriptus est. quia odio habuerunt me gratis. et non propter
commodum et mundum incommodum vitandum. yer. 27. num
quid redditur pro bono malum etc. ¶ 2o propter ea que in
eius absentia futura erant et primum est testimonium spiritus sancti cuius
tangit ¶ processionem libertatem seu potestatem. cum autem vene
rit ille. non venire dicitur qui sponte venit. hoc ergo quod dicit
mittam non coactionem designat sed originem. Sapientie
vii. invocavi et venit in me spiritus sapientie ¶ 2o suavi
tatem paraclitus i. consolator cum enim sit amor dei facit
nos terrena contempnere. ac per hoc excludit tristiciam
ortam ex eis et facit divinis inherere et celesti dul
cedini. galat. 5. fructus spiritus caritas gaudium pax ec
clesia replebatur consolatione spiritus sancti ¶ 3o processionem
temporalem quem mittam vobis a patre. non quia locum mittet
sed quia novo modo in homine habitare incipiet quem sibi quasi
templum consecrabit. cor. 3. templum dei estis et spiritus
dei habitat in vobis. qui autem sanctificet creaturam habet
ab alio a quo habet ut sit. ideo mitti dicitur. quia autem equali
et eadem virtute patris et filii mittitur. cum tamen ubi fit
mentio de missione spiritus sancti fit mentio de patre et
filio mittam ergo a patre vel quia simul cum patre. vel quia
quod ego mittam hoc habeo a patre ¶ 4o ponit processionem
eternam. spiritum veritatis qui a patre procedit. ex hoc
loco sumunt greci argumentum quod spiritus sanctus a solo patre
procedit. et non a filio. sed non possent ab invicem
distingui nisi una earum personarum procederet ab
alia cum enim ideo non sit [illegible] distinctio
necesse est ut personarum divinarum ad modum distinctionis
formalis quam oportet esse. sed aliquam oppositionem. forme
enim quecumque non sibi opposite se compatiuntur in eodem
sicut album et magnum. in divinis innascibilitas et paternitas
si ergo filius et spiritus sanctus sunt personaliter distincte a patre
procedentes. oportet quod aliquibus distinctis proprietatibus
distinguantur. non oppositis secundum affirmationem
et negationem aut habitum et privationem. quia tunc
proprie ille se haberent ad invicem sicut ens et non ens. vel
sicut perfectum et imperfectum. quod repugnat equalitati personarum
divinarum. nec est oppositis contrarie. quia omnium contrariorum unum
est perfectius alio. unde relinquitur quod per solam oppositionem
relativam distinguantur. hec autem oppositio non potest
esse nisi ex eo quod ille persone ad invicem referuntur. nam
diverse relationes duorum ad aliquod tertium non directe
sibi opponuntur nisi ex consequenti et per accidens. unde si distin
guitur spiritus sanctus a filio. oportet eis oppositas relationes
attribui quibus ab invicem distinguantur nec possunt
alie inveniri nisi relationes originis secundum quod unus
ab alio procedit. nullus dicit quod filius procedat a spiritu
sancto. ergo econverso spiritus sanctus procedit a filio. dicunt ergo
autem quidam quod filius et spiritus sanctus distinguntur sed diversam
processionum. in quantum filius est a patre nascendo et
spiritus sanctus procedendo. sed tunc redit eadem questio s.

ex ignorantia oderunt

s. quo processiones differant. non enim potest dici quod secundum diversa per productionem acceptam sicut productio leonis differt a productione cervi. propter diversas naturas. cum tamen filius et spiritus sanctus eandem naturam accipiunt a patre. relinquitur quod solum secundum ordinem originis distinguantur in quantum nativitas filii est principium processionis spiritus sancti. unde si spiritus sanctus non procederet a filio. nec distingueretur / nec processio a nativitate. dicit autem quidam grecorum quod hec prepositio. a. apud eos designat principium non de principio quod convenit soli patri sed hoc non cogit. quia filius cum patre est unum principium spiritus sancti sicut est creaturarum unde dicitur creature dicuntur esse a filio / ita et spiritus sanctus. ideo dicit spiritus veritatis ¶ quarto ponit operationem ille testimonium perhibebit de me. ubi notandum quod hoc nomen spiritus impulsionem quandam importat et cum omnis motus habeat effectum convenientem suo principio sicut calefactio facit calidum. conveniens est ut spiritus sanctus veritatis ita eos ad quos mittitur de veritate informat / ideo conveniens est ad testificandum. secundum est testimonium apostolorum / et vos testimonium perhibebitis. activum scilicet nos hinc etc. testes simus et addit ydoneitatem testificandi / quia ab initio mecum estis / et vidistis miracula et audistis miracula et audistis doctrinam / ut possitis esse ydonei testes de visu et auditu. prima Io. primo quod audivimus et oculis nostris vidimus testamur 18ᵃ p. de explicatione tribulationum quas apostoli passuri erant

Hec locutus sum vobis ut non scandalizemini absque synagogis facient vos / act. viii. facta est persecutio magna in ecclesia Ierosolimis / et omnes dispersi sunt per regiones iudee et samarie / sed venit hora ut omnis qui interficit vos arbitretur se obsequium prestare deo / et hec est summa tribulatio. vel potest legi ut secundum dicatur in consolationem primi tribulationis. augustinus. extra synagogam facient vos sed nolite solitudinem formidare. separati quippe a congregatione eorum tot in nomine meo congregabitis ut illi timentes / ne templum et lex eorum deficiat interficiant vos arbitrantes bonum facere ecce quod erat ad apostolos. zelum dei habent / sed non secundum scientiam. unde sequitur et hec omnia facient vobis quia non noverunt patrem / neque me ut cum venerit hora eorum reminiscamini / quia ego dixi vobis. gregorius. / iacula que previdentur minus feriunt et nos tolerabilius etc. / et ratio est secundum tullium de tusculanis quibus quia bona et mala temporalia quanto cognoscuntur / tanto minora reputantur. diutius enim magis reputantur a non habentibus quam ab habentibus similiter contristata magis timentur antequam supervenerant quam presentia affligunt ex premeditatione itaque potest acci. consolatio de tristicia quam aliqui recipiunt ex tristicie assiduitate ponit est causam / quare non ante predixit. hec autem s. que predicta sunt de tribulationibus et de missione spiritus sancti quia de tribulationibus solis bonum predixerat. ecce ego mitto vos tanquam oves in medio luporum / et quod de spiritus consolatione principaliter loquatur patet quod sequitur. vobis ab initio. non dixi quia vobiscum eram tanquam consolator et defensor / vel non predixerat eis que essent passuri a iudeis / sed solum agentibus //

19ᵃ p. de effectibus spiritus sancti.

Primo pronunciat suum recessum propter quod mittit spiritum. et nunc vado ad eum qui me misit et nemo ex vobis interrogat me quo vadis. crisostomus. exponit de iniuria passionis. audientes enim discipuli de eiectione ex synagoga et de sua interfectione ita ceciderunt ut neque ei loquerentur. ideo subditur / quia hec locutus sum vobis tristitia etc. augustinus. exponit de ascensione. videbunt inquit ascendentem in nube / certi de regula. ideo non interrogabunt quod prius dixerunt. domine quo vadis / predicta eis passione. sed quia hec locutus sum vobis tristitia implevit cor vestrum / augustinus. contristabatur humanus affectus. quia carnalis subtrahebatur aspectus / vel 3º. sic in tantum desolati erant de iniuria passionis ut non possent cogitare / de gloria ascensionis / quam eis tangebat per eorum consolationem deinde ostendit suum recessum per necessitatem. sed ego veritatem dico vobis expedit vobis ut ego vadam. si enim non abiero paraclitus non veniet ad vos augustinus. si alimenta tenera quibus vos alui. non subtraxero solidum cibum non esurietis si carnem carnaliter adheseritis. capaces spiritus non eritis sensus est non potestis plene capere spiritum. quamdiu cum carne sum vobiscum unde ille qui iam acceperat spiritum inquit. et si noveramus secundum carnem christum sed nunc iam non novimus prima cor. v. 2º utilitatem / si autem abiero mittam vobis eum. noluit autem christus dare nisi absens. tum propter eorum dispositionem ut dictum est tum / quia sufficientem habebant consolatorem. tum ut ostenderet quod spiritum sanctum dabat non ut homo / sed ut deus. tum propter presumpcionem cavendum. recepto enim spiritu maiora quam christus erant facturi propter quam est causam Io. signum fecit nullum ne putaretur christus post ea declarat effectus spiritus sancti primo ex parte mundi / et cum venerit ille arguet mundum .i. apta faciet corda vestra ad arguendum. per spiritum omnis eius omnis virtus eorum ¶ et est duplex argutio prima est incognoscentis per scripturam edocentem. Iob. 20. doctrinam qua me argues audiam. et spiritus intelligentie mee respondebit per angustiam premientem. 2º. Re. 7. si inique aliquid gesserit / arguam eum. misericordiam autem meam non auferam / ab eo sicut a saul / per gratiam suggerentem ut hic. 2ª est premientis fastuosos per arrogantiam ecclesiastici xxxii. alienus et superbus non pertimescet timorem / et postquam fecit cum eo. sine consilio et suis insectationibus arguetur / dolosos per fraudulentiam. ociosos per pigriciam. 4. Re. et si tacuimus et noluimus nuntiare scelus arguimur dolosos per fraudulentiam ps. os tuum habundavit malicia. in arguante gulosos per inmoderationem eccl. 19. vinum et mulieres apostatare faciunt et sapientem et hic arguent secatos luxuriosos per inmundicia eccl. 17. quid nequius quam quod excogitavit sanguis et caro. et hic arguetur malinos per invidia Ier. 2. arguet te malicia tua et aversio oculorum tuorum increpabit te. Maledicos pro blasfemia iudit. 2º ecce veniet dominus et in arguet impios de eius duris verbis que locuti sunt / cupidos per avariciam Iob 22. Arguet te et veniet tecum ad iudicium abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa. et nudos spoliasti vestibus. aquam lasso non dedisti. et esurienti subtraxisti panem etc. 12 q. p. 17 exurimi etc. / de peccato quod commiserunt. ps. 98. Auxilia populo meo scelera eorum. de iusticia quam neglexerunt / de iudicio quod contempserunt deinde exponit predicta. de peccato quidem quia non crediderunt in me quare infidelitas antonomasice dicitur peccatum

sup̄ dcm̄ ē · sci · 2 · arguet · tem · t · 2 auersio fu · t · i ore ·
t · de iusti^a uō qr ad p̄rēz uado 2 iā nō uidebitis
me ꝑ · pōt exponi de iusti^a aplōꝝ quā nō sunt
imitati · iusti^a dico nō legis · ꝫ fidei · ꝫ qr fides
de iuisibilib⁹ ē · p̄ntē aūt xp̄o d^o · uidebant · s ·
huanitatē 2 aliq̄d credebat · s · diuinitatē q̄postq̄
iuit ad p̄rēm uł uideuit et utrūq; crediderūt
2° de iusti^a xp̄i iudei eī ꝑ aug^m recognoscere
noluerūt qr xp̄s iustus eēt cui9 tn̄ iusticie sig^m
ascēsus ad p̄rēz · ps · existimasti uiq; qr cor · t · si · in
te · 2 sta · ꝯ · fu · t · de iudicio qr p̄nceps mūdi hui9
iam iudicatus ē · i · expulsus foras · io aīno nō pōt
hoīez uīcere qr īterius nō pōt cogere · ꝫ solū exteri9
p̄suadē / ideo debiles femīe dyabolū uicerūt · aq° tam̄
fortissimi uiri supati sunt / de hoc g° iudicio mū
dus arguit̄ qr dyabolo uincit̄ resistē nolens · uel
exponitur de iudicio q̄dempnatiōis qr ad heret p̄n^pi
q̄dēp̄nato · sic dupli expoīt augu9 ꝑs · xi · iudicab^t
in iusticia paupēs et arguet pro mansuetis terre
2° ex p̄te discipuloꝝ q̄ ē ip̄a instruc° · Ad huc hēo
uobis mlta dicere ꝫ nō potestis portare mō · i · cor · 3 ·
nō potui uobis loq̄ q̄i sp̄ualib⁹ · ꝫ q̄i carnalibus Job ·
26 · ecce hec ex p̄te dicta sunt uiaꝝ dei et cū uix p̄
uā stilā ꝑmonī ei9 audierim9 / tonitruū mag̃tudis
ei9 q̄s potit īturi · illa aūt carnalitas amouēda
erat ꝑ aduentū sp̄s sc̄i · cū aūt uenerit ille sp̄s ueri
tatis · docebit uos oēm ueritatez ꝫ · p · 14 · 2 qr
pōt aliq̄s q̄rere in q̄no sp̄s sc̄s maior erit · q̄ plura
docebit · ꝫ soluit · non eī loquetur a semet ip̄so · ꝫ
queciq; audiet loquet̄ / augu9 · ab illo g° audiet a
quo p̄cedit · audire illi scire est · scire uō eē · ꝑ hoc āt
qr dī audiet · nota qr sig̃ficatuz dī illud qr dictio ·
p̄ncipali signat · q̄signatū uō uel conotatū · q̄d
dat̄ intelligi p̄t p̄ncipale sig̃ficatū / ut albū p̄ncipli
sig̃nt albedinez / rōe conotatū · q̄d dat̄ intelligire
sbm · uba itaq; rōe p̄ncipalis sig̃ficati post dici de
deo · rōe uō conotati nō · ut augu9 · hic q̄uis nā
īmutabilis nō recipit fuit uł erit / ꝫ tn̄ ē / tn̄
ꝑ mutabilitatē tpoꝝ in q̄bus uersatur nr̄a mu
tabilitas / nō mendacit̄ dicim9 et fuit et ē 2 erit
fuit qr nūq̄ defuit · erit qr nūq̄ deerit · ē qr nū
q̄ deest / 2 que uentura sunt anūciabit uobis
q̄d ē diuinitatis signū ys · 41 · que uentura sunt
nūciate nob̄ 7c · 3° ex p̄te sue glorificationis / ille
me clarificabit · i · meā noticiaz clarā faciet · ī q°
sūt oēs thesauri sapīe et scīe dei · col · 2 · p° quidem
disciplos illuīando p° · cor · 3 · nob̄ aūt reuelauit
deus ꝑ sp̄m scm̄ / 2° fidūciaz anūciandi p̄bendo ys · 59 ·
sp̄s meus / q̄ ē in te / 2 uerba mea / q̄ posui in ore tuo
nō recedēt de ore tuo / 2 de ore seminis tui / usq; ī sem
piternū · surge illuīare ierlm · qr uenit lu · ti 2 glo ·
dni tui 7c · 3° miracula ī aplis op̄ando p° · cor · 12 · h̄
aūt oīa op̄at̄ un9 atq; idem sp̄s · rō aūt quare
me clarificabit ē · qr de meo accipiet / 2 anūciab^t
uobis · i · a me p̄cedet · 2 rō hui9 ē · q̄substātias cū
p̄rē oīa que h̄t / p̄r mea sunt · q̄p̄r h̄t p̄rnitatem
g° et filius dic qr si filius h̄t q̄cq̄d h̄t p̄r / nō tamē
eo ordīe naz p̄r h̄t sic aliis dās filius sic ab alio ac
cipiens · non ergo ē distinc⁹ in eo q̄d hēt̄ ꝫ mo
hndi hui9 aūt relatiōes p̄rnitas 2 filiatio hui9 ordīs

distictiōez īportant · ꝑꝑea dixi qr de meo accipiet
et anūciabit uobis exne^te eī oppōi qr si oīa que
h̄t p̄r sūt filii et filius sit q̄sbalis p̄ri sp̄s scs̄ p̄cedet
a filio sic a p̄rē · ut dicim9 2 illaz arguūt

2° p · d · q̄solatiōe aplōꝝ ī xp̄i reditu

Primo p̄mittit̄ uisiōis iteratō · ꝫ tria
poīt q̄solatoria · breuē abn̄tiaz · modi
cū et iā nō uidebitis me / ut modicū ref
ferat̄ ad nō uidebitis q̄i · d · futurū ē ut ꝫ traar a
uobis ꝑ mortez et non uidebitis me ꝫ non debetis
q̄tristari / qr hoc tp̄s quo nō uidebitis me modicū
erit qr exurgā diluculo · 3^a · s · die ys · 27 · abscōdē
modicū ad momētuz donec transeat indignac°
mea · iteratā p̄n̄tiam 2 iteꝝ modicū 2 uidebitis
me · i · modico tp̄e post refrectionē · i · ꝑ dies 40 ·
ap̄ns luc · 20 · gauisi s̄t discipli uidentes dn̄m
modicū et uidebitis me · p° tangit̄ deffectiua
q̄dicio mūdi modicū · qr in mūdo ē modicaz
fulgoris ad discernēdūz · Jo · xii · ad huc modicū
lum̄ in uobis ē · Feruoris ad diligenduz apoc · 3 ·
modicā h̄s uirtutē · i · caritatē · uigoris ad p̄ma
nēduz Jac · 4 · uita nr̄a / uapor ē ad modicuz apa
rens Dulcoris ad reffinendū geñ · 48 · ī figura
sūmite de optīs terē · fru · modicū · 2° clara q̄seq̄s
cognitio ueri / post carnis tribulatiōez · Job · 19 · ur
sus circū pe · m · 2 ī cū 7c / post turbulentam
q̄gressiōez · 2 · ꝑ · state q̄fident̄ uidebitis auxiliuz
post iudiciariā ultiōez · ps · letabr iustus cū in ·
uic · post susceptaz glōsaz remuneratiōez · Job ·
28 · oē preciosuz uidit oculus ei9 in̄ uidebit me
2 gaudebit cor · u · honoꝝ discesuz · qr uado ad
p̄rēz · act · p° uidentib⁹ illis eleuatus ē · uel sic mo
dicū 2 iam non uidebitis me · i · modicū tp̄s erit
p^t q̄d nō uidebitis me · qr tentus ē nocte illa
et mane sequēti passus 2 sepultus 2 iteꝝ modicū
int̄ passiōez et refrectiōez p^t q̄d uidebitis · uł
modicū pōt refferri ad totū tp̄s usq; ad iudiciū
q̄d modicū ē ꝑ compatiōez ad eternitatez · ps · 1
mille anni āū oculos · t · tanq̄ dies he que · p° ·
augu9 · modicū ē totū hoc spaciū quo p̄ns ꝑ
uolat seclz · 2° poīt̄ discipŀoꝝ dubitac° · dixerūt
g° ex discipulis ei9 ad īuicez q̄d ē hoc q̄d dicit
nobis modicū 2 nō uidebitis me · 2 iterū mo
dicū 2 uidebitis me · qr uado ad p̄rēz / tres q̄dem
ꝑpoēs poīt · 3^a intelligim9 due aūt p̄me uidet̄
sibi q̄dictorie oppōi / uł sic satis intelligebant
non uidebitis ꝫ me 2 uado ad p̄rēz · ꝫ hoc eos
īpediebat q̄d apponebat modicū 2 iterum
modicū 2 uidebitis me · dicebant g° · q̄d ē qr dic
nob̄ modicū 2 iteꝝ modicū 2 uidebitis me · nesci
m9 quid loq̄t̄ · simlr int̄se q̄rit angli · ys · 4 · q̄s ē
iste qui uenit de edon 7c / sic q̄ncq; cui signa
ti sunt ꝑmones diuini debent ignorantiaz / hūi
lr q̄fiteri · 3° poītur dubitatiōis manifestatio
p° narrat dubitatiōez cognouit g° ihs qr uole
bant eū interrogāre p° re · 18 · hō uidet q̄ aparet ex
teri9 · deus aūt intuet̄ cor · 2 dix eis · de hoc q̄ri
tis inter uos qr dixi modicū 2 non uidebitis
me · et iteꝝ modicū 2 uidebitis me / deīn dubi
tatiōis manifestatiōez · amen am̄ dico uobis

q̄ plorabitis / exteri9 emittendo uocez dolorosaz 2 flebitis uos / lacimando tre · p° · plorans plorauit in nocte / quo ad pmu͂ · et lacime ei9 i maxil ei9 · quo ad 2m 2 hoc dictu͂ ē q̄tu͂ ad modicu͂ i quo nō uidebitis me / i quo mu͂d9 gaudebit · augu9 / mu͂d9 hic sigt̄ i inicos a quib9 occis9 ē xp̄s · i · sc̄ bas 2 phariseos dn̄tes. hec ē dies q̄ expectabam9 inuenim9 uidim9 · tre · 2° · 2 hoc in aplis arguebat i corde merore · 2 nos nō ꝯtristabimu͂ · p̄ pet̄ p° · modicu͂ nu͂c / si opp̄z ꝯtristari i uarijs tribulatiōib9 / ut pba° fidei urē multo p̄ciosior sit auro · qd̄ p ignez pbat̄ 1c̄ / ꝫ q̄tu͂ ad modicu͂ in quo uidebitis me / tristicia urā ꝯuertet̄ in gaudiu͂ / in rsc̄ctiōe · luce · 20 · gauisi sūt discipli uiso dn̄o · tobie · 3° · post lacrimatiōem 2 fletu͂ exultatiōez i fundit · ad ostendendam aut̄ 2 meroris et gaudij imensitate inducit silitudiez · mulier cu͂ parit tristicia͂ ht̄ · 2 q̄tu͂ sit dolor i ptu q̄tu͂ pictz ondit · q̄ uenit hora ei9 apoc · 12 · mulier amicta sole et luna sub pedib9 ei9 · 2 i capite ei9 corona stellar͂ 12 · 2 i utero hn̄s 2 clamabat pturiens et cruciat̄ ut pariat / cu͂ aut̄ pepit puer͂ ia͂ nō meminit p̄ssure pp̄t gaudiu͂ q̄ natus ē hō i mu͂du͂ / gaudet de euasiōe pcli · ꝫ plus de natiuitate filij dolor itaq̄ pturietis designat xp̄i pacientis dolor i mestitate tre · p̄ · o uos oēs / q̄ transitis p uia͂ 1c̄ / 2 nat9 ē nō puer in rsc̄ctiōe · ꝫ hō i mortalis / uel i ecclē ꝯuert̄ / q̄ ambulat in nouitate uite cuiu9 p̄ssura͂ sc̄ gaudiu͂ conformit̄ x° ad aptat silitudiez / 2 uos nu͂c q̄de tristicia͂ habebitis iter͂ aut̄ uidebo uos / 2 gaudebit cor ur͂ naleꝫ ē / ut un9 quisq̄ gaudeat in ꝯceptu rei amate ys · 12 · tunc uidebis 2 afflues / 2 miret dil · cor · t · 1ō cantat ec͂a · hec dies / qua͂ fecit dn̄s 1c̄ / 2 gaudiu͂ ur͂m nēo tollet a uobis · q̄ ē ꝯ de ꝯplectiōe peniten̄c · tobie · 27 · deus celi dei g audiu͂ / ptedio / qd̄ ppessa es · sinceritate / ꝯsāe ec̄ 30 · nō est oblecto super cor · ga / gracositate xp̄i p̄ntie ys · 61 · gaudens gau · 1c̄ / unitate / ꝯcordie pu° · 12 · q̄ pacis ineu͂t ꝯsilia · sc̄ eos gaudiu͂ longa inmitate / longa paciencie act · 4 · apli ga · 1c̄ / acq̄sitiōe / sapiē ys · 12 · auietis aquas in ga · de fon · sal · securitate / glē os · 14 · gaudete 2 exul / q̄ no° urā scp̄ta sūt in ce · 2 gau · ur͂m · de me resurgente · nēo tolat a uobis / sic p° sbla tu͂ fuit p passiōez / q̄ x9 resurgens ex mortuis ia͂ nō morit̄ · ul̄ s · beda͂ gaudiu͂ eor͂ nō tolit̄ · qd̄ ex tunc spe resurrectiōis 2 uisiōe illi9 acceusi · libent̄ queq̄ ferebant act · 4 · ibāt apli gaudentes 1c̄ / 2 i illo die postq̄ s · ad uos rediero ad prēz ascendero spm̄ docentez de oīb9 misero · non me rogabitis q̄cq̄ / tanq̄ hoiez / ꝫ ut deu͂ · un nō dicit ec͂a · xp̄e fili dei uiui ora pro nobis ꝫ miserere nobis 21a · p · d° p̄uilegio fiduc capiendo prēm dato aplis

Et p° post diuina liberalitas · am͂ am͂ · ꝯgeminat̄ p exp̄menda certitudine / si q̄d pecieritis prēz in noīe meo dabit nobis · hu͂ est q̄ ec͂a in fine or͂oim semper

post p xp̄z s · si uos nostis ca · 96 · p · 28 · tangu͂tur aut̄ hic vij · ꝯdiciones bone orōis / p̄a · ut petant̄ spualia bona / si qd̄ / q̄ eor͂ comparatiōe tep̄alia n̄ sūt · sapiē · vij · diuicias nich ee dixi i ꝯpatiōe illi9 / 2a ut pseuerant̄ / petieritis · luc̄ · 18 · semp orar̄ p̄a thes · 4 · sine intermissiōe orate / 3a ut concorditer 1ō · dz in plali · peca^ris os · 18 · si duo ex uobis ꝯsenserint 1c̄ / 4a · ut filiali affectu / prēm 2 in uanu͂ orat / q̄ non est filiq adoptiuus / 5a ut utilr̄ et deuote / i noīe meo / qd̄ ē nom̄ saluatoris / 6a ut prudent̄ comittendo exauditionē diuīe dispositiōi · ps̄ tu das esca͂ illor͂ in tēpe oportuno · 1ō dz dab̄ / aliu͂ 2 si nō stati / 7a · ut p se · un͂ dic̄ uob · aliu͂ eiꝫ p alijs nō audit̄ · Jer · 7° · tu noli orar̄ p p̄plo hoc · 2° · opportunitas tp̄is / usq̄ mō nō peti · q̄cq̄ · i noīe meo / q̄ · dixerunt discli dn̄e i demonia i noīe tuo · ibi · n · dic̄ / q̄ illa / q̄ fecerit i noīe xp̄i pua 2 q̄i n̄l reputanda sunt 1c̄ / dinor͂ charism atu͂ / ꝫ q̄ · petieru͂t ondē nob prēm · dic q̄ si pecierunt i noīe filij · petite et accipietis ut gaudiu͂ ur͂m plenu͂ sit / ita q̄ hoc dz ut gaudiu͂ 1c̄ / sit finis petitiomi ur͂ar͂ · oīs n · ura͂ peticio ad id gaudiu͂ reffeu debet / quo hito pp̄ plenitudiez / q̄i uicissitudiez rependendo redūdabit ab aīa in cor9 ys gaudebitis 2 uidebit cor ur͂m 2 ossa urā · q̄i erba germinabant / ul̄ q̄ sit res petita · vbi nota q̄ obtz gaudiu͂ ē bonu͂ ꝯcupitu͂ · Cu͂ eiꝫ desideriu͂ sit motus appetitus in bonu͂ / q̄ ē ineo / tc̄ gaudet homo qn̄ quiescat i bonu͂ ia͂ hitu͂ / i quo desideriu͂ mouebat̄ · ꝫ gaudiu͂ pportionatu͂ bono hito 2 de bono creato non pōt hēi gaudiu͂ plenu͂ / q̄ nō quietat plene desideriu͂ / 2 apetitu͂ hoīs / tunc aut̄ gaudiu͂ erit plenu͂ / qn̄ hebim9 bonu͂ / q̄ deus trinitas ē s augum / q̄ replet in bonis desideriu͂ tuu͂ ps̄ 22a · p · d° · caus dati p̄uilegij ·

Duo sunt / q̄ dant fiducia͂ petendi ab aliquo s · noticia 2 dillectio / p° ondit eos hituros noticia͂ · q̄ usq̄ nu͂c habueru͂t i pfecta͂ hec in puerbijs loquut9 su͂ uobis · i · obscure 2 enigmate · venit hora / cu͂ ia͂ non i puerbijs loquar uobis / ꝫ pala͂ de prē meo annu͂ciabo uob · criso9 · cu͂ p dies 40 · appuit eis loquens de regno dei · ul̄ s · augm / pmittit eos spuales futur͂ · q̄ aīal hō uerba spualia accipit / ut puerbia non q̄ puerbiali sit dicta · ꝫ q̄ mens ei9 sup̄ corpalia / eleuari nō ualens / sunt ei obscura et in hoc gradu erāt tunc apli / ꝫ postmodu͂ a xp̄o p scm̄ spm̄ edocti / apte et pmpte spualia capiebant · 2° · ondit aplos hituros dilectiōez prīs / i illo die / qn̄ annu͂tiabo uob palaz de prē · i noīe meo petetis / q̄ manifeste eu͂ cognoscentes / scietis me ei ee coeentialez · 2 p me uos hēe accessu͂ ad eu͂ · 2 n͂ d° uobis / q̄ oro prēz p uob / q̄ · p̄a · Jo · p̄ · aduocatu͂ hēm9 1c̄ / hebr · accedens p se met ip̄m ad eu͂ semper uiuēs ad interpellandum pro uobis dic̄ s · augum q̄ hoc dic̄ pp̄ ꝯ̄qualez patri diuinitatez / in qua simil̄ audiu͂t rogantes / simil̄ q̄ rogata donant pr̄ et filiq · ul̄ s · criso m · ibi notatur p̄mptitudo exaudiendi / q̄ pr̄ patq est exaudire aplos sine intercessore meo / augustin9 · in hoc ip̄ellat dz · q̄ sp p̄ti hoiez / que suscepit / q̄ nu͂

Margin: gl̄a redu͂dat i cor9 · appetit9 · dit · agaudio · fiducia i peti trandi hēt · noti^az · p · 2 dilectoz · doies qua͂ · Cu͂ fu͂ orōi͂z · p · in · vi · xm ·

pign9 ondit / z offert ut uer9 z pontifex et'nus ipe .n. pr amat uos / no solu uolendo nobis bonu ne / s3 qd diligit oia q sunt. s3 pulegiate uolen do nobis / summu bonu .i. se ipm z hui9 dilectiois pm signu e / qz uos me amastis. in quo ille uos p uenit 2m. z credidistis qz ego a pre exiui. fides at dei donu e eph. z doni aut datu e ex amore. cre dere e z amaz xpm. qz exiit a pre euide signu e amoris ad prez / qz p qd unuqdq3 z 1o mgr. qz no mentionez fecerat de exitu. a pre plenius ex plicans dic / exiui a pre etna pcessione z ueni i mudu tpali emissione. itez relinquo mudu p passionez z uado ad prez / p resurrectioez z ascen

23a p. d. osten doctrie in aplis

PRimo aut poit affectio discipl'oz / q fuit confessiois / z credulitatis i qua ofitent de xo donec dices / ecce nuc palaz loqris z pubiu nlz dicis / iux i aliquo scripture loco ita exprimit xpi origo sic hic. dixat aute palaz de pre meo anuciabo nobis / ui putantes nuc illo oplexi / dnt nuc palaz ic. s3 ut augu9 dixit apo se ignorare ignorant. qz pt resurrectioez hoc iple du e / clari9 aut solito tn intellexerut scie certitu diez. nuc scim9 qz scis oia / e cordis occlta z qn ad e ipedimetu dubitationis etiam pcognoscis. z no e opus / ut qs te itoget / dinaz originez. in hoc cre dim9. qz a deo existi. qz hoc dinitatis e signu ec. .44. dno deo nro anteq fieret nota sunt oia. Ru dit eis yhs. m. creditis / si legitur interrogative. est exprobatio tarditatis ad credendu. si legit remis siue. exprobant instabilitatez de qua sez. ecce ue nit hora z iam uenit ut dispgamini unusqsq in ppa. ita ut un9 cu alio non remaneat. me soluz re linquatis / Job. 6. fres mei relinqut me ps. 43. quare rubiu e uestimentu tuu et uestimenta tua sic calcatiuz i torcular. torcular calcaui. solus. s3 licet de relictus sz ab aplis / non tn a pre ui segt. z non solus sz qz pr mecu e. nec ez sic a pre exiui / ut ab eo recedere. qz 1r futuz e ut me derelinquatis hec loqutus sz uobis / ne in hac derelictione per sistatis. s3 ut in me pacez heatis / .i. ut in me quie tetis desideriu nrm. z mudana desideria no ad mitatis ps renuit osolari aia mea mudana dil lectioe. memor fui dei z delectatus suz / sic in oibus dicas .i. huic delectatioi huic paci. qto i fexit ex mari mudi hui9 maior pcella. tato aplis. qi an core i heratis. z roe hoc ostendit / i mudo psura habebitis. s3 ofidite .i. p fide fiduciam in me hente pa. Jo. hec est uictoria / q uicit mudu. fides ura merito aut de hoc pot ofidere / qz ego uici mudu p dirripiendo arma ei9 pa. Jo. 4. oe qd in mudo e ocupiscecia carnis. quaz xps / ut nos informaret destruxit p carnis maceracionez / factus obediens no solu in laborib9 a iuuetute s3 e usq ad morte phil. / 2o ocupia oclo'z quaz destruxit p paup tatez supbia uite / qua destruxit p humilitatem 2o eminendo mudanu pncipez s. p. 19 / 3o depplando mudu. Jo. xi. ecce totus mundus post eum ua dit

24a p. d. x orde xpi

PRimo aut ppoit petitioez / hec loqutus e yhs. Criso9. dixat dns i mudo psuraz hebitis et post amonitioez ad orone queri tit erudiens nos i tribulatioib9 oia dimitte ad eu ofugere. et subleuatis oculis in celu / ubi eniz amor ibi ocls. ps. ad te leuaui ocl'os meos ic. z dix pater an obedio usq ad morte / uenit hora mee passiois. statz ez capiat. augu9 uenit ho ra seminande humilitatis / fructu no differas cla ritatis. clarifica filiu tuu. ecce x ord. ps. ad dnm cu tribularer clamaui z exa. me. clarificat9 ez fuit i passioe m'ltis oniis miraculis / ut centu rio diceret / uere filius dei erat iste. in refectione qtu ad corp9 qz aiaz a oceptione clarificatuz ha buit in pplo'z / oppione p aplo'z pdicationem 2o petitionis fructu. pr ue. hora ic / p alcellioe dicam9 qz xps inuocat pncipiu emanationis etnalis / pat alegat terminu agoizatiois triu phalis. uenit hora / postulat brauiu exaltatiois singlis. clarifica filiu tuu / circa pmiz inuocat prez / de quo ht oslalez dinitatez in subsistendo ca. p. 19. oia q ht pr mea sut. circ quo hz socia'lez coitatez i pfruendo. p. 8. ego suz i pre ic ab ipo quoequalez actiuitatez i poducendo. Johis .5. oia que facit pr. hc silitr z filius facit. ab ipo iudicialez auctatez i decernendo ca. p. 19. pr n iu. ic / circa 2m uenit hora reuocandi p scriptu captiuitate Johis .5. uenit hora z nuc est qn x mor ic. ogregandi pfectaz aultatez Johis .4. uenit hora z nuc e qn ueri ad ora. prem i spu z uer. ofutandi terenaz temeritate apoc. 14. uenit hora ut metat qui maturauit messis tre / i uitandi ad etnaz felicitatez. luc. 14. misit hora ce. ca. 118. p. 23. / Circa 3m pr clarificau eu ocedo lateralez thronu concessionis Johis x nuc clarifica me pr. eadez pti'la impialez gra du donatiois hic / i mortale typu donatiois. phil. z dedit illi nm ic / singlarez cultuz adoratiois Johis .16. ille me clarificabit. de spu sco di. quez mittet pr inde 5. p. 19. ut filius tuus clarific te .i. i notitia hoiuz faciat uenire. cui9 talis extat ordo. ut p a pre det filio. 2o ut a filio uiuificent / 3o ut p uiuificatioez clarificet pr qtu ad pm dic. sic dedisti ei potatez. ois carnis oi ultio data e m ois potestas in celis z in terra qtuz ad 2. dic. ut oe qd dedisti ei dat eis uita etnaz / Johis .7. hec est uoluntas pris / fuis ui taz etnaz / qtuz ad 3. dic. hec e aut uita etna ut cogno.te solu deu uez / ad exclusione ydolo ru / z que misisti yhm xpm. ps. 33. rege in decore suo uidebut z gaudebim9 non solu de tio s3 de uia q ad finiz pduxit. Jo. x. i gre. z pa. i ic / cognitio hic ophendit i tllm / z uolutatez z nat. qp cognitio fit p qp cognita sunt i cogn oscente. amor aut p qp amans unit rei ama te supiora aut nobiliori modo st i se ipis / q i inferiorib9. z inferiora mo nobiliori sunt i supiorib9. q i se ipis. io i ferio'z cognitio pemi net dilectioi supio'z aut dilectio / pemmet cognitioi pa circa deu / tio exaudiene peticiois

meritū · ego te clarificaui super terraz / ps 24 · ī doct
rīs claritate diuīa · opus ꝯsumaui / qz instat ꝯfir
matio · Jo · 19 · ꝯsumatū ē · qd dedisti m̄ ut faciā
q̄tū ad obiāz · qz aūt obediē et doctrīe x̄ p̄mīuz
et glā · ideo ait / 2 nūc postq̄ te clarificaui · postquā
opus ꝯsūaui · clarifica me tu pr̄ apud te met
ipz / i · fac me sedere ad dextam / claritate quā hūi
p⁹ q̄ mūdus fieret apud te · i · in tua p̄destinacoē

25ᵃ · p · d x̄ orōē p apo⁴ collegio

Primo tangit rōes orandi / p̄ ē qz ab eo
instructi manifestaui nō tuū hoībus
2° qz sibi dati / quos dedisti m̄ in q̄tū hō
Jo · 6 · nēō pōt ad me uenire nī / de mūdo eos elec
ti⁹ erūt p electionē / 2 m̄ dedisti ad custodiam ·
ecce ego et pueri mei meā · expoīt apls̄ de xp̄o
hebr · 13 · qz ei obedientes / 2 deuoti / 2 s̄moēz tuūz
s̄uauerūt · qd ī p̄ris gl̄iaz redūdat · qz non cog
nouerūt qz oīa q̄ dedisti m̄ abste sunt · qz uer
ba q̄ dedisti m̄ et rōes oīuz s̄endoꝝ / quas pater
dedit filio gñando / uel aīe xp̄i / dedi eis que cūqz
audiui apr̄e · p · 16 · 2 per hoc reducti sūt ad p̄rem
2 ipi acceperūt · 2 cognouerūt qz ate exiui / 2 p · i · c̄
crediderūt / qz tu me misisti · restringit eū ad cog
noēz fidei / rōes seq̄ntes sumūt ex p̄te xp̄i ī ē quia
ad eū spālr̄ p̄tinent · ego p eis rogo nō p mūdo
· i · mūdi dilectoib⁹ s̄ p his quos dedisti m̄ · 2 ne
p hoc uiderent alienati a p̄ris dīo / addit / qz
tui sūt / 2 eū assignat / 2 mea oīa tua 2 tua mea
sūt · ex quo pz q̄ dñiū est amboꝝ dīuz notabil
s̄ augus · nō ē orādū p malis poitis / qz xp̄s no
luit orare p mūdo · illi eīz in ei⁹ p̄sciā dānati e
rūt / 2ᵃ ē / qz glā xp̄i / 2 clarificat⁹ sū in eis · qz
iā xp̄i glāz cognoscebāt 2 erant āpli⁹ cogniti
2ᵃ pe · p° · nō ī doctas fabulas secuti notā fecim⁹
dñi nr̄i ye·u xp̄i uirtutē / 2 p̄sciāz / 3ᵃ ē qz ab eis cor
porali recedebat / 2 iā non sū in mūdo · i · cito nō
ero · 2 hij in mūdo sunt · 2 ego ad te uenio / tuo
mandato propterea interest ut p eis orez / positis
rōib⁹ orādi ponūt petitiones / 3ᵃ ē pr̄ scē ꝯs̄ua eos
ī noīe tuo · i · in uirtute noīs tui · Jo · x · nēō pōt rape
re de manu p̄ris mei / ut sīt unū / in q̄bus d̄sig
nat modus ꝯs̄uationis nā quelibet res ꝯs̄ua
tur ī eē q̄diu ē una / s̄ desinit eē p diuisionez · oē
regnū ī se diuisū 1c / uel q̄ eos eē unū sit finis
ꝯs̄uationis in qua ueritate ꝯsistit · mūc p̄feat
effek · solicitī s̄uarī uitate sp̄s ī uinclo pacis / sic
2 nos unū sum⁹ / ex hoc loco ꝯfirmauit Johāz
Joachim errorē suū · d · q̄ nlla res ē que sit pr̄ 2
fili⁹ 2 sp̄s scs̄ nec s̄ba nec nā / nec gñans nec gem
ta qz tunc ponet in deo quaternitas · ꝯcedit
aūt q̄ tres p° sint una s̄ba / uel eēntia / non
p̄pe nec uere / s̄ collecti ē p similitudinez · sic plures
hoīes sunt un⁹ p̄pls / argumētuz ei⁹ eēt ualidū
si tres p̄ eēnt / tres res · absolute · mūc uō / qz sūt
tres res relate cū absoluto nō faciūt nūz · ad in
tellectū aūt ubi · nota q̄ ideo ē dupl̄x unitas una
nē alia amoīs / 2 utroqz ē in nobis nō p eq̄pera
tiaz / s̄ p similitudinez quādaz · pr̄ eū 2 fili⁹ sūt ei⁹dez
nē mō nos · ei⁹dez nē · s̄ spēz · isti sunt unū p
amorē / nō p p̄ticipationez ex dono alic⁹ s̄ ex eis

procedentez / diligunt eū se sp̄ū scō nos aūt p amorē
p̄ticipatiuz ex aliquo supiori / necessitatez aūt huius
ꝯs̄uationis ostēdit / cū eēz cū eis ego ꝯs̄uabā eos
ī noīe tuo / 2 rōez poīt custodie · quos dedisti m̄ ī tuo
noīe custodiui / et custodia p̄fecta fuit · 2 nēō ex
eis piit nisi fili⁹ p̄ditionis / ut scriptura ī pleretur
illi⁹ ps · deus laudem meā / ne tacueris · qz os pec · 1c
nūc aūt ad te uenio / eos dimitto et ideo oro ut ipi ·
in ea orōe fiduciā ꝯcipiāt · ideo dicit / hec loquor ī mū
do · i · hanc orōez facio ipis audientib⁹ ut hēāt gau
diū meū impletū ī semet ipis · ut p tristiciā nō
turbentur · s̄ p spez exauditionis ī se met ipis gau
deant / alia / necessitas ꝯs̄uationis cū ex odio mūdi · 2
odiū mūdi ex obs̄uatioē dīm ubi · vn̄ dicit ego
dedi eis s̄monē tuū · i · de te / ul' q̄ ate suscepi 2 mū
dus eos odio huīt de mūdo nō sūt / sic 2 ego nō sū
de mūdo / apli nō erant de mūdo / q̄tū ad affectū
s̄ bn̄ q̄tuz ad origiēz · xp̄s aūt / nec q̄tū ad origiēz
· qz ꝯceptus de sp̄ū scō nec q̄tū ad ē affectū · auxiliū
itaqz petit ꝯ odiū · non rogo / ut tolas eos d̄ mūdo
q̄tuz ad corpalez ꝯuersatioēz / uel p aliorꝝ salutem
uel qz nō sunt ꝯfirmati ī meritis · s̄ ut s̄ues eos a
malo / 2 rōē · qz nō sunt de mūdo / sic et ego non
sū d̄ mūdo / nec sup̄fluit ista repetitio qz p̄mo poīt
ad ostēdendū cāz mūdani odij / 2° ad ostēdendū cāz q̄
debeāt ꝯs̄uari a deo · ex quo pz q̄ eadem ē cā quare
scī odiūt a mūdo / 2 diligūt a deo / 2ᵃ ē scīfica eos
in ueritate / i · fac eos p̄ticipes mee scītatis · unū seq̄t
s̄mo tuus · i · ipē xp̄s ueritas ē · ul' scīfica eos mitten
do eis sp̄z scm̄ ī ueritate · i · ī cogitione ueritatis fidei
qua scīficam̄ · ro · 3 · iusticia eīz dei p fidem · ideo subdt
s̄mo tu⁹ ueritas ē sine admixtioē falsitatis · ul' qz qd̄ di
no usui dedicabat scīficari ec̄ · 28 · applica a me aa
ro · sez scīficat⁹ mīstrat michi · scīfica g° eos ī ueritate
· i · deputa ueritati p̄dicādi de ueritati · qz s̄mo tuus
quez debent p̄dicare · ueritas ē · necessitas aūt scīfica
tionis · qz · s · sic tu me misisti / ad p̄dicandū ī mūduz
ueritatez / 2 ego misi eos · in · ultimo eūtes ī mū
dū uniūsuz 1c / Jtem debent scīficari nō solū pp̄ter
p̄dicationis officiū / s̄ qz scīficatio iā inchoata est p
me / 2 pro eis ego rogo scīfico me ipz ut sīt et ipi ·
scīficati ī ueritate · ubi nō · s̄ augum · q̄ xp̄s q̄tū
ad nāz dīnaz est scs̄ p eēntiaz quantū ad hūanaz
ē scs̄ p grāz / que deriuat anā dīna dic · g° · ego scī
fico · s · dīnitatez me s̄m humanitatez / et hoc ut
hec scītas grē que ē a me / hoīe deriuet in eis · Jo ·
s · de plenitudiē ei⁹ oēs accepim⁹ · ps · sic ungentuz
in capite xp̄i / qd ē de⁹ · qd descen̄ ī bar · i · huma
nitatez nō cucullaqz / s̄ sūmi sacerdotis xp̄i ī barbā
aarō · 2 iā descendit in orā uestimēti ei⁹ · i · ī aplos
ul' s̄ crisom · in ueti testō fiebant scīficationes nō
in ueritate s̄ in figura 2 p aliqd sacrificiū · nunc
aūt ait x⁹ et p eis scīfico me ipm̄ · i · offero in sa
crificiū · hebr · x · scīficati sum⁹ p oblationez cor
poris yhu xp̄i ·

26ᵃ · p · d cōi orōē x̄ pro oīb⁹ fidelibus · — —

Non p his rogo tm̄ s̄ p his qui credituri
sunt p u'bū eoꝝ in me / necessaria erat gñalis
ista orō · qz nullus potat sine orōē sūmi
sacerdotis saluari / sic nec sine sacrificio s̄ instant

odiūt a mūdo
eadē cā scī
diligūt a deo

de peccatoribus. similiter et de nobis et de paulo et de latrone. quia isti non crediderunt per uerbum apostolorum. id glo. secundum augustinum. per uerbum apostolorum crediderunt, quia quicquid crediderunt per uerbum quod apostoli predicauerant. primo petit perfectionis unitatem ut omnes in unum sint. actiuum quattuor credentium uel sicut tu pater in me et ego in te ut et ipsi in nobis unum sint. fructus quod unitatis est. ut et mundus credat quia tu me misisti. et quia per nichil tantum manifestatur ueritas euangelii. sicut per caritatem fidelium uel per ... ut mundus credat. importat causam finalem uel secundum augustinum est noua peticio. et tunc est repetitio. rogo et ipsi uel deinde ostendit quid ad hanc unitatem operatus sit. ego claritatem quam dedisti michi, dedi illis. quasi dicat hoc quod peto ut homo facio ut deus. claritatem enim refectionis quam tu pater dedisti michi in eterna predestinatione ego dedi illis. ut sint unum sicut et nos unum sumus. sic accipitur hec claritas secundum augustinum. uel secundum crisostomum claritatem gratie quam dedisti michi homini quantum ad excellentem cognitionem et miraculorum operationem dedi illis in potestate et ad huc perfectius dabo. ut sint unum hic est finis diuinorum donorum. ut uniantur illa unitate que est conformis unitati et patris et filii. ordo autem unitatis subditur. Ego in eis et tu in me. nam per hunc ordinem perueniunt ad unitatem. quia inuenit quod ego sum in eis per gratiam que est quedam similitudo eius essentie qua tu es in me. et hoc ut ipsi sint consummati id est perfecti in unum. unde hoc refertur ad unitatem. quod autem supra dixit. ut ipsi sint unum et non dixit consummati refertur ad unitatem gratie. uel secundum illud Ego in eis secundum humanam naturam et quia in do eis corpus meum in cibum sacramentalem. et tu in me per unitatem essentie. finis autem unitatis ponitur. et cognoscat mundus quia tu me misisti. et dilexi eos sicut me dilexisti. Ad quod intelligendum notandum quod diligit deus omnia que sunt sap. xi. sed summe diligit unigenitum cui totam suam naturam per generationem dedit. medio autem modo diligit membra unigeniti dando eis gratiam qua in eis christus habitat. 2º petit uisionis claritatem pater quos dedisti michi. notandum quod illud dicit christus quia eius uoluntati subicitur ut faciat de eo quod uult. uoluntas autem christi duplex est scilicet misericordie et iustitie. sed misericordie quidem primo et per se quia miserationes eius super omnia opera eius ps. 2 ad tym. 2 uult omnes homines saluos fieri. sed uoluntas iustitie est eius non primo sed supposito peccato sap. primo. non delectatur in perditione uiuorum ezech. 18. nolo mortem peccatoris. sunt igitur omnes homines dati filio ut de eis faciat uoluntatem suam. uel misericordie ad saluandum. uel iustitie ad puniendum. constitutus est enim iudex uiuorum et mortuorum. ait sed illi intelliguntur simpliciter christo dati qui dati sunt ut de eis faciat uoluntatem misericordie. unde de his dicit. uolo coniunctionem membrorum ad caput. ut ubi sum ego cito futurus et illi sint mecum. et ut meam uideant claritatem et ut uideant claritatem meam quam dedisti michi. et potest intelligi de gloria deitatis. et de gloria que est eius in quantum homo. quia dilexisti me ante mundi constitutionem quod si referatur ad christum hominem sic quod denotat causam. si ad christum in quantum deus denotat signum. deinde assignat causam sue petitionis. orauit enim pro fidelibus non pro mundo et primo assignans rationem ponit defectum mundi. pater iuste. quando petit sanctificationem uocauit patrem sanctum. hic petens retributionem uocat patrem iustum. ubi excluditur error ponentium alium deum iustum scilicet ueteris testamenti et alium deum bonum scilicet noui testamenti. mundus te non cognouit. 2º discipulorum profectum quantum ad cognitionem. ubi primo ponit radicem et fontem cognitionis dei. ego autem te cognoui. 2º rationes

Marginal notes (left): uoluntas dei duplex misericordie iustitie. — pater iuste sancte iuste

et rivulos inde procedentes et hii cognouerunt quia tu me misisti. ut quod dicat rationem cognitionis secundum augustinum uel potest intelligi dicere rem cognitam. et notum feci eis nomen tuum instruendo per uerba et notum faciam interius per spiritum. uel notum feci per fidem notum faciam per speciem in gloria. fructus autem huius cognitionis est. ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit. quasi enim notificando eis nomen tuum. ego habitum ero in eis. et per hoc quod in eis sum dilectio qua dilexisti me sit in ipsis id est ad eos deriuetur. uel diligas eos sicut me. uel sicut dilectio uel id est sicut tu me dilexisti. ita ipsi participando spiritum sanctum diligunt me ac per hoc ego in ipsis sum ero. sicut deus in templo. et ipsi in me sicut membra in capite primo Io. qui manet in caritate in deo manet et deus in eo. 128m capitulum.

128m capitulum de accessu christi ad locum captionis cuius primo ... quas assumpsit penalitates

Tunc uenit cum illis in uillam que dicitur gepsemani locus est secundum iohem ad radices montis oliueti trans torrentem cedron. genitiuus est pluralis secundum grecos id est cedrorum ubi erat ortus in quem introiuit ipse et discipuli eius. albertus. in orto capi disposuit ut deleret peccatum in orto deliciarum commissum. uel ut ostendat quod per passionem mortuum paradisi nos coronandos introducit. luc. 23. mecum hodie eris in paradiso erat in congruus locus quia proditori notus. unde sequitur sciebat autem et iudas qui tradebat eum locum. quia ihesus frequenter conuenerat illuc cum discipulis suis. thomas. nouerat iudas dominum tempore festi consueuisse docere discipulos aliquod sublime et solitus erat hic sublimia docere in talibus locis et cum peruenisset ad locum dixit discipulis suis. sedete hic et orate ne intretis in temptationem donec uadam illuc et orem. quia deuota fuit hec christi oratio ostendit loca interpretatio. gepsemani interpretatur uallis pinguedinis in ualle humilitas in pinguedine deuotio. orauit enim humiliter et deuote. et assumpto petro et duobus filiis zebedei scilicet io. non aliis hic assumptis quam in transfiguratione quibus secretiora manifestat. ut ueritatem probaret assumpti hominis. uere contristatur eum passio. sed passio eius animum non dominatur. cepit contristari et mestus esse tunc ait illis tristis est anima mea usque ad mortem. sustinete hic et uigilate mecum. beda. petrus dicit animam meam ponam pro te. christus dicit anima mea turbatur. utrumque uerum est et ratione plenum. quia inferior non timet. et superior gerit timentis affectum. ille enim quasi homo uim mortis ignorat. iste quasi deus in corpore constitutus fragilitatem carnis exponit. ut negantium incarnationis sacramentum excluderetur impietas. nota autem quod portat christus non more sicut et adam ante peccatum. cum enim in christo nullum fuit peccatum nullum habuit ex necessitate peccati uestigium. sed quia noluit satisfacere pro peccato a deo sine preiuditio iustitie assumendo humanam naturam. in illa coassumere debuit per quod fit conuenienter satisfactio pro peccatis. huius autem sunt penalitates quas inuenimus esse in homine. sed attendendum quod non omnis pena est ad satisfaciendum ydonea puta ignorantia impotentia concupiscentia. per hunc enim homo non redit sed magis elongatur a deo homo non per peccatum et est auersus a deo et ad temporalia bona conuersus. ratione primi puta.

Marginal notes (right): p. 22 — 12 ...

gra / 2 ceteris donis qinb3 deo çiugebat . io p hac
penā nō fit reditio ad deū roē 2ª qz p dellectiones
in ordinate çuertit̄ ad creaturas / çuenient p af
flictiones çrias redit ad deū . quaz quedaz pnapa
liter respiciūt corpus ut fames sitis 2 huiq / q̄daz
uō pnapalit aīaz sic̄ tristicia tedū timor et hui9
has g° et siles debuit xps assume ex quo uoluit
p pctīs nrīs satisfacere . Vlteri9 ē çsiderandū qz h9
penalitate quedaz çsequūt̄ vniūsalit oēz hoīez ut
fames . q̄dā uō nō oībq ſ3 qbusdaz tm̄ insunt qz
pnapia taliū infirmitatuz . nō insunt oībus sed
qbusdā tm̄ ut febres cecitas 2 huiq / in̄ deffectus
huiq çsūsibiles reputant̄ / pmi aūt deffectus xp°
debuerunt assumi ad satisfaciendū p peccatis . et
tunc p eodem deus reputare debet ac si adam satis
faceret . qz im9 amicq p alio satisfacit . 2ª aūt def
fectus nō debuerūt assumi a xpo / ne uiderent̄ arg
uere aliqd uiciū hn̄s ortū ul' a regie inte x̄ ul' ex
pte actiui pnapii . s . spc̄ scī ul' virgis mr̄is . q̄dam
eīz deffectus sunt in ple uel p ipotentiam agētis
sic̄ mala formatio corpis uel in distinctio ptiū ut
qz digiti sunt çiuncti . ul' p p inobedien⁹ . paparent
ut qz ples clauderet / ul' gibū heat . pōt aūt aliqs
dubitare quō in aīa x̄ q̄ ab instanti sue creatiōis
btā fuit possit stare tristia . dic qz aīa licet sit si
plex . ūtualit tm̄ uidet̄ hre duas facies uel duas ex
tremitates / superiori uacat celestibq 2 etnīs . i . in
tellectu 2 uolūtate / uidet g° x̄ aīa deū in passiōe
2 eo fruitur ſ hanc faciē / inferiori aūt uacat re
gī corpis mediantibq potentiis sensitiuis tm̄ ex
terioribq puta uisu / auditu 7c̄ q̄ interioribus
puta sensū coī ymaginatiā extimatiā 7c̄ ī hijs
eīz nō ē p se loquendo beatitudo ſ3 solū p quadaz
redūdantiaz / m̄ aūt in xpo bnplacito diue .
uoluntatis ut ait damascenq sensualitas pmi
titur agere / 2 pati q̄ sibi p'a / 2 rō ē qz beatitudo aīe
xpi in ei9 pte superiori q̄i clausa tenet̄ / nec p rdū
dantiaz descendit ad infima aīe . roē 1ª . dilaz
ptiū haz aīa xpi pōt sil' pati tristiā 2 beata ee

2ª . p . de orōe xpi

Et ipe pgressus ē ab eis qñtū ē iactq lapi
dis beda . tipice . inuit ut in eū dirigāt
lapidez . i . usqz ad ipz pducant intēnōez
legis q scripta erat in lapide . finis eīz legis xps ait
apl's / 2 positis genibq pcedit in faciē suam / 2 ora
bat ut si fieri pōt transiret ab eo hora . 2 dix
abba . pr̄ oīa tibi possibilia sunt . mi . pr̄ si pos
sibile ē trāsfer . calicem hūc a me . Jō hinu co:ⁱˢ
oñdit huītatē mētis beda . dicit abba pr̄ . utrius
qz p pli saluatorez deū ostendit . idem n . signāt .
abba / qd pr̄ . ſ3 abba ē hebreū . pr̄ grecū 2 la
tinū g° utraqz lingua īuocat ut doceat ab v
troqz p plo eū īuocandū / circa orōez uō nō qz i
angustia mortis 2 toleran⁹ passiōis non place
bat xpo p se / 2 taqz finis q p se appetit̄ . io sit lo
quendo nolebat pati 2 quātuz ad hoc dixit p
missa uba ſ3 p obedientiaz priş / 2 salutē huām
gnīs passiōez / 2 mortē uoluntarie sbstinebat
sic̄ infirmq voluntarie recipit potiōez amaraz / nō
p potiōez ſ3 p sanitatez çsequendaz . 2 quantū

ad hoc addit . uerūtn̄ non qz ego uolo / ſ3 qz tu . 2 qz
pr̄ uoluit / ult' 2 ipe ro . viij . p p'o filio suo nō pepcit
deus . ſ3 p oībq nobis tradidit illū gre . o . ī extiabilis
pietas caritatis ut suū redimeres / filiū tradidisti
2 cū surrexisset ab orōne . uenit ad discipl'os suos
2 īuenit eos dormientes . 2 ait eis . quid dormitis
ymmo ē 2 dic̄ petro sic̄ nō potuisti . qī . d . ē ne hec
illa magna pmissio . pati sumq tecū 7c̄ nō potuisti
vna hora uigilare mecū . vigilate 2 orate ne intretis
in temptacōez . beda liquido mōstrat qz et p apl'is o
rauit quos sedulo monebat uigillare 2 orare . naz
tristie magnitudīe quē eis īpperat somū uincere nō pos
suit . ſ3 sic̄ dormitāt inte ita 2 cor° . spc̄ quidē pmp
tus ē caro aūt īfirma . i . pmptū huilis spc̄ ad uos
offerendiz . ſ3 nūc pz infirmitas carnis johes hec
çtemerarios dictū ē q qd credid'it putant se
posse . ſ3 qñtuz ad ardorem mētis çfidimus tm̄ de
infirmitate carnis timeamq / iter 2° abijt 2 orauit
appuit aūt angl's de celo çfortans eū . n̄c putan
duz / qz h' angl's fuit ad eiq custodiaz deputatus . qz
hoc nō decuit ca . 11q . p . 3 . jtē qz xq non īdiguit
qz diabolus nō poterat oppime p uiolentiā corq eiq
diuinitati unitū . nec seducere p astucias ītellz
aūbo plenarie illustratuz . nec alicere p blādicias
affectuz plenitudie grē çfirmatuz . ppt' que pnci
pali dat̄ hoī angelica custodia . Antixpo autē
et obstiātis . angl'oz non subtrahit custodie beneficium
re^n boni çfuandi . qd nō ī est . ul' ī acqredi / ul' ar
gumtandi ſ3 nō respectu mali defendi / uel euitan
di / uel inmuedi . corq tm̄ deffendit usqz ad mortez
ne opprimat̄ a demone nisi deus alit' disponat
beda . ī documtuz diuitatis ministrauerūt ei angli
ī documētū uō huānitatis çfortatus ē ab angelo
angl'os eīz scōs adstarē orantibus 2 offerre deo pre
ces / 2 uota hoīuz pbat angl's q ad tobiam loquens
ait . cū orabas cū lacrimis / ego obtuli orōez tuā
dnō . sic aūt / q̄daz . michalem / adstitisse oranti
ac dixisse se p̄ri orōis tenore retulisse os qz pacientes
angl'os p hoc ipo orasse / 2 rndisse prēz / nouit dil
lectus filiq meq / qd huāni gnīs redemptio quam
sic optamq sine sui sāguīs effusione decenter fieri
nō pōt . ber . super cant . smōn . xj . dicat aliquis non
ualuit opus suū repare creator absqz illa difficlte
Valuit ſ3 maluit cū iniuria sui / ne odiosuz ingrati
tudinis uiciū actoēz vltra repiret in hoīe . same mul
tuz fatigatiōis asupsit / quo mlte dillectiōis hoīez debi
torez tenēt / quē minq eē deuotuz fecerat çdiciōis
facilitas / qd eīz dicebat hō creatus / ſ3 ingratus / gratis
çdem çditus suz / 2 sine ullo actoīs grauamīe . siqdē
dixit 2 factus suz / quē admodū 2 vniusa . qd magnū
si çstū libz magnū in sola ubi facilitate donauis sic
qz huīana īpietas ingratitudis in⁹ m̄ sumebat
un̄ amoris cāz hre debuāt / luce clariq pz mō çstū
pte . o hō fecit dispendiū . de dnō . fuus . de diuite
paup / caro de uerbo . fieri nō despexit 2 p totos xxx .
ānos opatus ē salutē ī medio tre . çstuz laborauit
sbstinens carnis necitates . hostis temptationēs nō
ne sibi crucis agrauauit ignomiāz / mortis cumu
lauit hororez . angl's aūt post hec çfortauit eum
uel de sui pñtia . sic̄ amicq sua pñtia çfortat aīcū

Angeli ... x° ... confortauit

dicendo hic uincitur lucifer. sic uictus est in celo. ca.
12. p. 17. ul' proponendo aliqua consolatoria. q. s.
magnanimum magna sustinere deceret. ul' q. pas
sio cito transiret. et eius fructus esset perpetuus. s. redep
tio humani generis. restauratio angelice ruine. ul'
aliquid sile. et factus in agonia est. i. certamine mortis
ul' sit in agonia sensualitatis mortem respuentis
et rationis ipsam acceptantis. et prolixius orabat ut nos
doceret in magnis periculis instantius orare. pr
ni si non potest calix hic transire nisi bibam illum
fiat uoluntas tua. et factus est sudor eius sicut gutte san
guinis decurrentis in terram. beda. quod naturam est sanguinem
sudare. sed per terram sanguine irrigatam declarat terrenos
sanguine suo redemptos. et bernardus in sermone de passione
xps in agonia facto orabat. non quidem non solum ocul'
sed quasi membris omnibus fleuisse uidetur. ut totum corpus eius
quod est ecclesia totius corporis lacrimis purgaretur. totus itaque san
guine madefactus. et cum surrexisset. uenit iterum ad dis
cipulos. et inuenit eos dormientes pre tristicia. erant enim
oculi eorum grauati. et ignorabant quid responderet ei. et relictis
illis iterum abiit. et orauit tercio eundem sermonem dicens. Rem.
tribus uicibus orat ut et nos a preteritis peccatis ueni
am. et a presentibus malis tutelam. et a futuris periculis cau
telam oremus. notandum autem quod non in eodem loco ter ora
uit. sed in tribus locis per paruum iactum lapidis ab inuicem
distantibus. in quibus fuerunt erecte tres ecclesie. tunc
uenit ad discipulos suos et ait illis dormite iam
et requiescite. Considera in xpo mansuetudinem piam.
quanto enim magis appropinquat ad mortem tanto x
magis ostendit cordis sui dulcedinem. primo enim reuersus
ut ait illam in dormientes obiurgat. 2°. silet. 3° quiescere
iubet. uere bonus et pius est hic pastor. qui et in tanta
agonia positus in illo modico tempore quietem eorum procu
rat ul' in prima dormitione figuratur sompnus culpe. in 2a.
pene. in 3a. glorie de qua ca. 10. p. 12. et sed augustinus. de
uerbis domini. i. apostolos dormisse post ... dormi iam et re
quiescite. iam post intulit sufficit. quasi sic iam quieuistis

29m ... de captione x ... spontanea oblatione et proditione

Ecce appropinquat hora et filius hominis. uoce iude
tradetur in manus peccatorum. surgite eamus. ecce
appropinquat qui me tradet. quasi diceret. sed Jo. non
nos inueniant dormientes. ultro eamus obuiam ut pas
sioni confidentiam uideant. nos offerre debemus. quam non expe
dit mortem effugere. et adhuc ipso loquente ecce Judas
unus de xii. cum accepisset cohortem. non uideor sed militum
acceptam a preside. sed augustinum. ut nullus tenentibus aude
ret obsistere. uenit et cum eo turba multa. uideor ut si
quis resistere auderet. contra tot non posset confidit de uirtute se
culi. qui desperat in auxilio dei. Uerumtamen in nocte mag
istrum tradit. ut sine turba. que in die frequenter aderat
inueniretur. cum lanternis et facibus. ut si latere uellet his
quereretur. et armis et gladiis et fustibus. missi a principibus
sacerdotum. et scribis et senioribus populi. qui autem trade
bat eum dederat eis signum dicens quemcumque osculatus fuero
ipse est. tenete eum et ducite caute. Jo. unus iudas reputa
bat signa que xps faciebat magicis artibus. et quia forte
audierat dominum in montem transfiguratum. timebat ne
simili transfiguratione elaberetur de manibus eorum. et confestim
accedens ad yhm dixit. Aue Rabi. Jo. impudens et scele
rata confidentia. magistrum uocat et osculum ingerit ei quem

o3 2° o3 14
o3 20

tradit. aliquid tamen habet de uerecundia discipuli quia non pal
lam persecutoribus eum tradit. et appropinquauit yhu
ut oscularetur eum. consuetudo traditur fuisse domini.
cum suos discipulos ad osculum pacis recipere. cum redi
dieret. signum preterea proditor dedit in osculo appro
quat yhu. quasi diceret de istorum societate non sum
sed more solito ad te ueniens. osculum pacis exhibeo.
yhs autem dixit ei. iuda osculo filium hominis tradis. ac
si dicat sed ambr. amoris pignore. uulnus infligis
caritatis officio. sanguinem fundis. pacis instrumen
to mortem irrogas. Simus domini discipulus proditor conia
gistrum. amice ad quid uenisti. hoc dixit sed ... per anti
frasim. uel sed eundem quia amicabiliter fuit electus
in apostolatu. adiuro. quod auxit in xpo passionis amari
tudinem ps. si inimicus meus male dixisset mihi
sustinuissem utique. sed quis est proditor meus. notus
in quid meus. qui mecum dulces capiebat cibos. hac
nocte mecum posuit manum in parapside in parapside. huic
ait amice ad quod uenisti. non quid tradis osculo
quem iam uendidisti. ille uero obstinato corde ac
cessit. et osculatus est eum. 2a. p. de uirtute

ubi x in prosternendo aduersarios

i. 18

Yhs autem sciens omnia que uentura erant sup
eum. processit et dixit eis. quem queritis. ex quo
patet uoluntarie xpm passum fuisse. augustinus. non
ignorat quid uellent. sed more patris interrogat. ut
scirent eum esse quem querebant. sed forte ex hoc ali
quis uidebitur quod dederit illis occasionem male faciendi.
ad quod respondet crisostomus quod xps omnia sufficienter ad retrahen
dum ipsos a malo proposito sufficienter perfecit. primo uisum eorum
detinendo ne ipsum agnoscerent. secundo prosternendo ad
terram solo uerbo. sed quia in malicia dure erant et
obstinati obtulit se eis. Responderunt ei yhm nazare
num. dixit eis yhs ego sum. quasi diceret. quod pro signo sumitis
osculum proditoris. quod quasi latentem me queritis cum facibus
et laternis. ego sum. ut ergo dixit eis ego sum abierunt
retrorsum et ceciderunt in terram. anselmus hic pensent
quam aspera erit uox irati. cuius uerba dulcia nequeunt
pati. augustinus. una uox dicentis. ego sum turbam sine te
lo aliquo strauit. quid iudicaturus tunc faciet. qui iudi
candus hoc fecit. alb. in ... per euangelium. xps dicit. ubicumque
ego sum. et uideri expectantes antixpm retrorsum
abeunt. ad terrena que amant cadunt. iterum interrogauit
eos quem queritis. illi autem dixerunt yhm nazarenum
respondit yhs dixi uobis quia ego sum. si ergo me queritis
sinite hos abire. augustinus. faciunt quod iubet. sinunt
eos abire. quos non uult perire. ut impleretur ser
mo quem dixit. quia quos dedisti mihi non perdidi ex eis
quemquam. quasi superius locutus est de perditione anime. quod hic
euangelista adaptat ad perditionem corporis. dicit quia
sed crisostomum quod dominus supra locutus est de perditione anime et
corporis. si tamen locutus est de sola perditione anime dicit quod
euangelista per quandam extensionem refert ad perditionem
corporis ul' sed augustinum hoc quod hic dicit de perditione anime
intelligitur. unde dicit quia apostoli nondum sic credebant
quomodo crediderunt quando non perierunt. quandam hic ponit osculi
lum iude. 3a. p. de percussione petri

i. 18 144. p. 3

P. 22

Uidentes autem hii qui circa ipsum erant quod fu
turum erat dixerunt ei domine si percutimus in gladio.
et non expectata responsione. symon petrus habens

130. P. 1

gladiū eduxit eū et pcussit pontificis s̄uū ⁊ am
putauit ei9 auriculā dextrā· erat aūt nomen
s̄uo malcus nō p̄cidit aurē ex intentiōe q̄ ī ten
debat occidē· s̄ ictus quē dirigebat ad caput/ de
lapsus ē ē ad aurē. s̄ quō hoc audebat· r̄ndeo quia
forte audaciā ɔcepat p hoc/ q̄ uiderat eos p̄stra
tos ad unū uerbū xp̄i· ul' s̄· Jo eodē ardore q°
cetera amputauit aurē malchi. sciebat eī quō
fines puniendo sacrilegos mercedem iustic̄ et sac
dotij p̄emis accepit· tunc ait yhs petro. mitte
gladiū tuū in uaginā· bed. q ad eugeni· q̄d tu·
demio usurpare gladiū tentes/ quē semel iussus
ē ponē in uaginā· tuus forsitā ē· ⁊ ip̄e tu mutu·
⁊ sine tua manu euaginando/ alioqui/ si nullo?
adtemptnet· ⁊ hijs d̄ntib9 aplis· Ecce gladij duo
hic nō r̄ndiss̄ d̄ns satis ē· s̄ nimis utiq̄ ē g° eccle
sp̄ualis gladi9 ⁊ mālis· s̄ hic q̄dē p eccl'a· ille uero
⁊ ab eccl'a exerend9/ ille sacerdotis· is militis manu
s̄ sane admitū sacerdotis· ⁊ iussū īpatoris· oīs.n.
q accepit gladiū gladio pibit· Jo· quo gla° illo
nēpe q igne9 uertit' aūt paradisū· su· si p̄pa auc̄te
accepit· ondit aūt xp̄s petro gladiū n̄ fore uagi
nandū/ p̄ ex p̄na uolūtate· calicē quem dedit
m̄ p̄r nō uis ut bibā illū/ q̄ d· iā dixi ad p̄rē non
mea s̄ tua uolūtas fiat/ tu q̄dē m̄ p̄mis̄isti/ q̄d non
s̄nabis/ s̄ magis me tertio negabis existimasti m̄
q̄ q̄ ero tui filius· s̄ que procedunt de labijs meis nō
faciā irritā/ 2°· ex renūtiatiōe maioris auxilij·
un̄ dicit· anputans q̄ nō possū rogare p̄rē meū
⁊ exibebit m̄ m̄ pl'q̄ xij· legiones āglor̄· Jo· q̄i d·
nō īdigeo auxilio aplor̄· q̄ hēre possū legiones
xij· āglor̄· una legio ap9 ueteres sex milib9 ɔple
bat' hoīū· duodecies aūt sex milia redūt 72 mi
lia· ⁊ q̄ ī 72· gētes hoīū lingua diuisa ē· ī m̄
it nō ēē uerendū· s̄ q̄ eū oēs natiōes īsurgunt
cū m'lto fortiores hēe possit exercit9 āglor̄ 3°· ex re
uelatione diuina p̄us facta p̄phis· un̄ dicit· quō
ī plebunt' scripture s̄ q̄ sic opōr fieri ex p̄dictis
inducit xp̄s sinite usq̄ huc/ ac si diceret s̄ aug9
nō uos moueat q̄d fiturū ē· p̄mittendi sunt us̄
huc p̄gredi ut me ap̄hendant ⁊ īpleant' q̄ de
me scripta sūt· ⁊ cū tetigiss̄ auriculā ei9/ sanau'
eū beda mir̄ pietatis sue d̄ns obliuisc̄at' q̄ etiā
hostē suū sanat· docens ip̄os si conūtant' posse
sanari. qui ī sua morte sunt intenti· iuxta ale
goriā auris dextra ē scripture intelligen̄a recta·
s̄uus iudeo9 q̄ amis̄at ius regnandi· hic antē
auris petri gladio decidit'. non q̄ ip̄e eis sensū
abstulerit s̄ q̄ eis ablatū diuino iudicio ondit· q̄
auris adeo restituit' credentib9 ex iudeis/ cū
at hec auris restituit' Regnabit cū deo nā et s̄
uus uocat' malcus quod īterpretat' rex sine reg
naturus 4°. p. q x9 tacq̄ lat° capit' cū furtū alio
ɔmisit

In illa hora dix̄ yhs turbis tacq̄ ad latro
nē existis cū gladijs ⁊ fustib9 ɔp̄hendere
me xp̄s nō fuit latro sic lucifer ⁊ adā
ubi nota q̄ cū xp̄s sit uere deus non rapinā
arbitrat9 ē ēē se equalē deo· rapinā aūt ⁊ fur
tū lucifer ɔmisit in celo qn̄ dix̄ ponā sedē meā

ac̄/ q̄d ē p̄p̄iū filio p̄ciapat9 p̄p̄ea cor̄uit ait ber· ī
s̄· d' aduentu· zelauit eū pro filio p̄r· ⁊ ope dixisse m̄
det' in uindictā ⁊ ego retribuā ⁊ ɔtinuo uidet pos
se satanā/ q̄i fulgur de celo cadentē/ uidens āt hoīē
creatū lucifer post casū· uidens nichilhominus
q̄ un̄ ip̄e repulsus erat ad illud hō resurgeret stati
īuidit ⁊ furti sibi sociū pcurauit ⁊ ait in societate
sum9 māsurū unū sit oīū nr̄m comedite m̄r
de ligno uetito. et eritis sic dij/ scientes bonū ⁊ ma
ū adūte/ q̄ ī mūdus sp̄s sic fuit mēdax ab initio dic
ponā sedē meā ac̄ ita ⁊ nunc factus ē p̄r mendacij
· cū in corde hoīs uenenatū falsitatis seminariū
posuit. d· eritis sic dij· tulerunt ego de fructu et co
mederūt n̄c tū dei scientiā furtū rape potuerunt
· s̄ ueniens/ q in iuriā passus ē ad aurā post meri
diē· peccatori adde dix̄· deus ī ps· tu odisti discipli
nā· ⁊ piecisti s̄mon̄ meū retro/ cū ui· fu· cur· cū
eo· ⁊ hoc ē q̄d commemorat ys· p̄ncipes tui· i· p̄in
pentes p̄ncipiatores huiāni gener̄is īfideles creatori
socij furū· s̄ nec in hoīe dissimulauit in iuriā filij
pat' sic eiecit de celo anglos m'ltos/ sic de padiso ex
pulit hoīes uniūsos· ⁊ manū suā aggrauat super eos
uidens aūt filius p̄rēm p̄p̄ se/ nobiles p̄dere creaturas
· nolo ī q̄t/ ut sciat mūdus q̄ diligo p̄rē/ ⁊ q̄ tū posse
ē p̄ me iam recipiat/ quos mei occasione reiecit· por
tabo ego p hoīe latronis penā/ ut latro a crimē libet'
et iō ait xp̄s tacq̄ ad latronē existis/ ⁊ nō sū ego la
tro. s̄ p̄r ur̄ adā· patū m̄ offero me p eo· ⁊ manib9
tradi nocentiū ⁊ crucis subire tormētū/ n̄c ortus gep
semani locus ē ɔmissi flagitij· s̄ ortus deliciar̄ ubi
flami9 gladius arcet hoīes ab īgressu· de hoc ait ber.
ī s̄mone de passiōe/ q̄d ɔmisisti dulcissime puer· quid
fecisti amantissime iuuenis. que tua noxa q̄ cā dap
nationis· ego certe tui sū cā doloris/ q̄d p̄petrauit
s̄uus/ exsoluit d̄ns· q̄d ī iustus ɔmisit substinet iu
tus· ɔnate dm̄ quo tua descendit humilitas/ q̄ fac
tus es obedies p me reo usq̄ ad mortē· mortē aūt
crucis/ me ad illicita traxit ɔcupi̇a· te p me p̄fecta
caritas traxit ad crucē/ ego pomū accepi· tu clauis
lancearis· ego pomi dulcediē· tu felis gustas ama
ritudiēz/ m̄ risu ɔgaudet eua tibi crucifixo plorās
ɔpatit' maria/ stultū p m̄ ē· ut ait Jo ⁊ gladijs ⁊
fustibus querere eū· q se ultro uiis se offert ma
bus. ⁊ ī nocte p proditorē īuestigari q̄i latentē eū q̄
dicit/ cotidie erā docens ī tēplo/ ⁊ non me tenuistis
s̄ hec ē hora ur̄a ⁊ potestas tenebrar̄· Jo q̄ potes
tas ur̄a/ qua armamī q̄ lucē in tenebris ē· hoc aūt
totū factū ē ut ad īplerent' scripture p̄phar̄ foderūt
man9 meas ⁊ pedes meos· ⁊ ys· sic ouis ad uictiā
ductus ē/ tunc discipli oēs eo relicto fugerūt/ et
ɔpletū ē 1° ps· elongasti ame amicū ⁊ p̄ximū/ ⁊ nō
in amicia Job· 19· f̄res mei longe s̄ā ame· ⁊ noti
mei q̄i alieni recess̄ūt ame/ cohors aūt ⁊ tribun9
⁊ ministri iudeor̄ ɔp̄henderūt yhm̄ et ligauerūt
eū Jo· adest Josep· nutri9 ⁊ uēdit9 a f̄ribo· s̄uū per
transijt aiā ei9 cū q̄to clamore pitus in eo man9
īiecerūt· q̄ crudeli' eū ligauerit· q̄ ore strixerūt'
trahebant· q̄ uiolent' īpellebant· p uall' Josaphat
mediū/ ⁊ montis ascensū· q̄ fatigat9 et molest9/ af
flictus transijt torrentē cedrō/ ut ad īpleret' sc̄ptura

q̄ dic̄ de torrente amare · s· passionis in uia bibet
130m c·m · d· examinatione x̄ (c) 1· p· de ductione eius ad domum
ane et sequela adolescentis 2 pa negationis petri ·

Et adduxerunt eum ad anam primum erat enim so
cer cayphe qui erat pontifex anni illius · erat
autem cayphas qui consilium dederat iudeis quia
expedit unum hominem mori pro populo · augustinus ductus est
ihesus ad anam primum non quia collega sed quia socer cayphe erat
credendum est secundum uoluntatem id factum esse · uel domos eorum ita
positas ut non deberet anas transeuntibus preteriri · Ado
lescens autem quidam sequebatur eum amictus syndone · quia perfecta ca
ritas foras mittit timorem · non fuisse in eo perfectam cari
tatem satis constat quia non ad plenum foras misit timorem
sed pro tanto plus aliis de amore fuisse uidetur quia plus
ceteris sequebatur magistrum · et tenuerunt eum at ille reiecta
syndone nudus profugit ab eis · beda iuuenem istum mi
nime uetat fuisse iohannem quamuis longa post uita in corpore est
so · sup. p°· p̄s · ut faciebat qui querebant annam mea indi
cabant uiam uel petro dicentes tu ex illis es uel iacobo qui
cum traheretur relicta syndone etc. hec dicit opinando
magis quam asserendo · sequebatur autem illum symon petrus
a longe et alius discipulus usque in atrium principis sacerdotum
so et beda petrus negationi proximus a longe sequebatur · ne
que enim negare posset si christo proximus esset · quod primum ser deuo
tionis quod timet nature quod negat obreptionis · quod penitet
fidei · discipulus autem ille notus erat pontifici et introiuit cum
ihesu in atrium pontificis glo · beda · aut quis fuit iste dis
cipulis temere non diffinitur · fortasse iohannes fuit · solet
enim ita loqui de se · quasi de alio so · ad papinam iugiter · iohannes
euangelista propter generis nobilitatem erat notus pontifici et
iudeorum insidias non timebat in tantum ut petrum introduceret
in atrium · staret quoque solus apostolorum ante crucem · nec obstat
quod beda quod supra dictus est iuuenis · quia fieri potuit ut mox
cognitus resumeret uestimentum · petrus autem stabat ad
hostium foris exiuit ergo ille alius discipulus qui erat notus
pontifici et dixit hostiarie et introduxit petrum quem
cum uidisset ancilla hostiaria et eum fuisset intuita dixit
numquid et tu ex discipulis es hominis istius dixit ille non sum mu
lier non noui illum neque scio quid dicis · gre · unius ancille uo
ce perculsus dum mortem timuit · uitam negauit crisostomus quid
dicis · o petre · qui antedixeras pater sum tecum et incarcerem
et in mortem ire numquid quod uiles est · qui interrogat sed ancilla
hostiaria et abiecta · nec dicit seductoris istius sed hominis
augustinus super iohannem · et de concordia · iiii · euangeliorum · apparet petrum
primam negationem peregisse in atrio ane so · in c·s · et beda
in luc · uidentur sentire quod petrus eum negauit in domo
cayphe quia nec de ana mentionem faciunt so · uidetur tamen
quod inchoata fuit in domo ane consumata in domo ca
yphe 2a · p · de examinatione in domo ano et percussione
in maxilla x̄ ·

Stabant autem serui et ministri ad prunas quia
frigus erat et calefaciebant · erat autem cum
eis petrus stans et calefaciens se ut uideret
finem beda · est dilectionis ignis est et cupiditas · de hoc dicit ig
nem ueni mittere in terram · et quod uo · n · ut ar · de illo · ecce uos
accendentes ignem accincti flammis ambulate in lumen
luminis ignis uestri · iste sic credentes in cenaculo syon
descendens uariis linguis dominum laudare docuit · ille in
stinctu maligni spiritus accensus in atrio ad negan
dum et ad blasfemandum dominum linguas perfidorum armabat

quod in intus in domo principis maligna synodus sacer
dotum gerebat hoc ignis in atrio foris in tus frigora
noctis materialiter accensus typice monstrabat so · scire
cupiebat quid de domino iudicaret · utrum necem eum adiu
dicarent an eum flagellis dimitterent · pontifex
ergo interrogauit ihesum de discipulis et doctrina eius
so quem expectabant de longe non uidet dominus sicut
ysaac caligantibus oculis · iacob sub manibus non agnos
cit · sed longe futura de eo canit · uel secundum crisostomum · ostendit
nequitia interrogantis · hoc autem dicebat quasi seditiosum
et nouarum rerum factorem redarguere uolens · et quod qui
soli eius discipuli ei attenderent · tamquam collegium pro initio
sum qui latenter prauam doctrinam sectarentur · sic quoque
christum quasi heresiarcham nominabat · et discipulos quasi cre
dentes · respondit ei ihesus ego pallam locutus sum mun
do ego semper docui in synagoga et in templo quo omnes
iudei conueniunt et in occulto locutus sum nichil · semper
hic distribuit per iii · solempnitatibus · pasce et pen
tecoste et xenophagie · de quibus exodi · 23 · ter in anno
apparebit omne masculinum tuum coram domino · augustinus nascitur
hic quod non pretermittenda · quomodo in occulto locutus sit nichil
quia post cenam ait discipulis · hec in prouerbiis locutus
sum uobis · si ergo discipulis non loquebatur palam locutus
est mundo qui remotus ceteris aperiebat discipulis parabo
las quas aliis proferebat clausas · palam locutus est et
non palam · palam quia multis non palam quia in prouerbiis ea
quam paucis diceret · et occulto non fuit quia ad hoc diceret
ut predicaret super tecta · non ut essent occulta · ideo
sequitur · quid me interrogas · interroga eos qui audie
runt · ecce hii sciunt quid dixerim ego · pulcre
rationem temperat · ut nec ueritatem taceret nec se de
fendere uideretur · secundum augustinum · hec autem cum dixisset unus
assistens ministrorum dedit alapam ihesu dicens · sic respondes
pontifici · secundum crisostomum · hic fuit malcus cuius sanauit
christus auriculam · respondit ihesus si male · id est falsum secundum
augustinum locutus sum testimonium perhibe de malo augustinus
id est testimonium da quo probes mendacium · si autem bene ·
quid me cedis augustinus · pacientiam nos docent humi
liter respondendo qui solo iussu potuit percutienti quamlibet irrogare
penam · hic autem aliquis dicit · cur non fecit quod alibi precepit
non sic debuit respondere · sed maxillam aliam preparare cum
respondendum est non solum alteram maxillam percuciendam
sed totum corpus preparauit percuciendum · probet namque multi
alteram maxillam · irati · beatus est qui in omnibus quod pa
titur dicere potest paratum cor meum deus · paratum cor meum
ergo in animo debebat esse preparatio 3a · p · de 2a 23a · negationis
petri et inquisitione falsorum testium contra ihesum deductum ad cay
pham ·

Et misit eum anas ligatum ad caypham pon
tificem · ut nos pro sacerdotes apertiorum uin
culis solueret · erat autem symon petrus
foris in atrio stans et calefaciens se · rursum autem
exeunte illo ianuam augustinus de consolatione euangeliorum luc ·
3 · potest esse quod postquam exeunte ianuam dixit ancilla circum
stantibus etc. quo audito petrus reuersus est et secundo
negauit et potuit esse quod petrus exiens non audiuit
ancillam · postquam autem rediit dixerunt ei · ancilla de
qua loquitur c·t · et ille alius de quo luc · uere tu · etc.
et sic negauit non ante ianuam sed in atrio ad ignem
hic autem alia ancilla uidit eum et ait circumstantibus

C. 130.

et hic erat cu yhu nazereno. 2 accesserut q adsta
bat 2 dixerut petro. vere 2 tu ex illis es nam 2 loqla
manifestu te facit q sis galileus. b. no hoc dnt q
alius simonis eet petrus q ebrei oz q unaqueqz
puicia ppetates loquendi ht. 2 iter negauit cu iu
ramto q no noui hoiez 2 post pusillu qi hore
vnius dic unus ex suis pontificis cognatus eius cuius
abscidit petrus auriculaz. vere 2 hic cu illo erat. na
2 galileus e. no ne ego te uidi in orto cu illo. tunc
cep. detestari et anathematizare 2 iurare q nescio
qd dicis. no noui hoiez istu que dicitis. 2 statiz gallus
cantauit augus ecce completa e pdictio x 2 qmicta
psuptio petri p ait. nescio qd dicis. b. cu iuramto
negat. 3o. cepit detestari 2 iurar q no noui hoi
em. q pseuerare i peccato dat incrementu scelez
2 q minima spnit in maiora corruit. q aut petrus
ante pm gallicantuz negat eos signat q xm an res
rectione deu ee no putauert morte eius turbati q
aut bis an gallicantu illos signat q circa eius dini
tate uel huanitatez errat pus gallicantus dni res
rectio in se ipo. Sed eidem in cor eate 2 not p gre
q oips deus pmisit pncipez aplorz cadere ut sua cl
pa disceret qntu cpati alijs debent 2 quersus dns
respex petru. augus de cor euangelioz videtur
illa respectio diuinitus ee facta ut petro ueniret i me
te quocies ia negasset dnz et qd ei pdixisset. et ex
hoc penitet 2 fleret. no eiz poterat in negationis
tenebra pmane que lux mudi respexit. 2 recor
datus e petrus ubi dni qd dixerat ei pus q gallus
cantet bis b ter me negabis. 2 egressus foras petrus
fleuit amar. q ctempsit i stictuz dine bonitatis
Jer. 2o. scito 2 uide q malu 2 amaru e reliquisse
te dnz deu tuu. extinxit cceptu i terne fecunditatis
tis. Ruth. p. no uocetis me noemi i pulcra sed
mara hoc e amara q amaritudine valde repleuit
me oipotes. pdidit iubiliu supne festiuitatis Jer.
6. accingere cilicio 2 cospgere cinere. luctuz unige fi
cie tua plan. amarz. pineruit gemitu eterne cala
mitatis Job. 4. loqr in amaritudine a. m. re. bea
us petrus egreditr foras ut ab impiorz cilio segrega
tus negationis sordes liberis fletibus abluat. 2 q
int ipios no poterat age penitentiaz. fugit aut
petrus ad fouea q ne dicatr gallicantus mane aut
facto cuenerut oes pncipes sa. cu senioribus plebis 2
sari 2 cilium facientes qrebant flm testimoniu
q yhm ut eu morti traderet 2 no iuenerut cuz
multi fli testes accessissent et cuenien testioma
eoz no erant b. mentita e iniqtas sibi ut regina
aduersus joseph et sacerdotes adusus susana. sz ig
nis sine ma deficit. nouissime aut uenerut duo
fli testes 2 dixerut nos audiuimus eu dicente. pos
sum destrue teplu dei hoc mane factu 2 post tridu
um aliud manufactuz rehedificare. b. quo fli testes
si ea dicut q dnz an legimus dixisse. sz falsus tes
tis e q no eode sensu dicta intelligit q dn dns
dixerat de teplo corpis sui. ipi mutant dicta saluato
ris. dix eiz soluite templuz hoc 2 aut di eum
dixisse possuz destrue templu dei. nos in qt dns
soluite q ipi nobis inferre manus no debemus
deum uertut dntes. 2 post triduu rehedificari. id
ut intelligat de teplo iudaico. dns aut ut ondaret
q de teplu dixerat 2 ego in triduo suscitabo p. aliud
e hedificare q suscitare C. 2 surgens
pnceps sacerdotu i medio itrogauit yhm d. nich
rndens ad ea q isti aduisuz te testificantr. yhs aut
nich rndit. ira comotus pnceps 2 uesania mentis
agitatus surgit q dns tacebat. qnto aut magis
tacebat ad idignas rnsiones eius tanto magis fines
ad rndendu puocat ut ex qualz occasioe rnsionis
eius locu iueniat accusationis id tacet q scit qd
qd rndeat ad calumnia retorquendu. ul 2m x
ambr. taciturnitas x apologia. dee absoluit et
cpleuit qd p ps. 42. dixit tacui semp silui paciens
f fui. 2 rndens summus sacerdos ait illi adiuro te
p deu uiuu ut dicas nobis si tu es xps filius dei
benedicti. dixit illi yhs tu dixisti. q ad eu capie
du qi latrone mirat. nuc de furto 2 usurpacioe
diuinitatis examinat. 2 ait illis si uobis dixo no
credis m si aut interrogauero no rndebitis m ne
q dimittetis beda. seppe illis dixat xpm se ee vz
qn aiebat ego 2 pr unu sumus opa q ego facio tes
timoniu phi de me. itrogauit e quo diceret xpz
filiu dauid cu dauid i spu suu dnz illu uocauerit
2 no rnderut ei itaqz nec dicti credere nec intogati
rndere. nec eu q i nocens erat dimitte uolebat
uerztn dico nobis amo uidebitis filiu hois sedetez
a dextris virtutis dei 2 uenientez in nubibus celi aut
uidebitis i q ul pfidez uel pdicatioez aplorz. In aplis
eiz qi i nubibus uenit xps. dum p eoz uerba irrig
at corda fideliu uel uidebitis tempe iudicij facie
ad facie q uidebit eu oes occls et qui eu pupuge
rut. Veniet aut in nube sic in nube ascendit. ber
in smone de ascensioe. Veniet querere nos i tu singli
q vli pcessioe cu pcedentibus oibus anglis subseque
tibus hoibus vniusis. descendet iudicare uiuos 2 mor
tuos. Veniet qdem in nube ad tonandu sinaz ad
illuiandu electos ad fulgurandu repbos. tunc
pnceps sacerdotu scidit uestimenta sua d. blasfema
uit. b. qui i furore surrexat in rabie scidit uestes
i quo ondit iudeos sacerdotij gliaz amisisse. beda al
tiore misterio. pontifex scidit uestimta sua. et
tunica dni amnibus scidi no potuit. figurabatr
eiz scindendu sacerdotiu iudeoz. ppetuatis pontificii
csoliditas fidei que uestis dei appellatr. nuqz ualeat
dirumpi. qd ad huc egemus testibus. ecce nunc audis
tis blasfemia de ore eius qd nobis uidetr. At illi os
rndentes dixerunt reus e mortis beda. sna sua
se cdepnat qui eum morti tradiut. que 2 dns 2
opis sui testimonio deu cognosce possunt. tunc ex
puerut in facie eius qi i cfessuz q rapina arbitra
tus sit ee se equalez deo. 2 cpleta e pphia ysa. facie
mea non auerti ab increpantibus 2 g. in re tam
horribili 2 incessant in facies spuebantr hoiz
2 eos suffocaret 16. ca. p 12. sputis aut illis b. m
facie aie ure lauat et q tenebant eu illudebant
ei 2 uelauerunt facie eius beda non ut eoz scele
ra non uideat ille sz ut ad se facie eius abscodat
qd uelamtuz manet hiis q hodie sup corda 2
colaphis eu ceciderut b. illis colaphis caput gnis
huani adaz sanat. alij aut palmas i facie eius dedert

dentes · prophetiza nobis xpe quis est qui te percussit Io · exp
almatus est ut mater laudi eius manibus et labiis plau
damus unde ps · omnes gentes plaudite manibus jubilate deo
et completa est prophetia michee in virga percutient maxil
lam iudicis isrl / et cum contumeliam de prophetiza
nob ad tollerandum illusionem pro nomine eius preparat · et · Ps. 22
alia multa blasfemantes dicebant in eum illarius
ad consumandum hominis humanitatem vilissima in eum contume
liam genera exercebant · audit quidam quod post hec descen
dentibus maioribus inclusum yhm in carcere subtus
solarium · q locus peregrinus monstrabatur · ibique ligatus
fuit ad quandam columpnam lapideam que sibi ostendebatur
armati eum custodientes cruciabant ei dentes · pu
tabas tu prudentior principibus et melior phariseus · ue
tua appetit stulticia · in stas / ut tu quererit · et morte
cito crudelissima morieris / ad columpnam itaque erat
erectus / saturatus obprobriis / donec de ductus est ad
pillatum / interim autem ut audiuit quidam / Io · ad virginem
et ad socias que in domo quadam magdalene quam habebat
in ierusalem conuenerant agnouerunt et cuncta que de dno
et discipulis contigerant enarrauit · tunc in solabiliter
cunctis plangentibus beata virgo ad patrem secedens eterno
patri suum filium commendabat · d · misericordissime pater clemens
esto meo filio in hac hora · cuius clementiam excipit omnis cre
atura · succurre filio dulcissime qui propter tuam obedientiam
suam negligens potentiam in brachiis apparet · pater eterne mon
et ne filius meus · michi eum mali fecit · libera queso eum
de manibus peccatorum · hec queso et similia orabat virgo de obpro
briis itaque et molestiis eius ait / anselmus · nox in sompnis
itaque tota ducebatur · nulla prorsus requies yhu prestabitur
ministrorum impia plebs iniuriatur · alapis colaphis innocens
mactatur intuere nunc obprobriis dnm verecundiam · in tor
mentis non pacientem · et vultum semper ad terram habentem et si
lentem ad omnia tamquam vere esset deprehensus in culpa / et intra
cordis contritione compatere creatori 131m cm de examinacione
x̄ fca p pilatum c.1 p. de productione ad preside

Mt 26 · Et adduxerunt eum uinctum ad pretorium et tradi
derunt pontio pillato presidi Io / ad est sapson
adalida · i · synagoga et datur presidi romano
mos enim erat iudeorum / ut quem adiudicassent morti ·
uinctum iudici traderent · 2m Io io / ut beda ait / quem
preses uidebat aliquem ducti uinctum sciebat moriturum
cogita nunc quomodo patitur amaris · deinde cum gesto ob
probrio ducitur per jerusalem in medio giucantibus principibus
sacerdotum et phariseis atque dicentibus · venit nobilis latro
deceptor populi · nunc tua maleficia finem habuerunt fertur qua
uia occurrisse ei de pia virgo in quodam biuio cum
magdalena et johanne · et aliis confecta amaritudine
repleta est virgo maria · uidens innocentem filium
abiunctis captum · a multitudine armatorum crudelium
ululatum gentile iudicia presentandum · sed et confitum com
passio filii ad matrem qui purior et dignior effecta est omni
creatura dolorem et passionem auxerit · nullus sermo po
terit explicare datur · i · presidi ut patiatur crucifigi
et occidatur · nec uacat a misterio quod effectus illius
sacratissime passionis · per · recepit in iudeis de nimis inge
tibus dentibus aplis quod indignos nos fecistis · ac ·
audi primum lamentum x̄ de synagoga quam tamen dillexit
· ego inquit propter te flagellaui egyptum · et tu me flag
gellatum tradis pillato presidi / ego propter te occidi primo
genita egypti et tu me uinctum tradis romanis iudi
ci / ego eduxi te de seruitute egypti · et tu me illuden
dum reputas herodi · ego te saciaui aqua salutis et
manna in deserto et tu in siti mea potasti me aceto
Ego tibi dedi regale sceptrum et tu coronasti corona
spinea caput meum / ego te sublimaui super gen
tes / et regna magna virtute · et tu me spectandum
ab omnibus / subsannandum ab omnibus exaltasti in cruce o isrl
quod nouam iusticiam perpetrasti · quod tibi molestie popule meus
intuli · aut in quo contristaui te · responde michi vel certe ·
quod tibi debui facere et non feci · transtuli te quasi uineam
de egipto et plantaui in loco uberi · ezech · et sepiui te
preceptis angelorum custodia et lapides elegi ex te · i · ydo
latriam qua lapides adorabas et prophetas et legem quasi ar
boribus electis plantaui et hedificaui turrem in medio
eius · i · templum et torcular extruxi · i · altare unde fun
debatur sanguis de hostia · sic in torculari unum
de una · et expectaui / ut faceret uuas letitie / et
consolationis et fecit michi labruscas tristitie et
amaritudinis passionis / et ipsi non introierunt in pretorium J. 18
ut non contaminarentur sed manducarent pascha · augustinus
que yhm ducebant iam ceperant agere dies azimorum in
quibus contaminatio illis erat in alienigene habitaculum
intrare o impia cecitas · alienigene pretorio contami
nari timebant et innocentis sanguinem fundere non time
bant · 2a p. de finali impenitentia iude

Mt 27 · Tunc uidens iudas qui eum tradidit quod dampna
tus esset yhs · secundum · orig · et Io · vel est ipse iudas propter
scelus proditionis secundum eosdem · penitentia ductus re
tulit 30 · argenteos principibus sacerdotum et senioribus
d · peccaui tradens sanguinem iustum · at illi qui dixerunt
quid ad nos · tu uideris / ut sit preteritum subiunctum pillam
emisse · se · eum sanguinem audiunt et tamen extra reatum se
credunt · et inuendente scelus constituunt · et proiectis ar
genteis in templo recessit et abiens laqueo se suspen
dit beda · maluit se quam denarios templo · se ipsum dia
bolo tradidit et laqueo / orig · forsitan satanas qui
post buccellam introiuit in iudam · presto fuit ei / donec yhs
traderetur pillato / postquam autem fecit quod uoluit / recessit
ab eo / iterum rediturus ad aliam deceptionem · s · suspensio
nis / non autem secundum · scilicet penituit J vii Io · penitentia
iude peius peccatum factum est / qui se suspendit / quam
in hoc quod eum prodidit · propterea ordinatum modum peniten
di docet beda · in cant · sermon · xi · necessarius est
dolor peccatis / sed si non continuus sane interpoletur
letiori recordatione diuine benignitatis · ne forte per tristiciam
moueretur cor · et desperatione plus pereat / miscea mus ab
sinthio mel · audi quomodo contriti cordis tempet ama
ritudinem deus ait enim propheta · ego infrenabo os tuum
laude mea ne intereas · i · ne intuitu facinorum tuorum
nimia in curas tristitiam / atque instar effrenis equi
in preceps ruas / et pereas · freno inquit te inhibebo · i
indulgencie mee / et meis laudibus erigam / respira
bis quam in bonis meis qui de tuis confunderis malis · dum
me sane benigniorem quam te culpabiliorem inueneris /
hoc freno si infrenatus fuisset caym nequaquam
desperando dixisset maior est iniquitas mea quam ut ueniam
merear · absit · maior est eius pietas quam que uis impietas

Carcer x̄

p̄ncipes aūt sacerdotū acceptis argenteis dixerūt
nō lȝ eos mitte̅ i corbonā· q̄ p̄ciū sanguis ē· s̄o· uere
culice̅ liquētes · ⁊ camelū glutiētes· si eīȝ nō mittūt
pecuniā i corbonā q̄ p̄ciū sanguīs ē· cur ip̄e sāguis
effundit̄· ɔsilio aūt inito emerūt ex ip̄is agruȝ
figuli in sepulturaȝ p̄egrinoꝝ· dicunt aliq̄
q̄ figulo hic ꝑpriuȝ nome̅ ē illaꝝ sanguinis xp̄i
ager cont̄· i· s̄ctūȝ inuisibiȝ oīs· ager ē mūdus
figuli aūt dr̄ q̄ ip̄e ē fictor nos uō lutū. s̄o · nos qui
p̄egrini eramus a lege ⁊ ꝓphis praua iudeoꝝ studia
uertim9 i salutez ⁊ i p̄ciū sang̊ins dm̄ requiesciȝ9
de tempe suspensiōis iude ait. s̄o · q̄ ignorat̄
utrū i die passiōis fuit fuit tn̄ an̄ resurrectionez
leo papa dicit q̄ se suspendit an̄ xp̄i mortem
hoc satis ɔsonare uidet̄ ille textus · uidens aute̅
q̄ dāpnat9 ē xp̄s. s̄. retulit 30· argenteos· credi
bile eīȝ ē q̄ lata snīa ɔ xp̄m illi q̄ p̄ncipales fuerāt
in morte x̄ redierūt ad templuȝ ⁊ tunc uenit
iudas ic̄ ꝑp hoc uocatus ē ager ille acheldema
ch· i· ager sanguīs usq̄ in p̄ntez diem ⁊ hoc
ad detestationez p̄ditionis iude ⁊ memoriam
passionis xp̄i · tunc i̅pletum ē qd̄ dictū ē p̄ Ier
ꝑphaȝ dn̄tez i baruth· ⁊ acceperūt 30· argenteos
p̄ciū ap̄ciati qd̄ ap̄ciauerūt a filiis isrl̄ et dede
rūt eos in agrū figuli · sic ɔstituit m̄ dn̄s· sic lege
acceperūt iudei 30· argenteos quos iudas retul̄t
p̄ciū vȝ· ap̄ciati dn̄i que̅ ap̄ciauerāt a filiis israel
audierunt eū fuisse uenditū · qui ap̄ciauerūt
iudei s̄· illi q̄ nō int̄fuerūt uenditioni dn̄i oīa u̇
ba sunt Iere· ut in apocrifo apocripho reꝑit̄
uel in secretis Ieremie s̄ orig̅· ul' ut aug̅ᵐ
exp̄ᵃ euanᵗᵃ q̊dam sūt ul' s̄ Ieroᵐ errore scripto
ꝝ poitū ē i ieremia qd̄ scriptū ē in zacharia ·
uñ qdā codices nō hn̄t p̄ Ier· s̄ tn̄ p̄ ꝑpham

3ª p· 8 x̄ excusatione p̄ pillatum

Exiuit ergo ad eos pillat9 foras et dixit
q̄ accusationez affertis adu̇sus hoiēm
hūc· nō eīȝ est ɔsuetudo ro̅ legis dapnar̄
aliquē p9 q̄ qui accusant̄· p̄ntes heant accusa
tores ac testes· responderunt· si non eēt hic ma
lefactor non eū tradidissem9 tibi hūc i̅uenim9
subuertētez gentez nr̄aȝ seminando fl̄aȝ doctri
nā de quo examinatus fuit p̄ anaȝ ⁊ p̄hibente̅
tributa dari cesari ⁊ dicentez se xp̄ȝ regem esse
dixit eis ergo pillatus· forte cognoscens falsa
q̄ poita erant· accipite eū uos· ⁊ s̄ lege̅ nr̄aȝ
iudicate eū q̄ dicit exo 22· maleficos non pacie
ris uiuere corā me· dixerūt ergo iudei nobis
nō licet int̄ficere q̄q̄ ut s̄mo yhu i̅pleretur
que̅ dixit signi̇ficans quā morte eēt moritur9
aug9 si malefactor ē cur nō licet int̄ficere · s̄
ꝑp festū nō licuit int̄fice̅ cur crucifige· crucifige
eū clamastis· criso9 aūt alit̄ exponit q̄ s̄· iudei
nolebant eū occidi tanq̄ legis transgressorem
s̄ q̄ p̄uicaȝ hostem p̄unici q̄ se regem faciat qd̄
non ꝑtinebat ad eos iudicare· ul' 3° sic iudei
cupiēbant eū crucifigi· quali p̄uniebant
gentiles. ip̄i uō si eū iudicassent habebant
ex lege lapidare sic fecerunt de stephano ul'
4· q̄ forte p̄ romanos qbus erant subditi int̄

dicta erat eis occidendi potās· introiuit ergo iterum
i p̄torium pillat9· ⁊ uocauit· yhȝ · ⁊ dix̄ ei tu es rex iu
deoꝝ· Rn̄dit yhs a te met ip̄ȝ hoc dicis an alii
t̄ dixerūt de me· q̄ dicat ut p̄uata p̄ᵃ· hec dicis
ul' tanq̄ iudex de facta accusatioe examinare dispo
nis· rn̄dit pillatus nunquid iudeus ego suȝ· gens
tua et pontifices tui tradiderunt me te m̄· hoc· s̄· ob
iacentes ɔ te alia aute nō curauit reatare· ul' q̄
nil ea reputabat uel q̄ nouerat eē fl̄a qd̄ fecisti· q̄
q̄· d· nō sic p̄uata p̄ᵃ interogo· s̄ uelut iudex exa
mino· Rn̄dit yhs regnᵐ meū nō ē de hoc mūdo si
de hoc mūdo eēt regnū meū· ministri mei utiq̄
decertarent p̄ me ne traderer iudeis· nūc aūt a p̄et
su· q̄ regnuȝ meū nō ē hic· erauerūt quidam dn̄
tes corruptibilia nō subici dn̄o regnum cui hoc ubū
ɔsonar̄ uidet̄· s̄ in ɔtrariū signū hȝ· q̄ ip̄o moriente
tr̄a ɔtremuit· s̄ i mūdanis noluit sui regni apare̅
insignia· vn̄ leo papa i s̄mone epiphye· dn̄s mūdi
tp̄ale nō querit regnū · q̄ prestat et̄nuȝ dicit im
q̄ ei pilatus ergo rex es tu · Rn̄dit yhs · tu dicis q̄
rex suȝ ego· ill· not dn̄ȝ sacerdoti querenti si ip̄e x9
eēt rn̄disse tanq̄ de p̄teritis tu dixisti· q̄ semper
ex lege uenturū xᵐ ip̄e dixisset· pillato uō tanq̄ leg̅
ignaro i t̄rogāti an ip̄e eēt rex rn̄det̄ tu dicis q̄ p̄ fi
dem p̄ntis ɔfessionis salus gentiū ē ip̄e figuratus i
rege dauid que̅ oēs unxerūt unanimit̄ i ebro 2°· R·
q̄· i rege salamoe̅ cui9 multū desiderabat uniu̇sa
t̄ra· q̄ ⁊ uicebat famā uirtutib9 suis· 2· p̄· 19· in
rege asuero qui regnauit ab india usq̄ ad ethi
opiā· in multa maiestate amenitate ⁊ liberali
tate· i libro hester· i rege p̄saꝝ ciro cui tradidit
de9 oīa regna t̄re· ⁊ p̄cepit hedificare domū dn̄o
⁊ p̄dicauit in toto regno suo ut ascenderent ad edi
ficandū i ier̄lm· 2° palip̄· vl̄tō ⁊ p̄°· hesdre p̄° i rege da
rio q̄ fecit cenā magnaȝ oībus maioribus et mīori
bus regni sui · 2°· hesdre· 3°· i rege Iosia q̄ direct9
ē diuinit9 in penitenciaȝ gent̄ gentis et tulit oēs
abominationes i pietatis ⁊ i dieb9 peccātoꝝ corrobo
rauit pietate̅ · 2°· palip̄· 24· 25· ⁊ et̄· p̄°· in rege na
bugodonosor qui florens in pallatio suo exalta
bat ⁊ humiliabat quos uolebat daniel'· 4· i rege
cābisses cui9 cogitatio fuit ut oēȝ t̄raȝ suā subice
ret ditioi· Iudit p̄° In rege alexᵒ in cui9 ɔspectu
siluit t̄ra · ⁊ dimisit regnū suū pueris suis p̄mo
machab'· p̄°· Ego in hoc natus suȝ ⁊ ad hoc ueni in
mūdū vt te̅ p̄hibeā ueritati· ap̄it ad qd̄ uenerit· n̄
acq̄rendū t̄renū regnū s̄ rōnalem cuiaȝ qd̄dam t̄
nario de forcitaȝ· ut dr̄ p̄mo ca· sciens itaq̄ xp̄s · q̄
uolūtas in toto regno cue p̄cipit ⁊ dicat̄ q̄ regia
se̅· tn̄ tam̄ intellȝ q̄ ɔsiliare fidū· vn̄ ait oīs q̄ est
ex ueritate audit uocem meā ab ip̄o intellectu i
cepit regnū acq̄re̅· iō ait in hoc natus sum · ic̄
dic̄ ei pillatus quid est ueritas nō expectauit rn̄sio
nez s̄· aug̅ᵐ q̄ subito ei uenit in mente̅ ɔsuetudo
eoꝝ qua solet eis un9 dimitti in pascate et ideo
exiuit ⁊ solutione̅ nō expectauit· ul' 2ᵐ crisoᵐ quia
sciebat q̄ illa questio p̄uo tp̄e non potuit explicari
· ul' q̄ in ueritate in cohauit iuditiū s̄ q̄ in ueritā
te· nō stetit solutioēȝ audire non meruit · dic̄ tn̄ incho
demus i suo euanᵒ q̄ rn̄dit yhs· veritas de terra ·

orta e. Dicit ei pillatus / in terra non est ueritas? Respondit
ihesus intende ueritatem descendisse in terram. Et nunc
iudicatur ab hiis qui in terra habent potestatem. Et cum
hec dixisset iterum exiit ad iudeos. Et ait ad princi
pes sacerdotum et turbas. nullam inuenio causam in hoc homine.
Albertus. hoc est quod prius dixerat quod pateret. Vnde alia dicit. Ihesus
ait. venit princeps mundi huius. et in me non habet
quicquam. Nicodemus. ubi supra. intuitus prius in populo uidit
plurimos ex iudeis lacrimantes. et ait non omnis mul
titudo uult eum mori. Iudei. uenimus omnis multitudo et
moriatur. Stabat autem uir quidam nicodemus ante presidem
pronuncians uidelicet multa mirabilia fecisse in populo sua
dens eum dimitti. et alius iudeus dixit. ego per 38 annos
iacebam in lecto. et quidam in lecto portauerunt me ante
eum. et aduocatus eius sine mora sanatus sum. et aliud dixit
cecus natus sum. et magister meus posuit manum suam
super oculos meos et statim uidi solem. et de pluribus aliis re
citat. et facta sedatione querebat pillatus occasionem di
mittendi eum. At illi inualescebant dicentes commouit
populum docens per uniuersam iudeam. incipiens a galilea usque
huc. Albertus. hic tamen accusantur. et eum qui accusatur
docet innocentem. et accusatores peruerso docuisse enim
populum non crimen sed meritum constat existimatur.

4a p. dimissione christi ad herodem.

Pillatus autem audiens galileam. interrogauit si
homo galileus esset. Et ut cognouit quod de herodis
potestate esset remisit eum ad herodem qui et ipse ie
rosolimis erat illis diebus. Illectus ut quem in sortem no
uerat condempnare non cogeretur. Sed quia erat galilee te
trarcha. galileum iudicaret. Herodes autem uiso ihesu ga
uisus est ualde. erat enim cupiens ex multo tempore uidere
eum. eo quod audiret multa de illo et sperabat signum aliquod
ab eo uideri fieri. Interrogabat autem illum multis sermonibus.
at ipse nichil ei respondebat. Albertus. tacuit dominus coram herode
quia iactantiam declinabat. et herodis crudelitas non me
rebatur uidere diuina uel ne dimitteretur. et crucis utilitas
differetur. Stabant autem et principes sacerdotum et scribe
constanter accusantes eum. Spreuit autem illum herodes cum
exercitu suo. et illusit indutum ueste alba. Albertus. Alba
ueste indutus est in maculate passionis. quia agnus
dei ablaturus est peccata mundi. uel hec alba ueste alibi
coccinea induitur quod geminum exprimit martirum gemus.
et ecclesia 1o admirans ait. dilectus meus candidus et rubi
cundus. candidus actione. rubicundus sanguine. et ipsa eccle
sia ueris floribus uernans in pace lilia gignit in bello
rosas. Et remisit ad pillatum. et facti sunt amici hero
des et pillatus in ipsa die. nam antea inimici erant ad in
uicem. nephandum federis herodis et pillati in occisione
christi successores eorum custodiunt. quando gentiles et iudei
genere et religione dissidentes in christianis persequendis christi
fide penitus consentiunt. Romani autem inimicicie inter pillatum
et herodem fuit quia quidam dicens se dei filium multos se
duxerat de galileis. quos cum dixisset in garizim. unde dixit
at se ascensurum in celum coram eis. dum sacrificarent
ei superueniens pillatus ipsos cum omnibus interfecit. timuit
enim ne iudeos seduceret sicut seduxerat galileos.

5a p. de remissione christi ad pillatum.

Pillatus autem conuocatis principibus sacerdotum
et magistratibus et plebe exiuit ad eos foras
et ait eis. obtulistis michi hunc hominem quasi auertentem

populum. ecce adduco eum uobis foras ut cognoscatis
quia in eo nullam causam inuenio. ex hiis quibus eum ac
cusatis. sed neque herodes. nam remisi illum ad
nos. et ecce nichil dignum morte actum est ei. emendatum
ergo illum dimittam. flagellis eum afficiam quem iu
betis. tantummodo dimittite eum innoxium. Exclam
auit autem uniuersa turba dicens. tolle hunc crucifi
ge eum. Postulant prudentes [illegible] sapientes igna
ri. quia ualet christi crucifixio ad temptationum rep
rehensionem. Jo. ad heustachium. si te multitudo demo
num turbauit. et ad singula incitamenta uiciorum
ceperis extuare. si statim ut libido titillauit sensum
et blandum uoluptatis incendium dulci calore per
fuderit. non soluatur fascia pectoralis ne post tam
intrantis hospitium ibi demones saltent. et sirene
nidificent. et hoc post dei filii thalamum. post os
culum patrueli et sponsi. sed ad omnem actum ad omnem incen
sum manus pingat dominicam crucem in pectore huius
figura percussit in serpente eneo. Ad dolorum alleui
ationem. Bernardus. intuentes angustias domini nostras facilius
portamus. et gregorius. si passio christi ad memoriam redu
citur. nichil adeo est durum quod non equo animo tolleretur.
hebr. 12. recogitate eum qui talem sustinuit a pecca
toribus contradictionem. ut non fatigemini restitistis
in hiis. 4. regum. 4. Et dixerunt uiri iericho ad elyseum.
aque ciuitatis huius pessime sunt. id est amare. Et
ait elyseus. afferte michi uas nouum. et mittite in
id sal. et mittens in fontem sanauit aquas. uas
nouum est crux. et bene nouum. quia secundum augustinum de sup
plicio latronum saltat ad frontes imperatorum. sal uero quod
sapientiam signat christum dei sapientiam figurat. aque ama
re sunt tribulationes. tunc ergo salem cum nouo
uase in aquas amaras mittimus. cum christum cruci
affixum nostris tribulationibus applicamus statimque alle
uiationem sentimus ipsius enim in psalmo uox est. cum ipso
sum in tribulatione eripiam eum. et glorificabo eum. Ad peccatorum
conuersionem. nichil est quod tantum molificet cor peccatoris
sicut crucifixio saluatoris. unde Bernardus super cant. 56. pec
caui peccatum grande turbabitur conscientia sed non per
turbabitur consciencia quia uulnerum domini recordabor. nempe
pe uulneratus est propter iniquitates nostras. quod tam ad
mortem quod non christi morte soluatur. clamat clauus
clamat uulnus quod uere christus mundum reconciliat
deo. ferrum pertransiit animam eius et appropinquauit cor
illius. per archanum cordis per foramina corporis. huius
figura habetur leuitici 16. ubi sanguine uitali septies
asperso per summum sacerdotem expiabatur omnis in
mundicia filiorum israel. sic christus ad vii capitalia
abluenda peccata. septies fudit sanguinem in circum
cisione. in oratione. in flagellatione. in coronatione
in manuum crucifixione. in pedum transfixione in
lateris apertione. et sicut sanguis uitali efficax est
ad scindendum adamantem. sic christi sanguis ad
conterendum cor hominis in peccatis obduratum. Ad
uiciorum inflammationem. inimicus humani generis
delectationem ostendit quasi summum incentiuum pertrahens
ad peccandum. christus uero econtra assumpsit crucis supplicium
quasi summum amoris signum ut trahat et accendat ad
amorem uirtutum. unde Bernardus. de. eo. loquens super cant.
sermone. 56. uult benignus dux christus s. deuoti militis

ualet christi crucifixio

2

3

christus fudit sanguinem suum septies

141. p. 2

132. p. 2

multu͂ ꝛ oculoꝝ ĩ sua sirstoli uulnera. ut illius exh͂o
auꝛ exigit. nõ eꝛ sentiat sua dũ illius uulnera
intuebit͛. stat in͂. tripudians ꝛ triumphans toto
licet. lacero corꝑe ꝛ rimãte latera ferro nõ mõ for
tit͛ s; alacrit͛. sacrametuꝛ ex carne sua circũspiat
ebullie͂ cruoꝛ. ubi tũc aĩa. in͂. nẽpe ĩ yhu uulne
ribus ĩ foraminibus petre. ĩ cauerna materie si ĩ uis
ceribus suis eẽt securitas ea ferrũ ꝑfecto sentiret
doloꝛẽ nõ ferret. succũberet et negaret. nũc aũt
ĩ petra habitãs. quid mirũ si ĩ modũ petre durer͂
ex aspectu g͛ crucifixi. nisus aĩatur ad tolleran
tiaꝛ passiõis. sic celestis accensus fuit in prelio. oñ
so sibi sanguĩe vue ꝛ mori. p͛ macha. 6. dicit eis
pillatus accipite eũ uos et crucifigite. ego eꝛ nõ
ĩuenio ĩ euꝛ causã. vere ais pilate. qꝛ peccatũ non
fecit. nec ẽ ĩuentus dolus in ore eius. p͛a. pet. 2. rñde
rũt ei iudei. nos legẽ hẽmus ꝛ s; legẽ mrãꝛ debꝫ mo
ri. qꝛ filiũ dei se fecit. erras o Iudee. qꝛ minime se
deuꝫ fecit s; pr͂ eũ genuit deus deũ. dura uos p͛
cellit iniectio. ys. p͛. filios nutriui et exaltaui.
ipi uõ spreuerũt me. ꝛ Ier. viij. miluus ĩ celo
cognouit tps̃ suũ. turtur ꝛ yrũdo custodierũt tps̃
aduetus sui. pp͛ls aũt meus non cognouit iudi
ciũ dñi. s; et demonia ipꝫ cõfitent͛ xpm̃ ĩ pp͛lo
quẽ ipi negãt corã pillato. cũ aũt audisset pila
tus hũc sm̃onẽ magis timuit. p͛. timuit occi
dere ĩnocentẽꝫ. nũc timet occidere dei uirtutẽꝫ
ꝛ igressus ẽ ĩ pretoriũ iteꝝ. ꝛ dic͛ ad yhꝫ. vñ es tu.
qꝛ altũ querit q͛oẽꝫ. nõ audit rñsionẽ. generã
tionẽꝫ eius q͛s enarabit. ys. liij. qꝛ si ipe narare suf
ficit pilatus tñ nõ ẽ ad audiendũꝫ ydoneus. uel
alr͛ ne sua passio ãplius differat͛. seq͛t͛. yhs aũt
rñsuꝫ nõ dedit illi. dicit ei pilatus m͛ nõ loq͛ris.
nescis. qꝛ potestatẽꝫ hẽo crucifigere te ꝛ potesta
tẽ habeo dimitte. Rñdit yhs. nõ haberes
potestatẽꝫ aduersũꝫ me ullaꝫ. n͛ t͛ eẽt datum
desuper. i. a celare ul͛ aro iuuaris. ꝑpꝫ ea q͛ tradi
dit me t͛ maius peccatũꝫ habꝫ. aug͛. plus
peccat liuoꝛ̃ trahens ĩnocentẽꝫ occidendũꝫ q͛ qui
occidit timoꝛ̃ alterius liuoris maioris potestatis Ju
dei i. xpꝫ occidũt ĩ inuidia. pilatus ne putet͛ ĩ inimicus
cesaris. ex ĩn q͛rebat pilatus dimittẽ eũ aug͛.
ex ĩn. i. ꝑp hoc ne peccaret occidens innocentẽꝫ
cũ ipe minus eẽt peccans q͛ iudei. Iudei aũt clam
abant dicẽtes. si hũc dimittis nõ es amicus cesa
ris. oĩs eꝛ q͛ se regẽꝫ facit cõdicit cesari. aug͛.
nõ sic potuit pilatus cõtẽpnẽ cesarẽ. quẽadmodum
gentes aliene de qua supius dicebant nos legẽ ha
bemus ꝛc͛. 132m c͛m de latõe sine cãx m. cũ iº ꝑ q͛lr
iudei xm regem abnegãt

PIlatus g͛o cũ audisset hos s͛mones adduxit foras yhꝫ et sedit ꝑ tribunali ut iudi
caret yhꝫ ĩ loco q͛ d͛r lithostratos. i. lapi
dũ uarietate stratus. lithos eꝛ grece lapis d͛r
latine strata uõ d͛r via et ẽ cõpositio q͛si diceret͛
uia petrosa. hebraice aũt dicebat͛ gabatha. i.
colis sublimitas tribunal eꝛ erat locatũ ĩ lo
co sublimi uario lapide strato erat aũt pasceue
i. feria. 6. in qua pparabant nec͛ia ꝑ sabbo ex eo
q͛ hẽt͛ q͛ tũc pparabãt pro diebus duobus mana.

pasceue eꝛ grece. pparatio d͛r latine. s; aug͛m addit͛
aũt pasce qꝛ ĩ pascate fiũt huius pparatio ꝑ sabbo hora
q͛si. 6. s; eꝛ aug͛m de concordiã euangelioꝝ xps̃ ho
ra 3a. linguis iudeoꝝ crucifixus ẽ hora. 6. manibus
militũꝫ iõ. pꝫ qꝛ meio tpe iudicatus ẽ. et dixit iude
is ecce rex ũr. illi aũt clamauerũt tolle tolle cru
cifige eũ. beda. q͛d cominando ꝛ q͛ ratiocinando fa
cere nequeũt postulando ꝛ uociferando ꝑficiunt
q͛nta crudelitas. nõ solũ occidere s; ꝛ crucifigere
eũ desiderãt clauis affligi dũꝫ ad lignũ. ne dolor
cito finiat͛. dixit eis pilatus regẽ urm̃ crucifigaꝫ
rñderũt pontifices. non habemus regẽꝫ n͛ cesarem
ex hoc dicto cõuincitur messiã uenisse. ꝛ accusabãt
euꝫ ĩ m͛ltis sũmi sacerdotes. yhs uõ n͛ rñdit tũc
dicit illi pilatus. nõ audis q͛nta aduersũꝫ te dicunt
testimonia. ꝛ nõ rñdit ei ad ullũ ũbũ. ita ut miraret͛
p͛ses vehemẽter. licꝫ xps̃ taceẽt ne passiõeꝫ ĩpediret
potrat tñ dicẽ ũba susãne. dan. 13. deus et͛ne q͛ sec͛
torꝝ es cognitoꝝ q͛ nosti oĩa antequã fiant tu scis
qꝛ falsũ cõ me tulerũt testimoniũ cũ n͛ hoꝝ fecerũꝫ
q͛ isti maliciose cõposuerũt cõ me. 2a. ꝑ. quõ bara
bã ꝑelligit͛ xpo

PEr diẽ aũt festũ cõsueuerat p͛ses dimittẽ
pp͛lo unũ ex uinctis quẽcũq; petissent. nõ erat
cõsuetudo hec ex romanis. qꝛ nec illũ diẽ ce
lebrãt s; ex iudeis ꝑp memoriã liberatiõis eoꝝ ĩ pas
cate. habebãt aũt tunc uinctũꝫ ĩ signẽ q͛ dicebatur
barabas. cõgregatis g͛o illis dix͛ pillatus ẽ cõsuetudo
ut unũ dimittã uobis ĩ pasca. quẽ uultis dimittã
uobis barabaꝫ an yhꝫ q͛ d͛r xps̃. sciebat eꝛ q͛ ꝑ inui
diã tradidissent eũ. sedente aũt illo ꝑ tribunali
misit ad illũ uxor eius. d. nichil t͛ ꝛ iusto illi multa
eꝛ passa sum hodie ꝑ uisuꝫ ꝑp eũ. Jo. gentilibus
adeo sepe sompnia reuellant͛. uxor itaq; gentilis
uiri hoc ĩ uisionibus intelligit q͛ iudei uigillantes
credere noluerũt. p͛ncipes aũt sacerdotũꝫ ꝛ seniores
ꝑsuaserũt pp͛lis ut peterent barabã. yhꝫ uõ ꝑderẽt
ꝛ egressa ẽ iniq͛tas a senioribus qui uidebant͛ regẽ
pp͛lꝫ daniel. 13. ꝛ ĩpletũ ẽ id. Jer. 4. grex ꝑ dit͛ pp͛ls
meus pastores eoꝝ seduxerũt eos. oĩa agrauare uidẽt͛
eoꝝ pcĩꝫ. ꝛ dignitas. qꝛ pontifices. et experiencia ex longa
etate. qꝛ seniores pp͛li. literatura. qꝛ scribe et fraudu
lencia. qꝛ seducebat pp͛lꝫ. ꝛ nequicia qꝛ barabã petunt
erat aũt barabas latro. qui erat ꝑp seditionẽ factã
ĩ ciuitate ꝛ homicidiũ uictus in carcerẽ. aug͛. de
simbolo. o cecitas iudeoꝝ. o furia freneticoꝝ q͛d ẽ hoc
dicere nõ hũc. s; barabã. iusi occidat͛ i͛ q͛ suscitauit
mortuos ꝛ dimittat͛ latro ꝛ iteꝝ occidat uiuos. et
not͛. s͛ Jo. xpi ꝛ barabe cõpacio fir̃mata ẽ ĩ duobus
hircis pũtatis pontifici ĩ festo expiatõis siue ꝑpiciatio
nis siue afflictionis. q͛. 3o. xpi passioĩ cõueniunt. ut
de se pꝫ. mittebat͛ aũt sors. q͛s eẽt dñi ꝛ q͛s pp͛li. cuius
sors exibat dño offerebat͛ ꝑp pccõ pp͛li. cuius sanguĩe
expiabat͛ tabernacl͛ꝫ ꝛ hoc figurabat xpꝫ. cuius
aũt sors exibat pp͛lo uiuus manebat ꝛ mittebatur
ad locũ desertũ ꝛ figurabat barabaꝫ. qui ad uitã
postulat͛ s; ad desertũ locũ mittit͛ qꝛ adiudeã de qua
cito ĩplebit͛ ꝑpheta. ys. relinquet͛ nobis ira
urã deserta. dic͛ illis pillatus q͛d g͛o faciã de yhu q͛ d͛r
xps̃ dicũt oĩs crucifigat͛. Ait illis p͛ses q͛d n. mali

fec. at illi mag clamabant dicentes crucifigatur. ber.
i sermone palmarum quod fuit ergo processionem hanc voluit
qui mox futuram noverat passionem. forte ut amari
or esset passio quam processio precessisset ab eodem n.
populo in eodem loco paucissimis interpositis diebus cum
tanto triumpho susceptus est. o quam dissimile est tolle tolle
crucifige eum et benedictus qui venit in nomine domini
osanna in excelsis. quam dissimile rex israel et non ha
bemus regem nisi cesarem. quam dissimile rami virentes et
crux. flores et spine cui prius prosternebantur vestimen
ta aliena suis exuitur. ve tibi amaritudo peccatorum me
orum. propter que solvenda tanta amaritudo necesse est.
videns autem pillatus quia nihil proficeret. sed magis tumul
tus fieret accepta aqua lavit manus coram populo
d. innocens ego sum a sanguine iusti huius vos videri
tis. quia ezechielis 23 scriptum est non sequeris turbam
ad faciendum malum neque in iudicio plurimorum acquiesces
sed. non excusatur pilatus tamen s. io. in stice manus
ethnicus preses lavat ut in eius lavacro gentilium o
pera purgaret et ab impietate iudeorum nos alienos face
ret. et respondens universus populus d. sanguis eius super
nos et super filios nostros. q. perseverare videntur quia vindicta
sceleris huius excebitur in quibusdam eorum adhuc viventibus
non nullis non mortuis in eorum succedentibus filiis. tunc
dimisit illis barabam ihesum autem flagellis cesum tra
didit illis ut crucifigeretur. nota quod x. modis inte
batur pilatus liberare christum a morte. primo remittatione
officii accipite eum vos etc. secundo examinatione curi
ali et brevi tu es rex iudeorum. et iterum unde es tu. 3o
excusatione ipsius per explusionem omnis mali. ego nul
lam in eo invenio causam. 4o commutatione fori. quia misit
eum ad herodem. 5o inflictione penali emendatum ergo
illum dimittam. 6. affectione mentali. exinde querebat
pilatus dimittere ihesum. 7. exprobatione vituperali.
regem vestrum crucifigam. 8. proportione incomparabili quem
vultis vobis dimittam etc. 9o lotione figurali acce
pta aqua lavit manus suas etc. xo. comminatione
dampnali vos videritis. et tamen victus timore mundano
quo timebat cesarem plus quam deum sine iusto titulo et
tempore feriato ad dictum falsorum testium ad clamorem iu
deorum contra regulam iuris iustum et innocentem non condem
nabis. tradidit illis ihesum flagellis cesum ut cruci
figeretur. queritur io. cum pilato tradidit ihesum iude
is flagellatum cum prius dixit se innocentem a sangui
ne eius. respondet quia romanis legibus sancitum erat ut
crucifigendus prius verberaretur. augustinus autem
dicit quod hoc iussit pillatus quod iudei christi iniuriis
saciati a morte domini desisterent. crisostomus autem
dicit quod hoc non est factum de mandato presidis sed mi
lites pecunia corrupti hoc ad iudeorum peticionem
faciebant. io. ihesus verberatur ut nos a verberibus
liberemur. beda. columpna cui aligatus est ille qui
solvere compeditos solet est in ecclesia montis syon
et demonstrat usque hodie vestigia domini creatoris. ber.
in sermone de passione filius erat et factus est servus
nec solam formam servi accepit ut subesset sed et ma
li servi ut vapularet et servi peccati ut penam solveret
cum peccatum non haberet. anselmus. traditur militi
bus ministris artatur ad columpnam sistitur dure fla

gellatur. undique verberibus corpus cruentatum
sepelitur pietas furor durat. ecce caro tenera
pii salvatoris. ad columpnam neque cohartatur
loris. sic flagellis ceditur impii tortoris. cogitant
perfidem quomodo invenis elegans verecundus sponsus
forma pre filiis hominum. qui regis huius ymaginem. coram
omnibus denudatur. et silet ad omnia qui agnus dira quod
sustinet verbera super dorsum suum et latera un
dique flagellantur. in toto corpore vulneratur. iam totum
fit rubeum vestimentum eius. et a planta pedis usque
ad verticem non apparet sane partis vestigium. sed addi
tis vulneribus super vulnus apparet leprosus. s. vaticini
ysaie 53 virorum novissimus homo dolorum et sciens
infirmitatem. o domine yhesu christe quis fuit ille tam
audax qui te expoliavit. quis tam temera
rius qui te ad columpnam ligavit. quis tam sa
crilegus qui flagellavit. omnia obedivit vocantur vir
tutis tue quis ergo te subiceat maleficiis illis. certe
te et tuus amor et mea iniquitas. benedictus sit
tuus amor. et detestabilis sit cunctis talis iniq
tas per qua flagelatur dominus maiestatis. 133m capitulum

de illusionibus christi capitulum primum de illusione in purpura

Soluto domino a columpna quia vestimenta ipsius
sparsim hinc inde reiecta erant trahitur
nudus ad varia loca afflictus verecun
dus et tremebundus quia fugus erat. cumque se in
duere vellet contendunt contra dicentes. hic se re
gem fecit homo nimis est ut eum more regio induamus
milites g. suscipientes ihesum in pretorio congre
gaverunt ad eum universam cohortem et exuentes
eum hoc per recapitulationem dictum esse potest intelligi
induunt eum tunicam purpuream et clamidem coccineam
circumdederunt ei veteri panno sericeo et rubro ad
derisionem induitur. pluribus vestimentis induitur et
exuitur christus. non sine grandi misterio cum. n. ber.
in sermone palmarum cum universa fecerit deus in pon
dere numero et mensura. potissime tempus quo passus est
ita disposuit ut nec minimum quidem momentum
vel iota unum a sacramento vacaret. nota propterea quod
deus adam induit quadruplici vestimento quod pro
curante dyabolo satis cito exutus est ut igitur christus
hominem reinduceret exutus est quadruplici vestimento
albo in consutili in coccineo et purpureo dedit enim
deus ade s. ber. quantum ad corpus immortalitatem ut custodi
ret illud esset que immortalis et ne moreretur fecisse x
bestiam immortalem dedit anime veritatem ut in illius
opera essent dedit ei iusticiam qua redderet que sunt
dei deo et unicuique generaliter quod suum est. 4o ne
vita continua esset sibi molesta dedit ei undique
pacem et omnia subiceat sub pedibus eius. quid nunc
deficiebat ade. cuius corpus immortalitas conservabat. veritas
animam illustrabat iusticia opera dirigebat pax del
lectationem fovebat. portat adam cum magna leticia
dicere 1o. ps. xl. Induit me dominus vestimento
salutis. ostendit autem mundens species eve pomum
et illa nec comminatione mortis sibi et filiis inferen
de voluit abstinere ubi plane immortalitate spoliatur quod
de eva deinde adam intellige erant enim duo in er
rore uno 2o amisit veritatem quam primo exuberant

ofitetur quesiuit eum dominus. adam ubi es. audiui inquit uocem tuam et abscondi me. primo quia audisti uocem uxoris tue. 3 amisit iustitiam. ang dne sunt partes prima non peccare et hec iam amissa est. 2a est commisso peccato penitentiam agere et hanc quasi amisit quando ait mulier quam dedisti michi decepit me quasi diceret tale dedisti michi adiutorium per quod inuenio me deceptum. 4o et pacem amisit quia enim recessit ab obedientia sui superioris et sua inferiora repugnant ei iam uobis quia uenit tempus induendi eius. dei filius exuitur ueste alba ut adam denigratus per culpam per misericordiam dealbetur. exuitur ueste inconsutili ut homo in uarios diuisus errores per unitatem dominum ad-[..]. exuitur ueste purpurea et delicata ut homo laboris coriacea. ut homo iniustus iustitiam recipiet. quam amisit. exuitur ueste purpurea et delicata ut homo labori dampnatus pace contemplationis firmatur. In huius figura. i. Regum 18. expoliauit se ionathas filius regis tunica quam erat indutus et dedit eam dauid et reliqua uestimenta sua. 2a pars de illusione in coronatione et salutatione.

Et plectentes coronam de spinis posuerunt super caput eius. per coronatione regia notatur quod per coronam de spinis remouit et spinas peccatorum que affligunt genus. 3. spinas et tribulos germinabit. et arundinem in dextera eius. pro regio sceptro. in origine super sceptrum arundinem uanum et fragilem in manibus fragilitatem autem accepit de manibus uestris. inde hic quod in omnibus non tantum passus sed sinus et illusoribus obedit. purpuram suscepit caput corone parat arundinem manu tollit. contingit tamen hec omnia in figura ut sacerdotes domini in apparatu sacerdotali sibi conformantur. habuit in facie uelatam. quod signat amictus positus super caput sacerdotis uestem albam et hoc signat alba quam induit postea sacerdos fuit ligatus ad columpnam. quod signat cingulum ligatus fuit manibus quod signat manipulus ligatus fuit ad collum quod signat stola indutus fuit purpura. quod signat casula cum igitur uos induitis o sacerdotes domini. hoc sentite in uobis quod et in christo yhesu philippenses 2. et ut scias quod et episcopalia signa christo non defuerunt. in baculo pastorali arundinem considera et in mitra spineam coronam et genu flexo autem eum illudebant dicentes aue rex iudeorum et expuentes in eum acceperunt arundinem et percutiebant caput eius. sunt ne ista magnalia que angelus uirgini promittebat hic erit magnus et est sed hoc illi et si consensit non tamen dedit illi deus sed ipsa synagoga. 3a pars principalis capitulum 8. crucifixione christi capitulum 1 pars de eius productione ad locum

Et postquam illuserunt ei exuerunt eum clamide et purpuram et induerunt eum uestimentis suis et duxerunt eum ut crucifigerent baiulantem sibi crucem. augustinus. sic per urbis medium yhesus procedebat suisque patibulum humeris ferebat. ad fores et hostia populus fluebat. eiusque confusio singulis patebat et bernardus. in planctu ait factus est concursus populorum illudentium. et alii proiciebant lutum et immunditias super caput eius damascenus de philotheis ligantes fune manus ipsius et collum ut malefactorem ex ciuitate duxerunt. ipse autem ut agnus innocens et ut ouis coram tondente se sic exibat inclinatus caput. et neque uerbum sonans complentur mistice figura obedientis ysaach et ad patris iussum ligna portantis super quibus sacrificari debebat exeuntes autem ex ciuitatem et hoc propter duo ut ostenderet uirtutem passionis sine non esse includendam intra muros gentis iudaice. ebr. ultimo yhesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum extra portam passus est. 2o ut ostendat quod quicumque consequi uolunt passionis fructum mundum affectu debent exire. unde sequitur exeamus igitur ad ipsum extra castra improperium eius portantes. bernardus. suppcant. symone / extra ciuitatem ductus est. extra castra passus est in ligno leuatus est spectandus ab omnibus sub sanandus ab hominibus inuenerunt hominem cyreneum uenientem de uilla. beda. cyrone. unde symon fuit libie ciuitas est patrem alexandri et ruffi. qui fuerunt discipuli christi secundum ieronimum. hunc autem angariauerunt portare crucem eius. angaria est onus personale coactum. gregorius. symon qui portat crucem in angaria ipse est qui laborat laude humana. cogunt eum homines hinc oneri et labori quem non cogit timor uel amor dei. et bernardus. ue. semel et ue iterum crucem portantibus et non sequentibus crucem. ue portantibus crucem non sicut latro suam sed angariam sicut cyreneus alienam si crucem portas cur crucifixus non es. si non crucifixus cur igitur non moreris. sequebatur eum multa turba populi et mulierum. anselmus. triplicem intueor turbam te sequentem. scilicet carnificum prius te cedentem. uideo alteram penam irridentem. aliorum tertiam anxie lugentem. quia autem uirgo merore confecta propter populi multitudinem ei appropinquare non poterat. per uiam compendii filium preuenit eum autem extra portam ciuitatis euntem cum suum sub onere crucis inspexisset et uehementer accelerantem pene exanimata est. fertur enim crux. xv. pedes in longitudine habuisse. denique afflicta mater domini reminiscens et uidens filium. ut ait damascenus de philotheis in mandata agna. scilicet uiscera uulnerata et capillos dillanians cum aliis populum agnum sequens caput huc et illuc mouens lugubriter loquebatur. heu me fili dulcissime matris peregrine mi fili unice qui peregre in iuste perfecte propter quid antequam passionem non mortua sum et ut morientem quid sic tacens pertransis me et neque uerbum sonas ei que te peperit sine dolore. sed o mee carentia prolis. te nunc predo. mee peregrinationis consolatorem. sed o fili et deus meus ne derelinquas me. et forte ad associantes se mulieres dicebat aliquid conforme illi uerbo ieremie deducant oculi uestri lacrimas. et palpebre uestre defluant aquas quia uox lamentationis audita est de syon ad que uerba plurimum sunt commote. que plangebant et lamentabantur eum. ad presens autem non mater loquitur sed multitudinem. unde sequitur. conuersus autem ad illas yhesus dixit filie ierusalem nolite flere super me sed super uos ipsas flete et super filios uestros. beda. non ita mouetur solum mulierum planctus quin et multi uiri dolerent. sed quia femineus sexus quasi contemptibilior liberius poterat presentibus principibus sacerdotum quod circa eos senserunt ostendere. quibus ne lamentemini inquit me moriturum qui circa refectio mortem soluere potest. qui mors mortem destruet et mortis auctorem uos potius uestramque progeniem dignis lacrimarum fontibus abluite. ne cum perfidis dampnemini in ultione mee ancias. quoniam ecce ueniet dies in quibus dicent beati steriles que non genuerunt et ubera que non lactauerunt. tunc incipient dicere montibus cadite super nos et collibus

colhopite nos. die future obsidionis et captiuitatis arcanis signat. Unde beda si in uiridi ligno hoc fit in arido quid fiet arescunt peccatores non habentes humorem gratie quo xps uirescebat. Si in fonte i. gratia talia debacantur romani quid facient in iudeis qui eorum re opponentur. qui arida ligna ad ignem modicum aut distare consueuerunt uestigia calcarum ubi xps hec uerba protulit et uirgo sincopizauit. Ducebantur autem et cum eo duo nequam ut interficerentur ut impleretur scriptura que dicit. et cum iniquis deputatus est anselmus innocens cum impiis in cruce dampnaris et qui dux criminis mei. locaris 2a p. de loco caluarie et qualiter xps mortuus est crucis.

Os. 15.

Et postquam uenit ad locum qui dicitur golgotha. quod est interpretatum caluarie. sic dicebatur quia homines ibi decapitabantur. adorocamus inde tamen uelle ambr. quod ibi sepultus fuit adam et a capite eius locum illum dictum caluariam. et ei dictum ab apostolo surge qui dormis etc. .q. he. 14. jos. nomen ebreo autem uocabatur cariatharbe. adam maximus ibi situs esse putatur pro quod hoc a falsariis positum sit in libro. sicut et multa alia. jero. aut dicit quod fauorabilis est opinio et demulcens aures non tamen uera ibi crucifixerunt eum. et latrones unum a dextris et alium a sinistris. In cruce xps mori uoluit ut morbo conuenienter respondeat medela. ut sicut unde mors oriebatur inde uita resurgeret et qui in ligno uincebat in ligno quoque uinceretur per xpm dominum. augustinus in sermone de passione. quod adam in ligno perdidit in cruce xps inuenit. 2o ad ostendendam dilectionem. ber. in sermone de pass. propter eam nimiam caritatem suam qua dilexit nos deus nec pater filio nec filius ipse sibi pepercit maior caritas est cum quis ponit animam pro amicis. illa uero maxima fuit. quia et pro inimicis animam ponere non desperit. cum autem adhuc inimici essemus et reconciliati sumus deo in sanguine eius. 3o ad repetendam dilectionem et totum cor hominis unde contra ingratum ait ber. in persona crucifixi homo uide que pro te patior non est dolor sicut quo crucior ad te clamo qui pro te morior. cum sit tantus dolor exterior interius tamen est planctus grauior dum ingratum te sic experior. hugo de sacramentis li. 2. p. 19. 7. qui creauit te ille item redemit te. ne amorem tuum diuidens partem creatori partem tribuens redemptori. 4o. ad exhibendum exemplum perfecte uirtutis augustinus in li. 83. q. ad perfectam uirtutem pertinet per locum et tempus non solum non timere mortem sed nec pro horrescere genus mortis. ideo xps subiuit mortem crucis. 1a pet. 2o. xps pro nobis passus est. uobis relinquens exemplum etc. 5o ad cauendum laqueum deceptionis dyaboli uel signari eum debemus quod crux sit piscantis baculus uel arundo. diuinitas sit quasi hamus caro xpi sit ut esca. accedens autem demon stetit sub brachium crucis ut uideret si quid peccati in crucifixo inueniret. ait quoque glo. tob. 6. et dum escam humanitatis glutire uoluit hamo diuinitatis captus fuit et compleuit dei filius quod dixerat per ose. 13. ero mors tua o mors ero morsus tuus inferne. ber. super cant. ser. mo. 26. ubi iam mors est stimulus tuus. iam non stimulus sed iubilus usurparis ad letitiam. non merotis. usurparis ad gloriam glorie inimica. usurparis ad introitum regni porta inferi et fouea perditionis iuste nimis qui tu inquis homines innocentes et

Cur xpc in cruce mouit 144 p 35

iniustum potestatem temeraria usurpasti. 6o ut ad iiii partes orbis et usque ad extrema paradisi et inferni uirtus diffunderetur passionis et crucis eius. cum enim in cruce sustram figitur. cornua crucis respiciunt iiii plagas mundi. ad quos per crucem expanditur uirtus passionis et crucifixionis xpi. cum uero in altum leuatur tunc per crucem crucifixi uirtus dirigitur ad aperiendam ianuam paradisi et inferni portas fereas confringendas. 7o. dicamus quod conuenienter portat a cruce. quia crucem portauit quod si infidelibus uidebatur ludibrium. fidelibus tamen est grande misterium. portauit enim crucem ut imperator regale sceptrum. ps. dominus regnauit a ligno. ys. factus est principatus eius super humerum eius portauit uictor tropheum in signum uictorie colo. et expolians principatus et potestates traduxit illos palam triumphans. portauit ut illustrator candelabrum super quod erat lucerna. quod de se ait ego sum lux mundi. ideo crucem ascendet quam ipse portauit. ut ascendit doctor cathedram uel sicut predicator pulpitum dicente ber. in altum ascendit ut ab omnibus audiretur fortiter clamauit ut nullus excusaretur. clamori lacrimas addidit ut homo compateretur. clamat autem quod efraym quasi auis auolauit osee. 9. efraym enim fertilitas interpretatur per fertilitatem enim et habundanciam temporalium homo sepe deficit creatorem sicut auis erratica nimis impinguata facilius fugit dominum suum. consueuit autem auis errans dupliciter reuocari primo per clamorem. 2o. in reuocatorio ponendo carnem cum sanguine. sic xps precedentem animam in deliciis carnis et peccatis reuocare studet primo clamore predicationis. uenite inquies ad me omnes qui laboratis etc. sed quia peccator interdum aurem suam quasi aspis obturat posuit xps carnem et sanguinem suum super fusum reuocatorium crucis. et non sine clamore ualido precessum reuocat in peccatum. reuertere inquiens cant. 4o. sunamitis reuertere. re. re. ut intueamur te. 4 gradibus anima descendit a solio gratie ad seruitium dyaboli cogitatione dellectatione consensu et opere. dum enim anima in cogitatione uacillat clamat ad eam de pulpito crucis xps reuertere. ne procedas quin potius fuge. mens sancta fuge. latet anguis in herba. plange magis et luge uana sunt mundi uerba diuiciis honoribus deliciis amoribus pena restat acerba. dum uero dellectatione se fedat. iterum clamat reuertere sunamitis que interpretatur miserabilis uel captiua. quasi dicat. a libertate ad captiuitatem uadis. caro pretendit dulcia. latet anguis falacia subcarnis intextura. uiscet blandis letalia celat uenena noxia sub mela litura. quod qui nosti talia contra ipse ludibria cor fortiter indura. ne nobilis sua in tristari supplicia post mortem sit itura. sed floreat in patria ciuis in celi gloria queta sine cura. si autem consensu morti se tradit 3o xpus clamat reuertere. et ad huc suscipiam te et tu ad eum conuersus dicas. quero corde confusus in gratiam reddire. a te foris exclusus ad pedes introire cum magdalena tangere et lacrimis perfundere. cesset iam locus ire si uero in exteriorem actum transiecit peccatum. 4. clamat puniendo ueniam ne despetere. ut intuicamur te. illo in quo intuitu quo respexit petrum et fleuit amare pro quo orat ecclesia. perhu laberes

respice. et nos mendo corrige. si respicias lapsi stabunt fletuque culpa solvitur. de non revertentibus ait Ieronimus pubio ... post nocuum per predicationem et remansisti reverti extendi manum meam per crucifixionem et non erat qui aspiceret per contritionem. despexistis omne consilium meum. ideo nullum remanet nobis remedium. Sed conversis ait apostolus ad hebreos 12. accessistis ad sanguinem aspersionis loquentem melius quam abel. abel enim sanguis clamat vindictam de terra fratris sui. sanguis autem yhesu veniam postulat apud patrem. unde seneca. yhesus autem dicebat pater ignosce illis. nota. vii. verba dixit christus in cruce. duo pro peccatoribus pater ignosce illis et ut ostendat exauditam orationem. post ea dixit latroni. hodie mecum eris. duo dixit bonis. primum mulieri ecce filius tuus quem tantum diligo ut pro eo moriar. secundum ecce mater tua. angustias presentes pre te respuere non potero. duo pusillo mundo. sitio. et 13 q. p. l. secundum consummatum est ibidem. duo pro se ipso. primum deus deus meus ut quid dereliquisti me. ibidem. secundum pater in manus tuas etc. ibi per 2a. dicit ergo pater etc. more quodam per admodum sapientis advocati captat iudicis benivolentiam dicens pater cum sim tam diligens filius tuus usque ad mortem subiectus cum possem a morte liberari etc. quasi dicat ex quo tantum pro te facio non debes michi hanc gratiam denegare. secundo proponit petitionem ignosce illis. realiter hoc petebat. quia eorum debitum actualiter persolvebat. precium enim computacio erat sanguinis preciosi effusio. unde augustinus in ypnostico. rationem quia eva a dyabolo peccatum mutuavit adam consensu cautionem fecit. usura posteritati crevit. hic est quod infans in utero matris hereditario iure constrictus postquam promittit debitum quam cautionem prius agnoscat sequitur exulis et iniquitate redimet animas eorum. christus utique ade peccatum quod nos usuris obligaverat exsolvit ipsius. in cruce pendentis vox est que non rapui tunc exsolvebam. 3o. addit facti excusationem. quia nesciunt quid faciunt. ro. ... si enim cognovissent numquam gloriae dominum crucifixissent. puto quod ubi nunc dicit patri tamquam solitus advocatus. recordare quod steterim in conspectu tuo in cruce. sicut ut loquerer pro eis bonum et averterem indignationem tuam ab eis quasi dicat. sum in curia civili pilati et herodis. in curia sacerdotali anne et cayphe. et quia non erant in foro competenti ponam omne meo custodiam cum consisteret peccator adversum me. sed quia nunc adest tempus loquendi volo loqui pro eis bonum. pater ignosce illis. vel sic. bernardus. in sermone de passione. christus flagellis cesus spinis coronatus clavis confossus cruci affixus obprobriis saciatus omnium dolorum immemor ait pater ignosce illis. hic multe miserie corporis. hic multe misericordie cordis. hic gutte sanguinis decurrentis in terram volat irrevocabile verbum tuum nec revertetur ad te vacuum. sed faciet ad quod misisti illud. o quam firmata est super timentes te misericordia tua et quam magna multitudo dulcedinis misericordie tue. quo potabis domine desiderantes de torrente voluptatis tue qui sic perfundis crucifigentes te oleo misericordie tue misericordie tue. 3a p. de m. crucifixionis et divisione vestimentorum christi.

Nunc toto mentis conatu crucifixionem domini exhibe te presentem. et diligenter attende de cunctis que fiunt. cerne oculis mentis alios crucem in terra figere. alios clavos et scalas etc. instrumenta parare. alios cum suis vestibus spoliare. et positis duabus scalis ad brachia crucis ascendunt illi cum clavis et martellis carnifices. deinde parva scala innixam cruci attingentem usque ad locum clavationis pedum. yhesus paradisi scalam iubetur ascendere. et ille sine rebellione iussus obtemperet. deinde in summitate scale existens totus nudus. solo dumtaxat circa renes sudario. admandatum carnificum renes ad crucem vertit. regalia extendit brachia et manum dexteram aperit. quam implet omne animal benedictione crucifixori porrigit. et elevatis oculis ad patrem ait ecce pater factus sum tibi obediens usque ad mortem humiliatus usque ad crucem pro salute humani generis. respice ergo pie pater super hanc familiam tuam pro qua liberanda non dubitavi manibus tradi nocentium et crucis subire tormentum. post ea per sinistram manum violenter tractus in ipsa clavatur. deinde diligenter observa quomodo pedibus scala subtracta magnum et regale corpus suo pondere fertur deorsum et solum duobus clavis manibus infixis sustentatur in expressibilis tunc fuit afflictio. quia patiebatur in loco maxime sensitivo nervoso et doloroso. adhuc violenter a quodam carnificum pedibus trahitur. et ab alio clavo durissimo conclavatur. putant alii quod cruce in terra iacente crucifixus sit dominus. tunc diligenter considera quam furibunde ipsum modum sicut cruce proiciunt et postquam una manum clavata per violentiam alia extracta et postea per pedes trahitur ut iunture corporis ab invicem solverentur. et impleta est prophetia. foderunt manus meas et pedes meos et dinumeraverunt omnia ossa mea. bernardus ait foderunt quia clavi quibus crucifixus est dominus magnos habebant cavillas vi ... quam clavorum quorum unus ostenditur in ecclesia sancti dionisii. 2o postquam super lignum crucis est ad modum pellis tractus crux et crucifixus simul levantur in altum. portat in tantis doloribus ad patrem dicere quod dicebat onias. 2 mach. quia domine qui habes sanctam scientiam manifeste tu scis quia cum possem a morte liberari duros sustineo corporis dolores secundum animam vero propter timorem tuum libenter hoc patior. ¶ postquam autem crucifixerunt eum acceperunt vestimenta eius et fecerunt iiii. partes per quod patet secundum augustinum iiii. fuisse milites crucifigentes unicuique militi partem et tunicam. sic acceperunt. erat autem tunica inconsutilis desuper contexta per totum. dixerunt ergo ad invicem non scindamus eam sed sortiamur de illa cuius sit. ut scriptura impleatur dicens. partiti sunt vestimenta mea sibi et super vestem meam miserunt sortem. milites quidem hec fecerunt. augustinus. quadripartita vestis domini ecclesiam significat quadripartitam in iiii. partes orbis. ad quas expandit virtus crucifixi per iiii. partes crucis. unde sedulius in pascali carmine iiii. in plagas quadrati colligit orbis splendidus auctoris de vertice fulget eous. occiduo sacre lambuntur sidere plante. arcton dextra tenet medium leva erigit axem. cunctaque de membris vivit natura creantis. et cruce complexus christus regit undique mundum. sed augustinus. tunica vero indivisa signat omnium partium unitatem. inconsutilis autem fuisse dicitur ne caritas dissuatur. 4a p. de crucis titulo et obprobriis iudeorum.

Unus eorum ostenditur in Ecclesia S. Stanislai Cracoviensi.

15 f. p. 15 f. p.

Scripsit aũt ⁊ titulũ pilatus cruce eius
⁊ ĩposuit super cap̃ eius yhs nazarenus
rex iudeorũ. si yhs ẽ ⁊ saluator q̃ ptrã
siit bñfaciendo et sanando oẽs nõ debuit mor
te dapnari si nazarenus et floridus nõ debuit cru
ce turpari si rex iudeorũ nõ debuit ab idignis
cõspui ⁊ illudi . Io . p9t iuctũ eius diam̃ sup cap̃.
eius scriptũ fuit hic ẽ rex iudeorũ . nequeo satis
mirari qz ideo occiderũt eũ . qz rex iudeorũ titu
lus eius ondit qz nec occidendo efficere potu
erũt ut eũ regem non haberent . ⁊ inde figu
rã f. beda . pulcre tilus sr̃ cruce poitur yhs ide
qz regia magestate fulgebat licet in cruce
doleret . hũc ergo tiłm multi legerũt iudeorũ
qz ppe ciuitatẽ erat locus ubi crucifixus ẽ yhs .
⁊ erat scriptũ ebraice greće ⁊ latine . dicebat
ergo pillato pontifices iudeorũ noli scribere
rex iudeorũ . sz qz ipẽ dixit Rex sũ iudeorum
Rñdit pillatus . qd̃ scripsi scpsi . ber . de obrobri
is iudeorũ merito titulũ regni p̃fes gentilis
scpsit ĩ ligno qz nõ in iudeis scptũ est . sz qz ĩ
nationibus dñs regnauit nõ potuit iudeus ut no
luit corrũpe tituli inscriptionẽ nec urãz redemp
tionẽ ¶ p̃teruntes aũt blasfemabant eũ moue
tes capita sua ⁊ dicentes . vha interiectio deridẽ
tes ul' ĩ insultantis . qui destruis templũ dei ⁊
ĩ tduo rehedificas . salua te met ipz si filius dei
es descende de cruce . simil' ⁊ pncipes sacerdotũ illu
dẽtes cũ scribis ⁊ senioribus dicebant alios saluos fecit
se ipz non põt saluũ facere . Io . volentes ↄfitentur
qz alios saluos fecit . se saluaret si uellet . ber .
vbi sup̃ ymo si se saluaret alios saluos nõ facẽt
cũ eius saluus ẽẽ nõ possit q̃ nõ p̃seuerauit usqz
ĩ finẽ quãto minus potit ẽẽ saluator ipẽ ergo q̃ in
cepit p̃ficiet et saluabit . nã salute nõ indigz cum
sit oĩuz . si rex isrł ẽ descendat nũc de cruce ut vi
deamus ⁊ credamus ei ↄfidit in deũ liberet nũc eũ
si vult . Io . fraudulenta pmissio qd̃ ei credant si
descendat nũc de cruce . qd̃ ẽ maius de cruce uĩ
descendẽ ad huc uiuẽtez an de sepulcro mortuũ
resurgere . resurrexit ⁊ nõ crediderũt . ergo si d̃ cru
ce descenderet nõ crederent . sz m̃ ĩquit uidentur
demones hoc immisisse stati eius ut fuit crucifixus
senserũt uirtutẽ crucis et intellexerũt fractas ẽẽ
uirtutes suas . ⁊ hoc agunt ut de cruce descen
dat . sz dñs pmanet in patibulo ut eos destru
at . ber . ubi sup̃ . o uenenata lingua uerba ma
licie . p̃mo nequã . nõ ẽ hoc cayphã . qd̃ paulo añ
dicebas . expedit ut unus moriatur homo p pplõ ⁊ nõ
tota gens pereat . sz nũc ex ppriis loqueris id aute
cte met ipo nõ dicebas . qd̃ ĩ ↄsequentie hẽc vi
detur si rex isrł ẽ descendat ⁊ non magis ascen
dat . sic t' iudee amẽte excidit . qz dñs regnat
a ligno ut regẽ abneges qz pendet in ligno crisostomus
in s'mone de latrone descende nũc de cruce ↄsidera
nũc vocẽ filiorũ diaboli quomõ ĩ imitantur uocẽ
p̃nã . diabolus dicebat si filius dei es mitte te de or
siz . ⁊ iudei dicũt si filius dei es descende nunc
de cruce ⁊c . ¶ id ipz aũt unus de hiis q̃ pende
bant latronibus blasfemabat eũ si tu es xp̃s salua

14 f. p. 3

De latrone

te met ipz ⁊ nos . Io . ⁊c . ⁊ ⁊c . ĩtroducũt latrones
ↄuiciãtes lucas aũt nõ nisi unũ . qz p° utrqz blas
femauit . de hũc tũa adũbrata unus credidit .
possũt aũt hii duo latrones figurari p duos ↄ
missos in carcere cũ Ioseph . gen̄ . 40 . quorũ unus
saluus factus ẽ alter periit suspensus in cruce
ul' f'm augum̃ pluralis nũs est apud illos pro
singli qd̃ genus locutionis inuenimus ĩ epla
ad hebr . clauserunt ora leonũ . cũ solũ daniel
significet ⁊ secti sũt de solo ysaya dicit ⁊ ĩ ps̃ ad
stiterũt reges tre p herodez ⁊ pncipes ↄuenerũt
ĩ unũ p pillatũ . et aliqñ dicit ⁊ rustici illi in
sultant ↄtinus unus tñ insultet potat xp̃s tot
replicatis obrobriis dicere id . ps̃ super dolo vul
nerũ meorũ addiderũt cor9 vulneratũ clauis ⁊
lãcea cruciaz pforãt tñ indigna obrobria . rñdens
alt' increpabat eũ . d . neqz tu times deũ q̃ ĩ
eadem dapnatiõe es ⁊ nos quidẽ iuste . nam
digna fcis recipimus hic uõ nil mali gessit et
dicebat ad yhz dñe memẽto mei dũ ueneris
ĩ regnũ tuũ . ⁊ dixit illi yhs amẽ dico tibi hodie
mecũ eris in padiso . bonus h' latro uocabatur
dimas . malus uõ gestas . unde id dimas ⁊ ges
tas medio dĩna magestas . de bono aũt latrõe
nota q̃ f. bedã nl' in eo remãsit liberũ n̄ cor . q°
crederet ad iustiaz ⁊ lingua qua fieret ↄfessio
ad salutẽ ĩtẽ f . eũdem fuit in eo fides q̃a dñm
regnaturũ credidit spes qua ipius regni post
ulauit ↄsortiũ caritas qua colatronẽ de iniq̃
tate redarguit grandis fiducia in hoc latrone da
tur peccatoribus anselmus latro petit ueniã uoce
clamãs tristi ad te de patibulo ⁊ mox ĩ dulsis
ti quo spez penitentibus ueniẽ dedisti . not ĩ qz
triplex est padisus corpalis ⁊ terestris . ĩ quo
positus fuit adaz celestis ⁊ celestis celũ . s . ẽpyreum
in quo positi sunt sp̃s beati . spualis q̃ ẽ gła de
uisiõe dĩna de hoc quo h' loqtur xp̃s qz p acta
xp̃i passiõe stati latro ⁊ sci p̃res uiderunt deũ
p̃sentiaz ¶ crisostomus in s'mone de latrone hodie
adaz eiectus ẽ de padiso ⁊ hodie latro padisum
ingreditur . exijt hic ⁊ intrat hic ¶ duo latrones
ymago sunt iudeorũ ⁊ gentiliũ latro q̃ penitet
gentes q̃ usqz in finẽ p̃seuerat latro iudeos sig
ficat usqz ad tp̃s crucis iuã malignitatis gerũt
crux aũt diuisit vtrũqz ⁊ sic p unũ peccm̃ dap
natur adam sic p unã fidei ↄfessionẽ latro
saluatur . o res miranda . nõ abrae data ẽ pro
missio padisi sz terre promissionis tñ nõ puibus
nõ pphis . sz p° latroni dr̃ hodie mecũ eris ĩ padiso
credidit abraã deo nõ subtili ↄditiõe posito . sz
de celo loquẽti credidit ys . sz sedenti sr̃ soliũ ex
celsuz ⁊ eleuatũ credidit ezechiel sed ei q̃ sup
cerubin ↄteplatus ẽ credidit moyses sz de medio
ignis loquenti ⁊ ĩ tube clangore ⁊ tonitruo
q̃ ⁊ ĩ fidelez pplm potuit puocare . sz iste uidit
saluatorez nõ ĩ regali trono sz ĩ penã sociatuz
latronibus . uidet in cruce pendentez . ⁊ orat q̃i
in celo sedentez . uidet ↄdẽpnatũ ⁊ regez in
uocat memẽto ⁊c . o admirãda latronis q̃s
sio . sz iudei crucifigũt q̃ nouerũt legẽ ⁊ pphãs

C 138

z tu latro uñ talia pbaris. non me inquit lex do
cuit s; sol occultans lumē suū. vidi qdem cruci
fixū. s; tre motū sensi z p parricidas iudeos
elementa indignari uc̃. Io. ad damascenū ppt x⁹
i paradiso de cruce latronē tulit. z ne quis aliū
serā conuersioēm putaret, fecit homicidii penam
martiriū. C̄. p. quali. x. stabat iux̄ cruce

Stabant autē iux̄ crucē yhu mater ei⁹ z soror
matris ei⁹ maria cleofe. su. filia z maria mag
dalena. stabat virgo cū ceteris iux̄ crucē corpore. s;
i cruce tota commigrauerat mente vñ criso⁹. i trac
tatu de remissione i passioē xpī duo videbis alta
ria. unū in pectore marie aᵈ in x̄ carne. xp̄s car
nē. maria immolat aiāz, optat qdē ipa ad sang
nē filii addere sanguinē carnis sue. z cū dnō
yhu corᵘ morte redemptionis nrē consumare. s; hoc
solius sacerdotis erat priuilegiū ut cū sanguine
intraret i scā scōz. iō nᶜ uirgine nec angelo uł ul
li hoī potuit in reparatioē hoīs eē cois auctas. i hoc
aūt grauissime patitᵘ pia mat. qz qđ filius eius
corᵉ ipa sustinet corde unde ānselmus ad stat vir
go virginū cruci saluatoris, stat transfixa gla
dio intimi doloris. nāqz penas intuens z riuos
cruoris. intus illa sustinet, qz hic tulit foris z quia
considerabat prudens virgo. uile apciatū z i finitū
pciū. peccatorē ingratū z morientē filiū maio
ris doloris urgebatur aculeis. uel si stabat alta x
theologa z uidebat multis figuris expressaz filii
passionē p̄ in adaz. qz sicᵗ de latere ipius dormien
tis ē formata eua sic de xpī uulnere laterali dor
mientis in cruce formata ē ecclesia. 2º. in abel.
qz sicᵗ ille a frē educitur ut occidatur ita z xp̄s
eē ciuitatez ut crucifigatur. 3º. in noe. qz sicᵗ ille
iacuit p ebrietate nudatus, sic xp̄s p amoris fer
uore iacuit nudatus in cruce. 4º. i moyse. qz sicᵗ
ille in virga quā manū portabat eduxit ppl'm
de egypto ita xp̄s cū ligno crucis. hoīez de tene
bris peccatoꝝ. nam z egyptus tenebra interptatur
5º. in ysaach oblato a patre. qz sicᵗ ipe are ligna x
portabat sic xp̄s exibat baiulans sibi crucez
6º. in joseph inuidia a fribus uendito cuius tunica
intincta est sanguine z patri oblata. hec z silia con
siderabat in crucifixo uirgo maria uel sic stabat
iux̄ crucē ad considerandū ꝑ ambr. sui z totius
mūdi salutē, vñ ait fugientibus aplis mᵃ. ante
crucē stabat z piis spectabat oculis filii vulne
ra. spectabat non filii mortē s; mūdi salutez a
forte qz nouerat p filii mortē mūdi redemptio
nez. uel sic stabat iux̄ crucē considerans eā figura
taz in ligno uite. gen. 2º. qđ uitā repat z amor
te pseruat. i archa noe. gen. 6. q a diluuii piculo
liberat. In ramo. oliue gen. viii. demōstrante pa
catā dei irā. In lignis. q portauit ysaach. ut s; gen.
22. In scala jacob celi additū pparante gen. 28.
In uirga. moysi demonū pstigia destruente exodi.
7. In uirga. aarō diuinū bñplacitū demōstrante
nūi. 17. In ligno. aquaꝝ amaritudiēz dulcorā
te exodi. 15. In palo. spentis enei oīs uenenosas
suggestiones sanāte nūi 21. In uite botrū ferēte
terre pmissionis nūi 13. In clipeo. josue. 8. tela hos

tiū recipiente i fune coccineo quo fideles ab extīnio
liberantur josue. 2. In palma delbore ubi de hostibus
uictoria celebratur. In clauo. iael iudic. quo uictus
sisare pstratur. in baculo dauid quo expugnatur go
lias. 1. dial⁹. p̄º. R. 17. In baculo jonathe quo gusta
tur celestis melis dulcedo. p̄. R. 14. et spualis illū
natur oculus. In hostio. templi. 3. R. 7. celorū
ingressum reserante. In duobus lignis sareptene 4. R.
7. p uitā grē z glorie. In thau i frontibus gementiū
ezech. 9. oīez super qua inueneritis thau ne occida
tis. In uirga. asuen. hester. 15. quā in signū clemēcie
porrigitur. in signo dei uiui apoc. vii. quo fideles ab
infidelibus distinguntur. In signo filii hoīs mt. 24. In
signo sanguinis super postes qđ liberauit ab extīnio
exodi. 12. In signo federis int deū z tram gen. 9. In sigᵒ
posito i caym ne interficiatur gen. 4. In signo amoris
super cor. sponse. cant. viii. In signo exaltato ad po
pulos honorante triumphantes ys. 49. In signo leua
to i nationibus z signo ppłoꝝ ptegente dimicantes ys.
xi. In signo clauedente z reuelante misteria. In scrip
turis dan. 12 ys. 29. apoc. 5. sta. g. z tu conformiter
uirgo p̄ quidē ad condolendū. ora pius p nobis. piaz
intēn. ut ptez vulneꝝ z doloꝝ inocentis filii sin
donet t. rationez alega ut facilius impetres. qz mī
q fuit mat aliqua tā crudelis, q ad minus ptem
doloꝝ si pōt nō auferet a filio z iponet sibi. si uū
deuit t uirgo nł de amaritudie filii mei auferre pos
sum ne forte caritati dānū sequatur, scio n. qz mors
eius uiuificat mortuos. uulnera ei⁹ sanant i firos
sāguis lauat i mūdos. In cruce sitiens amore de
bricatur manus ei⁹ clauis affixe. peccatoꝝ dissoluūt no
dos pedes confossi ad paradisū aditū faciūt. tuc iferes
petitionez tuaz tempans in hac formā. pia virgo si no
dicā illius amaritudinis expti uñc meum. obsecro
te ut uel saltez extremo gladii cuspide illius inquem
gladii doloris intimi q tuā aiāz ptransiuit pū
gi me sentiā. o q felix ero si eodem gladio tecū per
cussus. tui doloris meruero hrē consortiū. si uō qđ peto
nō tribuit tibi virgo in iudicio contende secū. d. si te
offendi ex iustitia m debent uulnera. z iō illa pe
to q m iure debentur, si uō tuum vulnera nolo, dolo
rem peto. z nil alius p mercede. quare eū fronte
uidebo. meū dnm cruentatū z te dnāz tot dolori
bus anxiā. ego qui sum obprobriū hoīum z abiectio
plebis z pertransibo sine portione doloris. qđ si uel in
tali pce me neglectū p spexero nō recedaz sine pla
ga amaritudis z meroris. 2º. sta ad sustinēdum considerā
dū. s. qs ē qui patitur uc̃. ca. 136. p. 4. 3º. sta ad vtili
inpetrandū. z ꝑ q docet anselm⁹ in quadaz inuoca
cione matris z filii q est in libro suo meditationū
ponat se peccator int filiū redemptorē z matrē z dicat
pmo filio pie dnē pce pro matris tue, deinde mī pia
dnā pce pro filii tui. q me intio int duas tam in
mēsas pietatis euadā in ferim crudeles penalitates
dic iudex mūdi cui pces z tu dnā conciliatrix mū
di quē reconciliabis. si tu dnē dampnaueris z tu
dnā auerteris hinnuctz bona vra cū amore et
mala sua cū merore confitentez forte int matrē z fi
liū erat latro. qui petijt z obtinuit ueniaz cū moris
s; ergo yhs matrē z discipulū stantē. quē diligebat

dicit mri sic mulier ecce filius tuus · ber · an non tibi
virgo plusquam gladius ille sermo · ecce filius tuus qua
lis commutatio filii dei pro filio zebedei · augustinus dominus piissi
mam alterutrum quodammodo filium providebat · ro · s · e
uangelista. Ambrosius auctor pietatis in cruce pendens
pietatis officia dividebat utrumque faciens testamentum
pacem discipulis · persecutionem apostolis · crucem christianis
corpus matris latroni paradisum · penam spiritus virgini pa
tris plurimum derelinquit dicat enim mater filio · ca · 134 ·
p · 1 · ne derelinquas me derelinquit dicit discipulo ecce mater
tua · ber · nunc apparet quod hic est discipulus ille quem dili
gebat ihesus signum dilectionis exhibitio est operis · pe
tro dedit claves regni celorum · set virgo est maior ce
lo quia quem celi capere non poterant portavit in utero
et fovit in gremio merito igitur iam iohannes qui alter iohannes
virginis filius maior inter natos mulierum ab omnibus
reputetur · quod et principi preferetur apostolorum · et ex illa
hora accepit eam discipulus in sua ut mereretur · ro · pu
dicissima virginitas nulli discipulorum rectius quam
virgini commodata est ut esset ad invicem grata societas
et florida aspectus · augustinus exponit in accepit quid
et quo recepit eam in sua cum non haberet · et respondet quia
recepit eam in sua officia servitia vel beneficia · non
in suas possessiones quas non habebat hec autem pau
ca christo dicente ait ber · implantum ubi ait illi
duo dilecti numquam lacrimas fundere cessabant puto
autem quod propterea christo non respondebant quia videbant eius
dolorem esse vehementem 2a · p · d tenebris in mor
te christi.

Sexta autem hora tenebre facte sunt super
universam terram usque ad horam nonam et obscura
tus est sol vel subtractione radiorum secundum ro · vel in
terpositione densarum nubium · secundum origenem · vel quia luna sicut
ait dionisius ad policarpum qui se hoc vidisse dicit in
egypto ubi purior aer erat et raro nubilosus ab ori
ente veniens se soli supposuit · ro · autem et origenes non
loquuntur assertive tunc completa est prophetia amos viii · in die
illa occidet sol in meridie et tenebrescere faciam terram
in die luminis · in qua non deberet esse eclipsis probat
enim ro · duplici ratione quod hic eclipsis non fuit naturalis · primo
ratione lunaris quantitatis quia erat plena lumine · in
qua autem fit deffectus solis non in combustione lune
2o ratione tenebrose durationis que fuit trium horarum
deponit enim luminosa et nobilis creatura ornatum
suum in funere creatoris · et nigro colore vestitur in signum
meroris · ber · in sermone de passione ad hoc palu
it et expavit universa machina mundialis et in an
tiquum chaos pene sunt omnia revoluta · secundum glo · ne
pendentem videret dominum suum et completa est prophetia que
dicit erubescet luna et tenebrabitur sol · 3o sequitur
ex dicto dionisii quod luna redoit a meridie in ori
entem + quod pars solis orientalis fuit primo eclip
sata et ultimo illuminata cum in eclipsi naturali contingat e
converso de huius autem tenebre figura ait origenes
sicut moyse manus extendente in celum facte sunt
tenebre super egyptios tenentes dei servos in ser
vitute · ita in christo · 6a · manus extendente in cruce
ad celum super populum qui clamaverat tolle de terra huius
et crucifige eum facte sunt tenebre et ab omni lumine
sunt privati · et sic ibi tenebre facte sunt tribus diebus ita

et hic tribus horis · quia privati sunt a lumine trini
tatis · qui autem asserit has tenebras solum fuisse super
omnem terram iudeam tantum · alibi non lucem · male dicit
et probatio supponit falsum · ait enim quia res tam insoli
ta ascriptoribus non fuisset omissa qui hoc omise
runt ait in · eusebio in cronicas se legisse in com
tariis ethnicorum · quod eo tempore solis facta est deffectio
bitinia est a terremotu concussa · et in urbe nicena
edes plurime corruerunt · scripsit super his et flegon olim
piadarum egregius supputator de iiii anno 2o 202e ·
olimpiadis in digna et excelens cum omnis que prius
acciderant solis deffectio facta est hora diei 6a · ita
ut in tenebrosam noctem versus sit dies · et stelle in
celo vise sunt · que omnia his congruunt que in passione domini
acciderunt legimus preterea quod athenis vigente studio
cum causam huius deffectus quereret nec inveniret dixerunt
machinam mundi · vel deum nature pati et fecerunt
ei aram · super scribentes ignoto deo de quo · ca · 143 ·
p · 7 · 135m · capitulum de christi morte · co · i · p · d eius clamore
et siti.

Et circa horam nonam clamavit ihesus voce
magna dicens · hely hely · lamazabathani quod est
interpretatum deus meus deus meus · ut quid dere
liquisti me · secundum partem sensibilem unde in psalmo consilium fece
runt dicentes deus dereliquit eum etc · exprimit autem
hic christus quanta passione eius sensualitas afficeretur
quidam autem illic stantes et audientes dicebant
eliam vocat iste · glo · non omnes · set forte romani qui
erant illius lingue ignari qui forte audierant
hebraicam vocem male intelligebant · non enim elie sed
deo loquebatur · postea sciens ihesus quia omnia consummata
sunt ut impleretur scriptura que dicit · et in siti mea
potaverunt me aceto · dicit sitio quasi diceret · hoc solum
ex scripturis restat implendum per fiate quod postea dix · notandum autem
quod hic ut tenetur consequentie non cause · non enim ideo
hoc patitur quia scripta sunt · set ideo hec scripta sunt
quia consumanda erant per christum · anselmus · domine ihesu
dulcissime · quid est quod agebas · tu de siti conquereris
de cruce silebas · set salutem potius nostram sitiebas · vas
ergo positum erat aceto plenum · legitur in quodam
libro ebrayco qui apud eos intitulatur liber iudi
cum ordinariorum quod quia salamon ait · prebiorum 31 ·
date siceram etc · idest potum inebriantem · statuerunt
seniores iudeorum ut condempnatis ad mortem da
retur vinum aromaticum · ut passionem facilius tol
lerarent · unde in iherusalem erant matrone devo
te que hoc vinum preparabant · set iudei nimia
crudelitate vinum pro christo et duobus latronibus
preparatum sibi acceperunt · secundum quod prophetaverat am
os 2o vinum dampnatorum bibebant et loco eius
posuerunt acetum felle mixtum et continuo cur
rens unus acceptam spongiam inplevit aceto
et imposuit arundini et dabat ei bibere · augustinus
hoc aceto succus letalis pomi abstergitur · cum ergo
accepisset acetum · dixit consummatum est hoc potest ex
poni de consumatione mortis hebr 2o decebat
auctorem salutis per passionem consumari · vel de consua
tione salutis hebr · x · una oblatione consumavit
in sempiternum sanctificatos vel de consumatione scripture
luc · 19 · consumabuntur omnia que scripta sunt per prophetas de filio hominis

vite fol
quia tempore est

C 130

quia in christo paciente non fuit unquam eius, similiter ut ait damascenus permissum est agere vel pati quod ei proprium est. Ex. considera excellentiam passionis fore racionabilem quia fuit satisfactoria, propter tantam in institutione peccatorum magnitudinem, penarum infinita duratione.

136m de sepultura domini c. 1a p. de paratione sepulture facta per joseph.

Cum ergo sero factum esset venit quidam homo dives nobilis ab arimathia civitate iudee nomine joseph. beda. de ordine curie erat aliquod curie officium administrans. vir bonus et iustus qui et ipse occultus discipulus erat yhesu propter metum iudeorum qui expectabat et ipse regnum dei. hic non consenserat consilio et actibus eorum. Io. de ipso putatur aliquid dixisse, beatus vir qui non abiit in consilio impiorum. ait augustinus. gregorius archiepiscopus in quodam sermone quia beata illa mater dilecto regi adstans sepulcrum novum ibi vidit et innotuit quod joseph erat. fuit ergo ad eum et suasit ut et vivi vitam suo fuarum sepulcro. et sic loquebatur. ecce corpus domini yhesu pendet super crucem terribile visum. vivi et omnis creature. nullus audet petere sanctum illius corpus. nec aliquis curat de eo sepeliendo et per me fieri est impossibile tu ergo collige animi thesaurum ingredere ad pillatum et postula corpus eius. hic accessit ad pillatum quia secundum leges humanas corpora dampnatorum non debent sine licencia sepeliri et petiit corpus yhesu. sic dicit pro mortuo illo rogo ab omnibus condempnato et sponte crucifixo cuius morte omnia creata deflent quia nec aurum nec ministros habet sed tantum paupertatem matrem habet. pillatus autem mirabatur si iam obiisset et accersito centurione interrogavit eum si iam mortuus esset et cum cognovisset iussit reddi corpus. In ystoria ait hic dicitur quod joseph fuerat pillato quasi amicus et per familiaritatem petiit et obtinuit corpus yhesu.

2a. p. quomodo hodie honoraverunt sepulturam domini.

Venit autem et nicodemus qui venerat ad yhesum nocte primum ferens mixturam mirre et aloe quasi libras centum, mistice crucifixum debemus cum amaritudine in corde nostro recondere. cant. Manus mee distillaverunt mirra. Preterea sit quasi ortum quasi monumentum in quo locetur et quasi ortus in quo delectetur. acceperunt ergo corpus yhesu et ligaverunt eum linteis cum aromatibus, sicut mos est sepelire iudeis. augustinus in officiis mortuorum, monuit christus morem unius cuiusque gentis servandum et quia alibi dictum est corpus a joseph esse involutum syndone nil prohibet alia linteamina potuisse afferri a nicodemo. Anselmus. nicodemus et joseph hi post hec affuerunt, hii pedum et manuum clavos convexerunt atque de patibulo corpus sustulerunt, qui nequaquam dominum nec consenserunt. hic cogita quanto contextio solempnitatis fit circa sepulturam christi, totum fit de alieno. Anselmus in libro de sacramento altaris. pauper ita fuit christus ut non in sua sed in aliena domo nasceretur et vivens in hoc mundo non habebat ubi caput suum reclinaret. nec moriens unde nuditatem suam tegeret nec mortuus unde involveretur. nec sepulcrum aut locum ubi corpus suum poneretur.

3a. p. de sepultura domini et forma sepeliendi.

Erat autem in loco ubi crucifixus est ortus et in orto monumentum novum in quo nondum quisquam positus fuerat. Io. In novo ponitur monumento, ne post resurrectionem ceteris corporibus remanentibus surrexisse alius fingeretur vel eadem virtute putaretur cum aliis surrexisse. Item sicut qui eum in virgine solus ita ultra ante vel post eum nullus in sepulcro illo quievit. ber. super cant. sermone 26. omne quod in firmum est dei non de ipso sed de nostro in est illi. ex nobis assumpsit quam pro nobis substinuit nasci lactari mori mea est mortalitas nata, mea infirmitas punita mea expiratio crucifixi, mea sepulti dormitio. et ponit hic joseph. Anselmus in libro orationum. ut cum joseph dominum meum de cruce deposuissem. aromatibus sepelissem. vel saltem prosecutus fuissem ut tanto funeri non deesset aliquid obsequii mei. sed quibus singultibus vexatum purissimum pectus virginis explicabo idem cuius nunquam integre cor excogitavit. quanto materno studio vulnera tractavit et tractando lacrimis tergere curavit quamque crebris osculis illa delibavit. cogita hic dum ad sepulcrum defertur corpus salvatoris quod eterno patri offertur innocens illa caro tincta sanguine ne cognoscat si tunica filii sui est si fera pessima devoravit. joseph. Videns cum diligentia sua comitiva joseph de licentia pillati volentem expedite dominum sepelire propter sabbatum imminens appropinquat eum occasus solis, e regione considera matrem virginem corpus filii dulciter amplexantem et vulneribus illis sacris materna affectione oscula porrigere et lacrimis irrigare. sed accelleratur inquit augustinus. sepultura quoniam iam propter festum facere tale aliquid non licebat. ideo cum violentia quadam eripiunt corpus exponunt in monumento. semper tamen virgine reclamante o pietate vos rogo ad huc vel modico in eum dimittite vel matrem cum filio sepellite et advolvit saxum magnum ad hostium monumenti quasi pro clausura. Considerare autem duo debemus in corpore mortuo materiam que est ex iiii elementis et formam que inducta est virtute alicuius agentis seu artificis. et quantum ad primum quia de terra est corpus nostrum plusquam de aliquo alio elemento, secundum id terra est terre redditur. secundum id quod sequitur et in terram ibis, propterea corpus nostrum sepellitur. racione secunda quia virtus activa non potest conservare formam producentem corrumpitur in sepulcro cum itaque sacratissimum christi corpus convenientiam cum nostro habuit quantum ad materiam conformiter nobis sepeliri disposuit. quia vero eius forma non est inducta operatione nature sed divina virtute que sufficiens est ad perpetuam conservationem corruptionis defectum substinere debuit nequaquam secundum illud. ps. non dabis sanctum tuum videre corruptionem. Erat autem maria magdalena. maria interpretatur domina et maris stella, magdalena magnifica et turris permunita. in his iiii vite perfectio designatur. anima enim perfecta est domina in reprimendo motus brutales. ps. dominabuntur eorum iusti in matutino quia tunc maxime insurgunt motus brutales. ps. beatus qui tenebit et allidet parvulos cogitatus ad petram. christum magnifica in exercendo actus virtuales. p. sermone 26. magnificetur anima mea in oculis domini. et liberet me de omni angustia. Item ultio, magna facta est in bethulia et preclarior erat universis terre israel, maris stella in componendo gestus corporales. ecc. 50. quasi stella matutina in medio nebule. turris munita in sufferendo ictus temporales. cant. viii. ego murus sum fortitudinis et ubera mea sicut turris quem infirmiora videntur. sicut turris. ex quo in ex hoc facta

p secus sit. i maria magd.

Ca. 22. p. omnes mulieribus

Descripcio vera sepulcri domini nostri ihesu christi quam vidi in iherusalem oculis meis 1270

sic coram eo qui pacem reppi. et altera maria que sepulcrum
fo. ceteris relinquentibus dominum mulieres in officio
perseverant expectant promissum et ideo meruerunt
primo videre resurgentem. Dicitur autem monumentum beati
fuisse rotundum de subiacente rupe excisum tante
altitudinis ut intus consistens homo vix manu ex
tenta culmen possit attingere. huius introitum
ab oriente cum lapis ille magnus impositus est. in
cuius monumenti parte aquilonari sepulcrum ipsum hoc est
locus dominici corporis. de eadem petra factum est. 7.
pedes habens longitudinis. in non palmis octo pavi
mento altius eminet. qui locus non desuper sed a latere
meridiano totus patulus unde corpus inferebatur.
color autem eiusdem monumenti ac loculi rubicundo
ac albo dicitur esse permixto. et revertentes paraverunt aro
mata que emerunt. et sabbato quidem siluerunt mulieres
siluerunt secundum mandatum. mandatum enim erat apud iu
deos ut sabbati silentium ad vesperam usque ad vesperam
i. solis occasum fieret. emerunt autem aromata vel
in parasceue ante solis occasum vel sabbato post solis oc
casum. vel forte utraque die. et nota quod sicut homo 6.
feria creatus est et peccavit sic christus 6. feria moritur
pro homine unde et dixit consummatum est opus scilicet recreationis. sicut
eadem die consummatum fuit opus creationis. et iterum
sic requiescit in die sabbati in sepulcro. sicut die sabbati re
quievit ab omni opere quod patraverat nec non in et in signum quod
in hac 6. etate pro eo pati debemus sic pro nobis 6. fe
ria passus est ut in 7a cum ipso quiescamus perfruamur donec
veniat. cetera refectionis. fo. in gen. septima
dies vesperam habuisse non legitur quia in illo seculo re
quies animarum nullo merore consumitur sed gaudio fit re
fectionis augetur. Postremo devote meditandum
qualiter virgo a Iohanne ducta de recessu sepulcri
cum sepulto filio adoravit et simul cum corpore filii sui spiritum
sepelivit. et iuxta sepulcrum mente remansit. et sic in
corpore pedibus corporis abibat sed affectibus rema
nebat. illudque diligenter pertracta cum quanta reverentia
genuflexit in reditu ante crucem contactu sacra
tissimi corporis filii sui consecratam sanguine perfusam
et stateram factam corporis in qua ponderatum est pretium
nostre salutis. ut appenderetur pretium quo humanum genus re
meruit et calamitas quam innocens filius tuus cleme
ntissime pater patitur in statera. que eius arena maris hic gra
vior apparet. finiti non ad infinitum que potest proportio assig
nari. humana quidem iniquitas finem habet pietatis vero
est dignitas infinita sine dubio illo hic teneas quia
sicut mater virgo ante omnes adoravit natum filium in spelunca ita
et mortuum ac eius sepulcrum et crucem prius omnibus adora
vit. cum eo Iohannes et magdalena ceteraque marie cum
grandi lacrimarum profluvio sibi faciebant. nos quoque
eodem exemplo per crucem et passionem mortem christi et sepultu
ram a cunctis malis petimus liberari. 4a pars de custodia sepulcri

Hesterna autem die que est post parasceuen
i. die sabbati. istud est sabbatum cuius vespere lu
cescit in prima sabbati. ca. 137. p. 1. et est sabbatum
requietionis. levi. 23. post laborem passionis. et gen.
2. complevit deus opus suum et requievit die 7. Hec
requies somnum figuratur in sopore quem immisit dominus
in adam gen. 2. plena divinis revelationibus. et in somno
quem sequitur quies non amplius perturbanda. ps. In pace
in idipsum dormiam et requiescam. et in somno quidem ad
refectionem tendamus. ps. ego dormivi et somnum cepi
etc. In iudicum 16. legitur quod samson dormivit usque ad
noctis medium et mane consurgens apprehendit ambas fo
res porte cum postibus suis et sera et impositas humeris
suis portavit ad verticem montis. ubi ostenditur christi potestas
ad resurgendum. ad infernum spoliandum et ad ascen
dendum in celum. aliqui dicunt quod hoc fuit in parasceue
et non est in textu. post resurrectionem exponit de 6. feria
et ponendo ibi post ymaginationem eius parasceue iudeorum
post quod ponit alterum veri pasce non iudeorum sed christia
norum in passione domini. quod supplet initium ab illa
noctis hora qua dominus ductus est ad domum anne. con
venerunt principes sacerdotum et pharisei ad pil
latum dicentes. domine recordati sumus quia seductor ille
dixit adhuc vivens post 3. dies resurgam. iube ergo cus
todiri sepulcrum usque in diem tertiam ne forte ve
niant discipuli eius et furentur eum et dicant plebi.
surrexit a mortuis. et erit error novissimus peior priore. ait illis
pilatus habetis custodiam. ite custodite sicut scitis.
q. d. si resurget debetis male potitis custodire. illi autem
abeuntes munierunt sepulcrum signantes lapidem cum
custodibus. ... testimonium est stulticie sepulcri custo
dia atque obsignatio cum prius precepto deum conspexisset
de sepulcro mortuum suscitatum. quod autem in sepulcro
ponendus est et resuscitaturus. ys. 33. testimonium
est dicentis habitabit in excelsa spelunca et petre
fortissime. statim quod post duos versiculos sequitur
regem cum gloria videbitis. 5a pars de reputatione
passionis in divino officio.

Imprimis quidem passio fieri super lignum
memoriam representat crucifixionis christi. 2o
in dimittendo venite exultemus. ecclesia
detestatur invitationem iude ad querendum
christum cum lanternis facibus et armis. 3o in dimit
tendo gloria patri ostendit dehonoratam patris potentiam
cum dicunt alios salvos fecit etc. filii sapientiam prophetiza no
bis etc. spiritus sancti bonitatem. si non esset hic malefactor
etc. 4. in dimittendo per nos ad memoriam reducit b
lasfemias et obprobria iudeorum. 5. Dimitten
do iube domine benedicere notificat pro christo coram iudice
nullum bonum locutum fuisse. 6. leguntur in lamentatio
nes quia tres marie lamentabantur flentes dominum. 7o ta
cetur tu autem domine etc. quia sine ulla misericordia crucifixerunt
christum et multa intulerunt flagella. 8. tribus nocti
bus extinguuntur luminaria quia in horis facte sunt tene
bre super terram. 9. una candella fiat accensa
aliis luminaribus extinctis. quia lumen fidei in sola re
mansit virgine maria. 10. clamatur extinctis luminari
bus. quia media nocte cum magnis clamoribus ipsi
carnifices comprehenderunt christum. 6a pars de descensu
anime christi ad inferos.

Notandum autem quod anima hominis post recessum
a carne. qui conformavit corpori duplex sustine
bat molestiam. loco enim sepulture des
cendebat ad inferos et loco resolutionis sustine
bat penam afflictionis. unde sicut christus quantum ad corpus
sustinuit sepeliri. non tamen resolvi. ita et quantum
ad animam descendit ad inferos pro liberandis animabus de lim
bo. sicut zachar. 9. tu quoque in sanguine testamenti eduxisti vinctos de

filio hominis · 2a p. de exclamatione xpi

Ihesus iterum clamans uoce magna ait pater in manus tuas commendo spiritum meum Io. uos una uoce uel nulla morimur. qui de terra sumus ille cum exaltata uoce expirauit qui de celo descendit beda. spiritum commendat patri. iuxta illud. quod in psalmo dicitur non derelinquas animam meam in inferno etc. et nota secundum Io. quod xpistus incepit psalmum. deus deus meus respice in me et dixit usque ad uersus continue quorum ultimus est in manus tuas etc. primum quo et fine dixit cum clamore medium uero plane et inclinato capite ad osculum hominis porrigendum sicut brachia extenderet ad amplexum uel sicut solum caput inclinauit ex nimio pondere dominus autem posuit super eum iniquitates omnium nostrum ys. et quod de hoc tempore intelligatur prima pet. peccata nostra pertulit super lignum etc. emisit spiritum bernardus in sermone de passione. fidelis sermo emisit spiritum quis tam facile quando uult dormit. magna quidem infirmitas mori sed plane sic mori uirtus immensa nempe quod infirmum est dei fortius est hominibus quia potestatem ait habeo ponendi animam etc. potest humana uessania in mortem sibi manus inicere. sed non est hoc animam suam ponere urgere magis est et uiolenter abrumpere. nec impio uiro fuit facultas animam ponendi sed perdendi nec ipse tradidit sed laqueus traxit. cum nequissimus spiritus ille non est emissus solus in mortem tradidit animam quia sua uirtute est regressus ad uitam impium solum habens uite et mortis. illud autem diligenter obseruetur quia diuinitas in xpisti passione semper mansit illesa damascenus. lu. 3. ca. 26. si sole in ligno sicut lucente securis incidit lignum, sol impassibilis permanet. multo magis uerbi diuinitas. secundum ypostasim carni unita. carne paciente. permanet impassibilis. et quemadmodum si quis ignito ferro superinfundat aquam. quod quidem aptum natum est pati ab aqua. id est ignis extinguetur innocuum autem permanet ferrum sic carne xpisti passa impassibilis diuinitas mansit et nota quod de morte xpisti quilibet euangelista habet proprium modum loquendi. quia nostre reconciliationis ad deum ostendit potius principalem effectum dicit. emisit spiritum sicutque legatum ad reconciliandum. marcus potius modum directum dicit expirauit quia hoc debuit fieri per modum sacrificii ut odoraretur deus reconciliando odorem suauissimum. Io. potius pacti satisfactionem dicit. tradidit spiritum quasi pacti precium. quia gratis uenundati estis et sine argento redimemini. prima pet. primo. non corruptibilibus auro uel argento redempti estis etc. Luc. ponit terminum complectionem dicit. in manus tuas etc. quasi in manus amici reconciliati magnum certe depositum die tercio repetendum. 3a p. de signis in morte xpisti et confessione centurionis.

Et ecce uelum templi quod erat foras ante sancta sanctorum secundum remigium et origenem. scissum est in duas partes a summo usque deorsum Io. et beda in omelia. quod omnia legis sunt reuelata misteria ut que prius recondita tenebantur uniuersis gentibus prodirentur. et terra mota est pendentem dominum ferre non sustinens. et petre scisse sunt. dura corda gentilium. et monumenta aperta sunt. in signum future resurrectionis et multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt et exeuntes de monumento post resurrectionem eius uenerunt in sanctam ciuitatem et apparuerunt multis non omnibus sed multis qui resurgentem dominum susceperunt et tamen licet monumenta aperta sint. non ante resurrexerunt quam dominus ut esset primogenitus mortuorum apoc. primo. uel primitie dormientium. prima cor. 15. non quantum ad actum surgendi passiue. quia sic ante eum alii resurrexerunt. sed quantum ad actum resurgendi completum quo quis non solum liberatur a morte sed etiam a necessitate uel potentia moriendi xpistus enim resurgens a mortuis iam non moritur ro. 6. qui autem surrexerunt forte hii fuerunt. de quibus sicut epistolam ad hebr. legitur. quod multi affectauerunt sepeliri in ierusalem ut cum resurgente domino resurgerent qui autem iterum dormierunt uidetur sentire augustinus ad enodium et Io. super ostendit. dicit quod surrexerunt sicut lazarus quamuis in sermone de assumptione hoc relinquatur sub dubio remigius autem ait hii creduntur cum domino ascendente simul ascendisse cum corporibus. durum autem uidetur quod resurrexerunt ad iterato experiendum mortis angustiam nec uidentur tunc fuisse testes perfecte resurrectionis secundum augustinus qui arguit ubi supra quod inter ceteros maxime uidetur surrexisse dauid si illa resurrexio fuit tam perfecta. sed tunc argumentum petri non conuincebat iudeos act. probat enim per illud non dabis sanctum tuum uidere corruptionem non intelligi de dauid sed de xpisto quia sepulcrum dauid apud eos erat prohibet etiam quod ad hebr. xi. de iustis antiquis dicitur ne sine nobis perficerentur si in illa resurrexionis perfectione iam constituti sint quam nobis procedens in fine promittitur centurio autem et qui cum eo erant custodientes xpistum uiso terremotu et hiis que fiebant timuerunt ualde glorificantes deum et dicentes hic iustus est uere filius dei Io. crisostomus in omelia viii. uidens centurio dixisse ad patrem. In manus tuas commendo spiritum meum. et statim sponte spiritum dimisisse commotus signi magnitudine dixit uere filius dei erat ille et beda. super marcum. secundum 28. erat ille centurio incircumcisus. sed non aure qui ad unam expirantis uocem sub tot infirmitatis indiciis dominum magestatis agnouit ideo quia non despexit quod uidit quia credidit quod non uidit non autem credidit ex eo quod uidit sed ex eo quod audiuit quia fides est ex auditu et auditus autem per uerbum xpisti notat hic autem remigius. tam hereticos quam iudeos centurio confitetur eum dei filium. et arrius predicat eum creaturam puram. centurio et qui cum eo erant glorificabant eum futurique nouissimi primi et primi nouissimi quia gentiles confitentur et plebs iudaica cecata negat. ut fiat eis error nouissimus peior priore et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud et uidebant que fiebant et percutientes pectora sua reuertebantur stabant autem omnes noti eius a longe beda percussio quidem pectorum dupliciter potest intelligi seu quia dolebant dominum iniuste occisum. qui eum dilexerunt. seu quia timebant de glorificatione eius quem mortem impetrauerant a longe autem intellige a locis aliquantulum remotis a crucis patibulo et mulieres multe que simul cum eo ascenderant a galilea Ierosolimam inter quas erat maria magdalene et maria Iacobi minoris beda. minor Iacobus dictus est Iacobus alphei ad distinctionem maioris Iacobi filii zebedei qui inter primos apostolos uocatus est. hic minor Iacobus et frater domini dicebatur eo quod esset filius marie matertere domini ipsa est maria cleophe dicta ita a patre siue a cognatione. uel fortasse quia uir eius alpheus et cleophas dictus est. uel ipsa maria

defuncto post natum iacobum alpheo cleophe nup
sit. et Joseph mat et maria supple salome et nu
casius. f. cisom et interpretat pacifica q filios gemit
pacis f. alios scos e casius cti. et nomen viri et est
sensus filia salome et m filiorum zebedei et cum esset
i galilea sequebant eum et ministrabant ei. Jo consue
tudis erat iudeorum ut mulieres de substantia sua victu
et uestitu preceptoribus ministrarent. hoc tamen qr scanda
lum facere poterat i natioibus paulus abiecisse se me
morat nusquam non habemus potestatem sorores mulieres
circumducendi sicut et ceteri apli. 4a p. de vulnere laterali
et quo et dolor oes dolores supavit.

Iudei ergo qr parasceue erat ut non remanerent
in cruce corpa sabbo. erat enim magnus dies
sabbti rogauerunt pillatum ut frangerentur
eorum crura. et tollerent ne diuturni cruciatus
festum fedaret. f. augum parasceue autem grece
latine dr pparatio quo noie iudei inter grecos
morantes sextam sabbti appellabant eo q in illa die
solebant pparare necessaria sabbti. venerunt ergo mi
lites pmi quidem fregerunt crura et altius q crucifixus
e cum eo ad ihm autem cum venissent. sed quod hoc contin
git cum xps esset in medio dic q duorum militum inerunt
singli ad singlos latrones. deinde ambo venerunt
ad ihm. quem ut viderent iam mortuum unus
militum lancea latus eius apuit ut de morte cer
tificarent. pulcre ait apuit latus. hoc e hostium
in latere arche. q intrant aialia non pitura gen. 7.
et e hostium aptum in celo apoc. 4. augustinus vigilanti
uerbo usus est euangta. non dicendo pcussit aut
vulnerauit. sed apuit ut illic quodammodo vite hos
tium panderet unde sacramenta ecclie manauerunt
et pa mulier facta est de viri latere ex quo adulte
qr sic eua formata est de latere dormientis ade
ita ecclea de latere xpi dormientis in cruce et subdit
augus o mors. unde mortui reuiuiscunt. quid isto
vulnere salubrius. de quo salus processit. et i quo se
constituere aie deuotorum. uel sic apuit q fistulam ad re
demptionis pcium psoluendum. unde ber. sup cant. ser
mone. 22. de pprio latere tulit pcium satisfactionis quo
placaret patrem. p quod plane illum ad se traxit uerlicet.
apud dnm mia et copiosa apud eum redemptio prsl
copiosa. qr non gutta sed unda sanguinis largit p qnque ptes
corporis emanauit. quod tibi debuit facere et non fecit
Illuminauit cecum. reduxit erroneum reconciliauit reum
et continuo exiit sanguis et aqua. nota de hoc ex decle
mis. pa quadam cum marte. nota autem qr miraculosum fuit
valde. quod de corpore mortui in quo sanguis coagulatus e
sanguis exiuerit. sed si quis dicat q hoc contingit ppter
calorem aliquem q adhuc in corpore remansit flu
xus tamen aque in ficari non pot. ondit ut xps ex
his uerus homo. duplex enim coportio i homine
repit. una e ex elementis quam aqua demonstrat
alia hudorum quam sanguis declarat hoc et fctum est ad on
dendum e q duplicem ablutionem consequimur. pma e a pec
catis per sanguinem qui est pcium nre redemptionis.
pma pet. p non corruptibus auro uel argento redemp
estis. de va. ut. 9. sed p. sanguinem agni inmaculati. 2a
a macul is p aquam q est lauacrum nre regnationis
ezech. 36. effundam super uos aquam mundam et mu
dicias. ab oibus inqnamentis uris. uel adeo sacramenta
hec duo ptinent. ad heucaristiam sanguis et aqua
ad baptm. uel sic. 3a. sunt q intra peccatori testi
monium dant salutis recesserat enim a creatore suo
sed sps reconciliat deo. turbatus erat in aio sed
aqua purificat ab inmundo. obligatus erat eterno
supplicio sed sanguis redimit ab inferno ut scrip
tura impleretur ex. 12. os non comminuetis ex eo. s. ex
agno paschali ca. 16. p. q qui xpm figurat p. cor.
q. pascha nrm ymolatus e xps et alia scriptura
dicit zachar. 12. uidebunt in quem transfixerunt
qui autem lanceauit eum cum ferre caligasset oculi eius
et erupes sanguis tetigisset eos continuo uidit. et
ptinus illuminatus i xpm credidit. unde et miliciae
cedens instructus ab aplis in cesarea capadotie
38. annis monachicam dux uitam. et i oi scitate p
manens uerbo et ex multos ad xpm con
uertit. de eo quod ait ysidorus. lancea longinus
latus saluatoris apuit et non tamen ueniam inuenit
sed epatus honorem. et martirij coronam pmeruit
qr sup aliis occurrentibus. de i mensitate doloris
xpi omnium e hic supleatur. ipius enim uox i lamen
tatioibus jeremie. o uos oes q transitis p viam
attendite et videte si e dolor si. sicut dolor meus
si enim ex oibus xpi doloribus exprobrationibus subsa
natioibus collaphis et alaphis sputis et clauis
hisque similibus mire felicem colligimus. manifeste vi
debimus qr nullus ei dolor equiparari possit. consi
dera enim pmo quis e qui patitur. et indubitant
tene ipm esse dei filium eterne rex oim ymperiale pn
redemptore impiorum bonum. 2o qualis e q patit
qr innocentissimus peccatum enim non fecit mitissimus et
mansuetissimus agnus dei nobilissimus hius yma
ginem qui regis. 3o qntus e q patit et admirare
maiestatem inclinari speciositatem decolorari
felicitatem tormentari. 4o q de causa patitur qr
pro inimici redemptione p ceci illuminatione
pluti glorificatione. 5o quali forma patit qr ob
dientissime re u dei seuerissime re u sui libentis
tissime respectu i grati. 6o quanta sunt q patitur
qr ut latro nauclus uincula ut stultus ludibria ut
iniquus supplicia. 7o. a quibus ipse patit qr a genti
tibus et iudeis. a domis et fiuis a mulieribus et viris
. viij. i quibus passus est qr in tota familia in
honore et fama i paupcula sba diuiserunt sibi in
quit uestimenta mea. ix. in quibus membris pa
titur in manibus transfixionem. in pedibus confossionem
in toto corpore flagellationem. xo passionis acer
bitatem. ex locis neruosis qr in manibus et pedibus
ex spe passionis qr si uult pedum mitigare dolorem
multo amplius lacerat in manibus et eo. ex diu
turnitate doloris qr non cito ptransibilis. xi.
quam intense patit. ex corporis complexione qua nulla
delicatior qr quod diuino pcurat miraculo ad meli
tinat q na pducere possit ex mentis dispoi
tione qua conphendebat acutius nocumentum q apre
hensio tristia dr. ex quo sensibilis dolor cautur
ex auxilij priuatione in aliis enim pacientibus
mitigatur dolor exterior extristia interiori ex
aliqua consideratione rois redundante sensualite

o. 27. — o. 15. — 19. p. — De vulnere lateris — De longino — nota — sanguine aqua — Compendium passionis xpi — in hoc oppo ex vicus hoibus — purgo a reatu macula — 1 2 3 4 5 6 7 8 ix x xi

C 131

de laci .i. cauis. sic et Joseph in cisternam mittitur a fratribus. Jeremias in lacum positus a iudeis. daniel a caldeis. a sat 2o. Reg. 17. descendit in lacum tempore niuis ne leonem interficeret. 3o. ad col. expolians principatus et potestates .s. infernales. nullam autem sensit afflictionem uel penam propter ea putare in psalmo dicitur inter mor. liber. quia nec in sepulcro uidit corruptionem nec in inferno sensit dolorem. Hic autem sciendum est, quod quadruplex est infernus. primus in quo est diuine uisionis et diuine gratie carentia et sensibilis pena et hic est dampnatorum. 2us est in quo est diuine uisionis et gratie diuine carentia sed non est ibi sensibilis pena et hic est limbus puerorum. 3us in quo est carentia diuine uisionis sed non diuine gratie. est autem ibi sensibilis pena et hic est locus purgandorum. 4us in quo est carentia diuine gratie nec est ibi pena sensibilis. et hic est limbus patrum. uel sinus abrae. Dicitur autem sinus abrae, tum quia ibi sunt tantum fideles et abraam dicitur pater fidei nostre. Ro. 4. tum quia ibi erant tantum liberandi et benedicendi. et abrae, primo huius liberatio est promissa gen. 12. ad hunc itaque locum tantum anima christi descendit. unde damascenus libro 3. ca. 19. descendit ad inferos anima deificata et quemadmodum his qui in terra sunt, ortus est sol iustitie, ita et his qui in inferno et in tenebris et umbra mortis sedent. unde putare dicitur in euangelio nicodemi quod quidam regis gentium clamabant dicentes, cum essemus in caligine tenebrarum subito factus est aureus solis color statimque humanum generis pater adam lux inquit ista auctor est luminis et vs. 9. hic est lux patris sicut predixi prophetis. qui sedebat in tenebris uidit lucem magnam et sedentibus in terra umbre mortis lux orta est eis. Symeon quoque dixit, Ego eum suscepi infantem, in templo obtuli et spiritu sancto compulsus dixi. nunc dimittis etc. et statim religatus est satan. in inferno cum igneis catenis, et impletum est illud ys. 14. Inferno conturbatus est in occursum aduentus tui omnes principes nationum dicent tu uulneratus es sicut et nos, nostri similis effectus es detracta est ad inferos superbia tua, quomodo cecidisti de celo lucifer qui mane oriebaris. corruisti in terram, qui uulnerabas gentes. qui dicebas in corde tuo, in celum conscendam et in lateribus aquilonis ero similis altissimo. Verum tamen ad infernum detraheris in profundum laci. postea uero sicut in nicodemo rex glorie et dominus maiestatis atraxit adam extendens que manum suam dixit venite ad me omnes sancti mei, et ad prem. ait exaltabo te domine quoniam suscepisti me nec delectasti inimicos meos super me. domine con. ab inferis a. m. sal. a. de. i. lacum per dicente quoque dominum subsequebantur omnes sancti cum iocunda processione. Ibi cantat dauid. Cantate domino canticum nouum, quia mirabilia fecit. et omnis multitudo respondet, gloria hec est omnibus sanctis eius, postea clamat abacuch. egressus es in salutem populi tui, et omnes sancti respondent benedictus qui uenit in nomine domini deus dominus, et illuxit nobis. addiditque michees. quis deus sicut tu domine. auferens iniquitates peccata et respondent omnes sancti hic est deus noster in eternum et in seculum seculi ipse regnat in secula. 2 Justi. quorum cum tanta letitia liberantur sed quod putas indicibilis amaritudinis, inconsolabilis doloris ymo extreme desperationis, accidit remanentibus in igne extinguibili. uerme in mortali tenebra palpabili morte inferibili. ue quibus datum est hoc potius experiri quam credere uel timere 137m. c.m de 12 oe cum s. p. de aduentu mulierum

Vespere autem sabbati .i. sero diei sabbati et accipitur pro initio noctis, pro ipsa nocte secundum augustinum de con. euang. que .s. nox lucescit in prima sabbati .i. in primam feriam septimane Jo. ad ebediam q. 4. in inquit mattheus. omnes qui euangelium ebraico conscripsit secundum morem non tam uespere dixisse quam sero. et eum qui interpretatus est ubi ambiguitate fuisse deceptum propterea sic intelligatur sero sabbati non incipiente, sed iam noctis magna parte transacta et id non contrariatur Jo. dicenti non absolute mariam venisse mane ad monumentum, sed addidisse cum adhuc tenebre essent, uel secundum rem. omnes. mistice loquens studuit nobis insinuare quantam dignitatem illa sacratissima nox accepit ex honore deuicte mortis et dominice resurrectionis cum adhuc tenebre essent uenit maria magdalena. maria iacobi et salome et Johanna que fuit uxor cuze procuratoris herodis secundum bedam. ad monumentum, mulier que prima iuit ad culpam. nunc prima uenit ad ueniam, et que prima perfidiam sumpsit in paradiso festinat nunc prima fidem sumere de sepulcro. et contendit de morte rapere uitam, que de uita rapuit mortem. portantes que parauerant aromata. bernardus super cant. sermone 12. puto ab hoc dominus yhesus parata sibi aromata expendi noluit in suo corpore mortuo ut fuaret unico in pauperibus. uiuit enim ecclesia que manducat panem uiuum, qui de celo descendit, ipsa est corpus christi et orto iam sole .i. aperiente aurora. secundum augustinum dicitur. admirantes. quis reuoluet nobis lapidem. ab hostio monumenti. erat quippe magnus ualde. beda. quod mulieres ualde diluculo uenerunt magnum feruorem in ueniendi dominum ostendit. mistice nobis datur exemplum ut decussis uitiorum tenebris ad domini corpus accedamus. nam sepulcrum altare dominicum significat in quo corpus eius ac sanguinis misteria celebrantur. aromata, odorem uirtutum, et suauitatem orationum significant. cum quibus altari debemus appropinquare. bernardus. cum maria diluculo yhesum queram in tumulo cordis clamore querulo, mente querens non oculo tumbam perfundam fletibus. locum replens gemitibus. yhesu prouoluar pedibus strictis herens amplexibus. 2a pars de apparitionibus angelorum et ima pet. 2 Jo. ad sepulcrum propter uerba magd.

Et ecce terremotus factus est magnus. hoc intellige per tempus resurrectionis, de cuius hora ait Jo. ad ebidiam surrexit qua hora uoluit. quod nulli mortalium notum fuit. 2 grego. o uera beata nox que sola meruit scire tempus et horam in qua christus ab inferis resurrexit. augustinus dicit 4o. de tri. a uespera sepulture usque ad diluculum resurrectionis. 36. hore sunt .i. nox tota cum die tota. et nocte sequenti. ubi sciendum. quod tempus sepulture mortis christi representat effectum. due enim noctes significant duas mortes anime .s. et corporis. a quibus christi morte liberati sumus. mors autem eius que non fuit ex peccato proueniens sed ex caritate suscepta. non habuit rationem noctis. sed diei. Illud autem obseruandum est quod christi resurrexio non statim fieri debuit. quia tunc mortis ueritas non patuisset. nec apparuisset tardari. quia tunc signum superate mortis resurrectio non fuisset. dicitur autem 3. diebus fuisse in sepulcro. partem sumendo pro toto hoc modo quia cum ex die et nocte una dies constituatur quacumque parte diei uel noctis computata, christus illo die dicitur in sepulcro fuisse, primus itaque dies computatur ab extrema parte sui qua christus in 6. feria est mortuus, 2us autem dies integer fuit cum 24. horis nocturnis et sequentibus diurnis. nox autem sequens pertinet ad 3um diem, sicut enim primi dies propter futurum hominis lapsum a luce in noctem. ita isti propter factum hominis reparationem a tenebris computantur in lucem secundum bedam. 3us autem dies resurrectionis, figuratur in 3o die quo produxit deus arbores habentes

in inferno 4or.

de sinu abrae

Ierem. in laco

iacob. 9. ca. p. 16.

ys. 14. p. 3

Jo. 20 Mt. 16.

Lc. 24

mulieres fraus laus

Mt. 16.

altare significat sepulcrum

semẽ uite ĩ semet ipis· geñ· p̃· sic et caro xp̄i refloruit qui
hũit potestatẽ ĩ se ponendi aĩaz suaz ɩc̃/ in 3º die q̃ post aduẽ
tũ ppl̃i ad mõtem sinay· deus se maĩfestauit plebi ex̃a 19·
Jn 3º die q̃ facte sũt nuptie in cana galilee· Jõ· 2· ubi aquã
frigide tristie mutauit ĩ uinũ letie et ĩ 3º die quo post suffe
rentiã turbaꝝ sua reffectiõe letificauit turbas· ĩ mltiplica
tiõe panũ et piscĩũ mathi· xv· ex hoc p3 die refectiõis
dñice ẽẽ diẽ iocũditatis/ diẽ reffectiõis et pfecte repatiõis· ps̃·
hec dies/ quã fecit dñs ɩc̃· Angl̃s aũt dñi descendit de celo·
et accedens reuoluit lapidem· et respicientes uiderũt
reuolutũ lapidẽ a monumẽto/ et angl̃z sedentẽ sup eũ
·i· ad meridianã ptẽ· caput aũt ẽ ad orientẽ erat· ꝟ beda
erat aũt aspectus eꝰ sic fulgur/ et uestimẽtũ eꝰ sic nix
gre/ q͛ deꝰ terribilis est peccatoribꝰ blãdꝰ iustis· recte sic ã
gl̃s demõstrat ut de sua spẽ et terreret repbos et mulceret
pios· uñ se͛ pt̃iore aũt eiꝰ exteriti sũt custodes· et facti sũt
uelut mortui· rñdens aũt angl̃s dix̃ mulieribꝰ· nolite ti
mere uos scio eñ q̃ yh̃m nazarenũ· q̃ cruci ẽ queritis· surr
exit eñ· sic dix̃· uenite et uidete locũ ubi positꝰ erat/ dñs
ac si dicat ꝟ Jõ· si uerbis non creditis uacuo credite sepul
cro· idez in fructibꝰ erupit· et q̃ iacuit ĩ morte surrexit
ĩ gl̃a· et factũ ẽ· dũ mẽte consternate ẽẽnt de isto· ecce duo uiri
adstiterũt secus illas ĩ ueste fulgenti· beda/ mẽte ɔsternate
erãt/ q͛ et magnũ lapidẽ reuolutũ/ stupebant et corpore
nõ ĩuento dolebant· et sic angli leguntur adstitisse seplc̃o
saluatoris ita credendi sũt adsistere misteriis corꝰ dñi tpẽ
ɔsecratiõis· uñ apl̃s monet mulieres in ecc̃la uelari pp
anglos/ cũ timerent aũt et declinarent uultũ ĩ terra beau
ex̃ feminaꝝ quotiens ecc̃laz intramꝰ cũ oĩ humilite ɔgredi
debemꝰ ad ɔspectũ ãglorꝝ uultũ declinamꝰ interraz
cũ supernorꝝ ciuiũ gaudia ɔtẽplãtes nos cinerẽ ẽẽ cog
noscamꝰ scẽ quoq3 mulieres/ non interra cecidisse· s3 uul
tũ dicunt inclinasse· uñ mos obtinuit ecc̃lasticꝰ/ ut uel
ĩ memoriaz dñice refrectionis uel in spem nr̃e· oĩbus dñi
cis diebꝰ et toto quinquagesime tpẽ non flexis genibus
s3 declinatis ĩ traz uultibꝰ oremꝰ· dixerunt ad illas qd̃ queris
uiuẽ cũ mor· nõ ẽ hic s3 surrexit· ro· 6· surrexit xp̄s a morti
is p glãz patris ita et nos ĩ nouitate uite ãbulemꝰ· sic enim
reunitio aĩe xp̄i ad carnẽ causauit nouã uitã nr̃e/ ita
reunitio aĩe ad deũ cãnt nouã uitã grẽ· et scd̃o debet
hec uita noua ẽẽ ppetua· si bñ ɔformatur ad refrectionẽ xp̄i
ppea se͛· xp̄s resurrexit ex mor· Jã nõ mo· mors ·i· ult͛· nõ dñã
bitur ita et nos exi· u· mor· pẽ· iu· adeo nõ g͛· regnet pcc̃m
su· decetero ĩ nr̃o mor· cor͛· ũ· obe· cũ· ei· eiꝰ/ idõ dr̃ nõ ẽ hic· geñ·
28· nõ ẽ hic aliud ñ domꝰ dĩ/ potat dicẽ angl̃s demõstrans
sepl̃crũ uacuũ· põt hoc ẽt dici de hoĩe uere resurgente ut dcm̃
ẽ· qui nõ obedit ɔcupiscenciis carnis de qbus p͛· cor· 3· tem
plum dei estis uos· et sp̄s dei hĩtat in uobis et ita templũ
dei scm̃ ẽ· qd̃ estis uos idõ nõ querat locũ ibi dyabolꝰ· q͛ nõ
ẽ hic aliud/ nisi domꝰ dei ¶ ponamꝰ aũt refrexionis me
thaphoras· tã scp̃ture q̃ nẽ hic yh̃s q͛ 3ª die resurrexit
a mortuis/ ipẽ ẽ sapson· ca· 136· p· 4· ipẽ ẽ catulꝰ leonis
geñ· 49· tribus diebꝰ sopitus· quis suscitabit eũ· uox cer
te pr̃na· cũ rugitu emissa· tremẽte tr̃a· et tr̃e motꝰ ĩqt
factꝰ ẽ magnꝰ· ipẽ ẽ Jonas· ca· 103· p· 4· ¶ ursa· 3ª die
for͛at filiũ pꝰ deformẽ/ pelicanꝰ peremptũ ueneno filium
3º die ppõ sangne sanat/ fenix post͛· ccoo· uel circa ·x·
uixit/ et cum aromaticis lignis se ɔbussit de eiꝰ ciner
bꝰ pª die nascatur uermiculꝰ· 2ª alas pducit/ 3ª iã ciuis p
fecta ad amenissimũ mõtez aduolat pãta ĩ pulcerrimz

alis ex albo et nigro uiuentis picture orbiculis/ et postq̃ ĩfec
ta ẽ aromaticis herbis triduo dormit et 3º die a sõpno surgẽs
et clamãs tm̃ odores expirat/ q̃ oĩa aĩalia eã audientia/
illuc ɔueniunt· pp odoris fragrantiaz· excepto dracõe
q̃ uocez et odorez nõ sustinẽs latitat in cauernis ¶ actẽ
de ĩ pelicano ẽ sangnez/ ĩ lignis aromaticis feniças aucẽ
ĩ uetrẽ ceti/ xp̄i sepulcrũ/ ĩ actratiõe/ aĩaliũ et odorem
pãtere/ scẽꝝ aĩaꝝ q̃ erant in limbo ɔiunctionẽ ad xp̄z/
Jn dracone in cauerna abscondo incarcerationẽ luciferi
ĩ inferno/ Jn pdictis aũt oĩbꝰ maxime/ ĩ leone et urso/
mortis triduũ de q̃º· ca· 136· p· 4· oĩa ista exº sit nobis
q͛ oportebat tradi xp̄m ĩ maĩbꝰ peccatorꝝ/ et crucifigi
et 3ª die resurgere· luc· ultimo sic pdixeras osee· 6· uiuifi
cabit nos post duos dies/ et 3ª die suscitabit nos ad
uitam nouã grẽ· sequenti q3 dñm p ɔtinuitatẽ sancte
uite implentes/ qd̃ monet apl̃s/ si ɔsurrexistis cũ xp̄o
q̃ sursũ sũt querite ubi xp̄s ẽ in dextera dei patris col· 3· q̃
sursũ sunt capite ·i· celestia nobis sapiat nõ q̃ sup terrã
q̃ recidiuũ pcc̃i/ recordamĩ qualr̃ loqutꝰ ẽ nob̃ cũ
ad huc ĩ galilea ẽẽt· d· q͛ oz filiũ hoĩs tradi ĩ manꝰ hoĩũ
peccatorꝝ et crucifigi et 3ª die resurgere· et cito eũ di di
eiꝰ et petꝰ q͛ resurrex· amor· et ecce pcedet uos in ga
lilea ibi eũ uide·/ sic pdix̃· nobis/ beda/ mulieres nũtiã
aplis nũciare uitaz resurgentẽ/ q͛ p mulierẽ mors
fuũt nũciata/ et recordate sunt uerborꝝ eiꝰ· et exie
rũt cito de monumẽto ·i· de scepta orti in quo erat mo
numẽtũ/ cũ timore et magno gaudio/ Jõ de miraculi mag
tudiẽ timebant/ de desiderata refrexiõe gaudebant qd̃
aũt marcus ait eas nemini qcq̃ dixisse de angelis uel
ñ de custodibꝰ intelligendũ/ ¶ cucurrit g͛º magdalena/
su· et uenit ad simonem petrũ et ad aliũ discipl̃z/ quem
diligebat yh̃s et dic̃ eis tulerũt dñz meũ de monumẽ
to et nescio ubi posuerunt eũ/ augꝰ/ de con· euangelistarum
erat eñ maria magdalena/ cetis mulieribꝰ feruẽtior
uiñ et solã eam commemorat· Jo· uerisĩ aliis tacitis/ que
cũ ipã fuerũt et uõ q͛ alienationẽ mentis patit͛ ɔdaz
stupore aut nimio amore· refrexiõez dñi nũciare de
buit/ et anglica oblita mandati dñz ait sublatum·
exiyt g͛º petrus et ille aliꝰ disci· et uenerũt ad monu
mẽtũ· ꝟ literaz/ ad monumẽtũ currũt/ q̃ p aliis feruẽ
bant/ ¶ iustice/ petrꝰ/ antiqor/ gentiles/ Johes iudeorꝝ
ppl̃z designat· ɔtum eñ ad statũ mũdi gentiles sẽ
antiquiores· q͛ et ex ipis iudei pcesserunt· geñ· 9·
egredere de tr̃a tua· simĩ aũt currebant nãli desi
derio uel iudei p legem scripture/ gentiles p legem
nr̃e ad btitudiẽz et ueritatis ɔgnitionez quã oẽs homĩes
adipisci desiderant· et ille aliꝰ disci· pcuc· cito petro·
et ue· pꝰs ad monumẽtũ ·i· scripturaz xp̄m intra se ĩ
star monumẽti ɔtinẽtem/ et cum inclinasse se uigo
legis· d· ex̃ 24· oĩa queciiq3 pcepit dñs faciemꝰ· uid͛·
positam linteamina figuras quasdam oĩuz misteriorꝝ
ẽ 2ª· cor· 3º· nõ tñ intrauit/ q͛ aduersitatis ɔgnicõez
nõ pueñt· Venit g͛º symõ petrus/ sequens eũ/ q͛ gẽ
tiles ad xp̄m ɔuersi/ uenerant in aliã ecc̃laz ɔgregã
di· s3 in synagogaz ĩ fendi· ro· xi· et introiuit ĩ mo
nu/ ꝟ liãz ꝓ fuauit petro/ priorem ingressũ/ ppter re
uerentiaz iustice aũt introiuit p spũalem intelli
gentiam/ et uidit linteamina posita et sudariũ
qd̃ fuit super caput eiꝰ/ s3 sepatũ in uolutũ ĩ unũ
locũ/ 2m lr̃am fuit circa euangelistam tñ pciose ista distinguere

m̃t. 16.
c. 28.
16 p 6.
l. 24.
m̃t. 28.
mulier altari assistit
Qr̃ nõ flectimꝰ genua pꝰ 22 dies
hõ iustꝰ ẽ domꝰ dei
x 21 h...
petꝰ feruentior
Joẽ dulcior

c 13

in argumentum uere resurrexionis si eum aliq corpus eius trans
tulisset uel furati fuisset. neque corpus denudasset nec suda
rium reuolutum seposuissent / mistice aut per sudarium
s. gre. quo solet tergi sudor laborantium pot exprimi x labor
bum gre. sudarium seorsum inuenitur quia redemptoris passio lo
ge amra distincta e ipse. n. sine culpa ptulit nos n. cum
culpa / tunc gre. introiuit ille discipulus qui uenit prius
ad monumentum. et uidit et credidit s. augustinus qd dixat
s. magdalena corpus s. ee sublatum / no aut credidit resur
rexisse. Vn se. nondum n. sciebat scripturas quia opporteret
eum amortuis resurgere / crisostomus aut expoit eum credidisse re
surrexionem xpi et qm prius quare no prius credidit posit
/ quia nondum re. / abierunt gre. discipuli ad semet ipsos. au
gustinus. i. ad locum ubi habitabant 3a p d planctu magd.
2. i a apparitione xpi

Jo. 20.

Maria aut magdalena de qua eiecerat 7. demo
nia stabat ad monumentum fo. plo. origines. Vide
amor eius stabat / et quia plorabat / prosit nobis illius
stare. prosit nobis illius plorare. amor faciebat eam stare
dolor cogebat eam plorare / stabat gre. si forte uideret
eum quem amabat stabat cum unguentis ut sicut aut pe
des ita et nunc totum corpus perunguerent. et sicut ad pedes lac
mas fuderat ita et nunc lacrimas funderet. et primum
quidem fecit pro morte anime sue 2m pro morte magri sui.
pe. et johes timuerunt et non steterunt. Maria autem
stabat / quia nil timebat. xpo n. amisso nil sibi super ee
putabat qd posset timeat. perdiderat uitam anime sue. etiam
melius arbitrabatur mori quam uiuere quia forsitan mortua
ueniret eum sine quo uiuere non ualebat / plorabat aut
quia dolor eius renouatus erat. primi fuit cum doloris quia ui
uum perdiderat. s. de isto dolore aliquantulum consolationem
habebat quia mortuum se tenere putabat nunc aut de isto dolore con
solari non poterat / quia nec corpus defuncti no inueniebat uel
sic metuebat minus ne amor x i sui pectore refrigesceret
quo uiso recalescerent. cum gre. fleret incli. se et prospexit in
mon / amor hoc facit i aio ut semper uelit habere amatum
presentem ad minus in memoriam / si no pot in re. ad extrem
dam gre. memoria incliniauit se re. / et uidit duos anglos
i alb. sedentes unum ad caput et unum ad pedes ubi posi
tum fuit corpus yhu. origenes / o maria / multam consolationem
inuenisti. beate lacrime tue / quibus melius t contingunt quam spera
bas. querebas unum et duos inuenisti / querebas hominem et
anglos inuenisti / querebas mortuum et repisti uiuos q
inde intur de te curam habere / ille quem queris nec inuenis
uidetur te negligere nec de lacrimis tuis curare. uocas n.
illum et no audit. oras cum lacrimis / et no exaudit querens
illum et no inuenis. pulsas et non aperit sequeris eum / et fugit
ate / heu quomodo mutata e res i breui. olim n. te diligebat
olim a pharisaeo te deffendebat et a sorore tua te dulciter
excusabat / et discipulorum contra te fremitum dissipabat olim
laudabat te / quando pedes eius unguento unguebas et la
crimis rigabas. dolorem tuum miscebat et peccata tua dimit
tebat. olim uocabat te / cum no adesses. o inquit martha
ad e / et uocat te. tecum contristatus e / tecum lacrimatus e. Di
cunt ei illi / mulier quid ploras ait illa s augustinus in
amoris intentionem multiplicans inquisitionis / respondent
ait origines dolor qualis e ista consola. onerosi sunt isti con
solatores mei / quero creatorem / et grauius e in admiran
dum omnis creatura. nolo anglos uidere. nolo cum eis ma
nere quia possunt dolorem meum augere no possunt minuere

deinque no quero anglos. s. eorum creatorem et dnm. Dicit eis tulerunt
dnm meum. quem solum quero / q solus me consolari pot. q solus in peccata
dimisit. cui soli peccaui et postea multum dilexi / et nescio ubi
posuerunt eum. heu me miseram quid agam. quo ibo. quo abiit di
lectus meus. quesiui illum et no inueni. effundite lacrimas oc
culi mei plorate et nolite cessare. Ambulate pedes mei discurrite
et nolite quiescere heu quo abiit gaudium meum. ubi latet amor
meus. Vbi e dulcedo mea. cur dereliquisti me salus mea angustie
sunt in undique. et quid eligam ignoro recedere amonumento
mors mea e si eum recesso i felix quo uadam. et ubi requiram
manere aut admonumentum irremediabilis e mi dolor. melius
aut e mi sepulcrum dni mei custodire quam abeo longius abire. sta
bo et hic moriar ergo beatus erit spus meus qui statim egrediens
poterit ingredi domum dni mei. et quam beatum erit corpus meum si sepul
tum fuerit iuxta magistrum meum. corpus meum semper fuit in labor
et dolor. sepulcrum dni mei erit mi requies / et honor / heu
me i felicem / quia tunc no prospexi quia tunc no steti. prohdolor ego
uolui seruare legem et dimisi dnm legis. ego legi obediui et
dnm legis no custodiui. quamuis cum eo manere non sit legem
soluere s. ad implere / pascha eum ab isto deffuncto no contaminatur
s. renouatur. mortuus iste no potuit inmundos s. i mundos
purgat. exiit n. uirtus de illo q sanat os. hec cum dixisset
conuersa e retrorsum. querit crisostomus cur non expectaunt
eorum responsum s. conuersa e retrorsum. cum admirans homines inlte
reuerenter appareret. dic quia dum mara illa diceret / xps ad
uenit cui angli reuerenter exibentes assurrexerunt. quod
magdalena admirans conuersa e retrorsum / ut uideret ad
quod assurrexerunt. Vn luc. anglos stantes comemorat uidit
yhm et nesciebat quia yhs e. dic ei yhs. mulier quid ploras
quem queris. gre. interrogatur ab ea cum doloris ut augeatur
desiderium amoris quatinus cum narrat quem quereret i amore
ardentius estuaret / illa existimans quia ortulanus esset / sciebat
at eum quia custodes exitu uim fugerant et nullum circa illa
loca occupari. n. cum q eorum custos erat ut ait gre. dicit
dnm ei dne / dnm eum uocat / ut captet beniuolentiam
si tu sustulisti eum / dic mi / considera quanto ardore amat. si inquit
substulisti eum / quem tu m qr. cum de nullo feceris mentionem
ad quem facias relationem; glo. no dic. quem s. eum. quia hoc solet
gerere in aio uis amoris / ut quem semper cogitat nullum alium
ignorare credat i ceat. n. ei. m faloi hec cogitatio propter reue
rentiam fecisti. posuerunt eum i monumento hoc / quia erat prope cruce
at post reuertit opinari tempus ortolanus iste me preuenit orti
purgauit. crucifixi corpus posuit ut ex ortum abiceret
de monumento tulit io. ei ait si tu su. eum re. / orig. quomodo
magdalena no cognoscis yhm. mortuum queris et uiuum non
agnoscas / ps. forte magister tuus abscondit se ate. quia queris
uiuentem cum mortuis. s. pie yhu excusabitur tue dulcis ut
magdalena. quia cor ipsius tantus dolor inuaserat de morte
tua / ut no pot sperare de resurrectione tua. denique cum posuit
i monumento corpus tuum coniunctum ibi sepeliunt spm suum. et ubi
perdidit corpus tuum perdidit simul et spm suum quod gre. mirum dne
yhu / si te no agnoscebat q spm non habebat quod te agnoscere
debebat s. tu q illum hs i tua potestate / redde illi spm suum. et
mox relinquet errorem suum et agnoscet te dnm suum. et ego
eum tol. s. numquid ad consolationem e amantis habere aliquid quod fuit
crisostomus dic. quod sic / augustinus dic contrarium. 4. confess. et quod magistrum ptinz
ad dolorem Vn dic / quod fugiebat omnia loca i quibus conuersatus fuit
cum amico suo. q dic quod utrumque uerum e. quia quando ad e spes rei de
siderate quedam delectatio generatur. Ro. spe gaudentes
In eo aut quod spes quod differtur affligit aiam generatur tristicia

p a x apparitio

.Q.
.8.

site exm. 141. p 3

uel sic i cqtu p aliq bita i presentat aia delectat qa sent
. s i cqtu aiadu ertit eo abutia gnat trista origni . quod est
qd dic magdalen ego eu tol . ioseph . no fuit ausus corpus
tollere nisi peteret a pilato hec n . de licentia no curat ab
solute pmittit et ego eum tollam si eet corpus in atrio pnci
pis sacerdotu u negauit petrus . qd facis magdalena ego
igt eu tollam . o mulier / no mulier magna e fides tua .
Dic ei ihs . maria . Cuersa illa dic ei . Raboni qd d magr
o mutatio dextre excelsi . Cuersus e dolor magnus in gau
diu . Cuse sunt lacrime doloris in lacrimas amoris u maria .
audiuit Maria sic eu osueuerat uocare eam / magister
eius psensit i ipo uocationis mo singularem quadam dulce
dine et p hanc cognouit ee magrm suu . tc reuixit spes eius
et reuisa est sponsa eius cuq uelit xps uba adiunge no potuit .
Maria uba expectare s pmmo gaudio dixit . Raboni non
eu arbitrabatur indige uerbo q iuenerat uerbu . et longe
utilius extimauit tange ubu q expectare q h uerba sciebat n
qz xbu de illo exi . et sa os . Dic ei ihs noli me tange nondu
ascen ad prem meu . sensus e s ierom ad ebidia . que mortuu
queris . uiuu tange no mereris . ul s crisom putabat eum
surrexisse i eade dispositione qua prius hebat et non ascendisse ad
statu i mortalitatis ul mistice . magdalena figurat ecclam
d gentibus q no credidit in xpm . anq ascenderet in celu . Vade
aut ad fres meos et dic eis ascendo ad prem meu & prem uem
deu meu / sbquo et ego sum ho . et deus uem / int quos et ipm
ego sum mediator 4a p de mdato custodu et abaxiata
magda . & 2a ac 3a apparitione xpi .

Ecce quidam de custodibus uenerut in ciuitatem et nu
ciauerut pncipibus sacerdotu oia q facta fuerant
et agregati cu senioribus cosilio accepto copiosa
pecunia dederut militibus dicentes dicite qz discipli eius nocte
uenerut et furati sut eu nob dormientibus / qs malefic
tu mendatiu si eu dormiebat quo sciut discipulos uenisse et
corpus abstulisse / et si hoc auditu fuit a pside nos suadebimus
ei et securos uos faciemus / ne s a uobis pecunia exigat pro
negligentie custodie / uel i ne alia molestia nob iferat . at
illi accepta pecunia fecerut sic erat edocti . et diuulgatu
e uerbu istud ap iudeos usq in hodiernu diem Ricardus
de sco uictore i li recitat exemptione qd mos erat roma
nor ut puitiaru iudices senatui scripto remictiarent / si
qd noui i hys quas regebant puitiis accidisset . pillatus
itaq scripsit eplam ad tyberiu . de hys q ppetrata fuerant
in dnm yhm . designans i ei q ipe eet uere saluator mu
di . tunc tyberius cum suffragio mag fauoris retulit ad
senatu . postulans ut xpus deus haberet at senatus recusauit
indignans / q no sibi prius s more demictiatu fuisset . ab il
lo itaq die cepit imitari laudatissima prius p modestia
cesaris i penam senatus otradictois . i quada cronica repi
q no multis i tpoitis diebus plimos senatou proscripsit et
ad morte coegit . s hec est recusatio osecrationis . diuina dis
pensatione facta e . ne putaretur humanis astionibus i di
ge . eusebius i in cronica ait . cu ex osulto patru / xpianos
eliminari urbe placuisset . tyberius p edictu accusatoribus
xpianor comiatus e morte / Venit maria magdalena
anucians discipulis q uidi dnm et hoc dixit m . not triplex
puilegiu magdalene / collatu prius pphetia p hoc qd meruit
anglos uide . pphia eu medius d int pplm et anglos . s anglor
fastigiu . p hoc qd uidet xpm in que desiderant angli pspice
tao offitm aplicu . ymo facta e aplor apostola . p hoc quod
mittit resurrectionem aplis nuntiare . congrue aut mulier resurrectionem

aplis nunctiat ut sic mulier uiro prius anunctiauit uba mor
tis ita et mulier uiris prius anunctiaret uba uite . et ecce yhs
occurrit illis d . Auete ille aut accesserut et tenuerunt
pedes eius . Io q sic currebant merebantur dnm hre obuiam
et prius audire auete maledcm eue in mulieribus soluetur .
tunc ait illis yhs nolite timere . ite nuntiate fratribus meis
ut eat i galileam ibi me uidebut Io / non in iudeam . s
i multitudine gentium gra eu transmigratura d iudea
ad gentes . pcedet mam i cordibus eor pparando . ibi me
uidebunt / i membris meis . ambr fres eos uocat . ut p
resurrectionem eande huanitate resumpsisse et illos idem spa
re doceat / q cu abyssent nuntiauerut hec oia xi . lu
gentibus et flentibus et ceteris oibus qui cum eo fuerat
et illi audientes / q uiueret et uisus eet ab eis no cre
diderunt eis et uisa sut eis quasi delira uba / et no
credebant illis putatur q hoc audito . petrus cucurit
solus et tc sibi apparuit dns lz aly hec putarent delira
menta . s ubi ul qua hora nescitur . io qm sacerdos za uice
reuertit . d sic uisse horate ute / gre / q discipuli tarde re
surrectionem dni crediderut no tam illor ifirmitas q nra
ut ita dica futura firmitas fuit . ipa naq resurrectio p mul
ta argumenta eis dubitantibus monstrata e . q du nos le
gimus de illor dubitatione solidamur . 5a p de duobus
euntibus in emaus . & 4a x apparitione .

Post hec aut duobus ex eis ambulantibus ostensus e eun
tibus hac ipa die in castellu qd erat in spacio lx .
stadior a ierlm noie emaus / et ipi loquebantur
adinuicem / de hys oibus q acciderant . narrant greci scrip
tores gigantes herculem uno anelitu . 125 . passus cucur
risse qbus expletis ostitit / et a stando huius spaciu stadiu
uocaunt . e aut octaua pars miliarii . Eo itaq stadia . lx .
oficiut miliaria et medietatem octaui / qd spaciu itineris
bn ogruit eis / q de morte ac sepultura dni certi dubij
de resurrectione gradiebantur . na sextu cepti itineris milia
riu opleuerut . q illu sine querela inuice usq ad morte
qua sexta sabbti subijt pueisse dolebant compleuerut
et 7m q postea i sabbo in sepulcro quieuisse no dubi
tabant . uerr octauu minime pegerut . q resurrectionis
gliam no pfecte credebant / et factu e du fabularentur
et secu quererent et ipe appropinquans / ibat cu illis oculi
aut eor tenebantur ne eu agnoscerent / q actus actior
corporalium debent dispositionibus patientiu . et q isti xpm
resurrexisse minime credebant / io qi desperauerant . un
et dixerut nos aut sperabamus q i . d . non amplius speramus
ideo se eis i forma ppria non ondit . Vn augus in epla ad
paulinu epm / queri solz utru in eius corpore . an potius i illor
oculis aliqd factu sit / quo non pot agnosci . legitur eu te
nebantur oculi eor ne agnoscerent eu / et alibi apte
d apparuit eis in alia effigie / s cur no mouet q in trans
figuratione uultus eius splendidus fuit ut sol . post re
surrectionem mouet liniamenta aliquatenus mutata
ee . ut no pot agnosci / an non ad liniamenta mutan
da pot celestis dei potestas . qd pot p annor moras ho
mis etas et ait ad illos q sunt hy sermones quos con
fertis adinuicem ambulantes et estis tristes / ecce q x
prudenter subintrauit querendo de eor colocutione
et respondens unus . cuius nome cleophas cuius socius nominab
atur amaos . teste ambro . i luc . dic ei . tu . solus peregrinus
es i ierlm / ipse extraneus factus sum / et non cognouisti que
facta st i illa . his diebus qbus ille ait . que . et dixerut

mt . 28
137 . p . 6
roman e xm n sacrauit
150 . p . 8
J . 20 .
3m puilegiu magd .
roman e x ang hp secuti sunt
mt . 28 .
2a .
3a .
4 . l . 24
144 . p . 49

de yhu nazareno q fuit uir p. potens i ope z smone cora
deo et oi pplo et quo eu tradiderut sumi sacer. et pnci. nri
in dam. mor. et crucifix. eu nos aut spabam q ipe est
rex isrl et nc sr h. oia tcia dies e hoc quo fca st. s et
mlires qda ex nris terruerut nos ... que an luce fuert
admonumntu z no iuento cor. ei uenerut dntes se
et uisioez agelor uidisse q dicut eu uiue et abierut q
da ex nris. et ita iuenerut sic mlires dixerut. ipz uo
no uide. ex his adute pl. aplos de corpis amissioe tristos
fuisse qua de refectioe sperasse. et ipe dix ad eos o stul
ti et tardi corde ad credendu i oibus q locuta st pphe. no
se sic ne sic opor. pati xpz. ca. 128. p. i. et intrare i glam
sua et icipiens a moise et oibus pphis int illis i oibus scrip
q de ipo erant et appiquan. castellu quo ibant et ipe
finxit se longius ire et coegerut illu dntes. mane nob
iscum qm aduespasat et iclinata e iam dies. et
itrau cu illis. gre. scripture sacre. misteria q de se erat
illis dns apperuit et tn qr i eor cordibus pegrinus erat
a fide ne se longius finxit. nl. g. simplex ueritas p du
plicitatez fecit s tale se eis exibuit in cor. qualis apud
illos erat i mete pbandi eu erat si hunc que mdu ut
deu diligebat saltem ut pegrinu diligerent. et qr ext
nei acuitate no poterant ee hij cu quibus ueritas g
diebat. cu ad hospiciu ut pegrinu uocat. io. coegerut
eu exquo colligit qr pegrini no solum iuitandi sunt
s. i ad hospiciu trahendi. et factu e du recumberet
cu illis accepit pane et bndixit. benedicendus e cibus
antq sumendus. ne cu eo intret satanas exm de illa
q a sco eqtrin. curata e. i. dyaglor gre. cui dicebat
demo. qd feci. sedeba ego super latuca ueit illa et
momordit. ac fregit et porrigebat illis et apti sunt
oculi eor et cognouert eu et ipe euanuit ex oculis eo
z. gre. dns non i expositioe scripture s in fractione
panis cognoscitur. audiedo illuminati no sut. s faciendo
qr no auditores s factores leg. ap. deu iustificabut.
et subtrahit carnalibus oculis spes infirmitatis ut mentibus
incipiat apere gla refectionis. un sequitur et dixerut
ad inuicem no ne cor nrm ardens erat i nobis du loq.
i uia. et apiz nob scripturas gre. quot peptis instru
imur qi tot facibus iflamur. ber. sup cant. qui i studiis
spualibus fatigati et uersi i tpe ambulat uias tristes
ubi contingerit tale aliqd pati si intruerit dns appro
pinquet nob in uia qua ambulamus et incipiat nobis
de celo loq. qui de celo e fauorabile aliqd cantare
nobis de canticis syo. narrare aliqd de ciuitate dei. de
pace ciuitatis de eternitate pacis. de statu eternitatis. dico
nobis erit puehiculo aie dormitanti atq pigritan
ti leta narratio ita ut expelat ab aio audientis oe
fastidiu atq a corpore fatigatioez an t aliud uel pati
uel pete uidet. dauid qm ait dormitauit aia mea
p. te. ofir me in uer. t. et surgentes eadem hora. 4o.
fr. 7o. hec dietbom nuntij e. si ta. et mi. nolui usq
ma. s. ar. reuersi sunt i ierlm. et iuenerut cogre
gatos. xi. et et eos q cu ipis erat. d. qr surrexit dns
uere et apparuit symoi et ipi narrabant que gre. erat
i uia et quo cognouerut eu in fractione panis.

6.a p. d. appitoe fca discl. sine thoma.

Cum eet sero die illo. s. o. apparuit s. lram quibus
se ondere uoluit. non n sic cogregati erant
de die in ultice. sero apparuit ad desiderandum
aduentu suu in fine tpor. ioh. 20. cu sero factu eet dix pro
cini rc. et tr oibus apebit apo. inrabit eu ois. o. et
fores eent clause pp metuz iudeor et hoc s.m lraz. mistice
aut p hoc dat intelligi qr sciue ad sciue ondet se beatis
clausa ianua repbis. ioh. 25. q parat erant intra. cum
eo ad nuptias rc. stetit yhs in me. discipulor suorum
ut certitudinalr cognosceret. quo d medius urm stet
rc. ec. 30. circa illu corona frm et exempli nouitas
monstraret. ec. 23. rectorem te posuerut. esto in illis
qi unus ex ipis ut uia uite doceret. qr uirtus e i me.
extrema sut uitiosa. ys. 30. hec e uia ambulate i ea. et
dix eis pax uobis. ego su. nolite timere. sps tmq legen
tis missus ad prem postq ad cor. redit. crebro pacez
nuciat aplis. conturbati uo et conterriti. exti. se spm ui
dere. hoc di. s.m ambrom. qr maior ps sic afecta erat
uel forte q petrus conturbatus e. qr intrauerat ianuis
clausis et s.m bedaz extimabant se spm uide. ul qr
no putabant duz surrexisse. uel qr putabant cor
no posse clausis ianuis ad se intrare. et dix qd turbati
estis. et cogi. as. in corde ura. beda. cogitationes
iste de ymo cordis ascenderunt. non desuper descen
derut. fidem qua in uob plantari exigo. qd ex uobis
ortuz e cotepno. h no e ueritas refectiois. pditus e fruc
tus passiois. uidete ma. me. et pe. me. qr ego ipe suz
palpate et uidete qr sps. carn. et os no hz sic me ui. hre
et cu hec dixisset ondit eis manus et latus. angius
ad dubitantiu corda sananda uulnerati st. sanata x
uestigia. beda. multis itaq documtis psuadet resur
rectionez pbendo se et oculis uidendu et manibus
contractandu. qui duz palpanda ossa carneq mostrat
statu sui ul ure refectionis signat i qua cor. urm
et subtile erit peffectuz spualis poten. et palpabile p ueri
tate nr. un beatus iob. et rursu circudabor pel. mea. et
in car. mea. ui. duz. ob multas qppe cas uoluit cicatri
ces in cor. suo remanere pma ut astrueret aplis fidez
sue refectionis. 2a ut pu pro nobis supplicas quale ge
nus mortis ptulerit semper ondat. 3o. ut miaz suaz
nobis inouaret talibus idicijs ut in die iudicij ondat
pfidis q iuste dampnari debeat ignibus eternis. et sicut
du q sic discipulis dignatus e ondere loca clauor et lan
cee. ita et die iudicij mostrabit eade indicia sue
passionis et ipaz pter crucem ut confundat supborum
infidelitate. sicut qs eiz miles fortissimus iubente suo
rege psalute sue gentis hoste int. fiat multis uulneri
bus acceptis et spolia sue genti reportaret hoste sup
ato. et interrogaret amicus an ita uellet liberari ut
uestigia uulner nulla aperent. an ita potius ut cicat
ces remanerent sine aliq deformitate ipe rnderet
se uelle sanari ita ut in eo remanerent signa triu
phi si hoc absq cor. is deformitate pot fieri sic pfecto fe
cit dns. no ergo ex inpotentia curandi cicatrices suaut
s ut ppetue uictoie sim circuferet triuphu. adhuc aut
illis no credentibus et mirantibus p gaudio dix hetis
aliqd qd manducet. at illi optu. ei par. piscis assi. et
fa. melis. et cu mandu. sumens reliq dedit dedit illis
beda. pie senciendu e. qr post refectionez dm cibi quos
sumpsit nullum sanguinem ad nutrimentum ei pbuerut s quod
in igne missa aqua assumitur ita mox comesti cibi
spuali eius uirtute sunt consupti ali. eiz absorbet aq
terra siciens. ali. exsiccat solis radius cadens illa absorbz

Marginalia: 176. — 97. p2. — exm — p. 24 — p. 22 — cicatrices q. i xo. mas sunt — In iudicio ondet cicatrices crux — exm — 5a. i. 20.

indigentia. iste ex siccat potenª. fauū ē mel intra. ꝑ gre.
et dix̄ ad eos. hec sunt vba que locut⁹ sum ad uos cū ad huc
eēm nobiscum. qm̄ necēe ē īpleri oīa q̄ scpta st̄ ī lege moysi et ꝓ
phis et ps̄ de me. beda. uide quō tulit dn̄s oēs ābages. unius
est. tactus ē. māducant scpturas ꝓposint. tc̄ apruit illis sen
sum ut intelligerent scpturas. et dixit eis qm̄ sic scptū ē. et
oꝫ xm̄ pati et resurgere a mortuis die 3ª. bn̄ oportebat eum
resurgere ꝓ ꝯuicium imperatū. vba q̄ destruīs ꝯ ꝓ galiū ꝯ
machinatū hētis custodiā ꝯ ꝓpt aplōr colegiū dissipatum
nos aūt spabam⁹. et p̄dicari ī noīe ei⁹ pe. et re. pec. in oēs
gentes. incipientib⁹ a ierosolima. beda. comdata
sm̄ cor⁹ necitate comēdat unitatē ecclē. ad qd̄ efficiatr̄ ꝓ
sequēdū. p̄dicantib⁹ pmittitr̄ sps̄ scs̄. un̄ seqr̄. vos aūt testes
estis hor. et ego mitto pmissum pris̄. in. in uos gaudisi sunt
g°. discili uī. do. dicit eis iter pax nob. 2° ꝓponit pacē ut ostē
dant ꝑm augum pacificata q̄ in celo et ī tra. uł alr̄ ī aplis
erat dupx̄ turbaº. pª ad deū que offenderat petrus negando
alii fugiendo q̄ quā ꝓponit pacē recōciliatiōis. 2ª ad se ipōs
qꝛ dubii erāt ī fide q̄ quā ꝓponit pacē reformatiōis uel sic
p̄dicatores fidei psecutiōēꝫ passuri erant a iudeis martiri
um agentib⁹ q̄ pm̄ pmittitr̄ pax. diue ptectiōis. q̄ sm̄. pax
eterne remuneratiōis. sic misit me pr̄ et ego mitto uos. gre.
sic misit me pr̄ de⁹ deū. et ego mitto uos. hō hoīes pr̄ am
ando filiū misit eū pati. et dn̄s amans aplos misit eos
nō ad mūdi gaudia ſꝫ passiōēꝫ. deinde dat eis ydoneyta
tē ad offm̄ p̄dicandi. hec cū dixisset insufflauit et di. ac.
spm̄. augu⁹. in sufflando significauit spm̄ scm̄ nō pris
soli⁹ eē. ſꝫ ī suū et not. q̄ sic sr̄ xp̄ꝫ bis missus ē sps̄ scs̄ in
baptizato. Johis 3. et ī transfiᵒᵉ mathei. 17. cui⁹ rō ē quia
gra sps̄ scī p xm̄ deriuāda erat ad nos. 2ʳ. s. ꝓpagatiōēꝫ
gre. 1. sacrm̄tis ꝓpea descēdit ī spē columbe ī bapto q̄ ē aīal
fecūdū et p doctinā. ꝓpea descendit ī nube lucida ī trāsfig
uratione. un̄ et ibi ondit doctor cū di. ip̄ꝫ audite. ita et
sup aplos descendit dupl. pº. in flatu ad designādū. vn̄ · a
et ibi ondit doctor ꝓpagatiōem gre p sacramtū un̄ di. quor
remi. pecª. remitte eis. 2º. in linguis igneis ad designādū
ꝓpagatiōnē gre et doctinā. un̄ et ibi di. q̄ ceperūt loq̄ variis
linguis ꝯ. nō aūt datr̄ hic sps̄ scs̄ ad oēꝫ effectum ſꝫ ad
peccā dimittēda. hic aūt effect⁹ ꝓpatr̄ spiū scō q̄ caritas ē
vniuersa aūt delicta operit caritas. pūb xº. et pª. pet. 4.
caritas operit multitudinē peccātor. ītē qꝛ duo sunt pre · b ·
cepta dilectiōis. s. ꝓximi et dei. iō sm̄ gregorm̄. In tra datr̄
sps̄ scs̄. ut diligatr̄ ꝓxim⁹ de celo ut diligatr̄ deus. Nota
ēt q̄ solo de⁹ remi. peccā q̄tū ad cłpā ex auctē inentione
xps̄ hō dispositiue sacerdos in q̄tū sacrā mistrat. ī quibus
ꝯfertr̄ grā q̄tū uō ad pene remissionem qd̄ ordo atenden
dus ē. qꝛ sacerdos hꝫ potātem dimittendo mīstraliter
et ptiailatr̄ p̄suposita passiōe xp̄i qua xp̄s satisfecit
ꝓpeccās uiīs xp̄s aūt hanc potātem hꝫ excelenr̄ et hmlitr̄
presupposita tn̄ remissione culpe. et quor retinui. reten
sunt. retinet sacerdos peccā in q̄tū aliquos indignos ondit
sacrōr pcepciōe. thomas aūt vn⁹ ex xii thoās interptatr̄
abissus. In abisso aūt sunt obscuritas et pfūditas. sic ī thoā
fuit obscuritas ī fidelitatis. et pfūditas obdurationis. ſꝫ abis
sus luminis x̄ superauit abissum obdurationis thome. ps̄. Ab
issus abissum inuocat. q̄ di. didim⁹. thomas eīn ebraice nō
solū di. abissus ſꝫ ī geminus latīe didim⁹ grece. qꝛ ad
ei⁹ dubitatiōēꝫ referri pōt. q̄ eīn certus ē firmatr̄ ī una
pte. ſꝫ qui dubitat unā ptem accipit ꝯformidīe alti⁹
nō erat cū eis qn̄ uenit yh̄s. qꝛ recesserat ab eor societ.

amiserat uisiōis xp̄i solatium pacis eulogiū et sps̄ scī af
flatū. ubi aduertendū. quō de⁹ p utilitate aliq̄ pmittit
scōs aliq̄ affligi. osee. 6. ꝓpt hoc dolaui ī ꝓphis et occidi eos
ī uerbis oris mei pmittitr̄ ī cadē in peccā ꝑ peccātn ut qui
putat se stare uideat ne cadat et q̄ cadit eos exº addi
scat ut resurgat. dixerūt gº ei alii discipli vidim⁹ dn̄m.
ille aūt dix̄ eis ni uidero ī manib⁹ ei⁹ fixurā clauorū
et mittā digitū meū in loca clauor et mittā manū
meā in latus ei⁹. nō credā. gre. nō casū ſꝫ dīna dispen
satiōe gestū ē ut ille di. tunc deēet post aūt dubitāis
palparet palpās crederet. plus eīn ī fidelitas thome ad fi
dem pfuit qm̄ fides credentiū qꝛ dū ad fidem palpando
reduatr̄ nr̄a mens in fide solidatr̄. 7ª. p. de 6ª. x. ap
paritione et fidelitate thome
· 6ª
Et post dies viii. iter erant discipli ei⁹ int⁹ et
thomas cū eis. venit yh̄s clausis ianuis et
stetit ī meº. et dixit eis pax uobis. de in thoē
Infer digitū tuū huc et uide man⁹ meas. iuius poi se
se sunt solū ꝑ augum. de uidēdo deū. un̄ dicim⁹ uide q̄
mō olet uide quō calet. et affer manū tuā et mitte
ī latus meū. ex h⁹ pꝫ magtudo plagar xp̄i. et noli
eē ī cre. ſꝫ fidelis. qi apte dicat. pectō ī fidelitatis me i
ter crucifigis cū mee iterās passiōis. rn̄dit thomas
et dix̄ ei dn̄s me⁹ et de⁹ me⁹. gre. hoīem tangebat
et deū ꝯfitebatr̄. dic̄ ei yh̄s qꝛ ui. me. thoª. credidisti
dici pōt. nō ausum fuisse discipłꝫ xp̄m tangē ex reue
renª. un̄ ei di. qꝛ uidisti. nō qꝛ tetigisti. aliq̄ autē
putāt q̄ ad uisionē querens ex deuotione tetigerit. vn̄
bēr. de amore dei gestio sic thomas ille uir desideriorum
totū yh̄m uidere et tangē et nō solū ſꝫ accedē ad sacº
scm̄ lateris illi⁹ uulnus hostiū arche qd̄ ē fcm̄ ī latē
ut nō tm̄ ī mittā digitū aut manū ſꝫ tot⁹ intrem usꝫ
ad ipm̄ cor yh̄u. i. scā scōr ī archam testamti ad vrnā
aurea. uīe aiaꝫ humanitatis ꝯtinētem intra se ma
na diuinitis. ſꝫ heu di. in noli me tangē. et 1º. d apo
foris canis qi. d. nō ē capax tante dulcedis aīa uic
ta mortali carni. bti q̄ nō uiderūt et crediderūt aug⁹
comdat fidem gētiū ſꝫ ptiti tpis vsō vbis. qꝛ qd̄ erāt fu
turum in sua nouerat p̄destinatiōe iā factū not q̄ btitu
dine ī maiori et clariori visiōe maior ē btitudo aūt ī spe.
tato ē maior q̄to plus sparē pōt. talis aūt ē q̄ plus
meretr̄. et qꝛ hui⁹ ē q̄ nō uidet et credit. iō di. bti q
nō uiderūt et crediderūt. 8ª. p. de x. 7ª. apparitione piscīū
Postea maifestauit se iter yh̄s ad ma. ty. maī
festauit aūt sic. erāt simł symō petr⁹ et tho
mas q̄ di. didim⁹ et natanael q̄ erat a cha
na gal. et filii zebedei et alii ex discil⁹ duo ei⁹. et cº. erāt
vii. qui vbiqꝫ testificari sufficerēt. dicit eis symō petr⁹ vado
piscari dicūt ei uenim⁹. et nos tecū. gre. sine peccō
māserūt petr⁹ et filii zebedei piscatores post ꝯūsionem
qꝛ. uō āthelonei negotia nō redeunt. sunt eīn negotia
q̄ sine peccāis aut uix aut nullaten⁹ eē pnt. et exierūt
et ascenderūt ī nauē. et illa nocte nł. pn̄di. mane āt
fcō stetit yh̄s ī litore nō tn̄ cogno. dił. qꝛ yh̄s eēt. criso⁹
nō statim ondit yh̄s se ipm̄ ut p miraculū qd̄ fac
tur⁹ erat eū agnoscerēt. dic̄ gº. yh̄s qi pisces emere
volens ꝑ crisom̄ pueri nūqd̄ pulmētū hētis. pulmē
tariū h̄ di. eē quo panis ꝯditr̄ ut sit saporosior. rn̄de
rūt ei nō. dix̄ eis mittite in dextra nauii rethe et ī
uenietis. rethe p̄dicatiōis mittitr̄ ad dexteram qn̄ p̄dicator

·j·20·
mūdi gaudia
S. S. datʼ dʼ xº dʼ apˡs
peccā dimitt deus yh̄s sacerdos
dʼ uulnʼ laterali

a petit supernam remunerationem ps. delectationes in dextera tua usque in finem
civitatum correctionem de utroque 33 in dextera eius ignea lex. simul
in perfectam tribulationem ps. providebam dominum in conspectu meo
semper quoniam a dextris est mihi ut esset perfectam operationem. et tunc
utraque manu pro dextera utatur iude. 3. et nesciat sinistra
tua quid faciat dextera tua ca. 96. p. 8. miserunt ergo et iam non valebant
illud trahere a multitudine piscium. dicit ergo discipulus ille quem
diligebat ihesus petro dominus est. cum et pisces obedivit symon
petrus cum audivit quod dominus est tunicam succinxit se. erat enim
nudus id est sine pallio vel non plene indutus. et misit se in
mare. mistice datur intelligi quod per tribulationes transimus
ad christum. ps. transivimus per ignem et aquam etc. alii autem discipuli
navigio venerunt. mistice quod singule eis navicule id est ecclesie sunt
commisse petro autem mare id est mundus. non enim longe erant a
terra sed quasi cubitis 200 trahentes rethe piscium. 200 cubiti quos
petrus pertransivit vel peditando vel natando duplicem
doctoris perfectionem significant vite et doctrine. vel secundum augustinum
quod supra duabus naviculis hic 200 cubitis designatur propter ut
usque genus electos tangit circumcisionem et preputium quod de sinistra centenario
numerus ad dexteram transit. ut ergo descenderunt in terram viderunt
prunas positas et pisces superpositum. per miraculum fecit hec
christus ex nichilo. unde secundum crisostomum ante passionem operatus est ex subiecta
materia quod tunc erant tempus ostendere infirmitatis post resurrectionem
vero ex nichilo quod tunc erat tempus ostendere potestatis. dicit
ei ihesus afferte de piscibus quos prendidistis nunc. ascendit symon petrus
et traxit rethe trahit ad terram quod ipsi commissa est ecclesia ipse
pisces ad soliditatem trahit. quod stabilitatem eterne patrie ostendit
verbis et plus miraculorum signis plenum magnis piscibus 153.
nota secundum augustinum in alia captura piscium in qua non determinatur
positio ad dexteram vel sinistram que est presentis ecclesie
parvi et magni capiuntur hic vero per magnos intelliguntur
boni a resurrectione ad dexteram collocandi. in prima non
determinatur numerus piscium quod nunc prophetam multiplicati
sunt super numerum. hic vero certus exprimitur numerus in figura quod in eis
est denarius preceptorum. legalis denarius non sufficit nisi
gratia spiritus adiungatur que septenario donorum continetur. cum autem
septenarius spiritus sancti denario legis accedit, fiunt 17 qui
numerus ab uno ad seipsum computatis omnibus crescens ad 153 pervenit.
omnes propterea ad gloriam pertinentes. hoc modo figurantur et ut
prompte quilibet intelligat propriis karacteribus cum sua summa
unaquaque propter illius numeri describatur p. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.
10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. et cum tanti essent non est scissum
rethe. quod sanctam electorum ecclesiam in continua auctoris sui pace
requiescens nullis iam dissensionibus laniatur. dicit eis ihesus
venite prandete. quod post refectionem secundorum refectio
expectatur ut debrientur iusti torrente voluptatis. et nemo
audebat discumbentium interrogare eum tu quis es. scientes quod dominus
est. augustinus tanta erat evidentia veritatis qua illis ihesus apparebat
ut nullus eorum auderet non solum negare sed nec dubitare
et ideo stultum esset interrogare. et venit ihesus et accepit
panem et dedit eis. augustinus fecit dominus prandium septem discipulis
de pisce asso et aliis quos ceperant. piscis assus christus est passus
ipse est et panis qui de celo descendit ut nobis ostenderet
quod passionem in humanitate pertulit et refectionem nobis
ex divinitate paravit. huic incorporatur ecclesia ad participandam
beatitudinem propter quod dictum est afferte ex piscibus. ut
omnes qui hanc spem gerimus per illum septenarium numerum discipulorum
tanto sacramento nos communicare noscremus et eiusdem beatitudinis
satiari. hic iam tertio manifestatus est ihesus discipulis suis
cum surrexit a mortuis. quod non ad ipsas demonstrationes

sed ad dies quibus se ostendit referendum est secundum augustinum. quarta p. de commissione omnium facta petro.

Cum ergo prandissent dicit symoni petro ihesus symon
iohannis diligis me plus hiis. dicit ei etiam domine tu scis quod amo
te. quasi diceret secundum albertum tu scis quod integro corde te diligo. quantum
te non alii diligant nescio. caute respondit petrus quod meminit
se plus attribuisse constanter quam habuisset. dicit ei pasce agnos meos
grece in pastorali signo signum dilectionis est cura pastoralis. quisquis
virtutibus pollens gregem dei negligit pascere summum pastorem
convincitur non amare. dicit ei iterum symon iohannis diligis
me. ait illi etiam domine tu scis quod amo te. dicit ei pasce agnos
meos. dicit ei tertio symon iohannis amas me. beda. super autem non
ociose putes tertio repetitum petre amas me hoc enim significatur
puta nisi me ames plus quam tua plus quam tuos plusque te. ut
trine nee petitiones numerus impleatur. non intromittas te de
omnibus meis pro quibus utique effusus est sanguis meus. et dicit
ei tu omnia nosti tu scis quia amo te. dicit ei pasce oves meas. augustinus trine
negationi redditur trina confessio. ne minus amori lingua
serviat quam timori. oves autem pascere est credentes confortare
ne deficiant terrena subsidia si necesse est subditis providere exempla
virtutum prebere adversariis obsistere peccantes corrigere. petro
claves promissas supra ca. 114 p. 2a. christus nunc dedit postquam autem
petrus in partibus orientalibus pontificalem tenuit cathedram annis
5 ut habetur post exieronimo de illustribus viris vel post septem
iuxta oppinionem bede et primam missam celebravit dicendo
pater noster cum crucis benedictione quam more apostoli imitati sunt. de
commissionibus soliatus per maleficia symonis magi de quo ca.
139 p. 9 anthiochiam properat et ibi cathedram tenuit annis
7 et ibi primo discipuli christiani appellati sunt. postea sequutus
est symonem persecutum usque romam anno domini 45 claudii nono 2o et
sedit annis 25 mensibus 7 die octavo et precessit paulum per annos
13 et ultra. hic instituit autem pascha quadragesimale ieiunium
et cum natale in ebdomadis etiam in completa pro commemoratione
adventus domini fecit ordinationes mense septembri
episcopos 3 presbiteros 10 dyaconos 7. et nota quod beatus petrus
eiusque successores non utebantur altari lapideo usque ad silvestrum
papam propter persecutiones infidelium. sed tamen ligneo et factum erat
ad modum arche habens 4 circulos in 4 angulis et portabatur
a 4 sacerdotibus ad locum ubi summus pontifex celebrare
debebat, sive in criptis sive in domo alicuius fidelis. hoc
quoque altare cum beatus silvester palatium constantini in ecclesiam
consecrasset, ibi reposuit propter reverentiam petri et aliorum. nullusque
in illo altari celebrat nisi papa. sed mandavit in ecclesiis altare
lapideum erigi de quo supra ca. 165 p. 21. amen amen dico tibi
cum esses iunior. cingebas te et ambulabas ubi volebas. cum autem senueris extendes
manus tuas et alius te cinget et ducet quo tu non vis.
hoc autem dixit. significans qua morte clarificaturus esset deum id est super hoc circa
eos. et cum hoc dixisset. dicit ei sequere me. conversus petrus vidit
illum discipulum quem diligebat ihesus sequentem qui et recubuit in cena super pectus
eius et dixit domine quis est qui tradet te. hunc ergo cum vidisset
petrus. dixit ihesu domine hic autem quid. quod audierat secum infigere
dominum voluit suis exitum cognoscere. dicit ei sic eum volo manere
donec veniam. sempiterna redditurus bona. tu me sequere
crucis sufferendo tormenta. exiit ergo sermo inter fratres quod
discipulus ille non moritur. et non dixit ihesus non moritur sed sic eum volo manere
donec veniam quid ad te. non enim magnum erat dare dilecto non
mori. cum dissolvi et esse cum christo multo melius sit. hic est discipulus qui
testimonium perhibet de his. et scripsit hec et scimus quia verum est testimonium eius. plus enim
ceteris cunctis intellexit. sunt autem et alia multa que fecit ihesus
que non sunt scripta in libro hoc que si scribantur per singula nec ipsum arbitror mundum capere eos

io. c. 2.

13. 8. p. 3.

claues petro

cathedra petri

q scribe libros augus. no spacio librorum crescendum e mundum
cape no posse s capacitate legentium uel dictum e p yperbolem
q modus sepe inuenitur in diuinis libris ut hic posuerunt
in celum os suum &c. et Ps. uerticem capilli perambulantium in delictis suis.

10a p. de 8a 9a et 10a apparitione xpi

8a. Undecim aut discipli abierunt in galileam in montem ubi constituerat illis yhs. et uidentes eum adorauerunt. quidam aut dubitauerunt. et exprobrauit incredulitatem eorum et duritiam cordis. gre. increpauit discipulos cum eos corporaliter esset relicturus ut uerba que recedens dicebat in corde audientium artius impressa remanerent. que his qui uiderant eum resurrexisse a mortuis non crediderunt. ber. in sermone ascensionis neque enim resurgentem illum quisquam legitur aut credit uidisse mortalium. restat ergo de anglis accipiendum.

9a. in die quoque ascensionis apparuit xpus discipulis comedentibus in cenaculo ubi parauerat pascha. tunc. n. apli quam ceteri discipuli et mulieres habitabant in illa parte yerlm que dicitur melo. s. in monte syon. ubi dauid construxit palatium. s ceteri habitabant circumquaque non aut in cenaculo. comedit aut cum eis. et tunc forte exprobrauit incredulitatem eorum et locutus est eis. data est mi omnis potestas in celo et in terra. beda. postquam a mortuis resurgeret nouerant angelice uirtutes se subditas homini assumpto. s quia homines dedignabatur ei subici quem mortalitate nouerant in dubium uenisset propterea doctores. et ait euntes ad propaganda dogmata preceptorum ut hic ad dissoluenda uincula peccatorum ca. 129. p. 1. Ite in castellum &c. ad preuidendum recidiua delictorum ezech. 1. euntes ibant et non reuer. ad exequendum opa meritorum ca. 118. p. 18. Ite et uos in uineam meam ad sustinenda ~~tepida~~ tedia persecutionum. luc. x. ite ecce ego mitto uos sicut oues &c. in mundum uniuersum predicate omni creature. docentes omnes gentes baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti docentes eos seruare omnia quecumque mandaui uobis.

89 p. 4. damascenus. de trisagio si quis dicat propter quid baptizantes trinam facimus inmersionem. quod utique aliud dicimus. quam secundum unamquamque ypostasim diuinitatis unam inmersionem et tres propter trinam ypostasim. beda. ordo precipuus. ut primum doceant postea credentes baptizent de mox obseruata precipiant. non enim fieri potest ut baptismi uirtutem recipiat qui fidem non habuit. et sicut corpus sine spiritu mortuum est ita fides sine operibus. quanta aut merces pie conuersationis quale pignus future beatitudinis. fidelibus maneat. consequenter ostendit. ecce ego uobiscum sum usque ad consummationem seculi. uel sic in sermone cene xpus discipulos consolabatur. primo quia ibat ad patrem 2o quia mitteret eis paraclitum spiritum et cum hec non sufficerent. 3o promisit eis suum reditum. propter quod merito possent dicere mane nobiscum domine at ipse respondet ecce ego uobiscum sum &c. non solum spiritualiter exibendo postulatum auxilium s in presentialiter uisitando in sacro altaris. tanquam amicos carissimos. qui crediderit. et baptizatus fuerit saluus erit. qui aut non crediderit condempnabitur. beda. quod hic dicimus de paruulis qui ad huc credere non ualent. per alios paruuli credunt in ecclesia. sicut sic ex aliis trahunt peccata. que illis in baptismo remittuntur. signa aut eos qui crediderint hec sequentur. In nomine meo demonia eicient linguis loquentur nouis. serpentes tollent et si mortiferum quod biberint non eis nocebit. super egros manus imponent et bene habebunt gre. numquid quia hec non facimus non credimus hec in exordio ecclesie fuerunt necessaria. ut fides credentium miraculis nutriretur. nos. n. cum arbusta plantamus tamdiu eis aquam fundimus quo usque in terra conualeant. sancta tamen ecclesia hec cotidie spiritualiter facit sacerdotes. n. per exorcismi gratiam manum credentibus imponentes demonia eiciunt. et seculariа uerba dum fideles relinquunt et conditoris sui laudes insonant quasi linguis loquuntur nouis. qui etiam dum bonis exortationibus malicias de alienis cordibus auferunt serpentes tollunt. et dum pestiferas suasiones audiunt sed tamen ad operationem prauam minime pertrahuntur mortiferum bibunt. s non eis nocet. dum aut uicina infirmorum in fide sue operationes roborant. super egros manus imponunt. quo tanto maiora sunt miracula quanto per hoc non corpora s anime suscitantur. uos aut sedete in ciuitate quo adusque induamini uirtute ex alto act. accipietis uirtutem superuenientis spiritus sancti in uos beda. sunt enim quos a predicationis officio uel etas prohibet uel imperfectio. et tamen eos impellit precipitatio qui monendi sunt ut considerent facta saluatoris qui quos uellet repente roborare posset s ne imperfecti predicare presumerent intra ciuitatem sedere iubentur. i. intra metum suarum claustra consistere ne loquendo euagentur. s cum diuina uirtute induti fuerint a se ipsis foras exeant et alios instruant. his dictis precepit. ut egrederentur de ciuitate. et euanuit ex oculis eorum eduxit aut eos foras in bethaniam. ibique xa uice apparuit congregatis discipulis atque mulieribus. iuxta dominum preceptum

x^a 11a p de argumentis resurrectionis

Ueritas resurrectionis probata est ueris documentis quia ex multis prophetiis. s. p. 5. multis testimoniis anglorum. s. p. 1. inimicorum p. 4. magnis miraculis que multa corporalia sunt. ca. 129. p. 3. et in capitulo pilati. s. p. 8. uariis experimentis ubi attendere quia studuit circa resurrectionem suam ostendere primo ueritatem sui corporis naturalis qui carnem habet et ossa. s. p. 6. 2o naturalis corporis uitam que maxime ostendi potest per sensum et motum ut gustum ostendit s. p. 5. auditum respondendo ad interrogata. s. p. 4. uisum in discernendo thomam ab aliis 3o corporis sui naturalis et diuini in proprietate in modo. pacis conuenientes sibi soli in fractione panis. s. p. 9. uocatione uulnerum ostensione uidete manus meas &c. s. p. 6. sunt aut conuenientes quia non omnibus s tamen testibus preordinatis adeo. ut dicitur act. resurrectionem suam manifestaret quia lex est diuinitatis infima per media reducere in suprema. quosdam propterea mediatores eligere debuit per quos uniuerso orbi resurrectio manifestaretur. post

138m cm de ascensione domini

Et eleuatis manibus suis benedixit eis. prius tamen respondit querentibus si in tempore hoc restitueret regnum Israel ad modo suo liberans paganorum non est uestrum nosse tempora &c. et factum est dum benediceret illis recessit ab eis et ferebatur in celum et sedet a dextris dei. eminet hereditas omnem bonum possidens.

os. 16 ebr. 1o. loquutus est nobis in filio &c. congruenter reintegrans omnem celi habitationem. Jo. angli. apoc. 4. sedenti in throno et agno benedictio et honor et gloria et potestas in secula seculorum potenter suppeditans omnem mundi rebellionem. ps. dixit dominus domino meo &c. affluenter erogans omnem donum perfectionem. ebr. 4. habentes talem habemus pontificem qui consedit in dextra sedis magnitudinis in celis et ita dabo legem meam in uisceribus &c. de loco ascensionis dicit sulpitius. jerosolimitanus eps. quia cum postea ibi esset hedificata ecclesia locus in quo institerunt uestigia xpi ascendentis numquam potuit sterni pauimento. ymo cernuntur etiam de ad huc speciem uelut impressis uestigiis terra custodit et addit. beda cum terra eadem accedentibus cotidie auferatur tamen eadem sua uestigia pristinum statum continuo recipiunt nec summum ecclesie culmen contegi potuit sed

atria transitus est usque ad celum per aera quodam autem globo lucis et nubis ascendit captivam secum ducens captivitatem o felix illa processio ad quam nec etiam apostoli admittuntur. Cumque iam dominus raptus esset ab aspectu eorum ad huc tamen suspensis vultibus aspicerent in celum, missi sunt duo angeli ad consolandum mestos in absentia ad ostendendum Christum ascendisse in celum. Et ipsi adorantes regressi sunt in Ierusalem cum gaudio magno et erant semper in templo laudantes et benedicentes dominum et profecti predicaverunt ubique domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis. Reducti sunt autem apostoli ad cenaculum montis Syon. Accincta turba fidelium ibique exspectaverunt adventum spiritus sancti.

139m c^m d

Actuum apostolorum c. i. prima pars de electione Mathie.

In diebus illis id est in ipso meditullio temporis inter ascensionem et sancti spiritus missionem loco Iude electus est in apostolum Mathias. Unus lxx^ta cecidit enim sors super eum Actuum primo. Hec est quam Dionysius hierarchicus radius spiritus vocat. Sed licet alii putent sortes fuisse more Iudeorum. Predicavit autem in Iudea et in pace quievit. Quidam autem crucis eum sustinuisse martirium alibi dicunt quod lapidatus securi percussus est. Corpus Rome ostenditur in ecclesia sancte Marie maioris. Treverensi illud translatum veneratione habetur. Ne putetur fuisse de Iosephi sanctitatis in Ioseph cognominatus est iustus qui vocabatur Barsabas. Hic predicationis et sanctitatis officio fungens multas pro fide Christi persecutiones substinens victoriosissimo fine quievit qui etiam pro fide venenum bibens nihil triste pertulit. Cuius natale colitur iii kalendas Augusti.

Secunda pars de missione spiritus sancti.

Tertia itaque hora pentecoste dum essent apostoli in prefato cenaculo cum aliis expectantes promissum spiritus sancti atque orantes factum est fragor quidam id est sonitus in aere tamquam advenientis spiritus id est somni vehementis id est vehementis et ne dampnationis ferentis. Et repleverunt omnes id est cxx in domo sedentes. Et apparuerunt illis dispertite lingue tamquam ignis id est radii ignei in modum linguarum insidentes capitibus eorum in ipsis quod duplex effectus designatur spiritus sancti ubique scilicet ut essent perfecti in et caritate fervidi primo et vii dona spiritus sancti congrue demonstrantur in igne. Spiritus enim sanctus instar ignis primo purgat per donum timoris. Numeri xxxi omne quod potest transire per flammas igne purgabitur. Ysaie iiii si abluerit dominus sordes filiarum Syon in spiritu iudicii et spiritu ardoris. Secundo liquefacit per donum pietatis. Psalmus flavit spiritus eius et fluent aque. Tertio decorat per donum scientie Iob xxvi spiritus domini ornavit celos. Beda super canticum sermone xxvii est celum sancta aliqua anima habens virtutes quasi astra quoniam quippe stelle in nocte lucent in die latent sic virtus vera que sepe in prosperis non apparet eminet in adversis. Quarto consolidat per donum fortitudinis. Michee iii repletus sum fortitudine spiritus domini iudicio et virtute ad operandum ardua. Quinto elevat per donum consilii Ezechielis spiritus elevavit me inter celum et terram. Sexto illuminat per donum intellectus. Sapientie vii est enim in illa spiritus intellectus sanctus. Septimo dulcorat per donum sapientie Ecclesiastici spiritus meus super mel dulcis. Primus effectus ignis patet in veste salamandre. Secundus in cera. Tertius in metallis. Quartus in lateribus. Quintus in vaporibus. Sextus in lucernis. Septimus in cibis. De hoc festi figura ca. xvi. p. x.

Tertia pars de concursu populi et prima predicatione Petri.

Erant autem in Ierusalem Iudei viri religiosi ex omni natione que sub celo est. Actuum ii. Et audito convenerunt fragore ad discipulos et audiebat unusquisque lingua sua in qua nati erant illos loquentes et mirati sunt. Quidam autem irridentes dicebant quod musto pleni erant id est valde ebrii. Tunc surgens Petrus ostendit eos non esse ebrios quia erat hora diei tertia id est nondum erat hora comestionis et ostendit eos spiritu sancto repletos per auctoritatem Ioelis et dominum predicavit Christi passionem et resurrectionem. Conversi sunt circa iii milia hominum.

Quarta pars de sanatione claudi et carceratione Petri et Iohannis.

Deinde ascendentibus Petrus et Iohanne in templum Actuum iii claudo et paralitico pro elemosina petenti eliam respondit Petrus argentum et aurum non est mihi. Abrosius super Lucam non tamen in hoc gloriatur Petrus quod aurum nec argentum non habeat sed quod secundum domini mandatum quod precepit nolite possidere aurum. Hoc est dicere vides me Christi discipulum et aurum a me requiris. Quod nobis per Christum donavit in nomine Ihesu Christi surge et ambula. Cernens quod Petrus populum admirantem predicavit Christi virtute factum miraculum. Loquentibus autem illis ad populum Actuum iiii supervenerunt sacerdotes et magistratus templi. Erat enim iuxta speciosam portam templi sic dictam a speciali quodam ornatu quem apposuit Alexander Iudeorum. Indignati itaque quod magnificabat populum quem illi dampnaverant et Saducei specialiter qui negant resurrectionem iniecerunt manus in eos et posuerunt in carcerem. Multi autem qui audierant crediderunt et conversi sunt quinque milia. Altera autem die congregati sunt principes sacerdotum et quotquot erant de genere sacerdotali et seniores et pharisei et scribe et vocantes eos denuntiaverunt eis ne aliquo loquerentur in nomine hoc. Ad quos illi non possumus que vidimus et audivimus non loqui. At illi comminantes dimiserunt eos non invenientes quomodo punirent eos propter populum. Dimissi autem redierunt ad suos et narraverunt eis hec que cum orassent motus est locus in quo erant et iterum missus est spiritus sanctus et loquebantur variis linguis verbum dei cum fiducia.

Quinta pars de communitate vite in primitiva ecclesia.

Multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una erat quia illis omnia communia. Tunc Ioseph levites Cyprius genere qui et Barnabas postea comes Pauli. Hic ait Beda quod non fuit Barsabas qui scilicet cognominatus iustus Actuum i. Sed Glossa id est dicit quod cum apostolo Paulo postea sortem predicationis accepit et est opinio Rabani Actuum xi. Sed hoc loco ait magister historiarum huic opinioni inherendum non est quia habet agrum vendidit illum et posuit pretium ante pedes apostolorum. Vir autem nomine Ananias cum Saphira uxore sua Actuum v voluit esse de collegio iustorum ut haberet necessaria sine labore et vendidit agrum et defraudavit de pretio conscia uxore sua retinens sibi partem. Quod statim previdens Petrus in spiritu ait non es mentitus hominibus sed deo qui scrutatur corda. Ananias autem cecidit mortuus ad pedes Petri et cum differetur post ea veniens uxor eius similiter mortua est et sepelierunt eam iuxta virum suum. Talem enim consuetudinem habebant ut coniunctiones carnis sequerentur coniunctionem pulveris. Et mulier formata est de costa viri. Nota quod quidam dura fuit punitio que in nove legis promulgatione convenit fieri sicut in primo legis Moysi sapere pro collectione lignorum in sabbato quidam lapidatur. Iniuste et sacerdotii duo filii Aaron consumpti sunt pro oblato igne alieno.

Sexta pars de constantia apostolorum et consilio Gamalielis.

Per manus autem apostolorum fiebant signa et prodigia. Actuum v. Et augebatur multitudo credentium et ponebant in plateis infirmos ut eos saltem umbra Petri tangeret et sanarentur. Principes autem sacerdotum et Saducei iniecerunt manus in eos et posuerunt in custodia publica. Angelus autem domini per noctem aperiens ianuas carceris eduxit eos qui diluculo intraverunt in templum et docebant plebem. Tunc abiit magistratus cum ministris et adduxit eos sine vi propter populum qui eis favebat et statuerunt eos in concilio et ait illis pontifex precipimus vobis ne doceretis in nomine isto et ecce replestis Ierusalem doctrina vestra. Qui responderunt obedire nos oportet deo magis quam hominibus. Tunc surgens Gamaliel phariseus legis doctor honorabilis omni plebi magister Sauli et apostolorum ut ait Clemens in quadam epistola et exclusis apostolis dixit si hoc opus divinum est per eos impediri non posse. Si vero opus est hominum per se destrueretur. Inducens exemplum Iude Galilei et Theode magi qui ut tradit Iosephus dicebat se prophetam. Ad cuius persuasionem multi venditis omnibus rebus suis et oblatis ex urbe facultatibus venerunt ad ripam Iordanis et promisit se facturum post triduum ut dividerentur Iordanis et transirent sicco pede. Sicut tempore Iosue et cum expectarent in illo triduo superveniens procurator presidis Syrie cum multitudine equitum multos ex eis occidit et caput eius tulit Ierosolimam.

reportauit consenserunt quoque persuasioni eius et celis demunchauerunt aplis ne aplis loquerentur in nomine hoc / ibant autem apli gaudentes a conspectu concilii quoniam digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati · **7ª p. de electione 7 dyaconorum**

Crescente autem numero discipulorum act. vi. factum est murmur grecorum i. gentilium uel iudeorum indigenarum qui in diuidendo commune eorum non admittebantur ministerio cotidiano · et de mandato apostolorum elegerunt vii uiros quorum sermo hoc precedebat · stephanum · philippum · prochorum · nicanorem · thimonem · parmenam et nicholaum aduenam anthiochenum / quibus apli orantes imposuerunt manus · hic sumptum est ut in ordinibus dandis fiant orationes · hac enim auctoritate in quibusdam ecclesiis dyaconibus manus imponuntur · beda dicit quod non tamen imponerent eis manus sed qui postea fuerunt ad sacerdotium promoti · horum uicem in ecclesia gerunt archidiacones ut episcopi melius possint uacare orationi et doctrine sed quod forte minus puritate hoc exequebantur episcopi sibi retinent **8ª p. de predicatione prima et passione eius.**

Stephanus autem plenus gratia et fortitudine faciebat signa et prodigia magna in populo. Surrexerunt autem quidam de sinagoga disputantes cum stephano et non poterant resistere sapientie et spiritui qui loquebatur · tunc introduxerunt duos falsos testes qui eum accusarent de blasfemia in deum et in moysen et dixit ei princeps sacerdotum si hec ita se habent · tunc aggressus est stephanus facere grandem sermonem in quo quia arguebatur in deum et in moysen premittit commendationem dei et descendit ad commendandum moysen act. vii. et quia dicebant eum condempnasse locum sanctum subdit de tabernaculi commendatione · postquam autem purgauit se a crimine obiecto cepit eos increpare · at illi stridebant dentibus in eum intuens autem in celum dixit ecce uideo celos apertos et ihesum stantem a dextris uirtutis dei · tunc exclamantes uoce magna clauserunt aures suas quasi abhorrentes audire blasfemiam / et duxerunt eum extra synagogam et lapidauerunt eum · et deposuerunt uestimenta sua secus pedes adolescentis qui uocabatur saulo nec in consentire tantum illis positis autem genibus exclamauit dicens domine ne statuas illis hoc peccatum · et cum hoc dixisset obdormiuit in domino · et facta est persecutio in ecclesia que erat ierosolimis ita ut omnes discipuli preter aplos qui ut pastores gregis ceteris erant constanciores dispersi sunt per regiones iudee et samarie act. 8. In hac dispersione leguntur multi discipulorum exisse fines iudee inter quos fuit magdalena et soror eius martha cum beato maximo postea aquensi episcopo et multis aliis tunc prouidentes apli quod ad gentes essent transituri ordinauerunt iacobum alphei episcopum ierosolimorum et imposuerunt ei manus · petrus · iacobus et iohannes et non a paucioribus hodie consecratur / saulus autem deuastabat ecclesias discipulos act. 8 · necdum tamen credebat · qui autem dispersi fuerant pertransibant de loco ad locum euangelizantes **9ª p. de conuersione samarie per philipum et de symone mago ·**

In samaria erat symon magus qui homines ita dementauerat magicis artibus ut eum crederent uirtutem dei · philippus autem diaconus illuc descendens predicauit ihesum et credebant ei et baptizabantur ab eo / propter miracula que faciebat symon quoque non potens equalia miracula facere ficte ab eo baptizatus est ut ei familiaris inherendo disceret artem similia faciendi et quia philippus tamen diaconus erat apli miserunt ad samaritanos petrum et iohannem ut imponerent eis manus · propter hoc solum episcopis reseruatum est · et tunc receperunt uisibiliter spiritum sanctum ad robur in confirmatione uoluit autem symon emere ab aplis potestatem dandi uisibiliter spiritum sanctum · unde ab eo qui emunt spiritualia dicti sunt symoniaci sicut qui uendunt dicti sunt giezite · unde ait petrus · pecunia tua tecum sit in perditione · quoniam donum dei existimasti pecunia possideri / petrus et iohannes ierosolimam redeuntes predicabant multis ciuitatibus samaritanorum Angelus autem locutus est philippo dicens ut eunti ascenderet eunuchi potentis in domo candacis regine ethiopum qui erat super omnes gazas eius qui per ipsum misit multa dona in templo in ierusalem · ethiopia enim tamen per feminas regebatur que candaces dicebantur · cuique eunuchus legenti ysaiam · rogauit phylippum ut ascenderet currum quem euangelizauit illi ihesum · et baptizauit eum et cum ascendisset de aqua spiritus domini rapuit philippum et inuentus est in azoto · sed philippus signis et prodigiis in ciuitate apud cesaream requieuit · iuxta quem tumulate sunt tres filie eius uirgines prophetisse huius natale celebratur viii · ydus iunii **10ª p. de reliquis ex septem dyaconibus**

Beatus parmenas traditus gratie dei a fratribus in multum officium predicandi plena fide consumans martirium gloriam · philippus adeptus est x. kallas febr. prochorus fide et miraculis plenus apud anthiochiam martirio consumatus est iii. ydus kallas aprilis thymon apud beroen doctor sedit ac de ipse uerbis domini seminans uenit corinthum · Ibique a iudeis et grecis post flammis iniectus sed nichil lesus postea crucifixus martirium compleuit · xiii · kallas maii nicolaum uero nicholaite sue heresis auctorem se habere iactant sed clemens alexandrinus in 3º stromatum libro hoc de eo scribit · pulcram inquit uxorem hic habuit et cum ab aplis increparetur de zelotipia producta in medio uxore siquis uellet habere eam permisit ex quo actione isti qui sub eius nomine sectam prauissime libidinis assumpserunt / permiscuos uiros et illos concubitus appetunt · in autem compertum est nicolaum nullam prius agnouisse mulierem / preter eam quam uxorem adduxerat · eius enim filie usque ad ultimam senectutem uirgines permanserunt et filius similiter ex quo constat quod uxorem produxit pro contemptu libidinis gessit se continentem omnibus et contempnendam non sectandam carnis docuit uoluptatem **11ª p. de conuersione sauli**

Saulus ad huc spirans minarum et cedis in discipulos petijt epistolas in damascum ad synagogas ut si quos inueniret huius uie uiros ac mulieres uinctos perduceret in ierusalem · cum autem appropinquaret damasco subito circumfulsit eum lux de celo / et cadens in terram audiuit saule / saule quid me persequeris act. 9 · uiri autem qui cum eo erant stabant stupefacti uocem quidem audientes / neminem autem uidentes uocem autem pauli tamen audiebant surrexit autem de terra cecus erat sic fuerat mente / ad manus illum qui cecum trahentes introduxerunt damascum et ibi 3 diebus non uidens · et non manducauit neque bibit in quo tempore dono putant quidam 3m celum conscendisse · et euangelium didicisse · dixit autem ananie in uisu dominus uade et quere saulum ecce enim orat / uas electionis est mihi ut portet nomen meum coram gentibus et regibus et filiis israel et ananias sacerdos imposuit illi manum · et confestim ceciderunt quasi squame ab oculis eius et uisum recepit et surgens baptizatus est post anno · emergentis dominice passionis usuali autem i. in capitulo decimo alibi kallas ianuarii · anno 2º et continuo ingressus in synagogas predicabat ihesum et confundebat iudeos affirmans / quoniam hic est xpistus · et antequam iret ierusalem / sicut scribit ad galatas primo iuit ad arabiam et inde reuersus est damascum ubi notificate sunt ei insidie iudeorum / qui custodiebant portas ciuitatis die ac nocte / ciues damasceni ad peticionem iudeorum discipuli autem dimiserunt eum nocte in sporta per murum **· de assumptione beate uirginis c. 1 p. de transitu ipsius**

A iohanne aplo / cui commendata fuit gloriosa uirgo maria / audiuisse se asserit miletus smirne episcopus quod anno 2º / postquam xpistus celum ascenderat dum uirgo die quadam desiderio xpisti succensa lacrimaretur / angelus domini ei adstitit ramumque palme de paradiso attulit et postquam eam reuerenter salutauit / dixit ei hanc palmam / ante feretrum tuum portari facies cum die 3º de corpore assumpta fueris ecce enim expectat te filius dei cum omnibus uirtutibus celi cui maria dixit · oro te · ut congregentur ad me omnes apli domini mei cui uoto annuens angelus cum magna celeritate discessit · cumque conuenissent et toto in dei laudibus uacarent in 3ª hora 3 diei super omnes qui erant in domo illa sopor irruit nec ullus uigilare potuit / exceptis aplis et tribus uirginibus que ibi aderant et ecce subito descendit dominus ihesus cum multitudine angelorum et splendore magno et angeli hymnum dicebant tunc ait dominus veni electa mea / et intra receptaculum uite eterne · tunc illa prostrauit se in pauimento adorans deum et ait benedictum sit nomen glorie tue qui dignatus es

Margin notes: · p. 9 · 174 · p. 22 · 178 · p. 4 · morte stephani et episcopatu iac. · quare episcopus consecratur a tribus · 141 · p. 11 · 125 · 114 · anno 2 uel 5 · 140 · p. 2 · qui soli episcopi manum imponunt · unde symoniaci · gizite · 144 · p. 26 · p. 11 · 140 c. 3 de · sathanas in morte uide

C 141

dignatus es me ancillam tuam eligere et archanum tuum in comendare. Memor quoque esto mei rex glorie. Scis quia toto corde te dilexi. et thesaurum michi creditum custodivi. Precor itaque ut nullus sibi sathane impetus occurreret. Cui salvator respondit. ad me in cruce princeps tenebrarum venit: et tu quidem eum videbis lege humanam generis. sed tibi nocere non poterit quia ego tecum ero. Expectat te celi milicia. ut introducat te ad celestia gaudia. At illa suppletiuz recubuit et gratias agens misit spiritum. 2a ps de sepultura ipsius

Post hec ait dominus discipulis suis. ut ad monumentum corpus defferret. ibique expectaret donec ad eos veniret. hec dixit. tradidit animam michaeli et statim discedens cum angelis ascendit in celum: tres autem virgines cum corpus spoliassent pro nimio splendore levatum quidem corpus potuerunt sed minime videre donec lineis reconditum esset. Erat autem facies virginis lilij floribus similis: et odor suavitatis magne egrediebatur ex ea. Cumque feretrum deferretur cum laudibus apparuit nubes magna valde super feretrum sicut circulus maximum splendorem habens. et angelorum multitudo in ea suavissime cantantium: resonabat que terra magne dulcedinis sonitu. tunc egressus populus de urbe fere xv. hominum milia vallabatur. Princeps autem sacerdotum voluit lectum evertere. corpusque in terra detrahere statim que manus eius aruerunt et torquebatur supplicio vehementi. angeli quoque qui erant in nube percusserunt populum cecitate qui plangebat dicens. Ve nobis quia similes facti sumus sodome civibus cecitate percussis. Princeps autem sacerdotum clamabat. Sancte petre deprecor te ne despicias me in hac necessitate. quia crucior valde. cui respondit. non est meum hoc. sed accede et osculare lectum. et dic credo in dei filium. quem ista portavit in utero. et larga dei pietas que salvat indignos dabit tibi sanitatem. quod cum fecisset confestim sanatus est. et cepit deum benedicere: et de libris moysi in laudem christi testimonia reddere: ita ut apostoli mirarentur et fleret pro gaudio. Nomine dixit. et dixit ei Petrus. accipe palmam de manu Johannis et super occulos pone credencium excepto cecato et videbunt. sed qui increduli permanserunt mortui sunt et reportata palma ad sepulcrum novum in vale iosaphat medio situm posuerunt. ibique corpus cum omni reverencia sepelierunt. 3a ps de assumptione corporis eius in celum

Cum autem manerent apostoli iuxta preceptum domini iuxta sepulcrum. ecce advenit dominus ihesus cum innumerabili exercitu angelorum et claritate magna et ait ad discipulos. pax vobis fratres. at illi responderunt. fiat misericordia tua super nos. quemadmodum speravimus in te. tunc salvator ait antequam ad patrem ascenderem vobis promisi quod vos qui secuti estis me sedebitis etc. hanc autem elegit iussio patris mei ut habitarem in ea. quid ergo vultis ut faciam ei. Responderunt apostoli. si placeret maiestati tue: visum fuit nobis servis tuis ut sicut tu devicta morte regnas in gloria tua ita corpus eius resuscitatum feres in celum: tunc ihesus ait. fiat secundum vestram sententiam: precepit ergo michaeli ut deferret animam virginis: et paulo post gabriel revolvit lapidem ab hostio monumenti et ait christus surge amica mea et proxima. que non sensisti carnis delectationem non paciaris in sepulcro resolucionem. statimque surrexit maria de tumulo. ihesus autem vale faciens apostolis secum mariam defferens elevatus in nube ferebatur in celum: nunc completa est figura. 2o Regum 6. quod et omnis populus deducebat archam domini cum iubilo et clangore bucine. et ludebant in omnibus lignis fabrefactis et citharis et liris ubi notandum quod secundum augustinum super psalmos. triplex est sonus musicus. unus qui fit cum voce sicut in cantu. alius qui fit cum flatu. sicut in buccina. 3us pulsu sicut in cithara. quod triplex modus inhabitat celebri deductione concurrit. ex quo patet quod deducta est ad gaudia paradisi cum omni sonorum musicorum genere. solique ait ad gaudia eterne vite. beata virgo hodie feliciter introivit cum alternantibus ymnidiciis angelorum choris. in pascua eterne viriditatis ubi una societas omnium superiorum. in dulcis solempnitas angelorum. in post labores et erumpnas felix et suavis est refectio animarum. De celsitudine throni eius. ca. 74. p. 10. in cuius figura dicitur 3o Regum 2. surrexit rex salomon in occursum matris positusque est thronus matris regis qui sedet ad dexteram eius. De leticia celestis civitatis. ca. 76. p. 1. propter hoc quod dicitur beda de eius facie et voce apte dicitur quod assumpta sit cum corpore. unde augustinus in homilia de assumpcione eius. Quia maria pre ceteris gratiam suam conceptus honoravit. Primum est credere quod in morte specialem eam gratiam honoravit. putredo autem et vermis obprobrium est humane condicionis. a quo obprobrio cum ihesus sit alienus. marie non excipitur quam ihesus de ea sumpsisse probatur. caro enim ihesu caro marie est.

141m capitulum de reditu ad actus apostolorum cuius prima ps de societate barnabe et sauli;

Paulus autem post iii. annos a conversione sua venit Jerusalem videre petrum et mansit cum eo diebus xv. gal. 1. deinde venit in partes syrie ubi cum iudei vellent eum occidere. fratres hoc cognito deduxerunt eum in cesaream palestinam et inde miserunt eum tharsum. act. 9. Petrus vero dum pertransiret universos venit ad lidiam ibique sanavit paraliticum nomine eneam et videntes omnes qui habitabant lidie et sarone conversi sunt. In ioppe vero erat discipula christiana nomine thabita. hec plena erat pauperibus in vestibus pauperum. et cum mortua esset miserunt ad petrum ne pigriteris venire ad nos. et cum venisset petrus duxerunt eum ad cenaculum ubi iacebat mortua et circumsteterunt illum omnes pauperes vidue flentes et ostendentes vestes quas illa sibi faciebat. ille compassione motus oravit et eam suscitavit a morte. act. 9. Mansit autem ibi multis diebus apud symonem coriarium. Interea cornelio centurioni romano oranti apparuit angelus dicens. orones tue et elemosine ascenderunt in memoriam in conspectu dei. accersi symonem qui vocatur petrus. hic dicet tibi quid te oporteat facere. et indicavit ei domum ubi hospitabatur. Illis autem facientibus nunciis cum petrus oraret. ut post ea prandere vellet et in extasi et vidit lintheum ante se ex alto dimitti in quo erant quadrupeda terre et serpencia et vox facta est ad eum. macta et manduca. quod deus. gentis tibi in corpore et cum sociatus nunciis est ad cornelium et audissent verba illius ait in veritate comperi quia non est personarum acceptor deo neque discernit inter gentilem et iudeum et cum evangelizasset ihesum spiritus sanctus descendit in omnes qui audiebant verbum. In quo

Sathanas [illegible]

13 p 8

143 p 4
143 p 2
143 p 5
Acta

125 p 18

sensissent non dum baptizati sunt tamquam primitie dei gentium ut sanctus beda [?] ex tunc cepit ecclesia multiplicari. tunc rogaverunt petrum ut permaneret apud eos aliquot diebus. act. 10. postea petrus ad iudeos [?] conversus fecit epistolam / Inter hec qui dispersi erant tempore mortis stephani in anthiochia predicaverunt ad grecos. et crediderunt multi. quod audiens ecclesia que erat ierosolimis misit barnabam anthiochiam qui exhortatus est eos in proposito permanere. et videns se non sufficere ad tantam multitudinem erudiendam ivit tharsum et duxit secum saulum et per annum morati sunt in anthiochia. et docuerunt turbam multam. et tunc primo a christo capite denominati sunt christiani qui prius dicebantur discipuli. In diebus illis supervenerunt ex ierosolimis prophete anthiochiam. Unus ex eis agabus nomine predixit famem futuram in universo orbe et maxime in iudea. tunc primo facta est collecta in usus pauperum que missa est per barnabam et saulum in ierusalem ad seniores. act. xi.

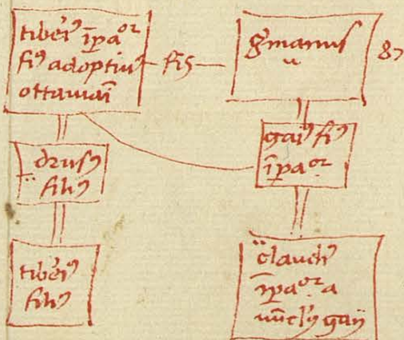
2a pars de fortuna herodis agrippe et morte philippi et lisanie et tiberii.

Tempore autem tiberii mortui sunt philippus tetrarcha yturee et lisanias tetrarcha abiline. herodes autem agrippa frater herodiadis vir magnanimus aspirans ad alteram tetrarchiarum vacantem venit romam. quem videns tiberius militem strenuum fecit eum adherere druso filio suo cum iam in vita tradiderat ipsum. herodes autem liberalis nimis ut sibi conciliaret animos romanorum multa expendit et magnis se debitis obligavit. Interim autem mortuus est drusus. adeo autem insolabiliter doluit tiberius ut omnes amicos [?] suos amoveret qui familiariter adheserant druso. ne visis [?] eius memoria contristaret. sic compulsus est herodes redire in iudeam qui desperans [?] premente paupertate intravit turrem: ut in fame affectus moreretur. Uxor autem eius hoc nunciavit herodiadi que impetravit a viro suo et ad vitam necessaria concessit [?] tempus. imparavit [?] agrippe collatum beneficium et doluit agrippa ultra modum. rediens quod ad tyberium honorifice susceptus est. cum autem haberet tyberius duos nepotes unum ex filio druso scilicet tyberium alterum ex fratre germanico scilicet gaium voluit sibi tiberium substituere: Herodes autem magis diligebat gaium propter quod latentem indignacionem incurrit tyberii. contingit autem cum quadam die sederet agrippa in curru cum gaio levatis manibus ad celum diceret utinam in proximum [?] senis mortem viderem et gaium dominum orbis. quod cum auriga audisset postea captus quod cum rebus domini sui fugisset pro obtinenda imperatoris gratia ei retulit agrippe verba. Tyberius autem non multorum de carceratorum [?] curabat. instanti vero agrippe ut occideret respondebat sufficiat tibi quod incitatus [?] est tardius [?]. tyberius cum quadam die agrippa incitaret tiberium ut aurigam de carcere extraheret. eductus ille accusavit agrippam de crimine lese maiestatis quod vel de morte imperatoris orasset. tunc ait tiberius lingua huius qui de auriga preceptum intelliges. cum reduxit in carcerem. quadam iterum die cum ambularet tiberius in ypodromo id est cursu equorum et teneret agrippam per manum vocato carcerario dixit ei liga hunc et. mirati sunt universi quod agrippam qui purpuratus incedebat quia esset de semine regio iussit ligari. et fuit in carcere sex mensibus. [?] autem dum die quadam staret iuxta arborem cuius frondibus insidebat bubo. accessit ad eum unus de captivis. et locutus est ei dicens nolo te meditari [?] quod indicaverunt [?] [?]. erat hic peritus in auguriis. cito inquit liberaberis et in tantum sublimaberis

Ut et [?] amicitiam [?] tui te invideat et in hac prosperitate moriens relinques bona tua filiis tuis. quam cito autem huius generis avem videris super te stanti quinto die morieris:. Post hec tyberius infirmatus videns se moriturum [?] vocatis nobilibus et oratione premissa apud deos. statim apud se duorum predictorum nepotum suorum illum in imperatorem statuere qui ad eum in crastino prius veniret tamen significatum tyberio. ut prius veniret quod voluit venire. nisi prasius. prior igitur venit gaius. quem videns tyberius flevit amare constituit quod eum in imperio. dixit tyberio potius debebatur qui michi hereditario tamquam filio filii sed quia te video utiliorem imperio et nomen [?] deorum te instituo. tyberius iste institutos procuratores in provinciis raro aut numquam mutabat. asserens se in hoc plebicule prodesse quia procuratores scientes se brevi tempore procuraciones habere usque ad sanguinem emungunt et tanto durant gravius quod brevius et quod recentes supervenerint dissipant quicquid invenerint. et ponebat famosum illud exemplum de sauciato et muscis sanguinem sugentibus.

192m capitulum de imperio gaii et philone.

Gaius quartus romanorum augustus qui in exercitu natus est dictus caligula a militari calciamento. tyberium honorifice sepelivit. et post aliquot dies liberavit agrippam de carcere. deditque ei duas supradictas tetrarchias: et imposuit ei dyadema et sublimatum in regem misit in iudeam. Herodias autem videns hunc vocari regem et virum suum numquam potuisse habere honorem regium multa importunitate eum induxit ut iret ad gaium pro hoc honore obtinendo. agrippa autem scripsit post eum litteras continentes quod adhuc vivente tyberio amicitias composuisset cum rege parthorum. ut esset rebellis romano imperio. cuius argumentum dicebat quod in civitatibus suis habebat arma per lxx milia virorum. de quibus armis interrogatus agnovit scilicet confessus est. tunc missus est in exilium. uxori vero amore agrippe redire concessit et facultatem possidendi terram suam. que virum nimium diligens ab eo separari noluit. secumque lugduni in multa miseria mortua est. Puella vero que caput iohannis petiit vivam terra glutivit. dataque est eius tetrarchia agrippe. Gaius itaque princeps creatus dampnatos ac relegatos restituit. negavit quod se aures delatoribus accomodare. magistratibus liberam iurisdictionem et sine sui appellacione concessit. vultum tetrum et horridum et ex industria efferebat nocturnus ac vehis [?] placida. sed pauca [?] genere eruditori eloquentie. plurimum attendit. Ut senecam. Maxime tunc placentem. arenam sine calce vocaret. Sed et alias artes diversas studiosissime exercuit: canendi atque saltandi voluptate ita efferebatur. ut nec quidem publicis spectaculis se temperaret. quo minus tragedo pronunciante concineret. et gestum ystrionis quasi laudans et corrigens palam effingeret. Si quis autem eo saltante vel obstreperet leniter detrahi iussit manu propria flagellabat. Fuit autem biennio satis mansuetus. Postea evanuit cor eius in elacionem: et in tantam prorupit insaniam ut a cunctis subiectis coli voluit quasi deus dicebatque se fratrem Iovis et castorem polluceque fratres medius consistens se adorandum adeuntibus exhibebat. iussit et ymaginem suam per universum imperium suum ut cuncti eam adorarent. Etiam scripsit Petronio presidi sirie ut statuam suam poneret in partim in templo ut accurrentibus facilius reciperet quod cum collectis romanorum legionibus contemptasset colecti

Iudei cu aias agppe dixerint se pocius pmitter occidi
nec tiraz tolereret ut iedia moriat. tunc ille misit epi
stolaz p honorabiles uiros. gaio ut ab ho madato
desisteret. s no fuerunt ausi se eius qspectui pntare
s ab agrippa gratiaz peciere. qd ad qiuiuiz gaiuz
inuitauit. ille no admiratus delicias qiuiuij aut
agrippe q multa p se passus eet: et io peteret qqt uel
let et ei donaret: tuz no ille petiss statuaz suaz
no poni in teplo. gaius lz iratus scpsit petrono
ut ab hoc si statua posita no eet cessaret. deinde ei
scpsit. qr ipatorio madato no obedierat sibi elige
ret genus mortis. s ie an nucios receptos audi
uit fama mortis gaii. Crudelissimus fuit ita ut
iuliaz filiaz suaz nllo firmiore iudicio suu semis
ee credebat qz feritatis q illi iaz tata icat ut i
festis digitis ora et oclos sit ludeciu infantiuz
apeteret. oreis i pclusis no nuqz fame ppto i dixit
de qdicoe tpox suox sepe qqstus. q nllis calamitati
bus pnus insigretur. fertur qz exclamasse utinaz
ppls romanus una ceruicez hret. hoc icdibili
apparatu pgres hostez: z galia germaniaz qz tra
siriens i ora occeani uersus britania: belinii
britanox regis filiu apre pulsuz ac oberratez
i dedicionez ualitudiez excusanti: leticiaz suam
misit qtingit fel ut reuocatiuz quedā ab exilio
stitutatus est: qd i facere qsueuerat. q rndit se
deos sep orasse ut piret. tiberius tuqz regnaret
oppinans g. suos exules sibi talia i pcari. iussit
os truncari. dicebat aut nich laudabilius i na.
sua i uerecudia i ueiri no temere i queqz nisi e
bris et minutis ictibus aiadulti passus e. pudi
cie sue nec aliene pepercit sorores suas omnes
stupauit. postmo q adulteras z i sidiarx qstias
ipe dapnauit. Post pdigalitatez ad rapinam
querterit auiz uectigalia noua. atqz i audita ex
tunt nouissie gtante pecunie cupidie i merssus
sepe sup i messos aureox acruos nudis pedibus spaci
atus et toto corpe uoluptatus est: Interfectus e autez
gaius i gecia facinora ausus z aliqto maiora
moliens q eiz placuisset palatinis ita uocate ia
molez: z effeminatuz gaius oi pbro denotare qsu
euerat atqz crasatez aggredi. pas sibi ptes. cassius
chereas tribunus cohortis ptore depopostiit qz sem
orez ia molez: et effeminatuz. gaius oi pbro denota
re qsueuerat. Is pmus atergo ceruicez gladio gra
uiter percussit. de hinc cornelius sabinus alt qiurat
exaduerso pectus traiecit. Jacetez aut qtractis
qz inebris clamitatez se uiue cetu xxx. uulneribus
qfecerunt: pist uxor et uxor gladio qfossa et filia
parieti illisa pdie aut aut qz piret somp iauit
se i celo qsistere iuxta soliuz iouis. impulsuz qz abeo
dext ped police z i tiaz pcipitatuz: Post morte aut
eius i ueti sut duo libeli quox unus pugio alt gladius
dicebat. i qbus electissioz romanox noia scpta erat
qs occide disposuerat: archa et q uasis ueneno pleis
qbus i mac fusis: pisces multi mortui sut: Eo tpe olipie
simulacru iouis. qd roma trasferri iusserat tm cachi
nu edidit ut machinis labefactis opifices diffugeret
Mathis qz sui scpsit edwar. xci. Clarissimus iudeox mi
ta pclara scpsit opuscula. lz legatus sue getis missus
ad gaiu. qr iudei apd alexadriaz seditoe excitata
pstigati ecce. atqz urbi pulsi erat a cesare repulsus

rome cu petro aicicias huisse dr. z ob hac eiz senatores
mara disciplis petri ornasse laudibus apd alexadriaz

143m capitlz de ipio claudij. 7 ei stepanes. 19 p.a p. de mo
ribus claudij.

Claudius quintus romanox augustus ipauit. Gaio eiz
de qsilio senatorum interfecto. i ciuitate orta e dis
cessio int curiaz et milites. dicebat aut curia
senatores et uiri qsulares qr eiz uiderat senatores
seuiciaz ipatox. z i comoda q in qtingerat rei pu
uoluerunt potius ab urbe extirpare impiu et eaz
reducere ad statuz i quo fuerat an iuliuz cesarem
ex milites et ppls timetes auariciaz senatox et a
mates dona ipatox qstituerunt impatore claudiu
auuclu gaii. uix masuetuz et piu: tuc ueit agrippa
ad senatores duces de nobilioribus q erat i curia
simulas se fauere pti eox cu hret eos. exco q pp mo
tez gaij et qsuluit eis. ut sigficaret claudio ne
monet fisma i etate: s desisteret ab hoc i cepto.
Et senatores rogauerunt herodez ut secu pgeret:
qbus rndit hac legacoe se libenter fungi: et missus
est q alijs ad claudiu: et eis audietibus dixit clau
dio: qd senatoribus dixerat: claudio no i aure
suasit ne desisteret ab incepto. qr ipe satageret
ut maior ps nobiliu faueret pti eius: et renunciauit
senatoribus: qd nolet claudius desistere ab i cepto
suasit qz eis ne grret: qm euz impedire no posset
et quosdaz alexit. z tadez oms: sic factus e claudius
sine qdictoe impator: z psuasioe herodis oms
omisi sut: q qsenserat i mortez gaii: et pceptuz
e de adorada statua gaii reuocauit: Tuc negato
romanis tributo achilxelmo britone rege. q ab augu
sto nutritus fuerat. claudio augusto occurrit:
guiber pgenitus kyrbelinus. cuius sedes filius guiderius
roanos plus solis maiore pte sui exercitus uastat. s q
ad portuz retroccederet roam. lelius hamo. cuius q si
lio roanox plia gerebat arma sumit britanica:
Mixtus qz britanis eox regez interficit. cuius mox frater
regis arma sumit noie armagus. s tadez accep
ta clapii filia miri decoris tributariu se qstituit
Ut aut claudius recessit reedificatis opidis tributuz
armagus negauit ppea mittit: uespasianus et media
ute regia fit qcordia regis tu fama tota replet
europaz: ut nllus eo sit in bellis fortior nllus i pace
moderatior: et in honorez claudii. Claucestria edi
ficauit: furius camulus ut ait horosius. Scribonianus
dalmacie legatus. belluz ciuile molitus legioes multas
atqz fortissias. sacro sibi astrinxit: s cu dicto die
ut ad nouu ipatorez queniret aquile atqz signa
nimine moueri potuerit. Vir exercitus ta inusitato.
miraculo ad penitencia qmotus quita die scribo
niuz destitutuz interfecit qd accidit pp aduetu rome
apli petri z terra xanox germania Anno quito it
terhaz z thisariaz in sula deprfundo emicuit:
xxx stadiox spacio extenta. Anno x. rome tata
fames fuit ut de medio foro ipator appo qurijs
z fragminibus panis turpissie pulsus sit. ipator
aut stabilito ipio oiuz dioz atqz fctox i eo ueiaz
sanxit. z ciuilis ad modiuz extitit nimios qz
honores recusauit. i cognoscendo ac decernendo
mira animi uarietate fuit mo circuspectus et
sagax interduz i qsultus z pceps: ac no nunqz
amens simulis. alpiuz. silanu q socerum sui uiuasqz

143 p · 143 · Sem ohm · 43 · 143 p · 85 p · 141 p · 142 p · 143 p 6 · 143 p

43
a. 14 · 7. ch. 28.
curia qd e.
romani noluerut destruere / ipium / defedere
· p. 2 agrippe fradulentia
142 de regno britanie
· 146 p. 2.

neptes. altaz drusi germani fris filias cmne icto
nec ulla defensione data occidit: Itez gneu pompeni
maioris filie viz. & lenuz silanz silanz moris
sponsuz int xxv. Senatores 300 qz eqtes Romanos tata
facilitate aiadnertit. Vt cuz de nece eor nunciaret
centurio negaret se qcqz imperasse. nich homins rez
rez gprobant. affirmatibus libertis milites officio
functos q i ulcioez ipatoris pcurrissent. occisa & mesalma
paulo post decubas/cur dna no ueiret regsiuit/multos
capite dapnatos. sequenti die ad gsiliuz ul alee ludiz
uocari. & q morarentur ut sompniculos pnunciz icre
pauit. nich eqz timidus & diffidens fuit. pmis eiz ipsi
diebus neqz guiuia iire ausus est nisi speculatoes g
lanceis circustarent. milites qz ministror uice fugeret
neqz egruz quecqz uisitauit n explorato p9 cubiculo
culcitrisqz & stragulis ptemptatis & excussis. delatas
expauit. ut depone impiuz temptatius est quodaz g fere
circa se sacrificatez depheuso/senatuz pcones g
uocauit et lacrimose uociferatus est. inlusqz sibi tutu
ac diu apu9 abstinuit. guiuia agitabat aplissia
& assidua nec triclinio absedere solitus n distetus
ac madens// guiue q pdie ciphu aureu surripuisse
extiabatur fictile appouit 2a ps de iacobo zebedei
& disciplis ei9

p. 3

Vm itaqz Herodes licencia accipe uellet a
claudio et redire ad propaz. iiij ei tetrar
chiaz i. iudee dedit. Veniens aut p9 i iudeaz hono
rifice a iudeis susceptus e. qz i multis eos iuue
rat. Cuz autez ppe cent dies azimor venit. veniz.

p 4

an diez festuz ut purificaret. et munus intessz
diei festo. occiderat aut Jacobu frez iohans gla
dio cettu xpi9. Jacobus cuz dez Judeaz et sama
riaz uisitaret Hermogenes magus misit

Vita b. Jacobi Apli

philetuz discipluz suu g phys q ab aplo guictus
remuciauit hermogem aplm superari non posse.
cuncta eiz p scripturaz ostendebat quia memoriter
tenebat et dicta sua miraclis gfirmabat. nem
go aut et ab eo ueniam postula. vtinaz e discipls
eius effici merear. Iratus aut hermogenes phy
letuz ymobilez reddidit. Sed misso puero ad aplz
recepto qz sudario ei9 ytactu sudarii/a potate demo
nis liberatus est et cucurrit ad aplm. indignat
magus Jubet demonib9 vt uictuz Jacobuz cuz
phyleto sibi adduceret ut iudictaz i eos exerceat
ne ceteri sui sitia audeat. Sed demones ad
aplm uenientes ei9 orombus ab anglo cathe
nis igneis ligati sut/uolutate aut apli soluti
demones ad aplz uenientes. uictuz pducunt.
Hermogenez postulates/ ut in eo seuire pos
sent. Apls aut phyleto ait. s3 xpi regtaz bonu
p malo reddes eiz solue q te ligaunt/ magus
aut solutus cognoscens iras demonu/ab aplo
non audebat recedere/ donec apls bacluz suuz
dedit ei/ quez pouit sup ceruicez suaz ad disci
ploz ei9 & libris suis gbustis ad aplm reddyt &
plene guersus e. Ita ut per eu dns multaz uirtute
faceret. iter ceteros aut discipulos/ apls. 12. spales
huit. tres i Jerosolimitanis horis. quor Her
mogenes prul fuit. & phyletus archiacon9
post ei9 passionez multis miraclis decorati sa
cra uita i dno quieuerut. & beatus. Osyas. hero
dis dapifer una/ cu ipo aplo martirizatus e. i an

galicia aut g. tm acqsiuit discipulos: n duos relig
gra pdicacoms. Reliquos ierosolimaz reduxit vbi
post guersionez hermogenis. abiatar pontifex per
pecuniaz excitauit pseciicoez guisiaz. Ita ut uni9
ex scribis mitteret funez i collo apli et pduceret
eiz ad palaciuz herodis aq9 occisus e gladio. ac
tu. 12./ guertit aut i carcere custodez suu: qui
sil cu eo capite truncatus est. cu aut duceretur
ad decolacoenez i uia paliticuz iacetez ad se
clamatez sanauit. cu no scba q fune i collo eius
posuerat. Josyas noie vemaz pecijt sibiqz pticeps
nois sui. q baptizatus g aplo martirii corona pme
ruit/ Discipli aut nocte cor9 ei9 rapietes i naui

miracl'z

iposuerut: quia sine remige gsedentes & se diuino
regimini comittentes anglico ductu i galiciam
puenerut. Vbi cor9 apli sr magnu lapide posuert
qui corpori mox sacro cessit. et admodu sepul
cri se corpi mirabiliter coaptauit. dein regina
loci illi9 ptibus pcedentibus miraclis xpiana ef
fecta/ domuz suaz i ecclesiaz dedicas magfice dota
uit. et i bonis opib9 vitaz finiuit// Duo aut ex
disciplis suis. Athanasius & theodor9 ad eu tu
muluz remaserut. et p9 mortez mx aplz tumu
lati sut. uni9 ad dexteraz ei9: et ali9 ad sinistram
Decolatus e beatus Jacobus pmi9 int aplos viij
kllas aplis i annunciacoe vginis. & viij kllas augu
ab ydia usqz copostellaz trafslatus. & 3o kllas Janu
arii sepult9 qr sepulcr ei9 fabrica ab augusto usqz
tunc fuit ptellata: statuit aut eccla ut i augu
sto quasi comodiori tpe festuz ei9 celebraret:
De disciplis eiusdez apli. ait Johes. q ab aplis pet
et Pauli epalib9 i fulis decorati sut/ apud
romaz et ad pdicaduz i yspaniaz missi sut. qua
lustrata pdib9 maij quieuerut. Extat aut grade

mira

miraclm pciose mortis eor. na i iii lra pstate natalis
apud aciatiaz urbez/ ad sepulcruz torquati/ retro
ecclam annuatz arbor oliue diuinit9 florez ma
turis fructib9 venustatur: ex quib9 oleuz illico
elicitur unu lapades ant ei9 altar accenduntur

3a ps de carcere petri & morte herodis agrippe & succes
sione agrippe filii

Vdens aut herodes qr placeret iudeis ex
morte Jacobi. apposuit ut apheuderet &

p 5

179 p 4

petrm et positiuz i carcere tradidit. iiij. quaternionib9
militiz custodiendiz. uo. pt pasc p. eu pplo
vt ipe ppls eu occideret. qr pnceps erat aplorum
p anglm tn liberatus ueit ad fres. et narrauit quo
eduxit eiz dns/ Alia aut nocte abiit i aliu locu
timore herodis et iudeor actu. 12. Postea He

85 p 3

rodes iuit gtra. Sydonez & tiru iratus. et ta
dez eis recociliatus e. Sequenti aut die herodes
i ueste regali sedes p tribunali gcionabat ad eos
blandies eis. ppls aut exhibebat ei laudes deo

142 p 3

no homini debitas/ et respiciens sup se uidit imi
nentez capito suo anglm i. bubonez mortis pnu
nciuz/ et tunc s'm Josephum inclinauit se ad eos qui
aplaudebant. et ait en ego deus ur morior et
gfestiz percussit eu angls cruciatu vetrs gdura
uit. 4. dieb9 & corrodebant uermes uiscera ei9
et paulatiz g sumpt9 expirauit// Successit aut ei
filius ei9 agrippa ipte reg duz taxat q fuit duarum
tribuu g dimidia ultra Jordanez 4a ps de ordinatoe

C 123

paulo 9 barnabe 7 pdicatoibz eoz

Hoc ordinez ystorie redeuntes dicam9 q distbu
ta colecta. barnabas. Et paul9 reuersi sut
a Jerosolimis/asupto secuz Johanne q cognomina
tus marc9. raban sup leu ait q hic mar. adeo
magnus fuit/ut p ipo barnabas et paul9 9tederet
et ab inuice disstederet. et dr fuisse 9 sobrinus bar
nabe et fili9 marie act. 12. 7. 13 et uocat9 e ihoes
erat aut i cetia q erat anthiochie. pt eos qui
uenerat aJerosolimis. pphe et doctores q audito
9silio spus sti remiserut paulu et barnabaz
i iherusalem. ad pet. iaco. et ihez q audito ma
dato iposuerut eis man9 i modu ordiatoz
actu. 13. Illi q. missi a spu sto abierut seleuchia.
et in nauigauerut cyprum. cu iohe pdco et 9 pabu
lassent vniuersaz insulaz usqz paphu. inuene
rut quedaz iudeum pseudo pphaz cui nomen
barien. qui erat cu p9sule sgio paulo viro
prudente a quo saulus dictus est paul9. Solus
aut origenes dr eu semp fuisse binomiu et uoca
tum saulum et paulum. uel forte i acceptoe aplat9
accepit hoc nome/ad aplatu aut assuptus
videtur. 13. ano sue quersionis 7 14 pfectus ad
magisterium gentiu. Vn et tuc ceperut apti pau
latim trasire ad getes. P9sul g° accersitis aptis
desiderabat audire uerbu dei/tu resistebat eis
elimas magus sic eni itpr nome ita q nome
9cordat cu re. Sed aduerbiu excecat9 e 7 pro
9sul credidit. in nauigauit. pgez paphilie
et tuc iohes recessit ab eis rediens. Jeroso. inde
uenerut anthiochia pisidie/q e in grecia et
igressi i synagogaz sederut qi audituri non
pdicaturi/post lctoez aut surges paul9 et sile
man indicens/gradez fecit smonez ichoas apri
bus et descendens ad xpm d. qr p huc anunciat
remissio pctoz/a qb9 no potuistis alege moysi
iustificari/Sequenti uo sabbato pene vniuersa ci
uitas 9ueit audire illu. Judei uo 9tradicebat
paulo blasfemates/tuc apti dixerut. Vob oporte
bat pm loqui vbum dei. s qm repulistis illud et
indignos uos iudicatis eterne vite/ecce 9uti ad ge
tes/q audietes getiles glorificauerunt deum
et multi crediderut. Judei tu 9citauert mulies
religiosas et pmarios ciuitatis et eiecerut eos de fi
nibus suis. at illi excusso puluere pedu venerut
yconium in multitudo credidit grecoz 7 iudeoz.
7 i morati sut i dieb9 multis. 14. et pp psecucoez
Judeoz et getiliu qrecium eos lapidare venerut
ad ciuitates licaonie. Listra et derben 7 listis
sanauit paulus claudu. turbe aut putates eos
deos. barnabaz qui pior uidebat. uocabat ioue
paulum. Mercurium/qm ipe erat dux vbi/Mer
curiu eni aiut litteratum fuisse/at facudia p
stare hoib9. sempqz 9 comitari Joue/deinqz super
uenerut ab yconio et antiochia Judei 7 9citat
turbis lapidauerut paulum 7 traxerut ex ciui
tatem. putates eu mortuu esse/circustantibus
aut eum discipulis surgens intrauit ciuitatem
7 postera die pfectus est 9 barnaba et derben 7
pdicabat ibi/deinde redierut p ciuitates p qs vene
rant 9firmates fres i fide 7 9stituebat epos/in
certi uir debere aplis redire tu nauigauerut antio

chia unde p9 exierat et morati sut i no modico tpe cum
discipulis Sa ps ct p° pncto s obsuatoe legaliu i perlim

Tunc descendert qdaz de iudea xam qde tm iudizates
qui fuerat de secta phariseoz. et facta e magna q
tencio int eos. 7 paulum et barnabaz qr pdicabant
fidez sine legalib9 no sufficere ad salutez. p qua dici
meda ascenderut i ylrlm ad maiores aptos. s. petru
et iacobu Jerosolimoz epm. q audita utrisqz ptis sima
conuenerut apti et seniores ut iudicaret sup hys.
Et p9 multoz disceptacoez. surges petr9 rónaliter
ondit no esse iponendu iugum legis fidelib9/quod
nec pres nri inquit neqz nos portare potuim9 actu. 15.
Dixit quoqz dns quod dei 9silio baptizauerat cor
nelium 7 predicauerat eaduim getib9 7 de9 pdica
coiiez suaz 9firmauit fide mudans corda eoz. 7
antiqz baptizaretur mittens uisibilr spm stm sup eos
nec indicens eis obsuacoez legaliu 7 statim ceperut
paulus 7 barnabas narare qta signa 7 prodigia
fecerat de9 p eos i getib9. Post hec iacob9 auctte
pontificali protulit diffinitiaz snaz. q i sua iuridi
coe pontificali agitata questio. nec aptabat ab eis
sna petrus 2 modum loquut9 fuat i cathedra po
tificali/eodez aut ano ascendit roma/snauit aut
sic/visum est spui sto et nobis/nil ultra iponere uob
oneris. g ut os abstineatis ab imolatis simulacroz
et a suffocato et sanguine et a fornicatoe./mandatum
de suffocato qdaz dicut semp obligare et ampliut
q suffocatoe uidentiam supioris i debiliorez. qdaz
dicut ad tps fuisse phita/qr iudei hui9 eontra ab
minabantur p 9suetudiez legis/et tuc no hitasset
unius moris indomo. 9sili ca circucidit. Paulus
Thimoteu. et stificauit se sm lege. Aly sentiut q
hec ad tps getib9 9uisis spale sut phita. qr iudei hui9
eontra getiles hoc faciebant i ueneracoe ydoloz
/fornicabant aut i fornicatoe papi et veneris/co
medebat sanguinez i veneratoe martis et palladis/
et suffocabant i ueneratoe bachi. Paul9 aut
reuocauit hoc pceptum. qn dixit oia munda mu
dis. p h° reuocatum pmulgau. ut intecoez capiut
q potuit qr ibi fuit./hoc 9silium celebratu e
post anos. 14. a quersione pauli. Petr9 aut postqz
sedit anis septem i antiochia 9silio dni post illud
9silium de ihrlm ascendit. Romaz trasies p antiochi
am. Vt 9firmaret subditos in fide/et stituit
sibi i anthiochia enodiu i quo transitu. Paul9
restitit ei in facie/qr repheensibilis erat gal 2°. ii
sm augum in glo. Laus iuste deliberatis i paulo
et ste humilitatis. In pet° emitut. Jo dt q legalia
post resurcoez xi ultro suari debuerat. Petr9 aut
hoc inuite fecit. s. ne iudeos amitteret/7 simula
toria fuit rephensio. ut iudetes tm aptz repheedi
ceteri no indicaret/illi eni pccabant. s no petr9 qua
bona intencoe hoc agebat. s dctu est q rphesibilis
erat/Jo augu9 meli9 sentit. d. q legalia fuerunt
uiua aut passioez/mortua s no sepulta ab illo
verbo i passione dcto 9summatum est. usqz ad ueita
tez euuageli pdicatam. et p9 illud tps fuerut se
pulta. p° tpe cadebat sub pcepto oib9 iudeis s° tpe
pmissum est suare ea qr synagoga erat cu honore
ad tumulu ducenda/du mo fides no poneret i eis
3° uo tpe fuerut phita ne cineres mris defuncte
de tumulo eruatur. qd eet fedum et horibile pccaunt

aut petrus discordiam gentium simulando. Petrus itaque profectus romam sedit in annis 25. quibus si addantur 14 predicauit 39. et tot quidem sunt anni a conuersione pauli usque ad ultimum neronis iuris ~~defuncte de tumulo~~ anni. ex quo patet quod conuersus fuit in eodem anno quo passus est christus. Et quod legitur de anno 2o. Intelligitur de anno usuali non emergente. Consecrauit autem petrus in itinere beatum celsum christi puteolis sicut eius collecta. Deinde beatum celsum per beatum petrum consecratum munere dedicasse etc. Et fuit episcopus a beato petro consecratus. annum solemnis ecclesia. Postea ad honorem beati petri in illa diocesi erecta. Vocata est sanctus petrus in .iiii. quod beatus celsus quartus dicitur fuisse episcopus quem consecrauit petrus et quod fidem christi ibi predicauit. Dicunt puteolana cantat ecclesia cum in dignus psalmus. Hec felix fuit illa manus in poico. per quam claruit cognicio. iuxta quod paulus post petrum uenit roma inuenit penteolis christianos in ea. Capitulum primum de predicatione petri et euangelio marci;

Petrus autem tam placide predicauit rome, ut cottidie audientibus nulla sacietas fieret. ideo multis precibus rogauerunt Marcum discipulum eius. Vt ea que in illo predicaret ad perpetuam eorum commemorationem scripture commodaret. petrus non ut per spiritum sanctum se spoliatum comperit, furto delectatus. factum confirmauit. Legendumque scripturam ecclesie tradidit. post decem annos iuris assumpto itaque marcum euangelio quod ipse fecerat perexit egiptum. et primo alexandrie christianum anniaciano constituunt ecclesiam tante doctrine et uite continencie. Vt omnes sectatores christi ad exemplum suum cogeret. Deinde phylo. uidens alexandrie primam ecclesiam adhuc iudizante qui in laudem gentis sue librum super eorum conuersatione scripsit. et sicut lucas narrat. Jerosolime credentes omnia habuisse communia. sic ille quod alexandrie sub marco fieri doctore cernebat, memorie tradidit. Capitulum 7a. primum de uitali distinctione pauli et barnabe et eorum predicationibus et ceteris actibus.

Prosequentes ystoriam dicamus ueniens est post hec aliquot dies paulo. Et barnabe. reuerti per ciuitates in quibus predicauerant et confirmare fratres in fide actuum. 14. barnabas autem uoluit habere in comitatu suo iohannem. qui cognominatus est marcus paulus autem noluit quia forte aciem constitutus timor mortis a predicacione cessauerat, unde timebat ne sua pusillanimitate alios lederet Et sicut ait ut lederet diuideret ab inuicem non odio sed diuina prudentia, ut pluribus predicaret, barnabas itaque assumpto marco. nauigauit cyprum. Paulus autem assumpto silla perambulabat ciliciam et syriam. ueniensque in derben et listram. erat autem discipulus nomine. thymoteus. filius mulieris iudee et iudee natus ex patre gentili. cui perhibebat testimonium omnes fideles. qui erant listris. hunc constituit paulus episcopum horum. sed circumcidit eum pro tollendo scandalo iudeorum quod haberet episcopum gentilem. Duxit autem eum paulus postea secum. transiens per ciuitates. precipiebat obseruare decreta prima. que erant yerusalem et ecclesie confirmabant et multiplicabant. transeuntes autem frigiam et galacie regiones. uolentes ire in asiam prohibiti sunt a spiritu sancto de illis utilius disponente. cum pertransisset misiam, uenerunt troadem. ostensa est uisio paulo. per noctem, apparuit ei uir macedo .i. angelus gentis illius, in habitu uel sermone macedonico deprecans eum etc. transiens in macedoniam adiuua nos. et statim. quesiuimus autem lucas illuc proficisci. ex hoc patet quod sociatus tunc erat paulo. et nauigantes uenimus samotrochiam. et sequenti die philipis. que est prima ciuitas macedonie. et post dies aliquot obuiauit nobis puella, habens spiritum phitonicum, questuosa dominis suis. et hec subsecuta clamabat dicens

isti homines serui dei excelsi sunt. conuersus autem paulus expulit spiritum de puella. quod uidentes domini eius ceperunt sillam et paulum offerentes eos magistratui. Dixerunt isti homines conturbant ciuitatem predicantes quod non licet suscipere, cum simus romani et magistratus eos flagellatos. scissis eorum tunicas. misit in carcerem, media autem nocte facto terremotu hostia carceris aperta sunt et custos carceris uoluit se occidere et in spiritu uidens paulus clamauit, nichil tibi feceris mali quia uniuersi hic sumus. quod expertus custos eduxit eos de carcere in domum suam et facto die misit magistratus ac tandem uenit rogans ut discederet. cuntes autem transierunt per lidiam. actuum xvii. et uisis fratribus consolati sunt eos et uenerunt perfecti thesalonicam ibique de iudeis et gentibus credidit multitudo magna. Iudei autem concitauerunt ciuitatem aduersus eos. fratres uero per noctem dimiserunt, Paulum et sillam in berro. et ibi erant in synagogam iudeorum, et multi crediderunt quod audientes iudei. qui erant thesalonice venerunt illuc. Et commouerunt multitudinem contra eos. et statim fratres dimiserunt eos. Vt iret usque athenas. ibique disputauit paulus cum epicuriis et stoicis, qui licet intra se dissiderent, contra Paulum tamen conuenerant et apprehensum duxerunt. Ariopagum. Vbi erat predolium martis. ibique erat curia magistratuum et scole liberalium arcium. et ait paulus. per omnia uideo uos supersticiosos esse. preteriens uidebat inter cetera ~~sibi~~ simulacrum. cuius superscripcio erat. ara. ignoto deo hunc inquit nobis annuncio. hic est deus qui perfecit mundum et omnia que in eo sunt. in quo uiuimus mouemur et sumus et cum predicaret resurrectionem, quidam irridebant eum. quidam dicebant, audiemus te de hoc iterum, quidam autem adherentes ei crediderunt. Inter quos fuit dyonisius Ariopagita. Nam cum ad hunc disceptaret dixit paulo. dyonisius. si dixisses huic ceco forte trakasite in nomine dei tui, uide et uiderit. statim credam sed ne utaris uerbis magicis ego tibi scribam formam hanc in nomine ihesu christi nati de uirgine crucifixi mortui qui surrexit et ascendit in celum uide, ut autem tolleret omnis suspicio. precepit paulus dionisio ut eadem uerba proferret, quod cum fecisset statim cecus uidit. et dionisius credidit. quem paulus postea ordinauit episcopum corinthiorum. secundum bedam. quod uerius dicitur atheniensium. Fuit autem auditor pauli annis tribus. Ipsam autem ciuitatem et maximam partem ad christianum conuertit. inde paulus uenit corinthum et inuenit quendam iudeum nomine aquilam cum uxore sua priscilla. et apud eos hospitatus est. quia eandem artem scenofactoriam faciebat, quam et paulus de opere manuum se sustentabat apostolus, et cum uenissent sillas. et thimoteus de macedonia inuenerunt paulum predicationem instantem, iudeis autem spernentibus. paulus excuciens uestimenta sua ait sanguis uester super caput uestrum mundus ego sum. ad gentes uadam. Et migrans inde intrauit domum cuiusdam, nomine titi iusti. uno illius ad quem scripsit epistolam quem et cretensem episcopum ordinauit, cuius domus coniuncta erat synagoge, credidit autem Crispus archisynagoga cum omni domo sua Et multi audientes de corinthiis conuersione eius crediderunt. confirmauit autem dominus paulum nocte per uisionem. dicens. quod populus mihi multus est in hac ciuitate et quod nullus ei noceret. ideo fuit ibi per annum et menses. vi. Insu

rexerunt aut iudei unanimiter i paulu et traxerunt
eu i pnciaz galionis/qui erat pcurator achaye z
accusauerunt eu q 9 leges pdicaret. qui rndit
q cu nlla facinus ei iponeret disputacois de lege
nolebat iudex ee./Apprehedentes aut getiles softe
ne pncipez synagoge pcuciebat/et nich eat cure
galioni. Paulus aut nauigauit syria. et cu psil
la et aquila qui sibi totonderat capud i chencris po
tus est corinthi/ hebat n. notu ut eet nazareus. io
eo tps paulus cnez intrerat opleto no tpe noti
radebat. et i ignez sacrificii pocbat. deueitq ephe
su et eos i reliqt/ipe no ingressus synagogaz
disputabat cu iudeis et rogatib ut aplior tpe
manet no assensit. et descendens cesareaz capadocie
salutauit ecclaz/z descendit anthiociam. Iudeus aut
qdaz Apollo noie alexandrinus eloques/ueit efesu
hic baptizatus eat bapmo. Iohis/Et recte senciebat de
patre et filio. s nich adhuc audierat de spu sco
z cu uideret eu aquilla et psilla fiducialr pdi
catez q st ihu diligencius exposuerunt ei uia dni.
Et cu uellet corinthu gtulit multu 9 credetibus
multu qz iudeos. 9 uiccebat/ondens p scripturas
esse xpz ihz. act. 18. Cu aut apollo eet. corinthi.
Et paulus pagratis supioribus ptibus ueiret ephesu.
et i ueisset quosdaz disciplos baptizatos bapmo. Iohis
dixit eis. hoc no sufficere. et bapti fuit i noie dni
ihu. et cu iposuisset eis manus i9 firmacione
loquebat linguis. z pphetabant et pdicabat i. tb9
mensibus. disputas et suades de regno dei. cu aut
qdaz idurati maledicerent uia dni cora oi multine.
discedens ab eis ggauit pplos disciplos tacq reges
scolas. et ho fecit p bienniu/et tuc scripsit pma eplaz
ad corinthios. et faciebat deus multa miracla per
paulu ita ut ad tactu sudarij ul' scicitia l eius
sanaretur infirmi/et demones pelleret. Exorciste
aut ho cernetes q graue erat eos expeller p exor
cismos salomonis. dicebat adiuro uos p ihz que
paulus pdicat/et sic exibat. erat aut vij filij
sterie iudei pncipis sacerdotu p ho faciebat. et scit
rndit homo in quo erat demoniu pessimu. ihm
noui et paulu scio uos aut q estis./z isiles i eos
uerberauit acriter. Hoc aut notu factu e iudeis
et getibus q hitabat ephesi. et magnificabat nome
dni ihu nec audebat aplius exorciste et magi
demones adiurare p huc modu: et 9burebat
libros ad pedes pauli/admirar gsiliu spus sci
q sup phibuit paulu pdicar in asia z nuc p eu
ibi talia opat. Postea paulus pposuit ire ierosolimaz
et in roma/misit aut. thimotheu. z erastu in
macedoniaz ad pparadas colectas. quas delaturus
erat i ierlm. Ipe aut ad tps mansit i asia. deme
trius aut argetarius qui faciebat edes et ymagies ar
geteas. diane/9uocauit eiusdez opis artifices et
ait. Scitis q multu lucru amisimus: qr paulus
pdicat no esse deos manufactos//Si h doctrina i ua
luit et lucru amittemus. et teplu. diadene
pnichilo reputabit. et statu ira repleti p ciuitate
discurretes clamauerunt. Magna diana ephe
siorz. z captos. gaiu z aristarcu traxerunt i the
atru. Paulu aut uolete intre ad pplm no pmi
serunt disci. actu 19. Postq aut cessauit tumultus
uocatis paulus disciplis exortatus e eos. z uale faciens

eis pfectus i macedoniaz z in athenas Octaua ps de
ultio aduetu pauli in ylerusalem

Paulus igit athenis comoratus tribus mensibus sctis
sibi isidijs a iudeis stictibus q collectas defferret
no recta uia iuit i ierlz. z cruciedo p macedoniam
p uia per qua uenerat puenit troadez ubi moratus e vij
diebus. Ultia die illo ptrahete smone usqz ad me
diaz noctez qdaz iuuenis eutichius somno de fenestra
cenaculi cecidit. et oblatus paulo mortuus ab eo
suscitatus est. Exin aut trasies p diuisa loca 9uocauit
pbros ecle q est ephesi et fecit eis smone de cura
pastorali actu. 20. Dein trasies pchiu rodu z pa
theraz. puenit thyru. actu. 21. ubi dissuadebat ei
fres ne ascenderet ierlz. inde thoniuus in pfectu
ueit ptholomaydaz. z in cesareaz. et i mansit in
domo philippi. 9 socijs eius. z iiij filie pphetabant
paulo q uentur erat ei in ierlm et sup agabi
ascendit tn 9 socijs z iasone hospite suo i ierlz cu
aut intrasset ad iacobu colecti sut seniores qb9
narauit qta p eu fecerat dns. et statuerunt de eo
9 silio ut iudeis ad fidez 9uersis, no phiberetur
obseruacio legalis du mo. no poneret i eis spem.
9summatis aut quiqz diebus iudei q uenerat de asia
psequetes paulu. 9citauerunt oez pplm aduersus
eu. Et nunciatu est tribuno q qreret occidere
eu qui iussit eu ligari cathenis duabus donec
dicta eius cognosceret. Paulus uo impetrauit ut
loqret plebi. actu. 21 z ait/q fuit a tharso. Cia
licie. s ueritate natus i giscalo opido galilee.
s cu paretibus captus illuc traslatus et nutritus est
z ad pedes gamalielis didicit legez. et quo xps ei
apparuit. cu psequeretur nome eius. tuc clamauerunt
tolle eu de terra. no eu fas e eu uiue. tuc tribunus
iussit eu flagellis cedi. et loris ligatus eet. ait
centurioni. hoiez romanu et idenatu lz uob flagel
lare et solutus est actu. 22. Postea die 9uocatis
sacerdotibus atqz 9silio caute paulus posuit scisma
inter phariseos et saduceos. Ego phariseus su de spe
et resurrectoe mortuor ego iudicor. et sequeti nocte
ait ei dns 9stans esto paule/sic ierlz ita et rome
oportet te de me testificari. z uociferatu e tribuno
qm plres. qo uiris deuouerunt se ingustaturos donec
paulu interficeret. et nocte cu magna comitiua mi
sit eu ad felicez psidez q erat cesarie. bienio aut
expleto felici successit porcius festus. q ait paulo. uis
ierlm ascendere et ibi de his iudicari apd me s
p appellacionez pauli ad cesarez res delata est

9a ps de poetis illustrib9

Floruerunt tuc satirici poete plib9 z iuuenalis
de qbus di. z satira lex e q de plib9 fit rebus
eloqtur. dicta qdez a copia rerum et qi a saturitate. Un
et satiraz scribe/est poemata uaria gdere ut oracij
iuuenalis z psii. psius n te qsieris ex scire tuu nich
e nisi te scire hoc sciat alter. Itez dicite pontifices in
teplo quid facit auru. Nulle homi spes et rex disco
lor usus. uelle suu cuiqz est nec uoto uiuit. uno
Itez astutaz uapido suas sub pectore uulpes. Iuue
nalis lo. po. nil ht infelix paupertas iusc. q ridicu
losos facit hoies. lo. 2o. e cadez summis minimisqz
libido/Item sic uolo sic iubeo sit p roe uolutas. lo
3. oe ai uicu tato 9spectius in se crimine ht qto ma
ior qui pcat het. Itez lingua mali ps pessima sunt. lo

Left margin: p 5 / de nazareis; de confirmatione; de miraculis pauli; mira / Sordinamia (?); A p 4
Right margin: 144 p 2; 144 p 2; pauli puer; mira; 144 p 39; nat. pauli / nutritus; 178 p 4; 144 p 2 / 14 p 6 pauli puer; Satirici poete

q. tatabit cora vatinis latine viator. Itez rara e gcordia
fore atq pudicicie li° 6. fallit n. vicinz. Spez uirtutis
et libra. Itez crescit amor nu̅mi qu̅tuz ipa pecunia
crescit. Inde descripcõe facta sub claudio inuenta sunt homi̅
cetena milia 841. Quasdaz insulas ult̅ britaniam
romano subiecit iperio. q orchades. dig. quas cesar
onnisit i sex menses romez rediens. cuz no deficiat
libror ̷ conuigis ipsius subiectus britannicu filiu suum
vxoris agrippine psuasioib9 exorte romani faciens
ipii. Neronez octauie filie sue maritu designauit
ipatorez. peiit aut̅ veneno. In egypto phenix apuit
Et aut̅ 4. anos apparerat i arabia. auis instar aqile
gradis cristato capite instar pauonis fulgoris
aurei circa colluz penas ht roseas et purpureas
i posteriorib9. caudaz no cerulei coloris plumis
vngulis et oculis pulcriori. 144^m c^m d̅ ipio neronis
et eius crudelitate. c9 p^a ps d̅ morib9 ei9.

Nero sext9 romanor augusti9 qnqnio valde mo
destus fuit. liberales artes fere oes pu̅er at
tigit. auersus a phia et ad poetica p̅nus carmia li
benter ac sine labore copsuit. ceisus ipiuz quamora
uectigalia aboleuit ̷ aut minuit. senatori nobilissio
tanqz ̷ si re familiari destituto annua salaria cstu
tuit. cuz de supplicio cui9daz capite dampnati
vt ex more subscriberet admoneret. q̅ vellez iqt nescire
litteras ̷ gras agere ait. cu̅ meruero. De mat aut̅
morib9 et actib9 ei9 legit̅. q n° largiedi n°. assumi
di modu̅z tenuit. nullaz veste bis induit. piscat9
auratis retib9. purpureis e cocineis funib9 nexis
no minus 0. carrucis iter faciebat. soleis mular
argenteis. pipto aut̅ incurib9 no pepcit. na q̅ si ifer
hedificior deformitate offensus et angustiis flex
uris q ̷ incor i xii ptib9 incendit urbez. arsitq
roma sex diebus et vii noctib9 ̷ icendiu̅ aut̅ de
turre prospectans. letus q flãme pulcritudie i scenico
habitu cantilenas de troiano incendio decantauit
nulliq gessit reliqas suas tolle ut sol9 cta pdaret
stupratas matrez et sororez demq occidit. iiii dux
vxorez. et q̅ uxor acceptus est. Senecã preceptore
sum aliqn verbor ipunitia illator remistes ifremu
it et i iniquitatez exarsit. ḃ tn̅ pceptori detulit vt
eligeret genus mortis. q elegit i balneo. venaz
sibi pcidi biennio an̅ neronis mortez ait Io
2^a ps d̅ martirio jacobi fris dni

Igitur iudei postq̅ paul9 ad cesarez missus e
in Jacobu̅. Jerosolimor epm̅ furia vertunt
Hic ut ait egesipp9 ctteporaneus ex utero matris
sue sts fuit. vinu et sicera no bibit. carnes
nuq manducauit. ferrum capt no ascendit. oleo
no est unctus. balneis no est usus. non lanca veste
s linea i. sindone idutus. igrediebat̅ teplu̅. e
flexis genib9 orabat. p indulgencia pp̅li. Ita
vt cali genib9 eius ~~no ascendit~~ super indure
rētur. instar camelli ̷ pro incredibili gtinecia
et summa. iusticia dictus est iust9 et sol9 inter
aptos iussus est intrare in sta stor. Ignaci9 de
eo scribit. ad Iohez euagelistaz de Jerosolie ptes
volo ascendere ut videa illuz venerabilez Jacobuz
aptm. qnez referunt x° ihu̅. simillimu̅ facie uita
et modo gversacõis. ac si eiusdez uteri fuisset
gemellus. que digt si videro. video et ipm ihm
s̅m oia ei9 corpis lineamenta. Io dr q̅ Judas osculo tradid̅ eu̅

pcia dr e fr dni. gal p. vel s̅m gsuetudiez iudeor fres
dicebant. q se ex utraq pte sanguis gtingebat. s aut̅
Iohez beleth. alphe9 fuit fr ioseph spõsi vgis lz cõi9
teneat̅. q cleophas fuit fr ei9. Io e ait q tãte reue
rencie et stitatis fuit in pplo. ut fimbriaz vestimti eius
certatiz cuperet rapere. Cuz g̅ multi p eu̅ credidisset
i xpm̅ de pplo iudeor xxx. ano pontificatus sui. iu
dei gueneru̅t ad euz dicetes. Vt ait egesipp9. oraz9
te. vt reuoces pplz qr errat i yhu̅. t eu̅ obtempabi
oms. statuerunt g ut pharisei et scribe sup excelsum
locuz tepli et clamates dixeru̅t iustor iustissime cui
nos os obtepar debem9. qui pplis erat post yhm̅. qui
crucifix9 e nuncia nobis qd t videt̅. tuc Jacob9
ingenti voce r̅ndit yhm̅ aut̅ secta de pre natuz
i tempore exurgie ̷ carnez suscepisse ̷ post mortez
resurrexisse. Sedere quoq a dextris vtutis dei. t
ventuz iudicare viuos et mortuos. gueneru̅t aut̅
multitudo magna ad diez festuz pasce. audie
tes itaq fideles verba apti letati sut vehemeter
pharisei aut̅ et scribe euz pcipitaueru̅t. e super
genua recollectuz lapidabat oratez et dicetem
dimitte eis dne qr nesciunt quid faciunt. tuc vn9
sacerdotuz de filiis recab ait parte qso qd facitis
p nobis orat hic iustus que lapidatis. irat9 qdam
ex phariseis pticã fullonis capud ei9 pcutiez ex
cussit cerebru̅ ei9. Mortuus e itaq virgo. s Io
s Jonnanu̅ sepult9 e e aut̅ teplz. Josephus aut̅
excidiu̅ Jerosolim e iudeor dispsionez factam
p mortez Jacobi iusti ̷ lz mors x̅ et iudeor infide
litas fuerit pncipales cause. de eo e dicit Ioseph9
et Io de illustribus viris. q i pasceue votu̅ fecit
se non comesturz donec videret x̅m surrexisse
ipiq xps in die resurrectõis apparuit i mesa panez
iussit apoim. que budictuz fregit ac dedit. ia. d.
surge fr comede ̷ quia a mortuis resurrexit filius
hois 3^a ps d̅ libera custodia pauli.

Traditus aut̅ paulus. iulio. centurioni hu
mane ab eo tractatus est. ita vt no phibe
ret amicos ei9 per quos transituz faciebat ei mi
strare. paulu̅ q dns a naufragio sociosq eius
ipi9 meritis liberauit actu. 26. Paul9 q prez pu
blii pncipis insule iaceti febrib9 et dissenteria la
boratez orado et manus iponedo sanauit. os q ifir
mi insule sanabatur actu. 28. exin de regio fla
te austro ait Lucas 2^a die venim9 puteolos vbi
iuctis frib9 rogati sum9 i manere apd eos diebus
septez. Cuz aut̅ audisset aduetuz eius fres q
erat rome ad forez apii. et tres tabnas e tres
domos i littore gstitutas. occurreru̅t ̷ cu̅ autem
paulus roma venisset nodu̅ erat nero i malicia
gfirmatus. et audies gtrouersiaz ee. de Lege
x̅anor et iudeor nil expedit et pmissus e xiiii.
anis libere ire per ciuitatez. cu̅ vno tn̅ milite
eu̅ custodiete. mansit g biennio in hospicio. qd9 du
xerat i libera custodia. et suscipiebat os q igredie
batur ad euz. et postea p decemiz i magis libera.
Ita ut posset deabulare. et circuedo pdicare per
ptes occidentis. Int ceteros multi de domo cesaris
ad pauluz gcurrebant. dicetes i xpm̅. luca9 aut̅
agnei9. Seneca. cordubensis. setois. stoyci discipls
e patruus lucani poete ad iuiz illi amicicia coptat9
e. ad mirabilez quoq euz cora cesare reddidit. Senat9

Margin notes:

10 p d̅ morte claudii

orchades isule

i 142 p 9

i 43 i p 9

47

14

Vrit Roma sex diez incendio ̷

p 3

p 32

p 3

p 32

si alias voles uide 219 p 1

ŧredeŋ

fres q dicebat̅ in inuē

p 9

mi pauli

p 26

p 3

142 ceciaz de eo alta senciebat 4a ps d' Flo'bz Senete

In libro de moribus // educacio et disciplia mo
res facit et id sapit quisqz qd didicit. bona
itaqz 9suetudo excuciat qd mala ī(n)uexit / ois
dies velut ultimus ordinadus ē rōnez ponit
qr mltos mors incerta p(re)uēit / Oratorez te re
puta si tibi ipi ante oms qd oz p(er)suahis / mo
stro sitis ē senilis auaricia / qd eīz stulci(us) est
q(uam) uia defficiente uiaticuz augere / nllz p(e)ccā
tor(um) tuor(um) magis timueris 9sciu(m) q(uam) teipm. ali
uz effugere potes te aut nu(n)q(uam) / Vires tuas
magis amici b(e)n(e)ficiis q(uam) inimici i(n)iuria senciat
In li(br)o de 4 v(ir)tutib(us) / qui prudēciā seq(ui) desideat
tu(n)c r(ati)oe viuit. Si oia p(ri)o extiet. si dig(ni)tatez re
bus nō ex opiōne mltor(um): s(ed) ex eor(um) na(tur)a 9stituat
Cogitacōnes vagas et velud sompnio simi
les non recipias. qb(us) si aīuz oblectaueris cu(m)
oia disposueris tristis remanebis / pcce lau
da. pci(us) uitupa / i(d est) qdez adulacōe. hoc malig(ni)ta
te suspectuz est: prudens nu(n)q(uam) ocio marcet
alī aīuz remissuz habet. solutuz nu(n)q(uam). tarda
accelerat (com)plexa expedit. dura molit. aspera
leniat. ardua excecat: exp(er)tis magna exaptis
obscura exp(er)tis remota 9tiat. Reprehensibilis risus
est: si est i(m)moderatus. si pueriliter effusus. si
muliebriter fractus. odibilemqz hoiez facit risus
aut sup(er)bus. et clar(us) aut malignus. & furtiuus
aut malis alienis euocatus // tā t(ur)pe sit triste lau
dari a turpibus. q(uam) laudari ob turpia / diffi
ciliuz 9tinencie op(us) est assentacoes adulator(um)
repellere: Quor(um) s(er)mones aīuz quadā volupta
te resoluūt / nullius p assentacōnez amiciciā me
rearis: nec ad tuaz 9miceriaz p hanc aditum
padas / Submittas te nō p(ro)iicias. grauitate
s(er)uata / Cunctis esto benignus. nemini blandus:
paucis familiaris. oib(us) equus / senerior esto
iudicio q(uam) s(er)mone: vita q(uam) uultu / In li(br)o de de
mēcia. ad neronez / temeritas hoīuz: et 9tu
macia sepe tra(n)quillissis quoqz p(ec)torib(us) pacie
ciaz extorsit. Nemo diu pot p(er)sonaz ferre fictam
Cito i(n) na(tur)az suaz recidūt qb(us) veritas nō subest
q(ua)e aut ex solito nascitur t(em)p(o)re i(n) meli(us) p(ro)ficiunt / nllz
ex oib(us) clemēcia mag(is) q(uam) regez aut p(ri)ncipem
decet. Magni aīi (pro)p(ri)uz est. placiduz ēe tran
q(ui)lluz qz: et i(n)iurias atqz offensiones desp(ice)rē.
muliebre aut litigare: et morez re(ru)m sue ge
rere: Iracundissie sūt apes. et aculeos i(n) uuln(er)ē
relinquūt. Rex ipē sine aculeo ē // na(tur)a ei
teluz detraxit et iraz ei(us) i(n)erme reliq(ui)t. ex
hoc magnis regib(us) et gere(n)s / Errat si q(ui)s exhat
i(bi) tutuz esse regem. ubi nich(il) est tutuz a
rege. securitas securitate. mutua pasceda
est. Non est opus altas edes struere et mul
tiplicib(us) muris. turrib(us)qz sepire: saluuz
regez clemēcia i(n) aperto monstrabit. Unuz est
i(n)expugnabile muniment(u)z. amor ciuium
/ qd pulcri(us) q(uam) uiuere optantib(us) cunctis. Rex le
sus aīuz i(n) (pro)tate h(ab)eat: et penaz si pote(st) de
derit donet: si mi(n)i(us) tempet leges q(uas)s(u)it
i(n) suis q(uam) in alienis: exorabilior i(n) iuriis: Naz
quemadmoduz magni aī(m)i nō est. q(ui) de alieno
liberalis est. Sz q(ui)cq(ui)d alteri donat sibi de
traxit. Ita clemētez voco: nō i(n) alieno dolore facilez
s(ed) eūz qui cūz suis stimulis agitetur nō p(ro)silit / Non
mi(n)(us) p(ri)ncipi. turpia sūt multa supplicia. q(uam) medico
multa uulnera / remissius eīz i(m)p(er)anti meli(us) paret
/ na(tur)a eīz 9tumax est. aīus hūmanus & i(n) 9t(ra)riū atqz
arduuz nitens sequ(i)t(ur) facili(us) q(uam) ducat / i(n) 2o li(bro) / malo ve
ris offendere. q(uam) adulando place(re) / clemēcia ē. tep(er)
ancia aī(m)i i(n) (pro)tate ulciscendi. ul' leuitas sup(er)ioris ad
i(n)feriorez i(n) penis 9stituendis / In li(br)o i(o) de b(e)n(e)ficiis
ad ebucium liberalez / Int(er) maxia uicia nllz est fre
quencius. q(uam) ingrati aīmi. id euenire uideo q(uia)
semiā in soluz sterile p(ro)icim(us): et b(e)n(e)ficia magna
p(er)dicim(us) q(uam) damus: nec facile dixeriz. v(tru)m sit tur
pius inficiari an repetere b(e)n(e)ficiuz: / mltos excipi
mus ingratos plures facimus na(m) graues expro
bratores exactores qz sum(us) / p(ar)tes boni uiri exeq(ui)re
aliu(m) re. aliu(m) fide. aliu(m) gr(ati)a. aliu(m) 9silio. aliu(m) p(re)cept(is)
salutaribus adiuua / Ingrat(us) e(st) adu(er)sus vnū b(e)n(e)fi
ciuz. adusus alter(um) nō erit / duor(um) oblitus ē. tu(n)c i(n)
eor(um) q(ue) oblitus ē memoriaz reducet. is p(er)didit b(e)n(e)ficia
qui se perdidisse credit: at q(ui) instat et onerat
priora sequētib(us) ē ex duro. et i(n) memori gr(ati)az extra(h)it
Nō pot b(e)n(e)ficiu(m) tangi manu. s(ed) aīo gerit(ur). mltu(m) i(n)te
rest int(er) m(ateri)az. et b(e)n(e)ficiu(m). Itaqz nec aur(um) nec arge(n)
tuz nec q(ui)cq(ui)d eor(um) q(ue) a p(ro)ximis accipim(us) b(e)n(e)ficiuz est
s(ed) ipa tribuentis voluntas. h(ec) q(ue) tenemus i(n) q(ui)b(us) cupidi
tas nr(ost)ra h(er)ret caduca sūt. & ea auferre nobis fortu(n)a
pot / et i(n)iuria b(e)n(e)ficiu(m) aut(em) et(ia)m amisso q(uo)d datu(m) ē du
rat. Itaqz nō quid det(ur). aut qd fiat refert s(ed) qua
m(en)te. mlto facili(us) uicit qd facili: q(uam) quod plea man
datur / In li(br)o 2o / b(e)n(e)ficia danda sūt. p(ri)mu(m) qdez n(ecess)a(r)ia
dein(de) vtilia. dein(de) iocunda. nec munera sup(er)uacua
mittam(us). ut femie aut seni arma uenatoria nec
cuiq(uam) morbuz suuz. exp(ro)bratura vt ebrioso vina
sic demus q(ue)admoduz uolem(us) accipere. an(te) oia li
benter cito. sine ulla dubitacōe. i(n)gratuz ē b(e)n(e)ficiu(m)
q(uo)d diu i(n)t(er) manus dantis hesit. et sic dat q(ui) sibi eri
pet. et p(ro)ximus est anegante q(ui) dubitauit et nllaz
q(ue)rit graz / nō tulit gratis. q(ui) cūz rogasset accep(i)t
nlla eīz res cari(us) 9stat. q(uam) que p(re)cibus est e(m)pta / mo
lestuz verbuz est et onerosuz. dimissoqz uultu
dicu(m). Rogo / qui hoc tormētuz dimittit. mltiplicat
mun(us) suuz. si nō 9tingit p(re)uenire plura rogantis
verba / intercidenda sūt ne videam(ur) rogati. s(ed) mores
facti statiz (pro)mittamus / b(e)n(e)ficia palaz danda. q(ue) 9se
qui glo(rio)suz est. vt militaria et honores. & q(ui)cq(ui)d noti
cia p(re)ci(os)i(us) ē. q(ue) non sumunt & infirmitati aut
egestati. & ig(no)mie tacite dada sūt vt nota illis so
lis sit q(ui)bus p(ro)sūt. i(n)mo duz ē ipē qui iuuat fallend(us)
est ut h(ab)eat nec aquo acceperit sciat / q(ui) dedit b(e)n(e)fi
ciuz taceat. narret qui accepit / detrahenda ē iam
sacietas / res loquatur nobis tacentib(us) / sūt quedaz
nocitura i(m)petratib(us) q(ue) nō dare b(e)n(e)ficiu(m) est. seq(ui)t(ur)
multi sūt q(ui) dig(nan)t(ur) stio ille h(oc) nō p(ro)stituz. s(ed) ei(us) p(re)cib(us)
resistere non posset. uidere de se. de me nō 9q(ue)r(er)et
sui(us) est. ymo q(ui) ad melioz bona reddierit. qd i(n) eūz
oderit aquo i(n) dampnuz et p(re)ciu(m) suu(m) adductus est.
Dabo egenti s(ed) nō ut ipē egeaz. succuraz p(er)ituro. sed nō
ut ipē pereaz. respiciende sūt. q(ue) cuiusqz facultates:
extimāda q(ue) p(ri)a. cui daz(us) et qu(i). et quar(e) et u(bi) ne(c) aut pl(us)
p(re)stem(us) q(uam) possiz(us). ac mi(n)(us) q(uam) debeb(us) / nō eīz tantu(m) fieri
qd dz. s(ed) et r(ati)oe fieri. hardute p totaz vita eudiuz est.

Ingratus est qui remotis arbitris agit gras. veretur
pallaz facere ut sua poci9 virtute q alieno adiutorio
bnficiu consecuti dicatur. nllz est taz plenu bnficiu
qn illo velitare maligtas possit. nllz taz augustum
qn no bon9 interpres extendat. In li. 3. Ingrat9 e qui
dissilat. Ingratior qui no reddit. Ingratissimus
q oblitus est. capet eiz illu no sepe de re cogitasse
cui obrepsit oblivio. turpissima nox e in bnficio
redde no est irritandus anis ad avaricia ad querel
las ad discordias sponte sua. i ista pn9 s quatu
possim9 resistam9 .i. querendi occasiones apiten9
Generosi ai est et magnifici iuuare pdesse q dat bn
ficiu deos imitat. qui repetit feneratores. nlli
pclusa virtus est oib9 pz os inuitat z ingenuos
z libertinos. s nos reges. et exules no elig domu
no censuz. nudo hoie contenta est. Iuli. 4. mercator
urbibus prodest. medicus egris s qr ad alienu co
modiz p suo veniunt no obligant eos qb9 psunt
no est bnficiuz istud. oia debet ee eadez q fuerit
cu daret aliqua vel pmitteret. q maior mu
tacio fieri potest q si te maluz inveniz. et igra
tuz cepi. quez pns bonuz et gratuz putabam
Quid taz digno dabaz. taz indigno negabo. da
bit et michi consiliuz. pmissi t modo si exiguuz
est. dabo non qr dignus es. s qr pmissi. et da
bo castigado pmittentis te meritatez. si mag
est minus qd temere pmissi p retinebo sic qd
non recte dedi repetaz. demes eiz est q fidem
prat erori ingenue fatendus est. aliud putaui
deceptus suz. no est turpe. cu re mutare consiliu.
In. 4. li. Facilius est barbaras gentes ipacientes alieni
arbitrij regere q aiuz suu continere et sibi tradere
In li. 6. oia ista que nos timidos faciunt. et supra
humana elatos obpniste cogunt. me fragilitatis
q fereis claustris custoditis que ex alieno san
guine rapta ma defenditis. pp que cassatis
amicicie colegij federib9 int contendentes. duos
fraz orbis. elisus e. no sunt mea. s ad illuz diu
sunt spectancia. qua aut hostis illa. a ali9 succes
sor invadit. queris quo illa tua facias. dico do
nado. non soluz honestiores. s tutiores illa fa
turus. Illud quo te diuitez putas et potentez.
q diu possides sordido. sub noie iacet domus
est. s uus est. nuui sunt cu donasti bnficiuz
est. Itez aliqs no abstulit a me bnficiuz. s oppe
lli parez iniuriaz soluit me debito. is s plus
lesit. q aut pfuerat. e vlascendi fit libertas ::
Solet plus pdesse. si pauca sapientie pcepta teneas
et i. in prompto et i usu tibi sint. q si multa q
dez discens. s illa no heas ad manu. no eiz mul
ta. s multuz legenduz est. magnus curis excep
tus est. et distorquentib9 mentez. q mich spat a
cupit suo contentus. et ne extimes pno ee contentu
oia sunt illi9 ille vnus e. sapiens cuius oia sunt. di
ces in quo go pot aliqs dar sapienti. s oia sapientis
sunt na qd sibi donat. sapientis est ipi9. at s
oia sapientis. vt in ethnicis hominu9 propriu quis
i reb9 suis dniuz heat iure ciuili. oia sunt re
gis. et tn illa in singtos dnos. distributa sunt
ad regez eiz potestas oiuz pertinet. ad singtos
ppetates. vides go quo fieri pot. vt qs am
pliedo. qd suu est min9 accipiat. In li. vi quis

an bnficiuz qd quisqz accepit a sapiente redder de
beat. si ille desijt esse sapiens et in maluz versus
e. si redderes crediduz. cur no go bnficiuz. siqd
a sano accepisses egroto no redderes. eiz plus
semp i bello aico debeam9. et ho q eger est
aid sofisticatur z ferat. Stulticia eiz morbus
e animi. eiz dicim9. bnficiuz no repeti. exto
to tollim9 repeticonez. quid go oracionez igo
rati no ostendaz. Socrates aicis audictibus
iqd. emissez paliu si numos huissez. neminez
poposcit os amonuit. no illos castigare meli9
potuit. no est magnanimi dare et perdere
s3 ho e magnanimi perdere et dare. De
remedijs fortuitorum. Omni i capiam9 a morte.
ab ultio iquis pmo a maximo ab ho potissime gens
humana contremunt. ceteri eiz timores. hnt
aliquez post se locuz. mors oia abscidit. alia
nos torquet. Mors oia devorat. quicqd illud
extimescim9. ht aut remediuz aut solaciu
sic go te fortia ut si qs t palaz minet. os ticlas
eius eludas. Dens is morieris. h. no condicione
intravi vt exirez. s. morieris. no. lex gencium e.
q acceperis reddere. s. morieris. no. peregrinacio est
vita. eiz multuz ambulaveris. demu redeundu
est. Morieris ad hoc veni. hoc ago. huc me
singli dies adducant. nascenti in ptin9 na
posuit hunc terminuz. qd hco. q indigner. Mo
rieris stultuz est timere qd vitare no possis
Istud no effugit e qui distulit. Decolaberis
qd interest. an cesiz moriar an punti. Sepe
terieris. qd refert. q multa sint vulnera. vnu
soliu mortiferuz est. peregre morieris. undiqz
ad inferos vna via est. pegre morieris. multa
e aliena patria mortuo. Juuenis morieris. no
refert q sit hominis etas. s q meta. Juuenis moris dan
malo subtrahit te fortuna. si nlli alij. certe ut
senectuti. Juuenis. Morieris. no
refert qt anos heaz. s qt acceperis. s plus viue
no possuz. hec e mea senect9. in sepult9 iacebis
Si nichil sencio non pertinet ad me. Si
sencio. ois sepultura tormentuz est. Insept
tus iacebis. qd interest ignis an fax. vel
flama consumat. an tps oiuz sepultura
Insepultus iacebis. qd mite tutissima. trepi
das ultra penax oiuz finium iste locus
est. Vt mite debeaz9 multa. morti nich
no defunctor ca. s minor i vita est. sepul
tura vt visu et odore. feda amoveretur.
egrotas. venit tps. vt experimentuz mei capiaz
non i mari aut i prelio tm vir fortis appa
ret. exhibet. et in lectulo vit9. egrotas. no
pot ho toto secto fieri. a febrez relinqs aut
ipa me. Egrotas. cuz morbo res est. a vicet
aut vincet. Male de te hoies senciunt mt loqu
tur. moverer. si de me mari9. Si cato sitel9
sapiens. si scipiones duo ista loqrent. nuc ma
lis desplicere. Laudari est male de te lo.
hoies. moverer. Si ho iudicio faceret. nuc
morbo faciunt. no de me loquunt. s de se. Male
de te loquunt. hoies. qui bn loqui nesciunt z
qd non merui. sed quod solent. Exulabis
vo. patriaz meaz transire no possuz. vna e oiuz.

8ª nª q3ª c 6 f

ex hac nemo pxi pot. / exul aberis. pria e vbiqz
vbi e istud per qd bene est es. i hoie est no i loco.
Dolor imminet. feramus si exiguus est paciencia. si
grauis non leuis est / gla. dolor clamorez exprimit
si secreta no exprimaz. no pot ho par doloii esse
nec rni dolor. Dura res est dolor. ymo tu molis
pauci dolores ferre potuerunt. simus ex paucis. Im
beciles na sumus. naz infamare nolite. Illa nos
fortes genuit. / Paupertas tu grauis est. ymo tu
paupertati. Illa expedita est. sllaris tuta. uestis
te opidc. no re laborare. paup sum. nich e am
bus feris i alimitum soli. sua eis sufficit. Accc
pit ille gradez pecuniaz. go et supbia. no sum
potes. gaude / ipotens. no eris. Iniuriaz accipe
potero. gaude. facere no poteris magnam
pecuniaz. ht ille qs i iudet errabis quez dum
pecunie extimas loculus e. nulla ht / si aua
rus est no ht. si pdigus no hebit. que tu fe
licez credis. seppe dolet. seppe suspirat. multi
illuz comitantur. mel musce secuntur. cadauera
lupi frumenta formice. pdaz no hoiez segt
i. ta turba / pecuniaz perdidi. hes vnu pcliz im
mis. pdidi pecuniaz. oh cuz illa. auariciaz
pdidisti. si si manet apd te. es tu utoqz felicior
qz tato malo in a sbonita e. pecuniaz perdidi.
dami putas. Remediuz est. pdidit i a multos
i ma. expedicior e domi tucior. exonerauit
te na. si intelligis. no taz moleste feres. Di
tapqz pditurus hauisses. occlos pdidi. ht et nox
voluptates suas. Occlos pdidi qz multis cupi
ua pcisa est. no itelligis ptez esse innocentie
cecitatez. Amisi libros. qz infelices. vce arbores
q gui incidi cogita no qd pdideris. si quod
euasis. oia perdidi. cuz oibus pire potuisti
in latrones incidi. si alius i arratores. aut in
fures. plena isidiis via e. noli queri quod
i cideris. gaude quod euasis. / inimicos queres
heo i. peius. qz amicos no hes. inimicos habeo
quo aduersus feras. munita ggres anxia
circumspicite quibus illos. aut arceas aut
g spescas. / aut quod optimuz est. places.
amicuz pdidi. qd tu i tanta tempestate
ad vnaz ancoraz stabas. Vxorez bonam
amisi. si bona iueneras. hre te posse ex
hoc itelligas si feceras bu spa. res pist sal
uus est artifex. felix. no qui aliis videt.
si qui sibi. / De nlbus questionibus libro p.o
int ultos mag qz int phos. equa dz ee lib
tas. / In 2o / nich inicies taz manifeste vtilita
tis. qd non i grinz trasceat clpa. / In 3o. ho
ht inter cetera iusticie sue na pncipium
qz cu ad exituz uetuz est. omis in equo sunt
nich interest ut nu me lapis unus elidat a mos
totus opprimat. / In 4o / qz du decurrunt. solita
magtudiez coz. g suetudo supucit. minima
quoqz insolita dulce spectaclm. / In 5 / nulla
tempestas pdurat magna procelle. quatus
pts hui mar tatuz minus tpis. / In 6o. gtepne
mortez. et oia que ad mortez ducunt gtempta
ta sunt. sunc bella. sunc naufragia. sic maxa
pondera nuqd aplius facere possunt qz corpus
ab aio resoluant. / In 7o / raz no st hoines dentibus

et ventre et ore gtenti et ocii gulosi sunt / In 8o. sa
pies secu optie conueit. nobis aut nos ipi molesti
sumus nro amore. mi tedio laboramus / In declama
tombus lo p.o / Iocidiuz est reddire ad antiqua tpa
meliores q ad anos respicere // nich est ta mortife
ruz ingenijs qz luxuria / i ho ferat maria iacc
tes oclos in terraz. et aduersus officiosuz saluta
torez i humana voc qz verecunda sit / Nemo
fortiter negatez iterz rogauit. / In 3o. ii remedi
uz est mori. scelus est occidere. i qto ulla maio
rez flendi. ca qz flere no posse. necitatis e lex
tpis. / Nemo qtqz facile credit quo credito dole
duz sit. Ludit de suis fortuna muneribus
q dedit aufert. et q abstulit reddit. nec nqz e
tucius illaz expiri qz cu locuz no ht. In 4. nich
e puero teste certius. In tragedia troade. molesta
ipia. nemo diu gtinuit. moderata durat. i ypo
lito / Intrepida. gstent verba. q timide rogat
docet negare. / In epla p.a ita fac induti. ve
dica te tibi. et tps qz aut auferebat. a exci
debat. a surripiebat. collige et sua. turpissia
eiz iactura q per negligenciaz fit. que in dabis
q aliqd prtiu tpi ponat. qui die extimet q itelligat
se cottidie mori i ho os falim. qz mortez no pspiciz
magna ps eius ia ptiit. quidqd etatis ret o est. mors
tenet. duz differt. uita trasitiit. reliqa o a ali
ena sunt. tps nrm est tm. in hui rei unius fuga
tis. ac lubrice possessionez na nos misit / In 2a
pimuz arguimetuz g poite mentis extimo posse
g sistere. secuz qz morari // nusqz est q vbiqz est
no prodest cibus. i corpori accedat. qui statiz sup
tus emittit. / nich eque sanitatez ipedit ut rime
dioz crebra mutacio. itaqz destruit memoriaz
libroz multitudo. et cu legere no possis. qtuz
hues. satis est hre qz legas. qui cu paupertate
bene gueit diues est. no qui par habet
si qui plus cupit. paup est. qd eiz reffert
qtuz i archa qtuz i oreis iaceat. qs sit diuiciaz
modus queris. p.o hre qz nite est. pximus hre
qz satis est. / In 3a / si aliquez amicuz existimas
cui no tudez credis. quatuz et ei vehementer
erras. Errat et ille. qui amicuz i atrio querit
i g uiuio probat. nullz ht maius maluz occu
patus ho et bonis suis obsessus. qz qz amicos
sibi putat. qbus ipe non est. Cu no cu amico
oia delibera. / Sed de ipo p.o taz audacter cuz
amico loquere qz tecuz. Et tu qd ita vi
ue. vt r ut comittas. ii qz e comitter im
mico tuo possis / ges et motus nulle nusteria
sunt. et quiescentis agencium. et agenti quiesscendum
cuz na rex delibera dicet tibi et diez se fecisse
et noctez. / In 4a / fac t l Iocidaz vitaz omez
solicitudiez deponedo. nullz bonuz adiuuat ha
betez nisi ad cuius amissionez pparatus e amicus
go q. oia que accidere possunt te adortare et in
dura ueinez eiz eo fortuna puexit. vt no
tm illi innaret. qz tu pmisisset. / In 5a / id
agamus vt meliorez vitaz sequam. quam
vulgus no vt grinz. aloqnz quos emedare
volumus fugamus. a nobis illud quoqz facimus vt
nich velint imitari / du timet duz timenda
sunt oia. tepet. uita. int bonos mores et pu. os

Sente ipa cadat poma sua tunc ta frunt ue spaba eos supstites. si hoc mulls pmise rat Naura

3 c ff

c° 24

77 c 14

q 28

In 6a argumentum est animi in melius translati quod vitia
sua que prius ignorabat videt. nullius boni sine socio iocun-
da est possessio. plus tibi viva vox et convictus quam oratio pro-
derit. homines amplius oculis quam auribus credunt. et
longum iter est per precepta: breve et efficax per exempla.
In 7o inimicissima est multorum conversacio. et utique
quo maior est populus cui miscemur hoc plus periculi est.
nam et avarior redeo et ambiciosior et luxurio-
sior. quin immo crudelior inhumanior quia inter homines
fui. utrumque devitandum est. ne vel similis malis
fias quia multi sunt. et ne inimicus multis quia dissi-
miles sunt. recede in te ipsum quantum potes. cum his versare
qui te meliorem facturi sunt. illos admitte quos
tu potes facere meliores. mutuo ista fiunt et
homines dum docent discunt. In 8a vitate quecumque
vulgo placent. ad omne bonum fortuitum suspiciosi
si pavidique subsistite. nam et fera et piscis aliquo
oblectante decipitur. munera ista fortune putatis?
insidie sunt. In 9a quamdiu utilitatis causa assumptus est tamdiu
placebit quamdiu utilis fuerit. hac re florentes amicorum
turba circumsedet. circa adversos solitudo est.
et inde amici fugiunt unde probantur. Negociacio est non
amicicia que ad comodum accedit. quid refert qualis
sit status tuus si tibi videtur malus. nisi sapienti
sua non placent. omnis quippe stultitia laborat fastidio sui.
In xa non invenio cum quo te malim esse quam tecum.
fuge multitudinem. fuge paucitatem. fuge etiam unum.
Sic vive cum hominibus tamquam deus videat. sic loquere cum
deo quasi homines audiant. In xia verecundia bonum
in adolescente signum est. magna pars peccatorum tollitur
si peccaturis testis assistit. O felicem qui sic aliquem
vereri potest ut ad memoriam eius se componat et ordinet.
qui sic aliquem veretur cito erit verecundus. elige
ergo illum cuius tibi vita placet et oracio. illum tibi semper
ostende vel custodem vel exemplum. opus est enim aliquo ad quem
mores nostri se exigant. nisi ad regulam prava non
corriges. In xiia gratissima sunt poma cum fugiunt.
beatissimus est et securus sui possessor qui crastinum
sine sollicitudine expectat. In xiiia non potest magnos
spiritus athleta ad certamen afferre qui numquam sugil-
latus est. ille qui sanguinem suum vidit. cuius dentes
crepuerunt sub pugno. nec proiectus animum proiecit
sed quociens cecidit contumacior resurrexit. magna spe
descendit ad pugnam. virtutem enim addidit sibi virtus
lacessita. quedam nos torquent magis quam debeant.
quedam ante quam debeant. quedam cum omnino non debeant.
sicque aut augemus dolorem aut fingimus aut
preoccupamus. quam multa expectata numquam compare-
runt. et si futurum est quid iuvat dolori suo occurrere. satis
cito dolebit cum venerit. In xiiiia numquam in tantum
convalescet nequicia. numquam sic contra virtutes coniura-
bitur ut non philosophie nomen venerabile et sacrum
maneat. In 14a quidquid facias cito redi a corpore
ad animum. illum diebus ac noctibus exerce. illud bonum
cura quod vetustate fit melius. quam iocundum est nichil
poscere. quam magnificum est plenum esse nec ex for-
tuna pendere. discedant ista insidiosa bona.
et sperantibus meliora quam assequentibus. si quid in illis esset
solidi aliquando impleret. nunc autem haurientium sitim concitant.
In 16a naturalia desideria finita sunt. ex falsa autem
opinione nascencia ubi desinant non habent. nullus enim
terminus falso est. nam via eunti aliquid extremum est. error autem

inmensus est. retrahe ergo te a vanis et cum voles scire quod pe-
tis utrum naturalem habeat aut cecam cupiditatem considera. si non
possis alicubi consistere. nam si longe progresso semper
aliquid restat scito illud naturale non esse. In 17a si
vis vacare animo aut pauper sis aut pauperi similis.
non potest studium salutare fieri sine frugalitatis cura.
frugalitas autem paupertas voluntaria est. multa
passi non finem miseriarum sed mutacionem habuere.
ipsis rebus venit. sed in animo id quod paupertatem nobis
gravem fecerat. et divicias graves fecit. quemad-
modum nichil differt utrum egrum in lecto ligneo
an in aureo colloces. quocumque enim illum transtuleris
morbum suum secum transfert. Sic nichil refert utrum
eger animus in diviciis an in paupertate ponatur. In 18a
festis maxime diebus animo imperandum est ut tunc volup-
tatibus solus abstineat cum in illas omnis turba pro-
cubuit. In 19a si potes subduc te istis occupacio-
nibus si minus eripe. in freto viximus moriamur
in portu. In 20a maximum hoc officium sapiencie et inditium
ut dictis opera concordent ut ipse ubique par sibi idemque
sit. In 22a nec est his fortis ac strenuus qui laborem
fugit nec ei crescit. illi animus ex ipsa rerum difficultate
peiores morimur quam nascimur. vicium hoc non nemini
In 23a fundamentum hoc mentis est non gaudere vanis
mercede. verum gaudium res severa est. In 24a ante
omnia memento demere rebus tumultum ac videre
quid in quaque re sit. sciens nichil esse in istis terribile nisi ipsum timo-
rem. ipse voluptates in tormenta vertuntur. Epule
cruditatem generant. ebrietates nervorum torporem.
manuum ac pedum et articulorum depravacionem.
cottidie morimur. quottidie diminuitur aliqua
pars vite. et tunc quidem cum crescimus vita decrescit.
ridiculum est autem currere ad mortem tedio vite.
fortis ac sapiens non debet e vita fugere sed
exire. In 25a nutriendus est pudor quem quamdiu in
animo duraverit aliquis erit bone spei locus. pane et
aqua natura desiderat. nemo ad hec pauper est
intra que quisquis desiderium suum clausit cum ipso
Iove de felicitate contendat. In 26a que querela est
quod incomodum si quicquid debebat desinere deficit
et quis exitus melior quam in finem suum natura solvente
dilabi. remove extraccionem horum. dubia semper
est et in partem utramque dividitur. remove studia
tua. vitam detractata. mors de te pronunciatura
est. Iunior es quid refert. incertum est quo loco te
mors expectet. Itaque tu illam omni loco expecta.
qui mori didicit. super omnem potenciam est certe
extra omnem. quid ad illum carcer et custodia
et claustra liberum hostium habet. una est cathena
que nos alligatos tenet amor vite. In 27a nunc
annos tuos et pudebit eadem velle que volueras pu-
er. hoc denique tibi circa diem mortis presta. Moriantur
ante te vicia. bona mens nec comodatur nec
emitur. et puto si venalis esset non haberet emp-
torem. at mala cottidie emuntur. In 28a animum
debes mutare non celum. licet enim vastum traiece-
ris mare te sequentur vicia quocumque perveneris.
queris quare te fuga ista non adiuvet. tecum
fugis. onus animi deponendum non ante tibi ullus pla-
cebit locus. ymmo quicquid facis contra te ipsum facis. et
motu ipso noces tibi. egrum enim concutis. at cum istud
exemeris malum. omnis loci mutacio iocunda fiet.

q 7 p 4

q 2 p 4

pria mea totus e mundus. qd taz turbidu fieri
pot q forum ibi qz lz quiete uiuere. s si liceat
disponere se. inicium salutis e. noticia pcti na
qui pcare se nescit corrigi no vult. io qtum
potes teipm argue. Jnqre te acusatoris primum
ptibz fungere. dein iudicis. tadem depcatoris
Jn 29a. qciliari nisi turpi roe amor turpium
non pot. Jn 30. mortem venientem nec illaris
excipit n qui se ad illaz diu qponit. Jn 31. ge
nerosos aios labor nutrit. no e in timere su
porem. Jn 34. ps magna bonitas e velle fieri
bonu. oia dicta et facta tua int se qgruat ac sibi
respondeant i una forma pcussa sit. Jn 35.
i mores ius fortuna no ht. ais ille trans
quillissimus ad perfectum uenit. qui i eode hitu
vert quocuq res cedant. Jn 37. si uis oia t
subicere/ te subice roi. multos reges si te illa rex
eris. et ab illa disces quemadmum ueni et qd
agredi debeas. turpe e non ire s ferri et subito
i medio turbine rex stupetem querere huc qo que
admum ueni. Jn 38. plurimum pficit sermo
qui minutatim irrepit aio. nec multis ops e sed
efficacibz. Jn 39. ais nost ad modum flame i
motu est. eo mobilior et acuosior qo vehemen
cior fuit. s felix qui ad meliora hunc ipetum
dedit/ ponet te ex ius dicionem qz sua tempabit
aduersa comminuet. magni ai est magna q
tempnere. mediocria male q minima. desi
sit esse remediu locus. ubiqz fuerat uicia mores
fiunt. Jn 40. iopia verborum et exilitas/ minus
itentum auditorem facit. tedio itrapte tradi
tatis. facilis tn incidet. qd expectat q q pstio
lat. remedia. no possunt n i morem. sapienti
uiro sicut icessus modestior conuenit ita oro pssa
no audax/ itaqz tardiloquum te ee iubeo. Jn 41.
sacer intrat nos sps. sedet malorum bonorum qz nror
obsuator et custos. hic p ut a nobis tractatus
Jn 47. quo stultus est qui equum empturus no
illum inspicit. s stratum eius et frenos. sic qui
hoies ex ueste aut qdicoe qsiderat. Jn 48. quod
michi pictum iminet. quod icomodum e. si istud
soluere non possum. Mus sillaba e. mus autem
caseum rodit. qo sillaba caseum rodit. opuerit
les i epcias qd in lusoria ista copoins. non est
iocandi locus/ aperta decent et simplicia bo
nitatem. et si multum sup est etatis pce dispe
sandum erit ut sufficeret uitiis. nunc vero
q demencia est. sup vacua discere in tanta tpis
egestate. Jn 49. quod no perdidisti hes cornua
no pdidisti. qo cornua hes. no uaco ad istas
i epcias. igens negocium i maibz e qd agam
mors me sequit. fugit aduersus me doce
aliqd dociles na nos edidit et roem pdidit
i pfectam. s q pfici possit. Jn 41. uicia sic mod
sic fine persequere. nam illis qz nec finis
nec modus est. Jn 43. Jn ttt moribz i qbus
assiciunt ai quo quis peius se ht minus sentit
sompnia narare uigillantis est et uicia sua
qfiteri sanitatis indicium. Jn 44. i hoc i falor
eramus qui mortem sequi iudicamus cu illa
et pcessit et sequitura sit. quidqd eum an nos
fuit. mors est. Jn 48. nemo nrm idem e qd fuit
pridie quitqd videt. currit cu tpe. et tn ea cupimus
tamq aut semp futura aut semp hitura. Jn 49.
os tendunt ad gaudium s um stabile magnumqz q
sequatur ignorat et sapiens qui nunq sine gau
dio est. gaudium aut hoc no nascitur nisi ex uir
tutum qsua. nec intercipit nec desinit. quod eum
non dedit fortuna no eripit. Jn 62. qtempne
oia pot. hre oia nemo pot. itaqz breuissia ad di
uicias p qtemptum diuiciarum uia est. Jn 63. nec
sicci sint oculi aico amisso nec fluat. lacrimandum
est. no plorandum. Michi aicorum defunctorum recor
dacio dulcis ac blanda est. hiu tamq eum amissurus
amissi tamq heam. Jn 64. uetas me ceco i esse. Ju
bes me capite. demisso viuere. maior sum et
ad maiora genitus. q ut corporis mei sim ma
cipium. qd eqdem alit no aspicio q uinclum aqd
libertati mee circundatum. cuius qteptum certa
libertas/ sinat deteriora melioribz fortes si
mus aduersus fortuitum. Jn 67. no sum ta demes
vt egrotare cupiam. s si egrotandum fuit nichil
efeminate faciam. no eum pati tormenta optabile
e. sed pati fortit. Jn 68. ipe tecum loquaris qd
aut loquaris. q hoies libentissie de aliis faciunt
de te apd te male extima. z i maxie tracta
qd in te infirmissimum esse sencies. Jn 71. io
peccamus. quia de sg ptibus uite os deliberamus
neo de tota deliberat. magna ps est pfectus uel
le pficere id agamus ut oe tps nrm sit/ qd non
erit. nisi prius nri esse cepimus. Jn 72. vidisti
aliquem canem. emissum adno frustum panis
aut carnis apto ore captatem. qcqd excepit pro
nus integrum deuorat. et semp ad spem futuri
i hyat. idem eueniet nobis. qcqd eum expectantibz
fortuna piecit id sine ulla voluptate dimittimus
statim. ad altius rapinam erecti attoniti. hoc sapienti
no euenit. Jn 73. miraris hoies ad deos ire. ad
hoies deus venit. ymo in hoies nulla eum bona mens
sine deo est. Jn 76. optimum in hoie est racio
hac antecedit aialia/ sequit. deum. amo ira cu
piditas pcta depulerunt. q qo breuis obstinacio
animi aliquo stimulo extitata qto magis
uirtus q int hanc fortunam et illam incedit
cu magno utriusqz qteptu. vir bonus qcqd ei acci
dit. equo aio sustinebit. sciat eum accidisse id lege
diuina qua uniuersa pcedunt. Jn 77. quo fabula
sic uita. no q diu. s q bn actum sit refert
Jn 78. i remedium incedunt. honesta solacia. et
qcqd aium erexit. e corpi pdest. tria i oi orbe
grauia sunt. Metus. Mortis. dolor corporis.
Jntermissio. voluptatum. Sic nos amatissia na
tura disposuit. Vt dolorem. aut tolerabilem. aut
breuem faceret nec acerbum est. eo carere qd
cupe desieris. de morte satis dictum e. quo est
hostis fugientibz ptinciosior. sic oe fortuitum in
comodum. magis instat cedenti ex aduerso. qcqd
eum expectatum est diu leuius accedit. Jn 80. si
pendere te uis/ sepone pecuniam domum dignitatem
te ipm intus qsidera. Jn 81. queris te incidisse
hoiem ingratum. Si hoc pictum uitare nolueris
bnficia non dabis. Et post malam segetem scdu
e. neo in uidet plus extiare. virtutem. nemo ma
gis illi esse deuotus q qui boni uiri famam pdidit

~~ne 9 stiaz perderet · torquet ingratus se et mace~~
~~arcipit · q redditur9 e · et extenuat i iurias no~~
~~at 9 · Sapiens exornat de bnficiu et sibi~~
ne 9 stiaz perderet : torquet ingratus set ma
cerat · oditq3 accipit · q redditur9 e // 2 exte
nuat · i iurias no · dillatat · at 9 sapies exor
nat de bnficiuz et sibi ipi comendat et a
sidua ei9 comemoracoe delectat · illa gtempnit
quibus lesus est · In · 82 · ociu sine litteris mors
est · 2 uiui hois sepultura : non ht fortimalo
gtias manu9 · neiez occupat nisi sibi heretem
itaq3 qm possim9 ab illa resiliam9 · no est mors
gloriosa : s3 fortiter mori glosuz · que demencia
fugere · cuz retro ire non possis · oia res q no
decuens virtute addita sumit : In · 83 · nich
est aliud ebrietas q voluntaria isania de
bicuz detegit et obstantez malis uerecudiaz
remouet · ples eiz pudore peccandi · q bona
uoluntate phibitis abstinet // Apes eiz imitari
debem9 q uagatur · et mel ad flores faciendu
ydoneos carpunt · dein qtqd attulerit disponut
ac p fauos digut · sic et nos debem9 qcuq3
ex diuersa lectone 9 gessim9 separe · dein ad
hibita ingeniy nri facultate · i unu saporem
uaria illa libameta 9fundere · talez aiuz
nrm ee nolo vt mtte i illo artes mlta pcep
ta multaz etatuz ex · sit in unu 9spirata
In · 84 · no recipiunt mala qmmi tepantur
facili9 substuleris illa q rexis :- In · 85 · nich
maior est aium9 q ibi aliena se posuit · et fecit
ibi pacez nich timedo · Ad gtemptissio cuiq3
gtingere ac turpissio pot bonu no est · opes
aut lenom et lauiste gtigut · g · bona no st ·
In · 86 · Fides stissimu huam corporis boniz
est · nlla ncitate ad fauedu cogit · nllo pmio
corrupitur · uel tempancia uoluptatib9 ipat ·
alias odit · rabigit alias dispensat · et admo
duz reddigit · nuq ad illas p ipas uemiz · po
sine liberalib9 studiis ueire ad sapiaz quacq3
ptez humanar rez diuiaz q 9phendes iget
copia querendoz fatigaberis · Hec taz multa
taz magna vt hrc possit liberz hospicium ·
sup uacua · ex aio tolenda sut · qd e q ita li
beraliuz arcuz · 9 sectacio · molestos verbosos
q3 itepestiuos · sibi placetes facit · q no diste
tes ncia supuacua dedicerut · quatuor lib9s
didim9 gramatic9 scripsit u de pria hoiz qrit
et de enee mre uera · 2 aa · q erat dedistenda si
stires 4a ps de psecutiōe neronis i xanos 9 9flictu
petri cu symone

1a psecutio

Pugna petri cu Symone ma[gica]

N Emq3 nero · iz Impn sub anno pmi9 ipatorz
9 x cethaz legitur isurexisse legit · et int
xii facolas ecclie psecucoes · 1e pmaz incohauit
Et x · quidez pme sub plib9 impatorib9 ptela
te sut · Hanc aut pmuz vaspasianus 9stia
uit · merito pmu nero bm aplin · 2a thesalo · 2
anti xpi tipuz tenuit · qui oiuz malor istor
pncipiuz et cap extitit · qui et ecclie capita
pmu rmt · Naz cu rome fides x pdicaret · symo
magnus · qui se pmaz veritatez dicebat · 2 sibi
credentes ppetuos effici asserbat · factus est
neroni sumē dilect9 · q putabat euz vite sue
et salutis et toci9 ciuitatis custodez · Petrus
aut vniuersas fallates ei9 neroni detexit ·
sic i utera 2 detexat · u faciebat serpentes
eneos se mouere statuas ridere · canes cantare
signu aut sue diuinitatis dedit neroni · qui omsus
3a die resurgeret · omso itaq3 ariete · prestigio de
ceptus nero putauit decolatuz symonez · 3o q
die sibi apparetez resurexisse credidit · alias cuz
9 claui loqret · 9 ve nerone demo i ei9 spe
pplo loqbatur · uu et romani yigiez ei fecerut
sup scribetes symoni deo sto // pma itaq3 distep
tacio aplor 9 symone fuit coraz nerone de
cogitacoinbus cognoscendis · petr9 itaq3 cogi
tacōnez suaz neroni apuit · pecijt q3 panez
sibi ocult dare · et aut dicat symo q se deu
facit · qd cogitatu qd dein qdq3 factuz sit
Indignatus symon ait · pcedat canes mag
et deuoret te · subito q3 apparuerut canes
orribiles i petruz ipetuz facietes · qb9 pane
· bndictuz obtulit · sicq3 eos infugaz guertit
Et ait neroni · ecce factis · ondi me itellexisse
quid cogitauit · dixt aut symo aplis · se nuc
eis petere 2 i poster suare uindictuz · secdo
de nobili adolescente defucto ppinqo neronis
pposiut itaq3 9dicōnem symo · ut si euz susci
taret interficeretur petrus · ipeq3 ide sententie
sbiaceret si se nich agete susitaret a petro
accedes itaq3 ad lectuluz magus · claz mur
murar dira carmia cepit · et iusus est
capt agitare defuctus · uidedu aut clamor
attollit · qd uiuet et cum syoe loqueret
orit cuctor indignacio i petru · qb9 petrus
ait · vt dyal cognoscatis figmetuz sepetur
alectulo magus · et si reuixit defunctus
surgat ambulet loquat · amoto mago nllz
appuit vite vestigiuz · Post hc petr9 ordm pau
lusq3 itenteris stans alonge ait · adolestez sur
ge · Sanet te dns yhs xps · statiz q3 surext
ambulauit locut9 est et cibuz sumpsit · pplm
voletez quoq3 symonez lapidare petrus pro
hibuit · magus aut apli glia torquebatur
3a quoq3 fuit spectante romano pplo i qua
statuto die capitoliuz ascendes dixe se offen
suz agalileis · ro urbez quaz tuebat reliqbat
ascensur9 n celuz de rupe itaq3 se excuties
volare cepit laureo stō coronatus · mirat
ppls et magi extollit potenciaz et uenerat
ut deuz · neroq3 ueratez eu asserit uiru/aplos
seductores / ait aut Paul9 · Petro meuz est
orar · tuuz e papere tur ait petr9 · angli
sathane adiuro uos q eu p aera fertis p diu
ylm xpm vt ipm aplis no feretes rueir
sinatis · statiz q3 ille priuatis alis qua sup
serat corruit · fracto q3 crure arecia pecijt
ibiq3 mortuus est 6a ps d pmo carce aplor 9 qua
liter petro xps apparuit ;

usq3 p 25

usq3 p 25

U Idens aut nero aico se destitutuz in
aplos 9 uertit · furorez / deditq3 eos
p man paulini uiri clarissimi · qui eos posuit
i custodia · mamertini sbcura pcessi · Et
martiniam militiz q 9 uersi sunt ad fidez
aplos abire · libere pmiserunt · postq vinj me

L 1xx

sibus detenti fuerat. Petrus itaque precibus fidelium fati/
gatus et lacrimis victus nocte profectus est solus ut ante
portam civitatis egredi voluit vidit xpm sibi occur/
rentem et ait domine quo vadis. qui respondit romam
iterum crucifigi. quod de sua passione intelligens pe/
trus. ascendentem in celum dulcissimis lacrimis diu
intuitus est rediens quod ad fratres quod viderat enarravit

7a pars de crucifixione petri

Cum quoque petrus fidelium animos dulci sermone
consolaretur illique lacrimas tenere non possent
supervenit sacerdos ydolorum cum iiii apparitoribus
et x aliis viris. captum quod petrum ac vinctum
statim coram prefecto agrippa. acrius libidinoso
thoro. iiii concubine beati petri predicatione recesse/
rant prefectus quoque postquam petrum redarguit quod
crucifixum predicasset et deos iniuriatos fuisse
quod divortia suasisset crucem eum iussit affigi. tunc
subito factus est populorum concursus clamantium ut quid
innocens petrus patitur in quo urbem offendit. non ne ti/
medum. ne tanti viri nece urbs pereat omnes pre/
tenentes. confusis quod vocibus in prefectum conversus apostolus
liberare petrum conatur. sed eius exortacione et
precibus hostia deo accepta immolari permittit. Vo/
luit autem capite inverso crucifigi allegans. primo xpm
congrue recta cruce sublimari qui de celo descendit
ad yma. se vero regirata cruce. quem de terra vocat
ad celum. 2o quia xpus in vita fuit semper excelsus et
rectus. ad filii adam. qui gravi capite lapsu de/
misit in yma oculos statuerunt declinare in terra
quod satis figurat modus humane nativitatis. cru/
cem quoque ipsam sic alloquutus est. o crux que hominem
deo coniunxisti. et adamus magnifice segregasti. o
crux que immaculati agni carnes fidelibus tribuis
rependis venena serpentis et gratia homini restrin/
gis ignitam. rumphea paradisi. deinde addens ait. tu
in domine omnia es gratias tibi ago spiritu toto quo vivo.
quo te intelligo. quo te interpello. In cruce autem
pro consolacione mesti populi. oravit ut videret consolacionem
eterne vite. aperuit quod dominus oculos ut aiunt. egisippus.
et linus. eorum qui ibi flebant et viderunt ange/
los stantes cum coronis de floribus rosarum et
liliorum. et in virtute erecte stantem petrum et
librum accipientem a xpo. et exponentem tenorem
libri. Letatus quoque est populus. tunc petrus gratias agens
oves sibi creditas xpo commendavit. et confundens
omnis populus anime tradidit spiritum. tunc marcellus
et apuleius. discipuli eius eum de cruce deposuerunt
et lacte ac vino lotum cum aromatibus sepelie/
runt.

8a pars de prophecia pauli post mortem patrocli

Quadam quoque die cum paulus circa vesperam in cena/
culo editiori sive in solario predicaret. pa/
troclus neronis pincerna pre multitudine populi
fenestram excelsiorem ascendit. ut commodius
caperet verba vite. sed cum paulus sermonem protraxis/
set in longum et iuvenis obdormisset ac de fe/
nestra cadens spiritum exalasset. et a paulo hoc in
spiritu cognoscente. suscitatus fuisset. deinde ne/
roni de eius morte dolenti nunciaret patrelum
vivere et pro foribus stare. recusaretque nero eum
eum admitti. post postea amicorum suasione intrare
permittens obstupuisset negocium. nullaque signa
mortis habentem ac interrogasset quis eum vivere fecisset

Ille quod respondisset quia dominus noster xpus rex seculorum omnium et dominus
dominancium. qui et cuncta resolvet regna dedisset quod nero
ei alapam. dum quoque milites illi regi et ministri quinque
neronis continue assistentes ei dixissent cur cesar in/
ta sapientem et veracissime respondentem iuvenem percu/
tis. nam et nos illi invicto regi militamus retru/
sisset quod eos nero in carcere ut nimium torqueret
quos prius nimis amaverat ceterosque xpo
militantes iussisset inquiri. inter ceteros pau/
lus vinctus adductus est

9a pars de constanti professione coram nerone.

Adstantem itaque sibi paulum increpat ne/
ro. quod romanum regnum latenter intrasset
quod milites sibi subtraheret. et quod ad xpm militandum
induceret. ad quod constanter paulus respondit quod ubique
terram libenter cunctos ad xpm adduceret. nec erat
neronis confitendum in isti divitiis et prosperis. sed illi
subici debebat qui eum propter salvare poterat. qui et
veniens iudicare vivos et mortuos figuram
huius mundi per ignem vastabit. et suis militibus
eterna premia largietur. Nero itaque ira succensus
quia dixerat paulus mundum igne solvendum iussit
omnes xpo militantes igne cremari. paulum vero
tamquam lese maiestatis reum secundum leges capite trun/
cari. Direxit itaque nero apparitores qui in omni certa
regione xpianos deleret. nunc tanta est omnia xpianorum
turba. ut romanus populus neronis palacium virtu/
te irrumperet et concitata sedicione clamaret po/
ne modum cesar iniustissime iussioni. racionalem
tempera furorem. nostri antes sunt quos perdis. Roma/
num tuetur imperium. pavefactus itaque nero decrevit
ne xpianis prius molesta inferat. donec de eius de/
lacione cesar plenius iudicaret. exinde factum est
ut eius conspectui paulus presentaret. quo viso furiose
clamabat tollite magum decollate nec eum illusorem
Cui paulus ait nero modico tempore pacior ego. sed
vivam perpetuum regi eterno. cum mors faciat et vita
in cuius signum tibi postquam caput meum precisum fuerit
vivus apparebo

10a pars qualiter se ducentes ad sup/
plicium convertit

Cumque a tribus viris ad supplicium duceretur
interrogatur ab eis. quis esset rex iste pro quo
eius milites premia mortem eligerent. et quale
ab eo expectaret mercedem. quibus informatis de verbi
incarnacione de dulcedine glorie. de acerbitate gehen/
ne. atque conversis ait. cum dimittere volentibus
atque sibi comitari permittentibus absit fratres ut fugiam
non enim sum profugus. sed miles xpi legitimus pro mortem
transibo ad vitam. post penam obtinebo coronam. mox
non ut fuero decollatus. viri fideles rapient corpus
meum. vos autem locum notate. et cras illud properate
Et titum. ac lucam. invenietis orantes a quibus exposita
causa vestri adventus baptismum recipientes et regni celestis
efficiemini coheredes. quod et opere sequutum est

11a de decollatione eius et sudario plautille

Misit interim nero duos milites. ad videndum
si decollatus iam esset. qui perditi eos
apostolus videret. cum post referens hoc et credemus. cum
que pervenisset ad portam urbis obviam sibi plautille
nobilissime matrone romane et apostolorum dilectissime feru/
entissime ac se consolatus paulus orationibus commendati
ait apostolus vale plautula eterne salutis filia. comoda mi/

p. 41

S Clemens - tata historia hic

panniz quo caput tegis/ ut eo oclos meos tegaz et ex
pecta donec reuertens t' illu restituaz · illa autez
pannu ꝯtinuo porigete · post duo milites ea reprehen
debat q taz preciosiz pannu illi ī postori dedisset · cuz
autez ad locu decolacōnis puētuz est · paulꝰ eiusd
orietez genua flexit · ad celuz manꝰ extendit ·
et ebraice ꝯ lacrimis diuciꝰ orauit · et valefaciens
fribꝰ: et sibi oclos ligans ad iussuz carnificis col
luz extendit et ictuz susce͞pit · et passuz nō x ihu
qd ei taz dulce fuerat · q ī eplis suis dr v' inuabꝰ
noīasse pata voce sonuit · statiz ꝯ unda lactis ex
eiꝰ corꝰ usqz ī percussoris vestez psiliit · Et pꝰea san
guis quē ipē explicato ī ipō ictu sudario recolegit ·
Vt ait dyonisiꝰ · ī epla ad thymoteu/ cuiqz illd
aliqu rapere vellet subito nō copuit · tata eniz
lucis īmensitas et odoris suauitas ī momento
decolacōnis ī apuit vt nō oclis substine potuit
nec lingua fari/ qd videntes qui aderat/ lau
dabat deuz quez paulus predicauerat

p 12

12a ps de eiꝰ appitiōe post mortē plautille ꝯ neroni

Reuertentibꝰ nō illis duobꝰ ac irrisiue
plautile dicentibꝰ ut sudario suo capd
uelaret illa fidi calore accēsa rndit · se ia aptz
vidisse · Sudariu retulisse et dixisse se asscitu
raz ī pxio gaudia celi · ī cꝰ signum ondit pannu
roseo sanguine madiduz · at illi timentes ad ne
ronez ꝯperat r q viderat et audierat nunci
ant/ ille ingenti stupore attonitꝰ sup hys cuz
phys et amicis deliberat · Interi clausis ianuis
panꝰ apuit/ se nō mortuu s ī uiuo regi uiuere
assuit · neroi nō īmine ī grecia mala/ eo maxie
q suoz x · sanguinez fuderit inocetez · qbus dcs
repente disparuit · Nero aut timore pculsus et
velud amēs efectꝰ/ ignorabat · quid agē posset
ꝯ silio aut aicoz iussit patroclz et barnabaz
et alios cuz eis vinctos solui liberosqz dimitti · dyo
nisiꝰ ī sup · attende miraclz inde ꝑgniu fr mi
thymotee ī die initiacōis eoz post mortez ipoz
vidi eos man ad manu intrantes portas urbis
se inuicez man ad manu tenentes · et indutos
veste lucis · et coronis claritatis r lucis ornatos
So ē asserit de illustribꝰ viris/ eos eodez die et ano
fuisse passos r gelasiꝰ papa dr xi · quanis ·

p 13

13a ps q clemēs successit petro · ꝯ qualit adhesit ei

Exlio pōtificuz · Linꝰ · r Cletus · an · Cle
mentez scribunt · q ab ipō pncipe aploz ad
misteriuz sacerdotale exibendiz · sunt epi ordi
nati · r ayrino xanaz rex · memoria · lio 3o
aut migt qui de cathedra romane eccie ·
diligenciꝰ scrutati sunt · q · Linꝰ · r · Cletus nō
sederunt ut pontifices · sed ut suum pontifici ad
iutores · qbus ī vita sua bts petrꝰ credidit exte
rioz dispensacōnez ipē nō orōni et pdicacōni
vacabat · unde tata auctoritate dotati meruert
ī cathalogo pontificuz appoui · Linꝰ natione
tuscus expte estuliano sedit anis xi · meses
et diebꝰ 3 · hic gesta et certamina bti petri ꝯ
symone mago/ scripsit · Et a saturnino ꝯ sule eiꝰ
filia demone liberauerat decolāri iubet · Se
pultꝰ ī naticano · r translatꝰ ē apud hostiaz · Et
nō q tres imperatores sibi ꝯtemporanei · galba
vespasianus · Et tytus · nl crudele ī fideles egerunt

178 p 2

sed inferiores officiales tm · Hic ex precepto bti
petri · cōstituit vt mulier velato capite intret ecle
siaz · Fecit ordiacōnes et epōs · ii · psbiteros 18 ·
Nunc de clemente psequamur · clemēs ī ytinera
rio lio po ī urbe roma natꝰ ex pa etate gerede
pudicicie curaz gessi · Jn erat mī cogitacio mi
nimuz suspsiz et utruz sit mi aliqua vita
post mortez an nichil oio · et ubi sit factus mū
dus an semp fuit · naz si factus pfecto uidebat
soluendꝰ et si soluat · qd iterz erit · Hec aut aio
reuoluenti ī erat ī mortalitatis cupido qui me
quiescere nō sinebat · Interiz · barnabas stas ī
urbis celeberrimo loco · ad ꝑplz clamauit audi
te ciues romani filiꝰ dei adest ī ptibꝰ iudee ꝑ
mittens se oibꝰ audientibꝰ vitaz eternaz · ꝑ qd ꝯ
uertimini a malis ad bona · a temporalibꝰ ad eterna
Intelligebaz sane q nichl dyalce artis eet in hoīe
sed simplr et absqz ullo ditedi fucato · gaudisset
a filio dei · ut audisset exponēt · ꝑplz aut libenter
simplicez sermonez amplecti cepit · at q sibi eru
diti videbant sillōz ceperunt tedictas pferre
qbus rndit ꝯ creaturis aqd querere ignora
to creatore esse rideatz · tuc indisciplinato ore
os risuz dederunt barbaz eiꝰ et minꝰ sane me
tis clamantes ego aut zelo repletꝰ eos redar
gui · ridentes salutis nre nuntios · et q veritatis
cognicio q apd agrestes et barbaros hetur
ab eis · nec qi hospita suscipit · q ciuis ee et
vernacula debuisset/ adueniente · aut die me
cuz adduxi et aliquot diebꝰ veritatis sermo
nez audiui · pfitentez aut ī iudea sequi nō
potui · Nauigantibꝰ aut pꝰ cuz diebꝰ paucis
rebꝰ dispositis · plerisqz tn studio festinandi
neglectis · cesareaz · aplicui ū qres hospiciuz
rumorez ꝑpli recepi · q petrꝰ cū symone · sama
ritano hesterꝰ esset questionu certamine · ego
aut acqsito hospicio cū an fores ꝯsisterez eme
barnabas · vt me vidit · gaudio lacrimas ī amplexꝰ
meos cucurrit et ī conduxit ad petruz · cui ia
de me ī cessant locutꝰ fuāt · qui ꝯtinuo mō
audito noīe/ occurres ostijs meis hesit · singz
itineris postulauit fieri comitez · erat aut
ꝯ petro nicheta et aquila pꝰ dci · faustus
et faustinus · post expoitas aut sibi qstioes
ac auditas visiones deo gras egi q vt op
tauerаz instructus fuissem

14a ps qualit rō cca se gestas narauit petro;

Vmqz ad diuersa loca pagrantes gras
gras egissez puidencie dei q p pare
tibꝰ p cunctis affectibꝰ petru hre meruisset · Re
spondit petrꝰ/ uere nemo tibi ex gnē super est ·
sunt aio multi viri potentes ex cesaris psapia
venientes · naz patri meo vt puta ꝑpinqꝰ suo
et vna educato nobilis eque familie cesar
ipē iunxit vxorez ex qua duos geminos ante me
filios suscepit · q cū ego quqz iux eez anoz sic
a matre didici sompniuz vidit · quo ū ꝯ duobus
filijs mox urbez egressa fuisset · r x · anis ab
fuisset · ipa ē parit exitialiter interiret ·
Misit itaqz pr cū matre filios athenas seruis
adhibitis · et ancillis gras ages q nō me
sompniuz iussisset abire · ano aut ꝯpleto misit

mlr cap velet
et sco clemte

sile 174 p 20

p 40

p 16

hoies eis et suptus scire cupies qd ageret nec
reddierit qui missi sut. 3º rursus ano mestus
misit alios cu pecuniis. q. iiij. ano redeuntes
dixerut. se nec mre nec filios athenas per
uenisse. requires q̄ anantis. & mich certum
reuiens tadez cu ee duodenis naue asce
dit. et pfectus usqz hodie nec nuciu misit
iaz anis xx elapsis. audies hoc petrus ex
affectu lacimas fudit. et ad fratibus ait. si qs
i dei cultu poitus hoc ptulisset. statz hoies reli
gioi ascriberet erupnaz causaz

15ª ps de inuētione matris sue

Rogatus deiu est petrus vt i pxiaz insula
vadat uidendi gra mira opus colup
nas. s. uitreas mire magnitudis. quo cu pue
nissemus opus detinebam aspectu. petrus no
n solas uitreas colupnas miratus est. egssus
pforibus vidit muliercula stipez ab i tendibus
poscentez aqua i uestigat cur maibus operas
cibu sibi no qreret. q rndit manus sibi pptis
morsibus sine sensu effecisse. Et si affuisset aqd
virtutis potuissez. ul suspedio uel aque submer
sioe fine dar doloribus. cui petrus putas
q qui se ipos pimut a doloribus liberat. et no
pocius maioribus penis subiacet aie eor. at
illa ut ait hoc in certu fieret. q uiuerent
aie i inferno libenter eis aplecterer & penas
mortis. si una saltez hora dulces m natos
videre possez. ait illi petrus. si cau ondis tsti
cie. potes qd desideras euidenter onder cepit
g' mulier que eet onder. et nobili marito
pius genitos filios tercium suscepisse. sz a mariti fre
illicite amata de pudicitia solicita sompniu
finxi quo pria exularez. vetor aut i pulsu
q os intisset areptaz me sup saxu violecior
fluctus eiecit. ubi cu sederez ea sola spe me
no precipitem. qua natos meos fortassis i
uenire possez. u aut dies exortus est. ego cu
ululatu circuspiciebaz sicubi ul eiecta cer
nere possez: cadauera filior. cu aut petrus hº
audisset. et multa cogitacoe distractus eet. ego
clemes suspicer. dudu ingens. p oia distincs
querebaz te. & nuc qd facimus at ille precepit
vt ad nauiculaz pcederez. et quada suspici
one pulsatus requirebat a muliere priaz. et
genus et noia filior & uiri. at illa q' iu sibi
times custor mutauit noia. pt q ait petrus
Putam grade gaudiu nobis hodie oritur
silia. n. audiui de mre cuiusdaz adolescetis
qui seqtr nos. et petenti pstoriaz petrus miseracoe
qmotus narauit ei q anne audierat. qbus au
ditis illa stupore pculsa ceciit. tunc petrus
eaz qsolar cepit. q tadez ad se reddies ait
ego sum mr eius. ad qua petrus. quod no e illi
illa rndit. clemes. ait petrus ipe e qui paulo
ante mecu loqbatur. eaqz ad portu adducta
se mutuo cognouerunt mr et filius. Et pus
q de pre audiuit fortunaz suspirauit
tn pnte qteta gaudio

16ª qualiter eā anicta & aquila cognouerut.

Postea aut die omireret nobis nichita
et aquila ~~se aut et faustu & faustinu~~
et ad hospiciu ducentes regrut q eet h mulier igta
fudit. mr mea. qua redonauit michi deus cepitqz
petrus cucta p ordiez enarare stupefacti. nichita
& aquila. se aut faustu et faustinu ee. & sustita
ti mri de fortuna. rnderut. quia iactos sup tabule
fragmeto pequora ac tadez receptos. pirate na
uicule sue i posuert. et tame honeste femie uide
iuste mutatis nob noibus uedidert. que loco filior
nos aluit et grecis lris erudiuit. n aut ado
lecius & phye opaz dedimus. vt possemus getiliu
qfutar errores. Symoni aut cuida mago
qui una nobiscu educatus est p aiciciis et pue
rili qusacoe adhesimus ipm q pmissu qphas
decepti. p que bta uita pmittit ee credetibus
putabamus. sz moniti a colega petri zacheo ne
deciper a mago et petro oblati. ab eo q sana sunt
didicimus. qd et tibi mr uenire optamus. illa uo
ad pedes petri pcides baptismu pecijt & obtinuit.

17ª ps q lit faustinianus iuitauit eos ad disputādu

Postera die petrus mane assuptis fribus
meis et me pt lectionez i mari ad locu
quedaz orois gra secessimus. Senex aut qdam
qcta q agebamus diligeci⁹ obsuabat. et post oro
nez salutatis nobis ait. vrm miseratus errorem
expectaui. vt aloqrer et docerez ne erraretis i hus
obsuacia. qm neqz deus est. neqz i mundo puidēa
sz fortuitis casibus genesis agunt oia. sic ex
me ipo cogn. petri licencia. nichita sic exor
sus. oe q est. a est simplex. a qpoitu. q simplex
e caret et oibus his. quibus solm pot. quod
ab autore subsistit. est q in qphesibile. & i ne
siu. neqz iniciu. neqz finez sciens. et io. vnu
et solu est. sine actore qpoitu uo mio. ac di
uisiom subiacet. et neccº. actore a quo qpoitu
est. qd aut i mesu est boitate pu est. virtute q
ditio. ad subsistendu eis ea. q sut bonitate
ad qponeda. et firmada vtute puocat. de mu
di itaqz roe. nuc psequedu est. Cum nuc vna
qstio i duas ptes diuidit. querit. n. vtrum factus
sit. Querit. utrum a se ipo an ab alio. Si a se
ipo excludit. sine dubio puidencia. et frustra
puocatur aius. ad uirtutes. si aut sit puidencia
et p ipaz factus est mundus. a querit. quo puidencia sit
an gnalr circa oia: q. s. a pnº deus mundu fa
ciens ordiez rebus dedit et cursu statuit.
et ultra curaz eor q geruntur hre cessauit. an
spalr erga ptes ut. s. quorunda puidencia gerat.
quorunda no. an & sit gnalr oiu. et spalr peculiariter.
Oia ab inicio fecerit deus. et usqz ad finez per
singlos puideciaz gerat et unicuiqz p actibus suis
reddat. pria g. illa ppº q dicat q ab inicio deus
fecerit oia. et cursu atqz ordie rebus i posito.
nich q exin. ad se reuocet genesi cucta geri q
firmat. ego aut dico mundu ee factu. et ab
ipo qnqz soluendu. vt ille appareat q etnus
est. cu. n. mundus sit corporeus et qpoitu. aut
e ex pncipijs. q prius fuerint qnexa. et sic b
et est necesse dare actorez. qui illa dispsa colligeret
& q id conexu dirimeret. et i ptes multas ducet
for^as diuisas. si ex pncipijs diuisis similr necce est
dare autorez. Et hunc dicimus deu. qstat & q i
mixtione elemetor deficiete altero. a. hudate

39 p 9

cetera resolvuntur et concidit ipse quoque fortuitu et mensure date corporibus armonia sui manu testantur artificis. Cum hec et alia dixisset senex accepta dilacione in crastino rendit. quia melius fuit de providencia dei quod extiat dicere non posse. huius fuit inquit hesterne disputacionis summa. omnia que videntur certa mensura arte et forma constat sine dubio a sapientissimo artifice condita credenda sunt. quod si mens est et racio que hec condidit consequens est ut racionis providencia mundus regat. et si nobis ea que geruntur in mundo minus recte geri videantur quis iustus rector illa actu iudicabit. Cumque aquila multa proposuisset ait senex sermones tui quamvis validi sint non possunt tamen me monere ut credam extra genesim aliquid posse fieri. scio enim in veritate genesis omnia accidisse. // Die sequenti dixi quo potest hoc fieri ut deus iustus qui humanam fecit naturam ipse ponet genesim contrariam que nos cogeret ad peccandum. et rursus ipse vindicaret peccatum ut patet in diluvio ubi omnes perierunt que tamen unam genesim non habebant 18a ps de fine disputacionis et mutua eorum cognitione;

Ad hoc senex plenissime. Fili ondisti secundum ut dixi assercioni tue plurimum concentire nomen enim genesim meam et coniugis mee. et cuique inimicum quod dictabit genesis accidit. et ab his que in conparata sunt transferri non poto. Audi coniugis mee thema habuit martem cum venere super centrum. Lunam vero occasu in domo martis et terminis saturni. quod thema adulteras facit. Et servos proprie amare et peregre. sociata est certissime inquit. scio quod prius que profecta est. fratres mei enarraverunt michi quod ipsum quidem primum amasset. sed ille honestus ut potest quia frater non assensit. at illa infelix pudorem non ferens neque enim imputandum erat ei quod genesis hoc agebat finxit sompnium sic cum duobus liberis abire permisi. et filium minorem tenui. tunc filii cognoscentes eum et philiie volentes a petro retenti sunt. Interrogaverunt itaque eum petrus quod nomen erat minori filio. Respondit ille Clemens. et petrus si coniugem tuam castissimam hodie consignavero cum tribus filiis tuis credes quia non omnia contingunt genesi. Dic impossibile est te exhibere quod promittis ita impossibile est extra genesim aliquid fieri. Post hec autem petrus cuncta gesta narravit per ordinem et post longam instructionem eum baptisavit 19a ps de virginibus petronilla et felicula et sancto Nicomede.

Petronilla petri filia. cum ad preces discipulorum a febre curata fuisset. apre preter ministravit. Iubet a petro ad lectum redire et egrotare. asserente hoc sibi expedire. at ubi cepit in dominum tiorece perfecta non solum ipsa sanata est. sed et plurimis dedit orando salutem. et quia nimis speciosa erat venit ad eam flaccus comes cum militibus ut eam haberet uxorem. que virgines in societate postes cum quibus post triduum ad eius domum iret ieiuniis et orationibus se afflixit cum felicula colactanea. et de manu nicomedis presbiteri communicans reclinans se in lectulo migravit ad dominum. Flaccus domum ad feliculam convertens iubet eam aut sibi nubere aut ydolis ymolare. Illa vero utraque renuens. vii diebus in carcere clausa fuit. ubi cum sepe amonita nubere non posset. vii aliis diebus sine cibo permansit. deinde in aculeo torta in cloacham precipitata est. Audiens autem flaccus quod beatus nicomedes eam elevasset atque sepelisset. ad sacrificandum ydolis cogebat. qui cum diceret ego non sacrifico nisi deo omnipotenti qui regnat in celis. plumbatis tamdiu cesus spiritum exalavit. cuius corpus in tyberim proiectum a sancto iustino eius dyacono collectum in proprio ortulo sepelitur

20a ps de sancto Marciali

Marcialis stephani prothomartiris consanguineus cum esset xv annorum iussu christi a beato petro cum parentibus baptisatus continue christo adhesit. deinde petro. Cui tamquam propinquus erat donec venit Roma. fuit autem de 72 discipulis et revelacione tamen domini bene instructus. in galiam post ascensionem mittitur. hic in comitatu vir dei amatorem et coniugem eius veronicam. que familiaris et cordialis amica fuit virginis marie. hec habuit de lacte virginis. et de capillis et duas sotulares eius que secum detulit. sanctus vero amator in rupe que modo amatoris dicitur solitariam vitam egit. ubi altare beate virginis sanctus marcialis erexit ibique amator obiit cuius corpus incorruptum diem resurrectionis expectat. Veronica autem postquam beatum marcialem predicantem secuta est in territorio burdegalensi consenuit. et beatus marcialis totius equitanie primas. capellam beate virginis ei hedificavit. que vocata est solac. quia ceteris reliquiis distributis solum lac beate virginis ibi remansit. Cum autem proficisceret in galiam ut predicaret. uno comitancium sacerdotum in via defuncto. Romam reversus est. cui petrus baculum suum dedit. propter quod ut dicitur papa non utitur baculo pastorali. et illius baculi contactu suscitavit defunctum. oblatam autem alemosinam pauperibus dedit (?) et virtutibus predicantes coruscantes. ibi a susana nobili matrona suscepti fenetiacum sanavcrit. perexit in marcialis a theatrum ubi a sacerdotibus ydolorum missus est in carcerem. post duram persecucionem. sequenti autem die ipso orante lux in nocte carcerem illustravit et fractis cathenis apertis que hostiis. omnis qui adherat baptismum petebant. Sacerdotes quoque qui eum percusserant ictu fulminis extincti sunt. ad preces tamen ipsius per suam oracionem suscitantur. et xii baptisantur. Susana moriens. valeriam filiam ei reliquit que continuo virginitatem vovit. Audiens autem quod stephanus dux arodano usque ad mare veniret sciens quod moleste notum eius ferret divicias suas pauperibus erogavit. Ille veniens noletem sibi consentire decolari iussit. Carnifex autem angelos audivit eius animam cum laudibus deferentes. quod cum stepho nunciasset cecidit ante pedes eius mortuus. Tunc stephanus cum omni exercitu timore cepit et indutus cilicio. rogavit sanctum marcialem ad se venire. a quo post armigeri suscitacionem cum aliquibus baptizatus. deinde cum cesaris iussu in ytaliam cum in medio exercitu profectus esset. completis mandatis ad beatum petrum. iens nudis pedibus indutus cilicio. petebat veniam suorum delictorum. et qualiter conversus esset narravit. Beatus autem marcialis 28 etatis sue anno. 49. 40. post ascensionem domini anno. facta sibi prius per christum de morte revelacione post dies xv veniens ad me post exortacionem propter febrem correptus demum ab angelis deportatur.

115 p 2

i celu postq multa milia hoim conuertit · sex
mortuos suscitauit · multos infirmos sanitati
restituit · expulsos demones de corporibus humana
effigie apparere compulit · hic semper nudis pedi
bus incedebat · et tarcianus febribus urgeret
in pane et aqua continuo ieiunabat in uesperis
tantum cibum capiens · sicut a beato petro didicerat. h

21 ps de s. cle-
te metensi

22 ps de s. cle-
mente metensi

Hic consul romanorum et patruus clementis prefati co-
gnominatus flauius a beato petro in galliam belgicam
missus · Methim peruenit · et interrogatus ab
hospite quis natus esset · respondit seruus christi sum · filii
de virgine nati · pro salute mundi crucifixi cu-
ille si dicta tua sentis comparetis putare nos mee salutis
causa huc aduenisse · sed tempus aptissimum est · haec namque ges
et bellis aspera opibus referta · tamen pestilencia
detrita est · in arenario eius ab octauiano constru-
cto · et in amphiteatrum decenter ornatum · draco
incredibilis magnitudinis cum pestifera sua prole
inhabitat · cuius anelitus morbidum efficit aerem
quibus beatus clemens compaciens post suo hospite ·
deinde contra propositum loco lapideo sequenti die celebratis mis-
sarum solempniis et contis sacra oracione intutus ad
locum predicto sequente ac ridente · ut edoctus fuerat
kyrieleyson psallens processit cum sociis · intrantis
igitur et fletus et pedum strepitus · feralis illa mul
titudo cristata procedit timencia colla erigit ·
diros sibilos emittit · sed precipiente clemente in christi
nomine feritatem deposuit · desertum petiit · et extunc ve-
nenosa animalia locum perhorrescunt. A

21 ps de s. sauiniano potentiano et altino

p 49

In galliam quoque misit sauinianum et potentianum
et altinum ex numero 72 · discipulorum et sa-
uinianum pacem ubi constituit · qui senonis ab ydolatria
populum reuocans · tanta fulgebat gratia · ut quos sermo-
ne tangebat ad ardorem celestis desiderii vehe-
menter accenderet · hunc ab ydolatris capite pu-
nito · potencianus successit · qui post eum celeriter
martirio coronatus est · quem altinus cum aliis ei de-
uotis sepulture tradidit 23 ps de s. frontone s. petra-
goricensi

p 42

Hic fronton a petro ordinatus · petragoraz
um natus est mittitur · et 70 · monacos ad se
medium domino congregauit · primarius autem ciuitatis
asthirius · quos episcopus baptisabat gladio deputa
bat · ille igitur desertum petens super flumen uenit
ubi draco habitabat · compertum multitudine · quos
orando fugauit · micii mediorum ortiorum cessauit
officium · visitauit autem asthirium dominus / ceptaris
inquiens cottidie splendide · et serui mei pereunt
fame · festina ergo ex donis · que tibi dedi seruis
meis · escas mittere · consternatus ille numis amicos
mane vocat · sompnium indicat · et consilium postu
lat nichil autem locus ille innotuerat · sequenti nocte
ab angelo grauiter plagarum cede percussus est · mane
iterum amicos vocat · uulnera monstrat · tunc quidam pru-
dencior ceteris · consulit onerata animalia heremiti-
cibus · et in via sine ductore dimitti quo facto diei
hora nona ymnos cantantibus fratribus adstant · 70 ·
animalia onerata medietate autem ciborum sumpta re-
mittitur alia · asthirius autem hominibus clamare cepit
magnus est deus christianorum rogo te · in via unde in qua

abulem · cumque ad sanctum peruenissent suscepit baptismum et ancilla-
riam misit alimoniam 24 ps de s. memmio catalanensi

Memmius quoque ad galias · nobilis romanus a petro
mittitur cum dyonisio euchario · et aliis episcopis
et domitiano subdiacono · cumque 3 miliario ab-
scessisset · memmius donacianum sepeliuit / et ad sanctum petrum
reddit · ad sublatum querit solacium · ille vestimen-
ti fimbriam dedit · et ait super corpusculum eam impo-
ta ita dicens in patre et domino ihesu christo · et magister noster petrus
ut ad perficienda mandata degentibus predicando ambulare
non tardes / quo pacto perficientes cunctis fidelibus postula-
tibus impendebant necessitatis · remedia / cumque ad ciui-
tatem catalanis quo directi fuerant peruenisset / et
ciues eos recipere noluisset ad miliarium prope in spelun-
cam deserti loci habitauerunt · ubi continuus vacabant
orationibus · post annum uno nobilis cuiusdam filiolus
in gurgite suffocatur · post planctum autem auditis
sancti memmii virtutibus · concepta fiducia uita puero
impetratur · et episcopus cum honore suscipitur · in predicatione
informauit annis lxxx / virtutibus et ieiuniis po-
lens ad paulum nunc discipulos transeuntes

25 ps de s. tecla

p 26
144 p 40

Ad paulum nunc discipulos transeuntes dicamus ·
quia cum de antiochia yconium · venisset au-
dies · Onesiforus aduentum eius cum familia sua ei obui-
am iuit · et ad signa que titus ei predixerat / uidens eum inter
ceteros statura breue · naso aquilino · vultu an-
gelico ipsum solum humiliter salutauit · itaque cum in eius do-
mo de contis virtutum fructibus predicaret · tecla · virgo
thamiro · desponsata / sedens ad fenestram semper
paulum predicantem audiuit · et sermone eius que facie
non nouerat · ita deuicta est quod a fenestra per
totum triduum non recessit · / tunc mater eius theodia
misit ad thamirum / seductam filiam nuncians · et pau-
lum conuenit accusans · paulum autem ad carcerem tractum
tecla sequuta est / in eos igitur sedicio excitatur et ad iu-
dicem tracti accusantur · unde paulus · flagellatus de
urbe pellitur · / tecla uero incendio iudicatur · in quod sponte
prosiliit · sed protinus se tantus imber infudit · ut ignem
extingueret · terremotu quoque multi corruerunt in morte
tecla autem ad habitum viri · tondere se voluit · ut pau-
lum libere sequeretur · sed paulus prohibuit timens · ne
in cursu a quo turbaretur · antiochiam itaque pro-
fectus · teclam duxit / ubi quidam anthiocenum primus
tecle pulchritudine allectus cepit paulo plurima polliceri
si eam sibi traderet uoluptati · quam cum paulus se nescire diceret
et ille publice amplexatus fuisset · illa iniuriam non ferens
se yconiorum nobilem dixit · clamidem ei lacerauit · et
coronam detraxit · unde bestiis tradi iussa est · cum leena
occurrens pedes eius lingebat · alia inter bestias applicatur
cum occurrit predicta leena et rursum eam impetentem interfe-
cit · deinde cum leone dimicauit · et ambo perierunt mortui sunt
postea fossam aque · et marinis beluis · repletam
signans se · et orans cunctis prohibentibus intrauit · sed
nubes lucida eam ne nuda uideri posset obtexit
Mulieres autem compacientes · ne a beluis uoraretur ·
timentes / diuersa aromata iactauerunt · et belue statim
odoris magnitudine dormierunt · tecla tandem dimis-
sa multos cathetisans et panem inde desiderans tonsura et ma-
bitum suscepit · deinde ex licencia pauli yconium reddiens matrem
predicare non valens · seleuchia abiens · et multos predicando
conuertens in pace quieuit 26 ps de s. quibusdam aliis pauli discipulis

Trophimu· cui Paulus meminit ad thi
motheum· petrus apostolus arelatem primum episcopum
constituit· ex quo fonte ut papa zosimus scribit tota
galia fidei riuulos accepit· Titus cretensium episcopus
ordinatus ab ecclesiam ubi fuerat dignus minister sepul
tus est· bonum adeptus finem· Onesimus de quo ad
philemonem meminit/ episcopus ephesi roma perductus
atque lapidatus est· cuius corpus reductum fuit ad lo
cum ubi fuerat ordinatus∴ Prudentiana virgo
post inuiabiles agonicos· post multorum martirum venera
bilium exhibitas sepulturas· post omnes facultates pau
peribus erogatas· migrauit ad celum fuit autem
pudentis illustrissimi generis et discipuli pauli filia que
innocencie tunicam usque ad coronam tenuit post
baptismum· Crescens galaciis datus episcopus postque in galiis
multos conuertit ad galatas rediens beato fine quieuit·
Epafra colosis episcopus pro omnibus se exponens marti
rio coronatus est· Paulus consul· qui per hyspanias·
apostolum paulum sociauit· narbonensis· episcopus· ordinatus
clarus miraculis quieuit in domino consequenter de passis
sub nerone dicendum est 27ᵃ ps de vrasio uitale et ualeria

Vitalis miles constrasset Rauenna· cum paulino
iudice· ursicinum medicum post multa tormenta
per delectacionem pauefactum confortauit dicens· noli
qui alios curare consueuisti te ipsum perdere· et post tot
uulnera· a corona fraudari· at ille genu flexo· et pa
uoris penitens· martirium letus sustepit· quem uita
lis fecit honorifice sepeliri· nec ad paulinum ultra
redire uoluit· vitalis autem comprehensus· tum quia iudi
cem contempsit· tum quia ursicinum confortauit/ quia xpianum
se prodidit· quia sacrificare nolet in aculeo· tortus
paulino ait· stultissimus es virorum qui me putas
decipere· qui semper studui alios liberare· tandem iussus
sus est supinus sepeliri· et lapidibus ac terra obrui·
Sacerdos autem apolinis· qui hoc consulerat vii di
ebus arreptus ademone clamabat incendiis me
ste vitalis· Et postea in flumine suffocatur∴ Valeria
autem uxor eius volens corpus eius rapere a xpianis/ ab
ipso per sompnium prohibetur· Et cum rediret medi
olanum inuitata de ydolatiis comedere renuit·
dicens se xpianam esse· propter quod verberata inter seminiua
mediolanum perducta in triduum migrauit ad dominum

28ᵃ ps de sancto nazario celso geruasio et prothasio

Nazarius· filius fuit affricani illustris uiri
iudei· et perpetue romane nobilis xpiane
et ad miras diuersitatem cultuum in parentibus licet exposi
tis xpianorum persecucionibus a prelpietate tamen matris
sequutus est· qui viiii annorum· a lino papa bap
tizatus est· cumque xpistum constanter predicaret a parenti
bus rogatur discedere ne ad tribunalia traheretur
Diuptis ergo vii sumariis parentum diuiciis one
ratis· ac in diuisis ytalie ciuitatibus distributis
mediolanum peruenit x· digressionis sue anno
ibique· geruasium et prothasium in ueit carcere de
tineri· Audito autem quod geruasium et protasium
nazarius ciuitati· verberibus affectus urbe pellitur· et a matre
defuncta monetur ut eat predicaturus in galias· cumque
gemellum peruenisset· et multos conuertisset· quedam
matrona nobilis elegantem filium celsum· ei obtu
lit baptisandum· secumque ducendum· quod prefectus galia
rum· audiens nazarium· cathenis uinctum cum celso puero
carcerauit· In crastino cogitans afficere tormentis

Sed ab uxore correptus de suo iudicio de innocentum
morte· de inaudita impotentium deorum· abire permi
sit· Veniens autem nazarius· treueris ubi primus
predicauit multis ad deum conuersis in ecclesiam hedi
ficauit· quod audiens· neronis uicarius· cesari
intimauit qui centum milites ad eum capiendum
misit· at illi uinctum eum ducentes· puerum celsum
plorantem alapis cedebant· Et ut sequeretur urge
bant· Nero ergo eos carcerari iubet· et post multos
dies pedibus militum nazarium conculcari· et
celsum verberari· putati autem sibi nazarii faciem
vidit nero instar solis· Sed putans prestigium· man
dat eos diis ymmolare· Rogat nazarius eos exire
et dum in templo solus orat· cuncta ydola confringun
tur iubet nero eos in mari mergi· deinde si
euaderet post combustionem pulueres in mare
iactare· Proiectis itaque illis in mare circa nauigantes
tempestas oritur· et tranquillitas circa sanctos fuit·
nautae conuertuntur super aquas ambulantes sanctos
recipiunt· quorum ordine tempestas sedatur et ad
600 passus inter ianuam peruenerunt· ubi cum diu in
predicasset· mediolanum reuersi sunt· geruasius
itaque et prothasius post parentum martirium vi
talis scilicet et valerie omnia sua pauperibus erogantes
et familiam suam ingenuam facientes/ manebant
cum sancto nazario· qui oratorium hedificabat· et
ei celsius puer lapides porrigebat· anolinus autem
nazarium in exilium misit· celso in domo cuiusdam
matrone manente· Cum autem roma uenisset· per
monicione petri oratus ut coniuge et filium
sequeretur· conuersum inuenit· Et cum predicaret et
ibidem minis et verberibus· compulsatus· iterum presentatur
presidi anolino· cuius iussu eductus extra ur
bem ortulte propter prothium· cum celso puero decolatur·
Cum uero corpora eorum xpiani in suis ortis sepelissent
monuerunt per iussum quedam cui nomen tacio·
ut corpora sua in eius domo propter neronem profundius
sepeliret· quibus ille· sanate prius quoso filiam
meam paliticam· qua sanata iussum conple
uit· post longum vero tempus· beato ambrosio
reuelatur· qui celsum in suo loco relinquens
nazarium cum sanguine recenti· miro odore fra
grantem integrum et incorruptum cum capilis et
barba repiens· ipsum ad ecclesiam apostolorum transtulit
dum autem aduenisset astasius comes occurrerent
ei pontifices templorum geruasium et prothasium
arrantes Et geruasius ortatu ut sacrificaret
omnino spernia renderet· tam diu plumbatis cesus est
donec spiritum exalaret· Protasius preterea fu
stibus cesus decolatur quos quidam philosophus cum filio
seppeliuit· que beato ambrosio simili reuelati sunt

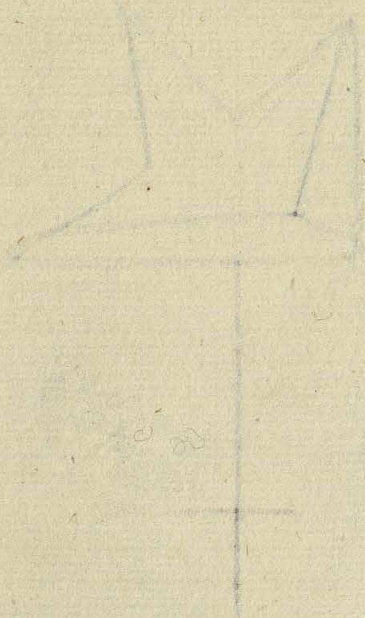
29ᵃ ps de sancto proceso et martiniano

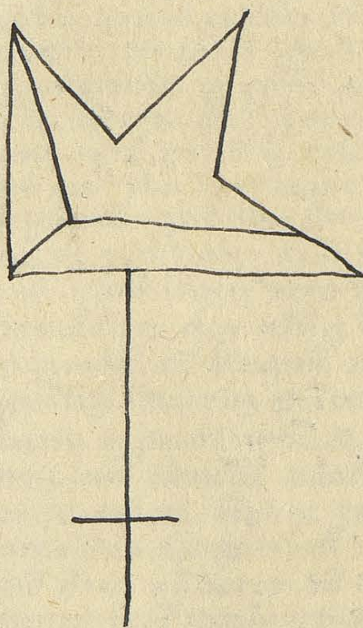
Paulinus audiens processum et martinia
num· xpianos esse· cum ad sacrificandum eos
non posset inducere· iussit ora eorum lapidibus
tundi et in aculeo suspendi· fustibus cedi· et
eorum latera flammis exuri· Cum autem gaude
tes psallerent· et ille iussisset eos scorpionibus
castigari/ oculum perdidit· Et reclusis in car
cere sanctis· arreptus est triduum ademone expi
rauit· Quod cum neroni innotuisset· iussit eos velo
citer decolari· sed relicta sunt eorum corpora canibus deuoranda/

de· bassilia autem

193 p 7
5 p 3
176 p 14

hic nō est defcūs

da. btissia aut lucia q eos g familia sua cu duce
retur ad martiriu secuta fuerat corpa sepeliuit
g aromatibus i pdio suo · iux locu decolacois
eor.

30a ps de scis thimotheo et apolinari

Thimotheus q3 sub nerone psidi lapadio psetatus g sacrificare nolet · grauit torqtur calce et aceto sup uulnra infusis · et gras agen astiterut duo angeli dntes · erige ad celu capt et vide · ea de manibus meis accipies · aspexit aut aptu celu yhm gemea corona tenetez atq3 dntez h t corona pparata e · et 3a die ea de maibus meis accipies · Apoliaris aut pcidit ad pedes ei asses · h se audisse et uidisse · et p se orare poposcit / tuc pses g fusus · i os ei plubu bulliens infudit · S3 dni i nalez frigiditatez ututur plum querteuntur / m g thimoteo ad carcerez trahitur · et mlti sequnt · vidit aut apolinaris baptizatus celos aptos · et angtz cuctis audientibus · sibi dntez · beatus es apoliaris · et q tecu baptizatur · quia cras i celu suscipientur Altera aut die os qui crediderant presidi adducut et nolentes sacrificare pt decolat. Sequenti die · Thimoteus et apoliaris psidi g dicentes capite puniunt · statz aut igneus Jaculus de celo cadens presidis humeruz pcussit et arreptus a demone interiit

31a ps de sancto Marco euagelista

Marcus euagelista ex gne leui sacerdos post scriptu euagliu a bto petro aqleyaz missus i unos ad xi fidez quertit. Hermacoras aut aqlegiesez ciue secu duces · fecit ab petro i aquligiensez epz g secrari / Marcus autez ex humilitate policez sibi abscidit · vt sacdocio heret indignus / pualuit aut dispoiso dei · et acts petri · qui ipm i alexadria destiauit · epz · qua vt ingressus · mox ei calciamentuz solutuz est · q facto itellexit se ab opibus motius absoluedu3 · vides aut qdaz vetera g suetem calciamentuz tradidit · corigedu3 · q cu facet manu sinistraz grauit uulnerauit · atq3 clamauit vnus deus · hoc aut audito marco · ait vere pspere fecit deus iter meu / fecit q3 lutum exsputo manu3 linxit · et sanitati restituit · Sanatus uo domu eius i trodouxit · qs et im cet querit · et euanto sibi ihu · cu domo sua credit · Cu3 aut audisset ciues aduenisse galileu3 · qui deos eor gtempnet / ei parauerut i sidias q cognito · Mar · hospite suu noie ananiaz · duiani epz · ibi reliqt · uo nttos et pbros · et clericos pexitq3 petapoliz · Et i gmoratus duobus annis g fortatis fribus et ordiatus epis et clericis in alexadria reddiit · ii fres g fortatos i gra repit Et ecclaz i loco qui vocat bucula · bubula iux mar subrupibus edificat3 · potifices aut ydolor p miracla q faciebat liuore repleti sut facto itaq3 pascate · viii kltas · maii q tpe eorr hapica g ceebat solempnitas narta oportu intate · insidiatores ptinus mittut et celebrates missaz collo fune i ponut / et trahetes clamabat · trahamus bubaluz ad loca bucli · carnes aut eius i tra fluebat et sanguine lapides rigabant · Cuq3 uespe factu3 esset i carcere mittitur · Circa uo media noctez terremotus factus est magnus Et angls tetigit eu3 · d · famule dei Marce opera propagator scissior per egyptu3 decretor · Ecce nos tuu i lib vite scriptu3 e · sociqz effectus e supnax virtutu3 · qui in celis spm tuu suscipient Cuc · b · marcus gras egit dno yhu xpo · q e sibi apparuit / in forma cu3 discipulis ambulabat et ait · pax tibi marce · dein abiit / mane aut facto trahetes eu de race · et iter ponetes fune i colo eius ut p9 trahebat · et simulit clamabat · q eu3 traheret · gras agebat atq3 dicebat · In manus tuas dne comedo spm meu · et hoc · d · tradidit spm · Multitudo aut getiliu igne succedetes voluerut reliqas stas gburee ac diuint tanta uis ibru et fulgur se i fudit vt et sol radios subtraxt eos plime · ruerut · et multi hoies i terreret · perdurate aut tempestate · vsq3 ad vesperaz custodes tiore pcussi corpus suu dimittentes fugert / xani uo rapietes illd · cu multa reuerecia sepelierunt Fuit aut in alexandria primus martir

e r 32a ps de ex et signis euersionis ihrlm.

Post idem tps festo pcuratori Judee succeddit · Albinus · A albino florus qui prite beronice regis agrippe sorore / q ad teplum religionis ca venerat honorabiles viros · yerosolimis die solepni flagtis verberauit · et patibulis fixit vt iudeor ptinaciaz · ac gtumeliam pceintus anichilaret · qd uo ferctes · Judei g Romanos rebellauerut · ad quos domados a cesare mittitur · Vespasianus mgr milicie Romanor / titu maiorez filiu3 suu3 hns int legatos / tunc p vniuersaz syriaz · atrocissia Judeor occisio excitata e · vt i q vniuersis locis mixti getibus comanebat i hostiu imo · gputarentur · et loca i humatis corpibus replebatur · Et infanciu3 · et mulierum / Josephus de bello Judaico · li 7o · pdigna q3 iudeor futuraz solitudiez pcesserut / Naz sup ciuitatem sydus stetit gladio silie · et p annu3 perseueraui cometes : / Infesto azimor cu3 ad hostiaz duceretur · bos · agnu pepit i medio fano / Orietalis porta tepli enea · que vix a xx viris aperiri poterat pessules q3 altos hebat iussa e hora noctis sexta spote patescere · nixq3 migrat ius iussu claudi potuit // visi sut ferea currus et totis regionibus armate acies circuisse / Nocte q3 petecoste sacerdotes interiu3 teplu3 ingressi sm morez ad diuinas res celebradas / primu3 q dem motu3 ac strepitu3 senserut · Postea uero subitaz vocez audierut · q dicet migremus hic / yhs · E · qdaz filius · : Anaipleberus et rusticus quadrieno ante q bellu ageret · in summa pace ciuitatis atq3 opulencia · Cu3 ad diez festu3 venisset · exclamare cepit · vox · a · iiii uetis i yerlm · et templu3 uox i omez huc pplm · et per os vicos · e nocte clamitans circuibat · qd uo nili i digne ferentes hoiez corripuerut · et plagis affecerut / ductus q3 coraz romano pfecto · lq3 plagis vsq3 ad ossa laceratus nec supplex fuit · nec lacrimatus S3 ad singlos ictus rndebat · ve · ve · Jerosolimis nec interroganti quis ecet · a cur ista dicet rndit nec verberatu3 · cu3 per singlos dies multaret gruciabat · nec victu3 offeretibus bndicebat · idq3

per anos vij. et menses quinque egit. nunc autem cruci
ens dum predicta clamaret ad extremum addidisset
et in .x. lapis emissus statim eum percussit 33a ps de
ultima dispersione aplorum et ceterorum discipulorum

Igitur xla annis post ad missum preconium ipsorum
Judeorum pena dilata est in quibus apostoli omnes precipue
tamen Jacobus Jerosolimitanus eps indesinenter populum eorum de scelere
iniquitatis admonebat. si forte possent penitere et
scellere. cumque Judei cladibus urgerent. sic apostoli atque
discipuli ad predicandum verbum dei per singulas orbis
provincias dividuntur // Ecclesia quoque que erat Jerosolimis con
gregata / responso adeo accepto migrare iubetur. et tran
siit ad opidum pellam transiordanem ut ablatis
ex urbe sanctis et iustis celestis vindicte fieret locus tamen de
urbe sacrilega quam de populo impio;

34a ps. de thoma aplo.

Thome ergo cum esset apud cesaream apparuit ei dominus d
ei rex indorum. gondoforus misit querere hominem
architectoria arte eruditum. vade cum eo quia ero tecum
et cum indos in acquisieris cum corona martirij ad me
venies. Cui thomas deus meus es tu. et ego servus tuus
hoc eo dicente propositus. abbanes descendit de nave. et
interrogatum dominum quid nam quereret. r. videt deus meus misit
me ut sibi conducam artificem. qui romano opere ei pa
lacium construat. Cui dominus. hic servus meus optime eru
ditus est. et tradidit ei thomam. et cum navigarent
querit abbanes a thoma quid scire potes de arti
bus ait thomas. colloco fundamenta que nunquam pu
trescunt. extruo parietes. que nunquam corruunt. facio ex
edras et fenestras et cetera instrumenta necessaria sunt
die ergo 7. prospero cursu venerunt andropolim. cuius
rex ad filie nuptias cunctos vocaverat. unde contigit
quod et hij ad locum intrarent convivij. In convivio autem
quedam cantatrix cum tybijs circuibat. et unicuique laudes
canebat. videns autem apostolum non manducantem. sed oculis ad
celum respicientem fixos tenentem animadvertit ebreum
et cum ebrea cepit ebraice canere unus deus ebreorum qui
fecit celum et terram. et fundavit maria. apostolus autem
eam monebat eadem repetere verba / pincerna autem videns
eum non manducantem. sed tamen ad celum respicientem. alapam
dedit ei. apostolus autem ait. non hinc surgam antequam manus
que me percussit. a canibus huc portetur. hebraice autem lo
quentem nullus preter hebream intellexit. egredientem itaque
ad auriendam aquam leo interficit. canes lacerant. ma
numque eius nigri canis autem convivantes portat / stupentibus
cunctis puella cunctis puella projectis fistulis procidit
ad pedes apostoli. / Augustinus contra faustum apocrifum hoc fuisse
apportium. dicit exponente autem puella que ab apostolo audie
rat. rex cognito de tumultu populi ad se vocat apostolum
et filie ac sponso benedictionem impetrat. abeunte autem apostolo
in manus sponsi ramus palme cum fructibus apparuit de quibus
comedens cum sponsa statim soporatus cum ea geminatum cer
nit regem atque dicentem. apostolus meus benedixit vobis. ut efficia
mini eterne vite participes. expergefactis autem atque mutuo
sompnium recitantibus. affuit apostolus. d. rex meus nobis
apparuit. et me clausis ianuis huc adduxit. ut super
vos benedictio mea fructificet. habetis carnis integritatem
que est omnium regina virtutum. et fructus salutis perpetue vir
ginitas est soror angelorum. victoria libidinum. omnium bo
norum possessio. fidei trophenum. expugnatio demonum
eternorum securitas gaudiorum. hec et similia dicente a
postolo. apparuerunt duo angeli asserentes se eorum custodes

ac promittentes si apostoli servarent monita cuncta
eorum coram domino se putare vota. apostolus autem eis bap
tizatis abscessit et tandem unum de discipulis suis mi
sit. qui illic iuncto populo acquisito ecclesiam ordinavit. sub
sedes apostoli thome fuit. iuvenis et dyonisius nomine
eps ibidem fuit. Et sponsam vocatam pelagiam sacre
velamine consecravit. Et post dyonisij obitum tamen quam
virum suscipere noluit. tamen quia ydolis ymolare renuit
martirij coronam cepit. Venit itaque apostolus hyro
forum indie civitatem Et designato regi nobili
palacio et copioso thesauro accepto. rex in aliam
provinciam proficiscitur. apostolus non thesaurum pauperibus elar
gitur. et infinitum populum ad deum convertit. rediens
autem post biennium rex. et que apostolus fecerat cognoscens
eum cum abane in yma carceris detrudi iussit volens
excoriatos tradere flammis / interea. gad frater regis
moritur. et dum sepulcrum ei cum multa ambitione
paratur. quarta die amortuus resurrexit. et regi
ait. hic homo quem occidere cogitas amicus dei est
et ei angeli famulantur: qui me duxerunt palacium quod
tibi apostolus fabricavit. cuius pulcritudine stupefactus dixi
utinam mererer in eo hostiarius fieri. et rursum au
divi. qui frater tuus indignus se eo prebuit. sed nos xpm
rogamus ut reddita tibi vita. ab eo emas / et
data pecunia. quam se extimat perdidisse. quibus
dictis ad aplm festinavit eius pedibus se prostrans
pro rege supplicavit. Cui et ipse rex occurrens
veniam eius advolutus pedibus postulat. Postquam autem
eos apostolus baptizavit. ait. gad. qui fratris palacium
emere vellet. cui respondit. id in potestate fratris sui
est. aitque rex. quod in fabricatum est credo quod
meum erit. tibi autem fabricet aliud apostolus. quod
si non poterit hoc unum ambobus sufficiat. tunc
ait apostolus innumera in celo esse palacia que precio fidei
comparantur vulgata itaque apostoli fama. convenit ad eum
ex omnibus partibus languentium multitudo. quibus
iussu apostoli congregatis dum in medio eorum stans oras
set facta coruscatione. cuncti infirmi sanantur. et per
predicationem. multa milia baptizantur. / Postea tran
siens apostolus in superiorem indiam in minos populos convertit
ad xpm. Itaque migdonia sorore regis illuminata:
sintice eius amita aplm desiderat videre. et muta
to habitu audivit apostolum inter cetera predicantem. quia dei
verbum erat quod colimus. qui oculum intellectus illuminat
Pocio. que affectum a carnali amore purgat / empla
strum quia vulnera peccatorum sanat. Cibus quia celesti
delectatione confortat. conversa quoque ad xpm. relinquit mu
tarisin nomine qui impetravit a rege migdeo ut in
carcere apostolus mitteretur. et ut regiam migdonie red
itum procuraret. sed cum migdonia regina convert
insuper apostoli miraculis ait. maledicti sint qui operibus
his non credunt. et reddies regiam fidem xpi laudat
et regi copulari recusat: Rex precepit apostolum ad se
vinctum adduci. et iubet ut ad viros suos coniuges
revocet. Cui ostendit apostolus triplici exemplo per hoc age non
debere dum in errore persisteret. primo regis nudam fabula
appetentis. 2o hedificate turris que obrui non de
bebat / 3o de fossi fontis que aterari non decet
per redditum autem eam dei fluctum sedaret. in eis obrue
retur quod hedificatum erat et siccaret fons pietatis
iratus rex fecit stare apostolum nudis plantis super arde
ntes ferri laminas. sed continuo fons erumpens eas extinxit

150 p 11
146 p 3
iacobus ... 20
7 82 p 4
amen
mm
mme
et alii

deu̅ apl̅s in fornacez ardentez missus sequenti die
exiuit i columnis. Postea ductus apl̅s vt adora
ret deu̅ solis. flectes apl̅s genua ait. Ecce ado
ro. s̅ no̅ ydolu̅ no̅ metaliz. sed dn̅z m̅m ihm̅
x^m in cui^9 noie papio t^r demo̅ qui i simulac^o
hitas. vt ipm̅ comminas. qd̅ stati^m ut ceraliq
factuz est. Tu̅c potifex templi gladio aplm̅
transuberauit. d. ego iudicabo i iurias dei
mei. Rex no̅ et caristi^9 uidetes q̅ uellet p̅pl̅s
mo̅tez apli iudicare fugerunt. x̅ani uo̅ cor^9
apli honorifice sepelierunt. ysodor^9 i li^o de uita
et obitu sc̅o^z ait q̅ fuit filius saluatori. Et p^9 q̅
p̅dicauit p̅tis. p̅sis. et medis. yrcanis et bachi
anis / orientalez i ... plagaz lanceis trasfixus
occubuit. 35^a d' sancto Andrea apostolo;

Andreas ad nicena̅ urbez profect^9 ii. vij demo
nes erat / secus via̅ qmorates q hoies p̅terites
lapidabat / et ia̅ multos occiderat. Du̅ p̅plm̅ ad fidez
queriit. demones astare iubet q^b9 i forma cani^u
apentib^9 madauit ad deserta trasire. et ibide̅ q ste^n
to ep̅o ecclaz ordiauit. Nicomedie aut̅ portis ap
p̅inquas / t q dolens lacimis deffereba̅ iuuene̅ de
functuz. Post q̅ cognouit a 7. canib^9 laceratuz
suscitauit / Et ij fide instrues secu̅ duxit. Inte
salonica̅. Iuuenis nobilis ei ad hesit i structus
i fide que̅ q pentes ei^9 ab aplo separe no̅ posset
succederunt domu̅ ij qua erat / Iuuenis aut̅ accepta
a̅pula aqua̅ infundens i v̅tute nois ihu x^e ex
tinxit. dntib^9 aut̅ eis fili^9 n^r mag^9 effectus est
qponetib^9 q̅z scalas vt domu̅ ascenderet. exce
cati sut̅. aliis q̅z quersis. Ille post. 40. dies similiter
quitur. Iuuenis aut̅ noie̅ exo^9 i theatro
thesalonice ita p̅dicabat primonio suo dato
vt ad miraretur p̅pl̅s prudecia ei^9. Cu̅q̅z accu
saretur apl̅s q̅ arte magica deciperet p̅plm̅ i arena
rio excitato seuissio̅ apro exponitur / qui aplm̅
no̅ lesit. s̅ venatores disp̅es edito mugitu mor
tuus cecidit. Et p̅pl̅s clamauit. q̅ x^9 ver^9 e deus
visus q̅z e angl̅s descendisse. et p̅plm̅ q fortasse. itez
iussit p̅cosul leopdu̅z dimitti. q ei^9 filiu̅ necauit.
Sz ab aplo necat^9 suscitat^r. et p̅pl̅s audita i
iuriatu apli ab ipo p̅cosule / suscitauit e 40. a
diabolo excitate tempestate dimersos. qui ad eu̅
nauigabat ad audiedu̅ v̅ba uite. postq̅ aute̅
totuz acayaz. repleuit ecc̅lis / et p̅plos multos
ad fidez quertit. Cu̅z uenisset ad ciuitate̅ patras
rogatur vt pro q sulis. vxorez Maximillaz sana
ret a febrib^9. iux̅ qua̅ stabat p̅cosul abiisset i Ma
cedoniaz. maximilla cottidie sequebat̅ aplm̅
p̅dicatez. sup̅ quo p̅cosul grauiter indignatus
i gressus patras cepit x̅anos ad sacrificia ydo
loz co̅pellere. Cu̅ occurres andreas dix^t. Oppor
tebat ut tu q iudex homi̅z qprobaris. iudi
cez tuu̅ qui in celo e. cognosceres agnitum
colleres et colendo aui̅z ab hiis qui veri dii no̅
sut̅ reuocares. Cu̅ egeas. tu es andreas q sup
sticiosaz sectaz p̅dicas. qua̅ nup romani p̅ncipes
extiari iusserunt / ad que̅z an. Romani p̅ncipes
no̅duz cognouerut̅. q̅ p salute homi̅z venies fili^9
dei docuit ydola ista deos no̅ ee. s̅ demonia hoib^9
inimica. que eos hoc docet vt offedat̅ de^9. vt offe̅
sus ab eis auertatur. aut^9 no̅ exaudiat: et no̅ ex
audiedo ipi a diabolo captiuetur. Et faz diu deludatur
donec nudi de corpe exeant. nichil secu̅ p̅ter p̅cta
portates. Cu̅ egeas ista uana predicas. ih̅s ux̅ pa
tibulo e affix^9. ad que̅ andreas pro restauracōe hu̅a
ne culpa sua crucis suppliciu̅ sponte sustepit. Cu̅
egeas cu̅ a suo tradit^9 discip^lo aserat^r. Iudeis tent^9 et
militib^9 crucifix^9. quo̅ sponte assis. id egisse. tu̅c
andr^s. illd ondit. p^o q̅ i^s disciplis suis predixit.
2° dissuadenti petro ait. Vade post me sathanas
3° q̅ se ond^t sic predixerat potatez h̅re ponedi a̅iaz
suaz et itez sumedi // 4°. ex eo q̅ p̅ditorez maise
stauit dando i tinctuz panez // 4°. ad locu̅ capcois
eundo / addidit. aut̅ int̅ cetera mag^m e misteriu̅z
crucis Cu̅ egeas ait. no̅ misteriu̅ s̅ suppliciu̅z
dici posse. Vex^a ii dictis meis obtep̅aiss. ipz miste
riu̅ te faciaz experi. Ad que̅ andreas. si crucis
patibuluz expanescerez. crucis g̅laz no̅ p̅dicare
audire aut̅ te nole misteriu̅ crucis si forte credas
agnituz vt salueris. idq̅z ro̅nabilez p̅suasit. Vt
p^o sic p lig^m mors intiuit ita pelleret^r p ligniu̅z
2° ut sic de i maculata t̅ra fact^9 fuit. p̅uarica
tor. Ita de i maculata v̅gie nasceret^r saluator // 3°
vt sic adaz p i obedienciaz ad ligniu̅ extenderat
manu̅. ita p obediēciaz xp̅s ad crucez. 4° sicut
Ille pomu̅ gustauit dulcedie̅z. Ita x^9 amaritu
diez // 4° ut suaz q fer^e i mortalitatez nostram
sustepit / passibilitatez. Tu̅c egeas dixit hec ua
na illis narra q t^r credut. tu aut̅ obtempera
et diis meis sacrifica. Ad que̅ andreas o̅i pote
ti deo. agnu̅ i maculatu̅z cottidie offerro: q^i
postq̅ a toto p̅plo comestus fuit viuus et i tege^r
p̅seuerat. Egee uo̅ regreti quo̅ hoc fieret dixit
vt sumeret formaz discipli. Cu̅ egeas ego a te
exig^am cu̅ to̅rmētis hui^9 rei. noticiaz. iussitq̅z eu̅
i carcere recludi. mane aut̅ p̅to t̅ribunal sistit^r.
et minatu crucis suppliciu̅z et varia to̅rmēta
rndit. q̅dq̅d t^r videt^r magis i to̅rmētis excogita
tato ei̅z regi meo ero accepcior. q̅to fuero p̅to
nomie̅ ei^9 i to̅rmētis q stanciox. tu̅c iussus e a xxj
hoib^9 cedi / manib^9 et pedib^9 cruci aligari. vt
diuti^9 cruciaret^r. Cu̅q̅z duceret̅ ad cruce̅. fac
tus est q cursus p̅plo̅z dicenciu̅z. Innoce̅s sanguis
ei^9 sine ca̅ dapnatur. quos tu̅ rogauit apl̅s
ne ei^9 passionez impediret. Ibat g^o. exultas et a
doctrina non cessans. Cu̅q̅z a longe videret cruce̅
clamauit salue crux q in corpe x^e dedicata es. et
ex mēbris ei^9 taq̅ margaritis ornata. an̅q̅ te
ascenderet do^9 timorez t̅renu̅ h̅uisti. nu̅o vero
amorez celestez obtinens. pro voto suscipēris
securus g^o et gaudes venio ad te. et tu exultas
suscipias me. disciplz ei^9: qui pepēdit i te. quia
amator tuus sep̅er fui: et desideraui a̅plecti
O bona crux diu desiderata atu ia̅ diu / q cupiste
ti a io̅ p̅parata. accipe me ab hoib^9 et redde me ma
gistro meo. vt p te me recipiat. qui p te me red
demit. tu̅c expolias vestimēta sua dedit carni
ficib^9. qui eu̅ in cruce vt iussiz fuerat. suspe
derut̅. i q^a biduo viues xxx^a. hominu̅z p̅dicans. q̅uertit
Cu̅q̅z minaret^r. Egee p̅pl̅s et diceret viru̅z sc̅m et ma
suetu̅z / et piu̅z non debere talia pati. veniebat
vt eu̅ de cruce deponeret. Cu̅ apl̅s ait. qd̅ tu ad
nos venisti egeas. si p̅pnitecia ipaz q sequeris. si

x^9 uoluntarie pass^s e.
129 p 2

x^8 ro̅nabil^r i cruce passus
134 p 52

autez vt me deponas. sctas qr ego viuus de cruce no descendaz. Jaz eniz ego video regez meu. qui me expectat. et cu3 vellet eu soluere. nullo9 poterat ad eu3 ptingere et eoz brachia stupida reddebat. tandez splendor nimius ~~eox~~ eu hora dimidia circu(m)ded(it). Jta vt null9 eu videre posset. et ascendente lu(m)i(n)e sil(ic)et sp(iritu)m emisit. (Con)suenit aut(em) d(e) ei9 sepultura q(ue) maxilla cu aromatib9 eius sepeliunt deuote. emanat oleu et Manna quoz quantitas maior et minor sterilitatis future vel habundancie signu(m) erat. Nu(n)c no (con)statinopoliz translat9 phibet(ur). deniq(ue) amalphiaz. ep(iscopu)z deuotissimu3 sibi b(ea)t(u)s andr(eas). aperto tempt(a)co(n)is eripuit. Dyabol9 eniz speciose mulieris forma assumpsit. et se cuiusda regis fugitiua filia finxit. qr matrimonio (con)sentire noluisset. Sz mag(is) virginitatez voluisset. Cu(m)q(ue) ad prandiu inuitata fuisset. et mansisset. et ep(iscopu)s ei9 aspectu, facie cogitacio(n)i(bu)z pateret(ur). in cursus adfuit peregrinus Januam fortis (in)stibus pulsans. et magnis vocib9 sibi postulans aperiri. ep(iscopu)s. tandez a muliercula petit vtru3 admitti debeat peregrinus. q(ue) r(espo)ndit. si (com)pote(n)te r(espo)nderet q(ue)stioni mee sibi aperiendu3. Sor (com)mitt(itu)r dem(um) puelle questio. q(ue) p(ri)mo q(ue)rit q(uo)d sit mai9 miraculu q(uo)d de9 fecit i(n) p(ar)ua re. at ille r(espo)ndit hu(m)ana3 facie3 diuersitas. 2o q(ue)rit v(bi) t(er)ra sit alcior celo. ille r(espo)ndit i(n) celo emperio vbi residet x(ristu)s. 3o q(ue)rit quantu3 sit spaciu int(er) celu3 et t(er)raz. ille r(espo)ndit. q(ui) q(ue)rit et cadendo distancia3 e(st) exp(er)tus ip(s)e r(espo)ndeat. statiz q(ue) disp(ar)uit. di(ab)o(lu)s aut(em) cora (con)vinatibus recitat(ur). sp(iritu)s neq(ue) euanuit. ep(iscopu)s contritus orauit pro p(e)cc(at)o suo et nocte certificat(ur) p(er) b(eatum) andrea(m) for(e) aperto p(er)sonatu3

36a p(ro)p(ter) de Sancto Matheo aplo.

Mathe9 i(n) nadaber ciuitate ethyopie. zorte. et arphazat magos rep(er)it. qui quos volebant membroz vsu p(r)iuabant. et se q(ua)si deos adorari faciebant. et cu ab eunucho. qui a philippo baptizatus fuerat receptus fuisset. hospicio magoz p(re)stigia denudabat. Affuit aut(em) qui nunciaret magos (cum) duob9 venire draco(n)ib9. qui igne sulphureq(ue) euome(n)tes ho(m)i(n)es occideret. sed adueniente ap(osto)lo signo crucis munito dracones obdormiunt. et iussu ap(osto)li sic absq(ue) lesio(n)e abierunt. exin(de) cepit ap(osto)l(u)s p(re)dicare d(e) paradiso t(er)restri. et statu ho(m)i(n)is in eo. et quali(ter) a(n)i(m)alia ei obediebat ad nutu. et quali(ter) p(ro)p(ter) p(e)cc(atu)m ei(e)ctus. Sz p(er) x(ristu)m ad p(ar)adisu celeste3 i(n)troduc(itu)r. ap(osto)lo g(ra)(tia) hec p(re)dicante p(ro)p(er)o filius regis defunct9 effert(ur). que(m) cu3 magi suscitar(e) no possent. oro(n)e ap(osto)li suscitat9 e(st). Rex pro (eo) in egypp(ti)9 subiectos ex p(ro)uinci(i)s vocat. ad venerand(um) i(n) ho(m)i(n)is effigie. latente3 deu. q(ue) ap(osto)l(u)s (com)pheset ex auro. et argento. q(uod) detulerat. iussit eccl(esi)a3 erigi. q(ue) ab euentu vocata est resurrectio. sedit(que) i(n) ea. 23. an(n)is et i(n) multis ciuitatibus eccl(es)ias. hedificans ep(iscop)os (con)stituit. totu(m)q(ue) ethiopia3 ad fide3 (con)uertit. Egyppo rege cu regina p(ri)us ac tota familia bapt(iza)to. epigenia3 aut(em) regis filia deo dicata3. ap(osto)l(u)s pl(us) q(ua)m 200. v(ir)ginib(us) p(re)fecit. mortuo rege. yrtac9 successit et epigenia(m) (con)cupiscens dimidiu(m) regni ap(osto)lo obtulit si ea(m) sibi matrimonio copularet. Cui ap(osto)l(u)s ait. vt iux(ta) more p(re)decessoris sui dominica die ad eccl(es)ia3 veniat. et cora(m) Epigenia et ceteris virginibus laudare matrimoniu3 audiat. Laudato itaq(ue) bono matrimonii ap(osto)l(u)s ait. quia sponsa3 regis appetens huius/morte plecti deberet. et applicato ad rege(m) sermo(n)e. rex i(n) ira exarsit et speculatores misit. qui iux(ta) altar(e) stante3 ap(osto)l(u)m et manib9 expansis orante3 post tergu(m) ictu gladii p(er)cussu3 martirio (con)secraunt. Rex deni(que) cu nec p(er) matronas ad epigenia(m) directas. nec p(er) magos peruertere posset. domu ei9 igne vallauit. vt ea(m) cu3 ceteris. virginib9 (con)cremaret. sed ap(osto)l(u)s eidez appare(n)s in excussit igne3. qui erumpens regis i(n)uasit palaciu. fili9 quoq(ue) regis a demone arreptus pr(im)is (com)currebat (et) cu(n)cta cora(m) sepulcro ap(osto)li rapto cursu adductus/pater no(n) toto corpore crudeli lepra p(er)cussus. cu liberari no(n) posset se gladio i(n)te(rem)it/p(ro)p(ter) no(n) fr(atr)e(m) epygenie ab ap(osto)lo baptizatu3 rege3 (con)stituit qui tota(m) ethyopiam eccl(es)i(i)s repleuit et p(os)t 70. an(n)os reg(num) filio reliquit

37a p(ro)p(ter) d(e) s(an)c(t)is ap(osto)lis symone (et) iuda

Tadaz d(omi)n(u)s misit. ad abagaru(m) rege(m) a quo reuerenter susceptus e(st). cui9 facie ap(osto)l(u)s accepta ep(isto)la saluatoris. (con)firmat sanitati restituit. Symo(n) i(n) egypto. p(ri)o/Judas aut(em) i(n) messo-potamia ac p(ro)ui(n)cia predicaunt. deni(que) a(m)bo in p(er)sidaz venerunt (et) ibidez p(re)dictos magos. zorte et arphaxat. qui p(er) mathm. ap(osto)l(u)m de ethyopia fugerat i(n)uenerunt. Tunc nardach dux reg(is) babiloniox. ad pl(ur)ium (con)fectur9. nll3 poterat h(abe)re r(espo)nsu3 ab ydolis. Misit aut(em) ad pha(n)u(m) p(ro)xie ciuitatis et didicit quia p(ro)p(ter) ap(osto)los. q(ui) venerant dii sui r(espo)nsu3 dare no(n) poterat. accersitis g(ra)(tia) ap(osto)lis. dux ait. q(ui) naz estis. et quare venistis. qui r(espo)nderu(n)t. si gen9 queris. ebrei sum9. si (con)dicione3 s(er)ui x(rist)i. si causam pro salute v(est)ra. Et ait dux cu rediero audiaz vos. Cui ap(osto)li aiu(n)t. mo(do) magis (con)grum e(st) te illu3 cognoscere. c(uius) ope vincere possis. (et) hostes placatos h(abe)re. quib9 ille ait. dii n(ost)ri potenciores nos. video. belli g(ra)(tia) fine(m) nob(is) p(re)dicate. Cui ap(osto)li vt deos tuos mendaces cognoscas eis r(espo)ndere (con)cedim9. tu(n)c r(espo)nderu(n)t mag(istri) instare belli. et hic in multos ituros. trepido autem duci. aut(em) ap(osto)li. no(n) timeas. eo q(uod) secu pax intrauit. Cras hora 3a (con)pace et legati indoz ad te veniet et q(ui)bus p(ar)tis gratanter annuent. Cu(m)q(ue) q(uo)d ap(osto)li p(re)dixerat euenisset/ydoloz pontifices incendi iussi sunt/sed no(n) p(er)miserunt ap(osto)li dicentes. se no(n) debere illoz occasio mortis. existere pro quoz venerat salute/siu(m)q(ue) fore discipliaz n(ost)r(am)/reddere pro malis bona. Oblata deni(que) eox bona respuunt transitoria/agentes sue no(n) (con)cupiscere possessio(n)i. quoz possessio eternu3 bonoz firma est in celo. Admirat9 dux aut(em) (con)spectu3 regis eos adduce(n)s ait. isti sunt Rex dii i(n) ho(m)i(n)u3 effigie latentes/Cu(m)q(ue) o(mn)ia q(ue) egerat recitass(et). p(rese)ntib9. zorte (et) arphaxat eis detraxerunt quia maligni essent (contra) deos et (contra) regnu3 subtiliter agentes. quib9 dux ait si aud(et)is cu eis (con)fligite/cu magi r(espo)nderent. si vis cognoscere q(uod) nobis p(rese)ntib9 loqui no(n) poterunt adducatur. hinc viri eloquentiss(imi). q(ui) adducti aut(em) regi/vt scias nos deos/facim9. q(uod) hii p(ri)mo loqui no(n) poterunt. 2o quia reddita loquela ambulare no(n) valebunt. 3o quia ap(osto)lis oc(u)lis mi(nime) videbunt. et o(mn)ia p(er)fecerunt. hos g(ra)(tia) turpiter (con)fusos. dux ille ad ap(osto)los duxit q(ue) euangelizato

Amalphius ep(iscopu)s

p 42

15 ī p 2

119 p 1

128 p 6

p 38

prius ihu crucis signo munivit et ad magos
remittit. magi vero que predicta acceptantes et nichil in-
molestiam illam inferre valentes indignati multitudinem
serpencium venire fecerunt ac vocati apostoli serpentibus pallia sua
repleuerunt et in magos proiecerunt dicentes in nomine ihu
xpi non moriemini sed a serpentibus lacerati dolore mox
mugitus dabitis. quo facto sed rogaret rex cum ceteris ut
perirent magi. mandauerunt apostoli ut serpentes in vis-
sum venenum in magos fixos fugiendo resumerent et ma-
iores cruciatus. tunc senserunt quod post vlulates autem
pre doloribus magi tribus diebus et noctibus nec co-
medere nec bibere nec dormire potuerunt.
Post quos venientes apostoli dixerunt. quia coacta servi-
cia non recipit deus. Surgite sani habentes facul-
tatem faciendi quod vultis. illi vero in malicia perdu-
rantes per totam pene prouinciam excitauerunt contra
apostolos ydolorum cultores. Enim ordinata erat in
babilonia cuiusdam ducis filia de fornicatione concipiens
quedam diaconum infamauit, qui interrogatus puer
qui vnius diei ab apostolis videt diaconum illum castum
et sanctum carnem suam numquam inquinasse. et cum in-
starent parentes ut peteret de auctore flagicii respon-
derunt sibi esse absoluere innocentes non perdere
reos. Exierunt eo tempore tygrides de singulis caueis
et cunctos sibi obuios deuorabant. ipso autem ad
apostolos fugiente tygrides quasi agni mansueti fac-
ti sunt. audito nomine ihu xpi ex ore apostolorum di-
cebant autem apostoli fere iste erunt in iudicio testimonium
hominum in duricia permanencium. quo audito xpi nomine man-
suescunt // volentes autem apostoli ab inde discedere rogati
per annum et tres menses ibi remanserunt. quo tempore
ultra 60m hominum preter paruulos baptisauerunt. et
preter reges et principes. deinde circuierunt xii prouin-
cias. Magi autem predicti ante eorum faciem fugi-
ebant. in hoc circuitu apostoli multa egerunt et multa
passi sunt per annos xiii. predicti vero magi in ciuitate
dicta siramayr apostolos expectauerunt. 70 pontifices
contra aduenientes apostolos subornauerunt, aduenientes
quoque apostolos predicti sacerdotes cum ipso capiunt et ad templum
solis deducunt. demones autem per energuminos clamare
ceperunt. quid nobis et vobis apostoli dei viui, nam
iure ingressu flammis vrimur. apparens autem angelus
quod pocius eligant proponit. an illorum repentinum interitum
vel suum martirium. orantes autem apostoli ut illis aperiatur
conuersionis via, sibi autem pararetur martirii corona
cogitur a pontificibus adorare solem et lunam fusiles.
Parato autem silencio dixerunt apostoli ut statis in ydo-
lis habitate demonia, mandamus eis egredi et ipsa
destruere ydola. illi autem quasi ethiopes teterrimi nudi
et oridi frementes mandatum perfecerunt. quod cernen-
tes pontifices apostolos interemerunt. Et tunc cum esset
serenitas maxima factis coruscationibus templum
tripharium scidit. et duo magi percussi quasi
carbones facti sunt. rex autem corpora apostolorum ad suam
ciuitatem transtulit. et eis ecclesiam erexit habentem
in circuitu 600 pedes in altitudine vero 120. Cra-
ton eorum discipulus in libris x eorum gesta scripsit quos
affricanus istoriografus in latinum transtulit.
vnde ista excepta sunt 38us de sancto bartholomeo apostolo

Bartholomeus post predicaciones in licionia
et india ad ultimam in albano armenie
maioris passus est. cum enim templum astaroth
vbi demon habitabat. qui se languentes curare simula-
bat cum non sanaret, sed solum dum in sacrificaret ale-
sione cessabat. rursus dei intrauit et subtraxit. et dum
templum languentibus impleret. ad aliam ciuitatem euntes
ab ydolo berith petunt curam deo suo non habet vir-
sa et audiunt quod deus suus ex quo bartholomeus apostolus ingressus est
igneis cathenis astrictus nec respirare nec
loqui audet. et iterum petentibus quis esset iste bar-
tholomeus respondet. amicus dei omnipotentis. qui ideo ad istam venit
prouinciam ut omnes deos euacuet. Et iterum petentibus
signa ad ipsum cognoscendum. respondet quod capilli nigri
et crispi. caro candida oculos grandes nares equa-
les et directe barba prolixa. paucos habens canos. sta-
tura equalis 26 annis sunt quod et vestes et sandalia
eius nec veterascunt nec sordidantur. indutus colobio
albo et simili pallio. centies in die flexis genibus orat et
centies in nocte. angeli cum eo ambulant qui numquam fati-
gari eum permittunt. nec esurire semper eodem animo et vul-
tu illaris perseuerat. omnia preuidet omnia nouit. omnium
loquitur lingua. et que nobiscum loquor iam ipse cognoscit.
si voluerit se vobis ostendet quaerentibus si noluerit
ipsum non poteritis ipsum inuenire. cumque duobus diebus
quesitus non fuisset inuentus. quadam die exclama-
uit demon. per obsessum apostole dei bartholomee in-
cendunt me oraciones tue. Cui apostolus obmutesce et exi
ab homine. et statim abscessit. his ad polemium regem
delatis rogauit apostolum ad se venire et filiam sanare
lunaticam, ad quam cathenis ligatam. Cum apostolus
venisset iussit eam solui. ministri vero non ausi. accede-
re quia homines morsibus laceraret. dixit apostolus demonium
eius ligatum teneo et timetis. statim quod soluta libe-
rata est. Rex autem chamelos auro et argento ac
gemmis onustos apostolo misit, quem inuenire non potuit. mane
vero sequenti in cubiculo regi apparuit. dicens illa munera
his danda qui terrena quererent. ipse autem nichil terrenum
nichil carnale desiderabat, et euangelizato ei ihu
promisit quod si baptisari eligeret et deum suum cathenis
ligatum ostenderet. Sequenti ergo die iuxta regis pala-
cium dum pontifices ydolo sacrificarent cepit clamare
demon ac dicere. cessate miseri sacrificare nobis ne peiora
me paciamini. igneis enim cathenis ab angelis xpi teneor.
Statim quod omnes miserunt funes ut simulacrum everteret
et non potuerunt, apostolus autem precepit demoni ut exiret
et ydolum confringeret. qui exiens omnia destruxit ydola
apostolus autem templum deo dedicauit. et infirmos omnes cu-
rauit. angelus autem domini circumuolans templum in iiii angulis
signum crucis impressit, et populum monuit ut tali signo
fronti impresso se muniret ne a demone lederetur
deinde ostendit eis demonem qui in ydolo habitabat. quasi e-
thiopem nigriorem fuligine facie acuta barba prolixa
crinibus usque ad terram protensis. oculis scintillas emittentibus
ore sulphureas flammas spirantem, et igneis cathenis
vinctum retro manibus. missi autem apostoli ad desertum locum usque
ad diem iudicii pulsus est. angelus autem cunctis cernen-
tibus ad celum aduolauit. tunc rex cum uxore et filiis
omnique populo baptizatus est. ac discipulus apostoli effectus relic-
to regno. Pontifices ydolorum hec cernentes conuene-
runt ad astiagem fratrem polemii et de amissione
deorum suorum et templi subuersione de regis magica
illusione per apostolum facta conquesti sunt. Astiages
autem rex indignatus mille viros armatos ad capien-
dum apostolum destinauit. et sibi presentato ait sic tu fecisti fratrem

p. 1
Sie 171 p 12
6
155 p
170 p 33
p 37

meu. dimiz et deu suu relinqre et tuo deo cre
dere. sic et ego te faciaz. deu tuu relinqre et meo
sacrificare. Cui apls eius deu que colebat fr tunis
ligatu condi et simulacru suu confrigere coegit
si sic poteris face deo meo poteris me ad simula
criz prouocare. Sin aut ego deos tuos commi
nuaz. et tu crede deo meo. Hec eo loquente nunci
atuz regi q deus suus baldach cecidisset et com
minutus fuisset. q audito purpuraz scindit et
aptz fustibus cedi iussit. postea excoriari et
demu decolari. Venientes aut fideles xpi abstu
lerunt corpus apli et basilicaz mire magnitudis ex
truxerunt. ubi corpus eius posuerunt xxx aut die
depns eius rex a demone areptus et pontifices
silia passi mortui sunt. Rex aut polemius i epm
ordinatur. et xx annis deo fuiens plenus virtutibus
i pace quieuit. // beatus dorotheus aut q cruciffixus
fuit q forte an excoriacionez illi contigit. persig
aut frequenciaz pagani honorez apli non feren
tes i poitiz ultu eo loculo i pelagio cu iiij or archus
sicilie piecit / facta reuelacione sco agathoni epo
hostiensi q illic erat. Veligt aut retrorsuz. iiij or
martires. Papinu quidez mittens i ciuitatez
sicilie miles. Lucianu messana duos reli
quos i calabriade fraz. tergoriu i ciuitatez
colupna. Steracu i ciuitatez tale. corpus autem
apli ad loca deuehit. ad quē celitus vocatur.
ibi cu hymnis et laudibus suscipit et sacruz ei
templuz hedificatur. Mōs aut. uulcanus insule
contiguus cuz hitatoribus esset nociuus eo q ignē
mittebat p vij stadia. secus maria i insulis ele
gauit. itaq usqz hodie appareat figuracio
fugientis ignis. Theodorus. sacerdos apud constatino
poliz. temporibus adriani et leonis summorum pontificum
signorum virtutibus polens. duorum insignium ceno
biorum. Abbas predicta scripsit et opusculu quodaz
utile. Dic aut int cetera. dim bartholomeus
ad predicandu mittit. audiuit a dno. ut oportet va
de discipule meus ad predicacionez exi ad pugnaz
capax esto pictorum. ego primu opus consumaui p9.
testis factus. Vos q nunc est iplete imitacione
magistri tui. emulare dnm tuu. sanguinez sa
guibus pone / carnibus carnez trade. et q prete passus
sum tu pati patere. Armata tibi sit benignitas. i
sudoribus mansuetudo int maleficos paciencia
i his q pereunt. Legitur miraculu conforme de bto
bartho. illi qd ponit de bto andrea. sz hic dr fuisse
quedaz mgr qui ibi eps / et puella non dr fuisse re
gina. dr qz q peregrinus missuz sibi panē recusaui
sed prius pecijt a magro qd magis gmuz i esset hoi. ut
cuz rndisset. Visibile. puella ait p. mo pctum cuz
quo homo capit nascit et viuit. 2o magis
approbata rnsione puelle querit qd sit locus
unius pedis ubi plura xus miracla ondeuit. et
cuz rndisset. locus crucis / puella. ait p. mo fa
cies hois. 3o vtrisqz approbata sna. qrit quata
sit distancia ab empireo ad infernuz. et cu ignoraret
confessus esset. puella vero experienciaz confessa con
culatu. euanuit / peregrinus non quesitus minime
comparuit / 39. ps de sco philippo aplo.

Philippus xx annis constanter predicauit
i sythia et cu tentus esset a gentibus et

deductus ad statuaz martis ut sacrificaret exijt
de sub basi statue igens draco. qui filiu itez
fecit pontificis. q igne ministrabat i sacrificio
duosqz tribunos. quorum ministri. philippuz
i carcere detiebant. ceterosqz flatu suo mor
bidos reddidit. tuc ait apls. Audite consiliuz
meuz et recuperabitis sanitatez. martiu qz
restigent mātez deiciate et eius loco. crucem
dni nri ihu xpi erigite ipazqz adorate.
tuc q cruciabat. clare ceperunt recuperunt
i nobis vtus. Apls aut pcepit dracom i desertuz
abire. Ita ut nemini noceret. morbidos
sanauit. mortuos suscitauit. et eis conuersis
per annu predicauit. et ordinatis ibi pbris i iero
poliz. asie ciuitatez pfectus e. Ibiqz heresim
Ebionitaz extinxit. erat aut ibi due filie
sacratissime virgines / p quas deus multos ad fidem
conuertit. Ante vero vij dies obitus sui. os pbros et
episcopos congregauit. qbus ait illos xij dies
p eorum exortacionez sibi datos a dno / erat aūo
tuz 87. Post hec infideles ipz tenuerunt et cru
cifixerunt magistri sui q predicabat afflixerunt
sicqz migrauit ad dnm. iux eu aut due
filie eius sepulte sunt una a dextris et alia
a sinistris 40 ps de sco barnaba aplo.

Barnabas cyprius. Leuites gne
vnus ex 72. discipulis fuit. qui cum
separatus fuisset a paulo cu iohanne
i yconio ciuitate / Johani vero quedaz i somp
no apparuit. d. Johes constans esto. qr amodo
non Johanes sed excelsus vocaberis. qd cu
barnabe audiuisse retulisset audiuit
silenduz esse. quia et illi deus apparuerat
d. constans esto barnaba. quia eterna pre
mia recipies. eo qz gentez tua dereliquisti
et aīaz tuaz p meo noie tradidisti. hoc ipz
et paulus. dum ab anthiocia eet recessurus
eidez nunciauit sibi reuelatuz. et qd post multos
ad dnm conuerteret. Recedēs igitur in. bar. cuz
Johe / euāgelium sti mathei secuz detulit. et
sup ifirmos ponēs manus sanauit / Cuz au
tez exisset i uenerunt. Elyma magum. quē
apls visu priuauit. qr eis resistit. et paphu
intrare phibuit / Die aut quadā vidit bar
nabas viros ac mulieres nudos currētes
et sua festa agētes. Vnde indignās maledixit
et subito ps eius corruens multos oppressit / ta
dez siliam deuenit. et Judez el ymas con
sedicionez commouit. Judei eciā conphendentes
barnabam. multis affectuz iniurijs trahe
bant iudici puniendum / cognito aut q euse
bius. vir potens de gne neronis aduenisset
timuerunt. ne areptuz barnabaz liberz
abire permitteret. Ligātes fune i collo
barnabaz extra portaz traxerunt. et combusserunt
ossa. qz eius i saciabiles homicide i uase plū
beo posuerunt. et i mare pijcere disposue
runt. Johes uo socius eius de nocte consurges
cu duobus alijs corpus rapuit / et i quadam
cripta occulte sepeliuit. et ibide latuit usqz
ad tpa zenonis ipatoris. et gellasij pape
vsqz prope annuz dni. 400. et tuc ipo reuelate

Miraculum conforme miraculo B. Andree

paphus ciuitas cipri

183 p 7 / 171 p 7

repetitur est

41 ps de sco luca euangelista

Lucas medicus antiocenus ut ait Jero. de illustribus viris. greci sermonis non ignarus, sectator pauli et omnis eius peregrinacionis comes scripsit evangelium. de quo idem apostolus 2 cor. 8. misimus cum illo fratrem cuius laus est in evangelio per omnes ecclesias. Et ad colocenses 4. salutat vos lucas karissimus. Et ad filemonem lucas ponitur inter coadiutores suos. 2a ad thimotheum 4. lucas est mecum solus. et exponens illud thimotheum 2o evangelium meum in quo laboro. evangelium Lucas dicit suum. actus quoque apostolorum edidit cuius historia usque ad biennium rome commorantis pauli pervenit. id est usque ad. 4m. neronis annum. ex quo intelligimus in eadem urbe compositum esse librum. Idem in prologo super lucam. Paulum secutus usque ad confessionem eius serviuit deo sine crimine. nam neque umquam uxorem habuit neque filios. 74. annorum obiit in bithinia plenus spiritu sancto. qui cum iam scripta essent evangelia per matheum in iudea per marcum in ytalia, sancto instigante spiritu in acaye partibus evangelium scripsit. Sepultus est autem secundum eundem in constantinopoli. ad quam urbem. 20. anno constancii augusti ossa eius cum reliquiis sancti andree apostoli delata sunt.

171 p 7

42 ps de sca Martha

Martha syro patre eucaria matre, ex regali genere descendit. pater eius syrie maritime et multarum orarum dux extitit. Tria autem opida cum fratre et sorore iure matris hereditatis possedit. scilicet magdalum a quo soror eius magdalena nuncupata est. quia eius in partem cessit. Partem Jerosolimitane urbis que. Lazaro viro militari data est. et bethaniam. que ei propria fuit. Et cum magdalena diviciis habundans vacaret deliciis, corporis voluptatibus tam hesit ut proprio amisso nomine peccatrix vocaret. et lazarus frater suus. vacaret milicie. martha prudens et honesta que viri amplexum semper caruit utriusque bona gubernabat. Post ascencionem domini omnia sua posuit ad pedes apostolorum. Scripta autem persecucione ca 13o p 7. Martha, Martha et magdalena cum maximino a quo baptisate fuerant cuique recommendate erant a beato Petro et qui de. 72. disciplis fuerat. et cum lazaro fratre et marcella marthe pedisseca que clamauit. beatus venter qui te portavit. et aliis posite sunt ab infidelibus in navim sine remis et sine gubernaculo. sed christo duce marsiliam pervenerunt, et tandem territorium aquense adeunt. et populum ibi ad fidem converterunt. erat enim martha facunda valde. et omnibus graciosa. Tunc inter arelatem et avinionem. erat in nemore draco. Cuius media pars terrestris animalis. et alia medietas piscis. erat, longior equo et grossior bove dentes habens quasi capud gladios leonum coma equina et in lateris pedibus ungues ursinos. In arena quoque latens transeuntes devorabat Et naves submergebat, tante erat ferocitatis ut duodecim leonibus aut ursis equaret. Venerat autem per mare de galachia asye, genitus aleviatham serpente aquoso et ferocissimo. et abonaco animali quod galachie regio gignit. qui eciam insectatores suos per spacium iugeris stercus suum velud spiculum dirigit. et quidquid tetigerit quasi ignis exurit. illo igitur martha a populis rogata accedens. ipsum quem in nemore quendam hominem devorantem repperiens. aqua benedicta quam secum tulerat ~~aspersit~~ aspersit. et crucem quandam ostendit. quo facto omnem feritatem deposuit. Martha suo se cingulo ipsum ligavit. et a populo lanceis et lapidibus obruit. Vocabatur autem draco tarascon in cuius memoria ille locus vocatus tarasconus. Illic martha de licencia beati maximini et sororis sue mansit Jeiuniis et oracionibus vacans. ubi magno sororum adunato collegio tamen semel in die comedens omnem pinguedinem. Una carnem et vinum devitans magna hedificata basilica. Centies in die centies tociesque in nocte flectebat genua. Dum semel apud avinionem. inter urbem et rodanum predicaret Juvenis. quidam ultra fluvium consistens eius verba audire desiderans navigio carens natando veire nisus est. sed subito fluminis impetu raptus suffocatur Et post biduum corpus eius inventum marthe defertur. illa vero in modum crucis terre prostrata. orauit dicens. Adonay domine Jhesu christe qui fratrem meum dilectum tuum resuscitasti. respice mi hospes care. ad fidem circumstancium. et resuscita puerum istum. et apprehensa manu eius. mox vivus surrexit. Obitum autem suum ipsi dominus ante per annum revelavit. in quo toto anno febribus laborans. ante octavum diem sui exitus Angelicos choros sue sororis. animam ad celum deferentes vidit. Vocato quoque ad se conventu sibi congaudere de visione monuit, statimque de vicino exitu certificata, suos admonuit. ut luminaribus accensis circa se usque ad suum obitum vigilarent. Nocte vero media. ante transitus sui diem. custodibus sompno gravatis ventus vehemens irruit et luminaria cuncta extinxit. Illa non malignorum spirituum turba cernens orare cepit. et sororem ad se venientem vidit. que manu face tenens lampades et cereos accendit, deinde christus advenit. dicens. Veni dilecta mea hospita. et ubi ego sum. illic mecum eris. tu me suscepisti in hospicio tuo. ego recipiam in celo. et invocantes exaudiam amore tuo. cum vero appropinquasset hora sui transitus, fecit se extra domum deferri. ut celum posset intueri. et super terram cinerem instratum iacens ad crucem respiciens passionem secundum lucam sibi legi proposuit. et dum legeret in manus tuas etc. Illa spiritum emisit. Sequenti vero die. scilicet dominica. Frontonii, petragoricensi celebrante, post epistolam dormientis dominus apparuit. dicens. Dilecte mi si implere vis. que olim nostre hospite promisisti. sequere me. quo iussa complete. subito ambo tarasconum venerunt. et circa corpus officium ceteris respondentibus peregerunt. tandem petragoras diaconus benediccionem petens excitavit episcopum. Ille autem vix excitatus ait. fratres. cur me excitastis dominus Jhesus christus ad finem perhennis marthe hospite sue me conduxit. et nostris manibus eam tradidimus sepulture. Dirigite velociter nuncium qui nobis anulum aureum et cirotecas quas me, dum ad sepeliendum corpus

Margin notes: 76 p 7; Marcella dicitur Zebedei ven q t por; *epla; p 43; 177 p 23

aptarem commendavi sacriste et ex oblivione di
misi quod me tam cito excitastis. Sacrista non in tante rei
testimonium unam cirothecam retinuit. Addiditque beatus
Froto quod post sepulturam extremus fratrum quedam insequentes
dum interrogarent quo nomine vocaretur. cui dominus nichil
respondens codicem ostendit quem apertum tenebat
in quo nichil aliud scriptum erat nisi in memoria e
terna erit iusta hospita mea ab auditione mala
non timebit in die novissimo. Cladoneus rex francorum
a beato remigio baptizatus cum quendam renum pateretur
dolorem / ad eius tumulum veniens sanitatem recupera
vit. et ideo locum liberum fecit et dotavit in iii miliari
orum spacio ex utraque parte rodani offerens et villas
et castra. Marcella que eius vitam scripsit. et in sclavo
niam perges fidem xpi predicavit et post x annos
a dormitione martire in pace quievit.

Marcella in Sclavonia predicat et moritur

p4?

Xp̃s pt c'lca maria magna

Cum Marsiliam pervenisset beata maria magdale
na cum sua societate ut dictum est. et nullum
invenisset qui eos in hospicio recipere vellet in portica
fani gentis illius sub lapides pernoctaverunt in oratione
ieiunii. Cumque mane confluerent multitudo ad sacrifi
cia ydolorum. consurgens magdalena vultu pla
cido facie serena lingua discreta eos evangelizans ab
ymolatione eorum revocabat. Mirabantur omnes illius
speciem et decorem et eloquentie dulcorem. Post hec
advenit princeps provincie ut ymolaret cum uxore
sua. quibus magdalena predicans xpm et dissua
dens sacrificium nec sic autem possent quem optabant
habere filium. Iam igitur eadem audiendam confluebat mul
titudo. iam principis coniux presatelites fidei cepit
aliqua ministrare. timebat autem et virum suum
Et victam gentium perfidiam / evolutis deinde diebus
apparuit illi magdalena in visione dicens. quare cum tot divi
tiis habundatis servos dei fame et frigore perire sini
tis. Addiditque minas. nisi sublevationem eorum
suadet marito / illa evigilans viro timuit indicare
Similiter secundo monita neglexit. que in statu flameo vul
tu quasi domus arderet apparuit dicens. dormis ne tyr
ranne membrum sathane cum vipera coniuge tua
que verba mea noluit indicare. quiescis inimice
crucis xpi diversis cibis tua refecta ingluvie
et dei famulos esurire sinis. iaces in palatiis la
tes sericis et illos sine hospicio vides et preteris
non impune transibis. quod eis benefacere distulisti. Pa
vebat autem coniugibus et visione mutuo aperientibus
Retulit mulier virum celi abtemperare quem deus suus
quem predicat iram incurrere. Receptis primum hospicio
necessaria ministrarunt. ait autem die quadam magdale
ne princeps si posses quam predicabat defendere. at illa ec
ce. Ago in predicatione et miraculis roborata.
Et ille iterum deus tuus obtempero si nobis filium impe
trabis. Postque concepit mulier princeps ad vi
dendum petrum ire voluit. et mulier importunis
precibus secum ire obtinuit. Magdalena non signum
crucis eorum imposuit humeris et suorum bonorum
suscepta custodia. Postque una die navigarent
intumescente mari plus ceteris turbata mu
lier gravida. cepit partus urgeri doloribus. et inter
angustias ventris et pressuras partus pariens ex
piravit. natus puer palpitat matrisque querens
solacia. Et lamentabiles dans vagitus. ad compas
sionem gentes commovit. collis tandem in mari apparuit

in quo cripta. Princeps filium ad ubera matris com
posuit. querelas prosequens in hac forma. O magistra
tum perditionis mee et miserie mee cumulus. Mas
silie applicuisti. Cum tua admonitione iter arripui
Cum ut pareret mulier concipere impetrasti. Post
hec navem ascendit. et cum ad petrum venisset
ille viso super eius humero crucis signo quis
et unde esset requisivit. quo omnia per ordinem exponente
ait petrus. Utili consilio credidisti nec moleste
feras si mulier dormit. si puerulus cum ea
quiescit. Potens est enim deus cui vult dona dare
data auferre. ablata reddere et merorem
tuum in gaudium convertere. Deinde petrus eum in ie
rosolimam duxit. et loca omnia ubi xpus predicave
rat. vel miracula fecerat ei ostendit et biennio
iam elapso. in fide bene instructus repatrians et
ad collem prefatum perveniens. vidit puerum qui more
solito in littore cum glareis et lapillis ludebat
Et in scafa descendens cum illuc properaret puer
qui hominem numquam viderat ad matris ubera sub eius
clamide latitavit. Arripiens autem pater in brachiis
decorum puerum ait. O beata maria magdalena quam felix
essem si mulier respiraret. Scio quidem et sine
dubio credo. quod sic puerum biennio pavisti et con
servasti. Sic matrem potes precibus restituere
sanitati. Ad hec verba quasi de sompno evigilans
Mulier ait. magne meriti es magdalena que in partu
meo obstetricis implevisti officium. et in omnibus
necessitatibus ancille tue famulatum explevisti
Et ad virum ait. Nunc post de qua peregrinatione venisti
biennio. Et sic petrus te ita et me magdalena deduxit
Et omnia peregrinationis loca narravit. Letatus
princeps cum utrisque navem ascendit. Massi
liam applicuit. et predicantis magdalene pedibus
provolutus cuncta narravit. Et a beato maximino baptismum
cum coniuge sua suscepit. beatus autem maximinus
aquensis episcopus ordinatus est. Post quam magdalena
diu predicavit. maxime quia audivit apud maxi
mum tacere mentita. et iam ex tunc aspectum
hominis phorrescens. ac contemplationi vacare anhe
lans. monente domino ad heremum asperrimum se
contulit. Et in loco angelicis manibus leva
batur. et celestes concentus etiam corporalibus auribus
audiebat. hisque suavissimis dapibus saciata per
angelos reportata ad speluncam montis cum nec
aqua adherat nec herbarum solacium sed spirituali
sustentata pabulo corporeis non indiguit
alimentis. Sacerdos autem quidam solitariam
vitam affectans. ad xii stadia eidem loco
vicinam cellam locavit. quadam autem die cuius
sacerdotis oculos dominus aperuit. et magdalenam pre
dicto modo ab angelis ductam et reductam videt
cupiens certam mirabilis passionis visionis
certitudinem cognoscere deo se commendans ad pre
dictum locum audacia devotione properare vo
lebat. Cumque ad unius iactus lapidis appropinquaret
cepit eius tybie virtute destitui. et precordia
solvi pavore. Intelligens ille esse aliquid divino
nutu secretum invocato salvatoris nomine
adiuro te inquit quodcumque sis si rationalis crea
tura. ut michi respondeas et tuum statum
edisseras plenius veritatem. Cumque ille invocatus

aliquantulum presbyter iste accessisset, ait: Meministi ex evangelio
famosissime peccatricis que pedes salvatoris la-
crimis lavit, capillis tersit, et veniam promeruit?
Memini ait ille. Ego illa in tulit ipsa sum. Et sue
conversacionis enarrato ordine vite sue finem sibi
revelatum. Assumptum beatum Maximinum adhibere
monuit, et ei hec omnia revelare ac dicere ut proxima
die in dominica pasche oratorium suum ingrediatur
solus, et illic me inveniet manibus evectam angeli-
cis. Sacerdos autem neminem videns vocem an-
gelicam audiebat, cuique pariter loquens et interrogans
nulla apostolus responsum acciperet. Maximinum mox
adiit et cuncta ex ordine nunciavit, qui gratias
deo agens, statuto tempore oratorium intravit.
Et magdalenam adhuc in manibus angelorum
astra elevatam aspexit. Cum autem beatus maximi-
nus ad eam accedere trepidaret, illa vocans
eum ait: Accede pater presbyter, ne fugias filiam tuam.
Appropinquans autem sicut ipse recitat in libris suis
non poterat in eam aspicere, quia vultus eius sole splen-
didior apparebat. Pro convocatis angelorum consorcium
convocato deinde clero corpus domini corporis
de manu episcopi suscepit. Cum ultra lacrimarum in-
dacione, deinde toto corpore prostrata animam ante altare
deo reddidit. Tantus autem odor suavitatis ibidem re-
mansit ut vii fere diebus ab ingredientibus
sentiretur. Corpus autem beatus Maximinus cum diversis
aromatibus sepelivit, et iuxta eam sepeliri elegit.
Miles quidam qui omni anno corpus magdalene visita-
bat in prelio occisus est. Et dum plorantes parentes
qui querelas de magdalena ingeminarent quod devo-
tum suum sine penitencia decedere permisisset, stupentibus
cunctis ille surrexit de feretro et tota facta
confessione postquam communicavit in pace quievit. Quidam
in cedula sua peccata scripsisset et sub pala altaris
magdalene posuisset, rogans eam ut sibi indulgenciam impe-
traret, post modicum cedulam accipiens peccata omnia
deleta invenit. Clericus quidam de Flandria Stephanus
nomine in tanta scelerum pravitate demersus erat
ut nec verbum salutis audire posset. Magda-
lene tamen devotus et eius vigiliam ieiunabat et
festum colebat. Et cum eius tumulum visitaret,
Magdalena nec ex toto vigilanti nec ex toto dormi-
enti lugubres gerens oculos duorum angelorum hinc
inde sustentata subsidio apparuit et dixit ei: Cur queso
Stephane indigna meritis meis facta rependis?
Cum labiorum meorum instancia, mira compunctione mo-
litis ex quo enim devotus mihi esse cepisti, pro te deum
instanter oravi. Surge ergo et penitere, nec enim te
dimittam donec deo fueris reconciliatus. Ille autem
tantam in se gratiam sensit infundi, ut religionem
ingressus tam perfecte vixit ut in eius morte visa
sit Magdalena iuxta feretrum cum angelis astitisse
et eius animam quasi columbam candidam cum laudibus
in celum sustulisse. *Ff 45 pr de sancto maximino*

Rexit autem beatus Maximinus aquicensem ecclesiam
diebus multis et exemplis predicator fruc-
tuosus virtutis coruscans in vita miraculis
ita ut omnia infirmitatis genera curaret. Cum obitum
suum deus ante predixit, locum autem sepulture cum magda-
lena miris decoravit miraculis tanteque religionis
locus ille effectus est ut nullus princeps aut regum

beneficia petiturus ingredi audeat nisi prius et corporis
arma et beluinam animi ferocitatem deponat.

45 pr de sancto saturnino

Saturninus primus tholosanus episcopus cum inter
domum suam et ecclesiam sepe iret demones
eius presenciam ferre non poterant. Et cum in-
duceret ad sacrificandum, respondit: quomodo illis sacri-
ficabo quos dicitis me timere? Ligatus ad quod sacri-
ficari debebat, dum per gradus capitolii trahitur
cerebrum ei excutitur.

46 pr de sancto Juliano cenamonensi et de alio sancto Juliano

Sanctus Julianus romanorum clarissimus
et facundus, ex urbem cenamonicam provo-
catus hospicio, cum Christo et predicacione multos ad se
traxisset, defectum aque querelantibus cuspide baculi
sui defixo premissa oracione fontem produxit. Quo
audito a principe civitatis accersitus et sanati in va-
cecam occurrit princeps et cum familia ac turba
nobilium baptizatur. Deinde episcopo princeps propria dedit
domum in ecclesiam consecrandam. Tres mortuos susci-
tavit, relaxacionem carceris quam apud homines non potuit
apud deum impetravit oracionibus. Et post multa mira-
cula in pace quievit. Aliqui asserunt hunc fuisse Sy-
monem leprosum, qui dominum suscepit hospicio. Unde
pro eo dicitur: Pater noster prodesse aiunt ad bonum inve-
niendum hospicium. Sed tunc debet dici pro matha
se persequenti Juliano putant dominum. Fuit enim alius Ju-
lianus iuvenis nobilis cum venacionem ageret
ait cervus quod una die utrumque parentem occideret.
Pro quo vitando longe profectus tam diligenter cuidam
castellano servivit, ut eidem castellanam quandam vi-
duam in coniugium daret. Interea parentes Juliani filium
in locis plurimis perquirentes ad castellum filii venerunt
et ab eius uxore quibusdam signis cogniti tam benigne
suscepti sunt ut eos in proprio collocaret thoro. Adveni-
ens de mane Julianus in lectulo iunctos interfecit,
uxorem cum adultero suspicatus. Et domum exiens red-
deunti ab ecclesia uxori ait: qui in thoro suo iacerent.
Et cognito quod parentes interfecisset, quasi dolore deficiens
uxori ait: Vade dilecta soror, quia de cetero non quiescam
donec acceptaverit deus penitenciam meam. At illa cum
comitata ad fluvium quendam pervenit et facto tugurio
omnes transire volentes per eos transponebant. Post longum
vero tempus media nocte Juliano cum dormiret, quidam Ju-
lianum clamavit et uxor eum ut iret amonuit. At
ille horrore noctis et frigoris torpens advocem tandem
clamantis surrexit et transductum igne calefacere
studuit. Qui cum calefieri non posset, peciit inter
coniuges collocari. Quo obtento ait: Juliane ad te me
misit dominus ut indicem tuam acceptam penitenciam
et post modicum migrabitis ad dominum.

47 pr de sanctis hermacora et fortunato

Hermacoras fuit marci euangeliste discipulus
et sua predicacione et miraculorum coruscacione
cunctos ad se trahebat ytalie populos. Tunc sub
nerone missus est Sebastus aquilegiam preses. Audiens
quod sanctus ermacoras destruxit templa deorum sedens
pro tribunali captum Ermacoram et ferro vinctum
a multitudine militum ad se perductum interrogat
qua audacia a diis populum separet et crucifixum
predicaret. Ille oculis ad celum levatis signo
crucis munitus deinde ad tyrannum conversus ait:
ordinatus episcopus ex divisione. Prago cum ex officio incubit

122 p9

121 p2

cutis via veritatis ondere. cu hec et similia audisset iussus e extendi et crudis nervis cedi. et cu respiceret i celu grās ageret iussus i aculeo suspendi. et pectus ei9 ungulis radi/ p9ea lamis ferreis fervetib9 pectori eius ipressis et lapadib9 ei9 attensis ei9 lateribus aplicatis in ligno pendens. agebat deo i adiutoriu meu zc Videntes aut xpi magnaz eius gstanciaz clamauerut magn9 de9 xanoz sine capite sit tormtis afficitur. preses aut iudes xpi ledicionez iussit eu in carcerez reduci. Reduct9 aut ad carcerez cu orasset. subito lume grande refulsit et odor suauissim9 locu repleuit. tuc custos carceris punicans9 querssus i strct9 et baptizat9 p plateas et uicos civitatis clamabat magnus est de9 que predicabat ermacoras. multi aut e exclarissis viris ad carcerez gcurretes et pdicta videtes deo grās egerut. beatus aut ermacoras gfortauit fideles supse dolctes Et fortunatu discipulu suu. que ab infancia i dei timore nutrierat. iussit archidiaconu ordiari post dies vero aliquot. pses audies de sta alexandria a fortunato baptisata. iussit eu g epo in carcere pom. p dies aut multos varia miracla p eos fecit dns. et i xpi noie grtos pellebat gcurre cu infirmitates/ sacerdotes aut ydolor g sibi fauentibus cucurrerut ad prefectu. et uolebat eu lapidib9 obruere dicetes civitatez perire. qz no tolleret magos. preses aut vtraqz ptez xpi timens nocte fecit sios in carce decolari quor corpora i vna fuerunt locata locello 48 ps d morte neronis.

NErone multa mala rei pu^ce irrogante aliq puicie defecerut. Vt brithania. galia. yspania vincte adhuc nerone. galba ipator creatus est. et tadez nero hostis a senatu iudicatus est quia sacrilegio fidez/ parricidio pietatez incestu pudiciciaz violasset. ipaqz officia ac ptatez romani ipij libertor pessis gmisisset. et deni gnulli fidez suasset. agetis sius destitus e. pmissis ez libertor fidelissis ad classez pparadaz tribunos ceturiones qz defuge societate teptauit. et media ferre nocte misit qui citaret aicos. et qz nich aqcuqz nucia batur. ipe cu paucas hostia singulor adduit et nllz iueniens qui sibi foret auxilio. qn pocius et diffugisse custodes despans quecuqz requirebat paul lorez cui9 manu caderet nllz repiens ait. ergo nllz aut amicu aut inimicu ab eo. deniqz cu qreret ad pena de palacio fugiens ad 4 urbis miliarium duo pugiones quos secu tulerat arripuit. et teptata utriqz acie no adesse ait ad fatale horam. Cuqz ad se capiendu vivu sensisset venientes eqtes ferru iugulo adegit rigetib9 oclis ut ad horore formidinez qz intuenciu. et alupis devoratur legit. meo ois ois augi familia g supta e. tm i ei9 morte gaudiu fuit ut plebs pileata tota ve be discurreret 49 ps d 72 apls ul discipls

DE his sup ca. 14. p6. de quor nuo nisi fuere. Marcialis de quo supra p. 20. z ca. 114. p. 2. z fuit puer hns. 4. panes ordeaceos et duos pisces. ca. 108. p. 3. froto pitragoric9. s. p. 23. Saturninus de quo. s. 44. hic fuit filius egee q i acaya dnabat. de civitate patras ex mre cassandra filia ptolomei regis minimar h audita fama. Johois bapt^e relictis pentib9 et mudi glia ad eu filia ptolomei regis minimar h audita fama Johis bapt^e relictis parctibus. et mudi glā ad eu properauit. et uides austeritatez uite ei9 ac audiens predicacionez de regno celor. s. ca 88 p2. et xpi adnetu. g eo misit vt xpm maxie cerpere posset. et audito ecce agn9 dei zc g andrea secutus est Xn. Joseph nobilis de nuo discipulor phu x. ciiso9 no ex xii sed ex. 72. Gregori9 afro tone fimbria sti petri suscitat9 pto phil. Valaneni civitas vocabat uetula i ualanech comitatu. nuc uocatur nicia i fib9 puicie. Vrcisinus q i natanael fuisse dr de q ca. 21. p. 4. h pto presul bituricis fuit missus a pet^o Ibiqz de q ca 140 p. 11. damasti obijt. Judas q cognomiatus e barsabas. de quo actu. 14. placuit apls mittere antiochiaz iudaz. silla de quo idez. et silla de eo ait. Ysuard9 in martilogio apud macedoniaz sti sille apti qui un9 fuit de pmis frib9. Cleophas de quo ca. 137. p. 4. et de eo. Ysuardus aut eu in domo a iudeis occisu ubi nclaz dno p parauit. Cephas de quo p^o ystorie eccia^e clemes 4. dispoicionu li^o cephe mecionez facit de quo paul9 gal 2° g a uenisset cephas i antiochiaz i facie ei restiti. h glo. et doctores colter exponut de pet^o apto. Thade9 de quo p^o li^o ystor eccia^e. Eusebi9 mecionez facit. huc aliq dicut sanasse abagar. comunit attribuit apto. Anticliman9 gfe. et pbr que suscitauit bts marcialis baculo pet^e et ei super iux et i ei9 eccia sepult9 est. Alpiman9 similit pbr et gfes. x. de socijs bti marcialis apud lemonitas obijt. nicodem9 de quo ca. 178. p. 4. Stephan9 ptho martir de q ca. 139. p. 7. thimo. alicubi dr thimoteus. de q^o. Ysuardus ait q pm9 doctor fuit apud berchaz. et predicado iuit corithu et ibi a iudeis et grecis p^o flamas inciis. h illesus p9ea crucifix9. pchor9 apd antiochiaz: ni. fuit. armena philippis p pdicacionez martirio coronatus de q^o ca. 139. p. 7. nicade s apud cipru. nicis adnena. Antiochen9 d quo ca 139. p. 7. eucari9 a bto pet^o missus treuira. valleri9 eps z cohatus similit missi treueri. xist9 uel xosi9 sup missus reinsib9. Mahnet9 e mulsus remsibus. Nemi9 de q^o s. p. 24. soci9 fuit dionisij eucarij z alior octo epor. Sauinian9 potencianus. altini9. missi a pet^o precepto dni i galias p9 senonas. et multos guertit. et eccliaz sti petri uiuctis hedificauit q usqz nuc dr sti petri uiui. z sotinu. et odaldu diacoes ordiauit. postea altinu. et odaldu aurelianu direxit. potencianu. et sotinu tretas qui puo tpe s gradi sudore paucos guerterut et intra menia apd tretas sbtitulo aplor teplu gsecrauerut silit et aurelian ad honorez pthomartiris. Pristus apud capuaz coronat. aristo de quo. Ysuardi ii tas liber ystor eccia^e ca. ult. Aristarc9 de q^o in fine eple ad coloc z act. 19 hic comes fuit pauli i predicacoe et vinctis. epafras de q^o in fine eple ad coloc. Ysnardus d q fuit colosis eps. et i clar9 vtutib9 martirio coronatus. Ar

Item p panes ordea. cc. 108 r9. apl

... ci i dno. Ephn9 d. q^o thimo ulto z s. p. 26. fili9 cleophe de q^o ca ... p. 4. Dinamas d

chipus ibidem eps · cui apls in epla scribit vide ministerium · quod accepisti a dno · andronicus de quo ad ro · 16
Julia · uel Julius de quo ibidem · Erastus de quo prima epla ad cor · ult · iste erat princeps uel dispensator qui operat arche uel tributa ponebat · hunc cum thymotheo misit paulus de asia in macedoniam · ca · cxlm p · 7 · hic a bto paulo philippis eps institutus et ibi martirio coronatus est · Crispus de quo Isnardus apud corinthum natale btorum crispi et gaii · quorum meminit apls ad cor · Rufus et Zosimus de quo Isnardus philippis · Natale rufi et Zosimi · hii enim eorum discipulorum numero fuerint per quos primitiva ecclesia in judeis et grecis fundata est · Epafraditus philippensis ad philipp · 2o · et in fine eple meminit apls · alexander · et Rufus fres filii symonis cirenei · de quibus math · cauda · 14 · et de his in ecclesiastica historia · Amaon · hic a bro · fuit socius cleophe luc · 24 · et aug · in q · nom · et veteri testi · vocat eos cleopham · et Amaone · phs qui dr iustus de quo col · ult · restitutus · hic fuit eccus plumatus · Aquilla quartus · de quo 20 · ult · Lucius de quo actu · 13 · Isnardus ait quod fuit eps primus tyren · ab his apls ordinatus · Joseph qui vocabatur barsabas · de quo ca · p · Johannes senior de quo ca · 142 · p 4 · barnabas de quo 5 · p · 11 · maximus de quo ca · p 44 · Lazarus eps Marsilie · granus prothopsul · turonensis multis fulsit miraculis · Julianus putat Symon leprosus · de quo ca · p 47 · Cenomanensis eps post trium mortuorum suscitacionem in pace quievit · Lucas de quo 5 · 41 p · Agabus de quo supra ca · 141 · p · 2 · philipus dyaconus de quo ca · 139 · p · 7 · Apoharis de quo ca · 74 · p · 30 · Mansuetus a bto petro missus tulensibus · naason de quo actu · 21 · Aprud apriium martirio coronatum scribunt · Aliqui quod hermas est · Clemito et Ebyone et Apolonie et quibusdam aliis transgressus est · de quibus Johannes eps exiit pdierit sed non erat ex nobis · Item qui petro abierunt et apls vocat eos phlos aplos et operarios iniquitatis · Et dicit sicut loco Judee elegerunt mathiam · ita loco proditorum alios elegerunt · aliqui eciam ponunt in numero · 72 · Eutropium · xanthonensem · de quo ca · 148 · p · 6 · zacheum clementem avunculum clementis pape et senecam et Eunucum a philippo baptizatum et alios de hac materia propter certitudinis defectum hoc commemorasse sufficiat ·

145m cm de imperio galbe et sibi contemporaneis et prima p · e de moribus et fine eius.

Galba In yspania electus post obitum neronis Roma venit et imperavit mensibus sex · hic dum yspaniam regeret tutorem pupilli cui substitutus erat heres / et invictus fuit puerum extinxit se veneno / cruce affecit implorantem quod leges et se romanum civem testificanti / qui solacio et honore aliquo pena levaretur / mutato ceteris altiorem et dealbatam cruce parari iussit / is avaricie et sevicie deditus · Pysonem nobilem et industrium adolescentem · sibi in filium adoptavit · sed hos ambos otho rome in medio foro interfecit / cumque eum equites quibus cedes · galbe imperata · eo viso paulisper substitissent / rursum concitati destitutum a suis truncaverunt · in quo mirum ad modum fuit nullum presentium imperatori opem ferre conatum ·

2a · p · de moribus et fine othonis

Otho facie solitus cottidie rasitare ac pane madido linire a prima adolescentia sua prodigus et procax / consuetus vagare noctibus · ad mr denique conversus est / instigante eum ambicione et magnitudine heris alieni / non dissimulavit se nisi principem statum non posse · nichilque referre an ab hoste in acie an in foro sub creditoribus caderet · die ergo statuta mane galbam · salutavit ut moris / osculo exceptus eciam sacrificanti interfuit · et dum quasi venalem domum inspecturus concessisset et abditus in castra concendisset ibique a contantu ut imperator salutatus esset missis qui galbam interficerent ad conciliandos militum animos · nichil pro concione testatus est preter id demum se habiturum quod sibi reliquissent · deinde quasi raptus ad suspiciendum imperium iniit coactus est · et in morte galbe perimit · ac imperavit mensibus tribus

3a p de victoria vitelii

Lucius · Vitelius tercio consule natus / cum a galba in superiorem germaniam ad regendum exercitum mitteretur obvios milites consulabat castra ingressus nichil cuiquam poscenti negavit quare subito a militibus e cubiculo raptus imperator vocatus est / hic ergo othonem veniens dimicavit · sed cum fuisset otho victor primo circa alpes · secundo iuxta placenciam · 3o in loco qui dicitur castoris · et postea aduersatisset · otho suos victos in prelio se ipsum interfecit et imperavit Vitelius mensibus sex · Et multa crudeliter egit rome · hic pilato substituit fratrem suum · et volens placere Judeis amovit Caypham a sacerdocio et substituit filium anne iam defuncti · / et reddidit ei stolam solempnem antiquam quam debebat habere sacerdos in potestate sua ut ea uteretur in solempnitatibus quam pilatus acceperat nec concedebat eam nisi recepta pecunia 4a p de electione vespasiani

Interea Vespasianus iudeam debellabat et convaluit in exercitu rumor civilium bellorum et de galbe et othonis nece et de vitelii imperio ceperuntque conferre veteri viri antique milicie et indigne ferre se posposita et ultimos ad honores / et quod ab inferioribus duos acciperet · addebatque ad cetera sibi virum strenuum vespasianum quem legi deceat imperatorem / adorirentur itaque illo abnuente et indignum se proferente promptius instare ceperunt urgebat milites · instabat duces · cessit igitur · Vespasianus invitus et postquam cura quod honorem induit imperialem · duxeruntque iter per capadociam et frigiam · Vitelius vero rome sinistro suscepto nuncio / duce sui exercitus · misit / tunc circa urbis menia congressu habito Vitelium cessi sunt / de cedula aut quadam pallacio proxima / ubi se incluserat extrahitur Vitelius · et vinctoque cervicibus laqueo ligatis post tergum manibus · et discissa veste seminudus in forum trahitur · tandem minutissimis ictibus excarnificatus est · et in unco in tyberim tractus

5a ps de quintiliano et eius flosculis ;

Marcus fabius quintilianus · galaguritanus de galba de yspania roma perductus est · et et ut qui et primus illic publicam scolam tenuit salariatus cuius auditor plinius fuit / hic de oratoria institucione · li · primo ait / Utinam liberorum nostrorum mores non ipsi perderemus · infantiam statim deliciis solvimus · mollis educacio · quam indulgenciam vocamus / nec nos omnes mentis et corporis frangit / Optimus quisque preceptor frequencia gaudet

71 / 19 3

71 / 19 6

126 p 1

16 p 22

71 / 19 6

et maiores se theatruz dignu(m) putat / Ite(m) ingenij sig(nu)
i(n) p(ar)uis p(re)cipu(um) memoria e(st) · Itez etas ho(min)is maxi(m)e for
mata est / cu(m) simulandi nescia est · et p(re)cipientibus c(re)
dit facillime · frangas eni(m) cici(us) q(uam) corigas · que i(n) prauu(m)
duruerint / no(n) sunt audiendi q(ui) artez gramatica(m) vt te
nuez atq(ue) ieiunaz cauillat(ur) · q(ue) nisi fundata fideliter
iecerit · q(ui)dq(ui)d supstruxis corruit · nt(ri)a pueris · iocu(n)
da senib(us) · dulcis secretoz comes · q(ue) uel sola o(mn)iuz stu
dioz g(e)n(er)e plus h(abe)t op(er)is · mi(nu)s ostentaco(n)is / Itez (con)sue
tudo est · certissi(m)a loque(n)di magi(st)ra · vte(n)duz eni(m) s(er)mo(n)e
vt nu(m)mo · vsitatis eni(m) tuci(us) vti(mur) · noua verba no(n)
sine p(er)iclo fingim(us) / li. 2. Ingenia pueroz nimia
emedacio(n)is seueritate deficiunt / na(m) et desp(er)ant
et dolent et nouissi(m)e oderunt · et q(uo)d maxi(m)e nocet
du(m) o(mn)ia timent nichil conant(ur) / Ite(m) ne ab eo q(uo)d q(ui)s
optime fec(er)it i(n) aliud cu(m) mi(nu)s est ydone(us) eu(m) transfe
ras / Itez vt p(re)ceptoris offi(cium) est docere sic discipuloz
p(re)bere se dociles alioqui(n) neut(ru)m sine altero sufficit
sic eni(m) frustra sp(ar)gunt(ur) semina nisi ea p(er)molitus
fouerit sulcus · ita sua (con)ualescere neq(ui)t nisi so
ciata tradentis accipientis q(ue) (con)cordia / Itez p(er)suadet
gr(ati)a · et autoritas · et dignitas dicentis · postremo et
aspect(us) ip(s)e sine voce / Itez no(n) e(st) equu(m) id h(abe)re maliu(m)
q(uo)d b(e)n(e) vti licet / Itez o(mn)ia q(ue) ars (con)su(m)mauit certuz est
a n(atur)a i(n)icium duxisse adiutrices / Iniuria eni(m) q(ui)daz et
semina · nec (con)cessa sunt ut ad iusticiaz · h(ui)us rusticis
ac barbaris a(liqu)a i(m)mago ap(p)aret / li. 3o. i(n) q(ui)b(us)cu(m)q(ue) plurimuz
valet auctoritas / li. 4o. p(er)seuerandu(m) e(st) salutez · q(uia) i(n)
cepim(us) si vires deficiunt · adeo tu(m) p(er)seueremus · n(ih)il
e(st) fauor pro laborantib(us) / Itez uale est ut iudices h(o)s
quos libenci(us) audiunt facili(us) et credant / li. 4. p(ri)nceps
qui vult multa scire n(e)c(ess)e h(abe)t multa ignoscere
li. viij · q(uia) imitatiu(us) e(st) · p(ri)m(u)m (con)s(ilium) i(n)telligat · et q(uo)d ille illud
bonu(m) sit sciat et tu(m) in suscipiendo honor · vires suas
(con)sulat / Itez viciosa res · iactacio · facit q(ue) audientib(us)
no(n) soluz fastidiuz · sed et odiu(m) · h(abe)t n(ost)ri · m(en)tes n(ost)ra su
blime · q(ui)da(m) et erectuz i(m)paciens sup(er)ioris ideo ab
iectos et summittentes se libenter · allemam(us) q(ui)a h(oc)
facere ta(m)q(uam) maiores videm(us) / et quocie(n)s discessit
emulacio succedat humanitas · at q(ui) se s(upr)a moduz
extulerit p(re)mere ac despicere credit(ur) · nec se taz
maiorez · q(uam) te ceteros mi(n)ores facere / Ite(m) afflante fortu(n)a
pene o(mn)ia decet / Itez nichil est ad (con)ciliandu(m) a(n)i(m)os gra
ci(us) verecundia / Itez nouit se q(ui)s(que) nec tu(m) ex co(mmun)ibus
p(re)ceptis s(ed) et ex sua na(tur)a (con)siliu(m) capiat formande actio(n)is
Itez pl(er)u(m)q(ue) nimi op(er)is studio vacare · mens n(on) i(n) o(mn)ib(us)
m(a)g(is) libera no(n) pot(est) · p(ri)m(u)m q(uia) i(n) eodez pectore nullu(m) e(st) turpi
uz honestoz q(ue) (con)sorciu(m) et cogitar(e) optia (s)i(mu)l ac t(e)rri(m)a
no(n) magis est vni(us) a(n)i(m)i · q(uam) eiusdez ho(min)is e(ss)e bonu(m) ac
maluz / Ite(m) nusq(uam) ta(n)ta est loque(n)di facultas q(ue) n(on) i(n)titu
bet · et hereat quocie(n)s ab a(n)i(m)o v(er)ba dissenciunt / Item
p(hi)l(osoph)ia simulari pot(est) · Eloquencia no(n) / Itez n(un)q(ua)m p(er)nicio(s)i(us)
e(st) vires fiducia p(re)uenire / In li(br)o ca(usarum) · ca. p(rim)a · tocius
ho(min)is libertas oc(u)los p(er)didisse · oc(u)li s(un)t p(er) q(uo)s paup(er)tates
fere no(n) pessim(us) · oc(u)li tota n(ost)ra luxuria · h(ii) nos cot
tidie i(n) o(mn)ia vicia p(re)cipitant / Ca. 2a. temeritas o(mn)is a(n)i(m)oz
calamitate corpoz frangit(ur) · et fingestunt i(n) pect(us) meciu(m)
q(uo)s no(n) explicat ministeria membroz / Ca. q. n(e)c(ess)e e(st) in
facin(us) ociosus ardor erupat / Ca. 4. humane i(n)fir
mitatis ista na(tur)a est · vt ex q(ui)b(us) accidentib(us) (con)fusissi(m)e
q(ui)s(que) putet q(uo)d patit(ur) / Ca. 8. no(n) rep(er)io q(uo)d i(n) reb(us) hu(m)a
nis excogitar(e) na(tur)a p(re)stanci(us) amicicia · q(ui)a (con)cordia · q(ue)

fortuna mai(us) auxiliu(m) / q(uo)d eni(m) foret humano g(e)n(er)e
felici(us) si o(mn)es posset e(ss)e amici · nec bella no(n) sedicio(n)es · no(n)
latrocinia · no(n) lites · cetaq(ue) mala · q(ue) ho(min)ib(us) ex se ip(s)is na
ta sunt fortune accessisset / Itez celestis p(ro)uide(n)cia mul
ta varietate pectora n(ost)ra distinxit n(e)c min(us) vniu(er)
sas a(n)i(m)oz q(uam) corpoz dedit formas / Ca. x. nulla pe
na e(st) nisi i(n) inito · nullu(m) hem(us) nisi ab infancia
p(er)paciencia dolorez · et vt ad crudele sit met(us) fa
cit / Ca. xij · q(ui) (con)fessiz deffendit no(n) absolucoe(m)
sceleris petit s(ed) licencia(m) / Ca. 12. gen(us) reuere(n)cie e(st) vt
tace(n)da scire minime velis · no(n) h(abe)t taz loque(n)di
cu(m) crede(n)di minime pot(est) ablata e(st) ab eo o(mn)is s(er)mo(n)is
auctoritas 1°6m cm de imp(er)io vespasiani (et) ei cote(m)
poraneis · cu(m) p(rim)a p(ar)te de moribus eius

Vespasian(us) q(ui) illa tyranoz turba diffusa
(im)p(er)auit · et vsq(ue) ad finez ciuilis et clemens
apparuit / mediocritatez g(e)n(er)is no(n) dissimulauit
nichiq(ue) ornamentoz app(e)tiit · amicoz libertatem
ac phyloz (con)tumaciaz leuissi(m)e tulit · offensaz
et i(n)iuriaz minime memor executor ne (con)sta
ut cu(m) suspicio(n)e aliq(u)a mit metu i(m)p(er)ij q(uo)rumda(m)
ab a(m)icis i(m)pleret · q(ui) vulgo videret(ur) genesiz h(abe)re
i(m)p(er)atoriaz mag(is) (con)sulez fecit · d(e)i ali(ter) b(e)n(e)ficij me
more fuituz / filiaq(ue) vitelli splendidissi(m)e maritauit
dotauit atq(ue) instruxit / Sola i(n) eo culpat(ur) pecuie
cupiditas / credit(ur) · naq(ue) rapacissi(m)uz queq(ue) ad
ampliora officia ex industria solit(us) promouere
quo locupleciores mox (con)dempnaret q(ui)b(us) vulgo
pro spongijs dicebat(ur) vti · q(ui)da(m) ti(bi) id egisse eu(m)
asserunt necessitate (con)pulsuz · sua erarij fisciq(ue) in
opia · q(uo)d e(st) verisimile videt(ur) q(uia) vz male p(ar)tis op
time usus e(st) · i(n) o(mn)e ho(min)uz gen(us) liberalissim(us) et in
(con)sulares · paup(er)es et i(n) p(er)antes poetas nec no(n) et
artifices · quos magna merce(de) donauit / i(n)genia
et artes uel maxi(m)e coluit / p(ri)mu(m) a(nnu)uz censuz e(x) fisco
latis grecis q(ue) rethorib(us) (con)stituit · plurimas p(er) totuz
orbez ciuitates · a(ut) terremotu a(ut) incendio de
iectas restituit i(n) meli(us) · h(oc) t(em)p(o)r(e) colossus erectus e(st)
et aucta valde res pu(bli)ca · na(m) acaya · et licya · rodo
Bizanciu(m) · Samo · tracia · cilicia · et comagena roma
nis legib(us) et iudicias paruerunt in prouinciaz
redacte 2a p(ar)s de Josepho

Vespasian(us) flau(us) Josephus ystoriaz scriptor
dux belli iudeoz cu(m) a romanis interfect(us)
esset p(ro)nunciauit de morte neronis · et ei(us) i(m)p(er)io q(ui)
s(ecundum) iohez de viris illustrib(us) fili(us) mathi sacerdos
fuit ex Jerosolimis · hinc reliq(ui)t vespasian(us) cuz
tito filio suo hic roma(m) veniens · vij lib(ro)s Judaice
captiuitatis scripsit · ac i(m)p(er)atorib(us) pri et filio dedit
et ob ingeniu(m) gl(ori)az statuaz rome meruit · scripsit
et xx antiquitatis libros et i(n) xviij (con)fitet(ur) p(ro)p(ter) mag
nitudinez signoz x(pistu)m a phariseis interfectuz · Johez
bap(tis)tam uerez p(ro)ph(et)az fuisse p(ro)p(ter) i(n)t(er)fectionez Jacobi
iusti v(er)bo diruptam e(ss)e 3a p(ar)s de captione ih(erusa)lm

Anno p(ri)mo delati imp(er)ij vespasiano iudei
bellis asp(er)is et sedicio(n)ib(us) domesticis
lacerantur ciuitas ih(erusa)l(e)m laborabat i(n)cendio
ruina · fame · i(n)numeri iugulabat(ur) sanguis
vniuersa replebat multa t(ur)ba reges mo(n)tis sin
g(u)lis dimicat(ur) · null(us) loc(us) p(er)iclo uacat nec fu
gie(n)di e(ra)t facultas vbiq(ue) pauor · fugienciuz
morientiuz gest(us) videntiu(m) desp(er)aco(n)i p(re)ciaco

Margin notes: Laus Gramatice · 144 p 4 · 145 p 2 · 72 · a 9 a 10 d 22 · Collosus erectus · Nota · 148 p 6

Illa cõpleta est · sanguis eius sup nos et quid decep
ta est ciuitas sacerdotalis · et regia q solebas sic
armis uite sine plio · hostem ferre / cum pte agri
dimicaret · Agnosce tibi hodie barrabam vi
uere · xpm uo mortuum esse / mite eius regnat
seditio pace sepulta · nichil magis in tantis
calamitatibus pietate pierat q sola solet ale
uiare miserias / solari erumpnas · mortuis sepeli
endi ulla cura erat · sed sola intencio pro inuidi
pietate tadem multitudine cadauerum p muros
ciuitatis · titus alte ingemuit · et manus ad ce
lum eleuans testabat · id sibi nichil astribi qui
veniam dare voluit · si affuisset dedicio et armorum
deposicio / Maneus lazari afferebat p vnam portam
sibi creditam · xv vini lxxx mortuorum elata
fuisse / qui mercede publica sepulti sunt · plurimi
etiam ad romanos confugiunt · non nulli aurum et
gemmas glutiebant qui insidiatores omnia scrutabantur
Compertus est hoc quedam assirius a quo in ceteros ma
nauit · opinio q desiderio inueniendi thesauri
contra legem dedicionis · contra mandatum cesaris et promissi
ducum multum uirorum uiscera perscrutantur
Judeorum quoque qui ad romanos confugerant non initi
edendi dissuetudine edere non poterant · alii
sumunt cibos ruentes inualidos / morsus mor
tis faucium meditabantur · aliis vero oneris cibus
erat / obriguerant interiora · uiscera / obstructi
erant meatus ciborum / aruerant · secundis vene que ci
bos attraunt / edendi facultas perierat audi
tas excrescebat plurimique viso cibo pre gaudio
expirabant · in ciuitate · aut insidiabant ·
Inuicem quis cui rapet cibum · fuit inter ceteros
maria locuplex femina que belli timore de trans
iordane Jerosolimam se transtulerat / eius opes
factionum princeps certatim inuaserat et alimenta
que precio emerat e manibus eruerunt · seua demum
fames eius se infudit medulis / habebat · autem in
fantulum cuius uagitu amplius excitata in filium
mater affectum amisit · conuersa que ad eum ait ·
quid tibi faciam paruule cum te moritura credam
Sperabam si adoleuisses me pasces inopem / aut
sepelires defunctam · sed quid faciam misera · nunc
dei et aut michi nullum pot refugium · cum te re
seruabo · a te condam sepulcro · ne sis preda canibus
alitibus aut feris · Obnania in uiscera arcus
occidi prius quam nos peritus consumat fames reddite
matri · quod accepistis · quod eciam non habet impaciencia · amo
ris necessitas persuadet adulsoque multum gladium
conuertit · Puerum in frusta concidit et partem ad
ignem ponit · Distruxit odor ad sediciosos supples
illi odorem secuti mulieri minatur necem · quod
cos in uecti cibi fecisset expertes · Illa partem vram no
bis seruaui de meis visceribus Vobis cibum paraui
et hec dicens membra reseruata discohoperuit ·
et epulatum optulit · cum ad hortacionem huius
hic est pradium meum · et hec est porcio vra videte
si nos fraudaui · Ecce pueri manus vna
ecce pes · ecce dimidium corporis · sed quod restat
tis gradum · nolite fieri molliores / matre et
firmiores muliere · ergo quidem tales parui
epulas · si nos matrem filium edere compulistis · nu
quam mi dulcior fuisti fili · et debeo quod adhuc

uiuo · Tanti sceleris fama ad romanos · usque peruenit
et cesar protensis ad celum manibus talia testabatur
ad bellum veni non homines · sed rabies beluarum inuenio
nam et ferre fetus suos diligunt quos et in fame nu
triunt · et aliena predant corpa · hoc aut ultra omnem
acerbitatem est · Ut membra que genuit mater devoret ·
mundus iniuria contagione · tibi me absoluto querere est suprema
potestas in celo · scis eciam quod ex affectu pacem frequenter
obtuli · et quod non pudet dicere · uictor rogaui / quia
parcere volui · Cesa sunt aut per omne tempus obsidionis ·
Vndecies centena milia · captiuorum adducti sunt
ad nonaginta · fessi demumque multa cede romani cessabant
quibus vnam mancipia uenderet · sed quia multi erant
venales / pauci emptores non defuere qui xxx ement
mancipia uno numismate ait · hugo flor destruc
ta est · vero tertio a prima edificacione templi · 1126 · a destruc
cione per caldeos · 694 · a reedificacione sub dario
490 · a prophanacione per anthiocum · 126 ·

Capitulum de Joseph ab arimathia ·

In ystoria achilie dicitur quod parta victoria q
erit Vespasianus / ubi sepultum esset corpus
xpi Judei riderunt illud donatum fuisse · Jo
seph tunique ostenderunt ubi prius positus fuerat Joseph
tunc ait vespasianus / qui me saluum fecit bene eum
viuum seruare potuit · Inueniunt eum cum catino spe
cidissimo in quo xps cum discipulis hora cene comederat
et consolatus est eum Joseph aut in anglia perma
tens vas illud secum detulit de quo in fabulis
arturi mira dicuntur · Archa quoque federis cum iiijor
columnis eneis et multiplici ornatu templi roma
portatur et in templo pacis locatur · Vespasianus vero
anno vite sue 77 · suis locis quibus delectabatur ad miste
rium ventris profluuio fessus surrexisset statim ait
imperatorem excedere teris decet sitque exanimatus est

Capitulum de sancto apolinare ·

Apolinaris discipulus petri a roma · rauenam
missus est / ubi predicacione et miraculis pollens
tribuni ciuitatis cuius vxorem sanauerat cum
magna eius familia baptizauit · Dux aut eius
audita fama sibi eum sisti fecit · et consacerdotibus
pro dolor ad templum Jouis duci precepit · at cum ille
dixisset melius esset aurum et argentum illic appensum
dare pauperibus quam demonibus / eiectus de urbe semi
uiuus relinquitur · Postea a discipulis recollectus
deuenit ad vrbem · classem · dum transitum fecisset mi
litesque conuerteret fustibus ceditur · et super ardentes
prunas nudis pedibus ponitur · Sed dum amplius xpm
confiteretur · de urbe pellitur · rursus rauenam veniens
duce super defuncta filia consolatur · cui dux rendit
ut huc non venisses · dii eius irati filiam meam sal
uare noluerunt · tu uero quod facere potes · Ille uero
apprehensam suscitauit · et cum matre et familia bap
tizauit et filia in virginitate permanente · postea rursus
propter metum cesaris occulte · apo · diligebat Cesar
aut hec audiens · scripsit prefecto pretorii ut apolina
rem ut diis ymmolare faceret · et in exilium mitteret
Messalinus itaque prefectus apo · sacrificare nolentem
fustibus cesum in eculeo suspendi · Jussit et eum
adhuc xpm predicantem super eius uulnera bulientem aquam
fuderunt · et prefectus vellet eum in exilium mittere
xpiani in paganos irruentes ultra 200 · occiderunt
Apolinaris aut in carcere positus · et iiij die ab angelo

126 p 1

16 p 16

confortatur. et post ea cathenatus in navi impositus et cum duobus tantum militibus periculum maris evadens et milites baptizans et in exilio predicans. animam recepit. post triennium vero Ravennam reddiit et a paganis verberatus ad templum apollinis perductus. facta oratione templum destruitur. curatus deinde tacto iudicii et de nutus interrogatus filium eius annos tantum cecum sanavit. sicque multis credentibus. in domo cuiusdam tractatus in predio eius per iiij annos fuit. cum vero pontifex ydolorum accusaret eum apud Vespasianum ille rescripsit ut cogeret eum vel exulare vel ydolis ymolare. non aliter dicens. dignum esse deos vindicare. ipsi enim si potentes sunt de inimicis suis se iudicent. tunc demostenes patricius sacrificare nolentem cuidam centurioni iam cristiano tradidit. cuius rogatu pergens in vicum leprosum ut ibi propter furorem gencium latitaret a paganis insequentibus usque ad mortem cesus est et post 12. dies adiscipulis sepultus est

147[m] de imperio titi et eius temporaneis cuius prima pars de moribus eius

Titus patri successit. fuit autem vir omni genere virtutum mirabilis. et imperialium morum floribus ornatus. in tantum facundissimus extitit. ut causas latino cognomine peroraret. et tragedias grece componeret. et esse dicebatur delicie humani generis. in puero statura corporis. et dotes animi resplenduerunt. magisque ac magis per incrementa etatis. forma egregia. et cum non minus auctoritatis esset quam gracie ... suspecta in eo prius fuerunt. Sevicia. luxuria. et rapacitas. et libido denique novum neronem et optabantur et predicabant at fama hec ad bonum cessit illi. et gulam et in maximas laudes. nullo in eo reperto vicio. sed econtra virtutibus summis. fuit enim nullo ante se munificencia minor perseveratissime enim tenuit neque sine spe dimitteret. quin et monentibus domesticis quod plura polliceretur quam prestare posset. non oportere ait quemquam de sermone principis venientem recedere tristem. recordatus est super cenam quod nichil cuiquam prestitisset. Illa die memorabile dignum edidit. amici inquiens hanc diem perdidi. fratrem sibi insidiari. non desinentem. neque occidere. neque se ponere. at neque in minore quidem honore esse substinuit sed ut a primo imperii die consortem successoremque testari perseveravit. non numquam secreto precibus ac lacrimis orans. ut tandem mutuo erga se animo vellet esse. iterum hec morte preventus est. Maiori homine damno quam suo. Hic amphiteatrum rome hedificavit et in dedicatione eius v[m] ferarum occidit. defuncto autem senatus inter deos relatus est

2a pars de summis pontificibus.

Cletus natione romanus patre emiliano. sedit annis xj. mensibus 1. die xi. cessavit episcopatus dies 24. hic ex precepto beati petri in urbe romana. 24. presbiteros ordinavit. crisentinus dicit. 24. titulos. hic primus invenitur posuisse in litteris. salutem et apostolicam benedictionem. hic et peregrinacionem. ad sanctum petrum validiorem ad salutem scripsit duorum annorum ieiunio et eos cum anathemate execratur. qui visitacionem apostolorum impediunt

3a pars de titulis cardinalium

Ex eis data occasione integrius prosequendo. ex episcopis in solempnitatibus duo sunt summo pontifici assidentes in cathedris. primus. hostiensis. qui papam consecrat. et quasi dignior aliis pallio utitur 2[us] portuensis. cum 3o sancte rufine annexus est. 4us albanensis

4us. Sabinensis. 6us. penestrinus. et tusculanus. et isti tamquam vicarii domini pape diebus dominicis et festivitatibus pape iis. in altari sancti salvatoris et ecclesie lateranensis fungi debent. presbiterorum autem sunt tituli 28. qui per septenarium numerum dividuntur ad serviendum in titulari. iiij patriarchalibus ecclesiis ad ecclesiam sancti petri deputati sunt primus sancte marie transtiberim. 2us sancti grisogoni. 3us sancte Cecilie. 4us sancte anastasie. 4us sancti laurencii in damaso. 6us sancti marci. 7us sancti martini in montibus. ad ecclesiam sancti pauli in maiori altari deputati sunt primus sancte sabine. 2us sancte prisce. 3us sancte balbine. 4us sanctorum nerei et achilei. 4us sancti sixti. 6us sancti marcelli. 7us sancti clementis. Ad ecclesiam sancti laurencii deputati sunt. primus sancte praxedis. 2us sancti petri ad vincula. 3us sancti laurencii in lucina. 4us sancte crucis in ierusalem. 4us sancti stephani in celio monte. 6us sanctorum Johannis et pauli. 7us sanctorum iiij coronatorum. Ad ecclesiam beate marie deputati sunt. primus sanctorum apostolorum. 2us sancti ciriaci in termis. 3us sancti eusebii. 4us sancte potenciane. 4us. sancti vitalis. 6us sanctorum marcellini et petri. 7us sancti clementis. Dyaconorum autem tituli. 16. deputati ad serviendum domino pape primus sancte marie in dominica. 2us sancte marie in capite palacii iuxta septisolium. 3us sancte marie nove. 4us sanctorum cosme et damiani. 4us sancte marie in scola greca. 6us sancte marie in porticu. 7us sancti nicolai in carcere tulliano. 8us sancti georgii pallacii. 9us sancti angeli. x[us] sancti eustachii. xi[us] sancte marie in aquiro. xij. sancte marie in via lata. xiij[us] sancte agathe. 14us sancte lucie in capite sabure. 14us sancti kyriaci. 16us sancti adriani

148[m] capitulum de imperio domiciani et eius temporaneis cuius prima pars de eius moribus.

Domicianus titi frater ei successit sed minus deglutine peravit rome multa construxit hedificia. Iterumque mirificum templum construxit vocatum. Pantheon. Anno domini. 84. primo quidem clemens visus est. scripta famosa quibus viri ac mulieres denotabantur aboleuit. non sine actorum ignominia quorum minorum quod gesticulandi. saltandique studio. teneret. amovit senatu. probrose feminis lectice usum ademit adeo omnem cedem oboruit ut edictum posuerit ne boves ymolarentur. avaricie vix suspicionem ullam dedit relictas sibi hereditates ab his qui liberi erant non recepit fiscales calumpnias magna calumpniancium pena repressit. eratque vox eius. princeps qui delatores non castigat irritat. Inter inicia autem principatus eius. cottidie sibi secretum orarum sumere solebat. nec quicquam amplius quam muscas captare ac stillo acutissimo configere. ut cuidam interroganti. esset ne intus quis cum cesare. ne absurdum responsum sit. nec musca quidem. neququam autem in clemencie tenore permansit. Nam plures senatores et aliquos consulares in iuste occidit. quemdam interemit. quia othonis imperatoris patrui sui natalem diem celebrasset. et alium quia hunc natalem genesim dixerat. et depictum orbem in membranis circumferret. et contiones ex tito livio. regum ac ducum. et Julium Rusticum. quia petum trasseam et elvidium priscum laudes edidisset. cuius criminis occasione philosophos omnes ab urbe. Italiaque submovit. Asceletarionem mathematicum sciscitatus. quis eius maneret exitus et affirmantem quod cito laceraretur. a canibus. ad arguenda temeritatis artem interfici subito iussit. et

accuratissime sepeliri. Sed repentina tempestate corpus
contentum a canibus laceratus est. Confiscabantur
et alienissime hereditates. nam uno exitum contrexit se
audisse a defuncto dum viveret. quod heredem sibi re-
linqueret cesarem huius anno 4. sallariatus est
Quintilianus 2m Eusebium. 13o autem anno domini
anno 2o post neronem persecucionem exercuit et
spiritualem genus dani editum pomit. Constantinus
iussit exemplo pharaonis. ca. 14. p. 1. 2. 2a et herodis.
ca. 84. p. 2. 6a. xpi formidans adventum atque regnum.
Et notandum quod a tempore neronis usque ad constantinum
conversionem fuit una continue ecclesie persecucio. di-
citur autem fuisse .x. quia tot fuerunt imperatores. E-
dictum persecucionis renovantes. Goti domicia-
ani avariciam metuentes. federis quod cum aliis prin-
cipibus habebat solventes. Ripam danubii aro-
manis diu possessam deletis militibus cum eorum
ducibus vastaverunt. capud oppii sabini qui roma-
nis imperat percedentes. oppida romana sine certa
vastant. coactus domicianus cum omni virtute
Illyricum properat. et ceteris electis viris. fuscum
prepones. danubium constitis navibus instar pontis
transire mandat contra darpanei exercitum. gotti autem
occiso fusco. castra romanorum diviciis spoliant.
elatique gotti patres suos semideos vocavere. hu-
iusmodi gotti dicti in ponti littore mitta tenebant
spacia. et sinus maris / ostrogote autem regi ipsorum
iussit rex gepidarum ut vel bellum. vel terre spacium
paret. ille solida ut ait cum propinquis bellare se-
lerum locaque cedere indignum. Igitur gepide in
bella ruunt. sed inchoata acie probrose recedunt.
Ostrogote gima successit. qui una parte exercitus
ad vastandam messiam dirrigit que negligentibus
principibus fuit destituta. ipse non philipolim ob-
sidiat. et preda potitum prestium ducem sibi federat
qui cum imperatore domiciano pugnaturus ca. 162. p. 8.

2a pars de summis pontificibus.

Secundum eusebium xii domiciani anno
prefuit. Clemens forte intelligendum
post administracionem lini. et cleto. a petro commis-
sam / aut eciam quod institutus a petro eius successor
ne alii hoc sumerent in exemplum renunciavit et ordi-
navit eligi post linum. 2o cletum ut ait cassenti-
nus. consenciunt hugo et Jo. super decretum. 8. q. ca. p.
Si petrus. et Jo. ponunt clementem quartum pontificem
de illustribus viris. Clemens natione romanorum ex
patre faustino sedet annis viiii mensibus ii diebus x.
ca. ep. de 18. hic quos baptisabat non siebat
mediocritati subiectos. hic vii regiones divisit
notariis fidelibus qui gesta martirum perquirerent.
hic fecit epistolas que catholice nominantur. unus ait
illarum gradus est similitudo cum epistola pauli ad hebre-
os. de eo ait apostolus ad philippenses cum clemente et ceteris
cooperatoribus meis quorum nomina scripta sunt in libro vite.
hic constituit ut cathedra episcopalis sit ceteris emi-
nencior. ut omnes videat et ab omnibus videatur.
Item illud te igitur clementissime pater in missa dicitur. item
cito post baptizatum confirmacionem dari. 3a pars de exilio Johannis euangeliste.

Nunc autem Jo. apostolus apud ephesum
comprehensus a proconsule cum sacrificare nollet
iussu domiciani romam deffertur. et in dolium
fervientis olei mittitur. sed inde illesus exit proconsul

stupefactus. et a domiciano in tanta reverencia habitus. ut
occidere eum apostolum non temptaret. sed propter odium xpiani nominis
quod infelix de superbia nectis conceperat qui se deum
credi volebat in insula pathmos relegavit. ibi
apocalipsim scripsit. ubi verborum numero maior est sensuum
multitudinem sic in sancto pigiusio / circas celulas
melis copia excelit / 4a pars de sancto nereo et achilleo.

Hii eunuchi cubicularii domicille neptis
domiciani cum tam luculenter predicaverunt
quod et ad fidem converterunt. et a beato clemente bap-
tizata sit. sic et illi a beato petro. quod audiens aure-
lianus filius consulis. cui nupta erat impetravit a
cesare. ut si sacrificare nollet cum illis exilium sub-
iret in insule ponciane sed cum firmiter in proposito staret
Nereus et achileus capite cesi sunt. quorum corpora ra-
piunt auspicius eorum discipulus nutritor domicille
et de insula defferens. iuxta sancte petrunille sepulcrum sepe-
livit 5a pars de sancto dyonisio rustico et eleuterio.

Dyonisius post quam roma venit a beato clemente
papa directus. in franciam cum rustico presbytero
et Eleutherio dyacono. parisius properavit ubi
potissimum ydola colebantur. Ibique post multorum conversio-
nem ecclesia hedificata clericis divisis ordinis applicata
tanta gratia eminuit quod cum pontifices ydolorum contra eum
sedicionem populi concitaret. armata concio eo viso:
vel se illi omni feritate deposita prosternebat. vel pa-
vore soluta fugiebat. sed domiciano autem prefectus
quidam a roma directus dionisium predicantem invenit
statimque captum colaphizatum consputum et ligatum
cum sancto ru. et eleu. sibi presentari iussit et dum
fidem reticeret. tunc quedam matrona nobilis virum
suum. Lisbium a magis illis seductum in plebe querebat.
qui statim quesitus. et adiunctus ad penam fidei confes-
sionem occisus est. et sanctus a xii militibus suppositis
flammis nudus extenditur. inque ad bestias feroces
et ieiunio excitatas exponitur. sed crucis signo mansu-
ete facte sunt. Postea in clibanum proicitur et ignis
extinguitur. deinde dimicius in cruce torquetur. inque
depositus cum sociis suis et multis fidelibus. ubi post
longuam populi exortacionem dum missam ad celebrandam
dum populum celebraret apparuit ei deus cum in inmenso
lumine. Et accipiens panem ei dixit. accipe hoc
care meus quia mecum est maxima merces tua post hec
iterum iudici presentati. iterum novis suppliciis macera-
tur Et iuxta ydolum mercurii cum securibus tria capita
in confessione trinitatis pariter perdiderunt. et statim corpus
sancti dyonisii se erexit. et brachiis capud suum agelo
duce et divino lumine precedente a monte quod usque ad
locum deportavit ubi nunc sua electione et dei provi-
dencia requiescit. in audita est angelorum melodia
inter multos conversos. Et larcia predicti Lisbii
uxor credidit xpianam se esse clamavit. statimque
suo sanguine baptizata est. Cuius filius iunibus rome
sub duobus imperatoribus militavit. deinde parisius red-
diens baptizatur. Metuentes autem infideles ne xpiani
Ru. et Eleu. sepelirent iusserunt in secana proici
Matrona autem nobilis vectores vocat. et dum
festivo gaudio vacat. longe in agro suo a suis fa-
miliaribus sepeliri corpora fecit Et deinde corpus sancti
dyonisii passus est autem beatus dyonisius cum 90 et
annorum

Scripsit autem dyonisius
Eutropius cum sociis suis 6a pars de sancto eutropio.

162 p8

143 p

149 p2

Sequana fluvius

passionez grecis litteris z parentibus suis q iam
xpo crediderat p manum clemetis pp̄e misit
Hic psaz excellenciori psapia tocius mundi
extitit oriundus · quē babilonis admiradus noie
xerxes ex gama regina gnuan · hic 9 puericia lris
caldaycis ac grecis edoctus atq summos tocius re
gni heroes expereret · herodez in galilea ad
dijt · si forte i eius curia aliqd nouu videre
posset · Audita aut miracloz x̄ fama abeun
tez transmare galilee psequit Et fuit unus
ex v. saciatis ex v · panibus et duobus piscibus
i x̄m iam credere cepit · et eloqui desideras nō
audebat · qz nicanoris pedagogi sui · districto
nez tiebat · saciatus aut pane diuīe gre · p
fectus · per tz · facta adoracoē gentili more ad
patrez querfus q̄ in patria uiderat · gesta enarrat
vidi ait int cetera hoiez q d̄r xps · cui neq̄t
i toto mundo silis inueniri · q sanitatez ifirmis Et
vitaz mortuis restituit solo vbo · vtinā si huc
veire 9tingeret tua gra illi honorificēcia ex
beret Et de mira° v · panum recitauit · admira
do aut audies cogitabat quali possit uidere i
puer vo nō multuz post denuo x̄m uidere desi
deras · uix obtēta licēcia 9 multo comitatu ca
adorandi uenit yerlm · Et tūc occurrit 9 alijs ob
uiaz x̄o · i ramis palmaz ferenes · et ipē flores
fuia · s valde tristis erat quia p turba xpm
ad plenū uider nō poterat · demū assūit s inde
atq cū alijs gentilibus · p philipū et andrea i ducē
tus et valde delectatus in eū credidit · z ei penitus
iunctus esset · s socios formidabat · qbus pr fortiter p
ceperat vt eū diligēter custodiret · et ad se addu
cerent · tūc z viderat q iudei essent xpz in p
xiō occisuri · et tāti viri morte uidere renues
die crastiā recessit · et patri gesta enarauit Iterz
nō multo post reuersus · occisuz dnm audiens
multū doluit · s cū resurrexisse · et i celum
ascendisse didicisset letari cepit · et babiloniam
reddiens · 9rtosqz i ea patria iudeos repperit x̄ dil̄e
ferues gladio pemit · Ing̃dictibus deni aptis sy
mōe · Et iuda babilonez et crebris miraculis co
rusantibus monebat regez eufrinus · vt relictis
ydolis i x̄m credēt · si cū rege filius eius atqz ciuium
cetus // ab aptis a ierosolimitanis ōis aduct9 eps
9stituit · baptizatur et ordiata i ecctia i oibus
gradibus abdias fidelissimus ab aptis ierosolimita
nis ōis aductus eps 9stituit · Eufrinus nō Archi
diaconus qui aptoz illoz vitaz caldaicis ac
grecis lris scripsit · deni eufrinus audita fama
virtutiz et miracloz petri sīlo plene abrenūci
ans · roma iuit et a petro diligēter receptus ac
doctria imbutus · galliā ad pdicādū missus · cū
xantonas intrasset et p vicos et plateas pdicaret
9stantissime vt ciues barbaz cognouerēt noua
qdaz nuciāte · fustibus adustuz · et p̃ticas i manibus
verberatuz ieceru nt · qd paciente feres tuguri
uz ligneuz · iux ciuitatez in quodaz nidte fecit
ubi i ieiunijs et oronibus diu pnoctabit · de die
i vrbe pdicacoi instabat · cūqz nō nisi paucos
9uerteret · romaz reddijt · et clemēs pp̄e ei suasit
redditū addēs q i corona martirij expectaret ·
suscepto g° epali officio una cū dionisio z alijs

pfectus altisiodoz puenit a socijs qz diuisus p lar
mosos aplexus ad p̄m locuz reddijt moqz lu
uedi fortiter aiatus ad toleraciaz passiois opor
tune pdicacōi instans · int multos aut baptiza
tos z regis filiaz 9uertit · quā pr ab ōres eicat
q pro x̄o noie iux tuguriuz viri sti habitare
elegit · Et cū sepe reuocati patri rndisset · se malle
cx vilez pro x̄o commorari qz cū ydolis i ciuitate
morari · Indignatus i° 140 · solidos carnificibus
ciuitatis diuisit vt eufrinuz pimeret q aduu
natis sibi gentibus primus eūz lapidauerunt
deni fustibus et corigijs plūbeatis verberaue
runt deniqz securibus z a sacijs illisso capite p
emerunt pdicta vero puella 9 qbusdaz xanis
norte i° in suo tugurio seppeliunt · ac ieiunijs
et vigilijs 9 linaribus obsuauit qzdiu uixit / tadē
iux cū sepulta iuxto pdca ordie · sup bto eufrino
pro hedificata ē ecctia / in refulsit oi gnē
miraculoz · *7a p d sctis sānio z anthonio*

Sanctinu dionisius ordias epm misit car
notuz ad pdicāduz · p̄ea meldesiū 9sti
tuit epz cuiqz suffragio Antoniuz iuniorem
adhibuit · hos dionisius tpē q° se passiuz cogno
uerat misit et suaz diligētissime notat passio
nez · ac summo deferre potifici iussit · et athe
niensibus notaz fieri · dūz g° ytalia pperant
antonius febre corripit · z a sanctino ei diebus
aliquot inhiuit · placet antonio vt māda
tuz dyonisi ipleat · et sufficienter religiosi
hospitaui · ut qualescūqz foueat · vel defunctuz
honeste sepeliat · cū nō sanctinus romanoz fi
nes attingeret vidit in spu hospite / defunctuz
antoniuz i foueaz catabuli sui eleuato asse
phicere · q° stercora · z urine aialiū deflue
bant · festinātissime reuersus de socio petit hos
pite · ille ficta mesticia ait · eū mortuuz et
honeste sepultuz · mentiris ait / Anthonie ẽ
i noie dni ihu x̄ pro cuius amore et honore
passus ē dionisius · Ecn filij diaboli i sterqui
liniuz piecasti · ille timore percussus leuauit
asserem · z sanctissimus ait Anthonie fr̄ i noie dnī
nrī ihu x̄ · p c° amore et honore passus ē
dyonisius / surge et pficiamus obedienciaz qui
9tinuo surrexit et pfecto mādato ad ciuitatez
meldensez reddierunt · ii sanctissimi pleni fide
et stis opibus ad celeste regnū trāsiut · cū suc
cessit Anthonius et simili fine quieuit ·:

8a p d sco yronio

Yconius cū bto dyonisio de ptibus athe
niensiuz venit · q in sto couriano 9 soci
atus · z 9 bto dyonisio ptr ordinatus castre
suz paguz piter galias pgens a bto dyo
nisio ptr ordinatus · castrensiū pagū pperans
ciuitatem pdicauit iux pissi9 · Et dē mons
sti ionij assiduus erat illi cibus erba mires
et calix aq frigide / i quadragesima nō bis
tm̄ in septiana cibuz sumebat at dū patz
doceret · psecutores veire 9spiciēs a pdicacoē
non destitit · s pparata martirij corona
gras egit · capud sibi abscisuz · p9 emissaz
lucez de celo i maibus suis q̃ p miliare por
tauit ubi quiescere voluit · illius virtute q̃ stos

suos cum mensura probat et sine mensura coronat

9a ps de Sancto carasiano

Carianus natione Romanus diu cum beato dyonisio eruditus est et post predicatum locis varijs eiusdem sexto a carnoto miliario videns filios belial sibi occurrentes qui putabant eos magnam deferre pecuniam trepidantibus ac fugientibus socijs post littores eos persequentes manens solus pro socios cunctos prior clamat · nolite in nocentes perdere pecuniam quam queritis apud me est · concurrentibus igitur ad se unum tantum solidum quem pro viatico reservaverat eis ostendit indignati illi caput ei absciderunt

10a ps de sancto luciano

Lucianus dionisii socius et ab eo ordinatus sacerdos atque missus belvacum ad predicandum vitam precomio silentem faciebat multosque ad fidem convertit · missis autem satellitibus ipse cum duobus pueris tribus fere ab urbe miliaribus martirii coronam suscepit caput quod passum per 3 fere miliaria ad miliarium iuxta urbem portavit fideles autem corpus eius devote sepelierunt sencientes excellentissimam odoris suavitatem · et conversi sunt ibi viri quasi 400

11a ps de sancto Regulo

Regulus ex grecorum finibus nobili prosapia oriundus · Dyonisij similiter oriundus socius post dispersionem a Iudea factam ad melifluam · Johannis apostoli predicacionem inter turbas concurrens mox maximis divicijs dispersis in pauperes ad magistri documenta libera mente reddit · postquam autem eius solacio caruit in pathmos legatus sunt et orationibus incumbens dyonisium athenis audivit · et de Roma cum eo arelatensium urbem ingressus post eorum facile conversionem ibidem a beato dyonisio presul constitutus · hic celebrans orationem dominicam completa et apostolorum nominibus recitatis adiunxit et beatis martiribus tuis dyonisio rustico et eleutherio quo dicto paululum stupefactus cum hec preter morem dixit admirans tres vidit super cruce altaris columbas residentes horum martirum nomina pectoribus habentes inscripta ad hoc martirium desiderio accensus felicissimum episcopum plebi constituit qui cum predictis a beato clemente missus fuerat et visitatis dictorum martirum reliquijs silvanectum urbem baculo incurrit et simulacrum mercurij ubi multi ad sacrificandum convenerant premisso crucis signo pastorali baculo percussum dissolvit populumque multum convertit de in puerum quendam demoniacum sanavit ac demon in forma vespertilionis egressus asinum viri sancti ingredi mittebat · sed quod non negavit · sancti viri meritum impetravit nam asellus pede crucis signum in terra figuras et erecto in celum capite quasi divinum impetraturus auxilium plus solito rudere cepit · et ab iniquo hospite liberatus et conversa est tunc magna populi multitudo ranis quoque eius predicacionem impedientibus preceptum silencium imposuit solum unam earum relinquens in testimonium clamoris ostensum quod in posteris ranis fuisse

12a ps de sancto taurino

Taurinus · ut est ex christiana matre et pagano patre a clemente

papa baptizatus et dyonisio spiritualis filius ab eo in galliam ductus ebroyce civitatis tandem presul efficitur ubi viro dei predicante demon filiam lucij in cuius domo predicabat invasit · et in igne mersit sed ad preces eiusdem sancti suscitata nullum retinuit adustionis vestigium · plurimis quoque baptizatis · plura fecit miracula · aut quod vir dei in trantibus fanum dyane · Ecce dea nostra rogate eam · ut adiuvet vos sacerdotes autem stabant prostrati et orabant sancta dyana in iusticia adiuva nos · et te de isto malefico vindica demon autem qui intus latebat respondit cessate miseri cessate me invocare ex quo enim venit iste famulus dei altissimi ingressus hanc civitatem igneis stringor cathenis · nec loqui auderem nisi ipse iussisset · tunc taurinus ait · voltis videre deam vestram · precepit ergo demoni et exivit ethyops nigerrimus quasi fuligo longam habens barbam scintillas ex ore emittens · fugientes populi prostraverunt se ad pedes sancti orantes a mortifera bestia liberari · angelus autem domini apparuit splendens ut sol · Et ligatum secum duxit destructa sunt exinde reliqua ydola et ecclesie consecrate

13a ps de sancto eugenio

Eugenius quoque ex socijs beati dyonisij a quo toletanis predicare missus postquam barbaricam multitudinem ad deum convertit accensus desiderio videndi beatum dionisium iter arripuit · cumque per iiijor miliaria civitati parisiensi propinquus esset · a satellitibus comprehensus · quem deum coleret interrogatur · quibus respondit se tota devocione colere christum et statim martirij coronam accepit

14a ps de vaccatia cum miticulositate domitiani

Domicianus in senatu se iactavit · quod priorem sibi dedisset imperium · procuratorum quoque suo nomine dictavit epistolam sic incipiens dominus et deus noster sic fieri iubet · statuit ut scripto vel sermone nullus eum aliter nominaret statuas in capitolio non nisi aureas et argenteas poni permisit et certi ponderis · ut per hoc tribulis cunctis videret · tandem oppressus amicorum libertorumque intimorum conspiracione similiter uxoris anum denique ultimum · iam pridem suspectum habebat quo appropinquante sollicitior porticum quo spaciari solebat lapide stravit · cuius splendore per ymagines quicquid a tergo fieret prudere · denique flavium clementem patruelem suum repente et extremum suspicione interemit quo facto maxime sibi exitum maturavit · tanto fuit in sagittando peritus ut duobus ictibus duas sagittas in capitibus ferarum quasi duo cornua figeret non nunquam in pueri procul stantis prebentisque pro signo manum sagittas tanta arte direxit ut per intervalla digitorum innocenter transiret · sed cum in senatum populumque seviret et foris male expeditum exercitum hostes assidua cede conficeret · a senatu dampnatus in palacio interficitur · hoc quoque diffinitum est · ut omnes qui ab eo in exilium extrusi fuerant decreto senatus revocarentur · corpusque eius humana caruit sepultura

15a ps de sancto Timotheo

Nerva 149m ca. de imperio nerve et eius operacionibus

Nerva senex domiciano successit · huius tempore thimoteus

99

a 1 a 3 di 8

143 p 7

apti discipls & glosi theologi. Johannis post mortez
pauli in die ab hominabili cuiusdaz festiuitatis
transiturs medium porticus hortabat eos d. viri
ephesii Nolite ydolatrie i sanire. sed eum q verus e
deus cognoscite at oparum dyab indignates i doctri
eius palis et lapidibus usi iusti inffecerunt. Sim
aut dei ad spiratus i mortez adiacete ciuita
ti repausare fecerunt ubi spiritum tradidit

2a ps d johanne euangelista 9 eius reditu

196 p 4

Reuocatis domiciam pcessibus. Johes cum
honore effesum de exilio remeauit. &
cum ei ois ppls occurrisset i ingressu
eius in ciuitatez drusiana efferebat. mor
tua. flebant aut paupes et vidue et orphi
ni clamates. sce Ihes aple ecce drusianam
efferimus mortuaz q stis monitis optepas nos
oms alebat. et deo i castitate et hmilitate ser
uies. cottidie reditum tuu desiderabat. d.
o si videa aplz dei ancq moriar. tuc apls
mandauit eaz surgere. et sibi refectionez ppa
rare. et videbat drusiane qp de sompno ex
citasset eaz. Altera die Craton phys duos
fres fecerat frangere singlas gemas. quas
distracto primonio emi fecerat. trahens
aut in apls ad se phym 9uocas ait. stultus
e mudi 9temptus qui ore hoiz laudat
sed judicio diuino dapnat. xps. n. ait q u. p.
ee uedat oia bona sua. et det paupibus Cra
ton ait. humane cupiditatis fructus i medio
hoiz positus 9fractus est. sed si vere deus e
mgr tuus. et si vult ista erogari paupibus
q fregi. ad laudez hoiz reintegrari facias
ad glaz eius qbus inuocato noie ihu reitegtis
Craton cu iuuenibus illis et disciplis cecidit
ad pedes apli et fidelis factus cepit pdicare xm
Juuenes uo pciu gemaz paupibus tradide
runt. duo e viri honorati hoz exeplo sua
vendentes et paupibus dates secuti sut aplz
Cuz aut intrates pgamu. viderunt suos
suos in sericis vestibus. tristes effecti sq se
i palio vno videret egentes. qp aduertes apls
virgas et lapillos ab litore maris sibi iussit
afferri. & in auz et gemas 9uertit et ait
eis. vras possessiones redimite. celoz eiz p
miuz pdidistis estote nuc floridi vt marce
ratis tepaliter diuites. ut eternalr egeatis. &
cu pdicaret 9 auariciaz. Juuenis q. xxx. die
pt nupcias defferebat mortuus ad preces
vidue mris & alioz ab aplo suscitat. dnte
stantee inuicia his duobus amissionez gle. &
i circissionez pene qbus ille ait. O miseri indi
anglos vros flentes. et demones gaudentes
pdidistis etiam palacia gemis ornata claritate
plucida. delicijs cuctis referta. penas q3 in
ferni recitauit his verbis 9tetas. vermes &
tenebre flagellu igmis & frigus. demoniz
aspectus scelez 9fusio luctus. p.tea stateus 9
illis duobus ac toto pplo pstratus rogabat
pplm aplz vt p eis oraret apd deu. qbus apls
ait. xxx diebus penitenciaz agite orates
vt virge et lapides in prestinaz naturaz
redderat. quo facto iussu apli du predicta

124 p 17

ad sua reportat loca i pristinaz reddierunt naz
~~reddeant. quo facto iussu apli reddeat.~~ ipi
vero oez virtutiz graz qua prius hnerat rece
perunt. tpe exilij eius pullulauit heresis.
cherinti & ebionis qui negat xpm dei filiu
et resurrectoez. quos ipe in epla sua uocat
antixps qz cetastica dogmata renuebant
cu reddisset go. apls 9pulsus e ab asie fra
tribus et mltaz ectaz legatis de coeterna
xi et pris diuinitate sinone face. Ille uo
oibus et dicto ieiunio et orone vt digna
scriberet. mox in sui euuangelij exordio
patenter ondit verbu qp erat i pricipio
apd deu p qd facta sut oia ratue factuz
quo simone pdicta heresis abdicat. fert
aut aplm pro illo secretissio loco in quo
diuina scripturus secesshat orasse vt nullus
hunc i sistens epi uetoz i aut ybrium
pateret iniurias. hacq eidez loco vsque
hodie elemeta suat reuerentiaz. Cuz ois
asia aplo intenderet ~~cultor~~ cultores y
doloz sedicoe comota ad dyane teplu
trahunt vt sacrificet. Ille 9dicoez ppoint
vt si oroe sua teplu euertat ipi xo. cedat
qp si no ageret. ipi uo inuocacoe dyane ecle
siaz euerterent. eis ipe obediat. asenciente
go. maiore pte ppli. apls orat. teplu ruit
et ydolu comminuit. pm aristemo potifice
sedicionez excitante ptes 9 sepant in prelio.
pontifici uo ait apls qd t facia ut placeis
tiu ille venenu bibas et si illesus pmase
ris xps deus apparcat. et 9senciete aplo
ille prius duobus dapnatis ad terore ppli ve
nenuz dedit. qui mox spm exalarunt
apls uo calicez cruce muies venenum
ausit. et nullaz lesionez i currit. laudantibus
tuc cuctis deuz. pontifex ait. adhuc rest
michi dubietas. si si veneno mortuos
suscitaueris. credaz. apls ait trades ei tuni
caz suaz ait. 9fundenda i fidelitate tua
vade et pone eaz sup corpa defuctoz. d.
apls xi me misit ad uos. vt i xi noie ex
surgatis. qp cu fecisset illico surrexerunt
Pontifex uo 9 or pentela 9uersus ectaz
erexit ad dei honorez i vti jo. Juuenez
e quedaz vultu elegatez & ais acrez 9uer
tit. et epo loca. sub deposito noie 9mendaut
Ille p.m oi diligencia nutrit puez. sed p.ea
9fidens gre qua fuerat comortus i dulge
cior ei fuit. Juuenis i matura libertate
potitus p cocuos p.o 9uiuijs recepit. dein
ad nocturna furta retrahit. dein princeps
latronu efficit cu aut tps requireret apls
ad vrbez illaz iterz i uitat et ceteris dis
positis. epo ait. depositu. rutta. qd ego et
xps t recomendauimus. tuc senior grauit
suspiras mortuu deo ait. et montez quida
occupare 9 societate latonu qo audito apls
9tinuo vestez lacerat et 9 igeti gemitu
ait. bonu te aie fris custodez reliqui. sed
nuc in equus pet et dux itineris. cuqz apls
peruenisset ad locuz detectus qrit coz principez

84 p 1

qui cum vellet armatus viso aplo pudore coactus
in fugam vertit. ille vero admisso post eum equo
clamabat. quid fugis o fili patrem quid fugis in
hermem senem. noli timere. ego xpo pro te racionem
reddam. statim et michi crede quod xps me misit. Qui
hec audiens substitit et vultum in terram dimisit
post ea arma proiecit. gemitibus et lacrimis fon
tibus qui rebaptizatus est. secus genibus provolu
tus. apostolus aut indesinenter pro eo oravit. et cum
eo quoque crebra duxit ieiunia. et variis
sermonum consolacionibus animos eius depressos eriges
non prius destitit quam in omnibus emendatum et in ecclesia
preficeret 3a ps de morte nerve

Nerva itaque plurimum afflicte rei publice con
suluit dum traianum virum industrium
et sapientissimum sibi in filium adoptavit. ipse
aut nerva in ortis salustianis mortuus est
72. etatis sue anno. Hoc tm de ipso traiani et ei contem
poraneis cuius prima ps de eius moribus

Traianus apud agrippam galie urbem in
signia imperii suscepit mox quoque germa
niam trans renum subegit et transda
nubium getes multas superavit. barbaras et
naciones trans eufratem et tigrim sitas redi
git ipse in provincias. denique seleuchiam et babi
loniam occupavit et hinsque ad indie post
alexandrum accessit. hic fuit in amicos libe
ralis. huius in re militari deligenciam in civi
libus levitatem in sublevandis pauperibus largior
deinde prostrato atque debilitato statu roma
no in remedium malorum credebat divini
tus datus. hunc alii proficiscenti ad bellu
cum iam equum ascendisset, vidua quedam
aprehenso pede illius mirabiliter lugens
iusticiam sibi, petoribus filii sui iustitiam
poscebat. tu inquens auguste imperas. et ego
tam atrocem iniuriam pacior. ego inquit ille
tibi satisfaciam cum rediero. quod si non redieris
ait illa. successor meus inquit satisfaciet tibi
at illa quomodo hoc scio. quod et si facturus est quod tibi
proderit. si alius bene fecerit. tu michi debitor es
et secundum tua merita recepturus. fraus autem est
nolle reddere quod debet. successor tuus pro se
tenebitur iniuriam pacientibus te non liberabit
iusticia aliena. bene agetur cum successore tuo
si liberaverit seipsum. his verbis motus tra
ianus equo descendit. causam examinavit. et
viduam condigna satisfacione consolatus est.
2a ps de summis pontificibus;

Anacletus nacione atheniensis ex patre
... sedet an. 9. m. 2. d. 10. cessavit ep. d.
13. hic a beato petro fuit presbiter ordinatus. Insti
tuit ut vii diaconi essent rome cardinales
Item ut clericus neque comam nutriat neque
barbam. Item quod presbiteri pre ceteris honorentur
Item ut eps non ordinetur a paucioribus tribus
Item ut facta consecracione fideles communicent. Eva
ristus nacione grecus, ex patre iudeo sedet an. 10. m.
7. d. 2. cessavit ep. d. 18. hic primus romanam titu
los in urbe divisit presbiteris et 7. diaconos consti
tuit qui custodirent episcopum predicantem propter sti
lum veritatis. et constituit ne a plebeis accusaretur
eps, hic iii ordinaciones fecit presbiteros 17. diaconos viii eps
14. et ut coniugium a parentibus publice sponseret deinde a sa
cerdote benediceretur. 3a ps de plutarco pho

Plutarchus philosophus preceptor eius fuit, qui
servum nequam habuit, sed liberalibus artibus
eruditissimum. contigit autem ex certa causa
postremo ut eum cedi iuberet. ut ille diu iustitile
sensit verbera asserebat se verbera sustinere sine causa
postremo cum michi proficeret, obiurgatoria loqui
cepit non sic dicens se habere plutarchum ut deceret philosophum
et eum percipere qui de malo ire disseruerat et li
brum pulcherrimum de paciencia fecerat, tur
pe esse irasci. addens quod doctrinam moribus impu
gnare. ad quid plutarchus lente et leniter
ac summa cum gravitate ait. numquid quia vapulas
tibi irasci videor, et ne ira mea sed amice debitum
suscipis ex vultu nunc an ex voce. an ex verbis
me ira correptum intelligis michi inquit ut opinor
Nec oculi truces. neque est turbidum neque in mali
clamo neque in spumam ruborem quod fervesco:
Neque pudenda dico. Aut penitenda. hec que pe
ria si nescis irarum signa esse solent. et sic ad eum
qui cedebat conversus iterum inquit dum ego et hic
disputamus. tu hoc age et sine iracundia mea
timide fiulem contumaciam et iniquum servum pocius
penitere doceas quam iurgare. hic scripsit ad tra
ianum librum pulcherrimum de institucione poli
tica. cuius titulus est traiani institucio. ubi ait mo
destiam tuam noveram non appetere principatum.
quem tu semper morum elegancia mereri studuisti quo quanto
tanto dignior iudicaris quanto acrimine ambicionis
videris esse remocior. tue itaque virtuti congra
tulor. et fortune mee. si tamen recte gesseris. quod
probe meruisti. alioquin periclis te et me detrahe
cium linguis subiectum iri non dubito, quod et igna
viam imperatorum roma non ferat. et sermo publicus
delicta discipulorum refundere soleat in preceptores
tu vero quod iuris rectissime geres. si non recesseris
a te ipso. si prius te composueris ad virtutem. recte pro
cederet universa. politice consuetudinis maiorum
vires tibi exculpsi cum si obtemperas plutarcum
vivendi habes auctorem alioquin presentem epistolam testem
invoco. quod in perniciem imperii non pergis auctore plu
tarco. Idem plutarcus in iiiior principibus inculcare
conatur. reverenciam dei cultum sui disciplinam
officialium et protectionem subditorum. scripsit et librum
de ingratitudine moderacione quem inscribit archi
gramatum 4a ps de transitu iohis euangeliste

Ieronimus in prologo super euuangelio eius
hic est iohannes virgo electus adeo quem
volentem nubere de nupciis vocavit
deus cuius virginitatis in hoc duplex datur. sed testimonium in
euuangelio et quod pre ceteris dilectus dicitur. et huic
matrem suam pendens in cruce commendavit dominus
ut virginem virgo servaret. hic sciens supervenisse
diem recessus sui convocatis discipulis suis in e
pheso post longam predicacionem descendit in
defossum sepulture locum orans et gracias agens
quod ad eternas delicias vocaret. Cumque oracionem
finisset. tanta lux super eum micuit. quod nullus
eum respicere potuit. recedente itaque luce
fovea manna plena apparuit et in ex tunc

171 p 1
100
a 19 a 56 dies
193 p 2
176 p 1

statuit · ipse aut tā extraneꝰ fuit a dolore mortis
q̄ exneꝰ a corrupcōe carnis / 5ᵃ p̄s de sancto Symeone
Symeō cleofe filiꝰ s̄tōs̄ yero-
solimitanꝰ ep̄s et p̄decessoris iacobi glo-
briniꝰ a quibusdā h'eticis accusatꝰ q' ex gn̄e
dauid eēt et xpianꝰ multo tpe̅ suppliciis
affectꝰ tandē mirātibꝰ cunctis et impijssimo
iudice senex · 120 · ānoꝝ supliciuz ptulit cru-
cis / eufrosinaz 6ᵃ p̄s de scā domicila

Domicilla a btō clemēte velamē sacro
velata ab aureliano desponsata et tho-
dorā virgines collactaneas eiꝰ ad se p-
uertendū missas querit cōuertit g̃ infirmis alijs pa-
ganis sanato fr̄ez theodore et filiolaz nut-
cis · eufrosine · ꝛ theodore ꝛ tribꝰ mimis cōca-
vel nupcias celebraturꝰ · ut ui oppressuru̇s
et cū a sulpicio et Juliano increparetur
coꝝ verba neglexit · s̄ cū · 3 · mimi deficerēt in
cātando et saltādo · ipse p duos dies saltauit
et saltādo expirauit · p̄p qd̄ multi cōuersi sūt · lu-
xuriꝰ aut fr̄ aurelian īpetrauit a traiano
vt hos oms̄ si sacrificare nolēt occideret · occisis
itaq̄ sulpicio ꝛ Juliano ignez posuit ī cu-
biculo vbi virgines morabat᷑ · quaꝝ corpa
s̄ts̄ cesariꝰ illesa repperiēs sepeliuit

7ᵃ p̄s d s̄cō Clemēte ppā ·
Clemēs itaq̄ moribꝰ ornatꝰ erat vt
ī gētilibꝰ ꝛ Judeis placeret / singlāꝛ
regionū inopes noīatī s̄iptos hebat ·
et quos baptismi s̄titate mūdauerat nō sicbat
mendicitati subiectos · cū aut̄ theodora sisinij
sponsaz ad cōtinēciaz induxisset / sisiniꝰ ecclaz
post sponsaz suā intrauit · uolēs occulte obs̄-
uare cur tm̄ ecclaz frequētaret · at ubi Cle-
mens orauit · sisiniꝰ cecus et surdꝰ effectus
est · ꝛ cū iussisset pueris suis vt ipm̄ edu-
cent̄ illi tota girātes ecclesiaz ad januam
puēire nō poterat · s̄ orōe theodore patuit
eis · uia · Et celebrata missa orauit · btm̄ cle-
metez vt uisuz et audituz recipet post orō-
nez aut̄ factaz ꝛ a se et aplō / iuit Clemēs cū
theodora ad domū illiꝰ et cū orasset ille s̄īsꝰ
recupauit · et putās sibi magice illusū ius-
sit s̄tm̄ clemētez ligari et trahi / ministri aut̄
putātes ligar̄ s̄tm̄ clemētez ligauer̄ et tra-
hebant columpnaz / clemēs aut̄ abscessit mo-
nēs theodoraz orare p uiro semp suo · fleti-
ꝰ et orāti ad vesp̄uz appuit b̄ts petrꝰ d · ī ca-
cōpleri illd̄ verbū fr̄is sui pauli saluabitur
vir infidel p mul · fi · / sisiniꝰ aut̄ vocauit theo-
doraz et rogauit ea · vt p se oraret et btm̄ cle-
metez ad se adduceret · ille ueit · de fide ipm̄ īstru-
xit · ī p̄ximo pascate baptisauit cū qz de domo
eiꝰ multi quoq̄ nobiles et amici uenie p hūc
s̄tissimū crediderūt · Comes demq̄ sacroꝝ pecu-
niaz multis dedit · et sediciōnez magnā c̄ᵃ cle-
metez excitauit · manītiꝰ aut̄ urbis p̄fectꝰ
sediciōnez nō ferēs ad se clemētez adduci fecit · ꝛ
redargutū ad se inclinare temptauit · Clemens
aut̄ r̄ndit · q' optabat eū rōe ut̄ · nā si canes
multi c̄ᵃ nos latrauer̄ · nunqd̄ mutar̄ possunt
qn̄ sumꝰ rōnales · et ipi irrōnales · dū et seditio

ab imperitis exorta ōndit se nich hr̄e ētuz uel veruz
tūc mamitiꝰ casū traiano scribēs responsuz ac-
cepit vt clemens vel sacrificaret vl ultra mare
ī exiliū mitteret · p̄fectꝰ aut̄ cū lacrimis clemēti
ait · deꝰ tuus quez colis purē · ipe te adiuuet ꝛ
tribuit nauez necc̄ijs p̄paratā / multi aut̄ clerici
et laici eū in exiliū sequuti sūt euz · cū aut̄ ad
insulaz applicuisset īuenit plusq̄ · ij̄ᵒ · xpianoꝝ iaz
diu ad secanda marmora dāpnatoꝝ · q' s̄tm̄ cle-
metez videtes ī lacrimas prūpūt quos ille cōso-
lans ait / nō meis meritis ad uos me misit dñꝰ
ut̄ corone pticipez me fieri · et cū ab eis didicis-
set qd̄ ab octauo miliario aquā deportaret
dixit eis oremꝰ oms̄ ad dūm̄ ihm̄ xp̄m · vt
cōfessoribꝰ suis uenā appiat · ꝛ orōe facta vidit
soluz agnū stātez cū pede dextro erecto · q̄ locuz
epō ōndit · ꝛ cū nulli peutere alibi foderet · ipe
accepto breui sarculo ꝛ ictu leui locū pcussit
et statū maximꝰ fons erupit · ꝛ plures quīgētis
cōuersi ab eo baptizati sūt et ydoloꝝ tēpla destru-
entes p totaz puīciaz in ānuz · 75 · ecclias edi-
ficauerūt · Post tres aut̄ ānos traianꝰ hec
audiēs maligna relacōe gētiluz · quēdā illuc
ducez misit qui cōspiciēs oms̄ libēter mori mul-
titudini cessit · ꝛ soluz clemētez ligatā ad collū
eiꝰ anchora ī mari pcipitauit · jaz nō poterūt
eū p deo colere · stāte aut̄ oī multitudīe ad litꝰ
maris Corneliꝰ ꝛ febus monuerūt oms̄ orar̄
vt dōꝰ corpꝰ martiris sui · dignaret̄ eis mōstr̄e
statū q' mari p tria miliaria recedēte / oms̄ cō-
siccū decurrētes īuenerūt in modū tēpli mar-
morei habitaclm̄ a deo p̄paratū · ꝛ ī eo corꝰ s̄tī cle-
mētis in archa et anchora iuxᵃ eū · reuelatū ē
aut̄ discipulis ne īn tolleret corꝰ eiꝰ / omī autez
ānno tpe̅ passionis eiꝰ p vij dies p tria miliaria
mare semp retrocedit · Ju[illegible] aut̄ solempnita-
te sōn cō inūdacōnū aquaꝝ s̄its / muliere quā-
daz ita tēruit q' dormiētez filiū dimisit illa
deīn̄ litꝰ undiq̄ cōspiciēs desiderātū videre non
potuit et toto ānno ī luctu fuit · sequēti vero
festo cū aut̄ btī clemētis tumulū deuote oras-
set / surgēs uidit infātez vbi reliqrat eū dormi-
ētez et putās eū mortuū īueit somno gētū
et interrogatꝰ ubi p ānnuz fuisset r̄ndit se nescire
sibi aut̄ videbat᷑ q' uniꝰ tm̄ noctis spacio
suauiter qeuisset 8ᵃ p̄s d s̄cō Ignatio

Ignaciꝰ · Johānis euuāgeliste discipls
ecclē antiochene ep̄s 39 / traiano de
uictoria redeūti et mortez xp̄ianis
oībꝰ cōminanti occurrit se xpianū pfitens qui
a x · militibꝰ pductus ē romaz et post multa
martiria phibiciendꝰ bestijs spectanti rōano
p̄plō ait · quid rōani viri certamē aspicitis · nō
sine mercede laboraui / q' nō p̄p prauitatez
hec pacior s̄ p̄p pietatez / triticū dei suz et dē-
tibus bestiaꝝ molar / vt mūdus ei panis
efficiar hec aut̄ audiēs impator grandis
est inqt paciēcia xp̄ianoꝝ · et r̄ndit ignaciꝰ
nō humana v̄tute hoc tolerari sed fide et
auxilio xp̄i · dno aut̄ leones eū p̄forātes
carnez nō laceraūerūt · et admirans traia-
nus discessit · et iussit si qs uellet tolle corꝰ eiꝰ

non phiberet

non prohiberet et de eius morte penituit. Postmodum se-
cundi scripta recepit in quibus valde laudabatur
christianum et decrevit ut nullus christianus inquireretur. Si
quis tamen incideret puniretur. Cor ignacii cum
minutatim divisum esset in singulis partibus nomen
Ihesu litteris aureis scriptum repertum est. Dio-
nisius de di. no. ait scripsit divinus ignacius Am-
mor meus est crucifixus scripsit autem plura.

9a. p de sancto foca

Focas in tenera etate maturus adole-
scentie primum limine ingressus conspicu-
us moribus senilem cepit ordine sapiam
putatus autem affricano prefecto et inter cetera
interrogatus ut ostenderet deum suum et ipse impe-
traret ab imperatore ut ei sineret. Respondit.
deus deus meus regnat in celis qui magnus est
et invisibilis. At ille demostenis inquit loqua-
tatem sinpassi. Sacrifica autem ne diro irraris
incendio. Aspice homo plurimorum ad te oculos diri-
gentes. quo si pertinacia tua permanseris ad silen-
vane huius religionis es invitaturus insaniam
quo ridente. non ydola sed deum verum adorandum qui
regnat in celis cui est gloria et virtus in secula
seculorum. Et ipso dicente Amen tonitrua sonuerunt
et inmensus imber effusus est. Omnisque terra concussa.
cecidit cum militibus in faciem preses. tanta illius
miraculi reverentia fuit ut paucis concederet
aspectus eius splendidior quidem sole. Lux velut
in statibus tribus angelis equitum more cum portis
quorum effigiem flamma formabat. et cum exan-
gues omnes effecti essent. illi incredibili perni-
tate sublimes se sociaverunt. liberter lateri sancti
focce et cum eo hinc non puro simone rapido qui
volatu celum repetiit. Et ecce tertiana prefecti
uxor cum 4 filiis focce pedibus provoluta sub posi-
cionem conversionis cum tota familia impetravit
prefecto salutem. qui memor salutis et celestis
auxilii traianum provocavit. Imperator focam
statim iubet adstare et arguit contemptorem regia
maiestatem et nunquam cum sacrificat petit ostendi.
Respondit Focas scriptum est. nolite mittere perlas ante
porcos. Traianus ait porci ergo tibi videmur. Respondit
focas non ut irracionalia ex eius animalia. Dicens eius super-
bos. Immo non veniret ymaginem eius quod scelestius est
humanam gerentis scelusque brutalem. Traianus
ait. Ecce suspenderis in ligno et videbimus
quid tibi proderit animus iste tam pertinax. Focas respondit
Ego suspensus ligno ad celestia regna migra-
bo. tu autem cum diis tuis in inferno perpetuo affli-
geris. Et cum acerrime torqueretur orasset vox de celo
sonuit alacer esto foca. Ecce ego sum tecum patiens
est tibi in paradiso locus cum patriarchis. et his
qui nec me nec patrem negaverunt. Traianus
in eo quod noluisti loco cruciabitur. Statim imperator
expavit. eumque iussit in carcere recludi. In circa
noctis medium divino lumine visitatus. mille mi-
lites ad illam custodiam deputatos convertit
sequenti die multa martiria superans demumque in termis
triduo calefactis. gratias agens quod carcerem
vincula crucem ignemque non timuit oravit
traiani manibus eripi mox que iussit spiri-
tum non. Marcii patefactis post paululum

termis reliquiis illesus repertus sunt et nardi mira suavitate
flagrabant. balnea quoque glaciali frigore perstricta
sunt. perspectis autem traianus sancti phoce reliquiis mira-
culo obstupuit et virtutem victis et corporis eius milita-
bus referens ait. vere non alius deus nisi qui regnat in
celis. Cui cum timore ex balneis recedenti ad ianu-
am seletus phocas ostendit. et ait traiane traiane
ad loca perge ultius abissi. post triduum eius te cali-
go mortis excipiet neque eius diuturnus innultus in-
nocentium sanguis erit. Post palatium igitur traianus
ingressus febre corripitur et die 3 expiravit.

10a de plinio ystorico

Plinius 2us veronensis orator et ystoricus qui
provinciam administrabat multitudine interfec-
torum commotus ad imperatorem retulit quod in-
numera hominum milia cotidie obtruncarentur. In quibus
nichil omnino sceleris dephenderet. nisi quod ante lucanos
ympnos christo audacter caneret deo. adulteria et cetera
crimina ab eis penitus arceri. Cetera vero eos agere
secundum communes leges. Tunc traianus statuit ut christiani non quera-
tur. si qui tamen inciderunt puniantur. Omninoque necte
consilium negat inquirendos ut innocentes. presente sen-
tentia dissimulat et animadvertit si dampnas non queris
Si non inquiris cur non absolvis. his quoque nequiciam suam
adversus eos exercere cupiebat ledendi occasio
excepta non est. Hiridum eius preceptis instigabat inridum
iudex occasionibus utebatur et negabat quesitos
quos punire nolebat oblatos. Scripsit autem de ysto-
ria naturali libros 27. Item bella omnia que cum romanis gesta
sunt xxxvii voluminibus comprehendit scripsit et non nullas
epistolas. 11a p de quibusdam incidentibus et morte traiani

Anno traiani 17 terremotus anthiochiam pene
totam subvertit. Iudei quoque qui in libia erant
adversus cohabitatores suos dimicant similiter
in egypto et in alexandria. prius getulum superant. Iu-
deis autem in messopotamie rebellantibus precepit tra-
ianus geto ut eos de provincia extirmaret. adversus
quos quinetus acies instruens et multa eorum milia
interimens ex hoc procurator iudee ab imperatore de-
cernitur. Pantheon fulmine concrematur. Sed iterum repa-
ratur Hoc tempore greco more primum christianorum misteria in
orientali ecclesia celebrata sunt. Quod prius tamen ebrayce ce-
lebrabatur. Traianus enim apud seleuciam urbem in-
saurie profluvio ventris extinctus est anno etatis
73. ossa eius in urna aurea collecta et in foro sub colum-
na 140 pedum posita sunt. Hic autem solus omnium imperato-
rum ait eliniados preter Iulium cesarem intra urbem se-
pultus est. De suis antecessoribus intelligendum est
nulli gravis omnibus gratus fuit adeo ut usque ad nostra
tempora in senatu non aliter exclamet. Felicior sis au-
gusto et melior traiano. Hic amicis eum cul-
pantibus quod nimis omnibus esset communis Respondit talem imperatorem
esse debere privatis quales sibi imperatores privatus op-
tasset. Statua non eius in foro posita est in eo habitu
in quo eam induere expediunt. Ex quo beatus gregorius
compassione commotus tamen oravit quod ab inferno li-
beratus est. 151m. enim de ipso elii et adriani et 1a p de moribus eius.

Elius andrianus consobrinus traiani filius cum
Rome prefecturam splendidius ageret ex se-
natore imperator creatus est. hic fuit grecis
litteris valde eruditus et canendi quoque et medendi sca-
polensis sic eius referebat dicitur dictum tamen carmini

p 10

p 10

mirm

151 p 3

153 p 7

151 p 7

188 p 5

119

a 21 w di 21

principatus non debet sanguini sed meritis

ut eũ ad oĩa prsus meditatũ putares / obsequẽte sena
tu ut filiũ suũ cesarez augustũ appellaret indic
q ipẽ minus regnaret · pncipatus eĩ nõ sanguinĩ
debet · s; meritis et ĩutilit regnat / quĩ rex nasci
tur nõ meret · et pculdubio pentis affectum
exuit q pvulũ superiecta mole extinguit · hoc
qdez suffocare est liberos · nõ pmouere / alendi
pũ sunt et virtutibus excendi ut moribus pcedat
qũos debet horibus añ ire · Ultra morẽ maiõ pater
patrie in senatu applatus ẽ · hic alexandriam
a romanis subuersaz pũcas restaurauit expẽsis
· hic iurauit se nũq puniturz senatorez ñ ex
sniã senatus · cibis castrẽsibus ĩ patulo libẽter
usus est · i · lardo caseo ⁊ pusta ex scipionis emi
liam et traianum · Mathẽcaz artez sic noste insig
nis est ut hõ in kalendis Januar cognouisse et scri
psisse dicat · quid ei posset toto ãno accidere · Inp
uata vita inimicos huit qũos factis celar non
odiuit iux ⁊ tandez coz dixisse fertur enasiti

2ª p dꝰ sũmis põtificibus

Alexãder nacõe romanus ex pre alexandro
sedit ãnis viij mensibus quĩq; diebus · ij ·
ce · ep̃ · dꝰ 30 / crescente eccĩa ex gẽtibus
cepit vexari erroribus hic etate iuuenis ma
turitate canus · 9stituit aquã in sale bñdici ĩ
canone addidit · qui prius ꝙ pateret / usq; ad ver
ba 9secracõnis et aqua vino misceret et obla
cio fieret ĩ azimo et ipua quãtitate · Sixtus
nacõe romanus ex pre pastore sedit ãnis x ·
añs iij diebus · 21 · hic instituit ĩ missa cãtari
sanctus et ut corpale de solo lino nõ tincto fiet
et ut soli ministri vasa sacra tãgeret et ut q̃
cũq; epõz ~~tãgeret~~ euocatus eet adse apo · reddiẽs
rediẽs ad parochiaz suã nõ recipet nisi 9litteris
applice se · hic fecit ordinacões tres · pbros xi
diaconos iiij epõs p diuisa loca iiij · Thelesforus
nacõe grecus exanacoritis sedit ãnis xi mensibus iij
diebus · 22 · ce · ep̃ dꝰ · q · hic 9stituit ut ĩ natale dñi
misse celebret qui añ tũc nõ fiebat qua hõa
xus crucez ascendit / ⁊ ĩ missa angelicũ ymnũ
cãtari quã ipẽ 9posuit · ait singibertus ꝙ nõ illi
pllario atribuit ⁊ ut vij septimanis ante pasca
ieiunet

3ª p dꝰ secũdo phõ

Secũdus phus cũ adhuc puer audisset
qr nulla mulier esset pudica / tãdez in
phya pfectus domũ reddiẽs / q̃ pegrinus
unu ex ancillis x aureos pmisit si dormiret
9 dñã qua 9senciẽte · 9 tota nocte secũ ĩ lecto
geinsset mane surgẽs audit a dñã / qr ut eã pbaret
hoc fecerit ille ait nequaq dñã mat digniũ ẽ
ut vas maculez inde exiui / quo audito mat pudo
re exacta ẽ ꝑ ꝙ sẽs pcio se dapnauit sile
cio · Cuz aut Adrianus p athenas trãsitũ face
ret atrestitũ eũ prius salutat / quo tacẽte ad docẽe
aliqd exp̃imẽdũ ĩuitat / quo ĩ silẽcio pdurante
madat speculatori eũ inficere qui imprali ad
inũ obedire negliget / secreto mones et loquẽtez
ferire et silẽti pcere / scdꝰ nõ licet inducionibus pul
satus ad locuz occisionis adductus silencio pmãt
vitaz qua ꝑ ad impatorez reductus ad intro
gata scripto rñdit · Jntrogauit · Adrianus pꝰ
qd sit mũdus · rñdit 9stitucio celi et t̃re et oĩuz
q in eis sũt · ĩ cessabilis circuitus sine errore · qd
occeanus / mũdi aplexus hospiciũ fluuioz ·
fons ymbriũ · qd deus / ĩ mortalis mẽs ĩ 9templibilis
celsitudo / forma multiformis / multiplex sps ĩ co
gitabilis expsicio ĩ sopitus occulus · lux bonũ qd
dies / studiũ laboris · duodecĩ signoz cursus
qd sol · celi occulus · caloris circuitus celestis vi
ator distributor ãnoz et ĩ horaz · quid luna
celi purpura · Solis emula · malefactoz inimi
ca ytineraciũ solamẽ nauigãciuz direc
cio · signuz solempnitatuz · circulacio me
nsiũ · oculus noctis / mat roris psagiũ tẽpe
statis · quid t̃ra basis celi meditulliũ mũ
di fructuũ custos et mat · opculũ ĩ ferni
deuoratrix oĩuz · et mr nascẽciũ · nutrix
viuẽciuz · celariũ vite / qd hõ · mẽs ĩ carna
ta · Laboriosa aĩa · ut umbra ut fantas
ma tpis · speculator vite 9sumpcio mancipiuz
mortis transiens viator · loci hospes · quid
celuz · spa uolubilis · culmẽ ĩ mensũ · quid pl
critudo / nãlis capcio · pũi tpis fortuna flos
marcidus · carnalis felicitas ĩ 9poltiũ nego
ciũ · humana 9cupiscẽcia · qd mulier / hoĩs
9fusio ĩ saturabilis bestia ⁊ 9tinua solicitu
do · ĩ deffiẽs pugna dãnũ cotidianũ domus
tẽpestatis · salutis ĩpedimentũ · viri 9tinẽtis
naufragiũ / actat pessimũ · pciosũ preliũ
pondus grauissimũ · aspis ĩ sanabilis humani
mancipiũ · quid amicus · desiderabile nomen
homo inx appes ĩ uenienda possessio · refugi
uz infelicitatis · misere reicpacio · ĩ deffiẽs
quies · ĩ desines felicitas · quid agricola ·
laboz minister · opator este · t̃re medicus · qd
nauis · Marina opacio · domus absq; fũdamẽto
domus lignea · ĩ certa salus · quid nauta viator
fluctuũ · celi hospes · t̃re desertor · tẽpestatis 9
teplator · Quid diuicie auri pondus · Curaz
minister · delectacio ĩ iocunda · ĩ saciabilis ĩ nudia
desideriũ ĩ explebile · os excelsũ · ĩ nisa 9cupiª
Quid paupertas · odibile bonũ · sanitatis mat
Curaz remocio · Sapiẽ ptinax · negociũ sic dãno
possessio absq; calumpnia · ĩ tesa fortuna · felicitas
sine fortitudĩe · Quid senectus optatũ malũ
viuẽciũ mors · ĩ columnis langor · Quid sompnus
mortis ymago · Laboz quies · medicoz expi
mentũ · Vigilanciũ sapiã · victor solucio voti
ĩ firmaciũ · miseroz desideriũ · omniũ tps rges
Quid vita · btoz leticia · miseroz tristiª exspectacio
mortis · Quid mors · et̃nus sompnus · dissolucio
corpoz · diuitũ pauor · desideriũ pauperũ
Euentus ĩ euitabilis · ĩ certa pegrinacio · latro
hoĩs · fuga vite · Quid littera · Custos ystorie ·
Quid vbũ · pditor aĩe · Quid aer / custodia vite ·
Quid corpus domiciliũ aĩe · Quid oculi · duces corꝰ
vasa lumĩs · aĩe radices · Quid frõs · ymago aĩ
Quid os · nutritor corpis · Quid dẽtes mole mõ
dentes · Quid labia · value oris · Quid manus
opari corpis · Quid pulmo · fuator aeris ·
flabeluz · cordis · Quid cor · receptaculũ vite ·
Quid iecur custodia caloris · Quid sple · risus
et leticie capax · Quid stomacus cocus ciboz · Quid
ossa robur corꝰ · Quid pedes mobile fũdamẽtũ

Quid crura columne corporis. Quid sanguis ve-
narum humor vite elementum. Quid lux facies
omnium rerum. Quid stelle pictura celestis. Nautarum
gubernatores. noctis decor. Quid pluvia con-
ceptio terre frugum genitrix. Quid ventus aeris pertur-
bacio. Mobilitas aquarum. Siccitas terre. Quid aqua
subsidium vite. Ablucio sordium. Quid nix aqua
sicca i. collegata. Quid tempus estatis exul.
Quid ver estatis pictor. Quid estas vesticio
terre. Quid autumpnus maturacio frugum. Quid
annus. Cursus indeficiens. Refectio solis irrigacio
terre. Quid est quod amarum dulce facit. fames. quid
est quod hominem lassum fieri non permittit lucrum. Quid
est fides ignorate rei mirando certitudo

4a p de quadrato et aristide septembris

Quadratus secundum Jo. de mirus illustrium virorum disci-
pulus sancto publio martiri in episcopatu athe-
narum. successit et ecclesiam gradi terrore
dispersam fide et industria sua collegavit.
Adrianus autem atheniis et in omnibus pene grecie
ac sacris initiatus dedit occasionem his
qui christianos oderant absque precepto imperatoris
vexare credentes. tunc autem quadratus ob-
tulit ei libellum pro christiana religione compositum
valde utilem plenumque racionis et fidei. Aristi-
des quoque atheniensis philosophus eloquentissimus
et sub pristino habitu discipulus christi Adriano apolo-
geticum pro christianis dedit quod usque hodie
perseverans apud philosophos ingenii eius indicio
est secundum Jo. tunc precepit per epistolam proconsuli a-
sie ut nemini liceret christianum sine obiectu cri-
minis ac probacione dampnare nisi fine scribens siquis
accusat et non probat pro merito pretorum supplicia
statue

5a p de sancto allexandro papa et quirino euencio et theodoro

Jussu autem Aureliani coniunctis in car-
cere positus S. Alexander et Ermes prefectus
urbis filius qui per eum crediderat/ dixit
autem tribunus hermeti. miror te prudentem
virum honorem prefecture dimittere et aliam vitam
credere. Hermes dixit et ego ante hos annos omnia
deridebam. Quirinus dixit. Quirinus fac me probare quod dicis
et credam. Ille ait Sanctus Alexander ista me do-
cuit Quirinus ait hominem in noviasti quem pro sceleri-
bus suis captivum in carcere teneo. si tu verum
dicis. vadam ad eum et dicam illi. Si vis ut peni-
tus credam fac ut tecum hermes vel hermes tecum
inveniam/ abiit ergo quirinus et triplicavit sancto
Alexandro custodes et claustra et dixit ei ut
hoc faceret. Orante ergo sancto alexandro angelus
duxit eum ad hermetem et inveniens eos quirinus
miratus est et narravit ei hermes. quod alex-
ander filium eius suscitasset. Et ancillam suam cecam
illuminasset. et ait ille se habere filiam cecam et gutturno-
sam. et crederet si eam sanaret. Alexander autem
ait. duc eam ad carcerem. et boiam meam pone super
collum eius et sanabitur quod cum agere vellet. Et
alexandrum reversum invenisset. prostratus veniam
postulabat. alexander vero dixit. ut ad se adduceret
euencium presbiterum et theodorum dyaconum per Christo in eodem
carcere aligatos et antequam reddiret invenit fi-
liam suam sanam. cum qua et multis aliis bap-
tizatus. Audiens hoc aurelianus. interrogavit
quirinum cur se reliquerit. sequens alexandrum qui rudit
christianus sum. quidquid vis fac quia alius non ero. tunc au-
relianus iussit ei linguam abscidi. et in aculeo tor-
queri et cum adhuc loqueretur. et aurelianum provoca-
ret. iubetur precisis pedibus et manibus et capite canibus
proiici ab aureliano decollate corpus ipsa theodora
filia non eius balbina in virginitate permansit que a beato
alexandro. tradita est theodore sorori hermetis
cum ab aureliano decollate corpus ipsa theodora sepe-
livit. beatum alexandrum post multa miracula per tortu-
ram in aculeo aurelianus fecit proiici in furnum ardentem
succensum. theodorus autem stans in proximo cepit flere et
aurelianum de iniusto iudicio increpare. quem iussit
aurelianus in furnum proici. et post horam ait alexander
theodoro. quid eligis vel sanus evadere an mecum
ad deum pergere. cum theodorus. esset in primo gravit cru-
ciatus fuit set ex quo precem orasti. nec dolorem sencio
nec ardorem et orantes simul spiritum emiserunt. iussit
quoque aurelianus. euencium in furno proici. set antequam
imponeret orans emisit spiritum. cumque martiribus in-
sultaret aurelianus vox facta est de celo. Aureli-
ane. istis quibus insultas celi aperti sunt/ tibi autem infernus
expandit se. et tantus eum terror invasit. ut suorum
manibus portatus ad palacium sit. cum eum severina
uxor insultasset perexit ad martirum corpora sepeliend
et reddiens invenit eum pre doloribus linguam suam
masticantem et protinus expirantem

6a p de sancto severino

Nunciatum est sixto pape in galliis lucernam fi-
dei pene extinctam. unum fideles postebant
talem virum illuc dirigi qui infideles conver-
teret. Sixtus itaque peregrinum beatum. romanum civem
ordinavit episcopum. per marsiliam cum sociis veniens ad an-
tisiodorum usque pervenit. ubi primos illius loci convertit
et ecclesiam parvulam consecravit. et ad cetera loca profectus
circa pro christo tulit martiria. apparuit autem deus cui-
dam rustico christiano mandans. ut iunctis duobus
bobus quos habebat/ corpus antisiodorum defferret
ubi presul fuerat et quod eum in via quam ignorabat
diriget. summo igitur mane. iter agens cum de via
perquireret audit se locum transisse. et cum ad sanctum dio-
nisium appropinquasset eadem hora nox in dormitorio
monachorum sancti dionisii insonuit dicens. surgite occu-
rite sancto meo peregrino. antistiti episcopo qui venit. at mo-
nachi ei occurrentes ipsum in capsa argentea posuerunt

7a p de sancto thaurino

Taurinus eboricensis episcopus qui ad lumen perfidie
traheret coruscavit miraculis et mirifi-
ficis convertit. interrogatus quoque preside
unde es in ceterata tanties. Respondit patre targno ro-
mano matre euthimia greca. preses non ait. pater tuus
amicus meus fuit. matrem autem tuam pro hac dementia
ante sex annos occidi iussi. et dum taurinus iudicis
virgis peniteret et diceret domine respice in me. et magna
ia senis/ mors filii et armigeri nunciatur prefecto
qui post eorum suscitacionem cum maximo populo convertitur
deum taurino revelatur quod octavo die reciperet
sui laboris coronam adveniente quo die congregato populo
et officio ex more peracto. post miram exhortacionem
post futurorum pronunciacionem circa altare et
ipsum sedentem in ecclesia sede episcopali subito candidatorum
multitudo apparuit. quorum vox ista fuit. veni nobiscum

156 p2
p2
p2
148 p12

Sancte thaurine qui multas pro dei amore sustinuisti passiones et intra in gaudium domini tui. mox nebula facta est. et domum repleuit ut quo socium nullus videre posset transacto autem unius hore spacio recessit odorifera nebula. et apparuit sanctus sedens exspirasse. manus oculosque sursum habens ad celum

8a. p de sca serapia et sabina

Serapia antiocena || Serapia antiocena in domo sabine preclarissime femine ad tribunal tracta cum sacrificare nollet duobus lascivis iuvenibus tradit illudenda at illi cum eam in obscurum locum introducunt. facto tremotu cadunt omnibus membris resoluti. mane igitur diluculo iuvenes ut euentum denunciaret capto canem et populo convocato et virgine preside adducta atque iuvenibus ab ea suscitatis et dicentibus quod anime solis splendidiore tunc fuisset. Iussit preses lampades ardentes eius apponi lateribus. et carnifices retrorsum agebat. deinde cum cadit facto tremotu. de fuste ad diruptum presidi oculum eruit. Ille vero eam gladio percuti iussit. que in monumento Sabine posita est. Sabina vero postquam eam sepeliunt. vacauit visitacionibus carceratorum et elemosinis. tandem sacrificare ydolis nolens precepto eius bonis decapitari iubetur

9a. p de sco eustachio

Eustachius cognomento placidus magister milicie traiani sicut cum inter cornua cervi christus in cruce apparuit. Et post eam cum uxore et filiis baptizatus multa sicut ei christus predixerat passus est. Hunc cum de victoria et trans barbaros rediens quo eum traianus mittat cum a successore Adriano de sacrificacionem invitaret et pro victoria et quia saluos recepisset uxorem et filios respondit quod pro hijs se christo gratias agere et nulli alteri sacrificare. Imperator iratus distitum balteo militari iussit eum uxore et leoni exponi quo adulante et nil molestie inferente iubet in bove eneum incensum mitti sed premissa oracione ut ibi martirium consumaret. utque omnes apticis et aptitis liberaret. qui eorum invocaret suffragium ac renouarentur visione exaudite orationis accepta sunt tormento exposita compressa statim flamme virtute deum laudantes cum pace deo animas reddiderunt. tercia vero die extracti sunt de bove et ita illesi reperti sunt ut nec capilli eorum adusti.

10a. p de scis faustino iopito et chalotheo.

Faustinus et Iopitus in brixia diuersis sibi admissis ferris igne composita illesi permanserunt. ministri et eos excoriare iussi mandatum implere nequiuerunt nec feruens plumbum infusum eis nocuit et lampades postea lateribus aplicate cum in aculeis penderent extincte sunt extra urbem tandem ducti ibi decollati passus est eciam eisdem sub andriano. Calotheus qui ingressus vidit eorum culeos vacuos et ministros torqueri. clamauitque coram omnibus vere magnus est deus christianorum

11a. p de quadam sca maria virgine

Maria virgo ancilla cuiusdam nobilis a domina sua de pretensa in christi cultu primo diu verberibus et extrema fame vigetur. deinde ad tribunal adducta clamante populo ut viua diuo crematur incendio iussu presidis applicatur tormentis. sed indignacionem populi tantam accepta est ut plurimum flecteret

Et bis insonuit clamor populi iniuste virginem Elacerari. Et sola crudelitate iudicis relaxatur. Itaque maria sub custodia libera. Ipsa vero crucis signo se muniens. eleuatis ad celum oculis vidit aciem angelorum. et multitudinem sanctorum. et regem christum in decore suo. et subito tanta leticia repletur ut in paradisum se raptum putaret. Post hec cum persequentes se fugeret orat ne tradatur manibus impiorum. petra in statim dulcissime nutricis. que anxiam amplexando se protexit. et nec se defendendo conclusit. Deum vero preconia voce ad deductionem saxum multitudo ne tronensis ciuitatis conuenit. fit ab oriente fulgurum splendoris similisque terremotus. duo et equites veniunt magno fulgore mirantes quos timore mitti sensu et anima priuati etiam morte dampnat. Non nullos vero qui ad famulam conuenerant ea refugium ignis notauit celestis. qui vero euaserunt ad ciuitatem reddentes clamabant. magnus deus christianorum. Et crediderunt fere mille interfecti duo milia quingenti

12a. p de decem milibus militum.

Adrianus et antonius imperatores contra eufratenses rebellantes et astrancetati sunt sexdecim militum habentes simulacra Iouis et apollinis in eorum auxilio confidentes. sed cum hostium terrore cum viginti de suis fuge consulunt. aquacius autem et eliades duces ad eos. milia remanentes dixerunt sacrificemus diis nostris ne superemur magis autem post sacrificium consternatis apparuit angelus in forma adolescentis orantis ut in christum crederent. et ipse pugnaret pro eis. quibus conuersis. et insultum facientibus hostes auxiliante angelo partim recedunt partim in lacum proximum dillabuntur. nouem milia vero milites in montem ararath angelus deduxit. et distat ab alexandria quasi stadijs. 900. et apertis celi descenderunt. vij angeli eos docentes et confortantes ammonentes. quod die 3. summo regi presentarent. ad quesitos igitur milites. perueniunt andrianus quorum modum et causam tante nouitatis. qua cognita comminatus est. quod crucifixi penam sustinerent et primo iussi sunt lapidibus obrui. sed lapides ad facies cedencium vertebantur deinde flagellabantur et facta oracione terra mota est. et flagellancium manus. aruerunt tandem in eodem monte crucifixi sunt

13a. p de sca sophia fide spe et caritate

Sophia nobilis genere Romam venit cum tribus filiabus. que christo sine sobrietatis multas nobiles feminas conuertit ad fidem que sibi adherentes aurorum thoris et sumptuosis conuiuijs abstinebant. Cum autem presentata esset adriano. ille puellarum pulcritudinem admirans ait. Sacrificate dijs et vos adopto in filias testimonio sacro. Senatus et militaris exercitus alias nec etati parcam. nec generi nec decori. puelle non quasi uno ore dixerunt nobis Imperator. nec tue promissionis cordi sunt. nec comminaciones terrori. preterea heremus qui nos ad hereditatem adoptauit celestem eius comminaciones timemus. quod in illis sunt etiam tormenta. Si autem tormenta hec quibus fidem nostram vincere extimes. illa prepara. et cognosces christianorum vires tuis cruciatibus fortiores Furor

157 p 2
157 p 3
156 p 1
96 p 13

C 142

repletus andrianus advocans matrem earum dixit
secundum etatem edicito nomina puellarum. illa respondit
prima vocatur fides que est annorum xij. 2a. Spes an
norum. x. 3a Caritas annorum xi. fidei itaque imperator
statuam diane ostendit dicens. vide quam pulcra sit. et
quam decora domina nostra. que respuens et eius deitatem
deridens expoliatur et virgis ceditur. et xij centu
rionibus committitur in corpore puelle nulla apparuit
plaga. deinde abscissis mamillis lac fluxit pro
sanguine. Postea assatur post super craticulam. secundo in sarta
gine infusis cera pice et bitumine. eamque nec
illis lederetur. gladio percussa est. Spes similiter
a x centurionibus successive verberata igne suc
ceditur. et in fornace psallebat domino postea sus
pensa torquetur. et de ea suavissimus odor
exibat et hillari vultu dicebat tyranne:
non sentio penam adiuvante domino meo yhesu christo
deinde assari iubetur in pice et hinc secundum dominum car
nifices eam in vase plumbi vellet. confracto vase
usque ad ossa comburitur. ultimo gladio perimit
Caritas vero suspensa novis penarum argumen
tis torquetur. deinde in ignem mittitur. at ipsa intra
ignem in christi yhesu nomine cruce se muniens dum
illuc intrat excussa flamma multa turbam
percussit et in medio ignium laudat deum. Andrianus
autem stupefactus erubuit. et precepit eam de for
nace educi. milites vero cum appropinquassent ori forna
cis viderunt cum ea tres deambulantes sole sple
dindiores et territi ad visionem ceciderunt in
faciem. recuperato vero spiritu singentes hinc pre
rogabant ut virgo egrederetur quia egressa
et andriano imputata iubetur occidi. Sophia
vero corpora filiarum cum aromatibus condiens sepelivit
et cum turbis presentibus se in oratione prostravisset
super earum sepulturam ac diceret filie accipite
me ad vos velut sopore pressa in pace quievit
et a devotis mulieribus iuxta filias sepulta
est

14 p de morte adriani et quibusdam eventibus

Adrianus autem egritudine gravatus est
ita eius oculi excecati sunt liquiste car
nes cum fetore defluentibus humoribus ex
ore eius ad ultimum extremus positus magna voce
dixit. Deus deus trium virginum et matris earum ve
locius educ animam meam de corpore meo. scio quia propter
illas hoc patior et cum magno eiulatu clamans
apud baias crepuit. hic statuam suam posuit
in loco ubi archa steterat ante eversionem iherusalem
ad hunc enim manebant vestigia civitatis
Iudei vero qui latitantes ad locum quoque veniebant
congregati statuam amoverunt ob hoc adri
anus civitatem funditus evertit et edictum po
suit ne iudeus in illa regione maneret. rehe
aliquantum completam intelligitur illud lucc et captivi
ducentur in omnes gentes deinde iherusalem reedi
ficavit et eam suo nomine appellavit locum
crucifixionis et sepulcri domini capiens in
tra muros cessaverunt extunc in epistolis ex circum
cisione mattheus autem post exgentilibus est assump
tus. basilides heresiarcha in alexandria
commoratur secundum aliquos dictus biortabas quod
sicut stellam quo imperitis persuasum est ut esset
astrum celo delapsum. crudelis autem fuit et
scelestus. et secundum Johannem crisostomum stu
plam in ore succensam anhelitum ventilabat ut
flammas evomere putaret. Floruit tunc aquila

orator greci. ponticus hic interpres mosayce legis

142 capitulum de ipso antonino pio et eius contemporaneis
tum in pars de eius moribus et de pio papa

Titus antonius cognomento pius ab adriano
in filium adoptatus qui et gener eius
fuit et consors imperii cum filiis suis aurelio et
lucio pio. secundum nomine suum regnavit erarium
opulentum reliquit et rem publicam ampliavit
et pater patrie appellatus est cum post mortem quam
romulus colebatur. hic dixisse fertur malo se
pionis exemplo unum cive servare quam mille ho
stium perimere. et omni regno refectis cautionibus
debita relaxavit. propterea dictus est pius

Iginus natione atheniensis | 2a. p. de
ex generalogia non | summis pontificibus
invenitur sedit annis iiij mensibus iij diebus
6. hic distribuit gradus in clerorum constituit
ut quilibet nova ecclesia consecrata ad usum sectarium
converti non debeat. Item ut nullus metropolitanus
audiat causam sui episcopi sine presencia nisi in conspectu
episcoporum et provincialium fuerit ventilata. Item ut
unus patrinus suscipiat a fonte renatum similiter
et in confirmacione et cathecismo. Pius natione aquilensis
ex patre rufino. Sedit annis xj mensibus iiij diebus 3
te. ep. de 14. hic constituit hereticum venientem ex
iudeorum heresi suscipi et baptizari aliqui hoc ponunt
anicetum sed heusebius istum ponit in iiij libro
ecclesiastice ystorie

3a p de thauro et galieno medico

Thaurus biretius platonice secte. cum ad se
invisendum preses crete cum presidente athenas
venisset. post prez sedere iussit deinde filium
et quia allegatum pro filio fuerat quod ipse Ro
mam gereret magistratum. his qui cum venerat
inter cetera dixit. in publicis locis atque negociis
perfectum filium preponendum. preses vero in privatis. Ga
lienus medicus de pergamo doctissimus. ypocratis
interpres. ut ait. io. quod Jovin. li. 2o. athletas quorum
vita et ars sagina est dicat in exortacione medicine
nec posse diu vivere. nec sanos esse animasque eorum
ita nimio sanguine et adipibus in voluptas inch
tenue inch esse sed semper de cenibus et ructu
et ventris ingluvie cogitare

4a p de veteris scriptoribus

Polycarpus. iohannis apostoli discipulus et ab
eo smirne episcopus ordinatus totius asie prin
ceps fuit hic propter quasdam questiones super
die pasche hortas, tempore anacleti romam venit
ut plurimos marcionis et valentini de eorum errore
xiiij quod ul persuasione deceptos reduxit ad fidem.
Cum autem ei casu obviasset marcino et dixisset
cognosce nos. Ille respondit et dixit cognosco.
primogenitum dyaboli. scripsit quoque ad philipenses
valde utilem epistolam.. Papias. io. auditor. iero po
litanus asie episcopus quinque scripsit volumina de ex
planacione sermonum domini. hic ait considerabam
quod andreas. quod petrus. quod io. dixisset. vel quod
alius discipulorum domini. quod et ariston et senior
Johannes discipulus domini loqueretur. ex quo patet duas
ultimas epistolas canonicas non iohannis apostoli sed io
presbiteri esse. ho. io. de viris illu. chymiadus. quam
yeronimum sequens ait. papias auctor fuit
hereticorum qui dicuntur chiliaste i. milenarii non
tamen inter hereticos sed inter sanctos et martilogio
computatur sic. nec herineus lugdunensis et victorinus

140 a 22 d 3

d' Stachus p 8

Galienus

no

193 p 3

194 p 5

196 p 2

16 1 p 15

157 p 3

156 p 1

95 p 13

Jeronim

pictaviensis hilarii appellatur / qui gloriosi martires fuerunt. et tamen papiam in hac opinione secuti sunt. Multi etiam sancti in aliquibus errasse leguntur sicut beatus ciprianus de rebaptisandis hereticis. quorum tamen errores eis non imputantur propter ceteras virtutes quibus pollebant et quia non ex obstinatione animi: sed ignorancie simplicitate errabant. Apolinius quoque macedonicus et basilides sitto politanus illustres philosophi veri Cesaris preceptores fuerunt secundum eusebium in cronica. Justinus anthonino pio librum de christiana religione composuit et tradidit et benignum illum super christianos reddidit. fuit enim de neapoli palestine philosophico incedens habitu plura etiam scripsit utilia / alia. aliqui putant hunc scripsisse epithoma id est abreviationes trogi pompeii. sed non scripsisset tam impie de origine iudeorum. et abraham et joseph et moyse libro 26. ptholomeus in astrologia plus ceteris peritus scripsit almagesti scilicet perpetuam et in mundiciis caduplitatem ac centilogium. hic alexandrie nutritus in panonia obiit 78. annorum / Hermes cuius paulus ad Romanos meminit dicens. salutate flegontam hermen. librum scripsit qui dicitur pastor. cui multi veterum usurpaverunt testimonia. in quo mandatum continetur. quod ei precepit angelus domini qui venit ad eum in habitu pastoris ut pascha in die dominico celebraretur 153m. cronica de principio antonini veri aurelii cum pe de eorum actibus.

Marcus anthonius verus fuit vir tante lenitatis ut ab infancia vultum nec ex leticia nec ex merore mutavit. hic civitatem construxit alio nomine verona nominavit Laberintum tamen tempore octaviani hedificatum fuit. hic adsciuit sibi ad imperium fratrem. lucium aurelium comodum filium anthonii propinquum suum et hii ambo contra regem vologesum vastantem Armeniam capadociam syriam ad mirabili virtute et felicitate pugnaverunt et una de victoria parta triumpharunt. et secundum eusebium hii primum equo iure imperium administraverunt. cum usque tunc singuli augusti fuerunt: sub hiis iiii persecutio excitata est. et persecucionis atrocitate plurimi martirio coronantur. Hoc tempore fuit imperator contra cartalogum nomine didius julianus. qui sepe clericis et leguminibus in cena contentus fuit / eius tempore simulacrum marmoreum moneruisum est et enea statua herculis sudasse per multos dies 2a p de summis pontificibus

Anicetus ut amasius natione syrus ex patre johanne. sedit annis viiii mensibus iii diebus iiii cessavit ... hic constituit ut archiepiscopi in expali titulo primates non vocentur. Item ut clericus comam non nutriret. vel barbam. et ut speralam rasure secundum preceptum sancti petri in capite portet. Item ut episcopus a paucioribus tribus non consecretur. / Soter natione campanus ex patre concordio. sedit annis viiii mensibus iii diebus. ut presbiter pallas sacratas non tangat nec in cetum in cetta ponat et velum portet

3a p. de sanctis policarpo et socio et sancto germanico et pionio

Policarpus cum xii a philadelphia veniens smirnam / martirizatus et cum igni traderetur flamma ei in modum camere exhibuit et gratus odor incensi ex eius carne exalavit / ferro autem percussus tantum emisit sanguinem ut rogum extingueret. / germanicus floride etatis preparatam sibi feram provocavit carnifices velud tardantes increpavit. pionius os confortans ad martirii tolleranciam cum esset in carcere multis post ea cruciatibus coronatus est

Justinus philosophus agonensis cuius dictus ait ego spero me ab aliquo horum quibus pueritate obstiti insidias esse passurum. et sic ait Jo. de illustribus viris concurrentem rome qui adversus christianos blasfemabat redarguit fuisset tamque gulosum. mortis timidum et sectatorem libidinum eius studio et insidiis quod christianus existeret accusatur. alibi legitur quod secundum scribens pacte contra christiane fidei iudicibus illius temporis promineret recepit coronam martirii

4a p de persecutione ecclesie lugdunensis et viennensis

Lugduni et vienna fuit persecucio. dyaconus enim quidam sanctus nomine neophitus genere sed fide in paciencia robustissimus acerrimis insistentibus ministris. nova penarum genera pertulit et carnificum crudelitatem aridis ad singula interrogata de patria de gente de nomine respondit christianus sum postea semenctes circa ignominis loca candentes laminas adhibebat / et renovatis undique adustionibus humanam amisit effigiem solus christus cognoscebat in eo post dies aliquot putrescentibus vulneribus eum vexare ceperunt. sed mirabile est auditu / formam reddidit. // 2a crudelitas quam prima sustulerat 3o vulneris in eum expiravit martirii gladio perimitur: bladinia de qua timebatur ne pro debilitate corporis ad prima tormenta defficeret. tanta paciencia firmata est ut carnifices a prima luce usque ad vesperam tormenta innovantes se victos clamarent. stupentes quod in illa remaneret sed illa fidelibus postea aperuit quod quociens confessionem emisit. de christiana sum totiens novas vires corporis prestabat. / deinde pluribus diebus sequentibus renovatis tormentis in quibus potitus ferre annorum xv coronatus fuit. ipsa denique gladio percussa est. Alexander medicus genere frixo hortabatur omnibus mutibus ut palam omnibus fieret quod in corde gerebat. unde ad clamorem populi advocatus christianum se publice confitetur. unde bestiis exponitur. sed manet illesus die postera cum atalo feris eos non ledentibus verberum et penarum suppliciis cruciatur et silleter in omnibus orat. atalus autem cum in sella ferrea torqueretur ad populum ait ecce hoc est homines devorare / nos neque homines comedimus neque aliud quicquam egimus. et cum interrogaret quod nomen habet deus. respondit qui plures sunt nominibus discernuntur. qui unus est non indiget nomine. fotinus lugdunensis episcopus contraxisset annos. 90. ductus ante tribunal. interrogatur quis esset christianorum deus. et cum respondisset. si fueris dignus scies / cepit in eum populus fervere nec etati parcens nec gravitati morum et qui prope erat calcibus frigebat senem qui non longius quicquid fuerentibus venisset ad manus jaciebat in eum. tractus autem semivivus ad carcerem ibi spiritum celo reddidit tanta erat persecutorum rabies ut reliquias custodirent ne forte sepulture traderentur sed exustis ossibus pulvere in rodanum proiecerunt. ut sic Resurrectionis spem adimerent

5a p de sancta felicitate cum 7 filiis suis.

3ª d' ceteris martiribus.

Poncianus in civitate spoletana introga
tus a iudice quis vocaris · rndit a pcti
bus poncianus mais aut in nomi
ne xanus · tunc expoliat' virgis cedit' · donec san
guis qsi flumus emanaret · dein sup prunas
alacter ambulavit / postea in eculeo tortus
donec carnifices deficeret finalr supatis leo
nibus post angelicam visitacoem i pace gladio pas
sus quievit. Floculus puer dum mr confortaret
d. nolite timere illos qui occidunt corpus in
eculeo suspensus vehementer flagellat' pp ca
leom devoradus pirrehtur. Sz leo morit' et in
obscuro loco apparet vij candelabra lucidissima
ad hostium carceris · pcibus cuiusda filium cecuz
illuminavit · deinde ad ignem deducit' · Sz celesti voce
confortat' · ultio gladio perimit' / Victor miles
ex sicilia cum se xanum militem pfiteret ei digiti
confringuntur · eius nervum euelli iubetur quusqz
decuite exiret · dein i caminum ignis mittitur
postea pluries veneno apetit' · ita ut veneficus
combustis libris suis converteret · post i missum qz
ferues oleum i pudenda eius mitta alia feres tor
menta competidium vinceret pedibus suspensus /
Corona uxor cuiusdam militis annorum xvj excla
mavit bts e victor et bona opa tua suscep
ta e sacrificium tuum sic sacrificium abel et iter
alia i tulit ecce video duas coronas de celo
angelorum deferri manibus ex quibus dabit' t maior · be
nior michi / vocata itaqz contra sacrificare nolet
ad duas palmas sibi mutuo i clinatas ligat
et in duas ptes dividit' · victori vero caput p
ciditur et exivit cum sanguine lac multiqz mira
culo convertuntur · Praxedis virgo post transitum
sororis · Pudenciane afflicta a xpianis apio
pp consolacionem recepit et aliis suo novato qui eius
i titulu sustentabat multos pauperes / petebat
qz praxedis oronibus venia cum sequi adivo qui
post annum et dies 28 i firmatus a pio pp et pra
xede et ceteris fidelibus visitatus gras sup hoc
deo egit et distributa eius substancia · xiij die mi
gravit ad dominum / facta aut psecucoe praxedis
multos xanos occultabat quos sbs pius ad eius
peticonem i thinis novati baptisterium consecraverat
et cum divulgatum eet anthonino qz conventus x
anorum congregaret' i titulo praxedis / missis
militibus · 22 · sine examinacoe gladio periisse sed
quorum corpa praxedis sepelivit i cimiterio
priscille · 2º kl ias Januar / ipa vero afflicta orom
bus et lacrimis i petravit a xº ut transiret ex
hoc mundo et migravit xij klas augi cuius
corpus pastor pbr qui hoc scripsit i predicto
cimiterio seppelivit / Concordius nobilis ex
romanis ex pre gordiano fuit qui eum sacris
litteris erudivit et bto euticiano qui i pedio so
via salaria morabat' / sociavit pmisit · audies
aut torquatus tuscie comes miraculorum famaz
attersitum concordium interrogat · qs vocaris · rndit
ille xanus sum fustibus cesus i carcere ponit · 2º
iterum affligit' et i carcere reponitur · et ab angelo con
fortatur · post vero tres dies capite truncat' · duo
aut clerici non longe a civitate spoletana eum
seppelivit · / Marcellus sacrificare prohis poles
ad ramos arboris s' dissidentes ligat' sicqz
noctem totam arde ptum constipsit i arbore i deo usqz ad
aiglm hymni fessus tedio i xpi confessione mansit

in urbe babilonie deter. Valerius stipiti appensus unglis fer
reis laniat' postea gladio perimit' · vidit aut xm
i trues in celo sibi corona afferentem / apud aparina
alexr et gaius martirio coronati sunt / Epodius
post graviua tormenta capitis abscissione conplevit
martirm · Alexander lugd post custodia carceris tam
crudeliter verberatus ut patefactis visceribus i te
riora corporis cernerentur · deinde crucifixus spm emi
sit / passi sunt cum eo 34 / statim vero psecucionem seque
ta est lues magna qui multas late puincias arma
nita erat ges / terremotu civitates vastate sunt / flumi
num i nundatio et locustarum agmine agros vastavit
in ytalia maxie ville et agri sine cultore passim
remanebant / Romanum exercitum ita conseruptum ferunt
fuit ut marcomanicum bellum qd post pticum ortu
est. Non nisi novis militibus triennio congregatis
apud carnunticum p marcum anthoninum distitui po
tuit · nam cum i surrexisset gentes varie i mani's barba
re i marcomani vuandali sarmate / ois pene
Germania hungaria i vuandalorum fines pgressus exa
tus et circumductus ab hostibus / pp aquarum penuria
magis pntis sitis qz hostis periculum sustineret ad i
vocacionem nois x · ut ait orosius · tanta mus plu
vie fusa est ut romanos sine i iuria refecerit
barbaros aut crebris fulminum ictibus i fugam
converterit · sic gloriosam victoriam obtinuit oro
militis xani g'm p cl notabiliter viris > morte ipator

Egisippus omnis a passione dni usqz ad tpa sua
ecclesiasticorum actuum texuit ystoriam · et ysto
riam iudeorum a fine machabeorum usqz ad destru
ccionem ihrlm · / Dyonisius corinthiorum eps · tante industrie
et eloquencie fuit · ut non solum sue puincie sz et aliarum
ppulos suis docuerat epistis // Theophilus 6us anthiochie
eps librum contra martionem conposuit et plura opuscula · Apo
linaris asie jerosolimitanus eps · Antonio vero insigne pro
fide xana volumine dedit · et alia conposuit opuscula ·
Philippus eps creten admiracoe dignum edidit librum
Theodotio tercius die legis interpres floruit · Fronto
orator i signis antonini vini / latinis lris erudivit
Attitus phys · platonicus viguit · Peregrinus phys apud
pisas rogo quem ipe conposuerat seipm i iniecit · Se
leucia syrie urbs cum iii hominum a romanis capta e
Smirna urbs asie terremotu ruit · / Aurelius comodus
dum in vehiculo fre suo veheret xi impij sui anno
apoplisi suffocatus est · Regnavitqz solus antonius
verus / paucis diebus severiores leges novis condi
tionibus tpans / provinciis tributa donans / i pano
nia repentino morbo obijt ob eius honorem templa
columne et hymnus condita sunt 194m eius cl aurelius comodi
... p dei mortibus > pace eccle

Aurelius comodus post prem imperavit · hic
luxurie et obscenitati deditus / interfecit
plurimos senatorum / contra germanos tamen bella
feliciter gessit gladiatoris qz armis sepissime ludo
dimicavit i amphiteatro se feris frequenter obiecit
fulmine capitolium ictum est · et bibliotheca maiorum
cura ac studio conposita edesqz alias rapax turbo
concremavit · Aliud quoqz incendium ede veste
plurimam qz urbis pte solo exequavit · sic flagitia
regis pena se' sortem / ait orosius eius tpe pax ubiqz
eccle reddita et ex oi gente hoium ad agnicionem
veritatis / et fidei pietatem convenit · multi Romanorum
illustres cum coniugibus et liberis et familiis baptizantur
Comodus aut cunctis i comodus in domo vestali
strangulatus est eius non senatus iussit abradi 2 p cl suum potius

Eleuterius natione grecus ex patre hyrdo sedit annis xv mensibus 6 d[iebus] 5. cessavit episcopatus dies 6. hic prohibuit ut a Christiano cibus aliquis tamquam immundus non reprobaretur. Hic etiam constituit ne aliquis de gradu deiciatur, nisi prius excusatus coram omnibus quod Christus iudam non deiecit, non autem cessavit antiqui hostis nequicia. Apollinus enim fidelis vir et eruditus eius instigatione a quodam proditissimo accusatur. Sed quia lex quos oblatos puniri iusserat delatores prius animadvertebat. Ille per iudicis exceptionem sinaz deinde exoratur Apollinus ut defensiones pro fide conscriberet. Quam luculenter audiente senatu atque omni populo peroravit, quo expleto senatus eum secundum leges capite plecti iubet.

4 p[ar]s de sancto philippo eugenia protho et iacincto

Philippus illustrissimus Romanorum alexandrie prefectura suscepit. Huius filia erat Eugenia liberalibus instructa literis et iam Christianam esse decreverat. Et quia Christiani iussi erant de alexandria discedere impetrat a patre in vehiculo suo predia in suburbio circuire ubi Christianos psallentes omnes dii gentium demonia et suspiras ad eunuchos. Prothum et Jacinctum autem phylosophorum silentes ~~xanos psallentes~~ vane scrutati sumus aristotilis argumenta et platonis ydeas et quicquid poeta cecinit, orator invenit, cuncta in hac sententia excluduntur. Concordat prothus et fuge secum consilium. Tondetur femina, et tres sunt in habitu virili incedunt. Ipsa hora sanctus elenus episcopus ad monasterium quoddam pueros qui ab infancia crescens tante erogacionis fuit ut si quis ad iudicium conspiciendo igne mitteretur illeso vestimento ignem portaret in gremio. Hunc igitur quiescentem post laborem trium istorum desiderium revelavit deus. Baptisatos tandem sacravit et monasterio imposuit. Querit autem ubique filiam pater nec invenit. Respondent autem auruspices et phitones deos autem rapuisse ad celum. Pater non dans fidem rursus in numero deorum eam consecrat. Fusile simulacrum ex puro auro componens. Eugenia vero in monasterio inter fratres divinis sacris eruditionibus sic unice proficit. Tanta erat ei tranquillitas animi et que sanctorum honestas ut ex numero angelorum ab omnibus diceretur excellentem quoque adeo pervenerunt gratiam ut quemcumque in dolore positum visitaret dolore pulso sanitatem acciperet. Prothus vero et Jacinctus in omnibus ei obtemperabant. 3o igitur anno abbate defuncto visum est omnibus eugeniam sibi preferre. Tunc illa metuens feminam preesse viris, ac tamen omnium preces spernere illi verbo se conformans, qui maior est inter vos fiat sicut minister. Omne opus monasterii quod infima persona exercere solet suscepit, aquam portare, ligna scindere, purgamenta auferre, sicque deo grata facta ut demones eiceret, cecos illuminaret. Matrona interim alexandrina ceteris prestantior melancia nomine que ab ipsa eugenia a quartana fuerat liberata in pulcritudinis iuvenilis ceco amore correpta est, propter quod languorem simulat et eam gratia visitacionis vocat. Sed dum eugenia execratur scelus, timet illa detegi et iuveni Christiano medendi occasione ingresso crimen imposuit. Iussis quoque apparitoribus Eugenia cum monachis ferro iunctis deducuntur in bestiis exponenda constituta. Itaque die prefectus ait dic sceleratissime, Christus ne vobis tradidit ut opera corruptionis exerceatis. Respondit eugenia, Christus cum summo castitatem docuit eamque custodientibus vitam eternam promisit. Sed ut Christiana apparcat innocencia. Ego igitur Eugenia filia tua sum, hii prothus et Jacinctus quo scripto aureis lxxxx ta vestimentis induuntur. Ab omni populo aclamatur Christus verus est deus, quem Christiani adorant. Misit autem ignem de celo deus qui melancie circumdans domum nichil ex hiis qui ad eam spectabant reliquit. Baptizatur denique prefectus cum tota familia, convertit paganorum multitudo fitque tota alexandria quasi ecclesia una. Postea quod philippus a prefectura depositus a Christianis episcopus ordinatur et orationibus ac ieiuniis vacans tandem martirio coronatur. Et alii.

5a p[ar]s de sancto eusebio vincentio pegrino potentiano

Commodus adveniente natali die proprio decretum proposuit ut omnis plebs adveniret et in laudem Jovis et Herculis propria voce clamaret. Regiam purpuram cum mitra ascendit sedem, pellem leonis induit, sic regem formidandum hominibus ut leo bestiis se ostendit. Tunc viri dei eusebius, Vincencius, Peregrinus et potencianus per loca discurrunt veram fidem predicant ut recedant a demonum cultura proclamant. Julius autem senator hoc audiens eos ad domum suam vocat, de fide plenius instruitur et per eorum manus omnia sua pauperibus elargitur, et x. nummum profitetur. Accersitum imperator redarguit et amentem pronunciat quod qui locutus sit contra deos. Ruchit ille tu sis peccans contra deos tuos quos vano errore deos esse temerario ore mentiris. Confusus Cesar vitelio crudelissimo eum tradidit cruciandum. Qui dum fustibus cederetur ad celum migravit. Fecit deinde eius tortores apprehendi et cognito quod facultates illius dedissent pauperibus fecit eos in aculeis nervis ad se invicem iunctis suspendi. Deinde post multam torturam quiescentes tunc eusebius ait: quod incepisti perfice miser, prius deficiet tibi tempus quam nobis in Christi confessione animus. Vitelius circumstantibus ait: isti securi de arte magica in tormentis gaudent. Vincencius respondit: nos gaudemus in domino ihesu Christo. Tyrannus autem iussit eis flammas applicari. Antonius autem unus carnificum videns lumen prefulgidum et spongia eorum latera extinguentem, tunc emissa voce cum ingenti gaudio dixit, Unus est deus Christianorum quem isti cum dulcissima ratione predicant. Et statim capite punitus est. Cum autem Eusebius continue Christum personaret, tyrannus iussit ei linguam precidi, quam faustus Christianus accepit in sinum et ea collocans. Deductis autem ad carcerem sanctis post triduum apparuit eis sanctus Julius cunctis quoque audientibus nuntians cetera ac salvate custodem carceris. Inclite vero matres undique ad se venientes omnes prius infirmitate curabant. Vapulus autem sacerdos ydolorum iam in senio constitutus cecus rogabat in fide instrui et baptizari, ac comes vinculorum fieri, custos carceris hoc videns et beatum eusebium precisa lingua loquentem conversus est quibus cognitis imperator omnes sibi adastare iubet et tamdiu plumbatis cedi donec spiritum exalarent.

6a p[ar]s de conversione britonum

Hoc tempore lucius Rex britonum multis sanctorum motus miraculis ab eleutherio papa baptismum peciit et obtinuit. Misit enim illi petenti eruditores fidei fagamum et dunianum religiosos viros. Ipsi autem undique venientes autem regis mittatur ex. erat tunc

107 p2
156 p2
174 pr. 17
174
107 p5
156 p2
156 p3
174
152 p2
156 p1
157 p3
152 p4

in anglia 28 flamines quibus 28 episcopi successerunt et tres
archiflamines qui civitatibus maioribus preminebat quibus
archiepiscopi tres successerunt rex non predia et dominicias ydolis dedicata ecclesiis dedit et plura addidit

155^m c^m de imperio helii pertinacis et iuliani septimi temporis.

Helius pertinax sexagenario maior a senatu imperator creatus est prefectura urbis agens, hic obsecrante senatu ut uxorem suam augustam et filium cesarem appellaret non assensit sufficere dicens quod regnaret invitus. Quem iulianum viri periti scelere occisus, quem postea severus apud milvium pontem interfecit, postquam usurpaverat sibi imperium mensibus tamen sunt autem helius tam primus cum esset privatus, ut latura dimidiam omnis apponeret eius tempore sunt amicius exordianus cesar, qui iussit militem in expeditionem nil portare ad esum preter lardum panem et acetum. Pantenus stoyce secte philosophus tante prudencie et eruditionis fuit tam in scripturis divinis quam secularibus ut a demetrio alexandrie episcopo mitteretur in indiam, instancia legatorum gentis illius, ubi reperit bartholomeum apostolum, invenit matheum euangelium predicasse quod hebreis scriptum litteris revertens alexandriam secum tulit. huius licet scriptura multa extat, commentaria sed viva voce magis profuit ecclesie. Clemens alexandrie ecclesie presbiter et pantheni discipulus post eum ecclesiasticam scolam tenuit. feruntur eiusdem insignia volumina plena eruditionis et eloquencie tam de scripturis divinis quam mundanis, e quibus stromatum libri viii et plura alia valde utilia constat origenem huius fuisse discipulum. Affricanus quoque historicus floruit et nuncianus

156^m c^m de imperio severi et sibi compatientis cum parte prima p 8 eius moribus et bellis.

Severus genere affer, tripolitanus ex oppido lepti ex nomine imperatoris quem ultus fuerat pertinax voluit appellari. hic fuit nam senis ubi gradiens in omnibus equinis, nunquam accepit munera, nec adulatorem seduci potuit multis bellis lacessitus fortissime quidem rem publicam sed laboriossime rexit, nam pestenium nigrum qui in egipto et syria ad tyrannidem aspirabat interfecit iudeos et samaritas rebellare conantes superavit parthos quoque et arabes, huius vox sonora per mille passus in contione audiebatur in campis hic militibus unum postetibus vidit, multum hereticis circumventus petitis, ad extremum Claudio albino socio iuliani in morte pertinacis qui se in gallia cesarem fecerat, lugduni interfecto in britanniam bellum transtulit, ibique magnis gravibus bellis seppe gestis insule partem recepit. quam et vallo et crebris turribus 132 passum a mari usque ad mare inter britones et pictos communivit hic 5ta persecutionem excitavit contra christianos

2^a p de summis pontificibus

Victor natione affer ex patre felice sedit annis x mensibus ii diebus x. cessavit episcopatus diebus xii hic apud cesaream palestine concilium congregavit super pasca, gravi quoque sinodo ubi statutum est ut semper die dominica sequente 14^{tam} lunam in qua iudei pasca suum faciunt celebretur quod postea in conciliis niceno et anthyceno firmatum est huic concilio interfuerunt. Narcissus episcopus ierosolimorum. Theophilus cesaree episcopus. Yreneus presbiter lugduni, quem constat fuisse discipulum policarpi et scripsisse libros adversus hereses et multa alia. Item statuit ut superveniente necessitate quis baptizaretur sive in fluminibus sive in fontibus sive in mari. Zepherinus natione grecus ex patre hunodo sedit annis 19 mensibus vii diebus x. cessavit episcopatus diebus x. hic statuit ut in presencia omnium clericorum et fidelium laicorum ordinationes fierent et confirmatum fuit per concilium calcedonense. Item quod in die pasche omnes christiani a xii annis supra communicaret. Item metropolitanus qui accusatum episcopum sinodum non proferat nisi prius fultus apostolica auctoritate, processu autem temporis declaratum est in quibus possint procedere et in quibus non

3^a p de origene et patre eius

Leonides pater origenis capite plexus est. Cessit enim eius census qui maximus fuerat, regio fisco sociatus est, origenes autem puer xvii annorum iam ad gramaticam docendam sufficiens ad victum necessaria acquirebat, tanto autem fervebat ardore martirii ut aliis in certamine positis proprius in medio rueret, maxime autem cum patrem novissent in carcere detineri, cupiebat ei in martirio sociari sed quia ei denocte vestimento a matre subtracto in publicum procedere non potuit. dispensatione enim ad ecclesie utilitatem servatus est secundum eusebium. Religiosus pater eius dormienti puero pectus frequenter discooperiens et osculis demulcens tamquam dei templum spiritu dei incluso veneratus est beatum se affirmans pro tante prolis felicitate. remansit autem cum matre et sex aliis, preclara autem femina vel per studium vel per religionem eum fovere cepit

4^a p de sancto philippo et eugenia filia eius

Philippus cum rex alexandrie rem publicam administraret misit relationem ad severum imperatorem memorans rem publicam christianos prodesse non debere eos sine percussione in urbibus esse cum imperator consensit. et tunc christiana dignitas christianorum nomini florere cepit, quidam autem ex honoratis alexandrie ydolorum cultores, egre ferentes christianos privilegia accepisse apud cesarem criminatur philippum a cultura deorum prevaricatum esse, qui commotus iubet philippum aut sacrificare ydolis aut dimissa prefectura et propriis facultatibus cedere, philippus autem hoc recepto infirmitatem simulans bona sua distribuit, christianos in fide confortans, plenius autem prefectus eum tradere non valens percutere misit qui se fingerent christianos, at illi percusserunt orantem, perdurant autem in episcopatu anno uno mensibus iii demones fugans, et illuminans cecos, in percussura autem triduo vixit a torda dubia confirmanda. claudia non uxor eius Roma reddiit cum Eugenia et duobus filiis, quos senatus cum omni gloria suscepit ita ut post consulem cartaginis unum, vicarium africe alterum destinaret. Eugenia dum a multis matronis visitaretur multas ad christum virgines convertit basilla autem virgo ex regali genere ad eam pertingere cupiebat, sed non valens per internuntium rogat de fide doceri. Illa vero prothum et iacintum sub spe muneris obtulit a quibus instructa a papa cornelio baptizatur

5^a p de heresi paulianorum et natale confessore.

Tunc arthemonis heresis pullulaverat quam postmodum paulus samotenus instaurare conatus est, hic purum hominem christum affirmat. Subzepherino autem confessor quidam natalis, deceptus ab asclepio doctor et theodocio discipulo theodori coriarii, qui pro hac assercione prius ab ecclesia pulsus est, precibus et precio

194 / 196
207 p5
156 p2
156 p3
194 / 19
152 p2
p2
157 p3
152 p4
p7
p6
164 p1

ascensit illius heretici caput et capitis fieri, frequenter in
sompnis amonitus. Volebat enim misericors deus eum
parcere, quem sibi in multis passionibus testis extiterat.
Sed eum vero negligentia suscipiebat visiones, pro nato
amore et turpis lucri illecebra. Ad ultimum tota noc
te a sanctis angelis verberabatur. Propter quod mane consurgens
cilicio induitur, cinere aspergitur et multis lacri
mis errorem suum deflens, ad Zepherinum papam se
pedes prosternit. Nec clericorum tamen sed laycorum pe
dibus provolutus lamentabili voce ad sui misera
tionem omnem ecclesiam provocavit. 6a p(ars) de sancto Andeolo

Andeolus subdiaconus missus // Andeolo
cum aliis in Galliam a beato Policarpo spinosis
fustibus crudelissime verberatus, postea capite
in modum crucis ceditur in territorio Vivariensi.

7a p(ars) de Quintillo et Tertuliano et promotione Origenis

Tertulianus afer centurionis proconsularis
filius omnium ecclesiarum sermone celebratur. Jeronimus
De viris illustribus ait Cyprianum nunquam absque
Tertuliani lectione unam preterisse diem. Ministrum
dicebat: da magistrum, Tertulianum designans. Usque
autem decrepitam vixit etatem multa scribens
utilia. Origenes qui et Adamantius Alexandrie
studiis eruditus et dum presbiter atque ecclesiam plu
rimis vexabatur, sub testimonio ecclesiastice epistole
Athenas per Palestinam pergeret, Antheoctisto et
Alexio Cesaree et Jerosolimorum episcopis presbiter ordi
natus Demetrio offendit animos. Erat Clemens
presbiter in habitu manentem philosophus, discipulus quem fecit,
qui post Demetrium Alexandrie rexit ecclesiam. Tunc
Origenes libros componere incipiens, post a
postolos super omnes in ecclesia sanctitate eloquentia et peri
tia floruit. Inter quos alios VII scriptores habuit, sep
tem puellas, qui ex ore eius dictante libros manu
scribebant. Jeronimus VI ex eius voluminibus se legisse fa
tetur. De ipso erat proverbium quod talis eius erat vita
qualis doctrina. Nam super lectum nunquam dormiebat,
nec calciamenta portabat, nec carnes comede
bat nec vinum bibebat. Multi ex eius audito
rio martirio coronati sunt. Ex quibus Potanea
virgo, que post innumera tormenta tradita est Basilidi
carnifici ad decollandum, et dum duceretur ad mor
tem, multi impudici conabantur illi illudere, quos
carnifex miseratus abigebat. Illa humanitati
eius grata ait: Certus esto quod cum abiero ad dominum
meum, sine mora bonum hunc remuneratione
tibi parabo. Passo martirio non post multis
diebus postea adiurantibus pro stando vocatur.
Ille vero ait sibi non licere per deos falsos iura
re, quia christianus esset. Carceri autem traditur. Visi
tantibus christianis ait quod Potanena virgo post tertium diem sui
martirii nocte ei assistens capiti eius coronam
imposuit, dicens quod recepit martirem mercedem eius.
Confessus est et capite truncatus est. Firmanus Cesaree
episcopus cum omni Capadocia eum diu tenuit. Et post sub
occasione sanctorum locorum Palestina veniens ab eo in sanctis
scripturis eruditus est. Gramaticam, dialecticam,
rethoricam, geometriam, arismetricam, musicam,
omnium quoque philosophorum sectas didicit, ut sectatores heret
icarum [illegible] et interpretatur cotidie coram [illegible]
de Christi fide. Vixit autem usque ad LXXI annum et
Tyri mortuus ac sepultus est. 8a p(ars) de erroribus Origenis

Jeronimus ad Pamachium: Origenes qui et am
plius voluminum edidit et innumerabiles tracta
tus, quos tamen ardens ingenium in scripturis no
minetur, quod si quis eius nobis errores opposuerit audiat
quod interdum magnus dormitat Omerus, atque opere
longo fas est ignoscere sompno. Idem ad eundem et Oce
anum: Si michi creditis origenista numquam fui,
si non creditis esse cessavi. Male sensit Origenes
de filio, peius de spiritu sancto. Maiorem ruinam de ce
lo protulit. Veram carnis resurrectionem negavit.
Post multa autem secula unam de omnibus fieri restitutionem
de omnibus asseruit. Sed quia mei nos emulatores
esse dicitis, ad ceteros talpe, capreas in me
oculos habetis. Idem ad Desiderium: Origenes meli
or est omnibus in bonis, peior in malis. Epiphanius
Salamine episcopus, Origenem contra argumentis
egit ut tunicas pellicias humana corpora
crederemus. Numquam coriarius erat deus ut consue
ret pelles animalium et conficeret tunicas pe
liceas Adam et Eve; inter hereticos habitus
et hostis ecclesie. 9a p(ars) de excusatione errorum in oratione eorum

A primo in christianorum rex medena, Origenes dum
tam viros doceret quam feminas, et occa
sionem turpi maledicti gratia infidelibus
toleretur, quedam minus perfecti sensus excecat in
ipso corde; sed fervente fidei et nimie castitatis
opus eius illud evangelicum: Sunt eunuchi qui
se castraverunt propter regnum celeste, in se ipso imple
vit. Extunc ergo doctrine, vigiliis, ieiuniis aplius
institit. Stratum ei nuda humus prestabat. Ex
eius auditorio plures martires effecti sunt.
Nunquam permisit quod in ecclesiis disserebat a notariis
excipi ante LX etatis sue annum. In lectione et
doctrina divinorum voluminum potentissimus
indagator, illius temporis ebraicam didicit linguam
ut agnosceret ut ea que ab hebreis dicuntur vel ceterorum
in scriptis a LXX quanta esset distantia adverteret. Quot
hereticos tam viva voce quam librorum disputatione
potenter elaboravit. Unde plurimum admirari non
sufficio quod vir tam illustris in errore ceciderit
quod seraphin in Ysaia filium et spiritum sanctum esse exponit, et in alio
loco de diabolo scripsit et de absolutione reproborum
post multos annos et de multis aliis que or
thodoxe fidei adversantur. Ego de eo salva
fide primum dixi, quod vel hec omnia non scripsit, sed ab
hereticis ob clarum nomen eius obfuscandum
conficta sunt, vel si scripsit non statuit ex sententia
sed disseruit ex opinione. Nam ipse de se ait quod philosophorum
et hereticorum dogmata sibi didicit ut ad
eos convincendos peritior esset, et fortasse con
tra in aliquibus locis scribendo attigit eorum errores,
calumpniam passus est. Cum a se ipso protulerit
quod si predicta ut quibusdam placet ex sententia scrip
sit, valde compatiendum est tam eruditi pectoris
viro. Opinor autem hoc ei accidisse quod nimio
lectionis studio philosophos est amplexus. Assecutus enim
erat sectam Platonis et Pitagore ac ceterorum
philosophorum, et fortasse in eis nimis immoratus ebibit
de Babilonis calice inaurato, unde coactus est de
eius fece in scripturam sacram transfundere.

10a p(ars) de penitentia Origenis

Jeronimus ad Palmacium et Occeanum:
Origenes ad Fabianum papam scribit pe
nitentiam agens et cum temeritatis
Ambrosium refert quod secreto edita publica
vit. Extat et libellus qui planctus Origenis dicitur
a beato Jeronimo translatus. Ubi sic ait: Heu
quare me peperisti mater mea virum legis peritum

161 p 2

p 2 Origenes fuit binominis

VII libros Origenis
p VII

Potanea virgo

p 9

p 10

p 3

158 p 7

iniquitate precium/ pepisti qui turrim excelsam sed subito usque ad pauimentum prostratam sic arborem fructiferam subito marcidam/ sicut lapidem luciferam subito extinctam quis dabit capiti meo aquam/ et oc. me. fon. lacri. ut plagam me ipm eorde mea deg. protege me dne. et mitte spm tuum ut igneo respectu Repellat a me dra[cone]m et deleatur quod hic me est cautio petri/ ad vesperum demoratus est et ad matu. la. Scripsit et apologiam pro se non aut sermonem secisse dyalogum sor saluadim hereticum cora multis disputationem/ scripsit quedam hereticus que voluit addens ac subtrahens

11a p 8 exhortatione eius ad clericos

Scripsit et librum de singularitate clericorum non aut/ h. cohitationem clericorum et feminis/ minus certe preceps est qui transire contendit ubi alium cecidisse conspexerit/ ille non prudens est qui solutus fit aliorum cau. In hac parte expedit bene timere quam male confidere/ minus auaritie molestias patitur qui diuitias non uidet. Et temptationibus subiacet/ qui femine iunctus est. aculeus enim peccati facta est forma femmea/ Cepti et quales post uictoriam. Etiam post magnalia et signa et mirabilia naufragasse nosciuntur. peius quoque est quam mechinam concutiam duce criminosam/ et in fame facere symoniam. blaffemator/ tollerabilius est audire basiliscum sibilantem quam mulierem cantantem. Quid miramur. Si adam per euam seductus est/ quam nulla moriendi exitu pertraxit sed una iussio sola constrixerat quos nos nec innumerabiles mortes nec infinita iussa conpescant/ utique si adam indiguit qui in nobis facte sunt/ olim in cinere et ci. pe

12a p de illius temporis scriptoribus

Policarpus ephesiorum eps cum ceteris asie epis aduersus victorem Romanum epm/ sinodoticam scripsit eplam d. Jacere in asya maxima eta/ philippum aptm in yerapoli/ qui et duas filias ibi habuit que duo finiret et alia que spu sancto plena in epheso occubuit/ ibi et Ihoes qui super pectus in cena recubuit nominat et policarpum et alios. d. hij omnes obseruauerunt diem pasche. 14. luna ab euangelica traditione in nullam partem declinantes. dixerunt enim maiores iuri obedire oportet deo/ magis quam hoibus. Appio in exameron tractatus edidit vj libros de resurrexione scripsit Simacus elegans diuine legis in tps floruit/ et post eum 3o anno. theodocio. et post annos viij. uulgata editio. yerosolimis est repta/ cuius ignoratur auctor. Seuerus apud eboratum anno etatis lxxv mortuus est relinques filios. bassianum et getham/ quorum ultimus publicus hostis nuncatus periit/

155m cm de impio caralagale et atpaneis cum p.a ps de gestis eius.

Anthonius caragalia/ qui et bassianus postea imparauit. hic fuit libidine intemperatus. qui et nouercam duxit uxorem/ cognominatus est aut caragalia. pro genere uestis. que rome erogauerat. et econtro caragole ex eius nomine antoniane dicte sunt/ antonij aut sibi cognomen assumpsit. et lauacra que antoniana dicuntur ipse construxit. hic meditos dampnauit/ qui cartanarijs et huius zincona

ad colum ponebant 2a ps de summis pontificibus

Calixtus natione Romanus/ ex patre demeto sedit annis 4. mensibus duobus/ ce. eps de 11. hic fecit templum bte marie transtyberim Item cimiterium quod dicitur calixti 11 et sepultus est. Item constituit Jeiunia iiij or/ licet nec ipse nec alius usque ad beatum siluestrum legatur ordinaciones celebrasse/ nisi in decembri hic prohibuit in agacione presbiterorum infames suspectos et inimicos suscipi/ Item nominauit hereticos qui dicunt sacerdotes post lapsum/ si dignam penitenciam egerint/ non posse ad pristina reddire officia/ sepultus est in cimiterio quod ab eius noie calixti dicitur. Vrbanus natione romanus ex patre ponciano/ sedit annis vij mensibus xi. d. xij ce. eps d. xxx/ hic precepit uasa ecclesiastica aurea uel argentea fieri uel saltem stagnea quia zepherinus statuiat esse uitrea/ cum prius ligneis uterentur. ipse constituit ut ecclesia susciperet predia uni clerici conmuniter uiuerent/ prius enim ecclesia more apostolorum uiuebat/ pecuniam tamen recipiens peregrinis multos quoque nobiles ad fidem conuertit et admartirium usque perduxit 3a p de sancto narciso

Hoc tempore alexander titulo clarus in yerosolimorum episcopatu successit/ Narciso/ hic narcisus deficiente aliquando oleo in lampadibus in uigilia pasche precepit fideliter lampades aqua repleri/ tunc repente et seculis inaudito miraculo aqua conuersa in oleum splendorem reddidit solito clariorem/ cum quidam in declinabile austo/ hominibus male sibi conscij/ factionibus eum preuenire ceperunt/ testes ex se produxerunt quorum unus ita esse aiebat/ iuramento addens si non morbo regio corrumperetur. alius. si non igne cremaretur. 3us si non oculis priuaretur. et licet nullus sinistra posset credere de narciso ipse tamen sicut semper optauerat solitariam duxit uitam. annis plurimis/ ad insopitus diuine iustitie oculus/ qui scrutatur renes in lucernis/ et babilone fecit iudicium. et in impios per ea ipsa quibus pariuri statuerat maledicta ultionem meditatur primus regio morbo consumitur/ corpore toto. alius cum familia igne uoratur. tercius duorum conspiciens exitum sera penitencia conspiracionem pandit in tantis lacrimis factum deflet quod continuis fletibus priuatur luminibus/ tribus aut narciso succedentibus subito quasi celo redditus apparuit. Rogatur quoque a fratribus ut ecclesie presideat/ verum quia ad pontificatus ministerium non sufficeret supradictus alexander/ ex gente capadocum. qui erat prelate ciuitatis eps/ qui orationis gratia yerosolimam ueniebat. omnes est narciso et alijs. ut ipsum in loco sancto epm detinerent. eodem quoque die quo urbem ingressurus erat/ cum multitudo plurima fratrum ex portam occurrisset eidem uox celitus cunctis audientibus facta est. suscipite epm qui adeo nobis destinatus est/ 4a p de imperatoribus

morte et successoribus

Antonius aut contra parthos egressus apud edissam occisus est. eiusque corpus roma delatum. cui sine ulla uoluntate senatus successit Macer/. Macrinus palacij prefectus romanum inuades imperium. sed militari tumultu occisus est. Hoc tempore uir sanctus abagarus regnauit edisse ut uult. Phyletus anthyocie x eps constituitur. Marcus aurelius

170 p 10

p 10

915 2 p 4

p 3

143 p 8

p 7

158 p 4

162 p 5

170 p

158 p

in q xpo

158 p 8

Anthoni⁹ caragale vt putat̃ fili⁹ vicesimus ĩ
pauit ꝗ̃m eusebiũ. hic sacerdos tẽpli diabaga
li vbi erat statua solis. voluit Rome ꝑdoco
coli cesar exordiari⁹/ nullaz sui n̄ stuproꝝ
ꝛ flagicioꝝ ĩ fame memoriaz dereliquit ãno
ĩ ipij sui tumultu militari cũ mr̃e occisus
est ei⁹ nomẽ senat⁹ iussit ab radi/

15ª p d' cõtĩn⁹

In palestina nicopolis hedificata est
Ypoliti⁹ eps̃ multoꝝ cõditor opuscu
loꝝ tẽpoꝝ canonẽ q̃ scripsit huc usq̃ per
duxit. 158m cm d' ipio alexandri ꝛ ei cõtpaneis. 16ª p d' trãslatiõe thome apli

158 p 8

Alexander aureli⁹ digno equitatis
ꝑconio ĩpauit regez persaꝝ xerx̃
gloriosĩe uicit et rogat⁹ post uicto
riaz misit ad regulos indoꝝ/ Et sic trãs
latũ ẽ corp⁹ apli thõme edissaz/ anno dñi
230. fuit quoq̃ ĩ mr̃ez mameaz pius ual
de. ꝛ ob id amabilis oĩb⁹/ xp̃iana eñ fuit
et origenez alexandrie p̃mo toto orbe claꝝ
antiochiaz accitũ audire curauit/ hic se
dum aptari uetuit/ epl̃az sibi q̃i ad p̃uatũ
scribi iussit/ p̃uato tñ nomĩe ĩpatoris se ado
rari phibuit. q̃d' elcogabal⁹ ĩcepat more regũ
psaꝝ. nullaz legez sanciuit nisi xxx viri
doctissimi suas sinaꝝ p̃meditatas ĩstruxerẽt/
xp̃o tẽpluz facere disposuit. et int' deos re
cipere. q̃d ẽ andrian⁹ d'r cogitasse. q tẽpla
ĩ oĩb⁹ ciuitatib⁹ iussit fieri absq̃ simula
cris. S; phibit⁹ ẽ ab hijs qui sacra p̃uabant
asserentib⁹ oĩs fieri xp̃ianos. hic etiam
asserebat tuci⁹ ẽẽ rei pu.ᶜᵉ hr̃e malũ ĩpa
torez. q̃ cõsiliarios ei⁹ malos. q̃r un⁹ malus
sepe a multis bonis p̃malis sepe corrigitur. et non
eo⁹. Clodi⁹ albinus exordiari⁹ cesar fuit
hic 40. fici⁹ passas ieiunus comedit. ꝛ centũ
psica capana et melones hosticẽses. x. ꝛ
ostreas. 400. uenere abñuit. ĩ agricultũa
doctissim⁹ fuit 2ª p d' sũmis põtificibus

224
13

159 p 1

159 p 2

Poncian⁹ natiõe Roman⁹ ex pr̃e cali
furnio. sedit ãnis. 9. mẽsib⁹ duob⁹
dieb⁹. ij. et cẽ. d. x. hic cũ ypolito
pbr̃o ab alexandro ĩ exiliuz deportat⁹ est
in sardiniaz ĩ insulã buccinã n̄ et defuct⁹ ẽ
Cyriac⁹ natiõe grec⁹ sedit ãno uno
mẽs iij ꝗ qua cõ uoluntatez cleri an
theros sibi substituẽdo. cũ xiᵐ virginibus
uit nõ ponit' in catalogo põtificuz. Antheros
natiõe grec⁹ ex pr̃e sedit ãnis xj mẽs j. d. 12
cẽ ep̃. hic cõstituit vt eps̃ ad aliã sedem
posset transferri ꝛ gesta. aꝝ p notarios di
ligẽter inq̃siuit et ecclijs legẽda dedit

3ª p d' pdigio cont' idolatiam

Rome diuo incẽdio cõcremata est
eminẽcior ps̃ urbis/ et ĩ tẽplo Jouis
sinistra man⁹ ei⁹ aurea liquefacta
tuc sacerdotes tẽpli ab alexãdro petiũt vt
dij irati sacrificijs placẽtur/ et dũ sacrificãt
ꝗo celo sacerdotes iiij fulminãtur cũ ara
Jouis et dies obscurat'. Ita vt ꝑsõs fugẽt
ex urbez/ audies aũt palmaci⁹ cõsul q̃d
calixtus pp̃a cũ clericis suis transtiberim
latitaret. Rogauit imp̃atorez vt xp̃ianos
deleret. ꝑ quos hoc signũz cõtigerat/ sicq̃ ur

157 p 2

bem audies aũt palmaci⁹ purgaret Accepta q̃
sup hoc ꝑtãte illuc cũ militib⁹ ꝑꝑerat ꝗ milites
excecãtur. Alex' hoc sibi nũciato. ꝑꝑz mer
curio imolare iubet/ ĩ quo acta virgo noĩe
Juliana arepta ademoẽ clamauit. d. de⁹
calixti un⁹ ẽ et ver⁹ qui nũs pollucõibus
ĩdignat'./ tuc palmaci⁹ ad calixtũ cucur
rit Rauena cũ familia sua i. 42 baptiũ
recepit. et xxx dies bona sua paupib⁹ ero
gauit. felix ẽ ad palmaciũ veniẽt iaz
decẽtiz recepit vt vxor ei⁹ blanda paluta
sanaretur. qua sanata cũ ea baptizatur ꝛ
simplici⁹ senator siliter cui custodiend⁹
a cesare fuerat palmaci⁹ benigne tñ trac
tandus q̃r rei pu.ᶜᵉ p necessari⁹ ꝛ cũ simpli
cio. 48./ q̃d audies imp̃ator iussit oẽs bap
tisatos decolari et capita p portas ciuitatis
suspendi/ Calepodiũ vero pbr̃m decolatũ
ĩ tyberĩ iactari ei⁹ corp⁹ calixt⁹ ĩuenit. Ca
lixtus vero capullis. 4 dieb⁹ sine cibo fuit
vides q̃ eũ ĩpator ap̃li⁹ cõfortatũ iussit
euz dieb⁹ singulis fustigari ꝗ cõfortat⁹ a
sc̃o calepodio/ vemẽtez ad se ulcerosuz mi
litez sanauit ac baptisauit. quẽ ĩpator
plũbatis usq̃ ad mortez cedi fecit. Ca
lixtũ vero aligatũ saxo ĩ puteũ pꝛoia
q̃. Asteri⁹ pbr̃ cũ clericis suis nocte leuauit
ꝑ quod vj. die de põte pcipitatus ẽ// not
h' cõtrietatez tñ q̃r calixt⁹ passus ẽ 222 Et
alexãder cepit regnare 224. tñ q̃r aũt alexm̃
mortuus est calixtus/

4ª p d' sc̃a cecilia tiburtio ꝛ valeriano.

Cecilia ex nobili Romanoꝝ genere
ab ipis̃ cunabulis in fide x'i nutrita
absconditũz euuãgᵐ sẽp gerebat ĩ
pectore/ ꝛ nec dieb⁹ nec noctib⁹ acoloquijs
diuis et orõne cessabat. suaz q̃z virginita
tez cõsuari adomino exorabat. Cuq̃ iuuẽ
in valeriano desponsata fuisset et dies
nupciaꝝ ĩstituta eẽt. Illa subt⁹ ad carnem
cilicio erat induta/ sed desup deauratis
vestib⁹ tegebatur. ꝗ cãtãtib⁹ organis illa in
corde suo soli dñõ decatabat. d. fiat cor
meuz ĩmaculatũz vt nõ cõfundar. ꝗ biduanis
ac triduanis ieiunijs cõmẽdabat dñõ q̃ ti
mebant. venit aũt nox ĩ qua suscepit
secreta silencia. cũ sponso et ait. Secretum
amatissime volo dicere tibi si te illd' subiu
ramẽto ꝑmissis celatũz hr̃e/ Jurãte illo:-
Angelũ inquit hẽo amatorez qui nimio
zelo custodit corp⁹ meuz. hĩ. si leuiter senserit
q̃ me polluto amore cõtingas statũ feriet
te. et amittens florez tue gratissĩe iuuẽtu
tis./ si aũt cognouerit q̃ me sincero corde
diligas. ita te diliget sicut et me. et ondet
tibi glãm suaz./ tunc valerian⁹ nutu dei
timore correptus ait. Si uis vt t' credaz
onde michi anglũ. ꝛ si vere ꝓbauero q̃
angl's dei sit faciaz q̃d hortaris. Si uero
virũ aliũ diligis te. et illuz gladio feriaz
Cecilia ridit. Si te baptisari p̃miseris ipz
videre poteris. vade ꝗ ĩ 3 miliariũ ꝗ pau
perib⁹ dices/ cecilia me misit ad uos vt
ostendatis michi sc̃m vrbanũ quo s onso
atq̃ verbis cecilie auditis orauit vrbanus

glacius d. dne ihu xpe seminator casti consilii suscipe seminum fructus quos in cecilia seminasti Cecilia famula tua quasi apis tibi argumentosa deservit / nam sponsum quem quasi leonem ferocem accepit ad te quasi agnum mansuetissimum destinavit. subito tunc apparuit innicis vestibus quidam senex tenens librum aureis litteris scriptum. quem videns valerianus quasi mortuus cecidit. et a sene levatus legit sic. unus deus una fides unum baptisma. unus deus et pater omnium qui es super omnia et in omnibus nobis. dixit ei senex. credis ita esse. an adhuc dubitas. Exclamavit Valerianus non est aliud quod verius possit credi sub celo. statim quod senex disparuit. Valerianus autem a sancto vrbano baptisatus ac diligenter instructus est. Ad ceciliam itaque rediens / valerianus intus invenit angelum orantem Cecilie adstantem. duasque coronas ex rosis ac liliis tenere / unamque sibi et cecilie aliam tribuere. et dicere istas coronas mundo corde et corpore custodite. quia de paradiso dei ad vos eas attuli. numquam marcessent nec odorem amittent. Cum vero abcessisset angelus advenit Tyburcius Valeriani frater. mirati quod Rosarum ac liliorum odorem. ait valerianus. sic me orante sensisti coronarum odorem sic eas si credideris speciosas poteris cernere. quod audito sermone de christo de sanctorum gloria de reproborum pena credidit et a beato Vrbano baptisatus est. / et tantam graciam consequtus est. ut angelos cottidie videret. et quicquid a deo peteret impetraret. Post hec Almacius in xpianos seviens audito quod tyburcius et valerianus mortuos sepeliret. et elemosinas pauperibus daret ad se vocatos post longuam disputacionem. Jussit duci ad statuam Jovis. et cum sacrificare nolet traditur in custodia maximi. / quibus ille ait. O Juventutis flos purpureus / o germanus fraternitatis affectus / quo ad mortem quasi ad epulas festinatis. cui valerianus. Si crediturus te promitteres gloriam animarum nostrarum post mortem videres. / et post predicacionem non solum cum familia sua. sed et carnifices conversi sunt. et a beato vrbano qui illuc venit baptizati sunt. Igitur cum aurora fine daret. Cecilia exclamavit d. eya milites xpi abicite opera tenebrarum et induimini arma lucis. / 4o Igitur ab vrbe miliario ducitur et cum sacrificare nolet decolantur. tunc maximus cum iuramento firmabat angelos vidisse fulgentes. et animas eorum quasi virgines de thalamo exeuntes. quas aliud gremio angeli detulerunt in celum. Almacius autem maximum plumbatis tamdiu cedi fecit donec spiritum exalasit. cuius corpus Cecilia iuxta tyburcium et valerianum sepeliuit. Dein almacius amborum facultates inquirens, ceciliam tamquam Valeriani coniugem arcersivit. sed hec iam illa pauperibus errogavit Jubet igitur eam tyrannus. aut ymolare aut sinam mortis excipere. Cumque abapitoribus urgeret flentibus quod puella tam decora. et nobilis ultro se morti traderet. ait hoc boni iuvenes non est vitam perdere sed mutare / dare lutum et aurum accipere. dare mancipium simplum. et xpus reddit centuplum. convertitque ex eis plusque 400. quos beatus Vrbanus baptizavit. Vocavit iterum Almacius beatam Ceciliam et ait cuius condicionis es. et illa ingenua sum. et nobilis. Almacius ait ego de religione interrogo. Cecilia respondit. stulta est interrogacio tua. duas responsiones una petentes interrogacione concludi. Almacius ait unde est tanta presumpcio Cecilia respondit de consciencia bona et fide non ficta. Almacius ait ignoras cuius est potestatis sum. Cecilia respondit. potestas vestra est quasi vter vento plenus / quem si acus pupungeret typum amittit / et quod videbatur rigidum incurvatur. et iterum ostentati se pietatem habere vite et mortis. respondit / mortuus dare non vales vitam. et te non ministres vite sed mortis. Palmacius sacrificare nolentem. iussit eam tota nocte et die in bulliente aqua concremari / et nec modicum sudoris emisit / in eam speculator tribus ictibus in collo percussit / et quod statutum erat. nec iussu persecucionem decolandus acciperet / seminiviam eam carnifex dimisit / per triduum autem vivens cuncta que habebat dispersit pauperibus et Vrbano ait triduanas poposci inducias. vt omnes quos ad fidem converti. tue beatitudini commendare. et domum meam ecclesiam consecrares. quod vrbanus complevit. et Ceciliam inter episcopos sepelivit

4a p de urbano pp et socijs

Vrbanus nobilis Romanus ab infancia xpianus persecucione crudeli saeviente multociens dampnatur ex vrbe et a fidelibus clam retractus in 3o ab urbe miliario conflucentibus ad se populis continue predicabat. Almacius non eum diligenter querenti / repto in antro cum iii presbiteris iii que diaconibus secum orantibus presentatur. qui cum diris verberibus superari non posset. carceri mancipatur. Ad quos venientes tres viri magistri cum duobus presbiteris optice a beato vrbano conforantur Anolinus quoque carcerarius ad illa verba conpunctus baptizatur et mane facto. Almacio cum aliis presentatur et sacrificare renuentes decolantur. Orante vero sancto vrbano. simulacrum Jovis corruit. et ipse templi cadens xxii sacerdotibus oppressit. sancti vero plagis gravissimus laceratur et in eadem manu lucianus diaconus expiravit. cuius corpus fortunatus presbiter nocte rapiens sepelivit. Iterum ad sacrificandum reducti. primus plumbatis cesi decolantur. sed carpasium vlcio divina subsequitur. dum enim accede sanctorum reddit / quasi victor et ydolo sacrificat ademone aripitur. et deos suos blasfemans ac xpm in vita predicans post paululum suffocatur. cuius vxor hoc audito cum sua familia baptisatur 6a p de sancto kyrico et iulita

IVlita de yconio progenita persecucionem fugiens venit tharsum. vbi ad ymolandum ydolis inducitur / in agone igitur porta constat sive filio parvulo. kyrico. perdente quem nutrie tenellus in fans presidi sistitur et post blandiciis / minis deum monetur. ille vero blandientem equenanimatem proiciendus / distito sermone xpianum se esse professus est. ne ab hac professione posset divelli. ait autem illi preses volo michi pandas quis huius doctrine magister extitit. respondit quiricus. miror o preses tuam insipienciam qui in me tantillam cernis etatulam / ad summam discendi nimius ydonea procertaris / quis me docuit divinam sapiam. Preses autem furore correptus. Puerulum iussit vehementissime cedi. at ille acutis mambus quod prius ad celum

sile p 3

sile 17o p 1
2 16 p 48

erectis gratias agebat deo quod virtus in sua infirmitate perficeretur. ad carnifices autem agebat christianus suum. et quociens pie confessionis vocem emittebat ei vires corporis reparabantur. ita ut tiranni miraret sufferenciam in tenellis etatis. sed et mater filiolum pio confortabat affectu. post tormenta non reclusi in carcere 444 converteret qui capitali sententia sunt puniti. post quos mater et filius decapitati sunt et membra eorum ne sepelirentur sed ab angelo recollecti nocte a christianis sepulti sunt

4a p de sancta martina

Virgo martina ex senatorum genere ab infantia sacris literis erudita bona sua pauperibus erogabat. ad imperatorem autem ut presit pallacio et consors sit imperii invitatur. postquam eius aspectu alexander fuit eius amore correptus. illa respondit quod se optulerat deo vero qui corde mundo et casto corpore delectatur. quapropter introducta est ad templum apollinis cuius oratione tremore tota roma gemuit. apolo comminuitur et in quarta parte templi cadens oppressit cum sacerdotibus multitudinem paganorum. et autem virgo imperatori adiuua deu tinuz qui comminutus est. demon vero in ydoli puluere se volutans clamabat o virgo martina magna dei ancilla de hitacto in quo steti annis 98 me eicies deforme ondisti cum hircis sub me sunt 472 qui in cottidie animas plurimas offerebat. nunc vero me tartarico tradis incendio. hinc autem demon tulisebat detinus erat ar. Iussa est autem virgo cedi. sed carnifices clamabant magis ab ista torqueri. dicentes se iiijor viros videre splendidissimos sibi verbera in temptates. pro orto igitur tortoribus suis virgo orauit eosque convertit effuso de celo lumine pater converte hac nocte. per orationem mee famule vobis parco. Illi autem post suspensiones in aculeis post toto corpore laceracionem capitale tulerunt supplicium. Alio die imperator eam expoliari fecit et carnes eius gladiis incidi. at illa apparuit quasi nix candida splendor quod ex eius corpore procedens caligare faciebat oculos in se respicientium. ex vulneribus quoque eius pro sanguine lac fluebat. parentes eam querebantur. ab angelis se reperiri. sed velud igne cremari. Sequenti mane missus hymineus cognatus imperatoris ut eam adduceret suauissimo odore repletur. aperiens quoque carcerem vidit eam in medio lumine crucifixam. et pre timore in terram cadens iuxtaque surgens vidit eam in sede gloriosa sedentem et circa eam multitudinem albatorum virorum. ipsaque in manu tabulam tenebat auream in qua scriptum erat. quam magnificata sunt opera tua domine. o. in sa. fe. hymineus hec imperatori nunciat. Ille non ad se adductam post acerrimas passiones famelico leoni iussit exponi. sed postquam leo ei blanditus est hymineum interfecit. tunc virgo in maximum ignem iactatur. sed aucto et pluuia flamma dissipata est. tandem extra urbem gladio percussa est et vox de celo sonuit. que certasti pro nomine meo martina ingredere celeste regnum. Ubi preceleteus. carnifices autem mortui ceciderunt. Venit autem romanus episcopus cum vniuerso clero et corpus honorifice sepeliunt kalendis januarii

8a p de morte allexandri et scriptoribus illius temporis

Ipsa die imperator percussus est dolore cordis et carnes suas comedebat gemens ac dicens me miserum deus christianorum quos non tunc persequuntur sed

sicut fecit reddidisti in fortius quod est tremotus magnus et crediderunt 2300 alibi dicitur quod alexander tumultu militari apud maguntiam occisus. Ypolitus episcopus usque ad primum annum alexandri uixit. rotam pasche et temporum canonicum scripsit sexdecim annorum circulum reperit et Eusebio occasionem dedit inveniendi circulum 19 annorum. multa preclara composuit opuscula. Berillus arabie episcopus tandem in heresim lapsus est. qui christum negat ante mariam fuisse. ab origene autem correctus multa scripsit utilia. Vlpianus autem quoque iuris consultus assessor alexandri claruit.

159 cm de ipso maximino et scriptoribus eius pa p de quibusdam pertinentibus

Maximinus et Maximinus Julius a militibus sine auctoritate senatus imperator creatus est. postquam bellum in germania prospere gesserat. hic inchoatam persecutionem assequitur vel forte melius sextam inchoauit. maxime propter christianam familiam mamee matris alexandri cui successit vel propter pontianum vel origenem. sed ponciauum papam martirizauit forte ante tempus. Origenes librum de martirio scripsit quem plurimi legentes animo stabilito sponte ad christi confessionem processerunt. Maximinus autem a pupieno tyrano aquilegie interfectus persecutionis et vite finem fecit. moxque preditus tyrannus cum balbino fratre eius Romanum invasit imperium. statimque in palacio cesi sunt. hic sepe in die bibit amphoram vini et comedit xl libras carnium. sudores suos recipiebat in calice quod sex sextarios in die. qui volunt Rectores dare provinciis nomina eorum examinabat in populo dicens si quis habet crimen contra eos dicat et probet. si non probauerit puniretur. Anthonius geta cesar exordiarius precepit gramaticis ut voces animalium sic appellarent. agni ballant. porci grunniunt. palumbe gemunt. vrsi seuiunt. Leones rugiunt. Leopardi rictant. Elephantes variunt. Rane coaxant. Equi hinniunt. tauri mugiunt. Aliqui dicunt quod maximinus et balbinus exordiarii cesares fuerunt. balbinus maximum ignobilem contempnebant et suggestum est maximo imperium sine crudelitate non valere. ipse non omni belua crudelior effectus balbinum quasi debilem suppeditabat

3a p de xim virginibus

Ursula virtuta filia dithi nobilissimi et ditissimi britanorum principis nuptum nubilis a filio regis anglie petebatur. pater non puelle christianissimus anxiabatur quod nolebat puellam deo deuotam ad nupcias cogere et gentilis tyranni feritatem timebat. illa diuinitus inspirata patri suasit ut tyrano conditione proposita assentiret si videlicet christianus effici vellet. eique x sociare virgines genere et dignitate electas. et cuilibet eorum mille virgines sociaret. expectaret quoque triennii tempus. quo in terris peregreret ad dedicacionem sue virginitatis. que omnia filius regis libenter amplexus est. gerasina autem sicilie Regina soror darie cum iiijor filiabus. babila. Juliana. victoria. et Vngaria et paruulo filio nomine adriano. relicto regno alteri filio suo ut persuasione huius princeps fieret. britaniam nauigauit. et cohortatrix ac ductrix sacrarum virginum effecta cum eis ma

147 p 5

178 p 5

232
3

158 p 7

161 p 4

a 158 p 1

C 160

C 161

tiuu sumpsit q̃ preparatis oibus ptis ad spectaculu
confluebat. plẽs epi eis sociantur int quos pa
culus basilien eps eas roma usq perduxit. et
cu eis demu martiriu sumpsit. Reversis
itaq eis tribus uno die agente vento ad portu ga
lie. et in colonia sunt compulse. in anglico moriu
qui eis gesta predicebat. Roma tendentes ad ur
bem basiliaz i navibus in no pedes roma ueue
zunt. quas cyriacus papa cu clero honorifice
suscepit. Cu eiz esset britanicus plẽs ibi consa
guineas hebat. et ipe virgo nocturna at re
uelacõe cognouit. qd cu illis susciperet palma
martirij qd ad tps celans multas eaz bap
tizauit. cu no oportunu affuisset tps vo
luntatez suaz apperuit et officiu resignauit
cu 19 pus petruz rexisset eccam. qui ms 12. et
licet oes reclamarent precipue cardinales pu
tantes eu deliare qui mulierculas fatuas re
quireret. ipe i proposito perstitit. stiu viz anthez
ordinas loco sui. qd de catalogo pontifica
nome eius clerus erasit. duo aut principes
romani maximus et affricanus timentes ne per
has virgines cresceret religio xiana. explo
rantes iter eaz miserunt principi hoz julio
cognato suo ut eas producto exercitu cu ve
niret colonaz trucidaret. recedentes qq papa
cu virgibus vicesimus pbr cardinalis secutus. Jacob.
qz qui de britania anthiochia profectus epatu
ibi tenuit anis vij q qr ad chiriacu venerat
cu de aduentu virginu audisset eis soci
atus e. Mauricius qz lauitane urbis eps. Et
Sulpicius rauenensis eps. et ipe de britania
auunculus duaz virgimi babile et juliane cu
quibus sepultus est. foilanus lucensis eps diuina
reuelacõe colonaz properantes i ommiu vir
ginu pervenit. Etherius quoq ursule sponsus
qui pri i regno successerat. angelica reue
lacõe. monet ut matrez suaz faciat bap
tizari. sponse quoq sue colonie occurreret
et i secum martirij coronaz acciperet. q moni
cionj acquiescens sororez puulaz. florentina
xpianaz cu clemente epo secu duxit. Marculus
qz grecie eps cu nepte sua constancia. filia
dorothei regis constantino politani q virgi
nitatez vouerat mortuo an nupcias eius
sponso. Roma veniens siliter admonitus ve
nientibus virgibus se coniunxit. i oes predictos
aduenientibus colonaz sacris virgibus huni
irruerunt et martirio consecrate sunt. Cum
aut ad btam ursulaz peruenissent alijs jugu
latis. contimuerunt maniz. eius pulcritudinez
admirantes. et cu autorez sceleris se super
aliaz nece consolante et i coniugiu ea accipe
pmitteteni spreuiceret. Ille repulsaz no feres
eaz sagitta transfixit. sicq martiriu consuma
uit. Erat aut int eas quedaz cordula no
mie q humano timore. Illa nocte i aluco
nauis latuit Sz i crastino se morti offe
rens. post intiz feriens tyrani excessit. hic
logno post tpe. cundaz recluse apparens aut. qr
eius festiuitatis cu alijs virgibus non fiebat
precepit qz sequentez diez suus i pendi laudibus
passe sunt aut tpe maxiun. Albas qdam
impetrauit ab abbatissa colonie corpus unius
star virginu. promittens qz ea i eccla sua i carpsa

argentea colocaret Sz cu per anu ea sup altare i lignea
capsa tenuisset dn albas cu monachis matutinum
cantaret. Virgo surgens velle altari i clinas p mediu cho
ru transijt. Monachis oibus siliter caput i clinans
stupefactus abbas virginez i capsa no inueniens colonaz
properat et i tumba unde ea tulerat inuenit. et cu illaz
vel aliaz peteret obtinere no potuit. de eius morbus

160m om de ipio gordiani et eius ppanens c. p. ps

Gordianus postea imperauit posul affrice
hic fuit litteratissimus. et forma pulc
rimus corpore subcrassus huisse legitur
22. concubinas equalz caz iij uel iiijor filios h
admodu adolescens pthoz gente supata cu
victor reuerteretur ad priaz fraude philippi pfecti
pretorij sup eufratez occisus est. ui ei milites tu
mulu construxerunt. ossibus eius roma euectis

2a p de summis pontificibus

Fabianus nacõe Romanus ex pre fabio
sedit anis xiij ms j. diebus xi ce. ep
dl viij sup huic loquentez cu amicas de
futura ppe electõe et rei exituz expectantes ca
nida columba descendit d. tu rome eps ordiabe
ris hic. vij diaconibus regiones diuisit p vij
notarijs immineret ut gesta martiru exitegro
scriberent. et constituit ut oi ano crisma reno
naretur. et vetus comburetur. hic philipo impa
tori volente pasce vigilijs interesse et comitare mi
sterijs obstitit. nec pmisit donec pcta confite
retur. et staret int penitentes. factus e galiu
de nouacianu et fuerunt. 40 epi hic abicebat
summu sacerdociu

3a p de phis illius tpris

Floruerunt tunc iulius affricanus noiatissimus
inter scriptores ecclesiasticos. porphirius
phus et plotini platonici auditor
Theopompus phus apud cheroniaz. et victor
sophista apd athenas

eius moribus

161m om de ipio phillippi et ei contpanens c. p. p de

Philipus ponitus circa eufratez imperator
creatus filiu suu philipu consortez
fecit imperij. qui adeo seueri ai fuit
ut nullius cuiusq comicto solui potuit. prez
qz ludis cenatez auerso uultu anotauerit

2a p de summis pontificibus.

Cornelius nacione Romanus ex pre casti
no sedit anis ij ms ij d x ce. ep
d 34. hic a decio exilio relegatus a
sto cypriano cartaginensi et plibus alijs p lras
confortatus est. ptea diuitat orete p salustria
uxore sua q paralitica iacuerat anis h. vi
dentes aut ii. milites ea i columne surgere
cu tribus predictis martirio coronati sunt. Cor
nelius aut antequa puniretur. oia q erat eccle
stephano archidiacono suo tradidit. forte
qz ei a philipo imperatore receperat. hic rogatus
a lucina matrona. corpora aplor de catacebis
leuauit Cu vero i dubiu verteretur q essent
ossa petri. et q pauli diuinitus resposu datu est
qz maiora sunt predicatoris. siluester tn dr ea
postea equaliter ponderasse et i eoz ecclijs
cu eas consecrauit equaliter diuisisse. et
paulu posuit i pdio suo uia hostiensi ad latus
ui decolatus e. petru cornelius posuit iuxta
locu ui crucifixus est i monte aureo i vati
cano palacij neronianu. consilu factuz est
70. epoz et totidez sacerdotuz ui statuit ut

236
6

170 p 28

241
7

164 p 8

p 4
p 4

vt lapsi reddentes recipiantur per heresim nouati
et nouacianam 3a p d sco potito g ipatore ousione

Iulia marci senatoris vxor pregnans
excubabat cum viro suo ydola munera
offerens. Cum autem ad Iouem peruenisset
Pontifex acceptus a demone velamentum et in filam
inmutatum lacerans et templum clamore reple
bat. Hec mulier inquiens in vtero gestat
qui hoc templum magnum subuerteret deosque
comminuet. Iulia hoc audiens cum viro in proximam
domum fugit. et lapidibus latera sua tundit
malens ipa perire quam templum euerti. Cumque dies
pariendi aduenisset, puerum sine macula enixa
est. et admirata mulier iterum querit occidere
puerum. Cui maritus ait. sine nutriet semper
de inimico suo. si vult et ex genere suo. Vo
catus est potitus. nunquam autem ad templa puer
deductus est. Cum autem ad iuuenilem peruenisset
etatem. omnes pene phylosophorum litteras retinebat memoriter.
Et cum die quadam pergeret ad preceptorem. christianos
audiuit psallentes, deus autem noster in celo omnia
quecumque voluit fecit. Simulacra gentium argentum
et aurum opera manuum hominum. Et ad verba com
motus inspiratus diuinitus locum intrauit. fi
dei lumine recepit. Patrem deinde conuertit. tota
que domus eius baptismum suscepit. Martirio vero
periit in vitus in ciuitatem ducitur. et a ciuitatis domino
martirizatur. Itaque philippi 3o anno millesimus
annus condite vrbis per anno atque expletus est.
Sed completa est. xij anno Manasses. vnde augu
stinus 18 de ciuitate. ca. 22 Roma condita est tempore
atque. Vel ut alij computant tempore manasses. quare
propter has solempnitatem innumerabiles bestie
interfecte sunt. ludique in campo marcio theatra
les tribus diebus ac noctibus populo peruigilante
celebrati, ad ymolandum quod potitus ab imperato
ribus quibus erat gratissimus inuitatus. Et cum
renuens cogeretur, predicauit vnum et verum
deum colendum. et imperatores conuertit. qui
a fabiano papa baptisati sunt. post hoc vero fabi
anus et pontius omnia ydola magni templi con
fregerunt. et ipsum funditus euerterunt multi
quoque susceperunt baptismum

177 p 4

Origenes

4a p d origene et reliquiis petri et pauli

Origenes aduersus quendam epicurum
philosophum qui christianos scribebat viij volumin
nibus. Respondit. Ipse quoque vltra vj libros eius se le
gisse memorat. Cornelius papa sacerdotibus
concessit prestita fide iurare. 2. q. 4 sacra. Corpora
tempore petri et pauli, ab orientalibus viris nocte
furata sunt. quo facto terremotus tunc romam
concussit vt pene omnes mori cogitarent. factumque
est vt tam pagani quam christiani cuiuscumque etatis et sexus
pariter eos sequerentur. putaresque tota migrare
vrbem dei. sed nutu et corpora cum honore repor
tantur ad vrbem. Et religiosi viri qui deuo
tionis intuitu id egerant sine pena dimissi
sunt. corpora autem apud catacumbas per annum in 3 iacta
iacuere ex senatus que consultu concessum est romano
no pontifici ceterisque christianis libera ad sepul
turas eorum visitanda impensis est sibi dedisto an
xilijs

Corpora

248
a 1 3 3

162m d ipso decio et ei compaueris et 1a p d acquisitione ipsi

Decius epanonia inferiori budalie natus
probatissimus miles philippi fuit, reddentique

de gallorum victoria quos Rebellantes missus fuerat
vsque verona philippus occurrit decius autem eius mor
tem latenter perurans cum filio suo quem cesarem
fecerat inuasit imperium quod audiens philippus maior
valde perterritus thesauros suos ecclesie commisit
pauperibus erogatos. qui et adecio motus est
et nomine quod illi thesauri dati sunt ecclesie quare
fit cum thesauris ecclesie dispensati. hoc odio
philipporum septimam excitauit persecutionem

164 p 3

2a p d dyonisio g alexandrino

Dyonisius alexandrinus episcopus multis confessio
nibus. multisque supplicijs clarus fuit
hic insignissimus origenis auditor scrip
sit. fabiano antiocheno episcopo librum de lap
sis in quo deinde scriptis sic ait, martirius nomen
cum blasfemare nollet, de corpus eius membratim
fustibus colliditur tenebratis que oculis ac
vultu acutissimis calamis tandem extra vrbem tractus
lapidibus obruitur. Quinta mulier recusans
ydolis ymolare per ciuitatem in cetis pedibus vin
culis pertracta. fedo ac horendo supplicij genere
discerpta est. Apolonie virginis longeue etatis
in confessione persistenti. dentes omnes effossi sunt
hec cum rogum sibi paratum videret et paululum
in se ipsa moliretur repente promtior in ea ta est ad
mortem quam carnifices ad tormenta. se et ex
de manibus eripiens comminacione in flammas illas
se iecit. Serapionem crudelissimis affecerunt sup
plicijs ita vt confractis omnibus eius iuncturas solueret
et de alto precipitaret. de hinc irruebant per
domos sanctorum dei grata hostiliter diripientes
multa que eorum congregata igni combusserunt
quod omnia christiani cum gaudio sustinebant multi
coronati sunt. Multiplicitiore tormentorum defe
cerunt scripsit. Et alia multa vtilia. Noua
cianus hoc tempore romane ecclesie presbiter princeps
nouacianorum a papa cornelio in concilio celebra
tumo rome congregato cum suis sequacibus
ab ecclesia alienus iudicatus est. et statutum est
vt lapsi in certamine reddentes sua nunsa
cione suscipientur et fomentis penitencie cura
retur. Ciprianus quoque super hoc librum scribens
dicit quod dicentes a christiani insteribus alienos
hoc tempore anthonius monachus in egipto mo
ritur. 3a p d sca Agatha

165 p 1

Cipolo

161 p 2

Agathe cathenensium nobilissime. quia
nus ignobilis. licet sicilie prefectus
molestus esset. Volt vt fieri heatur
Cupitus eius pulcritudine oblectari in nuidus
et diuicijs ditari auarus. Ad se igitur adductam
cognito eius in mobili proposito, cuidam meretri
vnique filiabus eius turpitudinis tradit vt 30
diebus eius animum immutaret. beata igitur agatha
perseuerante in sancta ex affectu martirij afro
disia perfecto ait faciliter possunt saxa mo
liri et ferrum in plumbi mollicionem conuerti
quam vt ab intencione christiana mens istius puelle
reuocetur. Tunc quincianus agatham in tro
gat. cuius condicionis es. Illa respondit sum
ingenua et expectabili genere vt tota mea pa
tela testatur. Cui quincianus. cur ergo te h
umilem condicionis hic personam. illa respondit quia an
cilla christi sum. summa est ingenuitas et in qua
christi seruitus comprobatur. quincianus ait. quod tibi
vis elige. aut dijs sacrificare. aut diuersa tormenta

170 p 3

sustinere. Agatha respondit: Sit talis uxor tua qualis Venus fuit, et tu qualis Iupiter fuit. Quod iussit eam alapis cedi. Agatha dixit ei: Admiror tam dementiam prudentem virum incurrisse, qui deos vocaret quorum vitam conformare erubesceret. Et iterum minatus est: Supplicia aut sacrifica. Si feras promittis, audito Christi nomine mansuescunt; si ignem, rorem salutiferum de celo angelus ministrabit; si plagas, habeo spiritum sanctum per quem despicio universa. Ille confusus eam trahi iussit ad carcerem. Aghata vero letissime et gloriantur ibat ad carcerem et quasi ad epulas invitata agonem suum domino commendabat. Sequenti die iubetur negare Christum et adorare deos. Sed renuens cum in eculeo suspensa torqueretur ait: Ego in hiis penis ita delector sicut qui bonum nuncium habet, aut audit vel videt quem diu desideravit. Et quomodo triticum in thesauros intrare non potest nisi testa eius fuerit fortiter in paleis conculcata, sic anima mea non potest in paradisum intrare cum palma martirii nisi diligenter corpus meum feceris a carnificibus attractari. Tunc iussit eam tirannus in mamilla torqueri et mamillam diu tortam abscidi. Agatha autem dixit: Impie et crudelis tiranne, non es confusus amputare in femina quod ipse in matre suxisti? Ego autem habeo mamillas integras intus in anima mea ex quibus nutrio omnes sensus meos. Tunc tirannus iubet eam in carcere recipi, nullum ei medicum admitti, soloque pane et aqua sustentari. Sed ecce circa noctem mediam venit senex quidam quem puer antecedebat luminis portator, diversa ferens medicamenta, et dixit ei: Licet insanus tirannus te tormentis afflixerit, sed tu responsis eum magis. Vidi autem quod mamilla tua curam posset salutis suscipere. Cui Agatha: Medicinam carnalem corpori meo numquam exhibui, et habeo dominum meum Ihesum Christum qui solo sermone restaurat universa. Et subridens senior ait: Et ego apostolus eius sum, et in eius nomine te scias sanatam. Et continuo Petrus apostolus disparuit. Tunc Agatha procidens gratias egit, inveniens se sanatam et mamillam suo pectori restitutam. Cumque ex multo lumine custodes territi aufugissent et apertum carcerem reliquissent, rogabant eam quidam ut abiret. Agatha noluit: Absit ut fugiam, coronam perdam et custodes tribulationibus exponam. Post dies autem iiii dixit ei Quincianus: Vel deos adora vel graviora pacieris tormenta. Cui Agatha: Verba tua turpia sunt et aerem maculancia, miser et sine intellectu, quomodo vis lapides adorem et Christum dimittam qui me sanam fecit. Quincianus ait: Iterum tu Christum audes nominare quem nolo audire ego? Agatha respondit: Quamdiu vixero Christum corde et labiis invocabo. Quincianus ait: Nunc videbo si Christus te curabit. Et testas fractas spargi et ignitos inmisceri carbonibus eamque supinus nudo corpore volutari. Quod dum fieret terremotus magnus sic civitatem

concussit ut muri civitatis pars corruens duos opressit consiliarios Quinciani, universus autem populus contra eum clamabat quia hoc pateretur quod iniuste Agathe cruciatum. Ille vero hinc timens terremotum, inde populi sedicionem, iterum iubet eam in carcerem recipi. Cum autem Agatha in carcere orasset: Domine Ihesu Christe qui me formasti et ab infancia custodisti, qui corpus meum a polucione servasti et a me amorem seculi abstulisti, qui tormenta me vincere voluisti, accipe spiritum meum. Et statim tradidit spiritum. Cumque autem fideles corpus eius cum aromatibus sepelirent, angelus cum plus quam centum albatis intrant et tabulam marmoream ad caput eius posuit in qua scriptum erat: Mentem sanctam spontaneam honorem deo et patrie liberacionem. Quo miraculo divulgato gentiles et iudei sepulcrum eius plurimum venerari ceperunt. Quincianus dum ad eius investigandas divicias pergeret, contigit duobus equis recalcitrantibus ab uno eorum mordentur, ab altero calce percussus in flumine proicitur et corpus eius a nemine repertum. Revoluto anno circa diem natalis eius mons quidam contra civitatem ruptus erutavit incendium, et quasi torrens de monte descendens ad urbem cum magno impetu veniebat. Paganorum autem multitudo quae descendit ad sepulcrum Agathe velum quo sepulcrum velabatur arripuit, contra ignem statuit, et natalis die virginis ignis cessavit.

Montem Sanctam

4a p de dormientibus.

179 p 8

Septem dormientes fuerunt primum palatii in Epheso, qui Christianam deprehensi cum Decius ibi contra Christianos seviret bona sua pauperibus distribuerunt ac in cripta Celio montis latuerunt, et unus pro omnibus exibat victualia in habitu medici querens. Quo comperto iubente Decio ut fame perirent obturatur os spelunce. Ministri autem Christiani erant Theodorus et Rufinus qui eorum martirium describentes caute inter lapides posuerunt. Nomina vero eorum sunt: Maximianus, Malcus, Martinianus, Dionisius, Iohannes, Serapion, Constantinus.

5a p de sancto puero Triphone

Triphonus in civitate Sansadutone a matre caste nutritus miraculis floruit. Venit ad eum aliquis multum certa et servientem a x demonibus obsessa, quam ille videns primo pavefactus super caput eius manus ponens oravit. Demones autem clamabant: O vir ... nos in fauce in gehennam mittit. Et subiunxit demon: Roma habeo regem propter Triphonem. Quesitus igitur et vix tandem inventus in pastinis ovium curam gerens, a iudice imponitur, Romamque deducitur, et post expulsum demonem ab angelo reportatur. Simile quoque contingit de filia Cesaris, nisi quod eum vocabat Aurarium. Et in custodia talium aialium receptus et deinde per triduum eius predixit adventum, et propterea non posset aperte in puella remanere. Cesari quoque roganti ostendit demonem Tripho in specie nigri canis. Postea ad locum suum reductus per angelum multa mirabilia operatus est. Mauricanus autem aspiciens castum atque pulcerrimum corpus suum cum gaudio dabat se ipsum tor

mentis sunt aut exungulatus. per nunc eqs distitus
lampades in lateribus eius apposite sunt. et viderat
tunc questionarius lumine circuillustrans eum. et co
ronam varijs lapidibus ornatam super caput eius
allatam / ceciderunt que in terram / ille vero gladio
percussus compleuit martirium

6a p de sco abdon et senen

Vm decius alijs puincijs superatis babilo
niam peruenisset quosdam ibi xpianos invenit
quos corduban secum duxit. et diu
his consumauit martirijs. Abdon autem et sene
nno subreguli eos sepelierunt. propter quod roma ca
thenati ducti sunt. ubi postque in simulacra
spuerunt duobus leonibus. et ursis iiij expo
nuntur. a quibus nequaquam lesi gladijs occidun
tur. 1a p de sco Secundiano marcelliano et veriano

Secundarius togatus presecturam ages secum
cogitare cepit cur xpiani tanto amore
feruerent. ut mallent cruciatibus
mori quam in delicijs viuere. cum que esset eloque
tissimus. et in secularibus scripturis peritissimus. mar
cellinum eruditissimum virum et xpianorum persecuto
rem ad domum suam inuitauit. et post variam
disputacionem ad locum. Virgilij peruenit ubi de
seculi innouacione loques ait. aurea stella ho
mo nasti. magnus ab integro seculorum nascitur
ordo. iam redit et virgo. redeunt saturnia
regna. Jam noua progenies celo dimittitur
alto. tu modo nascenti puero. quo ferrea primum
desinet. ac toto surget gens aurea mundo
cum que solicite perquirerent / de quo virgilius hoc
dixisset. cepit secundarius loqui de xpianis. qui
post tormenta illam vitam expectant. quos nec
deorum nostrorum / quos turpiter vixisse nouimus
fecit. qualia xpus. quem aiunt infirmos sanasse
mortuos suscitasse. et post mortem suam die tercia
resurrexisse. hijs que signis xpiani fidem dantes
ardenti amore coronari cupiunt. verum et e
credo quod ipse sit deus / qui in celum ascendit.
consentit hijs verbis. Marcellianus et aborum
socius nerianus efficitur. qui fit cum secundiano
presecturam agebat. Post hec secundianus ad
valerianum presectum ingressus / multum prefulgi
do ac angelico de fide xpi gratiam et in ea
constantissimus repertus. qui cum socijs iussu
decij ductus est centucellis ut in ydolis spu
tes. ipsum que comminuentes singulariter et lampadi
bus veri iussi sunt. sed unus ex ministris qui atrius
insistebat mortuus est. ceteri a demonibus
arrepti clamabant. sancti dei vestris oratonibus nos
torquetis. et quia nobis in iuste infernus iuste
ipsi tollerauimus. martires vero capite cesi sunt

8a p de ceteris sub decio passis.

Petrus adolescens sponsus in rotis ex
tenditur et post ossium comminuco
nem apud lassomacum gladio per
cutitur / apud troadem. nicomacus pauli
et andree socius / cum in tormentis pene spiritum ex
alaret xpm negauit / et ydolis immolauit a
reptus que a demone in terram eliditur. et linguam
suam manducans expirauit / dyonisia autem virgo

exclamauit O infidelissime homo quod propter unius hore
spacium perpetuum sustiebis supplicium. et in
terrogata xpianam se confessa est. traditur quod duobus
iuuenibus illudenda. que cum trahentes turpitu
dinem inferre non potuerunt. apparuit enim eis tota
nocte iuuenis splendidus domum illuminans
propter quod illi ad pedes virginis cadentes rogabant
ne quid mali paterentur. Paulus autem et andreas
cum superari non possent ex ciuitatem lapidandi
pedibus pertrahuntur. dyonisia super corpora martirum
se iactauit dicens. necidam. et ego vobiscum faminu
dei que percussa est gladio. illi vero lapidantur
nestor episcopus in pergen ciuitatem paphilie in cruce
suspensus obijt. Marianus lector. Jacobus
dyaconus apud lambesitanam urbem gladiati
sunt. Caloterius primus cubiculi decij ppo
situs cum pthemio rome martirizatus est. pa
getiniis et laurencius fratres apud arcem. post
dira supplicia et magna mirabilia gla
dio occisi sunt. Serapion cunctis iuncturis
corporis solutis precipitatur in alexandria
agon militaris qui non permittebat corporibus
martirum aludi capite dampnatus est. hero
Arsenius. dioscorus. ysmissus cum victoria cum
esset de acquisitis rogatum sponsum in corde percussa
est. Virgines xl. diuersis supplicijs apud
anthiochiam coronantur / lung. flor. denique
non possumus euoluere quante multitudines
hoc persecucionis igne fuerunt in desertis et in mon
tibus latitantes / fame siti frigore languore
latrone. bestijsque consumpte sunt. Decius in
medio gotorum et barbarorum simul interfectus est
filius autem eius quem cesarem legerat / gurgite
paludis summersus est. ita ut nec cadauer
eius potuerit inueniri. Seq

163m em de ipso galli et eius ptpanensis et 1 p de gestis

Gallus hostilianus qui et decius dictus est
ut ait helinandus cum filio suo. volu
siano. postea imperauit hic cum in inicio
regni floreret / et cuncta ei ex sententia cederet
sanctos viros. qui pro pace et prosperitate
regni eius orabant persequi cepit / cum quibus a se
pacem pariter et prosperitatem fugauit / exorta
eius persecucione exorta sit est et ulcio violati
nominis xpiani. nulla ferre Romana pro
uincia fuit nulla ciuitas / quam pestilencia non
occuparet. hac prouincie. Gallus et volusia
nus dum contra emilianum. nouis rebus studentem
bellum mouissent ciuile / occisi sunt / emilianus
quoque tercio mense in vase tyrannidis extinctus
est

2a p de summis pontificibus

Lucius Nacione Romanus ex pre
Juliano sedit annis 3. mensibus x
diebus ij cessauit episcopatus an 3 m 3 d 3. hic consti
tuit ut duo presbiteri et tres diaconi in nullo
loco episcopum desererent. propter testimonium ecclesiasticum Justi
nus presbiter confessionis gloria insignissimus via
tiburtina martirizatus est 1a p de gestis imperatorum

164m em de ipso valeriani et galieni et eius ptpanensis

Valerianus imperauit cum galieno filio
suo qui decius dictus est. hic cum tyrannus

249 / 12 a) 4
251 / 15

puitio negatis

passus legit sub valeriano et galieno quidam tamen dicunt passum sub decio. primus in grecia augustus appellatus est ab exercitu, secundus rome a senatu creatus est cesar, inito autem imperio valerianus super ceteros qui ante eum fuerunt benignus et humanus erga famulos dei fuit, ita ut domus eius dei ecclesia diceretur. depravatus autem fuit per quendam principem et magistrum egipciorum magorum ita ut sanctos viros persequi juberet. Hoc tempore postumius cesar et postumius iunior filius eius in galliis brevi spacio imperium tenuit. Johannus cesar et victorinus iunior a suis occisi sunt. Similiter marius cesar periit. Regulianus in illirico cesar creatus est. Aureolus conatus a militibus suscepit imperium. hiis diebus almanni italiam depopulant. Gotti greciam. Macedoniam. pontum et asiam pervagantur. helesponto eciam in asiam transierunt. ubi inter cetera spoliato dyane templo ephesi de quo ca. 7. p. 4. illud incenderunt calcedoniam subverterunt. troiam et ilium post reparacionem vastaverunt. Sed dum hec agitur per claudium cogitur ad proprias sedes. sithne remeare ca. 16. p. 1. hyspania germanorum invasione deletur. parthi syriam et mesopotamiam obtinent. hiis malis res publica intus et exterius minoratur. et galienus a suis tandem apud mediolanum interfectus est.

2a. p. de summis pontificibus

Stephanus nacione Romanus sedit annis. ij. mensibus ij. diebus iij. cessavit episcopatus diebus xxij. hic statuit sacerdotes et levitas veste sacra in cottidiano usu non uti. Sixtus nacione atheniensis. ex patre philipo. sedit annis ij. mensibus xi. diebus 6. cessavit episcopatus diebus 26. hic de yspania duxit laurencium et vincencium consobrinos. sed vincencius in yspaniam rediit. hic constituit ut consecracio semper fiat super altare, quod ante non fiebat. sed dampnatus martirio cum felicissimo et agapito coronatus est. Dyonisius nacione non habetur, ex patre. Marcho. sedit annis 3. mensibus 3. diebus viij. hic dioceses et parochias divisit et cimitteria pro penitentibus. ut quisque sit suis terminis contentus. felix nacione romanus ex patre constantino sedit annis ij. mensibus x. diebus 24. cessavit episcopatus diebus iij. hic constituit dedicaciones ecclesiarum annis singulis celebrari et super reliquias martirum divinas missas. Eutitianus nacione tuscus, ex patre marino. sedit annis j. mensibus j. diebus j. cessavit episcopatus diebus 12. hic constituit ut martires sepeliens id ageret in dalmatica vel colobio purpurato indutus. hic iam martires sepelivit et constituit super altare fructus benedici.

3a. p. quibusdam passis sub valeriano

Inter ceteros dyonisius alexandrinus episcopus inter ydolatras exiliatus et male in primo tractatus, ipsos tandem convertit. Inde ad locum quasi desertum translatus ad se confluentes christianos confortans ad sufferendum martirium accendit plurimos. demum ferreis vinculis nexus cum gaio et petro a centurione ductus ad locum squalidissimum et itinere dierum iij ibique derelictus. Priscus. Malcus. Alexander admirandi adolescentes cum sub urbanum agellum alexandrie habitarent fidei fervore ceperunt se ipsos ignavie arguere quod in urbe celestes corone martirum proponerentur. et quod celum vi rapi debet. Ingressi igitur ad iudicem ipsum de effusione sanctorum sanguinis arguunt propter quod in palestina iudicatur bestiis exponendi. quedam quoque mulier inveniunt sequuta magnanimitatis exemplum sive consortita supplicium. Marinus quidam militaris. Jerosolimitanus honore et diviciis clarus cum ad quendam superiorem gradum milicie debet ascendere a collega accusatur invidia. Ille vero in confessione persistens decapitatur. Asterius autem vir romane urbis senator patricius diviciis et propinquitate regia clarus cum supradicti martiris interesset extremis exequiis et capite tectum cadaver strictis humeris et substracta veste qua induebatur excipit honorem quem martiri obtulit condigno martirio ipse suscepit. Hic alius cum apud cesaream philipi certa die in qua gentiles victima ymolabant adesset, cerneretque multos errore decipi, qui victima subito in usque apparebat, quod putabatur famosissimum genus. oculos palmasque tetendit ad celum. orans detegi prestigium demonis. et subito hostia que credebatur in celum assumpta superferri aquis fluminis ab omnibus conspicitur. et extunc ubi error huius non potuit reperiri. lucius papa primo exiliatus deinde capite truncatus est. Stephanus papa, x clericos suos decapitatos in sede sua dum celebraret decapitatus est. fructuosus episcopus apud terastonam cum augurio et elogio diaconibus sociis passus est. apparuit autem post passionem suam nocte 7a. diversis, qui plures suos collegerant. et monuit eos ut in unum locum reponerent. Melonus de maiori britania romam venit ut pro patre suo tributum solveret. et imperatori serviret. audiens autem stephanum papam credidit. baptismum percepit et per omnes gradus usque sacerdocium promotus bona cuncta sua pauperibus dedit. vigiliis et ieiuniis intentus. cum vero die quadam celebraret vidit sibi cum papa angelum adstare ad dexteram altaris. sibique pastoralem virgam dare. at dicere accipe virgam sub qua reges populum civitatis Rotomagensis accepta igitur a papa benedictione iter arripuit. et quendam vulneratum tactu sub baculo et divina oracione sanavit. et tandem ministerium suum implens et multis miraculis fulgens in pace quievit. Eugenia videns. basillam ait sibi revelatum quod ea virginitatis magnum premium expectaret. Illa vero et sibi revelatum esse eam duplicem recepturam coronam et propter iusta opera apud alexandriam et propter martirium sustinendum. Audiens autem pompeius sponsus basille quod facta esset christiana. per eugenie prothum et jacintum ad clausum eius cubiculum ingressus repellitur. dixitque basilla. nullam

ad ee causaz. quare ipz videre debeat. illi eiz q s[l]
cor9 integrū cōmiserat fideliter 9servare no
lebat. Ille abiens corā imperatore se prostravit.
et queritur eugeniā de alexandria duxisse
pbros. qui hoies vasti phibebat mūnia tol
lant. pro m basilla iubetur suscipe sponsum
que renues dom qr ex regia stirpe erat gladio
pcussa est. Eugēia uō de magicis intrrogata ar
tibus. Rndit ars nrā maior ē q magicis
siaz nigr nr̄ prez h̄t sine mrē et mrez sine
patre h̄t vxorez v̄ginez. q filios ei cottidie
creat et ī amore ei9 oīno pdurat. Varia tormē
ta postea substines in carcere. Denique ī natali
dni pcussa est. Et flenti sup ei9 sepulcrum
mrī pfulgēs apparuit. annūcians qr dnīco eēt
migratura ad xp̄m. Prothus et Jacint9. sacrificare
renuētes. post destructiz Jouis simulacrum
ipoz orōe decolati sūt. Poncī9 fines ytalie
transiens. sub iugo alpiū ī citate simela mul
ta supans tormēta multisqz clarens miraclis
ita paganis ī admiracoē fuit vt ipi clare
rūt9 ē de9 xp̄ianoz quē poncī9 colit. Iteratoqz
supatis suppliciis decolatur

4ª p de pace eccl'e restituta

Valerian9 illico nephariū auctō eduti
mx̄ verbiz pōcij martiris. victus
a sapore rege psax. ide ignominiose
9senuit. vt pcluius ad terraz sup regez
ascensurz ī equm nō manu sua. sz dorso
attolleret. galeri9 aut cū pclaro iudicio
sit9 pacez ecclē tepidaz restituit. diuina qz vl
cio mmē viu9 dampnacoē 9teta ī iudices
et executores penaz cruciatores spectatores
animaduertit. germani eiz ex alpib9 grecia
totaqz ytalia penetrata. Rauenā usqz puē
iunt. almani qz galias puagātes. et ytalia
vastant. grecia. Macedonia. pontus. et
asia gottoz ī iundacoē deletur. dacia impp̄m
auferitur. guardi. z sarmate panonias de
pella ppantur. germani vlteriores abrala
pocuntur. yspania, parthi, mesopotamiam
auferunt. Syria vastat. ciuitatur ī ciuilia
bella. Eugeni9 pmū purpura sumēs ipis
apd mitria occiditur. postumi9 obscurissime
natis īuasit tirāidem simulte re pu. comab
nā x anis ingenti virtute ac moderacoē v
sus ī pstinaz faciez puīcias reformauit. tā
dez sedicoē militū interfectus est. Emilian9
cū apud magonciaz. res nouas moliretur
oppressus est. Vari9 uilissim9 p9 postumū
purpuraz sumpsit. z sca die interfectus ē
Dein victorin9 agallis. vltio creat9. vir stre
nuissim9. sz qr aliena īuasit matrimonia
āno 2º occisus ē. galleri9 uō 9 mediolanū
vellet intrare amilitib9 suis oppressus gladiis
9 fossus est. postqz solus imparuit ānis viij

5ª p. d' sancto sixto

Sixtus atheniensis ex phō, ītrepidus
ad pontificatum accessit putandus
decio 9 fortauit dcx, ne terrores
metueret ipioz. putatur itaqz 9 felicissīo et
agapito. deci9 nullis blandiciis ad sacrificandum
p ducere potuit. z io eū in carcere suari ius
sit. qd audiēs beat9 laurenci9 yspan9 ei9 archi
diaconus ad locū pcexit. et ait ei. quo pgre
deris sine filio pr̄. quo sacerdos scē sine minis
tro pperas. quid ī me displicuit paternitati tue.
Cui beat9 sixt9 ait. nō ego te desero fili nc
derelinquo. sed maiora tibi debent pro fide
xp̄i certamina. p9 triduū me sequeris sacerdotem
leuita. Deditqz thesauros ecclē pauperibus
erogados. qrens g lauē. xp̄ianos et vniuqz
diuidens pro vt op9 erat. venit ad domū
cui9daz vidue, q multos xp̄ianos ī domo sua
absconderat. et longua capitis ī firmita
te languebat. et rogat9 vt manū ei
imponeret ipaz sanauit. eadē nocte pges
ad domū cuiusdaz xp̄iani. et ī cecū que
daz signo crucis illuiauit. Sixt9 g deo
putatus. z 9sentire noles. a valeriano p
fecto iubetur ad templuz martis duci. ut sa
crificaturus. uel decolaturus. beatus aut
laurenci9 p9 ipm clamabat. noli me de
relinquere pr̄ scē. qr thesauros tuos iā ex
pendi quos tradidisti m. tūc milites au
dientes thesauros, laurenci9 tenuerunt et par
thenio tribuno tradiderunt. Sixtū uō 9 fe
licissīo et agapito decolauerunt

6ª p d' scō laurencio.

Laurenci9 g° post mortez sixti, decio
putatur. et intrrogatur ubi sunt
thesauri ecclē. quos apud te no
uim9 esse recōditos, cūqz induciaz reddere[t]
tradit9 ē valeriano. qui thesauros ecclē
ab eo exigat. et nolentez sacrificare diuis[is]
tormētis ī timat. Valerian9 uō yppolito cu
stodiendū tradidit. qui eū 9 multis ī carcē
reclusit. int quos gentilis qdā lucill9 noie
qui plorādo lumē oculoz amiserat. Cui
laurenci9 lumē pmisit. si baptisaretur. pe
tētez g° baptm̄. laurenci9 cathetizauit
statiqz lumē recepit. pp qd multi ad eū
venientes illuiati sūt. vidēs aut hoc
yppolit9 dixit ei. ostende m thesauros. cui
laurenci9. O ypolite. Si ī dnm̄ ihm̄ credid[er]is
z thesauros tibi ostēdo. et vitā eternam
pmitto. yppolit9 ait. Si dictis facta 9pes[ser]is
faciaz qd hortaris. Eadez hora yppolitus
credidit z baptisat9. vidit aīas īnocentum
letas gaudere. Iterz laurenci9 decio puta
tus de thesauro inqrit. qui ad illud ostē
dendū triduanas poposcit īducias quo
tpe paupes collegit. ad palaciū duxit. z
decio ait. Ecce thesauri eterni. q nunq
deficiunt. hoz eiz man9 thesauros ī celum
deportauerunt. īuitat9 aut ad sacrificand[um]
et renues iubet scorpionib9 cedi. oēqz g°
tormētoz gen9 et apponitur. Laurenci9
vero ait. Infelix has epulas semp optaui
tūc iubete decio nud9 fustib9 ceditur. et
ardētes lamine ei9 laterib9 apponuntur. lau
renci9 aut dixit. dne ihu xp̄e de9 d' deo. miserere

serui tui qr arcti9

16 z p

178 z 4

seruu tuu qr amatus no te negaui. Et itrogat⁹ te do⁹ ꝯfessus sū. ꝛ cū itez ꝯ plūbatis diutissīe cederetur. Orauit d. dñe ihū xpe accipe spm meū. Vox aūt de celo intonuit / adhuc certa mina tibi multa debent⁹. Decius vero ait. Viri romani / audistis demones istū sacrilegū ꝯsolantes. qui nec deos colit nec tormenta metuit. nec iratos pncipes expauescit. Iussitq̄ itez scorpionib⁹ cedi. Lau. aūt grās agens pro astantib⁹ orauit. Eadē hora miles romanus noīe credidit. Et lau. ait. Video ante te iuuenē pulcherrimū stantē. et mēbra tua ꝯ linteo extergētē. adiuro te p dnm̄ festina me baptizare. Dixit aūt decius valeriano. Puto qr iā arte magica uicti sumus. Iussitq̄ eū ad carcerē reduci. Romanus aūt afferens vrceū ꝯ aqua ad pedes laurēcij pcidit et baptismū suscepit. qr cū decius nouit fustibus eū cedi iussit. Et postea decollari. Eadem nocte lau. ad deciū ductus sacrificare monetur. alias tota nox ī suis suppliciis expederetur. Laurēcius dix⁹ mea nox obscurū nō habet sed oīa in luce clarescunt. Tūc iussit decius os ei⁹ lapide cedi lectumq̄ ferreū afferri. sup quē ꝯtumax laurēci⁹ extēdit⁹ sup q⁹ cratē ferreā subiectis prunis minstri furcis ferreis cōpsserūt. Dixit aūt laurēci⁹ valeriano. Disce miser qr carbones isti m̄ refrigeriū. t aūt etim prestāt supplicium. Ad deciū vero ait. Ecce assasti vnā ptē gira aliā et manduca. qr iā video quē diu desideraui. et ad dnm̄ ꝯuersus dixit. grās t⁹ ago dñe qr ianuas tuas ingredi merui. sicq̄ spm̄ emisit / tūc decius et valerianus ꝯfusi / relicto cor⁹ sup craticulā pexūt ad palaciū. Facto aūt mane. ypolit⁹ / et iustinus pbr̄ id rapientes ꝯ aromatib⁹ sepelierūt.

Xa p de sancto laurētio ypolito ꝯ idois

POst 3ᵐ diez ypolit⁹ cū vellet cibū capere ad cesarē ducitur. et itrogat⁹ si magus effect⁹ est. qui cor⁹ laurēcij tulerit. quo ridente nō. se ut magū. sed ut xanū egisse. Iubet⁹ fustib⁹ cess⁹ pectib⁹ ferreis laniari. Deniq̄ ei⁹ substancia tradit⁹ Valeriano ipēꝫ nisi sacrificaueit puniendus. In ei⁹ g⁹ pncia tota ei⁹ familia xāna capite ceditur. ipē nō ad colla ī domitoꝝ equoꝝ pedib⁹ ligat⁹ p tribulos et spinas trahit⁹ et sic agens grās / expirauit. Cumq̄ pbr̄ iustin⁹ os sepelisset. ꝛ ꝯcordia nō ī ueiret / porphiri⁹ miles rogauit irenē occulte xānā vt cor⁹ ei⁹ de cloaca traheret⁹ quo exto milite fugiēte / irene lucid⁹ vocato / cor⁹ iustino pbro detulit q⁹ illud inx alios martires sepeliuit. Hec audiēs valerian⁹ hyrenē ꝛ lucidū ī cloacha suffocauit / quos iustin⁹ accipiēs iuxta btm̄ laurēciū sepeliuit. Triphonia vero vxor decij ꝯ filia sua. Chirilla vidēs qr deci⁹ arept⁹ a demoē ꝛ clamās o ypolite vinctū cathenis aspis ducis me / p⁹ triduū expirasset. Valerian⁹ ī d. o Laurēti igitis cathenis me trahis / ad stm̄ iustinū accessit. ꝛ baptizata sequenti die orās ī dnō sua

migrauit ad dnm̄. qd audiētes. 46. milites ꝯ vxorib⁹ suis baptizati sacrificare nolentes ꝯ cirilla decollantur.

8a p sto cipriano

CYprianus aūt p⁹ᵐ rhetor deinde pbr̄ postea cartaginensis eps / p⁹ longū exiliū renouat⁹ decollatur. Hic multa pclara scripsit pⁿ eiz rethoricā docuit / xān⁹ effect⁹ oīa sua paupib⁹ dedit. Inter xij abusiones posuit sapientem sine opacoē / nuq̄ eiz fit efficax auctas pdicatis. ū eaz effcts opis cordi affixit. Senē sine religione. quid eiz stolidi⁹ q̄ ut mēs ad pfectōnē nō tendat. qū toci⁹ corpis ruina festinat. Caueāt aūt sibi veterano maxime due ptlicte. q nuq̄ veterescit cor nouas semp cogitacōnes nō desinens. et lingua illa ū pigre pōmens. Adolescentē sine obediencia sic eiz in senib⁹ sobrietas et moꝝ pfectio req̄rit⁹ ita ī adolescentib⁹ obsequiū et subiectio rite debetur. quid honorat⁹ ī senectute appebit. quid disciplīe laborē ī adolescencia nō sustinuit. Diuitē sine elemosina. qd eiz de necessitate amittendū est. pro etna mercede sponte tribuendū est / Auariciē arctissīe iudice ī iudicio dicentur / maledicti. qr nō dixerūt. q ptibant coꝝ tabnacla bndictio dni sit sr nos ꝛc. Dnm̄ sine virtute. qualr alios corriget. qui mores suos nō corrigit. Mundi amor. et dei ī vno corde pit⁹ hitare nō possunt. quēadmodū oclī celū et trā pit⁹ neq̄q̄ ꝯspiciunt // De affluencia diuīe grē et stlarīs malicie / ī libro de grā ad donatū / pflues largit⁹ sps nullis finib⁹ pmitur. manat iugit⁹ / exuberat affluēter. nrm̄ tm̄ siciat pect⁹ et pateat quātū fidi capacis offerim⁹ tm̄ ī undātis grē auriim⁹. Ite iā mr⁹ nocētes esse ī noxiū crimē ē. / malos quisq̄ nō imitatur offendit. cōsesere iura peccatis et cepit licitū ee / qd publicū est pu⁹ at ē. Auar⁹ tm̄ ad hoc possidet ne liceat alterj possidere. De laude vginitatis. ꝛ q⁹ ornatū mulieꝝ ī libro de disciplia et hitu vginū. ad vgines smo ē quaꝝ glīa sublimior flos ē. et ecclastici germīs dec⁹ atq̄ ornamētum grē spūalis. Leta indoles laudis et honoris op⁹ integrū creatoris. ī corrupta ymago dei illustror porcio gregis x⁹. Porro si te sumptuosius comas vt oclos iuuetutis illicias. suspiria adolescenciū post te trahas. pctī fomēta sumes das ut si ī ipa nō peas tu alios pdas vt velud gladiū te et venenū videtib⁹ prebeas. excusari nō potes q̄i mēte casta sis. et pudica / redarguit te. cult⁹ sup ꝯ ī pudic⁹ ornat⁹ / ne ꝯputari potes īter puellas vgines x⁹. Hi et mipas feminas ad moniedas puto q op⁹ dī ꝛ plasma. nullo⁹ adulterari debēt / . faciam⁹ autē hoīnē ad ymaginē et similitudinē nrāꝫ et audet quisq̄ mutar⁹. qd de⁹ fecit. op⁹ dei ē qdcūq̄ nascitur. dyā⁹ qdcūq̄ mutat⁹. Si quis eiz pigendi artifex / alicui⁹ uultū eum lo colore signasset et formatū ali⁹ q̄i picior reformaret / pons artifcis grauis ī iuria videretur. et tu putas ī pume trāsire artificis dei audacē offensam. In li⁹ de aleatoribus. quid qso ē vt manu⁹ q ab humanis īiuriis

de lusoribus alearum

expiata est et ad sacrificium diuinum admissa, quod ad lau
dem dei exurgit. que signum per quod tuemur fronti
imprimit. Alee ludum excecans laqueis dyaboli
mu erutum est semper implicetur. Alea enim dyaboli ve
nabulum est et delicti uulnus insanabile. Ibi dyabolus
presto est ad capiendum sibi mississ. Ibi perfidia fal
sa testimonia. mentis furia. venale periurium. superbi
enim colloquium. O alearum manus crudelis et
ad peccatum sibi armata que bona paterna et
opes auorum sudoribus conquisitas ignominioso stu
dio dillapidat. Alea est alueus mali suppilatio
amici. Lucrum non conferens et totum amittens.
Ille qui primus hunc ludum inuenit, structum dyaboli
sibi sacrificandum constituit. ita quod nullus eius
studio adherere non auderet manum in tabulam porri
geret. nisi auctori eius prius sacrificaret. Christianus
quoque es. et alee tabula ludis. Licet non sacrificas
huius tu facinoris es princeps, et utique christianus
non es. sed ethnicum nomen tibi est. nec amiciciam
cum christo habere potes. cuius inimico amicus es.
De attencione orantis in libro de ordine diuino
non quippe aliud tunc animus cogitet quam id solum
quod precatur. Ideo sacerdotes ante orationem prefacione
premissa parat sursum corda. sursum corda. dicen
do sursum corda, et illi respondent habemus ad dominum
ut aduersario pectus claudatur. soli quoque deo pateat.
nec habeamus aliud in corde. aliud in uoce. quomodo
enim audiri te a deo postulas, cum te ipsum non audi
as. deum tuum memorem uis esse, cum tui ipsius
memor non sis. Contra auariciam in libro de
opere et elemosinis. multi de diuina pietate imper
bit in peccatis. qui ad preces pauperis non
fuerunt humani. unde scriptum est. beatus uir qui intelligit
super egenum et pauperem etc. quo enim in seculo
locupletior fueris. tanto pauperior deo eris. erras
et falleris quisquis in hoc seculo ditem credis.
Redditus tuos diuide cum deo. fructus tuos partire
cum christo. Sed forte retardabit te multitudo fili
orum. quominus bonis insistas operibus. verum hoc
ipso amplius operari debes. multorum enim delicta
redimenda sunt. et sicut in uita corporali sumptus
quo maior est corporis minus eo maior et sumptus
sic et in uita spirituali maior debet esse operis impensa
quo maior est pignorum copia. Sic et Iob
pro uno pignore dabat unam hostiam. In libro
de paciencia. paciencie nobis est uirtus cum deo
communis. quod autem grata est satis deo fieri ille innocens
et iustus inter facinorosos deputatur. testimonijs
falsis premitur. et tunc ad necem eius confundantur
sydera, contremiscat terra turbentur elementa
Ille non loquitur nec mouetur. sed omnia pacienter
tollerat ut in ea plena et perfecta paciencia
consumetur. Porro unusquisque cum nascitur in mun
mundum sumit alacrius. et cum adhuc omnium
rerum ignarus sit, nichil aliud quam flere nouit
prima nature lamentatur procellas quas ingreditur.
Sudat hic quamdiu uiuitur et laboratur. nec sic
dantibus et laborantibus possunt magis alia
quam paciencie subuenire solacia. nec aliud ma
gis iustos et iniustos discernit quam in aduersis
quod in paciencia iam blasfemat iniustus et paciencia
iustus probatur. denique paciencia nos deo seruat
iram temperat. linguam refrenat mentem gubernat
pacem custodit disciplinam regit. potenciam ditium
coheret. inopiam pauperum refouet. facit humi
les in prosperis fortes in aduersis. In quadam
epistola melius extimaui errantis. impericiam
silencio [?] supplere. quam loquendo dementis
insaniam prouocare. Nam et labor est irritus et
nullus effectus. Offero lumen ceco. sermonem
surdo. Sapienciam bruto. hec considerans scepe
conticui et impacientem paciencia uici. Iuli
de celo et liuore, qualis est ante tinea in
malum proprium conuertere bona aliena, illustr
ium prosperitate torqueri, aliorum gloriam penam
suam facere. In adulterio cessat facinus
perpetrato stupro. sic in alijs. zelus non habet
terminum. sed quanto alius melior successu profe
cerit, tanto inuidus ignibus exardescit

capitulum de gregorio pontifico [red rubric]

Theodorus cognomento gregorius exori
gennis discipulus episcopus ponti, cum stagnum
piscibus copiosum duobus obuenerat
fratribus, et propter capturam piscium cedes hominum
fiebant, dicit, paruitis mentalibus racionales animas
nequaquam perdendas, et questus cupiditate
fraternam pacem soluendam. ego nos dei uirtute
ab omni certamine soluam. virgam ergo quam
manu tenebat in latu fixit. Manibus ad celum
tensis orauit et unda ueloci cursu abissum
repetens. campum aridum fratribus dereliquit
In quodam etiam loco ecclesiam construere uolens orte
sua rupem impedientem submouit, hic uenit(?)
compulsus in phano apollinis pernoctauit.
Ipso non mane recedente, recessit et demon. cumque
interrogantibus responsum non daret, silencij ca
ritur et adiectus gregorij assignatur. post
eum ergo sacerdos currit, fugatum querebatur
numinem et questum amissum. Sic primus ille scribit,
Gregorius apolini permitto tibi reddire ad locum
tuum. et agere sicut consueuisti. posita sila carti
cula est epistola. demon continuo dat responsa. quod in se ipso
sacerdos recogitans ait, quo non melior
isto gregorius est, cuius iussis obtemperat contra
uersusque intra se abstinencia constrinxit et
gregorio in episcopatu successit 10 [red:] capitulum de ...

Agapitus et secundianus episcopi post longum
exilium in numidia coronantur quibus
sociatur emilianus miles. grecula et
tythonia sacre uirgines et mulier quedam
consimilis gemma, maxima donatila et scuta uirgines
coronantur in affrica. 300 martires apud
cartaginem post tormenta in clibanum calcis
incensum dimersi sunt, ex quo candidatus
ille exercitus massa candida meruit appellari
Iuuenem quendam fecit decius in amenissimos or
tos portari. ubique inter candencia lilia et
rubentes rosas, leni murmure aqua serpit riuus
et molli sibillo arborum folia uentus stringit
super extructum. Itaque plumis lectum cum re
supinari iussit. et ne inde se posset excutere
blandis serico nexibus irretitus relinquitur. hunc
recedentibus ceteris, meretrix speciosa
dulcibus cepit amplexibus stringere. manibus
contrectare ut corpore in libidinem commoto se supia
ceret impudica, quid tunc ageret miles

C 167

x quo se verteret ignorabat · quem eum tormenta non vicerant / superabat voluptas / tandem celitus inspiratus / precisa dentibus lingua in osculantis se faciem expuit · et sic libidinis sensum magnitudo superavit doloris // Eo etiam martires rome coronati sunt et savinus quoque et basileus ibidem

11a p de paulo primo heremita

Ervente huius persecutoris procella paulus · thebeus ad mocium deserta confugiens repit saxeum montem · ad cuius radicem erat grandis spelunca · que lapide claudebatur · quo admoto inadvertit interius grande vestibulum · quod aperto desuper celo patulis diffusa ramis vetus palma contexerat fontem limpidissimum habentem / cuius rivum mox egressus terra sorbebat · ibi diu in oratione vivens palma cibum et vestitum prebuit · cum que iam esset annorum · Antonius nonagenarius in alia solitudine deo serviens / cogitare cepit an ultra se in heremo aliquis consederet / revelatum quoque ei adesse ibi alium se meliorem ad quem visendum festinet · Ille primum surgens artus baculo substentans / cepit ire · quo nesciebat dicens · credo deo meo · quod servum suum quem promisit · ostendet / Cumque altera die diluculo preculum intuetur lupam sitis ardoribus estuantem repere ad radices montis / quam sequutus cum fera abisset / cepit intra speluncam aspicere atque ingressus calidus explorator sepius quoque subsistens ultra tetre noctis horrere lumine conspicere / et dum avidus properaret / offenso ad lapidem pede concitavit strepitum / quo paulus hostium patens firmavit · anthonius vero preforibus corruens / usque meridie in terram precabatur dicens · qui sum / unde / et cur venerim nosti / scio me non mereri conspectum tuum / tamen si non videro non recedam · qui bestias suscipis / cur hominem repellis / quesivi et inveni · pulso ut aperiatur aliaoquin hic moriar ante postes tuos / certe sepelies vel cadaver / Cui paulus nemo sic petit ut minetur · nemo cum lacrimis calumpniam facit · ardensque paulus patefecit ingressum et ipsis se propriis salutaverunt nominibus et sic deo gratias persolverunt · Cumque simul conversarentur · respiciunt corvum ramum arboris consedisse / qui inde leniter subvolans / panem integrum an admirancium ora deposuit · Eya inquit paulus · 60 anni iam sunt ex quo dimidium panis semper fragmenta accipio · Vero pro adventu tuo militibus suis xpistus duplicavit annonam / sedentibus ergo super fontem / quis prior dividere panem / oborta contencio pene diem consumpsit · in vesperum paulus more cogebat hospitis / Antonius repellebat iure etatis / tandem consilium fuit inter eos · ut apprehenso e regione pane · dum ad se quisque traheret pars sua remaneret in manibus · Postea libantes paululum aque noctem sacris vigiliis ac divinis laudibus transegerunt Illuciaque die ait paulus · Antonio / olim te in consortium promiserat dominus · sed quia iam tempus mee dormicionis advenit / tu missus es a deo · qui humo corpusculum tegas · Quamobrem queso pergere et pallium quod tibi · anastasius episcopus dedit afer ad obvolvendum corpusculum meum / hoc autem rogavit ut sue mortis meror alleviaretur · hoc audito antonius flens et gemens stupefactus est · quod de anastasio et pallio audierat · et quasi xpistum in paulo videns / nil ultra respondit sed cum silencio lacrimans · deosculatus manibus eius ac pedibus ad monasterium reversus est, duobus quoque discipulis ei occurrentibus ac dicentibus ubi pater moratus es · Respondit ve michi quod falsum nomen porto monachi · Vidi helyam · vidi Johannem in deserto et vere paulum in paradiso · / ac sic ore compresso et manu pectus verberans / e cella pallium protulit · et nec modicum cibi sumens regrediebatur / timebat enim · ne se absente spiritum redderet / quod et accidit · nam et vidit altera die inter angelorum catervas alias pauli candore niveo fulgentem in sublime conscendere et statim in faciem procidens super caput sabulum proiciebat plorans · cur me inquiens paule dimittis Cur insalutatus abis · tam tarde notus · tam cito recedis quo dicto residuum vie quasi avis volavit · et ingressus speluncam vidit cadaver exanime genibus complicatis recta cervice · et extensis in altum manibus / ut tunc vivere credens pariter orabat / postquam vero nulla audivit consueta orantis suspiria / in flebile osculum ruens intellexit / quod et cadaver sancti / deum cui omnia vivunt / gestus officio precaretur / Itaque obvoluto corpore psalmosque ex more cantans contristabatur quia sarculum quo terram foderet non habebat · dicens · si ad monasterium rediero triduanum iter est · Si hic remansero / nichil agam · moriar ergo · ut dignum est · et ecce duo leones ex interiori parte heremi currentes volatibus per colla iubis · directe · ad cadaver senis ferebantur / adulantesque caudis circa pedes eius accubuerunt ingentem fremitum rugientes ita ut eos prorsus plangere intelligeres / deinde terram foderunt et statim mercedem pro opere postulantes · commotis auribus directa cervice ad antonium perrexerunt · manus pedesque eius lingentes · ita ut ille inadverteret benediccionem illos a se deprecari / quam accepta / corpore quoque condito · altera die / tamquam pius heres tunicam eius vendicavit · quam ipse sibi in sportarum modum de foliis palme texuerat · Reversusque ad monasterium cuncta per ordinem discipulis explicavit / diebusque solempnibus pasce ut pentecosten semper tunica pauli semper vestitus est

12a p de tribus sanctis congetibus

Alectus romanus in britannia missus regem caransium occidit / et quia britones cum caransio adheserat opprimebat / illi asclepiodotum ducem cornubie in regem eligunt / qui alectum superavit · et galum alecti colegam / londoniis obsedit et captum decollavit

169m c. de imperio claudii prima p de gestis imperatorum

Claudius postea consensu senatu imperavit gottos · vastantes illiricum et macedoniam per annos 14 · superavit / et incredibili strage delevit · Unde clipeus ei aureus et statua equestris sibi decernitur a senatu / vixitque alma nis obiit · fuerunt eo tempore exordiarii cesares multi substituto quintillo / claudio / fratri ab exercitu · sed 17 · die mortuo quietus cesar / balista cesar herodes cesar · monius cesar vales pisto cesar · hemelianus cesar · alexander vel alexandrinus cesar heremanus · cesar · chymolaus cesar · celsus / zenonia victorianus cesar titus censorius claudius cesar

2a p de sancta pelagia

Eo tpe apud anthiochiaz demeto epo
successit paulus samosatenus q xpi hoiez
purz asseres ab oi concilio anthiocheno
condempnatus/cuz de eccla nollet exire. excepto
aurelian sequentis imperatoris manu prius expul
sus. Cui successit domnus demetriani filius .16. an
thiochie eps. cuius tpe contigit apud anthiochiam puer
venissent viri vicini epi pdicante epo Elcopo
leos ad stanti pplo/mulier facie et ornatus
pulcritudine splendens ptransiit. pcedente mag
turba iuvenum et puellarum ad mitas intelligens tra
sibat/totuz aerez musci et diuersorum aromatum
replebat odore. quaz vt epi nudo capite ptisse
viderent ab ipa. qui aperiato grauissio facies aui
terunt. Sanctus vero eps elcopoleos. cum ea diu
cius aspexisset. declinans in terraz genua post
longuas lacrimas pfunda suspiria dixit ad coepos
rogo nos fres non estis delectati in tanta pul
critudine mulieris: illi aut tacuerunt. et sco
similiter interrogati iterum tacuerunt tunc ille
ait. Vere delectatus sum ego et hec mi placuit
pulcritudo in veritate dico vobis quod hanc deus
in iudicio nobis preferet ubi nos et sacerdotii
nostri iudicaturus est/nos cum sponsum habentes in quo
desiderant angeli pspicere et eternas donantem
delicias. negligentia torpemus et aie me faciem
ab insidia non velamus sicut ista nupta se lauat
et pingit/vt amatoribus suis placeat. cras
forsitan morituri. et egressus hospitium cecidit
sup pauimentum faciem lacrimis irrigans atque
dicens/ignosce mi dne deus quia unius diei me
retricis ornatus/totius vite mee industriam
superauit. tunc vero fortiter obdormiuit. et visum
ei quod columba dispiciens. et post missam reddiens
et ab ipo in vase aque mersa munda et candida
exiuit. et sic alte volauit quod videri non potuit
quo reuelato/cum suo clerico eps ad eccle
siam processit. et pdicantem meretrix illa adue
niens audiuit. quod in tantam compunctionem mu
tata est. quod sero ad epm nuncios suos misit. O
scte epe discipule xpi. peccatrix discipula diaboli au
diui de deo que colis quod non pnuisti. sed
pro pctoribus de celo descendit. Dni ergo discipli
cius es. non me despicias penitentem et salua
ri cupientem ad hoc epus quecumque es deo
nota es sed tu peccatorem non temptes/quod si
saluari et me videre desideras/inter alios
epos me videbis/conuocatis ergo ceteris epis
illa venire iussa/continuo pstrata cum eiulatu
magno illius pedes cepit lacrimis irrigare
et capillis tergere. O miserere dne peccatri
cis/ego enim sum pelagia. pellagus iniquitatis
exundans fluctibus peccatorum. Ego enim sum abis
sus perditionis et vorago. et laqueus aiarum /fac
ergo me patris scte baptizari. vt aiam meam possi
tatis sordibus emundari. Ad hec scs ait. Ca
nones phibent meretrices baptizari nisi per
fideiussores spondeat quod se ultra prauis actibus
non inuoluat. tunc illa iterum se psternens et eiu
lans dixit. rogo reddas deo pro aia mea et
imputetur peccatorum meorum iniquitas. /scs vero
de eius nomine petiit. et illa rndit se a natiuitate
appellari pelagia. a pplo vero ob pompam orna
mentorum margaritam. postquam aut baptizata est et
communione sacra suscepit diabolus clamabat. O
violentia quam patior a sene non tamen sufficiebat
eliopolis ciuitatis q mea contigit fuat/maledictus
dies in quo in contrarium natus es. quid fecisti in
pelagia. et tu in me comutata es. dna mea
margarita quid unquam tibi mali feci. non ne te
lapidibus preciosis ornaui. auro et argento
cumulaui. dic mi queso. in quo te contristaui et
tamen satisfaciam tunc non me deseras. ne opprobrium
xpianis efficiar. at illa protinus se signauit. et
flatu suo diabolum effugauit. 3a die diuicias suas
pauperibus erogauit. cilicium induit et nocte
fugit. post tres non annos eps pficiscens
Jerosolimam/clerico suo/ait vt inter ceteros
monacos diligenter pellagium quereret
et humiliter salutaret. et non intelliges cle
ricus quod esset pelagia/in clusam in cella repit
in monte oliueti. et hic ab ea cognitus. ipam tamen
pro macie ipam non cognouit /ait aut illi pela
gia oret pro me eps tuus. quia apls xpi e. et
visitans clericus omnes alios. cum audisset magna
famam pellagii ad ea reddyt. et cum se vocatus
non rnderet. apiens fenestram defunctam co
gnouit. tunc cognita quod esset ab epo et clero
honorifice sepelitur/.

3a p d sco qrino. mario martha et ceteris.

Marius martha et eorum filii. Audifax et
Abacuc romani viri xpiani/ad oro
nem aplorum venerunt depside pro diu
solicite corpa scorum per carceres et sepulturas
requirerent. scm quirinum multa verbera
pro xpo passum et facultate nudatum inue
nerunt in carcere/et mittentes se ad pedes eius
vt pro eis oraret/ceperunt ei de suis faculta
tibus ministrare. et pedes qui constricti erant
in carcere lauare. Eo tpe claudius .2. 62. xpianos
in amphiteatro inclusos iussit sagittis interfi
ci. quorum corpora marius cum uxore et filiis
et Johanne pbro sepelliunt/reddies quoque et
scm quirinum non repiens contristatus e.
et audies quod nocte gladiatus esset. corpus eius
in tyberim proiectum remansisset in insula
collectum corpus sepelliunt. Audientes deinde
in quodam cenaculo multitudinem xpiano
rum psallentium/intrauerunt ad eos cum
gaudio. et orantes duobus mensibus ibi manse
runt in abscondito tunc tenuit claudius ua
dino in cathenis. Valentinum pbrum/quia di
xisset ioue et mercurium fuisse hoies mi
seros. semper in inmundiciis delectatos. postea tra
didit eum asterio principi/vt mollibus eum mul
ceret verbis. Valentinus aut domum illius ve
niens orauit pro illius domus conuersione/Asterius
aut pmisit ei credere si eius filiam adoptiuam
excecatam sanaret. quo facto ille multos
xpianos dimisit. baptismum cum uxore et tota
familia .i. fere 46. suscepit /quod audiens ma
rius uxore ac filiis illuc venit. et xxx die
bus mansit. Cum aut hoc claudius cognouisset
iussit omnes sibi vinctos presentari/et asterium ad
ciuitatem hostiam duci. et in tormentis mori
Valentinum aut fustibus cedi. et capite truncari
Marium vero cum uxore. et filiis tradidit musia
no vicario. quos nolentes sacrificare iussit expoliari

C 166

et fustibus cedi laudates quoque deum fecit in acu
leo suspendi ignem quoque eorum latteribus apponi
lateribus et ungiubus fereis radi. postea ius
sit eos in hoc marte deponi / manus quoque eius predi
lla non sanguinem et caput suum cum gladio li
niebat / postea cum manibus ad colum ligatis
per ciuitatem ducitur. capite truncantur
et marta necari iubetur et ne valeant
sepeliri mandatur. corpora eorum quidam semiusta
fenitas rapuit. et in predio suo seppeliunt
martha uero de puteo leuat eos sociauit

2ª p de sancto cesario et iuliano

In teracina ciuitate campanie consue
tudo erat vt iuuenis vi vel viii me
sibus in delitiis et lasciuiis nutritus
in kallendis Januarii pro salute rei publice et prin
cipum armatus et ornatus ascendebat in mon
tem marinum et arepto equo putans sibi non
acquirere gloriam se precipitem dabat eius corpus cum gra
di honore ad templum perducebat apolinis
eiusque ibidem combusti pontifices condebant. Cesarius
quidam diaconus ex affrica illuc veniens in die
solempnitatis contra hanc clamabat in saniam
propter quod in carcere clauditur. deinde ad templum
apolinis tractus. uictus et nudus cum orans appro
pinquaret templum subito ruit et sacerdotem
ferminum oppressit. qui huius facinoris inuentor
fuit. et reductus iterum nudus ad carcerem prius
capillis tegitur / adductum quoque ad forum qui
constacio lux quedam protexit. quod uidens
leoncius clamauit / vere dominus deus est quem predi
cat cesarius / et expolians se clamide cum induit
coram omni populo precepit baptizari. et post communionem
susteptam continuo spiritum tradidit. luxurius
autem primarius ciuitatis. Cesarium et Julianum
presbiterum qui communionem leoncio dedit. fecit
in saccum mitti et in mari precipitari / Cesarius
uero ait. me aqua quam regnauat et martirem
facit / te autem comedet coluber / Vt sciat omnis
patria. quem vindicat deus sanguinem suorum
suorum. ipsa quoque die submersionis corpora ad
litus unda deuexit. non luxurius iacebat
nam cum in equo reddire nellet / lapsus est super
iter collum et tunicam qui eius lattera mor
sibus lacerauit et pectorem quoque usque ad cor
pucit. vidit quidem ipius adhuc iuuius sanctorum corpora
que dei famulus eusebius seppeliuit. qui post
dies quinque inuentus est orans iuxta teracinam
ciuitatem / vbi posuerat martirum. ad quem
multi confluebant / et conuertabantur quos / felix
presbiter baptizabat. quem cum eusebio monaco
leoncius filius leuncii consularis propter mortem
patris in xpisti confessione decapitari fecit / iuui autem
presbiter iuxta prefatos martires / et os seppeliunt
Claudio mortuo apud firmium. Quintilius
frater eius ab exercitu electus est. vir vnice mo
deracionis. et solus fuit preferendus. hic vii die
post quam in solio sublimatus est gladio occubuit

166 incipit de ipius aurelianus / in p de gestis eius

Aurelianus imperauit postea in mili
taris industrie expertissimus in expedi
cione ad danubium suscepta / gottorum
getem diuris preliis profligauit / dicionemque romanam
antiquis terminis stabiliuit et syria totam subiugauit
quam zenobia omisso iuro sibi uechcauat. ita quod
victor in aquilone et oriente reddiens roma firmio
ribus muris cinxit. et soli templum construxit. In ga
lia super ligurim / ciuitatem aurelianam suo nomine
hedificauit. et castrum diuionum. hic primus apud roma
nos gemata corona et omni ueste aurea usus est.
Ecclesie quoque status felici prosperitate crescebat cottidie
cumque maliscent depravatus consiliis. ex tunc eam nonam
persecucionem excitauit grauissimam

2ª p de summis pontificibus

Gelius nacione dalmathinus / ex patre gallo se
dit annis xi mensibus iiii dies xi cepit episcopus de xi
hic constituit ut primus quis hostiarius fieret
secundo lector et sic de aliis ordinibus / Item ut difficiles
questiones in prouinciis exorte ad sedem aplicam
refferantur / Item ut pagani uel heretici fideles
accusare non possint / Item vt nullus apud iudices
seculares episcopos accusare presumat

3ª p de sancta columba

Ingressus eam aurelianus Ciuitatem seno
nis / columbam virginem sibi accusatam ius
sit poni in publico contubernio meretricum
que ingredienti ad se ait / quare contra feritate
ad me intras. vide ne tibi irascatur deus meus ihesus
xpistus et moriaris / ille uero compunctus non tetigit eam
et cum oraret columba, vt eius castitas seruaretur
ursa egressa de cauea ingressa est cella virginis
et hominem ibi inuentum aliedens / intendebat in faciem
columbe. qui querens quid iubetur de illo. et illa
adiurauit ursam in nomine ihesu, ut eum non lederet
donec sermonem haberet cum illo. tunc ursa sedit in hostio
posuit. ne ille fugere / ne alius intrare ualeret
ait autem columba in mei / aut xpistianus fias aut ursa
te deuorabit / ille uero clamauit. Siquis xpistianum non
confitetur hic minus non discedat / quod cum dixisset
ursa tulit se de hostio. iuuenis exiens clama
bat per totam ciuitatem non esse alium deum / nisi
quem columba colit / hoc autem aurelianus
iussit columbam adduci / et in potestatem alegatur
que ursa tuitetur. iubet preda in circuitu
ignem attendi. cepitque ursa uiso igne fre
mere et rugere. Cui columba ait. noli timere
quia hoc igne non cremaberis. ursa quidem tectum
ascendens per medias irrupit et ciuitatem
exiuit. / populus autem clamare cepit. vt ignis
extingeretur. et ne columba comburetur. tunc
quoque venit ymber ab affuco / et ignem extinxit de
mumque columba necari adiudicata oracionis petit
spacium et ei negatur. postea concedit carnificibus
dato serico palio / oranti autem vox de celo facta
est. veni columba mea. quia apta sunt tibi celi.
congaudet tibi paradisus. stat dei filius vt tibi coro
nam in capite ponat / et suscipiant te angeli
et perducant te in regnum celestem / tunc vnus
ministrorum amputauit eius caput

4ª p de sancto Savino et savina

Sauinus quidam natus ex opido samonensi
post primam uxorem. de qua huit saminum
accepit secundam ex pelopia / de gente caldeorum
ex qua huit saminam. qui cum samanus huiuc
versum legisset. asperges me domine ysopo etc ora
bat ut sciret interpretacionem. cui angelus ait /

vide 168 p3

turbas

273
a s 4 6

f 17

Ciz asp̄siz fuit crisma sup capud tuu nuda
beris adelito maxio· cu lauat9 fuiz aqua
viua i noie dni ihu xpi eris mu candidior
et tuc noles prez quertere/obiurgat9 ab eo
pp metu daiij pncipis recessit/ et cu venisset
sup sequanaz i tritorio tercassino/prostrat9
orauit dnm· vt baptizaretur· quo baptizato
vox de celo facta est· Sauiane dilige quod
i ueire voluisti· ille statiz i tra fixo baculo
et facta orone cora multis adstantib9 statim
qtulit ramos frondes et flores/ et quersi ff
ex ind'tib9 1018· quod audies valerian9 misit
xx milites/qui eu adduceret· illi aut videtes
eu oratez timueiut accedre/tuc ipator mi
sit alios 90· qui cu eo sit orare ceperut·/q
pleta no oroe dixerut ei milites/dns nr
ipator desiderat te videre· qui rndit nada
Cuqz i xo fide i ueiretur fortissim9/nullaqz
ei tormeta nocerent· fecit eu imparator
sagittari· at sagitta illo i tacto ipatori oculu
eruit· mi ille 90· militiz qmissus custodie
decollai Jubetur· si q fractis ei9 pedib9 exce
catis qz militib9· sts pucit ad ripa sequane
et facta e aqua qi petra/ et ad collu sibi demo
stratuz pucit ibiqz orauit p acceleracione
martirij· missosqz milites· et ad se accedre
no audentes vocauit· d· veite et portate d'
sanguie meo ipatori/ut videat gliaz dei· Sa
nat9 qz eo imparator deu xianoz glorificauit
factuz e g° ut sorori ei9 q pro eo q ieiunijs
et lacimis qtinue supplicabat dormienti
diceret angls· qcuqz hes relinque et iueies
fem tuuz i honore maxio· Intrastio g' cu
fideli ancilla abcessit· tuc pr ei9 extedens
man9 ad celuz ait· si tu es de9 potes i celo
qui saluare nos possis/destende et percute
oia ydola mea· et qtinuo oia ydola tonitru
comiuta sut· pp quod mlti q uertut ad xm·
Sauina aut ad tumulu beati petri ueit· iqz
appa eusebio baptizata e· et q ect i albis o
rans sanauit· duos cecos duosqz qtos/p9
anos vo· quiqz monuit ea angels ire tre
cas· qr ibi i ueiret frez sum· qtigit aut vt
apud Rauena ab ancilla peteret hospiciu
illaqz rndit merorez esse i domo/qr filia ei9 de
moreretur· Intrauit domu· et orone· morie
tez sanauit· appiquati g' p miliar ciuitatez
et repausanti de vrbe exies venerabilis vi
lucius ait· vn es· et quid queris· vn illa fra
trez quero pditu sauinanu· at ille ait pau
lo ante decolat9 e· et i illa domo sepltg· et ai
ptisset illa se psterneus orauit· dne dns
qui me semp i castitate suasti· no me p
mittas· qmplis duris itinerib9 fatigari
qmedo t famula mea· qui p me tata susti
nuit· et frez quez hic videre no potui· da
vt in regno tuo vide· statiqz migrauitad dn
luciu9 aut qnocata multitudie ea hono
rifice sepeliuit· ubi mulier ceca et clauda
et man9 hns aridas recepit itegra sani
tatez 4a p de sco patroclo.

Patroclus uir nobilis ex ciuitatez hiti
conez hns oronib9 vacabat· et du nolet
xm· negare/nec ydolis ymolare i maib9 et pedib9
igniitis catheris Jubet· astringi· dem i loco
aquoso decolari· meris cor9 i arida resessit
ducti9 g° ad sequana/orauit d dne ihu
xe· ne paciaris cor9 meu m h° loco regeste
ne qu dicat getes ubi e de9 cox· tunc
obstinati sut occi tenetur eu· et ille
flume ingressi9· ad alia ripa trasiuit et
genua ei9 aqua no tetigit· dicebat qda
magn9 e de9 ei9 qui liberauit eu aly
aut dicebant no si fantasma e· mulier
aut pyca adueiens ait eu i monte vltra
fluuiuz orat ibi g° eu decolauerut di
cetez i man9 tuas dne comedo spiritu
meum 6a p d sco benigno.

Volens x cultuz aplicare policarp9
Johanis discipls p diuisas mudi
ptes mittebat disciplos/audiens
malis principibus peiores succeder· Juga
liaz g° destinauit· andociu et benignum
pbros et tirsiz diaconuz u martirio coro
nati sut/ Siphorian9 ptib9 pus sui fausti
nobilissimi uiri q adhuc triciis ect a sto
benigno baptigat9· et a sto anthocliano de
sacrofote leuat9· tata ex tuc sanctitate vi
xerit/q seniorz vitaz in celesti qu'lacione
et sptiuaz diuaz studio anticipauit/ci
aut sacrificare nolet ydolis· et duceretur
ad locuz passionis· ortate eu de muro ve
mre ei9/decolatus est· u tatis chorusca
miracls/ut stupetib9 paganis i maxia re
uerencia heretur 7a p d sto Mamete puero

Mames puer vij anoz i cesarea capa
docie/mortuis ptib9 iuste et pie
viuebat· et audies aurelianu decre
tuz de cultu ydoloz/i motez secessit
u desissia silua erat· i de lacte sui gregis
pascebatur audita aut voce vt i cipuz
descenderet· virgaz et ewaam i ueit· et ad
motez reddyt legente igitur eo ewan
queniebant fere diuersoz generz· q pste
eu adorabant/et fixis genib9 simul ad
eu aspicebant· egressis tadz masculis
feris/femelle remanebant/ex quaz pleis
vberib9 lac mulges caseos fit· et de grege
suo faciens parit adno/quid de hdate si
fructu facere deberet· et rursuz accepit
vt ad porti cesaree desferet· et pauperibus
distribueret· hec aut no multi videntes
nunciauerut psidi i esse magnu/q ciritas
feras maleficaret at ille 90· eqtes misit
qbus mames caseu et aqua apposuit· itqz
manducatib9 facta e feraz qgregacio ad
lectionez ewangely· quaz timetes ad ma
metez q fugiut a qbo q fortati sut pstimqz
h° psidi retulerut· Puer aut sts spote secu
t9 e eos· et p9 carceres ignez et varia
tormenta magnis miraculis supata/ex
ponitur bestijs/ursa aut eu adorauit par
ta collu ei9 amplexata e/leo ped's ei9
lambit· 2z et alius leo de monte descendit
et amphiteatruz itrauit/et respiciens stm
martirez dixit· o na humana spu santo

coopta eme tu ca cogor ab anglis g naz loq
hec leo loquete amphiteatu porte ab ange
lis clause sut. z ascendens multitudinez
paganoz z iudeoz laniauit/ solq p preses
iubente sto illesus remansit tandez sanct
puer i lapidacione manens illes ab anglis
decolat emisit spm 8a p d sco agapito

Agapitus puer rome p abstz cibo et
potu dieb iiij i carcere clausus e
dein poste sut sup capud ei prune
ardentes postea sup fumu teterimu suspes
e capite deorsuz/ deinde dimitti iubet donec
aferis alitibqz deuoretur/ atalus autem
qui p sibi i carcere suasat/ ne flore iu
uetutis amitteret. post iiijor dies iuit ad eu
et iuenit eu i veste candida sup fimu de
abulatez z psalletez. Non moriar sz viuaz
zc Angel eiz eu soluat/ z oms plagas ei
sanauerat. atalus autez g stupore h presi
di nuciat. addens. Credo q deus sit xano
ruz. nec e ali pter eu. z q libetez g agapi
to sustinet martiriu. tunc pses iussit aga
pitu expoliari. z aqua bulietez i ei vetrez
mitti. Sed dn ille aqua frigidaz sentit vba
q vite ponens tyranu arguit. Preses etri
bunali cadit z militib ait. currite sbuei
te q tot ardeo. et q puero mag et etin
dei i iuste mtuli iuste ferro/ z hijs dictis expira
uit. Aurelian aut h audito. iussit eum
leonibus exponi. qui ei pedes linxerunt
circustante aut pplo z deuz glorificante
gladio percussus est/

9a p d sco felice g fortunato g mort aureliani

Ub eo e passi sut. Scti felix pbr et
fortunatus. z achyle dyacon qs
mifsat yrene. lugdunesis eps. va
lenciaz verbo dei i buedaz/ cu q maxiaz
ptez pdicte vrbis ad x fidez guertissent
aduce corneho i carcere trusi sut. deinde
diutissie verberati/ cumbqz/ g fractis circa
rotaz i itigiez astricti/ finiu q i aculei
suspensione pressi/ gladio g pleuerut mar
tiriuz/ post multa q stox martiria iux
aurelianuz comitesqz ei fulmie ruit/ ac
no multo post inter gstatinopoliz z era
clea occis e/ tacit ul taci post eu impa
uit ms vj. quo apud potuz occiso/ floria
nus ptez impij iuadens p dies. 89. apd
tarsuz occisus e. i britania asclepio dor
tus occidit alectuz regez e tpe maximi
anus. herculian legatis diocleciani et pn
ceps milicie ibi eclas subuertit/ z xanos
deleuit 10a p d cetis e mgetibus 167m cm d ipio pbi z hsi mai cheor

Probus postea impauit. hic barbaros
qui galias occupauerat fortissio
bello deuicit/ e tpe fuit qdaz manes
pses gnic/ acer ingenio vita uero z moribus
barbar qui sui nomie suu i sanies separa
tuz notabat. ab hoc diffusa e heresis mani
cheoz/ porlez vniuersuz. hic asserebat duo
ee pncipia vnu boni alterz mali. vnu lucis
alterz tenebraz. eu ois causa sit p naz.
probus vero duo bella ciuilia gessit vnu i

oriente. quo saturninuz tyranu oppressit et
cepit. aliud quo pculuz et bonosuz apd agpi
naz magnis prelijs supatos inffecit. apd firmi
mturi facta militari tumultu occisus est

168m cm d ipo caro carino g numeriano g erco
tpaneis e) 1a p d sco mauro g pstituta

Kar narbonesis postea impauit q filios
suos. Carinu z numerariuz gsortes re
gni fecit. hic ad pticuz belluz pfect
Post uictoriaz fulmie ict pijt sb numeriano
aut maurs monac qui ex affrica venerat ad
visitaduz corp bti petri. z pp psecucionez i spe
lunca ia m iij latuerat/ m norte monetur au
ro splendidissio ut pdiret. q do quē toto cor
de amabat/ erat gratissim. Ille uo expgefac
tus z vrbez ingressus q pegrinus suspect z xa
nus depchensus g sacrificare nolet i aculeo
suspenditur inguilis raditur. z ei laterib la
padib aplicatis tadem decapitatur 2a p de sco babillo

Babilus anthiochen eps ///
q phibuisset numerianuz igredi ec
clesiaz q apd anthiochiaz ydolis ymo
lauerat/ man opponens ei. die alia ipatori
oblat z de proteruia i regia maiestatez redu
gut/ rndit me humilez sum sui gstituit de
pastorez plebis sue. ideo cu te vidi lupu veni
etez ne aliqua ouiu perderes te phibui ab
ouili. at ille. lup g. z no rex tibi apparui/
eps rndit. sm indulgeciaz dni rex es. pp pcta
ta nra ut ul sic verberati reuertamur ad ipz
Adducti sut aut z tres puuli discipli eius
g mre eoz q interogata de noie rndit. theo
dola z duz i gfessione x psisteret iussa e ala
pari. quod videtes pueri vno ore clamaue
rut. tyrane noli sine ca cedere matrez nram
honesta mulier e et vera dicit. qb ille iratus
iussit po dari plagas xij. scdo nonez. 3o. 7. et
ait theodola. dne des sm num anoz cesi sut.
pueri vero bndicebant deuz. qui sm doctrinam
mgri sui babili pp xm paterentur. tuc impator
ait epo pasteptuz male te pdaz. tu eps ri
su dignius. q uaz si ceteri dij tui audiret
q soliz asclepiu noiaueris irascentur/ irat
ille epz et pueros torqueri iubet. senex aute
agebat. ecce ego. et z pueri quos dedit m des
pueri aut clamabant. impissime no erubescis
q a puulis vinceris coraz pplo isto. tu ma
gis cruciaris q nos. non eiz sentim tormē
ta. q deus adiuuat nos deni os gladio percussi
celo spm reddiderut 3a p d sco crisanto g daria

Polemius illustrissimus alexandrinoz. a
senatu romano suscept a numeria
no cathedraz i curia suscepit. cui
fili crisant g vniuersa phyoz uolumina p
curreret. ad euaglios puenit apices. z aut
tu dni te decet crisanti p libroz tenebras
curax tuax frena laxar q diu ad lume
veritatis ptingas. hec cottidie cogitanti
z dei famulos pquirenti nunciatur Carpophor
eruditissim in spelunca latitare/ z uix posse
apauciss visitari. quo audito flexis geni
bus ac fusis lacrimis ad eu duci impetrauit
z m paucos mes diuinis sciptuiris ibuitur ita ut post

169 p 24

169 p 13

221 p 1

10a p d cetis emgetib

179 p 1

hes manicheoz

hes manicheoz

dies vij baptismum xpi predicaret. sed a patre
in squalidissimo carcere et cibo aridissimo substentatur
quod ille sibi ad exercitium non ad supplicium dice
bat inferri. Monuit prom quidam patrem quod xpianam
delectarentur in penis. Ideo magis delicijs retra
hendus erat. Pater igitur filium preciosis induit
et triclinio ponit ornato sericis, quinque pul
cerrimas virgines ad eius contubernium societatem
et amplexus mittit. Inter hec ludibria vir
dei perdurat immobilis et contempnens delicias
puellas que nuptas exorcebat continuus in oratione
earum amplexus et obstacula quasi sagittarum ictus
fidei scuto excipiens clamabat. Exurge deus
in adiutorium meum. Dic anime mee salus tua ego
sum. Orationis autem virtute puelle in triclinio
ita obdormiunt ut non nisi extra excitari que
ant. et cum continuo iterum introducerentur
iterum obdormiunt. Iterum patri asseritur quod filius eius
magus effectus sit nec simplices puellas ei
posse resistere. Propterea virgo vestalis adducitur
nomine Daria gemmis auro et eloquentia
fulgens. Crisanthus autem inter se et eam
spiritum sanctum medium postulavit et suadenti
carnale connubium, ille spirituale pretulit as
serens sit desponsate anime ecclesie, angelos lauda
tores apostolos paranimphos martires amicos
xpistum sponsum qui in celo thalamum collocavit et
nam dotem tribuit paradisum. Daria tunc conpunc
ta respondit. Nulla alia petulantia, talis adve
nisset patris tui lacrimas nuptiata cupio te
et patri tuo reddere et deorum culture, quia
vestri efficiuntur custodes. Crisanthus autem
eorum culturam reprobat. et quod nutte habeant cu
stodiri. et quod homines extiterunt scelerati.
tandem credit Daria et inito consilio ambo
subficto matrimonio in castitate et dei timore
vivere promittunt. Excitata deinde seditione
multis clamantibus se propter Dariam sponsas amit
tere et propter crisanthum iuvenculos suis amit
tere sponsos. traditur Crisanthus Claudio
tribuno et a lxx militibus extra civitatem ad sa
crificandum ecculi ducitur. sed dum in celis duriter
constringitur. tam cito solvuntur ut nec oculis solu
tionis celeritas perpenditur. Deinde cum in caprum no
vum ponitur et deridetur. lignum quasi in cinerem re
solvit. Postea urina perfunditur ut sic male
ficijs privetur. sed nectareus odor sentitur quasi balsa
mo esset aspersus. Deinde ligatis manibus pe
dibusque in obscurissimo carcere ponitur at reso
lutis vinculis continuo lux quasi multarum lampa
darum infunditur. Iussu deinde tribuni ceditur
et cum esset virge nodose et quasi ferree, molles quasi
papiree reddebantur. Conversusque tribunus cum
sua uxore lxx quoque milites cum suis. Ita ut
optaret pro xpo adversa pondsaz cloacharum
sentina. Daria vero in prostibulo ponitur contuber
nio meretricum. Ac crisantho et lux et odor
prestatur divinitus et Darie leo fugiens de cavea
amphiteatri dirigitur qui in cellula ubi posi
ta erat se prostravit ut cum orante orare
videretur nescientes ibi esse leonem inmittunt
quendam turpissimum et in tali turpitudine
opinatissimum. quem leo ad terram elisit ad

virginem aspiciens quid iubetur. innuit autem
virgo ut ille illesus audiat verbum dei. unde
leo in hostio celule se ponit et conversum
hominem postea exire permittit. egrediensque
homo per totam civitatem clamabat. no
neritis Dariam deam esse. Igitur cum diversi ve
natores et perti ad leonem concurrerent leo illos
multos ad locum virginis coegit. aqua libera
ti exeuntes clamabant. Credite populi roma
ni non esse alium deum preter xpm. Iubet exinde
circa locum ignem accendi et leo timens atque confor
tatus a virgine per medias turbas nec ledens nec
lesus pertransit. Propterque multi tunc xpm susceperunt
Numerianus vero hijs auditis iubet eos
sacrificare. nolentes vero diversis cruciari
penis. Cumque Crisantus imponeretur aculeo
ligna comminuuntur. solvuntur vincula lampa
des extinguuntur. eius lateribus applicate. tunc
Imperator iussit ambos arenario lapidari.
Numerianus autem cum ob dolorem in vertice ve
heretur in sidijs. aper socer suus interimitur. hic
autem fetore cadaveris cohopertus carinus filio
victus. diocletiano in dalmacia apud magum
occiditur de sancta restituta

In affrica quoque restituta virgo no
bilis fuit. et sacris litteris eru
dita. Cum famam audiens proconsul illius
provincie, preterea iussu Numeriani ad nigre
dum xpianos missus fuit eam tribunalibus
sisti fecit et eam de suo nomine et religione
inquirit. que respondit se restitutam vocari et
deum adorare qui fecit celum et terram qui pro
salute humani generis proprio filio non pepercit
sed pro nobis omnibus tradidit illum. Tirannus
ait. romana sapientia huic crucifixum sic ext
minari iussit. ut ne quidem nominari valeat.
Aha quo deo iovis sacrifica, qui merito iupiter
vocatur. quasi iuvans pater cunctorum omnibus. at cum
sacra virgo in xpi confessione firma maneret.
Iussit eam expoliari et durissime cedi deinde
ad carcerem trahi sed astitit angelus et lumine
refulsit in habitaculo carceris. et ait illi
adhuc modicum certa et sociaberis ange
licis choris. Deinde an conspectum producta in pre
terita stetit. Et cum sacrificare nollet iussit in
aculeo suspendi et toto corpore crudeliter
ungulari. et ridens eam tirannus aiebat. vere
per antifrasim nomen sortita est. non enim
restituta sed dissipata et destructa vocari
debuisti. et merito quia non feminino lacte
sed ferino nutrita es tigridis vel leene. Nam
spretis vite gaudijs in tui met perdicione leta
ris. tandem iussit eam in naviculam poni stupa
pice et resina repletam intra mare vehi ibique
comburi et in profundum baratri mergi. sed sub
mersis ductoribus illa ab angelo confortata
erat. ut cassatum corpus anima relinqueret et gau
dia celi possideret. quo impetrato puellis na
vicula ad insulam inarime perductam ad locum qui
vocatur ripe xxx a parthenope distantem. hoc
autem revelavit deus cuidam matrone devote
per angelum eiusque passionem quo cum ad locum
accessisset invenit corpus niveo colore nitentem

286
20

et cum aromatibus sepelivit. 169 me. de ipso diocleciano capitulum 8 quarto coronatis et de tribus

Dioclecianus dalmacia scribe filius obscu-
ro loco natus postea imperavit qui primus
gemmas vestibus calciamentisque inseri ius-
sit. cum ante omnes imperatores clamidem purpuream
tantum a privato habitu plus haberent. nec animos ita
ditare voluit ut paupertatem evaderet. et ex diccione
non serviret. Karinum inimicum fratrem apud dal-
maciam flagiciosissime degentem, difficulime superavit
et aprum interfectorem numeriani propria manu
occidit. hiis diebus amandus et elianus in ga-
llia collecta rusticorum quos burgondos vocant
multitudine perniciosos tumultus excitave-
runt. unde dioclecianus maximianum herculium
quem sibi commilitonem cesarem fecit et in gallias de-
stinavit. qui facile agrestium hominum inperitam mul-
titudinem et confusam militari virtute compescuit.

p 3

capitulum de summis pontificibus

p 40

Marcellinus nacione Romanus ex patre proiecto se-
dit annis viii mensibus ii diebus xxv cessavit episcopatus annis
vii mensibus vi diebus iii. hic quia incensum po-
suit ydolis congregata synodo rome 180 episcoporum
eorum iudicio se submisit. illi respondent absit
ut summus pontifex ab aliquo iudicetur. negasti
tu, negavit et petrus magister tuus. et quis apostolorum
fuit ausus iudicare eum. sed egressus foras flevit
amare. tu igitur causam tuam in tempore collige et te
ipsum iudica. ad hec marcellinus ab ipsis ydo-
latrie me iudico deponendum. anathematizo
eum qui corpus meum tradiderit sepulture et coram
diocleciano christianum se confitens capitalem acce-
pit sententiam. Marcellus nacione romanus ex patre
benedicto sedit 4 annis mensibus 7 diebus 22 cessavit episcopatus diebus
20. huic apparuit beatus petrus post dies xxx
martirii predecessoris sui dicens quare corpus meum
inhumatum non sepelis? non legisti quod qui se humiliat
exaltabitur? multum se humiliavit quando indignum
sepultura se iudicavit. vade igitur et sepeli eum
iuxta me. ut quos iustificavit gratia non dividat
sepultura. hic constituit cardinalatus in urbe quasi
dioceses propter baptismum et sepulturas.

p 41

3a pars de legione thebeorum et de persecucione ecclesie et ipsius quassacione

In ipso autem itinere de quo supra dictum est thebea legio sedunio gallie agauno pro
christo passa est. Fuit autem thebea civitas
superius sita opulentissima centum portas habens.
Cum enim maximianus pertransitis alpibus in grati
planicie consedisset monet omnes diis ymmolare
fideles quoque contra hostes esse et christianos persequi. quibus
auditis per viii miliaria legio thebeorum ab alio
exercitu secedit. et iterum ad ymmolandum invi-
tata renuit decimoque milite decollato minuitur.
sed milites colla porrigentes quodammodo concerta-
bant ut alter ante alterum posset mori. Sanctus
mauricius residuos confortat ut fidei fervore
constantes sint et sociorum exemplo. et cum firmam eorum
sententiam cognovisset. Imperator mandat iterum
quemque decimum trucidari. Iterum autem exibe-
ris significantes duce mauricio exortacionem
replicant. ultimo iussi milites offerentes se
ceteros trucidaverunt. residentibusque post divisam
predam victoribus ad edendum transeuntem canum senem
ad epulas vocant nomine victorem. quo dicente quia

post tantam hominum stragem edere possent. et quod eorum parti-
ceps libenter fieret. dum christianum se fatetur ibidem
martirio coronatur. Crescente ubique per orbem
ecclesia subito turbo persecucionis increvit. Anno
quippe 19 diocleciani exiit eius edictum ut ecclesie per
orbem terre usque ad solum dissiparentur et sacre scrip-
ture ubique comburerentur. clericique in carcere pre-
sidentes ponerentur. multi per in brevi tempore ra-
piuntur. ut eorum multitudine carceres estua-
rent. quorum aliqui tormentis fatigati cedebant.
alii usque in finem pacienter sustinebant. ex per-
secutoribus non nulli tanquam mitiores ubi appro-
ximassent christiani quia satisfecissent clamabant
cum nil egissent. quorum quidam ostendebant in hoc
solum culpabiles. quod obiectum crimen silencio
paterentur. quidam non immolasse neque se ymmo-
laturos confitebantur. et tamen in persecutoribus repelle-
bantur quasi ymmolassent. tunc erat impiis studium
ut suum propositum viderentur implesse. huius perse-
cucionis rabies usque in vii annum constantini dilata est.
At dum hec aguntur. Carausius qui ad obsidianda
occeani littora positus fuerat. quando tunc franci et
saxones infestabant predam ereptam predonibus
nulla ex parte restituit. sed totum sibi retinuit
propter quod a maximiano iussus occidi. vir genere
infimus sed consilio et manu promptus purpuram
sumpsit et britanniam occupavit. Igitur cum in britannia
rebellante et archileo in egipto et in affrica quinquegentiani
infestarent. et narseus rex persarum orientem. Diocle-
cianus tanto periculo permotus. Maximianum hercu-
lium ex cesare fecit augustum. constancium vero
nepotem claudii ex filia. et maximinum galerium
cesares tradens constancio theodoram maximiani her-
culii filiam vel privignam secundum orosium ex qua
postea vii filios constantini magni fratres habuit.
filiam vero suam valeriam maximiano galerio.
et uxores quas habebant ambo repudiare compul-
si sunt. Carausius britanniam sibi per vii annos for-
tissime vindicatam, tandem fraude alecti sui socii
interfectus est. Alectus vero insulam per triennium tenuit
quem asclepiodotus prefectus oppressit. et per x annos
habuit. Constancius cesar in gallia primo prelio ab
alamannis suo profligato exercitu vix ipse subreptus
est. secundo victor lx milia illorum percussit. et maximianus
augustus quinquegentianos perdomuit. Dioclecianus achi-
leum obsessum per viii menses apud alexandriam
cepit interfecit et in moderate victoria usus alex-
andriam direpcioni dedit. totamque egiptum proscrip-
cionibus fedavit. erat tunc cum diocleciano con-
stantinus iuvenis inclitus constancii filius ex helena
priore uxore. voluit quod eum dioclecianus dolo perime-
re instigante galerio. deo tamen protegente salvus ad
patrem reddiit. At galerius maximianus cum duobus
iam preliis adversum narseum conflixisset. tercio confli-
ctu amissis copiis ad dioclecianum refugit. a quo
arrogantissime susceptus est. ita ut aliquot milia passuum
purpuratus ante vehiculum cucurrerit. qua contu-
melia decreta regii fastus rubigine de yllirico
et messia contracto exercitu contra narseum reversus
hostem fugavit. narsei uxores sorores liberosque
cepit in medias gazas persicas dirrupit. et rever-
sus in mesopotamiam a diocleciano cum magno favo-
re susceptus est. strenue deinde adversus carpos
basternosque pugnatum est. et sarmate separati [illegible]

p 50
p 51

p 51

captiuorum multitudo per romanorum simul presidia
dispersa est. Interea diocletianus in oriente maximianus
in occidente ecclesias uastari et xpianos affligi
statuerunt. porro predicte persecutionis ignis sicut
eusebius. prima scintilla inflamauerat inceperunt querere
tur si qui essent inter milites xpiani. plurimi
ex eis militiam quam fidem. non pauci et animas po
suerunt

4a p d s v victore

Victor massiliensis miles intrante maxi
miano. massiliam post recentem thebeorum
cedem ac decernente omnes aut sacrificare
aut exquisitis mortibus perire sponte se optu
lit. et se xpianum confessus est. inter multas cruci
atibus ad sacrificia inducitur. sed ad eius passi-
onem. iii milites conuertuntur. Alexander longinus
et felicianus qui eum custodiebant omnes vero
martirium tandem capitis obtruncatione complere-
runt

5a p d s 4or coronatis

Diocletianus a panonia pergens. ad diuersa
metala de montibus abscidenda. reperit
in arte quadrataria mirificos. clau
dium. castorium. simphorianum. et nichostratum
hii xpiani erant. simplicius autem gentilis eorum so
cius in sculpendo. claudium rogauit ut ferrea
instrumenta sibi repararet. nil enim bene operari po
terat. Claudius autem benedixit ferrum. ut esset for
te et sanum in nomine domini ihesu xpisti. tunc cepit ille
bene et recte operari. et nunquam ferrum frangebatur
et mirabatur solicite quod esset reparamentum gentilis eua
gelizante quod sibi xpistus in uirtute contulit ille dixit ad sanctum
kyrilum episcopum de anthyochia. a multis confratribus cathenis
constrictum et iam tribus annis verberibus laceratum
et rogatus baptizauit simplicium. obseruauit autem
unus ex philosophis quod sine crucis signo nil face
rent. ait hoc signum magice artis est. accusati
ergo sunt apud augustum. at ille delectatus in opere
inter cetera opera sculpere eos iubet asclepium
quod illi se facere negant. quia scriptum est similes
illis fiant qui faciunt ea et tunc magis
exardescens contra eos diocletianus commisit eos
lampadio tribuno. qui post carcerem iussit expo
liatos scorpionibus cedi sed arreptus a demone. se
ipsum discerpens expirauit. iratus autem diocli
cianus. iussit eos in plumbeis loculis uiuos
recludi et in flumine proici. quod audiens sanctus
kyrilus in carcere. se afflixit et ad dominum migra
uit post dies vero. 42. nicodemus corpora leuauit
et in domo sua posuit. Diocletianus vero
romam rediens. conuocans omnes milites ad sacrificia
dum compleret maxime urbane prefecture quatuor
cornicularii sacrificare nolentes. eius iussu
plumbatis percutiuntur donec deficerent. quorum
corpora post quinque dies. sebastianus cum melchiade sep
peliuit quorum nomina hec sunt. Seuerus. Seue
rianus carpophorus et victorinus

6a p d s Sebastiano marcellino et marco

Sebastianus narbone natus. mediolani
eruditus. diocletiano et maximiano
ita carus erat ut principatum prime
cohortis ei traderet. militis quidem eum qui premi
uenerabant occultabatur autem xpianus non timore
pene. sed ut confortaret xpistianos milites in agone claris
simos quos. fratres. marcellianum et marcum eorumque
familia infirmitas prox. affligi cernens romane

nia ardentia. cottidie ei solacium exhibebant. sua
dens ut fugitiua seculi gaudia contempneret
et momentanea superaret tormenta. dum aduenit de
mum ad supplicium puenerunt. eorum pater tranquillinus
et mater marcia cum uxoribus et filiis aspec
to xxx dierum inducias impetrant. quibus possit
ad ydolatriam reuocari. accedunt ergo amici pro
dentes. unde uobis tam dura mens et ferreum pectus
ut abiciatis patris canitiem et nouum partum affe
ratis decrepite matri. et contemptis omnibus pieta
tis affectibus desideretis mortis atrocitatem
his superueniit mater se miseram clamat canos
dilacerat lacteum mamillarum lacerata ueste
laxas pelles ostendit. deplorat mortem ultro
neam filiorum et nouum pereundi genus. quo
carnifex rogatur ut perimat iam ut fiat
mors optatum ut ueniat. et tunc si eos hostes
tolleret per medias sequerer bellantium acies
si iudicia uiolenta concluderet carcerem
irrumperem moritura. superueniit his infirmus
et senex pater. famulorum manibus supportatus et
clamans o filii senectutis mee baculum et
geminum lumine oculorum meorum. que uia hec in
sania est que nos mortis amatores facit. dicite
dicite iuuenes et flete super iuuenes sponte
pereuntes. venite pres et prohibete hec fieri
ne simul patiamini. superueniunt et coniuges
cum natis eorum querentes quibus eas futuras
relinquerent. et quibus traderent coniugii
affectionem. quod parentes respuitis. uxores
abicitis. filios abdicatis Igitur inter coniugum
lacrimas et filiorum suspiria. ceperunt milites
xpisti molescere et animos in flectere ad dolorem
Cernens hoc sebastianus ait. o fortissimi
milites xpisti. qui multa virtute fortiter peruenitis
ad palmam. quomodo per misera blandimenta coronam
deponitis sempiternam. isti quos plorantes
attenditis. si scirent alteram vitam restiarent
nobiscum ad illam pertingere uitam. hanc fugi
tiuam pro nichilo computarent quia semper omnes
in se credentes fefellit. omnes de se presumentes
irrisit. atque utinam solius mendacii culpa esset
obnoxia et non per omnia uitia currere suos co
geret amatores. ipsa edacitatem gulosis. pu
dicie naufragium suadet adulteris. monet
furem ut rapiat. iracundum ut seuiat. mendacem
ut fallat. ipsa tollit iudicibus iustitiam. castis
pudiciciam. moribus equitatem. hec est uita que
hic fallit et ad inferos ducit. hec nos instigat.
ut peccatis colorem impietatem suggeratis
qui si uobis consentiret. paruo tempore uobiscum
esse possent. et postea separati uos mutuo
nunquam in tormentis uos perpetuis uideretis
hec igitur et istos euadere permittite. et
uos ipsos eripere cogitate. et nolite timere
non enim a nobis separantur sed uadunt ad celum
preparare sydereas mansiones. ubi non impediuntur
occupatione delicie. nulla solitudine securi
tas conturbatur gemitus aut fletus nusquam auditur
nichil fedum aspicitur. sed concupiscenti animo
protinus omnia famulantur. cupidus fenerator au
rum tradit homini ut recipiat duplicatum. agri
cola. semina terre committit ut metat centu
plum. plus nephas debitor feneratori reddit

Vicia hominum mundanorum

C 169

et terra agricole et que ante eius recipit multiplicata
non reddet. Hec et similia cum dixisset in domo
nicostrati cuius uxor nomine zoe sex annis in firmi
tate granata obmutuerat, annuebat manu
omnibus quod exprobrandi essent / qui tam euidenti
assercioni non crederet / ille vt vidit secreta
cordis lingua explicari non posse ait si uere
xpisti famulus sum / et si vera sunt omnia que ex ore meo
mulier hec audiuit / reddat ei xpistus officium
labiorum / tunc exclamans mulier ait beatus es tu
et sermo oris tui et beati qui credunt per te. vi
di enim angelum cum multo splendore ante te venien
tem et librum ante oculos tuos tenentem ex cuius
lectione vniuersa sermonis tui racio decurre
bat / et maledicti qui dubitant quia lux sermonum
tuorum omnem ignorancie cecitatem extergit
tunc nichostratus marcellianum et marcum
a vinculis absoluit dicens / optarem felix esse si pro vestra
salute mererer constringi. qui dixerunt et nos
quod quia ab infancia huius relinquentes tibi
nostre dimus calicem passionis. Marcus vero pen
tibus ait huius tota belli calliditas est / a suppliciis
corpus eripere et animam vitiis subiugare. sed quia
nemo mori timeat / qui sciunt hac nominis namque
esse non penam / a quibus flere vite amatores rui
na grauis oppressit / fulmine incendit nau
fragium perdidit gladius perimit et istam nichil
amittentes veram vitam penitus amittunt
ad illam enim non ducit tortura sed via / eodem quo pecca
rum genere et innocentibus salus et pena delin
quentibus est ~~nostre damus calicem passionis~~ acquirit
post hec sebastianus iussit omnes vinctos congregari
adduxit policarpum presbiterum qui causa persecucionis
latebat. Claudius quoque commentariensis ad
duxit vnum filium ydropicum / alterum vulneribus
obsessum et baptizatis omnibus filii claudii sani
de sacro fonte leuati sunt. tranquilinus vero
mox ut interroganti. Credis in patrem et filium
et spiritum sanctum respondit. credo continuo a podagra
liberatus est / omnes qui baptisati per dies xv prepar
abant se martirio. baptizatus est et chromacius
urbis prefectus cum filio suo tiburcio. et ex fami
lia eius 1400 quos omnes manumisit dicens quod patrem de
um habent seruum hominem esse non debent omnesque xpisti
anos in domo sua latenter recipiebat. acces
sit autem. gaius episcopus metuit ex sacro ordine eius consti
tuit sanctorum confessionis et martirii / postquam quo sig
martirii sufferre desperant. Cum coronacio
ac tiburcio filiis nostris precant. et quod voluntas
in hac urbe mecum maneant Exclamauit au
tem tiburcius / obsecro te pater ne me permittas
hosti terga dare. in enim valde iocundum mortem
pro eterna vita subire. sicque remansit et cum eo
marcellianus et marcus et eorum pater sebasti
anus. nichostratus cum fratre castorio. et coniuge zoe
Claudius cum fratre victorio. et filio simphoriano
horum autem ordinauit episcopus. Marcellianum et mar
cum dyacones tranquilinum presbiterum sebastianum
ecclesie defensorem. ceteros vero subdiacones
multi autem infirmi eorum precibus sanabantur. Cumque
zoe in natali apostolorum ad confessionem beati petri
oraret tentam a paganis ad sacrificandum inducitur
quod cum nollet / postquam sex diebus fuit in carcere sic
limine et ulla confessione ad arborem capillis suspenditur

adhibito ex stercquilinio fumo at illa statim emisit
spiritum cuius corpus cum saxo ne sepeliatur in tiberi proiecerunt.
Cumque nichostratus et claudius et tiberim proiectus
cum castorio et victorio et simphoriano sanctorum corpora
per ora tiberina perquirerent tenti et in fide firmi
precipitantur in mare. torquatus autem quidam apostata
sancto gaio episcopo callide se iunxit et rep hesius a tibur
cio viro sancto scolastico ac nobili qui capillos
arte componeret quod assidue ludendo panderet
quod mulieres se libentius aspectibus daret quod ieiu
nia orationes et vigilia declararet / occulte egit vt
orantem cum infideles caperent qui sacrificare
nolens super carbones illesus ambulauit / deni
gladio percussus coronatur Item exigit torquatus
vt castulus. zecharius palacii / hospes sanctorum
perditorum post cuius nacionem ortaretur. sed auditus
missus est in foueam. et dimissa est super eum massa
arenaria et sic migrauit ad xpistum. postea marcel
lianus et marcus tenti sunt quibus / tam diu pedibus
stabitis. clauis in postis / donec diis debitum offi
cium reddatis tunc alto / lignis cum fixi dicebant
Ecce quam bonum et quam iocundum est. cum die et nocte
in hymnis et psalmis perseuerarent per lattera
sunt lanceis perforati. Demum diocleciamus Se
bastiano sibi delato ait Ego te inter primos palaci
hui et contra salutem meam in dolore iniuriam latuisti
qui respondit pro salute tua deum semper colui auxi
lium eius a lapidibus petere capitis est insani sta
tus imperator iussit eum in campo pro signo poni et ita
sagittis repleri. vt ericius videretur. Relictum
autem vxor castuli ecciarii nomine. irenes pro sepultura
arripere. putauit / viuum autem repperiens ad domum
duxit et in paucos dies liberatus est et stetit
super gradum eliogabali. et venientibus imperatoribus
ait / a pontificibus ydolorum eos decipi dicentibus
eos rei publice aduersarios / quibus melioratur
et crescit. ad hoc me deus yhesus xpistus suscitauit
vt coram populo vos contester in iuste persecucionem
nostram sed xpisti famulos ebuliere / tunc iussit dio
clecianus eum in ypodromo palacii duci et tam
diu castigari quod diu spiritum exalaret. postea corpus
eius in cloacham precerunt. sed ipse lucina ma
tronam amouit per visum. quod ad in mediis in
tactum legauit. et in catacumbis sepelliunt

In p de sancto mena

Mennas miles imperatoribus ita carus erat
vt multos quos pro xpisti fide diuersis
videbat tormentis affici ipse audacter
eriperet et sanctis eloquiis confortaret demque quod af
rem regis milicia subtrahens et in abditis
locis degens cum imperator natalicia celebraretur
multitudine populi vndique concurrente vna cum cete
ris theatrum ingressus est. aspiciens autem sena
tores sedere pro tribunali / et agones xpistianorum
palam in medio theatri clamans ait ecce appa
rui non querentibus me. multa autem passus tor
menta capitis obtruncacione compleuit martirium
insithia metropoli frigie

8a p de sancto dorotheo gorgonio et sociis

Ex viii libro ecclesiastice historie eusebii apud
nicomediam vnus de nobilibus vt
conspexit quod fideles crudele edictum in
foro pendere publice spectante populo. et in recta manu
librum vnique legis detraxit. et coram omnibus despexit

augusto cum cesare in eadem civitate manente propter quod diversis suppliciis laceratur. Post hunc petrus cubicularius regis coram hiis martirii supplicio tractaretur educi iubetur. ad sacrificandum quum renuens suspenditur ac flagris toto corpore laceratur/ cumque maneret immobilis visceribus pene nudatis/ sale et aceto perfunditur/ Deinde quod remanserat a verberibus exuritur super craticulam et ovans emisit spiritum/ Dorotheus qui in disciplina eius instructor fuerat. et magister in officiis palacii in cubiculo regis prepositus cum gorgonio instructore suo in fide ac pene omnium ministrorum cubiculi imperatoris ait se unum cultum unamque cum petro habere fidem. propter quod ei conformiter punitum ad ultimum laqueo se suspensi necari iubetur. Anthimus ipsius urbis episcopus in christi confessione perdurans capitis obtruncacione coronam promeruit. quem tamquam bonum pastorem universa pene gregis sui multitudo in martirio consecuta est. ita ut per singulas provincias multitudines martirum extiterint quas comprehendere valeat/

9a. particula de passis Nicomedie et Meletene

Accidit Nicomedie palacium partem incendi quod imperator christianis imputans/ iussit Lacerari gladiis perimi vel igne comburi. nec de sacrificiis se introgari. patiebantur sed ultro flammis irruere satagebant/ et gladiis cervices obicere. Cumque crudelitatis immanitatem littores porresteret/ naviculis in portam multitudinem in profundum maris precipitat Regiosque iuvenes martires effectos ac sepultos effodiunt et in mare proiciunt. dicentes ne forte christianorum dii efficiantur. Apud Meletenam Syrie ecclesiarum principes in carceribus includebantur. rapiebantur utriusque sexus nobiles et ignobiles fiebatque triste spectaculum et erat in civitate solitudo. in carcere constipatio

10a. particula de passis in Tiro et Palestina

Et ibi quoque exquirebantur diversorum tormentorum genera flagris primo per omne corpus carpebantur deinde ad bestias tradebantur omnium elementorum et hominum armabatur crudelitas deimundantur in arena dei cultores artifices se intra caveas feris additur furor circumdant et lustrant postea ecclesiarum martires et experientes in eis dei custodiam abscedunt. et ne putetur bestiis deesse feritas se instigantes mira velocitate discrepunt/ seviores autem bestiis homines gladiis perimunt. cum ille dei virtute nequiverunt

11a. de passis in Egipto

Ubi pro christi fide presentem vitam parvipendentes futuram querebant gloriam/ quidam etenim ex eis post verbera/ post ungulas post diversi generis orribiles cruciatus/ flammis traditi sunt. quidam in mari precipitati/ non nulli capite cessi. ita ut sponte cervices suas securibus daret. non nulli inedia consumpti. alii patibulis affixi/ Apud Thebaidam omnem narracionem superat agitata crudelitas/ pro ungulis testas fictilium vasorum tortores adhibebant. quibus omne corpus cutisque lacerabant donec tota cutis excideret/ arborum/ quarum ad se inflexis ramis pedes eorum ligant. quibus ad situm suum naturalem impetu redeuntibus distreptis visceribus avulsa sequuntur

rapiebant/ offerebantur crudelissimo presidi innumerabiles christiani populi. non carnificum nexibus tracti sed dulcis Ihesu/ fidei et caritatis vinclis alligati sponte omnes et mutuo se preveniere cupientes cervices cedentibus obiectabant/ Videbant cede fessos carnifices residere. vires resumere gladios mutare/ nullus tamen ex omnibus nec fantulus quidem deterreri potuit. sed hoc solum pavebant singuli ne dum sol ad occasum properat a consorcio martirum separatus maneat

12a. particula de sancto Philea et socio

Hunc martirum coronam gemma nobilior exornabat. hunc gregem pastor illustrior decorabat Phyleas episcopus urbis que Tmuis vocabatur/ qui cum plurimos propinquos nobiles haberet in urbe eorum precibus et instanciis nullatenus flecti potuit. Philoromus autem agens turbam militum romanorum/ videns episcopum suum circumdatum lacrimis propinquorum/ et presidis calliditate fatigari et in nullo flecti posse/ exclamavit quid inaniter constanciam viri tentatis. cumque qui deo fidem servat infidelem efficere nullus quomodo potest lacrimis flecti fremens. qui celestem gloriam contuetur/ tunc conversorum in eum ira convertitur et eum una cum Phylea/ sinam subire postulant quibus iudex libenter annuens utrumque capite plecti iussit. In Frigia urbs christianorum sacrificare nolencium militibus circumdata concremari iussa est/ ex qua cum optio daretur sacrificandi vel pereundi nec vir nec mulier nec parvulus assentire voluit/

13a. de sancto Herasmo

Herasmus anthiochenus episcopus Diocleciani audiens edictum/ heremum pecijt ubi per vij annos habitavit inter montes Libani quo tempore cibus ei divinitus ministratus est/ per corvum fere varie naturali ferocitate dimissa/ eius celulam frequentabant/ et eius prostrate vestigiis veneracionem et dignam exibebant/ angelisque seppe confortabatur eloquio. Die autem quodam vox ad eum de celo facta est/ ut ad civitatem descenderet/ quo adimpleto multos de moniacos liberavit/ multosque liberavit baptizavit. ductus autem a Diocleciano presentatus/ Cumque in fide firmus persisteret. Iubetur lateribus plumbo cedi. et cum in nullo lesus esset in resine picis sulphuris et cere ferventem heliquacionem proicitur. quam angelus tepefecit. Clamavit tunc plebs anthiocena/ dimitte iustum civitatis episcopum. quia deus christianorum in illo operatur/ factusque est tremor tonitruorum choruscaciones per tres horas/ ita ut ira dei tota civitas perire putaretur. Imperator vero terrore perculsus discessit/ post hec gravi cathenarum pondere in collo et manibus pressus carceri illuminatur et flagrare cepit quasi aromatibus plenus esset/ christo eum vocante. cathene comminute sunt. dixitque ei angelus. Herasme veni mecum in ytaliam. Ibique domino populum acquires statimque in momento lucidam civitatem deportatus est. alia die imperator ad carcerem veniens et signatum reperiens. iussit qui eum adduceret et audiens quod contigerat fratrem palmis tondens agebat Ve diis meis quos hodie contemptui habui pre eo/ regnoque meo ludibrium inferunt querentibus autem populis/ redde

nobis horem instum / angustiatus nimis videlicet
puto quia angeli eum rapuerunt ad celum. Cum
sinus autem anastasij primarii ciuitatis defunctum
filium suscitauit / qui prius aut deos suos gehe
nali igne cremari ut ipse professerat solus qui deus
deus. inquit quem colit. herasmus et gneresius et
vinulsus populus ciuitatis quod audiens maxianus
eum teneri iussit. et cum ductus fuisset ante statu
am iouis xij cubitorum solotenus comminuit inque
exiuit ingens draco in portalis aspectu et
aspectu / multosque interfecit. sed martire iussu
recessit propter quod populus hristianorum proclamauit
magnus es tu deus christianorum / multique conuersi
sunt. de nouo autem suos amatores amittens fu
rebat in aere et sanctorum angelorum vox dicentium
multique conuersi sunt audiebatur gloria in excel
sis deo et videbat populus omnis. Maxianus
autem totum illum populum trucidari iussit sicque
circiter. xxx^a martirio coronati sunt / qui cum
ducerentur ad victimam / clamant ora pro nobis
pater herasme et commenda nos deo quod cum
fecisset angeli sibi obuiantes triumphantium
animas suscipiebant deducentes ad celum
audiebantur et voces cantancium alleluya.
Tunc maxianus furibus tunicam ferream ignitam
sancto herasmo induere iussit. ille crucis signo mu
nitus psallebat / transiuimus per ignem et aquam et
eduxisti nos in refrigerium. statimque tunica frigescit
et martir illesus mansit. Deinde in plumbo pice re
sina cera et oleo feruentibus immergitur et
cruce munitus illesus ibi permansit. Maximianus
vero stupentibus gentibus subito vociferat / ardeo
virorum optime erasme ora pro me cumque eius
orationibus liberatus diuina populus virtutem co
gnosceret. miser ille putans se magice illusum
iussit eum cathenis ligatum ad carcerem trahi
nouis in crastino dispendium tormentis / at
noctis medio splendidissimus ei apparuit Ju
uenis qui cathenas dissoluens ait herasme
surge et in portum nauem in prouincia deductus
est. maximianus vero eum querens et non
inueniens caput in exagitans in risumque solutus
magnos inquit cruciatus pertulit herasmus
sed dum fuge sapienter consuluit maiores et
fugit. sanctus autem dei in campania delatus ad Ci
uitatem formiana. per vij dies diuinis ibi lau
dibus vacans diuina consolatione et angelica visita
cione fouebatur. Ultimo vero vox de celo facta
est herasme serue bone et fidelis qui bonum
certamen certasti et multum in populum acquisi
sti intra in gaudium domini tui suscipiens
autem vidit coronam rutilantem de
sursum elabi. at super se demitti et inclinans
caput dixit domine ihesu suscipe spiritum meum
in pace sicque creatori animam reddidit quem mox
candidior niua est angelico ductu in celum
portari. 19^a p de sancto bonifacio

Rome erat mulier nobilis nomine agla
es filia archatij proconsulis hec genitum ubi
regerat rome candidatam perfectionem
habens sub se xij procuratores quibus preerat boni
facius cum quo in stupro viuebat. erat tamen
operibus pietatis intentus. tandem aglaes compuncta

ait illi. scis quod mala gessimus de quibus racione de
bemus / audiui autem christianis. quod si quis ministrat
martiri / particeps eorum fiet in die iudicij / pergere ad
partes orientis. ubi agonizant. et affer nobis
reliquias martirum / ille accipiens aurum ad emendum
reliquias et subueniendum egenis et xij equites
secum domine sue ait / si inuenero ad emendum cor
pora sanctorum martirum feram mecum. si uero corpus meum
venerit in nomine martirum suscipies illud /
egressus autem se indignum putans ad reliquias de
ferendas a carnibus et vino abstinuit. et per
ueniens tarsum socijs ait perquirite nobis hospi
cium et ego vado videre eos quos valde de
sidero martires pugnare / pergens igitur ad stadium
vidit martires in tormentis. unum suspensum capite
deorsum. subiecto igne / alium. iiij lignis extensum
diutissime lacerari. alium stipite colo infixo acra
cleuari. et attendens cepit eorum pedes osculari
et clamare magnus deus sanctorum. obsecro fa
muli christi ut merear vester consors inueniri cosque
ad tollerantiam animabat. Iratus iudex sibi eum
presentari fecit et confitentem se christianum et sacrificare
nolentem iussit suspendi et corpus eius unguibus rad
di donec ossa appareret. Deinde acutos calamum
eius unguibus infigi / et cum in celum aspiciens ala
criter sustineret tormenta. plumbum inter eius os
infunditur ille martiribus petit suffragium
qui cum orationem complessent et dixissent amen
cepit flere turba / magnus est deus christianorum ipse
filij dei unum salua nos / peractis simulachra igne
cum omnisque plebs impetum fecit et omnia destruxit
Judex autem times cessit. Diluculo autem confra
tem in fide capite iussit in olam de merga bu
lientem pice repletam / quam angelus tetigit. et
a facie ignis liquefacta est / sanctum vero minime
lesit. multos vero de astantibus occidit tre
mefactus iudex iussit ei capud precidi. et facta
est terremotus Ita ut omnes exclamarent magnus
est deus christianorum. Socij autem eius non inuenientes
eum unum officialium dixit. vidisti aliquem pere
grinum romanum qui videlicet heri pro christo capite
plexus est. et adhuc in stadio manet. at illi
est iste quem querimus. adulterus est et ebriosus
officialem tamen secuti sunt qui ondit eis corpus et
cum ondisset sibi capud considerarent risit in spiri
tu sanctus. Pueri autem amare fleuerunt dicentes
ne memineris peccati nostri quod tanta de te locuti
sumus famule christi / emerunt corpus 400. soldis
/ unguentes aromatibus. angelus autem aglae ap
paruit. dicens quem misisti suum nunc suscipe de
cuius intercessione omnia dimittentur tibi peccata
Illa vero conuocato clero honorifice corpori
obuiauit et ecclesiam ei dominum fecit. Illa muliar
ex urbem mundanis renunciauit. propris faci
liam manum misit cuncta sua pauperibus dedit
et cum paucis puellis christo seruiuit expelles de
mones et varias infirmitates vinces in habitu
sanctimonialium annis. xiij 15^a p de sancta juliana

Hec virgo Juliana nobilis cum eam eleusius
maxiam amicus ad nupcias ducere
deberet / commisit ei nisi crederis in
dominum ihesum christum non consenties / ad tribunal autem
tracta iusseruz a vij militibus cedi. deinde vj horis

masit suspensa capillis/ post tormenta i carcere
oravit tyrannidem extingui/ et dyam erubescit
ut dyam in filias angelum mse trasformatem
pietatem laudando constanciam/ et suadendo ydolorum
sacrificium q dii esset nuncius/ facta extupore
oratione l/ celica ad se voce dilapsa ut eum teneret
et quis esset cognosceret/ ipa tenuit et quis
esset et cuius nuncius requirens audivit. Ego sum
Sophiz magister mali oblectator/ tormenti amator
homicidiis gaudens nuss abelzebuch tocius
mali inventore. Cui virgo in munde xps quo p
sumpsisti te xanis applicare/ et cedebat eum
uno ligamentorum ferreorum quo ligata fuerat
plene sanata a doloribus suis/ clamante igitur
demone atque rogante ut infelicitatis sue
misereretur. Jubet prefectus sibi virginem presentari
que secum demonem trahebat rogantem ne se
apud omnes ridiculum faceret alegans xanos mi
sericordes/ ipam vero ferventem contra eum. ipa autem
p forum tractum proicit in locum stercorum deinde
per ferre rote. post ignis per resine picis et huius
tormenta iussa est decollari/ cum autem ad tormenta
duceretur clamabat demon nolite ei parcere
sed quod digna es reddite ei/ deos vituperat ho
minibus iniuriatur in quos nocte una multa
mala intulit. cum vero oculos illa levasset. clama
vit demon. Heu me misserum forte vult me
iterum retinere. statimque evanuit. cumque orasset
virgo tradidit deo spiritum. decollatione complens
martirium/ non post multum vero tps quedam mu
lier senatrix/ nomine Sophia transiens per
nicomediam venit roma et tulit corpus
bte Juliane et condidit aromatibus/ et posuit
in locello argenteo eam locans prope territorium puteo
lanum q in uno miliario longe aman pverterunt aut
cum 34 naufragus submersus est/ corpus quoque
ad litus proiecta a feris aliisque consumpta sunt

16a p de sca lucia vidua

LVcia 7h annis vidua post confessionem
ad carcerem ducta e et clausa ja
nua/ carceris fundamenta motasunt
cumque prostrata orasset suavissimus odoris
fragravit to carcere. Infra media ps civitatis
perijt et domus dioclecianus. pro iussit eam ex
urbem duci. et fustibus cedi/ et ecce qui eam
cedebat. factus e lapideus manu carnea rema
nente sibi et ille locus dictus e ad manum carnea
Precepit imperator pene usque ad mortem aridus factus
clamans deus Jupiter adiuva me. moxque
Jupiter comminutus e. quem derides lucia aiebat
deus tuus adiuvet te. precibus tunc lucie sanatus
e. sacrilegus autem imperator gras egit iovi. post
alia vero tormenta fecit eam p civitatem ho
nustam ferro circumduci. et cum transiret ante
domum. geminianus 38 ydola hebat in domo/ co
lumba nive candidior descendit de celo et super
caput geminiani 3o cruce fecit. qui in celum
respiciens id patere vidit curtasque exordie
sedes et protinus ad locum ubi sta torquebatur
cucurrit et ait te in mirez gre dne ondit facta
qs sunt socii i agone oraverat eum ut suo la
bore an morte aliqua xo lucifaceret

17a p de scis cosma et damiano

.C.16.9.

COsmas et damianus gemelli fres ex the
odola a spiritu sto medicine arte accepe
rat/ et i homines et iumentis sic precio
eorum infirmitatem curabant. palamita vero
elenica ab eis curata admiratione munus
occultum obtulit damiano/ quod ille accepit ne
nomen dni contempnere videretur/ sed cum hoc
audito cordiavit ne secum sepeliretur. sed
ipa nocte corripuit cum dns excusans da
mianum. Interrogati autem coram preside de for
tuna viderunt fortuna nescimus/ xani enim
sumus et cum cederentur psallebat i via marti
rii tu delectati sumus sic i oibus dicite. Igitur
anthymus leoncius et euprepius eorum fres cum eis ca
thenati cum eis i mare missi sunt/ sed mox so
lutis vinculis ab angelo reducti sunt/ preses
autem ait eis. i nomine dni mei/ adriani sequar
vos. Demones autem tunc eius maxillas percutie
bant. Item iussit eos sagittari nec recedebant
sed eorum oratione sanatus ait/ videtis qualiter indigni dii
sunt qui eos relinquere cogitaba. iam non pacia
ar vos deos blasfemare. post hec autem ambula
bat sup ignem quasi sup rore. et flamma psi
liens multos de astantibus combussit. deinde
i aculeo suspensi. ab angelo custodiuntur
illesi. Item tribus eorum fratribus i carcere reclu
sis crucifixi. lapidabantur et lapides
lapidantes ppl'm percutiebant. Item iussit
eos sagittari/ et sagitte sagittantes vul
nerabant et exibat rivulus sanguinis ab
occisis/ deinde omnes capite cesi sunt. et cum
eorum corpora xani rapuisset. et pdicta eam sep
pelire sibi non auderet camelus cursu mi
rabili adveniens sic loquebatur. prefectos
dei non solum homines sed et iumenta mirabi
lia senserunt. propter quod insinuare advenit ut
nequaquam eorum corpora separetis

18a p de sco Blasio

BLasius oi mansuetudine et sanctitate
polens/ eps in sebaste civitate capado
cie electus/ speluncam cuiusdam montis
intravit heremiticam ducens vitam et veie
tes ad eum fere tam infirme quam sane non rece
debant. nisi post sanitate et benedictione ob
tempta. corvi quoque ei alimoniam deferre
bant. Jussit autem preses provincie omnes besti
as per venatores congregari. qui ad montem
venientes et videntes blasium orantem et ante eum
multitudinem ferarum stupefacti/ hoc presidi retule
runt. qui missis militibus iussit oes xanos
sibi presentari. et illi blasio dicunt egredere
te vocat preses. quibus ait bn veneritis. iam video
deo qui non est oblitus mei deus et i magna continue
predicavit et multa miracula egit. puerum
eum ante se ante pectum [illegible] gutture au
sta piscis transuersa erat. a morte cum iam pro
pinquus erat liberavit. omnes qui pse vel combusti
animalibus nomine sti blasii invocat sine mora
sanitatis remedium optineret. Hec et paupercula
mulier a lupo ablatum porcellum conqueritur. et
subridens sanctus ait. noli tristari reddet tibi
et ecce lupus rapina reddidit. post carcerem
go pses ei sibi presentato benigne ait gaud. blasi

amice deorum. Cui respondit. gaude et tu preses. Sed ne dicas eos esse deos sed demones. qui etiam traduntur igni cum hiis qui eos venerantur. Iratus preses iussit eum fustibus cedi. et in carcerem trudi. quod audiens vetula que porcum receperat totum et caput cum pedibus obtulit. blasius autem eam monuit ut singulis annis candelam ad ecclesiam ei deferret in honore sui nominis. et bene sibi esset cum ceteris similiter agentibus. Iterum adductus in equuleo suspenditur. in ferreis pectinibus laniatur. et ad carcerem deportatur. Septem autem mulieres eius sanguinem colligebant et eo se ungebant et tracte ad tribunal oblatas sibi statuas ut eis sacrificarent in stagnum proiecerunt. tunc iussit tyrannus caminum incendi. plumbum liquefactum parari et pectines ferreos. vii quoque loricas mulieribus apponi. et lineas vestes aut ardentes induere loricas. at puerorum una eorum camisias arripit et in ignem proiecit. tunc iusse sunt suspendi et pectinibus laniari. et cum invicte talia sustinerent advenientes angeli eas ad perseverantiam confortabant. demum in caminum misse ex tincto igne illese egresse sunt decollate martirium compleverunt. Postea iubet blasium in stagnum mitti. at ille aquam signans super eam quasi super petram ambulavit. dicens. si deos habetis venientes huc eorum probate virtutem. ingressi quoque lxv viri mox in aqua submersi sunt. Angelus autem domini dixit ei. Egredere sancte blasi. accipe coronam tibi a deo preparatam. egressus ergo in oratione rursum accepit et audivit. quod omnes qui in necessitate positi eius invocarent patrocinium celeste reportarent auxilium. et cum duobus filiis predictam mulierem quos in carcere baptizaverat decollatus est. statim non mulieres autem qui virgines ornate auro et monilibus vise sunt ad celum evolare. 19a p. de sancta dorothea

Dorothea virgo apud cesaream capadocie tradita est duobus sororibus scilicet criste et caliste apostatis. que per eam iterum converse in eius conspectu incense sunt. post quarum passionem levata est in catasta. et ait. numquam sic hodie letata sum in vita mea. et cum duceretur ad decolandum dixit ei theophilus scolasticus. eya tu sponsa christi mitte mihi rosas aut mala de paradiso sponsi tui. cui illa plane sic faciam. tunc orans ecce puer quasi quatuor annorum apparebat ferens tria mala optima. et tres rosas cui illa obsecro te ut theofilo afferas. tandem ergo theophilo quod virgo dixerat. pulcherrimus ille puer ait mittit tibi theodora virgo sanctissima quod promisit. ille autem protinus conversus et in eodem equuleo tortus agebat ecce gaudens sum in cruce suspensus. nam equulei statura crucis formam gerit tandem gladio consumatus est 20a p. de sancta theodosia

Theodosia cum esset virgo nobilis apud cesaream palestine annorum 18 elegantis speciei et sancti propositi cucurrit ad carceres ubi sancti martirio erant. eosque pro se orare humiliter postulavit. et facta est vox de celo eorum cum oleo athlete perungo meoque spiritu confirmo ad omnia vincenda tormenta. post examinacionem

hec capitis in stipite levata est. et contimuo nuda lucida velavit nubes. dicebat autem tyranno. ut nullo pateretur parati sibi predii ferculo defraudari. iussit autem ille ligato ad collum saxo eam in flumine proici. sed ab angelis deducta saxum in manibus portat. denique exposita bestiis. nec lesa. gladio perempta est. et apparuit columba splendidior nive de eius ore exire. eademque nocte parentibus suis cum magno virginum choro apparuit. clamide induta innea. crucem auream in manibus et coronam in capite gestans ac dicens. ecce qualem gloriam me perdere volebatis 21a p. de sancto pancratio

Pancratius in frigia mortuis parentibus decem patrimonium distribuit pauperibus. et cum esset xv annorum. deos gentium graviter blasfemavit. et cum disputasset coram diocleciano subtiliter contra deos. iussu eius decolatus est. ad eius sepulcrum ducitur est. quicumque falsum iurare voluit. prius quam ad cancellum chori ecclesie pervenerit. est arreptus a demone in saniam. aut protinus vitam perdit ut ait gregorius turonensis 22a p. de sanctis vitali et agricola

In loco iudeorum bononie passi sunt vitalis et agricola. et in sepulcris eorum sepulti. Revelatique sunt sancto ambrosio. ut in hymnis legeremus. vitalis enim prius agricole fuit servus. nunc collega martirii. et precessit servus ut videret locum. hic illum ad martirium premisit illeistum accersivit. Invitatus quoque vitalis ut negaret christum. cum apertius christum confiteretur. omnium tortorum genera exercebantur in ipsum ut non esset locus in eius corpore sine vulnere. Ille autem orabat dicens. domine yhesu christe iube suscipere spiritum meum quia iam desidero coronam accipere. quam sanctus angelus tuus michi ostendit. et completa oratione emisit spiritum. Dominus vero agricola. minor moribus habebatur. ita ut ab ipsis inimicis diligeretur. ideoque eius passionem differebant. sed hec eorum honorificentia omni inhumanitate crudelior erat. demum dum non acquievit persecutoribus crucifixus est. In eorum autem translatione demones eorum gloriam confitebantur. et ab hominibus egrediebantur. et multi variis egritudinibus curabantur 23 p. de sanctis asclepa phileone et apolonio

Apud antinoeum urbem egipti arianus preses asclepam post atrocissimam torturam in lapides flumine precipitavit. deinde christianos perquirens. philemonem plebi gratum. alapis cesum et apolonium diaconum perforatis calcaneis. ac funibus innexis. per civitatem trahi fecit. ad eorum postea peticionem. preses in vase eris. puerum posuit et vas sagittare fecit. et audivit ab eis. sic vas istud ictibus sagittarum transfossum est. sed puer intus ledi non potuit. sic corpus nostrum. suppliciorum iaculis stimulatur. innocencia anime deo protegente lesionem non patitur. Iratus preses philemonem totis viribus sagittari fecit. et nullum in eum iaculum infigi potuit. sed quodlibet in aere pendebat. et cum presidis accessisset propius ut rem cognosceret. una ex sagittis eum excecavit. excecatus autem ait. arte magica sana me. et dimittam te. ille respondit de terra sepulture mee linies oculum cum aqua et sanaberis quod perfecit. postquam eum cum apolonio decolari fecit sanatus est. et conversus per dioclecianum non latuit nisi quoque iiii protectores. qui cum corriperent ipsum precio ab eis obtinuit ut sanctis martiribus suum commendaret agonem

et exiit vox de sepultura phylemonis / d. conforta
agit pro te xps et te coronabit. vade cum hiis qui
venerunt ad te et pro eorum conversione ora. quod illi
protectores audientes mirati sunt. Cum eis ergo
recedens ordinavit fratres suos ut xi. die marcij
essent parati corpus suum per delfinum delatum suscipere
quod die 3o anno diocleciani cum sacco arena pleno
in mare proiceretur / perducitur ergo ad se dioclecianus
cathenis oneratum in profunda fovea fixa
cohoperiri fecit. et ingressus in cubiculum ceteris
gratia in lecto suo ipsum invenit seorsum positis cathenis.
Unde et eum ut predixerat in mare proici fecit
et iiij consecratores similiter eius crudelitatem arguentes
statim quod pati delfini omnia corpora alexandria portaverunt
et miratibus fratribus ac ignorantibus dominum
suum. Unde delphinus locutus est d. hic est dominus meus
et socii hos iiij martires eius socios sepelite /

24a p 8 [illegible] anastasia et grisogono

Anastasia illustrissima romanorum / vix matrona
pare huius in nobilissimo hitu [illegible] unius
ancille comitatu contenta / per carceres xanis
invisebat. quod cum assidue ageret / et in noticiam
zelantis eam viri sui / publius peruenisset / etiam per
fenestre aspertum preclusit / commendat autem se
grisogono orationibus / cuius in carcerum curam gerebat.
ipse quoque ei consolatoria remisit. interim publius
ad prefecturam presidis missus / sibi eam triplicavit
custodiam. fortiter sine donatus quod si eam
in reditu vivam invenirent male eos perderet. 3o.
autem mense mortuus est. cum autem vix aqua anastasie
traderetur scripsit grisogono / licet pro me
cultor fuit pro dolor / me tamen sancta mater cunabula
la fecit me fieri xanam / cum et sacrilegi mariti
deo inhabitante thorum / mentita infirmitate declinans /
die noctuque dominum yhesum xpm amplector vestigia. et
cum ille primonium meum ergo illustrat et profanat
exauriat / me quasi magam. tam gravissime mancipavit
custodie / ut vitam corporalem amittere suspicer.
Memento ergo mei ut egrediendem animam ipse suscipiat
pro cuius amore ista sustineo / ad quem griso
gonus / lumine tenebre antecedunt / sic post infirmitatem
salus revertitur. tu autem xpi ancilla crucis
tropheum tota mente constringe / sic cum martirij palma
ad xpm attingens. post mortem autem viri
liberata / omnia sua pauperibus tribuens. ad xpm intrat
rediit. Interim diocleciano in aquilegie partibus positus
/ scripsit quod alijs xanis interfectis / grisogonus
sibi mitteretur. quem anastasia secuta est. Griso
gonus autem prefecturam sibi oblatam si diis sacrificaret
/ ad aquas gradatas iubetur duci. ibique decollari.
corpus autem ad litus iactatum est. Ubi tres sorores
morabantur / Agapi. Chionia. et hyrene
cum sancto zoylo sene presbitero / qui corpus capitis compaginans
sepelivit. quod cum anastasia visitasset. aquilegiam
rediit. ad carceratorum curam agendam. perditus autem
sororibus artatis / permisit viros de suo palatio
diocleciani si sacrificare vellent. contempnentes
traduntur carceri. has autem anastasia non
deserebat / easque sustentabat. sicut et ceteros xanos
quibus non licebat aliquid possidere vel artem
aliquam exercere. proficiscente itaque diocleciano
macedoniam iubentur qui in carceribus erant
puniri / dulcicius autem preses alectus tamen sororum pulcritudine

eas sequestrari fecit. Servate autem sunt in loco ubi
coquine utensilia servabantur / et cum nocte ad psallentes
vellet intrare / alienatus mente cepit olas
et sartagines amplecti / et cum eum qui cum luminibus
expectabant in facie et vestimentis totum denigratum
cernerent fugerunt. ille indignans non
est domum reversus. ut summo mane in palatium
suum despectus querelam deferret et cum aptus
palacio ingrederetur ab omnibus deridetur. et cum
violentia pulsus domum reddijt / putans sibi
magice illusum. Iubet demum illas ad tribunal
trahi et expoliari. sed tam strictis corporibus adherebant
vestes quod nemo eis eorum [illegible]. Dulcius
autem tam fortiter obdormiunt ut dormiens
portaretur ad domum / palmum autem iudicem
Agapi et chionia traduntur igni. in quo
suam orationem tradiderunt spiritum. et nec capillis
in eis lesis est. Anastasia autem rapi fecit
corpora ac sepelivit. Hyrene autem iussit
per milites turpi loco exponi a populo illudenda
Duo autem apparuerunt milites ductores eius
sequentes qui mutato consilio deducendam in monte
dixerunt. quod iudex cognoscens et illo necsatagens.
usque ad vesperam girans montem ad
oratem atingere non potuit. Unus autem ex
comitiva eius sagitta eam percussit. illa vero
d. / nuda vado ad dominum / tradidit spiritum. et a sancta
anastasia iuxta sorores suas sepulta est / Cum
vero anastasia per annum et menses aliquot
fuisset xanis militibus et illi iussu diocleciani
simul interempti fuissent / circuiens anastasia
carceres et nullum inveniens. vehementissime
flere cepit. et accusata diocleciano iubetur
dari. ulpiano pontifici capitolij. cui debebatur
uxor. quod si ei consentire nollet puniretur.
Ulpianus in conducte in domum / gladium et ornamenta
proponit delicias alias et tormenta varia
et confirma esset in xpi confessione. concessit ei
trium dierum deliberandi spacium / et cum in
spacium hoc locum intrasset ad eius amplexum
excecatus gravabat dominum. cuique dolorem iam
ferre non posset vocato auxilio a familia
eduntur pro implorando auxilio ad capitolium
pontifex ducitur / et ad amonitibus respondetur
quod dei famulam contristasti animo nobis tum
in inferno eris. ille non angustiatus
cum reduceretur inter manus suorum expiravit /
Theodora cum tribus filijs que fugerat de
nicena. bitinie per persecutionem. apud firmum
revertenti de macedonia diocleciano presentata
est. tradita quoque est leucandio committitur
anastasia. Ulpiano. sed firma in xpi fide. ergo
cum tribus filijs tradita est in nicea. Anastasia
vero audire monita ut facultates quas
putabatur habere daret. quod xps dicebat. Illius
verum reum. Rendit sum xpi consilium. dari debent
pauperibus non divitibus / te autem rogo accipere
inquio egere cognosco / inquio inquit
ille pauper sum / quod rudit in fide / tunc iussit
eam in carceris prima trudi. et cibum [illegible]
per modicum apponi / aperebat autem nocte sponse
ste theodore. et lumine in mensa cum diversis
ferculis apponebat / secumque usque ad pulorum

a respiciens 187 p 2

166

catiz loqbat et orabat p dies xxx. Iudex aute
sitaz inves solito robustiorez qua putabat
molestijs defecisse. Iratus iussit q aliis nam
ipoin z i medio mari nave perforari. sed
beata theodora nave q̄fuauit. et quiescē
tib9 p anastasiaz et sine molestia trib9 die
b9 manētib9 tādem applicuerūt ad insulas
palmarias. Ubi a multis epis et scis ibi re
legatis q hymnis recepte sut. qp q iudex
audisset. ultra 200. uiros z 70 mulieres
iussit occidi. bta vero anastasia. ad iiij pa
los ligata et extensa. supposito igne orās
et benedicens dnm emisit spiritum.

25 p d sca barbara

Barbara nobilis ciuis i nicomedia obim
mēsaz pulcritudiez. aprē diostoro in
thurre locāt. illa vero occulte deum
celi colebat. erat aut ibi balneu q̄pingiunz
qd ipa orāte aqua repletuz est. et iterz orāte
vt aqua sanctificaretur illuc descendes i noie
trinitatis se ipam baptizauit. requisita autem
aprē de q̄iugio rndit se in celo spōsuz hrē
xpm. pr aut gladio ea occidere volebat z i
fugit z i motis latere se abscondit. qua pr
dum insequeretur. a duob9 petit si fugiete
vidisset puellaz. quoz vn9 rndit no. Alter
illa vidisset. alter ea ondit. et ab ea ma
ledict9 in lapidem q oib9 q̄uersus ē. pater
eaz presidi tradens cūcta enarrauit. ille i xp̄o
fide firma repiens. iussit nudaz virgis cedi
sed cū deo psalleret. ydola despiceret. suspen
ditur capite versus teraz. maleis percusso dorso
sanguis egrederetur. illa vo semp grās age
bat. i crastino sanata iubetur aculeo sus
pendi. z q̄posite fuissent lāpades ad eius
lattera dicebat presidi. dicite mihi q ignis
iste. no dolorez s refrigeriu michi pstat.
Ille vo iussit mamillas pcidi. et p tota pui
ciaz nudaz circūduci. s oracione impetrauit
stola cādida cohopiri. ab anglo sic sana
ta est. vt nec lesure apparerent vestigiuz.
qd q̄vidisset preses fulgorez quoq eius
obstupesceret. capite eaz puniri iussit. illa
autez gaudens. adorans dei filiuz remissi
onez pctōz petit. oib9 qui ei9 passionem
deuote celebrarent. et vocata ad celi cu
bicula oronez suaz exauditaz audiuit.
ii die nov decēbr. In kallario aut dec xii kllis
ianuar.

26 p d scis p'mo z feliciano

Primus ac felicianus ciues romani a
pontificib9 teplor i pator b9 accusati s̄t
dicentib9 qr n ipi sacrificarent nulla
a diis bñficia i petrare possent. i carcere q̄
reclusi ab anglo statiz q̄fortantur. postea
q imperatorib9 putati firmi starēt. cū nolu
issent herculi sacrificare. grauiter lamati
i carcere recluduntur. s cottidie ab anglo
fouentur. iterz ducti ad tribunal separant
z q felicianus plubatis grauissiē cederetur
ait cū 80. uite anos heaz xxx ia ann st.
qr veritatez cognoui. et elegi deo viuere
qui pot me de tuis manib9 liberar. tunc
iussit eu tirann9 i manib9 z pedib9 clauis q̄figi

d. sic semp eris donec nobis q̄senseris et cum
ad hūc leto vultu psisteret iussit eū torqueri
z sic pedenti trīduo nichil ministrari. post tādem
vero flagellis cedi z in carcerez recipi. sequenti
die iussit p'mu adduci. et ait illi fr tuus obe
diens magn9 ē i pallacio imperatorz. et tu
fac similiter vt honoreris. ille tu s filius dyab
in pte ver dixisti qr imperatori celesti q̄sentit
nomi ac docete ab angelo. q ei fecisti. ut merear
ar ei q̄iungi. tūc iussus est fustib9 cedi. i aculeo
poni. z ei9 latera flāmis exuri. z cū psalleret
iubetur deponi. z i os ei9 buliens plūbuz i fūdi
adducitur q felicianus. ut l' sic terreatur. s p'mus
plūbuz q̄ frigidaz aquaz bibit. postea ad the
atruz ductis. duo leones admittitur q ad
eoz pedes corruētes eis blandiri cepit. qd
z ursi i missi similiter fecerunt z q̄iuncti sut viri
4000. iudens pses eos i uicabiles iussit eos de
collari alitib9 canib9 q dimitti. q xpiani nocte
illa rapientes sepelierut.

27 p de scis vito modesto z cresētia

Modestus pedagogus. viti fuit. crescētia
nutrix apparuit aut vito anglus d. da
tus suz tibi custos. usq ad diez vltimū
vite tue. et oia q pecieris a dno impetrabis. h
cū eēt anoz duodecz. qtuz poterat subuenie
bat pauperibus. z cū pater eū ad ymolandum
non posset inflectere. verberib9 augebat. pseru9
autez sibi euz puniri pcepit. z nolentez sacri
ficare cedi iussit. s brachia eoz qui puerum
verberare voluerūt ptin9 aruerut et ipē vale
rian9 preses clamabat ve michi. qr manu
perdidi. Dicit vit9 sanent te dij si possunt.
Ille ait tu ergo facias. et pcib9 ei9 sanatus ē
qui pri ei9 ait. corripe filiu tuu ne peat. pr
aut delicijs musicoz oib9 cātib9 puellaz
saltib9 ei9 aīuz i mutare studebat. z cū inclusisset
euz in cubiculuz gētis delicijs desertuz. ve
nerut ad euz vij. angli. hntes alas q̄ aqui
laz. mirabilr resplendentes z refulgentes
cantantes agios agios mirabilis quoq odor
inde exibat. accurrit g° pr q familia. dices dij
dij venerut ad domuz hanc z respicies per
hostiuz vidit angelos circa puerz stare
z excecatus est. Cuq se amisisse occulos
clamaret. cōmota ē lucania cītas. Ita vt va
lerian9 accurreret. Igitur ductus ad Iouez
vouit thauz q cornib9 aureis si sanitatem
reciperet. z q nichil pficeret. pstrauit se filio
Cui ille ait. scio qr non credis. s ppt pplm
circūstātez sanaberis. Et cu fusa oracione a vito filio sanat9 esset
Iouem grās egit. et qre
bat qualiter eū interficeret. Apparuit aut an
gelus modesto monens vt q eo nauiclaz q̄
scenderet et alio iret. Et ascensa naui puene
runt ad locuz q dr alectoriu. z naucleris
Angelis subito disparuit. hitauerut ig ibi iuxta flu
uiuz q dr siler. z cib9 eis celitus paqulam
ministrabatur. ibi puer scs multa facieno
miracula fit celeberim9. Ita vt demones ei9
scitatez q̄fiterentur. et ipē ad se q̄fluentes
ppłos baptizaret. Iterz dioclecianu filium
demō vexatus clamabat nisi veniret vitus
lucanus no exibo. dioclecianus ait. z ii possumus

inuenire/ demum. Rudit in territorio terigutano
iussit quoque diocletianus qui cum festinacione eum addu-
cerent. Vinctus quoque cum nutritoribus suis/ ad diocle-
cianum adducitur. et filius eius oratione sanatur. deinde
magnis promissionibus ad ymolandum adducitur
et renuens cum suis nutritoribus in carcerem clau-
ditur/ sed statim adfuit angelus cum ingenti lumine
pondera ferri submouens. quod carcerarius statim
dyocliciano nunciauit. ille non pitch iussit in cli-
banum. in quo resoluta erant pix resina plum-
bum et angelus ardorem restrinxit/ et puer nichil
molestie sensit/ postea traditus est leoni deuora-
dus. qui lingebat pedes eius. et crediderunt usque ad
ay^c homines. et postea in catasta sunt extensi omnes tres.
ubi ossa eorum dissipata sunt/ et uiscera apparuerunt
Et facta sunt tonitrua subito et tremotus et templa
corruencia multos oppresserunt. Imperator vero
fugiens se ipsum percuciebat dicens. ve michi quia ab uno pu-
ero victus sum. et ab angelo soluti subito iuxta
flumen siler se inuenerunt/ ibique pausantes ora-
to migrauerunt ad dominum 24 p de sancto Albano

Albanus in britania paganus existens//
A quendam persecutionem fugientem/ recipiens
cum orationibus et ieiuniis videret semper insiste-
re eius exemplis et exortacionibus conuersus est/ au-
diens autem iudex quod ibi clericus latitaret/ iussit
eum sibi adduci. tunc albanus hospitis sui habitum
sumens. ad iudicem uinctus perducitur quod cogni-
to cum sacrificare nollet. post verbera decolla-
ri iubetur. et cum peruenisset ad flumen. iter
suum cursu rapidissimo prohibentem oratione sua
diuisit iter et prebuit quod cernens. miles qui
eum decollare debebat gladium proiciens. secum
ad mortem perexit. ii ste fontem fluentem peruenit
impetrauit. Ibique miles ac quidam alter qui occidit
eius oculi simul cum capite ad terram ceciderunt

29 p de sanctis marcellino petro et artemio

Arthemius Carcerarius Rome demo-
niacam deplorans filiam audita per
exorcista/ quem pro christi fide multociens
cesum tenebat in carcere cum marcellino pres-
bitero. quod si in christum crederet. statim eius filia reci-
peret sanitatem. Cui ille miror consilium tuum.
cum deus tuus pro quo tanta pateris te liberare
non possit. filiam meam quomodo liberabit. petrus
ait/ si vellet liberare posset sed vult me tran-
sire ad victoriam ad coronam ille respondit
duplicabo super te cathenas et claustra
et si liberatus fueris credam. Sanata prius
filia mea/ condicione accepta. Dum hec ille domi
nunciaret uxori affuit. petrus albis indutus
tenens in manibus signum crucis. ad cuius pedes
illi prociderunt cognoscentes virtutem dei. et
curata eorum filia cum tota familia sua bapti-
zati sunt. multi quoque illuc venientes et mi-
racula videntes credebant/ qui perducti ad sanctum
marcellum baptizabantur. Arthemius autem
omnes carceratos libere dimittebat. qui vole-
bant fieri christiani. quod audiens iudex omnes conuocari iussit
Arthemius autem dixit eis. si quis vestrum vellet ad
martirium intrepidus pergeret. et qui nollet abiret
illesus. Marcellinum autem et petrum sibi presentatos
diuidi iussit. et primum super stratum uitreum in carcere
sine lumine et aque solacio proiciunt/ petrum in artissimo ci-
po constringi fecit. angelus autem ambos soluens
duxit ad arthemii domum. ut vii diebus populum
confortarent. et viiº se iudici presentarent/ et cum non
inuenirentur in carcere. arthemius cum uxore candida
et filia paulina terra obrui iussi sunt. Marcellus
autem et petrus. ad siluam nigram ducti decollati sunt
que silua postea alba appellata est. eorum autem animas
splendidis ac gemmatis vestibus indutas vidit
dorotheus. qui eos decollauit. et conuersus postea
in pace quieuit 30 p de sanctis Sergio et bacho

Sergius et bachus in maximiani palacio pri-
cacanti. et a maximiano hoc non credente
ad templum Iouis adducti. Cum templum
ingredi noluissent distincti baltheo militari ho-
nusti ferro per ciuitatem ducuntur/ et longe
ad ducem anthiocum cathenati mittuntur
et bis ab angelo confortantur. disputacione
itaque coram duce de ydolis completa. Sergius
in carcere ponitur/ bachus vero extensus ner-
uis crudis usque ad fluentem sanguinis. et di-
repcionem ventris. et secures lamatur. Ille
magis tyrannum prouocans. et ad dolorem ~~magis~~
dei vocatus expirans. per ul iectatur a bestiis
deuorandus. sed circumuolitantes aues fuga-
uerunt a bestiis. donec a fidelibus sepulture tra-
ditus est. Sergius itaque nocte se deplorans
a socio derelictum. ab eo in militari habitu confor-
tatur/ Sequenti autem die sacrificare nolens. se
tormentis exponitur. et clauatis subtularibus
calciatus viii milibus ante currum tyranni cucur-
rit sequenti nocte ab angelo confortatus ma-
ne ante anthiocum sanus stetit. et sacrificare
nolens eisdem subtularibus ad illud castellum
viii similiter milibus cucurrit et magna
suspiracione turba fidelium que de latebris
exierat decollatus est 31 p de sancta eufemia

Eufemia Virgo in ciuitate Calcedonia
filia cuiusdam senatoris cum 49 cat-
in carcere/ qui nutriti sunt ibi per dies
xviii a spiritu sancto/ quibus corona adeptis
dum virginem nituntur conuertere illa constan-
ter agens ad rotam ponitur. quam dissipauit
angelus et ministri palitici facti sunt. cum
vero in fornace cuius flamma ascendebat
per xl^ta cubitos deberet proici. unus ex mini-
stris prosiliens ait/ meo gladio interficere
me quia impossibile est me in eam manum mittere
videns eum exercitum candidatorum expectantium
eam/ alius zonam eufemie soluit. et ait pro-
consuli. oro te. solue me ab ista necessitate quia
graue est in eam manus extendere. videns enim
in ora fornacis stantes viros. ad quendam
eam immaculatam portantes/ hiis summotis appo-
nitur alius ab igne voratur. et virgo in fornace
manet illesa. deinde exponitur iiii leonibus
et aliis bestiis que uestigia eius osculate sunt.
vna sola ex eis. ipsam non momordit quia completo
martirio 16. kalendas octobris s. adaucto

Duo fratres et nomine 32 p de sancto felice et
germani et presbiteri/ ad dracium missi sunt
quorum antiquior ductus ad templum
Serapis exsufflauit in faciem statue. et statim

credit/ ad statuam mercurii similiter fecit
et corruit et ad statuam quoque diane. Interrogatus
quibus hec maleficiis ageret respondit non id
agere maleficiis diabolicis sed beneficiis dei/ ducitur
quoque secundo miliario ad ingentem arborem ut sacrifica
ret in qua post orationem exsufflavit et cum
templo radicitus evulsa est/ quo audito prefectus
iussit eum ibidem decollari et lupis ac canibus
in hurtum relinqui. tunc quidam christianus pallam
se christianum professus. eum deosculans. secum mar
tirii coronam adeptus est et quia eius nomen
ignorabatur adauctus vocatus est. quos cum sepe
lissent christiani in fovea quam arbor fecerat. quotquot
ad eos effodiendos manus ponere presumpserunt
a demone arrepti sunt 33a de sancto Adriano et natalia

In nicomedia 23 christiani in spelunca latita
tes/ a persequentibus comprehensi ad
maximianum ducti/ christum libere confitentur
et cum cesar penas eius videret ora eorum fecit
duris tundi lapidibus et postea in carcerem
detruduntur. tunc adrianus prior officii
militaris commotus dixit eis adiuro vos per
deum vestrum pro quo tanta patimini ut dicatis
michi que est remuneracio vestra quam expecta
tis/ at illi oculus non vidit etc. hec audiens
adrianus clamavit/ annotate me cum istis
quia et ego christianus sum. imperator autem cum
aliis ferro vinctis in carcere eum misit et
trusit. Natalia autem uxor eius que christiana latu
erat/ cucurrit ad carcerem. et eum vincula eius
deosculans ad constanciam animavit/ et aliorum
orationibus commendavit/ Sciens postea adri
anus diem sue passionis adesse. dans munus
custodibus/ vix promissum de carcere exiens
hoc natalie nunciari iussit/ existimans illa quod
tormenta fugisset. hostium clausit dicens non
contingat me loqui illi ori quod deum
negavit. Omnis quis te separavit a sanctis quis
te seduxit recedere a conventu pacis. heu me
non est michi concessum ut vocer uxor martiris
sed transgressoris. hec audiens adrianus ex
ultabat et ait. ne tristeris non egi tormenta
sed veni te vocare sicut promisi ut presens sis me
passioni. At illa non credens dicebat vide
quomodo te seducit transgressor. quomodo mentitur
alter iudas. Ille vero ait. cito expedias. ne
ceteri martires qui pro me fide iusserunt mea
tormenta sustineant. ne postea lugeas quod mecum
non interfuisti passioni. tunc illa aperuit et sibi
invicem prostrati cum lacrimis sunt abierunt ad car
cerem. discurrens autem natalia per singulos mar
tires eorum putrida preciosis lintheaminibus
extergebat. Cumque statuta hora ad suppli
cium qui ire non poterant veherentur a
drianus vinctis retro manibus sequebatur
et cum caveret imperator ne putrefacti ante prepa
rata tormenta subito morerentur. adrianus
aculeum sibi portans presentatur/ et in confessione
christi permanens. a iiii militibus duris lignis
gravissime verberatur. et iterum usque ad effusi
onem viscerum lamatur./ postea in ligno extensus
in carcere clauditur/ erat autem iuvenis delicatus
annorum 28. beata autem natalia cum quantum poterat confortabat/

/audiens autem imperator quod multe matrone martiribus sedu
le ministrarent prohibuit eas intrare. Natalia vero
se tondens et in virili habitu ministravit/ quod exemplum mul
te secute sunt. quod audiens imperator iussit incudem
afferri ut crurifragio perirent/ timens autem Natalia gra
cia ne adrianus aliorum cruciatibus terreretur impetra
vit ut ab eo carnifices inchoarent/ et sic abscisis
pedibus et fractis cruribus rogabat natalia ut
et manus precidi sibi pateretur ut aliis sanctis qui
plura passi fuerant compar esset/ et cum spiritum reddi
disset ceteri ultro se offerentes cum fortiter pas
si migraverunt ad dominum. Cum non iussu cesaris
in fornacem corpora iacerentur. factus est terremotus
et tempestas suborta. ita ut ministrorum multi
fugerent/ multi quoque expirarent/ nullies
vero extincto igne/ illesa corpora rapuerunt./ Et
bisancium transvexerunt/ donec reddita pace
ecclesie veherent. Natalia vero domi mansit habens
adriani manum/ quam solacium vite sue. et a quodam
tribuno rogaretur cesar ut eam sibi daret uxo
rem. illaque oraret ne contaminaretur cum obdormis
set monetur a quodam martire. ut ad locum suorum
corporum vadat. et ait quod adrianus staret primus
omnium autem christianorum/ ascendit igitur cum multis christianis fugi
entibus naviculam/ solam secum ferens adriani manum
Tribunus autem cum multis militibus eam sequens a contra
rio exturbatus non nullis perentibus vix evasit
in fantastica quoque navi nauclerus demon apparuit
monens navigaret aliter ut periret/ sanctis vero
adrianus eis apparens ut sic prius navigarent
docuit/ et cum ante diem bizancium appulissent
et ad domum sanctorum martirum intrassent. natalie
post orationem obdormienti adrianus apparuit et pro
prium exitum nunciavit./ que evigilans cum aliis
nunciasset in pace quievit. at iuxta martires se
pulta est 34a de sanctis simplicio faustino et beatrice

Simplicius et faustinus //
Rome pro christo multa supplicia sustinu
erunt. et tandem capite cesi saxo alliga
ti in tyberim proiecti sunt/ quos nobilis virgo bea
trix/ eorum germana cum presbiteris et aliis christianis le
vavit ac sepelivit./ Lucrecius autem beatri
cis ac martirum predium ambiens tenere eam fecit
ut ydolis immolaret/ et tentam fecit nocte in carcere
suffocari/ quam sancta lucina cum fratribus sepelivit
post hoc lucrecius/ amicis suis convivium parat.
et in medio convivio a puero audit lactente/ lucreci
occidisti et invasisti/ ecce datus es in possessione ini
mici. statim ille timens ac tremens a demone
arripitur. et per iii horas vexatus est ut ipso in convi
vio moreretur. omnes vero qui aderant conversi sunt
35a de sancta xpina

Xpina filia urbani magistri militum infan
tula xii annorum/ nimis decora/ in excel
sa turri locatur in tyro ytalie cum
latum nullum ut a nullo videatur/ xii sibi so
ciatis puellis/ ubique ydola varia ponuntur/ quibus
sacrificare nolens per fenestram celum et stellas
aspiciens cum lacrimis orabat/ sed pater ab aliis accu
sata est. quod alienum deum coleret/ a patre non correpta ait.
se deo celi sacrificium oblaturam. et in cubiculum
secedens cum lacrimis orationem obtulit. pater autem ydolis
offerre velle putavit. illa itaque post orationem ab angelo

a confortata panem candidum vidit quem percepit ab angelo
benedictum. quia iam xii diebus non gustasset panem,
deinde fregit ydola argentea et dedit pauperibus
propter quod fecit eam pater in plateis cedi, deinde ligatam in car/
cere includi. alia die sedens pro tribunali nolentem sa/
crificare iussit expoliari et tenera eius membra cru/
ciari donec xii viri defficerent, deinde in rota torque/
retur supposita flamma. Illa vero orante flamma m.d. /
viros interemit. puellam vero que in lecto pausabat
angeli confortabant, et remissa est ad carcerem
angeli paradisum paraverunt et sanam restituerunt.
Postea pater eam iussit cum saxo in mare precipitari, sed
angeli cum ea super mare ambulabant. Ipsa vero
impetravit in illis aquis recipere baptismum ca/
racterem. oratione facta quod super eam nube lucida vidit
Christum gloriam et super caput suum coronam ac stolam
purpuream. completa autem oratione remissa est ad carce/
rem. Pater autem eius nocte adeo percussus multis
cruciatibus periit. Postea Dyo, putatam sibi et sa/
crificare nolentem iussit virgis cedi. Deinde in
fervente oleum pice et ... (?) nolutari. Deinde capite
radi et per urbem exponi, alia vice ducta ad templum
apollinis mandavit ydolo ad se exire, quod et fecit.
Deinde iussit in cinerem redigi, propter quod x.3000 viri
conversi sunt. Iudex autem angustiatus in semetipso
mortuus est. Tertius iudex Julianus advenit et in for/
nacem tribus diebus accensam misit, ubi quinque
diebus cum angelis in divinis laudibus fuit. Deinde
iussit serpentes sibi inmitti, et illi applaudebant
et conspectu instigarentur, ipsum interfecerunt, sed
ab ea suscitatus est qui deo eius gratias egit.
Deinde mamillis sibi precisis, lac fluxit pro sanguine.
Linguam quoque deum laudantem et tandem argente (?)
iubetur precari (?). Illa vero oravit suum finiri mar/
tirium et facta est vox de celo: pro deo aperti sunt tibi celi
et omnis cetus iustorum videndi propter te deum, et iterum
sta viri. Christiana coronam accipe et bravium confessi/
onis tue. Julianus autem linguam ei precidi citius
iussit, quam illa in faciem eius iecit et oculum percuti/
ens excecavit. Tyrannus vero eam ii sagittis
una per cor, altera per lattera transfigi iussit.
Quidam autem de genere eius qui per eam in Christum credide/
rat sepelivit eam. 36 p de sanctis cucufato et felice

Cucufatus ex nobilissimis
et ditissimis parentibus ex scilitane civi/
tate, et felice eius illustri eiusdem civi/
tatis cesaream maritimam civitatem cum studio
pexit, atque fidelium persecutionem in oriente sensisset,
cum variis mercibus occidentali plage se transtulerat
quibus in pauperes distributis multisque secreto
instructis tandem Christum publice confitentur. Felix ergo
ad Gerundensem civitatem se transferens marti/
rio coronatus est. Cucufatus in Barcilona civi/
tate populosa remansit, miraculis et doctrina po/
lens. quod audiens proconsul graviter eum torqueri
fecit a xii militibus ita ut intestina disrupto
corpore fluxerunt. Ipse autem oravit dominum ut pro/
consul si non esset convertendus periret, et ut suam
ostenderet dominus super incredulos potestatem. Tunc mi/
lites excecati sunt. Proconsul vero cum ydolis repen/
te consumptus. Omnis autem populus laudabat deum dicentes
tu es verus deus quem sequitur Cucufatus. adorat. Maximianus
ista audiens iussit eum ad se trahi cum pede cathenarum.

Ille vero super craticulam positus orabat. Exaudi deus iusti/
ciam meam etc. et cum complesset psalmum sanatus est.
Deinde cardis ferreis in stiris et aliis instrumentis
cesus oravit ut prius et consilium cadem maximianus
passus est. tunc omnis populus conversus laudabat deum
christianorum. Rufinus autem qui civitatis pocior
videbatur caput amputari iussit, quem christiani cum
aromatibus sepelierunt. 37 de sancto theodoro

Theodorus miles ex civitate amasia
helesponti succendit nocte diane tem/
plum, quem preses fortiter cedi fecit.
Qui illius autem in carcere includebatur a spiritu sancto
et a Christo confortatus est. Angeli quoque cum ipso
psallebant, quos audientes custodes carceris
et putantes esse christianos qui ad eum introissent,
et invenientes hostium clausum et martirem
solum in ligno extensum conversi sunt. Deinde cru/
deliter radditur donec interiora paterent.
Ipse vero aiebat tunc: Benedicam dominum in omni
tempore etc. Eo postea in ignem proiecto quidem ce/
si odor exibat suavissime in tota civitate fra/
grans. Circumstantes quoque super eum apertum celum
viderunt et vocem audierunt: theodore veni de/
intra in gaudium domini tui. et continuo emisit
spiritum. Eusebia vero nobilis matrona sepe/
livit corpus eius. 38 p de sancto pataleone

Pantaleo puer medicinam audiens in ni/
comedia, dum ad palatium duceretur
ab omnibus laudabatur propter speciem suam. qua/
dam quoque die vidit eum hermolaus in domo sua
cum aliis christianis et mores eius aspiciens bene com/
positos ad se vocavit ac de multis inquirens
monuit fieri christianum, promittens ei quod in
Christi nomine egrotos sanaret infirmos. conforta/
tus igitur vidit puerum a serpente ligatum
et oravit dominum ut serpens creparet, et pu/
er evaderet, quod et factum est. Baptizatus
autem percepit a patre suo eustorgio senatore
cum quidam deorum semper starent, quod semper
sederent. Cum pater ait: Rem difficilem quesivi/
sti, respondere non valeo. et extunc cepit du/
bitare et ydolis non sacrificare. Omnes ad se ex
diversis civitatibus ductos infirmos curabat.
Ceteri autem medici accusaverunt eum quod Christi/
anum curasset. Curatus quoque a cecitate et
se christianum et ab ipso curatum confessus est,
propter quod decolatus est. Pantaleo autem data
pecunia eum sepeliri fecit. Deinde maximiano
presentatus precepit ut paraliticus adduceretur, et ille
deorum ... (?) cum invocatione sanabitur. Cum non
sacerdotes ydolorum nil oratione proficeret, o/
rante pataleone statim sanatus est. tunc mul/
tis credentibus sacerdotes cum medicis a plurimis
fremebant in eum. Post hec in aculeo torquetur
et sartagine frigitur, cum saxo in mare mer/
gitur, sed ad litus portatus in rota ponitur que
statim duos paganos occidit. Demum decapitatur
licet gladius ad primum ictum quasi cera plicatus
fuit. 39 de sancta lucia

Lucia virgo urbica fuit, sed rapta ab
antecia barbarorum rege ait illi noli
in me manum inferre, quia magnum habeo sponsum
qui statim vindicet iniuriam meam. et deus de celo potens

trit⁹ ille statim cubiculum ei separatum fieri iussit
et ad obsequium puellas dedit. Ieiuniis g° ora
bat deum vt nil mali regi contingeret. Intellexitque
rex se in bellis ei⁹ oronibus deffensari. Ideo
iam ampli⁹ quasi uxorem venerabatur. post annos
xx in sompnis ei percipitur. vt romam reddeat mar
tirium susceptura. quod cum regi nunciasset. ille ait
deffensatricem pro hic manere non expedit. tes
pertam. cum g° ad martirium illa tracta fuisset
anteia se xpianum confitens vitam gladio sponte
obtulit. secumque coronam obtinuit

~~De s. marcello papa cum victorino et aliis~~

Marcellini tempore tanta fuit persecucio
in ecclesia vt infra xxx dies per diuersas
prouincias. vtriusque sex⁹ 1200 hominum
martirio coronarentur. tunc et marcellin⁹
ductus est ut turificaret. quod et fecit. Sed post
paucos dies penitencia duct⁹ pro fide
xpi. cum claudio et cyrino capite truncat⁹
est. quorum corpora iussu diocliciani ad ter
rorem xpianorum xxxvj dieb⁹ in platea iacue
runt. exinde collegit ea marcell⁹ pbr cum pbris
et diaconib⁹. et cum xpianis seppeliunt. Victo
rin⁹ mediolan. a primeua etate xpianus cum
esset in castris imperialib⁹ compellente maxia
no cum sacrificare nollet. primo grauiter fusti
b⁹ cesus est. sed doloris expers. deinde liquefacto plum
bo perfusus et illesus nouissime capitis trun
catione compleuit martirium. Apud tirum
tot martires tormentis succedentib⁹ co
ronatur. quorum numerum solus deus scit. colligunt
primum quidem per omne corpus flagris dilaniati
sunt. deinde diuersis bestiarum generib⁹ tradi
sed diuinitus custoditi. postea adita feri
tate ignis et ferri martirio consummati sunt
horum gloriosam multitudinem excitabant
ad martirium. tyrapn⁹ et siluan⁹ sed et
peleus et nil⁹ epi zenob⁹ quoque pbr
cum eis coronati sunt.

~~De s. ciriaco cum sociis~~

Maximian⁹ diocleciano placere
uolens. ut termas in ei⁹ nomine
hedificaret. xpianos ad arenam fodi
endam lapides quoque portandos coegit. trason
autem diues. ciriacum. sisinnium. largum
et smaragdum. victum eis ministrabat. quod
audiens marcell⁹ papa ciriacum et duos
predictos diacones ordinauit. qui cum victum de
ferrent detenti in carcere positi sunt. ma
ximian⁹ autem iussit. ut in custodia terram
foderent. ipsa autem iuuabat in portando
terram. Saturninum senem quod audiens ma
ximian⁹. sisinnium sibi presentari fecit. et cum
sacrificare noluisset in carcere vij dieb⁹
posit⁹ est. deinde cum apiniano ad tribunal du
ceretur. subito lux de celo venit. et de
luce vox. Venite benedicti patris mei. tunc api
nian⁹ cometariensis tremefact⁹ ad pedes
sisinnij cecidit et ab ipso baptizat⁹ secum ad
prefectum venit et clamans ait. quid nos
coartat dyabol⁹ in seruos dei. tanta mala ex
cere. et xpianitatem professus ait. Ve michi quia
dies meos perdidi. prefect⁹ dixit. Vere modo
dies tuos perdes. Iussitque eum decollari. sisi
nium vero et saturninum in carcere recludi
ad quos multi pagani venientes baptizabantur.
Adducti sunt autem postea coram prefecto. claudio
inimico suo. qui iussit afferri tripodam vt sacri
ficarent. Et saturnin⁹ ait. conteratur eam dominus genitum
et continuo soluta est tripoda enea velud lutum.
Tunc papias et Maur⁹ clamauerunt. Magnus
est deus yhs xps. tunc prefect⁹ autem iussit eorum
ora lapidib⁹ tundi. eisque in carcere trusis. sanctos
in eculeo leuari. et flammas laterib⁹ eorum apponi.
Illi non cum neruis atraherentur. scorpionib⁹ cede
rentur. gratias agentes. capite truncati sunt quos
trason cum Iohanne pbro seppeliunt. ~~Cum vero de ciriaco facta esset oblivio~~. Post xij dies
Papiam et Maurum fecit fustib⁹ cedi. quibus
nichil dicentib⁹. nisi xpe adiuua seruos tuos. a
pauimento eleuati cum plumbatis cederentur.
emiserunt spiritum. quos Iohannes pbr seppeliunt.
Cum vero de ciriacho facta esset obliuio multos
cecos illuminabat. et infirmos curabat.
Cepit autem arthemia diocleciani filia a
demone uexari et clamabat demon. nisi veniat
ciriachus non exeam. Ille uero a patre rogatus
intrans ad eam ait. in nomine ihu xpi Immunde spiritus
exi. Si uis me exire da michi vas in quod intrem.
Cui ciriach⁹ ait. corpus meum si potes ingredere
qui respondit non possum. quia vndique est signatum
Ciriaco g° eum urgente clamauit. si exire me
facias te apud persas venire faciam. eiecto itaque demo
ne arthemia baptizata est. presente serena matre
ei⁹. que et monebat eam xpianam religionem
diligere. Dioclicianus autem ad ciriacum ...
habitum eique domum dedit. Post paucum autem
tempus misit Sapor rex persarum ad dioclicianum
vt mitteret sibi Ciriachum. quia filia sua a demo
ne vexabatur. qui rogatus a serena augusta iuit
cum largo et smaragdo et clamauit demon
vt quid ciriace fatigatus es. qui respondit. non
sum fatigatus. sed gubernatus. et demon ait. ego
tamen te perduxi. quo volui. Ille autem nomine ihu
xpi mandauit ei exire. demon vero exiens
clamabat in aere. O nomen terribile quod coartat
exire. baptizata est autem puella et omnes affines
ei⁹. Ipse quoque rex cum populo. qui et multa
ciriaco obtulit. Ipse vero nichil preter
panem et aquam quib⁹ socii vescebantur acce
pit. post dies vero 44. reuersi sunt et honori
fice a diocleciano suscepti. Post autem mor
tem maximian⁹ filius ei⁹ propter arthemiam soro
rem suam Ciriacum in carcere trudi iussit. de
inde ante se in die processionis sue cathenis ligatum
tum trahi. Tunc venit ad eum marcell⁹ eps. dicens
pietati tue suggero. quare trudes seruos
dei. qui pro te perpetua orant. Ille non irat⁹ ius
sit eum fustib⁹ cedi. et a conspectu suo expel
li. Carpasio vero vicario iussit ciriachum
diuersis punire suppliciis. qui sibi presentari
fecit sanctos dei. ciriachum. largum. smaragdum
et crescencianum. quib⁹ libare nolentib⁹ in caput
ciriachi picem liquatam infundi precepit. Cre
scencium in eculeo suspendi. et diu atteretur
neruis et fustib⁹ vngulis raderetur et flammis
in laterib⁹ ureretur. emisit spiritum. quem Iohan
nes pbr seppeliunt. Post dies autem iij iussit
Ciriachum in catasta extendi neruis atrahi

in fustibus cedi. Et cum nunciasset maximiano quod exacerat in dei famulos, iussit ille ceteros qui in custodia erant cum ciriaco capite plecti, quos Iohannes presbiter sepelivit. Iussit autem arthemiam mitti. Post dies autem octo veniens marcellus episcopus et beata lucina condivit cum aromatibus sanctorum corpora et posuit in predio suo. Pannonie cum eunuchis suis translata sunt autem cum beato Ciriaco via hostiensi. Audiens quoque maximianus quod sancta lucina suas facultates donasset ecclesie, eam proscriptione dampnavit. Que sanctum marcellum rogavit ut domum eius ecclesiam consecraret. Audiens autem maximianus quod marcellus ibi missas frequenter celebraret, iussit in eadem ecclesia, platas etiam ad animalia catabuli publici et eas ad serviendum animalibus deputavit cum custodia publica. Ubi multis annis serviens animus cilicio in pace quievit cuius corpus Iohannes presbiter cum beata lucina sepelivit. Cum tandem audisset carpasius maximianum sibi placatum impetravit ab eo domum beati Ciriaci, ubi cum invenisset baptisterium christianorum balneum inde fecit. Qui christi fidem deridens ubi quoque inhonesta et turpia fieri permittebat. Quadam autem die ipso cum multis sceleratis de balneo exeunte subito corruerunt et mortui sunt. Et tunc clauserunt balneum. Et fortiter timor dei in illo loco a. 92 p de s. genesio

Genesius ioculator volens diocliciano ludum exibere de observancia christiane religionis in hec verba prorupit: Quod egrotus decubans. Eya me gravem sentio levius fieri volo. Respondentibus aliis: Et quomodo te levem faciemus, nunquid fabri sumus et ad fusinam te missuri sumus? Hiis verbis populo in risum excitato, genasius ait: Vestram christianus desidero mori. Quare inquiunt. Quibus ille: Ut in die illa velut fugitivus inveniar. Hec diocicianus audiens risum continere non potuit. Tunc sicut ordinatum fuerat intrare faciunt exorcistam et presbiterum qui iuxta lectum sedentes dixerunt: Quid ad nos misisti filiole? At ille iam non ficte sed puro corde respondit: Quia christi graciam consequi cupio. Cumque sacrorum misteria complessent et vestibus albis esset indutus, qui per ludum a militibus raptus, qui exiandus imperatori sistitur ubi taliter concionatus est: Audi me imperator et omnis exercitus et philosophus huius urbis huius. Ego semper christianum nomen exorrui et eorum secreta quesivi non ut crederem sed ut deriderem. Mox vero ut me nuda aqua perfudit et interrogatus credere me respondit. Vidi super me manum venientibus de celo, et angelos dei flameo radiantes aspectu iuxta stantes qui omnia facinora mea in libro scripta recitantes dixerunt aqua omnia esse deleta. Cumque baptizatus fuissem simul et liber ille nunc candidior factus ita ut nec littere vestigium ibi appareret. Suasitque gentis secum errores deserere. Sic dum placere terestri regi studium celesti complacui et risum omnibus volens inducere angelis gaudium feci. Iratus autem imperator iussit fortissime eum torqueri. Et post multa martiria capite truncari.

93 p de sanctis iuliano et basilissa

Iulianus vovit deo virginitatem et cum esset annorum 18 parentibus nobilissimis antiochenus inducebatur ut uxorem acciperet et cum inducias vii dierum accepisset apparuit ei angelus. Nupcias sponsam virginitatis socia affutura. Consentit igitur ille et sponsa ei confertur equalis gracie, et eligitur basilissa. Celebratis solempniis, veniens cum coniuge in trat cubiculum. Mistisque est magnum rosas ibi venacere cum foliis yemali tempore. Atque iuliano sensit ea fragrancia ita refertam ut horreret thori societatem. Cui Iulianus ait: Odor iste quem sentis non est temporis sed Christi qui est amator castitatis quam eam servantibus eterna premia reddit. Illa non respondit et quod melior vita est per virginitatem servando eternam acquirere vitam. Sicque virginitatis socii facti sunt. Apparuit etiam eis tunc christus cum multitudine candidatorum et ex regione gloriosa virgo maria cum multitudine virginum et eos benignissime confortans consolati sunt. Convertentes exinde innumerabilem populi multitudinem. Et tandem imminente diocleciani persecucione oraverunt ne aliquis eorum amitterent. Basilisse autem revelatum est quod ea omnes perderet et quod triticum per ea seminatum colligeret. Iulianus vero ut bonus athleta pugnabit et vincet. In oratione denique constituta vidit coram circiter xv virginum cum clamitibus niveis tenentem crucem atque dicentem. Hoc videntes accepimus ut tecum regem domini adveniremus et ecce expectamus te ut nos deo offeras quod Iuliano retulit. Illisque in oratione persistentibus emisit spiritum. Iulianus autem ea sepulta cum multis clericis et aliis in remoto loco serviebat invalescente persecucione. Advenienti autem ad locum assessori domini respondit propter quod ceteris inibi combustis solus ipse servatus est. Hanc igitur graciam illi loco contulit deus ut ceteris ibi temporibus psallencium audiantur voces et quicumque audiunt a suis infirmitatibus liberentur. Iulianus vero dum cruciaretur et unus ministrorum oculum amitteret ipsum sanavit quem sacerdotes ydolorum curare non poterant. Quo precibus eius ydola comminuta fuere. Clamavit autem quidam qui sanus factus fuerat: Verus deus christus est. Solus quoque colendus propter quod gladio statim percussus est. Postea cum ferro omnibus per civitatem duceretur filius unicus presidis vidit multitudinem albatorum cum eo loquentem ponentemque super caput eius gemmatamque coronam cuius splendore lux aeris superabat. Quod narrans sociis ait: Tali domino servire dignum est. Curresque ad locum martirii dicebat se eum cognoscere patrem, cuius vero suum genitorem hostem, iuratum certi et mandant propinqui ut a Iuliano cum eis separetur. Sed affuit dei virtus qua abstrahencium brachia continuo siccabantur. Preses autem adveniente coniuge lacerantis crinibus cum familia Iuliano ait: O crudelem dolorem parentum aspice et planctum familie cum tenerum nexas illiciatis carminibus genitorem affectum, respondit Iulianus: Ecce ad eum

C 169

extenuatus modo meam credendo cruciatus ipse videat / tunc celsus puer ait: de spinis rose nascuntur nec rosa odorem nec frutex amittit acu-
leum. ego pro mundo vos tamquam vales sentes ab-
nego et per temporalem mortem eternam vitam
acquiro. Jussi sunt ergo in carceris ima de-
trudi. ubi postquam dampnatorum unces defluxerant
sed facta divinitus luce ac loco mundato
qui xx milites conversi sunt. vii quoque fratres prima-
rii filii ex privilegio imperatorum in xpi lege vive-
bant cum sacerdote / qui eis divina misteria
ministrabant. quibus in visione visum est ut
sic se sociaret dictus cum fratribus quia non
splendet aurum nisi manu artificis elabora-
tum. Imperator vero cum hoc sibi innotuisset
singulos in singulis vasis pice et lino plenis
poni fecit. celsus autem patrem rogavit ut si
triduo premium rogaret separaret / cum matre se-
cretius posset habere colloquium. quod ei concessit.
hic ergo in totidem vasis positi psallebat transi-
vimus per ignem et aquam etc. conversa postea
Marcella celsi mater et reliquis diversis
penis receptis martirio coronata est

ccc. p de sancto felice /

Felix socius circumfatur cum in gerunda
xpistianum confiteretur jussus est graviter
torqueri / at ille psallebat probasti
domine cor meum et visitasti nocte igitur tunc
jussus est convinctus ferro in squalido loco poni
ut fame et siti tabesceret / deinde ab indomitis
mulis per civitatem trahi donec totum
corpus dispergeretur. putatus pro mortuo ab oratorio
illa convenit et denuo ungulatur a tercia
usque ad vesperam. sed deo protegente do-
lorem non senciebat. deinde in mare demer-
gitur ligatis post terga manibus sed solutis
vinculis super mare ambulavit. Iterum
ungulatur usque ad ossa et longo itinere
fatigatus in genua spiritum celo dedit

ccc. p de sancto demetrio

Demetrius annunciator bonus et doctor
xpisti / sponte se manifestavit apud
thessalonicam / hic sane clarissimo
genere ortus post carceris excepcionis officio primo mi-
litavit deinde proconsul effectus prefecturam
tocius illirici a maxiano accepit / et putatus
maximiano redeunti cum tristicia a ludis
theatri ubi licius vel leo / mire magnitudinis
ex invadelorum genere ortus / per carcerem sibi gladia-
torum / ob immensitatem virium et triumpho-
rum frequenciam / mortalem receperat ictum /
laceris pforam Jubetur. Ratio autem
tam subite omissionis fuit cum lieo in stadio
pugnare debet adstante maxiano
nestor juvenis forte egregie familiaris
suus beati demetrii ait ei quia cum lieo in
dimicare vellet / sed petebat ei oracionibus
adjuvari. beatus demetrius illum cruce
signans ait et lieonem superabis et ad mar-
tirii palmam pervenies / quod et accidit. In-
terrogatus autem a maxiano quibus maleficiis
hoc fecisset. aut quos huiusmodi cohopatores
respondit. non hoc maleficiis factum est sed
deus beati demetrii deus xpianorum ipse ministravit

fuit et interfecit per manum meam / impium et superbum
sicut olim per manum david goliath allophilum blasphe-
mantem deum. Iratus igitur maxianus utrumque gla-
dio puniri iussit. Hic demetrius in somnis
cuidam perfecto mariano thessalonicensi
apparuit. qui deo et hominibus carus quem diabolus instar
Job multipliciter temptavit. bonis enim
fortune privavit et in toto corpore nil sanum preter
linguam qua deum laudabat reliquit / in spe quoque
hominis suo eius apparuerit. dicens si dominus tuus
membrana non scripta sit nomina deorum et angelorum
susceperit sanus erit. Cui respondit dominus absque
cuius nutu nichil fieri potest / sine cuius sa-
nare me potest. fiat ille quod suum est deinde
fiat voluntas dei. et cum mariano monuisset eum ut ad
suam se faceret deferri ecclesiam et sanaretur
in ecclesia illi soporato apparuit xpistus dicens te sana-
vit qui erigit elisos. excitatus igitur surrexit
sanus gratias agens. Huius vitam anastasius
de greco in latinum karulo imperatori tran-
stulit ccc. p de sancto cipriano et iustina

In anthiochia / justinam virginem agla-
dius scolasticus iuvenis ecclesiam frequen-
tare illicite concupivit et non valens
sponsam habere / quia se xpisto desponsatam dicebat vi-
olenter rapere voluit nec potuit. deinde Cy-
prianum magum precio induxit ut diabolica
arte suum desiderium compleretur. Justina autem
tercia noctis hora ad oracionem surgens et impetum
demonis senciens se et domum cruce muni-
vit et sic demonem fugavit / qui confusus
ad cyprianum rediens / querenti cur virginem
non adduxisset. respondit vidi quoddam signum
et timui. secundo alium se misit qui similiter respondit
tercio principem eorum misit / qui eam adducere promi-
sit. et in specie virginis ad eam intravit dixit
se adeo missam ut in castitate secum viveret
ex nimia abstinencia supra fine vexata dixit
denique scripture mandatum exponit crescite
et multiplicamini etc. Dicit ergo timendum si ne-
gligatur preceptum. illa per spiritum / temptatorem
cognoscens signum crucis fecit et diabolus evanuit
et confusus cypriano se signo crucis victum
exponit. et ille ergo crucifixus maior te est
ait ille. et maior omnibus. Cyprianus ergo abrenun-
cians diabolo fractis ydolis suis ab anthimo
episcopo baptizatus est. et cum in vita proficeret eum
diaconum ordinavit. virtutemque contra demones
accepit / et ad sanandum omnem infirmitatem. tan-
dem beatus anthimus / exitum suum precognoscens
convocata synodo episcoporum. Cyprianum ordinavit
episcopum. sibique substituit. qui statim iustinam
diaconissam fecit. et matrem monasterio
virginum constituit. Eutholomius autem comes
orientis cyprianum et iustinam vinculatos
damascum ad se venire fecit. quare clam
deorum destrueret. Interrogavit cyprianus
autem qualiter demonio victus esse a iustina edo-
cuit ille non iussit eum in aculeo suspensum
ungulari / Justinam vero alapam et nervis
crudis cedi qui gratias agebat. Cyprianus
autem psallebat. post aliquos autem dies ambo
in sartagine plena pice adipe et cera ponun-
tur. et illesi manserunt. super quos. anastasius quoque

fuerat sacerdos ydolorum qui deorum suorum invocacio-
nibus venire pecijt / sed ab igne exilitate usque
ad demudacionem ossium exustus est / deinde deco-
lari iusserunt · nante vero fideles tulerunt
ea / nocte et roma transtulerunt

97ª p de sco vincencio et valeriano

Vincencius nobilissimus beati valeriani epi-
scopi cesar augusta dyaconus / et in prestes
fuit · qui esset ille impedicioris lingue
quod dacianus in episcopum / et sacri ordinis ceteros ra-
pi preperet ei in christi confessione alacriter occur-
rerint · quos primum valerianum trahi fecit ut
frangeret cathenarum pondere · et cum fame
eos defecisse putaret / sibi putari fecit · quos
quos sanos cerneret iratus ait · quid tu valeri
sub nomine religionis contra decreta principum
facis · et cum valerius lenius responderet / vincencius
ait · noli venerabilis pater timida mente sermo-
nizare et sique jubes rursus iudicem agrediar
quo annuente ait · ad dacianum / hactenus a te
dacianus de denegata fide · poranuit · sed nepharium
apud christianorum prudenciam esse cognoscitis / diu-
initatis cultum abnegando blassemare / tunc
iratus dacianus episcopum in exilium misit vincencium
vero tamquam contumacem in aculeum distendi iu-
bet membris omnibus lacerari · et inter tormenta
ait / dic vincenti ubi nunc tuum corpus miserum
conspicis / ille subridens ait · hoc semper optaui
· nolo gloriam meam minuas · tu solus ad mea
vota concordas / nemo mihi amicior fuit · iam
in sublimibus agor in surge ergo et totis viribus
debacare · et videbis me dei virtute plus
posse qui torqueor quam ipse qui torques · ad hoc
dacianus virgis carnifices excitabat · et ait
vincencius · ecce tu me de apparitoribus vindi-
cas · et tunc carnifices pectines fereos usque
ad intima fixere costarum · ita ut et toto corpore
sanguis afflueret · et solutis costarum compa-
gibus uiscera interna pateret · et ait dacianus
Misserere tui vincenti · ut florida recuperare
valeas iuventute · et que supersunt lucrari tormen-
ta · vincencius respondit · o venenata diaboli lingua
tormenta tua non timeo · hoc solum pavesco · quod
michi te velle misereri confingis · nam quo te
magis iratum video magis exulto · nolo ut
aliquid minuas de supplicijs · ut te victum
in omnibus fatearis · Ex aculeo tunc depositus
atque ad ignis patibulum raptus moras car-
nificum arguendo alacriter properabat · craticu-
lam sponte conscendit · in torquetur assatur exuri-
tur / pectori et membris laminarum asperitas inse-
ritur · et decurrente humore flamma respergitur
sal quoque in igne spargitur · ut in corpus eius undique
vulneratum resiliens stridentibus flammis crude-
lius conburatur · iamque non ad artus sed ad viscera
tela iaciuntur · erectis autem in celum luminibus
athleta dominum precabatur · cumque hoc daciano
nunciatum fuisset / proinde ait in eo spiritum
qui vincenti non poterat / in teterrimo quod carcere
super acutissima testarum fragmenta psternuntur
divaricatis ac extensis in ligno pedibus
sed derinentibus custodibus · rex pro quo miles
paciebatur penam mutavit in gloriam tenebras
in splendorem / testa in florem · laxatum lignum

dissilijt · solitario / affuit multitudo angelorum omnece
ti corona tibi preparatam scias in celis qui te
victorem fecit in penis datur laudes et re-
sonante voce angelica / occurrunt custodes ·
per rimas lumen aspiciunt · et vincencium cum angelis
psallendo super mollitiem florum mire flagran-
ciam ambulare / moxque conpuncti conversi sunt · ve-
nerat et multitudo fidelium prius de suppli-
cijs mesta · nunc alacris de gloria / his auditis
dacianus ait · quod amplius faciemus / iubet sum-
melioribus in quod stramentis · corpus foveatur · nolo
gloriosiorem facere si deffecerit in tormentis
pansilum refoveatur · ut in novatus novis
subdatur supplicijs · sed in mollibus in clinatus
reddedit spiritum · videns tunc circumstantium
turba sancti de osculari vestigia / et palpare
vulnera · lintheis preciosum excipere san-
guinem · dacianus hoc cognito primire
satagebat defunctum · a quo vivo victrat
se superatum voluitque carere sepulture ho-
nore · et in campum latum fecit proijci feris
et avibus devorandum · sed a feris deffensatur
dicianus lupus · et ab alitibus corvus / angeli-
cis quod fuit honoratum excubijs · sitis · da-
cianus vincencius ait · puto quod nec def-
functum vinca / iussitque cum ingenti lapide in
mare corpus demergi · sed prius pervenit ad por-
tum quam nunciari posset expositum / quod cuidam
matrona ab eo monita multisque fidelibus
sepulture traditum est · in campania passus.

98 p de quibusdam alijs scis diocliciano et certis quibusdam

Videns constanciam christianorum / dacianus
iniquinus edicit · ut christiani latentes
prodeant sinisque iratum legibus / pre-
dit tunc christianorum multitudo laudam
et dicencium gloria in excelsis deo in statim
clausis civitatis ianuis de latibulis
armati exeunt quam miserimes et trucidant
innocentes / ruinent eis sceleratorum cadavera
atque conburunt ne a christianis honorentur / coro-
nata est tunc innnumerabilis multitudo · que massa
facta ut candida appellata est / inter ceteros que
constituitur ne mentem brevitatem trans-
grediamur / iustus et pastor fratres / quod adhuc
pueri ludi ibi verentur abiectis in scolis
tabulis sponte ad martirium cucurrerunt
et a daciano detecti / se mutuo ortabantur
extra civitatem non a carnificibus iugulati sunt ·
In campania non preses dracencius voles diabolo
placere · qui invalentis dracio in christi fideles
venena iniquitatis effudit / nulli parcens
ordini sexui vel etati · et inter ceteros venerabiles
virum · Osimum misenatis ecclesie diaconum
obscuro carceri mancipavit · Erat autem
huic Osimo familiari dilectione coniunctus
equalis etatis et ordinis egregius vir pro-
culus ecclesie puteolane diaconus qui transac-
tis diebus memor iniurie sancti viri et equal
cacionis fidei / illa caritate accesus · que fo-
ras mittit timorem · sociatis sibi fidelibus vi-
ris · Euticete et acucio dracencium preside adijt
et forti animo in hec increpacionis verba prorupit
quid te o inique iudex feritas ducit ut sis
veritatis hostis · et innocencie persequutor dum christi

229 p

C 169

suos persequeris O preses dum Christi fidem subuertere
frustra conaris. iuste dum Christi seruum sosimum
deo acceptum et hominibus carum cum latronibus ligas
cum iniquis carceras. cum malefactoribus cru-
cias. desiste miser. desiste miser a persecucione
seruorum dei. nequando irascatur dominus et pereas de via iusta.
Illius offensam pertimesce, qui potest corpus et animam
perdere in gehennam. His draconcius auditis
ira exarsit. et feralia ne venena draconis more
ad linguam euocat, et ad sanctum proculum ait.
O superstitiose hec verba loqueris.
si te vesania in contumaciam eleuat. si penarum
te fatuus prouocat appetitus, hodie faciam ne
premat tua loquacitas iudicia nostra repre-
hendere. ne frustra dampnaui quod oportu-
it tenere te cum illis in penis socio, pro quo aduo-
cati officium assumpsisti, et continuo iussit sanctum
virum sosimum suis tribunalibus sisti. diro car-
ceris squalore et edia iam afflictum. et ait en proule
hes cum quo secte tue vana confabules, coram e
sed forcius ... placet ut vnum eiusdem reli-
gionis et ordinis eodem perurat studio, ad
brauium superne vocacionis. Immo inquit ty-
rannus equalis tenebat pena quos error
idem commaculat humanitatis. tui memor vos
moneo. ut dum tempus habetis. vestrum corrigatis
errorem. ne vos tormenta excruciet. et inmatu-
ra morte amittatis dulcedinem iuuenilis
etatis, quia vana vestra demencia principalia iussa
contempnere prauoua secta. antiquis sanctis
deorum obstinatus cerimonias reprehendere
uel dampnare. Ad hec sanctus proculus ait. Iussa
principum que legi dei contraria non sunt. libenter
suscipimus. nec eis iniuriam irrogamus. si
regem et dominum vniuerse creature illis
preponimus. cerimonias autem ydolorum damp-
namus et demonum et pro vera fide dei et domi-
ni nostri yhesu Christi. pati sumus vniuersa potentar
tormenta. non enim condigne sunt passiones
huius seculi. ad futuram gloriam que reuelabitur
in nobis. quam nec oculus vidit. nec auris au-
diuit. nec in cor hominis ascendit. nec sola
vetustas temporis auctem dat cerimoniis ydo-
lorum. cum in locum inieccione prespicias qui sequentes
priore correxit etatem. donec a patre celesti
mitteretur filius naturalis. qui factus homo ex
intacta virgine irreprehensibilem legem
tribueret omnibus et gracie. ut diligamus
inuicem sicut dilexit nos et tradidit semetipsum
pro nobis hostiam et oblacionem deo in odorem
suauitatis. ut sequamur irreprehensibilia
vestigia eius. His draconcius auditis vana
loquitur loquacitate vel tempus reducere vel
penas differre conaris. Verum non attendens
uel ioui sacrificia cum his participibus tuis, aut
digna continuo lues tormenta. responderunt
confessores Christi constanter, ydola vana respuimus et omni-
potenti deo nos et ipsos offerre parati sumus
tunc iniustus furibundus preses, ingemiat
aduersus hanc coniuratam societatem consur-
gite, et hostes deorum ac principum verberibus
crebris confringite donec sacrorum numinum
ac principum pareat voluntati. tunc irruen-
tes in Christi martires, ministri diaboli tantis. tamquam seuis

verberibus afficerunt, ut putaretur spiritum exala-
re. Demum traxerunt ad carcerem altitudinis vnius
passus latitudinis humani corporis longitudi-
nis vero prolixioris in quem non nisi sigillatim
intrare poterat vel exire, in fame et inedita-
te angustiati afflicti de celo solum sperabant
auxilium ab eo qui est martirum corona, mar-
tirum forma. qui suos athletas cum mensura
probat et sine mensura coronat. Interea missi
dioclitiam successit draconcio in presidatu
Thimotheus crudelis et ferox. qui cum ciuitatem
intrasset. Nolanam, processorum suorum ab officia-
libus acta perquirens ad horum martirum gesta
peruenit. tunc apud eum diffamatur beatum Janua-
rium beneuentane vrbis opinatissimum presu-
lem quem thimotheus continuo iussit suis aspec-
tibus presentari. et adstanti ait sacrifica diis. alioquin
te varia lamabunt tormenta, quem sideribus tuis
quem colis eruerit erroribus solueret. ad hec
sanctus episcopus respondit. noli blasfemare miser, ne vltio
te procellat, deus meus inpassibilis et inuisibilis
regnat in celis. qui solo nutu cuncta creauit.
ipse vniuersa gubernat, ipse iudicaturus est viuos
et mortuos et seculum per ignem. His auditis
tirannus precepit eum in carcere poni, et iratus
nimis iussit caminum triduo succendi, et in
eum sanctum Januarium proici. Sanctus autem Janu-
arius signo crucis se muniens orauit. ut
instar trium puerorum in medio ignis in hac fidei
confessione maneret illesus, iniquitatis autem
ministri illesum cernentes in flagrante igne deum
laudare et benedicere stupore perterriti. hoc nun-
ciant thimotheo. ille non iussit aperiri ca-
minum et statim flamma erumpens plures
extinxit adstancium paganorum. in vestimen-
tis autem aut capillis sancti martiris Januarii
nullum apparuit vestigium lesionis. tunc adstan-
tibus ait tyrannus incredulus, quibus Januari maleficiis
talia operaris variis te faciam interire tormentis
Sanctus Januarius respondit Ego semper in domino sperabo
non timebo quid faciat michi homo. tunc iussit
eum tirannus in carcere recipi. et facto mane in
foro ciuitatis sedit pro tribunali et presentato
sibi sancto Januario. ait quid moraris. sacrifica
diis. ne diro gladio moriaris. nec liberare
poterit te deus tuus de manibus meis. sanctus Janu-
arius respondit. Ignoras dei potenciam miser. cui nemo
resistit et patrem huius, omnia enim quecumque voluit fe-
cit in celo et in terra in mari et in omnibus abissis.
pensa quanta sit eius circa blasfemia paciencia, ut
ad penitenciam te adducat, tunc iratus preses ius-
sit a compedibus solui, ut mortis terrorem innitat
Sanctus vero Januarius orauit suum agonem domino
recommendans, preses vero iterum iussit in carcere
retineri, Hec audientes duo ex clericis eius
festus diaconus et desiderius lector in fernor sanctum locum
adeunt, et flentes querunt. cur talis ac tantus
antistes tenetur vinculis, quod iniustus conmisit
omnis. quis ad eum tristis accessit. et non reddiit
consolatus. quis eger ab eo visitatus sanitatis
remedia non suscepit. His thimotheo prolatis
precepit eos cum beato Januario in carcere claudi et cum
fortes atque constantes in Christi fide repisset, iussit sanctos
Christi confessores Januarium et ... de ferro iunctos ante currum

sum in ciuitatem pantheolanam trahi et sanctus
confessor Sosimo proculo et socijs in memorato
supius carcere diligentissime custoditi. Sequenti
vero die, contra ursis traditi sunt, sed fere sanctos marti-
res osculis demulcebant. Sanctus uero presul Januarius
hoc attendens gratias deo egit pro in diuinna soci-
etate pastoris et gregis. Alia die crudelis preses
ad spectaculum veniens iussit sibi feras admitti, confor-
tante autem presule socios ut de potentia dei confide-
rent, qui fecit celum et terram. bestie ad pedes
sanctorum humiliter se strauerunt. quod cernens tyrannus
christi confessores ad se adduci faciens sinam protulit in hec
verba: Januarium episcopum Sosium proculum et festum
dyacones et desiderium lectorem. Eutitetem et
acucium ciues puteolanos qui se christianos professi
sunt, et deorum libamina et imperatorum precepta
contempserunt, capite cedi iubemus, quia non paucorum
non multi retrahuntur a malis formidine pene,
et ut christi virtus confidenti veritate adstanti populo in-
notesceret. Orauit sanctus presul ut crudelis ty-
rannus et oculorum visu et luminis corporalis orbi-
tate priuaretur, sic erat in fidelitate mente
cecatus. Continuo autem excecatus sanctum Januarium
ad se iussit velocius reuocari et adstanti ait.
Januari serue dei excelsi, ora deum dominum tuum
pro me ut lumen recipiam quod amisi. Cum-
que huius acquiescens orauit d. abraham ysa-
ach et Jacob ut cognosceret populus uniuersus quia
tu es deus solus et verus aperi oculos thimotei
per illuminatas mentes quas ille studuit excecare fac-
ta autem tunc oratione lumine oculorum thimoteus ti-
nuo restitutum est. quod cernens populus vniuersus
in stupore conuersus est, et crediderunt usque ad v. milia
et factus est clamor laudantium et benedicentium deum.
thimoteus non a pena liber sed iniquitatis suus
cernens populum conuerti ad christum, lata sinam in christi
confessores iubet velocius executioni madari. Ducti igitur
ad locum qui sulfitaria dicitur, ubi capitis obtrun-
catione compleuerunt martirium. ipso autem die mar-
tirij eorum, thimoteus doloribus vexatus clamabat
ve mihi misero quia propter crudelitatem quam exercui in
dei seruos ab angelis intolerabiliter crucior. et
in cruciatibus ipsis spurcissimum et peccatis oneratum
amisit spiritum. Fideles autem ciues martirum corpo-
ra rapuerunt et ad ciuitates suas cum magna
reuerencia transtulerunt. neapolitani uero corpus
beati Januarij retinuerunt, sed longobardorum tempore
redempto capite in beneuentum translatum est. Eiusdem
quoque campanie. Presidem fabianum, cum uos populum
ad ydolatriam cogeret. Maximus cumane ec-
clesie diaconus redarguit et ydola insensibilia
et virtute vacua ostendit, ideo plumbatis cedi
iubetur. sed dum satelites se affligi quererent
et ille tormenta portaret alacriter. iubet eum
preses in nervo poni, donec ad alias ciuitates
diuerteret et rediret. Interea negato sibi ci-
bo ac potu continue orabat pro aliorum salute. post
dies x apparuit angelus Januarius carceris et totum
locum illustrauit et omnium vincula dirupta sunt
vniuersi autem qui aderant se beato maximo commenda-
bat et christum verum deum proclamabat. tunc apparuit deus
Maxencio episcopo latitanti propter persecutionem et iussit
eum illuc accedere et baptizati sunt qui ducenti
viri. Regressus preses hijs cognitis custodes attestes pare

et sancto maximo ait unum ex duobus elige aut in
igne thura iacere, vel super eum nudis pedibus
stare. et cum secundum elegisset ait christi tyranno aiebat
qui super flores in igne christi gratia maneo, tu confidentia
deorum tuorum, vel manum igne tange. Fabianus autem
hoc arti magice deputabat, et iussit eum in aculeo
poni et vndique ferro ruinari. sed oratem deus visita-
uit et confidere monuit. querelantibus autem ministris
quod plus quam martir torqueretur. Maximus petit
puerum innocentem adduci ut testimonium perhibeat
veritati. ut cognoscat tamen hec stupenda beneficia
non esse deputanda magice vanitati. adductus
autem puerulus iij mensium ydolatriam infamam
dissito simon ostendit ita ut iratus tyrannus eum
omnibus membris delacerari fecit. cernens autem
populum attonitum ac murmurantem timens quia se-
dicionem pedibus martirem appendi fecit sicque dimit-
ti donec spiritum exalaret. venerunt autem ad
videndum martirem constanciam milites qui xviij
qui se illius orationibus commendantes ensesque deponen-
tes ab eo cathegati sunt. Audiens autem hoc ty-
rannus missis satelitibus conuersos gladio puniri
iussit. Demens deinde fabianus iussit lapi-
des lateribus eius applicari et corpus stendi ita ut
sanguis flueret riuuli. et tandem decollari ductus
est autem extra cumas ad locum qui dicitur via calua-
ria volgariter autem via caluaria ij miliaria
distantem. statim vero eius capite abcisso terre
fortis tremotus cum tonitruo factus est. ut
conterri mori putaret. ac hij fateretur christum verum
deum esse. et ibidem corpus martiris sepelierunt
reddita uero pace ecclesie ipso reuelante atque mo-
nente ad urbem translatus est

qy. p d. sco narcisso

Narcisus episcopus perfugus apud cretam
in ciuitate augusta, nesciens quo
intraret, ad affram meretricem
intrauit, cum diacono suo felice, quos existimans
impudicos, sibi cum tribus puellis suis eis cenam
parauit et alia suo more. audiens autem affra
episcopum psallentem in cibi sumptione, quis esset interro-
gans, cum episcopum christianorum cognouisset. cecidit
ad pedes eius dicens domine indigna sum ut venires
ad me, nec in ciuitate ipsa turpior me ulla
est. cui narcisus episcopus, a turpissima facta ignari
non potuit. sed os sordes illius scitas diluit. sic
et sol non contrahit luti sordem. deinde cum diacono
in ordine perseuerans et illas orare monuit
circa pullorum autem cantum. cum ille extinctum
lumine attendere non possent. vocauit Nar-
cisus de celo lucem. lux contibi emicuit diutius
donec appareret aurora. Facto mane affra
ad matrem vadit. et hec nunciat. illa suppli-
cat sibi sanctum adduci. ad eius plantas ceci-
dit et per iij horas lacrimis rigauit. rogans
aperiatis mundari. ille tandem petit ut cultum
suum diligenter exponat. respondit illa parentes
cipri fuerunt. et in venerie confratris veneris
et cole venus, non potest nisi ab hijs mulieribus
que meretrices sunt, vnde et filia mea veneri
eius sacerdotes affirmat. Audiens hec vir dei
narcisus ingemuit. Orauitque ut quem colleret
ostenderet illi deus, et confestim egyptius quidam
nigrior corvo apparuit querelando clamans, oste

ih2 p 9

170 p 31

narcise. quid t[ibi] c[um] ca[usa] mea. q[uo]d t[ibi] c[um] a[n]cill[is] meis q[ua]s sex
hu[ic] d[e] familia mea. d[e]us tu[us] mu[n]das cuas z
mu[n]dat cor[ditu]a diligit. Iste mec ia[m] alt[er]i[us] e[ss]e no[n] pos
sunt/ tunc narcis[us] ait illi. Dic m[ihi] dap[n]ate sp[iritu]s
Dei dnm meu[m] yh[esu]m x[pistu]m mortuu[m] z sepultu[m]
rudit d[e]mo[n]. v[er]u[m] m[ihi] nescire licuisset. Na[m]
hora qua crucifix[us] e[st] p[ri]nceps m[eu]s fugies a
facie ei[us] i[n] teplu[m] d[e]i/ s[ed] narcisus ait. q[uo]d p[er]cuit
d[omin]us yh[esu]s. vt talia pateret. rudit d[e]mon
no[n] p[ro] suis s[ed] pro alienis p[e]c[ca]tis passus est.
Intulit ille/ ab his q[ui]d mulierib[us] disced[e] sp[iritu]s
i[m]mu[n]d[e]/ na[m] p[ro] his x[pistu]s passus e[st]/ q[ue] ad fid[e]m eius
et gr[ati]am cucurrerunt. repulsa itaq[ue] patiens
d[e]mo[n]/ v[n]u[m] postulat ex duob[us]. vel ut nocte
vna maneat ubi p[ri]us vel ut aliam una[m] i[n] sua
heat potestate. sic rudit. vad[e] m[ihi] fontem
alpiu[m] ulla[m] z dracone[m] aqua[m] inficie[n]tem
hoib[us] pecudib[us] z feris inficie/ si aut[em] potes
vbi p[ri]us amplius manere mane/ tu[n]c d[e]mon
teterimu[m] edidit ululatu[m]/ O i[n]iqu[e] ep[iscop]e
amicu[m] meu[m] occidam. q[uo]d si no[n] fecero i[n] abis
su[m] re[pe] c[on]pellor. occidit g[ener]o draconem et fons
humane usui restitut[us] e[st]. ex cui[us] austu
multi pierat. Narcis[us] g[ener]o c[um] filia m[at]re[m] illa
riam instruxit ac baptizauit/ sil[iter] c[um] puellis ac
oib[us] caris suis/ dom[us]q[ue] illarie eccl[es]iam c[on]secra
uit. Zosima afre auu[n]cu[lu]m ordiauit p[res]b[yte]ri/ p[ost]
hec narcis[us] i[n] yspania profect[us]/ multu[m] d[e]o
p[o]p[u]lu[m] acquisiuit z c[um] diacono corona[m] marti
rij p[er]meruit. Afra u[er]o i[n] x[pist]i c[on]fessione p[er]manes
ad stipite[m] ligata sic orauit i[n] igne/ gr[ati]as ago
tibi d[omi]ne yh[es]u x[pist]e. qui me dignat[us] es hostia[m]
h[abe]re pro tuo nomine. q[ui] pro vniuerso mu[n]
do hostia es sol[us] oblatus in cruce/ iust[us] pro
i[n]iustis. pro malis bon[us]. b[e]n[e]dict[us] pro male
dictis. dulcis pro amaris/ mu[n]d[us] a peccato
p[ro] p[e]c[ca]torib[us] vniuersis/ qui c[um] p[at]re et sp[irit]u s[an]c[t]o
viuit z r[egnat]. i[n] s[ecula] s[eculorum] amen. z c[um] hec dixisset emisit
sp[iritu]m. Yllaria vero c[um] iij puellis/ digna
eunomia. eupp[ri]a. nocte se[pe]pelie[n]tes cor[pus]
afre arrate su[n]t/ missi pro ei[s] fuerunt mi
lites/ qui eas a fide auertere no[n] valentes
i[n] sepulcru[m] p[ro]ieceru[n]t. z sarmentis ac spinis
replentes igne i[n] porto clausoq[ue] sepulcro
recesseru[n]t eode[m] die z[?] i[n] eadem ciuitate
passi su[n]t Go p[ost] d[e] fine diocliciani [et] maximiani

Vin demu[m] imp[er]atores p[re]dicti crudelita
tis immanitate saciati/ ab imanitate
aspice sceleris sui coacti. z cu[m] vidis
sent vrbes vacuas ciuib[us] rura nudata cul
torib[us]. p[ar]entes natis orbatos/ edictu[m] p[ro]pon[u]nt
qui fas no[n] esset tot ciues pro fide sue c[on]
stiacoe morti tradere/ placere aut[em] d[e]inceps
i[n] hoc gen[us] o[mn]i[u]m nequaq[uam] sup[er]biref i[n]stitu[m]
O[mn]is t[amen] qui hanc tenerent c[on]fessione[m] dex
tris oc[u]lis p[ri]uaret[ur]/ cauterio p[ro]p[ter]ea debili
tate/ s[ed] affuit vltio dei. z illos q[ui] p[ri]o d[iu] pace[m]
p[er]turbarent cito/ z q[ui] cu[m] p[ro]speritate i[m]p[er]iu[m] guberna
bant i[n] ta[n]tu[m] rex p[er]mutacone[m] deduxit
vt relictis imp[er]ialib[us] i[n]signijs p[ri]uati z pleb[ei]
post imperiu[m] viueret vna eo[dem] die ait hug[o]
flor[entinus]. dioclicianus apud nicomedia[m] maxi[mi]a[nus]
apud mediolanu[m] deposuerunt imp[er]iu[m] alibi
scribitur q[uo]d urgente diocliciano. Maxia[nus]

hoc fecit. p[er]secucio aut[em] p[er]seuerauit annis x. usq[ue]
ad a[n]nu[m] c[on]stantini vij. dioclicianus aut[em] i[n] uila
qu[a]d[am] h[a]ud procul a salona e[st] p[ro]lato ocio senuit
qui du[m] ab herculiano atq[ue] galerio ad recipie[n]
du[m] imp[er]iu[m] rogaretur grauissi[m]e restitit
ij p[ost] d[e] diuisione imp[er]ij int[er] c[on]stanciu[m] z galeriu[m]
Vnc galeri[us] maxi[mi]n[us]/ z c[on]stancius
augi cu[m] ij ce[sari]b[us] orie[n]tis/ s[cilicet] z occi
dentis/ romanu[m] diuiseru[n]t imp[er]iu[m]
z galeri[us] illiricu[m] z orie[n]te[m]/ tenuit. c[on]staci[us]
vero galia yspania q[ue] c[on]tentus fuit/ su[m]me eni[m]
ma[n]suetudi[ni]s et egregie ciuilitatis fuit/ et
p[ri]u[at]as opes agebat meli[us] a p[ri]uatis s[er]uari/ q[uam]
inter unu[m] claustru[m] teneri/ h[ec] o[mn]i[u]m venera
bilis galeri[us] fuit/ erga deu[m] q[uo]q[ue] religioe[m] maxi
ma vtebatur/ sic eni[m] aliquos i[n] suo pallacio
probare voles p[re]cepit/ vt siquide[m] ad sacrifi
candu[m] venirent. et dos ei[us] collereret circa
eu[m] essent/ si no[n] renuerent/ egrederentur gr[ati]as
agentes. q[uod] minime p[er]uenirentur. et c[on]t[ra] apuis
sent alij q[ui] religionis defe[n]sores/ alij p[er]s[e]c[u]t[i]b[us]
diuina p[re]po[n]e[n]tes/ ip[s]o[s] quidem velud exemplatos
aduersat[us] expulit/ iudicans eos nu[m]q[uam] erga
p[ri]ncipe[m] e[ss]e fideles/ qui d[e]o i[n]ueti su[n]t p[ro]ditores
s[an]c[t]os sibi c[on]siliarios z amicos accepit/ post[ea]
i[n] britania i[n] surrexit dux celestie coel i[n] as
clepio/ occisu[m] rege[m] ~~occisu[m]~~ britonu[m]/ gaude[n]
tes romani/ de morte regis qui p[ro]tate[m] roma
na[m] turbaverat. mittunt illuc c[on]stanciu[m] sena
tore[m]/ qui ispania[m] ip[s]is subdiderat vir[um] sapie[n]te[m]
z audacem. Porro coel rex britonu[m] sciens
illi nullu[m] regnu[m] posse resistere/ nu[n]cios ad eu[m]
misit et solita subiectioe p[ro]fessa romane dig[ni]
tatis pace[m] recepit/ coel aut[em] post m[e]nse[m] mori[tur]
c[on]stanci[us] vero filia illi[us] elena accepta se
diademate i[n]signiuit/ nulla aut[em] ea p[re]cioz
i[n] musica z liberalib[us] artib[us] erat/ not[andum] h[ec]
elena no[n] potuit e[ss]e mater c[on]statini/ q[ui] i[m]
p[er]ante diocliciano/ carau[s]i[us] tenuit britania
a[n]nis vij alect[us] iij. asclepiodot[us] x. p[ost] que[m]
coel sic u[ide]n[tu]r diocliciano. ~~carausi[us] tenuit~~
~~britaniam~~ no[n] poterat nat[us] e[ss]e c[on]stantin[us]/ et
orosi[us] ait. c[on]statin[us] august[us] i[n] britania obijt
qui c[on]statinu[m] filiu[m]/ ex c[on]cubina helena i[m]pa
torem galliar[um] reliquit/ nisi forte quis dicat
q[uod] vna et eade[m] fuerit helena. p[ri]o c[on]cubina
p[ost]ea p[at]ris no[n] morte[m] m[at]rimonio coplata/ vel
forte meli[us] q[uod] p[ri]us fuit uxor. s[ed] repudiata
z quar i[n]d[e] s[upra] p[arte] z. Impij aut[em] su[o] 16
a[n]no i[n] britania eboraci ex helene m[at]rimonio
natu[m]. religios[us] p[at]r[e]m religiosiore[m] reliquit
successore[m]. galeri[us] aut[em] duos i[n]stituit ce
sares. Maximianu[m] que[m] orienti p[re]fecit. Et
Seueru[m] cui ytalia dedit/ q[ui] i[n] illirico comora
tus. seuer[us] aut[em] p[er] galeriu[m] c[on]t[ra] marcenciu[m] missus
urbem obsedit. sed multu[m] suoz[um] scelere desitus
rauene i[n]fect[us] est/ Ipe aut[em] galeri[us] p[ro] oriente
antiqua deiibra reparauit. z i[n]ue[n]tor ac signifer
xpiane p[er]secucionis fuit. ipe p[ro]p[ter]ea ta[m] multis
variysq[ue] morbis et i[n]sania mentis affect[us] e[st] vt
nephariam sibi mortem asciuerit i[m]p[er]a[tor]ib[us] z gothis
170 d[e] ipio c[on]statini z sibi c[on]t[em]p[or]aneis z i[n] p[ar]te d[e] q[uo]
Onstatin[us] exoptatissim[us] p[at]ri successit iiij
a[n]no p[er]secucoi[s]/ britones qui de suo exatu

171 p p51
p 3
p 3
170 p ii
170 p 5
17 p 4
309
a 31 a 10.
170 p 31
p 36 170 p 2
170 p 1

erat potitus in occidentali parte italie ubi adhuc
manet. Maxencius. Herculei maximiani filius
rome augustus appellatus est / a quo pater expulsus quia ex
augusto privatus omissione filii solicitatus quamquam
imperium deposuerat arripuit tyrannidem denique
et confugiens ad constantinum generum insidias
ipsi a quo religiose susceptus est. Sic et filio
moliens / i eisque turpiter per filiam deprehensus turpius periit. Licinius datia oriundus constancie sororis
constantini vir carnuti creatur et cum omnibus simul
augustus pronunciatur quibus rebus maximianum vehe-
menter offendit quia is tunc solum modo cesar in orien-
tis partibus habebatur nec id ultra ferens vi rap-
tum sibimet nomen assumit augusti / itaque res sub
iiii[or] nominis principibus agebatur constancio et ma-
xencio filiis augustorum licinio et maximo homi-
nibus novis 2a pars de pontificibus

Eusebius natione grecus ex medico sedit annis ii
mensibus vii d. ii cessavit episcopatus d. viii / hic constitu-
it ut nullus laicus episcopum suum accusare possit
nisi a fide deviet / et invenit hereticos rome quos
per manus impositionem reconciliavit. eius tempore inven-
ta est crux / Ieronimus autem se legisse in decretali episcopi eusebii
constantinum post victoriam sinistram vastasse tracias
venisse romam et a se. i. eusebio romano pontifice
et cathezizatum / Melchiades natione afer ex
patre sedit annis iii mensibus vi di. vi. cessavit episcopatus d.
10. Hic constituit ut nulla ratione dominica die aut
4 feria ieiunium a fidelibus agi / quia eos dies
pagani quasi sacrum ieiunium celebrant et ma-
nichei rome inventi sunt. concilium generale factum
sunt niceni 3 18 episcoporum contra arrium / osio episcopo cordu-
bensi ex yspania et victore ex ytalia vices
tenentibus summi pontificis 330 12 kallas iunii ali-
cubi legitur. quia ibi est fotinus et sabelius dampnati sunt
Silvester natione romanus / ex patre rufino sedit
annis 23 mensibus x. d. xi cessavit episcopatus d. 4. / clericos
collateranos pape / qui prius dicebantur presbiteri ur-
bis rome cardinales vocavit. Item statuit ut
nullus laicus clerico valeat inferre. Item ut nullus
clericus accusatus ante iudicem causam diceret nisi in
ecclesia. Item ut non in serico sed in syndone corpus
domini consecretur / concilium celebravit rome 277
episcoporum et dampnaverunt calistum / et prefatos hereticos
cetera vide pontifex xii. Marcus natione romanus ex
patre prisco sedit annis ii mensibus viii die xx
cessavit episcopatus d. 20. Hic constituit ut episcopus hostiensis qui papam
consecrat pallio uteretur. Item ut symbolum in
missa alta voce cantaretur 3a pars de sancta lucia

Lucia nobilis genere virgo audita fama //
agathe / per universam siciliam sepulcrum eius
adiit cum matre euthicia / que annis iiii a fluxu
suo sanguinis nullo medicorum remedio poterat
liberari. in missa autem evangelium illud legitur
contingit / in quo christus mulierem ea passione sana-
vit. et lucia tunc matri ait si credis hiis que
leguntur. et agatham eam pro quo passa est. semper presen-
tem eius sepulcrum crede tetigeris / sana eris
recedentibus igitur ceteris et matre cum filia ante se-
pulcrum in oratione prostratis. lucia sompno arripitur
et agatham in medio angelorum stantem gemmis
ornatam audivit dicentem / soror mea lucia virgo
deo devota quid a me petis / quod potes ipsa pre-
stare continuo matri tue. nam et matri tue fides tua subvenit
et ecce sanata est. et sicut per me civitas cathinensis su-
blimatur a christo ita per te siracusana civitas de-
corabitur. et decorum deo in tua virginitate habi-
taculum preparasti. Evigilans autem lucia matri dixit
mater mea / ecce sanata es pro ipsam que te deprecor
que suis orationibus te sanavit / ne mihi de cetero
sponsum nomines. sed quicquid es datura prodote
pauperibus elargire / cui mater tege prius oculos
meos et quod volueris de facultatibus facito / lucia
non ait. audi mater mea. non satis deo carum est. quod quis
illi dat. quo ipse perfrui non potest / sed si tibi vis
esse gratum deum. hoc illi da quo uti vales.
quod enim moriens das. ideo das. quia tecum ferre
non prevales / da igitur dum vivis / et mercedem
habebis / cum ergo redditisset fit cottidie distrac-
tio rerum / dum hec aguntur cum nutrice
contigit. sponsus / et audit. quod ut utiliorem possessionem
inveniat hoc distrahit / ignarus autem ubi cepit
distractionis ipse auctor heri / ut rerum pauperibus
erogata cognovit / proponit luciam in iudicio
pascasio consularis de sponsam christianam esse
et contra leges agere augustorum / cumque eam pasca-
sius ad sacrificia invitasset. Illa respondit sacrifi-
cium verum et immaculatum apud deum et patrem. hoc est
visitare pupillos et orphanos in tribulatione
eorum. pascasius dixit patrimonium tuum expe-
disti cum corruptoribus tuis. et ideo quasi meretrix
loqueris. Lucia respondit. Vos estis de quibus
dicit apostolus. corrumpunt bonos mores colloquia
mala suadentes enim animas hominum meretricari
et discedere a suo creatore sed sequi demonia
atque vanissimos lapides colere. corruptores ve-
ro corporis sunt. qui corporalem delectacionem
preponunt epulis sempiternis. et labilem leticiam
eternis gaudiis anteponunt. Pascasius ait. tu
igitur es deus. Lucia respondit ancilla dei sum
qui ait cum steteritis ante reges et presides ... pa-
ter glorie in nobis. pascasius dixit / in te spiritus sanctus est.
Lucia respondit / qui caste vivunt templum est spiritus
sancti / pascasius iubet eam duci. et ad lupanar eam dum
deludi / donec mortua inveniretur. tanto autem
pondere replevit eam spiritus sanctus / ut omnino ipsam mo-
vere nequiret. ligavit ei denique manus et
pedes et a mille tracta virginis non est mota. mille
quoque boum paria addita / nichil contulerunt. voca-
ti igitur magi. in incantationibus eam movere non potu-
erunt. Putans autem pascasius hoc quorundam
figmenta per locacionem figuraretur maleficia. Iussit
eam locione perfundi. cum vero nec sic moveri
posset / angustiatus pascasius et merore defi-
ciens ignem copiosum circa eam fecit accendi
ita ut super eam picem resinam et deferret oleum
recurrerent illa non stabat immobilis d. roga-
vit domini ut ignis iste non dominetur michi
et impetravi indutias martirii mei / ut creden-
tibus timorem auferam passionis. et non cre-
dentibus vocem insultacionis / videntes autem amici
pascasii eam angustiari gladium eius gutture im-
misit. que nequaquam loquelam amittens ait
annuncio vobis pacem ecclesie redditam / Maximiano
hodie mortuo et diocliciano de regno expul-
sum / et ea loquente ministri romanorum pasca-
sium capiunt / et vinctum ad cesarem ducunt. se-
natus itaque accusatus et convictus quod provinciam preda-

Marginalia:
p4 169 p1
p11
p5
p14
p12.
prima nominacio Cardalium facta per b. Silvestrum
224 p7
Fathermo[...]
[...]issum
in 169 p 50
169 p 36

capitali sententia punitus est. Lucia autem de loco non
cussa fuit. nec est mota donec sacerdos ei domini
corpus tradidit. ibique sepulta est. cuius ecclesia fa
bricata. 4a pars de flagiciis maxencii
Maxencius autem primo voluit in initio erga
se plebis graciam christiane fidei se venera
torem monstrabat. sicque persecutiones
repressit. omnesque christianis iniurias arceri iubet. sed
nichil in ceteris actibus vita vel moribus quam
christianus conversum esse ostendit. senatorum et maxime
nobilium matronas quasi sibi duci iubebat
tantusque metus precesserat plebemque oppresserat quod
nec hoc ipsum quod metueret audere audiret
sed ferebat inquieta servitutem gementes. quadam
et eius die militibus suis exire per plateas to
cius urbis imperavit. et omnes occurrentes cede
cuiuscumque etatis condicionis et sexus senatores
et qui honoribus vel opibus precellebant fictis
proscripsit criminibus. magicam arte summis exco
luit studiis. pregnantes nobiles ~~nobiles~~ mu
lieres abscindi iubebat. et parvulos infantes
eorum exta inspectibus eruisse perscrutabatur affir
mans per hoc bella arceri et putabat sic fasque re
gni per nephas posse servari. dum quoque per civitatem
et agros nil tutum crederet tyrannica crudeli
tate detenti. relictis agris per loca abdita se tu
tantur. omnes autem qui a maxencio pellebantur ad con
stantinum confluebant orantes per eum sibi coniuges
liberos possessionesque reddi. 5a pars de sancta katherina.

Katherina

Katerina vero quodam costi
regis filia omnibus liberalibus studiis
erudita fuit. in palacio quoque suo residens
cum esset annorum xviii audivit diversorum animalium
mugitum et plausus hominum et mittens didicit
quod maxencius tam divites quam pauperes ad
alexandriam convocaret ad ymolandum ydo
lis. Illa quoque signo crucis se muniens. preparavit
multos christianos metu mortis accedere conspe
xit. ad imperatorem cum devocione se ingessit
et ait. salutacionem tibi proferre et dignitas
et racionis via monebat si creatorem celorum a
gnosceres. et ab ydolis animum revocares. stans
que autem ianua templi per varias conclusiones
silogismorum allegorice et mistice cum cesare
disputavit. deinde rediens ad communem colloquium
dixit hec tibi tanquam sapienti proferre causam
nunc autem quare in vanum hanc multitudinem
aggregasti. miraris hoc templum manu arti
ficum operatum. miraris ornamenta preciosis
apposita. mirare pocius celum et elementa et
que in eis sunt. miraris continue solis hinc ac
stellarum sine fatigacione circuitum. et cum adiute
ris interroga quis sit eorum conditor. cum autem
ipso donante intellexeris. nec similem illi inveneris
ipsum adora. per quem reges regnant et quo
mundi elementa invicem sibi subsunt. atque subsistunt.
Stupefactus imperator in claritate vultus illius
et verborum constancia ait. si phylosophorum more gim
nasiis operam animus erudienda. persedisses
ceteris inferior doctrina. et doctorum more numina di
tatis honore vacua nequaquam astrueres. hoc
dicens iussit edicto nuncios per vicinias pro
vincias ad omnes rhetores et gramaticos quibus
erat fama celebrior. ut ad pretorium alexan
drinum sine retardacione venirent. interim eam iuber

16q p 50
6q p 36

ad palacium duci et omni diligencia custodiri. ubi in
terrogata a rege quis sit. fatetur. regemque monet ne
a furore incitetur docente poeta. tu si animo re
geris rex es. si corpore servus. Rex autem nec moni
tor peius. nec ordinem videre valens. oratorum ex
pectabat auxilium. quod virgo cognoscens in peticione
domino commendabat dicens. o sapiencia et dei virtus
qui dixisti. cum steteritis ante reges et presides
tu adesto famule tue et da sermonem rectum
et bene sonantem in os meum. ut hii qui ad disputa
cionem nomini tuo convenerunt. aut penitus obmutes
cant. aut conversi nomini tuo dent gloriam et honorem.
Necdum autem verba compleverat. et angelus apparuit
ei dicens. ne paveas grata deo puella. sed constanter
age. quia tecum est dominus. et non solum ab illis vinci
non poteris. sed conversos ad palmam perduces martirii
Iussu quoque imperatoris ad disputacionem cum philosophis
regia puella adducitur. que incredibili pulcritudine
speciosa. omnium oculis graciosa apparens ait quali
iudicio imperator contra puellam unam. quinquaginta oratores
opponis. quos pro victoria remuneratorem pro
mittis. et me sine spe mercedis certare compel
lis. erit tamen deus ihesus christus merces mea. qui est
spes et corona pro se certancium. quod plura dum
ad obiecta quoque virgo prudentissime respondisset
quid oratores amplius diceret non invenientes
muti mansit. et increpati a cesare per unum pecio
rem omnium sic respondetur. noveris imperator quod nullus
autem nos stare unquam potuit. quin convictus abisset
sed per hanc puellam spiritus dei loquens. ita nos in ad
miracionem convertit. ut quod contra christum loqui aut penitus
nesciamus. aut penitus formidemus. unde imperator
constanter fatemur quod nisi probabiliore de diis sentenciam
quos hucusque coluimus protuleris. omnes ad christum con
vertimur. audiens hec tyrannus nimio furore
succensus. omnes in medio civitatis cremari iussit. quos
katerina confortans in fide instruxit. ignis vero
nec minimum quod se crucis signo munierat vel
capillum aut vestimentum non lesit. ipsique nocte
a christianis sepulti sunt. Post hec tyrannus ad
virginem alloquitur dicens. si tue volens iuventuti con
sulere in palacio meo post reginam secunda vocaberis
et in civitate ymaginem obtinebis. Cui virgo desine
talia dicere quod scelus est et cogitare. ego me sponsam
tradidi christo. ille gloria mea et amor meus. dul
cedo mea ab eius amore nec tormenta nec bla
ndimenta revocare me poterunt. Tunc ille iussit
spoliatam scorpionibus cedi. deinde in obscurissimo
carcere fame excruciari. precedente autem rege
ad regionis confinia. Regina cum porfirio principe
milicie. katerinam adiit. incomparabile in carcere
lumine aspexit. plagas eius ab angelis ungentibus
et aromatibus sanatas vidit. post predicata eterne
vite gaudia fidem suscepit. et pronunciatam sibi
a katerina coronam audivit martirii. Porfirius
quoque hec omnia audiens cum 200 militibus ad fidem
conversus est. columba vero cibum celestem cottidie
ei detulit. ipse et dominus cum angelis et virginibus
ad eam venit. et ad constanciam confortavit. peractis
negociis cesar revertitur. et invadit splendidio
rem solito katerinam. quam putabat xii dierum
inedia consumptam. torqueri custodes iubet. illa
vero pro eorum excusacione ego inquit cibum ab
homine non accepi. sed christus me per suum angelum enu
trivit. tunc ei tyrannus proponit ut eligat vel

6q p 6

gaudia cum sacrificiis/ uel mortem cum exquisitis tormentis katerina respondit quecumque tormenta cogitas ne differas quia sanguinem offerre desidero ei qui xpus me se obtulit pro me in ligno. tunc furibundus urbis prefectus fieri regi suasit ut in triduum iiii rotas serris ferreis et clauis acutissimis circumsepta componeret quarum due girio moti duabus reliquis mouerentur et eis katerina secaretur. Iamque due motis frenentur ex/ illa uero orauit ut deus eam ad laudem nominis sui et conuersionem populi machinam dissiparet/ igne celesti/ nec diu ipsa orationem compleuerat et ecce angelus tanto impetu hedificium dimolens percussit ut iiii milia gentilium interiret. Regina uero que de sursum hec aspiciebat et usque nunc se celauerat imperatorem adiit. et tunc iram concrepauit et sacrificare nolens dampnata est. Cum uero ad martirium duceretur agone suum katerine orationibus commendauit. Cui illa respondit ne timeas adeo dilecta regina quia tu hodie pro transitorio regno parabis eternum. et pro mortali sposo inmortalem acquires. tunc regina robustior effecta hortabatur tortores ne quod facere iussi fuerint morarentur. illi autem extra ciuitatem ducentes ferreis astilibus mamillas eius euulserunt deinde caput preciderunt. quam porphirius sepeliuit aromatibus condiens. Sequenti die cum de corpore quereretur et multi ad supplicium traherentur/ porphirius in medio procedens. et se xpi fidem suscepisse. et reginam sepelisse fatetur. tunc imperator emisso rugitu se miserum ac miserandum clamat/ conuiciis dicens/ ecce sue custodem et unicum laboris solacium fuisse deceptum. Illis uero se xpianos asserentibus tyrannus furore repletus cum porphirio omnes decollari iussit. et corpora eorum canibus dimitti. Deinde katerinam aduocauit ait. h. magica arte reginam mori feceris. si tu resipueris in palacio prima eris/ hodie ergo aut sacrificare elige aut caput amittere. Katerina respondit fac quecumque aut concepisti/ paratam me inuenies ad omnia sustinenda/ et cum tulisset decolacionis sententiam. illa orauit d. O spes et salus credentium/ O decus et gloria uirginum ihesu xpe rex bone obsecro te. Vt quicumque passionis mee memoriam egerit. seu in exitu anime seu in quacumque necessitate me inuocauerit tue propiciacionis effectum consequatur effectum/ Cui diuina uox facta est. Veni electa mea/ et celi tibi ianua est aperta/ passionem tuam celebrantibus et te inuocantibus optata presidia promitto de celis. Cum uero decolata fuisset lac manauit pro sanguine. mox quia corpus eius ad montem Synay spacio itineris dierum xxti ab angelis est delatum/ ex cuius ossibus indesinenter oleum manat quod languidorum corpora sanat// Nota quod kateria habuit priuilegium uisitacionis xpi/ cum Iohanne anglice nuncium/ et emanacionis olei cum nicolaio/ lactis effusionem cum paulo/ preparacionis sepulcri cum clemente impetitus orationis cum margarita/

Ca p de crudelitate maximini galerii qui dicitur

Maximinus in orientis partibus tyrannidem maxencius erat per similis/ Ita ut eum uictorem palmam dares pensitis ignorares. Cum uero in uanis persecutor/ nichil uel tunc opidum absque adulterio nobilium dux aut corruptore uirginum transiit. omnes eius uxorem gestu flexus. duobus tunc grauissimis dominus agebatur libidine et crudelitate. Cum eum alexandria processisset incaluit ei. Dorothea uirgo tante est pulcritudinis ut speciale di

signetum in ea esse putaretur. Xpiana quia fore/ nescit tunc nisi cum deo pareat libidini an crudelitati. incedit tunc libido. raptamque per nuncios. interpellat de stupro. Illa uero sibi eque nephas esse respondit. templum corporis sui quod semel deo consecrauerat pro dolor cultu alibi dis congregatione polluere. Ille uero libidinem arte fusis arcius in celestem pudicitiam aut uirgo facultate domo ac familia derelictis cum pauperis se deliciis clam nocte decessit et illusum ac amentem tyrannum reliquit eiusque exemplo multe nobiles matrones ad mortem quam ad tyrannum impudicentem sunt

6us p de diuino flagello quod galleriu modicum genuit

Anno deinde x anis fuisset crudelitas agitata/ auctorem malorum ulcio diuina corripuit et inflatis subito superandis uisceribus distenditur demum pectoris partibus ab ortum inibus/ intrinseca eius depascitur postea fistulis quibus in superficie purulentis meatibus ad aptibus neruos exundare cepit tantus enim fetor exhalabat ut nulli tollerabilis fieret et nec ipsos quidem medicos accedere sineret. Quam eius delicatos et luxuriosos carnem nutrerat tanto fetidior putredo exibat. Cum uero plures medicorum qui nec remedia dolorum adhibet nec fetoris excessum sustinere ualebant. Iussisset interfici/ unus magis ingulandus quod medicamentis aduenies/ ardo inspiratus ait. Cur imperator erras et quod deus infert putas ab homine renoueri/ uis enim humanus est iste. Morbus nec curatur a medicis. Sed Recordaris quod Iusdei suos commissis quam propheta in religiones diuinam exitieris/ et intellige unde tibi sint poscenda remedia/ tunc Maximinus scelerum suorum memor se errasse et impie egisse confitetur. Velut satisfacere prope deo post nimiam tempestatem terris sol splendor redditus fuisset/ duces quidem xpianam per singulas quasque urbes quietus instaurant/ sacerdocia repetere/ tam subito ut gentiles faceri cogerentur magnum et solum esse deum quem xpiani adorant

7us p de iterata persecutione

At uero maximus rex non aplius mensibus passus est xpianos in pace gesse/ sed ad eiusdem certaminibus/ eos ubique persequitur quam apud urbem tres Iuuenes gaudentes bestiis deuorandi cum quibus et siluanus episcopus mansuetudine animi et ipsa iam senectute uenerabilis/ luciani quoque moribus continentia et eruditione peripulis Anthiochenus presbyter cum ad tribunal fuisset adductus inquiritur. cur uir ronatus et prudens sequeretur sectam/ cuius non posset reddere racionem/ accepta ait itaque facultate dicendi/ de fide utile potuit. et intulit/ aspliatur hys ipsa in golgata rupes sub patibuli honore dirupta/ antrumque quod deuiuo corpore reddidit auditus/ accepite de celo asplacionem fidelem/ que cum hec fierent in terris lume sui abscondit in celis hoc querite in analibus uestris et inuenietis quod sicut terre sicut celo sic sanguinem eorum agnibus per tormenta ueritatem exquisitis/ fidem uero accomodatis. quod credentis allegacionibus meis. et cum pene hys uerbis auditoribus suadere

cepisset arripi iubetur in carcerem · ubi absque
populi tumultu necatur / passus est autem in come
die / sepultus elcopoli bithinie / qui de talia
scripsit opuscula / Phyleas hic ponitur a Ieronimo
de illustribus viris qui librum scripsit de laude
martirum / forte fuit eius passio supra inchoata consumma
ta

8ª p de sancto petro alexandrino

Petrus alexandrinus episcopus numquam in cathe
dra sua sedere voluit / sed solum super
cathedre scabellum / super quo clerus
et populus conquesti plures / in quadam solempnitate au
divit rudentem / credite mihi filii si videretis
quem video tunc cognosceretis quid esset sacerdotalis
virtus · et que gratia in ipsis habitat · ad cuius maiesta
tis presenciam · ego tremens in cathedra sedere
non audeo · splendor enim igneus de sede ipsa egre
diens ei apparebat / cuius aspectu vir sanctus
ita attendebatur · ut mirandum se vestiret in
corpore · hic apprehensus / et in carcerem missus
dum plebem luculenter doceret · dum autem
custodiretur in carcere populus suo pastorali
devotus fores carceris obsignabat / arrius autem
infelix / qui ab beato petro excomunicatus et degradatus
fuerat · quia se esse spe religiosus glorie tamen nomina
tis ac laudes impie cupidus / predicabat fi
lium esse creaturam · sed spiritum sanctum ab eo creatum /
cognita sententia / quod episcopum ferendam senserit pervenit
ad ecclesiam / obsecrans / ut apud episcopum pro se cle
rus et populus intendat / putans succedere epis
copo · auditis autem precibus beatus petrus · cum grandi suspi
rio respondit · arrius proiectus est a facie dei · quia in
ecclesia dei graviter blasphemavit dogmatizans
patrem et filium et spiritum sanctum / non esse unius essencie
et ne apprehendens duos presbiteros · achillam
et alexandrum de turba seorsum ait illis se
creto sibi revelatum eos sibi succedere / se non
per martirium vocandum / et prius esse / eis dei mi
sterium revelare · ego inquit vidi Christum indutum
colobio candido minus consisso autem a summo
usque deorsum / quod ambabus ingerebat manibus
quem pectus quoddam non cohopiens nuditatem
suam / et interroganti mihi quod nam id esset respondit
cottidie vides tractus / et vestis quo scissum
est · arrius hoc fecit / qui separavit ame populum
meo sanguine comparatum / precipio nunc et
moneo ne recipias eum ad comunionem · nec ro
gaturos exaudias / Post hec tribunus noctis
medio rupto carcere eduxit episcopum / ad locum
de colacionis / oracione autem premissa ad sepul
crum beati marci ac successorem eius amam
demetrium ebeone / flexit genua ceruicem egit
colum extendit et martirii coronam suscepit

9ª p de sancto romano

Romanus vir excelens paucarum animos
confortabat / ipse quare singularis tractus
et tortus / ita ut milites utriusque la
tus eius prolongnos sulcarent tractus / quousque
detectis ossibus pectus abesteret / presidi
ait · hoc totum quod laceratur non dolet · quod
pectori tuo error insidet / quod populos istos per
ditos tecum trahis / iratus ille iubet ut
carnifex istum vertat in os loquentis · complet
iussa lictor impius / genas et vultum admitum
usque discidit / at non fluente consanguine ca
ne · sic fatur · grates tibi · o prefecte magnas

debeo quod multa pandens ora / iam Christum loquor Christus
quia gloriam · ecce tot laudat ora quia apertis vulnera
Sed quis luctor consecuto / non sed vere confunda tere
getur ipsa naturalem sensum simplex et non ficta sen
da puerulum innocentem · ut ipse decolendo edo
ceat · assentit prefectus · et infantulum innupta
blactatum ad esse precepit / Cui romanus ait
Quid tibi filiole rectum videtur unum ne
Christum adorare et in filio patrem · an formas mi
deorum · derisit infans · nec moratus retulit /
unum oportet esse deum · et unum unicum · cui is sit Christus
ipse est deus / nam deorum genera multa nec pueri pu
tant stupefactus tyrannus fluctuat · hic non
audens innocenti etatule iura legis inferre vi
non valens loquenti talia parcere et pu
erum sit affatur quis tibi auctor est vocis
huius respondit / puer · mater · et mater deus Ego de
gemellis fontibus uberum · consecute primus ausi
Christum iussit ergo tyrannus puerum remota veste
virgis cedi et postea decollari / Romanum
vero igne cremari · petit ergo a matre carnifex
puerum / illa non nec querelis nec fletibus in mo
rata sed uno osculo tamen contenta / vale ait dul
cissime fili · et cum regnum intraveris glorie / memen
to matris et ex filio · sis patronus beatus autem
romanus ab igne imbre de celo liberatus capitis
obtruncacione complevit martirium

10ª p de sanctis quirino et paphilo et videa ipse titulum galleni

Quirinus episcopus apud illiricum / civitate
scie / alligatus molari saxo et in flu
men precipitatus / circumstantibus diu
loquens vix tandem precibus ut mergeret obtinuit
Phaphilus presbiter / eusebii cesariensis episcopi neces
sarius / tanto bibliotece amore flagravit · ut ma
gna parte voluminum origenis / sua manu scripserit
autem quia eusebius apologeticum pro origene
scripsisset / passus autem est cesaree palestine
sub maximo / Maximinus enim simulacrum
Iovis iuxta apud anthiochiam consecratum
prestigiis portenta quedam ostentans · et
responsa proferens · movere ait christianos civitatibus
pelli / confinguntur quoque acta quedam ficta de
salvatore / apud pilatum · quibus omnis blasfemia
adversus Christum conscribitur / et eadem ille iniquus
in urbibus singulis in vias in agris pendere
iussit · puerorum quoque preceptoribus tradi precepit
ut eorum memorie commendetur / sic adversus
christianos tabulis eneis inscribitur / iactantem
quoque inscriptio habebat per christianorum expulsionem
reddidisse aeris amena tempora · et habunda
ciam uberiorem · Sed divina providencia dum
ad hec ad extrema impia intenderentur e
dicta / arrogaciam tyrannice vocis refrenat in
bres restringens in nubibus / et affectas sterili
tate segetes dereliquit · Ita ut herba prata
dibus arescat camporum / fameque tanta aeris
corrupcio comitatur / ut humana corpora ulceribus
pessimis quod ignis sacer appellatur · et carbunculis
repleretur · ita ut qui mortem evadebat oculis
privaretur · Provocavit quoque hic se bellum fideles
armenios utilissimos ac amantissimos romano populo
quia pro deo ydola colere noluerunt / in quo bello
se armis tuentibus armeniis / exercitus eius perditus
calamitatibus passim cadebat / in hiatu quoque plurimi

site 158 p 6

probitas matris in morte infantuli pro Christo occisi

a 157 p 10

p 11 p 13

acanibus devorabantur / invalidi eciam erant ad sepeliendum qui remanebant / simulacra eciam carne carencia magis quam homines apparebant / colore tetro oculis in profundum dimersis hinc atque illinc corpore nutabundi / talis igitur artitatis malis christianorum pietatem in precaria ceperunt ut eis solito more iunctibus alimonie auxilium deferant. quibus nec fames nec lues dominabatur. at illi in urbe in meciores certatim prout poterant cibos portabant. pesitos substentabant ulcerosis quos et affines fugiebant / mira dulcedine prebebant remedia sepeliebant et mortuos sic cordibus verum christi fidem pietas christiana inscripsit tenacius quam tyrannus tabulis eneis falsitatem

11ª p de victoria constantini contra maxencium

Constantinus quartum annum agens nondum baptizatus adversus maxencium / conspirante secum collega eius Licinio bellum parant / et dum pergeret utriusque secum de imminenti pugna tractaret. vidit circa meridie declinante iam sole / crucis signum ex lumine factum et supra titulum eius scriptum in hoc vince / similiter et milites qui cum eo erant. dumque cogitaret quid esset / nox supervenit / et dormienti christus apparuit cum signo quod in celo vidit / iussitque ut fieret eius signum figuracio et fieret ei auxilium in gressionibus preliorum / signum quoque quod ei apparuerat in vexillum depinxit. contra maxencium processit. ipsumque fugavit. illeque fugiens in ponte preruit ubi deceptum paraverat. Constantino / ex navibus eciam artificiose compositis iuxta pontem milvium deceptum posuerat. et qui amnes locum illum ascendunt. devicto itaque maxencio / monarchiam obtinuit seciaque duxit tres aunclos. Helene leolinum qui fuit maximianum senatoris patris ex Romana uxore / trahens et marium ipsosque in senatorium ordinem promovit. Interea surrexit. Octaviis consules romane dignitatis / quibus regimine in sule commissum fuerat ipsisque interfectis solio potitus est. Constantinus autem illo direxit trahens in auniculum Helene cum tribus legionibus qui octavium repulit. Sed illo incontinenti renetris octavius / et usque ad terram graciam et valentiniam regimen optinuit. postitaque devictum Maxencium. constantinus romam triumphans ingreditur et tocius occidentis imperium simul cum Licinio usque ad occeanum obtinuit. statimque illi ymagines senatus obtrudiarum erexit / et in eius dextera vexillum cruce signatum cum inscripcione huius hoc est signum invincibile dei vivi / et supplicium crucis. quod apud romanos erat in usu lege prohibuit. constantinus quoque et licinius confitentur deum auctorem sibi esse omnium bonorum / sibique de tyranno victoriam prestitisse. Ideoque hunc venerationem cultumque exibendum / hanc quoque legem maximiano qui in orientis partibus dominabat transmittunt qui eorum amicicias appetere videbatur quam ille suscepit / in gestibus imperatorum gestis prestitis / et licet scriptura eius proposito esset contraria secus tamen agere formidabat. processu autem temporis se illis preferre ausus licinio bellum intulit / victus primo congressu et dum secundum pararet exacium / dolore interius correptus est. apud tarsum / licinius vero eius filios iam sceleris socios

causamque in provinciis iudices paria que intulerant supplicia sustinere coegit /

12ª p de sancto thimoteo quo promotus sit silvestri

Cum adhuc iuvenis esset silvester hospitalitati intentus. thimotheum quendam ab anthiochia venientem / et christi veritatem predicantem suscepit hospicio / quod et potificationem facere formidabat / thimotheus autem cum multos convertisset. tentus et tarquinio urbis prefecto presentatus / post tormenta et diutinum carcerem decolatus est / et a silvestro raptus media nocte. cum ipsa nocte vocatus melchiades cum clero dedicavit martirium / usque ad lucem divinis laudibus vacans / prefectus demum silvestrum tenuit / et quas putabat thimoteum habuisse divicias exigebat. sed cum multorum testimonio didicisset illum facultates non habuisse / titulum christianitatis silvestro imponit et immolaret tormenta interminatus est cum silvester ait. stulte hac nocte omnia tua auferentur a te. ut temporalia que christianis intulisti tormenta / eterna sustineas. orante quoque silvestro in carcere / sequenti die ospitis in ore tarquinii transversum nulla medicorum arte educi potuit. et usque ad medium noctis cruciatus defecit / Melchiades autem cum christianis ad carcerem pergens silvestrum eduxit qui ei in episcopatu successit / omni sanitate conspicuus sic pauperum curam gerens / ut quot in regione essent orphani. quot vidue quot clerici ipse nosceret / eorumque necessitatibus subveniret / seppe effectus debitor ut obligatos a debitis liberaret. cumque exisset contra christianos edictum in monte serapti latuit / 13ª p de baptismo sancti constantini

Interea constantinus Rome lepra perfusus / cum nullo medicorum Remedio iuvari posset a sacerdotibus capitolii monetur in piscinam infantium sanguine repletam descendere. ut sanaretur / ad locum autem accedenti / ubi fundendus erat sanguis innoxius / occurrit multitudo matrum resolutis crinibus ululancium / et cum didicisset causam exorruit facinus / et ait. sic semper contra hostes nostra certamina extitisse noscuntur ut reus esset legibus / et capitali sine subderetur / quicumque aliquem occidisset infantem / quod ergo in filiis hostium custoditum est in filiis nostris animum exercebimus qui iuvat barbaros superasse si crudelitate vincamur. / non inesse exterieas nacciones bellatorum virtus est propriorum / vincere autem vicia et peccata virtus est morum / in illis preliis forciores extitimus aliis / in hiis vero nobis metipsis dum mala nostra ex voluntate excludimus. in quod et utilius desideramus vincitur excecium. Igitur vincat nos pietas in isto congressu. ubi victoriam obtinet virtus. Vere eciam omnium adversariorum victores esse potimus / si a sola pietate vincamur / ad palacium. Itaque reddiens et filios matribus reddi. vehicula quoque et annonas eisdem preparari iussit / ut que flentes venerant in gaudio remearet. Cum vero in sopnis tempus advenisset / astiterunt ei sancti apostoli. petrus et paulus dicentes / quia flagiciis posuisti finimum / et effusionem innocentis sanguinis horruisti. missi sumus a domino yhesu christo tibi dare consilium sanitatis recuperande consilium / Attende

C 110

go et fac q indicamus tibi / Siluester i monte
Serapti latitas / tibi pistina ondet i qua du
3o mersus fueris recipies sanitatez. Qo facto
hoc tuo saluatori ecpensa / ut p totu orbe
eccle restauretur / et vex deu relictis ydoli
colas / accersitus q silvester. postq eu cathe
cizauit et baptismi graz obtulit cu p eo de
orasset. et omes rudissent ame. Subito qi
fulgur i tollerabilis lux enituit. omi me
tes exterruit. et aspectuz obtexit. Constantinus
mundus surrexit. et se xpm vidisse pfessus
e. Eodez ano ultra xii milia viror ex
ceptis mulierib et puulis / ad baptmu accessit
pmo q3 Constantinus precepit edicto. ut p totu
romanu impiu tepla clauderentur et eccle
hedificarentur 14m p de mutuis eplis elene et con

Scripsit aut / ad Constantinu // statim
Helena i hac forma / dno semp augusto
filio. Constantino / Helena sep augusta /
veritatez sapietis anim non recusat / nec
fides recta patitur quatucu3 iacturam / bnivo
lencie dine reputare debem / qd meruisti
simulacror figmeta deserere. sz error apli
catur humano. q ihm nazarenu voluisti
credere / deu esse / q magis accusatus sinaz
crucis accipiendo / defecerit / scias q alteraz
viaz esse no posse / nisi lege iudeor. quam
acceperint a deo. sanitas aut tibi reddita
e. q pmus inter augustos ydolis renuncia
sti. Scripsit aut hec helena audiens con
uenta i bitinia / Constantinus rndit dne mri
helene semp auguste. Constatinus semp
augustus. / qui moderatur secula et dispo
sint tocius orbis suffragia. p se quadem
aspirata unuficat. sz p pectora pricipu
sius iura stlis dictat / qto q excellenciore
locu tenemus. tanto omi patem aspectib
omi itaq3 mortaliu occta / omi indicia
omi q3 nota, mrm velle mrm nolle q sta
rant / io no solu no rephensibile sz i lau
dabile debet ee q voluim / demu vero
Intellige semp intellectu mrm iminet. ces
set q i hac dissensioe nra psupco / sacerdotes
iudeor. et potifices xanor i unu conueniat
et nobis psentib altercates / ad veritatis i
daginez puenire faciat. ad cuius veritatis
culturaz oe stlm i vitemus

15m p de conflictu siluestri pp. cu iudeis.

Igitur ydib marcy conuenerunt
Rome epi 74. iudeor sacerdotes
.220. cu xii scribis / qui scia et elo
quecia ceteros pcellebant. dederunt aut
duo gentiles sapientes. Craton phys / cui
nuq suaderi potuit ut munus acciperet
amicis impris. nuq psona imperatoris uel
potentis i iudicio respexit. et zenophi
lus. qui alii pfectus q cratone eiusdem
cdicionis vinctus e. abiathar itaq3 pmus
illor xii sic incepit / xani ponetes prez
et filiu et spm scm. q scriptura agunt
q dicat videte q ego sum solus ec. Itez dicut
xpm deu qz fecit miracla / ex mris autez
multi fecerunt miracla. et nullus tn sibi
usurpauit diuinitatis nome / Siluester rndit

nos unu deu colimus. sz no i tanta solitudie ut
ab eo gaudiu filii excludamus. ex mris autem
libris demonstrabo tinitatez de pre ait pphā
Ipe inuocabit me pr meus es tu. De filio aut ait
filius meus es tu ego hodie genui te. De spu
sto. spus oris eius ois vtus eor. Anhoc e q ait
faciamus homez ad ymaginez ec pter pluralitas
tinitate ee ondituz / exe qz id ondit facies te
pluras i purpura ipatoris. deinde panu expli
cans dixit. sic tres plice sut unus pannus. Ita
tres psone una essencia. Suor vo miracla opa
ciuz nullus uocauit se deu sic xpm. qui si deus
no fuisset cotinuo fuisset dina ulcio sicut in
datha et abyro / et iudicatu abiathar supatu
fuisse. Jonas scds ait. Abraha circusionem
adeo accipies iustificatus fuit. et oes filii abrahe
p circucisione saluatur. siue iustificantur
q qui circucisus no fuit iustus no erit.
Siluester rndit. Circucisio abrahe data e
no ad iustificacionez sz ad distinctone / an circu
cisionez eius placuit deo. q no ex circucisione
sz ex fide placuit deo. Scriptu e eiz. credidit
abraha deo. et reputatu e illi ad iusticiam
et hic supatus iudicat. Godolias 3s ait. quo
xps fuit deus que asitis natu. temptatu. tra
ditu. felle potatu. ligatu. sepultu. cu ni
chil hor deo conueiat. Siluester rndit hec
oia ei pphata ex scripturis ondo de eius nati
uitate ait ysayas Ecce vgo concipiet ec. de eius
temptacoe. zachariaz. Vidi iesu sacdotem
magnu stantem cora angelo. et sathan
stabat adextris eius. De tradicoe ps. qui ede
bat pane meu ec. de fellis potatoe. ps. de
derut in esca mea fel ec. De eius ligacione
hesdras. iuxisti me no sic prem. qz liberaui
uos de tra egipti. Clamates aut tribunal iudi
cis humiliastis me suspendetes i ligno. tra
didistis me / de eius sepultura. Jer. i sepultura
eius reuiuiscut mortui // zanay 4s ait. ea q
de aliis dcta sut. de suo xpo dicta assut. im
supe ut de eo dcta probent. Siluester rndit.
dabis q aliu de virgine natuz / spinis coro
natuz. crucifixu. sepultuz. qui resurrexit. et in
celuz ascendit. De hoc. cus dixit Si natus e
xps ut dicis no debuit baptizari ut scificaretur.
Siluester rndit tra de qua creatus e adā
i corrupta et vgo fuit. qz nec dic se ad bibe
duz humanu sanguinez apperuerat / nec male
dictionez spinar acceperat / nec hois mortui se
pulturaz habebat / nec serpeti data fuat ad ede
duz. sitz debuit ex mra vgie nouus adā fieri
ut sic serpens natu ex virgie vicerat ita. et
a nato de vgie vinceretur. vnde qui ade uic
tor extitit i paradiso ipe temptator dni extitit
i deserto. Ipe q3 astde adam vicit. Ieiunante q
pmu vicerat comedetez / sic i xpi carne circu
cisio fine accepit. / ita et baptismus iniciu
cuius scificatus est p baptmu. sz aquas ad bapt.
sanctificauit. Cusi. 6s. vellemus ut iste filiu
eius nobis hus vginalis ptus exponeret Siluester Rt. Ante qb /

rndit / pr. beniami. A quo xps in dei filius
pot esse qui dyabo temptari potuit ut panez
ex lapide facere. urgeretur. nuc i templi
celsitudinez. nuc ad dyabli adoradum iduceret
Siluester Rt. Tra de qua creatus est adā ec.

b

Siluester respondit: Antiqua et expresse congenitus ut faceret quod non erat et in tempore est natus ut reficeret quod perierat. Illam enim si solo verbo restaurare id poterat, per passionem tamen redimere non nisi homo valebat, nec erat in eo perfectionis sed perfectionis quia in sua natura pati non poterat. Porro filium verbum dicimus patris sicut in propheta dicente: Eructavit cor meum verbum bonum etc. Ego ex ore altissimi prodii etc. Et iterum: Cum eo eram cuncta componens. Cum quo pater numquam fuerit sine verbo, quomodo putas hoc nomen ex tempore sibi advenisse. Tunc Jubal nonus ait: Constat quod deus coniugia non dampnat, quare ergo de coniugio natum negatur Christus; quomodo temptatur qui potens est, patitur qui virtus est, moritur qui vita est. Denique ad hoc cogeris ut Christum duos filios esse dicas, unum quem pater genuit, alterum quem virgo peperit. Item quomodo fieri potest ut patiatur homo qui assumptus est sine lesione eius a quo sumptus est. Silvester respondit: Nos Christum de virgine natum dicimus, non ut coniugia obfuscare velimus, sed causas virginei partus rationabiliter acceptamus et matrimonia ornata monstramus. Quia virgo que Christum peperit de coniugio nata est. Temptatur autem Christus ut omnes temptationes dyaboli vinceret, patitur ut universas passiones subiceret, moritur ut mortis imperium subiugaret. Dei quoque filius unus in Christo est, qui sicut est dei filius invisibilis ita visibilis est Christus. Est ergo invisibile hoc deus est, visibile hoc quod homo est pati non posse assumptum absque iniuria assumptis assumentis. Exemplo docere possum: purpura regie lana fuit et huic lane sanguinis accedens colorem purpureum prebuit, cum quando teneretur digitis torqueretur in filo, quid torquebatur? hoc quod regie dignitatis color, an hoc quod lana extiterat antequam purpura fieret. Lane quoque assimilatur homo, colori purpureo deus. Homo in passione patiebatur, sed in nullo passioni subiacuit deus. Thara nonus ait: Non michi placet istud exemplum quia simul color torquetur cum lana, cum omnes contradiceret. Silvester aliud exemplum ponit: Arbor inquit lumine solis splendore circumfunditur; incisa quidem suscipit, splendore passionem nullam sustinente, sic nec deus patitur homine patiente. Sileon xii ait: Si de Christo tunc prophete ista vaticinati sunt, tante irrisionis passionis et mortis causas scire vellemus. Silvester respondit: Esurivit deus ut nos reficeret, sitivit ut ariditati nostre celestia pocula ministraret, temptatus est ut nos a demonum captivitate dimitteret, irrisus est ut nos a derisione demonum liberaret, expoliatus est ut nos virtutibus indueret, spineam coronam accepit ut flores paradisi perditos redonaret, in ligno suspenditur ut concupiscentiam in ligno genitam dampnaret, felle et aceto potatur ut ad terram fluentem lacte et melle introduceret, mortalitatem nostram accepit ut suam nobis immortalitatem donaret, sepultus est ut sanctorum sepulturas benediceret, surrexit ut mortuis vitam redderet, ascendit in celum ut nobis celi ianuam aperiret, sedet a dextris dei ut preces credentium exaudiret. Cum hec prosequeretur beatus Silvester universi tam imperator quam iudices et iudei Silvestrum unanimiter prosequuntur. Zambri xii indignatus ait: Miror vos prudentes viros his ambagibus credere atque existimare dei potentiam humana ratione concludi, sed iam cessent verba.

Beniamin 19

Veniamus ad facta. Illuc quidem arte magica ferocissimo tauro adducto verbum in aure dixit quod asserebat esse nomen dei, et statim cecidit taurus mortuus quod apparuit. Silvester autem dixit: Leonum est nomen non domini, nos mortificare et vivificare non posse; deus autem non mortificat et vivificat. Si nomine dei occidit, nunc vivificet. Ait ergo: Ego occidam et ego vivificare faciam. Cogitur ille a iudicibus suscitare taurum nec valet. Silvester autem premissa oratione ait: O nomen maledictionis et mortis egredere iussu domini nostri Ihesu Christi; taure surge et ad armentum tuum [illegible] accede. Quod et factum est. Tunc convertis iudicibus gentiles crediderunt et iudeorum fere tria milia. Helena quoque reiectis regalibus in domesticis [illegible] eius hostulas rogabat sibi primo locum dari.

Post aliquot dies ydolorum pontifices imperatori dixerunt draconem qui in fovea est 300 homines cottidie occidere, postquam Christi fidem suscepisset suo anhelitu. Consuluit autem Constantinus Silvestrum super hoc. Silvester respondit: Ego in Christi virtute ab omni cessare faciam lesione. Promittunt quoque pontifices se si hoc fecerit credituros. Orantem itaque Silvestrum beatus Petrus monuit ut cum duobus presbiteris ad draconem accederet, cum quo sic alloqueretur: Dominus noster Ihesus Christus de virgine natus, crucifixus et sepultus, qui resurrexit et sedet ad dexteram patris, venturus est iudicare vivos et mortuos. Hic enim expectabis quod illius ligaret filo et anulo signum crucis habente. Cumque descendisset ad draconem per gradus 400 et imperata complesset, rediens duos magos invenit quasi mortuos a fetore draconis, qui eum secuti fuerant observantes si ad draconem descenderet; sed cum sanatos reduxisset, cum infinita multitudine conversi sunt.

Pa. p. de collatis ecclesie a Constantino

Constantinus generalem ad omnes episcopos scripsit epistolam, in qua postquam modum sue conversionis retulit sicut supra positus est, et Romanum pontificem omnibus ecclesiis pretulit, dicitque se construxisse Salvatori ecclesiam intra suum lateranense palatium, et de fundamentis eius xii cophinos humi apostolorum numero humeris asportasse, ecclesiam quoque apostolorum Petri et Pauli et eas auro et argento locupletasse, et sacratissima eorum corpora magno honore recondens thecas eorum ex electro, cui nulla prevalet metallorum fortitudo, construxisse et cruce ex auro purissimo et gemmis, ait sic: Igitur sanctis apostolis dominis meis et per eos beato Silvestro patri nostro cunctisque successoribus palatium nostrum lateranense contradimus, quod omnibus in orbe palaciis prefertur; deinde diadema capitis nostri simulque frisum et superhumerale quod imperiale circundare assolet collum, et clamidem purpuream tunicamque coccineam et omnia imperialia indumenta et omnem processionem imperialis culminis et potestatis nostre; et quemadmodum imperialis potentia diversis officiis cubiculariorum, hostiariorum et omnium excubitorum ornatur, ita et sanctam romanam ecclesiam volumus decorari, tenentes quoque

p 30

p 20

26 p 2

frisium equum ipsius pro reverencia beati petri strator[is] officium ei exhibuimus. urbis quoque rome et omnes ytalie seu occidentalium regionum provincias loca et civitates prenominato citatem hedificari. et illic ipsum nomen constitui, quoniam ubi principatus sacerdotum et christiane religionis ab imperatore celesti constitutum est, iustum non est ut imperator terrenus habeat potestatem. huius imperialis decreti paginam propriis manibus roborantes super corpus beati petri posuimus et inviolabiliter observari sancientes, et nostris successoribus imperatoribus conservanda in mandatis reliquimus.

18a p de translatione imperialis sedis et profectu ecclesie

Hanc hedificavit constantinopolim que prius bisancium dicebatur. ornavitque diversis fabricis et construxit in ea plures ecclesias. ecclesias quarum unam vocavit hyrenam. aliam apostolorum. aliam agie sophye, id est sancte sapiencie quod christus est. aliam sancti michaelis. transtulit et illo omnes pene nobiles romanorum et ordines senatorum cum uxoribus et liberis. et eciam romam constantinopolim appellavit. unde regio illa dicta est romania vel quia ibi manserunt romani sed per totum imperium romanum privilegia singulis civitatibus dedit. ut omnis christianus sub eorum ornacione libere divino frueretur. preterea in ipso ad perficiendas ecclesias ex regiis thesauris pecunias affluentissime conferebat.

19a p de impietate et morte licinii

Legitur quod licet gloria ecclesia proficeret et imago quadam celestium hereticum in terris licinius in india perisset, quia constantinus non tam ipse et metum quam amorem orbis imparet et summa veneracione gentis haberet mortalibus. perpere christianis occultis insidiis eum decipere machinatur et in christianos savire cupit. eo maxime quod constantinum parentibus adiuvarent. obviat eius iniquis constantinus veris virtutibus. nec aliqua fuit difficultas victorie in bitinia circa crisopolim. comprehensus itaque apud thesalonicam capite truncatus est anno xiiii regni sui. vir avidus feneris. spadonum et alicorum vehemens dominator appellabat eos tyneas sorices quod palacii. tunc et gotti qui sub diocliciano et maximiano auxilia prebuerant advertentes propterea romanos victoriis elatos, eorum auxilia dedignati sarmatarum regionem copiosis agminibus devastare ceperunt. sed constantinus ingenti virtute eos ultra danubium compulit. gotti autem ad iniuria propria revertentes aliquamdiu ibi commorati sunt. demum sub aridaco et aurico principibus contra romanos rebelliones temptantes panoniam et italiam vastatam liguriam invaserunt. post ariacum et auricum gebericus successit in regno de quo ca. 174 p 4. geberico successit hermanaricus qui bellicosissimas gentes perdomuit, herulorum quoque gentem pene trucidatam sue dicioni subegit. tandem vulneratus egritudinem incurrit sub constantino secundo. demum contra venetos et sclavos qui una stirpe exorti dicuntur arma convertit eosque subegit. tandem vulneratus egritudinem incurrit. tunc alabor rex hunnorum in ostrogotos iam divisos et visgotos ca. 174 p 4. 4. insiluit et prevaluit. et gotti qui remanserunt impetraverunt traciam et messiam a valente ad colendum.

20a p de ecclesie consecratione

Consecraciones altarium et ecclesiarum secundum ritum quem nunc romana tenet ecclesia silvester papa primus instituit, fuisse tamen constat ab ipsis apostolorum temporibus loca deo dicata que a quibusdam oratoria, a quibusdam ecclesie appellabantur, ubi collecte fierent per unam sabbati, id est collectiones fidelium, ut altaris perciperent sacramentum in primitiva ecclesia omnes communicabant qui misse intererant. crescente autem numero credencium statutum est solo die dominico fieri. processu autem temporis diminuta devocione statutum est hoc fieri in nativitate pascate et penthecosten in cuius figura dicitur 16 tribus vicibus panum apparebit omne masculinum tuum non esseratum in conspectu domini dei tui, sed frigescente caritate et habundante iniquitate constitutum est ut omnes utriusque sexus semel in anno confiteantur et communicent in pascate. nisi forte sacerdotis consilio ad tempus abstineat. sed autem huiusmodi loca salibus exorcizarentur. non tamen crismate inungebantur. nec altare lapideum stabat erectum in figura christi in iecti qui petra erat secundum apostolum cuius typus precessit in lapide quem erexit iacob in titulum fundens oleum desuper. gen. 18. necessitas autem consecrandi est propter terre maledicto. gen. 2 10 quia huius execracionem divinitus inspirata certis locis deo dedicatis inducit benedictionem et consecracionem unde in eius 3. Reg. 8 salomon dedicato templo ait quicumque rogaverit in loco isto exaudies eum in loco habitaculi tui in celo et cum exaudieris propicius eris. Respondit quoque ei deus primo para. 7o elegi et santificavi locum istum. ut sit nomen meum ibi in sempiternum et permaneat oculi mei ibi cunctis diebus et erunt aures mee erecte ad oracionem eius qui in loco isto oraverit, verbis hec quia ecclesia nominatur nomine dei ideo debet haberi in magna reverencia. videt oculis dei ideo non potest aliquid in ea occulte fieri. vel cogitari. audit auribus dei. non sunt in ea loquele neque sermones. quorum non audiatur voces eorum. de oracione autem et quod petenda sunt ca. 96 p. 9. et sequentibus. Modus autem consecracionis iste est. primo pontifex ecclesiam dei circuit. et 3a vice clausum hostium aperit. quia neque tempore legis nature nec tempore legis mosayce. sed tempore legis gracie christus intravit ecclesiam ca. 74. p 21. unde pontifex tunc intrans et locum reconcilians. dicit. pax huic domui. sic nato christo dictum est. gloria in excelsis deo et in terra pax hominibus. 3. ad hostium percutit. primo ad angelos invitandos. ut nobiscum divinis intersint laudibus et pervenerint premia. in templo et ut preces nostras deo offerant unde dicitur in canone iube hec perferri per manum sancti angeli tui et tobie 12. quando orabas cum lacrimis ego obtuli orationem tuam domino 2o ad demones effugandos quarto dyalogorum. 30. ca. aut gregorius quia cum quedam ecclesia arianorum fidelibus reddita cum reliquiis sanctorum sebastiani et agathe consecraretur. populus ibi congregatus porcum subito inter pedes suos discurrere sensit qui mox ecclesie ianuas

p 30
p 21
14 p 5
p 20
26 p 2
p 23
137 p 9

hostilitatem venetorum et sclavorum 2o magna 20

1o
2o

pecijt. et omnes per quos transijt in admiracionem commouit et uideri nil potuit / quamuis sentiri potuisset / Crisostomus in omelia de machabeis vt audaces latinum duces agminis insignijs deterentur vt fugiat / ita profecto demones vt coronatorem martirem corona porta conspiciunt ab eorum longe conspectu / pauidi fugiunt. 3o. ad homines in intrandos ad requirendum dominum / perciendo itaque. tercio pontifex fusto dicit inde: Hec est generacio querencium dominum. attollite portas principes vestras. vt si ibi maneatis. quo ad anglos et eleuamini fugiendo porte eternales quo ad demones / et introibit rex glorie / 3o. interius et exterius aspergitur. aqua benedicta / significat quod latinus nos lauare debemus intus propter peccata spiritualia / exterius propter peccata carnalia / componi autem debet latina. quasi aqua benedicta cinere humiliacionis / sale discrecionis / et uino spiritualis consolacionis / 4o. in pauimento. alphabetum scribitur in cineribus et sabulo. baculo pastorali. grece. et latine in modum crucis extra[...] uerso angulo orientis usque ad angulum occidentis duo alphabeta. duo sunt tabule mandatorum quas obseruare debemus postquam ad ecclesiam intrauimus / et quod disponit memoria nostre uilitatis / et mortis in puluere uel sablo et cinere et memoria dominice passionis / que in cruce signatur / 4o. 12. cruces pinguntur quarum effectus est demones effugare. Crisostomus ubicumque demones signum dominicum viderit fugiunt timentes baculum quo plagam acceperunt / figurant autem 12 apostolos cum xij articulis fidei / vnde singulis crucibus adhibentur candelle accense / primum eorum articulum posuit. Petrus Credo in deum patrem omnipotentem creatorem celi et terre / 2m Andreas Et in Jhesum Christum filium eius unicum dominum nostrum. 3m Johannes. Qui conceptus est de spiritu sancto ex maria virgine. 4m Jacobus maior passus sub poncio pilato crucifixus mortuus et sepultus / 5m Thomas descendit ad inferos 3a die resurrexit a mortuis / 6m Jacobus minor ascendit ad celos sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. 7m Philippus inde venturus iudicare viuos et mortuos / 8m Bartholomeus. Credo in spiritum sanctum / 9m Matheus sanctam catholicam ecclesiam / xm Symon cananeus. sanctorum communionem. remissionem peccatorum / in communione eorum sit remissio peccatorum / xjm Judas Taddeus carnis resurrexionem / xijm Mathias vitam eternam amen. fit quoque in crucibus unccio quia inuisibiliter spiritus sanctus descendit in apostolos et cetera / 6o. thurificacio que fit propter deuotam oracionem. Psalmus Dirigatur oracio mea et cetera. debet autem incendi igne caritatis in thuribulo cordis / recordari debemus exemplorum sanctorum ca. 174 p. 3 / prophanatur autem per Jeroboam qui uitulos posuit in dan et bethel ca. 32 cuius incredulitate figuratur incredulitas et persecucio iudeorum / per nabuzardan principem cocorum ca. 47. p. 2 qui illos figurat de quibus dicitur quorum deus uenter est / quorum autem venter deus dicatur / audit hugo in suo claustrali. deo solent dijs templa construi altaria erigi. ministri ad seruiendum ordinari. ymolari pecudes. thura cremari. deo siquidem ventri templum est coquina. altare mensa / ministri coci / ymolate pecudes cocte carnes fumus incensorum. odor saporum / per anthiochum qui in templo posuit ydolum Jouis et cetera ca. 64 p. 3 et figurat ydolatriam. et persecucionem ecclesie factam per gentiles uel per romanos. ca. 69 p. 2 In quibus figuratur ambicio dominandi. Sunt prelati ecclesiam dei contaminant qui magis uolunt esse quam prodesse / constructum est per moysem. ca. 16 p. 12. qui fuit mitis / per salomonem ca. 31. p. 2 / in quo natura sapiencia / per cirum ca. 48 p. 6. In quo fuit religio quo ad deum / quia remisit vasa templi et pietas ad proximum quia captiuitatem iudeorum relaxauit / per iudam. ca. 64 p. 7 in quo vera fidei confessio. figuratur templum habitacionis per domum glorie dei. psalmus Domine dilexi decorem domus tue et locum habitacionis glorie tue / decoratur enim ecclesia picturis / que sunt libri laicorum et corda excitant ad deuocionem / sic enim spectacula secularia ad uanitatem / ad deuocionem autem sequitur dei glorificacio / per domum quam sapiencia sibi hedificauit prouerbiorum 9. et hedificauit columnas 7. vij columpne vij sunt sacramenta ecclesie. columpne enim aliqui ponuntur ad fortificacionem. alie ad substentacionem. et sacramenta sunt quedam signa et ecclesie substancia. sacramentorum quedam dantur intrantibus. vt baptismus quedam exeuntibus. vt extrema unctio / quedam permanentibus / et quia permanencium vita milicia est super terram. Job quedam dantur ad impedimentum subtrahencium vt matrimonium. quedam ad robur ut confirmacio / quedam ad uirium temperacionem. vt eucaristia / quedam ad cadencium restauracionem. ut penitencia quedam ministrantibus / ipsa sacramenta exhibentes vt ordo / per domum dei magnam in qua auditus est sonus suauitate plenus etc. 1. et propter contentus dulcedinem / et propter affectus consolacionem in eum septies in die laudes deo dicimus / vij horis quibus Christus passus est pro nobis / Matutinali enim hora captus est. ca. 129 et 130 p. totum hora prima iniectis iudicii presentatur ca. 31. p. totum hora iij. latam sinam ducitur ad caluarie locum. ca. 132. 7. 133. 134 / hora 6. crucifixus est. ca. 134 p. 2 3a 4a hora nona clamans expirauit. ca. 134. p. 1. 2 hora vespertina de cruce ponitur. ca. 134. p. 4 et 130. p. 1. 2. / hora completoris sepelitur. ca. 136. p. 1. 2. 3. 4. / per domum dei in silo / per regum que ad eam statutis diebus eundum est ad dominum adorandum. et dei verbum audiendum. figurat autem celestis patrie de qua. Jo. In domo patris mei multe mansiones sunt in domo enim ecclesia est una mansio est sacrarium et designat locum virginum. 2a chorus et designat locum continencium. 3a nauis ecclesie. et designat locum coniugatorum. Alia figura ponitur. ca. 7. 4. p. 12. cor. humanum ca. 118. p. x. augustinus in sermone de consecracione quicquid in templis manufactis agitur totum in nobis spirituali hedificacione completur. non enim mentitus est ille qui dixit templum enim dei sanctum est quod estis uos. et iterum nescitis quia corpora uestra templum est spiritus sancti. 2 p. 8 40. aj.

Marginalia:

3o paries

Duo alfabeta

4o

Petrus Credo in deum
Andreas
Johannes
Jacobus
Thomas
Jacobus minor
Philippus
Bartholomeus
Matheus
228 p. 8 Symon et
Judas Thad
Mathias

6o

Columne vij

Ciao

Apud sebasten ciuitatis armenie / 40 mi
lites capadocum tempore Licinii regis
sub preside agricolao / qui post vincula
et carceres celeberrimos. post cesas lapidibus
facies / missi sunt in stagnum ut gelu constricta
corpora eorum nocte disrumperentur / unus autem
de numero 40. effectus pusillanimis refugit
ad balneum. qui mox ut attigit calorem
resolutus reddidit spiritum. quod uidentes ceteri
in laudem sancti spiritus gratia confortati eruperunt
Circa horam autem 3 noctis splenduit ve
lut sol lumen / feruens super eos et glacies
dissoluta est. porro qui eos custodiebant.
sompno grauabantur / et clauicularius solus
vigilabat. qui audiens eos orantes. uidensque
tantam lucem. atque glaciem resolutam / respi
ciens uidit lux illa herentur uidit coronas su
stos descendentes numero 39. cepitque cogitare
40. unius corona ubi est et ceteros expergefaciens
proiecit vestimenta sua in facies eorum. et exiliit
in stagnum clamans Christianus sum. mane autem
facto. peruenerunt cum satelites comminatum
martirem. ubi unus cecidierat / trahentesque omnes
ad littora baculis eorum crura fregerunt
sicque martirium consummauerunt / quorum unus
militum nomine cum etate minor esset / omnibus
et adhuc fractis cruribus viuet. Cirenis
beatissima mater eius que martiribus adstabat. ne
in cruciatibus deficeret. unum aio hortabatur
eum dicens. fili: modicum sustine ecce christus ad januam
stat adiuuans te. cumque sanctorum corpora curribus sup
posita ferent ad incendendum uidens pia
mater solum filium relictum. ut uel sic animum
suum cultoris demonum incharent. tollens
eum super humeros suos virili gressu sequ
batur vehicula. cumque ferretur inter amplexus
maternos emisit spiritum. cuius corpus mater su
ceteros proiecit. omnesque combusti sunt. cineresque
eorum in amnem proiecti. sed in loco precipiti et
vadoso restiterunt. et congregati post tres uel
dies sancti reuelauerunt se diocesano / qui cum
populo et clero illuc pergens uidit reliquias
in aqua fulgentes passi sunt autem 4to ydus
marcii forte propter sepulturam

22a p de alio sub diocleciano passis

Theogenes qui militare nolebat in
cizicho ciuitate helesponti / primo iussus
est extendi / ad iiiior palos in terra fixos
inuitatique sunt super eum 108. centuriones /
et omnes fustes confracti. deinde in medio ciuitatis
circa horam nonam extensus est. transiens autem
opton miles insultabat ei dicens ubi est deus tuus
cum militas / si haberem potestatem gladio de te
penas facerem. ad quem sanctus. tu michi nil potes
facere. sed ueniet dies / qua tua et tribuni tui
crura frangentur / et corpora a feris alitibusque
uorentur. et rex tuus post modicum a persecu
toribus concidetur. et omnis ex uobis qui rege
mco. non militat peribunt / tunc missus ad
carcerem in nerno ponitur / ad uero visitat.
quo recedente. et cum eo multitudine albatorum
licinius illum iussit in mari iactari / post autem dies
viii facta est pugna contra licinium / optonis autem
et tribuni eius / iux martis prophetiam crura fracta

sunt. collegerunt autem fideles corpus martiris et sepelie
runt. Narcissus et marcellinus contra arguo fuere pro eade
causa sub eodem / eadem sustinuerunt carceris et ma
ris martiria. Narcissus sub eiusdem persecutione
zelita milicia solitariam vitam agens demones
expulisse et dracone interfecisse sola oratione le
gitur /

23a p de niceno concilio, post arrium congregato.

Itaque cum post archilam apud alexandriam /
alexander sacerdocium suscepisset / et
arium ab errore reducere non valeret
ab ecclesia expulit / ille uero contra eum sedicionem excita
uit / quod audiens pius princeps constantinus / statim
synodum. apud nicheam urbem bithinie conuocauit /
anno domini 316 / conuenerunt que 318 episcopi / fuit autem
princeps ultimus contra paucos episcopis. demissis sedens /
nec recessit donec episcoporum missa / hoc sibi peciit con
cedi / Cum autem ex omnibus fere locis episcopi congregati /
diuersis causis. quedam iurgia detulissent / frequenter
interpellabatur / et a singulis libelli offerebantur. at
ille uidens quod per huius iurgia / causa summi negocii
frustraretur diem certum statuit. qua quilibet
episcoporum. quam vellet querelam deferret / et cum
resedisset. suscepit a singulis libellos / quos omnes
in sinu simul continens ait ad episcopos. deus uos sacerdo
tes constituit. et potestatem de nobis / nobis iudican
di tribuit. ideo nos a uobis recte iudicamur.
uos autem non potestis ab hominibus iudicari. sed dei
solius inter uos expectate iudicium. cunctosque libellos
iussit exuri / ne cuique sacerdotum fieret note
querelle. deinde hijs dimissis quod ad fidem dei pertinet
sine illa contencione. distinguunt / ex libellis porre
ctis. arguitur post quod summus pontifex concilio non
interfuit. cum concordat. hugo. flor. de siluestro
iam defuncto. cui successit marcus. qui instituit
symbolum. alta voce cantari diebus dominicis. et
apostolorum natalicijs / et post Julius qui concilio non
interfuit. propter senectutis inbecillitatem / sed affue
runt pro eo uitus et vincencius romane ecclesie
presbiteri. et affuerunt etiam ex apostolicis sedibus / Marcha
rius yerosolimitanus. eustacius. anthiocenus
alexander alexandrinus / in libro autem pontificali sic
legitur quod siluestri precepto congregatum est niceni
concilium / ubi arius fotinus et sabellius dampnati
sunt. sed in urbe roma congregauit ipse concilio
cum consensu augusti 277. episcopos et iterum calistum et prefatos
hereticos dampnauit. constituit etiam ut nullus laycus
crimen audeat inferre clerico. ut diacones dal
maticis uterentur. ut nullus clericus propter causam
qualibet curiam introiret / ut corpus domini non in
panno serico. sed tantum lineo consecretur / quia corpus
domini ihesu in syndone linea sepultum est. In illo
quoque concilio. ut ait Rufinus libro x. ecclesiastice historie
statutum est. ut nullus qui se incidit ex impacie
cia libidinis / ad clerum veniat. item ne quis de
nouo assumptus ex uita gentili. antequam cautius
examinetur. clericus fiat / item ne diaconi
presbiteris presentibus eucaristiam diuidant. item ne
clericum uel laicum ab ecclesia expulsum alius
suscipiat. sed ne hoc in iracundia uel contemptu
iniuste. factum est remedio careat decretum est
per singulos annos in singulis prouincijs concilia
agi debere et de huius negocijs iudicari / ut si quod ab aliquo
inique gestum deprehensum fuerit ab omnibus
confirmetur

24a p de uictoria allexandri contra phz.

Nota de titulo summi pontificum

Marcellus

171 p 3

In eo quoque concilio / polyx et diacon oppinatissimi conuenerunt in quibus quidam insignis / cum episcopis et in logica eruditus conflictum cottidie mouebat et tanta dicendi arte obiectis occurrebat / ut ubi maxime putaretur astrictus / uelut anguis lubricus laberetur. Sed ut ostenderet deus / quod non in sermone sed in uirtute est regnum dei quidam confessor Alexander scilicet alexandrinus episcopus / nichil sciens nisi ihesum / et hunc crucifixum. indixit philosopho catholicus insultatem / cum illo pepigit singulare certamen / peritiores uero qui in eo stiterant et sermonis imperitiem cognoscebant / formidabant / ne apud indeuotos derideretur / sed simplicitas prestitit tamen senior. et tale sermonis mouit exordium. In nomine inquit ihesu christi audi philosophe que uera sunt / Impono tibi in primis / ne loquaris / qui statim mutus factus est. deus autem unus est. qui omnia que uidentur sui uerbi uirtute creauit / spiritus sui sanctificatione firmauit. Hoc uerbum quod nos filium dicimus. humanos miseratus errores / ex uirgine natus sua morte nos a morte liberauit eterna / qui resuscitatum expectatur iudicem omnium / quem futurus esse uenturum / credis hoc ita esse. philosophe. at ille qui hunc sermoni nichil contradicere didicisset / stupe factus uirtute dictorum nichil aliud respondere potuit nisi ista sibi uideri / tunc senior intulit. quod uerum est sequere me. et huius fidei signaculum suscipe. ille uero conuersus. ad discipulos suos et ad eos qui audiendi gratia conuenerat / audite inquit o eruditi uiri. donec uerbis mecum res gesta est. uerba uerbis exponui / et que dicebant dicendi arte subuerti / ubi uero pro uerbis processit ex ore dictis non potuerunt resistere uerba uirtuti / nec homo deo potuit aduersari / et ideo si quis uestrum ualuit in hiis que dicta sunt sentire quod sensi / credat christo et sequatur hunc senem in quo locutus est deus statim philosophus christianus effectus / tandem se uictum plurimum gratulatus est /

171 p 2

25 p de quibusdam patribus qui tempore huius tunc fuerunt. / athanasius

Ibi quoque fuit anastasius predicti alexandri consiliarius / cuique plurimum iuuans. Pafinutius quoque episcopus egipcius / qui ex numero illorum confessor fuit / quos maximianus dextris oculis effossis / et sinistro poplice sucrinso per methala damnarat. per hunc dei gratia non minus quam per apostolos audiuimus signa faciebat. egros etiam sola diuina oratione sanabat. Hunc constantinus in tanta ueneratione et affectionem habuit ut sepius intra pallacium euocatum complecteretur / et erutum pro fide oculum amplioribus oculis demulcebat. hic etiam nuptiarum ignarus contradixit uotum nuptiarum de zi. Vnd spiridion et cyprius episcopus qui pastor ouium et in episcopatu positus permansit quasi confudit confudit arrianum miraculose / ostendens trinitatis misterium. accepit namque in manu tegulam / et ignis ascendit sursum. aqua descendit deorsum terra uero in manu sua remansit / hic aliquando uidit fures. qui ad caulas uenerant inuisibilium laqueis restrictos usque ad lucem. sed eum noxe per contatus solo eos uerbo absoluit. tollite inquiens uobis. ouem ne frustra uigilias / peregrinum quoque uidisset ad se uenire / quadragesimali tempore. et quia die non capiebat cibum. cum cerneret lapsum / perge inquit filie sue. hyrene uirgini que ei diligenter ministrabat / laua peregrini pedes. et cibos appone. Cumque respondisset panem non adesse. aut aliquid ciborum mandauit. ut salitas carnes porcinas quas domi habebat excoqueret apposui comedens ad edendum peregrinum inuitat. quo renuente et se christianum confitente propterea inquit magis recusare non debes omnia enim munda mundis. Defuncta quoque filia eius recepit / quidam depositum quod filie commendauerat rem gestam ignorabat pater. sed commotus petentis lacrimis ad sepulcrum perrexit filie. et eam ex nomine uocat. Et respondente illa quid iubes pater intulit / depositum illius ubi posuisti / at illa locum designans illic inquit defossum inuenies / sic indebitum restituit depositum / Iacobus quoque cognomento sapiens / nisibi ciuitatis que anthiochia migdonie dicitur in finibus persidis in eius muros sapor iam per dies 70 impetu uigebat reti nens utriusque ripis celsioribus factis repente dimisit et obruit. episcopus uero orans milites quos coarmauit. et populum qui subito muros propugnaculis restituerunt extrema efficere diaconus supplicat episcopo ut ad murum eat et persis maledicat / qui turrem ascendit. et sua oratione impetrauit ut uenirent in naribus auribus et partibus aliis elephantorum equorum et ceterorum animalium culices et simules. pro quod discussis sessoribus confundunt exercitum. et longius aufugiunt. Nicolaus quoque mireorum episcopus iam senex annis pre ubis dei fuit

172 p 7

207 p

26 p de sancto nicolao

Ille nicolaus ex illustri prosapia ortus qualis futurus esset parentibus magis celestis quam terrene dignitatis gloriam appetentibus / carnis quoque uoluptatibus abdicatis postquam hunc in puerno iuuentutis flore genuerunt ac orationibus hunc sibi superstitem et nouam diuinitatem quam mox heredem / ostendit deus nam cum adhuc lacte matris aleretur. cepit uino in ebdomado die 4 et 6 sed tamen sugere mamas / Sed in cepit esse bone pueritie adolescens. et non ut illa etas assolet lasciuias complexus est mundi / sed non conpentibus nunc solus eccle terebat limina. et quod sibi de scripturis patulo aduertebat auditu non immemor armariolo pectoris recondebat. non aut utroque parente / orbatur euangelicum illud. nisi quis renunciauerit omnibus que possidet et sepe mente reuoluebat / quod cum facere uellet timebat. ne quod pro christo facere disponebat fauorabilis aura pelleret. talia quasi eo cogitante / accidit. quod quidam eius conuiuus ad tantam deuenerit inopiam / ut tres filias uirgines constitueret fornicari / ut earum saltem quaestu in felicem duceret uitam. Cum iam sic condoluit et certa hora auri non modicum clam intra domum per fenestram proiecit / claque discessit Mane surrexit homo et inuento auro deo gratias egit. et pre magnitudine gaudii lacrimas fudit. celebrauitque primogenite nuptias / cepit dilige

ter perquirere quis eius inopie tantam humanitatem prestitisset. Cum talia molitur Nicolaus non multo post, tempore quo prius simile egit opus, quod mane percipiens homo vehementer gaudens oravit dicens: Domine absque cuius nutu nec passer cadit ad terram, precor tuam clementiam ut in peccatori ostendas quis ille sit qui mihi tot bona exhibere non desinit. Cumque solicitus prestolaretur si forte ei dominus hominem sibi ostenderet, paucis evolutis diebus trinitatis cultor iam tercio advenit et equaliter illi subvenit. Sed ad cadentis auri sonitum excitatus homo fugientem statim subsequitur, et tandem Nicolaum ad ultimum cognovit, et humi prostratus pedes eius osculari satagebat. Sed eum sanctus ut pio erat pectore retinuit et ab eo exegit ne dum viveret huius rei indicaret auctorem. Unde his transactis Myrrea metropolis orbatur antistite. Inter ceteros autem qui ad electionem convenerant erat quidam pontifex ad cuius nutum omnia pendebat, qui ceteros ieiuniis et orationibus insistere monuit, ut dignum presulem divina monstraret clementia. Vox autem ad predictum pontificem facta est, ut primum venientem ad ecclesiam matutinali hora episcopum consecraret, addens quod Nicolaus vocaretur. Factum igitur data signa. Consecratus episcopus tantis cepit pollere miraculis, ut non tantum sui sed et alienis quibuslibet oppressi angustiis statim Nicolai invocato nomine sentirent levamen. Cum die quadam naute subita tempestate perirent, clamabant: Nicolae famule Dei, si de te que audivimus vera sunt, nunc experiamur, ut ab instanti periculo liberati Deo et tibi gratias agamus. Apparuit protinus dicens: Vocastis me, ecce adsum. Cepitque eos in armamentis navis iuvare, nec multo post fragor cessit marinus. Et cum optatum portum intrassent, de navi egressi sciscitabantur ubi videre Nicolaum esset, et edocti cum ecclesiam intrassent, ipsum sine indice cognoverunt, ac mox eius prostrati pedibus pro liberatione gratias agere ceperunt. Quibus sanctus: non meme possibilitatis arbitremini esse quod factum est, sed solita est Dei misericordia. Quodam quoque tempore licia provincia fame laborante applicuisse naves frumento onustas Dei famulo nunciatur. At ille illuc properans: ad vos inquit rogaturus accessi quatenus huic populo fame laboranti ex hoc frumento subsidium aliquod tribuatis. Cui non audemus inquiunt pater, quia publica taxatione anguriatum Alexandria hec deferimus in augustalia stipendia remeaturi. Quibus sanctus: aut saltem per unamquamque ratem centum michi prebete modios, et ego in Dei mei cum summo virtute spondeo quod nullam moracionem habebitis apud regium exactorem. Victi precibus postulata concedunt, et in Bizancio quod Alexandrie susceperant integre consignaverunt. Sed et partem illud frumenti suscepti quod unicuique pro indigentia sua sanctus tribuat auctum est, ut alto pene ex acto anno singulis ad victum sufficeret. Cum in Frigia gens quedam a Constantino imperio discessisset, misit tres principes ut rebelles subiceret, et in Licie litora orta tempestate descendisset,

cepit non nulli in incolumis rapinas inflige. Sic orto conflictu universalis patrie urbis presulis ad sedandam iam sedicionis cavere cepit. Hic ergo vir Dei commotione percussus ad portum festinus perrexit, principes salutavit, ut milites arceret monuit. Interea consul munere innocentium neci consensit, quod audiens Nicolaus ad locum currit, iamque lictore vibrantem gladium repit. Sed nec mucrone tectus totum se in speculatorem ingessit. De manu eius gladium compulit et innocentes liberavit. Sedata demum Frigia perdicti principes Bizancium redeunt, quos triumphaliter Constantinus in suo recepit palacio. Processu temporis quidam dolosi conspiracionis in augustum eos accusant, propter quod missi sunt in carcere recludi et absque inquisicionis respectu interfici. Unus autem eorum timens militum predictorum in hanc oracionem prorumpit: Deus rex excelse succurre miseris pereuntibus, sanctum tuum Nicolai meritis. Sociique secum uno ore clamabant: Sancte Nicolae adiuva nos, licet absens, et a morte eruere, ut tuam devoti videre faciem et sacris provolui pedibus mereamur. Ergo nocte augusto Nicolaus apparuit dicens: Constantine cur innocentes illos morti adixisti? Surge eosque libera. Alioquin celestem precor regem ut in durato bellum sinat insurgere, victus quoque feris et avibus reliquaris in cibum. Attersitis itaque militibus ait augustus: Ite et famulo Dei Nicolao gratias agite. Hunc autem evangelii codicem auro mire contectum et vas hoc aureum gemmis decoratum et hec cetera defferte munera, orantes ut suscipere ista dignetur, michique libenter obtemperanti non minari sed orare studeat, et pacem regno meo atque universo orbi depostulat. Tempore quo beatus Nicolaus mortem appropinquare sensit, in desinat psallens vidit angelos ad se venientes et crucemunitus humiliter se prosternens incohavit psalmum: In te domine speravi. Et cum in manus tuas et cetera diceret, in manus sanctorum angelorum animam reddidit, conditumque est corpus ipsius in excelso sepulcro. Inde duo fontes emanare ceperunt, et qui ad caput olei liquorem, et qui vero ad pedes delectabilem aquam que egris sepe restituit sanitatem. Accidit autem ut presul Mirree apostolice in exilium mitteretur, et fontium conti(n)uo fluxus cessavit, quousque presul de exilio est reversus. 27 p de fine corbij

Igitur disturbis afflictionibus Arii diutino multoque tractatu placuit omnibus et velut uno ore et corde decretum est omonsion scribi debere, id est eiusdem cum patre substancie filium confiteri. Decem et septem soli fuere quibus fides Arii magis placeret, quorum sex obstinati persistiterunt, reliqui xi agitato consilio ad scribendum manum non autem in dixerunt. Cuius simulacionis auctor fuit Eusebius Nicomedie episcopus.

28 8 septembris illius temporis

Arnobius presbiter in Affrica claruit natione Yspanus, qui evangelia erronis visibus explicavit. Firmanus qui et Lactancius discipulus Arnobii, sub Diocliciano acitus cum Flavino gramatico cuius de medicina libri metrice compositi sunt, Nicomedie rethoricam docuit et multa utilia scripsit opuscula. Porfirius ad Constantinum insigni volumine misso ab exilio sol-

172 p 7

209 p

171 p 5

p 31

[illegible]

beratus est. Dic p° gentilis e. hic p° gētilis de
m̄ xanus/a quibusdā xanis cesus xanitatem
deseruit. In cesarea palestine/ecia ḡ nos scripsit
Cum viderunt Eusebius cesaree palestine eps̄ tūc
floruit in diuinis scripturis cū pāphilo studi
osissimus. vnī et Eusebius pāphili dictus est. in
bibliotheca sua xxx^ta librorum huiusse dr̄ scripsit
aut ḡ porphirium qui tunc i sicilia scribebat
vt quidā aiunt libros 36. sup psalmos dd. eccle
ystorie libros x. cronicorum canonum omnimodam
ystoriam a p° ano abrae vsq ad anū dn̄i.
Exinī Singibertus vsq ad anū dn̄i. 1093 multa
quoq alia preter hec scripsit eusebius. de co
e scripsit. Jeronimus ad cromaciū et eliodorum
q i initatus a cōstantino vt peteret aliquod bn̄ficiū
Cesariensi ecclīe rogauit vt p iudices i vniuerso
orbe inquiri faceret quis martirem a quo
iudice in qua prouincia quo die qua tolle
rancia passionis palmam obtinuit. sibiq
dirigi. qd factū est. Vt ydoneus relator exi
stens ecclasticam ystoriam omnem pene mar
tirum texeret 24^a p de sc̄o Antonio

Antonius cuius vitam scribit Athanasius
i signi volumine/in domo xpianorum
penitus nutritus/post eorum obitum cum
xx esset anorum. quadam die solito more ecclam
ingressus audiuit euangelium si vis per
fectus esse &c. et oiā sua pauperibus tribuens nō
longe a villa sua heremiticam vitam duxit/ vbiq
ḡ dyab^li multiter dimicauit/ qui ei i forma
pueri nigri apparuit prostratus. ac se victum confessus
eo q spm fornicacionis virtute fidei et abstinē
superasset. Post modicum vero in quodā tumu
lo latitantem/multitudo demonum ita eū va
ria lacerauit. q minister eius de villa rediens
cū pene mortuum ad ville hospicium deportauit/
quo audito conuenerunt vicini. sed post plānctum
funeris/cū media iā nocte dormirent. Antonius
subito reuiuiscens/vocato ministro fecit se ad
tumulum deportari. et lacero corpe virtute ac
demones ad conflictum iterum prouocauit. D.
Ecce hic sum ego Antonius/nō fugio vra certa
mina/Si dn̄s i me potestatem dedit ecce presto sum
deuorate. fuerant aut tā grauia vulnera
vt vniuersa humani generis superarent tormenta.
At illi varijs ferarum formis asumptis/cornibus
i petunt vnguibus et dentibus lacerant. Interea
radius quidā lucis/et demones et tenebras
effugauit. statiq sanatus prestem x^m intelligens
dixit/vbi eras bone ihū. vbi eras. quare a
p̄n° nō affuisti vt curares vulnera mea/
Et vox ad eum. Hic eram. sed expectabam
videre ceteri/nūc vero q viriliter dimicasti
i toto orbe faciā te nominari/factus itaq antho
nius anorum xxxv/proficiscens ad heremum
distū argenteum reperit. et intelligens dolum
esse dyab^li secum dixit/vn hic argenteus discus
i heremo/vbi hominum vestigia nulla videntur.
si viatori cecidisset. vtiq pro sua magnitudine
latere nō potuisset/. Hoc dyab^le artificium
tuum est. tunc discus q̄si fumus euanuit.
Dein auri veri massam repit/sz ille aurum
q̄si incendium fugiens ad montem vsq cu
currit. ibiq flumine trasuadato i ant° quodā p xx

anos manens/occurrentibus ad se multis/miracula
multa fecit. Venerunt aliī ad anthonium
duo phī. putātes q ab eis posset temptari.
quos cū ex multum cognouisset/p interpretem
interrogat. quare tanto labore ad stultum hoīem
videndum/sapientes se vexare voluerunt
Illis vō dicentibus/eū nō fore stultum. sz nimium
sapientem. sb intulit/ ḡ° si sapiam imitari
bonum est. sequimini me et estote xani sicut ego
Alijs quoq duobus eū videre cupientibus
q obliteratus esset tali disputacione conclusit.
videnite inquit vi. quid prius sensus an litere
et qd cuius exordium est. illisq asserentibus
q sensus literarum. eet auctor atq inuentor
ait ḡ cui sensus incolumis e hic liras nō
requirit./ Tres quoq rogem de fide postētibus
cruceq illudentibus. postq paululum i sile
cio voce compressit/ita fatus e. qd pulcrius
qd vehonestius crucem colere/an adulteria et
parricidia his assignare/quos colitis deos
/ Primum altero contemptus mortis. i altero turpis
religio sit obseruātas nigra./Dyabolus e ei
alij i tanta procceritate apparuit. q q̄si celum
capite tangere videbatur. et querenti qs eet
satanā se esse rn̄dit. et cur me frustra mo
nachi sic impugnant. cur oēs xani male
dicunt. et rn̄dit/an iuste quidem. q tuis
frequenter molestantur insidijs. at ille
michil ego facio. sz ipi inter se iuicem turbant
nā ego nullus factus sum. xpūs vbiq regnat.
vbiq x̄i nomine psonat. statim q. antonius deo
gras egit. et ille velut fumus euanuit.
Tanti feruoris fuit anthonius. q cū ma
ximianus imperator xanos occideret. marēs
sequebatur/ut martir fieret. q glam
aut promereday/multiplex eorum affli
gens. ad locum ignocioreм discessit. vbi cū
diuisas demonum sustinuisset insidias. Vt
visitaret fres rogatur deficientibus sitī
conuentibus. fontem produxit. sicq ad fres le
tus puenit/ Die quadā hora nona an
cibū i sublime ab angelis raptus/cū demo
nes eius transitum phiberent. et peccata ana
tiuitatis eius exordio replicarent/i pro
bacione defecerunt. et ille cū angelis liber
ascendit. sz statim ad se reddens. h rursum
qd fuerat se inuenit/alias cū de statu animarum
fres quesissent/. Sequenti nocte antonium
vox vocauit. D. surge exi et vide. et ecce
vidit quedā longū et terribilem/caput vsq
ad nubes tollentem. qui quosdā pennatos
ad celum volare cupientes extensis manibus
prohibebat quosdā vero libere puola
tes. Et intellexit antonius animarum illum esse
ascensum. et q dyabolus sibi ab noxios retine
bat. Vidit et alius cū fratribus operans. et i celum
suspiciens tristem visionem/et prouolutus
deum rogabat vt futurum scelus auerteret/
vn cunctis trementibus/qui adstabant. et ro
gantibus/ut visionem exprimeret singul
tu et lacrimis ppeditus ait./Magnum nephas
et i auditum seculo imminere/vidi. pingt
altare dei mulorum circūdatum multitudine
vniuersa vastancium/iugiuo ei turbē fides

catholica subuerteret

catholica subiecerunt. et homines innumeros siles sac
christi diripiet. post duos vero annos eis [illegible] pentibus
arianis, ecclesia tante direptioni subiacuit ut po
lutis omnibus non solum virgines et matrone et ipsum
baptisterium polluerentur, sed et christiani qui omnes iuxta
altaria necarentur. Quendam arianus dux egipti
virgines et monachos nudatos pariter verbera
bat. Cui scripsit antonius ut desisteret ne eum
comprehenderet ultio. nam iudicabat esse dei iram de
tentam in eum. Cui remandavit ille, quod tunc eum
ras de monachis ante quoque traheret veri di
sciplina rigoris. Eum vero intra dies quinque
equum ascendisset mitissimum, morsu equi
in terram distractus, corpus et laceratus post tertium
expiravit. mortuus est autem antonius anno
vite sue. 140. 30. p de inventione sancte crucis per hele

nam.

Per idem tempus helena divinis
monitis inspirata Jerosolimam perrexit, atque
ibi locum in quo sacrum christi corpus patibulo
affixum pependerat ab incolis perquirit, quod
id circo ad inveniendum difficilius erat, quia ab an
tiquis persecutoribus simulacrum in eo veneris
defixum fuerat. ut si quis christianorum ibi christum adorat
voluisset. venerem colere videretur. propter quod
oblivioni datus erat locus. convocans itaque preco
res iudeorum de cecitate arguit, ex dictis propheta
rum approbans christi fidem. quaerentibus autem illis
inter se quid sibi vellet regina. unus ex eis iu
das nomine dixit. scio quod lignum quaerit in quo
patres nostri suspenderunt christum. Nam pater meus
symeon cum moreretur nunciavit mihi dicens fili
cum inquisitio fiunt facta ligni in quo dampnaverunt
verunt messiam. quam autem nos fuerunt manifesta
Illud antequam cruciaris iam eum ebreorum gens amplius
non regnabit, sed regnum erit eorum qui crucifixum
adorant. Ceteri autem dixerunt. Si inquisitio de
ligno facta fuerit, vide ut sileas, quod sub hoc
interrogati nichil dicere vellent, iussi sunt omnes igne
cremari, ad illi timentes tradiderunt Judam
narrantes que audierat, qui cum locum se igno
rare diceret, in lacum siccum positum vii diebus
tunc clamavit Judas educite me obsecro
et ostendam vobis crucem christi, eductus quo perexisset
ad locum ubi crux jacebat oravit deus, domine deus
si voluntas tua est christum regnare, fac ex hoc
loco fumum suavitatis ascendere. ut et ego
credam crucifixum Regem esse israel. statim com
motus est locus et ascendit fumus aromatum.
tunc ille deo gratias agens fodit passus xx et invenit
tres cruces, interrogat eum helena que esset
crux christi. sciebat eum ceteras esse latronum. po
nens igitur eas in medio civitatis, expectabat
gloriam dei. et cum ferret mortuus juvenis
posuit Judas duas cruces super eum et non
surrexit, sed super positam tertiam statim surrexit et
omnes glorificabant deum. Dyabolus vero cum furore
vociferabat in aere o ihesu nazarene, omnes ad te
traxisti. et ego quem prius per judam traditione feci
nunc per judam eicior, Helena autem magnificum
templum in loco inventionis crucis construxit. cla
vos autem quibus christus confixus est ad filium detulit
ex quibus ait Ruffinus christo [illegible] ecclesiastice ystorie frenos
composuit quibus uteretur ad bellum galeamque
armavit crucis quoque partem ei detulit. partem vero the
chis argenteis conditam dereliquit in loco

31. p de constantii seditione et pullulatione heresis ariane

Postquam Helena ex hac vita migravit constan
cia licinii derelicta sororis augusti solatiis utebatur.
Hunc arianus sacerdos quidam familiaris
effectus ubi tempus opportunum vidit, sermonem de
ario cepit aspergere, asserens contra arium in invidia
commotum esse, qui apud plebem carus extiteret.
Illa denique persuasa sacerdotem in amicicia constan
tini transfert, qui verbis eius diu auribus attonitus
dat arium de exilio accersiri iubet ut quemadmo
dum de fide sentiret exponeret. ille fidem conscrip
sit. quam non quidem sensum nostrum, tamen verba nostra pro
fessionem contenere viderent, miratur imperator
putat unam eandem in episcopis gentilis expone sententiam
contineri, tamen in nullo relaxat animi vigorem, sed rursum
eum ad gentilis remittit examine, qui ad dedicationem
yerosolimorum ex omni orbe convenire sacerdotes invita
bantur. et facile quidem a fautoribus suis receptus
est. sed ubi alexandriam perrexit, recognoscentibus
dolum nichil tamen. Dum vero talia agitatur. Con
stantinus in urbana villa nicomedie xxxi imperii
sui anno defunctus est, liberos sibi succedere ordi
nans. et constantino orientem deputans, in testo
quod predicto sacerdoti tradidit recepto nun
ceto quod nulli nisi constantino conveniret in manus
traderet. hunc constantinum greci catalogo sanctorum
connumerant, et eius festum celebrant xi madii, Cum
vero constantius assumpsisset, presbiter depositum restituit
cuius familiaris effectus de arii restitutione suggerere
cepit, Jeronimus autem dicit. et eusebius ecclesiastica
in cronicis, extremo tempore vite sue constantinum
constantini filium ab Eusebio nicomedie episcopo
baptizatum, et in arianum dogma declinasse
Crispinum filium suum interfecit, crudelissime. et
uxorem suam faustam, 32. p de propulsione ulterioris indie

a proberie

In divisione orbis
sorte per apostolos celebrata thome par
thia, matheo ethiopia, eique adherens
citerior india. Bartholomeo obvenit, in
qua parthiaque longo tractu ultior sa
cet. variis linguis et gentibus agitata. que
nullus apostolice predicationis vomere inspirat.
quem sub tali occasione tempore constantini verbum
vite suscepit. Methodorus cum phylosophus inspiciendi
orbis gratia et dispositionem locorum perrexit illuc.
Metropius quoque tirius philosophus, eius exemplum secutus
duos pueros quos docebat secum duxit. quorum
maior edesius alter vocabatur frumencius. Per
orta tamen cum romanis seditionem, sub more ma
iores. interficiuntur. hii vero pueri reperti
sub arbore meditantes, et suis lectionibus intenti
dentes. barbarorum misericordia servati sunt regi
oblati. quorum primum sibi pincernam fecit. fru
mencio vero, que perspicacem deprehenderat, rationes
locorum prudenter suas commisit. et scrinia creveruntque
in honore et gratia regis, Unde rex moriens et
uxorem cum parvulo filio relinquens hiis duobus
commisit regni gubernacula, donec adolesceret
sset puer, querit mutuum si inter romanos mer
catores forent aliqui christiani, eisque concedunt libe
ros habere conventus. et magnis favoribus et beneficiis
ad fidei cultum provocant universos. adulto
rege eo invito atque regina illi repatriant. Ede
sius parentes in thiro visitat, frumencius anastasium
alexandrie episcopum, cui rem gestam narrat illorum
episcopum dirigi postulat. Anathasius vero diligen
ter considerans frumencium spiritu dei plenum episcopum

cum consecrauit. et ad locum reddi iussit. Que apostolus
versus miraculis in mirabilem prorsus deo acquisiuit
per id temporis yberorum gens conuersa est. apud quos
mos erat. ut si paruulus egrotaret circumfere-
batur a matre per singulos domos. si quid forte
remedij in aliqua domo posset reperiri. Cumque
mulier quedam filium deferret. puerum ad xpi-
anam quandam captiuam que sola oratione eum sanauit.
Post hunc egrotantem reginam. similiter libera-
uit. rex deinde cum in uenatione errasset solusque
esset in locis obscurissimis / ait si iste xpistus est deus
quem uxor mea predicat captiua / nunc de hijs me
liberet tenebris. et ipsum colam cum omnibus michi sub-
iectis / quod et factum est. in quadam quoque noua eccle-
sia que hedificabatur columpnam quam nullis vi-
ribus erigi poterat sola oratione erexit /

ix. capitulum de ipso constancio et eius temporibus cum i. parte de atha-
nasij disputatione cum ario

Constantinus filius constantini cum constancio
et constante fratribus imperauit / constans vero
apud anthiochiam et constantinus tracz
clarum coluit studia. / Legendo scribendo me-
ditando / constancius vero a fide catholica depriuatus
est. Athanasius autem vir spectabilis et magnifice
fidei huius imperij anno sexto disputauit cum ario
tiribus ad stantibus / apud laudiciam siue urbe
probus autem vir quidam imperatoris iussu ar-
biter stetit / vbi inter fidem ad plenum distinctus
est. diuinis libris consumpsit. patrem et filium et spiritum
sanctum comprobans exstare personis / vnam tamen trinitatem con-
natiuam. in durata tamen arius mente in errore
permansit

2a. pars de summis pontificibus

Iulius natione Romanus ex patre rustico
sedit annis xi mensibus duobus diebus viij
ce. episcopos de iij. Hic multas tribulationes
substinuit. et x mensibus in exilio fuit / sepultus
est via aurelia / Liberius natione romanus
ex patre greco sedit annis xvj / mensibus iiij diebus iij cess-
auit episcopatus diebus vj / annis x. fuit catholicus quorum trium
in exilio fuit. in concilio 48. episcoporum felicem ordi-
nauit in locum suum. felix autem in concilio inuenit
ursachium et ualetem et consencientes constancio
et damnauit. Illi vero rogauerunt constantinum
vt reduceret liberium / qui tedio motus exi-
lij factus arianus / romam quasi victor intrauit
et depositus est felix. et habitauit in prediolo
suo via hostiensi vel portuensi. postea ab
hereticis in ciuitatem reductus / capite truncatur
more arianorum. pergit autem rome sine corona
ab illo autem die fuit persecucio in clero. ita
vt intra ecclesiam presbiteri et clerici necarentur. eu-
sebius autem presbiter urbis rome cepit liberium
declarare hereticum. propter quod in ergastulo in
pedum post vij menses obijt / et sepelierunt
eum gregorius et horosius presbiteri et propinqui eius
in cripta iuxta corpus beati sixti. ubi gregorius vi-
uus mandato constancij clausus est quem horo-
sius noctu semiuiuum extraxit et iuxta beatum
eusebium sepeliuit. ex tunc iussu constancij
quisquis inuentus est non confiteri sic liberius /
gladio punitur in ecclesia

3a. pars de ignominiosa morte arij

Cuius eusebius de arius simulacione
dictum est opportunitatem nactus et prin-
cipi per dictum sacerdotem familiaris ef-
fectus omnia concilij gesta irritare molitur / Arium

reuertere facit / et in regalibus eductis concilium denuo
constantinopoli conuocari. quo illi maxime
conuenerunt / qui arium et eusebium sequebantur
qui sepe cum alexandrie episcopo congressi ut arium
susciperet. ad ultimum certum diem statuerunt in qua
vel arium susciperet. vel eo in exilium acto eccle-
siam alteri traderetur / ille nocte taxatum diem
precedentem in oratione duxit pernoctans et ecclesi-
am deo recommendans / Cumque lux orta fu-
isset / nec tamen alexander ab oratione cessaret. Eu-
sebius deinde arij astendit eumque sequi ad
ecclesiam iubet. Igitur cum omnes cum expec-
tarent suspensi. arius ad ecclesiam pergens
episcoporum et populorum frequencia constipatus hu-
mane necessitatis causa / ad priuatum declinans
locum / emisit uiscera. quo nunciato in ecclesia
eusebius plenus confusione recessit

4a. pars de athanasio et sancto maximo treuerensi

Alexandro autem successit A-
thanasius / hic in puericia constitutus. pueros docuit ea ludendo
fingere / que episcopus et sacerdotes in ecclesijs ge-
runt. circa cathecuminos baptizandos
sic ergo ludentes pueros iubet ad se perduci
Illi ut puerorum mos est quod factum negant
deinde pandunt. quosdam ad se cathecumi-
nos baptizatos. et athanasium illius ludi
episcopum simulatum / tunc requirit diligenter
ab hijs qui baptizati dicebantur. quid interro-
gati fuerint. quid ue responderint. et in-
uenit secundum religionis nostre ritum omnia constare
cum concilio clericorum locutus. statuit eos non
rebaptizandos. sed ad impleri que a sacerdoti-
bus mos est. Athanasium vero et eos quos
ludus ille uel presbiteros habere iussit fuerant. uel
ministros / vocatis parentibus sub dei obtesta-
cione tradidit ecclesie nutriendos. pro-
cesso autem transacto tempore. athanasius a grammatico
sufficienter instructus restituitur sacerdoti
Cui succedens tot pro fide agones sustinuit
vt et ipsi deum indicaretur. ego illi ondam
quanta oportebat eum pro nomine meo pati.
sedente autem anno constancij in pectus ariana eius quam
imperatoris filia. presidio in catholicos deseuit / eunuchi quoque imperatoris ab episcopis
arianis decepti uerentes. neque athanasius
regem adiret / et de ueritate fidei per scrip-
turas doceret apud principem qui omnium
scelerum actorem infamatum / addentes quod
eloquio pro magicis artibus brachium
tulisset cuiusdam. qua propter iratus imperator con-
uocato apud tirum concilio / iubet athanasium
condempnari. iusso clatere vno ex comi-
tibus suis. ingresso itaque athanasio
cum thimoteo presbitero / mulier edocta ait. se
alium athanasium suscepisse hospicio. et
ab eo nocte michil suspicatem in cor-
ruptionis esse pressam. Tunc thimoteus
ad eam conuersus ait / vere mulier apud te
mansi. et ut assis vim intuli. at illa. tu tu
inquid michi vim intulisti. sicque tacente reo / fictum
comperti criminis patitur / deinde de alio crimine
optime se purgauit / sed qui non ad iudicium
duxit. sed ad oppri mendum conuenerat / clamo-
rem repente attollit. athanasium esse
magum. factoque impetu sinus eum discerpere manibus

C III

pabant. sed ereptus tandem condempnat a pre
dicto concilio/ hic iam toto orbe profugus
agitur athanasius/ receptus autem persecutionis
tempore fuit maximino treuerorum episcopo/. hic
alii pergens roma inuenit sanctum Martinum
qui nondum episcopus romam similiter ibat/ illis ergo simul
pergentibus asinum qui sarcinas eorum portabat
ursus deuorauit/ cui maximinus imperauit
ut obsequium asini impleret quod et fecit donec
reuersi sunt ad locum qui ursarius uulgo dicitur.
ubi dedit ei statim discurrendi pristinam facultatem.
Noctem licencia sibi erepta/ deinde
biuium et positi athanasium ubi querunt ad
mortem/ vii vi continuis annis ita latuit
in lacu cisterne non habentis aquam. et nunquam ut
solem uideret. ubique comperit quietus
uolt saluus esse et sed cum ibi qui debe
ret ancilla cum prodente dei spiritu monitus in
migrauit. et ad constantem ascendit/ a quo
honorifice susceptus est/ cui et frater scripsit pro
certo sibi et petrum consacerdotes dei atha
nasius/ iniuste exulari pateretur/ recte p
in facte si suo loco absque ulla molestia
restitueret quod si nolet sibi cane cet
hoc regnum suum intimum penetrando perficeret
et penas in auctores sceleris retorquere
quod ille simulata benignitate fratris timore
perfecit. sed deficiente constante/ iterum in exilium
pellitur et gorgius perfidus ei substituitur. multa
autem utilia scripsit athanasius/ procedente
athanasio alii alexandria contigit uolantem
cornicula clamitare. et pagani al
athanasio qui a mago petentibus quid illa loque
retur. respondit cras latina lingua est dies
futura in proximo. hic ergo clamitas tristem
diem uobis denunciat. sequenti ergo die venerunt
littere imperatoris continentes. ne pagani permittantur
ingredi templa sua. neque agere solempnitates
suas. tunc autem Sapor rex persarum durā
in christianos persecucionem commouit/ sub quo
scribit/. sosomenus xvi coronatos martirio
aduersus quem constans/ dimicans vario euentu
nouem vicibus bellauit/ et nonissime in dis
congressus fuit. hic consulte alii regnauit.
Sincabros mansuefecit/ sed auarus effectus
militibus intollerabilis magnencius dolis in
oppido elenam iuxta pyreneas occisus est.
Magnencius autem apud augustudunum usur
pauit imperium/ tunc et illirico ueteranum
bene milites imperatorem creauerunt/ unum
scilicet orosium. uitam simplicem/ gratisque iocundum.
sed qui nec prima quidem litteras elementa usque di
dicisset/. itaque cum litteras sillabas imperator senex
meditaretur/ inuitus a constantino iussus
qui exercitum parauerat contra magnencium contra hunc
purpuram con pallacio stola dimisit/ constan
tinus postea contra magnencium iuit/ et ille superatus
se ipsum occidit. et frater eius decencius quem creauerat
cesarem in gallia laqueo se suspendit. et constancius
solus imperauit constantis tempore/ quid egerunt
hermanaricus rex gottorum uide ca. 170. p. 19.

Sequitur de mediolanensi et ariminensi concilius

Constancius cum ob
crudelitatem fratris interfecti ad occidentales
partes peruenisset/ extincto tyranno
solus imperio potiretur fatigare occidentales
episcopos et per consensum ariane heresis cogere
aggreditur. athanasii prius condempnacione pre
missa. et uelut obicis ualidissimi obiectione
sublata/ ob hoc apud mediolanum episcoporum
concilium conuocatur. ubi dionisius. Eusebius. pau
linus et duo alii dolum esse in negocio pro
clamantes. contendentesque/ per subscripcionem in athanasium
ad destruccionem fidei ordinari in exilium trusi
sunt. hiis et illarius iungitur ceteris uel ignoran
tibus. uel non credentibus dolum. illis ergo de medio
sublatis concilium apud ariminum congregatur
ubique proponitur. quid magis colere uelint christum
uel omousium. illis quid omousion significa
ret ignorantibus per fastidium quandam execracionem
nem homo deductus est./ christo se credere non ho
mousium. confirmat ac omousium qui a scriptu
ris alienum auferri. de fidei expositione decer
nunt. sic multi ignorantes contra inicium concilium
venerunt. coronecque sua hereticorum societate con
maculauit. iamque etiam eum alius alium persequitur
non ab alienis sed a propriis deuastatur

172 p 2

170 p 27

Sequitur de festo miraculi sancte marie maioris de urbe

Liberius quoque papa in exilium traditur cuius
temporibus. Iohannes quidam patricius ciuis genere
preclarus genere et moribus cum uxore con
similis sibi/ priuatus sobole beatissimam dei genitricem
in precipuam dominam elegerunt. orantes ut de
suis possessionibus/ multisque diuiciis quibus
habundabant disponeret secundum suum beneplacitum./
Placuit pie virgini fidelium suorum oblacio
et nonis augusti/ quando acrioribus solis ardoribus
telluris germina dessicantur. subito contra naturam
temporis acerrimo constringitur frigore et nubium
constipacione densatur/. ita ut niuibus desuper fuso
cadet et nimium multitudo. ipsa quoque nocte
prefato ac patricio ~~ac deuocionem tuam~~ eiusque
uxori dei genitrix sitem visionem/ ondit
dicens. ego domum mee locum spalem legi. et ut
solempnius perpetuo haberetur uoluntatem meam
in genti uolui demonstrare miraculo. Ita
ut in hoc tempore nix illum locum cooperuit. et
alium locum nulla penitus infusione contigerit
Prefato quoque patricio ait deuocionem tuam
ac fidelem sponsum pio respexi intuitu/ hec
per me et ipso. ut cum summo mane surrexeris
ad liberium papam festinater accedas. meque
domum in terra construas/ et ego in celis eterna
construam mansionem/ Cumque prefato mane
ad pontificem pergeret/ exisset foreas
pallacii sicut in sompniis audierat/ totum
locum niue coopertum inspexit/ ueloci
exin cursu ad lateran peruenit palacium
Cumque eximius visionem cupet indicare
sermonem accepti gaudii papa peruenit/ et
ad gracias deo persoluendas instrinxit/ asseres
per/ iuxta conuocacionem sibi factam iam uicios
destinauerat. ad clerum et populum conuocando
Cumque verba complesset. senatus et tocius populi
maiores preceribus adsisterunt. tam ex uoca
cione. tam ex nouitate miraculi plurimum
gratati. Cum autem ad eos pontifex. una
cum patricio et cardinalibus uniuersis exisset. et
visionem narrasset ad montem. qui super aquis uel
aginis dicitur. cum letaniis. pergere cepit

173 p 2

Nimis

moxque cum ad locum pervenisset altis despectum nubibus pontifex propriis manibus. Hinc in vicinum situm fodere cepit. completisque misteriis ad sua unusquisque cum gaudio remeavit. Illustris vero patricius habundanter omnia opera necessaria ministravit et omnia que habebat beatissime virgini conferens ipsam venerabilem basilicam sibi et sue uxori fecit fieri. quam perfectam idem pontifex consecravit. in presepe domini cunabulum scilicet. fenum et pannos cum multis aliis apostolorum confessorum et virginum reliquiis collocavit. et in maiori altari de lacte virginis eiusque capillis et unum panni sui sacratissimi principis capitis cum eiusdem vestimento devote recondidit. ante quidem altare sub lapide porfirico beati mathie apostoli corpus requiescit. et eius caput exterius a canonicis conservatur. Liberio quoque in exilium acto felix eius diaconus ab hereticis subrogatur. Ierosolimis cirillus post maximinum sacerdotem confusa iam ordinatione suscepto alium in fide in conione sepius variabat. Apud anthiochiam diversis temporibus multa confuse gesta sunt. nam defuncto eudoxo cum multorum urbium episcopi illam sedem abirent ad ultimum milecium de sebastia armenie civitate quem decreta gallii illuc transtulerunt. qui tamen ab episcopis in exilium truditur quia non arrianus sed fidem catholicam predicaret. quem magna plebs ab hereticorum societate divisa sequuta est

Capitulum de tripartita arrianorum secta et quibusdam contingentibus

Pestifera autem bestia que de inferis caput extulerat triformis apparuit. eunomius enim anima et corpore leprosus interius et exterius regio morbo corruptus. greticus dialecticus potens multa contra fidem scripsit. leges disputandi sectatoribus suis dedit a quo eunomiani dicti sunt. Hic filium per omnia patri dissimilem dicit quia nullo modo possit factura esse creatori conferri. Macedonius catholicis expulsis ymo pocius necatis apud constantinopolim episcopus constitutus. aquo macedoniani silentium quidem per omnia filium patri dicunt. spiritum vero sanctum cum patre et filio nichil habere commune. Iussit autem constancius apud niceam iterum concilium congregari. sed momento temporis civitas concussa est. quod precognoverit arsacius ex milite heremita et inquadam turri civitatis inclusus. et cum hoc populis nunciasset nec credidissent. ad locum rediens in modum orantis mortuus inventus est. fertur autem orasse. ut prius moreretur quam cladem civitatis videret. hic quendam monacum curavit. et draconem interfecit. Translatum est concilium silentium perseverante. Paulus constantinopolitanus episcopus in cucusia capadocie a constantino relegatus strangulatus est vi idus iunii. paulinus et confessor simili exilio fatigatus apud frigiam decessit. Andree apostoli corpus luce evangeliste ossa. et thimothei discipuli pauli apostoli constantinopolim transferuntur.

Capitulum de impiis gallo et iuliano et monachis hereticis

Hoc tempore gallus constancii patruelis ab eo factus cesar. iudeos qui interfectis nocte militibus arma ad rebellandum invahabant oppressit. cesis multis omnium milibus ad innoxiam etatem et plurimas eorum civitates combussit. Veniente autem gallo anthiochiam contra orientem sub specie crucis columpna visa est. Ubi stephano successerat leoncius ad instanciam constancii. qui antea presulatum a presbiteri fuerat dignitate deiectus. quia cum muliere degens et turpem suspicionem celare volens genitalia sibi abscidit. Gallus cesar a constancio patruele cum in suspicionem ob egregiam indolem venerat occiditur et iulianus frater eius mediolanum cesar appellatur. Eo tempore legitur martinus sub iuliano cesare militasse in iuventute sabarie panoniorum oppido oriundus. papie alitus cum esset annorum x invitis parentibus ad ecclesiam confugit et se cathecuminum fieri postulavit. et extunc factus annorum xii eremum intrasset nisi etatis infirmitas obstitisset. cumque decretum fuisset. ut veteranorum filii pro patribus militaret. Martinus cum esset annorum xv ad militandum pro patre a tribuno militum urgeretur. uno servo tamen contentus cui martinus sepius ministrabat. ita ut calciamenta detraheret. quodam quoque tempore in porta urbis ambianensis pauperi nudo sibi occurrenti media yeme dimidiavit pallium suum. et nocte sequenti audivit dominum ad angelos circumstantes dicentem. Martinus cathecuminus hac me veste contexit. qua voce audita statim ad baptismum convolavit. biennio postea in armis fuitque solo nomine militavit. tunc et rhe victorinus rhetor et donatus gramaticus. cuius libellus pueris legitur. quem Ieronimus in cronicis suum preceptorem fatetur floruerunt

Capitulum de sancto anthonio discipulis

Fuerunt autem beatissimi anthonii discipuli multi ex quibus Paulus simplex. Hunc aiunt rusticum de uxore bona spem habuisse. et eam in adulterio deprehensam subrisisse et iuramento firmasse nunquam secum eam mansurum. ad adulterum autem ait. habe eam. dicunt enim eum mansuetissimum et pacientem fuisse. et repente discessit ad heremum apud anthonium. Hic prima nocte conversionis sue iussus est ab beato anthonio eum expectare orans ante cellam servus in estu diei totius et rore noctis. dixitque ei anthonius recede ad leniora monasteria perge. tamen post 4 dies cibum sumo. tu autem es senex 60 annorum. Ille inquit quod me docueris faciam. Anthonius autem in cella se reclusit. et post iterum necessitate compulsus. exiens ait. Recede senex mecum habitare non potes. cui ille. forte hic manebo et moriar. circumspiciens autem anthonius et advertens nil cibi habere de eius profectu fiduciam habuit. hic inquietum primum interrogavit. si christus prior fuit. an propheta. pro quo blando sermone beatus anthonius eum silere et abire iussit. cumque obstinatissime silentium servaret. dixit anthonius ad omnes alios. nos iste condempnat. qui de celo loquentem dominum non audimus. intra quoque tres menses imperabat anthonius. ut aquam auriret. et sportam facere vestimenti suci et dissuere. et quos curare non poterat ad paulum mittebat. Quadam die dum quendam curare vellet rabidum. et non exaudiret eius oratio. qui

nota

176 p

174 p

andree apostoli, luce evangeliste, timothei ... 144 ... p 11

p 16 patruelis filii fratris

C 111

infantuli more indignatus dixit ad demonium: vere
non manducabo hodie nisi curaveris eum.
Moxque rabidus curatus. Scindebat quoque cerastas
et scorpiones per medium. Deo si quis puritatem
habuerit omnia subicientur sibi, sic Ade ante peccatum.
Videbat quoque cordis secreta. Intrantibus enim
aliis fratribus ecclesiam leta et splendida facie
et angelo eorum gaudente vidit unum inter
alios nigrum, quem sinistri angeli lugubres
de longe sequebantur. Propter quod Paulus tristis
effectus et plorans et pectus tundens ecclesiam
intrare noluit, sed ante fores resedit. Rede-
untibus vero fratribus conspexit fratrem illum letum et
angelum iuxta eum gaudentem, demones vero a longe
stantes tristari. Exiliens Paulus ait: O inestima-
bilis dei misericordia et bonitas. Venite et videte opera
domini, qui vult omnes homines salvos fieri et
ad agnitionem sui nominis venire. Coactus ille
frater suam narrare vitam ait: peccator sum valde
et in fornicatione usque nunc fui. In ecclesia autem
audivi deum per Ysayam dicentem: lavamini mun-
di estote etc. et compunctus dixi: Domine qui venisti
peccatores salvos facere, comple ista in me peccatore.
Ecce promitto tibi me abrenunciare omni peccato.
Suscipe me penitentem. Omnes autem hec audientes
glorificaverunt deum. 10a p. de amone egiptio

Ammon petentibus duxit uxorem.
Cui persuasit virginitatem in alio cu-
biculo dormiens annis 18. Mirata mu-
lier mira zelata virtutem in iustum extimat
tantum virum propter se domi latere, sed oportere utrosque
seorsum habitare, et de hoc viro supplicavit.
Ille autem gratias deo agens domum mulieri
reliquit et in meridianam partem deserti stagni
maris veniens circa locum Scithi ad montem
qui dicitur Nitrie xxii annis probatus est. Singulis
annis semel visitans multos dignos disci-
pulos successores reliquit. Hic cum Theo-
doro discipulo transvadare flumen volens
iussit discipulum secedere ne se mutuo nu-
dos viderent. Cumque erubesceret se ipsum nudum
videre repente divina virtute ad ulteriorem
ripam translatus est. Cui iusti parentes filium
a rabido cane percussum et pene moriturum
obtulerunt curandum, quibus ait: non eget
mea curatione, sed si multis reddideritis bovem
quem rapuistis egrotus sanabitur. Quo completo sanatus est.
Huius animam vidit Anthonius in celum ferri
divinis precibus cum psalmodia precedentibus. Io.
in iii. pa. Vidimus Amonem apud Thebaydam
prepositum trium milia monachorum, cui cucullis
caput cohoperiunt maxime cum cibum capiunt
ne alius alium videat manducantem.

Vidimus ait Io. et locum 11a p. de alio amone
Amonis alterius ad quem cum perveniremus
vidimus cuiusdam bestie tamquam trabis
in medio in arena quod videntes timuimus valde.
Erat enim longitudo draconis cubitorum
xv et vastitas in mensura. Quodam tempore cum latrones
solito more panem quo vescebatur aufferrent,
de nemore rediens pro cele custodia duos
duxit dracones, quos cum ex more venien-
tes latrones conspexissent exanimes ceciderunt,
quos adveniens senior erexit, in cellam
induxit eosque increpavit dicens: crudelis,
duriores bestiis estis; ille nobis propter deum obediunt,
vos nec deum timentes nec offensam servorum dei erubesci-
tis. Eosque cenam secum compulit. Illi autem conversi
brevi meliores fiunt et tandem signa eadem fa-
ciebant. 12a p. de machario alexandrino.

Duo fuerunt Macarii Anthonii discipuli,
unus ex egipto interiori circa regiones
Sceneus, alius alexandrinus ad respondendum
illarior, in ceteris pares erant. Alexandrino conver-
sionis occasio fuit quia ludens circa marinam palu-
dem coetaneum sibi peremit et timens ad heremum
fugit ibique tribus annis moratus est. Postea primum
hospitium sibi fecit ubi xxv annis vixit, graciasque
agebat illi homicidio sibique illud salutare
vocabat. Ad cellam huius catulos cecos bestia
produxit, qui cum intellexisset pro cecitate
catulorum bestiam supplicare rogavit dominum ut
viderent. Recepto visu matrem sequentes ad
proximam speluncam redeunt, et paulo post
ipsa cum catulis rediens plurimas pelles
ovium lanatas velut munus pro suscepta
gratia defferet. Manebat autem in loco qui Sichim
dicitur in heremo vastissima. Iter huius diei ac
noctis distantia per nullis fratribus monstratur indiciis
sed stellarum signis. Huius aqua bithuminea sed
innoxii saporis. Huic aliquando dixit diabolus: surge
Macari eamus ad collectam fratrum. Cui ille: quid tibi
et collecte? Et diabolus: latet ergo te quia sine nobis
nulla collecta agitur? Veni et videbis opera nostra.
Abiit ergo et vidit per totam ecclesiam quasi ethiopes
parvulos discurrere. Dicebatur autem ab imo psallentibus
ceteris audientibus vel orantibus ethiopes
ergo sedentibus si duos digitulos impressissent
oculis dormitabant, sic in os inmersissent osci-
tabant. Aliquibus in mulieris forma aut he-
dificacionum vel aliquid operantium se pretendebant,
aliis vero super cervices et dorsa ludebantur. A quibus-
dam repulsi precipites eiciebantur. Quicumque
fratres ad sacram communionem accedebant, videbat
in quorundam hora preeuntes ethiopes
carbones deponere, corpus autem Christi quod tradi vi-
debatur a sacerdote reddi ad altare. Angelum
cernebat suas manus supponere manibus
sacerdotis in sacramenti distribucione.

13a p. de machario egiptio

Hic Macharius innocentem ad se fugi-
entem qui falso de homicidio accusa-
batur liberavit. Defunctum de sepulcro
interrogans si ille eum occidisset, quo respondente
non instabant ut de auctore homicidii pe-
teret, quibus respondit: meum est ut innocentes liberem,
non ut reos prodere. Item puellam que magica
arte videbatur aliis non sibi in equam mutata
ungens oleo benedicto a fantastica mutacione
liberavit. Et cum heretico disputans mortuum
suscitavit. Item dormire volebat Macha-
rius de Scithi in quodam monumento corpus pagani
quasi pulvinar posuit. Quem in vicinitatibus demonibus
atque dicentibus: veni eamus ad balneum, respondit:
peregrinum quendam habeo super me et venire non
possum. Senex autem corpus tundebat dicens: surge va-
de si potes. Quod audientes demones fuge-
runt dicentes: vicisti nos. In meridiano fer-
vore venit ad eum Evagrius valde siciens. Expe-
tenti aquam dixit: sufficiat tibi umbra, multi enim
nunc iter agunt aut navigant et hac refectione
privati. Interrogatus abbas Macharius quomodo sic corpus suum

de sancto hylarione

sitim erat. Respondit timor dei et ossa consumit. Ro-
gatus quoque ut faceret sermonem ad fratres dixit.
Cum lacrimis ploremus fratres antequam eamus vbi
lacrime nostre corpora nostra comburant. Et flentes omnes
ceciderunt proni in facies suas dicentes pater ora
pro nobis. Occurrit quoque abbati machario
dyabolus cum falce parata et volens eum percutere
non valebat. Exclamans dixit. Magnam
vim a te machari pacior. Ieiunas nichil, ego
numquam cibo reficior. Sepe vigilas, me numquam
sopor oppressit. Humilitas tua sola me vincit.
Extendente autem illo manus in oracione spiritus immun-
dus ut auras evanuit. Abbas macarius
dum maneret in illa solitudine, qua solus erat,
et inferior plena esset fratribus, sero per viam eius
inspiciebat et vidit demonem venientem indutum
tunica linea perforata et per singula foramina
vascula pendebant. Et dixit illi senex
quo vadis maligne. Et ille respondit. Vado com-
monere fratres qui sunt inferius. Cui senex. Et ad
quid tot vascula tecum fers. At ille. Gustum fero
fratribus et si unum non placuit aliud offero.
Idem in proposito cordis statuerat, ut quot vini obla-
tos calices accepisset, tot diebus nequaquam gu-
staret aquam. Cum ergo fratres ei vinum porrige-
rent, cum gaudio sumebat ut postea se ma-
ceraret. Quod cum discipulus eius vidisset patefecit
senis consilium et ne ei vinum porrigerent
postulabat. Quod illi tormenta pocius quam pocula
ministrabant. Dixit abbas macharius. Ille ve-
rus est monachus qui se in omnibus vincit. Nam si alium
arguens ad iracundiam moveatur, suam
propriam passionem implet nec ut alterum
salvet se debet perdere. 14a p 8 sancto hilarione

172 v b

Hylario cuius vitam scribit Ieronymus, apud gazam
palestine parentibus ydolatris editus,
velut rosa de spinis floruit. Alexandrie
grammatico traditus, non theatri
luxuria delectatur, sed in ecclesie congregacione.
Audiens autem celebre nomen Antonii, studio
visendi eum ad heremum perrexit et statim ut
eum vidit, mutato habitu, duobus fere mensibus
iuxta eum mansit, contemplans ordinem vite eius
et morum gravitatem. Porro frequenciam
eorum qui ob varias infirmitates et impetus
demonum ad eum concurrebant non ferens, ad
patriam rediit et parentibus defunctis parte substan-
tie fratribus, partem pauperibus largitus est, nichil sibi
omnino reservans. Erat autem tunc annorum xv. Sicque
nudus et armatus in Christo, non longe a gaza
solitudinem que per litus euntibus egiptum ad levam
flectit ingressus est. Igitur sacco tantum membra co-
opertus et pelliceum habens ependiten quem sibi pro-
ficiscenti beatus antonius dederat, et sagum
rusticum, xv tantum caricas post solis occasum
comedens, numquam in eodem loco erat. Infamis
/ Cumque dyabolus se vinci a puero, pubescenti corpori
voluptatum incentiva suggerebat, cogebaturque
tyrunculus Christi cogitare quod nesciebat, et iratus
sibi pectus pugnis verberans, quasi cogitaciones
cedebat ut posset eas manibus excludere. Ego te
asselle inquiens faciam non recalcitrare, nec te
ordeo alam. Sepe mulieres nude illi cubanti,
sepe esurienti affluentes apparuere
dapes. Interdum orantem lupus ululans et
vulpecula gannens transilivit. Psallenti quoque

gladiatorum pugna spectaculum prebuit. Constructa
est ei deinde cella iiij pedum a latitudine, hominis in
altitudinem quinque, in longitudinem paulo plus.
Capillum tantum in die pasche tondebat. Sacco quo
induebatur numquam lavit, superfluum dicens in cilicio mundicias
querere. Cum curasset quendam demoniacum
et ille ob hoc ei munera detulisset, ait.
Non legisti quid giezi, quid symon passi sunt,
quorum unus vendere, alter mercari vo-
luit graciam spiritus sancti. Ille flens ait. Accipe
et da pauperibus. Cui sanctus. Ego qui mea relinquo
aliena cur repetam. Multis nomen pauperum
occasio est avaricie. Frater quidam avarus in vicino
manens detulit fratribus in presencia cicera et cum
ponerentur in mensa, exclamavit senex se
eorum non posse ferre fetorem. ~~teterrimum~~ et
cum ceteri interrogarent unde essent, respondit. Proximus
frater quidam agelli sui primicias detulit. Non
sentitis inquid fetorem teterrimum, et in cicere
fetere avariciam. Habebat enim hanc graciam
ut ex odore corporum et vestium que quis tetigisset
sciret cui demoni vel vicio subiaceret.
Mitte inquid bobus et vide si comedent. Quod cum
in presepe positum esset, exterriti boves et plus
solito mugientes ruptis vinculis fugerunt.
Igitur 63o etatis sue anno, cernens grande
monasterium et multitudinem fratrum secum habitancium
cum turbas quoque languencium et spiritibus immun-
dis occupatorum ex omni genere hominum ad se concur-
rencium, flebat cottidie memor conversa-
cionis antique. Et interrogatus a fratribus quid
haberet, aiebat. Rursus ad seculum redii et mer-
cedem meam in hac vita recipio. Cumque
lugens biennium duxisset, mulier quedam venit
ad eum volens ad antonium pergere. Cum ille flens
vellet et ipse ire: si non huius monasterii
carcere tenerer, et si eundi fructus esset.
Biduum enim est hodie quod totus mundus tanto
parente orbatus est. Credidit illa et substitit
et post paucos dies huius dormicionis nuncius venit. Concurrebant huc episcopi, clerici,
monachi et omne genus hominum, ut benedictum
ab eo panem acciperent vel oleum. Ille vero
nil preter solitudinem meditabatur, ita ut
die quadam adducto asello, nimiis enim
excesus ieiuniis vix ingredi poterat, iter
arripere conaretur. Quod cum percrebuisset, plus quam
decem milia hominum utriusque sexus ad eius
retencionem congregati sunt. Ille immobilis ad
preces et baculo arenam discuciens loquebatur.
Fallacem deum meum non facio. Omnis quam primo no-
ce gustatus est, non se cibi vel potus quicquam
sumere nisi dimitteret. Et post vij dies in
edie tandem dimissus cum infinito agmine
sequencium, et suasis turbis ut reverterentur,
xl elegit monacos qui possent ieiunan-
tes egredi et post solis occasum cibum sumere.
Pergensque ad castrum thoubasten draconarium
episcopum visitavit. Quo tanti viri presencia consolato,
babilonem perrexit ut philonem episcopum invi-
seret. Constancius enim in ea loca de-
portaverat. Deinde habitaculo sancti anthonii
visitato reversus, afrodito duobus tantum
retentis sociis in vicina heremo moratus
est, in tanta abstinencia et silencio ut primum tunc
servire deo se diceret. Porro iam tercio clausum celum

tras illas accessecerat ut vulgo dicitur/ Antonii morte clementia lugere/ nec latuit fama viri. acole etatis attenuati fame/ plurimas a successore anthonii deprecabatur. quos ille cernens nimie doluit. elevatisque ad celum oculis et palmis statim quod rogaverunt impetravit/ At post plurima tanti specum venatorum aliter multitudo ebulliunt ut in innumerabiles percussi nisi ad sanctum virum statim cucurrissent in terret/ videns quo se et ibi nimis honoribus affici iam recessit hoc de antonii discipulo et ad ystoriam redeamus

15. post septembris illius temporis

Victorinus afer Rome rhetoricam docuit/ qui senecta ad se tradens fidei/ scripsit adversus arrium macedonianum valde obscure/ et commentata in epistolis pauli. Alius quoque victorinus. bittabinensis episcopus qui non eque latine ut grece noverat/ scripsit eius opuscula semper textum biblie secundum grandia sensibus inhora compositione verborum/ Eusebius quoque. emisenus episcopus/ elegantis ingenii et rhetorica innumeros confecit libros/ anthiochie sepultus est 16. post de hilario pictaviensi

Illarius pictaviensis episcopus undeque omnibus in sacris litteris eruditissimus/ semper optimus christianus fuit/ filiam suam apra nomine volentem nubere/ ad monasticam vitam induxit et cum in proposito firmam videret/ formidans ne alium flecteretur instanter rogavit dominum ut eam accipere dignaretur. et post paucos dies migravit ad dominum. et eam suis manibus sepelivit. quod considerans mater beate apre episcopum rogavit ut sibi idem. quod filie impetravit/ quod et factum est. hic non solum terram suam. sed et totam franciam ab hereticis deffensavit. suggestione autem duorum episcoporum in exilium cum beato Eusebio vercellensi missus est/ qui autem ad insulam galinariam propinquasset que tota plena erat serpentibus omnes serpentes sua visione fugavit et in medio insule paulum fixit/ nec amplius libertas data est illis occupare quod prohibuit. quarto autem anno exilii eius iussit imperator. ut omnes episcopi convenirent et de veritate fidei disputarent. Reversusque yllarius. pecijt ab imperatore sibi dari licentiam loquendi sed illi duo episcopi non ferentes facundiam eius/ obtinuerunt ab imperatore ut pictavium reddire compelleretur. Reddenti itaque obviavit mulier deplorans filium suum sine baptismo defunctum/ cuius lacrimis commotus in oratione prosternens fecit cum puero a morte surrexit ab oratione/ eo tempore. Leo papa heresi ariana pravatus/ omnium episcoporum convocavit concilium. ad quod illarius non vocatus advenit fidei armis munitus. Cumque inciatum esset summo pontifici/ pictoriensis adesse yllarium. mandavit tamen sero veniret. sed venerius catholico indignatus. ut nullus ei sessionis locum. assignaret aut annueret. putatus quo gallo vir dei residentes conveniens salutavit. Cum papa insultans. tu es inquit yllarius gallus. cum ille non sum inquit gallus sed galia/ quasi diceret non sum in galia episcopus. Erat enim gente aquitanicus. papa autem eum

stomachatione permotus ait/ et si tu es yllarius de galia/ ego sum leo romane sedis apostolicus iudex. tunc yllarius pertinaciam eius controversiam intelligens respondit ei. et si sis leo. non tamen ille de tribu iuda. et si iudicas sedens/ non tamen in sede maiestatis. mox ille spreta sede surrexit. et exiens dixit/ inde qui te revertens ab his tumidus sermonibus/ humiliatum restituam/ et si inquid illarius non redieris. tunc in stratu. sedere insidere paras sinistra dixit. domini est terra et plenitudo ~~orbis~~ eius/ ad quam vocem erumpens tellus/ sursum excrevit et usque ad corporum equalitatem sessionem ei exhibuit. quo cunctis autem maxime catholicis stupentibus/ clamor attollitur. apostolicum subito defecisse in ritu conformitem cum ario distenteria mortuus est. Nota quod nullus tunc leo pontifex summus erat. sed aliquis antipapa vel forte liberius proprio nomine sic vocabatur. yllarius multa preclara scripsit. sed intellectu difficilia

17. post de morte constancii

Constantinus magnus/ duos germanos huius excodem patre. sed non ex matre dalmachium et constancium. qui constancius duos huius filios. galum et Julianum. Hic autem Julianus factus Cesar galos apud mira celeritate apud remi superavit/ et militibus suis gratus ab eis appellatus augustus quo nomine tumens spreto constancio ytaliam. Illiricumque pervasit. quod audiens constancius in structore belli particia derelicta quem cum veniens nimia cogitacione distractus apoplesia extinctus est

18. post de sancto xpoforo

Completa persequucione decia/ de sancto xpoforo hic ponatur. licet incerti sit temporis/ hic genere cananeus statura xij cubitorum. sciens autem unum cananeorum regem maiorem/ querit cum serviat dominum. in victo quo famoso sit alios principe contigit ioculatorem coram rege in cantilena sepius dyabolum nominare. et cum rex christianus se qualibet vice signaret. miratus xforus et causam querit et renuente rege/ quid id ageret. ne demon sibi noceret/ ait xpoforus quod illi sit maior est sua/ Cum quo dyabolum per solitudinem incedens quereret quamquam multitudinem conspexit militum et cuidam fero et terribili se dyabolum profitenti suum se spondet perpetuum/ Attendit quoque. ut sit pergentes erectam crucem videret tunc territus demon via deserit. et xforum per viam ducit. et quereti causam deviacionis vix tandem se timere. ait crucem in qua victus fuit. tunc xpoforus ait si maior te est/ illi huic cupio xpum quem queres. ad heremitam quedam pervenit qui eum super xpo in ieiuniis et orationibus monuit. Ille sibi hec gravia reputans aliud querit genus servicii/ et heremita ait. cum procere sis staturere et fortis viribus si pro xpi nomine talem fluvium transvadare volentes/ ubi multi pereunt transportares gratum ei obsequium impenderes/ xforus vero grata placens/ domunculam supra ripam hedificat. et perticam loco baculi in manu gestabat. Cum quod multis diebus universos transferet et set in sua domo quiescet vocem pueri se vocantis audivit. exiens quod set. et secundo neminem invenit. tertia autem vice puer rogavit ut se traduceret obnixe rogatem sed humeros

quem puer recipit et intumescente aqua
quasi plumbi molem ponderosum sentiebat
puerum / ita ut periclitari putaret / transposito
tandem puero ait in magno me o puer pi-
culo posuisti et totum portassem mundum me
gravi pressisti pondere. Cui ille ne inquit
mireris quia non solum mundum sed et mundi por-
tasti auctorem / Ego enim sum rex cui in hoc
dehinc opere. cuius tibi signum erit quod de-
fixo tuo baculo in terra flores palme fructusque
producet. et his dictis disparuit. mane itaque
baculum cernit in terra fixum palme frondes
et dactilos germinasse. Appropinquante
deinde corona suscipiende corone / samum
civitatem licie venit / ubi a rege interrogatur
si secundum decreta principum diis ymolare vellet
Ille non loquellam eorum non intelligens / statim
se in oracione prostravit. milites autem eum pu-
tantes insanum ad locum ubi martires torque-
bantur properant. xpoforus autem impetrato
quod optabat ac voce confortatus divina ven-
cit ad locum et tortores ac iudices sevi-
cie increpat / percussus quoque alapa ab uno
iudicum ait / nisi christianus essem et in proposito
tormenta pati vellem illatam protinus iniuriam
vindicarem. ille vero vultum non sustinens
erat enim aspectu terribilis ad regem fugit. hec
ipsa amicians. Interim xpoforus confluentem allo-
quitur populum. siccum baculum in terra fixit et
ut frondes et fructus ad dei honorem et conver-
sionem produceret petiit impetravit / unde multi
conversi baptizati sunt. Itaque rex iratus mi-
lites mittit qui eum vinctum adducant / et cum
ad eum accedere non auderent interrogant
ab eo quem queritis. quid multis et audita
adventus causa / iterum ait / nisi voluero nec so-
lutus nec victus duci potero / Illi respondent si
nobiscum venire non vis perge quolibet / regique
dicemus quia te non invenimus. non sic inquit
xpoforus victusque regi presentari voluit / milites
quoque in via convertit. Itaque cum ad immolandum
nec minis aut magnis regis promissioni-
bus flectitur / in aculeo ponitur et usque
ad denudacionem costarum ungulibus laniatur
Post hoc suggestum est regi ut formosas mu-
lieres ad eum faceret introduci. et cum achilie
et nichete amplexibus ingereretur / surrexit et
ait / quid vultis et cur introducte estis ille
claritate vultus eius perculse / suavi eius eloquio
convertuntur / et iussu regis ad immolandum
producte / zonis suis ydolum aligantes deiecerunt
ad terram / et pulverisatum est. Dicitque adstantibus
medicos vocate ut curent deos vestros. tunc regio
iussu achilia suspenditur. et ligato ad pedes
ingenti saxo membra eius omnia disrumpuntur. soror
vero eius nicheta / manibus pedibusque ligatis in ignem
proicitur. sed illesa exiens protinus decolatur.
Post hoc xpoforus educitur et virgis ferreis ce-
ditur. cassis ferrea et ignita eius capiti imponitur
statim et postea preparatur ferreum vel ferreis
nexibus ligatur / et subtus ignis in iecta pice accen-
ditur sed instar cere sella pendebant liquescit et
xpoforus illesus liberatur / Deinde ad stipitem ligatus
et a iiij militibus sagittatur. sed sagitte pen-
debant in aere. et a nulla vulneratus est insultatus

Codicos Julian

quia regis oculum una sagittarum effodit / monetur
autem a martire ut suo sanguine vulnus inungat
et sic liberabitur / iussu igitur regis decolatur.
rex quoque sanguine sancti in unctione sanatur et
ad christum convertitur et proponit quod edictum ut si quis
deum et sanctum xpoforum blasfemaverit
gladio feriatur *sermonibus et gestis eius*

264

De ipso iuliano et eius persecucione c. ij p de vita

Julianus imperavit anno uno et men-
sibus octo. sed Jo. beda ait annis ij
mensibus octo ipsum regnasse. Hic
cum adolescens esset et christianus in literatura et elo-
quencia profecit / ut fama per populum volitaret
quod romanam rem publicam regere posset / propter quod
noluit constancius rome eum esse. Sed misit
nicomediam. prohibens ne cum libanio sophista
conveniret / Julianus tunc illius libris utebatur
venit quoque ad eum maximus phys. Ephesius
eius fama atractus / quem postea valentinianus
quasi magum fecit occidi / hic imperii cupidinem
animo eius immisit. quod imperatorem non latuit
sed iulianus ut suspicionem tolleret in mona-
chum tonsus est. et licet manifeste divinos legeret
libros / in philosophia occulte studebat. Dicebat
autem amicis suis / felicia tunc esse tempora cum fieret
imperator. Deinde suspectus factus imperatori
fugit. quem celatum invenit eusebia uxor consta-
ncii / virique persuasit ei ut non occideret sed
ad philosophandum mitteret. athenas
quo cum pervenissent invenit quendam / qui fecit
ei demones visibiliter apparere sed Julianus
cruce se signans eos fugavit. Postea cum
eis virtutem commendans / ait magus ait.
non propter crucis virtutem. sed propter eius abhominacio-
nem recesserunt / Gregorius nazanzenus libro 4
contra paganos / in mores Juliani correpti sunt
dum eum athenis cognovissem. cum in herat
constancia morum consensus et negacio sit
interrogacio inordinata / risio nulla conve-
niencia sibi convenies. cervix rigida et in-
flexibilis humeri iactabiles. oculi curre-
ntes / hinc illinc directi / furiose respicientes
nares spirantes iniurias et contemptus pedes
impacientes / scemata risibilia. Risus intemperantes
et quasi subruens. hec cum vidissem repente
dixi. O quale malum nutrit res publica Ro-
manorum / Evocatus ab athenis mediola-
num constitutus est cesar / a constancio accepta con-
iuge constancia sorore eius et directus est
in galliam / ubi in quadam civitate corona
laurea. quibus solent ornari civitates
inter columpnas pendens rupto fune ce-
cidit / et eum aptissime coronavit / et cum
vocatus esset augustus et deesset corona imperialis
unus torquem quem habebat in collo capiti eius
circumposuit. Expulit a palacio superfluis
imperalia fastigia i. eunuchos quos uxor eius
obierat / Postquam non duxit aliam / tonsores
quia unus plurimis sufficeret / coquos quia sim-
plicibus utebatur cibis / cursus publicos et
et mulas / solus imperatorum a Julio cesare
in curia senatus / recitavit orationes / philosophos
undique congregans Volens autem placere omnibus
catholicos omnes ab exiliis revocavit / et pa-
ganis licenciam dedit ydolis ymolandi tradens in pietate

CIA2

proficies diis ymolas / ymolato sanguine nrm baptisma faciebat · aspergit gentes et cibos · venales / querelantibus xpianis q nimis gravaret tributis et possessionibus 9 privarent / nidt nrm e ut sustineatis pariter mala · deus eiz nr dicit / nisi quis · renu · oibus q possidet · In cesarea philippi salvatoris ymaginez 9 mulier cre liberata a fluxu sanguinis p tactu fimbrie deposuit · p qua sua · Ibi collocavit q igne de celo cadente sup pectus e divisa e · z pagani x ymaginem fregerunt / Xam aut i ecclesia gdiderunt · eo aliqui sat sacrificate omsiz ett signuz corona circundancium i misteriis pectoris · z interpretationibus sup crucifixi victoria vidit crucifixum poca coartari · et precepit iudeis ut templuz suuz rhedificaret · sz quit qd in die opabant 9 multorum picta / nocte ruebat · quo facto tribus diebus die 4º apparuit i celo signum crucis splendidum / z iudeorum vestes crucis signaculo sunt replete · eu quoqz sacrificatez apud fortuna calcedonen eps senectute cecatus / altius man directus eu apte appellavit · apostataz · z ridenti Juliano · nec galileus tuus sanare te pot · ait · deo gras · q te no video pietate nudatum · os clericos inter milites aggregari iussit · pnitie sinturos

2ª p d psecutione athanasii 9 lucifero bris acha

Eo tempe qui loco athanasii positus fuerat incenso athanasius alexandria reversus / Eusebius q vercellus et lucifer calaritanus / de exilio regrediuntur. utiqz eiz in ptibus egypto vicinis relegatus fuerat · Eusebius aut rogavit luciferum · ut athanasium visitaret / z cu his q simul fuerat sacerdotibus de statu ecclesie decernerent Ille pncia sua negans pro se legatum diaconum suum iussit · Anthiochiaz pperavit z paulinum epm gstituit · dissidentibus adhuc ptibus · sed i unu revocari posse speratibus si utriqz pti placuisset electus / Infea eusebius gcilio 9 fc · alexandrie interfuit ibi decernitur orientis procuracionem athanasio / occidentis eusebio · auditur ibi de spu sto · plenior disputatio ut eiusdem sbe q pre et filio crederetur / de incarnacone quoqz verbi q corpus susceptum · nec spu neqz aia caruit / in eusebius p anthiochiaz transies 9 i ueniens epm alucifero 9 pollicitacionez ordinatuz qui promittat eu se ordinatur · aquo ps neutra dissidet · et abscessit neutri pti comonez suaz relaxans · Indignatus lucifer q eusebius epm a se ordinatuz no recipet / cogitat · nec ipa decreta recipe alexandrini gcilij · sz gtem gebantur legati sui · iudico qui i gcilio eius ante subscripsat / et regressus ad sardinie ptes morte preventus / tps sine mutande no huit / luciferianorum aut scisma i fine suspsit exordiuz · Eusebius no circuiens qsdam ecclesias abiurata i fidelitate ad sanitate recte fidei revocabat / Julianus no studia lrarum z milicie cingulum / no tusi p abla colentibus 9 cedit / exgrens i legibus aliquod nesitum et calidum q tn minus crudele videretur sz tn in athanasiuz pus seuire cepit. Eu eiz audisset magorum phyorum arispicu qphana alegam iuncti sius artibus successiue / ni p9 athanasium velud hostem omnium obstaculum sustulisset / iussit exercituz / oppugnatur ecclia · cuqz athanasius discessisset i navi p flumen nilum it faceret audisset q ia post terguz ee persecutorez / z nisi sibi caveret iminere periculum / gtiti socij heremum sua adebat / tuc ille nolite inquit · o filij deterreri eanius magis i occursuz persecutori nro ut sciat q longe maior e · qui nos defendit · q qui nos psequitur · Iter no nullo suspicatus i occursuz sibi venire que quereret ptijt / athanasius reddijt z latebras donec cessaret psecutio exegit

3ª p d religiis bap.

Iulianus avunculus huius Juliani cu spolia deo dicata anthiochie i unu collegisset / pichiens ea in terra 9 tumeliose sup ea sedit / moxqz vereda eius z loca femoribus circumposita putrefacta vermes emittebant / ise baste sepulcruz baptiste apparuerit / ossa igni tradiderunt · pulverez dispserunt · sz dei providencia · austerunt · quida ex yerosolimis monachi · qui ossa colligentibus iusuerunt · et magna ptem collegerunt · et ad prem suuz philipuz detulerunt · q ea athanasio misit / q theophilus alexe eps in templo serapis a sordibus purgato · z i honore bti Johannis gsecrato collocavit · In ascalone z gaza pagani dividentes ventres virginum · et ordeo cumulates porcis aponebant · In eliopoli civitate plenicis secantes ventrez cirili diaconi / z ex eius iecore comederent / sed dentibus carruerunt · z lingues fiti sf. et visu amiserunt · In anthiochia theodorum adolescentem a pª luce usqz ad hora xª3 · tanta crudelitate et tortoribus mutatis carnificibus torserunt ut nulla etas sile fitium meminerit

4ª p d sco gallicano.

Hic galicanus magister milicie 9 rogare profecturus q scitas · traciaz z daciaz occupantes · gstanciam gstantini filiaz petebat i uxorez / et romani principes hoc instancius postulabat / tristabat aut gstantinus sciens filiam postqz abta agnete sanata fuerat · ee i virginitatis pposito · illu q paganum / ait aut gstancia pri suo / ut de deo non diffidat · sz se sposam promittat / Cuz victoria reddenti · Johes aut z Paulus peceri gstancie / 9 galicano proferti sunt · due no galicani filie 9 costancia remanserunt / galicanus no victor reddijt · et ab oibus gratanter acceptus ad ecclam aplorum gras redditurus · pperavit qd videns gstantinus obstupuit / Cui ait · galicanus · deficientibus nris quid agerem ignorabam · Paulus aut z Johes dixerunt ni fac votu deo celi · et eris melior victor q fuisti / quo facto statiz apparuit quida iuvenis · ferens cruce i humero z dixit · michi / sume gladium et sequere me · affuerunt qz ni duo armati milites qui me utroqz latere gfirmantes · duxerunt p medios hostes ad rege ipsorum · qui cu duobus filijs ab eis victuz accepi · z ultra proficio · omidi · me eiz xanus devovi · et a gnugio abstinere proposui · Due q filie eius cu gstancia i virginitate manserunt / ipe no i urbe hostiensi monasterium edificavit · ibi pauperibus et pegrinis humilite servivit · rogatus ut ibi 9 secraretur eps recusavit · tm coruscabat miraclis q de obsessis demones solo visu effugabat · habat

aut iiij cellas in quibus substentacula pauperum reponebat. ad quas si quis causa tollendi aliquid intrasset, protinus demoniacus aut leprosus efficiebatur. et interroganti demones dixerunt quod nisi galicanus sacrificaret, morbus iste omnes redditum exactores invaderet. sed quia de hoc tantum vir dei homo nullus queri audebat. Mandavit ei Julianus imperator ut vel ut recederet vel ydolis ymmolaret. qui relictis omnibus statim alexandriam peciit. post annum ad desertum transiit ubi nolens ydolis ymmolare per cor transfixus decollatus migravit ad dominum. Illarius qui galicanum in hostiensi urbe sustentabat, cum sacrificare nollet fustibus cesus martirio coronatus est 4a p de sto Johane et paulo

Perveit quoque ad Julianum quod Paulus et Johes fratres ex opibus quas sacratissima virgo constancia reliquerat, christianos pauperes recrearet. mandavit eis. ut sicut constantino ita et sibi adherere deberent. illi responderunt ei, quod religionem plenam virtutibus reliquisti obedire contempnimus quibus ille remandavit. ego in ecclesia clericatum tenui et si voluissem ad primum ecclesie pervenissem. sed considerans vanum esse inerciam sectari, milicie animum tradidi et diis sacrificando licuit ad ipsum pervenire. unde vos aula regia enutriti non deletis deesse lateri meo, ut primus vos habeam in palacio. quod si me contempnitis agam ne contempni debeam. responderunt illi. deum tibi preponentes. hominis minacias penitus non timemus. Ad hec iulianus si intra x dies venire contempseritis. coacti postea facietis. quod modo negatis. qui responderunt. iam puta quod postea es facturus. et per x dies omnia pauperibus tribuerunt. et xi die hora cene. missus est ad eos terencianus. qui 3a hora noctis fecit fieri foveam intra domum eorum. ibique sine strepitu decolatos reposuit. in roma divulgans quod iussu cesaris missi essent in exilium. In ipsa autem domo demones de obcessis exiebant. Ita ut filius quoque terenciani in eadem domo clamaret quod a istis martiribus vexaretur. propter quod terencianus conversus et filius eius a demone mundatus est 6a p de fuga sti hilarionis.

Interea dum gazei Illarionem querunt ille siciliam fugit. ubi ligna de montibus colligens et in cervice vectans transigebat victum. vide ca. 173. p. 3. 7a p de sto donato aretino epo.

Donatus rome quodam clericus in titulo pastoris nutritus. a pigmenio presbitero enutritus est in omni sapiencia mundana cum Juliano. Postquam autem Julianus in imperium surrexit. parentes donati iussit gladio interfici. donatus vero fugit in oppidum aretinum et suscepit eum quidam illarius monachus cum gaudio, in dominum in abstinencia deserviunt. multi autem egroti eorum oracionibus sanabantur. erat ibi episcopus civitatis satyrus nomine qui sanctum diaconem donatum consecravit dein presbiterum, erat autem exactor fisci in tuscia Eustasius. et superveniente bello uxor eius eufrosina publicam pecuniam abscondit, et illa tamen barbarie preventa est morte. reversus ille a principibus compellitur pecuniam assignare, aut cum filiis tradi suppliciis. propter quod venit ad sanctum presbiterum donatum. Donatus autem ad sepulturam defuncte veniens oravit. deinde eufrosinam adiuravit ut locum pecunie designaret, et vox de sepulchro dixit, ingressu domus mee illam effodi sicque inventa est. Post mortem beati satyri, donatus licet renitens in episcopum promotus est. Cum autem die quadam celebrasset. et diaconus sanguinem domini populo traderet a paganis impulsus cecidit et calicem fregit. qui donati oracione reintegratus est. quo signo percussi pagani 80 baptizati sunt. Post hec quadracianus donatum cum illario sibi presentari fecit. et iussit diis ymmolare, Cum donatus sacrificet inquit qui christo non credunt iratus quadracianus iussit ut os eius lapidibus tunderet. et cum donatus cederetur ait. ego semper hoc optavi. yllarius vero expoliatur. et dum in pavimento extensus ceditur emisit spiritum. fons quidam adeo erat infectus, ut de eo bibens protinus moreretur. Cum ergo super asellum beatus donatus illo iret et a nebulis relaxatus. ut oracione aquam sanaret. Draco terribilis inde exiens. pedes aselli cauda involvens ad virum dei se erexit quem ille uno flagelli verbere extinxit. et aqua sanata est. Alium quoque fontem cum sociis valde siciret, sua oracione produxit. cum filia theodosii potentissimi pagani a demonio vexaretur attenuit illam sanctum donatum. quo veniente exclamavit demon, per donate quid me persequeris. Cum ille exi in immunde spiritus ab illa. at ille da mihi inquit transitum. video enim signum crucis in te. ex qua ignis contra me exit. Cum sanctus ecce habes transitum vade ad heremum unde venisti. inchoans noceas homini. quo exeunte domus tota commota est. et sanitatem contulisse. Mortuus quidam efferebatur, et homo huius in manu cirografum detinebat summus. d. eum 3a ays cc sold obligatum, tunc defuncti uxor ad pedes donati procidens aiebat. misereri mei quia gemina sum circumdata malis. virum amisi et sepelire non licet, audivi autem a viro meo. quod illi pecuniam dedit. et cirografum retinuit. tunc vir dei defuncto manum tangens ait. Surge et vide quid agas cum homine isto. qui non permittit te sepeliri. qui resedens cum convicit de solucione debiti. et accipiens cirographum suum scidit et viro dei ait. iube me iterum dormire, ait illi. vade fili in requiem Tanta siccitas occupavit terram. ut omnia viridia siccarentur. exiens civitatem donatus oravit. et effusio imbre in inundavit regiones quo facto populus recreatus est. Cumque sanctus esset lenibus indutis siccis reddiit vestimentis. Audiens itaque quadracianus cuncta mirabilia christus per eum faceret. iterum misit eum in custodia nec multo post fecit eum capite truncari. cuius corpus a fidelibus iuxta sanctum yllarium prope murum civitatis sepultum est

8a p de sto gordiano et epimacho

Gordianus Juliani vicarius cum sanctum Januarium vellet compellere ad sacrificandum eius predicacione conversus, cum uxore sua marina baptismum percepit, quibus Januarius ait. videte si bene creditis. et ne quid in abscondito teneatis. vidit marina unam ymaginem Jovis habemus, quam dei martires torquebantur. quam Januarius igne conflavit et in cloacham proiecit. et postea eos baptizavit cum aliis. 43. post dies xiiij mandavit Julianus clemenciano ut videret si Ja

173 p 3

sile 170 p 26

C 113

nunquam ydolis ymolasset · qui ei renunciauit ab eo · gordianum conuersum · Ille iratus Januarium exilio condempnauit · et gordianum sacrificare nolentem decollari iussit / et canibus dereliqui · Et post dies iiij · nutritus / a familia sua nocte raptus cum beato epimacho · quem idem Julianus occidi iusserat sepultus est / et plures alij sub eo in martilogio leguntur ·

Julianus cum iret contra persas / Jerosolimis fecit exquiri sanctum quiriacum · hic est iudeus qui crucem inuenit / quem helena Jerosolimitano episcopo commendauit / et procurauit cum eusebio papa ut illi defuncto succederet · et mutato nomine vocatus est kiriacus · Cum quod dictus sacrificare nollet · plumbum bulliens gutturi eius infunditur postea super grabatum ferreum ponitur · subiectis carbonibus sparsis super eo sale et adipe / ipse vero ebrayce orauit / admirans autem tyrampnus pacienciam eius · fecit eum in clauso demicalio custodiri : tunc mater eius Anna ortabatur eum ad uirilitatem agonis faciendi et accusata cum sacrificare nollet · iussa est capitis suspendi et ungulari · in qua pena tribus horis mansit · postea adhibitis eius lateribus magnis lampadibus / orans emisit spiritum · Julianus factam foueam per incantatores impleri fecit serpentibus / et christianum mittere eos precipit · qui ipse completum exultabat super aspidem et basiliscum ambulabis etc · tunc vnus militum conuersus ad christum et Julianum dicens capite punitus est · Demum quiriacus in vase feruentis olei missus · et cum diceret se aque olei et sanguinis lauacro baptizatum percussus in pectore compleuit martirium · iiij nonas maij

Julianus ad persas // 10ª de nece Juliani

vt perdicitur pergere volens / demonem misit in occidentem / ut aliquod in responsum adduceret · qui sine effectu ad eum rediens · per x dies ait · per plurimum monachum se impeditum / quia toto eo tempore continue orauit · Stem transitum prohibuit / Julianus autem dixit Cum reuersus fuero faciam in eum vindictam · Conformiter basilio comminatus est offerenti sibi · iij panes ordeaceos / quales ipse comedebat · et quia destructurum se dixerat ciuitatem / commonuit populum orare et pietatis vacare operibus · Interea vidit in sompnis multitudinem milicie celestis · et in medio eorum sedentem reginam celorum · dicentem ad proximos sibi magnificos viros / vocate michi · mercurium et abibit interficere · Julianum / in deum et meum filium · blasfemantem / Mercurius quoque cum armis suis adueniens / iussus ab ea velociter abijt · et expergefactus basilius abijt locum ubi sanctus mercurius iacere solebat / cuiusque arma seruari · quibus non inuentis cum absencie quereret a custode / quod nescire ibi fuisse asseruit et inde sublata stupebat · credidit quod visionem continuo reddit ad templum virginis / quod erat extra ciuitatem in monte / quo cunctos omnes conuenerat · et visionem narrat et gracias agens reddijt ad tumulum mercurij · et inuenit lanceam eius sanguine madidam / Post in crastino vero dies omnibus in ecclesia gracias agentibus venit libanius iuliani questor fugam iussus, tyrampni mortem annuncians · et ait quia cum secus eufratem

Julianum excubie militum custodiret venit ignotus miles qui lancea eum impetu miro confodit · dum autem ille impius moreretur · cepit blasfemare christum · et sanguinem in altum proiciens aiebat · vicisti galilee / Apud caras ciuitatem inuenta est in templo · in quo ille sacrificauerat mulier a capillis appensa / extensas habens manus et uentrem apertum in cuius iecore victoriam inspexerat · In anthiochia non reperte sunt in palacio plures arche humanis capitibus plene / et in puteis dimissa innumera corpora mortuorum ·

173ª cum de ipso Joviano et eius statu et quod ... electore

Jovianus xxx · annorum imperauit // in monte mensibus octo · hic erat vir fortis et nobilis et illo tempore milenarius / quo Julianus proposuit legem militibus · ut vel sacrificarent vel milicie cederent · qui magis elegit milicie cedere · quam ydolis ymmolare / sciens grauiora esse dei iudicia et meliora promissa / necessitate tamen suscepti belli eam reassumpsit · Cum autem mortuo Juliano a militibus violenter ad imperium traheretur dixit se nolle paganis imperare hominibus / cum ipse christianus existeret · Cumque vox omnium communiter proclamaret se christianos fore suscepit imperium · Scripsit autem pretoriana legem · ut capitali sententia plecteretur / qui sacram virginem imperiali thoro violare presumeret vel impudico aspectu aspiceret / ne dicam si arripere forte temptaret · Jovianus itaque imperator sanctus cogitabat de communi salute / et quomodo posset de medio hostium exercitum illesum deducere · sed cum loci maliciam captus et hostibus circumspectus nullam euadendi facultatem haberet / subito missos a barbaris oratores vidit pacem deposcentes victualia et necessaria exercitum mercimonia pollicentes · Athanasium honorificis et officiosissimis literis requirit a quo formam fidei et ecclesiarum dispositionem suscepit modum anthiochie · hic in dacio imperiale defuncta appositis ibi prunis dormiens suffocatus est

2ª pars de summis pontificibus

Felix nacione Romanus ex patre anastasio sedit anno j · mensibus ij · cessauit episcopatus · Hic declarauit liberium hereticum

3ª pars de conuersacione vita beati hilarionis

Transiit yllarion autem cum zanano in sicilia et mancipij filius ereptus a demone exclamauit · yllarion cur noti prece in pellago tutos esse non licet · da mi spacium vt ad terram veniam cum ille ait · si deus meus concedit · vt maneas mane · Si autem Ille te eicit · quid mi in iuria facis homini peccatori et medico · hoc autem dicebat ne cum ad terram venisset · a nauigantibus proderetur · precepit autem et ceteris silentium dantibus · ne eum proderent curatus est puer · Stultarius quidam diu in basilica beati petri rome torqueretur · proclamauit in eo demon · ante paucos dies ingressus est yllario siciliam / et putat esse secretum · Ego vadam et prodam eum · statimque a scella nauim pathimum appulit / et ducente se demone ante tugurium senis illico corruit / Post hoc signum religiosorum et infirmancium multitudo ad eum currunt / Ysidorus autem discipulus eius toto orbe senem quesierat · et cum eum post triennium repperisset pedes eius lacrimis rigare cepit · Voluit exire ad barbaras transire naciones / ubi non eius et sermo esset

ignotus et perexit ad epidaurum dalmacie opidum paucis diebus in vicino agello mansitans/ draco autem exiit quem boas vocant · eo quod tam grandis sit ut boues glutiant · omnem late vastabat prouinciam non solum pecora · sed et pastores tractu suo ad se absorbens · cui cum pira parari cepisset / oratione premissa euocato struem lignorum ascendere iussit et ignem supponi · sicque plebe spectante immanem bestiam concremauit · tunc et terremotu qui post mortem juliani accidit · maria fines suos egressa sunt timentes quod epidauritanum opidum quasi renouato diluuio obrui · senem quasi pugilem contra hostes posuerunt in litore · manusque contenderet in tumescens mare ante eum stetit · mirentes autem quod de eo miracula loquerentur in breui · lembo clam nocte fugit · et inuenta naui honeraria perexit cyprum / in via autem plorabat se in piratas incidere · subridens autem senex stetit in hora nauis · et porrecta manu contra venientes hucusque ait venisse sufficiat · statimque resiliunt nauicule et mirabantur pirate se velocius quam venissent reddire · prospero cursu · inter ciclades nauigans · hinc inde clamancium de urbibus et vicis / ad littora concurrencium in mundorum spirituum voces audiebat. Ingressus autem paphum urbem cipri nec ibi latere potuit clamantibus per totam insulam inmundis spiritibus · illarionem seruum christi ad eum debere se properare · Cumque vellet ad partes egypti remeare vbi nullus christianorum esset · persuasus locum sibi aptum · vt in ipsa insula quereret xij milia a mari procul · Inter secretos asperos montes et quo vix reptando manibus ac pedibus posset ascendi · quo introgressus vidit locum remotum arboribus circumdatum · habentem aquas de supercilio montis ortulumque pamenum · sed et antiquissimi templi ruinam ex quo ipse referebat · et discipuli eius die ac nocte voces demonum resonare · vt exercitum crederes · ubi ille valde delectatus habitauit annis · 4 · anno autem etatis sue 80 · egrotans · cum iam modicus calor tepet in pectore loquebatur egredere anima · quid times egredere · quid dubitas · 70 · prope annis christo seruisti et mortem times · in hec verba spiritum exalauit · vsichius non perexit cyprum simulans se in eodem loco habitare velle et suo periculo corpus eius furatus palestinam detulit

179ᵐ De ipso valentiniano et eius contemporaneis cum 1ᵃ p. de eius laude et appolinari heresiarcha.

Valentinianus magnus postea imperauit cum valente fratre suo / deposuit eum sibi ex eadem causa sic iouianus / cingulum milicie · hic et cum esset milenarius percussit pugno vnum de ministris templi fortune / qui lustrgendo quasi pugnabat egredientes / dixit eum cum cecidisset aque gutta super palam eius se inquinatum non purgatum / propter quod Julianus eum misit in exilium · Hic fortitudine et prudencia temperancia atque iusticia et corporis magnitudine prefulgebat · et apud niceam consensu militum sumpsit imperium / saxones francorum finibus invadentes superauit · et franchos multis prelijs lacessiuit · anno 2ᵒ imperij eius · terremotus sicilie · et multarum urbium innumerabiles populos oppressit / hic ambrosium militem ad sedem mediolanensium postulatum concessit · Apolinaris in syria laodicensis episcopus / laudabilia scripta composuit / hic aduersus omne quod quis sentit obuius ire delectatus / iactancie ingenij heresim concinnauit / asserens verbum corpus sine anima assumpsisse et cum euidentibus euuangelij testimonijs urgeretur / ne ex toto videretur conuictus confessus est corpus animatum suscepisse ex ea parte qua racione caret · ad supplementum autem racionalis partis assumpsisse verbum

2ᵃ p. de summis pontificibus

Damasus nacione hyspanus / ex patre anthonio sedit annis xxviij mensibus duobus di · 21 · cessauit episcopatus d · 31 / cum damaso de pontificatu contendebat vrsinus · sed facto concilio sacerdotum plurima multitudo damasum pelegit / et ursinum neapoli episcopum statuit · Hic multa corpora sanctorum requisiuit / quorum tumbas versibus exornauit accusatus de adulterio facta synodo purgatus est · a 44 episcopis / qui et dampnauerunt concordium et calixtum diacones accusatores. hic rogatu sancti jeronimi instituit in fine psalmorum cantari gloria patri et cetera · chorumque in duas partes diuisit · qui psalmos alternatim cantarent / ottogenarius sub theodosio moritur

3ᵃ p de valente imperatore

Anno 3ᵒ imperij valentiniani frater eius valens per uxorem / arianus effectus et ab eudoxio arianorum episcopo baptizatus / catholicos persequitur · eudoxius autem constantinopolitanus episcopus huius seductionis auctor fuit · qui cum baptizaretur iuramentum extorsit · vt in ea secta maneret / Hic exiliauit eusebium samosatenum · cui substituitur arianus / nullus autem de populo ad ecclesiam veniebat · quod ille videns a ciuitate discessit · Postquam lucius ordinatus est · quo transeunte aliquando adolescentes pila ludentes pilam casu sub pedes trahentis at illi eiulantes ignem accenderant · et pillam quasi expiantes per medium proiecerunt · eunomius autem vir thomos in epistula ad romanos scripsit

4ᵃ p de miraculo sancti basilij contra arianos.

Arriani nacione cornacote · iosa quoque obtinuerunt a valente vt eiceret catholicos ab ecclesia nicene ciuitatis / ac sibi daret / basilio autem loquente pro xpianis · demostenes epularum imperatoris prefectus et patrocinaret hereticis / fecit barbarismum ad quem basilius · tuum inquit est de pulmentarijs cogitare · non diuina dogmata decoquere · qui mox confusus obticuit · valens autem sancto basilio vade iudica inter eos non secundum inmoderatum amorem populi tui · Cui ille · si iudicium meum reprehenderis / me pro te exilia et catholicos eice · tunc abiens ad arianos ait · venite vos et catholici · et ecclesiam clausam utrique signate · et post tres dies si orationibus vestris apertum · vestra sit / sin autem et nos idem faciemus · in vna nocte · quod si non aperietur recipite eam · sed cum aperta fuisset tunc catholicis / multi arianorum conuersi sunt · Eodem anno gracianus eius filius adhuc infans / factus est imperator / apud constantinopolim tanti ponderis grando cecidit vt homines interficeret apud atrabatum

Paphus ciuitas Cipri olim famosa nunc semidiruta

1172p8

263 11

80p1

175p 17p p4 p5 p21 175p

lana celo cum pluuia cecidit

5a. p de morte sci hilarij et eusebii vercell'

Hilarius pictauiensis dum mortem appropinquaret / leoncium pbrm a se emisit. et cum reuerteretur vidit media nocte fulgorem circa eum. que sustinere non poterat paulatim autem recedente lumine migrauit ad dominum / urcena quoque autem corruscat fremotu funditus e euersa / Athalaricus rex gottorum plurimos persequebatur xpianos interfecit / gottos xpianos nolentes ymolare vel occidit vel afflixit. et cum multitudinem occidendi abhorreret / permisit ad romanorum prouinciam transire. Eusebius vercelensis eps moritur qui ab sto eusebio papa et baptismum et nomen accepit / et visi sunt manus anglice qui eum de sacrofonte leuauerunt / virgo semper mansit. Marcus papa hunc ordinauit epm vercellis / ubi arrium qui eum os ecclesias clauserat Eusebius autem ecclesiam maiorem orans ecclesiam intrauit patefactis Januis. et purgabat omni ecclesiam occidentis sicut athanasius ecclesias orientis / et in tunc persequuntus e arrianos ut ausentium medidanesem epm / deponeret et pro eo substitueret sanum virum dyonisium vir natus constancius concilium congregauit quod cum epm sciens malicia multitudinem preualere venire noluit / et sua senectutem excusauit. propter quod imperator mediolanum concilium statuit / quo cum venisset et eusebium dicere venit et missis ad eum litteris venire tardaret / expectaret quoque imperator liberium papam et non nullos alios epos. iterum Jussit / arrianos epos fidem suam destribere / et catholicos fecit subscribere. quorum primus dyonisius mediolanensis fuit. cum quoque eusebius de urbe vercelli exiret. et multa se passurum prediceret. ad quedam flumen deuenit. nauis autem ab altera parte fluminis procul erat. quoque statim eo iubente ad eum venit / et ipsum cum socijs nullo gubernante transuexit. tunc obuians ei postis dyonisius procidit ante eum dicens. pater libera me. si vales / venerunt itaque ad ecclesiam ubi papa liberius cum catholicis epis fidem niceni concilij confirmabat / et subscripsit eusebius cum dyonisio. vocatus autem ab imperatore. cum nec minis nec blandicijs moueret / coram omnibus dixit. vos dicitis filium minorem esse patre. cur in meum filium et discipulum prtulistis quia rome commoti. cyrographum ubi dyonisius subscripsit ei obtulerunt. quibus ille ait. post filium meum non scribam sed eum precedite. nonnunquam cum scriba si nullus scribere illo quoque incenso. catholici epi gauisi sunt et in nono subscribere noluerunt. tunc iratus constancius. tradidit eusebium voluntati xpianorum arrianorum. qui eum flagellantes traxerunt / per gradus palacij. Ipse uero licet multo effuso sanguine dicebat se in sua permanere confessione / et pro ea libenter mori. Constancius autem omnes epos eius exilio aciatos / in exilium misit. quoque hylarius pictauiensis paulinus treuerensis dyonisius mediolanensis cum liberio papa in exilium deportantur. Eusebius uero apud sictopolim urbem palestine in tribu manasse in camera reclusus e. Cum arriani cibum et potum negauerit. et cum ieiunasset vi diebus nunciauit hoc custodibus / qui pietate commoti in aliud cum hospicium receperunt. permittentes ut eum quilibet visitaret sed xv die arriani violenter ereptum ex angustiulo includunt breuiori in angustiori ut nec pedes extendere nec se in latus aliud vertere poterat. et ut cum reuelasset quod gloriosior visitacio / humanum corpus sufferre non potuisset sicque mansit usque ad reuocacionem per iulianum Liberatus autem athanasium visitat / deinde liberium papam a quo gratanter susceptus e. Sed regnante valente iterum arriani repullulant et quoque eusebium ecclesias visitacione sedicionem excitauit. et vallantes domum eius et supinum ex domum trahentes / lapidauerunt cum eet sicque ceciditatem ad minus 88 annorum

6a. p de didimo allexandrino

Didimus alexandrinus in puila etate visum amisit / audiens in euangelio quod impossibile e apud homines est possibile apud deum / confisus in domino precabatur obnixius ut illuminacionem cordis acciperet. in breui quoque docente deo in tantam diuinarum humanarum quoque rerum erudicionem peruenit ut sole ecclesiastice doctor existeret. et tamen miraculum sui pbuit ut dyalecticam arismeticam / geometriam quoque ut maxime visu indigent usque ad perfectum didicerit et quoque alijs visus / illi conferebat auditus. verum illius probatissimus in predictis et concludere poteat certis sed quibus dominus videtur tanta claritate scripturam sacram prosperexit ut plurima scripsit per notarios super psalmos. super euangelia. mathei et johannis in ysaya osee. et zachariam. pcibus presertim de spiritu sancto librum i. de dogmatibus et contra arrianos /

7a. p. de petro allexandrino et lucio arriano

Petrus quem athanasius scribit sibi successorem delegit. 324 anno sacerdocij sui 46. quo anno btus martinus efficitur eps / post valentis decretum. tam facilis recipiendis hereticis fuit / ut suspicionem accepte pecunie incurrerit. ut autem lucius arriane partis eps tanquam lupus ad oues venit. Petrus roma fugit / Lucius vero tanquam oblata sibi crudelitatis materia. nec religionis spem aliquam suarum nisi e. Velecti eum alexandria. dicebat gentiles bene venisti epe qui filium non defendis. te serapis amat. et huc introduxit / huius primo in gressu tanta et tam turpia in virgines et continentes gestasset quod talia nec in persecucione gentilium memorat. vestes sacrarum virginum dirumpebat. et inde per ciuitatem circumcidebantur. quibus conturpitudine pro ut poterant illudebant. Post hec lucius ad heremum arma conuertit. et iij. uel ii apud monachorum secreta heremi habitacione dispersos aggreditur. at illi gladijs obiectantes ceruices nil aliud dicebat nisi amice ad quid venisti

8a. p de exilio

Eodem tempore pres monachorum vita et antiquitate. Macarius. ysidorus. eraclides. et pambo. Antonij discipuli per egiptum et maxime in interioribus partibus habitabant. Magnum / miraculis coruscabant. Ceterum eum quidam ad cellam / Macarium tribus diebus in deserto se duci fecit. quo non inuento in ibidem esset

175 p 5

175 p 5

175 p

171 p 7

71 p 5

p 4

p 5

p 21

175 p

176 p 24

176 p 24

de luto pictis ubi cubabat macharius et de aqua
putei de qua bibebat. lutum fecit et liniuit
oculos suos et lauit et continuo uidit. ad eos
quoque delatus est homo toto corpore aridus et ma
xime pedibus et inunctus oleo ab eis dicentibus
in nomine domini yhesu christi quem lucius persequitur. sta
super tuos et continuo sanatus est. hos quoque lucius
clam raptos in insulam quandam egypti portari
fecit. ubi nullus erat xpianus. a puericia autem
nauicula filia uirgo sacerdotis cuiusdam templi
quod summe reuerencie ab incolis habebatur. a
demone corripitur. et miris cepit uociferari
clamoribus. mirantur populi et usque ad nauiculam
sequuntur eam. illa uero prostrata clamare cepit.
quid huc uenistis o famuli dei excelsi. antiquis nos
sedibus domicilijs expellitur demon et puella
sanata cum parentibus ad pedes seruorum dei qui ibi exposita
iacet. conuertitur subito populus. destruunt templum
et hedificatur ecclesia. et hec omnia lucio nota fiunt.
qui timens ne suorum odia iusta consurgant omnibus
te eos in heremum mitti iubet

pedes (margin)

Eo tempore cum saracenice // *9a p de sco. Moyse*
gentis Regina palestinam arabiam uici
nasque prouincias atereret. cum romanis in
prio non aliter pacem acceptat. nisi eis moyses
monachus detur episcopus. Hic heremicola meritis
signisque erat percipuus. Huic moysi dictum est.
vade sede in cella tua. et ipsa te docebit omnia.
Item homo fugiens homines similis est uue mature.
Qui autem cum hominibus conuersatus similis est uue acerbe.
Hic audiens quod iudex quereret eum uidere fu
git in paludem. et salutatus a iudice ubi esset Moy
ses. Respondit quid queritis eum. fatuus est et hereticus.
Uir tantus quoque ad uidendum fratrem culpabilem
arenam portabat. Interrogatus quid hoc esset. respon
dit peccata mea post me sequencia et non uideba
ea. et hodie uenio iudicare ea. Manens autem cum
vij fratribus ait. hodie huc uenient barbari fugi
te et dicentibus et tu pater non fugis. Respondit tot annis
expecto hanc diem. ut impleatur sermo domini
omnis qui acceperit gladium gladio peribit. et sta
tim intrantes barbari interfecerunt eos. Unus
autem fratribus abscondit se. et uidit vij coronas eos
coronantes. Moyses enim cum esset seruus. propter cul
pas a domino expulsus latrocinijs traditur. ho
micidia multa commisit. Postea conuersus pa
nem solum vij annis comedit. per totam noctem
stans orauit. nec genibus quidem inclinauit
nec oculis sompno clausis accubabat et nocte
cellas monachorum et lagenas omnium aqua implebat
nec tamen uigorem corporis amisit ualitudinem. De
mon autem eius certamina non ferens quadam nocte
cum aquam de puteo prius hauriret. veniens cum fu
ste percussit eum quasi semiuiuum relinquit. postea
die inuentus atque monasterium ductus toto anno
egritudine illa laborauit. Tunc ait sanctus ysidorus
cessa moyses in tantum demones prouocare. et pa
cienter contra eos contende. Est enim certus modus inter
monastice intra quem nos omnes uitam nostram exce
dentibus autem demonibus uixit annis pene lxx. Dixit
moyses stulticia est homini relicto suo mortuo flere
alienum. mori anxio tuo est flere peccata tua et sine
cogitatu esse ab omni homine quod iste est bonus. ille malus
Item per has iiij res passio gignitur per habunda
ciam esce et potus per sacietatem sompni per ocium et per ioca

10a p de abbate pastore et priore

Pastor petiuit permittam intrare temp
taciones an resistam. qui respondit permitte
et pugna contra eis. Alij non idem interrogati
respondit non permittas intrare admiratus pastor
ait. Ego tibi committo cogitaciones meas. et tu
aliter doces alios quam me. cui senex tibi dixi sic et
michi. quia ubi maior est pugna et maior co
rona. Ait autem pastor. paupertas et tribulacio
cum districcione sunt operaciones uite solitarie.
suntque tres uiri. scilicet noe job daniel. noe michi posside
dens. Job tribulatus. Daniel discernes. matri
eum uidere cupienti et lacrimanti ex hostium ait
uis ne me hic uidere an in alio seculo. que respondit
in alio. si inquit equanimiter feras quod hic non ui
des. videbis in futuro. at illa recessit. Dixit
autem nisi nabuzarda uenisset templum domini crema
tum non fuisset. ita nisi quies gule et uentris
venerit nunquam mens pugnans contra inimicum
corruit. Item est homo qui uidetur ore tacere et corde
alios condempnat. hic sine cessacione loquitur
et est qui a mane usque ad uesperam loquitur et
taciturnitatem tenet. quia nunquam sine utilitate
loquitur. Pior ambulans comedebat ne delecta
cionem sentiret. fodit sibi in heremo puteum
et inuenit aquam amaram. qua usus est usque ad finem
vite ut putatur oracione faciens eam dulcem. Cum
Moyses et eius monachi foderet puteum nec
aquam inueniret. superuenit pior et cum 3o percussisset
erupit aqua. rogant monachi ut ex ea gu
staret. ille non renuens ait. feci propter quod missus sum.
Hic duos saccos impleuit harena magnum
et paruum. dicit saccus iste multum huius harene. mea
peccata sunt. et pono ea super dorsum meum ut doleam
pro eis et plorem. hec autem sportella modica
peccata fratris mei sunt. et sunt ante faciem meam. hic
a beato antonio instructus xxx annis parentes suos
non uidit. tandem soror eius duos suos filios
mittit ad heremum. et rogat eum ad se uenire.
qui renuit. Iuuenes ad anthonium confecti
aduentus sui causam exponunt. et antonius priori
ait. Vade et uideat te soror tua. Ille assumpto
socio ad fores sororis iuit et clausis oculis
ait vide me quantum uolueris et statim reuer
sus est ad heremum *11a p de abbate ysidoro et pabo.*

Ysidorus monasterium habebat apud the
baidam muro circumdatum. cum mo
nachos huius senior sedens ad ianuam
ea lege intrantes reciperebat ut non exirent
hic autem ex quo factus sum monachus non permisi
iracundiam usque ad fauces meas ascendere
Huic moysi acriter temptato iussit respice
versus occidens. et uidit multitudinem de
monum ad bellum cum furore preparatam. deinde
versus oriens et uidit multitudinem sanctorum
angelorum super sole resplendencium. et ait
ysidorus. cognosce cognosce quoniam plures esse nobiscum
sicut ait helyseus. hijs confortatus moyses.
reddijt ad cellam suam // quociens ysodoro dicebat
cogitacio magnus es. respondebat nunquid tantus es quantus
ille. Cum uero demon desperacionem suggereret dicebat
quamuis ego in tormentis mittar tamen uos subtus
me inueniam. Pabus cum sine litteris esset accessit
ad quendam ut disceret psalmum. qui cum au
disset uersum dixi custodiam uias meas etc.
secundum audire noluit satis est inquiens si hunc
implere potero. Requisitus postea a magistro

129 p 3 (margin) *Sile 171 p 12* (margin) *114 p* (margin) *176 p 24* (margin)

cuz in sex mesib9 nō reddisset· aut q̄ visu illū nōdū ope implem· post multū nō temporis requisitus r̄ndit i 49 ānis implere illum uix potui/ Dati hic auz ad reffertōnez pan/ pez et iniare nolēti ait· nō eget inacōe sed affertōne· Item dicebat sic apis q̄cūq; p̄git uel opatur ita et monach9 ·ste r̄g̃ti si boni est laudare p̄ximū· r̄ndit meli9 ē silere· In hora aut̄ mortis dixit in hac so litudie ex laborez meū/ nō recolo me pa/ nez comedisse/ nec penituisse· de vbo q̄d lo/ cut9 sum· de eo ait ysaach· pres iu͂ et pabo/ vetustas z ex multis ptib9 resarcitas hebāt uestes· nūc aut̄ q̄ preciosis vtimi destatis loci huius

12a p̄ d' amonio 9 heleno 9 appelle

AMonius uir sapientissim9 erudi/ tissim9/ or-igenis· didimiq; disci/ pls fuit/ cuius monasterium crudis lateribus circudatuz erat· hic adeo sine curio/ sitate fuit· vt cū athanasio roma veniēs/ nul/ luz op9 aspexit p̄t ecclaz ap̄loz pet' z pauli electus in ep̄m dextrā aurē sibi amputauit ...itto uis9 ē irascens/ aut iurās aut uanū uel asperū uel infirmū retulisse hmonē/ elem uel helen9 i sinu portabat igne· et vestis ei9 nō ardebat· apellos egyptius ex fab° ferario gūers9/ quadā die h° op9 exercens dyabolū i spē mulieris pulcherime trāsformatū nuda manu cādēte ferro peussit i facie· ex quo i usu· huit ferrū cādens nuda manu tenere· hic narauit de quodā Johāe· qui sub cuiusdā saxi rupe trib9 ānis 9tinuis orauit nūq; sedēs uel jacens/ sompnū tñ capiens/ q̄ntū stās cape poterat· cibū nūq; sumpsit· dnica tñ die cōicabat adueniente sacerdote· z hic erat animi et corporis cib9/ pedes ei9 cōrūpebāt z sanies ex eis fluebat 9pletis aut̄ tribus ānis ab angelo sanat9 est· sic replet9 sc̄ia z doctrina vt multos hedificaret/ cingla eq̄z qui i texebat/ iunctorū sanabat i firmitates graz q̄z huit· ut cuncq; striberet i quo uino uel vrtute p̄heminebat

13a p̄ d' sarapione theone eulogio 9 dorotheo·

SErapio pb̄r ~~cogitacōnes hoīuz cognoscens~~· fuit x^ay^ monacoruz vincentū exproprijs laborib9· hic cū fuisset iuuenis/ paximatiz furabat que occulte māducaret· theona aut̄ faci ēte sermone de 9tinēcia/ pertatū 9fessus ē corā oīb9 et velut lāpas ignis egressa est de sinu suo/ z i pleuit totā domū fetore theonas xxx ānis tacuit hic sc̄tissim9 latinaz z grecaz litteraz pater fuit in monachoz

EVlogi9 pb̄r cogitacōnes hoīum cogno/ scens· cuz videt quosdaz ex mona/ chis i digne uel communicare/ remo/ uebat singulos· d· cuq; / cogitacōnes cordis coz/ donec p̄ penitēciaz purgarētur· doro/ theus gr̄e· thebeus quottidie amai lapi/ des colligebat/ z singulis ānis hospitiū he/ dificabat· et nō ualētib9 hedificare dabat noctib9 uero faciebat sportas ut venderet p̄ cibuz/ nūq; vis9 ē in lectulo soporat9 uel

pro requie pedes extendisse seppe dormiēti ex ore cib9 lapsus ē aliū sompno grauat9 recidit i ster/ coz/ expgefact9/ z 9tristat9 ait sub silencio si an/ gelis dormire suasisti· et in suadbis/ huit labora/ ti ait quidā/ cuz ita pimus coz9 tuū/ qui r̄ndit q̄ illud occidit me/ hui9 cib9 absq; ignis ope fuit· hui9 cellā fures i uasit auz eū hre extimātes/ qui ei9 orōnib9 ita forib9 affixi sut/ ut penit9 moueri nō possent· donec 9fu/ eta homiz multitudo adueniret· quos ut vid/ ...uit igni 9burēdos trahe conabatur· tūc uir sc̄s uiuitate loqui 9pulsus ait· sinite eos abire aliogn/ grā sanatis fugiet a me· sola eciz man9 i poicōe sanabat aquacūq; i firmitate Illi his auditis monachi facti sut/ nocte ē eū ad heremū iret plures bestie eū sociabāt· qb9 q̄i pro remuneracōe aquā de suo puteo hau/ riebat/

14a p̄ d' siluano 9 disci' ei' macho zenone z zachariā·

QVm iuisset siluan9 cū zacharia ad quodaz suū monasterium/ monachi fecerunt eos parū comedere/ p9 q̄ vo egressi i uenit diacon9 aquā et voluit bibe Cui abas ait· hodie ieiuniuz ē· ad ille/ nuq̄d nō comedim9 hodie p̄r· cui ait ille cib9 carita/ tis fuit fili/ nūc ieiuniuz teneam9· q̄daz peg̃n9 uenit ad eū i mōte sinai· qui uidens fres opari· ait opamini cibuz· qui nō perit Maria eciz bonaz ptem elegit/ tūc senex dixit zacharie mitte illū in cellā q̄ nichil hȝ· z da ei cottidie vt legat/ hora aut̄ nona circūspiciebat ille si eū vo/ caret ad comedenduz· senex postq; trāsijt hora veit z dixit seni/ numquid vo comedrūt fres hodie/ abba quare nō me uocasti· r̄ndit ille/ tu hō spūalis hac esca nō indiges· nos q̄i carnales, op9 hēm9 comedere/ et io opamur· tu aut̄ pte optimaz elegisti· hoc aut̄ penituit indulge michi abba/ tūc intulit ille· g° uiciā ē martha marie Zacharias uidit siluanū i extasi a mane usq; ad horā x· postea lacrimis quesitū ē coe git dicē quid vidisset et ille ait/ in celū rapt9 fui· et usq; nūc vidi gloz dei· hic zacharias/ deposuit paliū suū et conculcans pedib9 ait· nisi quis fuerit sic 9culcat9/ nō pot eē mona/ chus· Ceno querētib9 frib9 de scripturis ait· derelinquerut fres prātā sua/ z celestia sequā/ tur· hic cucumere 9cupisces ait intra se/ fures ad tormēta uadut/ probate· si potes ferre tormēta z stetit i caumate 4· dieb9 dessiccans se in sole· dicebat q̄ei aīm9 ei9 nō se posse pōtari tormēta· i tulit ille g°/ nō rapias q̄ manduces Marc9 scriptor anticari9 uocat9/ dū striberet derelinquit impfectuz· uocat9/ hic facto signo z recōsito· faciē tincta siligie· ad mreꝫ clausis occulis egress9 ab ea nō est agnit9· hic i sitū dū sacramētuz atteret angel9 eū cōicabat eū man9 tñ usq; ad iuncturā brachij uidebat

15a p̄ d' apolonio·

APoliu9 cū nullaz artez sciret cibaria et medica/ mina laborātib9 expropria pecunia 9 pabat/ singlā monasteria circuiēs usq; ad horā nonā/ languētes visitās et eis inostrās hic circa heremopoliz sc̄s ē p̄r· 400· mona/ choz/ ei eciz dixit dn̄s apolum pte ydola e gypti subuertuz· pdā sapienciā sapientū· qui ait/ auffer a me dn̄e iactanciaz z dn̄s ad eū· mitte

6 Copres *6 Helenus* *5 pafinus*

maini tua ad cerincez tua/ et qd apprehedis constringe
et sub arena obrue/ at ille i recta manu apprehe
dit q̄si puulu ethiopez/ et clamatez eo. sicz
fr̄ supbie demo/ et demersit i harena. tuc aut
ad eu vox diuina quidquid de celo poposceris
consequeris/ pnus dieb cu ad huc hitaret i spe
lunca affuit dies pasce/ erat qz ei tm no sicci
panes et olera q consueuerūt sale respsa reponi
iussit g° frib ut petat unusquisqz a dno
qd in pascate libēter sumere vellet/ q̄ illi iuss
serūt eū facere/ qoz coplesset oronez et illi
respondissent amen. ecce repete an fores spe
lunce videt sibi adstare hoies/ peniti ignotos
cu magna ciboz copia ut q erat no nulla
pomoz gnā q in egypto/ nuq visa st. et
magnitudo incredibilis. uue. ficuū. mcoū. ma
loz. punicoz. fauī mellis et lactis copia. fu
gentes quoqz panes candidi ita ut usqz pēte
costez cottidie ministrata sufficeret. quadaz
ex frib poposcit ab eo ut daet ei hūanitas
et mansuetudis grā/ qua ei orōe obtinuit.
Ortaqz fame venerūt ois hitatores loci/ qui
iussit eos pasci. cuqz no essent nisi iiij sporte
q pro una die monachis sufficeret/ iussit illas
dari et orauit ne deficeret panis. iiij g mē
sibi erogatis panis de sportis no deffecit/
Comotus itaqz dyabolus ait illi inquid/ hellias estu
aut aliqs pphaz uel aploz/ at ille respōdit
nō ne pphe et apli hoies fuerūt. qui nob
sua fidem et grām tradiderūt aut tuc dns
presens erat nc vō abiis *16a p d copete*

Copres anoz circiter 70. interrogatus de mel
chisedech/ turbabat os suu d. ve t cogs
q qd t madauit ds. ut faceres dreli
quisti. z q ate no requirit scrutare psūmis Cu
ei olera gētiles quida furatus fuisset et nec
coqui nec calefieri possent aqua/ fur ea sibi
reddidit x an effectus/ copres non uales mani
cheu quedam cōuertere vbis/ fecit igne succe
di in quo illesus māsit. Manicheus aut cōtre
nolet iuolenter i illo proiectus de finib illis
fugit. Hic narabat de quodaz. qui pmus i
illa heremo fuit pmus fur et homicida. z
factus est dilligentissimus i sepeliendis mo
tuis atqz i aptadis. atqz i aptaib vestimēta
cui quidaz discipls adolesces ait. velle ut me
mortuu ita induceres/ plane ait ille sic faciā
z copiose donec dicas sufficit. moritur nūc
nis. z ab eo induitur. et qrēti si illa sibi psepul
tura sufficeret oib audietib. rndit defunctus
sufficit pr impleti pmisu tuū/ Reuelatum
quoqz e ei a dno q qda eger moriturus erat in
proximo. et ia erat q̄si uespa. cuqz uideret
solem ia demergi/ ad eu ait. i noie dni yhu x
sta paulisp qd i factu e. Ingressus loci fris p q°
festiabat inuenit eu ia defunctuz/ et factus orōe
osculatus est eu. d. quid magis desideri hēabire
z ee cu xpo. uel in carne manere quo resīdete
ac respondete. quid me reuocas pr. melius e ee
cu xpo/ dormi in pace fili inqt ille. z ora p me.
qd ope sequitur e/ nucqs trasiuit nilu pe
dibus suis aqua hns usqz ad genua. freque
ter ingressus e ad fres ianuis clausis. z ad q
cuqz locū voluit i momēto tpis e euectus. harena
quoqz q ab eo bndicebatur. aut calcabat ab
hoib in agris aspgebatur. tollebat. hūc usqz

verba copretis *17a p d heleno*

Helenus cu in heremo hitasset uoluit fra
tres visitare/ qb atulit cibaria/ cu i me
diate eoz pondere grauaretur uidit
onagros i heremo et ait. In noie dni yhu x
veniat vnus ueni et defferat sarcinā istaz. et
cōtinuo unus accedens eu cu honor vexit. alio
tpe visitans fres iueit fres no adeo solep
niter celebrare/ z cu caz repisset abnuciaz
sacerdotis. qui transflumz erat z. Cocodrilus
eiz trasseūtes uecabat/ sicz tn veiss ad flumi
uz uocauit. Cocodrilu/ sup eu ascendit. et
flumiū trasiuit. et eu sacerdotez secu duce
ret. nauicta qz deerat. Iteruz cocodrilu uocat
cui aspectu territus sacerdos fugit/ solus qz E
lenus trasuectus est. z cu de eo descendisset ait.
ayelus e tibi moriq tot scelez reatu i uolui
z cōtinuo mortuus e. Contigit z ut qdam
adolescens illiū maxie depcaretur quat
posset eu ad heremū mutare quo impetra
to. cu demones turpib fornicacionibus
eu affligerent. Cito ad sem elenu cō fugit.
cōfitens ei petitu. z illusiones. vir autez
dei digito i harena celule eius circulo cir
cuducto. prohibuit i noie dni nri yhu
xpi ne demones i troirēt. z extuc adole
scens i cella securus pmāsit/.

18a p d pafnutio d Siphoniaco

Pafinucius cu multo tpe angelica vitaz
duxisset i heremo/ orōne facta ad
dnm vt ei ondēret cui silis factus
esset. affuit angls d. eu esse similez cuida
simphoniaco aquo i uēto ordinez vite q̄rit.
Ille rndit se post latrocinia/ vgine a socijs
illudendaz eripuisse. z alti mulieri in
heremo oberranti qr eius uir cō filio. p
fiscale debitum positus esset i carce p eoz
redemptione. 300 solid dedisse/. Et post triduanuz
ieiuniuz. famelica saciasse/ his auditis ait
pafinucius. nuqz aliquid tale egi/. qr g iqt
no minimo loco hēas apud deu veni seque
re me/ Ille cito de maib proiectis fistulis
secutus est eu. Et pus magna triēnij ab
stinenciaz/ int manus angeloz reddidit spm.
Scdo orauit similiter et angls ait. ipm
ee similez. pmario cuidaz uici/ ad quem
cu puenisset cu magna/ reuerencia suscep
tus esset. vix impetrauit vt vita sua re
uelaret. ait tandez uxorez duxi sola cau
prolis/ z xxx ani sut q tm ex ea suste
pi filiu. z ex tuc nec ea cognoui n aliaz/.
/. peregnos suscipio/ et sine viatico/. nuqua
dimitto/ i iudicio litigaciu pres nuqz acce
pi. Litigates nuqz pterij/ n eos cōcordanz
/. alienas segetes nuqz lesi. volentes i agro
meo seminare. nuqz prohibui. et opa mi
sericordie quecqz audiui coplevi/ ait michi
se. pafinucius. nuqz tale aliquid feci/ z illi
ait. g restat t. ut nudus mūdum
mitteris. quo audito statiz abijt. z non
multo post uidit. pafinucius aiaz eius ab
angelis defferri. z corpus eius sepelivit. no
multu eiz distabat a cella sua/ z manui
bus excijs. se dedit. 3° orauit z angls ondit
ei uiaz qua mercedus iueiret sibi simile
z procedus. pafinucius i ueit mercatorem

Scol pat

C 1 1 9

/duas naues habentem in quibus habuit xxx soldi
mercatura/ que cum vidisset sanctus ait· reliqne
hec que de terra sunt et celestibus te iunge· et statim
acquieuit· post aliquod tempus sociatus est cum sancta
conversatione/ et non multo post ait angelus paf
nucio· veni benedicte ingredere eterna taber
nacula tibi debita· vna autem die postera ages
prius aduenientibus ait· nemo sum sinon· sum mer
cator/ debet contempni· quia in omni genere habet deus
ianuas aliquas/ sibi placates/ et inuenit
ad dominum 19 de thaysi

Thays puella decora nimis/ que mater
primula/ ponit in prostibulo facta meretrix
famosa/ multi enim ex remotis regioni
bus ad eam confluebant· multique propter eam neditis sub
stancijs paupes fiebant/ et limina ipsius sepe
sanguine replebant/ quod cum audisset abbas
pafnucius sumpto habitu seculari/ et vno solido
profectus est ad eam· quo accepto ait· Ingrediamur
domum· et quesiuit pafnucius/ si esset locus sec
cior at illa in alium locum duces ait/ si homines ve
reris nullus te in hoc loco conspicit· si non deum
metuis· nequaquam ingressi fuimus inspicit deus
Cum senex scis esse deum· et sermone facto/ quod de se
et alijs reddet racionem/ illa eius pedibus cum
lacrimis prouoluta iij dierum inducias petit
post quos factura esset· quod quod preciperet· quo cum ei
locum constituisset/ quo ire debebat· illa collec
gibus que expectato lucrauerat/ spectante populo
in medio ciuitatis combussit/ pafnucius autem
eam in primula cella in monasterio virginum
inclusit· hostium plumbo sigillauit/ et fenestram
primula reliquit per qua ei cibus inferebat mo
dicus scilicet panis aridus et paululum aque· et que
ti quo debet orare deum ait· non es digna deum
nominare/ sed tantum in cella et contra orientem respice fre
quenter iterans qui plasmasti me miserere
mei· Post iij annos compaciens pater iuit ad an
thonium requirere an dimissa essent illi pec
cata· cumque iubente anthonio discipuli eius
orassent/ et paulus lectum in celo vides precio
sis ornatum vestibus quem tres virgines clara
facie tenentes iiij lampades custodiebant· et
super lectum corona inmarcessibilem· ait non
est hec gloria/ nisi patris mei anthonij/ Cum vox
diuina respondit· non est patris tui antonij· sed
thaydis meretricis/ Pafnucius autem hoc audi
to ad eam de clausura educendam properat/ illi
nuncians dimissa peccata· at ipsa testor inquit
deum· quia ex quo hic ingressa sum· ex omnibus
peccatis meis quasi sarcinam michi feci· et ante
oculos meos statui· et sic non discessit ha
nelitus de naribus meis· ita et nunc quinde
nomento huiusque nunc peccata mea recesserunt

20 p de alijs septem aliis patribus

Pamo presbitero vidit angelum circa altare
astantem/ monacos peccatores in codice scri
bentem/ absentes delentem· communicantibus
quoque fratribus id ipsum vidit/ et cum non scriptus
pro mortale peccatum· quod in vnoquoque repit
ta diu fleuit· donec cum ceteris scripti sunt·
Beniamin senex ydropicus· ita vt hostium
celle non posset efferri· ad se delatos infir
mos curabat/ manum suam eorum commendans
orationibus/ monens vt de eorum non curarent
Euagrius duorum machariorum discipulus libros
scripsit vtiles/ Paulus in libia 400 monachos
nichil operabatur· nec percipiebat nisi quod come
deret solum· 300 orationes dicebat cottidie/ qua
si tributum· tribuens domino· et ne deciperet in
numero· ad singulas orationes lapillos ponebat in
sinum· Or nonagenarius apud thebaydam
litteras primo ignorauit sed diuina gracia obla
to sibi codice legere cepit· tribus annis nullum
cibum terrenum sumpsit· sed 3a die angelus panem
de celo sibi ferebat/ Helias lxx annos in solitudine
transegit· hic aiebat quod cuique celorum vicium propter
passionis abiecteris/ eius vicij demone de ob
sessis corporibus deceris effugare/ Anub ipse
eius de semper non salvatoris confessum se fuisse
asserit/ nunquam mentitum terrena desiderasse· omnem
cibum desideratum ab angelo delatum· nunquam aut
sopnum apertum· sed semper deum videre· Angelus
dei semper ei astitit· et omnia que gerunt in mundo
ostendit· et cum hoc dixisset spiritus et paulus
et ysayas viderunt eum spiritum tradere in ma
nus angelorum laudantem deum cum angelis atque
canentem 21 p de sancto basilio·

Basilius cesariensis episcopus in capadocia
tunc claruit/ Hic postquam in puericia
in philosophia instructus est· athenis enim
studuit cum gregorio nazazeno et libanio
et Iuliano ibique inueire/ non vales omnem cau
torem/ perexit egyptum· ibi libros sacros percepit
et contemplacioni vacauit· et reuertens in greciam
multis philosophis viam salutis ostendit· querens
autem eubolum preceptorem eum disputantem
inuenit reprehenditque eum/ conuersus ille interrogat
basilium quid sit diffinicio philosophie· basilius respondit
prima philosophie diffinicio est mortis meditacio· tribus
quoque diebus in cibati conquirentes mansit· cog
ta itaque veritate conuersus eubolius cuncta sua
vendidit· et dedit pauperibus et diu sit irent
in yerlm amaxino regnacionem prostrati
petentes/ et cum venisset ad iordanem orauit
basilius signum sue fidei reuelari/ tunc venit
super eos fulgur et columba ex eodem fulgu
re· que turbans aquam reuolauit in celum
et post annum baptizati redierunt Anthio
chiam vbi basilius a Melicio episcopo dyaconus or
dinatus· deinde in cesaream illius ciuibus euse
bio reuelatum est basilium sibi in episcopatum succe
dere· quod non multo post contingit· Senator
proterius filiam virginem consecrare volebat· At
dyabolus vnum de suis seruis in eius amorem accendit
ita vt mago quesito et demone tradito in uoca
to· Iuuenis abiuraret christum fidem· et de hoc cedu
lam sua manu conscripsit· tunc spiritus fornicacio
nis inflamauit puellam que proiciens se in
terram· cepit clamare ad patrem· quia propter illum
moreretur· et contradicione nichil operante nup
cijs coniunguntur· deprehenditur ille
nunquam ecclesiam intrare· nunquam crucis signo pectus
munire· et quod christianus non esset coniugi nunciat·
Ille coactus scelus detegit· quod basilio innotuit
qui conuersum Iuuenem crucis signo mu
niuit· et inclusum per triduum visitauit
petens qualiter sibi esset· qui respondit sancte dei non fero
clamores demonum· et terrores et lapidaciones
tenentium in manibus cartam meam et dicentium
tu venisti ad nos· non nos ad te· dato ei
itaque modico cibo· et iterum cruce consignato

176 p 29

p 22

Diffinicio phie

p 53

176 p 26

176 p 31

ac recluso et postea introgato, qualis esset, ei rndt
bene sancte dei, vidi enim te pro me orantem et vicentem
dyabolum. tunc vir sanctus conuocat populum et duos ad ecclesiam
deduceret puerum. dyabolus eum rape intebatur. ita
ut sancto puerum retineret violentia quadam infert.
Eui aut sanctus: presulis iste manus suas a celi altitu-
dine non deflecteret, donec cedula ipsam reddas.
Qui aduc volitando per aere in manibus basilii deuenit-
qui deo gras agens eam dirripit dataque
iuueni conscientiam iuuenem recta, cum coniuge resi-
gnauit. Visitauit adeo iniuitus anastasium
presbiterum qui uxorem hebat etherogenam. 40.
annis secum in virginitate cohitatem. vidit aut
basilium. cum non nullis qui secum erat tempore ele-
nacionis corporis xpi, spiritum sanctum descendentem in spe-
cie ignis et circuidatem presbiterum et altare. cum non
prandium fuisset paratum, ait basilius sacerdo-
ti. onde mi thesaurum tuum. at ille ait heo
mea bona vnum ad subuencionem pegnorum
alterum in administracione vectigalium et est meum anal
la mea mulier ista, qui fuit pauperibus et non dix
ei sanctus, noca eam sororem tuam sic et cetera. et enarra mihi
virtutes tuas. qui ait non heo quippe bonum aliens
sum ab omni virtute. tunc duxit eam ad unam cel-
lulis. et dixit ei aperi mi hostium quo renuente
ac dicente in esse uicina domus. solo verbo illud ape-
ruit. et introiens leprosum inuenit pluribus corpo-
ris membris defluxum. Dixitque presbitero. Cur
voluisti abscondere thesaurum tuum. qui rndt
de furiosus est et iniuriosus. cui ille, vbi in eo curasti
nunc sine me cum eo. et clauso hostio tota
nocte orans sanauit eum. multa scripsit. vti-
lia. exameron de spiritu sancto contra eunomium
et alios tractatus. et viii de institucione mo-
nachorum. et reglam in qua ait. difficilio ma-
li ista est. non recte uti motibus animi adeo nobis
insitis. Virtutis aut difficilio est eiusdem motibus
bene uti secundum mandatum dei et conscienciam. quia affectu
quodam naturali astringimur ad omne quod bonum
putamus. quod enim deus in nobis virtutis semina
seminauit. sine dubio et horum fructum
requirit, sicut circa carnis propinquos nullo
docente in amore constringimur, quod vero
ta bonum quod deus est in effabilem profusus ego secio
amore dei, et que sentiri magis quam dici possit.
plimum aut prodest ad seruandam dei memoriam
secrecius agere et remocius habitare. accidit enim
vt respicientes oia ad negocia nunctus primo quidem
impediatur turbacionibus. quia communis vita homi-
num solet. verum in multis etenim inutilem
video. primo quia ad usus corporales nimius vnius
quisque solus non sufficit. 2o quia nec caritas per-
mittit quod suum est conquirere. 3o nec culpas suas
facile aliquis cognoscit. conuentum aut fratrum
a pluribus quisque notatur et arguitur. 4o et ad-
uersus insidias demonum multo cautior est
et utilior societas. Pauperibus venientibus ad
hostium et petentibus non debet unusquisque panem
uel aliud porrigere. sed is cui dispensacio
iniuncta est. si quis aut voluntatem propriam nolu-
tatem plurimum tamquam inquietus et indisciplina-
tus constituitur. usquequo distat loci sui or-
dinem custodire. qui operatur in monasterio
vtensilibus debet uti tamquam vasis deo consecratis.
qui aut contempnunt ut sacrilegus iudicandus
si quis animam intendit in singulis verbis psalmorum

sicut gustus intentus est ad distreccione saporis
ciborum. hic complet quod dicitur. psallite sapienter, prouerbia
aliquis peccatorem arguere ex affectu pietatis, si-
cut mia hoc agit. si omni peccato et circa omnes
similiter afficiatur. si non euangelium arguit in
occulto. Fuerunt aut basilii fratres, gregorius
nisenus et petrus, quorum alter in verbo doctrine
alter in opere basilium ita exequebatur. ut in hiis
eum videre putaret, scripsit nisenus liber de ymma-
gine i. de hominis condicione ad supplementum ex-
ameron basilii, vbi ait homo sic nascitur
vt miseracione pocius quam dignitate dignus
videatur. non armatur cornibus non ingue ac-
culeo. nec dente munitur sic pleraque ferarum
in ulcionem sui nate instruuntur. sed inermes
quo ceterorum sortitus est principatum sed a nobis
contra tarditatem corporis nostri celeritate equorum
prouidencia nobis adhibuit. et huiusmodi for-
tis atque penetrabilius ferri 22a p de sto effrem

Effrem syrus qui erat in heremo, audiens
episcopum sancti blasii (basilii) orauit qualis esset sibi
reuelari. viditque columpnam ignis us-
que ad celum eleuari, venit ergo videre. cum
et cum cerneret in ecclesia intrantem in stola can-
dida, cum clero candifero ait frustra veni-
et stans in loco secreto aiebat intra se, nos
qui portauimus pondus diei et estus nichil
consecuti sumus. et hic tanto stipatus honore. co-
lumpna ignis est. mirorque hoc cogitante misit
sanctus archidiaconum eum inuitauit ex nomine vt
intraret presbiterum, vidit aut effrem. conlegerat
basilius, ignea lingua loquentem per os eius
et genu flectens ait. vere magnus basilius
vere columpna ignis. vere spiritus sanctus loquitur
per os eius. Rogauit aut effrem basilium
vt grece loqueretur, qui ait, super virtutem
meam postulasti sed quia fideliter petisti. re-
postulemus deum. qui voluntatem timencium se faci-
et. et deprecaciones eorum exaudiet. cumque finita
oracione surrexisset. dixit basilius cur non acci-
pis ordinacionem sacerdocii, quod decet te. qui rndt
quia peccator sum. et posuit basilius manus in
effrem. et dixit quod sit dyaconus. tunc sanctus effrem
greca lingua suscipe salua et miserere et cu-
stodi nos deus, tua gratia. letati sunt aut spiritua-
liter per iii dies et ordinatum in presbiterum dimisit.
Hic scripsit utiliter et deuote iii libros de compunctione
cordis ait. amator omnium benignissime, legio
a te gregem porcorum absque lacrimis postula-
uit et dedisti ei Ego aut cum fletu et gemi-
tu, supplico bonitati tue libera me ab ini-
quitatibus meis. et fac me participem latronis
qui per vnam vocem confessionis heres paradisi
effectus est. ascendat domine in cor meum. que
silua flamma caritatis tue, et deuoret spinas
et tribulos, pessimas cogitaciones meas.

23a p de gregorio nazazeno

Gregorius capadocia cum basilio ger-
minauit, ambo nobiles. ambo college
athenis. ambo ex auditorio digressi ad
professionem rethoricam rogabantur. quod opus
magnifice implebat basilius, Gregorius vero
magnificencius contempnebat. quamquam conse toti di-
uinicio mancipasset. tantum de college amore
presumpsit. ut sedentem basilium de doctoris
cathedra deponeret, secumque ad monasterium

pradm

pduceret ubi xiii annis remotis scolaribus libris
soli diuine scripture operam dabat/ basilius
deinde ponti urbes et rura circuiens desides
gentis illius animos et parum de spe futura sollici
tos stimulare verbis et predicacione succendere
cepit/ Gregorius uero bonum semen eodem sibi iungit
excolebat et multo amplius in se ipso quam ille in aliis
proficiebat/ quem non multo post gregorius eps
apud nazazenum in loco patris eps ordinatus hereticorum
turbinem fideliter tulit/ reddita autem pace
constantinopolim ad ecclesiam defendam ueire exo
tatus non abnuit ubi breui tempore in extirpandis
erroribus profecit ita ut tempore pri xanum fieri vi
deretur/ Deinde ad sedem suam reddiens scripsit
apologiticum discessionis sue et redditus
causas alegans 24us pr de sto Ambrosio

Post auxencii seram mortem ambrosio
epo constituto mediolani omnis ad fidem
rectam ytalia conuertitur/ posito quem in
administracione prefecture gallie patre suo am
brosio/ natus ambrosius est/ qui infans in area
pretorii in cunabulis condormiret/ aperto ore subito
examen apium faciem eius et ora compleuit ita ut
ingrediendi quasi vices frequentaret/ quas cum
nutrix eius abigere vellet/ prohibuit pater
expectans pio affectu quo fine illud mi
raculum clauderetur/ at ille aliquamdiu euola
tes in tantam aeris altitudinem sublenate sunt
ut humanis oculis minime viderentur/ et fritus
pater ait/ si vixerit infantulus iste aliquid magni
erit/ illud enim examen apium scriptorum eius fi
gurabat dulcedinem de terrenis ad celestia
erigentem/ Cum rome esset adolescens et
vidisset puellam matris sue domesticam sacer
dotis manum osculatem ludens offerebat
dextram dicens idem sibi fieri oportere/ quia fu
turus esset eps postquam autem liberalibus artibus
imbutus est/ ex urbe regressus in adiutorio
prefecture palacii/ ita splendide causas pora
uit/ ut a viro illustri probo/ tunc prefecto
eligeretur ad consilium tribuendum/ postea consu
laritatis suscepit insignia ut regeret li
guriam emiliamque prouincias/ veniensque me
diolanum mortuo ariano epo/ cerneretque ei cu
ra sedande sedicionis/ et cum pro hac causa
ad ecclesiam perexisset/ subito vox infantis
insonuit in populo ambrosium epm/ ad cuius
vocis sonitum totius populi hora conuersa est
aclamantis ambrosium epm/ licet foret adhuc
cathecuminus/ et cum renueret nec intencione
populi reuocare posset/ ut fugeret noctis me
egressus est ciuitatem et cum ticinum pergere
se putaret/ mane ad portam ciuitatis inuentus est
cumque inuentus custodiretur a populo missa est
ad valentinianum relacio/ qui summo attestans gau
dio letabatur et probus prefectus quod uerbum eius
impleretur in ambrosio/ dixerat enim proficiscenti
vade non ut iudex age sed ut eps/ in autem
relacionem rursum est/ postulauit uero nisi a
catholico baptizari omnibus quoque officiis completis
viii die eps ordinatur/ Post aliquos autem annos
ad propria solum in romanum reddiens statim puellam
supra memoratam inuenit que cum eius dextram oscu
laretur subridens autem ille ecce ut dicebam
tibi sacerdotis manum obsculaberis
25us p de morte valentiniani et valentis

Valentianus autem postquam saxones gentem
periculosam/ romanis finibus erupcio
nem magna olim meditates in ipsis
francorum finibus oppressit/ burgundionum quoque
nouorum hostium quam plusquam lxxx armatorum ripe
rem insederant/ quos olim subacta interiore
germania a druso et tyberio per castra dispo
tos in magnam gentem creuisse constat/ quorum et
prualida et preciosam manum galie testes
sunt qui autem inuicem fecerunt ad reciu descenderunt
et iustra quam nunc burgondia dicitur habitauerunt et
cum sarmate panonias deuastaret/ subita san
guinis erupcione brigone moritur/ Valens orie
tem gubernans legem dedit ut monachi mili
tarent/ et contradictores cedi iussit atque interfici
ideo multi monachi per egyptum eius contempne
tes mandatum martirio sunt coronati/ Anno
autem xii qui fuit primus annus nepotum suorum
in parcium in occidente/ nicromanciam fecit
inquirens qui post eum imparet cui demo
has in ista litteras demonstrauit t e od ultos
propterea quorum nomina his litteris scribebant occidi
iussit inter quos interfectus est theodosius pater
theodosii postea imperatoris/ qui baptismi graciam
apud carthaginem consequutus fuerat/ qui et
percussori sponte iugulum prebuit hic theo
dosius a valenciano missus contra firmum/ qui affri
cam et mauritaniam dolo ceperat demum cedibus
incendiis que completam barbaris dedit in predam
cum afflictum et oppressum coegit ad mortem
et cum mauritania totam affricam in meliori sta
tu constituit/ eo tempore orta controuersia inter frigi
dernum et athanaricum/ Athanaricus cum
esset debilior a valente auxilio impetrato aduer
sarium superauit/ Postulansque fieri xanus ab ariano
imperatore arianos recepit epos/ et gotti pro nomine ca
tholicos diuersis affixerunt/ usque ad tempora reca
redi 188 pr. Anno denique 14 de anthyochia
exire compulsus serapenite catholicos exiliis
reuocat/ tunc in tracia flebile bellum commissum
est in quo romane legiones usque ad internicionem
cesse sunt astitiis hoc est a gottis ypogotis
gepidis vandalis unius lingue et diuisorum
nominum exitibus/ Valens autem sagitta sauciatus sepe
de equo cadens ad vilem casam iuxta andrino
polim deportatus a barbaris in ea succensus est anno
xv nepotum suorum iiii/ vite uero eius 40 die g.
Anno Dni Longobardi sub ducibus agro
et ybor de terra sua egressi sunt iuxta ea 189 p
J quorum rex primus algemundus in solencius
agens a bulgaribus cum multis occisus est/ Cui
successit lamisso sic vocatus alma i. uoragine
de quia extractus est cum enim mater eius vii uno
partu edidisset/ et in piscina precessisset et alge
mundus rex transiens eos hasta reuolueret
hic hastam firmiter tenentem extraxit et
nutriri fecit/ eique successit et mortem eius de
bulgaribus vindicauit et exinde audaciores
facti sunt in bellis de ceteris regibus vide in linea
sua/ gulphilas eps gottorum/ goticas litteras in
uenit que et toletane dicte sunt quibus scripturas
diuinas in suum ydioma conuertit quod sequuntur
usque ad finem capituli in textu huius sinopriano

Aueni ut recitat 26us p de prudentate auenni
danays in india rex potens in diuiciis in
bellis strenuus mundanis successibus

(margin) 1763
(margin) 1752
(margin) 1391
(margin) 1765

Glo(sus)/ s(ecundu)m aia(m) mis erat z p(ro) dolore sinu(m) dedi-
tus. p(er)sequebatur p(ri)mo xpianos z monachos
q(ui) angelica(m) vita(m) ducebat i t(er)ris/ quor(um) doct(ri)na
z exe(m)plis multi aiati z senator(es) c(on)u(er)tebat(ur).
ad x(risti)a(nita)te(m) vn(de) ille edictu(m) crudele po(s)uit. ut xa(m)
nega(n)t fide(m) universaliter accrescet ad (com)pleda
excogitata sunt noua g(e)n(er)a to(r)mentor(um)/ tu(n)c alij
timentes to(r)menta mo(n)tis accessit alij in
facie regis i pietate arguentes martirio
coronati. no(n) nulli furori locu(m) dabant/ curretes
ad mo(n)tes z loca deserta/ archisatrapa autem
regis/ ei(us) crudelitatem uidens (com)monachis
deserta petens ieiuniis vigilijs z di(ui)nis laudi-
bus i(n)tentus erat. q(ui) ut noti(ciam) regi facti est
(con)monachos a(m)pli(us) exarsit/ 27(us) p(er) d(e) filio regi nato

Iosaphat interim // 27(us) ei(us) custodia
regi nascitur. pat(er) uo(ca)t ab astrologis
ei(us) fatu(m) inquirit quor(um) vn(us) (pre) ceteris
p(re)heminebat. q(ui) alter balaa(m) no(n) astrologia
s(ed) i(n)pulsione diu(in)a/ xanu(m) futur(um) p(re)dixit. do-
let. z e(ni)m pater z palaciu(m) splendidissimu(m) he-
dificari iubet i(n) filiu(m) in facie etatis (com)pleta
locauit/ pedagogos z mi(ni)stros elegantissimos illi
(con)stituit/ eosq(ue) i(n)format. ut nichil ex hijs q(ui)
a(m)ar(um) ei(us) (con)tristare posset ei nomi(n)ent/ no(n) mo(r)-
tem no(n) infirmitatem nil ue molestiam. nichil
q(ue) pe(ni)t(us) de xpiana religione ul(tra) x(rist)o cuntisq(ue)
alijs interdictum accessus ad locum

28(us) q(ua)l(ite)r q(ui)da(m) vir (propter) pau(per)e(m) euasit p(er)icl(um)

Ilt(er)a q(ua)da(m) ex p(ri)mis regni integre i
fide x(risti) i(n)structus. cu(m) eet i(n) co(mi)tatu reg(is)
uidit i nemore pauperculu(m) huic pe-
dez a bestia (com)pietatis eu(m) assu(m)psit z i(n) domo
sua cura(m) ei(us) egit/ cepit q(ue) diffamari ab e-
mulis de i(n)fidelitate circa rege(m) i(n) fide xp(ist)i.
Rex attentius explorat amicu(m)/ fidez xp(ist)i
simulat se uelle suscipere. et pro eternis
p(re)mia (com)mutare/ p(ri)ma dudu(m) malor(um) q(ue) i(n) x(rist)o
suos co(n)firmat/ deposito diademate hitu(m)
vult sumere heremite. ille uo(luntate) dolu(m) no(n) intelli-
gens lacrimis (con)fusus simpli(citer) rudit. salu-

> a quo rogat(ur) ut se s(eruu)m eius ... debet ... in aqua ... possit ...

tare sibi (con)siliu(m)/ xanoz eu(m) labor (pro)pt(er) d(e)
dulcedo z sacietas et(er)na/ Hec audies rex (con)-
tristat(us) ira (con)tinuit. nobilis uo ille postq(uam)
regis dolu(m) cognouit. domu(m) reddijt z cogi-
tacionib(us) distract(us) nocte i so(m)pnu(m) ducit.
Recordat(us) aut(em) verbor(um) paupis negociu(m) ei
pandit z salubre (con)siliu(m) recipit. ut coma
todeat. ciliciu(m) induat seq(ue) se summo mane
i tali hitu regi (pre)sentat/ et quere(n)ti quid
sibi vult hoc rudeat/ pro hijs q(ue) etterna
die loquut(us) es o rex/ ecce parat(us) sit p(ro)pria(m)
qua p(re)sis ambulare/ na(m) et s(i) delicie sit ama-
biles. z iocu(n)de no(n) (con)tingat in his post te
fui. Sic me i(n) iusta socium p(re)miu(m) bonor(um) heas
z tristiu(m). ut i futura bona tecu(m) p(ar)ticipe
q(ui)b(us) effectu(m) mancipatus. fallaz q(ue) eu(m) rex
dellacionem agnouit z uera(m) erga se
amicicia(m) plus solito a(m)plex(us) est

29(us) p(er) d(e) martirio duor(um) monachor(um)

Alia vice eq(ui)tas duos vidit mona-
chos p(er) heremu(m) gradie(n)tes/ q(ui)b(us)
ait. Herones seductores non au-
distis edictu(m). q(uod) vobis fuat post triduu(m)
exeundu(m)/ rudent illi. ad fres exeuntes c(or)p(or)os

panes portamus. ne fame deficiant. rex uo-
cat/ mortis minas metiens/ de cibor(um) nece(ssitat)e
ne. no(n) cogitat. ru(n)det illi. z q(ui) sunt q(ui) morte(m)
timent. nisi qui p(re)sentib(us) bonis tu(n)c i here(n)t
vt de futuris nichil sperare possit. nos
aut(em) qui p(ro)p(ter) x(ristu)m delicias sprevim(us) p(ro)p(ter) x(ristu)m
nec mortem timem(us). rex aut(em) eis ait si
mortem no(n) timetis. cur q(ue) fuga aripitis
illi rudent no(n) mortis timor fugimus
s(ed) q(ui)a tu(m) misericordia et ne maioris tue da(m)-
nacionis occasio existam(us). ad h(ec) irat(us) rex
iussit eos igne cremari

30(us) p(er) quo Josaphat dubitasit d(e) alia vita

Iosaphat aut(em) cu(m) adoleuisset om(n)i
eth(i)opi(a)m z (scienti)a(m) dis(ci)plina
i(n)but(us) aliorum ad se i(n)gressum inuita-
tur p(ro)hibitum. vn(de) eu(m) c(on)tra(rium) z audit
tu(n)c ait pr(ima) se gravari de tetu z h(abe)re (con)stitui(n)
no(n) posse z sic aetat(us) dolorib(us) (con)sumatur
Postq(uam) delectabilis q(ue) rex (con)teplacio(n)e nega-
tur tristitur. huic pr(inci)p(e) z dolet (com)dolore. tu(n)c
p(ro)ab(us) aditur z p(ro)c(ess)u v(e)ra qua transiturus
e(st) filio mi(ni)stros facit distur(bare) ne feda a-
liquid suo aspectui possit occurr(er)e. Cu(m)
aut(em) Josaphat frequetaret (pro)cessi(o)n(e)s duos
hoies obuios habuit/ unu(m) leprosu(m). alteru(m)
cecu(m)/ quos cu(m) uidit (con)tristat(us) e(st) et super-
z q(ue)rit qua(m) illi essent/ z q(ui)d talis co(n)-
esset aspect(us). z rudet q(ui) illas passiones
esse humanas. q(uod) hoib(us) ex mala (com)plex-
ione accidit. itez q(ue)rit s(i) hoib(us) uniuersis
accidit ru(n)det no(n) oib(us). sed quib(us) (con)u(er)s
tas fieret z corrupt(io) humor(um). 3(us) q(ue)rit
s(i) sciatis accideret a(n) indeffinite hoib(us)
ru(n)detur q(uod) (pre)stire futura solus d(eu)s. i-
nati(ue) e(st). tu(n)c i mutata e(st) spes multa. Jo-
saphat p(er) rex i solitam visionez. Post
dies itez aliquot/ antiquum uidit dier(um)
multor(um) rugatum huius facie dissolutus
brachijs/ et capud canu(m) i (in)clinatu(m) ad t(er)-
ra(m) edentulis dentib(us) z (c)pus acredes q(ue)rit
de visionis miraculo. et rudet q(uod) p(ro) lon-
gitudine(m) t(em)p(or)is i mutata (vir)tute egrota-
tib(us) membris i hanc qua cerneret de-
uenisset miseria(m)/ 2(us) querit i quot annis
ad hanc deueniret mi(se)ria(m)/ rudet i annis
.lxxx. ul(tra) ce(n)tu(m)/ expirando tu(n)c cordis puer
i(n)gemuit. amara e(st) i(n)gens hec vita q(ue)
morte vt dicitis (con)tinue prestolat(ur). et
e(st) incertus accessus/ mente q(ue) Josaphat
ista reuersas dicebat intra se/ me q(ue)
mors aliq(ua)n(do) apprehendet/ et q(ui)s aget mei
memoriam/ t(em)p(or)e oblivioni. o(mn)ia tradete
z si moriar i nichilu(m) dissoluar. aut
e(st) aliqua alia uita. taliaq(ue) cogitans
palens tabescebat. z i p(re)sencia tn(en)s pris
fingebat leticia(m). du(m) e(st) cogitacionibus
fluctuaret/ petit a pedagogo sibi secre-
cion/ qui sibi i causam detencionis i palla-
cio p(re)dicanat. et sup(er) dubijs his certu(m) posset
documentu(m) h(ab)ere/ cu(m) ille ait. monachos ad
hoc ru(n)dere aptos. sed exterminatos a rege
et io i regno illis super(esse) 31(us) p(er) quo ad eu(m) acessit
Balaam

Eo t(em)p(or)e balaa(m) i terra
Senaar cellam sibi hedificaueat h(om)o sapies

erat heremiticam vita(m)

C 1 18

erat heremitica uita z sermoc cu diuina
reuelacone cogitacio. Josaphat inotuit.
assumptoqz habitu seculari ad locu pgit/ ne
gociatorem se fingit habetez gema icō
pabilem filio regis p utilez. q ceccis vi
suz. mutis eloquiu. stultis sapiaz qfe
rat. &z et demones fugat. cu audisset h
Josaphat/ leticia quadaz qplet9 sensit me
tis illustracōnem. et aceersito sene aliisqz
semotis gema petit. cu balaā n p9 hunc
zo expimetuz tue prudencie/ misteriuz
no reuello. ait eiz dns me9/ exijt q seiat
seminare seme suu &c. ca. 104. p. 11. si go
terram mueio iste fructiferaz et bonaz/
no tardabo diuini ibi seme seminare. et
magnu tibi misteriu reuelare. Rndit
Josaphat. Ego desiderād senex desiderio
i effabili smone quero audire/ Nullu
eiz hrē potui. qui ad me deferēdu aliquas
questiones sufficiat. si go aliquid tale
nosti no abscondas a me. q eiz et terra
bona apparebo. q gratanter recipiam et
sapieter servabo. Velle aut scire qs e de9
tuus. que de illo seme dixisse assumsti.
Rndit illi bal. Si vis dnm meu agno
scere. Ipe e unigenit9 dei fili9 rex regu
z dns dominanciuz. et dessunt excelleti
smone/ quo ex nichilo oma creauit. qlr
dyab9 hoiez decepit/ z cam diluuij. quo
post diluuiuz hoies i errores varios st
dispersi. un alij sponte oia et sine pro
uidencia regi putant/ alij fortune ut
fato attribuunt/ alij ples deos colunt. a
braha sol9 i illa gnacōe deu verz p ei9
agnouit. que de9 familiarez sibi effecit
et ei9 progenia in sua elegit familiam
Cui legez dedit. sed adhuc regnauit in
hoib9 mors/ dyab9 ad inferos gtos trusimt
tente. sed in talia misia hoies gstitutos
no despexit creator. sed filiu misit in
carnem. qui in cruce hois debitu solut
Sepult9 3a die resurexit/ z in celu ascēdit
z spm scm misit. et uētur9 e iudicare
uiuos et mortuos. &z no ferens antiquus
hostis liberacōnem. quesda i ydolatriaz
reducens dira suitute pmit/ ecce pau
cis euolui qplenius cognosces. si graz ei9
susceperis. illiqz suus fies fius/ Josaphat

His auditis Josaphat de/ 33a p d ypucione
trono surrexit et pgaudio aplexa
t9 e senez. et ait/ forte iste e lapis p
ciosus que i misterio gtines. ecce eiz ex
quo hec verba suscepi/ dulcissiuz lume
cor meu ingressuz e./ z illud graue tristi
cie uelamē. ia diu meti mee sup positu
sublatu est. querit q Josaphat de regno
celor. et utru mouetes i nichillum
dissoluatur/ z silia. hijs/ cepit q balaā.
plenius disserere de resurrectione futura
de penis malor/ z pmijs iustor/ qb9
auditis Josophat vehemeter gpunctus
totus lacrimis perfusus est
34a p d instructione cont ydolatriam

Interogatū q Josaphat/ quid eū facere
oporteat. ut penas euadat. et pre
mia iustor acquirat/ rndit. balaā
an oia attede ad eū qui uocat te d morte ad
vitaz/ de tenebris ad lucem/ de erorib9 ad visi
biliuz et iuisibiliu vera noticiā. ydolis eiz
suuz oi e fatuitate stolid9/ quod eiz ase factos
plasmatores suos uocat. quo quos custodiūt
ne afurib9 rapiatur/ custodes inocat sue
salutis. Dixit aut Josaphat. oia uba vera
z miranda sunt/ q credidi et credo/ ydolor su
tutem/ quā antetum aductuz hesitando
exibui/ pfecte execror/ desidero aut verus
dei suus fieri/ tu aut illi. bal' ab oi quidez
pctō abstinere te oportet/ et hedificare
sup fudamētum recte fidei uirtutuz opacōnem
qui fides sine opib9 mortua e. sic et opa
sine fide 35a p contra recidiuum q e mecho pmie

Si aut post acceptaz veritatis cognicōez
ad opa mortua reddire gtingat. euēit
q dictum e a dno/ cū i mund9 sps exie
rit ab hoie &c. ca. 103. p 4. rndit Josa'at qi
ex hac dignatiū subtilitate/ quātu ppendere
valeo. si hac munda gnersionez. unius uel
duor transgressione madator. me viola
re gtingerit. oīs spes mea inita fiet/ rndit
bal'. verbu caro factuz/ fragilitatez carnis
gsiderans/ lubrice uoluntati/ pnie antido
tuz pparauit/ ex q ponit de filio pdigo.
ca. 114. p 6. z de 100 ouib9. ca. 114. p 4/ oztet
p9 accepta veritatis noticia/ gustu diuinor
oi vtute suare ne ruam9. na cadere certa
tiz no expedit. multi eiz mote pueti sur
gere no potuert 36a p d ma pfecci

Josaphat ad huc ait/ uia pnie gruior
ee uidetur/ io malle inenire uia/ ut
custodire diligēter pcepta deiz ne
iter puocare ad iraz dulcissiuz deu meu/
ad quod balaā. hoc michi desiderabile e. de9
eiz ait. q nemo pot duob9 dnis suire/ dnm
qi pres apli z qui poores fuerunt. sūr baptm
martiriuz dico/ ex x suspserut. nulla for
midātes tormēta. p tribulacōnes a mundo
elongati puenerut ad regnū. Postq uo cru
deles tyranni trāsiert/ regesqz succesert
fideles/ imitauerut desideriuz martirij
i uita quadam solitariaz. z sūr dni gsiliu
oia relinquētes qui quida fugitiui deserta
adiert egetes/ angustiati afflicti. quib9 di
gnus no erat mund9. i antris degentes/ et
virtutes vtutib9 cumulates. oi carnali gso
lacōni penitus renunciātes/ ad sola celestia
desideriuz ptrahetes. q b9 x9 uiuere e. et
mori lucru. mundu qdam fugiut. qui deci
pit sperātes i se. q uit alicat promittit dul
cia. et exhibet amara/ hodie cibis delica
tis gula illicit. cras estas vermiu eos effi
cit. cras dure suitutis iugo pmit/ hodie
gtis amabile cras odibilem reddit. finis
qz eor gehena 37a p d 3b9 gens cont uita uolup
tuosam.

Similes eiz st os qui gsi
dunt in eo/ hoi fera fugiēti. z i arbu
stula refugiu habenti/ cu9 radicez duo

In pro bala
euangeli
... ut phm.

p̄mizes/un9 alb9 ⁊ alter niger/et ɔtinue ro/
dūt· ū iacet ī mēsus draco expertās eāde
tez ut devoret/ tit9 hō tātis malis stillā mel
lis recipit defluētez/et oblit9 ɔtinuo oīs
p̄iculi/ɔplet intz mures op9/et hō ɔ arbē
cadit ī ore draconis/ fera mors ē./⁊ ī fluta
inexacio et arbustula vita p̄sens· mures
dies et nox/ hēbat amicos· quoꝝ duos p̄or
diali diligebat· p̄p̄is ī p̄ichtār p̄it9 ɔ 3m
vero mulito ferebatur despertū/et vix ī tō
modicā et fintaz ondebat aiciciā/ venerūt
aut̄ die quadā apparitores regis cogētes ad
reddēdam debiti rōnez/recurrit ɔ· ad· p̄m
quē p̄cipue diligebat/et petit auxiliū rnd.
ille· nō sūz amic9 tuus et hō/alios habeo
amicos· cū qb9 et gaudere desidero· p̄beo t
tu duo cilicola· ut hēas ī via· q tu michi
t prodērit· hec ille audiēs et amē dē eo diffi
dēs/ad 2m p̄git/ aīciz· cui ait recorderis
aīce· q tuz accepisti a me honoris· et grē nū
tribulacōne posit9/tuo indigeo auxiº nūc ī
dico īq̄m me iuuare potes· ille ait/curis
circūdor/ ī tribulacōne sūz/tecū tn̄ modicū
p̄gā· qd t nō valebit· domūq; reuers9 p̄rij̄s
vacabo negocijs· lamentat nūc hō sua spe
fraudat9/et p̄git ad 3m et ait illi· uultu ī
t'ra demisso/ nullaz spem ī t'ris salutis ī
ceteris īueni/ ad te recurro/ ut m̄ modicū
īpendas auxiliū· tūc aic9 qui despert9 fuat
illari uultu rndit/ certe aicū meū carissīm
cōfiteor te esse/⁊ modica būficij tui memo
ror ɔ usura retribuā t· ne timeas· qr ē ī
uenia pro te ad regē· ⁊ nō traderis ī maib9
inīmicoꝝ/ p̄lorat ille miser vanū affectū
suū· quē falsis aīcis exhibuit/ p̄9 aīc9 est
diciarꝫ possessio/ das ī mōte vile tegumītū
sc̄ds uxor filij p̄p̄inqui ⁊ amici/ qui mōtuū
usq; ad foueā sociat· et cū redierit· non
amplius recordat defuncti/ 3 9 aīc9 ē bonum
op9 ⁊ v'tuosūz/qui amicos facit iudicis nō
v'eretur· allegās qr calix aque frigide nō dꝫ
ēē īremuneratus· Itē in ciuitate quadam
ciues sibi regē eligebāt· et post annū cūz
putaret diu regnare expoliat9 oīb9 bonis
ad quadā insulam portabatur/ qdā tādm
regnās p̄ ɔsiliariū fidelem ɔsuetudinem
ciuitatis· agnouit/ thesauri copiā ad locū
mittit· quo cū p̄duct9 fuisset hūdabat ubi
p̄decessores cruciabatur/ ciuitas mūd9 ē· re
ges mūdi diuites· qui diū de p̄utib9 tn̄ co
gitat/ nich īueniūt in futuro 38m d moch the

Josaphat tūc ait quō/ sauri zelāch in celo
possūz thesauros illuc transmittere
cui senex/ fideles nuncij sūt egeni· / ait
ɔ Josaphat· ego tuis sacris s'monib9/ p̄ncium
cognoscens vanitatē/ descendē cogito· et tecum
relinquā vite mee ducē/ ne p̄p t'palia ista· ⁊
fluida ab eterno excidā solacio· cui senex· si hō
feceris silis eris iuueni diuiti/ cui nobilis
⁊ p̄diues parabatur sp̄osa· qui fugiēs/ quietis
grā declinauit ī domū cuiusdā senis· cuius filia
virgo ɔpalatur maib9/ore nō suo deū lauda
bat· has iuuenis laudes auscultās/ querit cur

datorez quedā tn̄ laudaret· cu9 munera nō
apparet· cui illa rndit· cū filia sū pauperis
senis· grās tn̄ reffero dō pro modicis istis
donis· qui eiꝫ hec ɔtulit et maiora pot
dare· ista denq; q extrinsec9 sūt n'ra nō
sūt· ex quib9 multa possidētib9/ lucrū nō
prouenit· qr et sepe dapnū affert/ neq; mi
nora accipiētib9 accidit detrimētūz/ eadē ut p̄
via p̄gētib9 et ad eūdem puenientib9 finē/ Ego
aut̄ eoꝝ q maxiā sūt accepi/ qr ad ymaginez
dei facta eius merui hr̄e noticiam/ preciosis
aīantib9 roē p̄dita/et ab ip̄o dō ad regnum
īuitata sūt· pro talib9 g̃ donis grās ago/ Iu
uenis g̃ nimiūz stupens illi9 intellectum
eā a p̄re ī ɔiugē petit· d· nobilis ac diuitis
filia nuchi desp̄onsabat ⁊ fugi/ p̄p ītellectūz
tū p̄clarꝫ filiā tuā desidero· Senex autem
illū ī multis temptas ⁊ p̄positū mētis explo
rans· dū p̄positū firmū aspex· dix· ille
qr pietatis amore/ sp̄reta alteri9 grā/ pau
p̄ime viuere elegisti· oīus t thesauris·
et pecuniaꝝ ī menso pondere· sꝫ nō vide
rat· aliū iuuenis/ meū te volo fieri ait he
redem· vn̄ ceteros nobiles ī diuicijs ⁊ gla
sup̄ gressus ē· dix aut̄ Josaphat ɔuenīet
me ⁊ ista tāgit racio/ sꝫ ista oro/ nota michi
facias· ⁊ dicias et magnitudinē v'tutis ei9
tūc ait bal·/ora deū ut ista te doceat/ hoc
eiꝫ apud hoīes possibile nō est· ⁊ si oīm
hoīm lingue/ una fieret/ magnitudinē
aut̄ ex eā cognoscere possimus/ ait ei sc̄p
tura· Celi enarrat glaꝫ dei &c· Sic eiꝫ do
mū aliquis cernens splendidissiaꝫ et arti
ficiose fabricatam· mox artificez admira
bitur ita et ego· dē nō extātib9 formatus
⁊ si factorez meū videre nō possūz· tn̄ ex
hū ɔpacta ⁊ immutabili fabrica mei ip̄ius
veni ad noticiā ei9·/ nō sic ē· sꝫ sic potui
ītelligē· ɔsidero eñ me· ɔria ad inuicē mūdi
ɔplectōnez ueire/ ⁊ alijs ɔfluctib9 alia
subrogari· q nō nisi diuina virt9 constituisset
⁊ ī dissolubilia ɔseruari nō posset· si eniꝫ
nauis sn̄ gub'nacōne submergitur· quō
mūd9 sn̄ rector tādiu sustineret· Ecce ce
lū q̄t hr· nec denigratū ē· t'remot9 t'ra
nō est relaxata/ fontes nō deficiūt· mare
tot suscipiens flumina nō sup̄gradit mēsu
raꝫ· nō mutat· curs9 sydeꝝ· ex qb9 oīb9
ī estabilis dei v't9 ondit et magnificencia
declaratur· testificata ap̄hys· ⁊ ap̄lis· im
petur aut̄ oīm· qr oīa potest dissimulās
p̄ctā oīm p̄ penitēciaz· Laudat Josa
prudenciā rndentis deīn q'rit ab eo qt
annoꝝ esset· ⁊ in qb9 locis ɔuersat· ɔtes
hui9 ph'ye socios p̄hunt/ et addidit aīa
mea fortiter ex tua pendet· ⁊ nequaq̄ toto
tp̄e vite mee separi vollo· Rndit balaā
annoꝝ sūz ut opinor 45· ī desertis senaar
degēs· socios hēo· qui mecū ī cursu sup̄ni
itineris agonizātes laborāt· quō igit Iosa at
pl9 q̄ 70· anoꝝ m appares· ⁊ bal· ait· si an
nos etate mea q'ris· bn̄ extimasti· sed
a me nullo mō ī mēsura vite ɔputantur

qui expedit in vanitate mundi. victus in herbe fructus
et que sponte nascitur, cilicium ostendit ali
eno posito habitu, et corpus afflictum macie et
solis exustum ardoribus, admiratus Josaphat gla
riosam perseverentiam et mire eminentiam, ingemi
scens cum lacrimis ait senem: qui me de amara
servitute dyaboli liberasti, socius et efficiar huius
admirabilis prophete et eximie conversacionis. Bal
lao pro tunc ad baptismum invitavit eumque con
cavit quod non optabat non invenit. Sed postea
fieri ait 39 p. de p. consilio ad iosaphat pervertendum et mo

Barlaam qui valle // nachor mart[illegible]

Barlaam faciens cilicium filio regis dimisit
quod omni regali purpura affectuosius
amplexatus induit. regi autem omnia nota fac
ta sunt. quare arachis primum consiliariorum vocat et
audit ab eo quod omnia apprehendimus est balaam. ut
vel suasionibus vel tormentis coactus confiteat
erronea se dixisse. mittit ergo arachis sibi a
rege stipatus agmine armatorum et dum balaam
diu querit in heremo, cuneum quorundam
heremitarum invenit inveniens. ille non quamvis inter
eos qui abbas precellebat, peram portabat la
neam plenam reliquiis quorundam sanctorum prius
furibundus autem arachis postquam sibi innotu
it non adesse balaam querit cur ossa ista defunc
torum circumfertis. si illos amantes illorum ossa
baiulatis hac ipsa hora penam nos consepelies.
atque abbas sereno vultu rendit: ossa ista mun
da et sancta circumferimus illorum reputantes
amorem quorum sunt mirabilium virorum et con
adeo dilecte conversacionis in memoriam
nosmetipsos reducentes, et ad silentium celum
recitantes. requirimus quoque seculares et de
licias in quibus versantur, in super et mortis
nobismetipsis memoriam pertinimus et sti
[illegible] nobis horum tantum habemus certe
cas quidem esse dixeri, cur sanctorum reliquias
circumferimus. his ergo iussit tyrannus lin
guas sacras precidi, oculos erui, manus
pedesque truncari. illi non quasi ad epulas invi
tati se mutuo hortabantur. sicque 17
martirio coronati sunt 40 p. de b. con. quomodo

nachor simulat se esse balaam.

Postea consilium capiunt, ut nachor soli
tarium per omnia silentium balaam adducat
et captum balaam vociferet. Illeque
sub nomine balaam christianorum dogmata tueri se
simulet. et post multam disputacionem quasi
ratione devictus pateter superetur. sicque
Josaphat videns convictum et confessum in gravi
se quoque errasse putabit. arachis itaque
nacor magum qui magister eius in litteratura
fuerat et magistris magicis artibus narra
bat. adduxit de negocio informavit. ac rede
ens accepta caterva quasi captum ad regem
ducit. Cui rex in audiencia multorum ait: tu
es balaam demonis operator. Rendit ille: dei opa
tor sum non demonum. noli me maledicere
magis eum gratias agere debes quia filium tuum
deum colere docui. et ab omni errore purgavi
Rursus ait illi rex. iustum fuerat ut te sine
audiencia morti traderem. sed te ad diem statu

tam servo. et si mihi obedieris indulgenciam merebis,
sin autem male peribis. sicque custodiri iubet. audit
hec Josaphat et nimis urgetur doloribus. sed visio
ne nocturna solatur cum deus, praedixit fraudem et mam
in agone. Post duos dies autem pergit ad filium
pater et occurenti non prebuit osculum, nimium moro
se irato similis cubiculum regale ingreditur, filiu
mque hiis verbis aggreditur: que est ista fama que in
auribus meis insonuit, et qui ad defectionem me
ducit. nullam horam ut fili natale tuo letificatus
sed neque postea contristatus, sic me puto, non
ne oportuit te tam diligentis patris servare inpri
at oblitus pietatis in patre et regie dignitatis
prudentis senis stultiloquium es secutus. sed nunc
fili huc veni. libenius diis si forte te ignoscat.
Josaphat autem videns lucernam fidei super candelabrum
poni et non debere amplius occultari, ad regem
cum magna fiducia ait quid erga me nonnul
tis accidit, errores fugi ad lumen cucurri
veritati acquievi. de moribus abiuravi christo dei
filio confederatus sum, per quem facta sunt omnia et de
cursum recitavit creacionis, lapsus ac repa
cionis sicut abbas didicerat, noli ergo frustra la
borare quia numquam poteris me ab hac veritatis
confessione revocare. recessit pater indignans con
natus nisi acquiesceret. multa inferre tormenta
Josaphat autem de profundo cordis clamabat ad deum
o dulcis spes. o tutum refugium. tu solus ad
iutor insuperabilis, contricionem cordis mei propicio
oculo intuere. Et ne derelinquas me. Rex quoque ara
chis usus consilio iam amplius cum filio dira non
loquitur. sed magis blandicias vertit. reddiens
que ad filium ait. fili te meis oportebat obedire
preceptis. sed quia durius restitisti tuam magis
quam meam volo perficere voluntatem. balaam qui
te seduxit ferro vinctus est. congrega consiliu
tam virorum quam galileorum, ut communi deliberacione
nobis vita pateat. ille sermo edictus oraculo
domini ait voluntas fiat, et quicquid modicum iussisti
impleatur. mittitur in omnes partes precones
ut omnes pro inquirenda veritate secum ac
cedant. congregantur cultores ydolorum au
gures quoque et divini, et autem qui putabatur
balaam solus. barachias in auxilium venit
sedit ergo pro tribunali rex, et iuxta se filium
vocat. at ille pro patris honore humiliorem
elegit locum. Rex itaque ydolorum cultoribus
ait. Ecce grande certamen adiacet. si vincitis
vram rectam ostendentes munera et honores
a nobis recipientis, si non superati fueritis de
leta de terra vestra memoria, omnia vestra publi
cabuntur. hec ipsa dicit Josaphat, et qui puta
batur balaam 41 p. de variis opinionibus contra christum et contra ydola

Audita nacor // tria caldeorum.

Acornacor. Josaphat tristis vehementer
effectus est. quia incidit in foveam quam
fecit et in laqueum quem abscondit. omnibus autem
compensatis cogitat regis filio adherere et
quasi asina balaam, que non proposuerat locutus est
ait ergo. O rex providencia dei veni in mundum
et considerans celum et terram et in eis contempta
sunt necessitatem mota intellexi movendum et
tenentem esse deum. manifestum enim est nobis o rex

tria in mundo esse gratia eorum qui deum adorant / vz qui ydo-
la colunt iudei et xani / ypi rursus qui multos dicunt
deos in 3a gratia diuiduntur caldeos s. grecos et egyp-
cios. Videamus nunc qui sunt veritatis participes quorum errores /
caldei colentes creaturam. postquam creatorem ymagines
facientes celestium corporum et elementorum in templis
eas concludunt. ne rapiantur a furibus / nec celum
deus esse videmus necessitate motum. ex diuersis constitu-
tum. et secundum tempus cursum peragere. nec terra deus est
quia ab omnibus contumelia patitur. superfluo calore
aut humido corrumpitur ipsa / et fructus eius et mor-
tuorum fit sepultura. nec aqua est deus. nam et
ipsa ad usum hominum facta est / caloribus tingitur
feruet et congelat. et in immundiciis abluendis
adhibetur nec ignis deus est / qui ad usum hominis
factus est. et eorum subiacet dominio. de loco ad locum
fertur. et accenditur et extinguitur / nec homo deus
esse potest. qui nolens senescit passionibus diuersis
atteritur et moritur. quare ista non sunt dii
sed opera dei errauerunt ergo caldei errore magno

62a p. contra ydolatriam grecorum

VEniamus ad grecos hii dicentes se esse
sapientes apertius insipientes facti sunt / plures
introducentes deos et alios quidem ma-
sculos, non nullos feminas / omnium viciorum auctores
pronos eos suarum nequiciarum habentes ut ad-
ulterent. rapiant occidant. et omnia mala faci-
ant. Saturnus ab eis ante omnes inducitur / hunc
sacrificasse filios suos. qui genuit plurimos filios
de rea. et in saniem comedit eos / aiunt et filium
eius Iouem et vi[...] abscondisse / et in mare pro-
iecisse. Vnde fabulose venus dicitur nata / et demum
alligatum gricat ipitatum(?). Iupiter. 2o inducitur
quem regem ferunt aliorum deorum. et transforma-
tum in diuersa animalia / vt cum diuersis mulieribus
adulteria committeret. ex quibus procreauit filios
multos. et nouem filias quas vocant musas
deinde ganimedem. ut imitentur homines ad adulteria
et sodomias / postea vulcanum inducunt et
hunc claudum. et tenentem malleum et forcipes
et ferraria artem exercentem victus gratia / non quem
aut deo egentem esse. aut claudum / mercurium
inducunt deum esse cupidum et furem. et aua-
rum et magum. et versipellem. quem deo non conuenit
Asclepium quoque inducunt deum medicum esse
et pociones efficere / et emplastra componere victus
gratia. nouissime autem fulmine iactus a Ioue propter
darii lacedemonis filium interiit / mars et
inducitur belli generator. et zelotes cupidus
et omnium. et aliarum quarundam rerum. nouissime
adulterio perpetrato cum venere ligatum esse
ferunt. a puerulo cupidine / et a vulcano / bacchum
nunc deum inducunt nocturnas agentes festiui-
tates et magistrum ebrietatis / euellentem uxores
proximorum. et furiosum et fugitiuum. quem no-
uissime atyradus occisus est / herculem ebrium
sunt fuisse dicunt in saniem et suos occidisse / et se
in flammas iecisse / apollinem quoque inducunt deum
zelotem insuper archum et faretram gestantem
aliquando vero citharam. et tibiam in diuinationem omnibus
viuendi gratia / dyanam non illius sororem dicunt
venatricem et archum habuisse cum faretra et hanc
currere in montibus solam cum canibus / ut capiet ceruam

aut capream / venerem non dicunt deam adulteram. quia mechum
habet martem. aliquando achillem. aliquando andronidem. et [...]
mortem defflet. querentem amasium suum / quam
dicunt et ad infernum descendisse / vt eum
redimeret a persephona / adonidem quoque inducunt
deum esse venatorem / et hunc violenter esse
mortuum / et non potuisse auxiliari sue
miserie

63a p. contra ydolatriam egyptiorum

EGypcii sceleratores et stolidiores hiis
existentes ceteris omnibus errauerunt. hiis
enim nequaquam contenti cultibus bruta
animalia inducunt deos. Nam adorauerunt
quidam eorum ouem et quidam vitulum et porcum
coruum accipitrem / vulturem et aquilam
et cocodrillum lupum et simiam et serpentes etiam
quoque nasturcia vt cepe alleum spinas et
huiusmodi

176 p 18
192 p 3

64a p. de veritate fidei xpiane contra defertu(?)

VEniamus nunc o rex // iudeorum
ad iudeos / hii existentes de stirpe abrahe
ysaac et iacob. educti de egypto.
ne diis eorum seruirent missos ad se prophetas
interfecerunt. deinde complacuit filio dei
venire secundum prophetas ad terras / ipsum crucifixe-
runt tradentes poncio pylato presidi
immemores multorum beneficiorum et miraculorum
et perierunt propter iniquitatem. hanc colunt autem
solum deum omnipotentem nec eius filium nega-
uerunt. propter quod similes sunt gentibus. licet ab eis
elongati videantur / filius autem dei ascensurus
in celum discipulos in vniuersum orbem ad predi-
candum misit. vnde adhuc extat xpianorum genus
et hii sunt qui perfectius veritatem comprehende-
runt super omnes cognoscentes verum deum creato-
rem omnium in filio et spiritu sancto / redemptorem quoque
hominum in nouissimo die / secundum merita redditurum
et ut cognoscas rex a me ipso non loqui scriptu-
ras intuens xpianorum inuenies me ex ve-
ritate dicere / cessent propterea tui stulti sapi-
entes contra xpianum de cetero vana loqui. quem omni
colere debet / qui eterne vite volunt hereditatem
acquirere / rex sapientibus suis resistere non
valentibus indignacionem quidem pectoris
occultabat / et quasi in crastinum reuocaturus
concilium finem imposuit dicendis. iam tunc et
ipse de ydolis dubitans / et eorum sacrificia
iam omittens / filius autem regis nachor secum
duxit et contra desperacionem confortatum conuertit
qui postea ad heremum pergenda vitam quo-
lauit

65a p. de 3o consilio contra diram carnis temptationem

SAcerdotes autem ydolorum se destitutos
considerantes / magum adeunt in va-
stissima solitudine positum / cui nomen
thodas. quem rex magnifice honorare consue-
uerat. rem gestam gesta narrant. et ad deorum
auxilium inuitant. ille venit et honorifice
susceptus a rege / ordinat vocari populos. diis
sacrificia preparari. asserens postea victoriam
regi faciliter concedi / prius sacrificia non autem
cum irrationabilibus galileis nec dignum fore hec
colloquium. sed cum eis fore aliter procedendum
ystoriam recitat regis. cuius filius datheri-
adiis / qui iussus fuit in decennium usque ab
sconsus seruari. vt viueret per decennium

CIA9

dū gta sibi foret ignota ut pote q̄ n̄ uiderat
gtn͞ / iubet rex deducto ad lucez pueo gta
pciosa ⁊ pulcra offerri· int̄ hec et orna
tas iuuenculas introgat̄ puez· qd sup
oīa acceptet· qd ne mag̃ eū delectet· cuq̄
uellet puellas noīar̄ nec sciret spatharius
regis ait / eas demones eē / q hoies teptāret
hoc ḡ noīe īformatꝰ puer / corā rege ductꝰ /
īterogatꝰ quid sup oīa sibi oblata eligēt /
demones inqd demonū temptatores / stu
pefactꝰ rex ī uerbo pueri ait· tyrānica
res ē amor mulierz· tu ḡ rex nō alr̄
putes filiū tuū supari posse· rex ḡ
inpio utens ꝯ filio· iuuenculas pclaras
queri iubet ornatas / ⁊ q̄ ad lasciuiam
īducant cūcta pari / oīs a palacio filij
remouit / solas ibi eas· cū solo locat· q
ad nichil aliud uacat̄ nisi ut filiū regis
ad carnez uoluptatis inducat̄ / reddit q̄z
magus ad heremū· uocat demoniuz et
mittit ad īflamādūz iuuenile īcendiū
q assumit / spūs nequiores se ad pficiendūz
mādatūz / iosa^at īt̄ tātis angustijs ꝯstitu
tꝰ nullīꝰ hīt adiutoriū cū nullo colloqū
cepit / proni īolescere īt tot amplexus
humana fragilitas· sed dū corde ad deū
suspirat lacimis pfusꝰ celeste sensit au
xiliūz / ⁊ ad regiā iuuenclaz q capta ex
nimia pulcritudīe regi data ē· dū sciret
cetera· de nobilitate iactaret· cepit orna
tū smone ꝯponere de dei bnficijs· illa
uero ait· qr eiꝰ fidei ꝯsentiret si sibi mrī
monio copuletur / obicit ille ꝟginitatis
uotuz· illa nō undiq̄ iuuenez amplexa
tur· cuq̄ submitteret ei demō· nō ma
gnū fore sed comisceri femīe p aīe ꝯ
uersione ad deū· ingemiscēs deffectione
aīe· ad orōnē se ꝯuertit· et exubera flu
mina lacimaz̄ aiebat· iute dn̄e spes non
ꝯfundar ineṫnū· Neq̄ irrideat me inī
mici mei· ⁊ ciz uniuersi q te expctant
nō ꝯfun / sonno mrz oppressꝰ / adītue
da padisi gaudia rapitur· demū ad īfernī
supplicia· ad se aūt reuersꝰ totꝰ tnebū
dus sup lectū infirmꝰ decubuit / oīsq̄
carnalis pulcritudo sibi stercore fetidior
appebat· Rex ad uisitādūz filiū cū the
oda pergit qui eos deū spnetez arguit·
ḡ quē iosa^at ex superioribꝰ aliqua ꝯtra
ydola· alegauit· tūc ait ille spnedam
sectam galileoz· quā paupes hoies
⁊ despecti secūtur / eū nō arguit· iosa^at
diuē ꝟtuti attribuēdū totū mūdū per
pistatores ꝯuerti / tādz ꝟbꝰ dīna ex
ore dicētis ad cor theode· usq̄ pcessit
⁊ scidit diuz īfidelitatis uelamē / ita ut
abrenūcias demōibꝰ ⁊ xº recōciliatꝰ ta
lacimis ablutus sit q baptismate reno
uatꝰ 46 ca p de diuisione rgni / 34to cōsilio

Post hec autem ꝯsiliū uocat / quid
agendūz sit īt̄rogat / rndet ara
chis circa filiū regis oīa ꝯsumma
ta expimēta / ⁊ qr pietas nō sinebat cru
deliter agere pīcipē in filiū· hoc residuū erat con
silij· ut diuidat· rex ꝯ filio regnū· si forte cu
ra regedi· ⁊ tumultu caix rigor huiꝰ ꝯgestat /
/ laudant oēs ꝯsiliū· Rex acceptō filio uel in
hoc petit ꝯsensūz aut cognoscat crudelius
de cetero se actūz· Rndit iosa^at qr ⁊ si ꝓposito
suo cognoscat magnū eē impedimentum /
īhoc tn̄ obediēcia pri īq̄bꝰ nō adiacet·
maīfesta pdicio· et adeo alienacō exhibet
gaudet rex et regnū diuidit / filioq̄ dya
dema īponit· ut queadmodū mult a mō
absq̄ īpedimēto agere sinit / Continuo
iosa^at in ciuitatibꝰ regni triuphale sig
crucis erigit / ydola tepla delubra ī ni
chilū redigit· nulla īpietatis uestigia
dereliquit / deceptorem docet ydolatrie·
⁊ pdicat euāg̃lium cum regimis / ocurrut sa
cerdotes et monachi qui erat̄ xpiani / loge tpe
fugitiui· qbꝰ iosa^at ꝯ multa deuocōe obuiam
ibat ad sinū introducebat palaciū / capud
lauās ⁊ pedes / concurrut ppli ad pplm baptm
recipiūt plim̄ aīe corporisq̄ salutē· sz ⁊ ex
subditis patris eiꝰ ad iosaphat plimi ꝯflu
ebant / ita ut ꝯtinuo cresceret regnū eius·
minuto ac trūcato pris regno / Istis autem
ꝯsideratis uix atq̄ sero īsensūz reddiens
suoz cognouit infirmitatez deoz / Itaq̄ pꝰ
ꝯsiliꝰ uocat qbꝰ meditata recitat / q oīs ꝯuīc
ait / uisitauit ciz eos ories exalto p orōnez
iosaphat fuit suu fidelis· scribit pro ut pr̄ filio
Rex autem dilectissio filio iosaphat / bn̄ ual
cogitacōnes plime fili, kme mea subitrates
aiam crudeliter ꝯturbant / nā mrā oīa cenes
deffitecia queadmoz fumꝰ deficit / q uero
secte sut xpianoz sup solē splendencia / seh̄
uera qui ī a te semp dicebatur / multa si
quidem t mala oudimꝰ et xpianoz heu plu
rimū sanguinez fudimꝰ· nūc aūt crassam
illā nebulā de iris auferētes oculis luce
quādā lz modicā cernimꝰ ueritatis / et post
nobis penitēcia subintrat maloz / sz et
hāc lucē nubes alia male desperacōis ob
tenebrare ꝯtendit / nieoz oppones multitu
dinē pctoz· et q abhominabilis factus sū
xpō· nec suscipiendꝰ· tāq̄ hostis illiꝰ factꝰ·
q ad ista dulcissime fili, dicas cuiꝰ in tuiq
kis patefacito / Hanc eplaz ꝯ legeret iosa^at
gaudio sit et admiracōe repletatꝰ· moxq̄ ingressꝰ
cubiculuz ante dnica ymaginē cōuēs· et la
crimis terram rigans· gras deo egit ad pa
trem pperat· et uenienti pri occurres īosculā
tur· et gaudiū cordis uix ondere potuit·
deniq̄ sit ꝯsideret ⁊ quis nouit q defuit pat
filiꝰ / cū qsta phyā subintrat· apiē dn̄e mie
pelagus / ꝯpuncꝰ rex· rex deū corā oībꝰ p
clamat xpm̄· crucis adorat uexillū fatēt
errorē preteritū / et impietatez et homicidia
scōz deplorat· Clamat pplꝰ unū deū solū eē
quē xpiani adorat dn̄m ihm xp̄m cū pre ⁊ spū sco /
/ dirupit rex ydola aurea ⁊ argentea palacij sui
⁊ paupibꝰ donat / destruuntur tepla eriguntur
eccle ex delubris / aclamacia fugatur demoni
aduenient epō cathezizatur autem et iosa^at eum

de sacro fonte levavit ad suu statu reddit
ecclastic9 ordo · z fides multis miraculis robo
rat /
97a p d'pnia z morte regis avenn

Ox avenir gsideras pora facinora toti
pncipatuz filio tradens solitaria vi
taz egit · z pulverez impones capiti
lacimis graves gemit9 sociabat · i tatoz hu
militatem z gpuctonez descendit vt no aude
ret di nomen suis labijs noiare · sic aut iur
vnies tadem infirmitat9 visitat a filio · z dic
i tatoz pteritoz maloz memoria renocat /
z desperacio ei9 aiaz subintrat · audit a filio
pctā mrā certo gplexa sut mio/ di no mie
no e mis et quasi fumuz faciliter supat
qd i mesij est · g i spez veraz avenin res
piras budictonez filio i pcat · et ait dies illa
z hora ipqua nat9 budicta sit fili dulcissie
fili z no mei · s pris celestis / quas t gras re
feram · qbz te budictonib9 budicaz · pdit9 eiz e
ram · z i vet9 siz per te · talia loques dulcis
simo i gemiabat osclula filio dem orans · d ·
in manus tuas · d · co · spm meu · et creatori
reddidit spm · Josaat aut lacimis horas pmuz
funus / corp9 eiz int scos viros sepeliri iussit
no tn cohopiut vestimeto regali s penite
texit cilicio · celebratis aut exequijs diui
cias egenis distribuit

98a p quo iosa' i regno i mutias bachia silii substituit

Ostq aut p dies 40 · obit9 pris egit
memoria / conuocat pncipes z mili
tari pcinctos baltteo z urbani ppli
no paucos sedensq pro tribunali ait i audi
encia oiuz / Ecce sic videtis rex avenir pr
me9 qi vn9 de paupib9 mortuus e · abijtq
ad illa iusta iudicia roz redditur9 quia
coius pntis vite / nullu secu dutes adiuto
rem nisi q egit opa · qualiacuq sit · nuc vero
audite amici z fres · ppi nostris int vos gulsa
conem mea · quo exque xpm cognoui mu
dana huis odio ipm solu gcupiui z solita
ri9 ei suire volui s impedimt pris mei
obstinacio / gras aut ago deo · qr no frustra
remasi · qr et illu lucrat9 siz · et vos oes
xam · xm cognoscere dceui / no aut ho feci
sed gra di i me / tps aut nuc e / ut vada q
ipe deducet me · et redda vota mea dno · nc
aut gsiderate · que ex oib9 sup vos regna
re velitis et manete i budictone di · iuch
eiz vos latet preptoru ei9 · cu h ptulisset
tumultus z plactus · et voas gfusio orta e
iurat deniq se eu nullaten9 dimissuros /
se dat ille pplm / z dissimulas ppositum
barchia pnciatuz secreto ortatur · ut su
scipiat regnu · gdicat ille · allegat ut dili
gat proximu sic se · Josaat deniq eplaz
scribit ad pplm multa refertu plyma qua
lem vita ducet ondetem qualesqz prumos
z graz actones deo solue debeat · deniq ri
aliu qd barachia iubens i rege asumere
et eplam i cubiculo suo relinques cla dis
cessit · cu aut oes passus · obscuraret a pphs
rept9 ait · cur frustra laboratis · no eiz ult
me rege hre potitis · plima aut illoz gstitus

instancia ad palaciu reddit z ggregatis
oibus gsiliu suu declaraut · z iurame
to firmauit · q nec una quide die cu eis
hitaret · barachiaz quoq i vitu gstituit
pro eo orauit z ppto vniuerso gstitutuz
regez informat · z gubernatori navis
assimilat · cui9 negligencia uel diligencia
navis submergitur · uel salvatur · dem
cu abiret illacrimatib9 oib9 atq eiz
sequetib9 · cu redire blandis smonibus
nolet increpacoib9 ab eo auulsi sunt ·
et multitudo quidez sic reddit · q aut
ferveciores erant secuti eu alonge
donec eos sepauit obscura nox /

99a p qlit' iosa' balaa invenit

Epatus g · ob oib9 Josaat norte illa
i domo cuiusdaz pauperculi / ho
spitatus · vestimeta paupi dedit · z
i duinctuz leticie sibimet circuponens
ad heremiticam profisistitur · no panez
secu defferens non aquaz non alio pano
indutus s tm cilicio balaa / desiderio
eiz i vicabili vulnerat9 / i x amor ligfac
tus de siti tm aie cogitabit · d · sic ciuus
desiderat · ad fon · it clamat sic ad xpm
puitem / deduc me dne in via tua · z iuge
me ad choz scoz z pri meo balaa · edebat
de herbis · q p heremu nascebatur · aqua
vero no i ueniebat · meridie g taz siti
urebatur qz solis ardore / sed desideriuz
vincebat naturaz · z sitim aque · sitis qua
dam siciebat · iaq i capit aduersari9 cu
illo inire duellu · subimittens memoriam
regalis glie / difficultatem i vicabilem
guersatonis asupte · qnq z gladium
acutuz tenens minabatur percutere
ni reddiret · feraz demu varias formas
assupsit freme s dentib9 g eu · et horribi
les dans rugitus / dracois quoq g euz
aspidis z basilici assupsit simulacmum
Sed z nalia hoz gnia sibi obiuacia
vidit / quoz omi formidieu caritas
illa vicit q foras mittit timorez Cu
vero tadez ad senaar heremu puenisst
aqua i uenit · diutiua sitiz restrixit ·
Mansit aut Josaat in deserto bienio uaga
bundus de die ferens solis ardore · norte
vero gellu gstrict9 / i uenit tadem vestigia
ad speluncaz ducencia · z heremiticam
quoq reperit abulatem · quē flagra
tissie aplexat9 / rogat · vt hitaculu balaa
sibi ondat · suaq gdicionem expoit · ad
hostiu itaq duct9 spelunce quasi pmul9
longo tpe affectans videre paretem · ait
budic me pr · budic · exijt · balaaz · de
spelunca p spm stm recognoscens quez
facie no cognouit · denigrat9 eiz erat
solis ardorib9 / iuuenis delicat9 · comatq
crinib9 / excesaz hns faciez · z oculos i psu
duz demersos / z cilia exusta riuis · la
crimaz · Sed Josaat plane balaa cognuit
Mox senex g orietem orans gras deo egit
et p9 ordonez aplexates se mutuo · z oscu

lantes feruentissime constringebant · et pro nimio amore saciari non poterat · et sermone inchoans barlaam benedixisti inquit fili dei heres celestis regni · prudens negociator · qui preciosam emisti venditis omnibus margaritam · Iosaphat autem narrat ei certamina · et quomodo omnia deus convertit in bonum · Senex illa audiens cum delectacione · et admiracione pre gaudio lacrimatus dicebat · gloria tibi domine · qui semper auxilium prebes diligentibus · sicque loquentibus et letantibus eis supervenit vespera · et divino celebrato officio cenaturis parum mensam spiritualibus locupletatam epulis cruda apposuit olera quorum cultor senex ille fuerat / et dactili parum silvestres qui in heremo inveniebantur · biberunt autem de fonte qui aderat · Mansit autem Iosaphat pluribus annis super humana vires conversacionem · cum autem omni humilitate subiectus optime instructus ad bellandum contra nequissimos spiritus tantusque labor conversacionis ei inerat / ut et ipse qui in heremo plurimos expenderat annos miraretur · et perseverancie illius vinceretur instancia · nec una quidem hora ociosus apparebat · ad vigilandum vero in corpore videbatur

ho. post de utriusque morte et translacione in indiam

Processu temporis barlaam dicit ad Iosaphat depositionem sui corporis imminere / perfunditur ille lacrimis et rogat comes itineris fieri / ostendit barlaam excellentissimam ei deputatam coronam · nec dum sufficere merita ad tantam gloriam obtinendam / deinde enim transmittit · ad fratres procul habitantes · ut ei defferat · que necessaria sunt ad altaris sacrificium · Velociter Iosaphat / et cum multo labore mandatum perficit · ne anno redditum suum non debitum solvat · offert eximius barlaam sacrificium domino · et communicans · ipse tradidit et Iosaphat Christi corpus · Et exultaverunt spiritu / deinde consuetum sumentes cibum postea · edificatoriis verbis alloquitur discipulum · inter cetera monet in habitare et cum habitasset in deserto annis lxxv lecto multum tradidit spiritum · Tunc Iosaphat currens super eum fletibus atque gemitibus dolori satisfaciens · per totam noctem / et die psalens pariter et lacrimans / corpus autem sequenti die reverentissime sepelivit · Mansit autem in eodem loco · Iosaphat usque ad finem vite sue / xxv · annorum erat cum reliquit regnum · et heremiticam duxit vitam annis xxxv · cum autem celo spiritum reddidit · Monachus quidam ad barlaam dixit / prope locum degens sancto spiritu edoctus illuc pervenit · et iuxta magistrum suum sepelivit · deinde per revelacionem commonitus est · ut regi barachie hec nota faceret quod ille cito perfecit · Rex autem nequaquam immoratus cum multitudine magna ad speluncam pervenit · et corpora reperit · nil a pristino immutata colore · et cum multa odoris suavitate que rex techis preciosis reposuit · et dum in sua transferunt provinciam occurrunt innumerabiles populi cum lampadibus · et omni reverencia et posuerunt · corpora illa sacra in ecclesia sollempni / quam Iosaphat a fundamentis extruxerat ubi et multa fuerunt perpetrata miracula

ac sequentibus continuata temporibus

hi. post de zosima perducto ad secretum monasterium

Zosima in monasteriis palestine fuit · 53 · annis / vir senex qui ex ipsis cunabulis monachus nutritus est / ad quem de diversis concurrebat monasteriis · ut abstinencie et doctrine eius imitarent exempla · contigit autem cum quibusdam in festari cogitacionibus quod perfectus esset in omnibus · altiusque doctrina minus egeret · hec autem eo cogitante · puer quidam astitit · et ait ad eum · bene certasti in omnibus · sed nemo perfectus · sunt et alie vie · quas si vis apprehendere sequere me · cum quod pervenisset ad iordanem · deductus est · voce clamantis in quoddam monasterium ubi desertus est locus · et propinquus incognitus ibique ab abbate devote receptus est · illic illa dominica ieiunii omnes monachi communicabant · et completa oracione senes omnes se invicem osculabantur deinde pacem dantes abbati · orabant eius oracionibus incertamine adiuvari · et tunc monasterii ianuis apertis simul psallentes · dominus illuminacio mea etc. Egrediebantur unus autem duo pro cura oratorii manebant secum autem singuli vite necessaria defferebant aut infusa legumina · et aliquid huiusmodi / nullus autem alteri ingerebatur ad monasterium autem in ramis palmarum redibant · nec licebat interrogare qualiter quis certasset · ne relacio in fructuosam aut dampnosam faceret operam

42. post de prima via zosime ultra et invencione peccatricis mulieris

Tunc zosima iuxta regulam monasterii exiens transito iordano modicum secum defferens cibum / et pallium iuxta aliorum morem desertum penetrat / modico alimentoque sompno corpus super terram effecto sperans aliquem patrum invenire / a quo posset hedificacionem recipere · pergens quasi · 20 · dierum iter circa sextam immoratus ad solvendum horas devote elevans oculos ad superna respiciens a dextris · vidit quasi umbram humani corporis et stupefactus fantasma putavit / signo autem crucis munitus ambulantem cernit · mulierem nigroque corpore per incendio solis · et capillis candidis et parvis · cepitque zosimas cum magno gaudio illo currere / dum autem vidit · zosimam ad se currere dum cito fugere cepit / ad interiora deserti / Zosimas non post eum clamabat cum lacrimis · ut quid me fugis verum senem et peccatorem · sive dei viri / coniuro te per deum cuius amore hac heremum habitas · expecta me debilem · atque indignum senem · cuique iam fatigatus currere non posset · fugiens ait ad eum · Abba zosima quid me persequeris · Ignosce michi per deum te peto · quia minime possum convertere faciem meam ad te · quia sum mulier nuda · Sed pallium quo tu indutus es porrige veniamque ad te · ut accipiam tuas oraciones / Ille audiens se nominari ex nomine stupefactus pallium proiecit adversa facie · illa autem cooperta ait · quid tibi visum fuit abba zosima penitentricem mulierem videre / cuius hoc tantos tibi imposuisti labores · ille non genua flectens petebat ab ea benediccionem / illa non prostrata adorabat eum · quasi ambo erant in terra adorantes · et rogantes alterutrum

Marie Egipciace

initium facere benedictionis / assenciens tandem illa sermonibus senis ait · benedictus dominus redemptor animarum nostrarum · ille respondit amen · Moxque illa interrogat de statu ecclesie · Ille respondit pacem prestito dei gessisse · Sed rogo te inquit · ut pro tocius ecclesie stabilitate simulque pro peccatis meis deprecaris dominum · Illa dicit hoc et quereret · quia sacerdotali officio preponi / hemineretur · tamen propter eius preceptum licet peccatrix id ageret / elevatis quoque ad orientem oculis manibus extensis cepit silenter orare · et cum prolixam faceret oracionem · vidit eam quasi unius cubiti spacio elevatam a terra · qua visione territus Sosima cadens in terra cepit sudoribus inundari · admirantibus estuare · nichil quoque dicere poterit · nisi tantum kyrie eleyson · timuitque vehementer · ne spiritus sathane oracionem finxisset · completa oracione mulier levavit oculos abbatem de terra · et ait ei · ut quid conturbant te cogitaciones · scias quia christi baptismum induta sum · nulla habeo opera maligni spiritus · sibique signum crucis impressit · senex autem aprehendit pedes eius · dicebatque cum lacrimis · adiuro te per christum · ut non abscondas a servo tuo · cur carnes tuas ita afflixeris

Capitulum 53 De conversacione mulieris in seculo.

Illa vero elevans eum a terra ait · turpe et omni verecundum videtur mihi enarrare tibi verecundiam operum meorum · scio enim quod si inicium fecero · fugam petiturus es · ac si quis fugiat a serpente · tamen dicam omnia · nec quicquam occultum faciam · sed peto ut indesinenter pro me ores misera · tunc senex protensis manibus copiosas fundebat lacrimas · Mulier autem ait · Ego primam egyptum habui · et dum mihi adhuc superessent parentes · xij anno derelinquens eos · alexandriam perrexi · ubi qualiter ab inicio corporis mei · tradiderim corruptoribus insaciabili libidinum fluxum desinerem · sermonibus minime enarrari possum · xvij et amplius annis publice adstans locorum / requirentes me non repellebam · ludi ebrietates in sompnietates pro thesauro mihi erant · sepe oblatum recusavi lucrum · ut amplexiores haberem amatores · pessimi desiderij sui / et sic in omni autem tempore contingit · me videre lucrum egypciorum / et librorum currentem · circa mare interrogavi quo festinabant · et responderunt pherusalem · post duos dies cupientes crucem domini videre · perrexi iterum secum · ne permitteret · et responderet siquam ultra persolveris nullus te prohibere poterit · ego dixi eis corpus meum pro naulo erit eis · id autem cum eis commutari festinabam · ut in eis socios invenirem pessime sorditatis · ego quidem abba Zosima rogabam te · ut non mihi imponeres meas tibi ineffabiles dicere verecundias · quia undique timore contremui · Zosimas fortiter lacrimatus dixit / perfice ceptam narracionem · ego igitur illa ad mare currens · et x · iuvenes vidi ludentes et motus mane invenientes habentes expectantes socios suos navigatores · Nam plurimi naviculam ascenderunt · illis autem inconducentibus simul ascendi · in tota autem navigacione mihi erant · lusus ebrietas adulteria ridicula · turpia verba · ut et honestatis immo

ad miseriam invitarem · totaque vita mea erat animarum perdicio · et laqueus eam capiebat mea crudelissima caro · unde miror quomodo me mare sustinuit · non se aperiens terra deglutivit quomodo me vivam infernus recepit · sed ut video sustinuit me propter penitenciam · qui non vult mortem peccatoris · ut autem iherosolimam applicui · et deteriora faciebam · girabam civitatem animas venando innocencium

Capitulum 54 De conversione eius per beatam virginem.

Volens autem mane ad ecclesiam cum turbis commeare · prius fui cum eis ad regias atrij · et non permittebar ingredi vixque cum fletu et labore appropinquabam sed quum limina regie calcabam · me solam quedam divina virtutis ingredi prohibebat · cum sensus me imprudenter ingerebam · in tum ut in atrijs adstans sola invenirer · et cum quinquies foras atrium pulsa sum · iam defessa viribus ita ut nec in standi virtus sufficeret · successi in angulum atrij tractans mecum · unde mihi hoc accidisset · et tandem intellexi · quia ob sordidam operum meorum · cepi inenarrabiliter flere · et pectus manibus tundere et de profundo corde infinita dare suspiria · lacrimasque uberrime fluere · respiciens autem vidi sancte matris dei genitricis ymaginem · et magno cordis affectu dixi / sancta genitrix virgo dei scio · quod repleta pollucionibus non sum digna respicere magnitudinem tuam · sed certa sum · quod ideo factus est filius tuus · ut peccatores vocaret ad penitenciam · obsecro domina · fac me videre sancte crucis venerabile lignum · in quo carne affixus est deus · sis fideiussitrix pro me apud filium tuum quod carnem meam amplius sordidis non maculabo operibus / sed mox cruce adorare concesseris renunciabo seculo · et vadam ubi preceperis Postea surrexi cum ingredientibus intravi · et de cruce sensi odorem suavitatis

Capitulum 55 De austeritate penitencie eius et victoria temptacionum

Post adoracionem crucis ad priorem locum veni et flectens genua hijs cepi loqui sermonibus tu mihi domina nunciata es · nunc me quo tibi placet dirige · et demonstra mihi penitencie et salutis viam · voce autem dicentis · audivi si iordanem transieris · bona illic invenies requiem · et ascendens naviculam transfretavi iordanem · et extunc semper elongavi fugiens et mansi in solitudine · Ideo autem sicut ut extimo quod statim egressa sum civitatem · duosque mecum panes ferens et dimidium · qui post tempus quasi lapides duruerunt · ex hijs modicum comedendo aliquot transegi annos · Crede autem mihi abba Zosima · quia 17 annis in mansuetis carnis cogitacionibus reluctavi · Sed mox lacrimas fundebam vulnerabam pectus fideiussitricem meam ad memoriam revocabam et ad ipsam lacrimabiliter orabam ut amoveret a me pessimas cogitaciones · dumque plures funderem lacrimas claritate circumdabar / et rursus infestabar · iterumque postulabam auxilium · persumme etiam dampnacionis penas timere nolebam

facie mea atra nisi tocius diei ac noctis
spaciu trassisset. ab illo aut tpe usqz nc
auxiliatrix mea michi presto invenitur
herbas q nascitur in deserto extuc comedi
vestimenta mea dirupta sunt. Sed m et cibus
z indumentu est dei verbu. qz no in solo pa
ne vivit ho zc. Audies zosimas q proferret
testioniu ex scripturis ait/ psalmos dna ma
tit alias scripturas legebas q ait crede mich
ho dei. qz no vidi aliu hoiez exq trasi
ui jordane preter te tm hodie/ sed nec
qualecuqz bestia. sed dei verbu semper
vives/ oem hoiem docet. Itiam adiuro
aut te. ut ista du in vivo nemi dicas.
Sequeti ano frm monastery regla
nimie tibi exire licebit. tuc sacmetuz
dni corpus/ sup iordane portabis. ut in
coicare liceat. qz exquo i oratorio sti jo
hanis pusqz iordanem trasissez coicavi
usqz nuc dnicu corpus no sumpsi/ abbez aut
iohanez comone cautelle circa ggregaco
nem sua q e aliquid emedadu/ tu vero
ora pro me dne pat preciptqz iti ora abstu

56a p. de redditu zosime ad precadinz mlierem

Abbas aut zosimas flectes genua
ostulabatur tram. i qua pedibus
steterat. elapso aut ano. dni fres
egredirentur. zosimas leni febre corri
pitur/ convalescens aut nox q i portuz
fuerat. deffert sacru dni corpus. dnqz
mulier mora faceret. Ille dicebat itra
se/ forte pcta mea prohibuerit ea venire
ad me. aut cete hic me pcessit. z no i veni
ens abiit. orabat g deu. ut sum cple
ret desideriu. et ecce vidit ea i ripa flu
minis stare. et cu no adeet navicula
facto signo crucis sup aquas iordanis
sictis pedibus ptrasiit. z sac sta sumens
misteria ait. Nuc dimittis famulam
tua dne fm ver. tu. i pace. qua viderut
oc. mei sa. tuu. dixitqz ad seq sene pge
cu pace ad monasteriu. ueturo ano
venies ad locu ubi pmus me venisti. at ille
deprecor te. ut mecu comedas ex hijs
q attuli. illa no tn grana lentis i fusa
sumes ait. sufficiat nobis gra spus sti
ora pro me et regressa e sic veneat
senex aut ad monasteriu reddies se
ipm arguebat. q nome ste mulieris
minime requisisset

57a p de itinere zosime ad illa sepeliedaz

Anno itaqz trasacto illuc zosimas
properare studuit. invenitqz i loco
qi sole orietem u corpus ste mu
lieris jacebat exanime. cucurrit pedes
ille lacrimis lavas et nulla alia partez
corporis tangere audebat/ u cor sum
seppelir/ respiciens aut vidit lras circa
caput ipius sic gtinetes. seppeli abba zo
sima i hoc loco corpus misre marie z red
de tre pulverem sum. et ora p me ad
dnm. Letatus zosimas q nome cutura h
qz senex z sine i strumeto tram fodere

no valet lametatur licet ad huc multis inte
retur sudoribus. respiciensqz vidit leone ma
gnu statem ad pedes eius ad que zosima ait
Sancta hec mulier pcepit ut seppelirem
corpus sum. tu tra fode. et quod nego pfice
Leo g tram fodit. illuc zosimas corpus
depoit. leo qi agnus mansuetus deserta petit.
ad monasteriu zosimas reddiit. et que
vidit fribus enarravit. qui deu glorifican
tes anuam eius memoria celebrat. abbas
aut johes rectificavit qd repit corrigen
duz. vixit aut zosimas i eode monasterio
venerabilem duces vitam anis. c. ali
cubi repn hac maria uitrasse herennuz
tpe claudij

58a p de sca marina

Secularis quida sumes hitu monacha
lem/ pvula filia comedavit cuida
propinquo/ i monasterio aut fide
lem se exhibuit. ita ut abbas eu plus ce
teris diligeret. Cu aut alij recordaretur
filie gtristari cepit/ quod indes abbas
dixit ei. quid sic tristis ambulas. ille pro
cidens ad pedes eius ait. Reliqui filiu pvulu
et recodatus tristor pp eu. Vade inqt abbas.
et duc eu. sitqz tecu. Adductus g Marinus
vocatur z litteras intra monasteriu didi
cit. cu aut ad xiiij pervenisset annum.
cepit ea docere pater via dni mones./ ut
misteriu sum nemo sciret. et ab insidijs
dyabli diligenter caveret. Cu aut facta
esset anorz 17. mortuo pre i ipius cella ma
sit oibus p oia obediens./ mittebatur aut
monachi cu curru ad locu im potabant
monasterio necia. z si tardabat ibidez hos
pitabatur. hebat aut hitator loci illius
filia q gravidata auctore sceleris dixit
frem marinu/ seppe illuc venerat missus
ab abbate/ querela aut deffertur abbati
et requiritur de scelere. igemisces illa ait
peccavi penitecia ago pr/ ora pro me.
Iratus abbas ea de monasterio eiecit. illa
vero an fores monastery mansit. Iacens
sup tram/ et penitecia se affliges. z petitam
a fribus recipiebat bucellam panis/ pepit
mecha filiu ablactatu et ad marinu ale
duz detulit z recessit. sic illa nutrit de
bucella filiu alienu. comoti deniqz pieta
te fres/ vix abbatez cogut. ut ad veniaz
frem marinu suscipiat. qui ia annis
v. an fores jacuerat. ad gratia tandem
pro tanta gstringitur. ut s. i mudicias os
monastery portet. ut aquaz ad oia ferat
ut oibus serviat. que sacra vgo libenter gples
paucis evolutis diebus obdormivit i dno
Abbas aut iussit ea procul a monasterio
seppelire/. Cu no corpus eius lavaret virtute
de ea copta i gemiscut os et pectora tu
dunt/. Abbas i tram procidit. z capud pcu
ciens ab ea venia postulabat. corpus qz
sacru i monasterio oratorio reponi iussit
eadez die puella q ei crime i posuit arepta
a demone venit i monasteriu gfites crimen
qd gmiserat et mecu/ de quo cocepat. sed ibidez

die septimo liberatur. ubi deus meritis virginis multa miracula operatus est. 59a p. de sancta margharita.

Margarita fuit theodosii patriarche gentilium in anthiochia. hec nutrici tradita baptizatur in etate adulta, cum que ex o-sa facta prius annum xv attigisset. et cum ceteris virginibus oves custodiret sue nutricis, prefectus olibrius in transitum faciens eam nimis speciosam cernens concupivit. et pueris suis ait. apprehendite eam. ut si libera ut uxor, si ancilla concubina fiat. presentata que interrogat de genere nomine et religione. illa respondit. sum genere ingenua religione christiana nomine margarita. prefectus ait. eam non decere crucifixum deum, sed ei duo alia optime convenire margarita. ait unum nostrum christum crucifixum. respondit ille ex libris christianorum. Margarita ait. cum ibi legatur pena et gloria que verecundia vobis est. ut unum credatis, alterum negetis. iratus prefectus eam in carcere mitti iussit. Sequenti die cum sacrificare nollet in aculeo crudeliter suspensa primo virginis decem pectinibus ferreis usque ad nudacionem ossium laniatur. Margarita autem dicebat. hec carnis cruciacio anime est salvacio. ad tyrannum autem sic inpudens canis insaciabilis leo in carne potestatem habes. sed animam christum reservat. prefectus autem faciem velabat. ne tantum cerneret effusionem. iussitque eam deponi et in carcerem recipi. Cumque ibi orasset dominum sibi visibiliter ostendi inimicum qui eam impugnabat. ecce draco immanis sibi apparuit, qui dum eam devoraturus impeteret signo crucis evanuit. vel secundum alios per glucione crepuit. sic depingitur. Iterum demon ut eam deciperet in forma hominis se ostendit quem in spiritu cognoscens in terram iecit, et dextrum pedem super verticem eius posuit. diabolus vero clamabat, o beata margarita superatus sum a tenera puella, non curassem si forte iuvenis me vicisset. querit ab eo virgo, cur venerit. qui respondit ut ei suaderet prefecti iussionibus obedire. addiditque quod salomon infinitam demonum multitudinem in quodam vase inclusit. sed post eius mortem cum homines ibi thesaurum esse putarent vas confregerunt. et demones exeuntes aerem repleverunt. his dictis virgo pedem levavit. ad ille evanuit. fitque virgo secura de victoria tyrannum, quia eius principem superavit. Sequenti die cum sacrificare nollet facibus usque ad interiora uritur. deinde in vase aqua pleno ponitur. ut mutacione tormentorum cresceret vis doloris sed subito terra concutitur et cunctis videntibus illesa virgo egreditur. v milia virorum crediderunt, qui martirio coronati sunt. prefectus non timens aliorum conversionem eam decollari precepit. illa autem impetrato orandi spacio pro se et suis persecutoribus. nec non pro eius memoria agentibus. et se invocantibus devote oravit addens. ut quicumque in partu periclitans se invocaret. illesam mitteret prolem. vox autem de celo respondit. quod eius esset exaudita oracio

postea cum uno ictu caput precideretur.

175m capitulum de imperio graciani et eius comparticipis. cum 1a p. de eius electione

Gracianus valenciani filius ex severa cum valentiniano fratre ex patre. sed ex alia matre scilicet iustina et cum avunculo suo valente postea imperavit. Milites enim ytalie valentinianum puerum imperatorem fecerunt. sexto die post mortem patris quod frater et patruus licet egre tulerunt quia hoc ipsis ignorantibus factum sit postea tamen ratum habuerunt. Fuit autem gracianus litteratus. acer potus et sompni parcus. libidinis victor. plenus omnibus bonis. hic cum cerneret innumerabilem multitudinem convenire in alsacia. apud argentinum opidum gallie vincte ad hunc valentem fretus dei potencia solitus superavit. de ytalia extiam heresim arianam volensque rei publice subvenire theodosium yspanum virum fortem et religiosum purpura apud firmium induit et orientis imperatorem constituit

2a p. de regibus francorum.

Primo anno graciani incepit Sigibertus sequencium regnorum contemporalitatem, de francorum autem regno pro nunc sufficiat quod Dagobertus post primum annum graciani regnavit annis 28 3a p. de regibus francorum

De francorum origine dictum est ca. 26. p. 7. destructa autem sicambria per romanos quod sicambri per decennium a tributo liberi. transacto decennio romanis tributum dare nolunt. mortuoque priamo duce suo illi tres sibi duces elegerunt sannonem et genebadum qui descendit ex antenore et marcomirum filium priami predicti. descendentes autem in partes tingie in germania et circa renum habitaverunt annis 49. 4a p. de origine vuandalorum

Vvandali de sithia oriundi postea dicti poloni a gottis victi alienas terras invadere ceperunt, qui suas tenere non poterant. hos circa danubium commorantes. post multum temporis giberit Rex gottorum bello victos exinde turbavit. Illi expulsi, romano imperio se subdentes a constantino magno locum habitacionis suppliciter petunt et panonias sibi delegatas. 60. annis pacifice possederunt postea a stilicone principe romane milicie consule et patricio invitati se in gallias effuderunt. et aliquandiu nimis lacerarunt. gotti autem eos reddire passi non sunt, non patrie. sed sibi magis providentes. Vuadali autem yspaniam aggressi nec yspaniam, nec galliam multo tempore depopulati sunt. Sed nec ibi a gottis tuti esse potuerunt, quos ytalia nimis infestabat. honorius autem deliberato consilio. hyspanias et gallias quas sibi a Wadalis et aliis gentibus preceptas dolebat. gottis rata confirmacione donavit. Cumque Wadali conclusi gottorum timore estuarent. gens

Wandali poloni p5
174 p
278
9
170 p1
p6
162 p8
174 p2
p6
visla flumen polonie

eis supervenit opportunitas. Nam inter bonifacium
et romanos duces per invidiam orta lite bonifacius, factus inferior, volens iniuriam suam
ulcisci, in rei publice dampnum yspaniam transiit et
Wandalos ad occupandam affricam invitavit.
Qui cum pervolasset ibi regnum suum longo tempore confirmaverunt, sine ulla humanitate a divino timore divina et humana perturbantes.

Capitulum de origine gothorum.

Gotti Stansiam insulam primo inhabitasse dicuntur; que
possessione nominis continetur, rege eorum berich, in exierunt et vicinas
sithie insulas et terras pergrantes bellis lacessebant, et terrore nominis sui subiugabant.
Est autem stansia magna insula in occeano, que ut ponpeius mela dicit, habet ab oriente vistulam fluvium, qui a sarmaticis montibus veniens occeanum tribus ingreditur alveis; ab occidente in immenso pellago circumdatur, a septentrione vero innavigabili occeano. In aqua eius parte tanta est frigiditas ut apes ibi non inveniantur. Circa solsticium estivale 40 diebus et noctibus continue lux habetur, et non codem modo dierum et noctium tenebra in solsticio yemali. Mox autem stansia exeuntes navibus egressi locum gotistacia vocaverunt. Inde vocentes terram rugorum occupaverunt, deinde wandalos subiugaverunt. Post mortem nerich regnavit gunderius, qui magnifice triumphavit in sithia et gepidia, que nunc dacia. Cui successit filius filimer, qui videns regionem terram sterilem, uberiorem querens, ad ulteriores sithie terras pervenit. Dum autem terras explorandi potentem in nasto flumine repperisset, parte exercitus iam transvecta fracto ponte exercitus reliqui transire non valuit, quia locus tremulis paludibus concluditur circumiecta voragine. Vero tamen adhuc et voces armentorum et indicia hominum comprehendi a remotis commeancium relatio attestatur. Pars autem que cum filimere remansit contra gentem spalorum victoriam habuit, et usque ad extremam partem sithie que adiacet ponto mari victoriose transiit, et ibi diu sedem tenentes ut indigene sithe vocati sunt, de quibus capitulo 7 per totum. Postquam autem gotti sitica regna septentrionalibus montibus asia dividitur possederunt, descendentes alpibus destructa grecia, macedonia, ponto, asia et illirico, macedoniam et illiricum annis quasi xv tenuerunt, et sub filemere rege suo ad exteriores ripas danubii, terras tracie, dacie, messie pervagati. Ibi mansit per longa tempora in magnam gentem coaluerunt, et naturam barbarie exuentes humanitate et moribus aliis barbaris preeminebant. Tempore autem decii imperatoris transito danubio cum guma rege suo graviter romanum perturbabat imperium. Contra quos decius progrediens cum filio decio superatus et mortuus est. Quo facto gotti magis elati terrori erant toto romano imperio. Hii autem adhuc transdanubium constituti tempore valentis imperatoris civili bello inter se collidi ceperunt, et capitulo 174 parte 24. Anno 14 valentis hunni divisos gottos ex improviso invadunt

et quosdam subiugant, quosdam excruciant, quosdam pacta eliminant. Et qui gottis preerant hunnorum subduntur dominio. Taliter hunni omni pene sithie principatum et fortitudine gentis preeminebant. Gotti vero (ut) penes se danubio transito ingesserunt finibus romani imperii, et a valente petierunt sibi dari terram ad habitandum; qua impetrata aliquandiu se ab insolencia continuerunt. Tandem romanorum avaricia coacti et rei familiaris inopia in ipso imperio sub sinu gravia concitaverunt prelia. Fame tamen nimia cruciantur. Tunc dictator romanorum fridigirum dolo ad convivium invitavit. Atque ubi sensit periculum veloci fuga se suosque ab inbatto liberavit; invitum suos instigat ut bello magis quam fame pereat. Et lupicinum et maximum romanorum duces interimunt et sibi famem, romanis non securitatem adimunt. Tunc omnes partes septentrionales sumunt, quibus valens occurrens ab eis victus et crematus est, capitulo 174 parte 24. Propter quod gotti in magnam elacionem se extexerunt; et hii quidem visigottos, id est occidentales gottos, se iactabant, et tracia daciaque ripensem tamquam natale solum coluerunt. Sed theodosii virtute de tracie finibus pulsi sunt. Fridigirino autem egrotante theodosio usque ad mortem, diviso gottorum exercitu, thesalos, epiros, achayam et alatheos depredatus, panonie supervenit. Sed granus, qui in gallias secesserat, fridigirini exercitum stravit, et qui potuerunt ad athalaricum confugerunt, qui se contra granum preparavit. Sed granus mutua lia gottis fame afflictis concessit, et cum eis pacem firmavit, quam theodosius ratam habuit. Postquam sanatus est et athalaricum, qui fridigirino successerat, sibi benignis moribus et muneribus sociavit, et constantinopolim accedere invitavit, qui ad miraculum urbis situm et stacionem navium et populos diversarum gencium, qui in uno fonte ediversis mundi partibus statuitur, en inquit cerno quod incredibile audiebam, et obiit paucis in fectis mensibus diversis multo fultus honore. Gotti autem attendentes theodosii benignitatem romano imperio se dederunt, et fuerunt sine rege annis 28, exinde dicti sunt federati. Postea usque ad ulteriores hyspanias pergentes in regnum coaluerunt. Gotti vero qui sub hunnorum dominio remanentes passi sunt regulos quidem gentis sue habuerunt, et se ostrogottos, id est orientale regnum, domino accepti per multos annos tenuerunt.

Capitulum de ortu hunnorum

Hunos gottos appellaverunt, qui et ipsi postea per theodoricum regem suum a zenone imperatore. Filemere rex gottorum, qui post ea gotti gadarrici magni filius post egressum stacie v loco tenens principatum, postquam terram sithie introivit reperit in populo suo quasdam mulieres magnas, eas hiis suspectas longe ab exercitu in solitudine errare coegit. Quas non mille homines quos faunos ficarios vocant per desertum vagantes in amplexum receperunt. De his dicit ysidorus libro 8 ethymologiarum capitulo 2: quod dicuntur incubi ab incubando, id est stuprando; sepe enim existunt mulieribus improbi et earum peragunt concubitum. Quos autem vulgus incubos hunc romani faunum

sicarium dicunt. Fuit autem saturnus nepos ex
pico filio. Vide in genealogia deorum. Sile quoque
de mulieribus et satiris unde in mapa ca. iij
p. viiij. et genus hoc ferocissimum in exorci
tum. quod prima die in nata prole deserunt. Nam
maribus genas ferro secant. et antequam lactis
nutrimentum suscipiant. hinc imberbes sene
scunt et sine venustate. ephebi sunt exigui
statura. sed arguti motibus. expediti ad eque
tandum promptissimi scapulis latis ad ar
cus sagittasque parati. ceruicibus firmi superbia
erecti pinis ludibus et torno aspectu ad feritatem
ondunt. Vnde hi secundum ysidorum primo in ultima theo
tide meotide inter glacialem tanay et mes
sagetarum immanes populos habitauerunt. Alii dicunt
quod de nembroth nati sunt. hunnorum et megorum
ex quibus huni. qui et hungari. hi venan
do ad paludes meotidas peruenerunt ibique
morati sunt. Sexto uero anno agentes predas
duas filias principis alanorum rapientes uxo
res ducunt. cum uero creuisset de sithica eu
ropa prutenos expulerunt. que inter potum et
ripheos montes sita est. Vbi duo magna flu
mina oriuntur ethul et thogora. primum ut ri
pheos montes transit. don appellatur et per pla
niciem alanorum tribus ramis in rotundum
mare fluit. Secundum per densas siluas intrat
yrcaniam. vergens in mare aquilonis et
diuisa est sithia in partes. 108. tot enim tribus
exierant de hunnorum et megorum. quue incebant
autem ad exercitum sub tali voce preconia vox
dei et populi vngarici quod die tali unusquisque
armatus de tali loco debeat comparere coram
tis consilium et preceptum auditurus. tandem
de qualibet 108 tribuum summunt X bellatorum
reliquis pro regni custodia relictis et egressi
sunt in exterminium partis occidue. Nunc uero
praeteritam ystoriam prosequentes dicamus quod hii quidem
inter meotidas paludes inclusi fuerunt
quorum venatores vestigia cerue sequentes
paludes transierunt quas inpermeabiles esse putabant.
et sithica regionem diligenter ex
plorant. reddentes uero cuncta huius nunciant
et hortantur ad transitum. quo facto subito
velud quidam turbo irruentes sithicas gentes
subiugauerunt et gottos expu
lerunt. ex tunc per annos fere 80 laborauerunt
ad concussionem et ruinam mundi. circa autem
annum gratie. regnauit super eos valambe
et mudruch. Post hos regnum hunnorum qui
auares et vngari dicti sunt diminutum est
et tandem tempore caroli cum suo nomine perierunt
Post filium athile celiobes annis 49. ex tunc
regum hunnorum annotacio cessat. quod omnes re
ges vocati sunt gazan. et nulla distinccio nomi
num inter eos aperta inuenitur. preter has uero
et alie naciones confines eius romanum lace
rauerunt imperium. in quo facto completa vi
detur prophecia Jeremie ab aquilone pandetur
malum. 7a. p. de sancto ieronimo.

IEronimus hic latinis grecis et ebra
icis imbutus. semper virgo permansit. hic
pro sua humilitate sedebat ad pannaciu

/non dapno nupcias virginitate in celum fero. non qua
heo. sed quod magis miror quia non heo 30 annorum
romane ecclesie presbiter cardinalis a damaso papa
constituitur. et tanti fauoris per tempus obtinuit
vt omnium iudicio dignus summo sacerdocio he
retur. Sed dum quorundam monacorum et cleri
corum lasciuia increparet. et illi ei insidias
pararent. profectus ad gregorium nazanzenum
sacras literas plenissime didicit. inde ad heremum
properauit. ubi quanta sustinuit ad heu
stochium scribit. quociens ego in heremo con
stitutus. et in illa vasta solitudine que exusta
solis ardoribus horridum prestabat mona
chis habitaculum. putabam me romanis interesse
delicijs. sedebam solus quia amaritudine plenus
eram. horrebant sacco membra deformia et
squalida cutis situm ethyopisse carnis obdu
xerat. cotidie lacrime. cotidie gemitus. et si
quando repugnantem sompnus oppressisset
nuda humo vix ossa herencia collidebam
de cibo uero et potu taceo. cum languentes mo
nachi aqua frigida utantur. et coctum
aliquid accepisse luxuria sit. ille igitur ego
qui ob gehenne metum tali me carcere dam
naueram. scorpionum tantum socius et ferarum. Se
pe choris interreram puellarum. pallebant
ora ieiunijs et mens estuabat in frigido
corpore. itaque omni auxilio destitutus ad do
minum iacebam. pedes rigabam lacrimis crine
tergebam. et repugnantem carnem ebdoma
darum inedia subiugabam. quadriennio
huius penitencie sic exacto. tandem prudens
animal ad presepe domini sui se contulit. ibique
multos discipulos coadunans in sancto
proposito in translacione ac explanacione
sacrarum scripturarum. 40. annis et sex mensibus
desudauit. quadam enim die cum de scripturis
cum discipulis dissereret. subito leo claudi
cans monasterium ingressus est. Cum quo hos
piti ceteris fugientibus Jeronimus obuiauit.
et dum leo pedem sibi ostenderet. iubens illum
a fratribus ablui. inuenit sentibus lesum. Sed pristine
conualuit. omni feritate deposita inter eos
quasi domesticum animal habitauit. tunc
videns Jeronimus quod non pro sua sanitate
te. Sed et pro eorum utilitate venisset. ex
consilio fratrum id sibi iniunxit officium. ut asi
num qui ligna defferebat de nemore in
pastuis custodiret. Cum igitur leo preceptis
obediret. die quadam obdormiuit pascente
asino. quem mercatores transeuntes et sine
custodia cernentes acceperunt. expergefac
tus leo undique discurrit. et socium non inueniens
tardius solito ad monasterium redijt.
Monachi uero putantes quod asinum deuorasset.
officium portandi ligna leoni imponunt.
et hoc quidem leo paciencter agebat. quadam
autem die completo opere cum egrederetur quasi ad
socium inueniendum. vidit mercatores cum
camelis venientes. eodem asino precedente
Mos enim illius regionis erat ut cameli
asinum sequantur. funiculo ligati et ducti
leo igitur cognito asino cum magno rugitu super eos irruit

et fugientibus hominibus terra cauda tribulit verbe
rans, camelos autem se ad monasterium ire
coegit. Iubet Ieronimus fratres apud came
los exhonerari, ac dei voluntatem super hoc
prestolari. Leo autem more solito monasterium
circuiens, et ad fratres singulos se prosternens
quasi de culpa quam non fecerat veniam postula
bat. unde fratres penitentiam agebant de culpa
quam leoni crudeliter imposuerat. Ingressi
vero postea mercatores. prostrati ante
abbatem veniam postulabant. At Ieronimus eos cle
menter elevans. monuit ne aliena amplius
usurparent, precepitque ut reficerent. receptis
que camelis abirent. Illi nichil comedere
voluerunt. donec Ieronimus licet plurimum relucta
ti daret medietatem olei, quod ferebant et
sic leti ad propria abierunt. Deinceps mitten
tes coram heredes annuatim eandem quantita
tem olei. Anno hoc gratianus Ieronimus psal
terium .70. quod in omnibus ecclesiis cantabatur, cor
rexit. quod iterum viciato, psalterium novum
composuit quod a .70. non multum discorda
ret, et cum ebraico multum concordaret. quod que
ut omnibus claresceret ipsum distinxit per ast
ericos i. stellam et obelos i. virgam iacentem
docens quod continetur sub asterico, usque ad
duo puncta in hebreo haberi, et a .70. pretermissa
esse. ea vero que continentur sub obello usque ad
duo puncta in hebreo non haberi sed a .70. ad
dita iuxta theodocionis dumtaxat transla
tionem. Hoc psalterium damasus papa
rogatus a Ieronimo in gallicanis ecclesiis
cantari instituit. propter quod galicanum vo
catur, romanis psalterium .70. retinentibus,
cum autem hec duo psalteria non sufficerent
ad proponenda testimonia de Christo contra iudeos,
qui non recipiunt nisi ea que habentur in ebreo.
Addidit et tercium quod vocatur ebraicum
ad preces sophonii qui ipsum et alia eius opu
scula transtulit de latino in grecum
Psalterium etiam distrixit, nocturnum unicuique
ferie assignando, tanto denique labore fati
gatus est ut in stratu suo iacens funiculo
ad trabem suspenso, se elevaret, ut ne
gocia monasterii disponeret. Fuit autem
eusebii nobilis viri filius ex opido strido
nis oriundus quod dalmacie ac panonie
confinia tenet *8 p de malcho monacho*

Recitat Ieronimus cum moraretur in siria
in possessione evagrii presbiteri, quendam mal
chum monachum reperit. quidam co
actus a parentibus esset, uxorem accipe
re non consensit dicens se velle monachum fieri, unde
fugiens desertum peciit, et monachus factus
est. post aliquot tempus accidit ei cogitacio
ut matrem super viduitate consolaret. tandem
licet invitus dimisit eum abbas cum lacrimis
pergens quod vidit utriusque sexus multitu
dinem circiter .lxx. et comitatus in eis galat
culis saracenis capti sunt. Malchus que capti
vus ductus est cum uxore cuiusdam christianam
et compulerunt saracenum. Denique christianos matri
monio copulari. Malchus metu mortis in quandam

speluncam tristis mulierem illam coactus duxit
ibique accipiens gladium, dixit se velle pocius
occidere quam cum alterius uxore iacere, cui illa
ne occidas te. quia cuiuslibet voluntatis sum
Sed habeto me coniugem pudicicie. Magis
corporis, facile eis persuadebimus nupcias cum
nos viderint sic amare. in tali statu transierunt
dies plurimi nec unquam alter alterius carnem vidit
similiter nec se mutuo tetigerunt. Cogitans
autem malchus dulcedinem vite heremitice vultum
non potuit celare conceptum. Mulier autem ait ei
et ego tecum fugiam et ecce post diem tercium vi
dent duos se in camelis sequentes, fugiunt illi in
tra speluncam. licet ibi animalium timerent picta
Cumque vocaretur et non exiret, exiens leena
illos suffocavit. Catulumque suum efferens
eis reliquit hospicium, qui camelos ascendentes
x die ad romanorum claustra castra pervenerunt
in venditis camelis adeuntes monasterium
invenerunt abbatem defunctum, Malchus autem
ad quoddam monasterium in mesopotamia
pergens illam quam sororem dilectam monasterio
virginum tradidit *9 p de amphileto et quaedam miraclis*

Amphiletus episcopus yconii *de morte basilii*
a theodosio peciit, ut arianorum conventicula
de singulis civitatibus extirparent
quod iste crudele iudicans non fecit. Iterum red
diens theodosium solempniter salutavit,
archadium vero iam imperatorem non salutavit
Augustus autem putans quod ex oblivione ob
misisset invitavit. ut osculareturr eum
at ille sufficiat inquit illi patris honor
Cumque augustus hoc suam putaret iniuriam
intulit amphiletus similiter, crede et omnipotentem
patrem eos ab honorari. qui filium eius unige
nitum blasfemant, miratus augustus protinus
legem dedit hereticorum conventicula prohiberi
Vide miracula supra. ca. 174. p 21. Hic re
citat de morte basilii. basilii quae isto tempore
contigit quod ad eum visitandi gratia venit Ioseph
iudeus in motu pulsu peritissimus, quem amabat
basilius. quia fidelem futurum sciebat, et ait
basilius, quid vides erga me fili. ille cogno
scens mortem imminere ait. crede domine sol
cum sole occidet hodie. Cui sanctus et si non moriar
usque mane quid facies. ille respondit ergo moriar
Cui sanctus et moriaris peccato. vivas autem Christo.
at ille scio quid dicis, et hoc faciam. tunc
basilius postulavit sibi dari vitam a deo. reddi
eius autem iudeus et inveniens eum vivum. ca
dens intra adoravit magnum deum christianorum. et
a basilio suscepit baptismum, completo vero sacro. vel
misterio baptismi. iuxta deo carus migravit
ad Christum. videns autem Ioseph quod sic dixerat ita
et requievit. cadens super pectus eius dicebat
vere homo dei. si voluisses nec modo mortuus
fuisses *10 p de persecutione iustine arrianae contra patricios*

Anno gratiani v. Iustina valentiniani
mater contra catholicos execrabili o
dio deseviit, rapientem ambrosium
de ecclesia. et in exilium perducentem promisit.
munera, quod cum multi id satagentes perficere
non valerent. unus infelicior ceteris iuxta ecclesiam

Septuaginta

172 p 10

176 p

domum pararet et currum, ut a palatio sanctum raperet et in exilium portaret. Sed iniquitas eius in verticem ipsius descendit. Nam revoluto anno in eodem carpento in exilium deportatur. Cum sanctus dabnitia(?) solacio fuit. Erat vir quidam arianorum acerrimus disputator, is in ecclesia constitutus vidit ad aures Ambrosii angelum loquentem, episcopus autem verba angeli populo nunciabat. Paulinus quoque recitat: cum 43 psalmum me excipiente et vidente dictaret, subito in modum scuti brevis ignis caput eius operuit et paulatim per os eius tamquam habitator in domum egressus est. Factaque est facies eius sicut nix, et post ad eius speciem reversa est. Quod cum fieret stupore obrigui, nec potui scribere que ab illo dicebantur donec visio transiret. Tunc corpus Pauli Constantinopolitani sub Constancio ab hereticis in exilium acti et pro Christo suffocati Constantinopolim relatum est a Theodosio imperatore, et deinde Venecias translatum, ad hunc integrum conditur.

Istud forte corpus datum fuit Ludovico regi Hungarie per Venetos et requisitum 171 p 9 corpus b. Pauli primi heremite.

11a p(ars) de exitu Francorum ex Sincabria

Hoc etiam tempore super Francos regnavit Marcomirus Priami filius et Sunno filius Anthenoris, quorum ducatu Franci Sincabriam egressi, consedere circa Renum in oppidis Germanie. Nec multo post Quintinum et Eraclium duces Romanorum cum omnibus pene suis iuxta Treverim deleverunt. Hoc tempore Visigoti sine rege fuerunt sub Theodosio imperatore 40 annis. Maximinus quidam Constantini magni consanguineus partem imperii sibi competere calumpniabatur. Qui cum Britannie factus fuisset rex, cepit superbire et contra imperium Romanum tyrannidem exercere.

p 13 — 176 p 3e

12a p(ars) de 2a universali synodo Constantinopolitana

Anno gratie 6. sancta universalis synodus 150 patrum in Constantinopoli congregatur iubente Theodosio et annuente Damaso papa, contra Macedonium Constantinopolitanum episcopum negantem spiritum sanctum deum esse; condempnans docuit spiritum sanctum consubstancialem patri et filio, dans simboli formam, quam tota Latinorum et Grecorum confessio ad missam solempnibus diebus decantet. Ubi audita est eius regimini(?) nozit(?) finis. Ibi decretum ut Constantinopolitanus tamquam nove Rome episcopus post Romanum episcopum haberet privilegium.

13a p(ars) de erroribus Priscilliani consentientibus(?) / illius temporis

Priscilianus in Yspania episcopus personas sancte trinitatis confundens, dicebat patrem esse qui filius et qui spiritus sanctus. Damnatas escas immundas habebat, viros a nolentibus uxoribus separabat. Opificium hominis carnis non deo vero sed angelis malis assignabat. Animas eiusdem nature et substancie cum deo esse dicebat, et eas ad agonem quendam spontaneum exercendum per VII celos et per quosdam principatus descendere gradatim, et in malignum principem incurrere a quo mundum factum dicebat; homines fatalibus stellis colligatos, corpusque nostrum secundum XII celi signa compositum, constituens arietem in capite, taurum in cervice, geminos in humeris, cancrum in pectore, leonem in manibus, virginem in ventre, libram in umbilico, scorpium in coxis, sagittarium in virili, aquarium in vesica, capricornum in tibiis, pisces in plantis. Super his auditis in Galliis episcoporum Romam petit. Ibi a sancto Damaso et Ambrosio repudiatus est. In Galliis quoque in synodo Burdegalensi a sancto Martino et aliis hereticus iudicatus est. A Theofilo Alexandrie episcopo circulus de observacione pasche per C annos digestus est, quem laterculum vocaverunt. Octavius rex Britannie senectute gravatus Maximo Leolini(?) Britanni filio, sed ex matre Romana, filiam cum regno tradidit. Qui in brevi thesauris superbiens et Gallias affectavit, et multos superans plebes sibi coadunavit. Precepit centum milia plebeiorum de insula sibi mitti et eos per Armoricam regis naciones distribuens, minorem Britanniam vocavit; et interfectis omnibus masculis Conano duci Cornubie nepoti Octavii regnum illud dedit, qui secum pro magno Britannie regno certaverat. Subactis ergo Galliis atque Germaniis Maximus apud Treveros ipsius sui sedem locavit, ita quod in duos imperatores efferatus est, ita ut Graciano interempto alter Valentinianus Romam redderet(?). Nimirum Guanius et Melga, Pictorum et Hunnorum duces, contra Gracianum et Valentinianum favebant, insulam quam destitutam invadunt. Maximus non Gracianum minimum(?) captum(?), qui sibi successit, cum duabus legionibus illuc mittit, qui hostes in fugam vertit.

179 p 9 — 176 p 1 — 176 p 9

176m capitulum de ipso Theodosio et eius ... p(ars) de gestis imperatorum.

Theodosius a Traiano ducens originem, mortuo Graciano imperavit. Hic non immemor beneficiorum Graciani in vindictam eius totius orientis viribus surrexit, et a Constantinopolitana urbe progrediens reliquit ibi Archadium filium suum imperatorem. Deinde cum Thessalonicam pervenisset, invenit Valentinianum duces in maxima tristicia constitutos, quia Maximum tyrannum necessitatis causa iam susceperat, et deinde ad Ytaliam properaret. Valentinianus ei commisit que prima pietate suscepit, et sese adversus tyrannum comparatum quidem minor, sola autem fide maior exponit. Atque Aquilegie improvisus adveniens, gentibus tributa magno terrore nominis exigentem sine controversia cepit et occidit. Deinde cum filio suo Honorio parvulo Romam venit et rem publicam ordinavit, et imperium occidentis Valentiniano relinquens Constantinopolim reddiit. Tunc Valentinianus recepta Ytalia potitus est imperio, qui a matre corruptus Ambrosium in exilium mitti iussit. Sed tanta fuit presencia fidelium ut vitam amittere mallet. Deinde Valentinianus in Galliam transiit, ubi cum tranquillam rem publicam in pace ageret, apud Viennam dolo Arbogasti comitis sui strangulatus est, et ut voluntariam mortem sibi conscivisse putaretur laqueo suspensus est. Arbogastus autem Eugenium tyrannum mox imperatorem creare ausus est. Hic Eugenius grammaticus doctor fuit. Postea relictis scolis in palacio militavit, factusque est imperatoris antigrafus, et propter eloquenciam a multis vel venerabatur vel honorabatur. Cooperatore autem

287 / 11 — p 9 — 175 p 1 — p 36

habebat arbogastum predictum et moribus galyis militaris ordinis ducem lirum et sevum et necibus preparatum. theodosius autem morte valentiniani sic et fratris vidimatur. antequam ad bellum procederet cum sacerdotibus et populo loca orationum circuiens ante apostolorum et martirum thecas cilicio indutus se prosternebat. storum de posteris auxilia suscepit et in egyptum ad iohannem monachum et eventum rei a viro sanctissimo requisivit. cum vere sibi victoriam nunciavit. ipse autem contra tyrannum gottos ante se misit quorum x milia ab arbogasto cesa sunt. et cum in alpibus hostibus occurrisset. ibique arbogastus in eminentiori loco meliorem pugnandi opportunitatem haberet. facto congressu stetit aliquamdiu anceps victoria. stetitque theodosius in rupe unde conspicere posset utrosque, et abiectis armis oravit dicens. omnipotens deus tu nosti quia in nomine christi filii tui ulcionis iuste ut puto bella ista suscepi. sin aliter in me vindica. si vero pro causa probabili et recte confisus huc veni auxilium porrige. confortatus post in sompnis a duobus viris in vestibus albis et equis candidissimis i. iohanne evangelista et philippo apostolo. facta oratione ventus vehementissimus iacula ex parte eugenii retorquebat. de quo claudianus: o nimium dilecte deo cui militat ether et coniurati veniunt ad classica venti. ibi eugenius captus occiditur. arbogastus interfecit seipsum. theodosii tempore alani vuandali et suevi yspaniam aggressi alani cartaginem et lusitaniam sortiuntur pars vuandalorum qui silingi dicebantur, utice redierunt, reliqui vuandali cum suevis galeciam sunt adepti. hic theodosius fuit clemens et pacis ac gotice gentis amator. et ita amicus eorum. ut solo habitu ab ipsis differre videretur. porro tranquillata re publica mediolani post mortem valentiniani infirmatur et moritur annorum 60. deinde constantinopolim transfertur.

2ª pars de summis pontificibus.

Siricius natione romanus ex patre tiburcio sedit annis 15. mensibus 6. diebus 24. cessavit episcopatus diebus 20. hic constituit ut monachus posset ad ordines promoveri. erat enim laica sine conversione. Item hereticum penitentem per impositionem manus sacerdotalis ab ecclesia recipiendum. Ambrosius ritum canendi anthiphonas in ecclesia primus apud latinos transtulit a grecis. apud quos sic institutum erat ab ygnacio qui in celo raptus audivit quomodo angeli per anthiphonarum repeticiones sancte trinitatis ympnos canebant. Item ambrosius post ysidorum pictaviensem primus in ecclesia ympnos canendos composuit. 3ª pars de iohanne anachoita

Hic iohannes manens in rupe montis ardui raro viris numquam mulieribus se videndum exhibuit ab anno etatis 40. usque ad 90. donec ipsum intravit. Cum autem tribunus quidam ad eum venisset obsecrans ut coniugem suam permitteret ad se intrare quia pro eo videndo multa sustinuisset pericula, illeque hoc negaret allegans consuetudinem hanc quoque in perpetuum prestiterit.

dicens pretristicia parituram. vade ait. videbit me hac nocte non hic sed in domo sua. ipse quoque recedens ambiguitatem ruminabat rursus. sed postquam tempus sompni advenit. adest vir dei per sompnium mulieri. fides tua magna est mulier et ideo tuo desiderio veni satisfacere. te tamen moneo ne faciem corporalem servorum dei, sed ut actus per spiritum contempleris spiritus enim qui vivificat. caro autem non prodest quicquam. benedicebat oleum quo inungebantur infirmi et sanabantur. nullum coctum sumebat cibum. erat quoque attenuati et aridi corporis pre abstinencia pilli capitis eius et barbe, qui ex languore minorati et tenues. exemplum ponebat contra detractores dicens: Mulier nuda exivit de dolio et cohopuit se veteribus pannis, altera vero nuda manens dicebat marito, ecce meretrix illa non erubescit. sic faciunt detractores. contra presumentes de propriis meritis dicebat. quia fuit quidam monachus omni virtutum flore ornatus, qui cottidie ingrediens speluncam inveniebat panem mire suavitatis mense suppositum nimiique candoris, cepit quoque de suis meritis gloriari et continuo subintravit cor eius desidia quedam, sed tamen parva ut eam non adverteret illaque crescente cepit cor eius occupari turpis et carnalis cogitacio. Postquam panem quidem invenit sed aliquantulum sordidiorem, super quo tristis effectus cepit intelligere causam. post dies iii multiplicatis stimulis urgeri cepit. ita ut ei videretur ad turpem usum mulierem habere substratam, panem in mensa invenit sordidissimum et aridissimum. et quasi a muribus et canibus undique corrosum, et dum cogitaciones eum quasi barbarica cohors vallaret. nocte iter proficiscens versus civitatem arripuit. in die autem fatigatus in cella quorumdam fratrum quievit, a quibus quasi ab eruditissimo ceperunt verbum hedificacionis inquirere et quomodo dyabolico laqueo posset effugere et turpes cogitaciones depellere. quod ille sufficienter edocuit et in se ipsum reversus ait. quomodo alios moneo. et ipse decipior et cursu rapidissimo ad speluncam reddiit dicens: nisi quia dominus adiuvit me. paulo minus habitasset in inferno anima mea, et artissime se afflixit donec angelus ei ait. repropiciatus est tibi deus. sed cave ne ultra elatus decipiaris.

4ª pars de duabus abbatissis

Eo tempore creduntur fuisse due abbatisse, quarum una sara fuit xiii annis a spiritu fornicacionis fortiter impugnata. et orabat, ut non recederet ab ea sed ut daretur ei fortitudo. apparuit enim ei spiritus ille dicens, tu me vicisti. Cui illa non ego sed dominus meus ihesus christus. hec super flumen habitavit 60. annis et numquam se inclinavit ut videret aquam. altera fuit secletice, a qua multa sapienter dicta sunt. qui in se ignem accendere voluit, prius fumatur lacrimatus. ita et nos cum lacrimis divinum hunc ignem in nobis accendere debemus. Item si ferrum es, igne opus est ad tollendum rubiginem, si aurum ad augendam claritatem. Item noli subito et sit arma tua prohibere ne inimicus invictus in bello facile capieris, anima nostra miles est.

Abbatisse

Institutum anthiphonarum in ecclesia.

cia nostra corpus. Item in tranquillo mari navigantes seculares in procelloso nos sumus. illi in nocte, et tunc plerique periclitantur ex negligencia, illi timentes et soliciti salvantur. Item sic navis aliquando mole fluctuum exterius opprimitur aliquando pondere suo crescente. Sic et nos aliquando demonum nequicia, aliquando iniquitate propria.

Capitulum de persecutionibus sancti martini et duobus mortuis suscitatis

Martinus relicta milicia ad sanctum hylarium perrexit, a quo est ordinatus acolitus, et monente in sompnis domino ad parentes reversus est, in quo itinere multa se passurum predixit. Unde inter alpes incidens in latrones cum unus eorum securim super eius caput vibraret, ictum alter latro continuit, vinctis tamen post tergum manibus custodie traditur. Cumque latro eum interrogaret, respondit martinus nunquam se tam fuisse securum, quia in temptationibus misericors adest deus, sicque de evangelio predicavit ut latro ab eo ad viam reduceretur. Latroque in monasterio vitam finivit. Dyabolus quoque in forma hominis apparuit ei dicens quo pergis Martine. Respondente quo deus eum vocaret, at ille quocumque ieris dyabolus tibi adversabitur. Et dicente martino deus michi adiutor non timebo quid faciat michi homo, ille evanuit. Itaque matrem convertit, patre in errore manente. Cum heresis ariana toto orbe pullularet et martinus pene solus obsisteret, publice cesus et de civitate eiectus mediolanum venit et monasterium sibi statuit. Sed inde ab arianis eiectus ad insulam gallinariam cum uno solo presbytero perrexit. Ubi inter ceteras herbas elleborum venenatum comedit, et senciens periculum non solum mortem sed omnem dolorem virtute orationis exclusit. Ibi audiens quod hylarius de exilio reduceretur obviam ei profectus est, et iuxta pictavim sibi monasterium ordinavit. Ubi quidam cathecuminus adhesit ei cupiens ab eo informari, cumque parumper a monasterio discessisset, rediens eum defunctum reperit, quem in cellam constituens et super eum se prosternens oratione suscitavit defunctum. Idem referre consueverat quod super eum data sententia obscuris deputabatur locis sed per duos angelos iudici intimatum huic esse, pro quo martinus oraret, et statim iubetur pristine vite restitui. Nec multo post transitum faciens luctum et clamorem audivit, et querens causam audivit unum ex familia servum honorati cuiusdam laqueo vitam sibi extorsisse. Locum itaque martinus ingrediens ubi corpus iacebat exanime, exclusis quoque turbis superstratus corpori aliquantulum perorauit et eum ad vitam reduxit. et cum eo usque ad vestibulum domus turba omni spectante processit.

Capitulum de vita eius episcopali et monastica.

Cum plebs turonica episcopo careret, ipsum plurimum renitentem sibi ordinari obtinuit. Iterum autem quia monasterio facile erui posset, unus civium uxoris simulato languore ut egrederetur obtinuit. Ita dispositis in itinere civium turmis sub quodam castro ad civitatem usque deducitur. Quidam autem eorum qui convenerant repugnabat dicentes contemptibilem esse personam, vultu despicabilem, veste sordidum, crine deformem. Inter quos erat presbiter quidam nomine defensor. Sed cum lector tunc deesset, quidam arripiens psalterium et legens primus occurrit: ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem ut destruas inimicum et defensorem. Sicque agentis confusus cum ceteris quem illustrem virum dum vituperare cupiunt predicabat. Suscepto vero episcopatu idem constantissime perseveravit qui prius fuerat, eadem ei in corde humilitas, eadem amictus vilitas fuit. Aliquandiu adherentem ad ecclesiam cellula usus est, deinde cum multitudinem frequentancium ferre non posset, ij extra civitatem miliaribus monasterium construxit in secreto loco, quo una tamen arta pergebatur via. Ipseque ex lignis contextam cellulam habebat. Octoginta vero discipulorum suorum in superiecto monte cavernas sibi habitacula fecerant. Nemo ibi proprium quicquam habebat, omnia in medium conferebant. Vinum nemo noverat nisi quem coegisset infirmitas. Vicior habitus pro crimine erat. Plerique setis camelorum induebantur. Vacantes ecclesie ex his episcopos habere cupiebant.

Capitulum de eius sollicitudine contra ydolatriam

Longe a monasterio quidam appellatus quasi martir colebatur. Sed martinus cum a superioribus episcopis nil constitutum haberet non adhibens temere incertis fidem, ad locum pergit super sepulcrum astans oravit ut cuius esset meriti sibi sepultus ostenderet. Tunc conversus ad levam vidit sordidam umbram que se latronem fatetur ob scelus percussum, et sic eius gloria hic se pena teneatur, et nimium in modum gauderet. Nullum videbat, audiebant tamen vocem loquentis. Tunc martinus et altare a loco et homines a tali supersticione summovit. Post hec cum iter ageret, conspiciens venientem turbam, et quid ageret ignorans, paululum subsistit. Existimans quod sacrificiorum prophanos ritus exercerent, edito in adversos crucis signo, eos ita immorari continuo ut saxa riguerunt. Sed cum verum comperisset exequias esse defuncti, illam esse licenciam abeundi licentiam dedit, ita ut voluit compulit et cum libuit abire permisit. Item cum in loco quodam templum antiquissimum diruisset et arborem pinum dyabolo dedicatam vellet excidere, contradicentibus paganis unus eorum ait: Si de deo tuo quem nobis colendum dicis habes fiduciam, nos ipsi arborem succidimus, eam cadentem excipe. Ille confisus in domino intrepide se offert et ligatus casure arbori supponitur. Arbori non similiter se vincti signum crucis opposuit et illa mox turbine retorta diversam in partem ruit adeo ut rusticos qui in tuto loco steterant pene prostraverit. Tunc ceperunt stupere miraculo, monachi flere pre gaudio, et Christi nomen in commune predicari. Ubi autem phana destruebat, ecclesiam vel monasteria construebat. Item cum in fano antiquissimo cuiusdam vici ignem posuisset, in domum adherentem agente vento ferebatur. Martinus autem tectum domus scandit, flammis se opponit et

mirum in modum ignis contra uenti impetum ferebatur,
ita ut clericorum pugnancium quidam uideretur
conflictus. In uico cui nomen leprosum cum templum
opulentissimum euertere voluit, sed obstitit
gentilium multitudo, secessit ergo ad proxima
loca, triduo tectus cilicio ieiunans et orans
continue, ut quod humana manu non poterat
id virtus diuina euerteret. Tunc subito duo an-
geli astiterunt Martino auxilium promittentes.
Regressus ille, spectantibus gentilium turmis
atque quiescentibus, prophanum usque ad fundamen-
tum diruit, et aras subuertit. Omnisque fere
credula multitudo ad Deum conuersa est.
In pago quoque eduorum cum templum euerteret
furens in eum irruit multitudo, cuiusque vnus
audacior ceteris tracto gladio eum peteret,
reiecto pallio caput denudatum percussori
obtulit, nec cunctatus ferire gentilis, sed
cum dexteram altius extulisset, resupi-
nus ruit consternatusque diuino metu veni-
am precabatur. Similiter dum in alio loco ydola
destrueret, cultro eum quidam ferire volu-
it et subito ferrum de manibus eius excussum
non comparuit. 8a pars de gratia curationum

Nullus fere ad eum egrotus accessit
qui non continuo receperit sanitatem.
In domum eciam cuiusdam patris famili-
as ingressurus in ipso limine substitit dicens hor-
ribile in atrio domus demonium se videre, et cum
ei ut discederet imperasset, quendam e familia in
interiori parte edium arripuit, qui mox se-
uire dentibus cepit, et quoscumque obuios lani-
are. Martinus non se furenti obiecit ac primum
ei stare imperauit, sed cum dentibus fremeret
et morsum minaretur, digitos Martinus in eius
ore posuit dicens: Si habes potestatem hos deuora.
Ille vero reductis dentibus digitos beati
viri vitabat attingere, et cum fugere de obsesso
corpore penis et cruciatibus cogeretur, nec
tamen per os ei liceret exire, feda relinquens
vestigia exiit fluxu ventris. Cum de
metu atque impetu barbarorum subita ci-
uitatem fama turbasset, demoniacum
ad se exhiberi iubet, cui imperat ut si verus
esset nuncius fateretur, qui confessus est
.16. fuisse demones qui rumorem hunc
per populum disseminassent, vt hoc saltem ex
metu Martinus oppido fugaretur. Apud
Parisius dum porta ciuitatis leprosum
gestis horribilem post exhibitum osculum
benedixit, continuo mundatus est. Fimbrie
quoque vestimentorum eius cilicioque detracte
crebras super infirmos egere virtutes.
9a pars de eius constancia et equitate

Cum apud imperatorem Maximi-
num ferocis ingenii virum et ciui-
lium bellorum victoria elatum
plures ex diuersis partibus episcopi confluerent
et feda circa principem omnium adulacio
notaretur, in solo Martino apostolica auctoritas
permanebat. Nam et si in aliquibus supplica-
turus fuit, imperauit pocius quam rogauit, et conuiuio
sepe eius rogatus abstinuit dicens se eius mense
participem esse non posse qui vnum imperatorem
regno, alterum vita priuasset. Tandem Maximo affir-
mante se imperium non sponte sumpsisse, sed a mili-
tibus sibi impositum diuino nutu sicque regni
necessitatem deffendisse, tandem victus uel
racione uel precibus ad conuiuium venit, et scutu-
lam regem porrecta consedit in conuiuio. Vt moris
est patera regi minister obtulit. Ille sancto episcopo
poculum dari iubet, expectans atque ambiens
vt ab illius dextera poculum sumeret. Sed
martinus ubi ebibit, pateram presbitero suo tradi-
dit, eum extimans digniorem qui post se primo
biberet, et indignum iudicans si aut regem
aut regi proximos presbitero pretulisset. Quod
factum imperator omnesque qui cum aderant ita
mirati sunt ut hoc ipsum quo contempti fuerant
eis placeret. 10a pars de eius perspicacia contra insidias demonum

Demonem uero tam conspica-
bilem et subiectum oculis habebat
vt siue se in propria natura contineret
siue in extraneas formas transferret
sub quacumque ab eo ymagine uideretur. Quo-
dam enim tempore occurrit ei bouis cornu in manu
tenens: Ubi est inquit Martine virtus tua? Unum
de tuis modo interfeci. Solicitus Martinus inqui-
sicat per cellas singulas et nemo deffuit mo-
nachorum. Sed rusticum mercede conductum
vt vehiculo lignum defferret, ille ad siluam
nunciant. Iubet ergo aliquos ire obuiam
et pene exanimis reperitur. Bos eum excusso
capite in inguina cornu iniecit. Purpura
quoque circumtectus dyabolus et regio dyademate
calceis auro illitis sereno ore leta facie
oranti Martino in cella astitit. Qui cum primo
aspectu et fuisset delectatus, denique ambo
siluissent, primo dyabolus ait: Martine quem cernis
Christus ego sum descensurus ad terras michi prius
manifestare volui. Cum martinus adhuc
taceret, dyabolus iterate deffensionis audacia
usus ait: Martine quid dubitas credere cum
videas? Christus ego sum. Tunc martinus reuelante
sibi spiritu intelligit dyabolum esse, non deum: non se
inquiens dominus Ihesus purpuratum et dyade-
mate renitentem se venturum esse predixit.
Ego Christum nisi in eo habitu formaque qua passus
nisi crucis stigmata preferentem videro non
credam. Ille statim euanuit et celulam fetore
repleuit. 11a pars de superato incendio et austeritate vite

Cum pro quadam ecclesia visitanda media
venisset yeme clerici ei lectulum
plurimo stramine extruxerunt. Mar-
tinus ibidem requiescens in solita molicie per-
horrescit, quippe qui nuda humo uno tan-
tum superiecto cilicio cubare solitus erat. Itaque
quasi permotus iniuria stramentum omne reiecit
et se super nudam humum colocauit. Et media
fere nocte per interruptum pauimentum ignis
estuans arentes paleas apprehendit, et
martinus erumpere foras conatus et non valens
graue sensit incendium, ita ut eius vesti-
mentum assumpsisset. Rediens autem ad solitum
fidei et orationis refugium crucis emittens
signaculum in medio ignis intactus permansit et

175 p 13

flamas sensit rorantes· quas expertus fuerat urentes/ monachi non excitati occurrunt/ et martinum quem iam consumptum putabant de medio flamarum illesum educunt/ 12a de angelorum familiaritate circa eum.

Constat autem angelos plerumque ad eum missos ita ut secreto invicem apud eum sermone loquerentur/ Contigit quoque ut per confragosos stalarum gradus decidens/ martinus multis affectus vulneribus in cella iaceret exanimis angelus autem nocte ei visus concussi corporis membra contingere eluere vulnera atque ita postero die restitutus est sanitati· ut nichil adversi pertulisse videretur 13a de eius compassione erga delinquentes.

177 p 6

Testabatur aliquis ex fratribus se audisse demonem protervius martinum verbis increpantem quod recepet eos qui baptismi gratiam perdidissent/ ac exponentem crimina singulorum· eundemque martinum constanter/ antiquam vitam· melioris vite conversatione purgari/ qui per misericordiam dei absolvendos a peccatis· qui peccare desierat/ contradicente dyabolo non pertinere ad veniam criminosos et semel lapsos/ nulla adeo praeri clementia· in hac voce exclamavit martinus si tu ipse miserabilis ab hominum infestatione desisteres/ et te factorum tuorum peniteret confido vere tibi confisus in domino Christi misericordiam pollicerer/

de beato bricio

Beatus bricius ei adherens et dyaconus effectus iuveniliter agens· beato martino plures molestias intulit/ inter ceteras/ quadam die dum eger quidam bricio diceret· prestolor beatum virum et nescio ubi sit· vel quid operis agat/ Ille respondit si delirum illum queris/ ecce celum sicut solitus est amens tuetur/ martinus sanato infirmo/ bricio ait· en ego tibi delirus videor/ at cum ille confusus negaret· Martinus ait· nonne aures mee ad os tuum erant cum ista loqueris/ amen dico tibi quod optinui apud deum· ut in pontificatus honore succedas Sed noveris te multa in episcopatu passurum adversa 14a de inventione sanctorum gervasii et prothasii

Anno 2o theodosii/ quadragesimali tempore orante ambrosio/ sompnus repsit ita/ ut nec dormiret nec vigillaret apte· et vidit duos iuvenes ephesos colobio et pallio/ candidissimis indutos et caligulis calciatos extensis manibus orare· ipso autem plene vigilante visio disparuit./ Sed dominum deprecabatur augmentans ieiunium· quod si ludificatio demonum esset abscederet/ si veritas plenius aperiret· et sibi modo canente gallo· apparuerunt iuvenes secum orantes· 3a vero nocte defecto ieiunio corpore non dormienti sed stupenti 3a persona apparuit/ beato paulo similis et ambrosio aliis tacentibus ait· isti sunt qui monita mea sequuti/ respuentes/ predia et divicias secuti sunt Christum nichil terrenum vel carnale concupiscentes/ in hac mediolanensi urbe annis x/ iudici sanguinem predantes ad hoc pertingere meruerunt/ ut Christi martires fierent quorum corpora in hoc invenies ubi oras loco quorum archam quam xii pedibus est sub terra exaltabis/ et eorum nomine ecclesiam fabricabis quod opere ambrosius complevit· in eorum autem translatione cecus quidam illuminatus est 15a de sancta agnete

Scripsit quoque ambrosius vitam sancte agnetis sic/ agnes virgo gratie nobilis xiii etatis sue anno mortem perdidit· et vitam invenit/ quod solum vite dilexit auctorem/ corpore quidem iuvencula/ sed animo cana/ pulcra facie· sed pulchrior fide· dum a scolis reverteretur a prefecti urbis filio adamatur· qui preciosa sibi detulit munera/ que ab ea sunt velud stercora refutata/ cepit propterea/ per se et amicos maiora promittere/ ad quem illa tale fertur dedisse responsum/ discede a me fomes peccati/ pabulum mortis· nutrimentum facinoris/ quia iam ab alio amatore preventa sum/ qui michi meliora obtulit ornamenta/ et anulo fidei sue subaravit me/ collum meum cinxit lapidibus preciosis/ tradidit auribus meis inextimabiles margaritas/ et circumdedit me vernantibus atque choruscantibus gemmis· Sed nota quod in ministerio boni angeli ita potuerunt apparere sensibiliter/ in fantasia eius sicut ministerio dyaboli omnia regna mundi se sibi ostendit apparuerunt in fantasia Christi/ secundum theophilum ca· 90· p· 6/ et bene vocat margaritas inextimabiles/ quia per hec sibi ostensa intellexit promissa dona glorie/ vide ca· 114 in 2o gratie contemplationis· quem posuit ricardus/ longe te nobilior genere et dignitate/ cuius generositas celsior/ possibilitas forcior/ aspectus pulchrior/ amor suavior/ et omni gratia elegancior· Iam mel et lac ex eius ore suscepi/ iam eius corpori meo sociatum est/ et sanguis eius ornavit genas meas· cuius mater virgo est cuius pater feminam nescit/ cui angeli serviunt cuius pulcritudinem sol et luna mirantur· cuius odore reviviscunt mortui cuius tactu sanantur infirmi/ cuius opes numquam deficiunt ipsi soli servo fidem/ quem cum amavero casta sum· quem cum tetigero munda sum· quem cum accepero virgo sum./ Audiens hec insanus iuvenis amore corripitur ceco/ et inter angustias mentis et corporis lecto prosternitur et per alta suspiria amorem medicis aperit. tunc pater eius cepit vehementer inquirere quis esset sponsus/ de cuius se agnes potestate iactaret· affuit qui diceret eam esse christianam et ita magicis artibus occupatam/ ut Christum suum diceret sponsum./ Audiens hec prefectus letus efficitur/ et suis tribunalibus presentatam/ primus quidem secretius provocat deinde terroribus pulsat/ Sed virgo et terrentem sic et blandientem/ ac deridebat/ Videns autem prefectus simphorianus eius constanciam/ parentes eius alloqui cepit/ et quia parentes eius nobiles erant/ nec vim inferre poterat· titulum christianitatis opponit/ virginem autem sibi putate ait/ ad deam vestam propera· ut cum perseverancia virginitatis placet/ eius que sacrificiis insistas/ Que respondit/ quia te ad hec impetrare non potes tendere video/ quidquid vis in tormentis exerce· At ille ait· aut cum virginibus dee veste sacrificabis aut cum meretricibus in lupanari

stortaberis. Agnes rndit / nomi[n]e virtutez dni mei ihu xpi / q[uod] neutro mo[do] polluar. mecu[m] e[ni]m h[ab]eo angelu[m] dni / tu[n]c iussit ea[m] spoliari et sub voce p[re]conia nuda[m] ad lupanar duci / statim aut[em] ut spoliata e[st] resolucio capillo[rum] tanta ea[m] de[n]sitate texit / ut melius eo[rum] fimbrijs qua[m] vestimentis tecta videret[ur] / Ingressa aut[em] turpitudinis locu[m] / angelu[m] dni ibi paratu[m] i[n]venit / qui ea[m] i[n] me[n]so lumine c[ir]cu[m]dedit. ita ut nullus ea[m] nec respicere nec contingere posset / cu[m]q[ue] se i[n] orone[m] dedisset / apparuit an[te] ea[m] stolla ei[us] cor[pori] apta / et nimie candore p[er]spicua / qua[m] app[re]hendes induit / Interea lupanar locus oronis efficit[ur] / ita ut o[mn]es qui ingrederetur p[ri]mitus psalledre adorarent et daret honore[m] deo / Prefecti aut[em] filius veniens ad locu[m] cu[m] sodalibus suis ut virgini insultaret / et sua[m] libidine[m] expleret. et alios p[re]mittens / et reverte[n]tes contritos arguit / et audacter intrans i[n]gressus a demone prefocatur / Cu[m]q[ue] hora transisset vnus qui ei familiario[r] erat intrans. et q[uo]d factu[m] erat conspiciens exclamavit / pijssimi romani succurite magicis artib[us]. h[ec] meretrix / prefecti filiu[m] interfecit / fit repe[n]te concursus p[o]p[u]lo[rum] et clamor. Prefectus q[uo]q[ue] hoc audiens / cu[m] ingenti clamore advenit. d[icens]. Crudelissima femina[rum] i[n] meo filio voluisti tue magice artis apodicez demonstrare / Et p[ro]pterea diligenter cu[m] mortis inquireret ip[s]a rndit / Ille cui[us] voluntate[m] p[er]ficere voluit i[n] eu[m] potestate[m] accepit / cur no[n] ceteri. qui ad me ingressi sunt. nisi quia honorez deo dederunt. Prefectus vero ait / i[n] hoc apparebit q[uod] arte magica hoc no[n] feceris / si deprecata fueris ang[e]l[u]m ut filiu[m] m[eu]m vivu[m] restituat / ille orante virgine suscitatus / cepit vnu[m] deu[m] xp[ist]ianorum p[re]dicare et o[mn]ia ydola vana esse / q[uia] nec sibi nec suis cultoribus possu[n]t ferre ope[m] / templo[rum] no[n] pontifices conturbati clamabant / tolle magam tolle maleficam / q[ue] me[n]tes mutat animos alienat / Prefectus tanto viso miraculo q[uia] liberare ea[m] no[n] valuit / tristis abie[n]s vicariu[m] dereliquit / Aspasiu[m] qui p[o]p[u]li sedicionem non ferens / iussit igne[m] magnu[m] accendi / et ea[m] i[n] medio iactari / quo facto flamme i[n] tanta virgine huc et illuc disp[er]se / sediciosu[m] exurebant p[o]p[u]lu[m]. tu[n]c illa extensis ad celum manibus orabat. d[icens]. b[e]n[e]dico te p[at]r[e] dni n[ost]ri ihu xpi / q[uia] per filiu[m] tuu[m] evasi minas hominu[m] impio[rum] / et spurcicias demonum i[n]polluto calle transivi / Ecce quod credidi iam video q[uo]d concupivi / amplector te labijs et corde confiteor / et cu[m] oronem conplesset ita ignis extinctus e[st]. ut nec tepor quide[m] i[n]cendij remaneret / tu[n]c iussit aspasius i[n] ei[us] guttur gladiu[m] demergi / sic sponsus candidus et rubicundus. sponsam virgine[m] et martire[m] consecravit / pare[n]tes vero ei[us] cu[m] gaudio tulerunt corp[us] illius et sepelierunt / Cu[m]q[ue] illuc o[mn]es xp[ist]iani concurrerent vix pagano[rum] insidias evaserunt. Emerentiana vero ei[us] collactanea virgo s[an]ctissima / ad huc cathecumina. dum ad ei[us] sepulc[h]rum

staret et constanter gentiles argueret / ab eis lapidata e[st]. statim q[ue] terremotus veheme[n]s fit e[st]. et cu[m] maxia esset celi serenitas tante choruscaciones / fulgura et tonitrua processerunt q[uod] maxia pars infinitam p[o]p[u]li expiravit / Cu[m] aut[em] pare[n]tes b[ea]te agnetis / cu[m] pluribus alijs ad sepulc[h]rum ei[us] vigilarent / medio noctis silencio viderunt exercitu[m] virginu[m] qui tu[n]c clamides auro textas / i[n]genti lumine pergentiu[m]. i[n]ter quas vident b[ea]ta[m] agnete[m] / et a dextris eius agnu[m] nive candidiorem. que rogat virgines par[um] p[er] gradus figere / et pare[n]tibus suis. ait. videte ne me q[ua]si mortua[m] lugeatis / sed congratulamini. q[uia] cu[m] his o[mn]ib[us] lucidas sedes accepi / et illi su[m] iuncta i[n] celis / que[m] i[n] terris posita tota devocione dilexi / Post aliquot annos constancia constantini filia virgo prude[n]tissima / sed a capite usq[ue] ad pedes / vulneribus obcessa / veniens ad sepulchru[m] / ubi licet pagana / ta[men] credula i[n] oracione[m] preces fudit. et sompno correpta vidit b[ea]ta[m] agnetem sibi dice[n]te[m] / constanter age constancia et crede filiu[m] dei esse / salvatore[m] mundi. per que[m] modo consequeris sanitate[m] / ad hanc vocem vigillavit ita sana ut i[n] ea nec vestigiu[m] vulneris remaneret / 16. p[ro] d[e] q[ui]busdam miraculis ambrosii

S[ecundo] ecia[m] anno theodosij / Justina mortua e[st] / quida[m] aut[em] aruspex cu[m] a iudice torqueretur clamabat se ab an[te]ce[sso]r[e] ambrosij magis torq[ue]ri / eo q[uod] t[em]p[or]ib[us] p[ro]p[te]re iustine / ad excitanda i[n] eu[m] odia p[o]p[u]lo[rum] / tectu[m] ecclesie nocte sta[n]s sacrificavit / misitq[ue] demones / qui illu[m] necarent. Et demones renu[n]ciaverunt. q[uia] no[n] solu[m] ad ip[su]m sed nec ad domu[m] i[n] qua manebat / appropi[n]quare poterant q[uia] ignis i[n]superabilis hedificiu[m] muniret / que[m] e[st] longe positi verebantur. Per idem t[em]p[u]s vir illustris probus / cu[m] pueru[m] suu[m] notariu[m] a demonio vexatu[m] direxisset ad ep[iscopu]m / egressu[m] de urbe dimisit / sed regressu[m] p[ro]pe urbe[m] iterato vexare cepit / Interrogatus ab exorcistis cu[r] mediolani no[n] vexasset / confessus e[st] q[uia] timuit ad s[an]ctu[m] viru[m] adduci. Quida[m] clarissimi viri filius. pansophius / ad modum parvulus / cu[m] i[n] mundo sp[irit]u laboraret / frequenti oronere / et manus i[m]posicione sanatus e[st] / Deinde subita i[n]firmitate correptus / mortuus e[st]. cui[us] m[at]er fide plena. tollens eu[m] i[n] lecto sacerdotis ip[s]o abse[n]te composuit / et que[m] mortuu[m] i[n]venerat / oracio vivu[m] reddere voluit meruit cui i[n]fantulo libellu[m] conscripsit. ut q[uo]d etatis defectu scire no[n] poterat / legendo cognosceret 17. p[ro] d[e] s[an]c[t]o ioh[ann]e crisostomo

Chrisostomus ex nobili genere / discipulus libanij sophiste / et auditor adragatij ph[ilosoph]i / cu[m] esset socius ph[ilosoph]i / lector factus e[st] i[n] anthiochia / Et tu[n]c libru[m] fecit c[ontra] iudeos Post paucu[m] t[em]p[u]s dya[co]nus factus e[st] a melancio et tu[n]c libru[m] de sacerdocio / et plures alios sc[ri]psit / ab evagrio vero successore. paulini / p[res]b[ite]r factus e[st]. erat aut[em] p[ro]pter zelu[m] castitatis severior / in furore mag[is] q[uam] reverencie se prebebat. et p[ro]pter vite rectitudine[m]. i[n]cautus erat p[ro]spicere de futuris / p[ro]pter simplicitate[m] vero oris libertate p[ro]fusus / ap[u]d colloquentes

arogans putabatur. scripsit autem librum unum de
hoc quod nemo leditur nisi a semetipso. li. i. de re
paratione lapsi. li. ii. de conpunctione cordis super
anathema omelias. go quarum tamen 24 communiter ha
bentur et alia. Ite. p de conversione sancti augustini

179 f 7

Eo quoque tempore augustinus a beato ambrosio
conversus est. Fuit autem natione cartha
giniensis ex honestissimis parentibus natus
in scolis ad plenum eruditus. Oratur autem matre
eius Monicha ut baptisaretur et reluctante
patre baptismus eius dilatus est. excesserunt autem
caput ipsius libidinum vepres. eo pubescente
sterili ad librum pervenit ciceronis qui exhorta
tionem ad philosophiam continet et vocatur ortensius
ibique cepit mutare affectum cum esset annorum
xviii. defuncto autem patre deductus autem in ma
gas est ut crederet ficum plorare cum decerpitur
et matrem eius arborem lacteas emittere lacri
mas. Manichei secta aliquibus sapiens
matre autem ipsius multum pro eo flebat ad dominum
in oratione continua. tunc habebat quandam que ei
non erat iusto matrimonio copulata et tamen fi
dem thori servabat. legens quoque rethori
cam dolos docebat discipulos sine dolo. habebat
autem amicum et studii socium minus carum que
ad fidem quam tenebat deflexit. ille tandem
laborans febribus baptisatus est augustino
non curante et post sanitatem recidivas mor
tuus est. tunc dolore tenebratum est cor augustini
et quidquid aspiciebat propter dilectum erat illi cru
ciatus et pene supplicium. et cum esset annorum
29 ignorante matre romam profectus est ibique re
thoricam docuit. inde mediolanum tradites
in ambrosii iam famosi urba animum suspendebat
mireque quem secuta est ait iam se manicheum
non esse. continue questiones disserebat
cum alipio et nebridio quis nam esset tenendus
vite modus. cumque audisset de vita anthonii
monachi stupebat super auditis. deinde producto
to sermone de monasteriis et monacorum
ordine confundebatur horribili pudore et
tandem in lacrimas fusus ait ad alipium sur
gunt indocti et celum rapiunt et nos cum doctri
nis descendimus in infernum. et effectus
solitarius sub arbore fici iactabat voces
mirabiles et plorabat amarissima contri
tione et repente audivit tolle et lege. ille factum
quod mirabatur et legens primo occurit. non in comessationibus
et ebrietatibus. statimque quasi infusa cordi eius
luce diffugiunt tenebre. nulla profectus
gaudens legebat psalmos cathecuminus
cum alipio cathecumino et ardebat desiderio
legendo litteras de rore celi melleas et divino
lumine luminosas. et quasi audiebat vocem
de celo sibi immissam. cibus sum grandium cresce
et manducabis me. non me mutabis in te. sed
tu mutaberis in me. Ubi autem tempus advenit
relicto rure mediolanum venit. et cum alipio
deodato filio ingeniosissimo baptismum suscepit
a beato ambrosio nec saciabatur illis diebus
dulcedine mirabili considerans altitudinem
divini consilii super salute generis humani. scrip
sit autem conversionem de pulcro et apto libros

ad huc cathecuminus libros soliloquiorum de immortali
tate anime. de beata vita. de ordine. de academicis. de
disciplinis liberalibus ceteraque innumerabilia post
baptismum usque ad xxviii annum quicquid legit
secularium litterarum est sine doctore intellexit. mor
tua autem matre eius que et mater sua in morte ipsius
lucrata est. augustinus ad patriam redditus in iuventus sacer
dotii ordinem suscepit. monasterium clericorum
instituit apud yponam. Ubi episcopus yponensis
natione grecus faciebat eum coram se predicare
et cernens suum corporis defectionem ac timens
ne ab alia ecclesia sumeretur impetravit a
carthaginensibus ut augustinum totis viribus re
tineret. sibi loco consecraret episcopum. In mensa
lectionem. semper autem disputationem diligens
contra detractionis viribus detractionis pestem ita
scriptum habebat. quisquis amat dictis a
bsentium rodere vitam hanc mensam indignam
noverit esse sibi. unde si forte detractio alicui
emergeret dicebat quod si non taceret aut versus
illos deleret aut a mensa recederet
Ie. p de pressura ambrosii et imperatorem

Theodosius indignans quod in thessaloni
ca civitate quidam iudices sui lapida
ti essent a populo. iussit homines ibi in
differenter occidi. non secernens nocentes
ab innocentibus. et interfecti sunt fere quinque milia
hominum. cum autem mediolanum venisset et
ecclesiam intrare vellet. hiis verbis prohibuit
eum ambrosius. nescis imperator perpetrata
a te. cur post tantum furorem non agnoscis mo
lem tue presumptionis. sed forte cognitionem
peccati impedit potestas imperii. decet tamen ut
vincat ratio potestatem. Scienda quippe natura est eius
mortalitas atque resolutio et pulvis progeni
torum ex quibus facti. ad quem finem redigendi
sumus. princeps o imperator es. sed conservorum
unus tamen omnium. quibus oculis aspicies domini
templum. quibus calcabis pedibus sanctum pavi
mentum. quomodo manus extendes e quibus
sanguis innocens adhuc stillat. recede igitur
recede ne secundo peccato priorem nequiciam augere
contendas. suscipe vinculum quo te deus omnium
ligat. hiis sermonibus imperator obediens cum
gemitu ad regiam remeavit. Cum vero diu
mensium transisset spacium appropinquavit
salvatoris nativitas. tunc imperator lamen
tationibus continuis residens lacrimas habun
dantissime fundebat. Ingressus autem magister militi
am lacrimarum inquirit et audit. tu rufine
vulnera mea non sentis. servis et mendicanti
bus patet templum dei. ut suum creatorem
exorent. mihi vero non patet ingressus. sed et
celi mihi clauditur. verbaque dictis interrum
pebat singultibus. tunc rufinus curro inquit
et persuadebo pontifici ut vinculum solvat quo
te ligavit. Cui imperator persuadere non poteris
Ambrosio. eum novi fore iustum illius decretum
neque eum reverebitur imperiale potenciam ut legem
possit prevaricari divinam. sed cum rufinus
promitteret ne eius pontificem esse flectendum imperator
eum secutus est. Porro vir mirandus ambrosius
mox ut vidit rufinum ait. impudenciam canum

secutus es o Rufine

C1A6

secut9 es. o rufine. tate videlicet necis auc
tor. z nūc pudore de fronte deterso/ nō eru
bestis. nec metuis contra maiestatē diuinam
latrare/ Cūqȝ rufin9 supplicaret z diceret
Jmpatorē contiuuo affuturū/ sūpno zelo.
accensus ambrosi9/ Ego inquit rufine
t̄ pdico. eūqȝ diuinas calcare leges atqȝ
imperator. qui ingredi sacra limina phibe
bo. si nō impiū ī tyrānide cōmutauit/
necem libēter suscipio. hec audiēs īpator
qui iā usqȝ ad mediā plateā processerat
pgā inquit z iustas in facie suscipiā con
tumelias. pueniens qȝ ad antistitem sup
plicarē cepit ut ei9 uīcla solueret/ eps nō
tyrānicam dicebat ei9 puētā. eūqȝ di
uinas calcarē leges./ atqȝ imptor nō īgt
īsurgo contra ecclesiasticas sanctiones/ nec
iniqȝ ingredi. sacra limina cōtendo/ sed te
soluere mea uincla deposco/ pcorqȝ ut
pro me diuinam exores clemenciaz/ et
ne in claudas ianuaz/ quā cūctis ppeni
tēciā xps̄ apperuit/ tūc ait antistes. quā
penitenciaz p9 tāta iniquitatez ondisti
ad hoc imperator tuū ē edocere. z medi
camina tempare/ meū ē oblata suscipe
tue. mādat ambrosi9 ut legē scribat
p quā sūmā necis atqȝ pscripcōnis xxx
dieb9 inscriptis dū taxat pmaneat.
z iudiciū rōnis expectet/ īpator legē
iustā cernens repēte conscribi fecit/ z ppria
manū confirmauit. quo facto uīclm̄ dissoluit
eps̄/ imperator aūt ecclē limina īgressus
z adherens pauimēto manib9 capillos
euelens con lacrimis ueniā postebat. a dnō
postea dū ad cācellos ascendisset/ rur
sūz nō quieuit. abrosi9/ cācellos locū d.
sacerdotūz. z qȝ purpura si īpatorē tm̄ nō
sacerdotem instituit/ Jmpator aūt fideli
sim9. z hāc tradicōnem gratāter susti
piens remādauit. qȝ nō audacie cā iterū
cācellos māsisset/ sed qȝ costātinopolitae
ecclē consuetudo foret gr̄as egit pro huj9
doctrina

20ª p d' piet̄ īpa^ris et paupes. z īpa^ris cira cultū di

P lacella q̄ uxor theodosij ī firmo
rū atqȝ debiliū. maximā curā
gerebat/ ipaqȝ met ad corūz
tabernacula pgebat/ uniuiqȝ q̄d op9
ē pbens/ sūisqȝ manib9 ministrabat. pa
nem frangens/ cibos ministrans/ ollas
z extergens/ phibentib9 aūt dicebat/
oz te marite cogitarē sep q̄d fuis. z q̄d mō
sis sicqȝ benefactori ingrat9 nō eris
īpator uō contra errorem gentiliū īsurgens
eū fundit9 euertere destināū. legē con
data p̄cepit ydolorū templa soloten9
euerti/ sic constātinus sacrificia īterdixit
seruatur tū ī alexādria simulacrū simile
ne pagani pōea seruarent. se talia ado
rasse/ sup quo phr grauit ī dignat
de capite quoqȝ serapis/ uaste magnitu
dis greges sorīcū distulit/ moris
aūt erat ī egypto ut mēsura ascēden
tis nili ad templū serapis. defferret
uelud ad ī cremēti ei9 auctorē supp
eā crēste ī natiuitate Johis bapte z ēstit

usqȝ ad exaltacōez scē crucis/ deīn ē ī decrescit
usqȝ ad ephyphaniaz/ cū aūt apparet arida cul
tor seiāuit. z metet ī marcio/ subuso autem
atqȝ combusto ei9 si potest simulacro putabant
pagani aquarū affluenciaz/ nō amplius affuturaz
sed ut ostenderet de9 nō serapi / qui multo post
fluuiūz fuerat/ sed se eē. qui aquas aquas
nili suo tpē facit excrescere/ tāta ext̄ fuit
inundacio q̄ta etas nulla pri9 meminerat

2ª p d' capite Johis bapte

T heodosi9 āno 6. sui impij capud
Johis bapte constatinopolim trāstulit.
q̄d cū constans īpator atteptasset/ uehicu
lūz in quo sūm corp9 deferri debebat. ulteri9 de
ferri potuit. caput aūt hoc mō īuētū ē/ duo
b9 eīz monachis. pezlin cā orōnis uenientib9/
ī uisione ostēsū est. Jste ad palaciū herodis
z ubi fimū eterra ascendere uideritis.
Jbi capud btī Johis bapte īuenietis. noluit
eīz herodias capud cū corpore seppeliri./ ne
forte resurgeret/ q̄d illi pficiētes con magno
honore. clāculo secū yerosolimā deportārt
et nō multo p9 a latinib9 raptū ē/ qui mit
tētes illud ī quodā specuē. z dā illud atha
nasio alexandrie epō/ q̄d et fecit. eodē āno
clodi9 rex crinit9 sup francos regnat. p9
aūt aliquos ānos/ quidā monach9 felicius
qui orōnis grā yerusalem. aduenerat an
gelica reuelacōe comonit9 ē. ut alexādriaz
pgat. Jbiqȝ ī ecclā btī Johis/ caput ei9 con trib9
īnocentib9 cōditū trāsferat ī aquitaniam
qui iussa pficiens/ ad portūz agolienseṁ
peruenit/ ubi vnadalis occurēns. pipinus rex
equitanie. os perijt. xx de suis tm̄ nō ī̄ffec
tis. lz sibi carissis/ cū aūt d. uictoria pipin9
redderet ī papilone sompno pssus sibi uocē
altā audiuit. tu piger dormis. ecce tres
uiri te sequūtur ī habitu pegrino portantes
reliquias huj9/ qb9 tibi uictoria data est
occurrit ille cū toto exercitu. et sup quo cīsp
defuncto sacre Reliquie ponebātur contiuuo
suscitabatur/ rex aūt eis basilicā hedifica
uit et monasteriūz dotauit

22ª p de scō pa

P atricio9 scot9 tricio z prudētio poeta
ī hybernia/ cū duob9 sororib9 suis
vendit./. ii cū eēt regis porcarij9 an
gelico seppe fruebat. collogquio. Prudēciū
tūc floruit uir secularib9 lr̄is eruditus
qui librū de uicijs et uirtutib9 elegāter cō
posuit./. ii ait de sūme grādi loqui. frangit
de9 oē supbūz/ magna cadūt ī flata crepat,
tumefacta pmittur/ disce sup aliū depone
disce cauē. scandūt ad celsa humiles. tru
duntur ad yma feroces/ ite sūma quies.
nil uelle sup ea postulat usus debitus. ut
simplex alimonia uestis. ut una ī firmos
tegat ac recreet me diuetur artus/ Item
quod sapiens coniungat amor q̄d uiuens uno
conspiret studio/ nil dissociabile firmū. pax
belli exacti pciū pciūqȝ pcli. nil plantūz
sūt pace deo/ nec munus ad arā meritorum
clausula pax ē. pax plenū uirtutis op9. pax
sūma labor/ Eo tpē ī emaus nat9 ē puer
ab umbolico ī sursūz diuisus. ita ut haberet
duo capita z duo pctora et unusquisqȝ pprios
sens9. z uidebat et paciebat se inuicē. z uixerunt

172 p 3
180 p 3
112 p 3
179 p 3
96 p 2
7 p 10
10 p 15

prudencius

puer

duob9 ānis · un9 aut supuixit alteri iij dieb9

23ᵃ p de arsenio

Arsenius rome claret qui usqȝ ad 40
ānū i aula ipatoȝ / gloriose mili
tans fit monachus / ꝛ uixit i here
mo · 44 · ānis / orauit · nō deuȝ · ut eū diri
geret ad salutem · ꝛ facta ē uox ad eū · Ar
seni fuge hoīes ꝛ saluaberis · fact9 aut
monachus orauit · ut p9 ꝛ audiuit · arse
ni · fuge · tace quiesce · hec eīȝ sut radices
nō peccādi · Abbas daniel de eo referebat ·
q die sabbatoȝ uespe solē ꝉ lucētē · post
tergū dimitteret · extendens qȝ man9 ad
celū nō desinebat orare / donec seque
ti die · splendor solis oculos ei9 ipleret ·
ceteras nō noctis ducebat puigiles ꝛ circa
diluculū cū uellet pro pāe fragilitate
gestere / dicebat sopno ueni m° sue / et
sedendo modicū sopnū surripiebat / qdā
ex frib9 dixit ei · cur pr meditare festinas
de sacris scripturis q dicit nō sencio
ɔpunctōnē in corde quia non intelligo uirtu
tem lre et audit illi qui serpentes solent inca
tare non intelligūt uerba que loquitur sȝ ser
pentes iuȝ uerboȝ audientes / et acquiescūt
et subdūtur eis · ita et nos faciem9 et fu
gabūtur demones / non substinētes uerba
sca spūs / cum in morte uidē timē · inrati
bus et interrogantib9 frib9 ait · Iste timor
qui nūc mecū est / sp in me fuit exquo fac
tus sū monachus · et cum uidissȝ abbas
permen / quia transisset dixit · beatus es abbas
arseni quia te tm in hoc seculo planxisti · q
cūm se hic non planxit illic inppetuū lugeb

24ᵃ de ysidoro dorotheo ꝛ alexandria

Heraclides uir religiosissim9 de hys q
uidit aut ab alys didicit / operib9
scoȝ / prim librū scribit / q paradisus
merito intitulatur / ad lausum epz / de ista / [margin: ꝉ vxorē am pere]
eīȝ penetrauit · egypti · libie · thebaidis ·
syrie · palestine · ꝛ sub occidentib9 regiōib9
roma atqȝ campania / ysidoꝝ igit pbrm u
di susceptorem pauperū frūȝ / qui n° lin
teo utebat · nec carnib9 uescebat · p gratiaȝ
tn spualis alimonie / tā lauti corporis
erat · ut oēs qui uitā ei9 nescirēt / epulacō
nib9 ꝛ uoluptatib9 hec imputaret · tā hu
milis tā pacific9 fuit · ut inimici ei9 uerba
erubescerēt / tāta quoqȝ diui muneris fer
tur hausse noticiā · ut eciā int frēs qui
ua subito obstupesceret / mēte mutata
sensib9 qȝ spualiter occupatis / nom i eū
qui cibū sumeret · lacrimatū fuisse · et
admirati iui ait · erubesco iracōnabilem
cibū sumes / q racionabilis fact9 a dño
debere i paradisi uoluptate usari · cibo qz
saciari diuino / Sic exponit gregori9 · mor
illud Job · antqȝ comedā suspiro · Doro
the9 · thebe9 / qui nūqȝ sponte dormiebat
nisi aut ope fatigat9 / aut cibo utes · cū āime
cogeretur · uel ad moniciū sup mattū
iaceret ait / si angelis psuadere potis · ut
quiescat / psuadebis ꝛ eis qui deo placere fe
stinat · Die quadā ab eo ad puteū destina
t9 aspide i uia uides · uas uacuū reportau
ꝛ causa timoris exposuit · at ille subridēs ait · si

placuit dyablo per oms puteos se facere · qsqȝ poterit
esse sine potu ; Mox egressus aquā ausi · ac ipse
p9 signatū degustans ait / ꝉ crux ad est ibi sa
thane malignitas nil valet · Retulit · didi
mus michi de quadā puella / Cui nomē al
exandria · qȝ relicta urbe i quodā seplcro
habitabat · per foramē exiguū necessa recipiēs
ꝛ p x · ānos neminē uidēs / Quā aut melania
romana cū eā uidē nō posset tale religio
nis · causā quesiuit · Cui illa · cuidā i me aīus
lesus fuit / malui ḡ quo adiuxo · hīc me re
cludere · qȝ nocere aīe · ad similitudinē dei
facte · Interrogāti itez · quō aduers9 acci
diaȝ · ꝛ cogitacōnes posset · tā asiduū hre
certamē / rūdit · a pmo diei facte · iterroga
ti itez / ordīn uaco / op9 faciēs ex lino · p ista
p scōs patriarchas pphas aplos · martires
cogitacōe discurro · certis horis cibum
panis capio / appropinquāte uespa cum
maxima quiete · dñm meū glorifico ·
finē uite mee cū spe bona pacienter experto
Narrant quoqȝ q iiijᵒʳ annoȝ uisū amisit
et tpe iuliani tristicia fatigat9 · die quadā
usqȝ ad profundā noctem · nō comedit et cū
somno occupat9 fuisset uidit iiij eqtes
cū albis equis discurrētes atqȝ clamātes
dicite didimo hodie hora 2ᵃ mortuus ē
Julian9 · surge ḡ · ac sume cibū et ad do
minū athanasiū ut ipe quoqȝ hoc cognoscat
mitte sicqȝ fuisse ɔpertum est /

Cum p triemiū 25ᵃ de amone ꝛ pabo ·
i monasteriis circa alexandriam
fuissem / ad mōtē nitrie ueni i quo
degebant ut arbitroȝ · 4000 · uiri diuīsi
tenētes · ut uellet ꝛ posset istitutū ppositi
sui / Abbas atoni9 michi retulit · quia
fuit ibi amō · qui puer a parētib9 hic
tus cū ad 22 · puenisset · ānū / ab auūclo
coact9 est / Sed postqȝ oēs a thalamo recesse
runt / electulo surgit · hostiū claudit · pro
latū de sinu libellū legit · et ɔiugi castita
tis et virginitatis ɔuersacōnem exposuit
illa vero grā dei repleta castā uitā libē
ter amplectitur · i eadē ḡ cella · sepato
lectulo · 18 · ānis uixit · postea i solitudīe
22 · ānis i cui9 obitu ei9 aīaȝ uidit athon9
cū ab angelis deferret i celū / Pabo ethi
mōtis habitator fuit / de quo michi sca
melania retulit · q ipa ei 300 · argēti libras
obtulit / qui cū sederet · et op9 texeret ait
hoc tuū / Et nō d9 mercedē tuā / deni astās
ait suscipe et i frēs egētes diuide · cuiqȝ
illa / laudē aut bndictōnē expectaret / ni
chil qȝ a pbo ab eo audiret · ait scito · dñe
i hac argentaria 300 · ee lib / qui itez ī
scīt qui de aspiciens respondit · Si michi
o filia istud offeres / ɔpetēter id diceres
cū aut illi obtuleris / q ij · honorauit
minutos / tace quiesce 26ᵃ p de amonio ꝛ

Beniamin discipl9 fuit / beniamin ·
antonij · qui i epm postulatus
cū uideret se regere multitudīe
nō posse euadere / aure sibi precidit
d · lex ne probatur / q decapitis impleri
nō posse / ad qd respondit · dorothe9 eps
audeis · lex ista sit ut / ego aut sicedrius

[margin: 172 p]
[margin: 171 p]
[margin: 174 p]
[margin: 174 p 13]

michi et naribus truncatum. sed moribus pro
batum non eum dubito facere episcopum. Cum quem inz[...]
rato referrent ait. si me ultra coegeritis. et
linguam meam. pro qua nunc molesti estis abscindam.
Tunc non dimiserunt eum. Ibi quoque beniamin per 80
annos abstinencie virtutibus summam graciam
consequtus est. hunc vidimus tanto corporis
tumore distentum. ut minorem digitum manus
eius. utraque manuum maior. quinque digiti con
plecti non possent. Dicebat autem. orate ut ho
minis interior ille langor sit liber. hoc enim corpus
nec sua sanitate nec sublime reddidit.
nec dolor deiectum. Itaque per viii menses. facta
est ei sella latissima in qua semper sedebat. non
valens in lecto quiescere. tamen alios quoque
langwore vexatos sanabat

Macharius egypcius 27. de duobus macharijs
[...]gine. 60. annos in desertis implevit.
ad quos trigenarius ingressus est. Hic dum
hereticum quendam resurreccionem futuram do
cere vellet mortuum suscitavit. Alius ma
carius. cum quo tribus annis vixi. habebat in proposito
vite. ut si quid magnum aliquibus unquam in ab
stinencia fieri didicisset. hoc ferventer imple
ret. Itaque audiens quod tebeneusiote nichil
cocti tota quadragesima ederent. annis vii ni
chil coctum igne. sed tantum crudum olus gusta
vit. Dicebat autem quod per xx dies sub divo
mansit. diurnis estibus flagrans et noctibus
tremens. ut sompnum vinceret. Semel
a culice vulneratus in cella. dolens manu
sua eum peremit. et plenum cruoris effudit.
reprehendens quod se pro propria iniuria vindi
casset. Itaque paratis sic de nudus per vi menses
sedit. ubi culices qui aprorum perforant cutem
sic eum undique vulneraverunt. ut elephanticus
appareret. Ad cellam postea reversus. sola vo
ce cognitus est. Desideravit quoque videre ortum
in quo Janes et mambres magi pharaonis
iacebant. ubi aurum recondebant. et varijs
arbustulis locum repleverant. Quia vero
macharius viam ignorabat. estimacione ad
sola stellas sequens ambulabat. fascem quoque
calamorum secum portavit. ut per millenos
passus. singulos figeret. Per viiii quoque dies
ambulans loco appropinquavit. quiescenti
vero ferocissimus demon omnes calamos ad
caput posuit. occurreruntque surgenti 70.
demones clamantes. et circa oculos eius
et faciem volitantes instar corvorum atque di
centes. quid vis machari. quid nostras regiones
ingrederis. tua est solitudo. sufficiat quod
hanc possessionem irrumpere queris. quam
nullus hominum umquam ingressus est. Postquam nobis
tradita a fratribus nostris hic manibus nostris
sepultis. Et macharius ingrediar tamen
videam. continuo discedam. moxque demones
ab eius oculis discesserunt. Postquam vero vidit
locum per 20 dies ad cellam reversus est. Cum vero
defecisset ei aqua. quam portaverat. apparuit
portans ampullam aque stillantis ad distanciam
unius stadij. Itaque se ne bibendi laborem in diem
pacienter se sustinuisse dicebat. Multitudo
vero bubalorum apparuit. inter quas una substitit cum pul
lo suo. cum macharius se subiciens ferina ubera in
os suum expressit. ferarumque appositum fetum suum in contemplacione
non admittebat. Alio tempore cum monachis puteum faceret
se sustinuisse dicebat. aspidis mortifero dente per
cussus. correptam et utraque manu ab ore distrac
tam scidit mediam dicens. cum te non miserit deus. quo modo
ausa es huc venire. Habebat autem plures cellas
unam sine fenestris. in qua per totam quadragesimam
in tenebris stabat. aliam angustiorem. in qua pedes
extendere non valebat. in tercia laciorem in qua ad se
venientes suscipiebat. Cum audisset tebenesiosi
tas gradum habere vite conversacionem. in habitu seculari
usque thebaydem pervenit. et archimandritam pa
cumium requisivit. qui prophecie spiritum habebat. nichil
tamen ei de machario revelatum est. peciit quoque in mo
nacum recipi. Cui pacumius senilibus annis gra
vatus. non potes monachus esse. noluit quoque eum
per totam septimanam recipere. tandem ait suscipe
me. et si inferiorem alijs deprehenderis. pelle
me de monasterio. Tunc ille persuasit fratribus ut
reciperetur. Erat autem illic numerus monachorum
usque ad 1400 viros. Superveniente autem quadra
gesima cum videret diversos varijs modis vi
ventes non nullos post v dies gustantes. alios
totis noctibus stantes et per diem sedentes ac labo
rantes. ille quidem in quodam angulo domus stetit.
usque ad quadragesime finem. non panem non
aquam gustans. non genua flectens. sed tantum mo
dica caulorum folia cruda dominica die sumens
non alicui quicquam loquens in corde suo iugiter
orans. palmarum cortices in fusos texens. quod cum
ceteri huiusmodi tam austere cernerent vite co
moti quadam sedicione contra principem suum dixe
runt. unde nobis adduxisti qui ad condempna
cionem omnium nostrum ita vivit. quia in carne huma
na non sit. aut ergo eum a nobis tolle. aut scito
nos omnes de isto monasterio egressuros. Illi non
deum oranti revelatum. hunc esse macharium
qui ait ei. macharius es. et michi non indicasti.
gracias ago tibi. quia colaphos in faucibus meis de
disti. qui se magnum aliquid in conversacione
vite facere putabant. revertere ad locum
tuum. venisti. quia sufficienter nos hedificasti. Et
ora pro nobis. Ille vero discessit. Dicebat
macharius. quodcumque genus vite et abstinencie
desideravi. imitatus et perfeci. occupavit me inquit
cogitacio. ut v diebus sursum occupatus mentem in
separabilem a deo facere. in hoc utique duobus di
ebus et noctibus perseverans. adeo demonem pro
vocasse me sensi. ut ille subito conversus in
flammam omnia que in cella erant inflammare videretur.
ipsamque mattam super quam stare consueveram. ut
totum me iam arsurum crederem. demumque tanto
timore percussus. ab huiusmodi proposito 3a die ab
stiti. Cum eum aliquando cogitacio vane glorie
stimulasset pretendens quod boni operis specie
ut a demonibus vexatos curaturus pergeret
romam. et fortiter urgeretur. proiecit se super
cellule sue limine. ita ut pedes ex cella relinque
ret. et dicebat. ducite me demones si potestis
et trahite me quia ego non vado. sicque mansit
inmobilis usque vesperam. postea surrexit. Re
quieti nocte molestantibus eum demonibus sportam
humeris suis imponens. harena repletam
per desertum spaciabatur. Cui theosebius anthio
cenus occurrens ait. abba quid tantum honus portas

i me poci9 qd' deuchis trasster. ille v'o ait / vexate
me socio nanq3 fruens. iter agere aliquot me
c pellit / post 9 sertu vero labore corp9 i cella regs
sus est. in 9 tristicia 9quereti. qd' varie co
gitacões meu aiu 9turbaret dutes. vade
hic. qz nichil agere te cernis / rndit dic co
gitacoib9 tuis per x^m pietes hui9 celle
custodio

28^a p de eulogio 7 leproso.

Eronii9 intrie pbr' in refferebat / qd
eulogi9 qda scolastic9 i inmortalita
tis amore rapt9. hinc mundo renu
ciauit / reb9q3 suis distractis. pauca sibi re
liquid. qz per se opari nõ poterat / cu autez
no poss3 cu multis i monasterio degere. nec
solitudiez paciêter ferre. repit queda ele
phaticu in platea iacêtem / qui sine ma
nus 7 pedib9 ee videbatur. lingua tm a
tot cruciatib9. erat i munus / q° pro salute
aie spõdet deo usq3 ad mortez ibi servire
impositūq3 asello duxit ad domu 7 aing
illi. illi fuiunt. i cibis balneis 7 medicame
tis / 7 ille gradi paciêcia tollerabat cuncta
tādez instinctu demonis cepit ab eulogio vel
le recedere i propria ei i ferre / qz fugitiuu9
domu 9pāz devorasset / rapuissetq3 aliena
7 quos inse occasionez salutis i uenisse pu
taret / Eulogi9 aut orabat eu d. do^e noli in
talia loqui. sed dic poci9 et emedabo si in
aliquo contristaui te / at ille vba igt adula
cões istas nolo / pice me. i pn^a refrige
racione tua no egeo. Illo itez obsecrante.
egrot9 ait / ia fraudulentas irrisiones tuas
nõ fero / nec in arida pen3 vita iocunda
e. carnib9 sociari volo / quas cu sibi exhi
buisset eulogi9. itez clamauit egrotus
te solu videre nõ valeo / 7 alios volo. ppz
videre desidero / t^c inquit ille multitudinem
fruz adduco / heu. heu. cepit clamare eger
te tm videre nõ valens / 7 alios tibi siles ad
duces. soli9 panis devoratores. ille autem
timebat eu abicere / qz cu deo pactione fece
rat. nolintqz eu ad anthoniu 7duce / cu
aut pduceretur celit9 comonit9 e athoni9
et eulogiu de fidelitate laudauit / infirmu
verbis durissis verberauit. maxie qz igno
raret x^m sibi i eulogio fuiuisse & e9 amore
tata tulerat. monuitq3 ābos cu pace ad
cella reddire d. hac eis i missa temptaco
qz appropinquaret eor fini / Et p9 die .ii.
mortuus e lepros9 / Eulogi9 uo eu p9 tduu
e sequut9 / interpres aut fuit athoni9 i
his uerbis qz linguaz greca ignorabat

29^a p de pachomio sitioch 7 helya

Paleciu9 ni dixit qz p anos xii post
anni .40. temptacõnez carnis sub
stinuit / ita ut desp[er]ans ferre se p
iecerit devoradu3 / masculi9 aut 7 femia
de spelunca egredientes eu tm nõ accipite
usq3 ad pedes lab[er]unt / putas q° q sibi pe
percisset de9 reddijt et grauiora passus e
ita ut demo9 trasfigurat9 in puella. super
genua ei9 sederit / sic ut i toto corp^e comoue
retur / irat9 aut dextra eu percussit 7 per
peniuz fetorez man9 sub stine nõ poterat
Helyas monach9 feminei sex9. miseracione
pmotus denotaz deo v'ginu cura gerebat
7 usq3 ad 300. feminaz vita ordinabat
qu aut p bienniu hoc fecisset cetq3 annoz
forte 40. subito temptacõnez carnis pass9
monasteriu reliqt / p desertu errans bi[duo]
ieiunauit 7 orans ait. dne de9 aut occide
me. aut temptacõnez istaz exclude a me.
vespe q° subito ei sompn9 irrepsit. 7 iii
angelos ad se venire 9spexit / quor vnus
man9 ei9 / pedes alter tenuit. 39 no nona
cula eu iniungere visus e. 9strit9 q° ab
angelis. p9 quitu die reddijt. et lugeciu
dnaz colegiu 9solat9 e. anis 40. pribus
asseueras. nusq amplius talis cogitacio
ascendisset in cor eius /

39^a p de pachomio thebenesi 7 sapio sydonio

Pacumu9 iste in tm fuit pfectus. vt ange
lico frueretur colloquio. hi pfite iniore
7 humani9 fuit / 7 in extiabili fres amor
dilexit / ad huc q° in spelunca sedentez venit
angel9 d. ei p oia q ad pfectu tuu ptinet
fecisti / vn in spelunca tm supflue sedes / Veni g°
7 oes iuniores monachos colige / eosq3 iux re
gulam vite qua ame disces instituite / tabu
las aut ereas illi dedit ubi sptu erat diuer
sas cellulas facies / ternosq3 p singlas loca
bis / i uno tm loco cib9 oium fiat. nec ieiuna
re nec manducare quenq prohibebis / fortio
rib9 tm et magis edentib9 grauio9 op9 i iu
ges / sompnu iacentes capiant. sed sup cathe
dras reclines quiescat. pellib9 caprinis te
gantur / quas p cibu uel sompnu capiendu
nõ ponat / h tm qui ad cõmunioez i grediut.
peregrin9 cu eis nõ edat. nec bibat / n° i ma
siones eor i troducatur / quicunq3 uo ad ma
nedu cu eis intrare voluerit / nõ eu i loca
monasterij secreta recipies / nisi p trienniu
totu op9 laborios9 impleuerit / edeo° cucu
lis suis capita vellet / nec alt alteru respiciat
manducatez. sed tm catinu vel mesaz / nec
loqui cuiq liceat / du manducat. porro. xxiiii
ordies fruz esse instituit / vniuiq3 littera
grecaz. qua velud proprio signo. vel voca
bulo dinosceretur. iupõnit / ordiauit. 7 ut
orõnes p xii p totu diez. et i vesperis
totidem faceret / totidez q3 pces i noctur
nis vigilijs / tuc ait scs pachumi9 anglo
paz hoc est. at ille. io has paucas fieri pce
pi ut iuniores inplere sine tristicia
possint / pfectores nõ ee iste alica i° stingit / qb9 dis
positis discessit angls ab eo .90 anor obijt.
plurima q° monasteria st in qb9 usq3 ad vii^m
viror hui9 istituta custodiut / sed illud i q°
pachumi9 degebat papnu hebat / e et apd
illos monasteriu 300 feminaz / eade i stitu
cõne i uctu. solo excepto peliu uelamto
7 cu aliqua illar defuncta fuit / alie ea ex
more vestitaz sup ripa fluminis ponut / viri
aut cu nauicla trasentes sepeliedã acci
piut / nullusq3 ad eas transijt. excepto solo
pbro. et tm die dnico / Serapio qui et
sindoni9 / q ueste. nõ alia q sindone vte
batur. et apathes. i. i passibilis vocabat.
h ex abstinecia oium rez 7 iugi meditacioe
dinor libror inm9 cebile. quiete nõ poterat

177 p25
174 p29
177 p
189 p3

esse contentus. sed per omnia trahebatur/ meretricis peregrinas quas. venit athenas. et cum tribus diebus non manducasset/ quarta die cepit fame urgeri. stetit quasi super colliculum urbis/ cepitque clamare athenienses viri succurrite/ concurrentes itaque unde venerit querunt. et quid pateretur. respondit ille genere sum egyptius conversacione monachus/ ex quo de mea patria vera exivi. trium feneratorum manus incurri/ quorum duos quidem quodcumque potui debitum solvens evasi. tercius adhuc retinet me nec heo unde possim ei satisfacere. mortemque minatur/ interrogantibus illis quinam ille essent atque sibi adiutorium pollicentibus intulit/ cupiditas pecunie/ desiderium voluptatis. et voracitas ventris/ tria hec mihi molesta fuerunt a principio iuventutis/ quorum iam duo evasisse videor. nec ultra mihi molesti sunt tercium non ferre non possum/ tunc quidam philosophorum obtulit solidum unum. quem vendenti panem totum obtulit. unum tantum panem accipiens inde recedens/ ^{31^a p d' evagrio et ihe clauso}

Evagrius presbyter ordinatus est lector/ a sancto basilio. postea dyaconus a sancto gregorio. nazanzeno/ hic in scolari vita semper copiosis deliciis habundavit/ tandem beate melanie studio/ veste tunica ad interiorem mentem perfectus. duobus illic annis fuit. secundo anno ad interiores solitudines pergens xiiij annis vixit. parum panis et olei sumens/ huic spiritus fornicacionis semper incubuit. unde sicut nobis referebat tota nocte yemali in puteo nudus stabat. ut gelu carnes eius constringeret. alium blasfemie spiritus eius cepit eum urgere. et ad sacrilega verba compellere. propter quod diebus 40 sine tecto fuit. et per totum corpus eius pabule exierunt/ tam vehementer demones expertus est. ut eum verberibus urgerent/ iij demones quorum unus finxit se clericum arianum/ secundus eunomianum/ tercius appolinarium/ secum de fide disserentes/ sapienter superavit/ et cito cum confitentes claves perdissent/ facto signo crucis ianuas manu pulsans aperuit/ cuidam discipulorum/ circiter quasi per xviij annos ei evenerunt predixit/ cui et quidam mortem patris nunciaret. respondit/ quid blasfemas o homo. et mortalem patrem meum ego novi. dicebat autem ex quo. ad solitudinem veni. non lactucam non aliquid viride tetigi. denique xvj talis vite anno/ cum propter infirmitatem stomachi necesse esset. ut coctum aliquid sumeret non panem sed olera. et lenticulam per biennium gustans/ ita de seculo exivit/ tribus annis ultimis a carnali desiderio liberatus. artes quibus demones superari possunt edocuit. iohannes autem carpentarius fuit/ quinque tamen de fratribus quibus annis in diversis monasteriis habitans tandem solus in licii montem/ se transtulit. ibi cum xxx annis stetisset. inclusus gratiam prophetie meruit. nam et theodosio predixit quod maximum tyrannum. esset superaturus et de galia reversus. postea quod per eugenium esset superaturus/ et ibi moriturus/ in quo ait multe tribulaciones te manent et episcopus futurus es plurimum laborum habiturus ^{32^a p d' effrem et philoromio presbytero}

Effrem edisse/ ecclesie dyaconus/ dei gratia rex naturalium scienciam habere meruit/ quietam semper vitam tenuit. tandem ut civium paupertatem ageret/ urgente inedia civitatem/ cellam reliquit/ divites de impietate redarguit/ illi quoque negantibus se ad hoc fidelem habere ministrum/ administerium se obtulit/ parentibus potioribus civitatis inclusit. loculos composuit. penitentes fame saciavit egrotos curavit/ mortuos sepelivit/ reddita anno alio frugum copia ad cellam reddiit. et post menses obiit. philoromius sub iuliano militans in quadam autem cella se clausum ferro oneravit nec panem de tritico. nec coctum aliud sumpsit. Sic denique magnas in glutinie fornicacionis passiones in xviij annis vicit/ cum non minus metus ipsum aliud vexaret. sex annis in sepulcris se clausit ut demonem quem ex sepulture formidine terribilem senciebat/ habitando in sepulchris superaret. aiebat quoque. quod numquam sensibus suis/ adeo separatus fuit ^{33^a p d' sanctis mulieribus paula melania et eustochio}

Ipsi paula urbica prudentem ac spiritualem mulierem. cum filia eustochium. usque hodie apud bethleem. in monasterio suo degit/ secundum hystoriam virginum. 40/ Melania quoque urbica fuit/ consulis filia/ que xxij etatis anno viduata/ nulli prodens cum secreta/ que in mobilibus habere videbatur. cum ceteris pueris et puellis in navim misit. et festinans alexandriam navigavit/ illis omnibus venditis. et in pecuniam redactis interiorem montem attigit. et sanctos patres vidit. apud sex tamen mensibus commorata est. post hos confessores alexandrie/ ysidorum. pafnucium/ pambo et ammonium. cum xij episcopis/ et aliis usque ad 120. in palestina dampnasset exilio/ tamen illis ex propriis facultatibus ministrabat/ post quorum revocacionem apud ierosolimam monasterium sibi fecit ibique 27 annorum tempus implevit/ hystoria virginum secundum hystoriam 400 contra monachos/ qui se per paulinum ab ecclesia separabat. rursus se ecclesie reddiderit. plures alios perverse secte convertit/ Cum ea fuit rufinus. ex oppido aquilegie nobilium fere cuiusque nostrorum huius neptis. melania postquam vij annis cum viro suo fuit. xx^o anno maritum convertit/ et primum quidem sericas vestes ad ecclesiarum ornamenta distribuit argentum et aurum suum ad diversarum provinciarum pauperes in orientem misit. possessiones in aquitania galia tarraconensi. in yspania distraxit. agros tamen quos habebat in sicilia campania. affrica ut monasteria aleret reservavit/ post alterum diem. semper cibum capere consueverat. urbi autem eius cum xxx monachis vitam agebat. hystoria heraclides ^{34^a p d' iohanne damasceno}

Iohannes damascenus in xij annis liberalium artium scienciam apprehendit/ factus monachus. et demumque presbyter. horas et missas ad honorem virginis devotissime canebat. insuper athonas prosas oraciones ad ipsius honorem componere solebat/ tradebat autem nobiles ei filios suos. quos non solum litteris. sed et moribus instruebat. die autem quadam egressus cum scolaribus extra muros/ a saracenis irruentibus capitur. et in presidam defertur. in sorteque divitis cuiusdam venit qui ei commisit filium instruendum. puer non magistri temperancia ieiuniis vigiliis oracionibus que excitatus in paucos dies adeo instructus est. ut si magistri ac discipuli/ rhetoricum dictandi modum/ scribendi formam. canendi melodiam/ attenderes nullam inter eos ^{34^a p d' claudiano poeta}

Claudianus poeta gentilis inter cetera egregie dicta/ ait Quid iuvat erroris mersa iam puppe fateri. Item. pro clinior usus in peiora datur suadet licencia luxum. Iam non ad culmina rerum iniustos crevisse queror tolluntur in altum ut lapsu graviore ruant. Item. Luxuries produlce malum que reddita semper/ copiis a vitiis hebetat et callusque sensus? Item. Cum male collegit fallaces dextera pennis. has perimenti dextra diffundit opes. Item. Tu si metuis si plura cupis si duceris ira si vicium pacieris iugum tollerabis iniquos intus leges. tunc omnia iure tenebis cum poteris rex esse tui. Item. Componitur orbis regis ad exemplar/ nec sic inflectere sensus humanos edicta valent. quam vita regentis. hec in maiori in minori non ait omnia mors equat/ tu datum noscentes tu rerum datura proinde.

171 p 12

171 p

6 p 20

189 p 3

p 1

p 1

174 p 22

185 p 3

174 p 20

Iohi damasceno restitui manus

218

driam putares. Porro imperator theodosius per nuncium mi-
to et pro quibusdam necessariis causibus legacionem duo
eius misit quatenus sub capitis pena Johannem
sibi protinus mitteret. Unde constantinopolim honori-
fice deductus est. Imperator non monasterium ei
assignavit in quo cum fratribus degere domino serviret.
Interim invidus qui eum prius insidia decepit nequicie
spiritu agitatus epistolam scribit ficticiam constantinopoli
mittit, et sic peritum iussit ut possit a ministris
palacii inveniri. Tenor autem epistole talis est. Illus-
tris amicus qui sunt in perfidia damascenus iohannes
monachorum minimus salutem. Noveritis imperatorem
robur exercitus ad diversa bella in naciones extremas
misisse urbemque regiam et finitimas hominibus vacu-
as remansisse. Quia ergo sapientes estis secure
venite et victoriam vobis paratam absque mora
viriliter obtinete. Perlecta ergo litera cum multa
iniuria Johannes ad imperatorem trahitur. Factoque
silencio in populo qui occurrerat imperator ait.
O iohannes nequissime contra te est preciam prodi-
tionis fallacia pessime. Mala pro beneficiis reddi-
disti conditaque epistolam. At ille respondit formam
quidem scribendi generisque dictandi meum esse
cognosco. Sed testis est michi deus quod ea omnino non
feci. Cuique in eum os stupet qui veritatem nega-
re videretur. Iudices facto consilio quia amicus
imperatoris fuerat manum scribentem tamen preciari
iubent. manumque ante monasterium suspendi
in testimonium sceleris. Johannes mox ante ymagi-
nem domine sue manchus adveniens de toto lumine
extenso brachio cum ea pre tristicia aiebat.
Hec est domina mea prima meritorum ut quod
domina in instrumentum officii tui permisisti penitus
abscidi. Et si pro meritis flagellari voluisti.
hec quippe manus canticorum laudis tue cantica
scriptitabat. Et deo patri sacrosanctum corporis et sanguinis
filii tui multociens in honore tuum ad salu-
tem omnium offerebat. Cumque talia seppe lamentando
perorasset contigit nocte quadam ut post talia
in lectulo nec plene dormiens nec plene vi-
gillans pausaret, et pausanti regina adstaret
virginum cum ingenti lumine ac illari facie
dulci eum consolans affamine manumque detulit
eiusque brachio mira benignitate in momento
restituit. Cum ille ineffabiles gracias reddidit.
Facto quoque mane vocatis fratribus manum ostendit
Missam virginis alta voce cantavit. Imperator pedes
ad eum venit. manus eius devote osculans et dum
investigasset quod dictamus eius ac scripture mo-
dum habere, confitetur est preditum invenem literas
conscripsisse. 36a p de ceteris emergentibus.

Ozea abacuch et michee revelantur
divinus anno vite sue 84 alexandrie
moritur. Alcuinus rome claret qui ex
senatore factus monachus 40 annis in heremo
vixit. Gracianus municeps erat rex brita-
nie et incursantibus insulam scotis dacis no-
vergiensibus et aliis in sedam, interfecto graciano
a romanis subsidium impetrat. Sed fugatis
hostis reddit reipublice romano. Roga-
tus demum Androgeus rex minoris britanie ut
fratribus opem ferat qui misit constantinum fratrem suum
Ille non moriens dimisit iii filios constantem mo-
nachum, ambrosium et uterpedragon. Quo mor-
tuo constantino de successione questione sub-
orta vortigerinus consul gewisseorum et dux comi-
bie

179 p7

ac senescallus britanie constantem monasterio
eripit, regem statuit et tandem occidit. ac post
eum regnavit. ambrosius vero et uter in minori
britania tuti fuerunt. His auditis insurrexe-
runt contra provinciales insule. Interea venit
engistus cum saxonibus de angla insula. et cum
valentem militasset plurimos agros recepit.
a rege, rexque engisti filiam adhuc paganam susce-
pit uxorem. Unde corrupta fuit sincera fi-
des britonum. et ad pelagianam heresim decli-
nare ceperunt. Sed a sanctis episcopis germano anti-
siodrensi et lupo trecensi conversi fuere. Interea
comperto quod engistus viii naves de sua gente venire
procurasset, britones advertentes dolum saxo-
nes expulerunt regnavitque vortimerius filius
vortigerini, quo per novercam filiam en-
gisti occiso vortigernus iterum regnat. Qui
audiens engistum cum iii milia reddiit de se
non venisse ad habitacionem perpetuam sed pocius
vortimerium vincere. Iubetque nova prodicione
engistus commilitones gladios intra caligas
condere et venientes ad concionem consilium insulanos
cunctos occidere. Et tandem britones in nomine per-
petuo amiserunt, nec britones sed galeses vo-
cati sunt sive a gualoe duce eorum sive a ga-
laes regina. Unde ex proprius germanorum insulam
incursantibus in vii regna divisa est. Unum re-
gnum dictum est de chent in quo regnavit egistus
et post eum reges xvii. Secundum de suthsexe
ubi regnavit ella, post eum duo reges. iii
de westhsexe ubi regnavit credicus et post
eum reges xvii. 4um est sexe ubi regnavit her-
chenwinus et post eum reges vii. 5m de mercie
ubi regnavit enda et post eum reges xvi.
6m est anglie ubi regnavit usta et post eum
reges x. 7m norubrie ubi regnavit hyda
et post eum reges xvi. Postremo eadbritus
decimus octavus rex de westhsexe hec nova
vii regna coniunxit 177m c. de principio archadii et ei
contemporaneis et in presenti imperatoribus et summis pontificibus.

Archadius et honorius fratres post ea imperave-
runt. honorio autem papiente et
cogente constantino sancte, sopitis apud
affricam hereticis pax ecclesie reddita est.
Tunc apud yponiam florebat augustinus.
Interea gildo comes qui inicio regni fratrum
affrice preerat attendens quod non facile archa-
dius quisque pusillus in imperio relictus ad matu-
ritatem virilis etatis venerit, in dominium sibi
usurpare ausus est. Masahel autem frater eius
in hoc perorescens relicta apud affricam cum
filiis duobus milicia. Italiam reddiit. Quem contra
frater qui eius filios iam occiderat mittitur.
sciens contra in bellis valeant orationes fidelium
exemplo theodosii de capraria insula aliquos
dei servos duxit. Et cum hiis orationibus et
ieiuniis die et nocte vacavit et sic bello
victoriam meruit. Nam cum viro consul lxxus pervenit
orante cum beato ambrosio nuper defuncto in
sompnis atque dicente hic hic hic eorumque prudentem
in exercitate verbo loci, numero dierum signifi-
cari pervenit et cum pariter occurrentes pia pacis
verba proferret. Signifer quedam insolenter
obsistentem gladio percussit ac vexilla incli-
nare coegit. Quo viso reliquie cohortes
deditionem pro more fieri extimantes sese de-
tantum

pedragon

298
14

mastheli subverterit. genildo autem fugiens periit. Sane ipse mastheli prosperitate elatus post victoriam cum sorore et ecclesiam temerare ausus est, de ea aliquos extrahendo. Sed accidit ut et insultantibus quos ad penam pertraxerat solus occisus sit. Singulis autem infantium imperatorum per theodosium seniorem cura ac disciplina commissa est. Hec ruffino orientalis aule, stiliconi occidentalis imperii. Sed primus sibi, alter filio optans imperium 2. ut. r. p. necessitas occasio fieret, implende ambitionis. Stilico barbarorum tumultus excitavit, inter cetera alaricum regem cum gottis suis sepe victum, sepe conclusum, ait orosius, semper dimisit. Fuit enim stilico wandalorum perfide ac dolose gentis genere editus. Sub tali turbine biennio ante debellatam urbem, alani suevi wandali et burgondi in arma sollicitati usque pireneum gallias pervagantur. Ab hoc contra stilicone. Rufinus predictus occisus est. Anastasius natione romanus ex patre maxencio sedit annis duobus d. 28. hic constituit ut cum evangelium legitur non sedeat, et quod stent cernui. Innocencius natione albanensis ex patre innocencio sedit annis xi. m. ii. d. 20. hic constituit sabbato ieiunium, quia christus in sepultura et discipuli ieiunaverunt. Item pacis osculum in ecclesia dari. Item dampnavit pelagium iulianum et celestinum ad peticionem concilii affricani, in quo fuit augustinus. Non enim fuerunt ausi per se firmare, nisi talia apostolice sedis, ad quam talia spectant referret, ut 24. q. prima. Item excomunicavit archadium, quia consensit quod iohannes crisostomus a sua pelleret ecclesia propter uxorem eudoxiam, propter predicacionem quam fecerat contra eam, quia mulieres et puellas inde compellebat ante suas spectare ymagines, quod pro dolatrie vicio deputabat.

2ª pars de ordinatione iohannis crisostomi et eius odiis in eum

Chrisostomo cum vocatus esset ab archadio, theofilus detrahebat volens ordinare presbiterum ysidorum, qui pro se preclium magnum tulerat, cum enim theodosius pugnaret contra maximum, per hunc ei mittebat duplices litteras, iubens unam tradi cuiusque et exercitum dari victori. Sed quidam lector raptas epistolas ondit imperatori, quo facto timens ysodorus alexandriam refugit. Coactus tunc theofilus ordinavit iohannem. Suscepto autem episcopatu, repente clericorum vitam corrigere voluit, unde omnes eum furiosum proclamabant. Instigabat autem eum Serapio dyaconus eius, presentes clericos dicens: numquam poteris o episcope corrigere, nisi uno baculo percusseris universos. Quod dictum fuit maioris odii incentivum, ita ut non detraherent ei apud populum, quia neminem pateretur secum comedere, nec vellet ad alium invitatus accedere. Quod faciebat, aiunt quidam, quia turpiter escas sumebat. Alii dicunt quia propter continenciam sepe eius stomachum et capud dolebat. Apposuitque et quosdam pecuniam obiurgare. Quod in eum magis invidiam accendit et maxime odium contra eutropium eunuchum consulem, qui imperialem procuravit legem ut reus ad ecclesiam confugiens caperetur. Accidit autem quod ipse eutropius propter offensam imperatoris ad ecclesiam confugit, quo iacente iuxta altare chrisostomus residens super thronum sermonem contra imperatoria fecit

adversus eum, propter quod multos offendit, quia non misericordiam iniunit misero, sed et obiurgavit, qui post ea capite punitus est. Theofilus igitur his occasionibus iohannem deponere querebat, et ysodorum intrudere, presertim autem propter doctrine sue dulcedinem [illegible]

3ª pars de eius sollicitudine circa dei cultum

Non solum constantinopolim strenue regebat, sed et circumiacentes provincias imperiali auctoritate sacris legibus instituebat. Totam enim traciam, que sex provinciis divisa et xi administracionibus dispensatur, postea que regione que totidem iudicibus gubernatur instruxit. In fenice multos convertit ab ydolorum cultura, dans pecunias templorum destructoribus a fidelibus mulieribus sibi oblatas. Apud scitas multos convertit et de populo celtorum arianos multos divinam scripturam interpretem celticum illi exponens. Gainas quidam celticus consulis barbarus tyrannico studio elatus heresi ariana pravatus, magister tamen militum, petens imperatorem rogavit ut sibi suisque unam ecclesiam infra civitatem concederet. Quod ei promisit imperator. Rogaverat iohannem ut unam ecclesiam illi concederet, ut vel sic eius tyrannidem temperaret. Iohannes non zello accensus ait: noli o imperator hoc ei promittere nec sanctum dare canibus, et nec barbarum hunc metuas. Sed ambos nos iube vocari et ego peticionem refellam. Altera igitur die evocatis ambobus gainas oratorium unum petit. Videt iohannes ubique. Et divina domus apta est. Nullus prohibet te orare. At ille: ego alterius secte sum, et quia plurimos labores pro romana re publica suscepi, peticio mea non debet contempni. Cui iohannes: ultra precia tua certamina recepisti, magister militum factus, consulari ornatus toga, et oportet te considerare qualis fueris, qualis nunc conspiciaris, neque te honoratum preberis ingratus. Sicque eum tacere compulit. Post hec gainas ad imperium aspirans cum in die nil agere posset, nocte misit barbaros ad palacium concremandum, et tunc manifestum innotuit quantum sanctus iohannes urbe defenderet. Nam protinus angelica milicia barbaros exturbavit, et secunda nocte similiter contigit. Territus igitur gainas fugit, existimans milites die ac nocte latere urbem custodire, et in tercia magno congregato exercitu universa barbarie devastabat. Imperator igitur iohannem omnis legacionis imperit. Qui inimiciciarum immemor alacriter perrexit. Est gainas non cognoscens eius fiduciam pro pietate assumptam, longo itinere ei occurrit simulque oculis eius dextram circumponit, et filios suos sacra eius genua osculari precepit. Ariani quidem foras civitatem collectas agentes sabbato tamen et dominica intra portas et porticus congregati inter cetera cantabant: ubi sunt qui dicunt tria virtute unum. Contra quos iohannes processionem auxit nocturnis horis cum crucibus et cereis argenteis, ad quas expensas prebebat eudoxia augusta. Ariani vero zello accensi in catholicos usque ad necem insurrexerunt, et inter ceteros brisonem eunuchum interfecerunt, qui ad concinendos ympnos a iohanne fuerat deputatus. His permotus imperator prohibuit arianos publice ympnos cantare. Eo tempore severianus gravanensis episcopus honorabilis apud multos proceres et ab imperatore et augusta dilectus constantinopolim venit, et a iohanne graciose susceptus

et cu i asya iret/ iohanes ecclaz sua illi comi
sit/ cepit g cu eet eloques se suis auditorib9
comedare. quod iohoi iuidia. Serapio deic9
ei9/ reuerso g ab asya iohane gtigit ut tra
seunti seueriano no assurgeret serapio. vn
exaspat9 seuerian9 exclamauit/ si serapio
no fuit mortuus/ xps humanat9 no e. ob
qua rez accusat9. a iohe d ecclia pls e. nec
ad pces auguste cu sibi recociliauit. donec
filiuz theodosiu/ ei9 genib9 i ponit suppliciis
z giurans ut se veriamiz recociliaret

g p d tplici ei9 exilio z morte.

P Ercida tps theofil9 alexadrin9 diosto
ruz stissi/ et ysodoz pus sibi carissi
i iuste repulit. qui costatinopoli ue
nerunt/ facta ihoi narrate z pncipi/ Johanes
no p9 cause cogicionem eos honorabat/ sz
pus secu pncipat nolunt/ qd audiens theo
fil9 ad dposicone iohanis fortit se aimau/
z cellas gositu suu ad singulaz ciuitatem
epos/ iusit d. qr origenis libros vellet danar
epiphaniu qz epm cipri/ viru stissi/ et famo
sissimu circuiuenit/ qui maliciaz no aduer
tens suos epos conuocauit/ et origenis lectone
i t dixit/ scribes iohani vt ab huius lectone
se suspenderet. et q ordiata fuerat gfirma
ret. Johanes aut hec puipendes. nil qz cogi
tans d hijs. q g cu meditabatur/ i ecclesiastica
doctrina florebat/ deni theofil9 celatu odiu
apuit/ z se velle iohane dpone dixit/ mox
iohanis emuli tu clerici q pceres palacij
nitebatur/ ut g iohane costantinopolz ueit
danacoez librox. origeis secu feres. z iuita
conem. iohanis cu theofilo declinauit/ z qda
p epiphanij reuerecia subscribebat. pli
im vero recusabat. quoz theotim9 sithie
psul uir rectitudie vite famos9 ait/ ego
epiphani eqe ei9 q duidu bn regeni iniuri
as no fero. neqz re blasfemia scripture psu
mo. danari ea q pores mi respue noluert
Athanasi9 deffensor nicem gcily teste sue
fidei hunc vix appellat/ i suis libris scribens
mirabilis z laboriosissim9. origenes h nobis
testimoniu phibet/ zc. Johanes aut idigna
t9 no est. cu absqz regulis i eccla sua epi
phani9 ordinacone fecerit. sed rogabat ut i t epos
cu eo maneret/ Ille no remiut. sz diostoz z li
bros origenis danauit/ z iohani tanqz hoz deffe
sori detrahe cepit/ cui iohanes madauit/ g
regulas multa gesisti. o epiphani/ p qr ordina
conez i mea fecisti eccla. dem qr auctoritate pria in ea
celebrasti. rurs9 iuitat9 excusasti. z iuic demo
qr i te ipo gfidis/ qua p obsuia. nec i pplo sedicio
oriatur z hui9 rei picliu ipe sustipias/ qd au
dies epiphani9 discessit. z cu reuersur9 eet
cipru iohani madauit. spo te ad tua priam
no redire/ z utqz gtigit. epiphani9 eiz i mari
mortu9 e. Cu no epiphani9 discessisset nunciatu
e iohani/ q cotra augusta g se epiphaniuz
istigasset/ qui solito gello accessus smone ad
pplm fecit. qui mulierz oimoda vituperacoez
gtinebat/ qui smo ab oib9 e accept9. q i g au
gustu prolat9. q cu augusta cognisset ad ipa
torez gsta e d. i iuria facta uxori seu pocius
redudari. ad q mot9 ipator iubet g iohane sinodu
ggregari/ g theofil9 festin9 epos ggrat. Johanis

// qr no moicis epis cui io.
remadauit. spero

emuli gfluut z gstatinopolz ggregati. Johez
citauerunt/ qui eos tanqz aptos inimicos uitare
censuit. ac vniuersale synoduz fieri proclama
uit/ illi no g cu demo citauert/ deni cu da
nauit. i iusto eu culpates n qr vocat9 noluit
obedire/ hoc audies pls ad sedicone maxiam
excitat nec eu trahi sinebat/ Jussio no ipiat
urgebat eu i exiliu duci/ Johes no psedicone
sedada ignorate pplo. se ipm tradidit i exiliu
deducediz. q cognito sedicio. ipa i tm efferue
bat ut aduersarij ei9 reddituz affectarent
dictes i iuria passiz/ g ipatore g z epos. et
imminete picto/ rogabat ipatore augusta. ut
Johes d exilio reuocet. reuocat9 aut noleb
i epali sede residere d. oportere h fieri iudi
cio synodali/ et eos qui danauerat suam
reuocare/ ardes aut pls eu i cathedra vi
dere. et ei9 doctrinaz audire puaiuit. vn ille
coact9 pplo satisfecit/ theofil9 aut in fugit.
Cu g iohes doctrine isisteret/ statua argentea
clamidem cotinuitta/ iux ecclaz ste sophie
ad honorez eudoxe ponitur/ ubi milites ludos
publicos excebat/ qd iohes/ mordaci uerbo rep
hendit. ad illu ad i iuria reputabat eccle/
sed hoc augusta ad sua traxit i iuria/ et
laborat ut g iohanez iterz cociliu ggreget/
Johanes hoc sciens famosaz illa i eccla ptulit
omelia. rursus herodias/ zc. ggregati g
epi i gstatinopolz mcti g eu i uenire potu
erunt/ nisi qr i epali sede p9 danacionez sedisset
z danauerut eu. z du ipe i exiliu iret tremo
t9 ciuitatem cocussit/ et missi st p9 eu legati
p mu z. z 3/ uenienti g occurrit ois pls cu
cereis z lapadib9. Cu no tercio ab exilio reduce
retur. reuelate sibi basilico mre fiez iuxta sue
cognomit. ardore g solis z dolore capitis vi
tam finiuit xiiij septebr/ xxx no die eiusde
mesis. grado uehemes gstatinopoli uerbe
rauit/ z iiij die p9 augusta defuncta e. pls
aut cu cereis et lapadib9 nauigiu bosforu
theodosio minore ei mittit supplicate vt pri
z mri remittet i iurias. cui9 reliqas iam
ipator fact9 trasferri faciebat/ Innocencius
pp et occidentales epi ab orietaliu coioe se
suspenderit/ n p9 eis coicauert donec no ei9
int pdicessores epos poneret/ Cotigit criso
i uita sua queda macedoniu. q mx potuit p
suadere vxori/ ut gueteretur/ et a crisosto
mo coicaret. tadem fite accessit. et coioez q e
ex macedonijs ancille feredaz dedit. perpti mag
cõione d man epi ea se sume fingeret porex
ancille. et accepta macedonicaz cõionez du
ad os pone vellet. lapide i ueit/ illa no trita
criso reuelauit. ille aut lapis cu ceteris
vasis i testimoniz suat9 e / a orsio

g p d epiphanio yconomo. p 4

E Piphani9 // ydit9 cu ppa uiritate neglecta gcta
dedisset paupib9/ yconon9 eccle
murmurabat/ astitit aut qda i domo ycono
mi z saculu uitruz pecuniaz dedit. et
apli9 no apruit/ qdaz no paupes/ studetes
illi illudere/ voluert. quoz vn9 se supinu i tra
posuit. alt stabat qui alterz defflebat mortuu. epi
phani9 rogaret/ iuitia p sepultura tribuit. et
gsolat9 e flentez/ p9 h accepit ille socui pulsare
vt surget sed z sto z cu ne motuu itelliget epi
phanio

p 8
p 5

// qr no moicis epis cui io.
remadauit. spero

supplicabat ut eum suscitaret. at ille consolatus est.
hunc pro eo quod accidit / socium non neque suscitauit
ad epiphanii quoque sepulcrum demones pellebantur / Ho-
rosius in yspania floruit / qui ad iussionem au-
gustini scripsit de ormesta mundi / iniurias scilicet et clades
hominum ab initio peccati incohans / contra uaniloquia
paganorum / qui presentia tempora quasi mala diffamabant
quod christus adoraretur / et ydola spernerentur / eadem
quoque cum augustinus libros de ciuitate dei edidit / Ticonius
afer frater augustini secundo de doctrina christiana contra donatistas
scripsit / cum fuerit donatista. ubi inuenit absurdis-
simi cordis. eos ex omni parte nequaquam relinquere
uolens / fecit quoque librum quem regularem uoca-
uit. quia in eo vii regulas exequutus quibus quasi cla-
uibus diuinarum scripturarum aperirentur occulta.
Quarum prima est de domino et eius corpore / ut non
hesitemus cum a capite transitur ad corpus / uel
econuerso. et tamen ab una eademque persona recedit / secunda de
corpore domini bipertito. sic potius de eius corpore non est simula-
to. sine de permixta ecclesia / quia tercia lectorem uigil-
lantem requirit cum scriptura de aliis uel ad a-
lios loquatur / tamquam ad eos ipsos / ad quos loqua-
tur tamquam unum sit utrorumque corpus per sacram commixti-
onem. Tercia de spiritu et littera. quarta de parte et toto
quinta de temporibus / quia duobus modis pergit. aut tropo
sinodoche aut legittimis numeris. sexta de reca-
pitulacione. septima de dyabolo et eius corpore

6a p. de seuero [...] peregrinacionis postumiani

Seuerus apud urbem tolosam genere et
litteratura nobilis / paupertatis et
humilitatis amator / plura scripsit
utilia specialiter circa uitam et actus beati martini
colationem quoque postumiani et galli / ubi postumia-
nus ait. ex quo hic abiens uale dixi / postquam nauem
bone naue soluimus. quarta die portum affrice
intrauimus / libuit adire carthaginem loca
uisitare sanctorum / sepulcrum precipue cypriani
martiris. xv die ad portum regressi / alexa-
driam petentes reluctante austro pene in sir-
tes illati sumus / et scapha ad terram descendimus

7a p. de sacerdote [...] huius [...]

Cumque humano cultu omnia uacua
cerneremus / ego ad explorandum lo-
corum gratia longius / abscessi / tribus fere
milibus a litore / casulam inueni [...] et christia-
nos nos esse dixi / Ille cum gaudio flens ad genua
nostra procidit. nosque iterum atque iterum osculatos
tos ad orationem inuitat. deinde locupletissimum
apponit prandium / dimidium panem ordeaceum /
eramus enim quatuor et ipse quintus / et fasciculum herbe.
cuius mensis saporem prestabat / ad hoc seuerus deridens
ego ad gallum dixi / placet ne tibi dimidius panis
ordeaceus. et herbarum fasciculus uiris quinque
at ille sicut erat uerecundissimus aliquantulum eru-
bescens / facis inquit tuo more sulpici / qui
nulla occasione si qua tibi porrecta fuerit omit-
tis quin nos edacitatis fatiges. sed facis inhuma-
ne / qui gallos homines cogis more angelorum ex-
postea die cum aliqui ex incolis ad nos uenissent
cognouimus hospitem nostrum esse presbiterum / quod summa
dissimulacione celauerat. deinde cum ipso ad ec-
clesiam processimus / que ferre duobus milibus
aberat / erat autem uilibus texta uirgultis.
non multum ambitiosior / quam nostri hospitis ha-
bitaculum / in quo nisi curuus quis consistere
poterat. Cumque mores hominum quereremus illud

pelarum animaduertimus nichil eos nec emere nec uendere. nam
cum ego illi sacerdoti x. nummos aureos obtulis-
set refugit

8a p. de certamine episcoporum et mona-
chorum super libros origenis

Prospero cursu vii die alexandriam uenimus /
ubi feda inter episcopos et monachos certamina
gerebantur / super legendis origenis libris.
Cumque monachi sacerdotum auctoritate reprimi non possent /
seuo exemplo ad regendam ecclesie disciplinam / prefectus assu-
mitur / eoque terrore dispersi fratres propositis edictis in
nulla sede consistere sinebantur. Cumque alexandriam
peruenissem / me episcopus nichilominus quam oportebat excepit
et secum tenere temptabat. sed nolui consistere ubi recens
fratrum cedis feruebat inuidia.

9a p. de sancto ieronimo

Inde ad ieronimum in bethleem
vi mansionibus transiui / hic uir preter
fidei meritum dotemque uirtutum latinis
grecis et hebreis litteris ita est institutus ut se illi
in omni scientia nullus audeat comparare / miror si non
uobis per multa que scripsit cognitus est / tunc dixit gal-
lus libellum eius legi ubi tota monachorum natio
capitur / et uitiorum in uicina perstrinxisse uidetur / vn-
de a quibusdam quos nominare nolo / dicunt non ama-
ri / ego inquid postumianus apud eum vi mensibus
fui. Cui aduersus malos perpetuum est certamen /
oderunt eum heretici / quia eos impugnare non desinunt
oderunt clerici / quorum uicia insectatur. sed boni eum
admirantur / et diligunt. nocte et die aut legit
aliquid aut scribit / Reuersus alexandriam ad su-
periorem thebaidam id est ad egypti extrema contendi
ubi uaste solitudines feruntur habere plurimos
monachorum /

10a p. de pueris et aspide et solitario

Illis diebus quibus adueni contigit ut cuidam qui
nuper ad heremum secesserat non amplius
a monasterio quam vi milibus abbas per ii pueros
quorum unus xv annorum alter xii erat panem
mitteret. quibus redeuntibus aspis mire mag-
nitudinis fuit obuia pueri non minime tim-
uerunt / Cerula uero que incantata colla deposuit. et
minoris manu apprehensa / in sinum reponitur
et coram fratribus non sine iactancia quasi a uictore
proicitur / sed cum infancium fidem atque uirtutem
ceteri predicarent abbas altiori consilio ne in-
firma etas insolesceret / uirgis utrumque compescuit
obiurgans / quare quod per eos operatus est dominus
prodidissent. Ut uero solitarius hoc audiuit ab-
batem obsecrat / ut nullus ei cibus mittatur
stetitque sine cibo diebus octo / arebant membra
ieiunio / sed deficere mens celo intenta non
poterat / uisitat ergo eum abbas. uolens cognoscere
quo cibo aleretur / ille uero abbati ostendit / et
affixam sportellam pondere uidit / cum candidis
panibus / egyptia tamen forma non habitibus / ob-
stupefacti ambo cognouerunt celeste munus
et hoc quidem aduentu abbatis solitarius astri-
ebat. abbas uero illius uere fidei / et uirtutis duos
quoque ibidem uidi fratres / quorum unum nullus nunquam
uidit comedentem / alterum nunquam iratum

11a p. de presbitero cui leo et alter cui lupa astabat

Inde ad heremum quodam ex fratribus me
ducente / ad senem sub radice montis
habitantem / perueni. erat puteus profun-
dus. unum olera rigabat / ibi uidi ollam cum ole-
ribus sine igne feruere / tanta solis uis est. ut
quelibet cocturis esse ad galorum pulmenta sufficiat
in cliuante uespera ad palmam eius fructibus uti solebat

Carens pecunia

brachium secare assumit

Miraculum aspidis

In minimis non grandem

que duobus forte milibus aberat nos conduxit. Ceterum cum ductore meo viso leone contremui, senex vero decerptos fructus arboris manu porrexit bestie, quos leo quasi domesticum animal suscepit et cum comedisset abscedit. Non facile crediturus quanta in illo virtus fidei et quanta in nobis infirmitas erat. Alium vidimus pro tugurio in quo non nisi unus recipi poterat, cui cenanti lupa adstare solebat et post comestionem porrectum sibi panem accipiebat, lambendo quasi manus sui vicem solacio sibi erat. Set in cella vacua repperiens panes comedit et perpetrato scelere discessit. Rediens senex dampnum rei familiaris intelligit. Cum ergo sequentibus diebus bestia non veniret, minimum audacis furti conscia, egre ferebat heremita se lupe solacio destitutum. Die itaque tercia eius oratione revocata ad cenantem venit, pre verecundia non ausa propius accedere, et deiectis in terram luminibus palam veniam precabatur. Senex vero eam ad se vocat et caput eius demulcet, ac duplicatum panem prebet. Illa vero merore deposito ad consueta reddit officia. 12a p. de [illegible] anachoritis

Habitabant plurimi in heremo sine ullis habitaculis, quos anachoritas vocant. Ad quendam ergo ex istis monachi auditis eius virtutibus euntes diu quesitum invenerunt nisi postremo in extremo illo deserto quod est nymphis contiguum. Fere quarto die cum persequerentur euntes, leena mire magnitudinis ad se venire conspiciunt. Bestia vero a tribus repertis non incerta quem peteret, anachorite pedibus advolvitur, pretendens gemitus ac rogantis affectum. Demum precedens et subiectum restans non respectans facile poterat intelligi ut sua anachoritam vestigia preiret. Ad speluncam denique pervenit, ubi illa adultos iam quinque catulos cecos maleficio nature alebat, quos singulos de rupe prolatos ante anachorite pedes iuxta exponit. Ille vero tunc quid vellet bestia intelligens, invocato dei nomine contrectans manu clausa lumina catulorum et depulit cecitatem. Leena post diem quintum benefactori pellem inusitate fere detulit, qua ille sepe quasi amictulo tegebatur. Illius non cum nomen illustre in ea parte deserti que Sithyi nuncupatur memorabatur. Et primum cum noxias radices sumpsisset, dolores et vomitum non ferebat, cumque iam omnes suspectas haberet radices, septimum ieiunii diem agens deficiebat. Fera vero cum ibicis notum est herbarum fasciculum detulit, et que innoxia erat ore distribuebat, et in noxia eligebat. Qua ex illa edoctus periculum famis evasit. Duo etiam monasteria discipulorum Anthonii et Pauli habitaculum adii, rubrum mare vidi et iugum montis Syna, quod pene celo contiguum nequaquam adiri potest. Inter huius recessus anachorita esse ferebatur qui iam fere 40 annis aspectus hominum fugiens divino munere setis sui corporis induebatur, unum tantum modo ante conspicuum se ostendit. Rogatus inter colloquia consitus cur homines tanto tempore vitaret, respondit eum qui ab hominibus frequentaretur non posse ab angelis visitari. 13a p. de mira obediencia

Quidam seculi actibus abdicatis monasterium magne dispositionis ingredi rogans, audivit ab abbate disciplinam tam arduam laboris sibi intollerabilem. Ille vero promittit se omnia paciturum, ita ut si eum ingredi ignem iuberet non recusaret. Quam professionem ut ille audivit probare non renuit. Casu clibanus prope ardebat, flammas quoque ille a magistro iussus nil cunctatus intravit, sed mirum eum ignis victus non attigit, ita ut nec abbatem pigeret dura mandasse, nec discipulum paruisse. Alteri quoque discipulo tradit abbas virgam quam manu gestabat, terre figens tam diu irrigare mandavit donec revivisceret. Vehebat ille de Nilo aquam qui duobus milibus aberat, et ubi de fructu operis spes esse non poterat, obediencie virtus in labore manebat. Tercio vero anno virga floruit, et ego inde ramis vidi quantum obediencia meruit; quantum fides possit cunctis ostendit. 14a p. de eo qui [illegible] gloriam impetravit se mensibus a demone vexari

Quidam sanctus fugationibus demonum incredibili potestate preditus, non solum presens solo verbo sed et absens interdum ciliciis sui fimbriis aut epistolis suis missis curabat. Et dum miro modo frequentaretur a populis tocius orbis presentis et comitibus, omnique potu abstineret et pro cibo vix tum caricas sumeret, cepit ex honore vanitas obrepere. Cum non hoc malum potuit ille primum in se sentire, illud diu discutere nisus est sed repelli penitus non potuit, usque nomine eius demones fatebantur, excludere confluentem populum non valebat. Virus interim latens serpebat in pectore, totis quoque precibus conversus ad deum orans ut permissa in se quinque mensibus demonis potestate similis eis fieret quos ipse curabat. Correptus quoque a demone in vinculis ferreis coartatur et omnia que energumini ferre solent passus est. Quarto non mense non solum demone sed et vanitate quod illi utilius atque optacius fuit liberatus est. Iam vestris satisfeci auribus primo fortasse verbosior fui quam debui. Tu in debitum senem de tuo exsolve Martino. 16a p. de globo igneo [illegible]

Quid inquit Severus de Martino tibi liber ille non sufficit quem ipse nosti me de illius vita et moribus edidisse. Agnosco ait Postumianus; hic in terra marique comes, hic in peregrinacione socius ac consolator. Primum eum Rome vir studiosissimus Paulinus invexit, inde cum tota certatim urbe raperetur exultantes librarios vidi quod nichil quam studiosius haberent. Per totam Carthaginem legebatur et a quodam sene vidi legi in heremo. Cum autem me familiarem tuum esse dixisse, ab eo et multis aliis hec legacio iniuncta fuit, ut te supplere compellerem que de eius virtutibus pretermisisse professus es. At ille: Postumiane inquit, cum te dudum de sanctorum virtutibus intentus audirem, tacitus ad Martinum in cogitacionibus recurrebam, conspiciens omnia que singuli divisa fecissent per hunc unum completa. Nec autem aliquid audivi quo Martinus esset inferior. Ille enim ab omni impedimento liber mirabilia operatus, iste in conversacione populorum, inter clericos discordantes, inter episcopos sevientes, inexpugnabili virtute fundatus stetit, et tanta operatus est quanta qui in heremo habitant non fecerunt, et si illi paria fecisset, quis istum adhuc

pociore no iudicaret. et cu pclara ptuleris nullu dicis mortuu suscitatu / hic sepius ipauit accedijs / huic feritas bestiar succubuit. hic spetu venena gpescunt / nec iferior fuit eo / q obsessos ubo et fimbrar vtute curabat / si ad illu recurras q putabatur ab aglis visitari / cu illo angli cotidie sequebat. Ja no aduersus iactaciam et vanitatez i uirtu spm gessit / et illa vicia nemo ita gtempsit / g fatearis nec e i martio omi illor quos enuasti fuisse vtutes / martini vero i illis oibus no fuisse / pdicabo monachos / laudabo anachoritas / mirabor heremitas martinu semper excipiaz

16 p de globo igneo et duobus sanatis

Galus imputata pficies caueon n ait i primis ne de martini virtutibus repeta / q in libro suo sulpicius iste comemorat / sic eiz cognominabat seuerus / io omitta q laicus egit et monachus. et aime visa tn referam pue audita / cu relictis stolis bono viro adhesit ad ecclesia seqbar eudem / iteq ei ho semmudus yberinis mensibus paup occurrit / orans sibi vestimentum dari / tuc ille accersito archidiacone iussit algetem / sine dilacone vestiri. Ipse in secretariu sm morem solus intrau. cu aut ille dare tunica distulisset / igresso ad se paupi et algore deplorati tunica martinus dedit. statiqz distedere iussit. paulo post igressus archidiaconus pplm expectare denunciat / ille rudit se no posse ad ecclesiaz procedere. nisi uestem acciperet paup. / archidiaconus eu no intelligens qz aphibalo gtectus eet / decee pauperem cabat. in inquit uestis porcetur et pauper no deerit vestiedus. ille coactus / et felle comotus / ypsidaz et breue tunica quqz agetes copatam an martini pedes exponit Ille iussit paululu eu stare pforibus vt se nudu vestiret. et quod fecerat occultaret / Cu uo ad missaz processisset globu ignis de capite eius vidimus emicare / Vt una tn de virginibus / unus de sacerdotibus tres de monachis cerne potuerit. Per ide tps cu auunculus meus mortis piclo cepisset urgeri / martinu euocauit. et pius q mei vie spaciu vix leatus euoluet vtutez venientis sensit egrotus / receptaqz sanitate veniētibus nobis obuiā. ipse processit / Altera die redire cupietem magna pce detinuit. et Juuene ex familia letaliter a spente percussu. sinis humeris illatu exanime / an pedes sci uiri posuit. Martinus pueri ptes ptractas / sic venenuz diffuderat / digituz fixit. un bestia virus ifuderat. mqz statim g sanguine virus exiuit et puer surrexit icolumis

17a p de verberibus sibi illatis

Consequenti tpe du dioceses visitaret. nobis remoratibus Ille processit / un militares veniebant viri / sed ubi martinum yspida veste nigro. et pendulo palio inuncta. uiderent / paululuz ipte alteraz paene facta / hesere. et globata st portanua regalia fixta / et quia egra fuit spatibus mora / militatates pcipitatis se itra dedere saltibus et martinu fustibus urgere ceperut Cu vo ille mutus mirabili paciencia pberet terga maiore ifelicibus comouebat ira / q verbera illata gtempnet / exanime itaqz Jacetez iueimus. et asino suo iponuz Ille furore saciato / aialia sua procedere Jubent / q solo fixa qi enea esset maciat Querunt q sua esset que cesissent et cognito q eet martinus. eiz imobilitatis agscut et q vel absorberi atra nel qi saxa istar brutor rige potuisset / confessi g puluere se ad martini pedes prosternetes vtutez procedendi et venia pcabatur / q illis sci clementer indulsit

18a p de tercio mortuo suscitato

Alte epati ij mortuos suscitauit / p9ea uo cu uicaz queda pplosaz trasiremus / occurrit imanis turba tota getiliu / ubi eiz nemo nouerat xpm infremuit. Martinus spc tata diu turba uestiret. Interea mulier defunctuz offert filiu. Cu ceta turba adiuncta pcatur / vt unicu filiu restituat. mulierj. tuc martinus defuncti colls accepit proprijs manibus / et fletes genua gpleta orone / puulu uiuu matri restituit. ociqz multitudinez illa conuertit

19a p qualiter imperator assurexit inuitus

Circa pa .. epatus tpa cu attedti martino valetinianus nollet gcedere q petiturus stiebat / suasus et ab uxore ariana debitaz reuerenciaz. negare disponit viro sancto Itaqz martinus n semel. atqz iterz superbuz pncipez adire temptauit / nec potuit recepi ad nota psidia / cilicio iduit. cibo abstinet. orom icubit. septio die adstat angls / ad regia uenire monet / qz fores q tutelis clause sibi paterent / et pnceps molestet et superbus / itaqz gtingit. ut usqz ad regem nemie phibete pueit / et cu eu uenietez vidisset infrendens. cu fuisset admissu nequaq asurgere dignatus / adstanti donec regia sella ignis opiret. tuc gsurgens martinu aplexans / cunuidatus se diuina fatebat. sensisse vtutez / et ante rogaretur cuncta gcessit / et guiuio frequeter assupsit

20a p qualiter imperatrix [illegible]

Maximus imperator sepius martinu euocatuz / venerabiliter honorabat / illi cu eo smo de pntibus et futuris de fidelium glia et eternitate scor / diebus ac noctibus et ore martini regina pdebat et que nuqz sera gtingerat. istius assiduitatez nel potius seruitutez euader no poterat / demqz illa a viro ipetrauit. et p9ea utqz copellit / ut gestis amotis ministris. sola martino regina seruiret / Postumianus aut / regie sec admiror Sed illud ubi e. q nulla nuqz femia appius adstitisset martino. tuc gallus / tu no uides. tps pa et locu. cogita i palacio. ceptu ipatoris pcibus abrui / regie pcibus cogi / tpis nitate gstingi vt i carceratos liberaret / exules restitueret deinde hoc sit fecit martinus / ia septuagenarius no mistra vidua libera / no virgo lasciuiens / si cusa pticipare guiuiuz / sed soli q pauerat

ipa appoit abii

Presteriens martinus in sacrario ecclesie
habuit mansionem ubi celebris erat sacrarum
virginum multitudo / eo non abeunte et
cunta que contigerat usque ad transitum int se di
iusiut. una non puo post hec stramen quod habebat
energuminus suspendit et continuo liberatus est.
Cum duobus milibus monasterium ab ecclesia
distaret. quociens venturus ad ecclesiam ex cel
lam pedem extulisset per totam ecclesiam energumini
rugiebant et quasi adveniente iudice dampnata
agmina trepidabant. Vaccam quamdam nos cursu tem
torius luminibus quia iam multos noxie confoderat.
extensa manu consistere iubet / et cum mansisset
immobilis. vidit martinus demonem supra illius
dorsum sedere / et iubens recessum neque sponsus
continuo apparuit. bucula non ante eius pedes que
te se stravit. Canibus lepusculum iam fessum
insectantibus mandavit quiescere / et continuo
steterunt immobiles / Quidam totam videns
ena... mandatum ista complevit / duas enim
habens tunicas. unam largita est non habenti / Item
cum subultum algentem / et pene nudum in pel
licea veste convenerit / eum inquit. adam eiectus de
paradiso in veste pelicea / sues pascit / novum
nos adam induamus. Cum sulpicio autem cella eius
clausam fratres audivit / secum loquentem sus
surium. tunc ab eo extorsit sulpicius / quos nec
sibi familiariter quod secum fuisset. agnes tecla
et maria / et retulit vultum et habitum singularum
et confessus est se ab eis frequenter visitatum / pe
trum quoque et paulum apostolos / a se sepe visos / non
negavit. Sepe angelos sibi locutos fuisse
expertus sum / in navi hic more remorantius ... geste
ti / gesta concilii episcoporum plene revelavit. eum
non potuit. aut noluit interesse / demones propriis
nominibus increpabat / sperni natantium fluminum
in nomine domini ihesu christi iussit reddire / et conti
nuo reddyt. Ingemiscitis ubi ait. spes me
audit et non audiunt homines

Anno archadii et honorii IIII. sicut prosper obiit
sanctus martinus anno etatis. 81. / episcopatus. 26. qui
obitum suum ante longe persensit / dixit fratribus
dissolucionem sui corporis iminere / interea dissi
tibus quedam ecclesie clericis / ad quos persistentes
vidit mergulos pisces insaciabili ingluvie
continuis urgere captivis / ait. forma demo
num ista est. insidiantur incautis / capiunt ne
scientes / captos devorant / exsaturari nequeunt
devoratis / iussitque martinus gurgite relin
quentes. peterent regiones aridas / et desertas / con
pleto autem in ecclesia illa paucis negocio / red
dire. ad monasterium disponebat / sed viri
bus corporis cepit repente destitui / convocatisque
discipulis se indicavit iam resolui / tunc facta est
omnium vox una dicencium / Cur pater nos deseris aut
cui nos desolatos relinquis / invadent enim gregem
tuum lupi rapaces / scimus quidem desiderare
te christum / sed salva tibi sunt tua premia / miserere potius
quos deseris nimirum / tunc motus his lacrimis
pias. et ipse lacrimas dedit / conversusque ad dominum
ait. Domine si adhuc populo tuo sum necessarius
non recuso laborem fiat voluntas tua / at si pinis
etati. hos ipse custodias / invictum spiritum ab oracione
non relaxans / carnem cogebat servire spiritui / et
cum in nobili suo stratu in cilicio et cinere decubans

a discipulis rogaretur / ut saltem vilia sibi sineret
stramenta supponi / non decet inquit filii / christianum
nisi in cinere mori / Ego si aliud vobis ex
relinquo peccavi ipse / cum non apparuis flenti
bus rogaretur / ut corpusculum lateris muta
cione relevaret / sinite inquit / sinite me.
celum pocius quam terram aspicere / ut exiturus
spiritus ad dominum ait. quid hic adstas cruenta
bestia / nichil in me funestum reperies / abrahe
me sinus excipiet. et in hac voce spiritum celo
reddidit. testatique sunt nobis qui aderant
iam ex anime corporis / glorificati hominis vidisse se
gloriam / vultus luce clarior renitebat / cum
membra cetera. nec macula quidem tenuis
obfuscaret

Beatus severus coloniensis
episcopus / vir honeste vite cum die dominico
loca sancta / ex consuetudine post matuti
nas cum clericis suis circuiret / illa hora qua
vir beatus obiit. audivit chorum canencium in sub
limi. vocatoque archidiachono / si aures
eius voces percuteret / quas ipse audiebat
quesivit / ille respondit nequaquam / tunc ille inquit
diligenter ausculta / Archidiaconus autem
cepit sursum collum extendere / aures erigere
et super summos articulos. baculo substentan
te stare / sed credo eum non fuisse equalis me
riti aquo. hec non merebatur audiri / tunc
ipse. et episcopus terre prostrati dominum precabantur. ut
hoc ei audire pietas divina permitteret
tandem ipse ait / vocem psallencium quasi in celo
audio / sed quid sit penitus ignoro / cui episcopus
dominus meus martinus episcopus migravit ex hoc
mundo / et nunc angeli canendo eum deferunt
in celum / tunc et beatus ambrosius / mediolanum ce
lebrans festo dominice diei / obdormivit ut
consuetudo erat / ut veniens lector cum libro
non ante legere presumeret / quam sanctus nutu ius
sisset / lecta vero iam prophetica lectore et ad
stante / qui lectionem pauli proferre debebat
cum nullus eum excitare presumeret / transac
to fere trium horarum spacio / excitaverunt
eum. quibus ille ait. nolite turbari / fratres enim
mei martini de corpore egressi / funeri ob
sequium prestiti / ultimam tamen oracionem vobis
excitantibus / non explevi / illi notantes diem
et horam ita eum transisse invenerunt / severus
autem qui predicta scripsit / in senectute sua
apellagianis deceptus / et agnoscens loquaci
tatis culpam / usque ad mortem silencium te
nuit. / mortuus est beatus albrosius post beatum
martinum anno sequenti / vir tante pietatis
atque dulcedinis. ut dum lapsum suum quis illi con
fiteretur. ita compungebatur. in fletu ut
confitentem flere compelleret

Paulinus nolanus
episcopus / vitam sancti ambrosii ad augu
stinum scripsit. fuit autem in innumerabi
lium prediorum dominus / et cuncta pauperibus dedit
ac religionem expeditus elegit / cum terra
sua. exinguere facta sororem / equatur beate vite
testimonio. et merito / de eo ait. gregorius
in dyalogo. quod cum vandali / italiam pervagassent
paulinus cuncta que habere potuit / captivis lar
gitus est / vidue non pro redempcione filii pe
tenti auxilium. se ipsum prebuit pro illius filio

commutandil. sicque consolata vidua. Paulinus
in domo generis regis / excolendi orti curam
suscepit in affrica. at cum dominus sepe ortum
ingrederetur & ortulanum sapientem teneret
hominem / spretis familiaribus cum eo sepe lo-
quebatur & eius sermonibus delectabatur. paulinus
vero cotidie ei olera virentesque herbas
defferre consueuerat / & accepto pane ad
curam orti remeare / Cum autem hic diucius ageret / scel' domino suo ait / vide quid quomodo vandalorum regnum disponi debeat prouide. quia rex
cicius morietur. reuelat ille hoc ipsum regi
qui hominem videre gessit. Cumque eum rex
vidisset ait / nocte hac / istum inter sedentes in
tribunalibus contra me iudices vidi / post hoc gnca
eius a paulino quis esset extorsit / & ait
pete quod vis. ut ad terram tuam cum magno munere reuertaris / Paulinus vero captiuos sue ciuitatis pecijt / & qui solum se in captiuitatem dedit. cum multis ad
libertatem reddijt

Pacomius qui ab angelo
regulam suscepit / apes dyabolus inter
cetera / tu vel tuus appropinquare
non possunt / sed veniet tempus post obitum tuum
& debacchabor in eos / cum sit / solius dei est
cognoscere futura / at ille plura futura ex
fratris cognosco. ob eum principium tendit
ad angustiam / postea demum ad detrimentum
vergit / sic in ea mira professione. ut commo
fiet. post hec orat / abbas / futurum statum
religionis sibi reuelari / deo autem reuela
te cognouit. quod monasteria que dilatarentur. & non multi pie & continenter viuerent
plures non per negligenciam salutem suam perderent
& maxime per negligenciam prelatorum / qui
primatum tenentibus / ambiciosa lite et ...
eorum possit contendentibus / reprobabuntur
boni propositi et mali eligentur et tunc
pene omnia que diuinis regulis subnixa sunt
humanis commutabuntur illecebris /
Innocencius papa Pelagium cum Juliano et
Celestino complicibus dampnauit / Pelagius enim in britania. dicebat hominem sine
gratia dei posse saluari / Infantes sine originali
peccato nasci / nec baptizandos ut a peccato saluentur. sed ut per adopcionem in regnum dei
admittantur. Item si non baptizantur extra regnum dei etiam & beatam vitam habere. Item adam
solum suo peccato lesum. Item eum esse mortuum
non culpe de merito. sed condicione nature. Item dicebat oraciones nichil prodesse

Eufemiano nobili romano
& potenti in curia imperatoris erant iijm
puerorum qui zonis cingebantur
aureis et vestimentis sericis induebantur
Hic iustus & misericors erat / elemosinis
et ieiunijs intentus / cuius uxor aglaes eiusdem
propositi erat. impetrauerunt autem a deo sibi
filium dari ex tunc a thoro coniugij abstinentes. Puer autem liberalibus imbutus disciplinis. cum adoleuisset. licet inuitus sponsam ex imperiali genere suscepit. & in templo sancti bonifacij per manus sacerdotum imposite sunt eis
singule corone / & cum gaudio letum duxerunt
diem. facta nocte cum intrasset cubiculum cepit
iuuenis sponsam in dei timore instruere et ad virginitatem suadendam inducere. dedit quoque ei conseruandum anulum
suum & caput baltei sui / & accipiens plura de substancia sua iuit ad mare / et ascendens nauem venit
laodiciam. inde edissam syrie abijt / ubique cuncta pauperibus erogauit / & vilissima sumens indumenta. cum ceteris pauperibus sedit in atrio beate
virginis / sua que ministeria singulis diebus accipiebat. & acquisitas elemosinas ultra victum
pauperibus erogabat / Post hec mittit suos pater
per vniuersum orbem pro inueniendo filio.
quorum aliqui cum peruenissent edissam. et elemosynam sicut ceteris pauperibus largiti sunt / Ille
deo gracias egit. quod pro eius amore a famulis
suis. elemosinam accepisset / reuersi quoque
suum nunciant eum nusquam posse reperiri / mater
vero a die quo discessit strauit saccum in pauimento dicens / ita manebo donec sciam quid actum
est de filio meo. sponsa vero eius ad socrum dicebat
non egrediar de domo tua & similis ero turturi
que alteri non copulatur / Cum quoque alexius in predicto
atrio. 17. annis mansisset depicta ymago sancte
dei genitricis. custodi ecclesie dixit / fac intrare hominem dei. quia oracio sic incensum in conspectu dei
ascendit / qui exiens non cognouit eum. Iterum
ymago ei dixit / qui sedet in hostio ipse est.
tunc ille pergens ad pedes eius rogabat ut ecclesiam intraret / Cumque factum hoc omnibus innotuisset
& reuerenciam sibi cepisset / fugiens honorem laudem. laodiciam reddijt / inde volens nauigare tarsum. sed deo volente nauis ad romanum portum. magno impellente vento deducta est / quod cernens alexius ait intra se / in domo patris mei
manebo incognitus & non ero alteri onerosus / Patrem quoque a palacio redeuntem / stipatum obsequencium multitudine / obuiam habuit. at post
eum clamare cepit. serue dei respice in me & fac
mecum misericordiam. quia pauper & peregrinus sum ut pascar
de micis mense tue / & deus benedicat annos
tuos & eius quem habes in peregrinacione misereatur /
tunc pater filij recordatus. iussit eum venire ad
se et deputato ei ministro. iussit ei in atrio
grabatum fieri. ut intrans et exiens eum videret /
Precepitque ut de mensa eius pasceretur / & ne
contristaretur ab aliquo / ille autem in solitis
oracionibus & ieiunijs perseuerans. tunc vernaculi
eum subsannare ceperunt. ita ut aquam in qua discos
lauerant super eum proicerent. que omnia propter dei amorem substinuit / sciebat enim quod demon has
ei parabat insidias / sic alijs xvij annis in domo
patris mei mansit incognitus. Cum vero appropinquaret tempus mortis / accepta carta scripsit
per ordinem vitam suam / die autem dominico vox
insonuit in sanctuario. dicens venite ad me omnes qui
laboratis & cetera. tunc omnes in facies ceciderunt / clamantes kyrieleyson. Iterum facta est vox hec dicens. querite
hominem dei. ut oret pro roma / illum ceterum
parasceue sequenti reddet / tunc egressi non inuenerunt
eum / in parasceue autem congregati sunt congemiscentibus
implorantes ut vir dei ostendatur eis. & facta est vox
dicens in domo. eufemiani querite / eufemianus
requisitus cum in domo sua talem grauiter abscondisset
hoc se ignorare respondit / venientibus quoque ad eius domum
imperatoribus archadio & honorio cum innocencio
papa. minister qui alexio seruierat dixit eufemiano
vide ne peregrinus ille sit. narrant ei austeritate vite

eius et de paciencia et illusionibus/ad quem iam defunctum cum accessisset/vidit vultum eius quasi lampadem lucentem/et sic vultum angeli/voluitque de manu eius cartam accipere. nec valuit. et que audierat et viderat imperatoribus retulit. Imperatores itaque cum pontifice illuc accesserunt/et pontifex cartam accipienti libere dimisit. qui cartulario suo legendam tradidit. Eufemianus illa audiens exanimis factus cecidit in terram. Deinde surgens scidit vestimenta sua et super defunctum corruens clamabat/heu me domine mi/ut quid fecisti michi sic/tot annis desideravi audire vocem tuam. et nunc te video in grabato et michi non loqueris. Mater vero hec audiens prosequebatur similiter. Ita ut omnem populum induceret ad fletum/fiebat concursus populorum. infirmi omnes advenientes sanabantur. demoniaci curabantur. quod videntes imperatores sibi cum pontifice funus deferebant. ut et ipsi sanctificarentur contactu corporis sacri/iusseruntque copiam auri et argenti per vicos spargi ut amore pecunie turba distraheretur/et sineret funus deferri. tandem cum grandi labore ad ecclesiam sancti bonifacii martiris pervenerunt/et ibi diebus vii in dei laudibus persistentes monumentum construxerunt de auro et lapidibus preciosis ubi corpus sacrum reconditum est quarto die Julii. 27 p. d. [illegible]

Monachus quidam increpans [illegible] populum quia gladiatorius ludus celebraretur rome/lapidatus vir. Honorius suo edicto ludum perpetuo amovit/Imperatores quoque priorum zelum secuti/toto romano imperio ydolorum templa destrui iusserunt/ Preterea autem donaria in gottos subtraxerunt consilio Ruffini patricii. hic in dolo deprehensus ante portas constantinopolis decolatus est. et caput cum manu et brachio dextro per vicos in vituperium deportatum est./ mox vero gotti verentes ne longa pace eorum strenuitas solveretur indignum iudicant se romanis quos sepe vicerant esse subiectos/sed in duos electos divisi radagisum et alaricum/se diversis lacerantes cladibus/tandem convenerunt/ut alter pergeret. et alaricus potior habetur/et ad predandas ytalie partes ab invicem dividuntur/erat autem radagisus scita natione barbarus et sevissimus atque ydolatra. Redagisus igitur cum cc milibus gottorum a scithia per dalmaciam et veneciam veniens ytaliam invadit/pollicens se diis suis ymmolaturum romanum sanguinem. sed in montuosis locis tuscie circumclusus a stilicone duce romano fame peremptus quam ferro cum exercitu consumptus est tempore honorii/Alaricus 6o anno regni sui cum gottis gallias cepit/et viio yspanias et veniens intravit ytaliam. Cum autem honorius/defuncto archadio esset ravenne/deinde castra metatus esset sed in confinio emilie/ille superbe ab honorio terras ad incolendum peciit. dicens quod alias vi tolleret. Imperator non accepto consilio terras circa fines yspanie que tunc rebellabat imperio gottis dedit/sed dum ad eam possidendam proficiscuntur stilicus patricius socer honorii/eos fraudulenter insequitur/natus enim erat de vuandalorum gente dolosa. et gottorum emula/sed amisso multo sanguine tunc indignati gotti ad emiliam revertuntur/et eam igne ferroque vastant. roma capitur dato prius precepto ut qui ad sacra loca se reciperent securi essent/Ceterique ex loca sancta xpi et sanctorum romana nomina innocentibus pre indulgebantur/tunc potens gottus discurrens consecratam virginem etatis provecte repperit/et modeste amonuit. ut si quid thesauri haberet voluntarie exhiberet/Illa vero quod habuit fideli constancia retulit. cuiusque valorem formam et pulchritudinem ex illa antiqua romanorum opulencia miraretur virgo ait. hec vasa michi de sacrario beati petri sunt commissa sume si audes/ego tibi sacram hostiam dare non audeo/gottus ad nomen apostoli pavore perterritus. hoc regi nunciat. qui rescripsit se cum romanis bella gerere. non cum apostolis xpi/iussitque per virginem illam. omnia reportari ad sacrarium sancti petri/hoc fuit a condita urbe .1164./Tercia autem die adirrupta/facto igneque urbe gottis inde recedentibus/alaricus cum per apuliam et calabriam in affricam properaret regnum prevenit/et absentis navibus tempestate suborta multum amisit exercitum/post paucos autem dies subita morte apud consentium periit/Sui autem pro nimio amore/alveo derivato per captivos, in medio effoderunt sepulcrum. et ibi cum multis copiis sepelitur et reductis aquis fossores occiderunt/ut locus ignoretur/Successit autem ei ataulphus consanguineus eius. gotti autem romam redeuntes/et quod residuum fuerat more locustarum consumunt/tunc eciam clarissima urbis loca/que ab hostibus comburi non poterant fulminibus diruta sunt/Tunc murmur multum increvit blasphemancium xpm/et xpianitatis tempora culpantes/quia neglecta erant sacra deorum/felicitatem attollunt. inter quos precipue. Symachus. furebat contra quem prudencius poeta luculenter metrice scripsit/Et augustinus de civitate dei. misit. orosius de miseriis mundi ab inicio [illegible] scripsit scilicet contra vaniloquia paganorum. gotti vero de urbe recedentes galam vel placidam. theodosii filiam secum duxere/quam ataulphus coniugem accepit. et utilissima rei publice fuit. Nam eius amore. ataulphus a finibus romanorum discessit et in gallias prope civitatem narbone ubi est nunc villa sancti egidii. super rodanum consedit/in tantum per constantinum comitem bellicosum virum/quem honorius cernens partes occiduas labefactari/ad gallias cum exercitu miserat. pulsus in finibus yspanie cum gottis recedit. Tunc enim imperium galliarum sibi constantinus invaserat/et constantem filium suum monachum cesarem fecerat. et herodianum quendam cum innumerabili navigio ex affrica romam properantem ita debellavit/ut pene solus rediret/rediensque carthagine/occisus est. Misit et in yspaniam iudices. quos cum provincie obedienter audissent. Duo fratres didimus et verenianus ad pirenei claustra intenderunt/prestare adversus eos. Constancius constantem filium suum cum barbaris/qui circa in federa recepti et in miliciam electi honoriaci notabantur misit/interfectis autem fratribus. pirenei patefactis claustris ne scelus impunitum foret. honoriaci cunctas gentes que per gallias vagabantur in yspanias transmittunt/eisque iunguntur et direptionibus provincias incoluerunt. secundum orosium in ca. 148. per. 1 ternes autem honorius. tot oppositis tyrampnis adversus barbaros nichil agi/sub barbaris ducibus/comitem constancium ducem in galliam/

176 p 20

de regibus gottorum

p. 1

Roma capitur

178 p 7

p. 5 [illegible]

178 p 7

p. 5

transmisit. sensitque comodum res publica sub
duce romano, quod sub barbaris comitibus diu
pmiae passa erat / nam paulo post constantinus
apud arelatem sicut / apud vienam in pio et
vitam finavit. agerocio comite suo viro nequam
et maximum quedam ei substituit. Ipse vero
gordanus asinus militibus occisus est / maximus
vero exutus purpura postea inter gottos in yspania
eges exulat / Jovinus postea galliarum nobilis-
simus temptata tyrannide a fratre suo sebastia-
no occiditur / Quid de atalo loquor. cui
mori fuisset lucrum. eo in patore constituto
et in effecto, alarico vibrata ipsum prospexit
ludum / ausus aut finavit in curia dicere loquor
vobis patres conscripti consul et pontifex / quorum
alterum teneo. alterum spero. Igitur cum gottis
yspanias deportatus unde descendens navem
in terra volens in mari captus ad constanti-
um comitem deductus / deinde honorio exibitus
truncata manu vite relictus est. heracli-
anus sic et atalus affrice comes missus cui
umbra gestaret. ipsum consulatum assequu-
tus est. / quo elatus sabinum domesticum suum
ingenio callidum generum elegit / aliquandiu
vero affricanam annonam ex ordine dete-
ntam cum 3700. navibus / quas nec xerxes
habuisse legitur roma contendit / cum agmine
militum ut autem litus attigit occursu
comitis marini vel maximi territus / et in fu-
gam versus est / ut cartaginem attigit militum
tumultu occisus est / Sabinus vero constantino-
polim fugit et exilio dampnatus est / sic ty-
rannorum turba districta / honorius felici-
ter meruit adiuvante constancio pace et uni-
tate ecclesie catholice per universam affri-
cam. procurare / et marcellinum tribunum
executorem transmittit / quem marinus co-
mes interfecit sed revocatus ab affrica pri-
vatus mansit / gottorum non iam dominorum qui in y-
talia erant romano subditum imperio. et aliquam
in aquitania et tolosa sedem sibi regni
constituunt / confirmato autem ystotorum regno
audiens athaulphus in solectas barbarorum
condoluit iniuriis yspanorum / et perrexit
contra vuandalos. sed in via apud barcalonam
a quodam ex suis iugulatus / tempore honorii
/ Interea stilico comes cogitavit honorio
imperium surripere / et filium eucherium substituere
sed ambos bello strenuos / honorius interfecit
Archadius ossa samuelis prophete constantinope-
lim transtulit / talem tanti occurrentibus populis
ac si eum vivum cerneret / Moriens autem occe-
ne filium theodosium sibi substituit / ysdi-
gerdem vero persarum regem eius tutorem in testa-
mento reliquit / qui tutelam benigne su-
scipiens. pacem fortissimam cum romanis fecit /
/ unde diebus vii terra mugitum dedit

178 ... de honorio et contemporaneis eius ...

Honorius (securitate aquilonarum nacionum ...)
cum theodosio minore nepote suo
postea imperavit / cuius anno primo vuan-
dali duce crosto cum suevis et alanis
gallias invaserunt. urbes et ecclesias subverte-
runt / sed crostus captus. amariano preside
arelati. et per victis urbes ignominiose
retractus ad mortem trucidatur. huius quoque tempore

vuandali yspanias. et suevi gallias occupant et
vastant // ... de summis pontificibus

Zosimus natione grecus ex patre abraimo
sedit anno i. mensibus viii cessavit episcopatus diebus vi. hic
misit pro concilio cartaginensi vinum
episcopum. cui nomen faustinus / et duos presbyteros
urbis rome ad confirmandam auctoritatem romane
ecclesie. et actitata per concilium roborare. hic consti-
tuit cereum sabbato sancto benedici // ... de sancto ...

Anthidius archiepiscopus // ... de maximo scriptore
in persecutione vuandalorum alapis in facie
cesus est / et variis cruciatus / constanti-
bus voce deum orabat. et tortoris ora respi-
ciens / pacem accepta miser aiebat. dominus mi adiu-
tor. non timebo quod faciat mihi homo. / propter ille indigne ferens
gladio eius caput excussit / hic alias 3a feria
post palmas transiens flumine vidit agmine
demonum gesta sua suo principi refferencium
et inter ceteros ethyopem / scandalum in manu
adversus romanum pontificem proferentem
qui vocans ethiopem / et super eum ascendens
in virtute crucifixi precepit / ut se roma in
columine proferret / itaque illuc. 4. feria de-
latus hora celebrandi officii et demone pre
foribus expectante rem pape detulit / negantem
vero pape scandalum ad penitentiam monuit /
et missa vice eius celebrata / et parte crisma-
tis ad se consecrati assumpta demone revec-
tante ad ecclesiam suam reddiit / sabbato hora ce-
lebrandi officii. Maximus thaurinensis episcopus
omeliam in multa preclara scripsit contra instula
pelagianorum heresis / hoc tempore pullulavit dis-
putacionem de predestinacione et divina gratia asserens
quod nec pie viventibus bonorum operum labor prodest
nec impiis obest. quod in probe minime. quam asercio
bonos a bonis revocat / et malos ad mala
provocat // ... de inventione sancti stephani et thome
ac sociorum eius et quibusdam emergentibus

Honorii anno vii luciano presbytero in teri-
torio ierosolimitano quadam 6a
feria / sanctus gamaliel nocte apparuit eo
quod 3o vocato ait. vade et dic johanni ierosoli-
mitano episcopo. quod hoc modo iaceat despecto loco con-
ditissimus / cum ille non plene vigilans ait. de
quis es. / ego inquit sum gamaliel qui ma-
gistrum paulum apostolum / quod aut mecum iacet.
sanctus stephanus a iudeis lapidatus / quem in mo-
numento meo feci sepeliri. et alius qui mecum
est nicodemus nepos meus / qui a petro et iohanne
baptismum suscepit et virgo permanens ipse cum
paulo / unde in dignitate principes sacerdotum
volebant eum occidere / sed ob reverenciam mei se-
minimum reliquerunt / et extra urbem eicientes
omnem substantiam eius diripuerunt / et cum parum supervixis-
set / feci eum ad pedes sancti stephani sepeliri
3us vero qui mecum est. ipse est abibas filius meus
qui anno etatis sue xx. / mecum baptismum susce-
pit et virgo permanens. ipse cum paulo legem didi-
cit. Uxor mea atha et selemias primogenitus
alibi sunt sepulti / quod in creduli permanserunt. in
quorum sepulcris mecum invenies / hiis dictis
disparuit. Lucianus aut evigilans dominum roga-
vit. ut si vera esset visio / 2a et 3a appareret
vi consequenti. 6. feria iterum apparuit. et increpavit
eum cur ita dissimulans adeptum non perexisti /
Ille vero non inquit dissimulavi sed oravi ut si vi-
sio

b stephani

cet ex deo 3º apert/ Cui gamahel/ audi pr/ qr co
gitasti/ si nos sit invenires/ quo religas singlor
distene posses. Vide q t ondo. z ondit sibi iiij or
calatos. iij aureos plenos rosis/ unu rosis
rubetib9. duos albis/ qrtu calatu argete
u plenu croco/ z dixit gamahel. isti st lo
culi inqb9 jacem9 z hec rose reliqe nre sunt
rubee stephani. albe mee z nicodemi/ argē
tee no locus e abibe/ qr virgo exiuit de mundo.
6a. itez feria sequetis ebdomade ei apuit. z de
negligecia graviter increpavit. Vn statim sur
gens Jerosolimam ivit/ z cu hec epo retu
lisset ille gras agens (deo) invocatis alijs epis illuc per
exit. z cu tepisset fodere/ facto terremotu tantus
odor erupit. qntu nullus sensisse se memi
nit. ex odoris virt9 meritis scoz. 73. hoies
adversis infirmitatib9 liberavit/ z sic cum
magno gaudio i ecclia syo q e i Jerlz/ scoz
reliquias transtulerut/ ubi btus stephanus/ ab
aplis fuerat archidiacon9 fuat ordinatus
/ de duplici ei9 ordinacoe. Alex.o senator qsta
tinopolitan9 cu uxore sua Jerlz abiyt/ z
prothomartiri/ pulcherrimu oratorium
qstruxit ibiqz sepult9 e. evolutis vij anis
/ alex uxor Juliana/ repatians cor9 viri secu
defferre voluit. eps no duos argenteos lo
culos protulit d. / no novi qui hoz sit lo
culus viri tui/ illa no ait. ego novi. z ipe
tu facies amplexata e cor9 stephani/ sic igi
rater pro viro suo. protomartire accepit.
Du vero navē qscendissent. ymnu audiut
angelicu. z suavissim9 odor fragrat/ cla
mantes no demones. ve nobis qr prothomar
tir trasiens duro nos verberat igne/ sevā
excitat tepestatem/ sed invocat9 Stephanus
tepestatez sedavit/ qstātinopoli. tadē pveni
ut. z cor9 honorifice collocat. hec augus.
Post hec eudoxa filia theodosij ademone gra
viter cruciatur/ Et clamabat demo/ nisi
stephan9 veniat roma no exibo. qm sic e
aplor voluntas. / qd cu ipator audiss a clero
z pplo qstatinopolitano obtinuit/ ut pro
corpore laurencij. stephani commutaret. pa
q; de qsilio cardialiu iuxta hoc ipo qsensit. miss g
cardiales cor9 stephani deferut. sed capud b.
chiu dextru excepitur/ et metropolitana eccla
i ei9 honore ibi hedificat. / Cu no roma ap
plicuissent. z i eccla sti petri ad vincula
cor9 defere vellet/ substiterut vectores/ nec
ultra pcedere valuert. demo aut i puella cla
mabat. frustra laboratis/ apd frēz suu laure
ciu sedē elegit. Illuc g cor9 defferut/ ad cuius
qtactu puella sanatur/ Laurenci9 no quasi d
adventu eius qgratulans. i altera ptez sepul
cri secessit/ z medietatez illi vacua derel
liquit/ greci no du manus apponut/ ut laure
ciuz auferret/ ad terra exanimes corruerunt
sed oratib9 pe eis ppa z clero/ vix ad se ad nes
paz reddierut. tuc vox de celo facta e o felix
roma. q cor9 Laurencij. yspani. z stephani
Jerosolimitani gloriosa pignora uno clau
dis masoleo/ Rome feia gigantee magnitudis
depentib9 mediocris stature nata/ multi
stupori erat/ Invictesi qz littore deo gigantis
inveta e. q. e. cives facere postt/ Anno honorij
6. qda iude9 i multis hereticoz ecclesijs baptizat9
ad ecclesia orthodoxoru venit. z cu ibi bapti
petisset/ cu baptizari deberet. aqua fontis
subito disparuit/ itez g atqz itez. allata dis
pens virtutez dei/ et iudei ondit pfidia. qda
occidentales. ultio ano cicli am decenova
lis qpebolismo coez aim tenetes. ac p hoc
i pascate celebrado/ errates/ divino miraclo
ad veritatez revocatur/ i una ex ytalie
eccla. n i sto libo. hora baptismi solebat
aqua divinitus emanare. tuc tpe 7o kllas ap
lis pascha celebrantes. aqua no emanavit
/ legitio aut die aqua solita emanas ondit
pascha celebrari debuisse. x. kllas maij

Anno honorij 9. sannone de marco
miro fratoz ducibus defunctis/ fra
nci i coe deliberat/ ut ipi sicut et alie
getes regē heant/ z filiu marcomiry fa
ramundu regē qstituut. et no. qr leges q
suetas p suos actores receperat/ sogastaldu
z saligastu. z ab hoc saligasto lex salica
nom accepit/ qua lege salica ptea usi sut
franci/ un et ipi franci salici dci sut/ maxie
circa urbē colomaz/ hic pharamund9 de
crevit qsilio mitrie coma. qr Juli9 ce
sar i sign.m servitutis iussit gallos tosorari/
hijs dieb9 agecius ordiat. patrici9 roma
noz vir i edit9 i bello strenuus/ sigd bur
gundeses romanis rebellantes pdomuit
que ges ab ytalia quodā exiens/ sup ripaz
reni resedit/ p burgos se dividens. unde
borgodiones dicti sut

Burgundi ex Scandia orti

Hac tempestate athila rex hunoz
de sithia egress9/ bellor. z chuma
noz allor/ terras trasiyt/ deinde solda
nia nithemaz z nigroz chumanoz i gresso
colonia/ usqz tyze. flumē i ruitis getibus
tadez pvenit/ qsspecta vero regione ea cu uxori
b9 z filijs et armetis icolere voluit/ z tuc
pānonie dalmacie macedonie. frigie ac
paphilie tetracha macrin9 romanoruz/
petit auxilia g hunos/ de die i die sua
qfinia lacerantes/ suscepto psidio dni de
liberat. an danubio transmisso ul alit
hunos invadere debeat/ hunni noctis silencio
sup utres i sicambriaz trasvadat/ z i teptorijs
multos trucidat/ a romanis vo tadē repul
si i pp'a redire/ Cognita occidentaliu virtute
armoruqz resumpto qpetito excitu pat/ et
usqz ad 4or. hunoz pstrata st/ occubuit
z macrin9. utriqz germanoz principes
et roman9 exercit9 disp'sus e/ tuc athila frēz
a flumine tyze. usqz ad fluviu don. rectorez
qstituit. se aut hunoz regez vocavit/ me
tu orbis/ flagellu dei/ erat aut colore teter
oculis nigris. z furiosis statura brevis i
cessu elat9/ supbijs astutus z solicit9 ex se
veritate. a suis timebat/ ex liberalitate
ab exteris amabat. / z multa qfluebat ad
eu. Ceso g romano excitu/ apd sirmiu
solempne celebrat curia/ i qua utriusqz ro
manoz pricipes illi fecere omagia. In
nuillus e. tuc in etcij ei9 ut occidentalia i
vadat regna/ z p. illiricu sticat/ deinde reni
transire disponit. z gallias depopulatur9 ad
venit. iaqz metēsi urbe excussa/ aurelia
nensem

minabat' euertere / erat tunc amanus eiusdem urbis eps / cuius precibus predictus agecius ab are late aurelianum operauit cum torismo hen donis regis gottorum filio / et athillam inpugnans inuasit. magnaque strage excunt / Athilla tamen uictus. panonias reddijt. Ut maiorem pareret exercitum. sed post hunc ingo florem singi bertus post honorium athila legit. suscepisse regnum hunorum

A thaulphus cum yspanias petere vellet / a suis occidit' / qui in ductone yxoris placide / cum romanis fedus hebat / eo vero in barchilona mortuo tempore honorij . successit ei singericus romanorum clade in urbe notissimus in profundo ado. simone rarus / contemptor luxurie. sed ira tur bidus. hic cum plures heret filios / ordinauit ut post eum regnet hunnericus / et post eum fres successiue. et ut melius hoc fieret / cepit ad romanorum pacem intendere propter quod agottis occiditur et hunalia belligerator eo pac to eligitur. Ut cum romanis pacem in frigat sed deo disponente pacem firmauit / et ho norio sororem placitam transmisit permittes se pro re pu. inpij adiutorem / uni ad petitorem constancij patricij / qui placitam coniugem ante perat. quem et honorius consorte fecit inpij / sed ortauo mense obijt / yspania ingressus vuanda los et siligos in bethica bello superauit / ala nos ad nichilum dedruxit. qui potentabantur vuadalis et sueuis / cum athate eorum rege. et adeo cessi / ut pauci qui supfuerint gun derico regi vuadalorum / qui in galecia resid bat se submitteret / ipse quoque gundericus superatus fugam in affricam meditatur / sed tempestate gaditum freti prohibitus fugam in galias procurauit Et ibi moritur tempore honorij / hunalia victor tolosam reuertitur / romanis aliquas prouincias sic promittat derelinques / et ab inpatore aut ob meritum victorie / sedem aquitanicam cum ciuitatibus aliquot recepit. hunalie apud tholosam defuncto / successit theudere dus / qui pace cum romanis soluta / plura mu nicipia romanorum sinis edibus occupauit / et aurelianum obsedit / sed virtute ethij Romane milicie ducis / non inpunitus abscessit. de iussu aut valentiani. remo to a principatu ethio. theuderedus narbo nam obsidione et fame longa excruciat sed alitorio ethij successore hunnis auxili atibus fugat / ethius tandem factoe erodij. spadonis / analetinani / perimitur gladio qui terori fuerat athile / cum quo salus rei pu. corruit / littorius aut postea usus aruspicum rusis / contra gottos dimicans cum exercitu perijt / Deinde theodoredus pace cum valentiniano reformata / aduersus hunnos galiarum prouincias deuastantes / in campis cathelonico / et contra athyla bellum gessit / ho norius aut emergencia suo tempore bella / vel nullo aut minimo sanguine sedauit / Clemen tissimus enim fuit / ita ut dicitur eciam rebel les non occideret / ruderit ut possem ad vi tam mortuos reuocare / rome morit' relin ques pacatam rem pu. nullis dimittens heredem

sepultus iuxta ecclesiam beati petri. tunc et floruit Jo. cassi anus a crisostomo diaconus ordinatus / et presbiter a nestio qua occasione expulsus / apud masilia pro duo monasteria condidit virorum ac mu lierum / scripsit integram experiencia / et sensu verba in uenietis de castrorum epm x. libros de institutis cenobiorum. et de viij principalium viciorum re medijs deinde ad leucium epm et fratrem cladium x collationes patrum / post hec ad honoratum epm et eucerium alias vij / et iterum vij quibusdam alijs / obijt. Jo. xj honorij anno

T heodosius post mortem honorij inpa uit solus annis tribus / postea valen tinianum placide amite sue filium inpatorem fecit / eumque cum placida ad inpadum ro mam mittit / et regnauerat sit annis 24 ho tempore Jo. inuasor inpij / deinde africam quam bonifacius cesar obtinebat bello. reposuit sub tributis ille deinde ad ytaliam reddit / a placida augusta et filio pardubinum oriens patricium superatus est. qui seppe patos separauerat. Rauena aut a militibus depredata est. et nigri milicie xxi lio dampnatus quod Johannem fouisset / nestorius consta tinopolitanus asseruit xpm purum hominem non deum contra quem 3a synodus ephesina. 200. patrum con gregata est iussu celestini et theodosij iuni oris. ubi condempnatus nestorius duas in xpo personas asserens /

B onifacius nacione Romanus ex patre Jocu do pbro. sedit annis iij. mensibus. viij. d. 13. cessauit ep. d. 9. hic constituit ut nulla mulier / pallium sacratam altaris contingat. et quod nullus seruus uel curie ob noxius fieret cle ricus. Eulalius contra bonifacium ordinatur. et contra sentu ditur / augusti aut iussu ab urbe excluditur. et isto reprobato bonifacius restituitur / Cele stinus nacione campanus / ex patre prisco sedit annis viij. mensibus. j. d. 9. cessauit ep. d. 21 / hic instituit ut ps. Judica me deus / diceretur ante introitum misse. et quod ps 150. ante nulla psalterium anthipho natim. quod ante non fiebat. / Legebatur aut epistola pauli et euuangelium / ex isto aut instituto in troitus. graduale et offertorium de psalmis composita sunt. hic misit in yberniam beatum patricium archiepm / sto torum. / Sixtus nacione romanus / ex patre sisto sedit annis viij d. 9. 22. / hic constituit. ut nullus clericus in parochia alterius ordinari presumat. hic congregata synodo purgauit se ante 60. epos de crimine / quod ei bassus coram augusto inposu erat / et bassus in concilio condempnatus est. ipse hedifi cauit ecclesiam sancte marie maioris / que dicitur ad presepe / et multas alias auro et argento decorauit ecclesias. et multa distribuit pau peribus. hic aut. fecit basilicam sancte marie que attri buitur liberio / Leo synologus nacione siculus ex patre quintiano sedit annis 21. mensibus. j. di. 24. cessauit ep. d. 7. / hic addidit in canone sanctum sacrificium immaculatam hostiam / post scripsit epistolas de cretales 70. sermone 71. contra eutichen constantino politanum abbatem / de [illegible] nacione ubi contra quem et dioscorum alexandrinum epm / qui dicebat unam verbi in carne esse naturam. synodus calce donensis 60. eporum / industria leonis pape et ma date marciano inpatore celebratur. Ubi eorum

Miraculum de restitucione manus amputate per vigilias

nestoriano dampnatur et ordinatur in xº in maiorem
predicatorem. patrum suas quas vnas. ipse vna die
dixit x missas. alia vice huius manum cum
mulier quedam osculata fuisset communicando
cum aliis nimia circuit in eo carnis temptatio
ita vt manum sibi abscinderet in valescente an
tem populi tumultu quod non celebraret in an
gustia positus cum ieiunio et oratione ad virgi
nem se contulit que manum potauit et visibi
liter sibi restituit. *de sancto purgatorio patricii*

Celestinus papa patricium filium sororis
beati martini ad ybernia misit
qui gentem illam ad modum bestia
lem inuenit et cum eos fere tormentorum et amore
premiorum vellet conuertere dicebat se nunquam
credituros verbis nisi miraculis nisi tor
menta et gaudia illa experirentur. cumque
eorum salute instancius oraret apparuit ei visibi
liter xpistus dans ei textum euangeliorum et bacu
lum pastoralem qui pro magnis reliquiis in
ybernia seruata sunt. ipsum quoque sanctum ad deser
tum deduxit locum et quandam foueam intrin
secus obscuram et rotundam ei ostendit dicens
quis veraciter penitens in eadem fossa
vnius diei ac noctis spacio permansit ab omni
bus peccatis suis purgabitur et non solum
videbit tormenta malorum sed et gaudia beato
rum. Ibi quoque ecclesiam construxit et canonicos secundum
augustinum regulam constituit fossam ipsam que in
cimiterio est ecclesie muro circumdedit et cla
uem priori dedit ne aliquis sine licencia
posset intrare. dictus quod est locus ille purga
torium sancti patricii. hic absque virtutibus aliis
40 mortuos suscitauit. 364. ecclesiam fun
dauit xii milia hominum baptizauit. 80 annis in yber
nia predicauit mortuus 120 annorum et sepul
tus. postea in sepulcro non est inuentus. completo
in hely monte ieiunio 40 dierum et 40 noc
tium peticiones tres pro ybernensibus fecit.
eo quod fidem recepissent. prima ut unusquisque
credencium saltem in extremo vite sue penit
eatur. secunda ut ybernia a venenis abac
taris preseruetur. tercia ne aliquis yberne
sium supervivat in aduentum iudicis. hinc
delenda dicitur ybernia vii annis ante iudi
cium. De modo intrandi purgatorium. post
obitum beati patricii prior quidam in eadem ecclesia
sancte conuersacionis ita antiquus erat ut
solus dentibus ei remansisset in ore. iacebat autem
in cella iuxta canonicorum dormitorium in
qua audientibus monachis sepe angeli
cantabant priori beatus es et beatus dens qui est in ore
tuo quem nunquam tetigit cibus delectabilis.
Tempore autem patricii et ex tunc multi
in purgatorium intrauerunt. nullus tamen ad
mittebatur sine testimonialibus litteris episcopi
diocesani cum multa difficultate dabatur.
Prior postmodum litteras dissuadebat intitu
suadens aliam penitenciam assumere. ostendens ei
multa pericula timenda et dicens quod licet aliqui
tamen redierunt tamen perierunt non nulli. Si
autem penitens in proposito perseuerat prior
eum in ecclesia introducit et xv diebus ieiuniis
et orationibus vacare iubet. quibus completis
conuocato vicino clero premissa oratione cum leta

nia ad locum deducitur et recepta omnium sacer
dotum benedictione factoque sibi propria manu signo
crucis locum ingreditur. post ingressum vero
statim hostium clauditur et sequenti die ho
ra eadem hostium aperitur. et si homo ibi ad ho
stium reperitur cum gaudio ad ecclesiam deducitur
in qua vt prius xv diebus moratur. si vero non
apparuit certissimum de eius periculo reddebant
vniuersi. De introitu guillelmi mili
tis. Hic sub stephano rege ybernie mi
litans de peccatis suis contritus a suo dioce
sano intrandi litteras egre obtinuit. quas
priori loci presentauit. et cerimoniis peractis
ait illi prior. Ecce nunc in nomine domini intrabis
statim quoque dei inimicos videbis qui te quoquo pa
sinus eos indicabunt. miles quasi in bellis
prius armatus non fide et spe quasi melioribus
armis munitus ingreditur. noua demo
num petit certamina et cum magis ac ma
gis tenebras ingrederetur tandem quasi radius
quidam velut ductor apparuit donec ad
aulam sibi descriptam veniret et post admira
ta fabrica prope aulam ingressus resedit
fatigatus sunt sibi obuiam xv viri habitu religi
osi. priorque ei dicentes et viriliter age
quia pie ei necessarium fore. mox enim ut confessi
fuerimus immundis spiritibus implebitur. demum ista
qui te grauia inferent tormenta et grauui
ora minabuntur. Demum promittentes si red
dire elegis vt quod sic decipere possit quibus
si assenseris in anima et corpore peribis. deum semper
habeas in memoria et si illum inuocaueris ab
omni periculo liber eris. postquam illi data benedictione
recesserunt miles circa aulam tamen cepit sen
tire tumultum ac si bouum et animalium omnium
fremitus perstreperet et post hec terribilior ap
paruit aspectus demonum asserencium sibi pro
demeritis reseruatos. Verumtamen quod nobis fide
liter seruisti si reddire vis hec tibi pro mu
nere concedimus. ille vero in proposito firmus ste
tit. demones se contemptos cernentes in ea
dem domo maximum ignis rogum struen
tes militem manibus pedibus ligatum in igne
iecerunt et vncis ferreis huc et illuc per
incendium traxerunt. sed inuocato ihesu li
beratur ab igne. propositumque concepta fidu
cia insultus demonum non timere. At
demones domum relinquentes militem
secum traxere per orrida solitudinem et
regionem obscuram. Audiuitque mulgi toto
terre miseros eiulatus et fletus. finis quoque
capi videri non poterat in iacebant in
numerabiles utriusque sexus et etatis. Va
rie versis ad terram vultibus et clauis
confixi candentibus ac pre dolore terram morden
tibus et miserabiliter clamantibus. parce domine
parce et miserere miserere. Sed nullus
aderat qui vere vt miseri vellet. De
mones vero super eos discurrentes contunt
cedebant. dicebantque militi quod nisi rece
dat similia pacietur. Sed dum ille re
nuit militem conferentes aliis transi
gere vixi sit sed inuocato nomine ihesu
xpisti liberatus. Deinde in maiori campo alios
supinos confixos cernit quorum in stabat ignitum

~~nicholaus z maribus truncatum s; moribus probatum~~
~~nō cū dubito facere cepz · cū q; iuz iterato ifes~~
~~rent aut si me coegeritis · z lingua mea pro~~
~~quo michi molesti estis abscindaz · tūc vero~~
~~compertum est · ibi q; beniamin p · 80 · annos~~
~~abstinencie virtutibus summa gratia consequitus~~
~~e · hunc nidum tato corporis timore distē~~
~~tum · ut n~~ dracones atq; buffones eos co
rodentes / super eos vt p'us demones sup eos
transeuntes similiter mō tit⁹ ac liberatus est ·
post uō plura tormeta / omnia sunt ei paradisi
gaudia · deinde p eadem tormētoz loca / sine
lesione reddiit / z hora statuta ad hosti
um applicuit / receptus q; cū processione
xv diebus ibidem devotus i ordine pmā
sit · deinde crucis signo humeri suscep
to ad dnī sepulcrum visitādum pexit /
Eo tempore lidensis cenobii · gervasius
abbas erat / qui a stephano rege predicto
locū pro hedificādo monasterium impetra
uit · ubi monacū suū noīe gilbertū
de luda ad ipm̄ regē misit / qui regi con
questus de ignorancia lingue pdictū mili
tem i spretem suscepit · mansit q; pdc
tus miles cū illo monacho p'ea abbate
de basingebrich · fuit q; procurator mo
nasterii z sc̄e ac religiose vixit ut idē
gilbertus testatur

Athila qui e martinus totila vocat
bellū armator / supplicatibus exora
bilis / propicius ciuibus i fide recep
tis / fultus fortissimaz gencium ostrogoz
gepidaz z aliaz quas sibi subiugauerat
presidio / ad demoliendum romanum q; tem
pore fuerit q; cū romanis burgondionses
franci subimronco · saxones britones · et
fere totus p'pls omnis / Et p'o quidē om
rētem sibi burgondie regem straūt / apd
basilea / demum tā acriter pugnatum e · vt
cessa sunt ex utraq; pte xviii^m hominū
tātus est ibi sanguis effusus ut riuulus
qui sibi fluebat riuulus / subito q; torēs
effectus traheret secū cor^a defunctoz / ea
tempestate auctor metensis eps̄ captiuatur /
Sed huius ecclesie parsis cū captiuis
sue vrbis relaxatur / Athila aut̄ ta
quā victus panoniaz reddiit z · ma
iore parans exercitum cū furore redduit · ho
dīo marciam z clodonie vo / argetinā
obsedit · et muros destruxit / ut vniuer
sis pateret iter / deinde luxonium ligone
sem vrbem z lugdunū destruxit · / et
descendens iux rodanū versus cathelo
maz tendit / ii cius exercitus tali diuisus
e · una ps q · miranoz · soldanū ma
rocii properat / quo audito ille sibille
brachio trāsmisso marrocū fugit
puteri roanoz patricius cū x · regibus
orientis athila inuasit · vix umq; illo
prelio tātus sanguis effusus e · erat
aut̄ i campis cathelonicis locus stectus
que usq; exercitus ostendere cupiebat
dextra ptem hunni · sinistra romani
et gotti cū suis auxiliaris occupa
bat sed medis verticez obtinuit ps
roanoz / athila consilius i me acierz / diuersarum
nacionum consistebat · ut sic ab imminēti periculo
fugaretur z suos nacōnū victores ad prelium
animabat · venientes tū hunnos aduersarii celeriter
beneficio facile turbauerunt / theodered autē
rex gottoz cū ad hortādum suos discurret ig
to tello occubuit / tūc gotti hunnos fortiter
inuaserūt · athila aut̄ vides suoz excidium /
fugit ad castra et i abitū q; ex plaustris
et striuncis sibi firmauerat se recepit / sed
rege gottoz occiso / rex et gens hunnoz nu
re iduimuit / ps aut̄ hunnoz · q; q; miranni
monā iuit incole cathelonie facti sunt
Athila aut̄ p⁹ tātam victoriā / tholose ho
norifice susceptus e / alibi scribitur q · a
thila desperans de sellis equinis pila construe
xit ne hostes victores sibi illuderet / vero
gotti de regis interitu subito admirati /
turismundum filiū regē statuerūt / q · mox
morte pris i hunnos voluit vindicare / z
sup hoc ethiū patricium tāq; seniorē consu
lere voluit · ille nō metuens ne elati vic
toria gotti consurgeret i romanos / suasit
vt ad sedem propriam reddies / i regno se firma
ret · ille q; consensit · z sic regnu initia te
pauit vt nullius sensit turbacionis angu
stiam · in hoc famosissimo bello · ferme · clx^m
ex utraq; pte sunt cesa / athila aut̄ p'ea
remēsez ciuitatem · q pris illi obstiterat · co
bussit · z demollita francia z flandria / frisiam
ingressus · sup datos norwegios · frisones pru
tenos / magnū destrauit · exercitum · collegit st
iecit · alibi dr̄ q turismundus i auxiliū ala
noz profectus / obliquus repetit trāsdanubii
regiones · z · athilam victoriam dum i gloria
abire coegit · z tholosam reddiit · s; i solenius ages
cū sanguinē minuisse / a suo cliente consilio fra
trem eius · theodrici et frederici gladio oc
cisus / sub marciano sed pro eablo · qui tenebat
mox sui sanguinis ultor fuit / cui successit
theodricus frater qui rgarin / sueuoz regem
cognatum suū superbe totam ytaliā yspaniam
subicere volentem / bello occidit · z rogatus
concessit sueuis de sua gēte hre rectorem / ad
hunnos reddeuntes dicamus / q athila aut̄
sycambria introiuit / z bellam sine bidaz
quā ipse suo noīe ethele vocari iussit
thetonici / interdictum formidantes voca
uerunt eā ethulbrug / hunni uero onbudam
usq; hodie vocat · post hec athila mansit annis
quinq; speculatoribus suis missis i iiii^or ptes
orbis · vna ps i colonia / 2a usq; luthuaz
locata e · 3a usq; i don fluuii littore / 4a
i sadria ciuitate dalmacie / ut nosteret
mundus · quali exercitio athila deditus est /
Epanonia vero · dalmacia · macedonia ·
frigia · z pāfilia multi trāsiert i apuliā
p crebras hunnoz · incursiones / post quinq;
annum aut̄ uenit tragurium · / ca · 20 · p · z ·
Ginderi cus rex vuādaloz capta ysspali
cū ipse elatus manus · i ecclesias ipius
ciuitatis · extendisset / mox dei iudicio
a demone correptus interiit / cui gesericus
frater i regno succedens regnauit annis 48 ·
hic xanos affliges epos i exiliū misit
z inuades cartaginem · multis diuiciis z orna

180 p. z.
Cathelanor origo
181 p. o.

mentis ecclasticas spoliavit / Clodius faramun
di filius rex crinitus / renum transiens regnavit sup
francos et ex tunc sinpati ceperunt habere reges
crinitos. Hic torigiam invasit / et usque camera
tum civitatem occupavit / in si quos romanos
invenit ibi perimit / et inde usque ad somonam
fluvium omnia occupanda pervenit / et itaque debi
litatum est romanum imperium / ut de galia so
lum inter renum et ligerim teneret / reliqua
occupantibus gottis et burgundis ac provinciam
usque masiliam / Clodio successit. 24. anno
theodosii meroneus / et ceperunt reges fran
corum celebre nomen habere / ita ut meronei
appellarentur / hic autem impetum athile sub
stinere non potuit. sed usque aurelianum
cessit / Eodem anno remigius remensis nascitur.
Cuius ortus nomine primotanum pronunciatum est
qui cecidit et de latte matris eius occulos lumine
illuminatus est / gotti xpo crediderunt / gens wan
dalorum ab yspanis ad affricam transeunt.
a bonifacio invitati. et vastant / atque catholi
cam fidem. ariana impietate subverterunt.
xiiii imperator anno subsequo turbine beatus
augustinus mortuus est / anno etatis sue. 76 / epa
tus vero 40 / obsessa ypona romani traden
tes. wandalis 3am partem affrice. pacem cum eis
fecerunt / bonifacius vero romam reddiens
magister militum efficitur / cum restitit etius
sed non prevaluit primo deposita dignitate
ad hunnos confugit / et regis auxilio ro
mam revertitur / et inter romanos et hu
nos componit et privatum adeptus est mor
tuo cito bonifacio / huc usque theodericus
eps et socrates et solomenus viri disertis
simi ystorias produxerunt / que postea in
unum volumine redacte / et a cassiodoro se
natore per epiphanium scolasticum de greco
in latinum translate / a tribus memoratis
autoribus tripertita ystoria nominatur. ho
tempore fuit constantinopoli. iiii mensibus maximus
terremotus / tuncque primum cantatum est agios
otheos / agios ysthyros. agios athana
tos eleyson ymas. i. sancte deus sancte fortis sancte
et inmortalis miserere nobis / statimque
cessavit / dyabolus se moysen in creta asse
rens promisit iudeis. quod eos per mare siccis pedi
bus in terram promissionis traduceret. ibi multis
submersis plurimi convertuntur ad fidem / Eu
doxa mater theodosii sepulcrum domini et alia loca
visitavit. Cum inter cetera munera delata
sunt vincula sancti petri / a quodam iudeo que secum
romam detulit. propter quod addita illi fuit catthe
na. qua rome vinctus fuit. festum institutum
est in kalendis augusti / qui dies pro octaviani
augusti victoria / quam de anthonium solempnis erat
romano populo / sicque augusti honor ad petrum
transiit. burgundiones dum ab hunnis nimis
opprimerentur in deum xpianorum. spe sua ponen
tes baptizari pecierunt. et congressi pauci con
tra x milia hunnorum multa milia peremerunt

De sancto germano et amatore

Germanus splendidissimis ortus natalibus
parentibus / ab infancia liberalibus stu
diis instructus / post auditoria que in ga
llicana urbe studia assequitur. deinde tribuna
lia prefecture professione advocacionis ornat

hunc sanctus amator antisiodrensis eps sibi ex
revelacione cognoscens successurum / dum intrasset
ecclesiam clausis ianuis totondit. et reli
gionis habitu induit. dicens / satage te ornate frater ut
incontaminatum custodias honorem tibi commissum /
quia te omnipotens deus pastorale commisit officium /
Quo amatore moriente. et germanus eps creatus
efficitur. tunc mundana milicia in spiritualem
transiit / uxor convertitur in sororem et substanciam
pauperibus erogatur / nunquam ex tunc panem frumenti.
non vinum non oleum non legumen non saltem
salem ad usum condiendi saporis accepit / in pa
schate et natale vini sapor aquam diluebat
bat / talis fuit ut si miraculis caruisset
incredibile videretur. tanta miracula ut nisi ipsa me
rita affuisset / fantastica putaretur. hic
in britania cum sancto lupo contra pelagianam heresim
a sinodo missus et apud nemeterem parisiacha venient
suscepti / dum verbum dei predicarent in vigine genoveffa
nestio quod angelicum ut celeste aspiratus est / pro
mo extulit genitores quod leticiam angeli predixisset
et quod magna puella fieret meritis apud deum. tandem
ab ea benigne petit / si monialis vult effici et
xpi sponsalicio titulari / illa tanti sponsi nomine
delectata. quod dudum desideraverat pariter
obiit autem octogenaria virgo deinde saxones
et pictos britones. et cursates / cantando alla
con clero ac populo idem respondente exiunt. ita ut
profugi abicerent arma / secundo nunciatur ibi
dem hereticos pullulasse. iterumque cum sancto
severo treverensi epo / mittitur eodem
anno i. theodosii. 24. et cum hereticos con
fundisset / locum cognoscens cuiusdam extra
societate defuncti mortuum vocavit / et ei
optionem si vivere vellet dedit / qui rudens
quiam quiete eget / capite iterum deposito in pa
ce requievit / ex inde palacium cum discipulis intravit
et directo ad regem nuncio hospicium peciit / qui
concedere renuit / Cum vero germanus cum sociis
subdivo persisteret / et nivem et hiemem pacienter
substinet. bubulcus regis ad domum suam
devotus eos invitavit / uxorique suasit ut
vitulum quem habebat suis viris pararet post
refectionem vero iubet germanus ossa vituli
colligi in pelle vituli ante matrem poni.
et continuo revixit. vitulus / et femina conmare
comedit / summo mane in pallacio obviam regi
factus cum ei hospicium negasset potenter conuit
Rex stupore defixus et sancti auctore / attonitus respon
dere non potuit / tunc germanus ait. egre
dere et meliori te regnum dimitte. Illo die civi
tate / egrediens inquit / ne deinceps potesta
te regia abuteris / rex cum uxore et liberis
civitatem celestem in presule reformidans
exivit. et intrare amplius non presumpsit. tunc
germanus bubulcum et uxorem fecit veni
re. et universo stupente palacio / regem consti
tuit / cuius heredes postea regnaverunt. In re
ditu autem pannonie studiorum transies ad
tumulum sancti potifinis cassianum pervenit / quem
cum inquireret quomodo se haberet / statim e tumu
lo audientibus cunctis respondit. dulci quiete perfru
or / et adventum salvatoris expecto / deinde
ravenna perveniens. petrus illa ecclesiam regensque
cum magno cum desiderio expectabat / occurrunt
ei nobiles. abiunt principes / ecclesia cum ei exul

tacione amplectitur

tacione amplectitur, sed et regia venerabilis
placida ei vas plenum dapibus refertum trans-
mittit. Quos ille ministris suis dedit, vas vero
pro pauperibus retinens patenulam ligneam remisit
et in ea ordeaceum panem. Illa utrumque cum ingenti
gaudio complexa lignum auro ambiit, panem multis
remediis ac virtutibus reservavit. Invocatus quoque
ad prandium cum regina, cum asello accessit. Senio
et ieiuniis confectus, regie autem in prandio nunciatur
mortuum esse asellum. Iubet illa quietum sibi parari
equum, quem intuens: "Recessimus," inquit, "igitur asinus
putetur, quia qui me huc attulit reportabit."
Pergens quoque ad cadaver dixit: "Surge, igitur, in mansio-
nem revertamur." Surrexit statim, et quasi nil mali pas-
sus Germanum alacriori virtute portavit. Ibi quoque
vir sanctus mortuus est, sed ad urbem suam trans-
latus. Quadam die pergenti occurrunt pauperes
elemosinam postulantes, et non didicisset a
diacono tres ad se aureos, iussit omnes pau-
peribus erogari. Ad hec dyaconus: "Unde vivemus
hodie?" Sanctus: "Qui vidit pauperes suos pa-
scit Deus." Dyaconus autem quasi providus unum
reservat. Post paululum vero equites post eos
venientes ducentos solidos obtulerunt. Et con-
versus episcopus ad dyaconum ait: "Tolle quod tradi-
tur, et intellige te fraudem fecisse pauperibus;
si enim totum dedisses, remunerator CCC red-
didisset." Capitulum de scriptoribus illius temporis

Athila quoque cum post triennium Aquile-
giam obsedisset et destruxisset, Vi-
centiam, Veronam, Brixiam, Mediolanum,
timens Leo papa ne Romam veniens idem faceret,
ad eum veniens, qui circa Padum morabatur,
non solum Romane sed et totius Ytalie repor-
tavit salutem. Et mirantibus barbaris, Athila
dixit pape astitisse quendam canicie vene-
rabilem et vultu terribilem, et mortem sibi mi-
nantem, nisi eum in omnibus exaudiret. Unde statim
a sua repressus sevicia Ytalia decessit, et in
Pannonia rediens ibi defunctus est. Prosper
Aquitanicus, romanus notarius Leonis pape,
apud Regium Ytalie factus episcopus, doctrina et mira-
culis claruit, ibique honorifice quievit. Theo-
dorus quoque Cire civitatis que a Ciro hedificata
fuit, scripsit efficaciter contra Euticem et Dioscorum.
Supplevit et ystoriam ecclesiasticam post Eusebium
usque ad sua tempora. Petronius Bononiensis
episcopus, vir sancte vite, vitas patrum Egipti scri-
psisse putatur. Scripserunt quoque tunc Eucherius
presbiter, Virgilius diaconus, Victorinus Massili-
ensis. Apud Persas christianitas dilatata est,
quia Maruthas episcopus cum ibi esset legatus ora-
tione filium regis a demonio liberavit. Sed
gravior in christianos persecucio exarsit.
Capitulum de regno Britanie et Merlino propheta Anglorum

Vortegirnus consilio habito quid ageret
ad sui tutamen iussit artifices
convenire, ut ei fortissimam turrim
construerent. Sed cum opus eorum terra subsorberet,
suasum est ei ut hominem sine patre quereret
et eius sanguine lapides et cementum
aspergi faceret, quo hoc facto fundamentum
stare posset. Inventus quoque adolescens, cui
nomen erat Merlinus, et cum matre sua
monacha adducitur coram rege, que confes-
sa est se ex spiritu in specie hominis concepisse. Mer-
linus autem aperuit sub fundamento esse lacum, sub
lacu duos latere dracones, quorum unus rube-
us populum Britonum designabat, alter vero albus gen-
tem Saxonum. Predixit et Aurelium Ambrosium de vic-
to Hengisto et combusto Vuortigio regnaturum, fratrem-
que eius Uterpendragon ei successurum, et utrumque ve-
neno periturum; Arturum quoque, quem aprum Cornubie
vocat, prophetavit ecclesie succurrere et quod Galli-
canas provincias possideret et occidentales
subiugaret insulas, Romanoque exercitui
se terribilem exhiberet, et dubium haberet exitum. Multa
quoque futura predixit, sed que nisi in completa intelligi
non possunt, sicut mos est propheticum.
Capitulum de 7 dormientibus qui consurrexerunt

Hoc quoque tempore pullulavit heresis nega-
cium resurrectionem, unde contristatus The-
odosius in cubiculo flebat. Misit autem
Deus in cor cuiusdam burgensis Ephesi ut in illo
monte hedificaret stabula pastoribus suis.
Cementariis quoque speluncam aperientibus surrexerunt
VII dormientes, et visum est eis unius spacio
noctis dormivisse. Rogatus quoque Malcus accep-
ta pecunia pro emendo pane procedit. Et veniens
ad portas urbis miratur suppositum crucis signum.
Intrans civitatem audivit de Christo loquentes
et ait intra se: "Quid est quod heri nemo audebat
nominare Christum, nunc enim omnis confitetur?" Prodito
demum argento pro panis solucione, putant venditores
iuvenem antiquum invenisse thesaurum. Tracto demum
iuvene ac violenciam passo, cum populo concurrente
venerunt episcopus et proconsul. Et non credentes iuvenem
asserentem se heri recessisse ex ipsa civitate, quoniam cuncta
mutata, persecutorem fugisse Decium, in argumentum
fidei ducitur ad videndum socios in spelunca.
Episcopus autem egrediens invenit inter lapides litteras sigilla-
tas, legit quoque eas populo stupentibus cunctis. Deinde
videntur sanctos sedentes, et facies eorum erant quasi rose ver-
nantes, et procedentes glorificaverunt Deum. Cog-
nitoque misterio advenire imperatorem rogant. Qui protinus
humo et cilicio surgens de Constantinopoli venit,
et ut sanctos vidit, resplenduerunt facies eorum
sicut sol. Unde procidens in terram adoravit Deum, deinde
amplexatus est singulos. Tunc dixit sanctus Maximianus
ad eum: "Crede quia propter te suscitavit nos Deus ante
diem magne resurrectionis, ut credas indubitanter
resurrectionem mortuorum. Et sicut infans in utero
matris non sentit lesionem, sic fuimus viventes
iacentes et dormientes." Et hiis dictis videntibus
cunctis inclinantes capita sua tradiderunt spiritum.
Iussit autem imperator aureos loculos eis fieri,
sed apparuerunt ei dicentes sic se velle manere donec
iterum suscitentur. Iussit tamen imperator locum illum
aureis exornari lapidibus, omnesque episcopos resurrectionem
negantes absolvi. Anno vero XV imperii sui The-
odosius librum omnium legum legitimorum principum
in unum collectum edidit, qui codex appellatus est,
ubi ait: "Si quis crediderit nomina nostra maledicto
lacessendo, volumus eum pene subiacere; quia si ex
levitate processit, contempnendum; si ab insania, mi-
seratione dignissimum; si ab iniuria, remittendum." Hic virtu-
tes, iusticia, victoria omnium predecessorum suorum virtuti-
bus preferebatur. Et inter cetera dicitur quod siti nimium
laborans oblatum iocundum aque poculum Alexandri
imitatus exemplum renuit, ut ceteros ad tollerandum
animaret. // 180 Capitulum de Marciano et contempora-
neis eius et de 4a synodo calcedonensi et de Athila.

Marcian9 post theodosiu imperauit / et fuit
cum valetiniano 4 annis / huius anno
p. 4a synodus vniuersalis congregat
vbi statutu est / ut mr dni confitear
no solu xpotochos / sed et theotochos apello
contra nestoriu asserete ea no deu sed puru
hoiez genuisse / Eodez ano tremot9 pene
assiduu et plurima signa i celo ondut / vespere
ab aquilone celu efficitur rubeu / ut igneus
mixtis clarioribus igneis / luna obfusca
tur cometes apparet et multa alia q non
fere ociosa ut sequencia manifestat / sequenti
ei ano ut dictu e 179 p 4 athila vala
mis ostrogoto regis et arderica gepidaz
regis / et multaz aquilonarum gencium sibi
subditaz / auxilio fultus panonijs egressus
occidentale inuasit imperiu / cu 400 armatorum
p tota ei galia tanta / p eos efferbuit dei
indignacio / ut nulla ciuitas uel castru ab
eoz potuit furore tutari / Veniens tandem
ciuitatem scs lup9 trecensis eps / et ait tu quis es
qui terras nras vastas cui athila ego sum athil
la flagellu dei / Scus eps rndit / miro aut
modo eos hunni cecitate percussi transierunt
per media ciuitatez a porta i porta neminem
ledentes

Anno marciani 3o athilla / ytaliam
aggress9 eos pene ei9 ciuitates / aut
diruit aut incendit / Huic ciuis oso
rubal ungarie regis nepos / ex filia ipso
creuit et probitate armoz / ex panonia
cum egressus cu mare ptransijt / tigurnu
sebenicu stardona iadria nona sena pola
parencu caput ystrie / triestin et cu venires
aquilegia / illi reliquias scoz / cu pueris ac mu
lieribus et thesauro i loco gradensi tutaue
runt et mortis ex pte athille vnus / aquilegien
ses / tandez no valetes resistere multitu
dini / aquilegien muros ciuitatis status mu
niunt et sic no aduertete athila fuge
runt / Julius dn ille falchione dimittit sum
mia ex statuis resedit / aduertes aut athilla
dolu indignans sic eos manus suas / effugisse
se ciuitatem destruxit / Deinde concordiaz
processit / et hij similiter paruulos suos ad litus
maris miserunt et locum vocauerunt caprulas
i. amisit athila xvij homs / concordien vero
et i nobilibus descenderunt caprulas / no valetes
resistere multitudini / Postea transijt altinuz q
prius vocabat antenoride / q antenor primo
hedificatu et hij similiter paruulos cu mulierib
et thesauris miserunt ad insulas maris et
postea edificauerunt ciuitatez nouam et esul / ta
dez morte fugientes habitauerunt insula / qua
torsellu vocauerunt / et fecerunt magnos
burgos ayma / et quida nobiles constancie nomine
prope habitauit / et loco nome suu dedit et quida
alij similiter habitauit i burano / multi quoque alij p...
uni habitauerunt in loco / que vocauerunt
mazorbiu / et plerique alij tenuerunt locum voca
tuz muranu / in transiuit padua / rex no
ciuitatis padue iam miserat regina cu filijs et
filiabus suis ad mare / qui i insula descenderunt
q dorsu hebat valde duru / et usque hodie sic
vocatur illa ps venetiarum / Ibique de lignis fece
rat oratoriuz ad honorez sci raphaelis ubi

Regina continue orabat pro regis salute / cete
vero multitudinis quida habitauerunt i rubaico
alij in locis qui postea dicti sunt sca trinitas
Et scs hermagora / no multi i matha mau
cho / Athilla no post vitus postea victor fuit
paduaque destruxit / Marciano aut imperatori
dns apparens / i nocte archu athile fractuz
esse ostendit / nec id vanum fuit / eadem quippe nocte
athilla i nupcijs crapulatus erumpente per
apoplexiam sanguine de naribus eius suffocatus
e. Post que regnauit heruath filius eius
nec omittend quod quida nobiles / ab hunnis cap
tiuate crudas carnes sibi i mamas li
gauerunt quoz fetore barbari no ferentes
dixerunt / o lubardas fetidas sic puelle
nobiles eoz lasciuiam euaserunt / Tunc veneti
aucti varia nobilium multitudine ceperunt
primo hre duces i ciuitate noua q heracleana
appellabat / Monasterium sci zacharie
veneciis hedificatu e / p nobilibus dominabus
vbi filia regis padue 2a abbatissa fuit / mor
tuo athilla i subditis orta e sedicio / hu
nis uni adherentibus / alijs exteris / in tantis
sanguis effusus e / q diebus plurimis aqua
danubij impotabilis fuit / fugerunt xv a hu
noz i sithia / Alij de prelio fuga liberati
timentes naciones occidentis i campo chigle
nisque apud permanserunt / qui se ibi no hunnos
sed zaculos vocauerunt / hij sentientes hunnos
i panonia reddire eis occurrerunt i finibus
rutenie quibus i eis finibus vlachoz i montibus
sors data e / fuit aut panonia sine rege
a x / i colentibus ea sclauis grecis theotonicis
mesianis et vlachis aduenis / qui mente a
thilla regioni prefuerant sumebant / Surrexit
e i polonia princeps / q bulgaris mesianis
que imperabat / volens et i panonia dominari / hinc
ungaros varijs muneribus alectu / explorata
illius diminuta potencia / i prouinciaz agressi
cu tota milicia peremerunt et tenuerunt
regiones dominiz

Anno marciani 6 Valetinian9 im
perator ab urbe egressus ad ludos consilio
maximi consularis viri a trasila
milite et alijs amicis ethij / ab eo
occisi sunt / cu eraclio spadone / maxim9
tyrannidez arripuit / eudoxam relicta vale
tiniani vi rapuit / illa gensericu ex affri
ca inuitat vt se maximo eripiat / Interim
maximus a famulis regie dilaceratus in
tiberim proiectus / gensericus aut roma
capit / oia diripuit / ut tamen ab igne et
cede abstinet / Leo ppa obtinuit / Capti
uauit aut Eudoxa cu ij filiabus et multo
populo / Spoliata urbe diebus xiiij / vuadali
et mauri campania ferro igneque consumunt
Capua et nola capiunt / Neapolim et quasda
alias ciuitates firmiores rebus et agrijs
extenuat / et gladium euadentes captiuos
ducunt / Post recessum genserici Romani
auitum imperatorem constituunt cu quo marti
anus coperunt et sine herede obijt / Cui
leo successit / auitus aut intra galiam
ab exercitu suo spretus / ad ytaliam remeauit
Et post paucos dies dignitatis omne et honore
deposito placencie eps ordinatus e / post que Maio

Scus lupus Trecen
Epus ... ego ...
lupus vastator gregis
... flagello di

polonia

inuentum

Johannes baptista capud suum revelavit duobus monachis

rianus. Tunc Paulinus Nolanus episcopus se pro filio vidue captivum dedit. Johannes baptista capud suum duobus monachis revelavit. Super insula Britannie mire magnitudinis stella apparuit, cuius radio globus igneus draconis similis adherebat, ex cuius ore duo radii procedebant, quorum unus ultra Galliam se extendebat, alter vero versus Yberniam tendens in vii minores radios terminabatur. Tunc autem occiso Aurelio Ambrosio rege intoxicatus. Merlinus dixit fratrem regis ut stella significavit et igneo dracone. Et radium vero de ore draconis procedentem et Galliam respicientem significari potentissimum ei filium nasciturum, altero vero radio portendi et filiam eius, cuius filii et nepotes regnum Britannie successive habituri. Uter autem audiens mortem fratris accepit insule dyadema. Duosque dracones ex auro iussit fabricari instar illius draconis ignei, et unum obtulit in ecclesia, altero pro signo utebatur in bellis. Et ex tunc Uter cognominatus est Pendragon lingua troiana, quod latine sonat caput draconis. Post devictos autem Saxones eo diu in firmato Octa et Cossa principes Saxonum cum custodibus carceris fugerunt. Ex Igerna autem uxore Gorlois ducis Cornubie, quam Merlini incantationibus faciem Gorlois assumendo cognoverat, et postea uxorem duxerat, genuit Arturum et filiam Annam matrem Galvani et Morganam in astronomia peritissimam. Musheus Massiliensis ecclesie presbiter ortatu sancti Venerii episcopi de divinis scripturis lectiones tocius anni, responsoria competencia et psalmos ordinavit.

Leo postea imperavit, qui cum Vulamer Hostrogotorum rege fedus iniit et Theodericum fratruelem eius puerum octennem obsidem accepit, filium Theodomari Veronensis, de quo Theotonici mira narrant audacia. Leonem autem filium parvulum consortem fecit imperii, qui Rome occiditur. Tunc imperium Maioranus apud Ravennam invasit, qui iuxta Tortonam anno 4 occisus est. Et post hunc Severus apud Ravennam similiter invasit imperium, cui successit Anthemius, qui suadente Galuzo patricium occidit volentem sibi imperium usurpare. Inter Anthemium imperatorem et Ricimerum patricium generum suum emulacione suborta, Ricimerus qui Emilie preerat cum valida manu Romam contendit. Interea a Leone Augusto Olibrius mittitur, qui cum Ricimero congressus superatur. Ricimerus victor urbem invadens Anthemium perimit, et post mensem 3m moritur. Olibrius autem imperator Ricimero mortuo Gundebaldum nepotem patricium facit, eoque post vii menses defuncto Godebaldus patricius voluntate exercitus Licinium Domesticum imperatorem constituit apud Ravennam. Quem Nepos patricius cum exercitu Romam veniens imperio exuit et in Dalmacia episcopum fecit. Cernens autem Euricus rex Wisigotorum tot Romanorum imperatorum mutaciones, Burgundiones, Auernos, Arelate et Massiliam occupat, et consilio Gensirici regis ad ulteriora animum extendit, cui idem ille consulebat, ut Getus esset a Romanis. Tunc Nepos contra Euricum mittit Orestem milicie principem. Ille vero dum Ravennam cum exercitu pervenit, Augustulum filium suum imperatorem creavit. Nepos autem in Dalmaciam fugit.

Hilarius natione Sardus ex patre Crispino sedit annis 6 mensibus iii diebus x. Cessavit episcopatus diebus x. Hic constituit ut nullus pontifex successorem sibi constituat. Simplicius natione Tyburtinus ex patre Castino sedit annis xv mensibus uno diebus 7. Hic constituit ut nullus clericus investituram accipiat a laico, quod per Gregorium et alios pontifices firmatum est. Item ut vii presbyteri ad sanctum Petrum et sanctum Paulum per ebdomadas manerent propter penitentes et baptizandos. Item fecit in regiones presbiteris duodecas: unam fecit ad sanctum Petrum, secundam ad sanctum Paulum, 3am ad sanctum Laurencium, 4am ad sanctum Johannem Lateranensem, 5am ad sanctam Mariam maiorem.

Symeon Anthiocenus cum in decennis pasceret oves patris sui, videns ecclesiam illuc relicto pecore cucurrit et uni seni ait: Domine pater, quid est quod legitur? Doce me, quia ydiota sum et insipiens. Ille vero de virtutibus et contemptu seculi eum docuit, addens illa melius in monasterio servari. Ad monasterium ergo sancti Thimotei vadens ante fores monasterii se prostravit, et tribus diebus ac noctibus non comedit. Post hec levavit eum abbas, et causam percunctatus fuge. Ille respondit: Servus dei esse desidero, obsecro te ut in tuo monasterio me recipias. Receptus autem aliis serviens in omni humilitate per dies octo, interdum cibum sumebat, annonam suam secreto pauperibus tribuens. Funem de palmis renibus suis strinxit, qui usque ad ossa paulatim intravit. Fetore itaque procedente et vermibus in lectulo apparentibus, abbas cum difficultate funem amovere potuit. Stetit exinde supra columpnam iiii cubitorum annis xi, postea super aliam cubitorum xii annis, rursus super aliam cubitorum xx annis 22, item super aliam cubitorum xxx annis iiii. Multi autem convertebantur gentilium. Putrescente demum femore eius per annum integrum stetit super pede uno. Fluentibus vermibus per columpnam, et Anthonius qui hec scripsit et sibi ministrabat decidentes vermes sibi porrigebat, et ipse ad ulcera sua ponens dicebat: Manduca de eo quod dominus vobis dedit. Andreas autem Basilicus rex Saracenorum fama eius conversus ad fidem venit ad eum, et apprehendens unum de vermibus cadentibus invenit in manibus suis margaritam preciosam. Cui sanctus ait: O homo, non meis meritis sed secundum tuam fidem hoc factum. Inter cetera monebat ne quis per celum vel alium sanctum nostrum sed per Symeonis nomen iuraret, promittens se perniciem in perpetuitatem impetraturum. Adeo stupendis autem in vita et in morte splenduit miraculis.

Anno Leonis nono, Uter Pendragon diuturna infirmitate vexatur. Principes autem Saxonum Octa et Cossa, quos tenebat in vinculis, a sua memorata victoria cum custodibus carceris fugerunt in Germaniam, commoveruntque innumerabilem multitudinem armatorum, et reversi sunt insulam vastaturi. Nocebat autem plurimum civibus ignavia atque superbia, cumque dubitaret eos attenuaret victoria, rex ut hostes terreret se ad prelium deferri iubet, protestatus esse dicens: cum honore mori quam cum pudore vincere. Tunc sub concepta fiducia vicerunt hostes. Mortuo autem Uter Pendragon in regnum sublimatur Arturus, cuius mirabiles actus lingue personant populorum multa

eiz probitate poles / se cunctis amabile exibebat.
mira eiz liberalitate / affluebat p'ro adu's9
saxones / scotos pictes vario 9flictu debellans
tadem eos i quoda saltu / 9clusit / ii arbori
b9 pro tutamie vtebatur z / arturus aut
arbores i circuitu incidi fecit. pp qd liberu
exitu no hebat / artaru g' tributu z obsi
des promittunt. sed i reddituu pcti pactu
fregerunt arturus aut excitu iteru parato
9 eos iteru properat / 470. uiros suo gladio
trucidat / qui caliburnus uocabat' pncipi
bus q... coz interfectis ceteros i fuga uer
tit.

Elyseus pplia de samaria transfertur
alexandria / et petrus damianus ait
Marcus de alexandria transuectus
e deo disponete venecias. Quingentis z di
cit q saracenis egyptu i cursantibus / nego
ciatores venetis / corpus bti marci ewangeliste
ab alexandria transtulerunt venecias / tras
lato aut sic facta e rex saracenoz apd babi
lonez / palaciu sibi 9strue voles / mandant
ab ecclesijs xanoz / z alijs uulgaribus lo
cis accipi lapides / ut splendidam sibi faceret
domu / accedentes aut ad ecclaz bti marci
solito more boni tribunus methaucensis
z rusticus torcellesis / vident stauracium
monachuz / z theodoz sacerdotez ecclesie
custodes ad modu tristes / erat aut greci
querut g' eiz tristicie / z audiunt q i pcio
regis edicto deuastacionem eccle metuunt
rogat illi corpus sctu sibi dari / ut venecias
defferat. promittetes eos apd duce vene
tuz magnis extolli honoribus / custodes ecle
sie peticionez exhorrent cu increpacione dicetes
nu qd no audistis / qualr bts marcus / ewangelistam
qd petro dictate 9scripsit / ipo iubete pdicauit
i his ptibus / hoiesq 9tenuit filios i xo bapti
zandos huit / si ppea hoc fideles cognouerit
morte nequaq possemus euade / ad hec illi re
det. si desperacioe illius agit' / nos pscitu filij
eius sumus / cu i ptibus venetu / aquilegie p
dicauerit pmu / de mortis aut pclo monet
xps / si psecuti vos fuerit i una ciuitate fu
alia / quod ipe ewangelista marcus fuauit
cu psecucionis feruore de alexandria secesse
rit i petapoliz / tuc custodes aut i clamide
de serico i volutuz / no adest tanta psecucio
vt paganu psonalem inferat passionem
sterii aut pciosu ecle lapide qda 9fregit.
ne tolleretur. pp q durissime flagellatus fuit.
videtes aut custodes ecle deuastacionem. z
psonis iminere pclm / votis peticioni 9desce
dunt / z die statuunt quo corpus sctu acciperat
iacebat aut i clamide de serico i volutuz
z clausu i eode / capite usq ad pedes nitris
sigillis / portant. Itaq bte claudie corpus et
mantellu a tergo scindut / mox corpus sti marci
extracto bte claudie corpus i ponunt / sigilli i tactis
remanetibus / tota aut ciuitate repleuit subito
odoris fragracia / ut cuctis stuperet mira
culuz / no nulli dubitaret corpus ewangeliste
fore sumotu. cucurrut pmu ad ecclaz capsaz
apiunt. clamide sigillata repiunt. sic delusi
ad ppa redierunt / ad naue aut portates sup
positis herbis & carnibus porcinis. qrentibus qd portarent
onerunt. at saraceni horrentes canon
chanzir clamauerunt / i naui qz reclusi fuit
i velo donec recederet / pp saracenos naues
pscrutates / Cu no venecias portaretur. Inter
cetera q egit miracla naue i qua defferebat'
cu plibus alijs a naufragijs pclo liberauit. cu
eni naues tempestuosa nocte velocissime ipelleret
aucto / z ia no multu distaret a mote bts
marcus dnico monacho appruit d. ut nau
tas moneret cito uella deponere. qd cu fecis
set apparente aurora. uiderut se iux insulam
que stronalia dr / deniq cu ad portu oliue
lez aplicat / occurrit tota cleri z ppli mul
titudo. 9structa e aut ei nouatissima i toto
orbe ab ecclia 9cessu tpis iux ducale pala
ciu. i usq hodie deuotissime honoratur
z collitur.

... p. d. quibusdam incidentibus. c

Apud tholosaz ex ei9 medio / sanguis to
ta die largissimo fluxit riuo / quod
gotti 9portento sue pdicionis a trepe
rit ano leonis 4o / z eorici regis uisigottoz
ano 13. hic eoricus theodricu rege ac frez
occidit / sub leone lusitania depdauit papi
lonia z cesaz augusta cepit z supiorem
yspania tracionu / z prouincie nobilitatem
q ei rebellauerat p agrauit / In gallias re
uersus audiuit baletinianu a maxio in
terfectuz / z 9tinez maxiuz i temptu ab ur
so romano milite / subiugauit sibi are
late z masilia / z uicit riochinnuz re
gem britonu / qui cu xijo i auxiliu ro
manis venerat / ad h aut oia incitabat
eu guizoricus rex uuadaloz. qui regna
bat in affrica / vt turbato ipo quiete
placida / frueretur. Ille no yspanias galiasq
atq burgudia subiugauit. Iste p'9 gottis le
gem scriptam dedit. arelate obijt sb zenone
z successit ei alaricus filius / tholose 9 alaricu
uenit ladoneus fracoz pnceps / galie gottice
regnu affectans / auxiliatibus burgudionibus
iude ca. 486. sexto eiz ano cu qda pic
tor ymagiez saluatoris / sb'a iouis similitu
diez pingere vellet / aruit manus eius sed cu
paz 9fessus sanatus. Augustulus ipu i uast.
Odoacoz rex gottoz / rutenus gente

Ruthenus

ex ultimis finibus panonie supioris / cu
turgiu lingiis et cirris z erulis z rute
nis / a terra sua egressus. z i ferioribus nori
cie ptibus et panonie supioribus. uiru di
seuerinu rauenate epm / qui ibi di pdicans
ad radice motis cellaz edificauerat / 9sulu't
de futuris euetibus. q ille pphice spu ena
rrauit / et cu ei horrettes pricaus occurrisset
i finis ligurie / z tit9 illius potencia fugisset
seq i ticino tutasset / ab odoacez captam ur
be occiditur / qui p tota ytalia suo milite
regnu no'u sibi usurpat. z roma i gressus
tocius ytalie regnu huit / qd cu p anos xiiij
nullo i quietate gubnasset / theodricus
rex ostrogottoz 9stituet pricium. z 9cessit
h' macedonia / ytalia possessurus i trat / gotti
eiz qui erat i ytalia p legatos peciert a le
one ut theodricu rege ostrogottoz 9sti
tuet pricium / z 9cessit h' macedonia z the
salia de p'plauit / Ciuitatibus igne succe
sis. z cu p ungaria z panonia i ytalia puc

iusset. ac se subiugasset. post magnos labores in urbis
pastinis iuxta aquilegiam recrearet/ odoacer
cum totis ytalie viribus illum invasit. sed non prevaluit
cum eo. theodricus iuxta veronam accessit.
Cum odoacer non minori quam prius apparatu occurrit
et denique terga dedit/ et in urbe fugiens receptus
non est. in fugit ravennam. ubi post tempus obsidionis
a theodrico punitur/ tunc veniens
romam theodricus senatoribus tempore cum gaudio susceptus
est/ et cum omnia teneret pacifice filiam
regis francie. duxit uxorem/ et post gesalaicum
regem visigotorum/ regnavit. interfecto regno gottorum
et cum mors illi immineret/ filium filie sue almasuinde/
nomine athalaricum puerum x annorum
gottorum principibus commendavit. Cum et principem
tunc roe reliquit exortans gottos. ut senatum
et plebem romanam diligerent et sic maxima
non motus est. Manertus uienensis episcopus
iij dies rogacionum ante ascensionem fieri ordinavit.

7ª p. de floribus prosperi

Prosper in libro 3° epygramatum ait.
Sic diligendi sunt homines ut errores
non diligantur eorum/ aliud est amare
quod facti sunt. et aliud est odisse quod
faciunt./ nulla dei opera anima vacat/ qui in
dulgencia consulit et flagello/ Cum non videt
opera nisi bona/ iniquum est ex suspicione
reprehendere/ qui deum colit/ ut aliud quam
ipsum promereatur/ non deum colit/ sed quod asse
qui concupiscit/ bonus et si famulatur liber est. malus
autem et si regnet servus est et tot dominorum quot
viciorum. Verius cogitatur deus quam dicitur/ et verius
est quam cogitatur/ bone sunt in scripturis divinis
profunditates misteriorum/ que ob hoc teguntur
ne vilescant/ ob hoc queruntur ut exerceant.
ob hoc aperiuntur/ ut pascant/ Item non differenda
est ad deum conversio/ qui enim peccanti indulgenciam
promisit diem crastinum non spopondit
omnia que timet racionabiliter declinat/ deus autem sic
timendus est. ut ab ipso ad ipsum fugiatur
In libro 3° de vita contemplativa: Sicut partes difficilia
sunt adhibenda remedia/ sic ex dissilibus
causis veniunt ipsa peccata/ Item ille nobis sunt
abiciende divicie/ que nos ornare possunt et
mundare/ quas nec acquirere iusti possimus
nec perdere/ Hec sunt divine virtutis facultates
pauperum patrimonium communium/ divicie incorruptibiles
morum. Item bonum/ temporalis amissio
fit iusti exercicium/ iniusti exercicium supplicium
Item ad facinus inauditum sanum iugo christi consumpto/
ferre cupiditatis impium quod voluntarie
suscipimus/ et abiecto domini nostri levi onere
quod subiectos non onerat/ sed honorat
non deprimit. sed sublevat/ plumbeum pondus
nostris cervicibus aggregamus/ quod etiam deponere
quam ferri/ et ipsa cupiditas contemptum potius
facilius quam expleri/ Item que possidendi delectatur
a divino/ deum qui possidet omnia que creavit/ expeditamente
possideat/ et in eo habebit quidquid sancte desideratur/
et quia nemo possidet/ nisi qui possidetur a deo/
sit primitus ipse dei possessio/ et efficitur ei deus
possessor et porcio/ quid autem ultra querit cuius
summus conditor omnia fit/ aut quid ei sufficit
cui ille non sufficit/ quia qui vult deum possidere renunciet
et mundo/ ut sit ei deus beata possessio/ Item in iudicio
sunt innocencia merita sua faciunt/ videlicet peccata
et quecumque bonum fieri vel dici a sanctis audierit/ aut omnino non
credunt. aut male interpretando pervertunt/ ubi potuerit
fieri bonum. quod sunt in bono mali/ aut pro mali bene
usuri sunt/ qui bonis male uti non desinunt/
temperancia est virtus/ que libidines frenat/ desideria
sancta multiplicat/ omnia intra nos consulta ordinat/
ordinata corroborat/ mente plantata tranquillitate
componit. et ab omni viciorum tempestate deffendit/
Item quia eius homines sumus nichil humanum
a nobis alienum putare debemus/ si quidem velnaturam
est sibi vivere nec suas utilitates in eodem
conferre/ Item qui proximum diligit propter deum sic
deus eius est. ita in eternum ipsa eius dilectio
permanebit/ Item dicitur magis racio subiecta
corpus animo. et animus deo/ et impleta est hominis perfectio

8ª p. de regibus francie et britanie et visigott

Chyldericus rex francie/ mulieres illas
rapiens regno pellitur/ et a rege turingorum
benigne susceptus/ basinam reginam
occulte habuit/ quia revocatus ad regnum
secum duxit. et pro uxore tenuit/ de qua natus
est clodoneus. Tempore autem expulsionis. Egidius
quidam romanus ei substitutus/ regnavit annis
viij. post quos. Chyldericus revocatus/ urbem
aggripinam/ que postea ab incolendo colonia
dicta est./ obsidens in romanos eiecit/ mortuoque
egydio siagrius filius eius in civitate suesonia
regnavit./ iunc est arturus. Hex britannie se gesit
amabilem exhibebat/ ecclesias restituit. proceres
patriis honoribus exaltavit/ angeselum regem
scotorum. ualianum fratrem iuniorem restituit
et postea ybiniam. orchades insulas. Daciam
gothladiam. norvegiam conquisitas/ eidem gubernandas
commisit. Ipse autem in preliis regia lorica
indutus/ auream gestabat galeam/ cum insculpto
dracone. et clipeum inquo pictura. et nomen
erat virginis matris cuius memoriam semper habebat.
et gladium precinctum fabricatum in insula analonis
et lanceam nomine ron/ arduam latam. et cladibus
aptam/ quibus inde pictanensium ducem sibi subiecit
et vastoniam depopulans sibi subiugavit/ mensam
rotundam instituit/ apud cornubiam in insula fatatane/
electorum a se militum. unius alto superior
videretur/ Emersis autem viiij annis cum sibi
tota galia subiecisset solempni consilio parisius
celebrato/ statum regni sub lege et pace
confirmans/ xij pares instituit./ Kaio
uero pincerne. Andegaviam/ gaio. dapifero
neustriam largiens/ exinde curiam in cabria civitate
legionum in sancto festo pentecoste/ celebravit
ubi tres fuere archipresules. legionensis
lodoniensis. eboracensis./ qui eum in regali palacio
coronavit./ iiij. autem reges suffraganei.
in iiij. aureos gladios preferebant.
Angesilus rex albanie/ que nunc scocie. caudor.
Rex cornubie/ stat. Rex dumecie/ que
nunc suthgales. i. galia australis caduallo Rex
venodocie. que nunc est norgales i. galia borealis/
porro narianus rex nunc scotorum. cum x comitibus
palatinis/ quos consules nuncupabant i. comites
clodeo cestrie. guer cornubie. cestrie gaercanch
i. val remulech leicestrenses/ saresbirensis/ bathoniensis.
dorchetestrensis i. oxenefordensis cum duce
dorobernie. militesque non inferioris dignitatis hominibus
sed et ex insulis subiectis. Rex ybinie. Rex vndladie
Rex gothladie Rex orchadum. Rex norwegie. Rex dacie

Rex ruthenor in flandrie ꝯsul/ bononiensis ꝯsul
cenomanensis ꝯsul andegauensis · dux pictauensis
ocius dux armoniacor · xij · pares gallias/ quos
gerimus carnotensis conducebat/ singuli quidem singula
prestabant officia/ regem ꝓsequentes ad metropolitanam
ecclesiam et regina quoque similiter regia pompa sociata
e · Celebrato autem diuino officio clamoribus inui
tatoriis rex ad mensam accedit/ et regina in palacio
non minus solempnem cum illustribus dominabus distribuit
talis enim mos troianis erat/ solempnibus diebus sepa
tim accubere quinas mulieres/ finito conuiuio
ex more instaurantur ludi · et innumeris pr
ia innumeris regalibus largicionibus expenditur
ibi dispensantur honores/ mutantur vetera
ni promouentur digni/ et vocatur ad ama deli
ciosa iunctus/ dum talia actitantur · Lucius
Romanorum ꝯsul aberitanis exortum preterito tributi
plegatos petit cetera vide · ca · 184 · p 4 ·

182 ... imperio zenonis et eius temporaneis ... affrica

Zeno nacione ysaurus ... sibi regnum ytalie presumpsit et vsur
pauit/ quod plinius cesar acceptauerat
post largicionem/ per constantinum factam
siluestro · ca · 170 · p 17 · Hic ut stabiliretur/
filias suas vicinis regibus copulauit/ dans vnam
regi gottorum alarico/ alteram regi burgundionum
sigismundo neptem regi toringorum/ hermefri
do/ et filiam clodouei regis francorum sibi acce
pit · Hic septima contra catholicam fidem ꝯponit/
theodricum regem ostrogotorum ꝯsulem ordinarium
fecit/ qui post imperialem dignitatem ... equestrem
statuam auream ante regiam illi collocauit · Hic plu
rimas leges fecit

Felix nacione romanus ex patre felice
presbitero sedit annis vj mensibus vj diebus xj
17 ... acha
cium constantinopolitanum ꝯuocato ꝯsilio
quia reuocauit petrum alexandrinum per heresim
dampnatum/ hic statuit ut accusato detur indu
cie ut ad respondendum si possit · et iudices eis
sit · ut omni careant suspicione

... persecucione vandalorum arianorum contra catholicos in affrica

Zenricus rex wandalorum/ regnandi ut
filios suos successione cordiata/ ut
morienti fratri/ frater superstes sine controuersia
filiorum regnaret moritur/ cui successit filius
honoricus · qui in exordio regni/ ut habet subtilitas
barbarorum cepit mitius agere/ et specialiter circa
catholicos · et ut se religiosum ostenderet ·
persequebatur manicheos/ dedit quidem heraclas
zenone imperatore atque placida rogantibus/
vt carthaginensis ecclesia que 24 annis pastore
caruerat/ quem vellet sibi episcopum ordinaret ·
sed catholicis eligitur/ eugenius vir sanctus et gratus
et hiis qui foris erant acceptus/ ex cuius fama
celebri/ episcopi ariani torquentur inuidia/ et suadent
regi de illo · ut in suo nunquam sederet throno ·
ne pro populo predicaret/ nec quemque in habitu barbaro
intrare permitteret · respondit episcopus ut decuit/ domum
dei omnibus patere/ et tenens habitu multos catholi
corum deferre/ quia domini regis fuerant · accep
to autem responso statuuntur in ingressu ecclesie · qui
viri vel mulieris ingredientis ecclesiam in specie
gentis conspicerent inmittunt capillos cum pelle eleua
bant · et sic non proponis per plateas ciuitatis ducebat
ad ostensionem/ et cum fides nec sic infringi potuisset eis

qui de curia erant negatur stipendia/ ingenuis
et delicatis/ rusticana imponuntur opera ad que
cum pellerentur/ manum aridam habens diuina pieta
te sanatur · deinde rex ut filius post eum regnum
susciperet · theodricum fratrem filiosque eius crude
liter insecutus est/ cunctos quidem eidem fauentes · et
iubet neminem militare nisi ... arianos
ut fuit arianus sacras virgines ab obstetricibus
contra ius verecundie inspici contractari faciebat
castas inuentas in ... cogebat episcopos et cleri
cos catholicos/ tum in tormentis plurime sunt extincte
et nec siquidem ... ecclesias contaminare potuit
... episcopi/ ac clericorum infir
mi et debiles in cauernis ... vires
confortabat in fide · non nulli non carnali pie
tate retrahebantur a penis · denique humana
eis denegatur societas et visitacio/ nec eciam ad
requisita nature datur exeundi oportunitas/ et qui
nutriebatur in deliciis/ amplexati sunt stercora
Non poterat minus pro christo morientium supputari
Cogitat tandem aduersa contra ecclesiam · ut qui aliqua
membra absciderat/ totum laniaret parte corpus
Sicque scribit/ Rex honoricus vuandalorum et
alanorum vniuersis episcopis omousianis in
prouinciis nobis a deo concessis/ volumus et statuimus
fide dei gracia cum consensu sacrorum episcoporum nostrorum
hoc statuisse cognoscite/ ut ad diem premissam
kalendas januarias carthaginem veniatis/ de racione fidei
cum nostris venerabilibus episcopis habituri conflictum
vt possit cognosci si integra fide tenetis/ con
uenerunt autem non solum affrice/ sed eciam multarum
insularum episcopi/ quorum doctissimum secernuntur
ad penas/ quorum vnus nomine letus post diuti
nos carceris labores in incendio concrematur
In loco tandem statuto conueniunt arianorum ma
ior in excelso locatur trono/ tunc autem catho
lici/ illic est semper tractanda locucio · nunc suspen
no donatur potestatis elacio/ generale tunc di
cunt propone quod disponis/ respondit ille lati
num nescio/ respondet catholicus/ te semper latine
fuisse locutum omnibus notum est/ te nunc excu
sare non debes/ presertim quia tu huius incendium
suscitasti/ si autem fidem nostram cognoscere desi
deras aggrediamur pro nostra virium medio
critate confitemur et predicamus vnitatem
trinitatem/ primo quidem de vnitate patris et filij ·
quod greci omousion dicunt/ exponendum nobis
est per scripturam/ dumque deum ostendunt trinum
et vnum · illi impij regi suggerunt/ quod catholici
strepitum facientes audienciam fugerent ·
At ille edicto omnes catholicorum ecclesias vno
die claudi iussit/ omnem summam clericorum
catholicorum suis clericis donans/ et addidit
vt nullus quempiam illorum hospicio susciperet
aut alimonia prestaret/ deceus autem facientes
cum suis domibus incenderentur/ circa muros
quoque gementes sub diuo jacent · et cum rex ipse
exisset/ occurrunt ei dicentes vt quid sic affli
gimur · si ad disputacionem sumus congregati
quare expoliari · at ille torue luminibus
equites in eos irruere iussit/ vnum multi potis
sime antiqui contriti sunt/ postmodum ad lo
cum quedam vocatur · et requiritur ut iuret
quod filium regis desiderent regnare · et quod
ad partes vltramarinas/ nullas scriberet litteras
sicque ei restituerentur ecclesie/ tunc alij iurauerunt

dentes. ne forte laniaretur populus. quia vicio sacer
dotum iurare nolencium non fuerunt ecclesie re
stitute/ alii astuciores sentientes dolum iura
re timuerunt. allegantes/ illud nolite iurare. statim
autem utraque pars custodie mancipatur/ et iuran
tibus dictum est. Quare contra euangelium iurastis
vos ad colendos agros dampnati estis/ nec psallere
nec legere poteritis/ non iurantibus dicitur quia regnum
filio regis non optatis/ iussi estis in corsicana
insula relegari/ ut ligna pro navibus cedatis.
Eadem non tempestate incredibilis fames totam
affricam occupauit/ ita ut depopularetur
et animalia ad cultum non repperiebantur/ et terra
solitaria erat/ defunctis hominibus non illis in
secretis siluarum latitantibus urentes solis
radiis/ et ubique erat per gradus mortalitas
tandem honoricus iudicio dei percussus scatens
vermibus miserabiliter expirauit/ postquam
guthamundus regnauit/ et hic eugenium
ab exilio liberauit/ 4a p. de inuencione angeli michael

In campania est ciuitas sipontus/ inter sinum
adriaticum et montem garganum
sita/ in qua fuit quidam predives nomine
garganus/ qui ex euentu sui montis vocabulum
reddidit/ hic cum multa polleret pecorum multi
tudine/ contigit taurum gregis consorcia sper
nentem/ singulare incedere solitum/ et ad
extremum redeunte pecore/ domum non reuer
ti/ quod cum dominus conductis plurimis perquireret
inuenit tandem in vertice montis/ foribus cuiusdam
spelunce assistere/ iraque permotus ira appetiit
venenata sagitta/ que velud venti flamine
retorta eum a quo iactata est percussit/ turbati
ciues et stupefacti/ nec audentes propius ac
cedere consulunt episcopum/ quid opus facto sit. qui
indicto triduano ieiunio a deo monuit
esse querendum/ quo facto. Michael archan
gelus apparuit episcopo dicens/ Ego sum michael qui in conspec
tu domini semper assisto. locumque hunc in terris incolo.
et hoc volui probare inicio. ut percuciens hominem
suo telo/ sic me ondi omnium/ que sibi gerunt.
et speculatorem esse. atque reuelacione comperta
fecerunt similitudinem consuetudinem. ut non
in tracieptu sed prioribus orarent cottidie
deum et archangelum michaelem/ ciuitasque in lo
co illo. ecclesia ipsius angeli opere et nomine consecrata
quam ad promerenda mortalibus superiorum
ciuium societatem/ propria condere dignatus
est. vertice quidem montis posita de ... cuius
saxi instar spelunce penuata ostenditur/ Inge
neapolite adhuc pagani sipontinos sep
tarent bello opprimere/ antistitis sui
monitu triduo petunt inducias. et cum ieiu
nio/ Michaelis implorant auxilium qui
nocte bellum precedente antistiti ait exaudi
tas preces/ et insuper die occurrendum hostibus
premonet/ quod cum fieret in principio belli appara
tu garganus immenso tremore concutitur/ ful
gura crebra volant/ et caligo totum montis
cacumine obducit. et impletur illud/ facit
angelos suos spiritus etc. fugiunt itaque pagani par
tim ferro hostium/ partim igneis feris impulsi
sagittis/ menia tandem urbis sue moribun
di subintrant. 5a p. de inuencione beati barnabe et ful

Barnabas corpus suum zenone imperatore
reuelauit/ cum quo euuangelium mathei inuenit
quod secum semper ferre solebat/ et ubicumque inueniebat infirmos
illud super eos ponebat/ et tam fide barnabe quam merito
mathei omnis sanabatur/ Fulgencius ex nobilissimis sena
torum cartaginensium natus/ primum literis eruditus cum legeret
augustinum super psalterium/ monachus fieri concupiuit/ et
ait potens est deus volenti dare facultatem/ qui volenti tribuit
voluntatem/ factus itaque monachus austeram nimis duxit
vitam. et humillime persecuciones sustinuit. factus
quoque episcopus humillime et pauperrime vixit. plura scripsit
opuscula/ ait eciam ad probam/ humilium fletus magis est
concupiscencie carnalis inimicus/ lacrime que ex con
punctione cordis veniunt/ inimicum vincunt
et nobis donum leticie triumphantis acquirunt/
Item in celesti patria non minor erit laudacio nostra
dilectionis/ nec inferior dileccionis laudacio/ Ad
theodorum senatorem/ quia mandatorum currere
delectaris/ non hoc tibi dat natura/ sed gracia/ nam et
oculus sic factus est/ ut videre lumen possit. sed
videre non potest/ nisi se illi lumen infuderit/ quia sicut
videt oculus beneficium est luminis/ quod si caruerit
cecus manebit in tenebris/ nil itaque tibi boni tan
tum asignes/ ne non accipias. quod accipere poteras
et acceptas perdas/ detestabilis est superbia. qua sibi
tribuit homo. quod deus hominibus donat/ dampnabilis est
qui substancia isti male utitur/ sed dampnabilior/ qui
spiritualibus donis superbus efficitur/ ad ueniam de peni
tencia et spe indulgencie/ nemo de medico desperans
in infirmitate maneat peccati/ quia dicit apostolus/ christus
pro impiis mortuus est./ salubris autem conuersio
duplici racione subsistit/ si nec penitencia sperantem
nec spes deserat penitentem/ si diuturnitas peccatorum
misericordiam vinceret/ non in etate nouissima christus
venisset. ut peccata mundi penitus auferret/ nec
umquam est penitencia apud deum sera/ si corde conpertu se
per [illegible] tam preterita quam futura
Genadius presbiter masiliensis/ usque ad hoc tempus libel
lum produxit de viris illustribus/ 183 [illegible]
[illegible] anastasii et [illegible]

Anastasius ab augusta assumptus/ augu
stus fit et auguste maritus efficitur. hic
clodoueo regi francie per epistolas optulit con
sulatus ordinis dignitatem/ et corona aurea et
tunicella. blattea/ cum exacto post liberata got
his aquitaniam turonis recrearet/ et extunc consul
et augustus appellatus est. hic et hormisde pape
reuocanti eum ab heresi superbe rudit in [illegible]
446./ ceperunt saxones. qui post dicti sunt angli re
gnare in maiori britannia/ Et postea fuerunt hely
et celum post eum ambo regnauerunt annis [illegible]
autem nocimi eorum per modretum contra arturum
clxxv p. [illegible]/ successores autem istorum sedes regis
apud cantuariam posuerunt/ unde rex regis [illegible]
nocabatur et si erant monachi// [illegible] de summis pontificibus

Gelasius nacione affer//
ex patre valerio sedit annis 4 m. 8
d. [illegible] ep. d. 7/ Manicheos in urbe in
uentos dampnauit/ exilio [illegible] tractatus et
ymnos composuit/ illud proprie ueneratur et
iustum est/ multa scripsit utilia/ decretum scripsit
quo libros quosdam auctenticauit/ quosdam non
nominauit apocriphos/ Item negociacione clericis
interdicit. allegans quod deus de templo negociatores
verberatos flagellis expulit/ Item dicit apostolus nemo
militans deo implicet se negociis secularibus/ Item propheta
quoniam non cognoui negociacionem introibo in po
tenciam domini. Anastasius nacione romanus/ ex patre fortunato

sedit ano i. m. xi d. xx. cess. ep. d. iiii. Symacus
nacione sardus nacione ex pre sedit annis xv. m.
vii. d. 28 cess. ep. d. vii. In divisione que fuit
inter eum et laurencium durante cum effusione san
guinis clericorum et laicorum annis tribus. Rex theo
doricus cum esset consilia commissa fuit synodo
convocata symachum laurencio pretulit. pascasius
tamen dyaconus cardinalis numquam voluit symaco
communicare licet in aliis virtuosissimus. laurencius
autem positus est neapoli. Post iiii^or annos amici
laurencii turbacionem suscitavit opponentes
Symacho crimina. unde aliqui de clero et populo se
paraverunt se a symacho. sed congregato in urbe
concilio 144. episcoporum restitutus est symacus. Petrus
autem altinas dampnatus est quia falsum crimen inposuit
Symacus constituit omni die dominico vel natalicijs
martirum gloria in excelsis dici in missa. hormisda
nacione campanus ex pre iusto sedit annis viiii d.
xvii. cess. ep. d. vi. hic clerum composuit et recon
ciliavit grecam ecclesiam. que sub anathemate erat
propter petrum alexandrinum et achachium constantinopolitanum.
direxit et solempnes nuncios anastasio de
consilio theodrici regis ut ab heresi recederet
ariana. qui supplex inter cetera rescripsit nos iu
bere volumus non iuberi. et nuncios nec audire
nec videre voluit et subito fulmine periit.

2a pars de quibusdam contingentibus

Apud carthaginem olimpius episcopus aria
nus trinitatem in balneis blasfemans tribus
igneis iaculis angelo mittente visibiliter
combustus est. Barbaras quidam episcopus arianus
dum contra regulam fidei quendam baptizans dixisset
baptizat te barbaras per filium in nomine patris et
spiritu sancto. statim aqua baptismi disparuit. Ala
maridus rex sarracenorum ab orthodoxis bap
tizatus. cum euticiam vellet eum seducere. reffellit
eos fabulosa inductione. dicens quia litteras accepit quod mi
chael archangelus mortuus esset. illisque ridentibus
hoc esse inpossibile quia angelus inpassibilis sit. ne intulit
quomodo crucifixus est christus. nisi duplex sit natura. quia
quidem nec angelus mori potest. Lomonicensis
episcopus abbate marciali et presbiterum suum invenies sic ma
tico decessisse in dei nomine suscitavit et communi
cavit. postea ille petita et obtenta benedictione in pace
quievit. beata genovefa virgo octogenaria
moritur. theudelchildis filia clodovei claret
virginitate et pietate famosa. hec post ampla
predia et dotationem cenobium ad dedicanda basilica
senonis presulem suum eraclium vocavit eum vin
nam urbium episcopis. qui cum pernoctarent angelorum
melodias dulcissimas audierunt. facto autem
mane videt in iiii angulis altaris marmoreas
et in medio cruces decenter in positas. nec ausi
sunt consecrare locum celitus consecratum

Gundegus rex burgondionum iiii
habuit filios. quorum gundebaldus 3um fratrem
chilpericum occidit. eius non uxorem ma
iorem que filia dampnavit exilio. iunio
rem vero crochildam nomine secum domini retinuit. cal
pricus eius quia in hereditatis divisione a gondobaldo
minimum acceperat se fore deceptum. hanc cum francus
duxerat et graviter lesisset. Lodoveus itaque rex
francorum ad hunc paganus dum illuc lega
tos frequenter mitteret pulcritudinem puelle
et elegancia ac sapienciam audiens. eam ab avunculo pe
ciit. erat autem christiana cuius esset dies thalami con

tracta in confessione domino ait. domine mi rex concede dignis quod depre
cor. ancilla famula tua tibi soctarum. et ait rex. po
stula quid vis. illa precepit ut rex deum relictis
colat ydolis. et ut primonium sibi sublatum
acquirat. primam autem peticionem acquiescere noluit
propter 2am vero regnum suum usque ad secanam dila
tavit et demum usque ad ligerim. concepit autem
regina et natum filium baptizari fecit. qui
mortuus est. contristatus rex ait. domine rex
credo in deum celi quem regina predicat. Si
dedicatus fuisset dijs meis utique vixisset. Re
gina autem agebat. pro hac re gracias ago deo
meo quia primiciarum meum accepit in regnum
suum. Post hunc genuit alterum quem fecit
similiter baptizari et cum cepisset egrotare ait
rex non potest aliud esse. sic fiet de isto sicut de
fratre suo. sed orante regina pro eo sanatus est
factum est autem bellante rege cum alamannis eiusque
exercitu nimis urgente. Aurelianus regem
intuitus ait. domine rex crede in deum celi quem
regina predicat. filium dei. et auxilium pre
bebit in tribulacione. Si in nunc victoriam
prestiteris credam in te. et in tuo nomine bapti
zabor. oratione completa illi cum regem suum vi
dissent interfectum. Lodovici potestati se subdunt
facti que sunt ei tributarij. reddiens autem votum
suum et modum victorie nunciavit regine.
Venit tandem ut ab beato remigio remensi
episcopo baptizetur. abnegans omnibus dijs dimittit populis
quo ad baptismum ingrediente sancte ait remigius
ore facundo. mitis depone colla. Sycamber
adora quod incendisti. et incende quod antea
adorasti. Cumque deesset qui crisma deferre
debuerat. ecce subito columba celitus elap
sa crisma rostro detulit. quo pontifex re
gem linivit. ampulla autem in remensi ecclesia
servata est. in qua reges francie postea sunt inuncti.
Baptizato autem rege plus quam 300 de eius exercitu
et sorores eius ipso die baptizatur et post
ea totus populus francorum. rex vero aprediis mul
tis dotavit

5a p. de genebaudo epo

Remigius genebaudum neptis sue ma
ritum. Laudunensem episcopum constituit.
qui parum attendens hominis virtutem
conpetatum. uxorem suam clausam cum instruc
tionis frequenter venire permisit. tandem cre
bre frequentaciones et blande allocuciones
animi episcopi ad peccatum traxerunt. concipiens
autem mulier mandavit ei secreto deprope
peri masculum. qui confusus ait. natus
est in latrocinio. volo ut vocetur latro. at ne
suspicio in perderet. permisit eam ut prius ad
se venire et post fletum illius peperit iterum genuit filiam
quam vocavit vulpeculam. tandem in se
reversus mittit ad sanctum remigium ut
laudunum veniret. quia crimen emendabat que
per se emendare non poterat. illo quidem adveniente
cum magno fletu voluit stolam de collo de
ponere et procidere ad pedes eius. sed magna
virtute a beato remigio retentus est. ne stolam
deponeret. et postquam diu ambo fleverunt
quasi desperacionem remigius consolatus est eum.
et recluso eo in parva cella. vii annis. ecclesiam
interim gubernans ecclesiam. vii anno cum genebaudus
in vigilia cene domini in oratione pernoctaret et se
lacrimis affliceret quia ipse quo eo tempore reconciliare

vidim torte

3. arrianos

178 p. ce

lapsa epi in carnale crimi

4a p. de rege franc. bapto

ex alias

filiaz

consueuerat penitentes nunc uel inter penitentes in ecclesia esse non poterat. Angelus apparuit ei dicens peccatum sibi fore dimissum, precepit ei ut exiret. Sic de episcopo penitentes reconciliet. Qui respondit non possum hinc ingredi quia dominus meus Remigius clauem huius hostii secum habet. Cui angelus ut me a deo missum cognoscas, sic celum tibi apertum est, ita hostium tibi patebit et saluo sigillo quo illud Remigius consignauerat hostium apertum est. Tunc Genebaudus iactans se in medio hostii in modum crucis ait: et si Christus ipse ueniat non egredior hinc, nisi sanctus Remigius uenerit. Hoc quoque angelus Remigio nunciat et mandat ut in suum gradum restituat. Qui ita fecit. Ille uero in sanctitate uitam compleuit. Cui filius Latro in episcopatu successit et ipse uir sanctus. 16ª post diuisionem

Lodouicus contra Alaricum arrianum regem gothorum

Lodouicus prefatus uehemens regis[?] et populo suo ait: durum mihi uidetur quod gothi arriani tenent partem optimam Gallie. Suasit autem ei regina ut uoueret pro uictoria principi apostolorum hedificare ecclesiam et libenter annuit. Transiens autem ad bellum iuxta ecclesiam sancti Martini, direxit illuc equum suum cum multis muneribus et ait: si tu domine es mihi adiutor et hanc gentem incredulam meis trades manibus, digneris mihi reuelare. Dum quoque intrarent limina ecclesie, precentor hanc antiphonam consuluit: Precinxisti me domine ad bellum etc. Fusis quoque gothorum copiis, Alaricus pictauis prelio interficitur et successit ei Gisalericus filius ex concubina, quia Amalaricus eius filius ex regina Amalasuente filia Theodorici regis ostrogothorum vix erat quinquennis et inutiliter regnauit annis iiij. Cum enim sic Gisalericus genere uilis, ita ignauia et infelicitate deiectus, Narbone natus esset in Gundebaldo burgundie rege, Narbona diruptam pulsus, Barzinonam fugit, donec ignominiose fastibus est priuatus. Iuit autem in affricam se contulit pro Vuandalorum auxilio, sed optinere non potuit, et inde rediens ob metum Theodorici in Aquitania se recepit. Et post annum in Hyspaniam reuersus, duce Theodorico, xij° a Barcinona miliario mortuus est. Et Almaricus in utroque regno gothorum regnauit post Theodoricum annis iiij. Cetera uide clxxxv pagina iij. Obtenta quoque uictoria contra Almaricum regem gothorum, coram omnibus Turonum uenit et beato Martino magna munera optulit. Predictum uero equum sibi carissimum redimere uoluit, datis pro eo argenti solidis centum, sed equus minime moueri potuit. Rex tunc ait: date et alios centum. Quibus datis equus libere educitur. Tunc cum leticia rex ait: uere beatus Martinus bonus est in auxilio, sed carus in negocio. 7ª post diuisionem

De quibusdam scriptoribus // 184 p. 2 . . .

Boecius in uita scripsit. Eius tempore orta est heresis de trinitate, et tunc scripsit librum de trinitate per eius facundia sibi comitteretur. Propter quod suspectus habitus librum de trinitate compilauit. Cum uero Theodoricus rex gothorum romanam rem publicam opprimeret, plus ceteris ei resistens arcebatur, quod ad suscipiendum sibi senatum et rem publicam laboraret. Propter quod cum multis in exilium actus Papie incarceratus est. Ubi librum de consolacione scripsit in cuius uita quidam certa docet esse scienda. Primo libro sic ait: Quid me felicem totiens iactastis amici? Qui cecidit stabili non

erat ille gradu. Hanc saltem nullus potuit peruincere terrore ne nostrum comites prosequerentur iter. Venit enim inopinata malis in oppinata senectus et dolor etatem iussit in esse suam. Item scenicas meretrices non modo dolores nullis remediis non fouent, sed dulcibus insuper aluunt uenenis. Hec enim sunt que infructuosis affectuum spinis uberem fructibus segetem racionis necant, hominumque mentes assuefaciunt morbo, non liberant. Abite potius syrenes in exitium dulces. Item si operam medicantis expectas oportet quod uulnus detegas. Item talia tibi contuleramus arma que nisi tu prior abiecisses, te inuicta firmitate tuerentur. Item nichil antiqua lege solutum linquit proprie stacionis opus. Omnia certo fine gubernas, hominum solos respuis actus merito rector cohibere modo. Nam cur tanta lubrica uersat fortuna uices. Premit insontes debita sceleri noxia pena. At peruersi resident celso mores solio, sanctaque calcant iniusta uice colla nocentes. Latet obscuris condita uirtus clara tenebris iustusque tulit crimen iniqui. Item tu quoque si uis lumine claro cernere uerum, tramite recto carpere callem, gaudia pelle, pelle timorem spemque fugato, nec dolor adsit. Nubila mens est uinctaque frenis hec ubi regnant. In libro 2° paucis minimisque natura contenta est, cuius saciatatem si urgere uelis aut iniocundum quod infunderis fiet aut noxium. Item in omni aduersitate fortune infelicissimum genus est infortunii fuisse felicem. Item humane nature ista condicio est ut tunc tantum ceteris rebus cum se cognoscit excellat, eadem tamen infra bestias redigatur si se noscere desierit. Nam ceteris animalibus se ignorare nature est, hominibus uicio uenit. Item tu qui nunc gladium pertimescis si uite huius callem uacuus intrares uiator, coram latrone cantares. O preclara opum mortalium beatitudo, quam cum adeptus fueris securus esse desistis. Item non uirtutibus ex dignitate sed ex uirtutibus dignitati honor datur. Vel accedit collata improbis dignitas, non modo non efficit dignos, sed prodit potius et ostendit indignos. Item quidam cum adortus esset contumeliis quendam, qui non ad uere uirtutis usum, sed ad superbam gloriam falsum sibi nomen philosophi induerat, adiecit: iam se sciturum an philosophus esset, si uidelicet illatas iniurias paciens tolleraret. Tunc ille pacienciam paulisper assumpsit, et post acceptas contumelias uelut insultans: iam tandem inquit philosophum me esse intelligas? At ille nimium mordaciter: intellexissem inquit si tacuisses. Item etenim plus hominibus reor aduersam quam prosperam prodesse fortunam. Illa semper prosperitatis blanda mentitur, hec semper uera est. Illa fallit, hec instruit. Item utinam modo nostra rediret in mores tempora priscos, sed seuior ignibus ethne feruens amor ardet habendi. Heu primus quis fuit ille auri qui pondera tecti gemmasque latere uolentes, preciosa pericula fodit. Item o felix hominum genus, si uestros animos amor regat quo celum regitur. In 3° libro omnis mortalium cura quam multiplicium studiorum labor exercet, diuerso quidem calle procedit, sed ad unum tamen beatitudinis nititur finem peruenire, quod quis adepto nil ultra desiderare queat, scilicet quia bona in se consinet. Cui si quid abforet summum esse non posset. Liquet igitur esse beatitudinem statum omnium aggregatione bonorum perfectum, quem ut diximus diuersi tales omnes diuerso tramite adipisci conantur. Est enim uere boni naturaliter inserta cupiditas, sed ad falsa deuius error abducit. Item que felicitas animi fecit. In

fortunimz facit inimicu/ q na pestis efficacior
ad nocendu q familiaris inimicus/ Ite videtur
aut nobilitas q ueit demeritis parentu laus
quedaz/ quaz splendidu te si tua no hs aliena
claritudo no efficit/ q sigd e nobilitate opus
bonu id arbitror ee soluz/ ut iposita nobilibus
necessitudo videat ne amaior vtute degeneret
oe homi genus itris surgit simili ab ortu/ unus
eiz rex pr est/ vnus qui cuncta ministrat qod d' cor
poru voluptatibus loquar/ quaz apetencia
plena e anxietatis/ sacietas vo penitencie/ tri
stes eiz esse voluptatu exitus/ quisquis enim
libidinu suaz volet intelliget/ q si btos
explicare possint/ nil cause qu et pecudes bte ee
dicant quaz ois ad expledaz lasciuia festinat
itencio Itez pulchru videri no tua natura
s ocloz facit infirmitas Item h q ne prare
q policetur possint bona nec omi bonoz ggre
gacione pfecta sunt/ ea nec ad btitudinem
qi quidam calles ferunt/ nec bonos ipa pficiunt
Item video inqt nec opibus sufficiencia nec
regnis potecia/ nec reuerencia dignitatibus
nec celebritatibus glaz/ ne voluptatibus leticia
posse gtingere/ Item quid ei simplex e indiui
sumqz na/ id error humanus sepat z avero bono
atqz pfecto ad falsum qz ipfectumqz traducit/ an
tu arbitraris q nullo idigeat potencia/ nic
inqt infra q suffициencie potecie q una e eade
qz na i q no huius rex omi e veneracione
dignissimum i quis q e ut claritate supioribus
tribus nich differre fateamur/ i qd si uenerad'
z claz no ne hoc gstat ee letissimz i atqz id
qz p eadem necessarium e sufficiencie potencie
claritudinis reuerencie iocunditatis noia ee
diuersa/ nullo aut mo discrepare substanciam hoc q
qd e unu simplex na prauitas humana dis
pscit z de re q ptibus caret/ ptez conat adipisci
i qui diuicias petit punire fuga d' potencia
nich laborat vilis obscurusqz magis mult ee
z nales subtrahit voluptates/ ne pecunia q
parauit amittat i na cu unum qdqz hoz idez
qd cetera sit quisqs hoz aliquid sine ceteris pet
nec id qdez qd desiderat aphendit i hoc q vel
ymagines viri boni vel i pfecta qdi bona
mortalibus dare videt/ vez aut atqz pfectuz
bonu dare no possunt sed qm ut in thimeo
Platoni nro placet i minimis qz rebus diuinuz
presidiu debeat iplorari/ quid nc faciendu
censes ut illius sumi boni sede repire mereamur
iuocandu inqt rex omi prez/ q pmisso nullum
rite fundatur exordium/ O q ppetua mundum
roe gubernas stabilisqz manens das cuncta
moveri livore cares qui cuncta supno duc
ab exo pulchru pulcerrimus ipe/ mundu mente
geres similiqz ymagine formas i tu numis eleme
ta ligera ut frigida flamis arida queniat liq
dis i da pr augustaz mente gscendere sedem
da fonte lustrare boni/ da luce repata i te
gspicuos aii defigere visus tu requies tra
quilla piis te cernere finis/ pncipium vector dux
semita terminus idem i oe q ipfectu de id inu
tacoe pfecti/ ipfectu e phibetur pfectoe eiz
sublata vn id qd inpfectuz qdem extiterit
nec fingi qde pot nec eiz ad minutis ipfe
ctisqz na rex cepit exordium q si e quedaz
boni fragilis ipfecta felicitas/ ee quada pfectaz

dubitari no pot i ut iusticie adepcoe iusti sapi
encie sapientes fiunt ita diuinitatez adeptos
deos fieri sili roe nece e/ ois q btus deus sed
natura quide unus e deus/ pticipacoe vero
nil phibet ee plures Ite nich e qd facere pos
sit omips sed malu facere no pot malu q
nich e/ In 4 li maxia mi e cu meroris
q mala ipunita pteriit z ad hunc florente
nequicia vtus no solu premiis caret vez
sceleratoz pedibus subiecta calcat z i loco
facinoz supplicia luit i cognoscere potes
sep quide bonos potentes esse malos seper
ibeciles/ nec sine pena unqm i ee vicia nec
sine premio vtutes i cu bonu maluqz gtra
ria sint si bonu potes esse gstiterit liquet
ibecillitas mali i duo st qbus ois humano
rum actuu gstat effectus/ voluntas s ac po
testas quoz si alteru desit nich e quod
explicari queat/ qd vo gsequi pot i eo validi
e qd vo no pot/ i becile est i aut os boni
z mali puenire ad boni intuitu/ adhi
piscuntur tn boni no mali/ no q dubiuz
bonos qde ee potentes/ malos vero ibeci
les i vide qnta vicioz pateat ifirmitas
qui nec ad hoc qdez puenire qunt/ ad qd
naturalis ducit pmo gpellit intencio i
eiz reluta vtute mali vicia sectantur
Justicia ne bonoz/ sed qd eneruacius igno
rancie cecitate/ an sectanda nouerint sed
transuersos eos libido pcipitat/ sicqz itepa
cia fragiles eos facit/ qui obluctari vi
cio nequeunt/ an sciences volentesqz bonuz
desunt z ad vicia depelluntur sed hoc mo
no solu potentes esse/ sed oio ee desinunt
i e eiz qd ordinez retinet suatqz naturaz
qd vero ad hec deficit ee z qd in sua na
situm e dereliquit/ z si malu nich/ nich
e Cu infra tn possint nich posse probos
liquet i vera ee plonis suaz sinaz liqt
Solos qd desideret facere sapientes posse
iprobos vero exercere qd libeat/ qd vero
desideret explere non posse i rex eiz
q geritur illud p quod vnaqz res ge
ritur eiusde rei premiu esse propositu
sed hoc a bonis/ no pot separi neqz eiz
bonus ultra vocabitur q caret bono qz
probos mores/ sua pmia no relinquunt q
tu libent q seruat mali/ sapiens tn co
rona no decidet i/ qui id sua probitas
gfert/ tunc suo pmio carebit cu probus
ee desierit i cu boni maluqz Itez pca
atqz pmiu ita iprobis nequitas ipa
supplicium i qui vtute deserta ho ee desinunt
cum i diuina gdicionez transire no possit vtit
i belua i qui auaricia feruet/ alienaz
opu violentus dissipator lupi silez dicis
z sic de aliis i si humani corpis spez s
uent i beluas tn anioz qualitate mu
tantur i ifeliciores esse nece e malos
cu cupita pfecerint q si ea q facere cupiunt
iplere no possent/ Na si miseru e voluisse
praua potuisse miserius e i i feliciores
sunt mali ipuniti q supplicia luentes quippe
i eoz supplicio nulla sit correctionis spes/ q
pena roe iusticie bona e ipunitas vero
mala i i feliciores st q faciunt qz q paciuntur

iniuria omnis etiam improbus supplicio dignus est. Sup-
plicio dignum esse non dubitas. Si igitur cognitor
resideres, cui inferendum supplicium putares
etc. Item apud sapientem nullus prorsus odii
locus relinquatur. Nam bonos quis nisi
stultissimus oderit? malos odisse ratione caret.
Nam sicut corporis languor, ita viciositas morbus
est animorum. Egros autem corpore non odio sed
miseratione dignos videmus; multo magis
non sunt insequendi sed miserandi quorum men-
tes omni languore atrocior urget impietas.
Item nec etiam sapientum quisquam exul inops ignomi-
niosusque esse quam malit esse potius pollens
opibus, honore reverendus, potencia validus,
in sua permanens urbe florere. Ut enim carcer
ceteraque tormenta criminibus propter quos sunt constitu-
ta debeantur, cum scelestos supplicia, bonos
premant premia virtutum, mali rapiant veheme-
nter admiror. Id est non mirum si quid ordinis ordinata
idem temerarium confususque credatur. Item etiam
de providencie simplicitate, de fati serie,
de repentinis casibus, de predestinacione divina,
de arbitrii libertate querit solet, et omnia quia rex
cunctus mirabilium rerum. Congressus causas ordi-
nes formas ex mentis stabilitate sortitur.
Hec in sue simplicitatis arce composita multiplicem
rebus gerendis modum statuit. Qui mo-
dus cum in ipsa divine intelligencie puritate conspi-
citur providencia nominatur; cum vero ad ea que
movet atque disponit refertur, fatum a ve-
teribus appellatur. Providencia itaque est divina
racio in summo omnium principe constituta, que
cuncta disponit. Fatum vero inherens rebus mo-
bilibus disposicio, per quam providencia suis que
nectit ordinibus. Id est quedam sub providencia locata
sunt que fato non subiacent, ut ea que propinqua
divinitati stabiliter fixa ordinem mobilita-
tis excedunt. Et quanto longius a prima mente discedit,
maioribus fati nexibus implicatur. Et ergo
ut ad intellectum raciocinacio, ad id quod est
gignitur, ad eternitatem tempus, ad punctum me-
dium circulus, ita est fati series mobilis
ac providencie stabilem simplicitatem.
Ea series celum ac sydera movet, ita hec actus
fortunasque hominum indissolubili causarum co-
nexione constringit. Ita et si nobis hunc ordi-
nem minime considerare valentibus confusa
omnia conturbataque videantur. Nichilominus
tamen suus modus ad bonum dirigens cuncta
disponit. Nichil etiam est quod mali causa nec ab ipsis
improbis fiat. Id est egri quidam lenibus, quidam
non acribus curantur. Ad hec medicus, qui
sanitatis et egritudinis modum temperamentumque
cognoscit, minime miratur. Id est medica-
tor mentium deus, qui ex alta providencie spe-
cula respicit, et quod unicuique conveniat agno-
scit. In quarto libro: eternitas est interminabilis vite
tota simul et perfecta possessio. Item magna est no-
bis indicta necessitas probitatis, cum ante oculos
agitis iudicis cuncta cernentis. Claruit etiam
tunc Symmachus patricius socer Boecii, qui in epistolis
suis ait: Inclusus est animus diligentis et ad omnem
speciem doloris arguitur. Si negligencius tractes,
marcessit ut rosa; si diucius teneas, liquescit
ut lilia. Ennodius Ticinensis episcopus tunc mora-
lia scripsit / 8° p. de sancto Sigismundo

Prima synodus a Francis congregatur
Aurelianis iubente Clodoveo, in qua inter
cetera statutum ut rogaciones cele-
brentur a cunctis ecclesiis, et triduo
ante ascensionem in quadragesimali cibo ieiunent
et servi et ancille ab opere relaxentur, quo magis
plebs universa conveniat. Fuerunt ibi xxx episcopi.
Post mortem Clodovei regnum inter filios eius dividitur:
Theodericum maiorem filium, qui in ducatu sua
Lemovicenses, Rutenos, Cadurcos, Alvernos et alias
Aquitanie partes a Rodano usque Ligerim et a Pire-
neis montibus usque ad mare britannicum prius sub-
iecerat (?) domino, et Lodomirum et Childebertum et Lo-
tharium. Almaricus quoque filius Alarici regis
Gothorum sororem eorum accepit uxorem et crevit
in potencia. At sic (?) eius regina Crotildis ut prius
ac matris sue iniuriam vindicaret. Qui magno
exercitu Burgundiam pecierunt (?) et cesis sunt Burgundi-
ones. Sigismundus vero filius Gundobaldi cum ad
sanctos Agaunenses, quorum monasterium hedifi-
caverat, peregrinacionem faceret, capitur cum uxore et
filiis, et in pago Aurelianensi carceratur et tandem
occiditur. Hic filium suum peremit malo noverce
eius usus consilio, qui cum peteret penitencie se addi-
ciens et sancto Mauricio ac sociis se totum devo-
vens, quod dignus fuit nimia crebra contestantur
miracula. Eius festum colitur kalendis maii. Iterum
Lodomirus in Burgundiam ivit contra fratrem Sigismundi
Gothmarum, ubi et occubuit; propter quod inflammati Franci
superatis Burgundis, Gothmaro trucidato, red-
dire. Capitulum de sancto Leonardo et quibusdam concurrentibus

Beatus Leonardus Aurelianensis civis,
beati Remigii discipulus et Clodovei regis
ob parentum nobilitatem, qui inter sate-
lites palacii primatum tenebat, filius
in baptismo fuit; sed mundanis cedens honoribus
divinam potius servitutem elegit. Hic exemplo beati Re-
migii, qui a Francorum regibus impetraverat quociens
intraret civitatem Remensem compeditos ac deten-
tos omnes a carceribus liberari, simile privilegium impetravit
et ipse obtinuit, ut quociens reges civitatem
intrarent aut inde transirent, illi absque ullo
impedimento restituerentur pristine libertati; et nunquam
incarceratos esse audiebat, ad eorum liberacionem
impiger concurrebat. Erat quoque exhortacione alacer,
in sermone dulcis, in operacione simplex, in elemosinis
munificus. Denique ad Aquitanie partes secedens,
in Lemovicine urbis territorio heremiticam
duxit vitam, et captivorum specialis patronus, quod
apud deum singularem quendam merito devote se
invocantibus frequentissime affuisse experimentis evi-
dentissimis comprobatur. Theodricus Clodovei
filius maior, repromissus ab Hermenfredo Toringorum
rege medietatem regni quam promiserat, cum
fratre Clotario insurgit in ipsum, eoque superato et postea
mortuo totam obtinuit Toringiam. Clotarius autem
Radegundam filiam Bertharii fratris Hermenfridi
inter ceteros captivos duxit, et postea sibi matri-
monio copulavit, et post modicum relicto ma-
ritali thoro in Pictavis religionem intravit et
laudabiliter vixit in monasterio Mauricii ma-
rtiris, quod ipsa construxerat, et anno ... regina sancta
obiit. 184 ... de ipso Iustino et eius contemporaneis ...

Iustinus senior postea imperavit. ... et sancta Brigida
Ad hunc misit Hormisda papa le-
gacionem ut episcopos quos Anastasius exiliaverat

Leonardus Sanctus 183 per 9

ad propias revocaret ecclesias. quantum grandi
leticia suscepit / et honorabiliter remisit / eius
quidam tiore severus / qui favore dicti anastasij in
tebatur / anthiocenum usurpare patriarcha
tum cedens honori / fugit ad complices in alexa
dria. et cum multos ibi in errorem adduceret /
rogatu orthodoxorum episcoporum constantinopolim
particulare synodum congregavit / pro persecucio
nem quam tota vexabat ytaliam. agapitus
papa cum multis clericis et episcopis innit constantino
poli / cuius autem predicta synodus roborata est
et dampnavit predictum severum et antheminum consta
tinopolitanum episcopum / Brigida in scocia nobili

de Sancta Brigitta virgine

bus orta parentibus a puericia pudicicie et
sobrietati intenta ad meliora semper ascendit
congregatura ex vaccis butyrum. et iterum puel
larum ceterarum reditura ad pedes cuncta dedit
pauperibus / Cumque statuto tempore alie redderet quod
debebant / illa matrem expavescens se totam
in oracione ad dominum contulit. et post oracionem plus
ceteris matri de butyro obtulit. non multo
post parentes eam marito tradere vellent. illa ce
litus inspirata / volens se virginem exhibere
xpo ad episcopum sanctissimum Marchylam pervenit
qui pallium album et veste candida super venera
bile capud eius posuit / ipsa vero ad altare ge
nua flectente et suam virginitatem domino offe
rente fundamentum altaris ligneum tetigit
quod statim viride factum et diu in viriditate
manens languores sanabat / cum non haberet sed
cervisia / ut daret leprosis petentibus / aquam
benedixit. que in optimam cerevisiam versa est. petenti
ti brigide ut demon in obsesso diceret verum / de
mon ait / brigida ama deum et amaberis ab ho
minibus / time deum et timeberis ab hominibus

...a p. de summis Pontificibus

IOhannes nacione tuscus ex patre constantino
sedit annis 2. mensibus 8. diebus xviij cessavit episcopatus
diebus viij / Hic a theodorico rege go
torum cum viris consularibus missus est
ad iustinum imperatorem / ut ecclesias redderet
arianis / alias totam ytaliam gladio feriret
Contingit autem ut in via quidam nobilis / ei ac
cederet equum cingens / sed equus redditus / post
pontificem portare noluit mulierem. Ideo
papa remissus est / susceptus est autem ab omni civitate
constantinopolitana a miliario xv cum cereis et
lampadibus et crucibus / Iustinus quoque humilians se
et adoravit pronus in terra / Iohannes papa coronam impera
tori autem ornam ad portam que aurea vocatur
rogatu ceco lumen reddidit / impetratis omnibus
pro quibus venerat ravenna reddit / Theodori
cus interim simacum et boecium occidit / Iohannes
vero papam qui cum tanta gloria susceptus fuerat

Mors Boecii

carceris afflictione peremit / sed cito postea
vidit eum quidam solitarius nudum et discal
ciatum a Iohanne papa et simaco in olla vulcani
mergi / 4o dyalogorum xxx / felix nacione sabinus
ex patre constantino sedit annis 4. mensibus iij. ces
sat episcopatus diebus iij / Hic constituit ut infirmi ante transitum
vngantur oleo sancto / Iste excommunicavit patri
archam constantinopolitanum 3a p. de quibusdam scriptoribus

Blandius episcopus viennensis librum composuit
de statu anime / Sindonius apud avern
norum urbe expertus episcopus / vir secundum se
culi dignitatem nobilissimus / et litterali disciplina
peritissimus / huic cum vir de presbiteris veneno vellet
extinguere emisit in testina / alter cum eum occidis
set et in loco eius sederet / ad cenam audivit
picernam visionem recitatem que pecunie Syndonius
citaret ad iudicium / et statim mortuus est / hic
dictavit Pange lingua gloriosi corporis et
et libro epistolarum ait. nemo ut claudianus qui librum
de statu anime scripsit tempore meo / que voluit af
firmare sic valuit / sentit ut pitagoras
dividit ut socrates / explicat ut plato. in
plicat ut aristotiles / blanditur ut esthines
irascitur ut demostenes / vernat ut ortensius
moratur ut sabinus / simulat ut crassus /
dissimulat ut cesar / suadet ut cato / dissu
adet ut apius / persuadet ut tulius / Iam si
ad sacros pres veniatur / instruit ut Iohannes
destruit ut lactancius / astruit ut augustinus /
attollitur ut illarius / corrigit ut basilius /
consolatur ut gregorius / affluit ut orosius /
stringitur ut rufinus / narrat ut eusebius
ut abo perseverat. Item sicut hominibus reges / sic re
gibus dominandi desideria dominantur / Item ydio
tam esse sic facile vincit / ita difficile convertit
Item quidam luxurisimus est mox summo iocundus
et animus afflictus / Item per amaritudinem penarum
ad celestium poculorum talicres pervenit. si quanta
libet amaritudinem vite potis / quoniam afflic
cio pena tolleramus / si recordamur quod bibe
rit ad patibulum / qui invitat ad celum Item
sodales vetustos nunquam pro consequendum novita
te fastidias / aliter videberis amicos non quam
floribus tam diu gratis quam diu recentibus / Cas
siodorus primus senator ravenne postea monachus
theodorici regis fuit cancellarius / multas scrip
sit epistolas / et super psalmos et librum de anima et de
orthographia / Cildebertus et clotarius inter
fecerunt filios fratris sui clodomiri a burgun
dis occisi / et primum regnum suo applicaverunt
evasit tamen clodvaldus et tutatus est aquodam he
mita in suburbio parisiensi / sed monachus
habitu et sacerdos factus sanctitate enituit. et
multis tandem virtutibus plenus migravit
ad dominum / sepultus in parisiensi suburbio. theo
doricus autem frater eorum / filium suum theodbertum
misit contra danos / qui per mare venientes con
finia sua infestabat / qui eorum rege cum mul
tis occiso / predam recuperavit. Hic theodo
ricus ab hermenfredo rege turingorum invita
tus. ut ad interficiendum eius fratrem baldericum
promittente sibi medietatem regni / bal
dericum occidit. Cum non hermenfredus partem
non servaret. Theodoricus cum fratre lotario ei
bellum intulit / Illoque bello fugato et post ea
mortuo terram toringiam occupavit. Postea
theodoricus fratribus alibi occupatis / obses civi
tatem alverniam / quam vivente patre clodoveo
contra alaricum regem visigotorum acquisierat / per
aldebertum sublatam / eam invadit optinuitque
expulsis childeberti custodibus / pro nunc in
terfectus arco bello. Deinde concordia per amicos
et iterum pravorum molicionibus renovata di
scordia / multi nobiles utrique dati obsides
vicium subiciuntur. Dedit quoque theodori
cus filio theodeberto / uxorem visegridam
filiam rathonis / regis longobardorum / et misit
eum ut reposceret de manu almarici regis

gottoz i utroqz regno qdqd galiaz/annis ei9
theodricus tenuerat/ ille abies cubiteria
regionem obtinuit/ i matrona pulcherri
maz teuteria vxorez duxit/ z mortuo
pre successit/ masuet9 z iust9 patrem
aut childebert9 z clotari9 eu regno
deturbare conati st/ Ille nō sagaciter
eos demulcens regnū optinuit sz deutia
na repudiata pa uxore duxit exactiz
Illa times ne filia sua ex alio viro q cupi
sceret i flumie precipitari fecit z p ea re
pudiata pmaz reuocauit/ Childebert9 filius
clodouei separato sibi theodberto/ nepote
ad uersus clotariu frez duxit exercitū q
audies cotildis regina mr eoz tota nocte
turonis vigilas/ ad sepulcrū bti martini
impetrauit/ vt fulgure et tempestate
childebert9 ab obsidione fris absederet
theodbert9 quoqz itras ytalia i de rpls
c. 184. p. 1. mortu9 e aut sn herede cui
successit clotari9/ rebellates saxones su
pauit z turingiā deplauit/ q ill pbuiss
auxiliu deīn saxonib9 rebellionez i ci
tatib9 clotari9 pat exercitū z fraci hu
liatis p legatos petere nolētes/ miro mo
cesi sunt/ mortuo deīn childeberto suc
cessit ei9 fr clotari9/ sic z ceteris frib9 et
monarchus i regno fracie effect9 e. hec
collecte dicta sunt de filiis clodouei

Iustinianus iustini
nepos/ ex sorore postea ipauit/ huc
reuocauit agapit9 pp ab errore
eutictis. hic iustinian9 custos sacri scri
nei fuit/ z cu belisario nigro eqtū/ fed9
init vt si alter eoz altiorez gradu ascen
deret/ sociu i dignitate equaret. Igitur
fact9 imperator belisario bella comittit ipe
vero leges condidit z consumauit codicē/ et
digestu/ leges eqz romanas abreuiauit
scripsit z libros de incarnatiōe dni qs ad
diuersas prouincias misit. p9 multas vic
torias iustinian9 sic scribebat. flau9 iu
stinian9 alamanic9. gotic9. fracic9 ger
manic9/ atic9 africanus. alanic9 vuadali
c9. Italic9. pi9. felix inclitus victor triupha
tor semp august9/ ubi describitur getes
quas belisari9 sibi subiecerat/ belisari9 at
p9 magna bnficia/ magna ptulit i uidia
z p lingua 3a9 ipatori suspect9 efficitur
z sua dignitate priuatur/ sed affuit diua
ultio. nā puo p9 tpē cu atheatri spectaculu
pria cotinua procederet/ capitur z regalib9
fastib9 expoliatur/ hui9 rei palatine canes
i ingrat9 iugu q sci fuere/ z floran9 qda
ad iperiu sublimat9 est/ de honestat9 iusti
nianus ad antiquu recurit amicu. qui
lz spoliat9 eet patriciat9 honore/ ad huc
tn pro sui nomine/ loca z getes teneb at
z rogati uictor ait/ frustra pces porrigit
nudato consularitatis fastib9/ qr tu facultas
suppetit ipedam auxiliu/ Igit 9 suis expe
ditis veriactis arcedes nudz cathedre nom
indicas hostiu excitare turba/ z sius ait
nuc dies adest expiende vtutis z ex pestech
gle/ z qui adoratur9 rege ultōne expetit. et
flm de capitat prīncipez/ soci aut stricti pugi
onib9 grassantur in ceteros/ et reformata
e res pu ca. Hoc eciz tpe belisari9 prica9 de
indea/ a iustiniano miss9 in affrica hitta
victoria depsis z pthis tota syria et ethi
ochia de ppla ntib9 vuadalor gete deuicit
z romano subiecit imperio. transiuitqz in
ytalia contra gottos/ q ea eciā romana oc cu
pauerant. trasiuitqz p sicilia z vēit nea
poliz/ z qr ciues eu recipe noluerunt pp
gottos qui it9 erat/ ipaz paucis dieb9 o
pugnans cepit/ z i os acriter desevit. z ea a
bona ciuitaz diripit/ tādē cu appropinqua
ret roma/ qui gotti int9 fuerat dimissis po
tis apertis nocturno tpē versus rauena fugi
unt. Ibiqz se congregātes bello campestri os vic
ti sunt/ belisari9 aut rege totila duxit i
constantinopoliz ad ipatorez/ Itez belisarius
cu theodeberto filio theodrici fris lotarii
qui cu ex ytaliaz inuaserat/ eaz deffendit
z rogātib9 fracis pace concessit/ Sub iusti
niano z uigilio ppa. quinta synod9 vniuersa
lis celebrata est. contra theodoru mosoptenu
nestorii discipulu/ qui dicebat aliu ee vbuz
aliu esse xpm/ z negabat vgīez dei genit
cem. z z contra aliquos hrticos ibi fuerut 164.
pres cu eutico constantinopolitano apoliaz
alexandrino. dompno. athio. antyoceno. et
eutice. Ierosolimitano/ hec synod9 i pimis
approbauit calcedonesem synodu/ z contra ea exor
tas hereses anathematizauit/ p(re)cipue orige
ne/ z que ipa i ei9 scriptis repta st/ euagri
onem quoqz z dimidū z eis silia sapientes
z doctrinis contaminatos getiliu/ na corpa
congestam9 resurrectura negant/ z qr mundus
iste sensibilis sit fctus a dō/ et qr fine heb dana
toz pena. et qr demones ad statu reducetur quem
hucrut anqz caderent/ Hic iustinianus
coposuit dno xo. teplu/ sm exeplar ab angelo
sibi onsuz. qd dr agya sophya/ qd qntu he
dificia ita excellit ut silē illi nō possit reperiri
Hic i ytalia tata fames fuisse dr/ qr mres
filioz carnes comederut/ priscian9 gramatic9
scripsit mai9 volumē de ptib9 orōnis/ Iuliano
pricio ii aut/ mch i hiriams ad i ne combus
ex oi pfectu pte esse credo/ scripsit. z volumē
mini9 de constructoe/ z aliud minimu de acce
tib9 z de nālib9 questionib9/ ad cosroe rege
psaz/ Arator fuit romane ecclie pbr subdya
con9 qui ystoria actuu aptoz metrice scripsit/
Anno iustiani 8o corp9 bti anthonii monachi
diua reuelacōe iuētuz est/ et alexandriaz
delatu. pīde tps i aula regis gutram adole
scens strenuus austregisilis mapari9 regis
erat/ qui pro sua bonitate p ea bituricensis
archieps fuit/ p ea sepult9 i nobili ecclesia
sibi noī dedicata

Bonifaci9 nacōe roa9 ex pre sigismūdo sedit
anis ii. d. 26. ce. ep. d. 6. hic constituit vt
clerici alauis sint dimisi i celebracōe
missarū/ ste qr electio ppe p9 iii dies fiat pp
pieium qd hic e. d. 79. not. qr de cetero non fit
inectio de ordinacōib9/ nec d morte summoz
pontificu. Iohes nacōe roman9 ex pre pieto se
dit anis ii. ms ii. d. 6. ces ep. d 17. agapitus na
cōe roa9 sedt ms xi d. 18. ces ep. d. 6. hic ad iustinianu

ad imperatorem iens, ab errore eutichetis eum revocavit, semper x. ibi defunctus est, et dum per portam regie urbis eius feretrum portaretur, cecus quidam tacto eius feretro illuminatus est, et romam translatus in ecclesia sancti petri. Silverius natione campanus, ex patre horsimda pontifice romano, sedit anno i. mensibus iiii. diebus ii. Hic quia artemium restituere noluit procurante theodora imperatrice et consentiente vigilio archidiacono eius qui papatum ambiebat monachali veste indutus, missus est in exilium in insula ponciana, ubi afflictus moritur. Vigilius natione romanus sedit annis xvii. mensibus vi. diebus xxvi. cessavit episcopatus mensibus iii. diebus iiii. Hic constituit missam celebrare in parte orientali, ipsum theodora quia noluit anthemium restituere persecuta est, et rome captus est in ecclesia sancte cecilie, ubi missam celebrabat, ignominiose constantinopolim ductus, et cum nollet sic punitus anthemium restituere, de ecclesia sancte sophie ad quam confugerat extrahitur, et misso fune in collo eius per totam civitatem a mane usque ad vesperam tractus missus est in exilium. Sic malum et ambitionum purgavit in tantum, tandem liberatus per siciliam rediens calculi dolore afflictus moritur, siracusis et romam translatus est. Pelagius natione romanus sedit annis iiii. mensibus x. diebus xviii. cessavit episcopatus diebus xxvii. Hic in simulatus de morte vigilii pape, tenens evangelia et crucem iure iurando omnibus satisfecit. Johannes natione romanus sedit annis xiii mensibus viii diebus xxvii. cessavit episcopatus mensibus x diebus iii. Hic reparavit cimiteria sanctorum martirum cuius tempore floruit sanctus germanus episcopus parisiensis.

De sancto benedicto

Eodem anno sancto benedicto cum de loco cui sublacus nomen erat, ad montem cassinum transiret, ad trivium duo angeli occurrebant, viam sibi ostendentes. De quo Gregorius ii° dyalogorum ait: Fuit vir vite venerabilis gratia benedictus et nomine, qui ex nursia provincia ortus, litteras ab infantia deserens in quodam specu tribus annis hominibus incognitus fuit, excepto quodam monacho romano qui semper ei competenter potum ministrabat, et ei panem longissimo fune, cum tintinabulo ligatum porrigere solebat, sed diabolus huius refectionis et illius caritati invidens, iactavit lapidem et tintinabulum fregit, tamen ille monachus pro ut potuit ministravit. Post hec eidem sacerdoti sibi pro paschate refectionem paranti per visum dominus apparuit dicens: tu tibi delicias preparas et servus meus illo in loco fame torquetur. Ille protinus surrexit, et cum difficultate invento ait: surge et sumamus cibum, quia hodie pascha est. Cui benedictus: scio quia pascha est, quia merui te videre. At presbiter: veraciter resurrectionis dominice hodie dies est. te abstinere non convenit. Sic deum benedicentes sumpserunt cibum. Quadam die avis merula circa faciem eius volitavit, ita ut ab eo capi potuisset sed signo crucis edito avis recessit. Moxque diabolus quandam feminam quam aliquando viderat, ante eius mentis oculos reduxit, eiusque amore tanto igne in specie illius accendit ut pene heremum relinquere deliberaret. Sed divina gratia ad se reversus in spinis ac vepribus se nudum volutavit et per vulnera cutis vulnera mentis eduxit. Ab eo autem tempore in eo nulla talis temptatio pullulavit. Crebrescente eius fama, cuiusdam monasterii pater obiit, et tota illa congregatio ad eum veniens ut sibi preesset petiit, qui diu negando distulit, singulorumque fratrum moribus convenire non posse predixit, sed tandem victus assensum dedit. Cum non illic regulam

districtius servari compelleret, et eos peniteret quod eum sibi preposuerant, quia sibi cum eo conspiciebant illicita non licere, venenum ei obtulerunt in vino, sed mox ut benedictus crucem edidit, quasi lapide iactato vas vitreum fregit. Intelligens quod quia potum mortis habuerat, quod portare non potuit signum vite, illico surrexit et placito vultu dixit: Misereatur vestri omnipotens deus fratres, numquid non dixi vobis, et ad locum dilecte solitudinis rediit, ubi crescentibus signis et multis confluentibus xii monasteria hedificavit. In uno autem illorum quidam monachus erat, qui diu in oratione esse non poterat, sed orantibus aliis mox foras exibat. Quod cum abbas beato benedicto narrasset, ille veniens vidit quod illum quidam niger puerulus per vestimenti fimbriam foras trahebat, dixitque abbati et mauro: Numquid non aspicitis quis est qui eum trahit? Cumque respondissent non, oremus ut vos et videatis. Post orationem maurus videre potuit, sed non abbas. Alia vero die vir dei monachum post suam cecitatem virga percussit, et tunc immobilis in oratione permansit, sicque antiquus hostis dominari non est ausus in eius cogitatione, ac si ipse percussus fuisset exverberare. Ex hiis monasteriis tria sursum in rupibus erant, et deorsum aquam cum magno labore hauriebant, unde et rogabant virum dei illa mutari. Ille vero nocte quadam montem ascendit, et ubi in oratione genua fixit, tres lapides pro signo posuit, postea fratribus ut ibi modicum cavarent, qui eandem rupem ibi iam sudantem viderent. Cumque locum concavum fecissent mox aqua repletus est, que usque nunc ad infima loca uberius descendit. Die quadam cum falcastro vepres quidam precidebat, ferrum autem de manubrio prosiliens se in profundum laci demersit. Et cum ille nimis angustiaretur, vir dei manubrium in lacu posuit, et mox ad manubrium ferrum natavit. Placidus puer et monachus ad hauriendam aquam egrediens in flumen cecidit, et mox ipsum unda rapuit, et pene in unius sagitte cursum contra introrsum traxit. Vir autem dei hoc in cella in spiritu statim novit, et maurum vocans, quid puero accideret indicavit, ac ut ad ipsum eripiendum pergeret imperavit. Accepta benedictione currens maurus perrexit et per terram se ire existimans, super aquas usque ad puerum venit eumque per capillos tenens de aqua extraxit et viro dei retulit quod acciderat, quod non suis meritis sed illius obedientie deputavit. Hunc beatus benedictus ab anno xii enutrivit. Effectum vero annorum xxxii sanctis operibus plenum cum quibusdam aliis misit in gallias ut novam prolem in vita monastica generaret. A sancto autem episcopo bertigrano cenomanensi admissus est. Vicine ecclesie presbiter florencius viro dei invidens panem veneno infectum pro benedictione misit, quem sanctus gratanter accepit. Corvo qui de eius manibus cibum accipere consueverat proiecit dicens: in nomine domini ihesu christi hunc panem tolle et loco ubi a nemine possit tolli proice. Qui tandem eum tollens post tercium diem. Tunc corvus aperto ore expansis alis circa panem cepit discurrere, ac si aperte diceret et obedire se velle, et tamen iussa implere non posse. Cui sanctus iterum atque iterum precipiebat dicens: leva eum securus atque ut dixi proice. Qui tandem eum tollens post tercium diem rediit et de sancti manu annonam accepit. Videns autem presbiter quod corpus magistri necare non valuit ad extinguendas discipulorum animas accessit et vii puellas nudas in orto ludere et cantare fecit.

qd uir sc̄s de cella prospiciens atq3 discipulorum carū
tiues habitacōnez mutauit / floreci9 aūt ī sola
rio 9sistens cū de recessu exultaret / solariū pro
tin9 cecidit eū q3 extinxit · tūc maur9 post
uir dei currens ait / reuertere qr q̄ te p̄sequebat
extinct9 ē · qd ille audiens uehementer īgemu
it uel qr inimic9 occubuit · ul' qr discipl's de
inimici morte exultauit / vn̄ et discipulo peni
tenciaz ī iuxit qui letticia de inimici casu pre
sumpsit · Sctūs uir ad alia migrans loca / nō hoste
mutauit · nā ad mōte cassinū uenit · z templū
apolinis qd ibi situ erat ī sti iohis bapte ora
toriū fabricauit / z circumstātez p̄plm ab ydola
tria cōuertit · s3 h° antiquus hostis grauiter
feres corporalib9 ei9 ocultis / teterrim9 aparebat
z ī eū ore oculis q3 flāmātib9 visibiliter seui
ebat atq3 dicebat / bndicte / s3 cū ille nichil
ri̇nderet dicebat maledicte nō bndicte qd
me p̄sequeris Quadā die fres lapidē iace
tez in terra ī hedificiū leuarē volebat / s3 nō
valebat · Cūq3 viroz adesset multitudo z nl'
ageret / adueniens uir dei bndictionē ded't / z cum
maxiā celeritate leuat9 ē / ex q° aduerterūt
qr demō illi īsidebat / qui eū moueri nō p̄mit
tebat / Cūq3 fres pariete paulo alti9 hedifica
rent antiquus hostis dei viro apparuit / et
qr ad laborātes fres p̄geret īdicauit / q̄ p̄tin9
eis p nunciū misit ut cautius ageret / qr illuc
spūs malign9 veniret / vix nūci9 uba cōplent'
z ecce parietem hostis euertit ī quēdā puez
monachuz ruinā 9triuit / sed uir dei puez
laceq ī sacco ad se adduci fecit / z ip3 sustitās
opi p̄dicto restituit · ī cella posit9 delinquentes
videbat / duob9 frib9 q' 9 celle 9suetudinez
ex° comederant dixit / ubi comedistis · nō
ne illi9 religiose mulieris habitaclm̄ in̄ī
trastis / iuxq dhos a' illos cibos nō accepistis
nū quā tot calices nō bibistis / fratri quoq3
qui āniuatiz eū ienui9 vsitabat / 9 sel' qui
ratore sedct9 fuisset ad comedēdū / ait
qd ē frat hostis / q̄ t' p 9iuratorez tuū loqui
t9 ē / sel' tibi persuadere nō potuit · z° p̄suasit
Ille ei9 pedib9 prouolut9 culpā deflens exubi't
Totila rex gottoz audiēs eū hre spm̄ p̄phie
ad monasteriū p̄gens / ei se uenire nūciat
z cuidā spatario suo regalia uestimenta tribu
eūq3 cū oī apatu regio ad dī uir destinauit /
q̄3 ī' uenietez ōspiciēs dix't · pone h° q̄ portas / n̄ ē tuū
q̄ p̄tin9 ī t̄ra cecid't · z q̄ tāto viro illudē p̄sūpsiss3
expauit / ceteri nō ad suū rege reūsi nūciaue
rūt · cū q̄ta celeritate cent dep̄hensi / tūc totila
ad dei hoiez accessit / quē cū longe sedētez ēnet /
nō aus9 accedere sese ī t̄raz ded't / cūq3 uir dei
ei ter dixiss3 surge / z ipē aūt eū de t̄ra erigē
nō audet / ad rege p̄stratū accessit · de t̄ra le
uauit · et de suis actib9 ī crepauit / cūcta q3 ei
futura p̄nūciau't · d° · multa mala fecisti · iaz
aliū ab iniquitate 9pescere / z quidē romā in
gredieris / z siciliā / z x° āno morieris que
oīa 9tingerūt / ex tūc tū mīn9 crudel' fuit
Antistiti camusie dicēti / qr p totilā roma de
struetur · ait / roma agentib9 nō exterminabi'
s3 tēpestatib9 coruscacōib9 z turbinib9 ac
t'remotu fatigata marcesset ī semetipa · cle
ric9 moneretur ab eo / ademonē liberat9 / ne car
nes comedat / z ne ad sacros ordines p̄sumeret acce

dat · ne iterz uexetur ademone / p9 longū tps uerba dei uiri
neglexit atq3 ad sacros ordines accessit · q̄3 mox dya
bolus tenuit · et quousq3 aiaz excuteret uexa
uit · Vir quidā duos flascones uini p puerū
ei misit / sed ille uunū abscondit · uir aūt dei
eū grāz actōe uniū suscipiens discedētez mo
nuit ne de flascone abscondito biberet s3 īclina
illū caute / z ī ueniēs quid hēat int' / puer 9fus9
valde ab eo exiuit / z cū flascone inclinasset · īde
p̄tin9 s̄pens exiuit / cū sel' ī sero cenaret / monach9
ei lumē tenens cogitare cepit / q̄s ē hic s3 cui ma
ducāti assisto lucernā teneo · s̄uiciū ī pendo
Cui statī uir dei ait · signa cor tuū fr' · sig° cor tuū
iussitq3 eū sibi q̄eti sedere / dū campanie regio
fame urgeretur / et nō ultra quinq3 panes
refectōnis hoa / frib9 ī ueniri potuisset / de pusilla
nimitate 9tristatos redarguit / d° · hodie q̄dē
min9 ē · s3 cras hudātez habebitis / sequenti
vero die · ZOO · farine modiī an̄ celle fores
īuēti sūt / quos ignitas deferētib9 usq3 nūc / ab q°
dā fideli uiro rogat9 / ut ī p̄dio suo monaste
riū hedificaret / quosdā ex frib9 ad locū misit
d° · qr statuta die / ad eos veniret nocteq3 appēs
locū q̄q3 qualiter hedificari deberet s3 tiliter
designauit · reuersi q̄3 ac dū tib9 exp̄tauimus
vt s3m promissū veires / nec venisti / rndt · quare
fres ita dicitis / nunqd nō uobis apparui / z loca sigla
designaui · ite z sicut ī uisiōe audistis oīa ordi
nate · Nō longe / ab ei9 monasterio · due sc̄ti
moniales ex nobili gnē erat / q̄ linguā non
restringebant / s3 sibi p̄sidētez ī cautis s̄mo
nib9 ad iracundiā prouocabant / qui cū h° uiro
dei retulisset mādauit eis d° · corrigite lin
guā vraz / alioquin uero excōicabo · ille nō
minime correpte / in paucos dies st' defuncte ·
atq3 ī ecclesia sepulte / Cū uo dyacon9 ex more
diceret · qui nō cōicat exeat foras / nutrix earū
ex sepulcris eas exire videbat / Cūq3 sto bn̄
dicto nūciatū esset manu sua / oblacōnem
dedit d° · ite z pro eis hāc oblacōnez offerte ·
z ulteri9 excōicate nō erūt / q̄ cū factū fuiss3 ·
Vltra de ecclesia exire uise nō sūt · Puer mo
nach9 ad uisitādū pentes sine bndictōe ac
cepta iuit / z ipā die qua ad eos applicuit ·
defunct9 ē · sepultū uero sel' z bis t̄ra eiec't /
/ pentes aūt ei9 vt uir dei suā ei bndictōnez ī pēderet
p̄cabātur / qui corp9 dn̄i accipiens ait · supp̄tus
illi9 ponite sicq3 sepulture tradite q° facto
corp9 t'ra retinuit / Cū campaniā fames opp̄me
ret iussit oīa egenis tribui / agapit9 aūte
subdyacon9 magno p̄e peciit modicū olei
sibi dari / cui uir dei iussit id modicū olei
qd' remāsit dari / Monach9 uo q̄ celariū tene
bat audiuit · quidē iubētis verba s3 ī plere
distulit · z ī t'rogat9 si mādatū fecisset ·
rndit minime · z q̄ si illud tribueret · nl'
oīo frib9 remaneret / tūc bndict9 irat9 p̄cep'
uas uitreū ī quo illud erat oleū p fenestrā
proici / z cū sup saxa ī gēcia cecidisset nec
vas ē fractū · nec oleū ē effusuz / qd' bndictus
iussit leuari z peteti tribui / z cū se ī orōne
dedisset uacuū doliū sic oleo replet' ut oper
culū vasis eleuaretur / z oleū ī pauimētuz
deflueret / z cessante orōne cessauit oleū
fluere / quidā rustic9 extincti filiū corp9 ante
fores monasterij piecit / z cū uir dī abope ag'

cum fratribus rediret clamare cepit / redde michi filium meum
ego autem dixit talia sibi non competere sed sanctis apostolis / ille quem
nimius urgebat dolor in peticione persistit / iurans quod non
recederet nisi filium suum suscitaret / vir dei tandem
genua flectens super puerum incubuit / extensis in celum
manibus ait / domine non respicias mea peccata sed fidem
petentis / qui suscitari filium suum rogat / et redde huic
corpusculo animam / quam abstulisti / vix verba oracionis
compleverat et puer revixit. Scolastica soror sancta
ab infancia deo dedicata / semel in anno venire consueverat
ad eum visitandum ad quam vir dei non longe extra ianuam in pos
sessionem monasterii descendebat / cum autem quadam
die in dei laudibus et sacris colloquiis duxissent / inci
bentibus noctis tenebris simul acceperunt cibum. Rogat
autem soror fratrem ut ea nocte illa non desereret / sed
usque mane de celestis vite gaudiis loquerentur.
Cum cui ille non acquiesceret / illa caput rogans in manibus
rogatura dominum reclinavit / cumque caput elevasset
tanta coruscacionis et tonitrui virtus / tanta pluvie
inundacio se infudit / ut nec pedem quidem movere po
tuisset / cum prius serenitas nimia esset / tunc vir dei ait
parcat tibi omnipotens deus soror / quid est quod fecisti / illa ait rogavi
in te et audire noluisti / rogavi deum et exaudivit
me. Sicque tota nocte in divinis colloquiis insompnem
duxerunt / Post triduum vero elevatis oculis animam
sororis in specie columbe / celi secreta penetrare aspexit.
Quadam nocte dum per fenestram orando conspiceret / vidit lucem
desuper fusam / cunctas noctis tenebras effugasse / subi
to autem totus mundus velud sub uno solis radio collec
tus ante eius oculos adductus est / ibique animam germani episcopi
capuani vidit in celum deferri / anno quo mortuus est
pluribus discipulis suum obitum predixit / indicens ut illud
silencio tegerent / absentibus vero indicavit / quale eis signum
fieret cum anima eius a corpore migraret / Ante sextum suum
exitus diem / aperiri sibi sepulturam iussit / ibique exitum suum
sacra communione munivit / Atque inter discipulorum manus
imbecillia membra sustentans / erectis in celum manibus stetit
et ultimum spiritum inter verba oracionis efflavit / ipsa die duobus
fratribus uni in cella moranti / alteri longe posito revelacio
eadem monstrata est / viderunt enim viam palliis stratam
et innumeris coruscantem lampadibus / a cella sancti benedicti versus
orientem / usque ad celum tendentem / quibus venerando
habitu vir desuper clarus ait / Hec est via qua dilectus
domini benedictus celum ascendit / sepultus vero est in oratorio
sancti iohannis baptiste quod ipse destructo apollinis construxit

De agapito papa et fulgencio episcopo

Hamaricus qui in utroque regno gottorum successe
rat / ab hildeberto rege francie superatus /
narbone interiit / alibi de lancea confossus cum
non posset navem attingere / persequebatur enim
uxorem catholicam et verberabat usque ad sanguinis vo
mitum / que in sudario collectum misit fratri hildeberto
avernis existenti / qui devastata yspania et multis
thesauris de toleto sublatis / cum sorore rediit / illa tamen
in via defuncta est / certa inde per viii / hic almaricus
cum matre sua almasuende in tutela iustiniani impera
toris susceptus fuit / quo mortuo mater theodotum suscepit
in regnum / de quiescencia principum / quia gotti eius dominio non
contentabantur / et licet esset hereticus / pacem tamen concessit ecclesie
ita ut posset catholicus episcopus in urbe regia quiescere / et
disciplinam ecclesie ordinare / erat autem consobrinus regine
et fuerat almarici tutor / eius tempore francorum reges in
finitis copiis per yspanias venientes / et taraconiam pro
vinciam devastantes / a gottis duce theodisto qui postea
fuit rex / obviantibus yspanie montium clusis mirum prostrati
sunt / sed dux precio et ingenti precio / viam fuge unius vel duo

dierum ac noctis spacio indulsit / ceteros post illud tempus
periit gladio. Anno iustiniani vi. theodotus
rex ytalie et ostrogottorum / reginam almasue
dam que eum secum in regnum visigotti astinuerat
exiliavit / et tandem in balneo mortua est. Hic
misit agapitum papam constantinopolim pro impunitate
impetranda / sciebat enim propter hoc se imperatoris iram
incurrisse. Et susceptus est cum gloria / et primo habuit alter
cacionem cum augusto de religione. Et licet duas
naturas in christo confessus est / propter altercacionem autem ait impera
tor. Aut consenti nobis aut in exilium portaberis. Agapitus
cum gaudio respondit. Ego peccator ad iustinianum
imperatorem venire desideravi / et ad dyoclecianum
veni / minas tuas non timeo. Ut autem scias te
ydoneum non esse religioni nostre / episcopus tuus artemius
non confitetur duas naturas in christo / cum accersitus au
gusti iussu nunquam duas in christo naturas voluit confiteri
quem convicit sanctus agapitus. Et glorificatus est ab omnibus
christianis. Imperator vero cum gaudio humiliavit se
sedi apostolice et adoravit beatissimum agapitum. Arte
mium vero coegit in exilium. Papa vero a iustiniano
quicquid voluit obtinuit / et ad eius preces menam
loco artemii consecravit / ibique defunctus est. Et ad beati
petri basilicam translatus / theodotus tamen ob commissum
in reginam scelus a belisario occisus est. Totila vero
regnum invasit ytalie / contra quem iustinianus misit
narsetem eunucum / Cuperius episcopus a totila iubetur
detineri // et belisarium / et totila constantinopolim cap
tivus ductus est / et finitum est regnum gottorum in yta
lia / Fulgencius rupensis episcopus a totila iubetur de
tineri / sinoque examini reservari / tunc gotti descripto
circulo / episcopo mandaverunt ultra non progredi.
Cum autem vir dei nimio estuaret solis ardore
repente coruscacio cum tonitruis et tanta vis plu
vie erupit / ut qui eum custodiebant ferre
non possent / intra circulum vero nec pluvie gutta
descendit. Quod cum regi crudelissimo nunciatum
esset / mens effera ad fulgencii reverenciam conversa
est / Cerbonius quoque tunc florebat episcopus masse / que
marenia dicitur / senensis districtus / qui hospitalitati
deditus / transeuntes milites gaudens suscepit
hospicio / et advenientibus gottis abscondit
servavit / propter quod totila octavo actatem mulia
rio cum exercitu manens / eum ursis devorandum
dari precepit / at dum rex ferus cum frequencia
populi ad spectandum mortem episcopi accessisset / ut vi
sa crudeli dilaceracione membrorum eius animum
saciaret / ab immanissimo urso divina protectione
deffensum tyrannus obstupuit / huius eciam boni
precomiis aliquantulum immortui libet / cum senio
esset confectus / summo pontifici de incestu delatus est.
Et quod inter duas neptes dormire solitus esset.
Citatorius nuncius / cerbonium rapas servantem invenit
qui citatus ait / Cras de rapis istis comedemus.
Deinde proficiscentem / hoc audiens nuncius delirum putat
senem. Sed in crastino cernens in fructus semina per
sisse / et in cibum parata / grandi admiracione sanctitatem
eius venerari cepit. Consequitur pedibus senem
deficiente viatico / nuncius siti afflictus pluries
viro sancto conquestus est. Quod aqua minime inveniret
tandem apparet cerva / que a cerbonio vocata ferina
ubera prebuit sicienti. Denique cum appropinquaret
ad urbem petiit a socio / quid offerre posset. ne
appareret vacuus. Cum se apostolico culmini presen
taret / et cernens in pascuis varias aves anse
res maxime atque grues rogat ut sibi usque ad

summum pontificem prebeat comeatum/ mirum dictu protinus aves et per mediam urbem accurrentibus turbis atque stupentibus impetrate et ordinate procedunt/ et tandem prostratas aves summo pontifici rogant sibi reddi pristine libertati/ hiis concedatur papa ergo viso signo consensum devocione affectus. Nichil hominis cum super facta sibi delacione interrogat/ et audit/ quomodo hoc illi fuerit neptis quod dominus sanctimonialis/ cum haberet etatis plurimos dies et cum expiret vestibus non calefiebat. tandem cum papa cerbone secum fecisset nocte pene insomnem duceret/ plures cum interrogat preteri si dicendi matutini adesset hora/ quo negante tandem surgendum ait/ papa quidem interrogat si aliquid audiret/ et cum respondisset se nichil audire/ pedem eius super pedem suum poni fecit et aures sursum erigi. tunc papa sic ihesus trisagium ymnum seraphicis audivit clamoribus [illegible] gratum/ et matutinalis officii suave percepit armoniam angelicis choris/ papa postea reddito cerbono huic honorem contulit. et successoribus eius ut venientibus ad summum pontificem papa per aliquot passus occurrat. et [illegible] Na et bonifacius octavus [illegible] ministere loca solitus/ expectanti episcopo masse dixisse fertur [illegible] non attendis. quod in morans non [illegible] masse [illegible] cerbonus/ [illegible] papa quelibet [illegible] petrus. letus assurgens illi occurrit

De fine arturi regis et quibusdam aliis

Tercio decimo anno Justiniani in diversis galliarum horis diversa signa visa sunt cometes apparuit in paschali tempore/ celum ardere visum/ verus sanguis ex nube defluit in vestimentis hominum. Anno sequenti constantinopoli mortalitate magna insurgente, statuta est purificacionis virginis solempnitas/ usque ad hec tempora regis arturi producitur ystoria/ post magnificam eius curiam in qua omnes reges occidentalium insularum et duces galliarum fuerant. maximum ducens exercitum adversus lucium procuratorem reipublice/ qui anastasio ad imperium electus fuit. prima via gigantem singulari pugna devicit viriliter/ demum congredientibus exercitibus non sine utriusque partis gravi cede arturus victoriam optinuit. Lucius enim imperator in turmas occupatus quadam lancea confossus interiit/ post multa probitatis opera/ romani partim per nemora et devia cogente timore/ partim ad civitates et opida currentes se tutabant. quos britones omnino insequentes miserabili cede afficiunt. Arturus itaque partim militum suorum sepultura magnifice disposita/ corpus lucii ad senatum iubet deferri/ non debere inquiens ex britannia aliud reddi tributum/ sequenti quoque estate disponit per transitis montibus romam petere/ Inter hec nunciatur quod modredus arturi nepos ex filia cuius tutele insulam commiserat/ per regnum coniugio et britannie dyadema assumpsit [illegible] arturus pretermissa inquietacione qua romanis ingerere disposuerat/ dimisso hoelo rege armonicanorum cum exercitu galliarum/ ut partes illas pacificaret confestim cum insulanis/ duntaxat regibus britanniam reddit/ modredus vero chelericum ducem saxonum/ iam in germania ut celerius cum auxilio duceret/ [illegible] posset [illegible] sociatis [illegible] sibi scotis pictis ybernensibus

Ceterisque arturi angarias ferre volentibus/ ille vero cum viii reddit navibus/ horum [illegible] modredus fretus auxilio/ ad portum obviam procedit arturo/ magnamque stragem applicare volentibus intulit/ at illi post [illegible] litora laboriosissime adepti sunt/ magnamque inferentes cladem adversarios exturbat/ Unde modredus in gentoniam refugit/ quod regina audiens ac desperans/ ab eboraco ad urbem legionum properans/ in monasterio Julii martiris/ monachalem suscipiens habitum caste vivere proposuit. Arturus vero acriori ira succensus die iii civitatem adiit/ modredus quoque productis agminibus preliari disponit/ sed victus inde remigans in cornubiam vectus est. Sequitur eum arturus usque ad flumen camblam/ ubi eum ille expectabat. porro modredus uti erat omnium audacissimus/ et semper ad invadendum celerrimus confestim milites suos per catervas disponit. arturus quoque ex adverso similiter agit. et incomparabilis fit utrinque cedes. [illegible] cecidit angusilus rex albanie/ et galvanus [illegible] omnibus [illegible] irruit arturus cum agmine 6666 in turbam ubi modredus erat/ viam capiens et dirissimam cedem [illegible] proditor/ cum multis milibus concidit. nec ex hoc diffugiunt ceteri sed ex omni campo confluentes conantur resistere/ sic utrimque omnes pene duces cum suis perierunt/ mortuique ex parte arturi albrico rege norwegie/ aschillo rege dacie/ Arturus ipse inclitus letaliter vulneratus est/ qui in [illegible] in catatricem sororem suam/ ad insulam avalonis vectus est/ cognato suo et filio cadoris ducis cornubie ibidem mortuus dyadema concessit britannie anno domini 542. Hic duos filios modredi qui se rebellantes superans interfecit/ huic successit conanus. huic malgo huic carecius. et amiserunt demum britones dyadema insule/ multis temporibus post vero quod britonibus remansit/ tribus tyrannis regebatur. ec. 190 p 12.

De regibus visigothorum et francie

Theodato occiso/ sive a belisario [illegible] sup p. 4. sive ut alii dicunt in pallacio/ a quodam insaniam fingente/ successit et theudistilus dux exercitus. Theudistilus vero et ipse occisus est in yspali in cena leta/ quia multorum thoros commaculans/ de multorum nece disponeret. Agila a successore occisus est cum auxilio romanorum sub iustiniano. Athanagildus quia milites iustiniani quos ad suum auxilium contra agilonem invitabat diu conflixit atque extinctus propria morte sub iustino minore obiit. Huic successit narbone liuba qui leuegildum fratrem participem regni fecit. dux autem leuegildus uxorem theodosiam filiam severiani ducis provincie carthaginis/ qui fuit filius regis theodrici. mortuo autem fratre leuegildus regnavit solus/ et adversus multos populos subiugavit. et cesserunt ei plurime rebelles yspanie civitates/ postremo suevis bellum intulit et gottos subiecit. et eorum fines ampliavit/ quia angustis finibus artabatur/ in catholicos autem desevit. c. lxxxvi p. j.

De miraculis [illegible] altaris [illegible]

Hoc tempore ut ait sigibertus/ puer iudeus [illegible] filius ad hoc ductus est ut corpus domini in ecclesia sancte dei genitricis sumeret/ propter quod a patre suo in fornacem ardentem proiectus illesus mansit/ et sic ex mirabili suppletur [illegible] proiectus statim est communicatus. Interrogatus in futurus qualiter ei fuisset in igne/ respondit mulier illa que in basilica ubi panem accepi sedens in cathedra puerum in sinu tenet/ me pallio suo operuit ne vorarer ab igne. Puer vero et multi iudeorum baptizati sunt. [illegible] narravit eo tempore iudeum quendam ymaginem salvatoris

186 p 2

deposuisse z firtiz tello transfixisse/ z clam
ad domum suam detulisse/ cumque eam uellet sta/
nis exuere/ seu magis sanguine cruentatum
fuisse cernens · obstupuit z eam abscondit
quam xani perquirentes · z post sanguinis vestigia
euntes eam rapuerunt/ z inde lapidauerunt

g.a. de sancto bradano z morte iustiniani z lotharii mo/narchia super francos

Floruit/
His temporibus sanctus bradanus/ qui magne absti/nencie z virtutibus clarus fere iii^m mo/nachorum pater fuit/ hic in fortunatas insulas
septenali nauigacione perquirens mirabilia
multa vidit/ cum quo fuit machutes uel
Madonius/ ab eo in regno et nutritus/ qui in Britannia ma/sitate et miraclis claruit · Justinianus a
diuinis mandatis auditum cordis auertens di/uino judicio amenciam incurrit/ unde accersito
iusto viro Xamisto/ totam imperii curam ei de/legauit/ z sic mortuus est · Cum lotharius cum fratre
childeberto contra alaricum regem gottorum congressis/set · z chuldericus valenciam obsideret/ ab episcopo ci/tatis huius sancti dalmaticam beati uincencii/ ortati
beati germani hedificauit martirum/
ecclesiam que nunc dicitur sancti germani et parisius
Lotharius autem cramnum filium contra se pugnantem
z multa mala regno inferentem/ auxilio ducis
britonum/ in britannia persecutus et victor · Ducem quidem
peremit/ filium vero cum uxore z filiabus igne consumi
fecit · Post hoc in silua venacione exercens valida
febre corripitur/ z regale quoddam palacium adiens
cum grauiter affligeretur dicebat · Vah · vah ·
quid putatis qualis est iste rex celestis/ qui tam
magnos reges interfecisse dignoscitur sicque obiit/
Cilpicus autem filius eius diuiso cum fratribus regno
apud suessionem posuit sedem regni/ guntramus
aurelians · aubertus parisius/ singibertus metis ·
Cramnus autem dux bulgarie fuit/ Aubertus
regina duas sorores speciosas/ filias pauperis
mulieris regine pedisecas sibi copulauit ·
z a beato germano parisiensi episcopo correptus/ de/sistere noluit · sed ambe cum uno filio altius impari/diuinitus percusse perierunt · z ipse non multo post apud
blauium obiit · Singibertus autem in turingiam
hunnos francos de plaios superauit/ tunc autem
chilpicus frater eius terram inuasit · Sigibertus uero
interim saxonum fines peruasit · z sueuis ad habitan/dum tradidit · z rediens contra chilpicum exercitum
duxit/ z suessionem occupauit · eiusque filium
theodebertum cepit · z chilpicum inuadens fugauit
fugatus uero jurat singiberto · eum numquam de cetero
ledere z filium honorifice restitutum suscepit/
Singibertus autem cernens quod fratres eius uiles uxo/res acciperent · brunichildem filiam athana/childi regis visigottorum uxorem duxit · forma
egregiam z ingeniosam valde/ chilpicus vero
hoc cernens maiorem sororem brunichildis
galsuindam sibi accepit/ promittens omnes alias
vxores dimittere/ sed per odium z arte pessi/me concubine fredegundis · chilpicus tandem
reginam in optiam strangulauit/ aliam quoque
reginam dunonem de qua habebat iii filios/ the/odebertum meroneum · z clodoueum/ fredegundis
decepit ut natam propriam filiam de sacro fonte le/uaret/ quod chilpico de bello redeunti innotauit
propter quod a rege repudiata regina/ z cum filia mo/nasterio inclusa fredegundis cum rege remansit ·

exinde chilpicus non obstante juramento supposito
mittit filium clodoueum ad burdegalensem ciuitatem
que ad singibertum pertinebat/ sed fugatus est a sigil/pho singiberti duce · tunc chilpicus/ alium misit
filium theodebertum ad occupandas urbes singi/berti/ z subactis tributa imposuit turonensibus
pictauis catincensibus lemonicas peruagatus que
aquitania et ecclesias et monasteria vastabat ·
nec quieuit/ chilpicus tirpho filius his campania
depopulatus est · Singibertus uero insidiis opportune
locatis theodebertum cum exercitu atrium occidit que
z contra chilpicum acies dirigit/ sed concurrentibus le/gatis pacificati sunt/ exinde uero cum consensu in
fratrem suum contrarium agunt/ singibertis auernis
mandat ut arelatem subito inuadant · guntramus
hoc cognoscens illos captiuos reddit/ z contra singibertum
diuersis iuribus contra fratres tendit/ sed mediatoribus
optimis omnes tres fratres concordant · Post hoc sin/gibertus malorum persuasionis/ iterum chilpicum
persequi statuit · ille tornacum confugit z sin/giberto eum persequenti/ omnes barones iunguntur
chilpico relicto/ unde omnes urbes chilpici sibi
subiciat · eum quoque in tornacho obsedit · Fredegundis
autem chilpici coniux duos satellites subornatos misit/ qui quasi de pace tractaturi in ciuitatem
singiberti lateribus iuncti cum duobus cultris per/foderunt · tunc brunaldis singiberti uxor
fluctuat/ qualiter se z prolem ab interitu eri/piat · sed gundualdus/ dux puerum childibertum
nomine per fenestram in sporta deposuit · misit
metis per fidelem nutricem/ z eum predictum ducis
auxilio vniuersi austrasii in regem loco patris
sublimant · Brunaldis autem regina in rothoma/go truditur/ Post hec chilpicus mittit filium
meroneum · vt ciuitates circa ligerim sibi subi/ciat/ ille postposito patris mandato cenomanis
tendit/ ac si matrem que ibi exulabat visitare
vellet · indeque rothomagum veniens · brunal/dem sibi matrimonio copulauit/ quod chilpi/cus audiens grauiter tulit · Metuebat enim
versuta brunaldis consilia · Illis itaque separatis
chilpicus instigante fredegunde/ filium attonsum
in monasterium fecit presbiterum ordinari · Unde postea
exiens z patrem metuens ab amico petiit gladio
perfodi · z mortuus est · Eo tempore chilpicus · chil/deberto nepoti postenti matrem brunichildem
gratanter annuit/ Post hoc chilpicus suggerente ·
fredegunde subiectos grauiter opprimit · sed
adeo graui febre corripitur · z tres eius filii
ex fredegunde breui tempore mortui sunt · Ceteri
autem filii ex aliis uxoribus iam mortui erant
Nam z clodoueus fredegundis/ fraude paulo
ante occisus est · Deinde chilpicus filium lotha/rium habuit ex fredegunde/ illa autem adulterium
faciebat cum laudrico comite · pallacii/ et
tandem timens redeuntem regem de venacione
per satellites occidi fecit · z cum thesauris et pu/ero iiii mensium z mecho parisius se transtulit
z prudenti illa consilio guntramnum patruum
filii eius tutorem fecit · id suspicientem contra eam
childeberum/ vindicare volentem mortem patris
Singiberti et patrui eum prohibuit/ et tunc
guntramno mortuo regnum eius childeberto
obuenit · Theodericus filius chideberti consilio
auie brunaldis clotario regi consanguineo suo bellum intulit/ in tanta cedes fuit · vt

p alveum cadaveribus repletum aqua non posset fluere. Ibi apprehendit angelus evaginatum tenens gladium super populum. Fugato autem Lothario Theodricus spolia multa tulit. Protadius autem maior domus Theodorici a Francis ceditur, quia consilio Brunichildis consulebat Theoderico fratri Theodeberto inferre bellum. Accepit antea Theodricus filiam Betherici regis Visigothorum Ermenbergam, quam licet multum dilectam maleficiis Brunichildis avie sue cognoscere non potuit, et remittens eam odium gentis illius incurrit, maxime quia sine thesauris quos receperat consilio Brunichildis eam transmisit. Eiusdem quoque consilio et Aridij Lugdunensis episcopi sanctum Desiderium ab exilio revocatum lapidari fecit, ad cuius tumulum crebra fiunt miracula. Inter fratres Theodebertum et Theodricum discordia oritur per regni fines, et uterque ad Clotarium regem consanguineum suum pro auxilio mittit, qui neutri consilio beati Columbani [illegible] dictis quod in triennium utrisque regnum [illegible]. Interim Brunichildis coram avia Theodrico dicit: Cur negligis thesauros patris et regnum de manu Theodeberti accipere? Non enim est frater tuus, sed filius meretricis concubine patris tui. Ille hoc audito exercitum parat contra Theodebertum. Ille senciens exercitum suum lesum Coloniam fugit, ubi ei caput per proditores preciditur et per muros fratri presentatur. Theodricus autem regias omnes opes et spolia multa adduxit et filiam speciosam. Brunichildis autem sine mora filios Theodeberti necari fecit, et minorem adhuc in albis positum lapidi illisit. Theodricus autem amore filie fratris correptus eam voluit uxorem ducere, sed a Brunichilde prohibetur dicente quod filia fratris esset. Tunc Theodricus ita exarsit et ait: Nonne dixisti michi quod non esset frater meus, inventrix malorum? Et evaginato gladio eam interficere voluit. Sed astantibus salvata est. Illa autem egredienti de balneo per manus ministri venenatum poculum dedit. Cuius filius Sigibertus regno successit, sed a Clotario rege Suessionis in bello captus occiditur, et optinuit Clotarius monarchiam. Mox beatum Columbanum et quinque filios Theodrici ex diversis uxoribus cum proavia Brunichilde occidit. Brunichildem enim Francorum iudicio uno pede et uno brachio indomito equo crinibus aligata dissipari fecit, improperans ei quod x reges occidisset. 186 c. de ipso iustino [illegible] de orto logobardorum [illegible]

Iustinus 2us decem annis imperavit, qui ecclesias ab antecessoribus fundatas nobiliter dotavit. Sub quo Narses cancellarius Romanorum patricius, cum ab incursu diversorum hostium totam quietam reddidisset Italiam, et specialiter a Gothis auxilio Lombardorum quos advocaverat pro auxilio contra quos prius confederatus fuerat, pro magnis beneficijs magnam invidiam pertulit. A Romanis mittitur contra Iustinum quod melius erat Romanis cum barbaris esse quam cum Narsete. Propter quod ab imperatore deponitur et alius in prefectura substituitur. Sophia quoque imperatrix hanc exprobacionem sibi misit, quod cum puellis suis eum nere faceret. Cui Narses: Et ego talem telam ordiri parabo, quam in vita tua deponere non valebis. Unde Neapolis secedens Longobardis mandavit ut pauperrima Panonie rura desererent et ad Ytalie fertile solum defluerent. Quod et fecerunt, commendantes tam armas suas hunis. Tunc et contra ipsis dissidium ortum est.

Fuerunt autem Lombardi gens quedam Germanica populosa plurimum, que de littoribus occeani in parte septentrionali egressa de insula Scadinaria per bellorum multa certamina diversarum terrarum circuitum tandem pervenit Panoniam, et ultra non audens procedere sedem sibi habitacionis ibidem constituit. Cum enim in predicta insula multiplicati habitare non possent, deliberato consilio per sortes terciam partem exivit sub ducibus Agio et Ibor, quorum mater fuit sapientissima vocata Gambara. Post quos regnavit Agelmundus. Hii quidem primum dicti sunt Winnili, postea Longobardi. Erat enim eis consuetudo longas portare barbas. Cumque alii exploratores venissent, precepit Albuinus eorum rex, qui filiam Clotarij regis Francorum uxorem duxerat Glotosidam, ex qua habuit unicam filiam, ut omnes mulieres solutos crines circa mentum ducerent, ut homines ab exploratoribus putarentur. Unde Longobardi a longis barbis dicti sunt. Bardi enim illa lingua barbam sonat. Hii asperrimi homines fuerunt, crudis vescentes carnibus, induti yspidis brutorum corijs, nunquam incedentes absque arcu et sagittis. Hii primo in regione Scoringa descenderunt. Abitasius Vandalorum rex vicinas quasque provincias opprimebat, et elatus victorijs mittit Winnilis ut tributum reddant vel ad bellum se parent. Commisso autem acriter bello Winnili victores fuere. Orta deinde fame in Moringam provinciam transire disponunt, sed Assipidi per suos fines transitum prohibent. Winnili eorum multitudinem formidantes non congredi audentes cynocephalos se habere simulant, id est homines canina capita habentes et humanum sanguinem sicientes et pertinaciter bella agentes. Hoc vulgato pactum ineunt ut exhibeat Winnili unum ad singulare certamen, et si victus fuerit reddat, si victor procedat. Igitur servus ex Winnilis petit, si vicerit, libertatem; pugnat et superat. Tunc transierunt in Moringam, non modicum immorati duas transierunt provincias Anthaib et Bathaib, et in Burgundaib pervenerunt, ibi aliquamdiu commorantes. Interea mortuis duobus predictis ducibus creaverunt regem Agelmundum filium Agionis. Et tandem tempore Iustiniani Audoinus postea intravit Panoniam, et victis Gepidis peciit eius filius Albuinus ad mensam sedere patris, quia Turismundum filium Turisindi regis Gepidarum trucidavisset. Cum diceret Albuinus suorum veterem esse morem regis filium cum rege non prius sedere quam arma suscepisset a rege extere nacionis, quo audito Albuinus ad Turisindum accessit et in convivio loco filii eius quem occiderat sedit. Processu convivii rex ait: Locus sibi amabilis est, sed persona sibi sedentem ad videndum gravis. Et tunc volentes vindictam expetere Gepidos prohibuit dicens non esse victoriam deo gratam in propria domo hostem perimere. Et tandem reddente leticia ac completo convivio petita filii arma Albuino dedit, et conviva patris effectus est. Cetera in capitulo 186 p. Gessit autem Albuinus fortis et strenuus bellum contra regem Gepidarum, cumque occidit et eius exercitum, eius filioque eius laboranti pro patris vindicta mortem intulit, et Gepidarum regem ad nichilum deduxit. Concordaverat enim cum Avaribus qui postea hunni dicti sunt. Et filiam eius Rosimundam captivam ducens in uxorem accepit, mortua Glotosinda filia

lotharij regis francie · z de capite patris cuppā sibi fe
cit et argento reclusit / z de ea bibebat / h' g̃ recepta
legacōe narsetis pannonia dimisit anno dn̄i 468 / post q̃
42 annis ibi constiterat · ea condicōe q̃ si eos reddire con
tigerit hunni possessiōes sibi restitueret · dux q̃z secum
de saxonibus xx.a viroꝝ cū uxoribus z filijs z p'mo castellū
foriiulij / circa venetiā / gisulphū nepotē ducē
ibi constituit / ubi paulus patriarcha erat · q̃ dn̄i / q̃ fugit
i venetiā districtū / q̃ thesauris ecclie · in alboynus ter
visiū processit / z felici epō petenti sup bonis eccle
privilegia concessit z scripto firmauit / h' felix cū fortu
nato socio suo / ter visiū pgens / cū ab oculis
pateretur / intrans ecclaz sti martini / de oleo lam
padis eius liniens / ex devocōe i firmos linivit oculos
z sanati sunt / ob q̃ eciā fortunatus turonis vadens
ad visitandū limina sti martini / pp bonitatē z sue
probitatem / ibi p'o sacerdos / deinde epūs factus est /
Mediolanū g' ingressus / post roma z ravennam /
totā pene ytalia sibi brevi tpe subiugauit · et
tunc absolutū est regnū ytalicū / ab imperio con
stantinopolitano / ab illo z tpe romam p patricios
ceperunt ducari / ticinū aut obsedit p iij annos
cū tñ finaliter se tradiderunt · Cū aut intrare
vellet portas civitatis / equus eius geniculāt figens
qui nequaq̄ calcaribus ingeretur · surgere nō vale
bat · Iuraverat eñ se xanos universaliter
perempturum / Cū aut cuidā xano cum filio mutass'
propositū · libere civitatem intravit / de qua
lato g' mediolano · ticino brixia · z pgamo · Ibi
de p'us habitare ceperunt · Cū aut alboynus veroe
sed / preparato magno convivio / fecit rosimundaz
i capite patris bibere · Illa concepto odio · quadam
dictū alboynū / qui cū quadā domicella de domo
regis / convenire solebat / se nocte subiecit / illa
abiunte / z perpetrato scelere ait / ea in patris mei vin
dictaz alboynum occides · a eius gladio morieris ·
Ille g' camera / intrans rege occidit / z cū rosimun
da regales thesauros spolians ravenna fugit /
ubi rosimunda pulcriū prefecti ravenne filium
concupiscens / venenū deo dicā dedit / cuius a
maritudinē ille degustans · iubet illa / residuū
sumere / recusātez quoque evaginato gladio
coegit · sicq̄ ambo perierunt / Post alboyni vero
mortez / duces xxxv rexerunt ytaliam / et mul
ta mala fecerunt / nō nulli eñ galliā invadunt
sub ebrudinum / h' amulo patricio rege francie
per burgondiones vincitur / Postea saxones
predicti regnū urbe invadunt / apud stulbocz
villā castrametati et per eundē superati sunt / sed regressi
divisis cuneis depdantur vicinū urbe / et
ebredunū z hic valencia / Inde gannopolim ob
sident / in z avinione z auraicā / z cetera usque
arelate capiunt / z usque ad campū lapidosum urbe
eversa / sed i reditu a munulo victi sunt / autem
aut flavius aquo successores flavij dicti sunt · sum
missa ytalia usque brunetiū pervenit / z cetera
usque ad risaz urbe regia / sicilie proximaz occu
pauit / z usque ad columnā / maris posita / quā fines
regni sui dixit / unde vocatur columna autari · Re
ingildus rex visigottoꝝ / adepta gallia i yspa
nia regnauit suis pciosus / petentes ex cupidi
tate dampnas / h' p'mus erariū de rapinis civium
hostiumque manubijs avarus locupletauit / i cel
tiberia civitatem condidit / quā nomine filij reca
poli nominavit · Leadrū yspalensem z mansona
emeritensem epōs · z alios relegauit · z vera ecclaz
constituit / catholicos rebaptizare presumpsit /

Infirmitate tandē gravatus precepit filio / racaredo
ut epōs ab exilio revocaret · precipue leadrum
et eius germanū fulgeciū / astigitanū q' i ecclastica
doctrina fulgebat / z tanq̄ parent audiret / suevos
superauit / p'us regali veste amictus / i trono sedit ·
leges gottoꝝ correxit / h' arianus filiū catholicū
herminigaldū / qui duxat uxorē / sororē Chil
deberti filij Sigiberti Regis francie / i nocte
resurrectionis / securi percussit tpe maurinj / tolet
moritur

Benedictus nacōe Romanus sedit
annis iiij · mensibus · 1 · diebus · viij · cessavit · episcopatus mensibus
4 · diebus x Huius tpe yspani z franci i cele
brando pascha dissenciunt / yspanis · xij kallas
aprilis · francis kallis maij / pascha celebrantibus
francos aut recte celebrasse divinitus claruit ·
qz fontes / q' tunc sponte repleri solent non in
yspania sed i francia repleti sunt · Diluuium
magnum i ytalia fuit / ita · ut tyberis sup mu
ros urbis flueret / z multas regiones occu
paret · p tyberi quoque multitudo serpentium
usque i mare cū ingenti dracone descendit
dissipata sunt itinera uie destructe / athesis
z fluuius usque ad fenestras superiores sti zeno
nis verone creverunt / z i ecclaz sti Gregorij
minime intrauit / dyalogoꝝ / armeni ad
fidē conuertuntur · Per idē sts maurus disci
pulus bti benedicti obijt / qui biennio an obi
tuz suū ordinato abbate loco suo / i pago
andegauensi / sup ligurim q' glanna folij dr
assidue deuocioni deditus / die expectabat sue
vocacionis · / apparuit aut eis sinibus duobus hostis
d · eya maure / qui ad nos expellendos hunc
aduenisti / nō i perpetuū z prospera succedet nec
vindicabor' tuus adeo in concessa licencia debacca
di i eos / igressus aut maurus i ecclaz i oracōne
apparere flens / angelo indicante cognouit ·
plures ex fribus i bñ coligendus ad deū / conforttans
aut constituens prius preparatos et deuotos
invenit · z in 4 · mensibus · 116 · monachi i illo ce
nobio ex hoc seculo migrauerunt / z post filios
pr sts / tunc in aula regis quidam / adolescens
strenuus asigisilus clapamarius eius floret / qui
pro eius honestate z sanctitate / postea bituricen
sis archiepūs fuit

Tiberius scds / qui z constantinus nacōe
trax / a iustino octauo anno i fir
mitate assumptus i comite excubito
rum / et adoptatus in filiū successore
ipsi declaratur / vir catholicus qui i constantinopo
li multas hedificauit ecclas · et itrauit · po
tentissime regnū persarum / et tantā spolioꝝ mul
titudinez retulit · q' posse saciare humana cu
piditatez putaret · hic i pauperes liberalissi
mus fuit / z redarguitus ab augusta · q' re
pub · dissiparet / rndit · confido in dn̄o q' fisco
nro nō deerit pecunia / si de his q' deus contule
rit elemosinas faciemus / z cū transiret per
quoddā imperiale palaciū / vidit marmoream
tabulaz / habentez crucem insculptam / et iussit
eā elevari / ne pedibus conculcaretur · et sub
illa vidit similiter 2am z 3am / z sub illis in ex
tiabilem thesaurū recepit / hic nastata,
a lōbardis ytalia multas naues onera
tas frumento misit romanis / fame labora
tibus / Mauricium p' victoria persaz generū sibi

z cesarez fecit

c. 187

z cesarez fecit/ Malgo rex britonu robust9 libera
lis z pulcerrim9/ tota insula obtinuit et yb
nia ylādia gothlādia orchades novergia
z dacia/ Sup burgūdie galliez ciuitate igni
nemine medietes/ canes voraverunt
[illegible rubric]

Pelagius nacōe Romanus sed. ann. x.
mes. j. cess. ep. ms. vj. d. 21/ hic ordinat9
fuit absqz principis iussione/ huius ar
chidiacon9 z apocrisiari9 fuit gregorius
quez ex certa ca misit ad mauriciu īpa
torem/ ubi scripsit mo. sr. Job/ z euticiu pri
archā ɔstantinopolitanu/ circa resurrectione
carnem/ ad viā veritatis reduxit/ hic pelagi9
ɔstituit ut heretici vel scismatici scłari potestate ɔ
primatur/ Item ei9 iussu gradensis patriar
cat9 ī districtu venetoz ɔstitutus ē caput
tocius venetiz z ystrie/ Paul9 eīz aqlegiensis
patriarcha cū nō posset p longobardorum
psecucōnez aqlegie manere/ assūptis quorundam
sctōz corporib9 ecclesiasticisqz thesauris ī gra
densem propinqua ciuitatem ad manendūz
se ɔtulit/ Cui successit probin9/ z hinc
elias/ hic ɔsiliu pelagij pape xx epōz ga
hu celebravit in gradensi eccla/ p tocius
venetie ac ystrie caput ante ppli devolū
tate synodi īstituendam proposuit/ sta nō sy
nodus renuit/ que vra proposuit beatitudo
os pari ɔfirmam9 assensu/ unde z hunc de
sacramentis ī ceteras dignitates nominatas
aqlegien patriarcham ait/ qui p9 ea dictus
est gradensis/ heracli9 quoqz illuc btī mar
ci sedem/ quā helena ɔstantini mr de
alexandria tulerat direxit/ post hunc
ibidem sedit cyprianus/ p9 cū eadem sedem
īvasit fortunatus heretic9/ longobardorum
audacia/ qui vas tantis ystrie ecclis baptis
malib9/ apud cromonu castru foroiulij pe
stilencie sedem tenuit/ q gradensis eccla
ad honoriu papam septim direxit/ Cui papa rñ
ī hac forma/ honori9 eps seru9 suoz dei/
dilectissimis fratrib9 uniuersis epis puenetie et
ystorie ɔstitutis/ z infra. suadem9 z de
cretales apices fri nro dirigim9/ p quos
expetim9 ut in locu inde ali9 uite pbabilis
ad regēdūz gregem dnicū promoueatur/
z nō imerito/ is qui deiect9 est z inde actib9
ɔpatur z morib9/ Na qd ille ī capite h'
ipse videtur excidisse/ itaqz/ pgenui itaqz
subdiaconū/ z regionariū/ vre sedis gra
densi eccle epali ordine/ cū palij bndicto
ne direxim9 ɔsecrandu. Infulat9 q pgenu9
ī somnis monetur/ btōz hermacor z fortunati
de aquilegiensi ɔsimo gradu transferre/
de agello/ q. sce mulieris alexandrie/ sū
mitur z ad stapha reuerenter cū ora
nib9 defferitur/ loc9 qz ille de quo nam
ī pomitur dict9 est recess9/ qz scs herma
cora in recessit. vireti tn germine sep
decor9 apet/ in gradu aut omulto loco
pauitis arbitrii reponitur/ Gregorius
anu papatum p foru trasiens vidit pueros
vendicōi expositos/ lactei corpis decoris
vultus capillos hntes pcipui coloris/
Interrogat q vn aut qui sit/ z rndet
qz angli/ bn īquit qz z angelicaz hnt faciez

rursus interrogat/ si xani essent/ an pagani/ z cū paganos
eē didicisset/ ex intimo cordis trahes suspiria heu
pro dolor īqt/ q tā lucidi vultus hoīes princeps possidz
tenebraz/ et q tā grata gens frontis specie/ vacuam
īterius gaudij mentem gestat/ accedens aut ad summūz
pontificez vix impetrauit/ ut illuc ɔ societate vbi ...
pgeret/ arripuit itaqz iter aplica suscepta susceptam
bndictōne/ Sed romanus ppls tumultuās ad papaz
pelagiu clamabat/ eya quid fecisti sctm petrum offen
disti. roma destruxisti. Gregoriu nō tā dimisisti
q expulisti/ qb9 clamorib9 pmot9 pontifex gregori
uz reuocauit/ [faded rubric: 188 ... c. ... imperio mauricij et ...]
[faded rubric: ... antiochie ...]

Mauricius ex capadocia [illegible]
strenuus et sapientissim9/ a tyberio cesare
... tate filia ɔstanciaz ornataz īperialibus
ornamentis et vestimentis recepit ī uxore/ sicqz
dixit/ ipio meo cū hac puella utere stabat/ z in
cessanter ī mente hec. equitate z iustitia perpetua op
timi īpatoris eē insignia/ qb9 ɔpletis semp exalta
uit/ hic p9 ex grecis adept9 imperiu z catho
lic9 z rei publice satis utilis fuit/ licet hm̄ qz a
uares ei9 rr industria superati/ huius anno p̄o perse
armenia pdis z incendijs īvadentes/ ecclesiaz
40 martirum incendere nō potuerunt/ Anno aut
2o anthiochia diuinitus subu'tit hoc mō/ qdaz
eī ciuis ei9 adeo elemosinis z hospitalitati instabat
ut nulla die sine paupe vel hospite comederet/
sēl aut cū usqz ad vesperaz circuisset. nullumqz tale repperisset
vidit virum seniorē cū veste alba/ cū duob9 sociis
stātez ī medio ciuitatis/ z invitās eū ad hospiciu. ho
risus accepit/ nō poteras o. hō dei/ cū nro sy
meone/ hac urbē saluare/ ne subverteretur z hoc
dicto sudariu qd manu tenebat. excussit sup me
diā ptez ciuitatis/ statiqz cū hedificijs subversa
ē. z cū vellet sup aliā ptez excutere. vix du
oz socioz precib9 abstinuit. Vir aut atonitus
hec aspiciētem ex ei9 oculis a sua visione discessit/
sit z in menti ɔparuit/ Eodem ano guntranus fili9
clotarij francoz rex/ cū ī gremio armigeri
sui dormiret fess9 ex venacōe/ sompniauit se
pontez ferreum transisse/ multos qz thesauros ī venis
se/ videt interim armiger ex regis ore param exi
re aiat/ cum riuum trasire volenti. sed nō vale
ti. armiger suu gladiu qsi pontez parauit/ expge
fact9 rex somniuz exposuit/ flumiz trāsit. z the
sauros īuenit/ z scē ecclē usib9 delegauit. z quia
heredez nō hebat/ tota ei9 sba paupib9 erogata
regnu childeberto fratueli suo qui cū recaredo
rege visigottoz ɔfederat9 est. Reliquit/ trades
ei sororez z nō multo p9 childebert9 moritur/
Cui subrogatur duo filij theodobert9 z theo
doricus diluuiu s. c. 186. p. 2. / ottauo hui9 ano
periit singibert9. anno sequenti/ ormisda a persis
excecatur/ fili9 ei9 cosdroe occidit/ z p9 eū reg
nuit/ Post diluuiu pdictu/ multitudo serpentu ad
litus/ marinis fluctib9 proiectoz/ ɔputruit
et secuta ē plaga pessima/ quā inguinariaz
vocat/ q ita seuit ut pelagiu papam occidet/ deinde
ppls ita ut plurime dom9 ī urbe vacue remane
rent/ Gregori9 tūc lz totis renitēs viribus
a plebe tota eligitur/ cū h' bndici deberet z lues
ppls deuastaret/ sermone fecit ad pplz. ut peni
tēcia cū letania z processioē facerent/ z p remo
ueda peste deū attenti9 exoraret/ z cū ɔ orarēt
cū lacrimis/ morb9 ita īvaluit ut una hora 80 hoīes

Subversio Anthiochie

2a Fracorum [illegible]

p 2

mebris

expiraret/ volens aut gregori9 effugere sed no valens
quia porte ciuitatis custodiebantur/ obtinuit a negocia
toribus ut in dolio positus extraheretur de urbe
z sic triduo latuit/ donec illum ieiunijs z oro
nibus romanus ptes/ columna lucis 3a nocte sr cu
fusa ecelo inuenit/ in qua columna anglos ascende
tes z descendentes quidam inclusus vidit. Fuit aut
ex senatoria stirpe patre gordiano/ affuit autem
ei cogitacio ut diuicias quibus affluebat. Amiqret
z in religione deo seruiret/ tamen aut extrauit x
familiari subpretoris urbani habitu/ sub terrestribus
aut. q cu multis ex seculi cura/ corpore no
tm spe sed z mente secularibus detineri/
tandem orbatus patre vj monasteria in sicilia construxit
z in urbe unum in honore sancti andree/ ii relictis seri
cis auro gemmis se monastico z vili habitu tanta
districtione corpus afflixit/ ut infirmato stomaco
frequenter sincopi pateret/ sed dum in monasterio
septitaret/ anglus in specie naufragi sibi misereri
lacrimabiliter postulauit. Cui sex argenteos dari
fecit eadem die iterum reddijt/ z se multa amisisse
z pauca recepisse asseruit/ totidemque recepit argen
teos/ die quoque 3a reuersus/ magnis sibi misereri
clamoribus postulabat/ z cum didicisset gregorius
a procuratore/ nichil datum adesse preter scutellam
argenteam/ qua mater sua cum leguminibus mittere
solebat/ iussit scutellam illi dari. Ad ystoria
redeuntes dicamus/ quia cum predicta pestis nequaquam
cessaret processionem pascale hic z letanias
ordinauit/ z ymaginem virginis quam lucas depinxit
z similima virgini perhibetur ante processionem
reuerenter portare fecit/ z ecce tota aeris
infectio z turbulencia ymagini cedebat/ z
post ymaginem mira aeris serenitas remanebat
tunc iuxta ymaginem audite sunt voces angelorum canen
cium. Regina celi letare alla/ quia quem meruisti portare
resurrexit sicut dixit alla/ Statimque quod sequitur Grego
rius adiunxit/ ora pro nobis deum. tunc beatus
Gregorius vidit super castrum crescencij angelum
cruentum detergere gladium z in vaginam reponere. Intellexit
quod cessare pestem. locus aut exinde vocatus est ca
strum sancti angeli

G Regorius nacione romanus sedit an xiij mensibus
vj d. x. cessauit in so ep d. 16. hic puer gra
matica dyaletica rhetorica in virtutis
ceterorum putabatur nec sedis/ z in sacro
eloquio post eum non surrexit maior/ anthypho
narium conposuit. kyrie l. cantari z alla preter lxx
precepit/ z totum ecclesiasticum ordinauit officium/ hic
barbaros sardos z campanie populos/ a paganizandi
vanitate predicacionibus z verberibus
reuocauit/ donastarum heresim apud affricam
maniche orum apud siciliam/ arianorum apud yspa
niam/ validissimis scriptis z auctoritatibus atque in portu
nis legacionibus/ ab ecclesia separauit/ multa scripsit
z addidit in canone/ diesque nostros in tua pace dispo
Et in ecclesijs rome singulis diebus quadragesime
ordinauit staciones/ z ymagines ydolorum rome
truncari fecit. z primus romanorum pontificum
vocauit se seruum seruorum dei/ z in litteris suis super
sticiosum nomen abhorrens/ Johannis qui se uniuersa
lem papam vocabat ferre/ quia constantinopolis cir
tos erat imperialis

H Oc anno mauricij x in galia ligna cadens
in silua a mustis adeo infestatus est/ ut per
biennium annes fieret. dum sub religionis
habitu pseudo apostolum. Postea magnum se exibuit
postremo z infirmitates sanans se pro xpo a
dorari iubebat/ z inuolentes agebat hostiliter
cum multo populo qui sibi adherebat sed eo
quondam fideli occiso/ populus ille dispersus est
Recaredus rex visigottorum fines romanorum
inquietauit/ quia francos in galia gotico
misso exercitu ita triumphauit ut in yspa
nijs nulla gottis fuit maior victoria
magis genere gotico in ludo palestre per usu
exercitacionis videtur exercuisse/ quam bella tractas
se/ z fuit mire dulcedinis z liberalis in omnes
maxime in pauperes z captiuos/ opes priuatorum
z predia ecclesiarum que tempore continuauerat/ restituit
Anno xij mauricij/ in synodo 70 eporum cum
principibus suis/ agente glorioso epo leandro ab
iurauit omnem heresim arianam/ Post eum
regnauit liuba filius eius quem innocenti iuue
nem annorum vj vitericus occidit precisa eius
dextera/ Illique successit strenuus in armis
sed contra romanos sepe congressus in glorius pene
semper apparuit in conuiuio eius a coniuratis in
terfectus est/ Post quem regnauit gudema
rus/ qui guascones una expedicione vasta
uit/ In alia romanos obsedit. toletti de
cessit. Huc usque gregorius turonensis ysto
riam francorum digessit anno sequenti. Tunica
domini nostri ihesu xpi in ciuitate zaphath con
fessione symeonis iudei inuenta. z ab epis
gregorio anthyocheno. thoma jeroso
limitano. z johanne constantinopolitano iuxta
in loco ubi crux est posita veneratur. Anno
sequenti Recaredus in synodo lxij eporum a
pud tolletum congregata/ cum tota gente sua
abiurauit heresim arianam. Constantinopoli na
scitur puer quadrupes. z alter duos vertices
habens/ que monstra portendunt aduersa locis
in quibus nascuntur. Anno sequenti agisulphus
rex lonbardorum cremonam cepit. et usque ad
solum destruxit. Mantuam expugnauit et
muros rupit. patauium quoque cum rebel
lasset concreto igne in romanos z insurgit
sed agente theodelinda regina/ non multo post
cum eis fedus inijt. cui regine libros dyalo
gorum gregorius misit. hijs diebus nocturni
longobardi in monte cassinum/ diripuerunt
omnia. que in monasterio reperierunt. neminem
vero tenere potuerunt/ sicut famulo suo
benedicto promiserat dominus. quia si res gentibus tra
deret animas seruaret

T Ercio anno post
Gregorius papa misit in angliam
Mellitum augustinum et johannem cum mul
tis alijs deum timentibus monachis/ qui in ben
tempore edilberti regem anglorum in saxonum in
cantuaria/ qui in capite insule morabatur
cum suo populo conuerterunt/ cum ea que predicabant
miraculis confirmarent/ nam britones ex quibus
ad huc valenses remanserunt tempore eleutherij fuerunt
conuersi. propterea merito anglorum apostolus vocatur
gregorius. Anno mauricij xvij contencio
inter romanam ecclesiam z grecam johannis
constantinopolitanum vniuersalis patriarche
sibi nomen usurpantis/ sub pelagio papa concep
ta/ z a gregorio non leuiter agitata non ante
geste potuit. quam iohannes subita morte perijt

In Nilo visa sunt animalia humane forme, viri scilicet et mulieres usque ad lumbos super aquas stantes, qui manere usque ad nonam procedentem admirati se videntes prebuerunt. Anno XXI orientales Angli per Melitum episcopum conversi sunt cum Sigiberto nepote Ediberti rege suo, et fecit rex Exsexe in Londonia que ibi metropolis est et Tamisi fluvio dividitur ecclesiam in honorem beati Pauli, in sede Meliti statuit. Per Augustinum vero episcopum translata est dignitas archiepiscopatus que erat Londoniis ad Cantuariensem ecclesiam. Augustino enim predicto in episcopum Anglorum consecrato, ab Ethiro relatum est, rex locum in Cantuaria dedit, in episcopalem sedem locavit, que totius Anglie matrix esse dignoscitur et merlina nox impleta est. Dignitas Londoniarum adornabatur Dorobina id est Cantuariam, tempore namque Britonum Londoniis metropolis erat. Hinc Augustino tanta gratia divinitus est concessa, ut instar Petri eius umbra sanaret infirmos. Unde Gregorius papa ei per epistolam mandavit, ut in signorum frequentia peccatorum suorum recordaretur. Addidit inter cetera ut eo perditate apud Dorotestriam gentes illius tiberi caudas ranarum in eius veste poneret. Propter quod qui ex eis nati sunt, cum caudis nasci dicuntur.

De morte Mauricij et quibusdam actibus beati Gregorij.

Mauricius licet a beato Gregorio plurimum discordavit, tamen deum timebat, et reconciliatus Gregorio scripsit ei et aliis episcopis et abbatibus, ut oraret eum adeo in hac vita de peccatis suis puniri. Viderat enim monachum ante se stare et evaginato gladio dicentem: Ecce tu morieris. Ipse etiam deum in suis orationibus iugiter precabatur, ut potius in hac vita quam in gehenna de suis sceleribus puniretur. Nocte quadam in strato suo quiescenti, eiusdem salvatoris figura que ante fores palacii locata erat astitit dicens: da te Mauricium, et continuo comprehenderunt ministri et exhibuerunt eum. Cui ait salvatoris ymago: Ubi vis tibi reddam mala que meruisti? Inquit ille: Amator hominum, hic potius. Tunc iussit divina vox eum cum uxore, constancia et omni cognatione Foce militi tradi. Erat autem Focas iuvenis timidus et temerarius, eaque nocte comitem apparuit. Ille non pro hac revelacione gratias egit. Post hec Mauricius in hostili terra positus cum milites suos ferro a rapinis abstinere cogeret, nec tamen daret consueta stipendia, rogare ceperunt Focam tentiriones, ut super omnes imperaret. At ille regale assumpsit purpuram. Quod audiens Mauricius animo dissolutus ad quandam insulam iuxta Calcedoniam cum uxore et quinque filiis confugit, ubi omnes iussu Foce interempti sunt. De pectoris autem corde lac fluxit cum sanguine. Gregorius autem animadvertens se ad plantandas virtutes evellenda vitia constitutum, omnes novas consuetudines contra apostolicam tradicionem pullulantes excommunicavit. A cubiculo suo non solum iuvenes sed omnes seculares exclusit, clericorum vel monachorum prudentissimos sibi familiares consiliarios elegit, qui symonia vel superbia carebant. Cardinales co-

non habebant. Pauperibus diligenter subveniebat et eos in scriptis habere volebat. Et de ultramarinis partibus habitatoribus quoque in monte Synai providebat. Ad mensam quoque eos vocabat. Inter quos unus semel accessit, cui manibus dum aquam ex humilitate fundere vellet, conversus vicem accepit. Sed repente ille disparuit, et nocte ei revelatur quod Christum in se tunc suscepit. Sic ceteris diebus eum suscipiebat in membris suis. Alia vice invitavit duodecim pauperes quibus distribuentibus Gregorius XIII numeravit, et unum proprius distributorem, in vultu mutari, eumque post communionem velut admirans in suo cubiculo de ipso et eius nomine petit. Tunc ille apparuit quod esset ille naufragus cui scutellam dedit argenteam, et quod ex illa die destinavit eum dominus Petri apostoli successorem. Cui Gregorius: Quid nosti? At ille: Quia angelus eius sum, et tunc misit me ut tunc semper te protegam, et quidquid ab eo volueris per me valeas impetrare, et continuo disparuit. Propterea in tectum quoddam pauperem mortuum extimans eum perisse, stipis in copia per aliquot dies a missarum celebracione penitendo cessavit. Apostolatus gloriam ita vilipendebat, ut heremite cuidam revelatum erat quod in premio Gregorio equaretur. Ac per hoc querelatur remuneracionem dicens equaliter paupertati, viderit dominus post ... pape pontificatus. Et cum idem heremita ei in solempni apparatu procedenti vellet se prosternere, ipse de equo descendens se prius in terram stravit, nec prius quam heremita surgere voluit. Cuiusmodi semel audita, nullatenus indiscussa prohibebat subdiacones ordinari, vetuit nisi continenciam profiterentur, nullumque ulterius ascendere permisit nisi eius castitas in subdiaconatu comprobata fuisset. Matrona nobilis que devocionis studio hostias die dominico offerebat, dum ad Gregorium in ordine suo ad communicandum cum aliis vadens audisset: Corpus domini nostri Jhesu Christi etc., subrisit. Gregorius vero manum retraxit et completo sacro misterio interrogavit eam quid coram eo emersit, que causa risus sit. Que respondit quod panem manibus meis factum corpus dominicum appellasti. Tunc super hoc sermonem fecit ad populum et ortatus est, ut supplex oraret quatenus ad corroborandam fidem dominus ostenderet corporis oculis quid fidei luminibus mulier conspicere debuisset. Et facta oracione partem digiti auricularis cruentatam ostendit et ait: Vel nunc crede dicenti: panis quem ego do caro mea est. Iterum iussit omnes orare ut pristinam formam redderet; quo facto mulier in fide proficiens communicavit devote. Quidam nobiles et potentes gratia familiaritatis adepte per legatos apostolorum et martirum reliquias precesserunt. Quos Gregorius honorabiliter suscepit, et expleto huius negocio celebrando, circuivit in religione ... site erat, postea corporalia divisit et singulis buxis imposuit et suo sigillo munitas petitoribus tradidit. Quibus redeuntibus ait unus: Se stulte tanti itineris sumpsisse laborem, cum nesciret quid preciosi domino suo ferret. Tandem confractis sigillis pannum tantum continentes Romam cum indignacione redeunt dicentes: Pater, cur sic amicos tuos illudere voluisti? At ille post celebracionem et factam oracionem accepta una panni porcione cultello secuit, et ex qua statim sanguis effluxit. Et adorante populo dixit: Scitote quia in consecracione corporis domini et in honore apostolorum vel martirum offerebat semper eorum sanguis hos pannos

intravit qui effusi sunt pro nomine eius / tandem delate et in loco venerabili recondite / Frequenciora mirabilia que in ecclesia beati petri fecit / quidam divicijs plenus cum dimissam vellet gregorius monicionibus uxorem reducere / ab eo excommunicatur / quod ille indigne ferens cum duobus magis procuravit / ut cum ille ad processionem solito more gregorius incederet faceret equum illius a demonibus repente vexari. quod advertens gregorius ihesu invocato crucis signo / demones fugavit. magi vero mox cecati / ab eisdem demonibus vexantur sed oracione a demonibus liberantur / cecitate manente ne ad vicia consueta redirent / et stipe ecclesiastica aliti sunt / Cum transiret autem palacium traiani / recordatus clemencie eius amarissime flere cepit / et pro eo ante altare beati petri flens orare non destitit. donec vox ei dormienti ait. Peticionem audivi et traianum ab inferno liberavi / Sed diligenter caveas orare de cetero pro dampnato. duorum autem optio ex hoc sibi datur ut vel duobus diebus in purgatorio crucieris vel in tota vita infirmitatibus et doloribus fatigeris. ipse vero secundum elegit / unde in quadam epistola ait. tantis podagre doloribus premor / ut vita mihi gravissima pena sit / cottidie enim dolore deficio / et mortis remedium expectando suspiro / et alibi dolor meus molestus est. modo nimius sed neque ita lentus ut recedat / et neque tam nimius ut interficiat / unde fit ut qui cottidie in morte sum repellar a morte. Cum apud sanctam mariam maiorem. ubi est ymago virginis predicta in die pasche celebraret et diceret / pax domini sit semper vobiscum / angelus alta voce respondit / et cum spiritu tuo / unde ibi tali die stacio nec ad pax respondetur / Capitulum de ceteris emergentibus.

Sanctus columbanus scotus luxuviensis abbas persecucione compulsus in burgundiam venit / ubique concessione theodorici regis cenobium luxoviense hedificavit / et monachorum ingentem multitudinem congregavit / et sanctitatis regularis disciplina instruxit. Inbolium in civitatem ytalie venit et monasterium ibi hedificavit / in alpibus que ytaliam distinguunt a liguria / ubi est in suevia diocesis constanciensis ecclesia sancti galli valde honorabilis constructa / cum esset abbas 400 monachorum qui omnes sancti esse dicuntur. excepto ebruino qui dimisso ordine monastico factus est maior domus francie / per reginam brunhildam negligenciam eius impulsit. ebruinus ecclesiam est persecutus. et aliquos martirizavit / [illegible]

Foca imperante publicata morte mauricij. hic per se / ut hunni in romanorum grassantur provincias / ytaliam quoque ceperunt. et vexillum crucis auferunt. Hic primo fuit primus quidam strator / postea miles temerarius / postea imperator / hic per se fortissima bella gessit / ut plurimas provincias et ytaliam ipsi dimitterent / Romani fame gravantur et rogantes gregorium quod nimia liberalitate thesauros ecclesie dissipasset / cum non posset aliter in eum vindicare / libros eius volebat comburere / quibus obstitit petrus diaconus se vidisse dicens scriberet. super visionem ultimam ezechielis super capud eius dictantis spiritum sanctum in specie columbe quod iuramento asseruit / et subsecuta statim morte sua quod predixerat confirmavit / contigit autem ut tempore ad suc-

cessore beati gregorij Sabiniani religiosi et pauperes quibus gregorius ministrare solebat convenirent / et dicebant. domine papa quos pater noster gregorius pascere solebat / tua sanctitas fame perire non sinat. quibus verbis papa indignatus respondit / si gregorius ad famam sue laudis cunctos populos curavit suscipere nos eos non possumus pascere. et eos vacuos remittebat. Unde beatus gregorius ter ei apparuit / blande corripiens super detractione compescuit / post quartum illi apparens et dure reprehendens pede caput illius percussit. cuius dolore vexatus cito obijt. Hoc tempore paupere a nautis elemosinam petente ut naucleri nichil se habere nisi lapides / et cum recessisset pauper. omnia que habebant versa sunt in lapides / omne comestibile in lapidem conversum est in illo colore et forma eadem permanente / Capitulum de summis pontificibus

Sabinianus natione tuscus / sedit anno .j. mensibus v diebus viij cessavit episcopatus mensibus .j. diebus 14. hic constituit ut hore per ecclesias pulsarentur / Bonifacius natione Romanus sedit annis .y. mensibus viij diebus 26 / hic constituit vt mitid9 panis super altare poneretur / Bonifacius de civitate valeria sedit annis vj mensibus viij diebus xij. cessavit episcopatus mensibus 6. hic optinuit a foca vt romana ecclesia prima vocaretur omnium ecclesiarum. et quod pantheon ecclesia consecretur ad honorem beate marie virginis / et omnium martirum. Pantheon autem hoc modo habuit hedificacionis exordium / In templo iovis in capitolio uniuscuiusque regis tocius orbis statua erat / cum tintinabulo argenteo ad collum. et cum tintinabulum preter sonuisset / sacerdos ebdomadarius nunciabat senatoribus / quod id negocium agripe imponeret. at ille iij dierum accipiebat deliberacionis spacium / anxio ergo et dormienti apparuit quedam dea dicens / se esse cibelle / matrem omnium deorum / promittens ei de persis rebellantibus victoriam / si vellet sibi et neptuno deo maris ac dijs omnibus templum hedificare / mane senatui hoc letus retulit / et victor de persis navigio reddiens / templum edificavit do nycia in tempore. Anno domini 84. / ad honorem vero cybelis fecit statuam deauratam quam posuit in fastigio templi / et cooperuit eam mirifico tegmine ereo deaurato. Crescente autem xpiana religione dedicata est ecclesia omnium sanctorum. Institucionis autem racio fuit / primo supplecio omissorum / infinita erat sanctorum multitudo de quibus ecclesia non solempnizabat. secundo negligenciarum purgacio / unde in synodo decretum est ut omnium sanctorum memoria heatur / ut quicquid humana fragilitate per ignoranciam vel negligenciam vel occupacionem rei secularis in solempnitate sanctorum minus peregimus / in hac sacra observacione solvatur / tercio munerum facilior impetracio / in oracione dicitur desideratam nobis tue propiciacionis etc. Deusdedit natione Romanus sedit annis iij diebus 20 cessavit mensibus j diebus 16. hic constituit ut compatres filios ad baptismum tenentes separentur / vel si quis commatrem suam a proprio fonte spiritus sancti quod est pabulum salis sancti usque ad septimum gradum domini in coniugium duxerit. separentur / iste leprosum quendam osculo sanavit / Capitulum de iohanne elemosinario

Iohannes elemosinarius sic appellatus / elemosinarum multa liberalitate. huic annorum xv apparuit in sompnis puella splendidior

Liberacio traiani ab inferno

soleq3/ expgefact9 ait cruce se muniēs/ que es tu
z quō ad me dormietem intrare ausa es/ Ipā uo
illai nultu rīdit/ Ego sū pª filiaz regis· si me
amica possederis/ Ego te duca ī cōspctū īpatoris
neō eī3 hr ptātez apd' eū· sic ego/ q ipz p salu
te omī hūmanā/ Coronata aūt erat ex ramis
oliuaz· hys aūt dictis illa dispruit/ Ipē vero
mīaz ee huāilentez aduertit/ cōtinuoqz
singes occurrenti paupi vestimētu3 dedit
fact9 priarcha cōstātinopolitan9/ cuidā diui
ti sed latronib9 spoliato/ auxiliū deprecanti
iussit xv libras auri dari· dispēsatores uo
tm̄ quinqz dederūt/ mulier uo uidua nuscit
illi quinqz centenaria· vocat g° dispēsatoqz
z cptū dederāt īterrogat at· illi xv· dicunt/
q° cōrā/ a uidua vocata petit/ qd mittere
pmiserat q' due missat· Que ait e° manu
mea scripserā xv· centenaria/ z repi deleta
dece/ stupefacta dixit volūtas dn̄i ē cītātz v.
tm̄/ illi h° audientes ad pedes priarche ca
dentes veniam postulabant/ promittes nūqz
simile ee facturos/ Cū3 legisset de sepatōne sy
nodo qui p9 amictū egeno datū3 iterum
algēti tunica pbuisset/ et īterrogat9 q te expo
liauit abbq· demonstras ewāgeliū ait/ iste
z cp alio tpē vendidit ewāgeliū3/ z elemosinā3
dedit· ac interrogatū discipulo v̄ est ewāgeliū
rūdit pfca q dixit· vende q hs z da paupib9
z cp z° cū peteret uidue p exuriete filio nō
hret qd daret· se ipm̄ uendendū tradidit
ei9 cōpassione suipatiz Vendit seqz gottis drior
sinos ī pauitās dieb9 xanos fecisset stupefact9 et
illacrimat9 Johes cōfitetur se ei9 cōpassiōe su
patiz· q tm̄ quas hēbat pecunias tribuisset/
Precipiebat aūt pro defunctis collectas in
cigre fieri d· qz aū paucū tps qda uenietes
expsis· cypru īterrogati de quodaz/ appentib9
responderunt· se eū proprijs maib9 sepelisse
nō sicat aūt ipe· hei silis/ Post iiij aūt ānos
Ille cypru reddiit cognouitqz pro defuncto
a sing ter ī anno factaz memoriā ī epiphā/
Resurectōe et penthecostes· z ait qz hijs
dieb9 veiebat qda candid9 ut sol· z soluebat
eū auīclis ferreis/ z tota die secū ambulabat
In crastino nō se vīctū tenebat/ Cuida ei3
totū auz qp hēbat optulit/ i· libr̄ vij flexis
genib9 supplicās ut orare p salute vnici
filij ei9· z pro naui sue ... reddītu que
ī affrica ierat· qd' cū fecisset infra primū
z puer mortuus ē/ et nauis naufragiū
ptulit/ totū qz pter mas... perijt/ cuiz vir
ille ultra modū tristaretur/ vidit ī sōnis
queda ī ymaḡi sti priarche dicetz sibi· vt qd
turbaris fr̄· nō ne rogasti me ut fili9 tuus
saluaretur· /ecce saluus fact9 ē· cred' nā si
vixisset prauus z īmūd9 fuisset/ z de naui
tua scito/ qz nisi d9 pro bono qp fecisti pla
cat9 fuisset· sīua data erat· ut cū hoīb9
pīret z frem cū filio pdidisses· sz surge
z glorifica deū/ q reddidit t eū· z ab hoc
stō uano saluauit filiū tuū/ euigilas ille
cor suū cōsolatū īueit/ z curres ad stm̄ priar
cham visiōez narauit et grās egit

Cadreas rex britonū
amator fuit ciuiliū belloz· vñ bitones
ei9 seuiciaz nō ferētes gudmūdū rege
uocauerūt qui psecut9 ē eū de ciuitate ī ciuitatem
z in galias cōpulit z totā leognā occupauit q
media z melior ps regni expulsis epis· z destrue
tis ecclijs saxones uo leona occupata uocauert
angliaz gudmūd9 uo ī galias transijt· vt ysen
bardo ferret auxiliū· expulso alodwico auūclo
rege francie ysenbard9 uo illi9 amore expiano
pagan9 effect9 ydolis ymolauit

HEracli9 affrice prīcā9/ focā q ī suos
crudeliter seuiebat· pimi iussit/ z
cor9 tacq tyrāni cōbūri ipeqz ī pauit
et asgio pª coronat9 ē/ Hoc tpē apd' maure
nnā vrbem galie/ mulier stōis bapte/ dñotissia
expectabat adeo aliqd sibi donari de cor̄e ei9/ z se
hoc triēnio īstanter orauit· z cū ali9 desꝑare
potuisset ipā in dño spez pones iurauit nō se
māducaturaz· nisi quod petebat accipet· z vij
dieb9 ieiunans die vij police miri candoris
sup altare vides/ leta accepit· ad que adueniu
tres epi cōueniētes/ cū ptez elicē cupent/ tres
guttas ex eo stillare in pānū suppositū stupu
erūt/ z singli singlas se meruisse letati sunt.
Heracli9 āno z° genuit filiū cōstantinū ex
eudoxa q̄ª mortua/ martinā filiā sororis sue
īcestuose sibi copulauit/ et ex ea suscepit filiu3
eraclona· Eod' āno Heldifred9 rex angloz
nordanubroz rege scotoz/ cū oīb9 pene suis
bello extinxit pius omisso clericos z monacos
qui venerant ad pnc' orandū/ pro scotis/ hac
clade stī aug9 scotis pdixit/ qz cōuersionem
anglorū egre ferebant· anno eracly v̄· pterz
q palestina z damascus/ apsis capitur usqz ad
90°' homi pimūtur· zacharias priarcha
captiuatur· Crux dñica asportat a cosdroe/
rege psaz/ sepulcrū uo dñi intrare ꝯ uiolare
diuīa virtute pibitus ē/ ad quē misit hera
cli9/ rogans magnis precib9/ ut tributo ī po
to z accepto in recederet/ ille aūt ī efficaces
legatos remisit/ eod' āno ī ter fres theodricū
z theodobertū reges īstinctū auie brunical
dis/ plusqz ciuile bellū oritur sup̄ quib; 184
p. 8. anno vero sequēti cosdroe/ tota occu
pauit egyptū libiā atqz cartagine/ qd' au
diēs eracli9 cōtra eos militib9 ꝯfirmatis
cū ceteris ꝯtraijt eufratem/ et tauru3 mō
tem pueitqz ad amne sero z optinuit potez
cū ꝯpugnaculis/ Sarabar9 aūt cū potez ca
stramentatus est· multi aūt romanoz in
ordiāte psis ī tulere cōflictū z fuga simu
lātib9 psis/ romani insequetes ab insidijs
trucidantur/ multitudo barbaroz p fluminis
ripā diffusa romanos acriter sagittabat/ et
tādem gigāte9 psa impatorez ī me pontis
agrediētur/ que impator lācea transfessū
ī amnis fluēta proiecit/ quo facto babari
frīti in fugā cōuersi sunt/ aliuqz nissū pto
rem eracliū p intercessionem ubi dñicamqz
supauit· grando quippe vehemēs super ei9
exercitū3 cecidit z multos extinxit/ xanoꝝ
acie tranquilla manēte Post hec cosdroe aliū
ptore/ coarceuatis militijs qui diu e cōtra
eraclio dimicauit/ sed heracli9 opitulante
dei genitrice usqz ad hora nonā viriliter
dimicans eū occidit/ tūc pincipes psaz inte
ceti sunt/ z magna ps exercit9 romanam ditata

z spolijs/ ad cosdroe re deuntes dirigimus/ qui in tanti
elatus erat/ ut a vicinis gentibus quas suo dominio sub
iugauerat/ se coli quasi deum iuberet z vocari regem
regum z dominum dominancium/ fecerat quoque sibi turrim ar
genteam/ in qua inter lucentibus gemmis thronum ex
truxerat aureum/ ubique solis quadriga z lune
ac stellarum ymagines collocauerat/ ac per fistulas occul
tos quoque meatus aquam de missam/ pluere quasi deus vide
batur/ misit quoque ultro contra eraclium filium suum/ placuit quoque
utrique sumpturum unitum sup ponte confligeret z cui
sors concederet victoria/ ipse cunctis imperaret/ pulsatus
autem omnibus christianorum latinus/ heraclio concessit de
hoste triumphum/ Cosdroe quoque captiuus ad fidem conuersus
eius precium seruatur/ in heraclius cuncta regna
que sibi cosdroe subiecerat perlustrans ad illum
sedem peruenit/ Sedentem quoque in aureo throno reperit
z tremebundum se salutauit/ opcione dedit de. pro eo
quod tante crucis lignum quamuis indignus honorifice
tractasti/ si fidem christi suscipis regnum persarum cum
primonio z vita concedetur/ acceptis tamen pacis
obsidibus. Si vero renuis meo gladio peribis.
Renuente itaque caput abscidit/ suscepit quoque lignum
sancte crucis/ cum patriarcha z populo vniuerso. et
quoque sancti gaudentes/ cum ramis et cereis z cantus
ei obuiam pergunt z alij obsequuntur/ anno xviij
regni sui. Igitur cum imperator de monte oliueti
descenderet per portam qua dominus intrauit hora pas
sionis cum equo regio/ et imperialibus ornamentis
intrare vellet/ repente lapides de porta descendentes
z unum parietem continuum facientes/ meatum clauserunt
admirantes cuncti z attoniti in altum respicientes
viderunt signum crucis in celo flameo splendore ful
gentem/ Angelus quoque dominus illud in manibus accipiens ait/ quando
rex celorum redempcionis humane completurus sacramentum
per hanc additum intrauit/ non se purpuratum aut
coronatum exhibuit/ in precellentis equi vehiculo
Sed humilis aselli tergo insidens cultoribus suis
humilitatis reliquit exemplum quibus dictis angelus confestim
in celum redijt/ tunc imperator depositis insignijs di
gnitatis/ discalciatus z linea zona accinctus
crucem manu suscipiens/ perfusus lacrimis/ et erectis
oculis ad celum properabat ad portam/ illo quoque humiliter
appropinquante duricia lapidum/ celeste sensit im
perium. statimque porta subrigens liberum intrantibus pa
tefecit ingressum/ autem gloriosus augustus in laudibus
prorumpens ait. O crux splendidior cunctis astris z crucem
in loco suo restituit/ odor autem suauissimus no
bilitate diuinitus a persia usque ierusalem/ ex quo de fano cos
droe sancta crux sumpta est. per pectora se infundit
Detulit autem secum heraclius corpus anastasij mar
tiris qui primus magus fuit/ postea monachus
z sub iudice mazza bona cum multis alijs pro
fide christi martirio coronatus est/ cuius tunica quidam
demoniacus indutus protinus liberatus est. Hoc
tempore terremotus magnus fuit/ in augusti/ et se
cuta est clades in populo percussio/ scilicet scabiorum ita ut
nullus posset agnoscere mortuum suum/ hoc tempore me
litus 3us cantuariensis presul/ cum urbem flamma consumeret
se fecit podagricum/ illuc portari z sua oracione
flamas extinxit Eupualdus autem rex anglorum
orientalium qui cum patre eduualdo a fide christi apostota
uerat/ suasu edwinum regis nondum vbi cum
gente sua ydolatre renunciauit/ sed autem edwinus
post rodoaldum ceteris anglorum regibus maior esset
tamen a penda z cedwala rege britonum occiditur
z tunc fides christi in anglia perturbatur z successores eius

ad ydolatriam reuoluti mox accedualia (?) sed perempti

...

Contra carecium britones introduxerunt
anglos/ z tandem nomen z regnum penitus
amiserunt/ z non britones sed galenses di
cuntur. sine agualone duce eorum sic agalaes
regia/ post modum vij populis germanorum insulam
incursantibus in vij regna diuisa est. scilicet regnum
de chent in quo fuit egistus/ post quem reges
17. regnum de suthexe in quo fuit cella/ post quem
reges ij Regnum de merce/ in quo crida post quem
reges. 16/ regnum anglie in quo usta post quem
reges x/ regnum northumbrie in quo yda post
hunc reges 16. denique eadbrictus/ hic omnia vij
Regna coniunxit rex 189

Bonifacius natione campanus
sedit annis v. diebus xiij cessauit episcopatus mensibus vij. d
xiij/ Hic constituit ut fures ecclesiarum
anathematizentur/ et ut testamentum valeat
principis iussione. Item ut acolitus reliquias mar
tirum leuare non audeat sed soli presbiteri. Item ut nul
lus trahatur violenter de ecclesia. Item ut mona
chi sacerdotes vtantur potestate ligandi z soluendi
Honorius natione campanus sedit annis xij mensibus xj
diebus 28 cessauit episcopatus mensibus 1 diebus 18. Hic constituit apud sanctum
petrum omni sabbato procederet letanie z clerum
salubriter erudiuit/ elemosinis intentus z or
natum ecclesiarum/ z ecclesias sancti petri tabulis eneis
cohoperuit/ mitissimus z instructus fuit. Se
uerinus natione romanus/ sedit annis ij mensibus iiij
diebus 28. Hic clerum dilexit z pauperes et posses
siones ecclesie ampliauit. Iohannes natione dal
mathinus sedit anno 1 mensibus 8 diebus 18. cessauit episcopatus mensibus
1 diebus 13. Hic constituit thesaurus ecclesie multa
milia hominum ystria z dalmacia a seruitu
te redemit/ et anastasij domnione et a
liorum martirum reliquias quas de dalmacia
z ystria duci preceperat/ iuxta fontem latera
nensem in oratorio sancti iohannis euangeliste
recondit. Theodorus natione grecus sedit annis 6
mensibus v. diebus 8. cessauit episcopatus diebus lij Hic constituit benedici
cereum in sabbato sancto z composuit librum
penitencialem. Hic pirrum constantinopolitanum
episcopum/ z paulum successorem suum qui non tantum
vesana doctrina/ sed z aperta persecucione ca
tholicos cruciabat/ et apocrisarios romane
ecclesie ad correctionem missos/ vberauerunt a
de terrauerunt/ dampnauit

Pericius quoque cirus alexandrinus episcopus
z sergius constantinopolitanus patriar
cha/ monotelithicam heresim pre
dicabant in una in christo naturam agentes depravatus
eraclius augustus/ post tantas victorias aberrauit
a catholica fide/ z astrologus ac magus effec
tus/ nouit quod gens circumcisa sibi vastauit
imperium. ideo omnes iudeos in suo imperio baptizari fecit.
Item ab eo rogatus fecit francorum dagobertus. sed
diuino iudicio. Agarenorum humauro duce
eius cepit grauiter lacerare imperium/ hu
mauus eciam ierusalem feniceam damascum ac to
tam syriam z anthiochiam comprehendit z
heraclij Regnum persarum constantinopolim clam
veniens baptizatur/ cuius nepos cesarea cum
paucis fidelibus hiin (?) priuato/ et cum ad vnum
reddire nollet nisi fieret christianus cum lxx

homo veniret et ab imperatore de sacro fonte levatus rediret. Tunc heraclius apertis portis ferreis caspiis eduxit homines sevissimos quos incluserat alexander, cum eis sperans instaurare regnum. Sed 40000 eorum per angelum nocte interfecti sunt. Propter quod heraclius timidus effectus et plenus dolore ydropisim incurrit et mortuus est, qui dudum deo confidens gloriosissime triumphavit. Igitur de privato eraclio cum zacharie ierosolimitano antistiti successisset modestus reparare studuit ecclesiam sancti sepulcri, que sub cosdroe destructa fuerat. Sed maximus episcopus eam refecerat, quamque helena hedificata fuerat. Ceterique fideles aliis resarciendis ecclesiis insistebant succedente quoque sofronia modesto. Macometica persecutio inchoavit et amissa est tota terra alexandrina syrie usque in egyptum non sine multa effusione sanguinis christianorum, nec est reddita plena libertas christianis usque ad tempora urbani pape secundi per annos circiter 470. Tunc hummar princeps ... filius ... templum domini quod titus destruxerat sicut nunc manet hedificavit. Igitur saraceni turchi machumeth duce pseudo propheta a suis sedibus exeuntes eraclii vastaverunt imperium. Initium autem commotionis ortum est quia cum spado quidam imperatoris distribueret togas militibus, saracenis sub heraclio militantibus ac togas petentibus respondit: Vix sufficit imperator militibus dare togas, quanto magis canibus istis. Illi vero dolore et pudore commoti saracenorum gentem ad rebellandum excitavere. Ab anno heraclii xx saraceni qui hactenus fuerant sub persarum regno eos bello victos versa vice sub suo redegerunt imperio et ex tunc intitulatur regnum saracenorum pro regno persarum.

Machumetus arabs de gente ysmael filio agar, mortuo patre abdimeneph et matre fatomia, relictus parvulus ab ydolatra quodam nutritus in loco arabie dicto Siliga, et natus ex bidumis, qui numquam armati ad bellum pergunt, asserentes quod diem mortis a deo sibi statutum nec preterire possunt nec prevenire, sed solum camisiam pellis ... ferunt, capita involuentes, lanceis et gladiis utentes, tamen et licet in fugam faciliter committant. Ceteros tamen saracenos utentes arcubus et sagittis qui ex timore id agant despiciunt. Sunt autem mendaces et infideles, non solum christianorum sed et saracenorum proditores, auram fortune sequentes prevalentes. Super pepla pileos rubeos portant in temporibus de pellibus animalium factis. Habitant plerique ovinis et caprinis pellibus vestiuntur. Nullam habentes certam sedem, per campestria vagantur et pascua, in regionibus variis lacte viventes animalium copia, secum trahunt penitus otiosi. Equorum et pecorum curam committunt uxoribus. Machumeth autem grandiusculus effectus conducens primo asellum, deinde camelos, vitam transigebat. Tandem qui perfecta etate cum camelis per palestinam et egyptum transiret mercando, associatus nunc christianis nunc iudeis plura didicit de novo et veteri testamento, deo et magus perfectus efficitur. Per multa autem loca transiens corozayn ingressus domine illius provincie que cardigan vocabatur diversas species offerens, quas illa admirabatur, familiaris efficitur, eique falsis sermonibus persuasit se esse messiam quem iudei expectant. Cum opinioni in-

herebat plurimi iudeorum sed et plurimos saracenorum ad se traxit tam ingenii calliditate quam incantationum fallacia.

Sergius nestorianus clericus vel secundum aliquos monachus excommunicatus et de ecclesia pulsus, qui secundum nestorium asserebat verbum habitare in homine quem assumpsit non per unionem personalem sed secundum affectualem, sicut vir et mulier dicuntur una caro, unum non pro plus ceteris in plus quod diligit a verbo, quod si ita esset non posset verbum dici natum de virgine et passum in cruce, confingit ad Machumeth, et columbam nutriens sic edocuit ut grana de eius auribus sumeret. Unde cum quando Machumeth videbat super humeros eius volans rostrum in eius aure ponebat. Sergius post hec suadet populo illum sibi preesse debere quem spiritus sanctus designaret. Statuto quoque tempore columbam secreto emisit, quam populus spiritum sanctum credidit in aure Machumeth loquentem et divina sibi revelantem.

Cepit exinde novas fingere leges de utroque testamento ut pluribus placeret quedam similiter interserens, dicens eas sibi per spiritum revellatas, ut vero mendacium subornaret, eas thauri cornibus qui sicut columba de auribus ita tempore ad presepium accurrit. Illeque de cornibus legem quasi divinitus missam tulit. Effoderat preterea puteum lacte et melle plenum in certis locis collocatum et populo ait: novam legem cum miraculis promulgandam, ut ostendat deus mercedem servantibus, locum quem designat ut fodiat. Et repertis puteis alimentum populis leges prima electe quasi perpetuas ... amplexantur, sicque pseudopropheta procurante assurit se messiam. Nubit quoque cardigam. Adherent arabes regno persidis infestantes, sic deinde orientale usque alexandriam sortitur imperium. Videns autem cardiga Machumeth frequenter cadere epilentica passione, tristari cepit quod nupsisset homini tam impuro. Ille vero tristem consolatur, asserens se per aspectum archangeli gabrielis sibi loquentis cadere ac deficere propter illius splendorem, ut potest carnalis homo sustinere non posset.

Ex illa locutione frequenter maxime tempore orationis statuit sui corporali eius locione putat animas lavari. Orant quinquies in die medium inter iudeos qui ter et christianos qui septies orant. Tenent ieiunantes ab ora qua possunt filum album a nigro discernere abstinent a cibo et ab uxoribus usque ad solis occasum. Tota vero nocte delectationibus corporalibus vacare licet. In anno autem integro mensis ieiunant. Semel in anno ad domum dei, que est in mecha, ire eamque involuti linteolo subtili circa renes circuire et lapides per media femora ad dyabolum lapidandum iactare, quam domum dicunt adam construxisse omnibus filiis suis et quod eam roboravit abraham, ibique vota vovit et sacrificia obtulit et ysmael reliquit. Et mortuorum ... quatuor legitimas uxores eis habere licet et qualibet usque ter repudiare et iterum recipere, concubinas et captivas quot volunt habere possunt et eas vendere nisi impregnata fuerit, et tunc eam alterius iugo eam subicere non potest. De propria quoque cognatione uxores ducere licet, ut amicicie vinculum fortius constringatur. Cum adultera comprehensus cum ea lapidatur, qui cum soluta fornicatur lxxx verberibus plectitur. Fur prima et secunda vice liberatur, tertia manu punitur, quarta pede. Vinum autem semper eis prohibetur. Servantibus legem promittitur paradisus, id est deliciarum ortus aquis perfluentibus

Machumeth non quasi prophetam cultum eam excolunt omnes preter paucas communitates et parte licet sanguinem ...

irrigatus/ ubi ciborum vescentur quibus quidquid appe
cierint coram se stabit in vicem omni colore sericis
vestientur et unguentis speciosissimis conjugent puellis
cum accubabunt. quibus angeli more pincernarum minist
rabunt in vasis aureis lac/ et in argenteis vinum. dicen
tes/ comedite et bibite in leticia. non credentibus
vero deo et machometh erit infernalis et perpetua
pena ignis inextinguibilis/ potus omni felle amarior
qui et viscera dirumpit. cibus de arbore que vocatur
azaqua et est omni pessimo sapore deterior/ et fiet in ventre
sicut fulgur. 8a p. de machometh fuit pseudo propheta

Verus propheta autem tribus signis cognoscitur/
castitate vite quam ille vacabat/ in pietate et in
principe/ vi p. 9 admiracionum operacione/ quam quasi
sic ait in alcorano/ quia sibi dixit deus/ non te facere mira
cula non permitto/ quia ne tu sic et aliis prophetis immirabi
lis contradicatur timeo. sed mitto te cum gladio et potestate
ad futurorum subtili speculacione/ quam impedit affluencia
carnalium voluptatum/ cui ille totaliter immersus erat
vi p. x. dicamus quod sic pseudo apparet concupiscencia
oculorum/ racione rapine ex superbia vite racione usurpate
potestatis ex concupiscencia carnis/ racione carnalis immundicie
que sunt radices fere omnium malorum. dolositas illius quasi per
sequitur p. 4. 2. 6. 9a p. de rapinis eius

Machometh cum illis de mecha esset odio ni
mis quia latrunculis sociatus simplices
decepisset/ putantes eum esse prophetam. abiit
ad quandam civitatem destructam a iudei
ex magna parte habitabatur legem suam promulgare volens
et primo quidem cuiusdam pupilli domum abstulit/ deinde in
expedicionem misit. anazecha/ filium adhimelech
cum equitatu XXX virorum/ rapere camelos choaris
qui revertebantur de syria cui occurrit abegel
filius hysen cum 300. fugavit eos et non potuit machometh
qui propheta salvare in parvis/ in alia expedicione misit
hugida filium alarich/ filii amicalib/ cum 40 mi
litibus ne facile terrerentur. quibus occurrit elxezephum
cum suis militibus non eorum sanguinis effusio est plurimus
et non affuit prophete presidium/ In 3a autem expedicione
misit eundem filium ebibachad/ cum xx viris et non
invenerunt camelos. iam enim transierant nec va
luit cecus propheta invenire futura vel absencia/ post
ea egressus est ipse ad capiendum camelos choaris/ qui
venit ad locum qui dicitur gueden/ non cum invenisset nimbre
filium gad semnuhyr. et non prevaluisset adversus
eum. reddidit vacuus nec plus invaluit propheta/ cum
eius familia iterum exiit cum veniret iabo. querebat
iterum camelos choaris/ quibus insidiabatur in reddendo
et sponsis pro eis acriter dimicaret/ tandem confusus
abscessit. fuerunt autem expediciones eius 26 preter
insidias in sultus/ quorum novem ipse fecit/ quod latronibus
convenit non prophetis. 11a p. de reprehensione errorum in lege eius contentorum

Bestia illa feditate abhominabilis/ non eru
buit in scriptis ponere/ datum rebus suis
adeo ut xl. viris in coitu possit equi
ubi se rebus odoriferis et coitu delectari dicit
hic cum adamasset cabeth filiam gausi/ uxorem zaidi/
induxit deum in alcorano de ea loquentem ad se/ cum
complenerit zaidi vir eius votum suum in ea/ tunc
eam dabimus tibi. quod quam turpius dici potest. cum uxor
eius aissa libidini dedita/ cum azaphagam. quem
diligebat stuprum gereret. et multi super hoc
loquerentur. reprehensus a filio abitalib pu
tante quod cum esset copia mulierum/ de honestate a mu
liercula pateretur et quod dignum esset repudio. respondit nullam adeo
caram ut potest quam vigies attemptatur/ et adhuc invecta in illa

nondum se prom cadere care care non muliere sibi hu
mile dimittere/ Insuper in alcorano ait sibi illam
innocentem esse fuisse divinitus revelatum/ zaphyram
iudeam docuit super ceteras eius uxores gloriari/
cum iudaismum improperabat/ dicendo non ne suus
eius pater aaron/ primus moyses/ maritus machometh
11a p. de reprehensione errorum in lege eius contentorum

Primo quidem quod omnia baptismata 5
124 c. p. 6. 2o quod ieiunium prestat/ de
primo in tempore 2o per in temperancia. cum enim ie
iunium indicatur ad domadam
carnem pro accedat lascivia/ hoc nocturnum tempus
magis aptum carnalitati/ nulla restringit temperancia
vel abstinencia/ 3o quod adoracione in mecha. sicut
dicunt est quia ille modus adorandi ydolatria est et precepto
lapillorum sumitur de cultu veneris quod et ostendit
cultus feminines qui ibi fiunt/ ora oculos quasi te
gens et ut cultus ipse apparet propalet/ notandum
quia ut ait petrus alphonsi iudeus conversus/ duo
filii loth. amon et moab hanc/ domum honora
re consueverat/ duo colentes ydola unum ex
albo lapide/ dictum mercurium/ alium ex nigro
dictum camos et primum quidem in honore saturni
alterum in honore martis/ hedificatum/ ad satur
num adorandum ascendebat/ quando sol primum gradum
libre intrat/ quia libra saturni erat/ rasis enim
dicit tonsis capitibus thurificabat/ ad mar
tem vero quando sol primum gradum intrat arietis/
in eius discessione prout moris erat lapides
iaciebantur/ arabes itaque cum eis hec ydola
adorabant. Machometh autem pristinam consue
tudinem/ auferre nequivit/ sed ut novum aliquid
componere videretur/ opponit nudis subtile pannum
sine linteolum/ et ne ydolis sacrificare vide
retur/ saturnum ex parte in angulo domus inclu
sit/ ut facies eius apparere non possit. sed tamen dex
teram/ Marte vero quia iudicis sculptus erat ponit
sub terra et lapidem supponit incidentibus. ad
adorandum hos lapides osculari precepit cum humili
tatis. lapides quasi per femora proiecit ut cultum
dive sue omisisse videretur instituit per con
busticie. hanc illi gratiam venus rependit. ut
non iam veneri sed eius prophete hoc decreto in
pendatur obsequium. 4o caro porcina sa
guis et morticinum a comestione prohibere
racionale non dicitur/ non quia nociva humane com
plexioni/ vel aliquid significativa ut in lege mo
ysi quorum neutrum in lege eius/ falsi prophete poterit
assignari. 4o quod plures uxores advertendum
quia si una retrahit/ mente ne possit vacare
deo/ propter quod christianum sacerdotes/ castitatem vovent
quanto magis plures/ ut dicitur sit tamen quod nimis ne habere
plures. 5 13. c. p. 2. in hoc tamen circa matrimonium
precipuus eius error/ quia ipsum ordinat ad delectacionem
tamquam ad finem. unde et in fantastica tamen beatitu
dine quam ponit/ dicit illa affuturam. si vero natu
rales consimilis delectaciones non est finis cibi et
matrimonialis copule/ sed eius hec ad illa
inclinat quasi ad finem/ quod vero dimissione uxoris
ca. 96 p. 3. et 4. quod et vendicionem ancillarum
cognitarum et non impregnatarum est quia tunc queret
filium stuprare aperte cognitam/ quod in natura vere
crudelissimum est. 6o quod delectaciones carnales
quas ponit in beatitudine vide 5 c. 93 p. 4 4. 6.
7. et 8. Et ulterius advertendum cum ibi preter
corporeas delectaciones nichil ponat beatiores

erunt homines anglici, quibus talia non congruunt. et in vita
hac plus participat de beatitudine bestie quam homines. Sarra
ceni. Item quia loquens de consolatione hominum dicit: preterea
quando ponentur corpora incorruptibilia non assistit con
tinua corruptio. Talis autem lex tales potuit alli
cere homines in quibus ingentes stimulus carnis vigorem
extinxerat rationis.

Postquam annis 40 populos multos seductor iste
decepit, imminentem mortem sentiens
amicos et cognatos ait, ne corpus suum
sepelirent, quia illud ferebat post triduum
deferendum in celum. Auctorque veneno obiit. Humanum
autem corpus non modo tertio, sed xii diebus, tantus ex eo cepit
fetoris horror, ut illotum humo operire coacti sunt.
Propter quod multi se deceptos cernentes abdicarunt
legem ipsius. Tunc qui cognati et socii fuerunt
Maumethi, volentes se comodum amittere
temporale, magis persuasibiles blanditiis deinde
eligunt Maumethi successorem, sive heredem.
Hic dignitatem adeptus blanditiis aliquos
non nullos metu ad se inclinat. Socer autem
quidam Maumethi nomine Aali honore et comodo
huius alterius cum complicibus illius a principatu ce
deret, volens quasi reputari propheta maior Mau
meth, cepit legi eius detrahere, et quia familia
rius loqueretur cum deo, novos ritus instituere.
Atque huius legi adherere noluerunt in partibus
orientalibus. Calipha Baldacensem creaverunt,
cui tantam reverentiam exibent ut nullus absque
eius nutu vocetur soldanus. Reges quoque coram ad
terram prostrati pedes eius humiliter deosculentur.
Duravit autem calipha Egyptius usque ad tempora
Saladini, Baldacensis vero usque ad tempora Tartarorum.
Princeps autem occidentalium regionum que legem
acceperat Maumethi, qui regnum solium
in Morachio tenebat que Cartago olim dicebatur,
qui non solum Ethiopie et Affrice sed et Yspa
nie preerat, neutri volens subici, se ipsum regem
et calipham reputans, Miramamolinum id est re
gem credentium se suosque successores vocari
iussit. Sic inter orientales et occidentales
Saracenos magna divisio orta est. Mansit
autem inter eos fideles, maxime in partibus terre sancte,
sicut Iob inter Chananeos, et sicut Loth in Sodomis, et sicut
lilium inter spinas. 13 post de quibusdam occidentalibus regibus

Sublato Britannie dominio Britonibus,
pars que eis remansit regebatur per tres
tyrannos. Sed tandem convenerunt prin
cipes et Caduanum in regem sublimant.
Quod cum audisset Elfridus conversus per Augustinum missum
a beato Gregorio 188 p. 4 et coadunasset sibi
reges Saxonum contra illum, per internuncios convenerunt
ut Elfridus trans Humbrum, Caduanus vero citra flu
mina regnaret, et ita amici facti sunt ut essent sibi
omnia communia. Successit autem Caduano Caduallo
filius, Helfrido vero filius Eduinus, in nutritus cum
Ediberto Cantuarie rege. Caduallus filius
eius succedens ab orientalibus Anglicis hanc potesta
tem accepit, ut ceteri Anglorum reges sub eius
nutu regnarent. Atque Elfridus occisus est.
Filius Eduinus a Penda et Caduala rege
Britonum peremptus. Oswaldus frater sanctus Christi
tenuit, filius Edilfredi regis Nordanumbrorum,
et Caduallam occidit, et quia fidelis super omnes
reges Anglie extitit, et quatuor linguarum
gentes, pictos, scotos, britones et anglos sub dicione

accepit. De quo in 192 p. 3. Et post longam pacem
Cadualus prohibuit Eduinum diademate
insigniri, allegans quod hoc tantum uni regi competeret. Et tandem
post multa bella auxilio Pende regis Merciorum et Salomonis
regis Armonicorum cognati sui Caduallus occidit
Eduinum et post ea Osricum successorem illius.
Sisebutus rex Visigottorum victoria et filio et lit
teratura et eloquio magnus, Vastones vicit, du
os patricios Romanos cepit. Suus per omnia Leuvigildus(?)
regnum Gottorum in Yspania per maritima usque ad Pi
reneos firmavit. Iudeos sibi subiectos ad fidem
Christi convertit. Austures et Ruchones in arduis
montibus rebellantes humiliavit. Ecclesiam sancte Leocadie
Toleti fundavit. Pater pauperum vocari meruit. Toleti
obiit tempore Eraclii. Post eum Recaredus filius parvulus.
Post hunc Suintila. Cum filio Richimiro synodus plures
cum episcopis Toleti fecit, et factus totius Yspanie monar
cha, et intra fretum expulsis Romanis civitates
sibi subiecit, quod nullus priorum regum fecerat. Vastones
Tarraconum provinciam invadentes, cuius terrore perculsi,
remissis telis et complosis ad pacem manibus ei sup
plices colla summittunt. Toleti moritur. Post hunc Si
senandus totam Yspaniam sue dicioni subdidit.
Post hunc Cyntila. Post hunc Tulgas optime indolis a
to(?). Toleti moritur sub Eraclio moritur. Postea Chintasui
ndus totam Yspaniam sue dicioni subdidit, et omnes sus
pectos occidit. Quibus in fidelis arma deponit, a papa
optinuit ut fratrum beneplacitum pontifici Yspanorum
primicie dignitas de Yspalensi poneret Toleti,
sicut fuerat ab antiquo. Postea Recesuindus sinodus
cum episcopis mire egit. Clericos dilexit, et a gentis dilectus
obiit sub Constantino. Eo tempore sanctus Ildefonsus Toleti
presul fuit, qui venientes ex Gallis(?) Elvidium et
Pelagium et ab Yspania illos abegit, et virginitatem
Marie contra blasfematores sacrarum litterarum testimo
niis confirmavit. Tam dulci eloquio parabat ut os
aureum vocaretur. Illi autem eunti ad ecclesiam
matutinali hora cum luminaribus, clero et populo comita
tus, gloriosa virgo stipata sanctis agminibus ei apparuit
dicens: Quia virginitate laboribus tuis perduxisti et vir
ginitatis mee gloriam in corda fidelium confirmasti,
de thesauris filii mei hanc vestem accipe, qua utaris
in filii mei et meis solempnitatibus. Hanc vestem
nullus post eum uti presumpsit, nisi Sisebertus qui suis
demeritis in exilium missus est. Dagobertus rex
Francie relictus puer a Pipino filio Karoli
Magni, qui fuerat maior domus Clotarii, nutri
tus est. Cum in dissonancia re patria cohortabatur sanctus Ar
nulphus filius Arnoldi filii Ansberti. Iste Pipinus
habuit filiam beatam Gertrudem virginem. Ex sapiente non
concubina duos habuit filios, Drogonem maiorem, qui
ducatum cepit Campanie, et Grimoaldum. Item ex alia Ka
rolum Martellum utilem et egregium. Consilio quorum Clo
tarius Dagobertum in regno constituit, predictis Pipino
et Arnulpho in Austrasia. Hic solus regnavit in
Francia, sed fratri suo Heriberto circa Ligerim pau
cas urbes dimisit. Clodoveo ei usque nunc
regnum Francie in tres fratres confuse et inequaliter divisum
est. Terminus autem regni Francie iam erat ab Yspania
usque Panoniam. Huius ab uno capite Aquitania, ab alio
ducatum Bavarie continet protenditur usque ad Hungariam.
Et Dagobertus Bavariis leges dedit. Hic vivente patre
contra Saxonibus bellum iniit, ubi graviter vulneratus
est. Sed recepto a patre auxilio de Saxonibus gloriose triu
mphavit, et universam Saxoniam sue dicioni subiecit,
et omnes illius gentis masculos longiores gladio Dagobertus prim[illegible]

192 p. 3

de rege Anglie, Visigottorum, Francie

7 a3 regnavit

Sancto Ildefonso data veste per beatam virginem episcopo Toletano

iussit. hic fundauit monasterium sancti dyonisij
z 639. Singibertus filium austrasijs regem iussit
sub tutela pipini z chuniberti epi. deinde mor
tuo godoberto. iuxtus sanctus contra eum per suarum ecclesiarum
expoliacione reclamantibus beati dyonisij in tercio
liberatus est. Legitur eciam quod dagobertus iuuenis in
venacione ceruum insequens. cum ille se reduxisset
ad locum ubi iacebat corpora sanctorum dyonisij z sociorum
suorum z tutatus quia nec a canibus nec a venatoribus ledi
potuit. consequenter accidit ut dagobertus iram patris
incurrit. quia sedregisilum. quem pater in aquitania tractan
dis rebus posuerat. quia sibi debitum non exhibu
isset honorem. iussit flagellis cedi. z barbam ra
di. ideo indignacione patris fugiens. ad locum ubi cer
uus tutatus fuerat confugit. sanctos asserens non
nunquam quod ceruum deffendit. ubi soporatus audiuit
quod non solum a paterno periculo. sed ab eterno supplicio li
ber esset. si memoria istorum sanctorum ornaturum se
promitteret. z quod pater ex parte dei virtute sibi pepercit
nullus extunc dagoberto locus dulcior atque iocun
dior fuit. z a promocione z ornatu loci nunquam
cessauit. 14ª p de iudicibus illius temporis

Filius dagoberti regis francorum baptizatur
puer 40. dierum a sancto amando. ubi cunctis ta
centibus puer ipse rudit amen. Arnulphus
pater pipini maior domus francie. preul a flandria
in lothoringia ducatum habebat. qui cum diuina a
more. uxoris. z filiorum amori preponens. ad he
remum pergeret. z flumen mosellam transiret. anulum
suum in aquam proiecit dicens. cum anulum istum recepero. tunc
me a peccatis absolutum confidam. deinde in heremo
mortuus mundo. non modico tempore vixit. Postea
eligitur metensis episcopus. z dum solito more a carni
bus abstineret. piscis ei presentatur. in cuius visceribus
anullus inuentus est. Ille vero pro peccatorum remissione gracias
agens. maiore abstinencia se constrinxit. Semel ad eum
quidam leprosus clamauit vestitum virtutis depo
scens. quem ille iussit ad hospitium deduci. z cum
solitam sibi inpenderet pietatem. quia barbarus erat
sanitatis causa si sacra vnda baptismatis esset ablutus. re
pente ait ille. nequaquam domine mi. nam iam in infelici
abiecto in populo. quia baptismi graciam tribueret. su
scepto igitur baptismo. omnis lepra discessit. Igne
quoque ciuitatem flamantem. crucis signo restrinxit
Clodulphus eius filius sibi in sanitate z episcopatus dignitate
successit. Doda quoque mater ipsius clodulphi treueris in
clusa x° ancillatur 19ª c de ypone statim z galcanus

Constantinus eraclij filius 4° mensis imperij a
nouerca sua martina. z pirro secretarium
veneno extinguitur. Hoc tempore francorum
exercitus lumbardiam intrauit. cum cum oc
curisset grisimoaldus. rex longobardorum. deinde
fugam simulans. tentoria reliquit vacua. quidem
hominibus sed victualibus vino maxime refferta. fran
ci quoque extimantes eos fugisse timore perterritos cibo
onerantur. et debriantur vino. cumque profunda
nocte dormierunt. longobardi super eos irruentes
omnes pene extinxerunt. Constantino autem perempto. mar
tina heraclona. ipsum arripuit. sed postea exiliatur cum
pirarcha. absciso naso filio z lingua matris. et
constans qui z constantinus imperauit 19ª c de ypone statim
z constantino z agapitus el ß p de gestis eius

Constans z constantinus postea imperans.
in monothelitarum heresim incidit. sic auus
eius eraclius. deceptus eciam a paulo constantinopolitano
episcopo typum exponit contra catholicam fidem. Martinus autem papa
in concilio 200 episcoporum paulum excomunicauit. propter quod mittitur
olimpius ad papam occidendum. z regendum ytaliam
z cum aliter non posset voluit eum a spiculatore perim
cum ab ipso communicaret. sed in illo tunc spiculator cecu
tate percussus est. tandem in exilium missus. tridone mori
tur. tempore tunc vitaliani papae imperator macedonius eius beneficium recept
z renouatis romane ecclesie priuilegijs euuan
gelia auro conscripta z gemmis ornata beato petro
transmisit. 646. Constans cum saracenis congressus
nauali bello ignominiose vincitur. 660. Mannias
saracenorum admiras constanti firmat pactum. vt
saracenis romanis cottidie soluat mille nu
musmata z seruum z equum. 662. Imperium in romanam
transferre nititur. sed a constantinopolitanis
ei restituitur. redualdo cantuariorum rege mortuo
successit filius eius conbertus. hic primus in anglia
corum destruxit ydola z fidem dilatauit. z ieiu
nium quadragesimale obseruari precepit. Da
goberto successit. Clodoueus filius eius potentem
principatum. Singiberto fratre eius iam regnante in
austria. In palacio vero singiberti regis post
pipinum grimoaldus filius eius potentem principatum.
Singibertus de prolis successione desperans xij
construxit monasteria. et childebertum filium
grimoaldi adoptauit in filium z in regnum
2ª p de summis Pontificibus

Martinus nacione tudertinus sedit annis 6.
mensis 1. d. 26. cessauit episcopatus d. 28. hic concilium
faciens. cum episcoporum. excommunicauit
Paulum constantinopolitanum. a quo
imperator seductus est. eius festum in crastino beati
martini celebratur cetera vide supra p. 1. Eu
genius nacione romanus sedit annis ij. mensis viij.
cessauit episcopatus mensis 1 d. 28. hic magna claruit
sanctitate. z quia greca ecclesia seppe erroribus va
cillabat. tam in platis quam in principibus. studuit
romana ecclesia ecclesie multiplicare episcopos circa
vrbem per ytaliam congregandum. Vitalianus nacione
campanus sedit annis xiiij. mensis 6. cessauit episcopatus mensis 6.
d. 13. hic cantum romanorum composuit. z organo
concordauit. hic macedonius duxit ad imperatorem mo
more. nunquam autem beneficium recepti renouatis ro
mane ecclesie priuilegijs reddiderit. potentes
euuangelia auro conscripta z gemmis orna
ta. que imperator sancto petro transmisit. hic
cantuariensi ecclesie prefecit. theodorum grecum
magne litterature virum. qui theodorus penitentialem
scripsit caute z sincere omnium culparum mo
distinguens de quo in iure canonico frequenter
fit mencio 3ª p de contingentibus

Hoc tempore oswaldus rex saxonum vel nor
danhimbrorum anglorum. filius edilfredi
preminitur. sed dum obsideretur a ca
duali regis britonum exercitu in eadem britannia
crucem in campo erexit. z commilitones instruxit
vt summa voce diuinum auxilium flexis genibus
communiter inploraret dicens quia sciat deus quam iusta bel
la pro salute nostra gerimus. sicque victoriam
iuxta fidei sue meritum consecutus est. Post hanc
victoriam ut recitat beda de gestis anglorum libro
3°. ca. 4. cum esset largus pauperibus z peregrinis
accidit ut in die pasche aydanus episcopus qui
magnam insule partem maxime occidentalem
conuerterat ad christum. cum rege in mensa
sederet. z cum ante regem positus esset discus
argenteus regijs cibis refertus. vocat regi

minister. cui pauperum curam commiserat / qui illi elemosinam
expetierant. invenit / dat quod rex cum cibis disci. Iu-
bens illum frustratim dividi / et pauperibus dari. tunc
eius dextram apprehendens episcopus ait. numquam veterescat
manus ista / quod et factum est. nam predictam victoriam
audiens. peda rex merciorum in iram exarsit. et contra
oswaldum exercitum ducit. in quo bello brachium eius
perditum. atque [?] / putrescente autem corpore usque
nunc manus illesa servatur in locello argenteo mul-
tis coruscans miraculis. nec mirum ait beda. si
infirmos curabat mortuus / quorum maximam cu-
ram habebat vivus / Oswaldo autem successit oswi
qui multum aurum et argentum donavit / pede iam tunc
in fine donanti / ac sic ab eo pacem obtinuit / se ei
summittens. sed contra oswi insurrexit filius eius alnredus
et oswaldus filius fratris / et cum prevalere non possent.
implorant a peda auxilium / qui ne pacta cum oswi
in victam neces paterne saxones occulte vocaret
et quia saxones britonibus erant exosi / peda hostibus
oswi sociatus in bello victus periit. cui successit
beneficio cadualonis vulfridus filius / oswi autem
gentem merciorum ad fidem convertit / et regno anglorum
subdidit / deinde pictos similiter / completis demum
48 annis cadualis senio gravatus moritur.
Cuius corpus britones balsamo / et aromatibus
conditum in quandam eream ymaginem / miro arte inpo-
suerunt. et super equum eneum armatum eius ymaginem
mire pulchritudinis in porta lodonie occidentali ad terrorem
saxonum statuunt / successit autem ei cadualadrus
filius eius / quem beda claudualam vocat cuius tempore civile
bellum inter britones ortum est / et fames in manus
quam tanta mortalitas sequuta est / ut vix sufficie-
rent vivi ad sepeliendum mortuos / pro [?] omnes
pene britones ad minorem britanniam navigarent /
saxones quoque eadem causa in sua redeunt germaniam
Post annos vero xi germanis cum pastoribus terram
laudantes / eamque obtinent / et angli vocantur. et cum
cadualadrus ad recuperandum regnum se pararet / voce
angelica prohibetur. primus autem rex anglorum
fuit elee / cenobium floriacense a leodebodo
abbate apud aurelianum fundatur / iodocus regis
britonum filius spreto regno / et heremita in pago ga-
lie pontico requiescit. in [?] Anno constantis
xi ignis de celo cecidit et pestilentia gravissima
fuit / tribus estivis mensibus / civibus cernentibus
bonum atque malum angelum nocte circuire. et quo-
tiens rome malus angelus iussu boni / hostium
cuiusque percussisset venabulo quod manu ferebat
tot ibi sequenti die interibant / tunc [?] ita
depellantur ut [?] ibi nasceret / [?]
hominibus per [?] / Constantis tempore clodoveus
2us / corpus sancti dionisii discoperiens minus religiose
sed cupidus os brachii eius fregit / et rapuit / mox
que amentia perpetua incurrit. postea anno tercio
morienti lodovico successit / lotarius filius post
quem alius filius tercius theodricus / maiore domus
regie / ab ebroino factus est rex. sed propter nequitiam
ebroini expulsus est. et ebroinus tonsus factus
est monachus. et vocatus est de austrasia. Childe-
ricus sed sub quo maior domus fuit vulfoaldus
sed cum regibus francorum a solita probitate defi-
cientibus / rex summa per maiores domus dispo-
nebatur. aldricus autem per ora levis adilone
ad stipem tensum gravissime cedi / sine lege pre-
cepit. a quo magnorum auxilio in venatione
occisus est. et theodricus revocatus. tunc ebroinus

apostatus de monachis ultus est / contra quem neces pippinus non
prevaluit. postea occiso ebroino francia maiorem
domus constituit. hunaragonem / quo defuncto bertarium /
nocte qua mortuus est ebroinus apparuit in insula
super lugdunum / orandi monacho galea ignitis
hominibus per rodanum descendentes. qui coniurati dixerunt
se esse demones. ebroinum ad olla vulcani defe-
rentes / postquam autem constans multos orthodoxorum
verberibus et exiliis condempnavit / quia nollent
sue heresi assentire. propter quod apud bisancium factus
pene omnibus exosus / inde egressus de athenis navi-
gavit. in ytaliam volens eam a potestate longobardorum
eruere / beneventanorum fines invasit / eo tempore sanctus vir
barbatus qui multis splendebat miraculis / lon-
gobardos incessanter arguebat quod licet baptizati tamen
arborem iuxta beneventum sacrilege colebant
in qua corium splendentes / et in recedentes et cau-
dantes calcaribus equos retroversis manibus
corium sagittabant / et particulam ad comedendum super-
sticiose accipiebant. igitur cum augustus beneventum
ad desperacionem coegisset. barbatus suo more regem
et populum supersticionis arguit / et si omnem errorem voluit
dimittere / liberacionem promittit. omnibus autem errore
abdicantibus / liberatus oronibus / Grimoaldus ibi dux
constantis exercitum fortiter atriuit. ideo universi sanctum
barbatum episcopum elegerunt / qui arborem evulsit. atque
combussit. et simulacrum vipere aureum in calicem convertit
Cernens quod se contra longobardos nil agere / per neapolim ro-
mam perrexit. cum occurrit vitalianus papa. et tunc tu-
lit quidquid erat ad ornatum urbis. et tegulas ere-
as de ecclesia sancte marie que olim pantheon dicebatur.
deinde statuit remeare / et cum ad siciliam navigasset
dum in balneo lavaretur a suis interficitur / post cuius
decessum milites assumentes mezentium quendam
armenium / imperatorem sibi creaverunt / Iuanarba /
rex visigottorum omnium corde noto eligitur. vir
strennuus. cuius anno primo ylderbertus comes nemau-
sis faventibus sibi. Magalonensi episcopo et Ranimiro
abbate / contra gottorum statuta iudeos in patriam revoca-
vit. cepitque vexare novi principis Vabe ex
petitis adventum / contra quem vaba paulum natione grecum
rectorem misit / narbonensem provincie / qui damnan-
da prodicione reconciliato sibi exercitu / et adversariis
regis mox rex creatus francorum et vastonum / da-
tis muneribus procuravit auxilia. hiis cognitis
Vaba congregato exercitu per calagurram et osten / pride
pirenei que asperta dicitur / iter agens. Vastones con-
triuit. vixque deprecantibus pacem concessit / receptis
muneribus atque obsidibus / et contra gallos procedens divi-
sit exercitum / una pars ivit versus ruthenum et alba
aquitanie civitates / que tunc ad narbonensem perti-
nebat provinciam / alia pars biterris et agatham. rex
vero cum potenciori agmine. 2a parte sequebatur / 3a pars autem
per viam tolose narbonam tendebat / Rex autem cum barci-
nonam pervenisset / eam celeriter occupavit conformi-
terque gerundam / deinde venit ad municipium pyre-
nei. quod cauco liberi nuncupatur / ubi est post maius
acconiodus et scurius. ibi pyreneus mons finitur / cepit
que castra. quorum aliqua thesauris referta erant
et illos donavit militibus / exinde fatigatum recoli-
gens exercitum / quem versus tolosam miserat. biduo
recreavit / postea narbonam obsedit. tra mariqu[e],
et commissa utrimque gravi pugna circa horis iiij. cuius
infestatur fundibulariis. maxime et gottorum agmine suc-
cessit. portis urbem intraverunt. biterrisque et agatham conse-
quenter cepit / deinde magalonam tra marique exercitu [?]

finaliter anno revoluto quod Vamba rex captus est 1 kalendas septembris. Paulus in Nemauso obsessus regalia deposuit ornamenta, et tandem captus decalvatus et excoriatus in caballo depositatus ab hominibus irrisus est. Vambe tempore 270 naves arabum ad yspanie littora pervenerunt et cum cedes et vastaciones agerent, misso a rege exercitu naves combussit, et ductis arabum multis captivis ceteri gladio perierunt.

[illegible] de imperio Constantini et eius ... synodo et gestis in yspania [illegible]

6.7o
17
6 synodus

Constantinus imperator cum bulgaribus pacem firmissimam fecit, et cum arabis qui damascum habitabant sapienti usus consilio ita ut annuatim saraceni imperatori solverent auri libras iij et viros captivos 4o et totidem nobiles equos. Hic modestus et catholicus restauravit ecclesias tempore pauli sub eraclio diruptas. Insurrexit postea contra monothelitas vi in 6 synodum universalem constantinopoli congregavit 289 episcoporum, in duas esse in Christo naturas ostendit. Hic contra mezacium in vastore imperij post mortem patris cum magno processit navigio et hostes cum tyranno superavit, et in hesperia rebus compositis constantinopoli redijt. Saraceni postea siciliam invadunt et cum spolijs multis recedunt. Tempore cindasuinthi regis ex grecia vir nomine ardavast ab imperatore suo expulsus a cindasuintho magnifice susceptus, ita ut regis consobrinam huic coniugem dederit, ex qua ervigius natus est, qui in pallacio nutritus et factus comes. Tempore constantini qui regnum avidus in potu regis vambe misit herbam eius memoriam perturbantem. Presul autem et magnates causam ignorantes ad percipiendum sacramenta ecclesiastica monet regem, quibus reverenter susceptis habitum recepit monachalem, et regnum ervigius et filiam suam copulavit egice vambe regis consobrino, qui egica ei successit in regno decessit annus et filium vitigam secum regnum assumpsit. Cum preficeret galicie et fafila ducem patrem pelagij relegavit, quem vitiga quadam occasione uxoris fuste percussit in capite, de quo vulnere mortuus est. Mortuo autem patre regnavit, qui licet petulcus, clementissimus tamen fuit in principio, sed tandem ad immundiciam et sceleri se convertit, et non solum privates sed et vulgus suo exemplo viciavit et statuit ut clerici uxores et concubinas unam et plures tenerent ad libitum. Sic et ipse faciebat et repleta est terra iniquitate, omnis quippe caro corrupit viam suam. Timens autem suorum rebelliones multarum urbium muros diruere fecit, et viros illustres destruere conatus est, et primo quidem theodefredum recesuindi regis filium in prima etate derelictum a patre et quia elegantis forme ab omnibus amabatur. Egica cum exilio relegavit, vitiga vero captum luminibus privavit, et pelagium similiter punire temptavit. Rodericus autem filius theudefredi excecati favore romani senatus qui avi gratia eum diligebat vitiga regno privavit, et auxilio romanorum et gottorum electione regnavit. Fuit autem rodericus durus in bellis et ad negocia expeditus, sed vitige non dissimilis in moribus, et filios vitige sisibertum et ebam fugere compulit ad iuliani comitem tingitanie qui patris amicus fuerat. Erat autem tunc temporis toleti pallacium et victorum regum temporibus semper clausum et seris plurimis obseratum. Hoc fecit rodericus contra voluntatem omnium aperiri putans invenire thesaurum, sed nil repperit preter archam unam in qua tamen unum pannum repperit in quo scriptum erat quod quando ista aperiretur gentes que erant illius figure quae panno depicta erant

yspanias suo dominio subiugaret. Gentes autem arabum figura monstravit. Tunc autem mos erat apud gottos ut magnatum pueri et puelle in regali curia nutrirentur. Inter puellas vero filia comitis iuliani prestancior erat. Hunc iulianum illustrem in officio pallatino rodericus legatum misit in affricam. Fuit consanguineus regis vitige. Ante eius redditum rex predictam iuliani filiam vel ut alij dicunt uxorem oppressit. Ille iratus muzae cuidam qui ab hulit miramamolino arabum preses affrice constitutus erat facetioso suasit eloquio in regis vindictam se daturum yspaniam. Ille consilio muno hulit hoc transmisit, qui formidans periculum paucos iussit mitti ad explorandum promissum. Igitur muza cum iuliano transmisit sub tarich cognomento abenzara milites centum cum 400 peditibus, qui in insula quadam existentes cum complices iuliani et depredatis quibusdam locis maritimis et in lusitania et bethica pluribus cesis iulianus ad muzam vocatus ab hulit loco suo reliquit. Tarich mandans ut iuliano consideraret amiciciam et preberet auxilia. Ille vero reddit iuliano xij milia bellatorum. Quod cum ad regis roderici pervenisset noticiam enecorem consobrinum suum obviam misit, et pluries superatus ac tandem occisus est. Iterumque iulianus cum suis ad muzam cum maiori exercitu redijt 2o. Rodericus vero audiens stragem suorum et provincie vastacionem congregatis omnibus gottis contra arabes ivit et ex una parte fluminis necdas resedit, ex alia affricani et cum per dies viij pugnasset ceciderunt ex arabis xvj milia. Tandem iuliano gottos suos et ceteros orante, gotti qui victoriose ultra omnem modum tociens pugnaverant, victores arabes declinant et confusiores patiunt exercitus christianus. Quid de roderico certe acciderit ignoratur. Equus tamen eius et arma et regalia insignia in loco tremulo iuxta flumen sicut in veta. Tarich autem hyspaniam circa in secutus est. Christiani autem illi occurrerunt sed debellati in murorum ambitum recurrerunt. Tarich autem iuxta flumen resedit in loco fontis qui ex tunc dictus est fons tarich. Ibi consilio iuliani exercitum trifariam divisit. Mogei qui fuerat christianus nunc fumus a miramamolino 700 milites et cordubam profectus est, et a quodam pastore cordube capto informatus cognovit maiores cordube ad toleti presidium confugisse. Tantus enim metus cunctos invaserat ut non nisi toleti se tutos putarent. Cognovit etiam quod cordube murus iuxta pontem erat passus. In qua nocte intrantes tandem urbem cepit. Secundum exercitum misit contra malacam et granatam et utramque cepit, et has in munierunt arabis et iudeis. Tarich autem cum maiori exercitu ivit metesam prope gienniam et civitate fundus dissipavit. Tandem per arabes qui omnia occupantur oreola quam nunc murcia toletum reddijt, galdafuiara, exinde capos gotticos et afforiam devastavit, qui in asturijs regiones a toletum reddijt. Cum tantarum victoriarum famam muza audisset, assumptis ultra xij milia bellatorum mari transito aliam partem yspanie invadere cepit et pervenit ad locum qui civitas salva vocabatur, eamque cepit. Deinde ivit carmoniam et quia audierat quod vix posset capi, ordinavit ut iulianus quasi transfuga illuc properaret qui sub ficcione tradidit in manus arabum hospita

Mezacium superavit
invasorem sui imperij

c fasilla ...

civitatem. Deinde cepit Yspalim que Gottorum substite-
rat multitudo, que ante Gottorum adventum
a Silingis Wandalis urbs regia habebatur,
sed Gotti in mutaverunt curiam in Toletum.
Capta Yspali et postea Beia, iuit Emeritam,
que in hedificiis antiquam gloriam preferebat, et
eam post bella recepit. Muza autem talibus vic-
toriis gloriosus iuit Toletum, ubi morabatur
Tarich, et cum eo civitates alias Cesaraugustam, Yspaniam
et alia oppida Carpetanie et Celtiberie omni-
parium. Dum hec aguntur, Pelagius in Austu-
riis rebellavit. Ut postea in angustiis montibus
christianum nomen sustulam (?) Suarius huic Tarich misit
exercitum. Fugiens autem Pelagius plures christianos ad
Saracenos euntes revocavit, et in cavea rupe
inexpugnabili circumclusa se suosque collegit.
Superveniens autem Alcama cum multitudine
Arabum interfectus est, et ceteram multitudinem
invaserunt ceteri christiani, et qui ex eis evadere
potuerunt per montis supercilium euntes cum ipso
monte supercilio in flumine Ona ruentes sub-
mersi sunt. Muza autem cogitans Iuliani
proditionem et aliquorum sociorum eius hoc audisse
eos iussit interfici. Gotti autem qui remanserant
hoc audientes ad Pellagium confugerunt. Eo
tempore Aldefonsus catholicus filius Petri ducis
Cantabrie in Asturias transmigravit et bella
cum Pellagio principe egit. Cum Pellagius dedit
filiam Ormisindam. Mortuo Pellagio suc-
cessit filius Fasilla et regnavit annis duobus,
in venatione occisus ab urso. Hic nil dignum me-
moria egit, nisi quod quandam ecclesiam sancte crucis
pulchro opere decoravit. Huic successit cognatus
eius Aldefonsus predictus. Hiis temporibus Firseus
in Ybernia claret, qui cum esset in matrio (?) utero
matris, quam eius avus inter duos ignes pro
obiectu crimine cremari vellet, mirum in ince-
tem afuit, et cum rex avus eius putaret sibi
magice illudi, auxit ignes, tunc miris lac-
rimis in tantam aquarum copiam conversi sunt ut
rex vix navigio evaserit. Hic peregrinando
in Galia cenobium fundavit a Clodoveo rege
devote susceptus. Et cum die quadam esset in
cella iuxta mare, navis ad litus applicuit
continens II fratres VI annorum una hora natos
et similiter mortuos, quos Firseus oratione susci-
tavit et super sepulcrum misit eius Brunum (?) ad
lares proprios redierunt. Hunc ratione pro ea que
carnes pro morbum comederat redarguit. Sed
morbum ipsius postea mox hunc coactusque carnes
comedit. Sed Firseus deum rogavit ut suum
morbum sibi restitueret. Postea sanato tunc postea
consecravit eum generalem episcopum, mandans ut in locis sin-
gulis processionaliter reciperent. Accidit autem ut
urbe quandam intraturus cum clerico socio ob in-
vidiam a clero et episcopo processionaliter in debito
tempore ... et cum eius molestia susceptus sit, unde
attediatus Firseus cum recederet, unum fontem dul-
cem quem habebat in suo capello auferebat et pariter
ab urbe procedebat. Videntes autem miraculum statim
virum rogant ut fontem sibi reddat, quod et fecit.

Adeodatus natione Romanus ex monaco
sedit annis IIII, mensibus II, diebus I. Cessavit episcopatus mensibus
IIII, diebus 14. Hic tam humanus fuit ut omnem
hominem ad se venientem susciperet et consolatione ac

dimitteret. Donus natione Romanus sedit anno I, mensibus 4,
diebus X. Cessavit episcopatus mensibus II, diebus 14. Hic decoravit locum
ante basilicam sancti Petri, qui dicitur paradisus. Agathus na-
tione Siculus sedit annis II, mensibus VI, diebus III. Cessavit episcopatus anno
I, mensibus VII, diebus 14. Hic ecclesiam Ravennatem
sibi reconciliavit, que aliquando rebellaverat, et me-
diator fuit olim pius dux Constantinus, qui Ravenna
eius mandato civitatem tenebat. Iste mediante Consta-
tino concordia reintegrata est inter Grecam et
Latinam ecclesiam. Iste Constantinopoli leprosum
quendam osculo sanavit. Anno X Constantini
inter Romanos et Saracenos in XXX annis pacem
firmavit. Saraceni autem Romanis annuatim
dabant auri libras III et viros captivos 40 totidem
et equos notabiles. Leo iunior natione
Siculus sedit annis X, diebus 17. Cessavit episcopatus mensibus XI, diebus 12.
Hic constituit pacem dari in missa. Hic fuit elo-
quentissimus in divinis scripturis sufficienter instruc-
tus, greca et latina lingua eruditus, in pauperes humanus.
Benedictus natione Romanus sedit mensibus X, diebus 12. Cessavit episcopatus
mensibus II, diebus 12. Hic ab imperatore institutus est. Vita
autem eius concordavit cum nomine. Iohannes natione Anti-
ochenus sedit anno I, diebus X. Cessavit episcopatus diebus 2.

Nunc translatus concluditur ducatus
Venetiarum in civitatem, quam a comitis contra
Venetos appellatur ex cathologo ducum. Et
ad hunc Venetus sit nomen provincie,
ut autem ad civitatem nostri restrinxit de ea ait
Bocaipagus (?) in tractatu de disceptatione civitatis
corum et civium. Turbam quandam Ytalia non potens
debet vivere sub tributo, quia libertas in Ytalia s-
sedem locavit. Sequitur profecto admirabile
regimen Venetiarum, quod est unum de principalissimis Ytalie
membris, libertatem Ytalicam in altiori gradu
conservat. In civitate Venetiarum senes ex aeris temperantia
et moderata dieta virescunt, et colorata iuvenum
colore fulgent. Mitto non magis iuvenes decores
sunt. Unde et fama disturbat, quia Veneti pleni sunt.
Si autem queratur quomodo civitas Venetie constructa
sit, responderi potest quod pavimentum eius est
mare, celum est tectum, et paries decursus aqua-
rum tollit facultatem sermonis in singulis. Ille
Grimoldus dux Beneventi Tarantum cepit, Brundusium
et totam Apuleam sibi subiecit tempore pape Leonis 2.
Hic post nonum diem flobotomie extento arcu ut
columba perciperet venam brachii fregit et apposi-
tibus medicis venenata remedia defunctus est.
Cepit tutorem habebat Aspriedum (?), quem regulbertus
rex Taurinensium superavit et regnavit anno I.
Hic ceptus offensus in convivio a Iohanne Pergamensi
in sermone reddenti domum pari fecit ferocissimum
equum, sed mansuete eum portavit. Quod rex audiens
debito honore eum coluit et equum illi donavit.
Gisulphus dux Longobardorum Campaniam igne et ferro
vastavit, sed captivos muneribus hic papa liberavit.

Nunc temporis corpus beati Benedicti
ad monasterium Floriacense translatum est
post destructionem montis Cassini per Gulphum
monacum. Contigit autem ut ipso tempore ex Cenomanica
urbe quidam ad eundem locum irent pro corpore Scolasti-
ce. In predicto monaco ad heretes in dicto mona-
sterio tandem contemnentes ad beati Petri visitandi limina
processerunt. Ille monacus socios deserens montem
Cassinum pergit ibique pernoctare disposuit.

c Corpus benedicti

z esse i tẽpeste noctis silencio/ sti pris benedicti
sepulcrũ/ multo lumine illustratur/ postea dictus
monachus effracto a latere sepulcro. quicquid
inuenire potuit tulit/ recedens in sportula
quã ad hoc pparauerat/ z reddiens ad propria
socios offendit i via secumque ad monasterium
remeauit. occurrit aut abbas reuerenter
9sequenti turba p vniuersare/ reliquijs sacris
ossa maiora a minoribus secernens/ quo facto
cũ vir z mulier defferetur mortui/ ossibus
maioribus vir/ minoribus vero mulier tacti 9
tinuo reuixerunt/ Minora itaque ossa ciues
cenomani susciplentes/ bte scolastice nouam
ecclesiam hedificauerunt. ubi crescente miracu
lorum copia/ 9gregate sunt plures mulieres sub re
gulari disciplina. Interim cogitantibus ubi deceter
sti benedicti corpus recondere/ lux celitus emissa
locum denotauit/ Anno 9stantini 4. i marcio pris
no/ apparuit. z putabat adesse mundi finem
Theodoricus alio anno i synodo aglicana 9stitu
multa vtilia/ scripsit quoque librum penitenciale. S. ca. 192
pz. Anno aut eius 7o. homines z pecora fulgure
pibat/ z tanta fuit pluuiarum i mundacia. quod nisi
cotidianis letanijs propiciatus fuisset. diu
tinitatem vel i oreis bladi recondere non valuisset
Anno sequenti p. 3. menses apte oriens galli
cantu usque i mane/ cometa apparebat. z ab
ea pte maxima mortalitas secuta est. Anno
sequenti galienus architectus abeliopoli sirie
i romanos 9surgit/ ignemque marinum adinuenit
bulgarorum gens in scitia z ipa egrediens de meoti
dis paludibus ubi est bulgaria magna/ sli brachia
duce passim grassatur/ p turchiam/ z occurrentem
sibi 9stantinum excutit. fugauit atque 9triuit
vt ei imperator facta pace annua pacta reddere
sit cohactus. z ab hoc tpe regnum hanotadiũ
est. / Hugo flor ait lunam passam fuisse eclip
sim p indictionem octauã/ z solem defecisse hora
diei. q. 14. nonis madij/ z subsequuta est. hu
eu grauissima pestis de qua. S. ca. 191. pz/ sed
quibusdam p reuelacionem dictum est/ quod non prius
pestis cessaret quam i basilica bti petri/ sebastiani
9strueretur altare dellatis illuc ab vrbe se
bastiani reliquijs/ z in dicta basilica 9structo
altari pestis cessauit. Egfridus rex norda nhbrorum
anglorum apictas quos i festabat punit/ tunc picti
scoti z britones puniunt anglos/ z libertate recu
pata. multam ptem anglie inuadunt. In anglia
claret. Egiltrudis regina/ que bis nupta viris
virgo pmansit. Egfridus rex norda nhbrorum i noxi
am gentem ybernie grauiter depredatur. Sequenti
anno. Lothes rex cantuarie moritur/ z egfridus
rex apictis quos i festabat occiditur/ tunc
picti scoti z britones/ nimis puniunt libertate
quam p anglos pdiderat recupata/ multam que anglie
ptem inuadunt. Post lothere tunc regnauit sup
anglos edrich annis. ij/ Egfrido aut successit
frater alfridus z regnauit annis xviij. mortuo
edrich exteri reges regnum anglie scindunt
annis iiij

Iustinianus eius filius
postea regnauit cum cet annorum xvj
qui puerili temeritate usque pacem
quam pr cum arabis z alijs firmauerat
soluit/ remouit z amicia pratarum
excitat/ qui eius imperium ab impetu arabum tuebat

Saraceni multi in egypto descendentes cartagi
capiunt/ Iohannes nacione romanus leo [illegible] xj. ce ep
mensis j. d. 18. sergius nacione anthiochenus se annis 9.
mensis. 8. d. 23. cess. ep. mensis. j. d. 20. hic 9stituit ut
i fractione corporis xpi agnus dei cantetur quia di
uisio corporis xpi signat diuisionem corporis mistici per
mortuos z viuentes/ 2a vero diuisionem mortuorum
corporaliter per purgandos z glorificandos. idcirco
bis dicitur miserere nobis/ z semel dona nobis pacem
signat aut 3a bteos/ inuenit in sacrario sti petri
i obscuro loco capsam argenteam multe antiqui
tatis. z i ea magnam porcionem crucis geminis
ornatam. que exaltacione ste crucis adoranda ppto
monstratur. Sanctus cericus autisiodorensis eps
i stannio dormiens a suo archidiacono gladio
perimitur. sed occisor subito turbine raptus
nusquam comparuit/ de stanno aut illo plurimi doloribus
detenti fuerunt remedium/ Anno iustiniani
4. theodoricus/ rex francorum 9 bercario 9tra pipi
num 9gressus/ a pipino capitur/ bercario a suis
pempto pipinus vero filius/ ansigisi qui bius appellatur
i austria principandi statum rex meliorat/ fitque
maior domus theodorici/ Sanctus aut lambertus pipinum
increpans quod pettrudi alapaydem supduxisset/
adadone fratre alapaydis/ martirizatus est. z tumu
latus traiecti/ Postea vero cum epatu leodij translatus
anno vij Theodoricus moritur/ cui successit
filius clodoueus. Anno viij pipinus. Radbodum
ducem frisonum bello vicit z in libro de gentis
illi [illegible] quandam ad predicandum misit/ Anno 9
Iustinianus vj synodum i firmare nititur/ z sergiũ
sibi resistentem/ contra se turbat frustra molitur
Anno. x. leo pricius Iustinianum regno priuat
naso z lingua/ z i exilium mittit/ Eodem anno beda
xxx annorum floret in gallia

Leo qui z leoncius pricius postea imperauit/
i surrexit eum cum iij annis fuisset i car
cere aduersus iustinianum 9spirans
cum galicano/ patriarcha/ z carceribus relaxatis
ubi vj uel viij annis quidam i vinculis fuerant/
quorum plures milites erant z eorum auxilio preualuit/
Synodus aquilegie facta. quinta vniuersalem
sinodum a iustino imperatore et uigilio pp. celebra
tam suscipere diffidit. Sed a sergio pp. dum salubriter
redarguitur ad 9cordiam reuocatur. Leo na
cione romanus sedit annis. 2. mensis. j. tres ep. iste p
pricium romanorum factus est/ id i romanorum cronicis
non ponitur z i decreto/ Sequens leo. 3. ponitur
Tercio anno clodouei regis filij theodorici re
gis/ pipinus maior domus i pallacio. Sigiberti
filij dagoberti. qui sungibertus regnauit
i austrasia/ moritur. filio eius dagoberto puru
lo/ grimoaldi filij pipini fidei comendato/ ac
grimoaldus puerum misit i scociam/ z filium suum
hildibertum 9stituit regem austrasie/ franci do
lentes grimoaldum capiunt/ z parisijs clodouei
iudicio puniatur/ qui illum i carcere mori fecit
z ildericum iuniorem filium austrie/ regem 9
stituit/ hoc tpe arabes affricam i festat/ 9tra quos
leo direxit Iohem pricium/ qui cum pueniisset cartha
ginem arabes i fugam uertit/ deinde ad imperatorem in
gressus est/ ut maiorem habet apparatum. Interim exercitus qui
affrica remanserat absimatum imperatorem constituit qui
z tyberius dictus est

Absimarus imperator creatus/ Tiberio navigans ad regiam urbem, Leonem subito apprehensum exilio dampnavit/ eo tempore Iustinianus superior imperator de exilio/ ad Gazanum fugit Turchorum/ cuius auxilio accepta eius germana in uxorem et auxilio quoque Trebelli regis Bulgarorum imperium recipit. Leonem et Absimarum invasores imperii iugulat. et patriarcham cecatum exiliat. Iohannes natione Grecus sedit annis iii mensibus ii diebus xiii cessavit episcopatus mense i diebus 19./ martirio coronatur. Iohannes natione Romanus sedit annis ii mensibus vii diebus 17. cessavit episcopatus mensibus viii/ hic fuit vir eruditus et facundus et fecit oratorium beate Marie in ecclesia beati Petri/ et opere pulcherrimo musivo et ibi ante altare sepultus est. Aliprandus rex Longobardorum/ iuste regnare studens incognitus occulte per regnum ibat. ut sciret quid de eo suis ne officialibus diceretur/ hic donavit cocias alpes romane ecclesie/ et fecit monasterium Ticini sancti Petri extra muros. et in domo sua oratorium salvatoris. ut sibi cotidie divinum officium cantaretur/ hic Aspernando fugatus in flumine mersus est. Aspernandus autem iii regnavit mensibus tribus

Iustinianus resumpto imperio/ fidem orthodoxam/ quam prius execrabat amplectitur/ Constantinum papam ad se invitat et Constantinopolim venientem ac redeuntem/ cum multa gloria prosecutus est/ Chersonam ubi in exilio fuerat evertere statuit/ cum enim diceret se imperium resumpturum/ loca incole disposuerant eum occidere. vel ad imperatorem Absimarum mittere. propter quod fugit ut dictum est. per precium quoque suum navigio omnes interfecit. preter infantes. et quociens de naso guttam detergebat/ aliquem ex conspiratoribus occidi iussit/ tandem cum crescione ceteros(?) vellet occidere/ homines provincie Philippicum quendam sibi prefecerunt. qui Constantinopolim veniens Iustinianum cum filio peremit/ et post eum imperavit. Sisinnius natione Romanus sedit diebus 20. cessavit episcopatus mensibus vi. et fuit magnum scisma in ecclesia/ Constantinus papa natione Syrus sedit annis vii diebus 14. cessavit episcopatus diebus 40/ hunc vocavit Iustinianus et de manu eius communicans supplicavit vultu in terram dimisso ut pro suis oraret peccatis/ hic sepultus est in Vaticano/ ad Yspaniam occupandam venerunt 240 m Saracenorum regnante Roderico Visigotto/ non tamen potuerunt christianos ex toto auferre. Pelagius enim quidam probus/ qui a Witizane predecessore Roderici de Toleto pulsus fuerat/ et Asturias ingressus primus contra eos sumpsit rebellionem/ illosque repulsit occiso eorum principe Alcamane/ et qui ex Saracenis evaserunt gladium divino iudicio ruente super eos monte oppressi. et reddita est libertas populo christiano. Theorech et Opha reges Saxonum/ vel Anglorum Romam venientes/ monachi facti sunt. Urso duce Venetiarum interfecto/ vacavit ducatus annis 4. et quolibet anno regebat magister militum

Philippus qui et Bardanus

Philippicus mandavit Constantino pape literas pravi dogmatis. et quia ymagines comburerentur. quas vir sanctus consilio romani populi respuit et precepit ne eius nomen in cartis poneretur aut percussura solidorum reciperetur/ vel ad missarum solemnia recitaretur/ fecerat quoque comburi sanctorum ymagines relegans exilio. Cirum Constantinopolitanum episcopum/ et eius loco Iohannem pseudo monachum instituens et gesta vi sinodorum depicta in porticu sancti Petri deleri fecit/ Anastasius Philippicum excecavit. et usurpavit imperium

Anastasius quartus

Artemius imperator classem in Alexandriam contra Saracenos direxit/ cuius exercitus aliud consilium capiens de itinere Constantinopolim regressus. Theodosium virum orthodoxum ingressus(?) imperatorem elegit/ et invitum regali solio sublimavit. qui Anastasium apud Niceam gravi prelio superavit. eumque presbiterum ordinari fecit. Gregorius natione Romanus sedit annis xvi mensibus viii diebus 22. cessavit episcopatus diebus 24/ hic constituit sexta feria ieiunari et missarum celebritatem per totum annum fieri/ quod ante non fiebat hic excommunicavit Leonem propter ymagines/ Petronax civis Brixiensis hortatu Gregorii pape cenobium sancti Benedicti plus 110 annis desolatum apud montem Cassinum reedificavit sibi(?) et vitam monasticam per effectus multorum monachorum ad se convenientium fecit. et pontifex Bonifacium de Britania ad se venientem episcopum consecravit/ qui Germanos ad fidem convertit et postea factus est episcopus Maguntinus in Frisia predicans martirio coronatur/ et translatus est ad Fuldense monasterium/ quod ipse fundavit in silva Boconia/ eius abbas in curia imperatoris Austrasiorum magno habetur honore/ et in ... militibus imperatoris tenetur. Hoc tempore cenobium sancti Galli/ Anastasii autem ... Pipinus senior moritur/ et filium ex Alpayda concubina Karolum Tudidem vel Martellum principatus heredem constituit. sed hunc Plectrudis eius noverca in Colonia custodie mancipavit/ et cum nepote suo Theodobaldo maiore domus principatum usurpavit. Anno sequenti Hildebertus rex moritur. Cui successit filius Dagobertus. Interim Karolus carcere eripitur. Egfredo regi Northanhumbrorum successit. Coenred et regnavit annis ii. et post eum Orich annis xi

Theodosius humiliter imperavit

Contra quem insurrexit Leo quidam potentissimus et ipsum assumens/ inde imperatori abire permisit quia benignus fuerat. ille non clericus factus residuum vite duxit in pace/ Rome calamitosa aquarum inundacio letaniis repressa est.

Leo postea imperavit

Hic sanctorum ymagines deponi ac comburi fecit et Christum dei filium negavit/ et fecit multos occidi sue iniquitati resistentes. et inter ceteros passa est Theodosia cuius corpus adhuc integrum Constantinopoli manet/ eius anno primo Rathbodus dux Frisonum persuasione Vulfranni episcopi adhoc adductus est ut baptisaretur. Cum autem unum pedem in lavacro intinxisset/ alterum pedem retrahens interrogavit ubi plures maiorum essent/ in inferno/ an in paradiso et audiens plures esse in inferno pedem retrahens ait. sanctius est plures quam pauciores sequi/ sic ludificatus a demone promittente sibi dona incomparabilia exhibere/ tertia die subitam et eternam mortem ipsa tertia die periit

Gregorius natione syrus. sedit annis x mensibus viii diebus 24. cessavit episcopatus diebus 8. Hic addidit in secreta quod hodie solempniter in conspectu maiestatis tue celebratur domine deus noster in toto orbe terrarum. Hic videns leonem incorrigibilem. Romam. ytaliam et yspaniam ab eius potestate discedere fecit, et vectigalia interdixit. Et synodum 803. episcoporum congregavit. Rome in veneratione ymaginum sanctorum confirmatur et violatores generaliter anathematizantur. Hic misit claves sancti petri. karolo martello, ut romanam ecclesiam a longobardis defenderet. 741. quorum rex romam obsidebat. eodem anno karolus moritur. Hic archiepiscopatum viennensem constituit.

Anno domini 2o constantinopolitani saracenis. qui de egypto et palestina venerant prelio fortiter restiterunt. tandem de monasterio sancte marie yconam eius quam lucas ipsa adhuc vivente depinxit, accipientes processionaliter illam deducunt orantes ut que totiens in periculis iuverat, nunc et ferret opem. Porro quam ycona super undas statim procella surrexit et omnes naves saracenorum aut mersit aut fregit. dicta est autem illa ycona deductrix. quia duobus cecis apparuit et ad ecclesiam deduxit ibique eos illuminavit. Bulgari ex saracenis usque ad xxxii milia peremerunt, et in civitatem usque ad xxx milia pestilencia perierunt. Eodem anno dagobertus moritur cui successit lotharius annis ii. Interea alpicus et raufredus contra eudonem ducem aquitanie sibi iungunt. et a karolo superati, vix fuga liberantur. eudo nondum reddit, chilpericum abducit. Sed mortuo lotario karolus chilpericum ab eudone per legatos recepit et eum sibi regem constituit, qui prius daniel dictus est. et ex clerico factus est rex. Post hec karolus raufredum andegavis obsidens cepit, eique urbem ad habitandum concessit, et totius regni principatum accepit. Heremite cuidam mirabilis visio per angelum ostensa est, de ioseph et sancto gradali ait elinandus, qui et ystoriam de sancto gradali scripsit, que ystoria gallice a proceribus legitur. nec facile ut aiunt tota inveniri potest. Saraceni ex affrica in yspaniam transfretant, eamque subiugant duce abdirama filio mahame amirei, ita regnum visigottorum et suevorum destructum est, evolutis quasi 346 annis, ex quo astutia expulsi sunt ab hunnis, regnaverunt in yspania annis circiter 266. Regnum autem per 3a que galiciensium dei fide protegente cum aulegottis quam saracenis remansit incolumis et inexpugnabilis. Anno autem 4o cum saraceni depopulata sardinia locum fedassent. ubi corpus beati augustini ab ypone translatum fuerat, liuchprandus rex longobardorum legatos illuc misit. et magno ciro corpus redemit eique ostendit usque ianuam. cumque corpus ulterius transferrent. in loco quodam tridonensis diocesis ita substitit, ut nullo ingenio inde moveri potuerit. donec rex votum emisit. quod si se permitteret deponi papiam, villam cum omnibus appendiciis suis concederet, successoribus suis, facto autem voto corpus cum omni facilitate defertur. Confirmant quoque superiorem donacionem alpium cociarum. V. anno imperator laborat ut papa Gregorius occidatur. sed ei lombardi et itali restiterunt. Hispania ait sigibertus, fraude consumpta

et ordeum et leguminam quasi pluvia de celo ceciderunt. vii anno quidam iudeus maleficus girtheo suasit 40 annis regnaturum super saracenos, si sanctorum ymagines in toto regno deponi faceret, sed infelix mox obiit. Simile fecit imperator, unde gregorius eum scriptis sed frustra redarguit. Anno viii mortuo chilperico theodricus a karolo subrogatur. Wiretlh rex anglorum obiit et reliquit heredem regni filium gildebertum ut singi tertium, qui propter insolentiam pulsus a regno a quodam porcario in nemore ruptis occiditur.

Karolus martellus bellicosissimus qui primo anno anastasii successit patri pipino subiugavit saxones frisos suevos bavaros vel baiarios, et almaniam sibi efficit vectigalem interfecto eius duce, aquitaniam graviter vastat, et denique lugdunum et alias civitates burgundie sibi subicit. Cumque multitudo hostium et assiduitas bellorum sibi incumberet res ecclesiasticas militibus suis concessit. Pro qua re sanctus eucherius aurelianensis vidit animam eius in infernum suppliciis detineri. xiiii anno saraceni yspanias intraverant ab eudone duce aquitanie victo ac repulso a karolo in civitatem cum omnibus familiis suis qui in galliis habitaturi, transeunt omnia devastantes et ecclesias comburentes. quibus karolus dei confisus auxilio fretus bello occurrit, Narbonam cepit et ex eis 276 milia cum rege suo abdirama interfecit et quinque milia suos amisit, et obsides plurimarum civitatum in francia ducit. Eudo quoque karolo reconciliatus castra saracenorum diripuit et reliquias eorum contrivit. et non multo post karolo rebellans debellatur, et cum filiis occiditur. Beda obiit in anglia illibato sensu et hilari vultu in ascensione domini. d. a thoma o rex glorie et senserunt tantam odoris fragranciam, ut in paradiso se esse putarent. Hic multa scripsit utilia valde. xv. anno constantinus filius leonis yrenem filiam gazani regis coniugem accepit. que baptizata viro apostatante rectam fidem tenuit. Dagobertus 2us rex francie moriens reliquit theodricum parvulum. franci autem quendam danielem vocatum, hilpericum in regem erexerunt. quem post annos aliquos, karolus martellus tutor pueri in fugam vertit, et post septennium puer regnavit. In parte autem galie in qua est secana et ligeris, que gaudina vocabatur duo fratres reguli consilio inito vandalis regnum invadunt et guarmatiam primo aggrediuntur, sed a francis bello repulsi. sed illi autem recuperatis viribus magonciam obsident, tunc franci karolum martellum regem facere decreverunt, qui coronam recipere renuit. Vexillum autem contra gaudines suscepit et utrumque regem in bello peremit. et victoriose procedens remis et parisius omnem gaudinam provinciam subiugavit, mandans de cetero vocari franciam novam. francia autem est per se a quodam suo rege sic vocata, non multum post theodricus rex francorum moritur cui successit hildericus totaliter inutilis. Alfonsus de quo supra 192. in fide feliciter bella gessit et cum legione astirica urbes a saracenis possessas victor redemit, cum fratre suo froyla et aliquas munivit, et que munire non potuit

dextruxit / retinuit autem in galicia lucum
et tudam et astoricam. Iudestensium autem austu
riarum expugnato exercitu arabum, legionem
cepit, que postea ex frequenti regum in habitacione
urbs regia dicta est. Occupavit et campos gotti
cos qui ab estola carrone pisorica et deva
fluminibus includuntur. Dicebat autem narbo
nensis provincia campi gottici, qui tunc include
bant civitates zureri albe vinary. In partibus
autem castelle tenuit septem manchas dictas
saldaniam, amayam et ordunnam, bistayam et
navaram et ratoniam et sarasacio, usque pire
neum multa castra munivit et multos capti
nos reduxit, et concurrebat ad eum quasi ad singu
lare asilum omnia fugitiva mancipia christiana. Dedit
et pro viribus operam ut episcopi crearentur ad erudien
dum populum christianum. Ecclesias pannicis libris et huius
exornavit. In eius transitu audite sunt voces
psallencium, ecce quomodo tollitur iustus et nemo
considerat, ablatus est a facie iniquitatis et erit in pace
memoria eius. Aldefonso successit froyla filius
qui populavit ovetum et fecit ibi ecclesiam cathe
dralem. Hic advertens iram dei propter hoc inmunditie
rum conhebat, precepit clericos caste vivere. Iste
ut creditur occidit omar ducem arabum cum
44 milibus et rebellantem galicie populum subiugavit,
navaros invasit, et post reconciliacionem uxorem
ex eorum regali progenie sumpsit, et cum illis vasto
nes sibi subiecit, et hunc filium ex illa uxore
nomine aldefonsum. Ob regem autem zelum prestantissi
mum fratrem vinuaranum occidit, et quem pro sa
tisfactione filium eius verennidum sibi in filium
adoptavit. Nec tamen cessavit indignacio sanguinis
contra eum. Unde et a suis occisus est apud cancas. Cui
successit aurelius frater aldefonsi et in dustria
sum tempore dominus rebellantes in servitute pristina red
dierunt. Mortuo aurelio successit sillo gener
aldefonsi regis, propter uxorem filiam froyle regis,
qui desperans ex ea habere heredem fiebat in heres
Aldefonsus filius froyle dictus castus regebat
pallacium et ei in regno successit

Constantinus postea regnans in pietati
patris addidit maleficia et cruenta
sacrificia, luxuriisque semper operam
dedit, multique sub ipso clerici mona
chi et seculares orthodoxi pro recta fide
perierunt. Consenebat autem ei et in omnibus amor fratrum
principatus. Anastasius patriarcha promissione divina in di
gnacione perveniens in cives. Pestilencia cuius mors in ci
piens a sicilia per calabriam in urbem venit regiam
que ita depplavit, ut plerumque domus absque habitatore clau
se manerent. In primis quoque anastasius passione
nimia fatigatus stercora evomebat. Cui con
stantinus monachus heticus successit. Hic constantinus
dum baptizaret cane significatur tractatur de sanctorum ymaginibus
deponendis abisto et asilio. Stephanus papa sedes tran
stulit in primis ad karolum magnum 749 qui noluit
erunt ecclesie patrocinari contra astulphum regem
longobardorum, sed postea ale cone postea coronatus est

Zacharias nacione grecus sedit annis x
mensibus iii. Cessavit episcopatus dies 41. Hic reperit omnia
inveniens plurimum conturbata annis xx
firmavit pacem cum longobardis, et dyalo
gum gregory de latino in grecum transtulit,

Hic karolo martello, qui romanam ecclesiam et ytali
am liberaverat a gottis, in innumeris bellis assi
duis, decimas concessit. Ille non res ecclesiarum plus iusto
concessit militibus, qui mortuus apud ytaliam ad
monasterium sancti dyonisy translatus est. Verum cum eucle
rius aurelianensis episcopus celebraret, ingens draco de
eius tumulo exiit et factus in extasi, vidit eum con
siliorum iudicio dampnari gehenne in anima et corpore, et aperto
sepulcro nil de corpore ibi repertum est, sed tamen ustionis
vestigium. Stephanus nacione romanus sedit annis 4.
d. 28 cessavit episcopatus mensibus 1 d. 4. Hic cum leo cesar cum filio
constantino sanctorum ymagines combussisset, et similiter rege
longobardorum in despectum summi pontificis conspirassent in
illos sinodum excommunicationis tulit, regnum apulee ei
abstulit et ut esset patrimonium ecclesie sanxit, cetera vide
per 3. Paulus nacione romanus sedit annis x mensibus 1.
cessavit episcopatus annis 1 mensibus 1. Hic constituit officium celebrari
in quadragesima ante horam 6 et transtulit corpus
petronele cum titulo quem petrus scripsit, auree pe
tronelle dilectissime filie, in sarcofago precioso
posuit. Hic mitissimus cum paucis familiaribus
nocte per cellulas infirmorum et pauperum et car
ceratorum ibat, et necessaria ministrabat. Hic propter
estivum calorem apud sanctum paulum manens
moritur, et sepellitur ad sanctum petrum transla
tus. Constantinus nacione romanus sedit annis 1 mensibus 1.
Hic ex layco subito ordinatus tyrannica ambici
one papatum invasit, et magno scandalo fuit ecclesie
et manus sibi qui eum consecraverunt aruit. Hic
zelo fidelium ab ecclesia deturbatur et privatus oculis
quem cum quidam philippus electus fuit. Stephanus nacione
siculus sedit annis iii mensibus 4 d. 28 cessavit episcopatus d. 28. Hic
ab ytalia et anglia congregato consilio rome omnes
ordinatos a constantino degradat, ita ut layci ab
eo in dyacones vel presbiteros ordinati degradentur
et constituit ut omni die dominico cantetur gloria in excel
sis deo. Adrianus nacione romanus sedit annis 23
mensibus x 28 cessavit episcopatus d. 3. Hic tam intra romam quam
extra, multas ecclesias reparavit, portas ereas
maiores beato petro dedit, reedificavit turres
et muros urbis qui dirupti erant. Hic contra desid
erium regem longobardorum accersit karolum. Mag
dalene corpus dum transferri deberet, de urbe aquen
si ad monasterium vicziliacense, anno domini 749
inventum est in omni parte integrum, et cute integerrima
semper indutum

Karolus magnus filius pipini
regis divino timore compunctus post aliquos
annos principatus sui romam adiit, ibique
a zacharia in monachum attonsus, cum multos
francos romam venientes gratia visitacionis haberet
infestos, in montem cassinum perexit. Erachis longobardorum
rex dum rupto federe romam inquietare nititur
a zacharia non solum repellitur, sed eius instinctu
cum uxore et filiis romam veniens monachus efficitur.
Cui astulphus frater successit. Hildericus in regno fran
cie theoderico fratri successit, qui absque liberis
discesserat, et cum esset hildericus inutilis, pipinus eius
francorum princeps, legatos misit ad zachariam
papam consulens, quis pocius regnare deberet, vel qui
magnos pro pace regni subiret labores vel
qui ocio deditus solo regio nomine contentus esset.
Cui papa remandavit illum regnare debere, qui bene regeret
rem publicam, quam ob rem franci annuati hilderico rege mona
chico habitu in monasterio detruso, villa data reve
rentie tutorum progenitorum effeminato viro, pipinum regem

constituitur in civitate suessona / et rogante zacharia papa validissimos muros a longobardis factos in augusti sis inde cum destruxit / plurimis interfectis in quo facto progenies lodovici defecit anno domini 741. Nota quod tunc reges francorum solo nomine regnabant / erat autem apud eos princeps coadiutor de cognatione / qui ex officio vocabatur maior domus qui totum regnum regebat / quorum primus fuit arnulphus postea episcopus metensis / circa 190. per xi. / anguisus filius eius pipinus grossus karolus martellus vel tuditer pipinus nanus. karolus magnus imperator Monachus in montis cassini auctore karolo magno roma venit. Rogantes zacharia papa ut pipino scribat / quatenus monachi floriacenses / corpus beati benedicti suo loco reddat. quibus papa annuit per eundem karolum magnum reverendis madavit. corpus remitti / floriacenses autem monachi hoc audientes / triduanum ieiunium celebrantes. hys verbis sanctum benedictum orabant. O unica spes nostra post deum. ne derelinquas nos orphanos. qui hunc non meritis nostris venisti / meritis / sed pro multorum salute / si vidisses primores pavimentum non lacrimis sed pluvia irrigatum et cum in hys lacrimis et singultibus totum triduum expedivissent / memorati episcopi venientes perficere cupiunt regis iussum / at illi ecclesiam ingressi in formidinem conversi tanta pro cecitate percussi sunt ut nec se mutuo cognoscere possent / sed facti orationibus in columitati redditi ad regem reversi / narrant quod ex parte sancti / addentes quod non deberet gallia tanti sancti ossibus viduari. Anno constantini xi. astulpho rege longobardorum contra romanos adeo exardescente / ut tributum exigeret / ab unoquoque capite / Stephanus papa ad expetendum pipini auxilium / cogitur in franciam ire / mittitur et karolus magnus / monachus ad fratrem suum pipinum a rege longobardorum ad turbandum apostolicam peticionem / Porro pipinus ut papam venire audivit / per tria miliaria de equo descendens terre prostratus una cum coniuge et filiis stratoris vice / usque ad palacium deduxit. Anno xii pipinus ytaliam aggreditur / absolutus cum omnibus principibus francie a fidelitate hilderici prius regis francie. 744 superato astulpho ad iusticiam francorum / illum cum romanis componere cogit. hoc tempore terremotus horribilis factus est. ita ut urbes alique ex parte subverse sint / alique ait singibertus a montanis ad campestria cum muris et habitacionibus suis integre et salve plusquam sex miliariis transmigraverunt / in mesopotamia terra dirupta est. ad ii miliaria. aliamque terra nimis alba et arenosa ascendit. karolus magnus / monachus vienne moritur. xiiii anno constantinus synodum congregat 330. episcoporum constantinopoli. ii edictum propositum de stetes ~~ ~ picturis deponendis. et ecclesiam nimium scandalizat / astulphus rupto federe romam obsidet. Pipinus ytaliam repetens eum in papia inclusum obsedit / et ad reddendum sancto petro que iusta erat sui iuris cohegit / Ravenna scilicet et xx alias civitates / pipinus autem patricius romanorum factus est. Eodem anno astulphus in venacione percussus divino iudicio periisse traditur / Cui successit desiderius dux / quem auxilio pape factus rex longobardorum omnia supradicta sibi sacramentis ei confirmavit / et faucenam cum castro. tyberiaco seu gabellum cum ferrariensi comitatu in integrum addidit fulradus abbas sancti dyonisii corpus sancti viti de roma parisius transtulit / sequenti anno crescente francie rege et decrescente grecorum imperio legati constantini cum magnis muneribus veniunt ad pipinum apud compendium / inter que taxillo

Rex bavarorum fidelitatem et subiectionem ei exhibuit / et consequenter saxones tributarios sibi fecit / quos gravi bello superaverat / Guaifarium magnum aquitanie ducem prelio pressit / et obsides dare cohegit / Iterum rebellantibus guaifario atque tasiloe / post diversa prelia per viii^m occidit / fratres sufficienter oppressum subiugavit / tandem turonis infirmatur et depositus parisius moritur

Hic patri successit

Huius prima expedicio in aquitaniam fuit contra humaldum bella in ibi commoventem / et lupum ducem vastonie / qui fecit fronciacum castrum contra burdegalam / utrumque autem per dedicionem accepit secundo anno in warmacia generali curia celebrata / liminum apostolorum visitare disposuit / et 30 anno karolomannus frater eius moritur / et uxor cum filiis cum agilorio ad desiderium regem longobardorum confugit / sic ad karolum magnum totum regnum devolvitur. Anno xviii abdelas persequitur ecclesiam dei / xxi anno turchi a caspiis portis erumpentes armeniam infestant / in quorum patria cum antiquo tempore pestilencia fuisset / suasu xianorum in modum crucis se totonderunt et quod per hoc signum salus patrie reddita est. hunc tondendi ritum tenuerunt / xxii anno paganus bulgaribus dominatur / gelu magnum fit a kalendis octobris usque ad februarium. Pellagus enim ponti usque ad centum milliaria per glaciei rigorem fuit in duriciem lapidis versum / huius 30. cubitos a superficie in profundum

Sanctus egidius de grecia in provinciam veniens / quia splenduit miraculis de loco ad locum fugiens pervenit masiliam inde quam humanum ab hominibus favorem / heremum petiit / in lacte cerve silvestris nutriebatur / hanc cervam venatores flavii regis visigottorum qui apud nemausum sedem regni locaverat sagitta petiit / Egidius non sed sagittam et cervam posuit brachium et gravius vulneratus deum rogavit ut numquam cesset ille dolor nec vulnus sanetur. et exauditus est / Inde tamen autem ad instanciam predicti regis et episcopi nemmanensis monasterium construxit / hic cum in franciam iussu. a karolo rege rogatur ut oret quoddam peccatum sibi dimitti / quod pro quantitatem revelare audebat / missa est quedam per angelum cedula que peccatum continebat et remissionem ipsius / et quodque quidem eius adeo peteret impetraret. Anno Ila rex tanta egit victorias / karolus namque in omnibus fuit / fratrem obi invidia regni occidit / et ipse postea interfectus est / cuius hic rebellantes domini sui / Hunc suo tempore multa industria cepit et in pristinam similitudinem redegit. et dedit sororem sylo / qui sibi successit Gengulphus sanctitate clarus / quendam fontem emit in gallia. et omni fecit in burgundia. cum venditor dominum derideret emptorem / fontem suum vidit repente siccatum / et dum gengulphus in orto suo eundem fontem illuc. uxorem de infamia adulterii argueret / illaque negaret facilinam ei in dixit purgacionem ut scilicet denudato brachio de rivulo lavaret lapillum / illa non brachium velud ab igne lesum de rivo retraxit / et sic ei aperte flagicii veritas / dataque ei dimidia parte bonorum sue a suo se per abstinuit consorcio / et non multo post a clerico uxoris mecho dormiens occiditur

multi uo infirmi eius contactu tunc sanati sunt / quod uxor ab ancilla audiens ait · ita gengulphus miracula facit / sic anus meus cantat / Moxque in
innumeros turpes sonos nollet velletque cepit emittere / z semper in 6a feria / qua ille martir effectus est · quociens verbum tociens inde sonum emittebat / quod
audiens pipinus · ad sui gloriam expressi dignatus est / Nunc est iudei in syria ciuitate barutho / ymaginem xpi in domo ubi steterat xpianus inuente / omnia
obprobria intulerunt / que in eius passione leguntur / et tandem apto eius latere exiuit inde sanguis z aqua / ex quibus in ampulla collectis z aspersis super infirmos
in synagoga coadunatos ad probandum si vera fuerunt que leguntur de xpo miracula cuncti sanantur / Iudei quoque conuertuntur · sub papa constantino obijt
pipinus / felix victoriarum successibus / regnumque francorum eximius cuius filius fuit karolus ex berta
filia eraclij cesaris / unde in ipso genus grecorum z romanorum ac germanorum concurrit / propter melius ad ipsum postea translatum est imperium / qui propter felicitatis magnitudinem dictus est magnus / hic cum fratre
karolo magno biennio regnauit · Postea solus annis · 47 · primo eius expedicio fuit contra hunualdum
zc · S · p · 4 / karolus aut regnum adeptus · saxoniam cum exercitu ingreditur / z omnibus ferro z igne
vastatis z acceptis obsidibus reuertitur · xxxij anno / Adrianus papa ad tuendas res ecclesie karolum accersit / desiderius enim cuncta que ecclesie dederat
abstulit / papam z totam affligens ytaliam / karolus aut per montem cinisium transiens desiderium conclusus fugat / z in papia tandem obsidet
z per sex menses · ibi relicto exercitu orandi gratia romam pergit / z cum appropinquaret p · s · inhiare pedestris iuit / z omnes gradus ecclesie sigillatim deosculans ad papam peruenit / ciuitates z territoria · beato petro concessit / sic in eius concessione
monstratur aliunde cum insula corsica / Insurciano · in monte bardonis / preturia in regno
in uinitima in monte felicis / totum comitatum rauenne · sic erat antiquitus · z prouinciam
venetiam z ystrie / z cunctum comitatum · spoletanum · beneuentum / Postea papiam reddiens cum
exercitu urbes ultra padum cepit / ubi anglarius cum uxore z filijs metu karoli magni latebat / seque cum illis karolo dedit / Papia
aut pestilencia grauata · potitus karolo aprilis · 774 · z desiderio capto z in franciam
ducto / regnum longobardorum fine habuit · filius uero desiderij per mare constantinopolim fugit /
z bella multa post ea commouit / ystoria neapolitana ponit / aldegisum desiderio conregnasse z constituisse ducem / neapoli · theofilactum
/ eorumque tempore saraceni obsidentes urbem per muros ciuitatis intrauerunt versus portam de
domina ursina ante ecclesie costahole / z oppidanos superantes peruenerunt / usque ad illum locum
ardesem · que est cum imperiale palacium · ubi nunc est ecclesia sancti pauli maioris / superueniunt aut postulatum auxilium a karolo magno / aymo / z
bernardus duces cum duobus milibus militum z x milibus peditum · qui paganos de neapoli expulerunt / z facta est hec victoria in conuersione
beati pauli · Mortui aut fuerunt in prelio ex militibus · 4272 · 43 vulnerati ex quibus · 17 · mortui sunt · de pplabus vero · 1800 · z aplis de
casalibus aut · 300 · z de militibus francorum · 111 ·
de peditibus · 113 · vulneratus est z dux oppidi / et de vulnere mortuus est / ex paganis uero ceciderunt
6441 · Repulsi aut saraceni / apud castaholam z melasanum castrametati sunt / z arbores ac
vineta · ceteraque omnia in circuitu ciuitatis demoliti sunt / parauerunt in lignea instrumenta / ut muros destruerent / z fortes insultus faciebant /
pluries in ebdomada / z multi utrimque cadebant / per menses vi z dies xxv / Interea neapolitanis
venerunt auxiliarij / requisiti ex francis apulis et alijs / exieruntque contra saracenos ad capue · 16 · decembris /
conuenerant aut saracenorum · iij · reges / fontan · rex affrice / exdron rex bugee / z carthaginis
Marhumad rex persarum z syrie / fuerunt aut in insultus z scaramucie diuerse / usque ad xxv ·
Januarij / tunc xpiani de perfida nacione in conuersione beati pauli · generalem z plenam habuere uictoriam / et
multitudinem ex eis peremerunt in ore gladij / z xxvij eorum nauigia combusserunt / Ceciderunt
aut in prelio · ipsa die ex proceribus francorum · 467 · ex quibus nobilis dux · aymo francorum cum iiij filijs
suis sepulti fuerunt in maiori cripta sancti Januarij ex urbe · ex oppidanis uero militibus · 66 ·
expeditibus uero · 268 · absque oppidanis / de saracenis aut xxiiij · cxvij / Post hec in muniminis neapolitane urbis bellatoribus ex vicinis ciuitatibus
que per saracenos destructe erant · vocauerunt viros offerentes / tam relictas omnium / plusque quam
virgines / z eorum bona · Venerunt plurimi militares / z alij de nola · de atis · de acella · de capua
non nulli in illuc pexerunt / cum vxoribus z liberis / Ad honorem aut doctoris gencium / z sui oratores
in eius conuersione duplicem optinuere victoriam solempniter dedicauerunt ecclesiam / et illud festum
annua deuocione solempniter colunt / erat aut cum karolo · amicus et amicus / per thauris eius / z eius
dapifer / omnes comites eorum z affectione / z eodem nati tempore / sed in locis diuersis / primus fuit filius comitis
aluernensis / secundus militis cuiusdam · bericam · de quibus prolixa narratur ystoria · Postque reddidit karolus cuncta beato petro / que Longobardi acceperant
z que pater suus concesserat / adiuncto ducatu spoletano atque beneuento / adrianus papa cum concilio 153 episcoporum
z aliorum ut habetur d · 63 · c · adrianus dedit ei ius eligendi pontificem / z ordinandi sedem apostolicam · dignitatem que principatus / Insuper archiepiscopos episcopos · per
vniuersas prouincias inuestitura / conferendi potestatem sine qua inuestitura · nullus debeat consecrari beque huic decreto rebelles anathematizauit
z obstinate persistentium bona publicari iussit / ex tunc cessauit regnum longobardorum / non reges habebat / nec sic cesares dabant · / aut pdetum galui
vult sugibertus saxones rebellasse / quos karolus iterum subiugat · ui / z pacibus baptizari cohegit /
c · 203 · p · j ·

Constantinus tempore / patriarcha Jerosolimitanus de terra sancta expulsus a paganis / ad constantinum imperatorem constantinopolim venit /
z ad filium eius leonem / z cum eos iohannes neapolitanus sacerdos / z dauid ierosolimitanus archipresbiter / quos
ille misit ad karolum cum epistola / manu sua scripta z cum eis duos ebreos · s · ysaach · z samuelem
in cuius epistole ultima parte scriptum / erat · quadam die in extasi factus uidi ante lectum meum quendam iuuenem
statem / qui me blande vocans paxillo tetigit z ait / constantine rogasti dominum auxilium ad hac rem accipe /

karolū magnū regē gallie et ercle in dno ꝓpugna
torē/ et ondit ei quēdā militē armatū esse
pinctū/ cuius asta altissīa et cuspis sepe flāmas
emittebat/ et ipe senex et prolixa barba vulti
decorus/ statura procer/ cuiusq3 oculi fulgebant/
vt stelle, age iā auguste/ qui iussionibus dei re
fugit obedire/ minime poterit culpā euadere/
quibus dictis pletis/ rex illa cinatus ē ꝑ dnī sepl
cro/ misitq3 turbiū archiepm̄ lras corā
toto ꝑplo exponere. quibus intellectis oēs ꝓficisci cū re
ge ꝓcabātur/ tūc rex edictū ꝓposuit. ut oēs qui
possent arma ferre/ secū contra paganos venirēt.
et qui cū nō sequeretur cū hīs. iiij nūmorū
suos fieret/ maiorē itaq3 congregauit exercitū
q̄ alij fecisset et profectus est. Cū g° puenisset
Jerosolimā ad nemus/ q̄ vix duobus diebus transi
quenit/ in quo erāt griphes vrsi leones et
tigrides et alie fere diuerse/ nocte rex psal
mū d. cū ad illū puenisset versiculū/ deduc
me dñe in semita mādatorū tuorū q. i. w. altis vox
prope lectū eius audita est/ quā qui aderant au
dientes expgefacti sūt/ Rex vero psalmū conti
nuauit usq3 ad versū illū/ educ de custodia
aīam meā/ et iterū ales clamauit/ frāce quid
dicas. hāc aūt prosequitus ē rex/ ꝑ vnā
semita donec cognouerūt calcē q̄ peredit
die annihat/ et peregrini extūc cepit audire
ibidem/ alites sic loquētes/ fugatis aūt paga
nis. et recuparata terra sca/ optinuit karolus
licēciā repatriandi/ ab imꝑatore constatinopo
litano et patriarcha Jerosolimitano ꝑ q° vna
die in constantinopolim secū familiariter/ stetit et
cū cognouisset iocalia ꝑparata/ auria diuisi
generis et coloris aurū et gēmas. querit aperte
suis consiliū ne in vrbanus apeat/ quid agere
debebat. rndent illi/ q̄ aucēmē deberet
quā̄ accipere pro ope q̄d solus dei amor susteperat
aprobat ille consiliū eisq3 mādat ut pñtata
nec digueētur inspicere/

Quatus tñ precibus ut vbi xpi amor/ minus
aliquot suscipere dignaretur/ petit sibi
dari de reliquijs passionis xpi/ indicto ergo
triduano ieiunio. 3ª die/ karolus oīa peta
sua confessus ē ebroino archiepo/ deinde in conta
letania cū daniele neapolitanus antistes techā
apperet in qua spinea corona erat/ tantus ex ea
exijt odor ut oēs putaret se in paradiso ee. tūc ka
rolus in pauimēto prostratus plenus fide xpm rogat
ut ꝓ gloria nois sue passionis. et resurrectionis
sue miracla renouaret/ et cū orasset ros/ sta
tim celitus veniens lignū crucis infudit/ et con
tinuo flores emisit/ tantaq3 lux cū odore
affuit ut cuncta vestimēta sua celestia puta
rent/ et quā secabatur crux magis ac
magis florere cepit/ flores aūt in spacio ad
hoc ꝑparato recipiebatur/ karolus aūt flores
illis donatū sunt dextre impleuit/ deīn aliū
ad suscipiendū spinas ꝑparas/ tradidit illuz
ebroino archiepo. et cū eent utriusq3 oculi
lacrimis occupati/ absq3 vtriusq3 retēcōe minus
hoc spacio in aere mansit/ postea vō cū flores de
vato circū vellet cōuersi sūt in mana. q̄ nunc
conditur/ apud scm̄ dionisiū. oēs in firmi q̄ aderāt
odore florum sani facti sūt/ infinita aūt turba
ecclā intrare gestiens clamabat/ vē hodie ē dies

resurrectionis/ odor eciā totā ciuitatē implencat sa
nans. 301 egrotos/ quidā ibi erat xxiiij ānis
cecus surdus et mutus/ et in extractione spinee coro
ne visū recepit/ in sectione crucis auditū. in
florum emissione loquela/ prefatus quoq3 daniel
vnū ex clauis regi tribuit/ q̄ cū de alabastro
in quo conditus erat extraheretur/ sanatus ē puer
quidā latus sinistrū hns aridū/ data sūt quoq3
karolo cū pte crucis et corone dnī sudariū
et camisia bte virginis. et fascia qua puerū
xpm̄ in cunabulis cinxit/ et brachiū sancti
senis symeonis/ q̄ oīa karolus ipā. portabat
ad collū et in via sacrarū reliquiarū contactu
puer mortuus suscitatus ē et 10. egri sanati
Cū vō adaquisgrani puenisset sanati
sūt ceci/ et febricitātes in nūero. demoniaci. 12.
leprosi viij paralitici xv. claudi 14. manchi
xxx/ gibosi lij. caduci. 64. deinde indixit
ꝑ totū orbē ꝑdibus. iunij ut veniret aquis
grani videre reliqas has/ ꝑtā sua ꝑuenq
sitētes. ubi fuit leo papa/ et turbinus archiepus
et theofilus anthiochenus/ et alij plurimi epi et
abbates ibiq3 suscitatus ē mortuus fitq3
festū 4ª feria ieiuniorū/ mēs Junij constanti
nus imꝑator plaga incendij diuinitus percutit
et clamans ad huc viuus/ igni sulphureo in ex
tinguibili traditus misabiliter moritur/

Leo filius constantini/ p°ea imꝑauit eius
āno p° quibusdā in ytalia rebellionē
meditantibus/ reddijt karolus foroiu
liū capit/ ducē rebellionis rolādū
decapitari iussit. Per idē tps saxonibus he
resburch castrū obsidentibus/ duo scuta coloris
sanguinei cunctis apparuere/ signis motibus bel
lū ꝑ parte in aere/ tūc karolus in saxones ve
lud tēpestas irrupit. et ad baptism̄ coegit.
inde dictū ē saxonie karolus princeps et
apls. ipe karolus orbis honor/ orbis et ipe
dolor/ 2° āno in yspania dictū ē saxoniuz
karolus cesar augusta vastando delet/ babilonā
obsidet muros destruxit. vastores duosq3
saracenorū regulos sibi subicit/ aliasq3 vr
bes in dedicionem accipit. albiam fluuiū trā
sit. ibiq3 in eius graz bardagāneses et ueredi
baptm̄ susceperūt/ 4° āno obijt. scs sturi pmus
abbas fuldensis. 4° āno karolus/ orationis gratia
romā veniens filios iunxit reges/ pipinū
sup ytaliā. lodouicū sup aquitaniā/ ald
fonsuz regē galicie/ et reges gottorū sua
munificencia sic atraxit. ut eū nō aliter
quā suū dnm̄ nominaret/ seq3 subiectos
et seruos illius/ isto aldefonso rege constituto
consensu regie odisinde et oīuz magnatuz
p° occupatur regnū ꝑ mauregatū patru
uz eius. aldefonsi regis pmi. filiū ex ancilla
q̄ in superbia elatus arabis confederatus/ se illis
seruiturū fidelr̄ promittens si eorū auxi
lio regnū obtineret nepotis/ quod concepi
nit. quorūdā xanorū auxilio assecutus ē.
vtq3 arabes sibi astringat puellas ingenuas
et plebeias stupris concessit arabū. et cōpletis
ānis quinq3/ prauius in prauia sepultus est.
quo mortuo iterū veremundus filius froile
fris pmi aldefonsi/ licz in dyaconez sacratus
in Regē eligitur/ et regnauit annis duobus

Alefonsus remanente veremundo/ pro rege illi successit · 241 · annis regnans cuius anno · 3° a
rabes sub duce mugay/ asturias ingressos
milites eius usque ad lxx^{ta} cum suo duce occi
derunt · et sepius repellens arabes securitatem
patrie dedit/ sed xi° anno regni sui per tyrann
dez expulsus/ in monasterio abelanie est
retrusus/ inde quoque quodam duce theudane
et aliis fidelibus suis restitutus est/ regno · hic
in oueto templum sancti salvatoris/ cum xii apostolis ·
basilicam quoque sancti tirsi miro hedificio e
rexit/ cum archubus et columnis marmo
reis/ auro et argento ornatis/ et regia pal
lacia similiter/ omnem gottorum ordinem sicut to
leto fuerat/ sic in oueto cuncta disposuit/ su
per ysmahelitas victorias gessit/ eius tempore quidam
machamuth a rege cordubense fugatus/ cum
suis omnibus asturias veniens/ ab eo receptus est
qui post ea in galicia rebellavit/ in castro sancte
cristine ubi eum rex debellavit/ et usque ad
40ta arabum cesa sunt/ hic sine uxore ca
stissimam vitam duxit/ accidit autem rex la
pides preciosos aspiciens cogitaret excel
lentissimam crucem facere · redeunti autem de
ecclesia ad pallacium occurrerunt duo angeli
asserentes se illius artis esse peritos artifices/
qui susceptis auro et gemmis regi in pradio
sedenti ac de artificibus premeditanti in quirentium
illi transmittitur crux miri decoris/ atque
splendoris · quod rex admirans altari optulit
salvatoris/ et hoc ipsum referens leoni pape 3°
optinuit · ut in ouetensi ecclesia archiepiscopus cre
aretur/ Cum vero rex circa bella occupatus
esset semena soror eius comiti/ sancio no
bili clandestine nupsit/ ex quibus bernaldus
natus est · hoc comperto rex turbatus illum ca
stro cortem clausit/ et tandem perimit · so
rorem vero suam in monasterio fuire coegit
bernaldum vero/ quia filium non habebat delica
te nutrivit · et crevit in omnibus graciosus ·
Anno autem eius xxx duo exercitus arabum
galiciam sunt agressi · dux unius fuit abolabes
dux alterius melhyt/ sed repulsi · unus in aro
alter in antcyo flumine perierunt · in vita autem
sua coronari fecit · Ranumirum filium
predicti ranumundi regis et dyaconi/ Co
imperator cum insaniret cupiditate contra la
pides preciosos/ adamavit quandam ecclesie
coronam · et accipiens portavit eam · et exie
runt carbunculi in capite eius/ et captus a febre
moritur/

IRene cum filio suo constantino/ postea
imperavit/ cuius anno primo ut ait sigib
ertus quedam lamina aurea invenit ·
et in ea virum iacentem cum hac scrip
tura/ xpristus nascetur ex virgine maria et credo
in eum/ sub constantino et yrene · o sol me iterum
videbis · v° anno signate cruces in vestibus
hominum apparuit · historia starasy patriar
che constantinopolitani/ et adriani pape sedis
apud nichea · Synodus universalis · vii
340 episcoporum congregatur/ ubi in presencia yrene
et filii eius fides catholica auctorum subscrip
cione roboratur/ et heresis execrancium
ymagines sanctorum imperpetuum abdicatur · 9° predicti
anno · karolus inter romanos et gallos dissonancias

[illegible]pe cantu · misit cantores roma · qui edocti more romano/
alios instruxerunt/ Alanus ex britannis oriundus
scientia karolum pollet in gallia/ cuius beda pro magisterio
omnes liberales artes didicit/ qui et multa subtiliter
scripsit/ hic studium a roma parisius transtulit/ quod
illuc quondam agreas translatum fuerat/ a ro
manis/ fuerunt quoque parisiensis studii fundatores
iiii monachi bede discipuli/ Rabanus · Alanus
Claudius · Johes status/

COnstantinus imperium regno privatus solus
imperat/ Leo natione romanus sedit annis 20
mensibus 4 · diebus 17 · cessavit episcopatus diebus iii/ hic per oratorem
venerabilis claves confessionis sancti petri/ cum
vexillo urbis/ karolo magno misit/ hic
fecit potrum sancti petri rome/ et eam miro cinxit
pro saracenorum incursibus/ 799 · quidam romanorum
clam armati · Leonem papam celebrantem maiorem
letaniam · 6 · kalendas maii capiunt/ eique linguam
et oculos eruunt · sed divino nutu restituuntur/ illi
autem iterum radicitus evellunt/ et iterum sanatur ·
et ad karolum ivit/ qui roma veniens eum in
sede sua locat/ causam examinat/ reos legaliter
dampnat · et omnem in romanis motum sedat/ capolu
primocerum · et pascale sacristam mori censuit · sed
interveniente papa vivere permisit/ et ad penitenciam
agendam exilio relegavit/ Pipinus karoli
filius ex concubina/ gibbo deformis · a quibusdam
francorum proceribus promissione alectus contra patrem
coniuravit · unde convictus tonsoratur et in monaste
rio truditur/ complices vero alii exulantur · pau
ci interimuntur/ 2° anno feliciana heresis con
dempnatur/ in presencia adriani pape/ et ab ipso
felice auctore abdicatur/ qui asserebat dei
filium in natura divina/ verum esse deum/ in humanam
non nuncupative tantum/ 4° anno karolus construxit
aquisgrani basilicam mire pulcritudinis pro cuius
structura a roma et ravenna columnas mar
moreas duci fecit

IRene scelerato
sibi divino/ femineo color abusa pi
etatissimum filium oculis et imperio
privat/ Cuius anno primo ebertus rex anglie
creatur · et post annos 23 · totius insule monar
chus effectus contra danos pugnavit/ qui insulam
invaserant · cederuntque stragem/ et cum multis
spoliis abierunt · anno 3° romani/ qui ab imperato
re constantinopolitano iam diu animo desciverant/ nunc ac
cepta occasionis opportunitate/ quia mulier
eis imperaret/ que filium proprium excecasset
uno omnium consensu imperatorias laudes karo
lo acclamant/ eumque per manum leonis pape coronat
cesaremque et augustum appellant/ pipinum vero
filium eius regem ytalie ordinatum collaudant/
nec illi mirum quod karolo competit imperium/ cum
eius troianorum/ pars una per enea Romanum
fundavit imperium/ et pars altera per franconem
hectoris filium germaniam obtinuit/ karolus
iste utriusque genus in se complexus est/ ex patre pipino
germanico/ et matre berta romana et greca
ex gente eracly · unde versus · In duo divisa troiana
propago parente · Iungitur in bene pipini
semine ventre/ Semine pipini via fit tia
sibi · theorona germanaque germina quies
gemina pertelle stat karolus unus heres/ Romu
leus matre · theoronius quoque patre · Sicardus cremonensis/

Alcuinus artista bonus qui studium a roma in parisius transtulit karolo volunte

eps ait quod yrene karolo nubere voluit/ que
a grecis inclusa est alibi dicitur quod karolus pro ea
accipienda uxore nuncios misit et cum karolo
fedus iniit/ yrene autem a nichiforo exiliata
et monachia legitur in insula lesbi sive meteli
3o octobr ipse vero abulgaribus occisus est xxv. Iu
lii/ cui successit stauracius filius per mensem ins
in monasterio trusus xx. octobr

202 ad ipsum karoli magni et ei contemporaneis et de moribus et quibusdam actibus eius

Karolus magnus cum regnasset super fran
cos annis xxxiiii/ primus francorum
imperavit/ erat autem karolus ut ait
turpinus remensis archiepiscopus/ corde
corpus sed visu ferus statura eius viii pedum suorum
qui erat longissimi/ renibus amplissimus ventre
congruus grossis brachiis/ et cruribus similes
fortissimus/ et acerrimus facies eius habebat in lon
gitudine palmum cum dimidio barba pedem
unum: nasus circiter dimidium/ frons erat
unius pedis. oculi leonini/ scintillantes supercilia
dimidii palmi/ quemcumque aspexisset iratus con
tinuo terrebatur. preter cingulum quo eum circumdabat
viii erant pedum/ parum panis comedebat. sed
quartam partem arietis aut gallinas duas aut anserem
unum. aut spatulam porcinam/ aut pavonem aut
gruem vel leporem integrum edebat/ sobrie bibe
bat. et vinum limphatum/ nec aplius quam 3o in una
refectione estate ii. vel iii horis dormiebat in
die. noctibus vero quater vel quinquies sompnum
frangebat. et surgendo. tante fortitudinis erat ut
militem armatum super equum sedentem a vertice
usque ad bases cum equo uno ictu secaret/ iiii
ferraturas equorum simul facile extendebat/ ar
matum militem super eius palmam stantem usque
ad caput suum velociter elevabat. erat et iii
domus largissimus in iudiciis certissimus locu
cione luculentus. In discenda gramatica petrum
pisanum habuit preceptorem/ albinum cognomine
to/ alcuinum in ceteris disciplinis/ et sub eo omnes liberales
artes didicit. filios suos et filias prius fecit libe
ralibus artibus instrui/ deinde cum primum etas
paciebatur equitare filios atque armis et vena
cionibus exerceri fecit/ filias vero lanificio et collo
ac fuso ne ocio torperent ad omnem quoque honesta
tem erudiri iussit/ regnum francorum quod maiori a
patre susceperat/ duplum adiecit/ religionem xpianam
summa pietate semper coluit/ ecclesiam mane vespe
re et nocturnis in pigre visitavit. misit et per uni
versum orbem/ ad indagandum nova acta et obitus
sanctorum et in unum compilari fecit/ et in vita sancti plusquam 300
festa singulis diebus concurre/ id in psalterio datur pro
mulgari ordinatum est apponi et alio. pli. so. mar
tiri. Circa pauperes liberalissimus fuit/ ita ut
ultra mare et in affrica pecunias multas mitteret
optento aut impio omnitis. karolus constantinopo
litanos imperatores grandi magnanimitate et
paciencia tulit/ et illi huius potenciam formida
bant. federe cum karolo michael orthodoxus et
cunctis amabilis/ qui adversarios omnes ortho
doxe fidei nitebatur extinguere/ et tunc leo
conveniunt/ ait sicardus ut se fratres vocarent et mutuo
invenerunt. et grecus imperator constantinopolim et orien
tem habuit/ karolus vero et successores eius romam
et partem occidentalem/ Predictus leo armenius filius
aradi principes michaelem in monasterium trusit

7o octobr cum autem esset apostata a michaele co
mite pallacii occidit. xxv. decembr 3o anno ka
roli avares qui et hunni agallis bello perdomi
ti sunt/ tunc omnis eorum gloria et nobilitas defecit
et eorum divicie/ quas pene ex toto orbe congesse
rat africas optinuerunt/ nunquam ullo bello fran
cia tam ditata est. Eodem autem anno luna 3o obscu
rata est. Sol scilicet acies quoque mire magnitudinis
vise sunt in aere/ 6o anno imperii nullus ab
acaro rege persarum. archa beati iacobi contere
iussus per ea aliam construit/ per quam temeritate
tempestate suborta classem amisit. viii anno
Pipinus filius eius rex ytalie venetos bello
deviciat. et non multo post mediolani mo
ritur. terremotus totam concussit ytaliam quo tec
tum basilice sancti pauli cum trabibus ex magna
parte ruit/ urbes quoque et non nulli montes
ruerunt quo anno loca quedam in germania et
in galia circa renum tremuerunt et pestilen
cia per molicionem yberni temporis facta est./

2a pars de ecclesia sancti michaelis in portu brundusii

Karoli tempore fuit quidam in senogalie
partibus/ dux erat dives et timens
deum/ qui leprosus effectus cum nullo
posset humana medicamine cepit
infirmitate consumi/ apparuit autem afflicto
ac desolato archangelus michael in visi
one dicens in terris multa peculiaria mi
loca sunt. tu ad locum ecclesie mee/ qui brundu
sius dicitur te ire propero. et eius electus et sancti
ficatus cum locus ille/ ibique recipies sani
tatem/ dum vero dux ubi sit locus ille queritur
nec invenit sequenti nocte Michael iterum ap
parere monet. quod ipse eum ad locum perduceret
cum quo cum uxore quam ex grecia duxerat et cum
militibus suis navem sibi dictam preparatam/ asce
dissent tamquam angelico ductu/ nocte ad locum
pervenit/ et facto mane admirantes se ad
portum applicuisse a monachis nigris cis
tersiensibus successerunt/ de nomine loci petunt
cognito vero loco nudis accedit pedibus
sed antequam ecclesie egrederetur linna integre
ab omni lepra mundatus est/ tunc qui adstabant
obstupescentes. alta voce cantaverunt ky
rie leyson. gratias agentes deo et beato micha
eli archangelo/ dux vero pro recepto benefi
cio non migratus ibidem cum uxore vitam
finivit. et monasterium magnis dotavit
possessionibus. processu temporis/ karolus a ve
netis offensus exercitum contra eos ad portum
methamaucensium duxit. putans eos brevi
tempore famis inedia posse arcere. Veneti
vero hec audientes panem ac paximadium
multitudinis machinis proiecta exercitum
verberat/ ut famis opinionem omnino excluderet.
Ille videns se civitati offensam obsidione
inferre non posse/ ad vicecia que potuit loca
vastavit/ et usque ad pinetam ecclesiam omnia
comburendo pervenit. ipsam quoque cum monasterio
igne consumpsit. et civitatem foro nichiforo
imperatori constantinopolitano relinquendam
censuit/ abbas tunc multo merore
consternatus ingemuit. sed tandem diocesa
ni auxilio ecclesiam ad honorem archan
geli hedificavit/ cum vero ad consecracionem
ecclesie rogatus se prepararet/ nocte apparuit ei

angelus seu archangelus Michael dicitur, quid hic queris aut agere vis. quo vidente quod vellet ecclesiam consecrare, subintulit archangelus: quod a me consecratum consecrare presumis? basilicam tantum modo ingredere et sacrificium deo offerre devotus satage, nec aque ibi adeo beneficia firmiter tene. Expergefactus episcopus et certus de visionis oraculo, cuncta impetrata gratanter implevit. Vir quidam almericus nomine paliticus effectus nullo poterat liberari medicamine; huic ergo cepit quidam ystorias plurium narrare miraculorum que per sanctum archangelum operabatur dominus, in fine suadens ut in eadem ecclesia ad honorem archangeli michaelis votum emitteret pro recuperanda salute. itaque ad ecclesiam eger advenit, votum vovit et sanitatem recepit.

2a p[ars] de invitacione karoli per sanctum jacobum ad yspaniam liberandam

Postquam karolus multa regna acquisiverat, cogitabat a pluribus quiescere; intuitus autem in celo viam quandam stellarum incipientem a mari frisie et tendentem inter theotoniam et ytaliam, inter galliam et aquitaniam, recte transeuntem per vasconiam et basclam in qua est baiona, et nastonie pars vicina, et navarram in qua est pampilona, et yspaniam usque ad galiciam, ubi beati jacobi corpus iacebat incognitum; per singulas noctes cogitabat quid hoc significaret. quiescenti ergo apparuit quidam excellentis forme et ait ei: Quid hic agis fili mi? cui karolus: quis es domine? Ego sum inquit apostolus xpi iacobus, frater iohannis, cuius corpus inter saracenos indecenter manet reconditum. miror pro nimio quod terram meam non deliberasti in medium, qui tot urbes acquisivisti. notifico autem tibi quia te elegit dominus ad terram meam liberandam a iugo infidelium, ut ex hoc tibi conectetur retribucionis corona. per viam quam in celo miraris ad sacrilegam gentem expugnandam ibis, et ad meum sarcofagum visitandum perges, et post te omnes populi a presenti tempore usque ad finem seculi. Sic tribus vicibus apparuit ei apostolus. exin karolus parat exercitum et cum magno apparatu profectus est. post hec pampilonam tribus mensibus obsidet, et cum eam capere non posset propter muros inexpugnabiles, oravit beatum iacobum ut prestaret sibi victoriam, et muri funditus corruerunt. saracenorum autem qui baptizari voluerunt servati sunt, ceteri occisi. hiis auditis terra tota karolo sub tributo se tradidit. deinde sancti iacobi visitato sarcofago, venit petroconium et lanceam suam fixit in mare, gratias agens deo et iacobo qui eum usque illuc perduxit. Postea totam pertransivit yspaniam a mari usque ad mare. In galicia acquisivit xiiij urbes, inter quas erat compostella tunc parva; in yspania sunt urbes xxvj inter quas est osca, de qua sunt viceca, in qua solebant esse turres 90. superrosa fit argentum optimum. in acutina iacet beatus torquatus. tota ergo terra yspanorum ei subicitur: alandaluph, terra persorum, terra castellanorum, maurorum, navarrorum, portugalorum et saracenorum, alanorum, biscarorum, basclorum, parlagorum. harum urbium quasdam perdicione, quasdam arte et ingenio vicit, quibusdam maledixit et inhabitabiles permanserunt usque nunc, videlicet lucerna in valle viridi, cuius muri ad eius preces ceciderunt

et statim in eius medio surrexit stagnum atrum, ventosa, sarparum, adama.

3a p[ars] de ydolorum destructione et ecclesiarum hedificacione

Omnia autem ydola que in yspania repperit confregit, preter illud quod erat in salancadis in terra alandaluph. tradunt saraceni quod illud ydolum mahumeth suo nomine dedicavit et quandam legionem demonum arte magica ibi sigillavit, a quibus ita tuetur ut nunquam ab aliquo frangi potuit, et cum aliquis christianus appropinquabat periclitabatur; saracenus vero accedens et adorans mahumeth incolumis recedit. Est autem statura hominis de auricalco optimo stans supra pedes suos, erecta super lapidem antiquum in margine maris deorsum latum et quadratum et sursum strictum et altissimum, tantum alta quantum solet corvus volare. clavam quandam ingentem in dextera tenens, et versus meridiem aspiciens, que clava de manu eius cadet anno quo nascetur rex futurus in gallia, qui totam yspaniam christianis legibus in novissimis temporibus subiugabit. Unde saraceni mox ut viderint clavam manu lapsam, gazis suis in terra repositis omnes fugient. Ex auro autem quod reges et principes dedere karolo ecclesiam beati jacobi tunc per iij annos augmentavit, quibus illis horis commoratus est, et libris et palliis decenter ornavit, et canonicos secundum regulam ysidori ibi instituit. de residuo autem thesauro fecit ecclesiam beate marie aquisgrani, beati iacobi ibidem, et apud biterensem, tholosam, gastoniam, et parisius inter secanam et montem martyrum, et preter has per orbem innumeras abbacias.

4a pars de itinere karoli in yspaniam et pugna contra aygolandum et quibusdam eventibus

Reverso in galliam karolo, aygolandus rex affricanus et paganus yspaniam cepit, interfectis custodibus oppidorum que karolus reliquerat. Reddit ergo karolus in [invadet] in quo reditu contigit ut romaricus miles ex hoc seculo decedens equum suum consanguineo suo vendendum dimisit, ut precium pauperibus erogaret. ille autem acceptis pro equo centum libris in cibis, potibus et indumentis cito expendit. transactis autem xxx diebus apparuit ei mortuus dicens: quia res meas dari pauperibus ordinavi, in quindecim peccata dimissa sunt; xxx tamen diebus in penis fui tartareis; tu vero quia iniuste tibi elemosinas usurpasti, die crastina ad easdem duceris penas, ego vero cruciatus et celo celi gaudia possidebo. Cum autem ille in crastino visum sompnium refert sociis, subito in aere clamor factus est leonum, luporum et ursorum, subitoque ille infelix rapitur; quesitus quoque a sociis per dies xij inventus est super montem super mare mortuum iiij dietis distans a loco unde raptus est. Preliantibus autem invicem regibus, centum milites contra se invicem ex utraque parte procedunt, qui agentes preludium et interfecti sunt saraceni. Item quoque alij centum interfecti sunt. Postea 200, deinde iiijor, ut cesi et fatigati sunt. 3a die misit aygolandus sortes suas et cognovit detrimentum karoli, tuncque ordinavit congressum. die vero crastino commisso prelio 40 milia christianorum occisi sunt; milo quoque de aglerijs pater rolandi et dux exercitus obijt. equus etiam karoli peremptus est, qui pedestris cum ijm christianorum evaginata spatha que gaudiosa vocabatur multam saracenorum stragem edidit; sed adveniente vespere die utraque pars ad castra reddijt. Altera autem die iiijor milia virorum bellatorum de locis ytalie vene

quo fraudatores testamentorum a n[...]

rent in auxilium Karolo. Quod ut Aygolandus cognovit, in fugam versus est. Et Karolus in Galliam rediit. Sexto anno Karolus per manum Pauli dyaconi de scriptis catholicorum patrum lectiones unicuique festivitati convenientes per anni circulum legendas compilari fecit. Legati autem regis Persarum Karolo inter cetera munera portaverunt papilionem mire magnitudinis, pulcritudinis et varietatis, unguenta, balsamum, horologium ex auricalco mirabiliter compositum. Saraceni insulam Libertanam depopulantes et sepulcrum beati apostoli Bartholomei frangentes, eius ossa disperserunt. Apostolus autem cuidam monacho greco qui ipsius ecclesie custos fuerat apparuit dicens: Surge et collige ossa mea que dispersa sunt. Cui ille: Cur te honore impendemus, cum nos a populo isto deleri permiseris a paganis? Cui respondit apostolus: Per longa annorum curricula meis precibus hucusque securus extitit, sed multiplicatis nimis eorum malis pro eo iam obtinere non potui. Tu autem perfice quod precepi, quia hec ossa mea ab aliis recognosces, quia ea quasi ignem splendere videbis. Quo expleto cum per excursus Saracenus illuc Longobardorum navem navigantem nutu divino invenissent, ibi cum reliquiis monachum tulerunt et abierunt. Supervenientes autem Saraceni navem illam ita circumdederunt ut evadendi spes nulla esset, sed subito tenebre desilierunt (?) Saracenorum naves, sicque navis illa liberata est. Corpus autem apostoli Beneventum delatum est et in altari reconditum anno domini 809 nonis octobris.

28 6a p. de exitu Aygolandi et quomodo partes superat... (?)

Post hec Aygolandus congregavit gentes innumeras, Persas, Moabitas, Ethiopes, Saracenos, Affros, Numidas (?), reges Alexandrie, Busie et Agabie, Barbarie, Malloth et Maiorice, Seque (?), Sibilie, Cordube, et venit usque ad urbem Gasconie Aginnum et cepit eam, et mandavit Karolo ut veniret ad se pacifice cum parva militum turba, promittens xl mulos auro oneratos, argento et ceteris gazis, si suo subiaceret imperio. Hoc autem dicebat ut eum posset cognoscere ac postea in bello perimere. Quod advertens Karolus venit cum duobus milibus electis ad iiii miliaria prope urbem Aginnum, et eos dimisit occulte, et venit cum lx tantum ad montem qui est prope urbem, unde civitas videri poterat. Ibique illis dimissis, ac lancea clipeo retro dorsum transverso, ut mos nunciorum est tempore belli, cum uno comitatus socio venit ad urbem, et ducti sunt ad Aygolandum aiunt: Karolus, ut mandasti, cum 60 militibus venit volens tibi militare. Veni cum 60 de tuis pacifice, si vis illi dare quod pollicitus es. Qui respondit ut rediret ad Karolum et expectaret eum. Tunc Karolus eum cognovit et exploravit civitatem, unde facilius capi posset, et rediit ad suos. Aygolandus autem cum vii milibus secutus est eos. Karolus autem considerans fugit. Rediens autem obsedit Aginnum mensibus vi. Mense autem vii obsidionis, aptatis circa urbem hedificiis et castellis ligneis, Aygolandus cum maioribus suis per latrinas latenter exivit et Garonne fluvium fugit. In crastino urbem intrant et x milia Saracenorum occidit, fugientibus ceteris ultra flumen. Aygolandus autem Xanctonas pervenit, quem Karolus insecutus est et mandavit ut urbem redderet, qui noluit, sed convencione in bello processit proposita, conditione quod victor civitatem haberet. Multi autem christianorum in ante diem pugne hastas suas quas erectas in pratis fixerant cortinibus (?) et frondibus decoratas invenerunt, significantes eis martirii coronam percepturos. Quas etiam truncantes (?) germinaverunt. In eo martyrium susceperunt iiii milia qui viriliter pugnaverunt, ibique fugientes occisi sunt rex Agabie et rex Busie. Aygolandus autem fugit usque Pampiloniam et mandavit Karolo quod ibi eum pro conflictu expectaret.

7a p. de reditu Karoli in Franciam et eius apparatu

Tunc Karolus in Galliam rediens suos a servitute liberat, cunctis amicos et inimicos sibi reconciliat quos a suo amore iniuste separaverat, captivos ad gratiam revocans magnum congregavit exercitum. Hii autem principes fuerunt cum Karolo: Turpinus archiepiscopus, qui dignis monitis populum confortabat et Saracenos suis manibus expugnabat. Rolandus comes Cenomanensis, nepos Karoli ex sorore Berta, cum iiii milibus bellatorum. Oliverius comes Gebenensis, filius Raynerii comitis, cum iii milibus. Arastagnus rex Britannorum cum vii milibus; alius tunc rex erat in Britannia. Angelerus dux Aquitanie, urbem quam Cesar Augustus illis horis prius fecerat cum Bituricas, Lemovicas, Pictavum, Sanctonas et Angolismam cum provinciis subiecerat, unde tota illa patria Aquitania vocata est. Hec autem civitas post Angelerii obitum in vastitatem versa est, ipse et omnes cives eius in Roscida valle mortui sunt. Gayferus rex Burdegalensis, ... rex Frigie. Oelus comes Nannetensis. Lambertus (?) princeps Bituricas. Saxon dux Burgundionum. Constantinus prefectus Romanorum. Garinus dux Lotharingie. Arnaldus de Bellanda, qui Aygolandum postea occidit. Naaman dux Bavarie. Otgerus rex Dacie. Fuit autem in exercitu 124 milia pugnatorum preter armigeros et pedites quorum non erat numerus, ita ut per duas dietas terram occuparet, et per xii miliaria audiebatur sonitus et fremitus equorum.

8a p. de morte Aygolandi

Convenerunt autem Karolus et Aygolandus ut illi quorum milites contra xx Saracenos vincerent meliorem legem sequi crederentur (?). Mittuntur ergo super hoc pacto xx milites christiani contra xx Saracenos, et mortui fuerunt Saraceni. Similiter 40 contra 40, et victi sunt Saraceni. Deinde centum contra centum, et fugerunt christiani. Item 200 contra 200, et interfecti sunt omnes Saraceni. Item mille contra mille, et interfecti sunt omnes Saraceni. Tunc Aygolandus affirmans legem christianorum meliorem statuit in crastino baptizari. Veniens autem vidit Karolum ad mensam et notavit ordines sedencium, quosdam enim in habitu militari, quosdam canonicali, quosdam monachali, et interrogavit quis esset. Deinde vidit xii pauperes in terra sedentes sine mensali cum parvo cibo et potu, et interrogavit quinam illi essent. Cui Karolus respondit, qui didicerat eum Saracenicam cum esset iuvenis apud Toletum: Hii sunt nuncii dei, quos sub numero xii apostolorum cottidie pascimus. Cui

Ille male deo suo fuit qui sic eius nuntios recepit. Nunc ostendisti falsam legem tuam. Et accepta licentia stadalizatus recessit, et mandavit bellum in crastinum fieri. Tunc karolus omnes pauperes induit et sufficienter pavit. Fuit autem ea die tanta paganorum cedes occiso aygalando, quod christiani usque ad talos [?] in sanguine natabant, et qui cumque in urbe pampilona inventi sunt interfecti sunt. Rex sibilie et rex cordube cum paucis fugerunt. Quidam autem christiani cupiditate ducti ad spolia redeuntes ab insidiis trucidantur usque ad mille.

In crastino princeps navarrorum nomine furre mandavit karolo bellum fieri. Karolus autem oravit sibi ostendi in prelio morituros. Et ecce die crastina armatis omnibus signum crucis rubeum retro super loricas eorum qui morituri erant apparuit. Sed karolus retrusit eos in suo oratorio ne perirent. Pacto autem bello perempto furre, karolus ad oratorium rediens invenit omnes migrasse ad dominum.

12. p. de feracuto gigante et victoria Rolandi

Post hec nunciatum est karolo quod apud nageram erat gigas nomine feracutus, quem admiratus babilonis miserat cum xx milibus turchorum. Hic sagittam et lanceam non formidabat. Virtutem habebat 40 virorum fortium. Mittitur contra eum Othgerus ad singulare certamen, quem ille dextro brachio leviter amplexatus portavit ad carceres. Post hunc similiter portavit reynaldum de mala spina. Postea portavit ysimiliter [?] constantinum regem romanorum et Oelum comitem; post hos et ii alios. Post quos karolus nullum mittere ausus est. Erat autem gigas cubitorum xii. Facies eius unius brachii, nasus unius palmi, digiti trium palmorum. Contra hunc tandem vadit rolandus princeps exercitus, vix impetrata licentia, quem gigas sicut alios cepit et ante se super equum suum posuit. Cumque ille sic portaretur, collectis viribus in domino confisus eum per mentum arripuit et vertit eum fortiter retro super equum, et ceciderunt ambo. Ac continuo simul surrexerunt et equos suos ascenderunt, contra quem se mutuo venerunt. Tunc rolandus volens gigantem percutere amputavit collum equi sui. Et cum gigas vellet rolandum percutere, rolandus festinanter eum percussit super brachio, nichilque ei nocuit, sed tamen spatam ex manibus eius excussit. Feracutus autem volens eum pugno percutere, equum eius in fronte percussit, sed minime lesit, qui statim corruit. Dehinc ambo sine gladio, ambo pedites, cum pugnis et lapidibus usque ad nonam pugnaverunt. Exinde gigas usque in crastinum petit treugam, et ex condicto sine equis et lanceis venire debent. Alia die feracutus secum fert gladium, sed nil ei prodest, quia rolandus secum portavit baculum rotundum et longum, cum quo tota die illum percutit, sed minime lesit. Percusserunt et se rotundis lapidibus qui ibi erant in copia. Circa meridiem rolandus petit treugam. Gigas autem somno gravatus dormire cepit. Cuius capiti rolandus vir alacer lapidem supposuit, ut delectabilius dormiret. Post dormitionem vero rolandus sedit iuxta eum et cepit eum interrogare quomodo tam fortis esset. Ad quem ille: vulnerari non possum nisi per umbilicum. Tandem ad pugnam redeunt et rolandus illum aggreditur. Gigas autem iecit ictum de spata sua contra rolandum, sed rolandus saltum ad levam excepit ictum in baculo suo, quo abscisso ruit in eum gigas arripiens eum leviter inclinavit ad terram. Tunc rolandus invocato ex corde christi auxilio et matris eius erexit se paululum, sed revolvit eum sub se et misit manum ad mucronem eius et infixit parum in umbilico eius et fugit. Tunc ille excelsa voce clamare cepit: Succurre michi Machmeth deus meus, quia iam morior. Ad hanc vocem concurrentes saraceni eum rapiunt. Sed christiani impetum in eos faciunt et perempto gigante civitatem capiunt et suos de carcere eruunt.

13. p. de expugnatione cordube et quomodo karolus yspaniam divisit [?]

Post hec karolus ivit cordubam, ubi eum ad bellum expectabat rex cordube et rex sibilie. Cumque appropinquasset prima acies christianorum ad saracenos, premiserunt illi homines larvas habentes cum cornibus et lingua barbara tympana fortissime percutientes, propter quod territi christianorum equi in bello retineri non potuerunt. Sed crastina die iussit karolus equorum oculos velari et obturari aures. Et tunc usque ad meridiem saracenos occidere non cessaverunt, sed non usque ad interfectionem. Nam omnes saraceni coadunati erant circa plaustrum quod viii boves trahebant, super quod vexillum eorum levatum erat. Mos quidem eis erat de bello non fugere donec vexillum cernerent elevatum. Quod cum karolus cognovisset, ingressus medias acies usque ad vexillum pervenit, quod sua spata abscidit, et mox illi fugerunt, quorum viii milia cesa sunt. In crastino maior cordube reddidit urbem karolo tali pacto quod ipse baptizaretur et urbem ab eo teneret. Tunc karolus divisit terras yspanie pugnatoribus suis, et nemo ex tunc ausus est in yspania inpugnare. Subiugavit autem karolus ecclesie sancti Jacobi totam terram yspanie et galicie, precipiens ut possessor uniuscuiusque domus iiii nummos annuatim ex debito daret et ab omni servitute liber esset.

iiii fran[?] / francia [?]

16. p. de traditione karoli [?] et liberi eius [?] / p. de massilio rege et de prodicione ganalonis

Erat autem apud cesar augustam duo reges saraceni, Massilius et beligandus frater eius, ab admirato babilonis de persida missi ad yspaniam, qui karoli imperio subiacebant et ei ficte serviebant. Hiis mandavit karolus per ganalonem ut vel baptismum susciperent vel tributum ei redderent. Qui miserunt ei xxx equos oneratos auro et argento ceterisque yspanie gazis, xl equos oneratos vino dulcissimo pugnatoribus, et mille formosissimas saracenas. Ganaloni autem xx equos oneratos auro et argento et palliis fraudulenter ut pugnatores karoli in manus suas traderet. Qui pecuniam accepit et firmavit cum eis pactum prodicionis. Maiores autem pugnatores mulieres recusaverunt, sed minores eas acceperunt. Tunc consilio ganalonis karolus ad bellum transiens fecit ultimam custodiam sui corporis ex karis suis pugnatoribus, Rolando, oliverio et maioribus pugnatoribus in runcievalle et xx milibus aliis christianis. Massilius autem et beligandus cum 40 milia saracenorum summo mane exierunt de nemoribus et collibus, ubi consilio ganalonis duobus diebus ac noctibus latuerant, et fecerunt duas turmas, unam xxx [?] — invasit alia vero acies xxx milium [?] christianos invasit et a maiore usque ad minorem occidit. Multi enim eorum cum mulieribus saracenorum coinquinati fuerant. Ibi omnes pene bellatores ruerunt

unam xx milium, aliam xxx milium. Prima acies percutiens christianos conversa est [?] ... eos a mane usque ad tertiam et tunc

pretez rolādū · z baldwinū z thodrinū · turpin⁹ aut z ganalon⁹ cū rege erant 12ᵃ p̄ qualit rolād⁹ massiliū occidit z de mⁱrā rolādi fidei tradita

His partis rolād⁹ īuenit quēdā saracenū īncorde z ab eo coact⁹ ē q̄s esset · massilius q · s · insidebat · eq̄o russo z clipeū hēbat rotūdum · Rolandus igitur pulsato cornu ad se redvxit fore centū milites xp̄ianos · z cū saracenos irruīt magno corde · quēdā percīp̄ statute cū equo p̄ mediū secat · ita ut media pars militis z equi caderet ad dexterā alia ad sinistrā · qd̄ saraceni videtes · illico fugerūt dimisso massilio ī cāpo cū paucis · quē fugiētez · rolād⁹ int̄ alios p̄secut⁹ prostrauit · ī certū socij rolādi interfecti sūt · Rolandus aut̄ iiij lāceis grossis z lapidib⁹ percuss⁹ euasit · beligād⁹ aut̄ ab illis recessit regionib⁹ · thedric⁹ aut̄ z baldwin⁹ int̄ nemora latitabāt · karol⁹ aut̄ ꝯ suis iā mōtē trāsierat z q̄ factū fuerat ignorabat · Rolād⁹ aut̄ valde fess⁹ · z de morte sociorꝫ mest⁹ · sb̄ arborē quādā iux̄ lapidē marmoreū · q̄ ī erect⁹ cāt sup̄ rocīnalez ī prato optio equo disiliȝt · ēē euaginauit artificiosi opis · ī ꝯpabilis acuminis miri splendoris capulo eburneo cruce aurea · pomo berillino · īsculptura q̄z erat nomē dei alpha · z eo vocabat aut̄ durēda q̄ durū ictū cū ea da · q̄ p⁹ deficiet brachiū · q̄ spatha · z lacrimosis oculis ter percussit lapidem volens eā frangere · s̄ lapidē a summo usq̄ deorsū diviso · sanā eā eduxit · deinde tuba sua eburnea · tā fortiter īsonuit · q̄ flatu bucina scissa ē · z vene colli ei⁹ z nerui rupti fuisse ferūt̄ ei⁹ son⁹ aut̄ ad aures karoli au~~ditu~~ ductu p̄ueit · cū p̄ viij distaret miliaria · voletez aut̄ reddire retinuit ganalon⁹ · d · q̄ venacōis grā buccinabāt cū ille sup̄ herba p̄ati · Rolād⁹ iaceret sup̄uenit baldwin⁹ f̄r ei⁹ · cui ille īnuit · ut aquā ei preberet q̄ valde siciebat · quā cū ille q̄rēt nec īuenire posset · videns eū morti proximū ascendit equū ei⁹ z iuit p⁹ karolū · mox q̄ aduenit thedric⁹ qui sup̄ eū valde lugens īnuit ei · ut ꝯfessione se muniret · s̄ eadē die p̄nitēciā z eucaristiā susp̄hat · sic pugnaturis mos erat · Rolād⁹ aut̄ f̄ int̄ cetera melliflua z fidelia verba ait · tenes pelē z carnē pectoris sin ī carne mea videbo deū salua · meū · z mittes man⁹ sup̄ oculos f̄b⁹ vicib⁹ ait z oculi isti · ꝯs · sūt · sicq̄ tradidit sp̄m · d · iā x° conante īmeoz · qd̄ oculis nō vidit nec auris audiuit · nec ī cor hōis ascendit · q̄ p̄pa · d̄s · di · se · z ordīe pro cunctis ī bello mortuus ꝯpletu obijt xvj k̄lās Junij 13ᵃ p̄ d̄ exequijs rolādi z obitu eius z de visione mortis ...

Eodem die ꝯ turpin⁹ ... cū cantaret missā · pro defunctis vidit ī raptu turba · q̄ preda portancū · z ītro gās quid illud esset audit / nos massiliū regē portam⁹ ad tartara · tibicinē aut̄ nr̄ā cū miltis michael michael portat ad celū · cū vō hanc visionē regi narraret · sup̄uenit baldwin⁹ narrans qualiter rolādū dimisiss̄ · mox oīb⁹ clamātib⁹ z retro reddeūtib⁹ · karol⁹ prior Rolādū īuenit · brachijs ī modū crucis sup̄ pect⁹ ꝯpositis · z sup̄ eū cadēs vugiȝt clamor grādi · q̄ nocte illa fixit temptoria · z corp⁹ ei⁹ mirra z aloe z balsamo ꝯdiuit luīaria · magna illa nocte ignes q̄ p̄ memoria z ordīes celebrate sunt · summo aut̄ mane vadūt ad p̄quirēdos ceteros f̄res z īuenirūt oliuerū iacētez ī modū crucis maib⁹ z pedib⁹ iiij palis aligatū sagittis iaculis lāceis vndiq̄ p̄foratū · magnis ictib⁹ baculorꝫ atritū · tūc fletib⁹ ꝯctis muniuit rex p̄ oipotētez regē · q̄ nō cessaret paganos ꝯseq̄ quousq̄ illos īueniret · mox eo p⁹ illos currēte cū sua tm̄ milicia sol stetit ī mobilis z p̄logata ē dies illa spacio iij diez · et īuenit eos iuxta fluuiū ebra · iux̄ cesare augustā iacētes · z comedētes · et irruens sup̄ eos occidit · iiij⁹ iorꝫ · deīn reddijt ad runcīuale · z cepit inquirē d̄ p̄dicōe ganalonis · quē accusauit thedric⁹ · ꝯ quem posuit rex · pinabelū · quē statī thedricus ꝯgrediens p̄emit · tūc rex iussit ganalonem · iiij · equis fortissimis aligari z sessorib⁹ equos vrgētib⁹ · ad iiij celi plagas īde discerptus est 14ᵃ p̄ d̄ sepultura militū ī ... rex apd̄ runcevallem

Erant autez tūc duo cimiteria · vnū apd̄ arelate · alterz apud burdegalez ꝯsecratiz · p̄ man⁹ maximum aquensis · Saturnini tolosensis · frotonis · petragoricensis · Marcialis lemovicensis · eutropij xanthonensis · trophimi arelatensis · pauli narbonensis · In hijs maxia ps̄ mortuorꝫ ī bello sepulta est · btm̄ vō Rolādū fecit rex honorifice usq̄ blaniū deferri z ī ecclā sc̄i romani · quā ipe hedificauerat canonicosq̄ regulares īmonuissat sepeliri · mucrone q̄z ipi⁹ ad capud · et tuba eburnea ad pedes p̄ honore probitatis eius suspendi fecit · tuba tn̄ p⁹ea burdegala ī eccla sc̄i seuerini translata ē · spatha vō ī sto dpomisio ꝯditur · apd̄ beliu aut̄ sepulti sūt · garferi⁹ Oliueri⁹ · z godobard⁹ rex frisie z othor⁹ rex dacie · z astragin⁹ rex britanie · z garin⁹ dux lotorīgie · alij miti apud burdegalā sepultisūt · garferi⁹ · rex burdegale · Engeleri⁹ dux aquitanie · Lābert⁹ rex bituricē · gailer⁹ renald⁹ cū alijs vō pro aiab⁹ horꝫ dedit karol⁹ vncias argenti · xij ⁹ z totidē taleta auri z vestes cibaria egenis · z totā t̄rā circa basilicā sc̄i romani blanēsis spacio viij miliariorꝫ · z totū opidū blauense cū oīb⁹ sibi p̄tinētib⁹ z ec mar q̄d sc̄ico est amore Rolandi · z ī die passiōis eorꝫ annuatī iussit ecclē canonicos dare xxx paupib⁹ cibos z vestes · z cottidie missā z psalmos cātarī pro hijs z pro oīb⁹ q̄ in yspania mortui erāt · apd̄ arelatē sepulti sūt · alystulp⁹ comes lingonensis · salom z sanxo · arnald⁹ z almeric⁹ burgōdio z namā · z alij x · proceres cū reliqs xp̄ī · Constātin⁹ aut̄ p̄fect⁹ delat⁹ ē roma p̄ mare cū alijs multis romanis z apulis pro quorꝫ aiab⁹ dedit karol⁹ xij vncias argenti z auri talenta totidem egenis apud arelatem 15ᵃ p̄ qualit karol⁹ p̄ dvo ... galiā totam subiugauit

Post hec karolus ad sanctum dionisium uadit
ut deo et sancto dyonisio debitas soluat gracias
pro uictoria paganorum et post plurima do
na percepit ut eidem ecclesie uniuersorum pos
sessorum domus in tota galia iiij numos annuatim pro
hedificanda ecclesia daret et omnes seruos qui hos numos
libenter daret manu misit tunc stetit karolus
iuxta corpus beati dyonisii et orauit ut pro illis
intercederet qui in yspania interfecti erant et
pro salute illorum qui libenter numos dabant
proxima autem nocte apparuit ei beatus dyonisius
dicens illis qui tua ammonicione et exemplo cruciati in bel
lo saracenorum mortui aut morituri sunt
omnium delictorum impetrauimus ueniam et numos
dantibus graui moris uulneris medicinam hiis
in cractio a rege relatis populus numos deuo
tissime offerebat et offerens franquus sancti dyo
nisii uocabatur ubique et erat liber ab omni
seruitute rege precipiente unde mos surrexit
ut galia francia diceretur

Postea rex perrexit aquisgranum
et ibi hedificauit qui supra dicta sunt
et quicquid iure mancipii habebat in iiij
partes diuisit 24 metropolitanis que ei
subierat una deo pauperibus et familiari
bus palacii duas diuisit 24 metropolitanis
qui ei subierat quod qualibet ecclesia metropolitana
assignate sunt partis tercie porcionis tenet et duas
reliquas inter suffraganeos suos diuidit
In aquisgrani autem mortuus est anno 72
orante autem turpino apud altare ad uiennam
et facto in extasi agnouit in transisit tetrorum spirituum
multitudinis quos sequebatur quidam ethiopi
similis lento gradu cui dixit quo tenditis uado
ille aquisgrani ad mortem karoli ut eius
spiritum portemus ad tartarum tunc adiurauit
eos turpinus per nomen domini ihesu christi ut ad se red
diret illi non modicum immorati eodem ordine
redderunt et interrogatus quid post fuit galicianus
iste sine capite tot et tantos lapides et ligna et
ligna basilicarum suarum in sua statera posuit
quod magis ponderauerunt eius bona quam mala
idcirco amisimus hec omnia scribit turpinus
Sepultus est autem aquisgrani in ecclesia excellentis
sima quam construxit super cuius tumulum con
structus est arcus deauratus in funere
Leo papa cum principibus romanis archiepiscopi
et episcopi multi duces et comites corpus autem eius
uestibus imperialibus in testitue induentes et coro
nam auream imponentes super auream cathedram
sedere fecerunt ac super eius gemmam textum
iiij euangeliorum aureis litteris scriptum colocaue
runt ita quod manu dextera euuangelium sini
stra aureum sceptrum tenebat cathenulas
uero aureas diademati coniunxerant et cathe
dre defixerant ne capud decideret sed
et scutum aureum quod ei romani fecerant ante
faciem eius statuerunt et monumentum strenue
sigillantes clauserunt huius autem iij filios
karolum pipinum et lodowicum quem aquitanie
regem ordinauerat cum corona imperialem
reliquit huius et iij filias rotrude bertam
et gillam huius et duas filias de frastrada
uxore sua

Lodowicum
karolus magnus ad huc uiuens imperatorem
instituit hic audita morte patris de aquitania aquis
granum ~~conforte fecit ipsi~~ properauit ubi omnium con
sensu principum imperator creatus est hic uero lota
rium filium ex prima uxore aquisgrani consortem
fecit imperii qui direxit in ytaliam et a paschali
papa consecratus est Rome autem quidam nobilium puniun
tur pro eo quod promores iusto uidebantur con
fidelitate lotharii de quo crimine cum ei imponitur papam
retorqueretur coram populo et legatis imperatoris
in magno episcoporum numero iuramento se purgauit
et alios filios reges karolum caluum fratrem pipi
num aquitanie et hic duos filios reliquit pipi
num et karolum quos karolus caluus regnum
inquietantes consilio episcoporum in monasterio trusit
et lodowicum germanie qui contra sclauos multa pre
lia gessit et captum principem eorum castilinum lu
minibus priuauit deinde genuit karolum iunt et
hic reliquit tres filios lodowicum iuniorem
in orientali francia id est circa regnum et turingiam
et saxoniam et frisiam et lothorigiam et karo
lum magnum regem in bauaria panonia cari
tia boemia morauia hic mortuus est 880
relinquens filium arnulphum non legitimum tamen ex
nobili dona lodowicus autem audita morte fratris
bauariam addidit eamque sibi subiecit arnulpho
autem carinthiam cum castro quod dicitur moseburch concessit
et alium karolum in almania id est sueuia et quedam
ciuitates lothorigie huius post copiam uini hic
881 in ytaliam duxit exercitum et totam lobardiam
in dedicionem accepit et roma ueniens in augustum
consecratus est a papa iohanne vnardus autem eius nepos
ex pipino conspiracionis contra se facte arguitur et reus
maiestatis indicatus post regno et occulis deinde
uita priuatur hic lodowicus a regni proceribus
crudeliter impugnatus fuit cum tamen clementissime
rem publicam disponeret preceptorum autem domini sep
fuit feruentissimus executor huius tempore episcopi et
clerici ceperunt deponere balteos gemmis culti
bus exornatos et exquisitas uestes et alia secula
ria ornamenta terremotus magnus factus est terra
in modum ageris per unam leucam intumuit ciuitas
fulgurantur fruges grandine uastantur uera
lapides inmensi ponderis cadunt ut sigibertus
et hec prodigia magna hominum mortalitas se
cuta est Interritorio tulensi puella duodecennis
post sacram comunionem in pascate susceptam a sacerdote
per x menses pane deinde per tenuium omni cibo et potu
abstinuit postea ad cor tamen reddyt Anno x
circa solsticium estiuale aere in tempestate miso
glacies cum grandine cecidit cuius latitudo xvj pe
dum fuit grossicies duo Michael imperator per
legatos et fortunati patriarcha venetorum libros beati
dyonisii translatos in latinum mittit lodowico
imperatori inter cetera munera qui libri primus potati
sunt in festo ipsius per quod beatissimus martir xviij
egrotos ipsa nocte sanauit querebatur autem duo
pace firmanda et de ymaginum ueneracione priuilegia
expedium super hiis papam consulere uoluit

Stephanus natione
Romanus sedit menses vij cessauit episcopatus d. xviij
mox in galiam iens honorifice a lodowi
co suscipitur multos reddidit cap
tiuos et lodowicum coronauit et reuersus romam
obyt sepultus in ecclesia sancti petri Pascalis natione
romanus sedit annis vij cessauit episcopatus d. 18 hic corpus beate ceci
lie ipsa reuelante in cimiterio prextati cum corpore

valeriam sponsi linthe aminibus et aureis ve
lamentis sanguine infusis colegit/ et corpora sanctorum
tiburcij maximi et urbani pape et in ecclesia sancte
cecilie collocauit quam ipse hedificauit/ et
ecclesiam reparans beate praxedis grecorum monachorum
cenobium ibi instituit et in ima sanctorum corpora reco
liges ibidem recondidit. Hunc pascali lodowicus
unam literam scripsit per quam dignitatibus renuncia
uit traditis per adrianum. 202. p. 4. in qua epistola
distinguit terras ipsius ac iuris ecclesie preter regnum
tota enim tuscia ad ecclesiam pertinet preter has ci
uitates quas imperiales vocat/ Castellana arca
tina senensem vulcana clusina florencia pi
storiensem lucana cum suis territorijs ibidem et
constitutur romagnola cum bononia iuridic
cionis esse ecclesie perusium tudertum et urbe ueneti
excludit ab imperio cum alijs ciuitatibus circumiu
urbis et ecclesie reliquit/ Eugenius nacione romanus
sedit annis iij mensibus ij diebus 28. cessauit episcopatus. hic presbiter sancte
sabine cardinalis expensis propriis ecclesiam argenteo
ciborio super altare et solempniter ornauit pic
tura. aliqui dicunt quod hic corpus beate cecilie. ipsa
reuelante inuenit aureis velatum indumentis
sanguine eius infusis/ et corpora sanctorum valeriani et ti
burcij maximi et urbani pape in ecclesia quam
pro eis hedificauit transtulit. electus est autem
in discordia papa. contra romanos laicos excecatus
et martirio coronatur/ Valentinus nacione romanus
sedit diebus 40. cessauit episcopatus diebus iij/ Gregorius nacione romanus
sedit annis xvj. hic ecclesiam sancti martini in montibus a
fundamentis renouauit/ et corpora sanctorum sebastiani
gorgonij et tyburcij ad ecclesiam sancti petri transtulit
ubi et ipse sepultus est. Huius gregorij tempore po
tentum singularis comete apparuit. prius in signo
virginis et contra motum stellarum mouebat ad occiden
tem. transijt quoque in signum leonis cancri et
geminorum et tauri. ibique se figens globum igneum
emisit. in bazzam perplexitatem deponit. cum
lodowicus imperator horum doctus cum eginardo phi
losopho ac horum scriptore contulisset. nec ille
auderet potentem effectum exprimere imperator ait
mutacionem regni et mortem principis insinuare
et cum iste auctoritatem prophete contulisset. a signis celi noli
metuere que gentes timent. fidelis tulit imperator
non alium timere debemus quam eum qui mei et huius crea
tor est siderum. et eius laudare clemenciam quod ta
libus signis inertiam meam in hercia et amplas elemo
sinas iussit dari pauperibus. tunc gens sceleratissi
ma sarracenorum soldani babilonie imitatur ad ytaliam
possidendam. tanta autem multitudo per potentem centum
lesem intrauit ut quasi locuste replenerunt terram
roma capitur. ecclesia sancti petri spoliatur et fit equorum
stabulum et post tuscie deuastatur. tandem ad papam pe
ticionem guido marchio lombardie cum sua gen
te deinde lodowicus cum gallis venientes illos de
pulerunt. non sine multo effuso sanguine christiano
illi vero in redditum apulia et sicilia vastauerunt

3a pars de rabano et strabo

Florvit tunc rabanus sophista quo nullus tempore
suo doctior fuit factus abbas fuldensis.
multa de scripturis disseruit. multos quoque li
bros composuit. cuius discipulus fuit strabus qui eo
dictante multa excepit. et lodowico scripsit de officijs
ecclesie. scripsit rabanus librum de laude crucis
partim metrice partim prosayce. in quo ait tu in firmorum
remedium laborancium auxilium lapsorum refrigerium
tu cura egrotos medicans tu gaudium esto
mestos consolans. tu sanitas dolentes letificans
tu status recte credencium. tu firmitas bene o
perancium. tu beatitudo rite perseuerancium
sancte crucis magis decet vocari. imperiale tronum
quam humile tormentum. qui imperator et rex noster
christus regnum sibi uite et potestatem in celo et
infra conquisiuit hostes superauit et mundum
deo reconciliauit. Item te obsecro ut tua
virtute meum pectus in firmum vincias ut di
gnis laudibus eterni regis triumphum valeam de
cantare. quo scilicet celestia simul et terrena uno fe
dere coniungas parcium confirmes et mortis vi
cula dissoluas quadrigam virtutum cardinalium
iiij cornibus sancte crucis decenter aptatam
Item ortus est deliciarum inconparabilis affluens
vbertate largissima floribus virtutum et folijs
verborum iocundissima. Item crux christi via est
iustorum ascensus ad celum rota domini infimus ad su
periora nos trahens. dux et ianua regni huius
post erecta diuinum tuba superna conuocat a
more quam amoris integritatem vos nobis ostendit. et
in dilecta animam suam pro nobis in cruce posuit
Item te domine ihesu christe cum adueneris iudicare
et mortuos apparebit signum tuum in celo pla
gent quod super se omnes tribus terre intuentes in eum quem
pupugerunt obsecro ut tunc a flammis ulti
cibus ista crux me eripiat. atque ab ira ignis
deffendat

Hariolus rex danorum cum uxore et filijs
magunce baptizatur. et ab imperatore
parte frisie dotatur/ fecit quoque baptizari
xiiij duces boemorum et de christiana fi
de instrui. xiiij° anno lodowici in uastonia
annona de celo pluit/ frumento similis/ breuis
tamen breuiora grana. xv° anno contra imperatorem
filiorum et optimatum commouetur simultas. xvij anno
quosdam aduersancium exortorigaunt quosdam
exiliauit/ quosdam bonis priuauit. ac per hoc
filios et optimates magis contra se exacerbauit
xviij° anno iudith uxorem quam cum malorum ascri
abdicauit/ xviiij anno lodowicus a suis de
sertus ac proditus atque in potestate filiorum re
dactus/ episcoporum iudicio arma deponit. et
ad penitenciam agendam inclusus est. sol et luna
eclipsatur. xx° anno lodowicus relaxatus est
arma et ipsum ac uxorem recepit. filiumque
lotharium in ytaliam redire coheget. xxj°
anno statuit ut in galia et in germania fe
stum omnium sanctorum celebraretur. sicut et rome. tunc
reliquie beati viti martiris a parisius ad coloniam
saxonie translate sunt. vii et francia testata sunt
dicit sigebertus quod ex tunc gloria francorum transit
ad saxones. Ranemirus rex asturiorum uga
iustitie fuit/ latronibus oculos eruit. tyrannos
mira celeritate extirpauit. post nepocianum
comitem palacij asturiorum et nastonum auxi
lio fultum ad potestatem regni superauit. et
regnum accepit/ eo tempore venerunt primo lodor
manni in austuria cum multis nauibus multis
autem eorum occisis. ceteri post annum expoliata
yspali reddierunt. postea rex captis nepoci
ano et quodam aldredo tyranno/ eruit oculos
superbumque pinnoli cum vij filijs victor interfe
cit ecclesiam et palacium miro opere hedifica
uit/ exinde rex agressus loca arabum in vilis

cometa

laudes sancte crucis

208

z agris circa cōbussit · z anagarz similiter · et ve/
nerunt arabes ī multitudine / xρ̄ianus exercitus ī
clauigio loco munito se recepit · z cum ī noc/
te de congressu dubitaret · btūs iacobus regem con
fortauit / apparente autem bt̄o iacobo cum uexillo
ī equo albo ceciderunt et arabes fere / lxxᵃ · tunc
rex cepit albarda clauiguū z multa alia
Ramiro minore ī oueto tumulato succ/
cessit ordonius filius / qui ciuitates destructas quas circa
tis arabis aldefonsus maior destruxerat
reparatas pplauit · tuda · astoricā · legionem · a
mayā patriciā · z contra arabes sepissime triu/
phauit / primo āno nastones rebellantes debellauit
z reddiens de arabis cum egredientibus tri/
umphum habuit gloriosum / Postea nuisa princeps
saracenorum qui fuerat gottus contra regem cōdu/
bellauit z ciuitates plures · nec bello nec fraude
acquisiuit · puta cesar augustā oscā tudelā et
toletum · cui preposuit filium suum lupum · ī fracos
cathalonie z galic gottice annā gessit du/
os quoque eorum duces circūuictos carcerauit z
similiter duos tyrānos saracenorum · qui tot vic/
torijs tumens voluit ī yspania rex vocari
z contra regem ordonium se erexit · Ordonius autem
iuit albayda · quā nuper nuisa xρ̄ianis abstu/
lerat atque muniuerat / z obsedit eam / nuisa
autem ad montem qui laturcus dicitur castrametatus
tauit / contra quem ordonius misit partem exercitus · qui occi/
dit ex arabis xᵃ equitum · z peditum xxᵃ · z nuisa
iij susceptis uulneribus aufugit · z post dies
vij ordonius capta ciuitatem destruxit · z lupus
se ei subiecit · z contra arabes bella gessit / potēter
quia ordonius īuasit cauriā cum rege suo zeith
et salmaticā cum rege suo myzoro z multis oc/
cisis ī suos reddidit ceteros · eius ē tempore normanni
in pirate maritimā yspanie igne z gla/
dio nastauerunt · deinde ī maritimā tusiretā/
tes nachor ciuitatem ī uasserunt · z saracenorum mul/
titudinem ceciderunt · deinde maioricā mieri/
cam eiuicā frumētariā · baleares īsulas
nastauerunt · z ī greciā tusiretī · pactis ī ciuita/
sionibus eodem nauigio ad propria reddire · ordo/
nius autem finaliter occupatus podagra oueti
obijt / hunc successit aldefonsus filius · xiiij āno
z cum laudabiliter īchoasset · froyla uere/
mundi ex partibus galicie regnum sibi presumens
cum magno venit exercitu · ac rex aldefonsus
alaue se recepit · donec pararet maiorem ex/
ercitum · sed interim dum froyla tyrannizat oueti
occiditur a senatu · quod audiens aldefonsus au/
sturias properat · z sublanciā z ceciā pplauit
z murijs et turribus fortificauit · Eylo autem
alauensium comes suos ad rebellionem excitauit
sed regis aduentum alienum formidantes regi se
subiecerunt · eylo uero oueti catenatur · eisdem
diebus exercitus arabum legiones aggreditur cum ij
ducibus · Iuniadar z alcanater quos rex gla/
dio z cede fugauit · Voles autem regni et
fidei tuitionem dillatare / gallos z nauaros
amicitia sibi iunxit · z ex francorum regali genere
vxorem duxit · amelinā / que postea gemena
vocata est · ex qua suscepit · iiij filios / eorum quorum
fretus auxilijs terras arabum fame flammā ī
cursionibus z cedibus nastauit · letitiā turribus
igne cōsumptis optinuit z peremit habitatores /
ecclesiam sancti iacobi que erat terrea · quadris lapidibus

edificauit cum columpnis marmoreis / reparauit ecclesias mul/
tas z pallacia ī ouetana diocesi · z per omnia loca regni op/
pida munitiones z castra arabum multitudinem veni/
tem de regno toleti contra se strauit / cui adsistebat bernal/
dus strenuissimus miles · sed quia pater eius decapitatus
z exoculatus tenebatur ī carcere castrum capum erexit
ī territorio salamatice · z federatus arabis cepit
regnum cōfinia deuastare et arabes legionum
austuricā · z adiacentia loca perturbat / rex
autem absoluendo patrem a carcere bernaldum
reconciliauit / arabes exercitum ī ij partes diuidentes
unam partem versus pulueraria miserunt · z cum
alia aldefonso occurrerunt · sed secunda parte bernaldus
cum parte exercitus ī valle mozia puenit z eam mi/
rabili cede percussit · Rex uero primam partem debella/
uit · z usque ad xiiij° peremit · deinde arabes ob/
sederunt · zemoram sed rex eorum fuso exercitu
z alchamā eorum prophanum occidit · pro tunc temporis
froyla frater regis cum alijs fratribus mortem regis,
procurabat · sed factione detecta eos exoculari
iussit / Veremundus autem fugit astoricā · z per
vij anos ordinibus ibi gessit tyrapnidem z congregato
exercitu obsedit galie · sed prostrato a rege exer/
citu · Veremundus fugit ad arabes · tunc rex ī
nectosam z astoricam quia veremundum susceperat
indignauit / conimbriā z a saracenis obsessam
soluta obsidione superauit · tunc z vrbes portu/
galensium · visenum flauenum cepit a xρ̄ianis
ī coli / z usque ad flumen tagum ī partibus portuga/
lis pplauit / Captum pro consule arabum recep/
tis centum aureis liberauit / pplauit ī terra · vij
machas duas z alias villas ī campis gottorum
Postea partes toleti deuastans · z acquirens munitiones eu/
tens habitatoribus trucidatis accepta ab eis pecu/
nia tribus annis pacem dedit / Castrum gozon ī ma/
ritima austuriarum ob prius turcionem firmauit
z ciuitatem zemoram nobiliter pplauit / Rex preterea
a Iohanne papa ipetrauit ut ouetensis ecclesia
metropolis constitueretur / quia yspania captiua/
tis quinque sedibus metropolitanis stabat
metropolitano officio destituta / post hec
veniens zemoram carsiam filium apud gozonem
vinculauit / cum huius suspectum · quia eius socer nu/
nio fredinandi se ad rebellionem parabat / propter quod
alij filij indignati aduersus regem coniurauerunt /
ad hec ipsa instigante regina · ideo rex ī villa
que boydes dicitur ī austuriis regno se priuauit · et
filium garsiam · sed iunius sibi substituit · et orationis
gratia ad beatum Iacobum iuit · z ī reditu a filio
ipetrauit · ut saracenos adhuc una plaga
percuteret · z contra mauros processit · z eorum terris
stragibus z incendijs nastatis factus ī diuitijs
spolijs / obijt sepultus astorice z ī oueti tras/
latus · Circa hec tempora regnum nauarum ortum habuit · cum
castella legio z nauara arabum ī cursionibus na/
starentur · Vir aduenit ex bigorie comitatu bellis
ab ī fancia z ī cursionibus assuetus · qui enecho
vocabatur · et quia asper erat ī prelio cognominabatur
arista et ī pireneis partibus morabatur · / et post ad
plana nauarre descendens ī plurima bella gessit
unde inter incolas regni meruit principatum
Hic genuit filium garsiam · cui nirathe de
regno semine parauit vxorem · Aluredus
rex anglie ī tile monarchiā tenuit per
prelia. fuit autem ī simenia etate epus intoniē
sis z ceteris heredibus deffitientibus regnum gubernaculum

ortus regni nauarre

rex anglie

suscepit. Hic romam iuit et leoni pape tributum quod
usque hodie soluitur, decem iuuenum s. argenti per unam-
quamque domum. Ab exordio autem regni eius anne-
dati cum gottis, nouergienses vandali et alii insulam
desolauerunt et cum cantuaria et roucestria et lo-
doniam populi multitudinem strauerunt nec desisterunt
usque ad normannorum aduentum per annos circiter 280.
200 c. de ipso lothario et eius heredibus eius p. de bello
eius cum fratribus et sancta Helena

Lotarius solus imperium usurpauit propter quod
dolentes fratres karolus et lodouicus illi
mouerunt bellum in pago altisiodorensi
apud fontimacum. Et tanta utrinque facta
est strages qualis unquam in gente francorum facta
memoratur, et tantum debilitati sunt ut inimicis
resistere non valerent. Karolo autem et lodouico
cruenta et inuisa cessit victoria. Post hec inter se con-
uenerunt apud verdunum urbem et regna diuidunt.
Karolus ab occeano britannico usque ad mosam
fluuium accipit dominium, in qua parte ex tunc nomen
francie remansit. Hic habuit filium karolum
magnum clericum et dyaconum, qui apostotans quasi
alter Julianus omnimode turbauit regnum. Id eum
exoculauit. Alter filius eius karolus expertum volens
fortitudinem albuini militis ab eo in singulari
duello occisus est. Lodouicus orientalia regna
germaniam, alamaniam, bauariam usque renum et
et aliqua citra renum. Lotarius a mosa usque ad
renum beleciam galliam que ex tunc usque hodie Lo-
torigia dicitur et mediam franciam. Vel recepit ytaliam
et prouinciam et mediam partem francie inter scaldinum
et renum, quam mutato nomine vocauit lotorigiam
quasi lotarii regnum vel religiorem et multo maius
spacium continebat quam nunc videtur, eius secundum eorum
modum loquendi iiii dioceses continens mechy-
tulum et virdunum que sunt sub treuerensi archi-
episcopo et hec sunt de regno alamanie, magis vi-
dentur ad galliam belticam pertinere. Constantinopoli
imperat theophilus. Anno viii Rabanus ordinatur
maguncie archiepiscopus. Anno viiii sancta elena
statim mater in ecclesia sanctorum marcellini et petri sepul-
ta in mausoleo purpureo in francia a theogiso
monacho transfertur et in diocesi remensi magna
francorum veneratione colitur. Anno xii karolus
rex francorum filios fratris sui pipinum et karolum
regnum inquietantes capit et attonsos in mona-
sterio trusit. 2a p. de quibusdam gigentibus in yspania et galliis

Sergius natione romanus sedit annis iii mensibus
ii. Cessat episcopatus. Hic vocabatur os porci
unde statutum ut sequentes pontifices
nomen mutarent propter istius confirmandam
electionem. Lotharius misit filium lodouicum qui
ab eodem papa rex ytalie unctus est. Leo natione ro-
manus sedit annis viii mensibus iii diebus 6. Cessat episcopatus mensibus ii
diebus 14. Hic vita et sciencia clarus a sergio factus est car-
dinalis et sergio mortuo nondum sepulto ab omnibus
unanimiter electus, qui mox ecclesias apostolorum
petri et pauli quas saraceni deuastauerant
reparauit. Hic pugnantibus neapolitanis contra
saracenos in mari collectam fecit "Deus cuius dextera
beatum petrum etc." et tandem in mari saraceni submersi
sunt. Et postquam muros ciuitatis leonine perfecit ap-
ponendo has fecit collectas: "Deus qui beato petro apostolo
tuo collatis clauibus etc." in sint in orationibus et septimis expo-
nendis intra vigilias sicut constituit. vi anno lotarii
ut ecclesias nullus in pontificem ingredi presumat sicut ut viii

assumptionis celebretur. Johannes natione anglicus
sedit annis ii mensibus v diebus 4. Cessat episcopatus mense i. Mu-
lier fuit ab amasio sub veste virili in maxi-
stris athenis educta et rome magnos au-
ditores habuit et magne opinionis fuit. Et
cum de sancto petro iret lateranum subito irru-
erunt in eam dolores partus et mortis. Benedictus
natione romanus sedit annis duobus mensibus vi diebus
ii. Cessat episcopatus diebus xv. Hic porticum a ciuitate
usque ad sanctum paulum et usque ad sanctum laurentium
restaurauit. 3a p. de quibusdam gigentibus in yspania et galliis

Eodem tempore ordinius rex
castellanorum regnum amplians le-
gionem contra siuitatem cum tota urbe po-
pulauit et multa castra muniuit. Super sa-
racenos semper victor fuit. Talamachanam
ciuitatem prelio cepit. Regem cum uxore et filiis
libere dimisit. Albaldam urbem fortissimam
violenter irrupit. Eius rex potentissimus nomine
muca licet vulneratus ad tuciora loca equo
uectus est. Tunc lordmanni venientes in galicie
maritimis a petro comite interfecti sunt, manu
in nauibus venientes in freto galiciano deuicti
sunt. Hic rex bulgarus naledo in oueto decessit
xiii anno vel secundum alios viii. Sed sequentes
burdegalis petragoricensis sancton. Lemouicensis tur-
oni et alie ciuitates a normannis paganis
capte sunt, qui ex dacia erumpunt et barbara
lingua northman quasi septentrionales homines
dicti sunt. Sed conuersi tandem in maritima
galie desederunt. Tunc et floruit theodul-
phus abbas floriacensis, deinde episcopus aureli-
anensis, de quo refertur quod inuenerit Gloria
laus et honor etc. et cum imperator transiens
ante domum in qua exul detinebatur hec eum
cantitantem audisset, mira motus amicicia ab-
soluit. xvo huius anno inconsuete tempestates
fuerunt. Fulgur homines combussit veste in-
tacta manente. Lotarius iii filiis suis regnum
quod ei superfuit sic diuisit: lotario dedit
lothorigiam, karolo prouinciam et burgundiam,
et ipsum lodouico filio. Et renuncians seculo
in prumensi monasterio regularem
habitum sumpsit et non multo post tempore obiit, pro cuius
anima inter angelos et demones altercacio facta
fuit. Dum angeli animam monachi, demones im-
peratoris quererent, sed orationibus monachorum
fugati fugati sunt demones qui corpus distrahe-
bant. Mortuo autem karolo rege prouincie lo-
tharius iuit contra patruum suum karolum caluum
anno 211. p. 2. et propter hoc karolus caluus lo-
thorigiam inuasit et nepos eius lodouicus impera-
tor et frater eius karolus rex germanie concordat
et inter se lothorigiam diuidunt ita quod lodoui-
cus aquisgranum pallacium pro sua porcione habeat.
Huius lotharii tempore garsias 2us rex nauarre
largus et strenuus et in bellis contra arabes con-
tinue se exercens cum die quadam minus caute
in quodam viculo resideret, superuenientes arabes
inprouisum occiderunt et reginam muracham in-
pregnatam in utero lancea perfoderunt. Innocuum
tamen filium est enixa qui sanctius garsias vo-
catus est, quem nutriuit matre mortua quedam
nobilis que regis curie adherebat. Et cum
creuisset ex catabria arabes contriuit infesta-
bat et usque ad montem auce et tudeliam et

Theodulphus episcopus aurelianensis post Gloria laus

Corpus sancte helene transfertur
francias

post omnia fere sibi subiecit acquisiuit aragoniam
et nauarram. Uero post cantabrorum agilitati et fri-
gori assueti cum arabes inuaderet pampilonam
rex sancius audito periculo post asperitates niuium
de crudis coriis fecit auarchas. et per me-
dias niues transiuit illesus et inde cognomina-
tus est auarcha. et pene ex toto obsessores in
aurora cecidit. iste equitibus nec peditibus
mixtus hostes superabat. alii palam alii fur-
tiuis irrupcionibus et arduis rupibus construe-
bat munitionem et faciebat suos securita-
te gaudere. Huic successit garsias filius
dictus tremulosus. quia cum immineret prelium totus
tremebat sed in processu erat constantissimus
cui successit filius sancius dictus maior

de ipso lodouico ... de gestis eius et infestacione cuiusdam demonis

Lodouicus postea imperauit huius tempore ve-
nerunt de affrica saraceni contra beneuen-
tum et misit pro fratre lotario qui
cum intrasset ytaliam placentie mor-
tuus est. Deinde aldagisius dux beneuentanus
sub fiducia grecorum adiunctis sibi campanis
lucanis atque samnitibus lodouico rebellare
proponit. Imperator autem beneuentum inuasit
sed receptis ab aldagasio muneribus reddere
persuasus est. Inde redditum non omnes urbes campanie
preter capuam facile habuit. Sed capta ca-
pua episcopus cum clero potius reginas ueniam
impetrauit. tota autem apulea et campaniam
grecis inuadunt. Post hoc consilio aldagisii
absque exercitu beneuentum intrauit. aldagisius
non imperatorem meridie dormientem aggreditur
et cum domo cremare minatur. nisi iura-
mento promittat se eorum fines de cetero non intrare.
Imperator post ignominiosam pactionem romam
redit et coram papa adriano presente senatu
casum exponit. Iratissimus ergo imperator fuit. tunc
adalgisius a senatu hostis iudicatus est. Imperator
non cum regina cum exercitu destinauit et adalgi-
sius in sardinia fugit. Anno 3o lodouici spiritus
malignus in parochia maguntina per lapi-
des iaciendo et parietes domorum quasi malleus
percuciendo deinde manifeste loquendo et furta
per illius peccata talia paterentur cuius fruges
in unum coaceruatas incendit et domum in qua
intrabat statim comburebat ut iam non posset in
sua domo manere. Sacerdotibus quoque post hoc letanias
cantantibus et aspergentibus aquam benedictam inimicus
plures lapides cruentauit. tandem aliquando conquestus
confessus est se in aque benedicte aspersione sub capa
talis sacerdotis quasi familiaris sui fuisse
absconsum accusans eum cum quadam peccasse. pre-
terea autem quasi tota hedificia incendio consumpsit.
849 Principibus karoli calui regis francie
inter se dissidentibus britones destituta auxi-
lio terram inuadentes usque pictauum omnia uastant
quos reddentes karolus persequitur et in terra
britannia non in multos francos britones crassantur.
862 aldebaldo regi anglorum filio aluuredi
successit adelbertus frater. cuius tempore dani destru-
xerant wincestre. Interea herispoio rege
britonum a suis perempto regnauit filius eius
salomon qui karolo caluo se uenienti confederatus
est. eo uero mortuo 866 britones post contencionem regnandi
ciuili sese collidunt bello ... de suis pontificibus

Nicolaus natione Romanus sedit annis viiii
mensibus ii diebus 20 cessauit episcopatus diebus 7. Hic post gregorium
magnum maximus fuit. eius ordinacio-
nem lodouicus sua presencia roborauit.
Hic excommunicauit constantinopolitanum imperatorem
quia ignacium patriarcham deposuit et focium prefecit.
Hic occisus est a militibus 23 septembris et auctor
mortis basilius quem cesarem fecerat et successit.
Adrianus natione romanus sedit annis 4. cessauit episcopatus. Hic
disposita per nicolaum compleuit mittens constantinopo-
lim donatum ostiensem episcopum et alios. et congregata
synodo restitutus est ignacius et sedatum est scisma.
Hec synodus est viii generalis quam greci inter generales
non susceperunt quia hic de articulis fidei actum
non est. et propter focii deposicionem sed fauente basilio
imperatore constantinopolitano iterato ignacius
depositus. ac scisma inter latinos et grecos renoua-
tur. quod durauit usque ad tempora concilii lugdunensis.
In illa synodo statutum est electiones et consecraciones
episcoporum a clero fieri et quod huius nullus princeps se
intromisceat cuiuscumque sit dignitatis. Johannes natione
romanus sedit annis x. ii diebus cessauit episcopatus. Hic iniuriam
passus a romanis ita ut in custodia teneretur
quia karolo non fauebat cum iste francia fuit. na-
cum lodouico balbo eius consanguineo fere per annum fuit.
sub isto celebrata synodus constantinopoli 383
patrum cui prefuit petrus et paulus anthiocenus
episcopus hostiensis et petrus presbiter cardinalis. focius ergo quod duo
gallia papa ibi celebrauerat. Hic constituit primo
per ordinatos esse debere pro defensione ecclesiarum
quia si requisiti negent iusticiam clericorum. omnes
eos priuatos denunciat. 24 questione v. administra-
tores ... de reg austur

Garsia in regni exordio trans arabum
est egressus et euersis multis munitionibus
campestria igne consumpsit et captiuauit
ayala regem arabum. et cum maxima
preda uenit ad locum qui tremulus dicitur. custo-
diuit autem in carcere ayolas. in fugit. obiit
zemone postea conuentu delatus. Ordonius frater eius
successit. qui prius uiuente garsia profecerat. et in
principio talauaram opidum obsedit. et tam
in auxilium uenientes quam obsessos gladio perimit.
et principe exercitus cordube abderamini et rege tin-
tamie almocaraph missus petentes auxilia
et ad castrum quod factus stephanus dicitur et in ripa
dorii peruenerunt. quos fudit ordonius et milites
omnes ducibus ceteros aut cesit aut captiua-
uit. ex inde emeritam dux exercitum et pene
lusitania tota uastauit et superato castro
colubri quod nunc alarici dicitur cum magna preda
rediit. et rogatus ab incolis pacem concessit.
postea gratias agens in legione congregatis episcopis
et magnatibus maiorem ecclesiam petri et pauli
intra urbem construxit. quod periculose est manebat
et in palacio regis quod balneum paganorum fuerat
episcopium locauit et necessariis ornauit. et
a xii pontificibus coronatus fuit. Gunterus rex
cordube inuadit eius confinia et munidoniam
usque peruenit sed contrito bello et usque dampno dato
rediit. postea uenit abderamni cum certa multi-
tudine afrorum et nauarra ingressus est. quod garsias
tollerare non valens ordonio fratri mandauit quod
ei succurrit et cum in valle vicaria exercitus qui
misissent multi ex xrianis ceciderunt et duo
episcopi capti sunt salmaticensis et tudensis sed datis ob-

scisma inter latinos et grecos

sedibus liberati sunt. Ex hiis ordonius audatus in consilio
tra arabum que Syncelha dicitur plurimas cedes egit
et opida et castra plura in ore gladii percussit. Sar
nalionem, elipsi, palmacum, castellionem, mag
naciam et alia plura. Deinde Zemoram rediens coniuge
mortua que et Geloyra vocabatur defuncta invenit
ex qua habuit Alfonsum et Ramirum. Aliam
quoque duxit uxorem ex Galicia nomine Arogunti
quam reliquit, sed postea digne penituit. Post hec
misit pro comitibus qui Castellam regere vi
debantur ad locum qui Teglare dicitur in ripa fluminis
Carionis, qui cum eis colloquium habiturus et venerit
ad eum nunnius Fredinandi Almondar albus et
filius eius Didacus et Fredinandus Asuri filius nullo
consilio exceptis consiliariis cepit eos et cathenatos
Legionam adduxit. Et post aliquod tempus iussit oc
cidi, et posuit maculam in gloria sua. Et federatus
Garsie Enecconis christianissimi principi Navarrorum
filiam eius nomine Sanctiam duxit uxorem. Postea cepit
Anagarum et Nitaria. Obiit Zemore et Legioni
sepultus est. 4a f de conversione bulgarorum et cuiusdam eventibus

Eodem anno rex
Bulgarorum cum sua gente conversus missis
ad eum a sede apostolica sacri ordinis mi
nistris acceptis. Et a rege Lodowico
subsidiis adeo in fide solidatur ut non multo
post filio maiore in regem ordinato ipse abre
nuncians seculo factus sit monachus. Sed cum filius eius
iuvenilitate agens ad gentilitatem redire vel
let, regio cultu resumpto et baltheo militari
filium cepit et trusit in carcerem effossis sibi
oculis, tribuens regnum filio iuniori. Deinde autem
sacrum assumpsit habitum et usque ad mortem in eo per
mansit. Basilius imperator Grecorum inter cetera
munera mittit Lodowico cristallum mire
magnitudinis auro gemmisque ornatum cum par
te non modica sancte crucis. Karolus filius Lodo
wici per iii dies in presencia patris per optimatum
vexatur admonicionem, et in ipsa vexatione confitetur
hoc sibi accidere quia conspiraverat contra patrem.
Anno sequenti in Brixia per iii diebus et noctibus
pluit sanguinem. In Gallia vero apparuerunt locuste
alas senas habentes sex pedes duos dentes la
pidibus duriores. Turmatim euntes per spacium
unius diete aerem velabant, solis radium ob
nubilantes, ore lato intenso intestino omnia vi
ridia in herbis et in arboribus vastabant circa horam
nonam descendentes. Tandem usque ad mare britanni
cum pervenientes ventorum impulsu in mare obruuntur. Quibus
ad littora revolutis ex aeris corrupcione inter
ti pereunt (?) multos quasi consumpsit inedia ut
pene tercia pars hominum consumpta sit in Gallia. Lo
dowicoque apparuit pater eius adiurans per nomen sancte
Trinitatis ut se eriperet a tormentis. Quod ille mis
sis per monasteria elemosinis fideliter procura
vit. Eum ipse esset deo gratus. Mala tamen consistunt
in regno specialiter heresim inculcantes. Sanctus
Cyrillus omnium pene Sclavorum apostolus corpus beati Cle
mentis pape a Tersona ubi in mari positum prece
tum fuerat mari siccato abstulit et Romam
detulit. Nam in ecclesia sui nominis reconditum est et con
sequenter beatus Kirillus paucis evolutis diebus moritur. viii
anno Lodowici Normanni Galliam impetentes Bur
degaliam, Petragoram, Xanthonam, Lemonicam,
Turonum, Aurelianum capiunt. Hiis Arnulphus
dux Aquitanie et Robertus fortis marchio occurrerent

Sanctus Cirillus Bohemorum Polonorum et omnium Slavorum apostolus et confessor

Prodigia

Pestis fames

sed eis interemptis in ceteros qui in preciades sevie
runt. Hoc tempore Franci eligunt sibi regem Odonem
filium Roberti. Tempore Adriani fuit cum maior ec
clesia Colonie que sancto Petro dedicari debet
audite sunt voces malignorum spirituum ibidem se do
lencium et conquerencium se a possessionis domini sedibus
debere expelli. 211 c. de ipso karolo calvo et eius [illegible] de comitatu Flandrie et Johanne Scoto

Karolus rex Francorum avunculus Lodowici
postea imperator, sed dictus est calvus. Hic
mortuo Lodowico Romam properans
Romanos sibi muneribus reconcili
avit et factus imperator. Lodowicum fratrem hostem
habuit quia Francorum imperium usurpavit. Postea
anno ipsius moritur frater eius predictus rex Germanie,
super quo Karolus gaudens cum 40 hominum et amplius
contra nepotes regnum Lotoringie molitur invadere
et primo Aquisgrani pallacium occupavit et usque
Coloniam profectus est. Illis vero in aliis occupatis
Lodowicus iunior per legatos rogat quod pacis sit
et cum non proficeret imperatorem aggreditur
et cum multo dedecore ac dampno exercitum eius re
pulit. Iterato vero imperator contra uxoris et suorum
consilium Ytaliam profectus subito audit Karo
lum magnum fratrem predicti imperatoris Lodowici ac
filium Lodowici regis Germanie qui parem red
itio laborabat cum valida supervenire manu
et cum esset imperatus in Franciam rediens a quodam
Sedechia iudeo pocionatus dicitur et mortuus
est in alpibus et sepultus apud Lugdunum. Eius
tempore Flandria cepit esse comitatus et potencior
effecta est. Prius enim a potestariis regis Fran
corum regebatur. Balduinus enim quidam
potens rapuit Iudith filiam Karoli red
euntem de Anglia mortuo viro suo Alve
redo rege. Propter quod excommunicatus est consensu episcoporum,
sed reconciliatus regi recepit Flandriam cum
uxore iure possidendam. Hoc tempore claruit
Johannes Scotus vir perspicacis ingenii qui rogatus
a Karolo Ierarchiam Dyonisii transtulit
in latinum ex greco de verbo ad verbum ipsamque co
mentavit. Multa scripsit catholice et sic
ut quidam volunt desipuit nam et liber eius
de eucaristia in synodo Vercellensi dampnatus
est. Hic succedentibus annis munificencia Al
fridi venit in Angliam et apud monasterium
quoddam a pueris quos docebat graphiis per
foratus martir extimatus est ut Elinandus.
2a f de quibusdam actibus Karoli

Karolus iste ultra se elatus consuetudi
nes Gallorum vilipendens grecas glorias
affectavit, talari tunica indutus et
desuper baltheo accinctus pendente usque
ad pedes, capite vero panno serico involuto
et dyademate supposito procedebat. Hunc in
vasit nepos eius Lotarius filius Lotarii
qui a rege teneret Aquitaniam. Item frater eius
Lodowicus rex Germanie invitatus a quibus
dam Gallie principibus et processit usque Se
nonas et relicto ibi exercitu reddiit recon
ciliatis prefatis principibus Gallie regi
suo. Exercitus Lodowici de Gallia pulsus est.
Karolus autem cum esset fugere quam fugare
pacior sed minabat se contra eum latas dux
tibus copias ut ab eius flumine ex austro p
ositum alveum intraret Germaniam. Hic quoque in

ecclesia sancti dyonisii multa rapuerat que alii
dederat · spinea corona et unum de clauis
et de ligno sancte crucis · et alia quedam attulit de
aquisgrani quo tempore cessauit fames que tunc
gallia affligebat · ut asinos et equos comede
rent · post multum non tempus apparuit cuidam monacho
d · quod multum displiceret deo et sancto dyonisio
quod corpus suum non esset in ecclesia sancti dyonisii sepul
tum · cum tanta munera pro dei honore contule
rat · et quod hoc suo filio lodouico intimaret · qui
ille solicite perfecit hoc · nichilominus restaurauit et
hedificauit 212 de ipso lodouico balbo

L
odouicus balbus postea filius eius imperauit
Johannes autem papa qui captus fuerat pro im
pio cum a romanis ita iuratus
esset ut in custodia teneretur
quibusdam proceribus gestientibus karolum filium
lodouici qui super germanos regnabat
imperare a lodouico profectus est · Sub quibus sunt qui
per annum · hii temporibus danorum gallias uasta
uerunt annis xii · interim lodouicus ueneno
moritur · et de successione regni francie
questio oritur · quibusdam dicentibus quod filiis ex con
cubina deberetur · quibusdam quod regi germanie
socium deberet assentibus · remanserat
autem uxor eius grauida et peperit filium qui
uocatus est karolus · filii tamen ex concubina lodo
uicus et karolus magnus regnum francorum inter se
diuidunt · et regnant annis quinque · et nota
quod lodouico mortuo · regnum eius in prouincia
et burgundia quas pater eius karolus caluus
a lotario patre regum filiis diuidente ante
pater iusso inuasit quod predictus karolus imperator
filie nuper ei · illa tradiderat · et post lugdun
nensi · et ab archiepiscopo in regem burgundie et
prouincie inunctus est · hec apprehensus lodouico
et karolo spuriis repulsus 213 eadem de ipso
karolo iuniore et eius contemporaneis est pars

K
arolus filius lodouici // ungaris
regis germanie de quo 208 p.
postea imperauit mortuus est
duobus fratribus eius karolo magno
et lodouico ad ipsum intendens duobus annis cum
lodouico pertransiit et de minimis triumphans
regnum alamanie optinuit · et post biennium
mortuo lodouico solus imperauit/ a Johanne
papa coronatus · qui lodouico fuerat · et regnum
eius germanie italia copulatur tamquam magis
uicino et magis apto ad sustinendum ita
lie hinc imitatus ab alamannis et francis ut
mortuo fratre lodouico redderet primum ac
caperet regnum et liberet primum a normannis
quorum reges gothifridus et sigifridus audita
morte lodouici balbi contra statuti infiniti
die iux mosam in loco qui dicitur hoslum consedentes
lodunum · traiectum · tungri · colonia · brenam ·
et adiacentia castra obtinuit/ postea fuerunt
intendunt · et usque metim peruenerunt · hec tamen
assumptis · lombardis · saxonibus · frisionibus
alamannis turingis · et aliis pluribus quam ger
manos gloriose triumphauit · hoc tempore gens
ungarorum a sithia egressa in pannoniam
primitus uenit · et ceteris in auaribus usque
hodie ibi manet · hec gens in culta nimis
crudis carnibus uescebatur · et sanguine potabat
humanum · karolus uero corde et corpore deficiens ab

optimatibus regni repudiatur · et arnulphus filius ka
rolomanni regis fratruelis eius in regem sublimatur
karolus autem postquam imperauit annis vii priuatam
duxit uitam annis v · et ad tantam deuenit inopiam
ut pauperes redditus ad uite solacium ab arnul
pho gratanter acciperet · Ab hoc tempore usque ad otho
nem confuse regnatum est · et diuisi modo scinde
batur imperium · et diuise prouincie reges sibi
intendebant creare // 870 · nunnenus rex brito
num dum uastaret regnum francorum apparuit ei
cum andegauim · ut sanctus maurilius olim ibi
episcopus eum in capite baculo percuteret · sicque mor
tuus est · cui successit herispone filius qui
karolo caluo se subdidit 2 pars de summis

M
artinus natione romanus // pontificibus
sedit anno · i · mensibus · ii · cessauit episcopatus d · et · adria
nus natione romanus sedit anno i · mensibus iii cessauit
episcopatus · hic constituit ut imperatores se non intromittant
de electione pape · que constitutio inchoata fuit per
nicolaum primum · basilium aliqui ponunt · sed
de eo non fit mentio eum non reperi · stephanus
natione romanus sedit annis · 6 · diebus viii · cessauit episcopatus diebus v ·

T
empore martini 3 pars de quibusdam contemporaneis
pape et guilhelmus dictus pius dux aqui
tanie et comes auernie · cum non haberet
heredem cluniacense monasterium
in fundo proprio construxit et magnifice dotauit
diuinis/ cui prefuit abbas bruno qui ex comite
factus fuerat abbas gigniacensis/ et sub eo
odo musicus ex clerico turonensi monachus
effitiatur · Sanabat autem cluniaci instituta sancti
patris nostri · qui de cursu uite studio spiritualium
subito eruisit circumstantibus fratribus et cum
exequie parentum uiuus reddit · fratribus quasi
attonitis ait · deo gratias fratres quod annis · 40 ·
quibus deo seruiui · non memini me uno die ca
bum sumpsisse nisi piscis fluuiales · hodie
sublato merore consolatus est · mecum et chor
ros angelorum 214 eadem de ipso arnulpho et eius
contemporaneis est pars de quibusdam gestis eius

291
12
p. 6.

A
rnulphus postea imperauit uocatus a
francis · et alamannis · Italia uero
regem creat · beregarium · foroiulien
sem cum quo guido dux spoletanus
de imperio contendit unde in quibusdam gestis romanorum
imperatorum · arnulphus non nominatur/ translato imperio
ad ytalicos similiter · nec ceteri usque ad otho
nem aliqui arnulphum receperunt · ceteri uero
qui post eum confuse regnauerunt inuasores dicuntur
arnulphus autem orientalem galliam tenuit · que
theotonicum regnum uocatur · bauaria · sue
uia · saxonia · turingia · frisia · et lothoringia
occidentalem uero franciam · otho tenuit/ arnulphi
auctoritate · 894 · compositis rebus in germania uenit
ytaliam arnulphus/ beregarium cepit/ ab suo
comitem in firecha suspendit · et ytalia se illi subdidit
didit · et in galliam per montem iouis reddit · deinde
data lothoringia centebaldo filio spurio/ uo
catus a papa formoso romam uenit/ de p. 6./ mor
tuo autem othone · qui post karolum magnum
spurium mortuum regnauit · karolus simplex
regnum tenuit · Robertus autem dux frater othonis
ei mouit bellum · karolus uero auxiliante roberto
comite uiromandie sub simulacione pacem hospicio
detentus est · Ideo consentit ut regnet rodolphus filius
ricardi ducis burgundie frater dictorum roberti

z othonis. Vxor aut karoli odiua cu paruulo
suo lodowico fugit ad prez suu rege anglie
Mortuo aut rodulpho karolus de carcere exijt
z regnauit. fuerat eni rodulphus ei filius ĩ bãe
alibi dicitur q karolus simplex i carcere mortuus est
eo vero mortuo 9mittitur p lodowico eius filio pre
dicto. Iuvos aut erat tunc. ut epis thetoni
cis i synodo residentibus regius legatus adesset
z regium bannum ab hijs qui culpabiles erant
exigeret. Hoc aut bannum arnulphus remisit
epis

2a f de summis pontificibus

Formosus nacione romanus sed. annis v. m. vj.
cess ep. d. ij. Hic tota ecclesia bti petri
picturis renouauit. fuit aut prius
eps. z cu alij in sinistra opinionez venisset Iohes
pp i galiã iens usq ad laycale habitum regradatus
e. iurans se aplicam no intraturum, romam nec suum
epatum repetiturum. z no solum romam intrauit
sz z papatum suscepit. ad voluntatem aliquorum roma
noz qui signum pficere nolebant. Diuina roma
ne ecclesie q multis annis turbacionis via fit
alijs indictis 9secraciones ab eo factas irritas
esse alijs eis sentientibus pp ordinatoz fidez pstit
cum a pp̃a de iuramento fuit absolutus. Bonifacius
nacione tuscus sed. d. 15. cess ep. Stephanus na
cione romanus sedit anno j. m. ij. cess ep. d. 3.
Hic primum a formoso ordinatus eps agnanie
alibi dicitur magnitinus ordinaciones formosi irritat
z i eum horribilia excuit. Legitur eni q ipse z
nõ signus corpus formosi i concilio pstratum z pdi
nettez exutum laycali induit z abscissis du
obus digitis i tyberi pcipitari iussit. Romanus
nacione romanus sed. annis iij d. xij cess ep.
Theodricus nacione romanus sed. d. 20. ces ep.
Hic 9 sentiens stephano pp recõciliauit ordina
tos a formoso. Iohes nacione romanus sed. annis
duobus d. iij. ces ep. Hic pugnam fecit 9
romanos ipe ad 9firmandum formosi ordinacio
nez synodum 9gregauit Rauenne 74 epoz
ubi synodus stephani 9 formosum reprobata e.
Benedictus nacione romanus sed. annis iij. m. ij.
ces ep. d. 6.

3a f de quibusdam 9tingentibus

Alfredus rex anglie tãta pace z securita
tez i fudit patrie ut z publicos
aggeres in inequadrifaria diuidit
armillas aureas iubet suspendi q
aspiciencium viderentur irridere auiditate. dum
non est q rapet. cui successit filius eduardus
fr aut eius edbaldus illi adulso 9gregatis vi
ribus duxit naugium i est sexe in receptus
e danis. sed eduardus dunes excitiu anno arnul
phi pi northuman loritigiã repetentes ra
nos stragez ediderunt. Arnulphus aut suoz
audita cede 9 eos 9uerat. z ex eis i inanabilez
stragez fecit. z residuos trasire mare coegit.
Porro cum ijde rothmani carnotum obsedissent
vnica sibi camisia bte vgis i fugam 9uersi st
cum tri p⁹ ea diuideret. z in eas sagittas iace
rent. quorum oculi mox obtenebrati sunt.
Claruit hoc tpe remigius authisiodorensis i expo
nendis diuinis scripturis z humanis pstatissimus
Anno 6 northmani z dani q p annos. 40.
z amplius regnum francoz 9muchylu redegerant
ad fidez 9uertuntur. Rolone q regez eorum
robertus comes parisiensis de sacro fonte leuauit
suo nomi ei coicans. fuit eni iste primus dux nor
thmanoz qui genuit guilhelmum. z h richar
dum primum. z hic ricardum 3m eiusq fratrem robertum
qui apuleã siciliã z calabriam acquisiuit
z venetos i auxilium alexii imperatoris grecoz
duxit. Hic e robertus gistardi pr guilelmi
nothi qui aroldum regem anglorum interfecit.
Victi aut fuerunt p predictum robertum comitez
parisiensem z ricardum ducem burgundie fratrem
regis odonis p inuocacione virginis gloriose. dedit
aut rolono karolus simplex gillam filiam suam
z totam neustriam siue normaniam. alterij
vero principi normannoz gelom dedit montem
blesensem in castrum hedificandum. z accepta no
bili uxore successores huius vide i lineis

4a f de miraculis bti martini z Rautino

Tempore pdicte psecucionis dum obside
rent turonum, ciues corpus bti martini
ad muros ciuitatis adducunt ut mo
tuus viuos defendat. mox q fuge
runt dani usq ad vi lapidem ubi ad hunc ruine
apebat castri valentiniani q aut reddendum
sto martino assurgere noluit. Deinde translatum
sic e corpus bti martini aurelianum. inde q
pp psecucionez defert antisiodoz. ubi i mira
miracula facta sunt i ecclesia sti germani
cum aut aduenientes pro remedioz gra pli
na offerret sup oblaciones contencio. lis orit
i turonicos z antisiodorenses. p qua lite
soluenda. leprosus inter duo sanctoz corpora iacet tota
nocte. lucescente aut aurora ps leprosi
apparuit sana q martino pxiam fuerat. altera
remanente leprosa. regirat corpus z obuertit
martino latus morbidum. z alto mane totus
sanus ille inuentus. Cedente germano honori hos
pitis sui. post psecucionem aut psecutorum corpus
bti martini turonum reuehitur. i quo reddi
tu. quicq qualicumq infirmitate grauati z no
lentes sanantur. duo eni paralitici ex infirmi
tate sibi victum 9qrentes, 9uocato 9silio apta
tis baculis sub ascellis rep magis q fugere
detestabantur. fugientesq i vita sanati st. Fugisse
aut martino fines parochie sue tpe bruma
li oia fruteta repleta st folijs z floribus z
tam cerei q lampades accendebantur. omnesq campane
pulsabantur nemine eas tangente. Karolus rex
austrie nichil egit memoria dignum. Occidit aut
filios. olimque nobilis sic cum et exilarant
eoz fratrem legionensem. Illis diebus nobiles bar
dulie q nunc castella dicitur attendentes crudeli
tatez regis z patris eius. 90. p iij. z q potentes
legionez ciuitatis i iurias non iusticiam irro
gabat. videntes z q timui gentis sue undiq
artabatur 9stituerunt duos prudentes iudi
ces ut emergentia litigia finiret. unus fuit
nunius numius dictus rasoria. alius flaminus
caluus iste uo multum de iudicijs sed de armis
cogitabat. ex eis aut processerunt multi et
magni nobiles de castella. Fuit aut nunius
modestus z 9cordia magis q sua tractabat
litigia. z amicis pene castelle nobilibus
fecit filios nutriendos. z gratus fuit oibus
huitq filium gudisalvum qui oibus coeta
neis preeminebat. z factus miles strenue
agebat. Nunio mortuo pre omni fratre i castel
la successit. z ultra hoc optinuit militie prin
cipatum. huius filius ferdinandus gudisalui

prez et anni in ualore excessit. in tantum ut aclamatis
ab nobilibus atque plebeis comes castelle effectus
est. et ex tunc reges asturum contra castellanos insole
scere cessauerunt. quia eorum insultibus resistebant
nec tamen a pluribus arabum uacabat. monasterium
sancti petri in ripa alancie fluminis hedificauit
ubi et sepultus est. Huic successit filius garsias
fredinandi uir catholicus et plurima bella contra
reges asturie feliciter egit et castra plurima
in rippa dorii reparauit et usque ad flumen
carione suos terminos dillatauit. hic
construxit monasterium cosme et damiani
iuxta rippam fluminis allancie in uilla que cancel
rubee nuncupatur et ample dotauit. iam ad
reges asturum redeamus. mortuo froyla
successit aldefonsus filius regis ordonii qui
ex leuitate monasterium intrauit et regnum
dedit fratri ranimiro. qui in religione nequaquam
perseuerauit. Ranimirus autem belicosus dum con
gregat exercitum contra mauros aldefonsus aposta
tauit. et in legione rebellare incepit. quem Ranimi
rus obsessum annis ii. cepit et carcerauit. dum
hec aguntur filii froyle aldefonsus et ordonius
et ranimirus de gunnecia asturum absque
quorum nutu. Ranimirus dyadema sumpserat
tyrannizare ceperunt. quos rex ranimirus asturi
as agressus captos iussit cum eorum prefato exce
cari et in quodam monasterio locatos pauit.
Deinde ranimirus regnum ingrediens toletanum
obsedit opidum margeritum et expoliatum ua
stauit. postea arabes inuaserunt fines castelle
sed comes ferdinandus cum auxilio ranimiri
uictor fuit et multi arabes captiuati sunt.
et audita concordia regis et comitis arabes
timuerunt. unde cum ranimirus contra cesaraugustam
processisset. abenahya ibi princeps se cum terra
sua illi subiecit recedens a rege cordube. ab
dirahmo cui fuerat subiectus. Ranimirus
autem omnes municiones regni cesaraugustane
que abenahye rebellabant. uastacionibus et cedibus
coegit illi seruire. Ille tamen proditor reconciliatus
regi cordube inuasit terminos ranimirii quem
arabum usque ad lxxx. cesa sunt. et proditore
capto abdrianius cum paucis fugit. tunc fuit
eclipsis solis per integram horam diei. hiis partibus
exercitus saracenorum per rippas tormi fluminis
est ingressus sub principe. aceypha et fauen
tibus sibi ferdinando gunsaluo et didaco nu
monis cepit populare salmanticam. Ledesmam
rippas balnea. alphodegam pennam et alia
multa castra. tunc et comes rodericus
populauit amayam et predam egit in asturiis. rex
autem ranimirus prouocatus saracenos bellis
et cedibus repulit. et proditos eorum fautores appre
hendit. et uinctos in legione. alium gordone uicla...
sed tamen iurata fidelitate dimisit. filio
suo ordonio accepit uxorem filiam ferdinan
di gunsalui non super memorati. quem comitis
castellani. postea quam ranimirus ex tarasia cogno
mine floretta sorore garsie tremulosi re
gis nauarre genuerat. sanctium. et geloyram
monasterium fecit sancti saluatoris iuxta regale
palacium legionis. et predictam filiam ibi dedicauit.
xviii anno regni sui obsedit opidum aquis
uiue talauera in dyocesi toletana. et ceciderunt
ex arabis quidem xii. et usque ad vii. captiuati

sunt. postea hedificauit alia duo monasteria
et regnum a fratre susceperat. grauiter egrotus ab
dicauit et dicens. nudus egressus sum de uen
tre et cetera. dominus mihi adiutor non timebo quid faci
at mihi homo. mortuus est et successit ei ordonius
filius. [illegible] de abreuiacione moralium gregorii

Odo abbas a remigio in musica et logica
eruditus ex turonensi clerico mona
chus efficitur. uir miri feruoris et
feruore et industria monachorum illius
temporis tepor in feruorem conuersus est. hic ro
gatus a fratribus ut moralia gregorii abreuiaret
impotenciam professus addidit. et si facultas ad
esset non deberet hoc agere. ne tanti uiri laborem
immutaret. illis autem in peticione persistentibus
dum in ecclesia sancti martini consuete oracioni insiste
ret repente somno oppressus cernit chorum sanctoru
rum de sursum uenientem et post omnes beatum
gregorium ultra omnes. qui precedebat multum
et moribus precellentem. moxque eo ueniente omnes
ei assurrexerunt. flexis ceruicibus benedictionem
petentes. Ille autem odonem confortauit. et familia
riter ait ei age securus. et perfice tu opus incep
tum. et quem compones liber non delebitur. et mens
stabit in eternum [illegible] de arnulfo contumeliis

Arnulphus a formoso inuitatus ut romam
ueniat cum portas romanam clausit
clamante autem exercitu fortissime post
fugientem fortasse leporem uersus urbem
timentes romani se de muro precipitant. et tunc
hostes ascendunt. capta autem roma que prius iniu
riam fecerat. iusticiantur. Imperator quoque
apostolica benedicitur. Sequenti anno guido rex cum
berengario de ytalie regno contenderat. arnul
phum fugit se usquequaque persequentem. deinde cum
imperator illius uxorem obsideret. iamque illa rebus
suis diffideret per unum familiarem imperatoris mul
ta pecunia corruptum ei mortiferum poculum
dedit. quo hausto per triduum excitari non
potuit. apertisque oculis. nichil loqui aut sentire
valebat. quem guido persequens adeo penitus
obiit. cuius filius labertus romanus iussit se imperatorem
uocari fecit. arnulphus autem longua egritudine
dissolutus et pediculorum multitudine afflictus
ita ut a nullo medicorum iuuari potuit mortuus
et iuxta patrem suum apud odinem sepultus est in ba
uaria. alii sepulcrum eius ostendunt ratispone
[illegible]

Lodewicus eius // [illegible] continentibus
filius postea imperauit et per tyrannorum
insolenciam in ytalia imperiali caruit
benedictione. alii dicunt eum non arnul
phi sed bosonis fuisse filium. qui forcium rex
creatus a principibus lotoringie quos cendebuldus
offenderat ad regnum eius totius belgice inuitatur
propter cendebuldus. multa mala committens comitibus
stephano gerardo et manfrido in bello peremptus
est. et sic lodewicus regno libere potitur. In hiis
duobus fratribus cendebuldo et lodewico finem habuit
genealogia karolorum ut quidam scripsit. ultimus
augustorum romanorum fuit. augustus ultimus ka
rolorum cendebuldus. Igitur lodewicus imperium
adeptus. Beregarium expulit. et cum tota ytalia
libere potiretur. dimisso milite cum paucis
ueronam se contulit. in a tumbis capitur. et reuo
cato beregario excecatur. berengarius autem

pediculi interfecerunt arnulphum imperatorem

ex tunc romani optinuit coronam imperij / militari
dotatus prudencia / hoc tempore vngari lombardiam
puagantes incolas terre sibi occurrentes sagit-
tis perimunt et pria crudeliter depopulata ad sua
revertuntur / In francia orientali alb(er)tus nobili-
simus comes francorum nepos othonis ducis
saxonum ex filia / corardum comitem occidit quia
corardus aquisida dicitur lodowici regis fuisse
filius propter rex preditum albertum in babenburch
in vasit. ille vero deceptus fraudulencijs
in potestatem regis se tradidit et decolatus est
de cuius bonis ecclesia badenburgensis dedicata
et dotata est. / ex istius alberti sanguine alij
albertus originem traxisse dicitur. qui postea mar-
chiam orientalem vulgariter dictam osterrich
quam aliqui dicunt panoniam superiorem ab
ungaris erepta romano adiecit imperio

2a f. de sūmis pontificibus

Leo natione
romanus sed. d. 40 post quos xpoforus presbi-
terus / ipsum capiens et in carcerem trudens ra-
puit papatum. xpoforus sed. mensis vij. post quod
a sergio depositus et in carcere truditur. Ser-
gius natione romanus sed. annis xvj mensis iij. d.
xvj cessavit episcopatus d. 7. Hic per formosum apostolicum
reprobatus tandem postea factus ad francos se
contulit. quorum auxilio depunit xpoforum. quod
aliqui ponunt quod iste formosum truncavit et in
tiberim proici fecit. cuius corpus a piscatoribus inven-
tum. et cum in ecclesia sancti petri deportatum esset
quedam ymagines pallam visae cum venera-
biliter salutasse

2a f. de ipso corrardo rege

2a f. de temporalibus et de opinione ...

Corardus
alamanus postea imperavit mortuo lo-
dowico. / otho dux saxonum ab
omnibus petitur / eo autem per senium
recusante / corardus accepit impe-
rium. aliqui dicunt eum filium corardi quem albertus
occidit superiori capitulo et hunc fuisse vltimum
ex karolis imperialem benedictionem caruit. qui in
ytalia non regnavit 2a f. de sūmis pontificibus

Anastasius natione romanus sed. annis ij
cessavit episcopatus d. iij. Lando natione romanus
sed. mensis vj. cessavit episcopatus d. 36. Johannes na-
tione romanus sedit annis xiij cessavit episcopatus
hic fuit sergius filius pape et episcopus ravennas per trusi-
onem. et ab omni populo ravennate depositus. huius consi-
lio et auxilio saracenj. qui tunc dominabantur
in ytalia. post papa ex vrbe victi sunt. deinde ipse papa cum
marchione alberico. intrans apuliam contra sara-
cenos apud garilianum cum saracenis durum
bellum habentes victores effecti. postquam redierunt
romam cum magno gaudio recepti sunt. sed tandem
johannes papa a guidonis militibus captus et in
carcere super eius os posito strangulatus est. cui alter
johannes subrogatur. filius alberti romani. sed quia
male intravit statim eiectus est. ideo non ponitur
in numero aliorum

2a f. de inicio cluniacensium

Eodem anno incepit ordo cluniacensium de quo
capitulo 212. prima parte. odo autem priorem successit no-
n eorum excommunicacione superatus. hic cum rome
esset apud sanctum paulum rogatus a baldwino abbate
ut dialogum galli et posthumiani corrigeret et glosu-
lis delucidaret. correctioni operam dedit. cum autem
ad vesperas pulsaretur. ordo ecclesiam ingressus librum
quem in manibus tenebat apertum reliquit dum plueret
liber autem scriptura in columnis remansit. marginibus

undique madefactis. super librum eciam ex tribus aliis
tectis congregata sunt pluuia. et cum fratres
intuentes. admirarentur. quod nudum ille admi-
rarum fratres beati martini juxta aquam tangere
timuit. sicque per eum deus fecit in mari lau-
dem convertit. 4o autem anno saracenj ytaliam
graviter premunt. Corardus autem contra vngaros
multum dimicavit

4a f. de vngarorum gestis

Hoc tempore vngari pa-
noniam egressi moraviam et boemiam
invadentes spoliaverunt. interfecto eorum duce
postea dum carinthiam invadunt. vltimo castello leopbach
moravie dux. gothfridus dux quardus eciam
aquilegiensis patriarcha illis occurrerunt
in illo prelio vtrique dux occisus est. patriarcha
vero fuga salvatus est. exinde spoliata cari-
thia. stiria cum maxima preda in panoniam
redeunt. Corardus autem sue gentis lace-
racionem audiens de ytalia venit / augustam
suevie civitatem. sed in tercia in testino bello
rome sub ordo reddit. tunc vngari bulga-
riam spoliatur / Cetera autem eorum gesta vsque
ad stephanum regem eorum hic colecta ponamus
alio tempore perforantes intrantes de ecclesia ver-
cellensi. magno thesauro accepto et spo-
liata lombardia reddiere. postea saxoniam
turingiam sueviam regno circa colonia finitimis
orientalem franciam et burgundiam demoliti
sunt. et plures ecclesias destruxerunt et cum
in reditu in orientalem franciam regnum transissent. et venis-
sent in bavariam contra castrum abah alamanie
exercitus illos invasit. sed non prevaluit. capto
eciam cum multis nobilibus marescalco imperatoris
sagittis perforati sunt. licet magna promitte-
rent. / translato eciam tempore lel et bulcia ac cru-
delitate vngarorum in theotoniam missis contra au-
gustam pervenissent ultra flumen. lich
in prato castra fixerunt et sed die ac nocte
continuatis insultibus prevalere non possent
obstante tamen de suburbio recedere nolebant
tunc episcopus et cives ad cesarem mittunt. quod
vngari in insulte manerent. ille egressus
de vlmensi curia hora 3a dum plueret in
pinsos agressus vicaniorem vrbi exercitum
levit fudit. quo viso lel et bulchu et
ratispone in transitu danubij capti. et
cesari transmissi suspendio perierunt. quod
audientes vngari captivos theotonicos
et mulieres cum parvulis usque ad xxos pe-
remerunt. alia vero pars exercitus remota in
silvam se colegit. quod ut cognovit imperato-
ris dispersum exercitum preter unam sic sagit-
tis detinuit. ut loco abscedere non liceret
et vsque ad viij.os truncatis capitibus. perie-
runt et transmisso danubio ad vulcense
cenobium in vlma pervenientes non magnum
rapuere thesaurum. Post hec totam sueviam
spoliaverunt. Regnum normanie transierunt
et duces lothoringie et suevie cum magno
exercitu superantes franciam intraverunt et post
dana dana. Rodanum transeuntes. Segu-
siam et taurinum spoliant. et per transitus alpi-
bus. plana lombardie spoliant. et in pano-
niam revertuntur. Vngari autem audita
morte perinpium lel et bulchu siluerunt
usque ad tempora regis stephani audientes

217 p 3

almaniam et franciam concordasse ad resistendum
eis. Post quinque autem annos getis bulgariam
invadunt usque adrianopolim et cum non invenissent
paratum exercitum qui se usque constantinopolim perfecti
sunt ibi grecus contra duos ungaros luctari
poscebat. tandem a quodam ungaro bothond
nomine prostratus est. tunc ungari greciam atque
bulgariam expoliant thesauris hominibus et
iumentis. et fuit hoc ultimum spolium quod fe
cerunt antequam fieret christianitas. sic comitas ungarorum
talia sub capitaneis exercebatur. usque ad tempora
gerche patris regis stephani. Conradus
cum rebellasset ei dux bavarie cum uxore
et filiis ad ungaros fugisset, filios suos
sibi succedere voluit. sed propter dissensionem
ipsius moriens coram principibus regni adversarium
suum regem designavit. Henricum filium
othonis ducis saxonum 27 [illegible]
[illegible] quo ungaros [illegible]

Henricus autem imperans dyadema
capiti numquam imposuit. et regnum
viriliter augmentavit. lothori
giam quoque a rege francorum abstu
lit. Hic 3o anno ungaris fracta alsatia
alamanniam depopulantibus atque saxoniam in
urbem mersburch congressum vicit pandi
pistenda victoria se hereses symoniachas
de regno eradicaturum, et inextricabili cede
eos usque ad internecionem pene delevit, hic quosque
fures latrones et sicarios bellis assuetos
et fortes, in dulta venia dotatis quosque agris
et armis ad debellandos barbaros exponebat

Leo natione/ [illegible]
Romanus sedit mensibus viii cessavit episcopatus. Stephanus
natione romanus sedit annis ii mensibus i diebus 12
cessavit episcopatus diebus 2. Iohannes natione romanus sedit annis
iiii mensibus x diebus iiii cessavit episcopatus dies i. Leo natione
romanus sedit annis iii mensibus vi diebus 12 cessavit episcopatus dies i.

Ordonius rex/ [illegible]
Ordonius rex
prudens fuit. verum frater eius sanctius
ex alia autem matre favore gar
sie regis navarre, avunculi sui et
fredinandi gundisalvi comitis castellani opibus
civitatibus legionem accessit ut fratrem regno pelle
ret. sed rex ordonius inimicos viriliter cesse
savit. et uxorem suam urracham repulit pre
cipue sibi hoste effecto. et super induxit geloyram.
ex qua habuit filium veremundum podagricum.
galiciani autem audientes disceptacionem inter
legionem et castellam ceperunt contra regem ordonium
rebellare, quos ille usque ulixbonam incendiis
et predacionibus vastavit. et multos captivavit
sedata autem discordia inter regem et comitem
castellanum. exercitus arabum venit ad sanctum ste
phanum in ripa dorii et usque burgis omnia de
vastans. sed comes fernandus per dictum exercitum
regis ordonii usque dorium arabes insecutus
plurimos stravit. ordonius autem intendens exerci
tum ordinare morte preventus est. et successit
ei frater sanctius. qui cognoscens contra se magnates
conspirare ad avunculum confugit. carsiam tunc
lum et autem intolerabili pinguedine gravatus
et consilio avunculi. abdirramum principem cordu
be addiit pace cum illo firmans. et remedio
cuiusdam erbe agilitati et dispositioni aliorum
redditus est. interea vero comes fernandus et ma

gnates regis austurum et ordonium malum sibi prefi
ciunt. et comes fernandus gundisalvi dedit sibi fi
liam urracham regis ordonii derelictam. Rex
itaque sanctius assumpta ab abderamo multitu
dine arabum ad regnum occupatum regreditur
quod audiens ordonius malus in austuriam se tutavit
et tandem in fugit ad socerum qui eo abiecto filiam
retinuit. unde ad arabes confugere coactus est
Igitur rex sanctius regno pacato duxit
uxorem teresiam cum consilio et sororis geloyre
monache misit firmare pacem cum abdirramo.
et propter corpus sancti pelagii martiris qui sub eo fuerat cor
dube martirio coronatus. et paravit monasterium
ubi receptum locavit martirem. Pendente autem
legacione galiciani discordias inter se predas et in
iurias exercebant. sed rex insolentes restrinxit usque
ad dorium flumen quod dividit galiciam et lusi
taniam. hoc autem audiens gundisalvus qui ultra
flumen dorii princeps erat convenit. sed videns quod ei
non posset resistere eius gratie se commisit. et terram
quam tenebat ab eo recognovit. sed proditor
pomum venenatum porrexit regi. et de veneno rex
tercia die moritur. cui successit filius ramirus
Ramirus consilio matris et amite secundum lega
cionem patris cum arabibus pacem firmavit et recep
tum corpus martiris in predicto monasterio posuit
Anno 2o regni eius multitudo normannorum sub
rege suo gundiredo in finibus galicie applicuit
et incursionibus et stragibus urbes et loca galicie
vastaverunt et sisinandum episcopum sancti iacobi peremerunt
et distruxerunt usque ad locum qui sonagoz. et 3o
anno cum vellet ad propria remeare, comes gundisal
vus sanctii, invocato nomine dei et beati iacobi
illis occurrit. eosque cum rege suo stravit. et na
vigia eorum combussit. dum hec fieret arabes
pro ramiri regis pace securi contra castellanos
processerunt. et cum comes ferdinandus gundisal
vi resistere non valeret, occupaverunt. vii
machas. tomas et septem publicam et marmari
cum. et multa alia adiunante vegilla quodam
nobili. et a ferdinando gundisalvi ob rebelli
onem a partibus alave erat eiectus, et ex tanto
successu fretus cum ramiro nitfligit. et ve
mentes cemoram fudit ex turce. interea iacobi
creaverunt rex agarenus cum partem galicie que por
tugalis dicitur. usque ad sanctum Jacobum devastavit.
Sed apostoli auxilio agareni ita morbidi facti sunt
ut qui nullus remansit superstes, ramiro autem
successit veremundus filius, huius tempore regnum ara
gonum hoc modo exoritur. Sanctius rex navarre dictus
maior ex geloyra regina habuit garsiam et fer
dinandum et ex alia nobili habuit ramirum
infantem. qui duxit filiam roderici didaci cum
valencie morabatur, ex qua habuit garsiam
ramirum. qui prius regnavit in navarra. ex
quo fernandus filius sanctii maioris sedem regni
a navarra transtulit in castellam. Accidit autem ut
infans garsias in comitatu navarre sanctio patri
succederet, qui iuisset legionem ad videndum
sponsam et ibi essent filii vegile comitis dida
cus et enacus. et cum eis quidam milites regis
infantem xiii annorum occiderunt in odium patris eius
sanctius autem dictus maior qui sororem infantis
maiorem habebat successit. et in comitatu castelle. et in
ducatu cantabrie. habebat autem sanctius maiorem equum
quem celleri fortitudine precellebat. quem commendavit uxori cum

ortus Regni Aragonum

aut tunc consuetudo ut non solum milites, sed et reges per subitos insultus arabum in camera equos tenerent et arma. Procedentibus autem regie garsias equum precipit et reginam dare promisit, sed monita a milite eam custodiente ne regis indignacionem incurrat temere promissum revocat. Indignatus filius matrem et militem apud redeuntem regem criminatur, et fratres testimonium invocavit. Super hoc congregata curia decretum est duelli certamine reginam dampnandam vel salvandam. Sed cum esset quod contra regis filios vellet pro regina in certamine experiri, Raminirus adveniens regis filius se obtulit pro regina. In procinctu autem imminenti monachus sanctitate precipuus detecta veritate ab ambobus partibus salutem optinuit. Rogaverunt quoque rex reginam ut filiis parceret. Cum regina annuit eo pacto ut garsias in regno castelle, quod ad eam pertinebat, non regnaret. Sic datum fuit. Et congesto et garsie regnum navarre et ducatus castelle. Regina vero maiori restituta quam prius fuerat honori aragoniam que eius erat ex donacione propter nupcias ranimiro privigno dedit, et hoc ipse rex confirmavit. Ille autem post patris obitum regem primum aragonum se ipsum constituit. Prefatus autem sanctius maior cum in venacione insequeretur aprum in civitate palencia olim nobili nunc destructam cum venabulo feram in cripta vellet percutere obriguit brachium eius. Sed beati Antonini Martiris invocato auxilio liberatur. Ibi rex fecit urbem reparari et super criptam ecclesiam edificari et ibi episcopum consecrari, cui civitatem totam et alia dedit. Mirum quidquid aprum accepat ultra pisoricam. Post hec sanctius limina apostolorum Petri et Pauli visitat, et pater sanctius maior moritur. Interea Ramirus cum patre aragoniam concesserat et federatus regibus cesar auguste tudele et oste contra regem garsiam conspirant. Sed rex garsias de peregrinacione rediens super ranimirum tam in promissis irruit, ut in solis pannis lineis vix solo capistro equum regens aufugerit cum suis auxiliariis preliis interfectis et multa ex hiis que pater ei dederat abstulit.

Africam … annis Iohannis pape … lit

Affricam primo anno Iohannis pape XI in civitate Janue … cum ipso anno fons sanguinis largissime fluxisse et viros occiderent adulte etatis et cum totam ytaliam lacerarent per Iohannem papam et marchionem Albericum et auxilium romanum grecorum imperatoris ita attriti sunt ut nec unus quidem superfuit qui ea trucidaret vel caperetur. Et multis testantibus Petrum et Paulum visos fuisse christianos auxilium. Anno sequenti Henricus pacem cum ungaris in VIIII annos firmat. E converso cum in urbe discordia papa et cum Alberico eicitur. Albericus autem ad ungaros misit ut terram romanam veniant possessuri. Venientes itaque totam tusciam rebus et personis spoliant. Papa quoque Albericus a romanis trucidatur. Rodulphus rex burgundie ab ytalicis ad regnandum contra beregarium invitatur, quo eo iuncto tribus annis regnum tenuit. X^o anno lancea mirandi operis conclavis … statim donatur eidem rodulpho a Sasone comite, quam Henricus optimum pactum muneribus et muneribus et ad tutamen imperii posteris reliquit. Spigtineus dux boemorum

Sbignens

adfidem conuertit, qui iuste ac religiose suos gubernavit. Cui successit filius Wenceslaus eque clarus. Sed a fratre quodam … occidit. Primo anno othonis imperatoris 938 sol sereno celo obscuratus per fenestram sanguineos mittebat radios, et post paucos dies magna cedes hominum secuta est, et cauda persa manus sinistra cum post annum dormiens restituta est, et apparebat in loco conjunctionis linea quasi sanguinea. Henricus moritur, qui sed in successoris summe gloriosus extiterit, quia tamen nullam dedit operam ut fugatis ab ytalia tirannis laceratum imperium reformaretur, imperiali caruit benedictione. Dicitur tamen quod Rome iacens obiit. Post quem imperavit otho filius eius ex mathilda filia theodrici regis saxonum. Karolo simplici successit ludowicus filius qui terram belgicam quam pater amiserat recuperare cupiens terras fratrum othonis invasit et gisilbertum othonis cognatum cum exercitu eius fudit. Illoque in regno submerso eius uxorem sibi copulavit et factus othonis cognatus lothoringiam ei reliquit. Ex illa autem uxore habuit tres filios Karolomagnum et Lotharium bellicosum et Karolum qui impeditus fuit ne succederet lodowico quinto. Hic et contra normannos bella gessit et ab eis captus baiocas ducitur et in carcere moritur. Alii dicunt quod consilio ugonis lugdunensis priori custodie traditus est. Othoni successit Hermandus simplicis et innocentie filius. Hic omnes iniurias et quidquid adversitatis sibi contingere potuit absque murmure et indignacione paciencie tulit. Cum hic aliquando in monasterio sancti dyonisii librum eiusdem martiris de ierarchia celesti nocte more legeret, gravi somno superveniente de manu eius candela super paginam libri fluxit. Ignis autem nec sine officium prosequens candelam consumpsit et paginam dimisit illesam

ipse othonis … gloria …

Otho imperavit post ea hic in pallacio aquisgrani a magontino archiepiscopo coronatus est. Ipse sclavos et boemos sibi resistentes oppressit belgicos et transitum regni prohibentes fugavit et totam belgicam in dicionem accepit et successoribus dereliquit. Hic ungaros vix augustam … vocatus a suo episcopo Udalrico superavit circa 286. Huius tempore in goslaria saxonica argentina fodinas primus invenit. Filio suo filiam imperatoris constantinopolitani de romano sanguine procreatam copulavit. Primo anno othonis sanctus ulricus a fratre occisus est. Qui tante fuit humilitatis, ut de nocte uno suo comite ligna pederet et suis humeris ante hostia viduarum et pauperum efferret. Et ex spicis suis manibus collectis hostias faciebat et ecclesiis dividebat. Hic post 300 annos apparuit henrico regi dacorum dicens quod suo genere mortis moreretur et qui suo nomini monasterium hedificavit. Sed antequam illud compleret a fratre occisus est. Eius tempore rex edgardus in anglia dunstanus autem episcopus sanctus cum quadam die dominica appropinquante hora tercia se preparasset ad celebrandum, regis quoque expectaret adventum quod ad venacionem iverat

Plaga
Petri et Pauli … apparicio
218
219
Conversio bohemorum ad fidem
928 30
218
… propter …

subito sopore pressus dum cubitis staret in unum
altari et lacrimis iteratis in celum rapitur. et in nux
tus angelos audit eo sancte trinitati modulatis
vocibus canere. kyrie leyson. xpe leyson.
kyrie leyson. Quorum cetus ad se reversus
continuit et interrogat si rex venit et respondetur
non. cum non iterum oraret iterum raptus audi
vit altissima voce cantari. ite missa est. cuique
responderetur deo gracias. Admirantur clerici
regis eius nunciantes adventum quibus ille respondit
quod iam ipse missam audierat. nec aliam ea die
diceret vel audiret et visiones aperuit. ac
formas in sermonem regi venacionem illi die
prohibuit. kyrie leyson quod in celo auditum de
cies sic docuit et per multa loca in anglia cantari
consueverunt 2a p. de summis pontificibus

Stephanus nacione germanus sedit
annis iij. mensibus iiij. diebus ij. cessavit
episcopatus x d. Martinus nacione romanus
sedit annis tribus mensibus vj. d. 14. cessavit
episcopatus d. iij. Agapitus nacione romanus sedit annis
viij. mensibus vj. d. x. cessavit episcopatus d. xij. Johannes
nacione romanus. sedit annis vij. mensibus x. d. ij.
cessavit episcopatus d. xij. huius pater albericus cum esset
potens nimis rome nobilibus rogavit
eos ac iuramento astrinxit. ut filium eius
octavianum agapito mortuo papam facerent
et ita contingit. hic venator erat et lubricus
et publice feminas tenebat. quidam autem
cardinales occulte scripserunt othoni ut eam
succurreret. quod cum ille cognovisset Johanni
dyacono cardinali nasum et alteri Johanni
subdyacono qui litteras scripserat manum amputari
iussit. hic fuit per imperatorem et clerum
frequenter monitus necnon correptus. demum
a tota ytalia collecto consilio de rebus nepha
riis infamatur. dum venire renuit agnitus
dampnatus cessit. Eius tempore imperatoribus constantinopo
litanis constantino atque romano. Saraceni de
affrica venientes neapolim obsederunt. et cum
urbi humana deessent remedia. oppida
ni ad religionem conversi. per patronos patrios
Januarium de quo ca. 169. p. 48. et agrippinum
ex platea forcale de neapoli oriundum et presu
lem miris solitum fulgere miraculis. cum fusis
lacrimis et singultuosis suspiriis orant ut
sicut ab igne montis vesubii olim suis preci
bus et meritis liberaverat. ita et nunc
a ethnice gentis furore ferrent opem. Igitur
feliciter illi presules obsidionis eadem apud nea
polim detecto illacrimati nocte in visione
apparent lacrime et doloris causam perquirunt. et
audiunt quod in castro capta urbe xanctis
sanguis plurimus funderetur. illi vero
tristem consolantes aiunt. absit ut hoc fieri nos
permittat celsa potestas. Dum non ancora fieri
daret. hostes cum navigiis advenerunt
credentesque iam Italicos muros putaretur
ascendere. nutu superno pelagus navis una
eminencior ceteris submersa est. totusque
exercitus perturbatus abscessit. post electionem autem
leonem a romanis Johannes iterum recepit. et
collecta synodo leonem deposuit. eiusque ge
sta cassavit. tandem cum uxore cuiusdam
se oblectans a dyabolo in tempore percussus sine peni
tencia obiit. cui benedictus a romanis subrogatur

sed romanum othonem iurasset numquam se papam electuros
absque sua atque filii sui voluntate. venit per hoc otho
romam eamque obsedit. et fame afflixit. donec
leo restitutus est. benedictus autem degradatus ab impera
tore in carcere strangulatus est. alii scribunt quod
in saxoniam missus fuit. benedictus romanus sedit mensibus
ij. hic a romanis vivente leone Johanni sub
rogatur. Leo nacione romanus sedit anno j.
mensibus iiij. cessavit episcopatus d. 4. hic quia Romani suos in
trudebant statuit ut nullus papa fieret nisi
de consensu imperatoris. et donaciones factas a
iustiniano ariperto pippino et karolo ecclesie
romane in regno ytalie de consensu cardinalium
et tocius cleri et populi romani othoni remisit.
sibique a suis successoribus commisit ab invaso
ribus italie regnum perpetuo deffendendum. hic ex lai
co assumptus othonem coronavit de quo c. 1 in
synodo. et easdem dignitates ei contulit. quas
adrianus karolo magno. sed postea renun
ciasse invenitur sicut et lodowicus. Jo
hannes nacione narniensis sedit annis vij mensibus xj
d. 14. cessavit episcopatus d. xiij. hic a petro urbis pre
fecto comprehensus in castello sancti angeli est
detrusus. deinde campaniam in exilium missus
sed post dies xxviij reversus est romam. otho
quosdam persecutorum trucidavit quosdam
exulavit. benedictus nacione romanus sedit anno
j. mensibus vj cessavit episcopatus d. 20. hic captus et in castello
sancti angeli strangulatus est a thito theodore
filio. Donus nacione romanus sedit anno j. mensibus vj
cessavit episcopatus d. x. 3a p. de quibusdam ytalie regibus

Quia franci ytalie non succurrebant
hugo in ytalia imperavit anno domini
922. sic translato ad ytalicos imperio
et imperavit annis viij. deinde beregarius
annis viij. Lotharius annis duobus cuius tempore sol
factus sicut sanguis. et post paucos dies magna
hominum cedes secuta est. hic in morte adhele
tam uxorem relinquens. nil de regno disponit.
beregarius autem rex. Landatus verone absque
regine nutu ipsum suscepit et tenuit cum filio
suo alberto annis xj. et regina cum una famula
et martino presbitero in ache garde ponitur. contigit autem
eos fugere. et cum navicula quadam ad silvam de
duci. sacerdos vero de die elemosinam pro omnibus
querebat. suspirans autem regina dixit sacerdoti
adhelardum regie episcopum sibi fidelem fuisse
amicum. sacerdotem ad azonem avunculum
suum transmittit. Ille regis prius ancillam
reginam suscepit. et in turri quam extruxerat
collocavit. xo ab urbe miliario tutissimo
loco. iuxta quem effontibus moenia aqua procedit. que
brachiana vocatur. aquibusdam vero meccia
et canosam archem appellant. deinde consilio ca
rere. Johanne papa. othoni regi eam offert.
dicens quod per eam possit. Longobardorum et romanorum
optinere imperium. venit primum veronam. et
a beregario honorifice suscipitur. in procedit
regnum. et papiam ad reginam deductus est.
et eam in uxorem susceptam. saxoniam duxit. be
regarius. hoc comperto azonem obsidet mensibus ij. Tunc
ab apostolica sede mittuntur legati ad othonem
conquerentes de tyrampnide berengarii et auxi
lium implorantes. gualpertus episcopus cum ceteris Ita
lie principibus pro eadem causa ad othonem venerunt.
tunc otho filium othonem coronavit et puellam

Ferraria data in feudum
Theobaldo per papam

tridentinam intrauit ytaliam / sequenti anno bere-
garium in monte sancti leonis obsedit / filius autem eius
albertus in corsicam fugit. otho autem beregarium
cum dedicione accepit. et in saxoniam deductum regem
putauit / quem cum in teterrimo carcere clausit ubi-
nissime uitam finiuit / Post ottonis autem discessum
albertus instar patris azonem obsedit / qui auxilium otho-
nis repetens liutulphum eius filium cum mille militibus
suscepit. mortuo autem liutulpho in conflictu / azo uictor
fuit. albertus autem ad imperatorem constantinopolitanum
nichoforum fugit anno domini 962. sic ytalicum imperium finem
habuit. Sequenti octobri otho imperii dyadema suscepit
rome a papa et romanis egregie susceptus. de cuius mandato quoque
iohannis pape azonem liguriae prefecit. et demum curam yta-
lie in sua absentia commisit / Post hec regina anno quo in-
ta excessit et azo eodem anno sepultus apud monasterium
sancti apolonii. Azoni autem successit filius theobaldus
patri aut equandus aut preferendus / qui honorem paternum
assequutus a summo pontifice ducatum ferrarie sibi suc-
cessoribus que suis sub annuo censu romane ecclesie
persoluendo optinuit / qui ut ferrariam magis liberam faceret
arcem super padum edificauit / et a suo nomine castrum
thedaldi nominauit. Monasterium quoque sancti benedicti
in mantuanorum finibus construxit. Lotharius rex fra-
ncie cum othone multa bella habuit. tandem super barum
fluuium pacificantur data lothoringia othoni / ex quo
barones francie offensi sunt / maxime hugo magnus / qui
sub hoc lothario fuit dux francie / post biennium mortuus
est. cui successit in officio hugo capeth filius eius. et nota
quod hic per uilitatem regum / superius introducti sunt maiores
domus / qui regnum ad se traxerunt / ita et nunc duces constitu-
ti sunt qui sibi regnum sibi usurpauerunt / lotharius autem
ab uxore adulterio extinctus est /

Mortuo ranimiro successit veremundus qui
leges gottorum confirmauit / et canones sanctiones
seruari precepit. castitatis tamen infringens duas soro-
res nobiles habuit concubinas / et duas uxores. Igitur pro-
pter peccata regis et populi alagib rex arabum se almançor
uoluit appellari. quod defensorem uel defensum sonat / et
cum uexilla cum quibusdam comitibus christianis ad eum
confugissent / cepit legionis castelle et nauarre prouincias
deuastare. erat enim almançor illiteratus. et liberalis. et
christiani et arabes usque ad fluuium ostolam omnia deuas-
tauerunt in cuius ripa temptoria collocauit. Veremundus autem
insultum fecit in ipsius temptoria et multos occidit. tunc
almançor de solio suo surgens / deposito aureo pileo
quem pro corona gestabat / humi resedit. ex quo
animatus eius exercitus / non ferens dilecti principis confusionem
resumptis uiribus veremundi militibus fugatis usque ad le-
gionis ianuas peruenerunt / et urgentibus yemalibus plu-
uiis que solent in illis partibus habundare / almançor ad
propria rediit / sed in uere rediens legionem quam prius
obsessam cepit atque destruxit / cepit astoricam et sum-
mitatem turrium decurtauit / conimbricam que nunc ualzea
et sedem facundum et alia loca subuertit / albam tamen lun-
gondonem et arbolium licet impugnauit non expugnauit.
deinde rediens per terram castelle cluniam et alcobellam
Valeramea que nunc benlanga et arenam optinuit et
destruxit et superbia elatus rediit. Anno autem xiii
per partem galicie que dicitur portugal / ciuitates et mu-
nitiones deuastat et cum ad maritimam peruenisset ci-
uitatem / et ecclesiam beati iacobi deuastauit. sed ful-
gure territus locum ubi corpus apostoli esse dicitur ledere non pre-
sumpsit / inclusas tamen campanas maiores in signum uictorie
inde tulit. et in moscheda cordube pro lampadibus collo-
cauit / almançor autem cum suo exercitu dissenteria pas-
sus est. et non nulli morte subita perierunt. quod au-
diens. veremundus multitudinem transmisit. qui infir-
mitate consumptos in morte faciliter strauerunt / et alma-
çor ad propria rediit. tunc veremundus misit garsie
fernandi comiti castelle et garsie regis nauarrie
ut obliti iniuriarum agant bella domini. et cum uene-
runt in loco qui dicitur calatanaçor latine autem uul-
turum altitudo / et commisso / cum almançor prelio
agarenorum multitudo prostrata est / neutra tamen
pars campum dimisit / nocte uero agarenis clam
recedentibus christiani spolia [illegible] / et co-
mes garsias fernandus secutus est fugientes et
magnam stragem fecit. almançor autem qui
tantis fuerat uictoriis gloriosus / post confusionem
et tactus dolore cordis intrinsecus / ad rebellionem cibum
aut potum sumere nolens mortuus est. eius uero filius
sequenti anno contra christianos quod remanserat in legione
destruxit / sed a comite garsia fernandi adiunctis si-
bi legionensibus / eum fugauit in ore gladii et aliquo
tempore terra quieuit / tunc renouatis christianis mili-
tibus reges legionis et nauarre et comes castelle
possessiones et iura eorum ipsis restituerunt ut ex-
tolerentur ab arabis occasio preliandi / et preualendi
rex autem veremundus consilio seductus capi fe-
cit gudestenum episcopum ouetensem et facta est siccitas
in terra et ciborum penuria / sed reuelacione diuina
per religiosos uiros regi innotuit quod liberato episcopo
deus pluuiam daret terre / quod et contigit tunc rex
compunctus ecclesiam beati iacobi et alia loca que alma-
çor comphanauerat prout potuit restaurauit et de-
platorum consilio penitentiam agere satagebat. sic quoque obi-
tum successit filius aldefonsus

De genealogia comitisse matildis

Tagiltidus ex lucensi comitatu a surdo flu-
mine usque kalenorum potentissimus a parui-
tis non contentus / cum tribus filiis sigifrido
azone et gerardo longobardiam intrauit / tuncque re-
gionis huius primus / castra multa accepit et non nulla op-
pida in comitatu parmensi. Sigifridus primogenitus duos
filios habuit baratonem et gibertum qui ei in prouinci-
a territorio successerunt / quorum successores ab eis dicti
sunt baratini et ziberini / honorem conspicuum. gerar-
dus autem reliquit ad clardum / regimen episcopum cuius
primogenitum azoni obuenit / hic azo secundo genitus / maior
ceteris / porcionem in regno comitatu sortitus.
edificauit monasterium bruschi / atque dotauit et
exildegarda comitissa regis othonis nepte ex fratre
habuit tres filios quorum gotifredus episcopus brisiensis
cum sancti apolonii caput cum hucio et lacto preciderent
ut patri donarent / statim cruor effluxit azo uero
statim uouit templum sancto genesio construere ubi eam
sepulchrum eius preparauit. Secundus filius rodulphus
mortuus est uiuente patre. Tercius filius uocatus est the-
daldus qui ex comitissa [illegible] julia nomine / habuit
sibi tres filios / thedaldum episcopum aretinum et boni-
facium qui sepulto patre in canusio magnam partem
thauri a patre ibi recondito militibus suis dedit
et ab henrico imperatore et benedicto papa confirmationem ac-
cepit / super hiis que patri et auo concessa fuerant et ipse
corrado imperatori de papia uictoriam dedit et ab
eo eam in predictis confirmatam additis sibi marchia et
papia et circa ceterarum partium lombardie. Tandem
autem habuit filium corradum hic a quibusdam seductus contra
fratrem conspirat / maiestatem eius uentus tractantem ei reuellat
et sentiens sediciosos comperans grauiter uulneratur

et ex mala dicta su[illegible]

C. 218

et ex mala consuetudine dicta moritur. Bonifacius autem tres sibi habuit liberos fredericum et beatricem et matildem. hec sola patri superstes et cum matre beatrici successit tutelorum ducis filie. Ex matilde filia sedi henrici imperatoris que et patri in comitatu tutelorum sibi gerebat. et mortuo viro quoque barones filie hunc matildi fidelitatem iurare fecerat.

De prodigiis incidentibus

Quodecimo anno othonis tarus rex hungarorum x modios nummorum ab eregimo pro reditu accepit. anno xvi° bruno frater othonis coloniensis archiepiscopatum suscepit. eius studio cum sanctorum quorundam reliquiis a roma colonia ductus baculus sancti petri. anno 19 lapis mire magnitudinis cecidit cum tonitruo et tempestate. anno 22 prodigiosa res multos terret. cruces ex vicis coherent crucibus in veste plurimorum a preteritis. quorundam non vestibus quasi lepra sordentibus. hoc tempore danis christianis et ydola colentibus et cum popone clerico in convivio altercantibus. super altaria vinus dicit vel plurimus danis asserentibus quosdam deorum antiquiores fuisse christo. popone econtra affirmante ihesum christum verum et solum deum et deum quoque unum esse in substantia et trinum in personis. rex danorum Arnaldus probari vult sibi fidei veritatem. ferrum ignitum tradens in manibus clerici deffendum ponitur. quod cum clericus innocue sustinuisset rex cum suis ad solum christum colendum conversus est. Anno 28 otho in penthecoste secum habuit sorores gerbergam reginam francie et hygondam uxorem ugonis comitis parisiensis. nec in vita sua sibi gaudium habuerunt convenientibus tot insigniis regalibus suec prosapie. Anno 32 comes othonis imperatoris cum oculos omnium a demone vexatus iussu imperatoris ad beatum iohannem papam adducatur. ut cathena sancti petri eius gutturi circumducatur sed dum semel et bis alia cathena dyabolus spumans et multum clamans abcessit. cathenam autem theodoricus metensis episcopus arreptam tenuit dicens se eam numquam nisi abscisa manu dimissurum. sed imperator soluit dissidium obtinens a papa ut illius cathene anulus daretur.

De summorum pontificum dispositione

Anno 26 a tota ytalia episcoporum concilio Iohannes papa de nepharijs multis infamatur. et cum iam vocatus ad se excusandum venire contempnatur eo a cetis condemnato leo adhuc laycus electione omnium et consensu imperatoris substituitur. hic in concilio tradidit othoni eiusque successoribus ytalici regni imperium deffendendum. et facultatem sibi successorem eligendi et sedis apostolice pontificem ordinandi dandi. quod in vestitura episcoporum sine qua consecrari non debeant. sic leo presidens fecit ordinationes et que apostolica erant. post hec romani alterata fide erga imperatorem iohannem papam receperunt quo synodo de colleca 2e super p 2

29 c. de tempore othonis ci 1a p. de gestis eius

Otho superioris filius post eum imperator et anno viii apuleam et calabriam transferre conatur ad romanum imperium. mariter uxoris theofanne que affinis erat imperatori grecorum anno 9 greca conducto mercennario exercitu saracenorum contra othonem imperatorem in calabria congreditur ubi pene quoque romane vires delete sunt. unde imperatrix primatibus exprobrans feminea et greca levitate recepit crosa habiti. otho beneventum obsedit et cepit et ossa beati bartholomei secum portavit et in insula tyburtina collocavit. mox ad civitatem suam transferre cogitans sed morte preventus est. Mortuo autem eo de substituendo oritur discessio aliis filio eius obediri imperium ducentibus aliis odio nimpatrias ad henricum ducem filium henrici qui fuit frater primi othonis transferre volentibus. hic quoque henricus ipsum othonem puerum raptum in custodia tenebat. barones non redeptum in regem sublimat 978.

Edwardus anglie rex sanctus interfectus dicitur procurante noverca eius et cum regnaret cum filio suo edelredo. qui dum baptizaretur assistente dunstano in sacro fonte minxit. unde predictum fuit illum malum esse futurum et quod eius tempore exterminium anglie fieret. Unde cum regnaret 914 anglici contra danos pugnantes in mari apud londonia pupes amiserunt cum afflicto conte. Rex autem aldredus misit danis censum ut pacifice in anglia degeret. sed cum accepisset uxorem emmam sororem sitardi [judittis] ducis normannie superbe elatus precipitos danos in insula pacifice degentes. adelredus ad ricardum normannorum ducem fugit. statua die una occidi fecit quod ceteri dani audientes angliam cum pluribus igne et cede vastaverunt. et tandem adelredus ad ricardum normannorum ducem fugit. sed cito ibi mortuo rege danorum edelredus reddijt et multis danis occisis ceteri fugati sunt. Post hec dani cum novo rege canuto angliam repetentes in incredibili cede anglos vastant. et demum londonia. nam rex edelredus nuper obierat. cuique successerat filius emundus qui contra danos post annum pugnavit. concordantibus demum regibus regnoque iterum eos diviso dum emundus ad capiendam partem suam misset proditione gentis sue occisus est. Edwardus autem frater eius ad ricardum ducem normannie confugit. et rex danorum toti anglie dominatur et reginam coniugem accepit. de qua habuit filium ardecanutum. qui regnavit post fratrem alardum filium comitis ex prima uxore. et post hunc frater eius Eduardus filius edelredi et emme regine. Rex autem canutus exactus danorum et anglorum contra vandalos ducit in dacia. nam ordinato conflictu in crastino godunus comes cum anglicis suis hostium castra invasit et dormientes faciliter stravit. Rex non hoc preter decretum quoque datos honoravit et caros habuit. demum cum 40 puppibus in norwegiam ivit. et fugato rege sibi eam subiecit.

2a p. de summis pontificibus

Bonifacius natione romanus sedit anno 1. mensibus 1. cessavit episcopatus diebus 20. hunc romani strangulato benedicto papa fecerunt sed non valens in urbe consistere. depredata ecclesia sancti petri fugit constantinopolim. et cum magna pecunia rediens et proficere non valens. Iohannem dyacono cardinali occulos eruit. ipse non subito extinctus est. Benedictus natione romanus sedit annis ij. mensibus vj. cessavit episcopatus diebus 4. hic bonus fuit. et othonem secundum confirmavit. qui in ytalia cum regina advenerat

2a p. de regibus anglie

Hildefonsus puer quinque annorum nutriendus datur menendo gunsalui comiti galicie et uxori eius comitisse maiori. et cum adolevisset accepit geloyram filiam eorum in coniugem. abdele regi toleti sub pacto auxilij contra principem cordube. ipsa penitus recusante. et cum rex ille eam vellet habere ipsa ait christiana sum. alprorsus conubia aliena. noli me tangere ne inficiat te que

celo dominus ihesus christus ille preciosus dens suum implevit desiderium. Sed paulus ab angelo mox sentit mortis periculum, et vocatis familiaribus eam legionem transmisit cum camelis auro et argento, hominibus et vestibus preciosis et decora supellectili, et in monachali habitu domini nix perpetua translata ad monasterium sancti pelagii ubi vitam finivit. Hiisdem diebus filius comitis garsie fernandi qui patrem nisus est rebellare, sub cuius discordia saraceni castelle fines invadentes abullam quam plane ceperat destruxerunt, duinam et sanctum stephanum occupaverunt, cedes et incendia exercentes in patria. Hec cernens comes garsia occurens arabis inter suos cesos cesus capitur, et cito moritur. Cui successit in comitatu porto filius sanctus liberalis et prudens. Iste cum rege ... cum patre nunc navare et legionem exactum quo venit. Et ingressus partes tolleti, clade nimia vastavit ... regium corduba, et recepta copiosa pecunia patris iniuria vindicata in ditionem remeavit. Rex autem aldefonsus hedificavit legionem et leges gotticas reparavit et alias addidit. Hiis temporibus filii negile insolentes a sanctio comite ad arabes transfugerunt. Postea a rege aldefonso benigne recepti in illis montanis ... acceperunt. Rex autem aldefonsus cum opidi cuiusdam firma in armis prospiceret, sagitta inter spatulas letaliter percussus ordinatis rebus inter pontificum manus decessit.

Capitulum 220 de imperio othonis 3ii et ei temporaneis. Et primo de translacione regni francie.

Rex francie

983

Otho 3us postea imperavit. Cuius anno primo lodowico rege francorum iuvene mortuo absque liberis et francie quibusdam francis regnum transferre volentibus ad karolum ducem fratrem lotharii regis primum patruus lodowici dum res ad consilium defert, regnum usurpavit. Hugo filius hugonis parisiensis ex eadem sorore primi othonis imperatoris et regnavit annis viii. Duxit autem uxorem sororem ethelstani regis anglorum qui prius regnavit tempore henrici. Alteram vero uxorem duxit otho primus et 3am lodowicus aquitanorum princeps. Misit autem hugo socero inter cetera munera smaragdos et vas exonichino ita celatum ut in eo et fluctuare segetes et germinare vites et hominum moneri ymagines viderentur. Intuentium quoque ymagines instar speculi representabat. Ensem constantini magni cuius nomen in eo literis aureis scriptum erat, a capulo quoque super grossa lamina aurea unus ex tribus clavis christi fixus erat. Lanceam quoque karoli magni qui quociens in saracenos ... iniit victor redderet. Fertur quod illam esse que christi latus aperuit. Vexillumque beati mauricii preciosum et crucis et corone christi ex palo inclusas. V. vero anno karolus regnum per nativa successione sibi debitum contra hugonem nepotem suum repetit, eiusque bello iuges laudunum capit. Hugo autem laudunum obsidet. 2o vero mense persilientes castra obsidentium incenderunt et rex plurimis peremptis vix fuga evasit. Tandem karolum in omnibus prospere agentem anselmus episcopus laudunum consiliarius eius prodiciose cum captum hugoni tradidit, qui eum cum uxore aurelianis posuit in carcerem. Genuit autem ei uxor gardam cum eius sorore et duos filios scilicet lodowicum et karolum. Alter filius otho in ducatu lotharingie sibi successit. Hugoni autem apparuerunt in sompnis sancti galericus et ricarius dicentes, vade ad arnulphum comitem flandrie et dic ut reducat corpora nostra ad ecclesias nostras unde translati sumus. Translati enim fuerunt tempore persecucionis normannorum. Quod cum ille devote perfecisset, audivit ab eis: propter hoc tu et successores tui regnabitis in regno francie usque ad septimam generacionem.

de sanctis galerico ricario

... alibi dicitur septimam post eum. In hac generacione computatur hugo predictus vix p... 3us qui accepit coniugem elisabeth de genere karoli. Sic regnum ad genus suum reddiit quo ad tempus privatum fuit, ut legitur in gestis aquitanias. Hic hugo dictus est capeth, quia ludendo puer socios libenter accipiebat caputea. Factus autem rex corona uti noluit. Et post annum filium robertum fecit regni consortem, iussitque eum remis coronari. Fuit autem robertus piissimus et litteratus. Ipse fecit sequenciam sancti spiritus, adsit nobis gratia. Hic ex devocione in magnis festivitatibus solitus erat in monasteriis ecclesie et cum monachis divinum cantare officium et serica capa indutus eos regere. Et cum semel in tali casu ab obsidione cuiusdam castri recedens in missa cantando agnus dei qui tollis peccata mundi dona nobis pacem ex devocione genua flexisset, muri obsessi castri corruerunt.

Capitulum 2a. De sancto dunstano ...

Eodem quinto anno mortuus est dunstanus hic exparentibus genere et fide nobilibus in anglia natus est. Cum mater eius adhuc utero gestaret, cum ad ecclesiam in festo purificacionis devota accessisset, et dum recitatur qualiter puerum ihesum in templo virgo offert repente divina maiestas aperte omnia extinguntur luminaria totamque domum caligo obtexit et stupentibus cunctis cereum quem illa manu tenebat accendit, unde omnes porrectum sibi lumine receperunt. Factus clericus deinde monachus postremo in cantuarie episcopus. Cum quadam ecclesiam dedicasset ipsam respiceret ad orientem minime directam, humero paxillum suppressit eam ad orientem convertit. Cum vero in oracione solus staret, iunctis a secreto dei iudicium ... innumeram candidatorum multitudinem gestancium aureas coronas in capite per ostium ianua irruencium ante se consistere. Seque una voce salutare ac dicere salve dunstane noster, salve. Mandat tibi filius dei quod pie desideras si paratus venias et die hac ad eius gaudium suspiras nobiscum celebres. At ille interrogat quinam essent. Cherubim inquiunt atque seraphim sumus. Rursus quis at ille dies solempnissimus est hodie. In quo debet ... pane verbi dei reficere plebem multamque propter hoc convenerit ... eos decipere debeo et ideo hodie venire non possum. Qui dixerunt esto paratus ut sabbato venias et coram summo pontifice sanctus sanctus sanctus eternaliter cantes. Annuit ille et illi recedunt. Lecto quoque ea die ewangelio locutus est ad plebem qualiter in vita sua nunquam fecerat. Dum autem venisset ad benedictionem, iterum predicat cum iam non hominem sed angelum audire putares. 3o post benedictionem ad predicacionem reddiit stupentibus cunctis et tanta claritate splenduit vultus eius, ut nemo eum posset intendere. Obitumque suum instare innuit. Post cibum vero oratorium intravit sepulture locum designavit. Mox quoque eum langor invasit. Sabbato ... usque ad trabes cum lectulo levabatur, quibus astantibus in terra leniter reponebatur. Atque circumstantibus, videtis quo vocor. Si vultis mecum venire, ite in via qua incessi ... qui me vocat ipse nos dirigat. Et responso amen transiit.

visitacio anglorum, translacione

annuncio episcopi ad plebem

3a pars. De summis pontificibus.

Iohannes nacione romanus sedit mensibus viii. Cessavit episcopatus diebus x. Hic in castro sancti angeli per aliquos nobiles romanos inclusus fame excruciatus moritur.

Iohannes nacione romanus sedit mensibus iiii. Cessavit episcopatus ...

Iohannes nacione romanus sedit annis x, mensibus vii, diebus x. Cessavit episcopatus ... Hic fuit in annis eruditus et libros composuit. Hunc crescencius urbis patricius persequutus est donec urbe egressus est. Tandem cognoscens quod pro othone mitteret, ipse cum senatu ad pedes pape veniam postulavit. Gregorius

nacione saxonus sedit annis ii mensibus v cessavit episcopatus xv diebus.
Hic bruno prius vocatus consanguineus imperatoris
ad dictum imperatorem in Ytalia electus est et ab illo
postea imperialem benedictionem accepit. Romani
autem absente imperatore gregorio urbe pulso
Johannem papam prefecerunt episcopum placentinum de legacione
constantinopolitana cum magna pecunia redeuntem.
Imperator autem rediens de adversariis ulcionem
expetit gregorium restituit. Johannem in castro
sancti angeli obsessum et captum ex oculari fecit
et mutilari. Vincente et alios nobiles romanos secum
captivos duxit. Johannes nacione grecus sedit
mensibus x. ab imperatore dampnatur. Vincente autem
gregorio data pecunia consule urbis creatus
est. Silvester nacione gallicus sedit annis iiii mensibus
i diebus viii cessavit episcopatus diebus xx. Hic a puericia apud
floriacum adolevit. exiit claustrum exiens
toleti studuit quadrivium ita ebibit ut in
galia renovaret. et superstitiosas artes et tandem
codicem tocius artis contra nigromanticum furtim ac-
piens aufugit. et nigrum se astrorum indicio
insequentem eadem fefellit stria. locans se sub ponte
pendulum super aquam. hunc autem in galiis auditores
solemnes constat abbatem sancti maximi episcopum
quendam othonem filium othonis et robertum
filium ughonis capeth qui fuit postea Rex
francie. cum esset in cantibus ecclesiasticis non medio-
criter instructus fecit sequenciam sancti spiritus adsit no-
bis gracia. et Responsorium Judea et iherusalem. quod cum esset
rome in vigilia apostolorum petri et pauli obtulit
cedulam quandam super altare. et cum putaret
thesaurum optulisse invenerunt in cedula Responsorium
cornelius centurio cum suo cantu. Urgebat autem
fortunas. ut michi quod semel cogitasset imperfectum
relinqueret. unde et magica arte reconditos
thesauros suis applicabat cupiditatibus
fit tandem rothomagensis deposito presule absque
apostolica auctoritate. Hic presul arnulphus nomine
sancte vite filius fuit. Lotharii regis francie
ex concubina. hunc ugo usurpato regno tocius
francie synodo congregata deponi fecit. dicens
indignum ex illegitimo thoro natum esse archiepiscopum
sed mandato pape deposito gerberto arnulphus resti-
tuitur. et gerbertus procurante othone fit ra-
vene presul. Postea papa et vocatus silvester
cognoscens autem noxie roma fore statuam cum
extento indice et scriptura in capite dicente
hic percute quod de recondito intelligentes secu-
ribus frequenter lacerata est Gerbertus autem
notans ubi sole meridiano protenderetur
digiti umbra ibi palum fixit et nocte uno
solo comite fossa terra patefecit ingressum
viditque ingentem regiam parietibus laquearis
et omnibus aureis milites tesseris ludentes au-
reis. regem aureum cum regina ad mensam
auream discumbentem et alia. in interiori autem
parte domus erat carbunculus qui domum illu-
minabat. in opposito vero angulo puer archum te-
nebat extentum cum non ad aliquid tangendum quis
manum apparet videbatur contra virgines
prosilire. Gerberto quoque nil tangente socius primus in
tanta preda parvum latere furtum cutellum
rapuit miradi operis. moxque contra virginibus cum
fremitu surgentibus puer sagitta carbun-
culum feriens tenebras induxit. et nisi deposu-
isset luisset penam. Interrogaverunt aliquem ab ima-

ymaginum qui in possessione presidencium spiritum
vocatum. et ab eis de rebus dubiis respondeatur
Respondetur quibus ydolatre utuntur. Item si apostolicus
futurus erat Respondetur et item moriar antequam
missam cantem in yherusalem Respondetur non. et tandem cum sta-
cio esset ad sanctam yherusalem et celebraret contrictus
infirmatur. et advocatis cardinales diu facinora
sua flevit quibus stupentibus et nichil resferre
valentibus insaniens ille se dillaniari et membra
tim foras proici iussit. habeat inquiens membra
quorum consuevit omagia. numquam eius animus meus id
admavit sacrilegium. sepultus est autem in latera-
nensi ecclesia. quidam hunc prenuntiunt putantes
cum non intrasse per hostium ... de Sicilia
... sancti tharasii venet et memoria omnium defunctorum

Hoc tempore imperabat super
grecos basilius. Venetorum autem dux
erat. Othus. et tunc quidam mercatores
veneti ad promotorium quoddam pervene-
runt cui nomen chulmdro. et diu mora ibi contra-
heret. quidam sacerdos metamancensis ecclesie cum
duobus sociis Petro et Johanne ad ecclesiam quam
prope sitam audierat oracionis gracia profectus est.
et cum illuc appropinquasset monasterium
cernunt sed in eo neminem preter sacristam reperiunt. Cumque
sacerdos ecclesiam intrare vellet inspiratum intelli-
git sibi dici tolle paraumetum se strauit et
lacrimabiliter divinam precabatur clemenciam. Ut si
divina fuit commonicio sibi plenius restitueretur.
Surgit autem post oracionem et ei suggerebatur
ut tolleret corpus sancti cepit ergo per ecclesiam undique
respicere et tandem ad altare accedens uidit super
sanctum ymaginem cuius super scripcio erat anios tarasius
videtque in pariete pannum affixum. quo elevato
per fenestram iterum spelunca quandam aspexit ibi enim
sanctum jacebat corpus serico panno velatum impositum la-
padibus ardentibus ante eum. quas cum autem quodam
sacerdos in manu lesus erat. eamque ad collum pendente
tenebat ut non fenestre eam apponit continuo
sanitatem recepit. Levius igitur in audacior factus
securius manum imponit. ut pararet si corpus moveri
posset. cum igitur sinistram eius manum apprehendisset
tanta corpus agilitate sublevatum est ut viues vide-
ret ipse consurge ac dicere. tolle me quoniam venire
tecum presto sum. sublatum igitur corpus ad navem que
tribus miliaribus aberat celeriter portatur. non mul-
tum post secuti monachi cum lacrimis eiulantes
atque clamantes reddite nobis patrem nostrum crude-
les homines. hic exire non poteritis nisi reddatis. cum
alia vice quidam extere nacionis unum ipsius dentem
furati sunt. et donec redderet nunquam exire potue-
runt. Veneti autem se ad iter parant. corpusque navi
contempnunt et cum alie naves procellarum violencia
iactarentur illa in qua preciosus thesaurus quasi
natare super undas maris videbatur cum reliquis igitur
multa deducitur et devocione incomparabili ab episcopo
et clero ac populo venetum suscipitur potissimo
a sanctimonialibus sancte zacharie ubi tunc 200 an-
cillarum christi collegium manebat. ibique sacrum corpus
depositum est. Patruit autem in contentatem tam ex loco quam
ex habitu quod heremiticam duxeat vitam. nam post tergum
cuiusdam fere pelle quasi pallio habere videbatur. Transla-
cio autem facta est. xvi kalendas octobris. Odilo
cluniacensis memoriam agi omnium defunctorum post festum
omnium sanctorum instituit. quod religiosus quidam de ultra
mari veniens ad quandam insulam ventorum impulsu applicuit

223 p. 5
S tharasii
Chr.
Chr.
festum omnium defunctorum

et i̇trogat⁹ aquodam solitario · si odilonē abbatem
cognosceret · Respondit utiqȝ tuc ille subiuxit · sunt
nobis vicina loca ex q̄b⁹ flammarum evomunt
incendia ubi aīe diversa luunt p̄ demeritorum
suorum tormenta · suntqȝ ibi infiniti demones · q
reddivivas i̇cessanter restaurant penas q̄s
ego frequenter audivi grauibus lamentacoibus
eiulates · eorum mitorum ꝟ spāliter clamacēs
cenoby eius abbatis oracoib⁹ et elemosinis
qui sui iuris vernaculos p̄cerent · quo nunc
apli⁹ solito adiutores eorum facti sunt · 5ᵃ p de

electione imperatoris

Otho prole nō herent ordinant cū papa Gre-
gorio v · electores i̇patoris officiales
imperij / qui hijs versib⁹ ɔtinentur —
Maguntinensis · treverensis · coloniensis
quilibet imperij fit cancellarius horum · Et palatinus
dapifer dux portitor ensis · Marchio
prepositus · camere pincerna boemus / hij
regem statuunt summum concorditer omnes · abbas
uero sancti galli ē servitator eorum · qui ex antiquo
habet vt i̇ magnis festiuitatib⁹ ad dextera imp͡e-
ratoris sedeat · cuius monasterium fuldense est
i̇ saxonia 6ᵃ p de ceteris emergentibus

Guilhelmus sarabath nepos tancredi ma-
gni comitis normanie cū magna mul-
titudine i̇ apulea ieȝ · iungit se principib⁹
capuano ꝛ salernitano ꝛ malancio
principi grecorum · ꝛ i̇ sicilia transyt ꝛ cedem sara-
cenorum fecit · cognita uero perditoe melacij red-
diens amalfetanis eligitur dux regionis / cui
successerunt fratres / de hijs descendit Robertus
guiscardus · hoc ī tpe sanctus adalbertus p̄⁹ eps
pragensis / reuelante deo pannoniam ueniens
p̄ᵐᵘ regem hungarorum ɔ multis ad fidē ɔuersum
baptizauit / ꝛ post hungariam ꝛ poloniam p̄dicans
prusiam ingreditur · ꝛ ibi martirio coronat

22ᵐ c de ipso henrico 2º et ei comparacio eo
1ᵃ p de ī uentoe quorūdam sanctorum reliquiarum

Henricus dux noricorum i · bavarie ·
filius henrici fratris p̄mi othonis / grāde
principum aios gelians i̇peravit · vnctus
a maguntino archiepō / Et nota qȝ plu-
res fuerunt henrici q̄ reges / vnū cū legitur
Henricus p̄m⁹ rex imperij / rex nois ē ꝟ⁹ · ꝑ de
itelligas de conradis · hic potentes reges bella
sibi ɔtrare volentes celeriter deuicit / et
gentilium reges i̇ interiori germania comoran-
tes sibi tributarios fecit / eius sponsa fuit · sancta
Kunegundis · ꝛ alio virgines p̄maserunt / ꝛ i̇ bam-
bergensi ecclia quā hedificauerat requiescunt ꝛ
coruscant miraculis / Sororem suā regi hunga-
rie copulauit · ipsumqȝ ac p͡plz hungarorum ad fidē
vocauit / polonie regē subiecit i̇perio · anno
eius iiij · / aquilegiensis antistes / gradum opugnaturus
ɔtendit · ꝛ dux exercitus eius dum nil p̄ficit cum
pacē ꝛ amorē p̄mittit · admittabilit itaqȝ i̇tro-
ductus pro dūe suo mittit q fed⁹ fregit · ꝛ ut
hostis i̇trauit / ꝛ quas potuit reliquias surripit /
thauris templum expoliauit · hoies expulit · et
relicto ibi presidio remeauit · Patriarcha
uero gradensis ad ducē veneciarum fratrem suum se
ɔtulit · nephandum casum exponit ꝛ decepcoīs
p͡fidiam · dux secū p̄ferat · ꝛ m̄c sibi ɔsilij fomi-
teloso effecti / ciuitatem reddunt · gaudium accedit
venetis · ꝟ cordis iubilum minuit · qȝ hermacore

ꝛ fortunati corpora sublata formidat · cecus exiun p̄ri-
archa mente reuoluēs / quosdam e clero antiquos
sepius dixisse / i̇ dedicato sibi altari nō existē-
sed ignoto celari latibulo i̇ qrenti q̄ ueritatem
ecclie custos monac⁹ adgerunta / fide p̄batus
ꝛ morib⁹ ait · Petrum iam defuncti venetum
ducē predicti presulis genitorē preciosas reliquias
occultasse · ꝛ iij tm̄ secreti ɔscios fuisse quorum
superstes erat ipse · Locum denique ondit i̇ cripta
sancti marci · Ibi q̄ fodientes · iiij capsas i̇ ueniunt
supina docente titulo corpora extant · fortunati ꝛ
felicis · i̇ 2ᵃ hermacore ꝛ fortunati · i̇ 3ᵃ dyo-
nisij · ꝛ largi · In 4 hermogenis ꝛ fortunati
cū tandem capse suo loco reponerentur mi-
ra senserunt adstantes odoris fragranciam · Ibique
ē corpus sancte eufemie / Chilpicus librum de re c ɔ-
puti 3º henrici anno scripsit · qȝ p̄ doctū sum-
pt͡z / si vis inquit scire · qȝ sunt anni xpi · 66 · or-
dines i̇ dictionum q fluxerunt ab eius i̇ carna-
coē multiplicata p̄ xv · ꝛ sunt · 990 hijs adde
xij qȝ 4ᵃ indictoe natus ē xps · adde ꝛ i̇ dictoem
p̄ntis anni i · tria · ꝛ h͡s annū dn̄i mº vº · tunc
veremundus rex asturum ꝛ legionum aldefonso
prī successit · ꝛ lȝ puer reparare studuit sacra
loca p̄ arabes destructa · hic duxit uxorem
tarasiam filiam sancij comitis castellam · et
aliam filiam maiorem geloira duxit sancius ma-
ior rex nauarre · Inter hunc veremundum et
fernandum Regem castelle cognatum suum ɔfusia
orta est i · p͡z · 2ᵃ p de summis pontificibus

Iohannes nacoē tusculanus sed · m͡s · 4 ·
d · 24 · / cess ep · d · 19 · / Johannes natione
Romanus sedit annis v · cess · ep · d · 19 · / Ser-
gius nacoē romanus sedit annis duob⁹ m͡s
vij cess · ep · d · viij / Benedictus nacoē tusculan-
us · sedit annis xij · cess · ep · anno · j · hunc ait
petrus damianus / vidit eps capuanus m͡s equo
insidentem ac dicentem grauiter sibi ee · et rogan-
tem vt iret ad fratrem Johannem papam eius suaderet
vt pecuniam q i̇ tali techa erat p̄ se paupib⁹
distribueret · sic eam sibi nephandum benigni-
tas diuina decreuerat · q eam pro se tradita
fuerat · nil sibi p͡fuerant · qȝ de rapina ex-
titerat · quod cū eps peregisset · Religionis habitum
suscepit · Johannes nacoē romanus sedit annis viij
cess · ep · d · viij hic cū romanis guerram habuit

3ᵃ p de ɔuersione vngarorum ꝛ quibusdam
incidentib⁹ ultramarinis ytalie ꝛ yspanie

Hoc anno quo fames et mortalitas tanta fuit
p̄ totum pene orbem · vt vacantes sepulture
cū mortuis obruerentur · Anno vij eclip-
sis facta ē solis diei hora sexta · Tractum
Jerosolimorum turchi i̇ uadunt ꝛ p͡lerum caput
Sepulcrum tm̄ xpi ecclias bethlee · et mons syon
diuina virtute p̄hibiti sunt ꝟ p͡z 3ᵉˢ annos q̄s q̄l loca sancta seda-
uerat fame ꝛ gaudio ɔsumpti sunt · Eo anno Iudei
multi p̄ timore ɔuersi sunt / gens vngarorum ydola-
trie dedita hoc tpe ad fidem ɔuertitur p̄ gillam
sororem imperatoris · qui regi vngarorum nupta
summa i̇ stancia ad hoc laborauit · Rex uero
i̇ bapᵐᵒ stephanus vocatus eius merita p̄ vngariam
miracula multa coruscant · De cepta eum ultro
duce vngarorum / sanctus stephanus natus ē · qui
fuit p̄mus Rex xpianus / qui p̄ reginam sororem
henrici i̇peratoris ɔuersus est · p̄ sanctum adalber-
tum eius regis miracula vitam eius et meritam in

Archiepiscopus maguntinus cancellarius germanie; Archiepiscopus treverensis cancellarius gallie; Archiepiscopus coloniensis cancellarius ytalie
electores imperii 999
sanctus adalbertus primus pragensis episcopus deinde archiepiscopus gnesnensis ... martirio coronatus
1003
22
polonie Rex subiectus imperio per henricum secundum
diruit
henrici

garia predicat. Huic devicto Ioan bulgarorum
duce atque sclauorum de eius thesauris edificauit
atque dotauit ecclesiam sancte marie de alba / et tandem
multis nacionibus subiugatis cogitauit re-
nunciare seculo / et filio heinrico eque literato
et sancto comite gubernacula regni / sed iuuenis
virgo cum sponsa sua virgine postea miraculis corru-
scans morte preuentus est. Mortuo autem rege Ste-
phano successit rege(?) Petrus alamannus ex sorore nepos. Re-
gnauit qui honores et officia omnia theotonicis
et latinis dare nisus, et tyrannum se magis quam regem
exhibens anno 3 regni sui baronum et episcoporum
consilio respuitur et abba sororius regis stephani
restituitur. Petrus autem ad heinricum cesarem in
bauaria auxilium petiturus confugit. Et dum
redderet anno 4. cum cesare abba inuasit au-
striam et usque ad fluuium trenise spoliauit et recessit.
Postea misit exercitum ad spoliandam carinthiam. Et cum
redderet exercitus imperii principis austrie di-
misit spolia. Hec audiens imperator de colo-
nia exiens habita deliberacione ab aquilonari
parte danubii venit. Sed receptis captiuis
atque dampnis resarcitis Cesar in burgundiam red-
diit. Post hec capit rex in solempnitate pentecostes(?) ut ungari
pro cesare mitterent. Et petrus superiorem reci-
peret. Et cum iterum petrus et fautores eorum iniqui
ageret mittitur. Hungari petro deposito ad
filios. Zalardichlay regnum transferre. Illis
ergo uocatis ex eorum parte clamatur. Ut omnes ante
vniuersi theotonici et latini. Sic hungari per
loca omnia incipiunt rebellare. Et captus tandem rex ex
oculatur. Et andreas maior natu rex inungitur
et noricos boemos ac polonos sibi fecit censuales.
Heinricum quoque cesarem se obsidentem de gracia cum sola
equis omnibus aliis dimissis abire permisit. Et filiam
eius accepit filio suo salomoni. Nunc est cat(?) Ierosso-
limitanus episcopus horestes. Cuius nepos ex sorore erat
Elaucalipha egipcius / qui factis antiquis partes
christianos maioribus grauauit tributis. Et ecclesias
prosterni iussit. Fiebat enim heres de lege suspectus
per uirum christianum. Nunc fernando regi castelle ob-
uenit racione uxoris regnum legionis. Cum enim Sanc-
tius maior pater eius multa abstulisset Veremudo
regi legionis. Et hoc modo pax interuenisset. Quod fer-
nandus filius sancij acciperet sororem veremundi
et sanctius uirum daret quod pater abstulerat / mor-
tuo sanctio Veremundus que amiserat a fernando
recuperare voluit. Porro fernandus assito fratre garsia
rege nauarre contra veremundum in valle roma-
ronis iuxta fluuium carionis aduenit. In quo prelio
inter ceteros Veremudus occubuit. Et fernandus
legionis regnum optinuit / et cessauerunt regnorum
scismata. Confirmauit autem leges gotticas et
que spectabant ad regimen populorum. Interea garsias
frater eius superioris ispanie. Cum egrotaret vicerem(?)
ad se fernandum visitacionis gracia detinere uoluit
sed mandato consilio fernandus reddijt. Post dies
aliquot contigit similiter fernandum infirmari et
venientem ad se garsiam detinerj fecit. Tandem
placatis custodibus aufugit. Et congregato exercitu
suorum rutonum(?) Vastonum et maurorum contra fremu-
iuit. Et contra venientem fernandus rogauit quod pacis ille
superbe renuit. Iterum rogat cum magnates sui ut
militibus ablata restituat. Hoc ipsum precatur
et prudens nutricius eius Nec flecti voluit / Igitur
facto congressu castellanis cessit victoria / gar-

sia perempto fernandus autem eius regno obtento fit monarcha
yspanie ulterioris. scilicet galicie austuriarum legionis et
castelle et remansit aragonia ranimiro. Igitur tra-
quillatis rebus processit ut portugaliam et lusitaniam
occuparet quas arabes detinebant. Cepit quoque senam insulam et
lamecum. Deinde visitata beati Jacobi ecclesia et impetrato eius
auxilio et confortatus oraculo conbria maiorem illius prouincie
vrbem effracto muro obtinuit. Et tota sua abinfesta-
cione arabum non cessauit. Prouidens autem ne post mortem
filij decertarent. Dedit sanctio primogenito a flumine pisoria
castelle anagarum et yberum. Et alphonso regionem cam-
pi austuriarum et transmeta usque ad flumen. quod dicitur one
offoricum. Quod ozotti(?) incipatur et bezcal usque in villam
xv. et dedit filiabus zemoram et tauram garsie. Dedit
totam galiciam cum ea parte que dicitur portugalis. Postea cele-
brata curia apud legionem. Cepit castra saracenorum
christianis infesta germaciam vadum regis aquilariam
valenariam. Que nunc berlaga ripam sancti iusti stazemen
tenciana et alia loca per que christianorum intitus inuada-
bat. Iam ad loca cantabrie properans saracenis expul-
sis montana aucee et omnes conquisiuit. Nam usque toletum
talamaticam gualba. fanara alcala magericam
et cetera loca dominij toletani. Sic cede et incendio fa-
tigauit. Ut regem toleti compelleret ad annua tributa
et regem yspalis coegit dare corpus beati ysodori quod
coruscantibus miraculis transtulit legionem.
Ad cuius honorem construxit ecclesiam et dotauit nobiliter.
Et ad instanciam quoque legionensium. Zemoram nobilem ciui-
tatem quam almagor diruerat reparauit. Hedificauit
et alias multas ecclesias. Et monasteria. Erat plenus operibus
pietatis. Vices enim fecit ministros ecclesie discalciatos pro
calciandis illis certos redditus assignauit ecclesie et cum
abbas sancti facundi vas vitreum obtulisset ad benedicendum.
Et vas de manu regis cecidisset. Et fractum fuisset. Rex
de negligencia penitens abbati uas aureum et gemmatum
obtulit pro emenda. Cum vero arabes celtiberie et
carpetanie tributa negassent postmodum restituunt huiu-
smodi tandem vite termino imminente apparuit ei beatus ysodo-
rus et diem sui obitus nunciauit. Ipse autem susceptis
ecclesiasticis sacramentis ait. Tua potencia est. tuum
regnum domine / tu es super omnes gentes reges tuo imperio
omnia sunt subiecta. Quod te donante accepi restituo tibi
regnum / tuam animam meam in eterna luce iubeas collocari
et exuens se regalibus pro anima exorabat. Et indutus cili-
cio et cinere conspersus in lacrimis biduo superuixit.
Regnauit autem vincente patre annis xij in castella mor-
tuo patre xij in castella et legione xvj in vniuerso. xl
et mensibus vj. die xii. Et duobus annis postea mortua est regi-
na sanctia eque plena operibus pietatis. Anno x contigit
in quadam villa saxonie ubi erat ecclesia sancti magni. Ut
in natiuitate domini Robertus presbiter primam missam deuote
inchoaret. Tunc quoque othbertus quidam cum xviij so-
dalibus id est viris xv et mulieribus tres choreas
ducentes et seculares cantilenas perstrepentes sacerdoti a
diuino officio impedimento fuerunt. Mandat presbiter ei sacer-
dos ut taceant quo neglecto imprecatus est sacerdos dicens placeat
deo et sancto magno ut ita cantantes permaneatis usque ad
annum. Verba effectum habuerunt. Filius enim presbiteri sororem
suam per brachium arripuit. Illudque statim a corpore auul-
sit. Sed nulla gutta sanguinis inde non exijt ita tamen cum ceteris
cantans toto anno mansit. Pluuia non cecidit super
eos non frigus non calor. Non fames non sitis. Indumen-
ta uel calciamenta non sunt attrita. Sed quasi vecordes can-
tabant. Paulatim autem usque ad femora demersi sunt. Fabrica
tecti super eos aliud dei nutu erigebatur ut pluuias ar-
ceret. Euoluto autem anno herbertus coloniensis episcopus eos

Miraculum grande

absolvit et ante altare sancti magni recolliguntur filia presbiteri cum aliis duabus continuo extincta est. ceteri continuis pluribus noctibus dormierunt. aliqui postea obierunt et miraculis ut fertur coruscaverunt qui valde penituerunt

222us c. de ipso corado 2° et filio contraneus eius prima pars de gestis eius

1025
15

Conradus postea imperavit hic dux francorum a clodoveo per mares descendit et duxit uxorem gisilam de stirpe karoli natam neptem conradi primi. Versus qui post decimam numerat linea fa de karolo magno processit gisilam prudentem. hec primo nupsit arnulpho duci suevorum postea conrado. huic autem gisila de primo viro filios duos herne stum et hermannum. hernestus consilio matris corado volenti intrare ytaliam se offert et promittit secum proficisci. Sed cum post coronacionem reddisset corradus eum recepit ad rebellionem parati. postea eum persequens in silvis eum latitare compulit. ubi postea a fidelibus imperii occisus fuit eiusque ducatum frater eius hermannus suscepit. Sicque successio karoli ipsum respuisse. In principio regni sui. Boleslaus rex polonie quem henricus 2us imperator subiecerat ipsi ab huius dominio cogitabat recedere sed morte preventus est. eius filius Mesko primum assumens proposituum et fratrem othonem repulit et propter utraque causam Conradus in poloniam transit. Ulricus non quidem ut imperatorem placeret mescoem tradere voluit. Imperator vero hoc recipere renuit. qui mescoem Regnum polonie concessit. Ille non sibi causa sibi ac patri corona imperatori transmisit seque eius dicioni submisit. Sed post hec a suo armigero occisus est Polonia vero tributaria ipsi mansit. Deinde conradus henricum filium ad huc puerum post se regnaturum ordinat et in ytaliam ingressus gloriose recipitur et a Johanne papa coronatur. eodem anno septimana tumultuantes Romanos potenter oppressit et alamaniam reddijt. Rodulphus interea burgundie Rex moriens henrico imperatoris filio nepoti suo regnum reliquit. Otho autem quidam celticus comes dicens regnum burgundie sive celtice galie ad se pertinere id invadit. Conradus vero othonem ad deditionem coegit. et a militibus fidelitatem recepit. Cunnicus rex anglorum et danorum Romam perexit et visitatis sanctis locis assignavit romane ecclesie quod antecessores sui dare consueverant. Eodem anno a roma reddiens fuit in stochia que cum suo rege illi serviat. hic alium mox mare tumescens stans ait illi tu mee iurisdicionis es et terra hec mea est. nec fuit qui impune me mandato meo resisteret. Igitur tibi impero ne terram meam ascendas. mare vero magis crescens tinxit pedes regis et tandem tibias. Rex vero resiliens adstantibus ait. sciant omnes inhabitantes orbem frivolam esse regum potenciam nec regis nomine quempiam dignum preter eum cui terra et celum et mare obediunt. et numquam ex tunc coronam auream capiti suo imposuit. Sed super caput christi crucifixi poni iubebat

2a p. de summis pontificibus

Benedictus nacione tusculanus nepos superioris benedicti sedit annis xiij cessavit ex. anno post. hic eiectus fuit de papatu et ei substitutus episcopus albanensis et vocatus est silvester. quo sic eiecto benedictus restituitur et iterum eicitur. et Johannes presbiter archipresbiter sancti Johannis ante portam latinam qui gregorius dictus est hic illiteratus alium preter se fecit consecrari ut ad vices ecclesiastici officii exequendas. et vocatus est clemens. quod cum multis non placeret 3us super inducitur qui solus duorum suppleret vices. Uno igitur tres duos et duobus tres unum de papatu altercantibus per henricum deponuntur. Substituto suidegero episcopo et vocatur leo. et iuraverunt Romani se numquam electiones preterquam

sine consensu ipsius. Hunc benedictum ait petrus damiani annis mortem quidam equitans habentem aures et caudam asini. qui a principio usque in finem in luxuria vixit. corpus non ursi. qui medio tempore rapine studuit et ait se esse papam solo nomine benedictum. et in forma qua vixerat se ondebat per dumnosa loca itinerus usque ad diem iudicii. tunc mitteretur in olla gheenne

3a p. de musica ad manum applicata et consilio

Clarunt tunc in ytalia Guido aretinus inter musicos nominatissimus et hoc tempore phisicis preferendus qui ignotos cantus et pueri facilius discant per eius regulas quam voce magistri aut per usum alicuius instrumenti. Dum vj. litteris vel sillabis modulatim appositis ad sex voces vel notas. quas musica regulariter recipit per flexuras digitorum leve manus distinctas per integrum dyapason se oculis et auribus ingerunt inter se et remisse et elevacione et depressione vocari eas easdem sex. In apulea ut ait fingibertus erat quedam statua marmorea circa caput deneum circulum habens sic inscriptum. kallis madij oriente sole helo caput aureum quod quidam saracenus captus a raberto viscardo duce northmanorum quid portenderet intellexit pro sui redempcione exposuit. In kallis qui perdictis notata umbra capitis in ortu solis. et de fossa terra magnus ibi thaurus invectus est. anno xv trabs ignea in celo visa est mire magnitudinis ad occasum vergere et ad terram cadere. quo anno omnes longobardi iuraverunt intus hec dum. quod alius quam quod ipsi vellet contra se ageret propter quod corradus in ytaliam venit ut rebellionem meditantes debellaret quosdam quoque episcopos in vincula iecit. et quidam mediolanensis episcopus fuga lapsus est. Suburbia mediolani incendit. die vero pentecoste cum in pura ecclesia secus urbem commoraretur ad missam tanta grama fuerunt tonitrua et fulgura ut aliqui mente caderent aliqui spiritum exalarent. Bruno vero episcopus qui missam canebat et secretarius imperatoris erat cum aliis tribus vidit inter missarum solempnia beatum ambrosium imperatori comminantem. in cremonam pergens obvium habuit romanum pontificem quem honorifice dimisso per calores ad montana consendit Itea odo comes ruptis iuramentis in burgundia rebellat. Sed a fidelibus imperii occisus est. Postea Imperator ordine gra roma pergit In apulea visitata distemperancia aeris multis mortuis repatriat et traiecti moritur. Per idem tempus gaufredus marcellus floruit de quo. V. dum vigint tria dum valuit marcelle partis francis latuit pax magna fuit regnavit honestas. Andreas Rex hungarie propter senectutem inungit filium salomonem consiliis bella frater regis cum filiis suis. Sed postea inter salomonem Wladislaum et Zeychaz orta discordia salomonem tandem de regno fugavit

4a p. de re regne hungarie ... 223 p.

223us c. de ipso henrico 3° et ei contraneus 1a p. de ... ydolu fortune

10.40
17

Henricus filius eius et garsie postea imperavit Qui bohemorum duce offendente imperium per deditionem accepit. hic videlicet suevos subegit populos suevis contiguos. qui videlicet fortunam adorabant. cuius ydolum in loco nominatissimo ponentes statuebant in dextera eius cornu plenum eximele. et eaque fecisse egypcios et omnes pene orientales populos affirmat Iso super ysaiam in ultimo die novembris pergustat ex illo in cena et si quod plenum invenerit copia victualium

Boleslaus polonie rex

Mesko rex polonie

i sequenti anno hec putat si no eo desertum lamen
tatum futurum. Hic nocavit bonifacium prez co
mitisse matildis. ut sibi i burgundia ferret
auxilium ad quem pperavit cum 400 militibus
sed i redditu passus est i insidias in finibus burgun
die gstio rege i ytalia quem transiens dominus bonifacio
semp tendebat insidias. et tandem cremona ad rebel
landum induxit. quo cum bonifacius pperaret i ob
sidione cuiusdam castri vulneratus mantuam delatus
post dies aliquot mortuus i monasterio sancti
bndicti sepultus est. Hic henricus accepit gingem
agnetem sororem ducis pictavie et aquitanie. de
nuptiis oes ioculatores expulit et eis largienda
iussit dari pauperibus. Agnes autem videns filium
henricum iiii ortum lascinorum deceptum gsiliis et volentem
p se regnare. aspiciens iniquas rez mutacio
nes monasterium fructuariense intravit. Post ea
Roma ivit et post aliqualem moram vita excessit
sepulta in ecclesia sancte Petronille 2a pars
Silvester — summus pontificibus

S nacione gallicus sed. d. 40. hoc vacante
ipso ab annas bndicti ciuit. et i itrodut
est Gregorius de sancto Stephano cum po
tez latinaz. sed annis ii. mensibus vi. hic alicubi legit
papatum simoniace i vasisse. inde de eo p 4.
Clemens nacione sed mensibus 19 d. 7. cessavit ep
d. 30 hic papatum i vasit. et ab eo henricus benedictus
fuit. et iurat Romani quod sine imperatoris gsensu
romani papam no eligerent. Damasus nacione
theotonicus sed d. 23 cessavit ep. d. ii. hic et papatum
i vasit et subito mortuus est. Leo nacione ale
manus de lothoringia sed annis iiii. mensibus ii. d. vi.
cessavit ep. d. 30. Romani siquidem iuxta gsuetu
dinem postq peciert ab imperatore henrico pon
tificem misit brunonem tullensem epm virum
simplicem et bonum qui ad urbem veniens p cluniacum
cum transiret ubi hildebrandus prior monasterii
illius erat illicitum p secularem manum gubernacionem
universalis ecclesie suscipere / tunc pontificali ha
bitu deposito habitum pegrini assumpsit. et hildebra
num secum adducit et papatum ex gstia resigna
vit / et denuo est electus. hic sapientia et sanctitate clarus
cum ad suscipiendam aplicam sedem iret audivit
cantantes angelos Ego cogito cogitaciones pacis et
Hic cum paupez leprosum ante fores pallacii vidisset
se xpm i paupe recepisse obstupuit. Sepultus
i ecclesia sancti petri. translatus est ad suam porez sedem
tullensem. ubi multis claruit miraculis. Procedens
cum robertus guiscardi appuleas ingressus
nunc potencia nunc dolo affligeret i colas / eum
repellere volens i beneventum fugere cohactus
est. tanta autem fuit utriusque cedes ut asserimus
ex ossibus mortuorum usque ad hec tpa soleat oste
tari pximo autem anno papa leo moritur. Victor nacione
alamanus sed annis ii. mensibus iii. d. 13 hic timore hen
rici factus est papa. qui eius tpe apud florenciam synodum cele
bravit et multos epos propter symoniam et fornicacio
nem deposuit ad eius requisicionem imperator mili
ciam misit contra normanos qui i apulea iura
ecclesie occupabant. et male cessit illi milicie
2a pars edwardo rex 2 7 dormientibus

E dwardus Rex anglie ita mansuetus re
gnavit / ut nec viles homines ledere
nosset. et tamen erat eius apud domesticos
reverencia vehemens / apud extraneos metus ingens
sicque eius simplicitatem fovebat deus ut posset

tunc quevestiebat iracundia vii et miraculis claruit
et spiritu pphetie / quodam enim pascate sedens ad mensam
apud quoddam monasterium dyademate coronatus
et optima turba vallatus / ceteris avidius comedentibus
ipse i vocato aterrenis animo aliquid i tuens i risum effu
sus est / remotis mensis tres optimates eum pscru
ti scitantur. cur risit ortatus dominum deinque rendit
septem dormientes i monte celio regescunt. et usque
nunc i dextro iacentes latere i hora mei risus
est in sinistro latere verterunt / futurumque est ut lxxiiii
annis sic iacebant dirum iterum mortalibus omen. nam
hoc tpe surget gens contra gentem et regnum adversus reg
num terroresque de celo et signa erunt / ut xpus circa finez
mundi futurum esse predixit. septem quoque dormiencium
passiones et habitudines singulorum quod nulla docet littera
ita eis dissuit. ac si cum eis cottidie vivitaret. i
quo ad iqrendam veritatem misit arolodus comes mi
sit militem. alius abbas misit monachum 3us eps
misit clericum cum litteris regis ad iperatorem gstantino
politanum. sicque iunctim invenerunt ut ipse pdixerat
bellaque secuntur. gsestim enim agarem et arabes ci
liciam et syriam ephesum et ptem maioris armenie
depopulati sunt. Hic de fine suo certificatus est. 1064
Et sequenti anno i pace quievit. quo anno apegrinis ultra
marinus recepit anulum quem pauperibus dederat.
nichil aliud huius ad manus missum a Johanne
ewangelista. quem gloriosa virgo toto anno tenuat i digito
et ipso die quo pegrinum de aston recessit applicuerit
lodonyc. mortuus est autem sine herede. et i testa
mento dimisit regnum gsanguineo suo / guilhelmo
notho. sed heroldus filius regis usurpavit regnum
annis ii. 4a pars de rigore gregorii pape

G Regorius papa p i curia pdecessorum suorum ro
manum statum diminutum i venit ut preter pauca
opida urbi vicina et oblones fidelium nich
heret quo se substentaret / i villa vero i medio foro
vagabantur simonii super ipsa storum et martyrum corpora et sta
altaria gladii nudabantur / oblones de manibus
eripiebantur. et i comessacones et scorta gsume
bantur. tantis malis gregorius occurrere cepit p lenit
verbis mandans ut apegrinorum i festacione cessarent
et a rapina sacrorum / alterum enim contra naturam est. ut qui
communi vescitur aere communi non fruatur pace
et xpianum inter xpianos libere progredi debere / cum omnes
uni domino famulentur / omnes unius sanguinis sint / gnuti
et angelo redempti precio. alterum contra mandatum dei
prescriptis ut qui altari deserviunt de altari vivant.
domum dei esse debere domum oracionis. non speluncam
latronum. pmitteret propterea oblaciones fidelium i usus
transire sacerdotum / vel expensas pauperum. eisque
providendum fore / quos ad hoc gpellebat egestas /
quos non cupiditas exagitabat / ipi sibi p dei timorem
et secularium honestate modum poneret i vasores ecclesiastici pati
monii et mandatis et epistolis invitavit ut aut oblata
redderet aut se illa iure tenere i senatu romano
probaret. talia frequenter gcionatus nichil autem pax
pficit. tunc excoicavit oes qui aut talia agerent qui
vero a colloquio coicaret. Illi autem excoicati contra fugere
ceperunt annis pstrepe ut pene papam occideret. hic papa
ferro abscicionis intendit iudicans / arma equos
undique gquisivit ac primum ecclesiam beati petri portuenses
raptores oblatorum ut extixit vel fugavit / sic predia
occupata recipat. quirites non rapinis assueti sa
guinarium eum vocat et i dignum divina oblacione quod tot
cedium gsilius extitisset cardinales quoque hoc ipsum dicebant
ita ut gsi firmitate decideret de qua motus est ei suaderet

ne i ecclesia sti petri diget sepultura/ Ille vero
recolecto spu ait. Si i vobis sintilla humane
rois a' scia dine auctoritatis vigeret/ tam
p capiti suasioe no queireretis pontifice vrm/
qui pocius stultoz oppiniones linientes meli
oribus debuistis interpretacoibus mitigare Cin
eiz thanrigavi/ qbus salutez qbus libertate re
stitui. adorabar qde apl'o. z que volebat lite
actitabat/ aplaudebatur in totis ordinibus/ the
sauros antecessoz hebant quisquam possset avari
cia litigare. Set ad vos flexi animu/ vos iope agen
tis vita/ illi ex oblacoibus vris p ciosa sibi serica
mercabatur/ vos pplexi et dissuto hitu meos
oculos movebatis. itaqz cu hoc negre pati
bellu illis indixi/ ut dano cum ementur
glaz clericoz. Set ut experior bificia pdidi/
qui ingratis exhibui communem qz comuni ne
gatis. no arcetur ab ecclesie meritricula
no vsurarius no latro/ z vos pri ingredi phibe
tis. quid reffert an mortuus an vivus sacra
riu. quis introcat nisi quia minus multis de
tinetur illecebris/ mortuus no peccare nescit./
i humana gus barbaries ut huc a domo dei exclu
datis cui peccandi desit voluntas pit z facultas.
penitencia pro me agite. qz stulte z amare loqutus est
sed ne me sola auctore uti putetis z roez accipite/ ois
actus hois sm intencionez examinari debet. ut eo negat
facti iudiciu. vn processit faciendi osiliu. sed veritas
ait si oc tu. simp. fuerit zc. cerebo visibilis ipiela
ut egenus et revelare inopiaz/ ego futuroz ne
scius no abiui/ sed diversis monetis hominum
diunsi/ descendes ille latronem offendit. q vidz
numos portantez occidit/ unqd in iudicatus sit. q
pegno dedi vn morte incurrit. ide quoqz facti et
punitur z laudat. diuiso respectu audiunt in la
tronem qui occidit hoiez in occulto/ pbatur in
milite qui fundit sanguine hostis bello z sicpi no
e ut iubeat comiti bellu ad eu tu spectat/ ut si nau
fragiu innocencie videat z manu z lingua occurrat. eze
chiel sacerdotes occidit q no steterit ex adiuso. ne se
posuerit murz nel clipeu pro domo isrl/ dne st pe
in ecclesia ad reseranda vicia ostitute. una q exaciat
eloquii altra q exerat gladiu/ quo aspirani pfice ligua
d manu prima eo intelt rez agere/ gladio certificam
micio/ occupatus ille vi delicioz bello rogat ut meos
laboribus z suis expensis no gravarez latronum
cenabula deturbare/ si remissez. qua excusaco
nez deo offerez/ quisqs latiu pert. innocentez occidit.
No ne sacerdotes fuerunt amplissima laude famosi
finees. z matatias/ delinquetes ppa. manu ulti sr. zaca
rias sacerdos thurificacoez regis repulit. paul dubio
no dubitasz occidere. in eplaz maiu diuina ulcio fuie
misset. qd deturbatur regis devocio z no lasius cu
pido. illi denique bificiu otulit. qbus in deoz i tulisse
exitu/ qbus peccandi i posita tinuiz. Set quia mee zyze
raciocinacones vali possunt/ committimus oua dno ex
animi/ corpus meu ancessoz more cu ianuas ecclie
sistite. seris z repagulis obsatis. si deus voluit. ut
i grediar aplaudatis miraculo/ si minus/ de cadave
qd placuerit facite/ potius aut hoc facto appruit i ges
turo diuinitus emissus z repaguloz obstacula di
rupit Cap. de quibusdam Incedentibus

Iuvenis franco leodien lib. Cap. sit de quadraca
ciraculo/ Rome iuvenis qdaz locuples z nobilis
uxorez de novo duxerat. z post quinquin
glodalibus ludit ad pilla. intuz anulu sponsalicium
digito veneris q prope adstabat coposuit z post ludum
illu repeposcit. Set eius digitu usqz ad nola reflexu
reppit. denique nec anulu poterat eruere n digi
tum frangere. tacitus qz recedes re celavit sodalibus
/ nocte i tepesta cu famulo reddies digitu i venit
extentu z subreptu anulu/ dissimulato aut
dano ad nupta reddit. cuqz secu illa i lecto co
locasset/ sensit qda nebulosum z densum i tse z eaz
volutam/ qd sentiri qdem. Set videri no poterat.
hoc obstaculo ab aplexu phibetur z audit
Ego sum venus qua desponsasti/ mecu cocubes
siti oiuges/ nocte ducit i sompnu. sicqz diebus
plurimis ptrasit. tadez Iuvenis rez parentibus de
tulit. illi deliberato osilio Palumbo pbro suburba
rez exponunt. ipse enim erat nigromanticus z potes
i maleficiis/ illectus qz bificiis/ eplaz iuveni dedit
vade iqens ad tale locu ubi in quatuor vie concurrut
tali hora noctis/ ibi utriusqz sexus multos ospicie
ens oisqz etatis z odicois quosda pedites. qsda
equites. letantes quosdam/ alios no tristes. qcqd
audieris no loquaris. sequetur aut turba illaz
qda statura procerior/ curru sedens. huic tacitus
eplaz trades legenda/ z statim fiet qd postulas
sicqz factu e. inter ceteros aut vidit mulierem
ornatu meretricio/ mullaz equitante crine so
luto p humeros iactato/ aurea virga manu
tenentem i manu/ qua mula regebat/ p tenuitate
aut vestiu pene nuda apparebat gestu exequens
i pudicos. Ultimus dns turbe veniens terribiles in
venez ex acies oculos/ vie cauz requit. mich ei ille
ait. Set tum eplam porrigit/ demu notu sigillum
no ausit otempnere. Legit scriptu moxqz brachiis
ad celu erectis. deus inquit omps q diu pacie
ris iniquitatez palumbi pbri/ nec moratus
satelites mittit alatere q anulu extorquerent
veneze. illa multu tergiusata vix tadez reddit
z Iuvenis a molestia liberatus est. Palumbus aut
ut de se audivit clamore ad deu/ intellexit vite
terminu quo circa oibus mebris ultro truncatis
miserabili pena deffunctus est. confessus cora romano
pplo infinita flagicia z inaudita Cap. de Berengario z quibusdam incedentibus

In galicana ecclesia oritur turbacio/ dum beren
garius turonensis asseruit eucaristia i altari
no ee verum corpus xpi/ Set figura eius qd quem
multi scripserunt i signitu. z Leo papa
sup hoc ogregavit celiu provinciale. Beren
garius aut postqz se corexit eos quos depravave
rat overtere nequit. Unde z moriens pducto ge
mitu. Hodie inquit apparebit in dns yhs xps pro pe
nitenciam ut spo ad gloria vel pp alios ut tieo
ad pena/ Corpus egarij regis glastonie a quodam
abbate i uctu e i corruptum. z qz locelus que pave
rat corporis statura erat brevior/ reliqas regias
ferro mutilare ausus e. et otinuo undatim
sanguis emanavit. Corpus qz gigantis roe i teg
reptu est. cu hoc epitaphio/ filius elvandi pallas
quem lancea turni/ militis occidit more suo
iacet hic/ patus vulneris qd i medio pectori turnus
fecerat iiij pedibus z semis mensuratus e. ardes z
lucerna iventa e ad capud eius/ qua nullius lapsus
aspsio nullius flatus violencia extinguere po
terat. quida aut solicioris ingenii stillo sub eius
flamma foramen fecit et mox i troducto aere ignis
evanuit. Corpus eius muro applicatum magnitu
dinem menium vicit. tadem stillicidiis i fusum osumit

ecclesia mundata morte
ex phileris ? mino

Nota

at Evandri

Juvenis

223

alys corporibus resolutu e. 7a p o cetens

Tempore zech reg. Cemegrantibus
Ungarie ptz ille qi fide reliqt/psea reddt
hic gstituit oia fora fieri sabbo. z biza
cia cire fecit/ Tempore successoriz. i vij castris
bessi/ungaris i festissium spoliata ungaria
fugiebat/s ab ungaris ita oppressi dicitur
vt nec vn9 quidem effugerit. Robt9
guiscardi apulea optinuit tpe leonis ppe
nono. z saracenos capanam obsidentes fu
gauit. tempore nicolai 2i z tota occupat apu
lea expulsis grecis/exceptis quibusdaz ecclesijs
ad huc ritu grecoz tenetib9 tempore stepha
ni 9i. z alexij. Imperatoris constantinopolitani tpe
vero bndicti x. dillatat potecia obtenta eiz
apulea. z calabria. z sicilia transijt. cu fre
suo rogerio. et de saracenis stragez condit
Et Rogeri9 vocat9 e. comes sicilie. Robertus
no comes apulee/postq reddit cu pte exerc9
qui venies vers9 lileam(?) ea subiecit. ni(?) inuit
salernu et cu pncipe ei9 gisulpho pugnat.
z supat z ciuitatez peculiarem sibi faciens/
bti mathei hedificat ecclesiaz. q aliaz erat
inhibi m2 e. deinde ad alias ciuitates antique
capanie/que nunc de tra laboris de sumoz
pontifici madato transijt/qz fuerat romane
ecclesie Constatinus eiz qui i bizanciu transtulit.
ipui c. 170. p 17. eas ecclesie gtulit tanq rez
manualem impij/ Tempe aut nicolai 2i. tota traz
apulee z sicilie ee cognouit. z ppa ei vexilluz
dedit. z de dictis tris iuestiuit. Ille no p se z pro
fre e. fidelitatez iurauit z vassalos se. ac here
des suos gfitetur roe tre pontefici. Tepe aut
alex 2i normani fines capanie deuastat quos
dux spoletan9 gotifred9 z comitissa matildis
expulert. Robert9 aut i romania trasies du
raciu cepit/z alias regioes/ z supauit alexiu
ipatorez z venetos/stolo tu venetor ei9 fud
exercitu circa duraciu. Deinde Robt9 i auxiliuz
veit Gregorio vij. g henricu 4m m 224. p 6.
Hoc tpe imparuit gstatiopoliz Constantinus
ij annis. et tradidit impiuz. zoy filie z ro
mano ei9 marito quo p9 vj anos mortuo
illa accepit Michaelez aq exiliata e s p theo
dora sorore z alios maiores reuocat. z micha
el excecat. Comitissa Matildis forter ab ipso
lacessita z varijs agitata fortunis summis
potificib9 semp adhesit/z i disidio m heri
ci z ecclesiaz liguz et logobardoz expul
sa dino/ecce auxilio illud recupauit z nepos
pro filius post vigetem etaz extincta est/
fuit aut bti petri deuotissima filia et sup al
tare ei9 totu primoniu suu obtulit quod
primoniuz sti Petri psea dictu e. 10.48
apd yrlm p 6. rehedificatur ecca sti sepulc
q usq nunc extat. Calipha enim egipcius dhez
fili9. clau id pmisit q giunct9 erat amicicia
ipatori gstatiopolitano vocato romano co
gnomieto eliopolita/fecerat nuc destructa
annis xxxvij. Sequenti ano odilo abbas
cluniacus virgo centenari9 obijt. floruit te
z sts gualter9 i territorio limonicensi stirpe
sis ecclesie abbas/cui egrotanti media yeme
desiderata fragra dina pietatis pparauit/Ho
tpe mortuo rege fernado qui filijs z filiabus
regna diuisit 221. p 3. sancti9 pgenit9 cepit

frez aldefonsuz qui erat medi9 i festor et bello
vicit i beloco q platata dr z vtrisq multi ce
ciderut. Itez aut gueniectes i loco qui vulpecu
laria dr iux rippa fluminis carioz fugato santio [^ altersus pars suis neplegre fugientes xianos qd aduites rodrici9 didaci dict9 campiator suasit sancio ^]
vt sic scaizos mane reuerter. quo facto victores
supati sut/z aldefonsus captiuus ducit. z i mo
nasterio recluditur. m no secrete ad rege toleti
almemone se gtulit z honorifice suscept9 p al
memone q vicinos arabes bella gerebat. et pa
cis tpe venacoib9 itendebat. Sancti9 aut occupa
to regno fris/stres q tci9 fr garsia galicianus
nd eet grat9/q cu res facile obtinuit q optabat.
garsias aut cu 300 militib9 ad saracenos va
dens auxiliu pecijt polices regnu suu z fris se
eis daturz/Saraceni de ubis ei9 no curates hon
fut hi honoratu munerib9. Garsias aut cepit
prouincias i festare. z i portugalese receptas. plra
loca occupauit. tadm capt9 a santio apud luna
i vinculis detinetur. Quiter aut santi9 z soror9 tras
sic z friz regna volut occupare indignas q ille
aldefonso fugitiuo gdolebant/s cu zamoreniz
obsideret egregi9 miles belidi9. a taulfi/rege per
castra de abulatez lancea pfodit. fit cu vita priua
hitis z abitis. Eo mortuo castellani z nauari al
defonso ia gfederatuz cu almemone z filio eius
pmogeito ad regnu pcipiedu claz vocat. q al
memonez nequaq latuit. Aldefonsus aut q ali
quoz gsiliu almemoni euetu rei m narauit
qui rndit deo gras ago/qui me ab i famia z te
apiculo liberauit. si eiz me i sto aufugisses.
poitis vndiq custodib9 capcioez vel morte ullate
nus euasisses/nuc aut vade z accipe regnu. z so
ciauit eu cu magnatib9 suis ~~purgas se de mote~~
fris usq ad motez de uelatone ibi pecunias ei
donauit z munera et cora suis pingas de mote
fris i rege e graciose suscept9 i oib9 regnis pdictis

224. c. de nupio henrici 4 et ei gpane(?)
cis c9(?) p glafrance z ar z gbilsa euetibus

Henric9 fili9 ei9 psea imparuit/tuc ipm 1057
i se ipo diuidi cepit. z gspirantibus 50
saxonib9 rebelliones fiut. z multa
i honesta q imparatorez detferut ad
ppaz p anonez colonieez epz/et Hermanuz
habergesem/qui parta legacoe ad satisfaciedu
de symonia z alijs monitorias lras portauert
tuc saxones maifeste rebellat/ac vrbes z castra
q ille i saxonia hedificauerat subutut/tadm no hu
m multo effuso sanguine aquietuz victoria ipator
huit/ppc tu gsilio saxones Rodulphu elegerut
eiq3 i stitutu q imparatore pugnat. Rodulpho q
duca burgudie ppa corona mittit. cui i scripta
erat. Petra dedit petro. petr9 dyadema rodulpho
Hunc archieps magucie i rege bndixit. z facta
a magotinis sedicoe q eos abo nocte fugerut/
Huius ano 3o i pago baracesi iux tirvonachu
multitudies colubroz altrisecus ggregate
prodigioso bello gcurut/z multis vtrisq occisis
uicta ps fugies i cauo arbore se abscondit. alta
ps vincentz more insequnes cu sibillo circuistre
pat donec circaiecto igne ab oib9 eas crematus
sunt. Hoc tpe floruit. Lanfrac9 papiesis oi sapia
secolari pfecte i but9/prior monastery beccensis/ad e9
eximiam doctrinaz anis ex cofinio lobardie. et
burgudie oriudo confluxit/cuiq successit no solu
i porattu sb herlino abbe qui ex milite gus9 monaste
riu hedificauit. s z i epatu catuarien. In monasterio

Dimpdo Imperii(?)

autem multis fulsit miraculis. multaque scripsit utilia. Lanfrancus autem dum missam celebraret. Iam archiepiscopus dyaconum suum demoniacum factum ad pedes suos iecit. celebrata vero missa ad locum duci iussit. et de pluribus quedam nephanda dicebat que noverunt ei quidam dicentes quod de illo non haberet quid diceret. Ipse autem affirmabat quod non auderet ad suam venire presenciam. quod cum frater audisset timuit illo ire. sed accepto a sapientibus fratribus consilio archiepiscopo puram confessionem fecit. Deinde ad illum accessit. at ille torvo eum aspiciens oculo cachinnans ait quod iste rebulluit et candidavit. Hic lanfrancus de heresi berengarii levius coram papa se purgavit. Dyalogum contra eum componens. cui alexander papa propter magisterii reverenciam assurrexit. In confinio normannie et britannie monstrum fuit duo habens capita. alias quasque partes distinctas usque ad umbilicum. ex inde unum corpus mulieris erat. Diversimode autem afficiebantur et contraria volebant una saciata altera esuriebat. una mortua alia supervixit triduo. mortua demum illius pondere ac fetore.

2a pars de summis Pontificibus

Stephanus nacione lotharingus sedit mensibus viii diebus 27. hic fuit abbas casinensis. sepultus est florencie. Benedictus sedit mensibus viii. fuit velletrensis episcopus et per violenciam factus papa cessit.

Nicolaus nacione burgundus sedit annis ii mensibus vi. cessavit episcopatus diebus x. fuit episcopus florentinus et a cardinalibus electus est et celebrato Rome concilio mortuus est. in hoc concilio Berengarius errorem suum revocat quod tempore leonis ix in provinciali synodo fecerat. hic nicolaus formam electionis pape edidit contra hereticos distinctorum in nomine domini. Alexander nacione mediolanensis sedit annis xi mensibus ii diebus 29. hic vocatus anselmus lucanus episcopus a cardinalibus concorditer electus. contra hunc cadulus parmensis episcopus fere ab omnibus ytalie episcopis est electus et cum magno exercitu romam venit ut papatum invaderet sed non prevaluit. Alexander autem imperatoris rogatu in lombardiam descendit et mantue concilium congregavit in quo de symonia se iuramento purgavit. Cadulus vero ut symoniacus repudiatus est. Gregorius nacione senonensis sedit annis xii mensibus i diebus 4. cessavit episcopatus biennio. hic vocatus est hildebrandus prior cluniacensis. post modum cardinalis. aliquando tamquam cancellarius circuivit provincias ut pecuniam acta congregaret. et cum semel equitaret cum multa obsequencium turba. abbas hugo in extremo agmine cogitare cepit. unde huic homunculo exilis stature despicabilis parentele tantus honor. procul dubio ex superbia procedit quod tot ambulatores habet. vix hoc mente versavit et archidiaconus equo reflexo et calcaribus incitato a longe clamans ad abbatem ait male cogitasti. nolo michi hanc gloriam imputari sed apostolis quorum privilegio michi exhibetur. abbas hoc solum respondit queso domine quomodo nosti cogitatum meum. et ille ab ore inquit tuo qui per fistulas ad aures meas deductus est. Hii quoque ecclesiam aliquam ingressi prostrati coniunctis lateribus prolixius oraverunt. tandem archidiaconus contra abbatem torvo aspectu infremuit. abbas autem foras egressus causam commocionis inquirit. ille respondit. si me amare vis. non me ultra hac iniuria graves. speciosus enim forma pre filiis hominum meis adstans postulacionibus favebat omnibus. sed oracionis tue allectus violencia conversus ad te deseruit me. et addidit. quod super altare vidit angelum stantem evaginato gladio. et iam provinciam istam spissus et nebulosus aer circumvolat. fugiamus ergo quantocius appositis circa cibariis subito

mox luctus oritur pluribus de familia extinctis qua peste per vicinas domos grassante ascensis equis inde diffugiunt. Hic cum sedit in concilio galicano vice pape. plures erant ibi per symoniam facti episcopi. quorum unus multa loquendi arte pollebat. ita ut convinci non posset. tunc archidiaconus dixisset inquit humanum eloquium et providit divinum. Scitum est quod episcopalis gracia munus dei est. et quisquis episcopatum mercatur donum sancti spiritus comparare se putat. coram nobis quod dicat iste gloria patri etc. ille vero nullo conatu nec tunc nec extunc spiritum sanctum proferre potuit. Hunc factum summum pontificem et in nocte natalis domini celebrantem apud sanctam mariam maiorem ad presepe. Cencius prefecti filius cepit. et in turri sua posuit. sed romani ista nocte turri destructa papam liberant. et Cencium urbe pellunt. Hic secundo anno celebrato rome concilio cx episcoporum symoniacos excommunicat et sacerdotes uxoratos a divino officio removet. et missas eorum laicis interdicit. excommunicavit eciam omnes clericos qui investituram ecclesiarum de manu laici accipiant de quo 16 q. vii si quis etc. qui investituras Henricum imperatorem ecclesie voluit scindere unitatem. sed postea ad papam venit supra nivem et glaciem stans nudis pedibus et vix absolucionem impetravit. Victor sedit anno i mensibus iiii diebus vii. cessavit episcopatus diebus 9. hic fuit abbas montis cassini. Urbanus sedit annis xi mensibus iiii. cessavit episcopatus diebus 16. fuit autem monachus et episcopus hostiensis. celebravit synodum placentie cum episcopis et abbatibus contra lombardie et tuscie. in qua inter cetera ordinaciones guilberti irritavit. et viii prefacionibus x addidit. et te in veneracione beate marie etc. Eodem anno celebravit concilium apud claromontem. ubi statutum est quod hore beate virginis cottidie dicantur. et ut nulli de clero aliquam dignitatem ecclesiasticam de manu laicorum accipiant. et ne clerici in ii ecclesiis prebendas habeant. Item ut clericis quadragesimalis ieiunii observancia a quinquagesima inchoetur. Item ut ab adventu domini usque ad viii epiphanie et a lxx usque ad viii pasche et a prima die rogacionum usque ad viii pentecostes nupcie non celebrentur. ubi et excommunicatur philippus rex francorum. et coniux eius donec alter recedat ab altero. guibertus eciam qui se pro papa gerebat. et imperator et omnes eum defendentes. Demum fecit sermonem ad populum et predicavit crucem pro ultramarino passagio. Postmodum in ytaliam rediens apud placenciam 3m celebravit concilium. Paschalis nacione tuscus sedit annis xviii diebus vii. cessavit episcopatus diebus 2. ad hunc venit henricus in tusciam per nuncios et has refutans omnem investituram prelatorum. et postea recepturus eius et suorum principum iuramentis. papa cum clero romano de mandato pape obviam illi processit. et usque ad summitatem ecclesie sancti petri deduxit. ubi a papa osculo receptus est et imperator designatur. sed cum ad rotam porphireticam pervenisset. requisitus de iuramento super investitura refutanda. papam cum cardinalibus et cetera curia captivavit. quapropter autem de clero et populo post pape liberacionem iii antipape successive constituuntur. albertus. arnulphus et theodericus. quibus papa prevaluit. Reformata autem pace et henrico coronato. papa cum cardinalibus et prelatis contra eos extra muros egressus est. in reditu autem tanta multitudo populi obviavit summo pontifici ut vix ad lateranense palacium circa vesperas potuerint pervenire. eius tempore Rex ungarie ad pape ... renunciavit investituris episcoporum et aliorum

Hungarie Rex renunciat Episcoporum Investituris

clericorum quas usque nunc reges ungarie facere consueverant
Capitulum de apologia petri damiani super epatu[m] di
Petrus damianus summo — missio —
pontifici romano reddidit quare episcopatum
dimisit et multa scelera scripsit / Dux inquit
Venetus constantinopolitane urbis habebat
uxorem que tam artificiosa voluptate se mulcebat
ut communi aqua se nolet abluere / cibos digitis non
tangebat sed quibusdam fuscinulis aureis et bidentibus
suo ori applicabat / Cubiculum eius tot aromatibus
redolebat ut auribus incredibile videretur
Vibrato autem super ea mucrone iudicii / dum adhuc
vivere corpus eius omne computruit / ita ut totum cubi
culum fetore compleret / Et quoniam fuit in deliciis tantum ei
datum est cum luctu tormentum / Frater quidam in monaste
rio sancti vincencii non procul a monasterio quod dicitur
petra pertusa infirmatus est. qui aliorum observanciam
quadragesimalem non servavit. Hic erat scrip
tor. Cantor. Medicus. magnus / omnia noverat
qui et propter hoc superbus fuerat aurissam celebracione
separatus. Sed hoc ministri interroganti negaverit. Secundum dig
...corpus Christi anxie flagitabat / cumque abbas super hoc eum
corriperet pro eo quod nulla signa inmotis in eo appare
ret. ille mithomineus persistit. et cum iam sacerdos
cum sacramento astaret applicans ad se unum de
fratribus. nescio quod grave peccatum ei susurravit. Tamen
quod attonitus et nesciens quam illi penitenciam iniunge
ret / tandem xv annos penitencie ei imponit mox quoque
cum ille dominicum corpus sumpsit amarum cum felle sit evo
muit. quod fel usque ad sepulturam fluere non ces
savit. Abbati cuidam lampreda apposita fuit
quam pauper in specie postulavit / qua suscepta cer
nentibus videntibus cum cibo pauper celum ascendit.
Fertur in regione puteoli in apulea saxosum esse
promontorium / ex cuius aquis teterrime videntur
avicule repente consurgere / et a vesperis sabbati
usque ad ortum secunde ferie / humanis aspectibus appa
rere. et velud solute aviculis libere spaciari /
nullo videntur vesci cibo / nec ingenio aliquo
posse capi / secunda feria ingens corvus eas persequi
tur. et post illas crocitat quod protinus aquis
se immergunt nec apparent ultius usque ad
vesperam sequentis sabbati. Has quidam perhibent
animas gehenne deputatas. sed illi die propter gloriam
resurrectionis dominice gratia potiri. In territorio be
nevanti in monasterio sancti silvestri / cum super
defuncto fratre cantaretur agnus dei in missa
revixit mortuus. et inter cetera cepit maledicta con
gerere in oblatam crucem conspicere / et temeratum vir
ginem ignominiosis verbis lacerare / et aiebat. Quare
pro me sacrificium offertis. Ego in ripa tartari flamma
fui / ibique magister meus et dominus lucifer coronam
eream inextinguibili calore candentem capiti
meo imponit / et simul clamide me vestivit
tunc monachi omnes pro ipso orantes exutis ve
stibus se verberantes et pugnis pectora tundentes
precibus devotissimis insistebant. et ecce desperatus
ille ad se reddiit / salvatoris omnipotenciam lau
dat. Sathane ludificaciones abrenunciat
Crucem adorat. Penitenciam flagitat / peccatum
evomit. quod in morte celaverat. et usque ad
diem alterum vivens in sancta confessione decessit.
In partibus babilonie possessionem habebat sedes
apostolica. unde tantum balsamum annuatim capiebat.
quod lampadi sufficiebat / que ante altare sancti petri
erat. Sed hac accepta pecunia papa distraxit. cum
autem ante idem altare staret / quasi devotus / orans se
nex grandevus elato brachio colaphum illi vehe
menter incussit Et ait tu extinxisti lucernam
meam ante me et ego extinguam lucernam tuam
ante deum / mox ille corruit et paulo post obiit
Quidam institores venetum dum applicuissent
viderunt leonem spiris draconis involutum
trahi violenter a dracone in speluncam. Pando
res autem qui huic spectaculo convenerant audacter
draconem invadunt et perimunt / at leo non ingra
tus per aliquot dies quibus ipsi morati sunt pelles
animalium ad se captorum adduxit
Capitulum de gestis quorundam ... principum
Heroldus regnum anglie invasit sed fuit
in bello occisus a guilhelmo primo duce nor
mannie / cum enim heroldus missus esset in
iuventute ad curiam ducis normanie
promisit guilhelmo duce sororem suam in coniugem
Et vicissim guilhelmus illi. Heroldus vero factus rex
nolebat servare promissa / tunc guilhelmus vocatis
auxiliariis et ex notabilibus francorum invasit an
gliam. et prevaluit et accepta heroldi sorore in con
iugem regnavit. Anshelmus de concepcione virginis
ait quod guilhelmus rex anglorum factus / ecclesiastice
dignitatis honores in melius reformavit. Fuit autem for
tis bellator et iustus iudex Alicubi legitur quod eduardus
rex sibi eum heredem instituit et quod guilhelmus in alti
tem filiam balduini flandrensis comitis coniugem habuit
ex qua genuit guilhelmum secundum et henricum et ro
bertum. qui tempore urbani secundi crucem accipiens fuit in cap
cione anthiochie et iherusalem. et cum posset coronam iherusalem
accipere audita morte fratris guilhelmi secundi repatriare vo
luit et obviam fratris henrico fratri iuniori iam regi con
stituto conserto prelio capitur et alius   in castro
claudii detentus moritur. post hos tres filios habuit et ex dicta
domina filiam alam comitissam de bloys de qua natus est theo
baldus. postea comes campanie. Tempore autem regis secundi
guilhelmi venerunt dani cum 300 puppibus et ope an
glorum multos francos occiderunt. qui quoddam castrum
custodiebant. et spolia castri custodiebant et tulerunt
Eos autem guilhelmus fugavit et culpabiles anglos de
struxit. Duxit quoque exercitum in scociam. et malcolmus
rex scocie illi subicitur / successit autem ei filius guilhelmus
rufus hic a fratribus sollicitatus in normandia et an
glia castellum obtinuit sancti valerici / ubi positis mili
tibus totam terram fratris sui henrici predari et com
buri fecit / XI autem anno regis guilhelmi secundi dicti rufi
de quodam stagno visus est sanguis ebullire ipse autem
sagitta occisus rex nequam coram deo et omni populo
et ecclesiarum persecutor. Alibi dicitur quod postquam archiepiscopum
cantuariensem persecutus est / ab angelo percussus interiit
et perpetua infamia sub nomine ducis normanorum
guintome sepultus est. Henricus vero frater eius post
bellum cum fratre regnavit in pace. Habuit tamen bellum
contra ludovicum regem francie / accidit autem ut fu
gato exercitu ludovici quidam partis adverse frenum equi
regis ludovici clamaret capiens / captus est rex sed rex
eum perimit gladio / in scacorum ludo solus rex non capitur
huius filii naufragati cum multis nobilibus tranquillissimo
mari navigantibus de anglia in normandiam sodome
vicio laborantibus. filiam suam dedit henrico quinto qui
tante fuit prudencie ut imperium sue subderet voluntati
Inde paucos autem annos defuncto viro ad patrem rediit
et occultis insidiis capta andegavensi comiti nubit
gaufredo filio fulconis regis iherusalem / ex quo suscepit tres
filios henricum gaufredum et guilhelmum longa spata

mortuo marito ipa iura eius obtinuit ex successione
filiorum andegauiam et cenomaniam tandem su-
perstiti solo henrico et filia ac filie filijs testamentum
condidit in quo filiam simul cum henrico heredem in-
stituit. verum quia puero tenero ac mulieri tam feroces
gentes parere difficile uidebatur puero datur tutor
comes stephanus vir multe probitatis et puritatis sed
cum in coherendis malis minus esset rigidus insolen-
tem eustachium comitem eligunt elegantem virum
et uirtutibus gratum quo mortuo eius pater stephanus
eligitur quia eis contra heredes regni multum faueret. In-
terim pubescente henrico et in armorum exercicio cres-
cente ducatus normanie illi se tradidit tunc ille fide-
les et regni potentes in arma excitat et tandem con-
fecto bello cum acies hinc inde consisterent componitur
in hac forma ut scilicet rex stephanus dum uixerit regni
teneat gubernacula henrico adoptato in filio qui et
illi succedat et post paucos annos mortuo stephano
henricus successit in regno. hic maximam partem hiber-
nie acquisiuit. huius henrici primogenito henrico despo-
satur margarita filia regis ludouici et fit pax inter
reges. Karolus magnus rex vngarie misit exercitum
in dalmatiam et occidi fecit regem petrum et cum naui-
gio venetorum transmisit exercitum in apuleam ubi
monopolim et brondusium occupauerunt et tribus
mensibus apuleam percurrerunt et in dalmatiam redierunt
remanente in apulea cum venetis vngaro capitaneo
pro rege. Rogerius primus dux apulee in concilio al-
malfie iuramentum fidelitatis prestitit urbano 2° super
terras apulee et se hominem legium ecclesie confessus est
et hoc est sub uexillo. Guilhelmus primus pascali pape
fidelitatem iurauit similiter et calixto bonemaldus
rex scotie per inuasionem tenuit illud ex concessione
guilhelmi rufi regis anglie tamen eum expulit ducanus
filius basthardus malcolmi et regnauit

De gestis yspanie

Aldefonsus dictus yspanie imperator fuit sere-
nitate excelsus et gloria singularis. Orta est
in diebus eius iusticia et habundantia pacis.
finem accepit seruitus. consolatione lacrima
augmentum fides. fidei seruitatem patria dilatatione
sedit in fortitudine arcus eius. gratiam inuenit in conspectu
altissimi. magnificauit eum in timore inimicorum.
fugit arabs. timuit afer. cessauit exactor. quieuit tri-
butum. filius accedens aldefonsus restaurauit deperdita
restituit sancta seruauit ecclesiam. Igitur cum rex cordu-
be almemonis regnum inuaderet memor rex alde-
fonsus beneficij atque federis de quibus 223 p 2 cum amico
fines cordube cedibus et incendijs sic uastauit ut non
presumeret amplius fines uastare toleti mortuo alme-
mone primogenito successori similiter fuit auxilio cui suc-
cessit frater insolens neci confederatus fuerat aldefon-
sus. pressi toletani tyrannide et cladibus vicinorum regi
aldefonso denunciant ut ciuitatem licet inexpugnabilem
obsideat ut tali quesito colore eam per deditionem accipiat
ille persuasus iiij annis in circuitu cuncta deuastat et tandem
1121 ciuitatem huic interuenientibus pactis ut sarraceni
domos et possessiones suas obtineat et possideat et presidium
ciuitatis rex habeat cum iuridario ultra pontem et consue-
ta iura regalia rex uero ibi statuit tronum suum donec
presidium suum securum stabiliret et repleret fidelibus
Deinde congregatus clerus bernardum egregium virum
in archiepiscopum elegit Rex autem egregie dotato immunitates
concessit. Et quia adhuc litera gotica et officium ab ysidoro
institutum manebat ad instantiam regine constancie
galice misit roma ad gregorium papam vij ut romanum

haberent officium. Accidit autem ut rex legionem rediret. Tunc
uero archiepiscopus hortatu regina astutis militibus xpi-
anis maiorem moschidam nocte ingressi eliminata omni
spurcitia contra pacta in ecclesiam conuertit. quod
cum regi innotuisset rediens archiepiscopum cum regina
cremare disposuit. Toletani autem arabes viri simul
cum uxoribus et filijs regi obuiam exierunt. qui ait non
uobis sed michi hec iniuria facta est. cui hactenus fuit
fidelitas illibata et posita est macula et gloria
mea. Arabes uero uterat prudentes flexis genibus
cum lacrimis dixerunt. Si perit archiepiscopus princeps
fidei xpiane peribimus et nos una die gladio xpiano
si regina suis erimus odiosi a iuramento autem nobis
prestito te reddimus absolutum. tunc rex iram conuer-
tit in gaudium et ingressus urbem omnia pacificauit
Deinde restauratis opidis extremorum dorij sarraceno-
rum terras pagauit munitiones deiciens et pla-
na deuastans et coegit sub tributo seruire arabes
cismarinos. Cum autem tanta preemineret gloria. in con-
cessis priuilegijs imperatorem hesperie se uocabat. Ac-
cidit autem ut rodericus didaci collecta manu arabes uas-
tare proponeret et cum uersus frontaliam aragonie
iuisset congressus cum petro rege aragonie eum
cepit et continuo manumisit. et inde procedens obse-
dit ualentiam et obtinuit quo aduixit. sed eo mor-
tuo iterum fuit ab arabis occupata. Illis et diebus rex
garsias cepit in uinculis egrotare quod audiens rex alde-
fonsus indoluit et precepit propter infirmitatem et minu-
tionem a uinculis solui. ille autem renuit sed mandauit so-
roribus ut eum apud legionem cum compedibus sepe-
lirent. postquam et sorores similiter mortue sunt. mor-
tuus sed sunt uxoribus aldefonsi duxit tercia filia
auenabeth principis yspalensis. que baptizata uocata
est maria. hec enim auditis magnalibus aldefonsi in eius
amorem exarsit et castra que a patre susceperat ei dedit
scilicet caracterem alarcuris. toleca mora ocanna aure-
lia velesium ansa. trigo et concha et suscepit ex
ea filium sanctium. postea de consilio soceri auena-
beth uocauit ab affrica almoraiudes qui in gente
arabum tunc temporibus principatum tenebant ut sibi fo-
rent auxilio contra arabes cismarinos. sed contrarium
accidit quia illi infestauerunt auenabeth quia filiam
xpianam habebat et tandem in prelio interemerunt uicti
autem illorum potentiam formidantes inter se tractant
quod eis magis expediret aut xpianorum porcos aut
camelos almoraiudum custodire et finaliter elegerunt
sic ultra et citra marum arabes uni domino seruierunt
Congregati igitur sarraceni quasi locuste effusi
sunt super terram. Et cum uenissent ad locum cas-
telle qui roda dicitur occurrerunt eis duo comites garsias
et godericus Et utrique sua magna cede succubuit
exercitus xpianorum et multis captiuatis locisque exustis
agareni cum superbia redierunt. Tunc rex aldefonsus con-
gregato exercitu illis obuiam iuit in loco qui sarcalia
dicitur et magna occisio xpianorum facta est sed nec sic
deiectus est. Magnanimus aldefonsus sed collectis exercitus
parte bellatoribus eodem anno contra yspalim pro-
cessit. intransitque bethicam et eam partem lusitanie que sibi
non erat subiecta predis uastationibus incendijs sic omnia
demoliuit quod mirammomenus. sed multos haberet cum comite
garsia ordonij xpianos. non fuit tamen ausus regi oc-
currere. Unde reuersus est rex preda et uictoria glo-
riosus. tandem post multos labores rex aldefonsus
cum fractus laboribus et etate et etiam infirmitate au-
diens quod almiramomenus deus ali ueniret ad obsi-
dendum uelesium misit garsiam comitem cum filio

Karolus rex hungarie

Comendacio pulcra regis hispanie aldefonsi

suo sanctio adhuc puero/ et cum eo magnates/ et mili-
tes regni sui/ et infirmata acie christiana/ equus
infantis sanctii infirmatus occubuit/ comes autem in-
ter se et scutum puerum recollegit/ et cessa comitis ty-
bia se super puerum inclinavit ut ipse ante puerum
cederetur. Fuso igitur exercitu christiano/ ad se venientibus
rex aiebat. ubi est filius meus iocunditatis vite mee
solatium senectutis mee/ unicus heres meus/ et cre-
brius singultibus filii mentio torquebatur/ tunc
perdita fuit concha a massatrigo opta velesium
amelia ocania. Deinde rex aldefonsus urracam
filiam suam dedit aldefonso regi aragonum. et in
tanta senectute regni pericula sic sedavit. ut nobiles
et ignobiles potentes et debiles unius regis modera-
mine regerentur/ et per omnes regni semitas incede-
rent sine metu. Appropinquante autem regis morte aqua
de gradibus altaris toledo fluxit/ unde regis morte
audita cognoverunt luctum imminere populo/ periculum
patrie/ hostibus gaudium/ Audita autem morte eius alde-
fonsus rex aragonum gener eius regnum castelle iure
uxoris obtinuit/ et tamquam proprium undique dilatavit
loca deserta populando restituens. scilicet beliforamen va-
lecamicam. soriam almazanum. Sed cum de uxoris con-
tubernio dubitaret quod consanguinea eius esset/ muni-
tiones plurimas regni castelle aragonensibus quasi
fidelioribus commendavit. Item quod regina urracha
mortuo patre terram tulit a comite petro ansurii/ qui
eam nutrierat/ maritus eius in gratitudinem non
acceptans restituit comiti terram suam. fecitque rex
ipse similes insolentias in castro/ quod castellare dicitur/ cus-
todiri reginam. Illa vero ex castella milites convoca-
vit/ custodibus seductis in castellam rediit procura-
tibus tamen magnatibus in gratiam viri rediit. tandem
intelligens rex eam suis affectibus non convenire duxit
eam usque soriam/ et partem eius dimisit suo arbitrio
illa vero ad consilium petri properans suo consilio se
commisit. Igitur castellani propter repulsam regine
indignati et quod in suis finibus aragonenses erant officia-
les/ regi aragone rebellant et loca que tenebant domine
reddiderunt tunc comes petrus indutus scarleto et in-
sedens equo albo. et portans funem in manu acces-
sit ad regem aragonum/ et in plena curia ait/ terram
quam mihi dedistis/ regine restitui/ sicut et ceteri
tamquam domine naturali/ cuius erat/ manus autem et os quibus fecerunt
omagium/ vobis offero morte vel dispendio consume-
da/ rex autem iracundus eum potius condempnare voluit sed
a suis persuasus distulit in crastino vero magnates
suadent/ ut tali principi qui fidelitatem servabat domine
naturali et corpus ad dispendia offerebat utrique domino
quantum poterat obediens venia daretur. sic rex dimisit
eum muneribus honoratum/ quod factum yspania ex tunc
imitata est. Dum vero respublica conturbatur. comes
gomitius ad regine anhelat connubium/ et ex ea fur-
tive filium habuit/ qui dictus est fernandus furatus. Inte-
rim et comes petrus de lara regine similiter gratia
procabitur/ et quod voluit impetravit. Cumque reg-
num dissidiis/ et cladibus urgeretur/ aldefonsus rex ara-
gonum/ munitiora loca inde castellam adhuc te-
nens/ castellam invasit/ et convenientes in campo
spine castellani duas acies fecerunt. primam acie-
m cum regis vexillo dederunt comiti petro de lara. pos-
teriorem comiti gomitio quasi maiori. In primo
autem congressu et primis ictibus comes petrus proiecto
vexillo cessit hostibus/ et iuit burgis ubi morabatur
regina/ Comes autem gomitius cum ceteris castellanis
bello institit/ sed prevalente rege aragonum victus oc-
cubuit/ et fusus est exercitus castelle. Aragonenses autem
elati victoria dorum traxerunt/ et per tempos goticos legio-
nes adeunt incendiis et mediis interim devastates. sed
licet inditi essent predis. Ceperunt tamen deficere stipendiis/
Idem rex ad ecclesias manus extendit et sacrilege thesaurorum
donaria usurpavit/ et possessiones etiam confiscavit
Cum vero ultimus processisset/ galiciani et legionenses cum
infante alfonso filio urrace regine ex remondo comite
quem in galicia nutrierat comes petrus de trava regi
aragonum/ occurrerunt inter astoricam et legionem in
loco/ qui dicitur via angis/ et cesis ex utraque parte multis. rex ara-
gonum victor fuit/ et per partes castelle rediens fau-
tores petri comitis devastavit/ et in monte prope pale-
ciam ubi se receperant coarctavit cum regina/ et aliquibus
captis in aragoniam rediit. Comes autem petrus de lara
sperans connubium cum regina/ matrimonium confirma-
re cepit quasi regis officium exercere/ et quasi dominus sibi
imperare sed magnates alii infamia domine non ferentes
ceperunt ei resistere. et intentum matrimonii impedire
et vocaverunt aldefonsum predictum regine filium ex comite
remondo ad regni fastigium/ qui regina obediit reformata pa-
ce regiam obtinuit que voluit/ cetera omnia filio assignavit
et intestinis litigiis iam cooptis cepit dominari/ licet inveniss
aragonum temptare potentiam/ qui adhuc in regno suo
potiora loca tenebant. Cumque ex galicia legione au-
sturiis et castella exercitum congregasset rex aragonum
ex adverso per partes aragonum veniebat. Videntes autem episcopi
et abbates utriusque partis quod per hoc sacramentis favor accres-
ceret sicut tempore roderici/ utrique regi humiliter suppli-
carunt ut amplius abstineret donec de concordia trac-
tarent. Agitato itaque de consilio aldefonsus iunior per
episcopos et abbates supplicavit regi aragonie tamquam patri huiusmodi
ut sibi restitueret regnum suum/ et cum de iure non posset
nollet eum de facto privare quod ipse erat paratus eum tamquam
filius in omnibus adiuvare. Rex autem aragonie hiis auditis
tamquam vir pius et optimus respondit/ gratias ago deo qui filio meo
tale consilium inspiravit/ et si ante hoc fecisset me nunquam
hostem sed propitium habuisset. Et restituit ei omnia que de reg-
no suo tenebat. Cunctis vero pacificatis/ ceperunt arabes
aragonie confinia perturbare/ quibus rex occurrit in loco qui
dicitur fraga/ et qui alias penes semper invictus fuerat. sarra-
cenis quod in legione consueverat victus occiditur/ alii di-
cunt confusionem predii tollerare non valens peregrinum
se fecit et post aliquot annos quispiam se ondit/ qui se eun-
dem publice fatebatur/ et quia deinde plurimi ex regno eum
sequebatur et numerus cottidie augebatur. Aldefonsus rex
aragonum fecit eum suspendi et mori

C. p. d. gestis saracenorum [illegible] ultra mare

Salife egiptio de her suaemt boumestor qui 106 e-
non modo ierusalem/ sed usque liciam que est prope anthio-
chiam totam obtinuit/ maritimam regionem et
mittens per omnes civitates balivos tributa im-
posuit. et fortilicia reparavit/ maxime autem hec egit in ierusalem
cuius muri propter frequentes obsidiones magis dirupti e-
rant/ cogens christianos ad quartam partis restaurationis/ christiani
vero allegantes paupertatem audivit quod nisi munita perfi-
ciat omnes gladio ferietur. predibus tamen cuiusdam magni
turchi habuerunt inducias donec per impetrando auxilio
ad constantinopolitanum imperatorem transmitteret. Im-
perator vero spondet opem si obtinere possent ut in iiii parte
eis imposita soli habitent christiani/ obtenta vero gratia christiani
qui prius commixti sarracenis multas sustinebant iniurias
nunc ab eis separati in pace manent/ nec aliquis super eos ni-
si patriarcha exercet iustitiam/ sic patriarcha iurisdictionem
acquisivit in iiii parte ierusalem/ que durat a porta david usque
ad portam sancti stephani per minimum circuitum et in civita-

229 p. 22

tem a porta david usque ad cambitz et inde usque ad portam sancti Stephani. Contigit autem postquam basilius imperator constantinopolitanus obtinuit anthiochiam et adiacentia loca sperante ibidem drogene ut dissidentibus invicem sarracenis et rebellantibus soldanis baldacensi caliphe thurcemanni sirpatis sarracenis in persia et oriente dnari imperent caliphum tamen venerabatur quasi machmeth successore quorum rex fuit primus salioch cui successit filius de grisatoilpha qui civitatem rages deinde messopotamiam totam eius subiecit dominio. Huic autem successit filius vocatus belceth qui infinito exercitu persarum et aliorum contra constantinopolim direxit faciem et civitates et castra capiens destruebat. Iamque omnes territi fugiebant non audentes exspectare adventum illius et tandem occurrentem sibi imperatorem capit multo grecorum effuso sanguine. Et elatus belceth tanta victoria coram principibus suis super guttur imperatoris pedem tenebat et cum pluries hoc egisset illesum abire permisit. Greci vero dedignantes tam confusum imperatorem habere excecant. Obtinuitque sic belceth ciliciam sirie usque ad brachium sancti georgii universa per spatium dierum xxx in longitudine et x et alicubi xv in latitudine et vastavit ecclesias edificia et ipsum universis tantus terror cunctos invasit ut usque ad vi et vii dietas neque servi consisterent. Nocuit hoc plurimum christianis terre promissionis quia imperator sepe dabat eis auxilia. Tunc belceth posuit unum nepotem suum sulimanum soldanum turchie quasi murum inter persas et imperium. Et alium nepotem dulcath soldanum in damasco quasi murum inter se et caliphum egiptium et anthiochie prefecit thurcum vocatum anxiois et alapie suum sibi assaguer. Sic desolata manet ubique orientalis ecclesia prevalentibus undique sarracenis.

Modon Grecie civitas

7a p. de muto [illegible] quibusdam [illegible]

Anno xxiii imperator in penthecosten conventu habito maguntie hildebrandum decrevit apostolicum deponendum et guibertum ravenne episcopum ei substituendum. Anno xx imperator cum saxonibus congreditur et multi eorum cum rudolpho rege perimuntur. Predixerat enim hildebrandus tunc falsum regem moriturum sed hunc esse henricum male interpretatus. Anno xxi condicto die ad dietam inter papam et imperatorem discernendum cum pax non fieret multi ex romanis et ytalie episcopis a papa deficiunt. Papa autem fugit ad northmanos. Anno xx romani imperatorem recipiunt et eorum iudicio hildebrandus apostolicus abdicatur et recipitur ravenne archiepiscopus brixie a seditiosis episcopis ei substitutus et clemens vocatur quem henricus episcopus ab episcopis bononiensi mutinensi et cremonensi fecit benedici et roma sine cardinalibus ducens ab eo in die pasche coronatur. Deinde gregorium cum cardinalibus in castro sancti angeli obsedit. Sed audito quod robertus guiscardi princeps in auxilium veniret destructo capitolio et urbe leonina cum suo papa fugit senas. Robertus autem eodem die urbem capiens igneque ferroque consumens gregorium in suo pallacio restituit. Post henricus maguntie concilio regali et sinodali aucte exigit ab omnibus ut hildebrandi depositioni et guiberti electioni subscriptione approbent. Gregorius autem in apuleam descendens apud salernum moritur 1084 et choruscat miraculis. Bruno natione theuthonicus ex colonia litteris a puericia eruditus remensis canonicus et scolarum magister relicto seculo heremum carthusie fundat propositumque monastice vite

Bruno Carthusiensium ordinem instituit

8a p. de translatione sancti Nicolai

Anno tricesimo primo autem singibertus venetianis meditantibus auferre corpus beati Nicolai a mira licie a turchis desolata barenses eis in eo preoccupaverunt eos quia iiii monachis tantum ibi inventis extorserunt sibi ondi tubam sed unus ossa sancti Nicolai in oleo natantia integro numero extraxerunt et barum cum gloria detulerunt 1084. In antiquissimo tamen libro repperi quod huic hystorie non induxit nisi pro quanto accepte reliquie nunc sancti nichi fuerunt. Anno enim domini 1094 Magna classis venetorum cum fidelis ad terram sanctam recuperandam processit tunc militi tanto fervore calebat ut cadenti ferro signo crucis in capite et carne propria signaretur. Congregati itaque in ecclesia sancti marci unanimiter henricum tuitarenum ibidem episcopum in suum rectorem Iohanne vero vitalis Michahelis ducis venetiarum filium in ducem exercitus elegerunt. Sicque usque rodum pervenerunt ubi yemare coguntur suadente autem imperatore constantinopolitano reditum. Episcopus eos ad perseverantiam animat alias inire eos asserit cum hominibus infamia rea dei illud allegans nemo mittens manum etc. Omnibus autem in domino confortatis annunciatur pisanos contra se cum 40 advenisse galeis et imperialia assumpsisse insignia. Mittunt ergo veneti primo legatos et desistere monent. Illi portum sibi vendicare minantur. Mittunt itaque veneti contra eos naves xx. bene munitas que pisanorum exturbant exercitum et tandem superveniente nocte xx galee vix ex omnibus evaserunt. Veneti dicentes ut crucem domini se portare aut magis quam humero ferre in victoria mille ex eis abire libere permittunt xxx viris apud se retentis maioris auctoritatis. Modon autem transeuntes ad smirneorum provinciam pervenerunt. Distabat autem civitas a paganis lacerata vi miliaribus a mari ad quam permissa oratione declinans episcopus iubet fugi. Cum vero clericis in ecclesia tamen custodes retinuerunt a quibus de beati nicolai corpore requirunt quod sit id ignorare tempore antiquitate simulant. Archa tamen fracta minus accedere ondunt. Cuntes hinc barrensibus predicti reliquiarum tollentes parte reliquerunt si multis causa tollite archa quod pervenientes nil in ea preter aquam et oleum invenerunt. Sic inventis quod pavimentum et muros ecclesie perforant die et nocte sequenti frustra laborant. Unus tandem custodum importabili angustiatus tormento pro antistite mittit et illi ait: sancte pater et dei vere cultor cur me sic tam affligi permittis sed ecce in vita secretum tibi pandam / greca gaza lamentabile. Venetis autem memoriale semper trium. In hac archa quam videtis duo sancti antistites beati nichelai predecessores vel in altari sancti Io. baptiste sine dubio reguntur. Archa quod antiqua rumpitur altare prosternitur et in altari duas capsellas et in archa duos pontifices cum suis epitaphiis separatim in capsellis cypressinis collocatos reperiunt. Quorum alter est theodorus martyr, alter nicolaus magnus nicolai primus. Ambo magni meriti et ecclesie eiusdem antistites in miraculis beati nicolai legitur quod de hunc theodorus lampadis oleo / ceca oculos unxit et continuo vidit. De primo eius legitur quod ea die qua magnus nicolaus natus est cum balnearetur dimidia fere hora nemine sustentante recte in pedibus suis stetit. Quod audiens sanctus episcopus et benedixit. Pro eo orare studuit. Hunc de sacro fonte levavit et quod nomen suum imposuit et sacris litteris erudivit. Has quoque reliquias cum tubis et magno tripudio ad naves deducunt in spiritu autem quedam divinitus persona tardatus et ubi sancti nicolai altare destruxerat diligentius perscrutantes in consueta sentiunt odoris fragrantiam. Ibi magne sanctitatis reliquias reconditas esse non dubitavit. Coptique est episcopus peperius

festiuitatibus archiepiscopus non ad altare sancti nicolai missam celebrat, sed in loco plano super sanctum corpus tripodem ponebat, ibique diuina misteria celebrabat, cernitque ymaginem sancti nicolai supinus crucem lineam esse depictam. Ex quibus coniciunt corpus eius ibi fore sepultum. Hys igitur coniecturis permotus exercitus iterum rediit priorisque ruine molem detraxit, et fodiendo peruenit ad massam uitream difficillimam ad frangendum. Post hanc ex bitumine aliam non minori labore frangunt, tandem post multos sudores tertiam ad soluendum difficiliorem aperiunt, quia cupreo mausolo et bitumine glomerata ossa sanctissima glutinebat, qua confracta ad desideratum thesaurum peruenitur, tunc accedens venerabilis episcopus cum summa deuotione lacrimis ora perfusus sanctissimum corpus in sua cappa collegit, mirabile dictu palmam quam de ierosolimis vir deo plenus portauerat in sepulchro subtus et circa cum uirides ramos et frondes pullulauerat. Ex quibus multi particulas colligentes in testimonium ueritatis ad propria deportauerunt. In sepulchro autem illo grecis litteris sculptum erat. Hic requiescit magnus nicolaus terra marique miraculis gloriosus. Causa autem tante reclusionis grece legitur in ipsius miraculis. Quia basilius constantinopolitanus imperator eum ad imperii arcem portare voluit, sed cum ultra ualuas ecclesie nullis uiribus euehere potuissent. Ego autem beate nicolae corpus tuum postquam ipsum gloriosa ciuitas et imperialis hec non valet, tam firma locabo custodia, ut nullus deinceps hec faciat illud. Huic inuentioni affuerunt greci non nulli vngari plurimi theutonici daci et anglici, barenses et pisani aliique ytalici et clamabat vniuersi. O felicem populum venetorum leonem habens euangelistam marcum, qui te uictoriosum fecit in pluribus munitum habens nauclerum pontificem nicolaum, qui sedare solet in pelago tempestates in alto fluctuum, rapinam in alio sine crimine feliciter commisisti. Cum uero deportaretur cum reuerentia et multo gaudio sancte reliquie, pisani beati nicolai amore relaxari petiit et plene libertati donati sunt. Audiens hoc archiepiscopus qui in castro quodam degebat accurrit canos et barbam euellit. At veneti misericordia commoti cappellam vnam de altari sumpta cum 100 bisanciis aureis pro reparatione ecclesie reddunt, mittuntur certi nuncii qui venetiis rem gestam nuntient. Fit in populo et clero maioris gaudium de eo collocando diuisi diuisa sentiunt quidam uolentes sanctum marcum, quidam in ecclesia ipsius sancti, quidam in episcopali ecclesia propter laborem et industriam episcopi locandum censebat. Abbas quoque sancti nicolai de litore asserebat, quia nisi in suo monasterio corpus sanctum haberet, cum suo collegio ac thesauris ecclesie ubicumque poneretur se transferret. Dum ergo venetiis hec aguntur ad terram promissionis exercitus dominum profectus in portu Iope, dimisso nauigio cum tuta custodia sepulchrum domini visitauit. Postea deliberato consilio caiphas fortissimum paganorum presidium quod nec xpianorum nec sarracenorum soldanus obtinere potuit expugnare disponit. Capta autem diuino auxilio ciuitate, franci ad eius custodiam remanent. Veneti eis vale facientes ad deferendum venetias reliquias sacras se parant. Cum autem ad locum qui dicitur lesina attigissent, iurant omnes se reliquias in sancto nicolao de litore locaturos. Occurrit autem reliquiis sacris dux cum nobilibus, patriarcha petrus cum clericis et populus innumerabilis ad ecclesiam ita prima in litore corpus sanctum deuehitur. Episcopus pacta breuiter narrat, dux eorum iuramentum confirmat. Construitur ibi turris pro loci tutamine, manet armatorum custodia donec locus securus, et captus ad dei et sanctorum honorem celeberrimus edificetur. Interea sanctus choruscat miraculis multis, que omitto causa breuitatis. Horum autem sanctorum inuentio celebratur in kalendis Iunii. Translatio uero in venetiis viii idus decembris. In ipso enim festo sancti nicolai classis cum salute peruenit ad portum, qui tertio anno ab incepto itinere rediit. 1022. Venetiis corpus beati marci in ecclesia noua reponitur.

Capitulum de errore statu terre promissionis maxime per nasturcz

Post hec accidit constantinopolitanum imperium

Post hec accidit ut tempore episcopi ierosolimitani qui uocabatur horestes, cuius caliphsa egypti nomine elau ex sorore nepos, efficacius pactis consuetis mandauerit imposito maiora tributa et angarias xpianis et oratoria cuncta prosterni. Unde et ecclesia sepulchri cum ceteris aliis est destructa, timebat enim hec suspectus de lege machmet, quia matrem habuerat xpianam. Sed succedit illi caliphe filius, vocatus de hec amicitia coniunctus imperatori constantinopolitano vocato romano cognominato eliopolita, et concessit illi ut ecclesiam sancti sepulchri reedificaret, ipsa est que extat adhuc. Fuit autem huius ecclesia edificata 1028 mansit autem destructa annis 24, et post reedificationem annis 40 capta est a xpianis rectum in primo 31. Post afflictam autem ierosolimitanam etiam constantinopolitana ultra brachium sancti Georgii et anthiochena pene totaliter destructe sunt, imperante enim pacifice romano cognominato drogene, orientalis rex potentissimus belceth cum infinito exercitu persarum et aliorum aduersus constantinopolim faciem direxit, ciuitates et castra protinus capiebat et omnia destruebat, iamque omnes territi fugiebant, non audentes illius expectare aduentum, tandem occurrit illi imperator vndique tracto exercitu, et commisso bello imperator capitur, multo grecorum effuso sanguine, tunc belceth elatus tanta victoria sedens coram principibus suis super guttur imperatoris pedem tenebat et ut supra p. 6. Capitulum de

pia auxilii imploratione iuuenii qui postulare

Post penitencie

Post penitencie planctu cognitioneque peccati solita est diuina clementia audire preces humilium, nec spernere preces eorum poterat. Proinde cum lugubri carmina post multa suspiria affectuose orando exponere pijssimo creatori. Recordare domine quod acciderit nobis, intuere et respice obprobrium meum, hereditas mea uersa est ad alienos, domus mee ad extraneos, preces mee peccauerunt et non sunt et nos iniquitates eorum portauimus, defecit gaudium cordis mei, versus est in luctum chorus meus, cecidit corona capitis mei. Ve nobis quia peccauimus, propterea mestum factum est cor meum, ideo contenebrati sunt oculi mei, propter montem syon quia disperiit et uulpes ambulauerunt in eo. Tu autem domine in eternum permanebis solium tuum in generatione et generationem. Quare in perpetuum obliuisceris mei derelinquens nos in longitudine dierum. Conuerte nos domine et conuertemur, innoua dies nostros sicut a principio, ne memineris domine iniquitatum nostrarum antiquarum, cito anticipent nos misericordie tue, quia pauperes facti sumus nimis. Talibus precibus sitibus ue inclinatus omnipotens cuidam paupercule homini de regno francie in episcopatu ambianensium heremiticam vitam agenti, qui et petrus heremita dicebatur, non solum ad meritorum ipsius cumulum, uerum potius ad terre sancte subsidium inspirauit ut gloriosum xpi visitaret sepulchrum ceteraque loca xpi consecrata presentia et illustrata miraculis. Profectus ille grauiter superato labore periculoque multiplici, tandem ierosolima adiit, ad portam ciuitatis accedit et soluto ianitoribus ut mos peregrinantium erat aureo nummo liber intrauit, ingressus autem vidit omnia sacra loca irreuerenter ab infidelibus tractari immo verius prophanari, et tantus dolore cordis intrinsecus. Heu inquit heremita est vrbs perfecti decoris, gaudium vniuerse terre. Videnseque venerabilem virum symeonem patriarcha loci illius tanquam vile mancipium reputari, cunctosque fideles in summa abiectione innumerisque angariis aggrauari ait, destruxerat hic sanctificationis locum quem creauit omnipotens

oblivioni tradidit in Syon festivitatem et sabbatum in obprobrium et indignatione furoris sui regem et sacerdotem et repulit altare suum. miroque modo ex horrido confusione afflictus, putans quod velut vir sanctus super miseris proximi miseriisque divinis et misericordie gestabat viscera et zelo accendebatur divini honoris, distrahi cogitationibus cepit et anxia mente mente perquirere si qua foret via salutis. si quod tante calamitatis posset inveniri remedium nichilque adhuc in se reperiens omnino per eum orabat hec fieri que dispositione congregat ipse. cum ac nocte quadam in ecclesia dominice resurrectionis assiduus super hec divinam exoraret clementiam et quasi fessus in agonia prolixius oraret post multa vigiliam ac orationem devotam sompno corripitur. speciosus forma pre filiis hominum illi astitit. precepitque eius votis annuens legatum se ad summum pontificem et occidentis principes pro terre sancte liberatione transmisit, qui divina revelatione commotus et flamma divini amoris accensus cum literis domini patriarche Iherosolimitani ac aliorum fidelium ad iussa perficienda iter aggressus est.

11ª p de celeri passagii c[ongregatione] [rubric, faded]

Qui cum ad partes applicuisset Ytalie confestim ad Urbanum papam secundum se contulit, a quo exposito negotio benigne receptus est. Deinde per illas partes transcurrens ad passagium cunctorum corda succedens Alpes transgressus tam principes quam populum sollicite invitabat et predicando multipliciter hortabatur ad terre sancte peregrinationem, ceciditque semen verbi dei in terram bonam et ortum fecit fructum aliud tricesimum in activis et robore etatis aptis ad bella domini, aliud sexagesimum in contemplativis et sacris vacantibus ita et sexagenariis post militiam et actiones publicas dari consuevit vacatio, aliud centesimum in prelatis bene presidentibus qui secundum apostolum duplici honore digni sunt maxime qui laborant in verbo et doctrina. Contigit etiam pro tempore post hec summum pontificem transire in Galliam dissidentibus invicem sacerdotio atque imperio .1094. et celebravit concilium apud Claromontem Arvernie civitatis, ubi ordinatis rebus ecclesiasticis in quadam spaciose latitudinis platea exiit quam multitudinem clausura nulla capere posset, ad populumque in hec rethorice dulcedinis verba prorupit. Gens adeo electa et dilecta ad vos sermo meus dirigitur ad fines vestros lugubris nos causa deduxit. A Iherosolimorum enim finibus relatio gravis emersit, quod videlicet gens Persarum generatio que non direxit ad dominum cor suum et non est creditus cum deo spiritus eius, dei populum in terra sua promissionis parti consumpsit gladio, partim captivos duxit, patriam rapinis igne ferroque consumens ecclesiasque subvertens. Christianos circumcidit et in fidei nostre obprobrium circumcisionis cruorem aut super altaria fundunt sacrilegi aut in vasis baptisterii immergunt. quibus ac incumbit ultio tanti sceleris nisi vobis, quibus contulit deus pre ceteris insigne decus armorum, magnitudinem animorum, agilitatem corporum, potentiam certe humiliandi verticem ambulantium in delictis. Moveat vos antecessorum vestrorum probitas mutabilis et magnitudo Karoli magni et Ludowici regis filii sui, qui dilatando fines ecclesie paganorum castra subverterunt et regna. Precipue vero corda vestra excitet gloriosum Christi sepulchrum ab immundis gentibus possideri ceteraque loca sancta inhoneste tractari eorumque immundiciis sordidari. O fortissimi milites. O invictorum propago parentum nolite esse degeneres. Si vos carus liberorum parentum ac coniugum tenet affectus, mementote sermonis domini Qui amat patrem vel matrem plus me, non est me dignus; et qui non accepit crucem suam et sequitur me non est me dignus; et qui perdiderit animam suam propter me in vitam eternam custodiet eam. Crucem propterea in humeris sumite ac pectoris aditum communite. terram denique vestram montium undique clausam iugis multitudini colonum atque colentium vix alimenta prebere pro comunitate. terra que fluit lacte et melle quam prius redemptor suo illustravit adventu, decoravit presentia, sanguine consecravit, redemit morte et gloriosi sepulchri insignivit decore. In sermone quoque asseruit quia hostibus vivere calamitas est, mori felicitas. mors accelerat bonis patriam et resecat malis malitia. Qui sermoni aderat assumpto signo crucis in humeris quasi onus domini quod ab onere alleviat peccatorum iugumque suave demulcentis gratie ad Christi obsequium se fideliter preparat. quorum primus fuit vir venerabilis et sancte conversationis Adamarus episcopus Podiensis cum multis aliis tam nobilibus quam inferioribus viris. Sequenti vero die residente episcoporum conventu proposuit summus pontifex cuius multitudo peregrinantium recipientium preferri debeat et communi omnium consensu Podiensis episcopus divinis rebus ac humanis ydoneus legatus preficitur. prelati quoque ecclesiarum aliique viri prudentes et literati sicut quod in mandatis acceperant in diversis fidelium partibus predicantes signo sancte crucis consignaverunt Christianam populi multitudinem usque ad centum milia pugnatorum. Inter quos fuerunt precipui et nominatissimi viri Hugo magnus Philippi regis Francie, Rupertus comes Flandrie, Robertus comes Normandie, Guilhelmus de Anglia, Stephanus comes Blesensis qui fuit pater comitis Theobaldi, atque Raymundus comes sancti Egidii, Garnerus de Greis, Balduinus comes Metensis, Anshelmus de Ribodimonte, Simotus comes Torenge, Guilhelmus comes de Forez, Stephanus comes de Albemare, Perreu comes de Upche, Hugo comes sancti Pauli, et barones innumeri. Inter ceteros vales Godefridus Heustachii Bononiensis filius dux Lotoringie vultu elegans statura procerus dulcis eloquio moribus gratus, tam mitis et lenis ut in se monachum magis quam militem figuraret, cum tamen hostem imminere sensisset nullus in bello eo securior, quasi enim leo confidens ad nullius pavebat occursum, et quem lorica aut clippeus sustinere poterat ictum mucronis illius. Cum illo quoque duo fratres eius Balduinus et Eustachius eorumque consanguineus Balduinus de Burgo filius comitissa Hugonis de Retest, Guido de Guarlandi senescalcus regis Francie, Gerhardus de Risilion et alii Gesbarones concordaverunt ne simul omnes pergerent quia non possent victualia aliaque necessaria invenire. Adveniente ac marcio videntes parari equos dextrarios palafredos bellica instrumenta et cetera oportuna cum tempus affuit inchoandi recessus, omnes suspiriis lacrimis et singultuosis lamentis erant repleti, pauca erant hospitia de quibus non procederet peregrinus vel saltem propinquus contigit etiam multas filias vacua domo relicta ex toto peregrinari. Ducebat enim multi secum et parvulos et uxores.

12ª p de peregrinatione Galterii et sue societatis usque Constantinopolim [rubric, faded]

Galterius miles et probus nobilis adiuncta sibi multitudine equitum peditumque .1096. in fine marcii per Alamanniam transiit et regno appropinquavit Ungarie quod undique magnis aquis paludibusque circumdatur nec patet aditus nisi per strictos meatus qui sunt quasi ianue regni. Rex Kalemannus vir devotus mandat mercatum illis deferri et convenienti foro necessaria exhiberi. In fine vero regni versus orientem aquam pertransiit vocatam Marce et civitates Bulgariam ignorabat ex suis quod remansisse citra aquam plures enim remanentes venerunt ad castrum vocatum Mala villa. Ungari non eos qui citra aquam remanserant quod abesset exercitus exspoliaverunt et nonnullos verberaverunt et tandem dimiserunt. hec cum ad sociorum pervenisset notitiam corda commovit. redissetque ad ulciscendam iniuriam si non affuisset transfretationis

Galterus vngarie

piculu et impedimentu itineris. procedentes itaq; puenerunt ad pma civitatem bulgarie nomine belgrade
regsitus dns terre mercatu pegrinis negat nonnulli d:
defectu necno proteruia ducti aliqua rapiunt
vim inferentes indigenis cives arma capiunt et de:
pegrinis plurimos ledunt interimuntq; Gualterus de:
inde suos cedunt et iter agens puenit ad civitatem vo:
catam stralisie dux vero civitatis pegrinis festinus
occurit et competens foru exhibuit. Sentiens reddi quitq; re:
cuperari potuerat ablata eis in belgrade. Cumq; vero
in constantinopolim puenisset imperator gualtheru ar
cessit qui siscitatu vendet se ducere pegrinos et q pe:
tru heremita expectare vellet ibidem. Imperator
locu extra urbem illi assignat et necessaria pegrinis
deportari iubet 13.a p° d° pegrinacoe pet. heremite [illegible] multitudine [illegible] et [illegible] constantinopolis

N On multo post tempe. petrus hemita
lombardoru et aliaru nationu ducatu
usq; ad eu eadem quasi pduxit via. donc
ad castru puenit. qd superiori ca nominavimus
mala villa Et cogita offensa sociorum qui cum gual:
terio transierat castru capiunt custodesq; interimunt
usq; ad iiij. hominu De pegrinis vero ultra centu
mortui non sunt. Inventa q ibi victualium copia quinq;
diebus immorati sunt. audiens aut dux belgrave vin:
dictam pegriorum tam dira castiius sibi illate iniurie pe:
grinis superiora p. timuit ne istorum posset impetu
sustinere propterea relicta civitate ad castrum
fortius se suosq; reduxit. Tunc petrus hemita audi:
ens q rex ungarie paret contra eum exercitu cunc:
tos aqua transnavigari iubet celeriter. currusq; et
copias in districtum transire bulgarie. puenuntq; ad bel:
grave civitatem quam totaliter evacuatam inve:
nerunt Indeq; octo dietis ad civitatem ptingunt q nim vo:
catur het munitissima est habitatores q eius int
ceteros prouincie bellice industrie magis instructi
inveniunt at exercitus pontem lapideum. que ptransies
inter aqua et civitatem pmansit. requisiti cives ut ve:
nalia subministraret. obsides petunt pro securitate et
obtinent. Deinde necessaria copiose transmittunt. pegrini
q eo so refocillatur q pluribus diebus inedie inviverat
refrigerii locum. facto mane redunt obsides. pegrini
viam inchoant. Erant at inter eos theutonici q innata
pravitate insimul congregati usq; ad centu cu alii p:
cessissent. combusserunt molendina iuxta pontem et coteset
queda vitulu incenderet. cives offensi arma capiunt
et du abeuntes prosequuntur actores sceleris primo re:
piunt. trucidantq; et extrema invadunt exercitus ibi
potissime erant senes infirmi debiles. currus et soma
ria plures occiderunt nonnullos captivos ducerunt. Et de cori
bus et somagiis similiter accepunt Delata re tam
lugubri petro hemite revocatis q precedebat. cuncti
de reditu consulunt redeundo vo trucidatos cernunt
socios et propinquos et magno planctu edito. nuntios
heradq; transmittunt. querentes cur tantu. taleq; scelus in
xpo pegrinos egissent Et audita ca prudentiores videt
non adesse tempus. neq; locu omem iniuriam vindi:
candi et de reformatione pacis tractare dubie. et cap
tivos ceteraq; redimere Nonnulli at ex minoribus ultionem
proclamat. Mittit deinde petrus hemita aliquos
de prudentioribus. et non consecuti. psonaliter Deinde
vadit ad proclamari faciendu excepte sua et omni baro:
nu q in exercitu erat ut nullus se colligeret hiis qui
vellent infringere pacem Tractatores at pacis de tota
te pripientes incrementu tumultus infecto negotio re
dire Nullis itaq; viribus retineri potuerat quin usq;

ad mille pegrinorum contra civitate procederet. tot:
tidemq; illis obvia exierunt Cernentes uero q de muris re:
spiciebat pegrinos pvalere. putantes quoq; q magnus
exercitus se de negotio intromittet nollet v multitudine
exierunt Et invenientes de pegrinis usq; ad 400 sup po:
tem omnes pene interimunt. qd cernens pegrinorum
multitudo se continere no potuit illis in succursu pro:
cessit s; miru in modu pegrini in fuga conversi. cu se
civitatem ex advenientibus auxiliariis contripe debuis:
sent. ceteros obvia sibi factos complerunt in fuga conver:
si. cu securitate. grande fuit pegrinoru dispendiu. x
cum virorum mulieres multe et parvuli piere et currium
usq; ad ij m amissa sunt. Dispersi pegrini. tandem die iiij
congregati et v arcto positi ex defectu victualium et mes:
ticia defunctorum imperatoris nuntios recipiunt. eorum redarc
guentes audaciam compeluntq; necubi immorari pro:
mittentes. tum ubiq; victualia et necessaria exhiberi et ope
compleverunt ad constantinopolim itaq; provenientes gualtero
sociati sunt. et diebus aliquibus generet imperator q accersi
tu petrum heremitam muneribus honoravit. admirans homu:
tulum ita probu et gratie ad interrogata omnia respondentem
14.a p° d° gestis pegrinorum ult depositum [illegible] brachium sancti georgii

P Ost quietem
dierum aliquot brachiu sci georgii transeut
patis iussu imperatoris navibus et ineunt bi:
tiniam. q est pars prima asie. et nicomedia
transeuntes supra mare castrametati sunt in castro vo:
cato civitot sup niceam civitatem constituto. ubi ptra
tem exercebat inimici eorum Ibiq; duobus mensibus commo
rati cottidie pro convenienti foro venalia inveniebat
cibaria. saturatus at populus gentis impatiens voluit cir:
cuire et factis conventiculis tandem usq; ad x m processerat
contra principu voluntate. vincias agebat pdas lucra
q pmercia. cu tm imperator primo ore nuntiis deinde mo
nuerit eos. cessare cautius agere. quousq; maiores prin
cipes advenirent. Accidit at die quadam. ut petrus he
constantinopolim redierit quia venalia sua erat solito cari
ora. tunc innumerus populus quasi liber congregatus. et
processerat usq; ad vij m pedites et 300 pedites eqtes ultra
niceam civitatem. et p villulas et casalia omnia destruen:
tes. magna reportaverat pda nullusq; eorum periit. Cerne:
tes at theutonici illorum tripudium de reportato lucro ho:
mines effrenati. tam pde et glorie cupidi. congregati sunt
usq; ad iij m peditum et ultra niceam civitate procedentes ad
pedes montis iuxta nicea ad iiij leucas. castrum invadunt
et nemo sine defensione capiunt. Et utriusq; sexus cunctos inte:
rimunt. Victualia et preciosa ibi multa reperiunt muniuntq;
castra q locus esset aptus donec ceteri q expectabatur ad:
venirent Interea sulimannus illius provincie rector at dns au
diens francorum adventu ad orientem. egressus amore et
prio protulerat terra multitudine armatorum secu adduxe:
rat. audiensq; illatas iniurias. ad castrum attendit q facilitate
obtento. cunctis capita pcidit hic auditis in castris pegri:
norum planctus et ululatus exoritur et acerbius indoluit
gens minuta belli ignara. et increbatur ignavie militu
qui sanguinem occisorum fratrum vindicare neglexerunt
Eliguntq; capitaneum godefridum burianum q horum mite
tor erat. et apte milites illegales dicebat bellumq; omitte
non providentia sed pavore. tm exprobratio huius et la
mentum invaluit. ut oes comites arma caperent. et plebe
io dicere posset miles tu minus capies plus ego fuerunt
q xxv m v. Et inde p montes pnemora tendunt versus ni:
ceam sed in via sulimannus pegrinis occurrit cu suo exerci:
tu. pugnatur utrimq; acriter s; pvalet thurcus. et cede:
do insequitur fugientes usq; in castra Ibiq; senes q rema:
serant mulieres infantes et debiles trucidat. Erant enim

eqtes thurci / pedites pegrini pter 400 · eqtes tm iij · homes ad quoddam derelictu iuxta mare fortilitiu hueze refugiu / opilates hostia et fenestras lignis et lapidibus qd cu thurcis innotuisset / dico fto insultu / magnu obsessis immnebat piculu. S; petrus hec que constatinopoli wisse pdixerat de euentu prius fidem certior fcus post suspiria et gemitus ad impatoris pedes prostratus opportunu impetrauit auxiliu Nam ille cotinuo suos misit nuctios q statim ab obsidione amouerent thurcos · hic lector aduerte qnta peccm inobediencie / cotumacia feriatur qqz piculu sit indisciplinatu sequi xplm in peccato

15a p° destructoe j cor̄ multitudis thōtonicor sub sacerdote godeschalco peregrinatis

SIcut petrus hermita in francia sic sacerdos qdam godescalcus crucem in theutonia pdicauit adunatisqz xv^m theutonicorum pegrinatiois iter arripuit his quasi viciniis iussit vngarie rex familiaritate et mercatu couenientes exhiberi Illi videntes rerum copiam / et q plura libere possent acqre reddere ceperunt pro fructu penam / pro pietate dolum Nam et victualia et bestias capi rape ceperunt et feminas homines qz ferire et ledere prius Cu vo hec prolata essent ad regem armatos vndiqz contrahit et insequitur abeuntes Et iuxta castrum belgraue cepit in meditullio regni · Audientes uo theutonici regis aduentu sibiqz audatis fcu consiq arma capiunt cernentes vngari cotepta desparatioem pro defensione vite / animiqz furore / more suo propositu versipelles occultant / ia no viribz s; fallacia pugnant / mittuntqz nuctios q referant q grate recepti fuerunt iussu regis q ingrati no nulli fuerit bnficiis q magnus in regia curia maleficiorum sit clamor exortus / cognostus quoqz maiores viros honestos / qbus hec mala displiceant / noluit proinde in eos retorqre vindicta / soli noxii puniatur vt igitur rcto ordine cuncta disponatur ceperunt ut se ac sua maxime arma sumitat regie voluntati / sin at in regni medio constituti / nec pntis regis virtuti resistere poterunt / nec extrema transire sacerdos cu baronibus specie de regia dulcedine ac pietate protestates petitioi annuit noletem quoqz minutu populum arma reddere pcibus et inductiobus copellut / quo pacto vngari in illos prosiliut / nec inter sem et prophanum distinguentes cunctos pene interimunt fugerunt nonnulli / q suis in ptibus tam seue prodicionis atrocitatem referrent

16o p° cofusione apparatus multitudis peregrinatis sub ... ductore

GReui post tempe inumerabilis multitudo congregata sine rectore ad pegrinandum iter arripuit Licet enim illi congregatioi barones plurimi no deessent tn nemini obtemperare volebat et res pessimas multi praui agebat / ita ut in transitu multos interficerent maxime in ptibus colonie et cunctis alamanie In illis at ptibus erat magnus comes vocatus emico qui illi multitudi societate iunctus est · hic nec facturos monuit nec prauos corripuit · transierut at p franconia et bauariam vsqz ad cofines vngarie Et puenerut ad ciuitatem vocatam meheseinbort · putates sine contradictioe in vngariam transire sed cu venisset ad passum via eis denegata est · Erat enim ibi fortilitiu ex vna pte danubio circudatum vocatu luitans / ex aliis ptibus profundis paludibz intus vero armatorum caterue Iam enim audierat rex vngarie cc^m peditu et iij^m eqtum aduentare / timebatqz ne vlcisceretur pfidia q in priores exercebat pegrinos / pegrini tandem obtinent vt nuctios mittant ad regem nec potuerit aliq obtinere dolent igitur se frustra laborasse et multa pecuniam cosupsisse deliberatqz vindicta q ex illa pte regni erant / igne ferroqz vastare Du talia agunt vsqz ad vij^m eqtu vngarorum nauigio aqua transeut / et ceperunt passum qdam / qd pegrini considerates cu magno vigore illos aggrediuntur cunctosqz pimut · qbusda exceptis / qui peditado ad paludes hure confugiut tunc pegrini elati de victoria totu regnum vi occupare posse credut · fereruntqz pontes et scalas in multitudine ad turrem exigentes et ptes ceteras ut oportunu videbatur / murum quoqz instrumentis ferreis demollietes · ita hostes aggrediuntur et castru ut illi perterriti omnem animi vigorem amitterent · Du no moricuti putarent in breui subito confractis scalis et pontibus / obsidentum multitudo ruit / cunctiqz in fugam couersi sunt fuge tam pemtus ignorates · Hec videtes vngari vincere credetes q oculis conspiciebat de turri descendut / et q mora putabat multos occidut / comes emicio ad propria redijt · barones gallici in apulea transeunt ibiqz aliis transfretatibus sociati sunt

17o p° peregrinacoe ac capcoe hugonis magni et qlr boamund ad peregrinacio.. ... est

HUgo magnus frater regis francie / comitesqz normadie et flandrie ac ceteri arripuit aliud iter In alia vo societate fuerut epus podiesis et raymudus sci Egidii comes · Hic enim iste cu pdines esset / omnia sua vendidit ut toto conatu xpi negocio insisteret · hij ceteri cu seruitatis cotiguo tpe a suis exeutes sedibz seorsum cu ptcalitis alpibus p ytaliam et romam versus apuleam pgunt / tatorum pricipum aduetu audiens boamudus / q in littore starfandi pelagi malfiam obsidebat / princeps taratinus roperti guiscardi filius / qui impatorem grecorum suo tpe bello supauit / ad pegrinatioem sepulchri / eorum prouocatus est exemplo / opus diuinu inuissum huanis cordibz laudat · tandem duo palia deferri iussit / et bellatoribus suis · ta peditibus q eqtibus pronuncians ait q dni est ingratur michi · O milites nuc mei estote dei / et iter sci sepulchri mecu arripite · nunq hij marcium pmo celu rapient / sine nobis cu illi v̄ accipiendo crucem tanta hominu multitudo sociata est ut accipe affectatibz atqz petentibz cruce defeceret pannus · Audientes at optimates / apulee et calabrie et cecilie / q boamudus gesserat ad ipm cofluut / et ta mediocres q potentes et firmiores innumeri sci sepulchri pegriatioem assumut Interea hugo magnus guilhelmus marchalti filius de portu bari ducatum transfretat · quos dux loci captos ad impatorem transmittit constatinopolim Iusserat enim pegrinos detineri voles cunctos sibi homagiu facere de eo qd p arma caperent

18o p° pegrinacoe gothfredi ac hugonis ... liberacione

IN medio vero Augusti godefridus iter arripuit / et cu eo multi comites et barones · epusqz motis acuti et xx · septebr in villa austrie puenerut q vocatur tolleborg Inde fluuius labitur dictus lintans impius diuidens a regno vngarie audita vero pegrinorum strage fca in vngaria supa p · p · 12 · 13 · 14 · ppendit inter se qualiter in pace regionem illam ptransire valeat deliberatqz / litteras ac nuctios transmittere / petens a rege cur fideles suos pegrinos in suo regno pemerit · tractent deinde de transitu pacifico et securo Rex coram baronibus suis excessus pegrinorum expomt pdcos nuctiis / de qbz excessibus sup · 12 · 13 · pticulis actum est Et cu cognoscit eu esse altum virum ex sua progenie / et potete

gentis subiecte, cum dotatum prudentia et corporis uir-
tute strenuum. Ideo et ipsum appreciatur et diligit
in corde suo, cupitque honorare cum sua nobili co-
mitiua. Dux igitur Godefridus de baronum con-
silio ad visitandum regem transijt assumptis se-
cum non amplius quam xii militibus. Rex uero honorifice
eum suscepit et pacificatis cunctis rex primis recep-
tis obsidibus securitatem vie et victualium copiam
subministrauit. Et cum ad castrum quod dicitur mala uilla
peruenisset exercitus securitati pro tutela ad ulteriorem
ripam fluminis missi sunt. Deinde transmittitur populus
receptisque obsidibus ualefaciunt regi cum pace
atque leticia. Et transeuntes flumen ad ciuitatem belgra-
ue peruenerunt de qua supra non parum est. Inde per me-
dium nemus ad ciuitatem nim transeunt et inde
astralite. Inde quoque per districta sancti basilij et
inde ad planum ubi ciborum bonorum copiam receperunt
ibique de captione hugonis noua audiunt, mittuntque
ad imperatorem nuncios dicentes quod indecens esset tam
virum sine causa tanto tempore detinuisse, et quod omnes peregrini
fratres sui et socij grauabantur. Nuncij igitur ista refe-
runt et liberationem hugonis magni ac sociorum eius
attente requirunt. Imperator uero illis respondet absolute quod
nullo euentu illos dimitteret. Hic enim nichilominus
predecessorem suum et dominum cuius fuerat senescalcus
sic homo proditor et iniquus in vinculis detinebat.
Nuncij insalutato imperatore redeunt et audita referunt.
Tunc peregrini gladijs incendijs et rapinis cuncta per circui-
tum uastant. Imperator tunc liberationem captiuorum
promittit, tuncque concordant. Et cum circa constantinopo-
lim peruenissent hugo magnus dictus deniele, guil-
helmus carpentiers et drocebat de uendoil, liberati
donati ad papilionem ducis et ad ceteros duces ue-
niunt et cum multa seducem leticia amplectuntur.

Capitulum [illegible] sequitur discordia peregrinorum cum imperatore

Post hec imperator
per nuncios inuitat ducem godefridum
ut ad se ueniat. Barones uero sui consulunt
ne ciuitatem intret. Turbatus impera-
tor illis mercatum prohibet, peregrini per regionem
discurrunt, cibaria lucraque multa reportant. Te-
mpore imperator inuitus, ne districtum suum amplius
laterent mercatum concedit. Transacto quoque festo na-
tiuitatis domini, imperator inuitat peregrinos ut potenter
transeant et ad locum dictum Plathecena uadant iuxta
brachium sancti georgij, quia ibi prouentus essent suffi-
cientia pallatia, proditiose. At hoc tractabat im-
perator, ut eos quasi inclusos haberet, nec possent am-
plius ad libitum per regiones discurrere. Ipsi tamen aspi-
tate generis faciliter persuasi sunt, et circumdati sunt bra-
chio sancti georgij ex vna parte, et ex alia riuo aque dulcis
qui in estate paruus est, magnus propter pluuias in hye-
me super quem edificatus est pons quem transierant. Requirit
tunc ducem iterum imperator, ut accedat ad ipsum. Ille
fraudes metuit, et per nuncios nobiles transmittit quod
suorum consilio principum baronum omnium expectabat aduentum.
Tunc imperator iterato abstulit eis mercatum et circa
ripam brachij sancti georgij transmittit sagittarios in
multitudine ad partes ubi dux fuerat hospitatus
et sagittantes multos interemerunt, qui usus mare de-
scenderant plures et uulnerauerunt per hostia et fenes-
tras. Tunc balduinus frater ducis iussus cum quingentis
equitibus pontem occupat, ne preoccupetur a grecis,
necnon dubitantes insultum ciuium imminere, hostia
cuncta combusserunt in quibus hospitati fuerant cum alijs
procerns, et ab igne usque ad vi uel vii miliaria omnia co-
cremata sunt. Transeuntes autem pontem in pulchro
prato conuenerunt. Ibique magnum fuit prelium, multi
peregrini interfecti sunt, plures uero de ciuibus qui ta-
dem pondus prelij non ferentes ad ciuitatem confu-
giunt. Peregrini uero in crastino pro victualibus trans-
mittunt, et partem exercitus usque ad lx ui progrediuntur.

Et post dies sex habundantia victualium et lucra alia
reportant. Tunc godefridus nuncios recepit et
litteras boamundi monentes ut a malicijs grecorum et im-
peratoris insidijs caueat, et suum celerem mittit aduen-
tum. Sed imperatorem aduentus nunciorum non latuit nec sine
cordis amaritudine clamores ingeminatos audit uasta-
te prolixe regionis secretum. Proinde cum baronibus init
consilium. Deinde ad ducem honos nuncios transmisit
ut ad se ueniat, et filium suum maiorem dabit obsidem ad
cautelam. Placuit hoc cunctis baronibus, et recepto im-
peratoris filio, godefridus ad imperatorem perrexit, a quo
miro applausu recipitur et similiter a cunctis baro-
nibus. Tandem eum imperator osculis demulces grande
profitetur amorem, et imperialibus induit uestimentis
filium vocans, et de cetero defensorem imperij et collatera-
lem instituens, iuxta imperatorem sedere iubet, aperti-
sque thesauris suis incredibilia dedit munera, omnique sep-
timana pecuniarum magna pondera transmittebat
ab epiphania usque ad ascensionem domini. Post aliquot dies fa-
miliaris colloquij dux redijt et filius imperatoris ad cita-
tes cum multa pompa deducitur. Et pax utrobique procla-
matur, omnisque arcetur offensa. Intrante autem marcio
de aduentu aliorum baronum noua hita sunt. Placebat
tunc imperatori et peregrini etiam concordabant ut brachium
sancti georgij transeant. Regressus igitur imperator nauigia
parat in bitinia transeat que est prima pars asie, et castra
posuerunt circa calcedonie ciuitatem que statim ultra brachium
sancti georgij sita est. Unde venire constantinopoli atque re-
dire bis uel ter poterat in die.

Capitulum [illegible] de initio ordinis Cisterciensis et de quibusdam [illegible]

Anno 1094 ex monasterio molismo et epa-
tu lingonensi, temporalibus diuitijs et spiritualibus
gratijs exornato, quidam prudenter considerantes quod
inter possessiones et uirtutes non consueuit
diuturna esse societas, cistercienium petunt locum silue-
strem, ibique magnis laboribus in loco sibi preparato arta
vita in domino seruierunt. Anno domini 1108 clerico cuidam
studenti lugduni in uisione apparuit ciuitas mira decora
super montem posita, cuius aspectu nullus saciari posset
et fluuius aspexit circuire montis radices, ubi pau-
peres homines suas lauabant tunicas, inter quos erat quidam
veste candidissimus qui iuuabat, a quo petiuit qui uel
uos estis. Et ille vidit isti pauperes sunt penitentiam agentes et
ego sum christus sine cuius auxilio nullus in penitentia pro-
ficit. Hec autem ciuitas paradisus est, ad quam nullus peruenit
qui tunicam suam per penitentiam non lauit, consilio igitur
sui episcopi renunciat seculo, cistercium uenit ad ianuam
monasterij pulsauit, portarium recognoscit ex illis fuisse qui
tunicas lauabat in flumine, abbatem petit, qui cum fratribus
uenit et cum eos omnes similiter cognouisset cum lacrimis recipi pe-
tit et impetrat, et non multo post prior efficitur. Hildeber-
tus tunc floruit cenomanensis episcopus, magister berengarij tu-
ronensis episcopi versificator et doctor egregius, qui tribulationes
et vincula pro christo sustinuit et uisus delegatus de exilio suo
composuit, cuiusque talis extat oratio. Ecce porta iam delatum iam
fetente tumulatum vita ligat, lapis urget, sed si iubes resur-
get hic. Iube lapis reuoluetur, iube vita dissoluetur, cre-
scens nescit moras, postquam clamas exi foras. In hoc salum me
a ratis infestatur a piratis hinc assultus inde fluctus hinc
et inde mors et luctus. Sed tu bone nauta veni, preme ventos ma-
re leni. Fac abscedat hij pirate, duc ad portum salua rate.
Infecunda mea ficus, cuius ramus extat siccus. Sed hoc cito
dimittatur, stercoretur, fodiatur. Quod si nec dum respondebit
flens hoc dico tunc ardebit. Inde languens et afflictus tibi
soli sum relictus. Ut hinc hostis euanescat, ut infirmus con-
ualescat. Tu uirtute ieiunandi des infirmo des orandi.
Per hec duo christo teste liberabor ab hac peste. Tu inter-
me non sinas infernales officinas. Ubi meror ubi metus
ubi fetor ubi fletus, ubi probra deteguntur, ubi rei con-
funduntur. Ubi tortor semper cedens, ubi uermis ubi edens
ubi totum hoc perhenne, quia perpes mors gehenne. Re[illegible]

syon illa / syon dauid urbs tranquilla. Cuius faber auctor lucis / cuius porte signum crucis / cuius clauis lingua petri / cuius ciues semper leti. Cuius murus lapis viuus / cuius custos rex festiuus. In hac urbe lux sollempnis / uer eternum pax perhennis. In hac odor implens celos / in hac festum sempiternum melos. Non est ibi corruptela / non defectus non querela. Non minuti non deformes / omnes Christo sunt conformes. Urbs celestis urbs beata / supra petram collocata. Urbs in portu satis tuto / de longinquo te saluto. Te suspiro te affecto te requiro tibi anhelo. Quantum tui gratulentur / qui festiue conueniunt. Quis affectus eos stringat / et que gemma muros pingat. Quis calcedo quis iacinctus / norunt illi qui sunt intus. In plateis huius urbis sociatus piis turbis. Cum moyse reliqua pium catem alleluia Amen

21 ... de via boamundi constantinopolis ...

Boamundus / ...

Interea mare adriaticum / ex transuerso nauigans / uenit durachium. Indeque transiit per medium desertum bulgarie in societate sua plures habens potentes et probos. Venit ad ciuitatem vocatam castore / et ibi celebrauerat festum natiuitatis domini / sed quia indigene victualia negauerant / quasi inimicus tractatus sit rapere necessaria vite / et non modicum dampnificauit patriam. Deinde venerunt ad terram pelagonie valde fertilem / et de quodam castro / ad quod multi fecerant refugium / duxerunt predam magnam. Deinde combusserunt. Surgentes vero tancredus et imperator hoc audiens de eius aduentu / non modicum sollicitus / etiam propter antiquam patris iniuriam / mandat suis stipendiariis / locum et tempus obseruare ut illi et eorum sue noceant. Hoc quidem occulte ordinat palam vero nuncios transmittit / et ad se bladis inuitat sermonibus tamen dulcem et ubique promittit forum sibi liberum exhiberi. Venit igitur boamundus post receptos nuncios usque ad flumen burcaldar / et postquam maior pars exercitus iam transierat / exercitus imperatoris insultum fecit in eos qui remanserant. Audito vero clamore tancredus cum ijm reuertitur multos interficit / multosque capit qui iussu imperatoris id se egisse confessi sunt. Dissimulato dolo pertransita macedonia cum appropinquaret constantinopolim / imperator per nuncios eum ad se inuitat / et diu hesitat suspectas habens insidias. Occurrerit illi dux godefridus ab imperatore summissus cuius tandem inductione ad imperatorem uenit / et muneribus honoratus est. Promisso homagio Interim vero tancredus eius ex sorore nepos / ultra brachium sancti georgij exercitum transduxit Imperator hoc audiens animo commotus recta dissimulauit omni die boamundo noua dona tribuens. Demum licenciatus et ipse ad alios transiit Eodem modo comes fladrensis de barro duracium transiit / et diuina ab imperatore inuitatus est Et postquam cum imperatore sic et ceteri omnia expediunt / ad alios transiit. nec multo post venerunt nuncij comitis tholosani et episcopi podiensis / dicentes quod tempestiue constantinopolim applicarent //

22 ... de via comitis tolosani ... gestis cum ...

Comes tholosanus et duo episcopi cum pluribus comitibus et baronibus sociati per hystriam et dalmatiam usque ad duracium venerunt / multa aduersa passi sunt in via / inuasores et raptores et victualium inopiam Duracij pati erat imperatoris nuncij cum sic et predecessores suos inuitates / memores uero preteritorum ut futura vitarent pericula / nuncios ac literas leti susceperunt / postquam uero exierunt epyrum et uenerunt pelagoniam / ubi magna rerum copia inuenerunt episcopus podiensis ab alijs sequestratus loci cuiusdam amenitate / a bulgaris captus et tandem redemptus est / mane surgentes transierunt thessalonicam et macedoniam Deinde multis diebus et multo labore peruenerunt ad ciuitatem vocatam rodestum / que supra brachium sancti georgij sita est a constantinopoli distans dietis iiij. Illuc vero imperatoris nuncij iterum inuitates ut supra Nuncij quoque et littere baronum hoc ipsum hortabantur Coactus igitur eorum precibus alijs / dimisso exercitu ad imperatorem iuit / requisitus negauit se facturum homagium Iratus imperator occulte iubet suos exercitum comitis ledere / multosque occidere Idque caute ut amplius noceat Reuocauitque omnes naues que ultra brachium sancti georgij victualia deportabat. Proditorie igitur de nocte peregrinos inuadit ac primum illi proditionem aduertentes arma capiunt et hostes occidendo et uulnerando fugat et non prius scandalum repatriare disponunt quod et passi sunt sed ab episcopis alijsque clericis dei ubi predicationibus confortati in suo proposito permanserat Barones vero qui iam transierat imperatorem nuncijs proditionis arguunt ille pro boamundo et comite flandrie transmittit volens pacificari comiti tolesano. His ergo mediatoribus de uoluntate baronum pax reformata est. Uidebat enim quod non aderat tempus vindicte sed neque facultas reductus igitur comes ad imperatorem fecit homagium Imperatorque maiora et ampliora illi donauit quam cuique aliorum ita ut stupent qui aderat Cunctisque baronibus qui trans brachium sancti georgij venerat noua munera largitus est Necessarijs igitur expeditis de constantinopoli in bitinia transfretauerat / alijsque iuncti sunt

23 ... de nicene capcione ... baronum ...

Congregati barones ultra brachium sancti georgij versus niceam iter dirigunt. Et cum appropinquarent nicomedie occurrit eis petrus heremita / cum paucis qui sibi remanserat cui barones plurima dona tribuerunt Inde processerunt et niceam obsederunt .14. madij Interea dux normannie et alij comites cum gente multa constantinopolim venerunt. transierunt enim per apuleam et duracium fecerantque imperatori homagium et muneribus honorati ad alios peruenerunt / et cum magna leticia recepti sunt. Fuerunt autem exercitus / sexcenta milia peditum / equitum vero loricatorum usque ad centum milia. Cogitant ac in hoc principio taliter agere ut cunctis audientibus terrorem immittat. Ciuitas nicena in plano est. sed prope montes et nemora et lacum magnum habet ex latere occidentis / cuius unde ad murum verberat Ex alia parte sunt fouee profunde et late / Eius laci aqua repleti / acerrimeque fontium et bellatoribus uiris munitissima Huic ciuitati solimanus et toti comite a brachio sancti georgij usque ad tharsum dominabatur. sibi concesse ab auunculo belfeth soldano persie / qui eam et ulterius siriam occupauit tempore imperatoris dyogenis / qui ante hunc alexium tercius fuit. Solimanus iste / ad montana se retraxerat ad x. miliaria / et continue per exploratores querebat quo posset apte aggredi peregrinos et obsidionem amouere Peregrini vero postquam ex parte laci ciuitatem circuidant et in magna ponunt angustia / Solimanus per lacum in nauicula transmittit / qui ciues confortent et moneat utcumque ipse aggressus fuerat peregrinos ex parte una / ipsi aptis ianuis eos ex parte alia prosequatur Nuncij isti ut possent intueri / qua parte posset solimanus intentum commodius perficere / descenderunt aliquantum sua ciuitate remoti. propterea capti solimani denudauerunt consilium / omnes proinde peregrini parati in locis suis ordinati sunt circa .3m. Solimanus descendit de montibus et prima thurcorum acies ingente irruit contra comitis tholosani sed repulsa acie solmani urgitur / ut eosdem iterum aggrediatur. At gotfridus boamundus et fladrensis comes videntes immensam esse thurcorum multitudinem / et quod eam comes tholosanus sustinere non posset in illos suas acies direxerunt / et thurcos in fugam uerterunt eorum iiij.m interfectis. multis etiam captis et m. capita interfectorum miserunt imperatori / nonnulla in terra intra ciuitatem proiecerunt cum machinis ad terrorem. Imperator vero baronibus multa misit donaria et iussit illis necessaria cuncta deferri / multi contra ciuitatem fuerunt insultus sed thurci per nauiculas armis et victualibus continue renouantur Mittunt proinde peregrini legatos ad imperatorem / et a mari in curribus naues ad locum portant per vij milia via una nocte / terrentur thurci tam subita deportatione

C 224

navigii. Et de cetero sine periculo transire non possunt. Tandem variis ingeniis turri una obruunt et ex tunc ipsius muros terrore cunctos invasit, maxime vero coniugem Solimanni. Ipse pro latum cum duobus filiis fugit. Sed a peregrinis capitur civitas. Indutias petit ut baronibus pro deditione tecte loquatur et in hoc convenit, ut imperatori reddatur quod et factum est XX iunii. Imperator vero post aliquot tempus uxorem et filios reddidit Solimanno ut Thurcorum inveniret gratiam, seque contra peregrinos eiusdem cum eis cinderet voluntatem. 24 p... peregrinorum ab inimicis insultu ... turcorum ...

Post assignatam mercam imperatoris baronibus iussu magnatum peregrini iter arripiunt et 2a die iuxta pontem quendam castra metati sunt. Ibi duobus diebus manserunt. In crastino ponte transierunt. Indeque ab invicem aliquantulum separati sunt, ingressuri deserta terrae et inaquosa. Boamundus enim dux Normanniae et comes Carnotensis et Tancredus et comes Sancti Pauli cum multis aliis recesserunt ad sinistram et descenderunt in vallem vocatam Gorgoni circa horam nonam se locaverunt. Alii vero iverunt ad dexteram et tota die per pulchra loca ambulaverunt, et supra rivos aquarum castra posuerunt. Erat quoque distantia duorum exercituum quasi duarum leucarum. Innotuit hec divisio Solimanno commoto animis de amissione uxoris cum filiis et tam nobilis civitatis, sollicitoque ut peregrinis rependat vicem. Nunc vero utilem videtur opportunitate nactus minorem exercitum a sinistris aggreditur. Peregrini vero arma capiunt et acies ordinant, statuentes parvulos cum mulieribus iuxta paludes et plaustra circumponentes. Maioris quoque exercitus implorant auxilium. Erant enim cum Solimanno ultra ... equitum, Christianorum vero pauci et plus maior pedestris. Turci post ingressum sagittis peregrinos quasi pluviarum imbre sauciant, nescio quid barbarum clamitantes. Peregrini autem timentes equorum amissionem in illos laxatis feruntur habenis. Illi fugiunt latera cum ictus et ensium. Hic quippe eorum erat mos, ut proiectis sagittis nihilominus insequentes sagittent. Redeuntibus autem peregrinis et sagittariis recutitur multique corruunt ex cumulo Christianorum et dum pene desperassent, ecce advenientis auxilii buccinas audiunt, equorum hinnitum, populique tumultum, et recepta fiducia adversariis resistunt audacius. Supervenientes vero cum multo vigore in Thurcos irruunt, multos vulnerant, prosternunt ac interimunt tota die, fugientesque insequi non cessant usque ad castra, tunc simul cum victoria inestimabiles obtinuerunt divitias. Pauper ibi ditatur et nudi Thurcorum sericis vestibus induuntur. Dum vero quatuor duo varia ad loca diffugiunt, Solimannus recepit .x. milia ... qui ad eius auxilium properabant, se qui et fugientem arguunt. Ille ut potuit singultuosis suspiriis tandem reddit: multa vos vexat insania. Peregrinorum ignoratis audaciam. Virtus eorum non est humana sed celestis aut diabolica, et si propriam deficiat auxilium, expectant divinum. Mortem vix metuunt. Inde sibi premium pollicentes. ... milia fuimus et abiens ... aut ... aut in omnem ventum dispersi sumus. Annunciato igitur serio se adventu cum Solimanno fuga capiunt, ad quascumque Christianorum civitates veniebant, mentiebatur pro Solimanno peregrinos omnes aut deletos aut captivatos, qui ad civitates destruendas venerant, et cum sibi aperiebantur, ab incautis ianue civitatis ferro et igne qui Christianorum erant destruebat. Nocuit hoc non modicum peregrinis. Maiorem enim exinde habuerunt inopiam victorum quam illis fuerit oportuna. Peregrini vero tribus diebus in predicto loco immorati, iter arripientes totam transiere Bithiniam et Licaoniam intrantes Pisidie pervenerunt ad locum arci

dum frater calor immensus in iunio periere preterea una die homines 400 mulieres non mille ... ... tande ad fluvium pervenerunt, ex cuius intemperato potu homines et animalia plurima periere. Post tale infortunium pervenerunt ad terram fertilem et bonis omnibus habundantem ex latere Anthiochie mediocris quam in provincia illa metropolis est. 25 p... victoriis Tancredi et Balduini ... circos precedunt ... discordia ac pacis reformacionem.

Ceperunt nonnulli predere multitudinem graue eis erat tante multitudini posse victualia reperire. Balduinus ergo Godofredi germanus cum equitibus VII et peditibus multis ex una parte, ex alia Tancredus cum equitibus V et aliis peditibus profecti sunt ad explorandum loca unde multitudo transire debebat, si victualia, si difficiles passus haberet, si aliqua pericula imminebat. Magna autem congregatio predicte pertransita provincia Licaoniam intraverunt et usque ad civitatem Yconii pervenerunt. Celeriter autem eam terram pertransire statuerunt propter victualium inopiam. Turci enim fecerunt ad montes confugerant. Pervenerunt igitur ad civitatem Camasse ... Ibi tribus diebus immorati sunt. Tancredus autem regiones pabulans ad Tharsum pervenit Cilicie, unde apostolus Paulus traxit originem, ac civitatem fundavit Tharsis qui fuit filius Iavan filii Iafet filii Noe, Genesis x. Illic Tancredus qui consistens variis inductionibus minis et precibus obtinuit civitatem suo titulo deputari quousque magnus adventaret exercitus. Eius igitur vexillum magno turri imponitur et ipse securitatis statum civitati promittit. In civitate autem ei in circuitu erant Armeni et Greci. Hii artes exercebant lucrativas, Thurci vero soli armis utebantur et munitiones tenebant. Accidit autem ut illuc Balduinus veniret, et a Tancredo gratiose receptus est. Demane vero in turri vexillum Tancredi aspiciens dedignatur, eo quod maioris quam Tancredi esset potentie. Respondet Tancredus nulla sibi rogata violentia eo vexillum illius creatum est, antequam adventus sui illuc esset opportuno. Ille satisfactione hac minime contentus civitatis excidium comminatus est, in alio deposito suum erigatur vexillum. Hanc iniuriam dissimulavit Tancredus pro vitando peregrinorum periculo, et recedens iuit ad proximam civitatem vocatam Adanne, quam quidam Burgundus obtinuerat Thurcis expulsis, et victualia illi habundantissime tribuit. In crastino Tancredus iter arripuit et Mamistram civitatem expulsis violenter Thurcis obtinuit. Balduinus vero postquam Tancredus recessit, CCC peregrinos ad Tancredum putantes accedere in civitatem non admisit. Propterea Thurci de civitate suos ac sua exeuntes et postquam ad tuta loca deduxerunt, redeuntes super CCC peregrinos dormientes irruerunt et pene omnes interfecerunt. Doluerunt autem mane peregrini pro plaudes in tantum militares nisi ad turres confugissent. Quietato vero ardore Balduinus cum iuramento asseruit se peregrinos non ob aliam causam admittere noluisse, nisi quod iuraverat civibus quod ante eorum adventum nullum admitteret. Dimissa deinde in civitate custodia Balduinus ultius progreditur et usque ad Mamistram civitatem veniens introitum petiit. Tancredus magis in vindictam exarsit, premisitque sagittarios qui pascentes per pratum equos vulneraverunt ac interimerunt. Ipse vero cum 400 equitibus in eum irruit, multos premens et multos vulnerans, sed adversarii cum plures essent, eum retro cedere cogerunt. Superveniens vero nox iteratum prohibuit congressum. In crastino tales sanguis tepuerat et mediatorum auxilio invicem reconciliati sunt. Tancredus ultius procedens Alexandretam capit, qui vero erant in montibus Armeni et Thurci tributa offerunt, ut tuti permaneant. Balduinus ducem Gotofredum audiens a fera in venatione lesum revertitur. Magnus vero pue-

Sibi baldwin(?)

Dissimula[t] tacredi

Damnum Baldwin(?)

nit/ exercitus usque ad marasse. Ibique ortum murmur contra balduinum de eo quod tarcedo fecerat sedatur/ quia generosus alias erat et probus. et inductus id egerat/ iamque satisfecerat/ paratusque adhuc facere ampliora

26a pars de prosperis successibus balduini circa septentrionem/

In illis quidam armenius pancratius nomine/ die noctuque balduinum molestat ut regionem uberrimam versus aquilonem ut gratis acciperet. tandem assumptis .c. militibus ex multitudine peditum armenium sequitur. Inuenitque terram deliciosam et fertilem. Incolebant eam christiani pauci cum thurci munitiones tenebant/ arma fidelibus prohibentes. Ad primum ergo aduentum cuncti fideles plene illi tradunt dominium usque ad eufraten. Fideles quoque tantam conceperunt audaciam ut thurcos de tota regione expellerent. Fama itaque balduini usque ad ciuitatem rages transiit que predictam ultra eufraten sita est/ Sperantque ciues eius auxilio libertatem/ hii ad beati thathei predicationem ad fidem conuersi sunt sed tributarii erant thurcis qui erant in circuitu. Breuiter igitur duce qui eos ab hostibus minime defendebat ciues interficiunt et homagium faciunt balduino tanquam domino. balduinus uero dominus in propinqua ciuitate uocata sarmes ciues regens nimis afflixerat. propter quod cum balduinus eum molestare cepisset eo prius .x. bisanciis dominium ciuitatis balduino resignat/ quos faciliter dare potuit. Nam ducis defuncti thesauros receperat. Erat et alia ciuitas uocata sorogie cuius dux nominabatur balach qui ciues rages fortiter molestare consueuerat. Rogatus autem balduinus ut remedium apponeret placide acquieuit. Congregans igitur gentem suam et conductis ingeniis et bellicis instrumentis ciuitatem obsedit et prima die acerrimum dedit insultum. Videntes uero thurci quia 2a die et 3a similiter ageret/ spesque nullum expectarent auxilium de vita facti securi reddiderunt urbem. Balduinus uero in magna turri bailiuum posuit qui eos in pace regeret non enim habebat populum qui illis recedentibus ciuitatem incolerent/ per captionem autem ciuitatis huius assecurata uia de rages usque ad anthiochiam cum prius usque ad eufraten impedientibus predicte ciuitatis habitatoribus securi pergere non valerent

27a pars de itinere/ huius magni exercitus versus anthiochiam

Procedentes peregrini multa reperiunt incommoda/ alicubi terram desertam et inaquosam/ alicubi propter victualium inopiam spicas uellebant et manibus confricabant/ ut uel taliter famem mitigarent/ Mortua quoque est maior pars equorum unde equitabant multi boues et magnos terre illius arietes. Tandem intrauerunt licaoniam prouinciam omnibus bonis uberrimam et refocillati pronii [?] suadentibus incolis aquam in uasis et utribus portauerunt/ quia non inueniebatur. unde 2a autem die in uesperis ad quoddam peruenere flumen. Ibique duobus diebus hospitati sunt/ altera uero die precursores venerunt ad eracleam ciuitatem quam thurci ut peregrinorum insignia a longe inspexerunt vacuam fugiendo reliquerant. Ibique peregrini quatriduo quieuerunt in armenia ab indigenis qui a thurcis affligebantur gratiose recepti sunt et tharsum atque thenam malumistram peruenerunt. Erat autem miles quidam in exercitu fortis et strenuus. ex illa regione oriundus qui terram illam postulauit a cunctis principibus ut eam in fidelitate sancti sepulchri et dei et eorum custodiret/ cui principes assensum dederunt/ cognoscebant enim eum virum fidelem et bellicis rebus aptum. Venerunt deinde ad cesaream capadocie que sirie ex parte septentrionis iungitur et gratiose recepti sunt. Egressi prospere de capadocia peruenerunt ad pulcherrimam ciuitatem quam petrus de alpibus perdidit [?] et obtinuit a baronibus. Inde peruenerunt ad ciuitatem thoalde [?]. Ibi iii diebus

immorati suarum necessitatum inuenerunt remedia. Inde et usque castrum publicanorum processerunt quo subiugato in uallem de rugia peruenerunt ubi inuictos thurcos multos in ore gladii percusserunt quod cernentes armeni qui inhabitabant letati sunt/ et cum terra sua tradiderunt se illis et rusam ciuitatem et castra plurima obtinuerunt. Deinde uniuersus exercitus iter arripuit per montana solis feris peruia ibi ab altitudine montium descenderunt ad profunda uallium. erat uia impedita frutetis et densis spinarum vepribus nullus poterat eques transire/ pene multi pre labore abiciebant galeas et loricas. finito tam siluestri itinere ciuitatis habitaculum [?] inuenerunt marasii et ab incolis cum honore et gaudio recepti sunt. notificauerunt quod peregrinis adesse propinquam ciuitatem thurcorum [?] vocatam artasie. et mittitur robertus comes flandrensis cum .m. loricatis et aggressi sunt ciuitatem. Turci uero non admirantes sed propinquiora fortilicia cucurrerunt. Christiani uero qui secum habitant concepta audacia illos occidere et amputata eorum capita peregrinis de turribus proiciebant. Demum apertis ianuis ciuitatis peregrinos cum gaudio susceperunt. Distat autem ciuitas ab anthiochia solum .xv. leucis. Cum uero appropinquasset magnus exercitus cognouit quod oportet magnam transire aquam et quod pons ante se haberet duas munitissimas turres cum 100 arcteriis [?] .vii. quos thurci custodirent ripam. Premittitur igitur comes normannie et non sine magno belli tumultu pontem obtinuit. Transiens igitur totusque exercitus prope anthiochiam ad .vii. leucas quieuit. In crastino uero inter montes et fluuium una leuca prope ciuitatem castrametati sunt

28a pars de descriptione anthiochie ac eius obsidione

Anthiochia in celesiria sita est in ualle habundantissima repleta terris et habitatoribus multis et in segetibus habundantissima fontibus et riuulis irrigua. Ex parte orientali sunt montes per leucas eo producentes ad .iiii. uel sex leucas. Supra montes lacus propter fontium habundantiam. Ibique est magna piscium habundantia/ de lacu descendit riuus prope ciuitatem/ et propinquum flumen labitur flumen in fararmus [?] dictus/ olim orontes. Undis rapacibus et ipso impetu frigidioribus salubrius aere tempore ciuitati medetur/ montes sunt alti et tamen in eis habitationes/ sunt multum domestice et uallem claudunt a duabus partibus. Mons qui est uersus meridiem uocatus orons/ inter quem et fluuium ciuitas edificata est. Alius mons uersus septentrionem uocatur montagna neros i. aquosa/ per hanc vallem currit fluuius supradictus a cesarea capadocie. Veniens in monte autem qui uersus meridiem incipiunt muri anthiochie et descendendo perueniunt usque ad fluuium suntque in muris turres 440. magnum autem spacium comprehendit/ in ciuitatem sunt duo montes multum alti et in altiori est inexpugnabile fortilicium. Inter illos duos montes est uallis multum profunda et stricta. Inde labitur riuulus multum accomodus. sunt in ciuitate et fontes alii plures sed cunctis preualet fons sancti pauli ad portam orientalem. Conducitur et alius fons infra villam subtili artificio. A parte occidentis labitur fluuius farfar prope villam ubi pes pontis muro ciuitatis coheret. Longitudo ville quasi ad .iii. leucas se extendit. Oriens autem auxiens dux ciuitatis uenturos peregrinos transmisit nuncios et litteras barbaris orientalibus et ore pluribus locutus specialiter caliphe baldacensi et magno soldano persie. Iam enim a solimano didicerat peregrinorum audaciam et ua-

lorem/ omnes grande promiserat auxilium Interim
Anciens omnes vicos congregat bellicosos/ ciuitatem
te victualibus munit et armis. Habuit in civitate vii
equites et xx peditum armatorum Cante igitur et tam
munite ciuitati obsidionem apposuit .xv. die Octobris
Erant autem peregrini viri bellatores usque iii milia
Imbelles uero erant non pauciores computatis puer-
is et mulieribus nec poterant cum circumdare ciuitate
habebat enim quinque portas in plano una erat uersus orien-
tem porta sancti pauli quia sita est desuper abatiam sancti pauli que
est in descensu montis Secunda est uersus occidens vocata por-
ta sancti georgii Et citra has duas portas est longitudo ci-
uitatis Uersus aquilonem sunt tres porte quibus itur versus
flumen Una que est superior et vocatur porta canis. pons
lapideus iacet ante portam illam de transeundo paludem propter
fontes orientales et alios riuulos Media vocatur porta
ducis et distat una ab alia per dimidiam leucam Tercia voca-
tur porta pontis quia lapideus pons est ibi per quem trans-
eunt fluuium A porta enim ducis usque ad pontem flumen
appropinquat ciuitati Ille iste porte et porta sancti georgii non
potuerunt obsideri Ante superiorem obsedit boamundus cum
suis post eum in ualle robertus dux normandie ro-
bertus comes flandrie stephanus comes blesensis hu-
go magnus usque ad portam canis Ante portam autem illam
erat comes tholose et episcopus podiensis et comprehenderat totam
plateam usque ad aliam partem pontis ad quam locatus erat
dux gotofredus cum militibus occupantes totam plateam usque
prope portam pontis In his locis erant viridaria in mag-
na copia/ que peregrini destruxerunt ut illic sua tentoria
ponerent

xxx[a] p de antiochie captione et uictoria
... saluatoris et uictoria contra gorbagath

Nositi peregrini inter ciuitatem et fluuium
pro se et equis victualia sufficienter habe-
re non poterant/ non transeuntes flumen illa procu-
rabant Exeuntes uero multum per insidias trucida-
batur coacti peregrini quasi super naues pontem edificauerunt
prope castra ducis gotifredi ad eundem eis utilem Et
ab isto ponte usque ad pontem lapidis erat una magna
leuca per duos autem pontes lapideos thurci nocebant plu-
ries christianis cum sagittis nec poterant eis in eque nisi per
pontem Lesus plurimum est comes tholosanus maxime
in equorum amissione/ cogitat primo pontem/ proinde
destruere nec ualuerunt Secundo castrum ligneum pro defensione
construere sed igne consumitur/ Tercio maximis opilant
saxis custodiam apponentes ne amoueretur/ Deinde ar-
tati fame eligunt barones/ qui districtum thurcorum cum gra-
di copia profunde intrent/ et victualia reportent/
multas et magnas egerunt predas/ et cum thurcis sibi obuiam
factis pugnantes victores effecti sunt/ Hii cum victualium co-
pia ad famem pene consumptos redierunt/ calipha et egipti
munera mittit per nuncios baronibus rogans ne ab obsi-
dione recedant promittens auxilium cum victualibus et pe-
cunia/ Anciens multum debilitatus ad alios nuncios trans-
mittit cum litteris ut prope fecerat opem. Stetitque in insidiis
more solito donec peregrini ad pontem venirent congres-
suri Adhuc pagenda conuenerunt cuncti alapie cesaree
et illi de aman et plures alii/ in magno fuissent peri-
culo nisi armon qui in ciuitatem erat cautos eos fe-
cissent Sic et omnibus eis sepius scribebat/ tunc peregrini
uniuersaliter arma sumpserunt pedites remanserunt/ ad
castrorum custodiam/ equites processerunt non amplius vii/ et inter
lacum et fluuium quendam vocatum dancfer nocte venerunt
Thurci uero et ipsum fluuium transeuntes primo miserunt arce-
rios. baro ... nec uero et milites loricatis habentes in
thurcos irruerunt et tandem in fugam conuerterunt et rece-
dentes per x leucas sequuntur/ occiderentque usque ad ii[m]. Thurci
quoque qui erant in castro vocato arene xiiii leucis distante ab
anthiochia hec videntes locum christianis libere dimiserunt
viii febr. Inter cetera autem barones .m. equos quibus multum
indigebant lucrati sunt Et 400 capita thurcorum secum
reportauerunt Et 200 in ciuitate proiecerunt cum machinis
Et 300 alia super palos posuerunt ante ciuitatem ut cum ad mu-
ros accederent illos viderent Fuerunt autem perditi thurci xxvii[m]
equites Concordauerunt inde barones fortilicium facere in
loco alto quod imminebat exercitui boamundi/ tunc secura fue-
runt/ quasi esset intra menia ciuitatis Venerunt deinde multi
ducentes quoque ianuenses victualia illis venderent si adesset/ qui
secure illa conducerent sed non latuit hoc eos qui erant in ciuita-
te miseruntque iiii[m] equitum electorum qui peregrinos non modicum
leserunt in via/ tunc dux gotifredus cunctos arma cape-
re iubet Anciens ex signis aduertit peregrinos a suis lesos/
et de suorum reditu sollicitus esse cepit A precursoribus quoque pe-
regrini cognoscunt thurcos redire A parato igitur loco et tempore subi-
to in thurcos prosiliunt stupefactosque uulnerant et prosternunt
et dum ad pontem se reducunt gotifredus ea parte se opponit illis
et retrocedere cogit/ cuncti cum magno pugnant uigore
Anciens uero videns tantum plus furorem cum suis exiit ianuas
quoque statim claudi iubet sed tanto timore concussi sunt ut acies mi-
nime ordinare valerent/ tantus erat hominum clamor/ hinnitusque
equorum ut tonitrua vix audirent/ Videns autem anciens
suorum excidium iussit portas aperiri thurci uero cum tanto
impetu ad pontem currunt ut plures precipitarentur in
aquam Gotifredus tunc vnum qui se dum molestauerat super
medium scindit/ ut una medietas in terram ceciderit alia
medietas in ciuitatem equo euecta sit licet egregie ar-
matus esset/ ipso bello thurcorum ultra ii[m] perierunt Inter
quos fuerunt xii admirati descenditque sanguinolentus flu-
uius usque ad mare de hac victoria stupefacti fuerunt non
minus quam leti nuncii calephe qui aderant/ In crastino conue-
nientes barones de victoria deo gratias agentes Postea statu-
uerunt quoddam fortilicium fieri ante pontem ut prohiberetur
introitus ac exitus/ et cum illis remansisset exitus solum
per portam occidentalem que erat inter pedem montis et fluuium
dancfer Ille exitus peregrinis non nocebat. quia circa flu-
uium fere locati erant/ cum quia victualia recipiebat
aliud ibi fortilicium erexerunt/ ad latus quoque fluminis erat
locus pascuis aptus ad iii uel iiii leucas prope ciuitate
ibi tenebat animalia sua/ quod aduertentes christiani prouiso
inuaserunt locum et iter/ et interfectis custodibus usque ad ii[m]
equorum bonorum duxerant ad exercitum et alia animalia
multa Balduinus autem audiens exercitum fuisse in multa
necessitate victualia et dona plurima misit baronibus
et etiam proplatibus que multum grate suscepta sunt

xxix[a] de insultibus et cautelis variis tam obsidencium
quam obsessorum

Anthiochena ciuitas per beatum petrum ad fidem
conuersa instabilis semper in fide permanserat licet
heresis mathmetica in circuitu serperet
quasi circiter uero annis xiiii ante obsidionem
huius cum belpheth eam occupauit usque ad constantinopoli
sub thurcorum dominio facta est Christiani uero depositis ar-
mis nil auctoritatis in ciuitate habebant. Erat autem turris
collepinis in muro ciuitatis uersus occidens ad portam
sancti georgii ubi dum christiani artes et mercationes suas exer-
cebant. Hermiferus autem quidam ipsorum gratiam cepit coram
domino ciuitatis eiusque notarius factus est. hic boamundi
famam audiens per filium intermedium familiaris efficitur
occulte nunciis et que de secretis domini scire poterat illi re-
uelabat/ tandem illi aperuit quod anciens a soldano per-
sidis auxilium pugnatorum expectabat. suasitque illi ut a baro-

ribus civitatis dominium impetraret et daret illi turrim
predictam. Temptata super hec occulte baronum intentione
nonnulli se iuri suo velle cedere negaverunt. Interim Solda-
nus persie Thorbagath transmittit cum multitudine bella-
torum, literas illi tribuens ut cuncti bailivi illi obtemperent
seruitque ex omnibus partibus per quas transiret posset ad libitum su-
mere bellatores. Et cum rages devenisset bellum illi intulit
et nocere non valuit. Postquam autem iii septimanis civitatem
obsederat nil agens recessit. Missi vero a peregrinis exploratores
rettulerunt thurcos esse victos totamque replere terre
superficiem, tunc barones iura sua de acquirenda civitate
Boamundo concedunt. Ille ab antiquo promissa requirit et nocte
per scalas appositas turrim ascendunt. Sequitur multitudo nu-
meros occupans, capitur pusterla et intrant equites. Civitatem
capiunt et infideles ubique interimunt iii die Iunii. Nec
propter rumorem nocturnum thurci de suis hospitiis moti sunt.
Putabant enim iuxta quod decretum fuerat ut omnes christiani
qui in civitate erant ipsa nocte perimerentur. Anxianus vero fu-
giens ab armeniis civibus capitur, capiteque truncatur.
Multi tamen ad castrum quod civitati imminet confugerunt nec
capi potuerunt. Tercia vero die Thorbagath civitatem obse-
dit multis fuerunt insultus. Tandem fame civitatis multitudo
cruciatur peregrinorum. Sed post promissam a domino confessionis
victoriam contra hostes exire disponunt. Et cum
summa reverentia lanceam nuper inventam domini salvatoris pro
vexillo erigunt, et contra hostes taliter processerunt. Precessit
enim Hugo frater regis francie et flandrensis comes cum
sua acie subsequitur. Postea dux Gotifredus, 3o Robertus
comes normannus cum suis, et podiensis episcopus portans lanceam
salvatoris et cum illo fuit magna pars exercitus comitis
sancti Egidii qui ad custodiam civitatis remanserat. 4o Tan-
credus. 6o Boamundus qui ex consensu omnium baronum dominus
civitatis futurus erat, et cum eo expeditiores equites pedites
processerunt ad bellum et milites qui ex necessitate equos vendi-
derant. Prelati monachi et clerici sacris induti, cruces
in manibus portantes et de Thorbagath gloriosum habuere
triumphum. Post dictam victoriam barones communi consilio
per sollempnes requirunt nuncios constantinopolitanum imperatorem
ut secundum pacta ad obsidendum Iherusalem personaliter veniat,
alias protestantur omni se obligatione solutos. Hugo
F 35
autem magnus amisso in via socio propter thurcorum insultum
constantinopolim perveniens ambasiatorum coram imperatore
fecit. Indeque transivit in franciam non sine nota infamie.
Imperator vero ad obsidionem Iherusalem minime peregrinis so-
ciatus est infortuniis territus atque gravaminibus que in
antiochia illis contigerant.

3a pars de itineribus peregrinorum in Iherusalem

Post hec tanta in antiochena civitate fit
pestilencia ut 30 vel 40 in die sepulture
traderentur. Peregrini igitur barones requirunt
ut pro implendo voto, pro vitando periculo versus
F 35
Iherusalem iter arripiant. Illi deliberato evidenti consilio quia
nimio et periculoso prohibetur calore, nec possent pro se
et equis necessaria invenire usque ad kalendas octobris dimiserunt.
Proinde barones et predas agunt. Boamundus in ciliciam
profectus cepit tarsum, adene, anavarze et mamistram
et suos in municionibus posuit. Ipso tempore ad civitatem rages
propter balduini munera et familiaritatem latini plurimi con-
currebant. Cives propriam utilitatem nimis consequentes et nimis
ad consilia requisiti cum thurcis eius prodicionem tractaverunt,
quod illum non latuit et principaliores peremit. Admiratos, cas-
tellanos plures factos, antiquos primo proditores exceptus
a sua familiaritate amovit. Barones etiam conniter ad
capiendas civitates illas tantum erant dediti ut vix
populari clamore retrahi possent, et versus Iherusalem ad
complenda vota iter dirigerent. Comes autem tholose tandem
iter cepit cum xm peditum et iiiC equitibus. Dux norma-
nie Tancredus sequitur habens iiiC equites et multitudinem pedi-
tum. Victualia multa recipiebant in via. Transierunt cesa-
ream, amam et camelam, dominus civitatum illis portabat
victualia et thauros magnos. Cogitaverunt autem ad maritimas
descendere regiones ut nova audirent de baronibus qui rema-
serant in anthiochia et necessaria commodius invenirent.
In tota via pacifice transierunt nec fuit occursus malus,
nisi quorundam thurcorum latronculorum qui fessos et re-
manentes post exercitum occidebant, sed per insidias capti fuerunt.
Et ex tunc securi transierunt usque ad passum quendam quem
homines castra vicini prohibere voluerunt peregrinis. Illos
autem bello superaverunt, castraque combusserunt, et volitavit un-
dique fama eorum, et undique illis mittuntur exenia. Dominus
ad planum venerunt civitatis vocate arachis, quam fundavit
arthetis filius chanaan, et est prope Tripolim ad quinque
leucas. In hiis duabus civitatibus atque locis aliis adiacentibus
erant multi peregrinorum captivi a principio tempore quo anthio-
chia cepit obsideri. Omnes nunc reddunt et ne civitates
ledant magna mittuntur tributa promittuntque nullum
peregrinorum ledere. Pauci predictos aggrediuntur Tortho-
sam sed thurci nocte timentes multitudinis adventum ad mo-
montana confugerunt. In castro peregrini civitatem intra-
verunt et spolia diviserunt. Adveniente autem marcio populus qui
remanserat in anthiochia rogat comitem flandrie et
ducem Gottifredum ut se ad civitatem Iherusalem deducant. Alle-
gantes quod bene alii transierant. Profecti igitur cum pervenissent
adliciam civitatem que pro imperatore constantinopolitano
tenebatur invenerunt se xvm. Inde redyt Boamundus ad an-
thiochie custodiam, ceteri ad gibel venere venerunt.
Ibi incipiebat districtus caliphe egipty super mare. Deinde
venerunt usque ad civitatem arachis aliisque iuncti sunt.
Tunc murmur inter peregrinos oritur, quod lancea an-
thiochie inventa non esset lancea christi sed pro quadam
barataria et lucri gratia id actum est. Dominus simplex
sacerdos cui revelatio est facta et petiit ignem maximum
preparari et cum ipsa cum lancea intrare ut ubi sic crederet. Sexta
igitur feria, qua die christus lancea est transfossus, ignis
accenditur, et premissa oratione sacerdos illesus ignem
intravit et exiit. Tunc redierunt nuncii a calipha egipti
qui de anthiochia missi fuerant. Promissio vero illius quod prius
cum lata fuit nunc explicatur, quia concedit peregrinis
ut cc vel ccc sine armis simul possent ire in Iherusalem, et
facta oratione obsidere. Super quo indignati barones condicet
absque eius licentia se ituros. Remittunt igitur tripolis
obsidionem, clamante populo ut irent Iherusalem. Ibi cele-
braverunt pascha x die Aprilis. Et per maritimas regiones
execuntes usque cesaream, illic celebraverunt pentecosten.
Hanc autem viam fecerunt consilio siriacorum qui habitabant in li-
bano maxime propter commoditatem navigii cipriensium
venetorum ianuensium, et quorundam et flandrensium
qui gratia peregrinationis venerant. Inde recedentes dimi-
serunt Iapham a dextris et pervenerunt lidam. Audien-
tes vero quod propinqua esset nobilis civitas rama, trans-
miserunt comitem flandrie, qui eam cepit hominibus vacuam
sed victualibus plenam. Tercia die recedentes pervenerunt
nicopolim que dicitur emaus. Illuc miserunt christiani de bethle-
hem et impetraverunt auxilium armatorum, ne thur-
ci qui de variis locis congregabantur ecclesiam destruerent
nativitatis christi. Peregrini autem cum multa devotione ipsa nocte
ad locum accedunt pro defensione, et orantes loca sacra os-
culis deosculantur. Nonnulli usque prope Iherusalem currentes
predas ad exercitum ducunt. Interrogati unde
illa adducerent. Fecerunt de prope portas Iherusalem

C 224

Illi audientes tam propinquam esse civitatem pre gaudio et devotione flere ceperunt, et visus civitatem attendentes quam illam viderent deposuerunt calciamenta de pedibus suis et protendentes manus ad celum gratias deo egerunt qui eos conduxerat ad civitatem sanctam super cunctas deo dilectam.

32a p de obsidione iherusalem et capcione

Cum ad obsidendum Jerusalem se pararent peregrini non amplius xx^m pugnatorum inventa sunt et 400 equites. Imbelles vero qui aliam xx^m. In civitate autem convenerat usque ad 40^m pugnatorum. Considerantes igitur dispositionem civitatis in monte a parte orientis propter vallem Iosaphat, a parte autem meridiei propter vallem filiorum Enon eam inexpugnabilem iudicant. Et ideo obsidionem posuerunt a porta sancti Stephani usque ad portam que est sub turre David ex parte occidentis. Ad portam etiam anguli que ex turre dicta est porta [illegible] credi usque ad portam occidentis obsidionem posuerat sed amoverat eam quia inutiliter commanebat propter vallem mediam inter eos et turrim anguli. Et processerat inter templum domini ad locum [illegible] et montem Syon. Cuncta autem die in civitatem totam fecerunt insultum et ceperunt omnia barbacana. Cives enim peregrinorum audaciam non ferentes pavore soluti sunt. Et si habuissent peregrini scalas ceteraque necessaria urbem obtinuissent. Duravit autem insultus a summo mane usque ad meridiem. Post hec deliberant scalas machinis in bellicis instrumentis uti. Dum igitur talia parantur exercitus estaque defectu cruciatur siti. Ad presens enim lacunas cives obturaverant. Sotes habitatores vero bethlehem et cetere loca sibi nota fideliter ostendebant pergebantque interdum per lacunas [illegible] in [illegible] per [illegible] vagatia siti peribat timebat aeris corruptionem et fetorem cadaverum. Cives etiam hec audientes ex parte non obsessa exibant et aliquos ledentes non nullos occiderunt. Insuper nova cotidie habebant cibaria. Faciebant ingenia ingeniis christianorum opposita. Et christianos qui secum erant in civitate miris gravaminibus affligebant. Ad fabricanda vero ingenia principes et plurimi peregrini immorati sunt. Statuta ergo die precedentibus religiosis fit processio usque ad montem oliveti. Petrus heremita ad bene agendum in sermone cunctos hortatus est. Pluribus vero ieiunius erat ad dominum ut hereditatem suam de manu infidelium liberet. Thurci hec videntes de muris mirantur quid christianorum agat. Factas quoque cruces probrose [illegible] tant quod multum corda fidelium sauciabat. Facta autem oratione in ecclesia montis oliveti ad castra redierunt, et cunctis dispositis barones cernentes civitatis partem obsessam bellatoribus et ingeniis plus ceteris munitam nocte precedente insultum castrum ligneum [illegible]. Instrumenta inde amoventes cum multa difficultate qui per miliare conduxerunt versus aquilonem inter portas sancti Stephani et anguli, et tria castra ad muros applicuerunt, et cetera paraverunt circa diem. Orto iam sole mirum christianorum dederunt insultum. Thurci vero imbrem telorum [illegible] mittunt et lapides. Multi vulnerantur et interficiuntur plurimi. Sed cuncti elegerant peregrini mori potius quam sine victoria vivere. A mane usque ad vesperam bellum durum valde protractum est, a cunctis partibus dabatur insultus et incertum erat ubi melius ageretur. Tandem nox finem bello imposuit. Et sequenti die summo mane cuncti ad prora redierunt officia fit motus et extra cedes non parva usque ad vesperam. Anceps prolongatur bellum. Tandem fessos peregrinos cogitantes castella retrahere thurci deriderunt sed fessis ac retrahentibus se peregrinis, miles quidam incognitus de monte oliveti illis apparuit ventilans pro inditum clipeum tali signo suadens reditum ad insultum. Gottifredus signo persuasus ad populum clara voce ait quia urbem si redierit obtinebit. Heremita quoque qui in monte oliveti primam agebat eis predixerat quia ipsa die caperent civitatem. Toto igitur voto redeunt et quasi nil passi laboris et de victoria quasi certi maiori solito pugnant ardore. Tandem qui cum Gottifredo erant ceperunt fortissimum barbacanum et usque ad murum civitatis processerunt, ac iussu Gottifredi de saccis plenis feno et bombice ignem imposuit tunc fumus teterrimus elevatur et ventus borealis illum ad thurcorum deducit obtutus, quo gravati a muris abscedunt et christiani succedunt ad prima descendit sed primus omnium Gottifredus et apparuit cum militis. Nobilis vero episcopus podiensis qui in via decesserat primus super muros Jerusalem ad sui sequelam excitans peregrinos. Thurci vero cernentes christianorum vexilla super muros et milites iam strictis gladiis primas disturbere fuge consulunt. Contigit hoc quadam vi feria hora nona, quo tunc tempore dominus illorum est passus in cruce utroque nostre [illegible] stipendiati crucifixi dominum non suis viribus sed eius munere se obtinere victoriam. Immundicia ergo invi[illegible] christi peregrinis nulli prebat sexui vel etati tot stratis interfectorum erat ut non aliter quam super cadavera transire posset. Discurrebatque per tales sanguinis rivulis. Multi vero inter septa templi fugerant, que munitissima erat sed modicum profuit illis. Nam Tancredus cum magna parte exercitus quem eum sequebatur locum violenter obtinuit. Et de eo tantum loco decta fuerunt post pacta negotia x^m interfectorum. Post consummatam autem victoriam ad referendas gratias summo regi de protectione discalciati, adeuntque sancti sepulchri venisi procedunt ubi tantus erat gestus, tanta lacrimarum effusio, tantaque effusio devotio ut nihil ibi audiri posset nisi gratiarum actio et vox laudis. Capta est autem civitas 1099 Junii xv.

33a p de electione Gottifredi in regem Jerusalem et quod preciosum in cultum dei

Post immensos labores peregrini generant cum gaudio diebus vii. Die vero viii premissa oratione et invocata spiritus sancti gratia intendebant barones regis electioni. Multitudo autem clericalis ordinis adveniens requirunt ut regis electionem electio precederet patriarche, quia spiritualia corporalibus preminebant. Licet vero congrua videretur petitio prava tamen erat intentio. Auctor factionis huius erat episcopus civitatis que marturane vocatur in provincia calabrie. Hic cum Eroldo clerico eque sordide vite sed emulo prius convenerat ut primus eorum patriarchatum ierosolimitanum alter archiepiscopatum bethlehemitanum acciperet licet spurius esset heroldus et filius sacerdotis. Barones vero neglectis eorum verbis aliquos probos viros statuunt qui eligibilium baronum vitam moresque perquirant. Hii vocatos familiares principum sub pena periurii iurandi urgent veritatem sine fictione aliqua de suis dicere dominis circa premissa. Omissa autem aliorum visitatione familiares Gottefredi aiunt quia consuetudinem habet familiaribus multum ab[illegible] tediosam, cum ecclesiam aliquam intrabat etiam [illegible] non poterat recedere [illegible] nolebat sed aspiciebat [illegible] picturas petens a clericis quid de eorum vita gestisque signabat sicque more prolixitate interdum gravabat familiares et socios. Parata quoque cibaria [illegible] vastabatur. Hoc audito gaudent inquirentes talem deo qui in eo maius vitium invenerant quod ascriberet non vitio sed virtuti. Congregatis igitur baronibus probi viri premissa inventa referunt. Illi vero concordi voto in regem eligunt Gottifredum. Fit propterea in peregrinis ingens gaudium. Erat enim virtutum suarum merito apud omnes gratiosior cunctis. Post regis electionem improbus episcopus supradictus memoratus [illegible] hinc inde seminat quod postea impediatur patriarche electio, ut etiam incipiatur bona, ut [illegible] pereant clericorum. Quibusdam igitur illi consentientibus, non nullis resistentibus Aroldus

clausa est. Tunc magna portio ligni crucis que metu Thurcorum in loco paucis noto abdita fuerat, recepta est in ecclesia sepulchri. Et inde usque ad templum processione sollempni deportata, populo ac frequentia cum piis lacrimis reclamatur ac si corporeis oculis Christum aspiceret in cruce pendentem. Post hec rex cepit omnia ordinare, discordes pacificare, errata corrigere, de die in diem cunctis proficere. Hic fratrigena natione Bononiensis comitis filius et Gotifredi ducis Lothoringie ex sorore nepos, cui sine liberis mortuo in ducatu successit. Fuit autem pius et cunctis liberalis valde et absque cupiditate devotus, super omnia diligens fidem et validus super proximis. Fastum et blandicias mundi abhorruit, in armis probatissimus, pauperibus et religiosis beneficus, cunctis benignus, devote orabat, cum lacrimis circa divinum officium multum sollicitus. In ecclesiis enim sancti sepulchri et templi domini de patriarche et clericorum consilio posuit canonicos ad dei cultum sollempniter celebrandum, magnas prebendas et honorificas assignavit. Monachis quoque qui ei in itinere cotidie missas et officia divina celebrabant monasterium in valle Iosaphat postulantibus gratiose concessit et possessiones plurimas largitus est. Recessurus etiam de proprio sua Bulionii castrum ducatus sui locum matrici donavit ecclesie. Requisitus autem a baronibus ut more christianorum diadema regni sumeret, nequaquam acquievit gemmeam coronam portare ubi rex regum spineo fuit diademate coronatus in civitate sancte Iherusalem, merito asserens debere sufficere regibus christianis coronationem tam insolitam Christo memorabili factam die quo dominus a ligno regnavit.

34ª [illegible] regis adeo data [illegible]

Quantis adhuc baronibus existentibus in Iherusalem, fit fama undique per urbem volat quod calipha Egipti fortior orientalibus Indis, paululum populum dedignans sua subicere regna, civitatem capere et municiones destruere, undique cum toto exercitu principem milicie sue Elafdalef ad se vocavit et summa districtione iubet in Syriam proficere et presumptuosum cum magno vigore aggredi hostem. Fuitque exercitu illum ... ut de eo ... amplius sermo non fit. Infelix princeps iste fuerat christianus armenus, propter immensas divitias luxuriamque factus apostata, aliaque vice Iherusalem dominio suo subiecerat impio, quam vix uno anno possederat. Ad recuperandam igitur predictam celeriter amissam de infinita exercitus multitudine confidens tota cum intentione procedit et iuxta Ascalonam castra metatus est. Fueruntque cum illo Arabes et Damasceni, licet prius adinvicem dissiderent, supra p. 24. Cum vero christianis principibus res innotuit, habita deliberatione ad sepulchrum Christi innixius convenerunt, et clamavit ad dominum cum lacrimis ut de tanto periculo se liberaret, civitatem quoque sanctam, quam ad eius honorem nuper acquisierat, nequaquam sineret infidelium sordibus inquinari. Deinde processionaliter venit ad templum domini et celebratis divinis ad propria rediit. Gotifredus postea cum comite Flandrensi sic ad planum Rame processit, ceteris baronibus in civitate manentibus, exceptis fratribus ducis qui requisiti Neapolim oblatam ceperant. Percipiens autem Gotifredus Sarracenorum multitudinem quasi locustas replesse terre superficiem, pro ceteris baronibus fratribusque transmisit mandans ut mutata civitatis custodia secum universos adducat, et cum ad locum dictum Hybelin pervenissent, inventi sunt equites christiani non amplius 1200, pedites vero quasi x milia. Senserunt autem a remotis quasi commotior advenientis multitudinis et inimicorum adventum suspicati sunt. Premittuntque 200 milites quasi exploratores qui boum camelorum aliorumque animalium tantam invenerunt copiam ut omni regioni sufficere iudicarent. Capta autem preda a custodibus de pluribus informatur. In crastino autem summo mane dux cunctis aciebus ordinatis procedere, quasi vi leucis distantibus inimicis. Videntes autem Thurci illos ad se venire audacter et predam consequentes, estimantes armatorum multitudinem, dum prope eorum fugam iniit. Cuncti terrore concussi illo fugiunt ubi melius tutari sperabant. Tunc peregrini gratias deo victori egerunt. De spoliis vero fugientium immense ditatus est populus christianus. Reductique cum gaudio ad civitatem suam Iherusalem ipso die victorie auctor omnis malicie eorum Marturcane civitatis absedens inimicis comparuit.

35ª post de reditu peregrinorum paucorumque remanentium [illegible] virtute [illegible] capiuntur Iope [illegible]

Post conquisitam civitatem sanctam Iherusalem peregrini finem intenti sui non tamen negocii assecuti, videntes suum desiderium adimpletum de sepulchro domini ac civitate sancta Iherusalem, multa [illegible] cum gaudio ad propria reversi sunt. Nonnulli vero altiori providencia et magnanimitate prediti mente diligentius pertractantes civitatem sanctam in medio positam esse nationis prave. Nam ab orientali plaga vallabatur Arabibus Moabitis et Amonitis. A meridionali Ydumeis Egiptiis et Philisteis. Ab occidentalibus civitatibus maritimis Ptholomaida Tyro Tripoli ac ceteris usque Anthiochiam. A septentrionali Damasco Cesarea Philippi regione Decapoleos Tyberiade ac tota provincia Galilee, que omnes legi subierant spurcissimi Maumethi. Et cognoscentes ex eius predictam Iherusalem non posse diu sub christianorum manere dominio, nisi hostes longius propulsentur, cum sua hostia monente scriptura voluerunt tandem consuetudinis offendere, scientes quod non qui inceperit sed qui perseveraverit salvus erit. Sicut quod animalia in Ezechiele cum ambularent non revertebantur. Elegerunt proinde [illegible] potius manere [illegible] quam in [illegible] civitate. Remanserunt autem paucissimi; non enim poterant habere ultra ccc equites et ii milia pedites bellatores. In tanta voluit eos deus permanere paupertate ut de eo solo confiderent, qui illis tot terrarum spacia et innumera Thurcorum subiecit milia, et nequaquam dicere valerent: manus nostra excelsa et non dominus fecit hec omnia, sed cum Iuda dicerent Machabeo: Facile est concludi multos in manus paucorum, et non est differentia in conspectu dei celi liberare in multis et in paucis, quoniam non in multitudine exercitus victoria belli, sed de celo fortitudo. Quod quia vexillum crucis in bello ferent et de celo sperarent auxilium, tantus timor invasit per circuitum infideles ut unus persequeretur mille et duo fugarent x milia, et partim adversariorum acie cesa partim fugata expugnabant munitissimas civitates et castra inexpugnabilia capiebant. Sicque successivis atque continuis victoriis sanctam terram promissionis redigebant et subiciebant cultui et nomini christiano. Principium autem victoriarum fuit Ioppen, in qua Petrus Thabitam suscitavit a morte. Ibique cecidit super eum mentis excessus et vidit celum apertum, missumque est de lintheo mactare et manducare immunda. Actum Christo in figura quod in gentilibus debebat destruere vicia eosque incorporare ecclesie. Hanc civitatem primus liber Machabeorum situat iuxta mare et secundo Paralipomenon portum addit ad quem Iram rex Tyri pro edificatione templi mittebat necessaria Salomoni. Postquam fideles ad succursum christianum exercitus ab occidentalibus partibus venientes aptum portum haberent et securum refugium, quasi vallo in circuitu obsident civitatem et fortiter expugnando ceperunt Ramulam civitatem, que a quibusdam Ramatha dicebatur, in campestribus sitam, nobilem et populosam et valido muro circumdatam excelsisque muris munitam turribus sua virtute adepti sunt. Cayphas

deinde q alio nomine porphiria dr in litore maris sub prima pte motis carmeli iiij distantem stadiis et nono mi liario ab acon confirmiter accepunt. Postremo ty beriadem cepunt q a nazareth dr 2o miliario distans a genasereth a qbz denoiatur mare adiacens. sic et a to ta qua ptraxisset prouincia galilee Thiberiadem aut et totu principatu galilee gotifredus tancredo cu por phiria donauit. patriarche qz regrenti iiij ptem pcii dedit in purificatione virginis. Ratio aut regstitois po nitur supra p o. Cum aut in expeditione esset goti fredus et turci q habitabant montana samarie vbi est neapolis mitterent illi exenia ergo obtinuerunt videre tam famosum ducem. tandem ad papilione ducti vident inter sedentem. illi mirantur et quaerunt cur no in throno aureo ac sericis pannis qd cu p interpretem didicissent. re spondit hominem multum esse obprobrium in terra sedere v qua ex ea ortus redditurus est. Nuntij uero prudentiam et hu militatem eius admirati ubiqz diuulgauerunt. Medio uero tpe boamudus princeps anthiochie cu magna comi tiua peditum equitumqz ad ualaniam ciuitatem vsqz puenit Expectans balduinu comitem rohes. Cu dixissent eni visi tandi sepulchri implere uotum similiqz visitare electum re gem. Tunc ad ciuitatem liciam pegrini multi de ytalia venerant. cu qbz erat venerabilis archiepus pisanus. cuiu q pro securitate simul iuncti sunt vsqz ad xxvj pro visita do sepulchro dm iter arripuit et in omni via asperitate hye mis et victualium penuria affliguntur sz tandem xpo du ce ad ciuitatem sanctam puenerunt. loca cu deuotione multa et lacrimis visitat. xpi consecrata pntia. Adueniente vero sacratissima xpi natiuitatem in bethleem cunctis sus cipiunt tollenti. et p dulcedine spus intueri no sufficiunt speluncam illam sacram in qua veritas de terra orta e et terra nra dedit fructum suum in qua puerpa virgo dnm infantem pannis inuoluit lactauitqz vbere de celo pleno. Vsqz ad illa tpa patriarchalis vacauerat ecclia. Tunc daibertus pisanus archiepus eligitur et in sede locatur recitaturqz qz q circa heroldum actum fuerat. Et cu esset archidiaconus ecclie sci sepulchri inter regem bald uinum primum et psulem scisma procurauit et cu psul per secutionem cessisset p regem substituitur. ebremarth sz p gibilum legatum deponitur. mortuo interim daiberto ipe qz legatus patriarcha eligitur. postq heroldus iterum tpe eiusdem regis. Boamudus uero et balduinus in reditu in flumine loci iordanis p tyberiadem et cesaream tra seuntes ad ciuitatem maubeth inde usus maritima decli nantes ad propria redire. Hec qdem oia p° anno ges ta sunt sub regimine deo dilecti et amabilis pplo xpiano gotifredi de bulione. p quem deus opatus est salute fide lis ppli et terre scte liberatioz. at q pcios diu eligit vitaqz contepsit. hijs completis ad celiqz gaudia euolauit. Se pultus est aut in ecclia sci sepulchri 1100 die 28 Iunij sub monte caluarie vbi xpus crucifixus est. Ille eni locus proprie pro regum sepulturis seruatus est. Interea boam do ciuis offertur vocata melecorne vltra eufraten in messopotamia sita p gabrielem armenum ciuitatis dnm. Aspiciebat eni se uelle potius ea illi sponte donare q inuitus amittere. Non eni sperabat a turcorum insultibus eas posse tueri. Cu du boamudus ultra eufraten incaute pgit a turcis capitur. Deinde turci ciuitate obsideret. Baldui nus uero du obsidionem amouet ciuitatem obtinet q prius oblata fuerat boamudo pro liberatione quoqz boamundi laborans nil agere potuit.

30us p d baldinum p° coronacoe capcoem ass germage de egip eis victoria

Ostea inclyti ducis gotifredi vita excessu frater ipius balduinus edissensus comes ab adolescentia mi litaribus eruditus exercitatus in armis et bellis strenuus uno consensu omni in dnm electus et in regem coronatus e apud bethlehem in natiuitate dni anno 1101. Tunc tancre dus memor iniurie sibi illate sup p ze noluit illi subiici renunciauitqz dnio sibi tradito sup p propria Et anthiochia profectus est ad gubernandum ciuitatem ad qd pluries fuerat i uitatus donec boamudus libertati daretur. et si mori illu contigeret sine herede hic ei debebat succedere tanq frater. Rex aut hugoni de scto homer resignatu donauit. tancredus vero nobilem ciuitatem apamiam belli violentia cepit liciam quoqz precibz et minis a grecis obtinuit. donec a pamie pdre posset tenere dnium. Dedit etia rex dnium rages bal duino de burgo consanguineo suo. Ille quoqz cu iocelino al tero cosangneo suo de francia remeti principatu diuisit Rex g ad inchoatam regni dilatatioz sollicitus et prouidus in agendis. Audiens ad portum ioppen ianuensium adue nisse 40 galeas quasi in veris principio cu solet reges ad bella procedere cu nautis rpoz q etia psolutu sicet 9 augusto arsur expugnauit. alio nomie antipatrida nomina tur ab antipatre. Cesaream 2 palestine fitz ianuensium auxilio mari terraqz obsidens subiugauit. Ibi ianuenses ceptum vas pciosum de uiridi lapide quem smaragdum asserunt pro parte mercedis receperunt Et maiori ecclie dederunt. post hec redit rex versus ramam hanc ciuitatem edificauerunt arabes ppe lidam. Cu pegrini p° uenerunt ad ptes illas post tpa mau metti erat aut ciuitas magna et ppulosa. munita muris et tur ribus multis hanc vacuam reppit. sz q ad eius custodiam necessaria erat ppli multitudo edificauerunt castrum vno angulo ciuitatis. Interea hugo q no sine sui dedecore in francia redierat sup p 29 iterum assupta cruce cu magnis baro nibus. comite blesensi guilhelmo comite agtanie et conte de vermandois. primo via vsqz vsqz constantinopolim te nuerunt Et cu trasissent niceam. abminuitem dixi a turcis de roba ti sunt. multi quoqz interfecti. ceteris nudis fugientibus. Et cu tharsum puenisset hugo magnus mortuus est. Imperator ei constantinopolitanus q leta eos facie receperat. turcis eorum itinera et conditiones reuelauit. quasi scorpio blanda facie cauda pungens. puenerunt tandem tortosam Raymundus no comes tholose ciuitatem obsedit et breui tpe cepit. custos ciues interimens. Ibi equos et multa alia lucrati sunt. vniuersi de ex ercitu ciuitatem no comiti dederunt. Ipsique adeuntibus ille in ciuitate remansit. Cu uero rame pfatum negotium ageretur. calipha egiptius principem pncipe milicie sue cu x eqtum et xx m pe ditum misit ad pegrinos exterminandos de terra. q apd ascalona castra posuit. Quo audito rex de rama pcilz properat. metuens ne preoccuparent ciuitatem sta pculum. Ibi qz suum congregauit exercitum Et dux inter rama et lida eqtes 260 pedites qz 900 inde versus sarracenos pgunt seqtes crucis vexillum. Rex aut facta oratione vt ille sibi donet victoria q pt saluare in paucis. post oronem accepta fidu cia in hostes irruit Et licz in principio durum fuerit bellum tande xpianam habere victoriam principe sarracenorum cu v m inter fecto. Ceciderunt aut ex xpianis equitibus 40 tm sunt aut hoc secundum bellum babilonicum p 1102 in plano sabo. Post dies ali quot turci q fugerant adiunctis sibi aliis de ascalone vsqz ad xx m cu multa arrogantia venerunt inter lida et rama Rex hoc audito consulte cu paucis properat ut finem explo ret Et cu nimis appropinquasset illis de reditu confusus con greditur. tanta uirtute bellatur ut turci pene in fugam conuersi sint sz multitudo tandem preualuit et ex xpianis plibus interfectis. Rex cu ceteris fuga liberatus et de rama pm in assur receptus est. Tandez procedit ioppen vbi a regina et ceteris tanq mortuus habebatur. Illuc ad regis auxilium venit hugo dns tyberiadis cu xxm militibus de montanis

Marginalia: vas d' viridi lapid · p° 19 aux. pegrinorum · pdio grecorum · 225 · 2m bellu babilonicum · iterat bellu

quoque venerunt regi in auxilium alii 20 equites. Confortatus rex
in vindictam et contra hostes processit qui ad iiii leucas propin-
qui erant iuxta nemus fluentes scalas et ligna ad obsidendum
Joppen. Quibus at in eos prosiliunt qui versa captis castellis et
plena habere victoriam et eques cum vilibus ceterisque bonis di-
tati sunt. Sequenti anno rex ptholomaida perrexit que acaron dicitur
quia a duobus fratribus condita sit ptholomeo scilicet et acaron de 2
abiron antiquitus vocata. Ubi optimus syrie portus ab aurest°
est licet ad civitatis intra mare et fluvium bellum preterfluentem
comode satis fundata, munita muris et mirabilibus turri-
bus fossatis et barbacanis fortissima: triangularis forma
ut clipeus cuius due partes mari tigebatur, tertia pars campum
respicit qui ipsam circuistat. A parte septentrionis habens tres leu-
cas latitudinis irrigua et habundat pascuis ortis et vineis agrisque
fertilibus. Rex igitur undique contractis auxiliis civitatem op-
pugnat. Post dies uero xx cum frequentes insultus durosque con-
gressus ptholomenses amplius ferre non possent ea conditione
opidum regi tradunt ut salvis personis ac rebus libere absce-
derent 37a [rubric] p[ar]s de gestis in comitatu edessano et principatu
antiocheno et galilieo

boamūdi liberacio

Boamundus postquam annis iiii captivatus fuerat
datis obsidibus pro trasmittenda pecunia liber
anthiochiam redijt mutuatus a balduino co-
mite edesseno et iocelino cognato eius ad obsidendum
civitatem caram unde provocatus est abraham quia aragel q[uod]
xiiii leucis distat cum fratre tancredo processit. Et cum tandem fame
civitas urgeretur, etiam de deditione pareretur, accidit contentio inter prin-
cipes quis eorum de civitate maior reputari deberet. Secundum concedit
supervenit thurcorum innumerabilis multitudo et christianis fu-
gientibus balduinus cum cognato iocelino captus est. Boamundus
vero ad rages fugit. Ibique ipsius civitatis tancredus ordinatur
quousque balduinus a carcere liberetur. Boamundus deinde mul-
tis debitis aggravatus in apuliam redijt ut thesauros et
pugnatores congreget et ad philippum regem francie usque
procedit. Accepitque duas filias ipsius Constantiam sibi, et tan-
credo ceciliam redijtque de apulia cum iiii milia equitum peregrinorum
et xl milia peditum interim 1104. Raymundus comes tholosanus qui
christi amore terram promissionis post crucem assumptam numquam
deserere voluit in obsidione tripolis moritur in qua ob-
sidione successit illi guilhelmus nepos ipsius quousque veniret
beltrandus tholosanus comes raymundi filius qui super obsessa
civitate quaestionem movit cum guilhelmus obsidionem continuasset
annis iiii secundum eo pacto convenerunt ut pars certa cuique tribuatur
et si alter sine herede moritur superstes illi succedat. Sed guil-
helmus dum discordes inter eos pacificat sagitta percussus in-
teriit. Eodem anno rodoanus dominus alapie, collecta turcorum
multitudine, per anthiochenum districtum currens omnia extra
fortilicia destruebat. Ut vero hoc audivit tancredus con-
vocatisque undique auxiliariis multitudinem illam iuxta cer-
sum aggressus in fugam convertit et strage magna edita
animalibus et spoliis ditatus est. Eodem 2 anno caliphe egip-
tio suggesserat admirati exercitum mittere ad destruendum
in syriam universaliter christianos asserentes quod multi redie-
rant, multi quoque peste et gladio consumpti erant. Ille ter-
restrem et maximum trasmittit exercitum. Rex vero con-
gregato omni exercitu perrexit ioppen et precedente portat
crucis vexillum fuerantque equites 400 pedites iiii milia. Thurci
vero qui per terram venerant xv milia, cum ad ascalonem pervenerant
partem maximam exercitus miserunt ioppe. Pars altera versus
ramam processit et terram posuit in stoumitis. Cum autem
viderent christianorum acies sequentes divina virtute procedentes mit-
tunt ut illis succurrerat sed commisso prelio cum principe ascalo-
nitarum iiii milia ceciderunt principes vero caliphe cum ceteris
in fugam conversus est, tunc multum est ditatus populus christianus.
Et pro redemptione unius qui alius fuit balinus ptholomaide

boamūdi captio

3us bellum babil[oni]e

1107 20

Rex habuit xx milia bisanciorum orta est tempestas maxima
exercitum aut submersit aut in manus christianorum dedit.
Tunc 2 hugo princeps galilee ad x leucas prope tirum
vidit monticulum fortilicio aptum ibique firmavit. Hunc
tempore castrum vocaverunt toronum, inter mare et libanum
tenens locum medium, iuxta se optimi territorii, ar-
borum et vinearum copiam habens. Ex hoc quoque prohibiti ty-
renses ab insultibus contra eum et vita vite miseria pas-
si debilitari ceperunt. Hic iiii milia damascenorum aggres-
sus qui ad nocendum terre venerat, multos stravit. Sed tandem
et ipse vulneratus occubuit. Boamundus quoque anthiochenus
princeps qui in apuliam cruce signatos adduxerat ad vin-
dictam peregrinorum qui ab imperatore constantinopolitano in-
iuriam passi fuerant navibus transvectus ad partes im-
perii per maritimas partes transiens cuncta vastabat. Et duas
magnas civitates vocatas apprum destruens ad obsidendum
durachium processit cogitaverat enim bene profunde partes
intrare imperii pro damno indignatus ex totiens replicatis
peregrinorum iniuriis. Sed imperator audiens vastationes imperii
congregato exercitu illi occurrit missisque nunciis et in
pacis tractatu promisit peregrinis transeuntibus dare auxi-
lium et favorem. Boamundus vero illi promisit amorem
et indempnitatem. Quibus pactis peregrini per imperium transeunt.
Boamundus uero in apuliam revertitur et cum disposita
domo sua aditer ultra marinum omnia perassent. morte
assumptus est. Relicto genoua uxore parvulo filio bo-
amundo. Tancredus vero qui eius loco remanserat de anthio-
chia et gubernator rages de mesopotamia cum thurci
orientales replessent terre superficiem post captionem
balduini et iocelini omnia extra fortilitia vastarent
ipseque civitates victualium penuria urgeretur, regis
implorabat auxilium. Sollicite at rex congregato
exercitu eufraten transit. thurci tunc a discursu cessaverunt
scientes christianos non diu mansuros quos irruerent in
alia parte regni. Rex igitur congregatis undique victualibus
fortilitia munit et maxime civitatem rages et versus
meridiem redijt. Henricus henrici imperatoris filius sacra
patre adultus quosque pater adultit a patre, et sub obtentu
meliorande rei publice et restaurande ecclesie in eum sur-
git supra regem et ducem bohemorum et lipoldum auste-
ducem magnis promissionibus a patre amovit auxilio
quibus recedentibus pater capo cedere compulsus est. Tertio
vero captus tenetur in vinculo. tunc duo orbes in modum
solis forme et lune cartidiano soli similes apparuerunt
omnium colorum specie radiantes instar arcus celestis. Interea
imperator leodii moritur 225 [rubric] de imperio henrici
5i et et contemporaneis eius. pars de hugone
clunia[censi] 2 quibusdam gestis tunc sue 2 hyspanie

tertio Edissa

225 de morte imperatoris

Emericus eius filius postea imperavit. Alde-
fonsus filius regine urracone ex comite rai-
mundo fuit cum mansuetudine strenuus et libera-
lis in principio regni sui civitatem cauriam
acquisivit et mauros qui in lusitania habitabant sepius
conculcavit. Iam imperator vocatus per partes tolleti
calatravam qui regnum tolleti graviter infestavit, diu
obsessam obtinuit municipia quibus munitionibus preemine-
bat aut retinuit aut diruit. Sed alarcurus carcatorum
petrorthium scilicet eufemiam mestatiam alendiam
almodovar et succedentibus prosperis in frequentibus vic-
toriis in suis literis regem hyspanie se vocabat.
Deorum comes henricus qui habebat tarasiam aldefonsi
filiam vir laudabilis cepit aliquantulum rebellare non
tamen subtraxit homagium in vita sua, tamen quasi sibi
vendicans principatum exercebat a finibus portugalis
saracenos et plures restituit ecclesias cathedrales
cui successit filius aldefonsus permax in agendis qui

207

sibi primus in portugal' imposuit sibi nome regis Et
ab Eugenio papa .3. cui regnu suu constituit censua
le, multa privilegia impetrauit / monasterium sce cru
cis in comebria civitate regali construxit et bn dota
uit Et aliud siliter qd alcobatia dr. cepit etiam hyre
neam sintream vlisbona helbora anlachelu et
multa alia et mutauit et ppladuit sm qd ncitas exi
gebat. huic at bellum cu fernando rege legionis et fu
captus sz clementia adiusatus cotinuo relaxatus huic qz
succesit filius sanctius vir magne prudencie / q contra
mauros plurima bella gessit / et siluam nobilem civitatem
venientibz de ptibz flandrie plubus bellatoribz cepit
et ibi epm posuit sz a sarracenis recupata fuit. ppla
uit et alia loca plura. Huic et successit filius sanctius
cuius tpe belius luremena serpia et multa alia cast
xpianis obuenerunt Jam ad gesta aldefonsi regis hispa
noru redeamus. Hic tpe sammizi moathi et regis
aragonu cepit aragoniam infestare et ciuitates et loca oia
q sunt citra hyberu occupauit Et multa post certamia
hoc couenmit ut rex aragonu omnia supradicta in feu
do teneat a rege hyspanoru tqm vasallus, sz v obsidi
one cote dz hic homagiu et dmium remisisse post
hec legionem rediens. imposuit sibi impij dyadema de
inde consilio aliquoru cordu dissidiam seminare vole
tiu diuisit regnu filijs suis sanctio pogenito dedit cas
tellam vsqz ad stm facundu et moru regie et agere
sidrum et oromaz et couellas medinam et arrevaluz
et totu territoriu abulensi et v austurijs sic diuidit
ripa oue, residuu vsus mar' et portugal' dedit ferdi
nando. Deinde cu tremenda multitudine aggressus est cordu
bam, cuius preceps auengama illi occurrit cu clau
bus ciuitatis et iurati sibi homagiu ac pmogenito suo
cu no poss eā munire commisit regimine civitatis. Post
hec inter eu et regem francie ludouicu odiu seminantes
dixerunt helizabeth consortem regis francie natā ex vilis
sima concubina Rex at ille btu iacobi limina visitare
voluit cui impator occurrit stupendis copijs et usqz ad
stm iacobu sociauit In reditu at toleti curiā celebra
uit tā xpianoru q̄ arabu subiectoru cui interfuit co
mes barcinone / stupefactus at rex francie coram omnibus
ait similem curiam et apparatu in orbe nusqz esse nec
tanta suppellectilia se vidisse / tunc impator ondens illi com
tem barcilonem q cu nobili venerat apparatu ecce inqt
ex huius sorore berengaria suscepi filiam quā vobis
contuli i uxorem Et si vob ea ignobilem et me inglorium
suggesserit oculi vri videant veritatem Rex at ludouicus
deo gras egit qz filia tanti dni ex sorore tanti pncipis
meruit hre consortem / obtulit at impator innumera
et preciosa donaria sz ille cuncta respuit preter quedā carbu
culu q in corona spine dnice apud stm dnm suu collo
cauit In diebus istius aldefonsi surrexit apud arabes
vir qdam auetumerth v naturalibz et astronomia val
de doctus. hic uigili curiositate / inuenit filiu iuuene
figuli q abdelmon vocabatur et pdixit eu regem ara
bum affuturu Inuenit et aliu q almaidi vocabatur
in maumethi lege peritu q cepit alcoranu exponere et
caliphe baldach contrariā pdicare / et contra almora
uides q tunc culmen regni tenebat in affrica, rebellia
adhortari Et tanta attraxit ppli multitudinem vt post
multa bella abdelimo pditus dictus colilijs auetumer
thi et adiutus pdicationibz almoidi regem almora
uidum abolar vicit et interfecit et regnu obtinuit
affricanu et apud marochiu posuit sedem suā regni
et almoadi quasi dei pphām orauit In hyspania ta
dem, factus pene omnes arabes sibi incuruauit et ad
propria rediens mortuu almoadi regio funere no

longe a marochio sepeliuit et cu ciuitatibz ab eo suffragia
petiuit et complures huius secte almoides nocantur Succes
sit at huic filius auenia cob / qui v hyspanias venies / a quo
da xpiano occisus est in portugale / cui successit frater aue
muceph q in bello a larculis repulit xpianos Et illi suc
cessit filius auomaomath / q ab aldefonso rege nobili do
losa victus fuit sz victoria dissensionis et exterminij al
moadus cā fuit Impator exinde obsedit beatia et sar
racen vndiqz concurrent Duo at ysidorus nocte confortā
uit impatorem / pollicens in crastino auxiliu Et obtenta ci
tate edificauit ibi impator ecclam scti ysidori et conductum
rerum composuit Deinde cepit ciuitatem maritimā q dr alma
ria. Rediens at sub quadā ilice frondosa infirmitate vexa
tus obijt Et statim fernandus filius eius timens a fre suo sanctio
pueniri cu magnatibz suis regnu adijt legionis. Sanctius
at cu hec sensisset ad fines pris pperans velutis ordibz toletu
pduxit / et cepit regnare in assignato sibi regno. 228. P 1
balduinus iiii per se et iocelino promissa pecunia datis
obsidibz liberatur sz obsides cito fuga liberati Hugo cluma
censis abbas multis floruit miraculis. bonus sciencia melior con
sciencia optimus continentia. forma angelicus / moribz compositus
sermone mellifluus impatori familiaris pape amabilis
cunctis desiderabilis. du semel dormiret / vidit psompniu
sub capite suo cubare multitudinem serpentu et feracium
At ille subito / capitale excutiens libru inuenit maronis / illuc
incaute locatu / mox abiecto codice statim / quiete pausauit. Mos
erat illius monasterij. nocte natiuitatis xpi eximia sollemni
tate et deuotione celebrare. Fres itaqz du semel ad hoc di
ligenter se ppat. venerabilis senex capitulu intrat. fratribz
qz denunciat. benignu pptm suis interesse sollempnijs vidit in
gens fr qdā se utiqz dans intelligi hanc mee me que pnti
genuit nocte / dulcissimo gremio continere eiqz multitudines
angelorum / cu imenso astare lumine Denique ubi infans multo
gestu leticie ad inuem dicere / cernis mater nocte mee natiui
tis qtis gaudijs illustratur in qua et pphetaru oracula et a
gelorum promia renouantur et demum certe ortu simul celestia
et terrestria letatur. vbi est ne hostis mei dapnati pfidia
quo ille ipudens audito de latibulo egressus a longe se pntans
cu multo eiulatu postulat vt si in ecclesia locu inuenire no
valet, in aliqua saltem officiaru suscipiatur. at filius virz
ginis vade inqt furcifer et ne te in mea potencia lamenteris
constrictu / tempta qd poteris / capitulum intrare no potuit
ad refectoriu se contulit / vbi propter corporis curam suspicā
tus est mentis incuria. ibi tot obices sacre lectionis concepte de
uotionis mutue caritatis inuenit vt progredi no valens
retrocedere cogeretur / cauti proinde ferens fres estote / et i
mensas diuine prolis et pie matri gras agite q hostem abstulit
et festu nobiliu celebraturus aduenit Abbtes uo clunia ce
ses hijs versibz continentur Ordine bireno pmo stat honore
beatior Ordo surgit abbis zo maior for a vicarij Post fuit
eximius odilo missus ab orcis Mitior ingenio q ferus impio
proximus hugo decus discretis vtens habenis. henricus im
pator paschalem papā cepit / qz precem eius prohibuerat
sepeliri Et longo tpe manserat insepltus. Et etias ppe inuestitu
ras platorum / tandem ad cor rediens romā vadit caluctoppe
inuestituras quas a pascali extorserat libere resignauit vt
finem acciperat longum dissidium inter ecclias et impium /
pp at coronauit eum. Et dnis impator hoc e corpus dni ex
maria virgine natu passum pro nobis in pace qd tibi v
confirmatione vere pacis interne et te. Laudini ciuitat
singiberti natus est puer duo capita hns. vsqz ad renes diui
sus cu suis brachijs, q baptizatus triduo vixit. Beltrando ti
tholosano comite tripolim obsidente. lxx. galee ianuensium
aduenerunt / quoru auxilio pmo bibliu obsident et obtinet
deinde tripolim redeunt / q superueniente rege fatigata obsi
dione vij annoru cu ceteris partis se tradidit certe. Cuius

De xpi nte missio

Cistrag sstarez

Mattheus

Dya insidie

Sta.lu pp inuestituras

regalia ppe impatoris

Monstrum

dimon beltradus a rege accipiens illi fecit homagium Et cu rege obsesso beruto duobus mesibus illud obtinuit 1111 Eode anno rex cepit sydonem 1112 tancredus moritur Et post eu beltrandus tripolitanus comes cui successit pontius filius q accepit in coniugem celicia q tancredo nupserat q tancredus gubernatio antiochem principatus rogero reliquit filio richardi q boamido filio boamidi de apulea veniēti assignet q̄d baronu consilio firmatu est Talieq̄ euentu rogerus princeps antiochenus alii appellatur p⁹ hec fame in cuta rages orta Jocelinus hudas comiti dno et consagnco suo nec modico subuenit Redeuntibus comitis nuncio refert iocelim sailia q̄ probus et prudens sit iocelinus q aptus dnio caute prodm facit comes si accepta pecunia tota ille terram committeret gubernāda Nuncius audita refert dno q lecto prosternitur infirmitate exceptesimata nec ex toto mētita Indignabatur em nimis eo magis dea familorum putans ex infectione procede dni quo eu exceptus fuerat ta ingratu Accersitu itaq̄ nepotem comes ingratitudis p⁹ deinde pfidie arguit carceri cathenisq̄ condepnat nec pena remisit nisi prius cuctis redditis q gratis ingratus accepat Huic rex compassus dedit tyberiadem ciuitatem q trecētis non obstātibus montibus mediis iactas nuzias obtulit 1114 tantus terremotus orientem concussit in cilicia maxime vt malimstram et tuta fortilicia circuitu dirueret et alibi etia edium nullu remansit vestigium homines quoq̄ p agros errātes terra absorberi timebant

3ᵃ p de summis pontificibus

Gelasius natione gaietanus sed anno 1 d 4 cessavit ep d 2 hic fuit romane ecclie cancellarius At impator q electiom nō īterfuerat hyspanum quedā nomine burdinum ei sup ordinauit Gelasius at ordiato consilio venns gelgetani cu cardinalibus se trāstulit Inde qz p mare in franciam transiens cluaci moritur Calixtus natione burgūdius sed anis 4 mēses x dies 13 cess ep d 4 q fuit archiepus viennensis frater comitis burgundie cluaci concorditer eletus est p⁰ ano celebruit concilium tholose cu archiepis prouincie galie vastonie et citerioris britanie vbi dampnati sunt q̄ religionis spem simulantes dampnabant sacra quiq̄ altaris et baptism Hic roma ieus vbiq̄ grate suscipitur et burdinus peregrinos roma euntes expoliās in sutrio obsidetur et captus in camelo ponitur a tergo uersa facie et tandam tenens pro freno postea i monachu tonsus est et in archa trus 1123 klas april rome synodus celebrata est vbi omes ordinationes burdini irritatur Eande cu impatore concordauit Honorius natione bonomēsis sed anis v meses ii d iii hic fuit epus hostien Ipse deposuit patriarchas aquilegiesem et gradēsem q symmatus fauorabiles fuerant in gratiam at recepit rogeru comitem sicilie cognouit enim Sicilia papa protestatione baronu fraudulentam dicebat enim vt ducatu apulee defenderet a dto rogero q se tueri non poterant Ideo papa dnm rogerium recepto homagio inuestiuit de ducatu apulee Et fuit dns in apulea sic in sicilia dns regis sibi nome assumpsit

3ᵃ p de morte 225 p 5

Singiberti z reliquiis bapᵗᵉ

Omnino Singibertus venerabilis monachus gemblacensis cenoby vir in omni genere sciētiaru ingeniosus tpm descriptor obiyt āno henrici vii Eodem anno in venetis vitalis michahel ibidem epus cu clero clericis reliquias pcursoris tante ingre disponit in altari sci Johis decollati ne forte prolixitate tpis tantaru reliquiaru subtrahatur memoria vel de eis hesitaret dubietas Constat em eas a philippo percolitao epo athanasio alexadrio epo trasmissas teste se Vbi postea fuit mirabilis ecclia fabricata quequa post longa tpa a venetis circa tlia solicitus veneris cu multa deuotione delata sunt Et apud ecclias sti hermachore locata Inde i ecclia ipsa a fundamtis denouo edificata recondita sit at spōsior oim q aderat omēs comiter astrinxit qbz em sponte promisit q̄si contra spem reliquas nō inueniret ppetuo id silentio tegerent ne sibi deuotio et reuerētia minuetur in ppto clausisergo ecclie ianuis sublata de altari mensa secretum altaris aperiunt vas preciosum honeste relatum reperiūt in q⁰ baptiste manus cu aliis de corpore reliquiis et aliqbz fragmētis lapidee arche erant qua in se basis hūiat q omnia prerq̄ p antiquoru relationes p vetustissima scripta sub epithaphy forma disposita luce clarius patefiunt Cum at pontifex secretum patris in q repente erant relige tractare cepit inopiatus odor circuquaq̄ diffunditur ita ut p carnales et tles tractantes et q̄d agereturomino ignorantes stupesti immēsitatem suauissimi odoris illo concurreret et oratione quadam negotiu patefactu est Vbi coregtez nō nulla miracula patrata sunt

4ᵃ p de sancto bernardo

Anno eodem bernhardus iuuenis egregius scia moribz et genere clarus castellione castro burgundie natus cu germanis fribz et aliis plus xxx comitibz hitu cisterciensium induitur Cum xxii esset anorum sompniauit at m̄r eius cu adhuc eu in utero q catulum gestaret candidum in dorso subrufum atq̄ latrantem sicq̄ interptatu fuit q infās nasciturus q̄tra dei inimicos magnos latratus ederet mundam vitam duceret et magnu patientie exeplarz pbēt Adultus apud castellionē lrās traditur cuius castri ecclesiam conuersatione secularium promoueri ad canonicoru ordinem procurauit Innocte natali dni apparuit ei uelut sponsus pro de ta sio benignus puer pstet exit profundior sensus de mre et prole datus ē ei quada nocte instinctu demonis iniecta ē in lctm eius dormientis puella nuda quā ille sciens vertit se in ptem alteram et dormiuit Illa uero eu palpante mansit imobilis sicq̄ victa et cōfusa recessit Alio tpe sollicitatus est a quada hospita se in eius lcm iacente et ad carnalem copulam alliciente Ille at nō ieps consilii clamare cepit latrones At illa timēs aufugit et hoc tertio factu est Contigit at eu amore sitaris stie arcius occupari sibiq̄ videre visus est mrem suam conquerentem atq̄ dicentem q eu ad tlem nugacitatem nimime nutrisset vi em filios huit quoru tertius fuit bernhardus et vna filiam q omes religionis hitu susceperunt omes mr lactauit Alienis nolēs nutrici vberibz ut mr̄nos mores cu lactis nutrimēto eis infunderet Nec panebatur delicatis assuescere cibis Vnde et bnd post cibu pesare solitus erat qtu comederat iam tpus nouiciatus exegit et putabat in capite ecclie vna tm eē fenestram vitream cu iii essent frudauit at post qnq̄ anos clareuallese cenobium ossm ibi abbis gerens Et socius eius hugo q postea anthiodorensis effius est siliter fundauit potiacēse astitit quoq̄ bern puer cu dāna claritate propriēs ut fiducialiter loqretur q nō ipē esset q loqretur s spus prās Sic pmmia abstinētia sensus gustus erat sibi amissus Vnde alii sagimen crudu pro butiro comedit et pro aqua oleum bibit Anegligentissimo servitore oblatu dēcq̄ testabatur nil sibi pter aquam frigidam sapere Erat enim maciletus et excesi corporis ualde ffes em clareuallenses sepius pulmētum ex foliis fabe cōficiebant panis erat eis ex ordeo milio et uicia

5ᵃ p de glā dī

[illegible] z gestis ultra marinis

In pagum bachilum nix tanta recidit ix klas maii vt etia siluas fregerit Apud rauenam et parmam saguis pluit i Junio ydibz Noctibus i suburbano anthiochie tra

Mors tancredi
beltrandi

1223

noctu turres plures et adiacentes domos cum habitatoribus absorbuit. Balduinus rex Jerusalem rogere cum comite Tripolitano Anthiochie contra Thurcos vadit et manente iuxta fluvium comite, rex cum suis ad explorandum Thurcorum adventum precessit. Thurci autem montes quosdam occupantes insidias per partes ordinaverant singulis insidiis IIII equitum deputatis, a quibus rex interceptus interfectis ex suis 1400 miserabili fuga liberatus est. Thurci quoque cenobium in monte Thabor evertunt monachos interficiunt. 1117. Ordelaphus Venetorum dux cum magno exercitu Dalmatiam et quosdam comites de Ungaria victos cepit. Et Iadera et Belgradum iterum rediens Sibenicum destruxit. Et sic totam obtinuit Dalmatiam. Eodem anno Burges Thurcie potentissimus cum multitudine Anthiocenum principatum ingreditur et inter Alapiam et Damascum fixit gradum deliberans qualiter Christianos amplius gravare posset. Tunc Doldechinus rex Damasci suspicatus regni invasionem cum rege Balduino et principe Anthiocheno magnis datis exenniis mutuum spoponderat auxilium. Mira erat hec afflictio contra Christianos 20 annis post capta Jerusalem continuata est. Igitur princeps Anthiocenus periculum preveniens regem Jerusalem et Damasci auxilium implorat. Burges ad propria redire se simulat. Premisso rages sine fictione recedit. Quo agnito Burges quoque et Bursequin regreditur et cuncta devastat. Princeps vero invito sibi comite rages illum usque ad castrum Cubrum secutus multitudinem sic Dei auxilio superavit Thurcorum IIII interfectis. Eodem anno Balduinus in Arabia que dicitur Syria Sobal in colle sublimi castrum erexit quod Montem Regalem dicitur, quod cuncta usque ad fines Moabitarum et absque contradictione proprie subicit ditioni. Rex quoque prudenter advertens civitatem sanctam, cum ad partes remotas trahebatur, copia militum grandi patere discrimini. Vix enim latium unum de principalibus stratis implebant. Mittit ad fideles qui ultra Iordanem sub Thurcorum manebant dominio, ut illi libertate vectigalium et possessione domus Alberti cum suis et cuiuslibet propant. Sic Jerusalem repleta est habitatoribus. Deinde rex intrat Syriam Sobal et desertum peragrat usque ad mare rubrum, cepitque civitatem Elim de qua circiter XV habitatores non assensis navibus fugerant. Et per castrum Regale rediit in Jerusalem. Deinde gravatus sequenti Tyrensium exitatum prope Tyrum edificavit castrum et vocatur Scandalium, ubi Alexander Tyrum obsidens edificavit Alexandriam. Sarraceni enim Alexandrum Escandar nominant vulgari igitur corruptione r in l mutata est.

6a pars de Anshelmo Laudunensi et quibusdam prodigiis

Millesimo 114 Anshelmus Laudunensis civitatis magister nominatissimus morum honestate clarus consilio et maturitate venerabilis obiit. Hic inter cetera opera psalterium glosavit marginales et interlineales glosas posuit. Eodem anno alicubi lentior alicubi validior hedificia obruit. Civitas autem Leodii multis plagis attrita est. Cum enim vespere caderet mense maii terremotus cum tonitruo omnes ad terram stravit et fulmen a leva templi ingressum non modicas crustas de muro iecit. Deinde turrim ingrediens trabes scindit. VII Ydus Iunii hora nona nubes pluvie partem civitatis pervii obruit, mulierem duos infantes alterum utrumque amplexatam necavit et alibi octo homines oppressit. Pulsantibus vesperis sabbato mulieris caput puero lavantis fluido sanguine madu-erunt. Kalendas Iulii iuxta sextam vehemens turbo obscurus civitatem operuit et nubes ex abrupto scisso ecclesie tectum cepit. Illico fulmen in ecclesia III clericos extinxit et VII laicum ante ecclesie fores. III Non. Augusti primo noctis tempore cum lucubris ubique fulgura micarent, amplius tribi turbo descendit ita ut homines exilientes extractis ecclesias tristi vetu complerent et tota nocte supplicationibus intendebant. Primum vero aurora diluculo a parte orientis tantis ignis tur-flamma ingenti circulavit ut omnis terre maxima putaret. Prohibet magnus turbo abscidente erupens igne obscuravit. Deinde ignis prevaluit et iterum a turbine veniente paululum deluit. 3o ignis recaluit et 3o victus a turbine recedit. Quo spectaculo homines a mane usque ad 3am valde territi sunt.

7a pars de religiosis venetis reliquiis et ordine Premonstratensi, templariis ac alemannorum et quibusdam gestis ultramarinis

Millesimo cxviii ut Babiloniorum Balduinus iniurias vindicet versus Egiptum pergit Faramiam capit et spolia bellatoribus distribuit. Ubi de suis piscibus comedens pro fluvio ventris egrotus est incredibilibus actis victoriis. Qui in civitate ubi Christus Christus primus coronatus est, mutui diadema portare consensit, honorifice sepultus est sub Calvarie loco qui dicitur Golgatha. Et tunc Balduinus comes Edissenus intravit Jerusalem visitationis gratia. Sepulto itaque rege, prelatis et baronibus convenientibus, alii coronam debere dicunt Eustachio Bononiensi comiti fratri regis defuncti, alii autem asserunt illius adventum posse regno imminere periculum. Iocelinus autem dominus Tyberiadis ait: Ecce preter hunc rei notitiam quasi celitus missus advenit consanguineus regis probatissimus miles Edissenus comes. Huic propinquitas et probitas sublato more dispendio conferunt hunc honorem. Igitur omnium consensu in resurrectione Domini in ecclesia sancti Sepulchri coronatus est 2o die Aprilis. Ipse vero Iocelino Edisseni comitatum largitus est. Tunc principem Thurcumannum cui obedire elegerant gazi cum igitur Doldechinus princeps Damasci et Debeich princeps Arabie et Christianis plura mala intulerunt. Rex Anthiochiam profectus sub congressu auxilio sancte crucis victoriam habuit in vigilia Assumptionis ubi IIII Thurcorum occisa sunt. Ex Christianis vero occiderunt VII pedites, equites c. Inde et rex prelatorum et baronum cum assensu Anthiochie dominus suus munitis fortaliciis Jerusalem regressus est. Tunc cepit terra gravari multitudine locustarum vastantium segetes, agitari frequenti terremotu, pestilentia et fame. Congregantur proinde cum patriarcha clerici cum rege barones Neapoli, fitque sermo ut plus timeant Deum placetque reatum emendare. Cuncti promittunt. Editaque sunt ibi XV capitula ad morum reformationem. Ad papam Calixtum et dominum Michahelem ducem Venetorum post calamitatem que intercedit Rogerii Anthiochii principis contigit in orientali ecclesia totius Thurcorum et Sarracenorum bellis, Anthiochenus et Ierosolimitanus patriarche et Balduinus secundus rex Jerusalem legatos miserunt petentes ut sicut necessitas exigebat eis providerent et auxilia necessaria ferrent. Paratur itaque exercitus cui dux predictus preficitur. Ut autem Ascalonam appropinquaret Babiloniorum classem superavit et superato Tyro rediens secum portantes lapidem super quem Christus extra civitatem sedit. Interea Cerbanus clericus de Venetiis in tio sollicitus de corpore Ysidori martiris qui in tamino conflagratione inter cetera tormenta passus est, procuratis sibi quibusdam sociis compatriotis, cepta post orationem devotus intuitit. Et apto non sine labore tumulo trium sanctorum corpora respicit. Et qui IIII pueri Hylarie, Tatie et Cupen cum filio marchionem Deum locum attentius perscrutantes quibusdam rimulis inspiciunt incapabilem sentientes odoris flagrantiam, et percurrentes corpus beati Ysidori cum epithaphio archetipo simul cum ymagine recipiunt. Cum iam applicuisset illo exercitus et denaui ubi reliquie servabantur sumeret duci super hoc querela delata est, qui maiorum et prudentium consilio quod factum est laudat et decernit, quatinus Venetias et regionem sancti Marci corpus ipsius interiacente sancto martire ecclesia construaturque statuit lapidem predictum locari ut sic eodem tempore Venetias deferretur, ita in eodem loco debita eis reverentia impendatur. Reliqua vero corpora civibus redderet ne hudantori tristitia absorberetur. 1120. Ordo Premonstratensium incipit, cuius fundator Robertus de Lotoringia oriundus genere divitiis et facundia pollens, verbo predicationis frequentissime institit. Et crucem suam baiulans nudus nudum Christum secutus est. Hic puellam demoniacam dum exorcizat, demon recidens tantum totius a principio usque ad finem per os puelle edidit. Et deum

Marginalia: Insultus turcorum; Dalmatia spoliantur Ungari per Venetos; Mons Regalis Jerusalem; Scandalium; Tremotus; Prodigium; de Ba. rex Jerusalem; 226 pi.; Edissenus comes rex Jerusalem; flagellum dei; pr.; de 12.

bo ad verbu in romana deinde in theuthonica ligua int:
ptatus / tandem expulsus anno eodem. Guilhelmus rex
henrici regis anglorum filius / cu multis nobilibus in mari apud
barbes submersus est. Ordines quoque templariis militie hoc
tpe inchoant. Ante tpa enim gotifredi diuina officia i pcibus
grecorum ritu celebrabantur. quidam uo de almalphia a prin-
cipe egipti magnis pcibus et muneribus obtinuit ut prope
ecclesiam sepulchri / ad iactu lapidis / pro latinis mercatoribus
et pegrinis ecclesiam bte marie construeret et latini ha-
berent abbatem et monachos / vn sta maria de latinis dicta e
Processu tpis pro recipiendis mulieribus pegrinis ad honore
magdalene constructu est / aliud monasterium dnarum. Cadem
no sufficientibus illis duabus. Juxta pdictam ecclesiam abbas et mona-
chi edificauerunt hospitale et uocauerunt scm Johem elemosinarium
s elemosina idest misericordem. Fuit enim de cipro et patriarcha alexa-
drinus / erga paupes pijssimus. Et hoc exenodochium redditus no
hebat. de fragmentis uiuebat et reliquiis utriusque monasterij su-
pradicti. Abbas quoque a fidelibus procurabat aliqua pro paupibus
et infirmis. Hoc uero tpe quidam geraldus noie qui diu in hos-
pitali pdco seruierat de pdci abbis licentia adiunctis sibi quibus-
dam habitum regularem suscepit / et albam crucem in pectore
posuit et regularia statuta sollempniter deuouit. Et fres hospi-
telarij dicti sunt. Hij diligenter seruiebat infirmis illis dates
panes de simila pane de furfure comedentes. Cum cu pe-
grinos thurcorum latrunculi spoliarent / aliqui deuoti mili-
tes in manibus patriarche se deuouerunt ad uiam pegrinis asseru-
randam sicut summo regi militare in obedientia sine proprio
et castitate. Fuerunt autem hij primi tantum nouem quasi nouem an-
nis in sclari habitu qual' adquirentibus offerebant. suum offim exer-
cebant. Rex vero iuxta templum / ad tempus habitare concessit / propter quod et templarij dicti sunt / sub anno 1128. De mandato ho-
norij ppe et stephi ierosolitani patriarche instituta e eius re-
gula / et albus habitus sine cruce. Regulam autem scripsit scus bern-
hardus ad preces illorum priorum militum et ludouici regis fra-
cie. Tpe uero Eugenij ppe cruces rubee exteriori habitui con-
sute sunt. Postremo alamanis in multitudine uenientibus et lig-
uam penitus ignorantibus cuidam probo viro inspirauit
deus / pro eis recipiendis exenodochium construere consilia
uxore sua Et se ac sua deo hospitali obtulerit deposito ha-
bitu sclari et nigras cruces supra albas clamides consutas
Hij ex duobus primis ordinibus quidam simpliciter professi sunt
et regulam et institutiones militum / tam i bello quam in pace pror-
sus obseruat infirmos et pegrinos sicut fres hospitalis solli-
cite procurat. Ad ordinem historie redeuntes dicimus quod ppa
calixtus roma proficiscens a senatu / et omni populari turba
gloriose suscipitur. Idem calixtus recitat: Cum essem scolaris
btm iacobum diligens ex amore eius spacio barbaras prouincias
deambulans quod de eo reppi cedula diligenter conscripsi. in ita-
les in predones incidi / et oibus spoliatus tamen codex remansit / in pro-
fundo aquarum proximus morti et codex minime infectus euasit
domus in qua eram arsit / et de rebus meis solus solus codex re-
mansit meum / cu uero sollicitus cogitarem quomodo collecta or-
dinarem ut deo accepta forent in extasi factus / codex meum
remansit. vidi iuuenem pulcherrimum splendidum regaliter
laureatum qui in cathedra sedens in aula splendida pbe ait
Quas in manu hes crothecas et quida ex societate eius man-
re m susurrauit / sicut crothecas sic codicem apliciis plaui-
de suscipiet. qui enim filius summi regis iterum scripturas ruminati
cu aplo ipso in sibi extasi apparuit de pficiendo mandatu sus-
cepi itaque miracula in libello contenta magna auctoritate fir-
mata diebus festiuis eius refectorio legantur. Idem de historia
karoli a bto thurbino descripta statuimus miracula / omitto
gra breuitatis. Eodem anno rex ierlm a mercatoribus pedagia
cuncta submouit ut libere ferret et exportare omnia posset. Dol-
dechinus autem princeps damasci videns occupatu regem / col-
lecta manu thiberiadis / districtu uastare cepit. Sed adueniente

regem expectare ausus non est. Inde contra comitem tri-
polis / quia ei negasset homagium rex pgit. sed baronum int-
uentu pacificati sunt. Inde quoque rex anthiochiam pperat
quia balach admiratus regis alapie interuitu sepius
exagitabat. Clatus tamen. Qua in aute exagitates ioscelinum co-
mitem rages et galeranum consanguineum suum de nouo co-
prehenderat. Ad ciuitatem igitur rages / cuitem regem / a
latere balach sequitur et cu transisset eufraten ad pucatis
familiaribus nil suspicatus aduenit. et deuote exagitaret / dormi-
tantibus pluribus / balach comphensu regem ducit ad forte
castru vocatu quarta petra sed iuxta Joscelinum ponit i
cathenis. Indignati autem ex hijs armeni usque ad 400 de me-
lioribus congregatur. Et subhitu aut monachorum aut m-
catoribus simulantur se iniuriarum deferre querelas ad dnm
occultato sub ueste ferro / intrant sic castru et capiunt et
carcerem frangunt / rumor fit in circuitu / et a thurcis
castrum undique obsident. In tanto tumultu Joscelinus eua-
dit / rex cu suis castrum munit / sed tamen contra uenientem ba-
lach tenere no valuit. Ductus deinde charhara stricto car-
cere ponitur cathenisque tenent. Audiens autem princeps egipti
captum regem ascalonem / misit terrestrem exercitum
Joppen lxx galeas. cu alijs multis galeis et nauigijs. Con-
gregatur autem xpianorum non amplius viiᵐ computatis puu-
lis et mulieribus. Thurci uero xvjᵐ computati sunt / ex quibus co-
misso plio viiᵐ ceciderunt. Tunc dnicus michahel ad suc-
cursum terre ste properans ppe regis / super pictam babi-
lonicam classem inuasit / et occisis sarracenorum capitaneis
aque et aeris elementa ptinuo cruore corrupta sunt. De-
inde versus laris nauigans x naues sarracenorum merca-
tionibus oneratas cepit hoibus interfectis. Post hec rogatibus
baronibus in ptholomarida ut tyrum obsideant taliter co-
uenit / ut dnam ciuitate qua capent veneti unam rugam
francham heant / unam ecclesiam unum balneum unum cliba-
num mensuras et bladi vini et olei Omnia hec liberaliter
sic rex de tyro quoque annuatim ccc bisancios in festo aplorum
petri et pauli de funda tyri dari debent. Et si venetus
cu veneto causam habuerit secundum ipsorum morem et iusticiam
iudicabitur / ciuitatum Tyri et ascalone si eas capi contige-
rit tertiam ptem cu suis ptinentiis regalit et libere con-
tinuerunt sic rex alias duas ptes. et expensas in defensioe
poneret pro rata / hec in scriptis sigillis et iuramentis p-
latorum et baronum firmata sunt. Et additur qui liberatus de carcere rex aut illius successor hec oia cofirma-
bit / quod si facere recusauerit pro rege nequaquam habitur.
Ergo obsessa undique tyro balach ierapolim obsidet cuius
dno ad colloquium vocato caput amputauit / ppe quod
Joscelinus eum aggressus dire pcutit caput abscidit
et anthiochia mittit ut transmittatur
obsidentibus tyrum. Tunc ciuitas xpianis datur
et i turribus ponuntur vexilla primo regis
2o venetorum 3o tripolitani comitis. uertit ultio
junij exercitum autem ptholomayda xvo. febru-
arij **De quadam mirabili visione**

Gaufredus supra apocalipsim ait. Cum
pa. mei ordinis cisterciensis iacerent
fundamenta / erat i cella lugdunensi
Jo. honorabilis clericus qui ordinem ta-
cit cogitauit intrare. et alia cogitatione
subeunte ppositu mutauit / et quadam recu-
pesatione. peregrinacionem sti Jacobi aggressus
qua deuote ppleta reddiens fatigatus i cubi-
culo se recepit. quiescenti autem affuit dns
Ihs xps cu aplis Petro et Jacobo. Petrus autem
librum manu tenebat que xps apiri precepit
Erat autem scriptus aureis litteris continens noia
pdestinatorum / iussus quoque aplus cepit legere et cum

Ortus Cruciferorum cum nigra Cruce

legeretur uo Johannis illius tolle ait deus. tolle de
le eum dele quia meum se futurum promittat et resilyt
a promisso. attendens autem papa beatus Jacobus observans
dicebat. dns meus est peregrinus ne deleas obsecro
nomen eius. Cui deus meus inquit uo peregrinus sed meus
ciuis esse debuerat. uo ne maius est. meum esse
ciuem quam peregrinum tuum. apostolus in supplicatione perse
uerans. eadem fide iussit quod quod promiserat ad
impleret et dnus quod factum. apostolus videt in
xv. dies post hec uba Johannes solo prostratus
et fideiussori suo gratias agens. fama inquid
quod pro me tam misericorditer policitus es post
magnum fletum. iterum obdormiuit. et cum pontifex
apostolus prius ihesus affuit. iubens liberum iterum aperit
et audiuit clericus beatum Petrum legentem nun
zemulas. an. fa. t. ... az. mox ille surgens
et prefixum diem preueniens notum impleuit. hic
fuit primus abbas cenoby bone vallis Inritorie
uiennensi ubi calixtus papa cistercienzem ordinem
plantauit quia pater de quibusdam contingentibus

Ad papam honorium profectus post nobertus ho
norifice susceptus quod postulat impetrat
ibi diuinitus cognouit se futurum grano
politanum episcopum/ ubi in redditum post mis
sam solempnia cecam mulierem illuminauit exu
flans oculos eius. electus demum in episcopum premostrati
ugonem ab inicio paupertatis sue socium ordinari
fecit abbatem. tyrus 1124. a xanis capitur
fra mariq obstessa/ Hugo parisiensis sancti
victoris canonicus religione et sententia clarus floruit
in vij liberalium arcium nulli secundus. multa scrip
sit utilia. Henricus imperator maltidem filiam
regis anglie accepit uxorem. in ipsa autem curia
Lotarius dux saxonie. qui post eum imperauit dis
calciatus cecidit ad pedes. tantus timor omnes inuaserat
ut nullus eius tribulitati auderet resistere.
maltidem postea dimisit. ceterum in ipsa curia
quam eius tribulitatem multe principum conspiracionis
facte sunt. 1124. Ex consilio quoque et suggestione
presulum maxime coloniensis. et magonti
nensis a calixto papa excommunicatus est. propter quod scisma
renouauit. Eadem cum papa concordauit primum
morbo autem draguculi. qui sibi erat natiuus
mortuus est. quod autem mortuum se finxit. mo
nachus cluniacensis effectus sit fabula theatrie

226 ... de ipso lothary et eius temporis ...
... electione et gestis ultramarinis

Lotharius dux saxonum qui et luitenus
dictus est. Postea imperauit. cum ei le
gati apostolice sedis et archiepiscopi cum
episcopis et optimatibus imperij. et condicto
conuenientes magnuciac. eum elegissent virum sa
pientem et industrium. ecclesiasticum virum de
uotum autem victoris potentem domicijs. a
fredrico coloniensi presule benedicitur. et in unge
tur. Mortuo balach/ rex ierlim promissa
pecunia datisque obsidibus post captiuitatem
xviij. mensium liber anthiochiam reddyt. et
consilium audit pro innumera pecunia ut egredia
tur alapia in munita. ipsa uo ne grauetur
uel dabit pecunia uel parabit obsides.
liberari. sed vocati venerunt alapie in auxili
um equitum exceptis cursoribus hoc cognito. Rex
anthiochiam reddyt et in yrlm. tunc burse
chinus magnus dux turcos orientales ad partes

anthiochie descendit contra deuastans. et dolchinus
cum eo regressus/ rex ad succurrendum anthiochie
properat. Interim turci castrum caphardam obtinent
et transacta parua syria ad aliud pergit vocatum
arsath. Rex uo cum tripolitano comite illuc appro
prians cum equitibus 1100. et peditibus duobus mi
libus. cum xv. congressus campum obtinuit. interfec
tis ij predam ditatis baronibus regi munera
obtulerunt. pro obsidibus redimendis et reddiens
castrum erexit fortissimum in monte beriti dom
glanien/ Doldechinus autem post hanc victoriam
data pecunia treugam a rege ad tempus obtinuit
Quo transacto rex per regnum damasci ad libi
tum equitat et ditatus predis sine dampno reuertitur.
Ascalonites quoque ab ascalona nouum exercitum adue
nisse quater eum in anno minuebatur ut xanos
pararet per insidias/ missis precursoribus qui fugam
simularent lx occidit et aliquot cepit. 1128.
Rex in egipti via simulat. sed ad opposita preterm
tens ciuitatibus x. pertransitis in districtum turcorum
profunde intrauit et transyt per strictam vale. dein
caprion raab quo usque venit in terram domedam
planam sed longam et latam in labitur flumen et in tiberi
adem et bethsam inter intrat tiberiadis. inprimis
ad ciuitatem vocatam salomie ubi xani agitabant
quia nulla eis inferebatur molestia. in conuersione
sancti pauli transierunt usque ad locum vocatum me
gipsofar. ubi xps paulum corripuit. doldechinus
vero post duos dies xanos aggressus est. dura
fuit pugna usque in uesperam. ibi occisa sunt turchorum
ij ex xanis equites xxv pedites 24. Postea
poncius tripolitanus comes auxilio regis magnam
ciuitatem vocatam Rafania post xviij dies ob
sidionis obtinuit. Boamundus autem iuuenis
factus annorum xviij de apulea veniens a rege an
thiochenum principatum recepit. alysiam 2am
regis filiam accepit in coniugem cupiens vo castrum
caphardam recuperare post obsidionem obtinuit
et captis turchis nulla pecunia parcere voluit.
Fulco vo andegauensis comes qui prius anno
post C. milites in terra sancta ad suas expensas te
nuerat. ptholomaydam applicuit vocatus a rege
et a baronibus hec in. 40. dies ante promissum
rex filiam primogenitam milisendam dedit uxorem et ac
ea. ptholomaidam et tyrum. ille uo in omnibus regi tanquam
parenti obtemperare studuit. De francia demum red
dyt Hugo primus magister templi/ missus ad implorandum
auxilium a transmarinis principibus multos equites
peditesque adducens sunt 1130. congregatis regni
viribus ut damascum obsideat. ad locum dictum
megipsofar peruenit et multi per loca uaria di
strictes per multa preda reddeunt/ concepta vero
ex hoc fiducia plures incaute distrinctes in laqueos
insidiantis doldechini inciderunt. et cupiente exercitum
illis succurrere tantus se imber infudit. ut vix se
mutuo cognosceret. et uenti violencia vix
equus poterat insidere/ aduertit quod propter peccata
ibi confundi ubi quandoque pauci fuerant victores
de multis. Rodnas autem princeps alapie boamun
dum in planicie quadam cilicie nil suspicante aduen
quemstetem aggressus cum ceteris trucidauit. qui
fugere nequiuerunt/. Rex uo grauiter infirmus
genero ac filie sceptrum regni concessit. habitumque
sumpsit canonicorum sancti sepulcri sepultus sub monte
caluarie autem golgatha 1131. die 20 augusti

Jocelinus prope alapiam dum turrem quandam vellet dirui subterius ruina conprehensus lecto diu decubuit. Post quod Soldanus yconii castrum eius obsedit vocatum crarsum. Vocat ergo adultum filium Jocelinum ut congregatis pugnatoribus obsidionem amoveat. Quo vidente se illius potentie non posse resistere. lectica se iubet illuc deferri. quod audiens Soldanus recessit. Jocelinus vero hoc audiens substitit et domino vitam gratias egit moxque in pace quievit. cui successit inutilis filius ebrietate crapula luxuriaque fedus. Postea rex ab anthiochenis vocatus in manu Sanguinem dominum alapie qui comitissam eius sororem spoliis infestatem repulit. Unde rediens et cognoscens turchos versus alapiam convenisse in loco vocato ca nistrene satis prope anthiochiam eos prius aggressus prepetoria et castra usque ad Nm. perussit captivos ducens multos et inpreciabilem predam. Interim Patriarcha cum Jerosolimitanis in robe. Postea dicitur bethnoble hedificavit forte castrum vocatum. Hernarith pro tutela transeuntium peregrinorum quos abstalonite ibidem christianos per insidias sepius trucidabant. et barones regis ad arcendos abstalonitas bersabe 12 leucis distantem rehedificant et dant hospitalariis custodiam. Rexque et barones pro Raymundo filio guilielmi comitis pictaviensis mittunt ut puellam heredem cum principatu anthiochenorum accipiat. quod munus ille libenter acceptat. Audiens hoc autem Johannes constantinopolitanus Imperator ita exarsit quod absque eius conniventia factum esset cum princeps ei deo magno teneretur. et contra anthiochiam iens cepit tarsum adene malmistram et anamaçam et tardam obsedit anthiochiam. et cum fieret grecorum et latinorum cedes non sine turcorum letitia prudentum consilio pax taliter reformatur quod princeps omagium faciat. et imperator non in tarso remanent. Vocans anthiochie et edissem principibus cesaream obsedit. et cum magnum usque ad vesperam fecisset in sultanum manentibus duobus principibus distaleatis et nobilibus induitis in suis locis attestitos eos imperator redarguit et cum nullam invenirent cunctam cum pre ... esset ut castrum caperet magna accepta pecunia versus anthiochiam reddiit. et in constantinopolim Post iiii.or vero annos rediens cum in anthiochiam non esset receptus in cilicia congregat exercitum. sed dum venenata sagitta petit aprum manum suam vulnerat et succedit ei filius Hemanuel et ysaac maior natu qui ad sepeliendum duos fratres in via die in via defunctos iussu patris constantinopolim rediens illic sibi cohactus est. Hunc hemanuel germanam agnetem filiam lodovici regis francie filio suo isaach accepit coniugem ... xviii ... Hic et quod contra yconium gloriosior processit. tanto ignominiosior reddiit. Postea sanguis alapie dominus obsidet montem feratum castrum sic vocatum. Rex vero tripolitanus comiti succurrere festinans ducatur. relicta a sinistris via plana per viam periculosam incautus et cum filio exercitu christiano et capto comite sanguis tutatum regem in castro obsidet. sed adveniente de rages et anthiochia subsidio sanguis abscessit. Post hoc sanguis damasci regnum apetiit. tunc requisitus rex ut damascenis succurrat promittentibus versa vice cum rege esse ad recuperandam belinam quam dol dechinus abstulerat christianis et cuidam turcho as...

genuerat et eam sanguinum dederat et filio baronum promittit auxilium quo audito sanguis campo discessit. Postea adiuvantibus damascenis rex belinam per deditionem accepit. Regina autem apud bethaniam monialium hedificavit cenobium

Innocentius natione romanus sedit annis xiiii mensibus vii diebus viii cessavit episcopatus diebus ii. Hic fuit dyaconus cardinalis electus a maiori parte. a minori vero petrus leonis et per contentionem ordinatus anacletus vocatur. Hic opes quas congregaverat tam in exactionibus curie quam in legationum negociacionibus prius quam cessit apostolica congeries usque ... signata ... in populo est dispersa. sic ad fas et nefas venalis plebs armatur. Unde domos fragepanensium ubi se innocentius cum cardinalibus receperat aggreditur. sed quia in hoc non proficit armata manu ecclesiam sancti petri expoliat thesauris eius calicibus et aureo crucifixo. Similiter fecit in ecclesia sancte marie maioris. et cum calices frangere crucifixos aureos dividere christiani ut erubescerent vel timerent. iudeos vocat qui illa comminuat. hoc thesauro omnibus pene corruptis romanis et petro apud sanctum petrum ob periculum potentia commorante. Innocentius cum cardinalibus duabus victus galeis in franciam transit. et a lodovico rege susceptus est omnibus gallie et germanie episcopis sibi adherentibus illuc ei occurrit henricus rex anglie. Hic remis congregavit primum concilium. secundo pisis. Imperator etiam Lotarius expeditionem parant in ytaliam et cum episcopis et archiepiscopis innocentio occurrit et Romam deduxit petrum vero leonis expugnans cum tota progenie sua extirpavit. et ab urbe relegavit. et innocentium in sua sede locavit. In hoc redditu Innocentius pacificavit Januensibus et pisanis. attendens quod serviunt ecclesie. episcopum Januensem qui sub mediolanensi erat archiepiscopum fecit. Pisanum vero primatem sardinie et transiens cum Lothario per apuliam fugato Rogero qui petri leonis adhesit et raynone in apulia comite constituto. romam venit. Premissus autem fuit in ytaliam ad reconciliandos animos cum consilio regis francie. Beatus bernardus qui hoc multum et utile laboravit. sic et in francia ut in galliis innocentius susciperetur operam dedit. Hic constituit ut violentas manus in clericum iniciens. monachum vel conversum sententiam excommunicationis incurrat. nec possit absolvi nisi per romanam curiam. xvii questione 4. Si quis suadente. In concilio claromontis hic innocentius solempni concilio celebrato in laterano moritur. et in lateranensi ecclesia sepelitur

Hugo granopolitanus episcopus religiose ad modum vite obiit 1132. Hic aliquando videt per sompnium deum sue dignacioni habitaculum in ... catusie construentem. vii quoque stellas sibi prebentes ducatum itineris et cito coram ... stratis eius atracti. vii viri qui uno spiritu inflamati heremi locum querebant nec dum invenerant. quorum unus fuit magister Brunus vir religione et sciencia famosissimus. iiii.or alii litterati. et duo layci

vide supra libro 26 parte 2
227
227

C. 226

cartusie solitudinem intraverat. qui pullulantes
et avaritie vicium execrantes in possessionibus hominibus
qualibus eciam sibi terminum prefixerunt. Singuli quidem
singulas cellulas habentes non nisi ob dei cultum
vel caritatis solacium sibi adulantes tota ap[?]
mundo moriuntur cristo secretius vivunt. Sic the-
orica puritas cartusiensis incepit. Filippus pu-
er lodowici filius nuper in regem francorum inunctus
dum pisius in equo vehitur porcus equum pedi-
bus fortiter se submittens equum super eum dedit.
precipitem quod francis luctum induxit. 1131. tunc
magna synodus apud innocencio remis con-
gregatur in qua multis ad dei honorem
dispositis lodowicum cum philippo fratre ad hunc
prius inuncte coronavit in regem. Eum pre-
iecepit in coniugem elienordem filiam ducis
aquitanie et comitis pictavie. et in mense obiit
Romani vigente scismate pontificum sena-
tum renovat. qui longo iam tempore non nominabatur.
quesitus homo videbatur ab alia camis omnibus
membris. Johannes de temporibus qui armiger fuit
Innocencius morte obiit puer auctare non
potuit. Mulier quidam in yspania monstrum
enixa est quod ab una facie vixit 361 annis
mortuus est. Vilhelmus comes pictaviensis
ad sanctum Jacobum vadens morit et ante eius altare
sepelitur. moriturus autem pares suos quod se-
cum erant contestatur ut filia sua maior
alienordis lodowico iuniori francorum re-
gi cum aquitanie ducatu uxor tradatur quod
et factum est. Floruit autem Zilberdus porre-
tanus pictaviensis episcopus. Lotarius post sub-
actam romane ecclesie apuleam rediens in
priam suam verone morit. et comitissa ma-
tildis apud mantuam obiit 227 m[?] eo ipso
conradi et sibi contrarius eius secundo [?] quibusdam eventibus

Conradus autem nepos henrici ex
sorore qui ante lotharium imperium
affectaverat. postea imperator
hic electo Lothario restitit
qui pro omni progenie henrici hunham
idest lotharius cum fratre suo fredrico apud ho-
norio excomunicatus est. et michil hominus Co-
radus a fratre et multis alys factus est rex contra lo-
tharium et cum pro exercitu intrant ytaliam
et mediolam apud meditia corona por-
tavit dominum ad partes romanorum processit. et
tandem rebus consumptis in priam redyt. Et
cum lothario relicto ei regno composuit.
Nunc autem electus est presente legato portuensi
episcopo. et statim aquisgrani in sede karoli a
principibus locatus ab eodem legato coronatus est.
Saxones tamen et dux bavarie henricus
in eum tunc non consenserunt. tandem non in gratia eos
recepti sunt preter ducem bavarie qui cognominatur
superbus. quia gener fuerat defuncti
imperatoris. qui continuavit adhuc detinebat
insignia imperialia i. crucem. lanceam. coronam
gladium sceptrum pomum aureum. Versus. Ut scep-
tra tonat. Crux ensis septra corona
lancea pomum. bona nobis insignia donant.
Postremo insignia dedit et consilio principum pro
sceptris et a suis derelictus. inter 1111 or militibus
collatus in partes saxonie cessit ubi cito miserabi-
liter mortuus est. tunc quidam pseudo imperator

226

in partibus alamanie surrexit. qui per aliquot annos apud solodorum
in reclusione vivens egressus in imperatorem henricum
se esse mentitus est. et cum multos seducendo alexisset
in tantum ut pro eo fieret omicidia et plura alys
eum recipientibus. alys seductorem palam acclaman-
tibus declarata eius falsitate cluniaci in monaci
atonsus est. 2a pars de summis Pontificibus

Celestinus natione tuscus sedit mensibus 4. diebus
xiiij cessavit episcopatus. Lucius natione bononiensis
sedit mensibus xi diebus iiij hic fuit presbiter car-
dinalis et cancellarius. Eugenius na-
tione pisanus sedit annis viii diebus 20 cessavit episcopatus diebus ij hic
vocatus est bernardus monachus clarevallis fuit di-
scipulus sancti bernardi et abbas sancti anastasy. Hic
electus ad faciesse monasterium propter metum senatorum qui
contra voluntatem predecessoris sui electi fuerat apostolo
vocatis cardinalibus et prelatis consecratus est. Hic
primus summus pontifex mirabilem graciam et eloquenciam adeo
accepit contra hunc romani iordanem senatorem
et patricium erigentes urbem eum deturbabant. Ille
vero excusso in litigantes pulvere pedum eos
reliquit et in galliam veniens Lodowicum regem
cruce signavit. et celebrato remis concilio
ad urbem redyt. Eum clerus occurrit. et pro-
ceritas Lyndictus qui venit in nomine domini
2a pars de quibusdam contingentibus

Habitaculum fratrum dei construit 1139. in
monte dei. quibus bernardus notabilem scrip-
sit epistolam. Petrus ab alcardo nigri
in scriptis celeberrimus in opprobrio sue
seddefidem profide dogmatiçans. precium nostre salutis
evacuans. nichil aliud in passione domini commenda-
bat nisi virtutis exemplum et amoris incentivum ex
quibus redundat redempcionis ostensio. eius scripta in-
cendio et doctorum silencio innocencius condemnavit.
Eum beatus bernardus reprehensibilia capitula scripsit
fuit hic uxoratus post. Postea monachus sancti dyonisy
ultimo in anglia abbas. unde oriundus fuerat in
epitaphio scriptum est. Petrus hic iacet ab alcardo
cui soli patuit scibile quicquid erat. Floruit tunc magister
Ricardus sancti victoris parisiensis canonicus qui multa scrip-
sit utilia valde et specialiter de trinitate. ubi omnes qui ante scrip-
serunt probabili deductione et dulcedine quadam superare
videtur. Innocencio successit guido castellanus vo-
catus celestinus. cui post v. menses successit. Lucius
ex gerardo cancellario. 1143. mortuo rege
fulcone successit ei baldwinus filius eius eius tempore
saguinus cernens edissam a ioscelino male munitam
obsedit eam sic edissa civitas. 1144. quae magis
in fidelitate polita est. ydolatriam post sua gubernatio-
ne atrocitus obsessa et capta est. Arnaldus de
brissia ytalie. eius doctrina propter artam vitam quam
tenebat plurimi decepti sequebantur. dum rome
divicias clericorum et superfluitates argueret
a quibusdam captus suspendit. et crematur erat
enim ut scribit autem bernardus in epistola homo non manducans
neque bibens. sed cum dyabolo exuriens sanguinem animarum eius
conversacio mel doctrina venenum. cui caput columbe
cauda scorpionis erat. quem brissia evomuit. Roma
exorruit. francia repulit. germania abhominata est.
Deinde saguinus ad civitatem colubar sitam super
eufratem expugnandam accessit. ubi penetrante dum
civitatis. nocte quadam ebrius ab eunuchis suis
interfectus est. successit ei ille cotebedinus in musula
et eius in alapia maior minor noradinus. Debili

ant. 1 f. 8
Monstrum
Lotarius
Matildis
Insignia italia
226 f. 3
anno in summo pontifice
P. S.
Richardus
f. 17 sec.
Arnaldus

tata aut xanitate i ptib9 oriētis examissione
edisse cerix dīno predicat. qa p. d pa 7 ca. d
salo. ytre promissionis tpr saladini q e d' utiu
grecor ac suri anor ibi habitancium

d grec

Terrā pmissionis cstātinopolitano
īpatori subiectā fuisse āng nō
paucis ac p hoc grecanis getib9
ritib9 q3 īstitutaz. et ut nō paucis
deformata ex sepeditis supi9 z dicēdis ī feri9
claz colligitur fuit. ez qualtera samaria di
uisa z tribu iuda. Romana ecclaz uarijs acta
erorib9 q° usq3 agētib9 undiq3 desolata ee q
spicim9. nō ne danatā. ī pº gnali qcilio nice
no herest. ariana. qua xpc pura asserebat.
creatura Macedoni9 catholicis expulsis y
mo potis necatis apd' cstatinopoliz psul effc
t9 a quo macedoniam heretici noiati sut
spm scm cu pre z filio nichil hre coe. q sta
ci9 quoq3 īpator erat nichhomin9 arian9. s3
tpe catholici gran. 2a vniuersalis synodus
cgregatur cstātinopoli. que negātez macedo
niu spm scm deu ee. cdempnas spm scm pri
et filio csbstalem docuit das symboliz formaz
quā tota latior z grecor cfessio ad missam
solempnib9 dieb9 decātet. ut z additu e. cui9 re
gni nō erit finis. Ibi z decretu e. ut cstātino
politan9 tamq nouę rome eps. post romanuz
epatu hēat dignitatis priuilegiu. Post hc nesto
ri9 cstātinopolitan9 eps asseruit xpm puru hoiez
nō deu. q que cgregatur 3a synod9 efesina
iussu celestini ppe pmi. z thodosij iunioris
augi. ubi cdemnat9 e nestori9 duas asses
pas i xpo unaz x hois altaz diuinitatis.
Deni. i 4a vniuersali synodo calcedonensi
statutu e. ut urz dni maria nō solu xpotocos
sed z theotocos appelletur. q cūd nestorius
qz eā nō deu. s3 purz hoiez asseuerat genuisse.
Felix qz ppa 39 damnau achachiu csta
tinopolitanuz epm cuocato cilio qz petru
alexandrinuz reuocauit pp heresez cdem
natuz. Sed hormisda ppa felici 4o loco succe
dens grecā recōciliauit ecclaz q ex predicta
cā sub anathemate erat. Nicola9 z ppa p3 9
Imperatorez cstātinopolitanu excōicat qz igna
ciuz priarchā catholicu submouit. aliu
subrogādo. Adrian9 qz sedē ei succedēs id
ipm psecut9 misit cstātinopoliz donatu eps
hostiensez z duos dyacones rome ecce. qui
ccgregato cilio ygnaciu restituētes exortu
scisma sedauerut. ibiq3 aucte adriani statutu
e. ut electões ac cstitucões z cōsecratões epor
a clero tm fieret. nullusq3 pinceps cuiuscuq3 gra
dus hijs se itermisceat. Imperabat tuc basili9
grecis regiōis pontici pinceps. qui michael
i suu csorciuz recepisset. eclare ingratuz
bnficij huit csorez. fauēte qo bastho scisma
iterato exortu inter grecos et latinos. Iterq3 ygnaci9
expelit. alto substituto. ut ex tuc reuniti fu
erut. usq3 ad tps cilij lugdunen p anos
circa 409. asignat aut iij alias cas huius
dissidij. factu legator. cesss solucōez annaz
lxxx libr auri, diminucōnem. qz impij fitiz
p romana ecclaz. 206. c. tadem 1274 p utili
tate fre ste qua psonaliter uisitare cupie
bat. Gregori9 x9 lugdunij cilui cgcgau. ca.
131. p ij. illi cilio grecor et tartaror celebres
interfuerut. nuciij. hoc procurāte paleologo
īpatore grecor. ubi z greci alta uoce z cu
solempnitate catauerut de spu sco q ex pre
filioq3 procedit. nuciij nō tartaror i cilio
baptisati ad ppa redierut. Iohes qz ppa
xxj legatos ad paleologu misit si ipe cum
gete sua patus erat remanere pere ecclie. qui
rndit se patu ad oia q suadā ciliu lug
dunēse. madauerat qz hoc suis placuit.
calogeris, ipmptu e qz ipis reclamatibus
qi excōicat9 remanet isepult9, aut enz
i niceno csilio defiatu fuisse spm scm a
pre procedere, z i fine cilij subiunctu. qui
dicto cilio aliqu aderet uel substraheret
anathema sit. sed qd diceret hij greculi. ubi
paul9 ad galatas pº, s3 uos a angelus de celo
euāgelizet nobis pterq q euāgelizauimus
nobis āthema sit, iuiqd glosantes z ob
scura verba apti exponētis anathemate
inodantur. s3 qui scieci z doctrine apti c̄tra
pdicat sinā scriuntur i niceo ez cilio d
filio cat sermo, an ver9 de9 eet uel pura
creatura. sic ipi9 arri9 asserebat. ideoq3 i cilio
loqta sunt iqsicōe distinctuz, de spu aut
qz pncipaliter nō tractabatur facilit trāse
untes dixerut a pre procedr nequaquam
negātes qn z a filio sibi pcedat. nec obstat
qd alegant illud Johānis xv. cu uenerit pa
racit9 que e° mitta uobis. a pre spm ueritatis
qui a pre procedit zc. qz s3 ibi solu dicat
sm supficie lre a pre pcedere. tn sm vera
itellectu z a filio procedr de. cu dr mitta
uobis a pre i. sit cu pre, hr qo fili9 sup spm
scm autem nō dinij qz uni9 de9 pr z fili9
z sps scs. qo origes z sequeti ca. ait oia q
hr pr mea sut filij z fili9 sit csbalis pri
q scs sps procedat a filio, sic a pre. ut didim9
z illari9 arguut sps scs qo e. Amni9 igne9
rapid9 qz que aspexit daniel vij egredi
a facie antiqui dier i. pris facies ez pris
fili9. qz sic unusquisq3 p facie. ita p filiu co
gnoscitur pr. iuxa illud mathi xo. neo nouit
prez nisi fili9 z cui noluit fili9 reuelare
a facie qo sine a filio sic a pre pcedr. s3 grecor
nequiciaz prosequamuz. ipi ez latinor
altaria reinuut. z nisi pus qz pphanata
diliget abluat p9 eos ibi nō celebrat nc
asurge uolut qz latini pbri cor9 diucium
pstat ad coicaduz ifirmos. nc i azimo pac
cficiut dicētes qz x9 i cōnestiōe ag pascalis
tps pueit una die z qu luna 14. passus e.
ac p hoc aut cu ifermēto nō i azimo c
secrasse cu mathe z lucas illd factu expmat
pma die azimor i qua iuste erat occidi pasca
satis aut cgruo id agit misterio q nō epu
latur i azimis simplicitatis z ueritatis. sed
ifermēto malicie z neqcie. qd nō expurgat
sm monicōez apti. pa ad cor. vo. i multis qz
alijs asta romana eccla demat. aqua scisma
tici facti aucte ppa recesserut nō attedētes
v. priarchales ecclesias uijqz asie designa
tes i xij trib9 filior isrl et ut de priarcha
lib9 psequamuz Ruben q itpretat uides
filiuz ecclaz figurat Jerosolimitana u pmo

d grec

z macedon

2a vniuersalis sy
nod9 cstātinopo
li scholii

3a synod9 ephe

4a synod9 calc

c achacium

apparuerit esse filii. Gad qui interpretatur felix, ecclesiam
anthiocenam in qua iuxta damascum conversus est
ille qui fecit poetarum librum salutis coram gentibus et
regibus et filiis israel. Manasse qui interpretatur obli-
vio ecclesiam alexandrinam que oblita legis christi legi
adhesit spurcissimi machometi. Effraym que
interpretatur crescens vel augmentum ecclesiam constantinopo-
litanam que ita aucta est ut vocaretur progenita fi-
liarum. Iudas vero qui interpretatur confitens romanam ecclesiam
cum pro qua petrus quando christo fidei veram confessionem ait
tu es christus filius dei vivi cui et christus respondit ego
pro te rogavi petre ut non deficiat fides tua.
Sub ceteris ecclesiis sola romana ecclesia in fidei vera
confessione permansit. Unde et ysayas xix. de hiis
v. ecclesiis dicit in die illa erunt quinque civitates
in terra egypti loquentes lingua chanaan et iu-
rantes per deum exercituum. civitas autem solis voca-
bitur una. non certe yerosolimitana ecclesia
que rubeum coccum thorum patris fedavit amisit
progenita sua ita et hec que sub semine ubi inda-
icare fideles nolunt primogeniture primo univer-
salis prelature dignitatem amisit nec unquam
concedit que in heretica feditate participat. soli
autem iude donatur cui petro dicitur tu voca-
beris cephas a quo ceteri descendentes acephali
facti sunt cui quasi omile omnium quod unum et
non divisum committit. omnes quoque paste simpli-
citatem oves non tantum latinas iubet. cui dicitur tu es
petrus et super hanc petram hedificabo ecclesiam meam
et porte inferi non prevalebunt adversus eam
et tibi dabo claves regni celorum et quodcumque li-
gaveris super terram erit ligatum et in celis. Et quod-
cumque solveris super terram erit solutum et in
celis. Cui tu beatus efficeris simon confitens quia
vere fidei scilicet certe quia caro et sanguis non re-
velavit tibi sicut et ceteris sed pater celestis. Gentes
quoque conformes erant in terra promissionis homines dicti
suriani vel a civitate dicta sur que inter syrie civita-
tes magne erat reputacionis vel a surya. y gnisa
in suriam dicitur que in scripturis antiquis syri
nominantur. Hii autem a diebus antiquis sub
dominis grecis latinis saracenis quorum iugum servi-
tutis passi sunt. ubique servi tributarii ad terre
culturam viles ne necessitates reputati. prius
imbelles exceptis quibusdam qui inermes
et ad fugam expediti utuntur solo arcubus et
sagittis. Sunt quoque homines ex magna parte infideles
ut greci duplices, dolosi ut vulpes, amici
fortune, [illegible] quod mendaces sunt et inconstantes aliud
in ore aliud in corde gestantes. ad furta et rapinam
faciliter inclinantur et includ proditores pro modico
precio. Exploratores effecti christianorum secreta
manifesta faciunt saracenis inter quos nutriti
sunt. quorum et lingua libencius utuntur quam alia
et eorum perversos mores ex magna parte sequun-
tur. Unde et uxores suas filias linteaminibus
involvunt ne videri queant superflueque recludunt.
barbas cum multa diligencia nutriunt commixti
enim inter gentes grecas et saracenicas didicerunt
opera eorum. unde in sermone vulgari lingua saracenica
et in contractibus eorum utuntur littera. sed in divinis scripturis
et spiritualibus littera greca non intelligentes ut grece
que a sacerdotibus legitur que eadem lingua in vulgari
et in scripturis loquuntur observant quoque consuetudines
et instituta grecorum tamquam maiorum suorum latinis

a prelatis in quorum diocesibus commorantur ore sed non
corde obedire se profitentur pavore dominii secularis
unde nec eorum excommunicaciones timent nisi a fidelium
contractibus et commoditatibus separentur. aiunt enim hominem premis-
sa omnes latinos excommunicacionis sine [illegible] ideo non valent
sententiam excommunicacionis inferre. Item sicut et greci quartas
nupcias non admittunt. sacerdotes eorum et dyaco-
ni licet in talibus ordinibus matrimonia non contrahant
utuntur tamen uxoribus cum quibus ante susceptionem illorum
ordinum contraxerunt. Subdyaconatum ordinem sacrum
non reputant. pueros baptizatos simplices sacerdotes
crismate consignant. quod ad presules solos pertinere
dignoscitur. hoc enim confirmacionis sacramentum datur
ad robur et propugnatores fidei constituunt. ideo insigniunt
christianos signo crucis in quo principes populi christiani pro-
pugnant et vincunt. ad solum autem diocesanum pertinet ut
novos decenter ascribat milicie. Sabbatoque iudaizan-
tes adeo solempnizant ut et carnes comedant et eis
ieiunare non liceat excepto sabbato pasche. Cum in occiden-
te papa primus in sabbato ieiunium constituit quia illo die dominus
in sepulcro iacuit. et discipuli domini ieiunave-
runt. de consecratione di. 3a ca. sabbato 3a pars d. 2a ca.
et moribus pulanorum et maronitarum

Illustrium virorum qui ad sancte terre tuicionem
profecti quia ipsius de iugo infidelium libera-
cionem in ipsa mansurunt degeneres filii
qui ab illis descenderunt ut rubigo de
argento. amurcha de oleo, fex de vino postho-
mi illorum successores non morum pulani vocantur
pentum enim magna alia supra digesta scilicet filii
in deliciis enutriti, molles et feminati, balneis
plusquam plus assueti, mollibus muliebribus induti
et ornati et compositi ut similitudo templi
desides et ignavi contra inimicos crucis christi pusil-
lanimes et pavidi facti sunt. Unde saraceni qui
primum audaciam quasi tonitruum formidabant filiorum
desidia nisi omnino tales populos secum haberent plusquam
sexum femineum non timerent. ceperunt et abin-
vicem pro re facili desidere inter se lites et iur-
gia et bella civilia commovere. treugas cum
saracenis inire, inimicorum christi pace gaudere, plerumque
quod ab eis contra auxilium christianos procurare. vires et
expensas quas ad dei honorem et sancte terre tuicio-
nem et animarum salutem effundere debuissent ad fide-
lium destructionem in terre sancte exterminium et animarum
dampnacionem consumere non pudebat. verbis quoque
compositis et ornatis sic in corde et ore loquuntur virus
propositum palliantes ut eos salutibus merito conferas
portantibus folia sine fructu. vix deprehenderes
vanias amfibologie fallaciam qua dividunt
vel componunt. uxores superflue zelantes vix
proximorum sinunt patere obtutibus. ad balnea
sepius quam ad ecclesiam vel ubi dei predicacionem
custodia tamen adhibita ire permittunt. quidam vero inter
eos ditiores et potenciores sunt per missellos capel-
lanos vix lectulos missas celebrari procurant.
sortilegiis experimentis et maleficiis in multis que
a saracenis et surianis didicerunt eorum femine
utuntur assidue. Hiis et aliis remotis partibus causa
devocionis ad terre sancte subsidium venientes
peregrinos cum expensis et laboribus super modum
se et sua domino offerentes non modo ingrati sed et
multipliciter sunt molesti. malorum enim semper
ocio torpere et desideriis inhiare carnalibus
quam ruptis treugis cum saracenis inire certamen

Et postquam in hospiciorum immoderato precio cum mercimoniis suis cum cambio et aliis multis machinacionibus eos circumvenientes et depauperantes in immenso ditati sunt. Tunc demum Christiani milites pro Christo exulantes contemptum et derisum habentes multis iniuriis et contumeliis affligunt, filios vocantes hernadi, quod homines fatuos et insensatos sonat. Et alii Maronite a quodam suo magistro Marone vocati, quod unam tantum voluntatem atque operacionem in Christo asserunt. Cuius erroris auctor extitit quondam Macarius Anthiocenus antistes in VI Constantino-politana synodo condempnatus, et tamquam heresiarcha ab universitate fidelium est electus. Hii quidem Maronite circa montana Libani in Fenicie provincia, non longe ab urbe Biblensi et circa Bastron et Tripolim inhabitantes, expediti et edocti nimis in arcubus et sagittis, usque ad LX milia, et per annos fere 600 ab ecclesia sancta et fidelium consorcio sequestrati, sua conficiebant ad libitum sacramenta. Qui tamen postea revertentes ad cor, tempore illustris Baldwini regis in presencia venerabilis patris Armerici Anthiocensis patriarche, fidem catholicam profitentes, sancte Romane ecclesie tradiciones secuti sunt. Unde cum illis orientalium prelatorum, exceptis latinis, anulo et mitra utantur ac baculo pastorali, et tintinnabulis ad ecclesiam populus congregetur, sed percussis malleo vel baculo tabulis ad ecclesiam populus congreget, predicti Maronite prelatis omnibus in obediencie signum utuntur, et ritus omnes latinorum observabant. Ipsorum quoque antistes concilio Lateranensi interfuit sub venerabili papa Innocencio 3o. Utuntur autem caldaica littera, sed vulgari saracenico ydiomate proloquuntur. De 3a ca. ac moribus Armenorum et Georgianorum

Armenorum populus in Armenia provincia prope Anthiochiam inter Christianos et Saracenos seorsum inhabitat, inter omnes Christianos singulares ritus et proprias huius observancias. Apostolicum habent primatem, quem catholicum appellant, cui cum summo honore et reverencia omnes a minimo usque ad maximum tamquam alteri pape obediunt. Inter eos et Grecos inexorabiles sunt discordie et dissensiones implacabiles, et mutuas observancias et ritus horribiliter detestantur. Habent autem proprium ydioma et proprias litteras, et vulgari sermone divinas scripturas pronunciant, ita quod sacerdotes et clerici eorum a laicis in ecclesiis intelliguntur, sicut de grecis superius dictum est. Nativitatem domini secundum carnem non celebrant, magis autem ipsa die ieiunant. Finito autem ieiunio in die epiphanie cum solempnitate dominice apparicionis celebrant festum baptismi Christi, dicentes se festum celebrare spiritualis Christi nativitatis. Unde et ait Ambrosius in sermone: Tunc Christus natus est omnibus, hodie renatus est sacramentis; tunc eciam per virginem editus est, hodie per misterium generatus. Secundum nominis partus nova merentur obsequia. Ibi cum secundum hominem nascitur, mater eum Maria sinu circumfovet. Hic cum secundum misterium gignitur, pater eum voce dei complectitur, ait eciam: Hic est filius meus in quo michi bene complacui, ipsum audite. Unde in opprobrio eorum quod cadat fidelis: quod per sacramentum Christus ipse sit renatus, quia peccatum non fecit neque contraxit, quod probat etas et matris virginitas; quod sed facere voluit quod faciendum cunctis imparare disponit. Merito promitur: sicut Christum dico ex matre natum sic letatur pro salute humani generis baptizatum meremur et letemur de Christo nati matre intacta et Christo renati unda sanctificata. Et pene si fas est ita loqui maiori dotata est unda munere quam mater, illa eciam sibi tantum virginitatem in partu meruit, ista

in nobis contulit puritatem. Illa meruit ne peccaret, ista ut peccata purgaret. Illa unum filium procreavit et virgo est, ista infinitos generat et pura est. Illa preter Christum alium ignorat filium, ista cum Christo mater est omnium fidelium populorum. Quadragesimam quoque que dominicam resurreccionem precedit tam arto servant ieiunio quod non solum a carnibus, ovis, lacte et caseo abstinent, sed et nec pisces manducant, nec oleum nec bibunt vinum. Fructus tamen et legumina quociens placet in die comedunt. Et ut videantur emuli suis Grecos ac Surianos contingere, in quibusdam VI feriis carnes manducant. In confeccione quoque sanguinis domini aquam vino non miscent, sed licet aqua propter sacramenti necessitatem poni non debeat, quia in solo vino fieri potest, tamen nullo modo aqua debet omitti, tum propter ecclesie statutum quod nullo modo debet contempni, tum propter significacionem. Signat eciam apposicio aque ad vinum coniunctionem corporis mistici, quod est ecclesia, ad collectionem primo ad Christum qui est caput, sicut omnem ecclesiam que est corpus ipsius, ad Ephesios primo. Aut signat populum: aque eciam multe populi multi, Apoc. 17. Tum quia Christus creditur aquam apposuisse, cum mos esset non solum Iudeorum sed omnium orientalium temperato uti vino, cum puro in illis partibus illis et temperato vix uti posset. Qui ergo solo vino consecrant, inde inter ecclesiam et Christum divorcium celebrant. Sacerdotum quoque Armenorum summo pontifici romano et sancte Romane ecclesie obedienciam nituntur, quorum siquidem rex coronam ab imperatore Henrico terram suam recepit et coronam regiam ab archiepiscopo Maguntino; ritus tamen veteres et consuetas observancias mutare noluerunt. Sunt et alii Christiani Georgiani vocati eo quod sanctum Georgium in preliis contra infidelem gentem advocatum habent, et tamquam signiferum patronum suum singulari reverencia colunt. Hii sunt bellicosi valde et in preliis strenui, fortes robore et in innumera pugnatorum multitudine pollentes, valde formidabiles saracenis, persis, medis et assiriis, in quorum confinio morantur, cunctis quoque infidelibus quibus undique clauduntur, in expedicionibus frequenter valde dampnosi sunt. Utuntur autem greco ydiomate in scripturis, et grecas consuetudines in sacris observant. Clerici eorum rotundas habent tonsuras, laici quadratas. Cumque ad dominicum sepulcrum veniunt, cum vexillo erecto absque tributo civitatem sanctam ingrediuntur, nec eos saraceni molestare presumunt, ne cum repatriaverint duriora vicinis saracenis rependant. Fuerunt quoque nimium indignati et minas intulerunt principi Damasceno Coradino, quod absque voluntate eorum muros Ierusalem evertere presumpsisset, cum populus latinorum civitatem Damiate obsidebat. Crines autem et barbas fere unius cubiti longitudinem portant, et pilleos in capite. Nobiles quoque mulieres eorum more amazonum militant et armis utuntur in preliis. De moribus ac ritibus Jacobitarum et Nestorianorum

Sunt et in terra sancta et in aliis orientalibus partibus multi a latinis et grecis multum differentes, quorum quidam Jacobite vel Jacobini dicuntur a quodam magistro suo Jacob, cuiusdam Alexandrini patriarche discipulo. Hii a multis temporibus retroactis excommunicati sunt a Constantinopolitano patriarcha Dioscoro, et ab ecclesia grecorum sequestrati, in maiore parte tocius tractus orientalis inhabitant. Et quidam eorum inter saracenos, alii vero absque infidelium consorcio proprias occupaverunt regiones supra Nubiam que continuatur Egypto, et magnam partem Ethiopie et omnes regiones usque Indiam, plus quam XL regna ut asserunt, continentes omnes eciam Christianam a beato Matheo apostolo

aliisque apostolicis viris ad Christi fidem conversi iniquo
homine superseminante zizaniam lamentabili errore
longo tempore excecati et postquam quidam parvulos suos
in utroque sexu circumcidunt. non attendentes
quod ait apostolus ad galatas. Si circumcidimini Christus
nobis nichil proderit. Et iterum testificor omni
homini circumcidenti se. quoniam debitor est universe
legis faciende. evacuati estis a Christo qui in lege
iustificamini a gratia excidistis. Secundus erat sacra-
mentalem toledo confessionem. non enim sacerdoti
sua confitentur peccata. sed secreto soli deo ponentes
incensum se iuxta in igne quasi confessa talia peccata cum
fumo illo ascendant ad deum. nec advertunt quod
soli deo sufficiebat facta confessio. quando offensus
fuerat invisibilis deus nec dum homo factus
at postquam verbum caro factum est. et habitavit
in nobis. quociens peccamus offendit homo deus
et ideo non tantum corde sed ore etiam homini debet fieri con-
fessio ad salutem et quia Christus ubique esse non potest.
suos vicarios instituit sacerdotes. Pro eo iacobi
ultimo dicitur confitemini alterutrum peccata vestra sic. et
Christus leprosos ad sacerdotes transmisit. quorum
officium est inter lepram et lepram discernere. et sanando
proferre utrum absolvi debeat. vel a communione
cessare. erubescentia quoque confessionis. et pudoris
anxietas. et pudentis et confitentis humilitas.
magna pars satisfactionis est. Tertius erat plerique
eorum. etiam ante baptismum parvulos suos candente ferro
in fronte signantes. non nulli non in eis cauterio cru-
cem signantes figurant. propter id quod in hoc baptista dixerat
ipse vos baptizavit spiritu sancto et igne. minime
attendentes quod super baptisatos denuo in igne appa-
reat spiritus sanctus. demonstrans septem spiritus sancti dona
ignis enim primo purgat sic spiritus sanctus purgat per
donum timoris et cetera. ca. 139 p 2. ps 4 / certe
qualis est ignis in quo fidelis quibus baptizatur
nec reperiri posset. quod Christus eius apostolus vel aliquis
sanctorum prius illum modum posteris reliquerit
baptizandi. quidam autem Jacobitarum et Surianorum
in brachiis cruces candente ferro impressas
gestantes ad paganorum destructorem et ob
sancte crucis reverentiam eas se ferre dicebant
greci autem se illos asserunt eo maxime detesta-
ri et a suo repulisse consorcio quasi dampnatum
quod ait enim Christus. Pater maior me est. et in cruce
pendens sicio. et multa similia non potest ad
divinam. sed solum ad humanam expectat naturam.
Quod non ait ego et pater unum sumus. et antequam a-
braham fieret ego sum. et conformia hiis ad hu-
manam. sed ad divinam spectant naturam. Interrogati
tamen aliqui Jacobite timore nescio an veritate
coacti. negaverunt unam tantum in Christo esse naturam.
Et iterum requisiti cur uno digito tantum
se signarent. responderunt in tribus partibus digiti
patrem trinitatem. in uno vero digito designarent
ecclesie unitatem. sed greci eis imponunt quod
ad designandum in Christo unitatem nature utun-
tur autem quidam eorum littera caldaica. non nulli ara-
bica et que saracenica. Laici vero secundum diversas
naciones et provincias ydiomatibus utuntur diversis
in sermone vulgari. linguam autem clericorum suorum
qua in divinis utuntur scripturis minime intel-
ligunt. erant quoque in terra promissionis et inter saracenos
et in scorsum ab hiis in maiori parte indie christiani
quidam habitantes dicti nestorini vel nestoriani

a quodam nestorio de quo ca. qui ex magna
parte orientalem plagam sui erroris veneno infecit. et potissime
illos qui terram incolunt illius potentissimi principis. quem
Iohannem presbiterum vulgus appellat. dicuntur quoque hii cum superiori-
bus Jacobitis longe plures esse quam latini vel greci et de hiis
qui scorsum habitant. quorum infinitus est numerus. sileat
ideo presens plures saracenis commixti eorum subiciuntur domi-
nio [?] sit ipsi ipsis saracenis quia sed pestifera lege super-
stitiosissimi machometi recipere noluerunt dicto tamen errore
miserabiliter sunt decepti et superius condempnati non in Christo esse
unam personam quia et deus esset et homo non potest de ipso verificari
quod immediate premisimus. quorum quedam deo et non homini conveniunt
quedam non homini et non deo. unum in simbolo athanasii sic-
ut anima rationalis et caro unus est homo. Ita deus et homo unus est Christus
et ysaias ait. Parvulus datus est nobis sic et vocabitur admi-
rabilis deus fortis et in psalmo. homo natus est in ea et ipse
fundavit eam altissimus. quia Christus fuit virginis filius. et
creator quia verbum caro factum est. et habitavit in ea.
caldea autem utuntur littera. et more grecorum in azimo
altaris conficiunt sacramentum. Sunt et alii christiani qui in
affrica et yspania inter occidentales saracenos com-
morantur mosarabes vocati qui latina greca littera
et sermone in scripturis utuntur divinis subiecti tamen romane ecclesie
sicut ceteri latini cum omni devotione et humilitate obe-
diunt ab articulis fidei vel sacramentis ecclesie
in nullo deviantes eucaristia tamen dicunt ipsis septem
non nulli non in unum quia cum accidat sacramento veri-
tatem et virtutem non impedit sacramenti. quarta ca.

~~de moribus ac ritibus jacobitarum nestorianorum~~ mosarabum

[?] ca. de [?] orientalium ad terram sanctam generis pravitatem

Ad terre sancte succursum
venit fortitudo maris de mariti-
mis ytalie et fortitudo gencium
de ultra montanis partibus occidentis
et aquilonis ut ca. illi in mari potenciores
hii forciores in terris. illi in marinis plus aptiores
in navibus et galeis. Isti in terrenis congressibus prompti-
ores in equis et galeis. Illi hostes a remotis
arcubus et sagittis. Isti gladiis et lanceis mag-
is feriunt e propinquo. Italici homines graviores sunt
moribus prudentes et compositi victu parci. verbis
ornati. In consiliis circumspecti. in re publica studiosi
impacientes autem alicui subici. libertatem ante omnia
defensantes. politice viventes. communia edentes
statuta. et edita congrue observantes. erant hii
perutiles sancte terre non solum navali bello sed et
victualibus mercimoniis. et peregrinis et apor-
tantes. franci autem almani anglici et ceteri
ultra montani minus sunt compositi et magis impetuosi
in agendis minus circumspecti. et in verbis minus cau-
ti. in victu superflui. et in expensis magis profusi
in consiliis minus festini. quantum sapientis oportet tarde
consiliari. et aliud prophetarum ait velox consilium
sequitur penitencia. In ecclesia vero multum devoti.
ferventiores in elemosinis et ceteris operibus pieta-
tis. et animosiores in preliis. valdeque formidabiles
saracenis. sed propter multorum levitatem a polanis he-
nadi filii appellantur. qui qualiter et quomodo in tunica
declinaverint superius patet. ditum est ytalici quoque et
peccatores maxime maritime regionis. aprime
virtutibus declinantes insaciabili avaricia lucris
inhiantes exorta in eis emulatione mutua impla-
cabili hodio et inmortali discordia liberius contra se
pugnant quam contra impios agarenos. et qui contra erant
sua virtute terribiles saracenis. nec eos dissidio hos
letificant. ex hoc ipso reddentes ab omni perturbatione securos

e. et cum alia apponcius(?) consumere in terra sancta habitatoribus corrup/
cionem induxit. concursus hominum omnis generis criminum infectorum
transfretabat eo cottidie flagiciosi et pestiferi homines
scelerati impii sacrilegi fures latrones omicide pa/
ricide periurii adulteri cursarii proditores lusores
ioculatores crapule dediti et ebrietati. Religio/
tes qui legitima matrimonia mulierculas monas(?)
decipientes contempnebant(?) mulieres cum pueris relictis ma/
ritis lenonibus adherebant. Hii quidem et similes pravitatis(?)
iudicio qui statum terre promissionis et altitudinis(?) ipsius mu/
tacionis diligencius inspexerunt omni alia peste omniumque ho/
minum genere peiorem fomentum ad animarum dampnacionem
et subversionem fidelium in terra sancta stipendium apponebant(?)
perpetrare scelera criminibus et criminibus scelera cumu/
lantes et tanto audacius maleficia perpetrabant quanto
propinquius erat proximitatis diffugium. vel ad Sara/
cenos propinquos confugiendo baptismi fracto federe
vel ad propinquas insulas cum latronum navigiis trans/
fretando. tanto enim inverecundius quanto remociores ab
amicis propinquis et notis advectabantur. Quos sequentes
viri sanguinum et filii belial. qui in propria sua in ma/
liciis et maleficiis deprehensi pre pleraque in precio ob/
tinebant membris non mutilari vel vita privari sed
ad terram promissionis transmitti. et ibi perpetuo dampnari
exilio. Hii non penitencia non compuncti sed violencia
magis coharti celum mutantes non animum facti in colo/
nie terre sancte peiorum sarcina. quam secum tulerant impignorati sce/
lera solita pravitatis studia exercebant et hospicia
peregrinis immoderato locantes precio mores decipiebant
in nimis advenientes extraneos et incautos. sicariis etiam et
latronibus aleatoribus et publicis mulieribus spe/
lunce maioris et receptacula preparabant. et in hiis
omnibus secum erat manus principum infidelium dilige/
cium munera sequencium retribucione. quibus omnibus no/
mina rebantur in culpa qui facientes et consencientes eque
iure pari crimine iudicantur. Capitulum de pravitate(?) clericalis ac regularis status

Postquam omnis pene fidelis populus prelatis et clericis
Et regularibus terre sancte transmisit mu/
nera. divicias contulit. quasi tributarius
factus est. ceperunt pastores se ipsos pascere
et neglecta omni cura ceperunt eos tondere non
nutrire. eratque lacte lanaque contenti. fugerunt ad luporum
accessum. facti mercenarii de prelatis. Mercenarius inquit
Gregorius locum pastoris tenet et lucrum animarum non
querit. O pastor et ydolum derelinquens gregem ait
deus per Zachariam. pastor est voce preditus et commodis sed
ydolum voce neglecti officii ministerii non impleti
ydolum enim nec videt nec intuetur cum oculos habeat. nec
arcet nec comminatur cum virgam teneat. nec admonet
nec attestatur cum apparenciam habeat principis. et prelati adora/
tur tamen et colitur. Tales facti erant pastores terre illius
contra spectaculum ceti ceci et duces cecorum. contra prava corda
arguenda canes muti non valentes latrare. honorari
tamen volentes. qui vacce pingues in monte Samarie de Christi
patrimonio impinguati incrassati dilatati de eius pau/
pertate dites. ipsius humilitate superbi et ignominia
gloriosi in domum domini intrantes pompatice contra legem. intra
non resipiscunt. domini cathedras vendencium columbas erigunt.
quas Christus evertit. cum Iuda tam fure quam proditore dicentes
quid vultis mihi dare et ego eum vobis tradam. Seppe
autem apertas claves tollentes. ut Symoni mago diceret
diviciis quoque ac deliciis habundaret et catulos suos non
de micis que cadunt de mensa. sed deliciis nutriret aba/
riis turpi quoque ocio marcidi et luxu multiplici defluentes

preciosa extra in subditos transmittebant. Regulares
quoque ut clerici veneno diviciarum infecti fregerunt iu/
gum regule rupit vincula statutorum superioribus
inobedientes cum clericis altercantes et contra officium cat/
plagent nec conferunt sacramenta ecclesiastica ministrare
infirmos non expectata sed contra peracione visitare mor/
tuos sepelire recipiunt ad officia et sepulturam
interdictos et nominatim excommunicatos innodatos prelatorum
sententias contempnentes. Abbates enim et priores et mo/
nachi eorumque inhabitabiles capellam in alienam mes/
sem falcem mittere non timebant matrimoniis prius
illegitimas et furtivas illicite copulantes ener/
vato penitus rigore ecclesiastice discipline homines pesti/
lentes prelatorum sentencias contempnebant. sed et ipsi invicem
murmurantes invicem detrahentes. non sine gravi
scandalo populi christiani usque ad apertas contumelias
odia manifesta et persecuciones prius et fere usque
ad conflictus non solum verborum sed verberum prorumpebant
non solum monachi sed moniales superioribus suis inobe/
dientes excusso discipline iugo de claustris exeuntes exulan/
tes quomodo lapides sanctuarii non reperiebantur dis/
perse in capite omnium platearum. publica balnea irreli/
giose cum personis irreligiosis frequentantes. et
factum est sic populus sic sacerdos et regularis quemadmo/
dum secularis. ex adipe enim diviciarum et deliciarum
prodiit iniquitas ita ut rarus esset. qui inter sanctum
discerneret et prophanum. preciosum separet a vili
nonne scriptum est qui tetigerit picem inquinabitur
ab ea. et modicum quoque fermenti totam massam
corrumpit. quia corrupcio debuit generari ex
tanta et tam diversa multitudine hominum pravorum
ad terram sanctam convenientium. illuc convenerat multi
heretici. atque simulatrici multi. et sortilegiis
infecti. viri sanguinum omicide superbi protervi re/
bellati contumeliosi sediciosi iurgia procurantes
discordiam seminantes desides. et ignavi crapula
et ebrietate gravati. Luxuria et immundicia sordi
inspicientes et incompositi/sine affectione absque federe
sine misericordia. in medio igitur nacionis tam prave
atque perverse domini habitat populus. dominus vidit opera
eorum. et factum est ei in scandalum. quia enim sic et Iudas
et Ieremiam cap. 18. ... non repulit Gebuseum
maledictum. et mendacium omicidium et furtum
habundaverunt et sanguis sanguinem tetigit. Vi/
dens quoque deus quod multa malicia hominum esset in terra
et tota cogitacio cordis humani intenta esset ad
malum omni tempore. omnis quippe caro corruperat viam suam. tac/
tus dolore cordis intrinsecus ait. Ego delebo eos
cum terra. induxitque diluvium gentium inundarum
crassit de terra maleficos et terram illam descriptam
in mapa mundi ca. i. gloria spoliavit sepulcrum
quoque suum. ac cetera loca sacra tradidit inimicis
crucis sue. perdidit unius peregrinis quasi castis
sordere meis. excrescente itaque usque ad sydera
pravitate incolarum. terra statim domini insolentes fuit
promontorio ingrati. quasi gravis domini ad preti vomitum
reddendum. quam prius sumere elegerat. cum sumere
regnare est. Recepit duplicia de manu domini
qui repulit tabernaculum Sillo. quod libellum
repudii dedit veteri synagoge. factique sunt
hostes nostri christiani in capite ipsi in cauda quoniam cum/
dampna perseverancie suo sacrificio abstulerint
adeo eos conclusit in gladio deus populum suum. et
hereditatem suam sprevit. Ut non solum terra
promissionis amissa sit. sed et pene omnes regiones

ciuitat

ciuitates et municiones ab introitu terre egyp
ti usque mesopotamiam itinere plusquam xx dierum
et de ciuitatibus que maritimis solum reliquerunt
tyrum et tripolim antiochiam vero cum paucis munic
tionibus castrum scilicet quod cursanum dicitur iuxta antiochiam
cracum et margat et castrum album arachis et
turrem anteradi et castrum nephyn in comitatu
tripolitano/ omnes non mediterraneas ciuitates et mu
niciones suo subiecerunt imperio christianis fugatis ex
multis christianis aut morte extinctis aut circumcisis
aut carceribus mancipatis. tante autem aduersitatis
et amare tribulacionis calamitas a comitatu
edisano in factum sumpsit exordium

Bernardus abbas sancti anastasii papa eligitur et vo
catur eugenius et 1148 Remis concilium
celebrauit/ ubi sanctus bernardus gilbertum
porretanum disputando confutauit et de trinitate
eius et de unitate dei infideliter scripserat et conuicerat
cum esset pictauorum episcopus. iam tenebat quod apud senonas
petrus abalardus ei dixerat/ nunc tua res agitur
paries cum proximus ardet/ iussus igitur librum tradi
dit in quo blasfemias voluctro verborum absconditas
bernardus. Itaque post subtilibus interrogationibus abscon
dita produxit in lucem. Demum tamen sanctus rombus
quod sanctorum testimoniis biduana disputatione falsita
tem redarguit/ ille non contra destructorem resti
tuit quod scripserat. Idem quoque bernardus 1144 ma
gnas virtutes egit et in urbe spirensi. tantus ad
eum erat concursus ut conradus rex nepulis eum compri
meret/ deposita clamide in propias ulnas suscipi
ens extra eclesiam asportaret. hoc tempore liber johannis
damasceni translatus est a bogondione iudi
ce ciue pisano in quo continetur ortodoxe fi
dei tradicio. 1146/ Lodouicus rex francorum
apud uezeliacum cum regni principibus et multitu
dine innumerabili crucem sumens transmarinam
peregrinacionem agredi proponit/ Guilhelmus puer
in anglia a iudeis crucifigitur. 1147 conradus
omnesque fere eius principes sancto bernardo signum
crucis imposuit apud frachenefroth. et socii
peregrinacionis multiplicati sunt super numerum et in mense
madio virtute inestimabili peregrinacionem aggressus
transito prospere constantinopolim expugnandum yco
nium in consulte diuertit consiliis fere germa
nis et deficientibus victualibus conclusus fame reditur
et persequentibus eum turchis/ multa milia suorum
amittit/ Eodem anno veneti magnum exercitum mise
runt sub johanne polano capitaneo ad tran
stam 1148 franci per deserta syrie dolore astucia
grecorum/ et insultibus turchorum detruncata passi
et fame cruciati ita ut non nulli equorum et asi
norum carnibus vescerentur vix tandem seleuciam
venerunt et inde antiochiam et palestinam nauibus pe
tierunt/ eorum enim rex precedenti anno per ungariam
profectus transito bosforo/ occursu conradi re
gis exceptus/ ab imperatore grecorum nauibus fuerat
ierosolimam euectus. obsessa per triduum dama
sco a francis germanis et ierosolimitanis
anterioribus muris iam captis contra ortos ambiebat
cum in breui ciuitas capienda putaretur/ dolo prin
cipum palestinorum obsidio remouetur. imperator
et rex francorum cum dicto die ad obsidendam asca
lonem. Iterum iope conueniunt sed ierosolimitanis
minus conditum non uenientibus Imperator constantinopolim
nauibus euehitur/ Rogerus rex sicilie rapit insigne

ciuitatem in affrica que dicitur affricax, nullam affax
cleprea aliaque castra plura regemque tunicii sibi
tributarium fecit/ tunc suo inscripsit gladio/ apulus
et calaber siculus michi seruit et affer/ ab isto rogero
anglicus quidam in multis studiis in astronomia summus/
ossa virgilii sibi concedi impetrauit/ si inuenire posset.
et cum litteras regis neapolim detulisset et sepulcrum
in medio montis in nec scissure apparebat vestigium
cum libro ad caput. in quo cetera erat ars notoria
repperisset/ ossium deportacionem neapolitanus prohibuit quia
plura stupenda circa neapolim operatus fuerat/ loca
uitque in castro maris iuxta urbem/ litteratus autem
Ille interrogatus quid de ossibus intendebat. respondit se
per coniuraciones effecturum. quod ad eius interrogacionem
ossa virgilii omnem sibi ipsius artem panderet/ redeuntibus
igitur absque omni uictoria imperatore ac rege francie/ tur
chi quasi nichilo reputant contra illa extimare
fideles. noradinus itaque orientales conuocans turcos
contra antiochiam properat/ cui raimundus princeps ob
uiat et temere securus multitudinem non metuens
a plurimis trucidatur. transiit exercitum noradinus
usque ad mare omnia deuastans/ tripolitanus postea
comes ab assaliciadis perimitur relicto filio
reimundo annorum xii/ paruo post tempore iiii admirati
fratres qui ierosolimam se dicebat debere iure he
reditario possidere/ collecto undique exercitu usque
ad montes oliueti peruenerunt magna fuit trepi
dacio in ierusalem propter baronum absenciam/ qui erant neapo
li congregati. inuocato tamen pie diuino auxilio exierunt
obuiam turchis in cepto situ repositis/ illi vero in fu
gam conuersi gladio et precipitio usque ad v. milia
perierunt 1142/ comitissa autem antiochie matri
monio sibi copulauit renaldum de castilone mi
litem probum atque prudentem

Tundalus ex ibernia oriundus
nobilis genere crudelis actione forma egregius
fortitudine robustus/ sed de anima nichil solicitus
et verbum salutis audire nolebat/ pauperes
abhorrebat/ sua non ioculatoribus tribuebat/ hic cum igni
nie cuiusdam esset a quo debitum sine mora reposcebat
1149/ manum extendens ad cibum inuisibiliter percu
titur. et manum retrahere non valens/ quia moreretur
clamare cepit. statimque cecidit corpus eius/ uelut
exanime/ per dies autem iii naturales. ita mansit nec sepul
tus est. quia aliquid de aliquid de calore in sinistra pec
toris parte adiligeter palpantibus senciebatur. accu
rit igitur familia. exclamat armigeri. plorat
hospes. accurit clerus. miratur populus. tota ciuitas
egregii militis morte turbatur/ post hec resumere
spiritum videtur/ prius alius coronem accepit. o deus
maior est misericordia tua quam mea iniquitas quantas vidi
sti michi t. m. et ma. et con sola. es me. et de abi tre
iterum re. me. statimque professione uite abrenuncians
omnia tradit pauperibus et omniaque vidit et passus
est enarrauit

Primo quidem occurrente demonum multitu
dinem vidit/ que totam ciuitatem replere
posset. fremebant dentibus in miseriam dicentes
esto dampnata populus quem elegisti nutrix
scandali. amatrix discordie. quare modo non superbis
cur non luxuriaris/ ubi nunc vana leticia tua
moxque ut ait. quasi stella apparuit/ et cum appropinquasset
ait/ aue tundale quid agis/ cum ait/ en domine pre
circumdederunt me dolores inferni preoccupauerunt me laqueo mortis
cum angelus michi me vocans proprio nomine dominum/ quem tecum semper
habebas et numquam tibi nomine dignum vocabas/ at ille

ubi numquam te vidi ad quem angelus semper te sequebar
a nativitate tua quocumque ibas et numquam consiliis me-
is mens acquiescere volebas / et extensa manu in unum
teterrimorum spirituum qui preterit ei maledictis insulta-
bat. Ecce inquit ille cuius consilio et voluptati obtem-
perabas. Sed adheret tibi misericordia dei / quia tu non meruis-
ti et pro multis tibi debitis parum sustinebis. Viden-
tes autem demones quod animam non possent rapere
blasfemabant deum iniustum eum asserentes quod non
redderet sicut promiserat unicuique secundum opera sua
[illegible] pena homicidarum et insidiatorum

Secundo ostenditur ei ab angelo vallis terribilis
operta mortis caligine profunda et carbonibus
plena / operculum ferens habens vi cubitorum
quod ita fervebat et in fervore ipsos carbones
superare videbatur / super illud descendebat multitu-
do miserabilium animarum donec ad modum cremii
in sartagine liquescerent. Unde colari videbantur
sicut cera per pannum et iterum in carbonibus ignis ar-
dentis renovabantur ad tormenta. Hec erat pena
homicidarum / deinde vidit montem mire magnitudinis
ex una parte erat ignis putridus sulphureus
tenebrosus ex alia nix glacialis et ventus
horribilis / mons autem erat tortoribus plenus
habentibus furcas ferreas ignitas et tridentes
quibus animas trahebant / easque proiciebant a fri-
gore nimium ad calorem nimium. Hec est inquit
angelus pena insidiatorum et perfidorum 9a p(ena) de pe-
na superborum et avarorum

Postea venit ad vallem profundam et putri-
dam nimis et tenebrosam / quam visus
penetrare non poterat / ululatum
autem audiebat patientium animarum. Fumus
vero de sulphure et cadaveribus consurgebat
qui penas alias superabat / ibi erat tabula
in latitudine pedem habens porrecta de monte
per mille passus. De hoc ponte vidit multos cadere
et unum solum transire / animas quas penas anima pertransiit
solo itinere eorum ac timore concussa. Hec autem ait
angelus est pena superborum / ulterius per viam tenebrosam
et tortuosam transiens vidit bestiam incredibi-
lis magnitudinis que montes quos prius viderat
excelleret oculi eius quasi coles igniti os eius vi-
debatur posse capere x milia hominum armatorum
fetor incomparabilis ex eius ore exibat / et planctus
multitudinis de ventre eius audiebatur. Ibi
enim erat multa milia virorum et mulierum
penas lugentium ante eius quoque os multitudo
demonum animas illo plagis et verberibus intra-
re cogentium. Ait anima ad angelum domine quare appro-
pinquas. Respondit hoc tormentum non possunt eva-
dere nisi electi. Hec bestia vocatur Acheron
et devorat omnes avaros. De hac scriptum est absor-
bebat fluvium Jordanis in os eius et hac pena anima illa exper-
ta est. 10a p(ena) de pena furantium [illegible]

Longius autem eundo vidit stagnum amplissimum
et tempestuosum nimis / ita ut clamores
fluctuum non sinerent aspicere celum
ibi erat plurima multitudo horribilium
bestiarum mugientium et animas devorare cupientium
pons in plano latus / cum insuper erat acutissimis
clavis / per duo milia passuum extendebatur / et
qui transire non poterat a bestiis devorabatur tum igne
ut stagnum bullire putaretur. rapiebatur / unde tran-
sibant fures. furta portantes sanguine pedum
pontem cruentantes / huc transire iussa est anima cum

vacha quam arripuerat a vicino. et nunc corde sui
pe corde vache in stagnum cadebat. pertransitis autem
locis tenebrosis et arduis apparuit porta maxima
quasi mons rotundus / quasi furnus flamma inde exibat
et animas quas rapiebat per mille passus comburebat
ibi vidit carnifices securibus et dolabris
et falcibus et forpicibus et [illegible] et ceteris instru-
mentis ad nocendum preparatis. et hii in hostium
stabat ibi anima illa per eis instrumentis lacera-
ta per ignes revoluta est. ibi maxime puden-
da corporis vermibus scaturientia cruciaban-
tur. et hec pena luxuriantium 11a p(ena)
de pena falsorum religiosorum [illegible]

Deinde vidit bestiam ceteris dissimilem duos
pedes et duas alas habentem longissimum collum
rostrum ferreum et ungulas de eius inextingui-
bilis flamma exibat. Sedebat autem super stan-
gnum glaciatum / et devorabat animas que pre suppliciis
quasi in nichilum redigebantur. et effuse super glaciem
renovabantur ad penas. Videbantur autem quoque
anime impregnari. et per omnes sui partes serpentes parere
qui habebant ardentia capita et ferrea recur-
vata / instar hamorum [illegible]. Unde ipse cruciate
diu fuerat ut pareret. pectus ipsi exeunti non
valentes / eas more vipereo lacerabant. Hec
pena erat falsorum religiosorum. Postea vidit
vallem fabrorum et ibi fabricas in maximus
audiebatur luctus. Tunc ait angelus. Tortor iste
Vulcanus appellatur / per cuius ingenium perierunt
multi. et ab eo cruciantur. Proiciebat eam
animam cum forcipibus ferventibus in fornacem. Postea
ex multis malleorum ictibus videbatur quasi una
massa ex eis fieri / desiderabat mortem
et fugiebat ab eis / ac demones postulabant
eas sibi dari / et forpicibus eas excipientes
renovata bulliente tonsionibus compunctabant
donec penaliter distinguerentur / Deinde ap-
parens ei angelus ait illi / quomodo vales / ubi
quid fuerunt tibi tam dulcia carnis oblecta-
menta ut per eis tot et tanta tormenta deberes
sustinere. Cumque respondere non posset / confortare
ait angelus quia Dominus deducit ad inferos et re-
ducit 12a p(ena) de penis inferni et infernalibus bestiis

Postremo videbis ait angelus penam
inferni quo cum vidistis purgatorium
pene sunt / cumque anima cum angelo pergens
prolongaretur. Ecce subito horror et frigus
intollerabile fetor incomparabilis tenebre pal-
pabiles tribulaciones et angustie animam
illam invadunt ita ut omnia fundamenta terre
viderentur sibi tremere / et angelo ait. Heu
mi domine mi quid est quod stare non possum. Subi-
toque disparuit angelus. Illa autem se movere
non valens. ululatum autem audire cepit
infinite multitudinis / et tonitruum tam horri-
bile ut explicari non queat. Vidit quoque quadra-
tam foveam quasi cisternam que putredinem flamme
et fumi emittebat columpnam que usque ad celum
extendi videbatur. Et in ipsa columpna erat
multitudo animarum more favillarum cum flam-
ma que usque ad celum extendi videbatur.
Ascendentium iterumque descendentium usque in
profundum cum demonibus / volenti quoque anime se-
ne valenti se retrahere / accurrunt demo-
nes dicentes / ea michi expectanda esse. Angustie
nunc eum sine refrigerio ardere / nulla igitur

de cetero erit refrigerii spes aut venie. Cumque ea anima
vibraret mortem illi minabatur eternam. Ipsi autem
in medio spes ingerimi, oculos habebat igneos candas
scorpionum ungues ferreos acutos, et alas multorum
sed in tanto periculo assunt. angelus tenebras depulit.
et ad animam ait, Gaude et letare. quia non iudicium in cu-
res. sed misericordiam consequeris. ostenditque ei principem
tenebrarum. qui omnes quas viderat bestias magnitudine
excedebat, habebat autem formam hominis et manus non minus
mille quarum manus vicenos habebat digitos longitudinis
centum palmarum, grossitudinis x. ungues ferreos,
lanceis militum grossiores, rostrum eius asperum et
longum, caudam longam acutissimis repletam aculeis, Ja-
cet autem illud horribilissimum monstrum super cratem ferream
suppositis ardentibus prunis, ab innumerabili demonum mul-
titudine follibus sufflancium. Circumdat eum tota multitu-
do animarum et demonum. ut nullus credat ab inicio
mundi usque tunc tot animas animas creatas fuisse, Li-
gatus est autem ille hostis per singulas membrorum iuncturas
igneis cathenis ferreis et ereis valde grossis. cumque
se versatur in carbonibus et undique comburitur.
nimia cardentes ira vertit se de latere in latus, et
omnes manus multitudinem animarum extendit casque
constringendo. quasi rusticus racemos, unde con-
premit. cum nullum mustum elicere, et tunc suspirans
exsufflat. animas in diversas partes gehenne, et
statim eructuat illas puteus, ut dictum est. et cum
retrahit anhelitum dira illa bestia trahit ad
se omnes illas animas, quas sparserat ante. et cum fu-
mo a sulfure cadentes devorat, ceteras percuci-
ens aculeis caude sue. sicque miserabilis bestia
et paciendo affligit. et affligendo patitur. tunc
ait angelus anime. Hic est lucifer principium viarum dei
qui si solutus fuerit celum sit et terram usque ad
inferos conta perturbabit. ceteri vero vel angeli
tenebrarum, vel filii ade iam iudicati quorum multos
alios expectant. qui vel xpm negaverunt vel
negancium opera fecerunt// 17 p[rologus?] de paradiso

Post hec ait ei angelus, nunc convertere animam in
requiem tuam, quia dominus benefecit tibi, animo vi-
debis gloriam amicorum dei. et cum processisset
tristicia mutantur in gaudium, et
stupenti anime angelus ait. hec mutacio dextere excelsi, et
ecce vidit murum percelsum. et altum nimis totum ar-
genteum et valde decorum. et ibi chori sanctorum laudancium
beatissimam trinitatem, ibi viri et mulieres can-
didis et preciosis induti et candor vestimentorum
sicut nix recens, cum percutitur solis radio, iocun-
ditas. amenitas hilaritas sanitas unanimitas
eternitas. sine ulla molestia, sine macula sine ru-
ga. hec inquit angelus est gloria eorum qui in matrimonio
iuste vixerunt. agentes opera pietatis. deinde alius
apparuit murus ex auro purissimo, cuius nitor decem
priorem vincebat gloriam. ibi cernit sedilia
plurima. ex auro gemmis ornata in quibus sedebant
vestiti sericis et stolis candidis, omnique decore orna-
ti. qualem excogitare nullus potuisset, et erat
facies uniuscuiusque splendida sicut sol in meridie
et capillos habebat auro similes, et coronas aureas
in capitibus gemmis ornatas. et lectorilia apposita
erant aurea cum libris aureis literis scriptis, et novo
cantico cantabant domino alleluia, tam dulcis autem
et suavis erat melodia ut anima hoc solet audiens
preteritorum omnium immemor fieret, et ait angelus ei. isti
sunt sancti. qui pro testamento dei sua corpora tradiderunt
et in sanguine agni laverunt stolas suas. et continentes a seculi vita semetipsos cruci-

fixerunt cum viciis et concupiscenciis, et sobrie iuste et pie duxe-
runt. Vidit deinde curiosus explorator, castra et papi-
liones plurimos. purpura bisso serico et auro mira
varietate contextos. ibique organa tympana cythare et
omnia genera musicorum et armorum(?), vidit animas que angelis
assimilabantur. quarum splendor et honor delectabilis et
omnia instrumenta nemine tangente sonos reddebant, sed hanc
omnem dulcedinem superabant voces ipsorum spirituum, quibus
nullus erat labor in exaltacione vocum, nec labia que
videbantur moveri, ad libitum quoque unusquisque sonum red-
debant. firmamentum quoque quod erat super capita eorum
mire splendebat. ex quo pendebant cathene
auri purissimi intermixtis argenteis virgulis
ac pulcerrima varietate contextis, de quibus pendebant
cyphi. phiale tintinnabula lilia sperule auree,
inter hec multitudo maxima versabatur angelorum
aureis alis inter cathenas agiliter volantes, sua-
vissimum atque dulcissimum reddebant sonum, hec inquit
angelus religiosorum requies. qui voluntates suas aliis
submiserunt. Postremo vidit murum ab aliis
altitudine decore et splendore differentem ornatum
omni lapide precioso, interpositis metallis. ita ut videre-
tur aurum (?), ibi erat cristallus chrisolitus. be-
rillus jaspis. iacinctus smaragdus saphyrus onichinus
topacius sardius chrisopacius amethistus atque gra-
natus, vidit autem aspexit. quod nec oculus vidit nec
auris audivit nec in cor hominis ascendit, audivitque
secretissima verba. que non licet homini loqui, dixitque angelus
ad animam. audi filia et vide et inclina aurem tuam
et obliviscere populum tuum et domum patris tui, quia concupi-
vit rex speciem tuam et decorem tuum. Ecce vides quanta
sit amenitas dignitas iocunditas angelorum choris
in terra et omni beatorum ibi enim tenebat. non solum
contra sanctorum merita. sed et reproborum supplicia, et que in
terris actitabantur. debes igitur ait angelus ei ad corpus
redire et que audisti et que vidisti ad utilitatem proximorum
memoriter tenere et ab hiis, que agebas abstineas, in
eisque semper habebis patrem auxilium. Cumque illa taceret
dixisset, se mole corporis cepit sentire gravatam
et oculos aperiens et suspirans, clericos et circumstan-
tes aspiciens nil aiebat, sumpta tandem [illegible] que viderat
aperit vestimentis suis crucem affigi iussit, ver-
bum dei extunc. quod ante ignoraverat. cum multa
sancta devote et humiliter predicavit/ 14 p de sancto malachia episcopo

Eodem anno obiit
malachias in claravalle de Roma reddi-
ens, cuius vitam sanctus bernardus distribuit, di-
cens adhuc scribuntur illustres sanctorum
vite, ut sint nobis in speculum et exemplum et conver-
sacionis nostre condimentum, per hoc enim apud nos
vivunt et ad veram nos provocant vitam, Revoco
ergo ex hiis, qui empti sunt de terra malachiam
qui lucerna erat ardens et lucens nec tamen ex-
tincta est sed summota, hic in ybernia de populo barbaro
ortus, ibi educatus et literis eruditus, nichil plus bar-
barum secum trahens. quam de sale pisces maris, quando
sa quoque mater eius satagebat parvulo notas fa-
cere vias vite, gerebat senilem animum puer
expers lasciviis puerilis, et ad sacerdotem quendam
inte se contulit. formamque vite accepturus secum sed
solitarius cito autem ad similem multos suo provocavit
exemplo. tandem xxv annorum ordinatus sacerdos, seminat
in gente non sancta legem vite et discipline, cepit quoque
signis clarere, puero cum lunatico in auribus digitum
misit. et ii qui porcellos exire persensit, querula-
tem hic sororem mortuam, cuius carnale oderat.

vitam. audiunt in sompnis se nichil gustasse iam diebus
xxx hoc enim tempore per ea non celebraverat. brigida quoque consue-
ta ad orationem/ et visa est sibi usque ad limen ecclesie pervenisse
sed intrare non posse/ perseverans autem in cotidiano sacri-
ficio iam in veste candida intra ecclesiam aspexit sed al-
tare contingere non sinebatur. Tercio visa est candidatorum
cetui aggregari/ cum lector quam vix deprecacione iusta assi-
dua et sacrificium quam potens sit peccata consumere
debellare obvias potestates/ et celis inferre. Tricesimo
etatis sue anno consecratus episcopus/ cunereth introducitur
nusquam homines tales expertus est/ in quantacumque barbarie
nusquam reperit sic protervos a moribus ferales/ ad fidem
impios/ ad leges barbaros/ cervicosos ad discipli-
nam spurcos ad vitam/ christiani nomine re pagani. non decimas dare/ non primicias/ non legitima
inire coniugia noverat/ nec erat qui confessiones
peteret. vel qui daret/ ille autem ut faciat oves de
lupis/ cepit monere communiter/ secreto arguere/ nunc
aspere nunc leniter convenire/ prout cuiusque opus erat
flere pro singulis. Et licet in multis sibi iniuriatum a filiis
sceleratis. dextera tamen domini fecit virtutem/ cessit du-
ricia. quievit barbaries/ recipiuntur usque ecclesiastice
consuetudines/ ordinatur clerus confessiones fiunt. mu-
lier que nimis xv [?] quia nec leges habebat in voto eius
oracione peperit/ Visum est ei in benchor oratorium solemp-
ne construere/ ubi reedificaverat monasterium
quondam nobilissimum sub patre primo congello/ quod genuit
multa milia monachorum/ e quibus in galliis partibus
sanctus columbanus luxoviense condidit monasterium. fac-
tus ingentem magnam. ita ut succedentibus sibi choris
continuarentur solempnia divinorum/ et momentum quidem
temporis diei vel noctis. ut aiunt a laudibus non va-
caret/ cum ergo malachias oratorii gradum [?] ut alibi
conspexerat faceret fundamenta indigne mira-
batur/ hiis autem cum bencorensis cenobii tenebat
possessiones/ cepit secreto detrahere puta blasphe-
mare novitatem honere suspectus exagregare
et seductis quos potuit ait ei/ O bone vir quid
tibi visum est. cur hanc inducere regionibus levitatem/
scoti sumus non galli. cessa ergo ab hac vesania
alioquin hoc non sustinebimus/ ad quem sanctus/ miser.
opus quod in ceptum vides et vides. multi perfectum
videbunt. tu morieris et non videbis. per autem ho-
audiens. et sciens verbum eius verum et efficax perfecit
ipsum filium meum. et coram duce et maioribus illi die
mendacem vocavit. et contumelias inferens simia [?] appella-
vit/ sed revertens ad domum arreptus a demone in
igne vadit. et extrahitur semiustus/ et mente cap-
tus/ oracione autem malachie in parte liberatur. sed relictus est
spiritus malus ut eum colaphizet certis horis manens
lunaticus/ cum sacrum offerret in dyaconus ei assistens
ingemuit. sentiens apud eum latere quod
non conveniret peracto sacrificio ingreditur conscientia
confessus est sibi nocte illusum per sompnium/ iniungens
penitenciam non debuerat inquit hodie ministrasse ac
eadem humilitate purgatus/ digne Postea ministra-
vit./ mox mortem non sustinuit ut quietus ad se-
nitiaret [?] sed alios exigit. et tamen in ianuis mortem esse
dicebat. quis hunc crederet moriturum. non vultus eius
macilencior aut palidior/ vel alia signa mortis. et cum
omnes oculi fixi essent nec tamen exitum advertit/ Malachias
amicus noster dormivit. et ego lugeam/ luctus in sensu non
racione tuetur. sed dominus dedit dilecto suo sompnum
et ecce hereditas domini/ ergo flecam illum. qui fletum evasit
introductus in gaudium domini. sic cupio michi hoc/ illi
non invideo

Lodovicus Rex francorum a palestina na-
vigans a navibus grecorum imperatoris
cum solum obsidentibus piratandi dedu-
citur/ sed a georgio duce navium re-
gis sicilie eripitur/ qui usque ad con-
stantinopolim pergens in palacium regium sagittas aureas
vel igneas iecerat. et in censis suburbanis de fruc-
tibus ortorum regis violenter abstulerat. ad votum
autem regis captivos dimisit. Hugo antissiodo-
rensis moritur/ qui nocte immediate electionem
suam precedente sompniavit. mecum suam sibi imperia-
li federe copulari/ massamuti quos mohitas fuis-
se refferunt. Post usurpatum mauritanie regnum
pluribus reges affligunt. buziam quoque eius rege oc-
ciso invadunt. Eugenius pace cum romanis reforma-
ta romam reddit. Conradus iiius moritur et benedictione
imperiali caruit [illegible]

[illegible]

Fredericus primus dux suevie nepos
eius filius frederici ducis suevorum
fratris conradi 2i regis/ de progenie
karolorum postea imperavit. et ab
adriano iiii rome in ecclesia sancti
petri coronatus est/ quo anno eugenius iii sanctus
moritur. et anastasius ei successit. Alfonsus
rex hyspanie rediens ab expedicione saracenorum
de quibus magnam victoriam assecutus fuerat
moritur. cui filius sanctius successit. et illi fernandus
frater/ Sanctius rex castelle ... nobilius dictus
est. pater erat pauperum. amicus religionum de-
fensor pupillorum et viduarum/ nichil arduum
reputabat quod ad cordis magnificenciam pertinet
frater eius fernandus rex factus licet esset benignus et
pius tamen susurronum linguas superflue audiebat
quo quedam comitibus pheuda subtraxit/ qui protinus
sanctio regi castelle adheserunt. ille vero congrega-
to exercitu ad sanctum facundum pervenit. et cum cogno-
visset rex fernandus/ ait frater ad nos tamquam ad
patrem venire scivimus supplicamus ne regnum meum
invadatis confinia/ quod si facere vultis pocius
nobis omagium facere sum paratus. Rex sanctius
respondit. terras quas pater meus nobis contulit
absit/ ut meo velim subicere dicioni vel quod frater
meus filius tanti patris alieno omagio sit subiec-
tus. sed tenemus terram magnatibus ipsi que quorum
auxilio pares mei et terram tenuerunt et arabes ex-
pulerunt. reddatis ergo terras baronibus et non cre-
datis susurracionibus contra eos/ et statim recedo. Fer-
nandus non ut erat piissimus hispaniam perfecit et ab in-
vicem pacifice recesserunt/ moriens autem sanctius
ordinavit quod barones feuda/ que ab eo tenebant
usque ad annos xv retinerent. et tunc filio suo
fideliter resignarent. cui successit tenuis filius
aldefonsus/ cui tutorem pater dimisit guterium
fernandi de castro/ ad quem accedentes garsias
garsie de asta comes almaricus comes alva-
rus nunnius petrus de lara et hii tres ultimi
erant filii comitis petri de lara/ et duce comitisse
garsia non erat frater eorum ex matre tamen/ et filius comitis
garsie qui in bello velesii cum infante sanctio fuit
occisus/ et suaserunt ei ut daret puerum comiti al-
merico qui erat potens et acceptus omnibus et sic
possit terre sedicio complanari et ipsi gutterio qui
maiori in omnibus differret. Erat enim gradevus [?]
honorabilis/ qui et patris et pueri similiter curam
habuerat. [illegible] 400. mi-

lites accessisse· ille uo 9 pdictis fribus fide adhibu
isset/ puerum eis assignauit/ et illi garsie garsie
de asia custodiendum dedit· garsias aut cum cer
neret quod sumptus quos faciebat uix posset de sumptibus pro
uidere illi gaudentes uidentes ut se ab expensis
exoneret/ puerum tradit comiti almarico qui et
fecit· cum aut gutierrus fernandi percepisset hos
fres cum rege puero rebellare/ pecijt ab eis re
stitui sibi regem/ illi non eum tradiderunt sed in prodicionem dixi
runt· et inter utrasque de castro et de lara longa
concertacio orta est· ex qua occasione patruus pu
eri predictus fernandus rex legionis ferre tocius re
gni et toleti per 12 annos accepit redditus et tribu
ta/ et comes almericus ad tantam utilitatem perductus est
ut regi legionis omagium faceret de dando sibi rege
puero in uassallum/ cum aut soria cum rege puero
rebellare pecijt ab eis restitui sibi regem illi non
eum preuenisset hoc impleturi quidam strenuus miles
et fidelis petrus nunij de fonte puerum sub capa tex
et in equo uelocissimo ad castrum sancti stephani depor
tauit et sic delusus est animus inquiretis/ Rex aut
fernandus pene omnia occupauit· preter paucissimas
ciuitates· et licet multi eum sequerentur/ multi tamen pro
fidelitate adheserunt· quorum fidelitate per cuncta tempora
egregius iuuenis recuperauit de porta/ altissimus eum
in frande oreinemenem illi affuit/ et custodiuit
eum ab inimicis et aseductoribus tutauit illum do
nec afferet ei sceptrum regni et optinuit omnia que
que fuerat patris sui/ ita ut mortuo predicto eius
auunculo fernando/ filius qui fernando successit al
defonsus rex legionis a prefato aldefonso rege
castelle consanguineo suo in curia carionis suscept
dictus miliciem et manum eius affuit in plena curia osculatus
latus/ ibi et conradus filius frederici imperatoris fac
tus est miles· deinde rex legionis suasionibus more
patris auitas aperiens duxit tarasiam filiam sanctii
regis portugalis/ ex qua suscepit sanctiam et
fernandum qui mortuus est sine prole et aliam que
dulcis uocata est· in hodiernum quod regis castelle hoc
contubernium factum est/ qui dolebat se ab eo mi
licia suscepisse/ et tamen separati fuerunt iudicio ec
clesie· propter consanguinitatem/ ceperunt aut inter reges pre
lia et sediciones· sed rex legionis accepit bere
gariam filiam regis castelle de qua natus est ferna
dus postea rex castelle et legionis et aldefunso
et duas filias constanciam que fuit monacha et
beregaria que nupsit Johanni de brena· et pro
hoc matrimonium sicut et primum propter consanguinitatem
iudicio ecclesie separatum per innocentium iij· et redierunt inter
reges uastaciones ut supra· uerumtamen rex legionis in
senectute positus/ ab arabibus tulit badalocum et al
cantaram et caceres/ populauit in salua leonem· et
saluam terram· et sanbucale· et alia plura loca· sed
que regni nobiles iurauerat filio eius fernando
predicto factis insidijs prudencia regine beregarie
matris fernandi/ assignatis infantibus a preplis reddi
tibus regnum obuenit filio suo ad aldefonsum regem
castelle reuertamur· licet ab auunculo rege legi
onis semper fuit infestatus· habuit et discordiam cum
alio auunculo sanctio rege nauarre· et tulit ab
eo lucronium nauarretum antilenam granonem
cesarem et briuescam· et fere omnia usque burgis· que
in eius infancia ille occupauerat/ postea ortum est
dissensio inter eum et alfonsum regem aragone
et abstulit ei feriçam nobile castrum· post hec se conuertit
ad arabes obsedit concham nuninnetum eorum et

capta muniuit/ ita ut miraret eam antiquus incola· et in
aspectu eius pauit arabs/ munimento eius in rupibus eius
et habundancia eius in decursibus fluuiorum gloria eius in
principe suo· et testimonia eius in cathedra presulis/
/ cepit alarconem in rupibus firmissimis et firmauit seras
deffensionis in uclesio/ positus est deffensor fidei et
rubuit ensis sanguine arabum/ ripam tagi replerunt
habitatoribus et incolis deffensionis/ saltus ocanie et milicie
sancti Jacobi dedicauit terra illa ruppes aurelie mu
niuit ei/ hedificauit placenciam· et adduxit populos no
uos et exaltauit ibi thiaram pontificis/ toletana
urbe uallauit castris· et territorium suum repleuit populis
et hedificauit alarcuris uale sanguinis/ exiuerunt de
opida transituum per castra uertice et feliciter ad
propria est reuersus/ regnabat tunc in affrica Joseph
amiramomelius et gens almoadum caput gentis surrexit
princeps in multitudine et uario tumultu reple
uit campestria parthus/ arabs afer ethiops·
almoath/ et de claris motibus in exatu eius/ et in natalis
betice ad nutum illius transiuit tyrenum in freto yspalensi
applicatus eius ad yspalensem metropolim/ et processus eius ad
campestria cordube/ firmauit faciem uersus alarcuris
et auxit indignacionis ad regnum toleti/ plana tolose
nudauit pastinis/ et scopulorum semitas aplanauit
angelis fama uolatilis pulsauit yspaniam· aduentus
hostium prouocauit multos/ ignorat homo iram altis
simi et filij ade consilium celsi/ cumque congressi fuissent
exercitus succubuit xpianus/ et nobilis aldefonsus a suis
uiolenter eductus de bello eorum industria est saluatus/
hoc est bellum alarcuris· era· 1233· 14· kallas augusti
cum uero aldefonsus rex legionis et sanctius rex naua
rre simulassent uenire in auxilium regi castelle/ au
dito casu retrocedentes et cunctus rex legionis ara
bibus federatus/ cum illis regnum castelle per campos goti
cos ingressus ad nocendum et rex nauarre ex alia parte
uastauit soriam et almazanum· rex in almoadum dictus
Joseph iuit contra toletum· anno 2o obsedit deinde marga
ritam et alacalam et guadalaiaram et uclesium et in palcaracium
destructis uniuersis ex fortilicia reddijt/ Rex
aut nobilis aldefonsus federato sibi fideli amico petro
rege aragonum/ legionem ingressus obtinuit belamos
ualle arcam castrum uiridum et corancha que nunc ua
lencia carpum et paradinas/ et fugatis agarenis
auxiliarijs ad propria reddire· 3o anno iterum rex al
moadus obsedit toletum/ machedam et talaueram
sed nullam potuit optinere· euertit tamen stam eulaliam· et que
munimento pro carebat/ et in procedens· cepit placenciam
stam crucem montem· angium et turgelum· et cum sibi
reuersus est· tunc reges castelle et aragonum in
legione optinuerunt castro legionis ardon· castrum
gondisalui/ castrum terre sancte albande alint et usque
astoricam· et in per partes albe et salmache uenientes omnia
uastauerunt· montem regalem castrum nobile occu
pantes/ fecit quoque rex castelle cum arabibus treugam
ut posset regibus uicinis obuiare· aut rex legionis
suo consilio accepit beregariam filiam regis castelle·
licet sibi consanguinitate atineret/ Rex uero castelle omnia que
a genero olim hoste tulerat filie donauit· et a uasta
cionibus quieuerunt/ Post hec uolens rex castelle reg
nauarre uindicare cum rege aragonum optinuit ha
coniam et aynar· que regi aragonum peruenerunt angirra
et muradi que regi castelle remanserunt Et ad propria red
dierunt· Iterum rex castelle cepit ybidam· et alauam
in festare et uictoriam inpugnauit/ Interea sanctius
rex nauarre fortis uiribus et uoluntate propria obstinatus
regno distinuit rex aut castelle optinuit uictoria ibidem

alanam et gluppusthiam et eorum terram munitiones per
treuenium sanctum et sebastianum fontem rapidum zogluta/
ziz asluccam arcorociam victoriam veterem maza/
mone ausam acharz. penitam et sanctum innocenciam
Postea rex nauare honoratus muneribus arabibus
reddidit set exhoneratus omnibus perditis. Post hec trengua
inter reges castelle nauare et legionis firmata
est. et hedificauit rex castelle ad instanciam vxoris
alienor nobile monasterium monacharum cistercien/
sis ordinis et notabiliter dotauit. construxit et hospitale
iuxta monasterium hedificijs mirabiliter decoratum
vt omnibus peregrinis cunctis horis diei victualia ministraret
et volentibus pernoctare ibidem lectus mirabilis appa/
ratus continue preparatur et infirmis usque ad mortem
uel restitutam sanitatem in omnibus necessitatibus subuenitur
Vocauit eciam rex nobilis de galia et ytalie sapientes
et magistros omnium facultatum palencie quibus magna stipen/
dia est largitus ut numquam in regno suo deesset sapientale
studium. Postquam autem tota vasconia preter burdegalam
regulam et baionam sue subdidit dicioni, finito treu/
garum tempore cum ammiramomenio et plata noua pro
fide christi mori desiderans. Post vastaciones in terra beacie
et edigarri et gienij filius predicti regis agare/
norum maomath collecto genere suorum exercitu
castrametatus est in carcintu salue terre et tandem
machinis afflictis intrinsecis castrum christianorum ob
zobrium captum est. 1249. mense septembris dolor no/
mine christianos. set perculsit extos rex aldefonsus ma/
turo usus consilio elegit insequentem annum belli du/
bia prolongare. fecitque edictum per totum regnum ut milites
et pedites relictis superfluitatibus vestium et ornatuum
armis et necessarijs se munirent vt diuino exercitui
fieret magis gratum. Sed antequam belli tempus adesset obijt fer/
nandus primogenitus regis. quod omnibus luctum induxit deinde
per rippam fluminis qui suntaris dicitur alcala castrum ob/
sedit. cepitque sucenriam et garadem et cubas in quibus
locis multi sarracenorum capti sunt. et multa repta
spolia et ingente preme ad propria reuersus est. aduenien/
te vere facti sunt conuersus omnium apud toletum. que sola
potuit sua opulentia preparare. ceperunt ex omnibus
fere europe partibus zelo fidei multi venire cunctis
autem et urbis opulencia et regis magnificencia
victualia prouidebat. In octaua autem pentecoste rex ara/
gonie processionaliter est receptus. erant autem ultra
montani x milia equitum et xx milia peditum et primus dabat
omni die solidi xx scutiferoque v. non mulieribus et bel/
lo ineptis priuata quoque donatia. hinc autem nummus ex/
cedebat. Igitur cunctis dispositis xxij iulij exercitus
profectus est post diem 3m itineris ultramontani
duce didaco lupi de faro obsederunt presidium
malacoin. quo violenter capto interfecerunt vni/
uersaliter agarenos sequenti die regum aduenit
exercitus ibique substitit vna die. deinde calatrauam
peruenerunt. posuerunt autem agareni per fluuium
tribulos ferreos cum iiij cacuminibus a quibus dei gratia
pauci lesi sunt. In obsidione autem diebus aliquot
immorati aliqui dixit transeundo ne grauetur
exercitus. maxime quia acquisitio et recensio pendet
ex fine belli. tandem placuit non relinquere
opidum intemptatum. et sic congressu die dominico cala/
traua regi tradita est. de ibi inuentis rex sibi
nichil retinuit. sed ultramontanis et regi ara/
gonum omnia dedit. seminauit autem diabolus zizania
in cruce signatos ut omisso belli labore pene
omnes redirent. remanentes autem iuerunt alacris
et occupauerunt munimentum et castra alia in itinero

Tunc venit sanctius rex nauare qui licet prius in solitarium
se condidisset in presidio strenue egit. sequenti dominica
totus exercitus armatur et mirabilis apparuit.
quod pauidis dedit audaciam et timorem prioris
scismatis tulit. deinde processerunt ad mansionem
aliam que de fraxinita deinde ad aliam eiusdem nominis
3a uero die ad radicem montis de muradal. Interea
mahomath rex cum omnium in montanis congregauerat
gentem suam ibique prestolabatur exercitum
christianum. nec erat ei congrediendi audacia ve/
rens auxilia peregrina. sed in redditu putauit
eos agredi laboribus fessos et numero diminutos.
sed non nulli perfidi christiani transfuge discessum pe/
regrinorum et famis pericula agarenis denunciant
Ideo mutato consilio suppetamque audacia aptibus
gremium, biatia transijt saracenus et aliquos premi/
sit ad nauas tolose. ut in angustia transitus
vbi est ruppis permima alnei quorago transitum
impediret. et nisi christiani summitatem cepissent montem
ipsi in montis supercilio residissent intendentes christiano/
rum impedisse transitum ut defectu victualium
ad redditum cogeretur. capto ergo montis cacumine
4. feria circa pedem montis processit exercitus
vj feria tres christiani reges inuocato christi nomine
cliuum montis conduit occupauerunt. ibique fixe/
runt temptoria. et ipsam occupauerunt castrum
ferral. sub quo supra quedam voragines
et in ruppe aceruatus et scopulorum precipitia iuxta
losam. et tanta est ibi angustia transitus ut etiam
expeditos transire loci impediat difficultas.
ibi die illo et sequenti fuerunt plurima dum hec
agitur. reges deliberant qua via tute ad
locum belli accedere valeant. sed misit deus pauperculum
hominem qui in monte illa pascebat. qui viam
satis aptam per decliuum montis ondit. videntes
autem agareni quod transitum impedire non possent
in montis planicie que erat in eius summitate consede/
runt et reges illuc cum suis agminibus accesserunt
die sabbati summo mane castrum feral quia iam inutile
dimittentes. arabes autem putantes christianos uelle pluri/
declinare quia tolose transitum dimisissent, predictum castrum
leti susceperunt. sed dum aduertunt christianos castra/
metari, cateruam militum transmittunt transitum
vt a castrametacione pruios agminis prohiberent
sed eis repulsis feliciter castrametati sunt. Tunc
Mammeth cernens se non posse insidijs proficere
dispositis aciebus ipsa die processit ad campum et pre/
cipuam aciam ad corporis sui custodiam in quodam
promontorio collocauit. quo difficilius erat ac/
cessus ceteris aciebus a dextris et a sinistris
ordinatissime dispositis a vj usque ad vesperam
expectantes. sed deliberant christiani usque in crastinum
non committere bellum quia equi propter montis ascen/
sum fatigati erant et ipse exercitus et ut de statu
inimicorum possent plenius informari. reputauerunt
hoc timiditati aliqui agareni. non illi aute
prouidencie cernentes optime collocatos. sequenti
die dominico utraque pars similiter egit. sequenti
die circa media nocte preco clamauit ut exercitus
diuinis prepararetur. et celebratis diuinis misterijs sump/
tisque oportunis ecclesiasticis sacramentis processerunt
ad campum inter primores castellanos didacus lupi
habuit primos ictus. mediam aciem gonsaluus nunij
cum fratribus templi et hospitalis et velesij et calatrabe
collateralem habuit theodericus didaci de cabonis,
et alij in ultima acie rex castelle et rodericus archiepiscopus

C 228

toletanus et alii prelati. Rex aragonum exercitum suum
disposuit tot aciebus. Rex navarre a dextris regis
castelle procedebat. Igitur Christi nomine invocato ad coronam
martirii se disponunt. Agareni autem in summitate
quandam instar atrii firmaverunt se de catenis
sagittarum in quod erat septum peditum colligati
et in medio ipsorum rex eorum huius iuxta se eleem et alco-
ranum et super se capam nigram que fuerat abdelmu-
mi qui principium fuit almoadum. Extra atrium non erat
acies peditum quorum quidam tybiis colligatis ad
invicem tandem exterioribus ut firmius starent
in bello. Erat autem exterius autem atrium acies almo-
ade terribilis aspectus in equis et armis a dextris
autem et a sinistris ipsorum peditum quorum quidam
erant arabes cum lanceis qui agili velocitate fu-
giendo impetunt et fugantis adversus in solercius. In pla-
nicie autem in volubilitati non obest angustia
ferocius nocent. Et non tenentes ordinem adversariorum
deordinant acies, ut sine ordine sequentes pertur-
batas inveniant hostium acies. Erat autem exercitus
v lxxx^us militum, pedites non poterant computari.
Stabant agareni pene immobiles. Ascendentes autem
christianos per prerupta loca ceperunt repellere ita ut
ex congressoribus christianis difficultatibus fatigati
aliquantulum subsisterent. Tunc in aliqui ex mediis
aciebus castelle et aragonie ad primas acies con-
venerunt. Et fuit ibi magna commocio ac dubia.
Ita ut aliqui inferioris ordinis viderentur fuge inten-
dere. Collaterales et acies cum agarenis acri-
ter dimicabant. Videbantur tamen aliqui velle terga
dare. Quod attendens rex castelle cunctis audientibus
dixit archiepiscopo toletano. Ego et vos hic moriamur.
Primo hic prevalebitis inimicis. Et ait rex. Festinemus
primus succurrere in procinctu constitutus et adeo dante
vexillorum insignia usque ad atrium pervenerunt
et turba inmanabilis que immobilis apparebat et sagla-
diis pulsa lanceis fracta ictibus terga dedit.
Tunc eorum rex in iumento vario coloris fuge se
dedit et cum iiii militibus beciam usque fugiens in-
mutato iumento gyenium ipsa nocte pervenit. Et
patrata victoria archiepiscopus et ceteri Te deum
laudamus cantaverunt devote. Erat autem campus
sic plenus cadaveribus ut vix in fortissimis equis ho-
mines tute transirent. Fuitque hoc ibi mirabile
quod licet omnibus membris truncatis ibi iacerent in toto campo
nullum signum sanguinis apparebat. Per omnes quoque partes usque
ad noctem cesi sunt fugientes et sunt extra decem
cc^m milites agarenorum cesa sunt. Christianis vix
defuerunt 24. Et remanserunt in tanta spolia que non
potuerunt duobus diebus ad opus suum comburere
hastas lancearum et sagittarum quas secum portave-
rant saraceni. Et ex industria ignem ponentes
vix medietatem consumere potuerunt. Exercitus
autem procedentes quidem castrum de bilche fortissimum
obsederunt. Exercitus autem superveniens 3a die 4a scilicet
feria cepit castrum de ferral, bilnea et tolosam
et procedentes aliquantum ad civitatem biaciam vacu-
am invenerunt. Fugerant enim in ubetam. Octava
vero die post bellum aggressi sunt ubetam et ascen-
dente muro quodam armigero agareni conster-
nati se regi dederunt et pro incolumitate urbis
mille milia aureorum dederunt, quod multis placebat
sed non regibus. Nolebant tamen resistere magnatibus.
Pontifices non huiusmodi pacta irritaverunt et civitas
eversa est. Ceperunt autem iam christiani rapinis et
iniuriis intendere nimium. Ideo percussit eos deus

pestilencia ut vix unus alteri posset succurrere et coacti
sunt calatravam redire ubi invenerunt ducem au-
strie . . qui cum magno veniebat apparatu. Rex vero
ab universis toleti cum gloria est receptus. Hoc bellum
fuit era 1250 feria 2a 16 kalendas augusti. Sequenti
februario rex castelle castrum dueñas cepit et dedit fratribus
calatrave quorum fuerat in precedentibus. Cepit castrum
quod eznavexor dicitur dedit milicie sancti Jacobi et in-
veniens ad castrum famosum quod alcaracium dicitur
et in die ascensionis cepit et aliud castrum quod
riimus ope dei expulsis arabibus et in villa ecclesie
toletane que sanctus torquatus dicitur celebravit festum pen-
tecoste cum regina et filio henrico et filia berengaria
legionis regina et nepotibus suis. Accidit autem eo anno
tanta fames ut per varia loca homines pauperes in edia
morerentur. Licet rex et pontifices et magnates pro
viribus eis succurrerent. Animalium quoque fuit magna ste-
rilitas. Quo non obstante reges castelle et legionis
pariter convenerunt, ut uterque per sua confinia exercitum duceret
contra mauros. Et rex legionis cepit alcantaram muni-
cionem nobilem quam dedit fratribus calatrave. Rex autem
castelle era 1251 viii kalendas decembris et consocium
et calatravam transiens circa baeciam fixit castra et
invaluit ibi fames ita ut comederent homines iumenta
sed firmata treuga rex rediit calatravam. Completis
autem 43 annis convenerunt suum regem portugalis ad
colloquium convocavit. Et in aldea que dicitur gutierre in extrema-
tura. In morte secum castelle gloriam sepelivit et factus
est luctus omnium desolatio magnatorum et omnium plorantium
quare historie ordinem persequentes de fernando animeto
eius pertransivimus nec reputamus iste licet nepotulum in-
digne lessit tamen erga ecclesias et religiones ita fuit
devotus ut pene eis omnia regalia largiretur. Ita
liberalis ut vix aliquid mobile haberet proprium. Ideo plus
in favore quam timore in reverencia habebatur. Et fortuna-
tissimus fuit in bellis. Sed licet genero esset regis portugalis
tamen raro pacificus ei fuit. Et civitatem que dicitur roderici
populavit ex qua portugalis intulit multa mala.
Populavit et latesimam in territorio salmaticino et gra-
natam in territorio cauriensi benaventum et coyancam que
nunc valencia in territorio ovetensi villare pavonum
maschilam et maioricam in territorio legionis castrum co-
tarii in territorio zamorensi. Et cum salamantina civitas
cephas regni urbes habitatoribus et finibus superaret
in dignitati cives que eorum fines decurtaret, faventibus
sibi abulensibus contra regem sediciones moverunt electo
sibi duce qui nunmoranica dicebatur. Et in valle
munce commisso prelio contra spem omnium regi obvenit
victoria qui ducem secum percussit et urbem intor-
travit. Erat autem temporis vir nobilis fernandus
roderici agnomine castellanus qui propter feuda re-
gi restituit castelle transierat ad agarenos et cum
eorum maxima multitudine in provinciam civitatem roderici
aggressus est. Sed sanctus ysidorus hoc revelavit regi per sa-
cristam sue ecclesie. Rex vero obsidionem amovit multis
agarenis occisis et captis et genuit terra apliis multis
diebus. Ex hinc dolens rex portugalis aldefonsus quod rex
fernandus hedificaverat civitatem misit exercitum
cum filio suo sanctio per gallecia contra eam. Sed quod rex fernandus
a rege castelle infestabatur dimisit contra utrumque exercitum
et de portugalensibus victoriam habuit. Turbatus autem
rex portugalis cepit galleciam infestare et occupavit
totam limiam et toronium et alia loca multa deinde
badalocium est aggressus, que in divisione agarenorum
obvenerat regi fernando. Sed rex fernandus eius fu-
gavit exercitum. Ille vero ad illam civitatem confugit. Iamque

Vita sancti Bernhardi

duas ptes occupaverat civitatis / agareni · i arce 9 clusis / sz nec ibi qdem tutu se extimas · durz portis civitatis effugeret · q p esulo ferreo claudebatur impegit i p esulu / z fracto crure ubi req porterat residere / un cito captus z fernando pn tatus 9fessus est · se eu indebite offendisse z p satis faccoe obtulit pas z regnu / sz mansuetus fernandus 9trys 9tentus / regi portugalis sua dimisit · eu aut aldefonsus ex fractione tibie no posset militar arabes i castro ste irene / eu obsederut sz rex fernandus obsidione amovit · obiit aut fernandus / z successit illi filius aldefonsus · Bnardus q clarevalensis obiit / io omissa deco nunc recipentur · eu adhuc puerulus eet z gravi dolore capitis egrotaret · venientez ad se mulierculaz ut dolore carminibus mitigaret · eu multa i dignacoe repulit · z 9tinuo liberatus surrexit / gerardo fri suo militi pphanit · qz no 9verteretur / nisi eius latus lancea pforaret / q ad eu lanceatu z ab inimicis detetu clamat bernardus · scito fr gerarde qz cito itiri sumus / z monasteriu i traturi · eade nocte 9pedes ceciderut / z apta ianua letus aufugit · z se velle fieri monachu bernardus nuncia fact aut bernardus monachus / ult possibilitate vigilabat humana / tps se 9inuendo amitter causans / somnu ei morti 9pabat / qcqd i scripturis didicerat maxie i silvis z agris meditado et orado se accepisse dicebat / cu i canticis ut refert scriberet / z qd datu erat ei desup · mimus fidem aio resignaret / ut haret q diceret · demu tractatus audi donec illud teneas aliud no hebis / cilicium plibus annis portavit / sz postq occultar no potuit ad coia se 9vertit · volentibus religiosez i trar aiebat · si ad ea q intus sut festinatis corp foris dimittite / hinc soli sps ingrediatur / caro eiz no poterat qtq / infirmatus cu extremu iam spm trahere videretur / an tribunal iudicis visus e pntari · ubi aut sathan q eu fuerat psequutus / fateor ait no sum dignus ego / nec meis meritis possu regnu obtinere celoz · Ceterz illud duplici iure obtines dns meus / hereditate · s · patris z merito passionis / alto ipe 9tentus / alterz m donat / sic 9funditur demo · z ipe reddit ad se / a multis civitatibus eps petebatur Janu ensi scilicet z mediolanensi / ille no annuens nec ipse renuens / dicebat se no ee sui · sz alioz s · ministerio deputatu · fres aut eius 9silio sine potificis auctoritate muniti erat / nequis gaudiu suu ab eis tollere posset · Monachu ad seculu reddentem Retinere no valens / interrogat / unde victurus esset · qui rndit ad taxillos ludere scio · unde vivere potero / z · 1 · s capitale tibi cmisero / vis ad me annuatz redire / z lucru dividere / annuit monachus / z solid xx recipiens abiit · qbus amissis 9fusus reddiit / z coram bernardo · sinu expanso / ut lucru dividat petit · cu ille / n · pz lucratus sum · sz etia capitale prim amisi / me si vultis pillo accipite · bernardus aut benigne rndit / melius e ut te recipiam q utrqz amitta / ad robertu nepote q de suo monasterio ad cluniacu ierat / revocatoriaz sb divo scribens eplam / cu i opinatus se imber i funderet ad scriptorez ait / opus dei e · scribere ne formides · z in medio imbre sn imbre epla scripta e · i qua ait / satis z plus q satis dilectissime fili sustinui si forte dei pietas z tua p se z mea pte · aliaz dignaretur i visere tibi · s · i spirado salutare 9punctone · ut q de tua salute leticia · sz iaz no valeo amplius tegere dolore meu / dissimulare tristicia / ubi q iuris ordinez / cogor revocare lesus eu · qui me lesit / spretus requirere 9temptorez omitto qd factu est / cur vel quo factu e · culpas no discucio / no retracto cas · no recordor iniurias solet h magis i stigare q mitigare i iurias / no q quo cur abieris · s q iam no redieris / queror Redi tm z pax erit / reverte Revertere z satisfactu est · redi i q redi / z letus cantabo · mortuus fuerat z revixit / pierat z i ventus e / fuerunt certe mee culpe qd discessisti · delicatu adolescentulu dure nimis / i humane tractam q si infirmitatibus h ipm formidas / noveris me iam no esse / qd fui · qz nec te puto fore qd fuisti / mutatus mutatu i venies · ni formidadu q prius sum formidolosus · cui ad hunc abitu sz toto corde pstratus / totis astrictus visceribus / humanitatem exhibeo / caritatem promitto / z quis alius no magis distuleret reatu incuteret metu · no opponeret votu proponeret iudiciu · q de tunicis ad pellicias de oleribus ad delicias / ad divicias de paupertate transiens / sed quid nunc pungere bis no recalcitratem · tibi tua io nigra e · tua 9sta integra / z ingenita verecundia lex disciplie · surge miles xpi / revertere ad prelium un fugisti / audacius inimicus insistit a tergo q resistat in facie · angelos hebis a latere z audies duce belli 9fidite qz e vici mundum · sola ca q perire possis / fuga e · scripsit aut de 9temptu mundi ad clericos librum unu de gradibus humilitatis · li · j · / exortaconu de passione z resurreccoe dni · li · j · / de gra z libero arbitrio li j / de precepto · z dis · ad abbatez colu besem · li j / apologeticu ad cisterciensem z clunia e monacos · li j / ad hugone de sto victore li · j · / ad i nocetu ppam 9 hereses petri abalerdi li · j · / de 9sideracone ad eugeniuz ppam li · v · de laude milicie nove · ad milites templi li · j · / sup psalmu · Qui habitat · Omel · 18 · Sup cantica · Omel · 8z / sup missaz · omel · iiij · / Sup magnificat tractatuz · j · / eplas 244 · sermones pene i numerabiles / tandez morti feliciter appinquans fribus ait / q in stadio puti circiter pvaribus obseruavi · z nemi facere scandalu · z si incidit sedavi ut potui / meo sensui minus semp q alieno credidi · lesus delecte · nunq vindictaz expetiui · ecce vobis · hec iija · Caritate humilitatem Pacienciam derelinquo · z pus multa patrata miracula post 160 9structa monasteria q anoz 63 · obdormivit in dno

Anastacius nacoe romanus sedit ano j · mens iiij · d 23 · cess ep · d 20 / adrianus nacoe anglicus sedit annis iiij · / mens viij · cess · ep · d · 18 / hic fuit eps albanus z legatus / convertit novergienses hic fuisse dr p ppa / qui romana curia de roma ad aliaz civitatem transtulit · hic pp vulneracoem unius cardialis usqz ad 9digna satisfaccoez vrbem subponit ecclesiastico i terdicto / eo no mortuo cardiales divisi duos elegerunt · Rolandu cancellarium qui alexr dictus e // z octavianu / imperator octa

mano adhesit qui victor clamatus est. Reges
autem Francie et Anglie/ alexandro adheserunt/ Alex(ander)
natione senensis sedit annis 21 mensibus 11 diebus 19. Hic
superavit iiii antipapas 1161./ alexander videns
de patrimonium sancti petri et adiacentem regionem
occupari in galia transiit/ et 1163 concilium cele-
bravit et 1164 in ytalia reddiit cui occurrit
rex guilielmus/ et regnum ab eo cognovit. revo-
cato fidelitatis iuramento/ demum roma veniens
cum magna processione suscipitur a romanis et 1179
rome concilium celebrant/ et imperator relicto papa
scismatico/ alexandro subiectionem exhibuit. Fu-
erunt autem tres antipape cardinales et omnes male
perierunt./ Lucius natione tuscus sedit annis iiii mensibus
ii [?] d. 13. Verone mortuus est sicut in eius epi-
taphio scriptum est/ Luca dedit lucem. Luca pontifica-
tum hostia/ papatum roma. verona mori/ immo
verona dedit verum tibi vivere/ roma exilium/ cu-
ras hostia/ luca mori. Vidi privilegium istius
lucii tercii in quo tempore subscripsit ipse sic/ Ego
lucius catholice ecclesie episcopus ss. et cardinales sub-
scripserunt sub ipso pape episcopi/ ab uno latere presbiteri et ab
alio diaconi/ sub omnibus autem cancellarius sic. Datum
signum per manum alberti sancte romane ecclesie presbiteri
cardinalis et cancellarii ii nonas Julii Indictione prima
incarnationis dominice anno 1183. pontificatus vero domini
lucii pape tercii anno ii. in portu ubi datum sit.
Urbanus natione mediolanensis sedit anno i mensibus x
d. 24. Gregorius natione beneventanus sedit mensem i
d. 27. cessavit episcopatus d. 20. Clemens natione romanus
sedit annis iii d. 16. Hic fuit episcopus penestrinus.

Floruit tunc petrus lumbardus parisiensis
episcopus qui composuit librum sententiarum et ma-
iores glossas psalterii/ epistolarum
pauli/ magister et petrus dictus comestor
primas magistrorum parisiensium/ qui scolasticas
scripsit ystorias/ et hos de virgine versus composuit.
Si fieri posset quod arene pulvis et unde/ unda-
rum gutte rosa gemma lilia flamme/ ethera celi-
cole nix grando sexus uterque. ventorum penne
volucrum pecudum genus omne silvarum rami fron-
des avium quoque plume ros gramen stelle pi-
sces angues et ariste et lapides montes
cum valles terra dracones/ lingue cuncta foret
minime depromere posset. quam sis vel quanta vir-
go regina maria/ quam tua sit pietas nec lit-
tera nec dabit etas/ epitaphium eius ad mun-
di contemptum in loco sancti victoris parisius. Petrus
eram quem petra tegit/ dictusque comestor. nunc
comedor. vivus docui. nec cesso docere
mortuus ut dicat qui me videt incinera-
tum. quod sumus iste fuit. erimus quandoque quod hic
est. Petra petri cinerem tenet/ huius animam
petra xpistus. sic sibi divisit utraque petra petrum/

Millo. c. liiii. Rege yerosolimorum a-
scalonem obsidente. milites templi
civitatem se capturos putantes
ingressi trucidantur/ ceteri vero obses-
sores ante crucem domini se prosternentes dominum cum
lacrimis imploraverunt auxilium/ quod eis continuo
affuit. ita ut pagani civitatem traderent libere
abire permissi/ Rogero regi sicilie successit
Guilielmus tam in regno quam in victoriis. In egypto
tapnes civitatem diruit/ et revertens dolum

Imperatoris constantinopolitani intulit. et licet potestate
navigii esset inferior. grecorum tamen 140 naves
superavit et spoliavit/ postea massanitas qui
putheolum spoliaverat extirminavit/ autem cepit
alexandria in honorem alexandri pape hedificata
est/ rebellantibus frederico omnibus civitatibus lumbardie
preter papiam. et ideo episcopus papie cruce et pallio quibus
antea utebatur privatus est/ alexandrie vero episcopalis
titulus concessus fuit/ quo satis cito privata quia primus
ibi episcopus occisus est/ Noradinus autem damasci princeps
effectus Belinam obsidet et destruit/ Rex ierusalem illuc
properans fugato noradino eam reficit et aliquos
barones remittit/ Postea cum paucioribus rediens
super flumen securus a noradino impetitur et multis christianis
interfectis/ Rex fuga liberatus est. Postea theodericus comes
flandrie sicut alias fecerat. ad terram sanctam profectus
cum rege et baronibus antiochiam properat. tunc noran-
dinus ad obsidendum neapolim profectus periculose infir-
matur. quo cognito christiani de anthiochia cesaream
sitam super flumen ferri distantem quasi dietis xv profecti
sunt. capta autem civitate turchi ad castrum confuge-
runt/ et respiciens rex ad commune bonum consilio baro-
num civitatem disponebat committere flandrensi
comiti. Sed contradixit anthiochenus princeps petens de
hoc sibi omagium fieri/ propter quod infecto negotio amplius
procedentes anthiochiam redierunt. Signum crucis
in luna apparuit 1146. federicus per septennium fere
mediolanum obsidet. 1147. Noradinus sanitati re-
stitutus sydonem obsidet. rex vero illuc properans mul-
tis turchorum occisis et captis/ hostem repulit. Re-
naldus princeps anthiochie/ post hec ulius rages [?] profec-
tus magnam predam agens dum revertitur a turchis
capitur. fugatis sociis autem cesis 1149/ Henricus
rex anglie dux aquitanie venit contra tolosam/ sed rex
lodovicus ad defendendum eam intraverat. unde no-
lens obsidere dominum suum. recessit/ captis tamen multis
castellis. 1161./ corpora trium magorum olim per imperatorem
de perside translata in constantinopolim/ et inde a sancto eustor-
gio mediolanum miraculose fuerunt invecta/ super
concessam enim sibi a constantino imperatore archam
que in mare proiectam/ ascendit sanctus eustorgius et divino
regimine ad ytaliam archa navigavit/ archa quippe
immensi ponderis super compta careta curribus stupentibus
posita non solum sustentatur/ sed a duabus vaccis tra-
hitur usque hodie facile usque prope mediolanum/ sancto quoque
eustorgio quiescente nocte per laborem vaccarum. al-
teram lupus extinxit. sed sancti eustorgii precepto natte
vicem suppleuit/ Mediolanenses vero reliquias sanctas
susceperunt. et eidem sancto eustorgio ecclesiam dedican-
tes. sanctorum magorum ibi corpora locaverunt/ destruc-
ta autem urbe mediolanensi per imperatorem/ a reinal-
do coloniensi episcopo a mediolano/ colonia trans-
feruntur [?] 1163/ Baldwino rege ierusalem
successit frater eius almericus. hunc egypcius certam
summam pecunie. quam regi debito dare tenebatur.
Cum dare nollet/ contra daganum soldanum dux exercitus
eius in terra belbeis bello superavit/ sed fratres ipsius
vincit quia regem/ fugientes insequi non potuit/ hic autem contra
sanagetus qui prius soldanus expulsus fuerat/ per
daganum ad noradinum se contulit petens auxilium.
Ille saracenum principem milicie transmittit/ ut
daganum parta obtineat/ annuit ille et simul intravit [?]
saracenum de belbeis/ quam ceperat expellunt. interim
duo nobiles milites de francia adiunctis sibi an-
thiochenis in exercitu saladini subito irruentes/ terram ca-
daveribus repleverunt. noradinus vero undique collecto exer-
citu

secundario victor fuit. Quod audiens rex anthiochiam
properat et ordinat ut princeps pecunia redimatur.
Saracenus interea caliphe baldacensi dixit
egyptios eunuchos et inbelles et posse faciliter
superari. Calipha baronibus mandat ut illi op-
temperet et transeunt per desertum. Iam in terram statim
venerunt filii israel ad perturbandum. Quo cum rex percepisset
usque cadesbarne venit recipiens. Saracenus autem
postea intraverunt desertum inter gazzam et egyptum
transiit usque belbeis et inde usque ad rippam fluminis
et ultra pertransiit. Christiani vero reliquias inva-
hunt. Tandem ventum ad pugnam. Erat cum sara-
ceno xii milia equitum et x milia beduinis cum lanceis. Rex
374 habebat equites. Turchi in quibus securitas erat ma-
gis impedimentum prestabant. Ceciderunt ex christianis
centum et ex turchis 1600. Saracenus autem
alexandriam pergens simulataque victoria civitatem
intravit. Cum vero rex civitatem obsideret Saracenus
nepotem saladinum cum aliquibus militibus dimittens propter
victualium inopiam discessit. Sed et hunc repulit.
Rex soldanum egypti in suo regno stabiliens anno
clxviii reddiditque iherusalem. Lodowicus vero tres habuit
filias ex tribus uxoribus. Sed filio carens cum uxore et
clero ac omni populo ad orationem et elemosinas conversus
philippus nascitur. Dum autem eius conceptum habuit visionem
videlicet quod aureum tenebat calicem humano sanguine
plenum quem omnibus principibus suis propinabat et omnes
ex eo bibebant. De beato thoma cantuariensi archiepiscopo

de beato Thoma Cantuariensi

Se in iuventute valde
graciosus, cernens in regali curia castita-
ti et pietati multa contraria, tebaldo
adhesit cantuariensi archiepiscopo et contra principes
adversantes ecclesie dimicans, feliciter Rome negocia
expedivit. Unde archiepiscopus archidiaconem eum fecit
et rogavit ut regis cancellarie fieri pateretur
ad malignorum hominum maliciam temperandam. Ille vero
tam graciosus regi fuit ut moriente archiepiscopo suc-
cedere procuravit. Consecratus autem 1143 lectioni et
orationi semper intendens, ieiunio corpus macerabat
et usque ad poplices utebatur femoralibus cilicinis,
in secreciori cella xiii pauperibus cottidie pedes
lavabat et cum cibis iiii nummos prebebat. Intendebant
autem rex et consiliarii eius ad confirmandum quasdam
consuetudines promissionibus et blandiciis eum inflectere,
quibus ille resistens, contra se eorum iracundiam provocavit.
Consequenter ad locum quendam barones et episcopi conveniunt
ut urget regis instancia, ut dicte consuetudines con-
firmentur. Videns autem beatus thomas turbacio-
nis imminere periculum, magnorum virorum deceptus
est consiliis. Peticioni verbo tenus satis annuit sed
postea cernens animarum discrimine, gravi penitencia
se afflixit et ex altaris officio se expedit donec
per papam restitutus fuit. Rex deinde petit predictas
consuetudines confirmari litteris episcoporum et archiepiscoporum.
Beatus vero thomas intrepide se opponens sedi
apostolice contra prelatos appellavit, nec quicquam acceptaret
iniuste. Et inde cum cruce recessit, clamantibus
post eum impiis: capite latronem, suspendite prodito-
rem. Venerunt autem ad eius hospicium duo magni
proceres sub iuramento asserentes mortem ei
a pluribus baronibus acceptam. Unde ille cavens ecclesie quam
sibi metuens in flandriam fugit 1164. Rex
autem episcopos et proceres mittens Romam ut legati
venirent qui negocium regis contra presulem diffiniret
repulsus est, propter quod bona ecclesie diripit. A rege
contra patres albos cistercienses apud quos se reduxerat

repulsus, ad regem francie lodowicum se contulit qui
eum reverenter suscepit et donec pax fieret benigne
in certa ministravit. Interea alexander papa in galias venit
ad herede imperatore iiii scismaticis contra alexandrum
nam primus octavianus elegitur, Guido cremonensis
post hunc Johannes strumonensis, post hunc Lando-
nus. Congregata magna tempestabat in bur-
gondia transire, sed contra agentibus francie et
anglie regibus non profecit. Ad alexandrum
quoque cantuariensis archiepiscopus veniens, consuetudines
regis anglie xvi contentas capitulis ante eius pe-
des posuit dicens: ecce, sancte pater, sacre ymo sacri-
lege consuetudines regis anglie canonibus
et decretis et eciam ipsorum tirannorum principum
legibus adverse, pro quibus exilium sustinere cogimur.
ut sanctitati vestre easdem ostenderemus et super his consilium
haberemus huc advenimus. Hoc cum flexis genibus
dixisset, iubente papa surrexit et consuetudines
legi ceperunt, at venerandus antistes intencionem
regis aperiebat. Inter ceteros cardinalibus quoque specialiter
domino guilhelmo papiensi, regis amicissimo se
impetenti egregie respondit, ita ut in hiis magna
pars diei consumpta sit. Post hec papa sanctitatem advocat
et iuxta se sedere eum iubens ait: bene veneris caris-
sime frater, eique gratias egit quod tam arduum ecclesie
negocium tam periculosis temporibus assumpsisset. Consuetu-
dines perpetuo dampnavit, et observatores excommuni-
cavit. Ille autem in curia aliquamdiu commoratus
licenciam accipiens et pontiniacum rediens
ibi per biennium fere stetit, ibique cetera sancte conver-
sacionis studia monachalem habitum accepit,
cum papa super hoc scripsit: mittimus tibi frater dilecte
habitum non qualem volumus sed talem habemus. Cognoscens
itaque rex anglorum de eo predicta cum in eum se vindicare
non posset, in suos inaudito crudelitatis genere debac-
catus est. Eos enim omnes exhereditavit, de regno
expulit, exacto prius iuramento, ut mari transito
ei se presentaret, nulli deferens condicioni, sexui,
ordini vel etati. Tunc accedunt senes et iuvenes,
mulieres pregnantes et infantes vagientes in cunis.
Conpaciens autem desolacioni cantuariensis ecclesie
archiepiscopus senonensis Romam adiens impetravit
processum contra regem et contra totum regnum nisi pax
dicte ecclesie redderetur. Tunc sanctus thomas re-
vocatur vi° exilii sui anno. Eodem anno alexander
papa Rome cum honore suscipitur anno 1166. Com-
pleti sunt ab adventu anglorum in britaniam anni
octingenti et triginta, ab aptate 633, ab introi-
tu northmannorum c. 1167. Dum imperator Romam
obsideret, omnis pene exercitus eius peste periit. Unde
cum paucis ad patriam rediit 1168. Peregrini vero iero-
solimitani pene omnes pestilencia perierunt 1168. Rex
anglie maiorem filium suum henricum generum
lodowici regis francie in odium sancti thome
fecit consecrari in regem ab archiepiscopo eboracensi
cum adhuc vix pubesceret, pulcritudine et gra-
ciis nunc dotatus et iuvenis obiit, de quo dictum
est: rosa forme singularis marcet; fuit alter
paris, hector alter; ambiunt alter primus
non secundus. Illi troia, hunc mundus et nos deperiunt
cum obiit henricus celum esuriit et mundus
abiit medius. Eodem tempore in terra promissionis
et partibus orientis exigentibus peccatis hominum
terre motus multas urbes et villas obruit
et in una populorum milia hyas terra glutivit-
nit ceteros quorum repetio cadebat exordio. Herman

inuenensis anthiochie educatus i castro cusa
no i districtu anthiocenu patriarchatus i ecclia
sti petri vidit chorustacones · z fulgura z
hyatu tre · ex hys dutaxat q i eccla erant
plt 140 · deglutire ia solo z ipe delapsus pus
luna inrez dui / apd rocamador patrocinante
iuocavit · z gtinuo prosciniuz eius sensit ·
illa ca arcu gnaqz rugiret · z ad iferiora tre
rueret / lz coharitaretur z suffocaret a tra
a regina virgie extractus e vivus / i natali aplo
ru petri z pauli / circa 6 13 / eode ano i sicilia
multa castra cu i inabili pplo gcussa sut · vrbs
no catania ant hora pma tremotu subvertit /
eps z clerus abbas de guleto cu monachis 40
z ois ppls circiter xv^m · Repetia morte pyt /
Almericus rex ierlm cu ipatore gstatinopolita
no certas guenones tractavit / ut egipcios
vexarent · z cepit belbeis · Soldanus no nora
dini iplorat auxiliu / q misit gtinuo Seracu
nu · qui soldanu portoe occidit · z gsensu Ca
liphe factus est soldanus / sed ps modicuz tpe
moritur · z saladinus nepoti z fre negemedio
regnu reliquit / Rex intz · ab hemanuele
ipatore gstatinopolitano receptus · certis galeis
z alys navigys obsedit damiataz 1160 · h
i longua obsidione / fame frigore z aeris
i tempie repulsus est / sequenti septebr ma
la itulit daro z gaze / no tn obtinuit / se
quenti ano rex ad ipatorez gstatinopolitanu
se transtulit z muneribus at pmissionibus
honoratus est / Post hc saladinus p desertu z
planu pdumee intravit · fet z ptez syria
sobal / Rex no i carmelo u hitabat nabal / q
castra posuit expectas · ad qua ptez saladinus
diverteret / interz vetulus de motibus leges i
evvagely z pauli eplis misit regi / q bapm
g sua gente vellet recipe · petes aedluto an
nuo 11^m bisancioz · q templarys psolvebat
absolui · inacy arcige honorati redeuntes cu
tripolz / p transissent aginbus cu teplarys
occiduntur · z ifectu mansit negociu / Noran
dinus postqz regnavit 29 anis moritur —
1170 · Veneti iterz iadra capiut / z remansit
ibi comes dinus maurroceno 1171 / i marcio
manuel ipator gstatinopolitanus fecit ca
pi ons venetos · q erat i ptibus romanie / ctt
cu navibus z divicys / Vitalis aut micha
el dux i c° diebus fecit fieri galeas · C° z
eodem ano cas duxit i romaniaz z cepit
multas civitates / z chiu z ibi pemanit

Cap̄ de quibusdam incidentibus

H
Enricus rex anglie sto thoma ab
exilio revocato sic pape z lodo
uico regi fracoz pmiserat pace
cu eo facturus missas p defunctis
cantari fecit / sic qr ad illa no caret pax
qua abarchiepo sumere nolebat / 1173 kalas
January fuit tonitrua horibilia / z eode die
anno sequenti / sts thomas martizigatur cu
enz nec vi regi / nec blandicys flecteret · a
defensione ecclie milites regis armati venuit
z ubi eet archieps int clericos z monacos
q i ecclia erat uocaferando requirut / qbus mox sts
thomas rndit · Ecce ego qd vultis · Anus mi
litu rndit ut ptinus moriaris · z ille ego p deo
mori sum patus / p defensione iusticie z ecclie z liber

tate · h ex pte omnipotentis dei · z sub anathemate
prohibeo / ne cuiqz alioz noceatis · deo aut bte
marie bto dyonisio me ipm z ecclie caz commito /
qbus dictis eductis carnifici gladys i climato ca
pite percutitur / z p eccle pavimentuz cerebruz
illius dispgitur · z cu pontificalibus ad sepulturaz
vestiretur · i vecta st cilicia circa cu / referta pedi
culis / xxxiiij die psqz i anglia e reversus /
rex aut misit solempnes nuncios ad alexan
dru papa · qui iurates p xo i aia eius d morte
archiepi / eum excusarent / tuc ppa misit duos
cardiales ad ptes galie ut d eius inocencia in
quirerent cora qbus rex iuravit · q hoc nuqz
de gsensu vel iussu suo factuz fuerat / h qr
occoe mutue turbacois hoc acciderat / mox ob
tulit cc · milites ultra mare p anu · z illuc in
triennuz psonalr se ituz

Cap̄ de quibusdam alys incidentibus

L
Odovicus vijus
rex francoz · Elionordem
giugem iurata gsagnini
tate repudiavit · qua accepit
heinricus dux normanie pstea
rex anglie z magna inter
z magna int eos simultas ex
oritur / dicte henrico sibi cu uxore deberi
aquitaniaz pictaviaz xanthona limoti
nuz cu ducatu / huit aut elionordis de
lodovico rege duas filias · maria q nup
sit henrico comiti trecensi / z aleidiu q
nubsit / thebald comiti blesensi / d henrico
vo duce normanie huit henricu iuvenclu /
z Johanez postea reges anglie / z iiij^or filias
quaz una nupsit regi castelle de qua nata
e blancha Regina / mat sti lodovici regis
altera alexio gstatinopolitano ipatori / 3a saxo
nie duci · de qua natus est otho postea ipator
romanus / Quarta tholosano comiti · d qua na
tus est raymundus cuius filia nubsit alfonso fri
sancti lodovici / pictavensi comiti / Dem lodovicus
duxit uxorem gstantia / filia imperatoris ys
panie honestate gspicua / Post hanc huit re
gina acela filia comitis campanie theobaudi de
functi / Sthius aut nepos henrici ex sorore regnu
anglie usurpavit / cu magna ps pº subtrahitur
z no multo ps normaniaz tota amisit / qua
matildis filia henrici pº qr repulsa e ab henrico
ipatore / infine 224 · ca · / gaufredo comiti ande
gavensi nupsit z ope lodovici regis fracie · nor
mania i vasit / z i anglia Magnas molestias ste
phano intulit · z tadem bello supavit · h p comite
Roberto fre suo ab eo capto comutavit / Eodem
ano noradinus rex turchoz moritur · z saladinus
gñe turchus plus g silio qz armis strenuus regnu
occupat / oem regia stirpem extinxit / Regnuz
syrie z egypti sub una redigit potestate / hic enim
caliphe egypti / sepius accusatus temeritate timore
exclusit / simitas t adoracone / clava occidit ius
sitqz badacesez · tm ee calipha / Postea puero saleth
filio noradi defuncti / qui i alapia regnu abstulit
damascelu mortuo pºea pdicto puero cu patruo
eius catabedino iusula iure hditario obveniret /
ea saladinus occupat / edissaqz z chara amacqz ob
tinuit z iuaubeth emisena daz camele z cesaream
magna / 1174 i septebr fedricus rome pacem
sebastiano duci z oibus venetis iurando firma
uit / sup hoc p ducez z coe veneciaz sindico spaliter

destinato. Eodem anno almericus moritur ex dissenteria, cui successit balduinus filius, qui licet permittente deo leprosus fuit effectus, regnum tamen strenue defensavit. 1177 cum 374 equitibus circa partes ascalone saladinum cum xxvi milibus equitum superavit, interfectis ex turchis usque ad ... anno eodem. Eodem anno beatus thomas cantuariensis canonizatus est a papa alexandro.

Victoria venetorum contra fredericum ... pro libertate ecclesie et alexandri tercii pape [illegible]

Eodem anno alexander papa venecias venit, propter civium fidelitatem et civitatis inexpugnabilem securitatem. Tunc sebastianus ziani dux imperatori legatos et dulcia mittit epigrammata. Quem alexander papa contra principes plumbea bulla muniri iussit, et ducem suas litteras de cetero tali sigillari concessit. Imperator nuncios grate suscepit. Sed cum de pace et concordia legit, mutato vultu similiter rudit: Ite duci vestro reddatis amorem et licet hec nostre referat sibi pagina carte, nichil omnimus hec referatis amico. Verba duci vestro: iram nostram amplius hostem sustineat, et mittat fidis custodibus illum. At si forte neget fugitivum tradere papam, credat amicicie dissolvi federa nostre, securumque se dux faciens quod in equora classes innumeras cum tempus erit, tantisque galeis propulsabo propulsabo fretum venetos quod re lingue portus in concordiam, marcique sui figere platis victrices aquilas, non autem iusta fixas. Dux autem confortatus papa ait: si vult nobis fridericus bella movebit, non nos inveniet clausos, sed in equore lato obvius ibo sibi. Venetis comittantibus armis igitur contra othonem imperatoris filium venientem cum galeis 74 proficiscenti sebastiano venit duci cum galeis non amplius xxx, papa ensem splendide ornatum tamquam ecclesie pugilli dedit. Quem venecianorum duces ante se portari de cetero faciant in signum perfecti honoris. Et cum processisset veneti per miliaria 40 de christi auxilio confidentes stolum imperatoris aggressi victoriam habuerunt et imperatoris filium captum venecias perduxerunt. Tunc summus pontifex gracias deo agens anulum duci porrexit dicens: te sit dux tuique successores aureo anullo singulis annis mare desponsare volumus, sicut vir subiectam sibi desponsat uxorem, que ab infestacionibus nostris mare tali quietasti. Post aliquod tempus vero detencionis filius imperatoris a summo pontifice atque a ... venecie impetrat et obtinet ad patrem redire et pacem atque concordiam procurare, iuramento se astringens quod si id perficere non valebit potestati domini pape et communis venecie plenarie se summitteret. Cum autem filius patrem pertraxisset ad pacis concessum, post hoc cum cerneret imperator pape prospera cuncta succedere et ad eum totam ytaliam declinare, ille cum multis precibus precedens pape ac duci venecie remittat imperatoris conductum. In crastino in die ascensionis imperator attingit litora venetorum et honorifice perductus ad ecclesiam sancti marci ante fores ecclesie humiliavit se pedibus summi pontificis, absolucionem et benediccionem graciam eius promeruit. Sic ecclesie et imperii longum dissidium finem accepit, quo nullum prius aut in eadem vehemencius aut perseveravit diucius, quod annis xvii. Hystoria autem eius reconsiliacionis in ecclesia lateranensi depicta erat. Cum his versibus cessit alexander venecias tunc papa beati ecclesie marci ... ille sit quisquis in ascensa domini cum veniret illuc confessus vere corde que penitens vestes utrasque lavat totusque sit utriusque tempus cum culpa penaque nulla manet. Addit et rursus octave tempore toto septima peccati pars relevat.

Nota modum detestandi iuratores

cum his autem pacis dux recedentes, iure conductum pape atque imperatorem sociat usque ad anconam. Anconitani duas umbrellas parant, unam pape, imperatori alteram. Summus pontifex ait: defferatur tercia duci veneciarum, cum merito congruit, qui nos ab estu turbacionis liberavit et in refrigerio pacis posuit. Quod umbrella signum in cuius rei memoria duces veneciarum volumus in suis solempnitatibus ea uti. Cumque rome appropinquaret, occurrerunt romani cum viii tubis argenteis et viii vexillis diversorum colorum, que papa omnia mandavit duci veneciarum offerri in memoria victorie supradicte, eisque voluit futuris temporibus uti venetorum duces. Post diversas autem reliquias varias imperatori et duci ... papa in sede sua locatus predictas honorancias omnes duci venecie datas confirmavit ac roboravit. Ille vero apostolica benediccione suscepta ad propria remeavit. Orta guerra inter henricum regem anglie et filios eius henricum ricardum et goffredum, auxilio lodowici regis francie normanniam graviter vastaverunt, post annum concordavit pater cum filiis. 1178. Alexander papa lateranense congregavit concilium, in quo ex diversis terrarum partibus factus est innumerabilis conventus episcoporum et abbatum. In hoc consilio qui saracenis arma ferunt, lignamina galearum deferunt, ad impugnandos christianos necessaria subministrant, vel in galeis eorum sive piraticis navibus curam gubernacionis exercent, excommunicacioni subiecti sunt, res eorum per principes seculares confiscari multari et capientium servi fieri censentur. 1179 Philippus cum esset annorum 14 inungitur rex francorum, vivente adhuc patre septuagenario sed paralisi gravato. Hic filius optima habuit initia et qui deum timebat et venerabatur omnes de curia sua cogebat ad similia. Iuramenta que a balcatoribus frequenter fiunt in curiis enormia ita exercuit quod qui miles vel alius eo presente iurabat statim eum in flumine vel lacu proici faciebat, et tale edictum iussit servari in posterum. Iste licet puer esset principum tamen tyrannides ac sublimitates viriliter coherces adversarios ad sua vota cohegit. Florebat hoc tempore accelinus episcopus belvacensis, ad cuius tumulum omnes lampades accense sunt divinitus, una excepta cuius pabulum quidam usurarius ministrabat. Cum rex ierusalem propter lepram matrimonio copulari renuisset, duas sorores quas habebat sibillam maiorem et ysabellam nuptum tradidit: primam guilhelmo de longua spata, secundam domino henfrido de [blank]. Mortuo autem guilhelmo et relicto puero balduino rex sibillam tradidit. Cuius adolescenti de pictaviensi comitatu guidoni de lusinio eique committit quod in infirmitate nimium gravaretur gubernacionem regni, quam cum incurisset regis indignacionem privatur. Convocatis quoque regni baronibus balduinum puerum nepotem suum rex fecit inungi 1181 et tam puerum quam regni negocia tripolitano comiti commisit providencie et tutele. 1181 apud aurelianum dum sacerdos hostiam consecratam teneret in manibus vidit eam rubeo colore suffusam et inter digitos sanguinem profluere, et in tribus locis super altare posita loca ipsa sanguine orbiculariter purpuravit. Hoc rex philippus propriis oculis vidit. Post modicum in quodam castro sacerdote volente hostiam frangere integra manens est per medium replicata, et una medietate in propria forma manente reliqua per formam carnis induit. Hoc accidit apud atrebatum, et in duobus locis aliis, et hoc propter heresim in vasconia pullulantem, qua negabant sacramentum altaris. Saladinus rex turchorum ierusalem adiit, loca plurima profligat repulsus

[margin: ...sigamus / ...xa ymo / ...t latdtor]

abscedit/ philipp9 rex francor9 cognito q iudei q pari
si9 manebat/ singlis annis xanu/ vobrobrui xane
religionis latenter imolabat/ aliquo die maioris
ebdomade eos p totam franciam capi fecit/ reb9
q9 ctis expoliarivac de regno expelli. Eodem anno
i provincia bituricensi/ vij m catarelor/ ab illi9
tre incolis cum auxilio eis a rege misso interfecti
st/ q9 terram regis invadentes/ hoies ulissic captiva
bant z coram ipis uxores eorum fedabat/ captos
q clericos nunc cedebat/ ne ditentes/ cantate nob
cantores cantate derisorie subsanabat/ certas q
spoliantes. z corp9 xpi de vasis aureis i terram phicie
tes pedib9 conculcabat/ nemus q est e mx paris
muris rex iste fixit/ qd audiens henric9 anglor
rex p totam normannia z aquitaniam feras colligi
fecit/ z ingeniose cohoptas i navib9 longuo p
secanam ductu/ dno suo regi francie misit.
Multi hretici tunc in flandria combusti st. Eo tpe
cum dura eet discordia/ int regem aragonum et
Raymundum comitem sti egidij/ et tolose premi lu
moris rudi/ z nullo mo pacificari posset/ cui
dam paupi apparuit de9 durando noie/ i urbe aniciē
si q nunc podiu dr/ cuique cedulam tradidit.
i qua erat ymago vginis cum filio/ z i circuitu
sptum erat. agn9 dei qui tollis. pcta mu d n p.
qd audientes pncipes convenerunt apd anicium
vel podiu z illi9 urbis eps/ spectante clero et
pplo carpetarium illum i eminenciori loco constituunt
z ille audacter de pace mandatum proponit/ z i sum
ymaginem predictam ondit hac novitate permo
ti. tam pncipes q ppli voce elevantes/ cum lacrimis
pacem cum oib9 servare pmtissimā mente asserunt/ et
iuramento confirmant. In argumentum q servande
pacis. ymagine pdictam stagno i pssunt. z pctoral
sup poitam cum capuciis lineis albis ad modum
stapulior monacor albor portabant/ mirabile
dcu/ os hui9 capucia portantes i tim securi erat
q si quis cam alique interfecisset/ z ad frem
vel propinquum iret/ continuo ad pacis osculum
recipiebatur. z ad convivium invitabatur/ q pdcm
Raymundum invocca9 z9 crebris legacoinbus z
z francor insultib9/ q hreticos albienses defe
debat vires exeunt/ ei9 q potencia tandem ex
sufflavit i cineres. Hic eni raymund9 a multis
pncipib9 lacessit9 z semp invict9/ z regum victo
rias innuentes suo eludebat consilio/ tandem ex austis
thesauris/ no vales auxiliariis dare stipendia/
oblacones monastery sti egidij violenter rapit/
z tandem excoicatur/ dum hec aguntur hugo abbas
bone vallis veniens/ z comittem i crepet/ pdicatu
z9 proponit circa stor coionem. stupentibus
litteratis. procedit vir sts/ ad ondendum coionis
ecclastice z excoicacionis pcium/ d. q9 plumu

[margin: ...pica9 / ... virtutis]

la i corp colube psenerantes i herens/ oi abo ore
colube i gestu alitur si in elevatur/ no vegetatur
s arescit/ sic aia cum i corp consistit/ eccr abos/ sacrificij
salutaris/ psalmor/ orom/ elemosinar/ z starum
om operacionum pticipa9 cohalescit/ dnte pp9ha
Particeps e9 sum omi timencium te/ z custodiencium
mandata tua/ s cum anathemate sepatur actione
eccle/ arescit z putrescit/ dyabolo tradita/ z ut
auditorib9 dire ceunctis fidem astrueret/ recentem
panem z callidum iussit adduci/ z i eum qi reum excoica
tonis maledicta congessit/ z ex eo fracto exiit fetor
i tollerabilis/ p9ea pane verberat/ z bndictoem absolu
tonis ipendit. aquam sta aspgit/ z9 fetim p9 odorem

[margin: redire]

z decorem suscepit/ stupet comes stat atonit9 pplus/ et
prostrat9 comes pedib9 sti viri/ lacrimas fundit. abla
ta restituit z absolucionem promeruit/ tpe ei9 i pato
ris malcolm9 rex scocie/ nepos dd. que dedit obsi
dem regi stephano/ fecit homagium henrico dno
suo 1160/ Post stephanum ungarie regem ladiz9 dux
usurpavit regnum medio ano. postea fr ei9 occupa
uit regm mes. v. z plures nobiles occiduntur p9ea de
regno pellitur. Dein regnavit bella grec9 que
zecha z gregori9 apd ipatorem diu tenuerat
h malefactores psecutus est. [rubric: ...p ... ...]

Floruit h9 tpe petrus [rubric: ... ...]
monoculus abbas clarevalis/ q sublimita
tem sui generis quanta potuit semp dissi
mulacoe celavit/ vilis volebat videri
non humilis pdicari/ i eodem semp statu manebat
z tam sustitati rudit/ cum esset novici9. q quidam
sps sensibiliter visus e in se intrare/ z ex tunc sps
ille ius illa vel affectio in quodammo dnatur/ et
deducat velud ovem Joseph/ sparsum p exteriora
i trorsum colligit/ alij volentem itendere orom co
git. z q occlis et aurib9 ingerebatur fecit aliqua
eius no sentire/ cum adhuc novicius esset i ordie
alijs psallentib9/ interdum dormiebat senciebat
q tactum alicui9/ qui pulsas eum suaviter excita
bat/ at ille putans esse priorem. apptis occlis nil vi
debat/ z tandem divinam itelliges ee vtute egre
ferebat/ q ei se offerentem videre no poterat/ quada
q nocte silr excitatus/ occulos cici9 appiens
vidit sibi ad stare iuvenem splendidum/ z hi au
reos hntem capillos/ z a se statim discedere z per
chor morose re. z p9ea dispuit/ media nocte dnica
psallentib9 frib9 dolor capitis eum invasit/ tam vehe
mens ut chorum egredi cogitaret/ z cum adhuc se
moveret audivit voce dicentem sibi/ Laudas i voca
dnum. z ab inn ni s e./ tota itaque illa nocte z usque
ad fine cottidialis misse no cessavit conflict9 ille
doloris/ z confortacio vocis. cumque ad coionem accessis
sisset. Ite colloquenti secum fri ait multum de deo
sensi/ A ipa i coiacoe visum e ei q lapis magni
ponderis de capite suo ruerit/ z subita eucari
stia ois dolor abscessit/ Ite colloquenti secum fri
ait multum de deo sensi/ z ante tale aliqd qd cum sen
tire desij gravi9 tuli/ q si i clibanum ardentem pji
cerer/ hic p9 factus e prior Ignatiacensis/ v z novia9 fuit
Postea abbas vallis/ regis/ p9ea abbas igniacensis p9ea
clarevallensis/ moriente abbate Igniacensi circumsteterunt/ sts bern9 z sts malachias/ quor
un9 ait/ tu eris abbas clarevalis. quo dicto dis
paruerunt/ qd z contingit. Itemque celebranti pancesso
suo similiter apparuit ex utraque pte altaris. dicentes
noli dubitare/ q gerard9 abbas clarevalis sit
soci9 angelor z in gla eterna/ cum adhuc eet in
valle regis/ nimio capitis dolore alter occlorum
totus fractus effluxit/ at postea iocando dicere solebat
unum ex inimicis evasisse/ z sepi9 accedendo/ q apdi
to formidare/ cum nullum alium ad laborem tpe messis/
apparuit ei vgo maria/ cum maria magdalena/ z maria egypciaca/ z cum vel
let ei9 apletti vestigia disparuit/ eo mortuo quidam de
frib9 cogitavit p reliquijs unum ei dentem evellere
q os tenebat apertum/ Cumque ille propositum vellet iplere
ille os fortissime clausit/ frater q propositum no iplevit.
Floruit e tunc venerabilis hugo abbas boneva
llis/ qui conversus i ordie cisterciensi tepitatus val
de cogitabat/ redire ad seculum/ intravit tn ecclesiam z flexis
genib9 cum lacrimis i orone manus tetendit ad ce
lum/ et vidit sup altare virum nive vestitum lineis/ sic

vestimento et quando annunciata esset filii sui nativitate
ac pastorum adventum, circumcisionem quoque et passionis
ordinem, crucem, sepulturam, resurrectionem et in celum
ascensionem. Post hec ait domina: Viriliter age et confor-
tare in domino et certus esto te amodo talibus temptacio-
nibus non pulsandum. Hic factus abbas temptatum
novicium egredi volentem confortavit dicens: pro te me
fideiussorem spondeo, quod si remanseris sterlingorum anglorum
centum socius eris. Ille persuasus optime conversatus bien-
nio ante mortem laboravit in infirmitate gravissima
ad quem confortandum missus est sanctus Iob cum maxima
claritate qua totum infirmatorium repletum est
et ait: pro te magnum [?] ... me misit, quod sicut
ego in tali infirmitate paciens fui, ita et tu. Et eo
mecum florebis in gloria. Quod et factum est et abbati apparuit
pro ad monachos gratias. Hunc abbati columba ter
dixit: Maurice, para te, mandat tibi sanctus Bernardus ut va-
das facere pacem inter papam et imperatorem, quam ille fe-
cit. Quidam famulus domus infirmus ad mortem mo-
nacho confessori pauperum dixit peccatum quod ille pu-
tavit abbati suadendum, sed ante abbatis adventum de illa
via moritur. Et discalciati se abbati mortuus apparuit
et cum multa lacrimarum habundancia confessione facta
ut abbas ad lacrimas provocatus ... [?]
taret circule, absolutus ... orationis suffragium
huius postulavit, asserens se in magnis esse tor-
mentis.

MIllesimo clxxxiiii, cum rex Philippus contra Philip-
pum Flandriensem comitem processisset, tan-
tum homines quam equi et carruce sata destru-
xerunt tempore quo messis in spica est et flores
producit. Sed divino munere ubi rex fuit plene
messis restituta est et non falcibus secata erat, ubi vero
comes fuerat contra secata sunt. Conspiraverat enim
dictus comes cum duce Burgundie et Treverensi ar-
chiepiscopo et Theobaldo comite Blesensi et Stephano
comite Sacri Cesaris contra regem. Causa vero dissensionis
erat quod post decessum Radulphi comitis Viro-
mandensis comes Flandrie illum multis annis tenuit
pacifice et quiete sed iniuste, sed rex inde eum reposuit.
Eodem anno Eraclius patriarcha Ierosolimitanus,
prior hospitalis et magister templi venerunt ad regem Francie,
quia tum in via mortuus est, et portaverunt claves urbis
Ierusalem et sancti sepulcri rogantes ut terre ferret succur-
sum. Ille convocato consilio prelatis ordinavit ut predicaret
subditis crucem sumere. Ipse quoque misit, ipse quoque
misit strenuissimos milites cum multitudine peditum
sumptibus eis ministrans de propriis redditibus. 1184. Rex
Balduinus leprosus moritur. Et sequenti anno Bal-
duinus rex parvulus. Tunc Sibilla ad quam regnum
iure hereditario pertinebat, procurante Guidone viro
eius sublimatur in regem, spreto tam comitis Tripolitani [?] requisito
assensu, qui regni institutus fuerat gubernator; propter
quod indignatus nimis presertim cum aspiraret ad reg-
num, non sine regni periculo cum Saladino treugas iniit
et ut maiorem in regno divisionem [?] ... non nullis ci-
vitatibus adhereret alii non regno. 1186. Henricus
Frederici filius ... [?] Ytalie et uxorem
ducit Constanciam. Rogerus enim postea rex Sicilie mi-
sit progenitum filium suum Roberti comitis ... ut
nobilibus inbueretur moribus, qui unam comitis filiam
diligens nimio usu venereo factus ethicus, revocatus
a patre huius ex ea filium Tancredum et filiam et ... [?]
quod liberari non posset negocii serie patri aperuit, quod di-
gnacione commotus ... comitem ... [?]
... est et totius ... eius destructionem

sed filius cum lacrimis optinuit comiti veniam et ut
posset eius filiam desponsare, ne liberi sui pro spu-
riis haberentur. Rex tamen Rogerus mortuo filio
promissa frangens proditum comitem persequens
in Romaniam cum suis coegit fugere. Mortuo
Rogero Guilhelmus successit ei in regno
et huic successit, sublato per mortem progenito
eius, Guilhelmus secundus genitus, qui accepit uxo-
rem filiam regis Anglie, de qua tamen prolem
non habuit. Hic pacificus et iustus fuit; Tancre-
dus de Romania cum hiis quos ... [?] revo-
cavit. Eique concessit Licii comitatum, et demum Consta-
nciam Henrico filio imperatoris tradidit. Eodem
anno rex Philippus Parisius duris lapidibus
sterni fecit, nomen eius antiquum auferre nitens.
Luteciam enim a luti fetore prius dicebatur, sed genti-
les quidam a Paride Parisius vocaverunt. Iste
Philippus mira probitate pollens regno multos
comitatus adiecit: Viromandensem, Belomotensem,
Cenomanensem, Pictaviensem, Turonensem, Anda-
gavensem, Pictavensem [?]. 1202 [?] totam subiecit
Normanniam. Sub Henrico presertim et Urbano
papis scisma oritur, ita ut pape apud Veronam co-
moranti negata sit facultas quoque redeundi.
Ad Henricum itaque venit abbas Iohachim, quem
quidam dicebant habere spiritum prophetie, quidam spiritum fa-
miliarem, fictumque de eo quod cum prius ydiota
fuisset, donum scientie divinitus accepit adeo ut
quaslibet scripturarum difficultates enodaret.
Dicebat enim misteria quedam de apocalipsi
hactenus latuisse, nunc vero clarescere. Dicebat enim
scripturas veteris testamenti continere historias
v etatum decursarum ab Adam usque ad Christum, a-
pocalipsim vero etatem vi a Christo inchoatam que in vii
etatulas dividitur, vii per nodos apocalipsis
congrue designatas. Dicit quoque hec revelata
fuisse in fine etatule quinte atque in proximum
succedere sextam in qua tribulaciones varias mul-
tiplicesque pressuras perhibet emersuras. Sic in apercione
vi sigilli et vi libro per nodo [?] de ruina Babilonis
agitur patenter ostenditur. Multa scripsit et pre-
catem [?] corrigenda transmisit. Duobus quoque regibus
Francie et Anglie itinere transmarino a-
pud Messanam venientibus vocatus ait nodum
liberacionis adesse tempus. Plures tunc viderunt
et plures domum igneam per aera discurrere.
Anno sequenti Saladinus totum sibi subiciat
orientem, Ierusalem capit et sepulcrum domini. Tunc
in celo iii lune visi sunt, et in medio signum
crucis. Nec multo post visi sunt iii soles. Sol
est obscuratus a prima [?] ante nonam et diu duravit
et lune eclipsis fuit pene universalis
viii kalendas aprilis. Eodem anno cum rex Phi-
lippus contra regem Anglie pro recuperando
quodam castro processisset, ex parte vero Anglorum
multitudo erat in Castello [?] ... quibus cum ... [?]
more certatim ludentibus unus ex eis in urbe blasphe-
mie prorupit contra beatam virginem, et item
quod pecuniam male acquisitam male perdebat,
deinde furibundus elevatis oculis ad ymagi-
nem virginis que erat in porticu, torno multum iterum
atque iterum blasfemias in eam congeminans, la-
pidem coram omnibus in eam iecit, et pueri ymaginis
brachium quem virgo tenebat in gremio fractum
in terram decidit, et de fractura sanguis in terram
habundanter effluxit. Multique de illo colligentes

Parisius lutetia a luto dicebatur

auarijs morbis curati sunt. brachium uero Iohannes filius regis anglie iunior parochianus suus honorifice tulit. et infelix tatarelys a demone quo prius agebatur. eadem die arreptus inhabilit vitam finiuit. Monachi uero ipsam ymaginem in ecclesiam cum laudibus attulerunt. ubi ad plus et nunc honorem multa postea miracula facta sunt

[illegible] politani

Dum hec aguntur ueniunt ad regem philippum nuncij transmarini nunciantes captam domini crucem et exa[...] dum pene christianam xanum ulterius remansisse fidelibus preter tripolim tyrum et anthiochiam ac quedam castra fortissima. Interea saladinus uir astutus et in re militari multum expertus congregauit usque 40ta equitum et innumerabiles pedites et x milia premisit per comitatum tripolitanum per treugam quam habebat cum comite et transierunt usque ad suburbana achon ad colloquium cum Raymundi tripolitani comitis conuenerunt magistri hospitalis templi. cum redderet primus cum x fratribus magister quoque templi cum fratribus 70. in eunte egressi a predictis x milibus inclusi sunt et post multam probitatem omnes cum magistro hospitalis cum multis interfecto. magister templi cum paucis fuga elapsus est. Post hec turchi tyberiadem obsident. Rex uero cum comite tripolitano et 1200. equitibus loricatis et xx milibus peditibus bene munitis. primo iuxta fontem se forizitanum temptoria locat. sequenti die contra saladinum procedit. sed transmisit ille a dextris et a sinistris multitudinem leuium armatorum nimis sagittis et iaculis equos et equites infestantem. Fuit autem eorum consilium unanimiter aggredi faciem saladini. Solus tripolitanus comes proditorie dixit. consilium eum excitum tutari in locis aridis et maquosis. 2a die preussi xanum ad aquas uenire commissum est prelium. comes uero proditor proiectis armis ad castrum saphet fugit. et eo nocte letaliter uulneratus crucem domini tradidit regi. rex capitur. et sancta crux asportatur. xanum uicti decolantur. Rex guido et magister templi pro triumpho seruatur 1188. 2o Junij. Nimirum quia nimios uis luxus consueuerat clerus et populus. rarus erat et religiosus quem non inficeret auaricie uel lasciuie morbus. Raynaldus inter turchos xvj annis prius captus. nunc tenebat ebro et circumiacentem regionem transmare mortuum. et uxorem quam dicebat regis sibi tradere ac ciuitatem petracensem que dicitur crath. cum soldanum dicitur. et ab ipso mucrone proprio decollatur. saladinus itaque manubias ad potestatem tyberiadis diuidit. et meliora in damascum deferri iubet. hijs auditis omnes xani cuius uirtus emarcuit. omnesque meticulosi effecti. cum saracenorum facie fugiebant. Deinde achon obsidet. et post biduum in dedicione accepit. recedentibus conductus datur. quod saladinus nullum grauari permittebat uolentem degere sub tributo. nec unquam iuramentum uiolabat. et uix aliquid rogatus negabat. Deinde ciuitatem beruti absque contradictione recepit. et biblium. reddentibus per ea uersus egyptum usque ascalonam nulla fuit ciuitas ausa resistere. ascalonite autem de loci situ fidentes saladino respondent. quod exitum prelium expectare nolebat. Latrunculi quos syrie quos turchos magnos uocat. laodiciam urbem impetunt. et deuastant. anthiochiam quoque infestant. et regione que dicitur herimos ut magna montana amenissima depredantur. sed xani eciam diuisis locis abeuntes persecuti sunt. sub Raymundo principe anthiocheno et multos interimunt. et predam excuciunt.

Saladinus autem ierusalem properat et a parte occidentali per x dies continuos dat insultus. ciuibus uiriliter se tuentibus. a parte quoque aquilonari muros destruit machinis xiiij. quarta die obsidionis ydibus octobris ciuitas ei tradita est. Hoc pacto ut pro pueri liberacione ij aureos reciperet. pro illis qui x annos excesserat x. pro muliere v. sed prohdolor in basilicas equos stabulat et quoque turpia agunt. Cum locus honoris tui in contumeliam uertitur domine deus. ait prudentius minus in peregrinis quam in castris sordere meis. ecclesiam tamen sancti sepulcri multo auro redimunt suriani. templo uero domini reuerentiam exhibent turchi. Saladinus autem intraret lauari fecit parietes aqua rosacea. et multa milia pauperum absoluit. precio persoluto. infirmis quoque iussit necessaria ministrari. Capta est ierusalem post annos lxxxviij postquam a turchis eruta fuit. et quamdiu fuerat a turchis possessa. ab illo tempore citra homines quod cum 30 uel 32 dentibus nascebantur. nunc cum duobus uel iij paucioribus nascuntur. Post hec receptis et uix concessis eis dato securo conductu. uxores ciuium filie ierosolimitanorum militum qui in bello capti fuerat ad saladinum usque presenciam admisse. ediderunt lugubrem eiulatum. conquesta cum uidet se amisisse uiros. sibique possessiones sublatas. petebat precum misericorditer restaurari. ille pietate motus eos qui super erant captiuos reddi. puellis quoque ex thesauris suis dari iussit sicut cuiusque condicio exigebat. castasque secundum principatus sui magnificenciam blande consolatus est. et postquam tripolim peruenerunt xanos crudeliores saracenis expertus illa execrabilis comes tripolitanus consatellitibus suis quicquid eis infideles dimiserat abstulerat. Deinde saladinus ascalonem hoc pacto per dedicionem accepit. ut regem et magistrum templi et quosdam alios libertati donaret. Postea iuit ad obsidendum tyrum. sed ipsa die qua captus est rex. illuc applicuit conradus marchio montis ferrati strenuus pugnator et eo pacto promittit defendere ciuitatem ut dicetur ibidem. contingit autem ut cuiusdam admirati filius offenso preter ad ciuitatem confugeret. peteretque baptismum. huius nomine scriptam litteram cum spiculo transmisit marchio ad hostes in qua uniuersis saladinum salutabat. ut dominus asserebat. Deinde ciuitatis nocte statim et nocte starent fugere xanos. et si hijs non crederet. nocte ad portum faceret obseruari. ille tenore littere delectatus galeas replet bonis hominibus. Marchio ad muros dilligentem ponens custodiam. sed quieta et barbacanis cunctos submonuit. uniuersos autem armatos ad portum currere iubet. cathena portus deponitur ad cautelam. saraceni hijs consertis fictionem reputant ueritatem. et portum intrare festinant. postea uero intrata nauigia eleuatur cathena. et truncatis turchis muniuntur xani. postea in saracenos qui repleuerant barbacanos insiliens. usque ad cm strauit. quod aspiciens saladinus combustis suis machinis a residuo nauigio obsidionem soluit. Post hec mandat comiti tripolis ut quod sibi iurauerat ciues suos iurare faciat. Requisiti super hoc ciues formam petunt prestandi iuramenti in hijs protelatur tempus usque mane. Comes uero mane diuinitus inuenitur extinctus. et apparet in eo circumcisionis signata. quam recenter susceperat habebat quoque iuxta se sigillum soldani. et quod uellet ciuitatem soldano tradere. aliquis ex eius familia retulerat. successit quoque illi filius anthiocheni principis raymundus. saladinus uidens ciuitatem munitam multi eciam illuc confugerant. et audiens quod rex sicilie guilhelmus quendam potentem principem cum lxx galeis 400 quoque milites et 300 turchopolerios

transmisat i auxiliu xpianis unus anthiochia
ienis / tortosaz civitatez obsedit · z ibi ml' agens pces
sit ad quinqz miliare · z cep ~~ac munit~~ valamani
z destruxit · q' ppe erect castru margath i midte
situz ini pcessit p v · miliar / z cep ac munit
gibel z dimissa liga in tres mes / totu athio
chenu optinuit pncipatu excepto castro i expu
gnabili priarche qd cursariu dr z civitate an
thiochena aqua recepta pecunia ad tps recessit
occupatis civitatibus z opidis eius ult' xxv 12a

Requisiti reges ad recuperandu sepulcru dni

Elata re tam lugubri / ppe urbano ex o
cternacoe languescens / brevi post tpe
ferarie decessit / qui de verona nup
advenerat · cui successit gregorius
viij sua z facundia clarus / puritate integritate ·
animi clarior · ad subveniendu tre ste totus succe
sus erat / s; tam de corpus flos / mox i suo ortu exaru
apud pisas post duos menses sepultus / reges
q; philippus z henricus qpescato dissidio q erat
i ter eos gnecientes / q omi opionez gluberacoe
ste yerlm z sepulcri dni suave iugiz crucis as
sumunt / multi i plati z barones plimi z ppli
i nu z statuit philippus q crucez no recipientes
ad minus illo ano mobiliu z redditum suoz
darent decimas / z dce st decime saladini · h; in
strenuitate milicia sua magnanimitate · et
oi virtute floruit · timor hostiu securitas suoz
1188 / stdo die febr fuit lune universalis eclip
sis · 4a hora noctis z durant p iij horas · Item
4o ydus febr paulo an auroraz / sensibilia nocte
visa e usqz ad traz i momento descendere ·
z post morulaz qi resumptis viribus ad locu suu
paulatiz ascendere / ano eodem Juit philippus
q Ricardu comitez pitaniesez / q feodus frege
rat suppditiz · z reges quoqz ad discordia ve
niut · accidit aut ut philippus rex eiusqz exatus
ex desertu / aq multuz affligeret · z subito de
tre visceribus aqua copiosisse emanauit / Post
aliquot dies recedente rege / aq recedentes mi'
ceperunt 1189 · vsus turonu exatu dux / et
ligueru transire volens qd a seculis no e audi
tuz hasta i flumine temptabat vaduz repit
z primus omni traivit · qd miraclm cives exa
tus eu secutus est · / oibus aut transmissis aque ad
situ porem redierunt / obyt aut rex henricus pus
paucos dies · cui successit / filius eius comes ricar
dus pdictus qui ia cu rege philippo gcordaverat
secuqz erat q prem / Eodez ano guido rex yerlz
postqz libertati donatus est · ad regina q i tripoli
erat iens clausas portas reppit / assente mar
chione corado q civitas sua esset / non regis
cernes aut rex q i toto pncipatu yerlz no
heret ubi capud · reclinaret · sito stupendo
monstraut · cu pclosa res e d spacio / cu pau
cissis recollectis · an ptolomaidaz i loco aliquatu
lu eminenti locaut temptoria cu cent i civitate
pro uno xano fere iiij saracem / erat aut secu
gaufredus fr eius i armis strenuus / qui fris gra
gtos pcesserat · Eodez ano fredricus Jmpator cu
filio suo duce sveuie transmarinu iter aripuit
archiepi z ravenas z pixanus z sit i ges pegri
noz · motio pdicti vo archipsules cu magno de
ytalia agmine trra apulsi · magnu solaciu pbue
rut · tirensibus / applicant illuc z multi fidelitz
ex variis orbis ptibus / sicqz multiplicati achon petiuit

z obsidet / sed adveniente saladino fideles muniente ho
ste atergo z affacie / affligente qz eos aeris i tepie
ac pestilencia dissenterie z fame / memoranda co
stacia i mobiles gstiterit · hitem philippus regno
suo prudenter disposito · z de muntacio pisis dato
pcepto q sbur tpe factu fuit · Jte assumit no de
dignas paz z baculu pegrinatis signa assu
mere i ecclia bti dyonisij · z gpsrs uetis mes
sana applicuisset · z yemasset · veniente rica
du regez anglie / qui pri recedes mortuo suc
cesserat · z desponsare debebat sorore regis fran
cie grate suscepit / hijs regibus hiemantibus
fertur abbas Johachiz de calabria vocatus ve
nisse nodu veit tps domus dni hedificande
/ adveniente aut marcio · reges gctis dispositis
naves ascendut · z rex philippus i vigilia pa
ste applicuit achon · ii qr anglis diu expecta
tus / cu multis lacrimis susceptus est · Rex aut
philippus q achon machinas iussit erigi / no
lebat no insultus facere donec rex anglie ve
niret · dillatois aut eius cuz assignat · qr eius
mr gparavit cu rege navare · ut sororem
sua regi anglie daret / quo obtento q cu puela
desponsata filia misit ad regez ricardu
no sororez regis francie / s; hanc puella acci
piat · cu no nuncij ad insulaz cipri applicasset
z de rege ricardo nova pquirerent · z circa hita
tores insule male rudissent / z q eos parent i pator
gstatinopolitanus navigia / alte pellagizat · i victo
q; rege qruitur i iuriz / ille i sulaz sibi subicit · i pa
torez q gsorte z filia z baronibus multis cepit
magnos z thesauros obtinuones ibi recooditos
huit · z teplarijs locu suadiz comisit · et
ptolomaidaz gfectus e · de mes augi · Jmpator
aut int nichea z bithiniaz strenuissimus pnceps
qui ia soldanu yconij · qui ei pmissu no suave
zat pfecitus turchos debellavit · pmu flumu
transies equo cecadit z vix extractus · Paulo
pus obyt / moriens no totu exatu filio regedu
comisit · ille no pno pus tpe nali lege vita finivit
huit aut quinqz filios · henricu pgenitum
que cesarez fecit · fredricu svevoz ducem
othonez · coradu · z philippu · successit aut
fredrico filius eius henricus strenuus i agendis
z acer in hostes / tatus fror i vastat saladinu
ut muros laodicie · z gabeli tortose z bibli
beriti z sidonis pcepit dirui solis municoibus
reservatis / putabat eciz imperatorez in transituz
cu 40m equitu ut dicebatur · sola ptolomaida
electis pugnatoribus z victualibus diligenter mu
nivit / promittens si obsideret auxiliu / filius autez
i patoris cu alamanis i auxiliu gperaut · obsidi
tibus achon · z pbatissimus miles ~~Jab~~ Jacobus de
avenis / cu multitudine navium qs cuesthes
appellant · cu flandrensibus z barbanois z friso
nibus · Demu archiepi ravenas z pixanus cu
ytalico agmine z civitas valata e / q no de intus
erat no pvis viribus se deffendebant machinas
machinis oponebat / z lignea castella magnis sup
tibus facta · igne greco gburebat · dum no recedens pu
gnatores saladinus cu victualibus z armis tris
mitteret i quadam magna navi qua dromu
vocant u z dut · fuisse due magni spetes tris
mittendi i xanoz exatu / rex anglie cu galeis
illa submersit magnaqz tristicia intulit sara
cenis · z xpianis gaudiuz

Henricus
imperavit annis vii et vacavit imperium annis
xii. 1190 obiit clemens iii cui succes-
sit celestinus nacione romanus qui in die pa-
sche consecratus sequenti die huius henricum consecra-
vit imperatorem. In iunio ac iulio ex inundancia
te pluviarum segetes ante messem germinaverunt
24 die iunii fuit eclipsis solis in 7 gradu
cancri et duravit per iii horas in obsidione
acchon. Comes thebaldus francie senescalus et
comes clarimontis et comes perticensis et comes
flandrie mortui sunt et successit ei balduinus
filius comitis hanaoniensis. Postea constantinus
imperator porro rex ricardus in assultibus operabatur. Segni-
nus invidens glorie regis philippi nuncios quos ad sala-
dinum mittebat et munera et similia recipiebat. rex
autem philippus ad murorum destructionem laborabat
tandem saraceni ad dedicionem civitatis cohacti promittunt
crucem domini quam saladinus acceperat et cap-
tivos christianos utrique regi reddere si tamen ipsi cum suis
liberi dimittantur. Sic acchon a christianis recepta
3° idus iunii 1191 post decursum ferre biennium
ex quo cepit obsideri. quo audito super hoste terror
irruit ita ut ascalonem et castra que tenebat
dirueret ac fugeret. reges inter se captivos
equaliter diviserunt. ceterum autem victualia et spo-
lia civitatis. post hec rex ricardus iope hedifi-
cavit et tuta munivit custodia. accidit autem
inter reges zelus et emulacio ut invicem morde-
rent atque detraherent unde rex philippus partem
suam duci burgundie cum multa summa auri
et argenti et victualium dedit eique committens
exercitum. gravi enim morbo affligebatur tedebatque
dolum regis ricardi sed ut quidam aiunt cupiditate
flandrie illectus contra voluntatem quasi omnium baronum
francie a terra sancta recessit. Rex vero ricardus vi°
et aprilis de captivis saracenorum decollari fecit
qui de reddenda cruce et captis non potuerunt
quod promiserant obtinere. Anno eodem pridie idus
marcii apud nogentum militum acies ex aere
descendencium vise sunt et facta inter se mirabili
pugna disparuerunt. xx die novembris fuit e-
clipsis lune ii horis. Rex autem francie nun-
cios egit sustinere illos qui sibi obvenerant pro christia-
nis capti fuerant commutari. nunciatur quoque re-
gi ricardo imminuta fore ierusalem et vocato duce
burgundie ceterisque baronibus de acchon pergit
versus iope. saladinus ad latera exercitus transmi-
sit sagittarios. Unde cum multa congressio pervenerit
ad [illegible] et rex ricardus sauciatus est. post hec christiani
inter [illegible] castrum saracenos strenue fugarunt
sed in alio loco egregius iacobus de avenis cum
aliquibus in manus occubuit inimicorum. saladinus
autem ierusalem usque confugit. christiani vero profecti sunt
usque bethnoble ubi regi nunciatur quod de egyp-
to magna multitudo equorum et camelorum
portancium victualia etc. mitteretur saladino
a nocturno hoste cepit. propter yemale tempus delibe-
ratum est quia victualibus possent egere maxime quia
inter acchon et ierusalem nil haberent nisi iope. tunc
non obsidere ierusalem. alii dicunt ducem burgundie
reddere voluisse quia ierusalem caperet francorum
viribus et soli regi ricardo tribueretur honor. [illegible]
tyrum perrexit. Rex vero perrexit ascalonam et rehe-
dificavit eam et darum et gazam similiter reparavit

inter hec greci qui tenebant insulam cipri insurgunt
et succumbunt. venerunt tunc dicti conspiratores ad regem
illique consignant ut de ea ad libitum disponat. tunc
guido quondam rex ierusalem qui nullam terram habebat illam
impetravit a rege 1192 et milites exheredatos
sollicitat ut secum pergant promittitque cum eis dividere
terram. Eodem anno cum marchio dominus tyri arsa-
chidis interfectus est. iste iniusto matrimonio
ysabellam coniugem henfridi sibi copulavit quia heres
erat regni. tunc vero mortuo marchione rex ri-
cardus procuravit eam dari nepoti suo henrico
comiti campanie et facto vero congregato exercitu
iter iniit contra ierusalem et cum pervenisset betnoble
subito mutatus ait se omnino velle repatriare
volenti quoque treugas componere. Saladinus autem si
destrueret ascalonem gazam et darum iope vero
et inde usque acchon paratus erat relinquere christianis
sciebat enim quia destructis municionibus terra plana
sibi non posset resistere. et hoc modo firmatis treu-
gis se disposuit ad recessum 1194. Eodem anno
in pago balvacensi fuit cum fluminibus
tempestas valida et ceciderunt lapides ad quanti-
tatem ovi arbores et villas vastantes. corvi quoque
plurimi visi sunt carbones ore volitando gesta-
re. sequenti anno Boamundus princeps anthiochie
leuono domino armenie mittit qui sibi erat vas-
sallus ut statuto loco ad se veniat. Ille inobedi-
encie causam allegat timorem quia prius per fratrem suum rupi-
num filium armenie domino nunciat eumque in carcere tenue-
rat eiusque terram invaserat. princeps remittit quia sine
apparatu veniret et statuta die promittit mu-
tuo se videre ad cautelam autem 200 equestres
dominus armenie in nemore occultat et pertractata
collocucione princeps eum capi iubet. sed equites
predicti audito cornu eum redimunt. et Boamundum
capiunt. carceri autem principatus henrico regi
mittit quod non possit nisi eius auxilio liberari. atten-
dit autem ille et cum multa reverencia livonius totam
illi terram subiciat principis dumtaxat excepto ne-
gocio. tandem ad concordiam devenerunt ut princeps
anthiochie domino armenie omagium faceret
et postea concessit rex henricus livono ut regio
dyademate possit uti. contraxit filia principis cum fi-
lio rupini. in reditu a vetulo de montibus invitatus
ut per eum transeat annuit et per varia loca ductus
tandem transit ad castrum ubi erat turris altissima
in quolibet merulo eius duo homines de albati quorum duo
statim se precipitarunt cum audierunt vetulum excreasse
dixitque vetulus regi si volebat faceret omnes illos de al-
batos se precipitare et si volebat de aliquo vindictam
facere mitteret sibi de suis arsachidis. et tandem
recedentem regem muneribus honoravit. Rex aut
autem henricus iste cum regina contraxit coronari timue-
rit quia repatriare sicut et pro ceteri prius intendebat
sed contigit ut omnibus preparatis ad recessum per fenestram
domus sue super fossatum civitatis acchon decidens
expiraret. almericus autem rex cipri ysabellam regi-
nam desponsavit 1198 et regnum administravit
audiens autem mater henrici iii tandem morte illius quod soro-
ris sui regine ligavit de quo sequenti primo paulo post obiit quod comita-
tum campanie exercitum strenue regebat. cui successit eg-
gregie indolis filius theobaldus. nolens quondam ricardus ad regem
suum reddire henrico suo nepoti campanie exercitum et
terram totam quam christiani ibi tenebant tradidit et in grossis
niaz naufragium passus cum paucis evasit in terra non
pluries infestatus a pluribus. tandem adhuc austrie usque passus

custodiente capitur et omnibus expoliatus imperatori traditur, a quo per annum et quasi dimidium detentus in ste. et multis exactionibus gravatus tandem datis certis marchis in angliam per mare transiit.

Celestinus nacione romanus sedit annis vi mensibus viii diebus xi. cessavit episcopatus. Hic fuit dyaconus cardinalis et fuit gradiens et graciosus.

Innocencius nacione campanus sedit annis xviii. Hic subtilis fuit valde tam in iure quam in theologia et factus cardinalis in moribus et scientia gratus fuit nimis. Decretales pulcre et sermones ipse composuit et librum de miseria hominis et alia. Inter cetera fecit hospitale sancti spiritus et renovavit ecclesiam sancti sixti et omnibus ecclesiis rome dedit unam libram auri pro calicibus fiendis. Livonia provincia confinis dacis et polonis pro maiori parte conversa est ad fidem per eius sollicitudinem ibi dominantes fratres alamanni qui expugnaverunt terram. Hic confirmavit regulam fratrum minorum et fratribus laicis qui beati francisci sociaverant factis sibi coronis parvulis dedit de penitencia predicandi mandatum.

Livonia confinis polonie et dacis conversa ad fidem

Millesimo clxxxxvi Saladinus obiit apud damascum. At ubi spe vite amisit, ad signiferum suum ait: tu in bellis vexilla mea portare solebas, fer nunc mortis mee vexillum, et posito super lanceam panno serico proclama: ecce rex orientis moriens nil aliud quam vile hunc pannum de tota sua gloria secum portat. Filiosque tali instruxit exemplo. Iussit enim singulos suos arcus afferri omnesque simul ad modum ligari fasciculi et frangendos exhibuit singulis, nec quisquam frangere potuit. Divisos autem suum quisque leviter fregit. Tunc ille intulit: vos si unitos nullus franget, separatos autem leviter superare poterit. Et divisis regnis inter filios safandino fratri qui victoriarum socius fuerat nullam terram reliquit. Iohanni filio saladini adhesit qui fuerat factus rex egypti. Accidit autem ut rex ad venacionem iens equo preceps rueret et periret. Tunc safandinus sumit dominium et regnum invadit. Postea regnum invasit damasci, expellens alium filium saladini et sive preter alapiam cetera obtinuit. Tunc inter saracenos magna commocio oritur, sic in rebus novis accidere solet. Cat. quam christianis tempore viduitatis nulla adherat bellandi facultas, socque cum safandino treugas renovat quas sub saladino firmaverat regeque ricardo. Tunc reges francie et anglie implacabili hodio mutuo se offendunt, ita ut rex anglie loca cepit et canonicos sancti martini turonensis rebus suis spoliavit et quoddam castrum funditus evertit post prestito iuramento quod fecerat regi philippo. Quo audito rex philippus omnes ecclesias vel abbacias in suo territorio pertinentes ad episcopatum illius cepit, clericos vel monachos expulit, eorumque redditus fisco suo applicavit. Eodem tempore imperator totam calabriam et siciliam suo subiecit imperio et cesis regis guilhelmi solvit certe. Postque enim dictam constanciam accepit coniugem superiorem ca° per xi noluit eam in theotoniam ducere, propter audita autem nova quedam dimisit eam in finibus regni, que contulit se gaiete. Et tunc mortuus est nepos eius rex guilhelmus, et domina intravit salernum. Tunc tancredus occupavit regnum et predictam constanciam occultavit in quodam castro ita ut communiter omnes de regno putarent eam mortuam. Imperator reddiens roma peciit a papa ut uxorem suam faceret sibi reddi, quam adhuc pluries misit et videbatur quod defuncta esset. Imperator obsedit neapolim et nichil proficiens in theotoniam rediit. Et ex tunc misit panormum per unum legistam literas, qui multa industria fecit sub specie mendicandi quod domina habuit literas de vita imperatoris et dedit eidem nuncio responsionem. Post

hec dixit tancredo, qui autem eam sinebat et vocabat eam dominam suam: male bastarde vix mecum vivit. Et cum litteras sic tancredus non nisi sine valens de nuncio iracundia commotus fecit propter malam custodiam interfici castellanum, et febre correptus mortuus est. Imperator autem veniens accepit uxorem cum regno, filios tancredi abacinavit, filias autem liberas dimisit. Demumque audiens et admirans quod domina esset gravida cum quinquagesimum transisset annum, consuluit abbatem Ioachim rogans ut interpretaretur quedam dicta merlini et erithree. Quod et fecit, dicens quod fredericus esset filius eius et dicte imperatricis, et multa predixit sibi filio ac successoribus suis, et speravit quod debebat mori in partibus melacii etc. Et sic accidit. Scripsit quoque eidem epistolas in hac forma: Henrico sexto inclito romanorum augusto Ioachim dictus abbas humiliatus sub divine potencia maiestatis, sed nec simplicitatis in heremitam kis et nunciis recurrentibus urgeretis ut quasi per cronicas veteras et annales nova complexus discrimina in quibus universalis ecclesia fluctuat iuxta ieremie vaticinium scribere et legerem. Tamen quia consilium domini nemo novit, ipso vero propheta valde timidus hunc usque non fui, tamquam qui cum ipso propheta loqui non didici, nec prophetie mi spiritum arrogavi, sed nec quia sub vi sigillo et ecclesiastico tempore eius immerita preveniens saladini furoris effunditur et liber solutus pene signaculis aperitur ad deprimendas superbias hominum et mentes supplicium instruendas. Elegi commodius exponere mencia veterum nova dirigere quam ad opiniones hominum vias investigabiles indagare. Queso premium ut dicta supplicia quodammodo sic ambigua sunt sic et apud mentes non esse non poterunt involuta, non soli sanctis examini, nec alterius prophetie prorsus propheta contendatis articulum, qui quam novorum caldeorum imperium alemanorum nec dubium inducitur desiderandum. Habetis insuper de opusculis aliis quorum in apocalypsi exposicione compendium, in quibus expressum potestis quod in diebus istis caritas christiana defervescat et in medine persecucionis iniquitas gravant in ardescat. Unde in hiis casibus auspiciis veris omnia consulitur, ut non sumatis de virtute presentis potestatis audaciam, ubi regnum rex temporale in sinus erexit disciplinam, nam ut liberius eloquar mallem ego emulorum intus recipere quam vos universe terre malleum, vos in posteris qui satagentis ecclesie filios diutius provocare sequitur. Exposito vero enim, ecce cesaris virgam furoris domini sufficienter esse. Ieremias explicitus quam in replicandis afflictionibus usque dicitur impeditus, ut et tu non sis expers divine fortitudinis, cum ad radicem imperialis culminis apponenda sit evangelica iam securis. Baldewinus comes flandrie qui precedenti anno philippo regi francie omagium fecerat, nunc ricardo regi anglie confederatus terras eius vastat. Tunc et regina hungarie huius philippi soror post mortem viri cum multo apparatu ptolomaidam venit et cito obiit. Tunc rex mohabitarum cum multitudine infinita yspaniam intravit et terras christianorum vastavit. Hyldefonsum regem castelle superavit, ita ut cum paucis vix evaderet, ubi ultra 40 milia cesa dicuntur.

Henricus imperator in sicilia moritur panormi, qui per tyrannidem in regno nitros et magnos perimit archiepiscopos et episcopos truncavit, et contra ecclesias semper tyrannidem exercuit propter

ab innocencio 3o qui eodem anno in papatu celestino successerat. promocionis philippi fratris eius heinrici fuit / omnes fautores eius excommunicauit. othonem uero ueniens adhesit duci saxonie / et eum aquis grani in regem uel necz germanie coronari fecit / 1198 fulco sacerdos prius in gallia feruenter predicauit / cuius doctrinam deus autenticauit miraculis / quendam alium sacerdotem sibi associans nomine petrum / multos a peccatis usure et luxurie reuocauit / meretrices ad coniugalem continenciam induxit / quarum quedam a canale coniugium spernentes et religionis habitum sumentes / in noua abbacia sancti antonij parisius collocate sunt / que propter eas hedificata est / multi quoque ab eo cruce signati cum multis laboribus uenerunt venecias / sed propter discordiam de venecijs inde profecti sunt. Eodem anno in uernie... territorio / quidam miles de morte resurgens multa futura multis predixit / et sine cibo et potu longo tempore uixit 1199 / Rex anglie ricardus in lemouicas obsidionem cuiusdam castri ictu baliste letaliter percussus est / cui successit frater eius Johannes qui sine terra dicebatur / 1200 applicuerunt nuncij Balduini comitis fladrensis. Lodouici comitis blesensis. Stephani ...censis. et marchionis de monte ferato / petentes ad henrico dandulo duce venecie qui iam ducauerat annis vij nauigium / quia transfretare intendebant pro recuperacione yerlin et sepulcri patris itaque galeis et alijs nauigijs / illi cum multa milicia equis et famulis ascendunt naues et dux venecie cum multitudine venetorum 1202 mense octobris exijt de venecijs et eos usque Jadriam duxit / et quia ibi erat nauigia quia 300 yemare ibi decreuerunt / tunc yadria rebellauerat venetis / misit itaque dux venecie ut solita ad eum subiectione rediret quibus renuentibus iubet dux suos arma capere / et contra ciuitatem insultum facere / illi integra die renouatis instabant uiribus / Jadrenses itaque pondus prelij non ferentes manere sequenti se uoluntati ducis sine condicione aliqua submiserunt / aut consilio tocius populi veneti / tunc primitus fecit muros et domos omnes exceptis ecclesijs et campanilibus dirui / usque ad fundamenta Ibidem quoque usque ad pasca mora contraxit Interim puer nobilis alexius nomine / filius ysachi contra imperatoris constantinopolitanum / ex sorore regis hungarie venecias venit. a deo rege paterno suo missus ad ducem / quo non inuento Jadriam properauit honorifice sociatus. et cum ... regis predicti / philippi / imperatoris romanorum qui filiam ysachi habebat uxorem. apud quem puer fuerat conuersatus. Regisque hungarie multe recomendacionis / exposuit quoque puer et patris miserabilis casus. hic enim ad constantinopolitanum gubernans imperium fratrem habebat alexium nomine / qui a turchis captus captiuus tenebatur. itaque multis pecunijs legatisque missis / captiuum redimit. gratis de ipso suo ... et tamen fratri karissimo preter coronam et imperij dignitatem potestatem tradidit omnium agendorum. erat enim in armis strenuus. sed animo iniquus / cogitat itaque fratri et domino reddere pro fructu penam pro pietate dolum / abiectis enim ... stimulis pro apla donaria seducens potencioribus imperij / usurpare sibi presumpsit imperium / imperatorem excecare / eiusque filium predictum puerum xij forte annorum carceri mancipauit sed dei nutu puer iste de carcere lapsus ad predicti regis hungarie confugit auxilium / nunc quoque lacrimabili exposito lamentabili casu / venetorum petit opem atque consilium / quibus mediantibus sibi debitum / recuperare possit imperium / promittit quoque venetis certam quam debebat pecunie summam i. xxx milia marcharum / et peregrinis francie pecuniam quam pro nauilio dederat / si ei suffragium prebeant ac de fisco suo grata exercitui ministrare / ecclesiam constantinopolitanam romane ecclesie subiacere ... dux itaque tam fidelium quam peregrinatorum baronum conuocato consilio benigne pueri assumunt negocia illecque intrat super ... promissa / erant autem fauorabiles franci quia manuel imperator filio suo alexio agnetem filiam Lodouici regis francie acceperat uxorem / partis itaque partis. veneti se uentis et mari committunt / et constantinopolim tandem perueniunt Mittit itaque dux solempnes alexio imperatori ex parte sua et peregrinorum francie proditori ut imperium quod fraudulenter occupauerat resignet / puero. quem secum duxerat cui debet exire / quo renuente disponitur / plures greci in menia ciuitatis sese undique recipiunt / diebus vij terra marique ciuitas expugnatur / et frequenti ac vario conflictu / latinus uictoria obtinuit / vij die imperator egrediens cum 30 milia equitum et innumerabili multitudine peditum ad dimicandum contra latinos acies ordinat / sed proditor ille cines latiorum constanciam in muros retrocedens / nullus conatibus pugnare in castro assenserat. Sequenti tamen nocte latenter aufugit / in castro latini urbe uiolenter impugnant. multi gallorum cum italis per muros ascendentes inter grecos se audacter precipitauerunt et magnam stragem ediderunt / omnium autem paucioresque corripentur / dux cum venetis ciuitatem irrupit et licet senex esset et corpore debilis fortis tamen et fremens animo / gallis pugnantibus se adiunxit. et contra aterrime pugnantibus / resistentibus per ... dijs ac uiribus sepius et sepius renouatis / hostes cedendo retrocedere cogit / et tandem grecis ex toto cedentibus / ciuitas capta est / et completa est prophecia erithee / fiet potacium magnis adriaticis congregacio ceco preduce ... abigent bisanzium prophanabunt edes / capitulo 26. p.

[illegible] alexij [illegible] Balduini

Capta ciuitate / prius adolescentis et agentis consilio in imperatorem eligitur / mane facto porte aperiuntur. greci in hermes sium ... electus / qui tamen in ecclesia maiori que in palacio imperiali solempniter coronatur / et promissa adepto imperio sine mora francis impleuit / sed non eque venetis / ut in eorum continetur ystoria / francorum tamen ystoria narrat ... marcharum data tantum francis et venetis / rogat consequenter pater et filius latinos ut secum totam yeme proxima commorentur / pacta de obediencia Romane ecclesie et sumptu ... innouantur et confirmantur. Interim instructus quidam murcifex nomine prauis consilijs / erga puerum iniqua agens et tandem ei bellum inferens. mortuo in bello puero. imperium sibimet uiolenter assumpsit quod audiens dux venetorum de consilio predictorum ac ceterorum nobilium consilio et uoluntate / ciuitatem aggredi deliberat / cum igitur muro constancia duas naues que uocabantur paradisa. et peregrina sibi ligaret et italis impositis ultra muros transiret et in insultum in grecos uiolenter faceret / tyrannus aufugit

et civitas in manibus latinorum libere remansit/ hi-
ta civitate latini deliberant quid agendum/ cessit
duci venetorum media pars/ totius imperii romanie
dimidia vero alia francis/ sed tamen franci et vene-
ti sue partis quartam dederunt imperatori creato/
Placuitque duci cuius prudentia consilio cuncta prin-
cipaliter gerebantur. a senecentibus predictis
baronibus clero et populo. Balduinum flandrie co-
mitem imperatorem constituere/ Marchionis mon-
tis ferrati regnum thesalie. ceteris baro-
nibus porciones sibi debitas recipientibus. sicque
constantinopolitana ecclesia romane ecclesie reunita
et subdita facta est. dux quoque venetorum per tres
annos et dimidium postea vixit et iuxta votum
cuncta disponit. sepultus magnifice in ecclesia sancte
sophie Eodem anno quo constantinopolis capta est
Rex francie totam normaniam sibi subicit
decursis cccxv annis postquam karolus simplex ro-
loni cum filia sua dedit

6a p. de initiis tartarorum et qualiter ceperunt dominari

Millo cc.ii. secundum quosdam post occisionem domini sui/ tartari antiquos fines
exeuntes venerunt in extremum populorum
prioribus eorum temporibus super eos regna-
verunt indi eis confines quorum ultimus fuit
david filius quondam iohannis presbiteri dominatoris et re-
gis indie

7a p. de forma et qualitate tartarorum

De thartarorum moribus et condicione

Sunt autem tartari turpissimi inter ceteros
et genas lati/ sunt plus ceteris gentibus
et satis prominent a maxillis. oculos
multum palpebris cohopertos et prima
captura in eis. nasum habent planum et modicum
imberbes sunt. excepto quod in superiori labia et in
mento raros habent pillos et quasi volatiles graci-
les sunt in cingulo exceptis paucis. omnesque fere sunt
stature mediocris/ rasuram faciunt per ex utraque
summitatem que descendit in fronte per tempora ab aure
usque ad aurem/ secundumque rasura super capud eorum
ad secundum equinum modum/ tardantur iterum a parte po-
steriori. et longuos habent capillos et trichas re-
tro iuxta aures/ sunt communiter leves et agiles ac
bene equitantes/ a pueritia autem discunt equitare
qui circuunt post armenta. vix aliquis eorum pedes vadit
habent enim tybias breves/ et in composito gradu incedunt
loquuntur enim clamose. et in interrogatione in gutture
cantando mugiunt ut bos/ vel ululare videntur
ut lupi/ versus inarticulatos cantando proferunt in lucta-
cionibus et sagittacionibus delectantur/ ?ranis de-
biliores sunt/ venatores mirabiles et ordinatim
insequuntur animalia fugientia ante se/ demumque ca-
pta in chorea concludunt intra se/ et tunc sagittis in-
terficiunt.

8a p. de ritu et religione eorum

Unum deum credunt visibilium et invisibilium
factorem/ bonorum ac penarum in hoc mundo datorem
non tamen eum orationibus vel laudibus ut alii colunt
/ in tentoriis hominis habent ydola de filtro/ ad ymaginem
hominum/ ex utraque parte hostii teptorii sui ponunt
et quandam de filtro in modum uberis femine subtus illa
eamque credunt pecorum suorum custodes esse/ ac butiri
lactis ac pullorum patratores/ alia vero de pannis seri-
cis faciunt. illa quam multum honorant et quandam illa
ponunt in pulcro curru cohoperto ante hostium tep-
torii/ et qui in illo curru aliquid furatus fuerit sine ulla miseratione occiditur
et ad faciendum huius ydola/ maiores illius stacionis
conveniunt. et cum reverentia tamen omne efficiunt
cumque madueriant/ et ossa eius igne comburunt/ coram autem bestie
autem ydolum in summo ponunt/ in crastino accipiunt. totum
et comedunt/ primo et imperatori factum ydolum ante sta-
cionem honorifice ponunt/ cui multa offerunt
munera. sed et equos offerunt. quos nullus audet ut
ad mortem ascendere/ alia animalia offerunt et come-
dunt. hunc a meridie et aliquos nobiles inclina-
re cogunt. unum ducem russie occiderunt quia ymagini
cingischam inclinare noluit/ solem et lunam ignem et
aquam adorant. et terras eisque primicias ciborum
offerunt. lunam dicunt filiam solis quia illuminatur ab eo
somnia observant/ et magos secum ducunt per quos
ab ydolis quibus sacrificant responsa petunt et secundum res-
ponsa omnia agunt. tempora observant maxime
lunaciones. alias nullus dies ad abstinentiam
vel celebritatem magis alio deputatus est

Dux Russie occiditur a tartaris

9a p. de superstitionibus eorum

Peccatum putant in igne cultellum figere
vel quocumque cultello tangere vel cum
eo carnes de caldaria extrahere/ vel
cum securi iuxta ignem incidere. putant
enim sic capud igni auferri/ Item apodiare
se flagello quo equus percutitur. non enim
utuntur calcaribus/ Item flagello sagittas ta-
ngere cum freno equum percutere/ os cum osse
frangere/ cibum vel potum in terram proicere
vinum nec os carnis proiciunt in extracta me-
dulla/ et spuit morsellum ori cuiusque in positum
/ os est tunc quod per foramen sub stacione factum extrahatur
ac sine ulla miseratione occidatur/ qui in stacione
mingit sponte/ occiditur. alias multa pecunia
data incantatori purificatur. facit enim incanta-
tor. ut stacio cum omnibus que in ipsa sunt inter duos
ignes transeat. et antequam sic purificetur nullus
audet intrare. nec aliquid inde extrahere. figunt enim
duas hastas iuxta ignes/ eisque cordam unam li-
gant. et super cordam scissiones de bucarano ligant
et sub illis per medium ignium transeunt. homines
bestie. staciones/ et omnia purificanda/ sunt et due
mulieres una ex parte una. alia ex parte alia
aquam proiciunt. et quedam carmina recitantes.
sic omnes purificant nuncios. et portantes mu-
nera/ ne forte veneficia fecerint. aut vene-
num. vel aliquod malum intulerint. Item si quis cal-
cat super limen stacionis ducis alicuius interficitur
multa quoque his similia habent/ que reputant peccata
homines autem occidere aliorum terras invadere et bona
diripere. contra dei precepta agere. nullum apud eos pec-
catum putatur

10a p. de legibus et consuetudinibus eorum

Preter ea que dicta sunt. s. p. 4. statuit cingischam ut quicumque
absque principum electione presumpserit usurpa-
re imperium occidatur. propter quod cingha nepos
cingischam occisus est. cum electionem ipsius qui
regnare volunt non electus/ aliud statutum
habent. quod terram sibi debeant subiugare nec cum
aliqua gente pacem habere/ nisi subdantur
eis quousque veniat tempus interfectionis/ annis
enim lxxx debent pugnare et xviii tantum re-
gnare/ post hec dicunt quod vinci debent ab
alia nacione. ut vaticinatum est eis. nesciunt
tamen que sit illa/ fatentur autem quod vicenarii sibi/
aretur legibus/ Item quod mulieres capte ab eis
quecumque sint ab eis teneantur. et eis pro libito
abutantur. Item ubicumque tartarus equum invenerit
vel undecumque rape poterit/ ipse verus possessor
eius fit. dummodo tartarus non sit. Item quicumque viatore

pot[est] in spinam capere. nisi sit mercator habens bullam tarta
rorum et si sit tartari seruus, donec a domino capiatur. Item
qui deuiat consilia maioris. qui noluit ad bella pro
cedere. datur ei super posteriora centum plage, quanto
maiores unus rusticus dare potest. Item in matrimonio
omnes generaliter coniunguntur, excepta matre et filia et so
rore ex eadem matre, nam sororem tamen ex patre ducunt.
Uxorem quoque patris tenetur filius uel alius de paren
tela accipere, idem est de uxore fratris defuncti. Item
post mortem maritorum non de facili ad secunda coniugia
transeunt, nisi quis uelit sororiam uel nouercam
ducere. Item nulla est differentia apud eos inter filium uxo
ris et concubine. dat autem pater quod uult unicuique.
Item cum tartarus habet uxorum multitudinem, quelibet
habet stacionem per se et familiam, moratur et licet sint multe
numquam de facili contendunt

[illegible] de moribus [illegible]

Dominis suis plus ceteris hominibus in prompto
obediunt, nec illis de facili mentiuntur, ra
rissime contendunt uel rixantur. Solo uulnera
tiones et homicidia inter eos numquam fiunt. predones
uel fures notabilium rerum inter eos non sunt. ideoque
staciones et currus eorum ubi thesauros conseruant
seris aut uectibus non firmantur. Si aliquis bestiam
inuenit uel eam dimittit uel ad officiales ad hoc
statutos ducit, et qui amisit apud illos eam requirit.
Honorant se inuicem et sunt adinuicem familiares, et cibum
attendentes deum comedunt, ad conuiuium recipiunt. pa
cientes quoque in inedie sunt, ita ut cum una die
uel duobus non comederint, tamen cantant ac ludunt
ac si bene comedissent, caloris quoque ac frigoris tole
rando, caste sunt eorum mulieres nec de impudicicia
aliquid audiuit, sed aliquae earum satis impudice loqua
tur. erga alios uero superbissimi sunt tam nobiles quam
ignobiles despicientes, ita ut quamquam uiles asti
gnati eis se preponant. Duci russie in curia imperato
ris, a filio regis georgianorum et soldanis plurimo
post eorum terga in dominos eos sedere oportet. In principio quidem
erga alios blandi sunt in fine ut scorpiones pun
gunt. et quidquid nocumenti moliuntur miro modo occul
tant ne contra eos astucias per prouidentiam parent re
medium. In [illegible] sunt in [illegible] exactores
sunt maximi. non sequentes retributionem. ymo quasi
data quasi debita recipiunt

17a [illegible]

Licet quasi infinitis habundent gregibus
ex auaricia tamen uix umquam animal come
dunt sanum aut uiuum, sed mox mortu
um uel mutilatum. nec umquam elemo
sinam faciunt, nisi sicut superius pro parte dictum est. non
utuntur mensalibus aut manutergiis. quia nobil
int (?), de pane non curant. sed et dedignantur comedere
olera uel legumina non habent. comedunt autem
omne genus carnium preter quam mule quia non gignunt.
comedunt autem rapaciter et turpissime tangentes
pinguia, pinguia labunt digitos et ocreis suis tergunt
manus, comestum non lauant nec post cibum uel
scutellas. et si aliquando ea brodio carnium abluunt
iterum loturam cum carnibus in olla reponunt. uel
aliter lauant ollas, coclearia et huiusmodi uasa.
mures pediculos canes gattos libentissime
comedunt. vinum libentissime bibunt cum habere
possunt. lacte iumentino quod ipsi chamos uocant
sicut ceteri vino forti inebriantur, et de ebrieta
te gloriantur, cumque multum aliquis biberit
ibidem reiicit, nec ideo cessat quin iterum bibat.
uacant autem potacionibus et calendis uel in festi
uitatibus ueterum suorum alii vj. diebus continuis

et tunc nil expediunt, nec uiaticum nec negocium
sed capiunt aliquem rebellem, omnes conueniunt ad come
dendum. cum in ulcionem rebellionis, et bibunt suggen
do eius sanguinem. Item cum defficerent eis uictua
lia in obsidione cuiusdam ciuitatis [illegible] unum
de x hominibus accipiebat ad manducandum. in yeme
quia non habent lac iumentino nisi sint diuites, mo
dicum eis datur. de [illegible] pro potu autem milium
cum aqua decoquunt tam liquidum ut illud bibere
ualeant. unum quilibet eorum bibit ciphum unum uel duos
de mane. et quamquam tota die amplius non manducat
in sero uero cum carnes habent bibunt brodium. sed in estate
raro carnes comedunt nisi forte donentur eis
aut uenacione aliquid ceperint

13a [illegible] stacionibus eorum

Staciones habent rotundas in modum tentorij
ex uirgulis ac baculis preparatas. Superius uero
in medio rotundam habent fenestram unde ingre
diatur lumen uel exeat fumus, semper
enim in medio faciunt ignem. Parietes autem et tecta filtro
operiunt, hostia quoque de filtro facta sunt. Harum autem
quedam subito soluuntur, et reparantur et super sauma
rios deferuntur. quedam non dissolui non possunt
et portantur in curribus siue ad bellum siue ad loca a
lia. Uestes tam uirorum quam mulierum unam habent form
am, palliis, capis uel capuciis non utuntur. chimeras
uero miro modo formatas portant de bucarano uel
baldachino uel purpura. pelliceum habent cum pillo
exterius et apertum est a posterioribus, habent tamen caudam
unam usque ad genua. Uestes non lauant propterea ex
quo incipiunt tonitrua, donec cessat. habitus autem
tartaricus quo totum corpus induunt exceptis brachiis
in pluribus est nigri coloris. in latere sinistro amplius indu
atur diuisus est et apertus ab umbilico et super in anteriori
parte equatur a latere in latus se extendens et inferius ultra
genua non descendens, in parte uero posteriori plus descen
dit. Duabus uero ligulis consuuntur quia non ipsorum in duobus
lateribus habet fixuram. armantur autem coriis superpositis
laminis ferreis. brachia cohoperiunt superius sed non inferius.
Cum autem sagittam arcu trahiciunt brachium a toto
armatura exuunt, statimque tractu reinduunt. hoc
utuntur barones tantum, duces, seguiferi et conesta
biles. unde non putatur quod decima pars ipsorum ea deferat.
capelos habent de corio multiplicato ad modum patelule.
gladios quoque paruos ut saraceni, longitudinis unius bra
chii et unius incisionis, quos tamen apte non portant. nec
cultellis pugnare sciunt, nec scutis utuntur. nec lan
ceis preter paucos, et a latere percuciunt. in brachio ipsarum
partates (?) et quidam in summitate earum uncos habent

14a [illegible] luxuria et crudelitate ipsorum

Oculos incontinentes habent plenos incessabilis
delicti. fedi sodomia. et cum omni genere animalium
sicut et saraceni miscentur, et gigones eorum
mulieres capiunt per loca sibi subiecta. Ge
orgie, turchie, persidis, armenie. de hac uero [illegible]
humanum sanguinem tantum curant effundere sicut aquam
non senis non pueris miserentur. sed ingentium
extinctione inardescunt, et in multitudine occisorum
mirabiliter delectantur. de rupibus homines precipitant
in fixo cultello in corde hominum sanguinem quasi sanguisuge
sugunt, et mortuos iterum atque iterum percuciunt dicentes
Ecce modo iacetis uos [illegible], carnes quoque eorum
tam assas quam elixas comedunt. et hec omnia ut ceteris ter
rorem ingerant. obsessis uitam promittunt ut se reddant
et cum se reddiderint dicunt, exite ad nos ut secundum morem
nostrum numeremus uos. et cum exierint quos sibi
uolunt aut artifices reseruant, conseruant. ceteros pertena

rios diuidunt. et pro huiusmodi certitudine occisorum ac
terrore aliorum vnum ex illis qui milenarium in loco
eminenti erigunt pedibus suspendendo. et cum ce-
pissent drupaldi ciuitatem postea interfectis omnibus
habitatoribus ciuitatis pacauerunt eorum aures. et in acer-
uo posuerunt ad quam transmiserunt

13a p. de morte et sepultura eorum

Cum aliquis eorum ad mortem infirmatur
hasta quedam in eius statione erigitur et circa illam
filtrum nigrum voluitur et ex tunc nullus
audet intrare terminos stationis illius. Sed
cum mortuus fuerit. si de minoribus est occulte in campo
sepelitur. cum vno teptorio sedens in medio eius ponunt
et mensam ante illum et alueolum carnibus plenum
et lactis iumentini ciphum sepelitur. et cum eo iumentum
vnum cum pullo vt equos sibi multiplicet et lac
prebeat in alio mundo. et equum cum sella et freno ad equi-
tandum. alium vero comedunt et strame plenum. et super duo
vel iii ligna in alto ponunt. ossa quoque ipsius comburentes
mulieres conuenientes pro anima defuncti comburunt
Si vero diues et magnus fuerit cum habitu preciosissimo
sepelitur in remoto et abscondito loco sepe-
litur. ne habitu suo spolietur et circa equum comedendum
aliquas cerimonias faciunt plorant autem super mor-
tuum xxx diebus postea nimium vel ad libitum. magni
quoque barones aliqui moriuntur vnum de seruis
suis eligunt quem signo suo signantes cum morien-
tibus ponunt in tumulo sed et tartari quidam xam. sed
pessimi. qui videntes patres senio grauari dant
eis comedere pinguia quedam. vt caudas arietum
et huiusmodi quibus oppressi valeant de facili suffocari
mortuorum autem corpora comburunt. ac puluere colli-
gentes cum precioso aliquid seruant. et cotidie quando
comedunt super cybaria sua ponunt

16a p. de terra tartarorum

In partibus orientis est terra quedam que mogal siue
tartaria dicitur et in ea parte sita in qua oriens
aquiloni coniungi creditur ab oriente habens
terram leythaorum et solatorum a meridie
vero terram saracenorum inter occidentem et meridiem
terram huyrorum. et ab occidente prouinciam naymorum
ab aquilone vero circuidatur occeano. ipsa autem est mon-
tuosa nimis. et in aliqua campestris sed tota fere
ad mixta galeca plurimum arenosa nec ipsa centesima
pars fructuosa ad fructificandum quia eget irrigacione
fluminum quorum inopia ibi est. vnde nec ville ibi
sunt. aut ciuitates excepta vna que carracurum vo-
catur. et satis bona dicitur esse. In aliquibus tamen partibus
terra optima est. paucas siluas habet. vnde cum ster-
coribus boum et equorum cibaria coquunt aer ibi in-
temperatus est valde in media siquidem estate ibi to-
nitrua et fulgura magna fiunt. ex quibus plures
homines occiduntur tunc etiam maxime niues cadunt
sunt et venti ibi frigidissimi sicque tempestuosi vt
interdum vix homines equitare valeant immo oportet terre
adherere numquam pluit ibi in yeme frequenter in
estate. vt vix possit puluerem ac radices gra-
minum madefacere ex subita et magna grandine
alium plusquam 1600 homines mortui sunt et tabernacula
destructa. fitque in estate subito magnus calor et
frigus intensum Incole terre huius bestiales sunt valde. ac
barbari et armorum inexperti solum aliquibus vacabant
pecoribus nationes autem eorum ab inicio plures fuerunt
et cum ad quendam animalibus pabulum duce eorum aut
iii aut iiii conueniret ex se ipsis ducem aliquem statue-
bat vii tamen super ceteros huius nacionis ab antiquo
excellencie maioris extitit sunt. vna vocatur tartar
2a tangoth. 3a cunrath. 4a ylhalayri 5a Sonith
6a megli. 7a thebeth

17a p. de ... tartarorum ... supra

Predicta autem terra mogal nisi quidam
habebat populos quorum vnus yecamogla
id est magis mogali vocatur. 2us sumogal
id est aquatici mugali. qui se ipsos appellant
tartaros a quodam suo flumine. quod tartar vocatur
3o appellatur merca. 4. mercrith. quidam labij et
formae vnius in populo fuit quidam vocatus cingius
qui cepit homines furari ac predari. et postea socios
rapine efficere. tandem homines gentis sue ad se-
quendum se quendum inclinauit. et cepit cum sumogal
pugnare eorum quoque ducem interfecit. multosque bello tar-
taros sibi subiecit. demumque merchitas simili-
ter egit postea cum mecatas. audiens autem nayman
quod cingis taliter eleuatus esset. indignatus est. habuerat
enim imperatorem strenuum cui dabant tributum
omnes naciones predicte. cuius plures filij suc-
cesserunt parentes subiectos et a bonitate patris
separantes. quod sic dispositi. cingius terram inuadunt
habitatores occidunt. preterea caput ille collecta
gente ad bellum venit. cum vero nayman. et kara-
rachitay in valle quadam stricta conuenerunt. et com-
misso prelio cingius mittens occisis victor fuit
residuos seruituti subiectos. deinde super carachi-
taynos constituit octodai filius angistham. et
hedificauit ciuitatem. quam vocauit chamlyre quod
a meridie est vastum desertum in quo certitudinaliter
asseritur siluestres homines habitare. qui nec loquuntur
nec iuncturas in tibiis habent in cruribus et si quando
cadunt per se surgere nequeunt. tamen tamen discretionem
habent. quod filtra de lana camelorum faciunt et vento
opponunt. ipsoque conuertuntur et si quando a tartaris impe-
tuntur. sagittis gramina in vulneribus ponunt
et ante eos velociter fugiunt

18a p. de bello eorum contra chytaros

Mongali post aquilonem quietem cum cytha-
ros perrexerunt. quod audiens Imperator
eorum cum eos venires mongalos superauit.
quia et nobiles pariter septem interfecti sunt
vnde vsque nunc minimis suis inter comminantibus
respondent olim tamen septem remansimus. et tamen in tantam
multitudinem creuimus. iam nimis eius non timemus.
cigistha vero cum residuis ad propria veniens reforma-
to exercitu. secundo ad bellum processit. cosque superau
erant eis hij xam. deserta arenorum a quibus mo-
gali literas acceperunt que nunc mogalorum litera dicitur.
inde quoque cum terra charamtay. et cum terram sarnitur
et cum terra hudirath processit quas eciam bello sub-
iecit. Et post aliqualem quietem cum chaytahos
rediens pro magna parte terra eorum occupos in qua-
dam ciuitate imperatorem eorum conclusit. huius hij no-
uum testamentum et vetus et vitas patrum et heremitas
et domos ad modum ecclesiarum factas in quibus orant
certis temporibus quosdam quoque sanctos habere se dicunt vnum
deum colunt. et dominum ihesum christum venerantur. et credunt
eternam vitam. sed non baptizantur. scripturam nostram hono-
rant ac venerantur. christianos diligunt elemosinas
multas faciunt. homines satis benigni. ac humani
videntur. barbam non habent. et in dispositione faciei cum monga-
lis ipsi conueniunt. in certis operibus meliores eis non
reperiuntur artifices. terra eorum fertilis est valde. in
frumento vino. auro serico. ac rebus ceteris. hij
demumque mogalis tributarij ac subditi facti sunt

229

[illegible] de bello eorum contra Indos

P(ri)mus tartaris d(omi)nabantur indi / eis
c(on)fines. Cu(m) v(er)o imp(er)aret indis david
fili(us) Joha(n)nis p(res)b(yte)ri regis indor(um) / et a
tartaris nova q(ue)reret tributa. tar
tari s(e) s(im)ul i(n)vicem tractant ut q(uod) indos una
nimiter & subito o(mn)es insurgant // si quo mo(do)
posset iugu(m) excutere / consuluit q(ue) cingis. ut tri
bu(tu)m no(n) solvant. officiales indos c(on)tra (con)tinuat. ut
q(uod) indos unanimiter & subito o(mn)es insurgat ^prohibent
ordinatis p(ri)us c(on)tra sub decanis. de centurionib(us)
& chiliarchis / o(mn)es q(ue) uni sub pena mortis
obediat. qui chaa(n) i(d est) i(m)p(er)a(tor). vel rex nomi(n)et(ur) / elect(us)
q(ue) cingis / ait / usq(ue) nunc tanta habundaverunt
p(ecca)ta. mendaciu(m). furtu(m). adulteriu(m). ne q(ue) vindic(ta)
te deo impediam(ur). p(ro)mittam(us) emendaz. & q(ui) q(uo)d
fecerit moriatur. & p(ro)misit p(ro) p(o)p(u)lis his statutis
iubet p(ri)mo o(mn)es arma cape(re). 2o in duas p(ar)tes equales
dividi. 3o regione hostes diffundi. & totam
t(er)ra(m) indor(um) lustrando / nulli p(ar)c(er)e sexui vel eta
ti / tantus fuit eis p(er) hunc modu(m) victoriaru(m)
successus ut se posse toti orbi facile d(omi)nari
m(en)te c(on)ceperunt / Rex q(ue) v(er)o eor(um) adventu(m) cor(um) au
dies. & no(n) valens resistere / du(m) ab una p(ar)te
exerc(itu)s fugit ab alia opprimit(ur). & du(m) tota familia
excepta filia ei(us) / qua(m) cingis dux(it) uxore(m) inti
imitur

20a p(ar)s quomodo tartari versus occidentem [illegible] dilataverunt imperium

Q(uo)ngista fulmine p(er)cussus obiit / suc
cessitq(ue) illi fili(us) occata / prudens val
de / h(ic) cogitans asia(m) sibi subicere p(ri)mi
sit x(mi)l(ia) equitu(m) ad exploradu(m) regio(n)u(m)
varietates / & vires / eis q(ue) p(re)fecit. sagacez viru(m)
ac strenuu(m). gebesagada. / ma(n)dans ei ut donec i(n)
sup(er)abilez que(m)piam i(n)venerit / c(on)tra s lustret p(ro)
vi(n)cias. ille ad i(m)p(er)ata i(n)piger / subito civitates
& munic(i)ones occupabat. / an(te)q(uam) sentiret. ad ce
truncidabat armatos / equos arma & victualia
un(de)q(ue) rapiebat. p(ro)p(ter)ea p(er)debat / thesauros reli(n)
ques. p(er)veniensq(ue) ad magnu(m) mo(n)tez cauca
su(m) i(d est) alexandretaz alex(ande)r hedificavit / q(ue) et
porte ferree / p(os)tea vocata est. q(uod) transitu(m) p(ro)hibet
de maiori asia ad mi(n)orez. / locu(m) & h(ab)itatores
evertit. at du(m) in hoc moraz c(on)traheret. ad geor
gianos tartarice feritatis fama p(er)lata e(st) / cor(um)
itaq(ue) rex Juan(us) c(on)gregato exercitu / illis obvi
at in quada(m) planicie vocata mogan et t(ame)n
terga dedit. Tartari v(er)o insequuti su(n)t eos usq(ue)
ad t(er)ras soldani turchie / ibi aut(em) cognoscentes
tartari soldanu(m) sibi occurrere cu(m) multitudi(n)e
pugnator(um). iux(ta) p(re)ceptu(m) sibi factu(m) ad occotaz
reddire. Q(uibus) his auditis occota p(ro)p(o)n(it) dic(ens). tota(m)
occupare asia(m) / & vocatis tribus filiis cuiq(ue)
cor(um) dedit multitudiez pugnator(um) / divicias
& armeta & p(ri)mo genito Johachuz ma(n)davit
ut c(on)tra occidentalez plagaz p(er)cederet / 2o battom
c(on)tra aquilonez & 3o agaday c(on)tra meridie(m) / sibi v(er)o
maiorez asia(m) retinuit p(ar)tez. / Post h(ec) p(ar)s exerc(itu)s
q(ua)m occata processit usq(ue) ad regnu(m) cathay
p(ar)s v(er)o altera. usq(ue) ad regnu(m) tarse / u(bi) tartari
p(ri)mo l(itte)ras didicerunt. & corrupti gentis illius
ex(empl)o / ydola colere / c(on)tra s t(ame)n diis i(m)mortale(m) deu(m)
p(re)ferunt. elegit aut(em) occota XXX(m) pugnator(um)
& sub bathone duce c(on)tra soldanu(m) turchie illos
transmittit. Ille v(er)o undiq(ue) se munierat
h(ab)ebatq(ue) int(er) ceteros ii(m) latinor(um) sub duob(us) capita
neis / Johanez de liminata de insula cypri
et bonifaciu(m) de molendinis de venec(iis). s(ed) co(m)misso p(re)lio
a tartaris sup(er)at(us) e(st). batho v(er)o ad cumanie reg(nu)m
processit / cumani aut(em) debellati ad u(n)garos c(on)fuge
ru(n)t / u(bi) usq(ue) nunc plurimi remanseru(n)t. tartari p(ro)cede(n)
tes russie reg(nu)m occupaverunt / t(er)raz gazarie. et
regnu(m) bulgarie s(ed) a flumine ungariaz ingredi
prohibiti sunt / Postea v(er)sus alamaniaz p(er)gentes
ad ripa(m) flu(m)inis p(er)venerunt / vocatu(m) austrie
fluentis. sed potens dux austrie / p(re)occupas tra(n)
situ(m). Tunc batho furens transvadare iubet suos
s(ed) an(te)q(uam) ad alia(m) p(ar)tez flu(m)inis se reciperet c(on)tritis
fessis equis submerguntur / p(ro)p(ter)ea c(on)fusus exercitus
ad regna russie & cumanie reddiit / ibiq(ue) ba
thonis successores usq(ue) hodie d(omi)nant(ur). Agadai
aut(em) usq(ue) ad p(ar)tes indie sive ethyopie p(ro)cessit.
multa deserta reppies mo(n)tesq(ue) & t(er)ras aridas
& amissa plurima hom(inu)m & a(n)i(m)aliu(m) multitudi(n)e
c(um) obrobrio ab indis de cor(um) finib(us) cu(m) suis fugat(us)
e(st). / Cu(m) v(er)o p(er) deserta redderet. in nostra q(ua)da(m) feminea(m)
ymaginez h(u)m(an)a(m) repererunt / que(m) cu(m) p(er) interp(re)tes
interrogasset u(bi) viri t(er)re illi(us) essent responderunt
q(uod) i(n) terra illa c(on)tinue femine nascebant(ur) hu(m)ana(m)
habebant forma(m). Masculi v(er)o canina(m) / du(m)q(ue) ibi
mora(m) c(on)traheret. canes in alia flu(m)inis. p(ar)te c(on)vene
ru(n)t. et cu(m) e(ss)et temp(us) asp(er)rima. o(mn)es se in aqua pro
iecerunt. Post hec in c(on)tinenti i(n) pulvere volu(n)ta
bantur sicq(ue) pulvis admixt(us) aque sup(er) eos for
ti i(m)petu c(on)tra tartaros cucurrerunt / tartari nec sa
gittis nec armis ledere eos poterant. s(ed) sagitte ac
si saxa p(er)cuterent resiliebant. illi v(er)o duris mor
sib(us) i(n)sistentes multos p(er)emerunt / plures vulne
raverunt. sicq(ue) de suis finib(us) eiecerunt. Un(de) ap(u)d
tartaros p(ro)verbiu(m) esse solebat. pater me(us) vel fr(ater)
occisus fuit a canib(us) / mulieres v(er)o quas cepe
rant ad t(er)raz sua(m) duxerunt secu(m)q(ue) ma(n)serunt / in
igitur t(ra)nseuntes venerunt ad t(er)raz buritabeth
cui(us) h(ab)itatores pagani mirabilez h(ab)ent c(on)suetu(dinem)
diez. cu(m) enim alicui(us) pater nubi moritur c(on)gregat
o(mn)em parentelaz & ip(su)m comedunt / hii pillos i(n) bar
ba non h(ab)ent / ymo feru(m) quoda(m) portant barbaz
q(ue) depillant. si forte pill(us) aliq(ui)s nasceret(ur) int(er)
su(n)t deformes. & hos quoq(ue) in egali expedita
verunt. Inde q(ue) ad Joachim fr(atr)em suu(m) agadai
p(er)venit & cu(m) illo ma(n)sit

21a p(ar)s de gestis regis armenie cu(m) tartaris

In 1247 ayto(n) rex armenie ad magno(s)
nem magnu(m) tartaru(m) i(m)p(er)atorez p(ro)fect(us)
est & favorabiliter est recept(us). co(n)q(ue)
postq(uam) cingis chaaz transiuit mo(n)tez
balial / null(us) magn(us) p(ri)nceps ei obvia(m) p(ro)cessisset
deditq(ue) de maiorib(us) domi(n)us sue / qui eu(m) sociaret
Et imperialia dedit munera. Post dies aliquot
ayton chaaz rogat. ut negocia p(ro) q(ui)b(us) venerat
i(n)tendat. ille libent(er) a(n)nuit. Porrexit itaq(ue) ayto
petic(i)o(n)es vii / p(ri)ma fuit ut ip(s)e cu(m) gente sua
relictis sup(er)sticiosis sectis (christi)anam fidez sumeret.
& baptism(um). 2a q(uod) int(er) (christi)anos & tartaros pax p(er)pe
tua firmaretur / 3o q(uod) i(n) o(mn)i loco occupato p(er) tarta
ros aut i(n) posterum capiendo (christi)ani ab o(mn)i tributo
sint liberi. / 4a ut auxiliu(m) ferat (christi)anis i(n) recu
p(er)ac(i)o(n)e t(er)re s(an)c(t)e. 5a ut mandaret tartaris q(ui) turchia(m)
occupa-verunt / ut ad destruendu(m) baldac. cu(m)q(ue)
caliphaz p(ro)cederet. qui e(ss)et origo & cap(ut) erroris
impii machometh. 6a ut sibi daret p(ri)vilegiu(m)
q(uod) o(mn)es tartari regno armenie vicini sibi
prestare teneatur. auxiliu(m) cu(m) ab eo fuerint
requisiti 7a ut q(uo)cu(m)q(ue) loca ad regnu(m) armenie

Russye terras occupant Thartari

d. 2

spectancia per tartaros occupata fuerat redde/
rentur et loca saracenorum que ipse in posterum
occuparet absque tartarorum contradictione libere possideret.
Mago autem regis peticionibus intellectis post delibe/
racionem cum suis proceribus euocato eius filio suo
ait qui rex armenie tale respondemus quod
preces vestras acceptamus et omnes faciemus cum dei
beneplacito ad implere. Primo quidem ego dominus imperator
me faciam baptizari et christi suscipiam veram fidem
et omnibus de meo imperio idem consulam non tamen violenciam
inferam quia fides violenciam non requirit per pace
perpetuo conseruanda. Precepit ut ipse rex armenie fi/
dei iussor existeret. Tercium similiter concessit. Ad quartum
respondit quod pro domini ihesu christi honore libenter vellet
personaliter proficisci sed uariis erat negociis
impeditus. Ad hoc tamen fratrem suum mitteret hala/
onem pro expedicione quinti mandauit bathoni
capitaneo tartarorum in regno turchie ceterisque
in circuitu tartaris ut fratri alaoni obedirent.
Sextum et septimum graciose concessit 22a per quam persis
post multum dominii et tartari dominatum ~

Persis imperauerunt romani usque ad
tempora diocleciani per annos circa 388
postea ceperunt saraceni anno domini
634 et regnauerunt circa 418 annis
totam quasi asiam occupantes et agrenos regni syrie
et pene totam terram que nunc turchia dicitur substulerunt.
Anno 1041 turchimanni dominari ceperunt in asia
saracenis enim ab inuicem dissidentibus soldanus cepit
rebellare baldacensi caliphe. Tunc imperabat grecis
dyogenes vir audax et de manibus saracenorum recu/
perauit ciuitates multas et castra et patriam que
armenia dicitur minor et anthiochiam et partem regni
mesopotamie. Turchimanni quidem tunc sibi principem domini e/
legerunt et continuis victoriis optinuerunt asie domini/
um. Calipham tamen venerabantur qui machometh suc/
cessorem et predictum suum dominum vocatum saloth
imperatorem instituunt. Cui successit filius alpaselem
qui misit nepotem solima et ceteros ut supra
224 p. 6. Mortuo alphaselem successit ei filius
malechi. Hic misit multitudinem pugnatorum
contra peregrinos qui ceperunt anthiochiam. Qui cum red/
dissent in persiam inuenerunt eum mortuum. Cui
succedere frater voluit sed quibusdam resistentibus
truncatus est. Nec potuerunt ex tunc concordare
in creando domino. Tunc georgiani et armeni vi/
dentes eorum diuisionem eos de tota persia expulerunt
et ipsi ad regnum turchie se transtulerunt
propter quod soldani turchie potencia plurimum aucta est.
Post hec corasmini qui semper in teptoriis ha/
bitabant in armis strenui pascentes greges
et quia vbicumque guerra mouebat currebat ad
stipendia audientes regnum persarum sine rectore
illud occupauerunt et electo jalasadin sibi in
dominum totam putant occupare asiam sed dum tur/
chiam inuadunt multi eorum cum suo principe pre/
riunt. Reliqui vero fugerunt ad planiciem roays
et deliberant regnum syrie inuadere et commisso
prelio super eufratem debilitati fugerunt versus
desertum arabie. Deinde transierunt eufratem
et venerunt in palestinam vocati a soldano egyp/
ti 231 p. 44. Post hos occupauerunt tartari
cum halao et magone fratre magno chaam
tartarorum missus est qui cum rege armenie flu/
men magnum tison transijt et in spacium
vi mensium totum regnum persarum sibi subiecit peruenit
usque ad partes vbi assachites morabantur. Et cum se

Rex hungarie confligit per rege bohemie

ad castrum inexpugnabile reduxisset. Halao
ad eos delendos dimisit x milia tartarorum missis
qui ubi 27 annis immorantes tandem iussa perfecerunt
reddentes castrum non ciborum sed vestimentorum
inopia. Interim rex armenie licenciam repatriandi
ab alaone manente ad custodiam regni persarum
impetrauit et ab eo magna recepit munera
et post tres annos et dimidium a suo recessu
reddijt in patriam suam. Halao autem post disposita
regni custodiam ad quandam armenie prouinciam
se contulit vocatam salzoth et tota estate vaca/
uit solacio et quieti. Adueniente autem yeme
vocatis ad se xx milia tartarorum de regno turchie
iuit ad possidendum baldach. Calipha autem
considerans se imbellem et suos effeminatos ad
nuncios transmittit vt pacem obtineat. Ha/
lao caliphe respondet et ait se multum affectare
videre calipham. Hoc sibi concesso traxit secum
in ciuitatem multitudinem paganorum. Obtinuit
quidem dominium ciuitatis 1258 et continuo capiti ca/
liphe liquatum aurum immersit auariciam eius
exprobrans quia cum in usos haberet thesauros
pro sua salute expendere noluit renuit.
Post mortuum autem calypham halao totam regi/
onem optinuit. Erat autem ei uxor christiana de
stirpe magorum qui stella duce venerunt ad
christum natum. Hec ab eo impetrauit saracenorum
templa per vbique prosterni 1259 cesaream magnam
et yconium ac totam terram turchie usque ad
mare occupauit. Occurrit autem illi rex ar/
menie in Arages cum magna comitiua poterat
enim tunc facere x milia equitum et lx milia peditum.
Deinde alio anthiochiam perges a christianis cum multo
honore susceptus. Postea in dies nouem obtinuit
alapiam postea calamelam et apinam et dama/
scum. Et cum vellet versus partem ulterius procedere de
morte fratris magonis chaam recepit nuncium
ditem quia loco fratris tartari eum habere volebant
tunc pro custodia regni syrie giloga cum x milia
tartarorum reuertitur. Audito autem quod alter
frater cobilla chaam factus esset tauresium reuersus
est. Ibi audiens quod barcha filius bathonis qui in
flumine submersus est contra se veniret ut ipse eum repel/
leret obuiam illi iuit ut commisso prelio super
flumen fortissime congellatum usque ad xxx milia tar/
tarorum submersa sunt. Interim autem soldanus babi/
lonie contra guilogam exercitum duxit et in bello interfe/
cit. Optinuitque regnum syrie intrauerat enim
guiloga regnum yerlm cepitque sydonem sed castrum
maris nulla tenus capere potuit. Ptolomenses
autem eorum timore preciderunt viridaria extra ciuita/
tem et tunes viridariorum strauerunt amouentes
in cimiteriorum lapides cum lapidibus hedificauit
et cum reddisset. Soldanus victor in babilonem
ab abedogdar occisus est. Qui ei successit quia illi
filius abaga 1264 achobilachaam auunculo
confirmatus vocatus est abaga chaam. Eodem anno
rex vngarie auxiliarios habuit orientales cum
40 milia equitum regem boemie agreditur quorum
vix millia ferro opti fuisse dicuntur. Sed uulneratus
rex vngarie cum suo exercitu terga dedit. Et
in transitu fluuis usque ad 14 milia perisse referuntur
peciitque rex vngarie per legatos quam pacis dimis/
sis terris pro quibus bellum ortum fuerat et a
miciciam in contracto matrimonio procurauit ~
23a per quam successores halaonis se huerunt
cum saracenis

Abaga prudens fuit et optime rexit / bap
tizari tamen renuit / et coluit ydola
Soldanus autem egypti transmissis
per mare nunciis ad tartaros cuma
nos / fedus fecit cum eis et promisit mutuo quod
si abaga contra alteram ipsorum partem perderet / reliqua
eius regnum invaderet. Post hec rex armenie
ayto / linono filio prudenti viro regnum
contulit et factus est monachus et vocatus ma
charius mutato nomine fratrum more armenorum
Postquam regnavit annis 44. / hic linonus multo
studio laboravit per tartaros destruere sarace
nos. Cum enim soldanus egypti cum ingenti appara
tu intrasset turchiam / et ex parte occupasset.
et fauente tartarorum ibi capitaneo sara
ceno / abaga per linonis nuncios de hoc certior
factus in 14. diebus peragravit dietas / quod 40or quas
audiens soldanus egypti fugam iniit / nec tamen eva
dere potuit / quin tartari extrema custodia attin
geret. antequam ingrederetur egyptum sufficiat
quod ad 11m equitum / mortuo autem albendogdar
successit illi filius melech sayth / sed modicum
temporis spacium in dominio fuit pulsus / et successit
illi quidam vocatus elphi / adveniente autem tempore
quo abaga contra soldanum egypti debebat procedere
fratrem suum magodamor transmisit / et tunc tar
tari disgregerunt. et magna cede saracenorum
ceciderunt / In plano autem calamele pulcerri
mo / ubi soldanus congregaverat exercitum suum
Robur / bellum commissum est. et impetum unanimiter irruit
rex armenie cum christianis et per tres leuchas cum
fugavit / usque calamellam / princeps non milicie
tartarorum partem aliam debellavit. et per tres dietas
cedendo insequutus est. usque ad civitatem
chaza / Magodamor autem preliis ac tumulti
bus bellicis insuetus campum non tenuit. ma
gis autem ad partem suorum abscessit / Ideo christiani
ad propria redeuntes fessi atque divisi. multa
incomoda passi sunt. plurimi fuerunt interfecti
et fugerunt cum rege non amplius triginta equitibus /
princeps non milicie tartarorum. biduo dimis
sum expectans ad consumandam victoriam
ut abscessisse cognovit ad eum reddiit super
eufratem ubi suos expectaverat viij
diebus / Hoc autem audiens abaga contra solda
num babilonie suum congregavit exercitum
sed procurante quodam saraceno persa / a fa
miliaribus muneribus corruptis / fuit cum fratre
Magodamor veneno extinctus extitit est.
1282 / abage successit frater tagodamer in
puericia baptizatus / sed saracenus effectus
machometh chaam voluit appellari et
quos poterat tartaros ad similem minis
et muneribus mediabat / innumerabiles itaque ip
sorum sic per hodie saraceni effecti sunt. et
persecutus est christianos et ecclesias a fundamentis
evertit / composuit quoque cum soldano babilonie
promittit omnes christianos ad sectam suam cogere
aut trucidare. prava huius opera per fratrem ipsius
ac nepotem filium abaga vocatum argon
magno chaam cobilla denunciata sunt. a quo
redarguitur quod a progenitorum recessisset
vestigiis / hoc audito exarsit ira. Mau
meth fratremque interemit et captum in castro
argonem a proceribus iubet occulte interfi
ci sibique capud deferri sed auxilio cuius
dam magni / cum pater eius abaga beneficia
contulerat de periculo liberatus / maumethum persequens
comprehendit / et coram se trucidari fecit / imperavitque
pro eo 1284 / concessumque illi est a maga tartarorum
imperatore ut chaam vocaretur / hic fuit aspectu
pulcherrimus. fortis robore et prudens in agendis
christianorum ecclesias reparavit / redierunt ad eius obe
dienciam reges armenie atque georgie. qui
a maumetho recesserant / Rogatus quoque pro terre sancte
liberacione. respondit se velle. cum vicinis omnibus pacis
inire federa / ut securius opus illud perficiat. Sed
dum hec aguntur. iiij anno regni sui vita ex
cessit. 1289 / cui successit frater chegato. qui annis
vj. quasi brutum animal vixit / gule et luxurie deditus
propter quod a suis suffocatus est / cui successit consangui
neus baydo christianus fidelis / qui cito mortuus est.
Hic precepit ut nullus saracenus legem Maumethi
inter saracenos predicaret / saraceni itaque ad
gazanum miserunt. quod si vellet christianam fidem relinquere. et
legem sumere maumethi / dominium illi conferrent.
/ ille honoris avidus grata promittit. et baronem
hostiliter vadit. an commisso non bello. omnes sara
ceni gazano se iungunt / hic baydo captus et interfectus
est. regnavitque pro eo gazanus argonis filius
qui in regni exordio mala intulit christianis. sub
sumitque ut saraceni ecclesias christianorum destrueret
sed in dominio factus securus / christianis multa bona contulit
et multos saracenorum proceres interfecit / eo quod de
lege maumethi eum sepius molestaret. hic cum
babilonie soldano / melechnasser congrediens no
no conflicto periculum evasit. ac demum victor fuit.
Saraceni enim galeati in equis tectis coracys
cum multo vigore animati ad unam dietam tarta
ros lanceis feriunt. et non multi prostrati per iiij sa
gitte iactus retrocedere coguntur / gazanus veritus
ne sui terga daret de equo dissiliit. et suo exemplo
conformiter tartari universi / et cum se constituerent
examinalibus quoque mirum ceperunt spiculorum ym
bre transmittere / et hostes ferire / illi sua ac
equorum multiplicari sencientes vulnera ce
dunt nonnulli ac recedentes supervenit. tartari
tunc gazan / omnes caballa ascendere iubet
et aggredi hostes / tanta acies non fuit ille tartarorum
insultus. ut quod victos usque ... cederet fugientes
et interfecta sunt illo bello usque ad xxm sarace
norum. illa quidem nocte gazanus campum tenuit. se
quenti non die mandavit cuidam capitaneo
ut cum 40m tartarorum hostes persequeretur usque
ad desertum egypti. et interfectis plurimis
saracenorum / soldanus conductis quorumdam bedui
norum in dromedariis fugiens a babilonem
tandem ingrediens fuga liberatus est. gazanus
igitur post victoriam ex omnibus soldani copiis et
rebus quoque thesauris nil sibi preter decem retinuit
sed militibus grata distribuit / 1300 Postquam autem
gazanus quievit diebus quinque processit contra
damascum. damasceni timentes civitatis ex
cidium munera transmiserunt offerentes
civitatis dominium / cumque gazanus iuxta flumen
damasci diebus pluribus immoraretur quidam
gratia venit nuncius qui violenciam suam consanguinei
baydo nunciaret contra regnum perpetratam / tunc gazanus
damasci prefecit cuichap. hic saracenus erat et
damasci fuerat dominus / sed fugerat ad gazanum
qui propter quosdam excessus per metum soldanum
qui carceri mancipare volebat cum a gazano
autem graciose susceptus est / sed ammiratorum precibus
quod benefactoris cum gazanus contra soldanum procederet

vt supius dcm̄ ꝛ cu insultuz i saracenos vellet
hoīes in pratis ꝛ alia recreari/ proditor ga
zani ppositum soldano transmittit. ac super
i cautos irruere prouocauit/ Post discessum
uo soldani gasani psoldano pponit/ oes q
syria cu eo/ pp q malai qm gazanus ad
custodiaz regni syrie cu xxm dimiserat i
mesopotamiaz gaciꝰ transire/ rei gazano
nunciauit euentuz. ille transacto estatis calor
sup fluenta eufratis castramentatꝰ transuadare
fecit quo colosa pncipez milicie cu xxxm
tartaroꝝ. ꝛ cu puenisset anthiochiaz mi
sit pro rege armenie ꝛ xpianis/ qui erant
i cypro. ut venirent ꝛ cu syrie applicassent
venerit nona de grani i firmitate gazani
pp q infecto negocio. oes reddire cohacti
sut. 1301 eufratez q reddyt gazanus 1303
ꝛ inuenit gra gbusta germina a soldano. ꝛ
io ne pabula aialibꝰ defficeret i syria trans
sire no potuit/ tanta eiz erat multitudo exercitꝰ
eiꝰ q p tres dietas extendebat sup rippaz
eufratis/ vn accepto gsilio. veri tps expec
tare disposuit/ transmisit tn gatolosa cuz
xlta militu. qui cu rege armenie cepit ama
ꝛ gtos gladio percusserunt/ perexerunt cetm g
damastuz ꝛ audientes soldani apparatum
ppe esse ad duas dietas/ illuc peruenerunt
ꝛ hora vespertina superuenerunt. tunc gatolosa
g tatuz gsiliuz inuasit exercituz soldani de
lacu ꝛ montez satis tute locatuz. Nec potuit
illo sero gatolosa in extraher exercitum soldani
Sz neqz mane sequenti. cu ad hoc laborasset
usqz ad hora nonaz/ cu vero tartari saracenos
ad capud traher no posset. tedio ꝛ aq inedia
fatigati ad planu reddire damasti/ damaste
ni no colectos aquaz meatibꝰ sup tartaros
dimiserunt ita ut oportuerit eos dilecto abste
dere no sine pte ꝛ rez suaz iactura. ꝛ
i glory prom mesopotamiaz reddierunt
Post hec gazanus moritur. ꝛ successit ei fr cat
pandas. Hic filiꝰ fuit dne xane ꝛ baptiza
tꝰ ꝛ pꝰ mortez mris cultuz suscepit spurcissi
mi machometi/ Post morte itaqz gazani sa
racem armeniaz sepiꝰ distruerent ꝛ afflicto
nes multas prie i tulerent tandez 1307. d vyꝰ
usqz ad tarsuz percutibꝰ vix euader potue
runt 300. qui mortui uel capti fuerunt. nec
apliꝰ saraceni ausi fuerunt regnu i troire. sed
treugas iuicez firmauerunt

Ca. de soldanibus illius tpis

De tartaris sufficienter explicato/ ad
aliaz staz reddentes/ dicamus q
safandinus audito q multi cruce
signarentur i ptibꝰ occidentis/ minuto
damasto egypti pgit/ vt exercituz et thesauros
ggregret/ Interiz soldanus alapie gsilio saladini
q in expulsꝰ e. damastu obsidet. qua obsidione
soluit. reddies saphandinus/ accidit ꝛ tunc
vt unꝰ egyptꝰ admiratꝰ/ piratas. mx circa
quinqz homines capet in duabꝰ nauiculis.
Cu audita qrela salphandinus madauit vt
treugas solueret. ꝛ hoies redderet. ille obe
dire gtepsit. tunc rex illiꝰ admirati cepit
xx nauigia onerata victualibꝰ ꝛ ceteris ad
munitionez tyruz/ ꝛ i oppinate nocte de ptolo
maida exiens magnaz pdaz egit i distructu

saracenoꝝ et duxit vtriusqz sexꝰ copiam
multitudinez. ꝛ cu esset saphadino res dlata
/ rndit q treugas soluerat/ uel daret auxi
lij/ Coradinus aut saphadini filiꝰ cu grandi
processit exercitu. vsus ptolomaydaz ad
vna leucaz/ ꝛ exierunt usqz ad mo milites
nec i plio guenerit. Rex aut ad lucra i pn
ger agebat pdas/ et usqz ad ptes damiate
misit nauigia ꝛ plima acquisiuit 1204.
Eodz ano petrꝰ rex aragonie comes barci
none ꝛ dns montis pessulani/ roma iuit
ꝛ ab inocencio 3o coronatꝰ fuit/ ꝛ regnu suu
optulit inocencio ppe/ illo q sibi ac successoribꝰ
suis i ppetuu pro remedio aie sue ac pge
nitoꝝ suoꝝ gstituit cesuale/ ꝛ annatz d
camera ipiꝰ 240. naste mutine aptice se
di reddatur/ ꝛ ipe ac successores eiꝰ eidez
spalit fideles ꝛ obnoxij teneantur. fuit eiz
tm liberalis vt interduz creditoribꝰ mu
nicipia pro debitoribꝰ obligaret/. Hic
fuit semp aldefonso nobili regi castelle.
amiciciā fecceratꝰ/ ꝛ cu eo fuit i famosi
simo bello oberce/ Hic cepit castru abib
d prinic ꝛ castra alia d manibꝰ arabu
tulit 1204/ Rex ulacoꝝ ꝛ Rex bulgaroꝝ
g grecas ac turchis. ꝛ cumanis cu latinis
ggressi. eos vicit pertis maioribꝰ Imperato
eiz balduinꝰ andrinopolz/ a constantinopo
li. quinqz distante dietis obsederat/ q i ptez
venetoꝝ cessat ac rebellauerat. ꝛ ad hiberi
cerit. pxio citatez/ audies ipator comites
Lodoyuci ꝛ alioꝝ repetinu insultuz post
ulachos ꝛ cumanos/ quoꝝ ad leucas iij
multitudo i insidijs stabat/ cu eos sequutus
fuisset. truncato lodouico cu alijs ipator
nunq copiunt. ꝛ paucis gstatinopolz i reddi
tu cepit// redeuntibꝰ multitudo maritiam
venetoꝝ vocatuz rodosto fatigata pueniet
Et in gstatiopolz/ eodez ano magna classis
de venet. exijt/ cu priarcha gradensi d. tho
ma maurroceno ꝛ iuit gstatiopolz. et i
reddituo cepit durachiu. ꝛ ragusiu. Eod
ano philippꝰ rex francie/ ecclie btī dyonisij
multas reliqas preciosissias optulit. quas
Imperator Balduinꝰ d sta capella q dr os
ledms acceperat/ ꝛ gnetus g processione et
nudis pedibꝰ deuote eas suscepit./ eod ano
rex yerlz vites fraz bellatoribꝰ vacuaz
cu saracenis/ treugas inijt g ptolomaide
moritur/ huit aut ex ysabella regina
filiu pmuluz almaricu. ꝛ duas filias si
bilaz nupta/ ienoni regi armenie ꝛ alia
mylisat nupta Joannis pncipi anthio
chem ꝛ comiti tripolitano. ꝛ breui tpe
puer mortuus/ Postea nr ꝛ remansit
heres/ maria maior eiꝰ filia qua ex mar
chione corado gcepit. q postea nupsit
comiti brenesi 1200. / otho cu philippo
duce sueuie d i pio gtendit. sz cu sola colo
nia othoni faueret/ ipe cu expulso co
lonia capitur/ henricꝰ balduini fr. g
statiopolis Imperator efficitur/ iste cu ulachis
pace firmata/ filia pncipis ipoꝝ duxit
vxorez ꝛ vniuersa usqz thesalia restitu
ta sunt/ ꝛ illuc pperas comitez montis ferra
ti defunctu reppit/ coronato ibi p pre filio

sero

et 4or defuit c. Veneciarum dux eligitur d. petrus
ziani. Eodem anno beatus franciscus mundum
deserens perfecte sequitur christum. quod ex eo colligitur
quia 1226 transiit ex hoc mundo ad patrem et xx
annis vixit in ordine. Beatus vero dominicus sequenti
anno cum didaco episcopo contra albigenses iuit ut patet in
p. 21.

De eis Joachim super yeremiam sic ait
tales est necesse ruinam predicare et
plangere quibus voluntaria paupertas
arrideat et in future tribulacionis
aculeis et spiritualis vite ac doctrine puritas
non obsistat. Revelandi quippe sunt in proximo in ecclesia
doctores predicatores quam fideles, qui contra carna
lia quoque corda eius plaga cognoscat, ac arctis
et timendis magisteriis silencium studiis suis
ponat. Prefigurati autem sunt in caleph et iosue
exploratoribus terre promissionis. num. xiiii. in ma
nasse et effraim benedictis a iacob gen. 48. in
moyse et aaron quibus credidit populus exodi iiii. in
zorobabel et iesu filio iosedech reedifican
tibus domum domini agei i. in elia et eliseo signatis
duplici spiritu ad probandum scilicet et miracula
operandum 4 Re. 2o. In iohanne baptista et christo
inchoantibus viam novam predicando penitenciam et appro
pinquacionem regni. Math. 3o. et 4. in duobus explo
ratoribus iericho quibus crediderunt adversarii domini
Josue 4. in duobus angelis sodomam missis
ad carnalem scilicet vitam hominum dissipandam gen. 19
In duobus discipulis missis ad solvendam asinam
id est ecclesiam peccatorum vinculis alligatam. Mar. xi.
In ii euntibus in emaus quorum corda inardescunt
ardent christo reserante scripturas. luc. 24. in ii
currentibus ad sepulcrum id est sacram scripturam christum
continentem. Jo. 22. in duobus iuvenibus virtute
decoris se mutuo adiuvantibus ii Ma. 3. In
duobus leonibus troni salomonis id est ecclesiam
tenentibus 3 Re. 9. in ii tubis argenteis per sono
ritatem predicacionis. Denique sunt Joachim figu
rati in corvo et columba emissis de archa
ut cessare deinceps diluvium peccatorum. in quibus
habitu et privilegiis quociens modo discernunt pre
dicatores. Sicut corvorum nigri sunt habitu, generis
vita, loquaces doctrina. sunt enim corvus 40
noctis mutacionis secundum fulgencium. minores vero
instar columbarum sunt multiplicacione fecundi, habitu
varii, obediencia agiles, electis granis scripture
et pascuntur, per cantum dant gemitum predilacione patrie

Apparuit gracia salvatoris nostri dei diebus
istis novissimis in servo suo francisco
quem pater misericordiarum et luminum in tanta larga
dulcedinis benedictione prevenit, quod sic ex vita eius
apparet de cursu non solum de mundana quem
sacerdos eripuit, verum eciam evangelice perfectionis
professorem duce atque preconem perfectum effec
tum in lucem dedit gencium ut testimonium
perhiberet de lumine, et ad corda fidelium
viam lucis et pacis domino prepararet. nec non
et ostensis circa eum preclaris crucis misterii
ris insignibus demonstravit illustrem. Hic
nimirum de vallis spoletane partibus civitate asi
sii trahens sed in re prius nominis non amisit.
Licet enim inter vanos fuerit hominum filios iuvenili
etate nutritus in vanis, et post aliqualem litterarum
noticiam lucratis mercacionum deputatus negocio
eius supino tamen sibi assistente presidio non inter lascivos
iuvenes post carnis petulanciam abiit, nec inter cupidos
mercatores speravit in pecunia et thesauris. Erat
namque iuvenis francisci precordiis divinitus indita quedam
lenitate mansuetudinis, quedam ad pauperes miseracio
liberalis, quod secum ab infancia crescens tanta cor
illius benignitate repleverat, et iam evangelii
non surdus auditor omni poneret se petenti tribue
re maxime si divinum allegaret amorem. Semper quoque
iuventutis florem firmat se divino sponsione constrin
gens quod numquam si possibilitas afforet petentibus
pro amore dei se negaret. Quod promissum tam
nobile usque ad mortem servare non destitit, ad
copiosiora in deum dilectionis et gracie incrementa
pervenit. Verum licet hinc ingitem corde ipsius arderet ignis
ignorabat adhuc adolescens curis terrenis
implicatus celestis allocucionis archanum. donec
facta manu domini super eum, et castigatus fuit exterius
prolixi langoris gravedine, et clarificatus interius sancti
spiritus unctione, corporeis post modum viribus ut
cumque resumptis, incetero mutata in melius. cum
militem quendam nobilem quidem genere sed inopem
rebus obvium habuisset, quasi regis et pauperis christi
memor effectus. tanta fuit erga virum pietate per
motus, ut decencia que sibi paraverat indumenta
deponeret illumque protinus se nudato vestiret. noc
te vero sequenti cum se sopori dedisset, palacium specio
sum et magnum cum militaribus armis crucis sig
naculo insignitis, his propicius amore militi egeno
subvenerat, dignativa sibi revelacione monstra
vit. nec non visa omnia sua fore militumque suorum si
crucis christi vexillum constanter assumeret. sub alienc
racionis certitudine repressit. et tunc a publice nego
ciacionis tumultu se subtrahens solitaria quere
bat amica merentibus in quibus cum gemitibus inenar
rabilibus incessanter intenderet, post longam precum
instanciam quam sibi perfectionis semitam a domino postulavit
ondi, ad votum promeruit exaudiri. Una quippe
dierum dum sic sequestratus oraret, apparuit ei
ihesus christus veluti crucifixus, cuius tanta efficacia ingeres
evangelicum illud qui vult venire post me abneget
se et tollat crucem suam et sequatur me, ut mentem ipsius intus eius
a incendio dileccionis adureret, et absinthio
compunctionis impleret, iam ad premisse visionis in
tuitum liquefacta est anima eius, et memoria passionis
christi visceribus cordis ipsius impressa, adeo medullitus ut
crucifixi domini plagas oculis mentis interius quasi ingiter
cerneret et vix exterius a lacrimosis gemitibus
continere valeret. Induit ex tunc spiritum paupertatis,
humilitatis sensum, et affectum intime pietatis, certa
sua disponebat distrahere, dominoque mercandi
modo negociacionem mundanam in evangelicam
commutare, et qui prius esset remotum leprosorum
vehementer horrebat aspectum, propter christum crucifixum
et iuxta verbum propheticum quasi leprosus apparuit
Visitabat frequenter domus eorum, libenter elemosinas
erogabat, et cum multo compassionis affectu manus
eorum osculabatur. et oracionis causa apostoli petri limina
visitaret conspecta pauperum multitudine ante fores
ecclesie, partim pietatis dulcedine partim paupertatis a
lectus amore, uni ex eis magis egenti proprias largi
tus est vestes, et seminiciis contectus illius, diem illum in medio
pauperum cum insolita iocunditate transegit

Cum enim die quadam egressus ad
meditandum in agro dum se ambularet iuxta

ecclesiam sancti Damiani que minabatur pre nimia vetustate ruinam, et instigante se spiritu eandem causa orationis intrasset, prostratus ante ymaginem crucifixi, non modica fuit in orando consolationis suavitate repletus. Cumque lacrimosis oculis intenderet in dominicam crucem, vocem de ipsa cruce ad se miro quodam modo dilapsam, corporis audivit auribus ter dicentem: Francisce vade repara domum meam, que ut cernis tota destruitur. Ad cuius stupende vocis commotionem mirificam vir dei primum quidem perterritus, deinde gaudio et admiratione repletus, protinus surrexit, totum se recolligens ad perficiendum mandatum de reparanda materiali ecclesia, licet principalis intentio ad eam ferretur, quam Christus suo sanguine acquisivit precioso commercio, sicut eum spiritus sanctus edocuit, et ipse postmodum sibi familiaribus revelavit. Mox ergo ut potuit pro Christi amore distractis, ecclesie prelate sacerdoti pauperculo ad ipsius reparationem et pauperum usum pecuniam obtulit. Et quia eum ad tempus secum morari permitteret humiliter requisivit, acquievit ille de mora, sed timore parentum recusante pecuniam, verus ille iam pecunie contemptor in quandam fenestram proiciens quasi pulverem vilipendit. Sentiens autem ex hoc adversus se patris concitatum furorem, ut ire daret locum, diebus aliquibus in quadam occulta fovea orans et lacrimans latuit, ac tandem quadam spirituali repletus leticia et virtute indutus ex alto, exivit fiducialiter, prodiit et civitatem constanter intravit. Quem cum iuvenes cernerent facie squalidum ac mente mutatum, ac per hoc alienatum putarent a sensu, luto platearum impeterent et clamorosis ei vocibus insultarent, famulus domini nulla prorsus mutatus ac fractus iniuria, ut surdus in omnibus pertransibat. Quibus auditis pater ipsius furens et frendens, tamquam si naturalis esset miserationis oblitus, pertractum domum filium verberibus angere cepit, vinculis astrinxit, ut dum eius per molestias corpus atteret, ad mundi blandicias animum inclinaret. Experiencia tandem certa cognoscens, dum famulum ad quecumque aspera pro Christo perferenda promptissimum, cum liquido cerneret quod eum revocare non posset, cepit eidem vehementer insistere, ut coram episcopo eius renunciaret in manibus hereditario iuri, primo omnium facultatum. Ad quod domini servus ultro se offerens, mox ut pervenit coram antistite, nec moras est passus, nec cunctatur de aliquo, non exegit verba, nec reddidit, quin potius vestimenta sic cuncta deposuit, quod et femoralia ipsa reiecit, dicens ad patrem: usque nunc vocavi te patrem in terris, amodo secure dicam pater noster qui es in celis, apud quem omnem thesaurum deposui, et omnis spei mee fiduciam collocavi. Sicque totus coram astantibus ut ebrius spiritu, amore illius nudari non horruit, qui nudus pro nobis in cruce pependit. Episcopus non tam excellentem dei servi fervorem admirans, eum inter brachia sua cum fletu suscipiens et pallio cooperiens, iubet aliquid sibi dari ad membra corporis contegenda. Franciscus autem oblatum vile mantellum gratanter suscipiens, cum cemento quod sibi occurrit crucis signaculum, animam suam ligno salutis commisit, per quod de mundi naufragio salvus exiret. Solutus extunc mundi contemptor a vinculis terrenarum cupiditatum, dum civitate relicta securus et liber laudes domino in medio nemorum gallica lingua cantaret, occurrentibus sibi latronibus magni regis preco non timuit, nec a laude cessavit, utpote quem viator seminudus in vacuus erat, et apostolico more in tribulatione gaudebat. At illi cum interrogarent quis esset, et fateretur se magni regis preconem, in defossum loci plenum nivibus proiecerunt dicentes: iace rustice preco dei. Ille postquam exilierat, eis recedentibus altiori voce cepit laudes creatori omnium personare. Extunc totius humilitatis amator ad obsequendum leprosis se transtulit, ut sui mundique contemptum perfecte prius disceret quam doceret. Lavabat eorum pedes, ligabat ulcera, in audito quidem fervoris excessu ulcerosarum plagarum ruebat in oscula, os suum ponens in pulvere, ut saturatus obprobriis carnis superbam legi spiritus potestative subiceret, sicque domini hoste subacto domestico pacifice possideret. Accidit unum ex multis. Cum enim quidam cuius os prius et maxillas morbus orribilis depascendo corroderet, nec ei subvenire posset aliquo medicine remedio, pro devotione vellet ipsius osculari vestigia, vir humilis hoc non ferens osculari volentis pedes, osculum oris dedit, et continuo eger sanitatem recepit. Quid horum sit mirabilius nescio, an humilitatis profunditas in osculo tam benigno, an virtutis preclaritas in miraculo tam stupendo. Fundatus quippe in humilitate Franciscus ac paupertate dives effectus, reparationi ecclesie mix datum sibi e cruce mandatum adeo sollicite cepit intendere, ut corpus attritum ieiuniis honeribus lapidum subderet, et elemosinarum subsidia et ab illis non abhorreret deposcere, apud quos consueverat habundare, devotione quidem sibi assistente fidelium, quam preclaram iam in viro dei ceperant nosse virtutem. Non solum sancti Damiani, verum et principis apostolorum et virginis gloriose ruinosas et derelictas resarcivit ecclesias, ut quod in posterum per eum deus spiritualiter operari disposuerat, sensibili opere presignaret. Iuxta enim reparate triplicis fabrice ipsius ducatum, sub dicta ab eo forma regula et doctrina Christi ecclesia erat triformiter reparanda. Sic et vox ad eum facta de cruce, tercio replicans de domus sue reparatione mandatum, preambulum extiterat signum, et nunc in tribus ab eo institutis ordinibus cernimus esse completum.

De institutione religionis et approbatione regule

Ecclesiam itaque tertiam // Consummato iam opere in ea que sancta Maria de Portiuncula sive de angelis dicitur, moratur assiduus ibi, secundum angelicam visitationum frequentiam. Ibi quoque illius suffragantibus meritis, que peperit precium nostre salutis, viam perfectionis invenire promeruit, per infusum sibi divinitus spiritum evangelice veritatis. Nam cum in ea die quadam inter missarum solemnia legeretur evangelium illud in quo Christus discipulis ad predicandum missis formam tradit evangelicam in vivendo, ne videlicet possideant aurum vel argentum nec in zonis pecuniam, nec peram ferrent in via, nec duas haberent tunicas, nec calciamenta nec virgam; mox huius verborum auditu tanta eum virtute spiritus Christi perfudit et induit, ut in formam vivendi prefatam non solum noticia et affectu, verum et vita et habitu transformaret. Illico enim calciamenta deposuit, reiecit baculum, peram et pecuniam abdicavit, unaque contentus tunica, dimissa corrigia pro cingulo funem sumpsit, omnem sollicitudinem cordis apponens qualiter audita perficeret, et apostolice rectitudinis regule se ipsum per omnia coaptaret. Cepit ex hoc vir dei divino instinctu, ut alter Elias veritatis emulator existeret, aliquos ad evangelicam perfectionem inducere et ceteros ad penitenciam invitare. Erat autem ipsius

eloquia non inania nec risu digna / erat virtute
spiritus sancti plena / erant medullas cordis pene-
trancia / ut et in vehementem stuporem audientes
converteret / et obstinatorum mentes / efficacia virtuosa
molliret / cepit ergo viri quidam eius exemplo ad peni-
tenciam animari / et eidem relictis omnibus habitu vi-
taque iungi / 1207 / sane iam firmum domini vocante
consummato senario / cum pius eorum pater et pastor locum
solitudinis nactus / in multa cordis amaritudine vitam
deploraret adolescentie non sine culpa transactam
sibique et plus quam in Christo genuerat veniam postu-
laret et graciam / excellissima quadam in eum superveni-
ente leticia / certificatus de remissione omnium delic-
torum usque ad quadrantem novissimum / raptus
deinde super se et in quodam lumine vivifico / totus
absortus / que circa se et fratres futura erant
luculenter aspexit / sicut fratribus nunciavit / complete
autem octonario fratrum misit eos in iiij partes orbis / ite
inquiens dulces pater ad filios / annunciantes pacem
hominibus predicate penitenciam in remissionem peccatorum / estote
in tribulacionibus pacientes / in oracionibus vigiles
in laboribus strenui / in moribus graves / in beneficiis grati
quia pro hijs omnibus regnum vobis paratum eternum /
illi autem prosternantes se in terram / cum gaudio spiritus su-
scipiebant obediencie sancte mandatum / modico
autem elapso tempore benignus pater caro plus exoptans
presenciam cum per eos convocare non posset pro eo ora-
bat hoc fieri / qui dispersiones congregat israhelis
et illi providencia divina non sine administracione
ipsorum pariter convenerunt / paucis autem elapsis
diebus cum ad duodenarium numerum excrevissent
disposuit disposuit domini famulus / cum illo sim-
plicium cetu apostolice sedis adire presenciam / ut
pro ostensam sibi a domino normam vivendi / quam et
brevi sermone conscripserat confirmaret / properatque
ipse cum sociis iuxta propositum / apparere conspectui
summi pontificis / preveniunt eum dignacione
clemencie dei virtus et sapiencia / Christus summum per visionem
commonefaciendo vicarium / ut supplicanti pau-
perculo et placidum daret auditum et benignum
preberet assensum / vidit namque in sompnis pon-
tifex ipse romanus lateranensem basilicam / rui-
ne fore iam proximam / quam quidam homo pauperculus
modicus et despectus / proprio dorso summisso ne caderet
sustentabat. Cum ergo in famulo dei sapiens conte-
plaretur antistites innocenciam / simplicitatem animi
puritatem / mundi contemptum / paupertatis amorem
propositi perfecti constanciam / animarum zelum / ignitique
voluntatis sancte fervorem / vere inquid hic ille qui
opere et doctrina Christi substentabat ecclesiam. Proinde ad
ipsum perpetuam ex tunc devocionem concipiens / ac pe-
ticionem eius per omnia se inclinans approbavit / re-
gulam dedit / de penitencia predicandi mandatum. Postu-
lata tunc concta concessit / ac plura se concessurum
in proximum liberaliter repromisit /

Hectus exinde gracia superna franciscus
summi auctoritate pontificis / cum fiducia
multa versus vallem spoletanam iter
arripuit ut perfeccionem evangeli-
cam quam mente conceperat et professione devoverat
facto perficeret et verbo doceret / in hac via
collacione contracta super regula sincera suadenda hora
pertransijt et laxati ex diuturnitate laboris
esurientes in quodam loco solitudinis substiterunt
et cum omnia deesset ad providendum de necessario victu
statim affuit providencia divina nam subito affuit homo
deferens panem in manu quem pauperculis Christi dedit / su-
bitoque disparuit / incognitus unde venerat vel quo
iret / sic fratres magis dono libertatis divine quam cibo
carnis prope refecti / firmiter statuunt / nullius
inedie aut tribulacionis impulsu a sancte paupertatis re-
silire promisso / mota quadam questione utrum inter
homines conversari / an ad loca solitaria se confer-
re deberet / Christi famulus cum per oracionis instanciam super
hoc divinum beneplacitum requisisset / superne illu-
stratus revelacionis oraculo / intellexit ad hoc
se missum a domino / ut Christo lucraret animas quas
dyabolus conabatur auferre / ideoque magis omnibus quam sibi
soli vivere in omni religionis districtione cum fratribus vi-
veret / et ubi diu pro loco et tempore predicaret / factus
ergo evangelicus preco / civitates circuibat et castra
non in doctis humane sapiencie verbis / sed in virtute spiritus
sancti annuncians verbum dei / domino dirrigente loquen-
tem / revelacionibus previjs et sermonem confirmante
sequentibus signis. Cum sabbato quodam ad huc
ibidem morantibus fratribus civitatem intrasset
assisij / mane predicaturus ad populum et iuxta morem
pervigil in oracione persisteret. circa mediam noctis ho-
ram quibusdam orantibus / currus igneus miri splen-
doris super quem residebat globus ad modum
solaris aspectus / per lucidus per hostiolum habitaculi fratrum
ingrediens / huc atque illuc per domicilium ter se con-
vertit ad cuius mirabilem et preclarum contractum
stupefacti sunt vigilantes / excitati simul et
exterriti dormientes / nec minus senserunt cordis
claritatem quam corporis / dum ex virtute mirandi
luminis alterius alteri conscientia nuda fuit / intellexerunt
namque concorditer omnes videntibus invicem universis et cor-
dibus singulorum sanctum patrem franciscum / in tali transfigu-
ratum effigie sibi demonstratum a domino. tamquam qui
in spiritu veniens. et virtute helie / spiritualis esset
milicie effectus princeps / ut currus israhel et auriga
eius / reversus nempe vir sanctus ad fratres cepit confortare
illos de ostensa eis celitus visione / cepit conscienciam
ipsorum secreta rimari / nec non et futura predicere
adeoque chorruscare miraculis / ut pateret clare
steterit duplice helie spiritum in tanta super eum pleni-
tudine sancti quievisse / Post hec ad sanctam mariam
de porciuncula duodenarium fratrum reduxit / ut
ubi meritis matris dei / minorum sumpserat ordo inicium
ipsius illic auxilijs susciperet incrementum. Ubique
annunciat regnum dei videbat intuentibus homo alterius
seculi / quippe qui mente et facie in celum semper intentus
omnes sursum trahere conaretur. tum predicacionis
eius fervore succensi quam plurimi. secundum formam a viro
acceptam novis se penitencie legibus vinciebant
et hunc vivendi modum ordinem fratrum de peni-
tencia nominavit / et quanti apud deum existat meriti
ex patratis in eo miraculis innotescit. Contexeba-
tur et virginum ad perpetuum celibatum / inter quas
virgo carissima clara / ipsa plantula prima tamquam
flos vernans / et candidus odorem dedit. et tamquam stel-
la prefulgida radiavit. Multi quoque devocione compuncti
ipsius sequebantur vestigia. qui cottidianis succre-
scentes virtutibus perfectibus. usque ad fines orbis terre
celeriter pervenerunt. Eo tempore religiosus quidam
de ordine cruciferorum morico nomine tam gravi
morbo tamque prolixo laborans. ut mortis iam proximus
putaretur. viro dei supplex factus per nuncium
postulabat instanter ut pro se apud deum intercedere
vellet Cum vir pius benigne assentiens oracione premissa

clara

panis micas arripit, et cum oleo sumpto de lampade que coram Virginis ardebat altari commiscens, quoddam electuarium infirmanti transmisit dicens: medicinam hanc fratri nostro deferto Morico, qua ipsum Christi virtus non solum plene sanitati restituet, verum et robustum bellatorem effectum acici nostre perseveranter adiunget. Gustato antidoto sanus surrexit, et ordinem ingressus longo tempore loricam portavit ad carnem, et crudis dumtaxat contentus cibariis, non vinum sumebat poculum, nec coctum aliquid gustabat, crescentibus quoque virtutum eius meritis et opinione circumquaque diffusa. Quidam secularium cancionum curiosus inventor, qui ab imperatore propter hoc fuerat coronatus et inde rex versuum dictus, virum Dei adire proposuit. Cumque eum predicantem reperisset, duobus transversis ensibus valde fulgentibus in modum crucis signatum, quorum unus a capite usque ad pedes, alter a manu in manum transversaliter tendebat, et verborum ipsius virtute compunctus, beato viro professione cohesit. Hic postea in omni sanctitate proficiens, antequam fieret minister in Francia, meruit magnum thau in fronte Francisci videre, quod colorum varietate distinctum faciem ipsius miro venustabat ornatu. Hunc ab inquietudine seculi ad Christi pacem conversum sanctus fratrem Pacificum appellavit. Multiplicatis iam fratribus cepit eos in sancta Maria de Porciuncula ad generale capitulum convocare, ubi fratrum multitudo ultra V milia convenit; aliquando tamen divina opitulante clemencia et victus sufficiencia liberaliter et salus confabatur corporea, et spiritualis iocunditas affluebat. Capitulis vero provincialibus quibus corporalem presenciam exibere non poterat, precum instancia et benedictionis efficacia spiritu presens erat. Dum enim egregius predicator Antonius de titulo crucis Iesus Nazarenus rex Iudeorum in Arelatensi capitulo fratribus predicaret, angelicus vir Monaldus in hostio capituli vidit beatum Franciscum corporeis oculis in aere sublevatum, extensis velud in cruce manibus benedicentem fratres, qui tanta et tam insolita consolacione spiritus se repletos esse senserunt, ut de vera sancti patris presencia certum eis intra se spiritus testimonium perhiberet; quod et beati Francisci fuit attestacione compertum.

Habuerunt autem XII primi fratres et socii eius: Bernardus primogenitus tempore et privilegio sanctitatis; Petrus; Egidius sepe raptus; Sabatinus; Moricus parvulus; Johannes de Capella apostatavit, de quo dictum est: Johannes de Capella cum Iuda est sine sella; Philippus longus visitator sororum minorum; Johannes de sancto Constancio; Barbarus; Bernardus de Violante; Angelus Tancredi; ... de Asisio; Johannes de Apulea. Ceteri autem spirituales et familiares eius socii fuerunt: frater Rufinus de Asisio, homo humilis, cui beatus Franciscus testimonium reddidit quod hic vivens erat canonizatus in celis; Angelus de Reate homo curialis; Leo de Viterbio homo venerandus. Hic fuit cum beato Francisco quando recepit stigmata, et postea scripsit regulam fratrum minorum. Hic mandavit fratri Guilhelmo de Anglia sepulto in ecclesia beati Francisci et miris coruscanti miraculis, ne amplius faceret miracula dicens: cum non veneris meliore te premium. Et statim cessavit a miraculis. Masseus fuit cum beato Francisco quando impetravit graciam a beato Honorio tercio apud Asisium. Petrus Catanii hunc beatus Franciscus cum venisset ad locum Porciuncule defunctum invenit, quem multum dilexerat; et quia multis coruscabat miraculis, propter quod populus concurrebat, et maxime mulieres offerentes linum, et huius beatus Franciscus accessit ad locum sepulture et dixit: frater Petre, obediens fuisti in vita, et nunc etiam in morte debes obedire mandato et per obedienciam, quod cesses ab istis miraculis, quia multum molesta sunt astantibus. Et statim cessavit. Et cum beatus Franciscus faceret transferri corpus eius, iacens et flexis genibus in sepultura quam reverenter suscepisset mandatum patris. Gerardus de Mutina ibidem sepultus, ubi multis fulsit miraculis. Hic fuit cum beato Francisco quando predicavit avibus, et frater Masseus similiter. Frater Pacificus in episcopatu Brixiensi veneracioni habetur. Hic et frater Masseus sepe magnas revelaciones habuerunt de beato Francisco.

Dominicus predicator dux et princeps inclitus ex Yspania villa Caloroga Oxomiensis diocesis extitit oriundus. Cuius mater ante eius ortum vidit in sompnis se gestare catulum ardentem faculam baiulantem in ore, qui egressus ex utero totum mundum accendere videbatur. Cuidam et matrone que ipsum ex sacro fonte levavit. Adhuc etiam sub nutricis custodia positus deprehensus est lectum deserere, qui iam delicias horrescens, et accubare super terram. Deinde adolescens missus ad studium cepit diligenter attendere, et ut animum transferret ad sapienciam per decennium a vino abstinuit. Post hec ad studium theologie se totum transtulit et divinis eloquiis inhiare cepit, quorum mellea dulcedine delectatus hausit unde quod postea effudit habunde. Cum fames valida ingrueret, venditis libris et omni supellectili precium dedit pauperibus, quo facto multos divites et magnos ad opera misericordie provocavit. Cumque honestatis eius late patens preconium Oxomiensis episcopi diocesani attigisset auditum, accersitum eum fecit in ecclesia sua regularem canonicum. Qui statim inter canonicos velud singulare iubar emicuit et de virtute in virtutem progrediens a canonicis subprior ordinatur. Continue lectioni et orationi vacabat, flagrans se totum aliorum posse saluti impendere. Patrum collaciones patrum studiose legens magne perfectionis apicem apprehendit. Pergens cum predicto episcopo apud Tolosam hospitem suum deprehendit hereticum, et tam affabili persuasione quam racionabili inductione ad fidem convertit. Anno autem quo beatus Franciscus ordinem inchoavit in 1207 missi sunt XII abbates Cisterciensis ordinis ab Innocencio papa cum uno legato ad terram Albigensium, ut in hereses pro viribus extirparet. Concilio autem episcoporum et ecclesie prelatorum convenientes quo acceptata perficere commode posset, superveniens Didacus episcopus consuluit ut dimissa pompa expensarum equitatuum et vestium in paupertate Christi pauperem predicarent. Primusque incepit quod docuit, retinens secum paucos ex clericis, ut fratrem Dominicum, qui tunc cepit frater Dominicus non subprior appellari. Petrus autem de Castro novo domini pape legatus a comite Tholosano, quem propter hereticorum defensionem excommunicaverat

occiditur, ideoque terra eius expugnata regi Franco-
rum applicata exponitur.

Porro ibidem agitatis sectis dispu-
tationum conflictibus, apud Fanum Iu-
ionis disputatio solempnis indicitur
sub iudicibus agitanda, et tandem catho-
licis conscriptis libellis, et in commune redac-
tis, quam etiam ab hereticis ex alia parte
inter catholicos libellus, quem scripserat beatus
Dominicus coram laudatus disseruit. Procedente
vero iudicibus inter se distrepantibus, tandem fuit
consensus eorum summa, ut ambos libellos flammis
inicerent, et qui ab igne non combureretur conti-
geret. Ille procul dubio rectam fidem contine-
ret. Combusto autem hereticorum libello, libellus
beati Dominici illesus de igne prosilivit primo, secundo et tercio.

Eodem anno 1207 Ianuenses exierunt
xxxi galee, et ceperunt Corphon et
destruxerunt Mothonum. Eodem
anno Azo marchio Estensis regi-
men Verone suscepit de communi voluntate duarum
partium, scilicet comitis sancti Bonifacii et Monticulorum.
Sed Monticuli favore Ezelini de Romano
eum de Verona expulerunt. Ille vero convoca-
tis amicis et exercitu preparato Veronam ag-
greditur, fautoribus sibi Mantuanis et parte
comitis sancti Bonifacii. Ezelinus autem alteri parti fa-
vens cum exercitu copioso venit, sed diu prevalere
non potuit, cum omnibus de parte sua fractus fugit.
1208 pars Monticulorum cepit castrum Pischerie
necnon Veronensem districtum circuens ra-
pinis et incendiis omnia devastabat. Sed
marchio et comes predicti parato exercitu
eos obsederunt, et captos in compedibus posu-
erunt, qui ad mandatum sequentis Othonis
cum in Ytaliam venit dimissi sunt. 1208 Veneti
ceperunt Coronum et Candiam et totam insulam
Cretensem. Eodem anno mittuntur solempnes
nuncii ad Philippum regem Francie, ut de
apto viro ad defendendum terram sanctam pro-
videat, marie iam nubili heredi regni. Et
providit de Iohanne comite Breniensi, qui
tunc comitatum a nepote tenebat. Et sponte spon-
dit rex grande consilium auxilium. Comes
autem biennium transfretare.

Otho filius ducis Saxonie et
nepos ex filia Henrici secundi regis
Anglie postea imperavit. Post
mortem enim Henrici fratrem inno-
centius autem papa causam supra allegatam contra volun-
tatem regis Francie, qui coniunctus erat cum
Philippo, ut de comite Flandrie et aliis bu-
rgis suis commodius triumpharet, contradi-
centibus quamquam pro magna parte Romanis,
multis et ex magnatibus ipsis dissentien-
tibus, Othonem coronavit. Cuius pater dux Sa-
xonie de crimine lese maiestatis ab imperatore
Frederico convictus et universo baronum iudi-
cio condempnatus fuit, et patrio ducatu
deiectus. In ipsa autem coronatione primo iuravit
domino pape, et accepit ab eo se primo modo et iura sancti
Petri intendens esse quoslibet defensando

sed ipsa die qua venit, quod propter hoc et propter expensas quas
ab imperatore Romani petebant orta discor-
dia, Romani cum eo conflixerunt. Multique de Theo-
tonicis occisi sunt. Imperator quoque cum de dampnis re-
sarciendis ageretur, dicebat se 1100 equos
amisse, reddiens vero sic aliud occupat castra et
municiones occupavit. Que erat iuris beati Petri
patriarcha Foriiulii, montem Flasconis ac pene
totam regnanam. In transiens in Apuleam oppug-
nat terram Frederici filii Henrici imperatoris, cepitque
multas urbes et castella in regno Apulee, quod
totum est de feudo beati Petri ... missis quoque hic
in nunciis cum imperator eaque occupavit designare
nullatenus vellet. Insuper Romipetas a fine qui
in castris posuerat expoliari faceret. Papa excommuni-
cationis sententiam promulgavit in eum. Deinde cum nec
sic resipiscere vellet, et in predictis procederet,
papa subditos ipsius ab eius fidelitate absolvit,
sub anathematis interminatione prohibens ne quis
imperatorem haberet eum aut nominaret. Sicque reces-
serunt ab eo rex Boemie, dux Turingie, lan-
gravius, dux Austrie, multique alii tam seculares
quam ecclesiastici. Tunc quidam Almaricus de territorio
Carnotensi, qui semper in artibus et in sacra pagina
disserendi atque docendi modum et opinionem privatam
atque iudicium ab aliis separatum habuit, ausus est
constanter affirmare quod quilibet tenetur credere se
membrum esse Christi, et unum esse de articulis fidei, sine quo
nemo potest salvari. Contradicit ei Parisiensis univer-
sitas. Unde ad summum pontificem coactus accessit,
et condempnatus revertens ex Parisius compellitur
ore profiteri quod predicte opinioni sentiret contrari-
um. Tedio et indignatione affectus egrotare cepit
et in brevi decessit. Post mortem vero eius venenosa
doctrina ipsius quidam infecti surrexerunt, asserentes
quod patris potestas duravit quamdiu viguit lex Mo-
saica. Christo autem adveniente absoluta sunt omnia ve-
teris sacramenta testamenti, et viguit nova lex
usque ad tempus quo talia predicabat. Tunc autem no-
vi testamenti sacra cessasse et spiritus sancti tempus incepisse.
Et ideo sacramenta ecclesiastica locum de cetero non
habere, sed unumquemque per gratiam sancti spiritus, tamen interius sine
aliquo exteriori actu inspiratam, salvari posse.
Caritatis quoque virtutem sic ampliabat, ut quod alias
peccatum esset, si in caritate fieret, non peccatum careret.
Et simplicibus quos decipiebat permittebat impu-
nitatem peccati, dicens deum divites bonum tamen nono et non
iustum. Capti sunt ergo multi secte illius clerici et
layci utriusque sexus, et adducti Parisius in congre-
gato concilio condempnantur, et combusti crematur excep-
tis quibusdam simplicibus ac mulieribus seduc-
tis. Almaricus hic quoque in pace sepultus ab
universo concilio condempnatur et excommunicatur, ac de
sacro cimiterio eiectus. Presterchilina phisica
reprobatur quoque eius doctrina. Ex de summa trinitate cum marginem
1210. Iohannes comes Breniensis Ptholomaidam
applicuit, pergitque Tyrum, cum prelatis et baronibus
ubi reginam desponsat et coronatur. Philippus
rex Francie cepit castrum in septentrionali la-
tere miceris Britannie, unde erat in Anglia finalis
transitus, et circumiacentem provinciam multum
dampnificabat. Coradinus autem qui Meleddi-
maddam Ptholomaidam aggressus, Ptholomenses
extra urbem peritos invenit, et cum nimis appropinquaret,
equus illius subante percussus succumbens se iactans
illum deiecit. Facta autem vespera ad propria reversus est.

Rex ptholomaytam rediens felix pacem magnam egit /
et cum suis salvus rediit / ex tunc christianos qui obsessi
essent numquam exibant. Saraceni autem videntes
eum inferioris esse potencie quam putabant / fir-
maverunt castrum in monte tabor et cum ptholo-
maydam sepius distruebat. propter quod multi pegri-
ni repatriabant dites et potentes

In territorio belvacensi floruit beli-
nandus frigidi montis monachus
vir religiosus et facundia disertus
qui versus vulgares secundum unitatem de
morte composuit et cronica a mundi inicio usque
ad tempora sua et librum de regimine principum
et alium qui platus monachi lapsi dicitur compi-
lavit / Othone quoque dampnato ut dictum est barones
alemanie regis francorum consilio mediante / Fre-
dericum henrici quondam imperatoris filium inaminiter
elegerunt imperatorem / rogantes papam ut eius confir-
maret electio. quamvis satis hoc vellet. quia tamen
romana ecclesia tarditate et gravitatem in magnis
rebus observare consuevit dissimulabat et etiam
quia illam progeniem non amabat / fuit autem elec-
tus 4us othonis anno

Fredericus postea imperavit vocatus
a baronibus de consilio regis francie
Romam venit / et a cardinalibus honori-
fice susceptus est. in intrando ale-
maniam / et veniens constanciam. cum
adventum sentiens otho sequebatur eum cum 200 militibus
Jamque premiserat famulos et equos in eadem urbem
ipsa die venturus / Itaque cum fredericus urbem intrasset
othone per tres leuchas distante / otho ipse cum
suis repulsus est / dicunt autem quod si fredericus
per tres horas tardasset alemaniam non intrasset
otho quoque a constanciis sic repulsus accessit brisach
unde non minori dedecore est repulsus. Sed fredericus
ibi sic ab aliis imperii baronibus est receptus / Eo-
dem anno fredericus iniit fedus cum rege francorum
sicut extiterat inter predecessores eorum / Eodem et
anno virgo clara deo devota preclaris in urbe vita sce Clare
asisii orta parentibus reliquit seculum / ut impleret
mundi finem oraculum. / Nam cum eius ortulana.
dum eam gestaret in utero / devote ante crucifixum
orans / ut eam salubriter deo partu periclo eriperet audi-
vit vocem dicentem sibi / ne paveas mulier. quia
quoddam lumine salva parturies / quod ipsum mundum
clarius illustrabit. Ideoque natam puellam claram
vocavit / edita quoque in lucem clara ac moribus
et divinorum carismatum luce clarescens in tenera
ad huc etate / nam et manum ad hunc extendebat
libenter ad pauperes / et delicata suo subtrahebat
corpusculo. et sub vestibus delicatis cilicium gere-
bat absconditum / ac virginitatem suam deo commenda-
bat / vicinorum ore nescie laudem cepit / audiens autem
celebre nomen francisci / qui velut novus homo
missus adeo perfectionis viam / crucifixi sectando ve-
stigia renovabat. conspirante deo ubi oportunitas
societatis et temporis affuit. ad eundem se contulit. sui-
que cordis patefecit archanum / suadente itaque ei viro dei
mundi contemptum et more fidelissimi paranim-
phi dulcia christi connubia virgineis auribus
instillante non traxit per longum virgo preclara consensum. di-
vino eam igne succensa mundi contempnens gloriam

et carnis illecebras perhorrescens / thorum in delicto se nesci-
turam proponit / ac eiusdem patris francisci consiliis to-
taliter se committit / Videt ergo ille ut solempnitate
in nundete palmarum / cum frequencia populorum ornata
procedat / nocte vero sequenti cum christo exiens
extra castra mundanum gaudium commutat in luctum domini-
ce passionis / Relicta domo civitate et consanguineis
derelictis / ad sanctam mariam de angelis festinavit.
Ubi post crinium tonsionem ante altare virginis matris
dei / habitum religionis suscepit. deinde ad quoddam
vicinum monasterium deducta est / Cum autem post hec
consanguineorum persecucione deo sacratae virgini ab
hoste humani generis suscitata / sed celestis gratie
superata virtute / ad ecclesiam sancti damiani una
cum sorore eius virgine nomine agnete / per ipsius preces
et lacrimas ad consilia nota consilia de eiusdem patris
consilio transmigravit. ibique pro celestis amore
sponsi a mundi tempestate se celans / quasi in carcere
se conclusit. In hac quoque caverna materie.
velud gemebunda. simplex quoque columba nidificans
virginum christi collegium genuit / pauperumque dominarum
ordinem inchoavit

Honorius natione
Romanus sedit annis x mensibus vij diebus
[illegible] cessavit episcopatus diebus 23 / Hic renovavit ecclesiam
sancti laurencii extra muros et basilicam
que dicitur sancta [illegible] et composuit decretales et
confirmavit ordinem predicatorum / Gregorius
natione de anania sedit annis xiiij hic fuit
episcopus hostiensis. et per fratrem Raymundum ordinis pre-
dicatorum penitenciarium suum / compilavit volumen
decretalium / aggravavit sententiam quam hono-
rius tulerat contra fredericum 2um / Hic fuit protec-
tor ordinis minorum / cum esset episcopus hostiensis. et
astitit beato francisco in condendo regulam. / et
beatus franciscus illi predixit / quod esset papa futu-
rus / unde ordinem tantum dilexit quod locucione predu-
ca per summos pontifices fieri solet / in habitu fratrum
minorum faceret / et in ipso habitu ut esset incogni-
tus pia loca in urbe alma visitabat. Hic
canonizavit beatum franciscum 1228. et beatum
antonium eiusdem ordinis 1232 et beatam elisa-
beth et privilegium fecit de stigmatibus beati
francisci et provincialibus predicatorum scripsit. ut
fratrem euchardum predicatorem contra stigmata beati
francisci / suspensum a predicationis officio sibi
mittat pro meritis puniendum et olonothono
episcopo mandavit / quod de cetero contra stigmata beati fran-
cisci nichil / prohibuerat ea enim depingi.
Huic fuerunt guelphus et frater eius gebelinus
Imperatores / / Celestinus natione mediolanus sedit
diebus 17 cessavit episcopatus 22 diebus 14. Innocencius cardinalis
natione ianuensis de comitibus lavanie se-
dit annis xj mensibus vij de eius creacione in curia
frederici exultacio magna fuit / quia eius
esset amicus. sed imperator asserit eum de cetero
non amicum / Hic notabiles cardinales fecit
othonem cancellarium parisiensem / magistrum ugonem
ordinis predicatorum / qui totam bibliam utiliter Capella rubea
postillavit. et constituit ut cardinales dum equitant
ut capellum rubeum portent / ut ab aliis discer-
natur. insignum ut pre ceteris cum omnibus pro fide
et ecclesia caput ad cruciatum exponant. Romanam
ecclesiam a tempore pape Gregorii multis debitis
oneratam summa industria exoneravit. Fere
annis duobus quesivit modum pacis cum imperatore

ut finem imponeret tantis malis/ considerans
vero quod in tractatu nil proficeret. venit in galliam
circa festum beati andree/ fredericus autem romam
in circuitu vastat/ papa vero concilium celebravit
lugdunense 1244. ante Johannis bap. usque ad
octavam beate virginis/ que octava tunc instituta
est/ concilium autem consilium congregatur. Imperator et summus
pontifex per suos legothetas invicem scribunt
hinc inde apologeticis et questionibus motis/ ubi inter
cetera papa tunc similiter tunc/ fata monent stellarum
docent. aviumque volatus. quod fredericus ego malleus
orbis ero. roma diu titubans variis erroribus
acta cadet. et mundi desinet esse caput. quibus
rescriptum est. fata silet stellarumque tacet. nil predicat
ales. solius est proprium scire futura dei/ in fluctibus
in cassum navem submergere petri/ fluctuat et
nunquam mergitur illa ratis/ quod divina ma
nus possit sensit Julianus. tu succedis et te
tenet ira dei. In processu autem concilii sexdeci
bellas augi/ papa Imperatorem tamquam hostem ecclesie
dampnat. ipsum tam imperio quam sicilie regno/ et omnes
vassalos eius absolvit/ a fidelitatis prestito
iuramento. sicut apparet in vi decretalis/ de sententia
et re iu/ sacro presente et inde aplice ubi iiij
de deposicionis assignatur/ prima periurii/ quia non servavit
iuramentum quod prestitit ecclesie tam de ipso
quam de regno sicilie racione pheudi/ 2a fuit sa
crilegii in capcione platorum/ tam in tempore gre
gorii/ 3a quod notatus est de heresi. iiija quod xj annis
non solvit censum de regno/ quod ab ecclesia
tenebat in feudum. quod innocencius ibidem ait
esse spale patrimonium sancti petri/ obiit autem
Innocencius neapoli in festo beate Lucie
sepultus in ecclesia maiori

[illegible]

Eodem anno rex philippus parisius
amplians a parvo ponte usque ad stratam
zenonetam in circuitu circumscripsit/ et
de iure scripto pro publica regni co
modum in alieno fundo possit muros erigere
et fossata facere tamen iuri proferens equitate dannage
homines in circuitu de fisco proprio compensabat/ Rex quidam
saracenus nomine memilinus i. rex regum collecto
exercitu paganorum infinito fines hyspanie aggres
sus in superbia magna contra christianos loquens/ optulit
eis bellum qui pugnantes contra eum in fide et nomine
ihesu christi vicerunt illum/ ubi fuerunt viri de
regno francorum et miles probatissimus rex
aragonum/ qui et in signum victorie roma
misit lanceam et vexillum memelini/ que in
eminenti loco in ecclesia sancti petri stare consueverunt
Eodem anno simon comes cepit castrum sancti mau
ri. ubi iiijc heretici capti combusti sunt/ et nobiles
qui eos defendebant suspensi vel gladio
percussi/ vulgus autem sub condicionibus servatus est
castrum autem quod de mons vivus subvertit
ubi interfecti fuerant quidam cruce signati. et
cum ad locum accederet crucesignati/ vide
runt super defunctos socios columpnam ignis
descendere/ qui resupini iacebant cancella
tis manibus in modum crucis/ Eodem anno cruce
signati obsederunt tholosam et comitem tho
losanum/ sed victualium inopia non perfecerunt op
tatum intentum/ capto quodam hereticorum ca
stro/ data oppressione multi se mutuo cohor
tantes/ rogum intrant comburi malentes quam
deserere pravam sectam/ 1212 Reginaldus co

mes bolonie diruit fortalicium quod belvacensis episcopus in
pago belvacensi erexerat/ episcopus vero fortalicium quod
ille erexerat similiter diruit/ propter hoc comes et quia
castrum inexpugnabile construxerat in confinio
britannie minoris Regi factus suspectus et quia in
regni preiudicium nuncios mittebat ad othonem
et Johannem regem anglie/ Rex vi eius comitatum
occupavit/ ille autem excommunicatus ad excommunicatos se
transtulit Othonem. s. et Johannem regem anglie
quem papa excommunicaverat/ quia Johannem sine opinionis
virum a se consecratum in cantuariensem non permitte
bat archiepiscopatum suum intrare/ omnesque episcopos a re
gno suo eiecerat. omnesque ecclesiarum et monasteriorum
redditus regio fisco applicaverat/ Eodem anno
azo marchio estensis moritur et similiter comes
sancti bonifacii patrinus relinquit filios aldrevandi
num et azonem/ comes ricardum et azelinum. eodem
anno pro recuperando clero et divino officio quod
7 annis vacaverunt/ Rex philippus in angliam
transfretare disposuit. omnesque barones congre
gatos eum sociare permittit/ excepto comite fla
drie qui iam confederatus erat regi anglie licet
alia pretenderet 1213/ Petrus rex aragonum
cum comitibus tholosano et fluxensi obsedit
castrum moreti/ non longe a tholosa/ Comes
autem symon multis obsidentibus castrum intravit
ut fratribus succurreret/ et confisus potencia qui
potest in paucis salvare cum quingentis pugnatoribus
i. c. irruit/ et xx.m dicitur cecidisse/ Philippus
flandriam occupat/ comites bolonie et flan
drie sociatos superat/ minorem a sua depellit
curia/ obsides autem accepit de cadano ypra
brugis insula et duaco et in franciam duxit
tunc et Lodowicus filius eius regem anglie in aquita
nia fugavit/ Rex anglie timens ad papam pro
reconciliacione misit nuncios legatos/ ad hoc re
misso iurat rex possessiones et ablata resti
tuere. De 2o plurimus Eodem anno Mediolanen
ses per hodium frederici ex communicacione supposita con
papienses/ qui eum sociaverat. et cremonen
ses autem eorum carrocium vexilla et scuta acci
pientes/ suum palacium ornaverunt eisdem. Eodem
anno Johannes rex anglie/ de communi baronum consilio
optulit sanctis apostolis petro et paulo et sancte romane
ecclesie ac domino innocencio pape 3o/ eiusque successo
ribus totum regnum anglie atque ybernie/ et iu
ravit facere omagium/ obligans se ad cedendum
pro regno anglie viic marchas/ pro regno
ybernie iijc annuatim ultra denarium sancti
petri/ salvis sibi et heredibus suis iusticiis et li
bertatibus regalibus et hoc pro remissione peccatorum
suorum. totiusque generis sui/ tam vivorum quam mortuorum
Eodem anno paduani thurre esten aldrevandino
marchione estensi ceperunt/ tunc et sub regimine
domini Marini zeno/ pacificaverunt monticulos
cum illis de parte comitis sancti bonifacii/ apud ver
bez bitherrim/ lxx heretici negantes matrimo
nium et esum carnium/ et huius a catholicis
occisi sunt/ demum a viic lx militibus et 1200
peditibus alibi 17m occisi sunt/ inter quos periit
rex aragonum petrus/ comitibus fuxensi et tholo
sano fugientibus/ mortuo rege filius eius parvulus
Jacobus tutele comitis symonis relictus est.
et eius filie desponsatus sunt quod in bello regi de
derat mortis occasionem/ precepit sedes a
plica/ ut puer suis naturalibus redderetur
et per legatum rex Jacobus fuit suis fidelibus

restitutus & accepit coniugem alienor/ m de i lineis
de peregrinis vno solum octo defecerat/ 1214 franco
rum rex in flandriam parat exercitum contra Iohannem
regem anglie & othonem contra filio pugnatur
vtrimque virtute mirabili/ theothonici solito
furore regem petunt/ putantes eo omisso francos
facile superare/ habebant autem cutellos hactenus
inauditos longos scilicet graciles triacumines qualibet
acumine a cuspide/ usque ad manubrium equaliter
sequante/ francorum tamen virtus indefessa preualuit
fugit otho inter ceteros/ comes bononie capitur
Eodem anno comes symon cepit iiij castra fortillia
hereticorum/ ubi scilicet manebat per annos C. & vltimo
tunc legatus cardinalis de magno platorum. et
baronum consilio comite symone preficit tholo
se/ qui tantis obsidibus ad mandatum eius vene
rat. ceteraque regioni que per cruce signatos
fuerat capta/ Eodem anno in castella henricus
successit patri nobili aldefonso cum esset annorum
xj/ & mortua matre eius post dies 24 remansit tu
tela pueri in manibus beregarie regine legionis
sororis eius. Rex tres comites fernandus. aluarus
gundisaluus comitis filij nunij/ ceperunt ad tutel
lam pueri anellare/ vt concepta odia vindicaret
sicut pater eorum fecerat 228 per ... / aliquamdiu quibus regina
Beregaria se credebat consensit eisdem sicut
mediante quodam milite palentino/ qui garsias
laurencij dicebat. et de mandato regine erat pu
eri custodie deputatus. cum ab aluaro promissa
erat villa que dicitur tabuleta. tandem attediata
regina precibus magnatum/ verens & ne regnum
sub eius regimine turbaretur/ assensit prestito prius iu
ramento per comitem aluarum in manu potiffias(?) to
letani. quod absque regine nutu. nulli terra daret nec
tolleretur/ nec vicinis regibus guerra moueret
nec mulctam imponeret in aliqua regni parte. et
si contrarium facerent/ proditionis infamia notarentur
Comes autem cum sibi fauentibus continuo egrediens
cepit peruersa agere. potentes humiliare diuitias
tollere ecclesias grauare/ decimas occupare. post
excommunicationem iurauit ecclesiis ablata reddere/
et permittere homines ecclesie suis immunitatibus gau
dere/ Rex cum apud vallem toleti/ curiam celebras
set. multi hoc extimmo(?) condolentes/ regine
supplicant vt obuiet tanto periculo. Sed addidit
aluarus reginam pellere de regni finibus/ Illa
vero cum sorore sua domicella elienor/ que postea
fuit regina aragonum/ in castro gundisalui go
derici. quod aptelum(?) dicitur se recepit/ ibique mansit
vsque ad mortem fratris/ aluarus substitutus vn
dique in regno stadalis(?) dum puerum male custodi
ret/ quadam die tum tegulam quidam homines capud ludentis
percussit pueri/ qui mortuus est/ Regina hoc
audito pro fernando filio mittit qui cum patre
in legione erat. & regina cum palentibus magnatibus
palenciam iuit. & cepit magis cum comite alua
ro de concordia tractare/ sed nichil audire voluit
nisi infans fernandus eius custodie traderetur
quo sibi negato & regno per reginam filio tradito
anno etatis sue 18/ comitis aluari complices se regi
legionis dederunt suadentes vt filio guerram moue
at nono regi/ cum regina per ij episcopos supplicat vt
a molestatione filij se temperet. ille ad impium inchoas
transiuit pisoricam & venit latinam & direxit
faciem contra burgis/ loca plura & domos militum
demoliens/ sed cum audisset lupum didaci &
multos nobiles burgis congregatos/ spe sua fru

stratus/ & contra consiliarios indignatus reddijt/ post
hec rex nouus cum matre de burgis iret pa
lestiam. & inter sarazolam transiret ubi se
aluarus cum suis receperat. Comes fernandus
dispositis aciebus separauit collaterales acies
acie alfonso telij & suerom telij/ ne exercitus
lederetur/ & ceperunt aluarum qui extra villam cum
aliquibus erat. vt posset exercitum contemplari
& detinetur/ donec redderet omnia que tenebat
qui vj mensibus quies data est regi nouo post
hec videntes comites suam confusionem qui amittatam(?)
ceperunt in valle nimpij(?) territorij palentini re
bellare/ et rapinas in campis gotorum exercere
veniens autem rex comitum insolencias re
strinxit. videntes autem comites se non posse
resistere/ regi legionis suaserunt vt legionis
moueret guerram filio. suasit & cum vtrique
exercitus conuenisset/ & comes aluarus cepisset
caligis ferreis calcari percussus adeo cepit
infirmari et infirmata treuga inter pa
trem & filium ab inuicem discesserunt. Aluarus
autem ex dolore infirmitatis & treuge mili
cie sancti Iacobi se dedit. & ibi vitam finiuit.
Cuius frater comes fernandus in affricam transiens
& varias Iactitas/ amiramomerino mu
neribus honoratus/ longa mora trahens
vt mos est arabum/ infirmatus est & susce
pit in medio prope maroccum ubi xanij habitabat
habitum hospitalis/ & rex fernandus 24. in pa
ce regnauit. & accepit beatricem neptem
frederici electi imperatoris/ gratam & pru
dentem. Deinde cepit agere contra arabes. et
per beatiam et vbetam vastationes exercens
vrgente yeme reuersus est/ Iterum exercitum
congregauit & abano mauneth principe
arabum/ filio abalatele filij abdelmumi per
deditionem accepit beatiam andugarum
& marthos castrum nobilissimum/ quod
dedit fratribus calatrauensibus & destructis
municionibus reuersus est/ & 3o egressus
terras arabum cepit sinoch xodarum et
gaziem a bellatoribus munijt. et actis
vastationibus toletum reddijt. Iterum postea
cepit ezenato raph thurez de alep.
eileas sancti stephanum. & thcra..nam
& alia inter transijt per gienum. quod propter sui
fortitudinem non potuit expugnare/ inde
procedens cepit pecam & funditus omnibus
habitatoribus destruxit/ Iterum contra mauros pro
cedens cepit capellam & reddijt. tunc
iecerunt fundamentum ecclesie toletane que
in moschede forma adhuc erat/ Hoc tempore
surrexit quidam abenuth in castro rethoth
in territorio murciensi/ & cepit contra almoades
rebellare/ asmarinos arabes fortiter opprimere
& de facili ei consenserunt. & optenta murcia
& finitimis opidis/ & eiectis omnes lamoades
inuentos decapitauit/ & omnes mosthetas qui
prophanatas ab eis asinis sacerdotibus reco
ciliarij/ et in modico tempore obtinuit vniuersalem
hispaniorum preter valenciam/ & confinia in quibus
zaen de gene regio rebellauit/ erat enim
de gente aboageth. olim regis cesar auguste
et cum pene monarcus & asmarina vna
dalia heretur/ audacia largitate et
iusticia preeminebat. sed a quodam suorum
qui ab euroma dicitur in iuratus post epulas & delicias

ceciditur/ Ingelaut/ z tunc invaluit arabs quidam
dictus mauimeth abenalaginaz/ qui paulo ante
bruz z arati sequebatur vestigia/ hic arione
z giem granate uase z actio z locis alijs prin
cipatum accepit/ z post mitituz abenuichi
vnadalia finuarina in plures regnos est diuisa/
z abalmoadibus separata/ qd fuit vltra xamis/ In
terea rex obsedit geminz. Sed qr inexpugna
bile videbatur magnatum consilio recessit/ z cum ad
daria ferciam peruenisset/ de morte patris audiuit
et qd sibi obuiam ci veniret/ ut ad primiz regem
accipiendum/ exinde regnum adeunt legionis/ et
in multis locis fauorabiliter sunt recepti/ Sorores
autem regis a magnatibus seducte/ qui regnorum
vnionem nolebant repugnare. In principio
vise sunt/ sed industria nobilis regine cautis
sibi annuis redditibus xxx^m aureorum regno omnia
dimisit/ Rex vero ultra percds iuit zemora
salamaticam letesinam ciuitatem rodericam/ z albaz
in toto regno honorifice susceptus est/ tunc rex
calscataz que reparabat a saracenis dedit ar
chiepo tholetano/ et expulsis illis iam reti
nuit pro ecclesia tholetana/ Postea rex ob
sedit vbera oppidum populosum/ qd conclusi saluis
corporibus oppidum reddiderunt/ Et rex ad ci
uitatem regionis est reuersus. Biennio autem
a morte patris/ obsedit cordubaz z patriciam
ciuitatem. saracenis et aliqui ostensi a portis
ciuitatis/ xamis militibus promisit vnum abi
tum ciuitatis/ hi milites quos almoganares
arabice vocat in nocte ad murum cum deuenirent
vigiles peruenerunt/ z per scalas muros ascendunt
quo annunciato xamis qui in frontaria morabatur
z regi qui in expertato exercitu cito aduenit
cepit corduba cohartari/ et tandem saluis cor
poribus eam regi dederunt. Mosthecam autem gentes
mosthecas arabum precelebat/ plati in ecclesiam
beate virginis conuerterunt/ z fuit eps institutus
tunc campane sancti Jacobi/ quas almacor illuc de
tulerat ad sanctum jacobum reportate sunt/ Mortua
autem regina beatrice rex accepit joannam prep
te regis lodouici/ regis francie filiam regis de
pontermo/ Multa autem castra arabum volentium
in pace colere terras suas se regi dederunt/ de qua
ystoria. era 1281. 1243 regis fernadi 26 12
14/ Innocencius congregauit concilium quod lateranense
sic dicitur Eodem anno lodouicus progenitus regis fran
cie cum multis nobilibus prius cruce signatis votum
legati muros narbone z tholose destrui fecit/
et aliquorum castrorum z postea repatriauit. le
gatus autem ad concilium lateranum iuit. ubi presenta
to iam Raymundo comitatu tholose/ donatio sup
dicta comiti symoni facta/ confirmata est. z in
uestitus est a rege francie de eo presente/ tota erat
terra supradicta. Ante vero quam comes symon
rediret de francia Raymundus filius raymundi
olim comitis tolosani facta coniuratione cum aui
nionensibus tarasconensibus massiliensibus terram
occupat/ ultra rodanum. z belicardum ex alta
parte fluminis. quod fuerat comitis tholosani
/ multi hoc audito rebellant z tholosani
maxime ad cabath excutere iugum z cum temp
tauerit comes symon tholosam habere
eam igne ferroque deuastans/ non preualuit.
Raymundus autem olim comes qui per yspanias
vagabatur tholosam autem tandem occulte intrauit

et cum in galia crux denuo predicatur/ comes autem symon
in obsidione cuiusdam castri machina percussus occubuit
cui successit filius almaricus/ quando proceres regis anglie
contra regem suum Johannem insurgunt/ propter quasdam consuetudi
nes quas obseruari precepat. sed nolebat eos sicut jura
uerat obseruare/ fauitque eis pedestris mangnus z vrbes
plurime/ mittunt. ergo ad lodouicum progenitum regis francie
z datis obsidibus promittunt expulso rege ei dare
insule monarchiam/ propter quod ille multitudinem militum
destinauit. Legatus autem cardinalis prohibuit lo
douicum ne transiret in angliam. z sibi fauentes comitates
interdixit singulares personas. que eum receperant excommunicauit.
Interea rex Johannes moritur/ cui successit filius henricus
decennis. z coronatur a predicto legato. quod cernens lodo
uicus de anglis confidens liberauit obsides. z dimisso
exercitu in franciam rediit. vt alium maiorem congre
garet. Deinde in angliam rediens aliquos inuenit de
sibi iuratis ad nouum regem transisse z quorundam
proditione omissum/ comitem pacta z legatum pro omnia sibi
contraria/ vnde facta compositione rediit

Tholosanus eps dictus fulcho summum ponti
ficem adiens virum dei dominicum secum duxit
qui tunc ab Innocencio peciit confirmari
ordinem/ qui predicatorum diceretur. at ille
supplicatione hesitans. Audit de lateranensi eccla
sic. ca. 129 p. 28. Regressus ergo post lateranense
concilium vir dei dominicus verbum summi pontificis fratribus
patefecit. que post deliberatione habita/ cum eisdem fratribus
pari uoto regulam sibi aliquam approbatam eli
geret. super quam incohandi ordinis per innocentem
firmaret. erant autem fratres circiter 16. qui mox
inuocato spiritu sancto beati augustini doctoris z predicatoris
egregii regulam vnanimiter elegerunt/ quasdam
arctioris vite consuetudines assumentes quas sibi
statutorum nomine statuerunt/ sed 12 16. confirmatus est
ordo predicatorum. siquidem innocentio per mortem sub
lato honorius ei successit/ ad quem accedens famulus
dei dominicus confirmationem quam ei promiserat Innocen
cius impetrauit

Cum autem vir dei dominicus rome esset/ orans
in basilica sancti petri pro conseruatione z di
latatione ordinis/ apostolos petrum z paulum
ymaginaria visione ad se venientes
aspexit. z petrus. quidem baculum paulus uero librum tra
dere dicebat/ quasi vade predica quia adeo ad hoc mi
nisterium es electus/ moxque videbat ei/ quod filios
suos per totum orbem dispersos aspiceret/ binos in ce
dentes z verbum domini predicantes/ qua propter tholosam
veniens vbi iam fratres in ecclesia sancti romani quam sibi
predictus eps contulerat claustrum construxerat/ et
manebat. aut sumi esse propositum. vt in diuersas
mundi regiones dispergerentur/ fratres quasi semina
dispersa fructificant. congesta putrescunt/ voluit z
vt sibi quedem per electione preficeret penes quem
super omnis subipso tamen regendi z corrigendi autori
tas resideret/ Hoc autem faciebat quia ad predicandum
saracenis/ ire disponebat. vnde z barba aliquanto tempore
nutriebat. electus est ergo frater matheus z vocatus est
abbas. Placuit autem postmodum fratribus. vt qui toti
preest ordini non abbas sed magister ordinis diceretur/ esset
itaque fratres misit in yspaniam/ quosdam parisius. quosdam
bononiam. ipse vero romam profectus est. vbi erat magister
reginaldus sancti amani aurelianensis decanus. qui iure
canonico rexerat annis v. virtute z officio prelatus
congregaui aurelianensi qui venerat mare transiturus

hui9 quide cor tali de9 inspiracoe tetigerat. Vt relictis oib9 pdicacois officio se totalr macipa ret/ Cu vero aquoda cardiali didicisset ad huc nouu ordieu institutu. z istitutore ei9 i vrbe predicacoe istar. Vir dei dnicu adies/ z collo cucois ei9 dulcedie atract9/ z sititatis aspcu ipsius ordis deliberauit igressu/ sz mox gravi ifirmitate corripit ut tadm ois defficeret spes salutis/ Vt vir dei dnic9 di aures z regie mie cordis clamorib9 interpelas/ orabat ne pvaret 9solacoe 9cepti fily nuidu/ infirmo e regina mie affuit/ duab9 sponsis coitata puellis/ et de vnguento qd vnxit/ z renes i iuges ait stringat tur renes cingulo castitatis ad pedes tuos i pparacoe euuagely pacis. ondit qz ei hitu pdica toz. d. iste est hit9 ordis tui subtracta aute ab oculis visione/ egrot9 lagore 9pulserto sanat hoc sensibile. Vidit fr quidaz d ordine hospitalior corpe pns/ sz i spu redit ho ipm abns vir dei dnic9/ illa aut celestis punctio ita 9cupiscentie refrigeravit ardore ut sic ipe post modu testabat. nc pm9 quide inco mot9 libidis pululauit/ hic bononie suscepto hi tu feruetissie predicauit

Um die quada dns stephan9 car dialis ad stu sixtu/ vbi tuc dnic9 cu frib9 suis morabat venisset nepos ei9 equo pcipitat9 i foveaz/ plangecium maib9 ferebat exanimis/ tuc vir sanct9 ortate sto tancredo approbato viro atqz dnte. quid agis pr/ casus iste tue vtutis expime tur expectat/ iuia res agitur supna vtute qi certus de futuro signo effect9/ defuctu i qdaz camera semotu ab alys itroduci fecit/ z oroe pmissa icolume reddidit/ In eode loco a chitet tur a frib9 9ductu subcripta ruina 9triuit dolent fres/ tumultuat pplis. sed pi9 pr dnic9 fi ducia hns i dno de solacoez filior no sustines erept9 cor9 ad se deferri iussit/ z oroe sanitati et vite restituit. Ibide deficiete frib9 pane. iubet vir dei dnic9 modicu illud/ qd fres medicando ivenerant. qui fres 40. dividi z bndictoe parta bucella panis/ qua vnusqsqz cora se repit cuz gaudio fregit. et ecce duo iuvenes hitu forqz 9siles refectoriu intraverut/ palior sinu9 qcatolo pendebat plenos panib9 deferentes. qb9 i capite mense iux qua vir dei dnic9 residebat silet oblatis/ tam subito disceshut. vt vnde venerit a quo iret/ nlls scire potuit. Alia qz vice i eadem vrbe sti viri meritis panis silr pcurat9 est. 9t tristatis frib9/ pro morte cuiusdaz fris pcura toris z extrema vnctione exhibentib9/ 9pati ens pi9 pr exclusis oib9 sup fratem istar elisei i cubuit. z oracb spm egredietem retinuit/ suo qz officio icolume restituit/ eo i itiner 9stituto co densus iber pcaceutu fraz infunderet/ signu crucis edidit. z sic i vdiccoez pluuie 9pulsauit. vt nec guta ad tuz spaciu cubitor/ nel fibriaz vestimetor 9tingeret/ seppe qz 9tingit. ut madefac tus i via socys ad igne post cibu manetib9 pro stratis tunicas/ ad eulaz solito more iret. z vestes ei9 mane erant penit9 exsiccate/ manetu ad ig nem vestimetis ad huc madefactis/ In ptib9 tholosa nis du euuageczdo discurreret/ aqua nauigio tra sijt/ z naute pmercede denariu iportune pceyt. cu

vir dei p exhibito obsequio regnu celor pmittebat addens q fius z discipls xpi esset. nec ei secum pecuniaz defferebat. Ille qz prouocat9 p capa violeter trahens aiebat aut capa dimittes. et denariu m solues. tuc vir dei oculis in celu erectis paulu lu intra se orans. dem i traz 9spiciens denariu vi dit z illi ait. tolle qd postulas z liberr me i pace dimitte. 9tingit aliu religiosu virr altri9 lingue ei sociari. dolens itaqz q divins eloqys se invicem recreare no possent oroins istantia ipetrau vt p triduu quo sit ambulauerit se mutuo Intelligeret/ duos qz a demonys obsessos liberaut/ apd castru qd dr fanu iouis. i pdicacoe catholi cam fidem pbans hrticor fide o2 ipbauit. z cu iu certa p9 predicacionez more solito remansisset viij matrone nobiles ad pedes ei9 procideret dntes. Sue dei istos qs hrticos vocas nos bonos hoies appellam9. toto corde eis adhesim9. nuc aut i modico fluctuam9 ora pro nobis deu/ vt notaz nobis faciat fidem vera inqua vivim9 moriamur. et saldio fluctuam9 ora pro nobis deu/ saluemur tuc vir dei int se orans. Postea ait 9fido i dno. qui nemines vult pire. qr iaz videbitis cui dno adhesistis/ statiz qz viderut i medio catu teterrimu. ad qtitatem magni canis hntez oculos magnos z iflamatos. lingua saguino letam usqz ad vmbilicu ptensaz z lataz cauda curua z sursum elevatam. z postqz se p locuz aliquociens vertit p corda capanili se trahes fedo relicto vestigio euanuit. Ille uo i fide ca tholica stabilite sut. quaz no nulle i monaste rio dno suierut

In partibus —
tholosanis quosdaz 9uicit hrticos sed cu nolent 9uerti/ Iudicio seclary Iubentur 9buri. Intuens aut quedam cor officialib9 curie ait/ hunc reservate ne cuz ceteris 9burat. atqz blande ad eu/ scio fili in scio qr ad huc tarde bon9 eris z sts/ ille vero tadm 9uersus ordiem pdicator intrauit z laudabilem vitaz duxit. In yspania i vi sione aspexit immanissimu dracone suos socios devorar/ quo itellexit frib9 gravis temptacois imminere discrime. vn eos ad 9stanciam aians/ pro palata visioe ait/ nul luz ab illo dracone nisi volutatum absorbes Breui aut spacio tpis/ a sto viro os q cu eo erant suadete dyabolo recessurut/ quos tn nouitis retinere no potuit/ oronib9 reuo cauit. In capto frib9 9uocatis pala fribus iudicauit. iiij fres ex ipis duos s. i corpore z duos i spu morituros/ nec multo post duo fres migraverut ad dnm z duo ad seculuz reddierunt

Um cerneret fir sinstra suo exo ceteros macer carne sua crucifiges 9 vicys z 9cupiscecys/ tata discipline rigi ditate sensuales appetitus arce bat vt/ vix sumeret necessaria sustetacoi ne/ difficile naqz fore dicebat necessitati corpis satisfacere. z pruritati sensuu non parce/ pp quod cocta cybaria sanitatis tpe vix admittebat/ z raro/ ad nulla vero vini meris nel aque ad mixtoe reddebat i lipida/ z aqua

cum estuaret sitis ardore ad sufficienciam vix bibebat. egrediens tamen exterius, propter verbum evangelii conformabat se suscipientibus ipsum in qualitate ciborum, sic se austerum sibi, humanum proximo, subiectum evangelio reddens, et abstinendo et manducando proficiebat hedificacionis exemplum. Nuda humus ut frequencius lassato corpusculo erat lectus, cervical lapis vel lignum, vestis rugosa et inspida. Experiencia enim certa didicerat, duris et asperis hostes malignos in fugam converti, delicatis autem et mollibus ad temptandum forcius animari. Rigidus in disciplina super custodia sua stabat, attencius curam gerens de inpreciabilis custodicione thesauri castitatis, quem in fictili vase quod possidere studebat in sanctificacione et honore. Pro utriusque hominis interima puritate, quapropter circa conversionis principia tempore yemalis algoris spiritu fortis et fervidus in foveam glacie aut nive repletam se ipsum plerumque mergebat. Ut et domesticum hostem sibi perfecte subigeret, et candidum vestimentum pudicicie a voluptatis incendio preservaret. Tanta quoque per exercitaciones huius fulgere cepit in sensibus venustate pudoris. Ut plenum iam assequutus carnis dominium, fedus cum oculis pepigisse videretur, quod non solum carnalem aspectum procul refugeret, sed et curiosum vanitatis cuiusque contuitum omnino caveret. Verum licet cordis et corporis puritatem adeptus, sanctificacionis quotidie proximaret ad apicem, non cessabat tamen lacrimarum imbribus iugiter oculos expiare mentales, celestium claritatem concupiscendo mundiciam, cum autem ex continuo fletu infirmitatem oculorum incurrisset gravissimam, suadente medico quod abstineret a lacrimis, si corporei visus cecitatem vellet effugere, nequaquam assensit, malens se asserens corporalis visus lumine amittere, quam lacrimas quibus oculus mundatur interior, ut deum videre prevaleat, repressa devocione spiritus impedire. Suasus tandem a fratribus ut medicinam consilio pateretur sibi remedium subveniri, cito assensit humiliter. Vocatus itaque venit cirurgicus, ferreum instrumentum igni submittens ad faciendam cocturam, Christi autem famulus corpus horrore concussum confortans sic amicum cepit ignem alloquendo. Mi frater ignis ceteris rebus emulandi decoris, virtuosum pulchrum et utile te creavit altissimus, esto mihi in hac hora propicius, esto curialis. Precor magnum dominum, qui te creavit ut tuum mihi calorem temperet, quo suaviter urentem valeam sustinere. Et edito crucis signo profundatus est, crepitans ferrum in tenera carne et ab aure usque ad supercilium coctura protracta. Dolorem vero sanctus ait: Laudate fratres altissimum, quia nec ignis ardorem sensi, nec carnis ullum dolorem. Quia enim ad tantam pervenerat puritatem ut caro spiritui, et spiritus deo, armonia mirabili concordarent, divina ordinacione fiebat, ut creatura factori suo deserviens, voluntati et imperio eius mirabiliter subiaceret. Alio tempore egrotans cum defectum nature sentiret, nec vinum posset haberi, iussit aquam afferri quam crucis signo edito, mox efficitur vinum optimum ad cuius gustum protinus vir sanctus convaluit. Iterum ex concursu multarum infirmitatum aggravato corpore ad iocunditatem spiritus excitandam, audiendi armoniaci soni desiderium habuit, et cum id fieri honestatis decencia per ministerium non pateretur humanum,

affuit angelorum obsequium, sonuit ei cythara armonie mirabilis et suavissime melodie, spiritu autem in deum directo tanta sunt consolacione perfunctus, ut aliud putaret seculum commutasse. Alio tempore predicacionis causa iter agentem super padum, cum tenebrosa noctis supervenisset obscuritas ac socius, orare patrem ut de instantibus periculis liberentur fluminis et paludium, cum vir dei confidencia multa respondit: Potens est deus si placet sue dulcedinis fugatis tenebris beneficium impendere lucis. Vix sermonem compleverat et ecce tanta lux affuit, ut non solum viam videret sed et plurima circumquaque, donec ad hospicium cum hymnis et dei laudibus perveniret. Sic sanctitatis viri dei sensibus omnis mundi machina deserviit.

Licet in eo fulgeret prerogativa virtutum humilitas, tamen in ipso precipuum videbatur assequuta dominium. In propria reputacione non erat nisi peccator, cum in virtute speculum esset et splendor omnimode sanctitatis, dona dei pectoris archano celabat, ne pateret glorie quod occasio posset esse ruine, studebat summopere in oculis suis aliorum vilescere et defectus in se latentes publica confessione detegere, cum enim semel infirmitate gravatus, rigore abstinencie pro recuperanda sanitate modicum relaxasset, convalescens verus sui contemptor, ad proprie carnis animatus contemptum. Non est enim conveniens ut populus abstinentem me credat, et ego carnaliter reficiar in occulto, surrexit ergo et in platea civitatis Asisii populo convocato, solempniter cum fratribus multis, maiorem ingressus ecclesiam, funeque ad collum ligato nudum cum femoralibus suis nudum in oculis omnium se trahi precepit usque ad lapidem ubi malefactores puniendi consueverant collocari, super quem conscendens licet quartanarius esset et debilis, acerbi frigoris tempore cum multo vigore animi predicavit sequentibus assistentibus, non tamquam spiritualem honorandum, sed tamquam carnalem et glutonem ab omnibus contempnendum, qui autem convenerant et eius austeritatem noverant, humilitatem huius magis admirabilem quam imitabilem predicabant. Ut autem totum tempus constaret in meritum, generali cedens officio guardianum pecyt, cuius voluntati per omnia subiaceret, asserens quod verus obediens nullum tempus sine lucro transiret, unum et fratri cum quo erat solitus erat obedienciam promittebat quam novicio obedire patiens, quanto inquiens contemptibilior residet, tanto magis humilitatis obedientis placet, agebat enim in placacione casus in laude paupertatis in humilitate subditi autem lucrum est, cum ego precatus, plus quam lucris intendimus cum ante prius tempus ad lucrum, quia non in se et in aliis humilitatem cunctis preferebat honoribus, amator humilium altis dignum iudicavit fastigiis, cum enim vir eximie sanctitatis frater pacificus, cum beato francisco ferventer oraret, assertu in quadam ecclesia derelicta in extasi factus vidit inter multas in celo sedes unam ceteris digniorem, preciosis ornatam lapidibus miratusque multe precelsi refulgenciam throni, anxia cepit cogitacione perquirere, quis ad illum deberet assumi. Audivit interea hanc vocem dicentem sibi: sedes ista una de ruentibus angelis fuit, et nunc humili servatur francisco, memor deinde visionis in via ab eo quesivit, quid de se ipso sentiret, ad quem humilis franciscus, respondit videor mihi esse maximus peccatorum. Cum cum frater diceret ex adverso quod hoc non posset sana conscientia nec dicere nec sentire, subiunxit: Si quantumcumque sceleratum hominem tanta secutus fuisset Christus misericordia prosequutus, arbitror sane quod multo plus quam ego gracior deo foret, apud ymolam episcopum addiit et humiliter postulat

ut cum ipsius beneplacito possit populum ad predicacionem vocare, cui episcopus dure respondens. Sufficit inquit, frater, quod ego predico populo meo. Inclinavit frater caput verus humilis, et foras egressus, post modicam horam regreditur. A quo cum episcopus quasi turbatus inquireret, quid iterato vellet, humili tam corde quam voce respondit. Domine si pater filium uno expulerit hostio, alio sibi reintrandum est. Humilitate victus episcopus alacri vultu eum amplexatus est dicens. Tu et omnes fratres tui de cetero in episcopatu meo generali mea licencia predicetis, quia illud humilitas sancta promeruit. Abhorrebat sanctus cum superbia inobedienciam pessimam prolem. Cum enim semel in fratrem quendam qui contra legem obediencie fecerat, sibi pro correctione ablato capucio vere compunctionis signa videret, ad indulgendum ei amore sancte humilitatis inductus est. Verum ne facilitas venie incentivum esset aliis delinquendi, ablatum fratri capucium in medio flammarum proici iussit, ut omnes adverterent qualiter vindicanda sit inobediencia proterva. Postquam autem per horam fuit capucium in medio flammarum, precepit cum igne detrahi reddique fratri. Mirabile dictu, extrahitur capucium de medio ignis, nullum habens adustionis vestigium. Hoc namque deus miraculo sibi virtutem et humilitatem penitencie commendans.

vii^a de amore paupertatis et [illegible] defectu[illegible]

Paupertatem filio dei vir sanctus familiarem attendens, et iam quasi toto orbe repulsam, caritate sibi studuit desponsare perpetua. Nemo tam auri quam iste cupidus paupertatis, in hoc precipue suus offendebat aspectus, si quando videret in fratribus quod paupertati non per omnia consonaret. A principio religionis usque ad mortem, tunica, cordula et femoralibus dives, hiis contentus fuit. Christi Ihesu paupertatem et matris frequenter cum lacrimis revocabat ad mentem. Hanc virtutem asserens esse reginam, quare in rege regum et in regina matre eius tam prestanter effulsit. Nam et fratribus in consilio querentibus que virtus magis amicum redderet Christo, quasi secretum sui cordis aperiens respondebat. Paupertatem fratres specialem [medicus] noveritis viam esse salutis, humilitatis fomentum, perfectionis quoque radicem, cuius est fructus multiplex sed occultus. Hic enim est evangelicus ager thesaurus absconditus, pro quo emendo vendenda sunt omnia. Tanta in loco sancte Marie de Porciuncula inopia convenit, ut non posset supervenientibus fratribus secundum necessitatis exigenciam provideri. Adiit virum dei vicarius suus, allegans penuriam fratrum, et petens ut ingredientium noviciorum res aliquas reservare liceret, ad quas recurrere possent tempore opportuno. Ad quem vir fratrum consilii non ignarus. Malo te altare virginis glorioso nudare, cum necessitas id requirit, quam contra paupertatis votum et observanciam evangelii vel modicum aliquid attemptare. Gracius enim habebit virgo beata sui evangelii perfecte servato consilio, suum altare detegi, quam altari vestito filii sui promissum consilium pretermitti. Transiens per Apuleam iuxta Barum invenit fundam in via, que plena esset denariis tumefacta. Monetur a socio et instanter inducitur ut bursam tollat et pecuniam pauperibus eroget. Renuit homo dei, commentum affirmans esse diaboli, et frater suadere rem meritoriam, sed peccatum aliena scilicet surripere et donare. Recedentes autem opportune molestatus frater inaniter pietate delusus, qui quasi condolenda pauperum penuria non curaret. Acquievit tandem vir humilis reddire ad locum, non ut voluntatem fratris perficeret, sed ut detegeret diabolicam fraudem. Consistens quasi post oracionem iubet socio illam levare. Tremens factus frater obstupuit, diabolicum iam presentiens monstrum.

Propter obedienciam tamen manum extendit ad bursam, et ecce serpens non modicus de bursa exiliens simul cum ipsa evanescens, diabolicam fratri decepcionem monstravit. Tunc ait vir sanctus ad socium. Pecunia servis dei, o frater, nichil aliud est quam diabolus et coluber venenosus. In paupertate ceteros cupiebat excedere, qui ex ipsa didicerat inferiorem se omnibus reputare. Si quem pauperiorem se quicquam secundum exteriorem habitum cerneret, semetipsum protinus arguens excitabat ad simile, tanquam si emula paupertate concertans se timeret vinci ab illo. Accidit ut pauperculum quendam obvium haberet in via, cuius cum nuditatem aspiceret, compunctus corde lamentabili voce dixit ad socium. Magnam verecundiam intulit nobis huius inopia, quia nos paupertatem pro magnis diviciis elegimus, et ecce relucet in isto. Elemosinis hostiatim quesitis utebatur multo libencius quam oblatis. Si quando a magnis personis invitabatur, per vicinos prius panis fragmenta petebat. Sic ditatus inopia discumbebat. Et cum id aliquando fecisset invitatus a domino Hostiensi, qui Christi pauperem precipuo amplexabatur affectu, conquerenti episcopo quod suo derogasset honori, respondit. Magnum mi domine vobis honorem exhibui, qui maiorem dominum honoravi. Fratres autem exhortans ad mendicandum aiebat. Ite quia hac novissima hora fratres minores commodati sunt mundo, ut electi in eis impleant unde audire queant. Quod uni ex fratribus meis minimis fecistis, mihi fecistis. Iocunde proinde dicebat sub fratrum minorum titulo mendicare, quem in retribucione iustorum Christus tam signanter expressit. Dicebat quoque in sanctis pauperibus propheciam esse impleri. Panem angelorum manducavit homo. Illum sane panem angelicum esse dicebat, quem pro dei petitum amore, et sanctis suggerentibus angelis pro eius caritate largitum, sancta paupertas colligit hostiatim. Tempore quo infirmus iacebat apud Arelate, opportuno eum frequentabat obsequio. Cum autem Christi pauper impotens esset ad impendendam mercedem, pius deus vice eius pauperis compensavit. Medici enim domus, quam ex omni suo lucro de novo construxerat, a summo scissa usque deorsum minabatur ruinam. Ille vero de sancti meritis plene confidens petivit aliquid sibi concedi, quod vir dei manibus contrectasset. Cum igitur modicum de capillis ipsius posuisset de sero intra muri scissuram, mane eam invenit tanta soliditate conclusam, ut nec reliquias ibi positas posset extrahere, nec scissure vestigium aliquod invenire. Alio tempore pauperis cuiusdam subvectus asello, cumque vir ille asperioris vie et estus sitis ardore deficeret, cepit clamare post sanctum. Ecce morior inquit siti, nisi poculi alicuius beneficio continuo refocillet. Absque mora vir sanctus prosilivit de asino, et flexis in terra genibus palmas tetendit ad celum, orare non cessans donec se intellexit auditum. Demum festina inquit vade ad petram, et illic aquam vivam invenies. Stupenda dei dignatio. Poculum hausit homo de saxo durissimo. Aque decursus ibi ante non fuit, sed nec deinceps a diligenter querentibus potuit inveniri.

viii^a de pietatis affectu [illegible]

Pietas que ad omnia valet, adeo cor Francisci repleverat et penetraverat viscera, ut totum videretur virum dei sibi dominium vendicasse. Hec est que ipsum per devocionem sursum agebat in deum, per compassionem

transformabat in xpm/ p compassionem inclinabat ad p/
ximum · p universalem conciliationem/ ad singula
refigurabat ad innocentie statum/ specialiter uero pre
mouebatur ad animas/ sanguine xpi redemptas quas
cum cerneret inquinari/ aliqua sorde peccati tanta
miseracionis teneritudine deplorabat · ut eas qui
ui i xpo cottidie parturiret/ et hec precipua ipsum cau
sa precipua venerandi verbi dei ministros · qui semen
fructum suo defuncto · xpo scilicet crucifixo/ pia sollicitudine
suscitent · afflictis quibuscumque/ mira affiniebatur
compassionis dulcedine suaue clemencia habebat inge
nitam/ quam duplicabat super infusa xpi pietas
liquescebat animus eius ad pauperes et infirmos
et quibus non poterat manum/ exhibebat affectum
in eis effigiem xpi perspiciens/ huic semel matellum occa
sione infirmitatis/ occurrit pauper quidam cuius inopia
oculo clementi conspecta · ait ad socium · oportet matellum
reddere pauperi isti · quia istius est/ mutuo igitur ipsum
accepimus · donec pauperiorem invenire contingeret,
socius autem pii patris necessitatem considerans/ pertinaciter
obsistebat ne prouideret alii se neglecto/ at
ille/ pro furto mihi ait reputo/ a magno elemo
sinario imputandum · si hoc quod fero non dedero
magis egenti/ nulli prorsus rei parcebat · nec tu
nicas nec matellis/ nec libris/ nec paramentis
altaris · quin hec omnia ad implenda pietatis officia
indigentibus largiretur/ sepius cum oneratis in via
pauperibus imbecilles humeros/ oneribus supponebat
consideratione quoque oppressione originis/ hudinariori pie
tate repletus/ eas ceterum libet pura fratres ut so
rores appellabat nominibus · pro eo quod sciebat eas
unum secum habere principium/ illas autem visceroso
complexabatur et dulci · que xpi mansuetudinem pia
similitudinem naturali pretendunt/ vel figure significa
tione figurant/ redemit frequenter agnos · qui
ducebantur ad mortem · illius memor agni
mitissimi/ qui ad occisionem duci voluit pro
peccatoribus redimendis/ Hospitato viro dei apud
monasterium sancti vereiundi/ in episcopatu eugubii/
oviculam agniculum peperit/ aderat sus ferocissima
que rapaci eum morsu necauit/ quo audito pius pater
mira compassione commotus/ et agni sine macula
recordatus lamentabatur pro morte agniculi · o
heu mi frater agnicule/ animal innocens xpm hominibus
representans maledicta sit illa impia · que te interfecit
nullusque de ea comedat homo vel bestia/ statim
cepit infirmari porca malefica/ et tribus diebus
corporea pena exsolvens/ ultricem tandem pertulit
necem · proiecta autem in vallum monasterii · ibique
longo tempore iacens ad modum tabule desiccata/ nulli
fuit esca famelico/ iter faciens iuxta ciuitatem
senensem magnum ovium gregem invenit in pascuis
quas cum salutasset iuxta morem/ relicto pastu
cucurrerunt omnes ad eum/ et leuantes capita sua/ erectis
in eum luminibus intendebant et tum fecerunt ei applau
sum ut non solum pastores sed fratres et mirarentur/
apud portiunculam oblata oue/ amore suscepit simplicita
tis et innocentie · monebat eam vir pius/ ut di
uinis intenderet laudibus/ et ab omni fratrum offensa
caueret · illa uero quasi sancti pietatem perpenderet/ audiens
fratres in choro cantare ecclesiam ingrediens/ sine
alicuius informatione flectebat genua/ balatum
emittens ante altare virginis/ matris agni/ ac si eam
salutare gestiret/ insuper cum eleuaretur sacratissi
mum xpi corpus flexis curuabat poplitibus · tanquam si
reuerens pecus de irreuerencia indeuotos argueret/

xpi deuotos ad sacramenti reverentiam inuitaret/ i urbe agnicu
lum quem tenebat ob reuerentiam agni dei/ nobili matrone
domine scilicet Jacobe de septem soliis/ in suo recessu commendandum
commisit · agnus uero quasi in spiritualibus eruditus a sancto · domine
ad ecclesiam sancti eunti · stanti et reuertenti sociatus
inseparabiliter coherebat/ si matutinali hora domina tar
daret exsurgere agnus consurgens impellebat eam
cornulis/ et balatibus excitabat gestans gestibus
ad orans et nutibus/ ut a certo apparet/ sic agnus
francisci discipulus/ magister deuocionis effectus · ut
mirabilis et amabilis domina seruabat/ apud grecium
oblatus ei lepusculus/ qui libere in terra positus
ut posset quo vellet effugere · vocante se patre be
nigno in sinum illius properato cursu saltauit · quem ipse
pio cordis affectu circumfouens eidem compati quasi ma
dulcique allocutione commonitum/ ne se iterum capi per
mitteret liberum abire permisit · cumque pluries in terra
positus · ut abscederet semper in sinum patris rediret
iussit eum deferri ad loca solitudinis vicinora/ cu
niculus item captus cumque oblatus cum ceteros fugeret
manibus eius et sinum se domestica securitate commi
sit · in lacu rateno aquaticam auem/ piscator ei
attulit · quam cum libenter susceptam apertis invitaret
manibus ad recessum/ nec ita vellet abire/ erectis
in celum oculis diu in oratione permansit · demum quasi a
longe ad se reuersus/ dulciter iterato mandauit
auicule ut diuinum laudatura recederet · tunc suscep
ta cum benedictione licencia avolauit/ in eodem lacu simi
liter oblatus est ei piscis magnus/ quem solito more
fratrem vocans in aqua reposuit/ iuxta nauem piscis
uero · coram viro dei in aqua ludebat · et quasi amore illius
allectus nullatenus recessit a naui/ nisi prius ab eodem
cum benedictione licencia sibi data · deambulans quodam
iuxta paludes venetiarum/ invenit maximam auium mul
titudinem residencium et canencium in virgultis · quibus
visis dixit ad socium/ sorores aves laudant creatorem
suum · nos quoque in medio earum/ se mutuo audire non
poterant/ conuersus vir sanctus dixit/ ad aues/ sorores
aues/ a cantu cessate · donec laudes deo debitas per
soluamus/ at ille continuo tacuerunt/ dei uero laudibus
persolutis cantum/ cantare de viro licencia resumpserunt/ apud
sanctam mariam de portiuncula/ apud cellam eius cicada
residens et decantans/ cum seruum dei qui et in paruis
rebus magnificenciam creatoris admirari didice
rat · ad diuinas laudes frequencius excitaret · ab
eodem quadam die/ vocata velut edocta celitus super
manum volauit ipsius · cui cum dixisset canta soror
mea cicada et dominum creatorem iubilo tuo lau
da · canere cepit nec destitit donec iussu patris
ad propria revolauit/ mansit autem octo diebus ibidem
die quolibet veniendo cantando et recedendo eius
iussa perficiens/ eidem seruus infirmo fasianus quidam
de nouo captus transmissus est viuus · qui ingt tunc
ut virum sanctum audiuit et vidit tanta illi affabili
tate cohesit · ut nullo modo pateretur ab eo segrega
ri · a pluribus manibus extra locellum fratrum in vinea positus
ut abiret · rapido semper cursu/ redibat ad patrem
tanquam si ab eo omni fuisset tempore educatus · deinde cuidam
sancti viri deuoto collatus/ velud sibi molestum
foret a pio patris absentari conspectu/ escam recusa
uit omnino · reportatus tandem ad famulum dei/ sta
tim ut conspexit eundem alacritatis ostensis gesti
bus auide manducauit/ cum ad heremum peruenisset
aluerne pro quadragesima celebranda/ ad
honorem michaelis diuersi generis aues circa
ipsius cellulam volitantes cum cantu sonoro et letitie

gestibus qui de eius adventu gaudentes / prez piu in-
tare ac alicere videbatur ad moram / quo viso dixit
ad socium eterno fratri voluntatis esse divine, quod hic aliquan-
diu commoremur / tum sorores aviculae de nova vi-
detur provincia consolari, cum quo cohereret ibi moram
falco ibidem nidificans / magno se illi amicitie
federe copulavit. Nam semper nocturno tempore in quo
vir sanctus ad divina officia surgere solitus erat, cantu
suo preveniebat, et sono / cum vero servus Christi infirmita-
te plus solito gravaretur / parcebat falco nec tam
tempestivas indicebat vigilias / moram faciens
in territorio Grecii / cernens luporum multitudinem
non modo bruta vorare sed et homines / grandinem quoque
blada et vineas devastare dixit ad eos / ad hono-
rem et laudem omnipotentis dei fideiubeo vobis quod
pestilencia hec omnis abscedet, si vera confessione
premissa dignos faciatis penitencie fructus
faciunt quod iubetur. nec molestie quoque luporum in-
tulere vel grandines. ymo quod magis est si qua
vicinorum arva grando preteriret / istorum fines
appropinquans finiebat ibidem vel in partem aliam
divertebat

Amicus sponsi
Franciscus / totus quasi quidam carbo ignitus
divini amoris flamma videbatur ab-
sortus / subito enim ad auditum amoris
divini excitabatur / afficiebat et inflammabat quasi plectro
vocis extrinsece / corda cordis interior tangeretur
talem pro elemosinis censum / offerre nobilem pro-
digalitatem dicebat. et eos qui minus ipsum quam denarios
reputarent esse stultissimos. pro eo quod solius divini
amoris inestimabile precium / ad regnum celorum sufficit
ad comparandum / et eius qui nos multum amavit
multum sit amor amandus. Ut autem ex omnibus exci-
taretur ad amorem divinum / exultabat in cunctis operibus
plasmatoris. et per iocunditatis spectacula in vivifi-
cam consurgebat rationem et causam. contuebatur in pulchris
pulcherrimum. et per impressa rebus vestigia pro-
sequebatur ubique dilectum / de omnibus sibi scalam
faciens. per quam conscenderet ad apprehendendum eum
qui est desiderabilis totus. inaudite namque devotionis
excessu fontalem illam bonitatem in creaturis sin-
gulis degustabat. et quasi celestem concentum perciperet /
in consonancia virtutum et actuum eis datorum / ad deum ipsas
ad laudem domini more prophete David dulciter horta-
batur / Ihesus Christus crucifixus intra mentis sue ubera ut mirre
fasciculus iugiter morabatur / in quem optabat per
excessivum amoris incendium totaliter transformari /
videbatur enim sibi quasi iugi poculis ipsius salvato-
ris sentire presenciam / sicut sociis aliis familiariter reve-
lavit / flagrabat ergo situm divina corporis. fervore
omni medullarum / stupore admirans. per maxime
illam clarissimam dignacionem et dignissimam cla-
ritatem / sepe communicabat et tam devote ut alios
devotos efficeret / dum ad immaculati agni degus-
tacionem suavem quasi spiritu ebrius in mentis plurimum rapi-
ebatur excessum / matrem domini indicibili complecteba-
tur amore. eo quod dominum maiestatis nobis fratrem
effecerit. quam per ea sumus consecuti misericordiam / ad hono-
rem quoque ipsius a festo apostolorum Petri et Pauli
usque ad festum assumpcionis / devotissime ieiunabat.
/ angelicis spiritibus igne ardentibus / ad excedendum in deum
et electorum animas inflammandis inseparabili erat amore
coniunctus / et ad honorem ipsorum ab assumpcione virginis
xl^ta diebus ieiunans / oracioni iugiter insistebat. sed
archangelo Michaeli specialiter erat amore devocior

eo quod animarum representandarum haberet officium / et fervidum zelum
/ ad salutem omnium salvandorum / ex recordacione sanctorum omni-
um tamquam lapidum ignitorum in deificum recalescebat incen-
dium. omnes apostolos et precipue Petrum et Paulum propter fervi-
dam caritatem qua habuerunt ad Christum / summa de-
vocione complexans ad eorum honorem specialem quadrage-
simale ieiunium domino dedicabat. non habebat aliud Christi
pauperculus / nisi duo minuta corpus scilicet et animam
que posset liberali caritate largiri et cottidie
offerens. per rigorem ieiunii corpus / per ardorem desi-
derii spiritum ymmolabat / exterius in atrio sacrifi-
cans holocaustum. et in templo interius concremans
thimiama / salutem animarum nichil preferendum esse
dicebat. id maxime probans. quod unigenitus
dei pro animabus dignatus fuit in cruce pendere /
unde nec se Christi reputabat amicum / nisi animas fo-
veret. quas ille redemit. hinc sibi in oracione luc-
tamen in predicacione discursus. in exemplis dandis
excessus / fervente quoque caritatis incendio.
gloriosum martyrum emulabatur triumphum. in quibus
nec amoris flamma nec fortitudo potuit in-
firmari / desiderabat proinde et ipse per martyrii
flammam domino se offerre viventem ut Christo pro
nobis morienti rependeret vicem amoris / Sexto
namque conversionis sue anno ut Saracenis. et
aliis infidelibus predicaret fidem / navem ascen-
dit. et ad partes Syrie transfretaret. ad partes
autem Slavonie contrariis ventis impulsus et de-
fectu navigii suo fraudatus desiderio / nautas
Anconam tendentes / ut amore dei eum secum duce-
ret exoravit. at illis propter expensarum defectum
recusantibus pertinaciter. assumit quendam victus
necessaria secum ferens. et quendam timentem deum
de navi ad se vocatum sic allocutus est.
Hec omnia pro pauperibus fratribus navi latenter
ingressis conserva fideliter / ac necessitatis tempore
ministra. sicque factum est. ut propter ventorum im-
petus nusquam applicare valentibus consumptis
cybariis. sola superessent pauperi collata Fran-
cisco / que cum essent permodica diebus plurimis
sufficere. in tantum divina virtute susceperunt
augmentum / deinde versus Marochium secundo iter arri-
puit / ut Mamolino et genti eius Christi euangelium
predicaret. si quo ad concupitam palmam vale-
ret attingere. tanto desiderio ferebatur. ut quam-
vis esset imbecillis corpore / peregrinacionis sue preiret
comitem. sed in Yspania gravissima egritudine impeditur. Ter-
tio tandem conversionis sue anno ad partes Syrie pergens
multis se periculis constanter exposuit. ut Soldani Ba-
bilonie posset adire presenciam. exierat enim a Soldano
crudele edictum / ut qui caput Christianum afferret
bizancium aureum pro mercede reciperet / at intrepidus
Christi miles castris hinc inde in campo locatis / iter
arripuit. mortis pavore non territus sed deside-
rio provocatus procedente itaque eo cum fratre
Illuminato viro utique luminis et virtutis / occur-
rerunt satellites Saracenorum. et servos dei feraliter con-
prehensos crudeliter ac contemptibiliter per-
tractant / afficientes contumeliis affligentes ver-
beribus et vinculis alligantes / adductos vero
coram se Soldanus interrogat a quibus et ad quid et quali-
ter missi essent / Sed intrepido corde respondit Christi famulus
Franciscus. non ab homine. sed a deo se fore transmissum
ut ei et populo suo viam salutis ostenderet / et annunciaret
euangelium veritatis / tanta vero mentis constancia
tantoque fervore spiritus predicto Soldano predicavit deum

trinum et unum et salvatorem omnium Jhesum Christum. Quem solda-
nus admirandum in viro dei fervorem conspiciens
et virtutem libenter ipsum audiebat et ad moram fa-
ciendam cum eo instancius invitabat. Christi vero servus superno
illustratus oraculo: si vis inquit converti tu cum populo tuo
ad Christum, ob ipsius amorem vobiscum libentissime
commorabor. Quod si hesitas pro fide Christi legem Maco-
meti dimittere, iube ignem accendi permaximum
et ego cum sacerdotibus tuis ignem ingrediar, ut vel
sic cognoscas que fides certior et sanctior sit te-
nenda. Ad quem soldanus: non credo quod aliquis de sacer-
dotibus meis se vellet igni pro fide sua defen-
dendam exponere vel genus aliquod subire tor-
menti. Viderat enim quendam de presbiteris suis virum
autenticum et longevum hoc audito verbo statim
de suis aufugisse conspectibus. Ad quem vir sanctus: si
michi velis promittere pro te et populo tuo quod
ad Christi cultum si igne illesus exiero veniatis, ignem
solus intrabo. Et si combustus fuero meis imputetur
peccatis; si autem divina me protexerit virtus, Christum dei
virtutem et sapienciam verum deum et dominum cognoscatis.
Soldanus autem optionem hanc accipere non audere
respondit, quia sedicionem populi formidabat. Obtu-
lit autem ei multa munera preciosa, que paupertatis a-
mator sprevit omnia quasi lutum. Ex quo soldanus ad-
miracione permotus maiorem erga ipsum devocionem
concepit. Rogavitque devote famulum Christi ut predicta
susciperet pro salute ipsius christianis pauperibus vel ecclesiis
eroganda. Ipse vero quia pondus fugiebat pecunie
et in animo soldani vere pietatis non videbat ra-
dicem, nullatenus acquievit. Videns et se non proficere
in conversione gentis illius, ad partes fidelium divina
revelacione premonitus remeavit. Sicque factum est
ut Christi amicus mortem pro ipso viribus totis exquire-
ret et tamen nullatenus inveniret, ut et merito non
careret optati martirii et insignitus servaretur
in posterum privilegio singulari.

[illegible] de studio et virtute oracionis beati francisci

Senciens quia famulus franciscus corpore iam
ad terrena pro Christi amore totus esset in-
sensibilis factus, ne foret absque consola-
cione dilectissime sine intermissione
orans spiritum deo contendebat habere presentem. Erat quidem
oracio contemplandi solacium dum supernarum circuiens
mansionum angelorum concivis iam factus fervido desi-
derio querebat dilectum, nullatenus credebat sine ipsa in
dei prosperari. Hunc ideo [illegible] modis quibus poterat fratres suos
ad eius studium excitabat. Nam ambulans et se-
dens, intus et foris, laborans et vacans, oracioni a-
deo erat intentus, ut illi videretur non solum quicquid erat in eo cor-
dis et corporis verum eciam operis et temporis de-
dicasse. Solitus erat nullam visitacionem spiritus cum negligencia
preterire, sique cum offerebatur sequebatur eam et quamdiu
dominus concedebat dulcedine perfruebatur oblata. Suspen-
debatur multociens tanto contemplacionis excessu, ut
supra semetipsum raptus, ut ultra humanum sensum
aliquid senciens, quid ageretur circa se exterius penitus
ignorabat. Transiens namque per burgum sancti Sepul-
chri castrum utique populosum pro debilitate corporis
subvectus asello obvias habuit turbas in eum pro devoci-
one ruentes. Tractus autem et detentus ab eis compulsus
quoque ac multipliciter attractus insensibilis videbatur
ad omnia et velud exanime corpus de hiis que fiebant circa
ipsum nichil penitus advertebat. Unde cum iam diu tran-
sito castro turbisque relictis pervenissent ad quandam domum

alium leprosorum, quasi aliunde rediens celestium contemplator so-
licite requisivit quando appropinquaret ad burgum. Mens quidem
ipsius in celestibus fixa splendoribus varietates non senciebat
locorum nec temporum nec occurrencium personarum. Quod ipsi accidisse
frequencius sociorum eius experiencia multiplex compro-
bavit. Et quia in oracione perceperat sancti spiritus desiderata presenciam
tanto familiarius se offerentem precantibus quanto plus in-
venit elongatos a strepitu mundanorum, ideo loca
solitaria querens ad solitudines et ecclesias derelictas
oraturus nocte pergebat. Ubi demonum pugnas horri-
biles frequenter sustinuit, qui secum sensibiliter confli-
gentes nitebantur ipsum ab oracionis studio perturbare.
Sed quanto forcius impetebatur ab hostibus tanto ferventior
reddebatur in prece fidenter dicens ad Christum: sub umbra ala-
rum tuarum protege me a facie impiorum qui me afflixerunt. Ad demones
autem: facite quicquid in me valetis maligni spiritus et
fallaces. Non enim potestis nisi quantum vos manus superna
relaxat, et ego ad perferendum omnia que ille infligenda
decreverit cum omni iocunditate paratus assisto. Quam
mentis constanciam superbi demones non ferentes absce-
debant confusi. Vir autem dei solitarius remanens et paca-
tus nemora replebat gemitibus, loca spargebat lacri-
mis, pectora manu tundebat et occulciora secreta-
rum nactus confabulabatur cum domino suo. Ibi respondebat
iudici, ibi supplicabat patri, ibi colloquebatur amico, ibi
quoque a fratribus pie eum observantibus aliquociens auditus est
clamorosis gemitibus apud divinam pro peccatoribus inter-
pellare clemenciam, deplorare et alta voce quasi coram
positam dominicam passionem. Ibi visus est nocte orans
manibus ad modum crucis protensis toto corpore sublevatus
a terra et nubecula quadam fulgente circumdatus,
ut illustracionis mirabilis intra mentem mira
circa corpus perlustracio testis esset. Ibi et sicut certis est
comprobatum indiciis incerta sibi et occulta divine sapiencie
pandebantur, quamvis illa non vulgaret exterius nisi quantum Christi
urgebat caritas et proximorum utilitas urgebat exige-
bat. Dicebat enim: pro levi mercede rem inprecabilem
contingit amitti et illum qui dedit ad non dandum faci-
le provocari. Cum a privatis reddibat oracionibus, quibus
pene in virum alterum mutabatur summopere stude-
bat conformare se ceteris, ne forte quod foris ostenta-
tura favoris nutus [illegible] evacuaret. Cum in
publico subito afficeretur visitatus a domino, semper aliquid
obiciebat adstantibus, ne sponsi familiares a-
tactus forinsecus vulgarentur. Exercaciones gemi-
tus ductos anhelitus extrinsecos nutus orans
inter fratres devitabat omnino, sive quia diligebat se-
cretum, sive quia adulteriora revertens totus fere-
batur in deum. Sepe familiaribus dixit: quando servus dei
orans visitatur divinitus dicere debet: istam conso-
lacionem michi peccatori et indigno de celo misisti, domine,
et ego illam tue committo custodie, quia thesauri
tui me sencio esse latronem. Orante viro dei in loco
de porciuncula contingit Asisinatem episcopum venire
ad eum ut erat solitus visitandum, qui mox ut
locum fuit ingressus ad cellam viri dei presumpcione debito
fidentius accessit, pulsoque hostiolo intraturum
se ingerens cum caput immisit sanctumque orantem
aspexit. Repentino tremore concussus obrigescen-
tibus membris et loquelam amisit, subitoque volun-
tate divina compulsus foras propulsus retrogrado
pede procul abductus est. Stupefactus episcopus ad fratres
festinavit ut potuit, deoque sibi restituente loquelam
primo verbo confessus est culpam. Contingit abbatem sancti Iustini de
comitatu Perusii obviare famulo Christi de salute anime

collationem facere, et suam allocutione completa orationis suffragium impetrare. Pace itaque discedente abbate, dixit fidelis Franciscus ad socium: Expecta frater modicum, quia debitum volo solvere quod promisi. Orante autem illo, subito abbas insolitum calorem et dulcedinem hactenus inexpertam sensit in spiritu, itaque in excessum mentis effectus totus a seipso in deo defecit. Parva morula destitit, et ad se reversus virtutem orationis sancti Francisci cognovit, et multis retulit novitatem miraculi. Solitus erat vir sanctus horas canonicas non minus timorate quam devote persolvere. Nam licet oculorum, stomachi, splenis et epatis egritudine laboraret, nolebat tamen muro vel parieti inherere dum psalleret. Si quando esset in itinere constitutus, figebat gradum, nec hoc propter pluviarum inundantiam omittebat. Dicebat enim: Si quiete comedit corpus cibum suum, futurum cum ipso vermium esca, cum quanta pace ac tranquillitate accipere debet anima cibum vite. Graviter se putabat offendere, si quando in oratione deditus vanis fantasmatibus interius vagaretur. Fecerat vasculum unum ut minutias temporis ne omnino excideret occuparet. Quod cum dicenti quandam in memoriam veniens paululum ipsius animum distraxisset, motus fervore spiritus vasculum igne combussit dicens: Sacrificabo illud domino, cuius sacrificium impedivit. Psalmos cum tanta mentis ac spiritus attentione dicebat, quasi deum presentem haberet, et cum nomen domini in ipsis occurreret, pre suavitatis dulcedine labia sua lingere videbatur. Fratribus quoque persuasit aliquando ut omnes cedulas scriptas ubicumque repertas colligerent, mundoque loco reponerent, ne forte sacrum illud nomen contingeret conculcari. Nomen autem Ihesu cum exprimeret vel audiret, iubilo quodam repletus interius, totus videbatur exterius alteratus, ac si mellifluus sapor gustum vel armonicus sonus ipsius immutasset auditum. Contigit anno tertio ante ipsius obitum, ut memoriam nativitatis Christi Ihesu ad devotionem excitandam apud castrum Grecii disponeret agere, cum quanta magis solempnitate valeret. Ne vero hoc novitati posset ascribi, a summo pontifice petita et obtenta licentia, fecit preparari presepium, fenum, bovem et asinum ad locum adduci. Advocantur fratres, adveniunt populi, personat silva voces, et venerabilis illa nox luminibus copiosis, laudibus sonoris ac consonis splendens efficitur et solempnis. Stabat vir dei coram presepio pietate repletus, respersus lacrimis et gaudio superfusus. Celebrantur missarum solempnia super presepe, levita Christi Francisco sacrum evangelium decantante. Predicat deinde populo circumstanti de nativitate pauperis regis, quem cum nominare vellet, puerum de Bethleem pre amoris teneritudine nuncupabat. Miles autem quidam virtuosus et verax, qui propter Christi amorem relicta seculari militia viro dei magna fuit familiaritate coniunctus, dominus Johannes de Grecio, se vidisse asseruit puerulum quendam valde formosum in illo presepio dormientem, quem beatus pater Franciscus ambobus complexans brachiis excitare videbatur a sompno. Sic excitata sunt corda in Christi fide torpentia, et fenum presepii reservatum a populo mirabiliter sanavit bruta languentia, et alias repulit pestes diversas.

De intelligentia scripturarum et spiritu prophetie

Ad tantam autem mentis serenitatem indefessum orationis studium cum continua exercitatione virtutum virum dei perduxerat, ut quamvis non haberet sacrarum litterarum peritiam per doctrinam, eterne tamen lucis irradiatus fulgoribus, scripturarum profunda miro intellectus scrutaretur acumine. Et ubi magistralis scientia foris stat, affectus introibat amantis, et penetrabat mysteriorum abscondita. Legebat quandoque in libris sacris, et quod animo semel iniecerat, tenaciter imprimebat memorie, quod continue ruminabat devotionis affectu. Et circa studium fratrum: Volo, inquit, fratres meos discipulos evangelicos esse, sicque in notitia veritatis proficere, quod in simplicitatis puritate concrescant, ut simplicitatem columbinam a prudentia serpentina non separent, quos magister eximius ore suo benedicto coniunxit. Interrogatus semel a quodam religioso viro theologie doctore de quibusdam questionibus difficilibus, intellectu tanta claritate doctrine divine sapientie patefecit archana, ut ille peritus stuperet, et cum admiratione referret: Vere theologia sancti patris istius puritate ac contemplatione tanquam alis in altum subvecta est aquila volans, nostra vero scientia ventre graditur super terram. Licet enim imperitus esset sermone, scientia tamen plenus enodabat dubia questionum, et abscondita producebat in lucem. Nec absonum scripturarum accepit intellectum, cum per imitationem Christi perfectam veritatem earum descriptam gestaret in opere, et per sancti spiritus unctionem plenariam doctorem earum apud se haberet in corde. Adeo in ipso claruit spiritus prophetie, ut previderet futura, et cordium contueretur occulta, absentia quoque velud presentia cerneret, et se presentem absentibus mirabiliter exhiberet. Tempore enim quo Damiatam christianorum obsidebat exercitus, dum christiani pararentur ad pugnam, Christi servus vehementer ingemuit, dixitque socio: Si belli fuerit attentatus congressus, non cedet prospere christianis. Verum si hoc dixero, fatuus reputabor. Cui socius respondit: Frater, pro minimo tibi sit ut ab hominibus iudiceris, quia non nunc incipis fatuus reputari. Exonera conscientiam tuam, et deum magis time quam homines. Quo audito exiliens Christi preco salutaribus monitis christianos aggreditur, prohibet bellum, denuntiat casum. Fit veritas in fabulam, induraverunt cor suum et noluerunt reverti. Congreditur, committitur et bellatur, totaque in fugam convertitur acies christiana, finem belli obprobrium reportans, non triumphum. Tanta vero strage christianorum imminutus est numerus, ut circa vj milia fuerint inter mortuos et captivos. In quo evidenter innotuit, quod spernenda non erat sapientia pauperis, cum anima viri iusti enuntiaret aliquando vera, quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum. Alio tempore cum post reversionem ipsius de ultra mare Celanum predicaturus accederet, miles quidam supplici cum devotione cum instantia magna invitavit ad prandium. Et cum tota familia ad eius exultasset ingressum, antequam cibum sumeret, iuxta morem vir mente devotus offerens deo preces oculis stabat elevatis in celum. Oratione completa hospiti ad partem vocato ait: Ecce, frater hospes, precibus victus ut manducarem domum tuam intravi. Meis nunc cito monitis acquiesce, quia tu non hic sed alibi manducabis. Confitere nunc peccata tua vere penitentie dolore contritus, nec in te remaneat quicquam quod veridica confessione non pandas. Reddet tibi dominus vicem hodie, quod tanta devotione suos pauperes suscepisti. Acquievit ille sermonibus sancti, et confessione facta et domo disposita, intravit ad mensam, et incipientibus aliis manducare hospes

subito spiritum exalavit / sicque prophetam recipiens in nomine
verbum veritatis / prophete mercedem recepit / Tempore quo
Reate iacebat infirmus / prebendarius quidam nomine
Gedeon lubricus et mundanus infirmitate gravi
correptus et lectulo decubans / cum ad eum fuisset dela-
tus lacrimose rogabat / cum hiis qui adstabant ut ab
ipso crucis signaculo signaretur / ad quem ille cum
vixeris olim secundum desideria carnis / non veritus
iudicia dei. quomodo te cruce signabo / verum propter
devotas intercedentium preces / signo te crucis signa-
bo in nomine domini / tu tamen scito te graviora passu-
rum si ad vomitum rediens liberatus. propter peccatum
ingratitudinis semper peiora prioribus inferuntur / Signo
itaque crucis super eum facto. statim qui contractus iacuerat
surrexit sanus. et in laudem dei prorumpens. ego inquit
sum liberatus. Insonuerunt autem ossa renum eius audien-
tibus multis veluti cum manu ligna sicca franguntur
Paucis tamen interlapsis temporibus dei oblitus / corpus impudi-
cicie tradidit / cumque sero quodam cenasset in domo
cuiusdam canonici / noctemque illa dormiret ibidem subito
super omnes corruit tectum domus / ceteris autem eva-
dentibus mortem. solus miser ille interceptus atque inter-
emptus est / Nobili mulieri querelanti quod virum
haberet crudelem et adversarium in christi famulatum /
ait Vade in pace in dubitatem expectans de viro tuo
consolacionem de proximo affuturam / et adiecit
dices ei ex parte mea / quod nunc est tempus clemencie
postmodum equitatis / benedictione accepta revertitur
mulier. invenit virum. denunciat verbum et ru-
detem audit / domina serviamus deo et salvemus animas
nostras. suadente igitur sancta uxore pluribus annis celibem
vitam agentes / eodem die ambo ad dominum migraverunt
Demum cuidam familiari suo. cum quandam superventuram fi-
nalem predixisset. et vir ille peritus de quo supra mencio
facta est quod de scripturis conferebat cum eo / hiis au-
ditis ab eodem patre sancto perquireret / an ipse hec que illius
viri relacione cognoverat. non solum illa dixisse
asserit. verum et querenti alienum eventum proprium
exitum comprehendendo predixit / quod ut certius cordi eius
imprimeret / quoddam secretum conscientie illius scrupulum
quem nulli unquam expresserat et mirabiliter revelando
explicuit / et salubriter consulendo reseravit.
et sicut vir sanctus ei predixit sic finaliter consummavit / Tempore
etiam quo de ultra mare rediit fatigatus et laxus
conscendit asellum / subsequens autem socius frater Leonardus
de asisio non modicum fessus / cepit dicere intra se
humanum aliquid passus / non de pari ludebant parentes
huius et mei / ecce ipse equitat et ego pedester asinum
eius duco. Hec illo cogitante protinus de asino descen-
dit vir sanctus et ait. non frater convenit ut ego equitem
tu venias pedes. quia nobilior et potencior in hoc seculo
me fuisti. obstupuit illico frater / ad pedes eius
procidit et lacrimis rigatus exponit cogitatum
veniamque postulat / Frater quidam deo devotus et famulo
christi frequenti cogitacione versabat in pectore suo
fore gratia dignum / quem vir sanctus familiari complecte-
retur affectu / quem non tamquam extraneum reputaret ex
numero electorum reputandum / adeo quod cogitacionis
huius crebrius vexatus impulsu / viri dei familiarita-
tem vehementer optaret / nec tamen cordis sui secre-
tum revelaret alicui. ad vocans eum ad se dulciter
pater pius sic locutus est. nulla te turbet cogitacio fili
quia te karissimum habens inter precipue michi caros
libenter tibi munus mee familiaritatis et dilec-
cionis impendo. miratus frater et factus devocior ex devoto

in christi amore et viri sancti devocione excrevit / cum in monte maneret
Alverne / cella reclusus. unus ex sociis magno desiderio cu-
piebat habere de verbis domini aliquod scriptum manu ipsius bre-
viter annotatum / existimans eam temptacionem qua vexabatur
non carnis / sed spiritus vel hoc credebat evadere. vel certe
levius ferre / tali desiderio langwens vexabatur interius / quia
verecundia victus reverendo patri rem pandere non audebat
sed cui homo non dixit / spiritus revelavit / et dum frater accepit mu-
nus illud optatum / omnis illa temptacio effugatur / Frater quidam
erat. conspectu a foris videbatur sanctitate preclarus / in conversacione
insignis. tamen ad modum singularis / omni tempore oracioni vacans / tan-
ta districtione silencium observabat quod confiteri consueverat non
verbis sed nutibus / commendantibus igitur cum fratribus
venit vir dei / Sinite fratres ne michi in eo dyabolica figmenta lau-
detis / in veritate sciatis quod dyabolica temptacio est.
et deceptio fraudulenta / Docere accipientibus hoc fratribus. non
post multos dies ordinem egressus est / Vicario suo tene-
te capitulum ipse in cella orans sequester erat / et medius inter fratres
et deum / cum igitur unus ex ipsis defensionis quoddam contectus
pallio. non se subderet discipline / Videns hoc vir sanctus
in spiritu vocavit quendam de fratribus et dixit ad eum. Vidi
frater dyabolum super illius fratris dorsum / collum eius tenentem
astrictum / qui tali sessore subactus obediencie freno
spreto / instinctus eius sequebatur habenas. et cum rogarent
deum pro fratre / subito demon confusus abscessit. Vade
igitur et dic fratri. ut obediencie sancte iugo collum sine mora
summittat / monitus per internuncium frater. statimque conver-
sus ad deum. ad pedes vicarii humiliter se proiecit / Con-
tigit duos fratres de remotis venire. ut virum dei cer-
nerent. et benedictionem diu desideratam acciperent
sed cum iam de privato cellam intrasset / ecce recedentibus
illis. cum de ipsorum adventu vel recessu nil sensu
humanum scire potuisset. preter solitum
morem. egressus e cella clamavit post eos. et ipsos
quod optaverat / signo crucis facto in christi nomine
benedixit

Ffidelis famulus christi franciscus /
illis potissime virtutum exerciciis intendebat /
qui sacro dictante spiritu deo suo magis pla-
cere cognoverat. qua de re contingit
in magnam dubitacionis cuiusdam agoniam incidere
quam intus diebus ab oracione rediens terminandam /
fratribus sibi familiaribus proponebat / quid fratres inquit
consulitis quid laudatis. an quod oracioni vacem. an quod predi-
cando discurram. Ergo ego pusillus simplex et imperitus
sermone / maiorem accepi graciam quam loquendi videtur
Et ex oracione lucrum et cumulacio graciarum in predicacione
distribucio donorum celitus acceptorum. in oracione
purificacio interiorum affectuum / et unio ad unum verum
et summum bonum cum vigoracione virtutis / in predicacione
spiritualium pulverizacio pedum distractio circa multa
et relaxacio discipline / Tandem in oracione deum alloquimur
et audimus. et quasi angelicam vitam agentes / inter angelos
conversamur. in predicacione multa oportet condescensione uti
ad homines / et humane inter eos vivendo humana
cogitare. videre. dicere. et audire. Sed unum est
in contrarium quod videtur preponderare hiis omnibus apud deum
quod videlicet unigenitus dei filius. pro animarum salute de sinu
patris descendit / et verbum salutis hominibus loquens
suo mundum informaret exemplo / cumque huius per dies mul-
tos ruminaret cum fratribus certitudinem / nequibat perci-
pere / non erubescebat a minoribus parva querere qui ma-
gna didicerat a magistro summo. Hec eius summa
philosophia ut quereret a sapientibus et simplicibus perfectis
et imperfectis parvulis et grandevis / que ad perfectionis culmen

virtuosius pervenire valeret. Assumens itaque duos fratres misit ad fratrem Silvestrum, qui in monte supra Assisium iugiter orationi vacabat, ut divinum super hoc responsum perquireret. Hoc ipsum mandavit sacre virgini Clare, ut cum ceteris sororibus super hoc perquireret divinam voluntatem. Concordaverunt autem mirabiliter in idipsum, superno eis revelante spiritu, venerabilis sacerdos et virgo Deo dedicata, beneplacitum scilicet esse divinum, quod Christi preco ad predicandum exiret. Recepto nuntio, exurgens continuo succinxit se, nullaque protinus interiecta mora iter aggressus est. Ibat autem cum tanto fervore ut divinum exequeretur imperium, ac si facta manu Domini super eum novam induisset ex celo virtutem. Cum igitur Bevanium ad quendam locum pervenit, in quo diversi generis avium multitudo convenerat, quas cum sanctus Dei vidisset, alacriter cucurrit ad locum, et eas velut rationis participes salutavit. Omnibus autem expectantibus et convertentibus se ad eum, ita ut que in arbustis erant inclinatis capitibus, dum appropinquaret ad eas, insolito modo in ipsum intenderent, usque ad eas accessit, et omnes ut verbum Dei audirent admonuit, dicens: Fratres mei volucres, multum debetis laudare creatorem vestrum, qui plumis vos induit et pennas tribuit ad volandum, puritatem concessit aeris et sine vestra sollicitudine vos gubernat. Cum autem hec et his similia loqueretur, avicule modo mirabili gestientes ceperunt extendere colla, protendere alas, aperire rostra, et in illum attente respicere. Ipse vero in spiritus fervore mirando per medium earum transiens tunica contingebat easdem. Nec tamen de loco aliqua mota est, donec signo crucis facto et licentia data cum benedictione viri Dei, omnes insimul avolarunt. Hec omnia contuebantur socii expectantes in via. Ad quos reversus vir simplex et purus, pro eo quod non hactenus avibus, cepit se de negligentia inculpare. Exinde predicando per loca vicina procedens venit ad castrum nomine Alvianum, ubi congregato populo et indicto silentio, pre hirundinibus nidificantes ibidem magnisque garritibus perstrepentes audiri vix poterat. Quas vir Dei audientibus omnibus allocutus est dicens: Sorores mee hirundines, iam tempus est ut loquar et ego, quia vos usque modo satis dixistis; audite verbum Dei tenentes silentium, donec sermo Domini impleatur. At ille tamquam intellectu capaces subito tacuerunt, nec fuerunt mote de loco, donec fuit predicatio consummata. Quo multos ad sancti reverentiam et fidei devotionem accendit. Parisius scolaris quidam studio cum sociis aliis diligenter intentus, dum importuna garrulitate cuiusdam hirundinis infestaretur, dicere cepit ad socios: Hec hirundo una de illis est, que virum Dei Franciscum predicantem aliquando, donec silentium eis imponeret, molestabat. Et conversus ad hirundinem fiducialiter ait: In nomine servi Dei Francisci precipio tibi ut ad me venies continuo et conticescas. At illa Francisci audito nomine quasi viri Dei disciplinis edocta, et statim conticuit, et ipsius manibus tamquam tute custodie se commisit. Stupefactus scolaris statim eam libertati restituit et eius garritum amplius non audivit. Alio quoque tempore cum Gagete in maris littore predicaret, turbis pre devotione ruentibus ut eum contingerent, horrens Christi servus populorum applausum, in unam herentem littori naviculam prosiliit solus. Illa vero tamquam si rationis participe motore moveretur, intrinseco sine aliquo remige

cernentibus et mirantibus cunctis, se longius a terra protraxit. Cum autem aliquanto spatio in maris altitudinem se recessisset, stetit inter fluctus immobilis, quamdiu vir sanctus turbis expectantibus in littore predicavit. Cumque audito sermone et viso miraculo ac benedictione accepta multitudo recederet, ne ipsum amplius molestaret, navicula proprio ductu ad terram reversa est. Sic Francisco adherebat is, qui eum unxerat Spiritus Domini, et ipse Dei virtus et sapientia Christus, ut sane doctrine verbis afflueret et magne potentie miraculis coruscaret. Erat enim verbum eius velud ignis ardens, penetrans intima cordis, omniumque mentes admiratione replebat, cum non humane inventionis ornatum pretenderet, sed divine revelationis afflatum redoleret. Nam cum semel predicaturus coram papa et cardinalibus ad suggestionem domini Hostiensis sermonem quendam studiose compositum commendasset memorie, stetitque in medio ut verba proponeret, sic oblivioni tradidit omnia, ut effari aliquid omnino nesciret. Verum cum hec veridica humilitate narrasset, conferens se ad sancti Spiritus gratiam invocandam, tam efficacibus cepit subito verbis affluere, tamque potenti virtute illorum mentes virorum sublimium ad compunctionem inflectere, ut aperte clareret, quod non ipse, sed Spiritus Domini loquebatur. Et quoniam prius sibi suadebat opere, quod aliis suadebat sermone, reprehensorem non timens veritatem fidentissime predicabat. Nesciebat aliquorum culpas palpare, sed pungere; eademque mentis constantia magis loquebatur et parvulis, eademque pariter iocunditate paucis loquebatur et multis. Omnis etas omnisque sexus virum novum mundo celitus datum properabat et cernere et audire. Quod ipse per diversas regiones procedens evangelizabat ardenter, Domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis. Eiciebat demonia, sanabat infirmos, obstinatorum mentes ad penitentiam molliebat, simulque sanitatem corporibus reddebat et cordibus, ut quibus diffuse prosequitur.

Mos erat angelico viro Francisco numquam otiari a bono, quin potius instar spirituum supernorum in scala Iacob aut ascendebat in Deum aut descendebat ad proximum. Nam cum secundum exigentiam locorum et temporum aliene condescendisset procurande saluti, inquietationibus derelictis turbarum, solitudinis secreta petebat, locumque quietis, quo Domino liberius vacans extergeret si quid pulveris ex conversatione hominum adhesisset. Biennio itaque antequam spiritum redderet celo, divina providentia duce, post labores multimodos perductus est in locum excelsum seorsum, qui dicitur mons Alverne. Cum igitur iuxta solitum morem quadragesimam ibidem ad honorem sancti Michaelis archangeli ieiunare cepisset, superne contemplationis dulcedine habundantius solito superfusus, ac celestium desideriorum ardentiori flamma succensus, supernarum cepit immissionum cumulatius dona sentire. Ferebatur quidem in altum, non ut curiosus maiestatis perscrutator opprimendus a gloria, sed tamquam servus fidelis et prudens investigans beneplacitum

dei cui se conformare omnimode summo peroptabat
ardore / immissum est quod menti eius per diuinum oracu/
lum. quod in apertione libri euangelici reuelaret
ei a xpo. quid de eo in ipso & de ipso magis fo/
ret acceptum. oratione itaque tam multa deuotione
premissa. sacrum euangeliorum librum de altari
sumptum. in sancte trinitatis nomine aperiri fecit / per
socium virum utique deo deuotum & sanctum. Sane
cum in trina libri apertione domini passio semper
occurreret. intellexit vir deo plenus / quod sicut
xpm fuerat imitatus in actibus vite / sic confor/
mis ei esse deberet in afflictionibus & doloribus
passionum / antequam ex hoc mundo transiret / & licet
propter multam austeritatem vite preterite / crucisque dominice
baiulationem continuam / imbecillis esset iam de/
corpore nequaquam est territus / sed ad martirium tolerandum
vigorosius animatus / excreuerat quippe in eo insupera/
bile amoris incendium boni ihesu / in lampades
ignis atque flammarum / ut aque multe caritatem eius
tam validam extinguere non valerent / cum ergo sera/
phicis desideriorum ardoribus sursum ageretur
in deum. & cum passa dulcedine in eum transforma/
retur / qui ex caritate nimia voluit crucifi/
gi. Quodam mane / circa festum exaltationis sancte
crucis / dum oraret in latere montis. vidit sera/
phim sex alas habentem / tam ignitas quam splendidas
de celorum sublimitate descendere / cumque volatu
celerrimo peruenisset ad aeris locum / viro dei
propinquum / apparuit inter alas effigies hominis crucifixi
in modum crucis manus & pedes extensos habentis
& cruci affixos / due ale super caput ipsius ele/
uabantur. due ad volandum extendebantur / due
uero totum velabant corpus / Hoc videns vehementer
obstupuit / mixtumque merore gaudium cor eius in/
currit. letabatur quidem in gracioso aspectu / quo
a xpo sub specie seraphim / cernebat se conspici.
sed crucis affixio eum passionis doloris gladio
ipsius animam pertransibat / admirabatur quam plurimum
in tam inscrutabilis visionis aspectu / sciens quod passi/
onis infirmitas / cum inmortalitate spiritus seraphi/
ci nullatenus conueniret / intellexit tandem ex hoc
domino reuelante / quod ideo huiusmodi visio sibi fuerat
presentata aspectibus / ut amicus xpi prenosceret
se non per martirium carnis / sed per incendium mentis
totum in xpi crucifixi similitudinem transforman/
dum / disparens igitur visio / mirabilem in
corde ipsius reliquit ardorem sed in carne non
minus mirabilem signorum impressit effigiem.
statim namque in manibus eius et pedibus apparere ce/
perunt signa clauorum / quemadmodum paulo ante
in effigie illa viri crucifixi conspexerat / manus
enim & pedes in ipso medio / clauis confixe vide/
bantur / clauorum capitibus in interiori parte ma/
nuum in superiori pedum apparentibus / & eorum acu/
minibus existentibus ex aduerso. erantque clauorum
capita in manibus & pedibus rotunda & nigra
ipsa non acumina oblonga retorta & quasi reper/
cussa / que de ipsa carne surgencia carnem reliquam
excedebant. dextrum quoque latus quasi lancea trans/
fixum / rubra cicatrice obductum erat / quod sepe
sanguinem sacrum fundens / tunicam & femoralia
respergebat / cernens autem seruus xpi quod stigmata
carni tam luculenter impressa socios familiares la/
tere non possent. timens nichilominus pu/
blicare domini sacramentum / in magno positus fuit

dubitationis agone utrum videlicet quod viderat di/
ceret vel taceret / dubium proinde coram aliquibus fratribus
proposuit / & consilium requisiuit. Quidam uero ex fratribus
gracia illuminatus & nomine Illuminatus / intelligens quod aliqua
miracula vidisset / pro eo quod videbatur ad modum
stupefactus / ait / frater non solum propter te verum et propter alios ti/
bi ostenduntur aliquando sacramenta diuina / timendum propterea
videtur ne si quod pluribus profuturum accepisti cela/
ueris / pro talento abscondito reprehensibilis iudi/
ceris / ad cuius verbum motus vir sanctus / licet alias
dicere solitus esset / secretum meum michi. tunc tum
cum multo timore seriem retulit visionis prefate
addens / quod ille qui sibi apparuerat aliqua dixerit que
numquam dum viueret alicui homini aperiret. postquam
uero verus xpi amor in eandem ymaginem transforma/
uit amantem / xl dierum numero iuxta quod decreuerat
in solitudine consummato / superueniente quoque solempni/
tate archangeli michaelis / descendit angelicus
vir de monte / secum ferens crucifixi ymaginem
non in tabulis lapideis uel ligneis / manu fi/
guratam artificis. sed in carneis membris descrip/
tam / digito dei viui et quia sacramentum regis
abscondere bonum / bonum est. ille secreti regalis
vir conscius signacula illa sacra pro viribus
occultabat. Iterum quia dei est ad gloriam suam magna
reuelare / que facit / dominus ipse qui signacula illa secrete
impresserat / miracula quedam aperte per ipsa monstrauit
ut illorum occulta & mira vis stigmatum manife/
sta pateret / claritate signorum / in prouincia namque
reatina pestis inualuit valde grauis que boues
& oues omnes sic consumebat crudeliter / quod nullum
poterat remedium adhiberi. Vir autem quidam
timens deum / nocte fuit per visionem commonitus
ut ad heremitorium fratrum festinanter accederet
& loturam manuum ac pedum sancti dei francisci qui
tunc temporis morabatur ibidem / accepta super animalia cun/
cta respergeret / mane itaque surgens venit ad locum
loturam quoque huiusmodi per socios sancti viri latenter obtentam
oues & boues languentes extra aspergit / mirabile
dictu statim ut aspersio animalia languida & in terra
iacentia / contigitque paululum attingebat pristino
recuperato vigore surgebat continuo. & tamquam nil
mali sensissent / ad pascua festinabat. sicque aqua
que sacras plagas contigerat / omnis pestis plagam
fugabat. circa montem aluerne antequam vir sanctus
ibi moram traheret / nube ex ipso monte surgente
grandinis violenta tempestas fructus terre consu/
etudinarie deuastabat / sed post illam apparicionem
felicem non sine incolarum admiratione / grando ces/
sauit. Viderunt quoque stigmata sacra illa dum
viueret fratres quam plurimi. viderunt & ex familiari/
tate qua cum viro sancto habebant / aliqui cardinales lau/
des sacrorum stigmatum prosis & ymnis ac anti/
phonis ad ipsius ediderunt ueraciter inserentes que
tam verbo quam scripto perhibuerunt testimonium veri/
tati. summus & pontifex cum populo predicaret affir/
mauit se dum sanctus viueret stigmata sacra illa
suis occulis conspexisse. viderunt in morte plus quam quinquaginta
fratres. virgo quoque deo deuota clara cum ceteris sororibus
& seculares innumeri. vulnus autem lateris tam solici/
te occultabat ut illud nemo posset nisi
furtim conspicere dum viueret. Vnus enim eius frater
qui ei sedule ministrare solitus erat cum pia
cum cautela ut ad excuciendum exueret tunicam
induxisset / attente respiciens vidit plagam cum

in ipsius loci contactu digitos applicans, tam visu quam
tactu vulneris quantitatem agnovit. Consimili cau-
tela vidit et frater ille qui tunc temporis erat vicarius
eius. Frater vero socius eius mirandae simplicitatis, dum infirmi-
tatis causa languentes scapulas confricaret, manum
per capucium missam et manualiter casualiter vulne-
ri sacro illapsam magnum ei dolorem inflixit. Pro-
inde ex tunc portabat femoralia ita facta ut usque
ad ascellas pertingerent, ad vulnus lateris contegen-
dum. Fratres quoque qui illa lavabant vel tunicam ex-
cuciebant pro tempore, quia inveniebant ea sanguine
rubricata, indubitanter per evidens signum in cognicio-
nem sacri vulneris pervenerunt. Eya nunc stre-
nuissime Christi miles ipsius fer arma invictissimi
ducis, quibus munitus insignitus omnes adversarios
superabis. Fer vexillum regis altissimi, ad cuius in-
tuitum omnes pugnatores divini exercitus animentur.
Fer nichilominus bullam summi pontificis Christi, quo
verba et facta tua tamquam irreprehensibilia et aute-
tica merito ab omnibus acceptentur. Iam enim propter stigma-
ta domini Ihesu, quae in corpore tuo portas, nemo tibi debet esse
molestus, quin pocius quilibet Christi famulus omni debet tenere
affectione devotus. Iam per haec signa certissima non
duobus aut tribus testibus ad sufficienciam, sed quam plurimis
ad superhabundanciam comprobata, testimonia dei in
te et per te credibilia facta nimis omnem tollunt infi-
delibus excusacionis velamen, dum credentes in fide
stabiliunt, spei fiducia sursum agunt et igne ca-
ritatis accendunt. Iam vere impleta est prima visio
quam vidisti, videlicet quod dux in milicia Christi futurus
armis deberes celestibus signoque crucis insignibus
decorari. Iam in principio tuae conversionis cruci-
fixi visio compassivi doloris gladio mentem te
transfigens, sed et auditus vocis de cruce tamquam
de throno Christi sublimi et secreto propiciatorio procedentis,
ut tuo sacro firmasti eloquio, vera in-
dubitanter fuisse creduntur. Iam in tuae conversacionis
progressu et cruce quam vidit frater Silvester ex ore
tuo mirabiliter procedentem, et gladios in crucis
modum tua viscera transfigentes, quos frater
vidit Pacificus, teque sublimem crucis figuram in aere
sublevatum, cum de crucis titulo sanctus predicabat Anto-
nius, ut quod prospexit angelicus vir Monaldus,
non fantastica visione, sed revelacione celica fuisse
conspecta vere creditur et firmatur. Iam denique circa
finem quod simul tibi ostenditur et sublimis similitudo
seraphim et humilis effigies crucifixi interius
te incendens et exterius te consignans tamquam
alterum angelum ascendentem ab ortu solis, qui signum
in te habeas dei vivi, et predictis dat firmitatem
fidei et ab eis accipit testimonium veritatis. Ecce
iam septem apparicionibus crucis Christi in te et circa te
secundum ordinem temporum mirabiliter exhibitis et monstra-
tis quasi sex gradibus ad istam septimam in qua finaliter
requiesceres pervenisti. Crux namque in tuae conversionis
exordio tam proposita quam assumpta et deinceps in conver-
sacionis progressu per vitam probatissimam baiula-
ta in te ipso continue et in exemplum aliis demonstrata
tanta certitudinis claritate ostendit, evangelicae
perfectionis apicem te finaliter conclusisse, ut demon-
stracionem hanc christianae sapienciae in tuae car-
nis pulvere exaratam nullus vere devotus abiciat, nullus vere
fidelis impugnet, nullus vere humilis parvipendat, cum sit
vere divinitus expressa et omni acceptione condigna.

17a de confirmacione [illegible]
[illegible]

[H]o gesta pape Honorii reddentes di-
camus quod anno 1216 pontificatus
sui primo confirmavit ordinem predica-
torum, minorum vero anno VIII, ordinem
et de Valle Scolarium, cuius institutor
fuit Guilelmus de scolaris Parisius. Postea rexit
in Burgondia et tandem cum quibusdam scolaribus
suis ad heremum convaluit et formam vivendi
ex diversis religionibus elegit. Carmelitarum
quoque ordinem habitancium in monte Carmeli, qui
cum brevibus observanciis regularibus a patriarcha
Ierosolimitano eisdem traditis. Postea autem
Gregorius eandem regulam confirmavit et ne
possessiones vel redditus perciperent distric-
te eis prohibuit. Sed 1238 per paganorum in-
sultus compulsi sunt a loco illo per varias partes
dispergi. Mortuo quoque Henrico dicto imperatore
Constantinopolitano, Petrus comes Altissiodoren-
sis et Yoles uxor eius pro imperio Constantinopolita-
no coronantur a papa Honorio 1216 in ecclesia
sancti Laurencii extra muros. Cumque recessissent
de Roma et cum eis legatus apostolice sedis Iohannes
de Columpna cardinalis, de Brundusio in Dura-
chium transiit. Imperatrix cum filiabus duabus recte
te per mare, ipse imperator cum cardinali et toto
comitatu recepto baronum omagio, sed predicto
accepto consilio per terram transiit et in via cum Theo-
doro predictus iit a quo proditore invitatur
et in convivio capitur, paucis fugientibus mul-
titudo prostrata est. Hic Theodorus pro imperatore
se gerebat, quia prius ceteris Henrico propinquius
fuerat, et tenebat totam Sagoram a Durachio
usque marchiam Vlachie. Obiit autem relicto
parvulo filio Henrico de quo 133 [illegible]. 1217 treu-
ga christianorum et saracenorum expirante in pas-
sagio generali post concilium Lateranense congregatus est
exercitus domini in Accon copiosus, cum tribus regibus,
scilicet Ierusalem, Ungarie et Cipri, et fuit et dux Au-
strie et dux Bawarie, magnaque milicia
regis Theotonica, archiepiscopus quoque Ucosiensis et
alii plures episcopi. Itaque patriarcha cum magna humili-
tate vexillum vivifice crucis tulit, siquidem
cum Saladinum invenerit bello secta fuit et pars
ad plenum delata amissa, reservata non nisi contra
adversarios portatur. Qui senescentes exercitum
domini ordinate procedere per planum Fabe et montes
Gelboe usque Bethsan inde fugerunt, terram vasta-
tam relinquentes exercitui christiano, qui in vi-
gilia sancti Martini in Iordane suis lotis cor-
poribus biduo recreatus est. Deinde visitans lo-
ca Christi presencia consecrata pervenit Bethsaidam
civitatem Andree et Petri. Post dominicam de ad-
ventu castrum aggreditur maxime rex Ierusalem
in monte Thabor in quo admiratum unum stravit,
sed nocte superveniente inglorius de monte descendit
exercitus. Deinde a latrunculis et asperitate yemis
exercitus multa passus maxime in vigilia domini,
multique capti utriusque sexus baptizati sunt.
Post hoc exercitus domini quadrifariam divisus
est. Rex Ungarie et Cipri Tripoli profecti sunt.
Rexque Ungarie brevi tempore commoratus cum magno
dampno terre promissionis recessit, peregrinos et
galeas dextros et invicta cum armis secum tra-
xit, iniustum amonitus a patriarcha ne sic rece-
deret, tandem excommunicatus est cum sua sequela. Alia pars

timidorum et firmatorum remansit in Achon. Rex vero Ierlm et dux Austrie cum hospitalariis sancti Johannis et episcopis predictis et quibusdam aliis castrum celeriter utiliter firmaverunt, ne inimicorum sepius incursaret adventus. In cathedra beati Petri patriarcha celebravit in purificacione Virginis / templarii vero auxiliantibus peregrinis et hospitali domus Theotonicorum castrum peregrinorum reedificaverunt quod prius dicebatur filii dei. Ubi et in fossione moneta incognita inventa est qua labores et sumptus alleviati sunt. 1218 in Marchio applicuerunt Achon Cogones ex provincia Coloniensi vi feria ante penthecosten / cum predicaretur crux triplex forma crucis in aere. Una candida versus aquilonem. Alia contra solis ad meridiem tercia medio colore colorata. Huius crucis patibulum et figuram hominis crucifixi / elevatis brachiis in fixione clavorum et capite inclinato media inter illas. In alio loco in Frisie villa tempore predicacionis crucis apparuit iuxta solem crux cerulei coloris. In diocesi etiam Traiacensi in villa Doctum apparuit crux alba et magna ac si trabs ex adverso trabis artificiata composita esset et movebatur ab aquilone ad meridiem. Tunc firmatum fuit in concilio Lateranensi de mittenda milicia christiana in terram Egypti in madio quod post ascensionem domini preparatis navigiis. Johannes rex Ierlm patriarcha episcopi dux Austrie cum suis dominibus et copiosa christianorum multitudine de castro peregrinorum profecti sunt et multi recedentes prospero vento tercia die ad portum Damiate pervenerunt. Quia vero capitaneum in isto castro carentes et multi in arto nimium tempore sequi illos non potuerunt / ideo exercitus capitaneum elegit comitem de Sacro ponte et ad portum maris Damiate applicat / et hostilem turrim occupat ante regis et ceterorum adventum. Et fecit deus aquam salis dulcem / que mari miscebatur. Facta quoque est generalis fere lune eclipsis. Eodem tempore multi barones de Francia cum populo copioso transfretare ceperunt. Rex et Ierlm cum reliqua parte exercitus pervenit ad locum. Supervenit et legatus Pelagius et cum rege qui prius exercitum dirigebat colloquium sue autoritatis habuit / allegans quod ipse debebat exercitum preesse / quia et passagium erat per ecclesiam ordinatum / et cruce signati ad suum regimen pertinerent. Rex autem verba dissimulans pro domino se regebat. Ac per hoc exercitus est divisus / et quisque affectionem affectionem sui domini sequebatur. Eodem anno Hugo rex Cypri in Tripoli moritur / relicto Henrico puero viii mensium et duabus filiabus una quarum nupsit Galtero comiti Bernensi / altera Ysabella filio principis Anthiochie / 1219 Ierlm a Coradino filio Safadini capitur / muros quoque et civitatem destruxit / excepto templo domini et turri David. De sepulcro domini destruendo consilium habuerunt Saraceni et hiis coniuncti sunt quoque civibus Damiate ad eorum solacium submittunt. Sed huic temeritati nemo ponere manus presumpsit propter reverenciam loci / sicut in alcorano continetur Jhesum Christum creditur de Maria virgine conceptum et natum / prophetam sine peccato vixisse cecos illuminasse leprosos mundasse mortuos suscitasse verbum et spiritum dei et vivum ad celos ascendisse.

Unde quo tempore treugarum Ierlm ascendunt sapientes ipsorum codices ewangeliorum postulabant sibi exhiberi et osculabantur et venerabantur propter munditiam quam Christus docuit et maxime propter ewangelium Luce Missus est angelus etc.

Nonis quoque novembris Damiata capta est / sine dedicione sine violencia cum tumultu predacione, ut soli deo ascriberetur victoria / quod cernens Soldanus sua castra comburens confusus abscessit et de spoliis ditatus est populus christianus. Et post infectos pestilencia et fame usque ad xxx saracenorum capta sunt platee domus et lectuli. Multi repleti erant fetore et cadaveribus mortuorum. Missis deinde viris quasi mille ad explorandum Thanis mense novembri Saraceni castrum quo nullum magis munitum sponte reliquerunt. Ante capcionem Damiate / liber quidam christianis apparuit arabice scriptus / cuius autor christianum vel iudeum vel saracenum se negat. In quo continebatur quod gessit Saladinus contra christianos et de capcione Damiate. Dicebat quoque quedam regem christianorum Nubiarum Meccam civitatem debere destruere et ossa Machometi dispersa proicere.

Post capcionem Damiate Jorgiani strenui victoribus / turpe esse eis nisi Damascum vel aliud locum nominatum virtute armorum caperent. Ipsi enim in partibus vicini sunt. Longo tempore spacio a terra promissionis distantes / quorum provincia extenditur usque ad montes caspios. Bellicosi homines sunt / habentes rasuram in capite. Clerici rotundam / laici quadratam / mulieres eorum equestres procedunt / 1220 princeps Damasci destruxit castrum Saphet / Johannes rex Ierlm castrum relinquit [illegible] causas aliquas pretendens ad suam excusacionem et promittens festinatum redditum / legatus autem de Damiata processit equitando per ripam fluminis / et iuxta eos eorum navigia et pede prohibente pervenit ad locum ubi flumen dividitur in ramum Tapnis et in ramum qui venit Damiatam / ultra non flumen Saraceni castra metati hedificantes novam Damiatam vocatam. Postquam vero christiani ibi per mensem fuerunt nichil agentes et timentes victualium inopia / eligunt secrete reddire. Sed Saraceni aquam fluminis induxerunt usque ad genua hominum / et tandem permittunt si reddunt Damiatam / eos ducere captivos reddere / et sanctam crucem. Facta est treuga per annos viii. Eodem anno Tartari vastare ceperunt. Deinde intraverunt maiorem Armeniam. Ubi est mons Ararath ubi requievit archa Noe / in cuius radice est prima civitas quam hedificavit Noe. Iuxta illam defluit fluvius Artasis qui fluit per medium Moganie / ubi sunt in yeme Tartari usque ad mare Saracenum.

Rex Ierlm prefatus 1221 ad regem Francie se contulit / auxilium petiturus propter malum statum terre promissionis. Fridericus rex Romanorum signo crucis prius assumpto unicam filiam regis Ierlm duxit uxorem de consilio et voluntate summi pontificis et tocius

e 7

consistorii et magnorum ultramarinorum qui pro consilio
vocati fuerant. ipse non promisit eam accipere cum pubesceret
i. usque ad xiiii annos. et in ore non auxilium terre sancte
et pacta sunt iuramento firmata. sententia excommunica/
cionis apposita. statuto tempore rex ierusalem ad imperatorem
adduxit filiam brundusium et desponsata puella
premium imperator requirit ut regna et regalia in
eam resignet. stupefactus ille obedit. et mittitur
baiulus hugo de monte beliardi. et postea cum misit
contra thomam qui maioris fuit reputacionis quam in
suo adventu fuerit imperator. tunc alamanni ca
strum de monte forti ceperunt. Rex autem qui fuerat in
franciam profectus est. Postquam vero tempus transfretandi
advenit cum xx galeis et militibus vero apulus eundem
re disponit. papa illi mandat ne tamquam cruce si
gnatus eat donec ab excommunicacione quam incurrerat esset
absolutus. et de iniurio satisfecisset. Imperator predicta
parum attendens in cyprum venit et dominum baruth bla
de ad se vocat. volens eum ... propter uxorem
iam defunctam que reliquerat conradum. ille vocatus
contra consilium sibi datum. post prandium adductis armatis
ab imperatore requiritur primum fuit quod redderet baru
thum. quod non iure tenebat. Secundo quod de omni percepto
a tempore mortis hugonis. erat enim filii baiulus —
usque tunc in annis x perceperat redderet racionem. Secundum consu
etudinem curie romanorum almanorum, sed bonis viris
mediantibus convenit. ut de primo secundum consuetudinem
curie regni ierusalem. de secundo secundum consuetudinem regni
cypri ... Inde ptholomaidam profectus soldano
transmittit tamquam sibi munera. et quod non acquirende
terre causa venit. sed ... locorum gratia et quod filius eius
heres sit regni ierusalem. et si hec pacifice reddat
pacificus erit recessus. interim duo fratres minores
litteras pape presentant patriarche. ut eum excommunicatum
denunciet. Et post hec imperator recepit quod ...
regnum sicilie occupavit. ille cum soldano concordat
ut partem ierusalem accipiat bethleem et nazareth et
casalia in medio in recta via. et terram taron et
... ad sydonem et profectus ierusalem absque ul
la benedictione coronam posuit super altare. deinde super
caput suum. deinde brundusium reddit 1229 de quo
fredericus bona habuit inicia. tamen mortua matre
ab iniquis perversus, cepisse in regno gravare ec
clesias et in servitutem redigere. saracenos enim per
regnum dispersos congregavit et in una civitate forti
ficavit que luceria saracenorum dicta est cum illis sub
tributo concedens, et honorii admonicioni non
acquiescens excommunicatur, nec cessavit a 1221 usque ad
finem vite sue. Ideo honorius omnes barones regni
apulee et ipsi a iuramento fidelitatis absolvit
1222. Tartari transeuntes montes ripheos qui
dividunt asiam maiorem ab europa, marchias
ungarorum perforant. quas ipsi silvas vocant. et per
ungariam nulli parcentes sexui vel etati 1223. phi
lippus rex francorum, qui probitate mira regno suo
multos adiecerat comitatus. scilicet ... belo
motensem. potinensem. ... cenoma
nensem. turonensem andegavensem pictavensem
obiit, mirum condens testamentum enim regi iohanni ie
rusalem reliquit ... libras parisienses. totidem
hospitalariis, totidem templariis. et alia magna
valde. Eodem anno Lodowicus filius eius successit in
regno. In hoc enim reddit regnum ad stirpem karo
li imperatoris. de qua originem habuit ex parte matris
37. annum quem compleverat quando fuit coronatus, cum fredericus

Aperuit ripheos qui dividunt
asiam maiorem ab Europa,
marchie ungarorum ...
alias plus.

pacis ac federis colloquium habuit. Iohannes rex ierosolimorum limina beati Iacobi causa peregrinationis visitat et filiam regis galicie ducit uxorem

Azo marchio estensis et ricardus comes sancti
bonifacii cum veronensibus et mantuanis ob
sederunt in ferraria salinguerram. qui conti
... ut intraret ferrariam et cum intrasset
captus est cum sua comitiva, ac per hoc fuit soluta
obsidio. Mansit autem comes in vinculis donec
reformata fuit compositio. Post modicum tempus eodem
anno vel secundum alios 1234. Ferrandus rex castelle
et legionis obsedit ... erat ...
rum. ubedam capiud et cordubam quod sedes est provincie
vandalie 1236. capit sibillam ... fugatis sa
racenis. tunc floruerunt guilhelmus antiodoren
sis, qui summam in theologia composuit. Laurencius
et vincencius yspani, magni iuriste. eodem
anno multi nobiles ex parte comitis sancti bonifacii
pecunia inducti partem adheserunt salinguerre
et comitem de verona subito expulerunt. et tunc
eccelinus primo cepit habere dominium in verona. Mantu
ani autem comitem receperunt et in guerra vincerent
donec compositionem intervenerunt mercatoribus recto
ribus lombardie

Millo ... biennio ab impressione sacrorum
stigmatum, anno videlicet a sua conversione
xx cum ... infirmitate valida premeretur
sanctissimus pater franciscus, ad sanctam mariam
de porciuncula se deportari poposcit, quatenus ubi
acceperat spiritum gracie, illic redderet spiritum vite
quo cum pervenisset super nudam humum procidit
ut ostenderet se nichil commune habere cum mun
do. et sic in sue conversionis primordio nudus
stetit coram antistite sic exiens de mundo nu
dus voluit permanere. Ut hora illa novissima
in qua poterat hostis adhuc irasci prudens
christi athleta, saccina veste deposita nudus
luctaretur cum nudo, faciem quoque more solito
levavit ad celum, et illi glorie totus intentus manu
sinistra dextri lateris vulnus obtexit. et ait
ad fratres. ego quod meum est feci. quod vestrum est christus edo
ceat. illacrimantibus autem sociis sancti viri ex
his quidam vir dei guardianum suum esse dicebat
voti ipsius divina inspiracione cognoscens festi
nus surrexit. et accepta cordea et femoralibus
tunicam pauperculo christi obtulit dicens hec tibi tamquam pau
peri commodo. et tu illa suscipias obediencie
sancte mandato. Iubilat pre leticia cordis vir sanctus
quod videt se fidem tenuisse domine paupertati o
mnere christianissimum virum quem in omnibus christo vi
vente a moriente morientem et mortuus mo
tuo perfecta esse studuit imitacione conformis
et expressa meruit similitudine decorari
hora denique sui transitus appropinquante. fecit
omnes fratres existentes in loco ad se vocari et
eos consolatoriis verbis pro sua morte de
mulcens ad divinum est hortatus amorem. consedentibus
tibus vero fratribus extendit super eos manus in mo
dum crucis brachiis cancellatis. pro eo quod
hoc signum semper amabat. et omnibus fratribus tam
presentibus quam absentibus ... in crucifixi virtu
te ac nomine benedixit. et super adiecit valete filii
omnes in timore domini et permanete in eo semper. et quia
futura temptacio et tribulacio appropinquat felices

qui perseverabunt in hys que cepit. ego vero ad
deum propero cuius gratie vos omnes commendo. iussit ergo
evangeliorum codicem apportari, et evangelium
secundum Johannem, quod incipit ab eo loco, ante diem
festum pasche, sibi legi proposuit. ipse vero prout
potuit in hunc psalmum voce prorupit. Voce
mea ad dominum clamavi, voce mea ad dominum deprecatus sum.
et ad finem usque complevit, me expectant
iusti donec retribuas michi. tandem cunctis in eo
completis mysteriis, anima illa sanctissima carne
soluta et in abissum divine claritatis absorta.
Beatus vir obdormivit in domino iiii nonas
octobris die sabbati in sero, sepultus in die dominico.
Unus autem ex fratribus et discipulis eius vidit animam
illam beatam sub specie stelle prefulgide, a candida
subvectam nubecula, super aquas multas in
celum recto tramite sursum ferri. minister quoque
terre laboris frater augustinus, vir utique sanctus
et iustus in hora ultima positus, cum diu iam perdi-
disset loquelam, clamavit et dixit expecta
me pater expecta, ecce ego venio tecum. et querenti-
bus fratribus cum loqueretur ait. non ne videtis
patrem nostrum franciscum, qui vadit ad celum.
statim quoque anima eius migrans a carne, patrem est se-
cuta sanctissimum. Nocte qua fuit transitus be-
ati francisci assisinati episcopo in monte gargano
apparuit dicens, ecce relinquo mundum et vado ad
patrem, alaude aves, lucis amice, tenebras
horrescentes, cum iam esset noctis crepusculum
super tectum domus venerunt in multitudine ma-
gna. et quasi in dei laudem ab ipso sepius fuerant
invitate diu et insolita iubilacione rotantes si-
gna letitie prebuerunt. Caro autem ipsius que prius
tam ex infirmitate quam ex natura ad nigredinem decli-
nabat, candore nimio renitescens illius he-
stelle pulcritudinem pretendebat, membra
ipsius adeo mollia et tractabilia se prebebant
palpantibus, ut conversa videretur in teneritudinem
puerilis etatis, et quibusdam cerneretur evidenti-
bus signis innocentie decorata. Cum igitur in candidis-
sima carne clavi nigrescerent sic carnium innati
quod dum a parte quamlibet premerentur, ad partem opposita
resultabant. plaga vero lateris velud roseus
flos ruberet, mirandum non est si tam formosa et
miraculosa varietas iocunditatem et admiracio-
nem conspicientibus ingerebat, lacrimabantur filii pro
subtractione tam amabilis patris, sed et non modica
perfundebantur letitia. dum deosculabantur in eo si-
gnacula summi regis miracti novitas planc-
tum vertebat in iubilum, et intuitus indaginem
in stuporem, erat quippe tam insolitum quam in signe
spectaculum conspicientibus omnibus et firmamentum fidei
et incitamentum amoris, audientibus vero admiracio-
nis materia excogitacionis desiderii ad videndum. Eodem
anno legatus cardinalis induxit regem lodovicum
ut cepta perficeret contra tholosanos, qui versus
lugdunum iter duxerit per planiorem viam et commo-
ditatem fluminis rodani. et que erant ex villis comitis
occurrebant regi festine, obsedit autem avinionem
set qui prius subiectionem et transitum negaverunt
capta autem avinione, in pertiteri et carcassona
usque apamias pervenit ad pestem hereticam extirpendam.

Millesimo ccxxvii Gregorius nonus
natione campanus dictus ugulinus episcopus hosti-
ensis. hic fuit in lumbardia quando concitatione federici tota discissa
erat. fuerunt enim duo fratres de tuscia nobiles. unus
dictus est gibelinus qui secutus est imperatorem. alter
gelphus, qui sequutus est ecclesiam, a quibus illi de parte
imperii gibelini, illi vero de parte ecclesie dicti sunt gel-
phi. Eodem anno papa monuit fredericum ut ab incepto
desisteret, ut non proficiens, sententiam honorii renovat.
Eodem anno tholosani tribulacionibus attriti pacem
consenserunt coram rege lodovico et legato. ut rex
inveniens comitatum tholose in vita tantum gaudeat
et nullus in comitatum ius habeat. non descendens ex eius
filia unica Johanna, et alphonso fratre regis. et
ultra mare serviat quinque annis, tunc moritur
Raymundus antiquus comes excommunicatus, et ad
huc remanet insepultus. Rege et francie lodo-
vico. in itinere positum infirmitas invadit. ante
festum omnium sanctorum, die Jovis die martis sequenti
apud monpancier labitur in frenesim, sequenti
vero dominica in octava sancti omnium sanctorum migravit ad christum.
hic vere catholicus, miro castitatis fuit, omnibus
diebus vite sue, nunquam carnem suam extra legitimum
matrimonium maculavit, unde dicitur fuisse comple-
ta prophecia merlini. qua dicit in monte veteris
morietur leo pacificus, ubi nullus auditus est
antea decessisse. lodovicus autem filius eius prima dominica
adventus, remis coronatur xiiii etatis anno complens
in festo beati martini, fernandus comes flandrie
qui per annos xii et dimidium parisius per captionem
detentus fuerat, multa redemptus pecunia li-
beratur.

Licet enim in vita mirabilis stupendis
claruit sanctus franciscus, post mortem tamen
ipsius in diversis orbis partibus multi-
plicantur in devotis ipsius impetrata be-
neficia, ita ut clamantibus linguis tam sermonum
quam operum ad aures summi pontificis, domini Grego-
rii noni, que per servum suum franciscum deus operabatur
magnalia pervenerint. Informatus itaque non
solum exauditis, sed ex visis oculis et manibus
contrectatis. venies personaliter ad civitatem asisii
1228. 17. kalendas augusti die dominico cum magnis
quam longum foret enarrare solempniis, beatum
patrem, cathalogo sanctorum ascripsit, comes
britanie cum custodia receptum, a lodovico
rege defuncto, sed reddere nolebat, congregavit
et obsedit et ad dedicionem cohegit. tunc rex
anglie cum pudore reddidit. Eodem tempore iohannes
de vineis normaniam infra paucos dies
subiugavit.

Floruit tunc sancta elisabeth. cum enim Regis esset Andree
Ungarie filia, in tenera infancia
mira cepit devocione vigere. Cumque
enim esset quinquennis in certa ordinis
gratia, tam inguiter esse nolebat, quod nu-
per socias vel ancillas vix posset evelli. Cum
ad ludos a sodalibus cogeretur versus eccle-
siam se referebat, ut qui ex tali oportunitate
oratorium visitaret. et statim ingrediens aut
flectebat genua, aut pavimento tota se tende-
bat. et licet karacteria non haberet, psalterium
sepe per oculis expandebat, ut quodammodo se
legere fingeret, ut per hoc quam occupatam nullus
impediret. se quoque cum puellis ad terram prostenes
ludi specie mensurabat, ut sub tali oratione
deo reverenciam exhiberet, de hys vero que vel

Guelphi et Gebellini

luderet acquirebat. vel alia possidebat, puellis pauperibus vel decimas dabat, inducens eas ut orationem dominicam dicerent / vel virginem sepius salutarent / et licet hec quasi supra etatem ageret / tamen per augmenta etatis crescebat gratia sanctitatis. Virginem gloriosam suam advocatam eligens apud deum / et Johannem ewangelistam / sue virginitatis custodem. audivit autem ut dum singule puelle / votum cedula ter susceperit. ad quem tanto ferebatur / de altari singulas cedulas scriptas nomina apostolorum inscriptas debere recipere. ipsa oratione premissa / sui devoti nominis votum cedula ter suscepit ad quem tanto ferebatur devotionis affectu / ut nichil pro eius amore petentibus denegaret. temperancia semper utebatur in prosperis / et cum ludum inchoasset vel corea / facto uno circuitu vel saltu pro lucro dicebat / dimittamus residuum propter deum / sicque socias a vanitatibus temperabat. vestimentorum lasciviam usum semper abhorruit / et omnem inhonestatem dillexit / dies solempnes tanta devotione colebat / ut manicas sibi consutas ante missarum solempnia non solveret / cirothecarum usum diebus dominicis ante meridiem interdixit / officium ecclesiasticum audiebat attente et reverenter et cum sacram hostiam adorare deberet gemmas et capitis ornamenta tollens in imo locabat.

Postquam enim urgente patre / copulata Lantgravio Thuringie marchioni consensit et quos solum filios ad dei honorem inire quesivit / nulli culpam delicto in subiecta fuit. Unde et in manibus magistri Conradi votum emisit quod si viro suo supervixerit continenciam perpetuam servaret / fuit autem ei concessa dispositione divina ut incultos in ibi homines moribus informaret et ad divinum amorem plurimos attraheret.

Ad certam preveniebat ancillas / ut que prior optineret munera gratiam / sepe devote ad orationem surgebat / rogante viro ut sibi parceret / et aliquam quietem corpori donaret / ordinaverat enim ancillam domicellam sibi familiarem plus ceteris. ut si forte sompno depressa non surgeret. eam pede tangens excitaret. que cum in pede mariti scilicet casu impegisset quod id fuerat ordinatum / et dissimulando pertransiit / ut vero orationum suarum deo pingue redderet sacrificium sepe suppus rigabat habundancia lacrimarum / nec ex hoc vultus eius in diversa mutabatur / putaque de dolendo flebat et semper de dolore gaudebat. sepe noctes ducebat insompnes / ut orationibus posset insistere et in abscondito patrem orare. Cumque sompni adesset necessitas / super strata tapeta dormiebat. et tamen sponsus aberat. maxime in orationibus pernoctabat.

Nil abiectum alium vilipendit. sed cum multa diligencia ad curam suscepit / infirmum quendam cum deformem vultum aspiceret. et capitis corruptione horribilem in sinum proprio reclinavit / et horridum crinem tondens eius caput ancillis ridentibus lavit / in rogacionibus processione nudis pedibus induta lineis sequebatur. et in predicationum stationibus inter pauperculas humiliter residebat. In purificatione post partum aureas vestes spernebat

et in predicationum stationibus inter pauperculas humiliter / et gemmas sed exemplo humilime virginis proprijs gestans ulnis ad altare cum candela et agno humiliter offerebat / et inde rediens vestimenta cum quibus processerat alicui paupercule tribuebat / ut sinime quoque humilitatis acquireret meritum / consenciente marito / magistri Conradi pauperis et mendici / sua tamen et religione perspicui / obediencie se subiecit / matrimonij iure salvo / hic cum illa scilicet ad predicationem vocata supervenisset marchionissa Misnensi se impedita / venire omisisset / quasi inobedientem eam cum aliquibus ancillis que culpabiles videbantur / usque ad camisia expoliatas fortiter verberari fecit.

Sepe per manus ancillarum faciebat se in cubiculo fortiter verberari ut flagellato salvatori se conformaret / et carnis omnino lasciviam coherceret. Inter ferculorum copia / simplici pane erat contenta cibos sepe manu tractabat / et dividebat. ne superstitionis notam incurreret / et adstantes letificaret. Statum paupertatis amabat / unde aliquando sola cum ancillis vestimentis vilibus induta et despecto velo caput operiens dicebat taliter incedam cum ad statum venero paupertatis.

Nullum opprimi sinebat in tedia / ideo civium eam pauperum vocabat / procurabat nudis vestes / peregrinis sepulcra / puerulos de sacro fonte levabat. et proprijs manibus vestimenta eis suebat. Cum scilicet audiam paupercule bonum vestimentum dedisset / illa magnifico dono nimia affecta gaudio / ad terram corruens / mortua putabatur. sed eius oratione sanata surrexit / profecto viro suo ad curiam Frederici imperatoris Cremonam / omnem anonam de granarijs suis collegit. et cunctos esurientes alebat / quia tunc magna erat penuria. et quantumcumque parum accepit alicui divina virtute de eo tota die sufficienter habebat / sepe et cum pecunia ei defficeret ornamenta vendebat ut pauperibus subveniret. Sibi quoque et ancillis plura subtrahebat / et pauperibus tribuebat. cum scilicet pauperibus cervisiam distribuisset / in vase inventa est nullo diminutum / sub castro suo altissimo hospicium construxerat pauperibus et peregrinis quos visitabat diebus singulis. non obstante difficultate itineris / et licet aeris corruptionem sepe egre portavit / infirmorum tamen corruptiones dei et pietatis intuitu non abhorruit. sed adhibebat remedia. et ancillis graviter tolerantibus aliorum infirmorum visitabat cubicula. et infirmitatibus subveniebat / solicite curabat ad funera pauperum. et vestes quas proprijs manibus fecerat. eorum corporibus adaptabat / in hiis vir suus quod talibus intendere non valebat / ei potestatem dederat pro dei honore et anime sue salute.

Cupiens beata Elisabeth ut vir suus ad fidei deffensionem post sue arma converteret / ipsum salubri exortatione induxit. ut ad terram sanctam transiret / venit et spiritum deo reddidit / et opus suorum gloriosum

fructu3 suscepit / mortis q ipius fama audita
qda ex vassalis viri sui / ipaz tanq prodiga dispensa
tricez abiciunt / et paupertatis desideriu compleret
altissimus et paciencie speculuz daretur fidelibus /
adveniente q nocte i domo cuiusdam tabernary
i loco ubi porci iacuerant se recepit / multas gras
deo agens / hora vo matutinali ad domum
fratru minoru pergens / rogauit ut pro sua tribu
lacione deo gras agerent / et te deu lauda
mus cantarent / sequenti die domu cuiusdam
sui inimici cum suis paruulis iussa e ingredi
arto sibi loco ad modu assignato / et cu ab hos
pite et hospita / plurimu grauaretur / parieti
bus valefecit d. / libenter hoibus vale facerem
si beneficos inuenirem compulsa q ad locu priorem
reddyt / et paruulos ad loca diuersa alendos transmi
sit / cu vo p strictu calle / luto profundo plenu3
sup quosdam lapides / ibi positos pergeret / et vetula
cui multa iam beneficia contulerat in sup transiens
cedere nolet / cecidit / et de luto surgens vestimenta
gaudens et ridens abstersit

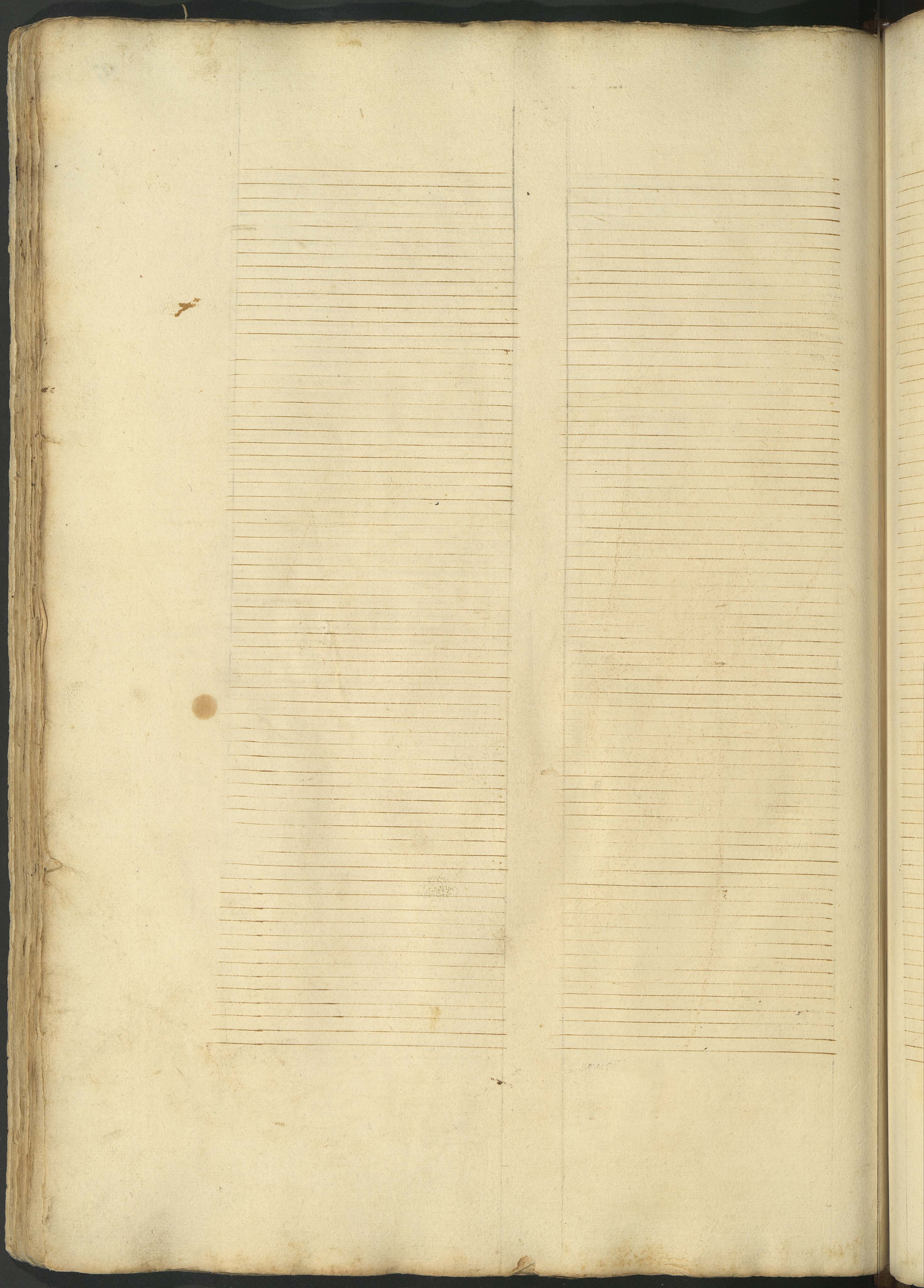
Post hec ad bambergensem epm ipius
auunculum deducitur / qui eam honeste
locari iussit / intendens iterum tradere
nuptui quod cum ancille que secum contine
ciam vouerant didicissent / afflicte cum mul
tis lacrimis ei intimauerunt q confortans eas ait
confido i deo pro cuius amore continenciam voui per
petuam qr desideriu meu perficiet / et oem viole
ciam conteret / humanu dissipabit consiliu / et
si non possem aliter / nasu meu preciderem / ut me
quilibet abhorreret / deducta q ad quoddam castrum
castitatem sua deo cum lacrimis commendabat / ta
dem deo disponente habitu religiosum assumpsit
vestes griseas et abiectas induit mendicando
ostiatim ire voluit / s3 eius magister prohibuit
manicas portabat ruptas / et vestes de pano
alterius coloris repeciatas

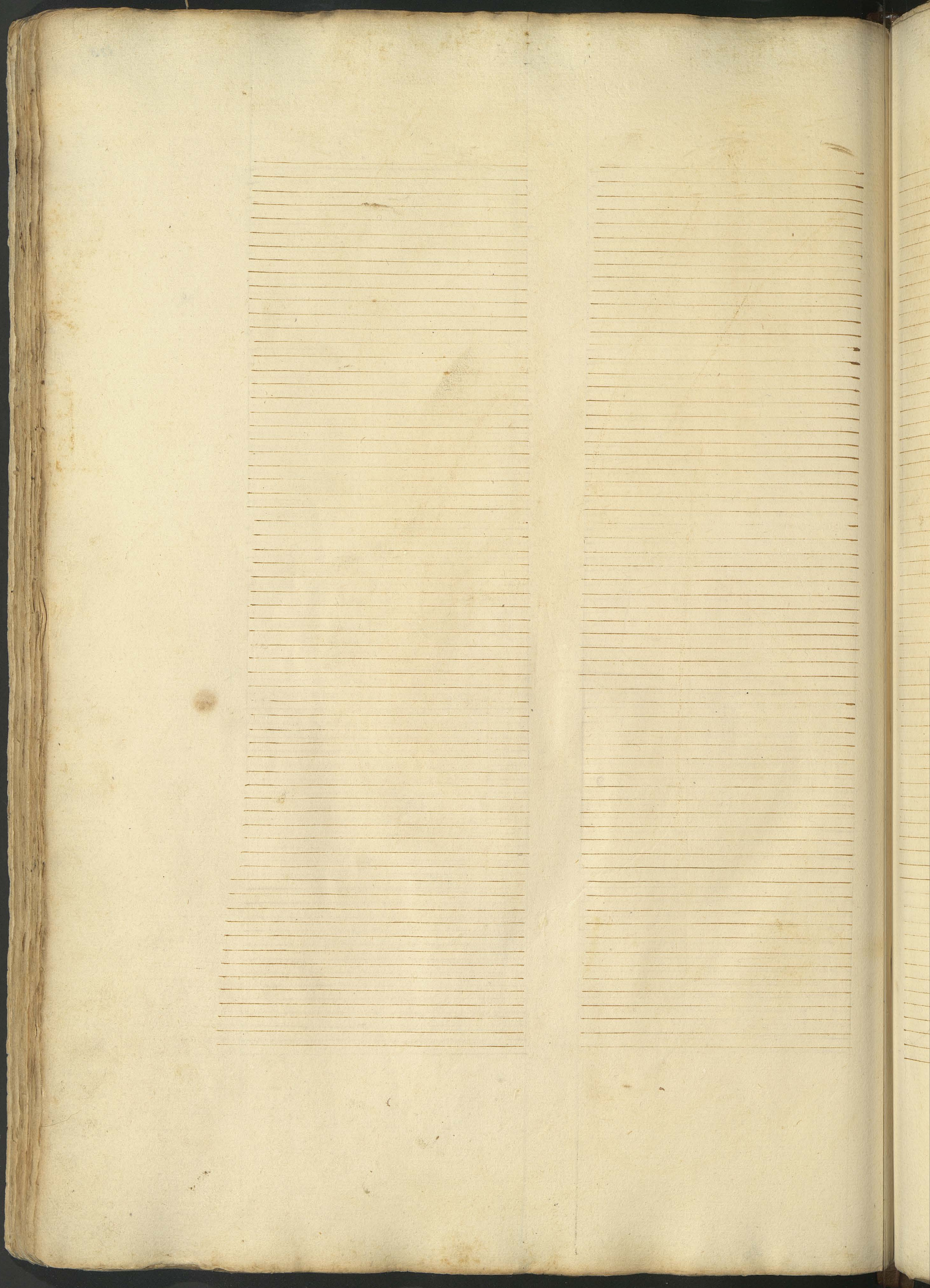
Audiens eam pater suus / eius copiam pro ca
comitem quendam misit / qui cum eam
vidisset / admirans et exclamans ait
nunquam regis filia i tam paupere et vili
habitu visa est / et lanam filare Cumque pro eius
reductione vehementer instaret / nulla tenus
acquieuit / rogat pro ea deu omni mundanorum
sibi infundi contemptu / et suoru dilectionem
a corde eius euelleret / et i tribulacionibus confir
maret / dixitque ancillis suis oronem suam
exauditam esse / q omnia temporalia velud
stercora reputabat / et de filiis suis non plus
quam de aliis proximis curaret

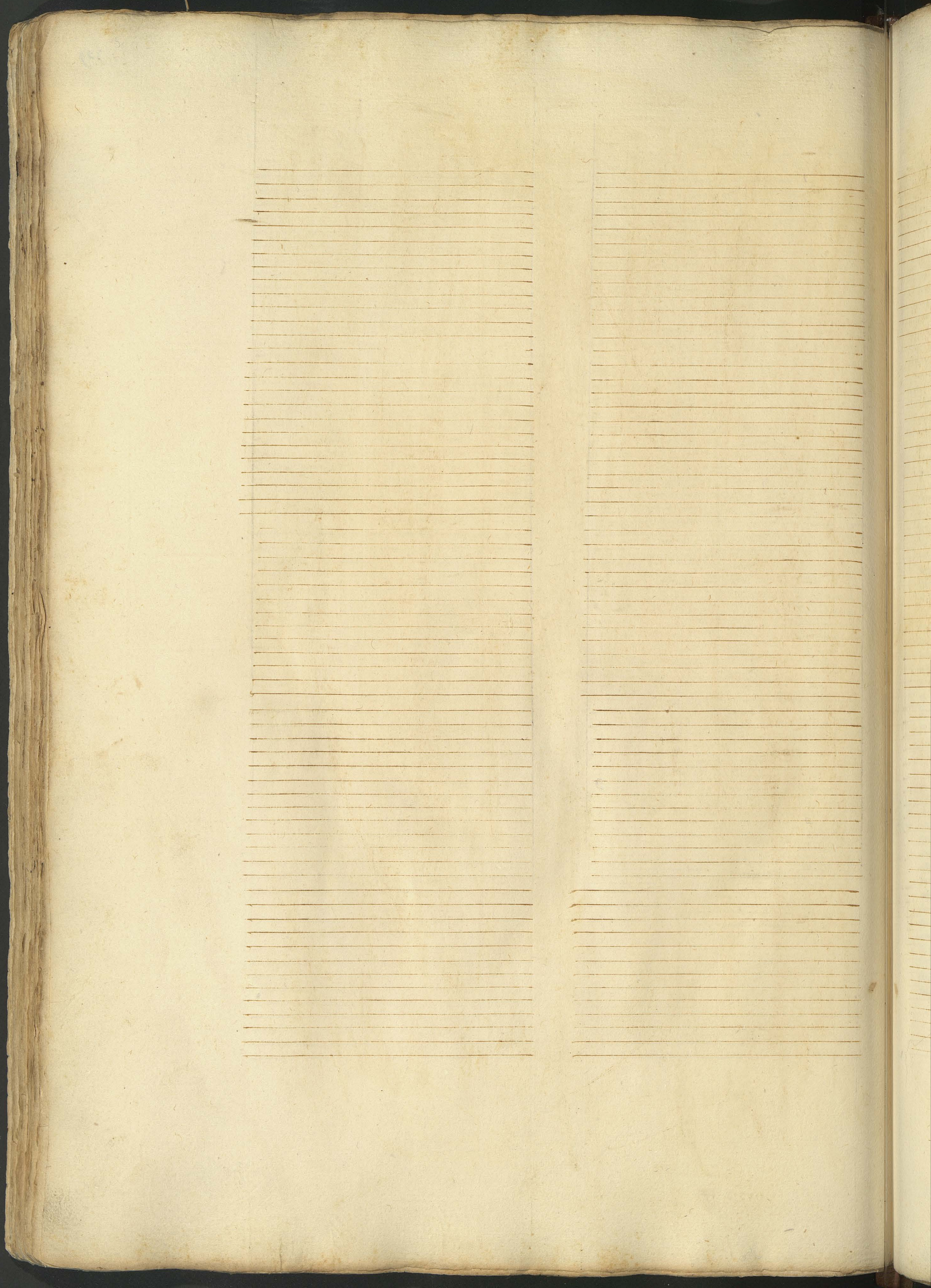
Celestes visiones i ipa sui oroe contenue
seppe videbat / cum enim in quadragesima
i ecclesia existens sic ad altare defix
is oculis intenta maneret ac si di
uinam presenciam miraretur / diu ibi consolacione diuina refec
ta est / reuersa vo domu dum se pro debilitate i an
cille gremium apodiasset / et per fenestram oculos ad
celum defixos / attolleret / tanta claritate vultus
eius perfunditur ut i mirabilis sequeretur risus
longa itaque mora satis alacriter pertransita in
lacrimas repente conuertitur / postea iterat leticia
et demum inbet lacrimarum / sicque talibus consolacionibus usque ad
completorium i morata est / et post longum et quietum diuino
silencium / tandem in hec verba prorupit / ita domine
tu vis esse mecum / et ego tecum / et nunquam volo a te sepa
rari. Cumque ab ancillis postea rogaretur / ut ad dei ho
norem et ipaz edificacionem / quod viderit indicaret
eam i importunitate deuicta ait / vidi celum apertum
et yhm se ad me benignissime inclinantem / vultumque
suum ad me serenissimum ostendentem / ego vo de sua
visione i estimabili iocunditate perfusa / multo me
rore deiecta ex sua absencia fui / ille aut misertus
mei / iterum me suu vultus ostendens letificans ait
Si tu vis esse mecum ego ero tecum. cui ego rndi
pro ut me loquentem audistis / cumque rogaretur
ut i visione quam iuxta altare vidit exponeret /
ait q ibi vidi non expedit enarrare / ibi tum
gaudio multo fui et dei miracula conspexi / seppe
quoque cum i oroe persisteret / eius facies mire splendebat
et ex eius oculis quasi solares radii procedebant
cum pro iuuene quodam dissolute viuente / oronem
fudisset / ille insolitum et subitum sensit calorem
ut ita clamare cogeretur / cessa dna ab orone
cessa / quia totus ardeo et sudans et fumans toto cor
pore caput iactans et brachia / id 2o et 3o repetebat
viri et plurimum admirantes / vestes sudore madidas
i venerunt et tactu manuum sustinere vix poterant
ut vo ab orone cessauit / cessauit et estus / reuer
sus aut ille iuuenis / diuina gra illustratus
ordinem minorum ingressus est

Pro sua dote / duo milia marcarum re
cepit et quas pro parte pauperibus distribuit
et de reliquo in marpurch hospitale

hic non e defectus s3
volue …
…
…

māpuch hospitale

ch. hospitale construxit, et pauperum obsequiis se
quasi ancillam humiliter deputavit, infirmos po
nebat in balneo, locabat in lecto, et ancillis di
cebat: quam bene nobiscum agitur, que dominum balne
amus et tangimus. Tunc erat eis sollicita et tam hu
milis, quod puerulum monoculum scabie profusum
una nocte sex vicibus propriis brachiis ad loca
necessitatis detulit, et pannos ipsius fetidos libe
ter lavit, et huiusmodi similia narrantur de ipsa. Infir
mos quoque ad confessionem et communionem induce
bat, et vetulam quandam cum aliter non posset, ver
beribus tandem correctam induxit. Non est alia

36.a pars de eius felici transitu

Appropinquante autem termino vite eius
Christus sibi apparuit dicens: veni di
lecta mea in preparata tibi interna ta
bernacula. Dum igitur febre cor
repta decumberet, et ad parietem faciem usque teneret,
audita est a circumstantibus dulcissima quedam melo
dia. Que cum ab una ancillarum quid nam id esset inter
rogaretur, respondit: avicula quedam inter me et parietem
se ponens tam dulciter cecinit, quod me ad canendum sibi
provocavit. Putatur eius fuisse angelum, pronunciantem
ei eterne vite gaudium. In ipsa enim egritudine semper hy
laris extitit, et numquam ab oratione cessavit. Ultima vero
die ante eius transitum dixit eis: quid acture essetis
si ad vos dyabolus adveniret? Post paululum vero
alta voce quasi dyabolum expellens: fuge, tribus vi
cibus exclamavit. Deinde dixit: ecce appropinquat media
nox, in qua Christus nasci voluit, et in presepio requie
vit. Appropinquante autem hora sui transitus, ait: iam tempus
instat, in quo omnipotens deus eos qui amici eius sunt
ad celestes nuptias evocavit. Post paululum, 1221,
in pace quievit. Licet autem venerabile eius corpus 4or
diebus mansit inhumatum, nullus ex eo fetor exa
labat, sed odor suavis. Tunc vise sunt multe avicule sup
ra culmen ecclesie, numquam prius vise, tam suaviter et varie
concinentes ut cunctos in admirationem converterent. Audi
ta est quoque in aere suavissima melodia cantancium re
gem mundi, et omne ornamentum seculi etc. Tandem corpus
in sepulcro ponitur, quod miraculose oleo repletum est.

37.a pars de nativitate et bona iuventute beati Antonii confessoris.

In regno portugalie civitas quedam sita
est ad occidentalem eius plagam Ulixbona
nuncupata, eo quod ab Ulixe ibi sit condita.
Ibi ad honorem virginis matris dei ecclesia
sollemnis dedicata est, in qua gloriosi martiris Vincentii
corpus conditum requiescit, cuius hostio iminet domus, in
qua feliciter beati Antonii progenitores honorifice de
gebant, qui cum in primo iuventutis flore filium genu
issent, in baptismate Fernandum ei nomen imponunt,
predicte quoque ecclesie tradunt litteris imbuendum. Pueri
libus autem annis transactis, cum annum circiter xv complevis
set, cepit carnis motus sentire illicitos, quos ille per
horrescens, ad monasterium quoddam iuxta civitatem ca
nonicorum regularium ordinis sancti Augustini se contulit, mun
di vana et oblectamenta despiciens. Postquam vero annis
ferme duobus ibi commoratus est, civium et secularium non
ferens frequentiam, obtenta vix superioris licentia, locum
mutavit non ordinem, et ad monasterium sancte crucis de colim

corpus b. vincentii in ulixbona requiescat

bria in spiritus virtute se transtulit, ibi miro modo honestis in
formatus moribus, non mediocriter lectionis excoluitur studio,
nec diebus aut noctibus nisi temporis exigentia a lectione di
vina cessabat.

38.a pars qualiter zelo martirii ordinem minorum intravit et de mutatione eius nominis

Cum ex hyspania procedens Petrus infans
primogenitus regis portugalie contra regem ma
rochiorum illaturus bellum sarracenorum perfide
nationi, naves ad littus maris sic paratas
disposuit, ut formidolosis ac etiam fugitivis pateret refugi
um si ruina in proelio accideret christiano. Inito igitur bello et ceso
populo christiano, nobilis ille infans capitur, et cum eo religiosi
viri quinque de ordine minorum, qui fidei zelo succensi secum pro
fectarant, tam pro fidelium salute quam pro conversione perfide na
tionis. Sedet namque pro tribunali rex impius et fratres ad per
fidie sue impietatem attrahere nititur, asserens se et con
versis premia, et renitentibus supplicia illaturum. Dum non
super firmam petram funditus repperit in fide stabiles, et in re
prehensione perfidie efficaces, iubet ille iniquus innocentium
colla precidi. Et quia inquit acrius hii verbo quam nos quam ce
teri gladio pugnaverunt, ceteri christianam sepulture tradan
tur ne ipsorum fetor cadaverum nobis occasio sit ruine, istorum vero
cadavera iubemus inhumata relinqui, ut feris alitibusque
fiant esca famelicis. Petrum vero infantem carcere impo
situm duro servavit carcerali mancipandum. At cum ille in
custodia deduceretur, sanctorum martirum memor effectus, quam
indignum sit, mente pertractat, eorum animas beatitudinis perfrui
et corpora a bestiis devorari. Sed penitet interim impium
iudicem prolate sententie, et ait: ne forte veniant christiani et
furtim sublata corpora a bestiis devoranda in suas partes defe
rant, et quod ordinaveram ad contumeliam convertetur in gloriam, sed
potius et illa comburite ut eorum memoria in pulverem evane
scat. Sed dum regis iniqui ministri impii ignem accenderunt, ¶ Dum
ad rapiendum et cremandum sacra corpora se exponunt, ad
tantam aeris altitudinem consecrata Christo corpora virtute ele
vantur divina, quod illa nec ignis incendium nec manus ulla po
tuit attingere peccatorum. Dum talia actitarentur et infans per mediam
civitatem deduceretur, cum votum devotus emittit, quod si sanctorum
martirum liberabitur suffragiis, et corpora ipsorum rapiet, et ad
patriam ipsorum cum debito honore adducet. Mirabile dictu,
emisso voto, equus invisibili ductore continuo redit et super
te auriga mirantibus cunctis et nemine prohibere valente ad
locum accedit, corpora ei se deferenda exponunt, in caricule
cantur et devehuntur ad portum, et ascensis navibus cum
multa devotione ac reverentia in hyspaniam deferuntur. Ergo
cum fama tam martirii quam prodigii totam impleret hyspaniam,
audiens [illegible] que per eos operabatur altissimus, subito
more elefantis aspectu sanguinis animatus ad plurimum aestuat in
corde: o si sociorum suorum corone participem me fore dignaretur
altissimus, o si me flexo poplite pro nomine Ihesu colla ten
dente, lictoris inveniret gladius, putas videbo, putas iocari
dicentis tempus illud implebo. Dum igitur talia pertractaret,
advenientibus fratribus de ordine minorum, intimat se eorum habitum
desiderantem ad suscipere, si mox ingressum ad terram sarrace
norum mittere spoponderent, ut corone sanctorum martirum valeret
particeps fieri. Diem ergo statuunt, quo hec fieri debeat, et
proficiscuntur. Ille interim ab abbate vix extorquet licentiam,
fratres non statuta die venientes habitum sue religionis illi
imponunt. Quod cernens quidam ex canonicis cum in amaritudine
cordis ait: vade, vade, quia forsitan sanctus eris. Ad quem conversus

humili voce respondit / cum me sum audieris deum collaudabis
cum autem ad locum fratrum pervenisset ut se querentium sollicitu
dinem pia cautela deluderet se deinceps vocari rogavit
Antonium quodam omine presagio quod alte in predicatorem to
naret. 39 pars de via beati Antonii in Marrochium et eius reditu.

Cum igitur martirii ferveret desiderio et iuxta pro
missum obtinuisset licenciam ad terram Sarra
cenorum iter dirigit sed gravi morbo per
tota estate flagellatur propter quod suum desideri
um non implevit / atque rex regnancium aliud decreverat /
ventorum quoque impulsu cum ad Hispaniam rediret in partes
Sicilie advenire impellitur. Indeque Asisium ad generale
capitulum transiit / Indeque ad Romandiolam a dispensatore
per generalem transmittitur ubi heremum montis Pauli q
uietis gratia devotus subiit / ibique cellam quam sibi fratres quidam
oracionibus aptam in crypta paraverant devota instancia im
petravit / ibi cum pane modico et aqua contentus cor
pus cogebat servire spiritui ita ut vocante eum campanella
se ipsum sustentare non posset nec ad fratres accedere nisi
ab aliis sustentatus. 40 pars qualiter fratribus
scientia eius innotuit et de initio predicationis eius contra hereticos

Congregatis multis et variis ut est mos
pro suscipiendis ordinibus in civitate
Forlivii instante collatione hora collo
cationis invitatis pluribus quibusdam ex or
dine predicatorum ut ad excitandum devotionem proponerent
verbum dei / ipsisque renuentibus quia improvisi nec vellent
nec deberent id agere / minister loci qui suus ad fratrem Anto-
nium precepit / ut quicquid spiritus suggereret congregatis illis pro
poneret nequaquam putans eum scripturarum nosse miste
ria / sed ex eo tantum confisus quod eum aliquando latine audivit apte
loquentem at ille cum multum niteretur prohibere urgente obe
diencia et spiritu sancto gratia inveniente tam subtilia cepit di
sserere tam devota oratione proferre / ut omnes in stuporem con
verteret et veneracioni ipsius cogeret / et sic domum et hu
militatis exemplum / usque cum tunc aptior putabatur humilita
tis officiis exercendis quam scripturarum misteriis expo
nendis / iuncto itaque sibi predicatoris officio heremi cul
tor emittitur et civitates circuiens villas et castra
Ariminum usque pervenit / ibi cum multos cerneret heretica
labe delusos / versuta hereticorum de magna dogmata
sole lucidius confutavit / ita ut heresiarcham xxx annis er
rore excecatum ad fidem et obedienciam ecclesie romane predica
ret / hereticumque perfidissimum de sacro altaris sacra
mento disputando convicit / et cum tandem hereticus non argumento
sed miraculo predicatorem perfirmante diceret se credere vel
le et animal suum iuxta conditum / fame triduo afflixisset
die statuta conveniente turba tam fidelium quam hereticorum e
gregius vir Antonius ad altare devotus accedit / et
sacris completis misteriis defert cum summa reverencia corpus
Christi / et educto de conclavi famelico mulo ac posito ante
cibum imperat / ut in virtute ac nomine creatoris quem ma
nu tenebat relicto cibo properaret ad exhibendam reverenciam
sibi debitam et honorem condignum / vix illa complevit et
stolidum animal quasi hereticorum insaniam arguens / relicto pa
bulo ante corpus Christi / corpus et caput inclinavit ge
nua flexit / fit leticia catholicis hereticis confusio / et pre
dictus hereticus omnem heresim abiuravit / primus quoque ex fratribus
Bononie theologiam docuit / cum publicam eius scienciam
introgatus a subtilissimo doctore abbate vercellensi eius
lectionem frequentabat / de mistica theologia / cum esset igitur
habitu despectus / et facie corpulentus / ac pro hoc ineptus
videretur tam alte sciencie / et tamen doctrine ac lectioni inten
tissimus fixusque maneret / si ea que doctor ipse tetige
rat caperet / aut in memoria haberet / humili voce respondit /
iuxta sui intellectus exilitatem aliquid percepisse se
(?) ut illa edidit tanta claritate illa disseruit
ut abbas attonitus mentemque suspensus putaret non
suum audire discipulum sed ipsum Dionisium suas oc
cultas sententias declarantem / unde consequenter ex discipulo
doctorem constituit in suo monasterio / rogans suos mona
chos de melliflua psalmorum scriptura edissere salu
tifera / que ibi latent misteria / unde et super Dyonisium
notans Vercellensis predictus dixit theologus et scientiam et
doctrinam fratris Antonii in modum ignis ac (?) de (?) mi
sticam appellari / Aqua ait Dyonisius de theologia divina
caligo est inaccessibile lumen in qua habitare dicitur
deus / et invisibilis quidem existens propter excedentem claritatem
et inaccessibilis propter excessum supersubstancialis lumi
nis effusionis / cum etiam in Tholosa doctoris exerceret
officium / et in festo solemni clero ac populo predicaret /
alleluia quod maioribus certi consueverant / cantare debe
bat idque ex oblivione nulli commisit. Cum igitur predica
ret officii sui memor effectus se cohoperto capite su
per pulpitum inclinavit / visusque est tunc alleluia in ecclesia
cantare solemniter / nec tamen de pulpito ipse recessit / licet
magno spacio loca illa distarent. Hic non sunt alia

41 pars de fama predicationum eius.

Missus urgente necessitate ad curiam pape
et cardinalibus talia et tam profunda de
scripturis facunde eructabat eloquio
ut a papa Gregorio nono / singulari qua
dam prerogativa archa testamenti vocaretur. Sermones dominicales
et de festis sollemnibus ad peticionem domini Hostiensis ipse
composuit / multas demum predicando lustravit provincias
solutus ab administratione fratrum / a generali ministro predica
di libertate generale suscepit / postquam vero divino
nutu Paduam pervenit / interpellatus totam hyemem pre
dicavit / postquam vero adveniente tempore quadragesima
le dicens tempus acceptabile dies salutis per continuos
xl dies predicare disposuit / et licet esset tamen corpu
lencia quadam naturali gravatus quam infirmitate assidue /
infatigabili tamen zelo animarum predicando consulendo con
fessiones audiendo sepius ieiunus integram diem per
mansit. At vero humani generis inimicus felicibus acti
bus eius invidens / nocte quadam cum se sopori dedisset
guttur eius strinxit tam valide ut suffocari vi
deretur nisi divino fuisset nutu protectus / sed statim
invocato nomine virginis marie et signo crucis fronti
impresso a violentia liber fuit / et apertis oculis to
tam cellam divino lumine illustratam conspexit / quod ferre
non valens inimicus lucis abcessit / tanto demum desi
derio audiendi predicationem ipsius accensa est multi
tudo populi ut usque ad xxx milia hominum aliquando conveniret
sine aliquo tumultu sine aliqua voce clamoris / perstabat
inter capitales inimicos pacem / longa captivitate de
tentos libertati donavit / rapinas et usuras resti
tui / pignora reddi / et debita relaxari / sequebatur
et predicationes ipsius venerabilis episcopus Paduanus cum clero
suo / fortis gregis fuit ex anno et licet multi confores sed

venit cum tanta fere quod seculares ad confessorum audiendas confessiones sufficere non valebant / dicebant etiam nonnulli ad penitentiam venientes quod divina erant revelatione commoniti / ipsius et admonente compulsi et obtemperare mandatis / quidam vero post mortem eius ad fratres frequentius accedentes asserebant sibi beatum Antonium apparuisse in sompnis / et non solum ad confessionem induxisse sed etiam fratrum ad quos eos mitteret nomina docuisse [illegible]

42a pars de eius transitu

Instante vero messis tempore / videns populum in colligendis fructibus occupatum / et ob hoc a predicatione cessandum / ad locum remotum qui campus sancti petri dicitur solitudinis gratia se contulit / sed cum die quadam de cella quam fratres inter nuces construxerant / hora prandii vocante eum campanella descendisset / cum fratribus cetus / ex more discubuit / facta autem ibi manu domini super eum totius corporis viribus cepit repente destitui / crescentemque sensim infirmitate / cognovit dissolutionem sui corporis imminere et pro vitando fratrum illorum gravamine deferri padüam concupivit ibi crescente vehementer infirmitate non mediocris dabat signa anxietatis / cumque modico temporis spacio quievisset facta confessione / ac recepta absolutione hymnum gloriose virginis cantare cepit ac dicere. O gloriosa domina etc. quo dicto erectis mox in celum oculis attonitisque luminibus in directum diutius respiciebat quem cum frater qui eum sustentabat / quid cerneret / interrogaret video inquit dominum meum / afferentibus autem fratribus unctionem extremam / ipse cum eis psalmos penitentiales ad finem usque complevit / et cum dimidia fere hora sustinuisset / anima illa demum exemptis lucis et pacis feliciter introivit / ·1231· anno autem anni circulum cathalogo sanctorum ascriptus est

43a pars de quibusdam incidentibus

Fredericus post reditum suum / de ultramarinis amicos ecclesie de regno exterminat / morte vel proscriptione de apulia / per venetias et forumiulium transiit / in almaniam / in qua via cum ezelino composuit / interim Regina Cypri aylisia petit regnum ihrlm dicens se neptem almarici regis ex filia ysabella / et mittit Imperatori ut infra annum ignotum transmittat heredes quod promisit / nichilque egit / tunc soldanus egypti elchemel cum esraph· obsedit damascum / videntes autem damasceni quia puer dominaretur eis filius coradini / qui eos tueri non poterit / illi se tradiderunt / tutor autem pueri cum matre defert ad fortalicium erach· saracenum autem passim in christianos deseviunt / officiales autem Imperatoris nil aliud quam scisma inter barones intruunt / Contra concordia inter ultramarinos et Imperatorem tractatur et de commissione forma excedit / tractatus in irritum revocatur· coram summo pontifice / qui magis suadet ut regna ihrlm et Cypri mutuo se iuvent in omnibus / henricum primogenitum suum / quia ecclesie favebat in carcere moritur et eius loco corradum instituit demde exercitum parat ut romam veniat / sed papa facta processione et proposito verbo dei / de frederico querela Romano proponit populo / qui ei favere videbatur / et protectionem ecclesie et capita apostolorum petri et pauli tenens in brachiis / se ait illa non posse defendere absque populi romani virtute / in cuius se protectione ponebat

sed cum devoto clamore populus defensionem promittit / quo audito / fredericus cum exercitu retrocessit eodem anno / cum vero papa Rome concilium congregare vellet / contra eundem fredericum / ille per suos compluries vias claudit / unde et duos cardinales cepit missos pro subsidio ecclesie / dominum Iacobum penestrinum ad regem francie / et ottonem in anglia cum pluribus prelatis per naves pisanorum / et apud meloriam mittuntur / sancte autem ludovicus mandavit Imperatori rogado ut suis regni prelatos captos dimitteret / cui ille rescripsit quod non miraretur si cesar illos anguste tenebat qui cesaris angustia tractabant / Rex vero terrorem illi mandavit ne locum apostoli traheret / quia regnum francie non erat adeo debilitatum quod se permitteret eius talaribus pergeri / tunc licet invitus illos dimisit / Iacobus Rex aragonum magna sui suorumque strenuitate bellandi contra sarracenos / occupantem prius opido buriana et multis aliis castris et villis cepit insulas baleares / que maiorica et minorica et eviza vocantur / deinde regnum valentie / et bello mortuus est / Fernandus quoque Rex castelle exercitum parat contra regem granate / ipsumque sibi tributarium fecit / in mille barbotinis auri qualibet die / quod multo duravit tempore / usque ad tempora filii regis alfonsi / tartari circa eodem anno subiugatis orientalibus partibus / ad boreales et occidentales partes se converterunt / in duo se agmina dividentes / unum ungariam et poloniam intrat ex parte Russie circa ripam maris pontici / transeuntes montes ripheos quos ungari silvas vocant / Ideo gregorius predicari fecit crucem contra eos in confinibus theotonie post quorum recessium gentes panonie qui prope deus inhabitabat / blachi et situli passus clauserunt ut aplane transire non possint / 1232 / apud toletum quidam iudeus comminuendo quandam rupem pro amplianda vineam suam / in medio lapidis invenit concavitate / et ibi librum reperit qui folia lignea habente scripture literis ebraicis latinis et grecis / ad quantitatem unius psalterii· hic autem liber loquebatur de triplici mundo ab ada usque ad antichristum / principium autem tercii incipiebat a christo / in tercio inquit mundo / filius dei nascetur in munde de virgine maria / patietur quoque / pro salute / regis fernadi inveniri debebat quo viso iudeus cum tota familia sua baptizatus est / 1234· ludovicus accepit uxorem dominam margaritam / filia comitis provintie / fuitque fames magna in pictavia / maxime / tanta ut homines herbas comederent et secuta est tanta mortalitas ut scribit qui vidit quod in cimiterio sancti geraldi lemovicensis / una die sepulti sunt· C· pauperes / frequentius autem 30· et 40· 1235· papa fecit predicari crucem in francia in subsidium terre sancte quia iam incipiebat predicari / Eodem anno beatrix filia comitis aldebrandini marchionis Estensis / regi ungarie nupsit / 1236 / vetulus de montibus archachidas misit in franciam precipiens eis ut occideret lodovicum regem sed deus mutavit cor eius / unde post primos velociter misit alios nuntios denuntians ei ut se ab aliis custodiret / lodovicus autem contra eos suum mandavit diligentius custodiri / primos autem nuntios fecit interim quod sit erat et utrosque muneribus honoravit / Regi quoque vetulo regalia encenia transmisit in signum amoris et pacis / Anno eodem fratres minores et predicatores multos de francia barones et milites ac clericos et seculares cruce signaverunt / ad terre sancte subsidium quod inde per 4or. aut

Thartarorum ingressus hostilis in poloniam et hungariam

liber inventus per quendam iudeum apud Tholetum [illegible] in rupe [illegible] literis [illegible]

f 2

quinque annos dilatum est, annuente papa gregorio. Eodem anno marchio Estensis cum paduanis exercitum parat. Ezelinus et Veronenses pro imperatore mittunt, qui erat in partibus lombardie, et subito eis venit in auxilium et vincentiam cepit, quam combussit in festo omnium sanctorum. Eodem anno moritur Rex ungarie et bela filius eius regnat pro eo. beatrix gravida timens furorem filii regnantis in habitu virili fugit et editum filium stephanum vocavit. Floruit dominus accursius doctor iuris civilis, qui totum corpus iuris glosavit. fuit autem de comitatu florentino, cuius magister fuit azo. Bononiensis qui summam fecit. 1237. nuncii imperatoris cum ezelino paduam intrant, faventibus eisdem quibusdam magnatibus de padua. ultimo trevisini qui soli liberi remanserant in marchia trevisina posuerunt se sub domino Ezelino. marchio etiam Estensis invitus se imperatoris se subiecit. postquam autem Ezelinus obtinuit padue dominium, nobiles de civitate cum filiis in exilium destinavit, ut duris carceribus manciparentur. tunc filius ducis venetiarum, potestas mediolanensium, cum ipsis et eorum amicis contra fredericum progreditur, qui per districtum brixie omnia destruebat, sed flumine interposito, minime prelium commiserunt. tandem mediolanenses redeuntes et dum nichil mali suspicarentur, fredericus cum militia sua eos persequens et facto impetu apud curtem novam in eos, multos ex eis cepit, plures occidit, sed et potestas predictus captus est et carrocium. Tunc fredericus in exercitu habuit elefantem ad quem videndum confluebat populus lombardie. 1238. Soldanus egipti lethemel moritur et successit ei filius hedel, quia maior salach absens erat, pater cum in vita exercitalem sibi dederat, saracenus. soldanum hic helchemel filius safandini pie se habuit ad captivos maxime personaliter visitabat, innoxibus victum et cetera necessaria prime cum pabulo equorum mittens, indulsit victualium commercium, saracenos porte et sicerari faciens vias quas aqua destruxerat, fecitque custodiri christianos et res eorum reddi, civilia observantia tenuit, et debiles suis sumptibus ad portum damiate vehi fecit, nec permisit christianos sub sinere, innumeros dicebat agentis illius fidelissima soldanima. Tunc cus saladini nepos ab sentibus lethemel filiis, in damasco soldanus receptus est cum salah de oriente veniens regnum abstulit et dum procederet in egiptum contra fratrem suum hedel. anastasio Conradini, qui preerat de domino damasci fugatus est, capitur et carceratur, licet consanguineus et tunc alius salar amicabilis predicti salah, cepit damascum et cum christianis treugas iniit, dans christianis belfort, sapeth, et totum territorium iherosolimitanum, ut se iuvaret contra salah nepotem, et quia a templariis et quibusdam peregrinis hec treuge facte sunt, sine consensu hospitalariis hii cum quibusdam aliis treugas inivaverunt cum alio salah iam fratre soldano egipti et eius fratre hedel interfecto. 1239. eodem anno fredericus imperator paduam venit, post hec inter viros de camino et albericum de romano, tarvisium in villa accidit fugantque iacobum de mora, qui ibi pro imperio erat et omnia eligebat de consilio Ezelini, marchio quoque estensis et amici eius recesserunt ab imperatore, videntes eum inclinatum totaliter ad vota ezelini. Imperator autem relicto tybaldo francisco potestate padue, et vicario totius marchie cum conditione ut mandatis ezelini in omnibus in omnibus obediret, in apuliam perrexit, marchio autem recuperavit

turrim estensem et calaone, sicque guerra periculosa per totam marchiam incohatur. 1240. Regina Apulie sua misit rodulpho fratri alofonie qui pro consorte petit regni gubernacula et obtinuit, quia imperator noluit illuc transmittere filium conradum. Rodulphus autem cernens quia proximi regine omnia ad libitum agerent et ipse nil posset cum rege novarre, et aliis repatriavit. Anno eodem dominus Gregorius de montelongo legatus apostolice sedis, cum auxilio militum, populorum maxime venetorum, post quatuor menses sub quadam compositione ipse ferrariam habuit, in cuius dominus iacobus teplo dux venetiarum salingerram captum duxit venetias, ubi captivus mortuus est, tunc veneti in ferraria a predicto legato honorantias et libertates et privilegia magna obtinuerunt. Eodem anno corona de spinea, per industriam regis francorum ludovici .20. annorum existentis parisius est translata, tunc enim veneti et galli dominabantur in constantinopoli, Iohannes autem imperator constantinopolitanus, ab adversariis multum depressus, deficiente sibi pecunia a venetis magnam summam pecunie mutuatus est, loco pignoris assignavit eis maximam partem ligni crucis christi et lanceam et spongiam qua in cruce aceto potatus est, que omnia sanctus rex ludovicus permissione ac dono dicti imperatoris redemit a venetis, et portari fecit parisius ac devote reposuit in capella domus sue quam de novo sumptuoso opere construi fecerat. Floruit tunc Iohannes theotonicus qui de discipulis fuit hugutionis, et apparatum fecit super decretum, post ipsum floruit etiam in theologia ... cuius opiniones ab aliis pro auctoritate referuntur.

Capitulum pars de papa celestino et quibusdam incidentibus

GAufredus episcopus Sabinensis in papam eligitur et celestinus vocatur, natione fuit mediolanensis, et sanctitatis laudabilis, prudentie et gratie et cum se languens per labores officii vixit tantum xlvij diebus, eo tempore apud cremonam factum est tempestatis maximum, ceciditque lapis grandinis in quo erat crux et ymago salvatoris, desuper quoque erant litteris aureis scriptum, ihesus nazarenus rex iudeorum. Cecidit etiam et in monasterio sancti gabrielis et de aqua in qua liquefactus est, sumpserunt monachi cuiusdam fratris cecutientis oculos, statimque clare vidit. Ipso tempore tartari turchie terram invadunt, in qua sunt fere civitates centum, exceptis villis et castris, ubi inter cetera mirranda fuisse dicitur monasterium trium milium puellarum, quod dicebatur sancti blasius, cuius nuntio, siquis impugnabat ab hostibus, fertur quod se ipsam movebat machinisque viriliter lapides retorquebat. 1242. In partibus aquilonis tartari vastant russiam gazariam sugdaniam guthiam zichiam alaniam poloniam et cetera regna, usque ad .xxx. et usque ad confines theothonie persiliunt. 1243. castrum sancti bonifacii a veronensibus est destructum. Porro rex ludovicus circa festum sancte lucie in lecto decumbens, ita insensibilis factus est ut a multis mortuus putaretur, ut autem ex illa extasi ad se ipsum rediit, crucem transfretandi instanter protinus petiit et accepit. 1244. Salah soldanus egipti mittit pro corasminis, quibus in oriente proferentes fuerat, invitante fratre transmissis thesauris et veientibus promisit terram dare si ipsi manerent eligerent, et ...

polonia vastatur per thartaros

nerunt propter terrorem tartarorum usque ad xx[m] Corasminorum qui transeuntes per districtum tripolitanum magnum intulerunt dampnum/ et in Ierusalem subito venientes usque ad triginta milia gladio perusserunt / alter vero Sala / soldanus damasci mittit christianis 4or milia equitum sub soldano Calamele et convenerunt cum christianis militibus quando usque ioppe / postea a Scalone deliberant quid agendi / soldano vero non pugnandum cum gente pegina / et inhumana / ac desperationi dedita / sed tuto loco standum donec multitudo penuria dissipetur / placuit multis christianis consilium / ceteris autem congressionem laudantibus bellatum est acriter / sed non diu / nam damasceni terga dantibus / vix quarta pars christianorum evasit ¶ Soldanus autem babilonie redeuns et munimenta Ierusalem consumens negavit accessum ad illa / patriarcha ledunt et ledunt / et post tenuit omnes inde eliminati sunt / tunc in contemptum ecclesie / Fredericus cum magno exercitu romam properat / et in circuitu duobus mensibus Innocentius totum vastat ¶ Eodem Anno mense July a venetis Iadra capitur / capitaneo domino Raynerio geno· duce vero domino Iacobo theuple·

Capitulum ·232· de imperio langravii et sibi contrariis cum quibusdam eventibus

Langravius deposito frederico eligitur / protinus cum papa / electores Imperii monuit ut aliquem strenuum virum ad gubernandum Imperium eligerent / qui eligunt langravium ducem turingie / ipse autem pro utilitate rei publice dyadema regni alamanie suscepit / et contra Coradum exercitum congregavit / eumque bello superavit / imperiali autem curia (?) bus dictorum / eodemque anno Innocentius papa ad petitionem baronum / regem portugalie ab administratione deposuit / quia negligens erat in iustitia facienda / et substitutus est frater eius alfonsus / sicut in ·6· pz· de sup· ne· pla· c· grandi / canonizavit quoque apud lugdunum sanctum edmundum archiepiscopum Cantuariensem / et Parisius beatum petrum martirem ordinis predicatorum ¶ Circa hec tempora Rex castelle fernandus reliquit 4or filios scilicet alfonsum primogenitum qui ei successit in regno / henricum qui longo tempore exulavit quia alfonsum non honorabat ut regem / fredericum qui fuit malus homo / et nepos eius rex Sanctus fecit eum male mori / philippum qui fuit homo anglicus (?) princeps et pacificus

2a pars de perturbationibus lombardie et passagio sancti lodovici

Post decessum Coradum fredericus de Apulia venit in lombardiam cum maximo apparatu / et dum apud thaurinum moraretur / Rex entius filius eius cum multis cum exercitu cremonensium ivit ad obsidendum / quoddam castrum brixie / tunc habita oportunitate conjunguntur papa cum expulsis de parma / qui in placentia residebant parmam de assensu populi audacter intraverunt et partem frederici expulerunt In quorum auxilio fuit gregorius subdiaconus cum militibus civitatibus lombardie / quo audito fredericus velociter illuc pergit / cum ezelino qui in eius auxilium venerat cum militia marchie trivisane / fecit autem fredericus circa parmam / civitatem / quam victoriam vocavit asserens se numquam inde nisi cum victoria recessurum / expugnabat autem parmam sex mensibus donec hyeme obsidionem solveret / sed renovato tempore / legatus cum civibus habita deliberatione In victoriam civitatem venerunt / fredericus autem Impetum sustinere non valens / dimissis multis divitiis versus Cremonam paucis fugit ¶ Sanctus ludovicus frater suo Carolo postea Andegavensi comiti / dedit conjugem filiam comitis provincie / sororem Regine margarite que iure hereditario habuit provinciam // 1246· papa minores et predicatores mittit / ad tartaros convertendos / Inter minores fuit frater Iohannes de plano carpi / Inter predicatores frater Ezelinus lombardus ¶ Eodem anno Soldanus damasci a soldano alapie superatus interierat / hoc audiens soldanus egipti veniens occupavit damascum calamela et maubeth / deinde christianorum terras invadens / omnia munimenta nuper erecta / per Regem navarre comitem brittanie et comitem cornubie deiecit / castrum scilicet tyberiadis ascalona et cetera / tunc turchimanni pecuniis desertores / antyhoc (?) consilia depopulantur / qui nec civitatibus nec castris utuntur / nec lucris inviant / solis animalibus contentantur et tentoriis utuntur de filtro / hoc anthiocenum contemptum / dum incordiate propter caduit / ab ordinatis pluries superantur / et facti sunt anthiocenis formidini // Eodem anno Regina Alysia moritur cui filius henricus rex cypri / in regno therosolimitano succedit / et in ptholomayda ponit baylivum· ¶ 1247· 4a feria post penthecosten / Lodovicus rex francie de parisiensis exiens / Iter transmarinum arripuit / quem associabant fratres eius Robertus et Carolus et barones certi et prelati Eodem Anno alfonsus Comes pictaviensis frater tertius post regem navigans ad ipsum pervenit relicta matre domina blancha ad custodiam regni // 1249 Rex Entius bellicosus valde captus est a bononiensibus / et usque ad finem vite sue in carcere detinetur / Eodem Anno castrum montissilicis fredericus tradidit ezelino / deinde obtinuit burgum Estensem et fortuliciam marchionis ¶ Eodem Anno Rex lodovicus post longam moram in cypro / dannatam properavit / et cum ad civitatem appropinquasset / exercitus in anchoris stetit / videt portum turcorum multitudine tam equitum quam peditum repletum / et galeis / silentium christiani deliberant in crastino summo mane exire in insulam / In crastino igitur vexillo crucis erecto / ipsius auxilio confisi sperant triumphum / Cum vero non posset ad terram applicare naves propter aque paucitatem / quidam fidei fervore cum armis in aquam se mittunt / resistentibus paganis lanceis et sagittis / quibus magis augetur quam terretur fidelium audacia / ita ut territi inimici ad civitatem confugerent percussi que divino timore / et civitatem incendunt / et nocte fugientes relinquunt christianis // Ipso anno Ianuenses et Pisani in ptholomayda / machinis et aliis se mutuo offenderunt / postea infra tempus pacificati / Ibi estate tota rex cum exercitu moratus est / expectans decrescentiam fluminis ut terram commodius debellaret / tandem xx 7a die novembris exercitus christianus contra exercitum sarracenorum / de damiata recessit qui erat in loco dicto mansora / In qua via audit soldanum mortuum / cuius filius qui morabatur in orientali plaga expectabatur / non potuit autem christianus exercitus ad sarracenos accedere propter fluvium tapineos / inter medium Iuit utrinque igitur flumen castrametati sunt / factis interdum insultibus paganorum multitudo perit gladio et in flumo / ubi multi submersi sunt maxime qui transierant flumen ad nocendum christianis / attemptant christiani super fluvium tapineos edificare pontem ¶ Contra sarraceni cum machinis et armis impediunt tandem 8o· februarii / quidam sarracenus beduinus qui ad exercitum venerat / vadum dicit esse inferius / Inde transeunt primi non sine periculo natantibus equis tamen quia male dispositis / non multi

perierunt, deinde facto congressu multi trucidantur Sarracenorum, et eorum capitaneus, nonnulli usque ad civitatem Massoram eos ce- dendo insequuntur. Finaliter Sarraceni considerato eorum inordi- nato processu, assumptis viribus irruerunt in eos, et undique vallantes oppresserunt. In ipsa quoque die Sarraceni super nostros undique confluxerunt, et deficiente Christianis balistariorum sub- sidio, usque ad nonam impetum sustinuerunt, vulneratis au- tem in magna parte vel occisis Sarracenorum equis Christiani in campum venerunt. Inter ceteros mortuus fuit Comes Attri- batensis et duo alii comites. Tunc castrametati sunt inter machinas quas Sarraceni dimiserant, et pontem construunt ut ad se ceteri transire possint. Alio die Sarraceni magno nimis congregati, undique christianos impetunt, qualem prius nunquam fecerant, christiani vero ordinato exercitu impetus sustinen- tes, multos ex eis interficiunt et eos tandem repellunt. Post aliquos dies venit novus soldanus, et perdiderunt terram instru- mentis et novis clamoribus. Contingit exinde christianis omnia post votum et pestilentia, ita ut fere quilibet sua lugeret mortuum vel infirmum, et cessabat in homines et iumenta et fames, impedientibus Sarracenorum galeis transitum victua- lium, nam duas successive caravanas acceperunt. Dum igitur Damiatam rederent in fuga Sarracenorum multitudo eos inse- quitur, et quoddam castelle vocatum Sarmesath. Rex Lodovi- cus cum duobus fratribus suis capitur, et exercitus multitudo per terram per flumen occiditur, cremantur, et multos autem tracta- tus inter eos convenit cum soldano, ut regem et omnes capti- vos postquam ipse rex in Egiptum venerat, dimitteret, necnon et captos a tempore avi sui citra, et quod terras quas in regno Iherosolimitano in adventu regis christiani tenebant cum omni- bus pertinentiis in pace teneret. Rex autem debebat sibi reddere Damiatam et viii^m bisantiorum Sarracenorum pro libera- tione captivorum expensis datis et expensis, necnon liberare Sar- racenos captos in Egipto et regno Iherosolimitano, et adiectum fuit quod quecumque remanerent in Damiata que Christiani ex rebus suis ferre non possent, suis nuntiis redderent, ut pro eis mitterent. Hiis sic dispositis militer Sarraceni non sine murmuratione maioris exercitus partis, irruentes in sol- danum Melnardum ultimum de progenie Saladini ipsum interfece- runt, et in furore venerunt ad Lodovicum tentorium, volen- tes in eum et in christianos partem desevire. Finaliter eadem pax et treuga, que prius cum omnibus armalibus firmata est. Regina autem Francie Margarita enixa puerum apud Da- miatam, eum ab eventu huius tristitiam vocari iussit. Post- quam autem maiores in Achon pervenerunt, pro captivis et suis armentis mittentes ex xii^m vix cum iii^c habere potuerunt, ex rebus autem suis nichil, infirmos nolentes ad suam legem converti trucidabant. Audita regis captione in Francia, facta est cencis signatio pastorellorum et puerorum multorum et puellarum in Francia, quorum aliqui pestiferi inventores istius fraudis fingebant aliquos ex pueris visiones aliquas angelorum vidisse, et miracula facere, dicentes se missos a Deo pro regis ultione, et erant inter eos qui se magistros vocabant, et more episcoporum per manum signabant clericos et re- ligiosos conculcabant spoliando vulnerando, etiam occidendo. Unusquisque autem prout eis fuerat, sed postquam maiorum fraus detegi cepit, infra breve tempus quasi fumus evanuerunt. Lodovi- cus vero videns quia usque ad tempus non poterit eis bel- lum inferre vix post disponebat redire in Franciam, sed audiens quod terra christianorum sine promissione in periculo remanebit privati om- ni spe auxilii si recederet misit fratres suos Alfonsum et Karolum an-

Alexr. b
clara ca
nonizat. et
...
libellos e[...]
...

degavensem Comitem ad consolandum matrem suam, ipse autem mansit in Syria annis quinque a 1249 usque ad 1254 pro redemptione captivorum. Robertus vero captus Dami- ata mortuus est cum ceteris, cuius anima voluntate id ge- rebatur.

Capitulum ·233·

Wilhelmus Comes Holandie mortuo Langravio electus est, vivente adhuc Frederico et anno quinto a Frixonibus occiditur, imperiali carens benedictione 1260. Cremonenses cum Parmenses vadunt illucque improvide et cum caro- cio occurrerunt et de prelio fugientes, carrocium dimittunt. Eodem anno Fredericus vadit in Apuliam, et gravem passus infirmitatem ibi moritur, qui omnes augustos in di- vitiis potentia gloria a Karolo magno citra superavit, nichil statim preter penitentie portione, aliqui dicunt quod manfre- dus regnum Italie abiens cum cussino ori supposi- to suffocavit. Guilielmus de Podio scribit in suis cro- nicis quod Fredericus in suo fine cognoscens errorem et dolens prohibuit sibi Imperialia funera exhiberi. Per idem tempus Placentini consules milites conatus auxilium Cremonensium imploraverunt et expulsis militi- bus, Ubertum Palevisinum in suum dominum elegerunt, eodem tempore mortuus est in Apulia, Rainaldus filius Marchionis Es- tensis, quem pro obside Fredericus acceperat, reliquit autem filium Obiçum et filiam, quos Marchio legitimari fecit, tam per papam quam per regem Almanie, nati enim erant ex quadam nobili puella de Apulia et non ex legitimo thoro. Dominus Gregorius de Monte longo legatus supra memoratus patriarcha Aquilegensis efficitur. Eçelinus autem firmiter tenendo magnam conspirationem factam contra se a militibus Marchie maximam eorum stragem edidit. Solda- nus Alapie congregavit usque ad xxx milia equitum, et ivit in Egiptum et superatus est, vixque redierunt duo milia, et de Egiptiis duo milia occisi sunt.

Alexander natione de Anania sedit annis sex et dimidio, cessavit episcopatus mensibus iii diebus iiii. Hic fuit Ostiensis episcopus pauperibus pius maxime predicatoribus evangelium ordinis minorum valde dilexit, unde rogavit ut daret ordinem pro- tectorem, respondit quod in vita sua non haberet alium protecto- rem, ipse enim voluit esse immediatus ordinis protector. Ipse libellum dampnavit Guilielmi de Sancto Amore dog- matizantis quod religiosi mendicantes non erant in statu salutis, quodque de licentia vel commissione Roma- ni pontificis seu diocesanorum predicationis officium exercere et confessiones audire, absque sacerdotum propriorum non va- lerent. Predictus autem libellus coram sancto Ludovico con- vocata multitudine combustus est, et dictus Guilielmus de toto regno Francie expulsus. Fecit etiam comburi ali- um libellum similiter condempnatum dogmatizantem quod evan- gelium nunc non ad perfectum conduxit, sed lex spiritus, et sicut lex veteris testamenti per evangelium evacuata erat, ita et lex novi testamenti per legem spiritus evacuaretur 1260. Et appella- batur libellus evangelium eternum. Hic beatam Claram ca- nonizavit.

Manfredus regnum assumpsit dominium sed non in totum propter regem Conradum. Innocentius a 43 anno usque 42 bigdum morti traheret liberorum co-

posint per modum apparatus decretalium qui totum
que canoniste magis imitantur/fecit et decretales
quas omnes bonifacius in vi° inseruit/fecit et li
bellum de Iurisdictione Imperij et auctoritate pape/ubi eundem
presumptione diffinitionibus logothete frederici·i· petri
de vineis/que apologiticum notant/tunc etiam flo
runt goffredus/qui cardinalis fuit et summam compilauit
secundum titulos decretalium et apparatum super decretales
fecit/hic fuit apul·1251·/Rex francie firmauit
treugam et rex conradus intrat regnum apulie et
Neapolim cepit/et sequenti anno castrum ibi edificauit
quo anno moritur/Reliquit autem puerum paruum Co
radinum quem mater in theutoniam portari fecit
ibique nutriri/aliqui dicunt quod duorum erat annorum/ma
ter uero nupsit comiti de tirolo/Relictus est autem pueri
baiulus/bertoldus marchio de onebruch·qui postea
in baiulatu cessit manfredo/At ille sub tali pretextu
assumpsit dominium/quod audiens Innocentius eodem anno in ytaliam ue
niens/primo uenit perusium/ibique magnum parauit exercitum
eodem Anno·lodouicus Rex francie firmauit Iaffam et
in franciam rediens/eliminare studuit a regno in
tantum blasfemias/scorta/villarum/usuras Iudeorum/et
ab officialibus suis receptiones munerum ¶Rex Ara
gonie filiam suam ysabellam neptem beate Elizabeth
dat filio Regis francie/et quietat de omnibus que habet
in ciuitatibus carcassone et biterris et amiliano et dy
ocesi Nemausensi/Ergo Rex francie quietat eum de eo
quod in comitatibus de besaudo et Empuriarum et rocilio
nis et barchinone et cathelonie requirebat/In
villa inter lugdunum et Vienam/natus est puer pilo
sus in capite barba et pectine/et vixit duobus an
nis/et alibi in diocesi lugdunensi/quadam cupiditate
ductus peregrinum beate marie interfecit/sed gladius nulla
fricatione arene et aque/a sanguinis stillacione ces
sauit/donec peregrinus inuentus et sepultus/et occisor
suspensus est // 1253·Innocentius uadit neapolim/quo cum
peruenisset/qui statim infirmatus est et mortuus/se
pultusque in maiori ecclesia sancti laurentij/et omnes
de exercitu ad sua redierunt/Soldani·Egipti et Da
masci concordantes quod Iuramentum destruxerat uterque
Casale inter acho et castrum cordane/postea cepit
sydonem/henricus rex Cypri moritur/tunc Ayton rex
armenie cernens tartaros/in circuitu omnia occupas
se misit fratrem suum ad magonem magnum dominum tarta
rorum cum muneribus/hic post v° annos quam grate su
sceptus fuit regi denunciat/et ille impiger ad eum pro
perat pro fauentio tue sancte/tunc floruit in ordine
minorum magister Alexander qui grandeuus ordinem intra
uit et summam in theologia scripsit [illegible] copiosam ualde/flo
ruit et bernardus parmensis/qui apparatum fecit su
per decretales et casus eciam scripsit super easdem/tunc
eciam Imperator grecorum moritur et paruulos relinquens
filios sub cura michaeli domini paleologo de suo san
guine qui pueros excecari procurauit/ex ambitione
dominij/Imperat igitur super mare ponticum ¶Balduinus uero
autem Imperator latinus in constantinopoli cum aliqua
milicia gallica ac venetorum uirtute baldini pater
fuit henricus de quo supra·231·f·17·ibi dimissa hic
supplemus/hic enim per bulgariam et ulachiam constan
tinopolim peruenit et coronatus/eciam constantinopolim amit

sisset nisi blachorum affuisset auxilium/hic grecam non pur
sanguinis accepit sponsam/cui milites in cameram Imperatoris
irrumpentes nasum cum labio preciderunt/quare pro nulla mi
litum necessitate de camera Imperator exibat/dehones
tatus taliter Imperator Romam pergit/papa uero audita querela
blandis uerbis reditum persuasit/Rediens autem in Ita
grancifredi de uilla arduin infirmatur et moritur/relicto
paruulo filio balduino/qui tutores habuit homines ualoris
qui bene rexit uocatus ancianus/¶Hunc balduinum premisit
ille qui intitulatur in sagora/totam orientalem plagam
illi acquirere/si eius filiam acciperet coniugem/quod cernentes ba
rones/qui pueri preerant tum suis offenderunt deliberato
consilio mittunt Iohanni quondam Regi iherusalem ut filiam suam
ex sorore regis Castelle det heredi Imperij/et ipse interim
sua gubernet Imperium pro puero/teneretque ab Imperio
quicquid ultra brachium sancti georgij siue in Anatoli
·i· orientali parte acquirere potuit/uenit autem cum pulc
gente et magnis diuicijs et Imperator coronatus est/hijs
gestis dictus dominus de sagora Imperatori grecorum qui se in
Anatolim collegerant scribit/ut secum pertelam seruat
et latinos a parte orientali inuadit/et ipse eodem facit
in parte occidui·condicta perficiunt/et ut utrique cuncta deuas
tant/tandem recedente Iohanne breniensi/finaliter sola ciui
tas balduino remansit/quam eciam tandem amisit·239·f·
vij·/uocatam cum bellatoribus urbe qua latinum ad recipi
endum promissum esse fallaciter ciuitatem uiuissent/greci con
stantinopolim acceperunt ¶Predicto Iohanni a fortuna taliter
agitato ac uehementer desideranti cognoscere finem suum
et tempore non pauco/pro hoc supplicanti altissimo tandem dor
mienti nocte quadam apparuit et astitit ei uir uene
rabilis albis indutus in manibus suis tenens habitum fratrum mi
norum/cum corda et soleis et ait illi Iohannes de fine tuo
sollicitus desiderans scire modum/nouerit hoc esse uolun
tatis diuine/te in hoc habitu moriturum/perhorrescens ille
regalis ac Imperialis fastidium/finem tam despectum/excitatus
gemebundus clamauit/concurrentibus tamen cubicularijs re
petere facere noluit/¶Sequenti nocte apparuit ei idem
albatus/et tercia tercio/eadem repetentes iuxta tres ho
norabiles eius status comitis regis et Imperialis/excitatus
autem uocari iubet fratrem Angelum confessorem suum/qui lac
manti ait/habitum et ego tue silem uisionem/cum sero uocati
omnes/post paucos autem dies/terciana correctus habitum
assumpsit/et uitam in ordine feliciter consumauit/et infirmus
ac debilitate grauatus dicebat o dulcissime ihesu xpe/utinam
ego/qui delitiose in pompa seculi uixi/uestibus preciosis indutus
sic possem sicut affecto in hoc humili habitu cum sacco ad col
lum elemosinas petendo hostiatim tue sancte paupertatis et hu
militatis sequi uestigia // 1254·Manfredus simulata mor
te conradi consiliato planctu post paucos uicarie sue annos
ac assumptis quibusdam baronibus dyadema regni sibi in
posuit et statuitur ut rex iubet anno·xi·/excommunicatur autem a
papa/et mandat ut nullus fidelium eum regem uocet/qui etiam
exercitum contra eum misit/et nichil profecit/coradinus autem cog
ta manfredi malicia/per solennes nuncios misit litteras ma
gnatum cum sigillis pendentibus pape et cardinalibus in te
stimonium uite sue/dum ore quas papa innouauit sententiam/sed ipse cum
sua industria et liberalitate amicos accumulat parte partis
in tuscia et lombardia fouet/gibelina tamen parte de florentia
pellitur ¶Tunc erat in curia bonus cardinalis de diocesi Florencia
nomine octauianus qui in sportis fuit quod fraude consilii in exercitu

contra manfredum, et in curia multum habitus est suspectus. Rex francie expleto muro sydonis in franciam redijt relictis centum militibus ad custodiam ptholomaide. ¶ 1264. Tridentini recesserunt a domino ezelino. In lombardia vero duo erant tyranni multum funesti, manfredus pelavicinus, et ezelinus contra quos missus est legatus in favore aliorum ecclesie in dicta provincia, et fuit dominus philippus episcopus ravennas, homo strenuus qui congregavit contra eos exercitum, captus fuit in bello ab ezelino qui iam ab innocentio tamquam hereticus fuerat excommunicatus. Sicque manfredus fortificatur in tota ytalia. propter suum quem favorem nobiles quos suspectos habuit de regno expulit alijs substitutis. Eodem anno Marcus Iustinianus venit achon consul venetorum et literas pape portavit patriarche ut venetos poneret in possessione sancti sabe. Ianuenses autem pertinuerunt [?] literas fratri hospitalis. propter hoc ac cum septimo anno cepit discordia inter eos, et eodem anno ianuenses debellaverunt venetos cum auxilio pisanorum et cucurrerunt infra eorum habitationem usque ad sanctum marcum. postea pisani concordaverunt cum venetis et acceperunt letabaz [?] et mensuras venetorum et prestiterunt mutuum auxilium xx annis. Hijs temporibus pontificante Alexandro quarto Venerabilis frater Iohannes de parma sancta et religione clarus paupertatis et humilitatis amator de studio parisiensi ubi baccallarius fuerat generalis ordinis minorum assumitur. hic prohibuit in choro aliquid legi vel cantari quod in ordinario Romane curie non continetur vel per generale non esset capitulum approbatum. Statuit etiam ut in missa hostia a sinistris collocetur iuxta ritum romane curie, et paladisam a corporalibus calici supponi. Hic etiam recepit literas a manuele patriarcha et Iohanne imperatore grecorum de eorum et romane ecclesie unione, et eius procuratione missi sunt nuncij qui expoliati in via in suas grecias redierunt. hic renunciavit ministerio nec ullis precibus in eo potuit retineri. Cui successit frater bonaventura. exoneratus autem officio solitudinem et predicationi se dedit et tandem ad predicandum infidelibus vadens in camerino decessit ubi multis fulsit miraculis. ¶ Eodem anno Taurinenses consilio astensium ceperunt thomam comitem Sabaudie dominum suum.

fr. bonaventura

Capitulum 234.

Ricardus Comes Cornubie frater regis Anglie, est ab una parte electus ab alia Alfonsus Rex Castelle. Ricardus autem intravit alamaniam cum eum diligerent [?] et ab archiepiscopo Coloniensi coronatus est, et pro magna parte alamanie regnum obtinuit. ¶ Eodem anno per ezelini partem ecclesie eiecit de brixia, tamen ezelinum infra civitatem recipere noluit. Eodem tempore Ezelinus generum suum cum filijs in carcere fame et alijs cruciatibus extinxit. Sic precedenti anno ezelinum de ygna filium sororis sue vinculavit et zilemontem fratrem suum tormentis et fame perimit. hijs post hec multis consilijs legatus crucem predicari decrevit, et multi crucem devote susceperunt. tunc Ezelinus mantuam obsidet, cuique in auxilium venit pelavicinus callidus et astutus cum cremonensibus placentinis et alijs. mantue non solum succursum dabit ferrariensis et bononiensis. Interim autem legatus omnes expulsos de civitatibus marchie et omnes cruce signatos apud turrem baybe in districtu venetorum congregavit et habita copia balistariorum et virorum pugnatorum ac victualium a duce ac consilio venetorum versus paduam iter arripuit. Ansilisius autem potestas padue pro ezelino plebe sacchi venit, ubi autem adventum audivit captus est et per bonum lectum [?] et adiacentes partes occupavit. tempore cum apparatu paduam fugit. quo audito versus paduam properat exercitus domini, signum victoriale venerans [?] signum et de celo sperans auxilium et ad pontem corvum usque pervenit. Cumque dubium ibidem gereret bellum aquam fluminis tamquam audaces transnatando ad burgum pervenerunt contempnendo mortis pericula. demum cum gurgustio [?] igne supposito porte altinatis balistariis quoque assistentibus contra muros spicula dirigebant, sicque per scalas muros ascenderunt. potestas autem victoribus cedens fugit. tunc ezelinus recepto nuncio cum furia veronam redijt et capi fecit circa xi milia paduanorum et compedibus alligari, qui quasi omnes fame et varijs afflicti tormentis perierunt. Ezelinus in semetipso furens, exercitum undique vocat et post mensem paduam pergit. illi autem venetorum auxilium petunt et recipiunt. patriarcha quoque Aquilegiensis cenetensis [?] et feretrensis eisdem succurrerunt propter damna desiderium impij et crudelissimi Ezelini et veronam redijt.

Urbanus natione Trecensis sedit annis iij mensem uno diebus quatuor. cessavit episcopatus d. iiii. hic fuit patriarcha iherosolimitanus. hic fecit cardinales xiiij in duabus ordinationibus. hic officium corporis christi ordinavit. 1264. notabilis cometa apparuit, ut nemo inveniretur qui talem viderit, ab oriente cum magno fulgore surgens usque ad medium emisperij versus occidens lucidam protrahens comam, duravitque tribus mensibus quo primo apparente papa Urbanus cepit infirmari et ipsa nocte qua mortuus est disparuit.

Cometa tempore pape Urbani

¶ Clemens natione provincialis patriarcha ihelitanus [?] de oppido sancti egidij, sedit annis tribus mensibus viij. diebus 21. et cessavit episcopatus annis ij. mensibus ix. hic vir magne probitatis fuit, omnes mundi status expertus et in quolibet excellenter et virtuose se habuit. coniugatus enim fuit, et in divino cultu filios enutrivit. famosissimus advocatus in curia sancti lodowici in utroque iure peritus ad secretum vocabatur consilium. factus clericus primo fuit aniciensis sive podiensis episcopus, postea archiepiscopus Narbonensis et per urbanum episcopus Sabiniensis factus et legatus in angliam mittitur pro turbatione que erat inter Regem henricum et Symonem comitem montisfortis et cum adhuc esset in francia in papam eligitur, et recepto scrutinio a collegio pro eo mittitur et in habitu monachali propter insidias et manfredi potenciam venit perusium et post multas precum instancias cum lacrimis suscepit pontificatum et venit viterbium. Creditur autem quod eius vigilijs et orationibus multas tribulationes quas sustinebat ecclesia dei restrinxit.

Clemens papa

Gregorius natione placentinus de domo vicecomitum sedit annis iiij. mensibus iij. cessavit episcopatus diebus x. hic fuit archidiaconus leodiensis et cum ad terram sanctam ex devotione transfretasset in palatio viterbij electus est. fecit quinque cardinales multum nobiles inter alios duos magistros in theologia, fratrem bonaventuram generalem fratrum minorum, et fratrem petrum de tarantasia ordinis predicatorum archiepiscopum lugdunensem. 1274 pro utilitate terre sancte quam intendebat personaliter visitare, lugduni sollempne celebravit

Bo. ve. petrus de tharantasio

S. Clara secuta est vestigia sancti francisci

C. ·234·

concilium In quo grecorum et tartarorum celebres interfuere nuncii hoc procurante paleologo imperatore grecorum. Ibi greci solempniter et alta voce cantaverunt de spiritu sancto qui ex patre filioque procedit. Nuncii autem tartarorum in concilio baptizati ad propria redierunt. Ibi multa utilia statuta sunt pro subsidio terre sancte, pro electione pape, pro statu universalis ecclesie. Fuit enim ipse vir mire experientie in secularibus negociis, nec intendebat pecuniarum lucris sed pauperum elemosinis. Fuerunt autem in concilio episcopi ·500· abbates (6) ·20· et alii prelati circa mille. Tunc ordo saccatorum extinctus est. Hic papa religiosos multum dilexit et Aretii debitum nature persolvit.

Beata clara canonizata est ·1252·. Hec videns se potius sacre religionis primarie fundamentum, cunctis sibi succedentibus suoque regimini subditis tanquam reputatione melior et cultu despectior voluit apparere, et regimen sororum vix etiam per obedientiam coacta suscipiens, pie subministrationis operibus quasi despicabilibus et abiectis humili non minus corde quam corpore sollicitius intendebat. Foras exeuntium familiarum lutulentos pedes abluens extergens et osculans, vix vel saltem totiens exiit, inter que ministrantium laboriosis obsequiis acsi ancilla foret empticia cum omni promptitudine promptius et hylare implicabatur, sanis debilibus et infirmis pro viribus famulatum. Sicut igitur ab humili patre francisco didicerat, non tam preesse affectabat quam subici, ut perfectionis humilitate vigeret et redoleret et filiarum cordibus per exemplum efficacia complantaret.

In hoc etiam sancti patris sequens vestigia in sue conversionis initio patrimonii hereditatem que ad eam pervenerat distrahi fecit, sibique de precio nichil reservans totum pauperibus erogavit. Tantumque federis ac amoris cum paupertate contraxit, ut nil preter necessarium vestitum et victum permitteret a sororibus recipi, nichil in posterum reservari. Privilegium paupertatis a domino quondam 3º concessum, cuius primam notulam propria ipse manu non sine lacrimis idem scripsit antistes. Et cum idem dominus Gregorius nonus pro eo compassionis affectu mitigare disponeret, et eandem virginem a voto absolvere paupertatis tam arte, respondit de peccatis quidem se velle absolvi libenter, non autem de observandis consiliis ihesu christi. Attendens etiam virgo prudens pro paupertate donari regnum celorum, elemosinarum fragmenta panisque minucias quas elemosinarii comportabant, valde suscipiebat hylariter, et quasi mesta de panibus integris exultabat potius in fragmentis. Cum foret unicus solummodo in monasterio panis, et hora iam instaret edendi, dispensatrici returrecte ad mensam iussit illa dimidium panis ergo fratribus erogari, dimidiumque sororibus reservatum in ·50· dividi iussit. Cum in sessione crevit divino munere inter frangentis et obedientis manus particula illa modica et multa de conventu suo extitit portio copiosa. Modo quoque cum defecisset oleum, ablatum vasculum virgo sedula propriis manibus abluit, conspectisque seorsum locatum superfuso divinitus oleo usque ad summum impleri sine precibus impetravit. Simpla tunica et vili palliolo de vili panno tegebat corpusculum; plumarum, pellium et etiam calceorum usum penitus ignorabat, et tenerum carnem

omni tempore continuatis ieiuniis attenuabat. Maiorem quadragesimam et eam que dicitur sancti martini continue in pane et aqua ieiunans, solis diebus dominicis vini modicum degustabat; tribus vero diebus in ebdomada, secunda videlicet quarta et vi feria, nichil sumebat in cibum, ut sic alternati dies penuriose refectionis et dure acerbe mortificationis invicem sibi succederent, et vigilia perfecte iedie qui in festum solveret panis et aque. Prohibuit tandem beatus franciscus, excedente illius austeritatis fervore, precipiens ut nullum transiret diem quin saltem unciam et dimidiam panis pro vita sumeret sustentatione. Utebatur non numquam cilicio de pilis equorum nodose contexto, quod hinc inde crudelis rudibus stringebat ad corpus. Nuda humus et interdum vinearum sarmenta erant pro lectulo, lignumque durum prestabat sub capite officium pulvinaris, donec debilitato consumatoque iam corpore per beatum franciscum mandatum sacco pleno paleis uti cepit. Servabat autem in hac omni sua mortificatione vultus festivos et hylares, ut patenter in ea claresceret, quia nichil durum difficile est amanti. Sicque ab ineunte etate usque ad senectutem carnem illam virgineam mortificationis pressuris coegit servire spiritui.

Quante vero devotionis quantique virtutis sancte huius virginis oratio fuit, ipsius testantur manifeste vigilie cum lacrimarum fluentis, sed et mentales excessus ad archana christi colloquia, cum efficacia facilius obtinendi fiducialiter postulata. Longis enim post completorium fletibus cum sororibus orabat, et postquam cetere fessa menbra duris adibant refovenda cubilibus, ipsa in oratione pervigil et invicta manebat, et tunc venam divini susurrii furtive susciperet. Cum sopor ceteras occupasset, lacrimanti scilicet profunda nocte astitit angelus tenebrarum in forma nigri puerueli dicentis ei quod ceca fieret nisi flere cessaret; et cum illico respondet: cecus non erit qui regem glorie viderit, confusus ille discessit. Eadem nocte post matutinum dum oraret iterato apparuit, ipsius resolvendum asserens cerebrum nasumque torquendum nisi seipsam cohiberet a fletibus, cernensque virginem eum deterrere non posse, et ex hoc ipsius constantiam reformidans, devotum omnino silentium desistit perturbare.

Familiaris illi precipue planctus erat dominice passionis, et inter horas diei sextam et nonam crucifixo maiori compatiebatur affectu, ut et corpus domino cum immolato agno vivum holocaustum offerret. Orationem quam de quinque plagis domini ihesu ruminabat frequentius, et ipsius sacris vulneribus nunc inexausta suspiria trahens, nunc melliflua gaudia fugens, ut eundem sponsi per fervida caritate vulnerata, tamquam fasciculum cipri botrum uberius posset venari dilectum. Advenerat quondam tempore dies sacratissime cene, quo circa sero appropinquante domini agonia, devota captione et illusionis illius de beata maria per noctem illam et diem sequentem sic supra seipsam absorta sic ac si ipsa permansit aliena, ut insensibiliter circa unum rem intenta luminibus confixa christo, ac pro certo insensibilis videretur. Rependebat pium amati crucifixi amatum, et quoddam crucis misterium tanto flagrabat amore, crucis potentia insignibus et miraculis refulgebat. Nam una de sororibus benevenuta nomine plagam fistule sanie emittentem, per quinque foramina sub brachio xii fere annis pertulit, per crucis designationem a virgine clara virtuose sibi et venerit impressum perfectam accepit annosi vulneris sanitatem. Magna erat in monasterio sororum multitudo languentium diversis doloribus af-

fluctuum, et cum locum in quo iacebat visitandi gratia pia mater ingrediens et in medio quinque plagarum Christi signum crucis quinquies faciens, quinque ipsarum gravius egrotantes protinus eripuit a langore. Illa quoque tempestate qua sub Frederico Romana sustinebat ecclesia, in Assisium furor semel venit, et cum iam ipsius portis exercitus appropinquaret, Sarracenorum hostes nomine proprio apud sanctum Damianum intra loci terminos, ymo intra claustrum virginum influxerant. Hiis factis igitur vel potius arefactis pre timore sororibus, ecce in regis ancilla tamquam mulier vere fortis atque fidelis ipsa sancto corde se licet infirmam ad hostium duci iussit et ante hostes poni, precedente eam capsa argentea intus ebore inclusa, in qua dominicum corpus honorifice servabatur. Mire itaque sancta pro filiarum virginum custodiendo pudore, apud totius virginitatis florem, prolesque virginem gemitibus inenarrabilibus insistente, vox quasi pueruli suavis et vivax de ipsa capsa auribus eius assistentiumque sororum insonuit dicens: Ego vos semper custodiam, sed et civitatem istam, quamquam debeat sustinere gravamina, modo tamen minime, verumque interim defendam. Statimque ad tam mire vocis virtuosum colloquium, preclare virginis facies similitudinem ingentis luminis claritate refulgens, non parvam formidantibus filiabus prestitit fortitudinem, nec modicum furentibus hostibus incussit horrorem. Nam illico cum illorum repressa detecte audacia et per muros quos ascenderant celeriter excidere, orantis sancte virtute depulsi, nec multo post tempore obsidione dissipata ac toto dissoluto exercitu, superbus dux bellique temerario ausu iuraverat, inde se nullatenus discessurum, nisi capta civitate vel deditione, necessitate compulsus abscessit, ac etiam paulo post iusto dei iudicio gladio interemptus occubuit.

Quadraginta duobus annis in stadio iam cucurrerat altissime paupertatis, cum ecce ad bravium superne vocationis precedente langore multiplici appropinquabat, vigore siquidem carnis sanctis primo austeritatis penitentie succumbente, posteriora temporum occupavit infirmitas, ut que sana locupletata fuerat meritis operum, infirma locupletior fieret meritis passionum, cuius miranda virtus qualis fuit in infirmitate perfecta hinc maxime liquet quod in 28 annorum langore diutino non murmur sonuit, non querimonia, sed semper ab eius ore sanctum colloquium semper procedebat, actio gratiarum. Excrescentibus autem infirmitatibus cum appropinquaret ad exitum, nec per 17 dies alimento suscepto, tanta quod est dictu mirabile in illis fuit diebus a domino fortitudine vigorata, ut omnes ad se venientes in Christi servitio confortaret. Egrediendi tandem de corpore appropinquante iam hora, cum sic animam suam allocuta fuisset: Vade secura, vade, quia bonum habes conductum, quedam ex sororibus sacris filiarum assistenti cui sic loquentem et quid etiam tamen respiceret benigne vidit, animam meam benedictionibus preventam a domino alloquor, et iam reginam angelorum et dominam preclara visione contemplor. Vix sermonem impleverat, et ecce quasi media noctis hora in vestibus albis turba ingreditur virginum, que omnes aureas sertas suis capitibus deferentes, una comitabantur elegantior pre ceteris, ex cuius corona tanti splendoris gloria refulgebat, ut noctem illam in diei lucem converteret, nullaque videretur, immo ipsam fore dominam dubitaret, que cum sancto illo virginum cetu procedens ad lectulum in quo sponsa filii decubabat, et amantissime se super inclinans amplexumque amantissimum prestans, proferri iussit a virginibus mire pulcrum

divinis pallium, quo virginis clare corpus honorifice texit. Sicque disparens in celestia sese recepit, cernentibus intus cubiculum filie, que cuius orfanam de intrinsecus gladiate, et exterius lacrimarum exuberantium ubere perfuse. Inter quas virgo Agnes de devota ipsius germana prius que in omnes professionis itinere socia, pre aliis flagitabat singultibus, ne se relicta discederet, ut quemadmodum simul Christo nupserat, sic etiam simul ex hac vita migrantes celestem patriam intrarent. Ipsa vero hylari facie ac suavi sorores demulcens alloquio, Nolite inquit flere, nolite turbari, quia magna consolatione vobis futurus est dominus. Et tu mi carissima soror Agnes, ne feras moleste, quia sic placet altissimo, et tu vix quod mente desideras merueris. Anno igitur 1253 in crastino beati Laurentii, anima illa sanctissima prius laureanda prohemi de ergastulo carnis egreditur, temploque corporis iam soluto, ipsos feliciter migravit ad astra. Paucis autem interiectis diebus Agnes ad agni nuptias revocata, sororem claram vix quod sibi prophetica revelatione predixerat ad eternas delicias subsecuta est, desolatis ex hoc remanentibus filiabus pro tante matris abcessu, et experientibus consolatorem dominum, vix commissum ipsius superne splendor nuptiarum infulsit, cepit illud preclarissima virgo miraculorum coruscare prodigiis, dum ad ipsius vocationem devotam demones ex obsessis eiciebantur corporibus et egritudines varie curabantur, sed et claudis gressus, cecis visus, maniacis et vesanis discretio reddebatur ac sensus. Nonnulli etiam parvuli de civitate Assisii, prefate virginis nomine a matribus fiducialiter invocato, de ipsis luporum faucibus sunt et dentibus eruti, invalescente tunc temporis peste in finibus regionis illius ad sanctificamentum hominum puniendi flagitia, sed tamen pie matris suffragio est mirabiliter effugata. Horum igitur et similium celebrescente fama et ad summum prelata pontificem dominum Alexandrum quartum tenentis religiositatis cuius, qui et virginis sanctitatem prius presens in vita ipsius experientia certa cognoverat, post inquisitionem legitimam virtutum ac mirabilium, ipsam de omnium fratrum suorum ac prelatorum tunc in Romana curia presentium concordi consilio et assensu duxit sanctorum cathalogo solempniter ascribendam.

Eodem anno Mayetha civitas Maumethi celesti igne cremata est, et Ianuenses ligam fecerunt in odium societatis Pisanorum et Venetorum, de qua in fine 237 c., et tandem duas turres Pisanorum obtinuerunt. Eodem anno venit Ptholomaydam pro Venetis Laurentius Teuplo capitaneus cum 13 galeis et occupavit portum Ptholomayde. Ianuenses vero armaverunt galeas in Tyro, pugnaverunt simul et ceperunt Veneti tres galeas Ianuensium et Ptholomaydam conduxerunt. Eodem tempore prima die februarii venit Ptholomaydam Boamundus princeps Antiochie conducens reginam Cypri Placentiam sororem suam cum Hugone regine filio et herede regnorum Iherusalem et Cypri, et ad inductionem magistri templi et Iohannis de Ybelin et Iohannis comitis Iope, Venetorum ac Pisanorum partes consecutus est. Tunc Rex Armenie ivit ad Tartaros, ca. 229 f. 21. Et Brixienses in devotione ac reverentia ecclesie se decetero manere promittunt, et Gavitius suos a vinculis absolvit, quod Ezelino et Pelavisino molestum fit nimis. Eodem anno papiensis populus de Placentinum Pelavisinum dominum

subtraxerunt, tunc Albricus frater Ezelini, qui cum eo diu male fuerat, quasi alter Herodes cum Pilato confederatur. Cum Brixia inimica Ezelini, timentes tradi se cum civitate in manibus tyranni illius ab amicis ipsius, eos cum potestate in vinculis posuerunt, quando quidem Cremonenses potentius contra suos adversarios contra civitati Cremonensi et Pelavicini in suum venerunt auxilium, et expulsa parte adversa Crema Pelavicino remansit subiecta tunc. Tunc etiam Veneti in Achon Januenses superaverunt in mari et in terra, capientes ex 40 eorum galeis 24, longisque eorum et turrim munitissimam destruxerunt, cunctaque edificia et Tyri commorantes, decreto non portabat vexillum in suis navigiis cum venirent ad portum Achon, nec de cetero ibi habebant curiam vel personam. Tunc etiam cum legatus et Novariensis Pelavicino cum exercitu Brixiensium et Mantuanorum occurrisset iuxta quoddam flumen, subito Ezelinus cum suo exercitu Pelavicini exercitui victus est, simulque flumen Olei transeuntes, hostes suos in fugam verterunt, capientes legatum cum multis populi civitatis, qui vero ad custodiam manserant civitatis, furore tyrannorum territi, communiter eius civitatem tradiderunt, sed hii tyranni assunt cum dimidia. Dum enim superbia Ezelini parem non sustineret Pelavicini, a dominio Brixie paulatim repellit, et in fine totaliter excludit, prudenter suadente prudente viro Bosone de Donaria tunc Cremonensi, Pelavicinus et Cremonenses relicto Ezelino, a quibus plures fuerant offensi, cum marchione Estensi et Mantuanis se ligant, tunc quoque implacabilis discordia Mediolanensium et Cremonensium suscitata est. 1259. Eodem anno in capitulo Parisiensi Ysabella virgo soror sancti Ludovici regis Francie monasterium sororum minorum sancti Damiani edificavit, ubi vitam religiosam duxit, Gibellini quoque de Tuscia expulsi iuvante Ottolono Cardinali Manfredo sociatur, Pistoria quoque civitas et Senenses cum eo tenebant. Eodem anno rex Anglie suorum consilio regi Francie remittit omne ius quod habebat in comitatibus Andagavie, Turonie et Pictavie. Rex autem Francie dedit ei magnam pecuniam, recipiens eum in fidelem et unum de XII paribus, ut equitanie ducem. Rex autem Henricus fecit ei homagium cum iuramento pro Burdegala, Baiona et Vasconie cum ceteris que de Lemovicensi, Petragoricensi, Caturcensi, Agenensi et Xanctonensi comitatibus rex Lodovicus superaddidit ei. Habebant enim isti duo et duo fratres eorum Ricardus rex Alamanie frater Henrici, et Carolus comes Andegavensis in uxores quatuor sorores, uno tempore filias Comitis Provincie.

Tortuosi autem serpentis malicia, Ezelinum nec ad punctum sopite, qui diversis mundi partibus ad scandala excitet, ut sic noceat contra ecclesiam principes christianos, unum ad regem Ungarie nuncios mittit, ut eius auxilium obtineat, nunc inter principes Alamanie seminat iurgia, nunc regi Castelle regnum promittit Ytalie, cor enim illius ipsius hominis quasi mare fervebat, nec quicquam actum putabat cum adverteret malum aliquid superesse agendum. Dum autem Lombardia et Marchia Tuscana tantis malis premitur, aliis premittitur, ex alia parte Ytalie Manfredus in regno Apulie tyrannizat, non dubium per peccata populi. Mortuo autem papa Alexandro 1260 · VIII kal. Iunii apud Viterbium in sequenti septembri Manfredus mittit magna militia Theotonicorum in Tusciam apud Senas, per quos victi sunt Florentini et Lucani et victi fuerunt, atque exinde Manfredus prevaluit in Tuscia, et illuc se mittebat vicarium. Sanctus Lodovicus recepto a papa per tertium apostoli amicitie periculose suadebat, voventes precipue prelatis atque baronibus ordinavit orationes et processiones multiplicari, blasphemias in Deum et sanctos puniri, penam et super flumina terre ciborum et vestium reprimi, et quod certis ludis dimissis exercitarent se homines et arcubus et balistis. Eodem anno pugnantibus regibus Ungarie et Boemie pro quibusdam terris in finibus regnorum, Ungari suo rege vulnerato fugerunt et in eiusdem fluminis transitu usque ad XIIII milia perierunt, et cum intraret rex Boemie Ungariam, redditis sibi predictis terris interveniente penitentia pax reformata est.

In tanto Ytalie turbine accidit tunc temporis res plus magna velut mare contritio et confusio a seculis inaudita, et primo quidem tetigit Perusinos, deinde Romanos, consequenter Ytalie civitates et castra, indeque transiit ad exteras nationes, nobiles enim populares sociati in quantum etate existente nudi per plateas civitatis et vicos processionaliter incedebant, se dire corrigiis flagellantes, sequendo crucis vexillum, et pre lacrimis misericordias interpellando altissimi, regineque matris splendido auxilio, pie cantilene desolationis sue atque miserie magnitudine exponentes misericordiam Dei. Talem penitendi modum non pontifex consimilem instituit, non cogitavit predicator egregius, non persuasit scriba in lege doctissimus, sed ille solus humanis cordibus inspiravit qui pie invocatus sanat contritos corde et alligat contritiones eorum. Tunc obmutuerunt musica instrumenta, siluerunt amatorie cantilene, sola lugubris penitentium cantio personabat, tunc discordes ad concordiam reducuntur, per manum osculatur que occiderat filium, relaxantur debita, aperiuntur carceres, raptores et usurarii aliena restituunt, tantum enim contriti cordis amaritudinem dulcedo quedam temperabat, in missa divinitus, ut quasi corporeis oculis intueretur Christum in cruce pendentem ac pro crucifixoribus orantem atque dicentem: Exemplum enim dedi vobis, ut et vos similia faciatis. Hiis preclaribus meliatus raptor eorum fine malis imposuit. Ezelinus enim dum exercitum parat et in circumstantibus urbes omnia vastat, assunt contra eum Cremonensium exercitus cum Ferrariensibus et Mantuanis, Mediolanensium expectans auxilium, sed inventus dierum malorum cum mille destitit dimittit, quibusdam maioribus Mediolanensium concedendo, ut ab eis Mediolanum accipiat, scilicet Martino de la Turre qui Ezelini exercitum duceret. Ezelinus de nocte consurgens exercitum suum Brixiam mittit, secum non tamen virtus ducit, et sociatus proditoribus civitatis Mediolanensis illuc properavit, sed dum hoc Martino innotuit, celeriter redeundo Ezelinum prevenit, Ezelinus sua intentione frustratus, vicum mercati occupavit, huc ad tempus eligens ad manendum. Cremonensium vero et aliorum predictorum exercitus cognoscens Ezelini nocturnum discessum usque ad flumen Adue ipsum insequitur et iuxta locum unum transitum fecerat, tentoria figit, pontem et transitum diligenter observans, cumque exercitum Ezelini victualia deficerent et ab inimicis undique vallaretur, non audens per multitudinem cum Mediolanensibus congredi, eligit per viam redire qua venerat, sperans vel gladiis sibi viam aperire, vel per medias bellatorum acies fuge invenire remedium, sed dum posse valde minus crederet et suos

Contritio gradis et aversio a peccatis, que subsequitur gratia divina

A(ttende?) mar(ginale)

Ezelinus in bello captus capitur et in senectute pessima moritur

hortaretur ad pugnam sagitta in pede graviter vulneratur. Ita ut dolore vulneris iam non posset solita sagacitate de prelio ordinare/ dimisso comptem ponte de fuga cogitans/ ad vada fluminis comperavit/ atque nullo impediente/ expedite cum exercitu suo transivit/ sed evadere bellum/ immo bellum potuit/ commisso bello pauci fidelem corripiunt a militis/ et capitur impius ezelinus/ ad quem videndum quasi monstrum plures confluebant/ ad sucinum deinde castrum perducitur/ ubi post paucos dies/ cum esset annorum in senectute pessima deficiens mortuus est/ postquam veronam obtinuit annis 34. tirannizavit autem in tridento feltro tervisio padua vicenna Vona et brixia et aliis civitatibus pluribus .·.

De hoc sic ait hystoria ezelini gens iusta potentissima venetorum quam divina clementia fecit sepisse de suis hostibus triumphare audiens tyrannum horribilem exivisse/ assumptis tervisanis/ qui illuc fugerant propter rabiem tyrannorum ezelini et alberici/ exercitum transmittit contra suprascripti alberici ezelini/ nichilominus militis fuerant lacessita iniuriis Sed veneti sic viri astuti/ et domus sapientie et prudentie provincie ytalie propter hec dotati/ oportunitatem se exspectant/ ut tyranno possent pro demeritis reddere/ ipsorum namque virtute potentia et consilio/ capta fuit padua a legato/ et postea defensata ab impetu ezelini/ ponte quidem de ... comprime actum est/ balistarii venetorum cum navibus castellatis/ suo robore et ingenio fractis vi. gravissis catthenis penderunt et viriliter defenserunt/ quem omnia albericus recognitus/ eorum impetum sustinere ausus non est/ sed cum uxore et filiis ac militibus theotonicis nocte reliquit/ tervisium et ad castrum sancti zenonis confugit/ in quo erant thesauri ezelini absconditi/ ibique munitione loci confisus ad manendum se contulit/ sed persequuntur eum predicti exercitus/ occurrerunt etiam paduani et vicentini et exitus et introitus castri totaliter prohibetur/ post obsidionem autem 4or mensium/ obsessi milites et populares gravis obsidentium invenire cupientes Castrum cum turrim munitissimam et ipsum facinorosum tyrannum cum uxore sex filiis et duabus filiabus in manus hostium tradiderunt/ a quibus variis laceratoribus et collisionibus occiduntur. sicque infra spacium xi mensium/ duo illi fratres feroces quasi dracones extincti sunt/ tali fine concluditur tremenda potentia. Secleratta protervela et abbreviata hystoria ezelini/ 1261. Paleologus iam fortificatus in dominio latinis constantinopolim abstulit qui a. 1204. usque ad 1261. tenuerant // Contra papam urbanum manentem apud urbem veterem misit manfredus infinitam multitudinem sarracenorum/ quos de probationis pro tenue signatos ipse cito fugavit/ 1262. egipcii anthiochiam obsidiant sed conn... rege armenie tartari obsidionem solverunt/ .·.

Philippus filius sancti lodouici accepit ysabelam filiam regis Arragonie/ qui rex in signum pacis et concordie cum rege francie de certo habenda concertavit francorum regibus quitquid in civitatibus carcassone biterri et amiliano possidebat/ et vicissim rex francie regibus Arragonie dedit quitquid in comitatibus de bisando ampuria rosilione barchinonia cathelonia reclamabat hoc sit Frequenti Anno bondogdar cum xxxm equitum venit ante ptholomaydam iiii die aprilis septima die ... usque ad portas civitatis ... conbussit/ fuitque civitas in magno periculo/ Eodem anno sarraceni destruxerunt cenobium bethlemitanum/ Eodem anno

veneti cum gnuensibus galeis/ et tazidis et de achon etiam viri et ptholomaydenses usque ad iiiior per terram obsiderunt tyrum et quasi nil egerunt/ Henricus rex Anglie cum quaedam statuta ad utilitatem rei publice de consilio prelatorum et principum statuisset/ et cum eis ea iurasset firmiter observare excomunicatione etiam imposita per prelatos et in hoc ipsum compulerunt Symonem de monte forti comitem lincastrie regis sororium licet invitum/ quia cognoscebat eorum levitatem in talibus revocandis/ unde cum ea postea in nichilum deduxissent et ipse iuramenta vellet servare turbatio gravis emersit/ nam rex cum fratre suo Ricardo/ Romanorum rege et maxima probus baronum contra symonem moverunt exercitum/ ille vero cum Comite clocestrie et civibus londonie eis occurrens regem capit cum filio odoardo/ et Regem Romanorum cum filio henrico/ et multis aliis/ et carcere eos moleste servavit/ tandem odoardus de carcere fugiens et magno exercitu congregato captis symonem occidit/ et captivos liberavit/ Ad tumulum autem dicti Symonis sanitatem infirmi plurimi receperunt // Tunc etiam marsilienses contra civitatem Bonifacii comitis castri quod de castellana provincia contra dum sunt carolum Andegavensem comitem fratrem sancti Regis lodouici rebellantes/ gente ipius ad urbis custodiam deputatam pemerunt/ hoc audito carolus congregato exercitu castrum bonifacii primo obsessum in deditionem accepit/ deinde marsilienses longa obsidione et fame afflictos et seditionis auctores in communi spectaculo decollari fecit/ et bonifacium de provincia exturbavit Eodem anno frater bonaventura generalis minorum generale capitulum celebravit pisis/ et toto voto petitur protector ordinis dominus Johannes gaetani/ hic bonaventura/ cum esset iuvenis alti et clarissimi ingenii. in gratia devotionis adeo excreverit ut omnem pene veritatem mente conceptam in formam divine laudis et devote orationis reduceret/ Ideo brevi tempore nisus est sibi spirituali lumine/ anno vii° ad baccalariatum parisien/ et anno x° post religionis ingressum/ ad magisterium est promotus et xii. vel xiii° ad regimen ordinis assumptus/ nulli sui temporis secundus/ et xviii. annis ordinem rexit/ factus episcopus Albanensis in quo lucerne qui lucerna posita super candelabrum mire splenduit et pro defensione medicamentum virtus est celitus destinatus/ sed laborum ipius corporis pressione vita functus est etatis sue anno 53. cuius mors omnes in concilio existentes incredibili affecit mesticia successit autem ei in generali ministerio frater Jeronimus postea Nicolaus papa iiiius .·.

Bona ventura alti et clarissimi ingenii

Papa eodem Anno regnum Sicilie quod manfredus violenter detinebat carolo comiti provincie fratri sancti ludouici Regis francie/ ut illud ab eo eriperet contulit/ 1264. tam notabilis cometa aparuit ut nullus viventium silem viderit ab oriente cum cum magno fulgore surgens usque ad medium emisperii usque occidentem comam perlucidam pertrahebat/ duravit plus quam tribus mensibus/ ipso autem primo apparente Papa Urbanus cepit infirmari et eadem nocte qua mortuus est disparuit/ .·.

Clemens Carolum vocatum per Urbanum ad
occupationem regni Sicilie, qui Romam
senator vocatus advenit, alium vero
exercitum per Lombardiam misit. Eodem
anno in sancto Johanne de Laterano per quosdam cardinales
coronari fecit, quem etiam tunc senatorem urbis con
stituit, cuique leges circa regimen regni tradidit iuxta
statuta s. regis Guilielmi, sub eodem etiam iuramento
ipsum artans circa factum imperii, quod videlicet nec de eo
se intromitteret, nec electioni de se facte consentiret vel ipsam
prosequi deberet, alioquin ipso facto caderet a iure regni. Col
lecta igitur militia eodem anno de urbe recedit, et
in Campania versus pontem Ciperani vadit ubi est regni
introitum, quem Manfredus gente et propugnaculis
valde muniverat, sed belli violentia pone capitur, sibi
interitu Sancti Germani et more Cassinus accipitur, et
dirigitur acies contra Manfredum qui sese in Beneventum
receperat. Rex itaque Carolus Manfredo bellum offert,
pugnatur utrique in campo prope Florido in planitie Be
neventi, tandem post pugnam acerrimam cesa Man
fredi acie maxime Theotonicorum, et ipse etiam in bello
occiditur. Residencia igitur prius facta in Benevento
eodem anno et sequenti totum recipitur regnum, quibus
dam sponte se offerentibus, quibusdam vi superatis
revocantur etiam expulsi per eum, expelluntur ceteri.
Eodem anno hospitalarii et templarii cum aliquibus
aliis militibus peditibus agrestibus et Saracenos Leandri
bus Bendogdar per proditionem capit Cesariam, castro
re Ptholomensis turrem molendinorum et cetera sui
meta straverunt. 1265. Hugo de Lisignano baly
uus Cypri venit Ptholomaydam cum 130 militi
bus et aliis equitibus ultra apostolis. Captum est castrum
Arsuph, visum est tunc Ptholomayde clarum signum
quasi ensis longitudine lancee supra turrem cer
ste crucis, et fuerunt capti aut mortui hospita
larii lxxx. et qui in castro erant vinussi circa 1100
et ducti in captivitatem Babilonie. Eodem anno Iaco
bus rex Aragonum marchiam civitatem Saracenorum
olim regi Castelle tributariam capit. Anno sequenti
multitudo Saracenorum ex Affrica transiit in His
paniam per angustum mare et multos Christianos occidit
sed per cruce signatos superati sunt. Eodem anno Bendo
gdar viii. diebus stetit ante Achon, mehilque egit, nec
sile Montiforti nec Sapheth capit xxiiii. et contra de
ditionis pacta circiter 4 Castellanum occidit, ob
tento enim castro misit post solis occasum ad mira
tum suadens ut Saracenorum legem susciperent, a bo
quasi cuncti gladio perierunt, ac vinussi duorum fratrum minorum
qui aderant suis monitis tota nocte confortati
martirium potius elegerunt, quam Christi negare fidem, fluebat
que sanguis per montis declivum quasi aque rivulus
fuerunt autem ultra 600, post hoc non fratrem Jacobum
de Podio et fratrem Jeremiam lecie qua ceteros in fide fir
maverat et prior templariorum extorquam fecerat, de
inde fustigari, postremo ad locum ceterorum deduc
ti capite cesi sunt, fecit autem Soldanus locum macerie
circumdari quia noctibus super corpora splendebat lux
etiam cernentibus Saracenis, et cum minutus ceuitur
districtum Tyri Tripolis et Tortose, et alius fortis ad
miratus circuierunt regnum Armenie et de filiis regis

unum occidit et alterum cepit, et huius novitatis causa fuit via
regis ad Tartaros. Anno 1266. misit Rex Carolus
600 milites Gallicos in Tusciam cum milite Guidone di
cto Guerra, et cum alia militia partis Guelfe et primo
de Florentia Gebelinos expellunt, et ad partem Guelfam
quasi omnes de Tuscia se convertunt, preter Pisis et Aretium. In
terim fit vicarius in Tuscia Carolus auctoritate pape vacan
te Imperio, licet duo fuissent electi Alfonsus s. et Ri
cardus. Sed circa hoc tempus Ricardus moritur. Eodem anno
ii. maii Bendogdar venit ante Ptholomaydam et porta
tibus Saracenis insignia hospitalis et templi usque ad
600 pauperes ceperunt, quibus capita usque ad aures de
coriaverunt, et etiam fel abstulisse dicuntur. Et iterum
rediens Ptholomaydam turrem viridariorum demoli
ri fecit, cum arboribus. Eodem anno Lucas de Grimaldis
cum 26 galeis obsedit portum Achon, sed supervenientes
xxviii. galee Venetorum illos insecute sunt et cepert
ex eis galeas quinque. Tunc mortuus est Hugo heres regis
Cypri, et successit ei Hugo de Lisignano consanguineus eius.

Ad dicti summi pontificis venit notitiam quod
Coradinus filius Coradi parabat se ad
intrandum Ytaliam, instigatus a Pisanis
et parte Gebelina Tuscie. Carolus igitur
relicto marescalcho suo in Tuscia, cum certa militia
ad obviandum Coradino si contingeret eum venire in re
gnum properat. Igitur 1268. Coradinus cum militia Theoto
nica admixtis quibusdam Lombardorum et Tuscorum, subito
intrat Ytaliam et venit Veronam, hoc audito papa man
dat eidem ut caveat ab offensa ecclesie, quod ipse contempnen
do transiit cum parva manu ad riperiam Januensem usque
Sienale, ubi sunt domini de Carreto qui eidem affines erant et auxi
lio et navigio deduxerunt eum usque Pisas, nec
marescalchus predictus obviare potuit, destructo itaque
Lucano territorio ex parte meridiei fugitisque Guelfis
de Senis, Coradinus fortificari cepit, quod audiens summus
pontifex, contra ipsum suaque que sequela processum fecit. Ali
qui dicunt hoc factum quando Verone fuit, tunc etiam Rome
fuit dominus Henricus frater regis Castelle qui nepos erat
regis Caroli in 2o gradu, hic senatum sibi usurpaverat
favenitibus aliquibus nobilibus Romanis et aliqua parte
populi, et multa mala intulit Rome et ecclesie, ubi the
sauros distrahens depositum eripiens. Aliqui dicunt quod rex
Carolus cum Roma pro suo misit vicario. Advenienti
igitur Coradino confederatur et grandi collecto exercitu x
viii. die augusti de urbe egredientes contra regem Caro
lum properat, plurimeque civitates et castra iam rebella
re incipiunt, quo comperto Carolus Coradino obviam venit
nec introitum regni intrare patitur. Conveniunt igitur
acies in campo Palentino diu et dire pugnatur utrique ta
dem fugantur acies Coradini, inventisque armis Caroli omnia
parta putant et securitate concepta ad spolia se conver
tunt, tunc subito rex Carolus cum sua acie de occulto in
publicum veniens, in die beati Bartholomei dispersum invadit
exercitum et fundit celeriter et partim cedit et partim fugan
do anichilat, omnes nobiles de parte Coradini rex de
capitari iubet, Henrico nepote retento, atque in quodam
castro recluso. Coradinum autem et ducem Austrie germa
num cum comite de Pisis de consilio sapientum non nullis tamen
contradicentibus in platea Neapolis capite truncari voluit
post hec ad recuperandas rebellantes terras convertit animum.

Rex carolus idque agit non sine magna sanguinis effusione quod Clementi pape non placuit / fuit enim vir benignus gravis / litteratus cantor delicatus in cantionando non habens socium sibi austerus cetis prius hic de palacio suo ubi tunc erat viterbii / videns transeuntem Coradinum miliciam quasi prophetando ait dolendum super tali puero / qui taliter seductus ducetur ad victimam / ¶ Eodem anno bendogdar · vii · marcii cepit proditiose iopem · xv · aprilis castrum de belforte / postea venit tripolim et destruxit circadia / deinde processit anthiochiam / et xviii · maii absque ullo belli tumultu cepit / et usque ad centum milia personarum capta sunt / et usque ad decem et septem milia occisa / et facta est tam famosa civitas quasi solitudo deserti / cepit etiam portum borbonelli iuxta introitum Armenie / sequenti Anno Rex aragonum ad terram sanctam ibat succursum / sed quarta die valida tempestate sub orta / pene naufragium passus ad propria redijt // 1269 · vacante Romana sede atque Imperio / Rex Carolus se prosperari cernens ad partes alias se dilatat / et filio suo philippo filiam principis achaye accipiens principatum acquirit / Contra quem paleologus mittit miliciam / que iuxta prospere agit nunc adversa perpessa est ¶ 1270 · mense Julii / rex francie lodovicus passagium fecit versus tunicium cum grandi exercitu crucesignatorum transfretantibus / magnum dabat impedimentum / habuitque secum theobaldum regem Navarre / et uxorem eius filiam regis francie / fratrem suum comitem tholosanum et pictaviensem / filios suos philippum qui ei succedere debebat in regno / et Johannem tristanum / ceterosque barones ac populi multitudinem / sequebatur etiam eum odoardus / filius regis Anglie / sed iste venit ad terram sanctam / forte reperiens illuc missum regem / hic habuit sarracenum valde familiarem / qui faciliter intrabat ad eum / et cum surrexisset aliquando a sompno meridiano / ab illo sarraceno cum gladio venenato percutitur / pluriesque percussus sarracenum eundem occidit gladio / et de vulneribus cum difficultate curatur / veniens itaque rex in guerbum castra metatus est in loco qui dicitur certa carne / Tunc quoque Rex carolus requiritur ut in auxilium vadat regi ludovico fratri / nam cum intrasset rex lodovicus regiones cartaginis / expedita statim invasit exercitum et ipse infirmatur / In qua infirmitate deum laudare non cessans / orationem illam sepe intersererat / fac nos pro tuo amore prospera mundi despicere et nulla eius adversa formidare / et frequenter orabat Esto plebi tue sanctificator et custos / et quam tibi facis esse devotam benigno refove iugiter auxilio et appropinquans ad finem oculis sursum patens ait Introibo in domum tuam · adorabo · ad templum sanctum tuum quo dicto obdormivit in domino / secumque filius Johannes tristanus ceterique et sanguine iuncti quasi omnes preter philippum / post hec Rex carolus in auxilium christiani exercitus venit / et propter dictum exercitum facta compositione cum rege tunicii et acceptata magna summa pecunie / pro expensis quas reges ibi fecerant / totum exercitum ducit in Siciliam / ubi rex Navarre mortuus est / et cum venisset ad portum trapanitanum naufragium passe sunt naves / et exercitus per terram redijt / promisitque rex tunicij quod omnes christiani in regno suo captivi dimitterentur / et quod monasteriis ad honorem christi in omnibus civitatibus regni illius constitutis / fidem christi per monachos et predicatores libere predicare valeat / et etiam pro quibus alios / et quod baptizari volentes nullo modo prohiberet / factusque est tributarius regi karolo / nam paratis machinis et aliis ingeniis per terram et per aquam tunicium oppugnare dis ponebat ¶ Eodem Anno Alfonsus frater sancti ludovici comes pictavie et tholose cum uxore domina iohanna filia quondam Raymundi nati comitis tholosani moritur et sic totum ius comitatus et dominium ad regem francie devolutum est / henricus frater regis navarre defuncti ei successit et duxit uxorem suam / sororem domini Roberti comitis atrebatensis nepotem sancti ludovici / de qua Richana regina postea francie nata est ¶ 1272 · ayton rex armenie moritur cui successit livonius eius filius ·:· ·:· Capitulum · 235 · ·:·

Rodulphus Comes honestburgh electus approbatus a gregorio x° in summo regem terre sancte / ad quam plurimum anhelabat personaliter proficisci / unde ad eius petitionem Rodulphus cruce signatus est / huic rodulpho ad preces pape alfonsus rex castelle cessit / renuncians omni iuri quod habebat Rodulphus autem recedendi papa in ytaliam occurrit cum regina et filiis / apud belicadorum et iuramentum prestitit fidelitatis romane ecclesie / et confirmando ipsam quod habetur di. lxiii · c · tibi domino / dedit unam etiam filiam suam comiti palatino qui est dux bavarie / aliam duci Saxonie aliam germano marchionis brandeburgensis / quartam carolo martello primogenito caroli secundi regis Sicilie qui postea fuit rex ungarie / primogenito autem filio suo alberto qui post eum fuit rex almanie accepit filiam comitis de tirolo / cum quo postea expugnavit regem boemie qui occupaverat totam austriam syriam et carinthiam / que sibi debebantur sive racione regni almanie sive racione imperii / hic fuit probus in armis et prudens dedit partem carinthie comiti de tyrolo et ducatum austrie petro filio suo / cui successit frater eius albertus postea rex romanorum / quem interfecit iohannes filius predicti petri / quia sibi ducatum abstulerat / pro qua occasione fugitivus fuit / et tandem tempore henrici · vii · pisas veniens / et de mandato imperatoris capitur carceratur et in carceribus moritur / processit etiam quod filium regis boemie comminans eidem de regno / quod iuvisset contra dominum suum sed amicis mediantibus receptus in gratiam gener regis efficitur / ab hoc rodulpho / Nicolaus papa terras requisivit ut romandiolam resignaret / et exarchatum ravenne qui a comitatu distinguebatur / et antiquitus ravenne cum senator sicut rome / et dictas civitates gubernabat Inter quas erat bononia ut patet per lodovicum primum sancti benedicti paschali pape primo / hanc regionem per karolum datam et recuperatam per gregorium x · / unde isto repetente mandat rodulphus omnibus nobilibus terre et populis dicte regionis ut ecclesie romane obediant / et dictum dominium ad Romanam ecclesiam asserit pertinere / et sic papa possessionem obtinuit / tractabat quoque idem pontifex cum dicto rege super novitatibus faciendis in imperio ut scilicet totum imperium in quatuor divideretur partes in regnum Almanie quod debebat posteris rodulphi perpetuum / In regnum vienense quod datur in dotem uxori caroli martelli filie dicti rodulphi de ytalia vero preter regnum Sicilie duo regna fiebant unum in lombardia / aliud in tuscia / sed interim papa mortuus est / Rodulphus autem postea apud spiram alsatie mortuus est / et Imperiali caruit benedictione / Eo etiam tempore Rex francorum cruce signatus est et reddidit ecclesie comitatum venecinum quem sui antecessores longo tempore tenuerant / et barones multi crucem acceperunt / tunc deputaverunt decime vi · annorum pro terra sancta et portu non capti in...

tunc etiam hugo de lisignato rex cipri misit procurato
res suos ad vindendum domicelle marie que dicebat re
gnum ihrlm iure sibi hereditario obvenire hec tandem
ius suum dedit karolo primo regi sicilie qui loco sui
misit ptholomaydam comitem sancti severini 1278. ben
dogdar pervenit planum armenie et percussit ultra cc
homi secum trahens pueros et puellas usque ad .x^m
equos et aialia maiora et minora usque ad .cc^m. Rex autem
cum capitibus ad montana perrexit ·:· ·:·

Innocentius natione burgodien de taren
tasia sabaudie sedit mensibus quinque dieb
iiij. cessavit ep. die .xviij. hic fuit ordinis pre
dicatorum factus archiepiscopus lugdunen aministraret
fit epus ostien et .i. anno papa electus est

Adrianus natione Januen sedit mense uno dieb
viij. hic primo dictus est octobonus nepos Innoc. iiij.
a quo factus cardinalis, et a clemente iiij^o missus e
legatus in angliam pro guerra sedanda que inter baro
nes et regem orta erat / hic statim post suam creationem
constitutionem gregorii .x. de restitutione cardinalatus in elec
tione pape suspendit intendens eam aliter ordinare sed
morte preventus non potuit nec sacerdos ordinatus
est. Johes natione ulixbonen sedit mensibus viii. die
bus viij. cessavit ep. quasi per mens. vi. hic fuit eps tu
sculanus / petrus antea vocatus generalis et famosus clericus
maxime in medicina / unde et experimenti scripsit ad
curas hominum qui thesaurus pauperum vocatur / fecit
et librum de problematibus iuxta forma libri Aristotilis
parum autem discretus fuit / perceps in vibo iminus cau
tus in moribus / de sue flore et pontificalem dignitatem
quadam stoliditate deformabat / solitus erat intrare
cameram novam solus quam prope viterbium circa pala
tium construxerat / sed autem cum hoc fecisset / et se ipsum
aspiciens gloriaretur / resolutus in risum camera subi
to cecidit / ipse vero collisus .vi. die expiravit / reli
giosos minus dilexit / et contra eos aliqua statuere
intendebat / quidam frater minor in statu suo quiescens
subito fertur exclamavit / et accurrentibus fratribus ait
inget vir grandis malleo palacium pape percutit ora
te ne corruat / tercio vero idem clamans palacium
corruit / et ipsa hora corruisse inventum est / hoc
laudabile habuit / quia licet papa / cum quocumque litte
rato etiam paupere conversari non renuebat eisque li
benter providebat / constitutiones de reclusione car
dinalium ad pristinam firmitatem reduxit. Nicolaus
natione Romanus de ursinis sedit annis duobus men
sibus octo. cessavit ep. mens. vi. hic electus est in festo
sancte catherine viterbii / et parum ante electionem
exceptione tibere / super altare sancte marie in porticu /
dyaconus cardinalibus super hijs verbis dixit / Si
beneficia per nos tibi impensa magna fuerant
et magna multa / in nullo tamen sunt reticenda / dedimus
enim tibi animam etiam vite / sicut eo quod nos tibi contu
limus, damus enim tibi quod te in paradisum inducat. scilicet
merita sanctorum fratrum huius ordinis / damus tibi me
lius quod habemus dilmus tibi desiderium cordis mei / et
pupillam oculorum meorum / et hec .d. non modo lacrimas
fudit sed etiam singultus vir tante maturitatis
continere non valuit / et extensa manu pape anu
lum tradidit illi .d. tibi committimus ordinem fratrum minorum

et illa verba regule recitavit / qui sit gubernator protector
et corrector rei gubernatione inquieti et correctore ti
ma non egent / sed pauperes et imbeciles et hostes impug
natores / tua indigent protectione defendi / proprium autem
nomen illi fuit Johannes gaytanus / fuit dyaconus cardinalis
tituli sancti Nicolai in carcere tulliano moribus valde
compositus et discretus / religiosos multum dilexit et fovit
maxime ordinem minorum cuius protector fuit / nam cum esset
puer / pater eius qui erat de tercio ordine / eum beato
francisco obtulit. Et beatus franciscus ait quod non erit ha
bitu frater sed futurus erat defensor ordinis sui et tandem
dominus mundi / hic declaravit regulam beati francisci quam dic
tavit dominus benedictus postea bonifacius viij. et in vj^o po
de .ve. si. fecit cardinales duos de ordine minorum fratrem
bentegnam qui fuit dominus albanensis / et summus penitencia
rius / et fratrem yeronimum generalem ministrum / qui postea fuit
nicolaus .iiij. et duos de predicatoribus fratrem latinum ne
potem suum ex sorore / et fratrem albertum archiepiscopum cantua
riensem et dominum Jordanem gimanum suum. de Jacobum de colu
na et tres alios / hic ad sanctum petrum edificavit solenne pa
lacium / ubi mandavit domos fieri pro omnibus officialibus
suis et maxime pro penitenciariis qui claudebantur sub
uno cancello / ecclesiam sancti petri quasi totam renovari fecit
et ibi auxit canonicos / constitutionem fecit de electoribus ut
domino urbis quocumque nomine censeatur / quod non possit eligi
ad maius tempus unius anni / absque auctoritate apostolice sedis / quia
tota civitas iure est romane ecclesie ut patet .e. c. q
stantinus .96. di. et di. .63. .c. lodovicus / que constitu
cio habetur in vj^o. de elect. fundamenta / propter hanc constitutionem
Rex carolus privatur officio senatoris / et eodem anno vicaria
tuscie / per eundem / consequenter papa misit unum cardinalem qui pa
tienciam regis temptaret super predictis sibi ablatis / Rex
audito quod cardinales honorifice recepisset et modeste
recepisset ait / felicitatem carolus habet a domo fran
cie / Ingenium perspicacitatem a regno hyspanie / discretio
nem verborum a frequentatione romane curie. Martinus
natione de bria cenomanie sedit annis .4^or. d. 34. cessavit ep. d
4 / hic fuit presbiter cardinalis tituli sancte cecilie / et fuit longo
tempore legatus in francia. primo missus per urbanum 4 a quo fuit
ad cardinalatum promotus / 2° per gregorium .x. / et multas bo
nas ordinationes ibi dimisit firmatas in provincialibus
synodis per eum congregatis / In suptibus autem fuit multum
magnificus / religiosos dilexit maxime minorum et predicato
rum / fecit quinque cardinales quorum unus fuit benedictus dictus
gaietanus postea bonifacius viij. // Honorius natione
Romanus de Sabellis sedit annis duobus / cessavit ep. a
cena domini usque ad festum sancte catherine / hic fuit prudens
homo / multum notus / suis multum beneficus / fuitque in mani
bus et pedibus tam contractus quod celebrare non poterat
nisi quibusdam instrumentis adiutus / unum cardinalem fecit
dominum Johannem boccamaza. frater quoque illius vir prudens dominus pa
dulfus / licet ab aliis ferretur de loco ad locum / cum fuerit
senator a malefactoribus tamen timebatur quod omnia a patria
statim fugiebat. Nicolaus natione marchianus de es
culo sedit annis .iiij. et tantum plus quantum e a cathedra
sancti petri usque ad pascha / cessavit ep. annis tribus et mens
ibus .iij. / hic vocatus est Jeronimus / magnus litteratus et valde re
ligiosus / factus fuit generalis minorum / deinde eps penestrinus
postea ad cardinalatum promovit dominum Neapoleonem dominum
petrum de columpna generalem minorum fratrem mattheum de aquasparta /

fratrem hugonem magistrum in theologia ordinis predicatorum/ dominus autem
Jeronimus cum esset cardinalis imminente electione summi pon
tificis clausis cardinalibus in sancta Sabina post mortem ho
norij quarti propter infirmitatem locum fugientibus solus ibi
remansit et sanus, mortuo tandem papa Nicolao cardina
les de eorum concordia perusium se transferunt/ et vacavit pon
tificatus annis tribus et mensibus tribus ·:· ·:·

Misit Johannes papa legatos ad reges francie et
castelle fratrem Jeronimum generalem minorum
qui postea fuit Nicolaus iiij et fratrem Jo
hannem de Vercellis magistrum predicatorum ut
eos concordaret/ domina enim blanca mater sancti lodouici primo
genita fuit regis castelle/ quam rex lodouicus pater sancti re
gis lodouici/ ut francia dicit/ hoc pacto accepit/ ut si
rex castelle sine legittimo moreretur herede/ domina blanca
tanquam primogenita succederet/ mortuus igitur reliquit filium et
qui henricus vocatus est/ quo ex percussione cuiusdam lapilli
mortuo/ soror minor dicta berengaria uxor regis le
gionis/ regnum patris cum filio suo per violentiam occupat
tunc sancte lodouicus questionem mouit regi alfonso/ pro iure
matris que questio sic sedatur/ dat enim filiam suam dictam
blancam primogenito illius dicto fernando hac conditione
quod si fernandus cum domina blanca haberet filium et ipse fernan
dus premoreretur patri/ filius fernandi in regno succede
ret/ casus euenit/ et mortuus fernandus duos ex domina bla
nca reliquit filios/ Rex autem alfonsus cum patri non succedant
omnes enim barones duobus exceptis allegabant secundo geni
tum regnare debere secundum consuetudinem regni/ quam infringere
non valuit sine consensu baronum/ ideo cum pueris esset eta
tis ad petitionem dictorum baronum de toto regno se expo
lians/ secundogenitum vocatum Sancium regem instituit/ filijs
autem domine blance certas terras assignauit in confinio
sarracenorum siue frontana/ propter quod dicti duo baro
nes qui pueris fauebant de regno exibant/ et contra regem
rebellant/ propter quod a rege francie annuatim recipiunt xv
libras turonenses/ Misit etiam papa legatos ad paleologum/ pe
tens si ipse cum gente sua paratus erat romane parere
ecclesie/ qui videt se paratum ad omnia que per cardinalem galli
lugdunensem mandauerat ·:· ·:·

Millesimo cclxx vij· domicella maria filia
principis anthiochie/ ius suum in regno Jhe
rosolimitano dedit karulo primo regi Sici
lie/ coram pluribus cardinalibus et prelatis/ et
maiori parte curie/ declaratum enim pluries fuerat per
duos legum et magistros decretorum/ quod ipsa erat vera heres
sed ius suum occupauerunt hugo de lisigniano/ nepos eius
supra· per j· ipse quidem rex mortua uxore sua per nuncios petie
rat eam sibi matrimonio copulari/ audiensque illius aduentum
ad romanam curiam iterum misit magistrum bernardum carrizo
lum de neapoli/ eius notarium pro eadem/ illa non respondit
non intendebat mortalem accipere sponsum sed immortali
sponso in virginitate seruire/ pro regno tamen iherusalem in
concambium accepit comitatum andegauie/ quem predictus rex
tenebat/ tunc de consensu regis francie/ deinde pro reddita
illius comitatus recepit in regno Sicilie annuatim vncias
1600· que tandem usque ad 400· diminute fuisse dicuntur/ cuius
filius est autem Rogerius comes sancti seuerini bailiuus pro rege
carolo/ requisiuit milites ptholomayde de omagio sibi
faciendo/ qui responderunt quod regi cypri fecissent homagium
nec possent alteri facere nisi eius obtenta licentia/ vel nisi eis defi

ceret In quo iure regio tenebantur et cum ad regem Cypri
super hoc transmisissent/ ille ensis sius nil aliud quam terre redi
mebat/ tandem comes predictus mandat ut vel omagi
um faciant vel hospitia et uniuersa feuda dimittant
tunc intuentes magistri templi obtinuerunt ut adhuc
ut adhuc semel ad regem cypri mitterent et non habito
sufficienti responso comiti fecerunt homagium/ sed prius comes
iurauit inter regnum sita parare/ deinde fecit senescallum
conestabulum marescallum vicecomitem et alios officia
les secundum morem patrie/ Eodem anno inter venetos et dominum
tyri/ pax reformata est mediatione templariorum resti
tuta venetis tertia parte tyri/ quam habuerunt tempore con
quisitionis ipsius et diu possederant sed dominus philippus de
monte forti iniuste illud eis abstulerant propter guerram
quam cum Januensibus habuerant ¶ Eodem anno bendogdar au
diens quod aliqui tartari castrum obsederant vocatum
babiere super eufraten/ natando flumine pertransijt et
recepit· vj· mongolos/ qui illi multa intulerant molesti
am et amissis copijs vulneratus damascum rediyt et
superueniente ventris profluuio extinctus est/ succcessit
que illi melechsaich· orta est autem turbatio inter prin
cipem anthiochie et templarios/ et etiam tripolitanum
presulem et etiam dominum de gibeleth/ et apparatus aliquos
contra se mutuo fecerunt // Eodem Anno hugo Rex cy
pri cum lx equitibus et magna comitiua venit tyrum in
tendens transire ptholomaydam/ cum multis enim de
ciuitate tractatum habuerat sed per eo antequam posset inten
tum perficere completis iiij· mensibus milites cypri re
dierunt quia non tenebantur ei amplius gratie seruire
et rex post eos in cyprum reuersus est/ ·:· ·:·

In millesimo ducentesimo lxxviij papa
Nicolaus iij· requirit rodulfum/ super
resignatione romandiole et exarca
tus rauenne/ qui erat principatus super
ciuitates romandiole/ que a comitatu distinguebatur
et antiquitus in rauenna erat senator/ sic in vrbe
dicta sed ciuitates gubernabat in quas erat bono
rum supra p· j· ¶ Eodem anno hospitalarij ad castrum
vocatum margath quedam tumultum sarracenorum oc
ciderunt/ et terram ledere reperiunt tunc sanguinem ut
ad debellandum sarracenos cum damasco venit/ et
debellatus fugit ad aquas frigidas/ renouauit etiam
idem pontifex quandam constitutionem gregorij· ix· In
qua ordinauerat nullum de gente quadam urbis per
venire debere ad statum cardinalatus vnum et de ipsa domo
cardinalem fecit // 1280· carolus adhuc princeps saler
ni postea rex Sicilie transtulisse dicitur corpus beate
Corpus b. marie magdalene translatum
marie magdalene repertum in tumulo marmoreo in illo orato
rio in quo sancte maximus eam tradidit sepulture/ collo
catur igitur corpus in capsa preciosa caput non seorsum
in quadam pulcerrima techa ex argento et auro ac
gemmis fabricata ¶ Eodem anno turriani de mediolano
pelluntur et vicecomites dominium tenuerunt usque ad an
num 1303· Eodem anno etiam rex francie exercitum parant
ad intrandum nauarram/ pro filio suo philippo qui
filiam regis nauarre acceperat uxorem/ cui ex successi
one debebatur regnum predictum/ et comitatus campanie
ciuitatem autem eo gratum et nauarram exercitus cum populo eius
expugnat/ et certam partem destruxit propter rebellionem
et usque nunc rex francie tenet nauarram/ ·:· ·:·

…marinus
…leonis
capitur

In electione Martini quarti accidit turbatio quia dominus Matheus Rubeus cardinalis fuit singulariter reclusus in quadam camera per officiales Viterbienses consentiente domino Ricardo nobili viro Romano de Anibaldis dicto de Larota qui tunc erat dominus in Viterbio, cardinales autem tunc non includebantur sub forma constitutionis que revocata fuerat per Iohannem papam. Reclusio tamen erat spontanea ut de electoribus aliorum prelatorum fieri solet. Ex hac igitur violentia omnes auctores sententiam excommunicationis incurrerunt et civitas supponitur interdicto et extunc curia ibidem residenciam facere noluit. Predictus tamen Ricardus cum multa humilitate venit de domo propria nudis pedibus et cum corrigia ad collum usque ad domum domini Mathei humiliter veniam petens et idem cardinalis eius absolutionem impetravit. Papa quoque in Viterbio noluit coronari sed in urbe veteri. Quinque cardinales fecit et dominum Ieronimum episcopum qui erat frater cardinalis, silicet dominum Geraldum tituli duodecim apostolorum. Inter quinque vero fratres promovit dominum Bndam Gaietanum in diaconum cardinalem tituli sancti Nicolai in Carcere Tulliano. Electus quoque senator urbis loco sui regem Sicilie instituit, eligens de familia curie regis in Viterbio comites militares ad regendum tam patrimonium quam Campaniam marchiam et ducatum. In Romandiola non manebant contra Iohannem de Apia cum stipendiariis gallicis fere VIII^c contra comitem Guidonem Montis Feltri qui tunc ecclesie in illis partibus detinebat. Tunc piscis marinus captus est habens leonis effigiem in parte illa maritima que sita est versus Montem Altum. Cucurrit autem ad videndum monstrum multitudo curialium. Erat enim pellis illius pilosa pilis brevibus cauda leonina et caput similiter et aures et os et infra dentes linguam habebat instar leonis. Referebatur quoque quod in captione plures horribiles emisisset.

Hoc anno Tartari discurrerunt usque Calamellam et Alapiam occidentes omnes Sarracenos obvios factos sibi. Soldanus autem Babilonie cum C^m equitum et totidem peditum occurrit eis et convenerunt in partibus Calamele, et in parte una ierunt rex Armenie et per tres leucas eos fugavit usque Calamela, et Tartari parte alia debellaverunt et per tres dietas ardendo instituit usque ad civitatem Turri… inde etc. cap.

P. Ad instantiam regis Caroli papa Paleologum excommunicatum denuntiari iubet, quia iuxta promissum et sequentem requisitionem cum sua gente ad obedientiam Romane curie non venerat, ex quo non parva incommoda secuta sunt. Primo namque tractatur compositio inter Paleologum et Petrum regem Aragonum qui filiam Manfredi habebat uxorem nomine Constanciam. Mediatores autem compositionis fuerunt Benedictus de Zacharia Ianuensis et dominus Iohannes de Procida qui fuit unus de principalibus in auferendo regnum regi Carolo, dum non parum exercitus papa scribit ad suggestionem regis Caroli regi Aragonum querens contra quem paret exercitum; respondet ille: lingua sibi amputaretur si secretum manifestare putaret. Eodem anno Siculi rebellaverunt contra regem interfectis multis gallorum qui erant ibi. In Palermo enim Siculi primo stipendia rubi… propter enormitates eorum gallorum actus illius commoventes mares ac feminas senes et pueros morti tradiderunt et quod est magis horrendum certas mulieres impregnatas a gallicis scindunt ut fetus interimant. Tunc rex Aragonum cum suo navigio vadit in Affricam versus Yponam que hodie Buona vulgariter nuncupatur et applicuit apud Ancole villam nobilem in Numidia et aliquas regiones vastavit. Inde transiit in Sardiniam et prope castrum Castro applicuit ibique sua navigia restauravit et nova parat. Rex quoque Carolus exercitum magnum parat Apuleorum provincialium gallorum et Italicorum et cum ipso in Siciliam transiit, Messanam obsidet, quam capere potuisset sed omisit timens eius destructionem si violenter caperet. Interim rex Aragonum Pazonium applicuit et inde cum sua militia vadit Messinam. Quod audiens rex Carolus ab obsidione recedit, insuper et de Sicilia in Calabriam cum toto exercitu transiit timens ne sibi victualia perderent et ne rebellaret alie partes regni. Stetit… regi Aragonum sed admirari quod regnum suum invaserat, cum ille respondit ratione uxoris filie Manfredi ad se potius pertinere. Pro huius autem litigii discussione ad singulare certamen se invicem requirunt et Vasconiam eligunt ubi et convenisse dicuntur. Sed rex Aragonum occulte veniens, quia certe quod ibi tutus non esset, premissa protestatione recessit. Alii dicunt eum in termino nunquam comparuisse. // 1283. Hugo rex Cypri transit Barutum et processit usque Tyrum et cum militibus per terram equos transmittent Sarraceni de monte occurrentes prope Sindone aliquibus interfectis ceteros duxerunt cum bestiis. Intellexit autem rex opus esse templariorum de Sydone. Ipso tempore papa legatum mittit ad regem custodiam dominum Gerardum de Parma et eo existente Neapoli supervenit Rogerius de Loria admiratus regis Aragonum et quasi in portu Neapolis existens pre… ad iniuriam cum clamoribus et signis gallos ad navale bellum excitat. Tunc regis filius nominatus et ipse Karolus qui patri successit in regno, gente sua galeas ascendere iubet reclamante legato et facto congressu pugnat acriter cum paucis galeis, deficit, se cum galeis suis per fraudem nautarum recedentibus Neapolim, in quibus nobiles erant et strenui pugnatores. Filius regis sua minus potencia, multa inimicorum strage edita victus in Siciliam ducitur. Quarta itaque die sequenti rex Carolus Neapolim applicat, mendacitatem defectionem cognoscens comminus Gallicos in eos qui nescius sevire permisit et tandem congregato exercitu gratulando inquit de capto filio et non dolendum quia uno sacerdote amisso quod suum impediebat regimen vigoremque bellandi. Et nullo lamento facto versus Calabriam pergit ubi comes Atrebatensis utiliter se gesserat. Farum Messane transire cupiens et civitatem obsidere sed quod rex inceperat tunc perficere non valuit, sed partem navigii in portu locat Brundusii ne flatibus vastet hyemis partim ad passus custodiendos disponit. Pro anno papa processit contra regem Aragonum, ipsumque a regno deponit et ab omni dignitate eiusque tradit regi Francie pro Carolo filio dicti regis totumque regnum Aragonum, supponit gravissimo interdicto. // Eodem anno inchoata est guerra inter Ianuenses et Pisanos. Tunc rex Carolus continua egritudine corripitur et universe carnis debitum solvit. Et quantum huic regi in primis fortuna arrisit sed quod in fine risum convertit in luctum. Sic lubrica versat fortuna vices et ludit in humanis divina potentia rebus. Mortuo rege receptis prius ecclesiasticis sacramentis et cum fideli invocatione nominis Christi, legatus ibi ad munimentum regni se firmat. Rex Francie comiti Atrebatensi subsidia expensarum quinque C^m libras Turonensium transmittit. Interim Carolus captus in Cathaloniam ducitur et in castro quodam detinetur. Huius

Martinum papam tempore fratris Bonagratie generalis ordinis minorum obiit Avinione, vir valde magne religionis et ardentis zeli, in cuius morte nullo fune trahente campana inclusa certe(?) tibi pulsabatur. 1284. dominus Johannes cardinalis legatus mittitur in Franciam ad predicandum crucem contra regem Aragonum, sequenti anno papa moritur. Hic papa Honorius iiii statim post electionem comiti Atrabatensi vicario(?) regni tuendi, et ceteris stipendiariis misit stipendia, infra eos accendens(?) ad sua recepta negotia prosequenda, ordinem carmelitarum solidavit qui post in concilio remanserat in suspenso, tunc mantellos cum(?) tubriatos(?) mutaverunt, cuius etiam tempore augustinenses promoti sunt ad habendum patres magistros, ceteri(?) cum pluribus impediti. ¶ Eodem anno rex Francie exercitum magnum parat et vadit ad occupandum regnum Aragonum, propter quod Petrus rex de Sicilia in Aragoniam transiit, montesque Pireneos qui in Hyspania cadunt(?) cepit et unam civitatem circa dictos montes a parte Cathalonie vocatam Gerundam, volebat autem ulterius procedere, sed tanta fuit epidimia in exercitu, ut consuleretur regi ne omnino ultra procederet, alioquin multitudini nullus resistere potuisset, quedam tamen pars militie descendit in vallem Cathelonie que obviam habuit regem Aragonum cum sua militia, et cum pugnassent multi utrique ceciderunt, ibique Rex Aragonum vulneratus de vulnere tandem moritur. Rogerius autem de Loria cum suis galeis navalem exercitum regis Francie navale custoditum prope Narbonam combussit, tunc rex Francie prius infirmus moritur apud Perpinianum. Eodem anno Pisani et Ianuenses pugnaverunt in mari generali exercitu et post magnam concertationem Pisani in loco dicto la Meloria iuxta portum Pisanum ubi prelatos ceperant tempore Frederici debellantur. Eodem anno soldanus Egipti cepit Margath. et Johannes rex Cipri moritur, cui successit frater Henricus qui 1286 intravit Ptholomaydam cum pulcro stolo et gratie receptus est, sed Hugo de Pilmeno(?) pro rege Carolo ibi erat et tenuit contra regem castrum, et fecit intrare omnes qui erant ad stipendia ibi pro rege Francie, quorum erat cum(?) Francorum(?) exceptis paucis qui amore regis Henrici intrare noluerunt, obsesso castro quinta die rex Henricus castrum obtinuit, et postea Tyri rex Ierusalem coronatus est, dimisit quoque dominum Philippum de Ybelim avunculum suum baylivum Ptholomayde. ¶ Eodem anno Odoardus rex Anglie facto prius homagio regi Francie pro ducatu Aquitanie et aliis que in regno Francie tenebat, venit in Vasconiam mediator(?) et liberatur regem Karolum qui erat in Cathelonia, nati eius erant ex duabus sororibus, et cum Alfonso tunc rege Aragonum primogenito Petri, qui patri successerat, et Jacobus frater eius cum matre in Sicilia erat. Honorius autem papa sententiam Martini contra Petrum et filios renovavit. Alfonsus vero contra regem Romanorum(?) Maioricarum patruum alias patruum suum qui cum ecclesia se tenebat insurrexit et terras aliquas occupavit. Circa natale autem domini venerunt ad curiam nuncii Aragonum et Sicilie in consistorio excusantes(?) Alfonsum quod nuncios post patris obitum ad Romanam curiam non misisset quia transire tunc non poterat propter guerras. ¶ 2o dicebat eum innoxium et in nullo contumacem fuisse(?) facti(?) prime, 3o asserebat eum diu ante mortem patris regni possessionem habuisse, et ideo petebat pacifice sibi dimitti, 4o se ad servitium ecclesie offerebat, de primo papa non curavit, ad 2m respondit placeret nobis multum quod esset innocens, sed contrarium ostendit mittens contra nos in terram Sicilie gentem suam, item non sinebat interdictum servari in regno illo, et quod regis

Maioricarum ecclesie adiutoris occupaverat terras, item detinet principem Salernitanum innocentem, et quod in regno Aragonie nullum ius habebat, sed Carolus frater regis Francie, paratum se semper, si venerit, eum audire et exhibere complementum. Pro Siculis autem dixerunt quod multum fuerant a Gallicis oppressi, et quod intendebant eos curialiter(?) licentiare de Sicilia, sed aliqui maligni in eos exercuerunt crudelia que bonis viris displicuerunt, et Constantiam excusabat quia oportuerat eam sequi virum suum, sicut ante regulabat(?) ut vocatum a Siculis filium coronaret, ad quod verba nostri(?) papa autem non probavit, de concordia tractatur. Eodem anno Rex Rodulfus vicarium mittit in Ytaliam principalem de Flisco, qui dictus clericus erat in sacris(?) ... quia aliquis clericus, et omnibus cessit propter dictum principatum, factus est autem tam pauper quod coactus est vendere in Sarzanam(?) principi civitatem Tuscie, unde Lucani dederunt ei de domo quod habebat in eorum territorio xii milia florenorum. ¶ Eodem anno aliqui dicunt tempore Martini .1. 1287. galee regis Caroli(?) contra Siculos obviam habuerunt Rogerium de Loria qui eos multo ingenio superavit, ubi erat comes Theatinus dictus Philippus filius comitis Flandrie. Eodem anno soldanus misit litteratum ad occupandum castrum quod tenebat Sangolascar, quo obtento habuit castrum Liche(?), postea venit soldanus ad obsidendum Tripolim, sed interim filius eius moritur et pre dolore destitit. 1288. Soldanus Melechmesor grave bellum dedit civitati Tripoli et turrim eius que magnos habebat muros usque ad medietatem machine diruerunt, sustinuerunt Christiani usque ad nonam, postea Sarraceni qui per totum occupaverunt muros, ... ceperunt ad mare se retrahere et tandem capiuntur non valentes ictum lapidum sustinere occisi gladio, aut submersi usque ad vii milia extimati, multi naufragio se salvaverunt, capta autem civitate soldanus misit dirui et cremari et post paucos dies pro paucis captivis recepit ac diruit castrum Nephim, et mandavit civitatem edificari in monte vocato mons peregrinus. ¶ Tunc Nicolaus papa fecit armari Venetiis galeas xx pro subsidio terre sancte quibus prefuit Jacobus Theupulo ..., providit quoque papa Johanni de Greili capitaneo stipendiatorum regis Francie in mille unciis auri et mille ... dedit, qui se obtulit ad eundum, predictusque Jo. transiens per Siciliam a rege Jacobo quinque galeas obtinuit ... Sed quia ipso anno soldanus contra Ptholomaydam non venit, nichil notabile contra predicti egerunt. 1289. Rex Carolus de carcere liberatus mediante rege Anglie tribus filiis eius datis pro obsidibus pro pactis firmandis, promisit enim suo posse pacem Aragonensium cum Romana curia et rege Francie procurare, unde ad preces eius Carolus frater regis Francie comes Valesii accepta una filia Caroli regis cum in comitatibus Andegavie et Cenomanie remisit omne ius quod habebat in Aragonia et Valentie regno. ¶ Eodem anno discordia oritur inter regem Francie et Odoardum regem Anglie, que magna fuit et multum duravit, et mittuntur duo cardinales scilicet dominus Benedictus Gaietanus et dominus Gerardus de Parma, qui super negotio nil facere potuerunt, concordaverunt tamen clerum cum rege, propter quod aliquando putant eos principaliter missos. 1290. cogitavit soldanus Melechmessor de Siria exterminare Francorum reliquias et facto apparatu in itinere mortuus est, successit quoque illi filius Seraph, qui primum assumpsit propositum et maxime

motus quod xviii. mercatores sarracenorum a cruce signatis in ptholomayda contra treugarum fidem occisi sunt ¶ 1291. obsedit achon v. aprilis et dicitur habuisse in suo exercitu 40m equitum et 160m peditum et machinis demolitus est muros. Venit autem henricus obsessis in auxilium cum cc. equitibus et 500. peditibus et xviii. maii intra ciuitatem sarraceni violenter irruperunt tunc xanum signum ceperunt uersus mare. Rex autem et magister teutonicorum mansionum et iohannes de grali et ceteri bellatores cedentes ad portam ciuitatis conuerterunt ad barbicanam sed maior fuit uirtus resistencium. Ibique occisus est magister templi spiculo percussus et ad templum usque delatus est. tunc cuncti qui poterant ad nauigia se reducunt et turbato mari plures submerguntur. patriarcha huius galeam armatam in proprio nauigio uolens cunctos intrare cum eis submergitur preter gens suas pro omnibus suis. Eodem die tyri ciuitatem uacuam reliquerunt et infra paucos dies omnis syria amissa est. Infra autem annos xl. capta autem hec loca iherusalem ascalone zaffa nazareth gazam cesarea balenia anthiochia ...eleth. uel biblium tripoli achon. surgis uel tyrus sodoma baruth. tortosa castra xii. nobilissima amissa sunt ¶ 1292. Rodulphus rex alamanie moritur sine imperiali benedictione qui nuda presbiterorum regnum Almanie in magna pace tenuit annis xvii. Edwardus rex Anglie fingens se ad terram sanctam conficisci magnum faciens apparatum. Normandiam terram regis francie inuasit et loca alia occupauit et in rocella plures fecit insultus. hoc audito rex francie mandauit regi Anglie et eius locumtenentibus in vasconia et malefactores uinctos certum in petragora in sua comparerent presencia contempto uero mandato rex francie per suum conestabulum fecit in manu sua totam seruire uasconiam ad regem suum feudum pertinentem et regem Anglie ad suum parlamentum citauit. Interea Iohannes comes Anania cepit gustare guastare terras et gentes regis francie nec correptus desistere noluit. Vnde rex misit carolum comitem valesii cuius impetum Iohannes non ferens ad eum supplex accessit et ad regem perductus de omnibus satisfecit. Edwardus non citatores plures contempnens misit dicere regi francie quod ei quietabat quicquid ex eius feudo tenebat intendens illud et plura sine homagio possidere. Vnde 1284 in vasconiam misit classem que insulam dictam ... rupellam combussit et depopulauit. Et inde versus burdegalam nauigans castrum blaue et tria opida super mare occupauit presidia uasconum et dimissa burdegale que conestabularius regis francie muniuerat apud baionam stolam conduxit quam proditorie ciuium expulsis francis in deditione accepit. Comes autem valesii in guasconia roncium fortissimum castrum accepit et uillam sancti seuerini sed hec eo recedente in franciam a fide defecit. Bonifacius papa ad componendum inter reges duos cardinales misit Capitulum 236.

Rodulphus comes de anyzone congregauit exercitum contra albertum ducem austrie ubi occisus est. hic strenuus fuit in armis sed quia parum in papa defecit ¶ Celestinus natione ab abrutinus sedit anno cum dimidio. hic uocatus petrus de morone heremiticam ibi agebat uitam. hic pontifex factus uitam innocentie tenuit. decipiebatur tamen in graciis conferendis eorum noticiam habens non preualens tamen propter curie decrepitatem tamen propter inexperienciam. et inueniebantur ter et quater gratie replicate et uacua membrana bullata. hec igitur de collegio sentientes submurmurare ceperunt. cum ... fluctuare et tandem pape intimat ut cum sic periculo curie ... Interim curia transfert neapolim et facta solemni processione supplicant ei expacie regis et ipsi ut non cedat. ille annuit et nil aliud apparuit. post hec nonnulli cardinales suasionem replicant ondentes sub palio sanctitatis posse cum summo periculo quia ex sua simplicitate multa committerent enormia. quibus tandem uir sanctus consentit. Et primo constitutionem fecit de fratrum consilio quod papa in certis casibus resignare potest. quam constitutionem bonifacius viii. posuit in vi. de renun. c. i. post hec Neapoli in vigilia sancte lucie in consistorio cardinalium resignauit papatus onera et honorem et papatus deponens insignia prebuit humilitatis exemplum stupendum cunctis imitabile paucis. hic fecit cardinales dominum landulfum de Neapoli dominum guilielmum de ... cancellarium regis Sicilie caroli secundi dominum Iohannem monachum et alios. Bonifacius natione de Anagnia sedit annis viii. mensibus ix. diebus x. cessauit diebus 20. hic benedictus prius uocatus est qui longum habuerat curie experienciam. primus in curia aduocatus post pape notarius postea cardinalis et in cardinalatu et papatu partis expediens fuit ... casus collegii ... et ... ad ... nec fuit in huius parte sed ex hoc factus est fastuosus et arrogans omnium contemptiuus. Vnde factus pontifex predecessorum Nicolai et celestini gratias reuocauit. Abeuntem celestinum ad heremum detinuit et in custodia posuit ad cautelam uitandi dissidii. aliqui dicebant quod cedere papatum non potuit. 1295. de neapoli curiam transfert romam et celestinum recludit. ¶ Eodem anno statuit festa apostolorum euangelistarum et quatuor doctorum ecclesie esse duplicia. Alfonso rege Aragonum defuncto successit ei Iacobus frater eius inuasor Sicilie. et facta pace cum carolo unam de filiabus eius accepit sed fredericus alter frater Siciliam occupauit. Eodem anno antedictus papa deposuit duos cardinales de columpna. et sanctum ludouicum regem francie ascripsit cathalogo sanctorum. eodem anno fecit publicari sextum. hic fecit inter alios cardinales fratrem Nicolaum generalem fratrum predicatorum qui post eum papa fuit et fratrem gentilem magistrum in theologia et fratrem Iacobum nepotem suum ordinis minorum et fratrem Iohannem de muro generalem eiusdem ordinis et petrum hyspanum. Eodem anno scoti regi francie confederati inuaserunt regnum anglie sed in reditu eorum rex Iohannes a quibusdam proditus regi Anglie destinatur. Rex francie propter guerrarum grauem exactionem petiuit quas ... posuit que mala collecta uocabatur et primo super mercatores tamen postea centesimam postea quinquagesimam tam a secularibus quam a clericis accepit. propter quod bonifacius in reges et principes a clericis et ecclesiis talia auferentes absque pape licencia sententiam excommunicationis tulit. Fratres regis Anglie in guasconia missi baionam morantur et cum gentes illius opidi regis anglie uictualibus munire uellent Robertus comes atrabati qui illuc missus fuerat impediuit nec contra adiutores extra decretum presumpserunt. ¶ Eodem anno Guido comes flandrie per Robertum filium ut dicitur deceptus Regi francie mandauit se nichil ab eo tenere in feudum. Rex uero flandriam intrans Insulanos obsedit. Robertus autem comes atrabati reliquias guasconiam et ex parte illa flandriam est aggressus et ... fla

Bonifacius statuit festa apostolorum euangelistarum et iiii. doctorum ecclesie esse duplicia.
Hic sanctum ludouicum regem francie ascripsit cathalogo sanctorum.
Eodem anno fecit publicari sextum.

drensium confligentis et captis, ac parisius et per alias villas carceratis, villam de finnes in deditionem accepit deinde castellum cum tota valle sua occupavit. Interea Insulam se regi dederunt salvis personis et rebus. Roberto primogenito regis Anglie inde fugiente, apud brugis ad patrem et regem anglie, qui paulo ante illuc venerat, illuc autem rege francie accedente, Rex anglie cum comite gandavum vadit propter loci munitionem. Ideo etiam brugenses se regi francie tradiderunt. Deinde rex francie in dens contra gandavum, nuncios recepit petentes inducias duorum annorum ob imminentem hyemem, et maxime ob amore caroli regis Sicilie, qui propter hoc veniebat in franciam, qui rex vix annuens circa festum omnium sanctorum rediit. Tunc prelatis concedit rex licentia pape Bonifacii, quod in vacantibus post ecclesiam decimas recipere et unius anni de prebendis vacantibus, prelatis exceptis ac monasteriis. 1300. dedit plenam indulgentiam omnium peccatorum visitantibus ipso anno limina apostolorum petri et pauli, et futuris temporibus omni centesimo anno concessit. 1303. post ortam simultatem cum rege francie, Anagnie ubi putabat se securiorem, a familiaribus proditus capitur. In vigilia nativitatis beate virginis sentiens autem adversariorum ingressum, quorum vexillifer fuit guilielmus de nogareto pontificalibus indui voluit tenens in manibus crucifixum, die autem tercio a populo Romano redemptus est, post paucos dies romam venit ad sanctum petrum, et xxxv. die de sua captione decessit ex tremore cordis, et ab omnibus sapientibus putabat capi, et non in eorum oculos et facies manus inicere cupiebat. Benedictus natione tervisinus sedit mensibus viii. die xvii. cessavit dies x. nuncius x. de xxxviii. hic fecit fratrem Nicolaum de prato episcopum ostiensem hic etiam dimisit excommunicatos auctores captionis bonifacii, et nominatim guilielmum de nogareto et guillelmum de columna, cum sex aliis. hic etiam revocavit non tamen ad cardinalatum restituit illos de columpna, et privilegia ac libertates regi francorum restituit, que Bonifacius abstulerat. hic non sedit alia. .:.

Vacante papatu per mortem Nicolai 4ti. paleologus moritur, cui successit filius andronicus. tunc factus est tumultus magnus in constantinopoli per calogeros acclamantes paleologum non debere sepeliri in cimiterio, quia latinis adhesit et usque tunc insepultus manet. Tunc etiam Rex carolus de apulia veniens per perusium transiit ad eligendum pontificem, cardinales precibus inducit, dum quoque verba cum domino benedicto gaietano habet inde tamen confecit. .:. .:.

An. 1304. petrus de macerata et petrus de forosinfronio apostate fuerunt ordinis minorum et heretici, hii petentibus heremitice vivere ut regulam beati francisci ad literam servare possent celestinus sua puri sed periculosa simplicitate concessit et sibi adherentibus, quibus plures apostate adheserunt qui statum communitatis condempnabant, et declamatores regule et vocabant se fratres sancti francisci, seculares autem vocaverunt bizonos vel fraticellos vel boccasotos, hii dogmatizabant quod nullus summorum pontificum regulam beati francisci declarare potuit, item quod angelus abstulit a Nicolao papa iiiio auctoritatem et ab illo tempore nullus fuit papa in ecclesia, nec verus prelatus vel sacerdos, nisi inter eos solum et quod ipsi soli sunt in via dei et vera ecclesia et imitaverunt illi duo sibi novam, primus vocavit se liberatum, secundus angelum, quia angelicus se fingebat

hic revelatores. Bonifacius uno anno quinto dampnavit sectam fraticellorum sive bisocorum dictorum, et cum inquireret contra eos per inquisitores, recesserunt de urbe in Siciliam, et ibi postquam satis comederunt et biberunt, surrexerunt ludere, et tubis argenteis tubicinare dicentes exultet ecclesia meretrix, exultet et fractis tubis, et uno calice in contemptum romane ecclesie transierunt in greciam, et suos errores ibi publicaverunt. papa autem predictus mandavit patriarche constantinopolitano et archiepiscopis patracensi et athemensi ut contra eos et eorum receptatores et fautores procederent, qui in achaya se receperunt. Tunc temporis frater matheus de bosiis de provincia provincie cum libris per fo. de bitis, et in ecclesia sancti petri rome per quinque bighinos et xiii mulieres in papam electus est, et fuit cum angelo et liberato et eorum complicibus. 1296. Secunda tota civitatis pisis fundavit quod invaditur a secularis et pontes decetit in vigilia sancti thome. De canonizatione autem Celestini postea apud magnos viros cura fuit, demum datis examinatoribus in curia per clementem v. ad instanciam Regis francie et aliquorum aliorum principum, sua vita et miracula eius ac investigatis et inventis et per collegium approbatis dictus clemens ipsum cathalogo sanctorum annotavit sub nomine sancti petri confessoris, per quod nomen suam cessionem approbavit. Actum est hoc Avinione 1313. fuitque instituta eius festivitas celebrari xiii. kalendas Junii, qua die migravit ad dominum. hic non sedit alia. Capitulum. 237. .:.

Albertus filius rodulfi electus apud Aquisgranum, per solennes nuncios confirmari petiit a bonifacio, qui primo nuncios repulit, electorem asserens nihilominus allegationibus esse nullam, postea inter eum et regem francie orta simultate cum confirmat, cuique regnum francie subiciat, sic tamen regna imperiali tamen benedictione caruit et occisus est a nepote filio fratris sui. 1308. vide c. 234. f. 1. .:.

vide c. 234. f. 1.

Clemens natione guasco sedit annis. viii. mensibus x. diebus xv. cessavit ... hic fuit episcopus convenarum annis quinque, inde per bonifacium burdegalensis translatus est, hic recepto decreto lugdunum profectus, vocatis ad se cardinalibus ibi coronatus est, et ibidem dicitur cardinalium ordinationem fecit xvii. kalendas Januarii, et duos cardinales de columpna restituit. 1309. electionem henrici confirmavit de mense Junii, eodem anno misit nuncios ad regem sicilie quod ad obedienciam romane ecclesie procurat se veniret, quia venetis cum bazolo sine terra conduxerat Imperium acceperunt, nuncios remisit. 1310. fecit aliam ordinationem quinque cardinalium. xiii. kalendas Junii. 1311. congregavit concilium apud vienam, et in prima sessione xvii. kalendas novembris proposuit de agendis, videlicet de ordine templariorum, qui graviter culpabantur de passagio transmarino et generaliter de reformatione totius status ecclesie et conservatione totius ecclesiastice libertatis. In sequenti marcio xi. kalendas Aprilis mittens vocatis prelatis cum cardinalibus in consistorio ordinem templariorum cassavit, 3a autem die Aprilis 1312. fuit secunda sessio concilii et predicta cassatio coram omnibus publicata est, 3a sessio fuit pridie nonas maii finitum concilium, et durans menses vii. Eodem anno x. kalendas Januarii fecit terciam ordinationem viiii cardinalium, 1313. ad con

Celestinus canonizatur

In Russia multi christiani ... pape

Petrus de macerata apostata et petrus de forosinfronio cum minoribus et heretici et alii complices

sistorum produxit constitutiones prius editas et intendebat
vnum librum decretalium componere sed morte preventus
non potuit hic non sunt alia dicenda ·/·

Millesimo cclxxxxviii. Sarraceni arme
niam discurrunt castra et loca et forta
licia occupantes / Rex autem armenie Johannes
se saluans in montibus silvanis in arto
positus tartarorum implorat auxilium contra quos sarracenos
instigat / ordinans plurima habituros per eum. Eodem an
no dux Calabrie Robertus filius regis Sicilie na
vigio / Siciliam intrans quedam castra occupavit et
sua gente munivit / cum felix auspicium sibi esset philip
pus taranti princeps ipsius frater / minus cautus cum
gente sua a Siculis captus fuit / facta tunc pace
inter reges francie et anglie / Rex anglie margari
tam sororem regis francie accepit uxorem ex qua thomam
filium habuit / transacto tunc treugarum inter reges fran
cie et anglie / karolus comes valesii contra flandrenses
mittitur / et cum gandavum obsidere disponeret / comes
guido cum duobus filiis Roberto et guilielmo / supplex
ad karolum accessit / et terram suam ei sub quibusdam
conditionibus dedit / qui ad regem perducti parisius in diversis
locis usque ad tempus inspirationis sub custodia missi sunt
mortua tunc coniuge / huius karoli / duxit catherinam
cum ius imperii Constantinopolitani debebatur
sed cum venetis composuit pro constantino politano i[m]
perio recuperando / et venit romam millesimo ccc. et a pa
pa bonifacio honorifice susceptus vicarius / et defen
sor ecclesie constituitur / et per totum annum adversarios
ecclesie suppeditavit in tuscia // 1301. Ferrarie cor
pus cuiusdam armani quod venerator a quibusdam hab
batur / mandato inquisitorum exhumatum et combusti
est. Eodem anno primus apamiensis episcopus / qui de rege franc[ie]
in multis locis multa contumeliosa disseminaverat / et
conspiratione contra regem provocabat / ad regis curiam vo
catus ut se de sibi obiectis purgaret / sub nomine nar
bonensis archiepiscopi de voluntate sua in custodia detinetur
hoc audito papa bonifacius / narbonensem archidiaconum
misit ordinans litteras / ut indilate sibi episcopum redderent
et quod se nosceret romano pontifici / tam in spiritualibus quam
in temporalibus esse subiectum / rex contra eas granis
regum factus de acris et offendis vacantibus / Rex
arcidens episcopum / nuncio mandavit ut de regno suo fe
stinanter recederet // Consequenter rex congregatis omnes
principes et magnates regni et milites et prelatos
sistaverunt / a quo sua tenent feuda / et cum omnes trad
sent a rege francie / tunc ille promisit corpus et omnia sua
pro libertate regni conservanda exponere / similiter et barones
promiserunt pro libertate corone / tunc rex precepit nul
lum thesaurum de regno extrahi / et fecit passus dili
gentissime custodiri. 1302. karolus comes valesii
missus a papa de tuscia in Siciliam profectus terme castrum
in deditione accepit / apud brugis propter illicitas ex
actiones ab officiali regio / vel valente reclamati
one apud regem / minutus populus contra maiores insurgens
seditionem commovit / ad hos motus moderate corri
gendos Rex francie / sub Jacobo sancti pauli mille viri
et amplius in armis missi sunt / qui a brugensibus
venientes suscepti sunt / sed informati brugenses quod per
officiales regis se iactasset quod plurimos brugensium in

crastino suspendi faceret desperatione concepta / enorme fa
cinus perpetraverunt / evasit tamen officialis predictus huius
rabiei inventor / expulsa quoque gente regis / guidonem na
murcii guidonis comitis flandrie filium in suum defen
sorem et dominum vocaverunt / qui tempore non vallatus mul
titudine eos ad bellandum fortius animavit / tunc missus est
contra eos / atrebati comes / francia videntes adversarios
venire pedites qui textores et mechanicos despiciunt
et amotis suis peditibus / absque belli ordine / in eos irru
entes a lanceis brugensium / primi cuncti in morte co
acti sunt ceteris turpiter fugientibus / comes autem atreba
tensis a guardiano fratrum minorum denudatus / et xxx vul
neribus confectus invenitur / et in quadam proxima capella
monialium sepelitur / Eo tempore prelati regis francie consi[liu]m
habito cum eo quod ad curiam pape vocati fuerant / pape se excu
sant / quia thesaurum oportunum non possent de regno
extrahere / episcopos tamen tres procuratores mittit ne possint de
inobedientia reprehendi / Rex quoque episcopum autissiodorensem mittit
rogantes ut supersederet usque ad tempus magis postea opor
tunum. Comes valesii tota estate per Siciliam discur
rens / aliqua quidem sue genti necessaria invenit / sed nullum si
bi obvium reperit / audiens vero nova de flandria / suorum
consilio ad ea que sunt pacis intendit / sub hac forma ut
scilicet federicus toto tempore vite sue Siciliam absque regis
nomine possideret / et quicquid in calabria tenebat di
mitteret / et alienordem filiam regis karoli acciperet / et
quod ipse karolus et robertus dux calabrie fideliter labora
rent apud regem Aragonie / quod ius regni Sardinie vel
comes de brena ius regni cypri federico daret con
sentiente predictis romano pontifice / prelatis fran[cie]
in curia non comparentibus Bonifacius misit cardinalem Jo
hannem monachum / qui literam prelatorum revocatum consilium pa
risius scripsit papa / Apud sanctum odomarum in flandria xv viri
flandrensium cesa sunt // 1303. Rex francie terram guasco[nie]
quamdiu occupatam tenuerat / regi anglie restituit et firma
ta est pax inter eos / Eo tempore Rex francie convocavit Ba
rones et prelatos parisius ubi tractatum est de regno fran
cie et prelatorum gravaminibus / que ut tunc dicebatur papa
illis inferre volebat / ubi publice imposita sunt pape he
resis symonia homicidium et alia nefanda / et sunt appel
latum donec papa concilium congregaret / sed papa concilium ad
sui purgationem sibi fieri denegavit / et quia multos offen
derat / anagniam ubi natus fuit se transtulit / ubi captus
fuit. ca. 136. p. 1. 1304 Rex francie a papa benedicto litteras
legi fecit / in quibus ipse et regnum suum absolvebatur ab ex
communicatione que a bonifacio ferebatur illata / et concede
bantur sibi decime duorum annorum / tunc Rex 3° venit in flan
driam / cum copiam iuxta montem pabulam debellavit / et isti
lani depositis armis se reddiderunt / et ceteris villis flan
drie treugis datis in flandriam franciam redijt. Guido co
mes flandrie qui apud compendium diu detentus fuerat / et
hoc anno in castello pontissare / cum tribus filijs roberto gui
lielmo et guidone comite namurcii / moritur / et iussu regis
apud minores sepelitur / Regina francie Johanna similiter mo
ritur / et parisius apud minores sepelitur // 1305. Clemens co
ronavit regem Aragonum / in regno Sardinie et ille Juravit
pape fidelitatem pro dicto regno promittens sub iuramento ascende[re]
dictam Insulam de mense septembris proxime futuro ·/· ·/·

In predicto anno 1306. xiiii° kalendas septembris Rex
Anglie de scotis totaliter triumphans eos puniit /

regia dignitate et scotiam anglorum principatum fecit. sequenti anno
scoti regis dominium non ferentes sibi regem preficiunt contra quos
rex anglie filium misit et superatus est. Eodem anno Odoardus
moritur senectute et armorum labore pressus ita ut in lecti
ca portaretur. cui successit Odoardus secundo genitus qui ysabellam
filiam regis philippi de regina Johanna accepit uxorem etc.
¶ Beatus ludovicus de ordine minorum episcopus tholosanus ex hoc
seculo migravit. hic admodum puer in aula paterna et re
gia etatem moribus transcendens nulli voluptati animum de
dit. et cum fratres et socii puerilibus iocis intenderent ille re
motus vel orationibus vel sacris meditationibus intendebat. nil
quod puerile esset agebat in opere. cum vero ad annum xiiii pervenisset
pro patre in cathelonia obses fuit an. 230. p. q. unde
se adheserunt ei viri religiosi de ordine minorum a quibus bo
ne indolis adolescens suscepit legem vite et discipline. itaque
puer sanctus animo bono magno animo suorum suorumque portavit
iniurias et multa humilitate sibi ac fratribus attemptata ob
probria tolleravit. factus annorum xvi cepit esse mundi
suique contemptor. speculabatur frequenter ymagines et figuras
hominum mortuorum ut amplius sibi mundus vilesceret. tunc ce
pit timere altissimum. tantum dei formidabat offensam ut aliis
diceret gratum sibi fore per castri turpitudinem detrahi. quia
vita hec nullo modo est appetenda in qua timemus summum deum et
frequenter eum offendimus ad minus venialiter delinquendo. sua
de pudicitie curam gerit pervigilem et ieiuniis vigiliis et o
rationibus carnem cogebat servire spiritui. vigilias domine in pane
ieiunabat et aqua. ceteras vigilias et adventum domini et
cum necessitas suaderet et sociorum instantia hortaretur nole
bat absque cibo saltem transire ieiunio. familiarem locutorem
non admittebat nisi cuius sibi honestas aut vita laudabilis
nota esset. ut que corporis interioris custos haberet assiduos tam
sui quam carnis custodiam commisit continuam. vixque et raro secu
lares admittebat personas. omni die missam audiebat devo
te et similiter volebat audire sermonem. precipue in magnis
semper festis colebat devote. et post nonam faciebat dici
letaniam cum cereo accenso. et totum psalterium quolibet die. tan
tis fulgebat exterius splendoribus ut deputati ad custodiam eius
ad deum conversi constituerunt fratrum dicentes quod ipsum operantes in
posterum sine meritis multa esse facturos miracula. Cum
autem in obsidione esset assiduus nunquam tamen pro sua liberatione o
rare voluit nisi semel idque sub conditione videlicet si anime eius sa
luti congrueret. postquam autem orationi vacaverat ad lectionem tran
sibat. agebat enim ab una ad aliam transcendendo. Infra
quinquennium grammaticam logicam moralem philosophiam et quod maius
est sacram theologiam sic ebibit memoriterque retinuit ut eru
diti viri de fama sue eius incredibili auditis collocutioni
bus atque argumentationibus et responsionibus ex ore eius suscepta expe
rientia stupefacti recedebant. ¶ Intentus ut funditus mundum re
linqueret disponit intereaque pertractat iuri renuntiare pater
ne hereditatis et regie. et tandem per votum expressum se
domino obligavit cum liber foret ordinem intrare minorum. In
terim vero pater illi per confessorem suadet ut coniugem acciperet
sororem regis francorum spondens illi continuo dare principatum.
perhorrescens ille virginali proposito contrariam suadelam. in die
sancto penthecostes capellam solus intravit et votum perpetue casti
tatis emisit. Cum autem ad annum xxi pervenisset libertati
donatus narbone ordinem fratrum minorum intrare voluit sed non
affuit qui recipiendi facultatem haberet. veniens autem in monte
pessulano provinciali ministro ad ordinem recipi instanter petiit.
minister non regalem reverentiam offendere reformidans pro eius de

siderio nequaquam annuit. tunc iuvenis dei gratia quod potuit hoc
fecit. votum castitatis perpetue in manibus itaque eiusdem mi
nistri promittens se ad intrandum ordinem paratum et promptum
quandocumque eum fratres recipere vellent. et subintulit quod meum est
feci. vos videritis quid agere debeatis. cupiebat tamen re
moto loco ignotus esse, ut contemplationi et humilitatis obsequi
is vacare posset. verum quia taliter suum desiderium im
plere non poterat elegit fieri de sorte domini et militare deo
in ordine clericali. Cum autem tonsuram deberet genua flec
tens et demisso capite psalmiste dicebat versiculum. dominus
pars hereditatis mee et calicis mei tu es qui restitues here
ditatem meam mihi. et hoc pronunciabat tam dulciter tam devote ut nullus as
sisteret qui non provocaretur ad fletum. ¶ In nativitate domini
Rome in capella patris acolitatus humiliter egit officium. ante
altare sedens in medio clericorum non dedignans humilem lo
cum illius amore qui de regalibus sedibus descendit ad presepia.
ipso die ad sanctum petrum summa maiori ... portavit hu
militer coram summo pontifice non erubescens cardinalium
et prelatorum aspectum nec cleri et populi frequentiam que astabat.
susceptis ordinibus sacris ad partem locari non consensit
sed quasi unus e turba nulla voluit prerogativa pollere. et fac
tus subdiaconus vasis aureis et argenteis uti noluit nec
variis pellibus gaudere sed nec alio animali quam mulo vehi.
asperam quoque usque ad mortem portavit lanneam. sollicitus et
erat de aliorum salute. In cathelonia cum multos baptiza
vit hec factitans eorum patrinus. elemosinas illis sollicite
ministrabat. manu propria duos iudeos baptizavit neapoli.
factus autem minor in vigilia nativitatis domini et de licentia
summi pontificis continuo profluvio post lacunam emissus
quod habitum mantellum vel cappam preciosam admisit. hac ipsa die
pronuntiatus fuit episcopus tholosanus. et semper divina constitutus
sed et pauperes dilexit eosque visitare studuit. monuitque
infirmos sepius de animarum salute et puram confessione per
...mimum. semel procuravit ad se duci leprosum et cum quanta
potuit caritatis dulcedine blande consolatus est. voluitque
in suo lecto reponere nisi aliqui obstitissent. in crastino vero
eum fecit diligenter perquiri sed invenire non potuit. vocatus
ad cenationem ... frustrabat mortalitatis et miserie
huius statum et aliquantisper orabat. deinde xiii pauperibus
devotissime serviebat. post cenam vero xxv aquam prebebat
manibus et panem scindebat flexis genibus qui xxx habet par
tem et ferculum primum suis manibus cum tanta caritatis po
nebat dulcedine ut sepe astantes provocaret ad fletum.
licet enim in cunctis polleret virtutibus honestas tamen
caritas et humilitas in eo specialius refulgebant. excepti
one enim suadentibus illud reddebat. b. b. angeli non de
siderant non subesse archangelis. tandem arduis urgentibus
negotiis ad comitatum transiit provincie. cum ad villam que
brignola vocatur pervenisset gravi depressus decubuit infir
mitate gravatus. prius suo more confessione premissa
patientissime infirmitatem sustinens orationi continue
deditus requirebat sepius crucem christi. missasque in came
ra audire volebat. ¶ Postremo putantibus medicis
abesse periculum ipse ait extremum sibi imminere agonem.
et orationem illam domine deus omnipotens quod ad principium huius diei sepius
replicavit. et conversus ad quendam fratrem ait. vos non cre
ditis quod mori debeam et tamen statim videbitis. et extunc am
plius locutus non est sed tam dulciter et quiete emisit spiritum quod
vix hora audiri potuit qua expiravit. et factus est
post mortem pulchrior quam ante infirmitatem fuerat. et astanti

bus dormiens nō mortuus videbatur / sanctissimum autem cor-
pus eius iuxta quod decreuerat marsilia deportatum est /
ibi cum agerentur exequie in capite chori / cum habitu
et mantello / pilea et leta facie visus est / a senescal-
cho prouincie milite iuridico et celebri / et a dno R.
de buiss vicario marsilie / et dicto requieuit in pace
illis quidem disparuit / sed angelicis sociatus est choris
/ post felicem vero transitum eius cepit mirare splendere
miraculis / inter cetera xxv mortui redierunt ad vitam
Venerabiles autem archiepi Arelaten et Ebredunen A-
quensis eorumque suffraganei / ac ciues marsilie eadem
ipsa seriosius explicantes / supplicauerunt deuotam in-
stancia prefato summo pontifici / qui sanctitatis vite
ipsius nō erat ignarus / ut cum quem deus tantis et tam
continuis clarificabat miraculis / sanctorum cathalogo
dignaretur ascribere / Sed quia in hiis Romana sedes
cum multa maturitate procedit / et summus pontifex
cum exacte inquisitionis indagine fuctus est vita
pridem prelati cunctisque marsilie successori ipsius Clemen-
ti v. per solennes nuncios porrexerunt supplicationes
eandem / multiplicantibus agentes miracula et testimonia
sanctitatis // hiis exceptis summus pontifex in huiusmodi ma-
turitate procedens dnis Guidoni zandori et Raym.
latomenc episcopis egregiis ac litteratis viris de fratrum
suorum consilio per apostolica scripta mandauit / ut de
vite ipsius meritis ac miraculis veritate diligentius
inquisita / quicquid super hiis inuenirent contigerit / sub-
tum fideliter sub ipsorum sigillis per certos et ydoneos
nuncios delegarent / ipsi vero ad complenda mandata
marsiliam personaliter accedentes / quod demandata fuerat
summo pontifici / tam de miraculis quam vite sanctitate per
testes plurimos ac fidedignos / verum fore reperiunt et
iuxta formam mandati sub suis transmittit sigill'
tunc summus pontifex transmissum inquisitorem / nō nulli
cardinalibus discutiendum commisit / et ex luce hac pre-
dente discussione migrauit / post hec Johes papa xxij.
ecclie prefuit / hic magister sci lodouici nō modico tem-
pore fuit / hic ex continua conuersatione cum eo / et de sanctitate
ipsius certior erat / puta quis eius gesta et acta / et
vidit oculis et manibus contrectauit / idcirco causam sic
curauit ad debitum fine deduxit / et inquisitione pre-
fatam examinari fecit per plures dnos cardinales
/ qua tandem a cunctis cardinalibus approbata / Idem summus
pontifex de fratrum suorum consilio / et omnium prelatorum qui
tunc erant in curia cum assensu / canonizandum decre-
uit / et multis que longum foret enarrare solenniis
sanctorum ascripsit cathalogo / Anno dni ·1317· Idus aprilis
pontificatus sui anno primo. In ciuitate Auinion / ubi tunc
Romana curia residebat / precipiens festum ipsius ·xiiij·
kls septembris / a cunctis fidelibus deuote et solenniter
ac fideliter celebrari / ipsa die visitantibus eius sepul-
crum dans indulgenciam duorum annorum / et duarum qua-
dragenarum · In octaua autem vnius anni et 40· dies etc.
Anno eiusdem dni ·1319· vi° idus Nouembris / Idem summus ponti-
fex / ad translatione ipsius misit sex cardinales
et in presentia regis ierlm atque Sicilie germani eius ac
Regine / multorumque prelatorum ac baronum / concurrente etiam
cleri et populi innumera multitudine / cum miris solenniis ac
reuerentia multa corpus eius de terra leuatum est et in
argento et ornato sarcofago sup altare reconditum

in ecclia sumptuoso opere ad ipsius dedicata honorem / ubi deus
miraculis in sctis suis stupenda miracula operatur
nam per ipsius inuocationem et merita / vetus ennisse a
propinquis et notis ·xv· viri mortui redierunt ad vitam
multa quidem et alia extant miracula / que iuxta morem gra-
tia breuitatis in hoc libro scripta nō sunt / nam cerca ·xx·
varijs legis infirmitatibus liberatos / et totidem iuxta nō-
rium hic et in quatinis / alij ultra ·cc· que omnia manu pu-
blica scripta / et diligenter examinata de mandato marsiliens
epi ab hiis dumtaxat exposita / qui et oculis viderunt et
manibus contrectauerunt et firmata sunt prestito iuramento.

Capiuntur Judei et expelluntur et bona eorum confiscantur in francia

Anno 1306· in festo magdalene fuerunt cap-
ti omnes Judei et expulsi confiscatis eorum bonis
in Regno francie Eodem anno hospitala-
rij inuaserunt Insulam rodi et tenuerunt eam
1307· templarij sunt subito in territorio regni franc capti
sunt / et tandem depositi In sequenti Concilio genera-
li / et hic nō dicit alia. Capitulum ·238· ·C·

Henricus ex comitibus de lucenburch
tam opibus quam operibus memorabiliori-
bus / in festo sce catherine electus
et in sequenti epiphania Aquisgrani
coronatus / sequenti anno 1309 ad
papam Clementem misit nuncios tres
comites et duos epos petens coronationem imperij / qui
mense Julij confirmauit electum / tempus coronationis assig-
nans post biennium / post festum purificationis virginis
hic strenuus in agendis / et acer in hostes / pacatis iis
que ad oceanum almanie finibus / progenito in regem boemie
coronato / quod romano tunc vacabat imperio / curie di-
u ... ad precipue ytalie diuisione concussa / veire di-
sponit / policentibus subsidia nō paucis / qui a gentibus in
lombardia ac tuscia pulsi erant / Igitur premissis epis et
legatis / ut populorum sibi fauorem colligeret / denunciari in pace
agentibus / se eorum laudabiles approbare mores / iniuria
passis restitutores / vniuersis parem / alpes transgressus
ytaliam adijt / occurrit autem ei thaurini / ingressus ex lom-
bardia et tuscia in fra Alpes operat et auctor pacificans
vicarium instituit et metam tradidit regis potestate / et
petiit oppressi sperare remedia / qui conueniens populus
cum nouitatibus de terris / quorum principes papie comes in sy-
mon de colubiano vercellarum et Antonius de fisiraga
laudi rectores paribus votis / statim urbium salubres ci-
uibus suadere conati / in reliquas obtinendas preter aux-
ilium terciarum promiserunt / quibus rex eorumque populis pace pol-
licitus / iussit equo animo esse et bene sperare / quibus alboin
et cuius de scalis mittas deinde presaciam / gradia obtule-
runt / Interim gallis germanis ytalisque ad cesarem confl-
uentibus / guido de latarre mediolani prepositus / militis
intra districtus sui fines continuit ac muniuit / et
urbis vigiles circa egit / veritus nepotum mathei de
vice comitibus sibi contra moliuntur / vno mense / hic rex ur-
bis commotionem expectat / Inde guido instabile fieri
regis exercitum / et lombardie et tuscie prestolat auxi-
deinde Rex guidonem premiat / ut illi fiat formidini fac-
tionis audacie / et guidonem interpellans / ut regalibus ius-
sis obtemperet / Vercellas intrauit / audit guido / aperit
nō tamen valide mediolani deditio regis fama / ut omnis
lombardia / alexandria de terra fidelitatis iuramenta prestiterunt
terit / bononia nō ad rebellionem respexit / padua opposito

lxxi ypa xij
... scorum
cathalogo

mente vacillat / tunc cesar mediolani 1311 in festo epi-
phanie a dyocesano brevi suscepit de corona imperii, quod
modoetia egre tulit ubi id fieri consueverat. Spacio post
tempore, dum cuncta pacata viderentur, gravis exsurgit tur-
batio / nam cum in regis adulatione hinc guido inde ma-
pheus, maiorem suadent regio fisco contributionem fieri
centum florenorum summa taxata est / quo audito cepit populus palam
regi detrahere, servitutem asserens se commutasse / non cas-
sisse / et theotonicorum importabile esse furorem / et dum
arcius colligende instaret pecunie / infra pretorii fores / ad ar-
ma vox clamantis audita / universam subito commovit
urbem / tunc certatim principes confluxerunt cum suis / quorum
nonnulli ad turrianorum loca, que magis suspecta censeban-
tur, xxx. altitudes repunt / qui contra vires regiorum equitum
licet plures victores ferre non possent, in fugam quasi sub-
ingit / deinde theotonie galeacii maphei filius, et se-
vit in hostes / his cognitis, prima ubique revixere dis-
sidia / Crema et Cremona pulsis vicariis exarsere et
regii / regimi expulerunt fautores imperii / azari (?) busse
paulo ante donatores / inde laudi (?) de brusatis et suos pau-
lo ante imperatorio iussu receptos / insurgit atque suc-
cubuit / in parma vero per cesarem introducti cum gil-
berto de corrigia / inita pace frangentes / victi urbe
diffugiunt / talibus eventibus stupefactus cesar / post delibe-
ratam ut regii corripiant domestici / mediolanensium re-
conciliatio fiat / commotionum huiusmodi essentie dubitat quos
tenent / pertinaces moderent factiones / vocatis fami-
liaribus suis ait / deum obtestor consultores precordia-
rii atque proximus / quod nulla me honorum ac temporalium rerum af-
fectio ad has turbines commotionum adduxit / deum sic
sum / clementem propitium adversum intueor / his ducibus vehor /
eorum / de proximi cura et dilectione mandatis astringor
qui non proximus meus est germanus / vel gallus lombardus
vel tuscus, cum hinc singulare impendam affectum / proh
nephas. ad quid vero / michi mecum sustinenti antiquorum
siquos vestrum delectant talia / retrorsum abite / aut vobis
sentite auctoribus / non me principe vel ductore / en ystria-
dum talibus consulti vulneribus / iusta indignatione hostes
tum vincentia quemque / monere non penitiosa demittet / post
hec missi ad regalium cremonam / audiunt populus sedia
afflictum impotentem ad gravem contributionem / theotonici
data licentia in latinos sevire / vicarios / instituit gebelios
ut guelfum nomen abradant / deinde civium consilio velint
videre consilio ¶ Interim legati Januensium / subiectionem
perferunt ad coronatoris conductum / propriis sumptibus navigia
spondent / Amedeus sabaudie comes / cremonensium po-
pulationem indixit / et cesaricos ut impio rebelles da-
nant / laudi aut civitate cesari tradita / omnes cremo-
nensium victus perit / et cesari civitas data est // Brixien-
ses per priores contemptus abiecta regalitatis spe / stre-
nue et quecumque undique colligunt / imbelles abeunt pro
defensione cuncta disponunt / interim cesar sue corona-
tionis dilatione accepit / et padue iuncta civitate cesa-
ri subiciunt / legati cesaris / venetorum villa contra fideli-
tati petunt navigiorum copiam / si necesse fuit ad coronatoris
progressum ¶ Eisdem legatis postea subiciunt tarvisium
Et brixia cesari / post varia bellorum et cladium hinc inde
tormenta / mediatore cardinali domino luca de flischo.
tradita est / placentini vicarium eius suscipit / alberto scoto
repulso / Audiens vero imperator fautores et rebelliones multi

plures lombardorum / guarnerium de onebuerch fecit presidem lom-
bardie / ut emergencia huius coherceret sed vix cum
ccc. intra palentia receptus / audit guelfos per vi-
carios ubique grassari / et hoc in papiensium cum esse / et hac
quasi repulsa / ad cesarem guarnerius redit / tunc illustris-
sima regina margarita defuncta est / ac sepulta in loco
minorum Janue + 1311 in festo sancte lucie / venerunt deinde
pisanorum legati / qui ad augusti solatium plurima pol-
licentes / venit et Ricardus gambatesa. sternuntur
Regis roberti / et magna principum ambitione intro-
ductus est / paucis tractatibus inhorruit / et infecto ne-
gocio redit inanis ¶ Cesar vero lodovicum de sabaudia
ad urbem mittit qui per columnenses introductus
latinum consedit / tunc urbe in varia vota divisa / u-
bique patet discrimen / adventus enim frederici regis
aliquid tractaturus advenit / post paucos dies vero
sub siciliam / Florentia cum suis complicibus sitque bo-
nonia / degonem marescalcum regis Roberti cum multi-
presidio venientem susceperunt et iam innuunt cesaris oppe-
ra gravanti Januensis contributione hec ut aurorum pu-
acclamabat / Proinde mittit fidelibus suis pisanis
ut in tantis necessitatibus mittant presidia / paduani
his auditis a muris pictas aquilas detraxerunt / post
hec egressus Janua cesar in portu veneris quam
diebus xl. prestitit tempestate suborta / inde pisas pro-
fectus nullo strepitu / romanorum tum factionibus con-
fisus / per plumbinum ac maritimam viterbium petiit
deinde a clero et romanorum parte susceptus in la-
teranense palacium introductus est / et post communi con-
silio / civitatis absque dominis nobilibus / ait quid me
conquiritis huc attraxit / amor certe extollendi
imperii / cuius pene defectione / romanus mundus quasi
barbarus sit ignotus / quod frequenter litteris quod nunc
celebres totiens petere / nisi ut meum clarum visite
senatum / pollingue romanum / venio ne violetis una
sede / a clemente papa missus / tres cardinales testes
adduco / fenestra gratia ne gratia missus assum / vocatus adve-
ni / sola grande in huius civitate communi quos vos vera
alliciunt quibus vobis silentibus advenire / id ex-
tat optio singulorum / tunc Stephanus de columna se ac
suos et sua despondit / Nicolaus de maltie miles de-
cus a carolo se suscepisse ait / protestans sui ex op-
posito eius posteris militaturus adversari / Anibaldus de
anibaldis et Johannes de sabellis et theobaldus de campo flo-
rum se obtulerunt / contra omnes cesari parituros / sine co-
gnatione iuris dumtaxat exceptis / erant enim ursinorum
affines / quam contradictionem cesar egre / tandem admi-
sit / et in testis redigi imperavit / et stephanum quidem
datis obsidibus liberum abire permisit / ceteros retine-
ri iussit / et fortilicia reddi / hinc insultus oriuntur
vulnerantur et cedes / privataque odia privatorum adiungunt
veniunt pro cesaris partes / postea dilabuntur et cesse-
re ursine fama victorie fautores cesaris ponti-
dine subtrahunt / adventus quoque regis roberti vocati
tunc a cesare pisanos balistarios evasit fiducia
manitos / his cesar agitatus angustiis soli expedire
de coronatione intentus in laterano / cum in ecclesia beato-
rum apostolorum petri et pauli non possit / aureum diadema sus-
cepit / artatus deinceps victualium et pecuniarum inopia / et
romano ob consilium contributionem turbato populo / tyberim cesar

abiit, relicto cum columnensibus in urbe ·400· militum in maiori parte. Ad ipsum autem regis Roberti gentium undique militum confluebant, donec personalibus receptis, cum cesaris quam regis roberti copie pellerentur ab urbe, post hec cesar fortunam in maiori experiri conatur, missis per uiciniores tractare uaria et plurima polliceri, et perfectus usque contra flumi[n]um prefata ac ua in fluminis ripa consedentes, tinctis ob refrigerationem in aqua cruribus, subeunte sensit languorem et corrupta sub dextri cruris genu pustula, que antrax uocatur, nocte duxit insompnem et dato mane signo, tollendorum castrorum bonconuentum perrexit, pagum xii miliaribus a Sena distantem ibi que diem uite extremum est ingressus, regni sui anno v°, imperii autem primo mense primo et diebus xxiiii, in festo beati bartholomei, quo die Coradinus a carolo superatus ut habetur ca. 234. P. x. ·C·

Millesimo ccc viii° captus est dulcinus heresiarcha de nouaria et margarita tridentina et alii circa 150, mortui autem fuerunt in montibus et sectatoribus eius frigore fame et gladio ultra ·400· qui libertatis spiritum predicabant, margarita autem predicta ante dulcinum in fenestra concisa est, consortes eius in scelere et errore, postea ipse cum multis aliis ultimo fuit combustus.

1309· Clemens v^us magnum processum fecit contra uenetos, quia ferrariam urbem ecclesie indebite occupauerant. Eodem anno carolus ii^us rex Sicilie moritur v^a die may cui successit Robertus filius, coronatus apud auinione prima dominica septuagesime Augusti ·1309· Soldanus egipti claudus, de marcio ad craccum cum gente et familia sua iuit, et bibar simcher abstulisset sibi indebitum dominium kayri et babilonis. Hic nota de scisinate sarracenorum quod post eundem plurimum soldanorum factus est iste claudus ut dictum est, et post eum 4^or erant potentes uiri ualde, quorum duo principaliores nalbyps et bibar simcher, secundo in mutuo oderunt, tertius uocabatur mercendal, cui duo primi inuidebant, oderantque hic secundum, ac soldanum ab eis constitutum potentem preseruabat, quartus uero dictus camelinus erat tum rei tacitus consiliarius, ceteri autem admirati et officiales, qui omnia portant de fisco regio accipiebant, duo autem predicti nalbyps et bibar simcher, secundum iuncti dissiderent, aduersus eum mercendal non multo post conspirauerunt, eorumque factione non solum de curia, sed et de toto egipto pulsus est cum gente sua, pulsus uero ad partes sancti ptholomayda et castrum peregrinorum se contulit, obtinuitque dominium regionis, quibus gestis eodem anno prenotato soldanus in craccum fortilicio se tenuit. Sequenti uero anno ·1310· de mense aprilis ad kayrum et babilonem rediens, eiecit cunctos admirantes potentes et ueteres destruxit, nouosque instituit, interfecit eum bibar simcher nalbypsque mercendal et camelinum et eum sandomar, qui fuit georgianus et dominium tripolis diu uiriliter tenuit, carasancor quoque cum christianis fuit diuersis, alterum modum et potentes qui dominabantur in contra anthiochie, et semi qui fecit soldanum interficere, tum suntrath per dictum soldanum claudum eufratem transire, et cum thesauris suis ad tartaros fugere coactus est, et induxit carpendam ut contra duo castra soldani super eufratem sita ueniret ·1313· quorum unum uocatur clerachen, et alterum eliere, sunt autem ipsa castra in confinio tartarorum ultra Eufratem, promiserat enim carasanchor de castellanis et habitatoribus castrorum confidens quod cito et leuiter tartaris traderent, sed mutatis castellanis eis ex certis per soldanum promissum implere non potuit, et fuisset dominus in illo exercitu ultra ·30^m· bestiarum cabalinarum, post mensem autem obsidionis propter defectum herbatici et quia morbus inualuit, dampna pecudum equos euaserat, quia etiam soldanus cum magno exercitu in damasco uenerat, habita deliberatione carpendas ad deducendum estiuum tempus ad contractum baldacensem transiit, missisque ad fratrem hemergi, qui sua concessione in turchia dominabatur, uenetiamque eius missi contra soldanum ut rediret et ipse ·1310· In festo assumptionis hospitalarii ceperunt ciuitatem rodi, caput totius insule ·1314· in kalendis marcii factum per duas horas ante auroram, impressio hic depicta apparuit in aere, sicut ipse uidi, et apparuerunt tres lune cruce signate, eademque impressio in ortu solis apparuit circa ipsum ·1319· papa Johannes legit in consistorio cum magna fauore litteras sibi missas in hunc scripti tenorem. Quia uidelicet Religiosi uiri de ordine minorum atque predicatorum, euntes pro predicanda fide infidelibus usque ormuze, cum nil ibi proficerent, ad indiam transire ceperunt in columbum, et cum peruenissent ad insulam que dyo uocatur, fratres de ordine minorum cum ceteris ibi predicatoribus quod secularibus christianis ad quattuor fratres prefecti sunt, que thana uocatur ut inde in columbum transirent. Erat autem in loco unus sarracenus de alexandria ille frater nomine qui accessit ad melech amiram ·i· rectorem terre et induxit eum ut inquireret quo et ad quid uenissent, ille accersitos interrogat quales homines nuncupabimur, ille fratres tres se esse dixerunt, secundum paupertatis amatores ad seruitium christi ma[gis] profitenti cupientes, tunc de finibus interrogati se ueros christianos asserunt et de fide christi cum suo fauore multa dixerunt, cum uero Amelech et cadi et plures terre, tam sarraceni quam pagani et ydolatre et interrogauerunt fratres, quomodo ipse quem dicitis filium uirginis potest esse filius dei, cum deus uxorem non habeat, illi de generatione diuina plura dixerunt exemplo de radiis solis et arboribus et germine terre ita ut infideles resistere non ualerent spiritui qui loquebatur in eis, sed accederunt igitur copiosum sarraceni et dixerunt, uos asseritis legem uestram meliorem lege machumeti, si uerum est ignem intrate, et miraculo quod dicitis comprobate. Fratres crederent quod pro honore christi libenter id agerent, et accedens frater thomas prius intrare uoluit, sed contradixerunt sarraceni eo quod etatis senior iudicaretur, tunc iunior accessit frater Jacobus de padua nouus athleta christi et in conspectu omnium ignem intrauit, et usque ad ignem pene consumptionem in eo permansit letabundus et deum laudans absque ulla capilli uel pili aut tunice adustione. Uidentes autem qui astabant alta uoce clamabant, uere isti homines boni et sancti sunt, cadi uero tam preclarum miraculum inficiare uolens ait non est ut creditis, sed uestimenta eius de terra fuerunt abrahe magni amici dei, qui in igne positus caldei ledi non potuit, ideo iste in igne illesus mansit, tunc expoliauerunt innocentem iuuenem et totus nudus sicut de matre natus fuit, a quatuor uiris in ignem proiectus est, ille uero innocue ignem sustinuit et cum gaudio de igne illesus exiuit, tunc uero solum pagani sed etiam sarraceni clamabant, sancti sunt, sancti sunt. Tunc melech eos libertati restituit ut secundum uoluntatem suam abirent, cadi uero et predictus ille, iniquitate pleni, scientes eos in domo cuiusdam christiani receptatos, melicho autem quid agis cum ecclesias

Jacobus de padua ... intrauit ... sarracenis ... in se letabundus permansit ...

hos uo inficias / Ille respondit quia nulla causa mortis inve
nio in eis / Illi vero aiunt / si eos dimiseris omnes credent
in xpm / et lex machometh destruetur / Melech iterum ait quod
vultis ut faciam cum causam mortis nullam invenimus / Illi vero
dixerunt sanguis eorum super nos / dicitur enim quod qui non potest
peregrinari ad mecham si unum interficit xpianum / plenam obti
net veniam peccatorum / ac si mecham personaliter visitasset / Contin
git igitur sequenti tres predicti / melech · cadi · et illius inscriunt
satellites qui tres fratres thomam jacobum et demetrium cum palma
martirii ad celi gaudia transmiserunt / postmodum vero fratrem petrum
in loco alio extra sibi preparari fecerunt / et cum firmus in fide
xpi persisteret / duobus diebus diris martiriis afflixerunt
et tertia die capitis obtruncatione compleverunt martirium /
Audientes vero socii predicatores et alii ad partes occiduas
hec scripserunt lugubri lamentatione conquerentes quod a societate mar
tirum societate disiuncti fuerant / et pro recuperandis mar
tirum religiosis devote intenderent ¶ 1320 congregatio multo
rum facta est valde periculosa in gallicanis partibus quod pa
storali vocabant / hii omnes superioritatis iugum excusse
rant / et ut necessitatibus suis consulerent et avaritie / Iudeorum
bona capiebant / si per baptizari nolebant / et etiam mortem
inferebant / locis et castris per que transibat viole
ntias inferebant et rapina maxima in bonis clericorum / contra
hos et fautores eorum // Camerarius domini pape per religio
sos mandavit predicatores fieri / cito autem in composita
et agrestis illa multitudo evanuit / ∴ hic michel defic

DEus per se regit et gubnat vniusu. Job. 33. quē posuit aliu super orbez quez fabricatus est. Greg. mundu per se ipm regit qui per se ipm condidit. dignitatem aute regentis ondit diuersitas graduu in ministris et ideo ad executione sue puidencie deputat pluribus ons medijs. Et quia ad puidenciam ptinet cogo ordinans et virtus exequens que principaliter est in creaturis spualibz qz in corporibus ideo recto ordine per substas ~~angelicas~~ spuales regit corpales. exemplo pz ultio qz inter subas intellectuales inferiores regunt p superiores quia qd est pinquius cae plus recipit de influencia eius. ut pinquior igni de calore. ideo superiores angeli plus recipiunt de sciā et potencia eius. et refundunt in inferiores. sic sciā subalternās illuat sciaz subalternatam dans aliquaz conclusione suaz. qz quoddaz lumen dat ei principium procedendi. sicut angelus superior illuat inferiores. cuius dirigit apoc. 7. Alter angelus clamauit quatuor angelis quibz datu e nocere terre et mari dicens. nolite nocere terre et mari neqz arboribz. quoad usqz signemus seruos dei in frontibus eorum. superiores etiaz hoies ab angelis regunt illuminatione recipiendo. sicut Jo. apoc. 1. Significauit mi deus que oportet fieri cito. loquens per angelum suum seruo suo Jo. que oportet fieri cito. Inferiores qz hoies a superioribz reguntur et illuminant. marci ultio Ite pdicate euangeliu oi creature. et pphe qz sibi inuisi sunt. bruta qz humano subdunt regimini. unde roe gen 9. terror vr ac tremor sup cuncta aialia terre. et aialibz. vegetabilia. ut hnt eis in cibuz gen pmo. Itez per corpa magis actiua regunt inferiora. quatuor dionisius noībus. sol gnatione visibiliu corpor confert vnde dicitur cat in conplexiones inferiores et corpor inferior. inducere tn. et dispositiue tn in intellcm et uoluntatem. Inquātu scz aīa quitta corpori conplexione sequitur corpis io bonitate intellcus. uel aliquid huiōi indicant medici magis ex pinqua dispoitoe. Astrologi magis ex remota. Itez fm impressiones celestiu corpor causant in corpa nri naler dispositoes. per quas inclinamur ad aliquid eligend qd sit utile. et tn eius utilitate ignoramus. dum huius inclinatione psequim. bn fortunati dicim. si ad nociuu infortunati. si autez illa eligeremus non ex dispoitoe celestis corpis sz ex dispositione angelica uel dina q et nobilior et efficacior est. ide sequitur. postea enim dicimus in talia inclinae et pse inmediate et mediantibz diuisis causis tā spualibz qz corpalibus. pz igit ex predictis qz oīa que i inferioribus agunt ad pma cāz reducunt et in dinaz prouidenciaz gubnantez et qd licet aliqd sit fortuitu respcu hoīs. respcu tn superioris cae adhoc inclinantis. no est fortuitu. sz intentu. et spalit respcu dei qui sz ppoitu voluntatis sue omia gubernat et regit. quā homo vnd impedire interdu intit magf unat ex^m de astiage. ca. 48. p. 1. Et greg monet ex^m de fei bus ioseph. qui impletione somnior eius impedire conati. ca. 14. p. 1. // Sicut enī ome mutabile oe imbti forme ome potens defice reducit in pncipiu immutabile vniforme et no potens deficere. est g dispositio in oibz rebus totius vniusi sz ordinationez dine puidencie. que quide dispositio rebus impressa fatū nominat. sic ordinatio i mente dina exns dina puidencia dr. Unde boeci⁹ v^o de consolatoe fatū est rebz mobilibz inherens dispositio. per quā puidencia suis queqz nectit ordinibus. nec contrariu huius putet qd ait greg i omelia de epiphia. absit a cordibus fidelium ut fatuz aliquid ee dicatur. quia intendit ibi de fato fm q dicit vim positionis syderuz. ideo de fato sobrie loquend est vn Aug. v. de ciuitate dei. Siquis virtute dei uel pntē noie fati appellat. sniaz teneat et linguā corrigat. mirare g in dina puidencia seu regimine vniusi pret regentis incomphensibile trinitate in vnitate essentie et rer creationez ex nichilo. de quibz 10 cao dictu est. ligatura corpalis ecue uel spualis in hoie. ca. 3o lapsuz qz ipius et penitencias in adaz cao quito que dilatata sunt medicina ca. 74. p. 21. quo uerbuz caro fcm est et hitauit i nobis. et redemit dns suu. inocens per catores. in tota euangelij hystoria. quo per pistatores attraxit ipse genus humanu. ca. 26. p. 1. ca. 139. p. 3. In sequentibus c. feruore pmitiue ecce. in psecutore Judeor in tota hystoria actuu aplor. stupendaqz celeritancia martir. in paganor crudelitate mirabili. tam in psecutione neronis. ca. 144. p. 6. qz psecutionibz xi. sequentibus in capitulis varijs. hereticor qz seuiciaz ca. 14. et sequentibus Sanctitate dende monachor et anachoritar ca. 167. et seq. Illuatam doctor ad heresis extirpandas. c. 170. p. 24. et i sequenti. Reissione qz post feruores diebz nouissimis et hudiuna teneor et in personis ecclasticas in quibz erat sumna pfectio ita videat posteriores conuari prioribus cuz tn hij et illi vna constituat ecclia. vna sponsaz saluatoris in vtrisqz vna sit caritas vna uis amoris In cuius figura et qui pibant et qui sequebant vna uoce clamabat Osanna filio dauid bndictus qui uenit i noie dni pax in celo et glia in excelsis.

Plogus in satiricā gestorꝝ rerꝝ rgū atqꝫ rgnorꝝ ⁊ sūmorꝝ pōtificū historiam: a mūdi creatiōe usqꝫ ī henricū vijm romanorꝝ augusti

Explicacio ad intelligenciam subiectarum linearum in quibus summa tocius operis continetur.

QVEM admodum organici corporis puta hominis pulcritudinem ita et tocius universi decursus una sola parte conspecta et nullus capit obtritus percipit at si partium singularum inse convenienciores in toto proportionem ad invicem comprehendat. Prestat autem impedimentum scribendi modus omnium enim ystorias scribencium bipartitus est ordo. Aut enim ystoriagraphi sunt rerum ystorias se orsum vel seperatim continuantes sed negligentes earum contemporaneitate. Aut cronographi eius gestarum rerum contemporalitate notantes sed ystoriarum continuaciones ommitentes ita ut frequenter difficille sit lectori una ystorie parte conspecta consequentem invenire. Sic in scribendo modo utrique deficiunt. Cupientes autem huius ammonere defectus ut totius universi decorem clarius monstrare possimus distinctam per lineas in longum et transversum summam libri premittimus in qua sequencia pene universa conspicimus. Sic segetem in semine et arborem in radice. Et primo quidem per lineas in longum protractas partes dicendorum subsistentes in se conspicimus. In eis enim ystoriographi modum invenies quas enim istorias incoant ad finem usque perducunt. Secundo per lineas transuersales earum convenienciores in toto ad ultimus. Quia omnia inter transversales lineas inconprehensa contemperanea sunt lineas autem non adeo certi temporis esse cognoscas que per transversales lineas non consecuntur. Tercio proporcionem ipsarum ad invicem et convenientia regnorum et regum et provinciarum et gencium in terse tota libri prosecutio seriosius manifestat. Sane linearum in longum productarum una est principalis que et regularis dicitur pro eo quod omnium que in ceteris ponuntur regula est atque mensura quia in ea cuiuscumque patriarcharum vel principum quo tempori cepit a creacionem mundi in veteri testamento vel a nativitate Christi in novo ponitur super eum dominio sub conotatione capitoli in quo de ipso et sibi contemporaneis agitur. Sub ipso autem de atramento ponitur tempore quo vixit aut regnavit in quo tempore fuerit contemporanea que in illo capitulo vel inter transversales lineas continentur. Et hec quidem linea a principio libri usque in finem protenditur et cum ea similiter linea doctorum atque scriptorum. Cetere vero linee in longum porrecte suorum tempore inchoant vel terminant secundum quod regna vel aliqua similia in eis contenta habuerunt inicium aut finem. Visuri autem huius pulcritudinem contemplando sollertis enim ingenii per hanc illius potentiam iusticiam atque clemenciam considerare qui facit magna inscruptabilia quorum non est numerus. Job nono capitulo qui multiplicat gentes et perdet eas et subversas in integrum restituit qui mutat cor principum terre ut incedant per invium. Ibidem xii. Et Daniel ii mutat tempora et etates et transfert regna atque constituit sicut in operis persecucione clarius apparebit. Et in productis lineis prorupte et quasi in ictu oculi regnorum conspicimus ortum translaciones et finem. Ponimus autem non solum in linea regulari capitulum in quo queri debeant que inter transuersales lineas continentur sed et in aliis lineis ubi expedit super reges et alios conotamus particulam alius capituli ubi de eo agitur ut promte quisque quod querit inveniat. Pro eadem in causa tabulas multas per alphabetum distinximus quarum

Prima est super euangelia dominicalia et ferialia tocius anni invenienda.
Secunda de sanctis.
Tercia de kalendario sive de sanctis patribus.
Quarta de scriptoribus et doctoribus.
Quinta de ceteris viris et nobilibus.
Sexta de erroribus et hereticis.
Septima de mirabilibus ~~circa paganos~~.
Octava de sompniis notabilibus.
Nona de regnis.
Decima de fondatoribus religionum.
Undecima de locis.
Duodecima de diis gencium.
Tercia decima de omni materia generali et maxime de moribus
Quarta decima super distinctiones predicabiles.
Quinta decima de notabilibus gestis romanorum tempore consulum.
Sexta decima continet capitulorum et precipuarum libri rubricas.

Linea regu
laris

prima etas mundi duravit ab eius creacione usque ad diluvium per annos 1656 et infancia dicta est quia istam humane infancie oblivioni tradita est per diluvium.

Ysidorus ethimologiarum
Infancia est usque ad 7 annum.
Pueritia usque ad 14.
Juventus usque ad 28.
Adolescencia usque ad 50.
Senectus usque ad 70.
Decrepita nullo anno finitur.

1. die. Fecit lucem.
2. die. Firmamentum.
3. die. Terram mare frondentia et virgulta.
4. die. Luminaria celi.
5. die. Pisces et aves.
6. die. Animalia et hominem.
Sabata. Quievit et illum sanctificavit.

C 3
Anni mundi
1
Adam
Genuit anno 130.
Vixit annis 930.

Eva.

Linea doctorum vel scriptorum.

Seth scripsit de libris magis et eorum muneribus ut recitat cronica super matheum c. 81. p. 1.

	C. 4. 130. Seth filius. Ge. 105. Vi. 912.
	C. 4. 235. Enos filius. Ge. 90. Vi. 905.
	C. 4. 325. Chanaan filius. Ge 70. Vi 910
Jubal cum fratribus et sorore. c. 3. p. 3.	C 4. 395. Malaleel filius. Ge 65. Vi 895.
	C 4. 460. Jared filius. Ge. 162. Vi. 962.
Enoch 7. ab adam prophavit [illegible] in canonicis Iude 2° c° et in libro p. 2. et c. 14. p. 6.	C 4. 622. Enoch filius. Ge. 65. Vi. 365.
	C 4. 682. Matusale filius. Ge. 187. Vi. 969

hic moritur adam et nascitur seem.

Augustinus 15. de civitate dei c. 5. chaym hedificavit civitatem hitarum et circumstantis territorii vocatus rex ut princeps et ita potuerunt ei succedere in regno enoch, yrach et ceteri. Sic chaim fuit primus princeps ut rex.

Chalmana. Chaym Abel Delbora.

Enoch.
Yrad.
Maviel.
Matusale.

Ada. Lamech. Sella
coniuges. coniuges.
Jubal. Jabel tubalchaym Norma

Japhet.

.1. Gomer aq° galete pus dci gomeri celes. 7 ex pluribz alijs.

.2. Magog aq° scithe q 7 masagete 7 gothi uādali huni. Ig° scio quādā gog 7 magog q ex priti loco q d esechiele. ad gothos referre. sz mag gete q gog. 7 magog. uocati sūt a magog. Ergo scitaz.

3 Maday aq° medi ul a medo. c. 2. 6. p. 1.

4 Jauā aq° jones. eoq grci q troiā 7 fres ei habitauert. 7 ab eis Jonium mar dr.

.5. Tubal aq° yberi q 7 yspani. tubal eiz filii occidentis ultrā petentes pirrineiu ga primitus habitatores celtiberes q cetus tubal dci sūt 7 atēdēte stellā q p sol occasū oculta, occasū eiz uespi stellā hespū priaz hespiaz. uocauerūt. Celtibēs intriplicati ad plana descenderūt 7 iux flumyū qr nc yber dr dilactati uilas 7 opida construxert 7 puincia. Et corrupto uocabulo celtibēs ad ybero se uocauert 7 puiciā celtiberiā hec. carpētanya. q ēe qor hīt opida. s. aucaz calugurā tyrasonā. 7 urupā q postea cesaraguste quā ad tartagiēz ptinē audit. d iñ ad pres a°s se diuysert 7 maiōs pncipes ellegert ex qbz fu gerio quē herculē uocāt. Qdā at ī ytalos ex tubal descēdisse suspicātur.

.6. Mosoc aq° capadoces c̄ merpol macechi qz tiberi° cesariāā appelauit.

.7. Tiras aq° traces ubi tracia.

(under Javan:) alhijs diuise sūt ligue

.1. Alsener aq° sarmate q 7 regini ex hy pceßunt calabri 7 siculi q lacui. hitaue rūt

.2. Rifas aq° pastagres ong iy. galati q ī ytaliā trāsnerī mag uenerī sī uocati aglo ligueēs. 7 emilly pcesūt.

.3. Turgomā a. q° friges qui trā suā frigiā uocaue rūt.

.1. helisa aq° grci q heolides dicūt uni. v a ligua grca. edica dr

.2. Tāsis aq° celires q alicia icolue rūt c̄ merpolis tarsis

.3. Cethis aq° cipri l arni l citej ubi ciuitas athui.

.4. Dodanui aqd. Rodij.

Rx scitaz l gothorum.

Huius antiquus pz qz primus super gothos regnauit uerich qui egsi fuit d scancia. c. 175. p. 5. 7 multo tpe post regnauit thelefus fi° herculis. 7 posuit multis regibi. Et hiis desenderūt ita ceferiora regna.

Rx amagoiz. C. 7. p. 4. m d tpre a lbo r.

Rx abatriānoz. C. 7. p. 2. pm° rex tanaus aq° fluuy° thanais tpr rex .70. annis an regnū asirioz. sz isidoz

Rx parthoz. C. 7. p. 2. vid tpr alex.

lia. regtaris. lia doctoz.

C .4. .874. Lamech Ge. .182. Vi. .777.	
C 4 Noe Ge .500. Vi 950.	Noe
C .5. .1556. āno. 1656. fuit diluuyū q fuit sem āno. 100. Sem Gebreno p diluuiū Vi .602.	Zoum° fi° Noe.
C .5. .1650. arfaxat aq° caldej Ge. .35. Vi. .430.	
C 4 .1693. chanaā Sale. l. aquo. bartanj. Ge .30. Vi .403.	
C .5. .1723. heber aq° hebrei Ge. .34. Vi. 464.	
C .6. .1757. diuisio ligiaz. palech. Ge 30. Vi .230.	
C .7. 1787. Ren l ragau Ge .32. Vi .239.	

2a. etas mundi durauit a diluuio usq ad habraā p ... Et dcā ē puericia sic ī ea ho ... ita ī ea linguaz sequētur ... īnfaciā.

Filij Sem ī coluer. ī dīa caldeā asiā. p siā meso poti yā bactriā armeni ba biloniā damasz.

Sem misit mat ... 7 misit iacob.

Aram aq° armenij. s. l6. alij dicūt abbassyrios alij absuru.

Asur aq° asirij hic edificauit p° niniue.

Elam aq° elamite pncipes psiois.

lud aq° lidij.

Mes l s. 20. m l oth. aq° q nūc meces dnr.

Gether aq° carnaij seu stury.

hul aquo armenj.

hus trachonitū dic. rgoīs. dni Job 7 damasci ī ubi eiz ī Job. p° tra hus. 70. ponūr rgone ausitidē quasi usitidē.

Jectam huit filios. 19. Inr quos fuer.

Salef. Saba Ophir Euila Jobab

Jō. istaz gētiū noia ī ueire nō potuy pose dert a coseñ fluuyo omēz. ī oie rgioēz q uocatur geia. Isidor° ait hen mdogiaz gētiū l° 9. c. 2. dt. aectā gēs ī doz ēportā ē. 7 asalaphet fi° eo° bartanj. lz alij eos scithaz ex uleo suspicēr. N. ī q pdcāz gētiū noia. lz jō 7 a° oz qdā mutata sūt quam adbuc manet.

Vlaci
bulgari
} d lig° vni°

Sclaui
boemi
polon
} vni° lig°

theotoci
noui
sueci
fladri
angli
} vni° line.

Cham.

.1.
Canaã. vñ 9. eth̃ a cgnaã orti sũt afri 7 fenices 7 amaneoꝝ dece gẽtes.

.2.
Phut aq̃ libyj 7 r̃gio phutẽsis 7 iau auicanie usq; nc̃ phut dr̃.

3
Mesaim aq̃ egipcij 7 philistim

.Ludim .anamĩ. .lahabiz. .neptuĩ. .pheruſiz. .celuĩ.

D' hijs egssi sũt philistim 7 captuĩ Ge. 10. Jo. dr̃ q de celuĩ egssi sũt philistim quos cõrupte palastinos dicimus. Et d' labiz labij postea dicti sũt q phutej uocabantur.

.4.
Chus aq̃ ethiopes chus ĩ nũc ab hebreis etiopia dr̃.

Saba aq̃ sabej vñ 4 ethimologiã arabia ipa ẽ sabea.

Euila aq̃ getuli ĩ idia dr̃ getulia parti remo cioi herm̃ coerẽs s Jõ.

Sabata aq̃ sabatej r̃ sabarj.

Regma

Sabataca

Isti 2° paulati pa amisere uocabula.

Dedam. Istũ dr̃ idẽ uctã uocatũ q egicicã gẽtẽ hespoꝝ ĩ hitaẽs uide nom̃ r̃ liquyt uocaĩ r̃ nuyt.

Saba.

Sidõ aq̃ sidonij.

Etheus aq̃ ethej.

Iebuseus aq̃ iebusej.

Amoreus aq̃ amorej.

Gerseus aq̃ gersej.

Eneus aq̃ enej.

Aracheus aq̃ archa oppidũ q̃ s̃ [illegible] ĩ radice libanj.

Cineus aq̃ cinej.

Aradius aq̃ aradij ĩsula iuxto litus fenitis.

Samaritẽs aq̃ ciuitas celesirie l' coeles syrie.

Amateus aq̃ ematia postea ãthrachia.

per hos dise mĩati sũt po pulj cha na ne a ruz. Ge. c̃ 10.

Rx babilonya.

Neroth tpr̃ phalech p̃mus oĩuz r̃gũ post diluuiũ.

Aug.° 16. d' ci. di. c̃ 3. chus post nepotes natos genuit neroth gigantẽ aut q̃d credibilius ẽ se orsũ scptura lõ qñ r̃gnũ comemorãtũ ẽ c' initiũ babilon rc' Gen.

Vrans

honor

Nogor.

Ex hijs duob r̃gm hunoꝝ exortũ ẽ 2. c̃.

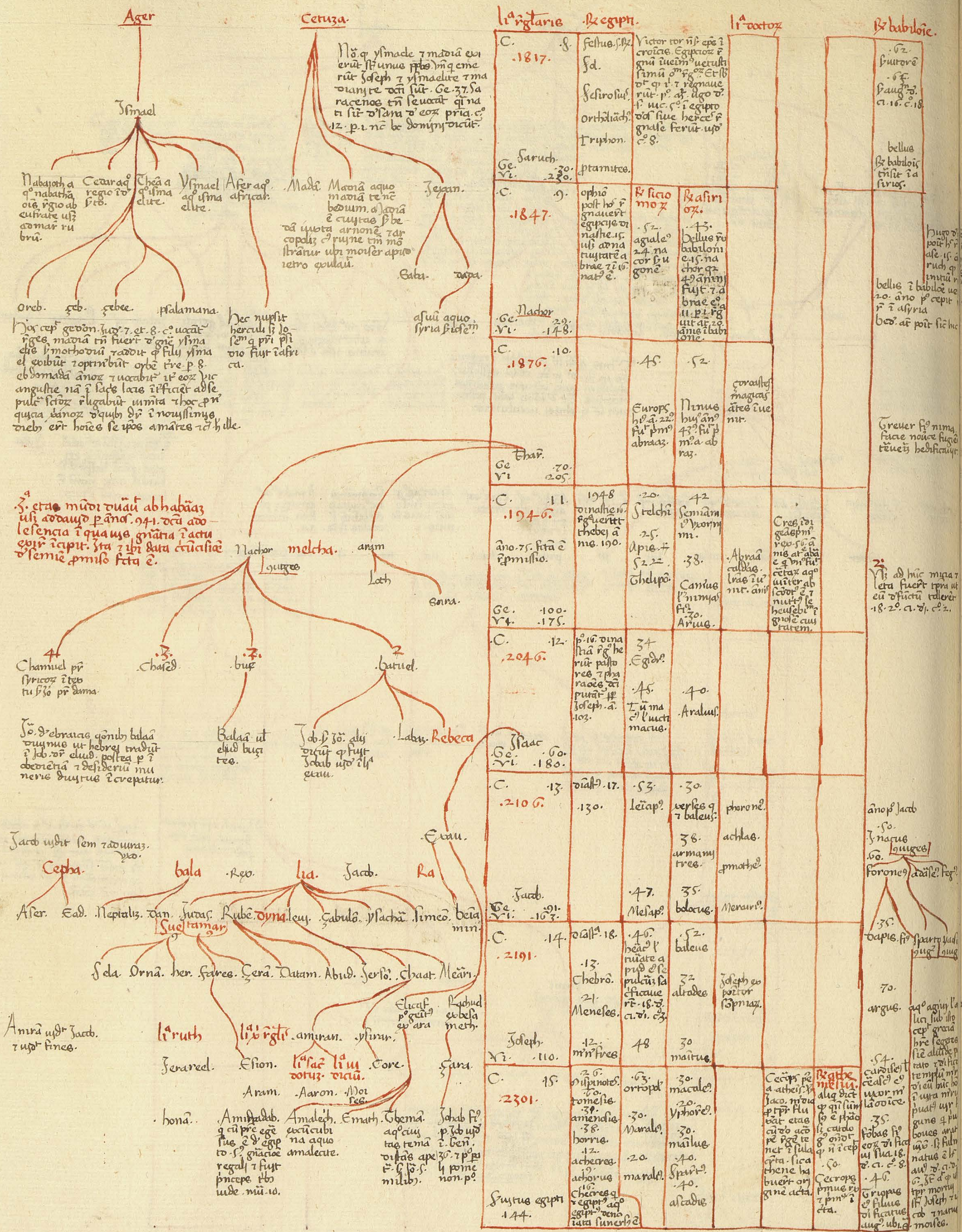
Cres aq̃ creta p̃mus rex tpr̃e abrae.

Vtalus aq̃ Vtalia

Siculus aq̃ Sicalia l' Sicilia.

Sabinus aq̃ sabinj.

d' iste dice tur ĩ ferius

Ager
Cetura
Ysmael
Nachor
Melcha
Aram
Loth
Sarra
Rebeca
Esau
Jacob
Cepha
Bala
Lia
Ra
Aser
Dan
Judas
Ruben
Dyna
Levi
Zabulon
Ysachar
Symeon
Aram
Aaron
Amalech
1817
1847
1876
1946
2046
2106
2191
2301

Nota dicit hebreus prima generatio a principio mundi usque ad Sem, qui uixit matusale qui uidit adam.
2^a ab Sem usque amram pres[byterum] moysi qui uidit iacob qui uidit Sem.
3^a ab amram usque ad samuelem qui uidit finees qui uidit amram.
4^a computant a propheta usque ad finem seculi in qua non habentur prophete.

li^a ita mar.	li^a pontificum	li^a x^i	R^x troianorum	R^x latinorum	R^x crete	R^x argiuorum	li^a regulatorum et iudicum	li^a doctorum	R^x egiptiorum	R^x asyriorum	R^x siciniorum	R^x athenesium	li^a ruth	R^x gothorum	
	aaron primus pontifex.	Naason.	Dardanus fi^9 iouis a quo dardania.		Cidon. abdrac.	.21. Crotesius. Gelanor qui expulsus. Stelenus ultimus de genere ynaci. Danaus.	C. .16. .2445. Moyses dux .40.	Moyses hebreas lras inuenit que cecidit et siriis non sonos qui concordat et ... 22. sed caracteribus discrepant propheta.	.8. acheres .15. cheres .5. amasis qui et danaus .68. Rameses qui et egiptus	.45. amintes.	.55. Echirus.	.9. Granaus.	Semei. nad ab.	Veith primus rex c.175 p. 5. Gadarich magnus.	
	Eleazar cum precessisset ab egipto 4^a generatione.		Erictonius fi^9 alius ericto[n]i R^x atheniens.		Japis. Asterius.	Liceus.	C 17 .2485. Josue dux .27.	Josue. Femio.			.30. corax	.10. anfitreon .50. Erictonius fi^9 uulcani et minerue ab omeo erictonis uocatum ... 18.	asaym. Jesuy.		
		Salmon.		Janus.	Saturnus de regno a ioue pulsus.	abas. proctus. Acrisius hic non sponte accidit et regnum transtulit in miceas.	C. .18. .2512. Otoniel Judex .40.	Orfeus musius. linus tebeus. Catinus inuenit 16 lras grecas ... fenices post lras grecas inuenerunt ... scribuntur.	.4. Menopes.	.25. bolocus. .30. belespares.	.35. Epopeus.			philemer. alicubi non ponit rex 10^9. Salomo.	
			Tros fi^9 a quo troia.				C. .29. .2552. baath .40.		dya .30. Egiptus ... cepit. .55. Seuchus.	.32. laprides. .20. Sosares. .30. Lipares.	.40. laumedon. .45. Sicion.	.40. padion .50. Oriteus.	Sosam.	tanausis c^o 7 p. 3.	R^x amazonum inceperunt ...
		Booz.	Ylius fi^9 ylium hedificauit principale hedificium troie.	Saturnus fi^9 celi in furto ... primo sulcare et effodere metalla docuit.	Jupiter.	i. perseus fi^9 ... R^x athen. Selenus.	C. .20. .2632. baath .40.		.66. Raises.	.45. panyas.	.40. polipus.	.40. Cecrops.			marpesia lampeto ...
		Booz.	Lamedo fi^9.	picus cognomento ... agros docuit filius saturni ... fabulose ... magna ... amore ...	Asterius ... rum.		C .24. .2672. Gedeon .40.			.18. Sosarmos.	.42. Inachus.		helimelech.	Thelesus fi^9 herculis ... lauerunt.	
							C .22. .2712. habimelech .3.								orithia antiope filie marpesie tempore hercules c. 7 p. 4.
		Obeth.	primus filius ultimus.	.30. fannus fi^9 lamito.	Minos fi^9 ... plures reges ... gorgoris ... c. 16. p. 4.	athreus fi^9 pelope filii tantali R^x atheu.	C. .21. .2715. tola .22.			.27. asitanes.	.8. Festus.				
				Latinus fi^9 ... laurentum ... sabinorum ... s. superiores regnauerunt anno 151 ...		Threstes.	C. .24. .2737. Jair l' Joras .22.	Nipha a carminibus ... futura dicebat ... uocabat. asinos.	11 amines mes	.32. catanus.	.4. adrastus .31. polipedes	.30. theseus			

helimelech — Noemy

ugies

Ruth .9. — orpo .9.

helimelech cum noemy orta fame de bethlee uixit peregrinari in moab. Et uno mortuo filii duxerunt uxores ut filii ondit, et sine liberis mortui sunt. Ruth autem secuta est redeuntem normy et nupsit booz, qui post in li^a x^i. de me facit ... nati sunt gigantes ... hebreos.

pifil. — polutor. — Lapeto. — Elenus. (francio a quo franci) — helenus. — Esac ... (alcaice ... in genus) — Troilus. (Turc a quo turchi) — alexander paris. — polidamas. — deiphebus. — creusa. — Casandra — polisena.

Regum gothorum.	Linea Saul.	linea Itamar.	Linea pontificum.	Reges micenarum	Reges latinorum.	linea xpi.	linea regularis et iudicum.	doctorum.	Reges egipti.	Reges asyriorum.	Reges siciomorum	Reges amazonum.	principes atheniensium.	Reges italianorum.
	beiamin Abiel.						C. .25. .2759. yepte 6		7 thoroes					priamus.
Earistil fuit tempore belli troiani.		ozi transfertur pontificatus ab Itamar ad hely.	zera. Mearoth.				C. .26. .2765. abesam et esebo 7		177 dyam 20.					
Dux ystorum usque ad tempora [illegible]		hely. ozi finiens.	amaias		nij. 7 ab 6. Eneas.		C. 29 2772 abdo l labdo. 8				20 pelasgus	pentasilia p. 3. bello 23 occisa a [illegible]		anno 3 abdon troia capitur finis
	eli.	Ieraboth achiteli.			.38. ascanius Iulius a quo gens iulia Iulius cesar filius [illegible] 29.		C. 27 .2780. sanson. .20.			40 tauteus	31 ceusippus ultimus		.24. Mnestes tempore troia moritur in [illegible] .33. demofon larius filius thesei.	
brutus filius siluij postumij.		abitamam fuit gad omnia 3 [illegible]			siluius postumus [illegible]		C. .28. 2800 hely sacerdos 40			30 tyneus	Regnum est in sicionibus usque ad zohely anni 867.		12. Moyres. .1. aufidas 8 timoetes .37. Menlaus.	
	Saul rex.		Regnum pontificatus a domo eleazar. Sadech pontifex tempore salomonis		.31. siluius eneas. .40. siluius latinus tempore david	Iesse et ysay linea prophetarum Samuel.	C. .29. .2840. Saul tempore et samuel. 40	Samuel propheta. Omirus saliquos		.40. vergilus	Reges lacedemoniorum .42. s. reg. Eristes a 14 samuel.	Reges corinthiorum .35. aletes	.21. cedrus.	
Alagri filius amnulus frater [illegible] membris a lupis dispitur [illegible] Ebrauch filius bonus fuit.	ybo set. me rob. pmi [illegible]	mi col.	maa cha. genti linea pontificum	achna cera. Rex micenarum	aba. gaul. Rex latinorum	lu bital Bersabee. vese. natan filius david. Ge. asaphat. linea christi secundum lucam	C. .30. .2889. rex david filius yese. 40.	david propheta natan propheta		.38. Eupales	.1. Egis .35. Erestratus	.37. ysio ut yrion.	primus cordi [illegible] .20. Medon. .35. achasti.	
Butilius filius [illegible] frater 19 [illegible] albam germaniam adepti sunt		achimaas azarias yoyada.		39 Siluius alba siluius enee filius.	Natan.	hayas saloires	C. .31. .2880. Salamo 2o Salomo. .40.		dyam 21. .26. Simmendes huc [illegible]	45 lacstanes	.37. labores	.38. agelaus	19 arcipus.	
Leil tempore salomonis [illegible] roboam [illegible] caleil. Rudibras [illegible]	Capua [illegible]	amaias Esdbure	orestes.	34 filius [illegible] siluius.	athena.	Semei abdo.	C. .32. .2960. 3o robeam 17	Zeroboam 22	.41.	.30. priades.	.29. dorista	.35. primus	.41. theusipus.	

Jonatas. Melchisus amidnadab. antiboseth.

Eboricense urbem fecit [illegible] 20 uxoribus 20 filios 20 filias habuit.

hic fuit ultimus regum atheniensium qui heritides sunt uocati [illegible] singulari [illegible] et [illegible] atheniensium principatum [illegible] translatum est

3a etas mundi durauit ad david usque ad captiuitatem babilonis per annos 373 [illegible] ita uinetus [illegible] qualiter in regibus floruit [illegible] synagoga.

[...] cornubie q abstulerit [...] regnū. si aut^o regni [...] alie cui erat filia 3^a [...] erat illud. hec 3^a filia [...] rēn pri quārū eū dil[...] erat alijs diuisa uacā [...] ab rndit. quārū hēs [...] rū uales et tārū te [...] diligo. si p^o pres regna [...] uit.

1	Re siri e antiq	Re britonum	li^a pontificum	Re amiceaz	Re latinj	li^a .S.	li^a ppharum	li^a regularis et Iuda regum	Re isrl' decem tribuum		Re egipti	Re asyriorum	Re lacedmoiorum	Re corinthi	Principes athenienses	Re anedorum	Re lidorum
	Re siri e antiq que fecerunt isrl'	·2· Cordulia fi^a amiso regno seccidit. ·20· batouch tpe helie hedificau^t bar ba dii u sit balnia badonis qbus pfect^t nume nimiue. et ibi possunt ppter ignē ad hei^s horē et d'ouit ll toes nic maria li cū udar uduit aptarie preis cecid^t et mortuus ē. ·40· leyt. lyel fi^o hedificauit sup flumē sora leicestria hic dedit dies filias suas duci albanie.		·15· orestes	·28· Silius capis capua condidit			C. ·33· ·2977· 4° abias ·3·									
	Benadab				·13· Silius carperus	elachis Jona. Joseph.	naum. hyem. achias. l'amos. oziel azarias	C ·33· 2980 5° assa 41	Nadab 2 baasa 24 hela 2 amri 12 achab 22		·41· neforces	·20· ophraces	44 agesilaus	·35· bacllut bacus	·31· forbas		
	arael od dit benadab				·8· Silius tiberinus ·40· Silius agripa	Judas Simion	elias. abdias. Jeu. michias ozias. hyaziel et sedias heliseus pseudo prophete	C. ·34· ·3021· 6° Josaphat ·25·	ochozias 2. Jora 12	Re sirie antiqui azores		·40· ofrarius	·6· archelaus	·60· agelaus	30 migaces		
		cordoila fi^a cū nepotib^s acasa q diuisum ipse regnū	achitob					C. ·35· ·3046· 7° Joram 8									
	benadab fi^o	Margo et cunedagius nepotes filii sororum cordoile				leui		C. ·35· 3054 8° ochozia ·1· h^c n poit i li^a r^m				·50·					
		Cunedagius solus ceco magone regnauit in tpe ysaie	Sadoch			Mathat		C. ·35· ·3055· 9^a ista n poit i li^a r^m	yheu 28		·9· amosis						
		Raudo^s tpr. ehyde ebi plu sanguis et cū muscaz mortalitate pestilencia secuta ē.			·19· Silius armulus qui diui albanorum posuit in monte et roma postea hedificata ē et fi^o fu^t	Joram	zacharias occidit^r	C 36 ·3602· 10° Joas ·40· h n p i li^a r^m	Johachas	ligu r8?	·6· osecher ·9· psammates ·35· psuseites	·42· arpaces		·25· eudimus emedo ·12· ·25· aristomodes	·28· dyogines ·19· ferdus		
		Gurguci^s Sisila fi^o	Selum		·32· Silius auentinus	Eliezar		C ·37· ·3112· 11° amasia ·29· h n p i li^a r^m	Joas 16 ·41· Jeroboas		oya 22 ·21· sisachus	·20· tonosco coleros q et sarnapalus Rex syriorum et tūc deuicto	·40· telect^s	·16· agemo ·25· alexadr	·20· afron		
Re macedonum 28 a·10· oc^e		Jaco.	elchias				ysaias osee. Joel. Jonas. amos.	C. ·38· ·3141· 12° ozia l'azaria ·52· iste regnat p li	zacharias m. 6. selum d. 4 manahem ē 10 faceya 10 sin regea e.	esio d... agricultura ...	·15· orsoso ·13· caselotes ·25· petubastes	Sful regnat machus	·37· cantules	·25· telestes ·6· pranus	·27· respicus ·20· agamistor ·24· asclus	Re anedorum ·28· ozia 7 abacus l' arbaces 1 rex ·30· sosarmus	Re lidorum 36 ardisius 1 rex

Julius pauus iulij pa[...] q cū romulo roma inmigrans fundauit in [...] illa gente. hic armu[...] lis fuit maleciosus et mortuus ē funde[...]

	Rx. asyor. monarchi	Rx. lidoruz.	Rx. britonum	li^a pontificum	Rx. micenaz	Rx. latinoz 7 roanoz	li^a x̄o s^m lucā.	li^a prophaz	li^a 2ª rie 7 Rx. iuda.	Rx. isrl.	doctores.	Rx. egipti.	Rx. medoz	principes athen.	Rx. corinti.	Rx. macedonuz
Rasin.	Sful teglafalasar	altates.	chinmarã c^o sisilii fi^o	tinsinius fi^o	44 arnulius c^o año 20 nati sunt rem^o 7 romulus.	Jesus		michias	.C. ·3193· ·39· 13° Joatam. ·16·	Facee. 20		9 orosbon ·10· psalmos	40 alodidus	·24· aesilus		38 tirmynos
salmanasar.	seacrerib.	meles.	Codobuco c^o fi^o fres occidit 7 p'ria s. 5. p'res lacerantur.	azarias.	penulus Comites ultimus	achaz a pno 38 Romulus	her	obed	.C. ·3209· ·40· 14° achaz. ·26·	osee. 9. ultimus Regnum israel a. 250. prima captivitas per salmanasar regem caldeoz decem tribus israel translate in montes medoz	cumaã	44 pochois		20 alemon		
	asaradon ultimus f.	candaul es giges	Dunvallo fi^o reg. cornubie so ba... expulsis.		f	numma pompilius c^o 42 p. 2	heliadim	naum	C. ·3225· ·41· 15° Ezechias. ·29·				13 cardiceas.	27 catoppo	1 ageles 25 Eristratus .27. Labores	51 perdiam
			belinus filius hedificavit urbem legionum. 2.			tullus hostilius iii^{us} post numme.	cosam.		C. 3254 ·42· 16° Manasses. ·55·		auofala archilogus Simoides Galeaus aristomenus.	·12· tabarace ·12· Sebicus ·20· taracus ·13· m'res. hii 4^{or} fuerunt ethiopes	54 deioces.	·20· aesiluet emidus ·24· Elidicus l'celtic^o	39 doustes	38 argeas
		ardisus					addi		.C. ·3369· ·43· 17° amon. ·12·		zeno phanes	24 fructes	24 fraortes ypomenes.	10 ypomines		58 philippus
			Curguit badruch fi^o subiugavit dacia e 7 ge acciso. tunc hibernia habitari cepit.			ancus marcius nepos pompilii ex filia		Jeremias Sofonias Vrorsel ... ubi ... arca.	.C. ·3321· ·44· 18° Josias. ·32·		talesmilesius	·7· Stefinates ·6· Necepces ·8· Nectio 44 psamenicus.	32 Cyaxares.	·10· leocrates ·10· abscadus ·10· Eurixias pretor ... principes annui fuerunt 9.	40 agesela	
nabucodonosor cepit 4 anno iohachim.			Guitel hi^o 7 guelin^o fi^o beigne regnavit.			tarquinius priscus	milchi	daniel	.C. fi^o 2° 33 ·45· Joachaz 19° / ... m. 3. 20° Joachim q7 eliachim. ·11· 21 Jochachim q7 ieconias m. 3.	transmigratur babilonis.	pitacus mitilenus alceus poeta. nipha			7 sedicie epimenides subuertit athenas.	26 Emops	
nab filius cluymeodach fi^o r'cusar fi^o		aliectes	ei uxor p... m'sia invenit leges marcianas.	Josedech captivo pre i babilonem ducitur.		hostilius ...	Neri Salatiel zorobabel p^o 7 i li^a s^m ...	Ezechiel	C 3364 ·46· Mathatias q7. 22° Sedecias. ·11·	Salatiel p^o transmigratione	Regna britonibus leges dedit.		·38· astiges ultimus	Finis		
labosardach fi^o baltasar ultimus fi^o		cresus ultimus	sisilius fi^o kimarus fi^o			tarquinius superbus ultimus	Resa.	abachuc baruch ageus. zacharias ultimus malachias 7^e artaxersis.	C 3375 47 captivitas babilonie annis 66. Et zoroabel occurrit cum ciro. na. 1° an^o cyri ... 7^e ... babilonie captivitatis ... 3. annis ... in exortacione 7 p reparacione. 74° ...	zorobabel p^o 7 i li^a s^m lucaz	bilon. a cedmoni cho ... livius. piadercot ricius. brias ... solone ... te 7 ... co ... sup ...	·5· ·6· Nectio q 7 necepos ·5· 12. psamites shenicus ·38· vafres ·42· amasis p^o ... cambises.	amo. 31 captivitas finitur p cirum rege persaz		.60. agelaus .40. teledus.	.29. alcetas

Et fecit unam viam de mari cornubie usque ad cataniesia fr at eius bienn^o pre regem brutt in nortumbria bellum vero tributum fecit dacia capiens regem gluthuar q7 bienni ... se precessit q2 duxeat fr^a regis norucie. brenn^o aut nortumbria pulsus succesit regno regi. alogrobri ... aber ... cat q ibi maximu putabatur nulli cui ianua claudebatur.

Non ... genealogia e ... s^m matheum ut sciatur eius descensus a patribus s^m lucam non ut pareat propinquitas ... 7 ioseph tam propinqua quod ... i levi ... i zorobabel ... carnalis descendit ... regat ascendit.

Joseph^o post captivitatem babilonie usque ad ... annos. 414. 7 regnum machabeorum quos asmoneos vocat usque ad morte antigoni qui ultimus regnavit ex eis. 1. usque ad. 4. annum herodis q. 15. ... octaviani. 127. summa annorum 541.

Reges corinthi	linea pontificum	linea christi secundum lucam	linea christi secundum matheum	Reges egipti	doctores	Reges macedonum	linea regum et regum persarum	Reges britonum	consules romanorum	Reges amazonum
	Jesus.	Ressa.	abiud.		esopus	50	C. ·3441· 48	Moridus		
Telecinus ultimus qui durauit usque ad tempora persie quibus regnauit graecia et athenas obtinuit.					anaximenes	arimutas			brutus collatinus publicola	tamaris ·p. 9·
					simonides		Cyrus ·30·			
	Joachim et eliachim.	Joanna			pictagoras		C. ·3471· 49	argalo frater huic gubabatur deponens nobiles quem deposuerant ignobiles exaltabat		
				cabises.			canbises. 8			Deinceps usque ad tempora alexandri.
		Juda.			democritus heraclitus	·43·	C. ·3479· ·50·	Elidurus frater eius pius		
					anaxagoras	alexander				
								Regan	decemviri presunt	
					hesiculus		darius 36·			
					pindarus. sofocles.		C. ·3515· 51	Margan		
	helasub.				erodotus			argdonus filius		
		Joseph.			pericles.		verses. ·20·	Eumyamus filius		
					empedocles parmenides.	·28· perdica	C. ·3535· 52			
					ypocras.			Corlius.		
			Eliachim.		esdras.					
		Semei			Malachias propheta doctores p. 4	24 archelaus	artaserses. 40. verses ·a· 2. Segodianus a. 8			
				achoris	Euripides		C 3576 53	coylus	tribuni consulibus ceperunt	
					plato.	3 orestes.	verses 2us m. 2. Sogdianus m. 7.	porex	camillus	
				psammites.			darius nothus ·19·	chaimus	quintus	
	Johes.	Machatias		nefres	alias audiuit platonem	acelarus 4. pausanias 2. amintas ·1. amintas ·6. algeus 2. amintas 1. alexander filius eius ·16. ptolomaeus alorites frater 4. perdica frater 6	C 3598 54			
				Nectanabus						
				Nectanabus	esinus					
				theos.			asuerus vel archapeses. 40			
		Maath.			politinus demostenes hermes trismegistus	·26·	C 55 ·3635·		papirius	
				necthanabus	apuleius prosipus	philippus filius amintae		fulgencius filius		
					isocrates		ochus. 26		Malius torquatus.	
					anaximenes.	·12·	·C. ·56· 3661.	Eladus filius		
			agor			alexander magnus	arses vel arsanus 4	Adragius filius		
	Sadoc.				epicurus		C. 57 ·3665·			
		nage						Vrianus filius.		
					arquitas		darius ultimus arsanii filius ultimus persarum ·6·			

Hic diles primum in fratri regnum restituit et illo mortuo iterum regnauit. Postea igenius contra umbrum regnauit et pedurus frater eius in scocia. Et tandem solus pedurus postquam tertio regnauit eldurum quem fratres carcerauerant apud trinouantum.

Demaratus obsidiciones corinthio perfugus tarquinijs consedit. uxore ducta lacumo nascatur cui mibit tanaquil summo loco nata. Spernentibus autem et rusiis quasi aduenam lacmonem ignarum in pregrinum ac diuicijs potere regnare romae ancho autem illis ciuius ut roma erat in nouo populo omnis repentina et cuirtute nobilitas fit. Ibi autem numa sabinum uocatum ad regnum. tanchum sabina matre natum. igitur sublatis rebus roma commigrat et ad ianicum forte peruenerat. et ei carpento sedenti cum uxore aquila suspensis demissa leuibus alis pileum aufert. super quod carpentum cum magno clamore uolitans. rursum capiti apte reposuit. et in sublimis abijt. Ex quibus tarquinius priscus nascitur. qui anco in romano regno successit.

Demaratus corinthius

titus tanaquil coniugi 1 · Lacumo. 2o 1o 2 · armus

Armus ante patrem moriens uxorem reliquit grauidam quod demoratus ignorauit ideo auita hereditate caruit.

Junius brutus · tarquinius priscus · Egerius

tiberius · lucrecia · tarquinius coniuges colatinus

tulia minor coniuges 1 · Junius tarquinius superbus coniuges 1 · tulia maior coniuges 1

Arrus minor igenij quintum tuliam maiorem occidit ut tarquinio superbo nuberet. Ille quod sitr tuliam minorem occidit ut istam acciperet.

armus · Sextus stuprator lucrecie · titus.

Hugo floriacus. parthorum gens postquam a seleuco defecit sub arsace mansit quo stabilito regno non minus memorabilis est parthis quam persis cyrus vel romanis romulus / aut macedonibus alexander. qui eos legibus primitus in formavit / milites legit / castella munivit / civitates fundavit urbem quam eius nomine taram condidit / est sicut talis est. ut nec munitius propter undique rupibus esse valeat. nec amenius fertilitate adiacentis soli. Hic arsaces archanya conquesita / et rege seleuco superato demum maturus secessit. Illi autem successit filius sitius virtute et nomine. Nam hic arsaces secundus contra antiochum seleuci filium centum milia peditum et viginti milia pedicum pugnavit et superavit. Tercius rex parthorum fuit papatius. annis 15. cui successit phraates eius filius maior eique frater suus mitridates vir insignis successit / qui pro sue virtutis amore caucaso usque ad eufraten in dedictiones redactis non minor arsace pauo gloriosa senectute secessit. Illi successit phrates filius cognitus Interfecto patruus eius archabanus regnavit / cui mitridates pater magni mitridatis successit. Eo mortuo frater eius orodes parthorum dux apud charas extinctus est a parthis huic succedens mitridates nepos omnis superioris etatis reges maiestate precessit. regnavit 46 annos mitras victorias habuit de romanis. cui successit farinaces filius.

Rz corinthi.	Rz amazonum	principes romani	Rz partorum	Rz gotorum		li. xpi pontificum	li. xpi z luca	li. xpi z m	doctores	linea regum egipti.			
tylcemius vltimus	calestris p. 1.									C 3671. 58	Rz macedonum	Rz syrie.	Rz asie
			arsaces p. rex	Vetthus p. rex.	Credacus p. dacus dodonius	Simon iu(stus) fi.					Sub	alexandro	Mag(no).
Finis.	Finis.									alexander magnus rex persarum . 5.			
	Atilius.	Regulus.			Gurguntius Meianus	Eleazarus fr. que opus fecit ...	hely.		theofrastus.	C 3.676. .59.	.7. p. 7. philippus aridens .8.	.32.	.19. antigonus .17. p. 1.
	Fabius maximus dictator.	Publius cornelius scipio.		Gardurus magnus.					Menander. Filemon. polemon.		p. 7. casander .4. antigonus alexander fr. casandri. 6. demetrius m. pirrus lisimacus.	p. 1. 7. 8 z licanor seleucus 2	demetrius fi. poliorcetes seleuco se reddit.
			arsaces fi.		Dedmo	Manasses auunculus			Medinus.	ptholomeus 40			
	Lucius emulius	paulus terencius	priapatius	Flemer fi. huius alicubi p(ro)ut rex	Capoerus	Onias 2us fi. simonis iusti							
					demus				archesilaus. craton. aratus. cenon. crisipus. dioscorus. carneides.	C .3716. 60	philippus tirannus m. 3. meleagus r. 45. anthigonus 2. sostenes	c. 68. p. 34. antiochus sorer. 60. p. 1 antiochus theos.	
	Cladius nero.	Marcellus											
					sisilius			Sadoch.	pisistratus 70. interpretes phus aristoteles.	philadelphus 38			
						Simon fi. su(us) q° yhs fi. sidrac scripsit ecclesiasticum.			ptolomeus filius sedeac. Ennius poeta ... acatone qui historiam romanam translatus ... misteio contenius ac ...	C. 3754. 61		Seleucus Gallicus fi.	
			frahates fi. maior				nam.				antigonus ...		
	claudius nero.	Marcus ... fulminator.		Eurufilus						Energetes fi. .26.		antiochus magnus.	
			Mitridates fi.		Onias magnus ... egiptum tempore epiphanis. archimalus fr. ... r beignus	Onia magnus ... egiptum tempore epiphanis.		achim	archimedes.	C .3780. 62			apolonius
							Amos.			philopator fi. .17.		Seleucus ... fi.	heliodorus
		publius scipio africanus	phraates fi.		Edol.	Simon iustus successit ... in egiptum.			ter(encius) huius. Neuius comicus.	C. .3797. 6	10. demetrius fi. .15. antigonus	antiochus epiphanes fi. antiochus eupator fi.	andronicus. Capolonius. Senex antiocenus. Lysias nicanor gorgias.
		publius africanus maior			Redogius	onias p(ri)us i(n) lege.			plautus.		.42. phus 10 perseus fi.	demetrius fi. seleuci.	thimotheus. phus.
	postius	marcelus	archabanus patruus.		redercius	Jason fr.			aristobolus iudeus.	hic huius deo patrans antiochi magni. Epiphanes fi. .24.		alexander fi. epiphanius	bacides. alcimus.
						Menelaus fr.							
Eleazar ... elesiare.	Johes acisus ... ri.				Samuri	Matathias	Mathatias		Stacius publius terrencius poeta.	C. 3821. 64		demetrius fi. antiochus adolescens qui ...	
					penesil.	Judas fi. machabeus.							
			Mitridates pr. magni mitridatis.			Jonathas fr.			pacobius ennii poete ... nepos	philometor fi. 35			
	Gneus.	Marius			Capar.	Simon fr.	Joseph.			C .3850. 65		anthiocus fi. 10. a. eugenis. 7. ...	hic est ultimus rex syrie in canonee ... malchias.
				boroista tempore sile ad quem ... phia ...	digual fi.	Johes ircanus. Rex iudeorum F noua		eliud.		Eugetes 2us fi. .29.		demetrius 2us fi. alex fi. antiocus seleucus	ocisus e amare
		Silla.			luth fi. ... lodomias ... nocauit ... fuit ... pulus ...	aristobolus rex z pontifex				C .3885. .66. Fiscon ut soter fi. 17		antiochus fi. antiochus ... gripus ex eadem matre philippus ... in ... regnavit. 20 ...	fi ... pre s. antioco filio. 2. demetrii popeio se reddidit.

Rx iudeor. | Li^a p^a sc̄d^m mateuz | Tercium dato res | Li^a p^a s^z lucam | p̄sides sy rie | L^a rrie 7 in patoz | Rx bruto nū | ɔsules roāns | Rx gotho z | Rx par thoz

alexāder Janeus fi^s.

Origo herodis.

aristotolus | vrcanus

eleaçar

sane

C 67 .3902.

alexander 10.

antigom | alexāder | alexādra

antipr capte. vrcanograt | ɔ cipris neptis r^x. arabuz.

C 68 .3912.

Lisama tetrarcha.

1. fase lus. 2. fero rasis. 3. Josi pus. salo mā.

melchi.

fiscon s 8

scaurus p 3.

C 69 .3920.

Otinus phe.

Gabini^s p. 9.

Mar tu a cero

or des fi^s. acrupat r^s gnum.

Crssus p. 10

ɔui ges hero dis. dosis | mauās egbil. | neptis vrcani | herodes 2^s.

ɔu ges hero dis mathaca samaritis | cleopatā

dionisyus 30

Crassus popeius.

Mardates nepos.

antipr | alex. | aristo bolus | archelaus

leui

C 30 .3950.

Juli^s p^s. 18. dyonisius

panter. bar apater

farmaces fi^s.

herodias | herodes anpa | phus

Gnalogia ioseph.

fi li us

Gnalo gia .b.

.2. fi^a

orod^s ystoa

matha | mathat

Joachi | eleofas | salome

C .71. .3952.

herodes agri pa. agripi fi^s.

ɔiuges p^o. | ɔiuges 2°. | Esta | filius | filia

ɔiuges p^o. | ɔ^s sallus. 6. | ɔ^s sallus. 6. | soror eē | ana | filia | filia | filia

6^a mūdi etas durat anno usq ad fine; ati b. ditaseruiū q^z sic illa copulator ɔ morte hīs magna sapie luce i ra. 7 h finit i die iudicy 7 uger la pia pp doctrina b 7 cūr 9. 6^a rege seruū g^a eēt re surgeruū nec hīt finez.

Conponius.

Marcus.

ānus.

valerius

poeius pila tus.

iusitia

esuid. em tric

Jacob | hely

maria. | maria | maria

ysbu | alfey | zebedei

cassabeli n^s.

fil. ɔ uxor | Joseph | filius legal | ɔui | gel

Oratores p̄ri.ly. salustius. Mar. tu. cicero. apolodorus. trogꝰ popeius Julius cesar.

Scūs siuas... nat^s i pside fuit epc i p̄e ogrēss. ſi nūr d^r leocadelis

Jhoes bat^a

fr̄e fr̄i | Jacob^s minor | Simō ca nanei | tade^s i udas | Joseph iust^s | Jo^s Jaco m... | tuu no

pri^s ipator Juli^s cesar. .5.

Cornifici^s poeta. Marc^s f... Virgili^s. 7. lucreci^s. oratius. Sextus. arenodorus. ouidius ce... bilus solinus valerius ma ximo. Gai^s fallebi^s.

fr. hor | p^r figul^s. | Or maya.

C .72.

anno. 27. oc tauiai nasi r. bta. b. m^a. ano. 42. otta uiai nat^s e x^s.

octauianus. 57. an. 5. di. 10.

Eumosi ꝰ poeta

vacat ystoria anis 125. usq; ad t̄ps domi ciani.

luui^s ystoric^s. paraus moir^r 3°. tyberij a no.

Matheus eccl^e 7 o aliis

C 87. 15.

p̄secutō danoz q̄ opm 7 nouelas ecclam.

ano. 18. moit^r x^s.

Sūmy po^ti fices.

alupro b. an. c. 140. protu.

petrus.

tiberius. .23.

M^s scripsit euuāgeliū.

C .142. 38.

Guideri^s ne gaui t^r bunu romais 7 perijt. c. 14. p. 1.

philo.

Gaius 3. an. 10. di. 8.

1°. eua^m scrip sit. p̄sius. palemō gra maticus. iuuenalis. lucan^s. stat^s tolomē. stat^s. clar^s fithi rinus. i gal lia.

C 143 .43.

armāag^s fi^s clacella bedificauit i honore da uid q ei ̄ gnus dedit.

claudius 14

Rex gothorum	Rex britonum.	Doctores	Consortes et in litteris et in nationes in tempore pastorum.		Summi pontifices.	de statu ecclesie et scolis.
		philo claior (?) quondam librum sapiencie fecit. Seneca socius dr. (?) sceptus et patruus lucani cordubensis		C .144. .57. Nero. 14. an. 7. m. 29.	.71.	prima persecutio ecclesie per gentes quam excitavit nero maxime propter conflictum apostolorum petri et pauli cum symone mago.
		Marcus fabius quintilianus		C. .145. .71. Galba. an. 6. otho. an. 3. vitellius. an. 6.		
	Marius filius huic hedificavit castrum huic et duci rex pictorum vede (?) ... a scocia et sociis donavit partem terre que cathanesia dicitur. Illi carentes uxoribus in ibernia ... et ... ita illis sic victis perierunt scoti.			.C. .146. .72. vespasianus .9. an. 10.		
Rex gothorum.				.C. .147. .82. titus filius .2. an. 2.	.82. cletus.	
Sparius tempore domiciani.				C .148. .84. domicianus frater 15	93 Clemens.	2a persecutio ecclesie quam domicianus excitavit qui ubi ex precio celi vidit et non comparatores usque ad statim quasiones una fuit omnia ecclesie persecutio. dicuntur autem fuisse .10. que tot fuerunt imperatores qui christianos renovarent multi autem imperatores edictum non renovabant tamen christiani puniebantur propter edicta precedentium imperatorum.
	Coillus filius ... strenuus et romanorum			.C. .149. .99. Nerua. 1. an. 4. di. 8.		Cherintus et ebion opus negant dei filium ... quos iohannes suum euangelium sic inchoavit. In principio erat verbum. de hiis inde capitulo 144. p. 49. in fine.
		plutarcus iohannes euangelista. plinius 2us.		C .150. .100. traianus. 19. an. 6. m. 15.	.102. anacletus. .111. Euaristus	3a persecutiones traianus excitavit postea reparavit iubens christianos non inquiri puniri tamen si incidunt. p. 10.
		aquila ponticus secundus interpres. agripa. Secundus philosophus Quadratus episcopus atheniensis apostolorum discipulus. aristides atheniensis philosophus	titus filius consore	C .151. .119. helius adrianus .21. an. 10	.121. alexander 1us. .129. Xystus 1us. .139. Thelesforus.	adrianus iussit christianos sine obiectu et probato crimine non dampnari propter apologeticum aristidis. p. 3. Cresente ecclesia ex gentibus cepis (?) ... vari errores. Basilides hereticus. Menander hereticus.
		trogus pompeius. taurus philosophus. galienus medicus rome claruit. papias episcopus. melito. flegintas (?) ... hermes. apolonius. policarpus. iustinus. ptolomeus. Desonifis (?) cre ... sacerdotum ... carminie musicus poeta		C .152. .140. titus antoninus pius. .22. an. 3.	150. yginus. .154. pius.	antoninus benignus fuit et christiana ... propter librum iustini. p. 9. Marcion. hereticus. Valentinus. hereticus. Papias licet auctor celiastarum non tamen inter hereticos computatur. p. 4.

antipape	Summi pontifices	De statu ecclesie et concilijs	Imperatores et in[illegible]	Consortes vel invasores imperij	Doctores	Reges britonum	Reges gothorum
	.165. anicetus. .176. Sother	4a persecutio ecclesie hec in lugdunensi et vienensi ecclesia maxime seviit combustas martirum reliquias in rodanum proiciebat ut spem resurrectionis poneret. p. 4. Catafriges heretici.	C .153. .162. Marcus antoninus verus .19.	lucius aurelius comodus consors.	Justinus. egisipus. dionisius. apolinaris. pinus [?]. theodocion. melitus. fronto. acticus. peregrinus. theophylus.	lucius filius frue [?] dani [?]	c. 148. p. 1. ostrogotha.
	.184. Eleterus.	Pax ecclesie reddita est. ex omni gente convertuntur ad christum. p. 5.	C .154. .181. aurelius comodus .13.		apolonius. paternus. africanus. Musianus. clemens.		
			C .155. .194. helius pertinax m. 6.	Julianus invasor. claudius invasor.			
	.199. Victor papa. .209. Zepherinus	5a persecutio. heresis arthemonis quam paulus samotenus instaurat c. natalis confessor. p. 3.	C .156. .194. Severus .19.	pisennius invasor. claudius invasor.	tertulianus. apion. sixtus [?] tempore persecutus. theodocio [?] tempore persecutus. vulgata editio. origenes. yreneus episcopus lugdunensis		
	.218. Calixtus. .223. Urbanus.		C .157. .213. antoninus caracalla postea nomine bassianus 6.	Macrinus invasor. Marcus aurelius antoninus eliogabalus extra ordinarius. annis 4.	ypolitus episcopus		
Sine corona [?] Ciriacus	.231. poncianus. .236. antheros.	Berillus episcopus arabie in heresim incidit quia christum negat ante mariam fuisse. set ab origene correctus multa scripsit utilia.	C .158. .219. alexander aurelius .13.		Vulpianus iuris consultus assessor alexandri. Crison discipulus origenis.		.1. enua [?].
		6a persecutio per matrem alexandri.	C .159. .232. Maximinus [?] et maximus 3				Deficit ystoria usque ad tempus constantini.
	.240. Fabianus.	Novatus hereticus negavit penitentiam post lapsum.	C .160. .235. Gordianus .6.	pupienus et albinus fratres invasores.			
novacianus	252. Cornelius.	Novatus novatianum extra ecclesiam ordinavit	C .161. .247. philippus pater et marcus julius 7	philippus filius consors.			

Reges gotorum	Reges britonum	Doctores	Consortes et in honore imperii	Nomina imperatorum	De statu ecclesie et conciliis	Summi pontifices	Antipape
Vide tempore Constantini.		Dyonisius. Alexander episcopus scripsit librum de lapsis.	Emilianus Volusianus filius consors.	C. 162. 248. Decius primus 1. an. 3.	7a persecutio ecclesie odio Philipporum. Hugo Floriacensis: non possumus evolvere quanta multitudine hac persecutione igne ferro et desertis et montibus latitantes fame siti frigore langore latronibus bestiis consumpte sunt.		
				C. 163. 249 Gallus et q. decii 2 an. 3.	Audiens Decius quod milites converterentur ad fidem iussit eos sine audientia puniri	255. Lucius primus	
		Arodius [?] cuius sermones multas in carcere huius [?] siones	Egeus in valor. postumius pater in [?] postumius filius [?] Emilianus iunior. Marius iunior. Victorinus iunior. Gallienus q. et decius filius consors.	C. 164. 251. Valerianus. 15.	8a persecutio Valerianus [?] post annos per principem egiptiorum magorum seductus est. Gallienus autem ecclesie pacem reddidit tertius eius [?]. Sabelli heresis prothomarde oritur qui divinas confundit personas.	258. Stefanus primus 261. Sixtus 2us 260. Dyonisius. 267. Felix. 269. Euticianus	
				C. 165. 266. Claudius 1. an. 9	Paulus Samosatenus Antiochenus episcopus asserebat Christum purum hominem		
	Asclepiodotus.			C. 166. 267. Aurelius. 5. an. 6.	9a persecutio ecclesie	278 Gaius.	
			Florus iunior.	C. 66. 273. Tacitus an. 6.	Maneus heresiarcha.		
				C. 167 273. Probus 6. an. 4.			
			Karinus Numerianus filii consortes	C. 168. 279. Karus. 2			
			Maximianus agripia. Constantius cesar. Galerius cesar	C. 169 282. Dyocletianus. 28.		289 Marcellinus 304. Marcellus.	

antipape	summi pontifices	de statu ecclesie et conciliis	imperatorum	consortes imperii	doctores	reges britonum	reges gothorum		reges persarum	reges wandalorum	reges visigothorum	reges ostrogothorum	reges hunorum	principes francie	reges longobardorum
·	.310. Eusebius .312. Melciades .315. Siluester 328 Marcus	Arius heresiarcha opin dicitur pura cotinuaz Primum concilium generale nicenum .318. epor contra arium. Aliud concilium rome Porfirius hereticus .p.32.	C 170 .309. Constantinus 31. an. 10	Maxencius marcianus fr. lucinus gener constancij. hos ambos constantinus occidit.	.p.29. Eusebius .p.32. arnobius .p.29. firmitianus qui et lactancius flauius gramaticus ibi .p.32. porfirius passus sub eusebio.	Octauius gewiseorum dux contra consules romanos fugauit et solium regni? que prefecit? helene aunculo? helenam constantino missus quo fraude? [illegible] octauius et consilium regni quibus promissa fuerat in insula	principes dicti sunt .17.p.1. Geberich 26 constantini	tempore constantini							
	.240. Julius .355. liberius	11a persecucio ecclesie Sapor Rex persarum cum corona martirio. Imperator hereticus. liberius hereticus. donatus hereticus in numidia. Eunomius hereticus. Macedonius hereticus Vrsacius / valens Sacerdotes heretici. concilia: Constantinopolis, Mediolanum, tyri, Liberij, Seleucie.	C 17 340. Constancius constantinopolis 24 an. 5 d. 12.	Constancius rome. Constans a [illegible] gallum secum et Julianum.	Victorinus afer. Victorinus pictauiensis Eusebius episcopus emisenus donatus gramaticus athasius yllarius		hermanaricus constantinus posteadi usque ad tempora valenis								
		12a persecucio ecclesie. Imperator apostata. Luciferianorum sisma concilium	C .172. 364. Julianus 2 an. 8.			thene? uicit octauium et regnauit ut supra									
liberius	.366. felix 2.		C .173. .367. Jouinianus an. 8.												Algemundus primus Rex 178 .p.15.
Vrsinus	.370. damasus	Apolinaris laudicensis episcopus in siria laudabilia scripta composuit hic qui aduersus quosque senciebat contra dictu delectatus. Athanaricus Rex gothorum christianos plurimos interemit Valens imperator gothis misit episcopos arrianos	C 174 .367. Valentinianus 11		damasus papa Enomius scripsit super ad romanos Eugenius doctor romanorum. machanorum vitam scripsit. appollinaris athochenus? quem Jeronimus et ceteri audiuit.	octauius dux romanorum usque ad tempora graciani.									
		Petrus quem anathasius substituit post mortem valentis suscepit hereticos. Et lucius arrianus prius episcopus sedit in omnes magis. Prisilianus episcopus hereticus. Macedonius constantinopolitanus episcopus hereticus. Justina valentiniani mater contra catholicos seuit Concilium 2m generale constantinopolim. Concilium sub damaso. Concilium burdegalense.	C .175. .377. Gracianus 9	valentinianus fr. Theodosius 4.0. valens superiori consortes Maximus Junasor.	Jeronimus ambrosius. theofilus augustinus Rufinus.	Maximus constantinum magnus constantinus gwineum? .p.14.			20 Sapor	30 Mogisil .p.4.	3 fridigernus / athanaricus .p.5. athanaricus solus	6. Viniuarius quem balamber strauit	fres. Vnopemsom? / lamberth? / ruth? / uth .p.6.	Sommarius? antenor ... marcomirus	
	.388. Siricus	theodosius legem dedit ut deorum templa sollempniter deciderentur.	C .176. 387. theodosius .11.	valentinianus superiori consorte honorius archadius fratres consortes Maximus tyrannus arbogastus tyrannus Eugenius tyrannus	prudencius metrice claudianus heraclides claudianus 20 claudius Jeronimus de sepultura Eugenius gramaticus.	Gracianus municeps .p.3.6. constantinus .161.					Sin rege 28 annis	.2. humundus 2 oismundus .99. Sin rege.			
	.404. anastasius .407. Innocencius	Archadius et honorius sic perueserunt templa destrui. Radagisus rex gothorum ytaliam inuaderet vnde ortum est murmur blasfemancium? contra christum et attolencium paganorum felicitatem. pelagius / Julianus / Celestianus — heretici Cresconius hereticus.	C 177 398. archadius fr. .14.	constantinus imperator constans fr. honorius consors.	Orosius Johannes crisostomus Seuerus Cironcius	constans .176. .p.36.			fidegradus? / Isdegerdes		Radagasus / allaricus .p.17. alaricus solus .161. athaulfus .161.		.fres. Ru / gu — Co / tar	Rex francorum.	Lamisso I.
	.422. Zosimus	honorio precipiente et sanccite comite constantino sopitus apud africam pax ecclesie redditur.	C 178 .412. Honorius superior .24.	Theodosius iunior post archadio successit	Maximus taurinensis episcopus omelias scripsit.	Vortimerius .161.				erosius suevus et alanos gallias depopulatur	Sigericus .p.7. Vnalia .161. theuderedus .161.	Rodogusus .p.1. theudericus .p.6. Theodorus quod rex gothorum. ostregos in .177. .p.28.	fres buda / bela / heres / lamisius / hela / ruga / bal ... anila / belle	.409. pharamundus filius marconinum rex	Lethal. I.

Reges Romanorum.	Reges Francie.	Reges Ostrogotorum	Reges Wisgotorum Yspanie.	Reges Wandalorum	Reges Persarum.	Doctores	Consortes et invasores	Linea seriei imperatorum	Contra statum ecclesie et concilia.	Summi pontifices.	Antipape.	Reges Longobardorum.	Reges Britonum.
·p·5· atila sedusqñ martianus ro tilā uocat.	·431· clod' fr' r nū tuisyr ·450· Meroue' fr' aq' fratri acti [illegible]	·31· Vallam' i bello pyt 181·p·1·	·p·4· turismundus	·16· ·p·5· Gundericus fr' ·48· ·ibi· Genseicus	·38· Garuaes	Merlin' psp' epc Theodoric' eps [illegible] Philomeo per[illegible] eps Victorin' masiliesis Leo pp. Cyrillus alex phillipus.	Valentin' cap' fr' placid'	C ·179· ·435· Theodos' Iunior ·27·	Dissidiu(m) bonifacii / Eulalii. Nestori' epc constantinop. he. Heretes abbas he. Concil' 3 general. eph. Sinod' tempore [illegible]	·425· bonifaci' ·418· Celestin' 3 ·426· sixt' 3 ·444· leo 3			Vortigern' rex Aurel' ambrosius
heruac. fr'			·31· ·13· Theodoricus fr' occiso f'ge cu gothis [illegible] bellu gessit [illegible] ysp[illegible] intrauit et rege Sueuorum occidit.				Maurocian' Iun. Seuer' Iun. Augustul' i. Odoacer Iun. Leo prim' consors	C ·180· ·452· Marcianus ·6·	Acephalorum. heresis. Theodosiani. heresis. Iacobite. he. Seueriani. he.			hyldrich	vt' fr' ·p·4·
Celiobes sequentium regum a notario cessat [illegible] fr' [illegible] rege [illegible] magister [illegible] nomine pierit. Finis.	·449· ·p·8· childeric' fr' 27. 26	·12· Theudemir fr' ·19· postea i ytalia 32. ·35· ·19· ·p·6· Theodoric' i ytal' ·32·	·17· Euricus fr' occiso f'ge succes sit.					C ·181· ·458· Leo deus bissa ·16·		·455· yllarius 472 Simplici'		Guildach sub q' [illegible] aduerit clafo fr'	·p·8· arturus ·15· annorum.
	·187·p·1· Clodoue' fr'		·23· ·p·1· alaric' hic [illegible] a Clodoueo	·p·4· Honeric' fr' trasmundus [illegible] fec.	Claudes.	Fulgentius eps rupe ne. Gennad' presbit' massil.		C ·182· ·472· Zeno ·19·	Zeno scriptura [illegible] catholicam fidem [illegible] Vna dali arianj catholi[illegible] persecutur in affrica. Concil'	486. Felix 3		·ybi· Tacho sub q' [illegible] ·10· basso [illegible] occid'	
	Lotharius hic fuge sit childerico		·4· ·p·6· Gisaleicus fr' [illegible] almaric' fr' alarici [illegible] rogothorum	hildric' fr' hic [illegible] catholicis [illegible] vocauit Gilim ultr'		boeci' Symac' socer. Enodius Gelasius pp.		C ·183· ·491· Anastasius ·19·	Anastasius he. erat. olimp' barbas eps arian'. heldric' rex [illegible] catholicos [illegible] revocavit [illegible] Concil' 2 toletanum. [illegible] sinod' afri[illegible] aurel'.	·444· Gelasius ·498· Anastasi' ·500· Simac' ·516· ormisda	Laurenc'		
		·8· almaric' nepos go[illegible] regno.			Rabades	Claudi' eps vien. Sidonius eps aruenorum. Cassiodor'		C ·184· ·516· Iustinus senior ·9·		515 Iohes. 1. 527. Felix 4		·7· vnaluith fr'	
	chylpic' fr'	Theudis ibi totila [illegible] amale[illegible]	·17· ·p·6· Theudis ·1· ibi Theodisel' [illegible] agila ·14· ibi atanagil'			Priscian' Arator. Victor. Dionisi' tabula[illegible]		C ·185· ·525· Iustinian' ·38·	Iustinian' [illegible] Theodora augusta persecu[illegible] summos pontifices.	·521· bonifac' 2 ·535· Iohes 2 ·535· agapit' ·538· Silueri' ·541· vigili' ·559· pelagi' 1 ·563· Iohes 3		17 Albom' fr' ibi [illegible] 22. [illegible] ytalie	costantin' fr'
			·14· ibi lyba [illegible] leouigildo [illegible] fre an. 4 [illegible] fre a. 2 [illegible] leouigild' sol'		Ormisda	Fortunatus poeta ytali[illegible] floruit i gallia [illegible] egregi' ingenio [illegible]		C ·186· ·563· Iustin' 2 ·12·		·577· Benedict' 1		·10· Subdua[illegible] ibi ·38·	Arthur' co nan' [illegible] ·ibi·
								C ·187· ·575· tyberi' 2 ·6·		580 pellagi'		Autari' fr' cleph[illegible] flauius [illegible] Flaui[illegible]	·ibi· Malgo. 187·p·1·

Theodoric' rex me[illegible] ig mania.
Clodomir' rex aurel' [illegible] burgundia et agraria.
Childebert' P. Childericus rex [illegible] normandia.
Theobert' succes[illegible]
Theobald'
Gontarius
Aubertus
Dotarius fr'
Sigibertus rex metis.
Aibert' rex pisin.
Gundra'n rex aurel'.
Gram' [illegible]
Chilpic' [illegible]
Childebert' i burgundia successit Gundrano
Theodebert' rex [illegible]
Theodoricus rex burgundie.
[illegible] Arnulfus maior domus metensis.
Ansigisus cui nupsit Begga fil' Grimoaldi

Re. britonum.	Re. anglorum.	Consortes in aser	Linea christi et tempus patrum	Summi pontifices	Antipape	De statu ecclesie et aliis.	Re. persarum	Re. longobardorum	Re. gothorum hispanie	Doctores	Maiores domus francie	Re. francie.
Vortigernus	.599. Eulbertus Re. anglorum qui cum ... vocatur predicare ... quo cum gente sua baptizatus est. Sigibertus Re. est successor ibi.		C .581. 188 Mauricius .21.	.591. Gregorius papa doctor		Recaredus ho. abiuravit heresim arianam et pro catholica occidit filium. Arnulfus Re. persarum baptizatus fuit ab episcopo ... misso ... et filius cosdroe successit. 3m concilium toletanum p.3.	Cosdroe fi. p.1.	.6. Autarius fi. ... flavius ... dignitate ... .25. Agilulfus	.15. p.35. Recaredus fi. .2. Liuba fi. ... Maurici. .7. ibi. Witericus ...			.588. ... fi. ibi.
			C .602. 189. Focas 8	.605. Sabinianus .606. Bonifacius 3. .607. Bonifacius 4. .613. Deusdedit					.2. Gundemarus ...		Pipinus fi. ... maior ... in domo ... principem ... disponendo ... Arnulfus cuius successit ... fi.	
Caduanus fi. ibi. Cadualo fi. Regnum britonum ... septem populus ... in insula ... regna ... C.190. p.1. Finis.	.22. Radualdus successit prius adilberto. Helfridus Re. ... 7.190. p.13. Edwinus fi. ibi. Osricus ibi.		C .640. .190. Heraclius. 30	.613. Bonifacius 5. .606. Bonifacius 3. .607. Bonifacius 4. .613. Deusdedit		Cyrus alexandrinus. Sergius constantinopolitanus ... heraclius ... Machometh arabs sectam suam ad invenit.	Sosroe ormisda fri. ... filius. Hebuem himar. p.3.	Rodoldus fi. .16. Rotarith.	.8. ... .6. Sesebitus ... Ricardus fi. .10. Suintila ... Sisenandus .4. Cintila. ... .10. Chindasuindus ... 30.	Ysidorus yspalensis episcopus ... successor ... ista ... usque nunc.		.682. .4. dagobertus fi. p.13.
	Osualdus. ibi.	Iuna. heraclonas fi. ... Iuna.	C .640. .191. Constantinus filius an. 40.					.5. Rodualdus fi.				
Re. bulgare .20. Rachar. primus Re. 90. / Duces venetorum .23. ... Paulacius primus dux. .9. marcelus. .11. ursus. .33. trebellus.	Osuinus fi. ibi fi.		C .640. 192 Constans qui et constantinus fi. .25.	.645. Martinus p. .651. Eugenius p. .654. Vitalianus		Constans erravit sicut avus et eradius ... catholicos persecutus est sub ... qui ... abdicavit. Olimpius ... papam missus est ad regendum ytaliam. Concilium ...	.10. ... .35. Machrias	.9. Aripert ... filii ... .10. Grimoald ... dagoberto ...	.9. Wamba ... p.3.	Theodorus.	Herchoaldus ... pupinus ... Varaccus ... Bertarius.	.646. Clodoveus 2us puer. Theodoricus 3. fi. ... clotarium a. 2. ... 17.
	Egfridus fi. ... nitus		C .665. .193. Constantinus fi. ... .17.	.678. Adeodatus .673. Donus. .678. Agatho. .678. Leo .2. .682. Benedictus 2. .684. Iohes .5.		Concilium sub agathone ... constantinus ... heres ... Ecclesia greca latine ...		.17. Pertarith. fi.	.7. Eurgius ... multa ... sub leone ... p.1.			
	.32. Kenred		C .682. 194 Iustinianus 2us fi. .10.	.685. Ceno. .688. Sergius. 1.		Iustinianus ... ecclesiastica honorabat officia sed postea ... sinodum ... frustra ... conatur.		.12. Cuniprus ... Aspradus ... p.1.		Beda .10. Iustiniani 30. annum ... in gallia.		.14. Clodoveus 3us fi. .195. p.1.
			C .692. .195. Leo qui et leontius. 2		.698. Sincona Leo.			.13. Egica flavius ... ibi.				Childebertus fi.
			C .694. 196. Absimarus qui et tiberius 7	700. Iohes 6. Iohes 7.				.9. Aripertus fi. ... Aspradus ...	.9. Vitiza ... ibi.			

aritatus fi. dagoberti

.632. Sigibertus 2us fi. ... puer. 40. ... Austrie.

.120. p.13. ... adobertus fi. com ... grimoaldo.

.663. lotarius 3. Re. a. 3. Childericus fi. 2us ... austrie ... theodorico a. 12. ... grimoaldi.

Clotarius qui dagoberto nepoti successit a. 2

Chilpericus qui ... dagobertum ... Re. efficitur ... theodoricus filius dagoberti.

Reges visigotorum hispanie.	Reges longobardorum	Duces venetorum	Reges bulgarie	Reges anglie	Reges francie.	Maiores domus francie	Reges saracenorum	?ortes ut iua sores	Linea urbis et imparatorum.	De statu ecclesie et conciliis.	Summi pontifices	Doctores	Antipape.
.2. oticza .1. solus. Rodoricus ultimus et occupatis saraceis yspanias successit segne regnum. .714.	.2. ans. aspradus .196. p. .32.	.1. dux leo .1. Felix. .2. deusdedit daulo. .1.				popinus breni⁹ fi⁹			C .197. .706. Iustinianus superior .7.	Iustinus nc fide orthodoxa amplexatur et ceterat. Mortuo sisimo pp magnum sisma fit in ecclesia.	.607. Sisinnius. .708. Constantinus.		
.18. pelagius fi⁹ rex Iustinyani .192. p. 3.	luprandus fi⁹ .202. p. 3.	Iulianus .1. Iohes fab. ciacus.		Riuenus.	dagobertus fi⁹.	karolus martelly			C .198. .713. philippus q 7 bardanus .2.	philippus imparator he.			
.732. fafila fi⁹ .2.		.11. dux ... patue.				karolus magnus monacus.	Culmie		C .199. .715. anastasius .2.	anastasius scripsit constantino pape se fauor catholice fidei	.716. Gro⁹ .2⁹.		
.734. aldefonsus gener pelagij fi⁹ petri ducis cantabrie qui fuit cognomine optimus rex fidei. .19.						Grifo rex austrie.			C .200. .717. theodosius 3⁹ .1.	theodosius reprobat gesta sex sinodorum que phylippus destruxerat.			
	.7. hiacus rasis .202. p. 3. .7. astulfus fr. ibi.	.1. Galla lupanus. .13. dominicus masculus	.2. thesarus .1. Sabinus	.2. cebrus. .37. yrie.	.727. theodoricus 4⁹ fi⁹.		.3. circith. .20. heliud .1. circith. .6. duraaz		C .201. .728. leo 3⁹ .24.	leo imparator he. Concilium rome.	.731. Gro⁹ 3⁹.		
.753. Froyla fi⁹ .6. .777. aurelius fi⁹ aldefonsi	.18. desiderius ultimus.	.23. Mauricius barbarico .25. Iohes patriaz.	.7. paganus. .8. thibericus 40 cardam	18 Edelardus .20.	childericus hildericus fi⁹ dagoberti pipinus nan⁹ 2	gnē hed dy.	.5. Maham ad .19. abdalas. .18. Maurith.	leo. fi⁹ 9sor	C .202. .742. costantinus filius .35.	Imparatore he. Scandalum constantinopolitani pape de ymaginibus. Concilium. Concilium. Concilium.	.742. Zacharias .750. Stefanus 2⁹ .757. paulus. .767. costantinus 2⁹ .768. Stefanus 3⁹ .772. adrianus 3⁹		
.772. Silo alius fi⁹ aldefonsi				Vidredus .20. buricus		.21. Moyses			C .203. .7. .777. leo fi⁹ .5.	Per karolum multi suscipiunt batismum. Modus saracenorum ad miras mitras dantes tradidit supplicie.			
.780. aldefonsus actis capitus fi⁹ froyle 7 monine		.5. obeleius ranoso.		Edbrurus.			.12. aaron cognomento rsith.		C .204. .782. yrne .10.	Error grecorum ymaginies dampnatur.			
		.18. agnus patriarchus		cedus.			.5. aaron fr cognomento rsith.		C .205. .792. costantinus fi⁹ 7		.797. leo 3⁹.		
				.32. Eadbrict 7 regna insule utebat 7 quo uocabantur reges uestsaxoni nunc dicuntur reges anglorum et fuit rex alueredus.			.6. frees. Mahuma abdale.		C .206. .799. yermeltez .3.				

ormisda 9

Mauregatus ... Vimaranus occisus a fr̄e

Vermudus quē froda adoptauit rex morte prius.

moyna 9

Soror froyle

orodosia 9

Vermudus p⁹ diaconus postea regnum usurpauit fratri aldefonso casto 7 eius filius ramimirus successit aldefonso casto sine filio. hic fuit in narati fr⁹ nat 7 froyle adoptiuus.

anni pape	Summi pontifices	De statu ecclesie et ytalie	Linea regalis et imperatorum			Doctores	Reges francie		Imperatores grecorum	Reges anglie	Duces uenetorum	Reges bulgarie	Reges asturie et yspanie			
		anchaci imperator constantinopolitanus catholicus fuit et catholicam fidem nitebatur configure. Leo autem fuit apostata	C 207 · 814 · Karolus magnus · 12 ·						· 8 · 2a6 · p · Nicefor⁹ · an · 4 · Stauracius filius · 2 · p · 1 · Michael · 5 · · 16 · Leo armenus		· 2 · an · 2 ·	chinnus ultre · Firyse	· 821 ·	Hic tempore cum castella legio et nauarra uariis arabum incursionibus tractarentur, uir probus uocatus enacho ab infancia bellis assuetus cognominatus arista, quia aspe erat in plus in pirrenei partibus morabatur, deinde ad plenam nauarre defensionem plurima bella utiliter gessit. Ibidem super fere in collas meruit principatum.		
	· 816 · Stefanus · 4 · 817 · Pascalis · 1 · 820 · Eugenius · 2 · · 826 · Valentinus · 827 · Gero⁹ · 4	Lodouicus pascalis pape dignitatibus per adrianum traditis renunciauit.	C 208 · 840 · Lodouicus filius · 26 ·	Karolus iunior moritur	Pipinus rex ytalie	Rabanus doctor discipulus. Hugo · 9 · 2 · p	Rex ordinatur constantinopolie		· 6 · Michael comes palacii · Theofilus	Aluredus filius regis anglie · p · 4 · · 5 · Adelbaldus filius	Iustinianus filius · 8 · · 19 · Petrus particiacus	Noma · copna · 19	Ramirus filius Veremundi · 821 · rex coronatus · 827 · Odonis filius cepit insulam balearum		Regnum nauarre	
· 844 · Iohannes mulier	· 843 · Sergius · 2 · · 846 · Leo · 4 · Eodem anno Benedictus · 4		C 209 · 840 · Lotarius filius · 16 ·	Pipinus lodouici rex aquitanie · Pipinus	Karolus filius · Karolus iunior magnus · Karolus magnus	Karolus caluus filius rex francie, postea imperator			· 26 · an · Michael filius · aue mortua · a · 13 ·		· 22 · Eordulfus filius	· 17 · Vrsus particiacus	Alfonsus filius · 837 ·	Veremundus · Nunius · Adefonsus · Froila · Ordonius rex · Hoc · 4 · ordinem regem inuaderet · Albefonsus qui cecauit ·	Enachos Rex	
	· 858 · Nicolaus · 5 · · 867 · Adrianus · 2 · · 872 · Iohannes · 8 ·	Ad basilium missit adrianus papa, sequens quod incomerat nicolaus et constitutus est cardinalis patriarca, in scisma sedatum fauente basilio iterum depositur et scisma renouatur, quod durauit usque ad lugdunense concilium sub leone et ibi Iohannis in cont depositus nituntur. Ordo eius in mare fuit capit · concilium · concilium	C 210 · 867 · Lodouicus · 2 · filius · 21 ·		Robertus dux forcius mancipio comes ab ingualis qui genuit Robertum comitem et Henricum · a · 10 ·				Basilius michaele cesaro		Hubertus filius hic carta securtate uenetorum secundo sule uniti sunt per ager ar multas auctores iacet et apenniam nec ear quam rape	· 24 · 0 · 23 · Petrus tradonicus in gulia gradi fecit scorsa certe et ruit et perfecti apportari sancti euchariste				854 · Garsias filius eachos mus	
			C 211 · 869 ·		Ricardus duo robertus filius · Rodulfus filius ricardi	Robertus filius rex petri reges francie										
	· 882 · Marinus · 2 · 883 · Adrianus · 3 · 888 Stefanus · 3 ·	Nota quod lodouicus balbus factus est comes filius eius fuit ab an · 13 ·	C 213 · Karolus balbus cum Karolo · 2 · · Karolus nepos fratris lodouico · 10 ·		Karolus simplex filius robertus armatus robertus comes dux francorum	Ebellus filius Karolus · 9 · 9			39 · Leo · Alexander filius · 1 · a · equatur cum fratre		· 883 · Garsias filius · 885 · Ordonius filius		comes bisaagie munio	Thoro · 9 · Vdalasqua · Tempore froyle nobiles de aduluit quod castella arcebere fecerunt nobiles eos cum ordiare argeriounio et insicum inuadere froile quos sibi in duos uidit eos ellegerunt munio munnii · Garsias filius	Cortes	
basilius	· 892 · Formosus · 896 · Bonifacius · 6 · Stefanus · 6 · · 897 · Romanus · 897 · Theodorus · 9 · · 900 · Iohannes · 9 ·	Electio formosi dum fuit in ecclesiam pro scandali · Imperatores in ytalia · Guido · Beregarius	C 214 · 893 · Arnulfus · 12 ·			Remigius			· 24 · Eduardus		· 20 · Vrsus paulus	Aluina	Froyla filius · 894 · · 895 · Aldefonsus filius ordonii · Ordo mus · Ranimirus · Semina	Ferdinandus consul filius comes hispanie fuit fratribus et lesce et trabula · orisfira		
	· 903 · Leo · 5 · · 906 · Xpoforus · · 907 · Sergius · 3 ·	Hii duo pugnauerunt pro regno ytalie tempore arnulfi.	C 215 · 903 · Lotarius filius ulum Karolo · 10 ·	Comites · Gello cum karolus simplex cum ordine moritur blesence · Theobaldus uenerus	Rodanor · Eldo cum karolus simplex pro sua filius eius nomina reg in secta eius stratus plusque eo cepere pugnauerunt						· 47 · Costantinus filius		Ordonius Ramirus filius Ordonii · 901 ·	Ranimirus filius ordonii · Acorata · Gelorria · Monacha	· 905 · Garsias filius regis remulo fue · Garsias filius Ferdinadi		
	· 910 · Anastasius · 3 · · 916 · Lando · e · ano · Iohannes · 10 ·		C 216 · 912 · Coradus · 1 · 18	Odoni Carolus · Theoaldus · oddo											Sancius fernandi	Conta garsia fuit rex cum Froyla	
· Iohannes	· 930 · Leo · 6 · · 931 · Stefanus · 7 · · 932 · Iohannes · 11 · Leo · 7 ·	· 915 · Beregarius · 2 ·	C 217 · 930 · Eterius · 9 · · 18 ·	Stefanus · Tebaldus comes uel ego gelone	Lodouicus filius karoli ut · 9 · · Sorores	Hugo magnus filius ducis francorum · 9 · Ayguido Oronse	Romanus	· 4 ·	Ethbesta · 16 ·	· 2 · Petrus candianus · 3 · Petrus badoarius · 17 · Petrus candianus	Gloria · Veremundus filius	· 920 · Ordonius filius per nepota tarasia · 925 · Sancius filius ramiri tarasia eras · 937 · Ranimirus filius	Vrraca · Tarasia	Celoitta	Sancius filius regis mayor cum cestit comes castelle et cum ipso · Froyla	

Sācii maioris R. nauar. successio.

Sācius dc̄s maior — Geloira filia sāc. sancij comitis castellanj.

Raimir⁹ fi. ex concubina p̄ R. aragon. — Garsias p̄ geir. — Fernādus.

beatrix ⁊ sāc⁹ — Sāci⁹ castelle ⁊ nauare. — .2. Sāc⁹ castelle ⁊ nauare. — .4. Aldefonso⁹ R. asturij ⁊ legion ⁊ c̄ īp̄ator. — .5. Garsias galicie p̄ſtatur. — .1. Vraca. — .3. Geloira.

Sāci⁹ reret⁹. — Fernād⁹ eq. p̄ſtatur. — berengaria ricardi R. āglie. — blanca .9. thobal di coite capacie. — Raim⁹ r⁹ ītaie. — .9. filia rodarica didaci. — habnex gemnāx ⁊ tbauix.

thobaldus q ui ult. mar ⁊ rodes fit nauar ⁊cu p̄tīe dn̄s. — filia rorius coīs p̄ncare. — .1. Garsias eq⁹ r nouar⁹ R. nauare. — .2. — postea ux. aluari rodrici.

Gulielm⁹ R. sicilie — Margarita — Sāc⁹ R. castelle — Blanca — cetnar⁹ — Sācia — per⁹ comes molnen.

Rog⁹ coēs — Gulielm⁹ 2⁹ — Aldefonsus — Almericus uxe coēs narbon eo q p̄r eius filius ormiside ad qua narbonē successio puenit.

R. āglie — duces normanoz — duces ue netoz. — R. nauare — Genealogia comitisse maroldis.

Edmūd⁹ fi. — Edrd⁹ fi. — Edmūd⁹ fi. — Edgard⁹ fi. — Enuard⁹ fi. — Eclr̄dus — Ricard⁹ ⁊

.18. per⁹ cabra n⁹ fi. — .20. perrus urslo. — .2. vital candian⁹. — .14. tbunni mo — .17. q. 6. perrus urslo — .15. octo fi⁹ — .4. per⁹ cetra n⁹ — .1. Vitā ursio lo p̄iacha. — oni⁹ ursi do. dic p⁹ cetr⁹ — .10. oni⁹ flabian⁹ — .23. oni⁹ 9 rarno.

eudumēdus — Enour⁹ — araldus.

Sigifridus. — azo. — Sigifridus. — Geraldus. — albert⁹ bararo. — abalerd epo fri. — Rodlfus mortuus an p̄re — Albertus ex filia coīs ta roenfi. — Genfred — Manidus heres oīu — beatrix.

R. p̄sarum.

224. p. 6. Saladin p̄m⁹ ex taromaie. — ibi. — vgla tonilfa — ibi. Abrale t. belcerth fi⁹.

Soldani tamala — Soldani egipti — Soldani nubie. — princeps p̄ politanj — R. ierl. 1099. Gotifrid⁹ .S. R.

Soliman⁹ ⁊ nepos — Adelechlfi p. corbogar fi⁹ — Ruffus fi⁹ belgerth. — Dirhathe nepos — Voldi⁹ — Sagus fi⁹ — Sauager⁹ daganus. — Sauager⁹ ir. — noradin⁹ — Graan⁹

Hic misit mitte belatoz q pegnos qui antiochia capta e qui fuisset a p̄sia ī uenerit cu mortuū cui fi. successe nolūt ar. p̄sisseb tardaret e nec potuerit iur chomas eorū q p̄fi cedo rito soldare tc georgiaī cū ill. ⁊ maoi arminai deres eos omnes ⁊ tota p̄sia expulerit. Illi uo ī turchiā insceūres illi soldai po⁹ aduert. Postea conusmim natuū ono Regnū succe res ī ul. tenuisu atu puerit elligeres e alaladi indo. Erat aut ī reprori is uiueres pecora pascentes q abbella cui postea ī repne super p̄perabat. Si tradentes reg. turchis eos pncip es omag. intrē ceshi ī quit regē potuerit ī p̄la nicie eduisse conso sup eufrat. p̄l o ⁊bellari R. fuge rūt q a ⁊sū a rabie ī n̄i insert eufrate ⁊ descend rūt usq palestinā. 231. p. 4.

Vltimo p̄sie cre tari dominar.

Ricard fi. rō coīs tolosanj. — Poc⁹ fi⁹ — Ricard fi⁹ — .1111. baldui⁹ fi — .1118. bladuin⁹ 2⁹ sāgui neus. — .1131. fulco coēs adeguēs — .1142. balduin⁹ fi⁹

R. scocie — Edward fi⁹ — adnat fi⁹. — Malcol. Margarita. R. — Doenald⁹ — Duncan fi⁹ bastard⁹ malcolini — Dd fr. ste ffani R. sepre. 9 magiū.

Robert⁹ guiscardi — Rotrue g iuscāoi. — p̄ncipes a thiochie — R. sicilie — boamūd p̄ceps ta rāti. — Rogeri⁹ 1⁹ R. — Gulielm⁹ fa rabac n̄ posst di cdi magn⁹ coitis normaie — Drog⁹ fr. — Vnfri fr. — buaf pipa rore geor — hād⁹ n⁹ pos. — Gulelm⁹ 1⁹ — Gulelm⁹ 2⁹ — Rob. ⁊ ala rus. — Mat. hen tris fr. 3⁹ — Stefan⁹ p̄s eius ro. p̄mi alor. — Matil dis q nupsit — hēnc sep ari fi patorie

.12. oni⁹ fi ei⁹ — .11. vital fale. — .5. Vital mi chael — .26. ordalafus faletro. — Gulelm⁹ R. mortuo p̄re p̄ gei to usque ru p̄re. — .12. oni⁹ mi chael. — .18. per⁹ polai — Gulelm⁹ 2⁹ — .7. oni⁹ ma uraceno — .8. vital mi chel ... — Fernād fi⁹

Rex castelle et legionum. | Una concubina alia concubina | Reges portugalie et galicie | Comites castelle | Aragonie | Reges francie | Origo modernorum regum francie | Antipape | Summi pontifices | Cardinales ecclesie romane | Imperatores grecorum | Series regularis imperatorum | Imperatores ytalie.

iudices | celoyra | Velasquita | ordonius rex | ramiri | ramirus | pelagius | elda | garsia | pelagius

·962· Vermudus filius regis ordonii habuit duas uxores et duas concubinas. ·17·

Gloria | ordonius infans | formulus

·979· aldefonsus filius ex geloira puer ·5· annorum ·27·

Alfonsus | pelagius | Sanctius | Semina

Geloyra filius comitis galitie comitisse matris nutrix ipsius aldefonsi.

Sancia | Fernandus filius Sanctii regis navare

·1006· Vermudus puer filius ·10· | Urraca

·1016· Fernandus sororius et filius Sancii maioris | Sancia

Comites castelle: Sancius Fernandi | Sancius Fernandi filius | Sancius comes castelle | ·1038·

Aragonie: Guido aretinus | hildebertus | Lanfrancus | petrus | Sigibertus | Ugo | Ricardus | Albertus | Bernardus | Petrus abelardus | Burgundio

Reges francie: aulf. i. comes navarre rex | Balduinus comes et filius Flandrie | Gaufridus | Lodouicus ·5· filius | Robertus filius hugonis | hugo flos universum coronatus | henricus filius | philippus filius | Lodouicus grossus ·30· | Lodouicus ·40·

Origo: hugo ex petro filius principis ... regnum

Antipape: Cadolus | Guibertus | albertus arnulfus theodoricus | Burdinus

Summi pontifices: Stefanus ·8· Marinus ·2· agapitus ·2· Johannes ·12· Benedictus ·5· leo ·8· Johannes ·13· Benedictus ·6· Donnus | bonifacius ·7· | ·976· Benedictus ·7· | Johannes ·14· ·984· Johannes ·15· ·996· Gregorius ·16· ·999· Johannes ·17· ·1000· Silvester ·2· | Johannes ·18· ·1004· Johannes ·19· ·1010· Sergius ·4· ·1024· Johannes ·20· | ·1034· Benedictus ·9· | ·1043· Silvester ·3· Gregorius ·6· ·1049· Clemens ·2· Damasus ·2· leo ·9· Victor ·2· | ·1058· Stefanus ·10· Benedictus ·10· ·1059· Nicolaus ·2· ·1061· Alexander ·2· ·1073· Gregorius ·7· ·1086· Victor ·3· ·1088· Urbanus ·2· | ·1100· Pascalis ·2· Gelasius ·2· ·1120· Calixtus ·2· ·1125· honorius ·2· | ·1130· Innocentius ·2· | ·1144· Celestinus ·2· ·1145· Eugenius ·3·

Cardinales: Cardinalis ... florentia | ... Gregorius | Hugo ...

Imperatores grecorum: basilius ... constantinus ... Johannes ... nicoforus ... otho | ·1· ·12· Constantinus filius basilii ·5· Romanus ... ·10· michael ·2· | Michael ... constantinus ... romanus Diogenes | Michael ... alexius ... nicoforus | ·40· Emanuel ·40· ...

Series regularis imperatorum: ·218· ·938· | Otho ·36· | ·219· ·974· | otho ·2· filius ·9· | ·220· ·983· | otho ·3· ·20· | ·221· ·1003· | henricus ·2· ·22· | ·222· ·1023· | Conradus ·15· | ·223· ·1025· | henricus ·3· | ·224· ·1090· | henricus ·4· ·50· | ·225· ·1047· | henricus ·5· ·11· | ·226· ·1148· | henricus ·5· ·30· | ·227· ·1138· | Conradus ·2· ·15·

Imperatores ytalie: lotarius ·2· ·11· ·4· beregarius alberti | Duces hungarorum | Geysa ... | Vugo ... | adreas bela | rex | Stefanus soror henrici | henricus mortuus ante premium | petrus ... alba ... petrus iterum | adreas | Salomon ... | ... cexa | ·30· laydalus ·18· kardamanus ... | ·19· bella | ·20· Geycha | ·11· Stefanus ...

hic misit ... regem petrum postea cum navigio ... apuliam ...

Sanctius filius ... in bello | Ramirus filius ... | Petrus filius | aldefonsus filius castelle ... | Sanctius | bra... | ... | Malfalda | fernandus | petrus ... | aldefonsus filius

Rex tartarorum.

.1202.
cing. f. rx.
c. 229. a.
p 6 ull
adp. 24.
octata.

Rex turquestem | **Rex achay.** | **Rex cumanye.** | **Rex persie et karuniy.**

Rex turquestem

Jochiz. p. fi. octoto.

Capar hic magis uia nat reg. et patorie et p. et oggarez m. 4 eqm p ugtoz gb gees pato. sepe et fesla e siuit se defendit.

Rex achay.

Guna pa et uyota

alago fi. gaday.

cobila. fr.

Tamor hic fec sau tare ier. maiore hec pes poss q. omis alu tartaroz pincipes sim ul ucti.

Rex cumanye.

boro. .2.

barcha fi.

Tectay. hic fecit ict ur sa ephe gegar. 6 mille qm puglo. et 13. meli ores eq sa beat q. alu q sten tn no sit eq boni et milites et a lii bella mo uet cu illis et psia al. 9 ugarie.

Vlbert nuc regnat uir bellicossus et sepe pet d p regnu fracie

Rex persie et karuniy.

Gaday. 3.

haalon

abaga fi.

rago damo fi.

argo fi. abaga.

Egaro fr. baydo gsa guiene.

Caçan?

Capellas. fr. hic post ogg gar. 4. e qm pug natoz oi usaz tn uaromu q fortuy res et bn munit. hic rotay et ca par sepe bella mo uent et li bet et au ferer onz sz no pos sut lz po tenores. qz asia oi uidit in a sia minore i qua moratur carpedas

Tribus aut uiis solu transir possut ad eos. pa e desurgtten et ibi defic pabulu aialibus pluribus diebus. 2a uia dr lerdebet et e p pe mar desata ubi st porte ferree p hac possz transir totay. 1. 6. mesibus am. tpe yeis eim rex abaga p media dieta fec fosata et fortilicia in loco uocato cita et locus il le e multus et mag tpe iemali sut et q da aues magtudinis fasianoz q pollu as hnt albas et sup gutatus de nigro uo cate sey serach hec manet ipo tempore yemali i planicie uocata mogan p q. illos transir oz ad transitu at multitudine ad uolat sup fosata et fortilicia et sic ho stiu pdut ad uetu. 3a uia e p mar ma ius q transir p mar abcha q e i georgia p hac nuq i gdi temptauert eo q regnu sit fris et getibus bn munitu.

Rex damasci.

Sala. Seaph.

vus fir saladim

Fer fedin fr. Saladom.

Nas. fi. seraph. fr.

Zohet prp of saladi m.

Sala fi sa fadim.

Rex egipti.

oagan salueger grez.

Als fi. saladim.

Sala fi. beqmil.

tuiste.

.1260.

bedegdar pore occi ur

.1277.

Sayth. fi. helphi.
Melor. fi.
legdogar.
Seraph fi bedege.
gerthboga.
lesan

Mamme th uasar dund fr sarapth ad huc regnat

Rex armenye.

.1195. leuon 2. rex

leuon fi.

auto dce fr. Johis.

leuon rex. puus.

Oyn fr ay tome.

leuon

Princeps anthiochie.

Rnds fi. pncipis anthiochei

Rupin fi. fris ei maioris.

Rex cipri.

.1192. Guido de lusignano.

.1197. almeric.

ugo fi.

henc fi. 10

hugo ber fo.

hugo fo.

Johe filius

herio fr. fo expulsus a fre postea restitutus

Rex ierusalem.

.1163. almaric fr.
.1173. batouyn lepros fr.
.1181. batouyn nepos.
.1186. Ysabela — cognato henric alma ric viri
Ysabela — Johes brene sis.

Maria.

.1225. ysabela — hugo russi fr. uii.

.1228. ay fis — hugo rodul fus.

hechc. fr.

.1257. hugo heres regni fi. he rici et pla rena fia bo amundi.

.1261. hugo dui si guano osangu neus.

.1277. karolus. 1. rex sicilie.

.1286. henc rex cipri.

amissa e achon

Duces uenetorum

.7. Gabastha nus ciani. hic tpe quo ca le palaci u ces he dificari.

.14. auri us. m astro pet.

.1194. .13. henric da dulo. pe neri grosi ceperut fieri.

.14. an. 6. petrus ciani

.3. Marin ma urceno.

.23. an. 4. Jacobus ten pulo.

.15. an. 6. Ranirius ce no.

.7. laurencius tepulo.

.4. an. 5. Jacobus contarino

.19. an. 6. Johe dadulo.

22 petrus gradenico.

.10. Marin. corzo
.15. Johes super zio.
.10. an. 10. francisci dandulo.

Doctores.

pet lobar dus

pet come stor.

hugo scp sit appara ru et dei nacionis.

papias uo cabuloz conpositor.

Joachi abb.

laurencius ricem fris reispanu. Gulielm antisiodore n. aço fec sumarum.

Acursius ei dus totu corp iuris glosauit.

Johe thoro mensis d sipulus

innocencius 4. Gofridus cat dinalis. Rex pmsis. bortolamus brixiensis hericus eps hostiensis. fr bonauentura fr thoma cie.

an. pape	Summi pontifices	lra regulans ti patrum	statu ecclesie 7 ciuilis	Imperatores grecorum	Rex francie		Rex Sicilie	Rex ungarie	Rex castelle	Rex legionis	Rex portugalie	Rex aragonum	Rex anglie	Rex scotie
.1153. .1154. .1159. .1182. .1186. .1187. .e. a.	anastasius. 4. adrianus. 4. alex. 3. lucius. 3. urbanus. 3. Gregorius. 8. clemens. 3.	C .228. .115. Fredericus primus. .37.	persecuto frederici contra alexandrum papam et victoria venetorum contra fredericum. c. 228. p .7.	.6. andronicus. .8. an. 6. ysacius.	phus. 3. 9.	regnũ karoli mag.	Gulielmus 2. hic postea fuit.	bella gessit que fecha et gregor. apostolico et patrone sui cenuerit hic malefactor persecutus est. emricus fi.	.1159. Sancius filius clipeus nobilium. .1160. aldefonsus filius primus	Fernandus filius aldefosi filius uxore.			.29. henricus post eos et superior henricus. .10. Ricardus filius comes pictauensis bellicosus et fortunatus contra sarracenos et terram sanctam.	Malcolmus nepos eius filia pie fecit bona gin. henrico
	.1192. Celestinus. .1197. Innocentius. 3.	C .229. .1190. henricus. 6. .18.		alexius fr. alexius puer filius ysacij. Marculfus. baldwinus comes fladrie .P. 5.			tancredus fatuus comes rogero ab eo mortuus fuit. .1194.	.1204. andreas rex potens uir ultra mare contra sarracenos legatum fecit egrar bo uen.		.1109. aldefonsus filius	Sancius filius		Johannes frater dicto yberniae.	
		C 220. .1208. otho. 4. 2		henricus dagob. fr.			filia regis rogerij qui nupsit henrico. 6. aug. fredericus filius postea imperator.						henricus filius 9. a. coronatur e. .1216.	Gulielmus fr.
	.1206. honorius 3. .1226. Gregorius. 9. .1242. celestinus. 4. .1247. Innocentius. 4.	C 231. .1218. Fredericus 2. .35.		petrus comes altisiodorensis soror henrici. .ibid. henricus filius petri nullus	lodowicus. S lodowicus. 9.			Helisabet. .1236. bela. hic rex cum ea in ungaria trifaria ... fuerunt ... ad maritimam fugit ... pene tota regina ... fredericus ... bello impetum ...	stefanus. Joa fina a. d. uenit.	.1214. henricus filius ...		petrus		alexius filius hic habuit filiam regis Johannis.
		C .232. .1245. lagrauius. 3		balduinus fr. Imperio riega ei. paliologus			Manfredus fr. Corradus frederici. Manfredus ...			.1217. fernandus nepos eius soror. hic dug. neptem frederici imperatoris ... Era 12. 81. anno 12. 41. a fna. Re. .26.				
	.1254. alex. 4. .1261. urbanus. 4. .1264. Clemens. 4. .1271. Gregorius. 10.	C 233. .1248. Ricardus. Gulielmus. .21.		phus filius accepit caterinam filiam karoli primi regis sicilie	phus. 3.		karolus .1.							
1275 1276 .e. a. .1277. .1280. .1281. .1287.	Innocentius 5. adrianus. 5. Johes. 21. nicolaus. 3. Martinus. 4. honorius. 4. nicolaus. 4.	C 234. .1273. Rodulfus. .19.		filius nupsit karolo sine terra	phus. 5.	karolus sine terra postea comes ualesie	karolus. 2. fr.	helisabet dona cantapol. q. maria +oo+ stefanus. laricla? imperfectus a curia magis. rigna fugie. andreas. uenetus						
1298	.1293. celestinus. 5. .e. a. bonifacius. 8. .1305. benedictus. 11.	C 235. .1292. adulfus. .7.		nupsit philo principi tarentino filio regis karoli 2. andronicus fr.				karolus						
	.1305. clemens. 5.	C .238. .1298. .albertus filius rodulfi. .10.											odoardus Robertus nepos eius filia	alexius filius hic habuit filiam henrici Re. Robertus nepos ...
	.1305. Johes. 22. benedictus. 12.	C .236. .1308. henricus. 7.		andronicus nepos eius filia genero	lodowicus 9. fr. phus. 3. fr. karolus. 4. fr. phus. 7. de ualesie	S lodowicus epsicopus tholosanus.	Robertus rex.	karolus rex ungarie. phe. Ben. Stefanus. Johes. petrus. Thomas cri. blanca. margarita. beatrix. leonor. beatrix nupsit marchioni estensi. +oo+						

Hic stefanus orthodoxus rex demum ante fluuium recha uenientes contra boemus austriacos ... bragensis et aliis potens ... repulit ciuitate lidois ... sibi subiecit et similiter dominum bulgarorum.

Clemens vi
Innocentius vi
Urbanus v
Gregorius xi
Urbanus vi
Bonifacius nonus
Innocentius septimus
Gregorius xii
Alexander v
Johannes vicesimus tercius
Martinus quintus
Eugenius quartus
Nicolaus quintus
Felix quintus
Calistus
Pius

R. tesalie

Comes montis ferrati.

Filius eius

Dominus 4a partis et dimidie imperii romani.

Henricus dandulo dux venetiarum.

Imperatores latini in constantinopoli.

Balduinus comes Fladrie.

Henricus dago frater.

Petrus comes altisiodorensis

Ydes soror.

Henricus filius.

Johannes comes brennensis.

Balduinus filius.

Principes achaye ut amoree

Dominus delaroça qui erat dux athene.

Soror imperatoris

Gifredus filius.

Filia despoti de lara.

Gulielmus filius.

Philipus primogenitus karoli primi R. sicilie.

Primogenita principis guilelmi.

Margarita alia filia.

Nobilis principissa.

Karolus 2 R. sicilie.

Filia.

Infans de maiorica.

Florentius frater comitis primogenita gulielmi comes anonye eiusdem uxor

Philipus de sabaudia.

Primogenita guilielmi frater

Olda

Philipus princeps taranti.

Frater ducis burgundie

Olda.

Dominus Johannes frater R. roberti.

Philipus princeps taranti.

Catherina filia philipi karoli primi R. sicilie.

Charinda. karolus filius fra.

Catarina

Philipus princeps taranti.

Duces atene.

Dominus delaroça qui capanie princeps erat

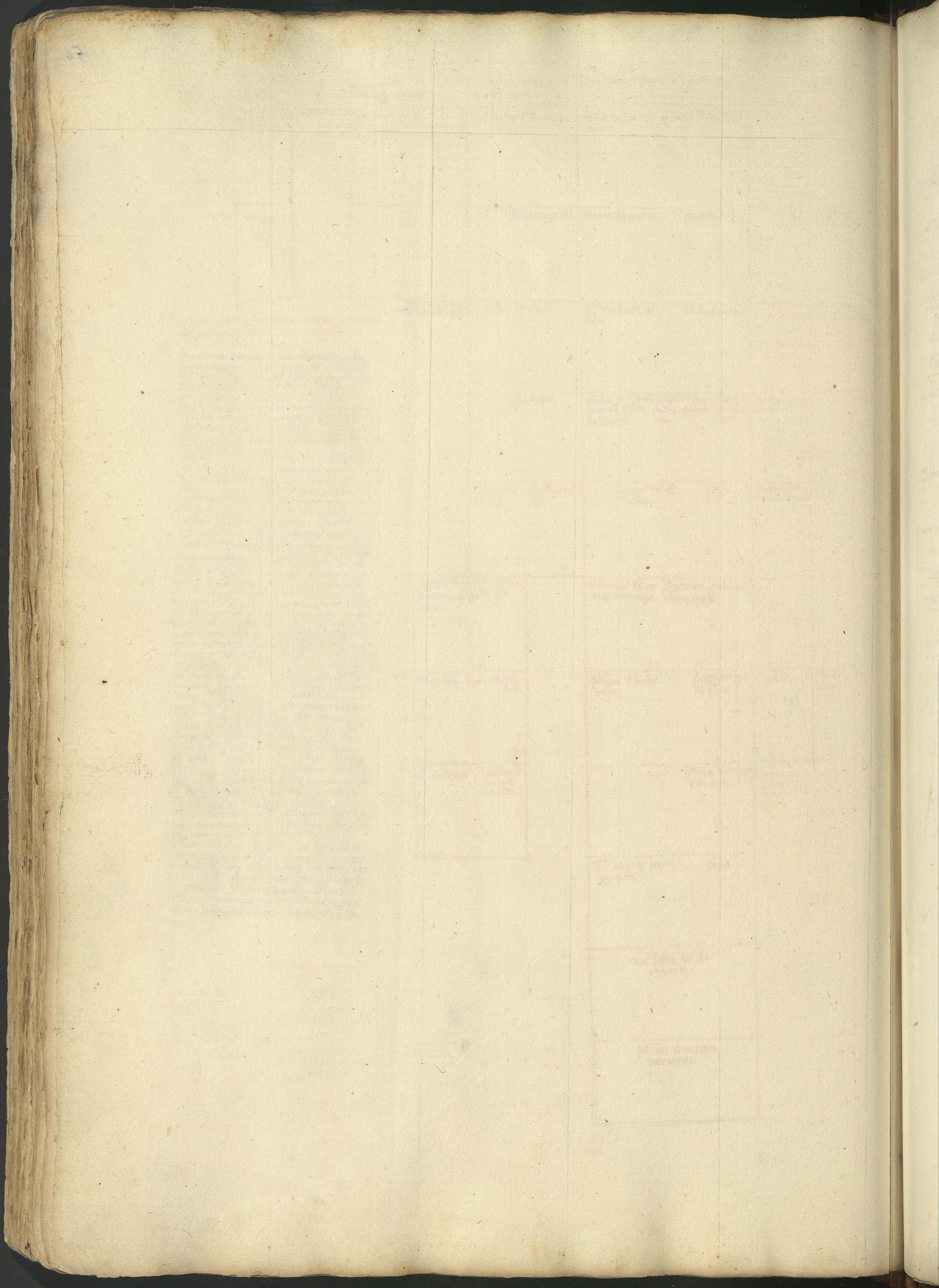
Gifredus filius

Gulielmus filius.

Guido de laroga.

Partitio Imperii Romanie postquam constantinopolis capta est per latinos. c. 22. 9. p. 4.

Medietas imperii obvenit baronibus. talis medietas duci sive comuni venetiarum. Et electo imperatori dux venetiarum partem suam sibi una. 4a parte imperii cum dimidia alia dimidia dedit pro camera sua. alii qui de parte sua similiter fecerunt. de parte autem baronibus retenta regnum thesalie datum est marchioni montis ferrationis successit filius. 229. p. 5. 7. p. 24. dominus dela roça qui campanie princeps erat datus est ducatus atene qui postea princeps acaye vocatus est hoc modo. Cepit enim cum campanie nobiles civitates achaye argos neappolim corinthum. et due prime obvenerunt domino delaroca et de corindo corinthi recipiebat annuatim. ypp. 400. Ceperunt et sicut est medietas data fuit uni de sancto adamaro et alia medietas domino domino delaroca. et princeps achaye sive amoree apelatus est qui ad dispensandum habuit dr. 800. ferida piguza. et. 300. retinuit pro camera sua. 500. dedit militibus qui eum pro ad suas expensa sequi tenebantur. Isto defuncto ei successit filius gifredus qui cepit coniugem sororem imperatoris constantinopolitani. et mortuus est sine herede. Isti successit frater eius galiemus qui accepit coniugem filiam despoti de larade qua habuit duas filias. primogenita nupsit philipo. primogenito karoli p. R. sicilie cum ac condicione quod si moreretur sine herede principatus obveniret regi. Casua accidit et obvenit principatus fratri dicti philipi karolo. 2o regi sicilie. Hic rogatus a comite atrabatensi cuius neptem tenebat relictam fratris sui philipi dedit coniugem floreno filio comitis anonye et princeps achaie factus est. De hiis tres filie nate sunt scilicet monnus maiori atque minori. media olda vivente matre nupsit domino guidoni delaroga duci atenarum. Sed mater eius de consilio pape bonifacii 3m duxit virum philipum desebaudia qui cum uxore venit ad posidendum principatum et postea redit cum uxore. Postea philipus princeps taranti cum magno stolo illuc iens pro principe receptus est. Et procedens in terra grecorum quatuor castra cepit et de mora presit despotarum arte et devastata terra redit in terram suam. Consequenter olda superior filia floreti predicti mortuo viro suo venit ne per li terre laboris et nupsit fratri duci burgundie. redies quod invenit principatum occupatum per infanten maiorum consanguinee sue. Quo superato et occiso deinde et marito olde mortuo tractatum est ut cubat. Jo. fratri R. roberti. Ex qua occasione ille princeps achaie vocatus est. Illuc quod accessit impedito vero predicto matrimonio inter predictum dominum Jo. et fratrem eius principe taranti occasione isti principatus turbatione suborta princeps taranti 2o princeps achaie vocatus est dominus vero Johannes dux duracii.

Incipit provinciale roma-ne curie.

Isti sunt prelati sub romano pontifice quorum sunt in alterius provincia.

Cardinales:
Hostieñ. et veletreñ. qui papam consecrant.
Portueñ. et sancte rufine.
Albaneñ. penestrinus.
Sabineñ. tusculanus.
Tibertin⁹. nunc civitas papalis.
In campania provincia.
Agnan⁹. signin⁹. de segna
Ferentinas. de ferentino.
Alatrin⁹. de alatro.
Verulan⁹. teracineñ.
Soranus. de sora.
Fundanus. de fundis.
Gaietanus. aquinas de aquin.
In abrutina et marciana provincia.
Furton. de furtona / tres taglune.
Eutronene. marcian⁹ quieti.
Rialueñ. de salona.
Reatin⁹. brutinus teacius.
Aprutinus. peneñ. quieti.
Aprutinus. civitas de tran.
In tuscia et patrimonio.
Nepessin⁹. nepe. sutrin⁹. sutri.
Civitateñ. civita castellana.
Ortan⁹. orte.
Balneo regensis. balneo rege.
Vbe vetan⁹. tuscan. q. toscanella.
Castreñ. de castro.
Suaneñ. de suana.
Clusin⁹. de clusi.
Perusin⁹. castellan⁹ civita de castello.
Aretinus. de reço. seneñ.
Groseran⁹. l. groseraneñ. de groseto.
Vulteran⁹. de vultera.
Lucan⁹. pistoneñ.
Florentin⁹. fesulan⁹. de fesulle.
Luneñ. de luna.
In ducatu. spoleti.
Asisinas. fulginas.
Micanus. miceinus.
Eugubin⁹. spoletanus.
Tudertin⁹. de tone.
Narneñ. interaneñ.
In marchia. anconitana.
Esculan⁹. cuman⁹. cameinus.
Esinus. l. esinas esi.
Senogaleñ. faueneñ. fam.
Pesaurieñ. pesaro.
Forosimfonieñ. fosambru.
Callen. de cagli.
Vrbinas et sancti leonis.
In romaniola.
Arimineñ. feretreñ. l. feretreñ.
Recanateñ. l. malcaneñ. de sanasan

In sicilia regni.

Parnomitana metrapol. habet hos sufraganeos.
Agrigentineñ. de gregeti.
Maçereñ. de maçara.

In regno.

Archiepiscopus monte regal. h.h.e.
Siracusanus. cathanieñ.
Messana metropolis. h.h.e.
Cefaluteñ. de cafalon.
Pateñ. de pacti.
Sancti marci. etc.
Militeñ. qui est domini pape de malta insula

In calabria.

Archiepiscopus regin⁹. rco. h.h.e.
Luteñ. cotroneñ. cotron.
Casaneñ. cathacenseñ.
Cathaçeneñ. ne catreñ.
Neustatus. guaceñ.
Troporeñ. turpia. boneñ.
Sqlaneñ. squilas.
Archiepiscopus cusetinus. h.h.e.
Maturaneñ. l. bisiman. marcorana
Archiepiscopus rosan⁹ nullus habet sufraganeum.
Risignaneñ. etc.
Archiepiscopus sancte severine. h.h.e.
Ebriaceñ. l. uibriatine ombriaco
Insula. l. stragulen. strogolo.
Genicastreñ. gemcastro
Gerenueñ. sancti leonis.

In apulia

Archiepiscopus cosan⁹. h.h.e.
Moraneñ. satrianeñ.
Montis viriden. laqueconeñ.
Sancti angeli de lobardis bisacieñ.
Archiepiscopus acheront⁹. h.h.e.
Perentineñ. grigaricieñ.
Venusine. coranum. agloneñ.

Archiepiscopus taretin⁹. h.h.e.
Motalenseñ. castellan. vel chastela nocenseñ.
Archiepiscopus. idrutin⁹. h.h.e.
~~Botantin. melficeñ. zuuanaceñ.~~
~~Ruben. salpeñ.~~
Castreñ. caliporanieñ.
Licieñ. ugentin.
Luceñ. l. lucadeñ.
Archiepiscopus bareñ. h.h.e.
Botantin. melficeñ. zuuanaceñ.
Rubene. salpenseñ. caneñ.
Bitaceñ. cousane. mouiyneñ.
Pdignian. cataine. lanceynu
Archiepiscopus. traneñ. h.h.e.
Vigilienseñ. andriene.
Archiepiscopus sipontin⁹. h.h.e.
Vestan. trouan. malfreñ.
Rapolenseñ. monopolitane

In terra laboris.

Archiepiscopus bneuetan⁹. h.h.e.
Torbesin. l. tellesineñ.
Sancte agathe alfienseñ. l. alifanum.
Montis marany. montis corviny.
Avelinum. vicanum arianeñ.
Bivan. l. baron. asculenseñ.
Nicorinum. dicitur saracnor.
Terbuleñ. vel tulieñ.
Dracon. l. draconarieñ.
Vulturaneñ. l. vulturieñ.
Alarinum. l. alarieñ.
Ferentinum. l. florentinum.
Civitateñ. trimdaneñ.
Lasineñ. frequentinum.
Teruentinum. bimeñ. l. bimineñ.
Vardieñ. l. gadieñ.
Teruentini
Archiepiscopus salernitan⁹. h.h.e.
Capuçagueñ. policastreñ.
Nuscanum. barneñ.
Acereñ. l. acarneñ.
Marchisesen. et auclese. etc.
Archiepiscopus malfitan⁹. h.h.e.
Capritaneñ. stalenseñ.
Minoreneñ. literanum.
Archiepiscopus surentinus. h.h.e.
Auersanum. etc.
Nolanum. puteolanum.
Cumanum.
Esçanum l. isulanum aceran.
Archiepiscopus capuan⁹. h.h.e.
Teaneñ. calueñ.
Calineñ. suesanum. venefianum.
Aquitaneñ. l. agran. etc.
Suesseñ. caraceñ.
Castanum.

In tuscia et corsica.

Archiepiscopus pisan⁹. h.h.e.
Masanenseñ. aiaceñ.
Alarieñ. sagon civitateñ.
Goacleñ.
Archiepiscopus ianueñ. h.h.e.
Robineñ. aprumaceñ. l. brumateñ.
Acciensis. l. asmaceñ. quieti.
Nubieñ in corsica.
Naulenseñ. albiganeñ.

In flamini

Archiepiscopus raveñas. h.h.e.
Adrien. clomacleñ. cerrueñ.
Forolivieñ. foropopuleñ. l. luneñ.
Cesanateñ. saranieñ. l. sasana tu sasana.
Faventin. ymdeñ. mutineñ.
Bononieñ. regium.
Parmeñ. bareneñ.

In lombardia

Archiepiscopus mediolan. h.h.e.
Pgameñ. brisineser. cremoneñ.
Laudenseñ. novarieñ. vrceleñ.
Iporegieñ. yria taurineñ.
Asteñ. aqueñ. albenseñ. tridoneñ.
Saoneñ. albiganeñ. uigintimilieñ.
Placentinum. etc. papieñ. etc.
Ferarieñ. etc.
Patriarcha aquilagieñ. h.h.e.
Mantuan. cumanum tridentinum.
Veroneñ. paduanum. vicentinum.
Truusinum. concordieñ.
Seneteñ. feltreñ. et belluneñ.
Coppollenseñ. parentinum tigestinum.
Comacleñ l. peteñ. depedena.
Iustinopolitanum. cavo distria
Emoneñ. civitatis nove.

In dalmacia super mari

Patriarcha gradeñ. h.h.e.
Castellanum civitas dicitur venecie.
Torselanum. equilinum. l. esulanum.
Capruleñ. clugieñ.
Civitatis nove. sub eodem in sclavonie.
Archiepiscopus radieñ. h.h.e.
Segneñ. ~~au~~ sarne
Negleñ. arbenseñ noveñ.
Archiepiscopus ragusinus. h.h.e.
Stagneñ. tres in cruçula.
Bosoneñ. bosena.
Tubumieñ b tres insula de marchana.
Catarieñ. catari.
Baseñ. de rasa. boresis quieti.
Biduan. de budua.
Archiepiscopus arivareñ. h.h.e.
Dulcineñ. suacineñ. suaço.
Dristaneñ. spalato.
Scodrieñ. scutaro.
Arbarieñ. arbaria.
Sardeñ. sarda sateñ moticha.
Poloteñ. palato minor.
Archiepiscopus strigon. h.h.e.
Acrieñ. l. agrien. de auguet
Nitrieñ. nitra. iracieñ. irace
Quinque ecclesiam. perth.
Vesprineñ. vesprim.

In ~~ponga~~

Archiepiscopus colocensis. h.h.e.
Çachabrieñ. çagrab l. isegeto.
Vltra siluan. herdel.
Varadienseñ. varar.
Cenadieñ. cenar.
Bosueñ. bosua.
Sirmieñ. berem.

In polonia

Archiepiscopus Gnesneñ. h.h.e.
Cracoviensis
Wratislaviensis
Cameneñ. cuavia.
Ploceñ. l. corvineñ. etc.
C ... eñ. l. gdonieñ gconya.
Poçanum. poçna.
Meçonieñ. l. ploceñ.
Poranieñ. l. vlatislavieñ.

In alemania.

Archiepiscopus colonieñ. h.h.e.
Leodineñ. de lurice. l. ludich.
Traiectenseñ. de utrech.
Monasterieñ. de moestac.
Mindeñ de minden.
Osnaburgeñ. l. osebugeñ. de osseburg.
Bardunceñ. de struct⁹
Archiepiscopus brmeñ. h.h.e.
Sdesiyereñ. non est sub colonieñ.
Raçebuigenseñ. çurim.
Labiceñ. lubice.
Vernieñ. l. michiliburgesez.
Archiepiscopus magrintin⁹. h.h.e.
Prageñ. praga in boemia.
Moraueñ. l. hoimoceñ. clomic.
Sureñ.
Herbipolieñ. l. wice burgeñ. rucebug.
Constancieñ. cureñ.
Cura argentine epirneñ spira.
Normatieñ. vormica.
Verdeneñ. uerda.
Ildesemen hyldeseim
Albestan. alberstad.
Pade burgen. padebon.
Sambergene. bamber etc.
Augustenseñ. auspurg. per alemaniam quartum. curue.

In liuonia.

Archiepiscopus rigeñ. h.h.e.
Osilieñ. oeseler.
Cormeñ. hcbomen.
Cimalieñ.
} fideles tenet.
In prusia sub eodem archiepiscopo uarmen.
Pomezarieñ. de insula sancte marie
Culmen.
Sambieñ.
| hos tenet cum ruthenis ritu grecorum.
Archiepiscopus magdaburgen in eadem burg. h.h.e.
Albergen. auclberg.
Brandaburgensis. brãgebrug.
Misuen. misue.
Mersebugen inseburg.
Citene l. nuburgeser. nue brug.
Archiepiscopus sarceburgeñ. h.h.e.
Pataueñ. passouue.
Ratisponeñ. regesbrug.
Frisioneñ. frinsigen.
Gurtone. brysien. brisin. l. bresenor.
Sequeñ.
Riemeñ.
Ladineñ.
| de novo creati.
Archiepiscopus treuerensis. h.h.e.
Metense. tulen. toril.
Virdun. virdum

In burgundia et sabaudia.

Archiepiscopus taretasieñ. h.h.e.
Sedun. augusten.
Archiepiscopus bisuntin⁹. h.h.e.
Basilien. basla.
Lausan. lausana.
Belicen. beley.

In provincia provincie.

Archiepiscopus ebredunensis eubro. h.h.e.
Digniene. digna. Niceñ. niça.
Grasseñ. grassa.
Glande tenseñ. clauenes.
Seneren. senes.
Vencien. vesa.
Archiepiscopus aquenseñ. h.h.e.
Apten. apta. Regen. rieç.
Foroiulieñ. de freius.

Napnten̄ gap.
Gistaricene. sesteron.
Archiep̄s arlatens. h.h.e.
Masilien̄ auinion̄.
Vasion̄. uarco.
Aurasiens. aurença.
Tricastinū. d'sant paul.
Carpetoracen̄. carpentas.
Caualicene. d'cauala.
Tollon̄. thollo.
Archi ep̄s. uien̄. h.h.e.
Valētin̄. ualensia; quīcti.
Dyene. dedia.
Vmariēs. maurriana.
Grationopolitan̄. grand.
Maurian̄. mauriana.
Gebene. geneua.

In frātia.

Archi ep̄s. lugd'. h.h.e.
Eduene. dautu.
Mastiscon̄. masco.
Zabilon̄. çalū.
Lingonien̄. lengres.
Archi ep̄s. senon̄. h.h.e.
Parisiens. carnoten̄ çartres.
Aurelian̄. orliēs.
Niuinens. niuers.
Antisiodornes. dausura.
Trecens. trois.
Meldens. meus.
Archi ep̄s. remis. h.h.e.
Suession̄. sesons.
Cathalanen̄. chaalos. p. Iohēs 22m.
Cameracens. cambrais.
Tornacēs. tornay.
Moruien̄. dim porat' dumac'.
Atrabacen̄. abbā. dī sancti bn̄dicti.
Ambian̄. amias.
Nouien̄. neo.
Siluaniten̄. saulhis.
Beluacen̄. beluais.
Laudun̄. dī narbon̄ nābona.

In normādia.

Archi ep̄s. rothomagēs. h.h.e.
Baiocēs. baios. dī sci bn̄dicti.
Abricēs. anchanches.
Ebroicen̄. eurois.
Sagien̄. abbe deseges.
Constancien̄. constansa.
Archi ep̄s. turenēs. h.h.e.
Ceroman̄. delsmās.
Incalicana britanya.
Andegrauen̄. angrers.
Brioçen̄ d'Brō brioth.
Macloiuen̄ descto malō. d'isula.
Olēs. doul.
Redonne. rnes.
Nanetene. nautes. In britania bī
Corisipiten̄. cornouaia. roiçāte.
Veneten̄. uenes.
Leonen̄. leon.
Terrēs l' tracterne. treguere.

In aqtanie ducatu.

Archi ep̄s biturīcēs. h.h.e.
Clar ançoten̄.
Ruthenēs. rodes ominaten̄.
Lemoycen̄. lemogi.
Mimaten̄. merde.
Albien̄. albis.
Couriçen̄. caore. aniucien̄ d. poi.
Vabrene. uabres.
Tutelene. toele. camp ithez 12.
Sancti Florē. flor.
Archi ep̄s burgalens. h.h.e.
Pictauien̄. piters.
Santon̄. sainectas.
Engolisinne. ēgoleisne.
Petragoricen̄. ēgoleisine.
Petragoricen̄. petragorg.

Agennīnē. agen.
Condonien̄. condon. olī abbe p Iohēm 22m fcū ep̄atus.
Maleacens. maladeis.
Lucione. luson.
Sarlatene. In uasconia
Archi ep̄s auxitan'. h.h.e.
Aquēsez. ayes.
Terascon̄. tarascon.
Letorēs. lertera.
Olorēs. doro.
Conuenaz. cumegene.
Coseran̄. coseran.
Bigormien̄. l' tariuene.
Conseranen̄. l'. oseren̄.
Vasatāse. oliz caton̄ tarba.
Baion̄. baiona.
Lascurēs. lescars.
Aduren̄. darra.

In cholocchia seu puīcia narbonēs

Archi ep̄s narbon̄. h.h.e.
Carcason̄. biten̄ broebrs.
Agathens. dagde.
Lodouēs. lodeua.
Magalone. magalona.
Neumasene. nemge.
Vticene. bgees.
Eluene. euna sci pōcij.
Thomeiaz. tomeiras.
Elcten̄. oliz. abbā. sci bn̄. p. Ioēs 22m.
Archi ep̄s. tholosanus. h.h.e.
Apamien̄ fuit. p. bonifaci. 8m.
Muntapidens. montis albany.
Sancti bn̄dicti oliz.
Riuen̄. lombarmen̄.
Sancti pauli. In aragonie 7 cathelonie rgno
Archi ep̄s teracon̄. h.h.e.
Barcinon̄. gerōden̄ gerona.
Ausone l' uçcene uic.
Vlleden̄. larida.
Vrgellen̄. durgel.
Valentine. ualensia.
Dertuslēs. tortosa.
Maioricēs. ex. rē rg m.
Archi ep̄s cesaragustēs. h.h.e. p Iohez 22m.
Osceñ. dosca.
Tirason̄. trasoā. Isti erāt sr a cone.
Papilon̄. papalona.
Calagirtan̄. l'. calcia.
Ren̄. Calogara.
Sce. m'. d' albatesina dalbareē.
Archi ep̄s toletan'. h.h.e.
Seguntīn̄. seguētino.
Exomen̄. l' ēxomēs osma.
Burgēs. qui ē dō pape burgos.
Palentine. palencia.
Segobiēs. segouia.
Conchēs. concha.
Cordubens. cordona.
Cartagine. d'cargene. ex.

In rg° castelle 7 legionū.

Archiep̄s conpostelan'. h.h.e.
Abulen̄. auyla.
Placētinū. plasencia.
Salamātine. salamatih.
Eborēs. euora.
Corien̄. corio.
Vlyxbon̄. lisbona.
Legion̄. ex. Et ē reg m de leora.
Oueten̄. ouiedho. ex.
Çamorñe. çamora.
Ciuitaten̄. ciudath.
Egitamen̄. laguarda.
Pacense. badaiōz.

In rg° portugalie.

Archi ep̄s bracarne. h.h.e.
Portagalens. 7 ē regnum portu gal.
Colubriēs. cōbria.

Visen̄. uisen. auriene orens.
Lamecene. lamego.
Tuden̄. tui. quīcti.
Lucen̄. lugo.
Astoricen̄. astorga.
Mindunien̄ l' ōdomen̄ onde nedho.
Archi ep̄s cantuarien̄ ut sibi he. h.h.e.
Geunne. gen.
Gaducene. l'. gaducen̄ galīç.
Siluene. silue.

In rgno āglie.

Archi ep̄s cantuarien̄. h.h.e.
Lōdonien̄. lōdres.
Rofene. l'. ronotestren̄. rocestra.
Cicestren̄. circestra.
Exomen̄. excestra.
Vitonīene. uicestra.
Batonien̄. quīcti.
Vellen̄ d'uellus edebache.
Sarisbirien̄ salusburi.
Vigornien̄ uincestr.
Crefonden̄. herfond.
Couētren̄. quīcti.
Lichifelen̄. l'. cestren̄ d' queta.
Tlichifed.
Lincon̄. linc.
Noruycen̄ norcuith.
Elien̄. hely.
Menien̄ laudauen̄.
Baugarne. baugor. In gualiē.
D' scto asaph. asaphen̄.
Archi ep̄s eboracen̄. h.h.e. york.
Dimeline.
Cardon̄ t carleolen̄.

In rgno dacie

Archi ep̄s luden̄ suecie pmas. h.h.e.
Roschilden̄ roschile.
Othonen̄. similr ī uulgari.
Ripen̄ ripe.
Ruallen̄. refle.
Vrbegen̄. umburg.
Arusien̄. arus.
Burglan̄. l'. burgalen̄. nēdel suso.

In rg° noirgie.

Archi ep̄s nidrosien̄. h.h.e.
Bargen̄.
Stauergen̄. l'. octauagen̄.
Amarnū. l'. amariplene.
Asloen̄. faren̄.
Orchadene.
Sodron̄. l'. īsulan̄. īsula ppe scocia.
Greualaden̄.
Faesen̄. l'. fnesen̄.
Scaloren̄. olesen̄.
Grauden̄. bellāden̄.

In rg° sruetie

Archi ep̄s upsalēs. h.h.e.
Scarene.
Lincopone. l' uestigocies.
Strabine. l' stregens.
Agurien̄ alcēs l' arosien̄.
Masione. aboen̄.

In scotia oēs s' exēpti

Sancti andree.
Glascuen̄. ergadien̄.
Candide case. caten̄.
Abordon̄ būchelden̄.
Būblan̄. bichinen̄.
Muren̄. l'. muran̄.
Rosen̄. l'. rosmachin̄.
Dearoga chel. l' risimorene.

In ibernya l' irlanda.

Archi ep̄s armachie. h.h.e.
Cōdamen̄.
Dūdegallen̄ l'. digrēs.
Lūdugin̄. l'. ellocoron̄.
Miden̄.
Couarene. l'. couerne.
Argaden̄.
Racobon̄. l'. egon̄.
Darcien̄. eluan̄.
Dōdaleel galas.
Lūdin̄. tubern̄.
Druuaria. drumorne.
Archi ep̄s dublin̄ diuelim. h.h.e.
Gōdelaten̄. l'. aglada baten̄.
Fernen̄.
Osoriens. canuth.
Leglin̄. glen. l'. lielinū.
Vldarne. l'. darene.
Archi ep̄s cassellen̄. cassellēs. h.h.e.
Laumen̄. l'. limurien̄.
Kerry. rosene.
Lismoren̄. l'. limiten̄.
Clanon̄. l'. cluan̄.
Corcoranne. l'. corcuseten̄.
Rosalut. l'. arferten̄.
Archi ep̄s tuamen̄. h.h.e.
Duacene. magio tē archiepī.
Enadoun̄. d' roscamon̄.
Dēcdamen̄.
Clōferten̄. l'. cumauferten̄.
Achaden̄.
Alacheden̄. l'. aladen̄.
Decelmūduah. elfinen̄.

In sardina tē rgin̄

Archi ep̄s callaritan'. h.h.e.
Sulcien̄. l' sulcitan̄.
Dolen̄. l'. dolien.
Suelen̄.
Archi ep̄s turritan'. h.h.e.
Sorne. l'. soranū.
Planacen̄. ampurien̄.
Cisclen̄. castren̄.
Orthan̄. rosanū.
Archi ep̄s alborn̄. h.h.e.
Vsalen̄.
Sctē iuste. treualbe.
Ciuitaten̄. ex.
Caltelū. l'. castellin̄.

Vltra mar mediteraneum.

Patriarcha ierlm. h.h.e.
Metropolos. thos ep̄os.
Ebron̄. lidene.
Ascalon̄. qui ē bethleē.
Archi ep̄s tirne. h.h.e.
Achon̄. sydonien̄.
Herien̄ peneen̄ l'. paneasen.
Archi ep̄s cesaree. h.h.e.
Sebasten̄. samaria.
Archi ep̄s naçarn'. h.h.e.
Tiberiaden̄.
Archi ep̄s patracen̄ nllz. h.e.
In patriarchatu antiochene sut .. 153.
Catredales. ecce.
Archi ep̄s. go abulēs.
Archi ep̄s. laodicene.
Archi ep̄s auteraden̄.
Archi ep̄s Tpolitan'.
Archi ep̄s biblien̄ zceti.
In armenia minori.
Archi ep̄s tarsens.

In rgno cipri.

Archi ep̄s nicosiēs. h.h.e.
Parnene.
Minonēse. l'. limosiēse. limiso.
Famagustane.
Archi ep̄s tarne nllz. h.e.
Archi ep̄s edesen'. nullū hr. e ultra eufraten.
Archi ep̄s aphācien̄. h.h.e.

Vallenien. l. margaten.
Archieps tulpen. l. eliopolin. n[illegible] h. e.
Archiepe chaissien. nllz. h. e.
Nota q in ecclesia yerosolimitana in palestina prima sedes erat cesarea. tie epus. 18.
Dorat t anpatri
Samma. l'arsur nicopol. tc.
2a galilea e in qua sicopolis. l. bethsam. traslata e in bethlee. In qua sunt epatus. 9.
Pelen. yp. tyberias
3a in arabia in qua epus. 28.
Jeropolis. tc.
Sub anthiochena ecc. sunt hij.
Cardic. yripol. q e baldach.
Cardic. q e psidie.
Sedes I. se. ordinacionis in qua prothodomais.
Sidon. sarepta biblum. aradoc.
Anterodos. tortosa tripolis beitus. 7.
2a sedes se ordinacionis tars sub qua sebastius tc. degbi nlli intellig.
3a sedes edesa in qua epatus. 10.
4a sedes. apamia. l. alboa in qua sunt epatus epiphania. tc.
5a sedes ierapol. l. balech. in ea epatus seuma tc.
6a sedes bosiri. l. buselech. in ea epatus seuma. tc.
7a sedes in armenia in qua sunt epatus alexadros. l. pua alexandria. tc.
8a in seleucia in qua sunt episopatus. diatesarra anthiochia pua. tc.
In siria damascus sub qua sede abli laudicia. tc.
Archieps tuacen. primas e tocius bulgarie. et archieps. et archis uelesbudien. nllos hnt sufraganeos
Archiepe psalien. h. h. e.
Scopien. pirien.
Tudim. bonicien. bimabem.

In romania.

Constantinopolitana ecc. h. h. e.
Lapsaren.
Lidin. stillaria.
Archiepe in haracen. h. h. e.
Maromen.
Archiepe mesopolitan. h. h. e.
Sanciene.
Archiepe phylipen. h. h. e.
Xpopolitan. ogmen.
Cripsolitane.
Archiepe sereten. nllz. h. e.
Archiepe thesalonicen. h. h. e.
Cirne nenese.
Archiepe neopatren. h. h. e.
Carotomi. castriens.
Archiepus lauscen. h. h. e.
Duten. aluuren.
Cardicene nacoricen.
Sydon dunicens.
Archiepe athenes. h. h. e.
Trpoopilen. damaliene
Salonen. nigropotene
Abolene. reonene.
Magarne. eugumes.
Archiepe corinthies. h. h. e.
Arbine.
Archiepe patren. h. h. e.
Clonene. metonene.
Coruen. andriulene.
Archi corsiens. duracen.
Cdocen. q dr rodo nllz. h. e.
Capitles spales loco salutacionis.
Illust. grorum gras in pmi p quam.

optineat gras in futuro.
Regi et pplo tartarorum uia agnoscer ueritatis.
Illust. ctilamano in bulgaria.
In panti deum diligere et timere.
Dilecto in xpo fratri patriarche grecorum spus gre salutaris.
E fibi d ordini minorum Intrus.
saracenorum / paganorum / grecorum / bulgarorum / cumanorum / ethiopum / syrorum / yberorum / alanorum / gagariorum gothorum / ruthenorum. iacobinorum / nubianorum / nestenorum. georganorum / armenorum. idorum / mesolicorum. aliorum. q in fidelium nacionum / oriente seu a[illegible] quarumcumq ptum. psiasentibus.

De patronibus [illegible] principibus.

De imperator romano ipe dnatur oibus regionibus. dicitur sic dr. in pn. eod' omia q uidimus nra st.
hic p officiales in pu ellig. c.
Deinde examinatur et confirma tur. electo p summu pontifice puis tn fidelitatis pstito iuramento scdicitur iurando in constitucionibus declaratur.
Coronatur. at p° corona ferea aquis colon. dyoc. 2° argentea. modoitie. 3° aurea in urbe in ecce sci petri p summu pontificem.
Et post coronaciones ascendit locu eius nonores tocius orbis. quis uocatus + nros mars tuc uduedo se et manu in dicando aut omia quidem nra st et admandata nra uenunt p u nullum mulru hodie tn aliq regioes sunt excepte. et in nullo sibi subiecte.

Visitat romana curiam.

Singli. tho. ugari galici.
biennis puiciales. siculi
Triennis. agli / yspanij
Quadrienijs ultra marini
Singulis. a. apuli italici

De imperator constantinopolitano.

Hic no ellectoe. sz successioe constitutus et tm aurea corona p priarcha constantinopolitanum in illa ecca coronatur sic ceti reges.

De regibus coronandis et no.

Quida sunt reges banorum coronandi quida no. sz quis coro conandi sunt debet in ungi et illi puilegiu hnt ab antiquo
Rex ierusale coronatur et in ungit
Rex francie sitr.
Rex sicilie sitr.
Rex castelle
Rex anglie
Rex legionis
Rex portugal.
Rex aragonie
Rex polonie
Rex nauar.
Rex danorum.
Rex boemie.
Rex ungarie.
Rex armenie
Rex sinue socie.
Rex sardinie.
Rex cipri.
Rex armenie.
Rex cemarie
Rex minian.
Rex ulconie.
Rex toleo.
Rex maiorie
Rex colene

Non

Explicit puinciale romane curie.

Prima tabula sup eua tocius anni.		2a feria.	C. 124. p. 6.
Prima dnica d aduentu.		3a fer	C. 118. p. 13.
Prima domica.	C. 125. p. 14.	4a fer	C. 199. p. 3.
Domica 2a	C. 105. p. 2	5a fer	C. 118. p. 17.
Domica 3a	C. 88. p. 12.	Sabbo	C. 96. p. 25.
4a feria	C. 75. p. 2.	Dom post penteco.	C. 96. p. 25.
6a feria	C. 76. p. 1	Dom. 2a	C. 118. p. 23.
Sabato.	C. 88. p. 1.	Dom 3a	C. 116. p. 3
Domica 4a	C. 88. p. 1.	Dom 5a	C. 96. p. 1.
Dom. I. octaz. nnis	C. 82. p. 6.	Dom. 6a	C. 113. p. 1.
Domica I. p. epiaz.	C. 86. p. 5.	Dom 7a	C. 96. p. 30.
Domica 2.	C. 92. p. 1.	Dom 8a	C. 118. p. 18.
Domica 3.	C. 97. p. 1.	Dom 9a	C. 123. p. 2.
Domica 4.	C. 100. p. 1.	Dom. 10a	C. 123. p. 5.
Domica 5a	C. 105. p. 12.	Dom. 11a	C. 111. p. 1.
Dom. 70e.	C. 118. p. 19.	Dom. 12a	C. 125. p. 7.
Domica 60e	C. 105. p. 11.	Dom. 12a	C. 122. p. 1.
Domica 50e	C. 122. p. 3. 4. 7.	Dom. 14a	C. 96. p. 24.
4a feria cinerorum	C. 96. p. 21.	Dom. 15a	C. 98. p. 1.
5a fe.	C. 97. p. 2.	Dom 16a	C. 118. p. 20.
Sabato.	C. 109. p. 1.	Dom 17a	C. 125. p. 7.
Dom. I. 40	C. 90. p. 1	4a fer	C. 114. p. 5.
2a feria.	C. 125. p. 17.	6a fer	C. 92. p. 2.
3a fer.	C. 123. p. 3.	Sabbo	C. 117. p. 3
4a fer.	C. 102. p. 1.	Dom 18a	C. 101. p. 1.
5a fer.	C. 110. p. 1.	Dom 19a	C. 125. p. 4. C 101
6a fer.	C. 112. p. 1.	Dom. 20a	C. 103. p. 2.
Sabbo.	C. 114. p. 4.	Dom 21a	C. 115. p. 9.
Dom. 2a.	C. 114. p. 4.	Dom 22a	C. 125. p. 9.
2a fer.	C. 128. p. 5.	Dom 23a	C. 102. p. 5
3a fer.	C. 125. p. 21.	Dom 24a.	C. 125. p. 14.
4a fer.	C. 112. p. 3	Euangelia in festis.	
5a fer.	C. 118. p. 7	Vigilia natiuitatis.	C. 78. p. 1.
6a fer.	C. 125. p. 3	Natiuitas dni. in I. missa.	C. 78. p. 3.
Sabbo.	C. 125. p. 6	In 2a	C. 79. p. 1
Dom. 3.	C. 103. p. 2.	In 3a	C. 74. p. 1.
2a feria	C. 106. p. 2	7. 78. p. 5. residuu.	
3a f.	C. 115. p. 7.	Stefanus.	C. 125. p. 12.
4a f.	C. 109. p. 5.	Johes euan.	C. 137. p. 9
5a f	C. 97. p. 4.	Innocentes	C. 84. p. 1.
6a f.	C. 102. p. 1.	Tomas. 40.	C. 104. p. 3.
Sabbo.	C. 124. p. 1.	Circuncisio.	C. 80. p. 1.
Dom. 4	C. 108. p. 3.	Vigilia epiphanie	C. 86. p. 2.
2a feria	C. 123. p. 3.	Epiphania	C. 81. p. 1.
3a f.	C. 118. p. 1.	Octa epiphanie	C. 91. p. 1
4a f.	C. 118. p. 11.	Vigilia sci andree	C. 91. p. 2
5a f.	C. 98. p. 1.	S Andreas	C. 92. p. 4
6a fe.	C. 119. p. 2.	Thomas	C. 137. p. 6.
Sabbo	C. 118. p. 3.	Conuersio pauli.	C. p.
Dom. 5.	C. 118. p. 8.	Purificatio	C. 82. p. 1
2a feria	C. 125. p. 9.	Chatedra petri	C. 114. p. 2.
3a f.	C. 118. p. 1.	Mathias.	C. p.
4a f.	C. 118. p. 24.	Inuencio crucis.	C. 123. p. 6.
5a fe.	C. 112. p. 8.	Antonius.	C. p.
6a feria	C. 102. p. 4.	Vigilia Jo. bapte	C. p.
Sabbo.	C. 122. p. 7.	Natiuitas eius	C. 77. p. 1.
Dom in passione	C. 123. p. 1.	Vigilia aptorum petri et pauli.	C. p.
2a feria	C. 122. p. 7.	Petrus aptus	C. p.
3a f.	C. 117. p. 1.	Comm. pauli	C. p.
4a f.	C. p.	Octa petri et pauli.	C. p.
5a f.	C. 127. p. 1.	7. fratres	C. p.
6a f.	C. p.	Maria magdalena	C. 105. p. 1.
Sabbo.	C. p.	Apollinaris	C. p.
Dom in ramis	C. 137. p. 1.	Jacobus	C. p.
2a feria	C. 137. p. 5.	Cyriaci. la. et smagd.	C. p.
3a f	C. 137. p. 6.	Vigilia sci laurencij.	C. p.
4a f	C. 137. p. 8.	Laurencius.	C. p.
5a f	C. 137. p. 3.	Vigilia asumpcionis	C. p.
6a f	C. 137. p. 10.	Asumpcio	C. 105. p. 1.
Sabbo.	C. 137. p. 2.	Decollacio Jo. bapte	C. 107. p. 1.
Domica I. p. trinitatis.	C. 137. p. 6.	Natiuitas dne	C. p.
Domica 2a	C. 118. p. 15.	Exaltacio crucis	C. 124. p. 2.
Dom. 3a	C. 127. p. 19.	Vigilia mathei	C. p.
Dom. 4a	C. 127. p. 20.	Matheus	C. p.
Dom. 5a	C. 127. p. 21.	Michael	C. 115. p. 2.
In letanijs	C. 96. p. 27	Franciscus	C. p.
In uigilia asc[e]nsionis	C. 127. p. 24.	Vigilia omnium sctorum	C. p.
Dom. I. octaue eiusde	C. 127. p. 16.	Passio dni nri. I. 6.	C. 127. p. 1.
Dom. I. penecoste.	C. 127. p. 10	Festu omnium sctorum.	C. p. 1.
6a feria.	C. 96. p. 7.	Inuencio aptl.	C. 127. p. 16.

4ª tabula d' doctoribus z scriptoribus

5ª tabula d' ceteris viris z in biblia. apdcis.

6ª tabula de erroribus et heresis.

7ª tabula de mirabilibus circa paganos.

8ª tabula de sompnis mirabilibus

9ª tabula de re-
gnis.

10ª tabula de fundatoribus religionum

11. tabula de lo-
cis.

Infra tabula de diis.

X. X^us^ huit sp̄z nō ad
miāz t^r. C. 92 p5.
De eo plā grūt C. 92 p5.
X^us^ dīc ego suz C. 118 p5.
X^us^ Rcusus fuit o^r C. 127. p5.
X^us^. 8. Xba. dix^t ī cruce. C. 134. p2.
D' morte, ō glz eī^a sin
gularē modum huīt. C. 135 p2.
Ī ncrucifixo. 12 osidera
ciones hr̄e debemus. C. 135 p4.
X^o^ ē hostiā C. 97 p15.
X^us^ hr̄ opr̄e plā. C. 127 p24.
X^us^ V.
A scendit.
A gnus.
caro.
A scēdit.
C ircūciditur
C larificauit
C ōgregati
C rucifixio
C urat.
D iligit.
E go sū.
E xaltacio.
E xijt.
F acies.
F leuit.
F ructus.
G rā.
H ostiā
M anus
M ediā
M itra
O pa
P arat.
P ater
P go
Q uerēdus
R egnū
R esurrecō
S anguis
S apia.
S edet
S equi
S pūs scūs.
V eniet.

14^a^. tabula d'uarijs materijs.

.1. Jn abel et cay due co
ceperūt ag^9. C 3 p2.
et ubi ec^a.
.1. Abstinēcia dei miāz p
merer exm nob. C. 47 p6.
et dz ee discrepta ḡ are
abstinēcia uicā. carnis
non carnem extinguit
exm ac. C. 76 p4.
.1. Abusiōes mtre cipri. C 164 p6.
.1. Q ui sine accusatiōe re
linquit sin̄ iuria legit
absoluit. B. exm C. 124. p1.
.1. De ade et eue formacio
ne honoe. d'i statu temp
tation lapsu sepultura et
reuelation ī carnaciōe
Xbi C. 3 p1.
Itē C. 4 p1.
.2. Et ī uenio adam factum
bestialē. C 78 p6.
et quō oīa erant ei sub
iecta. ex^o. C. 131 p8. 10
.1. Et duo huit pcepta et duo
priuilegia C. 3. p1.
A discendū condīe exm
salomonis. C. 47 p5.
.1. Adusitates plusqz psptita
tes indicāt d' hoie oraci^9. C. 72 p6.
.2. Adusitatib et psptitatib tamquā
medicis dulcib et amaris deus no

sanat boeci^9 de. 9
so. l. 4. C. 183 p5.
.3. Aduersitates sub
stinenpe dulcia.
Xba bildbire. C. 224 p19.
.4. Adusitatib xpē
aflethas. exercitat.
plebē fouer mira
bilib. ero^9 C 100. p1.
.5. Adusitates ō pro
mitit pp nrāz salu
tem ac. exm C. 101 p2.
.6. Adusitates s. caie
accāt. bed^9 C 101 p
.7. Adusitates exope
ret boni ac mali.
.a. 2° sinclerice. C. 176 p4.
.1. V studens ūtue. C. p8.
.1. A blatū ū ela. C. p21.
.1. A bsencia ū scī. C. p21.
.1. A bsoluē ū accusa^o. C. p.
.1. A cceptus ū prīci. C. p14.
.1. A ccusacio ū cōtēpla
cio spūalis ūt 4.
.13. uita. 5. 6. 9.
.1. A doracio quid ē et
ē dx^e C. 90. p6.
.1. A dula^o nō queit
amicis qz hoc ē
fallē tul' de amic^a. l. C. 71 p11.
.2. A dula^os uitar^e diffi
cile ē pp eā nea
micū faciam^9 n^r
secrētū apiam^9 se
n^r d. 4. b. g. h. C. 144 p4.
.3. A dulari non d'be
mus magijs ex^o
dyog C. 54 p5.
.4. Nec adulacioēs re
cipe ex^o tibery. C. 87 p1.
.1. A dmiratō ū stupor ē.
.1. A dmiter. ū tempta
cio. aduētus ō pc
b petebatur t. C. 90. p.
.1. A duocātis pro
paupere laus exm
dei nostri. C. 90 p.
.2. c ad uocatos ī uerob. c. 92 p2.
.1. A gn^o dei qr t can
tatur. ac. 2°. c. 91. p1.
7. C. 44. p.
V bi ut C. 46. p.
.1. A gri cultur^e laus
tu de officijs C. 71. p11.
.1. A leax ludi ī uetō. C. 16. p32.
.2. c aleatores cypri C. 164. p8.
.3. D'alea asz C. 54 p7.
.1. A ltaī nō dz fuȳr
cui ī sōpno illusū ē. C. 227 p11.
.2. Jn altaīs sacro qd
ē sig^m quō uitas quō
uel qz C. 127 p9
et ū sacrmētū ū
ōsecratō ē C. 201 p9.
.1. A mbicio ē sedicio
nis occō exm diuitis
cartagine. C. 55 p2.
et manases. C. 56 p1.
.2. Nō ambiēs digni
tatē dignior ē plu
tarcus. C. 150 p4.
ū duo. s. honor.
.1. A mē qd sit C. 96 p1.
.1. A micicia. asz C. 54 p7.
.2. A micicia ī cetis
rbz p̄stacior et qi quy
tulis. C 145 p5.
.3. Et ē res singulaīs
talis de amicicia. a. C. 71 p11
.4. Decābilis qz res sas

fac̄ claiores adūsas
mag tolerabiles. b. C. 71. p11.
.5. et non facit ragar̄
nec exaudire pro
re turpi. C. 71 p11.
.6. Amicicie ḡmin^9
placēt ut solue de n̄
prende tat. 1. de off. C 144 p4.
Sitte tat d'amici^a e C 51. p2.
.8. P amicicia az^m qz
nil amat solitariū
archita et tul'. ze. C. 54 p6.
.9. Amicicia et sapue
ō lictērans ē utīl.
ex^m artaers et esdre. C 52. p2.
.10. Amici^a sit lōga et
orō breuis cū cuc
to. soc^s C 52 p4.
(11) Amicicie p̄n^m bn̄
loqui eō maledicē
rō. C 52 p4.
(12) Verā ī amici^a sic uy
nū uet^9 placēt et nō
cito diligam^9 nz ī di
gnos. tal' de amici^a
ff. C 71 p2.
(13) Amicicie fidlis my
rabile ex^m et dig^a re
munera^o ī oil' pic
tagore. C. 49 p7.
(14. Amicicia uā facille
dimitit iniurias exm
pisti C 98 p10.
(15. Amic^9 quid ē eius
boīs ōdicionib s
uus. ph. C. 151. p1.
(16. Cū amico tractā
da sut oīa ymo nl'
pt celari. ac. 2°. C. 127 p16.
E x^m ionate. C. 30 p5.
(17 Amici ui pauci for
tune multi. ouid^9. C. 62. p6.
(18. Amici quatr mo
nēdi et obiurgandi.
tul'. d'amic. cū. h. C. 71 p11.
(19. Amici cōrectioz nō
audiēs nō ē sana
bilis. i. C. 71 p11.
(20 Circa amicū plurīs
comitūtur errores.
sen^r ep. 3. C 144 p4
(21. P amico multa fa
cimus mag hoēste
qz pro uobis. tu. d
amicicia. d. C. 71 p11.
(22 Jnt^r duos amicos
molestus ē iudica
re qz īt^r inimycos
bias. C. 47 p5.
(23. Amicus fiet^9 mag
timēdus ē qz inj
micus. ibide. C 47 p5.
Herodis. ex^m C. 81 p1.
(24. Amicos pmotos
uisitare debemus
ex^o. zorobabel. t C. 50 p4.
V irgis C. 66 p1.
(25. Cogitandum ē ami
cus pot fieri inimy
cus. bias. C. 47 p2
(26. Amicus in esse
cepi hoc pfeci ecta
ton. C. 69. p4.
(27. Sic^t homo dilligē
se pp se ita et amy
cū pp eū tullius d'
amici^a. g. C. 61 p11.
(28. Jnamicie pessi
ma pestis adula
tio. i. C 61 p11.

(29. Amici aīus sinegli
gitur marcesit ut
roxa si durnijs rur
marcesit ut liliū
simacus. C. 83 p5.
(30 Amicis utitur qī
floribus qui pro
nouo antiquuz r
linquid. sydony^9. C. 84 p3.
(31. Amici defuncti me
moria utrum sit
decāl'. ac pro et g. C. 127 p3.
(32. Amici amissi ō
solatio. sen^r de. ī
for. p. C. 144 p4.
.1. Amor naturalis
sopitus. exm zo
nim. C. 64 p6.
.2. Amor m^r se ma
nifestat stacius. C. 64 p22.
E x^m anthiochi. C. 60. p5.
.3. Amor. oīa uīc^t. V. C. 62 p5.
.4. Amor solicitat. o
uidi^9 C. 62 p6.
.5. Amor et maiestas
nō bn̄ ōuīt ouj^9 C. 62 p6.
.6. Amor aīum r
gat qui reg^r celū
bo^9. et. d^9. ō solacio
ne. h. C. 183 p5.
.7. Amor dei mag sē
tiri qz dici pot basi
li^9 C. 184 p3.
.8. Amor. ī. as. supat
dolorē. b. C. 189 p3.
.9. ōr^a amorē ōcu^r tu
l' d'cūticia. a. C. 71 p11.
et cpspi et q uiciū
bestiale. C 181. p5.
.10. Amar̄ nobilioā
melius ē qz cogno
scer uilioā exm. C 127 p13.
V bi adulato ō^r tas
.1. Ancilla ū aīa C. 2 p4.
.1. Angloz multitu
do celestis milicia
et ordinat^r ad nrāz
custodiā. C. 79 p3.
.2. Angli ad custodiā
nram datur exm
viri. C. 169 p27.
Ac. 2°. ibi C. 115 p3.
.3. De effectib eoz C 115 p3
ōt nos.
et quō de nrā ōuīsi
one gaudent et de
dāpnatione nō
tristātur. C. 115 p3.
.4. D'angeloz ordiny
b et ierarchijs no
mīb et multis a
lijs. C. 125 p17.
.5. Vtrum. 9. ordinj
b angloz doat d'
cimus aliquoz
hoīz. C. 115 p6.
.6. Angli atn apar
rēt in sopnis a^9 ī
vigilia et qr. C. 78 p1.
.7. Angls bon^9 ofor
tat timētē mal^9
timorē ōminuat. C. 79 p2
.8. Angli mouebū
tur in iudicio C. 125 p14.
V bi eucaristia. s. hō
.11. poi^or. 4. scī. 23.
solitarius. 14. tem
ptatō. Xgo. m^a. 3. 8.
.15. xpē. 201.
.1. Amynta. asz. C. 54 p7.

1. Luciferi excellencia
g. C. 90. p. 1.
V[bi] opus. 183.
1. Ludi honesti utrique hominibus
conferunt. Sen. ep. 78. C. 144. p. 4.
2. Ludus contra gladiatorum
C. 177. p. 27.
3. contra ludum alearum. C. p.
4. In ludo primo iuda
sunt iuramenta exemplum
philipi C. 228. p. 7.
5. De ludo alexandri C. 54. p. 7.
V[bi] beneficio. 6. tibia.
1. Luna quid est et de
eius operationibus secundum
philosophum C. 151. p. 3.
2. Lunaticus vexatur
a demone. rab. est
07. p. 1. 7. C. 114. p. 6.
Exemplum C. 227. p. 11.
1. Luxuria est gravius
ad superandum exemplum
Va 4. Liberalitas quid V a-
excogitatur a dando
exemplum eschi. C. 54. p. 8.
Paulini C. p.
3. De liberalitate alexandri C. 54. p. 7.
1. Libertas et potestas
vivendi ut vel tul
a paradoxis a. C. 71. p. 2.
2. Ad libertatem provo
candi exemplum cip. C. 48. p. 2.
V[bi] italia sapiens
z sine 7
1. Liber in lecto
1. Libido et eadem sum-
me minimus q
iuvenalis C. 144. p. 9.
V[bi] senectus. 9.
studens. 7.
1. Liberum arbitrium deus
dedit homini ut sine
peccato vivens filius
fit deo servus. C. 72. p. 6.
cat. Liberi cat.
dominus non possum veni-
re C. 118. p. 23.
2. Delicie quando
reptati fuerint in
venes. C. 164. p. 8.
Crisanctus. C. 168. p. 3.
benedictus. C. 185. p. 2.
apelles C. 174. p. 12.
Iosaphat C. 174. p. 49.
Io. C. 175. p. 7.
Pacomius C. 176. p. 29.
helias
Evagrius C. 176. p. 31.
V[bi] tiranus.

M.

1. Macula in veniale
1. magister debet sedere
ag. C. 93. p. 3.
V[bi] dissimilis p
totum.
1. Magicam artem zoro-
astres invenit. C. 10. p. 1.
Post eum dominatur C. 50. p. 5.
7 in mapa. C. 1. p. 6.
7 magorum magna
C. 1. p. 6.
1. Magnanimitas
alexandri C. 54. p. 7.
2. Magnanimus
contempnit ma-
gna. Sen. ep. 39. a. C. 144. p. 4.
3. Magnus in adula-
cio coitas cautela c
4. 7 magnanimitas p.

9. V[bi] ad. 43. opus 2.
116.
1. Mathematichalia
gri. invenerunt ab e-
gipcijs. C. 54. p. 6.
7 egipcij abhabra-
am C. 11. p. 4.
1. Malum quid est basilius C. 74. p. 21.
Item C. 96. p. 20.
7 est quadruplex
malum. ibi.
2. malum nullum esse p
ba. bo. de consolacione
h. C. 183. p. 5.
3. Malum non est quo
bene uti possimus
quintil. C. 145. p. 5.
4. Mala mens venalis
bona nec emi. p.
Sen. ep. 27. b. C. 144. p. 4.
5. super malo an
fieri debeat tempus
est deliberatio tul.
1. de off. C. 71. p. 2.
6. Capiendi malos
cautela. C. 176. p. 2.
7. mali inpuniti
prevalent bonis bo.
de cons. 4. a. 7. li. 1.
6 C. 183. p. 5.
8. Quare mali sunt in beati-
tudine. ide. l. 4. n. q2
mali possunt et ma-
lum nullum est. C. p.
9. Quare mali sunt infelicio-
res qui concupita p
fecerunt quam male
volunt post adeptam. ibi
de. q. C. p.
10. Mali capitaores
qui mala agendo vo-
lunt videri boni
tul. 1. de off. C. 71. p. 12.
11. malorum exultatio
maioris ruine
exemplum ama. C. p.
12. mali persecuntur
bonos. Io. C. 46. p. 1. 2.
13. contra malorum societa-
tes et factiones C. p.
14. malum alexandri C. 54. p. 7.
V[bi] animus. 6.
bonum 23. 8. cautella
demo. 15. do. 9. duy
cie 5. doctor. 8. mors.
7. mulier. 6. 7. na
talis. paciencia. 10.
predicator 32. sapiencia.
10. senectus. 7.
1. Maledicere ubi a-
micus.
1. Mandata dei sunt
et submeritorie
est agra non ante
fulg. C. 182. p. 5.
7 ponit exemplum de o-
cto qui sine luce
videri non pot.
2. De mandatis in
generali et speciali mit
ra. c. 16. p. 10. C. 109. p. 5.
3. Manda sua sine
adiecta sua sine
adiuta in gdi. C. 118. p. 16.
4. De maiori manda-
to. leg. 1. decan
tate pla. C. 125. p. 7.
1. mane in deus. 24.
1. manifestari in pecc. 31.

1. mansuetudo alexandri C. 54. p. 7.
1. Manus Christi efficaci-
a in multiplicando
do panes. C. 113. p.
In tollendo fragi-
litatem nostram quando po-
sita est arundo in
dextera eius. C. 133. p. 2.
2. De eius virtute C. p.
3. manus hominis ar-
rida per ponit pars
sanat per manum
Christi crucifixi. Beda. C. 105. p. 9.
V[bi] episcopus. 2. filius.
3. ordo. opus
178.
1. Mana. C. 16. p. 8.
1. Mare gall. C. 92. p. 2.
2. mare mutat situm
per terremotum exemplum C. p.
3. mare est mundus
et qualiter Io. C. 15. p. 10.
1. maritus in uxor. c.
1. martirium duplex
pa. a. la. fuerunt
et ficte bladierum
Beda. C. 104. p. 3.
b. Vel afflictio car-
nis et passio mentis
est duplex crux ide
ibid.
c. Item crux calicem bi-
bit in. 29 b. C. 123. p. 3.
d. Item in martirium
sanguis et devote
servitus ibid.
e. Item g. duplex est
martirium unum
in publico aliud
in oculto.
f. Item duplex vestis
duplex est marti-
rium. alba lilia in
pace coccineas
et rosas in persecuci-
ones gignit C. p.
2. martir voluntatem
offerat per cete-
ra illi dimittat
et spiritu sanc-
to. ab. C. 104. p. 3.
Exemplum vincula ligati
floribus. C. 64. p. 8.
herasm. C. 169. p. 15.
7 orans ariano ac
pauperi vendor phile-
mo de sepulcro a-
ger. pre. de. C. p. 23.
3. martires alii de-
lectantur in penis
exemplum agathe in h-
is penis delec-
tione. C. 162. p. 3.
Laurencij carbo-
nes. ist. C. 164. p. 4.
Item barbara. C. 169. p. 26.
7 felix calore non
sentiebat C. 169. p. 44.
maximus C. 169. p. 48.
4. martir bene fortis
auferibus. de. be. rg. C. 131. p. 5.
7 exemplum pulcrum C. 169. p. 14.
5. martires gaude-
de magnis penis
nec volunt libera-
ri beati andree. exemplum C. 144. p. 35.
Inde fuit splen-
diores exemplum iulian. C. 169. p. 33.
6. martires confitentur,

xps. cum perseverant. exemplum.
sup. 2. et periculum non
perseveranciam exemplum
in chomachi. C. 162. p. 8.
7 unius. 40. martirum. c. p.
7. Ad martirium provo-
cat sebastianus. quia
debitor feneratori
et terra cultori reddit
plura et deus quam acce-
pit non reddet C. 169. p. 6.
8. martires quomodo
paciendo et moriendo vi-
cit. incentius nolo
aliquid minuas de
fla. ut te victum in o-
mnibus fatearis. C. 169. p. 47.
Exemplum orog. in morte C. 144. p. 5.
7 quot eis aperitur
vulnera tot ora de-
um laudant C. 170. p. 9.
9. martires plus do-
lent de perdicione tor-
torum quam de suis penis
Romanus quia lace-
ratur non dolet quam pe-
ccatori error in-
sidet C. 120. p. 9.
10. martir in dicta. 40.
exemplum neronis. c. 45. p. 3.
7. C. 144. p. 7.
Traiani. C. 150. p. 9.
aureliani. C. 152. p. 7.
adriani. C. 100. p. 13.
Decij C. 164. p. 1.
Luxorij C. 165. p. 3.
aureliani C. 166. p. 6.
Dulcicij et vulpiani C. 169. p. 24.
Occisoris et albani C. 169. p. 28.
Lucrecij C. 169. p. 34.
trium medicorum sue
cristine. C. 169. p. 35.
Iuliani apostate C. 172. p. 10.
7 alterius iuliani C. 172. p. 3.
theodorici. C. 148. p. 2.
maximiani. C. 169. p. 36.
templum rome reci-
dit orante marti-
na C. 156. p. 6.
Carnifices mortui
ceciderunt alexander
inperator. C. 156. p. 6.
nulla fuit roma-
na provincia ex peste-
lencia liber. C. p.
Imbres infecti ae-
ris corrupto C. 170. p. 10.
11. post martirium secu-
ta est vita solitaria. C. 174. p. 6.
1. matres debent lac-
tare filios exemplum ma-
tris beati. b. et exemplum C. 225. p. 4.
1. matrimonium sor
ar gispro 29. C. 52. p. 4.
7 etheofrasti C. 59. p. 2.
2. Quod est de integritate
matrimonij C. 74. p. 3.
7 quomodo comparatur secum
virginitatem C. 74. p. 3.
3. matrimonium est
in separabile racio. C. 96. p. 4.
4. matrimonij tripliciter
~~bonum~~ et eius et
pro sacramentum. ~~C. 96. p. 4~~
5. matrimonio conve-
nit consueverunt ~~sunt~~
repeti. C. 130. p. 5. ~~C. p.~~
~~5. matrimonio~~
5. In ~~matrimonio mitti~~ virginitate

~18·788~

.27. Φ fuit mr̃ ūgo. C.76.p.2.
giem. C.75.p.11.
Grauida 7 ñgñata C.75.p.11.
7 pauēs sine dolo
re. C.75.p.11.
ȝrē. C.78.p.4.
.28. D' excellētia uteri
uirginalis 7 sue se
dis ī paduo. 7 d' e⁹
priuilegio ȝª 9tinē
tē. C.78.p.4.
7 ē mr̃ filij dei ibi 7. C.103.p.14.
.29. D' e⁹ repancia ī rñ
dedo C.75.p.15.
.30. Φ uirgo 9cep. d'. s. s. C.75.p.15.
.31. qr ei anūciat' 9cep
tus helisabeth C.75.p.16.
7 φ fu' magrā serui
tetur C.75.p.16.
.32. humilis supplicā ad ẋ.
ut diuine assenciat
uo'! C.75.p.17.
.33. 7 φ atr qȝ pphye su
sep' dei ẋbū. C.75.p.17.
.33. D' 9ceptioē ẋbi ī ū
gin C.75.p.18.
7. ūb^m to^m fuit ī prē.
to^m ī ūgine. C.75.p.18.
7 uenit ī ẋ ūlus. C.75.p.19.
.34. qr ūgo festinauit
ad helisabet C.76.p.1.
7 qñ exultatiōis ē
pñia uirgis. 7 ad e⁹
pñiā sanctificatus
ē jō. C.76.p.1.
7 de gñositat' ẋ. C.76.p.1.
.35. 7 fuit uera mr̃ ẋ
7 quō. C.76.p.2.
Ex^m siluri 9 iud'os. C.164.p.16.
.36. Quidqd aª mr̃ fecit
filio. ẋ. fec̃ xº. C.76.p.2.
.37. ẋgo nutebat ī ūbra
fidei C.76.p.2.
.38. ẋgo fuau' tps lo
quendi. 7 fuit gra
ta diuino bñficio
7 qlr magnificau'
deum. C.76.p.3.
.39. D' īterioris gustus
dulcedin' q fuit ī
ẋ. i. C.82.p.3.
.40. Φ 3ª gñatioēs bñ
dicūt ūgin'. fuit
scala qua de' ad nos
descendit. C.82.p.3.
.41. Et ē ulti^m peccato
ris refu^m. C.82.p.3.
.41. Φ tres gñatioēs
benedicūt ẋgiēz. C.82.p.3.
.42. Que magna fec' d's
ẋ. 7 q rō. fuit facie
di. C.82.p.3.
.43. bt^m ẋ ī 7 fuit nti
jō C.76.p.6.
.44. qd ẋ. huit ī utō. C.78.p.1.
.45. D' ūgis splendor
puritate. suaui
tate. caritate. C.78.p.1.
.46. Φ d' ẋ. ad lraȝ in
telligit' illud. ecce
ẋ. 9cipiet C.78.p.2.
.47. D' sancta mª in
ara celi. C.78.p.5.
.48. Φ oīa 9sinabat ī cord̃e.
suo tāqȝ bona
texauraria. C.79.p.5.
.49. Φ ei obūbra
bit tā fi⁹ qȝ
s. s. 7 utrq ē u'tȝ
pris C.75.p.15.
.50. D' opsitioñ ẋ
ginitatis 7 hui
litatis. ī ea. C.76.p.4.
.51. Ȝn e⁹ laude cū
religne desiā
ut comestor. C.228.p.2.
.52. D' pauptate ẋ. C.72.p.3.
.53. ẋgo fuit 9dā
pgnata C.81.p.1.
.54. Quō uolit se
deo offer 9 fiº
ī cruce. C.134.p.5.
.7. D' dolor que
tūc huit C.82.p.6.
spatr qñ porta
uit +. C.134.p.1.
7 qlr stet' iuxta
crucē C.134.p.1.
.55. ẋgo pcurau' se
pulcrum. filio C.136.p.1.
.57. φ uēdicari ī
iurias filij ex^m
de iuliano C.172.p.10.
.58. 7 liberat sibi
deuotos apeis
ex^m dam̃. C.176.p.35.
.59. φ d' theotho
cos 9ti⁹ C.180.p.1.
.60. Eius purifi
catio qñ ī sti
tuta ē C.185.p.4.
.61. eius mira^m
9 iudeos C.185.p.7.
.62. 7 ī uocata pe
stes depellit e
xe^m C.188.p.2.
.63. D' eī camisia. C.202.p.4.
.64. D' e⁹ ymagiē
quā lucas d' pī
sit mirācl^m C.201.p.2.
.65. bñficatō ue
tris e⁹ C.103.p.4.
.66. 7 φ ē pfcior o
mi cēatura. C.103.p.4.
.67. quō huit do⁹ s.
s. 7 bñtudīēs C.103.p.4.
7.12. fruct⁹ 25.
sensus spūales
ī quib; mulieī
b; figurat' C.103.p.4.
ȝrē ī pride. ī t'ra
ī paradyso delia
az. ī aborib; ī
arca noe ī colū
ba ī rubro moi
xi. ī uirga aarō
ī scala iacob. ī
nube 7 petra
ī ptica portā
te spere. ī su
da dauid ī ar
cha moysi. ī ta
ber naculo fede
ris ī porta do⁹
om ī aqla gra
di. ī api bruȝ. ī
nasc nouo. ī ua
se figuli ȝ ndeo.
Et atn ī uocata
atr⁹ exaudit qȝ
fi⁹. 7 qȝ utilis
pecōrib; fidª C.103.p.4.
.1. Vita mraȝ pta
decorant. sen̄.
d'.4. ẋ. p.10^m C.144.p.4.
.2. 7 quō possum⁹
eā facē locū
dam. jd' ep̃. 2.7.
.27. a. b. C.144.p.4.
.3. 7 ē ī struenda
melioib; moib;
qȝ comuib; ȝ
non. supflue
7 d'. ep̃. 5. 7 ē 9
ponenda ex° ali
cu⁹ uiri. p. fcti
ep̃. 11. Et uiuē
dum ȝ nālia de
sideria ñ ȝ fan
tastica 7 q d'rā eoꝝ
ep̃. 16. 23. 7 uita
sic 7 fabule atē
d'eda ē ñ ex pli
xitas ȝ boītas. C.77.p.
.4. Viuit ut uiuit
q r̃ete uiuit erg d
ē r̃ete uiuer tu
p depadg a. C.71.p.2.
.5. Vita ē expectaº
mortis sus. ph'. C.151.p.3.
.6. D' uita solitaria
9teplatiua actiā
bañ⁹. C.174.p.21.
.7. D' uita actiā 7
9templatiā. c. 9.
.3. p.1. 7. C.105.p.1.
Virtuȝ uite fit. C.122.p.1.
7 utrqȝ ē ncā pl'
cr^m ex^m C.174.p.14.
.8. Vita spāl' ī qeꝰ
9sistit C.103.p.2.
.9. uite r̃plici. t'.
dea ponit' apoc
ne. C.26.p.1.
.10. uita coris ē p
aīaȝ uita aīe p
fidē ag⁹. C.120.p.1.
.11. uita 9teplatiā
ī struit actiaȝ. C.123.p.3.
.12. ī uite priȝ
legē uile. C.1.p.
.13. uniedi mous
austerus. ex^m C.7.p.1.
.14. Vbi ma d'ura.
mors. 14. scti.
.19. 28. ē
.1. Virt̃ d'asx C.54.p.7.
.2. Virtutū ex°a
cū ma⁹ paciē
ne demi beat'
ex⁹ soc̃. C.52.p.4.
.3. D'. uirtutib;.
4^or. 7 4^or. gradi
b; eaꝝ. C.55.p.5.
.4. ẋtus se omi
hoī accomodat.
sn̄. d'. bñf. l.3. e.
C.144.p.4.
.5. ẋtus d' uer
sitate. robora
t'. sd'. ep̃. 13.31.
C.144.p.4.
.6. Virtuosi. ma⁹ q
ī fama ñ dimi
nt ūtutē. ep̃. 81. C.144.p.4.
.7. ẋtutis laus ī ac
tioē 9sistit ad quā
fit r̃missio 7 redit'
tul. 1. d'. off. C.71.p.2.
.8. ẋtutū semiā st
ī nob. 7 pfecta du
cūt. ad btūȝ uitā
jd' deruscu quoi
bus. C.71.p.2.
Basilius C.74.p.21.
7 quid ē C.74.p.21.
.9. Vtus aplacitis
abstinet. om⁹. C.72.p.6.
.10. Si te 9posueris ad
ẋtutē. recte cūcta
pcedet plutar⁹. C.150.p.3.
.11. ẋtutes st uer di
uitie. psp. C.181.p.5.
.12. 9 flamas ūtutes
.b. 9. f. C.183.p.5.
.13. Ad ūtutes ī citat
appetitus bñitu
dinis. C.96.p.2.
.14. ẋtus sepe magis
enitet ī adūsis qȝ
ī psp̃is C.96.p.5.
.15. uirtuose qs opa
tur C.96.p.21.
.16. ẋtutū 9dasp re
nendē 9dam mu
tandē C.127.p.13.
.17. una ūtute cē
sente cēscūt ī
ceter. ex^m C.115.p.2.
Vbi dignita. duy
cie. 2. domin⁹. 2.
phy. hō. 9. patria
paciētia. 2. scti
.21.
.1. Vnctio debet' pti
b; C.93.p.3.
.2. unctio exīma. C.104.p.3.
.1. Vnigenitus ū
more. 22.
.1. D' unitate. C.127.p.25.
Vbi ecc̃. 8. pnceps.
.23. deus. 35.
.1. Volutas magna
p.3. boītatis. sen̄
ep̃. 34. a. C.144.p.4.
.2. Si uolo sic iubeo
7 c⁹ Juuenalis. C.54.p.6.
7 ē esca maloꝝ
xº. C.54.p.6.
.2. 9 uolūtates r̃
mediū optimū C.54.p.7.
Sen̄. ep̃. 24. b. C.144.p.4.
.3. uolūtates 7 dolo
res quō mutā
di. tulis d' finc̃.
bo'. C.71.p.2.
.4. 9t' uolūtatē. r̃.
bo⁹. 7. d'. 9. C.183.p.5.
7 ī eis bestia ex
cedit hoīem. C.183.p.5.
.1. Vocis exercitiū
b; ex^m. demoste
nis. C.55.p.3.
.1. P uoto accip' d's
pposituȝ 7 ī ndit
r̃ligioȝ ex^m. C.225.p.7.

.187. vm resurgere oppor
tuit pp plura. C.124.p.6.
.188. v ante tnē opabat
ex mª p ea ex mihi
lo. C.137.p.8.
.189. vm resurgere nemo
uidit b. C.137.p.10.
190. v resurgens mitteb
banoes. C.137.p.10.
7 figur C.137.p.2.
7 tridui fie C.137.p.2.
.191. v v. assensionē C.138.p.
.192. Inv assensionē beda
pulcre monit. C. .p.
7 ostanus. C.221.p.1.
.1. vanus quod dr ū
magnificat. C.76.p.3.
.2. vani. qui pº uocati
sī qui prius dice
bantur di. C.141.p.1.
.3. vpiani py debet ee
inimicus est. C.170.p.10.
.4. vpianos uisit se
natus ube pelli. 7
tiberius acusatori
b iī mari e mo
tem. C.137.p.4.

Y

.1. Ydolatrie oppiones
7 destructioēs eaz
dam. recitat. C.174.p.41.7c.
.2. q idolatria pulcrm
dixum C.169.p.38.
Ratio C.174.p.34.
.1. 3 raie laus. C.92.p.3.

Ç

.1. Çecelo q tyrapni
dem. C.43.p.1.
.1. Cōt çelotipiā mu
liez. est C. .p.

**X.pª. tabula d notabilib
gestis romanoz tpē ɔsulū.**

Anno p eūsioēz tie 3 54.
olipia. 6. q. 5. āno. 4or.
i meo explens exer. cei
sdet apud helidē gcie
ciuitatē. roma ɔdi
ta ē. C.40.p.3.
Anno p urbē ɔdi
tā. 244. brut p
mº ɔsul catus ē. C.48.p.11.
Anno.245. dari i
grauit C.50.p.1.
Anno.299. legati
ad athenies missi
sī. pp solōnis leges
deferendas. arma
romana fames 7 pe
stilēria ɔperuit C. .p.
Anno.300.1. diripidi
ɔs. perans. ɔsulū.10.
uiris. tradita ɔstitue
daz legū antiquaz
magnā pnciē rei
pu. i uest. Nā pm
e.10. uiris cedentib
ceteris. sol. apius
clarus sibi ɔtinua
uit ipm 7 ceteros
ɔ. uigatio fca ē. C.51.p.7.
Anno.355. obsidio
ueiioz.10. ɔtinua
tis. ānis. mag ob
sessores q obsessos
d teruit C.54.p.11.

Ano.364. i flicta
galloz clade pse
rit. C.100.p.12.
Greci q uō i solita
pace. letat urbē
re artabse omīs
ab armis. disedē. C.100.p.1.
Anno.376. sem
ssimo remoria
chaya uiusa gru
sa ē 7 due ciuita
tes ebora 7 illi
te abrupis locoz
hyactib devorat. C. .p.
Anno.384. lauto.
genuto 7 qnto s
ulio ɔsulib ignes
uiusā romanā
pestilēria corripuit
7 bienjo durauit
quadennib aut
pontificib romas
ludos senicos dys
spectantib ediede
runt. 7 ad depellē
dum. pestes cor
poz ac sur e mor
b aioz 7 patuit
i infirmus. C.54.p.12.
Anno.388. ztezz
tribilis galloz 7
undaro ad quar
tū. ad urbes la
pide ɔsedit faci
le opsura urbe
n octio torpuiss. C.54.p.12.
Anno.402. legati
a cartaginēsib
missi sunt C.55.p.2.
Anno.403. clau
dio martelo. 7
uallerio flaco ɔ
sulib romane
marthe uenea
ɔfecerut. C.56.p.2.
Anno.422. alexr
rex epirotaz i
lucanya uictus
7 occisus ē C.56.p.2.
Anno.426. claude
nas furculas ce
lebres 7 famosas
fec romanoz in
famia. Nā ɔsu
pioē bello.2º. sa
nitū fabio ma
gro militū cecī
dissent nūc sa
nites mag i struc
to apparatu qpd
furculas ɔsede
runt 7 ueturio
7 postumiū ɔsu
les oēs q copias
romanoz angu
stijs locoz āmis
q ɔclusisent po
tius. dux eoz ui
uos romanos.
dedecori suauit
7 deptib armis
ublib optos dimi
sit C. .p.
Eo āno alexr suc
cessit pro pri. C. .p.
Anno.450. fabio
maxio. v. decio ɔuē.

quart ɔsulib forti
ssimus italie. ppli
i unū queiēt etru
si. umbri. sanites
galli romanos d
ler conari sī. C.59.p.3.
Anno.451. curio.
ɔsule cū sabinis
bellū gestū ē. C.57.p.6.
Anno.463. dolo
bella 7 domitio ɔ
sulib lucū brun.
sanitates ɔetru
sis 7 senonib gatt
bellū rdiuinū mo
luit. C.57.p.6.
Anno.463. tarē
tini romanā cla
ssen hostir i uasse
runt. C.59.p.4.
Anno.475. tarē
tini piri morte
ɔtra cartaginē
suū auxilia postu. C.59.p.4.
Anno.457. dira
pdigia aparuert. C. .p.
Anno.480 sitr
mita pdigia. C. .p.
Anno.491. pesti
lēcia i gens ro
mā ɔ fragauit
q bienyo mansit. C. .p.
Anno.483. apio
claudio quinto
fabio ɔsulib ma
mertis quoz
misana ciuitas
erat auxilia. q.
Zeronē siracusa
nū rgē 7 penoz
copias i heroi
utas apui ɔsu
lē mise romany.
qui tā celleit pe
nos siracusanos
q supauit ut ipē
rex regū pttus
ansc uictū q3 ɔ
gressū fuisse p
dit. 7 cū pacem
supr rogart.200.
talēns argēti
mulctatus ē. C.60.p.8.
Cōsul cōmenis
sicilie urbē perēs
temē i agustas
& duo. exertu C.60.p.9.
Anno.508. tibe
ris i undans 7c. C.60.p.14.
Anno.518. auilari.
dux cartaginē
siū ab ispanis ɔ.
ad bellū ad usus
romanos para
ret clā occisus ē. C.60.p.10.
Anno.519. legati
romany ab ylli
ricis i rfacti
sūt 7 secutū ē
bellū. C. .p.
Anno.718. ani
bal sagūtā ciui
tate 7c. C.61.p.2.
Anno.560. i pa
nā uaroīs 7c C.162.p.3.
Anno.563. clau
dius marcellus sira

cusas 7c C.63.p.7.
Anno.560. i cepit
bellū puniciū.2m C.61.p.2.
Anno.600. roma
nos celtiberi re
ruerut. C.64.p.9.
Anno.602. lucio.
cēsorio 7 marco
maulio ɔsulib.3m
punicū bellū. exoit. C.65.p.1.
Anno.606.1.50. p
bellū punicū pmi
ga. cornelio. lē
tulo lucio muicio
ɔsulib publius scipio
supioris āni ɔsul
destruer cartagi
nē. 7c. C.65.p.1.
Anno.620. scipio
africanus ɔsul ga
nis ad epugnādā
numātiā missº ē. C.65.p.3.
Anno.622. publº
lucanº crassus ad
usy aristonicū atali
frēz q traditā ro
manis asiā p ua
serat mititur. C.66.p.4.
Anno.624 lucio
cellio merello 7
qnto tito flaui ɔsul
cartago restituy p
mititur. C.65.p.2.
Anno.625. sipioē
nasica 7 lucio cul
piū calpsima be
stia ɔsul. Jugur
tinū. bellū fuit. C.66.p.2.
Anno.628. fabij
ɔ uituto rx fuit. C.66.p.3.
Anno.641. 3gna
cius manlius ɔ
sul 7 qnt cepio
pɔsul 7 quit
cepio p ɔsul ad
usus. cibros 7c. C.66.p.4.
Anno.645. puis
lucius saturnys qnto
merello uno sa
na prio acervi
m inimic ɔcita
ri tumultus auc
tor fuit q ɔcesso
rē oratū ptrac
tū 7 i capitolio fu
giētē armata mt
titudie obsedit bri
egū romanoz ri
dignatioē de rect
ē. amonuy de ro
ɔpetitorē suū sa
turnynus 7 clau
cia. fraud gaij
marij ɔsul occi
dert C.67.p.4.
Anno.656. mari
.6. ɔsul 7 claucia
pro 7 saturnus tri
bunus pleb ɔspirā
tes merellū mui
diū i exiliū cito
cius urb dolorez
coegeūt C.67.p.4.
3 den saturnydus
menimiū uiru
i tegrū 7 qr regē
fieri ɔsulen timēs orta subito

se dictioe fugiere per
publium meru sa
teturem i for' stipi
re i[illegible]fecit. C. p.
fremete senatu ma
ri' 9sul plebe leui
orone se daued. Sa
turninus 7 fauls au
sis 9trio3 domy sue
hnit. ibiq3 ab allijs
rex. ab aliys i[m]pator
appelatus e. C. p.
Mari' maipulatu
i plebe d'scripta
alt'nz 9sule 9 [illegible]
dijs i colled i pos
uit ipe portas co
minuyt i foro p
hu comissu e C. p.
Saturnin' ama
rianis foro pul
sus e capitoliu 9
fugit cu sanfe
ciun multi cessi
.e. saturnijnus at
clamitat mari
rui actore ee o
mu molitionu
suaz 9testat e C. p.
Cu at ipe satur
ninus 7 sante
nus 7 lapn' co
gete maio i cur
ra 9fugissent.
p egres roma
nos effractis
forib occisi st
Gaius claucia
extractus d'domo
claudij occisus
e. furi' t'bun'
ples bona oiu3
publicanda dec
uit. Gneus dolo
bella saturnijni
fr p foru ditoriu
fugies e lucio gi
gamo i[n]fectus e
ita q auctoib ta
te sedicioib occi
ssis qes populo
fuit. C p
Q u[illegible] cato aq po
pei' rogatioe, dere
ctu mtel 9sul
7 fury tribune
pleb totius urbis
gaudio p[ro]mulga
rut. Q2 ne p[er]fi
ceretur mari[u]s 9su
lis 7 fury tribuni
plebis factioib i
teellu e. Rutil[u]s
q3 uir i[n]tegerim'
i norena 9fisus
fora actusatoi
b apens 9 obsol
uedus putar tur
9demp[n]atus si
murna comi
grans kaz stu
dio 9senuyt. C. p.

Anno. 658. sexto
iulio cesar 7 lu
cio mario 9sul'
ducis. 7c. C. p.
Anno. 659. gneo
pompeio 7 portio
catoe 9sul' pope'
dui obsedit/ ascu
lu. C p.
Anno. 661. 9obsi
dendu asculu po
peius romanos
misit. exercitus
7 postumius al
bius uir oscula
ris tuc lucij sille
legatus i tol'a[n]
supbia oiu3 i se
militu aiu3 susci
tassz. lapidib
obrutus. e. C. p.
Silla 9sul cum
le cruore n. n.
hostilij sanguie
restat
qr p morul ex
citus mori puta
bat cu incert
n. sanitu occi
ssa ssf bello. C. p.
Iuuenu q2 itali
cu duce 7 magis
e pptz psecutus
occidit. C. p.
Portius cato 9
sul marianas co
pias bns 9aliqn
tremue egisz
glatus e gaiu
mariu si maioa
fecisse adh' ad
lacu. pu'us 9
marsos bella ge
res 7 filius gaij
mary i tumt
tu belli. qi abi
cto auctor pstra
tus e. C. p.
Sulpici' popei le
gatus occisis du
cib italicis in
bello r[e]liquos li
beraunt s3 midos
d'qua p[re]da popei'
i dies egeri er
rario 9tulit C. p.
Anno. 662. nu
du finito sociali
bello rome p[ri]mu
bellu ciuile i co
hactu e simt 7
murri datiu. C. p.
Anno. 663. sona
rib undiq3 belloz
fragorib p[ri]m eoz
erant i hispania.
2m i p[ro]silia. 3m i
macedonia. 4m
i dalmacia 9 exu
guys. cet. Ro. Re.
Pu. d'torius p[ri]mu
marianaz silla

Fugies. , C. p.

16a tabula 9tinet capitu
loz 7 p[ar]tiu libri rubri
cas.

C. p[ri]m d'deo q[ua]tum ad p[ro]du
cione i tri s[e]c[un]d[u]m.
C. 2m D' p[ro]ductione
ad trinseca ad
maiori mundo.
C. 3m d' minori mudo sui
hoie e. 1. p. d' e' for[m]atoe
7 p[re]ceptis 7 p[ri]uilegijs
s dans 7 d' e' lapsu
7 pena.
.2. p. d' filijs eoz e' obla
cionib 7 ca[m]po damasc[en]o.
.3. p qlr i ducb filiis
ade duc ciuitates fi
gurat.
4. p. d' morte 7 sept
tura ade.
C. D' ceteris q an dilluuiu
9tigeri e.
.1. p. d' seth 7 ca diluuij
7 gigantibus.
.2. p. d' 7noch 7 helia.
C. 5m qlr ho icepit p
ee hoi e.
.1. p. D' p[re]sidecia corp[or]ali.
.2. p. D' sp[irit]uali.
C. 6. D' diuisioez hoiu3
ad i[n]uice e.
.1. p. d' causa diui
sionis 7 turri babel.
.2. p d' uision ligua3
7 natoiu. i. 3s ptes
mudi.
.3. d' diuisitate. ka3.
C. 7. D' rgnositaz e.
.1. p. d' e' ortu ac moib.
.2. p. doz utuis 9 [illegible]
.3. p. qlr egiptios sub
iugauerunt 7 asya.
.4. p d' regno amaço
num.
.5. p. d' scitaz 9dicoe mt
iplia.
.6. p. d' 3a exdicioe scitaz
i asia 7 r[e]bellion [illegible]oz.
C. 8. d' ortu rgni egipti.
C. 9. d' ortu regnoz asyrioz
7 sicionyoz.
C. 10. D' coroastre e.
.1. p. d' arte magica.
.2. p. d' septe liberalib 7
misia h' uite.
C. 11. D' abraa3 7 e' 9tepera
neis e
.1. p. d' adicioe niniue 7 or
ta ydolatrie
.2. p q abraa ab idolatria
liber fuit.
.3. p. de semiramide 7
excelecia babilonis.

4. q d' p[er]egrinacione
abrae. 7 doctrina i naa
the[...] 7 diuisioe a loth
ac q[ua]rtu uictoria.
.5. p. d' melchisedech 7
decimis.
.6. p. de ecc[u]usione loth
liberatioe. 7 abrae pe
grinatioe.
C. 12. D' ysaac 7 e' 9tp[or]a
neis e.
.1. p. d' eismaelle 7 ysaac
ymolatioe.
.2. p. de s[e]c[un]d[u]m abrae 7
ysaac p[er]egrinatioe.
C. 13. D' iacob 7 sibi 9tpaneis
e.
.1. p. d' rgno armuoz 7
p[ri]o genitura esau.
.2. p. d' fuga. iacob 7 uxo
rib 7 scrofa. ue. cir
ca pectora ac r[e]ditu
e.
.3. p. d' euentib illi' tpis.
C. 14. D' ioseph 7 sibi. tpra
neis. e.
.1. p. de sublimatioe eius.
.2. p. d' cura ei'. oc. frum
ta 7 de arrogacia ase
nec 7 qual ab an[gel]o uisi
tatae, 7 desposata ioseph.
.4. p. d' i[n]teritu iacob i egip
tum 7 s[er]uitute egiptioz
7 morte pharaonis
7 filijs ei'.
.5. D' b[e]n[e]dictioe effrai 7
manasse. testametis
eoz.
.16. p. de b[e]n[e]dictioe rube sy
meon 7 leuy 7 testame
tis eoz
.7. p d' b[e]n[e]dictioe iude 7 za
bulon 7 ysacar 7 testa
metis eoz.
.8. p d' b[e]n[e]dictioe. da. gad 7.
aser. 7 testametis. eoz.
.9. p. de b[e]n[e]dictioe neptali
ioseph 7 beniami eoz.
.10. p. de morte iacob. 7 ioseph.
C. 15. de s[er]uitute ebreoz. e.
~~1. p. de natiuitate eius~~
.1. D' p[ri]ma ebreoz afflictioe
.2. p. de. 2a 7. 3a eoz afflictio
nibus.
.3. p. de serapi deo egiptioz.
C. 16. D' moyse 7 e' 9tepora
neis. e.
.1. p. de natiuitate ei'.
.2. p. de uxore e' ethiopissa.
.3. p. de fuga e' i madia 7
sa uxore.
.4. p. de regno cretesi 7 i[n]i
tio rgni athenesiu.
.5. p. de uisioe rubi 7 exi
tu isrl de egipto. 7 agno
paschali. 7 mo co[m]edendi.
7 noua babilonia.
.6. p. d' submissioe faraois.
.7. p. d' dulcoratoe aquaz
i marath. 7 fontib 7
palmis eliz.
.8. p. d' coturnicib i[n] desertum 7 pug[n]a.

·9· p. de coturnicib; 7 rafidim
7 pugna amalech 7 9° r̄t°.
·10· p. d' dactoꝫ legi ūbalis 7 d'ra
pceptoꝫ.
·11· p. d' pceptis ī gnali.
·12· p. de 1° pcepto.
·13· p. de 2° 7 3° mādatis.
·14· p. d' 4·5·6·7·8· pceptis.
·15· d' 9·2·10· pceptis.
·16· p. de p° assensu moysi ī mōt.
·17· p. de uitulo aureo 7 pce moi
si ac duab; tabulis.
·18· p. d' ɔstructione tabernacli
7 uasā ī sacrā 7 sepulcris
ɔcu
·19· p. de lep̄ maie 7·12· explo
ratorib;.
·20· p. de lapidatioē colligētis li
gna ī sabato. ɔ seditioē
chor datā 7 abirō.
·21· p. d' uga aarō 7 mōte maṡe
·22· p. d' aqua ɔdictiōis 7 circu-
itu ydumee 7 morte aarō.
·23· p. de ignis s̄petib; 7 uicto
ria ɔ̄ reges seō 7 og.
·24· p. quāt balaach rex amō.
ɔduxꝫ balaā ariolū 7 q. isrl'.
ī niciaruꝫ belfegor.
·25· d' libamīb; 7 iugi sacificio.
·26· p. d' sabbato 7 neomeniā.
·27· p. de fasse 7 pētecostē.
·28· p. de festo tubaꝫ 7 ppiacia
tionꝫ
·29· p. d' senofegia 7 qz talia sa
cficia instituit deus.
·30· p. d' sacrificiis ī gnali.
·31· p. d' mort moysi.
·32· p. de emergētib; illi' tpis.
C.17. d' iosue 7 sibi ī tpraneis c.
·1· p. de trāsitu zordanis.
·2· p. d' uariis e' uictoriis
·3· p. d' diuisione tre cita zor
danē 7 pcussione ſca leui
tis.
·4· p. de r̄ditu duax tributuū
7 morte iosue.
·5· p. d' īcidentib; illi' tpis.
C.18. d' atoniel 7 é ɔtpraue
is c.
·1· p. d' ducatu iud' 7 otoniel
·2· p. de gestis otoniel.
·3· p. de īcidētib; illi' tpis.
C.19. d' haoht 7 initio r̄gni lati
noꝫ
C.20. d' delbora 7 é tpāneis.
C.21. d' gedeon 7 ē tpāneis.
C.22. d' abimelech 7·é· ɔtēpo
raneis.
C.23. d' cola 7 sibi ɔtpraneis c.
·1· p. d' quibusdā ɔtigētib;.
·2· p. d' thebaꝫ destructoē.
C.24. d' iair 7 ē tpānis.
C.25. d' iepte 7 eib; tpāneis.
C.26. d' abdō 7 é ɔtpraneis c.
·1· p. d' cā belli troiani.
·2· p. d' apparatu belli
·3· p. d' 23. belli.
·4· p. d' captoē troie.
·5· p. d' reditu grecoꝫ.
·6· p. q̄lr eneas ī ytaliā p
uenit.
·7· p. quāt latinoꝫ r̄gnū
obtinuit
·8· p. d' gestis alioꝫ pncipū
troianoꝫ.
C.27. d' sanson 7 é ɔtpranis c.

C.28. d' eli 7 é ɔtēporaniis c.
·1· d' boos 7 ruth.
·2· p. d' natitate samuel.
·3· p. d' ortu r̄gni b'taie.
·4· p. d' uariatioē mltiplicatiois dnī.
C.29. de samuele 7 é ɔtē
poraneis c.
·1· p. d' archa r̄ducta.
·2· p. d' uictoria ex phili
steis 7 postulatioēs r̄gis
·3· d' qbusdā īcidētib;.
C.30. de dauid 7 é ɔtēpora
neis c.
·1· p. d' p'ā uictoē e'.
·2· p. d' morte golie 7 o iu
dia saul' ī dauid.
·3· p. quō dauid aluare 7
7 gener r̄gis effēt' ē.
·4· p. qualr dauid psecu
tiones declinās ɔfug
ad samuelē 7 ionatā.
·5· p. d' fuga dauid ī geth
7 morte sacdote in
nob.
·6· p. d' multiꝫ fuga dd.
·7· p. d' mōte samuel 7
nabal 7 eb; uxoīb; dd.
·8· p. de fuga dauid ī geth
·9· p. de morte saul 7 io
nate.
·10· p. de sa uictoē dd 7 mor
te abn̄.
·11· p. de morte isboseth
7 t'cia unctoñ dd.
·12· p. de pliis dauid 7 p'ea
uacauit diuine laudi
·13· p. d' subatis amonitis
·14· p. d' opsioē tamar p
amon.
·15· p. de psecutioē absōle ī
prez.
·16· p. d' scādalo sibe.
·17· quatuor belli dd.
·18· p. de fortib; dd pto nu
merato.
·19· p. d' p'a uctiois salamo
nis.
·20· d' sa uctioē e'.
C.31. d' salamōe 7 sibi ɔ
tpāneis e'.
·1· p. de e' firmatioē ī r̄gno
·2· p. d' delitiis 7 glia e'.
C.32. d' roboā 7 sibi ī tē
poraneis c.
·1· p. de ipo roboā
·2· p. de ieroboā r̄ge isrl'.
C.33. d' abia 7 é ɔtpāne
is c.
·1· d' abia 7 asa r̄g iude.
·2· p. de r̄ge isrl'.
C.35. d' iora 7 sibi ɔtpra
neis.
·1· p. d' iorā 7 ozia.
·2· p. d' r̄gib; isrl'.
·3· p. d' athalia.
C.36. d' ioas 7 sibi ɔtpran'
is c.
·1· p. d' ioas ligurgo.
·2· p. d' r̄gib; isrl'.
C.37. d' amasia 7 sibi ɔtē
poraneis c.
·1· p. d' amasia 7 mōte
auenno.
C.38. d' ozia 7 sibi ɔtpāne
is c.

·1· p. de ipō ozia
·2· p. d' ortu r̄gni 7 romuli.
·3· p. d' trāslatioē monar
chie asyrioꝫ ī medos
·4· p. d' r̄gib; isrl'.
C.39. d' ioathā 7 sibi ɔtpā
neis c.
·1· p. d' ioatā 7 p'a capti
tate isrl'.
C.40. d' acaz 7 sibi ɔtēpo
raneis c.
·1· p. d' ipō acaz.
·2· p. d' sa captiuitate isrl'.
7 samaritanis.
·3· p. d' rome hedifica
tione.
·4· p. d' romanis hedificiis.
·5· p. d' fine e'.
·6· p. d' romulo.
·7· p. d' x. sibullis.
C.41. d' ezechia 7 sibi ɔ
tēporaniis c.
·1· p. d' gestis e'.
·2· p. d' ortu r̄gni caldeoꝫ
·3· p. d' īcidentib; illi'
tpis.
C.42. de manasse 7 sibi ɔ
tpraneis c.
·1· p. de gestis e' 7 morte
ysa.
·2· d' numa pōpilio 7 le
gib; romanis.
·3· p. d' gige r̄ge 7 archilo
go 7 simonide poetis.
·4· p. d' galēti iusticia 7
aliis ɔtinēb;.
C.43. d' amō 7 sibi ɔtpā
neis c.
·1· p. d' gestis e' 7 fallaī tē
porario 7 ligurgo.
C.44. iosia 7 sibi ɔtpāniis.
·1· p. d' gestis eius.
·2· p. d' arion 7 delfino
7 alepho 7 destructioē
niniue.
C.45. d' ioachī 7 é ɔtpra
neis c.
·1· p. d' ioachī 7 nabuco
donosor 7 targno p
sco d' capitulo ro
manis.
C.46. d' sedechia 7 eius
ɔtpāneis c.
·1· p. d' ieremia 7 aliis
pphis.
·2· p. d' captioñ ier'l' 7
morte sedechie.
·3· p. de ɔditioē masillie
7 milone
C.47. d' ciuitate babilo
nica 7 sibi ɔtēpora
neis.
·1· p. d' reliquiis iuda 7
mōte ieremie 7 ī ma
gin x.
·2· p. d' fuga captiuitatis
7 subleuatione ioachī
7 successorib; nabuch
7 tulio scuio.
·3· p. d' r̄gib; romanis.
·4· p. d' ezechiele ppha
·5· p. d' septē sapientib;
grecie.
·6· p. d' uisioīb; daniel.
C.48. d' ciro 7 sibi ɔtē
poraneis c.
·1· p. d' natitē e'.
·2· p. d' p° bello ciri ɔ̄ astia
gem q darū ī filiū a
doptauit.
·3· p. d' 2° 7 t'cio bello
·4· p. d' trāslatioñ monar
chie babilo ī psas.
·5· p. d' captoē babilonie.
·6· p. d' solatioē captiuitatis
babilonice.
·7· p. d' templi fundacioē
·8· p. d' bellis ciri ɔ̄ lidos.
·9· p. d' bello e' ɔ̄ scitas
ubi amazones 7 mort
ciri.
·10· p. d' ysopo 7 pisistra
to 7 cetis ɔtingētib;
·11· p. d' ɔsulib; romanis.
C.49. d' cabise 7 e' ɔtpra
neis e'.
·1· p. d' gestis e' 7 sa babiloīa.
·2· p. qr olofernē misit
·3· p. d' obsidione iudeoꝫ
·4· p. d' iudit 7 morte olo
fernis.
·5· p. qr cabises op' tēpli
inpediuit 7 d' roma
noꝫ gestis.
·6· p. d' morte cabisis 7
magoꝫ r̄gno.
·7· p. d' diode 7 ypia ac po
licrate 7 damoīs 7 ficie
amicicia.
C.50. Dario fi° itapsis
7 sib; ɔtpāneis e'.
·1· p. d' eius sublimatioē
ī r̄gnum
·2· p. d' bello e' ɔ̄ grecos.
·3· p. quō babilonē r̄bellā
tē accepiā.
·4· p. quālr zorobabel opti
nuit ut templū ɔplē
tur.
·5· p. d' qbusdā phys.
C.51. de xerse 7 sibi ɔtpā
neis c.
·1· p. d' eius pmotoē.
·2· p. de bello ei' ɔ̄ grecos.
·3· p. d' uirtute leonides
7 socioꝫ.
·4· p. de uictoria grecoꝫ ī mari.
·5· p. d' r̄ditu xersis.
·6· p. d' ɔsumatioē uicto
rie 7 re mistodis ɔdi
ctioīb;.
·7· p. d' euētib;
·8· p. de grecie ac sicilie cla
rib; ruinosis legi man?
C.52. d' artaxse 7 sibi ɔ
tpāneis c.
·1· p. d' acqsitioē r̄gni 7 mōte
artabani.
·2· p. d' esdra 7 malachia
·3· p. d' neemia 7 r̄hedi
ficatioē muri ier'm.
·4· p. d' pphis.
C.53. de dario notho 7 si
bi ɔtpraneis c.
·1· d' natitē plonis
·2· p. d' alabiade enoo 7
euripede
·3· p. de ɔtingentib;.
C.54. d' artaxerse me
no 7 e' ɔtenpoāneis c.

.1. p. de gestis eius.
.2. p. de sublimatioe aman et sirya contra iudeos.
.3. d' sublimatioe hester.
.4. p. de exaltatione mardochei et penitioe hester.
.5. p. d' morte socr' et discipli eius diogene et xenofonte.
.6. p. d' archita et pdonye.
.7. d' ars et dcis eius moab.
.8. p. d' hescine.
.9. p. de primo bello cartaginesi contra insulas.
.10. p. d' dionisio tyranno.
.11. p. de obsidion romar capitoli et italia cisalpina.

C.55. d' oco et eius cotpaneis e.
.1. p. d' morte patris et eius successionis.
.2. p. de annone cartaginensi et feder cartaginesium cum romanis.
.3. p. d' filipo patre alex.
.4. p. d' natiuitate alexandri et quibusdam bellis.
.5. p. d' plotino d' mosten' mercurio trimegisto et apoleio.
.6. p. nagosus iudea tributaria facit.

C.56. d' arsamo et sibi cotemporaneis e.
.1. p. d' sarbala et manasse.
.2. p. d' morte phi. et manlio torquato.

C.57. d' dario et eius cotpanis e.
.1. p. d' exequiis philippi et electa milicia alex.
.2. p. quatr sibi grecia subiugaur.
.3. p. d' pfcu eius i asia.
.4. p. d' po bello contra psas.
.5. p. d' plaustro auro i templo iouis et celeri transitu contra darium.
.6. p. d' bello 2a contra psas.
.7. p. d' clemtia alex' contra nobiles captiuas et prudencia i consumanda uictoria.
.8. p. d' obsidion tiri hedificatione templi i gari.
.9. p. d' miracli uisioe alex' et eius oblatioe i ierl'm.
.10. p. q' alex' dei fact' esse uoluit et de contradictioe alex.
.11. p. d' interitu eptis darii et alex.
.12. p. de 3o bello contra psas.
.13. p. de fuga et morte darii.
.14. p. d' maximeni et picurio.

C.58. p. d' monarchia alex' et sibi cotemporaneis e.
.1. p. quatr milites cona iur ad ulteriora bella et de eius insolen.
.2. p. d' eius i paciencia et uictoria contra caucasiu.
.3. p. de reclusion x. tribuum.
.4. p. d' uindicta i proditoes darii et 12. alexandriis.
.5. p. d' peritudine alex' i fectionz militis.

.6. p. q' se deu adorari uoluit et d' morte calistenis et eius discipli.
.7. Bamichi.
.7. p. d' eius i pfcu i india et locis adiis custodiens. et cleofile regina.
.8. p. d' morte pori.
.9. p. d' quibz dam uictoriis et quibz a militu uacatur cupiencium.
.10. p. de facto mirabili alex' et pcessu ad occanu et archi pirata capto.
.11. p. de feder contra darios cale do.
.12. p. d' quibusdam monstris et deceptioe illoz quia docebat.
.13. p. d' i uencioe aq' dulcis et aliis monstris.
.14. p. d' i templis hercul' et liberi et ceteris monstris.
.15. p. d' tepie aeie et pietate alex' i milite sen.
.16. p. d' missu alex' ad arbores sol' et lune.
.17. p. d' responsis arboz.
.18. p. d' iactantia et ambitioe alex.
.19. p. d' reditu i babiloez.
.20. p. d' occidua plaga alexo. oblata et dubio i gressu i babilone.
.21. p. d' hiis i babiloe gessit.
.22. p. d' ueneno dato alexo.
.23. p. d' morte eius.
.24. p. d' epilogo pdcoz et diuisioe monarchie alex.
.25. p. d' requisicioe alexandri sup phia bragmanoz.
.26. p. d' rnsioe didimi q3 tu ad paritate uictus et uestitus et cor'is saitatem.
.27. p. d' rnsioe q3 tu ad paucitate hitacionis et possessionz.
.28. p. d' rnsioez q3 ad statu horz penitencie.
.29. p. d' rnsioe q3 ad statu pacis et cocordie.
.30. p. d' rnsioez q3 ad hominez statu ludi et solacy.
.31. p. d' rnsioe q3 ad dei cultu.
.32. p. de rnsioez q3 ad diuicias et sepulturas.
.33. p. de conclusioe alex' sup hiis.
.34. p. d' successoribz alexo. et eoz bellis. atr q3 sup 34. p.

C.59. d' ptolomo sot et sibi cotemporaneis.
.1. p. de dispsioe iudeoz.
.2. p. de quibusdam phis.
.3. p. de papirio consule et uictoa e samitibz.
.4. p. d' bello tarentinoz.

.5. p. d' fabio consule consumata uictoria ex samitibz.
.6. p. d' apio claudio et marco curio et uitis fabriciis.
.7. p. de casandro et mor diz piadis.
.8. p. d' ortu regni syrie et seleuco et fato alexo.

C.60. d' philadelpho et sibi cotepoaneis e.
.1. p. d' eius pot'.
.2. p. de eius amor ad sciaz et translacion 70a.
.3. p. quatr i uenieri fecit pportioz quantitatis terre ad celi ambitu.
.4. p. de archisila stilboe et grato.
.5. p. de zenone stipo. diodoro et carneide.
.6. p. de brenno duce galloz.
.7. p. d' gallo gens et sep nii consul' uictoria contra picetes.
.8. p. quatr cartaginem p suasion' sicilia.
.9. p. d' anibale et corn' lio asina et duilio consul.
.10. p. de bello reguli et duobz asdrubalibz et amilcar.
.11. p. d' actito rege lacedemonioz et captioe reguli.
.12. p. d' emilio paulo et fuluio consul. et duobz annonibz et amilcare.
.13. p. d' asdrubale et mira uirtute reguli et quibusdam gentis.
.14. p. d' alio regulo et anibale.

C.61. d' eugete et sibi cotpanis e.
.1. p. d' antigono rege macedonie.
.2. p. d' pdigiis belli punici cu pceibz et anibale et quibusdam euentibz.

C.62. d' philopator et eius cotpaneis e.
.1. p. d' antioco magno et eius filiis seleucho et anthiocho obsid'.
.2. p. d' transitu anibalis i ytalia et 4or bell' eius et sipionis uictoria i africa.
.3. p. d' fibz aniball' uictoriis et eius suma ellatioe.
.4. p. d' morte duoz sapionz et successioni affricani eiusqz moribz et uictoria.
.5. p. de quatr nall' leuinus siracus cum gez sicilia subicit et tercii bello aniball' et uictoa scipionis contra asdrubale et sifacte et renunciatioe annibalis et captioe cartaginis.
.7. p. d' ladinus marci marceli sup siracusam et archimenide.

C.63. d' epifan et sibi cotpaneis e.
.1. p. de diuisioe iudee et hedificatioe templi i egipto.
.2. p. de morte onie et idolo i templo posito.
.3. p. d' punicioibz i seruantibz lege.
.4. p. d' celo mathathie.
.5. p. d' pliis iud' contra apoloie et seran.
.6. p. d' bello anthiochi i psida et pliis iude contra nicanor gorgia et lisia.
.7. p. d' purificatioe templi.
.8. p. d' pliis iud' contra idumeos.
.9. i timoteu et uictoa simonis contra maritimos.
.9. p. de situ uisioe bastnaz et fine macedonici regni.
.10. p. d' turpi morte anthiochi.
.11. p. d' i gressu eupatoris i iudea.
.12. p. eupatoris et successioe demetrii.
.13. p. d' alcimo et bacid contra iuda.
.14. p. d' solio iud' contra i canore.
.15. p. d' feder iudeoz cum romanis.
.16. p. d' morte iude.
.17. p. d' uindicta ionate p morte fris sui Io'is.
.18. p. d' gestis Ionate ~~pro morte fris~~ contra bacide.
.19. p. d' aduentu alex' contra demetriu et fris ptholomei accepit uxore et honorauit Ionata.

C.64. d' eugete sco et eius cotemporaneis e.
.1. p. de cartaginis destructione.
.2. p. d' bello achayco.
.3. p. d' bello numanciano.
.4. p. d' bello assianco.
.5. p. d' demetre contra se et uictoria Io. contra apolonium.
.6. p. d' antiocho adolosete.
.7. p. d' suili bello sicilie.
.8. p. d' babio consule et bello auernoz et quinto macio consule et locutis.
.9. p. d' pductioe trifonis i. Io. et anthiocu.
.10. p. de ducatu simonis et captioe trifonis.
.11. p. de anthiocho. d' metrii filio et uictoria Io'is contra cedebeu.
.12. p. de morte simonis pditioe generis sui ptolomei.
.13. p. d' astucia ptholomei regis egipti i scando regen sirie et morte demetrii.
.14. p. d' aptioe loculoz p hircanu et aliis i cidentibz.

C.65. d' fiscone et eius i tepo raneis e.
.1. p. de eius crudelitate.
.2. p. de bello iugurtino.
.3. p. d' bello alogobru.
.4. p. d' pho cibroz teotonu et tigurioz.
.5. p. d' bello tracio.
.6. p. d' expulsion fiscois.
.7. p. d' restitutioz reg iudeoz.

.5. P. d' testimonio Johis.
C. 90. D' uia xpi ad ihrlm c.
.1. P. d' excellencia lucifer 9 quē x' pugnauit.
.2. P. de triplici acie h' belli.
.3. P. d' fuga pme acie.
.4. P. d' fuga. se acie
.5. P. de prima teptacioē dia boli.
.6. P. de sa teptacioē diaboli
.7. P. d' tercia teptacioē dia li
.8. P. de fine belli.
C. 91. d' 3a uia de eiusdē anj c.
.1. P. d' testimonio iohis
.2. P. de seqla andree
.3. P. de seqla 7 noi petri.
.4. P. d' uocacioē philipi 7 natanaele
.5. de uaria oppinioē.
C. 92. de uijs ī 1° pmū 7 sz ānū .1. ī trib; mēsib; īt medijs. c.
.1. P. d' pa uia qua iuit ad nupcias
.2. P. de sa uia ī galileā 7 sa uocacioē discipulorz
.3. P. d' uia xpi ī naçareth.
.4. P. d' uia ad mar galilee 7 de tcia uocacioē discipulorz
.5. P. d' ei' ī uia ier'm 7 pa e-iectioē ementū 7 uēdē-cium ī templo.
.6. P. d' īcargeracioē Jo'is.
C. 93. P. d' pma uia xpi ī 2° āno c.
.1. P. d' ciuitate xpi ī galilea.
.2. P. d' asscēsioē xpi ī morē, 7 ellectioē duodecī discipulorz
.3. P. d' 9grua ad studiū co aptacion' tā expte xpi q3 discipulorz.
.4. P. d' tplici error' cc bti tudine
.5. P. quatr btitudo po ī uita uoluptuosa.
.6. P. de btitudin paupratis.
.7. P. d' btitudin mititatis.
.8. P. d' btitudin luctus.
C. 94. P. quatr actiua uita se ht ad btitudinē c.
.1. P. de uita actiua 7 9tēpla tiua
.2. P. d' btitudin iusticie.
.3. P. d' btitudin misicordie.
C. 95. P. d' quatr uita 9plectiua se ht ad btitudīē c.
.1. P. q nō 9sistit ī 9tēplacione phorz
.2. P. quatr btitudo ī 9tēplacioē 9sistit
.3. P. de btitudīē mūdicie.
.4. P. de btitudin paciēcie
.5. P. de btitudin. pacis.
.6. P. de supplicio eorz q pdic-tis 9 opant
.7. P. d' excelēcia aptorz.
C. 96. d' īplectioē leg. p. xpm. c.
.1. P. d' dra ueteris 7 noue leg.
.2. P. d' 5° pcepto.
.3. P. de 6° pcepto.
.4. P. d' libello rpudij.
.5. P. d' 2° pcepto
.6. P. de lege talionis.
.7. P. d' inimico diligēdo.

.8. P. d' uana gloria.
.9. P. quo p oroēz gētz in petramus nccū adeo.
.10. P. de tplici dra īt oroēz ad deū 7 ad hoiēz.
.11. P. q de gene. ē ut oroēz 9ducitur.
.12. P. q nccm fuit ordem ī strui sin defcū.
.13. P. d' plogo dnice orois.
.14. P. de prima peticioē.
.15. P. de 2a peticioē.
.16. P. d' 3a peticioē
.17. P. d' 4a peticioē.
.18. P. d' qnta peticioē
.19. P. de 6a peticion.
.20. P. de 7a peticion.
.21. P. de forma ieiunādi
.22. P. d' elia danda
.23. P. d' puritate ītēcioīs hnda
.24. P. d' abiciēda solicitu dīn cca uictū.
.25. P. d' tē nō iudicādo
.26. P. d' cautela dispēsan di spualia
.27. P. de īstancia oronis
.28. P. d' 9fidēcia hnda ī oracione
.29. P. d' uia ad gtiam
.30. P. d' currēdis hēticis.
.31. P. de cauēdis doctori b; bona uita carētib;.
C. 97. d' sa uia si ānj c
.1. P. d' curacioē lepsi
.2. P. d' curacioē pueri cēturionis.
.3. P. d' curacioē dmoiaci ī sinagoga.
C. 98. d' socru simois.
C. 98. d' 3a uia si ānj c.
.1. P. de filio uidue susci tato.
C. 99. P. d' 4a uia si ānj c)
.1. P. d' discipulis ī triplici dra.
C. 100. D' 5a uia. s ānj c)
.1. P. d' xpo ī plio sup mar.
.2. P. d' duob; obsēdis ale gion.
C. 101. d' 6a uia. si ānj. c).
.1. D' rditu xpi cafarnaū.
C. 102. D' 7a uia. si ānj. c).
.1. P. d' xpo 7 samaritana.
.2. P. d' sanacioē filij rguli.
.3. P. d' 9uiuio leuj.
.4. P. d' peticioē signorz.
.5. P. d' iarci filia suscitata.
C. 103. D' 8a uia si ānj. c)
.1. P. d' duob; cecis illumj natis.
.2. P. de surdo 7 muto cuā tis.
C. 104. D' missioē 12. aptorz ad pdicandū.
.1. P. de potātē eis data ad faciendū miracula.
.2. P. d' rgula aptis tradi ta.
.3. P. de aptorz piclis ac rmedijs.
C. 105. D' 9a uia. si ānj. c)
.1. P. d' 9uiuio marthe
.2. P. D' qstioē Jo'is
.3. P. d' laude Jo'is

.4. P. d' qr ihs exprobrat ciuitatib; ī qb; fecit signa mlta.
.5. P. d' rditu aptorz a pdicatioē
.6. P. d' 72. discipulis
.7. P. d' exultacioē xpi 7 forma sequēdi ipz
.8. D' solucioē sabbi 7 granorz 9fricacioē
.9. P. d' mancho cuato
.10. P. d' oroē xpi 7 pdica ce d' nauicula.
.11. P. d' pabola semynā tis.
.12. P. d' semyē bono 7 zi zanijs.
.13. P. d' grano sinapis.
.14. P. d' fermēto absco dito.
.15. P. d' tesauro abscōdi to ī agro.
.16. P. d' īuencioē pciose margarite.
.17. P. de sagena. misa ī mar.
.18. P. d' semīē nocte ac die cresente.
C. 106. d' 10 uia si ānj c)
.1. P. d' īuidia naçareorz ī xpm.
.2. P. qr xpc ibi pauca fec miracla.
.3. P. d' saltu dnj.
C. 107. d' iohan. c).
.1. P. d' colacioē iohis.
C. 108. D' pma uia. tcij ānj c)
.1. P. d' īquisicioē herodi ut uideret ihm.
.2. P. d' rcesu. xpi.
.3. P. d' miraculo. 5. panū 7. 2. piscīū.
C. 109. d' sa uia. tcij ānj c)
.1. P. d' sūmsioē petri
.2. P. d' māna ī deserto 7 pane celesti.
.3. P. q aliqui discipulorz ab ierunt retrorsū.
.4. P. d' prandio apud fa riseum.
.5. P. d' phyorz tradicio nib; 7 scrib; insist ī ueritate humanā nē
C. 110. D' 3a uia. tcij ānj. c)
.1. P. d' cananea.
C. 111. d' 4a 3ij ānj. c).
.1. P. de surdo 7 muto.
C. 112. de 5a uia. 3ij ānj. c).
.1. P. de ifirmo sanato ad piscinā.
.2. P. q fi' gubernat oīa 9 pre 7 decello iudeorz ī eum.
.3. P. d' iudicio dato fi°
.4. P. d' testi° l' potatis xpi.
.5. P. d' cā ī crdulitatis iudeorz.
C. 113. de 6a uia. 3ij ānj. c).
.1. P. de miracło. 7. panū.
.2. P. de 9fessioē petri
.3. P. d' rueläcioē passi onis.
.4. P. de transfiguracioē
.5. P. uo xpi sua pare pdi cit

.6. P. d' lunatico sanādo.
C. 115. D' 8a uia tcij ānj. c)
.1. P. d' tbu ī uētro ī or' piscis
.2. P. d' qstioē aptorz qs eē maior.
.3. P. d' uitādo scādalo
.4. P. d' cētu ouib; 7 una pdita
.5. P. de dragma. pdita
.6. P. de fi° pdigo.
.7. P. de correction' frat'na
.8. P. d' dimitendo fratrj.
.9. P. de rge q posuit ī oem 9 suis suis.
C. 116. D' 9a uia. tercij ānj. c)
.1. P. de libello rpudij dando
.2. P. de triplici castracion.
.3. P. de inponenda manu puul' 7 pceorib; appi quātib; ad ihz.
C. 117. d' 11a uia tcij ānj. c).
.1. P. d' anūciātib; mortē galileorz.
.2. P. de similitudin arboris fic.
.3. P. d' mulier curua.
C. 118. de. 12a. uia tcij ānj. c).
.1. P. de senofegia.
.2. P. de cauenda auaricia
.3. P. q. xpc sit lux mūdj.
.4. P. q. testimoniū xpi de se sit uerz.
.5. P. d' piculo ī fidelitatis 7
~~6. P. de~~ manifestacion' xpi quis ē.
.6. P. qd ī nob opar' ēdulitas
.7. P. q iudei nccō hnt libe rarj p. xpm
.8. P. de excusacioē gloie iudeorz.
.9. P. d' 9tumelia ī xpm plata a iudeis.
.10. P. q. xpi doctīna amorte li berat
.11. P. d' illuminacioē ceci ana titate
.12. P. de disceptudie iudeorz 7 colupnia miracli.
.13. P. de disposicioē ad illumia cioēz 7 excecacioēz.
.14. P. d' dra boni 7 mali pa storis.
.15. P. d' expsicioē parabole
.16. P. de uia ī pfectiois 7 pmgo.
.17. P. de diuite 7 laçaro.
.18. P. d' uilico iniquitatis.
.19. P. d' pr' familias 7 cul torib; uinee.
.20. P. de idropico sanato
.21. P. d' doctrina 9iuiātiū.
.22. P. d' doctīna ad īuitatē.
.23. P. d' parabola cene.
.24. P. q2 ī iudeis noluerit iudei xpm lapidare.
C. 119. D' 13a uia. tcij ānj. c).
.1. P. d' fuga xpi trans iordan 7 tris abagaris. rgi.
.2. P. D' morte laçarj.
C. 120. D' 14a uia. tcij ānj. c)
.1. P. D' ocursu marte 7 ma rie
.2. P. D' pietate 7 lacrimis xpi.
.3. P. D' suscitacioē laçarj
.4. P. D' 9silio pontificū 7 phyorz. 9. xpm
C. 121. D' 15a uia tcij ānj. c)
.1. D' uia. xpi. ī effren.
C. 122. D' 16a uia. tcij ānj. c)

+ - S. d' scō apolinar

.1. D' ei' ualor 7 ruina anthiochie 7 hellectoē. gg. pp.

Mahumeth 190 c.ª i pto.

